POJEDINI BROJ 1.50 DINARA.

POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVU

Islamski Glas

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata: Godišnja . . . Din 72·— Polugodišnja . . Din 36·— Tromjesečna . . Din 18·—

Uredništvo i uprava: Kundurdžiluk ulica broj 22/I.

Izlazi svakog petka

God. I.

Pretplata za i nostranstvo Godišnje Din 120·—

4. oktobra 1935. Sarajevo 7. redžeba 1353.

Rukopisi se primaju do utorka o podne

Br. 1.

Naša prva riječ

Esteizu bil-lahi:
Inned-dine indel-lahil-islam.
Kur'ani-kjerim.

Sa vjerom se čovjek rađa, ona mu je prirođena, sa vjerom i umire. Providnost Božja je vjeru učinila nedjeljivom od čovjeka, i čovjek je od prvih početaka svoga opstanka osjećao u duši svojoj snagu vjere. Čovjeku je Bog odredio da gospoduje i vlada zemljom i dobrima zemaljskim, ali slabašne snage čovjekove kadgod se spotaknu o goleme sile prirode zemaljske, vjera ga ispuni nadom u pobjedu, vjera ga u zadatku njegovu na ovoj od Boga darovanoj planeti dovede do pobjede. Vjera je čovjeka vodila od njegovih prvih dana umnog djetinjstva i dovela ga do doba njegove umne zrelosti, do punog umnog sazrijevanja, u period pune umne muževnosti. Samo je vjera omogućila čovječanstvu da i najteže časove svoga tegobnoga života savlada i da do pobjede dođe. Kad ne bi vjera čovjeka nadahnjivala i ispunjavala ga nadom u konačnu pobjedu njegovog zadatka na zemlji, koji mu svemoć Božja odredi, sudbina čovjekova bi bila posve drukčija, ne bi više bilo čovjeka gospodara zemlje i zemaljskih dobara, nego bi to bilo jadno i nemoćno biće izloženo udarcima jačih, koje bi lako klonulo pod teškim bremenom, što mu ga život namijeni.

Od prvog svog postanka kroz desetine pa možda i stotine hiljada godina, čovjek je u sebi razvijao i njegovao osjećaj, da je on podvrgnut većoj sili, Sili i Moći Boga, da sva njegova djela ovise o toj Sili, koja je vrhunaravnim Umom Svojim svemu živo dala i sve na savršen način stvorila i na svoje mjesto postavila. Nauka nam je to jasno potvrdila i dokazala. Svi ostaci davne ljudske starine nam dokazuju da je vjera igrala najvažniju ulogu i u životu onih starih i drevnih naroda. I kod njih je bila učvršćena i ustaljena misao o Bogu, ta je misao ispunjavala čitav život čovjekov i prema stupnju njegova umnog razvitka, ta se misao manifestirala u raznim pravcima, dok nije sa umnim sazrijevanjem čovjekovim došla do svog vrhunca i svog pravog izražaja.

Svemogući Allah je stvorio čovjeka kao najsavršenije biće zemaljsko. Darovao mu je savršeno tijelo i najveći Svoj dar: um i razum, koji će ga u životu voditi. Ali da bi čovjek stekao potpunu i pravu spoznaju o životu i svrsi njegovoj i da ne bi stramputicom zalutao, Bog ga je obdario još jednim darom, koji je po vrjednosti svojoj isto tako velik kao i razum. U Svojoj velikoj Milosti Bog je prvom čovjeku Ademu dao objavu Svoju, da bi potomstvo svoje poveo do puta Istine i sreće. Objava Božja je otkrila ljudima Istine postepeno, kako su je oni mogli snagom uma svoga shvatiti i razumjeti. Vjerovjesnici i poslanici Božji, kojih je bilo mnogo i čijeg broja mi neznamo, dolazili su potomstvu Ademovu u raznim vremenima i raznim krajevima, da ga povedu do puta spasa i sreće, da ga nauče da razumom misli i da um svoj razvija. Poslanici Božji su postepeno čovječanstvo poučavali razvijajući njegove umne sposobnosti, da ga tako dovedu do njegovog zrelog doba, do umnog savršenstva.

Kad je u svom umnom razvitku čovječanstvo došlo na stepen da može umom svojim da spoznaje Vrhovnu Istinu, jedinstvo i bitak Božji, onda se pojavio najveći umnik svih vremena, odabranik Božji, komu je providnost Božja odredila da među ljudima izvrši najveću i najčasniju zadaću, da izvojuje potpunu pobjedu carstvu nauke i carstvu razuma. Muhammed-resulul-lah, Veliki Učitelj čovječanstva i objavitelj sveopće vjere Islama, Božjeg pravca, koji vodi sreći i spasenju, pojavio se u sredini, koja je bila daleko od natruha iskvarenog vjerskog života starog svijeta, koji je bio ogrezao u zlu, opačinama i moralnoj pokvarenosti. Poveo je narod arapski koji je po svojoj prirodi uman i bistar, ali je bio ogrezao u poroke i podao se životinjskim nagonima svoga tijela, koji je u duši svojoj osjećao žudnju za vođom, koji će ga povesti stazom spasenja. I dogodilo se čudo. Iz najzaostalijeg dijela starog svjeta počelo se rađati svjetlo, koje je svojim prodornim zrakama čitav svijet obasjalo, u narodu arapskom zapalila se buktinja umnih pregnuća, koju više nikad niko neće moći ugasiti.

Sveopća vjera Islam, taj nedostiživi Božji Pravac objavljen po Božjemu Poslaniku i čudno, za kratko vrijeme se raširio diljem čitavog svijeta, sve od zidina kineskih, pa do žalova atlantskih. A morao je da pobijedi, jer njegovo učenje je pravo čovječansko, onako kako ga je Bog čovjeku u dušu usadio. U tom učenju razum nalazi svoje pravo zadovoljenje, jer to učenje čovjeku zajamčuje napredak i sreću, vodi ga uspjehu i čuva dostojanstvo čovjeka komu Bog odredi gospodstvo i vladavinu nad svim što je na zemlji. Zato prva objava Svemogućeg Allaha Odabraniku Njegovu Hazreti Muhammedu glasi: »Ikre' bismi rabbikel-lezi haleka...« — »Uči u ime tvoga Gospodara koji stvori čovjeka od zgrušane krvi. Uči i čitaj! Tvoj je Gospodar najdarežljiviji koji je sa perom naučio čovjeka. Naučio ga je, što nije znao«. Dakle prve Riječi Svemogućega Allaha objavlene Hazreti Muhammedu kažu, da Božji Pravac, vjeru Islam, mogu ispravno slijediti i shvatiti samo oni koji pomoću vještine pisanja uče i izučavaju ajetul-lah — znakove i dokaze Moći Božje, koji se svugdje i na svakom mjestu u prirodi očituju. Pismenost i nauka su ugaoni i temeljni kamen velike islamske zgrade sa kojima se razum usavršavao i dolazio do punog svog izražaja. Razumom moramo doći do istinske spoznaje vrijednosti velikog Božjeg Pravca, zato nas Kur'an uči: »Innema jetezekkeru ulil-elbab« — »Samo razumni do spoznaje dolaze«. Razumom spoznajemo vječne istine sveopće vjere Islama, za to Hazreti Muhammed govoreći o tom velikom daru Božjem kaže: »Ed-dinu aklun. Ve men la akle lehu, la dine lehu. — Vjera je razum. Ko nema razuma nema ni vjere«. Dakle samo bogati umom i duhom mogu biti pravi vjernici i posignuti sreću zemaljsku i blaženstvo vječnosti. Siromašni duhom i umom ne stiču punog spokojstva, ne zaslužuju pravog blaženstva.

Pet vijekova je prošlo kako se svjetlo velike Istine pojavilo u lijepim i blagodatnim krajevima našim. Pet vijekova djedovi naši slijedeći uzvišenu vjeru Islam namrli su je nama, sinovima i unucima svojim, da taj najveći amanet njihov ljubomorno čuvamo, da taj neprocjenjivi dragulj ostavimo u nasleđe sinovima i unucima našim, da ga oni još bolje čuvaju. Djedovi naši izvršili su dužnost svoju, ostavili su nam mnoge spomenike svoga trudoljubivog i islamskog rada, ostavili su čvrste temelje na kojima mi moramo da dogradimo velebnu zgradu prave i istinske čovječnosti, ljubavi, slobode, bratstva i napretka.

Čuvati ovaj sveti amanet djedova to je najveća i najslađa dužnost svakog brata muslimana, jer se tako odužujemo pređima svojim, a njihove duše su spokojne i mirne kad sjeme koga su oni posijali dobrim plodom rađa. Kako smo dužni zahvalnost pređima svojim, dužni smo povesti i brigu o potomstvu svome. Dužni smo potomcima svojim i sreći njihovoj posvetiti najveću brigu. A najveće dobro ćemo im u amanet ostaviti i najbolju ostavštinu, ako im osiguramo preduvjete, koji su potrebni da se oni budu mogli razvijati kao pravi i istinski muslimani, kao nosioci istinske kulture Islama, koja je najveće jamstvo da čovječanstvo dođe do svoje prave sreće, da zadovolji svome od Boga postavljenom i određenom zadatku.

Hazreti Muhammed nas uči da smo svi čuvari i da smo svi odgovorni za svoje stado. Svaki musliman je dužan brinuti se i za interese svoje vjerske zajednice kao i za svoje lične interese i probitke, jer samo ako su interesi zajednice osigurani i obezbijeđeni može i pojedinac da svoje interese potpuno zadovolji i osigura. Zajednička saradnja osigurava opstanak zajednice, učvršćava je, a u takoj zajednici se pojedinac ne može izgubiti, jer zajednica nad njim bdije, brine se i nastoji da ga zaštiti i očuva. Da bi taj svoj zadatak ispunila, zajednica za dobro svojih pripadnika mora voditi svestranu borbu i iznalaziti sredstva, kojima bi mogla što bolje zaštititi svoje interese.

Bez prosvjete nema napretka. Vidili smo da prve Riječi Objave Božje upućene Hazreti Muhammedu kažu, da su nauka i pismenost temelj Božjeg pravca, vjere Islama, da bez toga nema pravog vjerskog saznanja. Prosvijećena zajednica osigurava budućnost sebi i potomstvu svome, postizava uspjehe i pribavlja poštovanje sebi.

Da bi makar i u maloj mjeri zadovoljili potrebama našeg vjerskog, kulturnog i prosvjetnog života i ispunili prazninu koja u tom pravcu kod nas vlada, odlučili smo pokrenuti ovaj kulturno-prosvjetni i informativni list u punom uvjerenju da ćemo naići na puno razumijevanje kod sve braće muslimana. Na našoj zastavi stoje ispisane riječi Velikog Učitelja našeg Hazreti Muhammeda: »El-muminu lil-mumini kel-bun'jani ješuddu ba'duhu baden — Musliman je muslimanu kao zgrada koja je čvrsto zidovima povezana«. Vjerujemo, da ćemo se na ovom putu svi u jednom bratskom kolu naći, da učvrstimo naše islamsko bratstvo, da pomognemo što jačem vjersko prosvjetnom pridizanju svih naših jedinki, a onda da poradimo na našem pridizanju i u drugim pravcima.

Slijedeći propise i zapovijedi svoje uzvišene vjere Islama, mi ćemo zajamčiti i osigurati svoj opstanak u svojoj slobodnoj narodnoj državi, na svojoj rođenoj grudi, koju su naši djedovi čuvajući je kao najveći biser naš narodne domaje krvlju svojom natopili. Naša probuđena i jaka narodna svijest, koja nije dozvolil da se naši divni krajevi odrode od velikog jugoslovenskog stabla, donijela je ove krajeve u krilo slobodne i velike Jugoslavije kao njen najčišći nar. dragulj. Djedovi su se naši borili da očuvaju ovu grudu našu, jer ih je vjera učila da je ljubiti domovinu vjerska dužnost. I mi ćemo kao sinovi slavnih otaca primjerom njihovim poći, jer nas tim naša uzvišena vjera duži. Sledićemo amanet otaca čuvajući vjeru i domovinu, žrtvujući krv i meso svoje za njih. Kao svjesni građani svoje narodne države vršićemo svoje dužnosti čuvajući svoja državljanska prava i ne dopuštajući nikome da nam ih krši i gazi. Islam je proglasio opću ljubav među ljudima bez razlike na vjeru kao temelj napretka, i traži od svojih pripadnika da dobro čine i nemuslimanu bez razlike na rod i pleme, pa je prirodno da svom sunarodnjaku i suplemeniku mora dobar biti. Mi smo muslimani kroz vijekove u prošlosti dokazali da nijesmo pravili razlike između svoga brata po narodnosti, kako muslimana tako i nemuslimana, pa smo šta više svoga brata po narodnosti, nemuslimana pretpostavljali i prednost mu davali pred tuđinom muslimanom. Tim su naši djedovi dokazali da su shvatili suštinu svoje vjere, a to smo i mi dokazali i dokazujemo, a to će i potomci naši dokazati.

Naša duboka narodna svijest popovjedi: »Ve šavirhum fil-emri« kočiva na kur'anskom učenju koje kaže: »Ve džealnakum šuuben ve kabaile litearefu — Stvorili smo narode i plemena da bi se vi među sobom upoznali«. Buditi i razvijati narodnu svijest Islam smatra kao neminovnu potrebu čovječanstva i daje joj veliku važnost njegovu kulturnom razvitku. Mi smo taj narodni osjećaj uvijek ispravno gojiti, i taj osjećaj je kod nas bio bast i bez ikakvih natruha Našoj narodnoj duši je demokratizam svojstven, jer ga Islam u svoje osnovne zasade stavlja sa kur'anskom zapovjedi: »Ve šavirhum fil-emri« kojom se naređuje demokratsko društvena uređenje. Mi muslimani smo najjači stup demokratizma u kome se najbolje i najsigurnije zaštićuju prava svakog građanina.

Iz naprijed navedenog ćemo ukratko izložiti naš program. Želimo putem ovog našeg lista, koji će biti kulturna svojina svih nas muslimana da podižemo vjersku svijest i vjersku naobrazbu među braćom muslimanima, da radimo na ulturnom i ekonomskom podizanju kako našeg građanina tako i seljaka, da u naš muslimanski dom unesemo štivo, koje će poslužiti podizanju porodice, da podižemo i razvijamo narodni duh i domoljublje, da unosimo bratsku ljubav i slogu među svom našom narodnom braćom bez obzira na vjeru i pleme, da našu javnost obaviještavamo o raznim događajima u našoj zemlji i na vani tid.

Vjerujemo, da ćemo naići na potporu sve braće muslimana i da će nas moralno i materijalno pomoći kako bi mogli zadovoljiti ovoj uzvišenoj potrebi našeg kulturnog i društvenog života.

U to ime bil-hajr

Našim poštovanim čitaocima

U ovaj broj našega lista priložili smo čekove i molimo svakoga prijatelja i čitaoca, koji dobije ovaj broj lista, da nam putem priložene čekovne uputnice pošalje tromjesečnu pretplatu, koja se računa od 4. oktobra do kraja decembra 1935.

U koliko koji od naših prijatelja, kojima smo uputili ovaj prvi broj našega lista ne pošalje putem priloženog čeka pretplatu na list do zaključno 15. ovog mjeseca, smatraćemo da ne želi biti pretplatnikom i obustavićemo daljnje slanje lista.

Ovo upozorenje vrijedi za svakog čitaoca, koji želi da i dalje dobiva naš list. Nikakva druga uplata ne važi osim one, koja se pošalje na naš čekovni račun br. 1600 ili običnom poštanskom uputnicom izravno na upravu „Islamskog Glasa“.

UPRAVA „ISLAMSKOG GLASA“.

Sudjelovanje muslimana u industriji

Riječju industrija označuje se danas jedan svemogući činilac u životu cijeloga čovječanstva, jedan je to zamašan pokret koji obuhvaća poslije zemljoradnje najveći broj ljudskih snaga, ali čudo jedno, da se kod naših muslimana privrednika ta najjača grana privrede gotovo i ne zapaža. Mnogo je tomu uzroka zašto nijesu muslimani zastupljeni u industriji kako bi to trebalo, ali moje je skromno mišljenje, da je kod nas manjkalo slobode za industrijske pothvate. Dok mi vidimo kod naših sugrađana drugih vjera, a naročito kod jevreja, veliku djelatnost na tomu polju, mi smo nažalost u toj grani privrede potpuno pasivni. Istina, iznimku u tomu čini je ono par muslimana koji su i do sada sudjelovali u drvarskoj industriji i može se reći, to je u našoj zemlji sva industrija, što je bilo u rukama muslimana.

Tek u najnovije vrijeme imamo nekoliko pojava, koje treba da iskreno obraduje svakoga muslimana, jer one znače put u pravcu napretka, i to baš u onom području, gdje kako rekoh, nas gotovo nije ni bilo. Uspjesi zadnjih decenija našega privrednoga života su fabrika čarapa »Čengel«, koju su osnovali naši vrijedni braća Ljuce, fabrika fesova Islamage Vranica i sina, koja danas proizvodi u svojoj fabrici fesove takove kvalitete, kakovi bi se mogli i izvoziti. Nadalje imamo u najnovije vrijeme i novootvorenu tekstilnu fabriku, koja zasada radi samo bezove, našega mladoga Nazifa Afgana u Banjoj Luci. Osim ovih ima demo još nekoliko jačih radiona, kao što su Fabrika bonbona Arifović, pa radionica umjetne svile za vezivo vrijednoga Mede Zinhasića u Sarajevu itd.

Pišući ove retke imao sam namjeru da nama svima stavim na razmišljanje neospornu našu životnu potrebu u vezi sa industrijom. Naime radom u industriji nesamo da pojedinac, vlasnik osigurava sebi — istina sa mnogo prijegora i strpljenja — lijepu zaradu i pristojan život, nego djelovanje u industriji je u isti čas i jedan socijalni rad, koji se danas naprosto može nazvati sevabom. Nesamo da svima zaposlenima u industrijskim po duzećima omogućena je jedna odmjerena zarada i osigurava čovjeku dostojan život ,nego se njima pruža i mogućnost da vremenom i sami postanu svoji ljudi, pa kasnije i oni da daljnim drugima opet omoguće rad i zaradu.

Trgovcima muslimanima, koji su makar nekada razmišljali o proizvodnji kojega artikla, pruža se najbolja prilika, da se sami uvjere koliko u industriji ima mogućnosti za rad, pa koliko se do sada u našim krajevima te u drugim dijelovima naše države industrije razvilo zahvaljujući baš nama trgovcima, jer smo mi proizvode tih fabrika prodavali i forsirali.

Predugo bi bilo ovdje nabrajati kakovo je danas stanje pojedinih fabrika, naročito onih tekstilne branše, ali ja ću tek za ilustraciju svakoga potsjetiti, da samo malo razmisli šta je uradio naš sugrađanin Avram Levi Sadić za dvije decenije sa svojom fabrikom čarapa, koliko je taj čovjek utrao suza mnogim našim sirotama pružajući im rada u svojoj fabrici. Mi svi znamo, kako je počeo g. Sadić. Nije to odmah bila velika fabrika, nego jedna sasvim mala radionica sa par mašina smještenih u jednoj običnoj bosanskoj kući, a danas međutim ta se fabrika može uspješno takmičiti sa najvećim fabrikama svoje branše u našoj državi. Osim ove mi imademo i još nekoliko fabrika u Sarajevu, koje proizvode razne šalove, koji je artikl veoma tražen, a kada bi neko došao, pa samo vidio kako se to može nepojmljivo jednostavno da radi, ja sam uvjerenja, da bi se mnogi naš čovjek odmah odlučio, da se posveti industriji. Jedna od takvih radionica čiji je vlasnik g. Silvio Salom naročito lijepo napreduje i omogućuje hljeb mnogim našim ljudima.

Ja ću se jednom prilikom naročito osvrnuti i detaljnije progovoriti o ovoj grani naše privrede, a sada mi je namjera, da zamolim svoje prijatelje u provinciji, da o ovoj po nama zanemarenoj grani privrede dobro razmisle. te nastoje da se počne u svakom mjestu ispitivati, kakova bi se industrija obzirom na okolne i lokalne prilike mogla u tomu mjestu najuspješnije razviti To ne moraju biti velike industrije, nego li naprama našim današnjim snagama, sasvim male, a koje će se, ako Bog dadne sreće, našom ustrajnošću razviti vremenom u velika industrijska preduzeća. Dotle međutim, dok smo još u ovakovom halu i učestvujemo samo u trgovini, neka nam bude sveta dužnost pomagati svakoga onoga, koji u industriji radi, pa u našoj trgovini prvenstveno voditi i forsirati samo artikle naše industrije. Naročito molim trgovce, da opraštaju našim industrijskim poduzećima u početku njihova rada neke njihove greške, koje se u fabrikaciji dešavaju, jer je to pojava svagdje u početku rada, ali istodobno neka se na svaki nedostatak naši fabrikanti upozoravaju, kako bi u budućem svome radu takove greške spriječavali.

Držeći se gesla: Svaki je početak težak, ali uspjeh je pobjeda — ja se nadam da ćemo mi muslimani u industriji brzo imati mnoge naše ljude, koji će tada moći i mnogu našu braću i sestre da zaposle, te im pruže pristojniju zaradu i mogućnost za život.

Braćo! Pomažimo jedan drugoga, ako hoćemo da budemo jaki i da imademo bolju budućnost!

Ahmed Mešinović.

Povodom prenosa subotičkog pravnog fakulteta u Sarajevo

U ovdašnjim univerzitetskim krugovima pronosi se vijest o premještaju pravnog fakulteta iz Subotice u Sarajevo. Još prije desetak godina to je pitanje bilo aktuelno, ali se nije moglo povoljno riješiti. Smatra se, da je za sada zgodan momenat za realisanje te ideje, baš zbog toga, što se u Sarajevu ove godine otvara Islamska akademija, a pitanje osnutka šeriatsko-pravnog i bogoslovskog fakulteta je vrlo aktuelno, jer je — kako je javnosti poznato — u svoje vrijeme kulturno-socijalna sekcija beogradskog Gajreta »Osman Đikić« zajedno sa studentima-muslimanima beogradskog Univerziteta donijela rezoluciju, tražeći da se ovo pitanje konačno riješi.

Pošto bi se na toj školi predavali mnogi pravni predmeti, lakše bi i jeftinije bilo po državu da prenese pravni fakultet iz Subotice u Sarajevo, da bi na njem i studenti-muslimani teološko-pravnog fakulteta mogli slušati pravne predmete zajedno sa ostalim studentima pravnog fakulteta, čiji bi broj srazmeno bio veći nego što ga sada ima subotički pravni fakultet. U tome slučaju država ne bi trebala stvarati nove katedre u Sarajevu. Tako bi Sarajevo odjedanput dobilo dvije visoke škole, kojima bi se u toku vremena mogao priključiti još jedan ili dva fakulteta (na primjer šumarski ili filozofski), pa bi Sarajevo dobilo svoj davno očekivani i zasluženi Univerzitet.

U univerzitetskim krugovima ova je vijest povoljno primljena, jer bi na taj način fakultet došao u pogodnije mjesto za naučni rad nego što je Subotica, gdje nema ni viših sudova, ni banske uprave, niti inače institucija potrebnih jednoj visokoj naučnoj ustanovi. U Sarajevu bi fakultet imao svoju široku teritoriju i mogao bi da vrši blagotvornu misiju. On je u Subotici, nema sumnje, osnovan da spremi veći broj administrativnih i sudskih službenika, koji bi preuzeli od Mađara sve javne funkcije u tome kraju. Taj svoj zadatak fakultet je ispunio, a u Sarajevu bi ga čekale nove značajne misije.

Ovakvo riješenje je najpovoljnije za državnu kasu, a Subotici bi se, vjerovatno, dala nega druga škola kao rekonmpezacija za preneseni fakultet.

Dužni smo potpomagati svoju štampu, jer samo preko dobre štampe možemo izvesti naš potpuni preporod.

PODLISTAK:

Kur'an

Kur'an je knjiga koja je objavljena zadnjem Božjem Poslaniku Muhammedu sinu Abdullahovu. To je zadnja nebeska objava. Kur'an je postepeno objavljivan prema tome, kako su to izvjesni događaji u životu i radu velikog Božjeg Poslanika zahtijevali. Zatim je sabran u jednu zbirku. Ovo je knjiga koju je Allah učinio vječnim dokazom Svoje Moći, da se po njenim uputama i zasadama čovječanstvo upućuje istinskim stazama života, da se oni koji su zalutali sklone pod okrilje i zaštitu njezinog spasonosnog svjetla, koje osvjetljava puteve zalutalom čovječanstvu i vodi ih spasenju. Allah obećava da će čuvati ovu knjigu Svoju od promjena i iskrivljavanja pa u Kur'anu kaže Svome Poslaniku: »Mi smo objavili Kur'an i Mi ćemo ga zaista čuvati«.

Objava kur'anska počela je stizati Božjem Poslaniku dok je još bio u Mekki, pa je završena u roku od dvadeset i tri godine, a po jednoj verziji u roku od dvadeset godina. Prva objava je stigla Božjem Poslaniku kad je povučen u pećini Hiranskoj boravio posvetivši se molitvi i pobožnosti. Ove prve riječi Božje objave glase: »Čitaj u ime tvoga Gospodara, koji je stvorio čovjeka od zgrušane krvi«.

Iza toga je Objava stizala kako smo to naglasili prema nastalim zgodama i prilikama. Božji Poslanik je uzeo pisare koji su pisali po redu što je bilo objavljivano. Među ovim pisarima su bili Ebu-Bekir Omer, Osman, Alija, Zubejr-bin-Avvam, Halid i Eban sinovi Seid-bin-Asa, Ala'-bin-Hadremija, Ubej-bin-Ka'ab i mnogi drugi. Džibril je poučavao Božjeg Poslanika gdje će i na koje će mjesto staviti pojedine ajete kur'anske po onom redu kakav raspored kur'anskih poglavlja danas imamo.

Što se tiče rasporeda kur'anskih poglavlja većina muslimana je mišljenja da je raspored učinjen po saglasnoj odluci ashaba, pa nema smetnje ako se uče po kojem bilo redu.

Čitav Kur'an su još za života Božjeg Poslanika popisali i sabrali u jednu zbirku slijedeći drugovi Božjeg Poslanika: Ubej-bin-Ka'ab, Muaz-bin Džebel, Zejd-bin-Sabit, Ebu-Zejd-bin-Seid, Abdullah-binMes'ud, Ali-bin-Ebi-Talib, Osman-bin-Affan, Ebu Bekir-es-Siddik, Omer-bin-Hattab, Ajiša, Hafsa, Ummi-Selema i još mnogi drugi. Ali neki od ovih potonjih su upotpunili čitavu kur'ansku zbirku iza smrti Božjeg Poslanika.

Pošto se iza smrti Božjeg Poslanika pojavio u Jemami lažni poslanik Musejleme, nazvan El-kezzab — lažac, i zaveo mnoge Arape, pošalje halifa Ebu-Bekir jednu jaku vojnu ekspediciju, koja s njim stupi u borbu i porazi ga. Tom prilikom je poginulo i umrlo sedamdeset kurra'a, koji su čitav Kur'an doslovno na pamet znali. Tada je Omer rekao Ebu-Bekiru da se boji da ovolika velika pogibija kurra'a ne urodi hrđavom posljedicom i da se ne zagubi koji dio Kur'ana, pa da bi trebalo Kur'an sakupiti u jednu knjigu. Omer je i prije ove pogibije kurra'a u Jemami preporučivao da se Kur'an sabere i napiše u jednu knjigu, ali je Ebu-Bekir oklijevao da primi ovaj predlog Omerov. Poslije ove pogibije i kad se Omer vratio sa ove vojne u Jemami Ebu Bekir je prihvatio ovaj predlog Omerov, te je poučio po Zejd-bin-Sabita i povjerio mu posao oko pisanja i sabiranja Kur'ana u jednu jedinstvenu zbirku. Zejd je okupio sve one koji su na pamet znali Kur'an i iskupio je sve što je bilo od Kur'ana napisano, pa je jedan poseban redakcioni odbor na čelu sa Zejdom Kur'an iz slova u slovo sa najvećom tačnošću ne ispuštajući ni jednog slovca napisao u jednu jedinstvenu knjigu. Ebu-Bekir je ovaj autentični primjerak Kur'ana uzeo sebi na čuvanje, a kasnije ga je pohranio kod Omera. Zatim ga je Omer ostavio na čuvanje kod svoje kćeri Hafse, žene Božjeg Poslanika.

Pošto se Islam raširio na sve strane svijeta, ljudi su počeli različito da uče i čitaju Kur'an prema različitostima svojih dijalekata. Tako su na primjer riječ »tabut« jedni čitali »tabut« a drugi sa slovom »h« na kraju »tabuh«. O ovome je bio obaviješten Osman, koji je tada bio halifa i glavar države, pa je pozajmio autentični primjerak Kur'ana Ebu-Bekirova, koji je bio pohranjen kod Hafse. Iz ovog primjerka su bila prepisana četiri nova primjerka sa dijalektom kurejševičkim, na kome je bio Kur'an objavljen. Poslat je u svaki glavnije centar države po jedan ovaj primjerak i svijetu naređeno da iz tog autentičnog prepisanog primjerka prepisuju Mushafe, a da spale svaki primjerak koji se ne bude u slovo slagao sa tim autentičnim primjerkom.

(Nastaviće se.)

IZ ISLAMSKOG SVIJETA:

Sukob Engleske i Italije u Abesiniji

Skoro prije godinu dana izbio je pogranični sukob između Italije i Abesinije u području Ual-Uala, koje je pretežno nastanjeno muslimanskim stanovništvom. Ovaj neznatni pogranični incident izrodio se u veliki svjetski konflikt. Talijanski imperijalizam nastoji da nađe nova kolonijalna područja za Italiju, i upravo ovaj sukob dobro je došao Italiji da započne akciju protiv Abesinije i da ovu bogatu i jedinu slobodnu afričku državu okupira i pripoji svojim talijanskim kolonijama.

Stanovništvo u Eritreji i Somaliji je ozlovljeno upravnim metodama talijanskih kolonijalnih vlasti koje čine pritisak na stanovništvo, pa je ovaj činjenica bilo od naročitog utjecaja za otpor Abesinaca protiv talijanskog nadiranja. U tom su se našli složni svi Abesinci i Muslimani i kršćani te je nestalo onih ranijih trzavica i nastupili su naročito dobri i intimni odnosi između Muslimana u Abesiniji, kojih ima oko 4 i po miliona i vladajućeg plemena Amhara. Muslimani su u Abesiniji naročito neraspoloženi prema ovom talijanskom imperijalističkom nadiranju i pokazuju veći otpor od drugih. Uzrok je tomu što Muslimani naj većim dijelom stanuju u pograničnim područjima Abesinije, te su u bližem kontaktu sa svojom braćom u Eritreji i Somaliji. Oni vide težak život koga provode Muslimani pod talijanskom vlašću i nedozvoljavaju da izgube svoje slobode, koje u Abesiniji u punoj mjeri uživaju.

Talijani su kao kolonizatori među afričkim Muslimanima poznati. I sada je svima u živom sjećanju postupak Talijana u Tripolitaniji gdje je desetine hiljada Muslimana bez razlike, staraca, žena i slabašne djece bilo pobijeno i prognano sa svoga rodnog kraja. Afrički Muslimani naročito ne mogu ostati ravnodušni na ovaj postupak talijanskih kolonijalnih vlasti i oni daju najveći otpor toj talijanskoj ekpanziji. Nastupila je opća solidarnost svih afričkih Muslimana kako u Sjevernoj Africi tako i u centralnoj i Južnoj Africi.

Uz svoju afričku braću Muslimane solidarišu se i ostali Muslimani čitavog svijeta, a naročito oni koji su nastanjeni u zemljama bližnjeg Istoka i Arabije.

Iz ovih razloga kao i iz mnogih drugih Engleska vlada neće i ne može dopustiti da Italija okupira Abesiniju, jer bi tim došla u sukob sa svojim mnogobrojnim muslimanskim podanicima čitavog britskog carstva, kojih ima pod Engleskom kolonijalnom vlašću preko 100 miliona. Englezi kao taktični kolonizatori ne smiju dopustiti da dođu u sukob sa ovim velikim dijelom muslimanskoga svijeta, koji se nalazi u sastavu Britskog imperija nastanjen u područjima, kroz koja Engleska vlast crpi svoju snagu i mora da ih čuva, ako želi da zaštiti interese carstva.

Engleska kolonijalna vlast znala se među muslimanskim narodima afirmirati na jedan vrlo popularan način tako, da muslimanski narodi pod Engleskom kolonijalnom vlašću uopće ne osjećaju toga engleskog gospodstva.

Pacifističkim metodama Engleska drži u vlasti mnoge narode bez ikakve vojne sile. Doći u sukob sa ovim mirnim elementom koji služi interesima Engleske, ne može Engleska dozvoliti da ovi narodi dignu se protiv nje radi toga, što bi Italija okupirala Abesiniju, koja se u muslimanskom svijetu smatra kao muslimanska zemlja. Zato Englezi čine otpor i nedozvoljavaju da se talijanska vlast ojača u Crvenom moru, jer bi time prestiž Engleske mnogo pretrpio, a moglo bi se dogoditi da ga potpuno izgubi. Sueski kanal i Bab-el-Mandeb moraju ostati u nespornoj vlasti Engleza i Engleska da bi sačuvala svoje gospodstvo ne smije dozvoliti da dobije jakog suparnika u tom važnom dijelu svijeta kao što nemože dozvoliti da dobije suparnika na Mediteranu.

Ovaj revolt muslimanskog svijeta, koji je vrlo ozbiljan i snažan Engleska je vrlo ozbiljno shvatila, a on joj i konvenira jer direktno pomaže njene kolonijalne interese. Engleska koja drži Crveno More u svojoj vlasti sa vrlo malim i neznatnim vojnim snagama, bila bi prisiljena u slučaju da Italija okupira Abesiniju, da te vojne snage u velikoj mjeri pojača, što bi naročito teretilo engleske finansije. Dakle čisto ekonomski razlozi sile Englesku da ustane protiv ovog talijanskog nadiranja u Abesiniju, jer ako dopusti to u dogledno vrijeme Engleska bi bila poljuljana u zemljama, koje graniče sa Crvenim morem, a kao nužna posljedica toga slijedilo bi i slabljenje engleske moći na Mediteranu. Životni je interes Engleske suprotstaviti se ovom talijanskom imperijalizmu, jer svakako je Engleskoj u današnjo situaciji lakše stupiti u rat sa Italijom jer će tim dobiti moralnu pomoć čitavog islamskog svijeta, ako joj zatreba u tu svrhu može regrutovati milione muslimanskih vojnika, koji će se boriti da unište talijanski imperijalizam u Africi, ali će time ojačati englesku kolonijalnu vlast. Zato će Engleska ako se taj spor sa Italijom ne bude mogao nikako drukčije riješiti radije stupiti u rat sa Italijom i osigurati bogatstvo Abesinije sebi, a osim toga i muslimanske narode, koji su danas vrlo važan faktor u engleskoj kolonijalnoj politici uza se jače vezati.

Veliki dar turskoj avijaciji

Turski narod nakon svoga oslobođenja od raznih stranih uticaja razvio je veliku djelatnost u jačanju svoje zemaljske obrambene snage. U tom pravcu ne samo da radi država, nego i svi narodni slojevi doprinose svoj veliki obol kako bi se obrana države što bolje osigurala. Naročito je posvećena pažnja razvijanju avijacije među stanovništvom Turske, pa su svi gradovi u Turskoj natječu da kupnjom aeroplana za avijaciju, snagu svoje zračne obrane povećaju.

U ovom je naročito aktivno Tursko zrakoplovno društvo, koje svake godine iz sakupljenih prihoda u narodu tursku avijaciju ojača sa velikim brojem novih aparata. 25. septembra o. g. u Carigradu je bila velika avijatička manifestacija prigodom davanja imena trima aeroplanima, koje je Turskom Zrakoplovnom društvu za vojničke svrhe darovao ing. Abdurrahman Nadji Demirdak. Ovaj patriotični Turčin darovao je 120.000 turskih lira za kupnju ovih triju aeroplana, koji su na dan 25. septembra sa Ješilkejskog aerodroma puštani u plave visine nebeske da se pridruže ostalim zračnim snagama u obrani turse države. Ovim svečanostima je prisustvovao ogroman broj stambolskog stanovništva uz mnogobrojne visoke civilne i vojničke funkcionere.

Panarapski kongres

zajednički rad arapskog svijeta.

Berlinski »Deutsch Allgemaine Zeitung« od 19. septembra donosi od svog kairskog dopisnika vijest da će se naskoro sazvati u Ummanu glavnom gradu Transjordanije panazijski kongres na kome će se raspravljati o zajedničkom radu sviju arapskih država oko unapređenja njihovih političkih i gospodarstvenih prilika. Saznaje se da će na kongresu uzeti učešća sve arapske države kao i Egipat. Inicijativa za zajedničko savjetovanje potekla je od kralja Ibni Suuda prilikom posjete prestolonasljednika Suudijske Arabije Palestini, Transjordaniji i Egiptu.

Ovo nije prvi puta da Ibni Suud pokušava dovesti u zajednički rad sve arapske države i izgraditi složenu i jedinstvenu načelnu političku liniju.

*

U posljednje vrijeme naročito su se poboljšali odnosi između Ibni Suuda i emira od Transjordanije Abdullaha. Kako je ovaj sin od Ibni Suuda pobijeđenog i protjeranog kralja od Hidžaza Husejna, to je bilo vrlo teško doći do sporazuma. Posjeta arapskog prestolonasljednika imala bi — čini se — ukloniti raniju neslogu. Na novoj arapskoj konferenciji u Ummanu, rezidenciji Abdullahovoj promicati će se panarapska misao. Do danas su održane dvije slične konferencije bez naročita ploda. Panarabizam je danas jedan vrlo živ pokret ali još nema svoje organizacije.

H. Šabanović.

Vakufski prihodi
od mekanskog i medinskog harema u Felestinu

U Egiptu i Palestini i drugim muslimanskim krajevima imade veliko mnoštvo vakufa čiji su prihodi uvakufljeni za svrhe Mekanskog i Medinskog harema.

Radi ovih nenormalnih poratnih prilika haremi u Meki i Medini prestali su primati pripadajuće im prihode od ovih Vakufa poslije svršetka Svjetskog rata.

Sada je pretsjednik Velikog Islamskog Kongresa u Palestini poslao sve prihode vakufa u Palestini koji pripadaju haremima u Meki i Medini upravi vakufa u Meki, te je tako donekle namirena potreba obaju harema, koju su morali podmirivati.

Kao Musliman dužan si pomagati ovaj naš jedini sedmični list.

Smrt velikog učenjaka

Krajem augusta ove godine je zaklopio svoje oči najveći muslimanski učenjak današnjice Muhamed Rešid Rida. To je učenjak velikih kvaliteta, koji se rijetko rađaju. Čitav život toga čovjeka bio je jedna velika i teška borba. Svojim perom jačao je i širio velike istine Islama, boreći se protiv mračnih elemenata, koji su Islam zavili plaštem tajnovitosti i uvukli u njega razne elemente, koji mute njegovu nedostiživu veličinu. On je kao učenik velikog islamskog učenjaka i filozofa druge polovice devetnaestog stoljeća Šejh Muhammed Abduhuta išao stopama ovoga velikog genija i filozofa Islama. I učenik je dostigao svog velikog učitelja i nastavio da utire puteve, koje je počeo krčiti njegov veliki učitelj. Borba je bila mučna i teška, ali ovaj heroj na peru i riječi pobijedio je sve svoje protivnike ili pravije protivnike prave i čiste islamske nauke.

Prije skoro četiri decenija on je sa svojim velikim učiteljem pokrenuo liberalni islamski list »El-uvetul-vuska« koji je izlazio u Parizu i izlagao učenja pravog i čistog Islama i njegovih velikih principa. Ovaj je list otvorio puteve novim shvaćanjima i poveo oštru borbu protiv svega onoga što je kočilo napredak muslimana i oštro kritikovao elemente, koji su kočili progres muslimana. U ovom kolu velikih pionira preporođenog Islama, koji su vodili neustrašivu borbu da muslimane probude i podignu iz letargije, bijahu najveći ljudi Islama druge polovice devetnaestog vijeka i prvih godina dvadesetog vijeka i to: Džemaluddin Afganija, Šejh Muhammed Abduhu i onda mladi, ali borbeni Muhammed Rešid Rida. U tom kolu ovih velikih ljudi nalazio se tada i naš dični starina Džemaluddin Čaušević, koji je u Misiru dulje vremena boravio vraćajući se iz progonstva u Jemenu, kuda ga je bio Abdulhamid prognao.

Nakon što je prestao izlaziti »El-urvetul-vuska«, Muhamed Rešid Rida pokrene reviju »El-menar« koja je počela izlaziti u godini 1903. »El-menar« je nastavio tradiciju svoga predhodnika i poveo još veću borbu protiv svih onih natruha, koje su se tokom vremena uvukle u Islam budeći muslimane i ukazujući nove puteve i nove vidike. To je najuglednija revija koja je u islamskom svijetu izlazila i koja je služila kao autoritativan tumač Islama. Nije bilo oblasti iz islamske nauke o kojoj u ovoj reviji nije bilo raspravljeno i o kojoj nije veliki merhum dao svoje autoritativno mišljenje. Ova je revija rasprostranjena diljem čitavog islamskog svijeta, te je od svih smatrana kao najbolji vjerski list, a njezin urednik kao najveći vjerski autoritet. Osim ove revije Muhamed Rešid je izdavao i list »Ed-da'vetu vel-iršad«, a njegovom zaslugom je osnovano pod istim imenom i misionarsko društvo, za čije je svrhe on bio prikupio zamašnu svotu od 168.000 funti. Kasnije je ovo prešlo pod nadzor i upravu sveučilišta »El-azhar«, te je ovo misionarsko udruženje do svjetskog rata učinilo velikih usluga Islamu, a nakon svršetka rata njegovim neumornim radom ovo je udruženje ponovno svoj rad oživilo naročito među afričkim neznabožcima. Osim velikog i neumornog rada oko uređivanja »El-menare«, koga je on kroz trideset i dvije godine na slavu i čast Islama uređivao i »Ed-devetu veliršada«, njegov publicistički rad i na drugim poljima je ogroman i velik, to je bio najveći muslimanski publicista dvadesetog vijeka.

Uz ovaj veliki publicistički rad Muhammed Rešid Rida se ističe i kao pisac mnogih znastvenih djela. Među ovima mu je bez sumnje najznamenitije veliko tefsirsko djelo, u kome na njemu svojstven i ubjedljiv način tumači Kurani-hakim. Ovo je djelo jedno od najboljih u ovoj naučnoj struci u kome se ogleda veličina genija ovog velikog učenjaka, čiji rad ne možemo u cijelosti prikazati radi skučenog prostora našeg lista.

Na glas smrti ovog velikog učenjaka čitav islamskim svijet je zapao u tugu, jer je izgubio faktički jednog nenadoknadivog borca. Svi su muslimanski listovi, a naročito arapski puni nekrologa o životu i radu ovog rijetkog borca i učenjaka. Na dan smrti njegove muslimanski Egipat je proplakao, a rijetko je čija dženaza bila ovako posjećena i rijetko je koji velikan sa onoliko sučuti predan u krilo materi zemlji. Dženazi je prisustvovao sav Egipat i u svim gradovima je klanjana dženaza ovom velikom učenjaku. Također i u ostalim muslimanskim centrima je klanjat »salatul-gaib« za dušu velikog merhuma, a na vijest o njegovoj smrti, vladar Suudijje sultan Abdul-Aziz je izdao nalog da se u Kabi i u Alejhisselamovoj džamiji u Medini kao i u svima džamijama Suudijje klanja u petak 30. augusta poslije džume-namaza »salatul-gaib« za dušu ovog velikog i neumrlog učenjaka. Ovolika pažnja i počast je rijetko kada kome učinjena.

Mnogi muslimanski vladari su izrazili svoje duboko saučešće porodici velikog merhuma. Kralj Fuad je lično izrazio svoje saučešće sinu merhumovu, a kralj Suudijje i prestolonasljednik su izrazili brzojavno svoje saučešće sinu merhumovu.

I mi se priključujemo ovoj općoj žalosti muslimana moleći Svemogućeg Allaha da našem velikom merhumu podijeli rajska naselja i da nam podari dostojna zamjenika njemu, koji će nastaviti njegova velika djela služeći Islamu i dobru muslimana.

Lejlei-Dželilei-Regaib

Zahvalnost, to je odlika svakog dobro islamski odgojenog čovjeka. Vjera je najveći dar što ga je Svemogući Stvoritelj čovjeku podario i zahvalnost onoga, koji shvaća veličinu toga dara je svesrdna, spontana i iskrena. Islam je u sebi sabrao najveće vrednote i uputio čovječanstvo na stazu vječnog napretka pokazujući mu sreću i blaženstvo, ako se bude uputio putem, koju mu milost Božija ukaza. I ta zahvalnost pravog Muslimana prema Svemogućem Gospodaru vasione nikad ne jenjava, ona bukti u zahvalnim srcima dobrih robova Božijih.

A ta zahvalnost dobrog Muslimana je najveća, kad je on izreče svome Stvoritelju za darovana dobra vjere, koja se ni sa kojim drugim darom ne može mjeriti, jer vjera Islam, vjera zrelog doba čovječanstva donese pravu i istinsku vjeru, koja čovjeka oslobodi tiranije, ropstva, mržnje, neznanja, kukavičluka, malodušja i svega onoga što može ubiti duh dostojanstva halifetul-erda, a uputi ga stazama svjetla i nauke i kaza mu i naredi, da dar razuma upotrebi i razvije ga do najveće moguće mjere, da tako lakše mogne spoznati i naučiti istine vjerske, koje od njega zahtijevaju da se trajno usavršava i uči i Svemogućeg moli, da se njegovo znanje poveća i umnoži, jer zapovijed Božija glasi: »ve kul rabbi zidni ilmen«.

Božija mudrost koja čovjeku darova razum, da bi pomoću njega mogao spoznati dobro i zlo, taj dar upotpuni sa još većim darom, jer posla čovječanstvu svoje vjerovjesnike, koji ga upućivahu na put istine i spasenja, da ne bi zalutio i podlegao utjecaju niskih materijalnih prohtjeva i duševni život kao glavni zanemario. U nizu ovih odabranika Božijih dođe kao kruna, koja ukrasi mnoštvo onih odabranika, kojima Svemogući pokloni svoju Milost vođa čovječanstva, najzadnji i najodabraniji poslanik Njegov. Dođe Veliki Učitelj čovječanstva da ga sa vrhunaravnom knjigom, Objavom Božijom *Kuranom*, povede u sretniju i ljepšu budućnost, da proklamira gospodstvo čovjekovo, ako se bude pridržavao riječi kur'anskih. I zahvalne stotine milijona pravovjernih sljedbenika Njegovih svake godine kroz trinaest stoljeća iz duboke zahvalnosti prema svom Velikom Stvoritelju, koji im posla svoga vjerovjesnika i nedostiživog učitelja slavi uspomenu one blage noći kad sretna majka Amina ponese najmilije čedo čovjekovo, budućeg genija Mudrosti i Borca za pobjedu dobra, istine, ljubavi, pravde, mudrosti i nauke. Taj divni čin se zbi prvog uoči petka mjeseca redžeba, kad se poče pojavljivati zora novog sretnijeg doba, preporoda zalutalog i ispaćenog čovječanstva.

Ove blage noći će Musliman u skrušenoj molitvi zahvaliti svome velikom Allahu, koji ga ne ostavi i ne zaboravi, nego posla svoga najodabranijeg i najmilijeg roba da ga povede trnovitim stazam života i uravna mu puteve, kako bi došao do svog cilja da postigne sreću i vječno blaženstvo. Te noći će se svaki Musliman sjetiti da je u toj blagoj noći ukazala se zora, koja je razbila tminu i čovječanstvu donijela vječno svjetlo, jer je od te noći počeo zemni život Habibullaha. Neka vječni blagoslov Božiji bdije nad njim, a nas neka obasjava svjetlo svete Objave, koju nam Svemogući preko Njega objavi.

Pretplatu za naš list pošaljite ček. uplatnicom. Godišnja pretplata je 72 Din, polugodišnja 36 Din, a četvrtgodišnja 18 Dinara.

Molitva za muslimane

Velika »briga« jednog sveštenika za muslimane.

U posljednje vrijeme učestala su vrijeđanja i napadaji na Islam preko dnevnih i nedeljnih listova, a štampaju se i posebne brošure u kojima neki neupućeni napadaju uzvišeni Islam. Uvreda jednoga misionara prelazi sve granice, pa preko ove njegove uvrede ne smijemo ćutke preći.

S blagoslovom Episkopa Ohridsko-Bitoljskog g. Nikolaja Velimirovića, koji je poznat širokoj javnosti, izdaje se list »M i s i o n a r« i objavljuje *mjesečno sa ciljem, da pomogne unutarnjem i spoljnom pravoslavnom misionarstvu.*

Ovaj list izdaje se mjesto dosadanjih »Misionarskih pisama«, a uređuju ga jeromonah g. Irinej Zlatić i g. dr. R. Arsović. Kao svoj redovni dodatak ovaj list ima brošuricu »Mali Misionar«, koja se štampa u Bitolju!

U ovome »Malome misionaru« koji je nedavno izišao nalaze se nekolike »molitve jednoga misionara«, pa između ostalih molitava ima i jedna molitva za nas muslimane. Sačuvaj nas Bože njegove »molitve«, kada znamo, kako ona glasi:

»Jedini si Ti bog i nema drugoga Boga osim tebe. Tako govorimo i jedni drugi, i hrišćani i muslimani. *No muslimani su došli na pola puta, pa zatvorili vrata pred sobom. Zatvorili su vrata pred svetom istinom, da si Ti Bože trojan u jedinstvu duhovnog bića tvoga. I zatvorili su vrata pred svjedočanstvom o posjeti tvojoj svijetu kroz ovaploćenu Mudrost tvoju, kao i pred svjedočanstvom o ljubavi tvojoj naspram ljudi, pokazane na krstu.*«

»Koliko je mjesec visok nad zemljom, toliko je Islam uzdignut nad idolopoklonstvom. No mjesec što ima svjetlosti nema je od sebe, nego od sunca, tako i *Islam, što ima svjetlosti u sebi ima je od istine javljene svijetu Sinom tvojim Hristom Isusom.*«

»Ti si htio blagi Bože, po blagosti svojoj, da čovjek ne bude rob nego sin tvoj, i da kao sin uđe u tajne božanstva tvoga, — bića tvoga i ljubavi tvoje. Islamski »prorok« je obratio robove kamenih idola u robove tvoje, a Sin tvoj Isus učinio je sve robove sinovima tvojim. *Trosvjetlosni Bože naš, smiluj se na sve narode muhamedanske, jer i oni vjeruju u milost tvoju. Dosta su živjeli kao robovi pred tobom, učini ih sada sinovima tvojim. Pokreni ih Duhom tvojim svetim, da poznaju i vide u Hristu tvome Spasitelja svoga. Otvori zatvorena im vrata na polovini puta, da sagledaju nebo otvoreno Hristom i na nebu Oca svoga nebeskog.*«

»Da bi mnogi milioni duša muslimanskih sa mnogim milionima duša hršćanskih bili ujedinjeni u misli o tebi, u ljubavi k tebi i u proslavljanju tebe, jedinoga živoga Boga u trojstvu svetom, po molitvama svih svetih, koji do *sada predoše iz Islama u Hrišćanstvo* i koji Tebe sada slave na nebesima u horu anđela tvojih svetitelja. AMIN!«

Cilj ovoga misionara i njegove molitve i »velike brige« za nas muslimane je dovoljno jasan. Na ovo njegovo vređanje i »molitvu« ja ću odgovoriti, koliko znam, a pozvani trebaju da dadu jedan stručan i dostojan odgovor.

»ISA Pejgamber a. s. (Isus Hrist) ili »Ruhullah« t. j. Božiji duh je jedan između pet velikih Božijih poslanika. U ovom pitanju »Božiji duh« postoji velika razlika među islamskom i hrišćanskom religijom. Hrišćanski narodi, koji nisu dublje razmišljali o nejasnim doktrinama svoje vjere, imadu o »trojstvu« čudne pojmove. Ako zapitate jednoga hrišćanina, šta je to »trojstvo« on će vam reći: »Otac, sin i sveti duh«, a da ga bolje »razumijete« dodati će »Tri su osobe, ali je jedan Bog«. Kada bi od njega zatražili, da vam o ovom pitanju dade, što bolje objašnjenje, onda će vam bez sumnje reći: »To je jedna vjerska tajna«.

Riječ »trojstvo« nije uzeta iz Svetoga pisma. Ovaj se izraz, koliko sam mogao doznati, ne nalazi ni u jednoj hrišćanskoj vjerskoj knjizi, već je u hrišćanstvo unešen zbog razjašnjenja vjerovanja u božanstvo triju osoba, u drugom stoljeću po I. Ni veliki pisci hrišćanske crkve nisu mogli objasniti ovu kršćansku dogmu, pa sve njihovo mišljenje u tom pogledu sastoji se u tome, da je »trojstvo nedokučiva tajna«.

Jedan hrišćanski pisac to ovako tumači: »Vječito sveto trojstvo duboka je tajna, koja daleko stoji izvan dohvata slabog čovječijeg razuma, i koja je visoko uzvišena, a da bi je mogla izmisliti smjela ljudska pamet«. Prema ovome, onda bi morali smatrati Božijom objavom sva ovom slična vjerovanja, kojim obiluje skandinavska i stara egipatska mitologija i današnja hinduska vjera. Ali znamo da, hrišćani to neće priznati.

Mi znamo, da se ni na jednoj stranici kršćanskih crkvenih knjiga ne spominje riječ »trojstvo«, I sam francuski historičar i dogmatičar Augustin Calmet (1672.—1757.) priznao je, da se princip »trojstva« ne nalazi ni u jednom primjerku starih jevanđelja. Da bi ovo bolje potvrdili navesti ćemo riječi koje je sami Isa (a. s.) izrekao i u njima potvrdio pravo svoje vjerovanje u Božije jedinstvo. Na pitanje nekoga sudca: »Dobri gospodine! da stečem vječni život, šta trebam raditi?« Isa (a. s.) mu je odgovorio: »Zašto me nazivaš dobrim gospodinom, kad osim svemogućeg Boga niko ne zaslužuje, da mu se pripisuje dobrota?«

O ovim riječima njegovim trebali bi malo dublje razmisliti oni koji tvrde, da je Isa (a. s.) ravan i jednak velikom Stvoritelju, kojega je on ovako od sebe razlikovao. Dosta je ovoliko progovoriti o »trojstvu« i o hrišćanskom vjerovanju u Isa (a. s.), kojega su oni uzdigli na stepen božanstva. Sada ćemo vidjeti, kako naša islamska religija govori o Isa (s. s.). Na prvom mjestu ćemo dokazati, da se misao »Bog i čovjek« ili obratno posve protivi čovječijem razumu jer u tim riječima nema nikakove logike. One se sastoje iz mješavine dvaju pojmova, koji su među sobom sasvim oprečni.

U Kur'anu nalazimo ovo razjašnjenje o Isaovoj bitnosti, koja se posve slaže s razumom i filozofijom«. Bez sumnje je Mesih sin Merjemin (Mesija sin Marijin) poslanik Božiji i Njegovo stvorenje, koje je vrgao u Merjemu, on je duh koji je došao od Boga. Vjerujte dakle u Boga i u Njegove poslanike, ne govorite: »Bog je treći između trojice« i pređite se trojstva. To će biti za vas mnogo bolje, jer Bog je samo jedan, nema društva ni djece. Njemu pripada sve što je na nebesima i na zemlji. On sa svim ravna i gospodari. Njegova je zaštita dovoljna, dosta je imati Boga za zaštitnika. Mesihu nije mrsko biti rob velikog Stvoritelja, kao ni anđelima, koji su blizu Božije milosti. Bog vam je to razgovjetno rastumačio, da ne zabludite na krivi put«. (Iz surei Nisa).

Čovjek je sposoban da služi svome Stvoritelju, on u molitvama slavi i veliča Njega. Bog je stvorio čovjeka i čovjek je Njegov Stvor. Obzirom na to Isa je čovjek, pa kad mu se kaže, da je Božiji poslanik, tim mu se neće ni najmanje čast povrijediti, nego će mu se priznati, da ga je Bog odlikovao jednim najuzvišenijim darom — poslanstvom.

Mi muslimani potpunim uvjerenjem i čvrstom nepokolebivošću tvrdimo, da je razumu nedokučiva ova hrišćanska dogma o »trojstvu« i da je Isus — Bog, pošla putem koji ne vodi do istinitoga Boga i udaljila je mnoge ljude od prave vjere. Hrišćani za nas muslimane kažu, da smo »došli na pola puta« i nazivaju bezbošcima one ljude, koji nemaju sposobnosti, da priznaju istinitost ove dogme o trojstvu. Mi se možemo samo smijati ovom fanatizmu govoreći im: »Čovjek koji vjeruje, da je Isa sin Merjemin Bog, taj čovjek bez sumnje nije pravovjerni. Ta sami Isa (a. s.) rekao je: »Djeco Izraelova! Obožavajte onog dobrog Boga, koji je moj i vaš gospodar!«

Ako prelistamo malo hrišćanska evanđeđlja i tamo ćemo naći, da je Isa podučavajući svoje učenike, kako će Boga slaviti ovako molio: »Oče naš! Tvoja moć obuhvaća nebesa, slava imenu Tvome! Oprosti nam grijehe naše!«

Ovo iznesoh povodom ove uvrede i »molitve« ovoga misionara, a nadam se da će koji od naših poznatih vjerskih pisaca i naučenjaka dati što bolji i dostojniji odgovor.

Hamika Ajkić.

Merhum Hasna hanuma Kusturica

Na dan 10. oktobra u Herceg Novom nestalo je iz svijeta živih uzor muslimanke, dobre majke i jedne plemenite žene. U 85. godini svoga života preselila je na vječni svijet Hasna hanuma Kusturica, majka braće Kusturica, trgovaca, nastanjenih u Herceg Novom. Merhuma Hasna prije 25 godina sa svojim sinovima stalno se je naselila u Herceg-Novom, od kada se je počela razvijati nova islamska zajednica u Boki Kotorskoj, koja danas broji nekoliko stotina svojih članova.

Merhum Hasna hanuma čitav svoj život ustrajala je u vršenju propisa svoje vjere i odgajanju svoje djece u duhu Islama. U nemuslimanskoj sredini kroz 25 godina, ona je vršila časnu ulogu prave islamske učiteljice, koja je zaista ovu muslimansku djecu koja su ugledala svijet u Herceg Novom i obližnjim mjestima, poučila propisima svoje vjere. Kod merhume Hasne do zamjernih visina bila je razvijena islamska svijest o potpomaganju sirotinje. Ona je utemeljila muslimansko pokopno društvo »Zetu« u Herceg-Novom, koje danas broji oko 60 članova i blagotvorno djeluje među muslimanima Boke Kotorske. Kada je prije dvije godine u Herceg-Novom pokrenuta akcija za gradnju prve džamije na Jadranu, merhum Hasna je prva poklonila u tu plemenitu svrhu 1000 dinara. Radi svoje plemenitosti i dobrote, ona je bila vrlo popularna starica u svome mjestu i čitavoj Boki Kotorskoj. Kao najizrazitiji dokaz koji govori o njezinoj popularnosti je ogromna dženaza na 11. IX., u kojoj su učestvovali mnogi sugrađani i drugih vjera. Njezinom smrću mlada islamska vjerska zajednica u Boki Kotorskoj gubi svoga dobrog člana. Neka Svemogući Allah merhumu Hasnu nagradi džematskim naseljem a porodici podijeli islamski sabur.

Rahmetulahi alejha.

Mustafa S. Buladžić.

KROZ ŠEHER - SARAJEVO:

VAKTIJA

Redžeb 1354. (1935.)

Broj dana	Dan	Oktober	Sunce izlaz s	m	Podne s	m	Ićindija s	m	Sunce zalazi s	m	Jacija s	m	Imsak s	m
7	Pet.	4	5	51	11	49	3	2	5	31	7	8	4	5
8	Sub.	5		52		49		00		30		6		6
9	Nedj.	6		53		48	2	59		29		4		7
10	Pon.	7		54		48		58		27		2		8
11	Utor.	8		55		48		56		25		0		7
12	Sril.	9		56		47		55		23	6	58		10
13	Čet.	10		57		47		54		21		57		11

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Kundurdžiluk ul. bu. 22. I.
Čekovni račun Poštanske štedionice Sarajevo br. 1600.
Broj. 1. Godina I. dne 4. oktobra 1935.

JAVNA ZAHVALNOST »ISLAMSKOG GLASA«.

Ovim javno Uprava i uredništvo »Islamskog Glasa« izriče svoju najtopliju zahvalnost gosp. Ismetu Glibi, vlasniku musliman. pokop. zavoda »Tedžhiz«, koji je svoje prostorije (poslovne) u Kundurdžiluk ul. br. 22/I. besplatno ustupio Uredništvu »Islamskog Glasa« na upotrebu. Ovaj požrtvovni primjer zaslužuje priznanje, pa zahvaljujući mu na ovoj susretljivosti, molimo Boga da ga pomogne u njegovom radu.

—

JEDNA POHVALNA RODIJELJSKA AKCIJA U SARAJEVU.

Vjeronaučna nastava u osnovnim školama ne zadovoljava u punoj mjeri, i mnogi su roditelji u velikoj brizi da bi svojoj djeci dali potpun vjersko-moralni odgoj. Jedan veći broj roditelja u Sarajevu osjećajući ovu veliku prazninu u vjerskom odgoju svoje djece nadošao je na ideju da bi u ovom pravcu trebalo nešto učiniti i našoj djeci, uzdanici našoj, dati potpun vjerski islamski odgoj bez koga ne može biti ni čestitih ljudi ni dobrih građana. Nikla je ideja da se osnuje jedna zadruga (ustanova) na zadružnoj bazi, gdje bi roditelji doprinosili svoj udio, da bi se ova ustanova mogla ostvariti. Po zamisli trebalo bi osnovati jedan poluinternat gdje bi djeca osnovnih škola po svršetku nastave dolazila i tu primala vjersku obuku i jačala svoj moralni odgoj. Ovu akciju treba svakako pohvaliti i vjerujemo da će naići na puno razumijevanje svih roditelja, koji imaju djecu u osnovnim školama, jer će tako svojoj djeci priskrbiti za život ono što im je najpotrebnije. Kako je ova akcija istom u svom početku, ne možemo ništa pobliže o tom reći, ali kad se bude ova akcija privela kraju izvjestićemo opširnije naše poštovane čitaoce.

—

NAŠIM PRIJATELJIMA!

Pokrećući »Islamski Glas« molimo sve naše prijatelje da nas pomognu saradnjom i da nam sve važnije vijesti iz našeg vjerskog, kulturnog i privrednog života šalju kako bi mogli našu muslimansku javnost o svemu što se u našem društvenom životu događa, obavještavati. Vjerujemo da naši prijatelji neće žaliti truda u tom pravcu, samo ih molimo da kod sastavljanja dopisa i raznih napisa budu što stvarniji i kraći, kako bi mogli svima dati mjesta i o svemu raspraviti.

POPRAVAK BAŠČARSIJSKE DŽAMIJE.

Ovih dana je Vakufska uprava pristupila popravci munare baščaršijske džamije, koja je bila u vrlo derutnom stanju. Ovom prilikom ističemo da bi bilo skrajnje vrijeme da se i džamija u Lučevici popravi, odnosno zid harema, koji je još prije tri mjeseca srušen da bi se popravio. Od harema je napravljeno dječije igralište pa bi to bezuvjetno trebalo odmah popraviti.

Širimo i pomažimo našu muslimansku štampu

Možda ću ja biti prvi, koji ću u ovom prvom broju našeg novog lista napisati nekoliko redaka u prilog širenja naše muslimanske štampe u našoj Jugoslaviji.

Svima nam je poznato da je kod nas u Bosni i Hercegovini kroz zadnjih pedesetak godina izlazilo mnogo raznih listova koje izdavahu razni izdavači i uređivali razni urednici.

Svi su ti listovi pokretani sa jednom idejom da posluže kulturnom podizanju nas muslimana. Svi ti radnici na tom polju težili su za tim, da naše široke narodne slojeve probude, da ih osvijeste i spreme za novi život jačajući u njima islamsku požrtvovnost i rodoljublje.

Treba priznati da je ovaj rad naših kulturnih radnika na ovom polju imao i lijepih uspjeha. Sijao je sjeme napretka, koje je počelo davati i plodove, makar ti plodovi bili i skromni. Kroz svu tu našu štampu u prošlosti provlačila se nit islamskog pregaranja i želje da se posluži dobru muslimana.

Kad uvažimo sve teškoće na koje su u svom radu ovi naši kulturni trudbenici nailazili, moramo im biti zahvalni na njihovoj velikoj žrtvi i trudu, kažem žrtvi zato što je meni poznato, da su ovi naši listovi prestali izlaziti samo radi nemarnosti naše čitalačke publike, koja je iz nemarnosti zaboravljala da listove treba plaćati, ako se hoće da izlaze, i da treba doprinijeti malu i neznatnu materijalnu žrtvu plaćanja pretplate za listove. Malo je naših listova koji su prestali izlaziti ih nekih drugih razloga.

Danas mi nemamo nijednog svoga lista, pa se opaža velika praznina u našem društvenom životu. To mi je dalo povoda, da napišem nekoliko redaka u ovom na novo pokrenutom listu, da smo mi kao muslimani dužni pomagati svaki naš list i širiti ga među naše široke muslimanske mase, kako bi mogao nesmetano izlaziti i krčiti put pravoj islamskoj prosvjeti.

Evo sada je počeo izlaziti ovaj naš novi list, i ja opeliram na svu braću muslimane u čitavoj našoj Kraljevini, da se u što većem broju pretpate na njega, jer sam uvjeren, da mu se osigurava uspjeh i opstanak jedino tako, da se uredno plaća ta neznata godišnja pretplata. Mislim da nema potrebe da naglašavam koliko nam je potrebno da imamo ovaj list, ne samo ovaj, nego kad bi ih po sreći imali i više, da tako dobro i lijepo štivo što jače prodre u naše široke narodne slojeve i omogući im što brži i veći napredak.

Neka je dragi Allah na pomoći svima, koji u kojem bilo pravcu doprinesu jačanju i širenju naše muslimanske štampe, jer ćemo samo na takav način podignuti naš vjerski i kulturni život na viši stepen i poći u susret boljoj i sretnijoj budućnosti.

DŽEMALUDDIN ČAUŠEVIĆ.

Sa skupštine udruženja zemljoposjednika

Uspjesi uprave. — Izbor novog odbora.

Na 28. prošlog mjeseca je u prostorijama »El-kameda« održana prva glavna godišnja skupština Udruženja zemljoposjednika Kraljevine Jugoslavije. Prisustvovalo joj je oko 600 nova iz Sarajeva, te delegati iz Mostara, Vlasenice, Tuzle, Banje Luke, Tešnja i drugih mjesta.

Otvarajući skupštinu pretsjednik g. dr. Husejn ef. Mašić, sudija, pozdravlja prisutne i zahvaljuje im na brojnom odzivu. Potom iznosi bilans rada novoosnovanog udruženja. Ono je osnovano 22. januara o. g. i dosada je pokazalo lijepih rezultata u svom radu. Na intervenciju udruženja ministarstvo je razaslalo raspise svim banskim upravama da putem podređenih sreskih načelstava prikupe podatke o potraživanjima i sporovima zemljoradnika, *kako bi se moglo pristupiti četvrtoj emisiji državnih 6% obveznica*, te da se konačno privedu definitivnom riješenju svi preostali agrarni sporovi.

Naglašeno je, da na području bivše Bosne i Hercegovine živi *70.000 agrarnih interesenata sa kojih 210 hiljada članova obitelji ako se računa da svaki pojedinac ima prosječno 3 člana obitelji.*

Kako je u pogledu agrarnih pitanja podnešeno više predloga iz provincije, riješeno je, da se izabere naročiti odbor, koji će sve te predloge rezimirati u formi jedne rezolucije, koja će se predati mjerodavnim faktorima.

U novu upravu izabrani su gg.: dr. Husejn Mašić, sudija; Ismetbeg Gavran-Kapetanović, nar. poslanik; Nedžatbeg Sulejmanpašić, Edhem Šahinagić, Esad Mašić, Muhamed Hamdi Ćurčić, Mehaga Ćomara, Ibrahim Kurnadić i Ejub ef. Ademović, zamjenik drž. tužioca.

Širi odbor iz provincije gg.: Esadbeg Pašić, M. Hadžić, Hadži Mehmed Ajanović, Nezir ef. H. Mehmedović, Salko Kurtagić-Čulić i Namikbeg Ibrahimpašić. Zamjenici gg.: Safvet ef. Ćurčić, Jusufbeg Pašić, Hadži Mujaga Merhemić, Mustafa ef. Kumašin, Salihbeg Serdarević i Ahmed ef. Kulenović. Nadzorni odbor gg.: Nudžeim Muhibić, Hahibeg Džinić i Halid Kumašin. Zamjenici gg.: Ismet Kapetanović i Vaso Mirović.

OTVARANJE PRODUŽNOG VJERONAUČNOG TEČAJA.

Odlukom Ulema Medžlisa početkom ove šk. godine otvoren je produženi vjeronaučni tečaj za muslimanske učenice koje su svršile osnovnu školu. U ovaj produženi tečaj su se upisale 22 učenice. Radi neobavještenosti roditelja nije upisan veći broj pa je za požaliti, jer zaista je ovo jedan vrlo lijep korak da se vjerska prosvjeta što jače učvrsti i proširi. Prema nastavnom planu u ovom produženom tečaju će se predavati uz pravilno učenje Kurana i Veliki Ilmihal.

OGAVNO LEGLO PROSTITUCIJE U CENTRU GRADA.

Tuže nam se stanovnici Pašića ulice da je u toj ulici neka I. K., vajna muslimanka, iznajmila stan, te sobe izdaje raznim sumnjivim ženskim licima.

Ima na stanu jednu žensku koja se bavi kao sviračica, a jednu inovjerku koja je kod nje navodno zaposlena kao služavka. Po cijeli dan u svako doba dolaze pred ovu kuću fijakeri i auti i iz auta izađe koji par i ide kod ove pezevenkuše.

Sa ovim njezinim postupkom čitava je okolina ozlojeđena i zgraža se nad ovim što se u centru grada događa.

Ali cinizam ove stanodavke prelazi sve mjere i vrijeđa sve naše najintimnije osjećaje, jer ona ovu svoju služavku nemuslimanku oblači u zar da bi š njom tako bolje kao Muslimankom pazarila. Tim nanosi još težu uvredu, jer profaniše zar kao sredstvo, koje treba da ženi sačuva njenu najveću svetinju: obraz, nevinost i poštenje.

Umoljavamo Policijsku direkciju u Sarajevu da o ovom povede računa i ovo leglo bluda rasturi a ovu pezevenkušu primjerno kazni.

—

Pročitaj našu bilješku na drugoj strani lista koju smo uputili našim poštovanim čitateljima.

Iz naših škola

Početak nastave u Islamskoj ženskoj Medresi.

Pred dvije godine osnovana je u Sarajevu Islamska ženska Medresa i time je bez sumnje pogođena želja Muslimana za vjerskim obrazovanjem našeg muslimanskog podmlatka i udovoljeno jednoj prijekoj vjersko-kulturnoj potrebi. Za same dvije godine opstanka ova je ženska Medresa stekla vrlo lijep glas među našim muslimanskim svijetom i roditelji upravo hrle da tamo svoju žensku djecu školuju. Razumije se radi prostora same školske zgrade i nedovoljnih materijalnih srestava ova škola ne može da primi toliki broj učenica koliko bi se njih želilo tamo školovati. Za prošle dvije godine primljeno je u ovu školu na redovnu obuku preko 100 učenica, a osim toga u prošloj školskoj godini bio je otvoren i pripravni tečaj za one učenice koje bi u ovoj godini stupile u prvi razred. Prošle školske godine u Medresi je sa pripravnim tečajem bilo svega 150 učenica. Ove godine u prvi razred upisalo se 86 te će tako prvi razred morati imati dvije paralelke. U drugi razred su prešle 64 učenice, a u treći 32 učenice.

Početkom ove školske godine Vakufska Direkcija je osnovala Internat za vanjske pitomice koje pohađaju ovu Medresu, te ih je 36 primljeno u internat.

Osim toga 20 pitomica se nalazi u Gajretom ženskom konviktu, te vanjskih učenica ima oko 60 a ostatak je učenica iz Sarajeva. Provincija bi morala biti u većem broju zastupljena u ovoj Medresi i trebalo bi bar da se iz svakog mjesta provincije nađe makar jedna pitomica koji bi pohađala ovu Medresu.

Nastava je na ovoj Medresi počela 21. septembra o. g. te redovna nastava traje od 8.—1. Nastavnički zbor je ove godine popunjen sa jednom novom i vrsnom silom svršenim Aherlijom g. Dobračom.

Da bi se nastavni program u ovoj Medresi odvijao normalno bilo bi bezuvjetno potrebno da se nastavnički zbor popuni redovitim nastavnim silama pa mislimo da će se toj potrebi Medrese svakako udovoljiti.

POČETAK RADA U ŠERIATSKOJ GIMNAZIJI.

Ovaj naš zavod iz godine u godinu nailazi na sve veće simpatije našeg muslimanskog svijeta, a roditelji naročito nastoje da svoju djecu školuju u ovom dobro renomiranom zavodu. I ranijih godina je bivala velika navala kandidata za prijem u ovu školu, ali kako škola nema dovoljnih prostorija, morao se je primati samo minimalan broj učenika. Početkom ove šk. godine na intervenciju ministra saobraćaja g. dr. Mehmeda Spahe otvorene su dvije paralelke prvog razreda te je primljeno oko 100 učenika. Ovim je udaren temelj jačem razvitku ovoga zavoda i vjerujemo da se neće stati na po puta. Da bi ovaj zavod mogao što uspješnije da se razvija, trebalo bi osigurati podesnu zgradu, jer današnja zgrada više ne odgovara potrebama ove škole. Muslimani polažu punu nadu u Kraljevsku Vladu da će ona omogućiti daljni razvitak ovoga zavoda, te da će se konačno riješiti pitanje podesne zgrade koja bi odgovarala pedagoškim i higijenskim uslovima.

—

UPIS ĐAKA U PRVIM RAZREDIMA II. GIMNAZIJE I ŽENSKE GIMNAZIJE U SARAJEVU.

Početkom ove školske godine upisalo se u prvi razred II. gimnazije u Sarajevu 249 učenika od toga 36 muslimana. U ženskoj gimnaziji upisalo se je 280 učenica među ovima 31 muslimanka. Upada u oči da muslimani prema svojoj brojčanoj snazi još u dovoljnoj mjeri ne pohađaju škole, a naročito je slab odziv u ženskoj gimnaziji. Istina pokazuje se neki napredak, ali taj je vrlo malen pa je dužnost sviju nas da nastojimo ovu grešku i nedostatak da ispravimo.

POLITIČKI PREGLED:

Značajna posjeta predsjednika vlade u Sarajevu

Predsjednik Kr. Vlade g. Dr. Milan Stojadinović vračajući se sa svog putovanja po Sandžaku, Crnoj Gori i Hercegovini došao je i u Sarajevo u nedelju 29. septembra. Ovaj dolazak g. predsjednika Vlade u Sarajevo ima svoje naročito značenje, osobito nakon svih onih stradanja što su ih muslimani u borbi s ostalom svojom braćom pretrpili od prošlih režima, a naročito Jevtić-Popovićevog režima. G. predsjednik Vlade dolazeći u Sarajevo rekao je velike i odlučne riječi. U svom govoru koga je održao pred Duhanskom tvornicom pred iskupljenim mnoštvom naroda rekao je doslovno: »Svi jugoslovenski građani imaju biti jednaki kred zakonom, slobodni građani u slobodnoj državi«.

Ove riječi, koje je rekao predsjednik Vlade moraju svakog iskrenog patriotu napuniti nadom u ljepšu i sretniju budućnost naše velike i slobodne Jugoslavije. Muslimani će ovoj velikoj ideji i u budućnosti pridonijeti najveći obol, oni će svim žarom svoga patriotizma prionuti uz to veliko djelo našeg narodnog izmirenja, naše slobode. Muslimani će za pobjedu demokracije, koja im je priređena pridonijeti najveće žrtve, jer oni vole ovu zemlju, vole svoju grudu koju su im djedovi krvlju natopili, oni ljube svoju braću bez obzira na pleme i vjeru. Toj velikoj ideji muslimani će žrtvovati sve što se bude od njih tražilo, jer tražeći demokraciju i punu slobodu svih građana, traže da svima podjednako građanska prava budu zagarantovana.

Muslimani su znali najveće žrtve doprinijeti kad se radilo o tome da se posluži interesima Kralja i države, oni su svjesno dizali svoj glas protiv svih onih koji su se bili usudili da dotuku narodne slobode, da unište duh demokracije. Muslimani su pokazali svoju političku svijest i zrelost prigodom petomajskih izbora i oni nijesu ni pred kakvim žrtvama klonuli, izlagali su se i najvećem teroru, jer njihova patriotična narodna duša nije dozvolila da se poljuljaju temelji demokracije, narodne slobode i bratske ljubavi što je sve temelj za očuvanje krvlju stečenih narodnih sloboda i slobodne narodne države. Muslimani su u toj teškoj borbi ustrajali, oni su trpili i pregarali, jer su bili uvjereni da ideja slobode i demokracije mora pobijediti, da mjesto smutnje i svađe mora zavlada bratska sloga i ljubav. I to se je ispunilo.

Muslimani u zajednici sa svojom drugom braćom doživili su da ode u nepovrat ono zlo stanje, koga su bili zaveli ljudi, kojima je bilo više stalo do svoga ličnog prestiža i prestiža svoje okoline nego do dobra naroda i države.

Posjeta Predsjednika Vlade Sarajevu dokazala je da muslimani umiju politički misliti, dokazala je da su oni najveći prijatelji ove države, najveći pobornici bratske ljubavi i saradnje svih Jugoslavena bez obzira na vjeru i pleme. Osjećajući onaj nutarnji patriotski nagon muslimani su pohrlili da dočekaju dostojno velikog pionira narodnih sloboda i propagatora narodnog izmirenja, da dadu oduška svome zadovoljstvu da je pobijedila ideja bratstva i ljubavi, da su došli oni ljepši dani, gdje neće više biti onih koji će vladati i onih kojima će biti vladano, nego da će u ovoj slobodnoj zemlji svi bez razlike uživati jednake građanske slobode, čuvajući slobodu svoje grude kao najveću svetinju koju su nam djedovi u amanet ostavili.

Doček g. predsjednika Vlade bio je jedna velika i spontana manifestacija u kojoj su uzeli učešća i muslimani i pravoslavni i katolici i Srbi i Hrvati, a sve koji su došli i prisustvovali tom dočeku, prožimala je jedna misao: da u bratskoj slozi svih nas izgrađujemo ljepšu budućnost velike Jugoslavije pod mudrim vodstvom dinastije Karađorđevića.

G. predsjednik je stigao u Sarajevo u 1 sat, te su ga kod Duhanske tvornice dočekali gg. ministar saobraćaja De. Mehmed Spaho i načelnik općine Bičakčić i ostali odličnici. Gradska općina je priredila u čast g. predsjednika Vlade banket u hotelu »Evropi«. Kod ovoga moramo istaknuti, što je vrlo interesantna i pohvalna pojava, da taj banket nije teretio općinsku blagajnu, nego je troškove oko banketa podmirilo nekoliko uglednih sarajevskih građana.

Radi njihove osobite važnosti iznijećemo ovdje govore koji su pali na banketu.

GOVOR NAČELNIKA G. EDHEMA BIČAKČIĆA.

Građani grada Sarajeva, u ime kojih imam čast sada ovdje govoriti, primili su sa velikom radošću vijest, da im u goste dolazi gospodin predsjednik Kraljevske Vlade sa lijepom kitom gospode Kraljevskih ministara. Oni su ovu pojetu osjetili i kao duševnu satisfakciju, pa su spontano pohrlili, da sa usrdnom dobrodošlicom dočekaju visoke predstavnike režima slobode, jednakosti i demokrcaije. Sarajlije, čiji je grad od vijekova centar ponosne Bosne, teško su trpili sputavanje svoga ljudskog ponosa pod minulim režimima. Kroz vijekove su Sarajlije prednjačili u ovom dijelu svoga naroda u borbi za nacionalnu i ličnu slobodu, pa im je poteško padao na dušu i srce svaki i najmanji atak na njihovu samosvijest i lično opredjeljivanje.

Više puta je rečeno, da je Sarajevo po strukturi svoga stanovništva mala Jugoslavija, jer su u ovom gradu zastupana sva plemena i sve vjere našega naroda. Zato se ovdje najnelagodnije i osjećaju bilo kakva plemenska ili vjerska sukobljavanja, događale se ona ma u kojem kraju naše velike Otadžbine. Svaki ovakav sukob ima živog odjeka ovdje među nama, a to naravno teško ometa naš zajednički rad na zajedničkom razvitku i napretku. Zato mi iskreno želimo punu bratsku jednakost i ravnopravnost svih plemena i svih vjera, želimo punu nacionalnu slogu, jer smo svijesni, da ćemo samo na taj način osigurati sebi uslove bolje i sretnije budućnosti.

To nam je tim prije i tim lakše postići, kad smo u sretnom položaju, da nas predvodi i moćnom rukom upravlja naša narodna slavna dinastija Karađorđevića, koja je najbudniji čuvar naše slobode i najveći pobornik sreće i napretka nas sviju. To je stožer pod kojim je izvojevana naša narodna samostalnost. To je također čvrsti stožer, na koji sigurno oslonjen, grede naš narod svojoj moći i veličini. Zato su oči svih nas uprte sada u dragog nam mladahnog Vladara, sve naše nade i sva naša uzdanja svijaju se oko ovog Odvjetnika slavnih Mu pedaka. Stoga sam presretan, što mogu i ovom svečanom prilikom podignuti prvu čašu u zdravlje, dug i sretan život Njegova Veličanstva Kralja Petra II. (Burno klicanje: Živio Njegovo Veličanstvo Kralj Petar II. Živio Njegovo Kraljevko Visočanstvo Knez Namjesnik Pavle. Živio Kraljevski Dom!)

I Sarajlije su pohitale, gospodine pretsjedniče, da pozdrave i Vaš finansijski i privredni program, čije ostvarivanje Vi sada u djelo privodite. Pozdravili smo ga tim radosnije, što smo potpuno uvjereni, da će se mjere, predviđene za sanacij našega privrednog života, protegnuti i na naš grad i njegovu okolinu. I naš kraj je zahvatio val privredne depresije, pa i njemu treba hitne pomoći. Naročito moram istaći, da se kroz minule godine nije posvećivala onolika pažnja našem gradu Sarajevu, koju on u svakom pogledu zaslužuje.

Bosna je neosporno najbogatiji kraj naše države rudama i šumama. Korisno i opravdano bi bilo, da se u centru ovoga prirodnoga blaga nalaze i odnosne visoke škole, rudarski i šumarski fakulteti.

Opšti privredni a u jednakoj mjeri i drugi državni interesi, a k tome prosperitet Bosne i Hercegovine traže, da se prestolnica veže narmalnom prugom sa Jadranskim morem preko Sarajeva. Toj velikoj potrebi nije do danas obraćana zaslužena pažnja.

Veoma jaki razlozi traži i izgradnju puta od Sarajeva preko Kladnja i Tuzle kao veze sa plodnom Posavinom.

Postavljeno je pitanje osnivanja teške željene industrije u našoj državi. Nema sumnje, da u tom pogledu dolazi u obzir u prvom redu neposredna okolina Sarajeva, u čijoj se blizini nalaze ugljeni i željezni rudokopi ogromnih kapaciteta.

Građani grada Sarajeva su mnogo zahvalni Kraljevskoj vladi koja je donijela odluku, da se u Sarajevu osnuje šeriatsko-pravni fakultet. Ja koristim ovu priliku, da gospodinu predsjedniku kraljevske vlade i gospodi ministrima skrenem pažnju, da bi istodobno osnivanjem jednog pravnog fakulteta bilo udovoljeno davnim potrebama i željama građana ovoga grada i ovih krajeva.

Mi se gospodine predsjednike sa puno vjere uzdamo u Vašu odlučnu volju, da ćete i u ovom pogledu učiniti sve, da se propušteno nadoknadi, čime ćete steći trajnu harnost i zahvalnost sviju nas.

Vjerujemo, da će i ostala gospoda kraljevski ministri u svojim resorima svratiti pažnju na naše opravdane potrebe. Vjerujemo naročito, da će gospoda ministri Sarajlije, kojima su potrebe Sarajeva u tančine poznate, izložiti iste gospodine predsjedniku vlade i svojim ministarskim kolegama, te da će upotrebiti svaku priliku, da i u ovom pravcu svoga rada zadovolje naše sugrađane.

U to ime čast mi je podignuti ovu čašu u zdravlje gospodina predsjednika Kraljevske vlade i gospode kraljevskih ministara i kličem: »Živio predsjednik kraljevske vlade gospodin dr. Milan Stojadinović! Živili kraljevski ministri!«

Poslije načelnika uzeo je riječ g. dr. Stojadinović, koji je rekao da je obišao Sandžak Crnu Goru i Hercegovinu i da je svukud nešto donio, nekim most i drumove, nekim gvozdene puteve i gimnazije, a što je donio Sarajevu?

Šta bi vama mogao da donesem ovdje? Vi imate, nastavlja predsjednik, kao i svi mnoge potrebe i želje, ali jedna želja i ono što bi najradije želio da donesem to bi bilo jedna potpuna sloga, jedno potpuno bratstvo Sarajlija i potpuna sloga, potuno bratstvo pravoslavnih, muslimana i katolika (burno odobravanje i povici: tako je!). Ja bih želio da donesem to ovdje ne samo radi vas nego radi cijele zemlje širom Jugoslavije (burno odobravanje). Vi ste lijepo rekli da je Sarajevo jedna mala Jugoslavija u minijaturi gdje se plemena sustižu i vjere miješaju i svakako kao god što drugi događaji u zemlji imaju odjeka u Sarajevu tako je i obrnuto može i Sarajevo da prednjači primjerom cijeloj zemlji. Mi smo imali tu vjersku slogu i trpeljivost pa smo imali i temeljnijih veza nego što su bile u posljednje vrijeme Međutim, bilo je kod nas ljudi, koji su na svakom koraku svakoga dana i više puta preko dana busali se u prsa i govorili: »Mi smo za državno i narodno jedinstvo«. Ali ti integralni Jugoslaveni koji su to vakoga dana govorili uspjeli su da u posljednje vrijeme razdvoje ovdje u Bosni pravoslavne i muslimane, koji su decenijama išli zajedno.

Vidjeli ste kako su ti integralni Jugoslaveni od kojih ste jednu grupu ppgorjelaca, — pardon, pohoraca (burni smijeh) imali ovdje ovih dana. Vidjeli ste kako su oni shvatili državnu politiku, kako su oni shvatili državno jedinstvo i narodno. Oni su razdvojili ono što je decenijama bilo spojeno i išlo zajedno i radilo ruku pod ruku.

Moj prijatelj, vaš odlični sugrađanin ministar g. dr. Spaho (burni poklici: Živio Spaho!) i ja, mi smo učinili jedan korak da bar na jednoj strani ne bude više idenja u nazad. Mi smo stvorili nešto što nije sasvim dovršeno, što bi željeli — jel te g. Spaho? Da bude još šire, da obuhvati i trećega brata u kolo, ali za sada ovo je početak. Mi smo učinili nešto da muslimani i pravoslavni u Bosni otsad i za uvijek idu ruku pod ruku, da naprave jednu slogu, koju niko i nikada više razdvojiti ne može. (Tako je! povici. Burno odobravanje i pljeskanje). Ja bih želio da se ova sloga proširi i na drugu braću i na one, koji nisu u ovome kolu za sada. Nadamo se nisu samo privremeno sa nama, a vjerujemo da kada budemo to postigli onda će i sva druga pitanja — ova krupnija mislim — ne osnovne škole, gimnazije i recimo ovo pitanje na dovršenju zgrade grada, koje sam vidio pri ulasku u Sarajevo koje ovi integralni Jugosloveni još nisu uspjeli da dovrše iako su već pod krovom odavno, već ono što je predsjednik općine spomenuo, jer ako nešto služi jedinstvu to je sigurno normalna pruga Beograd—Sarajevo, pa i to integralni Jugosloveni nisu uspjeli da izvedu.

Kada budemo sproveli ovu našu narodnu slogu mi ćemo onda moći sva ova krupna ekonomska i finansijska pitanja povoljnije da riješimo. Kada je u staro doba jedan francuski kralj pitao svoga ministra finansija, zašto su finasije rđave, zašto ekonomija ne ide, on mu je rekao: »Veličanstvo, dajte mi dobru politiku pa ću vam dati dobru ekonomiju i dobre finansije«. Mi se moramo da potrudimo da imamo u našoj zemlji dobru politiku, a dobra je ona, koja se osniva na narodu i radu za narod. Na toj dobroj politici mislim, da ćemo onda moći da riješimo sva ekonomska i finansijska pitanja pa i ova, koja je predsjednik vaše općine ovdje malo prije iznio.

Sa tom željom za tu slogu, za taj sporazum, za taj narodni opći sporazum, dižem ovu zdravicu i kličem vam živili!

GOVOR G. DRAGIŠE CVETKOVIĆA.

Narodni poslanik i bivši ministar g. Dragiša Cvetković govori o utiscima s puta, o triumfalnom pohodu predsjednika vlade, o dočecima kod kojih su govorili osjećaji, vjera i nada u ljepšu i bolju budućnost.

Govori zatim o politici sporazuma pa kaže:

»Mi smo imali prilike, prolazeći kroz razne krajeve naše zemlje gdje su ukrštena sva naša plemena i sve naše vjeroispovijesti, da utvrdimo tolerantnost, koja dotle nije vladala. Mi smo imali prilike da vidimo da ruku pod ruku učestvuju u dočecima braća Muslimani i Srbi, onako kako dolikuje našoj zemlji i našem jedinstvu. I mogu vam reći da se svi problemi, naročito problemu u Bosni i Hercegovini, sastoje u jednoj politici, a to je u sporazumu i zajedničkom životu braće Srba i muslimana.

GOVOR MINISTRA G. DRA SPAHE.

Nakon kratkog uvoda, ministar gosp. dr Spaho nastavlja:

Ima samo jedan put koji može dovesti do dobre politike i dobrog bratskog sporazuma u ovoj našoj širokoj i prostranoj zemlji Jugoslaviji, a to je puna sloboda, puna ravnopravnost i puna jednakost građana. Kada se svi građani ove zemlje bez razlike kako se oni zvali i koju vjeru ispovijedali, budu u istini osjetili ravnopravni, jednaki i slobodni

građani ove zemlje, onda ja ni malo ne sumnjam da će se skinuti sa dnevnoga reda sva ona teška pitanja koja kao mora tište ovu zemlju već godinama i godinama. Samo u slobodi, ravnopravnosti i punoj jednakosti građana može se voditi dobra državna politika i mi ćemo samo tim putem u buduće ostvariti jedan bratski sporazum sa našom braćom Hrvatima (burno odobravanje) i mi ćemo u njima naći oduševljene prijatelje ove zemlje. Ja nikada nisam sumnjao, da ćemo, idući tim putem, doći do onoga cilja, za kojim ova vlada ide i za kojim su ranije vlade išle. Onim putem nasilja i ugenjatavnja ravnopravnosti i jednakosti građana, kojim se bilo pošlo posljednjih godina, onim putem, do toga se cilja nikada nije moglo doći. Iskustvo za ovih nekoliko godina najbolje je dokazalo da takva politika ne vodi bratskom sporazumu nego razdoru i neslozi u ovoj zemlji.

Gospodin pretsjednik vlade, naš uvaženi gospodin dr. Stojadinović pošao je drugim putem. Ja sam uvjeren da će, vraćajući narodu ono, što je njegovo slobodu i ravnopravnost, doći do cilja, kome je pošao. Tim putem ćemo tek voditi dobru politiku u ovoj zemlji. Ta jednakost, ravnopravnost i puna sloboda treba da se osjeti na svima poljima državne djelatnosti. Narod treba da dođe do svoga izražaja bez oslanjanja na one koji su mu slobodu gušili. I, nemojte tražiti saradnju onih koji su do juče pomagali jedan od najstrašnijih režima u ovoj zemlji. Ja iskreno želim da u ovoj zemlji zavlada puna sloboda, jednakost i ravnopravnost svih građana, da svaki osjeti da je ravnoprvaan sin ove zemlje.

J očekujem, da ćemo tim putem doći do pravog sporazuma u proširenoj Jugoslaviji, pa vas molim, da Kraljevsku vladu u tim njezinim naporima pomognete.

GOVOR MINISTRA G. Dra, KALUĐERČIĆA.

Gospođe i gospodo, ova posjeta gosp. predsjednika ministarskog savjeta i članova kraljevske vlade ima svoj naročiti značaj. Jer, Sarajevo u unutrašnjoj politici ima da igra naročitu ulogu. Sarajevo, koje leži na periferiji srpstva i hrvatstva, katoličanstva i pravoslavlja, islama i hrišćanstva, ipak leži u srcu Jugoslavije. A ako pravilno izvršimo svoj zadatak ono će i politički doći u srce Jugoslavije. Iz Sarajeva 1914. godine granulo je prvo rumenilo nacionalnog oslobođenja a 1935. godine neka granu prvi zraci bratskog sporazuma i stvarnog nacionalnog ujedinjenja. Vaš dolazak neka bude prvi vijesnik toga novog doba koje ima da dođe. Sarajevo u kome se sreću sva tri plemena i sve tri vjere treba prvo da uzdigne luču izmirenja među plemenima i vjerama, jer ova država ne može napredovati ako neće steći povjerenja i ljubavi naše hrvatske i uopće naše braće svih plemena i svih vjera da u međusobnom povjerenju i ljubavi može se učvrstiti kod građana ove države svijest i saznanje da je sudbina Srba i Hrvata zajednička i nerazdvojno vezana. To nam diktuje zdrav razum i zato moramo prihvatiti ajednicu, jer drugog puta nemamo. Ili ćemo u zajednici živjeti i napredovati ili ćemo bratskim ranama da krvarimo i da se međusobno istrijebljujemo.

Gospodine predsjedničke ministarskog savjeta vaš zadatak je težak ali sjeme, koje ste posijali mora uroditi dobrim plodovima. Sarajevu je radi toga namijenjena i jedna posebna, naročita uloga, da bude mjesto koje će vezivati sve te interese i sve te dijelove spojiti u jednu. Tada će Sarajevo biti kamen temeljac za preporođaj i napredak Jugoslavije. Ništa na ovome svijetu nije vječno ni besmrtno pa ja držim da i nesloga među Hrvatima i Srbima ne može biti vječna i besmrtna. Promjeni koju je donio g. predsjednik Stojadinović a koja znači ne samo političku promjenu, nego i moralnu promjenu mora da slijedi i promjena u hrvatskom stvavu prema ovoj državi. — Na mjesto gloženja i pasivne rezistencije mora da zavlada razum i zajednica interesa. Ja stoga pozdravljam gospodina predsjednika vlade kao nosioca bratske solidarnosti i neimara našeg općeg unutrašnjeg mira. Sijući sjeme sporazuma u Sarajevu, vi ćete, gospodine pedsjedniče ubrzo požnjeti unutrašnji mir u cijeloj zemlji i zato vam kličem: Živjeli i dobro nam došli!

Islam osvaja svijet

KATOLIČKI »SLOVENEC« O NOVOM ZAMAHU ISLAMA — ŠIRENJE ISLAMA JE DALEKO NADMAŠILO KRŠĆANSTVO — JAPAN U SAVEZU S ISLAMOM.

Organ pristaša ministra dra Korošca, koji u politici zastupaju strogo katolički vjerski nazor, pošto se dr. Korošec našao u uskoj poltičkoj saradnji sa muslimanima i našim predstavnikom dr. Mehmedom Spahom, posvećuje uvodni članak novom pokretu Islama.

U članku se najprije konstatuje da je svjetski rat prividno slomio moć politike Islama. Turska je postala mala država, nestalo je halifata, a sve arapske države su ovisne o evropskim velesilama. U samoj Turskoj je vjera rastavljena od države, a inteligencija je prihvatila racionalizam, tako da islam nema upliva na javni život. Usprkos tih katastrofa islam u svojoj jezgri nije poražen. Svijest islamske solidarnosti danas je jača nego prije rata.

Danas islam razvija veliku misisku djelatnost, kakva se ne bilježi od poraza Turaka pod Bečom 1683. Naročito Islam napreduje u Africi, gdje imade više uspjeha nego katolicizam. Svake godine u Africi Islam dobiva deset puta više pristaša nego katolicizam. Islamski propovjednici putuju kao trgovci po Africi. Katolički misionari pričaju, da su islamski katehisti mnogo gorljiviji u širenju nauke nego katolički obraćenici. Svaki pristaša islama je odgojen kao propagandista. U zapadnoj Africi imade danas 12 milijuna muslimana, a samo milijun katolika. Engleska kolonija Nigerija ima od 18 milijuna stanovnika preko 8 milijuna muslimana. U velikim pokrajinama Uio di Oro i Fernando Poo od 43 milijuna stanovnika preko trećine su muslimani. Broj muslimana stalno raste. U cijeloj Africi imade sigurno preko 35 posto muslimana a samo 2 i po posto katolika.

Islam je i u ostalim dijelovima svijeta u velikom napretku, bilo zbog misionarstva, bilo radi prirodnog prirasta muslimanskog stanovništva. U Palestini broj muslimana raste godišnje za 20.000 duša, a kršćana i jevreja jedva za polovinu toga broja. U Kini je otvorena muslimanska univerza, koja odgaja misionare islama. U Kini postoji oko 200 muslimanskih škola. Islam je prodro i u Japan Kuran je već izdan na japanskom jeziku, islam je priznat kao slobodna vjera. 30 posto stanovnika Azije danas su muslimani. Idući panislamski kongres biće u Tokiu.

Katolika ima u Aziji 1,7 posto. Islam ima danas 250 milijuna vjernika i s punom pravom se ubraja u svjetsku religiju.

Njegovo oduševljeno širenje najviše ugrožava katoličke misije. To se najbolje može prosuditi po tom, da su vrlo rijetka obraćenja s islama na katolicizam usprkos silnih napora katoličkih misionara. Svaki musliman tvrdo vjeruje da je koran Božja objava. Sve što je u suprotnosti s Kuranom smatra unaprijed za krivovjerstvo. Za islamom stoji stoljetna tradicija, a to je na orijentu sila, koja se ne dade svladati. Islam je religija koja je lakše pristupačna primitivcima od kršćanstva.

Musliman u pravom smislu riječi ne pozna imsterija. Apsolutističan pojam Boga- kao što ga propovijeda Islam, ne dade se združiti s misterijama, Musliman osim toga smatra bibliju podređenom Kuranu, kao neki prethodni stepen, Uvjeren je, da je dolazak Muhammeda nagoviješten već u bibliji itd. Osim toga islam stavlja manje zahtjeve na vjernika, nego katolicizam. Ipak se katolički misionari trude i među islamskim svijetom. Izgleda da vrijeme za velike uspjehe još nije došlo.

Prodiranje islama nije samo vjerskog značenja. Islam je nerazdruživo vezan s arapskom kulturom i mišlju na svjetsku vladavinu halifata. Arapska kultura je suprotna evropskoj i tuđa kršćanstvu. — Gdje zavlada obraćenike arapskom mišljenju, arapskoj nauci i arapskom jeziku. Halifat je ukinut, ali vodeći muslimani ne prestaju da traže, da se islam organizuje u federalnu državnu zajednicu. Taj zahtjev je osobito opasan za evropske kolonijalne velevlasti Islam hoće da ostane nosilac pobune protiv bijele rase.

Islam je u tom našao moćnog saveznika u Japanu, koji nastoji da zadobije upliv nad islamskim narodima. — Japan je u tijesnim vezama s Afganistanom, Arabistano, Irakom i Turskom a sada i sa Abesinijom, gdje ima mnogo muslimana. Govori se o obnavljanju halifata uz pomoć japanskog cara. Japan hoće da zadobije islamske narode za udruživanje Azije pod vodstvom Japana. Panazijski savez, sa sjedištem u Tokiju, nosilac je te misli. Evropa treba da postane svjesna te situacije. Ako islam postane odlučujuća svjetska sila u političkom pogledu, onda će Evropa biti u položaju kao od 8—17 stoljeća.

„ISLAMSKI GLAS“ moći će uredno izlaziti, ako njegovi čitaoci budu uredno plaćali pretplatu. Zato pošaljite odmah pretplatu za list.

Džemila Hanumica Zekić:

Kratka sreća

(Novela »Islamskog Glasa«).

Jednog proljetnog predvečerja sretoše se njihovi pogledi. U prekrasnoj bašči na periferiji grada skupilo se mnogo omladine. Bio je veliki teferič Svirka i pjesma orila se na sve strane. Lejla, dražesno djevojče od sedamnaest godina, sjedila je na malom brežuljku sa svojim drugaricama i ravnodušno, s urođenim smješkom na usnama promatrala prisutne. Najedanput je ustala, grudi su joj zadrhtale, a srce počelo na mahove udarati, jer je među mnoštvom svijeta opazila momče krasno kao sunčev trak i osjetila u duši neko slatko uzbuđenje. Rumen joj je oblila obraze kad je vidjela da je on blago gleda i da se smješi. I zaista oboje je bilo lijepo. Ona je bila vitka kao palma, velikih plavih očiju, u kojima se odražavala duhovitost i inteligencija, a lica zagasita i rumena, koje se preljevalo kao drago kamenje pod uticajem sunca. On je bio stasit i visok, dubokih, svjetlih, crnih očiju, umilne fizionomije i dostojanstvenog držanja. Najviše ga je krasio crveni fesić, jer ga je lijepo nosio i male crne nausnice, koje su davale njegovom licu neku neobičnu ljepotu i draž. Po svemu se moglo vidjeti da je to momče, mladi beg iz ugledne i slavne porodice.

Zapad je tonuo u zlatnoj i grimiznoj boji. Poslednji zraci sunca lagano su se gasili, a na obzorju neba treptila je zvjezda ljubavi i sreće zlatna Venera. Zefir je blago duvao i raznosio opojni miris cvijeća i behara. Sa svih strana čuli su se zvonki glasovi mujezina, koji su pozivali pravovjerne na molitvu. Svijet se s teferiča počeo razilaziti. I Lejla se odvojila od drugarica i drhtavim korakom pošla kući. Bila je kao izvan sebe. U glavi joj se vrtjelo. Svi su joj putevi bili svjetli i ružičasti. Slika onog crnookog mladića neprestano joj je lebdjela pred očima. Osjetila je da je zavolila prvi put. Išla je uzdignute glave bacajući poglede u azurno nebo. Razne misli rojile su se u njenoj naivnoj mašti. Budna je sanjala i ne sluteći da je slijedi junak njenih snova. Tiho, neprimjetno, on joj se približio, pozdravio učtivo i stupio u njeno društvo veseo i blažen. Ona mu je prihvatila pozdrav i stidljivo prigela glavu k zemlji ploveći od sreće. I od tog časa oni se zavoliše mahnito, silno, neizmjerno. Njihova dva srca puna vjernosti, iskrenosti i ljubavi stopiše se u jedno. Zamoliše Boga da ih nikada ne rastavi i da njihova ljubav traje vječno. I svake večeri, kad je cijela mahala spavala, stajao bi on pod njenim prozorom, obasjan mjesečevim sjajem i u blagoj ekstazi pjevao joj pjesme ljubavi i čežnje. A djevojče čim bi čulo pjesmu svoga dragana, lagano bi otvorilo prozor i tada bi započelo sevdisanje sve do zore. Sreća im se smiješila i bili su godinu dana vrlo sretni u ljubavi. Ali jednoga dana došao je i čas rastanka. Njen ljubljeni Rešad morao je ići u daleki velegrad na studije. Lejla, tužna, blijeda i zamišljena dopratila ga do stanice i oprostila se s njime, s očima punim suza i ne sluteći jadna da ga više nikada neće vidjeti.

Do mjesec dana iza njegova odlaska, ona se teško razboli. Ležala je u vručici. Roditelji su bili vrlo zabrinuti i uložili su sve što su mogli samo da im draga jedinica ozdravi. Ali sav trud bio je uzaludan, jer bolest nije popuštala. Lejla je mršala i slabila, a bolest je iz dana u dan bivala sve veća.

Rešad je stigao u velegrad. Ni s kim se nije družio. Najvolio je biti sam, jer je jedino tada mogao slobodno razmišljati o svojoj ljubavi. Lejli je pisao nekoliko puta, ali odgovor nije dolazio. On je izgubio svaku nadu misleći da ga je draga zaboravila.

Jednog toplog i vedrog dana, on je sjedio u parku i učio. Kroz zeleno granje padali su sunčani traci i zlatili njegovu bujnu crnu kosu. Naslonjen na klupu, kraj otvorene knjige, on je sanjario. Nastojao je da razumije ono što što čita, i da slijedi jednu misao, ali nije mogao. On je u mislima bio daleko, daleko preko brda i dolina, na mekom krilu svoje mile Lejle. Svud oko njega vladala je tišina i mir. Cvjetnim alejama žurno su prolazili ljudi. Rešad nije nikoga vidio, već se zadubio u svoje ideale, i sklopljenih očiju proživljavao prošle dane sreće. Iz slatkih snova probudio ga je glas školskog kolege, koji mu je donio pismo iz zavičaja. On ga je prihvatio, brzo otvorio i sav radostan počeo čitati. Ali pri prvim riječima lice mu je dobilo izraz tuge, a suze navrle na oči. Pismo nije bilo od odabranice njegova srca, već od jednog prijatelja, koji mu je javljao da je Lejla na umoru. Skrhan od bola on se jedva podigao i pošao do škole. Tijelo mu je drhtalo, a koljena klecala. Brzo se opremio ne kazujući nikome kuda ide. Tajno je napustio velegrad i uputio se milom zavičaju. Putovanje željeznicom oduljilo mu se kao nikada prije. U duboku noć stigao je roditeljskoj kući. Majka se veoma začudila, tom nenadnom dolasku, ali ipak nije ništa prigovorila, već ga dočekala s onom ljubavlju i radošću, s kojom majka dočekuje sina, koji provodi više život u tuđini, nego u rodnom domu. Pošto se upitao za zdravlje i ostalo s majkom i ukućanima, pošto se dobro okrijepio jelom i pićem, zamolio je majku da mu uredi postelju, pošto je vrlo umoran od puta. Majka, koja je svoga sina veoma volila, ustala je odmah i priredila sve što mu treba. Zatim se povratila opet, uzela ga za ruku, odvela u sobu i pritišćući vrući cjelov na njegovo čelo, brzo se odšuljala.

(Svršit će se.)

Potreba i značaj osnivanja Islamskog Doma u Novom Pazaru

Muslimanski elemenat južnih krajeva naše države zaostao je i suviše mnogo iza drugih, kako u vjerskom tako i u kulturno-prosvjetdom i u materijalnom pogledu.

Istorijsko-političke prilike pod kojima je ovaj naš elemenat živi, mnogo su uticale na njegovu zaostalost. Tu su ga prilike vaspitale ne u duhu koji vodi ka progresu, kultuno-prosvjetnom i materijalnom, već u duhu koji ne odgovara ovim intencijama. Zato je i danas ovaj naš islamski elemenat najzgodniji objekat za koju hoćete propagandu u jednom od ovih pravaca, koji od ovoga elementa mogu da stvore ozbiljnu branu za bolju budućnost kao i za konsolidaciju prilika u ovim krajevima.

Narod je po svojoj prirodi dosta bistar i umno razvijen, miran je, poslušan i prostodušan, želi čuti sve što je dobro i plemenito i nije da neće progresa i napretka. On to sve hoće i hoće da slijedi svakoga onoga, koji na tome radi. Ovdje je pravorekuć polje rada za svakoga, bilo vjerskog ili svjetovnog intelektualca, koji hoće i želi kao član islamske zajednice da pomogne i unaprijedi ovaj elemenat. Od njega se jedino traži ono naše narodno: što pastir kaže inom da pokaže i svojim činom, kako nam to i uzvišeni Kur'an preporučuje u ajeti kerimi, koja u prijevodu glasi: »Zar da ljudima kazujete i naređujete dobro a sami ste sebe zaboravili?!«

Muslimani ovih krajeva, naročito nekadanjeg Sandžaka, a specijalno Novog Pazara, su neobično pobožni i zadojeni uzvišenim islamom. Ovo je blagotvorna strana i podloga, na kojoj se ovdje može da podigne savremena zgrada islamskog morala i islanskog napretka. Novi Pazar sa te strane umalome može da pretstavlja jedan od većih muslimanskih centara u našoj kraljevini, jer ima preko dvadeset svojih džamija, imade medresu i nastanjen je gotovo isključivo muslimanima, čistokrvnim jugoslovenima. Ali sve to nije dovoljno. Nije dovoljno zato što oni još nemaju svojih stručno obrazovanih vjerskih i svjetovnih lica. Obrazovanje koje su ranije sticali, a koje i danas stiču u medresi sa prijašnjim nastavnim programom nije dovoljno za život današnjice. Otuda, u oskudici stručno obrazovanih vjerskih lica, vlada i vjerski džehatlet naročito među seljacima. Isto tako i o opštoj obrazovanosti kod ovdašnjih muslimana, koji još nemaju da ne kažem svršenog univerzitetlije već ni učitelja, može biti malo govora. Zato nije ni čudo, kad zađete u pojedina ovdašnja nadleštva, da ne vidite niti jednog muslimana, koji zauzima bar neki srednji činovnički položaj. Možete da vidite po kojega služitelja muslimana, a možete naći i kod privatnih služavke najviše muslimanke. Ova negativna strana mnogo i koči i velika je prepreka za izvođenje u djelo organizacije islamske vjerske zajednice naročito u seoskim džematima i opštinama, gdje, i ako neke nastanjene isključivo muslimanima, nemaju ni svoga učitelja muslimana, preko koga bi se mogli mnogi nedostatci u tome pogledu nadoknaditi.

Sa ovim slabim prosvjetno-kulturnim prosperitetom ide uporedo i materijalno stanje ovdašnjih muslimana. Riješenje agrara, slab promet trgovaca, zanatlija, privrednika i drugih, uz to mjesto bez željeznice i bez ikakvih fabrika, gdje bi sirotinja mogla da sebi privredi bar svakidanji kruh, prouzrokovali su, da, neću pretjerati ako kažem 50% muslimanskog građanstva, jedva suhog kruha da ruča a nema šta da večera

I svakome stranome građaninu koji je naučio da u drugim našim mjestima gleda življi i bolji život, kada vidi i upozna ovo i ovakvo stanje, rastuži se srce i natjera ga da se suznim očima pita: »Imade li ovdje vjerske i svjetovne inteligencije i šta oni rade? Imaju li udruženja i šta rade ta udruženja? Šta rade vjerski funkcioneri, koji su postavljeni da rade za svoj narod i povjereno im stado?« Odgovor je, i poslije drugog istraživanja, jednostavan: sve se može, samo uz saradnju na prvom mjestu vjerske a onda i svjetovne inteligencije u koliko ih ima, od koje se traži da izvrši samo svoju dužnost, da svoje znanje koje im je dato u amanet predadu drugima — i ništa više! — pa onda uz saradnju ostalih muslimana, koji mogu ako ništa više, ono bar da u tome slijede pravu vjersku i svjetovnu inteligenciju i da svoj trud na tome ispolje pa eto blagostanja, sreće i napretka u svakom pogledu. Doduše sve se to ne da lako izvesti onako radikalnim putem zbog gore navedenih razloga i onda — mislim — da je lako svakome shvatiti uzroke vjerske, kulturno-prosvjetne, duhovne i privredne stagnacije u ovdašnjem muslimanskom svijetu.

Da bi se, ovome u — nekoliko, pomoglo — da bi se muslimanski elemenat specijalno mladež dovela na put islamske prosvjete i uopšte na put progresa i da bi se ista odgjala i vaspitala u islamskom duhu i da bi se ubrzo proces prilagođivanja starih i mladih i time da bi se pripomogla konsolidacija prilika u ovim krajevima inicijativom ovd. šer. sudije g. Hafiz Ibrahim ef. Riđanovića, podiže sresko vakufsko-mearifsko povjerenstvo u Novom Pazaru u samom centru varoši neposredno do Voćnog trga na prostranom placu vakufa merhum Gazi Isa bega jedan reprezentativni Islamski Dom, koji se gradi po jednom određenom planu, kako bi se preko njega na taj način moglo izvršiti ono što je gore navedeno. Naime, u ovome će Domu a na gornjem spratu biti smještene sve ovdašnje islamske ustanove: Muftijstvo, Sresko vakufsko-mearifsko povjerenstvo i Imamati. Na srednjim sprata je jedna veća sala, koja će služiti za održavanje sjednica Povjerenstva i po potrebi za održavanje zajedničkih sjednica sviju džematskih medžlisa sreza deževskog i štavičkí (ima ih 16) a u svrhu davanja direktiva pojedinim džematskim medžlisima u njihovu radu, kako bi se izrazivala jednodušnost rada sviju džematskih medžlisa na promicanju ciljeva islamske vjerske zajednice. Zgrada će u prizemlju imati tri dućana, jednu oveću kafanu sa svojom čitaonicom, kroz koju imade otvoren prolaz u baštu, kao i dva velika odjeljenja za mekteb. Ovaj će mekteb biti glavni mekteb i u njemu će se praktično proučavati preko ferija kandidati za sibijan mualime sviju mekteba na području ovdašnjeg Vakufskog povjerenstva. Mekteb će dakle imati karakter jednog sibijan mekteba, koji bi pored rada u njemu davao direktive u radu drugim sibijan mektebima. Time će se jednoobraziti rad u svima mektebima i njihov se broj umnožiti i po selima, koji su veoma potrebni u ovim krajevima, gdje se od nazad dvije decenije i više na to nije ni pomišljalo. Ta je strana i rukovodila, kako čujemo, ovdašnje Vakufsko povjerenstvo, da u ovome islamskom domu predvidi i potrebne prostorije za mektebi iptidaiju. Mektebske prostorije će osim toga, služiti i za večernju vjersku školu, koju Vakufsko povjerenstvo namjerava osnovati, da bi se na taj način odrasloj islamskoj omladini bez obzira na profesiju dala prilika i mogućnost da šire i bolje upozna nauk svoje vjere.

A kafana sa čitaonicom i baštom? Ovo ne samo što će, kao i dućani, biti koristonosna odjeljenja, već će tu imati prilike ovdašnji muslimanski svijet da se sastaje i da na taj način bude i šire društvenu svijest, ovdje takoreći, jer se u tim prostorijama namjerava smjestiti jedno muslimansko dobrotvorno društvo, koje će se ovih dana da osnuje. Tako će u tome društvu i u ovim društvenim prostorijama imati priliku, i stariji i mlađi ,da međusobno izmjenjuju svoje misli i da stariji utječu na mlađe u islamsko-moralnom vaspitanju a mlađi opet na starije u odvraćanju zastarjelih shvaćanja. Ovim će se ubrzati proces prilagođivanja starih i mladih i iz ovih društvenih prostorija će se kao centra ovdašnjih muslimana buditi društvena svijest kako u gradu tako i po selima, koja je u ovim krajevima vrlo malo razvijena. Tu će se održavati i razna korisna i poučna predavanja, da bi se razvila ljubav prema islamskoj vjerskoj zajednici i ljubav prema naciji i našoj otadžbini, a uz to će se preko društva i njegove uprave ublažiti bijeda ovdašnjih siromaha dijeljenjem stalne mjesečne potpore starcima i nevoljnicima i upućivanje sirotana na školovanje i razne savremene zanate.

Dakle značaj osnivanja ovoga Islamskog Doma u Novom Pazaru je zaista veliki kako za sami Novi Pazar tako i za našu islamsku zajednicu izvan novopazarskog područja, jer je Novi Pazar centar Sandžaka i sandžačkih muslimana, kojima je potrebna brza pomoć na buđenju i podizanju islamsko-prosvjetne i uopšte kulturne svijesti. Pored toga što će u Domu, kako vidimo, biti smještena sva ovdašnja islamska nadleštva, koji će uz svoju bliskost imati i tješnje ne samo međusobne veze, već i sa širim muslimanskim građanstvom, tu će imati prilike i naša omladina, ta naša uzdanica, da slušaju i posjećuju noćna predavanja vjerskog karaktera, a predviđa se i osnivanje Narodnog Univerziteta s tim da se zamoli ovdašnje činovništvo, da svojim stručnim predavanjima upotpune rad u Islamskom Domu.

Zaostali ovdašnji muslimanski svijet će dakle u ovome svome Domu imati prilike i da čuje i da vidi. Stari neće morati da se vrte po zabitnim kafanama, a mladež opet neće morati provoditi vrijeme u besposlenim i poročnim stvarima, nego će imati prilike da svi skupa porade za islamsku zajednicu, da svi skupa koriste ovoj blagotvornoj ustanovi.

Muslimanski svijet pod nesnosnim ekonomskim pritiskom gleda svoj spas u iseljivanju u Tursku, pa i s te strane ovaj naš uskoro podignuti Islamski Dom imade svoju značajnu stranu. Imao sam prilike baš nekih dana da čujem ovo:

Šerijatski sudija g. Hafiz Ibrahim ef. Riđanović pita jednoga seljaka, koji se nalazio blizu još nedovršenog Islamskog Doma.

— Šta misliš, hoće li valjati ovo?

— Do vakta, odgovorio je seljak (pod riječi do »vakta« podrazumijeva se vrijeme od 10—15 godina, kad ćemo svi morati da napustimo ovu zemlju i da se selimo u Tursku. Iz ovoga se može jasno vidjeti kako ovdašnji muslimani rezonuju o svojoj budućnosti i u čemu on gleda spas — svakako da je to žalosno).

Kad mu je Hakim efendija obrazložio stvar i uvjerio ga, da će ovu zgradu kao muslimani ovdje doživjeti i njegova praunučad, on je brzo promijenio izraz lica, nasmijao se i rekao:

— Pa onda ovdje ima još života.

Nesumnjivo je da i ovdašnji muslimanski svijet voli ovu zemlju, on je ljubi, jer je u njoj proveo svoj život, izgradio porodicu. Po srijedi su, svakako, velike nužde, koje ga tjeraju u tuđinu. Ovaj neuki i satrveni svijet se zadovoljava sa malo pa se zato uzdam u Boga dž. š. da će i ovaj naš uskoro podignuti Islamski Dom doprinijeti mnogo na ublažavanju bijede i sirotinjske bure ovdašnjih muslimana.

Da bi otvaranje Doma bilo što svečanije i da bi time dali više potstreka i volje za rad ovdašnjeg stanovništva, jer je važno napomenuti da se ovom ustanovom Novi Pazar može samo dičiti, budući istu ustanovu sad nema ni jedan grad u ovim krajevima, osim Skoplja- to će se, kako čujemo Sresko vakufsko-mearifsko povjerenstvo na čelu sa svojim agilnim pretajednikom g. Hafiz Ibraim ef. Riđanovićem potruditi, da na ovu svečanost, koja će se po svoj prilici održati u oktobru mjesecu ove 1935. godine, pozove građane kako ovih Južnih krajeva tako i građane Bosne i Hercegovine, na koji će se apelovati da nas prilikom otvorenja u što većem broju posjete, kako bi svojom posjetom uveličali ovu rijetku svečanost, pošto će se Povjerenstvo pobrinuti i zatražiti za to popust na državnim željeznicama od Ministarstva saobraćaja.

Neka se i drugi vodići našeg muslimanskog svijeta ugledaju na plemeniti rad našega šerijatskog sudije g. Hafiz Ibrahim ef. Riđanovića, koji svakako svojim primjernim radom i kao pretsjednik Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva i kao šerijatski sudija i kao naš do sad najbolji vaiz zaslužuje specijalnu pohvalu — pa će se tek onda svaki napredak tako potreban ovim krajevima ma u kom to poslu bilo brzo ispoljiti.

Neka je hvala vakufskom vijećniku našem vrijednom g. Aćif ef. Hadži Ahmetoviću i ostalim g. g. članovima Vakufsko-mearifskog vijeća u Skoplju koji dugoročnim zajmom iz vakufskog centralnog fonda omogućiše Povjerenstvu, da ovu po sviju nas hajrli zamisao u djelo izvede.

Posmatrač.

ZAŠTO SE NIJE IZVRŠILA DELOŽACIJA VAKUFSKE ILIDŽE U TOMINI?

Već više godina vodilo je vakufsko povjerenstvo u Sanskom Mostu parnicu sa zakupcom vakufske Ilidže u Tomini, Nikolom Anićićom, koji je htjeo ovaj vakufski objekat putem agrarnog zakona da prisvoji i, — kako sam saznao on je sa tim svojim zahtjevom svugdje kod nadležnih vlasti odbijen, a na tužbu vakufa osuđen na deložaciju, i ta je osuda pravomoćna, — ali usprkos te pravomoće osude, on još i danas Ilidžu uživa, zgrće ogroman prihod, prodaje bolesnom svijetu koji u ogromnoj većini dolazi u ovo zaista dobro sumporno lječilište tražiti lijeka svoj bolesti, dok vakuf od toga nema nikakve koristi!!!

Ima mnogo interesenata koji čekaju kada će vakuf sa tim uzurpatorom raskrstiti, pa da pristupe licitaciji, i pripravni su plasirati svoj kapital da bi ovu na glasu Ilidžu moderno uredili i dali joj izgled pravog modernog lječilišta kakova bi korisno poslužila i narodu, a i vakufu.

Vakufske vlasti bi morale o ovom ozbiljno povesti računa.

A. B.

BURNA SJEDNICA DŽEM. MEDŽLISA U BOS. BRODU.

U »Jug. Pošti« od 27. VII. o. g. donešen je članak pod gornjim naslovom. Ne znam šta je pisca interesirala sjednica džem. medžlisa, kada je to čisto islamska stvar, koja pisca ni malo ne tangira. Moguće da je nekoliko para po srijedi, jer je zaista džep u opasnosti.

Pisac izjavljuje neki nelojalan rad imama Aganovića, koga odobrava Vakufska direkcija. Čudno je to, da taj rad Aganovića odobrava Vakufska direkcija u čijoj je kompetenciji ocjenjivanje i nadziranje rada svojih podčinjenih vjerskih službenika, a ne odobrava pisac članka, kafedžija iz Bos. Broda i kompanija.

Nadalje pisac iznosi da su petorica članova dali ostavku. Meni je poznato za četvoricu a petog je on sigurno iz prsta isisao ili je u onom momentu kada mu je ova vijest stigla, kraj odžaka iskijala džezvica pa mu se od četvorice učinilo petorica.

Najljepše zahvaljujem na ustupljenom mjestu u Vašem cij. listu

Sabit Aganović.

Vlasnik i urednik: Hafiz Muhamed Pandža. — Plativo i utuživo u Sarajevu. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i drug: Stjepan Vrček.

POJEDINI BROJ 1.50 DINARA

POSTARINA PLAĆENA U GOTOVU

Islamski Glas

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata: Godišnja . . . . Din 72·— Polugodišnja . . Din 36·— Tromjesečna . . Din 18·—

Uredništvo i uprava: Kundurdžiluk ulica broj 22/I.

Izlazi svakog petka

God. I.

Pretplata za inostranstvo Godišnje Din 120·—

11. oktobra 1935. Sarajevo 14. redžeba 1353.

Rukopisi se primaju do utorka o podne

Br. 2.

Vjerovanje i dobra djela dovode nas do uspjeha i sreće

Esteizu bil-lahi.

Lekad haleknel-insane fi ahseni tekvimin — Summe redednahu esfele safiline — Illellezine amenu ve amilus-salihati felehum edžrun gajru memnun.

U ovim ajetima koje smo stavili na početku ovog članka dragi Allah nam kaže: »Mi smo stvorili čovjeka u najljepšem obliku. (Ali pošto čovjek zaboravlja na svoje sposobnosti, pa kao najsavršenije zemaljsko biće zanemaruje razum i počinje vjerovati što je nedokučivo razumu.) Zatim smo ga učinili najbjednijim i najnižim. Samo one koji vjeruju i dobra djela rade čeka trajna nagrada i zadovoljstvo«.

Kur'an na više mjesta ističe veliku zadaću koja je čovjeku namijenjena na zemlji. Svemogući Allah je Kur'anom čovjeku odredio kako treba vjerovati i raditi, pa da postane pravi gospodar zemlje i da se dovine sreće zemaljske, a da preko toga zaradi blaženstvo vječnosti, koje će biti trajno i beskonačno.

Dragi Allah kaže da je čovjeka stvorio u najsavršenijem obliku na zemlji, a onda mu je dao slobodu da se po zemlji kreće i dobrima njenim da se služi naređujući nam: »Idite po svim krajevima njenim (zemljinim) i uživajte blagodati« Ali da bi te blagodati mogli pravilno uživati dao nam je upute kako ćemo živiti i vladati se. Od postanka svoga čovjek je neprekidno te upute dobivao. Božja objava je postepeno u čovjeku umne sposobnosti razvijala, dok ga je dovela do savršenstva i spremila ga za veliki zadatak. Taj veliki zadatak je da se ljudi vođeni objavom kur'anskom s razumom ujedine u izvršavanju svoga velikog poziva. Vjera je prirođena duši čovjekovoj i čovjek bez vjere ne može zadovoljno živiti. Vjera u jedinog Boga treba da čovjeka nauči kako će svoje veliko djelo izvršiti. Islam je došao kao kruna svih umnih sposobnosti kojima je Bog čovjeka obdario.

U svom umnom razvoju čovjek ne smije i ne može ići natrag. To nam Kur'an lijepo i rječito kaže u poglavlju 95. iz koga su i ovi ajeti na početku ovoga članka uzeti. Svemogući nas Allah u tom poglavlju upućuje na plod smokve i masline, i na brdo Sina i Meku, grad mira i sigurnosti. Smokva nam tu predstavlja Musatov šeriat — vjerozakon ili objavu koja je upućena njegovu narodu. Indžil (evanđelje) govori da će se smokva sasušiti i nestati je, jer treba da je zamijeni ljepša i korisnija biljka: maslina. Maslina nam ovdje predstavlja islamijjet i savršenstvo islamskoga vjerovanja. Maslina ne pripada samo istoku ili zapadu, nego ona pripada čitavom svijetu. Žižak zapaljen na ulju naslinovu osvijetlit će čitav svijet. Na brdu Sina je Musa dobio objavu Božju, ali milost Božja koja je čovjeka odlikovala i dovela ga do savršene umne spoznaje, obdarila ga je kur'anskom objavom kad je čovjek bio u stanju, napredujući u svom umnom razvitku, da spozna i shvati veličinu islamskog učenja. Kur'anska objava je došla kad je okrutnuo i stvrdnuo se plod smokve da ga zamijeni plod masline, koji je vječno sočan i svojim sokom osvjetljava čitav svijet.

Islam je objavljen u Meki, u gradu mira i sigurnosti, gdje su davno prije pojave Islama čak i neznabošci u tom gradu svima i svakome davali slobodu. Vjera Islam koja se pojavila u Meki unosi među ljude mir i spokojstvo, proglašuje bratstvo svih ljudi, vjernike svoje veže u najtjesniju vezu, tjesniju i intimniju i od krvne veze. Meka, grad mira i sigurnosti i plod masline simbolično nam predstavljaju veličinu Islama, koja se očituje u svojoj vječnoj vrijednosti, vodeći ljude stazama napretka i mira, unoseći u duše ljudske spokojstvo i nadu u puni spas i pravu sreću.

Prava i istinska nagrada koja će biti vječna i trajna, čeka dakle samo prave i istinske vjernike. A pravi vjernik je koji vjeruje samo ono čemu ga uči uzvišena islamska vjera, koja traži da svjetlo nauke i razuma vječno sja, da se čovjek u svojim mislima i molivama svojim obraća jedinom Allahu, da se kloni svega što bi dostojanstvo razuma ponizilo i zavelo čovjeka, da vjeruje u zablude, koje su ljudi donijeli, jer su im se misli osušile i okrutnule kao plod smokvin, koji od sebe ne može nikakva soka da daje. Vjera u Boga jedinoga mora da bude vječno osvježavanje misli, koje će nastojati da što dublje prodiru u suštinu života, proučavajući velike znakove Moći i Mudrosti Božje. Vjera ne smije da zbunjuje misli ljudske, ona treba da ih što jače razvija, da svojim prirodnim učenjem čovjeka što jače uza se veže i da ga usrećuje. Islam kao odsjev vječne Mudrosti Božje to nam u punoj mjeri daje.

Kako moramo islamski vjerovati, tako moramo i islamski raditi. Dobra djela omogućuju zadovoljstvo čovjekovo. Dobro djelo je sve što će koristiti pojedincu i zajednici. Dobro je djelo pošteno, čestito, znalački i sa razumijevanjem svoj posao raditi i obezbijediti sebi i svojoj porodici opstanak, kao što je dobro djelo pomoći zborom i tvorom svoga bližnjega i svoju zajednicu.

Brate muslime!

Vječno se nadahnjuj na izvorima svoje uzvišene vjere, koja te uči da razumom spoznaješ sve životne vrjednote, da vjerujući u svemoć Božju nikad ne kloneš duhom i ne izgubiš nade. Čini dobro sebi i bližnjem svom vršeći zapovjedi vjere, jer ćete samo istinsko vjerovanje u Boga jedinoga i dobra djela dovesti do sreće, spasa i uspjeha.

Kako ćemo obnoviti našu oronulu privredu

Naš privredni trgovački i obrtnički svijet živi u vrlo teškim materijalnim prilikama. Trgovina i zanati u našim gradovima su spali upravo na mizerno stanje. Nekadanja naša čaršija, naš trgovački i zanatlijski svijet bio je glavni stožer našeg cjelokupnog narodnog i društvenog života. Na ovom dijelu našeg elementa počivale su sve akcije, kojima je bila svrha da održe i očuvaju zajednicu. To je bio svijet koji je svojom otvorenom i darežljivom rukom društvenu bijedu ublažavao i vazda bio spreman da doprinese svoj obol za opće zajedničke interese. To je bio nepresahnjivi izvor koji je vazda nevoljnu dao i pomogao ga.

Prvih godina poslije rata privredna konjuktura je bila dobra. Zbog velikog prometa dobara da bi se nadoknadili veliki gubici i nakupile potrebne rezerve, svakome je bilo moguće bez kakve veće spreme i većih kapitala, da dođe do dobre zarade, ako je samo imalo htio raditi i privređivati. Ali je ta konjuktura na privrednom polju malo po malo počela nestajati i počela se pojavljivati avet česatluka ili krize, što je redovna pojava u privrednom svijetu nakon perioda abnormalnog privrednog prosperiteta, koji je redovno dolazio u privrednom svijetu nakon velikih ili svjetskih ratovo. Ta kriza se počela osjećati još od godine 1925., ali je umjetno pokrivana od strane velikog kapitala, dok nije u godini 1929. svom velikom snagom izbila nakon velikih finansijskih krahova u Americi, koji su odjeknuli u čitavom svijetvu i donijeli period privredno ekonomskih trzavica, koji su urodili općim nepovjerenjem u privrednom svijetu i još više zaoštrili potajni ekonomski rat. To je sve imalo i jakog odjeka na našu zemlju, izvoz je počeo opadati, industrijska djelatnost je smanjena, naročito u industrijama koje su najvećim dijelom proizvodile za izvoz, radna snaga je ostala neuposlena, a kao nužna posljedica toga je opadanje kupovne snage širokih narodnih slojeva.

Ove teške posljedice krize su najteže pogodile neorganizovani privredni svijet; male trgovce i sitne samostalne zanatlije. Domaća industrija u koliko ova radi sa čistim narodnim kapitalom, ipak je dobro prosperirala, jer je uživala velike povlastice, ali je fatalna činjenica da je naša industrija dobrim dijelom pokrivena nacionalnim plaštem, dok obično čitavu korist i glavni dio prihoda te industrije ide ili u džepove stranaca, koji našu narodnu muku odnose, ili u džepove nenarodnih elemenata, kojima je vrlo malo stalo do dobra i napretka ove zemlje. Industrijska poduzeća, koja su najvećim dijelom podignuta u vidu akcionarskih društava, mogla su lako da se razviju i napreduju, jer im je poresko zakonodavstvo omogućivalo da spekulativnim mjerama prikriju pravo stanje svoga poslovanja i da plaćaju srazmjerno vrlo mali porez nanoseći štetu državnoj blagajni. Takav je slučaj i sa veletrgovinom, koja je zgodno umjela izigrati poresko zakonodavstvo i koristiti se odnosnim propisima o akcionarskim društvima. Imamo primjera u Sarajevu, gdje su pijavice našeg narodnog organizma znale na savršen način organizovanjem kojekakvih akcionarskih društava oštetiti držav. blagajnu i sa milionskim prihodima platiti poreza koliko jedan srednji trgovac ili obrtnik.

Naš trgovački i obrtnički svijet je teško pogođen ovom strašnom aveti. Zbog svjetskog finansijskog loma i općeg nepovjerenja koje je u čitavom svijetu nastupilo u našem privrednom životu su nastale nesnosne prilike za naš nacionalni privredni svijet. Naročito su te teškoće velike u krajevima Bosne i Hercegovine, gdje je skoro čitav taj privredni život skoncentrisan u rukama nenarodnih elemenata i tuđinaca. Naš privrednik, koji osjeća za ovu zemlju i koji je sinovski voli, on za tu svoju rodnu grudu i narodnu svoju državu sve daje i žrtvuje. Snosi najteže privredne terete plaćajući velike poreze, dok oni koji u tom privrednom životu najviše koriste, državi najmanje daju s obzirom na privredne uspjehe svoga rada.

Rekli smo da je ta kriza najviše pogodila naš sitni privredni svijet, koji se vrlo teško snalazi, jer oskudijeva sa kapitalom i teško do njega dolazi. Industrija, koja se ipak kod nas razvija pod povoljnim finansijskim okolnostima, svojim proizvodima konkuriše našeg malog obrtnika, bacajući na tržište jeftinu robu, koja kvalitetom svakako ne odgovara produktima sitnog obrta. Kako je kupovna snaga potrošača opala, pojmljivo je, da će oni radije uzimati jeftiniju robu, pa makar ona bila i slabija. U trgovini također vidimo jednu abnormalnu pojavu. Naši trgovci mora da rade sa vrlo malom i neznatnom dobiti, koja ne može ni u kojem slučaju da im osigura i onaj najmanji minimum, a o tome da bi iz tog svog poslovanja mogli obezbijediti sebi pristojan i udoban život, o tom ne može biti ni govora. Onaj veliki dio koristi iz trgovačkog poslovanja ide u džepove raznih posrednika preko koga taj naš trgovac dobiva robu. Osim toga, kako je i kreditna sposobnost našeg trgovačkog svijeta opala, a kako nemaju svojih kreditnih ustanova, to situaciju još i pogoršava.

Nastaje pitanje, kako da se ovom zlu stane na put i da se naša narodna privreda obnovi, a naročito naš sitniji trgovački i zanatlijski stalež da se privredno pridigne i ojača. Svi ćemo se složiti da je to teško izvesti, ali ako se zadubimo u samu stvar i proučimo je, ipak ćemo vidjeti da to nije nesavladivo, ako se kod naših prvrednika nađe samo razumijevanja za stvar i privredne solidarnosti. Danas vidimo da pojedinac rijetko polučuje znatnije uspjehe u privrednom životu. Privredni individualizam se može razviti i napredovati u normalnim ekonomskim i finansijskim prilikama, kad u svim granama društvenog života vlada puno povjerenje. Ali u ovakovim teškim ekonomskim i finansijskim prilikama gdje u čitavom svijetu bjesni potajni ekonomski rat, privredni individualizam u masama nema nikakvog izgleda na uspjeh. Privredne teškoće današnjice se mogu savladati samo na zadružnoj bazi. Jedan konkretan primjer. U Sarajevu danas imamo velik broj cipelarskih obrtnika, koji žive najvećim dijelom

u mizernim materijalnim prilikama, a tako i u provinciji. Prodavaonice raznih fabrika, koje proizvode obuću, tuku obrtnički stalež ove struke i ne daju mu da dođe do pristojnog hljeba. Ova cipelarska industrija je kod nas tuđinskog porijekla, ili je kako se to popularno kaže »nacionalizovana«. Istina, moramo priznati da i tu ima nešto naše radne snage, koja pokupi mrvice, dok tuđin ili nenarodni elemenat odnese velike komade. Ovi zanatlije bi na zadružnoj bazi mogli da taj svoj posao povedu. Tu ne trebaju veliki kapitali ni velike investicije. Za prvo doba sa nekoliko strojeva bi se moglo otpočeti sa poslom Razumije se treba vješto čitavu organizaciju provesti i postaviti je na solidne temelje. Tu bi režijski troškovi mogli biti svedeni na minimum, a zarada zadrugara bi mogla pristojno da obezbijedi život njemu i njegovoj porodici. Tu bi naši ljudi našli uposlenja, potrošačke mase bi se lako privikle da kupuju solidnu i dobru robu koja bi konkurirala fabričkim proizvodima. Nužna posljedica toga bi bila i razvijanje domaće industrije kožarstva i t. d. Dokle mnogima se to može učiniti malo i fantastično, ali za čovjeka sa realnim pogledima na privredno poslovanje ovo ne može biti ništa neizvedivo. Kod toga se mora samo jedno osigurati: solidnost svih zadrugara i međusobno povjerenje, a onda solidnost u poslu i ljubav prema poslu. Na ovoj bazi se može organizovati i čitava naše zanatljska radinost svih struka i ovo su bezuvjetno najbolje mogućnosti da se naš obrtnički stalež razvije i osigura svoju budućnost.

Da bacimo pogled na našu trgovinu i njeizne uspjehe i neuspjehe. Zbog teškoća na kreditnom tržištu naš trgovac vrlo teško uspijeva, a vlastiti kapitali su neznatni. To poskupljuje robu i trgovac je teško iz prve ruke dobiva. Provizije raznih posrednika zaradu trgovaca obaraju i svode na minimum. Rijetki su naši trgovci, koji neposredno sa producentima stoje u poslovnim vezama. I ako bi trgovac bio jedini posrednik između proizvođača i potrošača, danas u trgovačkom svijetu vlada anomalija, da često jedan produkat dok dođe do potrošača, prođe kroz ruke nekolicine posrednika. Tim se oštećuju potrošači, solidan trgovac dolazi u nezgodan položaj, jer nelojalna konkurencija često bez skrupula i svirepo ruši čestite trgovce, koji vrše samo svoju posredničku ulogu. Naši trgovci se moraju riješiti toga i moraju povesti više računa i o svojim interesima, a i o interesima potrošača, koje solidan trgovac mora zaštititi. Zato trgovci moraju nastojati da zasnivajući svoj rad na zadružnoj bazi omoguće što intenzivniju izmjenu dobara dolazeći neposredno u dodir sa proizvođačima, da tako dođu do jeftinije robe i učine koristi više i sebi i potrošaču. Za ovakav jedan posao na zadružnoj bazi gdje bi svi trgovci neposredno namirivali svoje potrebe, potrebno je više moralne snage nego finansijskih sredstava. Tu leže velike mogućnosti za razvitak poslova, te da se tako naša narodna privreda ojača i emancipuje stranih elemenata.

Zato naše trgovce i uopće sve naše privrednike čeka jedan veliki zadatak, koga oni u općem narodnom interesu moraju svakako učiniti. U njima samima leži mogućnost da ove teške prilike poprave i da prionu svojski poslu, kako bi tu tešku moru savladali. Među našim privrednicima ima spremnih i agilnih ljudi, koji bi ovakove poslove umjeli dobro organizirati i zato je njihova dužnost, da u tom pravcu poduzmu sve što je potrebno da se učini. Razvijanje privrednog života treba da bude svestrano i da svima donese koristi. Zato bi trebalo među nama da se počne sa osnivanjem i raznih industrijskih preduzeća, kako je to u prošlom broju našega lista istakao agilni privredni radnik g. Ahmed Mešinović u svom članku: Sudjelovanje muslimana u industriji. Čitav taj rad na privrednom području trebalo bi komulirati i naši trgovci bi morali pristupiti osnivanju raznih industrijskih poduzeća, kako bi naša radna snaga mogla biti uposlena i tim njena kupovna moć podignuta. To bi urodilo dobrim plodovima na sve strane, a trgovci bi bezuvjetno od toga imali više koristi, nego što sad skrštenih ruku stoje i bezpomoćno gledaju, a kasniji uspjesi bi im učinili veliku zadovoljštinu i u moralnom i materijalnom pogledu.

Ovo nekoliko misli nabačeno je u cilju da naš privredni svijet počne ozbiljnije misliti o ovoj teškoj privrednoj situaciji i da za vremena tome potraži lijeka, jer ga još može sa dobrom voljom i pregalačkim radom naći, samo treba da se nađe potpune solidarnosti i ljubavi prema poslu. »Islamski Glas« kao javna govornica svih nas otvara svoje stupce svakom iskrenom rodoljubu, da se ova pitanja, koja su temelj našeg ekonomskog preporoda stručno rasprave i da se tako mogne pristupiti stvarnom poslu. Svi koji imaju smisla zato i koji vole svoj narod dužni su da u ovom pravcu doprinesu svoj obol.

Penzionisanje šeriatskih sudija

Ukazom Kraljevskih Namjesnika penzionisani su ovih dana šeriatske sudije gg. Hilmi ef. Hatibović, Hafiz Abdullah Ajni ef. Bušatlić, Mehmed Ali ef. Ćerimović i Ibrahim ef. Lemeš.

Hilmija Hatibović rodio se je u godini 1870. u Jezeru kod Jajca od oca Hafiz Smail ef. i majke Tenzile. Početne nauke pohađao je u mektebu u Glamoču i medresu u Cazinu, gdje mu je otac kao kadija služio.

U petnaestoj godini svojoj (1885.) otišao je na nauke u Carigrad, gdje je pohađao redovno predavanje u Sultan Fatihovoj džamiji.

U godini 1889. stupio je šeriatsku sudačku školu u Sarajevu, koju je svršio s odličnim uspjehom.

1. januara 1895. godine bude postavljen za pripravnika šeriatskog suda u Mostaru. a u godini 1897. naimenovan je šeriatskim sudijom u istom mjestu, a u polovini godine premješten je u istom svojstvu šeriatskom sudu u Sarajevu.

U istom svojstvu zastupao je u tri maha kao supstitut 8 godina, dok nije u godini 1927. naimenovan vrhovnim šeriatskim sudijom.

Kada je autonomni statut stupio na snagu, bio je izabran za predsjednika Vakufsko-mearifskog povjerenstva u Sarajevu i za pretsjednika Ilmijanske kurije od koje je bio izabran kao kandidat za Reis-ul-ulemu na trećem mjestu. Kao pretsjednik povjerenstva ostao je do godine 1918.

Bio je i pretsjednik »Gajreta«.

Odlikovan je Ordenom Belog Orla 5. reda i Jugoslavenskom Krunom 4. reda.

Hafiz Abdulah Ajni ef. Bušatlić rođen je 1871 godine u Vlasenici. Otac mu je bio rodom iz Skadra a potomak je stare porodice Bušatlija koja vuče lozu od zetskih knezova Crnojevića. Bušatlić je god. 1891. prešao iz Gazine medrese u Šeriatsku sudačku školu, koju je 1896. s odličnim uspjehom svršio te je iste godine postavljen za šeriatskog vježbenika u Brčkom. Godine 1898. premješten je u Mostar, a koncem 1899. postavljen je za šeriatskog sudiju u Sanskom Mostu. G. 1904. premješten je u Sarajevu, a 1909. iz Sarajeva u Foču, godine 1911. bude postavljen za ekonoma šeriatske sudačke škole koju je dužnost vršio do kraja g. 1913. kada se vratio šeriatskom sudu u Sarajevu. 1929. postavljen je za vrhovnog šeriatskog sudiju.

G. Bušatlić je jedan od onih rijetkih šerijatskih sudija, koji se na svakom polju javne radinosti isticao. Kao publicista sarađivao je u »Vatanu«, »Rehberu«, »Bošnjaku«, pa i u poznatoj Supilovoj »Crvenoj Hrvatskoj«. Dalje je bio saradnik »Behara«, »Gajreta«, »Novog Behara«, zagrebačkog pravničkog lista »Mječnik«, beogradskog »Arhiva«, a surađivao je u »Islamskom Svijetu« i »Glasniku IVZ.« Osim ovoga publicističkog rada radio je mnogo na šeriatskoj pravnoj stručnoj literaturi, te je napisao dobro djelo iz oblasti porodičnog i nasljednog prava pod imenom »Porodično i nasljedno pravo muslimana«, te »Šeriatsko-sudski postupnik«. Kako se vidi naučni i publicistički rad g. Bušatlića bio je velik i obilan. Osim toga g. Bušatlić je posvećivao veliku pažnju i društvenom životu nas muslimana, pa ga vidimo na suradnji u svim našim kulturnim i humanim društvima, a u provincijskim mjestima gdje je služio kao šeriatski sudija bio je duša svakog kulturnog i društvenog pokreta.

Odlikovan je ordenom Sv. Save IV. stepena i Jugoslavenskom zvijezdom IV. stepena.

Mehmed Ali ef. Ćerimović potomak je jedne stare i ugledne muslimanske porodice.

Njegov pradjed je Abdul Kerim. Umro je 1915. godine po kome se i njegova porodica prozvala Ćerimovići. G. Ćerimović rodio se 22. aprila 1873. godine u Ljubuškom a 1891. došao je u Sarajevo gdje je na šeriatskoj sudačkoj školi nastavio svoje nauke. Godine 1896. po završetku nauka bude postavljen za šeriatskog vježbenika kod sreskog šeriatskog suda u Mostaru. U god. 1898. bio je premješten u Bileču, a u novembru 1901 imenovan je šeriatskim sudijom i premješten u Ljubinje. Dalje je služio u Bijeljini i Travniku. Krajem 1926. godine bude iz Travnika premješten sreskom šeriatskom sudu u Sarajevo, kod kojega je službovao sve do svoga penzionisanja.

G. Ćerimović se posljednjih godina istakao pišući stručne članke i rasprave iz područja šeriatskog prava, te je u tim svojim raspravama pokazivao svoje veliko praktično znanje i spremu. Sarađivao je u »Islamskom Svijetu«, »Novom Beharu« i »Glasniku IVZ.«.

Pojedine njegove publikacije štampane su u posebna djela kao »Pitanje određivanja regulisanja islamskih vjeskih praznika« a ovih dana izašla je njegova knjiga o Vakufu »Šerijatsko vakufsko pravo« koja je preštampana iz »Glasnika IVZ.«

G. Ćerimović je odlikovan ordenom Sv. Save IV. stepena

Ibrahim ef. Lemeš svršio je šeriatsku sudačku školu u godini 1893. te je kao šeriatski sudija službovao u Banjoj Luci, Gračanici, Čajniču, Rogatici, Višegradu, Mostaru i konačno kod šeriatskog suda u Sarajevu kao starješina suda, sa koga je položaja penzionisan.

Pošaljite pretplatu!

PODLISTAK:

Kur'an

(Nastavak.)

Kur'an je sačuvan i od najneznatnijih tekstovnih promjena.

Ima izvjesnih smutljivaca, koji bez ikakve znanstvene podloge kažu da se Kur'an nije mogao sačuvati u svojoj potpunoj čistoći, kako je objavljen jer to što su ljudi u različitim dijalektima arapskog jezika različito čitali i učili Kur'anski tekst moglo je biti uzrokom da su neke riječi dodate Kur'anskom izvornom tekstu, ili su oduzete. Ovo su sumnje koje su se jedino mogle pojaviti u mašti pojedinaca, koji su skloni da istinu zaniječu.

Rekli smo, da je Božji Poslanik imao više od deset svojih naročitih pisara koji su pisali kur'ansku objavu onako kako im je On govorio. Nadalje sam Alejhisselam je na pamet i u Svome srcu držao čitav Kur'an, a s njim zajedno su ga .... pamet bili naučili desetine Njegovih drugova. Kur'an su stalno učili klanjajući i kad god bi se posvećivali pobožnosti u kojem bilo pravcu. Raspravljali su o kur'anskim ajetima kad bi rješavali razne svoje vjerske ili društvene poslove. Kod ovakog stanja stvari može li se uopće misliti da je u Kur'anu mogla nastati makar i najmanje promjena, kad su svi posvećivali njegovoj čistoći ovako veliku pažnju.

Kur'an nije bio sakriven ili čuvan u rukama izvjesnih pojedinaca ili grupa kao što je to slučaj sa ranijim knjigama, pa da bi se moglo misliti, da je to hotimično ili nehotice moglo doći do iskrivljavanja i mijenjanja teksta ili sadržaja. Kur'an je bio u rukama svih muslimana i bilo im je naređeno da pobožnosti vrše učenjem Kur'ana i da se po njemu vladaju i postupaju. Kako se onda može pretpostaviti da se moglo desiti neko iskrivljavanje ili ispravljanje, a da o tome svijet ne bi znao kad ga je prisvojio kao svoj osnovni zakon u svim svojim vjerskim, svjetskim i društvenim pitanjima.

Zar se može i misliti da je u Kur'anu došlo do kakvih ispravaka i izmjena kad o tom nemamo nikakvih vijesti, a znamo da su se drugovi Božijeg Poslanika natjecali iznoseći pojedine riječi i izreke Božjeg Poslanika i razne sitnije i neznatnije stvari koje su imale neke veze sa vjerom. Može li se pretpostaviti, da bi se ovako jedna krupna stvar mogla dogoditi, a da drugovi Alejhisselamovi nebi digli glavu kad znamo koliku su pažnju posvećivali samome Kur'anu.

Kur'an je sabran i popisan za vrijeme Božjeg Poslanika a kasnije i za vlade prvog kalife Ebu-Bekira. Osim toga mnogi su kur'ansku objavu sakupili i napisali u jednu jedinstvenu zbirku i iz tih zbirki ili knjiga učili po svojim kućama. Pošto je konačno halifa Osman iz Ebu-Bekirova Mushafa ili Kur'ana prepisao poznata četiri primjerka i uputio ih u razne krajeve države da se iz tih autentičnih primjeraka prepisuje, nebrojeni prepisivači i hafizi su ljubomorno čuvali da se nijedno slovo ne iskrivi. Kad znamo, da se sa ovolikom točnošću radilo i pazilo da se ne bi nijedno slovo ni oduzelo ni dodalo, kako se onda može pretpostaviti, da bi se u Kur'an mogla uvući i najmanja pogreška.

Poznata je činjenica koliko su muslimani posvećivali pažnje u istraživanju pravih i autentičnih hadisa (izreka Božjeg Poslanika). Oni su u tom kritičkom ispitivanju točnosti pojedinih hadisa bili toliko pedantni, da je tolikoj točnosti i tako velikoj kritičkoj sposobnosti nemoguće naći primjera u kulturnoj historiji svijeta. Ljudi su počeli još za života Božjeg poslanika da pojedine stvari pripisuju Božjem Poslaniku, za to je On bio prisiljen da kaže slijedeće riječi: »Ko hotimično nešto meni lažno pripiše, neka sebi pripravi mjesto u paklu«. Ovu izreku On nije rekao samo jedamput, nego je često ponavljao naročito strogo pazeći da objava božanska bude potpuno tačno napisana.

Islam je tražio od svakoga ko bi nešto rekao, vjerovao, ili tvrdio da za to donese dokaze. Kritički duh je bio toliko razvijen da se nije ništa primalo što se nebi potpuno ispitalo i sravnilo sa zdravim razumom. U sakupljanju hadisa muslimani su slijedili jedan pravac koji je postao poslovičan obzirom na ustanovljavanje i najsitnijih detalja, kojima se dolazilo do prave istine. Bilo je ljudi koji su na devi putovali iz Medine do vrha Sirije i u daleke krajeve Transoksanije da bi čuli jedan autentičan hadis od jednog ravije hadisâ (pripovjedača) za koga se utvrdilo da su njegovi hadisi izvorni i točni. Često su se ovaki ljudi sa ovih dalekih putovanja vraćali neobavljena posla, jer svojim oštrim kritičkim ispitivanjima bi ustanovili da taj hadis nije autentičan, pa bi ga proglasili slabim ili patvorenim.

Ko želi da sazna sve interesantnosti u ovom pravcu neka proučava načine i puteve, koje su slijedili veliki sakupljači hadisa, kao što su Malik Ahmed-bin-Hanbel, Buharija, Muslim i drugi. Ustanoviće da su ovi autoriteti bili tako veliki kritički duhovi da im nema ravna ni u današnjem dvadesetom vijeku. Ovi veliki kritički autoriteti na polju sabiranja hadisa proglasili su samo sedamnaest hadisa između milijona tih hadisa kao potpuno točne i autentične, dok su sve ostale podijelili u razne grupe kao: valjani, dobri, prihvatljivi, slabi, patvoreni i t. d. Ovako slično ne možemo naći ni u jednoj historiji vjere, da se je izvorima vjere posvećivala ovako velika pažnja.

(Nastavit će se.)

IZ ISLAMSKOG SVIJETA:

Muslimani i Abesinija

— Stav islamskog svijeta prema abesinsko-talijanskom sukobu. —

Somali i Damakil u Abesiniji ispovijedaju islamsku vjeru i stoje u tijesnim vezama sa inovjercima što su dokazali tim kad su na poticanje svoga imama uzeli učešća na kršćanskoj službi Božijoj u Adis Abebi. To je jedinstveni slučaj, što se je dogodio u vjerskom životu abesinskih muslimana.

Kao što među muslimanima Abesinije tako isto i u cijelom islamskom svijetu vladaju velike simpatije za ovu zemlju jer ona ima sa Islamom jednu historijsku vezu, koja je više puta dolazila do izražaja.

Iz straha od te veze nastoji Italija kako bi sebi privukla simpatije muslimana Egipta i Arabije, što je kako piše londonski »Morning Post« izazvalo u islamskoj štampi oštar napadaj na talijanske spletke.

Egipatska vlada zastupa, kako se to drukčije od nje nije moglo ni očekivati, stav Velike Britanije što se jasno vidi iz izjave ministra pretsjednika Teufik Nesim paše: »Egipatska vlada uzeti će isti stav kao što i Engleska.« Inače ćemo se zaustaviti kod volje egipatskog naroda i egipatskih nacionalista, koji su razvili veliku propagandu za Abesiniju a protiv Italije U Kairu je osnovan poseban odbor, kojemu je cilj potpomagati Abesiniju na svaki način.

»Društvo mladih egipatskih ljudi« postavilo je sebi za zadaću da budi i razvija simpatije i naklonosti egipatskog naroda prema Abesiniji. Na jednom zboru koga je ovo društvo sazvalo učestvovali su ne samo zastupnici naroda nego također i visoki činovnici i dostojanstvenici zemlje, između ostaloga i jedan ministar, jedan od članova kraljevske vlade i izaslanik najveće egipatske stranke Vefd. Tu su izjavili, da će zajednički potpomagati Abesiniju. Za to je osnovan poseban odbor i za pretsjednika toga odbora izabran je član kraljevske kuće princ Ismail Davud. Četiri hiljade egipatskih dobrovoljaca, među njima i jedan veliki broj oficira svih činova stavili su se na raspolaganje caru od Abesinije. Egipatski trgovci izjavili su Abesiniji da će joj ustupiti svoju robu po istoj cijeni, koliko njih stoji.

Sličan se utisak dobiva i iz događaja u Arabiji, kolijevci Islama. Emir Abdulah od Transjordanije izrazio je svoje simpatije prema Abesiniji. Sirija je — kako tvrdi arapska štampa — sakupila veliki prilog za pomoć Abesiniji. Nešto drukčija stoji ova stvar u velikoj Arabiji, državi Ibni Suuda. Arabija je kao rođena zemlja Božijeg poslanika Muhammeda a. s., već sa svojim historijskim značenjem usko vezana za Abesiniju. Još prije preko 1350. godina u prvim danima širenja Islama bijahu prvi muslimani u velikoj stisci i nevolji, zlostavljani od strane Kurejsevića, koji su ih iz vlastite zemlje progonili. U tim teškim danima sklonila se jedna grupa ovih prvih muslimana u Abesiniju i tamo našla zaštite kod abesinskog vladara Negusa. Oni su mogli mirno u njegovoj zemlji stanovati i bez ikakvih smetnja svoj vjerski kult izvršavati. Kad su Kurejševići zatražili od Negusa da im se izruče bjegunci i zato mu uputili naročitu delegaciju sa skupocjenim darovima, on ih je odbio pa su se morali neopravljena posla vratiti u Arabiju. Ovaj historijski događaj je glavni uzrok radi koga su muslimani cijelog svijeta vezani za Abesiniju. Od toga kroz sva vremena osjećali su muslimani čitavoga svijeta iskrene simpatije prema ovoj zemlji. Muhamed Alejhisselam izrazio se je vrlo pohvalno o Abesiniji radi njenog gostoprimstva i zadužio muslimane cijeloga svijeta svih vremena da nikada ne navaljuju na Abesiniju; pak ako se ova zemlja nađe u kakvoj neprilici ili stisci da joj u svakom slučaju pruže svoju pomoć. Radi toga nisu muslimani nikada u Abesiniju mačem provalili, premda su za to i u slavna vremena islamskog gospodstva i moći imali mnogo zgodnih momenata da su je mogli na vrlo lak način osvojili. Kako su muslimani svijesni te velike i svete oporuke Muhamedove a. s. dokazom je njihova izdašna pomoć i iskrene simpatije u današnjim teškim danima.

Iz ove historijske činjenice izvodi časopis »Camindar« u Lahori u Indiji po jednom svom dopisniku, koji se nedavno nalazio kod Abesinskog cara i kralja Arabije. Negus je poslao 20. jula 1934. godine jedno carsko pismo Ibni Suudu u kome mu izražava svoje želje da se održi najveće prijateljstvo među objema državama. Ibni Suud je na to odgovorio: »Vaše carsko pismo nas je veoma obradovalo i nanovo utvrdilo naše staro prijateljstvo. Drago nam je što će se trajno sačuvati prijateljstvo među objema zemljama: Arabijom i Abesinijom«.

Stav Turske ne treba naročito naglašavati jer su njeni prijateljski odnosi prama Abesiniji dovoljno poznati. Turski general Mehmed Vehib paša slavni branitelj Galipolja u svjetskom ratu otišao je u službu Negusu, koji mu je povjerio jednu važnu vojnu poziciju u Južnoj Abesiniji i ovaj je otputovao prema Ualualu. Turska je u Italiji naručila dva velika trgovačka broda i kako su joj potrebni veliki trgovački parobrodi, ponudila je Turskoj dvostruku otkupninu, ali je to Turska kategorički odbila.

Treba naročito istaknuti zajedičku solidarnost Indije, koja danas broji preko 80 milijuna muslimanskog stanovništva. Mahatma Gandhi premda nije musliman ipak je sakupio ogromnu svotu novaca za Abesiniju. Sva islamska štampa u Indiji kao i svi bogatiji muslimani poslali su caru od Abesinije svoju pomoć.

Na 17. jula donijela je revija »Uleman« u Delhiu raspravu u kojoj Muhamedovim (a. s.) riječima potsjeća muslimane na onaj teški momenat kad ih je Abesinija zaštitila i izvodi da muslimani moraju biti svaki čas pripremni pružiti Abesiniji pomoć ako se ova nađe u nevolji, budući su Abesinci štitili muslimane od prvog dana razvitka Islima »Muslimani u Abesiniji živjeli su u miru i zadovoljstvu i imali su ista prava kao i domaći« — piše taj list.

Jedna druga revija »Dailh Zanindar« donijela je na 6. augusta jednu veću raspravu od nekog Sejjid Abbersi-a u kojoj među ostalim veli: »Muslimani Indije moraju biti pripravni bojkotirati talijansku robu«.

Cijela indijska štampa nastoji kako bi što više pobudila među indijskim muslimanima interesovanje za Abesiniju. Tako nedavno piše revija »Gimal« u Bombaju, da se sa raznih strana širi propaganda da bi trebalo spasiti muslimane u Abesiniji. Međutim jedno pismo nekog indijskog muslimana, koji 25 godina živi u Abesiniji dokazalo je potpuno protivno. U tom pismu se kaže da muslimani neće dati na sebe utjecati, nego će i dalje zadržati svoje dobronamjerno mišljenje prama cijelom Abesinskom narodu.

U Abesiniji danas živi pet do šest milijona vjernih pristaša Islama, kako to izvješćuje berlinski »Deutsche Allgemeine Zeitung« od 19. septembra. U maju 1924. godine donio je pariški »Tan« statistiku Abesinskog pučanstva i tvrdi da se tada od 7 do 8 milijuna ukupnog stanovništva Abesinije, tri milijona ispovijedalo Islam. Neki su listovi donijeli da je tada u Abesiniji bilo sedam milijona muslimana. Ovo će svakako biti pretjerano.

Kako javlja kairski »El-Belag« primio je Negus na 17. aprila u svoju audijenciju jednu deputaciju abesinskih muslimana pod vodstvom muftije Seid Ebu Idrisa, koja je položila prisegu vjernosti. Po pisanju kairskog tjednika »El-Feth« poklonili su abesinsko muslimanski prvaci velike darove u novcu i naravi Negusu i time dokazali svoj istinski patriotizam. Car je taj veliki poklon muslimanskih patriota primio sa zahvalnošću. Čini se da je ovaj dar uslijedio iz zahvalnosti caru koji je nekoliko dana prije podijelio zlatne medalje sedamdesetpetorici muslimanskih omladinaca i povjerio im visoke položaje u upravi.

Učestovanje muslimana na kršćanskoj službi Božijoj u Adis Abebi pokazalo je da konfesionalne razlike u Abesiniji — u današnjim sudbonosnim časovima neće igrati nikakve uloge. U cijelom islamskom svijetu pokazuju se silne simpatije za Abesiniju.

TDŽ.

Širenje Islama u Čehoslovačkoj rebublici

Osnovana je islamska vjerska općina. — Dvadeset ljudi, žena i djece prešli na Islam.

Čehoslovačka republika nastala je iz jednog dijela bivše austro-ugarske monarhije, koji je potpuno nezavisan bio. Tada vjerojatno nije niko ni slutio da na teritoriju te nove republike žive također muslimani.

Bivša monarhija, koja je brojila zo svoje podanike mnoge sljedbenike Islama bila je donekle toleratna država, pa je vlast polagala dosta pažnje da se zaštiti vjerska sloboda svih vjeroispovijesti, pa je ta sloboda data i Islamu.

Pri postanku Čehoslovačke republike, koja je primila zakone bivše monarhije, došao je Islam donešto u zaborav, premda je na teritoriju nove republike živjelo vrlo mnogo muslimana. Oni su se bili tako otuđili od Islama, da nisu imali nikakve duhovne veze sa svojom vjerskom braćom iz Poljske i Jugoslavije, nego se potpuno predali novim prilikama.

Svaki je musliman mislio da je on jedini pripadnik svoje vjere koji živi u Čehoslovačkoj republici.

Muslimani su sklapali brakove sa inovjerkama koje bi u najviše slučajeva uzele na ruku svoga muža i stoga se vrlo često događalo da su se djeca iz takog braka odgajala u duhu vjere koju je ispovijedala majka. Također i službeno postala bi ta djeca pripadnici druge vjere, jer do Islama nijesu ništa držali.

Sama ta čudna slabost tih po imenu muslimana naprama njihovoj okolini dovela ih je u nezakonit položaj u Čehoslovačkoj republici. Islam je istina, bio od vlade priznata vjera ali je u zakonik unešen jedan dodatak koji kaže da u zemlji ne žive muslimani i da također u zemlji ne opstoji ni jedna muslimanska općina.

Rezultat nastojanja za uklanjanje tih nezdravih prilika bijaše konačno utemeljenje muslimanske vjerske općine u Čehoslovačkoj republici sa sjedištem u glavnom gradu Pragu. Općina je osnovana zajedničkim nastojanjem egipatskog generalnog konzula Abdul-Hamid el Baba bej-a i čehoslovačkog književnika Hadži Mohamed Abdallah Briteinsa.

Uspostava i organizacija vjerske općine koštala je vrlo mnogo truda jer kako smo spomenuli muslimani većinom nisu ni jedan drugog poznavali. Usprkos svemu tomu, prijavio se za člana »El-Ittih el-Islami« — kako je nazvana općina — tako velik broj vjerske braće kako uopće vodstvo nije moglo ni očekivati.

Premda je općina osnovana pod konac prošle godine, ipak je već na 2. februara 1935. god. izdalo ministarstvo za bogoštovlje i nastavnu uredbu, da se stavlja na snagu austro-ugarski zakon koji se odnosi na Islam i po kome se muslimanima priznaju ista prava kao i svim drugim vjerama.

Ove je godine po prvi puta zajednički proslavljen ramazanski Bajram. Imama je zastupao egipatski konzul Baba bej. Svečanost je počela molitvom, a zvršena sa zajedničkim ručkom. Čehoslovačka štampa isto tako češka i njemačka donijele su o toj svečanosti vrlo simpatične vijesti.

Slično je proslavljen i kurbanski Bajram; ovoj su proslavi bili pozvani i gosti iz nemuslimanskih krugova. I ova je svečanost vrlo dobro ispala i od Čehoslovačke štampe pozdravljena.

Nova godina prošla je također svečano. Tom prilikom održao je predavanje novi imam Salih Hadžiosmanović, jedan bosanski student, koji je apsolvirao šeriatsku gimnaziju u Sarajevu. On je govorio o temi: »Muhamedov život i poslanstvo«. Iza njega je održao predavanje H. M. Abdalah Brikcius o zadaći muslimanske vjerske općine u Čehoslovačkoj republici. Pri ovoj svečanosti bijahu također pored muslimana prisutni i mnogi gosti.

Misionarski rad »Ittihadul-Islama« te islamske vjerske općine u Čehoslovačkoj ima u početku dobar uspjeh i jednako napreduje željenom cilju. Ova općina ima jak upliv na muslimane koji u braku žive sa ženama drugih konfesija kao i na njihovu djecu i sa uspjehom ih okreće na pravi put. Tako je skoro pomoću Božijom uspjela i dvadeset novih lica, ljudi, žena i djece pridobiti za Islam.

Sada se nastoji oko otvorenja jedne male škole za vjersku obuku muslimanske djece. Općina je nažalost tako siromašna da nema ni jednih prostorija u kojima bi se moglo predavati. Sta više ona nema ni jednog potpunog primjerka Kur'ana, Kur'anski eksemplari koje općina posjeduje su oštećeni, jer muslimani kojisu ih općini poklonili nosili su te musafe uza se i tako ih oštetili.

Muslimanska općina u Čehoslovačkoj trpi još jedno zlo. Mnogi rođeni muslimani došli su za vrijeme rata u Čehoslovačku republiku. Većina ih živi pod teškim prilikama, nezaposleni i bez životnih srestava. Uz to imaju svoju fomiliju sa mnogo djece te im je nemoguće pomagati općinu. Ono malo bolje stojeće braće, daju sve što god mogu i otimaju se svim silama da se ne izgube.

Po berlinskoj »Moslemische Revue« Tdž.

O tridesetgodišnjici smrti

VELIKOG MISIRSKOG MUFTIJE I PREPORODITELJA ŠEJH MUHAMED ABDUHU.

Najsjajnija zvijezda na polju čiste i nepatvorene islamske nauke zadnjih decenija devetnaestog vijeka i prvih godina dvadesetog vijeka je po priznanju svih učenih krugova, veliki misirski učenjak, reformator i imam Šejh Muhammed Abduhu. To je učenjak koji je svojim velikim zaslugama zadužio ne samo Misir, nego nećemo pretjerati ako kažemo i čitav islamski svijet. To je veliki muž koji je svojim gigantskom voljom i svojim veliki sposobnostima udario temelje ispravnom shvatanju velikog islamskog učenja, navijestivši borbu crnoj reakciji, koja je islamskim narodima bila zavladala i dovela ih u letargično stanje u kome je bilo nestalo više smisla za one visoke kulturne tekovine Islama, sa kojima je u svojoj slavnoj prošlosti čitav svijet nadahnjavao i osvjetljavao. Ovaj veliki muž je posijao dobro sjeme, koje mora i u slaboj njivi dati dobar plod, pa makar taj plod brzo i ne došao. Učenici njegovi su nastavili djelo velikog učenjaka dublje orući plitko i slabo podoranu narodnu njivu, da je tako spreme za bolji i obliniji rod.

Veliki učenjak se rodio u Misiru šezdesetih godina trinaestog stoljeća po hidžretu u okrugu Buharje. Ocu mu bijaše ime Abduhu Hajrullah. Početne i srednje nauke je učio u gradu Taufi, a onda je nastavio studije pred velikim filozofom i pobornikom slobode i prosvjećivanja zarobljenih muslimanskih naroda, Džemaluddin Afganijom, koja je Abdulhamid bio prognao iz Turske u Misir. Muhamed Abduhu je bio najbolji učenik Afganijin, koji je od njega bio primio one slobodarske ideje i kasni-

Nastavak na 8 strani.

Potreba muslimanskih narodnih univerziteta

Vanjska tehnička strana Evrope silno je napredovala. Svuda vidite udobnost, sjaj i raskoš. Evropski duh troši svu svoju energiju na pronalascima novih vrsta oružja, kojim se ruši i oruža, kojim se ubija čovjek. Veliki se novac troši na materijalne najniže potrebe, a premalo se radi da se u narodu probude i učvrste plemeniti osjećaji i ojača volja za traženje istine i duhovne ljepote, za pravdu i dobrotu. Najmanje se snage troše, da se uzgoji čovjek, kome su duhovne nutarnje kulturne potrebe barem tolike koliko i vanjske. Istini treba pogledati u oči i kod samog našeg naroda, a specijalno muslimanskog elementa. On je u kulturnom pogledu veoma nazadan. To on treba, da zna, to mu treba kazati. Ko je jednom prošetao Evropom vidio je na svakom koraku, da nama nedostaje još mnogo i mnogo, što civilizovani narodi imaju, već odavna. U tom pogledu udobnije se živi, manje se pati od boleština, vijek je duži, a životne radosti veće.

A do nas samih stoji, da stignemo ove napredne narode u obrazovanosti i prosvjeti. Treba samo reći: Hoćemo. Eto. tu se otvara polje rada našim društvima: »Narodnoj Uzdanici«, »Gajretu« i drugima, da osnivaju Narodne univerzitete. Svrha je njihova, da u kulturnom i prosvjetnom pogledu poprave ono, što su burna vremena svjetskoga rata i nepravda učinili i porušili. Kao što se ljudi u zatvorenim prostorijama okupljaju, da čuju riječ prosvjetnu, kao što pojedinci okupljaju te ljude, da im uz ulaznice od dva dinara ili dobrovoljni prilog daju znanje, prosvjećuju um, blaže srce, tako mogu i naša muslimanska društva u kakovoj dvorani, u šumi, u polju — jednom riječi na svakom mjestu, da vrše ulogu prosvetitelja. Ja ću ovdje iznijeti svoje mišljenje i svih mojih mladih drugova, kako bi se ta predavanja najbolje udesila. Prije svega zamišljam narod u najširem smislu riječi — puk.

1. Odabiranje tema, koje narod zanimaju, bilo to sa zabavne ili naučne korisne strane.

2. Uz predavanja pokazivati ilustracije iz toga predmeta iz skioptikona, filma ili projekcije.

3. Udešavati tako, da predavanja ne traju dulje nego jedan sat.

Ove narodne univerzitete treba otvarati u gradovima i u selima našim. Mnogo ljudi ima na selu, koji teže za višim, ali su osamljeni. Muče se i traže pravi put. Na selu je, doduše, priroda, koja je knjiga nad knjigama, ali ne znaju ljudi iz nje čitati kako treba. Na selu je i život a život je najbolja škola, ali ljudi ne znaju njime se dovoljno koristiti. Naša društva neka uzmu za zadaću, da prosvjetom pokažu našem muslimanskom elementu put k sreći.

Predavanja i dobre riječi mogu biti napisana, i kao poslanice — raspisi, koji će imati glavnu zadaću, da zaoru brazdu u tlo narodnog vaspitanja, a na nju će se kasnije nasloniti druge. One neka budu kao iskra koja će dugo goriti kad ima dovoljno drva. Neka se ne pita, kada će se ovo uzorati, jer će iza današnjih radnika u ovim društvima doći oni, koji će prihvatiti taj plug i brazdu u njivi doorati. Dugi su narodni dani, a našem narodu eto tek zora sviće. Nova Kraljevska vlada na čelu sa g. dr. Stojadinovićem, a u kojoj je vođa nas muslimana g. dr. Mehmed Spaho sa svojim vjernim saradnikom g. dr. Šefkijom Behmenom prava je i prva narodna vlada, koja nas vodi sreći i napredku. Ona nam je pružila priliku, da možemo slobodnije disati i otvoreno reći istinu.

Naša spomenuta društva neka probude sve sposobnosti, koje u našim ljudima drijemaju.

Hamika Ajkić.

Rad odbora za gradnju džamije u Herceg-Novom

Men bena mesdžiden
jebtegi vežhellahi benellahu
lehu mislehu fil
dženeti. Muhamed. as.

(Ko sagradi džamiju u ime Božije
Bog će njemu sazidati istu takvu
u dženetu).

Važnost džamija za islamsku zajednicu svakome je muslimanu poznata. Ko poznaje historiju Islama, uočiće veliku ulogu džamija, tih svetih hramova u kojima se slavi svemogući Bog, u vjerskom i prosvjetnom životu mislimana. Džamije u prvim stoljećima služile su im u namjenjene im svrhe, kao i kulturni svjetionici gdje su muslimani crpili pouku i svjetlo kojim će biti rukovođeni kroz čitav privatni i javni život.

Mnogi muževi Islama i veliki dobrotvori sagradili su džamije i tako ovjekovječili svoje ime. Širenjem Islama u našim krajevima na svim stranama gdje su bili nastanjeni musiimani, sagradiše se džamije kao centri u kome su se na zajedničku molitvu sakupljali muslimana. Kada se je Islam raširio u nekim krajevima našeg primorja, sagradiše se veličanstvene džamije koje su ponosno stršile nekoliko vjekova dok ih ne uništi zub vremena, kada ih porušiše neprijatelji Islama. Tako u Herceg Novom bilo je više džamija, a Evlija Čelebija, najveći putopisac XVII. vijeka veli, da je u Novom za vrijeme osmanlijskog gospodstva bilo više džamija, koje kasnije Mlečani sravniše sa zemljom. Današnje dvije parohijalne crkve u Herceg Novom bile su džamije. Nakon što su Mlečani 1687. osvojili Herceg Novi, muslimana u tim krajevima kao stalnih stanovnika uopće nije bilo, dok se nijesu počeli naseljavati nazad 30 godina. Kroz to vrijeme islamska zajednica se je sve više množila tako, da danas u Boki Kotorskoj živi više stotina muslimana stalnih stanovnika i oko 1500 vojnika. Kao što se ni jedna naša islamska zajednica (džemat) ne može zamisliti bez džamije, logično proizlazi da je i našoj ehaliji u Boki Kotorskoj potrebna jedna džamija, koja bi bila žarište njihovog vjerskog i kulturnog života. Da bi se misao ostvarila, nazad dvije godine u Herceg Novom (28. januara 1933) osnovan je odbor i pokrenuta akcija za gradnju prve džamije na Jadranu. U odbor su ušla slijedeća gospoda: Ahmed ef. Muslibegović, imam-matičar i vjeroučitelj Šaćiraga i Adem Kusturica, te Asimaga Zejnilagić, trgovci; Huso Arnautović i O. Ibrahimhodžić,mornarski poručnik najugledniji predstavnici bokokotorskih muslimana. Odbornici su shvatili svoju časnu ali tešku ulogu i pored svih teškoća na koje je nailazio i radi te velike ekonomske krize, uspjeli su da uz pomoć svjesnih muslimana sakupe svotu od 70.234 dinara. Od ove svote potrošeno je za isplatu i popravak zgrade u kojoj se danas nalazi privremena džamija i za sabirnu akciju i u razne propagandističke svrhe 31.412 dinara. Ostatak se čuva na uložnoj knjižici poštanske štedionace u Herceg-Novom, kod upravnog odbora, zatim 10.000 dinara u Vakufskoj direkciji u Skoplju i na Prvoj hrvatskoj štedionici u Sarajevu 2000 dinara(Ostavština rahmetli Hajdar ef. Fazlagića). Svi rashodi i prihodi vode se točno zapisnički a sve moguće informacije u tom pogledu mogu se dobiti kod odbora u Herceg-Novom.

Ovdje se naročito mora istaknuti svijest mnogih islamskih gradova, a specijalno Zenice i Tuzle, koji su relativno najviše doprinijeli da bi se ostvarila plemenita zamisao o gradnji džamije u Herceg-Novom. U mnoga mjesta a specijalno u južnu Srbiju, poslati su sabirni arci i ciglice, ali nažalost do danas nijesu odboru dostavljeni, pa je za to dužnost svih onih, koji su se primili dužnosti da kupe priloge za gradnju džamije, molimo da nas obavijeste o svome radu i uspjehu. Vrijedno je istaknuti da su mnogi naši i siromašni ali susjedni imami bili svijetli primjeri, pomažući nas moralno i materijalno da se ostvari ova zamisao.

Sakupljena svota je nedovoljna da se podigne jedan reprezentativan i dostojan spomenik Islama na našem Jadranu. Treba još mnogo truda i žrtava, treba još mnogo islamske požrtvovnosti, samoprijegora i pravih islamskih žrtava, pa da se sagradi jedna veličanstvena džamija u Herceg-Novom.

Prije svega mora se istaknuti da odbor nesebično i neumorno radi, ali pored svega toga nailazi na poteškoće teže prirode. To je i jasno, ako uočimo u kakvoj sredini živi i kako se posmatra rad i polet mlade islamske zajednice na našem Jadranu. Trebalo bi povesti jednu opsežnu akciju među svim muslimanima naše domovine, da se svim mogućim srestvima pomogne odbor za gradnju džamije. Odbor namjerava izaslati jednog svog člana da proputuje sve krajeve naše države u kojima žive muslimani, da sakuplja dobrovoljne priloge u tu svrhu. To bi bilo jedino moguće ako bi gospodin ministar saobraća odobrio jednu besplatnu kartu na svim vozovima za jednog člana da proputuje našu državu. U tom smislu će glavni odbor i uputiti jednu molbu ministarstvu saobraćaja.

Da li će se zamisao o gradnji prve džamije na Jadranu ostvariti, zavisi od muslimana i njihove islamske svijesti.

Dužnost je sviju nas, a na to nas i Islam upućuje, da u ovakove plemenite svrhe utkamo sve naše stvaralačke snage, da za to pridonosimo moralne i materijalne žrtve. Naša je dužnost da omogućimo razvoj i napredak islamske zajednice na svim životnim pravcima, da u tu svrhu podižemo ustanove, koje će biti žarište i centar njezina napredka. Sagraditi jedan veličanstven islamski svjetionik, znači dati mogućnosti da svijetlo Islama svojim najvećim sjajem zasja nad valovima našeg plavog Jadrana. Gradnja prve džamije na našem Jadranu biće ogledalo naše sveislamske solidarnosti i islamske svijesti, ona će biti izraz naših stvaralačkih i pozitivnih snaga. Ukratko ona će mladim i kasnijim islamskim pokoljenjima služiti kao primjer kako se bori i pridonosi žrtva za ideale svoje vjere Islama i napredak islamske zajednice.

U to ime odboru želimo veliki uspjeh u plemenitom islamskom radu!

MSB.

Vazovi i hutbe u džamiji

Kairski »El-Feth« od 14. džumadel ahara ov. god. donosi jedan vrlo zanimljiv članak o vazovima (propovijedima) i hutbama po džamijama u kome izlaže savjete propovjednicima (vaizima) koje je izdalo ministarstvo vakufa u Egiptu. Članak ima općenitu vrijednost i radi toga mi iz istoga prenosimo nekoliko glavnih misli. Na početku članka veli se da je potrebno uložiti trud da predavanja budu vjerna i odgovarala temi. Svi imami i vaizi imaju se međusobno potpomagati da pridobiju i privole svijet da sluša njihova predavanja. Dužnost je džamijskih imama da posjetioce džamija, kad dolaze da klanjaju namaz, a naročito za vrijeme noćnih namaza upozore i obavijeste džema'atlije svih obližnjih susjednih džamija, gdje su i kada su zakazana predavanja da bi džematlije i imami požurili i prispjeli na predavanja. Predavač se ne smije ograničiti na samo učenje kur'anskih ajeta i hadisa, nego je potrebno da se rastumače u svome pravome značenju da bi se postignula prava svrha. Riječi izražene u svetlu Kur'ana i hadisa znaju biti smjernice u privatnom i javnom životu muslimana i islamske zajednice. Kur,anska ajeta i hadisi mogu biti lijek, koji će muslimane liječiti od društvenih bolesti, oni moraju da na ona zla koja podgrizaju temelje islamske zajednice, potisnu s pozornice savremenog života. Mora se poduzeti borba protiv alkoholnih pića i hazardnih igri kao i protiv svega onoga što ruši razum, moral, imetak i t. d. Borbu protiv ljudskog zla, alkohola, treba naročito podvući. Predavač se mora osvrnuti da upozori slušaoce na zle nauke i društvene loše pojave da se uklone iz islamske sredine kao: varka, krivo mjerenje, nepošteno izrabljivati tuđi imetak. iznevjeriti obećanje, kao i mnoge poroke koje su se uvriježile a narušavaju normalni razvitak zajednice u svim životnim pravcima. Kod suzbijanja duševnih i društvenih bolesti, mora se ubjedljivim dokazima podkrijepiti, a slušaoci moraju slušati i prisustvovati predavanjima i vazovima. Kod predavanja se mora uočiti sredina kojoj se predaje, a predavač se mora spustiti na nivo sredine kojoj predaje. Na vazovima i predavanjima se ne smije sijati smutnja i haos, nego se mora nastojati da dođe do što bolje solidarnosti, bratske sloge i ljubavi među slušaocima. Siromašnijim i bogatijim treba razvijati misli o međusobnoj slozi i ljubavi.

Vaiz neće vaziti malome radniku onako kao bogatašu, škrtici ni slabašnom kao što gospodaru i silniku. Prvi se moraju nukati da budu vjerni i odani, u poslu točni, iskreni i dobronamjerni i dobroželitelji, a drugi će se nukati da čine dobra i plemenita djela, da čuvaju svoj imetak i da budu ponizni.

Hutbe u džum'e treba da bude što više protkana savjetima i uputama. Klonuti se opetovanja kod učenja hutbe, da bi se iskoristilo vrijeme i upotrijebilo za vaz i predavanje.

Predavanje će biti iz raznih grana vjerskih znanosti- iz šeriatskog prava, hudore, moralke tefsira, hadisa i način života Božjeg poslanika, Muhameda a. s. Slušaocima će predavač na jasan način izložiti glavne smjernice svoje teme, da to postane njihova duševna sadržina i nakon predavanja. Upozoriće se, da podržaju bratske i prijateljske veze sa svojim susjedom, da ga ne smije omalovažavati, uznemirivati ni uhoditi te ispoljavati naprama njemu neprijateljstvo i mržnju. Ne smije jedan musliman odati tajnu, mora ga u tom razveseljavati. On opet ne smije ispoljavati veselja odnosno tugu, ako mu je brat musliman u tuzi odnosno u radosti.

Dužnost je hatibima, predavačima i profesorima da ulažu svoj istinski trud oko širenja bratske sloge i učvršćivanja islamskih veza kao i razvijanja svijesti do zamjernih visina o islamskoj solidarnosti kao i međusobnoj saradnji i potpomaganju. Svojim predavanjima treba da djeluju da kod svijeta iz sela potisnu zadjevice i mržnju, da iz njihovih srca iščupaju korist, mržnju, škrtost i neprijateljstvo, te duševne bolesti koje su kočnice svakome zdravom napretku. Uliti svijetu spoznaju o sveislamskom bratstvu i bratskom potpomaganju i islamskoj ljubavi kao i na ona plemenita svojstva, koja će uroditi korisnim plodovima za podizanje islamske zajednice. Predavanja treba protkati primjerima iz islamske historije da se uoče uzroci zbog kojih su muslimani osvajali, napredovali i ulazili kao pobjednici u životnu borbu. Iznositi primjere o sveislamskom bratstvu kako se je praktikovalo u prvim decenijima nakon pojave zore Islama. Iznositi veličanstvene primjere o sklapanju bratskih veza između muslimana koji se iseliše pred ruljom mekanskom u Medinu (muhadžira) i njihove braće u Medini (ensarije) i koji su im ukazivali pravu islamsku pomoć.

Predavač se ne smije udaljiti od slušaoca nego treba da ih svojim predavanjima pridobije i srca im zbliži. Svakako je potrebno kod predavanje se klonuti riječi, kojih svijet ne razumije i u opće naučne terminologije. Nije potrebno isticati razmimoilaženja u pojedinim pitanjima i u to trošiti čitavo vrijeme. Svrha jedne teme treba da bude jasna, da se njom otkloni jedna socijalna bolest kao: varka, krivo mjerenje, sve ono što narušava i zanosi pamet, kopanje grobova i t. d.

Jedna se tema mora obrađivati sve dotle, dok se ne postigne prava svrha predavanja. Dok se savjeti predavača ne usjeku u dušu slušaoca i dok on ne počne savjete primjenjivati u životu, nije potrebno prelaziti na drugu temu.

Teme se moraju obrađavati onako, kako to odgovara samoj sredini. Uopće aktuelne teme, koje zasijecaju u vjerski, kulturno-prosvjetni i moralni život muslimana, imaju prednost. One teme koje ne mogu djelovati na slušaoce kao i one teme koje nijesu od eminentne važnosti, nije potrebno iznositi.

Svrha vazova je da se svijet pouči o principima svoje vjere, da njima bude rukovođen kroz čitav život, da vazom upućuje na dobro i plemenito. Oni moraju potisnuti sva zla koja su se uvriježila u jednu sredinu. Vazovi treba da budu izraz blagosti

KROZ ŠEHER - SARAJEVO:

VAKTIJA
Redžeb 1354. (1935)

Broj dana	Dan	Oktober	Sunce izlaz s	Sunce izlaz m	Podne s	Podne m	Ićindija s	Ićindija m	Sunce zalazi s	Sunce zalazi m	Jacija s	Jacija m	Imsak s	Imsak m
14	Pet.	11	5	58	11	47	2	53	5	19	6	55	4	12
15	Sub.	12	6	00		46		51		18		53		13
16	Nedj.	13		2		46		49		16		51		15
17	Pon.	14		3		46		48		15		49		16
18	Utor.	15		4		46		47		13		47		17
19	Srij.	16		5		46		46		12		45		18
20	Čet.	17		6		45		44		9		43		19

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Kundurdžiluk ul. bu. 22. I.
Čekovni račun Poštanske štedionice Sarajevo br. 1600.
Broj 2. Godina 1. dne 11. oktobra 1935.

IZ UPRAVE.

U prošli broj našega lista ubacili smo čekove za naše vanjske čitaoce i umolili ih da nam putem priloženog našeg čeka pošalju predplatu za list, koja tromjesečno iznosi 18 dinara. Naglasili smo da ćemo list slati samo onim poštovanim čitaocima koji nam do 15. o. mj. uplate pretplatu. Ko nam do toga roka ne pošalje pretplate smatrat ćemo da ne želi biti predplatnik lista te ćemo mu bez dalnjega obustaviti slanje lista.

Uprava »Islamskog Glasa«.

INKASANT NAŠEGA LISTA U SARAJEVU.

Naša uprava je za grad Sarajevo postavila za inkasanta Hakiju Smajića.

Mole se sva gospoda u Sarajevu, koja dobivaju naš list, da je samo gore spomenuti Smajić ovlašten naplaćivati oglase i ubirati pretplatu za naš list, uz uredovnu našu potvrdu, što molimo da se primi na znanje.

PODIZANJE SPOMENIKA MERH. DR. SAFVETBEGU BAŠAGIĆU.

U prošli petak je porodica našeg velikog i neumrlog pjesnika merh. Dr. Safvetbega Bašagića podigla nad zemnim ostancima rahmetlijinih lijep spomenik.

NAŠI MERHUMI.

27. IX. o. g. naglom smrću preminula je Fata Djaltur a 4. X. Salko Lendo u državnoj bolnici. Pokop ovih merhuma izvršio je islamski pokopni zavod »Tedžhiz«.

Rahmetulahi alejh!

UPOZORENJE POŠTOVANIM ČITAOCIMA NAŠEGA LISTA.

Uprava »Islamskog Glasa« za sada neće postavljati svojih povjerenika u Bosni pa se mole sva gospoda čitaoci da novac šalju našim čekom broj 1600, — jer se nikakva druga uplata neće uzimati u obzir. U koliko se gdje postavi naš povjerenik oglasiće se u listu.

MUSLIMAN UPRAVNIK POŠTE IV.

Dekretom Ministra Pošta i felegrafa za Upravnika pošte br. 4 u Sarajevu, postavljen je g. Hajrudin Prolić, viši p. t. kontrolor do sada na službi kod pošte Sarajevo 1. Čestitamo!

i plemenitih pobuda protkani lijepim i savjesnim izlaganjima, a daleko od grubosti, nevjerstva i očajavanja pred Božjom milosti.

Dužnost je da potpuna pažnja i neumorno nastojanje bude ispunjena aktuelnim i značajnim problemima, a ne nekim pitanjima i stvarima koje nemaju nikakve praktične vrijednosti pa tako da vazovi i hutbe promaše svoju svrhu.

Ovo naročito vrijedi za hutbe koje u sebi sadrže moralne, etičke i vjerske pouke. Ove hutbe treba da budu prevedene i u našem jeziku pa da od toga i prisutni svijet crpi pouku, jer apsolutna većina nema pojma o značaju hutbe koja se uči kod nas petkom.

Po »El-Fethu«, Lisanuddin.

Tužna obljetnica

9. oktobra navršila se godina dana od onog teškog časa, kada je zločinačka ruka u Marseju počinila ogavni zločin nad ocem naše nacije Velikim Kraljem slobodne Jugoslavije. Sjećanja su na taj dan teška, srce se od bola grči, jer narod Jugoslavije izgubio je toga dana najveće dobro svoje, izgubio je Vođu i Osloboditelja. Krv Velikog Kralja koja je prolivena na ulicama Marseja biće za sva vremena najteža uspomena ispačenog, ali hrabrog jugoslavenskog naroda. Muslimani su u velikom Kralju Heroju i Mučeniku izgubili svog najboljeg prijatelja i oni se sa najvišim pietetom sjećaju svoga velikog dobrotvora. Muslimani zahvaljuju Svemogućem Allahu, da je Kralj Mučenik i Heroj ostavio nam svoga Sokolića, našeg mlađahnog Kralja Petra II., koji će kad u svoje junačke ruke uzme kraljevsko žezlo slavne narodne dinastije Karađorđevića povesti narod jugoslavenski i veliku Jugoslaviju boljoj i sretnijoj budućnosti slijedeći svoje velike Uzore, koji su za dobro naroda i države znali sve žrtvovati pa narodnu slobodu i mučeničkom krvlju iskupiti.

Neka Svemogući Allah poživi našeg mlađahnog Kralja Petra II., neka ga čuva i štiti kako bi jednog dana svojom čvrstom desnicom narodu jugoslavenskom dao sve svoje sposobnosti u službu. Neka živi slavni dom Karađorđevića!

Osnutak islamske akademije u Sarajevu

Na intervenciju ministra saobraćaja g. Dr. Mehmeda Spahe, ministar prosvjete donio je odluku o osnivanju Islamske akademije u Sarajevu. Ovom odlukom je zadovoljena nasušna kulturna potreba muslimana koju su muslimani dugo vremena čekali. Naređeno je nastavničkom savjetu šeriatske sudačke škole, da izradi nastavni program za prvo godište ove akademije. Program je izrađen i upućen ministarstvu, pa ga je ministarstvo već i odobrilo. Na natječaj se prijavilo 18 kandidata te su svi primljeni. Zakonom o IVZ. od godine 1930. predviđeno je u jednom posebnom članku otvaranje muslimanskog teološkog fakulteta. Prirodno je bilo, da vrhovne vjerske vlasti ovom pitanju posvete najveću pažnju, ali ipak tako nije bilo. Trebalo je izraditi i nastavni program i ustrojstveni statut za ovaj fakultet ili akademiju, ali o tom nema ni spomena. Gospoda su pet godina pričala da ulažu sve sile i napore da bi se ovaj fakultet otvorio, a kad je intervencijom g. Dr. Spahe došlo do osnivanja ove akademije, onda se ta odgovorna gospoda našla u nebranom grožđu. Da bi se jedna stvar mogla konačno privesti kraju treba znati šta se hoće, pa tek onda tražiti. Ovi naši vjerski organi to nijesu smatrali tako prijekom kulturnom potrebom naših muslimana, pa im je dovoljno bilo da govore kako oni rade za tu stvar. Gospoda nisu trebala u tom pravcu puno da se muče, mogla su to potražiti i od onih koji su u tom pravcu dugo radili i sve bili pripremili, pa bi im svakako izašli u susret, jer se radi o opštoj kulturnoj stvari.

MERHAMETOV BESTILJ.

Merhametov pododbor VI. kvarta na Hridu priređuje svoj bestilj u subotu 12. o. mj. u svojim društvenim prostorijama. Kako prihod ovog teferića ide u prilog našeg Merhameta treba ovaj teferič da svi posjetimo.

USPJEH MERHAMETOVOG DANA.

Kao svake, tako i ove godine »Merhamet« je priredio svoj »Merhametov dan« na dan Leilej-regaiba. Prihodi ovog dana iznosili su ove godine 8500 dinara, te su znatno podbacili prema prihodima prošlogodišnjeg »Merhametova dana«. Ovome će biti uzrok, što se toj akciji nije posvetila puna pažnja jer je primjećeno, da stolovi za sakupljanje prihoda nijesu bili postavljeni u pravo vrijeme nego mnogi stolovi su postavljeni čak oko 9 sati. Ovome bi trebalo posvetiti u buduće veću pažnju jer kad se radi o »Merhametu« onda to treba najozbiljnije shvatiti i ne žaliti nikakvih žrtava ni ličnih ni materijalnih.

NETAKTIČNOSTI GOSTIONIČARA I KAFANARA.

Tuže nam se neki naši prijatelji da neki kafanari i gostioničari ne paze ni malo na osjetljivost i vjerske propise muslimana i ako žive u muslimanskoj sredini i poznati su im muslimanski propisi. Serviraju mulimanima kad im poruče ćevapčića ili kakvu drugu mesnu hranu od svinjskog mesa. Mnogi nam se tuže da to čak i hotimice čine i svoju mušteriju o tome neće da obavijeste.

Kad mušterija to opazi onda se navodno počnu izvinjavati, ali to izvinjavanje postaje još i uvredljivo, jer mnogima se dogodi pa da im ta gospoda kažu »ne vidi vam se na čelu da ste musliman«.

Ovo svakako zaslužuje najoštriju osudu, pa bi ova gospoda i u svom interesu trebala biti malo pažljivija.

KNJIŽEVNOST:

NOVE KNJIGE I ČASOPISI.

Redakcija našeg lista primila je na prikaz brošuru poznatog šer. pravnog stručnjaka Mehmed Ali ef. Čerimovića o Vakufu. Brošura je preštampana iz glasnika I. V. Z. a u njoj je obrađen najpreciznije čitav kompleks šer. pravnih pitanja koja se odnose na Vakuf. Tu je opširno ozložena svrha Vakufa kao vjerske ustanove i kao pravne ustanove, te je ste strane naročito ovo pitanje opširno obrađeno. Napokon je na kraju brošure donešen i dodatak o Erazi miriji, koji govori o pravnoj naravi zemlje kako je u islamskom pravu uređena.

Knjiga je štampana na lijepom papiru formata velike osmine, a ima 62 strane. Knjizi je cijena 10.— dinara a može se dobiti kod g. pisca u Sarajevu, Kočićeva ul. broj. 4.

»Novi Behar«. — Iz štampe je izišao dvobroj »Novog Behara«, br. 5—6. ovog popularnog i dobro uređivanog muslimanskog polumjesečnika. U ovom broju se nalaze članci gg. Mustafe Hadžimulića, Huseina Muratbegovića, nastavak eseja »Omer Hajjan« od mrh. Safetbega Bašagića, crtica »Alija« od popularnog Sule, bilješka o fesu od Muhameda Hadžijahića, male priče i dosjetke od Antuna Šimčika, nadalje epos po uzoru na narodnu pjesmu »Gazi Husrevbeg« od N. Buconjića, drama od R. Filipovića. Također je i lirika u ovom broju lijepo zastupana a nastavljen je i roman »S usana na srce« koga s turskog prevodi F. Spaho. Ovu našu polumjesečnu reviju, koja je naročito prikladna za našu porodicu, toplo preporučujemo.

POJAVA VELIKIH PETROLEJSKIH IZVORA U SUUDIJJI.

Mekanski »Ummul-kura« javlja da su uz obalu Ahsaa u Suudijji pronađeni veliki petrolejski izvori. Preduzete su sve potrebne mjere za čuvanje petroleja i njegove eksploatacije.

Dužni smo potpomagati svoju štampu, jer samo preko dobre štampe možemo izvesti naš potpuni preporod.

Abdulah Vehabović:

Osvrt na stanje šeriatskih sudova kod nas*)

Da su na položaje šeriatskih sudija na tome području postavljana nekvalificirana lica bez ikakve prakse i bez poznavanja službenog jezika i pismenosti, leži krivica najviše do Rijaseta, koji je ne samo za čitavo vrijeme od pet godina u smislu § 44. spomenutog zakona izdavao murasele dotadanjim muftijama, koji su postavljeni šeriatskim sudijama, već je tu praksu produžio i po isteku toga roka i svršenicima običnih tamošnjih medresa na jednostavnu preporuku njihova Ulema medžlisa izdavao vizum i muraselu za postavljenje šeriatskim sudijama. Labavost vršenja svoga prava u smislu propisa Ustava IVZ i Uredbe o muraseli podvlači ujedno i nebrigu rijaseta u sređivanju i unapređivanju šeriatskog sudstva uopće, kako na jednom tako i na drugom području. Za ovu tvrdnju pruža nam dokaz sam organ Vrhovnog starješinstva »Glasnik« broj 3., god. 1934., gdje se doslovce nabraja 14 srezova sa po 5—30.000 muslimanskog pučanstva, u kojima još nisu uspostavljeni šeriatski sudovi, a isto tako navodi se i jedan broj sudova u kojima sudsku vlast vrše još ne postavljeni pripravnici bez murasele. Tih slučajeva je bilo i na našem području i rijaset je mislio, da u dovoljnoj mjeri vrši svoju dužnost, ako se stalno raspituje, da li ovi siroti pripravnici, koji o pripravničkoj plati vrše dvije dužnosti i to šeriatskog sudije i predsjednika v. m. povjerenstva, nose ahmediju, umjesto da se postara, da se njihov položaj dovede u sklad sa zakonskim propisima; da im ishode postavljanja i da izdaju murasele. Da nam se ne bi prigovorilo, da ovo pišemo iz nepoznavanja stvari, napomenuti ćemo, da su nam poznata nastojanja Vrhovnog starješinstva u pogledu sređivanja i unapređivanja šeriatskog sudstva, ali ta nastojanja nisu zabilježila skoro nikakva stvarnog uspjeha, pa da ipak iz takvog negativnog rezultata nije povučena nikakva konzekvencija! Samo korespondiranje s nadležnim ministarstvom bez pozitivnih rezultata ne može se ubrojiti u uspjehe i ne može poslužiti kao opravdanje, da se je udovoljilo onim dužnostima prema IVZ, kojih su se dotični organi nastupom na položaje primili.

Na ovom mjestu dužnost nam je zabilježiti nezgodnu praksu kod izdavanja mrasela, kakva do sada nije postojala. Gospodin Reis ul ulema u vršenju svoga prava izdavanja murasela, umjesto da na traženje ministarstva pravde u smislu § 4. Uredbe o muraseli: da nema zapreke izdavanju murasele pojedinim kandidatima, umjesto dakle da na to traženje dade hitno odgovor, on to traženje proslijedi Ulema medžlisima, kod kojih se dalje ispituje o eventualnim zaprijekama i takvim manipulisanjem po nekoliko mjeseci zavlači postavljenje pipravnika i popunjavanje upražnjenih sudijskih mjesta, a time istim pripravnicima nanosi i moralnu i materijalnu štetu. Dok je Rijaset na taj način sam uspostavio pravo veta sebi i svojim područnim ustanovama kod postavljanja pripravnika sudijama, kakvo pravo stvarno nema podloge ni u zakonu o uređenju šeriatskih sudova ni u uredbi o muraselama, dotle nijednom kadiji nije ni pokušao oduzeti muraselu, ma da je za to imao opravdanih razloga i ma de je za to imao i zakonsku podlogu u uredbi o murselama! U takvom nejednakom postupku ne vidimo drugog razloga, nego to, da na sirotinju smije udariti a na sve druge ne!

Pitamo se, kakva je uopće potreba, da se kod izdavanja murasela mora istraživati, ima li razloga da se ne izda, ako tih razloga do tada nije bilo. Murasela se u smislu uredbe može oduzeti ako ima za to razloga, ali

Svršetak na 8. strani.

*) Prvi dio ovog članka je izašao u bivšem »Sslamskom Svijetu« pa smo umoljeni od strane g. pisca da nastavimo sa štampanjem ove radnje, što rado evo i činimo.

POLITIČKI PREGLED:

Radikali i J. R. Z.

Sudbina svakog naroda najviše je ovisna od geografskog položaja kojeg on zauzima. Mala i miroljubiva ratarska plemena južnih Slavena koja su za vrijeme velike seobe naroda zaposjeli ove krajeve, sa svih strana, bili su opkoljeni sa velikim ratničkim narodima koji su na njih nasrtali i brzo ih učinili svojim plijenom.

Turci nisu velik, ali su bili neobično hrabar i odvažan ratnički narod. Iz svoje postojbine Male Azije oni su se brzo raširili na sve strane, zahvatili i naše krajeve i osnovali tako veliko carstvo da su se i sami u njem izgubili.

Srbi su bili na ivici velike ali trule turske carevine. Kada se je ova počela da raspada i sužava, oni su bili prvi od južnih Slavena koji su se oslobodili i osnovali svoju samostalnu državu. Mala ali slobodna i demokratska Srbija, služila je kao primjer za ugled i drugim po Nijemcima i Mađarima podjarmljenim južnim Slavenima. Spor između Srbije i Austrije bio je neposredni povod za svjetski rat. Sreća je htjela da je Srbija bila na strani onih sila koje su pobjedile i koje su nam bile naklonjene. Uz milost ovih i uz slobodnu volju svih južnih Slavena, došlo je do njihovog političkog ujedinjenja i osnovana je naša nova država Jugoslavija.

U aktu ujedinjenja našeg naroda i konstituisanja naše države, radikalna partija Srbije, imala je najpovoljniji položaj kako bi svoju volju nametala drugima. Ona je bila ta, koja je vladala u Srbiji, uzdigla istu na zavidnu visinu i sa uspjehom ju provela kroz balkanski i svjetski rat. Ne samo u Srbiji i kod srbijanaca, nego i u historiji našeg ujedinjenja radikali su imali najviše zasluga. U svojoj sredini oni su imali dovoljan kadar vrsnih i iskusnih političara sa neosporivim autoritetima na čelu, kao što su bili Pašić, Protić i Vesnić. Blagodareći k tomu radikalima je pošlo za rukom da se plasiraju među mnogim prečanskim Srbima i da prošire svoje mreže po cijeloj zemlji, čime su zadobili vodeću političku ulogu i u novoj državi. Tim proširenjem i prilivom raznih političkih diletanata i eksperata iz preka, izmenjen je ne samo sastav, nego i duh predratne radikalne partije.

Smrću njenih slavnih autoriteta, u krilu radikalne partije pojavile su se razne grupe i nastalo pregrupisavanje na desnicu, ljevicu i centrum koje je na okupu držala i međusobno vezala jedino želja i ambicija za vlašću. U svojoj sredini radikali su uvijek imali neku rezervu, spremnu da prihvati svaku, silom prilika nametnutu situaciju, samo da se odže na površini. Prevlast radikala, koji se u glavnom regrutuju iz Srbije, koji svojim ljudima dijele koncesije i postavljao ih u državnu službu, shvaćeno je među prečanima kao hegemonija srbijanaca i ako ovi kao cjelina od toga više trpe nego što se koriste.

Godine 1928. nakon grozne tragedije u skupštini, inaugurisan je novi režim. Deđu radikalima je nastalo utrkivanje, koji će bolje da se dodvori novom režimu. Malo kasnije ovaj režim zamijenjen je triumviratom iz radikalskog centruma u kojem prečanina prvog pritiskuje srbijanac potonji a ovog opet njegov ambiciozni Jeftić, da postane samostalni gospodari u državi. U tom mučnom razdoblju donešeni su razni zakoni, među koje spada i izborni. Zacario je sistem denuncija i provokacija. Jedna neznatna klika umišljenih zanešenjaka utuvila si je u glavu da je najpatriotičnija i najpametnija, a cijeli narod i njegove najsvjetlije umove proglasila je malodobnim i nametnula mu se za plaćenog ali neodgovornog tutora. Kroz cijelo to vrijeme narodu nije dato ništa a oduzeto mu je ono što mu je najsvetije, — pravo na ličnu sigurnost, slobodu i lokalnu samoupravu. Od ovih samozvanih nacionalista narod je pretrpio nacionalno poniženje i najgoru kulturnu sramotu. Oni koji su to radili, stalno su se pozivali na 6. januar, i time u svoju uskogrudnost i pristranost uvlačili i onog faktora, koji je od toga trebao da bude pošteđen. Kulminaciji nasilja i terora učinila je kraj vlada Dr. Stojadinovića.

I ako pretežno radikalska, nova vlada daje puno nade da se neće više obnoviti stara igra, s ozbirom na njene saveznike iz preka, jer je u vladi onaj dio radikala, koji je sačuvao stare tradicije predratne radikalne partije, koja je doprinijela najveće žrtve za demokraciju i narodnu slobodu. Ovi radikali sigurno neće dozvoliti da se u JRZ uvuku oni radikalski elementi, koji su iznevjerili slavne tradicije radikalne partije i demokraciju profanisali.

Muslimani iako su siromašni, mnogo drže do svog tradicionalnog ponosa i dostojanstva. Kao takvi, oni se nisu mogli ni pokloniti ni ukloniti pred minulim režimom nasilja. Zbog toga su mnogo pretrpili, pa im je bila potrebna hitna pomoć, koju nisu mogli dobiti izvan vlade, a kao politički svjestan i rodoljubiv elemenat, htjeli su da svojom saradnjom doprinesu svoj obol smirivanju duhova i ispravljanju teških pogrešaka.

Njihovo prisustvo u vladi treba da posluži kao garancija onima, koji se bore protiv diktature i hegemonije. Muslimani, kao cjelina, toliko su časni, da nikad ne bi dozvoliti sebi da postanu oruđe za ugnjetavanje ma bilo koga, a kamoli svojih ranijih saveznika iz opozicije.

Novoj vladi J. R. Z. mi želimo samo to, da se povrati starim i svijetlim tradicijama svojim. Te tradicije dovoljno su liberalne i časne, da bi mogli zadovoljiti sve dijelove našeg naroda i stvoriti jedan slobodan, pravedan i ustaložen poredak u svim krajevima naše zemlje.

E. B.

Vakufska Direkcija u Sarajevu i Radničko Osiguranje

ZAŠTO I NA OSNOVU ČEGA NISU OSIGURANI SLUŽBENICI I. V. Z.

S danom 14. maja 1922. godine stupio je na snagu Zakon o osiguranju radnika. Po propisu toga Zakona (§ 3.) obavezni su na osiguranje za slučaj bolesti i nesreće svi javni, samoupravni i privatni građani, koji svoju radnu (fizičku ili umnu) snagu daju u najam. Prema tome i svi službenici Islamske vjerske zajednice potpali su pod obavezu toga osiguranja, jer i oni daju svoju radnu snagu pod najam, a nisu im drugim važećim propisima osigurana prava u slučaju bolesti i nesreće, koliko im pružaju propisi citiranog Zakona. Uslijed tog Okružni uredi za osiguranje radnika, kojim je stavljeno u zadaću, da provedu taj Zakon u praksu, od dana stupanja na snogu ovog Zakona pa do danas, vode borbu s pojedinim vak.-mearif. povjerenstvima sa samom Direkcijom Vakufa u Sarajevu. Naime Okružni uredi traže, da se službenici Islamske vjerske zajednice osiguraju za slučaj bolesti i nesreće, a Vakufska direkcija od toga se brani. Da bude slika jasnija izložiti ćemo u čemu se sastoje beneficije po Zakonu o osiguranju radnika, te što su razlozi nastojanja jedne i opiranja druge strane.

PRAVA OSIGURANIKA:

Svaki član Okružnog ureda ima pravo u slučaju bolesti na slijedeće: 1. Besplatno liječenje u uredskim ambulantama, u uredskim i javnim (državnim ili samoupravnim) bolnicama, sanatorijima i t. d. kroz šest odnosno dvanaest mjeseci. 2. Za vrijeme liječenja u ambulanti dobiva član novčanu potporu u visini od dvije trećine svoje obezbijeđene zarade, a ako se liječi u bolnici, onda njegova porodica (ako je ima) dobiva polovicu te novčane pomoći za svoje uzdržavanje. 3. Ako se žena osiguranog člana porodi, ima pravo na besplatnu liječničku i babičku (primaljsku) pomoć, bolničko liječenje i potrebne lijekove, te novčanu pomoć od Din. 150.—. 4. U slučaju smrti člana porodice dobiva novčanu pomoć u visini mjesečne (tridesetdnevne) plate. 5. Svi članovi porodice osiguranog člana u slučaju bolesti imaju pravo na liječenje kao i sam član kroz 28 dana, jednokratno od iste bolesti i tako za svaku eventualnu novu bolest.

U slučaju nesreće član ima pravo: 1. Na liječenje kao i u slučaju bolesti sa novčanom potporom, a nakon izliječene ozljede pripada mu renta u visini postotka izgubljene radne sposobnosti. 2. Ako član uslijed zadobivene ozlijede umre, porodici pripada puna renta u visini njegove obezbijeđene zarade, koju je kao živ imao u zadnjoj godini života.

ZAŠTO OKRUŽNI UREDI ZOR NASTOJE, DA PRIME U ČLANSTVO SLUŽBENIKE ISLAMSKE VJERSKE ZAJEDNICE?

Okružni uredi za osiguranje radnika kao provodioci osiguranja na dodijeljenim im područjima većinom u zadnje doba, završavaju svoja godišnja poslovanja sa gubitkom. Ovaj gubitak nastaje otud, što je Zakon, koji je na snazi, rađen u 1922. godini, kad su nadnice radnika i namještenika bile mnogo veće. Na temelju toga kalkulirana je i visina prinosa, koji se imaju plaćati za osiguranje, da bi bila dovoljna za pokriće izdataka, koji se za osiguranje čine. Međutim uslijed pada nadnica opali su i prinosi, jer se računaju prema visini zarade, dok su izdaci ostali uglavnom isti, a neki su se i povećali kao na primjer opskrba u javnim bolnicama.

Dosljedno tomu Okružni uredi ne bi imali računa, da nastoje provesti osiguranje i službenika Islamske vjerske zajednice, jer su zarade tih službenika u ogromnoj većini još niže od zarade običnih najnekvalificiranijih radnika, a unose u osiguranje mnogobrojne članove porodice sa punim pravima kao što ih imaju i članovi porodica najbolje plaćenih članova osiguranika. Međutim Okružni uredi su javne ustanove osnovane na Zakonu sa zadaćom, da sprovede osiguranje a ne sa zadaćom, da prave dobitke. Zadaća im je da osiguranje sprovedu i nad onim građanima, koji će ih makar dovesti u još veće gubitke. To je bila misao zakonodavca, jer to izisknju socijalne prilike u cijelom svijetu pa i u našoj državi, koja je ovaj zadatak spomenutim zakonom uredila i ustanovila Središnji i Okružne urede sa zadaćom da udovolje toj potrebi. Za to Okružni uredi traže u članstvo i službenike Islamske vjerske zajednice, jer im gornja prava nisu nikakvim postojećim propisima zajamčena.

ZAŠTO SE VAKUFSKA DIREKCIJA U SARAJEVU OPIRE PROVOĐENJU OSIGURANJA?

Vakufska Direkcija u Sarajevu zna ili barem trebala bi znati propise Zakona o osiguranju radnika najmanje toliko, koliko se tiču nje i njezinih službenika. Trebala bi znati i to, da je vrlo mali broj njezinih službenika, koji od svoje zarade, — koja je kako znamo minimalna, — mogu ma štogod ostaviti na stranu, da bi u slučaju bolesti u porodici mogli platiti liječnika i lijekove, a kamo li podmiriti bolničke troškove, specijalističke preglede i t. d. Konačno zna i to, da tim svojim službenicima nije ni na koji način osigurala ove životne potrebe. Ali ima nešto, što bez sumnje zna Vakufska Direkcija u Sarajevu, a to je, da za osiguranje plaća polovicu prinosa namještenik, a drugu polovicu sama Vakufska Direkcija kao poslodavac. U tom grmu leži zec. Radi se o plaćanju i odmah smo na čistu. U tome je sva borba Okružnih ureda i Vakufske Direkcije, uslijed koje se već trinaest godina službenici Islamske vjerske zajednice uskraćuju u svojim zakonom zagarantovanim pravima, uslijed koje trinaest godina ti službenici boluju bez liječnika i oni i njihove porodive, upućeni su na to, da se liječe zapisima, stravama i babijim lijekovima, pored tekovina moderne medicine i socijalnog zakonodavstva, kojim se koristi sav kulturni svijet, pa i najnekvalificiraniji, najobičniji radnici, jer su i njihovi poslodavci svijesni svoje građanske dužnosti, a i oni sami (radnici) znaju i umiju svoja prava bolje štititi i braniti.

O ovom pitanju svakako u prvom redu mora se čuti riječ i naših vjerskih službenika, kao i svih drugih neosiguranih službenika I. V. Z., jer se radi prvenstveno o njihovim interesima i jer oni ovu ordinarnu nepravdu najteže osjećaju.

Am.

Reforma Ustava I. V. Z.

SASTANAK KOMISIJE ZA REFORMU ZAKONA IVZ. U BEOGRADU.

14. o. mj. sastaje se komisija za reformu zakona IVZ. i donošenje Uredbe o prelaznom uređenju vjerskih i vakufskih vlasti do konačne izrade novog ustava za islamsku vjersku zajednicu. Kao delegati iz Sarajeva radu ove komisije prisustvovaće gg. Fehim ef. Spaho i Salih Safet ef. Bašić.

Konačno će dakle, ako Bog da, i ovo pitanje biti privedeno kraju i Islamska vjerska zajednica dobiti će novi zakon i ustav koji će joj zajamčiti potpuni uspjeh u njenom razvitku.

Uklanjanje Protićevog udžbenika iz osnovnih škola

Školski udžbenici su vrlo delikatno pitanje koje duboko zasijeca u odgoj naše omladine. Ovom pitanju treba posvetiti najveću pažnju jer baš tu vlada veliki haos a ti udžbenici su smetnja pravilnom vaspitanju školske omladine. U svim udžbenicima koji su od reda privatnog izdanja nalaze se stvari koje vrijeđaju vjerske osjećaje muslimana. Jedan od ovih udžbenika je i Protićev udžbenik koji ne odgovara vaspitnim ciljevima škole, pa su muslimani grada Trebinja protestirali radi uvođenja ovoga udžbenika u tamošnje osnovne škole.

Na brzojavni protest došlo je naređenje ministarstva prosvjete da se ovaj udžbenik povuče iz tamošnjih škola. Ovo naređenje bi trebalo protegnuti na sva ona područja gdje muslimani žive, jer je to nacionalni i državni interes da školski udžbenici sa zadovoljstvom budu primljeni od đaka i roditelja i da zadovolje svom vaspitnom cilju.

Ministarstvo prosvjete je donijelo ranije riješenje da školske udžbenike izdaje u svojoj nakladi, te je raspisan natječaj za izradu svih školskih udžbenika državnog izdanja. Mi čvrsto vjerujemo da će vlada g. Dr. Stojadinovića ovom pitanju posvetiti najveću pažnju i nastojati da se u budućim državnim izdanjima školskih udžbenika ne budu više nalazile stvari koje ometaju valjanom školskom vaspitanju omladine, a uz to ni malo ne služe interesima države i dobrog naroda prosvjećivanja.

Đačke kape u Trebinju

Jednom ranijom naredbom ministarstva Prosvjete zavedene su đačke kape u svim srednjim školama, ali se od izvršavanja te naredbe u praksi odstupilo, naročito u krajevima bivše Bosne i Hercegovine, obzirom na osjetljivost muslimana koji fes smatraju svojom narodnom nošnjom a nošnju đačkih kapa smatraju povredom svojih vjerskih običaja. Direkcija gimnazije u Trebinju kao izuzetno ovu naredbu najstrožije primjenjuje pa se muslimanima đacima ne dozvoljava nošenje fesa. Ovo nailazi na težak revolt đačkih roditelja, koji zahtijevaju i mole nadležne prosvjetne vlasti da ovu odluku Direkcije trebinjske gimnazije sistiraju, jer to nošenje kapa nije nikakva vaspitna potreba đačke omladine. Vjerujemo, da će nadležne vlasti ovoj želji trebinjskih muslimana izaći u susret.

Premještaji i imenovanja

U ime Nj. Vel. Kralja Petra II. kraljevski namjesnici su ukazom premjestili sreskog sudiju u Trebinju g. Dizdarevića Mahmuta u Okružni sud u Banjoj Luci; šer. sudiju iz Bijeljine g. H. Mehmedagića, sres. sudu u Visoko; šer. sudiju Dlakića Saliha iz Visokog, sres. sudu u Bijeljinu. Ministar unutrašnjih poslova premjestio je Babića Muhameda, pristava sreza zlatiborskog u srez ljubinski, Drinska banovina. Ministar Unutrašnjih poslova premjestio je Smailbegovića Muhameda, pisara sreza Svrljiškog, sreskoj ispostavi u Goražde. Ministar unutrašnjih poslova premjestio je Gruhonjića Abdulaha, pisara sreza Brčanskog, sreskom načelstvu sreza posavo-tamnavskog.

Pretplatu za naš list pošaljite ček. uplatnicom. Godišnja pretplata je 72 Din, polugodišnja 36 Din, a četvrtgodišnja 18 Dinara.

Halifa Hazreti Ebu-Bekir

Ebu-Bekir je prvi muškarac, koji je primio vjeru Islam kad je Svemogući Bog poslao Hazreti Muhammeda kao Svog Poslanika čovječanstvu. Spada među najodličnije Kurejševiće, a muslimani su ga izabrali odmah iza smrti Božjeg Poslanika kao prvog halifu jedanaeste godine po hidžretu. Ovdje ćemo u kratkim crtama iznijeti život i rad ovog velikog i prvog muslimana kao i društvene i političke prilike toga doba.

Izbor Ebu-Bekira za halifu.

Ensarije ili starosjedioci Medine, koji su primili Islam, bijahu podijeljeni u dva plemena: Evs i Hezredž. Pleme Hazredž je bilo brojnije od Evsa. Starješinstvo nad ovim plemenima bijaše u rukama Sa'd-bin Ubadeta iz porodice Benu-Suade. Sa'd bijaše jedan od onih odličnika koji su na Akabi primili Islam i kojima je Božji Poslanik povjerio zadaću da u Medini šire Islam. Sa'dova kuća je bila kod trga Medine, a u blizini njegove kuće se nalazilo jedno oveće dvorište. Kada je Božji Poslanik preselio u vječnost i Njegova smrt bila objavljena ,iskupe se odličnici Ensarija i od Evsa i od Hezuređa u tom dvorištu, htijući izabrati zamjenika ili halifu Božjeg Poslanika. Oni su nastojali i željeli Sa'da izabrati za halifu. Sa'd je u svom govoru jasno ocrtao zasluge Ensarija i njihovu požrtvovnost i samoprijegor u zaštićivanju i čuvanju Božjeg Poslanika i naglasio da im se u ovom pitanju ne treba niko suprostavljati. Oni su mu odobrili njegove riječi, pa su zatim počeli da o tome raspravljaju. Neko je između njih dobacio i rekao: Ako to ne budu htjeli primiti Kurejševići Muhadžiri i ako kažu da su oni njegovi suplemenici i njegovi nasljednici, što ćemo im mi na to reći. Na to je neko dobacio: Jedan glavar od nas, a jedan od njih, mi se drukčije nećemo zadovoljiti. Pošto je Sa'd ove riječi čuo, rekao je: Ovo je početak slabljenja.

Za ovaj sastanak Ensarija saznali su vođe i odličnici Muhadžira Ebu-Bekir, Omer i drugi, pa su žurno otišli u to dvorište. Omer je htio da održi jedan prigodni govor koga je idući putem bio u sebi spremio, ali mu je Ebu-Bekir rekao: polako! Ebu-Bekir bijaše dostojanstvene vanjštine u kojoj se odrazivala odlučnost. Počeo je govoriti pa je spomenuo historiju Muhadžira, njihove prednosti, nevolje i stradanja koja su junački podnosili radi vjere, zatim se osvrnuo na Ensarije, pohvalio ih i istakao sve njihove zasluge. Zatim im je istakao da vladarska vlast treba da pripadne Kurejševićima, jer da je Božji Poslanik rekao da vladare treba birati između Kurejševića. Nadalje je rekao: Mi smo vladari, a vi ste doglavnici naši, bez savjetovanja s vama ne može se nikakav posao izvršiti. Pošto je svršio svoj govor digao se Habbab-bin-Muuzir iz plemena Hazredž, koji je pripadao porodici Benu-Džesus i rekao je: »Ensarije, vaše poslove ne puštajte iz svojih ruku. Svijet živi pod vašom zaštitom. Niko se neće smjeti usuditi da vam se suprostavi. Ljudi će slijediti samo vaše mišljenje. Vi ste moćni, bogati, mnogobrojni, sa puno iskustva, odlučni i neustrašivi. Svijet će gledati šta vi radite. Nemojte se međusobno razilaziti, pa da svoje zaključke kvarite i vašu stvar napuštate. Čuli ste šta ovi hoće, da prema tome neka onda bude jedan glavar od nas, a jedan od vas«. Omer je na to odgovorio: Gdje mogu u isto doba biti dva glavara. Zatim je Habbab po drugi put ustao i rekao: Ensarije, čuvajte vlast u svojim rukama i ne slušajte riječi ovoga i njegovih drugova. Uzmite ono što vam pripada. Onda je nastavio: Mi smo njihovo stabalce o koje se oni češu i rodna palmica o koju se podupiru. Bogami ako hoćete mi ćemo ih i omladiti. Između Omera i Habbaba došlo je do rječkanja. Zatim je Ebu-Ubejde rekao: Ensarije! vi ste prvi koji ste pomogli, pa nemojte biti prvi koji će iznevjeriti. Zatim je ustao Bešir-bin-Sa'd iz plemena Hazredž, koji je pripadao porodici Benn-Zejd i rekao: »Ensarije! Bogami i ako smo mi u ovoj vjeri pokazali truda, marljivosti i prednosti pred drugima, sa s tim smo htjeli da stečemo samo zadovoljstvo Gospodara Boga, da budemo podložni našem poslaniku i da se spasimo. Šta nam treba da se tu ističemo nad druge ljude. Mi sa vjerom ne tražimo nikakvih zemaljskih stvari. Bog nas je podario sa tom blagodati. Muhamed je od Kurejševića i Njegovi su suplemenici dostojniji da taj položaj zauzmu. Bogami ja im se u ovom neću nikad suprostaviti. Bojte se Boga, ne protivite im se i ne preprirte se s njima. Ebu-Bekir je rekao: Evo Omera, a evo Ebu-Ubejdeta, kome hoćete izrecite vjernost. Oni su odgovorili: Ne Bogami, mi ovo ne možemo uzeti kad si ti tude, jer si ti najodličniji Muhadžir, ti si bio drug poslanikov u pećini i Kur'anom pohvaljen. Zar se može neko na te proturiti ili zauzeti ovaj položaj dok si ti među nama. Pruži ruku da ti se zavjerimo! Omer je pružio svoju ruku Ebu-Bekiru i time mu izjavio svoju vjernost, zatim Ebu-Ubejde i Bešir-bin-Sa'd. Kad je to Habbab vidio, rekao je Beširu: Zar si se digao protiv svojih rođaka davajući drugima vlast. Bešir mu odgovori: Ne, Bogami, nego mi se ne sviđa da se svađam sa ljudima za pravo, koje im je Bog dao.

(Nastaviće se.)

VIJESTI IZ BANJE LUKE:

»ISLAMSKI GLAS«

sa radošću je primljen i u Banjoj Luci. On će biti regulator čitavog našeg društvenog života. Emlbemi — uz ozbiljnu i izdašnu saradnju njegovih prijatelja — najjača su garancija za njegov siguran opstanak i napredak. Deviza uredinštva je za svakoga potpuno jasna. Ostaje samo na nama, da »Islamski Glas« ne bude samo naslov i ime ovog našeg jedinog lista, već da zaista bude islamski glas, svih za sviju. Sa takvom željom, pozdravljamo ugledno uredništvo. Neka je velika hvala i od Boga dž. š. plaća zaslužnim pokretačima lista. Pohitajmo braćo i mi svi na okup, pod zastavu bratstva i potpune sloge!

Prijatelji, Banjalučani.

POSTAVLJANJE GRADSKOG VIJEĆA I NAČELNIKA.

Kako se iz užih krugova saznaje ovo pitanje se nalazi u završnoj fazi rješavanja. Kao kandidati za gradonačelnika spominju se četiri lica; dva muslimana i dva pravoslavna ugledna građanina, koji su radi postavljanja predloženi i od vodstva građanstva, ali izgleda da bi moglo za načelnika doći lice koje dosada nije bilo spominjano. Te ličnosti zasada nećemo ovdje imenovati, a ukoliko imenovanje naskoro uslijedi, to ćemo u narednom broju lista objaviti. Mi od naše strane napominjemo samo to, da za gradonačelnika treba da dođe musliman, jer je većina stanovnika muslimana.

GRAD BANJA LUKA OSKUDJEVA VODOM.

Preko čitavog ljeta, pa evo i do u kasnu jesen Banjalučani se pate za vodu, jer vodovod nije u stanju da podmiruje sve potrebe građana, tako, da ovih dana i prizemni stanovi ostaju bez vode skoro preko čitavoga dana. Stanovi na prvom i drugom katu preko čitavog ljeta po danu nemaju vode. To je pitanje za banjalučku opštinu zaista jedno od najtežih a ujedno i najaktuelnijih problema, ali se radikalnom rješavanju istog još uvijek ne pristupa. Razlog su pomanjkanju vode velike suše, a k tome još i neracionalno upotrebljavanje vode. Neki zalijevaju bašće, novogradnje troše veće količine vode za svoje potrebe, a što je najgore pitka voda iz hidranta uzima se za polijevanje ulica, dok građani na vodi potpuno oskudijevaju i to sa revoltom gledaju. Uzimanje pitke vode za polijevanje ulica pravi je grijeh, kad se zna, da na Vrbasu postoji motorna pumpa za uzimanje vode u svrhu polijevanja ulica i pranje asfalta. To bi se moralo bezuvjetno spriječiti i narediti općinskim kočijašima, da vodu za polijevanje ulica uzimaju isključivo sa Vrbasa. Da bi se bolje ekonomisalo sa pitkom vodom, trebalo bi izdati u tom pravcu stroga naređenja sa osjetljivim kaznama. Osim toga trebalo bi na svim javnim mjestima iskopati higijenske bunareve sa pumpama, da bi se barem na taj način povećala zaliha pitke vode. Pranje rublja moglo bi se vršiti na Vrbasu, ali bi u tu svrhu trebala Opština, da izgradi neka skloništa za slučaj nevremena. Nadalje moglo bi se pokrenuti i pitanje osnivanja i izgradnje jedne javne praonice rublja na Vrbasu, bilo u režiji same Opštine, bilo po privatnoj inicijativi. Tim bi se pružila prilika, da i sirotinja, koja oskudjeva u zaradi, a želi zarade, dođe do stalne zarade. U tome poslu bi se moglo uposliti veliki broj našeg najsiromašnijeg svijeta. Preporučujemo svijesnim Banjalučanima, da o tome razmisle i da jednu takvu zamisao po mogućnosti što prije i ostvare, jer će time riješiti i jedan svoj socijalni problem: pitanje neuposlene ženske sirotinje. Nadamo se da će u tome i Gradska Opština biti na ruci, jer bi znatan dio sirotinje otpao sa njezina tereta.

U BANJOJ LUCI BI SE MOGLA OSNOVATI INDUSTRIJA KONZERVIRANOG VOĆA I POVRĆA.

Banja Luka je poznata nadaleko po svojoj bogatoj pijaci voća, a naročito povrća. Radi dezorganizacije ovih privrednika, isti često stradavaju, jer radi slabe prođe sirovog voća i povrća ono propada. U toj brandži, najviše su zainteresovani muslimani, a kraj i onako malih zarada svaki gubitak je za njih ubitačan. Za to bi trebalo povesti akciju, da se pristupi osnivanju zasada barem jednog konzorcija, koji bi makar i na najprimitivniji način poduzeo radove oko konzerviranja voća i povrća, barem za lokalne potrebe, a ukoliko bi se ukazala mogućnost, da se ta akcija postavi i na jednu širu osnovu. Vjerujemo, da bi u tome proizvođači uspjeli i izbjegli sve štete.

VJERONAUKA ZA NAŠ POMLADAK.

Radi ograničenog broja sati vjeronauke po školama, kao i zbog nedovoljnog i manjkavog programa učenja vjeronauke na osnovnim i srednjim školama, trebalo bi osnovati poseban tečaj, koji bi pohađala sva ona djeca koja su u vjeronauci zaostala. Ima slučajeva zanemarenja dužnosti od strane vjeroučitelja a prema tome i slabog nadzora nad njima. Za to je najbolji dokaz, da na primjer đaci drugog razreda srednje škole, moraju početi sa elfenom sufarom, pa da mogu učiti u Kur-anu, jer su zaboravili i ono što su znali i donijeli iz mekteba i osnovne škole. Takav je slučaj na jednoj srednjoj školi, u koju je nedavno došao novi vjeroučitelj koji je prisiljen da putem elifne sufare đake izvede iz tmine u kojoj se nalaze, da ih uvede u učenje Kur-ana. Mladom vjeroučitelju neka je na tome velika hvala, jer vidimo, da je shvatio svoju islamsku i službenu dužnost kako treba, a mjerodavnim faktorima neka posluži ovo kao eklatantan primjer i dokaz u kojem se stanju vjeronauka u nekim školama nalazi.

Za nastavnike predloženog tečaja mogli bi se uzeti mladi ljudi, koji imaju punog razumijevanja za današnjicu i sutrašnjicu, te bolju budućnost, a koji imadu za to i potrebne kvalifikacije i volje da od sebe daju ono, što su i kao vjerski vaspitači i članovi Islamske zajednice dužni dati .

LISTAK

Kratka sreća

(Novela »Islamskog Glasa«).

(Svršetak).

Čim je majka izašla, on je ustao, otvorio prozor i zagledao se u zvjezdano nebo. Nešto ga je gušilo u grlu i stezalo u duši, te je htio na glas proplakati. Dugo je sjedio na prozoru i najzad opet legao u postelju. Nastojao je da zaspi, ali uzalud san mu nikako nije dolazio na oči. Slika one, za kojom njegovo mlađano srce čezne, neprestano mu je lebdjela pred očima. Pošto je u kući zavladao mir, kad su svi ukućani pospali, on se polagano digao iz kreveta i izašao na ulicu.

Noć je bila vedra i blaga. Mjesec blijed i sjajan plovio je nebom i zaljevao zemlju božanstvenom svjetlošću. Zvjezde su treperile rasipajući zlatne zrake. Po gdjekoja bi brzo preletila preko neba i pala u mrak. Svemir je tonuo u milini. Priroda je bila u najdubljem snu. Nigdje se nije ništa čulo. U cijeloj mahali i njenoj okolici vladala je grobna tišina.

Jadni mladić srnuo je kroz noć, kao sjena, putem, koji vodi domu njegove ljubavi. Kobna slutnja i teški bol razdirali su mu srce stojeći u blizini kuće u kojoj je skriveno njegovo blago. Naslonjen na stablo bijelog jorgovana i opojen njegovim mirisom, u zanosu gledao je u prozor, na kom je toliko puta sjedila ona radi koje je i sada došao. Pjesmom, kroz koju se provlačila tuga, čežnja i bol, on je dozivao caricu svoga srca. Lejlo, dražesna djevojko, Lejlo, slatka Lejlo, pojavi se, željan sam te, šaptao je, tiho u polu snu do ludila zaljubljeni mladić.

U kući je vladao mir. Sve je spavalo, samo je jedno bolno djevojče, otvorenih očiju, ječalo, Rešad je mislio da ga niko ne čuje, nije ni slutio da njegovo zlato sluša pjesmu, koja mu para srce i povećava bol, tim više, što ne može ustati, izvaliti demire na prozoru i baciti se u naručaj čovjeku koga ljubi.

Pošto se na prozoru ne pojavi ona, Rešad tužan i blijed povrati se kući. Lagano uđe u svoju sobu i leže u postelju. Zaspati nikako nije mogao. Tek pred zoru malo je zaspao. Snivao je sumorne i strašne snove. Rastrešen i težak digao se kad je ogranulo sunce. Za objedom je bio šutljiv i zamišljen. Majka se veoma čudila njegovoj promjeni, i često ga zapitkivala šta mu je. On je uvijek odgovarao da mu nije ništa. Nikom, pa ni majci, nije htio da povjeri svoju bol.

Ukućanima je upao u oči sadašnji način njegova života. Danju bi spavao, kao nikada prije, a noći bi ga nestajalo. Kad bi ga upitali kud ide, on bi rekao da ide nekom prijatelju na sijelo. Oni su mu vjerovali. Niko nije ni slutio da on po cijelu noć luta oko kuće, gdje leži skriveno polumrtvo djevojče.

Večeras je deseta noć kako nesretni mladić dolazi i doziva onu, koja ga čuje, a ne može da se javi. Rešad je upro velike crne oči u mjesec, kao da ga moli da umjesto njega proviri u sobu i vatrenim cjelovom poljubi nju u bolno mramorno čelo. Najedamput se prenuo iz sanja, jer u sobi gdje leži bolno djevojče, ukaza se svjetlo. Sva kuća oživje, jer je bolesnici naglo pozlilo. Krv joj se otisla iz grla.

I on je slutio da se moralo nešto strašno dogoditi i htio je moliti da ga puste da vidi nju i da joj rekne da je ostavio školu, roditelje, društvo, da je zanemario samog sebe, jer je ljubav prema njoj jača od svega. Tek što bijaše došao do avlinskih vrata, dopre do njega jedan očajan krik. Noge mu klonuše i on se sruši bez svijesti na zemlju. To je bio krik nesretne majke, na čijim je rukama ljubljena kćerka jedinica ispuštala svoju plemenitu dušu.

Noć je dizala svoja crna krila, na plavetnom istoku rudila je zora, ptice su zanosno pjevale, cvijeće mirisalo, a u ubavom perivoju jedno mlado momče tužno je jecalo. Njegov sentimentalni plač razdrobio bi i najtvrđe srce. Tužan i blijed jedva se digao na zemlju. U mašti mu je neprestano lebdjela slika njegove dragane i činilo mu se da još čuje onaj bolni krik ucviljene majke. Išao je sporim korakom, kao izvan sebe ne znajući kuda.

Dan je osvanuo vedar i sunčan. U mahali je vladala tišina i mir. Nije se čuo ni dah povjetarca, ni cvrkut ptičica. Sve je bilo mirno, samo se iz jedne skromne kuće razlijegao plač. Bijelo groblje posuto zelenilom i cvijećem bilo je također mirno. Majski vjetrić svojim pamuk krilom skidao je behar s drveća i raznosio ga po grobovima. Kroz granje zlatni sunčani traci padali su na nišane i osvjetljavali ih. Na cvjetnoj uzvisini nekoliko ljudi kopalo je grob u koji će za nekoliko sati leći djevojče u cvijetu mladosti. Ulicama je vrvio svijet. Svak je, naročito omladina, sa suzama u očima čekao da prođe dženaza. Uskoro je ispred džamije krenula velika povorka. Nov tabut iskićen divnim ručnim radom išao je iz ruke na ruku, dok napokon nije stigao do vječne kuće. Groblje se crnilo od svijeta. Za nekoliko časaka cvijet mladosti bio je spušten u hladnu zemlju. Ljudi su se počeli razilaziti. Samo jedno živo biće ostalo je kraj groba, grleći ga, jer je u njemu počivala njegova ljubav, nada i sreća.

Rešad je tužio dan i noć za svojom ljubavi. Umno i duševno je obolio. I jednog mračnog, plačnog zimskog dana doveli su ga u ludnicu gdje je i umro. Po njegovoj želji sahranjen je odmah do Lejle.

Nastavak sa 3. strane.

je nastavio da ih razvija. Po svršenim naukama nastavio je svoj veliki prosvjetni rad kao nastavnik, odgajajući omladinu u novom slobodnom duhu. Bio je veliki neprijatelj stranog uticaja u Misiru, pa je u Arabipašinom pokretu sudjelovao, a nakon sloma ovog narodnog pokreta bude prognan u Bejrut. U Bejrutu bude postavljen za profesora na tamošnjoj gimnaziji. Iz Bejruta otputuje u Francusku i tu se nađe sa svojim učiteljem Džemaluddin Afganijom, te pokrenu poznatu reviju »El-urvetul-vuska«. Zatim se povratio u Bejrut, gdje je ostao sve dok nije bio pomilovan.

Po povratku u Misir, nastojao je da bude imenovan rektorom Visoke škole, koju je jako volio, ali mu se ta želja nije ispunila, nego bude postavljen za sudiju, da bi se tako »sačuvala« omladina od njegovih »opasnih« ideja. Prvo bude postavljen godine 1888. kod suda u Beuti, ali kao veliki pravni stručnjak brzo napreduje i već 1895. bude postavljen za sudiju Vrhovnog državnog suda, na kome je položaju ostao sve do godine 1899., kad je postavljen za Velikog muftiju Misira.

Kao sudija Vrovnog sudišta bude mu povjereno godine 1898. da provede reformu šeriatskih sudova u Misiru i da podnese referat u kom pravcu bi tu reformu trebalo izvesti.

Pošto je svršio ovu veliku zadaću koja mu je bila povjerena, bude postavljen za Velikog muftiju. Stupajući na taj veliki položaj kao najveću svoju dužnost smatrao je reformu velikog i najstarijeg islamskog sveučilišta Azhera. Smatrao je da je to neodloživa potreba egipatskog naroda i čitavog islamskog svijeta. Uvidio je da je Azhar u ovakim prilikama, kako ga je zatekao stupajući na muftijski položaj izvor općeg zla. Trudio se svom snagom da se reforma izvede i da Azhar podigne na stepen modernog sveučilišta, zavodeći sve grane svjetovnih znanosti.

(Nastaviće se.)

Kao Musliman dužan si pomagati ovaj naš jedini sedmični list.

Nastavak sa 5. strane.

se uskraćivati ne može ako do vremena njenog izdavanja ne bude bilo nikakvih razloga protiv toga!

Po § 30. ustava IVZ šeriatski sudije su virilni predsjednici v. m. povjerenstava. Ma da vršenje ove dužnosti dolazi u koliziju s vršenjem dužnosti šeriatskog sudije s obzirom na uredovno vrijeme, mora se priznati, da su šeriatski sudije na položaju pretsjednika v. m. povjerenstva za ovo nekoliko godina uložili mnogo volje i smisla u radu na unapređenju vjerskih i vakufskih poslova i postigli vidljive uspjehe i pred svega toga, što su većim dijelom oskudijevali u sposobnim pisarničkim silama. Da bi se ti uspjesi mogli postići, naročito da bi se mogli likvidirati mnogi neriješeni predmeti koj su se povlačili kroz više godina, šeriatski sudije su morali žrtvovati i vrijeme odmora poslije rada u sudu, i u vansudskom vremenu raditi u povjerenstvima.

Pored svega toga šeriatski sudije kao predsjednici v. m. poverenstava ne dobivaju nikakve naknade za svoj rad. Pa ne samo to, nego im se šta više ne daje ni približno dovoljna naknada putnih troškova za inspiciranje mekteba i ostalih vakufskih ustanova na njihovu područuju. Ono 500—1000 dinara, koje se doznačuje iz Vakufsko-mearifske centrale nije dovoljno da se podmire putni troškovi za insnpiciranje mekteba i osnovnih škola koncem školske godine ni u najbližim selima u srezovima, u kojima imade po 30—40 mekteba i osnovnih škola sa po 10—30 km udaljenostsi a pogotovo ne i za pokriće troškova potrebnog uredovanja u selima tokom godine dok se u pogledu povjerenstava ovako škrtari, dotle članovi v. m. vijeća i upravnog odbora iz Sarajeva imadu visoke dnevnice (udžreti kadem) ma da su isti činovnici IVZ i kao takvi iz iste blagajne dobro plaćeni, da i ne govorimo o njihovim reprezentativnim dodacima, putnim troškovima i dnevnicama pri službenim putovanjima.

Sreska v. m. povjerenstva su jedinice, ćelije vjersko-prosvjetne i vakufsko imovinske uprave IVZ i ukoliko se u tim jedinicama bude omogućilo normalno razvijanje rada, u toliko će skupni poslovi IVZ u njenim središtima moći pravilno i nesmetano funkcionisati, Da bi se to postiglo, potrebno je izvršiti srazmjernu raspodjelu kredita, predviđenih u centralnom vakufu i njegovom proračunu kako na one centralne v. m. ustanove i organe tako i za područne jedinice tih ustanova, da se na jednom mjestu ne presipa, a na drugom da se ne daje ništa!

U prvom dijelu ovoga članka — koji je štampan u bivšem listu »Islamski Svijet« br. 161. — naveo sam koliku su važnost državni faktori i vjerski i politički predstavnici muslimana pridavali ustanovi šeriatskog sudstva od okupacije pa do svjetskog rata. Nažalost te svijesti o važnosti šeriatskog sudstva za muslimanski elemenat nisu imali naši poslijeratni vjerski i politički predstavnici pa se nisu mnogo starali za prosperitet toga sudstva. Tako se je desilo, da je u proračunu ministastva pravde iz godine u godinu broj šeriatskih sudija smanjivan, te je njihov broj u zadnjem proračunu sveden na 60 sudija na području B. i H. prema 85, koliko ih je bilo 1918. godine, a osim toga je došlo i do ukidanja dvanaest šeriatskih sudova. Još žalosnije izgleda činjenica, da ni Vrhovni šeriatski sud nije vodio dovoljnu brigu o interesima šeriatskih sudova ni o stanju, koje vlada u istim. Zakon o uređenju šeriatskih sudova od 21. marta 1929. u § 2. o stvarnoj nadležnosti šeriatskih sudova ostavio je praznine, koje su neke pravne stvari dovele u pitanje? pred koju sudsku instancu spadaju i o kojima je i u javnosti bilo govora, ali ti slučajevi nisu mogli pokrenuti Vrhovni šeriatski sud, da učini shodne predloge za izmjenu i dopunu toga zakona. Tim paragrafom nisu obuhvaćeni ni svi oni predmeti iz područja šeriatskog prava, koji su dotle zakonskim i naredbenim propisima spadali u nadležnost šeriatskih sudova ili su ih u praksi dješavali. Istina ove naredbe sa zakonskom snagom izdane od strane bivše Zemaljske vlade za B. i H., Vrhovnog suda i Vrhovnog šeriatskog suda, kojim je regulirana nadležnost šeriatskih sudova po dotičnim pravnim pitanjima, nisu ni dokinuti zakonom o uređenju seriatskih sudova, ali i pored toga ta okolnost ostavila je otvorenim pitanje dopune i izmjene spomenutog zakona naročito u pitanjima nadležnosti ovih sudova u spornim pitanjima o svojstvu vakufa, a prestanku ranijeg braka žene, koja na Islam pređe i njeno ponovno vjenčanje, o vođenju muslimanskih pupilara, o legalizciji isprava itd., to tim prije, što su šeriatski sudovi na području Vrhovnog šeriatskog suda u Skoplju nove ustanove, kod kojih se nepotpunost zakonskog propisa § 2. još više osjeća, a osim toga nema jednoobraznosti u radu ovih sudova na području oba vrhovna šeriatska suda.

VIJESTI IZ MOSTARA:

NAŠ POVJERENIK I DOPISNIK ZA MOSTAR I HERCEGOVINU.

Uprava našega lista postavila je kao svog povjerenika za grad Mostar i cijelu Hercegovinu g. Muhameda Ajkića novinara iz Mostara.

G. Ajkić je ovlašten u ime uprave »Islamskog Glasa« ubirati pretplatu za naš list uz našu potvrdu. G. Ajkić je ujedno naš dopisnik za Hercegovinu.

Umoljavaju se svi prijataelji našega lista da ga pomognu u radu, jer je on jedini ovlašten da prima predplatu.

OTKRIVEN SPOMENIK.

U nedjelju u 10 časova otkriven je u mostarskoj fabrici spomenik blaženopoč. Kralju Aleksandru I., kojega su podigli radnici fabrike iz svojih sredstava. Na ovoj svečanosti učestvovalo je mnogo građana i čitavo radništvo fabrike.

U PAŽNJU RODITELJIMA.

Naš mlađi muslimanski svijet, naročito ženskinje očito srlja u takove opasnosti, da bi roditelji trebali o tome da povedu računa. To ističemo naročito za posjećivanje korza, koje je najviše zlo za naše zenskinje. Mi smo dužni samo toliko da istaknemo, da najviša opasnost za moral naše djevojke leži u posjećivanju korza i drugih lokala, pa na vrijeme skrećemo pažnju roditeljima da dok je još na vrijeme, svoje kćeri odvrate od tih tako opasnih posjeta. Kakovih sve informacija imamo o kretanju i postupcima na našem korzu, nije pristojno ni da iznosimo, ali zato iskreno savjetujemo građane muslimane da uzapte svoju djecu od tih posjeta, jer će u protivnom neminovno doživjeti najveću sramotu, koja se poslije ničim neće moći popraviti. U jednom od idućih brojeva našeg lista, donijećemo jedan prikaz života na našem korzu.

O. S. Sefić.

ODJEK ČLANKA »MOLITVA ZA MUSLIMANE« U MOSTARU.

U prvom broju našega lista publikovali smo članak našeg saradnika Hamike Ajkića pod naslovom »Molitva za Muslimane«. Ovaj članak je naročito zapažen kod muslimana u Mostaru, koji g. Ajkiću izriču svoju zahvalnost. Ovo će za g. Ajkića biti jedna pobuda, da on u svome radu i dalje nastavi.

OTVORENJE INTERNATA »NARODNE UZDANICE« U MOSTARU.

Dne 7. oktobra, na vrlo svečan način, Muslimansko kulturno društvo »Narodna Uzdanica« otvorilo je svoj muški internat za đake srednjih škola u Mostaru. Za ovu rijetku svečanost vladalo je u našem gradu, kao i u cijeloj Hercegovini iz koje su, u glavnom, pitomci ovoga internata, veliko interesovanje. Program same svečanosti bio je vrlo zanimljiv. Prije podne u 9 sati održan je Mevlud za ženski muslimanski svijet. Poslije podne u 3 sata održan je Mevlud za muškarce. Na večer u 8 sati održana je svečana akademija sa jako zanimljivim programom. Na akademiji je prisustvovao veliki broj uglednih građana bez razlike na vjeru, pored načelnika sreza g. Zderića i predsjednika mostarske općine g. Husage Čišića.

Akademiju je otvorio pretsjednik mjesnog odbora Narodne Uzdanice g. Salih ef. Efica, koji je biranim riječima iznio značaj toga dana za nas muslimane u Hercegovini. Iznio je prilike samoga Mostara, koji je nekada bio kulturni i privredni centar cijele Herceg-Bosne, a danas je postalo jedno neznatno mjesto na koje će se uskoro i zaboraviti. Prošli režimi — rekao je dalje — učinili su velike nepravde Mostaru i njegovoj Hercegovini, što su i sami priznavali, a uvijek su govorili, da će nastojati da te greške učinjene prema Mostaru i poprave. Ali sve to ostalo je samo pusto i prazno obećanje. Nova Kraljevska vlada u kojoj se nalazi i g. dr. Mehmed Spaho pored ostalih mjesta nastoji i Mostaru povratiti stari njegov ugled, a najbolji dokaz da misli na Mostar vidi se po tome, što je zauzimanjem samog g. dr. Spahe smijenjena bivša općinska uprava a došla nova na čelu sa vrijednim i istaknutim javnim radnikom i borcem g. Husagom Čišićem.

Poslije govora g. Efice održano je nekoliko vrlo lijepih i poučnih točaka, a najbolji utisak na sve prisutne učinila je učenica mostarske gimnazije gđica Zahida Sefić sa svojom deklamacijom »Savjet očevima!«

Akademija je uspjela, kako se najbolje moglo poželiti i moralno i materijalno.

M. H. Ajkić.

Novi direktor pošta

Ukazom Kralljevskih Namjesnika postavljen je za direktora pošta i telegrafa u Sarajevu g. Đorđe Đorđević, viši savjetnik ministarstva.

Svečano otvorenje

obnovljene H. Reufbegove (Džedid) džamije u Gradačcu.

U bijelom gradu Gradačcu domoljubni muslimani grada i sela iz vlastiti sredstava obnovili su iz temelja H. Reufbegovu (Džedid) džamiju. Džamija je konačno dovršena i biće jedna od najljepših džamija ravne Posavine, čije će se otvorenje obaviti na dan 25 .oktobra 1935. god. u petak, po starom posavačkom običaju, pa se umoljavaju braća muslimani da ovoj rijetkoj svečanosti u što većem broju prisustvuju.

Dobrovoljne priloge sa strane prima sa zahvalnošću blagajnik građevnog odbora Hajribeg Gradašćević, trgovac iz Gradačca.

Za džematske medžlis

Pretsjednik: *Ibrahim Topčagić.*

Rahmetli Osman ef. Redžović

Na 15. augusta 1935. god. preminuo je u Smršnici kod Visokog nakon duljeg pobolijevanja pobožni alim Redžović.

Merhum je rođen u Močini kod Rudog 1884. god. Nauke je učio u medresi u Čajniču a onda u Atmejdan medresi u Sarajevu gdje je ujedno pohađao i Darul-mualimin i pripravljao se za Nuvvab. Na jesen 1908. godine postao je slušateljem Nuvvaba, koga je 1913. god. završio s odličnim uspjehom. Bio je kratko vrijeme šer. sud. pripravnik i tada se upisao na pravni fakultet u Zagreb, ali već 14. jula 1914. god. bude imenovan vojnim imamom u Tuzli u tom svojstvu, iza rata, umirovljen.

Tada se dao u dužnost našoj školskoj omladini: slao je u škole, spremao za ispite, intervenisao i t. d.

God. 1928. nastanio se u krasnoj dubravi u Smršnici da tu u punom miru, daleko od gradske buke dade oduška svojoj asketski raspoloženoj prirodi ali ujedno da učini istinskog hizmeta okolnom milletu. Za tih sedam, osam godina, osnovao je jedan cio vjersko-prosvjetni zavod, jednu medresu koja je izvela na selamet mnogo naših omladinaca.

Rad ovoga rijetkog čovjeka treba naročito naglasiti, jer je bio iskren i nesebičan, pun tople želje da pomogne našem islamijjetu koji je zaista potreban istinske pomoći. Njegov rad koji je iziskivao mnogo napora i muke a koga je on radio bez ikakve nagrade samo iz ljubavi prema svojoj nada sve uzvišenoj vjeri.

Vijest o nenadanoj smrti nepreżaljenog rahmetlije potresla je iz dna duše svakog ko ga je iole poznavao, a naročito se osjetio nenaknadiv gubitak u sredini u kojoj je merhum djelovao. Koliko je poslovanje i ugled uživao veliki rahmetlija među okolnim svijetom najbolje svjedoči njegova veličanstvena dženaza koja najbolje svjedoči kako naš narod znade cijeniti i poštovati svoje iskrene učitelje i savjetnike.

Poslije obavljene dženaze-namaza proučili smo hatmu neprežaljenom učitelju, njegovi učenici u novoj Gračaničkoj džamiji, koja je njegovom inicijativom i nastojanjem podignuta a kod koje sada njegovo tijelo počiva. Njegovim nastojanjem podignut je sada u Smršnici krasan mekteb.

Rahmmetullahi alejhi.

H. Šabanović.

Pretplatite „ISLAMSKI GLAS“

Vlasnik i urednik: Hafiz Muhamed Pandža. — Plativo i utuživo u Sarajevu. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i drug: Stjepan Vrček.

POJEDINI BROJ 1.50 DINARA.

POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVU

Islamski Glas

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata: Godišnja . . . . Din 72·— Polugodišnja . . Din 36·— Tromjesečna . . Din 18·—

Uredništvo i uprava: Kundurdžiluk ulica broj 22/I.

Izlazi svakog petka

God. I.

Pretplata za inostranstvo Godišnje Din 120·—

18. oktobra 1935. Sarajevo 21. redžeba 1353.

Rukopisi se primaju do utorka o podne

Br. 3.

Velika istina

Esteizu-bil-lahi
El-hakkatu-Melhakkatu-Ve ma edrake mel-hakkatu.
Kurani-kerim.

Šesdeset deveto poglavlje Kur'ana ili poglavlje El-hakkatu u prvom svom dijelu govori nam o velikoj i vječnoj istini, kako moraju nastradati svi, koji se protive velikom Božjem pravcu koga On postavi ljudima i zapovijedi im, da se toga pravca drže, pojedinci i narodi, koji se ogriješe o velike zakone Božje, koje On postavi u svijetu stalne i nepromjenljive, moraju iskusiti kaznu zato što nijesu slijedili te vječne zakone. Svemogući Allah da bi nas poučio, jer nam je podario snagu razuma, kojom moramo misliti, u prvom dijelu poglavlja »El-hakkatu« nam kaže: »Neosporiva Istina. — šta je neosporiva Istina? (koja mora doći). — Znaš li (Muhammede) šta je ta neosporiva Istina (one nesreće koje će bezuvjetno ljude stignuti). — Ad i Semud su smatrali da je laž ona nesreća koju su na se (svojim hrđavim radom) navukli. — Semud (narod) je sa najstrašnijom kaznom uništen — A Ad je uništen sa strašnim vihorom i istrijebljen — Bog je sedam noći i sedam dana uzastopice dao, da ovaj strašni vihor nad njima hara. Pa si vidio ljude kako su mrtvi popadali kao da su šuplja palmina stabla — Jesi li vidio, da je i jedan od njih ostao? — Došao je Fir'avn (Faraon) i oni koji su prije njega bili, pa i oni koji su sa svojim gradovima zajedno u prah i pepeo pretvoreni zbog grijeha počinjenih — Oni su se digli protiv poslanika svoga Gospodara Boga, pa ih je nenadano kazna stigla. — Kad se voda uzdigla i nabujala Mi smo vas (vaše praoceve) u lađu ukrcali — da bi vam to služilo za pouku i da bi oni koji to čuju u svojim ušima to sačuvali. — Kada se puhne samo jedamput u rog. — dignuće se zemlja i brda i zdrobiće se udarcima jedno o drugo. — Tada će biti onaj dan kada će se veliki događaj zbiti. — Rastvoriće se nebesa i toga dana će im snaga pasti.

Iz ovih ajeta koje smo naveli izbija velika istina da svaki pojedinac i svaka zajednica koja se ogriješi o propise Božijeg pravca mora stradati. Utvrđeni zakon Božji (sunnetullah) ne dopušta nikome da krši ono što je uvjet života i opstanka. Svemogući Gospodar čovjeka je obdario svim darovima da spozna veličinu njegovih zakon u prirodi, da ih poštuje i prema njima svoj život udešava. Duša i tijelo na zemlji moraju zajednički sarađivati, volja je Božija da se i jedno i drugo ima razvijati. Bog je čovjeka stvorio od prolazne tjelesne materije i od vječne nevidljive materije — duše. Tijelo je odjeća kojim se duša obavila da bi prolazeći kroz iskušenja u zemaljskom životu mogla se usavršiti i doći do svoga vječnog spasenja. Zato Mudrost Božija lijepo to uredi i dade čovjeku da slijedeći njegov Veliki Pravac usreći i tijelo i dušu, da ta sreća bude općenita i da je čovjek i u prolaznom životu i u vječnosti vječno uživa. Divni su to propisi Božijega Pravca koji čovjeka pouči da razmišljajući snagom razuma svoga udesi svoj život onako kako će on s tim životom zadovoljan biti. Razmotrimo propise Velikog Islama pa ćemo vidjeti, da su nam oni najveće jamstvo za uspjeh i sreću.

Ali ko se ogriješi o velike blagodati Božje ko zaboravi na velike darove Njegove taj sam sebi zlo čini i samog sebe u ponor i provaliju baca. Svemogući Bog dade čovjeku razum da on s njim misli, dade mu tjelesnu snagu da je upotrebljava onako kako mu to njegov razum nalaže, posla mu svoju Veliku Objavu da bi mu razum prosvijetlio i da bi se uputio stazama istine i napretka. Usprkos toga svega čovjek zaveden strastima tijela svoga i nagonima tjelesnim srlja stanputicom ne misleći i ne videći posljedice svoga hrđavog rada i neće da čuje Veliku Riječ koja ga zove i opominje jer je na svoju nesreću i ogluhnuo. To je teško stanje i nevolja čovjekova koju uzvišeni Kur'an ovako opisuje »gluhi su, nijemi su i slijepi su, i oni se neće da povrate«... Najteže je stanje čovjeka kad s njim potpuno zavlada strast, i tjelesni nagon kad mu pomrači razum, taj veliki dar Božji. Lijepa riječ mu ne pomaže, savjeti mu ne koriste, tone i propada u zlo, a neće da ga vidi kao što je to bio slučaj sa propalim narodima Adom i Seudom. Zlo i opačina su bile njima zavladali i oni nijesu htjeli da čuju riječ istine. Opasnost im je nad glavama lebdila, ali riječi pokajanja kod njih nije bilo. Okrutnulo je njihovo srce, pomračio im je razum, pa riječ opomene Poslanika Božijeg i velika čuda nijesu im pomogla. Ali neumitni zakon Božji se izvršio. Nestalo je pokvarenjaka koji su u sebi ubili sve što je u njima ljudskog bilo. Iz njihovih srca i njihovih misli nestalo je spomena na Stvoritelja vasione i kad je njihova duša prestala da osjeća blizinu Božju, kad je prestala da čuvstvuje, a kad je mjesto toga u njoj zacarilo zlo i nevaljalštine morao je doći konac tome hrđavom narodu.

Pravda je osnov opstanka ljudske zajednice, a samilost i milosrđe to su temeljni kameni na kojima se zasniva sreća društva, ko se ogriješi o pravdu, o samilost i milosrđe taj mora propasti, jer Velike Božije riječi kažu ljudima da trebaju biti pravedni i milosrdni. Silnik koji se drzne da pogazi pravdu, da iščupa milosrđe iz duša ljudskih taj mora propasti, jer se ogriješio o čvrsti zakon Božiji koji svima i svakome hoće pravdu da dade i prema svakome da se milosrđe čini. Zato nam Allah kaže da je Firaun morao sa svima svojim silnicima zaglaviti jer je činio nasilje bližima svojima, progonio je one, koji su se bili pod okrilje njegove sklonili. Narod izraeličanski trpio je najveće nepravde i nasilja od Firauna, za njih nije bilo milosrđa, ali narod izraelićanski je ostao, a silnik Firaun je propao jer to je odredba Gospodara Vasione da propadaju svi oni koji se ogriješe o Veliku Istinu.

Čudoređe je najveća potreba ljudskog društva, Gajiti plemenitu ćud u duši ljudskoj znači čovjeka spremati za trajan život i obezbijediti mu opstanak. Kad nestane morala u ljudskom društvu, kad se čovječanstvo poda zlu i opačinama mora propasti, jer mu opačine istraše snagu i podruju mu temelje opstanka. Zato nam Kur'an kaže, da je morao propasti narod komu je bio poslat Božiji Poslanik Lut jer je bio ogrezao u opačinama i Svemogući je dao da su bili uništeni i u prah i pepeo satrveni.

Istina mora sebi krčiti puteve, ona mora napredovati, a ko joj se suprotstavi taj se opire najvećoj sili pred kojom konačno mora pasti. Mekanski mušrici svom snagom nastojali su da ometu istinu, nastojali su da Božijega Poslanika Muhammeda ometu u Njegovom velikom spasonosnom radu. Ali Hazreti Muhammed koji je u početku bio sam i pomognut samo od svoga Gospodara Allaha pobijedio je najveće silnike mekanske koji su se konačno morali pokloniti pred njim odnosno pred Velikom Istinom koju je on naučavao. Kur'an nam kaže u ovim gore navedenim ajetima da je zemaljska kazna teška za one koji se suprotstave Velikoj Istini, koji pođu u borbu protiv utvrđenog zakona Prirode — sunetul-laha — koga Svemogući Bog tako savršeno uredi. Ali to je kazna samo za tjelesni dio života, a tek kakve će teške kazne biti dušama onih, koji su osporavali Veliku Istinu koja je u Božijem Pravcu izložena. Te će kazne u vječnosti biti mnogo strašnije, jer će biti vječne i trajne.

Iz ovih navedenih primjera vidimo kako hrđavo svršavaju svi oni koji se odalečuju od vječnih zakona Istine koji neće da slijede uzvišene propise Božje vjere nego stramputicom lutaju podajući se niskim životinjskim nagonima i strastima svoga tijela. A zar može biti ljepše i uzvišenije stvari od toga da se živi kao savršen čovjek, da se slijedi istina, da se osigura svoja sreća u svakom pravcu. Može li biti uzvišenije išta od prave i istinske vjere u čovjeku, koja ga vodi i upućuje stazama života, pokazujući mu samo ono što će mu biti od koristi i od dobra.

Zato pođimo stazama uzvišene vjere Islama, slijedimo ih bez odstupanja, jer ćemo samo tako osigurati svoju sreću i zadovoljiti svoje čovječanske potrebe. Razmislimo o ovim velikim Kur'anskim riječima koje smo u početku ovoga članka naveli, neka nam one budu putokaz, neka nas vode da nebi zalutali kao i oni nesretnici koje stiže neumitna kazna Božja. Naš ljudski nagon nas goni da činimo dobro sami sebi, a tome nas upućuje i naša uzvišena vjera.

Dakle, neka u nama prevlada samo ono, što je čovječansko i neka nas obasja Milost Božija da bi tako došli do svog pravog cilja.

——

Životne prilike i nevolje naših seljaka

Naš muslimanski seljak je najkonstruktivniji dio našega naroda. Tome dijelu našega naroda posvećena je do danas vrlo mala pažnja. Naročito mi muslimani iz gradova i ako smo u stalnom dodiru sa našim bratom seljakom rijetko smo vodili brigu o tome kako ćemo mu pomoći da ga kulturno, vjerski i privredno u duhu današnjice što bolje podignemo Ova zdrava snaga našeg naroda kao neiscrpni narodni izvor nije nailazila na dovoljnu pažnju i radi toga velika odgovornost za zaostalost našeg muslimanskog seljaka pada na naš grad koji se je oglušio toj svojoj dužnosti da radi na podizanju našeg seljaka i pomaže ga. Istina i naš grad nije mnogo odskočio u tom pravcu, ali se ipak nalazi u mnogo zavidnijem položaju od našeg sela. Ti pioniri prosvjećivanja na našem selu su vrlo rijetki i u koliko ih je bilo njihov je rad malen i neznatan. Nikada se u našoj javnosti pitanje sela i našeg muslimanskog seljaka nije ozbiljnije raspravljalo pa da bi to moglo uroditi nekim plodom. Mora se priznati da čitav taj kulturni rad na selu u koliko ga možemo nazvati takovim u glavnom je poticao od ilmije i to one sitne, koja je u stalnom dodiru sa svojim narodom. Našao se i po koji intelektualac, svjetovnjak koji je ponekada zavirio u koju našu seljačku potleušicu ali obično kad bi tamo i došao ponio bi se više gospodski i s visoka gledao bi na tog našeg čestitog Muju sa sela. Mora se požaliti i osudit da naša svjetovna inteligencija u tom radu nije skoro ništa učinila i koliko je činila taj rad nije dao pozitivnih rezultata. Tome treba ispitati psihološke razloge. Dok je pravoslavna i katolička svjetovna inteligencija u našim krajevima u tom radu postigla lijepih i zamjernih uspjeha i znala privuči simpatije seljaka uza se, naša muslimanska inteligencija ostala je najvećim dijelom nepristupačna seljaku. Razlozi da je to tako vrlo su uočljivi. Naš seljak je konzervativan i teško prihvaća novotarije, pa makar mu one donijele i najveće koristi. Naša inteligencija u koliko je zalazila na selo htjela je da taj konzervatizam našeg seljaka preko noći sruši i da ga preko noći prosvijetli. Taj rad naše inteligencije bio je ne sistematski organizovan i razumije se da inteligencija nije mogla polučiti onakove uspjehe kakovi su uspjesi polučeni kod pravoslavnog i katoličkog seljaštva.

Naš seljak je sačuvao vjeru i on se nje čvrsto drži ne dopuštajući nikome da u tu njegovu svetinju takne. Muslimanski seljak instinktivno osjeća u svojoj duši snagu vjere i sa toga stanovišta kod našeg seljaka se sve može postići. Njega se sa stanovišta vjere može podstreknuti da učini sve ono što će osigurati i obezbjediti njegov napredak. On iz vlastite inicijative i bez uputa od onih koji bi mu trebali te upute davati, poduzima sve kako bi taj vjerski život osnažio i očuvao. I ako živi u vrlo teškim ekonomskim prilikama u tom pravcu on ne žali nikakvih žrtava. Podiže iz vlastite pobude džamije i mektebe a kad mu se to protumači da je škola isto tako velika potreba za muslimana kao i džamija on to objeručke prihvaća. Tome nalazimo mnogo primjera u zadnje vrijeme gdje su muslimani seljaci podizali škole i gdje su školi posvetili isto tako veliku pažnju kao što je posvećivaju džamiji. Dakle kako vidimo je naše selo zaostalo u prosvjetnom pogledu. Nije krivica našeg seljaka naše je selo zaostalo u prosvjetnom da mu rastumače da je prosvjeta i nauka nedjeljiva od vjere Islama. Seljak njeguje vjerski život do najjače mjere i on traži da i onaj koji hoće da ga podučava u životu poštuje to njegovo osjećanje i da i on isto tako tim svojim vjerskim dužnostima se odaziva. Iskrenom vođi i savjetniku on se zdušno predaje i povjerava mu se jer je željan da ga neko povede i pokaže mu pravac. Naš

je seljak duboko zahvalan svakome onome ko mu učini neku uslugu i on to lako ne zaboravlja. Musliman seljak u svojoj duši je konstruktivan, vjera kao najbolji vodič u životu prirasla mu je srcu i od nje se ni pod koju cijenu ne dijeli. On prima pouke i savjete i svakoga komu dobro želi djetinjski sluša. Iz ovog treba da povučemo konsekvencije i da naš rad udesimo tako da on donosi što boljih rezultata. Trebamo biti objektivni i priznati i ako naše seljaštvo sačinjava skoro četiri petine muslimanskoga stanovništva da mu se nije ni jedna petina pažnje posvetila u vjerskom i kulturnom pogledu koliko se posvećuje gradu. Muslimansko građansko stanovništvo moralo bi biti u što tješnjem dodiru sa našim seljaštvom jer je to njegova životna potreba da tako zajedničkom saradnjom jačamo našu zajednicu.

Ovdje smo ukratko izložili vjersko-kulturni život našeg sela koji nas ne može nimalo zadovoljiti naročito naš rad koji smo u tom pravcu učinili, a sad ćemo se u kratko osvrnuti na ekonomsku stranu našega seljastva. Naš seljak je skoro najvećim dijelom obrađivao svoju slobodnu zemlju i maleni je broj muslimana seljaka, koji su živjeli u kmetovskim odnosima. Radi toga vidimo pojavu, koja nije rijetka kod muslimana seljaka da oni imaju nedovoljno zemlje za izdržavanje svojih porodica. Dugotrajnim dijeljenjem posjeda zemljišni posjedi su isparcelirani i dovedeni do najmanje mjere tako da velik dio našeg seljaka nema ni onog najmanjeg minimuma za izdržavanje. Imademo drastičnih primjera koji nam najbolje kažu kako naše muslimansko seljaštvo trpi veliku i tešku bijedu. Na pr. u vlaseničkom srezu imamo nekoliko sela svako sa preko stotinu muslim. seljačkih domaćinstava, koja sva skupa nemaju niti hiljadu dunuma zemlje, dok u susjedstvu jedan bivši kmet u svom domaćinstvu ima po nekoliko stotina dunuma zemlje. Ovakovih slučajeva ima demo po svoj Bosni i Hercegovini gdje muslimanski seljak oskudijeva sa potrebnom zemljom. Istina u doba privredne konjukture kad su šumske industrije punom parom radile seljačka sirotinja išla je i zaposlivala se u toj grani industrije. Ali kad je nastupio zastoj u ovoj industrijskoj grani seljačka radna snaga je ostala bez uposlenja, što je životne prilike još u većoj mjeri pogoršalo. Ovo pitanje oskudijevanja našeg seljaka sa zemljom od velikog je interesa za čitav gospodarski narodni i državni život. Država bi u ovom pravcu mogla pomoći seljaka dajući mu državno zemljište koga kod nas ima još u dovoljnoj mjeri. Pojava, da su naša seljačka gospodarstva ovako izdijeljena na vrlo mala i neznatna domaćinstva mora da nas u velikoj mjeri zabrinjuje i da tražimo lijeka tome da ne bismo i u buduće imali anomaliju da u jednom selu imamo desetke domaćinstava sa po dva — tri dunuma zemlje. Trebalo bi provesti reformu i nasljednog prava u eraziji jer propisi erazi-kanunname po kojima se vrši podjela zemlje na nasljednike donijela je vrlo teških posljedica po naš seljački svijet.

Istakli smo da naš seljak oskudijeva sa zemljom i da živi u teškim i bijednim prilikama, naveli smo i uzroke tome, ali ipak moramo istaknuti jednu činjenicu, koja nam daje nade da se životne prilike našeg sela mogu popraviti. Naš seljak je čedan i skroman, radišan i marljiv, nevjerojatno u ovoj današnjoj krizi moralan, pun moralne snage. I pored svih ovih nedaća koje ga biju vidimo da je znao sačuvati svoju moralnu svijest i svoj život udesiti prema krutoj današnjici ne pokazujući nikakova nezadovoljstva. On se znao dosta dobro snaći i u onim danima privredne konjukture i od prirode štedišan nije dopustio sebi da se zadužuje kad je to svakome bilo lako učiniti. Protezao se je prema jorganu. U ovim teškim prilikama to je jedan plus za njega kad ne mora da vodi brigu o plaćanju dugova kako je to slučaj sa njegovom drugom braćom. U tome se očituje konstruktivna snaga njegova koju treba naročito čuvati i njegovati i na dalje u njemu razvijati. Istina moramo priznati da su se iza oslobođenja među naš muslimanski seljački svijet uvlačili razni poroci kao alkohol koji ranije u našim selimo nije bio poznat. Ovom zlu treba stati na put a to će najbolje moći učiniti naša ilmija pomognuta sa inteligencijom i ostalim prijateljima našeg napretka ako podumu što jaču akciju protiv ovog teškog zla. Intenzivan rad u ovom pravcu bezuvjetno će dati dobrih plodova.

Ovdje smo ukratko iznijeli razmatranja o životu, prilikama i nevoljama našega seljaka i vjerujemo da će svi rodoljubi upregnuti sve svoje sile da u ovom pitanju učine sve, što im njihova islamska i patriotska svijest nalaže. Ovo je jedno od najvažnijih pitanja našeg društvenog života kome će »Islamski Glas« posvetiti naveću pažnju pa moli sve prijatelje da ga u tom pravcu pomognu.

Džum'a namaz

»O vjernici, u petak kada budete pozvani na džum'u namaz, požurite Božijem sjećanju (namazu), a ostavite kupoprodaju (kao i sve druge poslove), ako znadete, to je za vas bolje«. Kur'an.

Iz gornjeg, kao i drugih ajeti-kerima vidimo i čujemo da nas Svemogući Allah dž. š. na vrlo dostojan način doziva riječima: »O vjernici!«, a da li se mi svojevremeno odazivamo Njegovim uzvišenim riječima, to više puta zaboravimo, pa makar i nenamjerno.

Da nebi do ovog došlo, kao i da bi se ljudi jedanput sedmično sastali i svoje misli izmijenili, dužni su svaki petka uz predstojeće uvjete zajednički obaviti džum-u namaz i saslušati potrebne savjete.

Da ne bi ljude ovog dana sprečavali ma kakvi drugi poslovi, Bog dž. š. opominje ih i podrugi put u istom ajetu i veli: »ve zerul-bej'a« — ostavite kupoprodaju! Negdašnji muslimani bolje su shvaćali ovu Božiju zapovijed. U njihovo doba, a za vrijeme džum-e namaza, zemljoradnik i zanatlija ostavili bi svoje oruđe, trgovac bi zatvorio svoju radnju, a svadbe i druga vesela društva prekinuli bi svoja uznemiravanja. Promislimo kako je danas, više puta teško se odlučimo otići — samo jednom sedmično — na džumu; a ako već pođemo, gledamo da u džamiji slučajno ne ostanemo više osim koliko možemo obaviti dva rekata namaza. Tada bi tre, balo da vlada potpuna tišina u džamiji, kad se uči i prevodi hutba, kao i poslije selama džumanskog farza ali se osjeća silno uznemiravanje od nestrpljivih u džamiji. Za ovakve je džamija kao za pticu kafez.

Pošto je Muhamed a. s. mnogo polagao na zajedničke sastanke muslimana i to ne samo sa vjerskog, nego i socijalnog gledišta, jednom prilikom za džum-u namaz rekao je ovo: »Bio sam odlučio da naredim jednom od prisutnih da zapali kuće svih onih, koji se izvlače od džume namaza«.

Sa ovim je u najkraćim potezima istaknuta važnost džume, a što smo inače mnogo zanemarili bez razlike na profesiju. Samo ima slučajeva gdje je obavljanje džume skopčano sa malim poteškoćama, što bi se čvrstom voljom i energijom dalo unekoliko olakšati. Tako n. pr. činovnici su u kancelarijama i drugdje većinom do 12, a nekada i do poslije 12 časova. Kako za džamiju, koja je ponekad malo i udaljena, čovjek treba da se pripremi, to u ovakim momentima mora da ostavi džum-u. Da ne bi do ovog inače hrđavog običaja među muslimanskim činovništvom dolazilo, odnosno da se ne bi moralo svakog petka tražiti odobrenje od pretpostavljenih, što nekada zavisi i o volji pojedinaca, trebalo bi kod nadležnih ispoслovati generalno odobrenje — kako je to po školama — da činovnici-muslimani petkom budu oslobođeni posla bar u 11 i po časova, pa makar da bi toga dana dolazili na posao u 7 i po časova.

U doba jednokratnog rada (za vrijeme Ramazana i ferija), trebalo bi činovnike osloboditi samo za koliko mogu obaviti džumu-namaz. Izgleda da se u ovom smislu nešto i pokušavalo, ali kako je bilo sve bez uspjeha, to je dužnost naših vjerskih pretstavnika da ponovo na ovom porade imajući na umu hadisi-šerif: »Kjul-lu kum rain ve kjul-lu kjum mešulun an reij-jetihi. . . .«

O. H.

Osnutak „Narodne Uzdanice" u Gor. Tuzli

Jedna davna želja gornjotuzlanskih građana ovih dana je ispunjena. Naime osnovan je mjes. odbor »Narodne Uzdanice«.

Ulogu besdekretskog povjerenika vršio je ugledni građanin g. Galib Žunić. Velim besdekretskog, jer su gornjotuzlani tako oduševljeni za tim našim pravim kultrunim društvom da su odmah omogućili, upisavši se u članstvo, da se osnuje mjesni odbor. Osobito je za novo naše društvo zagrijana omladina što sa zadovoljstvom ističem.

U nedjelju, dne 22. pr. mj. održata je osnivajuća skupština kojoj su prisustvovali gotovo svi punoljetni građani. A bilo je i seoskog svijeta. Glavna tačka bila je biranje nove uprave. U upravu su ušli najuglednijî ljudi uzevši i mlađe u saradnju, što do tada nije bilo uobičajeno. U upravni odbor ušla su slijedeća gg.: pretsjednik Galib Žunić, tajnik Nuraga H. Mehmedović, blagajnik Abdurahman Kušljugić, odbornik bez naročite funkcije Alija Fajić.

Nadzorni odbor čine gg.: Raif H. Mehmedović, Hfz. I. ef. Karić i Derviš Memišević. Novom odboru želimo svaku sreću. *Muradijin.*

Pošaljite pretplatu!

PODLISTAK:

Kur'an

(Nastavak.)

Kur'an je sačuvan i od najneznatnijih tekstovnih promjena.

Sakupljači hadisa bili su prisiljeni da bi u što većoj mjeri provjerili istinitost i točnost pojedinih hadisa, da ispituju i sve životne okolnosti pojedinih pripovjedača hadisa. Radi toga je biografska nauka jako cvala i život svakog pripovjedača je do najmanjih i najneznatnijih sitnica strogo ispitivan i podvrgnut oštrom sudu strogih kritičara.

Tako ako bi se za nekoga ustanovilo da je idući putem makar samo jedamput jeo ili je zanemario neku stvar, koju je vrlo lako zaboraviti i zanemariti, smatralo bi se njegovo pripovijedanje slabim i nesigurnim. Ukoliko bi od ovakih ljudi sa tako malim i neznatnim zamjerkama običnе društvene uljuđenosti i prenosili koji hadis, upozoravali bi na slabosti pripovjedača, koji radi svojih i najmanjih grešaka u običnom društvenom životu nisu smatrani za dobre i sigurne pripovjedače.

Buharija je sakupio stotine hiljada hadisa od kojih je izabrao samo šest hiljada i četiri stotine i unio ih u svoju veliku hadisku zbirku, a sve ostale je zabacio. Kritičari su upozorili na slabe i nesigurne hadise i u njegovoj zbirci i podvrgli ih najoštrijoj kritici ispitujući nedostatke pojedinih hadisa.

Može li se pretpostaviti za jedan narod koji je ovoliku pažnju posvetio hadisima Božjeg Poslanika i prorešetao ih kroz najsitnije kritičarsko sito, da bi mogli zanemariti ili propustiti nešto, što bi se ticalo knjige i objave njihovog Stvoritelja i Gospodara, pa da bi u pogledu te knjige primili nešto što je nesigurno, a da to ne bi točno ispitali. Kod ovakih strogih mjera opreznosti nije se kod njih moglo dogoditi, da bi oni dopustili da se u Božju knjigu uvuče i najsitnija slovčana greška.

Islam je u duše svojih sljedbenika sa svojim zapovijedima unio ispitivački i kritičarski duh, koji traži da svako koji nešto vjeruje ili kaže, da to sa dokazima opravda. Svaki čin mora se temeljiti na jednoj istini, jer za sva djela treba i odgovarati. Kur'an kaže:

»Ako vi nešto otvoreno činite ili to u sebi skrivate, zato ćete pred Bogom odgovarati.«

NEDOSTIŽIVOST KUR'ANA.

Svemogući Allah kaže: »**Ako vi sumnjate u ono što smo Mi objavili našem robu (Muhammedu), pa vi dajte jedno poglavlje koje će mu sličiti. U to ime pozovite i vaše idole, kojima se klanjate mjesto Allaha. Dokažite vašu tvrdnju** (da Muhamed Kur'an od sebe govori i naučava) **ako istinu govorite. Ako to ne učinite, a to sigurno nećete učiniti, onda se bojte vatre paklenske, koja je za nevjernike spremljena, a čije je gorivo ljudi i kamenje«.**

Na drugom mjestu Svemogući Allah kaže: »**Reci (Muhamede): Kad bi se ljudi i džini sakupili da sačine nešto što bi Kur'anu bilo slično, tako šta ne bi mogli sačiniti pa makar jedni drugima pomagali«.**

Ovi nam ajeti jasno kažu da je Kur'an u svakom pravcu nedostiživ. U čemu se ta nedostiživost sastoji? U prvom redu ćemo istaknuti mišljenje nekih komentatora Kur'ana, a kasnije ćemo donijeti i izložiti svoje zasebno mišljenje.

Učenjak i komentator Kur'ana Nizamuddin-en-Nisaburi u svom tefsiru »Garaibul-Kur'ani ve regaibulfurbani« tumačeći prvi ajet što smo ga gore spomenuli doslovno ovo kaže: »Kad se govori o tome da je Kur'an nedostiživ, onda se ističu dva gledišta. Prvo je da je Kur'an ravan govoru rječitih i vještih govornika ili ih je nadmašio, ali u toj nadmašivosti nema nečega nadnaravnog; ili je ta nadmašivost u nadnaravnoj mjeri. Ovo prvo dvoje je netačno, jer svi ti vještaci na jeziku i vrsni govornici nastojali su pojedinačno ili zajednički da Kur'an imitiraju, ali u tome nisu uspjeli uza sve to što su se izlagali mnogim opasnostima, žrtvovali živote i imetak, i zapadali u razne nevolje i brige. Njihova odlučnost i ustrajnost išla je tako daleko da čuvajući svoj prestiž nisu priznali ni najveću istinu, a neistinu pogotovo nisu htjeli primiti. Pa ipak i ti najveći govornici i vještaci na jeziku konačno su ostali poraženi i svoj poraz su priznali.

Drugo gledište je koje kaže ako su izvjesni sastavljači dostigli taj vrhunac stilske savršenosti, kojima su se vješti govornici takmičili da Kur'an dostignu u njegovoj savršenoj stilskoj ljepoti, onda je cilj postignut, ali svi ti takmičari su odustali od daljnjeg natjecanja da svojim sastavcima dostignu kur'ansku rječitost usprkos svog žestokog otpora i želje da omalovaže to veliko i nedostiživo savršenstvo kur'anskog stila i riječi. Ako posmotrimo oba gledišta dolazimo do zaključka da je Kur'an apsolutno nedostiživ.

Ako se kaže odakle se može stvoriti zaključak da se nikada ubuduće neće moći dostignuti savršenost kur'anskog stila i riječi, kad se to do danas nije moglo polučiti, možemo jednostavno odgovoriti, da se više nikad neće naći gorljivijih takmičara, nego je to bilo u prvo doba kur'anske objave, kad se pod fasciniraju-ćom pojavom Kur'ana retorska vještina razvila do neviđenog savršenstva.

Prema tome kad se do danas i u danima največe govorničke gorljivosti nije mogao naći nikakav veliki retorski duh i genije, kojima je obilovao arapski narod, kao rijetko koji drugi narod na svijetu, onda je isključena svaka mogućnost, da bi se takav veliki takmičarski genije koji bi se mogao takmičiti u ljepoti i savršenstvu kur'anskog stila, mogao u budućnosti pojaviti. Ovo nam jasno i bistro potvrđuju riječi Svemogućeg Allaha koji u Kur'anu kaže: »**a vi to sigurno nećete moći učiniti«.**

Nedostiživost kur'anskog stila i riječi je vanredno zanimiva. Čovjek to može da osjeti i da se u toj ljepoti stila naslađuje i uživa, ali nema riječi da to kaže i opiše. Tu nedostiživost osjeća samo naša duša i u njoj se naslađuje.

(Nastavit će se.)

Opasnosti koje prijete razvitku arapskog nacionalizma u Iraku

Arapska individualnost — Irak i nacionalizam — Arapski nacionalizam je pitanje života i smrti svih Arapa — Evropska opasnost — Partizanstvo — Cionizam — Komunizam — Neprosvijećenost.

U Bagdadu je osnovan klub za jačanje i propagiranje arapskog nacionalizma. Ovaj veliki nacionalistički klub, koji je zapravo centar arapske nacionalne propagande nosi ime velikog muslimanskog vojskovođe Museuna-bin-Hariseta, koji se sa svojim junačkim podvizima u osvojenjima Mezopotamije i Perzije za vrijeme halife hazreti Omera jako proslavio.

Prigodom svečanog otvorenja novih prostorija ovoga kluba održao je jedan vrlo značajan govor irački patriota i šef cjelokupne nastave i narodnog vaspitanja u ministarstvu pro svjete Dr. Fadil beg El-Džemali. Da bi upoznali naše čitaoce sa pravim stanjem stvari ove mlade muslimanske zemlje koja čini velike napore da se u svakom pravcu podigne donosimo ovaj govor, kako ga je iznio bagdadski dopisnik kahirskog »El-Džihada«.

»Arapska individualnost se očituje u jednom jedinstvenom jeziku, mislima i moralnim vrlinama. Ovom velikom narodnom tijelu pripadaju svi, koji govore ovim jezikom, koji u sebi imaju vrline arapskog narodnog duha i njegova čudoredna naziranja, koji se napajaju na izvorima arapske nacionalne misli. Ovom narodnom tijelu pripadaju svi koji izgovaraju jedinstveni glas (slovo) »dad« i kite se i ponose slavom, pređima i plemenitošću svoje duše i svi koji su spremni da se žrtvuju za narod arapski. Geografske granice arapske domovine protežu se istočno od Perzijskog zaljeva pa do Atlantskog oceana na zapadu, od Indijskog oceana na jugu pa do gorskog lanca Taurosa na sjeveru. Svi stanovnici ovih krajeva nose i njeguju u sebi jedinstvene sklonosti, svi imaju jedan jezik, jednu vjeru i smatraju se jednim tijelom makar koliko bili jedni od drugih udaljeni.

Braćo! Irak je samo jedan dio velike arapske domaje, koga je kruti udes rastavio od matice. Irak mora opstojati samo onda ako se čvrsto veže za ostale dijelove arapske domovine. Ako bismo Irak prispodobili marljivo i radinoj ruci nema života dok se ne poveže sa glavom, srcem i ostalim dijelovima svoga tijela.

Braćo! Naše shvatanje današnjih prilika u svijetu, i potreba da razmišljamo o našoj budućnosti jasno sile nas da jasno i otvoreno rečemo da se Irak neće moći u budućnosti odhrvati ako svojski ne poradi u pravcu da se ujedini sa ostalim dijelovima svoje arapske domovine. Država, čije stanovništvo broji nešto više od četiri milijona ne može se uspješno takmičiti sa državama koje broje šesdeset, sedamdeset i stotinu milijona stanovnika ni u jednoj grani državnog života. Pitanje arapskog nacionalizma, braćo, nije pitanje u kome treba samo govoriti, nego pitanje o kome treba mnogo razmišljati i u djelo ga privesti, to je pitanje života i smrti ne samo Iraka, nego i svih arapskih zemalja. Mi se danas, gospodo, nalazimo na raskranici ili da pređemo na stvaranje jakog arapskog narodnog organizma pa da živimo sretni i uzdignute glave ili da izgubimo svoju svjetsku snagu koja je u historiji čovječanstva ispisala sjajne stranice i stvorila cvjetajuću civilizaciju.

Braćo! Svijet aeroplanskom brzinom naprijed ide a mi sjedimo. Čitamo svaki dan po novinama kako nasrtljivci evropski narodi provode svoju imerijalističku politiku u zemljama gdje žive slabi i nemoćni narodi. Hoćemo li i mi biti žrtva tih naroda. Dobio sam pismo zadnjih dana od brata Derviš El Mikdadije pa ću Vam ga ukratko ekseptirati.«

Iz svega što sam ovamo opazio vidim da Evropa želi da nas proguta, i da nam slobodu otme. Ako hoćemo da se spasimo toga moramo se riješiti svoje sporosti i žurno poći naprijed da predusretnemo ova nastojanja Evrope koja hoće da još u zadnjim momentima izkorištavajući neprosvećenost naših širokih slojeva da nas ekonomski zarobi nudeći nam razne privredne koncesije koje su po svojoj vanjštini laskave ali u njima leži ključa našeg budućeg zarobljavanja.

Uvjeti su za napredak i razvitak arapstva i arapskih zemalja odlični, samo treba u širokim narodnim slojevima razviti nacionalnu svijest i sve napore uputiti u pravcu prosvećivanja naroda. Naš narod teško trpi nevolje današnjice ali iste te nevolje vidimo da pritišću i prosvjećene zemlje kao Njemačku koja je danas jedna od najprosvjećenijih zemalja pa pored svih kriza tamo se vidi jedan veliki napredak u svakom prvcu. Da su svi narodi u Evropi mogli doći do ovako visokog stupnja kulture imaju zahvaliti svojoj probuđenoj nacioanlnoj svijesti koja je kod tih naroda razvila samosvijest i dovela ih u superiorniji položaj tako da zavladaju svim neevropskim narodima i nametnu im se za direktne ili indirektne gospodare. Jedan narod može se održati samo onda ako slijedi zakone privrednoga razvitka i ako životnu borbu junački prihvati nedopuštajući nikome da njegova privredna prava sruši i da ga smeta na tom polju borbe i opstanka.

(Nastaviće se.)

Kao Musliman dužan si pomagati ovaj naš jedini sedmični list.

Reforma školskih udžbenika u Bugarskoj

Bugarsko ministarstvo prosvjete u zadnje vrijeme posvećuje naročitu pažnju osnovnoj nastavi u bugarskim osnovnim školama. Kako je pitanje školskih udžbenika jedno od najvažnijih pitanja, tome se posvetila naročita pažnja, te je posebna komisija pretresla čitav rad u školi kao i njegove uspjehe koji su do sada postignuti u općem narodnom vaspitanju. Pitanje udžbenika je do sada bilo nesređeno te su džbenici bili privatnoga izdanja bez jednoobraznosti, pa se tako ni željeni uspjeh nije mogao postizavati.

Bugarski muslimanski list »Medenijet« koji izlazi u Sofiji donosi Uredbu koju je ministarstvo prosvjete izdalo u pitanju školskih udžbenika i školskih pomagala za nastavu.

Prema § 55. ove Uredbe imaju se početkom školske godine 1936./37. zavesti novi udžbenici, te je raspisan natječaj po kome se do početka slijedeće školske godine imaju izraditi školski udžbenici državnog izdanja. Od naročite važnosti po razvitak muslimana u Bugarskoj je činjenica, da se paragrafom 37. odnosne Uredbe propisuje, da sve udžbenike iz kojih se predaje u nedržavnim muslimanskim školama ima pregledati i odobriti Veliko muftijstvo. Nadalje imaju pravo podnijeti primjedbe na sva ona mjesta u udžbenicima, koja bi vrijeđala vjerske osjećaje narodnih manjina u Bugarskoj.

Ova Uredba primljena je među bugarskim muslimanima sa velikim zadovoljstvom naročito radi toga što se vjerskim vlastima daje pravo da ove udžbenike pregledaju, a nakon njihovog pregleda da sve stvari koje smetaju pravilnom odgoju omladine imaju izbaciti iz udžbenika.

Ovo je u životu bugarskih muslimana vrlo važan momenat i dokaz snošljivosti bugarskih vlasti i uvažavanja vjerskih osjećaja muslimana.

O tridesetgodišnjici smrti

velikog misirskog muftije i preporoditelja šejh Muahmmed Abduhata.

(Nastavak.)

Merhum Muhammed Abduhu kao vrstan pravnik i učenjak zauzimao je najodličnije položaje kako u državnoj upravi tako i u društvu. Uz položaj Velikog muftije zauzimao je i položaj člana vrhovnog zakonodavnog vijeća i bio predsjednikom njegovih sekcija, dalje je bio član velikog državnog vijeća, predsjednikom Muslimanskog dobrotvornog društva, članom visokog vakufskog vijeća, Društva za pomaganje ratnih udovica u Sudanu, članom uprave Azhera itd.

Ukratko, nije bilo dobrotvorne akcije ili nekog društva kojemu je bila cilj dobrotvornost, a da on nije bio ili predsjednikom, ili članom toga društva ili te dobrotvorne akcije. Zadnje njegovo djelo je bilo putovanje u Sudan u decembru 1904. godine gdje je boravio do početka januara 1905. godine. Putujući još u Asuanu snašla ga je boljetica, ali se ipak pridigao i kad je bio u Hartumu također se je osjećao bolesnim. Iza toga se povratio u Misir. Kad je tamo došao neprijatelji su ga bili obijedili, pa je bio razriješen dužnosti člana uprave Azhera. Poslije mu se bolest pogoršala, pa je konačno shrvan teškom bolesti za sva vremena napustio ovu dolinu suza 11. jula 1905. u Aleksandriji. Spletke reakcionara i podlaca kao mišad podgrizalo su duboke žile, dobro odnjegovane biljke koju je ovaj velikan bio zasadio. Mislili su, kad on napusti ovu dolinu, da će ta biljka usahnuti, ali mišad su otišla u nepovrat, da im više niko ni imena ne spomenu, a po vrtovima njegove velike i plemenite biljke orlovi raširenih krila oblijeću ne dajući, da više po tlima mišad gmiže i grize.

Njegov rad u Islamskom dobrotvornom društvu.

(El-džemijjetul-hajrijjetu.)

Jedna od najblagotvornijih ustanova koja je egipatskom narodu učinila neprocjenjivih usluga na kulturnom polju jest »El- džemijjetul- hajrijjetul- islamijjetu« ili »Islamsko dobrotvorno društvo«, koje je osnovano 1891. godine. Ovo je društvo osnovano pod teškim prilikama i teško je utiralo put svome napredovanju i razvijanju. Da bi se moglo što bolje razvijati, ukazala se je potreba da se na čelo ovoga društva stavi koja uticajna ličnost te je kao prvi predsjednik društva izabran vojni guverner Misira. Iza njega bude izabran predsjednikom Osman paša Tahir, iza ovoga Ahmed paša Sujufija. Za ovo vrijeme je društvo postepeno napredovalo i razvija se dok nije predsjednički položaj zauzeo njegov osnivač velik imam Muhamed Abduhu. On je upravu nad ovim društvom uzeo u maju 1905. Prihodi su bili maleni i društvo je moglo izdržavati vrlo mali broj škola. Kad je on stupio na čelo društva, ovo je imalo četiri škole, ali pod njegovim predsjedništvom društvo je naglo poraslo i krug njegovog rada se jako proširio. Prihodi su se nekoliko puta povećali te su za kratko vrijeme podignute dalnjih 8 škola. Prigodom proslave tridesetgodišnjice ovog velikog kulturnog radnika prisustvovalo je preko četiri hiljade učenika ovih škola, koji se izdržavaju iz sredstava »El- džemijjetul- hajrijjetu« i koje je osnovao veliki muftija.

To je jedna trećina od broja učenika koji pohađaju škole što se nalaze pod nadzorom ministarstva prosvjete.

Koliki je ugled ovo društvo steklo među misirskim narodom vidi se iz toga, što je poslije smrti velikoga imama za predsjednika ovog društva došao jedan od najuglednijih članova vladajuće dinastije, kasniji sultan Husejin. Izabran je od strane uprave ovog društva i on se toga položaja prihvatio da tako počasti uspomenu na velikog imama.

Muhamed Abduhuta nazivaju imamom.

Iza smrti velikog merhuma počeo ga je svijet nazivati velikim imenom »imam« li vođa. On nije uspostavio nikakav novi pravac u vjeri a ni u politici. Svo težište njegova rada počivalo je na tome da svijet povrati pravoj i istinskoj vjeri i udalji ga od raznih zabluda i priča. Njegovo nastojanje je bilo upućeno u pravcu učvršćivanja vjerskih istina, jer je on vjerovao da sve nesreće u koju su muslimani zapali dolazi do tuda što muslimani nisu pravo poznavali vjere. Od tuda je dolazila i ta slabost što su muslimani držali mnoge zablude kao da su sastavni dijelovi vjere.

Merhum Muhammed Abduhu je bio pravi voda i imam ljudima kako svojim ponašanjem tako i svojom nepokolebivom odanošću prema vjeri, kako u veličini svoje duše, tako i u darežljivosti svoje ruke i svojoj naklonosti prema sirotinji. To je jedna istina da je darežljivost vrlo rijetka vrlina kod vjerskih ljudi, a ta vrlina je velikog imama resila. On nije ostavio nikakvog materijalnog imetka svojih bližim rođacima, ali je muslimanima ostavio svoje učenike, koji nam rasprostiru plodove bujnih biljaka, koje je on sadio. Ostavio je svoje učenike, koji su slični havarijunima Isatovim, koji svijet upućuju na prav put i pozivaju ga da ih slijedi u njihovim vrlinama i u ljubavi za pravdom, u borbi za slobodom, sigurnosti i samostalnosti.

(Nastaviće se.)

JEMEN POMAŽE ABESINIJU SA ORUŽJEM.

Jemenski trgovci naročito se ističu pomažući Abesiniju sa dobavama oružja i hrane. Mjerodavni krugovi tvrde da je jedan naročiti izaslanik Abesinije otputovao u Jemen u važnoj misiji da bi jemenske trgovce organizovao kako bi nabavku oružja mogli vršiti u što većoj mjeri. U Jemenu je kupljena velika količina hrane i ratnog provijanta. Abesinski car je posebnim pismom jemenskim trgovcima izrazio svoju zahvalnost za njihovo pomaganje abesinske vojske.

MISIRSKI RADNICI ZA TALIJANSKU VOJSKU.

Iz Kaira javljaju, da su se u Misiru pojavili talijanski emisari koji misirske radnike pozivaju da idu na Abesinsko ratište obećavajući im velike nagrade. Narod se digao protiv ovih emisara i nedozvoljava im da se uopće pojavljuju. U više navrata su morale vlasti intervenirati kako bi ove talijanske emisare zaštitili od razjarene svjetine.

EGIPATSKI PRINC OTPUTOVAO U ABESINIJU.

Princ Ismail Daut otputovao je u Džibuti odakle ide u Adis Abebu da se stavi na raspoloženje abesinskom caru.

PROTJERANI TALIJANI IZ EGIPTA.

Francuski listovi javljaju iz Kaira da su tamošnje vlasti poduzele stroge mjere da spriječe sukobe između Talijana i domaćeg stanovništva. U nedjelju je došlo do žestoke tuče između Talijana i Egipćana. Radi toga je protjerano nekoliko Talijana. Talijanski poslanik izrazio je ovim povodom svoje žaljenje kod egipatske vlade.

Zaboravljeni sandžački muslimani

KROZ STARU TASKINU I OKOLO NJE...

Za grijehe počinjene pisanjem o njima odgovoraću savješću, a eventualno uvrijeđenim i dokumentima.

Iseljavanje iz Sandžaka svratilo je na sebe opštu pozornost, pa se o tome danas na svakom mjestu priča. Dosta priča, a vodi malo računa. Iskazuju se simpatije za Sandžak i tu se zaustavlja. Postavljaju se pitanja: šta da se radi. I samo postavlja-ju. Pročita se i po koja anemična poruka ovim zbunjenim ljudima:

Ostajte ovdje, sunce...

i tako sve sami početci, dok kod ovih malodušnih sumnjača polako i nesmetano dolazi klonulost, rezignacija. Ne čuju oni glas, ne čuju živu riječ — nemaju od koga. A groznica hidžretska trese. Zaneseni blagostanjima Turske, podignutim na jednu visoku i sumnjivu potenciju, neobaviješteni o istini prodaju oni imanja bud ni zašto. Slikaju se, možda prvi put, u šeširu ili kačketu, ovi bijednici, da vidi Kemal kako su uznapredovali. Na rastanku pozdravljaju se sa znancima i prijateljima da bi i ove po dolasku u nenaseljene dijelove Turčije lakše prevukli obećavajući im zlatna brda. A ovi jedva čekaju glas iz »spasonosnog vilajeta«. Odlaze ostavljaju djedovinu pitomu i sočnu koja s malo truda daje hljeba u izobilju, ostavljaju livade i šume, izvore studene i pitke ko mlijeko. Sve. Da bi obukli muhadžersku košulju... A upitate li te ljude zašto odlaze, odmahnuće rukom, neće vam znati reći. Ne znači to još da i razloga nemaju. Imaju, postoje oni, ima ih i previše, pa su se prelili, pretopili u nešto njemu nedokučivo da ih on analizovati ne može. A osjeća ih u vidu jedne gromade natovarene na nj, pa ga tište, kinje, a on, nesiguran, neodlučan stavlja na terazije da li da ostane ili da seli, pa uvijek pribjegava posljednjem tasu, jer nema ko da ga osvijesti, da ga poduči...

Predvečer, kad im na gumnima zahladi, kad počmu priče o brigama i nevoljama nazirete da i pored one dobrim dijelom urođene tvrdoglavosti, koju nam prišivaju, a koju mnogi neobaviješteni smatraju jedinim razlogom raseljavanja ima i gorkih istina:

— Došla meni pozivnica od stepenog suda, ama u mavenoj kuferti, ko nikad do tada, zatvorena, — počinje sijedi Eminaga jednu od stotinu priča, uvijek bolnu, mijenjajući samo ličnosti i nadleštva. Bogami streknuh oko srca mi ohladnje — nadovezuje i gleda sitnim zelenkastim očima, bojažljivo, sustežući se kad me pogleda, a i ipak željan da se povjeri...

Kroz »čečar« gamiže Osman. Njega ne »titulišu« sa aga. Kažu mlad je još, pa mu ostalo: Osman, te Osman. Nije ni došao a već se njegov slučaj komentariše. Tužan, sjeda. Smeten. Blijede mu oči, izvodnjele, a glas drhtav. Brazde mu na licu, nekako donje povijene karakterišu gmizavca. Na njemu zakrpljen »spučanik« sa sedefima.

— Kako je Osmane??...

— Zlo, pa eto ti...

— Što bolan, pita ga Nazif, komšija mu.

— Ama prodadoh brate i ono crne zemlje i kuću, sve...

— Pa?

— Pa nesreća moja, eto ti. Nemam sada gdje ostati, niti kuda ići. Jučer onaj Ramov čita knjigu Medove, kaže: u Turskoj žega, hala im ne valja, voda ne valja. Ništa im ne valja. Belaj, pa to ti je. Da do drva dođeš treba ti šest sahati. A u nas, eto ti ih pred nosom. Da luča goriš ne možeš ga sagoriti — prisjeća se Osman kasno, kad je već došao na prosjački štap. Ama da imam gdje i zašto kupio bih što njivice, napravio staćaru i jadio sa ono deset robâ.

— A šta ti bi pa prodade, pitam ga ja.

— Bogami brate ništa. Prodaše drugi pa i ja kažu: bolje će nam tamo biti...

I tako redom, do duboko u noć uz »crnu« prepričava se nepisana historija Sandžaka, a Eminaga uvijek završava: kako su ga bez njegova znanja postavili za »jetimskog« staratelja ili kako mu negdje u šerijatskom sudu podviknuli: »Pro vrata!...«

*

Analizirajući onu gromadu pod kojom brekću braća nam u Sandžaku dobićemo rezultate analize: doskorašnja labava sigurnost imovinska, a nešto prije toga i lična, riješenje agrarnih pitanja, osjetan nedostatak muslimana službenika, dezorjentisanog ovog dijela naroda zbog prilika koje su proigrale Sandžakom i ono najuolnije: haotično stanje u vjerskoj organizaciji i njezinom funkcionisanju, te način ophođenja sa najmirnijim slojevima narodnim. Sve to ima po malo udjela u ovom muhadžirskom pitanju.

Kao što vidimo pitanje zamašno, teško a ozbiljno, jer se naroda tiče. Rješavati se mora jer su to i naši i otadžbenički interesi. Treba pristupiti što prije, bez oklijevanja, jer ovaj zaludjeo narod ne čeka, njemu je selenje prešlo u običaj, pa ode. Kasno je kad ostanu prazni domovi. Treba tu dužeg i planskog rada oko eliminisanja tih uzroka. Ima ih za koje je potrebno samo malo volje i ništa više. Treba raskrstiti s oklijevanje i obzirima, ljudi su na ivicama, i ostavimo li ih samih, propašće. Dosta je više žrtava neukih za ćeif pojedinaca...

Prije nego što pređem na ono posebne pažnje vrijedno svratiću pozornost na zaposlivanje muslimana u Sandžaku. Dosada, to je išlo ispod minimuma na opštu štetu, jer je to bio jedan od najglavnijih razloga uspostavljanja punog kulturnog i duhovnog amalgamisanja muslimanskog i nemuslimanskih dijeloga našeg stanovništva. Rad agilnih ljudi stručno i univerzitetski obrazovanih u svim državnim, specijalno prosvjetnim i našim vjersko-prosvjetnim ustanovama donio bi trostruke koristi: Zaposlenju pojedinaca, jačanju jugoslavenske misli te osvješćavanju i napretku ovdašnjeg muslimanskog svijeta.

Poslije ovoga došao bi osvrt na rad naših vjersko-prosvjetnih ustanova na području južnog dijela Islamske vjerske zajednice. Mahom on je toliko reakcionaran da bi ga trebalo zapamtiti. Posljedica je to dosadašnjeg rada, jer rekao sam prije svojstveno je da nam i tradicija živi u krvi. Po selima ćete naći tragove ovakve najezde: u sudbinama porodica i pričama sirotinjskim...

Baš ovih dana iz puke znatiželje pratio sam razvoj jedne takve porodične drame tipične po rad ovih naših dušobrižnika i čuvara maloljetničkog i vakufskog dobra. Bilo je 1933. god. kada je ovdašnji prvostepeni agrarni sud po saslušanju svjedoka, uviđaju na licu mjesta, te prema drugim okolnostima riješio spor o pravu svojine zemljišta između Vakufskog povjerenstva u Plevlju i braće Meha i Sejda Kordića obrađivača spornog zemljišta još od turske vlade, tako da je ono i dalje ostalo starim obrađivačima po čivlijskom pravu. Godinu dana kasnije Vakuf moćan u ličnostima poslije podnijetog prigovora povraća svoju baštinu. Stvar se pričinjava punom mračnih zaključaka, ali ostavimo je. Presuda je izrečena, Vakuf je dobitnik. Vrijedno hvale, čuvaju se vakufska dobra. Dobro; pređimo na drugi čin, vidimo kako se i dalje čuvaju. Braća Kordići nisu se snašli u moru paragrafa izrečene im presude. Nisu vjerovali da im je i taj posljednji komadić zemlje oduzet. Posijali su semlju, oslobodili se, nevolja ih nagnala. Vakuf je ćutao tačno prognoski sve dok žito nije sazrelo, a onda je na usta svoga povjerenika zahtjevom svojim a nadležnim putem zatražio da se plodovi ovogodišnje žetve ustupe njemu, povjereniku mu, odnosno zakupcu pomenutih plodova jednom dosta bogatom trgovcu iz Plevalja, Kasno, poslije ovog zakulisnog zapleta obaviješteni su i zainteresovana braća o svojoj novoj nesreći. Ostao je posljednji izlaz: molili su i onim nadležnim putem kad se drukčije ne može da se ovi plodovi licitiraju javno, na licu mjesta kako bi i Vakuf profitirao, a i oni istupajući kao kupci možda u banci pozajmljenim novcem povratili svoju »nafaku«. Ovaj glas sirotinje zapao je u akta, valjda nije parafiran kao »vrlo hitan«.

I tu skoro jednoga dana izašli su radnici uglednog trgovca da kose muku sirotinjsku. Sijevnula kosa, a djeca zasula kamenjem. U njima se probudio onaj nagon postojanja, egzistiranja, naslutili su da im se oduzima zalogaj iz usta. Bogati trgovac donio rješenje: plodovi se imaju uručiti povjereniku Vakufa, odnosno zakupcu g. N. N. trgovcu iz Pljevanja, a druga se stranka upućuje na podizanje tužbe ako misli i uspjehu se nada. Tada, puklo djeci pred očima, poispadalo im kamenje iz ruku, proplakala, povukla se u staraćare. Trebalo je vidjeti te goluždravce u tuzi i očeve im kako tumaraju sumanuti iz sela u varoš, iz varoši kući, da ih uveče utješe obećavajući im hidžret u Turaku.

Eto takve su to, na oko gledane a u suštini bolnije i istinitije drame našeg propadanja, u kojima su uloge razdijeljene među same nas.

USPOMENE SE OSVJEŽUJU...

I narod neće da ćuti. Zucka, priča, hoće da provuče kroz uši čitavom svijetu način na koje se on, polako i na mahove, pegla. Jer svijet to ne zna...

Ne zna da je šerijatsko sudska vlast i svi Vakufsko mearifski poslovi, uglavnom, u rukama jedne te iste porodice, čiji su neki članovi davno kompromitovani »defraudacijama« da se učtivo izrazim...

Ne zna ili možda zaboravlja da je jedan iz te »Bogom pozvane« familije zauzimao nekakav položaj »člana Vrhov. muftijstva« nakon što je preko deset godina bio sekretar muftijstva odnosno šerijatskog suda u Plevlju, gdje mu je šef bio amidžić, pa kada je ovaj, amidžić mu otišao na viši položaj, reaktiviran je za šerijat. sudiju sreza Plevaljskog, kako bi otklonio opasnost da neko izvan ove koterije zauzme taj položaj i prozri u dotadašnji rad — i ako je taj reaktivitent imao gotovo pune godine za penziju, a njegove kvalifikacije nisu dosezale dalje od školskih kvalifikacija jednog osnovnoškolca, današnjeg gradiva osnovnih škola, t. j. svojevremene ruždije. Da ne ispane suviše uočljivo, napomenuću, da ih ovako i još slabije kvalifikovanih ima po Južnoj Srbiji u dobrom broju.

Malo ko zna za iščeznuća raznoraznih fondova, za vašarenje po knjigama i spiskovima onih koji su se nametnuli kao isključivo pozvani da daju smjer i ton radu u tim našim ustanovama.

Neko se ne bi ni nadao da su materijalni interesi vakufskih dobara i interesi masa narodnih zapostavljeni akšamlucima s novcem malodobnih, — izvinite, ali narod tako priča, — ali ni da je istina tako specifično laka, pa da odmah iskače, Ne baš odmah, ali zakoni prirode iako su spori, dostižni su...

Prošlogodišnja kontrola poslovanja ovdašnjeg šerijatskog suda djelimična i na preskok provedena obistinila je sumnje i nametnule nove. Za posljedne 2—3 godine računajući nečasnim tragom čuvara islamskog obraza i dostojanstva naišo se na »nepravičnost« u raznim oblastima poslovanja oko 170.000 din. Dalje se nije išlo... Pa zar nam i to nije dosta, ne pretskazuje li to kraj, zar nas ne huška da raskrstimo s uviđavnostima i obzirima. Valjda da ostanemo ravnodušni, da se pomirimo s tim da takvi, baš ti, i dalje ostaju na istim položajima, da skrnave vjersko-prosvjetni imetak. Ne! Bitisati treba, tražiti od nadležnih da se što prije suspenduju ovakvi i da se neposrednim uticajem naroda omogući popuna tih mjesta vrijednim i agilnim ljudima, pravim njegovim prestavnicima. Tražiti što hitniji pregled cijelog rada bivšeg muftijstva i šerijatskog suda kao i vakufskih povjerenstava. Kod ove kontrole trebalo bi jedno povjerljivo lice koje dobro vlada turskim jezikom, a poznaje i knjigovodstvo, naročito ono koje je bilo praktikovano kod bivših turskih uprava vakufa. Da se ovo protegne na cijelu teritoriju Skopljanskog Ulema-medžlisa jer se s razlogom može pretpostaviti da i tamo ima sličnih nepravilnosti. Treba poraditi na ostvarenju punog unificiranja ustava I. V. Z., jer će nam to donijeti samo dobra. Šteta što smo i do sada bili teritorijalno odvojeni nenadoknadiva je. A čudo je što smo uopće razdvojeni, kad ovdašnji muslimani jedva čekaju vezu sa svojim hercegbosancima, koji su trn u oku nedostojnim, samo nazvanim, nekim tobožnjim prestavnicima našeg elementa s juga. Znaju oni, tome se nadaju da će Bosna i na uštrb akomoditeta svojih, omogućiti, da jednom dođu na red i pitanja ovih krajeva... To neka joj bude imperativ.

Krvavac Džemil.

—o—

Pred arondacijom

OKRUŽNIH UREDA ZA OSIGURANJE RADNIKA — PODRUČJA SARAJEVSKOG I BANJALUČKOG UREDA TREBA PROŠIRITI.

Kako je poznato polovicom 1931. godine izvršena je arondacija Okružnih ureda za osiguranje radnika. Tada su neki Okružni uredi likvidirani i njihova područja dodijeljena preostalim uredima, od kojih je opet nekima oduzet jedan dio područja i pripojen drugim uredima. Tako je bilo i sa uređima u Bosni i Hercegovini. Mi ćemo se ovdje zadržati na uredima, koje smo u naslovu ovoga napisa istakli, jer oni i po svojoj administrativnoj podjeli zaslužuju, da se o njima progovori. Ovim uredima je oduzeto članstvo u većem broju, tako da oni danas teško životare, a ako bi privredna kriza još više potrajala, prijeti opasnost i njihovom opstanku, koliko radi preniske nadnice radnika, toliko i radi upravnih troškova, koji se znatno povećavaju, ako je članstvo maleno.

Sarajevski ured prije arondacije imao je oko 40.000 članova, a sada ima tek oko 30 hiljada. Banjalučki ured imao je preko 20 hiljada, a sada ima oko 15.000 članova. Prvom uredu oduzeto je dakle oko 10.000, a drugom oko 5.000 članova i time je prosperitet ovih ureda doveden u pitanje. Tu činjenicu potvrđuje rezultat finansijskog poslovanja, naročito u prvom polugodištu ove godine, u kojem su ova dva ureda, kao i ured u Tuzli, na čiji je račun oduzet veliki broj članova prva dva ureda, svršili sa osjetljivim deficitom. Istina cjelokupno poslovanje osiguranja za prvo polugodište svršilo je sa jednim ogromnim deficitom od oko 7 miliona dinara, što je rezultat preniske prosječne nadnice, zatim prevelikog davanja potpora i konačno radi prevelikih upravnih troškova.

Nedavno održana konferencija u Beogradu, došla je do zaključka, da se ima pristupiti novoj arondaciji područja pojedinih ureda, da bi se na taj način smanjili upravni troškovi radničkog osiguranja. Kako se saznaje u tu svrhu sazvana je i sjednica Ravnateljstva Središnjeg ureda za 23. oktobra 1935. Prema tome taj dan biće sudbonosan za neke urede.

U vezi s tim, mi kao javno glasilo muslimana smatramo svojom dužnošću, da se osvrnemo na ovo važno i aktuelno pitanje, pa smo slobodni iznijeti naše mišljenje i predlog, da se kod rješavanja pitanja arondacije Okružnih ureda vodi računa o onim uredima, koji imaju već gotove preduslove za opstanak i budući prosperitet. Po našem dubokom uvjerenju, Sarajevski i Banjalučki ured te uslove posjeduju. Njima treba dodijeliti svo područje, koje im po administrativnoj podjeli banovinskih područja pripada i kojim uredima gravitiraju radnički — industrijski centri. Treba stvoriti veće urede, sa širom samoupravom i odriješenijim djelokrugom rada kako samih Okružnih ureda kao centrala, tako i njihovih ekspozitura i povjereništava, kako bi interesenti na licu mjesta sve svoje poslove, sve dužnosti i prava mogli bez daljnejga realizovati. Jedino će se time postići prava svrha i cilj osiguranja, koje u nacionalnom životu, a napose u socijalnoj politici igra vidnu ulogu. Po našem mišljenju dva ureda za Bosnu i Hercegovinu su sasvim dosta, a prema istaknutim okolnostima, to bi bili samo uredi u Sarajevu i Banjoj Luci, koji se nalaze u sjedištima Banovina. Svaka druga kombinacija bila bi štetna i nepravedna.

Redukcija činovničkih plata, neće popraviti finansijsko stanje i spasiti radničko osiguranje, već bi to samo štetno utjecalo i na privredu i radničko osiguranje, koje je dužno privredu pomagati i omogućiti joj izlazak iz teške privredne krize. Mi znamo i to, da bi povećanje prosječne nadnice bio jedan od glavnih temelja za saniranje finansijskog stanja osiguranja, pa baš stoga treba i nastojati, da do toga dođe, a to će se moći samo onda, ako se privredi omogući da se ona popravi.

Osim toga spas osiguranja leži još i u što skorijoj provedbi osiguranja za iznemoglost, starost i smrt, jer je kod donošenja Zakona o osiguranju radnika to osiguranje služilo pri kalkulaciji prihoda osiguranja za podlogu, a ono se već punih 13 godina još uvijek ne provodi, pa stoga nije nikakvo čudo, da je radničko osiguranje došlo u jedno teško finansijsko stanje.

U interesu i privrede i samog radničkog osiguranja mi od svoje strane predlažemo, da mjerodavni faktori svoje odluke saglase potrebama osiguranja usko povezane sa privredom, te da te zaključke donesu na jednoj široj podlozi, prema smjernicama, koje smo mi naprijed istaknuli.

Apeliramo na sve mjerodavne, a napose na naše narodne pretstavnike, da socijalnom osiguranju, kao jednoj od najvažnijih grana socijalne politike posvete svu svoju pažnju, kako bi se ova tekovina što bolje unapredila, a nipošto upropastila.

Mi smo svjesni i toga da radničko osiguranje nije nikakvo tečevno preduzeće, već ono što prima to i izdaje svojim osiguranicima, a preko njih sav ukupljeni prihod povraća opet privredi. Za 13 godina, od kako postoje Okružni uredi, osiguranje je prikupilo i opet povratilo privredi preko 4 milijarde Dinara, a da ne govorimo koliko je suza utrlo najbijednijem i najsiromašnijem dijelu naroda — radnicima. Baš radi toga na ustanovu radničkog osiguranje netreba i nesmije se gledati prijekim okom, već nju treba svatko i u svakoj prilici pomagati.

KROZ ŠEHER - SARAJEVO:

VAKTIJA
Redžeb 1354. (1935.)

Broj dana	Dan	Oktober	Sunce izlaz s	Sunce izlaz m	Podne s	Podne m	Ićindija s	Ićindija m	Sunce zalazi s	Sunce zalazi m	Jacija s	Jacija m	Imsak s	Imsak m
21	Pet.	18	6	8	11	45	2	43	5	7	6	42	4	21
22	Sub.	19		10		45		42		6		40		20
23	Nedj.	20		11		45		41		5		39		23
24	Pon.	21		12		45		40		3		38		24
25	Utor.	22		13		44		39		2		37		25
26	Srij.	23		15		44		38		1		35		27
27	Čet.	24		16		44		37	4	59		34		28

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Kundurdžiluk ul. bu. 22. I.
Čekovni račun Poštanske štedionice Sarajevo br. 1600.
Broj 3. Godina 1. dne 18. oktobra 1935.

Obustavljamo slanje našega lista

Na 15. ov. mj. prestali smo da šaljemo naš list jednoj grupi poštov. čitaoca, koji nisu udovoljili našoj molbi i pozivu da uplate 3-mjesečnu pretplatu za list.

Ovaj put ćemo također obustaviti list drugoj grupi gospode, ako nam ne pošalju 3-mjesečnu pretplatu za list do kraja ove godine.

Zato molimo, ko nije poslao pretplatu, a želi dobivati list, da to odmah učini, kako mu se ne bi obastavilo daljnje slanje lista.

POPRAVCI DŽAMIJA.

Zadnjih dana Vakufsko povjerenstvo je temeljito popravilo Čekrčinu džamiju nadalje je popravljena munara Baščaršijske džamije, popravljena je i Duričak Hadži Ahmet džamija u Sagrdžijama a pristupilo se i temeljitoj rekonstrukciji Buzadži H. Hasan džamije u Logavinoj ulici.

KITABI RAHM. H. HFZ. MUSTAFA EF. ČADORDŽIJE.

Kitabi merh. H. Hfz. Mustafa ef. Čadordžića, nalaze se u Čekrčinoj džamiji pa pošto je to lijepa zbirka tih kitaba mogli bi oni, koje interesuju ovi kitabi, iste pogledati u Čekrčinoj džamiji.

NABAVKA ŠKOLSKIH KLUPA I TABLI.

Direkcija ženske gimnazije u Sarajevu nabaviće putem licitacije 40 komada školskih klupa i 10 katedri, 3 dvostruke table i 6 običnih klupa. Pismene ponude se primaju do 23. o. mj., a uslovi za ponudu mogu se vidjeti u »Narodnom Jedinstvu« br. 81. od 12. oktobra o. g.

PREMJEŠTAJI.

— Odlukom Ministra Prosvjete premještena je Hatidža Krajišnik učiteljica iz Gradačca u Omanjsku srez Dobojski, banovine Vrbaske.

— Odlukom Bana Vrbaske banovine a na osnovu zakona o činovnicima penzionisan je Suljo Jakirlić, služitelj XI. grupe sreskog načelstva u Glamoču.

—Ministar Prosvjete premjestio je Teufika S. Limića, učitelja iz Rudog, u Pagradinu, srez Livanjski.

— Odlukom Ministra Pravde premješten je g. Izet ef. Fazlić, druntovničar iz Mrkonjić Grada u Prozor, po potrebi službe.

KNJIŽEVNOST:

Poljoprivredni gasnik. — Izašao je 18. broj, koji već petnaestu godinu izlazi sa slijedećim sadržajem. Riječ uredništva, se-

damdeset i pet godina Križevačke poljoprivredne škole, ugledni nastavnici i đaci križevačkih poljoprivrednih škola, državni bakteriološki i serološki zavod u Križevcima, stanica za biljnu proizvodnju u Križevcima. Članci su popraćeni sa lijepim i praktičnim fotografijama iz oblasti poljoprivrede pa ovaj list preporučujemo našim težacima.

List izlazi dvaput mjesečno, a godišnja mu je pretplata 130.— dinara. Štampa se u Novom Sadu.

Naša ilmija i bitanje školskih udžbenika

Pitanje školskih udžbenika je kod nas postala vrlo aktuelna stvar skoro sve od Oslobođenja. Uzrok je tome što nemamo jedinstvenih udžbenika i što u udžbenicima raznih pisaca nailazi se na mnogo gradiva, koje ne odgovara ni pedagoškim principima, a s druge strane ne vodi računa o vjerskim osjećajima pripadnika pojedinih konfesija. Ovo pitanje se iz dana u dan povlači kroz našu javnost i nanosi nam puno štete u vaspitanju naše školske omladine, naročito one po osnovnim školama. U raznim prilikama i zgodama upozoravalo se na nedostatke ovih udžbenika i isticala se potreba da se školski udžbenici saobraze potrebama škole, da posluže kao pravo odgojno štivo za široke narod. slojeve amalgamišući sve vjerske i plemenski opreke svih Jugoslavena. Ovo se pitanje teško pomicalo sa mrtve tačke i to izgleda najviše s razloga što to diktiraju materijalni interesi izvjesnih izdavača. Ovo pitanje izgledalo je prije nekoliko mjeseci da je krenuto sa mrtve tačke, jer je ministarski savjet bio donio odluku da se raspiše natječaj za izradu jednoobraznih udžbenika za sve škole koje bi država u svojoj nakladi štampala. Raspisivan je natječaj za izradu ovih udžbenika te su dati rokovi autorima u kojem ih roku imaju izraditi i predati ministarstvu prosvjete na pregled. U koliko je ovaj rad napredovao to nam nije pobliže poznato, ali su svi izgledi da je taj rad zapeo zbog oštrog protesta izdavača.

Kako su ovi udžbenici največim dijelom vrlo nepodesni za našu, naročito muslimansku školsku omladinu, radi svog nezgodnog sadržaja koji ni malo ne odgovara ni pedagoškim principima ni interesima države kao cjeline, ilmija je u više navrata ovo pitanje raspravljala pa je konačno 10. o. mj. u prostorijama društva »Merhamet« održan sastanak ilmije, koji je bio vrlo dobro posiećen. Mora se samo osuditi da ovom sastanku nisu prisustvovali i oni viši, što je svakako bila njihova dužnost. Na sastanku, kome je predsjedao g. Muhamed ef. Tufo pretresena su sva pitanja koja se odnose na školu kao pitanje školskih udžbenika, svetosavske akademije, dječiji listovi koji su svojom sadržinom vrlo nepodesni za našu muslimansku djecu. Sva su pitanja u detalje pretresena pa je naročito konstatovano da bi trebalo zahtijevati od nadležnih prosvjetnih vlasti, pošto će bezuvjetno dugo potrajati rad oko izrade jednoobraznih udžbenika za sve škole, da se svi udžbenici privatnog izdanja povuku i zamijene se sa udžbenicima državnog izdanja koje je svojedobno štampala Državna štamparija u Sarajevu, a koji su na nečiji zahtjev povučeni. Konstatovano je da su ovi povučeni udžbenici po sudu priznatih pedagoških učenjaka vrlo zgodni i prikladni i da kud i kamo više zadovoljavaju od udžbenika privatnog izdanja. Također su i druga pitanja opširno raspravljana pa je konačno izabran jedan odbor komu je povjerena zadaća da izradi jednu rezoluciju, u ovom pravcu i podastre je Kr. vladi sa molbom da se ova pitanja koja su od nasušne potrebe za razvitak i napredak škole hitno i pravilno riješe. U odbor za rezoluciju je izabrana gg. Muhamed ef. Tufo, Muhamed ef. Mujagić, Munib efč Cerić, Hafiz Muhamed Pandža, Fehim ef. Handžić, Hafiz Mustafa ef. Mujezinović, Muhamed ef. Fočak Mustafa ef. Varešanović i Ragib ef. Mulić. Odbor se je sastao, te je donio rezoluciju prema zaključcima koji su stvoreni na širem sastanku. U uvodu rezolucije se kaže:

»Sarajevska ilmija u svoje ime i kao tumač želja i osjećaja sve ilmije okupljena na svom sastanku na dan 10. X. 1935. uzela je u pretres pitanje školskih udžbenika čija je odgojna štetnost po muslimansku školsku omladinu vrlo opasna.

Ilmija kojoj je povjeren vjerski školski odgoj muslimanske omladine u svom odgojnom radu nailazi na mnoge poteškoće kako u školi tako i van nje. Sa školskim upravama mora dolaziti do sukoba. jer po svojoj dužnosti, vjerski vaspitači moraju paziti da vjerski odgoj u svjetovnoj nastavi ne bude ni čim povrijeđen. A kod ovakovih školskih udžbenika vjerski odgoj muslimanske omladine mnogo trpi. Radi toga nema harmonije u radu vjerske i svjetovne nastave, koje se moraju međusobno upotpunjavati da bi se postigao dobar i valjan odgoj školske omladine, što mora biti i konačni cilj škole.

S druge strane vjeroučitelji kao vjerski vaspitači u školi izloženi su često puta nepravednim prigovorima roditelja, koji od njih traže, da u ovoj stvari poduzme neke korake, što je njima apsolutno nemoguće učiniti obzirom na njihov službeni položaj u školi.

Osim školskih udžbenika kao velika smetnja pravilnom odgoju muslimanske škol. omladine smeta i slavljenje raznih crkvenih svetaca što u opće nije u skladu sa radom škole, koja mora biti hram čiste nauke i rasadnik međusobne ljubavi svih građana Jugoslavije, koju treba razvijati u državnom i narodnom interesu.

Kad se u udžbenicima nalaze takove stvari koje vrijeđaju vjerske osjećaje jednog dijela građana i kad se u školi slave razni crkveni sveci kojima je mjesto samo u crkvi, onda škola pod takovim okolnostima ne može zadovoljiti svome postavljenom zadatku.

Dužnost je nas svih da radom u školi izbrišemo tragove dojučerašnjih nesuglasica koje su pod raznim utjecajima nastajale u našem narodnom životu. Radit oga ilmija, razmotrivši ova vrlo važna pitanja za naš narodni život, čvrsto vjeruje, da će Kr. vlada koja je sebi uzela u zadatak smirivanje narodnih duhova i ispravljanje svih počinjenih pogrešaka ovim našim opravdanim zahtjevima izaći u susret.

Odboru za izradu rezolucije stavljeno je u dužnost da ovu rezoluciju dostavi Kraljevskoj Vladi preko g. ministra saobraćaja Dr. Mehmeda Spahe.

Na ovom sastanku pokrenuto je i pitanje organizacije sveukupne ilmije, jer je konstatovano da dosadašnja pojedinačna udruženja ilmije, kao udruženje imama matičara, udruženje šerijatskih sudaca i udruženje ilmije »Mirkat« u Tuzli ne mogu zadovoljiti potrebe cjelokupne ilmije čiji je kulturni rad u našem muslimanskom elementu od presudne važnosti. Stavljeno je ovom odboru, koji je bio izabran da izradi rezoluciju, u dužnost, da stupi u dodir sa postojećim udruženjima ilmije kao i sa svom ilmijom u svima srezovima, gdje muslimani žive. Na sastanku je zamoljen g. H. Ali ef. Aganović, koji je kao član Glavnog odbora »Narodne Uzdanice« otputovao u Posavinu da među tamošnjim ilmijom ovo pitanje pokrene, te mu je dato puno ovlaštenje. Vjerujemo, da će ova akcija naše ilmije naići na puno razumijevanje kod svih pa ćemo o ovom pitanju u našem listu posvetiti naročitu pažnju.

Stupci »Islamskog Glasa« otvoreni su svima prijatnijima našeg napretka a naročito umoljavamo ilmiju da ovome pitanju posveti što veću pažnju.

Duhovitost i inteligencija muslimanki na korzu

Išao sam lagano Obalom jednog predvečerja. Bacao sam poglede na sve strane, jer me je interesovalo sve što se oko mene dešavalo. Najedamput je pored mene žurno prošla jedna skromno odjevena djevojka. Išla je iz škole i gledala zamišljeno preda se. Na nekoliko metara od nje čuo se smijeh, ne smijeh već urlanje i kikotanje. To je bio smijeh iz grupe gospođica u skupocjenim toaletama, kozmetičkim sredstvima poljepšanih i savremeno obrazovanih.

Kad su ove kokete došle blizu skromne, mlade djevojke ona je podigla oči, pogledala ih i kao prava muslimanka odgojena u lijepom islamskom duhu pozdravila ih (jer ih je poznavala) sa »selam alejkjum«. One joj na ovaj pozdrav nisu htjele odgovoriti, već su se počele još više smijati, a jedna više slična mačkari nego djevojci, rekla je što sam dobro čuo: »Glupača jedna, što me ne pozdravlja kako moda hoće, što će mi stari pozdrav«. Kad sam to čuo postao sam duboko potrešen i uzrujan. Upoređivao sam ovu skromnu djevojku, koju odgaja čestiti dom i lijepa islamska knjiga i one koje odgaja nažalost islamski dom i korzo. Ukazala mi se pred očima velika razlika.

One kao muslimanke smijale su se najuzvišenijem islamskom pozdravu, jer jadnice ne znaju koliko ljepote i Božije milosti krije on u sebi. Bolje bi im bilo da ne odu dva-tri put na korzo, već da ostanu kod kuće i razmisle šta znači lijepi islamski pozdrav: selam alejkjum, koji svojom sadržinom veže stotine milijona muslimanske braće i sestara u nerazdruživu i čvrstu zajednicu.*)

N. M.

*) Na ovu žalosnu pojavu koja se uvriježila među našim mlaćim svijetom osvrnućemo se u slijedećem broju.

RADNI ODBOR UDRUŽENJA ZEMLJOPOSJEDNIKA U SARAJEVU.

Na glavnoj skupštini udruženja zemljoposjednika održanoj 27./IX. o. g. izabran je novi radni odbor, koji se je konstituisao i to:

Predsjednik Ismetbeg Gavran Kapetanović, narodni poslanik. Potpredsjednik Nedžatbeg Sulejmanpašić. Tajnik Edhem Šahinagić. Blagajnik Mehaga Čomara. Bez funkcije: Dr. Husejn ef. Mašić, Ejub ef. Ademović, Muhamed H. Čurčić, Esad ef. Mašić i Ibrahimaga Turnadžić.

Istaknuti nam je, da je udruženje do sada postignulo zamjerne uspjehe u svome radu i organiziranju bivših zemljoposjednika u B. i H.

Prigodom ove glavne skupštine iznešen je predlog od strane odbora, da se pristupi osnivanju posjedničkog fonda, koji predlog je jednoglasno i prihvaćen.

Svrha i cilj fonda biti će, da se bivši zemljovlasnici, koji su ostali bez životne eksistencije pomognu tako, da udare temelje novom životu svojemu i svoje obitelji, da ne padnu na teret svojoj zajednici, niti ikome i tako se spasu od proleteriziranja u svojoj pradjedovini.

Edhem Šahinagić.

IZVALJIVANJE NIŠANA PO GROBLJIMA.

Unazad nekoliko vremena učestalo je izvaljivanje nadgrobnih spomenika — nišana — u pojedinim grobljima i skoro na svim stranama grada, a naročito je taj slučaj učestao u groblju na Pirin-brijegu. Ovo izvaljivanje nišana i oskrvljavanje grobova čine djeca iz okolnih kuća, a to je tim još bolnije što to čine naša djeca. Pitamo Vakufske vlasti u čiju kompetenciju ovo spada, šta misle poduzeti u ovoj stvari. Ovo oskrvljivanje grobova i nanošenje štete trebalo bi ispitati i počinitelje najstrožije kazniti, a to će se moći učiniti samo tada, ako vakufske vlasti postave čuvare grobalja uz minimalnu platu bilo da bi se neko htio primiti te dužnosti iz obzira poštovanja prema umrlim. Samo bi trebalo što hitnije tome zlu stati na kraj.

POLITIČKI PREGLED:

Pitanje novih izbora

Od kraha autoritativnog režima bankrotiranih radikalskih renegata, te obrazovanja vlade Dr. Stojadinovića sa misijom da zavođenjem demokratskog kursa stiša duhove, pitanje novih poslaničkih izbora nije skinuto sa dnevnog reda. Ovo pitanje najprije je postavila opozicija, koja je u svojoj rezoluciji iza petomajskih izbora donijela zaključak da neće sarađivati sa onim poslanicima iz sadanje većine koji svoj mandat duguju policiji i žandarmeriji. Zahtjev za nove izbore opozicija je ponovila i prilikom konzultacija oko obrazovanja nove vlade. No i bez toga ovo pitanje samo po sebi se nameće kao aktuelno.

S početka općenito se je mislilo da Dr. Stojadinović ima u džepu izborni mandat, jer se je računalo da njegova vlada sa demokratskim pogledima neće moći raditi sa poslanicima fašističkih nazora.

Međutim prije nego će se vlada i pojaviti pred skupštinu, mnogi poslanici prevrnuli su svoje kabanice i sklonili se pod njezin skut od straha da ne budu najureni. Vlada je predpostavljala da veliki dio poslanika koji su se vezali za zemaljsku listu g. Jeftića, nisu to učinili iz neke naklonosti prema nosiocu te liste koliko iz ljubavi prema poslaničkom mandatu kojeg im je ovaj mogao pribaviti preko svog ministra policije. Ta pretpostavka pokazala se je tačna i stvorena je jedna poslužna parlamentarna većina sa kojom vlada može da radi.

Pošto je ta većina izglasala sve što je vlada od nje tražila, skupština je poslata na odmor da se malo pribere. Iza toga nastupile su nove prilike. Neki poslanici došli su do sebe i okuražili se da provedu neke posebne akcije, saznavši da vlada nema izbornog mandata od čega su se u prvi mah bili uplašili. Među šefovima koaliranih vladinih stranaka postignut je konačni sporazum i obrazovana je jednostavno guvernamentalna stranka pod imenom Jugoslovenska Radikalna Zajednica. U duhu toga provedena je i rekonstrukcija kabineta, tako da on sada predstavlja jednu homogenu cjelinu. Ta okolnost bar za neko vrijeme izgleda da je potisnula sa dnevnog reda mnogo neriješenih pitanja, kao i aktuelnost novih parlamentarnih izbora. Ta pitanja vlada odlaže da bi mogla dobiti vremena za organiziranje svoje stranke. Kada formiranje J. R. Z. bude završeno, prema izjavama nekih ministara, čini se, da će vlada prije svega provesti općinske izbore, kako se nebi zatekla nepripremljena i iznenađena u parlamentarnim. Preko sadašnjih općinskih uprava postavljenih po bivšem režimu, provoditi poslaničke izbore, bilo bi vrlo opasno i po skromne i čedne demokratske tekovine riskantno. Toga je svjesna i vanparlamentarna opozicija, pa uvažava opreznost vlade prema kojoj se drži dosta lojalno i pokazuje zadivljavajuće strpljenje. To strpljenje mi preporučujemo i drugim dobronamjernim građanima a na vladu apelujemo da požuri sa donošenjem obećanih političkih zakona, kako bi smirila skeptičnu javnost i razsvijetlila neizvjesnost. To činimo, jer smo skloni da vjerujemo, da je vlada na dobrom i pametnom putu.

»Islamski Glas« kao jedini informativni i obavještajni muslimanski list, dužan je da ovo iznese pred svoje čitatelje i da ih upozori na svaku okolnost. Mi smo prožeti željom, da se u našoj zemlji učvrsti i od svake opasnosti osigura demokratski način vladavine, pa vjerujemo da će to vlada g. Dr. Stojadinovića do kraja izvesti.

E. B.

Veličanstven doček dr. M. Spahe u Tuzli

U petak 11. o. mj. došao je po prvi puta iza izbora g. ministar saobraćaja r. Mehmed Spaho u Tuzlu, gdje mu je priređen veličanstven doček.

Tuzlaci su vođu Muslimana Dr. Spahu dočekali radosna srca i sa suzama radosnicama na očima. Dr. Spaho, koji je prije izbora bio gonjen od policijskih vlasti, a od naroda i tada srdačno dočekivan, sada je došao u Tuzlu u triumfu jer je pobijedila ona velika ideja za koju su se Muslimani borili zajedno sa svojim vođom Dr. Spahom. Tuzlaci su pretrpili najveći teror kao i svi drugi koji su se borili za pobjedu ideje bratstva, jednakosti i istinske jugoslavenske misli, ali su hrabro izdržali.

G. Dr. Spaho stigao je preko Loznice i Zvornika u Tuzlu uz pratnju nekoliko svojih prijatelja.

U selu Kalesiji dočekala je velika masa naroda dra Spahu. Na granici tuzlanskog sreza dočekali su ministra sreski načelnik, načelnik Tuzle, pretsjednik tuzlanskog odbora JRZ i mnoge druge ličnosti.

U Simin Hanu dočekala je ministra velika masa naroda sa potpredsjednikom V. Žuenićem na čelu. Pet godišnja djevojčica Atija Arpadžić predala je g. dru Spahi divan buket ruža.

Povorka automobila, fijakera i konja krenula je u Tuzlu, gdje je stigla u podne. Na ulazu u grad 10.000 ljudi dočekalo je dr. Spahu urnebesnim klicanjem. Zrakom su odzvanjale prangije. Načelnik Tuzle g. Hasan Pašić pozdravio je g. ministra:

— G. ministre! Pozdravljam Vas u ime birača sreza tuzlanskog i to onih 15.000 koji su neustrašivo pred terorom za Vas dali svoje glasove, kao i u ime onih mnogobrojnih, koji su bili silom spriječeni od glasanja, koji su bili zatvarani, proganjani i kojima su uništavane egzistencije. Došla je promjena toga nečuvenog režima, došlo je vrijeme da i mi u svojoj državi možemo slobodno disati i da i mi poslije toga vremena možemo osjetiti da smo ravnopravni sa onima, koji su na riječima bili veliki patrioti i koji su pod firmom patriotizma proganjali i zatvarali nas, koji su nas nazivali antidržavnima, jer nismo bili uz njih. Mi smo uvjereni, da ćete g. ministre, za uvijek onemogućiti takove patriote i osigurati jednakost svima i dovesti državu do napretka i blagostanja. Kolika je ljubav prema Vama našem dragom vođi i državniku nije potrebno isticati. Najbolje dokazuje ovaj doček vaših prijatelja i pristaša a naročito našeg čestitog i napaćenog težaka, koji je pohrlio danas ovamo da Vas pozdravi i čestita Vama kao i svima našim prijateljima na korisnoj saradnji u današnjoj vladi, kojoj je na čelu g. dr. Stojadinović (klicanje živio), čija prva djela dokazuju da će se vlada u svom radu voditi principima jednakosti svih građana.

Gospodine ministre, Vaša Tuzla, koja Vas voli i kojoj ste vi stari i prokušani prijatelj, srdačno Vas pozdravlja sa najljepšim željama i kliče: dobro nam došao!

Na pozdrav odgovorio je dr. Spaho sa nekoliko toplih riječi zahvalnosti, a zatim se htjelo nastaviti u mjesto automobilima. Međutim masa je bila tako gusta da su svi morali pješke do stana načelnika Pašića. Oko 1 sat dr. Spaho i pratnja pošli su u džamiju na džuma-namaz, ali od silnog svijeta morali su se vratiti i klanjati u stanu načelnika. U 1 i po bio je ručak kod g. Pašića.

U 2.30 održan je na pijaci veliki zbor, na kojem je učestvovalo 15.000 izbornika.

Zbor je otvorio načelnik Pašić. Poslije govora dra Dušana Đerića uzeo je riječ dr. Spaho, koji je između ostaloga rekao:

— Nemojte mi zamjeriti što nisam prije došao. Bilo je mnogo prečih državnih poslova, koji su se morali posvršavati. Došao sam među vas da vas vidim i ispunim obećanje dano vam prije izbora, kad vam kazah, da je sila i bezakonje kratkotrajno i da ću vas ubrzo posjetiti. Tuzla u kojoj sam ja kandidovan podnijela je nezapamćen teror i bezakonje kao nijedan drugi srez u državi. Mene je trebalo srušiti i ja se nisam smio izabrati. Ali ipak vi ste dali svoje glasove i izabrali me za poslanika i to tako kao niko u državi. Ogroman broj od 18.000 glasova koje ste vi dali za mene, sve prijetnje i nezapamćeni teror nisu mogle da vas odvrate. A nasilnici da umanje našu pobjedu izvršiše falsifikat od više hiljada glasova, ali ništa nije pomoglo. Ubrzo im dođe kraj. Želja naroda ne dade se ugušiti. Došla je nova vlada na čelu sa mudrim g. dr. Stojadinovićem a u kojoj i mi surađujemo. Nastala su bolja vremena i vi ste u ovo par mjeseći osjetili blagodati nove vlade, koja hoće da uzakoni slobode koje već uživate, da uvede jednakost za sve građane. A garanciju za to pružaju istaknute ličnosti dra Stojadinovića i dra Korošca.

Prelazeći na JRZ dr. Spaho kaže: Naši protivnici šire glasove, da je dr. Spaho prešao u radikale. Braćo, to nije istina. Mi smo napravili sporazum sa radikalima i Slovenskom ljudskom strankom i stvorili jaku organizaciju JRZ, koja ima demokratske principe. Vi ste o tome čitali iz novina i budite uvjereni da vas neće niko prevariti. Stvaranje velikih političkih partija korisno je za našu državnu cjelinu i za naš narod. Ja vas pozivam da ovdje otvoreno reknete jeste li za to (urnebesno klicanje: Jesmo!). Još nekoliko riječi radi obavještenja. Uvjeravam vas da se prošlo zlo neće više povratiti i da vam slobode niko više neće oduzeti.

Sa ovim završavam i zahvaljujem se na veličanstvenom dočeku. (Burno klicanje, koje traje 5 minuta).

Govorili su zatim Kostić iz Bijeljine, koji je nazvao Spahu vođom Bosne ponosne a ne patvorenim i silom nametnutim. Zatim su govorili Petar Perić, seljak Petar Mitrović i drugi, pa je zbor u potpunom redu završen, uz neprestno klicanje dr. Spahi i Jugoslaviji.

Od 5—6 sati primao je dr. Spaho u sreskom načelstvu deputacije. U 6 sati bila je svečana sjednica općinskog vijeća.

U Tuzli je ostao dr. Spaho jednu noć, a u jutro je proslijedio put kroz Posavinu.

Pretplatu za naš list pošaljite ček. uplatnicom. Godišnja pretplata je 72 Din, polugodišnja 36 Din, a četvrtgodišnja 18 Dinara.

Mostar pred jednom rijetkom svečano-tužnom proslavom

(Povodom otkrivanja spomen-turbeta pjesniku Osmanu Đikiću.)

Mostar, sredinom oktobra.

Još samo nekoliko dana, pa će se u našem kršnom Mostaru obaviti jedna svečano-tužna proslava. Obaviće se otkrivanje spomen-turbeta velikom sinu grada Mostara i pjesniku Osmanu Đikiću. Pretprošle godine konstituisan je odbor na čelu sa poznatim nacionalnim i javnim radnikom i publicistom g. Smailbegom Čemalovićem, kome je bio zadatak, da se povodom dvadesetgodišnjice smrti dragoga Osmana podigne spomen-turbe u haremu preko puta Karađozbegove džamije (na najistaknutijem predjelu Mostara) i da se njegove kosti prenesu iz carinskog harema. Ovaj odbor, u koji su ušli pored ostalih i gospoda Mustafa Alikalfić prof., Vehbija Imamović prof, Salih i Hasan Čišić profesori, tu svoju lijepu zamisao privo je u djelo. Odmah se je počelo sa radom i uskoro je podignuto spomen-turbe, koje je pokretače stajalo mnogo žrtava. I prošle godine trebala se obaviti svečanost prenosa kostiju i otkrivanje spomen-turbeta. Ali tada se je dogodilo nešto najstrašnije, što nas je sviju potreslo do dna srca. Od neprijateljske ruke, kada se najmanje nadao, poginuo je naš ljubljeni Kralj, naš najveći Otac, najveći prijatelj nas muslimana — Kralj Ujedinitelj Mučenik. Zbog toga nemilog i neočekivanog događaja ova mostarska tužno-svečana priredba se i odgodila. Sada poslije godišnjice smrti ljubljenog Kralja Mučenika, eto uskoro obaviće se otkrivanje spomen-turbeta.

»Zahvalnost potomstva jest najbolji potstrek za nove žrtve i pregnuća!« Ova vječna iskra, koja je u historiji kulturnih naroda stvorila epohalna i čudesna djela kadra je bila pokrenuti i nas građane na svoju dužnost. Mi, Mostarci, koji smo mnogo griješili od Oslobođenja svojom indolencijom zbog nerada za ideale, jer sljedstveno svojoj tradiciji ne nastavismo rad u narodu za narod i njegove nove ideale, pdigosmo eto, iako kasno, ali ipak časno spomen-turbe, — našem dragom Osmanu Đikiću.

Iako je ovaj spomenik, koga zahvalni Mostarci podigoše, najljepši je od svih, koji se nalaze nad ovdašnjim domovima naših umrlih, ipak prema djelima i ličnosti našeg velikog pjesnika Osmana, skroman je i malen. Skroman je i malen je, ali najjača karakterna osobina dragog nam Osmana, daje nam i prava, da ovu skromnost baš na grobu iskažemo, jer veliki rahmetlija, iako bijaše u svom nacionalnom radu najveći gorostas među sljedbenicima bijaše istodobno i najskromniji među svima njima, pa na ovom spomen-turbetu bila bi najdivnija dopuna kada bi na njemu pisalo: »Skromno — najskromnijem — zahvalni Mostarci!« Osim toga dužnost nam je da znamo i to, da kao što se ljudi ne cijene po znanju i materijalnom bogatstvu, tako se ni mrtvi ne cijene po grobovima, već i jedni i drugi po djelima svojim. Zbog toga značaj i vrijednost ovoga spomenika nalazi se baš u tome, što ga ne podiže on sam sebi za života, jer on podizaše duhovne spomenike u srcima naroda i omladine svoje, već da podiže narod i njegovi prijatelji i drugovi iz zahvalnosti za njegova velika i nesebična djela. Ovo spomen-turbe neka bude nama i potomstvu našem, novi potstrek za dalnja pregnuća, jer otadžbina, sada više nego ikada, treba ljudi od zanosna srca, srca Osmanova, srce koje osjećaše svu tugu i radost svoga naroda, a naročito nas muslimana, srca nama trebaju ovoga pjesnika, jer mu ono ne dade stotinama noći prospavati, brinući se o sreći svoga naroda, svoje braće muslimana.

Ljudi nam treba, jer bez ljudi i džamije i ostali hramovi Božji ostadoše pusti. Treba nam ljudi životvornih djela, koji će čeitinom svoga plamenog karaktera sa proročkom neustrašivošću poći, da izvedu narod iz vrtloga.

Organizirajmo našu omladinu i spremajmo se. Radimo više i bolje za svoj narod i njegove ideale, jer riječima se ne odužuje ni dragom Osmanu, a još manje domovini našoj. Radom i to intenzivnim radom odužujemo se dugova domovini, jer smo mi postali teški narodni dužnici. Banke svoje mjenične dužnike progone, tuže i robe, a dužnike narodne niko kao da i ne poznaje.

Dragi pjesniče Osmane, mi omladinci ti se zahvaljujemo, da stazu tvoga životnog rada nikad ni na samrti nećemo napustiti. Tvoj spomen biće i u našim živim srcima. Rahmet ti duši!

Kada će se proslava održati javićemo blagovremeno, da bi prijatelji i poštovaoci dragog nam Osmana iz drugih mjesta bili obaviješteni, kako bi mogli na vrijeme doći na proslavu.

Hamika Ajkić.

OTVARANJE DRUGE APOTEKE U VISOKOM.

U »Narodnom Jedinstvu« službenom glasilu Drinske banovine izašao je natječaj za otvaranje apoteke druge po redu u gradu Visokom. Uslovi za otvaranje mogu se vidjeti u »Nar. Jedinstvu« od 12. o. mj. broj 81.

Molbe za otvaranje apoteke primaju se do 10. novembra o. g.

„ISLAMSKI GLAS“ moći će uredno izlaziti, ako njegovi čitaoci budu uredno plaćali pretplatu. Zato uplatite odmah pretplatu za list.

Halifa Hazreti Ebu-Bekir

(Nastavak.)

Pošto su Ensarije, koji su pripadali plemenu Evs vidjeli šta je učinio Bešir i kako gledište zastupaju Kurejševići, pa kad su još vidjeli da pripadnici plemena Hazredž traže da se za glavara države izabere Sa'd-bin Ubade rekoše jedni drugima — a među njima se nalazio i Usejd-bin-Hudajr, jedan od njihovih vođa — ove riječi: »Kad bi vlast jedamput prešla u ruke Hazredža, oni bi se uvijek isticali iznad vas i oni te vlasti nebi s vama dijelili. Držite se i iskažite vjernost Ebu-Bekiru«. Dignu se bez oklijevanja i Ebu-Bekira priznaju za halifu. Sakupljeni narod pređe preko želja Sa'dovih i njegova plemena Hazredž da bi oni uzeli vlast u svoje ruke, pa počne pristupati i pridolaziti sa svih strana pred Ebu-Bekira izričući mu svoju vjernost. Stiska je bila tako velika da je svijet počeo gaziti i preko samog Sa'da, koji je bio bolestna i nije se mogao dignuti sa svoga mjesta. Čitavo stanovništvo Medine izrazilo je vjernost Ebu-Bekiru i priznalo ga za halifa u dvorištu Benu-Saide osim hazreti Alije i onih koji su s njim bili, jer se oni nisu ni nalazili u dvorištu pošto su bili zabavljeni spremanjem Božjega Poslanika za ukop.

Ovako se svršio izbor Ebu-Bekirov za prvog halifu, jer su mu svi muslimani izrazili svoju vjernost i izabrali ga. Ebu-Bekir bijaše tada najodličniji ashab ili drug Božjeg Poslanika u Medini. Hazreti Alija se ustezao šest mjeseci da hazreti Ebu-Bekira prizna za halifu sve do smrti svoje žene Fatime. Svijet je bio naklonjen hazreti Aliji, dok je bila živa njegova žena Fatima, kći Božjeg Poslanika. Pošto je ona umrla, svijet se počeo okretati od Alije, pa je on zatražio da se izmiri sa Ebu-Bekirom i da mu izrazi svoju vjernost. Poručio je po Ebu-Bekira da mu dođe i posjeti ga, ali da sa sobom nikoga ne vodi, jer mu je bilo neugodno da toj posjeti prisustvuje hazreti Omer.

Omer je rekao Ebu-Bekiru: »Bogami nećeš im sam unići.« Ebu-Bekir je odgovorio: »Šta će mi učiniti, idem ja sam do njih«. Ebu-Bekir je došao Aliji, koji je bio u društvu sa svojom najbližom okolinom. Alija je proučio šehadet-kelimu i rekao: »Mi znamo, Ebu-Bekire, tvoje vrijednosti i vrline i što ti je Bog dao. Želimo da ti se dobra što ti ih je Bog dao održe. Samo ti si prema nama samovoljno postupao, a mi smatramo da imamo više prava na ovaj položaj radi srodstva sa Božjim Poslanikom«. Dok je Alija govorio ove riječi Ebu-Bekiru, njegova se brada bila orosila suzama. Zatim je Ebu-Bekir rekao: »Bogami, za srodstvo Božjeg Poslanika želim da vežem i moje srodstvo«. Pošto je Ebu-Bekir svršio svoj govor rekao je Alija Ebu-Bekiru: »Obvezujem se, da ću ti večeras izreći svoju prisugu vjernosti. Kada je Ebu-Bekir klanjao podne popeo se na minberu pa pošto je izrekao šehadetkilemu spomenuo je držanje Alijino, njegovo izostajanje da prizna izbor i izreče vjernost te zapreke radi kojih to nije učinio. Zatim se Alija digao i veličao Ebu-Bekira i istakao da ga nije vodila nikakva mržnja prema Ebu-Bekiru radi toga što ga je Bog podario sa tim odlikovanjem, samo da je smatrao da ima više prava na to. a Ebu-Bekir da je tu samovlasno postupao, pa za to se on povukao. Ova Alijina izjava je bila sa zadovoljstvom primljena, jer su ga svi muslimani volili i bili su mu bliski.

EBU-BEKIROV PRVI GOVOR.

Pošto je Ebu-Bekir izabran i pošto su svi izrazili svoju vjernost i odanost digao se Eebu-Bekir i održao govor u kome je rekao: »Ljudi, uzeo sam vlast nad vama, a ja nijesam najbolji između vas. Ako budem dobro radio pomozite me, ako se udaljim i skrenem ispravite me. Istina je povjerenje, a laž je izdajstvo. Slabić je među vama jak, dok bude tražio i uzimao svoje pravo. Snažan i moćan kod mene je slab sve dok od njega ne uzmem ono što je dužan dati. Nijedan od vas neće napustiti borbe, jer ko napusti borbu Bog će ga poniziti. Pokoravajte mi se dok se ja pokoravam Bogu i Njegovu Poslaniku. Ako ne budem Bogu pokoran i poslušan onda niste dužni da mi se više pokoravate. Klanjajte namaz i Bog će vam se smilovati.« Ove su riječi bile pravac, koga se on potpuno u svom hilafetskom pozivu držao. Poučio je i obavijestio muslimane o njihovim dužnostima i naglasio, kako treba da ga pomažu i da je to njihova dužnost. Upozorio ih je da ga trebaju ispravljati ako se udalji od istine i pravičnosti. Ove su riječi bile najjača podloga za slobodu riječi i zbora. Dao mi je obavezu da će svima jednako pravedan biti i da ga moć i snaga nekog silnika neće nimalo smesti da pribavi pravdu nemoćnom, a tako isto ga neće smesti slabost nemoćnog i obespravljenog da bi ga zaštitio pred silnikom. Bodrio ih je na borbu bez koje nisu mogli osigurati svoj opstanak. Rekao im je da je on halifa da izvršava propise šeriata, a kada se oni od njega okrenu i udalje a u tom slučaju da im se neće pokoriti.

(Nastavit će se.)

Za našu djecu

DIJETE.

Neko dijete skoči jedamput u rijeku, pa kako nije znalo plivati počne da se davi. Pokraj njega putem je prolazio jedan čovjek i dijete ga zamoli da ga spasi i iz vode izvuče. Čovjek se uputi prema njemu i počne ga ružiti što je išao u rijeku kad ne zna plivati. Dijete mu rekne: Čovječe, najprije me spasi od smrti, pa me onda ruži i karaj.

Pouka: Kada vidimo da se je naš prijatelj našao u teškoj nevolji, onda mu treba odmah priteći u pomoć i spasiti ga. Pošto ga spasimo i pomognemo mu, onda ga treba savjetom pomoći i uputiti ga da ne čini ništa što bi moglo prouzročiti zlo i unesrećiti ga. Zato kad počinjemo neki posao raditi trebamo dobro promisliti kako ćemo taj pošao moći svršiti.

ZEČICA I LAVICA.

Zečica se jedamput hvalila lavici pa među ostalim rekne: Ja svake godine izrodim mnogo zečića, a ti u svom životu porodiš svega dvoje ili troje. Lavica joj odgovori: Pravo govoriš, jedno je ali je lav.

Pouka: Iz ove pričice treba da se poučimo da ne trebamo paziti na ono čega ima mnogo, a malo nam koristi daje, nego treba paziti i cijeniti ono što je vrijedno, pa makar ga i malo bilo.

MALI PIJETAO I KOKA.

Kukuriku svoju pjesmu
Na bunjištu mali p'jeto,
Pa sletio na panj truli
I krilima zaklepeto.

Amo moje mile koke
Da znate samo šta je,
Naša »bjelka« veliko je
Ko guskino sn'jela jaje.

To je čudo nad čudesi,
I crvene još je boje,
Tako šta se r'jetko desi
U tri carstva koke moje.

Iz njega se izleći će
Ja vam velim, znajte eto,
Ili puran, ili paun,
Ili ko ja velik p'jeto.

Sarajevo. Rudolf barun Maldini.

ALLAHU EKBER.

Po azurnom sjajnom nebu
Bezbroj zlatnih zvjezda tone,
Mjesec plovi i smješi se
Na br'jegove i poljane;
Svud tišina, svako snije.
Samo mlada pjesnikinja
Puna čiste poezije,
U zanosu pjesme vije
Silnom Tvorcu Vasione.

Sred poljane ona stoji,
Straha nema ni od koga,
Jer joj trepti na usnama
Ime Boga Velikoga,
Koji vidi šta kô radi,
On je moćan i sveznajuć',
On razara a i gradi;
U Njega je moć i sila,
On joj pjesmi daje krila.

Veliki Bože djeva mlada
U zanosu evo pada
Na sedžadu i Tebe slavi...

Ona Tebi pjevat' mora
Bio dan, noć ili zora
Opaja je svemir plavi.

Što ko hoće neka veli,
Pjesnikinja vječno želi
Slavit Tvorca Vasione.

Džemila-Hanumica-Zekić.

ČOVJEK.

Nije tekar onaj čovjek
Koji samo radi,
Nego onaj, koji radom
Drugom život sladi.

Nije čovjek, koji samo
Govori i piše,
Niti onaj, koji tvorom,
Tek za svoje diše,

Nije čovjek, koj' na branik
Svoga doma staje,
Već je onaj, koji za njeg
I svoj život daje.

Nije čovjek, koji samo
Na svoj narod misli,
Već kad su u tom svetom radu
Teški lanci stisli.

To je čovjek, to je Genij,
Takvih nama treba,
A ne onih, koji će ga,
Za kus prodat hljeba.

Sarajevo. Rudolf barun Maldini.

Mustafa A. Bašić:

Osman „Gladan"

(priča »Islamskog Glasa«)

I.

»Aja bôna!...« Zvonio je gromki glas u čaršiji.

»Ništa, pa ništa!... Osman gladan, Osman žedan, Osman nema para... Ništa, pa ništa!« čuo se isprekidan glas ihtijara Osmana. Obilazio je kasabom vukući šlagiranu nogu, a krckajući štapom. Kad bi se najviše zasitio hljeba, kojeg je kao milostinju dobivao od ljudi dobra srca mjesto uobičajenog: »Elhamdullilah!« Osman bi prošaptao: »Osman Gladan... i t. d. redom. Zato ga u našoj kasabi prozvaše: Osman »Gladan«. Sa ovim nadimskom spustili su ga i u mezar. U zadnje vrijeme nije se pokazivao u čaršiji na svom starom mjestu. Umuknuo je... Njemu je ono vrenje svijeta u čaršiji zasmrdilo. On je sa drugim očima posmatrao svjetinu kako žuri u ogavnoj borbi za život. Za njega je ovaj dunja bio jedna varka... Sve je to Osman u svojoj sijedoj glavi promućkao i stvorio sam jedan zaključak: »Ništa, pa ništa!«

Osanisao se na ovom svijetu i uvukao se u svoj kućerak (čardak) kao zmija »sopulja«, spreman svaki čas da pusti zadnji otrov i da potruje ovaj nezasićeni svijet, za njega pun pakosti i zlobe. Njegov stari krov nad glavom napola je već srušen. Debele smrčeve grede su već popucale. Uvijaju se pod teškim teretom ploče. U izjedenim rupicama greda hiljade moljaca. Dvije sobe zjape prazne bez šišeta i tavana. On ih je zimus izložio na vatri, grijući svoje prozeble staračke kosti. Prozori na čardaku oblijepljeni papirom, kroz koje fijuču hladni mlazevi studeni. U jednom kutu čardaka šćućurio se Osman »Gladan«. Hiljade ptica, vrabaca, proviruje iz šupljih zidina njegove čadarčine. Lastavice u ćoškovima savile gnijezda. Kod njega su ove ptice našle najboljeg skloništa. On ih je samo promatrao i dijelio s njima zadnji komadić hljeba.

»I one su Božiji mahlûkat« rekao bi Osman.

Ptice su mu bile u njegovoj kući jedina bića. Odvojen od svijeta, sam samcat, neženja. Davno momak na glasu. Predmet razgovora u mahalama kod djevojaka. Na jednu glavu bogataš. Sve to za njega prohuja kao u snu... Kad je bio najrahatniji kuća mu se u temelju potrese. Roditelji završiše u malom razmaku vremena. Poslije deset godina udari Osmana šlag u desnu stranu. Pamet mu krenu na hero. Postade među ozbiljnim svijetom predmet sažaljenja, a neobuzdanoj i objesnoj masi predmet smijeha i maskare. U početku je plakao, poslije preklinjao, psovao i t. d.

II.

Prvi znaci proljeća su se već pokazali. Najedrala i zapupčala priroda. Sve je spremno, da dade svoj odraz. Zanovet u Osmanovu Mejdanu razvila list. Sunce je objačalo. Raskravilo se malo i Osmanovo staračko tijelo. Izvukao se kao gušter iz svog skloništa i pošao u čaršiju na svoje staro mjesto, pun mrzovolje. Samo što je pomolio niz sokak, pogleđe, prolomiše zrak glasovi gomile djece, a i odraslih besposlenjaka:

»A, a, a, a! Eno Osmana »Gladna...« Držte ga!«

On je zastao. Razmahivao je štapom oko sebe. Bezdušna svjetina hvatala ga je za dronjke čakšira, a on je bjesnio: »Aja Bona...! Nos' vas vrag!«

Drugi su na ćefencima zidali, smijali se, srčući kafu puna stomaka i dobacivali:

»Zar si živ? Jesi li gladan, žedan... Evo bardaka taze vode« i t, d.

On je prilazio dućanima i ispijao pune bardake vode. Učio ajete, gledajući u nebo, šaptao: »Osman gladan, žedan... Osman nema para.« Malo pošutio i brzo se prenuo sipajući kao bijesan:

»Nijesam ja gladan pogana čaršijo!... Vi ste gladni lopovi!... Doći će asker, ja ću vam glave otsjecati! U frž s vama alčaci dunjalučki! U frž...! Aja, bôna! Cr..ko..o..o!« štrcajući kroz zube drečio se Osman. Kad bi kutarisao prvoj grupi napasnika, produžio bi lagano i dotaknu se svakog predmeta štapom. Promucao bi par nerazumljivih riječi. Uzdahnuo jako i nastavio put stružući postulama.

Zastao je kod Bajrine pekare. Zamirisala mu pečenka. Upane u pekaru i zgrabi sa daske somun i neobazirući se izađe, rekavši: »Osman gladan«.

»Hej, Osmane! Diže ti somun!?« srdito će pekar.

»Ja sam uzeo samo jedan, onaj moj, moju nafaku. Znaš li ti bolan, da je Osman gladan. Osman fukara, nema para«.

»Nevalja krasti, lopove jedan! Ne valja...«

»Ne kradem ja ugursuze! Ja sam samo uzeo. Je li pravo edebsuze, da ti imaš hiljadu somuna, a Osman gladan. Ovo je moja nafaka!« tresao je somunom Osman i odmah nastavio:

»Ti bi ukabulio da Osman »fisne« od gladi... Proćeš ti preko sirat ćuprije... Proći, obješenjače, jedan!.. Gorit ćeš u džehennemu na onim vrelim saksijama. Bit' ćeš kô taj ćumur u peći. Allah će te opet jaratisati i opet onako ćelokupa s tobom u treći kat džehennema... Gorit ćeš na vatri... Zmije će ti oči sisati... A, ja ću ti se smijati... Ja, ovaj jâdo crni Osman gladan«, jedva bi završio Osman.

»Ha, ha, ha! Je li to sve meni Osmane, jazuk ti bilo?... A, bolan, što?«

»Zato, što si dozvolio, da je Osman gladan...«

»Hajde ti Osmane! Halal ti bio taj Bajro, pekar umuče... Zamisli se, pa će skrušeno: somun pod pazuhom!«

Vrata od pekare škrinuše, a Osman se nađe na cesti na proljetnom suncu. Pogleda oko sebe. Zaškilji malo u sunce i promuca: »Ništa, pa ništa«.

»Osmane, Osmane! Hodi ovamo!«

(Svršit će se.)

VIJESTI IZ MOSTARA:

G. HUSAGA ČIŠIĆ — NOVI NAČELNIK MOSTARA.

Prije kraćeg vremena za načelnika grada Mostara postavljen je poznati javni radnik i borac g. Husaga Čišić. Ako je i jedan politički i nacionalni radnik svojim časnim i poštenim potpuno nesebičnim i skromnim radom zaslužio u cjelosti taj visoki položaj, to je zaista g. Husaga Čišić u najvećoj mjeri zaslužio položaj načelnika historijskog grada Mostara. Njegov rad je uvijek bio otvorena knjiga, čije su stranice ispisane zlatnim slovima i dokumenat su kako treba služiti Narodu, Kralju i Domovini. On je žrtvovao skromno i bez ikakvih pretenzija čitavog sebe za narod i ostao pri tome siromah. Njegov rad nije bio usko lokalan, nego širok i opšte nacionalan. Iako bivši oblasni poslanik Hercegovine, koja njemu ima mnogo da zahvali, g. Čišić je imao ljubavi, smisla i razumijevanja i za potrebe svih ostalih krajeva u kojima žive muslimani, i kao takav pomogao je svugdje i svakome, gdje je samo stigao i mogao. Naročito je bila i prije i poslije rata uska njegova saradnja sa raznim ličnostima iz Mostara i cijele Herceg-Bosne, za čije se prilike uvijek interesovao i borio. Nečujno i bez velike buke i reklame potpomagao je svako dobro i napredno pitanje nas muslimana. Bio je jedan od prvih saradnika mostarskog lista »Musavat«, koga je uređivao poznati publicista g. Smajilaga Ćemalović. Osim toga sarađivao je i pisao i u drugim tadanjim opozicionim listovima, koji su se otvoreno izjasnili protiv bivše Austrije. Bio je zbog svoga zapaženog rada proganjan, mučen i zatvarana, ali i pored svega toga g. Husaga Čišić je ostao vjeran i sljedstveno tradiciji Mostaraca, nastavio rad u narodu za narod i njegove nove ideale. Njegove biografske podatke ne trebam iznositi, jer nije tako važno kod jednoga čovjeka i borca za narod kakav je on: kada je rođen, gdje i kakve je nauke svršio. Važno je to: šta je taj čovjek svojim radom učinio.

G. Husaga Čišić pripada svima nama, zato sa najvećom radošću pozdravljamo njegovo imenovanje za načelnika grada Mostara. Današnja Kraljevska vlada u kojoj se nalazi i vođa muslimana g. Dr. Mehmed Spaho, eto i ovom je prilikom dokazala kako se cijene i uvažavaju prave vrijednosti i da se brine za naš kršni Mostar .

OKO UREĐENJA MAHALE PREDHUM.

Jedna od najvećih, a ujedno i najzapuštenijih mostarskih mahala je bez sumnje mahala Predhum (Donja mahala). Danas u njoj živi preko 2000 žitelja, od koji je dvije trećine muslimana. Ova mahala zaostaje više od svih mostarskih mahala u kulturnom, prosvjetnom, privrednom, socijalnom i higijenskom pogledu.

Da bi se donekle popravilo ovo hrđavo stanje u ovoj mahali, prije kraćeg vremena pokrenuta je akcija, da se sazove jedna šira konferencija uglednih mahaljana radi dogovora o preuređenju i potrebama ove mahale. Kako doznajemo inicijativu za ovu konferenciju i za uređenje ove mahale dao je istaknuti i vrijedni javni radnik g. Muhamed Hadžiosmanović, koji je ovih dana premješten iz Dubrovnika, (gdje je naročito bio zapažen svojim radom među dubrovačkim muslimanima) kao činovnik OUZOR-a. I ovom prilikom pokazao je eto, da će on svojim korisnim radom nastaviti i među svojim Mostarcima.

Odbor koji će na toj konferenciji biti izabran imaće zadatak, da se brine na uređenju mahale. Naročita pažnja obratiće se oko uređenja haremskih zidova, zasađenja harema, kanalizacije i poljepšavanja mahale. Ovaj odbor će nastojati, da zapuštenu džamiju ogradi i popravi, kako bi se u njoj moglo klanjati. Ako odbor naiđe na razumijevanje kod bogatijih građana, onda će voditi brigu oko staranja i pomoći siromašnih i iznemoglih mahaljana, oko šiljanja siromašne djece u školu i na zanate. Za vrijeme idućeg Ramazana odbor će naći podesne prostorije u kojima će za svoje mahaljane održavati poučna predavanja.

Mi ovo rado iznosimo sa željom, da pokretači ove korisne akcije imaju lijepog uspjeha u svome radu. Neka se ugledaju žitelji i iz drugih mahala, pa da se i oni brinu za unapređenje svoje.

PROSLAVA POKOPNOG DRUŠTVA »RAHMET«.

Ovdašnje muslimansko pokopno društvo »Rahmet« uskoro će proslaviti, na vrlo svečan način, desetgodišnjicu svoga postanka. Pripreme oko uređenja ove svečanosti vode se punom parom. Kroz deset godina ovo je društvo postiglo zavidne rezultate, kao i moralni i materijalni uspjeh. Prve godine svoga postanka »Rahmet« nije naišlo na prilično razumijevanje, ali iz godine u godinu ono je osvajalo simpatije Mostaraca, jer se pokazalo, da je ova ustanova veoma korisna u današnjim teškim prilikama i u današnjoj krvavoj stvarnosti. Društvo je sahranilo pored svojih umrlih članova i veliki broj umrle mostarske muslimanske sirotinje, koja nije bila učlanjena u ovo društvo, jer nije mogla plaćati članarinu, iako se ona sastoji od svega nekoliko dinara mjesečno. Pored toga održalo je svake godine hatme-dove svojim umrlim članovima, kao i svoje mevlude. Danas je ovo društvo jedno od najbolje stojećih mostarskih muslimanskih društava, a svakoga dana osvaja nove simpatije članova i prijatelja. Naročito treba podvući hvale vrijedni rad ovogodišnjeg predsjednika društva g. Mustafe Alikalfića prof., potpretsjednika g. Salih ef. Efice i vrijednog poslovođe g. Omera H. Sefića.

Kada će se svečanost des[illegible] društva obaviti, javićemo na[illegible]

[illegible] H. [illegible]

Pred svečano otvorenje džamije u Vrnogracu

Još prije desetak godina, o[illegible]la se kao velika potreba muslimana ovog [illegible] da mjesto male i jednostavne, podigne veću i ljepšu džamiju, dostojnu usluzi koju ona igra u životu muslimana. Ova plemenita zamisao lebdjela je mnogima pred očima, ali do u najskorije vrijeme nije se mogla privesti u djelo. Nazad dvije i po godine na inicijatitu džematskog imama u Vrnograču i nekolicine uglednih mještana porušena je stara i oronula džamija i postavljeni su temelji novoj i mnogo većoj. Rad sa izvjesnim prekidima traje već skoro 3 godine. Počelo se jakom voljom i velikim elanom. Ali prilike su bile vrlo teške. Opšta privredna depresija nije poštedila ni Vrnogračane. Gradnja je otpočela u junu 1933. god. i neprekidno je trajala do decembra iste godine. U decembru rad prestaje, jer graditelj, koji se poduzeo ovog posla pokazao se nedovoljno spreman. Ovo je gradnji mnogo štete nanijelo i prisililo mještane na suvišne izdatke.

U 1934. god. gradnju je preuzeo ovlašteni poduzetnik g. Ambroz Švat, koji još i danas radi na dogradnji ove velike i lijepe džamije. I u ovoj periodi rada zastajkivalo se nešto radi nedovoljnih sredstava, a nešto radi nesuglasice između građevinskog odbora i spomenutog poduzetnika. Ali se sve prebrodilo i danas je rad u završnoj fazi. Ovo je ukratko historijat rada.

Gradnja je do sada stajala siromašno stanovništvo preko 220.000 Din., ne ubrojivši u radnu snagu, koju su svakom prilikom izdašno davali. Treba istaknuti da su se ovm prilikom Vrngračani pokazali složni i konstruktivni. zalažući se svom snagom za ovu plemenitu stvar. Odazvali su se imperativu Uzvišenog Islama sakupivši se svi kao jedan pod veliku zastavu i ne žaleći ni materijalnih ni moralnih žrtava samo da bi podigli džamiju, koja će biti centar i žarište Uzvišenog Islama ovog kraja. I njihova su nastojanja krunisana uspjehom. Podigli su jedan veliki svjetionik koji će uskoro razasuti svoje blago svjetlo po brdima i dolinama Serhat-Krajine. Ovo je tim više za pohvalu što je džamija podignuta isključivo prilozima Vrnogračana izuzev sume od 5 hiljada dinara, koju je donio narodni poslanik g. Nurija Pozderac.

Ovom prilikom treba ukazati na nekoliko svijetlih primjera požrtvovnog i nesebičnog rada. Naročito je vrijedan pomena Abdija Elezović, seoski starješina. On je neumorno radio od početka pa sve do danas ne žaleći ni truda ni žrtava, samo da bi se ovo veliko djelo privelo kraju. Ostavljao je svoj posjed pripušten malodobnoj djeci, a on je svaki dan radio na sakupljanju novca i organizovanju rada oko građevine. Pored navedenog, treba istaknuti rad Mehe Kasupovića, vakufskog mutevelije i Huse Kamarića, opštinskog vijećnika, koji su naporedo sa prvim, najviše doprinijeli da je posao dokončan.

Najviše zaslugom njihovom i materijalnim žrtvama drugih, naskoro će se začuti jasni zvuk ezana sa nove munare. Taj zvuk će napajait dugo godina duše pokoljenjima pobožnošću i plemenitošću. Vrnograč će ostati kao što je i u prošlosti bio bedem Islama.

Žao nam je da ne možemo ovom prilikom donijeti snimak ove monumentalne građevine, kojoj se mnogi dive. Po mišljenju stručnjaka ona nadmašuje svojom arhitektonskom vrijednošću sve džamije bosanske Krajine. Jedni je stavljaju naporedo sa banjalučkom Ferhadijom.

Otvorenje ove džamije izvršiće se u petak 11. šabana, 8. novembra 1935. god. Odbor za svečano otvorenje džamije razaslao je već pozive diljem Bosne i Hercegovine, kojom se pozivaju braća muslimani da prisustvuju ovom rijetkom muslimanskom slavlju na našoj serbot-Krajini, pa ovaj poziv u cijelosti donosimo:

Prijatelju i brate! Velikom požrtvovnošću i materijalnim pregaranjem u doba najžešće ekonomske krize sagradili smo na granici Bosne na Kordunu najveću džamiju u Vrbaskoj banovini osim Cazinske.

Naše selo Vrnograč sa 400 kuća utrošilo je u tu džamiju gotovine preko 240.000 Din. osim kamena, pijeska, kreča, greda i podvoza, tako da košta preko 300.000 Din.

Svečano otvorenje i klanjanje prve »džume namaza« u ovoj novo-sagrađenoj džamiji obaviće se u petak 11. šabana, 8. novembra 1935. godine.

Vas, kao brata i prijatelja našeg napretka učtivo molimo, da svojim prisustvom uveličate ovo naše slavlje tim više što će na ovom otvorenju biti veći skup islamskog svijeta nego igdje u Bosni.

Uvjereni da ćemo Vas vidjeti na slavlju i skupu ove Bogu Mile Kuće, toplo Vam se zahvaljujemo.

U slučaju da budete spriječeni doći, ne zaboravite poslati Vaš skromni prilog: na Sresko Vakufsko-mearifsko povjerenstvo u Cazinu.

Selo je na glavnoj cesti udaljeno od Cazina 36, od Vel. Kladuše 17 i od Gline 35 kilometara.

Program svečanosti: I. Svečano otvorenje džamije i klanjanje prve »Džume-namaza« u 12 sati u podne. II. 1. Konjska trka sa nagradom. 2. Pješačka trka sa nagradom. 3. Narodno Veselje.

Uz Maksuz selam — ODBOR.

Š. S. Buljubašić.

Talijanske prijetnje Egiptu

BRITANSKE MJERE OPREZA

Možda ništa nije toliko uzbunilo britanske odgovorne krugove u sadašnjem sporu s Italijom, koliko talijanske vojničke mjere u Libiji, a poimence duž libijsko-egipatske granice. Očito je, da bi Talijani u slučaju zapletaja sa Velikom Britanijom, pokušali prodrijeti iz Libije u Egipat i time ugroziti vitalnu točku britanske moći u Sredozemnom moru i na Bliskom istoku. Talijani još uvijek gomilaju čete u Libiji, kamo šalju i brojne aeroplane i tankove. No dok se gotovo svaki odlazak četa u istočnu Afriku javlja, dotke talijanska štampa šuti kao grob o slanju pojačanja u Libiju. Britanci su međutim čini se, dobro obaviješteni o pripremama Talijana u Libiji, jer i oni užurbano pojačavaju svoje pozicije u Egiptu. Da bi se mogli s uspjehom suprotstaviti eventualnom talijanskom upadu u Egipat, Britanci trebaju pomoć Egipćana. Sami nemaju dovoljno kopnene vojske, a bez suradnje s Egipćanima, bila bi gotovo nemoguća obrana Egipta.

Britanci trebaju i pomoć egipatskih odgovornih faktora i suradnju egipatske javnosti. Prvu su već sebi osigurali. »Timesov «dopisnik iz Kaira javlja, da je visoki britanski komesar u Egiptu, sir Miles Lampson, koji je prekinuo svoj dopust i vratio se je žurno iz Londona u egipatsku prijestolnicu, održao nekoliko konferencija sa predstavnicima oružane sile i egipatske vlade te je postignut sporazum za obranu Egipta od eventualnog napadaja Talijana. Pojačanje talijanskih posada u Libiji smatra se kao veoma teška opasnost za Egipat, te je uslijed toga nastala nova situacija u pogledu zaštite egipatskih granica. Egipatska vlada se spremno odazvala, da surađuje sa britanskim četama.

Drukčije je međutim u pogledu odnosa egipatske javnosti prema Velikoj Britaniji, premda se tvrdi, da su se posljednjih dana u tom pravcu poboljšale prilike. Egipatska javnost je potpuno svijesna opasnosti, koja prijeti Egiptu. No ona želi, da egipatska vlada surađuje sa britanskom na bazi ravnopravnosti ili da sàma preuzme inicijativu za obranu. Egipćani misle, da njihova vlada igra previše pasivnu ulogu i da vlastite snage Egipta, kojemu je dozvoljeno držati samo 10 hiljada redovite vojske, nisu dovoljne za obranu zemlje. Ujedno egipatska javnost postaje sve nestrpljivija radi ponižavajućeg odnosa Egipta prema Velikoj Britaniji. Ovaj osjećaj je, završava dopisnik »Timesa« potpuno shvatljiv te je veoma poželjno, da se u Velikoj Britaniji povede o njemu računa.

Još nikada posljednjih godina nije »Times« ovako pisao o osjećajima Egipćana. Može se dakle vjerovati, da Britanci žele udovoljiti barem jednom dijelu egipatskih narodnih zahtjeva, kako bi na ovaj način, u slučaju sukoba s Italijom, osigurali ne samo suradnju egipatskih odgovornih faktora, već i narodnih slojeva.

MERHUM HAFIZ MEHMED EF. MALMUDIREVIĆ.

Na 26. septembra t. g. uveče uoči petka poslije jacije namaza ovdje je u svojoj 57. godini života preselio na Ahiret merhum Hafiz Mehmed ef. Malmudirević, bivši imam-matičar džemata Ahmed Vojvode u Novom Pazaru. Ova tužna vijest pronijela se kroz varoš Novi-Pazar munjevitom brzinom i svaki njegov prijatelj i poznanik hitio je da prisustvuje dženazi, koja je uz ogromno učešće građanstva obavljena sjutradan u petak poslije džum'e namaza, pred džamijom Altun Alem.

Rahmetli Hafiz ef. vršio je imamsku dužnost svjesno na zadovoljstvo svojih džematlija sve od 1917. godine do nazad dvije godine, kada je uslijed oboljenja paralize u desnoj strani morao da napusti tu svoju omiljenu dužnost. Uz ovu dužnost merhum Hafiz Mehmed ef. je kao odličan poznavalac feraiza i šeriatskog prava vršio i dužnost činovnika mehkemi-šer'ije u vremenu turske uprave i poslije 1912. g. pri Muftijstvu okruga raškog u Novom Pazaru i najzad kod Šeriatskog suda.

Gorka sudbina i nemila smrt oduze nam našega dobrog Hafiz ef .i više njega i njegovog blagog osmjeha u našoj sredini nema. Zato njega pored njegove ucviljene porodice oplakuju i njegovi mnogobrojni znanci i prijatelji, čija je žalost tim veća, kad se zna da rahmetlija iza sebe ostavlja neopskrbljenu porodicu.

Neka mu Svevišnji Alah dž. š. udijeli mjesto u lijepome dženetu, a njegovoj ožalošćenoj porodici podijeli sabri džemil.

Novi Pazar, 12. oktoura 1935.

J. Džudžević.

MERHUM MUHAMED EFOVIĆ.

Podgorica, 11. oktobra.

Jučer je ovdje umro poznati trgovac i gradski vijećnik Muhamed (Medo) Efović. Rahmetlija je bio poznat kao dobar trgovac s kožom i konjima, pa je važio i kao jedan od najmarljivijih izvoznika u Italiju. Bio je veliki pregalac za islamsko dobro u svome mjestu, pa nije nikada žalio materijalnih sredstava, da se pomogne opća dobra stvar. Bio je potomak jedne od najuglednijih porodica muslimanskih u Podgorici, koja je davala valjane trgovce i javne radnike kako u doba tursko, tako i u doba crnogorsko. Rahmetli Medo je bio najmarljiviji bratstvenik ove velike porodice podgoričke, koja je sačuvala sve plemenite osobine, svojstva i hanedanluka i u najnovije vrijeme. U njegovoj kući bilo je svakoga ramazana sijelo do kasne noći, gdje bi se naročito stariji svijet okupljao i osvježavao uspomene na minula bolja vremena. Rahmetlija je dugo pobolijevao od slabosti srca i umro je mlad, u 45. godini života.

Dženaza mu je bila velika, a uzeli su u pratnji učešća i inovjerci, mnogobrojni prijatelji i poštovaoci merhumovi.

Ucviljenoj porodici sabri džemil, a rahmetliji neka Bog podijeli firdevsi ala džennet. Š.

PRIJEMNI ISPITI U GAZI HUSREVBEGOVOJ MEDRESI.

Prijemni ispiti u Gazi Husrevbegovoj medresi održani su u nedjelju, 13. oktobra.

Na natječaj Uprave Medrese prijavilo se 130 molitelja. Ispit je položilo 54 kandidata. U internat je primljeno 22 pitomca a od toga ih je 13 besplatno. Dva mjesta su predviđena za Poljake. Nastava u I. razredu je počela u utorak 15. o. mj.

Vlasnik i urednik: Hafiz Muhamed Pandža. — Plativo i utuživo u Sarajevu. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i drug: Stjepan Vrček.

POJEDINI BROJ 1.50 DINARA.

POSTARINA PLAĆENA U GOTOVU

Islamski Glas

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata: Godišnja . . . Din 72·— / Polugodišnja . . Din 36·— / Tromjesečna . . Din 18·—

Uredništvo i uprava: Kundurdžiluk ulica broj 22.

Izlazi svakog petka

God. I. | Pretplata za inostranstvo Godišnje Din 120·— | 25. oktobra 1935. Sarajevo 28. redžeba 1353. | Rukopisi se primaju do utorka o podne | Br. 4.

Lejletul-mi'radži

Esteizu-bil-lahi.
Subhanel-lezi esra biabdihi lejlen minel-mesdžidil-harami ilel-mesdžidil-aksal-lezi barekna havlehu linurijehu min ajatina-innehu huves-semiul-besir
Kur'ani-kerim.

U noći Mi'radža Svemogući Stvoritelj vasione ulio je vrhunac saznanja, — koliko On po volji Svojoj hoće da čovjeku ta saznanja dade — u dušu najvećeg između najvećih, najumnijeg između najumnijih, u dušu Svog velikog i zadnjeg poslanika i istinskog vjerovjesnika Hazreti Muhammeda. U noći Mi'radža otkrivene su tajne saznanja Hazreti Muhammedu, jer je čovječanstvo hiljadama i desetinama hiljada — a možda i više — spremano da u svom umnom razvitku dade svog najumnijeg sina, kome će ta velika zadaća zapasti, da čovječanstvu objavi Veliku Istinu Gospodara vasione, da će morati da pobijedi carstvo duha i razuma i na zemlji jer je to valja Allahova. U tome nam Ku'ran u prvom ajetu poglavlja »Isra« kaže: »*Neka je slavljen* (Svemogući Allah) *koji povede Svoga roba* (Muhammeda) *noću iz Mesdžiti-harama do Mesdžini Aksata, čiju smo okolicu blagoslovenom učinili, da mu* (Muhammedu) *pokažemo naše znakove. Zaista Allah sve čuje i sve vidi*«.

Svemogući Allah Svome zadnjem poslaniku Muhammedu a. s. u ovoj velikoj noći Miradža pokazao je svoje velike znakove, koji su se kroz dugi i dugi razvoj čovječanstva ljudima pokazivali preko nebrojenih Božijih poslanika i vjerovjesnika. Bog je te noći pokazao Hazreti Muhammedu čitav onaj veliki niz svojih odabranika koji su ljude vodili stazama sreće i spasenja, pokazao Mu je šta su oni sve učinili do dolaska Njegova, da ljude usreće i spasu. Allah nam kaže, da je te velike noći Muhammeda poveo od Mesdžidi-harama do Mesdžidi-aksata, da nam tako jasno i otvoreno kaže: da je Muhamed alejhiselam, Njegov Veliki Miljenik u svojim učenjima, koja mu je On dao, obuhvatio sve one Velike Istine, koje su do njega ljudima upućivane i u kojima se ljudstvo poučavalo. Te velike noći kada je Muhammed a. s. stigao do Sidretul-Muntehaa, do vrhovnog izvora Mudrosti, spoznao je kakove su teškoće pratile sve one velikane duha i uma, koje je Providnost Božija obdarila najvećom blagodati: poslanstvom i propovijedanjem Božijih odredaba i istina.

U toj noći Hazreti Muhammed dolazi u duhovnu vezu sa Ademom, Idrisom, Nuhom, Ibrahimom, Musatom, Harunom, Isatom i spoznaje velika djela njihova, da ih on konačno kruniše i završi i čovječanstvo uputi stazama razuma i nauke.

Hazreti Muhammed kao poslanik dviju Kibla. mekanske i jerusalemske, sabrao je u sebi sva ona velika djela koja mogu dovesti do uspjeha, sreće i spasa. Poslanik dviju Kibla došao je čitavom čovječanstvu, da mu objavi vrhunaravno učenje u sveopću milost Gospodara vasione, koja obasiplje sve ljude bez razlike na rod i pleme. Došao je, da pouči ljude da u duhovnom savršenstvu i umnom saznanju leži spas čovječanstva. Došao je, da proglasi jednakost ljudi i da razvije savršeno bratstvo i bratsku ljubav među sljedbenicima sveopće vjere Islama. Došao je, da ljude što više približi njihovom Gospodaru Allahu, da odstrani sve posrednike, koji se samozvano postaviše kao posrednici između Stvoritelja i Njegova roba. Došao je, da ljudima kaže i istakne da slijede zakon prirodnog razvitka — sunetul-lah, — jer ako se budu ogriješili o taj vječni zakon koga je Mudrost Božija u svijetu uspostavila, stići će ih neumoljiva i teška kazna.

U toj velikoj noći Muhammed alejhiselamu bi naređeno, da donese veliku zapovijest i poruku Gospodara vasione, da se ljudi što više približe svome Gospodaru Allahu, da traže Milost Njegovu u skrušenoj molitvi, koju će im On bezuvjetno darovati. Naredi Svemogući Allah ljudima da dnevno pet puta stanu ped Veličanstvo Njegovo, naredi im, da misli njihove budu upućene uvijek samo na Boga, da se tako oslobode zla i opačina koje im strast tjelesna donosi. Naredi im da duh uzdignu iznad svega, da u usavršavanju svoga duha vide vrhunac svojih želja i ciljeva. Naredi im, da razvijajući svoj duh razvijaju i snage tjelesne, kako bi mogli na ovome »mostu iskušenja« postignuti zadovoljenje svojih duhovnih želja, a to je svoje zemaljske i vječne sreće. U ovoj velikoj noći kad je Svemogući Allah naredio sljedbenicima uzvišene vjere Islama da budu u što tješnjem dodiru sa svojim Gospodarom, donio je takove propise i dužnosti za vršenje molitve, koji zajamčuju ljudima svaki napredak i uspjeh, jer da bi mogao izvršiti musliman ove dužnosti, treba da spemi sve one stvari koje mu osiguravaju srećan život na zemlji, a onda ga uzdižu u one velike i nedostižive visine sreće i duhovnoga života.

Da bi mogli izvršiti ove dužnosti, koje nam se u ovoj velikoj noći narediše, moramo se poslužiti snagom svoga uma i snagom svoga tijela.

Moramo ujediniti te dvije snage i dovesti ih u potpuni sklad. A kad to izvršimo onda smo učinili ono što je naša dužnost, na takav smo način u sebi razvili čistoću duše, pravednost i dobrotvornost, koja mora biti nerazdruživa od svakog muslimana.

Brate muslime! U ovoj velikoj noći prenesi se duhom svojim u veliki događaj, što se zbi u noći Miradža. Osjeti u svojoj duši svu veličinu uzvišene vjere Islama i njenih vječno savremenih propisa, koji su jedini u stanju čovječanstvo u svim prilikama i svim krajevima i svim vremenima povesti do luke sreće i spasa. U svojim dušama izreci najtopliju zahvalnost Svemogućem Allahu, koji uputi Svog najodabranijeg roba i najvećeg sina čovječanstva svih vremena, da te izvede iz tmine i povede svijetlu, da ti kaže, da ćeš samo njegujući dar razuma i slijedeći svjetlo njegovo postati vječno srećan i vječno spašen. U ovoj velikoj noći skrušeno se predaj ibadetu i u mislima svojim sjećaj se samo Onoga, koji je svemu život dao i koji svemu život oduzima.

Organizovanje ilmije u jedinstvenu stalešku organizaciju

Uloga ilmije u društvenom i vjerskom životu muslimanske zajednice je naročito važna. Ilmija po svom pozivu stoji u najtješnjem dodiru sa narodom i ona se od njega zapravo ne može nikad ni odijeliti. Zato je ilmija radi svoga stalnog dodira sa narodom i mogla da privuče simpatije naroda uza se, koji je uvijek taj stalež poštivao, cijenio i volio. Istina bilo je momenata kada su pojedini pripadnici ovog odličnog staleža radi svoga nezgodnog postupka unijeli i momentanu zabunu u redove Muslimana, ali to je uvijek bilo časomično, jer ilmija u svojoj većini je vazda ostala vjerna svome narodu ne dozvoljavajući da se od njega rastavi i odvoji.

Ilmija po svom pozivu slijedeći propise Kur'ana mora da zadrži što tješnji dodir sa narodom. Ona je onaj važni faktor kome Kur'an stavlja u dužnost da među muslimanima djeluju razvijajući u njima društvenu, bratsku i muslimansku svijest. Po Kur'anskoj zapovjedi ilmija je pozvana da narod poziva u dobro, da mu naređuje i poučava ga kako će dobra djela raditi, da ga odvraća i sprečava od onoga što je zabranjeno i što nanosi štetu pojedincu i zajednici. To je časna uloga koju ilmija mora najsavjesnije vršiti i s najvećom ljubavlju tome radu predati se. To je naročito važno u današnjici da ilmija savjesno vrši svoj veliki poziv kada su moralne vrednote u ljudskom društvu jako opale i kada treba sistematskim radom nastojati da se iz ljudskog društva odstrane poroci i nevaljalštine, koje mu smetaju normalnom razvitku. Rekosmo da za ovaj veliki posao treba sistematskog rada pa da se mogu postignuti dobri rezultati. Da bi se to moglo postignuti potrebna je jedna čvrsta i jaka organizacija koja će taj veliki posao znalački i spremno uzeti u svoje ruke, i zajedničkim snagama omogućiti ostvarenje svoje misije. To se može provesti samo u čvrstoj i jakoj organizaciji cjelokupne ilmije koja u ovoj teškoj današnjici mora najozbiljnije da shvati svoj poziv i da sa najvećom ustrajnošću pristupi izvršavanju svog velikog poziva koji je označen Kur'anskim ajetom »Veltekun minkum ummetun jedune ilel-hajri ve jemurne bil-ma'rufi ve jenhevne anil munkeri ve ulaike humul-muflihun«. Dakle kako vidimo iz ovog ajeta dužnost i poziv ilmije je vrlo velik, težak i častan, ali opet i pun blagoslova, jer oni koji vrše tu veliku misiju prosvjetitelja upućujući svijet na dobro, razvijajući u njemu društvenu svijest i ljubav i bodreći ga na ustrajnost, postižu veliku sreću, a nagrada će njihova biti velika kako ovdje na zemlji tako i u vječnom životu.

Ilmija dakle mora da među našim muslimanskim elementom izvrši jednu najveću misiju koja joj se stavlja u dužnost. Da bi taj veliki zadatak mogla ispuniti treba joj čvrsta i jaka organizacija, jer pojedinačni rad pa makar koliko bio znatan i velik ne donosi željenih uspjeha. Zato ilmija naročito mora vršeći ovaj veliki zadatak da svoje redove što čvršće zbije i da zajedničkim silama pristupi izvršenju ovog velikog zadatka. Osim svoje velike vjersko-kulturne misije u ovim teškim danima ekonomske krize ilmija kao cjelina mora da povede računa i o tome kako i na koji će način obezbijediti i osigurati svoj materijalni položaj, da bi tako sa većim uspjehom onaj svoj glavni zadatak mogla izvršiti. U radu oko zbijanja i organizovanja staleških redova ilmije potrebno je da sarađuju svi kako oni najviši tako i oni najniži, jer u tome vjersko-kulturnom radu, rad svakog pojedinca je velik i značajan, pa rad jednoga sejjar muallima nije ništa neznatniji od rada jednog visokog vjerskog funkcionera koji zauzima kakav visoki vjerski položaj. U ovom pravcu ne smije biti nikakvih razilaženja treba da idu svi zajedno ruku pod ruku da bi ko snažna cjelina sa jakom moralnom podlogom mogli postizavati veće i zamjernije uspjehe.

Od svršetka rata pa ovamo naša ilmija je pokzala dosta slabosti u ovom vrlo važnom pitanju. Prije rata je rad na organizovanju ilmije bio mnogo intenzivniji i ilmija je tada pokazivala više života i elana u svom radu. Ali poslije rata nestaje onog zamaha, i kad je trebalo pristupiti još intenzivnijem radu vidimo da taj rad skoro zamire. Poratne prilike i onaj društveni haos koji je nastao, bezuvjetno su tražile da se na tom polju rada što više učini. To je mrtvilo donijelo mnogo teških posljedica, ilmija neorganizovana u svojoj jedinstvenoj organizaciji nije mogla da postizava uspjehe koje bi inače morala naročito u onim teškim poratnim prilikama da postigne.

Kakvi su razlozi ovome o tome nećemo sada govoriti jer bi nas to daleko odvelo ali moramo konstatovati da je to jedan neoprostiv grijeh pa čak i atentat što ga je ilmija sama na sebi učinila. Kad je trebalo najvećeg rada na snaženju i podizanju društvenog morala, kad je trebalo sve snage upotrijebiti da se društveni poroci ako ne istrijebe, a ono bar umanje, vidimo da u tim teškim danima po društvo i po islamsku zajednicu ilmija ostaje pasivna i ne daje ono što bi mogla obzirom na svoj položaj u narodu u punoj mjeri dati.

Istina, vidimo da pojedini ogranci brojnog ilmijanskog staleža osnivaju svoje zasebne organizacije, ali te organizacije ni tom dijelu ilmije ne donose nikakve koristi, a još manje se može reći da je od tih organizacija imala koristi muslimanska zajednica kao cjelina. Šerijatske sudije osnivaju svoju posebnu organizaciju, imami matičari osnivaju svoje organizacije i to jednu na području Ulema Medžlisa u Skoplju, a drugu na području Ulema Medžlisa u Sarajevu. Ove organizacije u društvenom životu muslimana nijesu ništa učinile, a u koliko su što i učinile da poprave svoj materijalni položaj, to je vrlo neznatno. Interesantno je, da su baš ovi dijelovi naše ilmije materijalno najbolje obezbijeđeni i da oni te organizacije stvaraju dok ona ilmija koja je ekonomski vrlo slabo stala, ostaje i dalje u teškim materijalnim prilikama nemajući mogućnosti da svoje teško stanje makar koliko popravi. Postoji jedna treća organizacija naše ilmije, koja je inače lokalnog karaktera a to je udruženje ilmije u Tuzli »Mirkat«, koje je navodno u zadnje doba svoj rad proširilo na čitav teritorij Ulema Medžlisa u Sarajevu. I u nekim mjestima osnovalo je svoje

pododbore, ali do sada se nijesu pokazali nikakvi plodovi rada toga udruženja bilo u pravcu prosvjećivanja i vjerskog podizanja širokih muslimanskih slojeva bilo u pravcu ekonomskog i materijalnog obezbijeđivanja svoga članstva.

Kako vidimo i ovaj djelomični rad oko organizovanja ilmije nije donio željenih rezultata. Sada se nameće pitanje, što je dužnost ilmije i šta ona mora učiniti u tom pravcu da izvrši svoj veliki zadatak u islamskom društvu i da organizovana u jednoj jakoj i jedinstvenoj organizaciji osigura bolje materijalne i životne uslove sebi i svojim porodicama. Islam nam kaže da svi članovi islamske zajednice u radu koji treba da posluži općem dobru moraju biti kao jedno tijelo i jedna duša. Ilmija primjerom mora to dokazati i u svom radu mora biti što jedinstvenija, ona mora slijediti ono uzvišeno načelo »va tesimu bi hablil-lahi djemi an-vela tefereku«. Dakle dužnost je ilmije da se u svojim redovima ne cijepa nego da ih što čvršće zbija i dostojnim primjerom dokaže kako se sloga mora njegovati i razvijati.

U prošlom broju našega lista donijeli smo kako je sarajevska ilmija održala jedan širi sastanak po pitanju školskih udžbenika pa da je na tom sastanku zaključeno da akcioni odbor sarajevske ilmije koji je izabrat na tom sastanku pokrene akciju oko organizovanja sve ilmije u jednu jedinstvenu organizaciju, i da u tom cilju pozove i sva postojeća ilmijanska udruženja na teritoriju čitave naše države da stvore jednu jaku i veliku ilmijansku organizaciju.

Ovaj akt se mora pozdraviti. Ilmija bez razlike svoga položaja ove sugestije treba da prihvati jer je to njezin najveći zadatak koga ona mora bezuvjetno ispuniti. Ta velika organizacija svakako mora da ima svoje sjedište u Srajevu, koje je duhovni centar muslimana Kraljevine Jugoslavije, a koje će biti i administrativni vjerski centar. Dakle, da bi se ova velika organizacija ilmije mogla privesti u život, bezuvjetno je potrebno da ona ima opšti karakter da ima svoje sjedište u duhovnom centru muslimana odakle treba da polaze i sve akcije kojima je svrha da naš muslimanski elemenat u vjersko-kulturnom pogledu podigne. Kad se radi o ovom velikom poslu onda treba da nestane svih ličnih obzira, a da dođu do izražaja samo interesi cjeline, da dođu do izražaja težnje koje hoće da muslimanskom elementu dadnu sve ono što će omogućiti što brži njegov progres i napredak. Zato ne smije biti ni jednoga pripadnika ilmije koji će iz nekih lokalnih obzira suprotstaviti se ovoj velikoj ideji organizovanja cjelokupne ilmije u jednu jedinstvenu organizaciju. To je vjerski imperativ koga ilmija mora bezuvjetno izvršiti ako će biti dosljedna svome velikom pozivu. A ne vjerujemo da može biti i jednoga člana ilmije koji ne bi doprinio i najveće žrtve da učini nešto što će osnažiti i ojačati islamsku zajednicu. Snažna i jedinstvena organizacija ilmije je najveća zaloga da će ona svoj visoki poziv moći na puno zadovoljstvo i sreću svoje zajednice ispuniti.

Vjerujemo, da će sva ilmija svesrdno prihvatiti ovu ideju i pristupiti stvaranju svoje jedinstvene organizacije na opće dobro svoje islamske zajednice. O zadacima ove organizacija govorićemo drugom prilikom.

Umoljavamo svu ilmiju, da o ovom pitanju povedu ozbiljnoga računa, a stupci »Islamskog Glasa« su otvoreni svakome ko želi da o ovom životnom pitanju nas muslimana raspravlja i piše. Sve sugestije i napomene u ovom pitanju treba najozbiljnije pretresati i dati im onu važnost koja im pripada.

Na adresu Ulema-medžlisa

Iz razgovora sa svjesnim roditeljima i učiteljima, koji vode brigu o obuci i temeljitom školovanju svoje djece, došao sam do nekih zaključaka koje iznosim pred našu javnost i pred one zvanične faktore u čiju nadležnost ovo pitanje **spada**.

Kako je poznato, pohađanje osnovne škole obavezno je za svu djecu čim za to dorastu. Bez pune osnovne škole koja služi kao preduvjet za sva kasnija zvanja i zanimanja nemože se legalnim putem postići niti najobičniji zanat.

U osnovnim školama po njihovom nastavnom programu i gradivu koje moraju savladati, vjerskoj obuci djece preostaje malo vremena, svega dva časa sedmično. Pošto se za tako kratko vrijeme nemože savladati niti najnužnija vjerska obuka muslimanske djece, poglavito radi zamršenog arapskog pisma i arapskih molitvi, koje se moraju znati napamet, kod nas postoje i mektebi koji to nadopunjavaju i u kojima nastava traje isto toliko sati dnevno koliko i u osnovnim školama, a završavaju se nakon dvije ili tri godine.

Pošto svi roditelji žele da svoju djecu što prije osposobe za neku privredu, i time rasterete sebe od troškova za njihovo uzdržavanje a pogotovu muslimani koji su mahom siromašni, oni pribjegavaju k tomu da svoju djecu šalju u isto doba i u osnovnu školu i u mekteb, kako bi ranije završili i ono što je obavezno i ono što je za vjeru nužnu. Na taj način djeca moraju učiti i u zatvorenim prostorijama ostajati po vazdan, tako da nemaju kad ni ručati nego se obično zadovolje sa nekom hladnom zakuskom, a kamoli da bi se mogli razonoditi i zabaviti na čistom vazduhu, što im je također neophodno potrebno. Toliko preopeterećenje razorno djeluje na njihov mladi organizam i krhko zdravlje, a posljedica toga je obično fizičko i duševno zakržljavanje tako da ostaju slabi i u laičkom i u vjerskom pogledu.

Ove godine relativno vrlo malo muslimanske djece upisano je u srednje škole. Pored školarine i skupih udžbenika koje teško pogađaju naročito siromašne muslimane, uzrok ove nemile pojave treba tražiti i u navedenim ostalim činjenicama.

Kako se vidi stvar je dakle vrlo ozbiljna, kojoj treba hitnog lijeka.

Po mom mišljenju, najpraktičnije i svrsishodno riješenje ovog pitanja mogla bi donijeti jedna anketa sastavljena od iskusnih i pedagoški spremnih školskih vjeroučitelja i mektebskih mualima sazvanih po Ulema-medžlisu. Toj anketi trebalo bi povjeriti da sama izradi jedan za osnovne škole i mektebe zajednički vjeronaučni nastavni plan.

Sarajevo, 25. redžepa 1354.

Edhem Bulbulović.

Pred arondacijom okružnog ureda za osiguranje radnika

Dne 18./X. 1935. objavio je »Islamski Glas« članak pod naslovom »Pred arondacijom Okružnih ureda za osiguranje radnika. Područja sarajevskog i banjalučkog ureda treba proširiti«.

U tom članku zauzima se pisac u glavnom za proširenje pomenutih dvaju ureda i time indirektno za ukinuće tuzlanskog Okružnog ureda.

Kao pretsjednik ravnateljstva ovog ureda smatram se pozvanim, da i ja o tome kažem svoje mišljenje, osobito jer citirani članak sadrži i nekoja netačna tvrđenja. Ne odgovara naime istini, da je prilikom arondacije Okružnih ureda oduzeto sarajevskom uredu oko 10.000 članova, već je istina, da sarajevskom uredu u optše nije bilo ništa oduzeto, naprotiv sarajevski ured je dobio veći dio razrešenog ureda u Travniku t. z. srezove travnički i zenički. Banjalučki ured je za oduzeta mu dva Sreza Derventu i Tešanj dobio pet drugih srezova i to Jajce, Mrkonjić Grad, Glamoč, Dvor i Kostajnicu. Dakle, ako je broj članova sarajevskog i banjalučkog ureda opao, nije tome razlog arondacija, koja im je povećala njihov teritorij, već je tome razlog opća privredna kriza, koja je manje ili više pogodila sve Okružne urede u državi. Toliko istine radi.

Drugo je pitanje, da li je opravdano stvarati glomazne urede i da li je to u interesu osiguranika i njihovih poslodavaca? Nije! Okružni uredi nisu zato da služe ambicijama pojedinaca i lokalnim željama pojedinih mjesta, već imadu u glavnome i jedino, da služe interesima. Kad smo o tome načisto, postavimo još daljnje pitanje, kako najlakše služe uredi interesentima. Svakako na taj način, da interesenti imadu sa nadležnim uredom što bolje komunikacijone veze. Na ovaj način ima i ured sam lakši pregled svoga teritorija, lakše dozna potrebe pojedinih mjesta, na drugoj stvari pak interesenti lakše ostvaruju svoja prava, jer im dolazak u ured nije skopčan sa većim troškovima i dužim putovanjem. Pisac citiranog članka od 18./X. 1935. sigurno nije vodio računa o tome, da postoje u Bosni i Hercegovini dosta slabe komunikacijone veze i da je baš zbog toga potrebno i za interesente od najveće koristi, da postoji u Bosni i Hercegovini još Okružni ured u TUZLI. Na pr. za dolazak u poslu povređenog člana iz Teslića radi nadpregleda i slično ovom uredu potrebno je prevaliti samo 89 km. željeznicom, što stoji Din. 28.—, dok za odlazak u Banja Luku mora da prevali ništa manje nego 389 km., što stoji Din. 117.—! Iz Gračanice do Tuzle ima 49 km. željeznicom, što stoji Din. 15.—, a do Banja Luke 385 km. što stoji Din. 117.—! Dakle na jednoj strani nepotrebno i suviše dugotrajno putovanje bolesnika odnosno interesenata, na drugoj strani nepotrebni suvišni izdaci na putne troškove, koji se mogu korisnije upotrebiti za druge vrste davanja bolesnicima. I sa Sarajevom nisu bolje komunikacijone veze pojedinih sjesta. Tako je na pr. iz Brčkog i Zvornika do Tuzle cca 50 km., koji se put prevali za dva sata, a iz Bijeljine do Sarajeva ima cca 340 km., za koji treba putovati najmanje 12 sati!

Mislim da nije potrebno, da osim gornjih navađam i druge argumente, te držim, da će svako steći uvjerenje, da spas osiguranja ne leži u stalnom arondiranju i prearondiranju Okružnih ureda u državi. Spas osiguranja leži samo u regulaciji radničke nadnice odnosno u donošenju zakona o minimalnim nadnicama, te u skorijoj provedbi osiguranja za iznemoglost, starost i smrt. U tome pogledu slažem se sa piscem citiranog članka, kao i u tome, da radničko osiguranje nije nikakvo tečevno preduzeće. Kad je tako zašto onda stvarati Okružne urede po čejfu pojedinaca odnosno po lokalnim željama. Okružne urede, koji nisu sposobni za život već će ukinuti Središnji ured sam. Do tada pak nesmetajmo ih u njihovom radu, već ih potpomažimo, da u punom opsegu udovoljavaju svojoj zadaći. Zbog toga završavam ovaj svoj članak skoro sa istim željama kao i pisac gore citiranog članka to jest, da izbjegavamo u socijalnom osiguranju svaku demagogiju i da na sve ustanove radničkog osiguranja ne treba gledati i ne smije se gledati prekim okom, već da sve ustanove podjednako i u svakoj prilici pomaže!

Mustafa A. Tinjić.

PODLISTAK:

Kur'an

(Nastavak.)

Neki kažu da je ta nedostiživost kur'anskog stila u tome što je Bog potpuno onemogućio ljudima da se takmiče sa njegovom ljepotom, ili što je njegov način oprečan raznim načinima govora i izražavanja, ili što je čist i očuvan od protuslovlja, ili što sadrži razna tajna nagovještavanja do kojih ljudi običnim prirodnim razvitkom stvari ne mogu doći. Tačna je činjenica da nam se Kur'an neobično sviđa i dopada kad ga slušamo i učimo kako radi svoga savršeno lijepog stila, tako i radi vanrednog dojimanja, koje nam srce i dušu ispunja nekom neopisivom lagodnošću, koja kroz čitav naš organizam prodire i nevjerojatno veliku nasladu pruža. Onaj poziv što ga Svemogući uputi svima da i u najmanjoj mjeri oponašaju i dostignu savršenstvo i ljepotu Kur'ana, ljudima od riječi i pera je dokazao nakon njihovih ogromnih nastojanja ,da je nemoguće dostignuti ljepotu i savršenstvo kur'anskog stila, a još manje onaj dojam i dopadljivost što ga Kur'an svojom ljepotom stila i sadržaja postizava.

Nazvati svaki dopadljivi stil nedostiživim je pogrešno, kao što je pogrešno tako nazvati govor koji u sebi nema protivurječja ili koji sadrži kakva proročanska obavještenja kao što su to besjede gatalaca i slično. Ako se kaže kako možemo vjerovati da je Kur'an nedostiživ, jer su ljudi nemoćni da ga oponašaju, ili su stvorenja nemoćna da njegove tajne spoznaju, odgovorićemo: Bez sumnje je neporecivа istina da svi oni koji su nastojali da kur'anski stil dostignu, ostali su nemoćni u tom pravcu, a ta se nemoć još jače pokazala u tom što svi mudraci jednog pokoljenja nisu mogli spoznati svu veličinu mudrosti, koju Kur'an u sebi sadrži. Sa ovim je najbolje utvrđena činjenica da je Muhamed a. s. Božji Poslanik. Muhamed a. s. poslanstvo ni najveći protivnici ne mogu pobiti, a On nam je rekao da je Kur'an Božji govor. Mi znamo da je Božji govor jedno od njegovih svojstava, a to Njegovo svojstvo mora biti nešto što je najsavršenije i što je nedostiživo u svom savršenstvu i svojoj veličini. Prema tome je Kur'an savršenstvo ljepote stila i riječi. Retorska vještina je sposobnost govornika da izražava svoje misli lijepim riječima i pri tome se služi raznim oblicima metafore poznavajući pravila stilistike. Govornička vještina i rječitost može biti sadržajna. Govornik naše misli potpuno zaokupi i nametne nam svoje misli, te nas dovede do takovih zaključaka da nismo u stanju saznati kojim putem i na kakov način smo došli do toga da prihvatimo misli koje nam je govornik naturio i zaključke koje je iz svog govora izveo. Rječitost može biti i formalna. U ovom slučaju govorimo o arapskom jeziku. Sve riječi trebaju da budu čistog arapskog korjena, da ih budu upotrebljavali svi poznati govornici i pisci i da budu u općoj upotrebi. Dalje treba da budu građene u duhu arapskog jezika, da budu čiste i da se mogu lako izgovarati, te da se zgodno nižu i međusobno vežu. O tome da je jedan govor na svojoj visini, može da presudi izreče zdravo osjećanje i istančan ukus, koji mogu dati neosporno objektivan sud.

U Kur'anu se nalazi mnogo toga što nije potpuno u skladu sa uobičajenom rječitošću kod Arapa, ali usprkos tomu svemu Kur'an je u rječitosti dostigao jedan stepen i granicu preko koje se ne može više ići. I to nam dokazuje ,da je Kur'an nedostiživ. Navešćemo nekoliko primjera:

Arapska rječitost je najbujnija u opisivanju stvari koje se uvijek u životu susreću, kao u opisivanju deve, konja, djevojke, vladara, predmeta ratne spreme, ratovanja, i u opisivanju raznih nesreća i nevolja. U Kur'anu se od tog svega vrlo malo šta nalazi.

Nadalje Kur'an se drži jednog istinitog puta i pravca i u njemu se ne može nikako naići na kakovu neistinu, a kaže se da je najljepša i najdopadljivija pjesma, koja najviše obiluje neistinom i laži. Radi toga vidimo da najveći arapski pjesnici kao Lebid-bin-Rebia i Hasan-bin-Sabit pošto su primili Islam silaze sa pjesničkog Parnosa i gube svoju veliku pjesničku slavu, pošto se više u svojim pjesmama ne služe maštanjima i neistinom.

Nadalje lijep govor i dotjerana pjesma se odrazuje najviše u dvije tri rečenice ili u dva tri stiha, dok je Kur'an čitav kao cjelina savršeno rječit kao i svaki njegov dio.

Kad jedan pjesnik ponovi smisao svojih stihova, ti ponovljeni stihovi ne mogu nikad biti tako lijepi i savršeni kao u svom prvom sastavu, dok je svako ponavljanje u Kur'anu na jednom savršenom stupnju stilske ljepote.

Kad Kur'an u kratkom i sažetom tonu iznosi odredbe kako se imaju vršiti razne pobožnosti, kad govori o stvarima koje su zabranjene, kad potiče na čudorednosti, sustezanje od ovozemnih užitaka, ili kad upućuje da se svrati pažnja na vječni život, vidimo i u tome svemu da se to Kur'an izlaže sa jednom zapanjujućom ljepotom u stilu, koga je nemoguće dostignuti.

(Nastaviće se.)

IZ ISLAMSKOG SVIJETA:

Spreman atentat na Kemal Ataturka

Uhapšeno sedam atentatora kod kojih je nađeno oružje i bombe.

Ankara, 18. oktobra. Dopisnici stranih listova i agencija doznali su, da je protiv predsjednika turske republike Kemal Ataturka bio spreman atentat zasnovan na široj osnovi. U Ankaru je stiglo više ljudi iz inostranstva koji su imali zadatak da na svaki način liše života predsjednika republike. Kod njih je nađeno oružje i bombe. Drži se, da je u vezi sa ovim otkrićem uhapšeno više lica a samih atentatora ima sedam. Policija je pohapsila i ona lica, kod kojih su se atentatori i njihovi pomagači bili sklonili na stan.

Strani dopisnici nisu mogli dosada doći ni do kakvih potankosti o ovoj zavjeri protiv života Kemala Ataturka. Vijest je nesamo u Turskoj nego i u inostranstvu izazvala najveću senzaciju.

Carigradski listovi međutim objavljuju pojedinosti o otkrivanju zavjere protiv predsjednika turske republike Kemalpaše Ataturka.

U Ankari je održana sjednica Narodne skupštine, na kojoj je riješeno da se izda sudu narodni poslanik grada Urfe Ursavasa, koji je osumnjičen da je pomagao zavjerenicima da pređu preko granice. Istraga pokazuje, da je on sakrivao zavjerenike. Ovaj narodni poslanik se dobrovoljno prijavio policiji i tvrdi da nije kriv, već da je žrtva podmetanja.

Kod zavjerenika su nađene bombe i automatske pištolje sa po 30 metaka. Utvrđeno je cio put koji su zavjerenici prevalili. Oni su došli iz Damaska. Od Damaska su putovali vozom do Alepa a odatle automobilima do sirijsko-turske granice. Tu ih je sačekao narodni poslanik Ursavasa, koji je trebao da bude glavni rukovodilac atentata.

Uhapšeno je još devet lica iz oblasti Maraša u istočnoj Anatoliji. Ovih devet je bilo u vezi s atentatorima i glavnim zavjerenicima.

Po svemu dosadanja istraga pokazuje da je plan o atentatu ponikao u Siriji. Duša zavjere je čerkez Edhem, davnašnji istaknuti protivnik današnjeg poretka u Turskoj. Među zavjerenicima ima i njegovih sunarodnjaka.

Agencija Havas javlja iz Carigrada: Policija je uhapsila šest lica, koja su došla iz Sirije a za koje se je utvrdilo da su članovi jednog udruženja koje je spremalo atentat na Kemalpašu Ataturka. Utvrđeno je da je zavjeru organizovao čerkez Edhem, poznati vođa jedne razbojničke banke. Ustanovljeno je, da je u zavjeru bio umiješan i narodni poslanik Ali Said, kome je parlamenat oduzeo poslanički mandat, pa je on odmah uhapšen.

Muslimani u Mandžuriji

Kako bagdadski list »Lisanul-hidaje« javlja, muslimani u Mandžuriji, koji žive razbacano po svim krajevima Mandžurije, osnovali su svoje jedno veliko udruženje, kojemu je cilj da razvija društvenost među muslimanima i da ih ujedinjuje. U Mandžuriji živi preko dva milijona muslimana. Među ovima imade oko 15.000 Turaka, koji su se iz Rusije iselili i nastanili se u Mandžuriji Ovi Turci u Mandžuriji igraju među muslimanima veliku ulogu u kulturno-prosvjetnom a isto tako i u privrednom pogledu. Ovo društvo preuzelo je u svoju ruku upravu nad mufslimanskim vakufima te nadzor nad osnovnim i srednjim vjerskim školama. Udruženje će posvetiti veliku pažnju da odgoji što veći broj sposobnih vjeroučitelja, imama i vaiza. Društvo je pristupilo otvorenju većeg broja srednjih vjerskih škola.

Sažalnica sveislamskog kongresa

Prigodom smrti velikog i odličnog islamskog učenjaka Muhamed Rešid Ridata predsjedništvo Sveislamskoga Kongresa u Jerusalemu uputilo je sažalnicu svima muslimanima svijeta u kojoj se govori o velikom gubitku, koji je islamski svijet zadesio smrću ovog velikog i rijetkog islamskog učenjaka. U sažalnici se navodi veliki kulturni rad i usluge, koje je učinio Islamu, pa se pozivaju muslimani da jednog petka iza džume-namaza klanjaju »salatul-gaibi« za dušu ovoga velikog merhuma.

Opasnosti koje prijete razvitku arapskog nacionalizma u Iraku

(Nastavak.)

Arapi moraju gojiti što dublju nacionalnu svijest i raditi na njenom jačanju. Naročito u tom pravcu treba omladinu spremiti koja mora biti najčvršći oslonac arapskog nacionalizma. Arapi u svim dijelovima prostrane arapske zemlje moraju se čvrsto vezati i međusobno pomagati da bi otklonili one opasnosti koje prijete pojedinim dijelovima Arapstva i smetaju mu da se potpuno razvija i svoje snage stavlja u službu velike arapske domovine. Zato se mora naročito uvažiti činjenica da pokret koji teži za tim, da pokrajnske tedencije eliminše, treba da svoj rad što više pojača. Moraju prestati dosadašnja mišljenja da su Irak, Sirija, Nedžd ili Jemen samostalni dijelovi. To loše mišljenje treba najenergičnije pobijati i sve te zasebne pokrajine moraju sačinjavati jedinstvenu cjelinu koja će se kao takova i u duši narodnoj duboko usaditi. Dosadašnja podjeljenost to je prava nacionalna smrt za arapstvo i Arapi moraju svaku kutak arapske zemlje smatrati svojom rođenom grudom. Pokrajinska podijeljenost to je najveća narodna bolest Arapa, koju Arapi u svom interesu moraju najenergičnije pobijati. Mora nestati pokrajinske podijeljenosti i Irak ako hoće da bude slobodan mora težiti za svojim ujedinjenjem sa svojim ostalim posestrinskim zemljama.

Velika je opasnost za arapski narod i njegova podjeljenost u razne vjerske pravce, a isto tako i njegova politička podjeljenost. Tu tešku narodnu bolest treba iz temelja izliječiti i Arapi kao muslimani moraju svoje islamsko jedinstvo isticati u svakom pravcu. Podjela muslimana na šiije i sunije koja je na umjetni način stvorena treba da bude uklonjena, jer je velika smetnja arapskom narodnom progresu.

Također arapskom narodnom tijelu je velika smetnja cionizam, koji se je počeo uvlačiti u srce arapske zemlje. Arapi zajedničkim nastojanjima moraju nastojati da ovaj opasni čir sa svog tijela što prije izrežu. Cionizam je velika napast za arapski narod i veliko poniženje koga arapski narod trpi od poznate Balforove deklaracije kojom se Engleska obvezala cionizmu da će oteti komad arapske domaje i predati je cionističkim ciljevima. Ovo je najveća povreda nacionalne časti Arapa koju je ikada neko Arapima nanio.

Kao teška mora arapski nacionalni organizam pritištše socijalizam, koji se počeo uvlačiti među radni arapski narod. Socijalizam razorno djeluje, jer pobija nacionalna stremljenja Arapa i unosi opasne lažne kozmopolitske ideje. Propagatori stranoga kapitala ubacuju ove ideje među arapski narod koje su strane arapskoj narodnoj duši i postizavaju i većih uspjeha. Arapski nacionalizam se mora boriti protiv ove opasne pošasti, koja je sa strane importirana u Irak i radnom narodu otvoriti oči pred ovom opasnosti.

Kao najveća smetnja razvijanju arapskog nacionalizma je neprosvjećenost. Arapski narod i ako je nekada bio jedan od najprosvjećenijih naroda svijeta, danas ga tare ta teška neprosvjećenost koja je izvor svih zala u arapskom narodu i uzrok njegove nacionalne porobljenosti. U neprosvjećenosti i leži klica tih nesreća, zato tu neprosvijećenost širokih narodnih slojeva treba pobijati i nastojati da se prosvjetni nivo naroda podigne na što veći stepen, To je i najveća smetnja i najveća opasnost arapskom nacionalizmu i kada uspijemo da arapski naroda prosvijetlimo, onda ćemo lako ukloniti i sve ostale opasnosti, koje stoje na putu potpune arapske slobode. (Nastavit će se.)

Smrt uglednog muslimanskog naučenjaka na Sušaku

12. oktobra ove godine, umro je na Sušaku merh. Dr. Mirza A. M. Malić u naponu svoje snage u 38. godini života. Merhum Dr. Mirza Malić je sin naše grude i prije nekoliko godina je prešao na Islam u Zagrebu pred zagrebačkim muftijom Ismet ef. Muftićem.

Merhum Dr. Mirza je bio profesor praškog Univerziteta i rijetko naučen čovjek. Bio je pravi poliglota. Govorio je 26 jezika. Naročito se interesirao arapskim, perzijskim i turskim jezikom. Sahranjen je po muslimanskom obredu na Sušaku, gdje je bio došao da se liječi, ali ga rana smrt ote između nas i predade ga u krilo materi zemlji.

Rahmetulahi alejhi rameten vasiaten.

O tridesetgodišnjici smrti

velikog misirskog muftije i preporoditelja Šejh Muahmmed Abduhata.

(Nastavak.)

IMAM MUHAMED ABDUHU U AZHERU.

Šejh Muhamed Abduhu nije prvi pokušao da u Azheru zavede potrebne reforme. Ovaj reformatorski pokret datira još od vremena hidiva Ismaila, koji je zasjeo na misirsko prijestolje 1862. godine. Kao prvi vidni znak tih reforama je bio izbor rektora. Do tada je bio običaj da taj položaj zauzme najstariji nastavnik bez obzira na spremu. Ali je ta praksa prekinuta, pa je od god. 1864.—69. ovaj položaj bio povjeren jednom enegičnijem učenjaku Mustafa-el-Arusiji. Iza ovoga je bio izabran Muhammed-el-Abbasi. Ova dvojica nisu bili najstariji učenjaci svoga doba niti su bili istaknuti kao najbolji i najznamenitiji nastavnici.

El-arusija je dokinuo mnoge stvari koje nemaju veze sa vjerom i odlučio je bio da pročisti nastavnički zbor i odstrani sve nesposobne nastavnike. Bio je donio odluku da se izradi jedan pravilnik za polaganje nastavničkih ispita. U toku toga rada bude skinut sa tog položaja, a zamijeni ga Šejh-el-Abbasi, koji 1871. god. donese prvi zakon o ustrojstvu Azhera, komu je bio dodat i pravilnik o polaganju ispita.

Hidiv Ismail je nastojao da reformira Azher, da bi tako mogao pristupiti reorganizaciji šeriatskih sudova, pošto dobije spremne i sposobne sudije, koji su trebali biti obrazovani kao i sudije građanskih sudova.

Fethi-paša Zaglul u svome obrazloženju zakona o reformi Azhera kaže:

»Reforme koje je namjeravao da provede hidiv Ismail, imale su za cilj da spreme sposobne šeriatske sudije, te se tim reformama, koje je Seid-paša još bio započeo, taj cilj i postigao. Pošto sudije spomenutih sudova spadaju među ulemu, trebalo je pristupiti reformi Azhera, da se ta potreba zadovolji.«

Ova nastojanja oko reforme Azhera imala su isti cilj, koga je u svom govoru u dvorcu Abidin istakao hidiv Abbas godine 1905. prigodom instalacije novog rektora Azhera šejh Abdurrahman Širbinije. To je onaj poznati govor nakon koga se povukao Šejh Muhamed Abduhu sa svojim prijateljem Abdul-kerim Selmanom iz upravnog vijeća Azhera. Hidiv Abbas je tada — kako to piše u prvom svesku velike biografije Muhammed Abduhuta — rekao: Vlada od Azhera traži dvije stvari: da u njemu zavlada red i poredak, i na tome će vlada uvijek nastojati, a drugo je obrazovanje i spremanje šeriatskih sudija.

Kako se vidi vlada je sve reforme u Azheru svodila na ovaj cilj, da joj Azher sprema činovnike. Ali Muhammed Abduhu je tražio nešto drugo. On je htio da Azher kao najveću i najstariju naučnu ustanovu potpuno u duhu vremena reformira i povrati mu nekadanju staru slavu i sjaj.

Muhamed Abduhu je smatrao da se narodni preporod može izvesti samo onda, ako se preporodi um i srce narodno sa istinskom naukom i istinskom vjerom. Putevi koji će do toga dovesti vode od istinskog vjerskog i kulturnog preporoda. Azher je najplodnije mjesto gdje bi se ova klica preporoda mogla najlakše i najbrže razvijati. Kad život prostruji u Azheru onda će se on brzo razviti u narodnom tijelu i u čitavom islamskom istoku. Šejh Muhamed Abduhu je naročito nastojao da zagrije hidiva Abbasa drugog za ove reforme, koje bi trebalo po njegovom mišljenju najradikalnije provesti, da se tako probudi islamski istok, jer je Azhar naučni centar u koji svi muslimani upiru svoje poglede na raznim stranama Istoka. Svojim neumornim nastojanjima je bio privolio hidiva da se u Azheru provedu najradikalnije reforme.

Hidiv je potpuno slušao savjete Muhamed Abduhuta i sa najvećom odlučnošću je pristupio radu oko reforme Azhera prema njegovim uputama. Sedmog redžeba 1812. god. ili 1895. izađe ukaz hidivov po kome se uspostavlja Upravno vijeće Azhera, a za njegove čllnove se postavljaju Muhamed Abduhu i Abdul-kerim Selman.

Upravno vijeće je počelo odmah da provodi najnužnije reforme i da odstranjuje sve što je smetalo pravilnom razvitku ove visoke naučne ustanove. Doneseni su novi nastavni planovi i propisani razni pravilnici po kojima se ima nastava razvijati u ovoj visokoj naučnoj ustanovi.

Za vrijeme dok je u Azheru bio Muhamed Abduhu u toj staroj i oronuloj ustanovi je prostrujao nov i bujan život i nastao je velik preokret i napredak u svim naučnim disciplinama kako vjerskih tako i svjetskih znanosti. Naročito su njegova predavanja bila od velike i neprocjenjive važnosti i ta njegova predavanja su donijela Azheru neku naročitu živost. Njegova su izlaganja na predavanjima upravo gutana, a sadržina njegovih vjerskih predavanja je bila takova, da je on u svojim predavanjima izlagao kako je Islam vjera koja u sebi ne sadrži nikakvih poteškoća i kako se slaže sa ljudskom prirodom i sa razumom. Snažno je naglašavao da su islamska vjerovanja lako shvatljiva i pristupačna i da se ne izdižu iznad ljudskih shvatanja. Nadalje da je Islam učvrstio principe dobra i kreposti potičući ljude na dobrotvornost i donio čovjeku potpunu slobodu.

Šejh Muhamed Abduhu je odgojio nekoliko generacija, koje su nastavile da rade po njegovom uzoru i idu njegovim stopama. Njegovo ime je bilo visoko uzdignuto na horizontu i bilo je utjelovljenje preporoda koji će narod spasiti iz teške nevolje.

Ali zavist i mržnja njegovih mnogobrojnih neprijatelja iz tabora crnih mračnjaka počela je protiv njega rovariti i spletkariti, pa je radi toga bio prisiljen u martu 1905. podnijeti ostavku na svoj položaj u Azheru, a te iste godine 11. jula je ispustio svoju plemenitu dušu (7. džumadel-ula 1323. godine).

Dopisnik velikog engleskog dnevnika »Deili Chronicle« u svom nekrologu prilikom smrti velikog Šejh Muhamed Abduhuta među ostalim kaže: »Zahnji put sam ovog plemenitog i velikog šejha vidio kako sjedi u jednom malom kabinetu u Azheru. Ovaj kabinet se nalazio u visokoj kuli koja se izdiže iznad trga ove interesantne naučne ustanove. Svršetak na 8. strani.

Odgajajmo djecu u duhu Islama!

Najveća blagodat, koju je Bog dž. š. dao čovječanstvu je sveopća vjera Islam, koja usrećuje sve sljedbenike što se okupljaju pod njegove blagotvorne i spasonosne zrake. Spoznaja Boga i čvrsti iman mora da budu konačni cilj života, to je polazna tačka za sreću i spas u oba života. Svaki onaj koji vjerno u životu primjenjuje savršene istine Islama pobrat će blagotvorne plodove na ovozemnom i u zagrobnom životu. Vjera Islam mora da bude konačni cilj života, ona treba da mu je milija od imetka, života i djece. Da bi islamske ideje došle do izražaja, potrebno je svakom muslimanu koliko mu dozvoljavaju njegove umne sposobnosti da tumači istine svoje vjere a specijalno da ih pravilno razvija i tumači svome mlađem naraštaju. Treba djeci dok njihove mladenačke duše nijesu uprljane grubim materijalizmom i bezvjerstvom razviti smisao za velikim i plemenitim etičkim idejama vjere Islama. Treba mladim dušama razviti smisao o islamskom moralu i etici, da ga oni rukovode kroz čitav život, treba im uliti smisao za sve ono što je islamsko. Jer dijete odgojeno u duhu Islama kada stupi i u životnu borbu, moći će se oduprijeti i odhrvati svim udarcima. Islamski moral i islamski kućni odgoj koji mu imaju podati roditelji, moraju biti životni kompas, koji će ga uvijek dovesti sreći i miru na ovome svijetu, a logično tomu i u zagrobnom vječnom životu. Nažalost kod na se vrlo malo pazi na odgoj djece, koja su prepuštena sama sebi, a u najviše slučajeva ulici koja u njegove mlade ćelije utka sve poroke savremenog života, koje koče njegov moralni, etički i umni razvitak. Ljudi su upućeni na stvaranja svakidanjeg života i zato vrlo malo polažu na odgoj svoje djece u kući kao i kasnije kada polazi u osnovnu ili srednju školu. Kada mi danas pogledamo na žalosni i slabi islamski odgoj muslimanske omladine, moramo da padamo u razočaranje i u čudu se pitati, kakvi će oni biti članovi svoje zajednice. Naročito se ovdje mora podvući na jednu žalosnu činjenicu, a ta je, da mnoga djeca dok su u osnovnoj školi ili u zabavištima, prime mnoge protuislamske običaje i mane, koje kasnije u životu primjenjuju. Naročito podvlačimo dječja zabavišta, zatim mnoge neislamske škole, koje pohađaju muslimanska djeca, a da se ni najmanje ne vodi o tom računa šta se djeci predaje i šta se u mladim nevinim dušama razvija. Kairski »El-Feth« u jednom od posljednjih brojeva iznosi jedan odličan članak u kome upozorava sinove Islama na pohađanje misionarskih škola, koje svaki dan niču u islamskim zemljama, koje su u apsolutnoj većini nastanjene muslimanima. Cilj otvaranja misionarskih škola po islamskim zemljama svakome je jasan. Katolički i uopće kršćansku propagandu po svim islamskim zemljama izdašno pomažu laičke vlade evropskih zemalja. Misionari pod firmom kulturno-prosvjetne misije usisavaju svoje ideje i u islamski svijet uturaju kršćanske ideje, a nažalost muslimani to mirno posmatraju.

Analizirajući ovo »El-Feth« veli, da je njima cilj brisanje islamske individualnosti, da zatru put islamskoj nauci.

U Jerusalemu »Naučni islamski vjerski zavod« povodom nastupajuće nove školske godine izdao je proglas na roditelje, da ne šalju svoju djecu u misionarske kršćanske škole. Mi o ovome moramo trezvenije i ozbiljnije misliti, jer mi svaki dan bilježimo porazne činjenice kada putem dnevne štampe čitamo kriminale muslimanske omladine, koja je bez ikakva kućnog odgoja prepuštena ulici, bez odgoja. Mi svaki dan zbog nekih loših pojava, koja se javljaju u našoj sredini bivamo razočarani zbog naše nemarnosti. Tako u prošlom broju »Islamskog Glasa« kada sam pročitao članak o nošenju kapa od strane muslimanskih gimnazijalaca u jednom našem mjestu, razočarao sam se. Žalosno je zar ne, da se danas u dvadesetom vijeku, vijeku kada se na sve strane pjevaju pjesme o vjerskoj toleranciji, nađe intelektualaca, koji vrijeđaju vjersku osjetljivost muslimana i zabranjuju im nositi fesove kao tradicionalnu nošnju, koju su im nosili djedovi i očevi, a i oni danas nose. Još je žalosnije ako se podvuče činjenica, da mjerodavni i pozvani faktori u tom mjestu savršeno mirno posmatraju, ne vodeći ni najmanje računa o tom, kako se ruše tradicije muslimana.

Nama je potrebno da povedemo ozbiljnijeg računa o odgoju naše muslimanske omladine. Ono što im zavode roditelji, noseći kroz čitav život i prema islamskom odgoju, zavisit će njihov uspjeh u životu. Nama su potrebna i česta islamska zabavišta, a potrebni su nam i pravi odgojitelji i u školama i u zabavištima, koje će rukovoditi plemenite pobude, da muslimanskoj djeci nakaleme etičke i moralne principe Islama.

Samo tako radeći moći ćemo dobiti nagradu Svevišnjeg Boga. Naša je dužnost da odgojimo naš islamski podmladak u duhu Islama i da od njih učinimo prave muslimane!

Lisanuddin.

Muslimani prema skautizmu i sokolstvu

U posljednje vrijeme mnogo se raspravljalo, koja je organizacija bolja: skautizam ili sokolstvo. Raspravljalo se o tome: kuda da ide muslimanska omladina: u skaute ili u sokolske redove? Pokušaćemo da odgovorimo na to pitanje.

Kod nas se Sokolstvo osnovalo kada je najveći dio našega naroda bio pod tuđim gospodstvom i kada smo čekali dan Oslobođenja. Tada je Sokolstvo stvorilo jednu vrstu narodne vojske, koja je imala zadatak, da brani interese našega naroda, i da u odlučnom času stupi u borbu za Oslobođenje. I u prošlom svjetskom ratu naši su sokoli se istakli svojim junaštvom i nisu žalili ni živote dati za spas svoje domovine. Mnogi sokoli koji nisu stupili u borbu sa oružjem, stupili su u borbu sa neprijateljem na drugi način. Svojim držanjem i svojim radom za svoj narod često su puta nanijeli više štete tuđinu, nego oni što su se borili na frontu. Radi toga su mnogi bili zatvarani, proganjani, mučeni i vješani.

Danas smo mi slobodni. Naše granice čuva naša narodna vojska i sokolstvu to više nije zadatak. Njemu se otvara veliko i široko polje kulturnog i prosvjetnog rada i novih borbi. Danas sokolstvo treba da se bori protiv: tjelesne kržljavosti, alkoholizma, nepismenosti, neznanja, nehigijenskih prilika, bolesti, društvene pocjepanosti. Sokolstvo mora da bude zaštitnik rada i mira u ovoj našoj domovini. I sami sokoli uvidjeli su kakav ih zadatak danas očekuje, pa je sokolska župa Mostar prva počela, da provodi ovaj veliki zadatak sokolstva. Ušla je u narod, u sela i tu sa uspjehom provodi svoj novi zadatak. I samo sa svojim novim zadatkom sokolstvo je i danas savremeno.

Još jedna lijepa i korisna velika organizacija je skautizam. Nije mi zadatak, da ovdje iznosim koja je organizacija i čija je ideja bolja. Samo ću reći, da stav muslimana prema jednoj i drugoj organizaciji nezadovoljava. Osjeća se i premalo smisla prema ovim organizacijama i kod onih muslimana, koji su u prvom redu pozvani, da rade za ove ideje.

Sokolstvo i skautizam nije jedno te isto, iako imaju mnogo dodirnih točaka. Ali sokolstvu se može i s higijenske strane zamjeriti, što se sokoli i previše zadržavaju prilikom vježbi u zatvorenim prostorijama. Skautizam traži, da se skauti što više zadržavaju na čistu vazduhu, u prirodi. Sokolstvo preporučuje trezvenost i da se ne puši duhan. Skautizam to odlučno podbija i zabranjuje. Skauti imaju deset svojih zakona, kojih se moraju strogo pridržavati. Deveti skautski zakon kaže: »Budi trezven i ne puši duhan«. Napominjem, da sokolstvo to samo preporučuje, ali ne zabranjuje. Ako se skaut ogriješi o jedan zakon, a naročito o taj deveti, isključuje se iz skautskih redova. Jer ko ni toliko snage nema, da odbaci ono što mu samome škodi, kako će taj imati snage da koristi i pomogne drugome. Sokolstvo zbližava Slavene, a skautizam nastoji da zbliži sve narode i da pobrati omladinu cijeloga svijeta.

Dakle sokolstvo i skautizam imaju mnogo dodirnih točaka, ali ipak ne mogu raditi zajedno. Sokolstvo je nacionalno, u širem smislu slavenska ideja, skautizam je omladinska ideja s devizom: bratstvo svih naroda. Sokolstvo je niklo kod Slavena i znak da je to ideja borbenosti i oslobođenja od tuđina i tutorstva. Skautizam je postao kod Engleza i znak, da je to ideja rada i praktičnosti i da se mora širiti po cijelom svijetu.

U našem narodu još uvijek postoji međusobna nesuglasica koja nam priječi kulturni napredak. Moramo te nesuglasite gasiti. Sokolstvo i skautizam propovijedaju bratstvo, pa zato stupajmo i šaljimo omladinu u njihove redove.

Hamika Ajkić.

Štednja

Prema studiji S. Majlsa.

Kad se više troši, nego što se zarađuje

Ko hoće da iziđe na kraj sa svojim sredstvima, on mora znati računicu. Žene naročito su malo upućene na računanje. Jedva da znaju početne osnove aritmetike; jer njihove učiteljice nalaze da je taj predmet naučni izlišan i nepotreban. One pretpostavljaju i nalaze za shodnije da svoje učenice obuče u jezicima, muzici i geografiji i da im dadu spoljašnji sjaj. To, najzad, može biti dosta važno i imati svoga značenja; ali četiri vida računanja su mnogo važnija. Potrebno je da budući računi jedne domaćice, njeni prihodi i izdaci stoje vazda u skladnosti. Kako će ona znati koliko ima da izdaje za stan, koliko za odijelo, za hranu ili nagradu posluzi, ako nezna vrijednost brojeva i ako nije posvećena u računu. Kako će najzad da kontroliše svoje izdatke i račune bez matematičkog znanja? Neznanje računice prouzrokuje ne samo rasipanje, besmisleno trošenje, nego stvara dosta bijede i nesreće. Mnogo je i mnogo imućnih porodica zbog toga propalo.

Mnogi mladi ljudi zaključe nepromišljen brak.

Desi se na pr. da jedan mlad čovjek ugleda na teferiću kakvo milo, lijepo lice i ono ga zanese i privuče. Zabavlja se; udvara joj se, laska joj i najzad sanja o njoj. Najposle se i zaljubi u nju. Prosi je, ženi se snjom i vodi je u kuću, gdje je tek pozna i vidi u pravoj boji. Sve dotle je »vanredno lijepo i divno« išlo. Mlada žena nikada dotle nije drugačije izgledala, nego mila i dražesna, divna i primamna, slatka i neizvještačena. Ali sad već stupa u drugu sferu života, gdje je muž posvednevno i stalno i to izbliza može da posmatra i gdje ona ima da pokaže šta sve kao domaćica zna i šta vrijedi.

Treba dosta vremena da prođe dok se tako mladi par uzajamno upozna i navikne jedno na drugo. Čak i najsrećniji su muževi došli do sreće, mira i spokojstva u kući ne odmah, nego poslije čitavog niza malih borbi i nesuglasica. Ni muž ni žena ne pokazuju se odmah, u prvi mah u svoj njihovoj potpunosti. Jedna od najsrećnijih domaćica priča, da joj je prva godina bračnoga života bila najneugodnija. Imala je mnogo da nauči, a uvijek se bojala da što naopako ne uradi. S početka nije znala kako da se snađe i kako da se drži i ponaša. No dobrodušni, iskreni ljudi, koji su vazda dobre volje, najzad bez velikih teškoća dospiju do mirnog i ugodnog života.

Sasvim je drukčije s onim mladim čovjekom koji je svoju ženicu uzeo zbog njenog divnog izgleda i bajnog lica. Oboje su uletili u brak bez razmišljanja, možda s pretjeranim nadama na sreću u braku. Nisu mogli da se izvuku iz uloge ljubavnika i ljubavnice i da postanu muž i žena. Nisu bili spremni da savladaju male nesuglasice i nesporazume, koji postaju uslijed razlika individualnih i oboje se brzo osjete razočarani. Male pažnje i usluge, koje daju draži zaljubljenim ljudima, postepeno se gube i prestaju i lijepa ženica osjeća se zanemarena i naravno zaliva se suzama. A ništa tako neizbacuje ljude iz strpljenja kao suze, koje su bez uzroka ili zbog neznačajnih stvari potekle. Te suze ne budu saučešće nego odvratnost, one stvaraju ogorčenje na obim stranama. Suze su opasno oružje, kojim se ne treba titrati. Kad bi žene umjesto suzama, pokušale prijaznošću i veselošću, mnogo bi bolje postupale. Poneki brak samo je zato nesrećan, što je žena u svojoj osjetljivosti ili nadražljivosti takva, da cijeloj svojoj okolini život zagorčava.

Duhovne sposobnosti su izvjesno vrlo prijatan miraz za domaći život. Ali kako se malo brige i pažnje poklanja njezi tih divnih osobina — nežnosti i veselosti, mnogi život, koji je mogao biti srećan i blagoslovljen, zagorča se i razori samo zato, što su ljudi naklonjeni srditom i oporom, ljutinom i svađalačkom postupanju, a ono ruši i ubija svaku domaću i drugarsku ugodnost. Dosta puta susrećemo se mi ljudi sa ženama nakostrešeni jedni na druge, kao da smo na se ježevu kožu navukli. I nikad se jedno drugom ne mogu približiti. Ljudi nemogu da se svađaju i otuda u društvu toliko bijede. Radost se pretvara u ogorčenje i cijeli život liči na putovanje gdje čovjek kosim nogama ide preko trnja i čkalja, strnjike i koprive.

U tom slučaju divno, lijepo lice brzo se zaboravlja. Pošto je mladi čovjek izabrao sebi ženu, samo zbog njenog divnog lijepog lica, jer mu je samo ono privuklo pažnju, a to mu i ljubav probudilo, to on ubrzo dolazi do saznanja, da se u svome izboru prevario. A kad mladi čovjek izgubi draž i volju za kuću, gdje se osjeća kao u stanu kod gazdarice — to će on sve više izbjegavati svoju rođenu kuću. Večeri će provoditi van kuće, van domaćeg druga, tješiće se cigaretama, politikom, pozorištem i vinom, ili kakvim drugim pićem; a dotle će bijedno »divno«. lijepo lice postajati sve jadnije i žalosnije, sve će više padati i malaksavati.

Desi se da je brak blagoslovljen porodom. Ali ni otac ni mati nisu načisto, kakav bi odgoj dali svojoj djeci. Dok još dijete počiva u kolijevci, oni ga smatraju kao neku igračku; dok raste smatraju ga za lutku; a čim poodrastu i postanu mladići i djevojke, e, onda su pravi teret za roditelje. Takav nesrećan bračni par ne doživi ni jedan dan sreće, mirno i zadovoljno. Ako u kući ne vlada nikakva ugodnost, to je cijeli bračni život samo niz malih briga. Gdje nema veselosti, popustljivosti, uslužnosti, uzajamne i saosjećanja, tu se ljubav gasi na obim stranama.

Poslovica veli: »Kad sirotinja ulazi na vrata, tada ljubav izađe kroz prozor!« No ljubav ne izlijeće i ne bježi samo iz sirotinjskog doma; ona isto tako često bježi i iz bogatog doma, gdje nema ljubljenih i veselih srca. Može jedna kuća kiptiti u nakitu i bogatstvu i izgledati ugodno; može imati najljepše sobe i ukrašene odaje, bogatu sofru, pa opet da u njoj ne živi sreća i veselost, radost i zadovoljstvo. Uzrok je taj što nema veselih, vedrih, srećnih lica, koja svijetle od zadovoljstva i radosti. Fizička ugodnost je samo jedan mali sastavni dio blagoslova jednog srećnog braka. Kao što u mnogim drugim prilikama i okolnostima tako i ovdje radost i bol, sreća i nesreća ljudi zavise od njihova moralnoga stanja.

bv.

VEKEND KARTE NA ŽELJEZNICAMA.

19. o. mj. stupila je na snagu izmjena i propisi o nedjeljnim i prazničnim povratnim kartama na državnim željeznicama. Izmjena se sastoji u tome, što će povlastice važiti sada od 11 do 250 kilometara umjesto ranije od 6 do 250 kilometara. Osim toga putnici će moći — ako u vremenu od 12 do 13 voz ne saobraća, koristiti se vozom koji polazi između 11 i 12 sati. Po novoj izmjeni putnici će moći povraćati se na dan nedjelje ili praznik, a ne kao ranije već u subotu. Po novim propisma neće se više lijepiti marke na karte, već će stajati žig željeznički sa natpisom »Wekend«.

KROZ ŠEHER - SARAJEVO:

VAKTIJA
Redžeb 1354. (1935.)

Broj dana	Dan	Oktober	Sunce izlaz s	Sunce izlaz m	Podne s	Podne m	Ićindija s	Ićindija m	Sunce zalazi s	Sunce zalazi m	Jacija s	Jacija m	Imsak s	Imsak m
28	Pet.	25	6	18	11	44	2	36	4	58	6	33	4	29
29	Sub.	26		19		44		35		57		32		31
30	Nedj.	27		21		44		34		56		31		33
1	Pon.	28		22		44		33		54		30		34
2	Utor.	29		23		44		31		52		28		35
3	Srij.	30		24		44		30		50		27		36
4	Čet.	31		25		44		28		48		25		37

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Kundurdžiluk ul. bu. 22. I.
Čekovni račun Poštanske Štedionice Sarajevo br. 1600.
Broj 4. Godina I., dne 25. oktobra 1935.

NAŠI MERHUMI.

14. oktobra umro je Muhamed ef. Tosun a na 19. oktobra Avdaga Jabučar. — Rahmetullahi alejhi.

NOVI OMLADINSKI LIST U SARAJEVU.

Početkom novembra će početi izlaziti novi muslimanski omladinski list »Svijest« koji će se štampati u štampariji »Šehić«.

List će izlaziti mjesečno a izdavati će ga jedna grupa muslimanskih omladinaca.

PLAĆANJE PRETPLATE ZA NAŠ LIST.

U mnogo slučajeva izgovaraju se gospoda čitaoci našega lista — kad im se list obustavi — da nisu mogli uplatit pretplatu iz razloga, što su zagubili naš ček, pa se žale na Upravu zašto im je list obustavljen.

Mi toj gospodi poručujemo i koliko nemaju našeg čeka, da na svakoj pošti ima poštanskih čekova, pa je svaki poštovani čitaoc u mogućnosti kupiti ček. za 25 para i sa njime nam poslati pretplatu za list, označivši na općoj čekovnoj uputnici broj našega čeka 1600.

Još jedna mogućnost postoji da se pretplata pošalje, a to je da se zatraži dopisnicom od naše Uprave da mu se pošalje ček što će Uprava lista rado učiniti. Tim mogućnostima za redovno slanje pretplate otpada svaki izgovor da se nije mogla poslati pretplata.

GODIŠNJA SKUPŠTINA
Udruženja trgovaca za grad i srez Sarajevo.

U nedjelju 27. oktobra održaće ovdašnje Udruženje trgovaca za grad i srez Sarajevo svoju skupštinu na kojoj će izvršiti izbor odborskih članova ovog udruženja. Skrećemo pažnju našim trgovcima da ovu skupštinu u što većem broju posjete jer je to od njihovog naročitog interesa.Trgovačka udruženja su važan faktor u razvijanju našeg trgovačkog staleža, pa o radu ovog udruženja treba da povedemo najozbiljnijeg računa.

NOVI ŠEF
dohodarstvenog ureda g. Šemsudin ef. Sarajlić

Odlukom predsjedništva gradske općine postavljen je za šefa sarajevskog dohodarstvenog ureda g. Šemsudin ef. Sarajlić, nadsavjetnik gradske općine. Veseli nas ovo postavljanje g. Sarajlića za šefa dohodarstvenog ureda, jer je izbor pao na osobu koja je u istinu zaslužna i spremna lič-nost. Čestitamo.

NEUGODAN ZADAH MIILJACKE
kod Ćumurije Ćuprije.

Prolazeći alejom do Cara Dušana parka između Principova i Ćumurinog mosta, osjeća se veliki smrad koji dolazi iz Miljacke i na mjestima gdje je plićina uhvatila se trava i oko nje đubrište, iz kojeg udara smrad, pa bi bilo potrebno da se taj kraj Miljacke očisti, kako bi se taj loši zadah uklonio.

Proslava Leilei-Miradža

U prošloj godini Ulema Medžlis je donio odluku, da se svake godine po svim vjerskim i prosvjetnim muslimanskim ustanovama proslavi Lejlei-Miradž kao dan uspomene na naše velike dobrotvore, koji su svojim velikim i zamjernim žrtvama Islamsku zajednicu zadužili da ih poštiva i izrazuje im svoju zahvalnost. Ovo je svakako jedna vrlo pohvalna zamisao koju treba najsrdačnije pozdraviti, ali moramo konstatovati jedan činjenicu da se izvođenju toto svečanije proslave ovoga dana posvećuje vrlo mala pažnja od mjerodavnih faktora. U prošloj godini ovaj dan po zamisli Ulema Medžlisa a njegovom krivicom nije izveden onako kako bi to ovoj svrsi odgovaralo. I ove godine se dogodila ista omaška. Predradnje za proslavu ovoga dana trebalo je mnogo ranije početi kako bi se mogao željeni uspjeh postignuti. Sa tim predradnjama trebalo je početi najmanje mjesec dana ranije, a ove godine su uputstva za održavanje raznih predavanja i akademija na ovaj veliki dan izdana tek nekoliko dana pred samu proslavu. Razumije se, da se ne mogu postignuti željeni rezultati u ovako kratkom vremenu. Trebalo je provesti sistematsku propagandu u svim muslimanskim krugovima da svi dođu i prisustvuju proslavi ovoga dana i da je što više uveličaju. Moralo se upozoriti sve vjerske organe da pravovremeno spreme podesna prigodna predavanja i da zainteresuju svijet da toga dana dođu svi neizostavno u džamije i vjerske zavode da slušaju ta predavanja i da u njihovim srcima probudi zahvalnost prema velikim dobrotvorima čijom je zaslugom Islam u našim krajevima i učvršćen. To je morala da bude jedna sveopća manifestacija muslimanske dobrotvornosti i požrtvovnosti koja bi u duše svih muslimana ulila spoznaju da će se moći održati samo onda ako budu slijedili tragom svojih preda koji su im u amanet ostavili vjeru Islam i dobar dio sredstava da je mogu čuvati i održavati. U buduće ovom pitanju bi trebalo posvetiti više pažnje i provesti što bolju propagandu da ovaj dan propagande muslimanske dobrotvornosti što bolje uspije.

»MERHAMETOVA« AKCIJA ZA SUZBIJANJE PROSJAČENJA.

Već nekoliko puta potezato je pitanje putem naše štampe, da bi se već jednom počelo raditi na tome, da se bar u granicama ograniči svakodnevno prosjaćenje po sarajevskim ulicama.

Da bi se ta rak rana i sramota uklonila sa naše ulice ,i da bi se jednom svestranom akcijom poduzelo, i spriječilo prosjaćenje, Upravni odbor našeg vrijednog »Merhameta« zaključio je na svojoj sjednici od 21. oktobra o. g., da poduzme najoštrije mjere prema onima prosjacima, koji više iz športa i dolaženjem na lahak način do zarade — svakodnevno prosjače, dok potrebni i pravi siromasi ne dolaze do izražaja, niti mogu doći , jer profesionalni prosjaci za raznim lukavštinama i smicalicama potpuno su onemogućili potrebne sadake siromaha. Događa se, da mnoge muslimanske žene i ako vrlo mlade, — i sposobne za rad, — maskiraju se u zarove i prosjače sa pozajmljenom iz komšiluka djecom i sa utržkom donose svojim muževima kod kuća koji ništa ne rade, alkoholna pića i mezetluke. Isto tako postoje po periferiji našeg grada naročite škole za djecu, kako treba prositi i kako nastupati i držanje po čaršiji prilikom prosjačenja zauzeti.

Gornji zaključak Upravnog odbora sastoji se u tome, da će izdati otkupne značke sa natpisom »Sadaka Merhametu« (a koje markice su već i u štampi po Din. 0.25, 0.50 i 1.— Dinara) koje će markice prijatelj »Merhameta« kao i prijatelji ove akcije za suzbijanje prosjaćenja moći nabaviti u kancelariji »Merhameta«. Osim toga naročiti povjerenici i odbornici »Merhameta« obići će sve prijatelje »Merhameta« po čaršiji i zamoliti ih, da svaki koji daje sadaku otkupi po potrebi odgovarajući broj otkupnih markica.

Svaki prijatelj »Merhameta« koji ujedno želi sudjelovati u ovoj akciji, — prilikom davanja uobičajene sadake fukarama, — davaće mjesto dinarske vrijednosti otkupne markice, kojom prilikom će svaki darovatelj upućivati sirotinju u kancelariju »Merhameta« u svrhu unovčavanja dotičnih otkupnih značaka.

U koliko se bude koja sirota bilo potrebna sadaki ili bilo nepotrebna, — snabdjela sa sadakom u otkupnim markicama, kancelarija »Merhameta« sa naročitim povjerenicima i odbornicima ispitivati će prilikom unovčenja isprošenih markica pojedinih fukara njihovo stanje, te će prema potrebi i oduzimati višak isprošenih markica i iste davati onoj siroti, koja je zaista potrebna potpori i pomoći.

Pored toga ovom akcijom će se uspjeti, da se oni profesionalni prosijaci, koji svojom drskošću i raznim smicalicama naprose više nego što im treba, — sa ulice uklone, jer će Uprava »Merhameta« od ovakovih prosijaka oduzimati markice i dati im minimum, dok će viškove upotrijebiti onamo gdje treba svakako priteći u pomoć onoj sirotinji, koja više iz stida i ponosa a više puta i radi bolesti ne može izaći na ulicu i ruku pružiti za sadaku.

Potreba svijesti naših privrednika za zajednicu

U aprilu ove godine, kada je održavana IV. glavna skupština Udruženja trgovaca za grad Sarajevo i srez sarajevski, svi mi koji smo prisustvovali toj skupštini bili smo svjedoci jedne utješljive istine, koju je tada podvukla i mjesna štampa. Na toj skupštini naime kao nikada prije došla je do izražaja visoka svijest i otmjena disciplina muslimanskih članova udruženja, kao nikada prije naši privrednici, trgovci tada su manifestovali svoju svijest zajednice i u privrednom, odnosno staleškom pogledu.

Bič vremena i mnoge druge okolnosti naš islamski elemenat u ovim krajevima upućuju najizdašnijem djelovanju u privredi, mogu čak slobodno reći, uvjetuju tim radom i samu egzistenciju toga elementa, pa polazeći sa toga gledišta, ona gore spomenuta i impozantna manifestacija svijesti naših privrednika samo je ozbiljan korak na tomu putu. Za ovim korakom treba da slijede i daljnji, treba da se to shvaćanje podržaje i razvija do linije, kada ćemo mi u privredi potpuno zauzeti ono mjesto, koje nama i pripada. Treba da nam svima bude jasno da je naša vrijednost u javnome životu onolika, koliki smo faktor kao zajednica u privredi i koliko utjecaja i učešća uopće imamo u našem privrednom životu. Ono što nam danas manjka na kapitalima ili na organizaciji za jedan jači zamah u privredi, to zasada možemo nadoknaditi međusobnom saradnjom, bratskom saradnjom, bratskom solidarnošću i voljom za radom. Prvo za sebe, pa onda i za sve nas ponovno naglašujem onaj gore spomenuti korak trgovaca, koji će imati svoj veliki uspjeh, ako mi i dalje nastavimo sa međusobnim izmjenama misli, koristeći se zato svakom danom zgodom, pa čak i priređujući razne sastanke samo radi međusobnih sporazumijevanja.

Međusobno sporazumijevanje potrostručiće naše snage, nikada nam neće umaći ništa od važnosti u privrednom životu, a da za to ne budemo spremni, nikada nijedan događaj mimo nas neće proći i privredni život u cijelom svom toku ići će onim smjerom, kako se mi budemo sporazumijevali i držali.

Sada, u nedjelju 27. o. mj. pred nama je ponovno skupština Udruženja trgovaca za grad Sarajevo i srez sarajevski, opet jedna prilika kada dolazi do izražaja naša svijest. Vjerujem, da će se na ovoj skupštini ponovno manifestovati naša svijest kao zajednice, naše pouzdanje u vlastite snage i konačno naša odlučna volja za radom i stvaranjem.

Ja ne vjerujem, da će iko od nas i pomisliti, da bi bez njega moglo biti, jer jamačno nema među nama ni jednoga, koji bi samom sebi poricao izvjesnu vrijednost potrebnu za napredak zajednice.

Zato muslimani trgovci grada Sarajeva i sreza sarajevskog u nedjelju 27. o. mj. svi na glavnu skupštinu našega Udruženja, koja je sazvana u sali gradske općine u 8 sati prije podne.

Ahmed Mešinović.

Zapuštenost naših grobalja

Zapuštenost naših grobalja je jedna vrlo ružna slika u našem kulturnom životu. Ako pogledamo naša groblja od reda, vidjećemo da su sva zapuštena, najvećim dijelom neograđena, nišani povaljani itd. Svaki dan prolazimo pokraj tih grobalja i nećemo da ih vidimo. Obijesna djećurlija igra se po tim grobljima, stoka pase i ništa nam to ne može da za oko zapne. Postali smo u tom pravcu potpuno ravnodušni. Kao da u tim grobljima ne leže naši preci. Postali smo nehajni i prema tome, šta će stranac reći o nama, kad dođe i pogleda ova zapuštena groblja. Vakufske vlasti, koje su dužne da o tome povedu računa o tim grobljima se brinu samo toliko da prodaju travu sa tih grobalja ili kakav drugi plod. Inače, da bi se pobrinuli o tome, da se ta groblja od dobivenih prihoda očiste ili poprave, o tome nema ni govora.

Ovaj naš nehaj je vrlo značajan. Gledamo svaki dan, kako se na najružniji način ta groblja i grobovi po njima oskvrnjavaju i to ni malo ne dira u naš hamijet, ali ako se kojim slučajem pokuša da se koje zastarjelo groblje u kome se dugo vremena već ne pokopavaju mrtvaci, korisno upotriebi, da se na njemu podigne kakva zgrada koja će biti od opšte kulturne vrijednosti, onda se nađe hamijetli ljudi, koji se trgnu iz sna i počnu protestirati govoreći da je to protiv šerijata. Kolike li nelogičnosti! Po šerijatu dužni su muslimani groblja držati u redu a kad mi pogledamo naša groblja, onda vidimo da mi o propisima šerijata ne vodimo nikakva računa, nego puštamo da nas ova zapuštenost grobalja grdno sramote. Ali s druge strane kada šerijat dopušta da se jedno zastarjelo groblje iskoristi u opće svrhe koje će donijeti koristi islamskoj zajednici, onda se kaže da je to protiv šerijata. Krasnih zaštitnika šerijata! Dakle, kada treba nešto učiniti u općem interesu zajednice sa ovim grobljima što je po šerijatu dopušteno, onda to ne valja, ali kad treba malo truda posvetiti da se ta sramota ukloni, onda je ljepše pustiti da ta sramota ostane i da nas bruka.

Zađimo malo po našim grobljima pa ćemo vidjeti tako užasnu sliku, da nam se krv sledi u žilama. Ne znamo koga da više osudimo. Ili da osudimo one koji po svojoj službenoj dužnosti moraju o tome povesti računa ili nas sve od reda. Razumije se da smo svi tome krivci. U centru grada, i to u čisto muslimanskim dijelovima viđamo raspuštenu djećurliju kako uništava nišane, ograde i ostalo. Prolazimo pokraj svega toga i niko ni jedne riječi neće da utroši da bi tu djećurliju poučio ili zatražio da ih se primjerno kazni. U prošlom broju našeg lista govorili smo o groblju na Pirin Brijegu. Nevjerojatna je to slika, u koji je hal to groblje došlo. Ovako što gledati to je prava sramota, koja se ne može podnijeti, pa sa ovim grobljem kao i sa svima drugima treba hitno nešto učiniti da se ona dovedu u red. Kako se ovo groblje nalazi na vrlo zgodnom mjestu za podizanje internata ženske Medrese, bilo bi najzgodnije da ovo već zastarjelo groblje iskoristimo u tu svrhu. Vakuf je tražio posebno zemljište za izgradnju ovoga internata i koliko nam je poznato za ovu svrhu nudio lijepu svotu novaca, pa zar ne bi bilo uputnije, kad se to po šerijatskim propisima dopušta, da se na ovom zapuštenom groblju podigne taj internat koji bi bio u neposrednoj blizini same Medrese.

Skrajnje je vrijeme, da se ovom pitanju povesti veća pažnja, a naročito Vakufsko povjerenstvo kao i džematski medžlis koji su dosada bili potpuno nehajni, treba da odmah pristupe uređivanju ovoga pitanja. To je njihova dužnost o koju se ne smiju oglušiti, a vjerujemo da će buduće Vakufsko povjerenstvo i budući džematski medžlis ovo pitanje najozbiljnije srcu uzeti i učniti sve, da se ovo ružno stanje koje vidimo u našim grobljima, popravi.

POLITIČKI PREGLED:

Fašizam

i kriza parlamentarizma

Fašizam nije nikakva originalna ideja koja bi mogla dobiti mjesta u historiji političke ekonomije kao neka samostalna doktrina. Fašizam je jedna akutna bolest poratnog društvenog organizma, vremenske i lokalne prirode. Fašizam je neka kombinacija skrparena od kapitalizma, pseudo-socijalizma i otrcanog šovenizma. Ona se je pojavila u pakosnim ambicijama očajnih defetista i dešperatera, koji nisu mogli da se uhvate u kolu ni sa kapitalistima, ni sa socijalistima. Najplodnije tlo za fašističko sjeme jesu deklamirani elementi i nesvjesne mase koje su se razočarale o kruti kapitalizam koji škrtari i obmannjujući socijalizam, koji mnogo obećaje a malo daje. U zemljama razumnog kapitalizma i radikalnog socijalizma kao što su Engleska i Rusija, fašizam nema mjesta.

Fašizam se je najprije rodio u državama koje nisu zadovoljne sa svojom ulogom jednakosti u svijetu, i narodima koji boluju od imperijalističke megalomanije.

Izvjesni uspjesi koje su fašiste postigli u svojim zemljama, nisu zasluge njihove ideologije, nego discipline koja vlada u njihovim vojnički organizovanim redovima i neosporivog autoriteta njihovih vođa kojima svi podređuju svoju volju.

U staro doba državom su upravljali vladari u sporazumu sa velikodostojanstvenicima, plemstva i svećenstva. Treći stalež t. j. seljaci, radnici, trgovci, zanatlije i njihova inteligencija morali su samo da slušaju i pokoravaju se samovolji vladara i njegovih saveznika. U 18. stoljeću Francuzi su bili najprosvjećeniji narod svijeta Oni su prvi došli do svijesti i saznanja da takav društveni poredak ne valja. God. 1789. građani Pariza iz trećeg staleža dogovoriše se i podigoše narod na uzbunu. Razoriše zloglasnu tvrđavu Bastilju, zarobiše kralja i svečano proklamovaše pravo svakog čovjeka na slobodu, pravdu i jednakost pred zakonima. Da bi to pravo obezbijedili ustanoviše stalnu narodnu skupštinu po ugledu na engleski parlamenat. Parlamenat je najveća tekovina revolucije.

Kasnije to su učinili i drugi narodi Evrope i dobili ista ustavna prava za sve staleže društva. To je bilo prvo praskozorje za narodnu vladavinu, a prvi sumrak lične samovolje i tiranije. Ali to još nije bio svitak dana za siromašni radni narod, niti se je ugasila zvijezda nasilnika. Bogataši iz pobjedonosnog građanstva ujediniše se sa plemićima i sveštenicima i produžiše svoju vladavinu sa nešto ograničenim pravima. Ta prava u toliko se ograničavaju u koliko siromašni radni narod dolazi do svoje klasne svijesti i političkog saznanja, kojeg je on sticao postepeno, blagodareći ustavnim pravima i parlamentom. Danas u svijetu postoje naročite radničke i seljačke partije sa izrađenom ideologijom koje tu svijest bude i to saznanje šire i upućuju radni narod k osvajanju državne vlasti. Njihov uspjeh ovisan je od iznalaženja jedne zajedničke platforme za radnički i seljački pokret, te ispravnosti taktike koju budu primjenjivali. Glavni ideolog savremenog radničkog političkog pokreta je Karl Marks (1818.—1883.).

Socijalisti izbegavajući nagle skokove i prevratničke mjere, prepuštaju proces evoluciji, ljubomorno čuvajući dosadanje tekovine i izvojevana politička prava radnika, koje buržoazija sužava nastojeći da putem socijalnog zakonodavstva ublaži njihove nevolje. I komunisti i socijalisti pozivaju se na Marksa, koji je bio u isto doba i teoretičar i praktičar. Sa Marksom socijalizam silazi iz utopističkih sfera i prilazi na praktičan i eksperimentalan domašaj. Od tada klasni radnički pokret postaje samostalan i pokazuje tendenciju da se posve emancipuje od građanske nacionalne ideologije. Iza rata ovaj pokret nalazi još pogodniji teren, postaje aktivniji i agresivniji, počinje osvajati šire slojeve radnog naroda. U tim svojim pozicijama ugrožene građanske partije prihvaćaju se raznih reakcionarnih mjera i javlja se kriza parlamentarizma. Tim reakcionarnim mjerama i raznim izbornim sistemima parlamentarizam se kompromituje i javlja se pokret koji ide za tim da ga zamijeni sa fašističkim korporativnim i autoritativnim režimom. Nosioci ovog pokreta su obično intelektualci angažovani u službi kapitala. Dakle kriza parlamentarizma nastupila je tek onda, kada se je radnička klasa pojavila na parlamentarnoj pozornici kao dorastao partner i opasan rival buržoazije. Ta kriza ne dolazi od toga, što parlamenat i demokratija ne valjaju i što su se preživili, nego zato što je radnička klasa postala punoljetna pa traži svoj udio u državi koji joj pripada i kojeg joj kapital osporava. Taj spor identičan je sa onim historijskim, vođenim između gradske buržoazije i feudalnog plemstva. Ishod toga spora kakav god bio u interesu je svih muslimana da se stave u obranu pravog parlamentarizma i nepatvorene demokratije, a to je i u skladu sa njihovim tradicionalnim ponosom i ljudskim dostojanstvom.

Odstranjivanjem fašističke gube i parlamentarne krize, pozabavićemo se drugom prilikom kao i razvojem seljačkog političkog pokreta.

E. Bulbulović.

Zločesta Ada

Na stolu vam Ada čuči
Ko na tornju ćuk,
Dok ne dođe tata s štapom
Pa po Adi puk!

Ajde dole sa tog stola,
Fika, faka, tuk!
To ne čine dobra djeca
Ako čini ćuk.

Razbit možeš tu na stolu
Staklen cvjetni krug,
To gle služi Ado moja
Samo ti na rug.

Al sa stola neće Ada,
Čuči kao ćuk,
A po Adi tata s štapom
Fika, faka, puk!

Sada plače i jauče
Kao noćni ćuk,
Slušat nije tatu htjela
Ko susjedov Vuk.

Sarajevo. *Rudolf barun Maldini.*

Idejne smjernice JRZ

Govor ministra bez lisnice dra Behmena.

U petak, 19. ov. mj., održana je u Višegradu skupština JRZ, na koju je došao i ministar bez lisnice dr. Šefkija Behmen. Skupštinu je otvorio Jova Barbarez, te je zatim dao riječ izaslaniku JRZ proti Dušanu Komnenoviću. On je istakao, da je JRZ pravi pobornik narodnog jedinstva. Zatim je dao riječ ministru bez lisnice dru Šefkiji Behmenu. On je u svom govoru rekao ovo:

JRZ ne isključuje iz svog društva nikoga. JRZ nije nikakav front, jer front znači borbu, a mi to nećemo. Nama su potrebne velike stranke. Ne smijemo zaboraviti, da je većina pravoslavnih Srba sakupljena oko bivše radikalne stranke, da su Hrvati oko dra Mačeka, bosanski muslimani oko dra Spahe, a Slovenci oko dra Korošca. Spajanjem radikalne stranke, JMO i SLS dobili smo veliku stranku. Naše je nepokolebivo načelo monarhija sa dinastijom Karađorđevića, demokratsko uređenje i da narod može sobom upravljati od ministarstva do općine. Hoćemo, da volja naroda dođe do slobodnog izražaja na slobodnim izborima. Osobito moram naglasiti, da će naša vlada doskora uspostaviti muslimansku vjersku autonomiju, koju je jedan drugi gospodin, koji se pravio nekim vezirom u Bosni, jednim potezom bio uništio. Mi smo za jugoslavenstvo, koje treba spajati jednu i drugu obalu Drine. Jugoslavenstvo znači ravnopravnost svih građana. Kad ne bude više nikakve razlike između Srba, Hrvata i Slovenaca, između pravoslavnih, katolika i muslimana, bit će ostvarena ova ideja.

Sa skupštine su poslani brzojavni pozdravi Aci Stanojeviću, dru Stojadinoviću, dru Kaluđerčiću, dru Korošcu i dru Spahi.

PRIVREDA:

Potreba izgradnje novog gradskog kolodvora

Rušenjem starog gradskog kolodvora nastala je velika smetnja u dovozu robe u grad. Naročito obzirom na nezgodan teren Špedicije gdje se voće i povrće gradskom električnom željeznicom u grad dovozi. Ovo smeta normalnom saobraćaju pa bi u interesu samog razvitka trgovine u gradu Sarajevu trebalo hitno pristupiti rješavanju ovog važnog pitanja, koje u velikoj mjeri interesuje naše privrednike. Pošto je dokinut dovoz veće količine robe koji je ranije dolazio sa gradskog kolodvora naši privrednici trpe znatno veće izdatke dobavljajući robu u grad putem raznih prevoznih preduzeća. Osim toga i naš radnički svijet mnogo radi toga trpi jer veći broj radnika bio je tu uposlen prevozeći robu sa kolodvora i dostavljajući je raznim trgovcima. Ovo pitanje bi se moglo na vrlo zgodan način riješiti kad bi se podigao novi kolodvor na prostoru više gradske općine, gdje se nalazi jedno vrlo zgodno i podesno zemljište između Miljacke i zgrade gdje se nalazi društvo »Hurijet«. Izgradnjom kolodvora na ovom mjestu privredi bi se učinila velika usluga, a naročito bi to povoljno bilo radi toga, što se u neposrednoj blizini nalaze sarajevske pijace: Baščaršija i Rankovićev trg. Ovo bi pojeftinilo u znatnoj mjeri podvozne troškove, a pošto već ima slijepi kolosjek ne bi ni troškovi oko izgradnje ovog kolodvora bili naročito veliki. Osim toga pružila bi se mogućnost zarade našim radnicima kojima sada hljeb iz usta otimaju razne Špedicije. Izvođenjem ovoga posla naša Gradska općina učinila bi veliku uslugu našoj privredi a to bi bio jedan rentabilan posao, od koga bi naša općina imala i lijepe materijalne koristi. Vjerujemo, da će današnje gradsko vijeće ovom pitanju posvetiti punu pažnju, koje je od naročitog interesa za naše građanstvo i da će nastojati da ga što prije izvede.

—

POTREBA SAKUPLJANJA SJEMENJA OD TIKAVA.

Kako je zabranjen uvoz sjemena uljarica u našu Kraljevinu nastala je sve veća potražnja za sjemenjem uljanog bilja. Pošto sjeme od tikava (bundeva) sadrži od 20 do 25 posto ulja, uljari ga traže, te mu je cijena povoljna, a kreće se oko 200 dinara za 100 kilograma. Zato upozorujemo sve one, koji rade sa tikvama, bundevama) da sjeme skupljaju i suše ga, pošto će ga moći uz povoljnu cijenu i unovčiti. Naročito na ovo upozoravamo naš seljački svijet da sačuva i suši sjeme od tikava, jer ga mnogi zajedno sa tikvom daju marvi.

GLAVNI GODIŠNJI VAŠARI U BOSNI I HERCEGOVINI.

Na dane 31. oktobra i 1., 2. novembra, održat će se veliki godišnji vašar u Srebrenici. Ovaj je vašar čuven radi dogona dobro ugojene stoke. Na vašaru se može izložiti svakovrsna roba.

U Bijeljini će se također održati vašar na dane 6., 7. i 8. novembra ov. god., na koji će se moći dotjerati svakovrsna stoka iz zdravih krajeva, kao i druga roba, te životne namirnice.

Na ovom bijeljinskom vašaru, neće se moći unaprijed rezervisati mjesta za izlaganje robe, već samo na dan uoči vašara po redu kako se ko prijavi.

Kako na oba ova vašara dolazi priličan broj kupaca i izlagača, vjerojatno je da će poslovi biti dosta dobri.

AUTOBUSNA PODUZEĆA I PROMETNI POREZ.

Na pitanje jedne finansijske direkcije da li imaju autobusna preduzeća plaćati prometni porez, donijelo je ministarstvo finansija pod broj 63747-III. slijedeće rješenje:

Prema odredbama napomene 1. uz tar. br. 100 taksene tarife zakona o taksama koja je bila u kreposti do 1 travnja 1935, »automobili, koji prevažaju putnike bili su oprošteni od plaćanja poreza na poslovni promet od 1. siječnja 1933. Pod automobilima imadu se također razumjeti i autobusi, dakle se i na njih proteže ovaj oprost s odredbama čl. 8. točke 11 zakona o općem porezu na poslovni promet. Uredbom pako od 29. ožujka 1935. ponovno je određeno, da se autobusi opraštaju od općeg prometnog poreza od 1. siječnja 1935. Iz ovih dviju odredaba jasno proizlazi, da autobusi ne mogu plaćati već od 1. siječnja 1933. ovaj porez«.

—

PRIJAVU KUĆARINE ZA 1936. G.

Ministarstvo finansija odredilo je da se prijave kućarine za 1936. godinu imaju podnijeti u roku od 16. oktobra do 14. novembra 1935. Tko ne podnese svoju prijavu kod nadležnih poreznih uprava do 14. novembra o. g. plaća povrh poreza 3 posto osnovnog poreza u ime kazne. Ako se prijava ne podnese ni u roku od 8 dana nakon uredovnog poziva za podnošenje prijave, tada kazna iznosi 10 posto osnovnog poreza.

—

UPOZORENJE LOVCIMA!

Temeljem propisa § 26 Zakona o lovu mora svaki lovac, koji prodaje divljač ili njezine dijelove ili kože od divljači dokazati uvjerenjem porijeklo divljači. Kupci će moći divljač kupovati samo od onih prodavača, koji mogu dokazati porijeklo divljači sa ovakovim uvjerenjem.

Divljač za koju prodavač ne bi mogao dokazati uvjerenje o porijeklu, nadzorni će organi zaplijeniti i prodati javnom licitacijom.

Tko bude prodavao ili kupovao divljač bez uvjerenja biti će kažnjen po § 86. Zakona o lovu za 50—500 dinara globe ili zatvorom od 1—14 dana.

NABAVKA 50 ŠINJELA.

Uprava policije u Sarajevu, raspisala je ofertalnu licitaciju za nabavku 50 komada šinjela za svoje organe. Oferte taksirane sa 100 dinara, primaju se do 25. novembra ov. god.

Uslovi kao i druga obavještenja mogu se dobiti u sobi br. 28. II. kat.

Pohvalan gest uprave policije u Skoplju

Službeni list Vardarske banovine »Vardar« od 10. oktobra o. g. donosi članak pod naslovom» »Uprava policije u Skoplju će propisat cene životnim namirnicama«, pa kaže:

»U vezi sa naglim, često bezrazložnim poskupljivanjem cijena životnih namirnica u Skoplju, Uprava policije će u najskorijem vremenu, u smislu § 150 stav 2. Zakona o radnjama, propisati cjene slijedećim namirnicama: hljebu od brašna br, II, br. IIIb i IIIc, zatim mesu goveđem, telećem i ovčijem«.

U vezi s tim Uprava policije obratila se Udruženju trgovaca u Skoplju sa molbom za mišljenje, prije nego što odredi cijene životnih namirnica. Nesumnjivo, da će ova mjera vlasti osujetiti dalnje bezrazložno poskupljivanje cijena životnih namirnica, kojima će većina građanstva u današnjim privrednim okolnostima i onako s teškom mukom uspjevati da se snabdije. Isto je tako nesumnjivo, da će poduzete mjere biti efikasne samo ako bi se neprekidno vodila stroga i energična kontrola od strane organa vlasti.

Kako je isti slučaj i kod nas u poskupljivanju raznih artikala bilo bi potrebno da se i kod nas u tome smislu postupi. Ovo je potrebno tim više, što je i kod nas u velikoj većini sirotinja, koju poskupljivanje životnih namirnica baca u težak položaj.

Halifa Hazreti Ebu-Bekir

(Nastavak.)

ŽIVOTOPIS EBU-BEKIROV.

Ebu-Bekir je sin Kuhafetov, a majci mu je bilo ime Ummul-hajr Selma kći Sahrova. Rodio se dvije godine kasnije »slonove godine«. (572 po Isa a. s.). U mladosti je primio lijep i savršen odgoj. Bio je bogat i pomagao je nevoljne. Kurejševići su ga jako voljili, jer je poznavao njihovo rodoslovlje kao niko drugi. Družio se sa Božjim Poslanikom prije nego mu je objava stigla. Kada je Svemogući Bog odlikovao Muhammed Alejhisselama sa poslanstvom, Ebu Bekir je bio prvi čovjek koji mu se odazvao. U njegovom primanju i stupanju u Islam Božji Poslanik je rekao: Svakoga koga sam pozvao da primi Islam pokazivao bi krzmanje i neodlučnost, ali kod Ebu-Bekira toga nije bilo. On je imao velikih zasluga pozivajući svijet u Islam. Kad su zlostavljanja mekanskih pogana prešla svaku mjeru bio je odlučio iseliti se u Abesiniju, ali ga od toga odvrati Ibnud-dagne, starješina plemena Kare, koji se kod Kurejševića zauzme, te mu oni obećaju da će ga pustiti na miru uz uvjet da javno ne klanja namaz. Ali kad kasnije nije mogao da nađe nikakva izlaza da ovaj za sebe teški uvjet otkloni, on se odreče zaštite Kurejševića i zadovolji se da i njega zlostavljaju kao i ostalu njegovu braću. Kad je Božji Poslanik selio iz Meke u Medinu zapade ga velika čast da bude Njegov drug, te je tako i u Kur'anu spomenut kao drugi drug u pećini na brdu Sevr. Poslije hidžreta učestvovao je u svima zgodama i događajima u kojima se razvila mlada islamska zajednica, te nije izostao ni iz jedne vojne koju su morali muslimani voditi. Bio je zastavnik na vojni Teruk a devete godine po hidžretu Muhamed Alejhisselam ga odredi kao vođu hadža te su hadžije te godine pod njegovim zapovjedništvom izvršili hadž. Pošto se Božji Poslanik razbolio naredio mu je da mjesto Njega bude imam pred džema'atom.

Svoju odlučnost i istinsku odanost Ebu-Bekir je pokazao prema Božjem Poslaniku u vojnoj ekspediciji Usametovoj.

Prije nego je Božji Poslanik obolio, bio je organizovao jednu kaznenu vojnu ekspediciju, koju je bio odredio, da pošalje u Siriju, gdje je u vojnoj na Muti bio poginuo Zejd-bin-Harise sa svojim drugovima. U ovoj vojnoj ekspediciji su sudjelovali Ebu-Bekir, Omer i mnogi drugi ashabi. Kad je ova vojna ekspedicija trebala da napusti Medinu razboli se Božji Poslanik i ova se vojska zadrži izvan Medine sve do smrti Božjeg Poslanika, kada je priznala Ebu-Bekira za halifu i izrazila mu vjernost. Tada su počele pristizati vijesti da su se mnoga plemena odmetnula od Islama, pa je govoreno da se odgodi odlazak ove Usametove vojne ekspedicije, da bi se mogla upotrijebiti protiv odmetnika. Ebu-Bekir se ovome žestoko opirao i najenergičnije tražio da se ova vojna ekspedicija pošalje onako kako je to bio Božji Poslanik odredio. Nije dozvolio da se ova odluka Božjeg Poslanika ne izvrši, naročito da se radi toga nebi pružila prilika svijetu da govori o tome, kako se odluke i zapovijedi Božjeg Poslanika ne izvršavaju, a naročito još i radi toga što je Alejhisselam za vrijeme svoje bolesti nekoliko puta izjavio da se ova vojna ekspedicija mora poslati. Govoreno mu je da zamijeni mladog Usameta kao vojskovođu sa nekim starijim i iskusnijim vojskovođom, ali se na to žestoko naljutio govoreći: »Zar da Ebu-Bekir svrgne onoga, koga je Božji Poslanik postavio.« Naročito je oštro istupio protiv hazreti Omera koji mu je to u društvu sa nekim Ensarijama predlagao, rekavši mu: »Omere, teško tebi, Božji Poslanik ga postavio na taj položaj, a ti meni naređuješ da ga ja svrgnem«. Pošto je Omer bio u sastavu te vojne ekspedicije, a kako je njegovo prisustvo bilo od prijeke nužde u Medini da pomogne Ebu-Bekiru, ovaj kao halifa nije htjeo sebi dopustiti da samovlasno postupa i Omera bez dozvole i znanja vojnog zapovjednika Usameta ostavi u Medini, nego zatraži od Usameta i zamoli ga da mu Omera kao svog podčinjenog vojnika ostavi u Medini, što je Usamet i učinio. Ovo je jedan veliki dokaz poštovanja autoriteta vlasti. Zapravo ovo je poštovanje odluke i zapovijedi Božjeg Poslanika, jer je Ebu-Bekir želio da ova zapovijed bude potpuno izvršena, pošto je Usameta bio postavio jedan nenadmašivo veći autoritet od njega, čiju je odluku on morao potpuno da izvrši.

Kad je Ebu-Bekir ispratio ovu vojnu ekspediciju, dao je vojnicima ove savjete i preporuke:

»Ne činite izdajstva i nevjere, ne činite nasilja! Nemojte mrcvariti! Ne ubijajte male djece, staraca i žena! Ne uništavajte palmi i nemojte ih spaljivati! Ne sijecite plodnih stabala. Koljite stoke, govoda i deva samo onoliko koliko vam je za hranu potrebno. Na svom putu ćete proći pokraj ljudi koji su se povukli u samostane, ostavite ih u miru. Naići ćete na ljude, koji će vam u posudama donositi razno jelo, pa kad budete nešto od toga jeli spomenite Božje ime«.

Ova vojna ekspedicija pod Usametovim vodstvom uspješno se borila u Siriji gdje se zadržala četrdeset dana u području koje je bilo naseljeno od velikog arapskog plemena Kuda'a.

(Nastavit će se.)

Nova uredba
o klirinškim uputnicama

Na predlog Ministra Financija propisana je nova Uredba o krilinškim uplatama za inozemstvo, koja je obnarodovana u službenim novinama od 19. o. mj., te je prema tome istog dana stupila i na snagu.

Kako ima priličan broj našega svijeta koji stoji u trgovačkim vezama sa inozemstvom, donosimo u cijelosti tu novu Uredbu, koja je od interesa za naš poslovni svijet.

Na osnovu § 63 Finansijskog zakona za 1934/35 godinu produženog odredbom § 7 Zakona o budžetskim dvanaestinama za mjesec: avgust, septembar, oktobar, novembar i decembar 1935 i januar, februar i mart 1936 god., Ministarski savjet, na predlog ministra finansija, propisuje ovu

UREDBU

o klirinškim uputnicama.

Član 1.

Klirinška uputnica je isprava, koju izdaje Narodna banka Kraljevine Jugoslavije, a koja pretstavlja izvještaj korisniku o izvršnoj uplati u stranoj moneti za njegov račun kao i njegovo pravo da protivvrednost te uplate primi na Blagajni Narodne banke u dinarima u svemu saobrazno odnosnim sporazumima o platnom prometu sa pojedinim inostranim zemljama.

Član 2.

Od trenutka izdanja klirinške uputnice pravo na naplatu protivvrednosti u dinarima sume položene u stranoj moneti, saobrazno pojedinim sporazumima ima vlasnik klirinške uputnice, odnosno lice koje urednim nizom prenosa na uputnici bude dokazalo da je postalo njen sopstvenik.

Član 3.

Propisi mjeničnog Zakona od 29 novembra 1928 godine primjenjivaće se analogno na klirinške uputnice ukoliko nisu u protivnosti sa propisima Uredbe.

Član 4.

Klirinška uputnica sadržava ove bitne sastojke:

1) iznos strane valute;

2) broj hronološkog reda za isplatu u dinarima;

3: ime korisnika;

4) naznaćene inostranog instituta kod koga je uplaćen iznos u stranoj valuti;

5) označenje načina isplate u dinarima;

6) datum izdanja;

7) potpis Narodne banke.

Član 5.

Izdanje klirinških uputnica podleži plaćanju takse, ravne taksi koja se plaća za izdavanje čekova (T. br. 36 taksene tarife Zakona o taksama).

Član 6.

Ova Uredba stupa na snagu od dana obnarodovanja u »Službenim novinama«*)

Br. 1809/VIII

5 oktobra 1935 godine

Beograd

(Slijede potpisi ministara)

*) »Službene novine« br. 237-LVIII, 14. oktobra 1935.

Nova uredba o zaštiti zemljoradnika stupila je na snagu

U službenim novinama od 19. ov. mj. obnarodovana je nova Uredba o zaštiti zemljoradnika, te je prema tome istim danom stupila i na snagu.

Ova nova uredba ima 20 čl. Stupanjem na snagu nove Uredbe, prestaju važiti sve ranije uredbe o zaštiti zemljoradnika.

Prema novoj Uredbi plaćanja počimaju od dana 16. novembra ov .god. u 12 godišnjih otplatnih obroka prema postojećem planu. Prvi obrok ima se platiti najdalje do 15. novembra 1936. godine. Prema tome prvi obrok se ima platiti u roku od jedne godine dana.

Otplaćivanją će se vršiti po planu A .i B., kako slijedi:

Otplatni plan A.

Na bazi ukamaćenja sa 4.5% plaća se kroz 12 godina počev od 15. novembra 1936. godine anuitet (godišnji otplatni obrok) označen u skrižaljci za svakih 100 dinara duga:

God.	Glavnica	Anuitet	4.5% kam.	Otplata duga	Ostatak duga
1	100.—	6.—	4.50	1.50	98.50
2	98.50	7.—	4.43	2.57	95.93
3	95.93	8.—	4.32	3.68	92.25
4	92.25	9.—	4.15	4.85	87.40
5	87.40	11.—	3.93	7.07	80.33
6	80.33	11.—	3.62	7.38	72.95
7	72.95	12.—	3.28	8.72	64.23
8	64.23	13.—	2.89	10.11	54.12
9	54.12	14.—	2.43	11.57	42.55
10	42.55	15.—	1.91	13.09	29.46
11	29.46	15.—	1.33	13.67	15.79
12	15.79	16.50	0.71	15.79	—.—
		137.50	37.50	100.—	

Za dio duga ispod 100 dinara plaća se anuitet u srazmjernoj visini.

2. Ostalim vjerovnicima za vrijeme počev od 16. novembra 1935. god. u 12 godina godišnji otplatni obrok (anuitet) prema priloženom planu B. Prvi anuitet ima se platiti najdalje do 15. novembra 1936. godine, a ostali najdalje do 15. novembra svake naredne godine.

Otplatni plan B.

Na bazi ukamaćenja sa 1% plaća se kroz 12 godina počev od 15. novembra 1936. godinu anuitet (godišnji otplatni obrok) označen u skrižaljci za svakih 100 dinara duga:

God.	Glavnica	Anuitet	1% kam.	Otplata duga	Ostatak duga
1	100.—	4.—	1.—	3.—	97.—
2	97.—	5.—	0.97	4.03	92.97
3	92.97	6.—	0.93	5.07	87.90
4	87.90	7.—	0.88	6.12	81.78
5	81.78	8.—	0.82	7.18	74.60
6	74.60	9.—	0.75	8.25	66.35
7	66.35	9.—	0.67	8.33	58.02
8	58.02	10.—	0.58	9.42	48.60
9	48.60	10.—	0.49	9.51	39.09
10	39.09	12.—	0.39	11.61	27.48
11	27.48	13.—	0.27	12.73	14.75
12	14.75	14.90	0.15	14.75	—.—
		107.90	7.90	100.—	

Za dio duga ispod 100 dinara plaća se anuitet u srazmernoj visini.

Osman „Gladan"

(priča »Islamskog Glasa«)

(Svršetak).

Nijesam te odavno vidio... Evo ti »banovac«, pružajući Osmanu srebrenjak reče stari Halilaga.

»Neću! Meni netreba srebro ni zlato. Za vas je mâl... Osman je gladan, njemu treba hljeba. Zlato se ne nosi na onaj svijet... Meni netreba ovaj svijet. Za vas su pare Ovaj pokvareni mahlûkat za mene je ništa, pa ništa!« završi Osman.

Oči su mu več pokrvavile i tresao je šlagiranom nogom. Tako je Osman obilazio gradom i ružio i psovao čaršiju s obje strane, a ona se najvišim dijelom smijala.

Neki od njih pao bi u dublju misao. Osman bi ga potsjetio nečemu, što bi ga bolilo i peklo u srcu. Pokućio bi mu paru, a Osman je odbijao kao crkavac od sebe. On nije vjerovao u nju. On je živio na nasušnom hljebu. Njegov stomak odavno nije poznavao masna zalogaja. Lutao je tako dok nebi zastudilo, da se ponovno povuče u svoj čardak sit ovog dunjaluka, a gladna stomaka.

III.

Dok je sjever svojim zviždukom narušavao noćni mir, dotle je Osman »Gladan« snivao o ljepotama onog svijeta. Dok su pijanke u kasabi trajale duboko do u noć Osman je »žedan« u ćošku svog starog čardaka teško disao. Klepet ploče sa čardaka na avliji bi ga prenuo. On bi psovao, a odmah zatim uzdahnuo:

»Jallah!« Pokazao bi mu se kroz san njemu po koji mrzak čovjek iz čaršije. Sinuo bi, uhvatio za štap i mlatio s njim po hajatu. Pri tom bi prosto pao u agoniju i raskrivio bi se:

»Ah! Lopovi!... Ćafiri!.. Osman će vama suditi. Bog će vama suditi. On je velik... Vi ste mene izludili... Vrijeđali... Gonili kroz iglene uši... Osman će Allahu zaplakati... U džehennem, dušmani zakleti!« i t. d.

Koliko sve riječi svaki put upućenih čaršiji, svijetu za njega pokvarenu, bi Osman izrekao za noć, dok ne bi usnuo cvokoćući zubima od studeni.

IV.

Sasvim rano na sabah ustao bi Osman. Obišao po nekoliko puta svaki zakutak kuće. Kad bi sunce prosulo svoje zrake po kaldrmi njegove avlije otvorio bi vrata što je bio znak njegovim dobrim komšijama, da je gladan, a oni bi donosili samo hljeba, jer drugo nije ni uzimao. On nije moljakao. On je sa nekim potpunim pravom očekivao pomoć bogatih. Kad je imao, davao je objeručke.

Tako su prolazili dani. Njegovo jedino zanimanje bilo je ishranjivanje ptica. Eno već jata vrana, vrabaca i golubova šćućureni čekaju Osmana, kad će da se pokaže na avliji, te da po kaldrmi izmrvi komad kruha, a one, da slete uz njegov blagoslov, pa da se okrijepe na ovoj studeni. On ih je samo posmatrao, govoreći:

»Ptice moje!... Božji stvorovi... Nećete vi pokrepati, dok je vašeg Osmana »Gladna«. Allah će mene džennetom nagraditi, ptice moje... «

Svakim danom bi se redala ista slika, samo ako je Osman imao hljeba. Bilo je dana, kad bi i on i one njegove ptice uzaludno čekale i tako bez mrvice hljeba povukli se u svoje jazbine gladni, da prospavaju noć sa uzdanjem u bolji dan.

V.

Takove jedne gladne noći obori se veliki pljusak s neba, popraćen strašnom olujom poput orkana. Nebo se bijaše rastvorilo, da ispusti iz sebe svu bujicu na zemlju. Drvlje je strašna bura savijala, lomila. Krovovi su letili, a zgrade trošne ostajale šuplje. U Osmanovom čardaku čula se tiha i isprekidana molitva i često hroptanje, zatim po koji urlik Osmanova glasa. Još jedno veliko zavijanje u zraku uz strašan zvižduk vjetra, prolomi se užasni tresak, ta, a, a! Osmanov se krov jednim dijelom sklizn u, a sredina čardaka proguta ploču krova i sjuri je na mjesto, gdje se Osman bijaše podvukao pod svoj gunjac. Jedan jak uzvik: »Jallah!« Osmanovo tijelo bi prekrito pločom. Samo pukim slučajem virila je glava njegova. Ostali dio tijela bio je prekrit kao u grobu.

Čim se rasvanulo, svjetina se okupila. »Osmanov čardak noćas srušen!« čuo se glas s ulice.

On, Osman i u ovom slučaju ruži. Za par momenata izvukoše Osmana i položiše ga na njegovom porušenom čardaku, svega isprebijana po cijelom tijelu. Zadnji hropac u staračkim prsima se primiče.

Napasnici Osmanovi i oni što su ga pomagali izbezumljeno i tupo gledahu u Osmana. Ezan Ibrahim effendije prostruja okupljenim dušama, a Osmanu »Gladanu« potekoše suze niz bradu. »Halali nam Osmane!« zajecaše glasovi... Treba li ti hećim Osmo? upita stara Halilovica.

Lagano, skoro nečujno čuše se riječi Osmanove: »Ništa... pa... ništa...«, završi zauvijek Osman »Gladan«, ostavši ležeći uperenim mrtvim pogledom u njegov krov, kojeg mu još rahmetli dedo napravi, pod njim provede dosta lijepa zevka i rahatluka, a danas, njegovog unuka Osmana »Gladna«, eno isti krov ubi.

Ukidanje tajnih društava

»Banatski Vesnik« koji izlazi u Pančevu u svom broju od 19. oktobra donosi slijedeći brzojav iz Stambola:

»D. N. B. javlja: Vlada je jučer jednom naredbom zabranila sve slobodnozidarske lože. Policija je zapečatila sve kuće u kojima su bile smještene pojedine lože i to 20 turskih, nekoliko jevrejskih i po jednu francusku i grčku.

Zabrana rada motivisana je time, što je postojanje sviju organizacija, izuzevši vladinu stranku, zabranjeno. Osim toga kaže se u naredbi, vlasti nisu u mogunosti da kontrolišu veze ovih organizacija sa inostranstvom.

Mustafa Kemal, bez sumnje pametan i pronicljiv čovjek, znao je s koje strane zlo dolazi pa mu je stao nogom za vrat.

PUT NAŠEG POVJERENIKA KROZ HERCEGOVINU.

Ovih dana će naš povjerenik za cijelu Hercegovinu g. Ajkić obaći sva mjesta u Hercegovini u svrhu prikupljanja pretplatnika i naplate pretplate od onih koji već naš list dobivaju.

Poznato je da su muslimani u Hercegovini uvijek potpomagali i rado čitali naše muslimanske listove pa smo uvjereni, da će isto to i sada učiniti prilikom obilaska našeg povjerenika g. Ajkića.

Svršetak sa 3. strane.

U razgovoru mi je Muftija rekao: »Kako vidite sada sam evo sam i nemam nikoga od učenjaka da mi u susret izađe, niti od dobrotvora da me pomogne. Želim da u ovom sveučilištu produžim korisne stvari, mjesto ovih starih i izblijedjelih komentara, koji su mnogo štetniji od vaših starih knjiga, koje su u Srednjem vijeku pisane«. Ovo govoreći pokazao je na police koje su bile natrpane ogromnim knjižurinama. »Ali hoću li naći nekoga ko će me pomoći«.

Nije dočekao da dobije odgovor na ovo svoje pitanje, ali on je do zadnjeg časa najveću energiju u tom pravcu trošio, ali se prevario u svojim očekivanjima. Sva njegova nastojanja nisu bila izgubljena. Pa i ako je on bio napušten, svakako Azher nije prvo učilište koje je svoje proroke odbacilo i kamenovalo«.

Isti dopisnik u jednom drugom članku o Šejh Muhamed Abduhutu kaže:

»Posjetio sam Imama u pisarni njegova brata Hanude beg Abduhusa, koja je bila nedaleko našeg stana, a to je bilo odmah pošto je on napustio Azher.

Upitao me Imam: Jesi li vidio što pišu njihove novine i kako slikaju Azher poslije mog izlaska iz njega?

Pošto sam mu odgovorio negativno reče: »Slikaju Azher iza mene sa otvorenim prozorima i vratima, da bi unutar dopro zrak, unišlo svjetlo i otklonila se tama, a njegova unutrašnjost se ispunila nebeskim melećima. Kao da ovi ljudi misle da će moje odstupanje iz Azhera svaki trag o meni izbrisati. Ja sam u Azhar ubacio žišku, pa ako se danas ne upali, ona će se upaliti nakon dvadeset ili trideset godina.

Imam je ove riječi tako snažno izgovorio da je bio potpuno uvjeren u njihovo ostvarenje.

I ovo njegovo nagovještanje se upravo nakon trideset godina ispunilo. Zublja koju je on prije trideset godina upalio sada se razbuktjela i pobijedila je njegova ideja progresa, jer je upravo pred tridesetgodišnjicu njegove smrti položaj rektora Azhera zauzeo jedan od njegovih najvećih učenika i pobornika njegova pravca Šejh El-Nerogi, jedan od najvećih naučnika današnjeg Misira, koji će ideje Muhamed Abduhuta potpuno ostvariti.

Gaferehul-lahu!

VIJESTI IZ MOSTARA:

POTREBA MUSLIMANSKOG DJEČJEG ZABAVIŠTA.

Kao što je poznato u Mostaru je skoro polovina stanovništva muslimana. Prema tome i muslimanske djece ima mnogo. I naša se djeca odgajaju na ulici sve dok ne navrše potreban broj godina, da pođu u osnovnu školu ili na zanate. Zbog toga je potrebno, da se u Mostaru otvori jedno muslimansko dječje zabavište.

Da je zaista potrebno ovako jedno zabavište dovoljno je ako samo ovo kažemo.

Pravoslavni i Katolici u Mostaru imaju svoja dječja zabavišta i njihova djeca su preko dana u ovim zabavištima, gdje pod pažnjom zabavilje i na čistom vazduhu, uz igru, uče po koju lijepu pjesmicu napamet i vaspitaju se u lijepom ponašanju. A naša muslimanska djeca imaju svoju »čaršiju«, gdje se uz psovku uče raznim nepodobštinama. Bacaju kamenje, čupaju se za kose i jedni drugima čine razne pakosti. A što je glavno na ulici se oni uče i raznim pogrdnim riječima slušajući hamale i ostalu klatež sa ulice. Dovoljno je samo to znati, pa odmah se vidi koliko je potrebno otvoriti jedno dječje zabavište.

LIČNA VIJEST.

Naš sugrađanin g. Mustafa Puzić, diplomirani pravnik, postavljen je posljednjim Kraljevim ukazom za sudijskog pripravnika kod isljednika Jadranske divizijske oblasti u Mostaru. Čestitamo g. Puziću na ovome postavljanju, a ujedno konstatujemo, da je on jedan od najmlađih diplomiranih pravnika, koji je sa odličnim uspjehom svršio osnovnu školu, gimnaziju i pravne nauke.

ODGOĐENA ĐIKIĆEVA PROSLAVA.

Kako smo obaviješteni, od strane Odbora za podizanje turbeta rahm. Osmanu Đikiću, proslava koja se imala ovih dana održati odgođena je na proljeće t. j. na hadžinski Bajram. Pošto će sa strane doći mnogi prijatelji poštovaoci rahm. Osmanovi, a sada će početi u Mostaru padati jesenje kiše, iz bojazni da ružno vrijeme nebi pokvarilo ovu svečanost, odgođena je do na proljeće.

STANJE MUSLIMANA U ŠKOLAMA.

Prema dobivenim podacima od strane školskih vlasti, u mostarskom srezu ima muslimanske muške djece 786, a ženske 439. U privatnim školama ima ženske djece 20.

Nastavnika muslimana po školama ima 9 muških i 2 ženske.

U srezu konjičkom ima djece u školama 439 muških i 149 ženskih i četiri muslimana učitelja.

U srezu prozorskom ima djece u školama 151 muških i 24 ženske i dva muslimana učitelja.

M. H. Ajkić.

MERHUM ALI BEG CVIJETIĆ.

Na 4. oktobra o. g. preminuo je nakon dugog bolovanja Ali beg Cvijetić, bivši ekonom šeriatske sudačke škole u Sarajevu u 61. godini života.

Merhum je rodom iz Trebinja. Još kao dječak otišao je u Carigrad gdje je svršio nauke. Iza toga je služio kao činovnik u ministarstvu vanjskih poslova sve do Oslobođenja. Iza oslobođenja se povratio u svoju domovinu i zaposlio se kao ekonom šeriatske sud. škole, ali je kasnije bio reduciran.

Merhum je bio vrlo lijepe naravi i simpatičan čovjek, naobražen, dobar poznavaoc turskog jezika.

Ostavio je iza sebe osim žene dvoje ženske i troje muške djece, od kojih je najstariji učenik IV. godišta Učiteljske škole u Sarajevu.

Rahmetullahi alejhi rahmeten vasia!

PREMJEŠTAJI, UNAPREĐENJA I POSTAVLJANJA.

Ministar pravde premjestio je g. Šukriju Karamehmedovića, voditelja zemljišne knjige X. položajne grupe, od sreskog suda u Trebinju sreskom sudu u Maglaj.

Ministar pravde stavio je van snage rješenje o premještaju Ibrahima Filipovića, voditelja zemljišne knjige iz Kotor-Varoši u Rogaticu.

Riješenjem Bana Drinske banovine, premješten je Muhamed Tanović, upravno kancelarijski činovnik IX. grupe od sreskog načelstva u Višegradu sreskom načelstvu u Ljuboviju.

pe, gđica Šefika Bešlagić, do sada na službi u istom mjestu kao učiteljska pripravnica.

Odlukom ministra pravde, postavljena je za učiteljicu na osnovnoj školi u Gračanici sa pravima IX. gru-

GRADNJA MEKTEBA U TOČANIKU.

U srezu Točaniku, sreza rogatičkog nikla je lijepa islamska zamisao, da se podigne nova mektebska zgrada. Akciju za ovu korisnu stvar poveo je ugledni domaćin Bećiraga Čolić, inače potpredsjednik općine i džematskog medžlisa.

Ova je ideja srdačno primljena među čestitim džematlijama, koji su započeli praviti mekteb o svom trošku bez ičije pomoći sa strane.

Neki su žrtvovali velike svote novaca, velike naročito uzevši u obzir slabo stanje seljana, a pogotovu ove godine, koja je grdno izdala, što se vidi iz navedenih priloga: Po 1000 Din.: Mujaga Šehović; po 600 Din. Avdo Saračević, po 500 Din. Sejfo Šehović, po 250 Din. Vejsil Šehović i Daut Dautović, po 200 Din. Saračević Alija, po 150 Din. Ahmed i Ibrišim Šehović, po 130 Din. Adem i Osman Šehović, po 100 Din. Medan, Mujo i Ahmed Rađo, Bećir Čolić, Pašan Kerla, Muhamed Saračević i Uzeir Brdžanin, po 80 Din. Agan Šehović, po 70 Din. Fehim Saračević, Adem Kerla i Nazif Saračević, po 60 Din. Ibro Kerla, Hakija Saračević i Ćamil Dumanjić, po 50 Din. Saračević Zejnil, po 40 Din. Adil Saračević i Adil Kerla, po 30 Din. Šehović Devlija, po 20 Din. Saračević Najil i Čanka, Derviš Rađo, Brkić Salih, Sarija Cvrk, Kerla Dudija, po 10 Din. Saračević Edhem, Šećan i Ćamil, Rađo Osman i Bećir.

Pored novčanog priloga od 1000 Din. Mujaga Šehović darovao je i komad zemljišta u vrijednosti od 3000 dinara.

Svim plemenitim darovateljima javno zahvaljujemo na njihovoj požrtvovnosti za ovu veliku islamsku stvar, a neka je osobita hvala našem Mujagi Šehoviću, čija je potpora tim veća, kada se zna, da on nema djece.

Džematski medžlis u Sokolovićima.

ODLAZAK I ISPRAĆAJ IMAMA MATIČARA U PURAČIĆU.

Dana 13. o. mj. izgubismo iz svoje sredine vrijednog i agilnog imama matičara g. Muharem ef. Abdihodžića, koji ode na svoju novu dužnost za vjeroučitelja držav. narod. škole u Bosanski Novi. Ovaj vrijedni i agilni naš bivši imam matičar za kratko vrijeme svoga službovanja u našem mjestu steče simpatije sviju mještana i svojim neumornim radom u svim kulturnim ustanovama u mjestu, te ostavi iza sebe mnogo korisnih i trajnih plodova, čime ostavi trajnu uspomenu na sebe među nama mještanima. Da je isti zaista bio cijenjen i poštovan od ovdašnjeg naroda svjedoči ispraćaj, kojega mu mnogobrojni mještani i u kasno doba noći prirediše i otpratiše ga do na željezničku stanicu.

Mi mještani zahvaljujemo mu za njegov neumorni rad kod nas, te mu ujedno čestitamo njegovo novo postavljanje. Također čestitamo i Novljanima dobitak vrijednog i agilnog čovjeka za svoga vjeroučitelja.

Poslodavci i Hrvatski Radiša

Odnos poslodavaca prema pitomcima »Hrvatskog Radiše«. Odgoj privredne omladine »Hrvatskog Radiše«.

»Hrvatski Radiša« od početka svoga djelovanja uvijek je nastojao i nastoji, da što savjesnije provodi u život sva načela oko privrednog i prosvjetnog odgoja sve mladeži, koja je pošla učiti obrt, trgovinu, industriju i napredno gospodarstvo. U tom važnom zadatku »Hrv. Radiša« treba što temeljitiju suradnju poslodavaca u općem i u stručnom odgoju privredne mladeži »Hrv. Radiše«. Opazilo se je i opaža se, da pojedini poslodavci ne uzgajaju Radišine pitomce prema potrebama opće prosvjete (kulture) uopće, a ni u smislu naših narodnih životnih tekovina napose.

Pojedini poslodavci gledaju na odgoj privredne omladine površno i misle, da su za odgoj privredne omladine potrebna oštrija sredstva, primjerice batine. Taj način (metoda) odgoja privredne omladine je nesavremen, nevaljao i neispravan u toliko, što se lošim postupanjem poslodavaca prema naučniku u njegovu općem kao i u stručnom odgoju postizava protivni uspjeh. Taj postupak odgoja privredne mladeži po pojedinim poslodavcima treba iskorijeniti u interesu uzvišenog zadatka »Hrv. Radiše«, u interesu ugleda samih poslodavaca i u interesu pametnog i mudrog odgoja privredne omladine, točnije: naših naučnika i naše djece, jer bi metoda batina predstavljala našu narodnu sramotu.

Kakogod bilo da bilo kod naučnika između 14. i 18. godine, i u vremenu njegova naukovanja razvija se njegov duševni i tjelesni život sasvim samostalno, razvija se njegova sposobnost (individualnost). Svaki pitomac, s kojim se u ovim godinama loše postupa, uslijed oštrijih odgojnih sredstava često otupi i za najbolje savjete i ciljeve. Ovakova oštra odgojna sredstva, što ih pojedini poslodavac upotrebljava u odgoju pitomaca, izazivaju kod naučnika tvrdoglavost i osobno poniženje. Takav poslodavac u 90% slučajeva postizava protivni uspjeh i to takav, da sam poslodavac prema sebi, prema društvu »Hrv. Radiše«, prema svoj domoljubnoj javnosti ruši svoj vlastiti ugled, ljudsko dostojanstvo i ponos. Pojedini poslodavac mora u prvom redu svojim vlastitim životom, radom, primjerom i ljudskim dostojanstvom biti uzorom u svim pravcima općenitog i stručnog naučnikova odgoja i pojedini poslodavac treba tako urediti svoje vladanje prema naučniku, da ne smije prekoračiti granicu, koja bi prouzrokovala gubitak ugleda (autoriteta) samog poslodavca. Poslodavac u svom radu, poslovanju i stručnom odgoju pitomaca može biti strog, ali u toj strogosti i pravedan. Strogost se u pametnom stručnom odgoju mladeži razumijeva u davanju zapovijedi naučniku, ali te zapovijedi valja da budu na mjestu i opravdane, koje će naučnik sa radošću i veseljem izvršivati. Strogost, koja se temelji na oštrijim sredstvima, na pr. na batini, je mučenje naučnika, a ne odgoj naučnika. Sredstva poslodavaca u odgoju privredne mladeži neka budu: **dobra riječ, stručna, poučna i odgojna uputa i primjedba; zatim: prvi ukor; drugi i treći razboriti ukor; iza toga neka poslodavac napiše društvu »Hrv. Radiše« dopis, da društvo utječe na svoga pitomca usmenim putem preko svojih društvenih organizacija ili pismenim putem preko Središnjice, i istodobno naučnikovim roditeljima, da i oni utječu na ponašanje i odgoj svoga djeteta usmenim i pismenim putem.** Imade još jedno vrlo dobro i pametno sredstvo, koje neka poslodavac upotrijebi u odgoju svoga naučnika, a to je utjecaj svećenika dotičnog mjesta na odgoj naučnika, da ga pouči da savjesno vrši svoje vjerske dužnosti.

U pogledu samog naukovanja i stručne naučnikove izobrazbe glavni je cilj društva »Hrv. Radiše«, da naučnik nakon svršenog naukovanja bude u svakom pravcu, u opće odgojnom i u stručnom, na većem stupnju nego onda, kada ga je društvo i poslodavac primilo u naukovanje. Svaki naučnik »Hrv. Radiše« mora biti stručno spreman za pomoćnika svoje struke, duševno i tjelesno besprijekorno razvijen, da njegova sposobnost u stručnom i općem obrazovanom pogledu dade potpune jamstvo za valjana stručnog radnika i vrijedna građanina, koji će moći živjeti samostalnim i obiteljskim životom. To se sve može postići, ako pojedini poslodavci ne upotrebljavaju naučnike za druge poslove, koji nemaju ništa zajedničkog sa stručnim poslovima.

Sve u životu ima svoju granicu, pa tako i zaposlivanje. Svaki razuman i prosvijetljen (kulturan) poslodavac i čovjek znade, do koje granice se može ići. Ako se pređe ta granica bilo u ma kojem pogledu, nastaje provalija.

Poslodavci treba da urede svoje držanje u odgoju privredne mladeži »Hrv. Radiše« u pravcu opće naobrazbe i u stručnom pogledu u smislu uzvišene zadaće »Hrv. Radiše« tako, da ne pređu granica bilo u ma kojem pogledu. Tim su izvršili svoj poziv prema »Hrv. Radiši«, prema sebi, prema povjerenom naučniku i njegovim roditeljima, prema svoj rodoljubnoj javnosti i prema svom vlastitom ugledu i interesu.

Središnja uprava »Hrvatskog Radiše«, Zagreb, Lorkovićeva 1.

DEŽURNE APOTEKE.

U nedelju 27. o. mj. imaju službu slijedeće apoteke:
Izidor Levi na Baščaršiji i
E. Finci u Aleksandrovoj ulici.

Vlasnik i urednik: Hafiz Muhamed Pandža. — Plativo i utuživo u Sarajevu. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i drug: Stjepan Vrček.

POJEDINI BROJ 1.50 DINARA. POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVU.

Islamski Glas

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata	Godišnja . . . . Din 72·— Polugodišnja . . Din 36·— Tromjesečna . . Din 18·—	Uredništvo i uprava: Kundurdžiluk ulica broj 22/I.		Izlazi svakog petka
God. I.	Pretplata za inostranstvo Godišnje Din 120·—	1. novembra 1935. Sarajevo 5. šabana 1353.	Rukopisi se primaju do utorka o podne	Br. 5.

Po djelima se nagrada i kazna stiče

Esteizu-bil-lahi
Vel-lejli iza jegša — Ven-nehari iza tedžella — Ve ma halekez-zekere vel-unsa — In ne sâjekum lešetta.
Kur'ani-kerim.

Nepromjenljivi zakon Božji — sunnetul-lah — je u svijetu uspostavio stalne i nepromjenljive propise, po kojima se čitav život razvija. Odredba je Svemogućeg Allaha da Istina i dobrota moraju pobijediti i da one čovjeku donose sreću i spasenje. Zablude, poroci, nevaljalštine i neznanje moraju ustupiti mjesto dobroti, ćudorednim vrlinama i nauci, jer su to glavni temelji na kojima se zasniva sreća i napredak u životu. Čovjek se u svom životu trudi da postigne razne i mnogobrojne uspjehe i da radom zadovolji svoje velike potrebe. Dobronamjerni ljudi koji su skloni dobrim djelima i rade dobra djela, sa lakoćom savladavaju teškoće u životu. Ljudi, koji su skloni podlostima i nevaljalštinama nailaze u životu na teškoće i stradanja.

U poglavlju »Lejl« — noć — Svemogući nas Allah poučava na zadatke naše u životu i kaže nam da ćemo prema djelima svojim biti nagrađivani ili kažnjavani. Noć i tmina noćna što nam predstavlja zabludu i neznanje, treba da ustupe mjesta svjetlu danjem, da svjetlo nauke i dobrote obasja i napuni ovaj svijet. Svemogući nam Allah kaže:

Svratite najveću pažnju noći kad zastre! (tminom svjetlo danje) — *I danu kad punim svjetlom zasja! — Pazite što Bog stvori muško i žensko! Zaista su vaša nastojanja različita i mnogobrojna.* — (Radi toga) *svaki koji daje i žrtvuje* (svoj imetak) *sačuva se* (teških posljedica u životu) *— Ko najljepše vjeruje Mi ćemo mu u najvećoj mjeri olakšati pošljedice* (života). *— Škrtici i koji misli da mu je nepotreban* (Allah). *— Koji ono što je najljepše smatra lažnim Mi ćemo utrti puteve, koji će ga teškoćama voditi. — Neće mu koristiti bogatstvo njegovo kada ga nestane. — Naše je da upućujemo na pravi put. — Zaista je naše prvo i pošljednje* (za to Nam ne može naškoditi ničija zabluda, niti čije idenje stazom dobra). *— Za to vas upozoravam i strašim strahovitim pkalenskim plamenovima. — Oni će paliti i pržiti one teške nesretnike koji su istinu smatrali da je laž i okretali se od nje. — Daleko će biti od te strašne vatre oni koji su se savršeno čuvali i imetak svoj dijelili tražeći da kod Boga čisti budu. — Radi učinjenog dobra neće niko nagrađen biti. — Samo će ta nagrada biti radi traženja Božjega puta i zadovoljstva njegovog Velikog Gospodara. — A Bog će sigurno zadovoljan biti.*

Svemogući Bog je čovjeka stvorio kao društveno biće. Svoj uspjeh i svoju sreću u životu može čovjek samo postignuti u svojoj zajednici, ako pomaže svojim radom razvitku zajednice. Zato nas Svemogući Allah u ovom poglavlju upućuje da proučavajući Njegove velike znakove iz njih crpimo pouku, da svojoj sreći i svome zadovoljstvu utremo puteve. Bog nam kaže i naređuje da iz dana i noći crpimo pouku, da promatramo kako on savršeno na zemlji život stvori. Muško i žensko stvori da bi se život na zemlji održavao. Pouči nas da će sa lakoćom životne poteškoće savladati samo oni, koji za zajednicu žrtvuju, koji se čuvaju i boje posljedica svog nerazumnog rada. Upozori nas, da će teško stazom života broditi svi koji se ogreše o Njegovu veliku zapovijest pomaganja bližnjega. On nam je pokazao puteve kojima treba da idemo, ali nas upozorava da se u svoje snage previše ne pouzdavamo, nego da ga molimo da nas on pomogne u životu našem. Zato nam kaže da on samo upućuje na pravi put, da je on izvor dobra, koje trebamo od Njega tražiti. Reče nam, škrtica i nevaljalac koji živi u svojoj zajednici, a neće da se svojoj zajednici oduži, koji misli da bez pomoći Božje može da živi, da će nastradati. Ali i oni koji dobra čini, i koji se opačinama podaje treba da bude svjestan sve što čini, da sebi čini. Zato Bog kaže da je on prvi i posljednji da mu ne koriste dobra djela smrtnika a niti mu štete opačine njihove.

Svemogući Allah upozorava ljude na njihove dužnosti, nalaže im da razumom svojim dolaze do spoznaje istine. Koji se budu ogriješili o ovaj Njegov veliki poziv stići će ih teška kazna. Paklenski plamenovi sagorjevaće i uništavati ovake nesrećnike. Teška je kazna onih, koji se ogriješe o dužnosti svoje zajednice, koji svoje snage ne žrtvuju za dobro svoje zajednice. Ova će kazna stignuti samo teške nesrećnike, bijednike duha. Ali oni koji budu slijedili zapovijed Svemogućega Allaha, koji se odužе svojoj zajednici zaslužiće veliku nagradu, stići će ih zadovoljstvo Velikog Gospodara Vasione jer su udovoljili svojim životnim ciljevima, jačajući snagu svoje zajednice i pomažući je u svakom pravcu.

Neka nam vazda pred očima stoje velika djela neumrlih velikana koji su se sa svojim radom žrtvovali za dobro zajednice. Neka nam lebdi pred očima lik velikog Ebu-Bekira koji je svim snagama svojim pomagao slabašnu muslimansku zajednicu u prvim njenim počecima. Neka nam lebdi pred očima veliki lik junačine Bilala, koji se izlagao i najvećim patnjama i nevoljama pobješnjelih mekanskih mušrika, koji nije htio odstupiti od svog velikog uvjerenja da je najglavniji cilj čuvati jedinstvo zajednice i pomagati i jačati tu zajednicu. Sjetimo se sa grozom nesretnika i bijednika Ebu-Džehla i Halef-bin-Umejeta koji su se urotili da cijepaju zajednicu da joj podravljaju snage njezine.

Moramo težiti da postignemo svoje dobro i sreću a to ćemo samo postignuti ako budemo slijedili zapovijedi i odredbe svemogućeg Tvorca koji nam reče da samo prema našim djelima mi gradu i kaznu postizavamo.

Utisci sa otvorenja džamije u Ivančićima

U petak 25. oktobra otvorena je u Ivančiću, jednom selu sarajevskog sreza novosagrađena džamija. Još prije tri godine su ovu džamiju sagradili požrtvovni težaci iz Ivančića i okolnih sela u džematu Čifluk Crna Rijeka.

Požrtovnosti koju naš seljak pokazuje u podizanju vjerskih objekata mora se čovjek diviti, ali s druge strane mora najoštrije osuditi one, koji idu tako daleko pa tu požrtvovnost čak i bagatelišu. U ovim teškim vremenima ekonomske krize, naš muslimanski seljački svijet pokazuje veliki samoprijegor i požrtvovnost, žrtvuje i daje toliko da se čovjek mora čuditi odakle i kako on ta sredstva smaže. Samo iskrena ljubav prema vjeri može čovjeka ponukati na ovakove žrtve. Iz ovoga moramo stvoriti jedan podpuno tačan zaključak da je naš seljak kulturno mnogo konstruktivniji od našeg građanina, jer živi u mnogo težim prilikama. To je neprestahnjivo blago moralnih vrednota koje treba čuvati i njegovati i te vrednote još jače razvijati.

Ali bolna je pojava u našem društvenom životu da mi toj našoj velikoj snazi ne posvećujemo dovoljno pažnje, i u koliko je posvećujemo vrlo je slaba i neznatna. Naš seljak ima mnogo smisla za kulturni vjerski život. Samo mu treba pokazati put i način kako će on da se u tom pravcu razvija. To bi bila naročita dužnost mjerodavnih vjerskih faktora koji bi morali maksimum svoga rada posvetiti kultiviranju i unapređivanju moralnih vrednota našeg čestitog seljaka. Mjerodavni vjerski faktori po svojoj službenoj dužnosti a i po svojoj moralnoj odgovornosti koja je vrlo velika, trebali bi biti u stalnom dodiru sa našim seljačkim svijetom, koga oni vrlo rijetko obilaze i viđaju.

Jedan vrlo značajan momenat koji nam govori o slabom staranju oko razvijanja ove kulturno humanitarne svijesti kod našeg seljaka je slučaj sa otvaranjem džamije u Ivančiću. Kako rekosmo još prije tri godine dana seljaci su sagradili ovu džamiju o svom trošku ne tražeći od vjerskih vlasti ni jednog dinara da im pomognu pri podizanju ove džamije. Oni su doprinijeli velike žrtve, sagradili su sebi džamiju, tu kulu svetilju, i bili su sretni i radosni kad su to lijepo djelo dovršili. Nijesu mogli ni pomisliti da će morati tri godine čekati da im se dozvoli otvaranje ove džamije. Ali eto to je jedna kruta stvarnost. Pravile su im se razne smetnje pod izgovorom da treba džamiji osigurati sredstvo za izdržavanje, kao da bi ti ljudi koji su toliko pažnje i toliko truda dali podižući ovu svoju dragu zgradu, zanemarili i zaboravili da je njihova dužnost da tu džamiju i održavaju, da plaćaju imama i drugo. Tri godine je bilo nepotrebnog trčkaranja, i nepotrebnog ubijanja volje i poleta kod ovih požrtvovnih ljudi, koji bi davno bili osigurali sva ta sredstva da se je na zgodan i pristupačan način s njima postupalo. Ali birokracija, koja se nepotrebno uvukla i u našu vjersku administraciju pokazala je loše strane svoga rada. Mjesto da se ovi seljaci ohrabre i osokole, da im se izrazi zahvalnost za ovu njihovu požrtvovnost, oni nailaze na smetnju kod onih koji bi trebali da ih savjetom pomognu. Odgovorni vjerski faktori nijesu nikad ni pokušali da poučno djeluju među ovim seljacima, da ih upozore na njihove dužnosti, da u njima probude ljubav i požrtvovanje kako bi mogli izvršiti ono što izvjesni propisi traže i zahtijevaju. Suhoparna akta kad se radi o stvarima koja dolaze iz pobuda požrtvovanja ne postizavaju nikakva uspjeha. Tu može uspješno djelovati samo živa riječ. Naš je seljak najsposobniji da u svoju dušu i svoje srce nakalemi lijepu i poučnu riječ, da je svojski prihvati i primi pa makar se od njega i najveće žrtve tražilo. Bio sam svjedokom spontane svijesti ovih seljaka koji su ustrajali u svojem zahtjevu i konačno su pobijedili. Ova ustrajnost zadivljuje i napunja nas vjerom da se među našim svijetom sve dobre akcije kad se jedanput započnu mogu i moraju završiti po cijenu najvećih žrtava. O ovome odgovorni vjerski faktori moraju da povedu ozbiljnog računa i iz ovog moraju da povuku pouku, da je naš narod ustrajan u svim dobrim i korisnim akcijama, da on jedno započeto djelo neće ostaviti na pola puta. Pored ove najveće krize seljani Ivančića i okolnih sela podigli su jednu zgradu i doveli je pod krov koja treba da osigura sretstva za održavanje ove novo podignute džamije. Da su odgovorni vjerski faktori na zgodan način postupali sa ovim svijetom ova bi zgrada davno bila podignuta, i bio bi postignut onaj cilj za kojim je narod težio i za kojim su težili pozvani vjerski faktori čuvajući svoje propise.

Ovo je jedan eklatantan primjer koji nam jasno pokazuje da u vjerskom, kuhturnom i humanom životu ne mogu uvijek vrijediti razni propisi i odredbe koji su mnogo puta smetnja da se u narodu budi istinski vjerski osjećaj, požrtvovnost i dobrotvornost. Ovo nije jedinstven slučaj da se ovako birokratski postupalo u stvarima koje ne trpe birokratizma, nego traže živu riječ koja mora da duhove probuđuje i podstrekava.

Ovakovih i sličnih slučajeva gdje se ometalo razvijanju kulturne i humanitarne svijesti kod našeg svijeta bilo je u više slučajeva. Mora se požaliti da kod nas nije razvijen smisao kolektivne saradnje i promicanju općih interesa zajednice. To se slobodno može reći i za naše odgovorne vjerske faktore, koji razvijanju te humanitarne svijesti ne posvećuju onoliko pažnje kako je to slučaj kod predstavnika drugih vjera. Nebi se smjeli ponoviti ovakovi i slični slučajevi kakav je bio sa otvaranjem džamije u Ivančiću, nego ova nastojanja treba što više promicati i razvijati, buditi u svijetu smisao i hrabriti ga da doprinosi što veće žrtve, jer ako se naš svijet priuči na maksimalna žrtvovanja u promicanju opštih kulturnih i humanih ciljeva, onda ćemo istom moći osigurati i obezbijediti nesmetan razvitak i opstanak islamskoj zajednici.

Kod ovoga moramo se osvrnuti na još jednu činjenicu koja je od naročite važnosti za razvijanje pravilnog vjerskog života na našem selu. To je pitanje imama matičara i uređivanje

njihovih središta u njihovim džematima. Ovdje treba posvetiti naročitu pažnju da svijetu što više bude olakšan saobraćaj sa njihovim vjerskim pastirom u pojedinim džematima. Jedan uočljiv primjer je kako se u ovom pogledu postupalo središte džematskog imama u Čitlik Crnoj Rijeci. I ako su Ivančići središte ovog džemata, jer sva sela ovog džemata gravitiraju prema Ivančićima, ipak se središte imamata nalazi u jednom selu koje je na samoj granici džemata. Štetnost ovoga je vrlo jasna a ovo nije jedinstven slučaj pa bi ovom pitanju odgovorni vjerski faktori morali posvetiti što veću pažnju i nastojati da se ove pogreške isprave.

Pred uspostavljanjem široke autonomije Islamske Vjerske Zajednice

KOMISIJA ZA IZMJENU ZAKONA I. V. Z. ZAVRŠILA JE RADOM.

Ovih dana završen je rad na izmjeni zakona o Islamskoj Vjerskoj Zajednici, koje treba da se izvrši na temelju ovlaštenja koje je Narodno predstavništvo dalo Kraljevskoj vladi članom 55. Finansijskog zakona za g. 1935.—1936. Komisiju su sačinjavali stručnjaci ministarstva pravde i stručnjaci za muslimanske vjerskoprosvjetne stvari iz redova muslimanskih javnih radnika. Kako smo javili, iz Sarajeva su saradivali na izmjeni zakona I. V. Z. gg. Fehim ef. Spaho i Salih ef. Bašić.

Komisija je podnijela već svoj izvještaj ministru pravde zajedno s nacrtom novoga zakona o I. V. Z. Članovi komisije rukovodili su se u svom radu iskustvom stečenim sa sada važećim zakonom o I. V. Z., a pridržavali su se i direktiva izraženih već u govorima ministra gg. dr. Mehmeda Spahe i dr. Šefkije Behmena, s kojima se saglasila i Kraljevska vlada.

Po predloženom projektu o Islamskoj vjerskoj zajednici vraća se vjersko-prosvjetna autonomija kako je postojala do 1930. Autonomija se, što više, stavlja na još širu, potpuno demokratsku bazu. Dok je prije bilo glasanje javno i ograničeno s poreskim censusom, prema novom zakonu biće glasanje tajno i bez cenzusa. Svi vjersko-prosvjetni funkcioneri i organi biće birani neposredno, izuzev ulema-medžlisa i Reis-ul-uleme. Sjedište Reis-ul-uleme prenosi se, kao što je poznato, ponovno u Sarajevo kao tradicionalno kulturno središte bosansko hercegovačkih muslimana.

Novi zakon o Islamskoj Vjerskoj Zajednici stupiće na snagu riješenjem ministarskog savjeta.

Širite »ISLAMSKI GLAS«

Lisanudin:

Naprednoj islamskoj omladini

Najznamenitiji faktor kod svakog naroda je bez sumnje omladina na kojoj svijet ostaje i koja igra presudnu i značajnu ulogu na svim životnim poljima kod svake zajednice. Svi kulturni narodi u prošlosti i sadašnjosti pa i u budućnosti posvećivali su, posvećuju i posvećivaće najveću pažnju da svoju omladinu odgoje i učine je korisnim članovima zajednice. »Naša su djeca naša pluća, — veli Muhamed a. s. i tim je naglasio veliku ulogu omladine u islamskoj zajednici. Kur'an je stavio među najosnovnije i najvažnije dužnosti muslimanima, da posvete veliku pažnju odgoju svoga mladeg naraštaja, da u njihove mlade duše usade i utkaju klice etičkih i moralnih principa nedostiživog Islama, kako bi oni na pozornici životne borbe izašli kao pobjednici. Historija Islama nam je nepobitno dokazala da je islamska zajednica napredovala i slavila svoje dane dok su muslimani mlađim naraštajima podavali pravi i ničim nenatrunjeni islamski odgoj, islamsku etiku i moral koji je bio kompas u životu i uvijek ih vodio sreći i napretku da poberu blagotvorne plodove u ovoj dolini suza i tim im dali mogućnost da zasluže mir i spokojstvo na vječnom životu. Ukratko rečeno za omladinu koja je oboružana islamskim moralom i čudoređem i nepatvorenim islamskim odgojem pa onda naobrazbom, logično proizlazi da joj je osiguran uspjeh u životu. Samo islamski odgojena omladina može da sa pouzdanjem prevali trnovite puteve u životu, može se odupre svim udarcima i životnim nevoljama.

Omladina sa slabim vjerskim odgojem, bez istinskog islamskog morala u svome životu uvijek bilježi neuspjehe i razočaranja, koja idu na račun okolice i čitave islamske zajednice uopće. Kriminal među muslimanskom omladinom za koje nam je živi svjedok dnevna štampa, razni zločini i zle navike svode se na pomanjkanje islamskog odgoja. Savremena muslimanska omladina živi i djeluje u eri kada materijalizam i ateizam ta bijedna pastorčad savremenog života kao i mnogi poroci sadašnjice podgrizavaju temelje najkulturnijih zajednica i dovode ih do postepenog opadanja i konačnog rasula. Epidemija bezvjerstva danas se širi velikom brzinom i za sobom ostavlja pustoš.

Vjetrovi ateizma, bezvjerstva kao i drugih savremenih poroka siju sjeme amoralne truleži i protuislamski korov koji se postepeno uvlači među muslimansku omladinu i ona tako naoružana ulazi u život i truje našu islamsku porodicu i islamsku zajednicu. Ljudi odnosno muslimanski roditelji zabavljeni stvaranjem svakidanjeg posla, da privrede zaradu za životnu egzistenciju svoje porodice ne posvećuju veliku važnost odgoju svoje djece u duhu Islama. Kotač ateizma i razornog djelovanja mnogih poroka smrvili su mnoge naše muslimanske omladince. Mnogi muslimanski omladinci uslijed slabog vjersko-moralnog odgoja i radi pomanjkanja islamskih i čudorednih principa ona podliježe socijalnim zabludama, zlim navikama i savremenim nastranostima koje mu koče normalni etički, moralni i umni razvitak. Logično je da će danas sjutra ovaki tipovi muslimanske omladine, kada stupe u javni život razorno djelovati u svojoj sredini.

Uzroke mnogim nastranim i štetnim nazorima muslimanske omladine trebamo tražiti u slabom odgoju i pomanjkanju islamskih vrlina.

Mnogi nastrani i nazadni nazori nastali su kao plod ateističke literature i ateističkih pisaca o čijim djelima izvjesni tipovi sa zanosom govore i smatraju ih evanđeljem svoga života. Jedan izvjestan dio omladine živi bez ideala i bez izgrađenih pogleda na svijet i život. Kod takovih se tipova ispoljava slabost duha kao i apsolutno pomanjkanje smisla za duhovna stvaranja, kulturna djela i stremljenja. Varaju se oni pojedinci među muslimanskom omladinom u kojima je ugušen svaki smisao morala i islamske etike, da su napredni i inteligentni ako misle, da su neke islamske ustanove nazadne, ako niječu Boga i prezirom posmatraju sve ono što je islamsko kao i svi njihovi nastrani nazori koji su proizašli kao plod raspaljenih umova i bolesnih ambicija.

Mi imamo svijetlih primjera među našom omladinom pune poleta i islamskih vrlina kojima pravac u životu daje Kur'an a ne ateistička literatura. Imamo jedan dobar dio među muslimanskom omladinom koja oboružana islamskim moralom i savremenom naobrazbom i sa pravim idealima stupa na pozornicu životne borbe i daje sve svoje intelektualne snage za vjersko prosvjetni, kulturni i ekonomski napredak našeg zaostalog muslimanskog svijeta. Omladina koju je odgojio i iškolovao narod a koja se kasnije svim svojim bićem i dušom i umnim sposobnostima predaje u službu islamskom elementu i širim slojevima može i ima prava da budu njegov pravi predstavnik i njegov vodić. Omladina naoružana sa visokim moralnim principima Islama i pravom naobrazbom može da bude lučonoša islamske zajednice. Potrebno je rasvijetliti ovaj pojam napredne muslimanske omladine za razliku od onih koji svojim djelovanjem i radom to ne zaslužuju. Smiješno bi bilo smatrati za naprednu muslimansku omladinu one koji misle, da je fes mjerilo naše kulturne zaostalosti koji slijepo oponašaju najnegativnije tekovine zapada a još manje imadu prava da budu napredna muslimanska omladina koja razorno djeluje i ne radi za narod. A najmanje se pak mogu smatrati naprednim — koji su došli do tolikih »spoznaja« da niječu egzistenciju Božju ili neukom svijetu razvijaju misli, da traži čovjekovo porijeklo u zoološkom vrtu.

(Svršiće se.)

—

PODLISTAK:

Kur'an

(Nastavak.)

Neki kažu, da su stihovi Imreulkajsovi najljepši u kojima opisuje ljepotu žena i pjeva o konjima; Nabigini stihovi su najljepši kad pjeva o ratu, Ašatovi kad pjeva o vinu i radostima zemaljskim; Zuhejrovi kad ističe razne vrline i nadanje, a Kur'an je riječit u svakoj vrsti govora, i kad potiče na što, i kad zastrašuje, kad prekorava, savjetuje i govori o Božanskim svojstvima i moći Božjoj.

Neki kažu da je Kur'an temelj svih nauka, kao metafizike, dogmatike, pravnih nauka i osnovnih zasada te nauke, leksikografije, sintakse, gramatike, morfologije, stilistike, moralke, prirodnih nauka i čega još sve hoćeš. Ko bi bio u stanju da opiše Kur'an, taj bi morao imati nadljudske snage a istaći ljepote kur'anskog stila i opisati ih, to je za jedno ljudsko pero, pa makar bilo i najgenijalnije, nemoguće.

Neki govore, nemajući šta drugo da kažu, da je Kur'an Božja objava, bio bi objavljen bez prekidanja. Kur'an govoreći o tome kaže: »Govore oni koji ne vjeruju, zašto njemu (Muhammedu) Kur'an nije objavljen kao jedna cjelina«. — Koji s te strane prigovaraju Kur'anu, temelje to na jednom utvrđenom običaju što dobri pisci, govornici ili pjesnici svoje napise, govore ili pjesme svršavaju bez prekida ne rastavljajući to i ne radeći malo po malo i od vremena do vremena. Kur'an je naprotiv postepeno objavljen kako su to prilike i potrebe zahtijevale. Ovim neozbiljnim kritičarima se može slobodno odgovoriti kad prigovaraju tome što je Kur'an postepeno objavljivan, da oni sačine i jedan najmanji odlomak koji bi sličio Kur'anu, ako misle da taj njihov prigovor ima smisla, pa će doći do potpunog uvjerenja, da je Kur'an Božja objava i da se u tome što je postepeno objavljivan nalazi velika mudrost.

Kur'an je razdijeljen na poglavlja, da bi se tako mogli lakše snaći i da bi lakše mogli pojedine odredbe i zapovijedi zapamtiti gdje i na kom se mjestu nalaze. Osim toga kad čitaoc, koji uči Kur'an završi jedno poglavlje ili odsjek sa većim raspoloženjem počinje da uči drugo poglavlje ili odsjek, kao i putnik kad prevali jedan kilometar ili milju sa većim raspoloženjem se odlučuje da i daljni koji kilometar puta još prevali. Nadalje je Kur'an podijeljen na džuzove (tridesetine), hizbove i t. d.

ŠEJH MUHAMMED ABDUHU O KUR'ANU.

Veliki učenjak Muhammed Abduhu je posvetio jedno naročito poglavlje o Kur'anu u svom djelu »Risaletul-tevvidi, koje ovdje prenosimo. Ovaj veliki učenjak raspravljajući o nedostiživosti Kur'ana kaže: »Do nas je došla vijest potkrijepljena najtačnijim i najsigurnijim historijskim podacima o koje ne možemo ni u kojem slučaju posumnjati, da je Božji Poslanik u pravom smislu riječi bio ummija — neuk bez da je ikad ikakve škole vidio ili pred kakvim učiteljem učio. Čitava historija čovječanstva govori da je On donio knjigu, koja mu je bila objavljena. Ta knjiga je Kur'an, koju su muslimani najljubomornije i sa najvećom pažnjom i poštovanjem sve do danas sačuvali.

Ova knjiga sadrži vijesti o prošlim narodima, o kojima će naći pouke današnja i buduća pokoljenja. Iznosi istinske događaje o ovim narodima, a pobija sve zablude i legende, i to sve na jedan poučan način. Priča o životu Božjih poslanika ono, što je Bog htio da nam o njima kaže kao i o njihovom odnosu sa narodima kojima su bili poslani. Izlaže, što su Božji poslanici radili među ovim narodima i uzima ih u zaštitu i brani ih od raznih podvala i neistina, kojima su se ovi narodi nabacivali na ove poslanike. Prekorava učenjake i svećenike raznih naroda što su izvrtali i iskrivljavali vjerske istine, i u njih unosili razne zablude i priče izvrćući sadržaj ovih objava. Postavlja propise i odredbe ljudima, koje odgovaraju njihovim životnim potrebama. Ističe koristi koje će ljudi imati ako budu radili i držali se njegovih odredaba. Sa svojim propisima Kur'an unosi pravednost u ljudsko društvo učvršćavajući zajedništvo i ljubav među ljudima. Dalje iznosi kolika je šteta za ljude ako budu zanemarili njegove odredbe, okrenuli se i udovoljili od ovog duha što ga je Kur'an postavio. Sa ovakim svojim odredbama i propisima Kur'an je nadmašio propise i odredbe svih vjerozakona, koji su prije njega objavljeni. Nakon toga Kur'an donosi mnogobrojne mudre pouke, savjete, moralne zasade, koje u dušu ulijevaju strahopoštovanje, a razum gone na razmišljanje. Ukratko, svojim učenjem čitavom čovječanstvu otvara prave vidike i ukazuje mu prave puteve, koje će ga dovesti do punog napretka.

Kur'an je objavljen u periodu, koji je po sudu svih priznatih filoloških stručnjaka bio dostigao svoje savršenstvo u govorničkoj i pjesničkoj vještini kod Arapa, u periodu koji je obilovao sa mnoštvom najboljih pjesnika i govornika. To je bilo doba najvećih govorničkih i pjesničkih takmičenja među svima arapskim plemenima na Arapskom poluotoku. Najslavniji je pobjednik bio onaj, koji bi u govorničkim i pjesničkim utakmicama odnio pobjedu.

(Nastaviće se.)

Muslimani u Bugarskoj

U posljednje vrijeme pisalo se mnogo u islamskoj štampi o lošim prilikama bugarskih muslimana: da bugarska vlada vrši velik pritisak nad svojim podanicima islamske vjere. Kako ove vijesti ostavljaju zaista vrlo loš utisak na muslimane cijelog svijeta, — jer muslimani cijelog svijeta, iako razbacani tamo amo po zemaljskoj kugli ipak pored sve velike udaljenosti povezani su čvrstim duhovnim vezama i jednako svi osjećaju da su braća — to je glasilo bugarskih muslimana »Medenijjet« u svom 59. broju od 31. jula 1935. god. donijelo opširan članak u kome se prikazuju prilike tamošnjih muslimana, nastojeći da dokažu svojoj braći izvan svoje domovine kako je idealna politika bugarske vlade prema manjinama u Bugarskoj a naročito prema muslimanima koji tamo sačinjavaju najveću manjinu.

Čitaoc toga članka, dobit će istina, dosta povoljan dojam o svojoj braći u Bugarskoj, jer su oni, po pisanju toga lista, potpuno slobodni, uživaju sva vjerska, kulturna i građanska prava kao i ostali podanici države.

Bugarski muslimani imaju sva prava i slobodu koja su potrebna svakom narodu koji želi sačuvati svoj vjerski i narodni život« — kaže se u početku toga članka.

Da opravda tu svoju tvrdnju citira pisac toga članka (glavni urednik »Medenijjeta«) paragrafe bugarskog državnog zakona.

U Bugarskoj postoji 22 šeriatska ureda. Pri svakom uredu ima po jedan muftija (šeriatski sudija), šeriatski vježbenik i bugarski sekretar. Vlada financira ove urede kao i njihovo osoblje. Nad šeriatskim sudijama je vrhovni muftija koji je sa sjedištem u Sofiji, prestonici Bugarske.

Skoro u svakom mjestu u kome stanuju muslimani postoje i mektebi ibtidaijje sa četiri razreda. U nekim gradovima postoje niže medrese. U Smirni se nalazi »Medresetun-Nuvvab« koji sprema šeriatsko sudačko činovništvo Ovaj je zavod otvoren 1922. godine a ima tri tečaja: niži, srednji i viši. Apsolventi srednjeg tečaj ovoga zavoda postaju imami, hatibi i vjeroučitelji dok viši tečaj sprema muftije i dr.

Iz izloženoga naoči izgleda, da muslimani u Bugarskoj uživaju slobodu koja im je potrebna za očuvanje vjere i vjerskog života, da imaju svoje zavode koji im daju vjerske ljude, i t. d.

Ne sumnjamo da je »Medenijjet« morao donijeti takav jedan članak.

— Tdž. —

Mehmed Alube paša o svojim utiscima na putu po Indiji

Na poziv »Udruženja mladih Muslimana« u Aleksandriji, poznati muslimanski borac i vođa Muhamed Ali Alube paša, održao je u prostorijama ovog udruženja interesantno predavanje o svojim utiscima sa putovanja po Indiji, koje našim čitaocima prenosimo iz kairskog »Savtul-Islam«.

U početku svoga predavanja Alube paša izrazuje svoje zadovoljstvo što ga je Udruženje mladih Muslimana pozvalo da održi predavanje o prilikama Muslimana u Indiji, pa nakon toga nastavlja: »Pod kraj god. 1932. uputio sam se iz Kaira, a ovdavde preko Transjordanije u Irak. Iz Iraka sam se zaputio u Basru, pa preko Perzijskog zaliva u Indiju. Povratio sam se preko Adena u Suez. Na putu sam se zadržao pet mjeseci, od toga dva mjeseca u Indiji. Ovdje je trebalo ostati dulje da bi se dobro mogle upoznati prilike u Indiji. Odlazeći iz arapskih zemalja, čovjek osjeća da dolazi u jedan njemu tuđi kraj, jer među Arapima vlada jedinstveni arapski jezik, jezik Kur'ana, a vjera Islam je jedinstvena svima. U Indiji su prilike posve drukčije. Podjeljenost naroda i podjeljenost vjera, a uz to velika jezična podjeljenost, jer narodi Indije govore stotinama raznih jezika.

Stigli smo u Karaši. Pa šta smo vidjeli? Vidjeli smo u prvi mah Indijce koji nas različito dočekuju od naše braće u arapskim zemljama. Musliman Indijac je poprimio mnoge indijske običaje. Oni pozdravljaju ovako: Ispruže dlanove, pa ih onda saviju. Dalje je običaj, da gostu koji dođe pri dočeku stave na vrat vijence od raznog cvijeća. U Karašiju su na dočeku meni na vrat objesili vijence od cvijeća i ruža. Običaj je da se sa svakim uglednijim gostom ovako postupa.

U Karašiju su nas dočekali mnogobrojni uglednici i učenici njihovih škola i čim sam stigao na stanicu, stavili su mi ove vijence na vrat. U prvi mah me ovo zbunilo, pa sam pitao šta ću sa ovim učiniti. Reklo mi se da malo očekam, jer da je običaj da se sa ovim vijencima ide do automobila. Bojao sam se da me ne vidi koji fotograf, pa da me ne fotografiše. Ali poslije kratkog vremena priučio sam se na ovo.

Osim toga, običaj je da pred onim kome prirede svečan doček, ide jedna grupa odličnijih ljudi. Kako oni pozdravljaju svoje goste? U arapskim zemljama obično se gost pozdravlja sa »živio« ili »Allahu ekber«, ali u Indiji pozdravljaju sa Narej-tekbir t. j. glas tekbira Allahu ekber.

Grad Karaši je prijestolnica Senda. Send je indiska pokrajina koja je najbliža arapskim zemljama i do Senda su počela osvajanja Indije. U Sendu se nalazi zemlja slična rapskoj zemlji i arapskom pijesku, a deve su mnogo veće od drugih vrsta deva u ostalim krajevima. Isto tako i goveda i bikovi. Pokrajina Send pripada Bombaju, a Muslimani nastoje da je odvoje od Bombaja i učine je samostalnom, pošto su tri četvrtine stanovništva Muslimani. Ukupan broj stanovnika ove pokrajine prelazi preko 4 milijona. Postoje velike razmirice među stanovništvom ove zemlje, i njenom prijestolnicom Karaši, koji hoće svu političku vlast da uzmu u svoje ruke. Karaši broji oko 250.000 stanovnika koji su pretežno Muslimani, ali mi je teško kad kažem da je u godini 1932. u tom gradu bilo 337 advokata nemuslimana, a Muslimani, koji sačinjavaju ogromnu većinu toga stanovništva samo 6. Iz Karašia smo putovali u Bombaj, gdje sam također vidio vrlo interesantnih stvari. Četvrtinu stanovništva sačinjavaju Muslimani. Ovo je velik grad, koji dosta sliči Aleksandriji. Ovaj grad je pravi mozaik u vjerskom pogledu. Razni vjerski običaji privlače i izazivaju znatiželju stranca, a naročito vjerski običaji Parsa, koji su se ovamo doselili nakon što je Perzija bila osvojena po Muslimanima. Ekonomski su vrlo dobro situirani, a kulturno također su mnogo napredniji od ostalih Indijca. 95% ovih Parsa je pismeno i svi se bave trgovinom ili zauzimaju uglednije položaje u državnoj službi.

Kad se Muslimanu Indijcu kaže da je Indijac, naljuti se, nego naročito naglašava: »ja sam Musliman Indijac«. U god. 1932. stanovništvo Indije je brojilo 335 miliona, a broj Muslimana je iznosio oko 80 miliona. Najinteresantnije što se u Bombaju može vidjeti jesu posmrtne svečanosti Parsa. Kod njih je običaj da mrtvace spaljuju, a kad ih nose do zgarišta, onda im na vratove stavljaju velike vijence od ruža i raznog cvijeća. Ovo se smatra kao velika počast. Umrlu djecu bacaju u Rijeke. Parsi imaju naročito izrađene kule, na koje postavljaju mrtvace, pa ih tako ostavljaju pticama, da ih u tren oka raspačaju. Predavač ističe da je za vrijeme svoga boravka u Bombaju nekoliko puta posjećivao ove kule i da nikad nije mrtvaca mogao vidjeti. Vidio je samo svećenike i upitao ga: »kako vi to tako ostavljate vaše mrtvace?«, a ovaj mu je odgovorio: »zašto da ih pokopavamo u zemlju kad će ih i tamo crvi pojesti.« Kako se ove kule nalaze na vrlo prometnom mjestu interesovao sam se zašto vlasti ne zabrane, da se mrtvaci postavljaju na ovim kulima, pa mi je odgovoreno, da Parsi uživaju veliki ugled i da vlasti nemaju snage da ove kule uklone i prenesu u zabitnija mjesta.

Naročito su moju pažnju svratili u Simli kreštavi glasovi u parku, koji se nalazio uz hotel. Tu sam vidio majmune kako se igraju i skaču. Vidio sam mnogo Paria kako prose po ulicama i stanicama, pa sam izgledao kad ću i kojeg majmuna naći među ovim prosjacima. Na nekim stanicama sam vidio majmune kako silaze sa drveća i zastajkuju, iščekujući da im putnici dadu hrane. Ovo se u Indiji događa samo zato, što Indijci majmune u velikoj mjeri poštuju.

Dalje Mehmed Ali paša govoreći o Delhiju, prestonici Indije i Hajdarabadu kaže, da se na svakoj stanici nalaze posebne kuhinje i to: Muslimanska kuhinja i evropska kuhinja. Također i voda je posebna za muslimane i evropejce. Muslimani neće da piju vodu iz ruku Hindusa a tako isto i Hindusi iz muslimanskih ruku. Glavni uzrok je ovome — ne miješajući u to politiku — što Muslimani jedu meso a Hindusi to ne dozvoljavaju. Hindusi vjeruju da duša ljudska prelazi u tijela ovih životinja i zato naročito poštuju životinje. Naročito ćemo se osvrnuti na pitanje Muslimana u Indiji. Muslimani su u prošlosti bili gospodari Indije i svi su vladari bili od Muslimana. Oni su posjedovali dvije trečine indijske zemlje usprkos tomu što su bili znatna manjina. Nakon dolaska Engleza u Indiju vođe Muslimana su počele nagovarati i Muslimane da bojkotuju škole koje su Englezi otvarali. Hindusi su najveći neprijatelji Muslimana, a indiski nacionalizam smrtna bolest njihova. Zato vidimo da muslimanska ulema izdaje fetve u kojima oglašava za nevjernika svakog onoga koji uči engleski jezik. Radi toga su se punile škole sa Hindusima. Muslimani su bojkotovali škole, a svojih nijesu otvarali i došli su u zavisan položaj. Muslimani koji jedu meso i koje treba da im snagu pojača, postali su slabi. Hindusi su postali jaki i ako ne jedu meso, ali se zato kulturno u raznim pravcima podižu. Muslimani su slabi pa usprkos tom svemu Islam se u Indiji širi u velikoj mjeri, naročito među Parijama sa kojima Muslimani druguju, a Hindusi ih preziru.

OVOGODIŠNJI IZGLEDI ZA HADŽ.

Prema mekanskom »Umul Kuratu« ove godine su hadžije iz Indije počele ranije pristizati pa prema pisanju ovoga lista ovogodišnja posjeta indijskih hadžija biće mnogo veća, nego je to bilo prošlih godina, pošto su ekonomske prilike u Indiji vrlo povoljne.

Isto tako ekonomske prilike na otoku Javi su poboljšane, pa će priliv ovogodišnjih hadžija sa Jave biti naročito velik.

PITANJE HIDŽASKE PRUGE.

Komisija koju je imenovala vlada Suudije za pregled hidžaske pruge pod vodstvom Rešid Elgazata, izvršila je povjerenu misiju, kako javlja »Umul Kura« vratila se natrag u Medinu. Očekuje se da će ova komisija ubrzo početi sa radom na donošenju zaključaka oko popravaka i uređenja ove pruge.

POVLASTICE ZA POSJETNIKE BEOGRADSKE RADI OSTANICE.

Ministar saobraćaja odobrio je povlasticu u pola cijene na državnim željeznicama pri odlasku i povratku posjetnicima radio izložbe u Beogradu, koja se održaje od 27. oktobra do 5. novembra. Posjetnici će na polaznoj stanici kupiti cijelu kartu, koja im važi za besplatan povratak uz potvrdu radio kluba Beograd, da su posjetili izložbu. Povlastica važi od 25. o. mj. do 7. novembra u svim razredima osim IV. u svim vlakovima osim ekspresnim.

Mustafa S. Busuladić:

Islam i Abesinija

Najvažniji događaji koji se odigravaju na pozornici savremenog života su bez sumnje sukobi na afričkom kontinentu. Prekid diplomatskih odnosa i ratni sukobi između Italije i Abesinije svratili su na se pozornost svjetske štampe i cjelokupne diplomacije, a specijalno onih država čije se interesne sfere križaju u Africi. Ovi se događaji budno posmatraju u javnim i političkim krugovima, jer bi mogli da raspire ratnu iskru van zaraćenog teritorija, koja bi zapalila čitav svijet i dovela ga u vrtlog posvemašnjeg rasula. Skoro u čitavom, a cpecijalno islamskom svijetu vladaju simpatije za Abesiniju a pogotovu onda kada se uoči da se ova slabo naoružana zemlja sukobila sa jednom europskom silom, čija vojska snabdjevena svim tekovinama moderne tehnike stupa u nepravednu borbu da ugasi iskru slobode jedinoj samostalnoj državi afričkog kontinenta. Izrazite simpatije islamskog svijeta za Abesiniju nijesu bez osnove i razloga. Uzroke tim iskrenim simpatijama i osjećajima trebamo tražiti u historiji Islama čije je širenje i poslanički poziv Muhamedov a. s. usko vezan za ovu zemlju. Istaknemo li još i to, da danas u Abesiniji živi preko četiri miliona muslimana i da Islam svaki dan dobiva sve više svojih sljedbenika te da ona živi u prijateljskim odnosima sa svim islamskim zemljama onda je gornja činjenica opravdana i jasna. Radi toga mi ćemo se upoznati sa jednom stranicom islamske historije koja je u vezi sa Abesinijom.

Nama je poznato da je sunce Islama granulo u Meki kada je Muhamed a. s. poslat čitavom čovječanstvu da objavi posljednju i za sve vijekove savremenu Božju objavu. U to doba oblaci tmine i neznanja i barbarstva bili su zasjenili obzorje svih kontinenata, koji su se zastupili pojavom Muhamedovom a. s. čije je srce plamsalo živim plamenom savršenog morala i etike. On odlučno stupa na pozornicu životne borbe i sa nepokolebivom ustrajnošću neumorno radi da dade čovječanstvu mir, bratstvo, pravdu i nepatvorenu demokraciju kao vrhovna načela svoga poslaničkog poziva. Započeti poslanički poziv i objaviti rat neznanju i barbarstvu i smjelo kidati sa nazadnim tradicijama u sredini ogrezloj u zabludama i izaći kao pobjednik mogao je samo čovjek od Boga poslat da usreći ljudski rod. Kada je Muhamed a. s. javno počeo propovijedati Islam, naišao je njegov poziv na veliko ogorčenje mekanskih nevjernika koji su uložili sav svoj trud da ugase svjetlo Vječnih Istina. Kada se je islamska zajednica počela širiti a muslimani Islam javno propovijedati to proizvede silno nezadovoljstvo u nevjerničkim krugovima. Muslimani su bili izvrgnuti najvećim opasnostima i patnjama jer mekanski Kurejševići služeći se mačem u ruci najužasnijim sredstvima nastojali su da zatru trag Islamu i muslimane povrate u staru pogansku vjeru. Oni su ih patili na sve moguće načine: glađu, žeđom, udarcima i zatvorom. Vezali su ih u ropske lance. Stavljali su im na grudi užareno gvožđe, kamenje i pijesak, odvodili ih u mekanske doline da ih prži vrelo sunce. Mnogi ashabi i robovi pali su kao mučenici u borbi za Islam. Naročito su patili Bilala, prvoga muezina u Islamu; stavljali su ga na najveća iskušenja i s njim obilazili mekanske klance ne bi li ga odvratili od prave vjere. Nastojanja su im bila bezuspješna jer je Bilal ostao vjeran i stalno je opetovao: Bog je samo jedan. Idolopoklonici mnogo su patili. Sumejju majku Ammar ibni Jasera koju je na koncu Ebu Džehel kopljem probo i usmrtio.

Sve ove patnje kod muslimana nijesu mogle pokolebati čvrsto uvjerenje da će islamska nauka slaviti konačnu pobjedu. Nadčovječanska pregaranja u životnoj borbi, u borbi za ideale svoje vjere povećali su im uvjeravanje u Božije jedinstvo i Muhamedovo poslanstvo.

Kada je nevjernička rulja mekanskih Kurejševića ispoljila vrhunac neprijateljstva prema mladoj islamskoj zajednici Muhamed a. s, reče svojim drugovima: »Lev ennekum teferrektum fil erdi hatta jedžalellahu lekum feredžen ve mahredžen mimma entum fihi.« »Dobro bi bilo kada bi se razišli po zemlji dok vam Bog ne rastupi nevolju u kojoj se sada nalazite«. Ashabi su ga zapitali: Gdje da idemo poslaniče? Muhamed a. s. svojom blagoslovljenom rukom pokaza na onu stranu gdje se nalazi Abesinija, jer je najvolio da se muslimani u nju isele veleći: da je Abesinija pravedna zemlja u kojoj se nalazi pravedan vladar kod koga se nikom nasilja ne čine.

Kada su muslimani dobili od Resulallaha dozvolu za seobu jedna grupa od 11 muškaraca i 4 žene potajno napustiše Meku i krenuše prema Crvenom moru u mjesecu redžebu 5 god. prije H. (614. po Isa a. s.). Neki se iseliše sa svojim porodicama, a drugi su sami došli do mjesta Šuajbe na Crvenom moru, neki pješke a neki jašući. U Šuajbi se pogode i za pola dukata se ukrcaše u dvije trgovačke lađe i zaputiše se morem prema zapadnoj obali Abesinije u koju su sretno doputovali. Među prvim iseljenicima bio je Osman ibni Afan sa svojom ženom a kćerkom Muhamedovom a. s. Rukajjom, zatim Ebu Huzejfe ibni Utbe ibni Rebia sa ženom Selmom kćerkom Suhejlovom, Zubejr ibnu El-Avam, Mus'ab ibnu Numejr Abdurahman ibnu Avf, Ebu Seleme sa ženom Umi Selemom, Amar ibni Rebia sa ženom Lejlom, Džafer ibni Talib, Osman ibnu Maz'un. Vođa muslimana u prvoj seobi bio je Osman ibnu Affan a neki historičari vele, da je bio Osman ibni Maz'un. Neki vele da uopće nijesu imali vođe.

(Nastaviće se.)

378 godina od postanka Karađozbegove džamije u Mostaru

Lepote! Uz reku, kao labud beo,
Leži Mostar i pun sunca, adidjara,
Sav trepti i stremi s kopljima munara,
Ko da bi nebu poletiti hteo.

A. Šantić.

Mostar, danas neznatno mjesto, na koje će se uskoro zaboraviti, bio je nekada kulturni i privredni centar cijele Hercegovine. Zbog njegovog lijepog položaja i blage klime, Turci su, poslije osvojenja Hercegovine, počeli Mostar, naseljavati i izgrađivati ga na štetu Blagaja, dotadanjeg glavnog grada Hercegovine. Sama narodna poslovica iz toga vremena: »Šeher Blagaj, a kasaba Mostar«, jasno nam pokazuje, da je Mostar prije dolaska Turaka bio malo i nezatno mjestance. Pored ostalih građevina počele su se podizati i džamije, tako da je prva džamija u Mostaru sagrađena godine 1473. Od tada pa sve do okupacije Bosne i Hercegovine u Mostaru je sagrađeno još oko 40 džamija..

Jedan Nijemac, leteći iznad Mostara prije nekoliko godina u avionu, napisao je u svome putopisu, da je Mostar industrijski najrazvijenije mjesto na Balkanu, jer iz njegovog kamenog krša strše mnogobrojni fabrički dimnjaci. Ovaj je Nijemac mislio, da su džamije fabrike, a minareta njihovi dimnjaci.

Najveća i najljepša džamija u Mostaru je bez sumnje Karađozbegova džamija. O njenom postanku mnogo se pričalo, pjevalo i raspravljalo.

Među muslimanima u Mostaru postoji narodna predaja, da je ovu džamiju i sahat-kulu u mahali Brankovac, navodno, sagradila kaduna Fatima Šarića, žena poznatog mostarskog junaka Age Šarića. Postoji i jedna narodna kraća pjesma o gradnji ove džamije, pa je zbog toga i donosim na ovome mjestu:

»Zaklela se kaduna Fatima,
Da će gradit sahat u Mostaru.
Da se čuje po svemu Mostaru,
Po Mostaru i oko Mostara —
I još da će džamiju sagradit,
Baš na srijedi Šeherli Mostara,
Da je takih i u cara malo.
Što je rekla, to je učinila:
Sagradila sahat u Mostaru
I džamiju na srijedi Mostara.
To se čudo i do cara čulo«.

Pokojni Mostarac i učitelj Ivan Zovko u jednom svome napisu zabilježio je, da kod katolika u Mostaru postoji tradicija, da je nekada, na mjestu, gdje je danas Karađozbegova džamija, postojala njihova crkva. Kada je Hercegovina pala pod Turke, onda su Turci porušili katoličku crkvu i sagradili džamiju, a od zvonika napravili minaret. Prilikom rušenja crkve u jedan čas poleti slika sv. Mihovila, arkanđela sa oltara, koji je bio istom posvećen i uleti kao munja u jedan dolaf (ormar u zidu) za kojim se odmah vrata od dolafa zatvore, tako da se više nikada ne mogu otvoriti bez Božijeg dopuštenja. — Prema ovoj predaji, Turci su i milom i silom htjeli otvoriti taj dolaf, pa su i same fratre silili, da i oni, pošto je to njihov svetac, otvore taj dolaf i da izvade sliku. To fratri nisu htjeli učiniti i zato su ih Turci pobacali sa stare ćuprije u Neretvu. Dolaf ni do danas nije otvoren.

Historijski je dokazano, da na tome mjestu nikad nije postojala nikakova pravoslavna, niti katolička crkva. Istina, katolici su u Mostaru, prije dolaska Turaka, imali jednu malu crkvu na desnoj strani Neretve (dok je Karađozbegova džamija na lijevoj strani) u današnjoj mahali bakamluk. Ovu crkvu nijesu Turci srušili, već je istu požar uništio godine 1531., kako tvrdi i franjevac-historik Dr. Oton Knezović.

Ovu džamiju sagradio je Mehmedbeg Karađoz, pa po njemu i nosi ime. Mostarac Alija Nametak za Karađozbega (u svojoj studiji: Mostarski stari most) kaže: »Vladao je u Hercegovini i stolovao je u Mostaru u ime Hajdar paše (Hadim). Hajdar paša rodom je iz Bosne, a odgojen je na dvoru, gdje je dotjerao do kapuage, nadzornika bijelih evnuha i vratara na glavnim dvorskim vratima. Poslije je postao vezir u Visokoj Porti, a godine 1552. bio umirovljen. Kao mirovinu dobio je hercegovački sandžak ali nikada nije bio u Hercegovini, već je u njegovo ime vladao Karađoz. Mehmedbeg Karađoz porijeklom je Arnaut. Kao što je Gazi Husrevbeg dobrotvor Sarajeva, tako je i Karađozbeg dobrotvor Mostara, jer je u njemu pored ove džamije sagradio mekteb, medresu, kutubhanu, imaret i musafirhanu...

Po narodnom predanju Karađozbeg je bio crnih očiju, pa se zato i zvao Karađozlu-bej, što je kasnije pretvoreno u Karađozbeg.

Ova džamija je sagrađena godine 1557., pa prema tome ove godine se navršava 378 godina od njezina postanka. Sagrađena je od lijepog tesanog kamena. Na sredini je veliko kube svoda, a okolo su šest malih i sva je pokrivena olovom. Pred džamijom diže se visoka sevlija, koja je skoro nadvisila i sami minaret. Ispod ove sevlije nalazi se divno izrađen šadrvan iz kojeg na više česama izbija zdrava i bistra voda, gdje vjernici uzimaju abdest.

Po pričanju starijih ljudi, u malter džamije miješana su jaja i mlijeko. I sa takovim malterom navlačeni su unutrašnji zidovi džamije. U to vrijeme bilo je stotinu jaja za paru. Jedan seljak videći, da će Karađozbegu trebati mnogo jaja, zatražio je, da mu ih Karađozbeg skuplje plati. Tada mu je Karađozbeg rekao: »Ja neću udarati namet na vilajet. Ako tebi jaja skuplje platim, onda će i kod drugih poskupiti, pa ih sirotinja neće moći kupovati«.

Karađozbegova džamija ima svoj dosta bogat vakuf, koji je po zvaničnim podacima u 1892. godini imao prihod 4511, a rashod 2640 forinti. Više džamijskih vrata nalazi se na bijelom mramoru napisan na turskom jeziku i zlatnim slovima, ispisani natpis, koji u prijevodu glasi: »Načini ovu lijepu, uglednu džamiju u vrijeme sultana Sulejmana hana gazije — Bog ga pomogao! — brat odabranog povjerenika, upravitelja svijeta, velikog vezira, gospodar zadužbine i dobra H. Mehmed beg. Pisano radi tariha u godini devetsto šesdeset i petoj (1557.)«.

Hamika Ajkić.

PENZIONISIANJA i PREMJEŠTAJI.

Ukazom Kraljevskih Namjesnika penzionisan je sudija Vrhovnog šerijatskog suda g. Mehmed ef. Česović.

Dosadašnji šerijatski sudija u Bijeljini g. Asim ef. H. Mehmedagić, premješten je sreskom šerijatskom sudu u Visoko.

Kako smo ranije javili ukazom Kraljev. Namjesnika penzionisana su gg. Hilmi ef. Hatibović i Ajni ef. Bušatlić, te su 31. X. predali svoje službene dužnosti sekretaru Vrhovnoga šer. suda Mehmed ef. Mujagiću.

Život i rad muslimana u Subotici

Tačan broj muslimana koji žive u Subotici i njezinoj okolini ne može se znati, jer Imamat grada Subotice koji ovdje postoji od prije dvije godine, ne raspolaže pouzdanom statistikom. Glavno je da su muslimani koji žive u Subotici i njezinoj okolini došli u ove krajeve »trbuhom za kruhom«. Više ih ima sa područja Južne Srbije, i oni su većinom sezonski manuelni radnici, dok muslimani sa područja Bosne i Hercegovine su državni činovnici, manje privrednici — što je slučaj i sa drugim većim mjestima ovih krajeva.

Svi ovi muslimani, raštrkani po Subotici, zauzeti svojim svakidašnjim brigama nisu imali vremena i mogućnosti da stvore jednu specifično muslimansku organizaciju, gdje bi se sastajali i tu rješavali o svojim potrebama. Pa ipak mnogi su od ovdašnjih muslimana uvidjeli tu potrebu. Iako dockan, oni se nisu dali iz čisto konkretnih razloga zapostaviti, nego su uspjeli da 1933. godine sa puno volje i nade osnuju privremeni odbor od ovdašnjih muslimana-intelektualaca na čelu sa g. Hasanom Karahasanovićem, profesorom državne Trgovačke Akademije u Subotici, da bi on, t. j. taj privremeni odbor uputio molbu vakufskoj Direkciji u Skoplju, da ona odobri osnivanje Imamata u Subotici. Vakufska Direkcija je udovoljila molbi subotičkog privremenog odbora, a skopskom Ulema-Medžlisu je uputila molbu da se za vršioca dužnosti imama-matičara džemata subotičkog postavi vojni imam Potiske diviziske Oblasti g. Hadži Ahmed Riđanović.

Značaj osnivanja ovoga Imamata je zaista od velike važnosti, jer je on uspjeo ne samo da okupi sve svoje buduće pripadnike — koji se nisu, možda, do tad ni poznavali — na jedan plemenit posao, nego i da učini mnogo za Islamsku zajednicu. I zaista nije se mnogo čekalo. Organizacija je bila odmah sprovedena. Imamat je na račun vakufske Direkcije u Skoplju nabavio sebi nužno-potrebne stvari, zamolio sve obližnje opštine kao i sreska načelstva obližnjih većih mjesta da mu dostave spisak muslimana i da ista obavijesti dotične muslimane o uspostavljanju Imamata sa sjedištem u Subotici.

Mogu odmah napomenuti da u početku svoga rada Imamat nije bio sa onim svojim uobičajenim zadatkom, jer u njemu nije radio i piskarao samo imam-matičar kao što je slučaj, sasvim prirodno, sa ostalim Imamatima po Bosni, Hercegovini i južnoj Srbiji, gdje oni imaju svoj određen zadatak. Istina ,i ovdje je vodio i vodi glavnu riječ imam-matičar. Docnije kada su ovdašnji muslimani osnovali i džematski medžlis »muslimansku opštinu« kako ga ovdašnji nemuslimanski svijet naziva, sjednice su redovno sazivane, uredno posjećivane. I zaista uspjeh nije izostao, pored poteškoća na koje nailazi Imamat i džematski medžlis kako od strane pojedinih klerikalno zadojenih viših državnih funkcionera tako i sa materijalne strane. Naime, subotički muslimani su svojim radom uspjeli da u gradovima Subotici, Somboru i Senti izdejstvuju od gradskog Poglavarstva dotičnih mjesta zemljište za muslimansko groblje. Oslanjajući se na vakufsku i banovinsku pomoć kao i na pomoć dobrih i čestitih muslimana, tako i na minimalnu dobrotvornu pomoć od priloga koji su se sakupljali po sandučetima (kutijicama), Imamat i džematski medžlis su se nosili mišlju, da i danas to ne gube iz vida, da podignu u Subotici džamiju višeg stila. Tu zamisao nije lako privesti u djelo, bar u ovim krajevima, to može biti svima jasno. Imamat i džematski medžlis su do sada 4 do 5 puta slali molbu gradskom Poglavarstvu u Subotici radi zemljišta za podizanje džamije i radi lokala gdje bi privremeno bila džamija i kancelarija za Imamat i džematski medžlis. Lokal su najzad dobili i to na periferiji Subotice, gdje je sada trošarina (malta)! Razumije se komisija ga nije primila. O zemljištu da se i ne govori. Možda ga neće nikad, pod ovim okolnostima ni dobiti.

Svi oni, koji ovaj članak pročitaju, mogu sasvim prirodno, pomisliti: imaju ljudi mogućnosti. Neka se bore za sebe i za Islamsku zajednicu. Jasno će svima biti kada doznaju da se sve sjednice i svi službeni poslovi obavljaju po kućama subotičkih muslimana, zbog čega su članovi džematskog medžlisa primorani da se prilikom svake sjednice raspituju kada će se sjednica održati, kod koga i u kojoj ulici. Volja se za rad zbog toga neosporno gubi — ljudi su poslovni, te su njihovi sastanci po kafanama radi dogovora otežani, skoro nemogući, sve možda kad bi i htjeli. Zato su jedno vrijeme članovi džematskog medžlisa svojom materijalnom pomoći plaćali kiriju za kancelariju džematskog medžlisa, ali su za nepuna dva mjeseca uslijed materijalne nemogućnosti morali to otkazati, da bi ponovo svoj rad otpočeli po privatnim kućama. Imali su oni tom prilikom lijepu zamisao. »Da imamo materijalnih mogućnosti« kaže mi jedan od članova džematskog medžlisa, »zakupili bismo još jedan lokal, gdje bi se držala sijela naročito za vrijeme Ramazana. Tom bi prilikom mogao pozvani za to držati predavanja iz Islamske nauke, a muslimanskoj se djeci držati vrsta nekog tečaja«.

Da bi ovi muslimani koji su otišli na daleki sjever »trbuhom za kruhom« mogli privesti u djelo svoje zamisli i težnje čisto vjerskog karaktera, oni apeluju kako na vakufe (skopski i sarajevski, jer se u ovom slučaju ne bi trebalo gledati iz čisto Islamskih pobuda pod koji vakuf spada ovaj subotički Imamat) tako i na muslimanske organizacije i na imućnije plemenite ljude, da ih svojom materijalnom pomoći potpomognu.

Sabrija A. Riđanović.

Rad i napredak „Merhuma" u novoj društv. godini u Mostaru

Kako smo javili još u mjesecu augustu ove godine održana je redovna godišnja skupština pokop. društva »Merhum«, na kojoj je konstatovano, da je rad »Merhuma« pokazao zavidne rezultate.

Na ovoj skupštini osim članova, prisustvovalo je i više prijatelja, koji su sa iznenađenjem saslušali referate o poslovanju. Upravo je među građanstvom uspjeh »Merhuma« za nekoliko mjeseci shvaćen kao znak velikog buđenja muslimana za društveni život, te je poslije ove skuštine veliki broj novih članova pristupilo »Merhumu«.

Zbog velikog prirasta članova, odbor je »Merhuma« odredio nekoliko svojih članova, koji će vršiti upis. Među ovim povjerinicima nalaze se: gg. Halilaga Blagajac, Hf. Salih ef. Puzić, Salih Maslo, Skikić Avdija, Mustafa ef. Balić i dr.

Upozorujemo građane da se kod navedenih lica mogu upisivati, pa im za informaciju iznosimo društvene uvjete: Kod upisa plaća se jednom za svagda 10.— Din. upisnine. Član, koji ima do 4 člana plaća mjesečno Din. 5, preko 4 člana neograničeno Din. 7.—. Samac plaća članarinu 3— Din. mjesečno.

Upravo zbog ovako niske članarine opaža se da svijet i prilazi »Merhumu« pa stoga svim dosad nezačlanjenim građanima preporučujemo upis u »Merhum«

Pravo na ukop stiču članovi »Merhuma« po isteku 30 dana od dana upisa, a za bolesne članove 3 mjeseca.

H. S. P.

BIHAĆ

JEDNA PLEMENITA DUŠA.

Rijedak je slučaj, da naši seoski trgovci u tolikoj mjeri pomažu vjerske i humane institucije, kao što je to slučaj sa Mehagom Samadžićem, trgovcem u Tržcu srez Cazin.

Niti jedan vjerski objekat u njegovoj okolini neće se podignuti ili popraviti, da vrijedni Mehaga neće svoj obol pridonijeti. Tako je nedavno kod gradnje munar u Tržcu dak 700.— Din. Za gradnju džamije u Š. Platnici dao je 300 Din. Dva mekteba u Trž. Platnici i u Tržcu nabacio (malterisao) o svom trošku.

Sva sirotinja u toj okolini veseli se ramazan-šerifu, jer znaju, da ih neće mimoići sadaka čestitog Mehage. Tako je zadnjeg ramazana podijelio sirotinji što u životnim namirnicama što u odjeći u vrijednosti oko 3000 Din. Ovaj je plemeniti gest vrijedan svake hvale i mi mu možemo od Svemogućeg zaželiti, da ga poživi dugi niz godina, te da se i drugi u njeg ugledaju. Amin!

Mumin Bajić, imam

Udruženje Ilmijje u Bihaću osnovalo je svoju knjižnicu (kjutubhanu) pa umoljava sve prijatelje koji znaju vrijednost ove ustanove, koji znaju zašto smo zaostali, te kojima je prosvjeta za srce prirasla, da nas sa kojom knjigom (kjitabom) daruju, na čemu ćemo biti neobično zahvalni. Pokloni će se slati na Udruženje Ilmijje u Bihaću.

KROZ ŠEHER - SARAJEVO:

VAKTIJA
Šaban 1354. ⟨1935.⟩

Broj dana	Dan	November	Sunce izlaz s	Sunce izlaz m	Podne s	Podne m	Ićindija s	Ićindija m	Sunce zalazi s	Sunce zalazi m	Jacija s	Jacija m	Imsak s	Imsak m
5	**Pet.**	1	6	27	11	44	2	27	4	47	6	24	4	28
6	Sub.	2		28		43		26		46		23		39
7	Nedj.	3		29		43		25		44		22		40
8	Pon.	4		30		43		24		43		21		41
9	Utor.	5		31		43		23		42		20		42
10	Srij.	6		33		43		22		40		19		43
11	Čet.	7		34		43		21		39		17		44

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Kundurdžiluk ul. bu. 22. I.
Čekovni račun Poštanske Štedionice Sarajevo br. 1600.
Broj 5., godina I., dne 1. novembra 1935.

ODGOVORI UREDNIŠTVA.

G. Sabit Arslan. Bos. Brod. — Vaš smo ispravak na noticu izašlu u prvom braju našega lista »Burna sjednica džematskog medžlisa u Bos. Brodu« primili, pa pošto taj ispravak ne odgovara propisima zakona o štampi, jer sadrži mnoge uvrede, ne možemo ga uvrstiti u naš list. M. selam. — Uredništvo.

NOVI LITERARNI OMLADINSKI LIST »SVIJEST«.

U prošlom broju našeg lista smo javili da početkom mjeseca novembra počinje izlaziti novi literarni list »Svijest«. Ideja za pokretanje ovoga lista nikla je u krugovima naše srednjoškolske omladine, koja je htjela da se okuplja oko tog svoga lista, želeći mu dati pravi muslimanski karakter i prava. Ali među pokretačima ovoga lista došlo je do nesuglasica, pošto se jedan dio omladine opredijelio za posve drugi pravac ovog lista. Pedesetak omladinaca Muslimana ,među kojima je zapravo i nikla ideja za izdavanje ovoga lista, ogradila se protiv ovog pravca ,koga je ovaj list uzeo, pa izjavljuje da nema i ne želi imati nikakve veze sa ovim listom, pošto je njihov cilj bio da list bude čisto literaran i bez ikakve političke boje. Ovi omladinci-Muslimani poručuju da ovaj list neće biti muslimansko-omladinski časopis, kako je to bilo rečeno u proglasu na prijatelje.

PROMJENE U TRGOVINSKO-INDUSTRIJSKOJ KOMORI U SARAJEVU.

Ministar za trgovinu i obrt postavio je novo vijeće sarajevske Trgovinsko-industrijske komore u kojemu su od muslimana imenovani: Asimaga Hadži Šabanović, industrijalac iz Sarajeva, kao potpredsjednik, a kao vijećnici Bičakčić Mahmud, Agušević Fehim, Šahinagić Ibro, Mešinović Ahmed, svi iz Sarajeva; Sejdo Karahmet iz Rogatice, Vareniković Abdulah iz Travnika, Safet Sudžuka iz Fojnice, Ibrahim Kurić iz Zvornika, Mujaga Pašarić iz Srebrenice, Mehmed Hasagić iz Žepča, Mehmedalija Hadžić iz Konjica, Esad Oruč iz Visokoga, Mujaga Hadžić iz Višegrada, Hadži Hasan Pašić iz Tuzle, Vejsil Krajina iz Sarajeva i Omer Čengić iz Sarajeva.

Upravljajući svima gornjima naše iskrene čestitke mi se nadamo, da će oni svojim radom doprinijeti koliko budu više mogli napredku naše privrede i privrednika.

POČETAK NASTAVE U ISLAMSKOJ AKADEMIJI.

Odlukom ministra prosvjete nastava na Islamskoj Akademiji počela je 31. oktobra. Upisi prijavljenih kandidata čiji je prijem ministarstvo odobrilo vršeni su 30. oktobra. Na natječaj se javilo 18 kandidata, od tih će 12 biti primljeno u internat Akademije. Nastavnički savjet Šerijatske sudačke škole izradio je nastavni program za prvo polugodište ove Akademije, te je ovaj program 20. septembra bio upućenn ministarstvu prosvjete. Kako saznajemo ministarstvo prosvjete je imenovalo posebnu komisiju koja će pregledati predloženi nastavni program u kome će se u početku nastave predavati pa su u ovu komisiju ušla gospoda: Dr. Dragoslav Jovanović univerzitetski profesor, Kiril Janjić inspektor ministarstva prosvjete, Muhamed ef. Dizdar, Salih ef. Bašić, Dr. Šakir Sikirić, Dr. Mehmed Begović, Semiz Muhamed i Dr. Bajraktarević. Komisija će, kako saznajemo ovih dana početi sa radom.

Velika skupština Udruženja trgovaca

za grad Sarajevo i srez sarajevski

Krasna manifestacija svijesti trgovaca muslimana.

U nedjelju, 27. o. mj. Udruženje trgovaca za grad Sarajevo i srez sarajevski održalo je nastavak svoje u aprilu o. g. prekinute IV. redovne godišnje skupštine, a odmah poslije nje održalo je i svoju I. vanrednu skupštinu, kojoj je predsjedao predsjednik Udruženja g. Ibro Šahinagić. Predsjednik je počeo rad sa jednim manjim govorom požalivši incidente na zimušnoj skupštini, koji nijesu ni najmanje služili časti trgovačkog staleža. Skupštini je prisustvovalo oko 300 skupštinara, među kojima je bilo oko 250 muslimana. Podvući moramo da su muslimani već tim brojem dokazali koliko pažnje posvećuju svojim staleškim interesima, a ono dostojanstvo i uzoran red koji se cijelo vrijeme kod njih odražavao, jasni su dokazi društvene discipline i otmenosti. Mi nijesmo imali odavno prilike da vidimo jednu impozantniju skupštinu kao što je ova bila, a naročito u prvim radovima sa našim uglednim sarajevskim privrednacima kao što su Hadži Mustafa Delić, Hadži Uzeiraga Krečo, Hadži Uzeir Gvozden, Hadži Muhamed Henda, Hadži Sadik Šakić, Muhamedaga Šabić i mnogi drugi.

Nakon izvjesnih formalnosti primljen je budžet Udruženja od 210.500 Dinara.

Primljen je nadalje predlog Uprave Udruženja, da se u Sarajevu osnuje Savez Udruženja Trgovaca za slobodan teritorij.

U diskusiji u eventualijama spočetka je govorio Dr. Kamhi o raznim potrebama nekih branši sarajevskih trgovaca, a zatim je izgledalo, da se uopće niko više neće javiti za riječ. Međutim sarajevski veletrgovac Ahmed Mešinović nastupa jednim temperamentnim govorom i traži bezuvjetnu diskusiju o tolikim potrebama, kada se cvijet naših trgovaca ovako lijepo okupio. Njemu uspijeva potaknuti prisutne na intenzivniju aktivnost u debati.

U debati, koja je na to otpočela Muhamed Eskidžić traži energično suzbijanje torbarenja, a to isto drugim riječima traži i Muharem Silajdžić. Sulejman Imširagić iznosi neke teške slučajeve oporezovanja, Hamidbeg Zulfikarpašić u lijepom govoru prikazuje teško stanje žitarskih trgovaca, a uz to nadodaje da treba izbjegavati sve političke momente u privrednim ustanovama. Mujaga Bičakčić stavlja razna pitanja na upravu Udruženja, traži da se poradi na tomu da u buduće narodno predstavništvo u Narodnoj skupštini dođu i privrednici do jačega izražaja, a Šahbeg Šahbegović u lijepom govoru iznosi današnje stanje trgovaca, a naročito bakala, dok Halid Zečević govori protiv bespravnoga rada.

U ovoj debati nastupa opet Ahmed Mešinović sa jednim neobično temperamentnim i jakim govorom u kojem na ubjedljiv, lijep i jasan način iznosi opće privredno stanje u našoj državi. On se sa mnogo opravdanja obara na sistem potrošačkog zadrugarstva, zatim kritikuje industrijske prodavaonice, te poziva privrednike, da svom svojom energijom i radom nastupe u svakoj prilici i na taj način da osiguraju zaštitu svojih prava.

Svi govornici bili su nagrađeni aplauzom, a Šahbeg naročito, dok je Mešinović u nekoliko mahova prekidan odobravanjem prisutnih.

U vanrednoj skupštini koja je slijedila odmah za ovom glavna tačka programa bilo je biranje nove uprave Udruženja u koju su tajnim glasanjem izabrani među ostalim slijedeći muslimani:

Ibro Šahinagić kao predsjednik, dok su kao članovi upravnog odbora izabrani slijedeći: Asimaga Arslanagić, Edhem ef. Fočo, Hamdibeg Zulfikarpašić, Neziraga Krečo i Ibrahim Jahjaefendić. Za zamjenike: Ahmed Mešinović, Muharem Silajdžić, Mehaga Karić, Muharem Eskidžić, Salemaga Užičanin, Sulejman Hajdarević; a u nadzorni odbor: Hamdija Kopčić, Ismet Nikšić, Fehim Rašidagić i Ibrahim Atagić. U odbor časti od muslimana su izabrani: Mehaga Kučukalić, Muhamedaga Šabić, a njihovi zamjenici Suljaga Tufo i Asimaga Tafro.

PROSLAVA LEJLEI-MIRADŽA U NAŠIM ŠKOLAMA.

23. o. mj. po našim školama je svečano proslavljen Lejlei-Miradž kao dan uspomene na velike dobrotvore muslimana u našim krajevima. U Gazi Husrevbegovoj Medresi prije podne je održana svečana akademija kojoj su prisustvovali svi đaci, nastavnički zbor i više uglednih građana. Akademije je otvorio dir. Medrese g. Muhamed ef. Dizdar pa je iza toga naš poznati istoričar g. Hamdija Kreševljaković održao iscrpno predavanje o životu i radu velikih dobrotvora. Poslije toga je održano nekoliko recitacija na arapskom i našem jeziku, a tajnik Ulema Medžlisa g. Muhamed Kantardžić održao je predavanje o kongresu evropskih muslimana, koji je nedavno u Ženevi održan.

Isti dan prije ikindije proučena je u Begovoj džamiji hatma za dušu velikog vakifa, a iza ikindije namaza je održao prigodno predavanje i vaz g. H. Mehmed ef. Handžić.

U šeriatskoj gimnaziji je isti dan održana Akademija u 8 i po sati. Ovoj Akademiji su prisustvovali svi đaci sa nastavnicima muslimanima. Predavanje o Gazi Husrevbegu i drugim našim velikim dobrotvorima održao je đak VII. razreda Sabljaković Jusuf. Predavanje je vrlo dobro uspjelo i učinilo je dubok utisak. Osim toga izvedeno je nekoliko deklamacija između ostalog i Bašagićev »Miradž«. Ovoj akademiji je prisustvovao kao delegat Ulema Medžlisa g. Nasih Repovac.

U Šeriatskoj sudačkoj školi je također održana akademija na kojoj je održao prigodno predavanje jedan pitomac V. razreda. Ovoj akademiji je kao izaslanik Ulema Medžlisa prisustvovao g. Muhamed Semiz.

U Ženskoj medresi je održana vrlo uspjela akademija, koja je učinila osobit dojam kako n učenice tako i na sve prisutne. Prvo je proučena hatma za duše velikih vakifa, a iza toga je održao iscrpno predavanje g. HamdijaKreševljaković o velikim merhumima Gazi Husrevbegu i Kadi Bali efendiji.

Mora se požaliti da ova proslava nije u većim razmjerima provedena i da široke muslimanske mase na ovoj proslavi nijesu uzele učešća. Krivica je na pozvanim mjerodavnim vjerskim organima koji su trebali ranije povesti propagandu u ovome prvacu da ova proslava uzme što općenitiji i svečaniji karakter kao manifestacija naše probuđene humanitarne svijesti i probuđenog pieteta prema našim velikanima, koji ostaviše čvrst temelj velikom islamskom zdanju u našim krajevima.

PODIZANJE NOVE ZGRADE OSN. ŠKOLE NA VRATNIKU.

Gradsko vijeće na svojoj zadnjoj plenarnoj sjednici donijelo je zaključak da se izgradi moderna zgrada osnovne škole na Vratniku. Ova odluka gradskog poglavarstva pomoći će bijednoj siromašnoj vratničkoj djeci da pohađaju osnovnu školu u svojoj neposrednoj blizini. Ovim je ispravljena velika nepravda, koja je u ovome pogledu bila učinjena ovom kvartu koji je isključivo nastanjen muslimanima. Zgrada će se podignuti na starom i zapuštenom groblju više vratničkoga Mejdana koje opština otkupljuje za svotu od 300.000 dinara. Ovim će biti učinjena dvostruka usluga muslimanima što će s jedne strane dobiti modernu zgradu osnovne škole a s druge strane od dobivenog novca trebalo bi bezuvjetno pristupiti izgradnji Internata ženske medrese, koja se više ne smije i ne može odlagati.

KO TREBA NAJVIŠE DA SE KORISTI GRADSKOM ŠTEDIONICOM?

Možda je čudno, ali je ipak istina, da sam — iako u privrednom životu sudjelujem dosta dugo — u novosagrađenu palaču Gradske Štedionice prvi put zakoračio prije par dana. Ne mogu ni sam na prvi momenat dati sebi pravi odgovor zašto je to i ovaj put bilo, jer sam posao koji sam tamo trebao svršiti zapravo bio prije toga svršio u preduzeću Gradske Štedionice »Spedicija« d. d. Ali kako tu nijesam bio dobio jasan odgovor, pošao sam, kako rekoh, do Gradske Štedionice, da tu u toj poslovnoj stvari dobijem traženi odgovor.

Moja stara je navika da kuda god prolazim sve posmatram, o svemu razmišljam, pa mi je to dalo pobude, da povodom toga mog prvog koraka u tu palaču napišem par riječi o pravoj svrsi i radu toga zavoda.

Razmišljajući što bi sve trebalo da u tom članku napišem do ruku mi je došla sarajevska »Jugoslovenska Pošta« od srijede 23. oktobra, koja se u jednome napisu također bavi Gradskom Štedonicom. U tomu napisu »Jugoslovenska Pošta« tretira personalna pitanja u Gradskoj Štedionici na jedan naročito njoj svojstven i tendenciozan način i u tomu napisu nagovještava u Gradskoj Štedionici postavljanje g. Mehe Šahinagića za prokuristu, Sulejmana Denišlića za šefa blagajne i Mehmeda Bičakčića za činovnika ove ustanove, te penzionisanje g. dra Dušana Davidovića i postavljanje g. Miloša Ljeskovca na položaj generalnog direktora ovoga zavoda.

Čudno, da mi je baš »Jugosl. Pošta« sa ovim svojim napisom omogućila da svoj sastavak o ovom zavodu dovedem u vezu sa interesima rada Gradske Štedionice, građana grada Sarajeva i gradske općine.

U prvom momentu moga razmišljanja o radu Gradske Štedionice i o pravoj njenoj svrsi pošao sam sa ovog stanovišta:

Onaj komu je namijenjena Gradska Štedionica, oni koji bi se njome trebali najviše da koriste t. j. naš sitni svijet, mali zanačija i trgovac, srednji stalež, zapravo kojima je pomoć najpotrebnija, njima je Gradska Štedionica od svog prvog mramornog basamaka pa do direktorskih fotelja u cijelosti nepristupačna, tuđa, ukočena i previše birokratska.

Razne okolnosti koje naročito u Sarajevu obzirom na vjersko šarenilo dolaze do naročitoga izražaja, upućuju svakoga na razmišljanje, kako je uopće do sada bilo moguće, da u sarajevskoj Gradskoj Štedionici toliki niz godina funkcioniše onakav aparat bez i jednoga muslimana od utjecajne riječi. I upravo ovaj momenat mene je ponukao na ovaj napis, a jakog poticaja za ovaj moj stav pružila mi je »Jugosl. Pošta« svojom tendencioznošću.

Da budemo jasni. Interesi Gradske Štedionice identični su sa interesima sarajevskog građanstva. 12% sarajevskih građana imadu u direktoriju Gradske Štedionice svoga predstavnika u osobi direktora g. dra Kajona. Budimo iskreni! Rad direktora Kajona u njegovom vanuredskom životu donosi i samoj Gradskoj Štedionici kao takovoj velike koristi. Ni jedne konferencije, ni jednoga sastanka, ni jedne skupštine sarajevskih jevreja nema, a da tu nije direktor Kajon. Znači: on dolazi sa tim svijetom u dodir, on poznaje potrebe toga svijeta i on onda sa svoga položaja čini sve u cilju pomaganja jevrejskih građana Sarajeva, a u isti čas radi i u pravcu interesa svoga zavoda, koji je osnovan da koristi sarajevskim građanima. Rad dra Kajona trebao bi da nam posluži kao primjer za sve više činovnike ovoga zavoda, a naročito obzirom na spomenuti mozaik vjerske pripadnosti sarajevskih građana. Nažalost, ali najveći broj sarajevskih građana, cca njih 42% ne može i ne dolazi u mogućnost, da se koristi ovim

IZ POLITIČKOG ŽIVOTA:

Disciplina i autoritet

Kako klima i geografski položaj utiču na karakter jednog naroda, tako i karakterne osobine utiču na njegovu sudbinu. Jedna od najodlučnijih karakter osobina narodnih, jeste stepen njegove disciplinovanosti naročito u odsudnim časovima. Disciplina je usko vezana sa autoritetom onih koji vode narod. Vođe i autoriteti mogu biti i kobni i blagotvorni po jedan narod. To ovisi od ispravnosti puta kojim ga oni povedu. Autoritet nad narodom ne stiče se lako, pa ni vođe od autoriteta ne javljaju se često. Koliko subjektivne vrline toliko i objektivne okolnosti utiču na to. Pored sposobnosti i vještine tu često puta djeluje i sreća. Prije svega za sticanje autoriteta potrebno je imati jedan viši društveni položaj ili neku naročitu zaslugu za narod, što bi služilo kao baza za startovanje na one visine u kojima se dostiže autoritet. Oni koji to postignu, i ako veliku odgovornost nose na sebi, i ako su izloženi mnogim opasnostima, njima je djelovati lako. Često puta i neka obična netaktičnost ovakih ljudi, smatra se kao duboka mudrost. Oni koji shvaćaju važnost i potrebu autoriteta, sistematski rade, pa i lukavštinom se služe u korist onih koji imadu uslova da taj autoritet steku.

Naš narod u svojoj prošlosti mnogo je prepatio zbog nedisciplinovanosti, i nastradao radi nezasluznih veličina i mediokritetskih autoriteta koji su ga zavodili na krivi put. Da nije bilo nesloge zbog sitnih nesuglasica i zavisti među našim vođama, mi bi se davno oslobodili i ujedinili, a možda nebi nikad ni potpali pod tuđi jaram. Pa i danas poslije ujedinjenja ta nesreća nas prati još uvijek.

Pokojni Pašić i Radić bili su nesumnjivo veliki i zaslužni autoriteti, ali u ekskluzivno partijskom i plemenskom smislu.

Oni koji su se kasnije nametali za neke Bogom dane autoritete naše, suviše su sitni i diskvalifikovani da bi mogli važiti kao takvi i u ekskluzivnom plemenskom, a kamoli integralnom jugoslavenskom smislu. U ostalom to je posve i razumljivo. Mi smo se tek nedavno ujedinili i to samo fizički i politički. O nekom duhovnom jedinstvu i sintetičkom jugoslavenstvu još je prerano govoriti. Mi se ne možemo uspoređivati sa Nijemcima i Talijanima koji su se davno ujedinili i duhovno stopili, niti se naši autoritativci mogu mjeriti sa njihovim Duceom i Firerom. Ni jedan od tih naših autoritativaca nema za sobom nikakvih naročitih zasluga i tradicija sa kojima bi se mogao podičiti.

G. Jeftić je imao izvjesnih uspjeha u vanjskoj politici kao što je balkanski pakt. Ali u nutarnjoj politici Veljo ga je toliko obrukao, da mu i takve uspjehe mnogi osporavaju.

Ni istinski autoriteti nebi smjeli toliko naduveni i umišljeni biti, da bi omalovažavali svaki savjet koji dolazi iz vana i zabranjivati javnu kritiku, a kamoli lažni. Oni koji ne trpe tuđe misli i plaše se javne kritike i narodne kontrole, ti ne vjeruju u ispravnost svoje vlastite ideje i snagu svoga poštenja. Takvi su fašisti i pristaše preminulog režima pa zato i oduzimaju slobodu štampi.

Smisla za disciplinu i autoritete najviše pokazuju Hrvati. Iza njiha mnogo ne zaostaju ni muslimani Herceg-Bosne i ako to nije rezultat naročito visoke političke svijesti, koliko vjerske solidarnosti na koju ih upućuje Islam. Muslimani imaju i velikih autoriteta kao što su Dr. Mehmed Spaho i H. Džemaluddin Čaušević. To su dragocjenosti koje trebamo ljubomorno čuvati i poštovati ih. Toga ja sam bio svjestan i onda kada sam važio kao neki aktivni političar, u svojstvu nar. poslanika, pa i kasnije kada sam počeo djelovati kao politički teoretičar. Dok sam sudjelovao u radničkom pokretu moja nastojanja u glavnom išla su za tim, da muslimansko radništvo uvučem u strukovne sindikalne organizacije sa radnicima drugih vjera. Svoju političku borbu u to doba, vodio sam na terenu južne Srbije, na kojem J. M. O. nije postavljala svoje kandidaoione liste.

Svoje načelno stanovište u iptanju političke orijenitacije bos.-hercegovačkih muslimana, izneo sam u jednoj političkoj raspravi pod naslovom »Nacionalizam i Muslimani« objavljenoj prije tri godine u obliku brošure. Tu sam zastupao gledište da nije oportuno političko grupisanje na vjerskoj bazi s obzirom na brojčano stanje muslimana i ako politika nije matematika, ali sam zagovarao potrebe njihove sloge i jedinstva u koaliciji sa jednom jakom strankom koja im je najprikladnija i koja im može pružiti garancije da će njihovi posebni vjerski i lokalni interesi biti potpuno zaštićeni. Takvih posebnih interesa muslimani imadu mnogo, naročito u onim mjestima i pri onim samoupravnim jedinicama Bosne i Hercegovine, gdje su oni gusto naseljeni.

To stanovište sada je u glavnom usvojilo i zvanično vodstvo muslimana, i to vodstvo dobro će poslužiti našim posebnim interesima u J. R. Z.

Priznate autoritete muslimana ja sam uvijek štedio od štetne kritike uperene protiv njihove ličnosti, koja bi mogla naškoditi njihovom ugledu i pokolebati povjerenje u njihovu dobronamjernost. Nikada se nisam bavio rabotom Mulalića i njegovog društva.

Godine 1927. kada je povedena kampanja protiv tadanjeg reis-ul-ulema g. Čauševića ja sam bio među prvima koji je javno ustao u obranu njegovog velikog autoriteta, i ako sam u to doba bio ovisan od onih koji su ga napadali.

Ovo ističem ne radi sebe, nego radi »Islamskog Glasa« u kojem sarađujem, da oni koji prate naše pisanje nebi posumnjali u našu iskrenost i objektivnost, pa time — i u nezavisnost ovog lista koji služi dobru svih muslimana.

E. Bulbulović.

---

zavodom, jer u njemu do sada nije bilo čovjeka na odlučujućem položaju, koji bi bio u dodiru sa muslimanskim građanima Sarajeva.

Mehmed Šahinagić ili neko drugi sličan njemu, sporedno, ali treba da odgovara ovom položaju, treba što prije da bude postavljen na jedno od odlučujućih mjesta u direkciji Gradske Štedionice, jer to iziskuju ne interesi samo građana muslimana, nego i interesi gradske štedionice kao takove.

Nemam nikakove naročite namjere, da ma koga hvalim, ali baš u osobi Mehmeda Šahinagića obzirom na njegov dosadanji rad i na njegov lijepi i taktični saobraćaj sa građanima, ja tvrdim da bi se u njegovoj osobi našla najpogodnija ličnost za taj položaj, koji jamačno po mome mišljenju, ne bi njega promijenio u tomu, da se otuđi od širokih slojeva građanstva, nego ima izgleda da bi ga ovaj položaj još više privukao tom sitnom svijetu.

Da li se pogodilo u osobi g. Sulejmana Denišlića ne znam, ali sam mišljenja, da onakav kakav je on danas, ni sa toga položaja ne bi mnogo koristio onima radi kojih se tamo postavlja, ako međutim ne bi shodno tomu položaju u pravom smislu riječi, promijenio svoje visoko držanje kakovo se svijetu nikada ne sviđa.

Da li je trebalo opet g. Mehmeda Bičakčića dodijeliti na rad Špediciji, pokazaće njegovo djelovanje, ali je on i u Špediciji radi njegovih velikih poznanstava i svojim će radom opće koristiti.

Udaljiću se malo od principa, kako sam gore stanovište zauzimao, ali i kombinacizu sa g. Ljeskovcem moram dotaknuti s primjedbom, da kao privrednik ne vidim za to nikakve naročite potrebe, osim ako se želi nastaviti sa načinom da za generalnog direktora dođe g. Ljekovac istim putem kojim je došao i g. dr. Davidović.

Pri zaključku ću povući i malu paralelu rada prijašnjih upravnih odbora Gradske Štedionice i onoga sadanjeg o kojemu »Jugoslovenska Pošta« onako tendenciozno piše:

Dr. Voja Besarović, ondašnji i današnji ljubimac »Jugoslovenske Pošte« mijenja pravila Gradske štedionice, pa onda sa toga položaja najbolje »koristiti« građanstvu grada Sarajeva.

Zaključujem s time, da je interes Gradske štedionice nesamo da se postave Meho i Sulejman, nego da se kreira i jedno specijalno devizno odjeljenje i na čelo ovoga postavi g. Asim Muharemagić.

A »Jugoslovenska Pošta« neka nastavi i dalje sa tendencioznim svojim pisanjem. **Ahmed Mešinović.**

»NARODNA SLOGA« O DEMOKRACIJI.

Organ JRZ »Narodna Sloga«, koja izlazi u Zagrebu donosi u zadnjem broju uvodnik, koji ovako završava:

»U svim ovim trzavicama, u jeku intriga i zakulisnih poteza, ne smije se zaboraviti, da su u vladu ušli gg. dr. Spaho i dr. Korošec samo zato, da narodu skrate muke, a oni nisu politička djeca da bi pravili neke kratkotrajne pokuse za bilo čiju volju. Politička djeca nisu ni ljudi koji se kupe oko glavnog odbora bivše radikalne stranke i kad su se oni odlučili na aktivni rad, onda su sigurno znali kuda idu i što čine. Ali fašisti sviju dlaka moraju upamtiti i to, da želju današnje vlade za povrakom pune demokracije dijeli i udružena opozicija, koja je upravo u izborima od 5. svibnja sakupila uza sav teror vlasti, preko milijun i stotinu hiljada glasova Slovenaca, Srba i Hrvata! Dakle, okrenemo li račun kako bilo, za Jeftićevce zlo. Zlo za sve fašiste. Zlo za sve reakcionare.

Intrige mogu u politici imati samo časovite uspjehe. Ti su uspjesi vazda slični balonima od sapunice. A zar je naša zemlja u situaciji da se može i smije izložiti novim iskušenjima upravo danas? Držimo da nije.

Ako povampirena Jevtićevština i nadalje bude pravila smetnje normaliziranju prilika u zemlji i povratku demokracije, ako će to činiti bilo preko parlamenta ili zakulisnim radnjama, ako bude i dalje intrigirala, onda ju čeka — glogov kolac, A taj se nalazi u rukama naroda i on će ga određenoga dana, i to doskora, zabosti u grob udruženih reakcionaraca«.

ZBOR UDRUŽENE OPOZICIJE U ŠAPCU.

U nedjelju 27. o. mj. udružena opozicija je održala svoj zbor u Šapcu na kome je govorio među ostalima i g. Ljuba Davidović. G. Davidović je u svom govoru rekao:

»Po onom što nam je dao 5. maj tražimo i vladu, tražimo i Narodnu skupštinu, tražimo pravo da sami svojom sudbinom raspolažemo.

Ne pravimo pitanje o sudbini svojih vlasi. Nećemo da kažemo da se pod sijedim vlasima nalazi najveća pamet. Hoćemo da i mladost posluži otadžbini, pošto vjerujemo u njenu čestitost.

Hoćemo državu koja će biti uređena u punoj slozi i u suglasnoj volji i želji Srba, Hrvata i Slovenaca.

Hoćemo da državu uredimo i po želji pojedinih pokrajina i po želji pojedinih vjera. Time hoćemo reći da smo za pune građanske slobode, za sve građane ove zemlje bez obzira na narodnost i bez obzira na vjeru.

Hoćemo pravu Narodnu skupštinu, hoćemo njenu pravu slobodu, njena široka prava da radi za narod.

KINESKA VLADA I SLIKA MUHAMMED A. S.

Pošto su u Kini u zadnje vrijeme neki slikari počeli da raspačavaju nekakve navodne slike Muhammed a. s., muslimani Kine su najoštrije protestirali protiv ove blasfemije kod državnih vlasti da se ovo strogo zabrani. Vlasti su izašle u susret ovom zahtjevu i strogo kaznili sva ona lica, koja su počela na ovaj način da zarađuju vrijeđajući najintimnije osjećaje muslimana.

VIJESTI IZ MOSTARA:

Naši merhumi.

Na 27. oktobra o. g. u svojoj 58 godini života umro je naš sugrađanin Ibraga Balić (brat Hadži Avdagin), nakon duge i teške bolesti. Koliko je rahmetlija bio cijenjen i poštovan najbolje se vidjelo po njegovoj dženazi na kojoj je sudjelovao veliki broj građana bez razlike na vjersku pripadnost. Rahmetlija je potomak stare i ugledne mostarske muslimanske porodice. Njegovoj orodici naše iskreno saučešće a rahmetliji: Rahmetullahi alejhi rahmeten vasiah!

Gladna Hercegovina.

Kiša, koja je pala posljednjih dana, popravila je u nekoliko stanje poljoprivrednika u nekim mjestima Hercegovine. Na prvom mjestu ova kiša koristila je travi, pa ako ove godine ne bude jake zime, stoka će imati dobru hranu. Osim toga posljednja kiša dobro je došla za zelen i zimske usjeve u ovim krajevima. Kako je cijelo ljeto vladala strahovita suša, seljaci nisu mogli, da sade zelen i usjeve. Zemlja nije bila natopljena i da je suša potrajala još neko vrijeme i ove bi poljoprivredne kulture stradale. Kako je na pr. kupus i druga zelen glavna hrana hercegovačkog seljaka, narod u Hercegovini bi čekala strahovita zima. Međutim poslije ove posljednje kiše u pojedinim mjestima Hercegovine zasađeno je na hiljade strukova kupusa i drugog zimskog povrća.

Ali i pored toga hercegovačkog seljaka i ove godine čeka teška zima. Naročito u srezovima u kojima se odgaja duhan. Ove godine Hercegovina je dala najbolju kvalitetu duhana, jer nije bilo ni bolesti niti je duhan oštećen od grada a nije ni prebujao. Ovakvu kvalitetu duhana trebala bi da Uprava monopola plati najmanje 20 dinara po kilogramu, da tako narod osjeti neku blagodat, i tada bi bio zadovoljan. Plati li uprava monopola samo 10 dinara po kilogramu, koliko je bilo predviđeno za najbolje vrste duhana u Hecegovini će narod stradati. To vrijedi za srezove: Mostar, Stolac i Ljubuški. U ovim srezovima je glavna poljoprivredna grana duhan, a kako su pal prihodi od sadnje duhana, neka posluži najbolje primjer Ljubuškoga, koji je, da ne idem dalje, rije pet-šest godina dobivao oko 50 milijona dinara dok je prošle godine dobio svega 2 milijona dinara, iako je broj sadilaca isti, a također i količina duhana ista.

U srezovima Prozor i Konjic ove je godine voće dobro rodilo i to će donekle ove srezove pomoći. Već sada je izvoz voća iz ovih srezova velik kako za našu zemlju, tako i za inostranstvo.

Najavljene mjere protiv uvoza u Italiju nanijeće velike štete nekim mjestima krševite Hercegovine. Dođe li do primjene sankcija osjetit će to teško hercegovačka krševita mjesta, koja se bave sočarstvom. Izostat će izvoz stoke za Italiju, koji je do sada bio dosta jak i cijene stoci pasti će još više. Već sada su cijene stoci veoma niske i prestane li izvoz u Italiju, još će više pasti i narod će od toga imati grdne štete.

Hercegovini ipak treba pomoći. Poljoprivredni stručnjaci koji poznaju prilike naroda u Hercegovini i koji prate njegov gospodarski život ističu nam, da stanje nije onako teško, kako se je mislilo, da će biti za vrijeme dugotrajne suše, ali pored svega toga hercegovački narod će imati vrlo tešku zimu. U nekim mjestima, gdje je slaba zemlja i gdje je suša sve uništila narod će strahovito stradati.

U mjestima koja osudijevaju vodom, pitanje opskrbe naroda pitkom vodom je najaktuelnije. Podveležje i neka druga mjesta cijelo prošlo ljeto nisu imala vode. U ovim mjestima ljudi su donosili vodu iz udaljenih drugih mjesta. I poslije kiše u nekim mjestima nema vode. Problem vode je za ova mjesta najteži i tim mjestima treba najprije pomoći t. j. dati vodu prije nego li ceste i druge potrebe.

Hercegovina je našem narodu mnogo dala, mnogo su joj oduzeli, pa joj zbog toga treba i mnogo pomoći.

Jedno vjenčanje.

Na 26. oktobra o. g. vjenčao se u Mostaru naš sugrađanin i potomak ugledne porodice g. Husein Popovac, trgovac sa lijepom i simpatičnom gospođicom Hasenom Džumhur, kćerkom rahmetli Hadži Hafiza Džumhura iz Konjica. Čestitamo: Bilo sretno i hairli!

M. H. Ajkić.

Neretva nabujala.

Uslijed obilne kiše, koja je padala nekoliko dana, vodostaj Neretve se postepeno dizao, tako da je dosegao 5—6 metara iznad normale. U nekim selima koja se dižu pored same obale Neretve bilo je i štete od nadolaska vode, koja je odnosila drvlje i kamenje. U samome Mostaru Neretva je odnijela drvenu podlogu, skelu, koja se je nalazila ispod novog betonskog mosta.

Muslimanska književnost u prošlosti

Osvrt na priručnik: Bosna i Hercegovina.

U priručniku »Bosna i Hercegovina« od g. Dr. Vladimira Ćorovića profesora univerziteta, kojeg je izdala Srpska književna zadruga, označena je muslimanska književnost u prošlosti slabim duhovnim stvaranjem.

Zbog ovoga prikaza, a u interesu istine odlučio sam, da na ovu knjigu g. Dr Ćorovića iznesem slijedeće:

Koliko je život muslimana u Bosni i Hercegovni bio interesantan kroz svu historiju, najbolje je potvrdila bogata i objektivna književnost, koju su stvorili naši pređi.

Pa i ako je ova književnost data na orientalnim jezicima, ponajviše na turskom, ona po svojoj vrijednosti zaslužuje punu pažnju i priznanje čitavog svijeta. — To izrađeno bogatstvo, tu našu biser-književnost potrebno je da mi od srca volimo, da se njome hvalimo i ponosimo i da svakoga koje potcjenjiva ili iznosi u neistinitom svijetlu — osudimo.

Iz toga razloga odlučio sam se da na Dr. Ćorovića obrazlaganja pred našu javnost iznesem situaciju muslimanske književnosti u prošlosti i da negiram Ćorovićev skroz neobjektivni i tendenciozni prikaz.

Ovaj prikaz tim prije treba podvrći kritici, što je on pisan u takovom tonu, sa mnogo omalovažavanja, da je takav pristupaćan samo nemuslimanskom svijetu, dok se njegova historijska i naučna vrijednost potpuno gubi.

Muslimani Bosne i Hercegovine, nakon što su primili Islam i nakon što je narodni život i poredak stavljen na solidan i uzoran temelj, počeli su sa mnogo interesa gajiti i širiti lijepu i bogatu arapsku, tursku i perzijsku književnost. — Naši pređi, patarenska sekta, nadahnuta svim plemenštinama, zdrava duha, očeličena poštenja, primivši Islam, primili su i od srca zavoljeli sve duševne tvorevine jednovjernika čitavog Istoka, i oni su u dodiru i pod utjecajem velikih književnika toga doba počeli stvarati posebna svoja književna djela. — U potpunom blagostanju, preimućni, kao slobodni mislioci ,naši pređi, puni gospodstva imali su sve uslove da se posvete književnosti i nije čudo, da je za nekoliko decenija u Bosni i Hercegovini nikao veliki kadar književnika, čija su djela ubrzo proslavila naše pređe i njima su bili otvoreni dvorovi svih istočnih institucija. — Istina, ta prva književna stvaranja imala su čisto vjerski karakter, jer su tadanji naši pjesnici u svojim radnjama ponajviše veličali Islam, pjevajući lijepe i pobožne kaside i ilahije našem devletliji Muhamed a. s. Pa i te čisto pobožne tvorevine imale su u sebi mnogo umjetničkog i privlačnog za svijet, da je i danas ta poezija još uvijek sa velikom književnom vrijednošću.

Velika djela, koja se danas nalaze po raznim institutima u čitavom svijetu, a koja su obrađena po našim ljudima sa temama iz raznih oblasti života, i danas se cijene i studiraju. — Ovo nagomilano blago naših pređa, koje služi naučnom svijetu Evrope nama može samo da služi na ponos.

Jednu veliku seriju mističnih djela napisali su ljudi iz Bosne i Hercegovine, pa su da ih ne nabrajamo; ta djela već više puta pominjana sa njihovim autorima iz raznih mjesta. — Medicinska, astronomska i druga kulturna djela u veliko su poslužila lakšem progresu ljudi u prošlosti, pa su i danas opće korisna i žali Bože da to ogromno blago naših ljudi nije ostalo među nama da ga kao amanet čuvamo, predajući ga daljnjim generacijama.

Dakle iz ovoga kratkoga obrazlaganja vidi se, da je pogrešno svako negativno mišljenje o musimanskoj književnosti iz prošlosti, pa je i g. Dr. Ćorović kao naučni kapacitet trebao svoju radnju da dokumentuje istinom i podacima, koji su preobilni i da naša književnost tek tada bude prikazana u pravom svijetlu. — Međutim g. Dr. Ćorović u svojoj knjizi donosi pojedine odlomke u tako oskudnom stanju, da se na to nije vrijedno ni osvrtati.

Mi smatramo najpodesnije da g. Dr. Ćoroviću svratimo pažnju na knjigu »Znameniti Hrvati, Bošnjaci i Hercegovci u Turskoj Carevini«, koju je napisao rahm. Dr. S. Bašagić, a u kojoj su nabrojeni samo neki naši književnici iz Bosne i Hercegovine, pa da g. Ćoroviću bude dosta, ako bi htjeo biti objektivan, pa da prizna da je Bosna i Hercegovina dala nekoliko stotina književnika čija djela sačinjavaju jednu ogromnu biblioteku, koja se i danas studira, a koja će se još stoljećima studirati. — Samo iz toga bi g. Dr Ćorović mogao steći uvjerenje da mu je recenzija o našoj književnosti u prošlosti skroz manjkava i netačna

Ali obzirom i na ranija pisanja uvaženog g. Dr. Ćorovića u kojima je u pisanju o muslimanima izvrtao činjenice, dovoljno se može razumjeti da g. Ćoroviću nisu orientalni jezici poznati, i zbog toga on zato i ne može da piše historiju bosansko-hercegovačkih muslimana.

U knjizi Bosna i Hercegovina, na mjestu gdje g. Dr. Ćorović govori o predratnoj muslimanskoj književnoj grupi, on i tu grupu dijeli. — Muslimani, koji su se nacionalno osjećali Srbima za g. Ćorovića su dobri, dok o drugim tako ne veli. — Ko su ovi drugi, i kako ih g. profesor gleda mi neznamo, ali smo skloni vjerovati, da se tu radi o muslimanima Hrvatima. — Eto dakle još jednog objektivnog aršina g. Dr. Ćorovića. Zbog toga smo mišljenja da g. Ćorović treba da pretenduje istini pa makar ona i gorka bila.

Konačno g. Dr. Ćoroviću na ovakovoj ocjeni naše književnosti u prošlosti moramo zamjeriti, jer on svjesno zaboravlja jednu suštu istinu, a ta je, da su muslimani u prošlosti gajili knjigu i bavili se pisanjem, dok se drugi elemenat bavio realnijim poslovima, trgovinom, zemljoradnjom itd. To je kardinalna istina koju i u tuđem svijetu znaju!

Sa punim pravom ističemo da ovakovi prikozi ne udovoljavaju principima historijskih istina, pa ne razumijemo za što Dr. Ćorović prikriva našu književnu prošlost i o njoj daje onakav sud, kad o nama i kako lijepo govore najviši kapaciteti svijeta koji svakako bolje i razumiju i znaju naša stvaranja iz prošlosti.

Zato se priručnik g. Dr. Ćorovića može označiti jednim pokušajem da se prikrije prava istina ili g. Dr. Ćorović ne može da prizna naše vrijednosti u prošlosti. Bilo jedno ili drugo nas nije briga, ali ćemo zato na sva njegova pisanja o muslimanima u koliko ona ne budu istinita makar skromno odgovarati, pa ako se konačno osvjedočimo da od toga nema koristi tada ćemo prirodno preko toga svega prelaziti.

Ovoliko u interesu istine.

Omer S. Sefić.

VIJESTI IZ Doboja:

PROSLAVA LEI LEI MIRADŽA U DOBOJU.

Kao i ostala mjesta u našoj Herceg-Bosni, i Doboj je na vrlo svečan način proslavio Lei Lei Miradž, najsvetiju noć u godini.

Uoči samog Lejlei-miradža istaknute su zelene zastave sa bijelom petokratom zvijezdom i polu-mjesecom. U ikindiji je proučen u svim džamijama po jedan odlomak iz Kur'ana, a u akšam su minareta osvjetljena električnim žaruljama. U jaciju na džamijama proučeni su divni Salevati-šerifi, a iza jacije namaza održao je imam Selimije džamije Hafiz Ibrahim ef. Komić vrlo značajan vazu nasihat, o značaju mubareć večeri Lejlei Miradža. Sutra dan u podne sva su muslimanska djeca iz osnovne i građanske škole u povorci došla u džamiju, koju je povorku predvodio školski vjeroučitelj g. Ibrahim ef. Karalić. U petak su sve džamije bile dupke pune, a iza džume namaza u Selimiji džamiji održao je još jedan prigodan Vaz, a isto tako i u Trnjak džamiji održao jedan značajan govor o merhum Gazi Husref begu, Ibrahim ef. Karalić, istakavši sve vrline i zasluge Gazi Husrev bega kao i to, da je 27. redžeba 1537. godine, na dan Lejlei Miradža merhum Gazi Husrevbeg potpisao vakifnamu. Za cijelo vrijeme ovog praznika bilo je veliko raspoloženjn među muslimanima grada Doboja. Doboj do sada i nije na ovakav način proslavio mubareć noć Lejlei Miradža.

Za našu djecu

O Islamu!

O Islamu, krasna vjero,
Ja ću Tebi vječno pjevat,
I noseć' Te u srdašcu
Ko dragi ću kamen sjevat.

Ti zaklanjaš moje tijelo
Od zludâ, nečistoće
Ti uzdižeš moju dušu
Gdje se rajske slasti toče . . .

Ti si vjera koja ljudstvu
Izobilje milja dijeli,
Ti si vjera što od tamne
Noći stvara danak bijeli.

Sve uvrede ja opraštam
Često i kad pređu mjeru,
Al' oprostit nikad neću,
Onom ko mi vrjeđa vjeru!

Džemila-Hanumica Zekić.

Čovjek i bescjenjka ptica

Jedan čovjek ulovi bescjenjku pticu, a ova mu na to rekne:

— Šta ti hoćeš sa mnom učiniti?

Čovjek joj na to odgovori:

— Hoću te zaklati i pojesti.

Ptica mu na to rekne:

— Ja niti mogu zamastiti, niti mogu zasititi, a niti mogu izliječiti od želje, nego ću te naučiti tri savjeta, koji su ti kud i kamo korisniji, nego li ja. Prvi savjet ću ti kazati kada buden na tvojoj ruci, drugom savjetu ću te naučiti, kada budem na drvetu, a trećem savjetu ću te naučiti, kada budem u planini.

Na to joj čovjek rekne:

— Dobro.

Kada je ptica bila na ruci čovjeka, ona mu reče:

— Nemoj nikada žaliti na ono što te miti. Izrekavši ovo ptica odleti na drvo. Kada je bila na drvetu i opet rekne čovjeku:

— Nemoj vjerovati u ono, što ne može biti. To izrekavši odleti u planinu. Kada je bila u planini i opet rekne čovjeku:

— Ej ti nesretniče! Da si ti mene zaklao, ti bi u meni našao zrno bisera, teško dvadeset grama.

Čuvši to čovjek kao izvan sebe zapita pticu:

— A što me ne naučiš onom trećem savjetu?

Ptica mu na to odgovori:

— Kako ću te naučiti trećem savjetu, kada si zaboravio i ona dva prva savjeta.

— Kako to? — zapita čovjek.

Ptica mu odgovori:

— Zar ti nijesam rekla, da ne žališ nikada za onim što te mine, a ti si požalio, što si me ispustio? Zatim sam ti rekla, da ne vjeruješ u ono što ne može biti, a ti si ipak vjerovao, da u meni ima zrno bisera, teško dvadeset grama i ako ja cijela nijesam toliko teška.

Pouka. Iz ove priče slijedi, da čovjek nikada ne treba da žali na ono, što ga mine, a isto tako ne treba, da vjeruje u ono što ne može biti.

Z...

Seoba ptica

Velika većina ptica, što žive kod nas u umjerenom pojasu i tamo u hladnom podneblju, ostavlja u stanovito doba godine, pod jesen svoju domovinu i odu u toplije krajeve, iz kojih se opet u stanovito doba u proljeće vraćaju natrag. To su prave selice. Čudno je nagnuće, što se tada u ptici pojavi, čežnja, kojoj se ona potpunoma predaje. To je nagnuće selicama prirođeno. Većina malih ptica seli noću. Za čudo je da su to sve danje ptice, koje samo danju hranu traže. Čini se, da se u to doba njihov vid tako pooštri, da tada i noću jasno vide. Ptice, što danju, kao na pr. razne močvarice, kao i mnoga od onih, što noću putuju, sakupljuju se prije no što će otputovati nekoliko dana u jata, kao da imadu da se još prije posavjetuju nego će nastupiti teški put. Kod onih ptica, što danju putuju, možemo vidjeti oblik njihovoga jata u zraku. Ždralovi i mnoge druge ptice lete u zraku poredane u podobi klina. Na vrhu klinastoga toga reda leti najstariji i najiskusniji član društva, kom su putovi dobro poznati. Ako je premalen broj u jatu, onda se poredaju u kosoj crti. Drugi opet poredaju se u red, koji je popriječan na smjer njihovoga puta. No taj red nije ravna crta, već valovita, jer sada jedan član prestigne druga, sada opet drugi ovoga. Napokon imade i ptica što lete u jatu bez ikakvoga osobitoga reda.

Kako nas ptice ostavljaju prije zime, sasma je razumljivo da nas ostavljaju radi nje. One idu iz hladnijega podneblja u toplije. Po tom će biti i smjer putovanja kod ktica, što žive na sjevernoj polutci zemaljskoj južni a kod onih, što žive na južnoj, sjeverni. Prema mjesnim okolnostima mijenja se donekle taj smjer. Tako na primjer ptice iz Njemačke putuju u jesen prema jugozapadu, kroz Francusku i Španjolsku u Afiku, dočim one iz Italije prema jugu. Kako leži njihovo ljetno boravište, prema tomu je i zimsko. Ptice iz sjevernih polarnih krajeva prezime već u srednjoj Evropi, a mnoge evropske i u zemljama oko Sredozemnoga mora. Mnoge ptice, što u Hrvatskoj sele, ostaju već u susjednoj Dalmaciji preko zime, a k njima još pridođu i goste njihova braća iz Hrvatske. Većina ih ipak seli u žarku Afriku. Za jesenske seobe vrvi od ptica nilska dolina, koja je svojim položajem upravo najzgodniji put za umorne putnike. Iz istočne se Evrope ovdje skupljaju selice i nastavljaju putovanje još dublje u nutrinu crnoga svijeta. Iz zapadne se Evrope opet sakupljaju u velikoj nizini, što se slegla oko Čadskoga jezera. Nagađaju neki, da ove ptice nastavljaju svoj put kroz Afriku smjerom istočnim, te da se kroz nilsku dolinu opet vraćaju u proljeće u svoju domovinu. Za one, što su došle iz istočne Evrope, misle isti da čine isto takav put u protivnom smjeru. Tako bi naše selice zimi načinile put oko čitave Sahare, najveće pustinje na svijetu, što zaprema sav sjeverni dio Afrike. — Azijske selice sele do obiju Indija i susjednih otoka. Selice iz sjeverne Amerike prezime u južnim krajevima Sjedinjenih država i u srednjoj Americi a iz najskrajnijega juga pužne Amerike u Braziliji. Južni Australci putuju na sjever bliže k ekvatoru.

Ogroman je put, što ga moraju ptice selice prevaliti, da dođu bud u svojezimske stanove, bud u ljetovališta. Mnogi su razbijali glavu, kako je to moguće, otkuda njima ta jakost. Dapače mislilo se prije, da ptice, kao na pr. lastavice, i ne sele nikuda već da ostaju sakrivene kod nas i da prespavaju zimu, kao što to čine mnogi naši sisavci. No kada znademo, kakve su dobre letilice ptice, neće nam se činiti više to zagonetkom. Slikar Gätke, koji je dugo godina na otoku Helgolandu motrio selenje ptica i brzinu letenja, te time stekao velikih zasluga za poznavanje toga zanimljivoga pitanja, izračunao je da mogu selice u jednoj jedinoj noći doći iz svoga zimovališta u Africi do svoga doma u sjevernoj Njemačkoj. Kod selenja dižu se obično visoko u zrak, odakle mogu svojim oštrim vidom pregledati mnogo veći dio površine zemaljske, nego li mi. To im po svoj prilici i pomaže za orijentiranje, te se tako može rastumačiti, kako znadu pogoditi smjer puta.

O životu ptica selica u njihovom zimovalištu malo što znademo. Putnici afrički slabo se obaziru na neugledne doseljenike, a sami urođenci ne mare za njih. Sigurno možemo samo to reći, da tamo ne gnijezde. Čiopa crna (Micropus apus) ostaje kod nas jedva četvrt godine, dočim je u zimovalištu tri četvrtine godine, pa ipak gnijezdi samo gdje ljetuje. Stoga i moramo smatrati pravom domovinu ptica, što sele, ono mjesto, gdje su se izlegle, i gdje ljube i svoja gnijezda savijaju.

R. bar. Maldini.

NOVI IMAM SELIMIJE DŽAMIJE U DOBOJU.

U četvrtak, 24. oktobra, nastupio je dužnost imama Selimije džamije i muallima mektebibtedaije u Doboju novopostavljeni imam Hafiz Ibrahim ef. Komić iz Bos. Otoke kod Bos. Novog. Naša je džamija prije dva mjeseca ostala bez imama iza Redžep ef. Muminhodžića, koji je po potrebi službe premješten za sudsko-šerijatskog pripravnika u Veles, te je na njegovo mjesto došao g. Komić. Našem novom imamu g. Komiću želimo sretan početak i napredan rad.

Enver Grbešić.

SVEČANOSTI LEJLE MIRADŽA U AVTOVCU.

Ova Mubarek veče proslavljena je u ovom mjestu na dostojan način. Zeleni bajraci su izvješeni bili na svim vjerskim zgradama oko Ikindije namaza. Poslije klanjanja Ikindije namaza džematski je imam proučio jedan odlomak iz Kur'ana.

Poslije namaza Džamija je kao i ostale muslimanske kuće, bile su rasvijetljene, a oko jacije namaza vrvile su mase svijeta u džamiju, koja je bila dupke puna kako muških tako i ženskih, zatim sva školska i mektebska djeca. Poslije namaza održao je džematski imam g. Kurspahić, vrlo jezgrovit vazu nasihat, koji je trajao 2 sata, u kome je govorio o značaju Mubarek Miradža, a zatim je nastavio govoriti o velikom Hairsahibiji Gazi Husrevbegu i ostalim dobrotvorima, koja velika dobra učiniše za našu islamsku zajednicu.

Aziz.

Početak nastave u Nižoj Medresi u Bihaću

Na 23. septembra o. g. počela je redovna nastava na nižoj medresi u Bihaću, U ovoj školskoj god. medresa ima tri razreda (I., II. i III.) sa ukupno 68 učenika. Od toga broja u internatu medrese je 41 učenik, a ostali su externisti, Ovoliki broj učenika medresa nije imala nijedne godine prije, a naročito u internatu, pa se konstatuje da je u ovoj školskoj 1935.—1936. godini za upis u medresu bio odličan odziv obzirom i na to da je znatan broj kandidata za upis u medresu morao se vratiti iz razloga što za njih nije bilo mjesta u internatu medrese.

Učenici bez obzira internisti ili externisti plaćaju upisninu samo 60 dinara. Iz te svote im se kupuju knjige za đačku knjižnicu medrese, koja sada broji 720 djela što u arapskom, turskom i našem jeziku. Osim ove knjižnice medresa ima posebna i nastavničku knjižnicu. Opskrbnina pitomaca internata medrese dijeli se na 4 razreda: I. 150 Din., II. 100, III. 80 i IV. 50 Din. koje plaćaju pitomci prema svojim imućstvenim prilikama a one se ustanovljavaju iz poreskih uvjerenja, koja su molbi priložena. Medresa je ovog ljeta temeljito popravljena izvana i iznutra, pa je pravi ukras grada, kojeg toliko posjećuju stranci. — Cio rad je stajao preko 20.000 dinara. 7.600 dao je vakuf a ostalo dobrovoljni prilozi. Na medresi predaje šest nastavnika: tri svjetovna, a tri za vjerske i orijentalne predmete. Na medresi se u svim razredima potpuno i u cijelosti primjenjuje novi nastavni plan i program propisan od Ulema medžlisa u Sarajevu za sve niže medrese na području sarajevskog Ulema-medžlisa.

S. R.

MERHUM HADŽI HAFIZ MEHMED EF MULAHALILOVIĆ.

17. septembra o. g. preselio je na ahiret vrli starina Hadži Hafiz Mehmed ef. Mulahalilović u selu Vukovijama kod Tuzle. Merhum je rođen g. 1855. te je bio jedan od najstarijih alima Posavine. Nauke je svršio u Tuzli pred bivšim reis-ul-ulemom Azabagićem pa je 1888. god. položio šer. sudački ispit ali je radije ostao da služi svome narodu slobodno kao imam i vaiz nego da ide u državnu službu. Ovo je rijedak čovjek koji je preko 50 godina ne tražeći nikakve nagrade, služio svome narodu.

Muslimani ovoga kraja gube rijetko čestitog i iskrenog čovjeka i muslimana. Rahmetullahi alejhi, rahmeten vasiah.

Veliki jesenji teferič „Narodne Uzdanice“ u Goraždu

Akcioni odbor »Narodne Uzdanine« iz Goražda u nedjelju 20. oktobra o. g. pokazao je da naš narod potpuno odobrava rad »Narodne Uzdanice«. Goražde odavno nije vidjeo uspjelije priredbe. Ne samo da su na teferič došli svi najugledniji muslimani iz Goražda i okolnih sela, već je i iz udaljenih mjesta zapažen lijep broj posjetilaca kao iz Rogatice, Čajniča, Ustiprače, Ustikoline i Miljena.

Teferič je otvorio podpretsjednik Mjesnog odbora »Nar. Uzdanice« u Goraždu gosp. Hilmo Plevljaković pozdravivši goste, pa je zamolio g. Envera Pozderovića, profesora, da govori o radu »Narodne Uzdanice« i njenom značaju za nas musimane.

Govornik u početku naglašava da nas je na teferič okupila ona jaka duhovna veza koju pretstavlja »Nar. Uzdanica«, »naša najveća posljeratna kulturna tekovina«, kako je naziva predavač.

Ističe da muslimani imaju svoju izgrađenu kulturnu fizionomiju zasnovanu na duhovnim tvorevinama Istoka. Veliko odobravanje je izazvalo dokazivanje ove tvrdnje, kojoj u prilog govore ove činjenice.

Muslimani naših krajeva već oko 500 godina pripadaju jednoj moćnoj opštečovječanskoj zajednici koju pretstavlja Uzvišeni Islam. — Oni su posljednih izbora pokazali takvu političku svijest, koju mogu da onako svjesno ispolje samo kulturni ljudi. — Spominje veliki umjetnički smisao naših muslimana koji se onako očito ispoljio u našoj pjesmi sevdalinki, u našim filigramskim i rezbarskim radovima, u našim mnogobrojnim džamijama koje dokazuju da b.-h. muslimani žive i duhom, a ne samo tijelom, — zatim u onim divnim vezovima i ukusnim ćilimima koje izrađuju naše muslimanke, za koje mnogi tvrde da su »zaostale«.

U ovome pogledu radili smo svi mi — i znani i neznani. Ali naši muslimani su imali i velikih ljudi, koji su ih pretstavljali i izražavali ono, što oni kriju u svojim dubinama. Govornik se ograničava samo na sadašnjost i spominje biranim riječima našeg »političkog vođu simpatičnog Dr. Mehmeda Spahu«, čije ime izaziva frenetično: »Živio!« Spominje našeg »vjerskog vođu presvijetlog gospodina Hadži Džemaluddin ef. Čauševića«. Opet dugi uzvici: »Živio!« Zatim, tiho, — podražavajući mirni a ne bučni rad čovjeka o kome govori, — spominje još jedno naše svijetlo ime, današnjeg pretsjednika »Narodne Uzdanice« u Sarajevu, za koga veli da mu je »najveće bogatstvo njegova skromnost«. Zbog njegova požrtvovanja i nesebična rada na jačanju naše kulturne svijesti (koji treba da služi za uzor nama mlađima) naziva ga »kulturnim vođom nas muslimana«. (Dugo odobravanje i usklici: »Živio naš kulturni vođa.«)

Govornik izražava žaljenje, što teferiču ne prisustvuje naš Edhem ef. Mulabdić i saopštava da će Priređivački odbor ovoga teferiča, da bi zadovoljio prisutne, pismeno izraziti zahvalnost našem kulturnom vođi na njegovu radu za našu zajednicu.

Dalje govornik izlaže zasluge gosp. Mulabdića oko osnutka »Gajreta« i »Nar. Uzdanice«.

»Nar. Uzdanica« želi da od siromašne omladine, koja bi inače bila prepuštena ulici, stvori jedan kadar mladih ljudi oduševljenih radom za opšte čovječanske vrijednosti, sposobnih da sav svoj život žrtvuju u borbi za pobjedu istine, pravde, svetinje, dobra itd., a da se i perom i živom riječju bore protiv nepoštenja, laži, nepravde, zla i drugih poroka koji bjesne našim današnjim društvom.

Ovako obrazovani ljudi će biti nosioci kulture i prosvjećenosti u našim selima. Oni će kao uistinu kulturni ljudi biti i dobri muslimani posvetiće se zajednici imajući na umu da čovjek vrijedi ne koliko pripada sebi već drugima, jer je odlika životinje sebičnost i samoživost.

Ovaj teferič smatra dokazom za naš smisao za zajednicu i želi da nam on ulije još više potstreka za još neumorniji i složniji rad oko Narodne Uzdanice.

U konjskoj trci je odnijela prvu nagradu od 200 dinara kobila »Čakara«, vlasništvo Jusufage Redžovića iz opštine Bato, a drugu nagradu kobila »Puta«, vlasništvo Smailage Zeca iz opštine Podhranjen.

Na teferiču je izazvao senzaciju i salvu smijeha dolazak čete »Abesinaca«, kojima je komandovao »ras« šefik Šapčanin, koji je duhovito smislio i sa djecom izveo »Abesinski marš«.

Iza ovoga su izvedene još neke duhovito smišljene tačke, koje su na teferiču stvorile prijatno raspoloženje. Igralo se uz svirku i pjevalo sve dok se nije počeo spuštati suton, kada se je narod razišao u potpunom redu i zadovoljstvu.

šefik Šabčanin, predsjednik Mjesnog odbora »Narodne Uzdanice« u Goraždu.

PRIVREDA:

PAD CIJENA PŠENICI. STRAHOVIT PAD CIJENA. — TEŠKI GUBITCI ŠPEKULANATA.

Na žitnom tržištu primjećuje se u posljednjim danima katastrofalan pad cijena pšenici. Tako reći od danas do sutra nastao je iznenadan preokrt koji je zadao težak udarac špekulaciji. Tek što su započela neprijateljstva između Italije i Abesinije na svima berzama, a naročito u privatnoj žitarskoj trgovini cijene pšenice skočile su rapidno, tako da su mnogobrojni trgovci žita preko noći zaradili ogromne sume novaca. — Međutim, tek što su pristizale vijesti iz Engleske a i sa abisinskog ratišta, prema kojima postoji mogućnost da će se konflikt između Italije i Abesinije diplomatskim putem likvidirati i da neće zahvatiti Evropu, cijene pšenici počele su naglo opadati. Desilo se prema tome ono što nije niko očekivao: špekulacija je zadobiha smrtni udarac i oni, koji su se preko noći obogatili isto tako preko noći izgubili su cijelu svoju zaradu i dobit.

Cijena pšenici bila je pred nekoliko dana 190 i uz tu cijenu kupovalo se sve što je bilo bačeno na tržište. Sada se ona nudi po 140 i za tu cijenu nema kupaca, jer su svi veliki magazini puni.

Isti je slučaj, kako javljaju iz Novog Sada, i sa kukuruzom, gdje se očekuje opadanje cijena. Svi ostali poljoprivredni proizvodi koji dolaze u obzir za izvoz, i dalje su postojani i prema svima znacima njihove cijene neće uskoro olabaviti.

ČVRSTI TEČAJEVI DRŽAVNIH PAPIRA.

Već nekoliko dana opaža se na zagrebačkoj burzi porast tečajeva državnih papira. Kako se doznaje ovaj porast je u vezi sa intervencijom DHB, koja kupuje veće količine državnih papira (ratne štete, begluka, investicionog zajma itd.).

GRAĐEVNA DJELATNOST U SARAJEVU.

U Sarajevu je ove godine sagrađeno 150 modernih stanova. Ove novogradnje stajale su oko 16 milijuna dinara.

SUZBIJANJE NELOJALNE KONKURENCIJE OBRTNIKA.

U Novosadskoj TOI komori održana je anketa o suzbijanju nelojalne utakmice u obrtu. Nakon iscrpnog referata o ovom problemu iznesene su u diskusiji mjere, koje bi se imale poduzeti u cilju onemogućenja utakmice. Tu su istaknuti nedostaci zakona o suzbijanju nelojalne utakmice te je ustanovljeno da bi bio potrebno zakonskim putem ustanoviti obraničke sudove za rješavanje tužbi zbog nelojalne utakmice. Anketa se izjasnila protiv zakonskog određivanja cijena.

KOMESAR KOD ZANATSKE BANKE.

Rješenjem ministr atrgovine i industrije imenovan je za vršioca dužnosti komesara pri Zanatskoj banci kraljevine Jugoslavije ing. Miro Arsenijević, tajnik ministarstva trgovine i industrije.

ZABRANJENO POSLOVANJE »BATI« U NOVOM SADU.

U utorak prije podne gradsko poglavarstvo u Novom Sadu donijelo je odluku shodnu odredbama § 400 zakona o radnjama, kojom se tt. Bata u Novom Sadu oduzima za uvijek pravo obavljanja rada u Novom Sadu. Osim toga je poduzeće kažnjeno globom. Do ove je osude došlo na osnovu tužbe TOI komore u Novom Sadu, koja je tužila tt. Bata da je tajno vršila u Novom Sadu rasprodaju, reklamirala pri tome rasprodaju robe sa malim pogreškama. Na taj način prodala je firma oko 120.000 pari cipela uz 50% nižu cijenu od redovne.

ANKETA O CIJENAMA ŽIVOTNIH NAMIRNICA.

U ministarstvu unutarnjih poslova je održana anketa interesiranih ministarstava. Na anketi se raspravljalo o cijenama živežnih namirnica. Anketa je proučavala podatke, koji su od utjecaja na formiranje cijena živežnih namirnica. Zaključeno je da se pribave točni podaci o cijenama živežnih namirnica u prošloj godini pa će se na osnovu usporedbe donijeti potrebne odluke.

ITALIJA BOMBARDUJE DŽAMIJE U ABESINIJI.

Kairski dnevnik »Ehram« u broju od 12. oktobra donosi da su Talijani bombardujući iz aviona abesinski grad Admut porušili sedam džamija. Glavno težište bombardovanja bile su ove džamije koje su talijanski avioni sa zemljom sravnili. Ovaj postupak Talijana izazvao je veliko negodovanje u islmaskom svijetu a naročito među Arapima, kojima su i danas u svježoj uspomeni barbarska uništavanja džamija koja su Talijani u Tripolitaniji provodili. Ovo je u islamskom svijetu probudilo još veći prezir protiv Talijana radi ovog nekulturnog napadaja talijanske avijacije na džamije.

USPOSTAVLJEN KINESKI KONZULAT U KAIRU.

U zadnje doba kineska vlada pokazuje naročitu pažnju prema zemljama islamskog Istoka te nastoji da sa svima uspostavi diplomatske i konzularne veze. U godini 1934. Kina je sklopila trgovački ugovor sa Iranom, te je u Teheranu uspostavljeno i kinesko otpravništvo poslova. Početkom o. g. Kina je uspostavila svoju ambasadu u Ankari, a početkom septembra uspostavila je i konzularne veze sa Misirom, jer kinenska kolonija u Misiru se iz godine u godinu sve više razvija.

Novi kineski konzul u razgovoru sa novinarima je izjavio, da muslimani u Kini danas sačinjavaju jednu petinu cjelokupnog stanovništva. Naglasio je, da su muslimani u društvenom životu Kine značajan faktor te da zauzimaju najviše položaje u vojničkoj i građanskoj upravnoj struci.

Prije nekoliko dana kineski konzul je posjetio kineske slušaoce na Azharu i interesovao se za njihov život i rad na ovom visokom muslimanskom vjerskom zavodu.

NAŠI MERHUMI.

U Zvorniku je 12. oktobra preselio u vječnost ugledni zvornički građanin i obrtnik merhum Zulfikar Jenčiragić. Rahmetlija je rođen godine 1900. pa je u naponu svoje snage preselio u vječnost ostavivši iza sebe svoju ožalošćenu porodicu. Merhum Zulfikar je u Zvorniku među svojim sugrađanima bej razlike na vjeru uživao velike simpatije. Isticao se je i u javnom radu, pa je kao član bivše JMO mnogo učinio za napredak ove stranke. Osim toga rahmetlija je sudjelovao u svim humanitarnim i kulturnim društvima Zvornika a bio je vrlo agilan u privrednom društvenom životu. Saradivao je i u komunalnom životu grada Zvornika te je tako svugdje bio, gdje je trebalo poslužiti općoj narodnoj stvari.

Koliko je mrhum bio voljen od svojih sugrađana najbolje je posvjedočila brojno posjećena dženaza na koju je došao skoro sav Zvornik da isprati svog čestitom sugrađanina do njegove vječne kuće. Rahmetullahi alejhi rahmeten Vasiah.

A. G.

SMRT UGLEDNOG TEŽAKA U SANSKOM MOSTU.

19. oktobra 1935. pokosila je kosa smrti vrijednog starinu i težaka Huseina Šabića u Sanskom Mostu. Rahmetlija je doživio duboku starost od 70 godina te je bi uzoran i čestit težak. Kad je rijetko ko kod nas mislio na školovanje svoje djece on je još pred 30 godina svoje sinove uputio na škole. Iza sebe ostavlja Hafiz Hasana vojnog imama u Skoplju, Ešrefa sudskog činovnika i Muhameda. Dženaza merhum Huseina je bila brojno posjećena, te se vidilo koliko je poštovanje ovaj rijetki starina u narodu uživao. Rahmetullahi alejhi.

H. I. H.

Vlasnik i urednik: **Hafiz Muhamed Pandža.** — Plativo i utuživo u Sarajevu. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i drug: **Stjepan Vrček.**

POJEDINI BROJ 1.50 DINARA.

POSTARINA PLAĆENA U GOTOVU

Islamski Glas

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata: Godišnja . . . . Din 72·— Polugodišnja . . Din 36·— Tromjesečna . . Din 18·—

Uredništvo i uprava: Kundurdžiluk ulica broj 22/I.

Izlazi svakog petka

God. I. | Pretplata za inostranstvo Godišnje Din 120·— | 8. novembra 1935. Sarajevo 12. šabana 1353. | Rukopisi se primaju do utorka o podne | Br. 6.

Pobjeda Islama

Esteizu-bil-lahi

Sebbeha lil-lahi ma fis-semavati ve ma fil-erdi ve huvel-azizul-hakim. — Ja ejjuhel-lezine amenu lime tekulune ma la tef'alun. — Kebure mekten indel-lahi en tekulu ma la tef'alun.

Kur'ani-kerim.

Svemogući Allah u poglavlju »Saff« obećava Svome Velikom Poslaniku i Njegovim sljedbenicima da će veliki pravac i put koga On u Kuranu postavi, pobijediti, i da će Islam konačnu pobjedu izvojevati sa svojim vječnim i nedostiživim istinama. U prvom dijelu ovog poglavlja nam Svemogući Allah kaže:

»Sve što na nebesima i na zemlji ima jedinog Allaha slavi i hvali. On je jedini pobjednik i svim stvarima mudro vlada i upravlja. — O vjernici! Zašto govorite što nećete učiniti. — Bog najviše prezire i mrzi da govorite ono, što nećete učiniti. — Bog voli one koji se bore na Njegovom putu u čvrstim i neprobojnim redovima povezani kao čvrsti i neporušivi zidovi. — Musa reče svome narodu: O moj narode! Zašto me srdite i mučite a sigurno znate da sam ja poslanik koji vam je od Boga poslat? Ali kad su se oni okrenuli i Bog je onda njihova srca okrenuo. Bog neće nevaljalce uputiti na pravi put. — Isa sin Merjemin reče:» Izraelćani! Ja sam poslanik koji vam je od Boga poslat da potvrdi Tevrat koji je prije mene objavljen i da vam donese radosnu vijest o poslaniku, koji će poslije mene doći, a ime mu je Ahmed. Pa kad im donese najjasnije dokaze oni će reći, ovo je pravo i otvoreno „čarobnjaštvo. — Može li biti većeg nasilnika od onoga koji se na Boga lažima nabacuje, kad se u Islam poziva. Bog neće narod nasilni uputiti na pravi put. — Oni hoće da svojim ustima ugase svjetlo Božje. Bog će upotpuniti Svoje svjetlo, pa makar se to nevjernicima i ne sviđalo. — Bog je poslao Svoga Poslanika sa pravim upućenjem i istinskom vjerom da je uzvisi nad sve druge vjere, pa makar se to poganima i ne sviđalo«.

U ovim ajetima koje smo naveli iz poglavlja »Saff«, Svemogući Allah nam kaže da pobjeda Islama, Njegovog Velikog pravca mora pobijediti. Svemogući Allah naređuje sljedbenicima Muhammedovim da u svojim riječima budu istiniti i iskreni, da istinu koju im je Bog preko Svoga Poslanika uputio otvoreno govore i ispovjedaju. Sljedbenici Islama ne smiju nikada pred istinom oči zatvoriti, nego uvijek otvoreno istinu govoriti i ispovijedati. Allah kaže, da On najviše mrzi one koji jedno govore, a drugo rade. Čovjek će u životu pobijediti samo onda, kao je u svojim poslovima i mislima iskren, a to musliman uvijek i u svakoj prilici mora biti.

Kako musliman mora istinu ljubiti, koja je uvjet napredka i uspjeha, tako mora i borbu u životu prihvatiti. Bez borbe nema zadovoljenja životnih ciljeva. Borba mora biti ustrajna i u borbi sve jedinke moraju sudjelovati. Muslimani kao sljedbenici Velikog Božijeg Pravca moraju se u borbi zbiti u čvrste i neprobojne redove, moraju svoje redove toliko učvrstiti, da mogu svakoj sili odoljeti. Istinoljublje i borba su temelji ljudskog napredka i uspjeha u životu.

Ljudi koji se ogriješe o ove velike istine moraju stradati. Čovjek koji ne voli istine koji bježi od borbe mora propasti. Ljudi moraju istini u oči gledati, moraju istinu voljeti ako žele napredovati. Ko se ogluši o ovaj veliki poziv Stvoritelja Vasione, iskusiće zle pošljedice u svom životu. Zato nam dragi Allah kao primjer iznosi Izraeličane koji nisu htjeli poslušati savjete Božijeg poslanika Musa a. s. Izraeličani su bili malodušni, istinu su teško prihvaćali, sumnjali su u riječi svoga poslanika i zato su nastradali. Oni su svojom krivicom doveli sebe na rub propasti jer su se ogriješili o istinu i jer su se bojali da prihvate borbu i borbom dođu do pobjede. Ogriješili su se o Sunnetulah — vječni i nepromjenljivi zakon Božji i ostali su u zabludi. Zabluda ih je dovela u veliko iskušenje koje su kroz čitavu svoju istoriju trpjeli. Veliki Božiji Poslanik Isa a. s. u nizu vjerovjesnika poučavao je Izraeličane i upućivao ih da vole istinu, da ljube borbu, žrtve i samoprijegor. On ih je poučavao propisima Tevrata, koji je prije njega objavljen i nagovijestio im radostan događaj, da će svijet biti obdaren dolaskom Velikog Učitelja čitavog čovječanstva koji će objaviti sveopću vjeru Islam. Rekao je Izraeličanima jednu istinu koja se kasnije i izvršila. Kazao im je da će oni u svojoj zabludi ostati nepokolebivi i da će i za Muhammed a. s. reći i Njegovo veliko djelo: »Ovo je jasno i otvoreno čarobnjaštvo«. Zalutalim ljudima je čarobnjaštvo kad im se istina otvoreno reče, kad im se kaže da razumom misle, kad ih se opućuje da naukom život spoznavaju. To su bijednici. Ne vide da je zabluda podavati se pohoti i strasti, slijediti nevaljalštine i pokvarenost.

Ljudi koji neće da vide istine i koje se suprotstavljaju istini to su najveći silnici. Nerazumni su silnici i ljudi koji bježe od borbe i koji se borbe boje, jer nasilje sami sebi čine a to će ih nasilje prema sebi i konačno ubiti. Zato Bog kaže da su najveći silnici oni, koji neće da prihvate pravca, koga Svemogući Allah postavi. Bog kaže da takove silnike neće uputiti pravim putem. Ovi nerazumni bijednici misle da će ugasiti svjetlo Božije, ali to je velika i teška opsjena. Bog kaže da je Njegova volja da se svjetlo Njegovo u svijetu upotpuni i da čitav svijet obasja pa makar se to nevjernicima ne sviđalo. Allah kaže, da će poslati Svoga Poslanika da uputi ljude pravim putem i da im donese istinsku vjeru koja će pobijediti sve ostale i zabludama učiniti kraj.

Brate muslime!

Ove riječi Svemogućeg Allaha treba da nam srcu prirastu i da ih se najstrožije pridržavamo. Neka je naša najpreča i najsvetija dužnost vazda istinu govoriti i istinu ljubiti. Neka nam je borba u životu, i to neustrašiva borba, slatka i draga. Nastojmo da u borbi nikad ne klonemo i da nas ona dovede do cilja. Samo će tako moći da nas obasja svjetlo Božije istine, a najdraže nam je svima nama da to svjetlo Božije vječno nad nama sja.

Sarajevu treba dati fakultet

Danas je opet za nas postalo aktuelno pitanje: hoće li Sarajevo dobiti fakultet? — Jer, kako čujemo, nadležni su odlučili, da prenesu pravni fakultet iz Subotice negdje u unutrašnjost. I čini se, nastupio je sada taj momenat, da se ta davnašnja i opravdana želja sviju nas ostvari, samo ako svi skupa ustrajemo u odlučnom i energičnom zahtjevu da se toj našoj želji i tome našem pravu sada i udovolji.

Ali, kako saznajemo i s druge se strane zahtijeva, da taj prenos bude u Novi Sad. Pa kako su vojvođani, kada se radi o njihovom kraju, vrlo svijesni i vrlo kompaktni, to i postoji mogućnost da se dogodi: ako nije Subotica, neka bude onda Novi Sad.

Mi, naravno, ne bi imali ništa protiv toga da i Novi Sad, a i drugi naši gradovi imaju fakultete, ali ovog puta se radi ili Sarajevo, ili Novi Sad, jer u današnjim prilikama, oba ga ne mogu imati.

Novom Sadu, koji je željeznicom od Beograda udaljen najviše sat i po pa i cijeloj Vojvodini — vrlo su blizu univerziteti i Beograda i Zagreba. Može se reći, da su oba ova univerziteta već u njihovoj sredini. Sarajevo, međutim, i krajevi naše Kraljevine koji gravitiraju prema Sarajevu jesu — u odnosu na Novi Sad i Vojvodinu — mnogo udaljeni od sva tri naša grada u kojima već postoje univerziteti. Ti krajevi, koji gravitiraju prema Sarajevu čine oko dvije petine teritorija naše Kraljevine, a to su: Bosna i Hercegovina, južna Dalmacija, Crna Gora, Sandžak, pa donekle i zapadna Srbija.

Kada već samo ovo uzmemo u obzir, onda nam izgleda vrlo čudno ova utakmica između Sarajeva i Novog Sada, kao i to, kako je uopće moglo doći do ove utakmice?

Nije nam ovdje cilj da nabrajamo i da iznosimo sve one važne razloge koji govore u prilog, da bi trebalo, i to što prije, otvoriti bar jedan fakultet u Sarazevu. Zadovoljićemo ako našim čitaocima izložimo samo neke i ako time uspijemo probuditi njihov interes za ovu našu pravednu stvar.

Govori se, da je Subotica dobila ovaj fakultet iz nacionalnih razloga. Istina, iako ti razlozi nijesu identični, ipak, zar Sarajevo baš iz nacionalnih razloga nije zaslužilo, da dobije bar jedan fakultet? Zar Sarajevo, u kojem se je čuo prvi hitac za oslobođenje, nije zaslužilo, da mu se bar nešto konkretno dade, osim priznanja? Zar je potrebno istaći, da riječi treba potkrijepiti djelom, pa da im se vjeruje?

Još nešto. Za Sarajevo kažu da je »Jugoslavija u minijaturi«. I zaista, u njemu su se izukrštala oba naša plemena i sve tri vjere. Tu smo dakle imali prilike, da se međusobno najbolje upoznamo i da se naučimo na toleranciju jednih prema drugima. Na osnovu toga smjeli bi tvrditi, da je Sarajevo, — kao kulturni centar — to mjesto odakle se razvija i odakle će se razviti ono pravo jugoslavenstvo, kojemu svi mi težimo. Prema tome, to bi bila i državna potreba, da Sarajevo dobije ne samo jedan fakultet, nego i svoj zasebni univerzitet, koji bi dao ljude sa tim izgrađenim jugoslavenstvom.

Sarajevo, koje se nalazi u srcu — u centru Kraljevine, treba da dobije svoj univerzitet i iz razloga pravedne raspodjele, jer sva tri naša univerziteta nalaze se u sjevernom dijelu naše Kraljevine, koji je ujedno i najbogatiji, a srednji i južni, koji su ujedno i najsiromašniji, nemaju nijednoga.

Međutim mi smo danas svijesni toga, da sad nije vrijeme pogodno za osnivanje posebnog univerziteta, ali bi se svakako, njemu udario temelj sa ovim prenosom pravnog fakulteta u Sarajevo. Tim prije, što je ovih dana osnovana u Sarajevu Šerijatska akademija.

Uzevši u obzir ovo osnivanje Šerijatske akademije na kojoj će se uporedo sa šerijatskim pravom predavati i mnogi predmeti iz evropskog prava, to je onda jedan razlog ekonomije i dobrog gazdinstva, koji diktuje, da prenos pravnog fakulteta ima biti baš u Sarajevu.

Ako se radi samo o prenosu fakulteta, onda su finansijska sredstva osigurana. Kada je, uostalom, neka potreba dokazana, kao što je ova ovdje, onda se finansijska sredstva imaju na svaki način iznaći, i zato je potrebno svi ponešto da doprinesu: i ministarstvo, i banovina, i općina.

Za Univerzitet u Beogradu, kaže se, da je najbogatiji na Balkanu. Tome svome bogatstvu ima da zahvali mnogim zadužbinama, koje mu ostavise mnogi naši dobri ljudi, ponajviše pok. Luka Ćelović-Trebinjac, čovjek iz ovih krajeva. Beogradski univerzitet najbolje bi se odužio ovom svome velikom dobrotvoru, ako bi potpomoga — pa i finansijski — prenos pravnog fakulteta u Sarajevu, dakle u krajeve, odakle je taj njegov veliki dobrotvor.

Eto, mi imamo pravo da zahtijevamo, da Sarajevo dobije svoj zasebni univerzitet, mi imamo pravo da tražimo šumarsko-rudarski fakultet za kojeg zaista, svi razlozi govore opet, da mu je jedino mjesto u Sarajevu, ali neka se Sarajevu dade bar pravni fapultet, kojega su mjerodavni odlučili prenijeti iz Subotice u unutrašnjost.

Ovom prilikom mi apelujemo na naše političare iz svih onih krajeva, koji gravitiraju prema Sarajevu, da se ugledaju na one iz Vojvodine, pa da zajednički sa svim silama i sa svom energijom zauzmu za ovu našu pravednu stvar, te da jedamput Sarajevo dođe do jedne visoke škole, na koju odavno ima puno pravo.

Apelujemo i na građane kako Sarajeva, tako i na one krajeve koji gravitiraju prema njemu da podignu svoj glas i da od svojih političara zahtijevaju, da svom snagom porade, da se Sarajevu dade ta visoka škola koju odavno traži.

POPIS STANOVNIŠTVA U TURSKOJ.

20. oktobra ove godine izvršen je popis stanovništva u cijeloj Turskoj. Prema ovom popisu stanovništvo Turske broji 16 milijona 188 hiljada 767 duša. Od ovih je 7,972.925 muškaraca. Prema popisu iz godine 1927 Turska je imala 13,648.270 duša, te je za ovih sedam godina stanovništvo poraslo za 2,540.497 duša.

Naprednoj islamskoj omladini

(Svršetak.)

Istaknuli smo da mi imamo lijep broj napredne i u pravom smislu inteligentne omladine, koja svojim dosadanjom radom mnogo obećaje svojoj zajednici. Nekoliko potrebnih islamskih omladinaca širom Herceg-Bosne blagotvorno djeluje i na književnom polju. U posljednje vrijeme njihovi se radovi iz područja lijepe knjige, narodne historije i nauke uopće zapažaju u mnogim islamskim i neislamskim listovima i revijama. To je jedna odlična pojava i činjenica koja nas opominje da mirno možemo gledati u bolju budućnost. Ti mladi pioniri muslimanske književnosti, kada stupe u život, učiniće mnogo za islamsku zajednicu.

Moramo ovdje istaknuti, da rad savremene muslimanske omladine nije zasnovan na širokim osnovama. Ima tomu više razloga. Prije svega slabo međusobno poznavanje islamske omladine i jedna žalosna pojava kao naša karekteristika, da se često puta lične mržnje i nesuglasice protežu na zajednicu. Napominjemo jednu lošu činjenicu, koja bi mogla imati i fatalnih posljenica, da različita i nekad i posve oprečna mišljenja kod naše omladine, koče normalan razvitak islamske zajednice. Muslimansku omladinu i muslimane uopće na svim stranama svijeta veže samo jedna duhovna univerzalna veza, a ta je Islam. To je ona jaka komponenta, koja je stoljećima vezala, a i u buduće će vezati sve napredne muslimane. Islamsko bratstvo je faktor koji je muslimane pokretao na rad u prošlosti da svojim veličanstvenim djelima zadive svijet, ono im je u sadašnjosti veza, koja ih je povezala u čvrste redove da nepodlegnu nemilosrdnim udarcima neprijatelja. U budućnosti će im islamsko bratstvo biti životna smjernica, koja će ih opominjati, kako da se bore za ideale svoje zajednice.

Dakle, kada su svi muslimani samo braća, logično je, da se to bratstvo mora i ispoljiti u privatnom i javnom životu njihovom. Međusobna ljubav, smisao za zajednički rad i saradnju na svim životnim poljima, mora da bude razvijena kod svakog naprednog muslimana.

Islamsku omladinu mora da u bratsku saradnju veže samo islamska ideologija kao najveća i najsigurnija garancija za našu životnu egzistenciju kao i naš kulturni, vjersko-prosvjetni i ekonomski napredak. Dati prednost nekoj drugoj ideologiji nad islamskom ne može ni jedan dobar i napredan musliman. To učiniti značilo bi počiniti veliki grijeh pa i zločin.

Mi muslimani Jugoslavije koji smo u očima drugih islamskih naroda najkulturniji muslimani na svijetu, treba da radimo i djelom pokažemo da nam na srcu leži prosperitet Islama u ovim krajevima. Naša je životna potreba upostavljanje jedne organizacije, koja će u svoje kolo okupiti i ujediniti svu islamsku omladinu u našoj državi. To je nama potrebno danas u doba kad se uspjesi postizavaju samo u čvrstim i jakim organizacijama.

Danas u svim europskim kulturnim državama stvorene su omladinske organizacije, koje blagotvorno djeluju i pridonose svoje žrtve za napredak svojih vjerskih i državnih zajednica. U čitavom islamskom svijetu danas postoje mnoge omladinske organizacije, a u svakom mjestu podružnice koje su dosad mnogo učinile za podizanje svoga naroda. Šubanul-muslimani u Egiptu vrši sjajnu misiju među egipatskim muslimanima, a mnogo se zalažu i za interese svih muslimana uopće. Oni imaju i svoja glasila i novine »Savtul Islam«, glasilo napredne islamske omladine koje izlazi u Kairu, uživa ogromnu popularnost i van granica Egipta.

U Jugoslaviji i sugrađani drugih vjera imaju svoje omladinske organizacije sa čisto vjerskim karakterom. Napominjemo kršćansku zajednicu mladih ljudi, udruženje križara i t. d. Samo mi muslimani i naša omladina u tome su savršena iznimka. Kada sugrađani drugih vjera već decenijama imaju omladinske organizacije, posve je prirodno da i naša muslimanska omladina ima potpuno pravo da poradi na formiranju islamske zajednice mladih ljudi ili udruženje mladih muslimana. Svrha je ovim retcima da potakne poletne i napredne muslimanske omladince da upotrijebe sve svoje pozitivne snage i osnuju jednu organizaciju, koja će nas svih ujediniti i okupiti u bratske islamske redove i čije bi osnivanje trebalo da bude nova era u vjersko-prosvjetnom i kulturnom životu muslimana na slavenskom jugu.

Napredna muslimanaska omladina treba da upozna čitav islamski elemenat naše države. Njihova čuvstvena srca treba da kucaju iskreno i osjećajno za sve muslimane uopće, za Muju koji živi u Hercegovini, za Meha koji živi duž Drine i Halila u junačkoji Krajini, brata Ramadana u Makedoniji, kao i svu našu braću na čitavom svijetu, čija je srca ujedinio nedostiživi Islam.

Muslimansku omladinu u životu čekaju veliki ali teški zadaci. Obrazovana muslimanska omladina treba da upozna naš narod, da upozna naše selo i široke narodne slojeve, da proučava život seljaka i potraži načina kako da se proizvede vjersko, prosvjetni, kulturni, moralni i ekonomski preporod našeg sela. Napredna muslimanska omladina treba da smjelo raskine sa svim nazadnim protuislamskim tradicijama i običajima, koji koče naš normalni razvitak i da iz islamske sredine iskorijene neislamski korov i potisnu nemoralan trulež. Kao najglavniji i najsvetiji zadatak islamske organizovane omladine je, da nepokolebivom ustrajnošću radi na podizanju Islama u našim krajevima, koji nam naši slavni pradjedovi u srca usadiše i u kome već pet vjekova živimo i u njemu umiremo.

Samo organizovana omladina, rukovođena idealima Islama može da proizvede naš preporod na svim životnim poljima.

Želim da ovim retcima potaknem naše napredne muslimanske omladince, da i oni dignu svoj glas i progovore o ovom važnom pitanju, a stupci našeg »Islamskog Glasa« su im otvoreni.

Lisanuddin.

Svečano otvorenje H. Reufbegove džamije u Gradačcu

Inicijativom Džematskog medžlisa u Gradačcu, a osobito njegovog pretsjednika vrijednog Ibrahim ef. Topčagića, imama matičara, osnovan je odbor za temeljiti popravak i gradnju »Džedid« džamije, koja je bila posve u ruševnom stanju.

U spomenuti odbor ušla su g. g. Ibrahim ef. Topčagić kao predsjednik, Hajribeg Gradaščević kao blagajnik, te Mustajbeg Ganibegović i Aziz Arnautović kao odbornici, koji su poznati kao vrlo agilni i požrtvovni javni radnici. Nastojanjem gornjeg odbora i požrtvovanim radom i prilozima svjesnih muslimana grada i sela, kao i prilozima građana drugih vjeroispovijesti iz temelja je sagrađena »Džedid« džamija, a minareta temeljito popravljena.

Svečano otvorenje ove novosagrađene džamije obavljeno je u petak 25. oktobra 1935.

Otvorenje novosagrađene H. Reufbegove džamije bilo je pravo muslimansko slavlje. Posjetnika ove svjetle svečanosti što iz Gradačca, što iz okolnih mjesta i sela bilo je od 3—4.000 i pored lošeg vremena i kiše.

Prvi salavat na ovoj munari proučio je Hafiz J. Mahmutović, a ezanimuhamediju je proučio Ibrahim eff. H. Omerović iz Orašja. Hutbu je također proučio Hafiz Jusuf ef. Mahmutović, a džumu-namaz je klanjao Hadži Ali ef. Aganović, profesor iz Sarajeva.

Otvorenju je prisustvovao ispred političke vlasti g. Petar Jovanović, činovnik Sreskog načelstva u Gradačcu.

Izaslanika vjerske vlasti Agan ef. Mešanovića, pozdravio je g. Hajribeg Gradaščević, našto je isti odzdravio apelujući na prisutne da posjećuju džamije.

Za cijelo vrijeme svečanosti pucale su prangije. Poslije svršenog namaza održali su vazu-nasihat — predavanje g. g. Hafiz Abdul-gani ef. Ibrahimbegović, muderis iz Brčkog i Hadži Ali ef. Aganović, prvi u džamiji a potonji vani pred džamijom.

Otvorenju novosagrađene džamije prisustvovao je kao izaslanik g. Ministra Dr. Mehmed ef. Spahe, Dr. Džaferbeg Kulenović, narodni poslanik.

Kao sastavni dio proslave priređen je Mevludi-šerif u petak navečer za muške, a u nedelju 27. X. t. g. Mevlud za ženske u novosagrađenoj džamiji, kojeg su učili mjesni hafizi.

Novosagrađena džamija spada među najljepše muslimanske bogomolje u Posavini.

Da je gradnja ove džamije za tako kratko vrijeme privedena kraju, velika je zasluga spomenutog građevnog odbora i ostalih odličnih građana, koji nijesu žalili truda ni materijalnih doprinosa, da ovu plemenitu zamisao ostvare.

Bog ih za ta plemenita djela nagradio.

Građanin.

Boravak gosp. Aganovića u Brčkom

Na putu po Posavini u srijedu 23. pr. mj., doputovao je u Brčko veleučeni alim g. H. Ali-efendija Aganović.

Navečer je održao predavanje u prepunim prostorijama kult.-prosvj. društva »Islahijet« i izložio na popularan način svoje široke poglede na prosvjetu i Islam, te je naglasio potrebu upoznavanja i međusobnog pomaganja. Iznio je konkretne primjere iz prošlosti i sadašnjosti, kako treba raditi na kulturnom i privrednom podizanju. Predavač je na kraju srdačno i burnim aplauzom pozdravljen.

Iza gosp. Aganovića je uzeo riječ Dr. A. Bukvica i prikazao dosadašnji rad društva »Islahijjet«, za osnivanje fonda za zbrinjavanje sirotinje sa hranom. G. Aganović je sa nekoliko riječi pohvalio ovu akciju i za fond dao znatan prilog.

Sutradan u četvrtak, u društvu prijatelja, posjetio je Brezovo Polje, te je u prostorijama sokolske čete u razgovoru pred većim brojem prisutnih mješćana, istakao svrhu svoga dolaska. Na mnogobrojna pitanja je susretljivo odgovarao, te svojim izlaganjima ih poticao na složan rad u prosvjetnom i privrednom radu. Isti dan se povratio u Brčko, te je sutradan također u društvu prijatelja, otišao u Gradačac na otvorenje džamije.

G. Aganović se iz Gradačca povratio u Brčko, i 26. X., u društvu sa Dr. Bukvicom i džematskim imamom H. Hasanefendićem obišao neka sela u okolini Brčkog. Svugdje je dočekan od velike mase svijeta, održao je prevanje i nastojao da potakne isl. svijet na prosvjetu i savremen rad u svakom pogledu, te da mu osvježi i ulije nadu u bolju budućnost.

27. oktobra praćen po Dr. Bukvici i h. Tabakoviću, g. Aganović je nastavio put u Orašje.

Ovako pozitivan i koristan podhvat treba radi primjera da se istakne i pohvali, a našem agilnom i požrtvovnom alimu se mora od srca zahvaliti. Molimo velikog Allaha da ga na diku i ponos islamske zajednice dugi niz godina poživi i obiljem svoje milosti nagradi.

S. T.

Mevlud u društvu „Jedíler“

Muslimansko pokopno društvo »Jediler« u Sarajevu održaće svoj uobičajeni godišnji mevlud na dan ponedeljak dne 11. novembra 1935. u noći Lejlei Berata iza jacije namaza u društvenoj džamiji u Konstantina Jeftića ulici. Pozivaju se članovi i prijatelji ovoga društva da posjete ovaj mevlud.

Odbor.

NAŠIM DOPISNICIMA.

Molimo sve dopisnike našega lista, da u svojim dopisima budu što kraći, kako bi mogli svima dati mjesta u našem listu. Molimo da se sve stvari u dopisima što stvarnije iznose da bi naša javnost bila pravilno upućena o stanju i prilikama naše zajednice.

PODLISTAK:

Kur'an

(Nastavak.)

Imamo mnogo historijskih dokaza, koji govore, da je Božji Poslanik imao veliki broj najljućih svojih protivnika, koji su se služili svim sredstvima da Njegovo pozivanje ometu. Nastojali su svim silama da ga pobiju i dokažu da On ne dobiva objave od Svemogućeg Boga. Među Njegovim protivnicima je bilo vladara, koje je gonila veličina njihove moći da Mu se suprotstave. Bilo je mogućnika, koje je gonilo slavohleplje da Ga neprijateljski susreću. Velikim govornicima, pjesnicima i piscima nije dopuštao njihov ponos i samoljublje da Ga slijede. Svi su se ovi najžešće bili urotili protiv Božjeg Poslanika. Upregnuli su najveće sile da Ga onemoguće, jer im ponos i nadutost nije dozvoljavalo da Mu se pokore pošto su ljubomorno čuvali vjeru svojih otaca i pokazivali su najveću odanost i ljubav prema svemu što su im preči u naslijeđe ostavili. Usprkos ovom njihovom neviđenom otporu i nečuvenoj ljubavi prema svojoj poganskoj vjeri i svemu što su im djedovi u naslijeđe ostavili, Božji Poslanik je bez i najmanjeg sustezanja isticao njihova pogrešna mišljenja, omalovažavao njihove naduvene i umišljene veličine, prezirao njihove idole i pozivao ih u nešto što njima dotada nije bilo poznato. Pred njima nije nikad zastave spustio. Oni su raspolagali sa snagom i svjetovnom moći, a On ih je pozivao smjelo i hrabro bez da je imao imalo te svjetovne snage,, da sačine jedan i najkraći sastavak, koji bi svojom ljepotom stila i savršenotvom sadržaja mogao odgovarati i najkraćem kur'anskom poglavlju. Oni su imali mogućnosti da sakupe najbolje učenjake i besjednike, pa da im sačine jedan sastavak, koji bi odgovarao kur'anskom jeziku da tako pobiju dokaze i tvrdnje Božjeg Poslanika i poraze velikog vjerovjesnika.

Nepobitni historijski dokazi su nam utvrdili, da su svi protivnici usprkos svog dugotrajna nastojanja da ospore istinitost Kur'ana kao Božje objave, ostali potpuno nemoćni i svojim nastojanjima i da su se grdno razočarali. Kur'an je ostao pobjednik i njegove riječi i sadržaj nije niko bio u stanju da i približno oponaša. Njegove vječne i velike odredbe su zasjenile sve ostale odredbe koje su uređivale odnose u ljudskom društvu.

Zar nije pojava ove knjige koja je objavljena na jeziku jednog čovjeka, koji je bio potpuno neuk, najveće čudo i najveći dokaz da to nije ljudsko djelo. Kur'an je svjetlo, koje odsijeva iz sunca Božanske nauke, zapovijed i odredba, koja je potekla od Svemogućeg Gospodara i stavljena na jezik poslanika, koji je bio potpuno neuk.

Kur'an je donio tajnih obavještenja. koje su kasniji događaji potvrdili kao vijest da će Bizantinci biti poraženi, koji je poraz nagovješten u ovom ajetu: »Biće poraženi Rmejani (Bizantinci) u zemlji koja je blizu, ali će oni kroz nekoliko godina poslije poraza biti pobjednici«. Dalje ovo jasno obećanje, koje je istaknuto u ovom ajetu: »Bog obećaje onima, koji od vas vjeruju i dobra djela rade da će ih učiniti gospodarima zemlje kao što je učinio i one koji su prije njih bili«. Ovo se ostvarilo i obistinilo. U Kur'anu ima mnogo ovakvih tajnih nagovještavanja koja su se ispunila a koja spoznaju samo oni, koji s istinskim razumijevanjem Kur'an uče. Također u red tajnih nagovještavanja, koja su se ispunila, spada i kuransko obećanje, da Arapi, usprkos svog velikog otpora i nastojanja da oponašaju Kur'an i dostignu njegovo savršenstvo, neće biti to u stanju učiniti i ako je arapska zemlja prostrana i naseljena sa velikim brojem stanovništva. U tome im nije ništa pomoglo ni to što su se Arapi sa svih strana iskupljali u Meki i tu se takmičili njihovi najbolji pjesnici i besjednici da izgovre najbolji govor ili ispjevaju najbolju pjesmu i tako steknu slavu koja bi se pronijela čitavom arapskom zemljom. Božji Poslanik nije prije toga putovao po arapskim zemljama niti se upoznavao sa njihovim odličnim ljudima. U velikom narodu, kao što je arapski narod ležale su pohranjene velike snage i u tom narodu se tada nalazilo mnogo ljudi, spremnih i vještih na jeziku, koji su sve snage upotrijebili da dostignu savršenstvo Kur'ana. Ali je Božja odredba bila odsječena i neporeciva, oni nijesu bili u stanju da sačine i najmanji sastavak, koji bi odgovarao savršenom kur'anskom stilu. U tome su ostali potpuno nemoćni i stekli su puno uvjerenje da to nije ljudsko djelo. Teško je zamisliti, pa šta više i nemoguće, da bi pametan čovjek mogao sa toliko smjelosti iznijeti jednu tvrdnju i svemu ljudstvu poreći tu sposobnost da može nešto slično učiniti, jer svaki pametan čovjek mora predpostaviti da se na zemlji može naći čovjek sa umnim sposobnostima koje bi odgovarale njegovim sposobnostima. Ali ovakovu tvrdnju odsječenu i neporecivu može da kaže Bog, koji sve zna i koji je u sve upućen, koji govori Svojim jezikom i čije znanje obuhvata sve stvari u najsavršenijem obliku.

(Nastaviće se.)

IZ ISLAMSKOG SVIJETA:

Židovi kriumčare oružje u Palestinu

Ne treba ni spominjati šta je cionistički pokret i šta je njegova namjera. To je više nego poznato gg. čitaocima. Svi listovi svijeta, koji se podrobnije bave vanjskom politikom, više puta govore, radi važnosti, o cionistima i njihovom pokretu. Sigurno se može reći da su cionisti već dobro zakoračili u budućnost i da se, ako se šta ozbiljnije u najskorije vrijeme ne poduzme, na skoro mogu očekivati važni događaji na teritoriji Palestine.

Ali koliko god taj pokret bio velik i opasan, ipak palestinski Arapi nisu kako treba shvatili njegove veličine, nisu svjesni opasnosti, koja im od njega prijeti. To velimo iz razloga, što Arapi nikada, kroz čitavo vrijeme cionističkih navala nijesu se branili kako treba, nijesu upotrijebili što su mogli upotrijebiti. Istina, ne može se zanijekati, da je tu bilo jakih pokreta, sve je to ništa, sve to ostaje po strani, kad se pogleda, kakovom se brzinom i jakošću širi i napreduje cionistički pokret.

Međutim nekoliko zadnjih događaja, kao da su prilično osvijetlili palestinske Arape. Kairski »El-Belag« od 20. oktobra donosi od svog dopisnika iz Jeruzalema jedan odulji članak o prilikama u Palestini.

Nije važnost događaja u Palestini — veli se u tom članku — samo u kriomčarenju Židova i njihovom useljavanju bez dozvola ili sa falsifikovanim dozvolama, nego je sada i u kriomčarenju oružja. Slučaj je htio, da se otkrilo nešto od toga oružja, koje se mislilo prokriomčariti u Palestinu. Oružje je pronađeno u buretima pod izgovorom druge robe. Nađeno je oko 800 revolvera i 4000 metaka. Revolveri su marke, koju su upotrebljavali njemački i turski oficiri za vrijeme rata.

Ovo otkriće izazvalo je kod Arapa veliki strah i uzbuđenje jer i ne sumnjaju, da je protiv njih.

Odmah su neki uži krugovi predložili opći štrajk kao protest protiv ovog događaja. Održano je nekoliko sastanaka po većim palestinskim gradovima, da se ozbiljno o ovom raspravi, kako bi se zemlja zaštitila od ovih opasnosti. Muhamed Emin El-Husejni zatražio je da se u tu svrhu sastane sa visokim komesarom Palestine.

Džemal El-Husejnija — iako leži bolestan na postelji, sastao se sa pred sjednicima raznim udruženja i pozvao ih na veliki sastanak u domu Arapskog udruženja. Na tom sastanku imali bi prisustvovati predsjednici i zamjenici arapskog udruženja, udruženja za reformu, udruženja za zaštitu domovine i omladinski odbori. Cilj mu je da prouči stanje i prilike Arapa. Zaključeno je da izvršni odbor sazove sastanak u najskorije vrijeme. Jerusalemska omladina također se sastala i sastavila naročiti odbor za poziv na ovaj veliki sastanak na kom bi se izdao protest protiv kriomčarenja osoba i oružja. Džemal El-Husejni zatražio je također sastanak sa zamjenikom guvernera, a predsjednik udruženja za zaštitu domovine Ragib Našašibi bey podnio je protest u kom kaže: »... ovo kriumčarenje sili arapski narod u Palestini da vjeruju da židovi upotpunjuju spemu i broj da navale na Arape i da samo zato traže priliku...«

Izvršni odbor omladinskog kongresa u Jaffi sazvao je važan sastanak, na kom je pozvao sva narodna udruženja u savez, da istražuju sakriveno oružje, da skupa objave opći štrajk, da traže od vlade da se svo oružje povrati i da se Arapi opskrbe oružjem i municijom, da bi se mogli braniti, život i svoje imanje.

Predsjednik ovog odbora Muhamed Jabuk El-Gasini izdao je patriotski poziv narodu, da je skrajnje vrijeme, da se već probude i da ozbiljno na suzbijanju ove opasnosti porade.

Taj poziv štampao je i kairski »Kevkeb« od 20. oktobra. Iz njegovih redaka dobro se osjeća jad i tuga, jasno se vidi kakve neprilike proživljavaju sada palestinski Arapi. Tu se između ostaloga veli: »... Juče je dosta veliki parobrod sa 537 bureta u kojima je najviše različito oružje kao puške, revolveri, metci i paklene mašine. Za to se tek slučajno saznalo, što nas uprav sili da vjerujemo da to nije tek prva lađa ove vrsti, naročito kad se pomisli na prijašnja mnogobrojna i različita kriomčarenja.

Dakle eto tako je u Palestini, a velike sile izjavljuju, da hoće mir i tvrde da potpomažu slabije narode a zaboravljaju, da je ovdje 800.000 Arapa, na koje su navalile svjetske sile da ih unište i protjeraju iz domovine, upotrebljavajući sva sredstva, pa i kriomčareno oružje«.

Iza toga bolno poziva palestinske Arape, da shvate kritično stanje, a poziva i sve ostale muslimane da ne zaborave muslimanske Palestine i da za njenu slobodu doprinesu žrtve i sa svoje strane.

S. F.

Egipćani i Abesinija

Proglas princa Omer Tosuna na egipatski narod.

Napadaj Italije na Abesiniju učinio je najteži dojam na sve muslimanske narode. Naročito je taj dojam težak među Arapima, koji od davnina gaje simpatije prema Abesiniji i podržavaju intimne veze. Ovaj napad Italije teško se dojmio Egipćana koji su se najodlučnije digli protiv ovog ataka Italije na slobodnu Abesiniju. Misirci sakupljaju materijalna sredstva da pomognu Abesiniji, a u tome je naročito intenzivan Crveni polumjesec, koji otprema u Abesiniju veliki broj bolničkog osoblja i lijekova. Član egipatske kraljevske kuće princ Omer Tosun izdao je topao proglas na egipatski narod u kome kaže:

»Istorija poznaje egipatski narod kao narod plemenit i darežljiv koji u nevolji pritiče u pomoć i teži da pomogne onima koje nepravda i nevolja bije. Da, egipatski je narod vazda bio na čelu onih koji su pružali pomoć i vazda je pomogao onima, koje su događaji htjeli da unište i pretaru.

Narod Etiopije je velik narod, koji je prve muslimane zaštitio. Zato muslimani Negusu i Etiopiji duguju veliku zahvalnost. Nas Egipćane sa Etiopijom vežu i čvrste vjerske veze kako muslimane tako i Kopte, koji imaju svoju vjersku braću u Etiopiji. Ovu našu prijateljsku zemlju snašle su velike i teške nevolje, podigao se nasrtljivi osvajač da joj otme slobodu. Mi Misirci smo dužni da pomognemo našoj braći u Etiopiji kao što su oni pomogli prve muslimane i pritekli im u pomoć. Mi nećemo zaboraviti Etiopljane jer su oni naši susjedi, nećemo ih zaboraviti ni zato što tamo žive naša braća po vjeri i naši susjedi. Oni su dostojni naše pomoći, i mi treba što više da im se približimo, jer smo im mi najbliži.

Nećemo da pretjerujemo ako kažemo, da je sudbina Etiopije usko vezana sa istinskom slobodom Egipta. Zato trebamo i mi da povedemo borbu da našim žrtvama omogućimo da očuvamo slobodu i samostalnost Etiopije.

Sloboda i samostalnost su najdragocjenije blago svakog čovjeka. Osim toga nas vežu i druge veze osim ovih idejnih veza. Vežu nas materijalne veze sa potlačenom i napadnutom Etiopijom, pa Egipat mora uložiti sve snage da te materijalne veze sa Etiopijom osigura.

Žila kucavica Misira je Nil.

To je plavi Nil, koji nam donosi blagoslov iz Etiopije i natapa ovu blagoslovenu dolinu. Voda ove rijeke iz vire iz jezera Tana u Etiopiji, pa ako bi ova zemlja — ne dao Bog! — došla u vlast tuđinaca to bi bila nesreća za Egipat i njegovo blagostanje.

Narode!

Došao je čas, kad treba da se odazovete Vašoj braći i Vašim susjedima. Plemeniti poziva plemenitog da ga pomognemo. Dođite — Bog Vam se smilovao, — i izvršite svoju čovječansku dužnost. Ne dozvolite da vas stigne poniženje, nego učinite žrtvu da pomognete čovječnosti, učinite i malu žrtvu, jer ako svi budemo žrtvovali makar i malo, žrtva će biti velika.«

Ovaj proglas su potpisali protektori odbora za pomoć Abesiniji princ Omer Tosun i koptski patrijarha.

Muslimani u Švicarskoj

Na kongresu evropskih muslimana u Ženevi, koji se održao u prošlom mjesecu, izredali su se mnogi govornici koji su kongresistima podnijeli opširne referate o životu muslimana u pojedinim evropskim zemljama. Između ostalih govornika važno je istaknuti govor mladog studenta muslimana Heralda De Meinberga iz Bazela, koji je govorio o mladoj islamskoj zajednici u Švicarskoj, koja se nedavno osnovala, a broji desetak svojih članova, koji su nedavno primili Islam. Brat Herald De Meinberg je rekao:

»Mi smo mala i mlada zajednica. Sigurno se nadamo da će se naš broj u skoroj budućnosti povećati. Našu zajednicu danas sačinjavaju 9 muškaraca i 3 žene, a 10 osoba će skoro da primi Islam. Svi smo primili Islam posredovanjem jednog Švajcarca, koji je putovao u Alžir i tamo primio Islam. Kada se je povratio u svoju zemlju, počeo je vršiti propagandu među svojom braćom i njegovom zaslugom ova je skupina primila Islam. On nam je čitao Kur'an i prevađao ga na jezik koji mi razumijemo: francuski, njemački i talijanski. On nas je poučio kako ćemo klanjati. Ja vam jamčim, ako ijedan od nas pogriješi u izvršavanju, biće prisiljen da se povrati i da izvrši svoju dužnost«.

Nakon što je ove riječi izgovorio mladi student musliman Herold De Meinberg je naročito naglasio da oni žive u teškoj sredini koja ih na svakom koraku šikanira i vrši nad njima špijunažu. On je zatražio od kongresa da za jedno izvjesno vrijeme ništa o njima ne spominje obzirom na sredinu u kojoj se nalaze. Oni će čvrsto ostati priznavajući i ispunjujući svoj Islam. Oni će Islam početi javno ispovjedati kada se poveća njihov broj i kada ojačaju i osnaže.

Ova je vijest izazvala u islamskom svijetu neograničeno veselje. Kairski »El-Feth« od 19 redžepa ov. g. donosi ovu vijest, koju izvorno prenosimo.

M. Busuladžić.

PRONALAZAK STAROG ISLAMSKOG NOVCA.

Kairski »El-Belag« od 20. oktobra među vijestima iz Perzije donosi, da su u okolici Isfehana seljaci u dolini jedne rijeke koja je još davno presušila, našli stotinu komada srebrenog novca. Na nekim komadima nalaze se portreti perzijskih islamskih vladara, a s druge strane različiti islamski natpisi kao: La ilahe illel-lah, Muhamedur-resulul-lah i sl. Spomenuti novac predat je ministarstvu prosvjete, da ga čuva u svom naročitom muzeju za perzijske starine. Ovaj muzej ima svoj posebni islamski odio, koji se računa od najvažnijih dijelova ovoga muzeja a ima i različite perzijske starine iz doba prije i poslije Islama.

S. F.

Mustafa S. Busuladžić:

Islam i Abesinija

(Nastavak.)

Abesinija je bila kršćanska zemlja. U to doba je vladao Negus (Nedzašija) Ashama, inače kršćanin. Kada su muslimani došli, Ashama ih je primio u svoju zemlju i osigurao im slobodno ispovijedanje vjere. Muslimani su bili oduševljeni gostoprimstvom i plemenitim prijemom etiopskog cara. Vijest o prijemu muslimana kod Negusa naišlo je na neograničeno oduševljenje Alejhiselamovih sljedbenika u Meki, a nevjerne je idolopoklonce razočarala. Kada su nevjernici saznali da su muslimani napustili Meku i otputovali prema Abesiniji, dali su se za njima u potjeru i došli su do obale Crvenog mora, ali bez uspjeha, jer su muslimani bili već zaplovili morem.

Muslimani u Abesiniji mogli su slobodno ispovijedati svoju vjeru Islam i učiti njegovu nauku. Oni su se iselili u mjesecu redžebu i u Abesiniji se zadržali tokom mjeseca Šabani i Ramadanu. U ševvalu su saznali za vijest da se Muhamed a. s. izzmirio sa nevjernicima i da su idolopoklonci primili Islam. Muslimani u Abesiniji su čeznuli za Alejhiselamom, ashabima i svojim porodicama. Kada su čuli za ovu vijest i saznali, da su stanovnici Meke primili Islam, te da su neprijateljstva nevjernička popustila, rekli su da im se više nije potrebno zadržavati u tuđoj zemlji i da su im njihove porodice i plemena miliji od drugih. Oni su napustili Habeš i krenuli u Meku. Kada su došli jedan sat daleko od Meke, sreli su jednu karavanu iz plemena Kinane i putnike su pitali o odnosu Kurejševića sa Muhamedom a. s. i ashabima. Dobili su odgovor, da su Kurejševići počeli sa novim progonstvima i u takvom ih je stanju ostavila karavana. Muslimani su se tada počeli dogovarati da li da se povrate u Abesiniju ili da uniđu u Meku. Neki su rekli da će otići u Meku da vide kakvo raspoloženje vlada među Kurejševićima i da se vide sa svojim porodicama, a iza toga će se povratiti. Svi muslimani uniđoše su u Meku potajno, ili pod zaštitom ili pod pratnjom osim Ibnu Mes'uda, koji se kasnije povratio u Abesiniju. Kada su muslimani došli u Meku, na mjestu su se osvjedočili o strahovitim progonstvima Resulullahovih sljedbenika. Patnje su bile velike. Tada se mlada islamska zajednica nalazila u najvećoj opasnosti. O prelazu mekanskih nevjernika na Islam nije moglo ni govora biti. Muhamed a. s. i tada nepokolebivom ustrajnošću neumorno propovijeda Islam, kidajući smjelo sa nazadnim tradicijama i boreći se protiv idolopoklonstva sugrađana rodnoga mu grada. Doseljeni muslimani u Meki nijesu mogli ostati, oni protiv sebe izazvaše rulju ogorčenih Kurejševića i zato Muhamed a. s. dozvoli da se i po drugi put isele u Abesiniju. U drugoj seobi bilo je 83 muškarca i 11 žena svi iz plemena Kurejš u Meki. Oni su u ovoj seobi bili izvrgnuti većim neugodnostima i patnjama nego u prvoj. Osim mekanskih iseljenika u drugoj seobi je učestvovalo 7 žena van Meke i muslimani iz Jemena njih 50 na broju pod vodstvom Ebu Musa El-Eš'arije, koji je sa svojim plemenom Eš'arijjun krenuo u Abesiniju. Ovi su se iseljenici ukrcali u jednu lađu. Za vrijeme vožnje, burni valovi mora okrenuše lađu prema Abesiniji, gdje su svi sretno doputovali. Tamo su se sastali sa Džaferom i mekanskom braćom. U drugoj seobi između ostalih iseljenika nalazili su se: Osman ibnu Affan, Džafer-ibnu Talib sa ženom Esmom, Halid ibnu Seid sa ženom Aminom, Abdullah ibnu Mes'ud, Abdullah ibnu Džahš i njegov brat Ubejdullah ibnu Džahš sa ženom Habibom, kćerkom Ebu Sufjanovom. Ubejdullah ibnu Dzahuš je u Abesiniji primio kršćanstvo, gdje je i umro kao kršćanin. Sa njegovom ženom Ummi Habibom, koja je bila u Abesiniji, vjenčao se Muhamed a. s. u Medini 7 g. po H. Ukupan broj iseljenika u drugoj seobi iznosio je oko 120 lica iz plemena Kurejševića i drugih. Iz same Meke Kurejševića i drugih, računajući mušku i žensku djecu, iznosilo je oko 132 osobe. Iz Jemena, računajući i djecu bilo je 53 iseljenika. Dakle približan broj iseljenika u drugoj seobi iznosio je oko 200 osoba. Historičari vele, da je Ebu Bekir bio odlučio da se iseli, ali se je s puta povratio.

Kada su se muslimani spremali na drugu seobu, Osman ibnu Affan je rekao Muhamedu a. s.: Mi smo bili u prvoj seobi a sada evo i druga, a ti nijesi s nama Božiji poslaniče. Na to je Alejhiselam odgovorio: Vi ste se selili radi Boga i mene, a vama svima su od koristi obe ove seobe.

Nastavak na 7. strani.

Organizacija ilmije Kraljevine Jugoslavije „Mirkat‘ u Tuzli

Koncem godine 1922. osnovano je ilmijansko udruženje »MIRKAT« za tuzlansko okružje sa sjedištem u Tuzli. Na čelu ovoga udruženja se tada nalazio reis-ul-ulema Kraljevine Jugoslavije H. Hf. Ibrahim ef. Maglajlić, kao tuzlanski muftija. Organizacija je provedena u svih deset srezova tadašnjeg tuzlanskog okružja i društvo je u početku 1923. počelo da radi.

Kako su tada muallimi, imami i muderisi bili vrlo mizerno plaćeni, jer su bili vakufski prihodi osjetljivo pali zbog stambenih ureda, to se rad društva ponajviše kretao u pravcu poboljšanja materijalnog stanja pomenutih, a pored toga radilo se i na prosvjetnom polju.

Ovako je društvo djelovalo sve do 6. januara 1929. Društvo je iz ovih dana ostavilo dosta lijepih svojih uspomena. Počev od 6. januara 1929. pa do marta 1934. društvo je pauziralo. U martu 1934., a povodom glasova o pragmatici vjerskih službenika, počelo se raditi na ponovnom oživljavanju ovog udruženja, te je 12. aprila 1934. sazvana glavna skupština kojoj su — pored članova i delegata iz cijelog tuzlanskog okružja — prisustvovali mnogi viđeniji vjerski službenici iz Dervente, Doboja, Tešnja i drugih mjesta. Na ovoj su skupštini izmjenjena pravila, društvo je proširilo svoj djelokrug na teritorij cijele Bosne i Hercegovine i izabrani su odbori, koji su po isteku zakonskog roka od šest nedelja počeli sa radom. Tada je za predsjednika izabran naš vrijedni starina H. Hf. Zekjerija ef. Ibrišimović, za podpredsjednike izabrani su H. Abdulgani ef. Ibrahimbegović muderis iz Brčkog i Adil Čokić. Dalje u odbore su unišli kao članovi: Merhum Hf. Sulejman ef. Užičanin imam i muallim iz Doboja, Muhamed Zahirudin ef. Tarabar imam iz Dervente, Salih ef. Sivčević muderis iz Tuzle, Mustafa ef. šilić muderis iz Gračanice, Hf. Jabuk ef. Berbić mualim iz Tuzle, Hasan ef. Ćatić imam i muallim iz Tešnja, itd. (trideset lica).

Na ovoj je skupštini donešena i jedna rezolucija koja je u cjelosti izašla u »Islamskom Svijetu«. U spomenutoj rezoluciji traženo je između ostalog od nadležnih foruma, da se na prvom mjestu unesu u pragmatiku muallimi, muderiki i imami, te da se po jednoj stručnoj anketi kategorišu islamski vjerski zavodi da im se dadne dostojan i pravedan rang. Dalje je traženo od vakufskog vijeća, da dokine naređenje vakufske direkcije o ujedinjavanju samostalnih vakufa, te da vijeće provede istragu u pogledu zamrzlih milijona u Prvoj hrvatskoj štedionici i da kazni krivce u tom pogledu. Na koncu je traženo da se dokine naređenje željezničke direkcije u pogledu fotografija žena činovnika muslimana.

Ova je rezolucija blagovremeno dostavljena pretsjedniku vakufskog vijeća u Sarajevo, ali pomenuti nije našao za vrijedno da je iznese pred vijeće koje je tada izglasalo današnju krnju pragmatiku islamskih vjerskih službenika. Glavni uži odbor dostavio je pomenutu rezoluciju i Vrhovnom vjerskom starješinstvu I. V. Z. u Beogradu. Vrhovno vjersko starješinstvo uzelo je u pretres pomenutu rezoluciju i dostavilo svoj odgovor glavnom užem odboru »Mirkata« pod brojem 370, od 29. juna 1934. Glavni uži odbor umnožio je pomenuti odgovor Vrhovnog starješinstva I. V. Z. i dostavilo ga svim svojim pododborima i povjerenicima da ga oni saopšte članovima »Mirkata« u svojim srezovima. Kako se nije mogao zadovoljiti nijedan član sa odgovorom Vrhovnog starješinstva, kao ni sa donešenom pragmatikom od strane vijeća, jer u nju nisu unešeni imami, muderisi i muallimi, to je glavni uži odbor »Mirkata« za 5. jula 1934. sazvao sjednicu glavnog šireg odbora koje je prema pravilima proširena sa članovima nadzornog odbora, časnog suda i sa zamjenicima. Na ovoj je sjednici donešena peticija koja je upravljena na ministra pravde, a u kojoj je traženo da se ne odobri pomenuta pragmatika. Na ovoj je sjednici istodobno zaključeno, da se glavni uži odbor obrati svim pododborima i povjerenicima da se održe mjesne skupštine, na kojima će se donijeti slične peticije. Glavni uži odbor je, međutim, razaslao pisma i na pojedine viđenije alime u neke srezove u kojima nije postojala organizacija »Mirkata« i zamolio ih da porade na tom da se održe skupštine i donesu slične peticije. Tako je došlo do onih brojnih rezolucija i peticija koje su prošle godine izašle u javnosti.

Tada se je čuo glas skoro iz svih srezova Bosne i Hercegovine osim Sarajeva(??)

Poslije ovoga kad je društvo počelo da razvija svoj rad na širenju i sprovođenju organizacije, došao je 9. oktobar. Zločinačka ruka oduzela je život najvećem sinu naše grude, poginuo je naš Viteški Kralj Blaženopočivši Aleksandar I. Ujedinitelj, te je zavladala opšta žalost u našoj domovini. Iza toga su nastupili teži dani i međutim su došle trzavice petomajskih izbora, radi čega je društvo moralo zastaviti svoj rad, jer nije imalo u rukama ni odobrenih pravila, pa je postojala opravdana bojazan da ne bi društvo bilo zabranjeno, tim više, što se je čulo da izvjesni ljudi nisu zadovoljni sa osnivanjem ilmijanske organizacije.

Poslije petomajskih izbora čim su svanuli bolji dani, društvo je odmah počelo sa radom i u tu svrhu sazvana redovna glavna skupština 8. septembra 1935., kojoj su prisustvovali delegati i članovi iz dvadeset i jednog sreza.

Na ovoj su skupštini popunjena pravila i društvo je pretvoreno u opću organizaciju ilmije naše Kraljevine koje danas nosi naziv »Organizacija ilmije Kraljevine Jugoslavije »Mirkat«.

Već iz samog ovog naziva jasno je da društvo nije lokalnog karaktera, nego da je opća organizacija ilmije za cijelu zemlju i za sve ilmijske staleže. — Nu ako se nekom ne sviđa što je sjedište organizacije u Tuzli, to je druga stvar. Samo to nesviđanje može imati više značenja. Može biti da se nekom ne sviđa iz ličnih interesa i što bi htio da ima uticaj na samu organizaciju itd. Stoga je baš bolje da ona bude malo udaljenija, pogotovu ako mjesto u kome je njezino sjedište ima sve uvjete da u njemu bude nezino sjedište. Tuzla, čiji srez broji preko 60 hiljada muslimanskog pučanstva, a u kom je zaposleno preko dvije stotine mualima, imama i muderisa valjda ima te uslove.

Na čelu »Mirkata« nalaze se odbori koji se sastoje iz 35 lica iz svih staleža ilmije.

U glavnom odboru »Mirkata« između ostalih nalaze se slijedeća gg.:

H. Ibrahim ef. Čokić, muftija iz Tuzle, pretsjednik; H. Hf. Zekjerijja ef. Ibrišimović, imam iz Tuzle, potpredsjednik I.; H. Abdulgani ef. Ibrahimbegović, muderis iz Brčkog, potpredsjednik II.; H. Ahmed ef. Karabeg, muderis iz Mostara, član; Rustem ef. Rustempašić, muderis iz Konjica, član; Kudinović Smajil ef., muallim iz Visokog; Šestić Omer ef. iz Zenice; Muhamed ef. Zahirudin Tarabar, imam iz Dervente; Hasan ef. Ćatić, imam i muallim iz Tešnja; Hf. Ahmed ef. Kasumović, prof. iz Mostara; Salih ef. Sivćević, upravitelj medrese u Tuzli; Ibrahim ef. Begić, imam matičar i muallim iz Koraja; Ibrahim ef. Topčagić, imam matičar iz Gradačca; Hasan ef. Smajlović, muderis iz Zvornika; Hf. Jakub ef. Berbić, muallim iz Tuzle; Hf. Ahmed ef. Redžepašić, muftin tajnik iz Tuzle (blagajnik organizacije); A. Adil ef. Čokić, profesor iz Tuzle, tajnik organizacije.

Ovdje odustajemo od daljnjeg navađanja naših preostalih osamnaest odbornika, jer držimo da je ovo dovoljno, da se vidi da »Mirkat« nije lokalnog karaktera, kako je to s prozirnom tendencijom bačeno u javnost. Također iz navedenih imena odbornika vidi se, da je »Mirkatov« odbor sposoban provesti i voditi organizaciju, kao i to da je »Mirkat« opće udruženje sve ilmije u kome neće i ne može biti favoriziran ni jedan ilmijski stalež mimo druge. Ovo se napokon vidi iz člana 8. društvenih pravila, rastav drugi.

Svrha je našega udruženja:

1. Da udruženom snagom radimo na širenju prosvjete, naročito vjerske.
2. Da štiti staleške interese i ugled ilmijje.
3. Da nastoji na intelektualnom razvijanju ilmije i materijalnom podizanju.
4. Da materijalno potpomaže svoje siromašne i nastradale članove.
5. Da radi uopće na unapređivanju muslimana kako u vjerskom tako i u svjetskom pravcu.
6. Da budnim okom pazi na rad autonomnih vjerskih tijela i organa i da nastoji da u dotična tijela dođu ljudi koji su po mišljenju društva najsposobniji.

Da se svrha postigne društvo će, pored ostalog izdavati i svoje glasilo. Za sada do sprovedbe konačne organizacije »Hikmjet« će služiti kao glasilo »Mirkata«. U šestom broju »Hikmjeta« koji će se kroz kratko vrijeme dati u štampu izaći će pravila »Mirkata« te poziv na organizovanje kao i upute u pogledu sprovedbe organizacije. Nama je do danas pristupio 21 srez, osim ovoga obratio se je na našu organizaciju još Cazin, Bihać, te nekoja ilmija i iz drugih srezova u pogledu sprovedbe organizacije u dotičnim srezovima. Također smo i mi pisali u mnoge srezove te isčekujemo odgovor.

Mi smo sa najčistijom namjerom pristupili sprovedbi ove organizacije, koja će, ako Bog da, uroditi najboljim i najkorisnijim plodovima po našu ilmiju i muslimanski svijet naše grude.

Ve minnallahit-teufiku vel hidajetu.

Iz kancelarije glavnog užeg odbora »Mirkata«.

Uredn.: Donosimo ovaj prikaz rada ilmijanskog udruženja u Tuzli s napomenom, da ćemo se u slijedećem broju osvrnuti na ovaj prikaz i iznijeti naše mišljenje o ovom pitanju. Želimo zadržati najveću objektivnost u raspravljanju ovog vrlo važnog i nasušnog pitanja, pa ćemo svima dobronamjernim dati mjesta u našem listu, kako bi se ovo pitanje što bolje raščistilo.

Predavanje g. Ali ef. Aganovića u Bos. Šamcu

Prigodom svoga obilaska Bos. Posavine naš uvaženi i popularni alim g. Ali ef. Aganović iz Sarajeva kao izaslanik Narodne Uzdanice udostojio je svojom posjetom i naše mjesto 29. X. Iako je stigao u radno vrijeme, ipak je od strane muslimanskog građanstva vrlo lijepo dočekan.

Istoga dana na podne poslije obavljenog namaza i na večer poslije jacije u džamiji je održao pedavanja, koja su bila brojno posjećena a naročito večernje, na kojemu je bilo i dosta inovjeraca. U popodnevnom predavanju g. predavač je u glavnim konturama iznio najvažnije islamske propise i objasnio njihovo značenje i izvršavanje.

U svome večernjem predavanju: »Islam i nauka« g. Aganović je na zgodan i popularan način prikazao odnos Islama prema nauci i uopšte prema životu današnjice. Tom je prilikom naglasio da islamski propisi imperativno nalažu svakom sljedbeniku Islama, da se prosvjećuje i da traži nauku. Mi u prosvjetnom, kulturnom i ekonomskom pogledu mnogo zaostajemo zbog toga, što ne primjenjujemo propise islama onako kako bi trebalo da primjenjujemo dakle radi pomanjkanja islamske svijesti. Naša inteligencija sa ulemom je najpozvanija da u tom pogledu poradi naime, da razvija i diže islamsku svijest.

Ali nažalost naša inteligencija osim časnih iznimaka, bježi od svoje islamske sredine od koje zapravo indirektno žive, te u tome g. Aganović vidi jedan od najglavnijih uzroka našoj opštoj stagnaciji. Radi toga predavač upućuje apel na našu inteligenciju i duhovnu i svjetovnu, da otvorena srca priđe širim slojevima narodnim i da svim raspoloživim silama poradi na pridizanju istih.

Izlaganja g. Aganovića duboko su se dojmila slušalaca, koji su mu se najljepše zahvalili. Propovjednici kao g. Aganović su nama muslimanima neophodno potrebni, da nam bar daju povoda da koliko toliko razmišljamo o ovim stvarima i da ih po mogućnosti i prema mjesnim prilikama sprovodimo. Poželjno bi bilo da g. Aganović uz izvjesnu materijalnu pomoć ovakove propovijedi dade otštampati u obliku malih brošurica ili pisama, kako bi ista mogla služiti kao putokaz.

ELEKTRIFIKACIJA BOS. ŠAMCA.

Već se odavna osjećala u našem mjestu potreba za električnom rasvjetom. Sadašnja opštinska uprava, na čelu sa g. Sulejmanom Zukićem i to je pitanje povoljno riješila.

Opštinska uprava je ustupila gosp. ing. Draganu Mesiću ovlaštenom inžinjeru da u svojoj režiji instalira elektranu pod ovim uslovima:

Opštinska uprava po ugovoru ima da svake godine plati g. Mesiću 70 hiljada dinara za 25 godina za javnu rasvjetu, a da od privatnih potrošača g. Mesić naplaćuje 8 dinara po kilovatsatu.

Nakon 25 godina elektrana pripada u opštinsko vlasništvo.

Radovi oko instalacije se privode kraju, te će tako i naše mjesto uskoro biti električno osvijetljeno.

H. Raljević.

Otvorenje džamije u Š. Platnici srez cazinski

U š. Platnici domoljubni muslimani zamijenili su svoju drvenu džamiju sa kamenom džamijom. Stara je džamija porušena prije dva i po mjeseca, a na istom mjestu podignuta vrlo lijepa nova džamija i na 18. o. mj. u petak klanjata je prva džuma namaz.

Pošto je prije bio obavljen dan otvorenja nove džamije, to je ovoj svečanosti prisustvovalo mnoštvo braće muslimana iz okolnih mjesta i srezova. Oko 10 sati slijegalo se sa svih strana mnoštvo svijeta sa kolima i konjicom pod bajracima. Divno je bilo ovaj prizor gledati, kako se konjanici utrkuju, kako zastave lepršaju, kako puške pucaju, kako braća neopisivom radošću žure, da uzmu učešća u ovoj čisto islamskoj svečanosti, te kako ih mješćani bratski dočekuju i prangijama pozdravljaju.

Reis-ul-ulemu je zastupao g. M. ef. Kurt, član Ulema-Medžlisa. Točno u 12 sati imam ove džamije g. Čaučević, sa dirljivim riječima pozdravlja prisutne i zahvaljuje im na bratskoj posjeti kao i g. izaslaniku, predavši mu ključ džamije. G. izaslanik je odgovorio na imamove riječi, preporučujući prisutnim da i dalje ustraju u radu na prosvjećivanju i vjerskom jačanju.

Hutbu je proučio i vrlo lijepo značenje njezino rastumačio kao i imam bio je vrijedni starina H. Hasan ef. Rizvić, dž. imam iz V. Kladuše. Safovi džemata bili su daleko prošireni izvan ograde džamije. Nakon podne namaza bila je konjička i pječaška trka. Dobrovoljni prilozi džamiji u novcu i ćilimima bili su vrlo obilni i iznad svakog očekivanja.

Nije slučaj samo u ovom srezu, da je Š. Platnica dobila novu džamiju, nego su mnoga sela u ovom srezu u zadnje vrijeme sagradila uzorne džamije i mektebe i čisto se natjecali koji će džemat sagraditi bolju i ljepšu džamiju i mekteb, što je dokaz da među njima vlada bratska harmonija i puna ljubav prema uzvišenom Islamu i da u ovako hajirli podhvatima kod njih nema mjesta riječima: kriza i ćesatluk, jer jaka volja i ustrajan rad sve poteškoće savladavaju.

Time se svijesni Krajišnici sa punim pravom mogu da ponose, jer u tom pogledu prednjače pred drugim srezovima gdje su materijalne prilike kud i kamo povoljnije. Za to veli narodna poslovica: »Ne zida kule znanje i bogatstvo, nego jaka volja i ustrajan rad«.

Nekad su se na brdima Bosanske Krajine bjelasali tvrdi gradovi sa visokim kulama izvidnicama, a danas ih zamjenjuju uzorni mektebi i džamije sa vitim minarama, odakle se razliježu glasovi muezina veličajući Svemogućeg i pozivajući pravovjerne na namaz.

Svijesni Krajišnici znaju, da je njihova uzvišena vjera vrelo snage, sreće i blagostanja, pa za vjerske svrhe ne žale dati i posljednju paru zašto su njihovi preći davali i posljednju kap krvi. Dok drugi nose svoje trudom stečene novce u birtije i mehane da razbiju derte i mahmurluke dotle svijesni Krajišnici daju za vjersko-prosvjetne svrhe, gdje će čeličiti svoja srca u duhu Islama, jer su se bezbroj puta uvjerili, da kod onog, koji dobro poznaje i usrdno vrši propise Islama, nema tuge i nevolje i da taj nemože nazadovati.

Šta su nekad činili njihovi djedovi mačem i buzdovanom ,na čelu sa div-junacima Mujom, Halilom i Hasanagom, to danas čine svijesni Krajišnici prosvjetom na čelu sa svojim vrijednim, nesebičnim i požrtvovnim alimima.

U današnjim teškim prilikama u Bos. Krajini, ne samo da napreduje islamska vjerska prosvjeta, nego i napredna poljoprivreda i moderni zanati. Požaliti je samo da Bos. Krajina nema svoju srednju, poljoprivrednu ili zanatlijsku školu, jer za to ima sve uvjete pa istom bi se onda pokazale vrline Krajišnika.

Ako su nekad nazivali Bos. Krajinu »Krvava Krajina«, uvjeren sam, da će doći vrijeme — ako i nadalje ustraju u ovakom radu — kada će je nazivati prosvijećena Krajina, u to ime:

Ja im čestitam i kličem:
Neka čuje cijeli svijet.
Živjela junačka Krajina,
Živjela islamska svijest.

Mumin Bajrić, imam.

KROZ ŠEHER - SARAJEVO:

VAKTIJA
Šaban 1354. ‹1935.›

Broj dana	Dan	Novembar	Sunce izlaz s	Sunce izlaz m	Podne s	Podne m	Ićindija s	Ićindija m	Sunce zalazi s	Sunce zalazi m	Jacija s	Jacija m	Imsak s	Imsak m
12	Pet.	8	6	36	11	43	2	20	4	37	6	16	4	45
13	Sub.	9		37		43		19		36		15		46
14	Nedj.	10		38		43		18		35		14		47
15	Pon.	11		39		43		17		34		13		48
16	Utor.	12		40		44		16		32		12		49
17	Srij.	13		42		44		15		31		11		51
18	Čet.	14		44		45		14		30		11		52

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Kundurdžiluk ul. bu. 22. I.
Čekovni račun Poštanske štedionice Sarajevo br. 1600.
Broj 6., godina I., dne 8. novembra 1935.

Našim poštov. čitaocima!

Jednom dijelu naših čitaoca smo obustavili slanje lista, pošto nam nijesu poslali pretplatu na list. Molimo naše poštovane čitaoce, kojima i dalje šaljemo list, da požure i pošalju nam pretplatu kako ne bi bili prisiljeni da i dalje obustavljamo slanje lista. Uvjereni smo u požrtvovnost braće muslimana, da će svakako izvršiti svoju dužnost, te malim i neznatnim novčanim prilogom, plaćajući pretplatu, omogućiti nesmetano izlaženje i opstanak ovog našeg jedinog lista. — Uz mahsuz selam

Uprava

RADNI ODBOR UDRUŽENJA ZEMLJOPOSJEDNIKA U SARAJEVU.

U svrhu poduzimanja potrebnih koraka kod nadležnih, da se čim prije štampaju obveznice za isplatu kmetovskih šuma, šikara i pašnjaka kao i za izdavanje nove emisije 6 posto beglučkih obveznica u svrhu okončanja agrarnih slučajeva, koji još nijesu isplaćeni, potrebno mu je da sazna slijedeće:

1. Koliko ima u pojedinim srezovima još nedovršenih agrarnih sporova i kolika je količina beglučkih obveznica potrebna za isplatu svih tih slučajeva.

2. Koliko u svakom srezu ima već svršenih agrarnih sporova a za koje zemljovlasnik nije još dobio odštete i koliko iznosi odšteta za svaki slučaj; obratio se svim zainteresovanim zemljovlasnicima u Bosni i Hercegovini radi pribavljanja gornjih podataka.

Ujedno su tim pozvani svi zemljovlasnici da se čim prije organizuju, u koliko nisu dosada već organizovani, na temelju ranije im poslatih pravila.

Prostorije i kancelarija udruženja nalazi se na Vojvode Stepe Obali br. 1. 1. kat.

PUTOVANJE H. ALI EF. AGANOVIĆA U KRAJINU.

Glavni odbor Narodne Uzdanice je donio odluku da izašalje jednog svog člana u provinciju da održaje poučna predavanja i vazove te uputi naš islamski svijet o ciljevima i radu Narodne Uzdanice. Izbor je pao na g. Aganovića koji je tokom mjeseca oktobra proputovao Posavinu i vratio se sa tog putovanja početkom ovoga mjeseca. U Posavini je g. Aganović održao 39 predavanja i vazova, koji su vrlo uspjeli i sa naročitim zadovoljstvom primljeni. G. Aganović će nakon odmora otputovati u Krajinu otvorenju džamije u Vrnograču a odatle će nastaviti putovanje po Kra-

Otvaranje pravnog fakulteta u Sarajevu

Sarajevski studenti sazvali su u prošlu nedjelju veći broj uglednih javnih radnika grada Sarajeva, na konferenciju, koja se je održala u maloj sali gradske vijećnice. Ovoj konferenciji su prisustvovali predstavnici mnogobrojnih sarajevskih društava i korporacija. Konferenciju je otvorio g. Abdurahman Badnjević, koji je istakao važnost otvaranja pravnog fakulteta za grad Sarajevo. Predsjednik opštine g. Bičakčić u svom govoru je podvukao potrebu jedne visoke škole u Sarajevu jer to diktuje ekonomski i kulturni razvoj grada. Istakao je značaj te škole i naglasio da bi prenos pravnog fakulteta iz Subotice u Sarajevo bio pravedan.

Poslije g. Bičakčića govorili su Šćepan Grđić, ing. Grof i direktor M. Pokrajčić. Direktor šeriatske gimnazije g. Husein Brkić tretira pitanje osnivanja odnosno prenosa pravnog fakulteta iz Subotice u Sarajevo u vezi sa osnovanom Islamskom šeriatskom akademijom. Ističe da je osnovana šerijatska gimnazija kako bi islamski vjerski funkcioneri bili odgojeni kako treba. Osnivanjem šerijatske gimnazije koja je od svoga osnutka izbacila oko 150 abiturijenata došlo se na pola puta. Mnogi odgovorni bavili su se mišlju, da se u Beogradu osnuje islamski teološki fakultet što je apsurdno, jer je nemoguća izobrazba u duhu one vjeroispovijesti čija je sredina druge vjere. Na islamskoj akademiji treba da se predaju izvjesni predmeti sa pravnog fakulteta pa ta koincidencija dobro dolazi sa drugom sa prenosom pravnog fakulteta. Nadalje islamska akademija u Sarajevu ima za cilj da okupi sve muslimane sa Balkana, da se tu izobražavaju. Iza g. Brkića su govorila još gg. ing. Blagojević, predsjednik apelacionog suda Krstić, ispred Radničke komore g. Branko Tadić, narodni poslanik Jovo Zagorac i upravnik pozorišta g. Janjušević. Ing. g. Obradović je u svome govoru pledirao da se u Sarajevu na prvom mjestu traži otvaranje šumarskog i rudarskog fakulteta te da se Butmirska poljoprivredna škola podigne na stepen srednje poljoprivredne škole. Zadnji je govorio g. Knežić te su na njegov poziv svi govornici izabrani da sastave rezoluciju, ali pošto je to zamašniji posao predložen je sa njihove strane akcioni odbor, koji bi imao izraditi tu rezoluciju, u kojoj bi se tražilo od mjerodavnih faktora da se prenese pravni fakultet u Sarajevo. U ovaj akcioni odbor su ušla slijedeća gg.: predsjednik opštine Edhem Bičakčić, potpredsjednik Miloš Ljeskovac, predsjednik Trg. ind. komora Dušan Jeftanović, Đorđe Krstić predsjednik apelacije, Dr. Nikola Andrijašević predsjednik advokatske komore, Fehim ef. Spaho načelnik ministarstva u. p., Šćepan Grđić, Uzeiraga Hadži Hasanović gradski vijećnik, Edhemaga Djulizarević predsjednik Zanatske komore, ing. Oskar Grof direktor srednje tehničke škole.

Ovim je učinjen jedan korak za koji vjerujemo da će naći odziva kod mjerodavnih faktora. Sarajevo, koje se nalazi u centru države do sada je vrlo malo primalo, pa bi bezuvjetno u državnom i nacionalnom interesu bilo da se nepravde Sarajevu učinjene isprave. Sarajevo ima sve uvjete da se razvije u jedan jak kulturni centar obzirom na svoj položaj. U vladi g. dr. Stojadinovića nalaze se i dvojica sarajevskih građana kojima je napredak njihovog grada na srcu pa čvrsto vjerujemo da će učiniti sve da svome Sarajevu pomognu.

Otvaranjem pravnog fakulteta odnosno prenošenjem subotičkog fakulteta u Sarajevo omogućio bi se i uspješniji rad novo otvorene Islamske akademije. Za prenošenje pravnog fakulteta iz Subotice postoje sve mogućnosti, a dovršenjem nove zgrade srednje tehničke škole mogao bi se jedan dio prostorija bez ikakve smetnje i štete za tehničku školu upotrebiti za pravni fakultet. Razumije se da prenošenjem pravnog fakulteta ne bi bile zadovoljene kulturne potrebe Sarajeva pa s obzirom na privredni položaj Sarajeva, trebalo bi bezuvjetno u njemu kao centru šumske i rudarske industrije otvoriti šumarski i rudarski fakultet. I ako bi pravo bilo da se Sarajevu dadne čitav univerzitet ali ipak Sarajevo bi se za prvo doba zadovoljilo i sa ovim fakultetima čije otvaranje diktuju i državne potrebe. Sarajlije trebaju svesrdno poduprijeti ovu akciju i neumorno raditi da se ovim njihovim zahtjevima udovolji, jer se u današnjoj vladi nalaze i njihovi sugrađani u koje oni polažu sve svoje nade.

—

jini. Želimo ovom agilnom kulturnom i vjerskom radniku mnogo uspjeha i sreće u njegovom patriotskom islamskom radu.

Kulturna akcija musl. društva „Trezvenosti" u Sarajevu

Ovdašnje Musl. društvo Trezvenost, održalo je ovih dana širu konferenciju svojih članova, na kojoj se je vijećalo o zimskom radu. Nakon duže i življe diskusije, donešen je zaključak da se tokom nastupajuće zime održe u društvenim prostorijama niz predavanja iz raznih područja znanosti i umjetnosti, kao i iz područja alkohologije. Ova će predavanja držati istaknuti sarajevski medecinari, profesori i ostali intelektualci. Izgleda da se je već za ova predavanja javio priličan broj predavača i nadati se je da će ova akcija sarajevskih trezvenjaka uspjeti, a dužnost je zainteresovanog građanstva da ovu opšte korisnu stvar poduppru.

Nemožemo preći, a da usput ne istaknemo veliku važnost antialkoholnog pokreta kod nas, gdje svaki dan susrećemo velike žrtve alkoholizma i gdje pojedinci, porodice i čitave zajednice stradaju od velikog neprijatelja alkoholizma. Uvjereni smo, da će svijesni prijatelji narodnog dobra potpomoći bilo svojom ličnom saradnjom, bilo posjetom ovih aktuelnih predavanja, koja će se početi držati ovih dana u društvenim prostorijama u Sime Milutinovića ul. 8.

Musl. društvo Trezvenost posjeduje i svoju biblioteku ,koja je nedavno otvorena, a koja je snabdjevena priličnim brojem knjiga, kako iz područja alkohologije tako i najnovijih djela naših i svjetskih pisaca. Biblioteka je otvorena utorkom, srijedom i četvrtkom od 3—5 sati.

Društvena se kancelarija nalazi u prostorijama, te se mogu svaki dan od 12 do 1 sat dobiti informacije od tajnika, a svaki dan poslije podne od dežurnog člana.

Jedan plemeniti i humani gest
gospodina Vasilija Romanova, sudije pri sreskom sudu u Grahovu.

Cazin, mjeseca oktobra. — Opštinsko poglavarstvo u Cazinu, još u mjesecu martu o. g. primilo je od gospodina Vasilija Romanova, sudije pri sreskom sudu u Grahovu Din. 1000 s tim, da se doznačena svota isplati dvjema najoskudnijim porodicama na području opštine Cazinske.

Opština je pronašla u svojem području dvije najoskudnije porodice i to porodicu umrlog Rame Murića iz Cazina sa petero nejake i nezbrinute djece, te porodicu Mustafe Topića iz Gnjilavca, starca od 95 godina sa jedanaest članova obitelji, koja je također bez ikakvih prihoda i sredstava za život. Murić Bejzi udovi iza Rame i njenoj nejakoj djeci je isplaćeno 500 dinara a drugoj porodici na ruke starca Topića Mustafe 500 dinara. I prvoj i drugoj porodici je tom prilikom otkriven njihov dobročinitelj i darovatelj, našto mu se veoma mnogo zahvaljuju.

Odbor opštine Cazinske ganut i dirnut ovim plemenitim gestom gospodina Romanova, na sjednici svojoj od 1. septembra o. g. donio je jednodušan zaključak, da mu se pismeno a i putem javnosti izrazi najtoplija i najveća zahvalnost, kako za njegovu dobrotu i ovo plemenito i humano djelo, tako i za njegovu osobitu pažnju i sjećanje na nekadašnje mjesto njegovog službovanja, kojeg eto ni kroz toliki niz godina nije zaboravio.

Stoga u ime svoje, a i u ime ovih porodica i opštinskog odbora, molimo Svemogućega, da ga oživi dugi niz godina na diku, ponos i čast njegove cjenjene obitelji.

Dao Bog, da se u ovaj lijepi, plemeniti i humani primjer ugledaju i ostali dobročinitelji. Z. N. T.

H. Mujaga Kaukčija
veliki legator „Merhameta"

Vasijjet u nekretinama u vrijednosti od Din. 120.000.— iz čijih prihoda se imaju siromasi potpomagati.

Muslimansko Dobrotvorno društvo »Merhamet« svojim plemenitim ciljem i humanim radom iz dana u dan sve to više stiče povjerenje onih, koji misle i koji ostavljaju od svoga imetka, da se iz tih legata i vasijjeta potpomaže naša sirotinja.

Tako je i rahmetli H. Mujaga Kaukčija prije svoje smrti pozvao prestavnike »Merhameta« i izrazio želju, da trećinu svoga imetka nakon »tedžhizu-tehfina« ostavlja kao svoj legat »Merhametu« s time, da se iz prihoda dotičnog legata pomaže sirotinja.

Ovu svoju želju ostavio je u emanet svome vasi muhtaru g. Dr. Safvetbegu Zečeviću, koji je izvršujući želju rahmetlije ovih dana ustupio poklonjene nekretnine »Merhametu« sastojeće se iz dućana na Baščaršiji kao i kuće u Sunulah ef. ulici.

Ovim aktom rahmetli H. Mujaga Kaukčija ostaće kao i svi drugi legatori kao: Habibe hanuma Kujundžić, Rašidagić rođena Bičakčić, Ahmedaga Halać, Naze hanuma Vejsilović, Haki ef. Rizaefendić, rahmetli Haša hanuma Mujčinović, rahmetli Munire hanuma Karić, rahmetli Širka Bukva, rahmetli Pašana Jorgo, Fatima Varatanović, Hfz. Omer Mušić, Nura hanuma Mulasalihović, rahmetli Dervišbeg Miralem, senator Dr. Hamdija Karamehmedović, rahmetli Server ef. Svrzo, rahmetli Ćamil ef. Rašidagić, rahmetli Hafize hanuma Sandalović, rahmetli Bešir ef. Mašić, rahmetli Salihaga Sudžuka, rahmetli H. Salih ef. Karić, rahmetli Muhamed ef. Dadić, rahmetli Hajdar ef. Fazlagić, rahmetli Aiše hanuma Zafanija, rahmetli Hasije hanuma Muzaferija i rahmetli H. Mujaga Svrzo, koji pokloniše povjerenje »Merhametu« — vječito u knjizi »Merhametovih« legatora.

U koliko bude i u buduće naš vrijedni »Merhamet« svojim plemenitim radom i povjerenjem radio, nadati se je ako Bog da, da će kroz kratko vrijeme nestati sa ulice onih bijednika, koji pružaju ruku za milostinju.

Rahmetli H. Mujagi Kaukčiji neka Bog dž. š. podijeli firdevsi ala džennet, a njegova kao i drugih legatora svjetla djela neka posluže kao uzor i ostalim muslimanima i muslimankama kako se ljubi rodna zajednica i kako se čine žrtve, da bi oni koji nisu danas u mogućnosti, — osjetili bolji i ljepši život i vidjeli da ima neko, ko se i za njih brine.

SKUPŠTINE »MERHAMETOVIH« PODODBORA.

Na 10. novembra u 9 sati prije podne održaće se skupštine mahalskih pododbora društva »Merhamet«.

Skupštine će se obdržavati za:

II. kvart »Gorica«: kafana Eminage Halilovića.

IV. kvart »Medresa«: u prostorijama društva »Merhamet« Aleksandrova ulica broj 12.

V. kvart »Vratnik«: Mušina kafana za gradom.

VI. kvart »Hrid«: društvene prostorije u Ulici 6. novembra.

VII. kvart »Širokača«: prostorije društva »Preporod«.

Mole se članovi društva u ovim kvartovima da se izvole ovim skupštinama u što većem broju prisustvovati.

»KO TREBA DA SE NAJVIŠE KORISTI GRADSKOM ŠTEDIONICOM?«

Pod ovim naslovom u prošlom broju našega lista donijeli smo jedan članak iz pera g. Ahmeda Mešinovića u kojem je predzadnji pasus štamparskom greškom izašao nepotpun, pa taj treba da glasi ovako:

»Dr. Voja Besarović, ondašnji i današnji ljubitelj »Jugoslovenske Pošte« mijenja pravila Gradske Štedionice kako bi došao za predsjednika ovoga zavoda, da bi on da sa toga položaj najbolje »koristio« građanstvu grada Sarajeva«.

Molimo, da se uvaži.

O problemu rada i reda

U kulturnim zemljama i među civilizovanim svijetom potrebe savremenog čovjeka su mnogobrojne, dobra koja zadovoljavaju te potrebe raznovrsna, poslovi kojima se privređuju ta dobra, višestruki.

Kapitalistički način proizvodnje natjerao je i pojedince da se bave samo jednim poslom, da proizvode samo jednu vrstu ili jedan dio nekog dobra, te da se posvete samo jednom zanimanju. Neki proizvode samo sirovine, neki ih dostavljaju, neki prerađuju, a neki opet posreduju u razmjeni. Podjela rada našla je svoju primjenu svagdje pa i u proizvodnji sirovina — u agrikulturi i tako da prema prirodi tla, klime i potrebi okoline, seljaci se bave žitarstvom, voćarstvom, povrćarstvom, stočarstvom, a po nekoji i kultiviranjem samo jedne vrste od svih rastelina. Oni koji nemaju ni zemlje niti išta drugo izuzev golih ruku i njihove vještine, tjelesne ili umne radne snage, njima ne preostaje drugo, nego da te ruke i tu snagu, iznajme onima, koji raspolažu srestvima za proizvodnju, uz cijenu i uslove koji toga momenta vladaju na domaćoj pijaci i javnoj berzi radnog svijeta. Takvi kada unovče svoju radnu snagu, za dobiveni novac, koji služi kao ekvivalenat svake vrijednosti i kao opće sredstvo razmjene za svako dobro, prema količini novca sa kojim raspolaže, mogu nabaviti ono što im treba. Ljudima potrebnih dobara ima uvijek dovoljno. Fabrikanti su se pobrinuli da njima snabdiju svoje lagere, a trgovci da ih dobave iz svih krajeva svijeta i stave na raspolaganje svakom potrošaču, koji ima para. Ta dobra nije dovezao ni seljak sa svojim taljigama, ni trhonoša na svojim leđima, nego opet kapitalista sa svojim motorizovanim transportnim srestvima. Na taj način skoro cjelokupna savremena privreda mašinizirana je po kapitalistima, koji sa tim mašinama raspolažu.

Kapitalistički način proizvodnje razvrstao je cijeli narod na razna strukovna zvanja i zanimanja, koji se opet svrstavaju u odgovarajuće im društvene staleže. Među ovim staležima vodi se pritajena ili otvorena borba, kako bi sa sebe olakšali i na druge prebacili terete, koje im nameće zajednički društveni život. Historija kulture i civilizacije, ispunjena je ovom borbom. Tako diferencirano civilizovano društvo, sada je dobilo oblik jedne piramide naslagane iz više slojeva.

Pošto je ovo piramida sastavljena iz živih stvorova, prema liberalističkoj nauci političke ekonomije koju je usvojilo kapitalističko društvo, i ovim stvorovima pripadaju ustavna prava i individualne političke slobode kretanja i raspolaganja sa svojom voljom. Oni koji nisu zadovoljni sa niskim društvenim položajem i kletim udesom svojim, ti mogu da sele na drugi svijet, ili da dobiju pasoš za sve predjele zemaljske kugle, ali ako imaju para; mogu i da se bore, mogu i da se uspnu do samog vrha društvene piramide, ali ako imaju nekog vanrednog spekulativnog dara ili ako ih posluži neki čudotvorni slučaj sreće; no to su rijetke iznimke. Redovito je pravilo, da ljudi iz viših društvenih slojeva propadaju u niže, tako da se viši postepeno razređuju, a niži zbijaju i zgušnjavaju. To je neumitni zakon kohezije i adhezije, proces kemijskog previranja u društvu.

U svakom društvu postoje dva osnovna elementa: elemenat rada i elemenat reda. Tjelesna snaga čovječija služi kao elemenat rada, a umna kao elemenat reda. Pamet caruje a luda glava klade valja. Svaki društveni napredak djelo je umne snage čovječije. Ta umna snaga postavila je i ovaj današnji poredak. Ravnopravnost pred zakonima priznata je svima građanima, ali se time bolje koriste oni koji su jači. Tako je i sa izbornim pravom glasa. Zadnja i odlučujuća riječ redovito pripada onima, koji su na vrhu društvene piramide. Glas nižih propada kao vapaj u pustinji ili u najboljem slučaju posluži kao neka savjetodavna vrijednost. Rijetki su oni koji su došli do svijesti i saznanja, da je ovakov poredak vještačka tvorevina uma, koja se može izmjeniti. Učitelji nam pričaju, da je svaki čovjek kovač svoje sreće, sveštenici nam pripovjedaju da je svačija sudbina napred propisana voljom Gospodina Boga, a političari nas obmanjuju sa nevjerojatnim obećanjima razmetajući se domoljubnim i rodoljubnim slatkim parolama svojim, a iskorišteni i naivni radni narod sve to ravnodušno podnosi i trpi.

Uloga države u savremenom kapitalističkom društvu, sastoji se poglavito iz toga, da čuva ovu društvenu piramidu i njezin klasni i nacionalni karakter od nutarnjeg potresa i vanjskog napada, da reguliše nužne odnose između pojedinaca i staleža sa zakonima koji odgovaraju naravi vladajućeg poretka, te da pribavlja potrebne troškove za uzdržavanje istog putem poreske financijske politike.

Iz ovog potonjeg, država je prisvojila pravo, da se miješa i u saobraćajno prometne odnose svojih državljana sa drugima. Tek u zadnje doba države su počele da intervenišu u odnosima između rada i kapitala i da preuzimaju na se jedan dio socijalne skrbi u korist neobskrbljenih, putem socijalnog zakonodavstva i nivelirajućeg sustava u financijskoj politici.

Organizacija pravne i sustavne države počiva na legislativnoj, egzekutivnoj i sudskoj vlasti, t. j. na propisivanju, izvršavanju i primjenjivanju zakona. U normalnim prilikama odnos između ove tri vlasti, treba da bude uređen tako, da svaka, a naročito sudska u svome djelovanju budu što manje ovisne jedna od druge. Najvažnija je zakonodavna vlast, odnosno parlamenat, u kojem sudjeluje i narod preko svojih zastupnika, koji u isto doba vrše i kontrolu nad drugim dvjema vlastima. U izboru svojih zastupnika u zakonodavnu skupštinu, narod prolazi loše sreće. On obično nasjeda demagozima i laskavcima, koji su mu vjerni dotle, dok mu ne izmudre glas. Ni partije se ne pokazuju kao najpouzdaniji jamci, da će po njima okreditirani poslanici ostati vjerni svojim biračima, i ako im se mora priznati prednost nad onima, koji nisu vezani ni za program ni partiju. U krilu svake partije redovito se formira jedna uža klika ljudi, koja prigrabi svu vlast u svoje ruke i koji za sebe monopolišu poslaničke mandate i druge položaje. Sa svojim pristašama oni se služe kao pastiri sa svojim stadom kada ga vode na ispašu i ne odgovaraju za eventualne nepogode koje zadese njihovo stado. Seljaci i radnici nisu zastupani po svojoj brojčanoj snazi, pa zato i njihovi staleški interesi rijetko dolaze do izražaja u zakonodavnom radu skupštine. Građanske partije, koje operišu sa reakcionarno nacionalnim i konzervativno vjerskim parolama i pretenduju da zastupaju sve staleže, u stvari brane interese klasne države, koji nisu uvijek identični sa narodnim. Ovake partije redovito dolaze do većine u skupštini i nadglasavaju prave pobornike narodnih interesa. Osim toga za narodne poslanike obično se kandiduju profesionalni političari, koji nemaju ništa zajedničkog sa privrednim profesijama, da bi poznavali njihove potrebe. Vrhovna egzekutivna državna vlast, pretvorena je u izvršni organ, slučajno aranžirane parlamentarne većine, koja zna uticati i na sudsku vlast. Na ministarske položaje dolaze najuticajniji partijski ljudi, koji u svojim resorima zavode lični kurs, pa time korumpiraju podređeno im činovništvo i prekidaju kontinuitet u poslovanju. Ovakvi ministri lako izbjegavaju odgovornost pred svojim partijskim forumima i izigravaju kontrolnu vlast parlamenta. Ovo potonje važi naročito za one zemlje, u kojima je partizanstvo razvijeno i na sitne grupe, pocjepano sa unakrsnim regionalnim i centrifugalnim težnjama.

Sve ovo izaziva krizu u parlamentarizmu i daje hranu fašizmu, koji se javlja u znaku reakcije protiv buržoaske demokratije, koja se je pokazala kao preteča prave narodne vladavine.

Da bi to izbjegli, prije svega trebalo bi riješiti plemenske sporove i zadovoljiti regionalne težnje. Time bi nastupila zdravija politička orijentacija i koncentracija političkih snaga u staleškom pravcu. Koncentracijom političkih snaga, stvaraju se uslovi za jedan ustaložen politički režim i mirniju atmosferu u kojoj se može pristupiti rješavanju socijalnih i privrednih problema. Do tog vremena mogli bi se zadovoljiti pregrupisavanjem političkih snaga u široke koalicije, i odložiti formiranje velikih partija odozgo.

U parlamentarnim frakcijama pojedinih partija trebalo bi dati više mjesta predstavnicima privrednih profesija. Nije oportuno i kompatibilno da oni koji su postavljeni, da kontrolišu vladu, postaju sami članovi vlade, pa time dovode u pitanje sami raison d' être narodnog predstavništva. Radi toga vlade bi trebalo obrazovati od stručnjaka izvan parlamenta, ali odgovornih pred parlamentom. Time bi iščupali korjen korupcije. Bilo bi poželjno da šefovi partija ne ulaze ni u skupštinu, a kamo li u vladu po primjeru šefa bivše radikalne partije.

Bilo bi idealno, ako sami vladari nemogu biti filozofi poput Aleksandra Makedonskog i Fridrika Pruskog, koji su dobili naziv Veliki radi toga, što su se učili od filozofa Aristotela i Voltera, da bar predsjednici ministarskog savjeta budu filozofi, koji su pravedni i skromni.

Ovakvim mjerama siguran sam, da bi se u našoj zemlji mogle normalizirati političke prilike u demokratskom pravcu, učvrstiti parlamentarizam i suzbiti avet fašizma.

E. Bulbulović.

PROSLAVA LEJLEI MIRADŽA U OSTROŠCU.

Dana 24. oktobra navečer (27. večer Redžepa uoči petka) u ovdašnjoj džamiji u Ostrošcu uz ogromno učešće mještana i seljaka iz okolnih sela, proslavljena je ova mubareć večer, gdje je proučen i Mevludi šerif.

Ovdašnji imam g. Zahić Mustafa održao je kratko, ali poučno predavanje o najvećem dobrotvoru i vakifu Gazi Husrefbegu te i drugim dobrotvorima, koji su narodu poznati.

Zabava Crv. Krsta u Cazinu

Na dan 21. septembra ove godine, održalo je ovdašnje povjereništvo Crvenoga Krsta uz pripomoć ovomjesnog vatrogasnog društva svoju godišnju zabavu sa utvrđenim programom, koji se je sastojao iz nekoliko tačaka. Prihod zabave, razumije se, bio je namijenjen društvu Crvenog Krsta. I ako nije bilo kakovih naročitih priprema za tu zabavu, ali je ipak ista relativno uzevši dosta dobro uspjela i u moralnom i u materijavnom pogledu.

Na ovoj zabavi je održao pozdravni govor sam sreski načelnik g. Hasib Hadžić, koji je kao predsjednik vatrogasnog društva u ime oba ta društva pozdravio prisutne goste. H. Hadžić je u svome govoru istakao važnost društva Crvenog Krsta kao i vatrogasnog društva, rekavši između ostaloga i ovo: Društvo Crvenog Krsta je jedna kulturna, humana i socijalna institucija najnovijega vremena, koja je sticajem prilika uskrsnula skoro u svim kulturnim državama. Funkcija je ovoga društva dvojaka i razlikuje se kako u doba mira, tako i u doba rata. U doba mira ovo društvo nastoji svim svojim raspoloživim sredstvima pomagati sirotinju, ublaživati bijedu i nevolju u svim krajevima, gdje se ona bude pojavila, zatim gaji druželjublje i bratsku slogu i ljubav među ljudima. U doba rata ovo društvo isto tako nastoji spasavati ljudske živote od opasnosti puščane i topovske vatre, te raznih otrovnih plinova, istražuje ranjene i mrtve. Ranjene podvrgava liječenju a mrtve sahranjuje po propisima odnosne vjeroispovijesti.

Kao jedinica tako jednog velikog društva, ovo je povjereništvo njegovo, koje je prije kratkog vremena osnovano u Cazinu sa istim ciljem i zadatkom. I ako je to samo povjereništvo, ipak je znalo svojim radom i trudom učiniti, da je i sam Glavni odbor Crvenog Krsta u Beogradu u više navrata slao svoju izdašnu pomoć ovom kraju, naročito, u ono vrijeme kada su vladale teške prilike u ovom srezu. Stoga je potrebno, da se primjereno odužite tome društvu i da u što većem broju uzmete učešća u radu ovoga društva, pa ga pomognete i novčanim sredstvima, jer pomažući ovo društvo Vi ćete pomoći i sami sebe. Zatim je g. Hadžić istakao ovom prilikom i važnost i pravi značaj vatrogastva uopšte, kao i ovomjesnog vatrogasnog društva naPose. Konačno je pozvao sve prisutne, da najvećem zaštitniku Crvenog Krsta, Nj. Vel. Kralju kliknuo: »Živio!«. Isto tako, da kliknu pokrovitelju vatrogastva Nj. Kr. Vis. Tomislavu: »Živio!«.

Iza toga su slijedile ostale tačke po utvrđenom programu. Vrlo je interesantan bio komad »Kriomčar« u tri čina iz bosanskog života, kojega su diletanti vješto izveli. Još je interesantniji bio Adilagić, koji je svojim umjerenim, ali dosta zvučnim glasom uz pratnju tambure, otpjevao nekoliko pjesama.

Z...

Putovanje gosp. H. Ali ef. Aganovića po našoj Posavini

Gosp. Aganović kao izaslanik Narodne Uzdanice proputovao je cijelom Posavinom od 10. X. do 2. XI. ove godine. Gospodin Aganović je održao uspjela predavanja, te je svugdje ostavio najbolji utisak.

G. AGANOVIĆ U ORAŠJU NA S.

Prigodom svoga boravka na otvorenju džamije u Gradačcu, naš ugledni trgovac g. Ibrahim ef. Hadžiomerović, zamolio je g. Aganovića, kao delegata glavnog odbora Narodne Uzdanice, da bi posjetio Orašje, što mu je ovaj obećao, pošto je ta posjeta bila u njegovom programu.

Iz Brčkog je javljeno, da će g. Aganović doći iza 4 sata poslije podne. G. Hadžiomerović sporazumio se je sa uglednim građanima da se g. Aganoviću priredi svečani doček.

Imam matičar g. Ibrahim Gorak, taj dan iza podne namaza obavijestio je građane o dolasku uglednog gosta, moleći ih da u što većem broju izađu u susret g. Aganoviću.

U 3 sata poslije podne povorka od jednog auta, fijakera i nekoliko kola, sa zelenim bajrakom na čelu izašla je do u Dusine. U sata i 30 minuta pomolio se je auto iz Brčkog sa g. Aganovićem u čijoj se je pratnji nalazio g. dr. Abdulah beg Bukvica i g. Hafiz Sulejman Tabaković.

Čim se je auto ukazao, naš dični muezin Ibrahim ef. Hadžiomerović opalio je iz puške jedan metak, dajući time znak ostalim da ugledni gost dolazi.

Na prolazu kroz ulice Orašja, masa je dočekala gosta sa gromkim uzvicima »Živio!«

G. Aganović tu večer i sutra dan bio je gost kod Ibrahim ef. Hadžiomerovića, koji je oduvijek poznat kao gostoljubiv hanedan.

Tu večer iza jacije namaza u dupkom punoj džamiji muslimana i sugrađana drugih vjera, g. Aganović održao je predavanje, kakvo nitko do sada nije ovdje održao i koje je učinilo duboki utisak na sve prisutne.

Sutradan, u ponedeljak, g. Aganović je održao poslije podne predavanje za žene, koje su posjetile i neke ugledne sugrađanke drugih vjera a na večer opet poslije predavanja za muškarce na kojem je bio g. Ilija Živković, otputovao je u Bos. Šamac.

Posjete ovakovih naučenjaka su po našim krajevima na žalost vrlo rijetke, pa treba zahvaliti našoj Nar. Uzdanici, što je poslala g. Aganovića, koji je ne žaleći truda proputovao ovim krajevima kao istinski islamski misionar, budeći svojim predavanjima islamsku svijest, šireći i braneći uzvišeni islam i šireći islamsku kulturu i prosvjetu.

Trebali bi svi naši alimi, stariji i mlađi da se ugledaju u njegov svijetli primjer, pa da na taj način trijebe korov, koji se je prilijepio na bos.-herc. muslimane i da svoju braću muslimane na taj način povedu putem sreće i napretka i boljoj budućnosti.

Neka svevišnji Allah svojim fadlikjeremom nagradi požrtvovnog našeg dragog Hadži Ali ef. Aganovića i neka mu dade sve ono što mu je najbolje i najmilije — Amin!

Građanin.

Halifa Hazreti Ebu-Bekir

(Nastavak.)

ODMETNIŠTVO.

Mnoga pustinjska arapska plemena u Nedždu i Jemenu su bila samo formalno primila Islam. Islamske odredbe i zapovijedi su teška srca prihvaćali, jer njihova raspojasana i divlja narav se nije mogla lako priviknuti na društveni red i društvene dužnosti, koje je Islam zaveo. O ovome i Kur'an govori u poglavlju Hudžurat i u jednom ajetu ovoga poglavlja kaže: »Arabije (Arapi iz pustinje) kažu: mi smo vjerovali. Reci (Muhammede), vi niste vjerovali, nego recite: mi smo prihvatili Islam, ali vjerovanje u naša srca nije unišlo«. — Ovakovo je bilo njihovo stanje. Oni su vanjštinom pokazivali neku odanost Islamu, ali se vjerovanje u njihovim srcima nije bilo ustalilo. Poslije smrti Božijeg Poslanika su mislili, da je ispala zgodna prilika da se riješe i odreknu zapovijedi i odredaba islamskih, koje su bili prihvatili. Naročito im je bilo teško da daju zekat, jer su se teško od svoje imovine rastajali. Dalje se među njima našlo nekoliko pustolova, koji su se izdavali za lažne poslanike, i počeli zavoditi naivni svijet.

Kad je Ebu-Bekir za ovo saznao, iščekivao je ovratak Usametove vojne ekspedicije, jer najveći dio vojne snage je bio u toj vojnoj ekspediciji. Plemena Abs i Zubjan koja su stanovala u susjedstvu Medine spremala su se da napadnu na ovu vojnu ekspediciju.

Pošto se povratila vojna ekspedicija, koja je bila pod zapovjedništvom Usametovim u Medinu, Ebu-Bekir postavi Usameta kao namjesnika Medine želeći tim da se njegova vojska koja je bila pod njegovim zapovjedništvom, odmori, a on odluči da lično, sa vojnom snagom koja je bila uz njega i čuvala Medinu od napadaja, krene u boj protiv plemena Abs i Zubjan. Na to mu muslimani reknu: Bogom te zaklinjemo, zastupniče Božjeg Poslanika, ne izlaži se lično pred neprijateljem, jer ako ti se što dogodi, neće imati ko u svijetu poredak držati. Tvoj je položaj vrlo važan i neprijatelj će nastojati da tebi svakako glave stane, zato pošalji koga drugoga, pa ako mi se štogod dogodi zamijenićeš ga s drugim. — Ebu-Bekir odgovori: Bogami to neću učiniti nego ću vas lično predvoditi. — Krenuo je sa svojim odjelenjem, pa kad je stigao u Ebrek njegova se vojska sukobi s plemenom Abs. Ovo ratoborno pleme bude poraženo, a kao zarobljenik padne u ruke muslimana poznati arapski pjesnik iz ovog plemena Hatil. Ebu-Bekir se zadrža nekoliko dana u Ebreku, a zatim savlada i pleme Zubjan. Iza toga se Ebu-Bekir povrati u Medinu. Pošto se odmorila vojska koja se pod Usametovim zapovjedništvom borila u Siriji, krene u Zul-kissu, gdje je bio glavni vojni stan. Ovdje bude vojska raspoređena u jedanaest odjelenja. Na čelu svakog odjelenja je bio postavljen po jedan zapovjednik. Prvim odjelenjem je zapovjedao Halid-bin-Velid. Ovo odjelenje se imalo boriti protiv Tulejha-el-Esedije. Pošto ovaj bude upokoren, stavljeno mu je u dužnost da krene protiv Malik-bin-Nuvejreta u Bitahu. Drugo odjelenje pod zapovjedništvom Ikrime-bin-Ebi-Džehela je bilo upućeno protiv Musejlimetul-kezzaba u Jemenu. Trećim odjelenjem je zapovijedao Šurahbil-bin-Hasene, a četvrtim Muhadžir-bin-Umejje. Ovo odjeljenje je bilo upućeno protiv Esved-el-Ansije u San'i. Potim odjelenjem je zapovijedao Huzejfe-bin-Muhsin, komu je bilo stavljeno u dužnost da upokori pobunjena plemena Ummana. Šesto odjelenje je stavljeno pod zapovjedništvo Arfedže-bin-Hersemeta, koje je nastupalo protiv stanovništva Muhre. Sedmim odjelenjem je zapovijedao Suvejd-bin-Muhsin protiv Tihame u Jemenu, a osmim Ala-bin-Hadremija protiv Bahrejna. Devetim odjelenjem je zapovjedao Tarik-bin-Hadžiz protiv plemena Benu-Selim i Havezin. Desetim odjelenjem je zapovjedao Amr-bin-As protiv plemena Kuda'a, a jedanaestim Halid-bin-Seid, koji je upućen da upokori arapska plemena u Siriji, koja su bila primila islam i stavila se pod njegovu zaštitu.

Pošto je Ebu-Bekir rasporedio vojsku i postavio zapovjednike napiše svima arapskim odmetnicima jednaka pisma i pošalje ih prije nego je vojska krenula na put. U ovim pismima nakon spomena Božjeg imena i obavijesti o smrti Božjeg Poslanika je stajalo: Saznao sam da su neki od vas napustili Islam, pošto su ga bili primili. Ovim su se ogriješili o Boga, pokazali svoje pravo lice i odazvali se satani. Bog Svemogući kaže: Mi smo rekli anđelima: poklonite se Ademu. Oni su se svi poklonili i sedždu učinili osim Iblisa. On je spadao među zle duhove i Božjoj zapovjedi se usprotivio. Zar ćete vi njega i rod njegov uzeti za svoje zaštitnike mjesto Mene, a oni su vaši neprijatelji. Ružna je to zamjena za nasilnike. — Dalje Allah kaže: »Zaista je satana vaš neprijatelj i smatrajte ga neprijateljem. On poziva svoje pristaše da budu drugovi paklenski«. Ja sam vam poslao (toga i toga) sa vojskom koja je sastavljena od Muhadžira, Ensarija, Tabi'ina (koji su primili Islam poslije smrti Božjeg Poslanika) sa dobrom namjerom i ciljem. Naredio sam mu da se ni s kim ne bori i ne tuče dok ga ne pozove da se povrati i ponovno pristupi u Božju vjeru Islam. Ko mu se odazove, očituje Islam, ustegne se i bude radio dobra djela primiće to od njega i pomoći će ga. Ko ne bude to htio primiti, onda će radi toga s njim stupiti u borbu i u toj borbi će ustrajati sve dok ponovno ne prihvate Islam. Ko bude prihvatio za njega će biti bolje, a ko ne prihvati pa neće Boga oslabiti i učiniti nemoćnim. Naredio sam mome poslaniku da pročita i objavi ovo moje ismo na svakom zboru i sastanka a poziv na zbor će se oglasiti ezanom. Kad budu muslimani ezan učili i vi učite ezan. Ako oni očituju Islam primiće se od njih i narediće im se da vrše što treba da rade«. — Poslanici halifini su sa ovim pismom išli pred vojskom i izvršavali zapovjed njegovu. Ovo je, koliko je poznato, prva javna obavijest halife muslimanima koji je na javnim zborvima i sastancima čitana i objavljivana.

(Nastavit će se.)

VIJESTI IZ MOSTARA:

DRUŠTVENI ŽIVOT MEĐU MOSTARSKIM MUSLIMANIMA.

Pokopno društvo »Rahmet« je na 3. o. mj. na vrlo svečan način proslavilo desetgodišnjicu svoga postojanja. Ova proslava je bila u glavnom verske prirode, a održala se u Karađozbegovoj džamiji. U 9 sati prije podne proslavu je otvorio pretsjednik društva g. Mustafa Alikalfić, prof., sa svojim vrlo lijepim predavanjem o postanku i radu društva »Rahmet«. Pored toga g. Alikalfić je u svome predavanju iznio, da je ovome društvu zadaća ne samo da zahranjuje svoje umrle članove, već i da širi društvenu svijest i prosvjećuje poučnim i korisnim predavanjima i da kao žarište okupi oko sebe muslimane radnike u Mostaru, da ih potpomaže, liječi i diže iz klonulosti, nemarnosti i lijenosti. A da smo mi slabo i preslabo danas stali, tome je najbolji svjedok: naša bijeda. Ako ovako dalje ostane, ako se ne trgnemo da svak prema svojim silama pomogne, kako ko može, onda nas čeka teška sudbina, naročito naš siromašni svijet. Pošto je tako ocrtao naše nesnosno stanje, zaključio je riječima, da se trgnemo dok je još vrijeme, jer je to najstrožiji imperativ ozbiljnog vremena i našeg bijednog socijalnog položaja, jer to i Bog dželešanuhu naređuje. to zahtjeva humanost i patriotizam, ko imalo srca ima, jer siroče pišti vapijući za pomoć, a naš svijet treba pomoći i muško i žensko treba prosvjete i hljeba. Zatim je točno i jezgrovito iznio bilancu »Rahmetova« rada. G. Alikalfić je svojim predavanjem naišao na odobravanje svih prisutnih.

Poslije predavanja g. Alikalfića proučena je hatma dova za sve umrle članove društva, koju su izvršili mostarski hafizi. Iza toga je g. Ali ef. Sefić proučio Mevludišerif na našem jeziku, koji je svojim lijepim glasom zadivio i dirnuo sve prisutne. Salavate su učili naročito izvježbani mlađi ljudi; i to gg. Mehmed Ramić, Osman Čorda, Omer H. Sefić, Fajik Pitić, šefkija Šehović, Ibrahim Oručević, Ragib Balta, Mustafa Pandur i Omer Korjenić.

Da bi se pružila prilika, da čuju i oni, koji su se nalazili pred vratima džamije i u dvorištu, instalisani su glasno-govornici, koje je ustupio zastupnik »Orion radia« g. Joška Fromer.

Posjetnika na ovoj svečanosti bilo je preko 1000, ali što nas najviše raduje bilo je veći broj omladine, samo na našu veliku žalost moramo konstatovati, da se najmanje vidjelo »ljudi sa ahmedijom«.

Proslava 10-godišnjice »Rahmeta« bilo je pravo muslimansko slavlje.

MUSLIMANSKO KULTURNO DRUŠTVO »ITTIHAD«.

Kao svake, tako i ove nedjelje, t. j. na 3. o. mj., održalo je u svojim prostorijama društveno sijelo Musl. kult. društvo »Ittihad«. Vrijedni članovi ovoga društva i njegovi kazališni dobrovoljci izveli su vrlo uspjelo dva pozorišna šaljiva komada i to »Ljubavnik moje žene« i poznatu komediju Branislava Nušića: »Analfabeta«. Glavnu ulogu, t. j. ulogu sreskog načelnika u komediji »Analfabeta«, igrao je g. Muhamed Omeragić, koji je svojim prirođenim glumačkim darom zadivio sve prisutne. Tom prilikom prvi put je nastupio na pozornicu u ulozi činovnika g. Asim Hadžiomerović, koji je svoju ulogu izveo iznad svakog očekivanja i svojim odličnim držanjem nasmijao i odobrovoljio gledaoce.

Ovom prilikom osvrnućemo se malo i na rad ovoga društva: Još 1906. godine, u vrijeme kada se među muslimanima u Bosni i Hercegovini počela razvijati društvenost, mostarske zanatlije islamske vjere osnovaše svoje društvo pod imenom »Ittihad«. Ovo društvo je svojim radom već u prvim godinama počelo osvajati simpatije građana. Prvi put ovo društvo javno istupa i pokazuje svoje korisno djelovanje godinu dana poslije osnutka, t. j. 1907. god. sa svojom velikom društvenom zabavom, koja je iznad svakog očekivanja uspjela kako moralno, tako i materijalno.

Nastavak sa 3. strane.

Delegacija nevjerničkih Kurejševića u Abesiniji.

Kada su muslimani došli u Abesiniju, gdje su vladali kršćani, naišli su na odličan prijem etiopskog cara. Bili su sigurni za svoju vjeru, koju su javno ispovijedali. Glas o srdačnom prijemu muslimana kod abesinskog cara razočarao je idolopoklonike u Meki. Javno mnijenje mekanskih Kurejševića odlučno je zahtijevalo, da se caru Etiopije otpravi posebno odaslanstvo, čiji će zadatak biti da povrati iseljene muslimane. Da bi svoju zamisao ostvarili Kurejševići otprave u Abesiniju Amr-ibnu-El-Asa i Abdullah-ibnu-Ebi Rebia, dvojicu sposobnih govornika sa svim potrebnim upustvima, kao i bogatim i skupocjenim darovima, koje su imali predati visokim svećenicima abesinske crkve, a potom Negusu Ashami. Nakon dolaska, ovi izaslanici prije nego što su se predstavili caru, posjetili su visoke abesinske svećenike, kojima su poklonili bogate darove. Prema upustvima iz mekanskih nevjerničkih krugova, izaslanici su imali za se pridobiti naklonost visokog svećenstva, koje bi posredovalo kod cara da delegatima izađe u susret i povrati im doseljene zemljake. Oni su u razgovoru sa visokim svećenicima obijedili muslimane. Rekli su da su došli da povrate bjegunce i otpadnike svoga naroda, koji su napustili vjeru svojih otaca. Oni slijede jednog ludog čovjeka, koji se među muslimanima pojavio. On propovijeda vjeru, koja se protivi vjerovanju naših očeva. Bili smo ih pritisli sa svih strana, ali sve to nije ništa pomoglo da ih odvratimo od njihovog vjerovanja. Njihov vođa poslao ih je u vašu zemlju da iskrive vašu vjeru. Budući da između našeg naroda i vas postoje dobri i prijateljski odnosi, poslani smo da vas o tom obavijestimo i zamolimo da nam u tom pogledu pomognete, kada budemo tražili od Negusa da nam povrati ove naše zemljake.

Iza toga izaslanici su zamolili cara da ih primi i dobili su povoljan odgovor, da će ih Negus primiti. Amr i Rebia predali su caru darove i rekoše mu: Kralju! U tvoju zemlju naselili su se izbjeglice, koji su napustili svoju vjeru i vjeru svojih očeva. Oni nijesu primili vjeru koju ti ispovijedaš. Došli su sa vjerom koju su nanovo postavili, a koju ne poznajemo ni mi a ni vi. Izaslanici su caru objasnili svrhu svoje posjete i zamolili ga da im udovolji. Prisutni svećenici također su zamolili Negusa da izađe u susret mekanskim izaslanicima. Rekli su caru da je ono sve istina što su Amr i Rebia govorili. Ashama nakon što je saslušao sve govore u ljutnji je rekao: »Ja neću predati ljude koji se nalaze pod mojom zaštitom i koji su se nastanili u mojoj zemlji i mene izabrali mimo druge. Trebam prvo da ih ispitam o svemu što ovi izaslanici o njima kažu.

(Nastavit će se.)

Moje opažanje

Mnogi mi se ljudi čude,
Zašto pjevam o Islamu,
Sva blažena, u zanosu,
I u nekom svetom plamu...

Mnogi mi se ljudi čude,
Zašto tol'ko Boga slavim, —
Zašto čeznem za svemirom,
I za onim svodom plavim.

Ne čud' te se dobri ljudi,
Jer gori u srcu mome
Ljubav prema vječnoj vjeri
I Allahu Velikome.

A još uz to jedna ljubav
Uzdiže me na visoko;
Tu mi ljubav ah, darova,
Jedno momče milooko.

Ja se i sad dobro sjećam,
Onog vedrog, majskog dana;
Kada sam ga zavolila,
Kao Muju Umihana.

Te ljubavi moćne, silne,
Uzdižu me iznad svjeta,
Da njih nije nebi mogla,
Poezija da mi cvjeta.

Džemila-Hanumica-Zekić.

Razgovor ugodni

Najbližemu drugu velim
Htjući ga da veselim
Dok mi okom suze, druže,
Oko crne surme kruže:

Mog mi žića, jedna rijeka,
Bez trunja, usred pijeska,
Čistih strana, koja nije
Ugažena gdje se pije.

Milija je mnogo meni,
Od bazenâ napunjeni,
Radi puste razonode,
Koji-meni ništ ne gode!

Ala Nedžda i njegove
Lijepe mu zemlje ove
Kad se na nju prolom gusti
Pred večerje s mrakom spusti!

I zefira jutarnjega
Neždanskoga, kad iz njega
Rano pirne; il iz krila
Tmine njihne kao svila!

Ummu Hassanetel Murrijjeh — meždanka.

Preveo: Muhamed Seid Mašić.

Arapi i njihovi domovi

Bije ljudi. Kad bi došao u njihove pokrajine
Došao bi u jezera, gdje su vode vrlo pitke;
Kad gledaoci opaze im čadore iz blizine
Tu će vidjet vilenjake i oružje — ćorde britke.

Medžnun iz plemena Benu Amir.

Skroman pustinjski život

Kad svaki dan ima mlijeka nekoliko čašica
I uz mlijeko pet komada osušenih datulica,
Zemlji cijeloj carevi smo, sred užitka i sred sjaja,
Pustinjski lavovi smo u žestini okršaja.
Mnogi želi naše žiće, al ga nikad postić neće,
A da po čem postigne ga, pop'o bi se na vrh sreće.

Benu Esed iz Humata u Nedždu.

Pored ostalih istaknutih muslimana u to vrijeme iz cijele Bosne i Hercegovine na ovu zabavu došao je i cijeli eksekutivni odbom Muslimanske narodne organizacije, na bor Muslimanske narodne organizacije, na dusom. Tom prilikom davan je popularni komad »Abdulah-paša« od rahm Safet bega Bašagića. Poslije toga ovo društva i dalje s voljom i predanošću radi na podizanju našeg zanatlije i malog obrtnika u kulturnom i ekonomskom pogledu. Održavanjem analfabetskih tečajeva, korisnih predavanja, dijelenjem potpora šegrtima i ostaloj muslimanskoj mostarskoj sirotinji, pribavilo je društvo svake godine sve veći broj članova i prijatelja. 1926. godine društvo priređuje svoju 20-godišnjicu postanka, a tom prilikom i proslavu 55-godišnjice rođenja dr. Safetbega Bašagića, kao i 30-godišnjicu njegovog književnog rada. Tom prilikom društvo izdaje i svoju spomenicu u kojoj na prvom mjestu donosi prvu pjesmu, koju je u svome životu spjevao rahm. Bašagić, a također i prigodnu pjesmu, koju je on posvetio »Ittihadu« povodom njegove 20-godišnjice osnutka.

1913. god. društvo »Ittihad« u zajednici sa sarajevskom »Bakalskom organizacijom« priređuje zabavu u korist naših muhadžira, koji su uslijed ratova prebjegli iz Evropske Turske i povratili se u svoju domovinu. Kad je nastupio Svjetski rat moralo je društvo prekinuti svoj rad, te ga opet nastavlja u maju 1917. god. preuzevši na sebe tešku dužnost, da pomogne našim familijama u neprilici, koje im je rat napravio. U tu svrhu priređena je 1918. god. velika zabava, od koje je čist prihod podijeljen siromašnim porodicama. Pred samo Oslobođenje društvo broji preko 800 članova i od toga doba postaje najjače društvo u Mostaru. Od Oslobođenja do 1932. god. rad društva je bio obilan u kulturno, socijalnom i ekonomskom pogledu. 1932. god. u društvo ulaze neki članovi, kojima nije na srcu ležao uspješan rad ovoga društva i društvo pomalo gubi od svoga značaja. Ali tada na čelo društva dolazi vrizedni i istaknuti javni radnik g. dr. Muhamed Riđanović. Dolazi u pravi čas i spašava društvo od sigurne propasti. Svojim radom i požrtvovanjem diže društvu stari ugled i nastavlja na korisnom djelovanju. Na svim korisnim i humanim priredbama koje se održavaju u Mostaru i cijeloj Hercegovini ovo društvo uzima vidnog učešća. Često puta odlazi po raznim mjestima Hercegovine i priređuje poučna predavanja u kojima pokazuje našemu elementu, kako treba raditi za dobro i korist sviju nas zapravo, ovo društvo vrši jednu prosvjetnu misiju. Za sve se to ima jedino zahvaliti g. dr. Riđanoviću, koji pored svoga ogromnog posla i teške liječničke dužnosti uvijek ima vremena, da radi i vodi nadzor nad radom ostalih članova uprave ovoga društva. Kao njegove dobre pomagače i odlične radnike, treba naročito spomenuti gg. Mustafu O. Ćišića i Muhameda Omeragića. Prošle godine društvo je iz svojih sredstava osunetilo preko 20 siromašne djece i obuklo ih »od glave do pete«. Iduće godine društvo proslavlja svoju 30-godišnjicu osnutka. Završiću sa jednom kiticom rahm. Bašagića iz njegove spomenute pjesme, koju je posvetio ovome društvu:

Prenimo se braćo mlada,
Prihvatimo svi za rad!
Sloga svijetom neka vlada,
Neka živi »Ittihad«!

RADNI ODBOR DŽEMATLIJA HADŽI NEMIJINE DŽAMIJE.

U Cernici mahali sačinjavaju ovaj odbor slijedeća gg.: Hasan ef. Arpadžić, natgruntovničar, Mustafa Balić, šer. sudija, Smailaga Omeragić, starješina mahale. Odbor je počeo sa radom na temeljitom popravku svoje džamije. Ovaj odbor u kome su vrlo agilni i radini ljudi, prije kraćeg vremena poveo je sabirnu akciju, da se sa prilozima svjesnih muslimana ove mahale popravi džamija i naišao je na dobar i lijep odziv. Od skupljenog novca ovaj odbor je odmah napravio vrlo lijepu ogradu oko cijele džamije. Zatim je s polja i iznutra malterisao džamiju, bojadisao. Uredio je harem koji se nalazi uz džamiju i zasadio ga sevlijama i ostalim zimzelenim drvećem. Ostali radovi na ovoj džamiji vrše se punom parom, pa će prvi dan nastupajućeg Ramazana biti svečano otvorenje renovirane džamije.

LIČNE VIJESTI.

Naš sugrađanin g. Murat Salahović, sin Abaz efendijin, položio je inžinjerski ispit na šumarskom fakultetu u Zemunu. Čestitamo!

Dopisnik »Jugoslavenskog Lista« g. Omer H. Sefić, primljen je za člana upravnog odbora Društva za unapređenje turizma u Mostaru. Ovom prilikom konstatujemo, da je ovo prvi musliman u upravi ovoga društva.

Vjeroučitelj na našoj gimnaziji g. Ahmed ef. Kasumović, premješten je u Sarajevo. Iako je ovo priznanje i uspjeh g. Kasumovića za njegov rad, da bude premješten u Sarajevo, mi ipak žalimo, što ovoga dobroga čovjeka, vjeroučitelja i pedagoga gubimo iz naše sredine. Želimo mu uspjeh u njegovom daljnjem radu u Sarajevu.

Novo-postavljena nastavnica Gajretove zadružne škole u Trebinju, gđica Šefika Koluder, napustila je naš grad i nastupila svosvoju dužnost. Čestitatamo joj na postavljenju i želimo uspjeha u radu.

Profesor g. Vehbija Imamović, održao je na sijelu »Zanatskog udruženja« u Mostaru (koje je priređeno 2. o. mj.) odlično predavanje o zanatstvu i zadrugarstvu. Predavač je pažljivo saslušan i nagrađen burnim aplauzom.

M. H. A.

Ubijstvo mostarskog muftije Karabega 1878. godine.

Mostar je u našoj nauci, književnosti, novinarstvu dao znatan broj naučnika, književnika, pjesnika, i novinara, u odnosu prema drugim mjestima u našoj zemlji možda najveći. Ali ne samo brojem, nego i kvalitetom njihovih djela, on stoji među prvima. Iako nekada ne politički slobodan, Mostar je ipak imao toliko vazduha, da je mogao disati slobodnije od mnogih drugih mjesta. Imajući u sebi nacionalno jak građanski elemenat, koji je osnov svakom intenzivnijem narodnom životu nalazeći se na zavidnoj kulturnoj visini, Mostar je mogao zadugo ostati žarištem naše prosvjete i književnosti. Pa i kasnije, kada je to prvenstvo, poslije rata izgubio on je, uvijek prinosio stalan »obol« materi zemlji, dajući snažne i talentirane »ljude od pera«. Mostar je poznat zbog tih njegovih sinova, koji su igrali važnu ulogu u historiji naše zemlje, a poznat je i zbog mnogih historijskih događaja, koji su se desili u njemu.

Jedan od istaknutih javnih radnika i naučnika za vrijeme turske uprave u Bosni i Hercegovini jest i rahmetli Mustafa efendija Karabeg, rođeni Mostarac. On je završio svoj burni život tragično za vrijeme jedne pobune mostarskih muslimana, nekoliko dana pred samu okupaciju Mostara 1878. godine.

Rođen je u uglednoj i staroj mostarskoj muslimanskoj porodici Karabega, u prvoj polovini 19. vijeka. Niže nauke svršio je u samome Mostaru, a više u Carigradu. Poslije završenih nauka povrati se u svoje rodno mjesto, gdje ga Mostarci odmah izaberu za svoga muftiju na kome je položaju ostao do svoje tragične smrti. Još kao đak Visoke vjerske škole u Carigradu, istakao se svojim publicističkim radom, pa je zbog toga među carigradskim naučenjacima uživao veliki glas. Kada je postavljen za mostarskog muftiju svojim radom zadobio je simpatije svih Mostaraca, pa i muslimana u cijeloj Hercegovini. Nastavio je i ovdje svoj publicistički rad, tako da je i sam sultan daznao za njega i bio je kod sultana vrlo uvažen. 1878. god. postao je član prvog turskog parlamenta. Učestvovao je lično u svim kaznenim ekspedicijama na Crnu Goru, koje su bile tada upućivane.

Pored ostalih njegovih djela u Mostaru je napisao zapaženo djelo »Miras« (šerijatsko-pravnu raspravu) i jedno manje djelo »Neretva«.

On je bio srednjeg rasta, plave kose, i plavih očiju, vrlo energičan, preduzimljiv i neobične retorske vještine. U Mostaru se oženio sa kćerkom rahm. Hadži Hasana Pašića iz Mostara s kojom je rodio tri sina i dvije kćeri. Sinovi su mu: rahm. Ibrahim ef. a još i danas su živi: Hadži Ahmed ef. i Hadži Ali Riza ef., koji je također istaknuti muslimanski naučenjak. Kćeri mu: Fata i Djulsa su udate i još žive,

To je ukratko, što nam je poznato o njegovom životu. O njegovoj smrti znade se mnogo više i ona nas najviše i interesuje.

U drugoj polovici jula 1878. god. sarajevska novina »Bosna« donijela je vijest, da će austro-ugarska vojska zaposjesti Bosnu i Hercegovinu. To su potvrdile i tadanje carigradske novine, koje su bile čitane i u ovim krajevima. Ta kobna vijest teško se dojmila muslimana u Bosni i Hercegovini, i nastalo je komešanje, a naročito u Sarajevu i Mostaru.

U Sarajevu se obrazuje narodna vlada, koja je preuzela vlast u svoje ruke i obavijestila sve gradove i sela u Bosni i Hercegovini, pozivajući ih na otpor protiv Austrije.

U Mostaru je postojala Džihat komisija (bojno povjereništvo) u kome su bili pored Muftije Karabega i: vladika Ignjatije, biskup Kraljević, Hadži Šaćir Džabić, Dervišaga Grebo, Hadži Ahmed Kurt, Mujaga Hadžiselimović, Mulo Oručević, Hadži Muhamed Tikvina i brigadir Ali-paša. Pred samu okupaciju ova je komisija uputila u Carigrad brzojav slijedeće sadržine:

»Austrija prelazi granicu, šta ćemo?«

Iz Carigrada je odmah stigao odgovor: »Austrija gjeledžek iseda dostane geledžek — Jusuf Izedin«. —, što u prevodu znači: *»Austrija iako će doći prijateljski će doći!«*

Kada su Mostarci, koji nisu bili u ovoj komisiji, čuli za odgovor iz Carigrada, dignu se protiv svakoga koje govorio da treba mirno dočekati Austriju. Među njima isticahu se: Alijaga Hamzić, Alaga Haljevac, Hadži Alaga Drače, Faladžić, Memac i Ćeranić. Oni su spremili sa svojim pristašama otpor protiv dolaska Austrije u Mostar. Nisu se mogli pomiriti, s tim ,da njima Austrija zapovijeda. Vršili su propagandu protiv Austrije. Sastajali su se po kućama svojih pristaša i održavali protestne govore i riješavali o načinu odbrane i svome planu. Odlučili su, da jednu spremnu četu postave na Zijemljima (nedaleko Mostara) sa sjeverne strane s kojom će upravljati braća Kazalići. Drugu četu u kojoj je bilo najviše ljudi iz Konjica i Sarajeva postave u Jablanici. Druge čete postave kod Metkovića, Čapljine i Ljubuškog, odakle su se i nadali neprijateljskoj vojsci.

U samome Mostaru nastala je vika na sve strane, da se spremaju na otpor. Na Velikoj Tepi održano je vijeće, na kome je odlučeno, da se Mostarci bez razlike na vjersku pripadnost opterete za izdržavanje četa. Kada se doznalo, da se neprijateljske čete približuju Mostaru, nastala je u gradu užurbanost. Na svakome mjestu mogli su se vidjeti Hamzićeve pristaše, naoružani do zuba.

Na 2. augusta (u petak)prije podne skupiše se buntovnici pred Konak u mahali Brankovac (danas je tu Komanda Jadranske divizijske oblasti), i sa velikom bukom zatraže od Muftije Karabega fetvu (dozvolu) da se mogu boriti protiv Austrije, i da pogube svakoga u gradu, ko bi se protivio njihovom otporu. Muftija Karabeg im je tada rekao: »Ja vam ne mogu dati fetvu, jer kršćani su i hrišćani predani od davnina Turcima, da im čuvaju obraz i imanja, koja su prava raja, a ako bi se odmetli, to je onda drugo. Protiv Austrije ustajati koja ide po odredbi Berlinskog kongresa, da nas umiri i prijateljski nam dolazi, te nije voljna da se ni jedna puška ispali, zato ni nama nije prilika boriti se proti onakom neprijatelju, koji hoće da nas uredi na neko vrijeme. Ja vam ni vaš medžlis ne govorimo da se borite uzalud.« (N. Buconjić: »Ustanak u Hercegovini i Boj kod Stoca«).

Kada su buntovnici čuli šta im je rekao Muftija svi su povikali: »Dajte nam muftiju, on je vlah, on nas je prodao«. Alijaga Hamzić ih je umirivao, ali lukavo a buntovnici su se na njegov zahtjev mirno razišli. Poslije podne opet se skupiše pred Konak i ponovno zatraže fetvu. U Konaku su u to vrijeme vijećali: mostarski mutesarif Mustajpaša Hulusija, zet mutesarifov Feritbeg, kadija Muradbeg, Šaćir ef. Džabić, Dervišaga Grebo, Hadžija Selimović, Hadžija Kurt i drugi. Dok su oni vijećali Hamzić je skupio buntovnike i s njima vježbao strojne kuške. Poslije toga buntovnici ponovno zatraže fetvu ali i ovoga puta muftija odbije njihov zahtjev. Među buntovnicima tada nastade vika i komešanje. Muftija je, videći da će do zla doći, htio umaknuti iz Konaka, ali nije mogao od buntovnika. Zbog toga se sakrije u jednu sobu u Konaku i zaključa se. Buntovnici provale u Konak. Nađu muftiju Karabega i ubiju ga.Poslije toga ubiju Mustajpašu Hulusiju, Feritbega i Muratbeg, koje sam naprijed spomenuo. Ostali članovi komisije pomoću svoje rodbine umaknu, i tako se spase od sigurne smrti.

Muftiju je rodbina našla zgurenog i izrešetanog metcima pa ga je tako i sahranila, jer ga i pored svega nastojanja nisu mogli ispružiti. Ukopan je u Hadži Balinu haremu u mahali Brankovac.

I pored nastojanja i borbe buntovnika ipak je austrijska vojska došla u Mostar, na čelu sa generalom Jovanovićem. Jovanović je odmah naredio da se povede kazneni postupak protiv ubojica Muftije Karabega i njegovih drugova. Za ovo ubistvo bili su optuženi: Alijaga Hamzić, Alaga Haljevac, Salihaga Balić, Hafiz Sefić i majstor Šetalo. Pošto se ovaj njihov čin smatrao političkim, svi su riješeni krivnje.

Ova pogibija Muftije Karabega desila se u 5 sati poslije podne na 2. augusta 1878. po Buconjiću. Međutim Martin Đurđević u svojim »Memoarima sa Balkana« tvrdi, da se ovo ubistvo desilo na 29. jula 1878. godine.

Hamika Ajkić.

ISPRAVAK G. SABITA ARSLANA.

U Vašem cijenjenom listu od 4. X. broj 1. 1935. god., na strani 8 stupac IV. donešen je članak pod naslovom »Burna sjednica Džematskog Medžlisa u Bosanskom Bordu«, sa potpisom Sabita Aganovića.

Kako članak ne odgovara istini, molim Vas, da u saglasnosti sa §§ 26, 27, i 29 zakona o štampi donesete slijedeći

Ispravak:

1. Nije istina da je u »Jugoslovenskoj Pošti« od 27. VII. 1935. donešen ikakav članak, s gornjim naslovom, pa neznam kako je to pisac mogao napisati.

2. Što se tiče lojalnoga rada imama Aganovića, to neću da obrazlažem na ovom mjestu, ali spominjem piscu samo Džematske izbore, koji su mu bili poništeni.

3. Čudim se, da me pisac hoće da eliminiše iz muslimanske zajednice, kad dobro zna da je on Aganović za toga nekompetentan, jer nije samo onaj musliman koji klanja.

4. Što se tiče moga džepa poručujem piscu, da se vara, ako misli da je u opasnosti, jer su moji džepovi modernoga kroja, a ne kao džepovi pisca Aganovića, u koji bi mogao sav džematski novac Bosanskog Broda da se strpa i damu još bude malo.

5. U pogledu ostavke petorice članova navesti ću jedino ovo: Kada bi bila istinita pretpostavka pisca, da su se sama zahvalila četvorica članova, on bi opet u tom slučaju ostao u jednoj zamjernoj manjini kao 2:4, u čemu i jest sva tragičnost slučaja u kome se karakteriše ocjena piščevog rada i stupanj njegove reputacije koju je u Bos. Brodu za ovo kratko vrijeme stekao. To mu ja i kompanija velim.

Hvala Vam gospodine uredniče na ustupljenom prostoru u Vašem cijenjenom listu.

Sabit Arslan,
saradnik »Jugosl. Pošte u Bos. Brodu.

Vlasnik i urednik: Hafiz Muhamed Pandža. — Plativo i utuživo u Sarajevu. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i drug: Stjepan Vrček.

POJEDINI BROJ 1.50 DINARA. POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVU

Islamski Glas

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata: Godišnja . . . Din 72·— Polugodišnja . . Din 36·— Tromjesečna . . Din 18·—

Uredništvo i uprava: Kundurdžiluk ulica broj 22/I.

Izlazi svakog petka

God. I. | Pretplata za inostranstvo Godišnje Din 120·— | 15. novembra 1935. | Sarajevo | 19. šabana 1353. | Rukopisi se primaju do utorka o podne | Br. 7.

Muslimani moraju žrtve doprinositi

Esteizu bil-lahi
Ja ejjuhel-lezine amenu hel edul-lukum ala tidžaretin tundžikum min azabin elim.
Kur'ani-kerim.

Da dobro i istina pobijede, da sveopća vjera Isl[illegible] srcima ljudi, šljedbenici istinske i jedine Božje vjere moraju biti spremni na sve, pa i na najveće žrtve. U njihovim žrtvama će se ispoljiti veličina Islama, sa žrtvama koje doprinesu doći će do svoje sreće i svoga spasenja. Žrtve učinjene za sveopću Božju vjeru Islam uzdignuće velike čovječanske vrijednosti šljedbenika Islama, žrtve će od njih učiniti istinske gospodare zemlje — halaiful -erd —, i sretnike u vječnom životu, koji će uživati vječno blaženstvo zagrobnog života. Žrtve će njihove čovječanstvu donijeti svijetlo i rasvijetliti mu staze zemaljskog života, na kome se ljudi moraju spremiti za svoju vječnu sreću. Ove žrtve učinjene za vjeru donijeće svima dobre i velike plodove, a onima koji te žrtve doprinose veliko zadovoljstvo.

Svemogući Allah nas u poglavlju »Saff« poučava, da su žrtve učinjene za vjeru — za veliki Božji Pravac — najljepše djelo što ga čovjek može u životu učiniti. Dragi Allah nam kaže:

»O vjernici! hoćete li da vas uputim i pokažem vam trgovinu i posao koji će vas spasiti od teške patnje: — (To je) da vjerujete Boga i Njegova poslanika i da se borite imetkom vašim i dušama vašim na Božjem putu. To će vam biti najbolje ako to samo znate i shvaćate. — (Ako tako uzradite) *Bog će vam oprostiti grijehe vaše i uvesti će vas u rajske bašče ispod kojih rijeke teku i u divne stanove vječnih rajskih vrtova. To je najveća pobjeda. — Ima još jedna blagodat koja vam je draga: Stignuće vam pomoć Božja i skora i brza pobjeda. Oglasi pravovjernima ovu radosnu vijest. — O vjernici! Budite pomagači Božji! Kako je Isa sin Merjemin rekao svojim havarijjunima (učenicima): Ko su moji pomagači u pozivanju Bogu. Havarijjuni rekoše: Mi smo Božji pomagači. Jedan dio Izraelićana je vjerovao, a jedan dio nije vjerovao. Mi smo utvrdili i ojačali vjernike protiv nevjernika i oni su ostali pobjednici.*

Svemogući Allah nam kaže da hoće da nas uputi na onaj rad i posao koji će nas spasiti teških muka zemaljskog i zagrobnog života. Taj najbolji rad koji može pojedincu i zajednici najviše koristi donijeti, je srdačno i istinsko vjerovanje Boga i Njegovog Poslanika. Duša mora da se riješi svih spona i okova koji joj smetaju, da se uzdigne do one visine u kojoj će postignuti svoju sreću. Vjera u Boga i Njegovog Poslanika omogućuje čovjeku da se uspne do visine svoga velikog čovječanskog poziva. Duša oslobođena svih predrasuda sa punom vjerom u Boga može osjetiti svoje zadovoljstvo u životu.

Da čovjek i zajednica postigne svoj uspjeh uz čvrstu vjeru u Boga i Njegovog poslanika moraju biti spremni za najveću borbu. Morazu sa zadovoljstvom doprinositi žrtve za pobjedu velikog Božjeg Pravca — vjere Islama. Žrtve moraju biti i duševne i tjelesne i materijalne. U toj borbi musliman ne smije požaliti svoga imetka, ne smije požaliti snage svoga tijela i razuma. Allah kaže da je to za pravovjerne najbolje ako oni shvaćaju i znaju svrhu svoga života. Musliman obdaren darom razuma mora uvijek razmišljati o svom zadatku u životu, zato mora dolaziti do saznanja koje će ga naučiti, šta je za njega najbolje i najkorisnije.

Nagrada onima koji se žtrvuju za pobjedu vjere Islama je velika. Svemogući Allah kaže da će svima onima koji ne budu žalili žrtava biti oprošteni grijesi. Oni će u vječnosti doći do pune svoje sreće, uživaće u stanju koje ljudski um nije u mogućnosti da zamisli. Bog kaže, da će požrtvovne i iskrene vjernike uvesti u rajske vrtove i divne stanove vječnog rajskog blaženstva. Koji se u svom zemaljskom životu žrtvuju zaslužuju veliku nagradu. Vidjesmo šta nam Svemogući Allah kaže kakve velike nagrade čekaju požrtvovne i istinske vjernike. Bog im opršta grijehe, daje im da osjete najveće užitke i kaže »to je najveća pobjeda«.

Ali osim te vječne sreće i blaženstva u zagrobnom životu, požrtvovne muslimane čeka još jedna isto tako mila i draga nagrada. Svemogući Allah obećava požrtvovnim sljedbenicima Njegovog Velikog Pravca, da će ih pratiti pomoć Njegova, i da će postignuti brzu i veliku pobjedu. Zato kaže svom Velikom Poslaniku da pravovjerne obraduje i kaže im radosnu vijest. I zbilja muslimani su brzo izvojevali veliku pobjedu. Historija svijeta ne poznaje slična primjera postizanja velikih uspjeha kao što je to slučaj sa muslimanskom zajednicom, koja je svjesno žrtve doprinosila i tako išla od jedne pobjede do druge.

Bog naređuje sljedbenicima svoga Velikog Pravca, da budu pomagači Njegovi. Bog je obdario ljude svim sposobnostima kako bi mogli shvatiti suštinu Velikog Božjeg Pravca i kako bi ga mogli izvršavati. Zato nam naređuje »budite Božiji pomagači«. Svemogući Allah nam u Kur'anu ističe primjer, kako je Isa sin Merjemin govorio svojim učenicima, hoće li ga pomagati u pozivanju u pravu i istinsku vjeru. Oni su mu odgovorili: »Mi smo Božiji pomagači«. Dakle, učenici Isa a. s. shvatili su Veliki Zadatak koji vjera na čovjeka stavlja. Oni su se odazvali Isa a. s. I mi muslimani šljedbenici Muhammeda a. s. zadnjeg i najvećeg Božijeg Poslanika bez oklijevanja moramo se povesti za primjerom učenika Isa a. s. i iz dubine svoje duše reći: »Mi smo Božiji pomagači«. Moramo svi zdušno prionuti uz veliki Božiji Pravac i vjerovati i raditi sve ono čemu nas taj Veliki Božiji Pravac uči. Samo istinskom vjerom i radom punim žrtava i samoprijegora postignućemo svoje ciljeve, doći ćemo do pobjede i tako izvojevati pobjedu Islama. Bog nam kaže, da je jedan dio Izraelićana istinski vjerovao i da je pobjedio nevjernike. Dakle i naša pobjeda je uzvjetovana pravom vjerom u jedinog Boga, Njegovog Poslanika i odredbe koje nam je on naredio da ih se držimo i da ih izvršavamo.

Brate muslime!

U ovim kur'anskim ajetima je izložen put kako ćemo steći svoju zemaljsku i zagrobnu sreću. Bog nas upućuje samo na ono što će poslužiti našem dobru. Musliman mora nastojati da se koristi svima dobrima koja mu je Bog dao da tako izvojuje pobjedu sveopće vjere Islama. Tom pobjedom postizavamo i svoju ličnu pobjedu jer na taj način najsavšenije zadovoljavamo svoje potrebe i odužujemo se blagodatima Svemogućeg Gospodara. Zato ne žalimo nikakovih žrtava i neka su nam sve žrtve lake i drage.

Hutbe i naši imami i vazovi i naši vaizi

Pored drugih dobrih i vrlo dobrih stvari, »Islamski Glas«, donio je u svom 2. broju i vrlo dobar članak »Vazovi i hutbe u džamiji«, od poštovanog Lisanuddina. To je upravo jedna dobra prerada raspisa egipatskog ministarstva vakufa, u kojem ono upućuje u rad egipatske vaize i hatibe. Odmah u 3. broju »Islamskog Glasa« izišao je članak g. O. H. »Džum'a namaz«, koji donekle ima veze sa sadržajem pomenutog članka.

Kako je vrlo važna stvar o kojoj govori i jedan i drugi članak: održavanje vazova i hutbi, te kako se u njima gleda ta stvar na potpuno dva različita načina, to ću ja ovdje pokušati da to istaknem i okarakterišem i da sa svoje strane stvar unekoliko nadopunim.

Da bi sve to bilo jasnije, a i radi što boljeg razmatranja stvari u prvom članku, nalazim, da je potrebno da neke stvari navedem i ponovo istaknem. To ću učiniti i sa drugim člankom.

Kao što je već rečeno, prvi članak se sastoji iz uputa vaizima i hatibima u njihovu radu, i te upute su stvarne i apsolutno trajne vrijednosti. One su slijedeće: »Svi imami i vaizi imaju se međusobno potpomagati da pridobiju i privole svijet da sluša njihova predavanja... Predavač se ne smije ograničiti samo na učenje kur'anskih ajeta i hadisa, nego je potrebno da se rastumači u svome pravome značenju, da bi se postignula prava svrha. Riječi izražene u svjetlu Kur'ana i hadisa znaju biti smjernice u privatnom i javnom životu muslimana i islamske zajednice. Kur'anska ajeta i hadisi mogu biti lijek koji će muslimane liječiti od društvenih bolesti; oni moraju da ona zla koja podgrizaju temelje islamske zajednice potisnu s pozornice savremenog života. Mora se poduzeti borba protiv alkoholnih pića i hazardnih igara kao i protiv svega onoga što ruši razum, moral, imetak i t. d... Kod suzbijanja duševnih i društvenih bolesti mora se ubjedljivim dokazima potkrijepiti, a slušaoci moraju slušati i prisustvovati predavanjima i vazovima. Kod predavanja se mora uočiti sredina kojoj se predaje, a predavač se mora spustiti na nivo sredine kojoj predaje.

Hutba u džum'e treba da bude što više protkana savjetima i uputama. Klonuti se opetovanja kod učenja hutbe, da bi se iskoristilo vrijeme i upotrijebilo za vaz i predavanje.

Slušaocima će predavač na jasan način izložiti glavne smjernice svoje teme, da to postane njihova duševna sadržina i nakon predavanja. Upozoriće se da podržavaju bratske i prijateljske veze sa svojim susjedom, da ga ne smije omalovažavati, uznemirivati i uhoditi te ispoljavati naprama njemu neprijateljstvo i mržnju.

Dužnost je hatibima, predavačima i profesorima da ulažu svoj istinski trud oko širenja bratske sloge i učvršćivanja islamskih veza kao i razvijanja svijesti do zamjernih visina o islamskoj solidarnosti kao i međusobnoj saradnji i potpomaganju. Svojim predavanjima treba da kod svijeta iz sela potisnu zadjevice i mržnju, da iz njihovih srca iščupaju korist, mržnju, škrtost i neprijateljstvo, te duševne bolesti koje su kočnice svakome zdravom napretku... Predavanja treba protkati primjerima iz islamske istorije da se uoče uzroci zbog kojih su muslimani osvajali, napredovali i ulazili kao pobjednici u životnu borbu.

Jedna se tema mora obrađivati sve dotle dok se ne postigne prava svrha predavanja, dok se savjeti predavača ne usijeku u dušu slušaoca i dok on ne počne savjete primjenjivati u životu.

Svrha vazova je da se svijet pouči o principima vjere, da njima bude rukovođen kroz čitav život ,da vazom upućuje na dobro i plemenito. Oni moraju potisnuti sva zla koja su se uvriježila u jednu sredinu.

G. Lisanuddin završava članak svojom slijedećom napomenom: »Ovo (sve) naročito vrijedi za hutbe, koje u sebi sadrže moralne ,etičke i vjerske pouke. Ove hutbe treba da budu prevedene i u našem jeziku pa da od toga prisutni svijet crpi pouku, jer apsolutna većina nema pojma o značaju hutbe koja se uči kod nas petkom«.

Sada nam je potpuno jasno gdje je težište sadržaja članka, i sve bi se ukratko moglo reći ovako: vrlo velika je važnost vaza i hutbe, a da bi one uspjele i odgovarale svrsi svojoj, dužnost je imama i vaiza »da pridobiju i privole svijet da sluša njihovo predavanja; izlaganja treba da budu »potkrijepljena ubjedljivim dokazima«; da nastoje da stvar o kojoj govore postane duševna svojina njihovih slušalaca. Napokon, stvari koje se obrađuju treba da odgovaraju sredini kojoj se predaje. Stvari »koje zasijecaju u vjerski, kulturno-prosvjetni i moralni život muslimana imaju prednost. Ove teme koje ne mogu djelovati na slušaoce, kao i one stvari koje nijesu od eminentne važnosti (prijeke nužde) nije potrebno iznositi«. Naravno, da sve ovo u mnogo čemu zavisi najpre od našeg vrhovnog vjerskog starješinstva i drugih odlučujućih faktora.

Članak gospodina O. H. »Džum'a namaz«, pisan je na sasvim drugi način. Da bi što bolje zapazili tu razliku u gledanju na stvar o kojoj govorimo, iz ovog članka navešću neka istaknutija mjesta. Najprije navodi ajet: »O vjernici, u petak kada budete pozvani na džum'u namaz, požurite Božijem sjećanju (namazu), a ostavite kupoprodaju (kao i sve druge poslove); ako znadete, to je za vas bolje«. Zatim slijede ove misli: »...da bi se ljudi jedanput sedmično sastali i svoje misli izmijenili, dužni su svakog petka uz predstojeće uvjete zajednički obaviti džum,u namaz i saslušati potrebne savjete«.

Dalje veli g. O. H. da su negdašnji muslimani ostavljali svoj posao i prekidali zabave, i otišli bi u džamiju. Međutim, »danas više puta teško se odlučimo otići — samo jednom sedmično — na džum,u; a ako već pođemo, gledamo da u džamiji slučajno ne ostanemo više osim koliko možemo obaviti dva rekata namaza. Tada bi trebalo da vlada potpuna tišina u džamiji kad se uči i prevodi hutba, kao i poslije selama džum,anskog farza, ali se osjeća silno uznemiravanje od nestrpljivih u džamiji. Za ovakve je džamija kao za ptice kafez.

Pošto je Muhamed a. s. mnogo polagao

na zajedničke sastanke muslimana, i to ne samo sa vjerskog, nego i socijalnog gledišta, jednom prilikom za džum'u namaz rekao je ovo: »Bio sam odlučio da naredim jednom od prisutnih da zapali kuće svih onih koji se izvlače od džum,e namaza«.

Kako vidimo iz navedenih redaka, u članku se iznose skoro samo prijekori na džematlije što ne idu na džum,u da »saslušaju potrebne savjete«, a zaboravlja se da su vrlo rijetki slučajevi da se ti savjeti negdje daju. To se ne radi ni u našem najjačem centru, u Sarajevu, čak ni u našoj najpoznatijoj džamiji u Begovoj džamiji (drugo je vaz), za koju se veli da ima najboljeg hatiba, ali, samo po glasu. To se ne radi ni u beogradskoj džamiji u koju dolazi i naš vrhovni vjerski poglavica, i gdje bi onim rasutim članovima naše zajednice baš bili potrebni mnogi i mnogi savjeti. Nego, hatib. odnosno imam »odvergia« hutbu na arapskom jeziku, i od te hutbe ne bude nikakve praktične vrijednosti. Ovo ovako govorim pod uvjerenjem da je hutba određena skoro jedino za to da se njome sakupljenim džematlijama daju »potrebni savjeti«. G. O. H. veli: »Trebalo bi da vlada potpuna tišina u džamiji kad se uči i prevodi hutba«. Međutim ja znam da za vrijeme učenja hutbe vlada potpuna tišina, a neki čak i drijemaju. A kad bi se prevodila hutba (i to: razgovijetno i točno i sa potpunim razumijevanje, te sa potrebnim savjetima), nestalo bi i pomenutog drijemanja. Kad bi se hutba prevodila i kad bi u njoj hatibi iznosili »potrebne savjete«, mislim da bi mi češće dolazili na džum'u, i da ne bi smo gledali »da u džamiji slučajno ne ostanemo više osim koliko možemo obaviti dva rekata namaza«.

Gospodina O. H. najljepše molim da ovo ne shvati kao neko željeno polemisanje, jer je ovo učinjeno samo za to da se svi sjetimo pravog stanja stvari. Na sve stvari o kojima govorimo, treba da gledamo što stvarnije i objektivnije, pa tako treba da govorimo i o džum,i i o hutbi. Međutim, velika je istina i to da mi o ovoj stvari možemo govoriti nadugo i naširoko, sasvim stvarno i, možda, vrlo lijepo, a da od svega toga ne bude ništa dok god o tome ne povedu računa oni, koji o tome odlučuju i rješavaju. Kako pak naše vodeće ličnosti tome neće da posvete ni najmanje pažnje, (a da neće, potvrdiću primjerom na kraju članka), mi bi trebali da se poslužimo malo ublaženom ili u nekoj drugoj formi pomenutom Muhamedovom (a. s.) odlukom, ne bi li oni pad jednom pregli da jednom riješe to vrlo važno pitanje.

U negdašnjem našem listu »Novom vremenu« (u br. 13., od 5. aprila 1930. g.) u svom članku pod naslovom »Naši imami« rekao sam slijedeće: »Naši imami u svom radu trebali bi da posegnu malo dalje od starog i ukalupljenog načina rada, da bi ga prilagodili vremenu i prilikama, kako bi osvijestili i uzdigli ili eventualno uzdržali naš muslimanski elemenat na dostojnoj visini islamske nauke. Islam sa svojim uzvišenim propisima pokazivao im je najbolji put i pružao najbolja sredstva za rad. Za svaki posao u prvom redu potrebna je organizacija rada, a mi toga u islamu nalazimo u velikoj mjeri. Među ostalim ima jedna osobito lijepa i zgodna stvar koja bi po svome duhu trebala da služi organizaciji zajedničkog rada, a koja je sve dosad ostala potpuno neiskorišćena. To je džum'a namaz i bajram namaz. Kad bi u tim dvjema prilikama vrijedni imami obavljali hutbu onako kako treba, to jest kad bi je držali na našem jeziku ili kad bi je bar prevodili na naš jezik iznoseći u njoj potrebne nasihate koji imaju oslona u islamu, mi bi naše društveno stanje u vjerskom, moralnom i prosvjetnom pogledu brzo popravili i doveli u normalno stanje, a da su se dosad obavljali kako treba, u mnogome ne bi ni došlo do ovakoga našega današnjeg stanja. Radi toga, ja ću se malo više zadržati na tim obredima. U tim obredima (dakle kod džum'e i bajram-namaza) glavna je stvar hutba, odnosno hutba je ono čime se oni ističu i razlikuju od drugih namaza. Nesumnjivo je da je svrha hutbe ta, da hatib (govornik), dakle imam, na temelju svoga solidnog znanja i dobroga iskustva, svojim govorom (hutbom) pouči svoje sljedbenike (džemat) o vjeri i njenim propisima, dovodeći to u vezu sa svima kulturnim tekovinama i uopće životnim prilikama. Da ga pouči u svima pitanjima koja su tokom vremena izbila na površinu, a koja se njega tiču, te da upozori svoje slušaoce na zlo kojim bi mogli slučajno, nehotice i neopaženo krenuti. Eto, to se hoće i to se traži od jednog hatiba (imama), to je glavna svrha hutbe. Danas se ona kod nas uči na arapskom jeziku, što je za naše prilike potpuno nepraktično i nesavremeno, a propisi islama ni najmanje ne stoje na putu da se ono obavlja na našem jeziku. (Upravo: za svaki narod koji ne zna arapskog jezika, ona je — držana na arapskom jeziku — bilo uvijek nepraktična i nesavremena). Te je zato tako, jer naš narod ne zna arapskog jezika i svrha hutbe je potpuno promašena. Jedva jedan od hiljade džematlija da zna sadržaj makar one uzvišene rečenice, koja se u svakoj hutbi na završetku prouči, to jest rečenice: Innallahe jemuru biladli... do kraja.

Priznajući da je sada teško praktikovati obavljanje hutbe na način kako bi trebalo da bude, pošto nemamo mnogo takih imama koji bi mogli da rade na svoju ruku glede obavljanja hutba na našem jeziku (jer ni sa skoro držanim tečajevima za imame nije se šta naročito postiglo), ipak nalazim, da bi se sa požrtvovanim radom i iskrenom ljubavi prema našem svijetu, i kod ovakog stanja moglo nešto učiniti, da bi se postigao gornji uspjeh i to, naglašavam, kao u krajnjoj nuždi. Ja mislim da bi se to moglo postići na sijedeći način:

Da Ulema medžlis izradi hutbe na našem jeziku i da ove šalje imamima, koji bi oni pročitali uz kratku hutbu na arapskom jeziku. U tim hutbama trebalo bi se doticati pitanja čisto vjerskih i svih onih koja se tiču naše zajednice.

Za sastavljanje ovih hutbi mogao bi Ulema medžlis staviti to u dužnost jednoj podesnoj ličnosti, koja bi se stalno o tome starala; ili pak u jednom vremenu obrazovati jedan uži odbor, koji bi izradio tih hutbi za čitavo pola godine ili čak i za godinu dana, nakon čega bi se opet sastao radi izrade hutbi za slijedeću godinu.

Svaka od dotičnih hutbi imala bi jednako dejstvo u svima mjestima, gdje bi se ona obavljala, jer su naše prilike, stanje i pogreške svuda skoro potpuno jednake.

Navedeni način obavljanja hutbe bio bi samo kao prva pomoć pri slabom stanju (glede obrazovanosti) naših imama. Na tome se ne smije ostati, nego treba odmah poći dalje, da bi smo dobili imame koji će sa solidnim obrazovanjem moći da rade u tome na svoju ruku, obrađujući stvar iscrpnije i prema prilikama svoga mjesta. Treba osnovati (otvoriti jednu školu naročito za imame. U nastavni program ove škole trebalo bi da uniđu predmeti iz opće obrazovanosti, koji bi se obrađivali u kraćim i glavnim crtama, dalje predmeti za solidnu vjersku naobrazbu i, napokon, da se uvede kao obligatan predmet govorništvo (barem u dva najstarija razreda), kako bi imami bili što spretniji u poučavanju i ophođenju sa našim svijetom...

Razumije se, da bi poslije svega ovoga moralo da dođe i bolje materijalno situiranje imama, koje je i sa nedavnim poboljšanjem još dosta slabo«.

Kao što sam već istakao, gornji moj članak iz koga ovdje prenosim navedena mjesta, izišao je još prije pet i po godina, a danas bih popravio i nadopunio samo jednu stvar. Ja sam u članku govorio o osnivanju škole za imame (i za muallime), a ona je i tada postojala (kao što postoji još i danas), samo sam je ja bio izgubio iz vida, jer tada još nije javno djelovala pošto nije imala još svojih apsolvenata. To je Gazi Husrevegova medresa. Njen program i u vjerskoj i u svjetskoj nastavi je solidan, i može da spremi vrlo dobre radenike, imame. Jedna stvar potpuno je zanemarena a to je: praktično spremanje za rad u narodu. Govorničkoj vještini koja je vrlo važna u proučavanja i ophođenju sa svijetom, a naročito pri obavljanju hutbe, — ne pridaje se nikakve važnosti. Kad je jednom jedan od vaspitača i nastavnika Medrese pokrenuo pitanje praktičnog rada sa đacima, i to da bar predavanja koja drže o trezvenosti ili nečem drugome, održe na način hutbe, odgovoreno mu je od Uprave Medrese da vodeće ličnosti (iz Ulema medžlisa i Vrhovnog starješinstva) nisu još ništa o tome rekle (da li treba hutbe držati na našem jeziku ili ih bar prevoditi, ili ne), i da se mimo njih na tome ne može ništa raditi. Tako to stoji i danas, gubi se dragocjeno vrijeme, a u narod će opet otići ljudi, sa nedovoljnom praktičnom izobrazbom. Priznajem da je pravi praktični rad istom »na terenu«, u narodu, ali je potpuno jasno i to da je to uvijek mnogo lakše čovjeku, koji se je za to pripremao, nego onome koji je poslije u svemu upućen samo na samoga sebe.

M. A.

Ur. Donosimo ovaj lijepi članak jednog našeg vrijednog i valjanog intelektualca. Vjerujemo da će njegova stvarna izlaganja po ovom pitanju unijeti više svijetla u ovo vrlo važno pitanje i potaknuti odgovorne vjerske faktore da ozbiljnije počnu raditi na njegovom rješavanju. Naša javnost bi trebala ovom pitanju posvetiti što više pažnje, da se konačno jedamput riješi ovo vrlo važno pitanje vjerskog odgoja širokih narodnih slojeva. Vjerska obuka je nedostatna i koliko se dobije u školi ili mektebu obično to čovjek u životu dobrim dijelom zaboravi. Hutbe bi trebale da taj nedostatak ispune i da poučno djeluju u širokim narodnim slojevima. Prijeka je potreba današnjice da se hutbe džum'e-namaza govore na našem jeziku i tako zadovolje svojoj svrsi, koja je postavljena od samog Alejhiselama. Ovo pitanje traži da se svestrano i stručno raspravi. Radi toga »Islamski Glas« će ovom pitanju posvetiti naročitu pažnju, te molimo sve prijatelje našeg napretka i jačanja islamske svijesti među našim elementom, da se ovim pitanjem pozabave, da tako što prije dođemo do željenih rezultata.

Iz Fojnice:

Težak život imama matičara

NA PODRUČJU VAKUFSKE DIREKCIJE U SKOPLJU.

Na području Vakufske Direkcije u Skoplju stanje imama je veoma teško, da ne rečem nesnosno. Od onoga dana kada su prevedeni sa državnog na budžet Vakufske Direkcije imami nikada platu redovno ne primaju. Naročito od početka ove godine isplata ide labavo. Skoro preko cijele godine se imamima duguju po tri i četiri plate. Istom sedmog ovoga mjeseca primili su platu za mjesec august, a za septembar, oktobar i novembar nema ni govora. Kako ovi ljudi sa svojim familijama žive to oni znaju. Jasno je svakome, da vjerski službenik svojim vladanjem treba da služi za primjer svojim džematlijama u vjerskom i moralnom pogledu. Kod vjerskog predstavnika i najmanja pogreška je velika, pa makar se dogodila i silom viših prilika i preko njegove volje.

Može li jedan čovjek živeći u mjestu gdje mu je sve za novac i neprimajući po tri i četiri mjeseca platu, biti na dostojnoj visini? Imam kad primi jednu od četiri plata, mora da se skrušeno moli svojim povjeriocima i da im svima redom objašnjava, kako je samo jednu platu primio. Da li mu povjerioci vjeruju što on priča, to je njihova stvar, ali je jedno tačno, da se na ovaj način ruši ugled i dostojanstvo kako vjerskih predstavnika, tako i ugled Islamske Vjerske zajednice.

Šta je razlog da se sa imamima ovako postupa neznam, ali jedno znam, da bi nadležni o ovome bili dužni povesti računa i naći načina, da se zaostale plate imamima pred nastupajuće mubarek ramazanske dane isplate, kako uz ovu zimu nebi oskudijevali sa najpotrebnijim stvarima.

Vahid.

PODLISTAK:

Kur'an

(Nastavak.)

Nestalo je Božjeg Poslanika a nestalo je i Njegovih protivnika. Izložili smo koliko su oni truda utrošili, da bi osporili nedostiživost Kur'ana i prikazali smo, kako su ostali ušutkani. To je bila žučna borba kojoj ne možemo naći slična primjera. U toj borbi su protivnici pokazali svu svoju nemoć i slabost. Iz ove borbe koju su protivnici Kur'ana vodili i u kojoj su ostali potpuno poraženi, dolazimo do jednog neospornog zaključka da je Kur'an u svojoj stilskoj savršenosti nedostiživ i da su ljudske snage ostale potpuno prikraćene u svojim nastojanjima da ljepotu Kur'anskog stila dostignu. Kažemo ljudske snage, jer je Kur'an objavljen na arapskom jeziku. Ova je knjiga bila poznata kod svih Arapa još u doba Muhammedovog poslanstva. Istakli smo koliko je u to doba bila razvijena govornička i pjesnička vještina kod Arapa i koliko je bio prkosan i svadljiv taj narod. Usprkos svemu tomu Arapi nisu mogli da se Kur'anu suprostave i da ga dostignu, pa pojmljivo je kad su i najrječitiji Arapi morali klonuti u toj borbi, da bi u toj borbi morali klonuti i svi drugi, jer je nemoguće predpostaviti da bi jedan nearap mogao savršeno savladati kuranski jezik i u tome jeziku nadmašiti jednog rođenog Arapa. Dakle ni najdarovitiji ljudi, ni oni koji su sav trud i sposobnost utrošili u želji da savladaju sve što im je potrebno da savršeno upoznaju i nauče arapski jezik, koji je ujedno i kuranski jezik, nisu bili u stanju, da svoj govor ni približno dotjeraju do savršenstva kuranskog. To je očit dokaz da Kur'an nije mogao doći do smrtnog čovjeka, nego je naročito objavljen od Svemogućeg Gospodara vasione. Kur'an je istakao nemoć ljudi sa jednom čvrstinom i pouzdanjem koja zapanjuje, a osim toga je istakao i mnoge stvari koje razumna čovjeka upućuju da je Onaj, koji je to dao upućen u sve tajne života i da ih On savršeno poznaje, da to nije neko ko obično savjetuje i poučaje.

Ovo veliko i nadprirodno čudo koje je kroz sva vremena ostalo savršeno nepromijenjeno i koje nije mogao niko pobiti i dokazati da to nije Božji govor, jasno nam govori, da je Hazreti Muhammed poslat čitavom čovječanstvu. Prema tome Njegovo poslanstvo na osnovu istaknutih činjenica treba vjerovati i sve što je u toj knjizi objavljeno. Moraju se prihvatiti sve odredbe koje je Kur'an donio, jer nas je proučavanje njegovo dovelo do prave spoznaje da je to Božanska objava. Kur'an nam kaže da je Hazreti Muhammed zadnji poslanik. Mi to moramo prihvatiti i vjerovati.

Osim toga ćemo ukratko istaknuti onaj savršeni način kako Kur'an poziva u Islam, poznatu brzinu kojom se on po svijetu raširio pa da nas i to dovede do spoznaje i čvrste i nepokolebive da je Hazeti Muhammed zadnji Božji Poslanik, da je poslat sa sveopćom vjerom čitavom čovječanstvu«. Sa ovim Šejh Muhammed Abduhu završava svoj prikaz o Kur'anu.

Kur'an je stvarno i sadržajno nedostiživ.

Učenjaci a naročito apologetičari su svu svoju pažnju i svu svoju sposobnost upotrijebili da dokažu da je kuransko stilsko savršenstvo nedostiživo. O tomes u napisali mnogobrojna djela, a neki su sav svoj spisateljski rad u tom pravcu razvili. Mi smo uvjereni, da je Kur'an u tom pogledu dostigao vrhunac savršenstva, ali to nije jedina strana sa koje bi Kur'an bio nedostiživ, ta nedostiživost Kur'ana je mnogostrana. Ljepota stila ostavlja na čovjeka utisak, koji nije trajan. Mi se toj ljepoti divimo i ona nas zanosi, ali to divljenje malo po malo počinje slabiti kad to češće slušamo, pa se konačno na to priviknemo, kao na nešto što je obična pojava u našem životu. Sa Kur'anom nije takav slučaj, jer kolikogod ćemo Kur'an učiti i slušati, on u nama proizvodi sve nove i nove dojmove i utiske. Kur'an sa nama potpuno zavlada i ne možemo da se otmemo njegovim utiscima. To svakoga koji Kur'an proučava dovodi do saznanja da tu nedostiživost kuranske ljepote treba tražiti i na drugoj strani osim stilske strane, koja u tako velikoj mjeri može da zavlada ljudskim razumom.

Uzrok je tomu jasan i ne treba o tom mnogo razmišljati. Kur'an je Božansko djelo i duh Njegov. Svemogući Allah kaže: »Mi smo ti objavili duh, koji je djelo naše, Ti nisi znao ni što je knjiga ni što je vjerovanje«. Kur'an utječe na nas kao duša na tijelo, pokreće čovjeka i sputava strasti njegove. Pjesma i lijep govor mogu nam se samo sviđati i u nama izazvati raspoloženje.

Božje riječi: »Mi smo ti objavili duh koji je djelo naše« dovoljne su da nas dovedu do spoznaje da je Kur'an nedostiživ i da su i ljudi i duhovni nemoćni da ga oponašaju. Njegovo nepromjenjivo ostajanje do danas je vječno čudo iz koga odsijeva svjetlo Božje i u kome se odrazuje njegova Božanska ljepota. To da je Kur'an duh, koji je djelo Božje, govori nam o njegovoj naročitoj duhovnosti koju mi nismo u stanju dostignuti. To je i najveći uzrok da su ljudi i duhovi nemoćni da oponašaju makar i jedno najkraće kuransko poglavlje. Silnici i odličnici strepe kad ga čuju a kako i neće kad se u njemu odrazuje duhovna snaga Božanskog govora.

(Nastaviće se.)

Islam i muslimani u Americi

Početak Islama u Americi — Današnji napredak — Društveni život muslimana.

Islam se prvi put pojavio u Americi u godini 1904. Današnji šejh ul Islam američkih muslimana šejh Safi Muhamed el Misri, počeo je te godine u gradu Njujorku da propovjeda i poziva u Islam. Današnji šejh ul Islam u prvim počecima svoga rada naišao je na žestok i veliki otpor američke javnosti, a naročito se protiv njegova rada digao »Njujork Times« u kome je žučne članke protiv rada ovog prvog muslimanskog misionera u Americi pisao Mister Viliam Hores. U to doba je mlada američka djevojka Mari Viliam primila Islam. Ovo je uzvitlalo silnu prašinu u kršćanskom svijetu i sva se javnost bila podigla protiv ove mlade Amerikanke, koja je prva Islam primila. Šejh Muhamed el Misri je stupio u žestoku borbu i odbijao sve navale protiv Islama. Iznosio je islamska učenja i principe koje islam u društveonm životu zaveo, što je naišlo na lijep prijem kod većeg broja amerikanske javnosti. Na ovakav način se počeo Islam u Americi polagano da širi i napreduje.

Danas se u raznim amerikanskim gradovima nalazi preko 175.000 muslimana. Najveći dio ovih živi u Njujorku, Čikagu, Detroitu i San Francisku. Oni su od reda trgovci, advokati, liječnici i stručni radnici. Među ovim muslimanima ima i manji broj naših muslimana koj su se iz naših krajeva odselili u Ameriku.

Američki muslimani danas imaju tri svoja društva i to: Dobrotvorno muslimansko društvo, Muslimansko jedinstvo i Društvo Crvenog polumjeseca. Muslimansko dobrotvorno društvo čim se je osnovalo u prvom redu je u Detroitu u blizini Fordovih tvornica kupilo jedno veće zemljište gdje je izgradilo kupalište i podiglo muslimansko groblje.

Veliki istorijski dan u Palestini

Arapi zbijaju svoje redove.

Kahirski dnevnik »El Džihad« u svom broju od 25. oktobra donosi telefonski izvještaj svoga dopisnika iz Jafe u kome kaže da je taj dan u istoriji Arapa Palestine jedan od najznačajnijih. Kongres arapske omladine sazvao je veliki narodni zbor u Jafi na koji su pohrlili Arapi u neviđenom broju. Čitave bujice naroda su dolazile na zborište koje je burno pozdravljalo svoje vođe. Cilj je ovoga velikoga zbora bio da Arapi zauzmu jedan oštar stav u svom političkom životu koji je nastupio bio kao posljedica potajnog krijumčarenja oružja i naoružavanja židova i njihovih spremanja da nenadano navale i napadnu na Arape, te tako na ovom arapskom tlu čvrste židovsku vlast i gospodstvo.

Na ovom zboru su prisustvovali i svi predstavnici arapskih organizacija iz Palestine. Ovom velikom zboru predsjedavao je poznati arapski borac Jakub beg Gasin. On je održao jedan vatreni patriotski govor, u kome je izložio opasnosti koje prijete Arapima u Palestini i pozvao sve Arape da se zbiju u čvrste i jedinstvene redove. Njegov je govor sasušan sa burnim odobravanjem, pa je donešena rezolucija u kojoj je naglašena potreba čvrste organizacije svih Arapa a osim toga su donešeni zaključci. 1. da predstavnici svih arapskih društava pođu do visokog britanskog komesara i podnesu mu rezoluciju u ime čitavog arapskog naroda Palestine u kojoj će izložiti želje Arapa od kojih oni ne mogu odstupiti, niti mogu dozvoliti da se više ponižavaju. Među ostalim moraju tražiti, da se odmah obustavi useljavanje židova, da se ograniči prodaja zemlje Židovima i da se uspostavi domaća vlada. 2. Da se održi drugi veliki sastadak izvršnog odbora Kongresa muslimanske omladine 31. oktobra u kome će se izložiti želje palestinske omladine. 3. Da se odmah upute vođe svih arapskih udruženja visokom komesaru i da jednim podneskom od njega zatraže slijedeće: da se židovima oduzem oružje; da se oružje koje su židovi posakrivali iznađe i oduzme i da se ograniči izdavanje oružnih listova židovima.

UČENJE ARAPSKOG JEZIKA U GRANADI.

Španjolska je vlada zatražila od egipatske vlade da joj pošalje jednog vrsnog profesora arapskog jezika koji bi arapski jezik predavao na univerzitetu u Granadi. Egipatsko ministarstvo prosvjete je zaključilo da pošalje profesora »Darul Ulema« Abdul Velid ef. u Granadu koji je u Engleskoj svršio nauke. Pomenutom je profesoru stavljeno do znanja da će mu egipatska vlada i dalje isplaćivati njegovu plaću i nagradu koju mu bude odredila španjolska vlada.

POSLIJE ATENTATA NA ATATURKA.

U toku istrage o pokušaju atentata na predsjednika Turske republike, utvrđeno je da je jedan od glavnih organizatora zavjere član Transjordanskog parlamenta, Esad-paša Halil, koji se nalazi u bjegstvu. U Haifi su uhapšena tri bivša turska oficira, koji su za vrijeme tursko-grčkog rata god. 1923. prebjegli na grčku stranu, a zatim se prebacili u Palestinu.

Italija i Abesinija

Turska usvojila sankcije protiv Italije

Turska vlada na svojoj sjednici od 31. oktobra razmotrivši nacrt o primjeni sankcija protiv Italije, prihvatila ga je i usvojila sa 31:23 glasa.

Protest Italije u Kairu

Talijanski poslanik u ministarstvu vanjskih poslova izvršio je usmeni protest zbog primjene privrednih i finansijskih sankcija od strane Egipta. Tvrdi se da je talijanski poslanik prilikom svoje posjete između ostalog izjavio da njegova vlada rezerviše sebi pravo da prema Egiptu primjeni potrebne mjere u vezi s povredom međunarodnih ugovora sa strane Egipta prema Italiji. Te svoje izjave talijanski poslanik je ponovio i kod egipatskog ministra pretsjednika.

S Abesinijom će Italija doživjeti veći neuspjeh, nego sa Libijom

Službeno talijansko opravdanje za rat protiv Abesinije je da je Italija prenaseljena i da potrebuje nove teritorije.

Isto izvinjenje isticano je i 1911. godine, kada je Italija napala Tursku i preuzela kontrolu nad Libijom.

Libija, koja se nalazi s druge strane Sredozemnog Mora u Sjevernoj Africi, sedam puta je veća od Italije. Ona ima razvijen ribolov i dobre pašnjake. Obiluje žitom, maslinama, duhanom, smokvama, urmama, narandžama, limunom i grožđem.

Bilo je lako dobiti kontrolu nad tom zemljom, ali je bilo teško i skopčano sa mnogim troškovima održavati tu teritoriju. Urođenici su se pobunili kada je izbio Svjetski rat; a i poslije toga bile su mnoge pobune. Još 1930. godine, talijanska vlada je silom pokrenula 30.000 Arapa i 600.000 stoke iz unutrašnjosti na obalu, kako bi nadležni činovnici mogli voditi kontrolu nad njima.

Talijansku vladu stajalo je više od 300 milijona lira da godišnji budžet Libije drži u ravnoteži. Ovih 300 milijona lira plaćali su Talijani iz Italije.Talijansku vladu stajalo je drugih 250 milijona lira da drži svoje garnizone u Libiji. Ovo je također morao plaćati talijanski narod iz Italije. Cjelokupan godišnji gubitak Italije Iznosio je 550 milijona lira; međutim, godišnja trgovina između Italije i Libije u dobrim vremenima, ali ne i sada, iznosila je 400 milijona lira.

Poslije 24 godine talijanske okupacije broj Talijana koji žive u Libiji je manji od 30 hiljada, što pretstavlja samo 7 posto od stanovništva u Libiji.

Abesinija je udaljenija od Italije neg Libija. Ona je manje pristupačna i iziskuje veće izdatke da se do nje dođe. Nju je mnogo teže kolonizirati, i ona je manje pogodna za Talijane nego sjevero-afrička obala, koju je Rim kontrolisao i kolonizirao stoljećima.

Izgleda kao da će Mussolini u Abesiniji, isto tako kao i u Libiji, samo povećati talijanski budžet.

Ko je ras Guksa, izdajnik abesinski

Javlja se iz Adis Abebe: Sada se tek saznaju pojedinosti o dedžasu Haile Helasiu Guksi, koji je, pošto je prešao na stranu neprijatelja, naimenovan od strane Italijana za guvernera osvojene teritorije Abesinije.

Dedžas Haile Selasie Guksa potomak je čuvenoga Jovana Kralja Kraljeva. Njegov predak ubijen je u borbi protiv Mahdista i tada je Menelik udaljivši od vlasti nasljednike iz vladajuće dinastije, zauzeo carski prijesto.

Dedžas Guksa, sjećajući se svoga kraljevskog porijekla, potajno je gajio u sebi želju, da se dočepa carskog prijestolja. Ohol i ambiciozan, nezadovoljan i nezasitljiv, on je bio u vrlo rđavim odnosima sa svojim ocem rasom Tigreje Guksom, koji je završio život iznenada na jedan veoma tajanstven način a i u veoma podozrivom dobu. Utvrdilo se je, da je on jednostavno otrovan od strane svoga rođenog sina.

U Adis Abebi se vjerovalo, da će se Guksa moći pridobiti za Krunu, ako se bude oženio iz vladajuće dinastije. Tako je 16. juna 1931. godine došlo do ženidbe između njega i Oazero Senabe Vork, »princeze zlatne kiše«, druge kćerke sadašnjeg cara. Tom prilikom u svojoj 34. godini Guksa, koji je prvo bio fitaorari, a zatim dedžas, dobio je titulu guvernera značajne pokrajine Agame. Međutim, prije dvije godine umrla mu je žena i tako je nestalo ove rodbinske veze između njega i Krune. Tek što je nastao italo-abesinski sukob, došlo je do pojačane nesloge između dedžasa Gukse i njegovog neposrednog šefa rasa Sejuma, koji je vjeran Kruni. Čim su otpočela neprijateljstva on se trudio da parira vojne mjere rasa Sejuma, glavnokomandujućeg na frontu u Tigreji. Poslije nekoliko sukoba on je počeo da pokazuje otvorenu neposlušnost.

Jednoga dana on je iznenada sazvao svoje šefove i njihove trupe i pošao prema provinciji Adua, koju su Italijani tek bili napali. Pošlo je 10.000 ratnika u ubjeđenju da idu u borbu protiv napadača. Kad se vidjelo u čemu je stvar došlo je do naglog obrta. Trupe, koje su ga dotle slijedile, u masi su ga napustile i pribile se uz rasa Sejuma. U pratnji 152 svoja privrženika Guksa je prešao neprijatelju. Italijanske vlasti u Eritreji potrudile su se da ga imenuju guvernerom novoosvojenih zemalja. Osim toga uputile su masu letaka stanovništvu, pozivajući ga da se ugleda na primjer dedžasa Gukse, čineći razna obećanja.

Mustafa S. Busuladžić:

Islam i Abesinija

(Nastavak.)

Car pozove muslimane. Kada su pod vodstvom Džaferovim došli do carskih vrata, Džafer viknu: Džafer je sa drugovima na vratima i traži dozvolu, da uniđe. Na zahtjev Negusov Džafer je te riječi opetovao i dobio je dozvolu da mogu sa potpunom sigurnošću slobodno unići caru. Kada su muslimani sa Džaferom unišli caru, pozdravili su ga islamskim pozdravom: Eselami alejkum. Amr Rebia spletkareći protiv muslimana, upozori Negusa da muslimani, kada su unišli, nijesu njemu ni njegovoj vjeri odali počast padanjem na zemlju (na sedždu) nego su ga pozdravili islamskim pozdravom »selam«. Amr reče kralju: »Zar nijesi uočio da su oni oholi i umišljeni prema tebi«. Negus se je okrenuo njima i zapitao: Šta vam je smetalo, da me ne pozdraviste mojim pozdravom, t. j. nijeste preda mnom pali ničice ni poklonili mi se. Džafer odgovori: Kralju! Sedžda (t. j. padati ničice), bio je naš pozdrav kada smo živjeli u barbarstvu (džahilijetu) a danas se mi klanjamo i sedžadu činimo samo Svevišnjem Bogu«. Negus zapita zašto tako. Džafer odgovori: »Zato, jer je Svevišnji Bog poslao između nas nama poslanika čiju iskrenost i vjernost poznajemo. On nam je naredio da mi činimo serdždu samo Bogu Svevišnjem i kazao nam je da je islamski pozdrav selam, s kojim smo tebe pozdravili.

Govoreći Negusu o suštini Islama, Džafer je rekao slijedeće riječi:

»Kralju! Mi smo bili narod koji je živio u barbarstvu. Obožavali smo kipove i idole. Jeli smo meso krepanih životinja. Oduzimali smo nevinost našim ženama i prostituisali ih. Kidali smo i napuštali rodbinske veze. Uznemirivali smo susjede. Jači od nas ugnjetavao je slabijeg. U takom smo stanju bili, dok nam nije Bog dž. š. između nas poslao poslanika, čije porijeklo, iskrenost, poštenje, čednost i plemenitost dobro poznajemo. On nas je pozvao da vjerujemo i obožavamo pravoga i jednoga Boga a da napustimo idole u koje smo mi i naši očevi vjerovali. Muhamed nam je zapovjedio da uvijek istinu govorimo, izvršavamo obećanje, obilazimo rodbinu i lijepo se pazimo sa susjedima. Naredio nam je, da se klonimo harama (zabranjenih stvari) i da se ne krvimo. Zabranio nam je prostituciju i sva zla svojstva; laž, uništavati imetak siročadi, potvaranje poštenih i nevinih. Mi smo sve to priznali kao potpunu istinu. Iskreno ga vjerujemo i slijedimo njega i sve ono što mu je od Boga došlo. Mi vjerujemo i obožavamo jedinoga Boga, kome ne pripisujemo druga, niti uopće išta drugo. Mi smo primili kao haram sve ono što nam je on zabranio i primili smo za halal sve ono što nam je rekao da je dozvoljeno. Nakon toga počeli su nas progoniti naši sugrađani. Nastojali su da nas odvrate od naše vjere i prisile nas da obožavamo kipove. Kada su pokazali svoju nadmoć i nama počeli nasilja provoditi, došli smo u tvoju zemlju, izabrali tebe mimo ostale i nadamo se, da nam se neće kod tebe nasilje činiti.«

Kada je Džafer završio svoj govor, Negus ga upita, da li se kod njega nalazi nešto od onoga što je istinski poslanik primio od Boga. On mu odgovori da ima i počeo mu je učiti poglavlje »Merjem«.

Slušajući učenje Džaferovo, Negus je tako plakao, da mu je brada orosila suzama i reče: Zaista ovo što je Džafer proučio i ono što je Isa donio potječe iz jednog izvora.

Zatim je primio Amra i Abdullaha ibnu Ebi Rebia i rekao im: Idite, kunem se Bogom da muslimane neću vama predati. Neće se njima nikada nasilje činiti, dok su pod mojom zaštitom.

Riječi Negusove poraziše izaslanike. Oni su odmah počeli kovati spletke, da muslimane obijede kod cara i rekoše, da muslimani imaju čudnovato mišljenje o Isau sinu Merjeminu i da oni vele, da Isa nije Božji sin. Na molbu Amrovu, Negus zapita: Šta vi mislite i govorite o Isau sinu Merjeminu. Džafer je odgovorio da oni o Isau sinu Merjeminu vele, da je Božiji poslanik i rob, koga je po Božjoj odredbi rodila poštena i nevina Merjema. Car se obratio prisutnim visokim svećenicima, da oni reknu svoju riječ o tome. Oni su svi jednoglasno odgovorili da je Isa a. s. nagovijestio dolazak Muhamedov.

Dok muslimani u Abesiniji mirno žive, Muhamed a. s. u Meki neumorno propovijeda Islam pod čije okrilje svakim danom Arabija sve više ulazi. Prelazak Omerov i Hamzin na Islam izazva silno ogorčenje među mekanskim nevjernicima, koji su stvorili jaku organizaciju protiv Muhameda a. s. i ashaba, tako da im je životni opstanak bio u opasnosti. Kada su muslimani saznali za urotu Kureješevića protiv Muhameda a. s., po savjetu Božjeg Poslanika, napustiše Meku i iseliše se u Medinu, kuda je kasnije iselio i sam Resulullah sa Ebu Bekrom. Seoba iz Meke u Medinu bila je nova sjajna era u širenju Islama čije će svjetlo naskoro da obasja čitavu Arabiju. Kada su muslimani u Abesiniji saznali za Alejhiselamovu seobu njih 51 na broju (33 muškarca i 18 žena) napustili su Negusovu zemlju. Od tih iseljenika dvojica su umrla, 7 ih je zatvoreno u Meki a 24 su učestvovali na Bedru 2 god po H. (264. po I.).

(Nastaviće se.)

Mi u ekonomskoj perspektivi

Savremeni društveni razvitak dovodi nas do nepobitne istine, da su sve društvene funkcije ekonomski uslovljene, ili kraće, da je anatomija građanskog društva ovisna od njegove ekonomije. Par niže iznešenih primjera, da se na gornjoj tvrdnji nebi nepotrebno zadržavali, bit će dovoljni, da nam to objasne.

Uzmimo primjerice prostituciju kao jedno od najvećih socijalnih zala današnjice. Ako je shvatimo i definišemo kao profesiju današnjice i borbu za održanjem golog života u današnjici, vidit ćemo, da joj uzroci poglavito leže, izbacujući jedan mali procenat bioloških i inih razloga, u masovnoj ekonomskoj bijedi. Svi nuzgredni uzroci, kao: pomanjkanje odgoja, neprosvećenost i slična, u suštini su posljedice siromaštva. A time se opet vraćamo na ono što već prije utvrdismo. Isto to mogli bi dokazati i sa kriminalitetom, ili primjerice s nečim plemenitijim: umjetnošću, ili eventualno ljudskom pravdom, da su i oni apsolutno ovisni o savremenim ekonomsko-društvenim odnosima i njihovim promjenama. Pokušajmo:

Za vrijeme feudalnog gospodstva u Bosni i Hercegovini, dakle u doba kmetstva, posjednik, — beg, po svim ondašnjim pisanim i priznatim ljudskim zakonima, bio je u pravu da posjeduje zemlju; kmetove; ubire trećinu i uživa sve privilegije gospodara. Kmet ga za to nije mogao tužiti, to je bilo njegovo zakonsko pravo. Ali, — društveni, upravo ekonomski odnosi su se promijenili, a s njima i zakoni o shvaćanju prava i ljudske pravde. Više beg nije ono šta je prije bio; a više ni pravda nije ona šta je prije bila! Padanjem prvoga, promijenilo se i drugo.

Pa šta vidimo iz ovih par kratkih, ali vjerovatno jasnih primjera? Vidimo bez sumnje da su oni naprijed navedeni principi točni, i da je zbilja sve u društvu ekonomski uslovljeno.

Ali obzirom na stepen savremenog društvenog razvitka, ovđe se mora istaknuti još nešto, što radi same teme nesmijemo propustiti, a to je niternacionalna ekonomska povezanost, koja onemogućuje bilo kojoj društvenoj zajednici da se od nje izoliše i ne podpadne pod uticaj svih događaja koji se u njoj zbivaju. Za dokaz navedenoga mogli bi iznijeti čitav niz primjera, ali mi ćemo se poslužiti samo jednim, kojeg se vrlo dobro sjećamo, i čije su nas posljedice najjače tangirale. Prije par godina. Uusija, zemlja s kojom nismo održavali, niti trgovačke, niti diplomatske odnose, uveliko je potresla naša industrija, upravo najjaču granu naše industrije na kojoj je bilo uposleno više od 150.000 radnika, naime naša drvarska undustrija. Ruski damping (prodaja robe ispod normalnih tržnih cijena) među ostalim artiklima, izbacio je na pijacu ogromne mase drveta uz veoma niske cijene, i za kratko vrijeme poljuljao i grdno oštetio našu prodaju na pijacama Italije, Belgije i drugih zemalja, gdje smo u glavnom izvozili naše drvo. Naša drvarska industrija, koja je u našoj privredi zauzimala jedno od najvažnijih mjesta, pretrpila je teške gubitke i doživila jake potrese, zahvaljujući to jednoj od zemalja, s kojom mi nismo imali nikakvih direktnih veza.

Dakle šta vidimo: Savremeni društveni život, upravo stepen razvitka društvenoga života, stvorio je internacionalnu ekonomsku povezanost, i mi htjeli, ili nehtjeli, ako ne želimo da budemo vremenom pregaženi, moramo da idemo uporedo s njime, i nemoguće je da se izolišemo od onoga što vrijeme sobom donosi, na šta nas ono sili.

Moguće da smo se izlažući sve ovo i predugo zadržali, obzirom na prostor jednog novinskog članka, ali imajući u vidu karakter teme i nastojeći razjasniti i istaknuti presudnu važnost ekonomije u društvenom životu, to smo morali učiniti.

A sada da pogledamo kako specijalno mi, jugoslovenski muslimani, izgledamo posmatrani kroz ekonomsku prizmu. Poslije Svjetskog Rata naše ekonomske prilike u cijelosti su se promijenile, i od jedne vladajuće klase, — begovata, preko noći stvoren je — klasa osiromašenih, kako bi se moglo reći. Ali ta ekonomska promjena nije imala samo svoj momentanlni ekonomski efekat, nego su njezine posljedice počele da prožimlju u čitav, za nas novo nastali društveni život. Novo doba tražilo je mnogo žrtava, okretnosti, spreme i shvaćanja, za održanje samo gole životne egzistencije, i trebalo je mnogo dok smo shvatili sadašnjicu i u njoj se počeli snalaziti. Ali i danas, nakon skoro dvije decenije ,sva ta životna borba imala je i ostala u suštini samo sitna životna borba za održavanje individualne egzistencije, bez kakvog jačeg rada na općim i pozitivnim socijalnim težnjama. Pa čak kod mnogih i ta osnovna životna borba je izostala, poslije rata nastala je kod njih apatija prema svemu, prepuštanje sudbini i strahovita uskogrudnost, koja je u stvari najopasnija. Jer današnjica, kao i prošlost, ili kao sutrašnjica progresivno su uslovljeni. Današnjica je morala doći, kao što će doći i sutrašnjica, ili kao što je prošla jučerašnjica. Iz ove pojave su neminovno uslovljene, i one su samo pojedine karike na beskrajnom lancu ekonomskog, a time i cjelokupnog društvenog razvitka. A da bi vidjeli da je tvrđenje o našoj društvenoj neaktivnosti tačno, pođimo i vidimo šta smo učinili za naše opće dobro. Šta imamo, kakve privredne ustanove, kakve institucije, kakve pokrete bez sitnih ličnih ciljeva, u svrhu formiranja općeg, kolektivnog boljitka? Ne, ovđe se ne griješi ako se kaže, da se je naše životno djelovanje svelo u glavnom na sitno održavanje individualne egzistencije, i skoro ništa više. A od kolike je važnosti opće ekonomsko obezbjeđenje i podizanje zajednice u tom pogledu, dovoljno smo istakli, a ovdje nadodajemo, da je to kamen temeljac zgrade, na kojoj se diže cjelokupni društveni život.

Ali pridimo našoj temi i nastojanjima s jednog od bližih, upravo za muslimane najbližeg i najosjetljivijeg gledišta, naime sa strane vjere.

Gospodin Šekib Arslan, bez sumnje jedan od kapaciteta među javnim muslimanskim radnicima čitavoga svijeta, prilikom svoga boravka u Sarajevu, između mnogoga, u jednom razgovor reče i ovo: »Vidite, Islam veli da je siromaštvo brat grijeha«... Zaustavimo se na ovim riječima. Šta vidimo? Vidimo da Islam kao religija traži od svojih sljedbenika da se ekonomski obezbjede, jer nazire da je zdravo ekonomsko uređenje prvenstveno i po cjelokupni društveni razvitak presudno. Ali bi netko mogao da to shvati bukvalno, naime da shvati i reče, da je glavno da se pojedinac obogati, sebe obzebjedi, a s time je već i gornje ispunio. Ali, sumnje nema, to nije samo tako plitko predviđeno i rečeno. Jer tu niti je mišljeno na neko sitno bogaćenje, niti pak samo na ekonomski efekat da čovjek ima da jede i pije. Ne, tu je mišljeno na sve sljedbenike, da si stvore pristojan i čovjeka dostojan život, sa punim ekonomskim obezbjeđenjem, stečenim uz jedan društvu koristan rad, a onda, svaćajući presudnu važnost, na tom podignu zgradu zdravog socijalnog života, punu i duhovnog bogatstva. A budući da u Islamu važna mjesta zauzimaju upute i principi o društvenim odnosima i uređenju, koji obzirom na svoju elastičnost, a ne krutu dogmatičnost i okovanost, imaju mogućnost savremene praktične primjene, to su i gornje riječi tipičan primjer za našu tvrdnju.

Dakle muslimane pored imperativnih životnih zakona i sama vjera upućuje na ono, o čemu smo ovdje govorili, a u kom je pogledu do sada malo učinjeno, šta pak proističe iz nažalost slabo razvijenog shvaćanja socijalnih dužnosti kod muslimana. Bilo bi poželjno da nije tako.

*

Ovaj članak, koji je u stvari samo grubo skicirana konstatacija naših prilika, sa samo nabačenim potrebama, napisan je poslije par publikovanih članaka iz našeg javnog života, a na nagovor jednog našeg mlađeg privrednika, sa željom, da se i na tom najvažnijem polju nešto poradi. Jer, samo rad i uspjeh na našem ekonomskom boljitku, može dati pozitivne rezultate u našem cjelokupnom društvenom životu.

Rešad Kadić.

Pokret vjerske obnove i napretka u Jugoslaviji

NOVI I STARI.

Mladi naš zemljak i slušalac na kahirskom Ezheru, Husejin Đozo, napisao je u misirskoj reviji »Savtul-islam« jedan članak o muslimanima Jugoslavije i reformatorskom pokretu kod nas, koji prenosimo radi njegove aktuelnosti. Članak glasi:

Jedan Arčki mudrac rekao je ove riječi: »Sve teče i kreće se« a mi ćemo njegovim riječima dodati i riječ autoriteta i ponosa Islama, imama Gazalije: »Od neplemenitog se ne diže do plemenitog«. Nije potrebno da duljim u dokazivanju riječi islamskog filozofa i grčkog, nego će mo se zadovoljiti da kažemo ono u što niko ne sumnja, a to je: da nauka određuje pravac razvijanja i napredovanja, što je istina a ne prividnost, i da je Islam uzakonio i stavio u dužnost svojim sljedbenicima idžitihad, i učinio ga svojim imperativom. Samostalno pronalaženje u vjeri je suština (pravca) napredovanja u nauci, jer je njihov cilj jedan, a taj je: napredovanje, obnavljanje i podizanje.

Iz ovoga je jasno: da mirovanje i ustaljenost na jednom mjestu i stepenu protivi se vjeri i nauci i zločin je protiv njih. Iz ovoga zaključujemo da je obnavljanje i napredovanje utvrđen pravac u Islamu i da to i zdrava nauka potkrepljuje. Sada nam ostaje da bacimo pogled na stanje muslimana da vidimo ima li čega što bi ukazalo na napredovanje (pridizanje) i obnavljanje.

Prisiljeni smo da u početku naglasimo da su se muslimani već stoljećima okrenuli od ovoga mišljenja a prihvatili ono što se s njima ne slaže i to: neznanje i mirovanje. Ovome je uzrok: 1) Nedovoljno razumijevanje Islama kako to zahtjeva zdrav razum i stepen današnje nauke i svođenje Islama na samu molitvu koja znači, namaz i sjećanje na Boga. Nije li za ovo najbolji dokaz što su oni iz ajeta »Sjećajte se Boga« i drugih čiji broj nije velik, razumjeli osnivanje derviških redova, a iz 850 ajeta u kojima Bog tiče na nauku i razmišljanje nisu razumjeli nužnost podizanja škola, naučnih i ekonomskih društava čiji je također cilj postizavanje Božije milosti. Njegovim spoznavanjem, jer »sat razmišljanja vrijedniji je od 70 godina molitve« i »prednost onoga koji zna nad onim koji ne zna, je kao moja prednost nad najnižim od vas«. Ovo su riječi Božijeg Poslanika. 2) Ko god je nastojao oko napretka i obnavljanja, smatran je da istupa protiv vjere i da ruši njene temelje, a onoga su grubo napadali ko bi doviknuo muslimanima da je stanje u kome su oni najgore, a tako isto postupali su sa onim koji se u nečem ne bi složio sa jednim imamom i smatrali ga otpadnikom od pravog puta. Da samo potsjetim na historiju Šejh Muhamed Abduhuta i njegova učitelja Džemaludin Afganije u kojoj ima dovoljno podataka kako svijet sreta napredne ljude. Imaš samo da kažeš: tako je. Mi danas veličamo i poštivamo te ljude, ponosimo se njihovim imenima i gle kako se održavaju veličanstvene uspomene na Abduhuta i na Meragiju. Ovo je istina. Bogu hvala i blagodarnost, mi smo se otrijeznili i krenuli istinitom Islamu.

Da se sada vratimo na našu temu: Jugoslavenski muslimani sa svojim osobinama su kao dio velikog isamskog naroda i spadaju pod isti sud t. j. i oni su bili začmali, ali su se osvijestili i pretekli su u svome buđenju mnoge islamske narode.

Tome ima dva razloga: što su u blizini vrela današnje civilizacije i na pojištu prirodnih nauka, a drugo zbog svojih duševnih osobina, jer je duša jugoslavenskog naroda čista i daleko od opačina (predrasuda) i lažne tradicije. Njegova duša je dobra i sposobna da primi sve što se slaže sa njegovom prirodom, te jugoslavenski muslimani su prvi prihvatili i zaodjeli se u duhu Islama otkad su upoznali njegove istine.

Vjerski napredak u Jugoslaviji usko je skopčan sa napretkom u Egiptu. Razlog je tomu što nauka Islama (Abduhuta) nije ostala u granicama Egipta, nego ih je prešla i stigla u Bosnu i Hercegovinu, gdje je naišla na lijep prijem i srela ljude, koji su shvatili njenu vrijednost i počeli je širiti i proturati. Jedan od ovih prvih ljudi je Hadži Muhamed Džemaluddin Čaušević, bivši reis-ul-ulema. Sada nam nije moguće da navedemo sve pohvalne osobine i moralne vrline njegove presvijetle ličnosti, nego ćemo govoriti čim su sve urodila njegova nastojanja i djela u pogledu pridizanja muslimana i poboljšavanja njihova stanja.

Hadži Džemaluddin je uvjerenja da je Bog uputio Kur'an cijelom čovječanstvu, kako će polučiti sreću na oba svijeta, da Islam nije dat samo za onaj svijet, nego i radi koristi na ovom svijetu i da je poslanstvo Muhamedovo put ka sreći na oba svijeta.

Na ovom principu počeo je da širi duh Islama i da poučava ljude njegovoj suštini na dva načina: upućivanjem i savjetovanjem knjigom i člancima. Svojim vazovima pročuo se među jugoslavenskim muslimanima, a njegovo se ime spominje sa velikim poštovanjem.

Korist njegovih opisa neopisiva je i u tome ga niko nije pretekao, niti je iko pobrao plodove svoga stvaranja kao on. Pa šta je učinio? Sastavio je naročito (posebno) pismo t. j. uzeo je arapska pismena i dodao im neka slova koja su u prirodi srpsko-hrvatskog jezika. dajući im oblik arapskih slova.

Ovo je urodilo velike koristi, jer je vidio da su muslimanima najdraža arapska slova. Zatim je počeo njima pisati i poticati svijet da ih uči, te je i on sam napisao mnogo knjiga sa spomenutim slovima i drugim u kojima je također osvijetlio suštinu Islama i upozorio muslimane na njihove dužnosti.

O njegovoj ličnosti, ako Bog da, govorićemo u posebnom čanku.

Preveo: Mulalić Ahmed.

Agilni mualim u Izbičnu

Izbično je jedno od najzabačenijih sela sreza fočanskog. Prije četiri-pet godina trudom ehalije podignut je mekteb, u kojem muslimanska djeca stiču najosnovnije pojmove o uzvišenoj vjeri Islamu.

Nakon što je podignut mekteb vjerskoprosvjetne vlasti iz materijalnih nemogućnosti nijesu mogli postaviti stalnog vjeroučitelja (mualima), nego se je te, časne i vrlo teške zadaće primio gosp. Asim Hubijar, koji je za kratko vrijeme kroz 2—3 godine uspio da poduči u islamskim propisima jedan vrlo veliki broj muslimanske djece. Gosp Hubijar je uspio u svom radu toliko ,da bez sumnje je danas najagilniji i najrevniji mualim u našem srezu, što mu pokazuju njegovi učenici. Kako je poznato, prošle je godine otvorena odnosno obnovljena niža medresa u Foči, u koju danas ima upisato kojih 60 učenika iz čitavog fočanskog sreza i od svih učenika su najspremniji učenici Asim ef. Hubijara, kako mi to reče i gosp. Muhamed ef. Bjelan, nastavnik medrese. Gosp Hubijar ne samo što je toliki broj muslimanske djece naučio uzvišenim propisima Islama, nego je još — kako tu ne postoji ni osnovna škola — držao i analfabetske tečajeve, te njegovi učenici vrlo dobro čitaju i pišu oba pisma (latinicu i ćirilicu), kao što vrlo dobro poznaju i sve četiri vrste računa. Samo žalosno je, da ovaj vrijedni i agilni mualim ovoliko radi bez ikakve nagrade, a naročito uzevši u obzir da je prilično siromah i u obe noge sakat.

Mislim, da bi trebalo sresko vakuf. mearifsko povjerenstvo u Foči dati mu dostojnu nagradu za njegov trud, ili bar ,ako je u budžetskoj nemogućnosti — predložiti ga Vakuf. direkciji da mu ona podijeli nagradu, ili ga uzme kao honorarnog mualima, jer uvjeren sam da se Asim ef. nije primio ove časne i teške dužnosti, drugi se nebi niko primio ni uz priličan honorar, pošto je Izbično vrlo zabačeno selo. Ovo par redaka iznosim u našem jedinom muslimanskom tjedniku »Islamskom Glasu«, nebi li se naše vjerske i vjersko-prosvjetne vlasti zainteresovale, i svjedočile o radu gosp. Hubijara i prema tome njegov trud nagradile.

Jeleč, u novembru 1935. M. Šljivo.

NATJEČAJ ZA NADZIRATELJA VODOVODA.

Gradska općina u Derventi raspisala je natječaj za mjesto honorarnog nadziratelja vodovoda uz mjesečni honorar od 1000 dinara. Molbe treba podnijeti najkasnije do 25. novembra. Molbi za prijem treba priložiti: Svjedodžbu o državljanstvu, vojnu bukvicu, da je dobrog i moralnog vladanja, da nije kažnjavan, da zna službeni jezik da je svršio 4 razreda osnovne škole, da ima bravarski zanat i da je bio kod vodovoda najmanje 5 godina.

KROZ ŠEHER - SARAJEVO:

VAKTIJA
Šaban 1354. (1935.)

Broj dana	Dan	November	Sunce izlaz s	Sunce izlaz m	Podne s	Podne m	Ićindija s	Ićindija m	Sunce zalazi s	Sunce zalazi m	Jacija s	Jacija m	Imsak s	Imsak m
19	Pet.	15	6	45	11	45	2	14	4	29	6	10	4	53
20	Sub.	16		46		45		12		29		9		54
21	Nedj.	17		48		45		12		28		8		55
22	Pon.	18		49		45		12		27		7		56
23	Utor.	19		50		45		11		26		6		57
24	Srij.	20		51		46		11		25		5		58
25	Čet.	21		53		46		10		24		4		59

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Kundurdžiluk ul. bu. 22. I.
Čekovni račun Poštanske štedionice Sarajevo br. 1600.
Broj 7., godina I., dne 15. novembra 1935.

NASTUPANJE RAMAZANA.

Sarajevski sreski šeriatski sud izdao je odluku da ovogodišnji Ramazan počinje danom 28. novembra 1935 u četvrtak. Odluka je izdana nakon provedenih izvida o astronomskom »Inkjani rujeti Hilalu« (astronomskoj mogućnosti da se može mlađak vidjeti).

HAFIZKA DOVA U BEGOVOJ DŽAMIJI.

U ponedjeljak uoči Lejlei Berata iza ikindije namaza proučena je hafizka dova Mahmuta Traljića iz Sarajeva. Mahmut Traljić je đak IV. razreda Gazi Husrevbegove medrese pa pored redovnog pohađanja škole kao odličan đak završio je i Hifs. Mladi hafiz je učio Kur'an pred Hfz. Mustafa ef. Mujezinovićem. Dovi je prisustvovalo mnogo svijeta i džamija je bila puna. Kod ovog svečanog čina učili su Kur'an Hfz. Džemaludin ef. H. Jahić, Hfz. Hadži Ibrahim ef. Redžić, Mustafa ef. Kulenović, Hfz. Mustafa ef. Fočak, Hfz. Ibrahim ef. Trebinjac, Hfz. Ibrahim ef. Proho i H. Hafz, Asim ef. Sirčo. Dovu je učio Hfz. Mustafa ef. Fočak. Poslije obavljene dove čestitano je mladom hafizu u prostorijama imama Begove džamije g. Sirče. Gosti su počašćeni šerbetom i kahvom.

Čestitajući mladom hafizu želimo da se i drugi u njega ugledaju.

IMENOVANJE NOVIH VRHOVNIH ŠER. SUDIJA.

Ukazom Kr. Namjesnika imenovani su za vrh. šer. sudije kod vrhovnog šer. suda u Sarajevu gg. Muhamed ef. Mujagić dosadašnji šer. sudija kod vrhovnog šer. suda u Sarajevu i Hasan ef. Beširović dosadašnji sreski šer. sudija u Zenici. Imenovanjem ove dvojice šer. sudija za vrhovne šer. sudije popunjena su mjesta, koja su ostala upražnjena penzionisanjem gg. Bušatlića i Sarića. Nove vrhovne šer. sudije slove kao vrlo dobri stručnjaci te njihovim imenovanjem na Vrhov. šer. sud su došle vrsne sudijske sile. Čestitamo i želimo im mnogo uspjeha u njihovom novom zvanju .

VIŠE PAŽNJE.

»Jugoslavenski List« od 10. XI. o. g. donio je članak o nekakvom Ben Sahibu, koji se nas — usput budi rečeno — ništa ne tiče. U tom članku naziva nas t. zv. muhamedancima. Ovo ime iz krstaških ratova ne bi trebalo ponavljati u 20. vijeku, a potiv ovoga pisano je još prije 35 godina.

Riječi muhamedanstvo i muhamedanci su uvreda za muslimane, a to bi gospoda oko »J. L.« trebala znati jer im list izlazi u centrumu jugoslavenskih muslimana, a i veći dio čitalaca su muslimani.

»Politika« od istoga datuma donoseći jedan članak o otvorenju džamije u Vrnograču naziva nas na svakom mjestu muslimanima. »Politika« izlazi u Beogradu a »J. L.« u Sarajevu. Treba polagati više pažnje osjećajima muslimana. K.

Apel ilmiji Kraljevine Jugoslavije

Sarajevska ilmija kako je poznato našoj javnosti održala je 10. oktobra svoj širi sastanak na kome je među ostalim zaključeno da se poradi na organizaciji cjelokupne ilmije u jedinstvenu ilmijansku organizaciju čitave ilmije Kraljevine Jugoslavije. U tu svrhu je izabran posebni akcioni odbor komu je stavljeno u dužnost da ovo pitanje prouči i donese konkretne predloge. Akcioni odbor sarajevske ilmije pošto je razmotrio sve prilike i okolnosti pod kojima naša ilmija djeluje donio je zaključak da uputi apel čitavoj ilmiji Kraljevine Jugoslavije da pristupi organizovanju svoje jedinstvene organizacije kako bi tako mogla poslužiti visokim ciljevima i zadacima koje mora ilmija među našim muslimanskim elementom vršiti.

Zadatak ilmije je određen uzvišenim kuranskim riječima »vel tekun minkum ummetun jedune ilel-hajri ve jemurune bil-marufi ve jenhevne anil-munkeri«. Dakle, jedan visok moralni zadatak komu se ilmija mora bezuvjetno odazvati. To je najčasniji zadatak, to je najuzvišenija dužnost koja se u ljudskom društvu može učiniti. To je osnov i temelj na kome ljudsko društvo zasniva svoju sreću i obezbjeđuje svoje životne potrebe. Voditi muslimansku zajednicu to je težak i pretežak posao ali je uz to drag i mio, jer tim poslom se vrši najsvetiji zadatak što ga u ljudskom društvu ima.

Da bi ilmija mogla izvršiti ovaj visoki zadatak, koji joj je Kur'anom određen, mora organizovati svoje snage i zajedničkim snagama međusobno se pomažući izvesti u podpunoj mjeri ovo veliko i sveto djelo. Zato treba solidarnost i ilmija svojim radom mora najbolje da pokaže kako shvaća uzvišene Kur'anske riječi: »Va'tesimu bi hablil-lahi džemian vela teferekuا«. Zbijajući svoje redove ilmija kao dobar pastir svoga muslimanskog elementa mora stvarno dokazati, kako se slogom i zajedničkim radom mogu postignuti velika djela. Zato ilmija mora biti sinonim sloge i bratske lubavi i ona treba primjerom svojoj braći, tome svome povjerenom stadu pokazati, da muslimani moraju zbiti i učvrstiti svoje redove ako žele polučiti uspjeh u životu. Kur'an kaže »Kuntum hajre ummetin uhridžet lin-nasi«. Dakle muslimanska zajednica mora biti najbolja i najnaprednija zajednica, a njeni pastiri moraju biti najbolji i najnapredniji pastiri. Da postignemo ovo što od nas Kur'an traži, moramo zbiti svoje redove, moramo nastojati da visoki moralni poziv koga mora ilmija u svojoj zajednici vršiti, što bolje izvršimo. Izvršavajući ovaj visoki zadatak ilmija mora da pređe preko svih ličnih i lokalnih obzira. Mora biti vođena jednom mišlju da je njen najprvi i najveći zadatak služiti Bogu, vjeri i svojoj zajednici. U tom radu ne smije je ništa smetati, sve se prepreke moraju savladati i mora se doći do uspjeha.

Sarajevo je centar duhovnog života jugoslavenskih muslimana. Oko ovog duhovnog centra moraju se svi muslimani okupiti. Iz ovog centra mora čitav vjerski i kulturni život da struji i daje pobude i inicijativu u općem vjerskom i kulturnom radu. Sarajevo po svom geografskom položaju je najpodesnije da bude kao centar duhovnog života, što je i kroz petvjekovnu istoriju Islama u ovim krajevima bilo i tu ulogu časno vršilo.

Sarajevska ilmija apeluje na svu svoju braću i na pojedina udruženja ilmije, koja se nalaze u našim krajevima. Moli ih da svesrdno pristupe ovoj akciji shvaćajući težinu svoga zadatka i njegovu veličinu. Od rada ilmije zavisi napredak naše zajednice. Ilmija među našim elementom uživa velike simpatije a te simpatije moraju biti povećane radom njenim u širokim narodnim slojevima. Ilmija će svoj veliki moralni prestiž u narodu podignuti ako jednim jakim organizovanim pokretom koji će počivati na moralnoj bazi pristupi organizovanom radu na podizanju našega elementa i na podizanju svijesti same ilmije. Akcioni odbor sarajevske ilmije upućuje topao apel na svu svoju braću kao i na sva pojedina udruženja ilmije i nada se i vjeruje, da će naći na opravdano razumijevanje. Cilj za kojim težimo je da poslužimo dobru nas muslimana, a neće se i ne može se niko naći ko ne bi ovu ideju svesrdno prihvatio.

Braćo!

Za dobro svoje islamske zajednice shvaćajući potrebe današnjeg vremena, pristupite svi ovom radu oko organizovanja jedinstvene ilmijanske organizacije. Akcioni odbor u Sarajevu vodiće najintenzivnije posao oko ove organizacije i umoljava sve svoje drugove da se obraćaju na ovaj odbor koji će davati potrebne informacije. Bilo bi najzgodnije kad bi sva ilmija jednog sreza zajednički pristupila ovom pokretu da se tako lakše provede organizacija. Vjerujemo da će se sva braća odazvati ovom pozivu komu je cilj da što čvršće i jače okupi svoje snage kako bi mogli što više koristiti opštem dobru svih naših muslimana.

Za Akcioni odbor sarajevske ilmije: Muhamed Tufo, profesor šer. sud. škole; Muhamed Mujagić vrhovni šer. sudija.

P. S. Za sve upute obraćati se na gosp. Muhamed ef. Tufu, Sarajevo, Šeriatska sudačka škola.

Jedan korak naše omladine

Ekonomski nazadak našeg elementa obzirom na posljedice koje nam je donio svjetski rat nije bio periodične prirode kako se je to u početku mislilo. Taj nazadak se je iz dana u dan širio pogađajući i one za koje se je držalo, da su koliko toliko stabilni.

Svjetska kriza je učinila da je on dostigao svoju kulminaciju. I taj ekonomski pad morao je po zakonu povezanosti društveno organizma imati uticaja i na naš moralni i kulturni život. Ali jedno zlo koje je specifično naše učinilo je da je taj moralni pad prestigao i ekonomski. To zlo — koje je zapravo od dobra preokrenulo se u zlo — jest društvena neobrazovanost naše žene.

Do pred rat naše prilike prema ovim današnjim bile su više nego sjajne. Ta ekonomska stabilnost imala je za posljedicu to da nismo mislili na našu obrazovanost u onom opsegu u kojem nam je bilo preko potrebna prema našem brojnom stanju.

Ženina obrazovanost nije čak ni pominjana. Ona je rođena za kuću i tu je morala ostati. I stvarno naš je moral tada stajao najsjajnije.

Nepotpunost ženina obrazovanja nije se tada osjećala jer ona nije imala potrebe ni prilike da stupi u javni život. I to nam se je gorko osvetilo. Poslije rata kada je htjela — nehtjela morala na ulicu za zaradom ona je — nespremna za taj novi poziv — na prvom koraku pala. I što je njeno materijalno stanje bilo slabije tim je bio jači njen moralni pad. Tražilo se je načina da se taj moral podigne, zaustavljalo se na kojekakvim receptima kratkotrajne vrijednosti zaslepljivalo sama sebe njihovom ljekovitom moći, ali se nije ni za jedan korak maknula naprijed.

Moralni pad je iz dana u dan bivao sve veći ukazujući na opasnost do jednog dana ne kompromituje i sama načela Islama.

Tome se je moralo stati na put. Ono čega su se — zaslijepljeni predrasudama — svi bojali i u čiju su korist naviše sumnjali, moralo se je prokušati jer to je ostalo kao posljednje sredstvo. To sredstvo je: obrazovati ženu.

Ne onako kako su je stoljećima obrazovali, nego joj dati pravo savremeno obrazovanje društveno, spremiti je za javni život, probuditi joj svijest o njenoj moralnoj odgovornosti, dati joj poleta i volje za samostalno privređivanje i onda ćemo biti sigurni da će nas ta buduća žena i pošteno reprezentovati.

Te ideje su i ponukale jednu grupu muslimanske intelektualne omladine da sakupljajući sve aktivne omladinske snage stavi se u pokret za bolju i napredniju budućnost našeg naraštaja.

Akcija je iznad svih očekivanja uspjela nailazeći svagdje na oduševljenje.

To društvo imati će pred očima samo jedan jedini cilj, a taj je spremiti naš svijet koliko god je više moguće za javni život isključujući potpuno i bezuvjetno svaki političko-plemenski rad.

Skupština toga udruženja koje bi nosilo naziv Muslimanski kulturno-prosvjetni pokret — biti će u nedjelju 17. XI. u prostorijama Hurijeta. Početak skupštine je u 10 sati prije podne. Khan.

Jedan uspjeh Udruženja imama matičara

KRALJEVSKA BANSKA UPRAVA DRINSKE BANOVINE

II. Broj: 21386/35.

27. augusta 1935. godine
Sarajevo.

Rezolucija Udruženja džematskih imama i njihovih pomoćnika u Sarajevu.

Svima sreskim načelstvima sreskim ispostavama i Gradskim poglavarstvima u drinskoj banovini.

Ministarstvo unutarnjih poslova svojim aktom III. broj 32508 od 20. augusta tek. god. dostavlja slijedeće:

Udruženje džematskih imama i njihovih pomoćnika u Sarajevu dostavilo je ovom Ministarstvu rezoluciju donešenu i usvojenu na redovnoj godišnjoj skupštini iz koje se izmedu ostalog vidi slijedeće:

»Članom 24-tim Uredbe o vođenju matica rođenih, vjenčanih i umrlih muslimana od 5./12. 1927. god. V. M. Br. 6631, stavljeno je u dužnost političkim opštinama da snabdjevaju imamate sa potrebnim im matičnim knjigama i štampanicama.

Budući se ustanovilo, da do sada većine političkih opština nijesu svojoj dužnosti ni u najmanjoj mjeri udovoljile, iako su u fvoje godišnje budžete redovno unosile odnosne stavke, te se umoljava Ministarstvo unutrašnjih djela, da preko banskih uprava pozove političke opštine na vršenje ove svoje dužnosti.«

Dostavlja se prednje s naređenjem, a naročito sa pom. Uredbom prema kojoj su opštine dužne da snabdjevaju imamate sa potrebnim im matičnim knjigama i ostalim štampanicama.

Za Bana
Zamjenik Pomoćnika
Načelnik uprav. odjeljenja:
Mil. Rašić, s. r.

VJENČANJA NA ŠERIATSKOM SUDU U SARAJEVU.

Na 20. X. ov. g. vjenčao se je Amer Njemčević sa gđicom Habibom H. Kapetanović iz Sarajeva.

Na 21. X. Muarem Šljivo sa gđicom Dervišom Alikadić, te Ahmed Seferović sa Mejrom Tomić i Ibrahim Pandžić sa Almasom Pleh, svi iz Sarajeva.

Na 22 X. Abdulah Ćatić sa Samijom Nanić, te Nazif Juhić sa Anđelkom Majstorović iz Sarajeva.

Na 23. X. Ekrem Jusufović sa Samijom Abdić, Mujo Kahvić sa Sedikom Muso (Ilidža); Seid Čizmić sa Rabijom Đanić; Sulejman Nirić sa Fatom Hasanović; Husein Karabdić sa Vasvijom Hadžajlije (iz Hadžića), Buhamed Bakšić sa Enisom Kršlak (iz Trebinja), Sulejman Kećo sa Ramizom Sidran (iz Pazarića) i Suljo Muhibić sa Aišom Šehić iz Korče.

Na 24. X. Mustafa Trebinjac sa Sifom Alić (iz Gor. Vogošće) i Ismet Pekmez sa Sejdom Begović.

Na 25. X. Avdo Riković sa Ramizom Mašo iz Sarajeva.

Na 26. X. Ibrahim Kosovac sa Stanojkom Erić (iz Travnika) i A. B. sa H. A. iz Sarajeva; Sulejman Kreho sa Hatibom Hidić; Ahmed Nišić sa Vasvijom Ćorović; te Husein Dizdarević sa Hanifom Buhić.

Na 28. X. Salih Garo sa Munirom Alikadić; Mustafa Handžić sa Mejrom Bač.

Na 29. X. Ćamil Truka sa Almasom Šurković iz Bjelinice.

POLITIČKI PREGLED:

Ministar pravde g. dr. Miškulin o donošenju političkih zakona

Na svojem inspekcionom putovanju po Lici ministar pravde g. dr. Miškulin pri posjeti mjesta Mosin, odgovarajući predsjedniku općine, rekao je između ostalog i ovo:

— Uvjeravam vas, da Kraljevska vlada shvaća dobro ekonomski i socijalni položaj naše zemlje. Kraljevska vlada je poduzela sve, što financijske prilike dozvoljavaju, da pomogne našem malom čovjeku, a naročito vodi računa o nedaćama, koje su snašle narod ove godine, s obzirom na slabu ljetinu.

Daleko bi me odvelo da to ističem dalje, ali jedno mogu da naglasim: da se brige, odluke i do sada izvedene mjere Kraljevske vlade, osjećaju i one će se još više osjećati, jer je vlada spremna da u tom pogledu ide do svih granica mogućnosti.

Zatim je ministar g. dr. Miškulin prešao na izlaganja o političkoj situaciji, te je u glavnom rekao ovo:

— Nije cilj da ulazim u analizu današnje političke situacije. Moram jedino da istaknem, da je Kraljevska vlada vjerna onom programu koji je izložila u svojoj deklaraciji, a koji ide za tim, da se u državi stvori potpuno umirenje među građanstvom i da se tim načinom uzomgne doći do potpune normalizacije naših političkih prilika. Pogrešno misle oni koji drže, da ova Kraljevska vlada izbjegava donošenje onih političkih zakona, koje je obećala donijeti. Ona ih ne misli izbjeći. Vlada je u tome imala izvjesnih prepreka, koje su sprečavale brzu realizaciju ovog zadatka, ali ga ne smiju i ne mogu onemogućiti.

Isto tako pogrešno je i mišljenje onih koji drže, da vlada u tom pravcu omalovažava i prelazi preko onih za dataka, koji se u izvršenju svega toga nameću i samoj današnjoj skupštini. Šta više ona bi htjela da sve zadatke od velike političke važnosti izvede u saglasnosti i uz pomoć narodnog pretstavništva, da u tom pravcu ne bi izvršilo one zadatke, koje mu današnji važni politički momenat nameće.

Neću prenagliti ako tvrdim, da je današnja opozicija, kao i ona u hrvatskim redovima- uvidjela i uviđa da je Kraljevska vlada u tom pogledu pokazala ne samo dobru volju, već i izvjestan uspjeh, što je najbolji znak, da je ne samo na dobrom putu, već da je i sposobna da do kraja sa uspjehom realizuje program, koji je sebi stavila kao glavni a možda i jedini zadatak.

Hrvati će položiti živote za ovu državu

U nedjelju 11. novembra održan je u Trogiru u Dalmaciji veliki zbor, kome je prisusvovalo preko 10.000 pristaša dra Mačeka. Na zboru je između ostalih govornika govorio i Stjepan Matijević, koji je u svom govoru između ostalog rekao:

— Naši protivnici su nam predbacivali da smo tobože protiv ove države. — Koliko je to glupo i naivno. Zar može čovjek biti sposoban da ruši svoju vlastitu kuću. Nije država u opasnosti od nas, već je u opasnosti od raznih lipicanera, od onih koji su nezasluženo došli na položaje. Braćo mi poručujemo svima, koji nas nazivaju protivnicima ove države:

Ako zatreba, mi ćemo za ovu državnu zajednicu i svoje živote položiti.

Ako mi tražimo da se prilike u zemlji preurede i da se stvori jedno drugačije bolje stanje, to ne znači da smo protiv ove države. Tražimo, da se povede istraga protiv svih onih, koji su odnijeli novac iz državne kase. Korupcionaši ne smiju da se šetaju na slobodi. I, evo, vidite kad smo mi to tražili nama se predbacivalo, da smo protiv države. Niti smo protiv ove države, niti smo protiv braće Srba, jer naš zajednički život u slozi znači za nas bolju budućnost. Mi smo protiv lopova pa makar oni bili među Srbima ili među Hrvatima, jer lopovi nam sišu srž iz kostiju.

Otvorena je sesija Narodnog predstavništva

Dne 11. novembra ujutro prije sastanka Skupštine održavane su konferencije klubova. Između pojedinih klubova vođeni su pregovori za sporazuman izbor stalnih skupštinskih odbora.

Na sjednicu su došli svi ministri, osim dra Spahe, koji se vraća iz Pariza. Ulaz dra Stojadinovića pozdravili su članovi JRZ aplauzom i poklicima »živio«. »Opozicija« je suzbijala tu manifestaciju svojim poklicima. Pošto je pročitan zapisnik predsjednik Ćirić dao je riječ ministr dru Stojadinoviću, koji je pročitao ukaz Kraljevskog namjesništva:

U ime Njeg. Veličanstva Petra II. po milosti Božjoj i volji naroda Kralja Jugoslavije Mi Kraljevski namjesnici na predlog našeg pretsjednika vlade i ministra vanjskih poslova a na osnovu čl. 32 ustava i po saslušanju ministarskog savjeta riješili smo i riješavamo da se sjednice Narodne skupštine sazvane u redovan saziv 20. oktobra 1935. otvore 11. novembra 1935. čitanjem ovog ukaza. Predsjednih vlade i ministar vanjskih poslova neka izvrši ovaj ukaz.

6. novembra 1935. u Beogradu. — Pavle, v. r. — Dr. Stanković, v. r. — Dr. Perović, v. r.

Čitanje ukaza popratili su narodni poslanici klicanjem »živio Kralj!« Po pročitanom ukazu predsjednik Ćirić predložio je da se iduća sjednica održi u sriedu, 13. novembra u 9 sati prije podne s dnevnim redom: izbor verifikacionog, administrativnog, imunitetnog, finansijskog i odbora za molbe i žalbe. Finansijski odbor imade 31, a ostali po 21 člana. Biraju se proporcionalno.

Nakon toga je održana sjednica senata, u kojoj je dr. Stojadinović pročitao analogan ukaz o otvaranju sesije. Izbor stalnog odbora u senatu održaće se sutra u 4 sata poslije podne.

Pro domo sua

(POZABAVIMO SE O SEBI.)

Nas muslimana u Bosni i Hercegovini nema mnogo. Jedno 5 posto jugoslavenskog pučanstva otpada na nas. Broj čitalačke muslimanske publike je posve neznatan, Jedva par hiljada muslimana može doći u obzir kao neka čitalačka publika. Iz tih razloga mi neimamo uslova da razvijemo svoju štampu. Čitava naša muslimanska štampa sastoji se iz 2—3 mjesečne književne revije i »Islamskog Glasa« kao jedinog tjednika koji ima širi djelokrug pa i on teško izlazi na kraj. No i to koliko imamo svoje štampe moglo bi zadovoljiti naše potrebe, kada bi ista odgovarala visini svoga zadatka. Zadatak naše štampe je prije svega da istiće i čuva naš islamski inndividualitet koji je potreban ne samo radi nas, nego i radi naše nacionalne historije u kojoj su muslimani imali poseban značaj. Ostale potrebe naše mogle bi zadovoljiti i nemuslimanska štampa.

Sve povremene muslimanske publikacije najviše oskudijevaju o saradnicima čije radove ne mogu da honorišu. Mi muslimani nemamo dovoljno javnih radnika, koji bi bili voljni da rade besplatno za dobro svoje zajednice. Naša inteligencija i suviše je zauzeta dnevnim i sitnim brigama svojim tako, da joj ne preostaje vremena da se bavi sa nekim višim idealima, koji prevazilaze uski egoistički okvir. U današnje doba tjelesne kulture t. j. kada se njeguje kult materije a, zanemaruje kult duha, savremene generacije imaju toliko mnogo zabava, razonoda i športskih igara, da nemogu ni dospjeti da misle svojom glavom i time razvijaju umne snage svoje.

Oni koji su pokrenuli »Islamski Glas« sve te okolnosti imali su u vidu, pa kada su se ipak odlučili na taj pothvat jasno je da nisu bili vođeni nekim sebičnim motivima koliko plemenitim pobudama za opće muslimansko dobro. Glavni urednik »Islamsko Glasa« poznat je kao dobar musliman i agilan prosvjetni radnik. On u listu zastupa jedan umjestan liberalno konzervatinan smjer i po prirodi svoga zvanja pretežno djeluje u moralno-etičkom pravcu. Ja sarađujem samo u jednoj rubrici »Islamskog Glasa« i ispomažem glavnog urednika na socijalno-političkom području. Ne pišem mnogo ali ni koješta. Možda sam ponekad i preopširan za one koji nemaju strpljenja za ozbiljne i znanstvene rasprave, ali je to i prekratko za one koji bi željeli da se temeljito upoznaju sa problemima koje obrađujem. Mi često puta neke važne stvari moramo i prešutiti a nekoje opet moramo rastegnuti tako da ne bi postali dosadni i suhoparni. U socijalnom životu nama su potrebna politička znanja koliko stručna i moralno-etična u individualnom.

Ja sam poznat kao najradikalnijim reformama sklon čovjek. Mnogi, koji poznaju pobliže glavnog urednika i mene, čude se, kako nas dvojica možemo raditi skupa u jednom listu koji je izrazito konfesionalan. To dolazi od toga, što je »Islamski Glas« nezavisan list, što je on proširen među onima kojima je tema posvetiti najviše pažnje i najzad od tog što smo obojica politički nepredjeljeni i prožeti idealizmom pa ne radimo samo za to da koristimo svošto želimo od naše javnosti jeste jedino priznanje da smo iskreni i da radimo samo za tvo da koristimo svojoj zajednici i ako nas ista nije ničim zadužila, pa da osjetimo ono moralno zadovoljstvo čiste i umirene savjesti koje iza toga slijedi. S time mi pružamo primjer da pripadnici i vjerske i laičke inteligencije mogu raditi zajedno uz izvjesne uslove i strogu podjelu rada kada jedni drugima ne smetaju. Tu saradnju mi ćemo produžiti i dalje ako »Islamski Glas« ostane na svojoj dosadanjoj liniji i ako ne zataji širokogrudnost, tolerancija i idealizam među njegovim glavnim saradnicima.

Ovoliko riječi bilo je potrebno da se kaže i radi intimnijeg poznanstva između onih, koji sarađuju u »Islamskom Glasu« i onih koji ga čitaju.

Mi smo svjesni, da »Islaski Glas« sa svojim dosadašnjim radom ne može zadovoljiti sve naše potrebe i zahtjeve koji se na njega stavljaju. Prije svega to mu ne dopuštaju materijalna sredstva sa kojima raspolaže. List je upućen isključivo na svoje pretplatnike i njihove pretplate. Tih pretplatnika on nema dovoljno a među onima koliko ih ima, rijetki su takvi, koji bi blagovremeno podmirivali svoje pretplate. S drugih strana list nema apsolutno nikakvih prihoda. Sitni privrednici, muslimanski svijet nema smisla za oglašivanje da bi list iz toga mogao crpiti neku korist. Zbog toga dešava se da list zapadne i u takvu situaciju da nemože pokriti najnužnije tehničko administrativne troškove svoje. Ako se uzme u obzir, pa da na samom teritoriju sarajevskog Ulema medžlisa postoje 53 sresko-vakufska povjerenstva te 300 organizovanih džematskih medžlisa sa šeriatskim sudijama i imamima matičarima na čelu, koji su svjesni važnosti kulturno- prosvjetne i socijalno-političke misije koju bi mogao vršiti ovaj jedini muslimanski lis, kada bi mu svaki u svojoj sredini našao po 10 redovitih pretplatnika i time osigurao i na vrijeme dostavio po 50 dinara mjesečno, koliko je najnužnije. Za to sramotu za ovako mizerno stanje naše neznatne muslimanske štampe, treba pripisati našoj cijeloj vjerskoj zajednici.

Materijalne oskudice održavaju se i na moralnoj opremi »Islamskog Glasa«. Njegova izvjestilačka služba nije zadovoljavajuća. Među malobrojnim saradnicima svojim list nema stručnjaka koji bi sa svojim naučnim radovima redovito ispunjavali njegove stupce naročito iz privrednog područja pa time obogatili štivo. »Islamski Glas« je list sviju muslimana pa u njemu može naći mjesta svaki rad, koji je ozbiljan i islamskoj zajednici koristan. O krupnim problemima muslimanskim trebalo bi dopustiti i diskusiju ali u načelnom smislu i otmenom tonu koji isključuje sterilnu polemiku i lične zađevice.

E. Bulbulović.

Đačke kape u Trebinju*)

Čitajući članak u »Novom Beharu«, »Iz posljednih dana boravka muslimana u Španiji« od našeg poznatog pisca g. H. Mehmeda Handžića, mnogo sam razmišljao o sadržaju toga članka. Naročito o onim odlomcima, gdje se ističe kako su inkvizitori s muslimanima postupali kao i o tome da muslimani trebaju paziti na svoju vanjštinu. Stečene predodžbe potakle su me da razmišljam o našim prilikama i da se na ovome mjestu osvrnem na jednu žalosnu pojavu koju treba da ozbiljno shvati svaki musliman, koji hoće i želi da svoje dijete odgoji u duhu Islama i da ga učini muslimanom u pravom smislu te riječi, čuvajući i vanjska muslimanska obilježja. Govor je o kapama sa strehom ,koje prisilno nose đaci muslimani trebinjske gimnazije.

Činjenica svakako neprijatna, kada se mirno posmatra, gledajući kako se ruše tradicije i osjećaji muslimana. Činjenica je još neprijatnija, kada se apsolutno sigurno znade, da je u tom Trebinju savršena iznimka mimo sva ostala mjesta Bosne i Hercegovine. U svim gimnazijama Herceg-Bosne — osim trebinjske — đaci muslimani jednako nose fesove kao tradicionalnu nošnju djedova i očeva, koja im daje muslimansko obilježje i ispoljava njihovu vanjsku pripadnost islamskoj zajednici. Niko ne pomišlja, da od tog pravi pitanje i stavlja zapreke da đaci muslimani nose fesove. Islamska omladina kao i njihove inovjerne kolege, koji pohađaju trebinjsku gimnaziju, nose kape sa strehom, mjesto fesova sa kojima im se zabranjuje dolazak u školu. To izaziva negodovanje kod svakog čestitog muslimana, koji želi i ima smisla da svojoj djeci usadi i nakalemi ničim nenatrunjene principe nedostiživog Islama. Đački roditelji i svi iskreni muslimani bili su uvjereni, da će se povesti ozbiljna računa i dignuti glas u obranu islamskih tradicija od strane pozvanih vjerskih vlasti. Nastojanja su im ostala uzaludna, jer mjerodavni to savršeno mirno posmatraju, nevodeći o tome ni najmanje računa i ako to državni interesi zahtijevaju da se iz kulturnog života eleminišu sve stvari, koje bi u narodne mase mogle unijeti nemir i nespokojstvo. Nošenje đačkih kapa nije nikakva ni državna ni odgojna potreba, pa da bi se moralo do krajnjih konsekvencija insistirati na tome. Naprotiv ovo ima i vrlo loših odgojnih strana, koje treba u interesu pravilnog odgoja omladine iz škole potisnuti. Istina je da se školski disciplinski propisi moraju poštivati, ali je istina i to da se zaključci stvoreni po volji pojedinaca ne bi smjeli protezati na đake muslimane protiv njihovih tradicija, kao svetih amaneta svakog napredna čovjeka.

Ove retke upućujemo na adresu gospode nastavnika trebinjske gimnazije i javno ih pitamo, na temelju kojeg propisa ne dozvoljavaju islamskoj omladini nositi fesove. Molimo ih da uvide kakve odgojne greške kod islamske omladine nastaju nepotrebnim prisiljavanjem islamske omladine da nose đačke kape. Mi mislimo i uvjereni smo da nitko nije kompetentan da naređuje stvari koje se kose sa vjerskim propisima i tradicijama kada su ti vjerski propisi i njihovo vršenje zaštićeni i pozitivnim državnim zakonima.

Zašto mjerodavni o ovom pitanju nijesu do sada poveli ozbiljna računa?

Pisca ovih redaka rukovodile su samo plemenite i dobronamjerne pobude. Ovim retcima nije svrha izazivanje a najmanje pak vrijeđanje ma koga. Htjeli smo da upozorimo nastavnički savjet trebinjske gimnazije na jednu pojavu koja muslimane vrijeđa kao građane svoje državne zajednice. Mjerodavne molimo i od njih tražimo, da povedu ozbiljna računa o islamskim tradicijama i da se iskreno i s puno islamske volje poradi na tome, da srednjoškolska islamska omladina u Trebinju za vrijeme školske godine nosi fesove kao i njihova islamska braća po svim drugim školama. Ovi zahtjevi su ujedno i zahtjevi apsolutne većine trebinjskih muslimana, oni su izraz njihove slobodne volje.

Trebinjac.

*) Ovaj članak bivše ur. Isl. Sv. dobilo je iz Trebinja sa 30—40 potpisa najuglednijih muslimana grada Trebinja.

VISOKO.

Ovdje je 11. novembra obavljeno vjenčanje simpatične gdice Ajiše Durajlić, kćerke rahm. Mujage pojednika iz Visokog i g. Safveta Vražalića knjigovođe ovdašnje tvornice koža i ćebeta. — Mladencima čestitamo i želimo svaku sreću u braku!

Halifa Hazreti Ebu-Bekir

(Nastavak.)

Ebu-Bekir je svakom vojskovođi poslao po jedan primjerak mirovnog ugovora i dekreta kojim se zajamčuje potpuna sloboda života i imetka svakome ko se povrati i prizna nad sobom vlast islamske države. Ovaj je ugovor glasio: »Ovo je ugovor ili obaveza koju je Ebu Bekir halifa Božjeg Poslanika dao tomu i tomu kada ga je poslao u borbu protiv onih koji su se odmetnuli od Islama. Ovom obavezom mu naređuje da se u svom radu Boga boji kolikogod mu je to moguće bilo javno ili tajno. Naređuje mu da bude ustrajan u Božjem poslu i u borbi sa onima koji su se okrenuli od Boga i odmetnuli se od Islama bježeći pod zaštitu i okrilje šejtanovo. Pozvaće ih da pistupe u krilo Islama, pa ako se odazovu, ostaviće ih na miru, a ako se ne odazovu stupiće s njima u borbu i boriće se sve dok ih ne upokori. Izvijestiće ih o tome što je njegova a što njihova dužnost. Uzeće im ono što oni moraju dati a dati će im što njima pripada. Neće prema njima imati obzira niti će muslimanima smetati ni odvratati ih da se bore sa svojim neprijateljima. Ko se odazove Božjoj stvari i to očituje prije nego dođe vojska halifina sa svojim zapovjednikom, pomoći će ga. Boriće se samo protiv onih, koji Boga ne vjeruju i ne priznaju ono što je od Boga objavljeno. Ako se odazove pozivu ne može mu i ne smije mu ništa učiniti. Ko se ne odazove Božjem pozivu treba da ga ubije i s njime se bori gdjegod ga stigne. Ni od koga ne smije ništa drugo primiti osim priznavanja Islama i izvršavanje njegovih odredaba. Ko se odazove neka od njega primi Islam, a ko se ne odazove boriće se protiv njega svim ratnim sredstvima. Razdijeliće od plijena sve među svoje borce osim jedne petine koju će državnoj kasi poslati. Dalje se u ovoj obavezi naređuje zapovjednicima da postupaju blago sa muslimanima i sa onima koji na novo prigrle Islam i da svojim postupkom privlače svijet k sebi.

Tulejha i Malik-bin-Nuvejre.

Tulejha je pripadao plemenu Benu-Esed. Saznao je da se Božji Poslanik razbolio pošto se povratio sa Oprosnog hadža. Odluči da se počne izdavati za poslanika među pripadnicima svoga plemena Benu-Esed, da bi se i on tako domogao slave i moći, koju su imali Kurejševići među Arapima. Pozivao je svoje suplemenike, koji su mu se djelomično odazvali. Odazvalo mu se i pleme Tajj koje je bilo u savezništvu sa plemenom Benu-Esed. Njima pistupi i pleme Gatafan osim nekih odličnika koji nisu htjeli da mijenjaju vjeru Islam. Tulejha je bio postavio svoj vojnički logor u Bizahu. To je voda, koja je pripadala plemenu Tajj u Nedždu. U Medini je tada boravio Adij-bin-Hatim iz plemena Tajj, koji je spadao među najodličnije ljude plemena. Tražio je od Ebu-Bekira da ode među svoje suplemenike, što mu je Ebu-Bekir i dozvolio. On je s njima stupio u borbu u mjestu zvanom Zurvetul-Garib. Oni mu rekoše: Dolazi vojska Halidova. Obrani nas od njega, dok mi mognemo izbaviti naše, koji se nalaze u Bizahi, jer ako se budemo protivili Tulejhi dok se naši ljudi nalaze u njegovom logoru, on će ih pobiti ili će ih ostaviti kao taoce. Adijj je izašao u susret Halidu i rekao mu: Čekaj me tri dana da ti sakupim pet stotina vojnika da s njima udarimo na Božjeg neprijatelja. Halid tak i učini. Adijj se povrati svojim suplemenicima i poruči po svoju braću, koja su se nalazila u Tulejhinom logoru u Bizahi. Oni dođu iz Bizehe kao pomoć svojim suplemenicima i ponovno prime Islam. Adij se povrati Halidu i izvijesti ga šta je učinio. Isto tako učini i sa Dždilom, te tako muslimanskoj vojsci pristupi hiljadu novih boraca. Halid krene prema Bizahi gdje se obje vojske žestoko potuku. Kad je Ujejne-bin-Hisn osjetio slabljenje odmetničkih snaga pođe do Tulejhe koji se bio zamotao u svoje odijelo i kaže mu: Vidiš li, šta se s nama zbiva, hoće li ti Zun-nun doći sa kakvom pomoći? Tulejha odgovori da je došao i rekne mu: Čeka te težak dan, koji ti nije prvi u životu ali će ti biti zadnji, pretrće te teška nesreća i događaj, koga nećeš nikada zaboraviti. Ujejne mu odgovori: Vidim, Bogami, da će te snaći velika nesreća koju nećeš nikad zaboraviti. O sinovi plemena Fezare, ovo je lažljivac. Ujejne ostavi sa svojim suplemenicima vojsku Tulejhinu, koja bude razbijena i poražena. Tulejha pobjegne i kasnije se povrati u Medinu kao musliman. Tada mu Omer rekne: »Ti si lagao na Boga, kada si tvrdio da ti je poslao objavu. Bog nije uprljao vaša lica zato spominjite Boga i klanjajte. Kajmak svakako više valja od varenike«. On mu odgovori: »To su smutnje nevjerstva, koje je sve Islam porušio. Nemojte me takim stvarima sramotiti«. Omer je na to ušutio.

(Nastavit će se.)

Za našu djecu

Lav, lisica i vuk

Priča se, kako je jednom prilikom bio slab lav, te su ga posjetile u tom stanju sve grabežljivice izuzev same lisice. To je vuk primjetio, pa će reći to lavu, a ovaj mu radi toga naredi, da mu javi, kada bude lisica došla. Kada je ipak lisica najzad došla, vuk to javi lavu a ovaj je zapita:

— Gdje si bila vjerolomice?

Ona mu na to odgovori:

— Čula sam, da si bolestan, pa sam išla tebi tražiti lijeka.

— Pa jesi li našla? — zapita je lav.

— Nijesam, ali sam čula, da ima u petinoj žili vuka jedan dragulj, kao lijek tvojoj bolesti.

Čim je to lav čuo, okrene se prema vuku i istoga časa udari šapom po nozi vuka tako, da mu je svu nogu prokrvavio. Lisica se u taj čas polako izvuče i sama pođe svojim putem. Do malo iza toga pođe istim putem i vuk, te kada su se u putu negdje susreli, rekne lisica vuku:

— Drugi puta, kada budeš sjedio sa velikim ličnostima, pazi šta ćeš govoriti, jer su mjesta koja zauzimaju veliki ljudi vezana za povjerenje.

Pouka: Iz ove priče se može jasno viditi, da čovjek treba uvijek, da bude pažljiv i odmjeren u svom govoru u društvu, a naročito ako se nalazi u društvu većih i jačih od njega.

Z...

Skrižaljke

I

Država u Aziji

Rijeka u Jugoslaviji

Vrsta čaja

Naš svevišnji Gospodar

Mjesto u Arabiji

Jačina

Dom

Veznik

Čađ

Cvijet

Uzvik

Zbir

II

Od I—II naš kulturno-prosvjetni list

Biljka

Veza

Božanstvo starih naroda

I okomito i vodoravno iste riječi.

Hidajeta Tamburija.

Ko prvi riješi ovu skrižaljku za nagradu će dobiti besplatno za jedan mjesec dana »Islamski Glas«. U slijedećem broju objavićemo ime onoga, ko bude prvi riješio ovu skrižaljku.

Ko je musliman

Nije muslim koji dvore
Umišljeno gradi,
Musliman je ko za Islam
Danju, noću, radi — — —

Nije muslim mračnjak, koji
Prezire kulturu,
Musliman je ko razgoni
Prašinu i buru — — —

Nije muslim ko pohlepno
Za bogatstvom žudi,
Ne slušajuć jauk vapaj,
Iznemoglih ljudi.

Nije muslim čovjek, koji
Samo za se živi,
Musliman je onaj, čijem
Djelu svijet se divi.

Nije muslim, koji nosi
Bradu, turban bijeli
A u duši zlobu krije
I prezire dijeli — — —

Musliman je onaj, koji
S ponosom se kreće,
Dokazujuć da slijedi
Vjeru spasa, sreće!

Džemila hanumica Zekić.

Nemam moći, nemam snage

Otkako se razvih umno,
Pa do dana današnjega,
Ja opjevah Islam sjajni
I Allaha Svevišnjega.

Ali Islam tu Ljepotu
Ne mogoh opjevati,
Onako kako bih htjela

I Allahu ode pjevah,
Gledajući svemir, zemlju
I nebeska zlatna tjela — — —

Nemam moći, nemam snage
Da opjevam to dvoje,
Onako kako bih htjela,
Preslabe su riječi moje.

Gdje su perâ umjetnika,
Da opišu vjeru spasa
I Božiju Veličinu?

Nema, nema takvih perâ,
Jer ljepota svete vjere
I Božija Veličina
Ne mogu se opisati.

Samo ovo mogu reći
Muslimanskim sestricama,
I dobroj islamskoj braći
Ovo što ih vodi sreći.

Kogod želi da postigne
Vrhunac savršenstva,
Neka slijedi vjeru spasa,
Mudrosti i blaženstva.

Ko god želi da u raju
Kevser i Selsebil pije — — —
Nikom viš do Allahu
Klanjati se ne smije!

Džemila hanumica Zekić.

H. Dž. Čaušević:

Džaferova parnica

Toga jutra uđe u kancelariju odvjetnika N. P. jedan tridesetgodišnji seljak, u pohabanom odijelu i sa ogromnim štapom u rukama.

— Dobro jutro, pozdravi on, zatvarajući za sobom vrata.

Odvjetnik N. P. je sjedio za stolom i prebirao po nekim aktima. Na pozdrav došljakov podiže svoje male zelene oči, a zatim ljubaznim glasom odvrati:

— O dobro jutro, dobro jutro Džafere. Odakle ti u ovo doba? Kako si? Sjedi, sjedi...

Obasut sa toliko pitanja seljak jedva umjede da sjedne na pokazatu mu stolicu.

— E pa koje te dobro opet meni dovodi? nastavi odvjetnik. Glavni pretres još nije održan.

— Ma eto dođoh gospodine advokate da vas zamolim, da pohitite sa tim, jer meni valja već početi orati, a ni para više nemam...

— Dobro, dobro Džafere, ali to ne ide tako brzo. Ti tužiš svoga amidžića Rasima da je poslije smrti tvoga oca, prisvojio jednu tvoju njivu, zvanu »Ravna«, pod izgovorom da mu ju je tvoj otac za života poklonio. A to mi moramo sada dokazati da nije istina, jer Rasim ima i svjedoke.

— Tako je g. advokate. On je tu njivu na silu prisvojio, a ja se smijem zakleti da su njegovi svjedoci lažni.

— I ja tako mislim, nastavi odvjetnik, a to ćemo i dokazati. Tebi se mora tvoja njiva povratiti. Samo tu će trebati još novaca...

Na te riječi Džafer podiže oči prema odvjetniku i jedva progovori:

— Ja više nemam ni dinara. I prošli put sam vam potpisao onu oblegaciju...

— Ništa to nije Džafere, prekida ga odvjetnik. Ti ćeš meni opet potpisati obligaciju, pa ako Bog da tamo na jesen, sve ćeš to ti isplatiti.

Rekavši to odvjetnik ispuni novu obligaciju, koju Džafer drhtavom rukom potpisa.

— A sada možeš bezbrižno ići, pretres će biti održan za dva-tri dana.

Džafer uze svoje debeli štap, pozdravi se sa odvjetnikom i ode.

— — — — — — — — — —

Prolazili su dani, a pretres se nije održavao. Džafer je često dolazio odvjetniku, pitao ga, savjetovao se s njim, a rezultat svega toga bio je uvijek isti: potpisivanje nove obligacije. Obligacije su se slagale u odvjetnikovom stolu, a dug je sve više rastao. Visoke kamate činile su svoje.

Naposljetku dođe i pretres. Džafer je izgubio parnicu, jer je sud na temelju Rasimovih svjedoka pronašao da je zemlja zaista njemu poklonjena.

To Džafera porazi. Plakao je, zaklinjao se da je zemlja njegova, ali mu ništa ne pomože. Sud je rekao svoju.

Slomljen i poražen od jedva dođe u selo. Čim stiže kući, nemoćno se sruši na postelju. Žena i djeca sakupiše se oko njega, on ih pogleda i gorko zaplaka.

— — — — — — — — — —

Prolazili su dani. U selu je tekao život svojim pređašnjim tokom. Džaferova nesretna parnica još davno je zaboravljena. I žene su je već prestale komentarisati. Svijet je brzo zaboravio taj svakidanji događaj, samo nesretni Džafer nije. Prolazeći svaki dan pored svoje otete njive, on se nije mogao suzdržati a da ne pusti suzu.

U svojoj nesreći Džafer nije ni opazio kako vrijeme leti. Njegov dug odvjetniku N. P. nije mu ni na um padao, dok jednog dana dobi obavjest da mu je rok isplate istekao, i da će mu uskoro za utjerivanje duga prodati njegovo imanje.

Tako i bi. Kroz nekoliko dana dođoše u selo gospoda iz grada, objaviše prodaju, i za nepuna četiri sata Džafer bi lišen svoje imovine.

Teško bi bilo opisati bol i patnju, koju je trpio nesretni čovjek u momentu, kad je morao da gleda kako njegove imovine nestaje, kako prelazi u tuđe ruke, kako odvjetnik slaže novac u svoj debeli buđelar, i kako tužno cvile njegova djeca.

Prodaja je završena. Gospoda iz grada otputovaše, a na ulici bez krova nad glavom ostade Džafer i njegova porodica.

Sutradan se selom kao munja pronese glas, da je Džafer pobjegao od svojih i da ga je nestalo...

— — — — — — — — — —

Prošle su godine. Jednoga dana prolazio sam pokraj zavoda za umobolne i pogledah slučajno u dvorište, u kom se je nalazilo mnogo bolesnika. Pogled mi se zaustavi na jednom usamljenom čovjeku, bolje reći kosturu, koji je sjedio pokraj ograde i nešto tražio po zemlji. Najedanput on skoči, pa opazivši mene, iskrivi svoja usta u osmjeh i skakutajući se udalji. Tad ga poznadoh. To je bio — Džafer....

VIJESTI IZ MOSTARA:

DA SE KONSTATUJE.

U našem prošlom napisu o djelovanju muslimanskog kulturnog društva »Ittihad« greškom je izostavljeno ime jednog zasložnog radnika u ovome društvu, koji je i organizovao i izveo proslavu »Ittihad«-ove 20-godišnjice opstanka, kako se najbolje moglo poželiti. Taj zaslužni kulturni radnik je bivši narodni poslanik i prof. g. Salih Baljić, kome se ima najviše i zahvaliti, da se je ovo društvo održalo u najtežim momentima. Glavni pomagač bio mu je rahm. Omer Balić, koji je mnogo radio za napredak ovoga društva.

Osim toga greškom su izostavljeni i vrijedni društveni radnici i članovi odbora »Ittihada« gg. Haki ef. Ćemalović, Hasan Šiširak i Husein Kajtaz. G. Kajtaz se naročito istakao u grupi kazališnih dobrovoljaca, gdje je skoro u svakome komadu odigravao šaljive uloge i tako godinama zabavljao mnogobrojnu publiku.

Ovom prilikom napominjemo, da će društvo »Ittihad« za vrijeme nastupajućeg Ramazana održati seriju poučnih predavanja (u svojim prostorijama) iz historije, književnosti, poljoprivrede i svega, što je lijepo i korisno za naš muslimanski svijet. Za ova predavanja angažovane su stručne sile. Svake nedelje i nadalje će održavati svoja društvena sijela na kojima će prikazivati pozorišne komade iz našeg života.

LIČNE VIJESTI.

Naš sugrađanin g. Sulejman Demirović, geometar, vjenčao se prije nekoliko dana sa gđicom Abidom Nožić, iz Mostara. Čestitamo!

Brijački majstor g. Šaćir Đukić, vjenčao se sa gdicom Ćerkić iz Mostara. Čestitamo!

USPJEH PREDSJED. MOSTARSKE OPŠTINE G. HUSAGE ČIŠIĆA U BEOGRADU.

Pretsjednik mostarske opštine g. Husaga Čišić, povratio se sa svoga službenog putovanja. Boravio je nekoliko dana u Beogradu, gdje je uredio stvar oko dobivanja jednog dugoročnog zajma za mostarsku opštinu, što mu je pošlo za rukom. Od ovoga zajma regulisaće se mnogi socijalni problemi našega grada. Pored ostaloga g. Čišić je uspio da kod Ministra građevina g. Bobića, isposluje kredit, da se dovrše radovi na novome betonskom mostu u Mostaru. Kroz nekoliko dana radovi na ovome mostu će početi i tako će se ovaj vrlo potrebni most napokon dovršiti.

OTVARA SE SIROTINJSKA KUHINJA.

Da bi našoj mostarskoj sirotinji bar u nekoliko olakšali teški život za vrijeme nastupajućih ljutih zimskih dana, naša opština povela je akciju oko otvaranja jedne sirotinjske kuhinje. Pored opštine kuhinju će pomagati i neki naši imućni građani.

NAŠ SARADNIK.

Mnogi su nas pitali ko se krije pod imenom Hamika Ajkić i da li je to neka ženska. To je ime našega saradnika Muhameda Ajkića, M. H. A. Toliko radi znanja.

VIJESTI IZ Doboja:

OTVORENJE DŽAMIJE U SELU ORAŠJE-PLANJE KOD TEŠNJA.

U petak, 8. o. mj., obavljeno je na vrlo svečan način otvorenje džamije u selu Orašje-Planje kod Tešnja. U 11 sati i 40 minuta, prije nego je džamiju otvorio g. Ahmed ef. Mullalić, imam-matičar iz Tešnja, pozdravio je prisutne kratkim i značajnim govorom, te je, pošto je proučio prigodnu dovu otvorio džamiju. Prije ezana, proučili su sure i feth H. hfz. Muhamed ef. Krpo iz Doboja i hafiz Hujdur ef. ez Tešnja. Prvi ezan i salavat učili su braća Jašić iz Tešnja. Prvu hutbu sa prevodom učio je Ahmed ef. Mulalić, a prvu džumu namaz obavio je g. Hadži hfz. Muhamed ef. Krpo. Vazu-nasihat pred džamijom održao je g. Ahmed ef. Hodžić iz Tešnja. Iza toga za ugledne goste priređen je ručak. Posjeta je bila vrlo dobra, jer je vrijeme bilo vrlo lijepo. Požaliti je što od viših vjerskih vlasti nije prisustvovao ni jedan prestavnik. Ova je džamija sagrađena prije 3 mjeseca, ali Ulema medžlis nije dozvoljavao da se otvori dok joj se ne osigura dovoljan prihod. Tek energičnim zauzimanjem predsjednika vakuf. povjerenstva g. Aširage Mujičića, veletrgovca iz Tešnja, koji, da bi isposlovao otvorenje džamije, daje iz svojih sredstava koliko treba, da se džamija otvori. Ovaj plemenit gest požrtvovnog g. Mujičića, treba da posluži kao primjer svim imućnim i uglednim muslimanima, te bi oni od svog imetka trebali žrtvovati za ovake opće islamske svrhe — u vakuf- a ne da očekujemo sve od naših mrtvih vakifa.

VJENČANI.

Pred ovdašnjim šer. sudijom g. Ćamil ef. Salkićem, danas se vjenčao g. Smail Bešlagić, sin rahm. Suljage iz Doboja, sa gospođicom Zilhom H. Bešlagić, kćerkom rahm. Hasiba iz Stanić Rijeke — Gračanica. Mladencima želimo svaku sreću i napredak u novome životu!

E. Grbešić.

Zasjedanje vakufsko-mearif. vijeća u Skoplju

24. oktobra je otpočelo u Skoplju drugo redovno zasjedanje Vakufsko-mearifskog vijeća. Zasjedanje se drži u novoj zgradi Darul Muallimina kod Isabegove džamije. Za zasjedanje je uređena jedna specijalna sala sa stolovima pokrivenim zelenom čohom za vijećnike i odjeljenje za publiku.

Nešto iza 9 sati zasjedanje je otvorio pretsjednik Vakufsko-mearifskog vijeća g. Hadži Mehmed Alija Mahmudović.

Zasjedanju prisustvuju potpredsjednici vijeća g. g. Dr. Džaferbeg Sulejmanović i Sefedin beg Mahmutbegović, senatori i vijećnici g. g. Mehmed Zeki, Derviš Šećerkadić, Vejsil Alisan, Murat Vodopić, Kadri Sali, Nedžib bej Bašić, Ali Šefik bej, Sulejman beg Crnoglavić, Sait Idriz, Rifat Rušid, Musa Šehzade, Husni Ali, Murat Sukić, Nusred Galib, Hadži Hamdibeg, Ajnija Barjaktarević i Abdul Hamid Mehmed. Sekretari vijeća su vijećnici g. g. Ilijas Agušević i Aćif Hadži Ahmetović. Prisutan je i v. d. direktor Vakufske direkcije g. Vefik Topić. Zapisnik vodi g. Dr. Nikšić.

Otvarajući zasjedanje, pretsjednik g. Mahmutović je rekao:

»Gospodo vijećnici, U svojstvu pretsjdenika imam čast da vas srdačno pozdravim sa »Dobro došli«, želeći sreće i uspjeha u radu.

Prije svega pozivam vas, da odamo poštu počivšem Viteškom Kralju Aleksandru Prvom Mučeniku i Ujedinitelju. Neka mu je slava! (Slava Mu!).

Pozivam vas, da kliknemo: Živio Kralje Petar Drugi. (Živio!).

Molim da uputimo pozdravne depeše Nj, V. Kralju Petru Drugom, Pretsjedniku Kraljevske vlade g. Dr. Milanu Stojadinoviću, Reis-ul-ulemi g. Maglajliću, Ministru pravde g. Miškulinu i Banu Vardarske banovine g. Ranku Trifunoviću«.

Vijeće je jednodušno prihvatilo prijedlog predsjednika g. Mahmudovića.

Poslije čitanja pozdravnih telegrama, prešlo se na dnevni red. Prvo su pretreseni prijedlozi upravnog odbora, koje su iznijeli g. g. Topić i Dr. Nikšić. Pored ostalog riješavano je prvo o pitanju odašiljanja jedne delegacije u Beograd, koja bi intervenisala kod nadležnih u pogledu urednog isplaćivanja državne subvencije. Po ovome pitanju razvila se duža diskusija, u kojoj su uzeli učešća g. g. Mahmudović, Vodopić, Sukić, Sait Idriz, Agušević, Ališan Vejsel, Šećerkadić, Hadži Ahmetović i Crnoglavić, pa je donijeta odluka da se prvo upute depeše g. Pretsjedniku vlade i g. g. Ministrima pravde i finansija, pa tek onda, ako bude potrebno da se u Beograd uputi delegacija Vakufsko-mearifskog vijeća.

Poslije kraće diskusije riješeno je, da se odustane od tužbe protiv g. Todora Manevića, novinara, podnijete beogradskom Okružnom sudu na osnovu Zakona o štampi. Tužba je podnijeta zbog jednog napisa g. Manevića o prošlom zasjedanju vijeća. Kako je g. Manević podnio pretstavku iz koje se vidi da on nije imao namjeru da vrijeđa Islam, a pristaje da podnese troškove oko podnošenja tužbe, to je vijeće primajući to k znanju i odustalo od tužbe.

Poslije toga donijeta je odluka da se u Strugi osnuje vakufsko-mearifsko povjerenstvo, jer je tamo ustanovljen Šerijatski sud i ukazala se potreba, da se na osnovu zakona obrazuje povjerenstvo.

Vijeće je donijelo do podne još neke odluke po prijedlozima upravnog odbora.

Zasjedanje će trajati oko 15 dana.

LIGA PROTIV TUBERKULOZE U SKOPLJU ZA GRADNJU SANATORIJUMA ZA MUSLIMANE.

Prijedlog komisiji za izmjenu Ustava IVZ.

U cilju suzbijanja tuberkuloze u redovima skopskih muslimana, Liga protiv tuberkuloze u Skoplju učinila je jedan koristan prijedlog, koji zaslužuje da se o njemu povede ozbiljno računa. Liga protiv tuberkuloze predložila je komisiji, koja je u Ministarstvu pravde radila na izmjeni Ustava o islamskoj vjerskoj zajednici, da se iz fonda, koji služi islamskoj vjerskoj zajednici za prosvjetne, kulturne, zdravstvene i druge ciljeve, odvaja uvijek jedna suma za vođenje borbe protiv tuberkuloze među muslimanima. Liga ne traži tu pomoć za sebe, nego predlaže da se izvjesna suma unese u jedan fond koji bi se osnovao za podizanje sanatorijuma, u kome bi se liječili tuberkulozni bolesnici muslimanske vjeroispovjesti. U slučaju da se to ne usvoji, onda se predlaže da se izvjesna suma dijeli tim bolesnicima, ili da se daje organizacijama koje se bore protiv tuberkuloze.

Muslimanski živalj u Skoplju nalazi se u velikom dijelu u nepovoljnim ekonomskim prilikama. Otuda, kroz siromaštvo, tuberkuloza u muslimanskim redovima nalazi na vrlo povoljnu sredinu, u kojoj može da se razvija i da ubija mnoge živote.

Ovaj prijedlog Lige protiv tuberkuloze je dostavljen nadležnom mjestu i nesumnjivo je da će, s obzirom na njegovu važnost i umjesnost biti uzet u objektivno ocjenjivanje.

VIJESTI IZ FOJNICE:

POŽRTVOVNOST FOJNIČKIH MUSLIMANA.

U prošloj godini u mjestu Fojnici uvedeno je električno osvjetljenje po g. Ahmedu Husbašiću iz Fojnice. U Fojnici imadu tri džamije sa vrlo malim vakufima, te jedva životare. Svjesni muslimanski elemenat je svojim prilozima omogućio, da je u sve tri džamije instalirano električno osvjetljenje, pa je u tu svrhu sakupilo oko 5000 dinara dobrovoljnih priloga između sebe i gostiju sa strane.

Ovako svjesni muslimani su rasvjetlili svoje džamije ne tražeći ni jednog dinara od vakufa ili od centrale. Sada je divota pogledati ove džamije gdje su do nedavno gorile lampe i kandilji sada trepte u električnom osjetljenju. Neka je hvala svima koji dadoše i najmanju sumu, a naročita hvala sakupljačima Sikiriću Edhemu, Varešliji Enesu i Našidagi Husbašiću, koji ne žališe truda za ovu svrhu.

TEKIJA U ŽIVIČIMA!

Inicijativom šejh Abdulatif ef. Mejlića iz Živića, i dobrotom muslimana iz sreza fojničkog, visočkog, zeničkog i travničkog, pokrivena je ovih dana Tekija u Živičima crijepom. Kolika je svijest islamskog elementa vidi se po tome, što je na stotine konja nosilo crijep sa ceste u selo Živiće i to 2 sata hoda, a dolazili su muslimani iz sela koja su udaljena po 6 sati hoda od ceste.

Našem muslimanskom svijetu trebaju samo vođe, a on je pripravan sve učiniti za svoje vjerske ustanove. Hvala svima koji su doprinijeli svoj obol u ovom lijepom poslu.

DEŽURNE APOTEKE.

U nedjelju imaju dežurstvo slijedeće apoteke:

Kurent, Aleksandrova ulica i
Dunđerović, Karadžića ulica.

LIJEP USPJEH NAŠE MLADE MUSLIMANKE U BEOGRAU.

Na 31. ov. mj. diplomirala je pravo gđica Zineta Hadžić iz Travnika, sa vrlo dobrim uspjehom. — Čestitamo.

PRIVREDA:

Anketa obrtničkih komora. Konferencija predstavnika obrtničkih komora i obrtnih odsjeka zajedničkih komora, koja je dva dana zasjedala u Osijeku završila je svoj rad. Konferencija je donijela cio niz rezolucija o aktuelnim problemima obrtničkog staleža. Sve ove rezolucije bit će upućene mjerodavnim mjestima. Naredna redovita konferencija obrtničkih komora održat će se u Novom Sadu.

Socijalno osiguranje trgovaca. Socijalni odsjek udruženja trgovaca u Ljubljani, poslao je svojim članovima okružnicu, u kojoj apelira da pristupe dobrovoljnom socijalnom osiguranju. Ova akcija ljubljanskih trgovaca izazvala je u trgovačkim krugovima cijele države veliku pažnju.

Mi naročito svraćamo pažnju naših trgovaca na ovu akciju socijalnog odsjeka ljubljanskih trgovaca. Naši trgovci bi ovom pitanju u ovim teškim današnjim prilikama morali osvetiti naročito veliku pažnju. Mjesna trgovačka udruženja bi morala stupiti u dodir sa ljubljanskim udruženjem trgovaca.

Zemaljska konferencija trgovaca. Savez trgovačkih udruženja Kraljevine Jugoslavije zaključio je da se 15. novembra održi u Sarajevu zemaljska konferencija trgovaca. Na ovoj konferenciji pretrsaće se svi aktuelni problemi trgovačkog staleža.

Akcija za gradnju unske pruge. U vezi sa dosadašnjim akcijama gospodarskih organizacija i ustanova u Dalmaciji, poduzetim u svrhu što brže izgradnje unske pruge dolinom Butišnice na Knin, boravila je u Bihaću posebna komisija poduzeća Batignol iz Pariza te je odlučila da sjedište uprave za gradnju pruge za sve administrativne poslove bude u Bihaću. Većina gospodarskih organizacija u Dalmaciji zahtijeva da se pruga gradi dolinom Butišnice na Knin, a ne dolinom Zrmanje. Osim predstavnicima vlade poslane su pedstavke u tom pravcu i svim senatorima i narodnim poslanicima iz primorske banovine.

Kontrola plaćanja pristojba na račune. Porezno odjelenje ministarstva financija naredilo je svim finansijskim i poreskim upravama, te organima financijalne kontrole, da povedu strogu kontrolu o ubiranju pristojbe iz tarife broj 34 pristojbene tarife za račune, note, izvještaje i slična pisma. U naredbi je istaknuto da se ova kontrola mora provesti vrlo diskretno ali odlučno. Osobita će se pažnja pri tome posvetiti onim poduzećima i lokalima, gdje je promet jak.

Razrez samostalnog prireza na minimalni društveni porez. Ministarstvo financija dalo je objašnjenje o razrezu samostalnog prireza na minimalni društveni porez. Prema § 15 zakona o izmjenama i dopunama u zakonu o neposrednim porezima od 18. februara 1934. za osnovicu samoupravnih prireza uzima se 50 posto minimalnog poreza. Ne stavljajući bilo kakova ograničenja toj odredbi, zakonodavac je htio da samoupavnom oporezovanju podvrgne svaki razrezani minimalni porez, kako onaj, koji se razrezuje iz razloga, što temeljni sa dopunskim zajedno iznosi manje od minimalnog tako i onaj, koji se razrezuje zbog nedostatka porezne osnovice, ili kao privremeno zaduženje po čl. 80. zakona o neposrednim porezima. Ovako se ima postupati samo kod razreza samoupravnih prireza za 1934. i naredne godine, dok za sve prijašnje godine ostaju i dalje na snazi prijašnji propisi.

Rezutati ovogodišnje berbe duhana. Prema podacima uprave državnih monopola ovogodišnja berba duhana dati će u cijeloj državi oko 11 milijona kilograma. To je gotovo dvostruko više nego prošle godine, kad je berba dala oko 6 milijona kilograma. Ove godine je forsirana sadnja u Južnoj Srbiji, gdje je odobreno oko 600 milijona strukova. U Sjevernoj Srbiji berba je dala oko 500.000 kilograma, u Hercegovini i Dalmaciji 2 miljona i 300.000 kilograma i u Vojvodini 1,650.000 kg.

Vlasnik i urednik: Hafiz Muhamed Pandža. — Plativo i utuživo u Sarajevu. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i drug: Stjepan Vrček.

POJEDINI BROJ 1.50 DINARA. POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVU

Islamski Glas

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata: Godišnja . . . . Din 72, Polugodišnja . . Din 3[illegible], Tromjesečna . . Din [illegible] | Uredništvo i uprava: Kundurdžiluk ulica broj 22/I. | Izlazi svakog petka

God. I. | Pretplate za inostranstvo Godišnje Din 12[illegible] | 22. novembra 1935. Sarajevo 26. šabana 1353. | Rukopisi se primaju do utorka o podne | Br. 8.

Spasenje pravovjernih

Esteizu bil-lahi

Kad eflehal-muminun-ellezine hum fi salatihim hašiun

Kurani-kerim.

Svemogući Allah nam u Kuranu kaže: »*Spasili su se pravovjerni — koji su skrušeni i ponizni kad klanjaju i izbjegavaju da besposlene i nevrijedne riječi govore — koji Zekat daju — koji se čuvaju da sablazan ne počine — samo sa svojim bračnim drugovima ili što pod njihovu vlasnost pripada koji u dodir dolaze, jer to neće prekora izazvati — koji drukčije rade prekoračuju što je dozvoljeno — koji čuvaju povjerene stvari i date obaveze — koji molitve na vrijeme izvršavaju. — To su nasljednici koji će naslijediti velika rajska naselja i u kojima će vječno boraviti.*

Čednost i skromnost moraju biti odlike svakog dobrog i istinskog pravovjernika. To su vrline koje moraju da se duboko usijeku u ljudsku dušu. S tim vrlinama čovjek se u životu lako snalazi i razne smetnje i zapreke s lakoćom savlada. Sa ovim vrlinama čovjek u zajednici svojoj postizava pravo mjesto, sa ovim vrlinama uživa ugled. Zato nam Svemogući Allah kaže da će se spasiti pravovjerni koji su u svojim molitvama čedni, skrušeni i ponizni. Kad čovjek stupa pred Veličanstvo Svemogućeg Allaha u njegovoj duši mora da nestane svega onoga, što bi moglo pomutiti mir i spokojstvo duše. U molitvi — namazu — skrušenost i čednost su od glavnih vrlina koje se u tom velikom djelu moraju ispoljavati. Čovjek koji čedno i skrušeno dnevno pet puta stupa pred Veličanstvo Božje izbriše iz svoje duše sve tragove oholosti i samoljublja, koji su najveći neprijatelji mira i spokojstva duše ljudske. Čovjek koji umije savladati strasti svoje koji iz duše iščupa sve poroke opasne oholosti i gramzivosti, postigao je jedno veliko djelo koje ga vodi sreći i blagostanju. Zato čovjek trajno mora vježbati svoju dušu da duboko u njoj ukorijeni vrline čednosti, skromnosti i poniznosti.

Ozbiljnosti u životu i radu su glavne osobine svakog vjernika koji hoće da svoj život učini plodnim i korisnim Ozbiljnost i odmjerenost čuvaju dostojanstvo čovječije koje čovjek ne smije dozvoliti da mu se unizi. Svemogući Allah je čovjeka na zemlji stvori da izvrši visoki zadatak, a taj zadatak može čovjek samo izvršit ako je u svojim postupcima odmjeren i ozbiljan. Pravom vjerniku se ne pristoji da govori kojekakve besposlice i neozbiljne stvari. Musliman mora život shvatiti kao najveću zbilju i stvar nost i on tako mora svoje držanje udesiti. Svemogući Allah nam kaže da se spasio onaj pravovjernik koji se kloni i izbjegava da govori bsposlene i nevrijedne riječi.

Čovjek je društveno biće. Samo u zajednici čovjek može zadovoljiti svoje potrebe. Zato se ljudi u zajednici moraju međusobno pomagati. Bijednoga treba pomoći. Siromaštvo iz zajednice treba trijebiti i uklanjati. Musliman mora nastojati, da siromaštvo, to najveće zlo za koje Božiji Poslanik kaže da je gotovo nevjerstvo, iz zajednice uklanja.

Dužnost je svih muslimana, koji [illegible] Veliki Božiji Pravac da prihvate najveću borbu protiv toga najvećeg zla i neprijatelja čovječanstva. Muslimani se moraju međusobno pomagati i slabim pomoć ukazivati, jer ako siromašni i bijedni budu pomognuti, ako se zadovolje njihove životne potrebe u ljudskoj zajednici će nestati potresa. U društvu će zavladati mir i spokojstvo, a to je uslov da svi ljudi mognu sve svoje snage upotrijebiti u podizanju svojih moralnih i društvenih vrednota. Zato nam Svemogući Allah kaže da su se spasili pravovjerni koji zekat dijele i izvršavaju tu veliku Božiju zapovijed, kojom se unosi sreća, mir i spokojstvo u muslimansku zajednicu.

Čudoredan život čuva čovjeka od teških zabluda. Čovjek mora da se čuva životinjskih strasti i nagona i ne smije da podlegne tim opasnim nagonima. Čovjek je savršeno zemaljsko biće i njegov život mora biti savršen. Kako je čovjek dužan čuvati svoje dostojanstvo dužan je čuvati i dostojanstvo drugoga. Strasti i pohote ti životinjski nagoni u ljudskom tijelu dovode čovjeka u opasnost i teško iskušenje da povrijedi dostojanstvo žene, koja je kao najveći amanet predana čovjeku da je čuva i poštuje. Brak je osnov društvenoga života. U braku čovjek treba da izgrađuje uslove po kojima bi se život zajednice u što savršenijem i čudorednijem obliku razvijao. Čovjek nesmije posegnuti da zadovolji nagonima svoje strasti na način koji će povrijediti dostojanstvo žene. Zato nas Svemogući Allah uči, i zapovijeda nam da bračnu vezu kao najveću svetinju čuvamo, jer je ona temelj društvene sreće i društvenog blagostanja. Allah kaže da oni koji drukčije rade teško griješe i čine grijeh koji se ne oprašta.

U zajednici mora vladati povjerenje, sloga i ljubav. Bez međusobnog povjerenja i ljubavi u zajednici ne može biti prave sloge. Pravovjerni su dužni u zajednici razvijati slogu i čvrsto se jedan uz drugoga vezati. Moraju jedan prema drugome biti povjerljivi. Nepovjerenje među ljudima rađa teškim posljedicama za zdrav društveni život. Zato Allah dž. š. kaže da su pravovjerni i pravi muslimani samo oni koji u međusobnom povjerenju žive, koji povjerene stvari čuvaju i date obaveze ispunjavaju.

Ustrajnost dovodi čovjeka do uspjeha. Musliman u radu ne smije nikada malaksati. Musliman mora uvijek biti bodar i spreman da podpuno izvrši svoje dužnosti. Tačnost je odlika pravog i istinskog muslimana. U svim svojim radnjama musliman mora tačnost održavati.

Sa tačnošću musliman će sa lakoćom postizavati mnogo veće uspjehe nego li sa aljkavošću, koja je najveća sramota za svakog muslimana. Zato Svemogući Allah kaže, da su pravi vjernici koji redovito vrše svoje molitve, koji ni pod koju cijenu ne dopuštaju da jednu molitvu propuste. Kako je musliman dužan da tačno i uredno izvršava svoje molitve dužan je da i u svim ostalim poslovima bude uredan. Redovno izvršavanje molitava treba da u njemu probudi svijest da i druge poslove mora uredno vršiti.

Dakle, kako vidimo Svemogući Allah nam kaže da su pravi vjernici, koj će biti spašeni samo oni, koji se čvrsto pridržavaju navedenih Božijih zapovijedi. Ove prave i istinske vjernike čeka velika nagrada, kako na zemlji, tako i u zagrobnom životu. Allah kaže, da će oni naslijediti velika rajska naselja u kojima će vječno boraviti.

To će biti vječna i velika nagrada za prave vjernike koji su radili i slijedili zapovijedi Božije. Vršeći ove zapovijedi ispunil su svoj veliki čovječanski poziv i zadatak, unijeli su sreću i blagostanje u zajednicu, a za nagradu su osim zemaljskog blagostanja zaslužili i spasenje u vječnosti. To je pravo spasenje pravovjernika za kojim mora svaki Musliman težiti i nastojati da ove Božje zapovijedi potpuno ispuni. Zdrav razum nas uči, da ovo sve moramo primiti i najsavjesnije izvršavati, jer to služi našoj sreći i našem dobru.

Privrednici na posao

sada je vrijeme ramazana.

Tek još nekoliko dana dijeli nas od uzvišenih dana Ramazani Šerifa, kada je pravi musliman najviše pozvan da čini dobra djela, da što vise koristi svojoj okolini i svojoj zajednici. U ove mubarek dane mnoge hairli poslove obavlja svaki savjestan musliman; ti uzvišeni dani prava su prilika, da se počne na velikim djelima, da se započnu mnogi poslovi, koji iziskuju mnogobrojne potrebe naše i naše zajednice. Te su potrebe velike i mnogobrojne. Malo ko među nama osjeća i uviđa svu zbilju i svu težinu tih potreba kao mi privrednici, jer smo mi po prirodi našega poslovanja i našega rada u najužem dodiru sa širokim narodnim slojevima, pa najbrže i najtemeljitije upoznajemo i potrebe toga svijeta. Pored toga što mi i sami uviđamo to, i sam se svijet ponajprije obraća na nas za svaku, a pogotovo materijalnu pomoć.

Međutim kada smo mi svjesni toga svoga poziva, mi moramo da sebi stavimo i jedno pitanje s tim u vezi: da li smo mi ovakovi kakvi smo danas u stanju da udovoljimo tim velikim zahtjevima naše zajednice?

Kada o tomu razmislimo, kada vidimo koje su to nevolje, ruku na srce i priznajmo si iskreno golu istinu u tomu onakovu kakva je, pa ja vjerujem da nitko od nas neće smjeti da ostane skrštenih ruku, nego će biti svaki spreman da sa najvećom odlučnošću i najvećim elanom pristupi radu na našem napredku i progresu.

Ja ovdje neću napominjati pojedine stvari koje bi se morale rješavati, jer bi me to odvelo predaleko, ali ću biti slobodan da preporučim svima nama, da sada uz nastupajuće mubarek dane u svim mjestima organizujemo sijela i to kućna, prijateljska sijela, jednom kod Mehmeda, drugi put kod Hasana i t. r. Mi sarajevski trgovci prije izvjesnoga vremena počeli smo sa takovim sijelima i svaki koji je prisustvovao tim sastancima svjedok je, koliko je tu lijepih i korisnih tema pretresano, o svemu se lijepo razgovaralo, a tu se svakako stvaraju i potrebni zaključci u pravcu rada na našem napretku.

Priznati moramo, da smo mi imali u nekim našim općim pothvatima i izvjesnih neuspjeha, pa možda se može reći i mnogo tih neuspjeha, ali to ne smije nas da omete u radu, mi moramo u radu ići kroz borbu do uspjeha. I upravo ovaj momenat je nas sarajevske trgovce prisilio, da mi kao muslimani, bez ikakve buke i reklame, sastajemo se skromno i prijateljski, ne dajući nikakav službeni karakter ovim našim sastancima. I danas već nakon par takovih sastanaka u izvjesnim pravcima se zapaža dobar plod toga našeg rada.

Neka mi je ovdje dozvoljeno napomenuti tek samo nekoliko dobrih strana ovakovih sastanaka:

Na ovakova sijela dođu različiti ljudi, raznih nazora i raznih mentaliteta. Pa kako smo mi svi obični smrtnici, nije ništa nenaravno da među nama dođe katkada i do izvjesnih razmimoilaženja, pa eventualno i do sukoba. *Međutim, ova su sijela dokazala, da se na tim sastancima ljudi počnu drugačije gledati, jer se vide na našem zajedničkom radu za dobro svih nas, pa dolaze do zaključka, da njihovo dosadašnje držanje nije bilo ni lijepo, ni strogo islamsko.* Čak tu su primjeti, da ljudi koji prje nijesu ni govorili jedan sa drugim, na ovakovim su se sastancima bratski izmirili.

U većim mjestima imade mnogo nas, koji se još lično i ne poznajemo, nego li moguće jedino po čuvenju, a nije ni to rijetkost, da se tu sastanu ljudi, koji se nikada nijesu ni čuli. *Ovi sastanci nas upoznaju međusobno, a ovo međusobno upoznavanje donosi nam velike koristi, koja poslije dolazi do naročitoga izražaja.*

Pišući ove retke molim moje prijatelje u provinciji, da organizuju ovakove sastanke, te da na istim porade da što bolje i što brže se naša svijest razvija, da se međusobno pomažemo, a u tomu ćemo uspjeti najbolje, ako se što češće sastajemo i o našim potrebama porazgovorimo.

Ahmed Mešinović.

Zašto se omladina udaljila od Islama?

(malo odgovora Lisanuddinu).

Bilo je govora u »Islamskom Glasu«, o savremenoj muslimanskoj omladini. U tom članku omladina je ocrtana u najcrnjim bojama, a uopšte nisu ni spomenuti razlozi, zašto je ona pala u tako nepovoljan položaj. Ja bih pokušao, kažem samo pokušao — da iznesem nekoliko po mom mišljenju, najvažnijih uzroka, zbog kojih je omladina pala u duboki kal, i takorekuć odrodila se i udaljila od Islama. Nemam namjeru nikog da napadam, a još manje da vrijeđam. Ako koga vrijeđaju njegove sopstvene riječi, na zdravlje mu. Sve ono što ću iznijeti u ovom malom članku, iznosim iz čistih islamskih pobuda, želeći da se to više ne ponovi i jednom za svagda da nastane lijep, staložen i evolutivan život među nama muslimanima i savršena harmonija i razumijevanje naših starih i mladih. Zašto starih i mladih? Zato što po mom mišljenju i po činjenicama koje ću iznijeti, najglavniji uzrok da je omladina zalutala i da se udaljila od uzvišenog Islama, leži baš u međusobnom neslaganju i nerazumijevanju naše ilmije i inteligencije, odnosno omladine. U nedovoljnom posvećivanju pažnje našoj omladini i njenom duhovnom razvoju od strane vjerskih pretpostavljenih organa. U nedovoljnoj kontroli nad onim šta omladina radi i kuda stupa, i napokon u taktici i položaju kojeg naši vrhovni vjerski faktori zauzimaju prema omladincima.

Da bi se Islam mogao održati i učvrstiti na tlu kršćanske Evrope, potrebna je savršena organizacija i zajednička saradnja ilmije i inteligencije. Potrebno je, kad su zajednički vjerom vezani, da imadnu i isti cilj, iste ideale i ista sretstva u borbi za samoodržanje. Trebali bi zajednički kao braća, ruku pod ruku, jedni s sarukom drugi u fesu da pođu u narod, da ga kulturno i ekonomski podižu, vjerski prosvjećuju i socijalno organizuju.

Međutim, mnogi u redovima saruklija ovako ne rezonuju, nego su sasvim drugoga mišljenja i na pogrešnom putu. Možda oni misle da na ovakav način služe Islamu i svom visokom pozivu(?) Ali ja mogu glasno i časno da doviknem svima onima, koji zauzimaju drugo stanovište od onog kojeg sam malo prije naveo, da ne služe Islamu, nego svojim ličnim interesima i pospješuju nazadak Islama, goneći svakim danom po nekoliko mlađih muslimana, koji su nama neobično potrebni, u ateiste i bezvjerce. Misliće možda neko da je ovo i suviše slobodno izraženo, ili možda, da ja zauzimam neprijateljski stav prema našoj ilmiji, ali kad vam iznesem činjenice, vi ćete vidjeti da je rečeno sve u dobroj namjeri i vi ćete se svakako solidarisati sa mnom u mišljenju.

Evo jednog primjera između mnogih drugih slučajeva sličnih ili možda i gorih. Jedan moj prijatelj sa osam razreda šeriatske gimnazije tražio je intervenciju kod jednog člana Ulema-medžlisa za postavljanje muallimom ili pak vjeroučiteljem na nekoj narodnoj osnovnoj školi u Sarajevu. Naravno ovaj mu je obećao svesrdno pomoći. Moj prijatelj uzdajući se u ovog visokog službenika islamske vjerske zajednice, te u saruk, koji ne smije poreći ono što obeća, bio je spokojan i u nadi je čekao kad će jednoga dana dobiti dekret o postavljanju na jedno od pomenutih mjesta.

Dani su prolazili a o namještenju ni habera. Moj prijatelj, budući je jako siromašan, potucao se od znanca do znanca moleći potporu, a stalno vjerovao u nadu da će jednoga dana biti koliko-toliko materijalno situiran, razumije se kad mu dadnu obećano namještenje. Pošto se to sasvim oduljilo, mislio je da nema upražnjenih mjesta, te se i s tim pomirio. No, šta se desilo? Moj prijatelj je dočuo od čovjeka, koji je imao prilike da stupi u bliži dodir sa pomenutim članom Ulema-medžlisa, da uzrok nepostavljanja za muallima odnosno vjeroučitelja ne leži u tome što nema upražnjenih mjesta, nego u tome, što moj prijatelj ima duge solufe, koje su po mišljenju gospodina saruklije, zabranjene nositi muslimanu i kao takav one ne može biti zaposlen u službi Islama. Zaista čudno rezonovanje. Ja dosta poznajem Islam, ali nigdje nisam vidio ili pak pročitao da on svojim pristašama zabranjuje nošenje solufa. Islam imao ozbiljnijih stvari da o njima raspravlja, a ne pak da nekom brije ili gaji solufe. Na koncu Islam je vjera savremena, koja ništa ne prezire, razumije se ako se to ne kosi sa njegovim načelima, a što se pak tiče mode, u tom ima prednost nad svim vjerama.

To je jedno. Drugo mnogo važnije je to, kakvo sad mišljenje ima moj prijatelj o gospodi saruklijama. Da bi i to saznali, ja ću vam doslovno iznijeti njegove riječi, koje mi je prije dva dana rekao: »Da se ne stidim gospodina hafiz Muhamed ef. Pandže, te gospodina Muhamed ef. Pašića, profesora sa Šeriatske gimnazije, sad bih nataknuo šešir i okrenuo leđa Islamu. No neću, stidim se njihovih očinskih riječi, koje su mi u srce uklesali o uzvišenom Islamu. Gajim nadu da će u redove odlučujućih islamskih faktora doći ljudi, koji će Islamu dati pravi izgled, a odbaciti iz njega ono, što su mu naši fanatici nečasno prilijepili.«

Šta sad velite gospodo čitaoci »Islamskog Glasa«? Šta znače za Islam ovakvi slučajevi?. Da li se na ovaj način služi Islamu ili protiv Islama? Da li ima pravo gospodin saruklija ili kogod drugi?

Da bi moja prvobitna opažanja potkrijepio što jačim činjenicama, iznijeću još samo jedan primjer.

Imao sam priliku da prisustvujem jednoj velikoj islamskoj manifestaciji u Bosanskoj Krajini — otvorenju džamije —. Kao i obično i ovom prilikom došao je, kao izaslanik Reis-ul-uleme i Ulema-medžlisa jedan ugledni vjerski službenik. Taj čovjek, u mjestu svečanosti, došao je i otišao, a da nije niti jedne riječi progovorio o muslimanskim prilikama toga kraja, ni sa džematskim imamom, a kamoli sa džematlijama. Progovorio je s narodom tek nekoliko riječi pred neposredno otvorenje džamije i to službeno. Potom u džamiji je održao jedan vazi-nasihat, koji nije ostavio Bog zna kakvih plodova. Zatim, po programu, pred džamijom je trebao da pozdravi goste jedna srednjoškolac, inače sin toga kraja i znate šta je na to rekao gospodin saruklija; ništa manje nego; da jedan srednjoškolac nije dostojan, da se pred džamijom uopšte zadrži, a kamoli da pozdravlja vjernike.

O, uzvišena vjero islamska, vjero naših pradjedova, ko te zastupa i štiti. Jesu li to ona sveta načela: »Uči od bešike do groba!« — »Traži nauke makar bilo i u Kini!«

Zar ovo vodi prosvjeti i nauci, zar ovo služi na čast Islamu.

Braćo muslimani! Hoćete li i pored ovih činjenica reći, da se omladina svojevoljno udaljila od Islama? Kagod svjesno i svojeglavo razmisli, doći će do zaključka, da je pravda na našoj strani.

Pored svih uvreda, koje se omladini nanose, ona ipak na stvar ne gleda suviše tragično. Iz omladine pojedinci i iznimke uzimaju se kao tipični pretstavnici i tim nam se čini velika nepravda. Neću tvrditi, da među omladinom nema tipova, ali ponavljam, da su samo iznimke, na temelju kojih se ne može izvesti zaključak, da smo svi takvi. Neka gospoda vjerski pretstavnici zađu dublje među omladinu, neka među njom vjerski djeluju, pa će tek onda imati pravo da je osuđuju. Više rada, jer je devet desetina sevapa od rada, a tek jedna desetina od ibadeta. Omladina je sklona dobru, samo joj treba dobar vođa, ne sa tespihom i pustekijom, nego sa plemenitim srcem, dobrom dušom, čvrstom voljom i rukom, i omladina će sa najvećom ljubavju žrtvovati se za Islam i sve za njegov napredak učiniti.

Ovo što sam napisao, sve je u najboljoj namjeri. Ako ima kogod da se interesuje, za ovu stvar ,neobično ću mu zahvaliti, ako me kroz stupce »Islamskog Glasa« upotpuni ili eventualno ispravi, ako sam gdje pogriješio.

Sarajevo, 18. XI. 1935.

Ibnu-Sinan.

Ur. Donosimo ovaj napis jednog vrijednog omladinca, koji ima i malo možda pretjeravanja, ali je svakako vrijedno da se čuje glas omladine. Omladini se svakako ne posvećuje dovoljno pažnje i to omladina vidi. Ona žali da od nje zaziru oni, koji bi trebali da joj budu najbliži i da su u stalnom dodiru s njom. Na mladima svijet ostaje. Omladinu treba spremiti za visoki poziv koga ona mora u budućnosti svoje zajednice vršiti. Ona će se za taj poziv spremiti sama onda, ako vjerski vodeći faktori posvete najveću pažnju pitanju odgoja omladine. Od omladine se mogu izgraditi najvatreniji pioniri islamske požrtvovnosti i to treba bezuvjetno učiniti. Dajući mjesta ovom članku jednog nadobudnog omladinca — a sva omladina bi naša mogla taka biti — želimo da pitanje afirmacije snaga naše omladine što jače istaknemo i pobudimo interes kod svih naših krugova ovom vrlo važnom pitanju našeg vjersko-kulturnog života o kome zavisi sretna i napredna budućnost Islama u ovim krajevima. Stupci »Islamskog Glasa« su otvoreni svima onima, kojima je stalo da ozbiljno ovo pitanje pretresu i rasprave.

Dnevnice ovrhovoditelja. Rješenjem ministra finansija odobreno je da se privremenim poreznim ovrhovoditeljima kada vrše ovršnu naplatu poreza izvan sjedišta porezne uprave, ima u ime putnih troškova priznati i isplaćivati sado dnevnica od 20 dinara na teret prihoda iz ovršnih troškova i prodaje službenih formulara. Naknada u ime kilometrine se ukida.

PODRUŽNICA KOŽARSKIH RADNIKA U BOS. KRUPI.

U Bos. Krupi je održana skupština kožarsko- prerađivačkih radnika, na kojoj je osnovana podružnica radnika ove struke. Kao delegat iz Banje Luke bio je g. Mehmed Subašić, koji je u kratkom govoru izložio stanje kožarskih radnika i naglasio da je potrebno da se organizuju. Pročitana su i jednoglasno usvojena pravila društva pa se prešlo na izbor uprave. Za predsjednika je izabran g. Muharem Terzić za potpretsjednika g. Mujo Kalić za sekretara g. Jusuf Redžić a za blagajnika Živko Radić sa još nekoliko članova uprave.

PROSLAVA LEJLEI MIRADŽA U BILEĆI.

Na 24. oktobra ov. god. i u Bileću su muslimani proslavili »Lejlei Miradž« na dostojan način.

Toga dana u 3 sata poslije podne, ova je svečanost objavljena s pucanjem prangija, učenjem prigodnih salavata i ilahija na munari.

Iza ićindije namaza u Gradskoj džamiji, koja je bila dupkom puna muslimana, proučio je prigodno ašere muezin Gradske džamije g. Murat Merdan, a za tim su školska djeca učila salavate i lahije. Poslije toga je džematski imam Ćamil ef. Arnautović održao predavanje o značaju »Lejlei Miradža«, a iza toga je govorio o zaslugama i vakufnami merhum Gazi Husrevbega, kao najvećeg vakifa i dobrotvora bos.-herc. muslimana, naglasivši, da je ovo dan, kulturne manifestacije nas muslimana.

Iza predavanja djeca Građanske škole su proučila »Jasini šerif« za dušu merhum Gazi Husrevbega.

Širite »ISLAMSKI GLAS«!

PODLISTAK:

Kur'an

(Nastavak.)

Nedostiživost ove najsvetije i najveće Božje knjige, očituje se u toj savršenoj duhovnosti, koja je izmijenila oblik čitavog ovog svijeta i omogućila malenom i neznatnom broju ljudi da postanu zamjenici Božji na Njegovoj zemlji i gospodari zemlje. Ovaj veliki kuranski duh omogućio je tom malom broju ljudi da sataru i unište najveće krvnike i silnike. Taj veliki kuranski duh podvrgao je njihovoj vlasti prijestolja najmoćnijih svjetskih država staroga svijeta i od te neznatne i do tog doba prezrene grupe ljudi učinio je gospodare nekada najmoćnijih careva i kraljeva, koji su ljudima vladali i čitavim svijetom drmali. Od njih je napravio i braću anđela, nepogrešivih Božjih bića. To se sve zbilo u nevjerojatno kratkom broju godina, koje se mogu na prste izbrojiti. Kur'an kaže: »Udahnjuje (Bog) duh od svog djela (Kur'ana) Svojim robovima, kojima On to hoće.«

Bez sumnje je Kur'an rječit i pred njegovom rječitošću su zanijemili i najveći i najbolji govornici. Tome su se divili i najveći pjesnici i pred njegovom ljepotom zapanjeni ostajali. Kur'an sadrži izreke nedostižive i vrhunaravne mudrosti i filozofije, njegovi zakonski propisi i norme frapiraju, prirodni zakoni koji se u njemu ističu magično djeluju. To je jedna istina koja je utvrđena tako čvrstim i jakim dokazima, koje nije nitko u stanju pobiti. Kur'an osvaja svakog i traži od njega, da sve njegove navode, odredbe i zapovijedi ispita i o njima se potpuno uvjeri. Kur'an ne pušta iz vida ni najsitnijih ni najkrupnijih pitanja, o svima raspravlja ubjedljivo i njegova su izlaganja nepobitna. Kur'an sa svojim propisima upućuje na pravu i istinsku stazu, on je sa svojim odredbama prava milost ljudima. Njegove pouke unose svjetlo u dušu čovjekovu, liječe je i spasavaju.

Ovo su visoka kuranska svojstva, koja djeluju na razum, osjećaje i sklonosti ljudske. Ova kuranska svojstva čvrsto i jako djeluju na dušu, mnogo jače nego što to može djelovati i najkruća sila najvećeg silnika na tijelo najvećeg bijednika sputana najstrašnijim okovima. To kuransko djelovanje na dušu normalna čovjeka proističe iz činjenice, što je Kur'an »Duh djela Božjega«, koji dopire i u najskrovitije kutiće ljudske duše gdje nisu u stanju da prodru zrake najdivnijeg judskog govora, mudrosti i saznanja. Dopire svježina i istinitost njegovih značenja i onamo, kuda misao i mašta ljudska nisu u stanju da dopru. Ovu silinu njegovog uticaja nije u stanju zamisliti ni najbujnija pjesnička mašta.

Ova duhovna snaga Kur'ana prodire u najkrajnje zakutke i vlada svima osjećajima, pobuđuje i raspiruje najsavršenije ljudske sklonosti, obnavlja čitavo ljudsko biće i metamorfizira ga. Daje svemu novi oblik i u sve unosi novi život. Pogledajmo samo šta je taj kuranski duh učinio sa Arapima. Prije njegova dolaska su oni hiljade godina ćamili u jednom nepokretnom stanju ne pokazujući nikakve naročite životne energije, a ni sposobnosti. Kur'an ih je nadahnuo svojim visokim duhom pomoću koga su se oni uzdigli donoseći i zavodeći svoje gospodstvo, rušeći tiraniju i nečovječnost. Taj čovječni postupak, koji je svima donosio pravdu, jednakost, bratstvo i slobodu doveo je u krilo njihovo zemlje krajnjeg istoka i krajnjeg zapada staroga svijeta.

Može li biti većeg dokaza od ovoga kako je duh kuranski preporodio ovaj nekad mrtvi narod? To je do jučer bio narod pocijepan i rasut koga nisu vezale ni političke ni narodne, a ni vjerske veze. Živio je u neplodnim i divljim krajevima daleko od kakvog pravnog poretka i kakvih velikih ciljeva. Njihov pokret je počeo nekoliko godina poslije poslanstva poslanika, koji se među njima pojavio. Oni su nosili plemenitost, vrline i čovječnost diljem čitavog svijeta, koji bijaše sav uznemiren od teških društvenih previranja. Zar može biti većeg dokaza, da je Kur'an Božanska knjiga, kod svih teških prilika u svijetu koje su tada vladale i koje je Kur'an svugdje uspio srediti i harmonizirati kudgod je dospio. Zar može nešto učiniti veći utisak i dojam na čovjeka od ovog velikog djela, što ga je Kur'an svojom pojavom u ljudskom društvu izveo. Ovo je jedna od najubjedljivijih strana koja nam jasno i čisto kaže da je Kur'an »Duh djela Božjega«.

U Kur'anu se ističe rješitost, ljepota, mudrost i blagozvučnost. To sve proističe iz duhovnosti Kur'ana, koju shvaćaju samo ljudi sposobni da prodru u ljepote jezika i njegova stila. Ai ako pogledamo dijete ili običnog prostog čovjeka vidjećemo i kod njih da Kur'an proizvodi naročiti dojam i utisak, pa makar se Kur'an i ne učio lijepim glasom. I oni su u stanju da shvate i razlikuju kuranski stil od nekuranskog.

Ova duhovnost Kur'ana se ukazuje i onome ko poznaje njegov rječnik i ko ga ne poznaje. Ukazivanje kuranske duhovnosti onome ko poznaje kuranski jezik je jasna stvar i ne treba je ni objašnjavati, ali kuranska duhovnost se ukazuje nearapu po posljedicama i utjecajima koje je Kur'an u razvitku čovječanstva proizveo.

Arap, koji je do jučer bio pastir i trgovac bez ikakve prosvjete i ne naučen da poštuje zakone i da ih od drugih ljudi nauči, došao je danas da vodi vojsku, da stupa u borbu sa organizovanom vojskom vođenom od najboljih vojskovođa. Ulazi u sredinu toga pobijeđenog naroda koga je pokorio ili pravije oslobodio, vođen kuranskim duhom zaštićiva ga i čuva mu vjeru, imetak i život. Prema tome pobijeđenom narodu ima više srca i ljubavi, pravednosti i samilosti od njegovih vlastitih vođa i gospodara. Njegova je vlast pravednija i čovječnija od njegove narodne vlasti. Arap među njih unosi pravdu i dobrotu i obasipa ih raznim blagodatima. Veliko, ko može, promatrajući ovu stvar koja zadivljuje, a da ne dođe do zaključka, da su Arapi sa Kur'anom stekli jedan novi duh, koga nisu imali ranije i koji je uzdigao njihove duše i razvio u njima dosada neviđene moralne vrline i kreposti. Dolazi se do te spoznaje, da je taj preporod mogao izvesti samo veliki kuranski duh. To nam svjedoče činjenice. Ko se plašio i bojao tih nekadanjih divljaka, počeo se u njih pouzdavati. Arapi su bili najveći neznalice, a postali su učitelji kulturnih i prosvijećenih naroda. Isticali su se sa najsavršenijim moralnim osobinama oni, koji su bili najveći divjaci i pokvarenjaci samo zahvaljujući duhu Kur'ana.

(Nastaviće se.)

IZ ISLAMSKOG SVIJETA:

Iz Egipta

Britansko-egipatski odnosi. — Reakcija Egipćana. — Težak položaj.

Britansko-egipatski odnosi ušli su u opasnu fazu. Egipat se je nadao, da će Velika Britanija izaći barem djelomično u susret zahtjevima za jaču afirmaciju egipatske nezavisnosti. Za uzvrat je Egipat bio spreman, da iskreno pomogne Veliku Britaniju u sporu sa Italijom. Osim krajnjeg nacionalističkog krila, Egipćani su se zadovoljili sa relativno malim ustupcima. Tražili su u glavnom, da se ukinu kapitulacije, da se poveća broj egipat. stajaće vojske i da se stvarno provodi kondominij u Sudanu. S ovim zahtjevima se je bio složio i vođa Vefda, Nahas paša, jer je mislio, da će postići kompromis s Englezima, zato je pomagao vladu Nesim paše, koji je primio vlast tek nakon što je dobio obećanje od vođe egipatskih nacionalista, da će ga trpjeti na tom položaju.

No nekidašnji govor sir Samuela Hoarea u Londonu, u kojem je izričito naglasio da Velika Britanija smatra, da sadašnja međunarodna situcija nije podesna, da se mijenjaju prilike u Egiptu, izazvala je opću i žestoku reakcju diljem cijele zemlje. Nisu protestirali samo nacionaliste. Bivši predsjednik vlade, Muhamed Mahmud paša, liberalni šef, održao je javni govor, istaknuvši da Egipat traži, da vlada sam sobom, te da je jedino kao ravnopravan član voljan surađivati sa Velikom Britanijom. Uslijed ovako odlučnog držanja liberala, koji su u prošlosti bili za suradnju s Londonom nacionalisti su morali naravno biti još odlučniji, ako nisu htjeli izgubiti povjerenje širokih narodnih masa, koji su neraspoloženi i nepovjerljivi prema Englezima. I vrhovno tijelo nacionalističke stranke Izvršni odbor Vafda, sastao se pod predsjedništvom Nahas paše, te je zaključio da se više ne podupire vlada Nesim paše. Na to su uslijedil teški nemiri u Kairu i Tauti.

Hoće li sada Nesim paša povući posljedice, kako je prije tvrdio, da će učiniti, ako ga Vafd desavuira, vidjeće se. Nesim paša je rodoljub. On je primio mandat za sastav vlade tek nakon što je kralj ukinuo oktroirani ustav iz 1930. god. Htio je uspostaviti stari ustav iz 1923 godine, te se tvrdi da je za to dobio privolu i kralja Fuada. No Englezi neće da se taj ustav uspostavi barem ne za sada, jer daje Egiptu široki demokratski režim, koji bi dobro došao osobito nacionalistima, uz koje stoje velika većina Egipćana. Englezi se očito boje da bi za njihove interese u Egiptu bio opasan, da Vafd bude na vlasti. A to bi bilo sigurno ako se provedu slobodni izbori. Do sada su Englezi u Egiptu uspijevali da uvijek jednu stranku izigraju protiv druge. Nacionalisti ih čak optužuju, da su izrabljivali i kralja u svoje ciljeve, kome da su nametnuli vođenje onakove politike, koja je njima konvenirala. Ibraši paša, bivši nadzornik kraljevih dobara, koga je kralj Fuad morao pod pritiskom britanskog visokog komesara u Egiptu odpustiti s toga položaja (istodobno ga je imenovao za poslanika u Bruxellesu i darovao mu 6000 funti), rekao je javno prije odlaska, da se Englezi upliću u interne egipatske stvari. no da su sada na jednoj liniji kralj i narod. Ako bi dakle kruna i narod u Egiptu bili danas jednodušni u otporu protiv britanske politike, Velika Britanija našla bi se pred velikim poteškoćama, što bi naravno veoma dobro došlo Italiji.

Preveo s francuskog: Ahmed Prohić.

„Na kongresu evropskih muslimana"

Egipćanin Ali El-Gajati, direktor lista »La tribune d'Orient«, koji izlazi u Ženevi na francuskom jeziku, i sekretar stalnog odbora obrazovanog na kongesu evropskih muslimana u Ženevi, napisao je u spomenutom listu članak pod gornjim naslovom, koji u prijevodu glasi:

Shodno onome kako smo već objavili, kongres evropskih muslimana otvoren je u Ženevi u salonima hotela »Viktorije« u četvrtak izjutra 12. septembra pod predsjedništvom Emir Šekib Arslana, predsjednika organizacionog odbora. I ovo je bio odmah jedan uspjeh za Islam uopće, a muslimane na evropskom kontinentu napose.

Blizu 70 lica je učestvovalo u radu kongresa, na kome je službeni jezik bio arapski, sveti jezik kuranski. Sjednice su bile privatne. Učesnici kongresa su bili razdijeljeni u dvije kategorije: azijski ili afrički muslimani (Alžir, Tunis, Egipat, Sirija-Liban, Irak, Indija, Afganistan) koji žive u Evropi i muslimani podanici evropskih država (Jugoslavija, Albanija, Turska, Austrija, Mađžarska, Poljska, Holandija, Italija, Velika Britanija, Švajcarska).

Poslije otvorenja kongresa po pred sjedniku koji je zaželio najsrdačniju dobrodošlicu prisutnim muslimanima, Al- Uejni ibn Halifa, imam pariške džamije proučio je nekoliko ajeta iz Kur'ana, koji su saslušani u tišini razmišljanja i pobožnosti. Potvrđene su zatim funkcije organizacionog odbora i njegovom predsjedniku Emir Šekib Arslanu povjereno je predsjedništvo kongresa. Ovaj odbor postaje stalan odbor, koji će raditi u Ženevi na ostvarenju poduzetog djela od one skupštine i na pripremanju budućih sesija. Donijećemo kasnije njegov definitivan sastav izvršen na posljednjoj sjednici kongresa.

Prije nego su počeli da razni govornici govore. Emir Šekib Arslan izrazio je zahvalnost sviju prema Švicarskoj, čije je široko gostoprimstvo omogućilo već dugo godina muslimanima, koji tu stanuju da žive u potpunoj slobodi i da brane svoje principe i svoja mišljenja sa najvećom nezavisnošću. Sa jednodušnim odobrenjima i povicima »živila Švicarska«, odlučeno je da se pošalju dva pozdravna brzojava: švicarskoj vladi i ženevskoj oblasti i da im se tako zahvali za velikodušan prijem, koji su ukazali kongresu.

Ovi su brzojavi odmah upućeni Federalnom savjetu u Bernu i Državnom savjetu u Ženevi.

Predsjednik je prešao zatim na opće stanje Islama prije i poslije ukidanja Hilafeta, rekavši da se Islam nalazi sada bez šefa i da je uspostava Hilfeta sveta dužnost, koju će trebati izvršiti kada prilike to dozvole. On je savjetovao muslimanima da se solidarišu i ujedine da dođu do ostvarenja ideala za kojima teže. Zatim je pročitao razne obavijesti od kojih je jedna i od Nj. Vel. nekadanjeg turskog Halife Abdul Medžida II. koji želi pun uspjeh kongresu na kojem je prestavljen po samom Emir Šekib Arslanu.

Na molbu ovog posljednjeg, kongres je izvršio šutnu minutu na uspomenu vrlo žaljenog muslimanskog učenjaka šejh Rešid Ridaa, osnivača i urednika islamske revije »Al-Manor« u Kairu, koji je umro naglo prije nekoliko sedmica u egipatskoj prijestolnici.

Predsjednik je na to dao riječ Salim efendiji Muftiću, predsjedniku Ulema medžlisa u Sarajevu, koji je izrekao kratak govor na arapskom jeziku, potsjetivši da su jugoslavenski muslimani usprkos istorijskim promjenama čvrsto vezani za muslimansku vjeru i muslimanske tradicije.

Iza toga se kongres pozabavio projektom gradnje džamije u Varšavi, sa kojim poljska vlada ukazuje velikodušno svoje simpatije i pomoć muslimanima. Kongres je iskoristio ovu priliku da izrazi poljskoj vladi zahvalnost za dobročinstvo i pomoć koju ukazuje svojim muslimanskim podanicima i odlučio je da pošalje brzojav, u kome će izraziti svoju toplu blagodarnost. Zaključeno je da se otvori supskripcija u namjeri da se doprinese obol gradnji spomenute džamije. Dr. Jakub ef. Szyenkiewicz poljski muftija, zahvalio se kongresu na ovome prijateljskom gestu.

Predsjednik je dao riječ još i Dr. Zek Ali, mladom egipatskom medicinaru koji živi u Evropi gdje se je posvetio odbrani muslimanskih stvari. On je izrekao na francuskom jeziku vrlo interesantan govor. čiji će se sadržaj naći u toku ovoga izvještaja.

Zaključivši sjednicu predsjednik je pozvao prisutne na bratski ručak na kojem su uzeli učešća svi prisutni posjetioci kongresa. (Nastaviće se.)

MUSLIMANI U FINSKOJ.

U Finskoj boravi veći broj muslimana Tatara, koji su najvećim dijelom zaposleni u trgovini. Oni su do sada bili bez ikakve organizacije pa su tokom ove godine osnovali svoje udruženje čija je pravila potvrdilo finsko ministarstvo prosvjete. Udruženje će imati svoje sjedište u Helsingforsu, glavnom gradu Finske.

U EGIPTU JE USPOSTAVLJEN RED.

Prema posljednjim vijestima koje su stigle iz Kaira, tamo je u cijeloj zemlji uspostavlen red i mir. Prema obavještenjima sa mjerodavnih mjesta izgleda da se radi na sporazumu za riješenje egipatskog problema, o sporazumu, koji bi zadovoljio obje stranke.

NOVE DEMONSTRACIJE U ALEKSANDRIJI.

Reuterova agencija javlja da je 2 stotine studenata priredilo u gradu demonstracije klićući »Dolje Hoare« »Živio Nahas paša!« »Hoćemo ustav, hoćemo slobodu!«.

Hvala Bože!

Promatrajuć' život ljudi
Kličem svakog danka:
— Hvala Bože, sto put hvala,
Kad sam muslimanka!

Hvala Bože što u čistom
Islamu me stvori,
Jer me nikad neće moći
Zavesti zlotvori.

Ponosno ću časna lica
Kroz život ploviti,
I o Tebi i Islamu
Blage pjesme viti. . .

Hvala Bože, Hvala Bože,
Milijon puta hvala,
Što me Svojom moćnom rukom
Zaklanjaš od zala!! —

Đemila-Hanumica-Zekić.

Ljubim Islam!

Ljubim Islam, ljubim Islam,
Jer moj razum shvaća,
Da principe najsjajnije
Islam obuhvaća!

Ta je vjera od Allaha
Velikoga data;
Šta je pri Njoj zemsko blago,
Šta je vrijednost zlata?

Đemila-Hanumica-Zekić.

Mustafa S. Busuladžić:

Islam i Abesinija

(Nastavak.)

Muhamedovo a. s. pismo Ashami caru Abesinije.

Kada se je u mjesecu zilhidžetu 6 g. po H. (628 po I.) Muhamed a. s. povratio s Hudejbije, otpravio je svoje poslanike, da susjedne vladare pozovu u Islam. Tom prilikom Muhamed a. s. je sebi napravio srebreni pečat na kome je pisalo Muhamed Resulullah (Muhamed Božiji Poslanik). Pismo je poslao abesinskom caru Ashami, bizantijskom caru Irakliju (610.—643.), perzijskom vladaru Husrev Pervizu, egipatskom namjesniku Mukavkisu, zatim vladarima Bahrjena i Ummana i nekim drugim. Neki od ovih vladara primili su Islam, neki poslanike dobro primili, a neki su ih opet surovo odbili.

Prvo je pismo Muhamed a. s. poslao abesinskom caru Ashami 6. g. po H. po svome poslaniku Amr ibnu Umejje Edamriji. Pismo ovako počima: »U ime Boga općeg dobročinitelja milostivog od Muhameda Božijeg Poslanika Ashami caru Etiopije«. U pismu se veli, da je Bog samo jedan a Isa a. s. samo njegov rob i poslanik, koga je po Božijoj odredbi rodila Merjema poštena i nevina žena, koja nije imala spolnog odnošaja s ljudima. Pozivam te, da vjeruješ u jednoga Boga i da mu budeš pokoran, koji nema druga, da mene slijediš i vjeruješ i ono što je meni od Boga došlo. Ja sam zaista Božiji poslanik. Tebe i tvoje sugrađane (vojsku) pozivam da vjerujete jednog Boga. Ovo ti dostavljam i smatrajući tim ti da primite moj savjet. Poslao sam tebi svoga stričevića Džafera sa jednom grupom muslimana pa ako dođu primi ih i napusti silništvo! Neka je spas na onoga koji slijedi ispravan put«.

Kada je Ashami došlo ovo pismo i pročitalo mu se, sišao je s carske stolice na kojoj je sjedio, uzeo ga i stavljajući ga ponizno na oči izgovori u znak primanja Islama slijedeće riječi: »Vjerujem u jednog Boga i njegova poslanika Muhameda, koga očekuju posjednici prijašnjih Božijih objava (ehlul-kitab). U prisustvu Muhamedova a. s. stričevića Džafera, Ashama je primio Islam i napisao Muhamedu a. s. pismo u kome mu veli, da je primio Islam i zavjetuje mu se. U pismu podvlači, da vjeruje u Muhameda a. s. kao pravog Božijeg poslanika i da je istina ono što je on rekao u svome pismu o Isa a. s. sinu Merjeminu.

Kada je Ashama saslušao sadržaj Muhamedovog pisma rekao je: »Kad bi bio u mogućnosti da mu odem, otišao bi mu«.

U drugom pismu Muhamed a. s. moli Ashamu, da mu vjenča Ummi Habibu čiji je muž — kako smo spomenuli — bio prešao na kršćanstvo. U istom pismu moli Ashamu, da mu pošalje i namiri ashabe, koji su se tada kod njega nalazili. Kada je Ashama pročitao ova Alejhiselamova pisma, naredio je da se donese jedna kutija od slonove kosti u koju ih je stavio, a zatim je rekao: »Abesinija će jednako biti dobro dok se ova pisma budu nalazila«.

Negus je nakon toga vjenčao za Muhammeda a. s. Ummi Habibu u ime njegovo. U ime mehra Ashama je poklonio 400 dukata. Kod vjenčanja je bio prisutan Halid ibnu Seid ibni El-As.

Muslimane koji su se nalazili u Abesiniji Ashama je otpremio pod vodstvom Damrije. Oni su se ukrcali u dvije lađe i usidrili u luci Bevla — i nakon što su platili određenu taksu — krenuli su u Medinu, gdje su stigli tačno u onaj dan, kada je Muhamed a. s. sa ashabima osvojio židovsku tvrđavu Hajber 7. god. po H. (628.)

Kada je Muhamed a. s. saznao za njihov dolazak bio je oduševljen tako, kada je susreo Džafera, zagrlio ga je i među oči poljubio a zatim rekao: »Ne znam ili bi se više veselio osvojenju Hajbera ili dolasku Džaferovu«.

Između Muhameda a. s. i Ashame razvila se je prepiska. Oni su jedan drugom slali darove. 7. g. po H. Ashama odgovara Muhamedu a. s. na njegovo pismo u kome piše, da mu je za ženu vjenčao Ummi Habibu i poslao muslimane, koji su se kod njega nalazili. Dalje u pismu također veli, da je Alejhiselamu poklonio jednu košulju, gaće, ćurak i mestve u kojima je Resulullah klanjao.

Među Ashaminim darovima Alejhiselamu, spominje se još: odora, zlatni prsten, boca mirisa, jednaabesinska katura, tri koplja i dr. Jedno je koplje Alejhiselam zadržao za sebe, koje je više puta i Bilal nosio. Iza Muhamedove a. s. smrti, nosio ga je Ebu Bekr, koji bi to koplje posadio na mjestu gdje se je klanjao Bajram za vrijeme Bajrama. Po jedno je koplje dao H. Aliji i Omeru, kasnijim halifima.

(Nastaviće se.)

Kako je otrovan mostarski ajan Alijaga Dadić

Jedan od najznamenitijih sinova grada Mostara u doba turske vladavine Hercegovinom, je bez sumnje ajan Alijaga Dadić.

O njemu i njegovom pokretu za samostalnost Hercegovine malo se kod nas pisalo. Zbog toga Alijaga Dadić nije ni tako poznat našoj široj javnosti, već samo ljudima koji proučavaju historiju kršne Hercegovine. Neće biti na odmet, ako naše čitaoce upoznamo, bar ukratko, sa interesantnim i burnim životom, kao i tragičnom smrću ovoga znamenitoga Mostarca.

Alijaga Dadić rodio se početkom druge polovine 18. stoljeća u Mostaru od oca Smailage. On je odrastao u doba kada se vodila borba za samostalnost Herceg-Bosne, između sultana i muslimana iz Bosne i Hercegovine. Sultanu i Turcima nije nikako išlo u račun, da Bosna i Hercegovina budu samostalni, pa su zbog toga nastojali, da tu misao iskorijene iz duše bosansko-hercegovačkih muslimana. Stara i ugledna porodica Dadića u Mostaru je bila prva i najistaknutija u toj borbi za samostalnost.

Kada su muslimani Herceg-Bosne, prilikom rata Turske sa Rusijom 1787. god., opazili sve loše strane turske carevine, jer su budno pratili tok rata i stanje u turskoj carevini, onda se njihov pokret za samostalnost još više proširi i još jače isticaše. Upravo tada Mostarci izaberu za svoga ajana Aliju Dadića. Na tome položaju on je mogao mnogo da uradi za njihov pokret. I to je učinio. Za kratko vrijeme on je svojim radom uspio da je cijela Hercegovina bila samostalna. Turci su prozreli namjeru Alijaginu i vidjeli su kuda to vodi, pa su zbog toga počeli sijati razdor i mržnju među prvacima u Bosni i Hercegovini. Htjeli su da ih zavade, pa da ih tako lakše savladaju i spriječe u njihovoj borbi za samostalnost. To im donekle i uspije. Razdor i mržnja uzimaše sve više maha, pa zahvati i prvake u Mostaru. Između Alije Dadića i blagajskog ajana Alijage Voljevice (koji je rodom iz sela Svinjarina u Podveležju) 1802. god., nastane oštar sukob. Za vrijeme toga sukoba Dadić je uz sebe imao najodabranije ljude iz Mostara i Hercegovine, a Voljevica sve same zulumćare, koji su otimali od svakoga. Voljevica sa svojim ljudima udari na Mostar i uspije mu da osvoji lijevu stranu Mostara do same Carine ulice. Dadić je vidio da mu ovoga puta ne može ništa učiniti, pa zatraži da se s njime pomiri. Voljevica na Dadićev predlog pristane, pomire se i raspusti svoje ljude, koji tada počeše po Mostaru otimati i napadati mirne građane, a naročito na katolike i pravoslavne. Ovi se potuže Dadiću, koga su svi bez razlike na vjeru voljili i poštovali. Dadić opomene Voljevicu i zatraži od njega, da spriječi, kako njegovi ljudi nebi i dalje otimali i napadali Mostarce. Zbog toga se Voljevica naljuti i ponovno nastane sukob među njima. Podijele Mostar na dvije strane, tako da lijeva obala Neretve do Carine pripadaše Voljevici, a desna Dadiću. Obadvojica su se spremala za odlučnu borbu. Po sokacima bile su postavljene barikade iza kojih su se protivnici sakrivali.

Voljevica je sa svojim ljudima prvi otpočeo borbu, ali Dadić sa svojim ljudima savlada Voljevčine pristaše i uspije, da im otme topove i protjera ga sa Carine. Jedva je i sam Voljevica iznio živu glavu i pobjegao u Blagaj. Dadićevi ljudi tada uspostave red i mir u Mostaru.

Dadić je volio katolike i pravoslavne u Hercegovini, kao i same muslimane. Kako je Dadić bio kod naroda cijenjen i poštovan i koliko je bio pravedan, najbolje nam kazuje ovaj istiniti događaj:

Jedan seljak tjerajući na konjima devet tovara drva stigne u polje kraj Mostara i tu zanoći. Dok je on spavao dovuku se neki lopovi, te mu dignu sva drva. Kad se probudio i vidio da je pokraden odmah je otišao u Mostar, da se potuži Dadiću. Ne poznavajući Dadića lično, a znajući za njegovu pravednost i dobrotu, naiđe upravo u jednoj ulici na samoga Alijagu.

»Biva aga, znaš li mi reći, gdje ću naći Dadića?«

»A što će ti Dadić kume?« upita ga Alijaga.

»A eto aga natovarih 9 tovara drva i poćerah u Mostar na pazar. Noć me stigne u polju i ja tu zanoćih, a dođe neki nevaljalac, te dok ja spavah, ukrade mi i diže sva drva.«

»A što ti bolan, da zaspiš u polju sa svojim malom i da ga tako napustiš?« što ga nisi bolje čuvao?«

»A ja biva velim kada se Dadić stara o nama, onda ne smije nikome ništa biti, niti mu se kakav kvar učiniti.«

»I ne smije, no što ti je vrijedilo sve to ukradenih drva?«

»Vala aga, Bog neka te poživi — s konja na konja po cekin.«

Dadić se maši rukom u džep i dade mu devet cekina. Seljak mu zahvali i pođe natrag svojoj kući. Nije bio ni na pola puta kad opazi, da na svakim vratima stoji po jedan čovjek. Dadić je naredio svojim ljudima, da idu od kuće do kuće i pronađu lopova. Upravo kada je seljak bio u polju stignu ga Dadićevi ljudi i kažu, da se povrati po drva, koja su pronašli. I tako je seljak dobio novac i drva zahvaljujući pravednosti Alijaginoj.

Dadić je 1806. godine sa uspjehom ratovao protiv Crne Gore i Rusije, a uz njega su bili pravoslavni i katolici iz Hercegovine. Katolike je predvodio franjevac Nikola Ilić. Poslije toga zavadi se Dadić sa počiteljskim Gavran-kapetanom iz nepoznatih razloga. I njega Dadić potuče i sada mu se niko nije smio protiviti u Hercegovini.

Ovim njegovim uspjesima ugled mu toliko poraste, da se Turska bojala, da Dadić ne ocjepi Bosnu i Hercegovinu od turske carevine. Zbog toga bosanski vezir, po naredbi iz Carigrada, pošalje protiv Dadića, Sulejman pašu Skopljaka sa regularnom vojskom. Dadić mu sa hrabrim Mostarcima ne dade ni da se približi Mostaru, već se Sulejman paša povrati bez ikakova uspjeha. Ovim Dadiću još više poraste ugled u cijeloj carevini, kod njegovih prijatelja, a Turska se još više zabrinu. Bosanski vezir ponovo dobije naredbu, da napadne na Dadića, ali i ovoga puta bilo mu je uzalud.

Kada vezir ne mogaše ništa učiniti ni junački uspjeti, stavi u zadaću Sulejman paši, da on preko svojih ljudi nagovori mostarskog Kadiju Muharemovića, da mučki smakne Alijagu.

Jednoga dana kadija Muharemović pozove Dadića u mešćemu na kavu i eglen. U jednom fildžanu stavi mu, krijući, otrova. Kada je Dadić popio ovu kavu, poslije nekoliko časaka umro je u najtežim mukama. I tako 1809. god. završi život najveći i najzaslužniji sin šeher Mostara. On je i svojom smrću pokazao, kako se ljubi i brani domovina.

Njegovi potomci i danas žive u Mostaru, od kojih je i šerijatski sudija g. Smail ef. Dadić.

Muhamed Ajkić.

Svijest muslimane Srebrenice i njezine okolice

Baš se sada navršuje godina dana, od kako je inicijativom agilnog i hvalevrijednog imama matičara džemata srebreničkog g. Abdulah ef. Gojačića, uz pripomoć ostalih uglednih građana grada Srebrenice, kao i njezine okoline popravljena stara i veoma trošna Hadži Skender džamija u Srebrenici, koja se ujedno zove i bijela džamija, a koja je najveća i najljepša i na najljepšem mjestu od sviju ostalih džamija u Srebrenici.

Popravak ove džamije iznosio je oko 50 hiljada dinara, a za istu najveće priloge dali su: Mujaga Pašalić, trgovac i gradonačelnik grada Srebrenice; Ali ef. Selmanagić, posjednik i bivši narodni poslanik; Ibrahimaga Selmanagić, posjednik; Omeraga Beganović, trgovac i posjednik; kao i ostalo građanstvo iz ovoga mjesta i iz okolice ovoga džemata.

Prije kratkog vremena na poticaj gore spomenutog imama matičara, osnovat je odbor za popravak džamije u Crvenoj rijeci u Srebrenici, koja je džamija u ovome mjestu najstarija i za koju se govori, da je napravljena na mjestu gdje se je nalazio čador Sultan Fatih Mehmeda i to odmah iza njegova boravka u Srebrenici, čiji se grad i dan danas još uzdiže i podsjeća na njega, te je uz pripomoć ovomjesnog građanstva kao i njezine okolice i ova džamija popravljena, tako kao da je sada na novo napravljena, te je milina pogledati ove obadvije džamije, koje daju naročito lijep izgled ovome malom ali dosta starom mjestu, gdje se Božije Ime sa velikom ljubavi i poštovanjem spominje i moli Mu se.

Svečanom otvorenju ove popravljene džamije u petak dne 18. redžeba 1354. (15. XI. 1935.) prisustvovalo je mnoštvo muslimanskog svijeta, gdje je nakon svršenog džumanskog namaza, ovdašnji šerijatski sudija naš mnogopoštovani i uvaženi gosp. Edhem ef. Abdurahmanović, održao jedno veoma poučno i veoma dirljivo predavanje (vazu-nasihat), tako da je većini prisutnih slušaoca natjerao suzu na oči i ganuo svako islamsko srce, upućujući ga na hairli poslove i na pravi put, kako nam to i svemogući Allah dželešanuhu nalaže.

Dana 26. redžeba 1354. (24. X. 1935.) proslavljena je mubarekj noć Lejlei-miradža na najsvečaniji način, tako, da su uoči te mubarekj večeri na svim ovdašnjim džamijama bili popaljeni kandilji i izvješene zelene zastave, te su toga dana mektebska djeca pod nadzorom imama matičara kao i njegova zamjenika g. Hafiz Mensur ef. Đozića, proučili hatmu umrlim vakifima iz ovoga mjesta, a iza podnenskog namaza, je imam matičar održao u džamiji dulje predavanje o umrlim vakifima iz ovoga mjesta, kao i o velikom dobrotvoru rahmetli gazi Husrevbegu, a to sve uz sudjelovanje većine ovdašnjeg muslimanskog svijeta.

Na isti način je proslavljena i mubarekj večer Lejlei berat u ponedeljak 14. šabana 1354. god. (11. XI. 1935.).

Neka dragi Allah dželešanuhu poživi na mnogo i mnogo godina naše napredne i čestite alime, kao i darovatelje i ostale svjesne muslimane.

Sulejman H. Hafizbegović,
činov. sres. suda.

Ovoliku pažnju koja je ukazana g. Tirići on je uistinu i zaslužio svojim uzornim životom i lijepom naravi, služeći već 12 godina u Bos. Krupi, na najveće zadovoljstvo sviju muslimana.

Najsrdačnije im čestitamo, i molimo Velikog Allaha da im podari dobro zdravlje i svaku sreću u bračnom životu.

X.

Vijesti iz Banjaluke

Na koncertu narodnih pjesama koji je priredilo banjalučko pjevačko društvo »Jedinstvo« na dan 8. novembra nastupio je i solist g. Suljo Pličanin. G. Pličanin je svojim glasom zadivio slušaoce i pobrao veliki aplauz.

Banjalučko Narodno pozorište davalo je komad »Putem cveća« na 30. oktobra, u kojem je komadu igrao ulogu kurira g. Muhamed Čejvan član banjalučkog Narodnog pozorišta. G. Čejvan se istakao kao vrlo dobar glumac pa je time dokazao, da može i mnogo teže uloge igrati na puno zadovoljstvo pozorišne publike.

Politički organ partije JRZ. će se uskoro pokrenuti u Beogradu. Kao članovi komiteta za pokretanje toga partijskog glasila pored bivšeg radikalskog ministra g. dr. Laze Markovića, koji će ponovno preuzeti glavno uredništvo, nalaze se još i sadanji ministar šuma i rudnika g. Đura Janković, te ministar bez lisnice član vodstva bivše Slovenske ljudske stranke g. Krek, te g. Miloš Ivković.

Udruženje služitelja u Banjojluci, održalo je svoju izvanrednu skupštinu, te su na toj skupštini od muslimana izabrani za članove uprave gg. Šaćir Kušmić a u nadzorni odbor kao predsjednik Karabegović i Ibrahim Teofilović kao član nadzornog odbora, a za zamjenike Hasan Raić i Muharem Đibić.

KONKURS ZA PRIJEM 23 NOVA STRAŽARA U UPRAVI POLICIJE U SARAJEVU.

Riješenjem ministarskog savjeta odobreno je, da se prime u službu 23 nova stražara pri Upravi policije u Sarajevu.

Konkurs je raspisan u Službenim novinama »Narodno jedinstvo« od 16. XI. 1935.

Kandidati koji reflektiraju na ovu službu, treba da podnesu svoje molbe Kr. Banskoj upravi Drinske banovine do 15. decembra 1935. godine.

Uslovi za prijem u službu su slijedeći:

1. da su državljani Kraljevine Jugoslavije,
2. da su navršili 21 godinu, a još nisu prekoračili 30 godinu života,
3. da su tjelesno i duševno zdravi,
4. da su neženjeni ili udovci bez djece ili sudbeno razvedeni od žene bez djece.
5. da su besprijekornog vladanja u prošlosti,
6. da umiju čitati, pisati i računati,
7. da se pismeno obavežu da će ostati u policijskoj izvršnoj službi naj manje tri godine i da će za slučaj samovlasnog neodsluženja platiti državi jednu polovinu onih prinadležnosti, koje bi primili za ono vrijeme koje neodsluže.
8. da su visoki najmanje 163 cm i da su odslužili rok u stalnom kadru u glavnim rodovima vojske ili mornarice.

Od posebnih uslova Kraljevska banska uprava a shodno naređenju ministarstva traže:

1. od petorice kandidata da su osposobljeni šoferi,
2. od osmorice kandidata da su odslužili rok kod jahače trupe,
3. od trojice kandidata, da su vični radiofoniji, ili da su vični telefoniranju morzeovim znakovima,
4. nakon prijema kandidati u državnu službu obavezan je naknadni ljekarski pregled.

Kod prijema svih kandidata u službu, prvenstveno će se uzeti u obzir oni, koji budu rastom viši (175 i više cm), oni koji govore strani jezik i koji imaju veću školsku naobrazbu.

ŠTAMPANJE TELEFONSKIH IMENIKA.

Riješenjem g. ministra pošta, telegrafa i telefona ustupljeno je isključivo pravo štampanja telefonskih imenika za godine 1936, 1937. i 1938. za cijelu zemlju Jugoslavenskom Novinarskom udruženju, sekcija Beograd. Prema tome ministarstvo pošta, telegrafa i telefona neće tokom g. 1936, 1937. i 1938. izdavati telefonske imenike niti tko drugi ih smije da izdaje. — Iz kabineta ministra pošta, telegrafa i telefona.

POŽAR U KLJUČU.

14. novembra izbio je požar u zgradama sa stokom Muhe Zulića u Šahićima. Požar je uništio dvije zgrade sa oko deset kola sijena. Požarna četa u Ključu uspjela je da požar lokalizuje u času, kada je prijetila opasnost da i susjedne zgrade planu. Šteta se cijeni na oko 8 hiljada dinara. Pretpostavlja se da je staje neko namjerno upalio, jer su zgrade dosta udaljene od kuća i puta. Istraga se vodi.

UBIRANJE OPĆINSKE TROŠARINE NA ELEKTRIČNU STRUJU NIJE DOZVOLJENO.

U vezi sa uvođenjem općinske trošarine na električnu struju, od strane izvjesnih općina u našoj zemlji, Ministarstvo finansija je, u vezi predstavke saveza električnih preduzeća iz cijele zemlje, uputilo raspis svima banskim upravama, da upozore općinske uprave, da trošarinu na potrošnju električne struje ne naplaćuju, niti pak da prilikom izrade novih općinskih budžeta uzmu u obzir prihod ove vrste.

JEDNO UGLEDNO VJENČANJE.

U petak dne 15. ov. mj., obavljeno je u Tuzli vjenčanje uglednog šer. sudije g. Emina Tirića iz Bos. Krupe, sa simpatičnom gđicom Seadetom Šehić, kćerkom umirovljenog šer. sudije Ibrahim ef. Šehića iz Tuzle.

Mladenci su u subotu 16. ov. mj. došli u Bos. Krupu. U Otoci im je priređen veličanstven doček. Najugledniji građani Bos. Krupe bez razlike na vjeru otišli su sa nekoliko automobila, fijakera i mnogobrojnim kolima u Otoku, gdje im se je priključilo cjelokupno stanovništvo Otoke, i tu na želj. stanici priredili veličanstven i spontan doček mladencima. Džem. imam Bos. Krupe g. Smail ef. Mujakić je biranim riječima pozdravio mladence, predavši im divan buket svježeg cvijeća. Nakon toga su mladenci uz ogromnu pratnju svijeta nastavili put autom u Bos. Krupu, gdje se razvilo nezapamćeno srdačno veselje.

MERHUM TUTNJEVIĆ HAFIZ IBRAHIM IZ FOJNICE.

Pred kratko vrijeme nakon jednog dana bolovanja umro Hafiz Ibrahim ef. Tutnjević u 60. god. života. Merhum je do iza rata bio najveći trgovac u Fojnici, ali je tada uslijed krize i neupućenosti u spekulacije, iz dana u dan propadao u radnji, dok nije istu morao sasvim napustiti. Pred svoju smrt bavio se malom trgovinom i vršio dužnost imama džamije u Gvozdićima. Hafiz ef. bio je opšte obljubljen u narodu te od svih svojih dužnika, koji su mu ostali dužni na stotine hiljada, nije nikada nikoga utužio, nego je čekao da sami plate.

Smrću imenovanog gubi Fojnica svoga jednog Hafiza, mješćanina i čovjeka, koji je od svakog bio obljubljen.

Iza sebe je ostavio devetero neopskrbljene djece i hanumu, kojima, da Svemogući podijeli Sabur a rahmetliji firdevsi ala dženet.

Fojničanin.

KROZ ŠEHER - SARAJEVO:

VAKTIJA

Šaban 1354. ‹1935›

Broj dana	Dan	November	Sunce izlaz s	m	Podne s	m	Ićindija s	m	Sunce zalazi s	m	Jacija s	m	Imsak s	m
26	Pet.	22	6	54	11	46	2	9	4	23	6	6	5	00
27	Sub.	23		55		46		9		23		5		1
28	Nedj.	24		56		47		8		22		5		2
29	Pon.	25		57		47		7		21		4		3
1	Utor.	26		58		47		6		20		3		4
2	Srij.	27		59		48		6		20		1		5
3	Čet.	28	7	00		48		5		19		1		6

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Kundurdžiluk ul. br. 22. I.
Čekovni račun Poštanske štedionice Sarajevo br. 1600.
Broj 8., godina I., dne 22. novembra 1935.

NAŠIM ČITAOCIMA!

Upozoravamo naše poštovane čitaoce da smo sa ovim brojem obustavili daljnje slanje lista svima onima, koji nam nisu htjeli podmiriti predplatu za list. Morali smo poduzeti ove mjere jer materijalne žrtve oko izdavanja lista ne dopuštaju nam više da pored velikih moralnih žrtava doprinosimo i materijalne žrtve. Do sada smo sedam brojeva slali i u nadi da će poštovani čitaoci udovoljiti svojoj maloj i neznatnoj obavezi. Žalimo, da ne nailazimo na puno povjerenje i razumijevanje kod naše muslimanske čitalačke publike, koja se žalila, kad nijesmo imali ni jednog svoga lista na taj manjak. Mi smo uz velike žrtve pokrenuli »Islamski Glas« u želji da ispunimo tu prazninu. Postavili smo jasan pravac našem listu sa željom da vjerski i kulturno u našem muslimanskom elementu djeluje. Želja nam je bila da list bude ujedno i informativne naravi ali kad se naši čitaoci slabo odzivaju i kad s teškom mukom i tu neznatnu predplatu plaćaju, onda razumije se, da tu ne možemo zadovoljiti onako kabi to htjeli, jer nam zato ne dostaje materijalnih žrtava. Molimo svu gg. naše čitaoce kojima i dalje šaljemo list a u koje vjerujemo da će se odazvati glasu islamskog srca da nam podmire dužnu predplatu i da nastoje u svojoj sredini list što više raširiti. Kada gg. predplatnici udovolje svojim obavezama i »Islamski Glas« će sigurno podpuno udovoljiti. Pripominjemo da ćemo od slijedećeg broja našega lista staviti stalnu rubriku »Za naše žene« u kojoj ćemo iznositi život znamentim žena u Islamu. Počet ćemo sa životopisom hazreti Aiše.

PREMJEŠTAJI UČITELJA MUSLIMANA.

Ministar prosvjete g. Stošević, premjestio je učitelje po molbi:

Tahira š. Misirlića, učitelja drž. narod. osn. škole iz Pjaniče, državnoj osnov. školi u Šlivnu Vrbaske banovine.

Sulejmana J. Delića, učitelja drž narod. osn. škole iz Badića, za učitelja drž. narod. osn. škole u Ripać, srez Bihać.

Hasana M. Mušića, učitelja drž. narod. osnovne škole iz Rizvanovića srez Prijedor, za učitelja drž. narod. osnov. škole u Bosanski Novi.

Osmana M. Masnika, učitelja drž. narod. osnov. škole iz Sjenine, srez gračanički, za učitelja drž. osnov. škole u Kostajnicu istog sreza.

Mehmeda A. Haračića, učitelja, drž. narod. osn. škole iz Bronzanog Majdana srez Banjaluka, za učitelja drž. narod. osnov. škole u Kozarac srez Prijedor.

Ismeta O. Silajdžića, učitelja drž. narod. osnov. škole iz Stijene sreza Cazinskog, za učitelja narodne osnov. škole u Bronzani Majdan srez Banjaluka.

Junuza O. Divanovića, učitelja drž. narod. osnov. škole iz Čelebića srez Foča, za učitelja drž. narod. osnov. škole u Sanski Most.

Halida I. Mulaosmanovića, učitelja drž. narod. osnov. škole iz Maloševića srez Bos. Grahovo, za učitelja drž. narod osnov. škole u Garevac srez Gradačac.

Safeta M. Doročića, učitelja drž. narod. osnov. škole iz Potočana srez Gradačac, za učitelja drž. narod. osnov. škole u Modrić.

Anketa za izradu nastavnog plana Islamske Akademije u Sarajevu

Kako smo u jednom od prošlih brojeva javili, Ministarstvo prosvjete početkom septembra izdalo je naređenje nastavničkom savjetu šeriatske sudačke škole da izradi nastavni plan za novo osnovanu Islamsku akademiju. Nastavnički savjet šer. sud. škole ovaj nastavni plan uputio je 21. septembra Ministarstvu prosvjete, koje je ovaj nastavni plan ustupilo Vrhovnom vjerskom starješinstvu. Na predlog Vrhovnog vjerskog starješinstva obrazovana je posebna anketa za pregled i proučavanje predloženog nastavnog plana. Anketa se sastala u Beogradu, te je izradila nastavni program za čitavu visoku šeriatsku školu, koja još nije dobila svoje pravo ime, jer treba izraditi novi zakon o uređenju ove škole, po kome će ova škola i dobiti svoje pravo ime. Predavaće se šeriatsko pravo, osnovi šeriatskog prava, teologija, arapski, turski, perzijski jezik, istorija vjera uporedo sa istorijom Islama, filozofija, apologetika, dogmatika, pedagogija, Tefsir, Hadis i svjetovne pravne nauke, za koje će se naknadno izraditi nastavni plan. Anketa je predložila ovaj nastavni plan Ministarstvu prosvjete i saglasila se s tim da ovoj visokoj šeriatskoj školi treba dati rang fakulteta. Dosadašnji štatut za šeriatsku sudačku školu izmijenit će se jednim naročitim zakonom kojim će se urediti pitanje ove visoke islamske škole.

Kako smo ranije javili na natječaj se javilo 18 kandidata, od kojih se 13 upisalo kao redoviti slušaoci ovog zavoda. Na ovoj visokoj školi kao nastavnici predaju gg. Salih ef. Bašić, Muhamed ef. Tufo, Dr. Š. Sikirić i Besim Korkut.

Sa zasijedanja centralnog trgovačkog predstavništva

16. o. mj. u Sarajevu je počelo zasijedanje centralnog trgovačkog pred stavništva. Sjednice su održavane u sali Udruženja trgovaca za grad i srez Sarajevo. Ovim sjednicama su prisustvovali predstavnici saveza trgovačkih udruženja iz Kraljevine Jugoslavije. Na ovim sjednicama je pretresano o zakonu o nabavljačkim zadrugama, o osiguranju trgovaca te o osnivanju saveza trgovačkih udruženja, koja gravitiraju Sarajevu sa sjedištem u Sarajevu. Sva pitanja koja zasijecaju u interese našeg trgovačkog staleža pretresena su i raspravljena na ovim zasijedanjima. Istaknuto je štetno djelovanje stranog kapitala u našoj domaćoj trgovini kao i podizanje velikih robnih kuća koje ubijaju egzistencije našeg mnogobrojnog trgovačkog staleža koji broji oko 200.000 članova. Posvećena je velika pažnja socijalnom osiguranju trgovaca i organizovanju samopomoći te su po ovom pitanju pali mnogobrojni lijepi predlozi čije je ostvarenje od naročite važnosti za naš trgovački svijet. Ovo zasijedanje urodilo je i lijepim plodovima a naročito je za pohvaliti da je na ovim zasijedanjima osnovan i savez udruženja trgovaca u Sarajevu na čelu sa predsjednikom g. Ibrom Šahinagićem, našim poznatim privrednikom. Sjednici centralnog trgovačkog predstavništva koja je održana u nedjelju prije podne prisustvovao je i Ministar pošta i telegrafa g. dr. Br. Kaluđerčić, koji je izložio svoje poglede na privredu u vezi sa resorom kome on stoji na čelu. Izlaganja g. Kaluđerčića su od naših privrednika vrlo dobro primljena.

Primjer sadašnjice

Veći broj današnjih ne samo mladića već nažalost i oženjenih ljudi ponosi se tim ako ima kakvu ljubavnicu. Kao primjer, koliko se ljudi mogu upustiti i koliko mogu zaboraviti svoj položaj u društvu, prema sebi i svojoj porodici, neka posluži ovaj žalostan događaj.

U petak 15. o. mj. oko 18 časova šetaše Obalom mali broj šetača, a i vrijeme je bilo hladno.

Ja sam se dvojicom svojih prijatelja šetao i razgovarao o raznim stvarima iz svakidašnjeg života. Išli smo od Careve ćuprije prema Principovom mostu. Pokraj nas su prošle dvije djevojke neukusno odjevene. Po izvjesnim vanjskim kretnjama moglo se je ustanoviti da su to sviračice ili prostitutke. U isto vrijeme od Principovog mosta išao je gore jedan lijepo i uredno obučen mladić u fesu, u društvu dviju muslimanki. Kad se taj mladić približio sa ovim djevojkama tim dvjema sviračicama nastade jedan težak okršaj, i šetači koji su bili u blizini zastadoše i gledali su jedan žalostan prizor.

Jedna od ovih dviju sviračica približila se mladiću sa riječima: »Ušljo i đubre jedno, ja na svom grlu zarađujem i tebi dajem a ti se sa drugim curama vucaš. Od mene iščeš banke, da drugima daješ. Ušljo! Smradu, đubre pokvareno! Ja sam ti i taj na tebi kaput kupila itd.« Tu je u govoru bilo pomiješano tako bljutavih riječi, da se ne mogu javno iznijeti.

Djevojke su pobjegle a mladić je mijenjao boju i po kadkad dobacio koju riječ. Kad je vidio, da ne može izaći na kraj pobjegao je a ona je sa ponosom nastavila put.

Iskupila se masa svijeta koja je gledala ovaj očajni primjer našega jadnog mladića.

Po vanjštini se moglo vidjeti da čitava toaleta ove sviračice ne vrijedi niti 200 dinara, dok je kaput mladića vrijedio i dva puta toliko. Zar da jedna sviračica stara preko 30 godina pa još k tomu i gruba kupuje stvari drugome skuplje nego sebi. To je nemoguće! Ako mu je prigodom pijančevanja dala 20—30 dinara, ona je sigurno od njega izvukla deset puta toliko. Ovakovi mladići koji se upuštaju u ovako sumnjive rabote zaslužuju, da se javno žigošu, kad bacaju novac pokvarenim osobama dok u isto vrijeme masa muslimanske sirotinje nema ni za hljeba. Ovakvih i sličnih primjera nažalost u našoj sredini imamo vrlo mnogo pa ovaj drastičan primjer koga smo iznijeli, neka posluži lakomislenicima kako se radi svojih grešaka doživljuje poniženje. Ja sam siguran, da trezven čovjek, koji i malo drži do svog ponosa neće praviti poznanstva sa ovako sumnjivim ljepoticama kakve su one dvije sviračice, pa da radi toga doživljuje poniženje. Samo me čudi, kako se može naći ljudi koji mogu slušati pjevanje ili pravije kričanje ovih i ovakvih pokvarenih djevojčura.

Očevidac M. J.

PREMJEŠTENI PO POTREBI SLUŽBE.

Husein Đ. Kozličić, učitelj drž. narodne osnov. škole iz Velike Kladuše srez Cazin, za učitelja drž. narodne osnov. škole u Ostrožac srez Bos. Petrovac.

Hasan M. Mujezinović, učitelj drž. narod. osnov. škole iz Oraška srez Bos. Petrovac, za učitelja drž. narod. osnov. škole u Veliku Kladušu srez Cazin.

Mehmed S. Toromanović, učitelj drž. narodne osnov škole iz Cazina, za učitelja drž. narodne osnov. škole u Bos. Novi.

IRTIHALI DARI BEKA.

16. septembra preselila se na ahiret Tafro Sifa i Trebinjac Azifa iz Sarajeva, a 18. novembra Sejde hanuma Bravo, starica od preko stotnu godina. Rahmetullahi alejha.

DEŽURNE APOTEKE.

U nedjelju 24. septembra imaju službu Apoteke S. Rončević, Vojvode Stepe Obala. Besarović Aleksandrova ulica.

UPOZORUJEMO naše poštovane **čitaoce na oglas »Narodne Muslimanske pjesme« od izdavača g. Alije Kurtovića.**

Mi od svoje strane toplo preporučujemo nabavku tih dviju knjiga, jer ih je u istinu blagodat imati u svojem domu.

Smjernice novog pokreta

Na 17. novembra održana je skupština novoosnovanog društva Muslimanski kulturno-prosvjetni pokret. Između ostalog govoreno je naročito o uzroku, šta je navelo pojedince, da taj pokret osnaže i privredu pozitivnoj djelatnosti. Ako promatramo današnje prilike koje vladaju među muslimanima, ne možemo a da ne primjetimo nazadak našeg islamskog naroda. Svi mogući primjeri pokazuju žalosnu istinu i vidimo očigledno da mi srljamo u propast. Osvrnimo se samo na prostituciju koja hvata sve većeg i većeg maha u našem muslimanskom elementu. Naš socijalno-kulturni položaj tako je uzdrman i okrnjen, da se čisto moramo groziti ako promatramo sliku današnjeg društva. Mnogi od nas ne vode dovoljno računa o našoj najmlađoj generaciji nego puštaju, da nemilosrdno pada u bezdan, iz kojeg se neće više lahko povratiti. Nije dovoljno željeti samo dobro, nego to treba privesti u djelo. Treba od sebe mnogo žrtvovati, pa da se polući uspjeh. Ako stariji ne vode dovoljno računa oko napetka omladine, onda nije ni čudo ako sretamo ovakove primjere. Svako dijete što opazi od svojih roditelja ono radi, što čuje, ono govori, bez obzira na smisao riječi. Mnogi se roditelji ne stide govoriti pred djecom najpogrdnijih izraza. Možemo zamisliti kako se to sve upija u dječiju dušu i ono poslije ni krivo ni dužno ispašta posljedice. Malo dijete je kao gramofonska ploča, ona sve prima što čuje, pa onda nije ni čudo, kada nam djeca postanu odpadnici društva. Roditelji trebaju da budu primer svojoj djeci, da nastoje svim silama uliti djeci kult dobra i uopšte sve što se tiče duševnih ljepota. Prva je dužnost nas starijih, kako i na koji način trebamo postupati sa najmlađom generacijom. Jer trebamo mi da budemo pokretači njihova duhovnog i kulturno-socijalnog položaja. Često se čuje izreka: »Kakav otac, takav sin, kakva majka takva kći«. Zato i jest važno da mi malo napredniji budemo uzor našoj omladini, da sve ovo zlo popravimo u koliko nam prilike dozvoljavaju, pa zato baš i jest važan ovaj korak, kojeg smo se prihvatili i kojim mislimo nastaviti u budućnosti. Mi smo sebi postavili tešku zadaću, ali zato ne trebamo klonuti, nego čvrsto i s mnogo pouzdanja to nastaviti. Prije svega moramo sebi priznati, šta na nama samim leži glavna greška. Sami se ne spremamo na onakav život kakav bi trebao i ne odklanjamo zlo onako kako bi trebalo. Jedna teška pojava je kulturna zaostalost naše muslimanske žene. Ne smijemo živjeti u predrasudama i misliti da je žena samo određena za kuću, a za kakav drugi rad nesposobna. Žena je u stanju da u svakom pogledu sarađuje kao i muškarac, samo je treba zato spremiti i dati joj podloge. Mi se moramo brinuti za bolju budućnost i prilagođavati se prilikama sadašnjice. Treba znati da nepobjeđuju oni, koji su tijelom jači nego oni, koji su duhom snažniji. Žena mora donekle promijeniti svoju ulogu i prilagoditi se novom životu. Prije nije mogla osjetiti za životnu borbu, niti je mogla osjetiti šta znači zarađivati, morala je kidati sa onom konvencionalnom izrekom »da je za ženu sramota privređivati«. Samo ne smijemo mi promijeniti ženin položaj revolucionarno, nego je moramo na to postepeno pripremati tako, da se to skoro i ne osjeti. Da bi polučili bolji uspjeh upotrebljavaćemo nekoliko načina i koji nam se pokaže najpovoljniji, toga ćemo se pridržavati. Za sada je nemoguće sve to obuhvatiti, ali nadamo se da ćemo u skoroj budućnosti postignuti. Mnoge žene smatraju, da su savremene ako im je spoljašnja strana uredna — to jest lijepo obučene, napudrane itd. — a nije ih briga za ništa drugo. Mnogi će se zapitati, šta leži u glavama tih žena. Na to pitanje nećemo odgovoriti, jer bi bilo mnogim ženama neprijatno. Bolje ih je pripremati za taj odgovor, a ujedno prilagođavati ih novom duhu i novom načinu života. Nažalost danas su teške materijalne prilike, da pored najbolje volje i najvećih žrtava, teško je uspjeti, samo se trebamo time tješiti da se malo po malo i najveći bregovi ruše i držati uvijek na umu »strpljen spašen«. Sve ćemo uspjeti, samo treba ići smjelo napred, ne osvrtati se na smetnje pojedinaca, nego sve stojički podnositi, pa eto sigurna uspjeha.

Besim Gluhbegović.

Centralni problem razvitka čovječanstva

DUŠA I DUH.

Prirodoslovna znanost uči nas da je priroda sastavljena od vječne materije i energije, koje su nerazdruživo vezane jedna uz drugu, te da je i čovjek produkt prirode koja se javlja u raznim varijacijama i oblicima.

Bogoslovna nauka kazuje nam da je čovjek izrazno Boživi stvor, da je on odabrano i po Bogu privilegovano biće koje mu je podređeno sve ostalo, te da je sastavljen od vječne duše i prolaznog tijela koji su raspojivi.

Po svojoj samoj taštini ljudi su skloni da više vjeruju bogoslovcima nego li prirodnjacima. Velika većina onih koji tako vjeruju, više se brinu za održavanje svoga tijela, koje se troši i koje je prolazno, nego za hranu i jačanje svoje duše koja je i inače sama po sebi vječna.

Kada se tijelo istroši i čovjek umre, šta se zbiva sa dušom? Isto ono što se zbiva u svjetiljki kada u njoj nestane ulja, odgovaraju nam prirodoslovci, dok bogoslovci kazuju da se duše tada sele u svoj praizvor da zauzmu neko mjesto u blizini svoga tvorca Boga, prema zemnim zaslugama svojim.

Duša je skup čulnih funkcija koje dolaze izvana preko nervnih mreža koje su skoncentrisane u možgu, održavaju u svijesti, prebiru i preobražavaju u opažanjima pojmova i saznanja prema trenutnoj mjeri našoj, da time manifestuju naš život. Duša i duh nije jedno te isto. Duša je privatna svojina svakog pojedinca a duh je javno dobro koje pripada zajednici odnosno čitavom rodu ljudskom. Pojam duše i duha razlikuje se i po našem jezikoslovlju. Duša je mišleno imenica ženskog, a duh imenica muškog roda. Duh je dakle nešto jače i više, uprav ono što oplođuje dušu. Duh je sintetički pojam svih duša kao što je i čovječanstvo svih ljudi. Sve ono što su pojedine duše od iskona do danas opazile, pojmile raznale i iskusile pohranjeno je i sadržano u duhu. Duh je duša cijelog čovječanstva.

Kako ljudi kao jedinke prolaze a čovječanstvo kao vrsta ostaje, tako i duše odlaze a duh ostaje, dakako u okviru našeg pojma o vremenu i prostoru. Svaki čovjek ima dušu ali rijetki su oni koji imaju dovoljno duha. Veličina čovjeka mjeri se prema duhu, koliko ga posjeduje. Duh je učinio čovjeka gospodarom svijeta. Bez duha a sa golom dušom ljudi se ne razlikuju mnogo od ostalih životinja. Takvi ljudi sačinjavaju one široke slojeve u društvu, obilježene pod imenom puk, gomila ili masa.

MASA.

U masu spadaju svi oni koji se ravnaju samo po svojim divljim životinjskim nagonima i sirovim utiscima dobivenim preko svojih čulnih organa iz neposrednog dodira sa vanjskim materijalnim svijetom. Takvih ljudi ima u svim slojevima društvene piramide. Izuzetak čini jedino aristotracija duha, a svi ostali kako iz demokratije, tako i iz plutokratije pripadaju masi. Dakako gros mase čini onaj prostodušni radni narod koji sa svojom tjelesnom snagom služi kao elemenat rada.

Mase žive od svoga vlastitog sirovog iskustva koje nije prečišćeno umom, prošlo kroz pojam i dobilo moć svijesti i saznanja. Predanja i predrasude koje su dobile snagu dogme, te navike više nego sve ostalo odlučuju u životu masa. Mase tumaraju u haosu dobivenih utisaka izvana i povode se za onim kojeg prije opaze. Mase nisu u stanju da misle svojom glavom. One su kao i stade prepuštene volji svojih pastira koji trebaju da se za njeg staraju i misle. Časoviti topli osjećaji varavog srca na mase djeluju više nego hladne ali trajne logične misli. Takvi osjećaji kod masa stupaju u akciju prije nego što dobiju sankciju savjesti i ratifikaciju uma. U prisustvu takovih surovih osjećaja koji naviru naglo i u odsustvu duha i uma, koji pridolaze sporo, mase su podobne da čine svašta.

Masa je kao jedna elementarna snaga koja služi i Bogu i vragu, koja i stvara i razara. Masa je kao more. Kada je tiha dopušta i da je jašu, a kad je burna, tada ruši i proždire sve što stigne. U beskrajnim dubinama svojim ona krije i čiste dragulje i pogani talog. U mas tinja i blaga ćud i divlja narav. Nekada je bludna kao janje a nekada bijesna kao tigar. Gdjekad šapće tihe molitve a gdjekad se dere kao neman i pjeva bogumrske urnebesne pjesme.

Masa zna biti i kao anđeo mira i ljubavi i kao demon osvete i mržnje. Danas ruši bastilju robstva, a sutra razara hramove slobode. Veličanstvena masa! Podla masa! Danas je vode apostoli bratstva i jednakosti Mojsije (Musa), Isus (Isa), Donton, Robespijer i Marata; a sutra je primame deposte nasilja i samovolje Faraun, Neron i Papoleon.

Sveta masa! Prokleta masa! Ona cijeni skromnost ali joj više imponira parada i raskoš. Sada je zločinac a malo kasnije može da postane svetac. Satanska masa! Božanstvena masa! Masa je i čovjek i zvijer. Na jednom mjestu svečano proklamuje prava svakog čovjeka, a na drugom mjestu čitave narode lišava svih tih prava i nameće im jaram ropstva. Masa je oruđe i reakcije i revolucije. Sramna masa! Slavna masa!

Misli se da je masa religiozna i pobožna, ali to ne stoji uvijek. Njena vjera je izvještačena a Bog joj je podoban da čini i dobro i zlo. Masa je besvjesna. Ona radi po svijesti koju joj posude drugi. Zato ne bi trebalo ni da odgovara za svoja djela. Masa radi za drugog. Ona gladuje i oskudijeva pokraj tolikih dobara koje sama stvara. Dobra masa! Bijedna masa!

Masa je obično djetinjasta i ludorije pravi ali bi ona mogla postati i pametna pa da zna šta radi.

*

Ljudi su skloni da mijenjaju prirodni oblik stvari i da ih dočaravaju prema svome ukusu. To je sve što oni mogu izmjeniti u prirodi. Oblik i omot stvarima daju višu vrijednost nego što je one imadu u svojoj suštini. Nema toga čovjeka koji bi ostao neosjetljiv prema prvom efektu vanjštine. U tome se mnoco ne razlikuju ni mudrac ni podlac.

Tjelesno ljudi su dosta slični jedni drugima, ali se duševno razlikuju mnogo. Da bi tu razliku učinili još većom, oni se odjevaju na razne načine. Mnogi se gizdaju i otmenije nose od drugih samo za to da se dopadnu glupacima i da time prikriju duševnu prostotu i golotinju svoju i da zavedu u bludnju naivne duše ljudske.

Bog je stvorio istinu a čovjek laž. U svojoj likotvornoj vještini ljudi su otišli tako daleko da su izobličili i istinu toliko da se ona teško prepoznaje od laži.

Da bi mase spasili od zabluda, izveli ih iz njihove nestašne prirode i priveli ih u stanje trajne svijesti i saznanja, prije svega trebalo bi im otkriti pravo stanje istine i demaskirati laž. Dakako, ovdje se ne radi o sitnim akutnim i svagdanjim lažima, od kojih trpe pojedinci, nego o onim krupnim, kroničnim i konvencionalnim, od kojih pati čitavo čovječanstvo.

Laž ne postoji sama po sebi kao neka samostalna substanca. Ako bi joj oduzeli sve ono iz čega su je ljudi sastavili, ona bi se rasplinula i posve iščezla. Tada bi na srijedi ostala sama istina bez svoje suparnice laži, za koju bi se svi opredijelili.

U dubini svoje duše masa je konzervativna i reakcionarna. To je opšta i zajednička karakteristika koja obilježava sve mase svijeta.

To dolazi od toga što mase nemogu da obuhvate svu prošlost i nizom njenih konsekventnih činjenica, da prodru i proslijede u budućnost. Inače mase su stacionirane na sadašnjost i idu za onima koji ih vuku napred ili natrag.

Pošto to odgovara intimnom raspoloženju masa, lakše uspijevaju one mračne sile kojih ima mnogo i koji ih vuku natrag da bi na njihovoj nesreći sagradili svoju sreću. Takvi su demagozi i farizeji koji laskaju masama, da bi zadobili njihovu naklonost i izmamili im povjerenje. Savjesni rodoljubi i svijetli umovi koji drže do ljudskog dostojanstva i iskreno zastupaju svoju ideju, nikada neće dozvoliti sebi da se ponize na nivo mase, nego nastoje da tu masu pridignu i privinu k sebi pa makar to iziskivalo najveći samoprijegor i najkrupnije žrtve.

Vijesnik islamske vjere Muhamed a. s. bio je takav, pa je za to i uspio u svojoj visokoj misiji, doživio triumf svoje revolucionarne ideje i izveo svoje prve sljedbenike do one kulturne visine kojoj dotada nije bio dorastao ni jedan drugi narod.

Muhamedu slični junaci ne rađaju se često. U koliko se koji i pojavi, takvim ostaje kratko vrijeme, dok je u naponu svoje snage i mladenačkom zanosu idealizma. Ali čim to popusti, sukobi se sa krutom zbiljom, on ustukne. Razočaran napušta borbu, gubi vjeru u životnu sposobnost naroda, uvuče se u samog sebe, izmiri se sa blaženom masom tako da mu više nikad ni na um ne padne da nastavi borbu odanle gdje je zastao.

Kulturu duha sada je nadomjestio kult tijela. Rijetke heroje ideje sada su zamijenili junaci športa i glume koji zabavljaju publiku. Njihova luka ispunila je cijeli prostor tako da nije ni ostalo slobodnog puta kojim bi mogao da prodre glas istine.

Da bi negativne pasivne i sterilne duše narodne, postale pozitivne, aktivne i produktivne, treba ih zadahnjivati univerzalnim duhom čovječanstva.

U duhu onakvom kakvim ga ja zamišljam, može se naći rješenje svih pitanja: Nirvane, Jahove, kršćanske ljubavi, islamske mudrosti, determinizma, volonterizma, Kantovog optimizma, šopenhauerovog pesimizma, Ničeovog nadčovjeka, svih utopija i savremenih struja od marksističkog do fašističko-etičkog pokreta.

E. Bulbulović.

Akcija muslimana u Loznici za gradnju džamije

Muslimani u Loznici žive u vrlo teškim kenomoskmi prilikama, a osim toga vjerski život te naše braće je na niskom stupnju. Nemaju džamije ni mekteba. Stariji nemaju gdje da se sastaju i progovore o svojim potrebama i svome vjerskom životu, a djeca bez mekteba ostaju bez vjerske obuke predana ulici i malo pomalo gube svijest o svojoj pripadnosti islamskoj zajednici. Ovi muslimani su se trgnuli, osjetili su što im manjka i bez čega ne mogu biti. Džematski medžlis u Loznici izdao je proglas u kome moli braću muslimane da ih pomognu u ovoj akciji. Nekoliko hiljada naše muslimanske braće prepušteni sami sebi, u zadnji čas su osjetili da bez džamije i bez mekteba ne mogu ostati kao pravi muslimani. Bez vjerske prosvjete nema sigurno opstanka muslimanskoj zajednici. Iznosimo ovaj apel džematskog medžlisa u Loznici i molimo svu braću da ih što izdašnije pomognu:

Dragi brate!

Sa pomoću Velikog Allaha dž. š. mi prestavnici muslimana u Loznici odlučili smo, da pristupimo radu oko podizanja džamije i mekteba u Loznici, u kojoj se oko 120 godina nije čuo ezan ma da u samom mjestu Loznici živi oko 700 muslimana, a u Lozničkim selima oko 3000. Iako ovdašnji muslimani žive pod najtežim materijalnim prilikama, na ovu plemenitu misao došao je ovaj džematski medžlis, jer jedino preko mekteba i džamija moći će uspješno poraditi na tome, da se ovdašnji muslimani privedu pravom islamskom vjerovanju, od kojega su se — živeći preko 120 godina bez muallima, imama, mekteba i džamije te i bez veze sa ostalim muslimanskim svijetom — toliko odalečili, da u mnogim slučajevima slave hrišćanske praznike, jedu svinjetinu i živeći potpuno neislamski, ne poznaju ni najosnovnije islamsko-vjerske propise.

Prošle godine smo dobili muallima, a ove godine smo uspjeli da pošaljemo nekoliko naše najbistrije djece u Bosnu u medrese i danas nam je najveća briga da našu mnogobrojnu sitnu djecu, koja radi džehata njihovih roditelja nose neislamska imena kao na pr. Mihajlo, Ratko, Jovan i slično uputimo na pravi islamski put i tako vratimo našoj Islamskoj vjerskoj zajednici. Jedino preko mekteba i džamije, kojih danas nemamo, to će nam biti moguće, ali nažalost ovdašnji muslimani, koji u glavnom živu od nadničarskog i kočijaškog hljeba, nemajući nikakva imetka, u stanju su da nas pomognu pri izvođenju ove naše plemenite zamisli samo sa svojom radnom snagom.

Uzdajući se u Svemogućega Boga dž. š. i u Vašu bratsku islamsku pomoć, mi smo i započeli ovo islamsko djelo, ne gubeći nade u naš uspjeh i tvrdo uvjereni, da će nas naša braća muslimani makar i sa najmanjim prilogom pomoći a nakon prvog ezana prva naša molba Svevišnjem Bogu dž. š. biće upućena da naše dobročinitelje obaspe sa Svojim rahmetom.

Dragi brate! Ne ostavi nas bez pomoći, jer 4000 duša tonu u džehaletu i očekuju vašu pomoć. Sa našom akcijom upoznaj i svoje najbliže prijatelje i uputi ih, da makar i najmanji dobrovoljni prilog pošalju nam preko čekovnog računa kod Poštanske štedionice broj 51.445. na Podrinjsku zemljoradničku banku u Loznici.

U Loznici, 20. jula 1935.

Predsjednik:
Muhamed Mujakić, sres. imam.

Malo odgovora g. Sabitu Arslanu

Ispravljajući još gore iskrivio.

Kada čovjek hoće da bude osamljen, prvo mu se pamet pomuti, kako se to češće događa u našeg Aslan kafedžije u Bos. Brodu. To mu se i ovaj put desilo.

Arslan kafedžija je na ime dao neki ispravak na moj članak u »Islamskom Glasu«, ali mu nije pošlo za rukom da ispravi, nego je naprotiv potvrdio moje navode. Rekao je ono što samo njega u pravom svijetlu prikazuje, a ni najmanje istini ne odgovara. Kod njega se najbolje obistinila ona izreka: Elkjelamu sifatul mutekellimi. Govor pokazuje svojstva čovjeka koji ga govori, pa tako neka bude i našem Auslanu kafedžiji, koji niče gdje se i ne sije.

Meni je doduše ispod dostojanstva polemizirati sa ovim čovjek, jer žalim prostora u našem lijepom »Islamskom Glasu«, koji u svakom svom broju na uvodnom mjestu donosi po jedan ili više Ajeti kjerima sa savremenim tumačenjima, pa ovakovom listu i ne dolikuju onakove stvari kakove Arslan kafedžija piše.

Ja ću još samo da iznešem pred našu javnost , neka zna da ima i takih, kojima je u volji da vređaju vjeru i vjerske službeniku, a za dokaz ću iznijeti ovo:

— Pred nekoliko dana je nasred čaršije u Bos Brodu, Arslan kafedžija sreo muezina Bekir eff. Mujukića, koji ga je rukom pozdravio, misleći da ima kog; a on mu je u prisutnosti nekoliko građana muslimana i nemuslimana rekao najpogrdnije riječi, kakve se ne smiju ni zamisliti, a pogotovu reći.

Po ovome se dobro vidi kakav je dobroželjitelj Islama i islamskih vjerskih službenika.

Aralan kafedžija u svome tobože ispravku kaže, da nije musliman samo onaj, koji klanja, kato to on čudno misli. Po ovome se vidi da mu je i namaz veliki trun u oku koji ga žulja, pa je našao mjesta da se i na klanjače makar jednom riječi osvrne.

Iz gore navedenog zaključujem, da je pisac onog ispravka uspio gore iskriviti, a ne ispraviti, pa u kolikoj mu je mjeri ispravak ispravan u istoj mjeri i on sam ostaje ispravan.

Za sada mu je ovoliko, a ako bude i dalje onako izazivao, onda ćemo ga podučiti kako se usmeno i pismeno vrijeđaju vjerski osjećaji i vjerski službenici.

Ja mu najtoplije preporučujem da čita svaki uvodni članak našeg »Islamskog Glasa« da bi popravio svoje mišljenje o vjeri i Islamu i onim kojih bi islam na dobro upućuju.

Bos. Brod, 12. XI. 1935.

Sabit Aganović.

Halifa Hazreti Ebu-Bekir

(Nastavak.)

Božji Poslanik je kao poglavica i starješina nad pojedinim ograncima velikog plemena Benu-Temim postavio najuglednije ljude toga plemena. Među ovima su bili Zuberkan, Kajs-bin-Asim, Veki'-bin-Malik i Malik--bin Nuvejre. Pošto je Božji Poslanik preselio u vječnost neki su od ovih ostali vjerni i odani i poslali su Ebu-Bekiru zekat, a neki su se iznevjerili i odmetnuli kao Malik-bin-Nuvejre. Bilo ih je koji su krzmali i bili su neodlučni što da učine. Među njima su nastale razmirice i neizvjesnost. Dok su se oni tako svađali i prepirali bijaše se uputila u njihove krajeve Sedžaha kći Harisova iz Džezire. Ona je sa svojim ocem bila u plemenu Taglib, a inače je potjecala od Benu-Jerbu'a, jednog ogranka velikog plemena Temim. Ova se izdavala za proročicu, te je velik dio kršćana iz plemena Taglib počelo da je slijedi. Ona je s njima krenula u namjeri da ratuje s Ebu-Bekirom. Pošto se približila krajevima u kojima je obitavalo pleme Benu-Temim uputi jednu poslanicu Malik-bin-Nuvejretu i pozove ga da se izmire i napuste neprijateljstvo. Malik-bin-Nuvejre se s njom izmiri i sklopi ugovor, ali je odvrati od ratovanja sa Ebu-Bekirom. Nagovori je da stupi u borbu protiv nekih brastava plemena Temim koja su bila protiv njega. Zatim poruči po Veki'-bin-Malika pozivajući ga na isti način kao i Malik-bin-Nuvejreta, da s njom stupi u zajedničku saradnju. On joj se također odazove. Tako se Veki, Malik i Sedžaha ujedine u cilju, da čitavo pleme Temim spreme u borbu. Ali su naišli na smetnje među nekim ograncima ovoga plemena i tako Sedžaha ne mogne potpuno da uspije. Zato ostavi pleme Benu-Temim i zaputi se svojim pristašama u Jemamu gdje se za lažnog polanika izdavao poznati lažljivac Musejlime. Pošto je Musejlime čuo, da ona dolazi, poplaši se njenih brojnih pristaša i s njom sklopi mir. U ovom času kad su to oni radili čuju da Halid-bin-Velid dolazi sa svojom vojskom. Njezine pristaše se razbiju i vrate se natrag u Džeziru. Tada se pokaje i Malik-bin-Nuvejre radi svoga postupa a isto tako i ostali poglavice plemena Benu-Temim. Osim toga što su se pokajali pošalju i zekat Halidu i tako javno svoje pokajanje pokažu. Malik je zastao i naredio ogranku plemena Temim Jerbu'u, da se rasprše. Kad je halid stigao u Bitah tamo nikoga ne nađe i pošalje čete u potjeru za njima. Dovedu mu Malika sa nekoliko ljudi iz Benu-Jerbu'a. Halid naredi da ih pohapse, a zatim da ih pobiju. Malik i oni, koji su bili s njim budu poubijani. Neki vojnici, a među njima i Ebu-katade svjedočili su da su su se oni svojevoljno predali i da su ezan učili. Pošto su oni pobijeni oni su smatrali da to nije u skladu sa upustvima halifinim. Osim toga ovo je još više otežavalo položaj Halidov što se pronijela vijest, da se Halid vjenčao sa Malikovom udovicom.

Kad je Ebu-Bekir za to saznao bilo mu je jako žao, Hazreti Omer je prigovarao Halidu i rekao je: Halidova je sablja previše oštra i nasilna, a ako to što se govori nije istina, onda je on dužan da to pobije. Pleme Benu-Temim se ponovno čitavo povrati u Islam.

Pošto se bolest Božjeg Poslanika pogoršala i saznalo se za Njegovu bolest, Musejlime počne propovijedati svoje lažno poslanstvo i pozivati svijet da ga slijedi. Njegov je zahtjev bio da polovica arapske zemlje pripane Kurejševićima, a polovica plemenu Beni-Hanife. On je govorio da Kurejševići nijesu pravedni. Ebu-Bekir pošalje Ikrimeta da ratuje protiv Benu-Hanife a za njih pođe i Surahbib. Ebu-Bekir im naredi da se sastaneu. Ikreme požuri ne bi li pobjednička slava njega samoga zapala, ali ga zadesi nesreća. Kad je Ebu-Bekir za to saznao naljuti se te Ikremeta i Šurehbila uputi na drugu stranu, a izabere Halid-bin-Velida pošto završi borbu sa Malikom i naredi mu da ode u Jemamu. S njim je bila jaka vojnička sila. Musejlemetova vojska je brojila preko četrdeset hiljada boraca, a većina je tih došla iz čisto plemenskih obzira i simpatija. Arapi se dijele u dva velika ogranka Rebia i Mudar. Kurejševići su pripadali velikoj arapskoj grani Mudar, a Benu-Hanife grani Rebia. Neki su govorili: Svjedočim Musejlime je lažac, a Muhammed je istinit, ali nam je lažac Rebiata mnogo miliji od istinitog koji prapada Mudaru.

Pošto je Halid završio misiju koja mu je bila povjerena u plemenu Benu Temim krene prema Jemamu. U plemenu Benu-Hanife je bilo veliko komešanje i užurbanost i vodila se velika propaganda da se dade što žešći i jači otpor. Zametnula se žestoka i duga borba, u kojoj su muslimani pobjeđivali. Poraz bi bio i u prvom sukobu potpun, da nije bilo nekoliko agilnih podstrekača, koji su ponovno vratili u borbu borce Benu-Hanife i njihovih saveznka. Ponovna borba nastane u kojoj bude lažni prorok Musejlime ubijen. Ubili su ga jedan Ensarija iz Medine i ubica hazreti Hamse, strica Božjeg Poslanika. Halid je sa plemenom Benu-Hanife, najopasnijim odmetnicima i protivnicima sklopio mir, te izašalje jednu njihovu deputaciju halifi Ebu-Bekiru koja mu izrazi ispred čitavog plemena odanost i vjernost islamskoj državi.

(Nastaviće se.)

Za našu djecu

Pas i bubanj

Priča se, kako je bio jedan pas, koji je volio odviše glas bubnja i kad god bi ga čuo negdje, odmah bi tamo odletio. Svijet je sa tim psom razne šale zbivao. Tako se jednom prilikom zdogovore neki ljudi iz dva susjedna sela, da naizmjence bubaju u svojim selima tako, da dok u jednom selu bude bubanj bubao, u drugom da šuti. Pas koji je volio čuti glas bubnja, poletio bi sad u jedno, sad u drugo selo, već prema tome, kada bi u kome selu čuo glas bubnja. To je potrajalo sve dotle, dok pas nije od gladi i umora pao i srušio se mrtav.

Pouka: Iz ove priče se može naučiti to, da čovjek nikada u svome životu ne smije biti lakouman i lakomislen, te se podavati pohotama kojekakovih ljudi, jer u protivnom slučaju isti može biti lako žrtva toga.

Z.

Čovjek i svinja

Jedamput čovjek natovari na svoju tovarnu životinju ovcu, kozu i svinju i zaputi se s njima u grad da ih proda. Ovca i koza su mirovali i nisu mučili i uznemirivali životinje. Svinja se stalno vrtjela i nikako nije htjela da se umiri. Čovjek joj rekne: Nevaljala životinjo, gledaj ovcu i kozu kako su mirne i ne udaraju, a ti se stalno vrtiš i okrećeš. — Na to mu svinja odgovori: Svak svoje zna. Ja snam da će ovcu ostaviti pošto je prodaš radi vune, a kozu radi mlijeka. Ja sam nesretan. Nemam ni runa a ni mlijeka i meni ne preostaje ništa drugo pošto dođem u grad, nego da me odvedu u klaonicu.

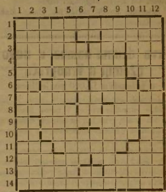
Pouka: Čovjek, koji zapadne u pogreške i nevaljalštne može biti siguran da će hrđavo svršiti. Nevaljala i ružna djela donose i ružne posljedice. Čovjek se mora čuvati da ne radi ružnih djela koja mu mogu samo štetu nanijeti.

Vuk

Vuk jednom ulovi divlju svinju. Noseći je sretne ga lav i otme mu je. Na to vuk u sebi rekne: Nije nikakvo čudo da i otmica bude porobljen, jer nasilje za sobom nosi teške posljedice.

Pouka: Sve što se nasiljem i otmicom steče neće trajno u rukama toga nasilnika ili otmice ostati, pa i ako dulje kod njega ostane on neće s tim sretan biti niti će uživati. Kaže se, da je oteto prokleto, a naš pejgamber Muhammed alejhisselam kaže: Ko otmicom i nasiljem imetak steče, Bog će mu ga svega rasturiti i od njega neće nikakve koristi imati.

Skrižaljka

Vodoravno: 1. Ime prve džamije u padežu, koju je Muhamed a. s. sagradio. — 2. Grad na Eufratu — Prijedlog. — Gradu u Perziji. — 3. Arapski srebreni novac — Amajlija. — 4. I ovo — Molitva (arapaski). — Mjere za površinu (u padežu). — 5. Ptica trkačica — Naziv materijala koji se lako kali — Kinesko ime. — 6. On (njemački) — Kuhinjska stvar — zaduha (u padežu) — Zadnje i predzadnje slovo azbuke. — 7. Tako su Egipćani nazivali sodu (u padežu) — Upitna (zamjenica) — Dječja igračka. — 8. Svrše posao — dvadeset i prvo i predzadnje slovo azbuke — Kožna bolest. — 9. Dva jedna konzonanta — Muslimansko muško ime — Pegla — Vagon. — 10. Pjesma u slavu Pejgambera — Jabuka (češki) — Obratno: kicoš (e = a). — 11. Strano žensko ime u padežu — Mirisave trave — Obratno: platiti (latinski). — 12. Umjetna vrela — Poleti. — 13. Kicoši — Ako — Buših. — 14. Jugoslavenske planine.

Uspravno: 1. Medina. — 2. S mukom izaći (latinski) — Dva istoimena suglasnika — Nabiju. — 3. Suma — Večer (francuski), onako kako se izgovara — Prokop. — 4. Disanje (u jednini) — Jedan namaz — veza. — 5. Izvlačiti (str. izraz) — Ime Muhamed a. s.-ovog poslanika, koji je bio poslan abesinskom caru, da ga pozove u Islam. — 6. Pritoka Dunava — Bogatstvo — Pokra — Dva druga i prvo slovo azbuke — Prvak. — 7. Potvrda — Ostrvo — Noćna ptica grabljivica (u padežu) — Divan — Dva jednaka suglasnika. — 8. Jedan od 14 st. sudija, koji su sudili Izraelcima poslije smrti Musa a. s. — Zastori. — 9. Kinesko ime — Slitina bakra i kositra, koja se upotrebljava za ljevanje topovskih cijevi — Muzički takt. — 10. Vičeš — Očisti — Četvrtina

LISTAK

Momak i divojka

Ja urani rano u nedilju
Nebi li me kakva srića srila,
Ja li srića, ja li košutica.
Ne srita me jelen ni košuta,
Već me srita kićena divojka,
Na kapi joj dva zelena vinca
Ja joj išćem da mi jedan proda,
Ona neda na njih ni gledati.
Vranu vranca, uzeh oba vinca,
Ljuto kune kićena divojka:
»Mlad junače ne oženio se!«
»Muč divojko i ja umim kleti!
»Ti si mlada ti se ne udala,
Dok ne rodi javor jabukama,
Crno trnje crvenim trešnjama.
Dok ne čula kako riba piva,
I ne vidla tri sunca na nebu.«
Podranila kićena divojka
Podranila tri jutra na vodu,
Vigjela je tri sunca na nebu,
Nakitio javor jabukama,
Crno trnje crvenim trišnjama
I čula je kako riba piva;
Riba piva: »Udaj se divojko!«

Od rahm. Tife Komić iz Bos. Otoke pribilježio:

Muharem Kurtagić.

Oj djevojko, hamberijo!

Oj djevojko, hamberijo,
Dragi ti se razbolio.
Nek je vala, da j' i umro.
Solufe ću navraniti
Sve ću momke primamiti,
I Aliju kujundžiju
Koji kuje tetreljike.
I na ruke belenzuke
I na čelo zlatno pero,
I menđuše namiguše
Namiguše priko kola,
Priko kola na sokola,
Na sokola lažіvoga.
Reko mi je tunja dati,
Reko dati, pa ne dade,
Sutra ću ga lagom zvati.«
»Nisam tebi draga slago,
I sinoć sam dolazio.
Pod pendžerom posidio,
Sve ašike pribrojio.«

Od Katke Kličić iz Grabovca kod Prijedora pribilježio:

Muharem Kurtagić.

Dva jarana

Beg Emina ne prodaji vina,
Zbog tvog vina sinoć kavga bila
Pobila se dva jarana mlada
Zlato Esad i biserli Hilmo
Esad Hilmi tiho progovara:
»Hilmo brate, žao mi je na te,
Hoće moja jauklija za te.
Svemu mi je rodu omilila.
Mome babi jer je dobre ćudi,
Mojoj majci jer je radilica,
Mojoj sestri jer je vezilica
Mome bratu jer u knjigi znade«.

Od Hanke Kurtagić iz Kulen Vakufa pribilježio:

Muharem Kurtagić.

Učite djeco!

Učite djeco, ako želite
Napretku, sreći i znanju ići.
Učite djeco, jer pravom cilju
Nitko bez znanja ne može stići.

Učite djeco, jer Kur'an veli
Da svaki muslim učiti treba.
Slušajte pomno te riječi mudre,
Jer sad bez znanja nema ni hljeba.

Učite djeco, radite smjelo,
Ne plašite se tegobe rada,
Jer vi ste djeco, oca i majke
I domovine jedina nada.

Učite djeco, jerbo nauka
Danas cijelim svijetom vlada,
Njenoj se slavi sad svatko klanja,
Jer bez nje nema pravoga rada.

Učite djeco i svojim znanjem
Pronosite slavu vjere Islama.
Nek malo pero sad svijetom vlada,
A neka mač spava u korama.

H. Č.

Časopisi i publikacije

»Novi Behar«, izašao je iz štampe 7. i 8. dvobroj »Novog Behara« sa slijedećim sadržajem: Čokić A. Adil: Prvi raskol u Islamu, Dr. Safetbeg Bašagić: Omer Hajam, Bećir Babić: Žrtve zločina (pripovijest), Muhamed Hadžijahić: Građa za povijest narodne poezije Muslimana, Husein Šehić Ahmetov: Pod kruškom kolačušom (crtica), Male priče i dosjetke od Antuna Šimčika, Nikola Buconjić: Gazi Husrevbegov epos na narodnu, Rasim Filipović: Prikaza (drama u jednom činu). U ovom broju je lijepo zastupana lirika. Zgodna je stvar novela od Adema Kapetanovića: Suhovina i trulež gospodine; nadalje u ovom broju imaju dvije lijepe narodne pjesme. Nastavljen je i prijevod romana S usana na srce. Također u ovom broju nalazi se lijepo uređen dječiji prilog. — Ovaj naš lijepo uređivani porodični list najtoplije preporučujemo našim muslimanskim porodicama kao zgodno i lijepo štivo za porodicu.

»Svijest«, početkom mjeseca oktobra izašao je iz štampe omladinski literarni list »Svijest«. Kao vlasnik lista potpisuje se Muhamed Hadžibaščaušević, a uređuje ga Kazimir Grulich. U listu su zastupani i muslimanski omladinci.

Građa za povijest narodne poezije Muslimana iz Bosne u XVI., XVII. i XVIII. vijeku.

Ovu lijepu i stručnu raspravu koja je pretiskana iz »Novog Behara«, napisao je vrijedni omladinac Muhamed Hadžijahić. Mladi pisac je u ovoj raspravi iscrpno iznio sve podatke koji se odnose na razvoj i postanak naše narodne pjesme. Rasprava je jedno lijepo znanstveno djelce, pa mladom piscu čestitamo na ovako lijepom uspjehu koga je ovom raspravom postigao.

»Hikmet«. Krajem oktobra izašao je iz štampe 5. broj Hikmeta«, vjersko-mjesečne revije, koju uređuje i izdaje tuzlanski muftija g. Ibrahim Haki Čokić.

»Deca i roditelji«. Izašao je iz štampe novembarski broj ovog dječijeg lista, koga uređuju Dr. Žika Marković i Dr. Milivoj Sarvan, dječji ljekari.

(njemački). — 11. Aspirin — Pokazna zamjenica — Grčki filozof iz Abdere (420. g.) koji je zastupao mišljenje, da je svijet sastavljen od atoma. — 12. Poklik pred učenje Kur'ana (z = s).

Ko prvi riješi ovu skrižaljku dobiva besplatno kroz tri mjeseca »Islamski Glas«.

Skrižaljku u prošlom broju našeg lista riješila je prva Maksuma Ahmetašević iz Sarajeva.

Riješenje glasi: Irak, Sava. Lipa. Alah. Meka. Sila. Kuća. Ipak. Gara. Lala. Aman. Suma. Od I.—II. »Islamski Glas«.

Riješenje manje skrižaljke glasi: Mak. Ali. Kip.

Prva džuma namaz u novoj džamiji u Vrnograču

u prisustvu 15.000 posjetilaca.

Još uoči otvorenja džamije, grad je izgledao vanredno svečan i veseo. Slavoluci na ulazima u grad bili su iskićeni državnim zastavama i zelenilom ,a kuće sve bez razlike ,bile su osvijetljene sa svijećama. Ovo treba naročito pohvaliti, da su se braća drugih vjera, ovom prilikom pokazali vrlo susretljivi i dijelili su s nama veliku radost, kakva se može osjetiti prilikom ovako velikih priredaba.

Petak je bio dan neobično lijep i topao. Još prije nego je sunce obasjalo zemlju, čulo se je pridolaženje kola i pješaka. Svukud je odjekivala pjesma i svirka. Sa svih strana grada postavljeni su članovi priredivačkog odbora, koji su dočekivali goste i smještali ih na određena mjesta. Za kratko vrijeme sav je grad bio ispunjen svijetom, te su se ovi koji su nanovo pridolazili morali upućivati na brda.

Oko 10 sati prije podne, pomolila se u grad povorka od nekoliko stotina kola, od strane budžimske. U prvim kolima sjedio je g. Nurija Pozderac, nar, poslanik, g. Ali ef. Aganović i drugi. Goste je pozdravio Buljubašić Šerif, đak i uputio ih prema sajmištu. Buljubašić je naročito u svom govoru podvukao, da je neobično veseo što ovom prilikom vidi g. Aganovića kao gosta malog Vrnogroča. G. Aganović je došao kao delegat »Narodne Uzdanice«. Bilo je u programu, da on poslije otvorenja džamije održi gostima jedan vazu nasihat, ali na našu veliku žalost, izbila je neka nesuglasica, tako da se ovo nije ostvarilo, nego je g. Aganović vaz održao tek sutra dan u subotu u dupke punoj džamiji. Sva je sreća da se tog dana desio pazarni dan, te je vaz ipak slušao dobar broj vjernika. G. Aganović je u Vrnogoču osnovao povjereništvo »Narodne Uzdanice«. Kao povjerenik uzet je Meho Kasupović, cipelar u Vrngraču, inače ugledni građanin.

Oko podne među masom osjećala se neka nervoza, jer je ban trebao da dođe u 11 sati. Međutim on je stigao tek oko pola jedan. Mislilo se da neće uopšte ni doći. Kada su topovi sa grada oglasili da dolazi visoki gost, sav je svijet potrčao onoj strani odakle su se čuli poklici: Živio ban Vrbaske banovine. Kod slavoluka banov se auto zaustavio i tu je održao pozdravni govor Meho Kasupović, ističući veliku radost što može kao sin Mrkonjića krajine, pozdraviti tako velikog gosta i zaželiti mu dobrodošlicu. Od slavoluka do džamije g. Kujudžić je došao pješke u pratnji g. Pozderca i sres. načelnika g. Hasiba Hodžića i ostalih, a slijedila ih je sokolska četa iz Bihića pod vodstvom g. Rudolfa Dimača, učitelja.

Na ulazu u harem bana je pozdravio šer. sudija g. Kamarić, a zatim se prešlo na čin otvorenja džamije. Džamiju je otvorio g. Nurkić, banjalučki muftija, koji je službeno zastupao Reis-ul-ulemu Maglajlića i Ulema medžlis.

Pošto je klanjata džu'ma namaz, dobar broj najuglednijih gostiju upućen je u opštinsku salu, koja je u tu svrhu bila iznajmljena i tu im je serviran ručak.

Poslije ručka gosti su se uputili na trkalište gdje su održane konjske i pješačke trke. Trke su trajale gotovo do noći. Na večer u 8 sati priređena je u čast gostiju zabava, koja je vanredno dobro uspjela. Zabavu su organizovali g. Mustafa Kovarović, učitelj i g. Fadil Šerić, također učitelj iz Podzvizda.

Na ovoj svečanosti dostojno se manifestovala visoka islamska svijest i organizacija. Sve je proteklo u najljepšem redu i miru i svak je onido kući najljepše uspomene. Ovom je prilikom Vrnograč primio tako veliki broj gostiju, kakvog ne pamti ni jedno mjesto Bosanske Krajine.

Vrnograč je posjetila jedna grupa francuskih novinara i reportera, koji su odnijeli sa sobom nekoliko stotina interesantnih snimaka ovog kraja.

Građevinski odbor, koji se starao oko podizanja ove građevine sastojao se od 20 članova na čelu sa g. Smail ef. Buljubašićem, gradskim imamom.

Koliko se muke i truda vidjelo, dok je ova davna želja ostvarena, ne treba napominjati, kad se zna da je džamija podignuta u doba najveće ekonomske krize. Ali to nije smetalo, ipak, da bude novosagrađena džamija u Vrnograču najljepša džamija Bosanske Krajine.

Svim onima koji su ma šta doprinijeli za ovu džamiju ili bar svojom posjetom uveličali svečanost otvorenja ove svete kuće, Vrnogroćani se najtoplije zahvaljuju.

B.

Previranje u redovima ilmije

PRIMAMO IZ KRUGOVA ILMIJJE IZ POKRAJINE. — Ur.

I.

Žalosna je konstatacija, da mi nemamo jednog snažnog Udruženja ilmijje. To je sramota jedna za stalež, koji, po prirodi svojoj, mora biti najprosvjećeniji, najaktivniji u radu za dobro svih muslimana. To je stalež, čiji su članovi svjesno preuzeli na se dužnost vršenja najčasnije uloge, od kojeg rezultati obilježavaju forme pa i sadržinu našeg života i kao muslimana i kao ljudi u svim konsekvencama. Ali eto ti članovi toga i takovog staleža stoje raštrkani, nepovezani u svojim idejnim pogledima čiji su oni službenici. Već evo 20 godina da te organizacije nema. Ilmijja kroz sve ovo vrijeme nema svog vodstva, nema svog zastupstva, kao stalež.

Stare generacije nestaje, stara garda ostavlja nas sa jednom uspomenom, da su oni mogli prikupiti svu ilmijju u jedno kolo i to pod teţim prilikama za to, nego što su danas! Tako se danas još nalazimo tom prazninom u našem životu.

Već nekoliko godina se piše i zagovara potreba organizovanja naše ilmijje. Nema našeg muslimanskog lista, koji nije o tom pisao. Pisalo se, zagovaralo, preporučivalo, oralo se i sijalo, — ali bez ploda.

Šteta u prošlosti i sadašnjosti je velika. Do 1909. god. se kod nas upravljalo sa vjerskim službenicima, kako bi se danas moglo reći, od kamiša. Donesen je i bivši Statut sa dosta odredaba, koje su ilmijju poniżavale. Dok se i ilmijja organizovala i uočila te rđave odredbe, nastupile su ratne prilike, koje su spriječile rad na ispravci. Zatim se taj Statut nalazio u agoniji pred ljekarima raznog mišljenja. Ilmijja, kao najpozvaniji ljekar je šutio. Dolazi današnji pravni poredak, opet bez pitanja i saglasnosti ilmijje (narodne). Poslije pet godina toga stanja opet se radi na preuređenju naše vjersko-prosvjetne uprave. I opet bez sudjelovanja ilmijje. Posljedice takovog rada i postupka će iskusiti opet najviše sama ilmijja. Kao i prije, i sada će sva druga pitanja biti prije i pravilnije riješena, nego pitanje ilmijanskog staleža, na kojem počiva naš vjerski život. Već sadanje konture tih odredaba nam ulijevaju strah.

Sve je to moguće provesti, jer ilmijja samo posmatra šta se radi i oslanja se neopravdano na sudbinu i merhamet onih, koji najmanje daju poštovanje svemu našem vjerskom! Ilmijja prokazuje toliko dobrodušnost, da ona prelazi u potpuni nehaj i nemarnost prema životnim interesima i svojim i svojih suvjernika muslimana, kojim ilmijja služi. Razornost pojedinaca i eventualna kritika je samo njegova i kao takova ostaje nezapažena pa i ugušena pod osudom, da je to razvratni akt prema muslimanskoj zajednici. Tako se ne bi moglo postupati sa ovom ilmijjom, kao staležom.

Da postoji organizacija ilmijje kao pretstavnika staleža, koji zna šta treba učiniti u opštem interesu, pa da ta organizacija nastupi u potrebnim momentima, ne bi se preko toga moglo prelaziti.

Pod »ilmijja« podrazumijevam onu narodnu, koja djeluje izravno među narodom! To je kadar, to je stalež, o kojem se mora voditi riječ, 2—3 tuceta saruklija, koji žive na račun državne kase, ne pretstavlja sav stalež. Riješenjem njihova pitanja, nije riješeno pitanje svega staleža. To znamo iz iskustva. Te ličnosti, kao zvanični faktori, djeluju »odozgo«, a sve potiče i sve se radi »odozdo« od naroda kod kojeg služi narodna ilmijja.

Naš vjersko-prosvjetni život će se postaviti na zdrave osnove samo onda, kad se bude pravedno riješilo pitanje narodne ilmijje, koja živi među muslimanima, koja djeluje među muslimanima, koja trpi s muslimanima, pa svaki dan doživljava praktična iskustva u vjersko-prosvjetdom životu. A to se može riješiti samo u sporazumu sa tom samom imijjom preko njenih organizacija ili jedne organizacije. . .

(Nastaviće se.)

VIJESTI IZ MOSTARA:

SVEČANO OTVORENJE DŽAMIJE U CERNICI.

Radni odbor Hadži Memijinog džemata u mahali Cernici priveo je kraju sve radove na renoviranju i uređenju svoje džamije. Svečano otvorenje ove renovirane džamije obaviće se prvi dan nastupajućeg Ramazana. Poslije podne održaće se mevlud za ženske, a na večer (iza teravije-namaza) mevlud za muške. Mevlud i salavate učiće najbolji mostarski hafizi. Za ovu vjersku priredbu vlada veliko interesovanje među ovdašnjim muslimanskim svijetom. Pored mevluda biće održan i jedan vazi-nasihat. Da se je ova džamija uredila i da se može ubrajati među najljepše džamije u Hercegovini, najviše zasluga imaju mahaljani gg. Hasan ef. Arpadžić, nadgruntovničar; Smajilaga Omeragić, starješina mahale i mladi šerijatski sudija Mustafa Balić.

ZA POMOĆ MUSLIMANA IZ LOZNICE.

U nedjelju, dne 17. o. mj., održana je šira konferencija mostarskih muslimana, koju je sazvao prošireni odbor Džematskog medžlisa, kako bi se priteklo u pomoć muslimanima iz Loznice u Srbiji. Njihova djeca nemaju pojma o Islamu. Nemaju džamije ni mekteba ni ostalih vjerskih institucija. Pored toga žive u vrlo slabim ekonomskim prilikama, da im je i pored nabolje volje nemoguće sagraditi džamiju i mekteb. Zbog toga je cilj ove konferencije bio, da ovdašnji muslimani svojim dobrovoljni prilozima i moralnom podrškom pomognu svoju braću u Loznici. Jer ako se ništa ne učini za njihov spas — oni će se ne htijući, potpuno udaljiti od Islama. Mostarski muslimani su se rado odazvali da pomognu svoju braću. Ovom prilikom dužnost mi je napomenuti, da bi trebalo da se i druga mjesta ugledaju, pa i oni priteknu u pomoć svojoj braći. Neka to učini privatna inicijativa, kada se, sa žalošću konstatuje, da se pozvane vjerske ustanove vrlo malo, ili skoro nikako ne brinu za ovu napuštenu braću.

SIJELO SA PREDAVANJEM I POZORIŠNIM KOMADOM.

Ovdašnje naše kulturno društvo »Ittihad« kao svake, tako i ove nedelje, t. j. 24. o. mj., priređuje svoje društveno sijelo sa pozorišnim komadom iz našeg života i poučnim predavanjem.

MEZAR I TURBE.

Našeg slavnog junaka i šehita Smailage Čengića, nalazi se u selu kod Gacka, ali u vrlo zapuštenom i neuglednom stanju. Lanjske godine, na inicijativu nekih uglednih gatačkih muslimana, povedena je akcija, da se njegovo turbe uredi i popravi. To je donekle i učinjeno. Ali samo donekle i moramo konstatovati, da se i danas Smailaginu turbetu slabo posvećuje pažnja. On je svojim junaštvom zaslužio mnogo bolje zadnje počivalište, kao slavni junak i vojvoda. Nadamo se da će se njegovo turbe još bolje popraviti i urediti.

OSNIVANJE ŠKOLSKIH TRPEZA.

Veliki prijatelj hercegovačkih muslimana g. Dr. Lovro Dojmi, upravnik Doma narodnog zdravlja u Mostaru, poveo je prije kraćeg vremena akciju za osnivanje školskih trpeza, u kojima će se hraniti siromašna djeca u onim krajevima, koji su najviše pogođeni ljetošnjom sušom. Njegova akcija naišla je na dobar odaziv. Kako u samome Mostaru, tako i izvan njega. Rad ovoga pravog narodnog ljekara, koji je objubljen među Hercegovcima bez razlike na vjeru, zaslužuje svaku pohvalu.

KUĆA IZ SRETNOG DOBA U TREBINJU.

U Trebinju i danas u dobrom stanju nalazi se kuća begova Resulbegovića, koji su u historiji Hercegovine igrali vrlo važnu ulogu, za vrijeme znamenitog Osman paše. Kuća je stara preko 170 godina, a i danas u njoj sav namještaj nalazi se kao i nekada — u sretna vremena — dok je još živio Ilijas beg Rizvanbegović i njegovi roditelji. U lijepo izrađenoj primaćoj sobi, pored starog turskog namještaja, koji je dobro sačuvan, nalazi se i Resulbegovića biblioteka, koja je stara preko 800 god. Puna je znamenitih djela i rukopisa čuvenih pisaca na arapskom, turskom i perzijskom jeziku. Pored ove sobe nalazi se begovska spavaća soba i čovjek kada uđe u ovu sobu, osjeća kao da je još onaj stari sretni vakat, kada je svega bilo u izobilju, a Bog se uvijek spominjao i sve počimalo njegovim imenom i uzdanjem u Njega. U drugoj zasebnoj zgradi nalaze se stanovi za tkanje, na kojima se nekada tkalo i vezlo ruho i skupo platno.

Ovom kućom upravlja vrijedni i simpatični starina g. Kasimaga Vidjen, koji svojom prirođenom intelegencijom i lijepim čistim govorom osvaja posjetioca. Za vrijeme ljetne sezone, mase stranaca posjećuju ovu kuću u želji da vide stari muslimanski begovski stan. Ove godine među strancima, bilo je i visokih i uglednih gostiju.

M. H. Ajkić.

MERHUM ZULFAGA BAJRAKTAREVIĆ IZ SEONICE.

Nakon kraće ali veoma teške bolesti, ispustio je 10. o. mj. na veče svoju plemenitu dušu gosp. Zulfaga Bajraktarević. Rahm. Zulfaga je bio sin i potomak stare i ugledne porodice Bajraktarevića. Rodio se u Seonici. Po svršetku mektebi-ibtidaije i početnih nauka, učio je više godina u Kuršumliji medresi i tuđe stekao veoma lijepu vjersku naobrazbu. Kako je bio dobrog materijalnog stanja, otvorio je trgovinu. U trgovini je brzo napredovao tako, da je kroz kratko vrijeme postao velik kapitalista. Za vrijeme čitavog svog života, rahm. Zulfaga se isticao velikom radinošću i bio uzor poštenja. Svaku humanu i plemenitu akciju je moralno i materijalno pomagao.

Zadnjih nekoliko godina bavio se politikom i u političkom životu ovoga kraja igrao veoma važnu ulogu, te je izabran kao zamjenik narod poslanika za srez konjički.

U rahm. Zulfagi gubi Seonica i čitav konjički srez jednog rijetko agilnog i valjanog čovjeka. Koliko je bio poštovan i cijenjen, najbolje svjedoči njegova dženaza. Pored mještana na dženazu su došli svi prijatelji i poznanici merhumovi iz Ostrošca i Konjica, te ga posljednji put ispratili do kuće vječnosti. Rahmetlija ostavlja iza sebe ožalošćenu suprugu. Rahmetullahi-alejhi.

Muhamed Hifzi.

PREMJEŠTENJA.

Riješenjem ministra unutrašnjih poslova od 6. novembra o. g. premješten je po molbi Asim Arapović, stražar II. klase iz Uprave policije u Skoplju upravi policije u Sarajevo.

Istim riješenjem premješten je i Mehmed B. Bravo, stražar II. klase iz Skoplja u Sarajevo po potrebi službe.

Vlasnik i urednik: Hafiz Muhamed Pandža. — Plativo i utuživo u Sarajevu. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i drug: Stjepan Vrček.

POJEDINI BROJ 1.50 DINARA. POSTARINA PLAĆENA U GOTOVU

Islamski Glas

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

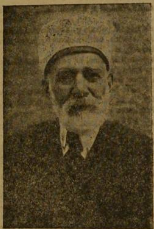
Pretplata Godišnja . . . . Din 72·— Polugodišnja . . Din 36·— Tromjesečna . . Din 18·—

Uredništvo i uprava: Kundurdžiluk ulica broj 2 — Izlazi svakog petka

God. I. — Pretplata za inostranstvo Godišnje Din 120·— — 29. novembra 1935. Sarajevo 2. ramazana 1354 — Rukopisi se primaju do utorka o podne — Br. 9.

Džemaluddin Čaušević:

Kur'an i ramazan

Još kao dijete bio sam stekao uvjerenje da je Kur'an knjiga, koja se najviše uči i čita. Učio sam Kur'an pred mojim babom i to svaki dan, a često puta i iza akšama, a kad bi došao Ramazan išao sam u džamiju u našem selu i slušao Kur'an kako se uči javno i kako Ga ljudi pomno slušaju i prate. Tada nijesam znao šta znači Kur'an i šta On sadrži. Istina, otac mi je kazivao, da je Kur'an zbirka Božijih objava i da je u razmacima stavljan na srce i jezik posljednjem Božijem odabraniku Muhammedu kroz dvadeset i tri godine Njegova poslanstva. Tumačio mi je i to da je Božiji odabranik Muhammed primao ove objave trinaest godina u Mekki, a deset godina u Medini i da se prema tome Kur'anska poglavlja dijele na ona, koja su objavljena u Mekki i na ona, koja su objavljena u Medini. Otac me je upućivao da Kur'an poučava samo jednu vjeru koju su poučavale i sve druge objave, koje su stavljane na srce i jezik prijašnjih pejgamebra. Govorio mi je, da je »vjerovanje u jednog Boga i u zagrobni život« glavni osnov Božije Vjere i da je Islam po Bogu postavljena Vjera za cijelo čovječanstvo, i da ne treba gledati na razne nazive koje su ljudi izmislili.

Ovu prvu pouku moga dobroga oca nijesam mogao potpuno shvatiti u ono doba. Ali kad sam otišao u Bihać, a kašnje u Istanbul, te kad sam se kroz nekoliko godina uputio u one znanosti koje su mi omogućile da mogu slušati i ona visoka tumačenja uzvišenih Božijih riječi u Kur'anu, počeo sam potanko proučavati sve ono što sam u djetinjstvu od oca slušao. Tako sam učeći petnaesto poglavlje Kur'ana i slušajući duboka i ubjedljiva tumačenja devetog ajeta, koje u prijevodu glasi »Doista Mi smo u razmacima spustili Našu Opomenu - Kur'an i Mi ćemo Ga stalno čuvati«, stekao sam uvjerenje i osvjedočenje da se je ovo Božije obećanje potpuno izvršilo. Još za života Božijeg odabranika Muhammeda Kur'an je do zadnjeg slova napisan i svi ajeti i sve sure-poglavlja poredani onako kako ih i danas imamo. Prvi muslimani su se natjecali ko će prije moći cijeli Kur'an na pamet naučiti, jer oni koji su znali Kur'an na pamet služili su drugim kao učitelji i vodići. Osim toga Kur'an se je učio i u namazu pa je radi toga morao svaki musliman da nešto nauči iz Kur'ana. Tako je eto Kur'an još za života Božijeg odabranika i pismeno i usmeno bio sačuvan. Tako je nastalo da u Islamskom svijetu vazda postoji po nekoliko stotina hiljada hafiza, koji na pamet znaju Kur'an i svaki dan Ga uče. Zato i jest Kur'an knjiga, koja se najviše čita i uči. Abdullah sin Amrov, a unuk Asov kaže da je pitao Božijeg poslanika Muhammeda: »Za koliko dana trebam proučiti cijeli Kur'n?« Kad mu je Pejgamber kazao u mjesecu jednom, Abdullah sin Amrov je rekao: »Ja mogu brže i bolje od toga«. Onda mu je Pejgamber rekao: »Pa prouči sav Kur'an svako dvadeset dana«. Na ponovno tvrđenje Abdullahovo da može u kraćem roku proučiti sav Kur'an, Pejgamber mu je kazao, da može proučiti sav Kur'an u petnaest ili deset dana, a manje nije dozvolio. Iz ovoga se vidi koliku su pažnju posvećivali prvi muslimani pamćenju Kur'ana i Njegovu učenju.

Ovo i jest velika odlika Kur'ana što kod Tevrata i Indžila nema. Ovo nam jasno dokazuje da je Božiji odabranik Muhammed poslat da očisti po Bogu postavljeni Pravac, Božiju vjeru, od svega onoga što su joj ljudi dodavali.

Učeći drugo poglavlje Kur'ana, a naročito proučavajući ajete 21, 22, 23 i 24, koji glase u prevodu: »O ljudi, pokoravajte se svome Gospodaru, koji je stvorio i vas i one prije vas, pa da se očuvate i spasite« — »Pokoravajte se) onome, koji je učinio za vas zemlju kao postelju, (dušek), a nebo kao visoki krov i koji vam spušta vodu iz visina, pomoću koje vam mnogovrsne plodove proizvađa za vašu hranu, pa nemojte Mu dodavati i zamišljati nikakovog društva, kada vi znate da Njemu sličnog nema.« — »Ako se vi nalazite u sumnji u pogledu onoga, što smo mi u razmacima stavljali na srce i jezik našem slugi Muhammedu (naime o Kur'anu) pa donesite makar jedno slično poglavlje Njegovim poglavljima, i pozovite u pomoć sve one, koje osim Boga obožavate i dokažite istinitost vaše tvrdnje (naime da je Kur'an po Muhammedu sastavljena knjiga), ako vi uopće istinu govorite«. — »Ako ovo ne učinite, a sigurno učiniti nećete, onda bojte se vatre, čije su gorivo ljudi i kamenje, a koja je pripravljena za nevjernike«. Stekao sam uvjerenje da Bog upozoravajući cijelo ljudstvo na svoju neizmjernu moć, poziva sve ljude da samo Njemu služe i da ne postaju robovi svojih izmišljotina, nego da robuju i klanjaju se samo Njemu, pa da tako steknu sreću i blaženstvo u oba života. Nadalje uvjerio sam se da je Kur'an zbirka Božijih objava i da Njemu slično ljudski um sastaviti ne može. Bog eto poziva sve one koji misle da je Kur'an ljudsko djelo i koji kažu da je Kur'an po Muhammedu — koji nije znao ni čitati ni pisati — sastavljeno djelo, poziva Allah sve takove ljude da makar jedno slično poglavlje kur'anskim poglavljima sastave. Ovaj javni poziv kroz hiljadu i tri stotine i pedeset i četiri godine, pročitali su i prijatelji i neprijatelji Kur'ana, svi filozofi i veleumni ljudi pa, Boga mi, ne pojavi se ni jedan sa dokazom u ruci. Za one ljude koji su slijepi a imaju oči, gluhi a imaju uši i one, koji ne pristupaju istini, a imaju srca i ono Božansko svjetlo i um i razum, Bog je odredio vječno poniženje, koje se prikazuje u obliku vatre, koja prži sve one, koji ne vjeruju u Božije objave. »Teško i preteško je stanje onih koji lažu protiv Božjih objava«, veli Allah.

Iz trećega ajeta četerest četvrtoga poglavlja razumimo, da su Božije objave počele »u jednoj blagoslovenoj noći«, dok iz devetdeset sedmog poglavlja doznajemo da je objavljivanje Kur'ana počelo »u jednoj vrijednoj noći, u kojoj sa Božijom dozvolom silaze meleći i Duh, i u kojoj mir i spas vlada sve do zore«. Ovo 44 i 97 poglavlje objavljeno je u Mekki i iz gornjih ajeta razumimo da je Resulullah počeo dobivati Božiju objavu »u jednoj blagoslovenoj i vrijednoj noći«. Iz stotinu osamdesetog ajeta u drugom poglavlju koje je objavljeno u Medini razumijevamo, da je Kur'an počeo dolaziti u mjesecu ramazanu. Prema tome ona blagoslovena i vrijedna noć treba da se nalazi u mjesecu ramazanu. Tako su prema nekim znakovima u suretul-kadru utvrdili da je ta noć jedna od zadnjih deset noći ramazana i da ona biva 27 noć toga mjeseca, koju i mi slavimo kao vrlo vrijednu noć — lejletul-kadr. Pobožni perzijski pjesnik veli: »Her šeb šebi kadrest eger tu kadr dani — svaka je noć vrijedna ako je ti cijeniš i sa dobrim djelima vrijednost povećaš«, što je tačno. U drugom poglavlju 183, 184, 185 ajeti sadrže pouku o postu u ramazanu i o Kur'anu, pa evo u prijevodu donosim »O vi, koji vjerujete propisuje se vama (stavlja se u dužnost vama) post, kao što je propisat bio i na one prije vas, da se vi postom očuvate od grijeha«. — »(Ovaj post je) u brojenju danima (dvadeset devet ili trideset dana) pa ko od vas bude bolestan, ili na dugom putovanju (i bude zbog toga mrsio) napostiće onoliko dana koliko je mrsio, dok na one koji zbog starosti jedva mogu da poste, propisuje se da nahrane po jednog siromaha za svaki dan, koji budu mrsili, kogod svojevoljno bude činio i više dobra to je dobro u njegovu korist (a u svakom slučaju) da postite bolje je za vas ako vi to znate«. — Oni brojeni dani su mjesec ramazan u kome je počeo dolaziti Kur'an, koji je za cijelo čovječanstvo putokaz i koji najjasnijim dokazima opisuje pravi ut, te koji rastavlja istinu od neistine, pa tko od vas sazna da je nastupio mjesec razaman neka Ga posti, ko bude bolestan ili na putu (pa bude mrsio) neka posti onoliko dana, koliko je mrsio (kada ozdravi ili kad se povrati s puta). Bog hoće ono što je za vas lakše, a neće ono, što je za vas teže, da vi posteći dan za dan broj dana upotpunite i da Boga slavite i uveličavate zahvaljujući Njemu što vas je poveo pravim putem«.

Iz ovoga zadnjeg ajeta razumimo posve jasno da je Kur'an počeo dolaziti Božijem poslaniku Muhammedu baš u ramazanu, i to prije hiljadu i tri stotine i sezdeset i devet godina. Svi prvi muslimani koji su vazda bili uz Božijeg poslanika Muhammeda složni su u tome da je prvih pet ajeta 96-tog poglavlja najprije objavljeno. To pet ajeta u prijevodu glasi: »čitaj, pomoću imena tvoga Gospodara koji sve stvara«. — »On je čovjeka stvorio od usirene krvi«. — »čitaj, tvoj je gospodar najdarežljiviji«. — »On je onaj, koji nauči čovjeka da piše sa perom«. — »Koji nauči čovjeka i ono što nije znao«. — Kako se vidi, ovim ajetima se jasno upozorava na veliku Božiju moć i na važnost pera i kalema. Jer pero i kalem je najjače pomagalo za širenje i poučavanje nauke o Božijoj vjeri, i za buđenje i dizanje ljudi iz mrtvila. — »čitaj i piši«, prve su zapovijedi cijelom čovječanstvu. Zato su prvi muslimani vrlo mnogo i snažno gajili nauku i štitili sve vrste znanosti. Pošto je Kur'an počeo dolaziti uz ramazan, te pošto je On zbirka Božijih objava i kao takav sadrži u sebi njajasniju pouku o Božijoj vjeri, to se Kur'an vrlo mnogo uči i čita. U svim pokrajinama gdje ima muslimana to se čini. Naročito je uobičajeno da se uz ramazan mnogo više uči i sluša Kur'an. Kur'an što se više uči i sluša sve više privlači dušu čovjeka. U Kur'anu su riječi i rečenice tako skladno poredane, da najveći učenjaci koji u tančine poznaju arapski jezik, priznaju da tako nešto ne može ljudski um sastaviti. Kur'an nije ni u obliku pjesme, niti u obliku prostoga govora. On ima svoj naročiti stil, koji nadmašuje sve vrste ljudskih govora. Kur'an opisujući Boga i Njegovu stvaralačku moć ima tako uzvišenu stilsku snagu s kojom osvaja i srce i dušu, uslijed čega čovjek mora da prizna da ovakav opis može dati samo Onaj, koji sam sebe opisuje, jer onako Njega ne može ljudski um opisati. Kur'an opisujući Božije odabranike i njihovu borbu u poučavanju Božije vjere, pruža jasnu pouku cijelom čovječanstvu. Kur'an opisujući postanak čovjeka, ne kaže nam kad je to bilo. On ističe samo ono iz čega možemo crpiti pouku, a upućuje pametne i učene ljude da istražuju i pronalaze sve što je korisno za ljudski rod. Zato nije nikakvo čudo, što je znameniti učenjak i veliki mutesavvif (mistik), veliji šejh Muhjuddin el Arabi, koji je živio u petom i šestom stoljeću po hidžri, između ostalih svojih otkrića napisao i ovo: »Kada sam deveti put polazio u Mekku, porodi se u meni želja da razgovaram i sa hazreti Ademovom dušom, kao što sam razgovarao i sa hazreti Idrisom. A baš, u ovoj želji, kad sam obilazio Ćabu, jedan čovjek stavi mi ruku na moja prsa i upita: »Kojeg ti Adema tražiš, jer njih je bilo sto hiljada?« čudeći se odgovorih mu: »Onog Adema koji je praotac sviju ljudi«. »To ti možda želiš onoga zadnjega Adema, a taj je skoro bio, prije četerest hiljada godina«, reče i ode.

Kur'an opisujući stvaranje Adema i Havve i njihovu grešku koju su počinili kršenjem Božije zapovijedi, opisuje i njihovo kajanje i način kako ih je milostivi Bog kao pokajnike i svoju milost primio i obasuo sa Svojim blagodatima, davši im prve upute o Božijoj vjeri i učinivši ih roditeljima ljudskog roda, koji je kruna Njegova stvorenja. Ovom opisu dodaje i opis i meleća i šejtana (anđela i satana) tako jasno, da čovjek dolazi do spoznaje da su meleći snaga koja vodi ljude dobru, a šejtani snaga koja goni ljude na zlo. Pružajući ovu pouku Svevišnji poziva sve ljude da samo Tev-

bu treba izvršiti dok je čovjek zdrav i dok mu se usta ne zatvore, jer tada su vrata od kajanja zatvorena. Zamišljati Bogu druga ma u kom obliku bilo, to je najveći grjeh i taj grijeh Bog neće oprostiti. Grijeh koji se učini prema ljudima i ljudskoj zajednici takođe je vrlo težak. Ružno djelo čineći ako si nekoga materijalno ili moralno oštetio moraš najprije izravnati račune sa oštećenim, pa se onda kao pokojnik obratiti Bogu. Na primjer nijesi postio, nijesi klanjao i u tom pogledu kršio si Božije zapovijedi, ti ćeš se pokajati, napostiti i naklanjati sve ono što si propustio i povratiti se Bogu i vršiti svoju vjersku dužnost, to ti se kajanje prima. Ali si ti krao, otimao, varao i tako ljudima štetu nanio, moraš najprije štetu namiriti oštećenima, pa onda moliti Boga i obećati da nikad više grijeha raditi nećeš, pa da ti to kajanje bude primljeno kod Boga.

Muslimani i muslimanke poste uz ramazan, uče i slušaju Kur'an svaki dan. Ramazan i post daje im povoda da predoče sebi svoja djela i da ispitaju u koliko se slažu sa Božijim odredbama. Post znači sustegnuti se od jela i vode, te drugih uživanja od rane zore pa do zalaza sunca svaki dan ramazana. Istodobno post znači ustegnuti se od svega što je zabranjeno. Ko hoće da mu post kao veliki ibadet bude makbul taj treba da se čuva svega onoga što je Bog zabranio. Prema tome onaj koji ozbiljno posti neće lagati, neće klevetati, neće nikakovih gadnih i ružnih poslova raditi. Najmanje u sedam dana mi čistimo svoja tijela vodom i safunom, pa naravno treba da očistimo i naše duše od svega onoga što dušu pravi gadnom i crnom. Bog nam je u Kur'anu kazao sve one ružne poslove koji dušu kvare, pa ako hoćemo da naše duše budu čiste i svijetle kod Boga i kod ljudi, trebamo se čuvati svega onoga što je Bog zabranio. U Kur'anu u 59 poglavlju u 18 ajetu Bog poziva pametne pa veli: »O vi koji vjerujete, sjećajte se sa strahopoštovanjem Boga i Njegovih zapovijedi i neka svaka duša za vremena pregleda šta je pripremila za sutra, Bojte se Boga jer u istinu Allah sve zna pa i ono što vi radite«. Bog označuje zagrobni život kao jedan dan, pa veli pregledajte kakvu hranu i branu imate za sutra. Naime promislite jesu li vam vaša djela takova, da vaše duše budu čiste i svijetle pred Bogom. Allah je od vazda i za vazda. On nije ograničen ni sa vremenom ni sa prostorom. Ali On prema našem shvaćanju opisuje zagrobni život kao »sutra«. Biva, ovozemni je život kao jedan dan, a onaj drugi nastaje sutra i svaki pametan čovjek treba da ozbiljno promisli, šta je pripremio za »sutra«. Ramazan je vrlo podesno vrijeme za to razmišljanje. Uz ramazan se najviše uči i sluša Kur'an. Uz ramazan se najviše tumače Božije zapovijedi i zabrane, pa svaki pojedinac može da ocijeni svoja djela i da vidi da li se slažu sa onim, što je Bog naredio. Vruća je želja da svaki musliman vrši svoju dužnost prema Bogu i prema ljudskoj zajednici onako kako Bog naređuje i da imućniji ne zaborave da su i oni siromasi naša braća. Vremena su teška, a u teškim vremenima učinjena pomoć pojačava bratstvo, ljubav, slogu među ljudima. Bog je iz ljubavi stvorio cijele svijetove i na ljubavi se osniva sva sreća i blagostanje cijelog čovječanstva. Čestitam ramazan svim muslimanima i muslimankama želim da ga u zdravlju i rahatluku isposte onako kako treba da Boga obožavaju, da samo Njemu služe da se samo na Njegovu neizmjernu milost pouzdavaju i da bježe od šejtana i svakovrsnih zavodnika. Nadalje Allah obećava da će svakog griješnika koji se iskreno pokaje i odbaci griješenje primiti u Svoju milost bez ikakovog posrednika, kao što je i prema Ademu i Havvi učinio. Čije se kajanje prima, a čije se ne prima Allah je opisao u 77 i 78 ajetu u četvrtom poglavlju ovako: »Božije je obećanje da će primiti tevbu i kajanje samo onih ljudi koji zbog svoje gluposti i neznanja izvrše ružno djelo pa se odmah pokaju i povrate Bogu, Bog će njihovo kajanje primiti. Bog je koji sve zna i Njegova je odluka najbolja«. — »Ne prima se kajanje onih koji zla djela vazda rade, pa kada im smrt postane očevidna. onda izgovore »evo ja se sad pokajah«, niti onih koji kao nevjernici umiru, za takove smo Mi pripravili bolnu kaznu«.

Šakom u svijest i savjest

Prateći našu dnevnu štampu imao sam pokatkad priliku da naiđem na pokoji napis, naročito u konfesionalno opredijeljenoj štampi, u kojoj se napadamo mi muslimani sa raznih strana i vidova. Preko takvih napadaja prelazio sam uvijek s osmjehom sažaljenja, jer sam bio svjestan da takve napise mogu pisati kojekakva neodgovorna i neuračunljiva novinarska piskarala, bilo opet da su potekli iz jednostranih interesa vjerske propagande drugih religija. Osim toga na ovakve napise i napadaje nije bilo potrebno odgovarati iz prostog razloga što oni to nisu zasluživali i što su pisani za izvjesni krug ljudi, na čije, iako dužno, respektovanje mi muslimani kao pripadnici Islama i ne reflektiramo. Ali međutim stvar dobiva sasvim drugi značaj, kada jedan takav napad, taj napad može biti teži i barbarskiji nego što je i jedan do sada izrečen i učinjen napad na Islam i muslimane od strane kulturnih kršćanskih zanešenjaka, kada, velim, jedan takav napad potiče iz pera čovjeka naučnika, predstavnika jedne naučne oblasti kod nas.

Interesirajući se već od duže vremena psihološkom naukom, a naročito originalnim i savremenim njezinim pravcem: psihoanalizom, pored ostalih nabavio sam i djela o psihoanalizi profesora beogradskog univerziteta g. dr. Nikole M. Popovića. Čitajući njegovo djelo »Predavanja iz psihoanalize«, koja je g. profesor držao većinom na Kolarčevom univerzitetu u Beogradu, i, s obzirom na autoritet koji g. Popović uživa kod nas u ovoj oblasti nauke, svakako pred mnogobrojnim slušaocima, naišao sam na jedan pasus, koji me je zaprepastio i radi kojega sam uzeo da napišem ovo nekoliko redaka. Napominjem da ovo ne pišem da bih branio Islam, jer njega kao religiju nije potrebno braniti pred onim ko hoće da stvar objektivno posmatra, nego ovo iznosim radi karakteristike vremena pa i morala izvjesnih ljudi koji se smatraju nosiocima naučne misli kod nas.

Radi razumijevanja dotičnog pasusa, koji ću sada da citiram, a koji je otštampan na 223 strani pomenutoga djela g. Popovića, potrebno je da napomenem, da je prije ovoga pasusa g. Popović iznio psihoanalitičku tezu po kojoj duševno zdravlje čovjeka zavisi od uzajamnog odnosa nagonskih i moralnih snaga, koje postoje u čovječijem duševnom organizmu, a zatim dolazi taj pasus, koji glasi:

»Najvažnija činjenica, koja govori za tačnost ove teze jeste ta, što psihogenih obolenja nema niti ih može biti onde gde nema moralne svesti, ili gde usled naročitih prilika ne mogu da nastanu sukobi između nagona i morala. Iz tih razloga ciriški psihopatolog Paul Mag tvrdi da neuroza nastaje samo u oblasti hrišćanske kulture, a da je u oblasti mohamedanizma, hinduizma i animizma nepoznata«.

Gosp. profesor univerziteta Nikola M. Popović nas muslimane smatra ni više ni manje nego da smo ne nemoralni, nego čak amoralni, to jest da o moralu ni pojma nemamo niti da moral u sebi osjećamo, a sve to samo zato što smo pripadnici Islama! Pa mislim da ni afrički muslimani od svoje poludivlje sabraće nisu doživjeli ovakve uvrede, kakvu evo mi jugoslavenski muslimani moramo da čitamo u jednom naučnom djelu jednog jugoslavenskog naučnika. Istina, reći će se, da g. Nikola M. Popović iznosi tvrdnju jednoga ciriškog psihopatologa a ne svoju vlastitu. I to je tačno. Jer da je to originalna tvrdnja gosp. profesora, onda bi s njime trebalo raspraviti ovu uvredu ne putem štampe, nego na jedan sasvim drugi način, Uostalom ta ga činjenica ništa ne opravdava. On je iznio tvrdnju psihopatologa Maga bez ikakve ograde i kritičkog komentara, nego jedino kao jedan novi dodatak nizu činjenica u cilju dokazivanja i obrazloženja teme koju obrađuje, iz čega izlazi da se i sam sa tom tvrdnjom slaže.

Rekoh unaprijed da nemam namjeru da branim niti Islam niti moral nas muslimana, jer smo našu moralnu vrijednost i moralnost dosada toliko puta pokazali a ovih vremena naročito, samo se pitam, s kakvim će poštovanjem i povjerenjem moći pristupiti neprikosnovenom naučnom hramu naši muslimanski omladinci, kada su svjesni da će im doći na katedru kakav profesor tipa g. Nikole M. Popovića, pa im u svom predavanju kao jedini citat iz na pr. Paula Maga iznijeti ovako grdnu uvredu kakva je ova. Što oni mogu misliti o moralu i spremi takvih profesora i kako uopće mogu cijeniti onu nauku kroz koju moraju da slušaju tako uvredljive neistine. I što je glavno neistine! Koliko se god profesor kroz nauku cijeni, toliko i vrijednost naučnih istina kroz ličnost profesora-naučnika koji ih izlaže. A g. profesor Nikola M. Popović ispao je ovdje kao jedan takav naučni laik, da bi jedan čovjek sa moralnom svijesti na njegovom mjestu odmah povukao konzekvence. Osuđujući tako nepromišljeno i na prečac Islam kao religiju nesposobnu da u svojim sljedbenicima razvije moralnu svijest i savjest, osudio je grdno sam sebe legitimišući se time kao neznalica ili, što je još gore, kao površan čovjek upravo na svom vlastitom terenu, jer naučniku psihologu i filozofu ne smiju biti nepoznate, barem u glavnim crtama tako epohalne tvorevine ljudske duše, kao što je Islam. A naučnik ako je površan on više i nije naučnik od poštovanja i povjerenja, nego obični jedan mudrijaš kojemu nije mjesto u naučnom hramu kakav je univerzitet.

Neosporno je, da se je g. profesor Nikola M. Popović najozbiljnije i najsavjesnije pripremao kada je pristupio obradi ovih predavanja iz psihoanalize, što mu čak priznaju i izvjesni strani stručnjaci, smatrajući njegova djela iz psihoanalize od opšteg a ne samo jugoslavenskog značaja, pa kada je to tako onda se ne mogu načuditi zasto se gosp. Nikola M. Popović nije malo potrudio — a to mu je bila i dužnost — pa barem površno upoznao Islam. da ne bi ovako nenaučan i nazadan ispao. Ako bi ovu omašku odnosno ovaj zaborav analizirali psihoanalitičkim putem, došlo bi se do rezultata vrlo nezgodnih po ličnost g. Nikole M. Popovića, koji kao naučnik bezuslovno mora biti objektivan, inače nije dorastao imenu naučnika. Jer ipak je karakteristično napomenuti da u cijelom nizu predavanja nisam naišao ni na kakvu drugu tvrdnju psihijatra Paula Maga nego jedino na ovu koju sam naveo. Osim toga pročitao sm i dosta djela o psihoanalizi i od samog njenog osnivača Sigmunda Frojda, koja su i gosp. Popoviću sigurno služila kao izvor pri obradi ovih svojih predavanja, pa u njima nigdje ne nađoh sličnu tvrdnju koju je eto g. profesor ispisao negdje u spisima psihijatra Maga. Znači, da naučni interesi i dokazni materijal za vrijednost pomenute psihoanalitičke teze nijesu diktirali potrebu unošenja u predavanja ovoga ni na čemu osnovanog Magovog mišljenja.

Ako već gosp. profesor ne poštuje Islam kao religiju, trebao je barem imati u vidu da ima i lijep broj Jugoslavena pa i njegovih slušatelja i čitalaca, koji tu religiju ispovjedaju, pa je iz čisto nacionalnih obzira mogao se obavjestiti ili ako to nije htio, mogao je ovaj pasus mirno ispustiti, jer kako vidjesmo nije bio ni potreban, pa bi djelo ostalo na istoj visini i cijeni i imalo čak veću naučnu vrijednost zajedno sa profesorskom ličnošću g. Nikole M. Popovića. Ovako na završetku, a oslanjajući se na onu narodnu poslovicu: »Prema svecu i tropar«, a izbjegavajući što gore, i ako bismo u opravdanom revoltu imali pravo, moramo zaključiti: ili je za psihogena obolenja rođeni hrišćanski moral u duši univerzitetskog profesora g. Nikole M. Popovića na vrlo niskom stepenu, ili je on sam sazreo za primjenu psihoanalitičke metode liječenja na njegovoj ličnosti.

Hasan Đikić, učitelj.

Ulomci iz predavanja o ženi

Prije neki dan u dupke punim prostorijama Ženskog pokreta održao je predavanje »O ženi u društvu, nauci i umjetnosti« g. Kulenović, akad. slikar. Publiku je ovog puta predstavljala omladina, omladina oba pola što gđa Živanović sa zadovoljstvom podvlači, aludirajući na sterilnost gospode: ona je aktivna samo u akcijama koje se isplaćuju.

Malo upozorenja! Nisu ovo u pero hvatane riječi predavača, nego osvrt, pokušaj rekonstrukcije nekoliko od onih istina, argumenata nakalemljenih na glavnu os, koje kako reče sam g. Kulenović nemaju tendencu sugestivnosti. Trudiću se da ne otstupam.

U malom idiličnom seocetu na Visli, koja još onda nije tekla u pravcu sada nacionalističkog Danciga, vodila su govor dva čovjeka. Žeromski, premier književnosti jedne kulturne Poljske, koji u svojim djelima prvi put izvlači ženu na pozornicu, da stati; kako erotski. I naš predavač.

— Zašto ste uzeli ženu kao takvu?

— Šta, zar vi mislite da ću ja pisati o Ksantipi, Katarini, o ženama koje nisu žene glasio je odgovor.

Bitnost njezina je erotika, izvedeno je iz toga.

Tako negdje počinje g. Kulenović. Ne pribjegava čudima, misli naučno i specifičnom dikcijom izlaže.

Ne postoji sudbina, ne postoji udes ni zla ženina kob po kojoj zbog prvog grijeha pripada samo kuhinji i ono fiziološko: rađanje. Ni smrt ne postoji. Ona je proces, faza razvića, tačka na neprekinutoj liniji života, karakteristika njegova.

Hiljade ljeta unazad. Matrijarhat je poduže razdoblje u kojem žena vodi glavnu riječ. Čovjek u pomanjkanju sredstava za egzistenciju prisiljen je da danima napušta ognjište, kako bi održao goli život i osigurao koricu hljeba. Na ženi ostaje kuća. Ona preparira, prerađuje ono što joj muž donosi, obrađuje zemlju, proizvodi, stožer je gazdinstva. Rukovalac proizvodnje, prisvaja postepenu ulogu, ekonomsku i socijalnu prevlast. Kao zemljoradnik prvi je pioner civilizacije.

Prelaz u patrijarhalnost uslovljen je opet onim istim ekonomskim momentom produkcijom, nužnošću. Savršenija proizvodna sretstva omogućuju čovjeku lakši život. Više ne odlazi od kuće. Plug prelazi u njegove ruke, žena se potiskuje, (kultiviše grubost njegovu stvorenu u borbi s elementom), tone u ovisnost. Prvi dani potčinjavanja, degredacije njezine.

Dalje, u posljednje stoljeće. Predavač ilustruje bijedu, za čovječanstvo sraman položaj žene na svim mrljama globusa. U Indiji, kaže: vidio sam ženu gdje vuče plug a muž drži ručicu i šiba je bičem. Orijent joj osporava ma kakvo pravo. Zapad najnaprednije tačke savremene Evrope: engleski London i francuski Paris čine to isto samo u rukavicama. Tako i kod nas. Svugdje. Žene svih naroda imaju zajedničku ulogu seksualnog i intelektualnog ropstva koju im muškarački moral dodjeljuje stoljećima.

Pa šta je učinila, šta je pridonijela čovječanstvu da joj priznamo ravnopravnost, viču, zaboravljajući na granicu koju joj(?) je povukao usud. I ako je nešto dala, nije li to produkt muškarca potpisan po taštoj ženi?

Čudno pitanje. Nekauzalno, dogmatsko provociranje onih što govore, što je potcjenjuju a puni naklanosti, sentimentima ljube ruke, gmižu za njom, ukazuju lice ispod obrazine.

Danas muškarci gospodare svijetom. Seciranju po laboratoriumima, prčkaju po bibliotekama, potcjenjuju lijepi ali nedostojni pol. I na kraju ga pitaju: šta ste doprinijeli.

Ženski mozak je lakši od muškarčevog, uzvikuje Forel. A pošto je mozak mjerilo pameti i znanja, to vam eto čist materijalistički, u gramima izražen argumenat za inferiornost njezinu. Je li istina? Predavač pobija po prilici ovako: bila je slaba proporcionalnost. Mozak na analitičkim terazijama poticao je iz lobanje žene tjelesno zakršljale, slabe, nerazvijene. Malo nesrećan primjer. Težina mozga dolazi u obzir, ali nije i bitna za intelektualnu nadmoć. Medecina više polaže na vijuganje njegove gornje površine. Turgenjev je imao najviše mozga, ali ne i najviše pameti.

Danas ne uspoređujemo ženu s muškarcem. Tek pod istim socijalnim, životnim uslovima možemo govoriti o tome. Treba raščistiti: ona je prirodno ovisna o muškarcu isto toliko koliko i on od nje. Ime čovječ-

je zaslužuje isto toliko i muškarac. Razlika je samo organski mehanizam.

Da žena pokazuje smisla i van kuhinje, predavaču svjedoče: Roza Luxemburg, Klara Cetkin, Jean d' Arc, Aiša u Islamu, Katarina u političkom životu Rusije i mnoge druge, koje su uzimale češća i u najekstremnijim akcijama zajedno sa čovjekom. (Francuska revolucija).

Kako je Napoleon postao Napoleonom? Ko bi rekao da za tu slavu zahvaljuje običnoj ženi, koja mu je kao ljubavnica jednog od petorice iz Direktorijuma stavila krunu na glavu. Da nije bilo Josephine Benharnais, mladi bi korzikanac prošao, kao što prolaze mnogi. Neistinita su dakle ona pričanja o herojima što su se rodili sa sudbinama. Istoriju ne stvaraju pojedinci.

Pred kraj. Predavač traži da žene uzmu učešća u borbi za svoja prava. Glavno težište je na njima. A muškarci koji ne žele ostati u mraku intelektualnog, odobriće im i pomoći. Odbacite pseudomilosrđe ljudi. Vi niste uzrok besposlice. Ne plašite se reakcijom. To su pozitivni simptomi koji nagovještaju dolazak novoga. A staro mora da se brani. Pravo i građansko i političko. Intelektualna jednakost žene sa čovjekom je socijalna aksioma. Jedino arogancija muškarca (moć atavizma) može u to da posumnja.

Dž. Krvavac.

Preveo s francuskog: Ahmed Prohić.

„Na kongresu evropskih muslimana"

(Nastavak.)

Kod ponovnog rada, poslije podne, kongres je saslušao stvaran izvještaj, na njemačkom, predstavnika muslimana u Holandiji, gosp. Muhamed-Ali van Beetem-a bivšeg nizozemskog oficira, koji je izjavio da su muslimani u Nizozemskoj i u njezinim kolonijama, čiji se broj penje otprilike na 55 milijona, susretani sa mnogo manje naklonosti, nego holandska, koja vlada nad njima. Oni nemaju čak ni jedne džamije u metropoli. Gradnja ove džamije vrlo je poželjna.

Na kraju ove druge sjednice, jedan istaknuti Talijan grof Bernard Barbiellini Amidei, poslanik, doktor prava, profesor rimskog univerziteta i predsjednik kraljevskog orijentalnog instituta u Napulju, zamolio je kongres da uvedu službeno njegov pristup u muslimansku vjeru. Skupština se je digla da prihvati svečano akt ove izjave, a poljski muftija zatražio je od novog vjernika da izgovori za njim na arapskom i glasno kelimei-šehadet, što je učinjeno u tri maha. Iza toga je sjednica završena. Dodajemo da grof Bernard Barbiellini Amidei, koji je izabrao muslimansko ime: Sejf-ul-Islam (oštri mač Islama), a koji drži da će iduće godine otići u Meku da izvrši dužnost hadža, zna vrlo dobro arapski jezik, kao što poznaje i svoju novu religiju kojoj je pristupio nakon dubokih studiranja.

Na trećoj sjednici kongres je saslušao više saopštenja vrlo velike važnosti.

Jedan predstavnik švicarskih muslimana, izložio je na francuskom, stanje svojih istovjernika, koji su još malobrojni i koji žele za sada sačuvati anonimnost. Ovi muslimani novijeg datuma, mišljenja su, nakon dugog razmišljanja i studiranja, da je Islam vjera, koja odgovara najbolje svim vremenima i svim prilikama.

Gosp. Abdul-Hamid Huramović, predsjednik muslimanskog udruženja i član orijentalnog instituta u Varšavi, govorio je zatim na francuskom o svjetovnoj i vjerskoj organizaciji muslimana u Poljskoj.

Jedan musliman otočanin sir Hubert Stewart Raukin, koji ima također arapsko ime Omer, govorio je na engleskom, o svojim istovjernicima Britancima. Po njemu broj ovih posljednjih penje se na pet hiljada, dok ukupni broj muslimana raznih narodnosti koji žive u Britaniji dostiže trideset hiljada. Napori jednih i drugih umnožavaju se za dobro njihove zajednice i njihove vjere. Govornik je dodao da Islam napreduje u Velikoj Britaniji, gdje sedam do osam osoba pređe na Islam sedmično.

U podne je sjednica prekinuta da mogu učesnici kongresa klanjati džum'a namaz. Emir Šekib Arslan, koji je predsjedavao kongresu, proučio je hutbu i bio odličan imam.

U toku četvrte sjednice, koja je bila u petak poslije podne, poljski muftija, Dr. Jakub efendija Szyenkiewicz, govorio je francuski o temi: Muslimanska tolerancija. Ovaj njegov govor ćemo donijeti u jednom od slijedećih brojeva.

Mađarski musliman Muhamed Ahmed Resulović, održao je na njemačkom interesantan govor o Islamu u Mađarskoj, gdje ima više od tri hiljade muslimana, od kojih pet stotina živi u Budimpešti. On je tražio gradnju jedne džamije i jedne škole u ovoj prijestolnici.

Jugoslovenski delegat, gosp. Derviš ef. Korkut, kustos muzeja na Cetinju i glavni urednika »Glasnika I. V. Z.« u Beogradu, iznio je na francuskom jeziku detaljan izvještaj o muslimanima u Jugoslaviji, kojih ima otprilike 1,800.000, od kojih su 500.000 albanskog i 150.000 turskog porjekla, ali su oni najlojalniji građani Jugoslavije, kao što su i Sloveni muslimani najnacionalniji elemenat jugoslavenskog narodnog stabla.

Na petoj sjednici, u subotu ujutro, kongres je primio na znanje prijedlog njegovog glavnog sekretara, g. Ali El-Gajatia, direktora »Istočne Tribune«, koji se odnosi na uspostavu džamije u Ženevi, internacionalnom centru duhovne i materijalne kulture.

Ovaj predlog je primljen i odlučeno je da se o tom povede ozbiljna akcija.

Zatim se je prešlo na čitanje važnog saopštenja istaknutog austirjskog orijentaliste Dr. Herbert Janskia, koji preporučuje muslimanima da slijede Evropu u naučnoj i tehničkoj oblasti, a koji je izjavio da bi čovječanstvu bilo bolje ako Zapad bude prožet istinskim duhom Islama.

Drugi jugoslovenski delegat (bilo ih je sedam) prof. Muhamed Kantardžić, sekretar Ulema Medžlisa u Sarajevu, koji je dobar statističar, iznio je na njemačkom jeziku ubjedljivu sliku života muslimana u Jugoslaviji.

Govoreći o vjerskoj obuci, govornik kaže da 800.000 muslimana ima 1500 džamija i 900 posebnih škola, kao i državnih. Država izdržaje srednju školu. Nadalje je osnovana i škola za mlade djevojke muslimanke.

Nastavljajući aktivno svoj rad, kongres se sastao poslije podne i na večer istog dana. U toku ovih dviju sjednica, šeste i sedme, više učesnika kongresa je govorilo o raznim interesantnim predmetima. Govorio je i Vejsil efendija Ališan, predsjednik Ulema Medžlisa u Skoplju. Tumačio je dugo, na turskom jeziku, vjersku organizaciju na jugu Jugoslavije, gdje ima sada 300 mekteba, više nego u vrijeme Turske. Naglasio je da se državne vlasti ne miješanju u vjersku obuku. Po njemu muslimana na jugu države ima 1 milijon duša i imaju 1293 džamije, u kojima služi 1629 imama.

(Nastavit će se.)

Veliki događaji u Egiptu

Egipat se nalazi na raskrsnici svoga istorijskog razvitka. Možda su danas najodsudniji dani u istoriji egipatskog naroda od velikog narodnog pokreta Arabi paše koji je htio da provede potpunu slobodu i nezavisnost Egipta..

Pola stoljeća istorije Egipta ispunjeno je velikim političkim borbama. Slobodni narodni duh Egipta nije dopuštao da se više sputava on je tražio svoju punu političku i državnu slobodu. U ovoj borbi naročito se je istakao veliki nacionalni borac Egipta Sad Zaglul paša, koji je kao vođa egipatskog naroda čitav svoj rad ispunio velikim borbama za potpuno oslobođenje Egipta. Ovaj veliki borac nije zazirao ni od najvećih žrtava da egipatskom narodu izvojuje njegova narodna prava. Ovaj veliki muž i ako nije doživio da ugleda svoju veliku domovinu potpuno slobodnu od svih stranih utjecaja, ipak je uspio da posije sjeme slobode koje će konačno uroditi plodom i donijeti pravednu slobodu viteškom egipatskom narodu. Egipat se divovsk bori za tu svoju slobodu. Narod je kao nikada do sada toliko zagrijan tom idejom slobode da je više niko nije u stanju ugasiti. Ta velika politička svijest i ljubav za slobodu svoje rođene zemlje naročito je manifestovana na dan 13. novembra o. god. kao dan na uspomenu kad je engleska vlada u godini 1918. bila prisiljena da proklamuje nezavisnost Egipta koju je kasnije u godini 1922. ograničila. 13. novembar je nacionalni praznik Egipta. Toga dana su u čitavom Egiptu održavani veliki manifestacioni zborovi koji su naročito poprimili oštar karakter nakon zadnjih teških događaja koji su nastali kao reakcija na izjavu engleskog ministra za kolonije. Egipatski narod je bez obzira na stranačku pripadnost toga dana oštro protestirao protiv engleskog imperijalizma i skučavanja egipatskih nacionalnih sloboda.

Naročito su održani veliki manifestacioni zborovi u Kairu. Na jednom ovakvom zboru komu je prisustvovalo preko 40.000 učesnika održao je govor vođa nacionalističke stranke Vafd u kome je ocrtao dosadanju borbu koju je Egipat vodio za svoje oslobođenje. Nahas paša je pred mnoštvom naroda izložio veliku borbu koju je Egipat vodio pod vodstvom svoga neumrloga vođe Zaglul paše. Istakao je veliki značaj istorijskog 13. novembra god. 1918. i naglasio da će Egipat svoju slobodu u najkraće vrijeme dobiti i da će se o otpornost i borbenost svijesnih Egipćan razbiti sila i vlast Engleza. U svom temperamentnom govoru današnji vođa Egipta pozvao je narod da bude spreman na najveću borbu i da je ovaj momenat najpodesniji kada će Egipćani moći ujedinjenim snagama da strgaju ropski jaram i izvojuju svoju potpunu slobodu i nezavisnost.

SLOBODA ŠTAMPE U ARBANIJI.

Dolaskom nove Kraljevske vlade u Albaniji, list »Demokratija« donosi u jednom članku, da će štampa biti potpuno slobodna, kako bi moga vršiti svoju dužnost prema državi i narodu.

Mustafa S. Busuladžić:

Islam i Abesinija

(Nastavak)

Ahmed ibni Hambel u svome Musnedu veli, da je jedan kaluđer poklonio Muhamedu a. s. jednu svilenu odoru, koju je kasnije poslao na dar abesinskom caru Ashami. Između darova koje je Muhamed a. s. Negusu poklonio, spominje se jedna odora, boca mirisa i drugo.

Kada je Ashama primio Islam, poslao je Muhamedu a. s. u Meku jednu veliku delegaciju abesinskih kršćana u društvu Džaferovu, da čuju riječi njegove i da se osvjedoče o njegovim svojstvima. Historičari se razilaze u broju ljudi, koji su sačinjavali delegaciju abesinskih kršćana Alejhiselamu. Neki vele da ih je bilo 70, neki 60, a neki opet 50. Sigurno se znade da je među njima bilo mnogo popova i kaluđera (prema jednoj verziji bilo je 7 popova i 5 kaluđera a neki vele obratno).

Kada su došli u Meku, Muhamed a. s. im je ispočetka do kraja proučio »Jasin«. Dok je On učio Kur'an, čitava je delegacija od velikog straha plakala a iza toga su svi primili Islam. O prelazu ovih abesinskih kršćana na Islam, Bog dž. š. u Kur'anu veli:

Ve iza semiu ma unzele iler-resuli terâ e'junehum tefidu mineddem'i mima arefu minel hakki jekulune rabbena amenna fektubna me'aš sahidin (Kur'an-Suretul-Maide).

»Kada su oni (t. j. Abesinci koji su došli u društvu Džafera i njegovih drugova) čuli ono što je dato Muhamedu (t. j. Kur'an) ti Muhamede vidiš njihove oči napunjene suzama zbog toga, što su spoznali istinu i vele, mi vjerujemo Bože i učini nas svjedocima.«

Ibnu Abbas veli, da je 40 Abesinaca došlo Alejhiselamu, koji su s njim učestvovali u bitci na Uhudu 3 god. po H. (625.), gdje ih je bilo ranjenih, ali nije bio niko ubijen od njih.

Ashama je 8. god. po H. (630.) poslao pismo Muhammedu a. s. po svome sinu Erihi s kojim je krenulo 60 Abesinaca. Za vrijeme vožnje, na moru, bila je velika bura. Od velikih vjetrova lađa je potonula i svi se putnici podaviše u valovima burnog mora. U pismu javlja, da je otpremio sve ashabe koji su kod njega bili i da mu šalje svoga sina Erihu sa 60 Abesinaca. Pismo je Ashama završio ovako: »Ako hoćeš da i ja lično dođem ja ću učiniti Božiji poslaniče. Ja svjedočim da je istina ono što si ti rekao. Neka je na te Božiji mir, milost i blagoslov«.

Za vrijeme Džaferova boravka u Abesiniji kod Ashame se je rodio sin, kome je nakon sto je Džafera pitao, nadio ime Abdullah. Veli se, da je Esma Džaferova žena dojila Abdullaha Ashamina sa svojim sinom Abdullah ibnu Džaferom. Kasnije su se djeđaci pobratimili i tako ostali do smrti.

Za vrijeme boravka muslimana u Abesiniji, rodilo se je kod njih dvadesetero djece (15 muškaraca i 5 ženskih), Između ostalih rodio se je: Džaferov sin Abdullah, Muhamed sin Ebu Huzejfe i Zejneba kćerka Ebu Seleme. Od mekanskih iseljenika u Abesini je umrlo 10 ljudi i 5 žena. Od ashaba su umrli: Amr ibnu Umejje, Abdullah ibnu Hars, Urve ibnu Abdil Aziz, Aiša kćerka Harsova i Fatima kćerka Safvanova.

(Nastavit će se.)

Muslimanski hilafet*)

Vječni znak jedinstva i jednomišljenosti.

Muslimani! nestalo je islamskog hilafeta... S njim je iščezao i posljednji trag islamskog jedinstva i zajedničke riječi... Svi muslimani na raznim stranama zemlje rekoše: Sila i moć je samo kod Uzvišenog i Velikog Boga, i udubiše se u duboki san. Odvažniji naši rekoše: Slava ti Bože, zar ovako muslimani šute za tim vječnim i svetim znakom... Možda će naskoro i oni biti zaboravljeni i biće pokriveni velom zaborava.

To bijaše najbolniji čas i najveći udarac, čak najveći događaj zadesi našu povjest i prošlost slavne vjere! Istinu su oni rekli... Ali oni su sa svojim još otišli u gore nego što je strah i prezir... dalje nego što je ćutanje koje podgriza srca... Njihova riječ bijaše kao hrkanje mrtvaca i Bože sačuvaj... Ali Svemoćni Bog neće se tim složiti i neće dozvoliti da Njegovi vjernici dožive toliku pocjepkanost i ovaj strah, koji ih ponizuje... Još srca muslimana — Slava Bogu — osjećaju snagu Islama koja je potresla svijetom i izgled mu promjenila.

Ali došao je čas kad su se muslimani trgli, kada su se oporavili od teškog udarca koji ih je obeznanio... Počeli su osjećati težinu zločina koju im nanesoše otpadnici i zabludjeli... Počeli su jasnije gledati u oči opasnosti koja prijeti opstanku islamskog jedinstva, i koja presjeca svetu vezu srca, i odvaja duše ujedinjene u ljubavi prema Bogu i Njegovom Poslaniku, zatim na ideji hilafeta i baštini naših poštenih predaka.

Hilafet je bio najjača veza među muslimanskim srcima, najsvetije mjesto u kojeg su bile uperene sve želje i nade — a po svom divnom značenju i imenu najuzvišenija baština poslije Kur'ani Kjerima i Hadisa... Divote li i veličine! Pa samo ime »hilafet« potsjeća nas na halifu Božjeg Poslanika i na Njegove našljednike, čuvare vjere, duša i imetka...

Iz značenja hilafeta ne može se zaključiti da ga ponesu oni koji ne osjećaju svetost položaja i uzvišenost velikog središta Hilafet je stjecište nada, izvor mu je objava upućena svim muslimanima na raznim stranama zemlje...

Danas je shodno da se muslimani ujedine u riječi i polože nade pred tu glavnu misao, koja čuva ugled i uzvišenost vjere i da čuva hilafetu njegovo neuprljano ime, koje smo dužni da ne zaboravljamo, a nećemo ga zaboraviti dokle god nam je jezika koji zbori »U ime Boga...«

*) Preneseno iz kahirsko lista »Savtul-islam«.

Pažnja Sandžaku

»Bolje je da održiš jedan sat na nekom mjestu za Islam, nego da si četrdeset godina na molitvi.«

Muhamed a. s.

»Vjera koja nije aktivna zar je to iskrena vjera?« Ž. P.

Slabljenjem i propadanjem nekadašnje snažne Osmanske države, pod uticajem raznih istorijskih činjenica, nastalo je vjersko, prosvjetno, kulturno i jednom riječi opšte rasulo i nazadovanje u čitavoj državi. Državni centralni aparat je rastrojen i teško je funkcionisao. Zauzet velikim i važnim poslovima — spasavanjem života, nije se mogao baviti drugim stvarima u tako velikoj državi, koja je bila u grozničavoj halucinaciji zbog čestih ratova, janičarskih nereda, unutrašnjih buna, dvorskih spletaka i trzavica oko prijestolja između mnogih pretendenata, ustanaka u pojedinim pokrajinama za oslobođenje itd.

Onda, u XIX. vijeku je bilo stalno na dnevnom redu: »istočno pitanje« — naime podjela Turske. Ona je čas padala, čas se dizala da opet podlegne drugom udarcu. Tako je ona samo životarila u XIX. vijeku i nazvana je »bosforskim bolesnikom«.

Uticajem tako snažnih uzroka pod kojima je ona oslabila kao i njene centralne vlasti, malaksale su također i njene periferne vlasti i sudovi, kojih samo nije ni bilo u našim krajevima. Narod se je razuzdao. Naročito narod sandžačko-crnogorskih krajeva. Svako pleme je postalo državica i svaki pojedinac u njemu gospodar sam za sebe. Niko se više nije bojao vlasti niti je prezao od zakona. Sami su sudili, sami presuđivali.

Škole (medrese) su također, iako ih je malo bilo, slabo funkcionisale. One su bile pribježišta onih, koji nisu željeli u vojsku niti za ralo i motiku, nego kako se priča, danju čas dva pred hodžom, a ostatak vremena po kojekakvim zakutcima. Tako se je skoro i cio narod — zapostavljen svestrano demoralisao i zaostao. Bezbjednost je također bila iščezla. Zakrčene su staze i bogazi razbojničko-partizanskim bandama i busijama oko kojih su se vili vrane i gavrani, jer su mogli obilno naći ljudskih lješina. Čovjek je bio skup koliko jedan fišek (metak) naročito malo ugledniji i imućniji. Skupo je bilo ići pravim putem od pljačkaša kojima je bila profesija razbojništvo. Nikom nije ni na um padalo da se ustegne od prolijevanja krvi pravednikove iz kakve bojazni od zakona ili pak grijeha (azaba), što pripada vjeri — moralu, a kojeg nije skoro ni postojalo. Ako ne glavno, a ono bar među glavnim zanimanjima za mnoge je bila krađa. Plemena su se zatirala za najmanje sitnice. Grijeh i Bog se je bio zaboravio. Naravno da je bilo pojedinaca, koji su činili i iznimku, ali su to bili rijetki slučajevi.

Tako je stanje trajalo do skora od kada se je narod ponovo uveo u red i domašaj postojećih zakona. Negdašnja sveopšta razuzdanost i tako reći — poludivljaštvo je ukroćeno, ali se ipak kadšto pojavi kao meteor po neki grozni zločin kao recesivni nagon gore spomenutih činioca, t. j. one negdašnje raspuštenosti, pa iako postoje zakoni, koji će tu pojavu suzbiti za uvijek. No ipak se javlja neka druga koja je slična toj. Ovako stanje lijepo karakteriše jedna latinska izreka: »Quid leges sine moribus vanae proficiunt?!« (šta pomažu nemoćni zakoni bez morala i dobrih običaja).

I zaista samo moral je jedini stub, koji podržava normalni razvoj, poredak i bezbjednost u socijalnom životu. Jer koliko i kakvih zločinstava i nemoralnih pojava bi se događalo a da za njih nikad zakon ne doznade.

Naime prije nekog vremena desio se jedan grozan čin lažnog svjedočanstva. Nekolicina su potvorili jednog seljaka Halka Ganovića iz sela Gujića, da je ubio Sejfa Bosanca, koji je bio kod njega kao sluga — tobože radi neke sumice novaca — a koji je bio prije toga nestao i nekud otišao. Potankosti o ovome bi dugo odvele. Dakle Halko je to svakako porekao. Nije mu se vjerovalo i bačen je u zatvor. Tamo se je primjenivalo naročito sredstvo kojim se je trebalo primorati Halka da prizna strašni zločin. Nije priznao. Pušten je kući i kako kažu »namignuto« žandarmeriji, da primjeni intenzivno sredstvo primoravanja priznanja. Najzad je morao priznati. A šta priznati? Neshvativo i grozno zločinstvo, koje nije učinio t. j. da je on ubio Sejfa, spalio, ostatke kostiju stukao i koješta — da se ne može opisati. Ovo priznanje je bilo rezultat drakonskih mjera naših, zato nadležnih vlasti. Ali je uskoro uslijedila smrt pod mukama. Na izdisaju je samo mogao reći: »Bog, Bog, Bog . . . zna . . . da li . . .« ali jedva čujno i sprekidano i izdahnuo je. No ipak se čovjek pojavio poslije mjesec dana, t. j. zamišljena žrtva Sejfo Bosanac. Ali šta?! Čovjek propade na pravdi Boga.

Gornja tragedija je jedan drastičan primjer odsutnosti kulture, vjere, morala, prosvjete (koja ne postoji) i t. d., kod ovih lažnih svjedoka, koji su pretstavnici većine, koja je na svašta spremna. Nek je uzred rečeno: može se naći za najmizerniju sumicu novca dovoljno svjedoka, koi će se zakleti da je crno bijelo ili obratno. Čega je ovo posljedica? O, bar da je ovaj slučaj jedina posljedica ovih spomenutih faktora, nego koliko ih još takovih i sličnih.

Iz bračnog života ima primjera da bježe žene pod nikahom od svog muža nekom drugom. Svakako i ovo povlači za sobom strašne posljedice. No toliko mnogo je vrsta ovih poroka, da se nebi mogli nabrojiti niti se iznijeti na vidjelo iz više razloga.

Ovo su, dakle, sve činovi i posljedice ne samo nemorala, nekulture, neprosvijećenosti i davnašnje svestrane zapostavljenosti ovih krajeva. Rijetko je da prođe malo više vremena, a da ne padne neka žrtva od noža ili puške za najneznatniju stvar.

Mogao bih navesti još masu strašnih primjera, koji su posljedice neprosvjećenosti, nekulture i t. d., naročito nedostataka vjere, osobito kod prostog seljačkog svijeta za koga je ona najbolje sredstvo kultivisanja duha. Ali dovoljno je i ovo. Možda nije dobro da otkrivam svu sramotu nehata i nesolidarnosti, kojima smo napustili jedni druge i tako svi zaostali, no, ipak to će se morati učiniti.

No zašto su ovi krajevi Sandžaka (a kao centra u njemu novopazarskog Sandžaka, čije prilike ja i iznosim) ovako svestrano zapostavljeni, zapravo zaboravljeni? Pa svakako što se u njima do najskorijeg vremena nije čulo slovo prosvjete, niti se je pak predavala islamska nauka i razvijalo vjersko-nacionalno osjećanje. Niti je imalo koga da ju širi i predaje. A i ako se je predavala — predavala se je onako kako ne treba i što ne treba. Jer jedina škola iz ranijih vremena je stara Novo-pazarska medresa iz koje su izlazile asketski obrazovane i neaktivne hodže. Pošto nisu bili obezbijeđeni stalnim dohodcima, morali su se prihvatiti kojekakvih sredstava u svojem naučavanju nauke Islama, koja se nisu slagala sa izvorima. Dakle, služili bi se pa i danas se služe romantičnim starozavjetnim bajkama, pričama, apokrifima i t. d., i t. d., samo da bi došli do kakve mršave zarade, bez lijevanja znoja na ralu i motici ili drugom časnom poslu. A te »prosvjete« u vezi sa životom nije bilo.

U tom se je, eto, sastojao program predavanja islamske vjeronauke putujućih hodža, jer se kao nezaposleni radnici »intelektualci« nisu mogli podložiti sunčanoj žezi i prevrtanju zemlje, nego su se morali služiti istjerivanjem đavola iz bolesnika, pisanjem »hamajlija« (zapisa) (o čemu bi se mogla knjiga napisati). Jednom prilikom doveden je neki hodža jednom bolesniku da mu što uči. Pored nečega drugog, čulo bi se od vremena na vrijeme kako kaže: »Uhruđ! Đin git!« što znači: izađi! đavole idi! Pričali su mi da je jedan prodavao dženetdove i to ove godine. Bezbroj bih imao primjera ovake vrste.

Eto tako su morali raditi i dolaziti do hljeba. Dakle, tako su se neke hodže decenijama takmičile u sticanju reputacije i popularnost na takav način. I samo taki su »Islam« propovijedali po selima. Tako je narod nakljukan misticizmom i praznovjericama bez one zdrave Istine, te je tako vjerski zapostavljen i unazađen. A pošto je verski zapostavljen, zapostavljen je onda socijalno, moralno, prosvjetno a naročito ekonomski, što je sada došlo do kulminacije i što je pored nekih drugih najveći uzrok seljenja naših u Tursku.

Ali se mora potvrditi jedna istina, a to je da u svim našim krajevima nije zalazila nikakva prosvjeta u vezi sa životom sela i njegovog boljitka. Sto posto ih nije znalo niti zna harfa ni slova. Ti seljaci su se povijali prema naučavanju svakojakih hodža kao traska prema vjetru, koji nisu mnogo više znali od samih tih seljaka i koji su se od njih razlikovali samo po nezasluženo obmotanoj »čalmi« oko glave, koja im je prišivala naziv »hodža« i držala im tu titulu na visini — kome su se pokoravali bez pogovora.

To su dakle bili te vođe narodne, koje su ga upućivale na »pravi put«. Čast i poštovanje nekim dobrim i učenim izuzetnim alimima, kojih je bilo malo i koji su se rijetko viđali na govorničkoj katedri.

Vidi se iz gornjih primjera, iako se je vjeronauka makar i tako netačno predavala, da je u selo i ta prosvjeta rijetko prodirala i vrlo slab uticaj imala na preporodu duše seljačke. Mekteba po selima skoro nije ni bilo.

Tako su zavisni od naroda širili moral i vjeru pomoću zemlje, na volu i ribi i lastavice koja nosi kelimei-šehadet na Arš i t. d. A nezavisni od naroda t. j. oni čija je egzistencija bila osigurana nekim stalnim prihodom, rijetko su dolazili ili nikako na govorničku katedru — u neposredni dodir sa narodom. Pa skoro je tako i sada, kao da nisu znali (i ne znaju) za prijetnju Muhameda a. s.: »Tako mi onoga u čijoj je moći moj život, vi ćete ili morati napućivati na dobro i sprečavati zlo ili neće dugo proći a Bog će vam poslati od sebe tako strašnu kaznu radi koje ćete Ga zvati u pomoć, ali Vam On neće vapaje uslišati« i »Ili upućujte na dobro i odvraćajte od zla ili će Bog na vas poslati take smutnje i nesreće, koje su crne kao mračna noć, koje će i pametnog smesti u pameti«. Pa onda Božje naređenje u Kur'anu: »Neka se među vama nađe neko, ko će pozivati na dobro, naređivati ono što je od Boga naređeno a zabranjivati ono što je on zabranio« i t. d.

No pa šta treba raditi?

Jedini način kojim se može narod probuditi iz duhovne, moralne, ekonomske, socijalne i kulturno-prosvjetne učmalosti je aktivan rad, požrtvovanje i veliko pregnuće nadležnih vlasti, a bar za podizanje moralno- vjerskog nivoa su neposredno pozvani islamsko-vjerski funkcioneri — i to oni koji ne zavise direktno od naroda.

Da se otvore po selima mektebi i osnovne škole i osigura egzistencija njihovim vjeroučiteljima ne bagatelišući taj poziv koji po prirodi svojoj je najčasniji i od najveće koristi po narod.

Da se po svim osnovdim školama postave marljivi i obezbjeđeni vjeroučitelji, sa stalnim prihodom neovisni od narodne milosti. U mojoj delimeđskoj opštini postoje dvije osnovne škole sa 100% muslimanske djece u kojima još do sada nema vjeroučitelja, nego je tek ove godine opština odredila u svom budžetu vjeroučitelju platicu od 300 dinara, koja je i ako je vrlo niska skresana, ko zna iz kojeg razloga.

Da se hutba prevede na narodni jezik. Vrijednost ovog problema ne bi trebalo isticati, jer mislim da je to svakom pa i laiku jasno kao bijeli dan. Tek hutba, koju bi narod razumio (a to nije sredstvo koje zahtjeva velikih žrtava, već samo inicijativa) omogućila bi željeni preporod u duhovnom i ekonomskom životu. I takva hutba bila bi sredstvo, koje bi najbrže rastrijeznilo i prosvijetlilo narod. Hutbom bi se redovno odgajala i upućivala narodna masa ukazujući joj na dobro i zlo. A jasno je ako se narod redovno vaspitava i upućuje da onda rezultira preporodom i napretkom. Zato se Kur'anom naređuje da se petkom (džumom) ostavi svaki posao, te da se ide u džamiju i to baš radi hutbe, jer je ona, to bi trebalo da je svakom poznato, ustanovljena za prosvjećivanje široke narodne mase, kojoj je nemoguće proći kroz prosvjetne ustanove. A inače čemu služi dosadašnja hutba?! Ko ju razumije?!

Čudnovato je kako naši vjerski mjerodavni funkcioneri ne uviđaju važnost ovog lako izvedivog problema i ne obraćaju aktivne pažnje na ovu stvar, koja bi bila najveći i najdjelotvorniji faktor u vaspitanju, buđenju i preporodu narodnih masa.

Da li oni uviđaju da svaki sloj našeg naroda boluje od po neke bolesti, a hutba na narodnom jeziku bi bila taj lijek koji bi ih liječio.

Postarajmo se svi a naročito vi pozvani i dobro finansirani, na kojima je i narodni i Božji poziv, da se dobro pobrinete za ove stvari (koje su vam date u amanet i dužnost), jer skupa od nas a direktno od vas pozvanih zavisi šta će biti sutra. Zavisi budućnost. Potsjetimo se ajeta t. j. Božijih riječi: »Allah sigurno neće promijeniti stanje jednog naroda, dok on sam ne promijeni«. Pa kako će se narod sam promijeniti bez vođa, bez onih, koji će mu rastaviti zlo i dobro i ukazati mu put koji će ga odvesti boljem i otkriti mu Istinu.

Dakle prenimo se i neka nas zaboli srce jednih za druge. Potpomažimo se! Da li će i dalje vladati nezainteresovanost i nesolidarnost u tužnom i teškom stanju ovih krajeva. I da li će naša vjerska i svjetovna inteligencija i dalje težiti samo svojoj udobnosti i miru, a narod da propada u očajanju, bijedi, neznanju i mrtvilu iz kojeg traže izlaza i spasa seljenjem u Tursku a neznajući ni tamo šta ga čeka.

Da li će imati ikoga koji će praktično razumjeti ove riječi Muhameda a. s.: »Iman nije ono što se želi (čemu se teži) nego je iman ono što se usadi u srce, a što potvrđuju i sama djela. Zaista ima ljudi, koje je zanijela misao o praštanju Božjem, pa su i otišli s ovoga svijeta a da nisu učinili nikakvo dobro djelo. Ti su govorili: Mi dobro mislimo o Bogu Svevišnjem«, ali su lagali, jer da su dobro mislili, dobro bi radili.

Ali mi smo potrebni pomoći onih, koji su u stanju pomoći. Želja bi bila naša, a i trebalo bi da mjerodavni funkcioneri prenesu težište svog kulturnog djelovanja u naše odavno zapostavljene varoši i još ranije zaboravljena sela Sandžaka, prema kome se nije niko okretao. Ni »Gajret« ni ostale ustanove i ugledne ličnosti, kojih je bilo i danas ih ima u Bosni. Oni ne znaju za naše krajeve: Južnu Srbiju, Sandžak, Crnu Goru, kao da nas ništa ne veže. No i ako je bilo kakvih djelotvornih pothvata, odnosili su se samo na bosansko-hercegovačke muslimane. I samo ovaj izraz se svuda sreta, gdje je govor o muslimanima naše države. Naši južni krajevi nisu ulazili u kombinaciju. Čudnovato! Kao da su se zaboravile Božje riječi: »Bog je na pomoći čovjeku, dokle je on na pomoći svome bratu«. »Pomažite se u dobrim djelima i bogobojaznosti a ne pomažite se u grijehu i neprijateljstvu«, »Mudrošću i lijepim savjetima upućuj Božjem putu« itd. itd.

No, eto, hvala Bogu u najzadnje vrijeme, odkako su došli u Novi Pazar muftija g. Sukić i šerijatski sudija g. h. Ibrahim Riđanović, stanje naših krajeva se je počelo popravljati. Latentno moralno osjećanje je počelo da se budi i oni, uvidjevši ovo učmalo moralno-vjersko stanje, agilno se dadoše na poso oko buđenja i podizanja istog. Njih često viđamo na govorničkoj katedri u neposrednoj blizini naroda, kako ga upućuju, podižu iz nehata, razvijaju ljubav prema socijalnim islamskim propisima, prosvjeti, rodoljublju i t. d. Ali ipak da bi se cio naš kraj razbudio (jer sela još drijemaju) i pošao naprijed, potrebno je interesovanje i potpora odozgo (od viših vlasti), jer pojedinci ne mogu pored najbolje volje mnogo učiniti.

Njihovim zauzimanjem se je već podigao Dom islamskih novopazarskih ustanova — lijepa zgrada koja će nadamo se, služiti plemenitom i uzvišenom cilju i biti izvor prave toplote i svjetlosti. To će nam budućnost pokazati.

Onda davnašnja, oronula i padu sklona medresa se sada popravlja, pa se nadamo, da će udovoljiti svom zadatku. Vjerujemo da će ovi agilni radnici još puno šta učiniti u kulturnom i moralnom podizanju nivoa Novog Papaza i novopazarskog sandžaka.

Daj Bože veći broj dobrih tumača Kur'ana i hadisa!

Vehbija Muratović,

uč. VIII. razreda Velike medrese, Skoplje.

Ur. Vjersko i kulturno-prosvjetno stanje naše braće muslimana u Sandžaku je očajno. Ni ekonomske prilike nisu ništa bolje. Radi toga vidimo da među tom našom braćom, rasno najčišćom jugoslavenskim elementom pokret za seobu u Tursku se jednako širi. Toj teškoj socijalnoj bolesti treba u državnom i nacionalnom interesu tražiti lijeka i ovaj naš elemenat spasiti od teške opasnosti u koju iz dana u dan srlja. Naročito ovom pitanju trebaju posvetiti svu pažnju odgovorni vjerski organi i nastojati da se ovo zlo spriječi. Mi ćemo pitanju Sandžaka, tome našem gorućem pitanju, koji je od naročitog interesa za razvitak naše muslimanske zajednice, posvećivati naročitu pažnju, pa smo radi toga i ovom članku rođenog sandžakiije, omladinca, dali mjesta, da kao rođeni sin Sandžaka iznese svoje poglede o prilikama u Sandžaku, koji možda nisu ni potpuni. Među našom braćom u Sandžaku treba razviti što življu akciju protiv pokreta seobe, jer je to naša narodna šteta ako i jednu našu porodicu izgubimo. Zato treba brzog i velikog rada na vjerskom, kulturnom i ekonomskom podizanju te naše braće, a bosansko-hercegovački muslimani, koji su sa sandžakijama u čistoj slovenskoj krvnoj i vjerskoj vezi, moraju povesti ozbiljno računa o životu i prilikama pola milijona svoje jednokrvne i jednovjerne braće. Time ćemo učiniti veliko patriotsko djelo, koje od nas imperativno traže i državni i narodni interesi.

KROZ ŠEHER - SARAJEVO:

VAKTIJA
Ramazan 1354. (1935.)

Broj dana	Dan	December	Sunce izlaz s	Sunce izlaz m	Podne s	Podne m	Ićindija s	Ićindija m	Sunce zalazi s	Sunce zalazi m	Jacija s	Jacija m	Imsak s	Imsak m
2	Pet.	29	7	1	11	48	2	4	4	19	6	00	5	7
3	Sub.	30		2		48		3		18		0		7
4	Nedj.	1		3		49		4		18		0		9
5	Pon.	2		4		49		4		18		0		10
6	Utor.	3		5		50		4		18		0		11
7	Srij.	4		6		50		4		18		0		12
8	Čet.	5		7		51		4		17		0		13

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Kundurdžiluk ul. br. 22. I.
Čekovni račun Poštanske štedionice Sarajevo br. 1600.
Broj 9., godina I., dne 29. novembra 1935.

NAŠIM SARADNICIMA.

Molimo svu gospodu naše saradnike da nam svoje priloge za naš bajramski broj dostave najkasnije do 20. ramazana.

NAŠIM ČITAOCIMA.

Uloga štampe u životu jednoga naroda je od presudne važnosti. Mi muslimani Jugoslavije prema svojoj brojčanoj snazi imamo vrlo slabo razvijenu štampu. Stampa je ogledalo kulturnog napretka jednog naroda. Da bi mi mogli potpuno zadovoljiti ovu našu veliku kulturnu potrebu molimo sve naše poštovane čitaoce i apelujemo na njihov islamski hamijet da nas što više pomognu u širenju i razvijanju našega lista, koji je na sebe preuzeo jednu tešku i odgovornu zadaću. Molimo sve naše čitaoce da porade u svom krugu i da prošire »Islamski Glas« prikupljanjem novih pretplatnika. Naročito ističemo da nam je potrebna materijalna pomoć i to vrlo mala da nam se samo plati predplata, pa da onda mognemo podpuno zadovoljiti i naše čitaoce i onaj visoki zadatak koga jedan kulturno-prosvjetni list treba da u narodu vrši. Mi apelujemo na naše poštovane čitaoce da prigodom ramazani šerifa u ovom pravcu što više porade, jer će tim vršiti jedno veliko i lijepo islamsko djelo.

Šaljući bratski mahsus selam vjerujemo, da se naši poštovani čitaoci neće oglušiti o ovaj naš bratski poziv.

ODGOVORI UREDNIŠTVA.

Sabit Arslan, Bos. Brod. — Primili smo Vaš ispravak, ali pošto ne odgovara propisima zakona o štampi jer sadrži mnoge lične momente ne možemo ga uvrstiti. Jedanput smo Vam učinili po volji i ako nismo bili vezani nikakvim zakonskim propisima pa više ne možemo dozvoliti da se vodi polemika čisto lične prirode. Uz. ᵐ. selam.

PREDAVANJE
u Merhametovom pododboru za IV. kvart.

Merhametov pododbor za VI. kvart (prostorije u ulici 6 novembra 53.) održaće predavanje u subotu 30. o. mj. iza teravije namaza sa temom »Mi u svijetlu Islama«. Predavanje će održati Hafiz Ibrahim ef. Trebinjac. Pozivaju se članovi da prisustvuju ovom predavanju.

ZAHVALA
uprave ženske medrese g. Abdulah ef. Fočaku.

Uprava ženske medrese izriče svoju najtopliju zahvalnost g. Abdulah ef. Fočaku koji je Medresi poklonio 30 lijepo ukoričenih džuz'ova Kur'ana i time medresu opskrbio sa ovim potrebnim džuz'ovima, koji su medresi naročito potrebni prilikom učenja hatmi.

Ramazan šerif mubarek olsun!

Dođoše nam opet veliki dani mubarek Ramazana. To su dani puni blagoslova u kojima se duša muslimana uzdiže iznad svakodnevnih briga teške današnjice. U ovim danima vedar duh ispunjava dušu svakog muslimana i ulijeva mu nadu u veliki rahmet Gospodara Vasione, upućuje ga da u ovim danima svoje učmale snage obnovi i svoj životni kotač krene snažnim elanom naprijed. Ovi dani blagoslova treba da u dušu svakog muslimana unesu mir i skopojstvo, da ga pouče da u samoprijegoru i žrtvama tjelesnim i materijalnim jedno veliko djelo, koje će mu biti od koristi. Zato mi muslimani u ovim danima moramo pokazati svu veličinu uzvišene vjere Islama koja nas uči da u žrtvama možemo osigurati svoju sreću i blagostanje. Post ramazanski treba da u nama razvije milosrđe, da našu spokojnost prema zajednivi na koju smo možda bili zaboravili potpuno, u ovim danima ispunimo. Post treba da obnovi naše tijelo i dušu našu, da nas prekali, očeliči i ohrabni za budući rad, da se u svakom pravcu podignemo i razvijemo. U ovim velikim danima Ramazana izvršavamo još jednu veliku zadaću i dužnost, odazivamo se jednoj zapovijedi Božijoj, koji nam naređuje da podijelimo zekat od onih dobara što nam ih milost Božja podari. Dakle Ramazan stavlja u iskušenje naše tjelesne snage i naša duševna osjećanja. Dobar musliman će se odhrvati napastima i odazvati se zapovijedi Božijoj i izvršiti je, jer vršenje ovih dužnosti razviće u njemu sve ostale sposobnosti koje ga dovode da sreće i blagostanja. Razviće u njemu ljubav za radom da bi tako opet mogao odazvati se pozivu Svemogućeg Allaha.

Čestitajući nastupajuće dane ramazani šerifa želimo svoj braći muslimanima da ih u ugodnom raspoloženju provedu, razvijajući i njegujući bratsku ljubav i jačajući u slozi redove svoje islamske zajednice. Neka nam Svemogući Allah podijeli snage, da se mognemo odazvati njegovim vilikim zapovijedima i najsavjesnije ih izvršiti!

Pohvalna akcija sarajevskih privrednika

Sarajevski privrednici su u zadnje doba poveli jednu vrlo lijepu i korisnu akciju. Zaveli su jedan lijep običaj koji odgovara onom našem starom i patrijarhalnom načinu sastajanja i razvijanja druželjublja. Održavaju redovno svake nedjelje prijateljska sijela po kućama na kojima se razvija bolje međusobno upoznavanje privrednika, i onda se u lijepom i prijateljskom raspoloženju porazgovore i o svojim poslovnim stvarima. Na ovim sastancima se i najveći neprijatelji izmire i upravo ima dirljivih prizora bratske ljubavi i susretljivosti. Ali ovo prijateljsko nastojanje naših privrednika nije ostalo samo na tom da se posijeli i prijateljski porazgovori i pomuhabeti. Naši privrednici uvijek imaju srca za dobre i plemenite stvari. Njima je uvijek na srcu nevolja i težak hal naše sirotinje. Na zadnjem ovakom sijelu donijeli su jedan hvale vrijedan zaključak da i oni pomognu humani rad našega »Merhameta«. Naši privrednici i do sada su najviše doprinositi za Merhamet, ali oni nastoje da taj njihov obol bude i veći. Zaključili su da stupe u dodir sa Merhametovim upravnim odborom i da mu predlože da poduzmu zajedničku akciju u tom pravcu. Sarajevski privrednici stavljaju Merhametu na raspoloženje svoje poslovne veze sa raznim velikim tvrtkama i tvornicama s kojima oni posluju te će i od tih poslovnih prijatelja zahtijevati da kod isporuke robe jedan dio dobrinesu kao dobrovoljni prilog Merhametu i ovoj našoj humanoj ustanovi učiniti lijepu uslugu. Mi sa naše strane ovaj pohvalni korak naših privrednika najtoplije pozdravljamo u želji da njihov rad na dobro naše zajednice u svakom pogledu uspije.

Na ovom sastanku je izabrana i naročita deputacija privrednika koja će ovu stvar sa Merhametom urediti.

ADVENTISTIČKA PROPAGANDA PO NAŠIM MAHALAMA.

U zadnje doba su adventisti u našem gradu razvili živu akciju i sa svojim brošuricama postali i previše nametljivi. Počeli su obilaziti i kucati po muslimanskim domovima u našim mirnim mahalama dijeleći te svoje brošure sa čisto kršćanskim sadržajem i usput tražeći da im se podijele milodari za Bog zna kakove svrhe. Kako je ovo drzak način na koji ovi nametljivi ljudi nastupaju a uz to i bez odobrenja državnih vlasti, tražimo i molimo upravu policije da rad ovim nametljivcima zabrani i da im ne dopušta da uznemiruju naš mirni mahalski svijet vodeći nedozvoljenu propagandu i dijeleći razne brošurice i letake čisto kršćanskog sadržaja. Dobivamo pritužbe od mnogih ljudi iz naših mahala kako traže milodare i dijele razne brošurice. Zadnjih dana su po našim mahalama silom rasturili veliki broj ovakovih brošurica sa nslovom »Izgubljeni sin« i »Da li se približujemo koncu svijeta?« Brošurice su pune biblijskih citata, u kojima se govori o svršetku ovoga svijeta na način koji može duhove uznemiriti. Ovu i sličnu literaturu sa čisto defetističkim sadržajem trebalo bi bezuvjetno najstrožije zabraniti.

JEDNA KORISNA MJERA GRADSKE OPĆINE.

Gradska općina (socijalno odjelenje) bavi se mišlju, da u najskorijem vremenu izda svim onim koji se na nju obraćaju za bilo kakvu pomoć naročite legitimacije. Svrha je ovih legitimacija slijedeća: U njih će općina ubilježavati sve njene pomoći. Pored toga apelovaće općina na sva humana društva, da prilikom pojave ovih lica, koja od njih traže pomoć, zatraže legitimacije. Tada će ova vidjeti: da li su dotična lica dobila pomoć, pa ako jesu, neće im ništa dati. Na ovaj način želi se suzbiti pumpanje od strane onih, koji od toga žive, a čine to na štetu stidne sirotinje«.

IZ UDRUŽENJA ZEMLJOPOSJEDNIKA U SARAJEVU.

Za vrijeme ramazanskih dana, kancearija udruženja neće raditi kao dosada od 4—6 s. poslije podne, nego će raditi i prostorije udruženja biti svaki dan otvorene iza 6 s. poslije podne pa nadalje po potrebi.

Na ovo se skreće pažnja posjednicima iz provincije.

Prostorije udruženja nalaze se na Vojvode Stepe obali 7/I.

PITANJE OTVORENJA »HADŽI ISA« DŽAMIJE U TALIREVIĆA ULICI.

Na molbu mahaljana »Hadži Isa« džamije u Talirevića ul. Vakufska centrala je dala dozvolu za otvorenje te džamije, ali kako je Vakuf. centrala njen prihod utrošila u druge svrhe, to su mahaljani počeli sa sakupljanjem dobrovljnih priloga za popravak džamije kao i za plaću muezina i imama.

Do danas je sakupljeno 210.— Din.

Dobrovoljne priloge su položila gg.: H. Mujaga Merhemić Din. 100.—, N. N. Din. 10.—, N. N. Din 10.—, Hamdija Kopčić Din. 10.—, Braća Šahinagić, drogeristi Din. 20, N. N. Din. 10.—, Habibe han. Sočo Din. 20, Asim Henda Din 10.—, Mehmed J. Din. 10 i N. N. Din. 10.—.

Spisak dobrovoljnih priloga nalazi se u našoj redakciji Kundurdžiluk 22, pa u koliko bi tko želio dati dobrovoljni prilog, neka pošalje u našu redakciju.

Ovaj akt mahaljana je za pohvaliti i mi apeliramo na braću muslimane, da ih pomogne u njihovom nastojanju.

IZ »HURIJETA«.

Ženski odbor društva »Hurijet« proučiće mevlud 8. dan ramazana u četvrtak na večer iza teravije u društvenim prostorijama Bentbaša 6, pa poziva članove i prijateljice »Hurijeta« da istom u što većem broju prisustvuju.

Odbor.

INVAZIJA PROFESIONALNOG PROSJČENJA U SARAJEVU.

Pod gornjim naslovom sarajevski »Jevrejski Glas« donosi članak u kojem se osvrće na akciju našega društva »Merhamet« u pogledu suzbijanja prosjačenja. U tom članku list predlaže da bi se na takav način moglo suzbiti prosjačenje i među Jevrejima, pa između ostalog piše:

Posljednjih dana zapaža se u našoj dnevnoj štampi nastojanje izvjesnih humanih i karitativnih ustanova naših sugrađana (naročito se živo radi oko toga u musl. humanom društvu »Merhamet«), da bi se uopšte jednom definitivno i na savremen način regulisalo pitanje profesionalnog prosjačenja u našem gradu.

Najoriginalnije i najefikasnije sredstvo čini nam se onaj metod, o kome se nedavno diskutovalo u »Merhametu«. Naime, društvo misli izdavati t. zv. otkupne markice od Din. 0.25, 0.50 i 1.—, koje bi markice prodavali društveni organi. Čim se pojavi koji prosjak, primao bi isti mjesto svakog novca takvu otkupnu markicu, koju će onda moći jedino da iskupi od društvenog blagajnika ili kojeg drugog organa koga bude društvo odredilo. Na taj način bi se ipak koliko toliko saznalo, ko sve prosjači unaokolo, a to bi bio putokaz za društvo u daljnjem svom radu.

Sa izvjesnim korekturama odnosno jačom kontrolom mogla bi i naša jevrejska humana i karitativna društva preko zajednički postavljenih organa da zavedu red u toj oblasti, a sa konačnim ciljem, da se nađu sredstva i način, da se jednom za uvijek ukloni sa ulice ova socijalna bolest, da Jevreji prosjače po ulicama.

Ako se tome ne stane na kraj za vremena, stojimo i mi ovdje kao u onim mračnim centrima jevrejskog Istoka, East-enda i njujorškog jevrejskog kvarta pred jednim organizovanom invazijom profesionalnih prosjaka koja ubija svaki smisao za milosrđe prema bližnjem.

NARODNO POZORIŠTE.
Premijera drame »Žene« od g. Lovrića.

U subotu na 26. o. mj. u večer, davao se je komad pod gornjim imenom od g. Lovrića, koji je kulminirao svojim nemoralnim sadržajem kao nijedan komad do sada, koji se davao na našoj pozornici.

Češće sam puta požalio, ako sam propustio koju premijeru, a ovaj put žalim, da sam prešao preko pozorišnog praga. Jer ono što sam vidio i što čam čuo, nemoguće mi je opisati, a nemam ni riječi, kojom bih opisao sve one nemoralne izraze, kojima je protkan spomenuti komad.

Uzme li se u ozbir sve ono što se pojavljuje u ovome komadu, nemoguće je shvatiti sta je piscu ovoga komada dalo povoda da stavi na papir onako brutalne riječi, a da se i sam nad tim ne zgraža.

Ali, nije nam do toga, da kritikujemo samoga pisca, nega do načina na koji je prikazana pomenuta drama. A, najčudnije je šta je upravu našeg pozorišta moglo natjerati da pomenuti komad iznese pred našu publiku.

Da li su joj zato dale povoda one uvrede, kojima se vrijeđa ono što nam je najmilije — majčinu ljubav. Ili su joj za to dale povoda one gadne i brutalne riječi, koje se ne mogu naći ni u jednom riječniku, nego, koje se samo čuju po javnim kućama.

Zaista, čovjek se pita šta je mislila uprava našeg pozorišta da postigne sa pomenutom dramom.

Zar je potrebno da ponavljamo, da je svima nam poznat zadatak pozorišta — da nosi luču prosvjete — od kojeg se je na žalost naše pozorište ovog puta mnogo udaljilo.

I ako su glumci kao i glumice dobro obradili pojedine uloge i bili na svojoj visini, ipak nam sama radnja komada neda govoriti, kako o pojedinačnoj, tako i o ukupnoj glumi.

Najzad napominjemo, kako su se osjećali pojedini glumci kao i glumice, kad su morali izgovarati onakve nemoralne riječi, koje su bile atentat na njihovu moralnu svijest.

Ako uprava našeg pozorišta nema obzira prema svom ansamblu, a ono bar neka nas ostavi na miru od onakih nemoranosti. M.

DEŽURNE APOTEKE.

U nedjelju imaju dežurstvo slijedeće apoteke: Vrnaić u Kr. Petra ul. i Stočević u Prest. Petra ulici.

Prvi decembar

Prilikom nastupajućeg 1. decembra kada slavimo sedamnaestu obljetnicu našeg ujedinjenja, biće od koristi ako se osvrnemo na hronološki red minulih vremena i iznesemo njihovu sumarnu bilancu. Da bi iz toga mogli crpiti nužne pouke, potrebno je da između tih vremena i događaja uspostavimo neku psihološku vezu i dovedemo ih u logičan sklad i ako je to dosta težak i delikatan pokušaj.

*

Od svoga postanka pa sve do najnovijeg vijeka svi južni Slaveni nikad nisu bili ujedinjeni ni u jednoj tuđoj, a kamo li vlastitoj državi. Nastanjeni na sudbonosnoj raskrsnici između istoka i zapada gdje se susreću i križaju dvije oprečne kulture, svako pleme živjelo je svojim posebnim životom nezavisno od svoje ostale braće, i razvijalo svoju plemensku individualnost sa posebnom historijom i posebnim tradicijama svojim. Tako pocjepani i kao ratarski narod u duši miroljubiv brzo su postali plijenom susjednih ratničkih naroda koji su im pored političkog gospodstva nametnuli svoju vjeru i svoju kulturu, da time još više prodube njihovu podvojenost. Mi nijesmo imali nikakve lijepe zajedničke prošlosti koje bi se sjećali niti nekog velikog svoga carstva koje bi nas privlačilo, kao što je to bio slučaj kod politički pocjepanih, ali kulturno i duhovno srodnih Nijemaca i Talijana. Veliko Dušanovo carstvo trajalo je kao san kratko da je ostalo skoro nezapaženo u tisućljetnoj istoriji našoj. To su historijske činjenice koje nemogu osporiti niti najusijanije jugofašističke glave.

Iz zajedničke sudbine stradanja kod velikih duhova sviju naših plemena rodila se je jugoslavnska ideja, t. j. misao političkog ujedinjenja svih južnih Slavena u jednoj zajedničkoj nezavisnoj državi svojoj. Pored etičkih i etničkih težnja i materijalni interesi upućivali su nas na to. Svaki rodoljub koji se je zalagao za jugoslavensku državnu zajednicu, u tome je nazirao najsigurnije jamstvo za ulog i bolji prosperitet svakog od njenih sudionika. Takva jugoslavenska misao sve je više uzimala maha i krčila svoj put.

*

Prvog decembra 1918. godine zaslugom naše hrabre vojske i slobodnom voljom cijelog našeg naroda izvršeno je historijsko djelo političkog ujedinjenja Srba, Hrvata i Slovenaca. Aktom političkog ujedinjenja brisane su samo granice i uklonjene međe koje su nas do tada dijelile. To je učinjeno samo na teritorijalnom polju ali ne i na duhovnom. Vjekovima stvarane duhovne granice produžile su svoj život i dalje te jednim potezom pera ili mača, se nedaju zbrisati. Duhovno jedinstvo ne dekretira se odozgo. U trajnom zajedničkom životu uzajamnog povjerenja ono se stvara. Samim političkim ujedinjenjem mi smo se tek upoznali ali ne i sporazumili. U prvim danima iza ujedinjenja kada smo bili u patriotskom zanosu oduševljenja skloni da praštamo i pregaramo, bio je najpovoljniji psihološki momenat da se i sporazumimo. No tu zgodu mi smo propustili i djelo sporazuma sudbini prepustili. Sa političkim ujedinjenjem mi smo postigli samo prvu etapu ali ne i konačni cilj na putu krajnog ideala našeg. Do ove etape bila je potrebna fizička, nasilna i rušilačka borba, ali kasnije ovu je trebala da zamijeni psihička, mirotvorna i stvaralačka.

No i iza te etape mi smo u svojoj vlastitoj državi zaveli režim nasilja i time promašili onaj krajnji cilj.

Odmah iza ujedinjenja nastupio je spor na pitanju konstitucionalnog uređenja naše države. Glavne srbijanske partije zagovarale su unitaristički nasuprot prečanskih, koje su tražile federalističko uređenje države. Unitarizam je uslovljavao centralizaciju a federalizam decentralizaciju državne vlasti. Ovo pitanje postavljeno u vulgarnom smislu značilo bi ovako: Ako državu prispodobimo jednoj udobnoj stanbenoj zgradi. Spor je nastao na pitanju unutarnjeg uređaja i rasporeda te zgrade i načina života njenih stanovnika. Unitaristi su zastupali stanovište da tu zgradu treba urediti kao kasarnu a način života njenih stanovnika saobraziti pitomcima jednog internata. U prilikama kakve su u našoj zemlji u kojoj je narod politički orijentiran u plemenskom i konfesionalnom, a partije u regionalnom pravcu, unitaristička država u praksi značila bi isto što i kazamat, a centralistički režim isto što i patrijarhalni način života koji se nije mogao održati ni u uskoj familijarnoj, a kamo li u širokoj socijalnoj zajednici.

Federalisti pak želili su da se unutrašnjost naše državne zgrade udesi tako kako bi svaki od trojice braće imao svoj zaseban stan u kojemu bi svaki mogao voditi samostalno kućanstvo, a svi skupa brinuli se za održavanje cijele zgrade te njeno osiguranje od požara, provale i svih drugih nezgoda koje bi je mogle zadesiti.

Unitaristi su prigovorili fedelarizmu da bi on mogao oslabiti snagu naše države, a federalisti su odgovarali da snaga svake države leži u zadovoljstvu njenih državljana i da je zadovoljstvo jedini preduslov patriotizma i narodne odbrane. Tako shvaćen federalizam naišao je na bolji prijem od unitarizma u širokim slojevima prečana i postao popularan.

Pravilno shvaćen i jasno protumačen federalizam pored toga što je u skladu sa historijskim tradicijama našim i inače je blizak plemenitoj i viteškoj duši našeg naroda čije je srce po svojoj prirodi prožeto pravičnim i miroljubivim osjećajima.

Suština našeg ustavnog pitanja bila je u tome. Kako se vidi niko nije negirao potrebu našeg ujedinjenja, niko nije dirao u cjelinu naše države, niti rušio našu masivnu državnu zgradu da bi od njenih ruševina pravio nezastićene male kućerke. Takvo pitanje nikada nije bilo ni postavljeno u konstitucionalnom sporu. U časovima očajavanja kada se je u Beogradu pomišljalo i na amputaciju, na izvoru jugoslavenske misli u Zagrebu nikada se nije ni sanjalo o konfederaciji.

Prva greška počima sa sazivom Privremenog narodnog predstavništva, koja je unijela zabunu i pometnju u našim duhovima i pomutila odnose među jednokrvnom braćom.

Vladi P. N. P. povjeren je mandat da provede izbore za konstituantu. Ti izbori provedeni su u znaku najekstremnije političke borbe.

Na taj ustav položili su zakletvu kasniji narodni poslanici pa i Njegovo Veličanstvo Kralj kao ustavni vladar. No i pored toga ustavno pitanje nije skinuto sa dnevnoga reda.

Inaugurisani parlamentarni režim nije donio željenih rezultata. Nije se mogao ustaložiti jedan trajan politički kurs koji bi događajima dao bar jedan normalan. tok. Afere i iznenađenja nizali su se iz dana u dan. Profanisana je i ustavnost i demokratija, narušeni su autoriteti i pokolebana vjera u zakonitost. Poslovica »kadija te tuži, kadija ti sudi« postala je opet aktuelna.

Činovnički stalež je prenatrpan. Na plate aktivnih državnih činovnika kod nas se troši oko četiri milijarde godišnje a to je cijeli novac koji se nalazi u opticaju naše zemlje. Sada, kada je kupovna snaga seljaka i radnika pala ispod minimuma, činovništvo je ostalo jedina sigurna mušterija čaršije tako da bi i nju skoro upropastila redukcija činovničkih plata.Učinovnički kader pored tolikih nekvalifikovanih uvukli su se i mnoge zanatlije, koji bi i na drugom mjestu mogli naći izvora svoje egzistencije. Radi ovakvih mnogi inteligenti i školovani ljudi ostali su nezaposleni. Ova invazija partizana i režimski protekcionizam kod prečana je shvaćen kao hegemonija Srba i ako oni kao cjelina od toga moralno više gube nego što se materijalno koriste. Oni koji se oslanjaju na državnu vlast, gube samopouzdanje i spekulativni duh i zamah u privdenom pothvatu.

Sticajem svih tih neprilika jedna čista i bistra situacija , jedna prosta istina postala je tako zamršena, da nismo više mogli raspoznati početak od kraja, sredstvo od svrhe, javu od sna, realno od idealnog.

Zabluda je prevladala razbor, srce je potisnulo razum. Ljubav za jedinstvo naroda i cjelinu države, pretvorena je u ljubomoru koja sumnjiči na sve i plaši se svoje sopstvene sjene i vlastitih utvara. Čitava jedna decenija protekla je u znaku jedne fikcije. Ta fatamorganska vizija to je plod tolikog napora i rada koju sada moramo odbaciti kao zamršeno i neuporabljivo klupko.

U takvom metežu i narod i njegovi predstavnici izgubili su glave. Parlamenat je pretvoren u jednu vavilonsku kulu u kojoj se je govorilo svim drugim jezicima osim onog na kojem bi se mogli sporazumiti. Zaslugom naše slavne vojske ujedinjeni narod, razjedinjen je i zavađen tako, da su se i oni koji su po prirodi miroljubivi do bjesnila klali i mrzili. Sve ovo kulminiralo je sa onom u parlamentarnim analima nezapamćenom groznom tragedijom. Odmah iza toga postalo je jasno za svakog, da se takav parlamentarni režim ne smije dulje produžiti, Nastaviti sa takvom praksom značilo bi provocirati narod i razoriti državu. Trebalo je ukloniti ono što je postalo kamen smutnje i spoticanja kao i režim koji je na njemu sazidan.

Politika upokoriti pa vladati nije bila savremena, pa ni takva nasilna vladavina nije mogla da bude trajna.

Prirodna i logična posljedica svega toga bila je ta, da se oduzme vlast od onih koji su narod zavadili i preda onima koji su ga ujedinili. Time se je davala dovoljna satisfakcija i lipanjskim žrtvama i ispunjavala posljednja testamentarna želja njihovog velikoga vođe.

To je shvatio i naš uzvišeni vladar, Njegovo Veličanstvo blaženopočivši Kralj. Dosljedan svojoj zakletvi ustavnog vladara, pošto je iscrpio sva ustavna sredstva u krajnjoj državnoj nuždi a po pravilu »Salus imperium suprema lex est« poslužio se je svojim prerogativima drugog ustavnoga faktora.

(Nastaviće se.)

E. Bulbulović.

Previranje u redovima ilmije

(Nastavak.)

II.

Ovo dezolatno i sudbonosno stanje odražuje se svakodnevno. Štetu snosi sama ilmijja. Posljedice ovog se najbolje mogle uočiti prilikom donošenja Pragmatike za vjerske službenike. Iako se mnogo načina predlagalo za pravilno i pravedno riješenje toga pitanja i to kroz mnogo godina, ipak se ono riješilo samo djelomično i nepravedno u 85% ilmijskog staleža i na opštu štetu same muslimanske zajednice. Rješavajući to pitanje, odlučujući se faktori našli pred nesložnim ilmijskim kaderom, pred apsolutvlašću, bez javne spontane kritike od pozvane, zainteresovane strane, bez javnog objektivnog glasila, koje bi zastupalo interese pravednih zahtjeva ilmijje i kao staleža i kao važnog faktora u radu za našu vjersku zajednicu. Kratko rečeno: tada kao i sada ilmijja nije bila povezana međusobno preko svojih organizacija, preko svojih Udruženja. U zadnji čas se ilmija prenula, jer je sadržaj pragmatike djelovao kao topovska paljba, koja je probudila ilmijju. Zaredaše izjave, ali izjave pojedinaca.

Jedine organizacije, koje se pojavile, bile su ona imama-matičara i ona u Tuzli »Mirkat«. Prva je vodila brigu za 25% ilmijanskog staleža, a ona u Tuzli samo za jedan određeni teritorij — muftijstvo tuzlansko — Imami-matičari su smatrali za potrebno izdvojiti se u posebno udruženje iako im je poziv, po prirodi, istovjetan sa ostalim članovima ilmijanskog staleža. Glas imama matičara se nije uvažavao. Razlog je tome bio, što je u to udruženje, po mojem saznanju, organizovano 52% imama matičara, dakle 14% svega staleža iz B. i H. što su Pragmatikom oni obuhvaćeni razlog je taj, što ih vlada nije žrtvovala i branila ih, kao tradicionalne »državne« imame iz doba partijskog režima od 1925./26. Glas »Mirkata« i ostalih pojedinaca je ostao neuvažen i Vakuf. Vijeće »nije moglo naći« sredstava da svu ilmijju Pragmatika obuhvati.

Tako smo dobili ovu sadanju Pragmatiku, koja ne zadovoljava ilmijje one, koja radi i djeluje na terenu.

I ostala se pitanja, koja se pojavljuju dnevno, od slučaja do slučaja, rešavaju bez sudjelovanja ilmijje, a u dosta slučajeva logički i na i moralnu i materijalnu štetu kako samih interesenata, vjerskih službenika, tako i na opštu štetu naše zajednice i njen prosperitet.

Za to imamo nebrojeno dokaza u pojedinim mjestima i krajevima.

Dozivljajući sve ovo, svjesni pojedinci, iz ilmijanskog staleža, stenju i progovaraju i razgovaraju kao jedini lijek svemu ovom: jaka i složna organizacija ilmijje i njena i usmena i pismena riječ u obranu kako staleških tako i opšte islamskih interesa. I islamska štampa u tom smislu djeluje. No, sve to ostaje bezuspješno i bez željenog rezultata. Zašto? Jedan je razlog to, što se ne može da postigne jednoobrazno mišljenje u načinu organizovanja. Jedni su za opštu organizaciju za teritorij Ulema Medžlisa, pa i za svu državu. Drugi su za sreske organizacije. I jedno i drugo je, izgleda još neostvarivo zbog pomanjkanja ljudi za provođenje toga posla.

Svaka akcija počima od pojedinca. U svakom srezu ili u spojenim srezovima s manjim brojem ilmijje treba da bude pokretač znan, vješt, duševno i moralno jak i kuražan, pa da povede akciju i da ubijedi svoje kolege o potrebi te organizacije i — po saglasnosti, da je i izvede. Za centralnu, opštu, organizaciju treba n. pr. u Sarajevu takovih ljudi, koji će povesti, izvesti, organizovati i održati organizaciju i odbraniti je od svih navala koje bi se, bezuvjetno, pojavile. Nek mi se ne zamjeri, ja tvrdim, da takovih u Sarajevu nemamo u redovima narodne ilmijje. Pa i u sjedištima Muftijstva je rijetko naći takovih. Sami raspored kao da je išao za tim, da onemogući jače ljude od akcije. Starim se ne priznaje kvalifikacija, mladim »kvalifikovanim«, se to »ne preporučuje«, jer treba da su zahvalni na privilegiju, koje im je učinjen sa imenovanjima! Eto, taka je psihoza danas, i takovi su momenti kod ilmijje.

Za to mi nemamo ni sreskih ni centralne, opšte organizacije ilmijje.

Ilmijja to sve uviđa, iz redova se javljaju pojedinci i nastoje provesti tu organizaciju. Ali nastoje... Nastalo je opšte previranje u redovima ilmijje, koja osjeća svoju propast od ovakovog stanja.

U posljednje se vrijeme javljaju pokreti imama-matičara, da prikupe neučlanjene članove, pa muallima u Tuzli, pa »Mirkat« nastoji postati opšte udruženje, a i pojedinim srezovima se nastoji oživiti ili osnovati svoje sreske organizacije. To sve daje dokaza da ilmijja osjeća ugroženost svojih interesa u današnje doba, kad se opet rješava zakonodavstvo naše vjerske zajednice, čiji je ilmijja i te kako jaki faktor. Ali po sadašnjim znacima i konturama se ne da zaključiti, da će ilmijja, uz ovakove prilike, doći do svojih udruženja, a tim i do svojih opravdanih prava. Opet bi se moglo dogoditi, da se ta pitanja riješe bez sudjelovanja narodne ilmijje i na njenu štetu. Od tog bi se porodila jedna nedogledna borba, koja može štetiti svim muslimanima.

Ako se i to dogodi još sada, historija će zapisati da današnja narodna ilmijja zbilja nije bila dostojna svog poziva. Vrijeme prolazi, a događaji se odvijaju nepitajući nikog, kako mu je?!

III.

U ovim sudbonosnim časovima ilmijja ne bi smjela ostati pasivna. Ilmijja, kao naš najugledniji stalež, kao stalež, koji je sebi stavio u dužnost, da bude onaj faktor, koji kreće našom sudbinom, koji daje smjer svim pokretima, kao što je bilo i u prošlosti, onaj stalež, koji nosi svjedodžbu i formalno i stvarno, da je najinteligentniji stalež, treba danas da to sve i dokaže. Dokazaće svojim radom za narodno dobro. Raditi se može samo pomoću savremenih sredstava. Jedno je od tih staleška organizacija, postavljena na islamske osnove, koja će u svoje redove okupiti sav ilmijanski stalež i učvrstiti ga u čvrstoj vjeri na putu borbe za ostvarenje islamskih ideala uz obezbjeđenje materijalnih sredstava za zemaljski život.

Kakovo treba da bude to udruženje? Po sadržaju i opsegu? Po sadržaju treba da bude prosvjetno i staleško. Branić i zastupnik islamskih ideja i muslimanskih interesa zajedno s promicanjem staleških interesa svagdje i prema svakom! Teritorijalni opseg kakav može da bude sada, u prvim časovima? Gdje ima vjerska, mjesna organizacija, neka ostane, kao osnov za opštu organizaciju. Zar se ne bi mogao još sada osnovati Savez Udruženja Ilmijje u Sarajevu?

Koliko mi je poznato sada imaju 8 udruženja, pa zar ne bi ta udruženja mogla postaviti osnov za jedan Savez, koji bi mogao biti u budućnosti glavni Savez? Taj bi Savez mogao organizovati sreska Udruženja gdje ih još nema, a budu potrebna!

Mišljenja sam, da organizacija ilmijje ide uporedo sa teritorijalno-administrativnim jedinicima vjersko- prosvjetne naše uprave...

što prije treba izraditi Pravila Saveza, koja će prihvatiti delegati postojećih Udruženja i sve pripremiti za redovnu funkciju Saveza. Inicijativu neka dade ma ko, a najpogodnije je Udruženje Džemat. Imama, koje ima svoje sjedište u Sarajevu. Na njegov poziv će se, vjerujem javiti i odazvati postojeća Udruženja.

To bi bio najlakši i najbrži način, u današnjim okolnostima, pa da se ilmijja organizuje i nestane ove sadanje neizvjesnosti, praznine i previranja u pojedinim mjestima i u pojedinim zvanjima!

Svi možemo nešto, pojedinačno malo, a ovako ništa ne možemo postići.

O-dža.

Halifa Hazreti Ebu-Bekir

(Nastavak.)

Jemen i Esved-el-Ansi.

Pošto je stanovništvo Jemena primilo Islam, Božji Poslanik im postavi za namjesnika Bazana, koji je ranije bio namjesnik perzijskog kralja u Jemenu. Ovaj je ostao namjesnikom Jemena sve do svoje smrti. Iza njega Božji Poslanik postavi namjesnikom San'e njegova sina, a u ostalim krajevima Jemena postavi druge namjesnike. Jemen bude podijeljen u deset upravnih područja. Božji Poslanik postavi Muaz-bin-Džebela kao učitelja, koji je u toj misiji putovao ovim upravnim područjima Jemena.

Prije nego je Božji Poslanik preselio u vječnost, digne se u plemenu Ans, jednom od plemena koja su pripadala kahtanskim plemenima, neki čovjek kome bijaše ime Esved i počne se izdavati za poslanika. Jedan dio jemenskih Arapa počne ga slijediti i on ih povede u Nedžran te ga osvoji. S njim je bilo veliko mnoštvo naroda. Zatim pođe na San'u i stupi u borbu sa njenim namjesnikom te osvoji San'u popali je i poruši. O ovome bude obaviješten Božji Poslanik. Jemen se tada bijaše podijelio u dva dijela. Jedan dio je vjerno slijedio Islam, a drugi dio je bio prihvatio Islam, ali se kasnije odmetnuo. Božji Poslanik uputi pismo Veber-bin-Bahnesu i njegovim sinovima naređujući im da ustanu u obranu svoje vjere i da stupe u borbu sa Esvedom i onemoguće ga u njegovom razornom radu. Esved bude poražen i u borbi ubijen. Poslije njegova ubistva se svijet saglasi se namjesnikom Jemena postave Muaz-bin-Dežeba i povjere mu upravu nam Jemenom. O tome napišu pismo Božjem Poslaniku i obavijeste ga o svojim zaključcima. Izaslanici Jemena su stigli u Medinu ono jutro kad se Božji Poslanik preselio u vječnost. Pošto su stanovnici Jemena saznali za smrt Božjeg Poslanika ponovno se odmetnu. Muhadžir-bin-Umejje bude poslat protiv ovih odmetnika, povrati San'u i zarobi vođe odmetnika Kajs-bin-Abdi Jegusa i Amr-bin-Ma'dikeriba. Konačno Jemen bude umiren. Muhadžirovu vojsku su u ovoj borbi naročito pomogli starješina plemena Kinde, Ez'as-bin Kajs i Ikrime sa svojom vojnom ekspedicijom.

Ebu-Bekir je sa naročitom odlučnošću postupio u ovom admetničkom pokretu. Tu se pokazala njegova velika državnička mudrost i sposobnost. Da bi ovaj pokret suzbio, nije prezao ni pred kakovim žrtvama. Bio je neumoljiv i ništa ga nije moglo smesti da uguši ovaj opasni pokret, koji je prijetio da Arape ponovno baci u vrtlog plemenskog razdora i svađanja. Nastojao je da taj pokret u zametku uguši dok su još bile svježe uspomene na rad i djelovanje Božjeg Poslanika, koje su se bile tako duboko usjekle u duše arapskog naroda. Ebu-Bekir je u tom radu pokazao neviđenu odlučnost i naročitu sposobnost u formiranju vojnih ekspedicija, koje je otpremao protiv odmetnika. Njegova vojna izvještajna služba je bila savršeno organizovana i stalni dodir sa pojedinim vojnim zapovjednicima je omogućio brzu kapitulaciju odmetnika. Ovi veliki uspjesi postignuti u jednom nevjerovatno kratkom vremenu govore o jednoj velikoj i energičnoj volji i sposobnosti halife Ebu-Bekira, koji je u najkritičnijim časovima po Islam znao sačuvati prisebnost, odlučnost i nepokolebivost. U ovim teškim časovima je Ebu-Bekir naročito znao održati disciplinu i sve se pokoravalo njegovoj željeznoj volji. Tražio je od svakoga da svoju dužnost savjesno ispunjava i da se pokorava odredbama predpostavljenih organa. Ovu njegovu odlučnost nam vrlo dobro prikazuje ovaj događaj. Ebu-Katade, jedan od najodličnijih ashaba, koji je imao odlučan utjecaj u Halidovoj vojsci i bio njegov glavni savjetnik, napustio je svoju dužnost pošto je Halid ubio Malik-bin-Nuvejreta i vjenčao njegovu udovicu. Otišao je da o ovom izvjesti Ebu-Bekira. Bbu-Bekir se radi toga žestoko rasrdi i ukori Ebu-Katadeta. Nije pokazao nikakve blagosti pa da ga ostavi, nego mu strogo naredi da se povrati Halidu i zabrani mu da makar iz kakvog razloga napušta vojsku bez dozlove svog predpostavljenog zapovjednika. Tu mu nije pomogao ni njegov visoki položaj koga je zauzimao među muslimanima, niti njegovo dugogodišnje drugovanje sa Božjim Poslanikom. I hazreti Omer je tražio da se Halid kazni za ovaj svoj postupak, ali to Ebu-Bekir nije htio učiniti, jer se sa opravdanjem bojao da bi radi toga mogla nastupiti blabos i malaksalost u vojsci, da bi se mogla narušiti disciplina, pa ga je radi toga ispričao i ako je naglasio da se sa svojim postupkom odriješio o svoju dužnost. Dakle u ovim momentima je Ebu Bekir nastojao da sačuva disciplinu pod svaku cijenu ne dopuštajući nikome da samostalno postupa, nego je tražio od svakoga da se pokorava predpostavljenim organima.

(Nastavit će se.)

MUSLIMANI U FINSKOJ.

»Kairski »El Feth« donos jedan kraći članak u kome ističe da je neki Abdul Maksud efendija putujući po sjevernoj Rusiji došao i u Helsingfors glavni grad Finske gdje je došao u dodir s muslimanima u Helsingforskoj džamiji klanjao. U Finskoj živi oko 900 muslimana, a od ovih 200 u samoj prestonici koji imaju i svoju lijepu džamiju. Uz džamiju se nalazi i vjerska škola gdje se djeca podučavaju vjerskoj obuci a u pozadini džamije nalazi se jedna pregrada u kojoj žene klanjaju.

PROTIV ISELJIVANJA MUSLIMANA IZ BUGARSKE.

U listu »Medenijet« koji izlazi u Sofiji napisao je advokat iz Kromovgrada Saradnov Todor članak pod naslovom »Zar može biti ovolike gluposti u XX. vijeku«. U članku ovaj bugarski patriota najoštrije ustaje protiv iseljavanja bugarskih muslimana u Tursku i to naziva nevjerovatnom glupošću. Ističe sve nevolje kojima su ovi iseljenici izloženi i apelira na vjerske muslimanske vlasti kao i na civilne vlasti da stanu na put ovoj nevolji kojoj se muslimani Ugarske izlažu.

Za naše žene

HAZRETI AIŠA.

Život hazreti Aiše je najsjajniji primjer veličine do koje se je muslimanska žena mogla uspeti. Supruga Božijeg Poslanika, Njegov nerazdruživi drug, a poslije Njegovog preseljenja u vječnost, predstavnik savršenog islamskog ćudorednog i društvenog života. Ona je kćerka nerazdruživog druga Alejhiselamova Hazreti Ebu Bekira. Ova velika žena u sebi je sabrala sve najveće duševne vrednote, da tako posluži kao primjer svim budućim mislimanskim pokoljenjima. Život i rad ove velike žene proučavali su mnogobrojni učenjaci. Da bi našoj Muslimanki pružili primjer pravog i istinskog muslimanskog života kako treba, da žena živi i da se vlada, odlučili smo za naše čitateljke u listu donositi životopis ove velike žene, kako ga je u svom djelu o hazreti Aiši iznio poznati muslimanski istoričar Sulejman Nedvija. Ovo djelo je pisano na urdujskom jeziku, a na turski ga je preveo poznati turski vjerski pisac i historičar Omer Rida.

I. DIO.

PRVI DANI IZ ŽIVOTA HAZRETI AIŠE.

»Njeno ime, rod i porodica«.

Hazreti Aiša je poznata po nadimku »Sidika« t. j. ljubiteljica istine. Nosi časni naziv »Majke pravovjernih«, a nosi također i nadimak Umu abdillahi. Ovaj nadimak je dobila po Abdulahu sinu svoje sestre Esme, koji je bio sin velikog ashaba Zubejra. Kod Arapa je ovaj naziv smatran znakom plemstva. Pošto hazreti Aiša nije rodila nijedno dijete, obratila se Božjem Poslaniku da joj On odredi kakav će i po kome će nadimah uzeti. Božiji Poslanik joj je rekao da taj nadimak uzme po svom sestriću Abdulahu, te je tako ona pod ovim nadimkom Umi abdilah i poznata. Otac hazreti Aišin je Ebu Bekir, koji je prozvan Sedik (istinoljubiv). Njezina je majka Umi Ruman. Hazreti Aišini su djedovi sa očine strane ovi: Ebu Kuhafe, Amir, Omer, Kab, Sad, Teim, Mure, Kab, Luej, Galib, Fihr i Malik. Njezini djedovi po majci su: Amir, Uvejmir, Abdi Šems, Attab, Uzejne, Sebi't, Dehman, Haris Ganem Malik i Kinane. Hazreti Aiša po ocu pripada plemenu Kureiš, a po materi plemenu Kinane. Hazreti Aiša po svom ocu dolazi u srodstvo sa Božijim Poslanikom u osmom pokoljenju, a sa majčine strane u 12-tom pokoljenju.

Otac hazreti Aiše je umro 13 g. po H. a njezina majka prema tvrđenju većeg broja historičara 6-ste godine. Ali ova tvrdnja neće biti tačna. Utvrđeno je raznim hadisima da je Umi Ruman živila sve do vlade Hazreti Osmana. Šeste godine po H. za vrijeme poznata događaja koji je u istoriji Islama poznat pod imenom »Ifk« ili »potvora« Umi Ruman je bila živa. Isto tako se autentično tvrdi da je bila na životu i 9. godine po H. Ovo su navodi koji se također i u zbirci hadisa, Buhariji ističu. Prema svim podatcima može se ipak utvrditi da je majka hazreti Aiše živila sve do vlade hazreti Osmana.

(Nastavit će se.)

Lirika Saita Orahovca[1]

Vihori Uzdaha 1928.
Nemirne Svjetiljke 1930.
Motivi iz Bosne 1931. i 1933.
Usponi 1933.

Ja neću da govorim o Saitu Orahovcu kao pjesniku. Hoću da objasnim njegovu liriku. Naročito da naglasim. Sait Orahovac je mlad, a već je izdao pet zbirki više manje dobrih pjesama. Ponekad se čovjek začudi, kako jedna sasvim mala, nedoučena mladost može da bude ozbiljna i kako su stvari jednom mladom mozgu objednom i iznenada jasne. Prava je rijetkost da mlad pjesnik obiluje zrelošću misli, koja je ipak redovno, plod invencije jako disciplinovane razumom, razvijenom inteligencijom, znanjem i vještinom logičnog i sažetog izražavanja. Kad čovjek ima 17 godina — toliko mu je bilo godina, kad je izdao prvu zbirku »Vihori uzdaha« — to mu je teško. Ali ovaj mladi pjesnik — sada mu je 26 godina — ima tog naročitog dara. On misli zrelije nego mnogi stariji pjesnici; njegov smisao za cjelinu, smisao za ocjenjivanje ideja i materije, neobično je i snažno razvijen, dok poetički skelet obiluje smislom za ritam, melodičnost snagu i davanje tona stihu:

»Siroto moja, djevojko neznana,
O zašto si me na uranku srela
Molećim glasom: »Gospodine daj mi.
Podari... već sam od gladi uvela,«

»Zašto kad i ja prosjak sam ko i ti,
Samo si moje osvježila rane,
Ujela dušu, da ko guja sikti,
Raznila srce, vene rastrgane, —
(Iz zbirke »Usponi.«)
(Prosjakinji.)

Zaboliće vas iskrenost koja provejava u svakoj njegovoj pjesmi. Iskrenost koja bi trebala da bude u manjoj mjeri. Bolno i iskreno pjesnik se obraća djevojci koju je tek upoznao:

»Gluma, sve je gluma, devo, da li to znate,
Da sve što vam pričam sve su, sve su laži.
Gluma, sve je gluma, jer pohlepnost traži,
Da mi vaše telo za trenutak date«.

— »Ali moral? Moral! Ko se o tom brine,
Jer on ne postoji, a ni duša čista.
Moral, zar u eri kad se samo gine
Za novcem i htenjem: biti Egoista«.
(Iz zbirke »Nemirne Svetiljke«.)
(Gluma.)

Ili »kao voda sa gorkog izvora uhvaćena u modri porculanski krčag, tako i ljubavni deseterac iz naroda pjenuša u osjećanju i iskrenom nadahnuću g. Orahovca« — kako kaže u predgovoru njegove zbirke »Motivi iz Bosne« g. Jovan Palavestra. Za primjer neka nam služi pjesma »Razgovor«:

— Ti ga, drugo, voliš preko mjere
Siromah je, okani se toga!
— Kod sarafa prodaću bisere
Pa ću poći za sevdaha svoga,
Jer ko dušu volim ga be parize!

— Ali drugo, znaj, što kažem ja ti:
S njim te neće ogrijati sreća!
— Nije sreća merdžan i dukati
Jer i zimi postoje proljeća,
A za sreću nezna ko ne pati.
(Iz zbirke »Motivi iz Bosne«.)

O Saitu Orahovcu se u posljednje vrijeme mnogo govorilo. Čitajući njegove pjesme daje nam se prilika, da pobliže poznamo ovog pjesnika, zajedno sa njegovom lirikom i njegov život, koji su u vrlo tijesnoj vezi.

Orahovac je u glavnom pjesnik društvene lirike. Grad, selo, fabrike, polja, šume, građani, seljaci i sve što je u vezi sa društvenim životom, to je lirski teren Saita Orahovca. Njegova lirika nije pesimistička i on ne pjeva o uzaludnosti, o besmislici svega, nego nosi u sebi jednu čvrstu vjeru u mogućnost mijenjanja ovog nezgodnog života. Naša generacija je naučila i još nešto drugo. Ona je naučila da se, iako je život težak, protiv toga može boriti, i da se u tome može i mora pobijediti. To je lirika (i književnost) u kojoj život današnjeg čovjeka dobija svoj određeni smisao: »Zašto živimo mi?... Naravno, ne zato da samo sa strane posmatramo kako se drugi bore i kako zadobijaju pobjede, nego i zato da se i sami borimo i da pobjeđujemo«. Za istinitost ovih riječi služi nam njegova pjesma »Vučjak«:

Vučjak sam mladi, oči su moje
Ko oči lokomotive,
I kandže imam slične u tigra,
Da skoljem strvine žive.

Strvine ljudske, taj gnoj i talog,
To meso, ogavno smradno,
Toga dvonošca podlog, a malog
Toga akrepa gadnog,

Da skoljem, velim, da iz tog klanja,
Društvo se rodi mlado,
Društvo kičmeno, puno saznanja,
Društvo, što nije stado.
(Iz zbirke »Stihovi raba Saita.«)

Ova njegova najnovija zbirka iako je došla bez ikakve reklame i sa napomenom samoga Orahovca: »Ovi su stihovi napisani prije nekoliko godina. Njihov publicitet je uslovljen iznimnim okolnostima i radi toga ih pisac ne smatra svojom pravom pjesničkom legitimacijom i stvarnim pogledom na život i umjetnost«, mora naići na lijep i dobar prijem, jer po vrijednosti i kao takova prevazilazi mnoge zbirke, koje su se pojavile na našem književnom tržištu u posljednje vrijeme. U zbirci se nalazi petnaest pjesama na trideset i dvije strane džepnog formata. Ova zbirka pjesama je tehnički dobro opremljena i prevazilazi dosadašnje njegove zbirke u tom pogledu. (Štampane su u Sarajevu u štampariji Omera Šehića.)

Muhamed Ajkić.

[1]) Ovo je jedna odlomak iz još neobjavljene knjige g. Muhameda Ajkića: »Lirski portreti« (Dizdar, Orahovac, Konjičanin i Dobardžić), koja će uskoro izaći iz štampe.

PRIVREDA:

UREDBA O OTPISU PORESKIH DUGOVA

Stupila je na snagu Uredba o otpisu poreskih dugova.

Ima u svemu 4 člana (paragrafa), a svrha joj je da olakša platež onim dužnicima, koji žele poreski dug otplatiti (u cijelosti ili djelimično) do konca veljače 1936. Po prijašnjoj Uredbi bilo je dužnicima dozvoljeno da zaostali (do god. 1932.) porez plate u 12 godina, dakle, počam od god. 1936. pa do uključivo god. 1948. i to u podjednakim obrocima. Nova Uredba predviđa ova olakšanja: Za dužni obrok (ratu), koji dospijeva tokom god. 1936., ako se otplati već do konca veljače 1936. plaća se 89 posto (t. j. umjesto 100 dinara plaća se 89 dinara. Za obrok koji dospijeva tokom:

god. 1937.	80	posto
„ 1937.	71	„
„ 1939.	63	„
„ 1940.	56	„
„ 1941.	50	„
„ 1942.	45	„
„ 1943.	40	„
„ 1944.	36	„
„ 1945.	32	„
„ 1946.	28	„
„ 1947.	25	„
„ 1948.	23	„

Dakle, ako netko želi do konca veljače 1936. otplatiti sav svoj zaostali dug (iz ranijih godina do 1932.), to će platiti za svakih 100 dinara samo 23 dinara.

Izmjena u uredbi o zaštiti zemljoradnika. Dužnici-zemljoradnici, koji su izgubili pravo na zaštitu, zbog nedavanja mjenica, mogu ponovno dobiti tu zaštitu, ako do konca ove godine polože vjerovnicima novu mjenicu sa prijašnjim potpisima, ili sa potpisima drugih osoba (žiranata) sa jednakom kreditnom sposobnosti.

NABAVKA 208 PARI CIPELA.

Na dan 10. decembra ov. god. održaće se druga usmena licitacija za nabavku 208 pari cipela od crnog boksa za službenike državne policije u Skoplju. Uslovi se mogu dobiti u Zapovjedništvu državne policijske straže u Skoplju.

NABAVKA ŽIVOTNIH NAMIRNICA.

Državni higijenski zavod u Sarajevu nabaviće putem ofertalne licitacije na dan 6. decembra ov. god. izvjesnu količinu životnih namirnica. Pravo na nadmetanje imaju domaće firme.

Uslovi licitacije mogu se vidjeti u Ekonomatu Higijenskog zavoda svaki dan od 8 do 2 sata po podne. Količina nabavke životnih namirnica može se vidjeti u Službenim novinama »Narodno Jedinstvo« broj 92. od 20. ov. mjeseca.

NABAVKA 100 VAGONA SUŠENOG KUKURUZA.

Sreske pripomoćne zaklade nabaviće putem ofertalne licitacije 100 vagona sušenog kukuruza, koje će se održati na dan 5. decembra ov. god. u kancelariji Otsjeka za poljoprivredni kredit u Sarajevu, zgrada Banske uprave III. kat soba br. 165. Ponudi se mora priklopiti uvjerenje plaćenog poreza, kao i uvjerenje o sposobnosti natjecanja.

ZAMJENA TALIJANSKIH NOVČANICA OD 1000 LIRA I OD 500 LIRA.

Talijanska je vlada odlučila da zamjeni sve talijanske novčanice od 1000 lira i od 500 lira koje se nalaze u inostranstvu u posjedu talijanskih i stranih ustanova i lica, koje stignu u Italiju do 26. novembra 1935. god. sa vrijednosnom pošiljkom upućenom od zainteresovanih lica na jednu od slijedećih Banaka: Banca d' Italia, Banco di Napoli, Banca Nazionale del Lavoro, Banco di Sicilia, Istituto San Paolo, Banco di Roma, Banca Commerciale Italiana i Credito Italiano, za račun Istituto Nazionalne Fascita degli Scambi con l' Estero; također će biti zamjenjene one novčanice koje će biti položene do 26. novembra 1935. god. kod Poslanstva Kraljevine Italije u Beogradu ili kod Kr. Talijanskih Konzulata u Jugoslaviji (Sarajevo, Ljubljana, Zagreb, Split, Dubrovnik, Šibenik, Sušak, Skoplje, Bitolj).

Poslije tog datuma Kr. Diplomatska i Konzularna Pretstavništva neće moći više da prime u polog novčanice od 1000 lira i od 500 lira, koje će biti zaplijenjene u slučaju pokušaja da ih se uvede u Italiju, bilo na koji način, poslije tog datuma.

Položeni iznos izvršen izravno preko gore navedenih Banaka ili neizravno t. j. preko Kr. Diplomatskih i Konzularnih Pretstavništva, biti će odobren u naročite račune bezkamatne i neraspoložive čije će odnosno otvorenje u Italiji biti saopšteno pojedinim zainteresovanim licima od Banca d' Italia preko naznačenih Kr. Pretstavništva.

Naslovnici gornjih računa moći će da budu ovlašteni da ih upotrebe u Italiju u pokretnim investicijama ili za isplatu određene robe, preduzeća ili poslova, uz prethodno ovlaštenje od ureda Sopraintendente al Cambio delle Valute.

Sarajevo, 20. novembra 1935./XIV°

Marcello Zuccolin,
Generalni Konzul Kraljevine Italije.

PREMJEŠTEN.

Ukazom Kr. Namjesnika, premješten je Mustafa Dogiadović, učitelj iz Višegrada u Zenicu.

Riješenjem generalnog direktora Državnih željeznica, premješten je Omer H. Tarević, saobraćajni činovnik IX. pol. grupe i šef stanice Vrhovine, Plitvička Jezera, za šefa stanice u Dobrljin.

UNAPREĐEN.

Ministar prosvjete unapredio je Mustafu M. Jahića, učitelja iz Tuzle u VIII. položajnu grupu.

UPIS U TRGOVAČKI REGISTAR.

U trgovački registar sreskog suda u Tuzli upisani su **Mustafa Buljubašić**, trgovac mješovitom robom iz Đakule srez Gračanica.

Hafiz S. Vaizović i drug **Mehmed Vaizović**, trgovci mješovite robe u Bos. Šamcu.

Fehim Kučukalić, trgovac suhim i sirovim voćem te svim zemaljskim proizvodima u Brčkom.

PREMJEŠTAJ SUDIJA.

U ime Njegovog Veličanstva Kralja, Kraljevski namjesnici postavili su: **Mustafu Kapetanovića**, sudiju okr. suda iz Tuzle, na sreski sud u Derventu po molbi.

Istim Ukazom premješten je **Muhamed Berbić**, sudija okr. suda iz Travnika, okružnom sudu u Tuzlu.

Riješenjem Bana Drinske banovine, premješten je **Dr. Hajrudin Džananović**, zdravstveni viši pristav banovinske bolnice iz Šabca, sreskom načelstvu u Visoko, po potrebi službe.

Riješenjem Ministra financija, premješten je **Mehmed Kahvedžić**, poreznik iz Tuzle u Poresku Upravu u Žepče, po potrebi službe.

Istim riješenjem, premješten je **Hamid Imamović**, pomoćni poreznik iz Tuzle, u poresku Upravu u Fojnici.

IZGUBILI NAŠE DRŽAVLJANSTVO.

Na osnovu § 28. Zakona o državljanstvu, izgubili su naše državljanstvo: **Osman Husein Mehmedović** iz Koraja, srez Bijelina, koji se nalazi u Budimpešti i **Omer Herić** iz Janje srez Bijeljina, koji je nalazi u Kairu (Egipat).

UPISATI U TRGOVAČKI REGISTAR.

U trgovački registar okr. suda u Travniku, upisala se je firma **Hakija Kapetanović**, trgov. mješovite robe i zemaljskih proizvoda sa sjedištem u Surijan Bočcu, srez Mrkonjić Grad.

ŠPORTSKA NATJECANJA U BANJOJ LUCI.

Na inicijativu dnevnika »Vrbaskih Novina«, koji izlazi u Banjoj Luci, održan je konkurs za najboljeg igrača futbala postojećih klubova za teritoriju Vrbaske banovine. — Na tome natjecanju istakla su se i dvojica muslimana i to, g. Hamdija Džumhur, bek šport. kluba »Save« iz Bos. Gradiške i g. Hazim Čaušević bek »Građanskog« sport. kluba iz Prijedora.

Za natjecatelje bile su 3 nagrade. Prva nagrada je bila pehar g. Bana Vrbaske banovine, druga je nagrada pehar »Vrbaskih Novina, a treća nagrada je elegantna tabakera sa priborom.

Drugu nagradu pehar »Vrbaskih novina« dobio je g. Hamid Džumhur, a treću Hazim Čaušević.

Ove nagrade su predate dobitnicima na svečan način.

SVEČANA PROSLAVA LEJLEI BERATA U BANJALUCI.

U Banjoj Luci je na vrlo svečan način proslavljena noć Lejlei Berata, to jest petnaesta noć Šabana. Uoči toga velikoga dana, minareta svih džamija u Banjoj Luci su bila iluminirana velikim brojem sijalica i blještila su u moru svjetla. Džamije su bile dupkom pune vjernika. Na najglavnijoj Ferhatpašinoj džamiji i na Vakufskom povjerenstvu vijale su se zelene zastave u znak svečanosti.

Cijela Banja Luka a i privatni islamski domovi su bili u znaku vjerskih svečanosti.

OTVORENJE GRAĐANSKE ŠKOLE U SANSKOM MOSTU.

Odobrenjem g. Ministra prosvjete, otvoriće se građanska škola u Sanskom Mostu još u decembru ov. god.

U školu se je do sada upisalo oko 60 učenika.

Otvorenjem ove škole u Sanskom Mostu, udovoljilo se je jednoj velikoj prosvjetnoj potrebi ovoga kraja.

OSNIVANJE STALEŠKE ORGANIZACIJE OPĆINSKIH SLUŽBENIKA U BOS. GRADIŠKI.

Polovicom mjeseca oktobra ov. god. održata je konferencija općinskih službenika sreza Bos. Gradiška pod predsjedavanjem Ibrahim-Fevzi Alagićem, općinskim bilježnikom iz Bos. Gradiške.

Konferencija je bila brojno posjećena, pa je nakon svestrane diskusije po ovom pitanju usvojeno, da se odmah pređe na osnivanje staleške organizacije, te je za predsjednika izabran predsjedavajući g. Alagić. Poslije toga se prešlo na biranje jednog delegata za banovinski savez, pa je i taj izbor pao na g. Alagića, koji kao delegat treba što bolje da se zauzme oko unapređivanja interesa općinskih službenika. Ovoj konferenciji je prisustvovao i sreski načelnik iz Bos. Gradiške.

JEDNA DRSKA PODVALA.

Ovih dana jedna klika nesavjesnih ljudi, širila je po gradu tendencioznu vijest, da se je pokrstio jedan naš ugledni intelektualac-musliman, koji se sada nalazi na studijama u inostranstvu.

Svrha ovog odvratnog podvaljivanja je očigledna, da se u njegovoj odsutnosti na ovaj podli način ubije njegov ugled, koji on već odavno uživa u našem muslimanskom svijetu. Ovoj kliki zavidljivaca — koja na sve moguće načine hoće da bez rada zauzima položaje — smeta dobar rad svakog, koji bi mogao škoditi njihovim ambicijama, te su eto uzeli na cilj i jednog vrijednog muslimana, koji je odsutan, da bi tu odsutnost iskoristili.

Taj naš omladinac je od svojih prijatelja izvješten o tome, šta ga je mnogo kosnulo, te je odmah zamolio svoje prijatelje, da mu dostave imena ljudi, koji ga na ovaj način kompromituju, kako bi tu stvar predao sudu, gdje će se raskrinkati klika podlaca.

Baš ovih dana taj omladinac u inostranstvu polaže svoj zadnji ispit, za doktorat političko-finasijskih nauka, iza čega se opet vraća u našu sredinu, koja ga željno očekuje, da nastavi svoj započeti i plodni rad u našoj muslimanskoj sredini, a dotle se upozorava naša javnost da ne nasjeda intrigantima.

Jedan posmatrač.

PONIŠTENA OSUDA PRVOSTEP. VLASTI O ZABRANI PRODAJE PRODAVAONICI »BATA« U NOVOM SADU.

Mi smo u jednom od naših prošlih brojeva donijeli noticu o zabrani prodaje i rada »Bate« u Novom Sadu, koju je osudu donijelo Gradsko poglavarstvo. Međutim je to riješenje o zabrani rada poništila Banska Uprava Dunavske banovine na žalbu Batinog poslovođe kao i samo tvrtke »Bate«, jer da zabrana nije na zakonu o. r. osnovana.

JEVREJSKE FIRME ISKLJUČENE OD LIFERACIJA ZA BEČKU OPĆINU.

Sve više se množe vijesti o isključenju jevrejskih firmi od nabavki za bečku gradsku općinu. Bečka gradska uprava, koja raspolaže sa godišnjim budžetom od nekoliko milijuna šilinga, bila je prije veliki potrošač robe i od jevrejskih preduzeća. Sada je to prestalo. Resor nabavki kod bečke gradske općine ima Dr. Krese, koji je u nebrojenim izjavama dokazao antisemitski stav prema jevrejskim preduzećima.

TRAGIČNA SMRT POKĆERKE KEMAL PAŠE.

Na pruzi Kalais—Pariz, ispala je iz voza pokćerka predsjednika Turske Republike i na mjestu ostala mrtva.

MERHUM HUSEINBEG ZULFIKARPAŠIĆ.

11. novembra uoči mubarek večeri preselio je na ahiret u 97-moj godini života Hadži Huseinbeg Zulfikarpašić, ostavljajući iza sebe preko 100 direktnih potomaka razasutih po svijetu.

Ko je jedanput prošao kroz Foču, ako nije posjetio ovoga uglednog i markantnog starca, taj je morao da čuje mnogu anegdotu iz njegova plemenitog života, jer se je svaki Fočak s njime ponosio i o njemu kao o velikoj rijetkosti pričao. Koliko su Fočaci svoga Huseinbega cijenili i poštivali najbolje nam svjedoči velika i nezapamčena dženaza na kojoj su uzeli učešća osim mnogobrojnog građanstva bez razlike vjere i staleža i mnogi ugledni domaćini sa sela. Na mezaru sa rahmetlijom Huseinbegom oprostio se je ispred pravoslavnih sugrađana g. Milan Hadživuković, njegov najbliži komšija. Na mezaru govorio je i g. Mirko Vojvodić direktor građanske škole koji je isticao omladini Huseinbegov život i rad. Gosp. Vojvodić je u svom govoru iscrpno ocrtao život i rad merhum Huseinbegov u našoj bližoj narodnoj istoriji. Podvukao je njegov patriotski rad i istakao da taj njegov rad treba da posluži kao primjer bratske sloge i ljubavi. Naglasio je da su baš te njegove vrline i pribavile mu onako veliko poštovanje njegovih mnogobrojnih znanaca i poštovalaca. Gosp. Vojvodić je završio svoj govor ovim riječima:

»Mnogopoštovani Huseinbeže!

Ti se oduži i Otadžbini i svome kraju i svojoj porodici. Ti si osvijetlio mladim naraštajima puteve života. Od svih si zasluživao priznanje i zahvalnost i mi smo svi čini mi se — bez izuzetka došli, da ti ih bez imalo rezerve ukažemo.

U tom znaku i ja sam progovorio ovo nekoliko riječi sa željom, da tvoja dobra duša nađe vječnoga odnora u džennetu!«

Porodici merhum Husejinbegovoj neka Svemogući udijeli sabri-džemil, a dobrom rahmetliji firdevši-ala-džennet!

Rahmetullahi alejhi, rahmeten vasiah!

Vlasnik i urednik: Hafiz Muhamed Pandža. — Plativo i utuživo u Sarajevu. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i drug: Stjepan Vrček.

POJEDINI BROJ 1.50 DINARA. POSTARINA PLAĆENA U GOTOVU

Islamski Glas

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata: Godišnja . . . Din 72·— Polugodišnja . . Din 36·— Tromjesečna . . Din 18·—

Uredništvo i uprava: Kundurdžiluk ulica broj 22.

Izlazi svakog petka

God. I. | Pretplate za inostranstvo Godišnje Din 120·— | 6. decembra 1935. | Sarajevo | 9. ramazana 1354. | Rukopisi se primaju do utorka o podne | Br. 10.

Dužnosti pravovjernih

Bez savjesnog izvršavanja i ispunjavnja svojih dužnosti, čovjek ne može zadovoljiti svome zadatku. Uspjeh pojedinca i zajednice zavisi o shvatanju svojih dužnosti i njihovom savjesnom ispunjavanju. Naša uzvišena vjera traži od nas i nalaže nam da budemo savjesni u vršenju svojih dužnosti, da radimo svoj posao i da vršimo svoje dužnosti bez oklijevanja i bez sustezanja. Svemogući Allah nas u poglavlju »Tevbe« upućuje na naše dužnosti i kaže nam: **»O vjernici, bojte se Boga** (da ne prekršite Njegove zapovijedi) **i budite sa pravednima i iskrenima. — Ne smiju stanovnici Medine i arapski seljaci koji stanuju u njihovoj okolici zaostati iza Božjeg Poslanika, niti poželiti da sebe predpostave nad Njega. Sve što ih snađe na Božjem putu kao: glad, tegoba, žeđa, stupanje po mjestima koje će nevjernike razsrdit te zadesivanje nevolje od neprijatelja, pisaće im se kao dobra djela. Zaista Bog neće zanemariti da nagradi dobra djela onih, koji ih čine. — Sve će biti zapisano koliki oni put prevale i koliko žrtvuju, pa bile male ili velike žrtve. Bog će ih mnogo bolje nagraditi od djela njihovih.** — (Ajeti 120—122.).

U ovim ajetima, koje smo citirali Svemogući Allah upućuje muslimane, koji slijede Njegov Veliki Pravac da se boje Boga i da svoje dužnosti najsavjesnije izvršavaju te ništa ne čine, čime bi se ogriješili o zapovijesti Njegove. To je dužnost svakog istinskog vjernika koji kaže da slijedi Islam i propise koje mu njegova uzvišena vjera kazuje.

U najtežim časovima musliman ne smije klonuti. Osjećaj dužnosti mora prožimati njegovu dušu i nastojati da svojim dužnostima udovolji. Malobrojna muslimanska zajednica vođena nedostiživim Uzorom umjela je u najtežim časovima izdržati najveće tegobe i savjesno izvršiti svoju dužnost. Prvi muslimani, ti veliki pioniri napretka znali su u svojim žrtvama biti tako veliki da ih i najveće poteškoće nijesu smetale. Oni su svi zdušno vršili svoje dužnosti, odazivali se pozivu svemogućeg Allaha. I ako bi se našao neki, koji bi se oglušio o glas svoje savjesti, koji nebi ispunio svoje dužnosti, on bi nastojao da to svoje djelo popravi i da zajedničkim redovima pristupi.

Veliki Božiji Poslanik boraveći u Medini morao je voditi borbu na sve strane sa mnogobrojnim nepijateljima muslimana. Borba koja je vođena u Meki nastavljena je u Medini, ali s tom razlikom, što su muslimani u Medini uživali svoju punu slobodu. Trebalo je žrtve doprinositi. Neprijatelj je sa svih strana vrebao da uništi to žarište ljudskog napredka i preporoda. Pogani mekanski vršili su pritisak na sve ostale sunarodnjake, Arape da i oni uzmu učešća u toj borbi. Čitav poganski arapski svijet digao se protiv te svijetle točke koja je sjala sve većim i većim sjajem. I to veliko svjetlo moglo je da uzima većeg i većeg maha samo zato, što su svi muslimani najsavjesnije vršili dužnosti svoje. Ta dužnost je izvirala iz samosvijesti njihove, da vršeći dužnost prema Bogu i svojoj zajednici, treba najveće žrtve podnijeti. Muslimani u Medini sa svojim velikim Uzorom vršeći svoje dužnosti omogućili su da sjeme napretka, kulture i civilizacije bačeno u najneplodnije tlo nikne i razvije se u veliko i gorostasno stablo, koje je svoje hladovite grane raširilo diljem čitavoga svijeta, da tako ublaži onu tešku atmosferu koja je čitav svijet gušila. To veliko stablo posijano na tlu besplodne Arabije zahvaljujući samosvijesti ovih div junaka počelo je rađati velikim i obilnim plodovima.

Prvi muslimani koji su svojim očima gledali nadljudske žrtve Božijega Poslanika i koji su iz Njegovih usta slušali nedostiživu ljepotu i mudrost Kur'anskih ajeta bili su oduševljeni Njegovim radom. Njegova velika djela su ih podigla i oni su se natjecali koji će veće žrtve doprinijeti i koji će se savjesnije svojoj dužnosti odazvati. Pa i onaj, koji bi na momenat otrgnuo se od svoje zajednice, i koga bi velike žrtve u vršenju dužnosti na čas pokolebale, u duši bi se kajao na tu svoju časomičnu slabost i nastojao da je popravi. Kao primjer neka nam tome posluži slučaj sa Ebu Hajsemetom koji se bio odstranio od Božijega Poslanika i Njegovih drugova kad su pošli na poznatu vojnu Tebuk. Ebu Hajseme, bogat čovjek pomislio je na prvi mah šta će on tu da se muči i pati i kakva bi to mogla biti njegova dužnost. Došao je u svoj lijepi vrt, gdje ga je dočekala njegova krasna žena. Donijela mu svježe vode i zrelih datula. On je sjedio, ugodno se zabavljajući, a Božji Poslanik sa svojim drugovima bio je na usijanom pijesku izložen strašnom vjetru i žegi sunčanoj. Ebu Hajsemeta je počela gristi savjest pa je rekao: »Divne hladovine, krasnih li hurmi, pitke li vode i divne li žene, sve to ja imam, al gledaj Božijeg Poslanika kako se pati na sunčanoj žegi i strašnom vjetru. Ovo nije dobro«. I Ebu Hajseme pod utiskom ovih svojih misli napusti sve te udobnosti i pođe da vrši svoju dužnost sa ostalom svojom braćom, da osigura i obezbijedi svojoj zajednici slobodu i napredak, da doprinese obol širenju svjetla Božijega koje je svijet obasjalo. Prvi muslimani i to oni iz Medine i njezine okolice poslušali su poziv Svemogućeg Allaha. Trpili su najveće nevolje, glad, žeđ. Izlagali su se mržnji nevjerničkoj. Dopadali su svih nevolja ali ih to nije ništa smetalo. Pred očima je lebdio jedan jedini cilj: voditi borbu za napredak Islama i islamske zajednice i udovoljavati svojim dužnostima. Sav taj rad Svemogući Allah nagrađuje svojom nagradom. Ta nagrada stiže savjesne ljude i ljude odane svojoj dužnosti i na zemlji, a kako će tek biti divna nagrada u zagrobnom životu.

Mi muslimani moramo slijediti ove zapovijedi Božije, koje nas upućuju na savjesno ispunjavanje naših dužnosti. Musliman i u privatnom i u zajedničkom životu mora nastojati da bude potpuno odan vršenju svojih dužnosti. Ispunjavanje tih dužnosti obezbjeđuje i pojedincu i zajednici uspjeh i napredak, osigurava im sretnu i sigurnu budućnost. U ispunajavanju svojih dužnosti musliman ne smije klonuti ni pred najvećim zaprekama. Sve zapreke i smetnje se moraju savladati, jer ko se pokoleba taj ne postiže uspjeha. Dakle ako hoćemo da budemo istinski muslimani onda moramo u vršenju svojih dužnosti prema Bogu, sebi i svojoj zajednici biti što čvršći i odlučniji. Odlučnost i čvrstina zajamčuje uspjeh, a svaki čovjek bezuvjetno teži da dođe do nekog uspjeha.

Naše su dužnosti mnogobrojne. One traže stalan i izdržljiv rad. Musliman mora nastojati da zadovoljavajući tim svojim dužnostima učini korisno djelo za sebe i za svoju cjelinu. Snaga svijesti probudiće u nama onaj duh radinosti koji treba da se u nama razvija. Radinost na svakom području učiniće da naša zajednica i svaki naš pojedinac krene napred, da sve čini sa jednom dobrom namjerom što će mu pribaviti Božiju milost i zadovoljstvo.

Naš je konačni cilj da steknemo zadovoljstvo svoga velikoga Gospodara Allaha, a to ćemo postignuti ako savjesno ispunjavamo svoje dužnosti i time omogućimo da se usrećimo u vječnosti i u zagrobnom životu. Savjesnim vršenjem svojih dužnosti i čvrstom borbom pođimo u susret ljepšoj i sretnijoj budućnosti.

„Mirkat“

i akcija oko osnivanja jedinstvene staleške organizacije ilmije.

Kako je poznato našim čitateljima, mi smo u 4. broju »Islamskog Glasa« napisali članak pod naslovom »Organizovanje ilmije u jedinstvenu stalešku organizaciju«. Pišući taj članak bili smo vođeni jedinom mišlju da je ova pocjepkanost u redovima ilmije neprirodna pojava za ovaj stalež koji bi morao svojim jedinstvenim istupanjem poslužiti kao primjer muslimanima kako se mora ljubomorno čuvati sloga i jedinstvo muslimanske zajednice. Pišući taj članak bili smo vođeni najboljim pobudama ne želeći tim nikoga uvrijediti niti omalovažiti njegov rad. Poznato nam je bilo da je u Sarajevu bila povedena akcija da se sva ilmija ujedini u jedinstvenu organizaciju i to je donekle dalo povoda pisanju odnosnog članka. Bratski list »Hikjmet« u svom 5. i 6. broju osvrnuo se na naše pisanje i podvrgao ga kritici htijući prikazati kao da je to nekakav separatistički pokret koji teži za cijepanjem a ne sjedinjavanjem svih aktivnih snaga naše ilmije. Svrha je napisa bila da se duhovi pokrenu i da se u ovom pravcu učini sve da dođe do toga jedinstva. »Hikjmet« u svom 6. broju kaže da je u odnosnom članku podcijenjen rad »Mirkata« u Tuzli jer da je nazvan lokalnim. Ne razumijemo odakle bi se moglo to tako da shvati. Vjerujemo da će i sam bratski »Hikjmet« lojalno priznati da smo govoreći o raznim udruženjima naše ilmije morali istaknuti faktično stanje jer, onda, kad smo pisali taj članak »Mirkat« je imao svakako jedan lokalni karakter i protezao svoj rad na jedan uži krug dok su udruženja imama matičara sa teritorija Ulema Medžlisa u Sarajevu i teritorija Ulema Medžlisa u Skoplju, pa Udruženje šeriatskih sudija imala jedan širi i općenitiji karakter. Ne razumijemo da bi netko mogao biti tim uvrijeđen, jer mi smo u tom postupili posve nepristrano. Rekli smo, da ćemo raspravljanju ovog vrlo važnoga pitanja dati mjesta svakom bez razlike, pa i udruženje »Mirkat« se je moglo uvjeriti da smo postupali posve lojalno iznoseći njegov prikaz koji nam je poslat na uvrštenje sa jednim popratnim pismom dosta nezgodnog sadržaja, koji je mogao apsolutno izostati. »Hikmet« kaže, da je uredništvo »Islamskog Glasa« iznoseći taj članak donijelo jednu napomenu u kojoj se reklo da će se osvrnuti na rad udruženja »Mirkat« u Tuzli. Vođeni mišlju, da treba zbijati redove izostavili smo donošenje toga prikaza koji bi inače bio potpuno povoljan u ocjeni rada toga udruženja, ali kako je u Sarajevu među sarajevskom ilmijom ta ideja zajedničke saradnje naišla na simpatičan prijem, i pošto je Akcioni odbor sarajevske ilmije izdao jedan apel na svu ilmiju, odustali smo od toga prikaza. Želja nam je bila, da se u ovom pravcu učini nešto što će pomoći opštoj stvari. Mi ne možemo podcjenjivati ni rada ostalih udruženja ilmije nego ga poštivamo pa ističući naročito rad »Mirkata« ne možemo dozvoliti da se ogriješimo i o ostala Udruženja koja su ipak u svom radu imala dosta pozitivnih rezultata. Naša je tendencija bila da se sve postojeće organizacije ujedine u jedinstvenu organizaciju. Mi i danas stojimo na stanovištu, da je Sarajevo jedini mogući centar aktivnog rada čitave ilmije. Sarajevo je jedini duhovni centar muslimana i prirodno da u tom duhovnom centru bude i sjedište centralne organizacije ilmije. Kod ovoga se mi ne vodimo nikakvom nostalgijom što izgleda da kod izvjesnih predstavnika udruženja »Mirkat« dolazi do većeg izražaja. Za nas je sve jedno, ko će provesti tu organizaciju cjelokupne ilmje, da li taj Akcioni odbor ilmije koji je osnovan u Sarajevu ili pak »Mirkat«. Glavno je da se dođe do cilja, i da se postigne neki uspjeh. Napominjemo, da pri ovome radu nesmije biti nikakvih lokalnih ili ličnih interesa pojedinaca. U tom radu mora da dominira samo opšti interes ilmije, koji je usko vezan sa interesima islamske zajednice. Mi pozdravljamo tu izjavu »Hikmetovu«, da ilmiju Tuzle na vežu neke naročite ambicije i samoljublje da ljubomorno čuvaju sjedište svoje organizacije. ali napominjemo, da je ta bojazan od eventualnog prenosa »Mirkata«, koji bi mogao postati i ta centralna organizacija ilmije — u Sarajevu — nepotrebna. Istina u »Hikmetu« se ističe neuspjeh nekog sastanka ilmije koji je održan prigodom proslave 400.-godišnjice proslave Gazi Husrevbega, i da je baš radi toga neuspjeha »Mirkat« bio prisiljen da poduzme samostalnu akciju u tom pogledu. Mi vjerujemo da je bilo i takovih koji su se oglušili da dođu na taj sastanak a vjerujemo da ipak ima ljudi, koji bi tu akciju i u Sarajevu uz pripomoć svoje ostale braće mogli voditi. Na ostale primjedbe »Hikmetove« nema mjesta da odgovaramo jer se ne tiču našeg lista. Na koncu želimo da rad naše ilmije na organizaciji donese dobra i korisna ploda i da dođe do te centralne organizacije a sporedno je, ko će tu organizaciju sprovesti. Stupci našeg lista su otvoreni svima i mi ćemo svakome rado ustupiti prostora nastojeći da doprinesemo i svoj obol sretnom i konačnom riješenju ovoga važnog pitanja naše ilmije i same muslimanske zajednice.

OTVORENJE NOVE ŽELJEZNIČKE PRUGE U TURSKOJ.

Ministri rada i finansija prisustvovali su prije nekoliko dana otvorenju nove željezničke pruge, koja vodi u Diabekir. Pruga ima dužinu od 5500 km.

Malo odgovora poštovanom „Katoličkom Tjedniku"

»Katolički Tjednik« u svom 47. broju od 24. studenoga 1935. donosi jedan kratak osvrt na naš članak u prvom broju našega lista, koji je izišao pod naslovom »Molitva za Muslimane«. U tome osvrtu se kaže, da je »neki« Hamika Ajkić napisao članak pod gore pomenutim naslovom. Kaže se, da je Hamika Ajkić u tom članku replicirao na vrlo neinformiran način te tumačio i obeskrijepio kršćansku nauku o presvetom trojstvu dokazujući to nerazumnošću te dogme kao i sa citiranim riječima hazreti Isa-a, koji je rekao: »Zašto me nazivaš dobrim gospodinom...«

Odgovarajući poštovanom »Katoličkom Tjedniku« ističemo da je sve ono što je g. Muhamed Ajkić napisao u odnosnom članku jedna apsolutna stvarnost koju neće biti u stanju pobiti ni pisac spomenute bilješke.

U samoj bilješci to je iznešeno na vrlo uvijen način ne htijući da se u toj kritici išta stvarno rekne jer je faktički i nemoguće pobiti ono što je u odnosnom članku citirano. To ni uvaženi pisac odnosne bilješke nemože ničim pozitivno ustvrditi da se i u jednom od četiri evanđelja koja je kršćanska crkva poprimila kao tačne, može naći ideja o trojstvu. I ova četiri evanđelja nastala su nekoliko decenija poslije smrti velikog Božijeg Poslanika hazreti Isa-a. U odnosnoj bilješci se govori o Markovom evanđelju (X. i XVII.) sa čime se želi potkrijepiti tvrdnja o trojstvu. Naprotiv tamo se ništa ne može naći što bi govorilo u prilog te tvrdnje.

U bilješci se kaže da se to navodi samo radi kurioznosti, i kad se već o tom piše treba barem vjerno rekapitulirati nauku kršćanstva o naravi i osobi o Bogu te o dvije naravi o Kristu. Članku g. Ajkića nije bio cilj da prikaže i rekapitulira kršćansku nauku o trojstvu koja je nastala mnogo kasnije te nema nikakve veze sa radom i djelovanjem Božijeg Poslanika hazreti Isa-a koji je bio samo Poslanik. Ni Božja knjiga Indžil koja mu je bila objavljena nije također imala ni spomena o trojstvu pa šta više vidimo da i ona evanđelja koja su konačno od kršćanske crkve poprimljena kao tačna nekoliko stoljeća po Isa a. s. ne sadrže te dogme. Mi se ovdje nećemo upuštati u to pitanje jer bi nas to predaleko odvelo, da navodimo historijske činjenice i podatke o tome kako se u kršćanstvu trojstvo razvilo. Nama je cilj da iznesemo čisto islamsko vjerovanje o hazreti Isa-u koji je bio veliki Božiji Poslanik, kao što je to bio i hazreti Muhamed. Isa a. s. je daleko bio od toga da naučava ona vjerovanja kojima se niječe apsolutno jedinstvo Božije a koja su ranije mnogo hiljada godina bila poznata u Indiji, Egiptu i ostalim krajevima staroga svijeta. Mi ćemo ovdje citirati samo ono, šta Kuran kaže i uči o Božijem Poslaniku hazreti Isa-u. U poglavlju Maide se kaže: **»Gle! reče Bog: O Isa! sine Merjemin!** jesi li ti rekao ljudima: obožavajte mene i moju majku mjesto Allaha. Isa reče: Uzvišen si i slavljen pa kako bi ja mogao reći što nije istina. Ako sam ja to rekao pa Ti ćeš to znati. Ti znaš šta je u meni, a ja neznam šta kod Tebe ima. Ti si sveznajući i Ti znaš neviđene stvari. — Ja sam im samo rekao ono što si mi Ti naredio. Rekao sam: Obožavajte moga Gospodara i vašeg Gospodara. Ja sam bio svjedok njihov dok sam bio među njima. Pošto si mi uzeo dušu Ti si bio pazitelj njihov i Ti sve savršeno vidiš.« — Dakle, kako se iz ovih kuranskih citata vidi hazreti Isa je bio kao i svi Božiji Poslanici bez nečega višeg što u drugih velikih poslanika nije bilo. On je čovjek sa svojom pravom čovječanskom prirodom bez ičega što bi ga činilo nečim nadnaravnim i nadljudskim. Dakle islamsko je učenje jasno i otvoreno, pristupačno zdravom razumu da ga shvati i da ga poprimi kao jedinu mogućnost. Isa a. s. u ispovijedanju jedinstva Božijeg došao je do kraja i nije ostao na po puta isto tako kao što je u tom pravcu došao i zadnji Božiji Poslanik hazreti Muhamed a. s, koji je podpuno čovječanstvu istinu objasnio i nije ga ostavio u sumnji i krzmanju. Mi poštujemo tuđe uvjerenje i mi ga cijenimo. Samo tražimo da se i naše uvjerenje poštuje, da se ne prave smiješne aluzije o dolasku do kraja puta i do pola puta, jer ako bismo se upustili da podrobnije to pitanje raspravimo onda bismo podaleko otišli, a historijskim faktima kad bismo počeli utvrđivati naše tvrdnje onda bi se sigurno gg. koja nama prigovaraju našla u nezgodnom položaju.

MERHAMETOV IFTAR SIROMASIMA.

Veliki Merhametov legator H. Mujaga Kaukčija ostavio je svoj veliki zavještaj u kome je oporučio da se između ostaloga svakoga Ramazana pozove dvadeset siromaha na iftar. Merhamet je ovu oporuku izvršio te je u ponedeljak 2. decembra dat obilan iftar dvadesetorici siromaha a uz to im je još i podareno svakom po 15 din. Neka dobrom zavještaču svemogući Allah podijeli svoja rajska naselja.

Vjerska propaganda po ilustrovanim listovima

U Beogradu izlazi ilustrovani list »Panorama«. U zadnjem broju tog lista donosi se jedna fotografija sa bombastičnim naslovom »stotinu muslimana prelazi na kršćanstvo«. Tim je ovaj list izgleda stupio u vjersku propagandu i počeo se pomalo baviti i prozelitizmom. Mi ovom nebi posvećivali nikakve pažnje ali način kako to ovaj list hoće da prikaže vrijeđa nas, jer iznosi jednu ordinarnu neistinu, koju apsolutno nije provjerio. U Rumuniji ima još nešto muslimana po narodnosti Turaka koji su dobrim dijelom iselili u Tursku a i ovaj mali ostatak će kroz kratko vrijeme iseliti. Imade nešto i muslimana Rumuna, ali ni jednima ni drugima ne pada na pamet da ostavljaju svoju vjeru. U Rumunjskoj boravi jedan veliki dio Cigana koji uopšte nijesu imali nikakve vjere pa su nastojanjem crkvenih krugova u Rumuniji donijeli zaključak da svi listom pređu u kršćanstvo. Od ovoga se je napravila velika reklama kao da su muslimani počeli prelaziti na kršćanstvo i napuštati ono što je prirodnije i u svojoj sadržini uzvišenije. Tako su taj slučaj sa pokrštivanjem rumunjskih cigana iznijeli na veliki bubanj pa su se eto tako i neke naše novine našle u službi prozelitizma da valjda doprinesu i svoj obol. Svakako je trebalo imati više obzira prema muslimanima koji u našoj državi sačinjavaju jednu devetinu stanovništva i poštediti ih od ovih nepotrebnih izazivanja koji nikome ne mogu koristiti. Mi u našoj državi trebamo pustiti svakome da slobodno svoju vjeru ispovijeda i da tuđe ne dira i ne vrijeđa. Mi muslimani smo naročito toga svijesni i kao sljedbenici vjere koja nas uči da je vjera stvar slobodnog uvjerenja nikada sebi ne možemo dozvoliti da nekoga uvrijedimo u njegovim vjerskim osjećajima. Osim toga ističemo da se kod toga muslimani nazivaju muhamedancima što je najgrublja uvreda za muslimane, pa kulturan čovjek bez uvjetno mora voditi računa o tome da ne povređuje tuđe vjerske osjećaje. Naša braća sugrađani drugih vjera treba da budu obazrivi prema nama kao što smo i mi obazrivi, pa da ne upotrebljavaju onih izraza koje muslimani smatraju svetogrđem.

O ovom krštenju Cigana u Rumunjskoj stambolski dnevnik »Son Posta« od 26. novembra o. g. donosi sljedeću noticu koju u prevodu donosimo:

»Rumunjski Cigani zaključili da skupno pređu na kršćanstvo.

U Rumuniji imade vrlo mnogo Cigana. Rumunija je jedna od onih zemalja u kojoj se nalazi t. zv. cigansko kraljevstvo. Mnogi od ovih Cigana su se doselili u Rumuniju dok je još bila pod našom upravom. Radi toga su mnogi naučili i turski govoriti. Sada su zaključili da svi prime kršćanstvo. Prema rumunjskim listovima ovi Cigani se u masama krste u Dunavu pored svega toga, što je velika studen.«

U listu se donosi i slika koja prikazuje krštenje ovih poganskih cigana.

Islam i prosvjeta

predavanje prof. g. Aganovića u Muslimanskoj čitaonici u Banja Luci.

U prostorijama Muslimanske čitaonice održao je svoje prvo predavanje »Islam i prosvjeta« g. Hadži Ali ef. Aganović, profesor iz Sarajeva. Predavanje ovog odličnog islamskog teologa je značajno i stoga, što je u njemu sa gledišta vjere, ukazao na potrebu kulturnog podizanja muslimana. Predavač je, u skoro dvosatnom izlaganju, nekoliko puta bio toplo pozdravljen od mnogobrojnih građana.

U uvodnoj riječi g. Aganović je ukazao na važnost vjere za ljudsku zajednicu, a zatim Islam u teoriji i praksi. Prikazujući potrebu prosvjećivanja širih narodnih masa, predavač je rekao da je ono osnovna zadaća Islama. Na kraju je povišenim glasom rekao: Ja sam najsrećniji kad vam mogu sa ovoga mjesta da kažem, da je kulturno podizanje muslimana »farzi ajn« (božja zapovjed koju mora svatko da izvršava). Zatim se g. Aganović osvrnuo na dužnosti koje svaki musliman ima prema Islamu i prema svojoj zajednici. U pogledu izvršavanja dužnosti pojedinaca prema vjeri, g. Aganović se osvrnuo na neke nepravilnosti koje su vremenom dobile vjersko obilježje. Žigošući ih kao nevjerske, prešao je iza toga na kočnice društvene evolucije: konzervatizam i fatalizam. I ova dva negativna elementa nazvao je g. Aganović neislamska i naznačio ih štetnim po šire narodne slojeve. Da je u Islamu osnovno načelo prosvjećivanje najširih narodnih slojeva, svjedoči činjenica o visini kulture prvih islamskih država i to u vrijeme kad je u Evropi bila tama. Prikazujući historijat razvoja Islama, g. Aganović je prikazao kako je nastupila dezinteresovanost muslimana prema kulturi i prosvjeti, a zatim period buđenja i pridizanja u kojem se danas nalaze muslimani. Kao član Glavnog odbora »Narodne Uzdanice« g. Aganović je naveo primjeran rad ovoga društva koje nema ni političke ni druge neke štetne namjere.

Pošto se osvrnuo i na potrebu intenzivnog prosvjećivanja sela i seljaka g. Aganović je završio svoje predavanje apelom na prisutne da svi zajedničkim silama porade na kulturno-prosvjetnom podizanju naroda, jer će time najbolje pokazati da su sljedbenici Islama.

H.

PODLISTAK:

Kur'an

(Nastavak.)

Istaknuli smo naše mišljenje o ovoj jezičnoj nedostiživosti Kur'ana. Ova strana kur'anskog savršenstva, koje nisu bili ljudi u stanju da dostignu, navela je mnoge ljude da se tim pitanjem pozabave. Veliki i odlični poznavaoci su došli do zaključka, da to savršensto i tu ljepotu nije moguće ni približno riječima opisati, nego se to tek može nutarnjim osjećajima spoznati. Ljudi su se najviše bavili ovom stilskom stranom Kur'ana ističući to savršenstvo, koje je došlo do vrhunca preko koga je više nemoguće u ovom pravcu nešto savršenije postignuti. Ali su pri tom obično zaboravljali da istaknu i druge strane nedostiživog kur'anskog savršenstva. Svemogući Bog nam u brojnim kur'anskim ajetima ističe značaj i savršenstvo Kur'ana u raznim pravcima, koji trebaju da ljudima otvore nove vidike i poglede na život i u kojima se ističe savršenstvo i vrhunaravnost kur'anskog učenja. U Kur'anu nam Svemogući Allah opisuje ovu Svoju veliku knjigu ovako: »*Objavili smo ti jasne i otvorene dokaze i znakove*«. — »*Ovo je objašnjenje ljudima uputa i pouka bogobojaznima*«. — *Objavili smo ti knjigu sa pravom istinom*«. — »*Sa istinom smo ti objavili knjigu i sa suštom istinom ti je ona objavljena*«. — »*Došli su vam istinski dokazi od vašega Gospodara i pouke bogobojaznima koji ispunjavaju dužnosti svoje*«. — »*Dali smo vam knjigu i nauku smo u njoj objasnili. Ona je uputa i milost ljudima koji vjeruju*«. — »*Zaista ovaj Kur'an upućuje na ono što je ispravno*«. — »*Mi smo ti objavili jasne i otvorene znakove i dokaze i primjere onih koji su prije vas prošli i pouku onima koji dužnosti svoje u redu izvršavaju*«. i t. d.

Svemogući Bog nam u ovim ajetima opisuje Svoju knjigu na razne načine ističući mnogobrojna kur'anska svojstva. Među ovim ajetima nema nijedan koji upućuje i govori o stilskoj nedostiživosti Kur'ana, jer to stilsko savršenstvo dolazi istom na drugom mjestu i Svemogući Bog u svojoj knjizi ne ističe tu stranu sa nekim naročitim naglašavanjem. Istina nalazimo u jednom ajetu gdje se vjerniti otvoreno i javno poziva da sačine makar jedan ajet, koji bi odgovarao svojom ljepotom i savršenstvom kur'anskoj stilskoj ljepoti i savršenstvu. Ali na drugoj strani vidimo desetine ajeta ili izreka **koje govore o** istinskoj nedostiživosti Kur'ana, o njegovoj mudrosti i duhovnosti: Zar ovo nije dokaz da je njegovo savršenstvo i nedostiživost na svim područjima, a ne samo u nedostiživoj stilskoj ljepoti.

Principi, koje je Kur'an postavio za sreću čitavog čovječanstva.

Kur'an je proizveo veliki preokret u arapskom narodu, koji se nije ranije desio kroz dugu historiju arapskog naroda u raznim vremenskim periodama. Arapi su bili rasijana i neuka plemena daleko od svakog društvenog pokreta, koji bi jedan narod mogao dovesti do visokog položaja i gospodstva. Uticajem Kur'ana postali su Arapi jedinstven narod čvrsto povezan. Tako se uzdigao do visokog društvenog položaja zauzimajući položaja gospodara na zemlji. Došli su na tako visok i zamjeran položaj kao nijedan narod prije njih.

Ovaj veliki preokret je nastao među rastrovatnim arapskim plemenima i izbavio ih iz ovog narodnog rasula. Kur'an ih je podigao do visokog stupnja i razvio u njima nevjerojatno visoku društvenu svijest. Pokrenuo je sve aktivne narodne snage, koje su hiljadama godina ležale uspavane. Ova probuđena društvena svijest je pokrenula duhovna stremljenja i postavila ih na čvrste temelje. U arapskom narodu koji je prije objave Kur'ana živio na niskom moralnom stupnju, razvio se visoki smisao društvenog morala, koji je počivao na čvrstim temeljima, usađujući u dušu svakog pojedinca čudoredne vrline i izgrađujući od njega čvrst i nepokolebiv karakter. Ti moralni principi Kur'ana unijeli su jedan nov duh savršenih čovječanskih osjećanja, koja su jedino bila u stanju da proizvedu onako velik duhovni i društveni preporod naroda bez ikakve duhovnosti i bez smisla za društveni život.

U ovom buđenju i podizanju arapskog naroda nema ništa što ne bi bilo u saglasnosti sa zakonima prirodnog razvitka, jer nije jedinstven slučaj da se ujedinio narod podijeljen i raštrkan na mnogobrojna plemena pod vodstvom jednog socijalnog reformatora, ali je interesantan način kako je to izvedeno. Socijalni i duhovni preporod izveden onako munjevitom brzinom je historijsko čudo, koga historija čovječanstva nije do danas zabilježila. Tek što se čulo i saznalo po pograničnim zemljama Bizantije i Perzije, da se pojavio u dalekim arapskim krajevima poslanik, koji je narod arapski pozivao u vjeru, sljedbenici toga poslanika su se pojavili pod zidinama njihovih tvrđava, pozivajući stanovništvo ili da primi Islam, ili da plaća danak, a ako to nijedno neće, onda je borbu trebalo odlučiti ratovanjem.

To je bio brz preokret koji je sve zadivljavao, preporod koji je interesantan sa gledišta društvenog razvitka. Narod koji je do jučer bio raštrkao i razjedinjen, daleko od svakog društvenog i državnog poretka pošao je naprijed sa neviđenom brzinom i ujedinio se, sakupio je svoje raštrkane snage i učvrstio ih. Osnovao je državu, koja je počivala na čvrstim temeljima u svom unutarnjem uređenju, sa zdravim organizmom bez ikakva traga i mogućnosti da se u osnovima svojim podrma. Zatim prodire van područja svog narodnog državnog organizma sa isto tako velikom brzinom i pokorava narode svojoj pravednoj i čovječanskoj upravi, koji njihovu vlast sa punim zadovoljstvom primaju.

(Nastavit će se.)

MJESTA PREDSJEDNIKA I ČLANOVA AGRARNIH SUDOVA.

Zakon o uređenju agrarnih odnosa u ranijim pokrajinama Južne Srbije i Crne Gore predvidio je, da sve agrarne odnose u ovim pokrajinama likvidiraju agrarni sudovi. Za predsjednike i članove sreskih agrarnih sudova mogu se po odredbi paragrafa 33. Zakona postavljati aktivni i umirovljeni suci i umirovljeni činovnici sa svršenim pravnim fakultetom, a za rad u agrarnim sudovima primaju se naročite nagrade (dnevnice), koje su određene prema propisu paragrafa 29. Zakona. Ove nagrade iznose mjesečno za 4. grupu I. stepen i 4. grupe 2. stepena 2.097.13 dinara, za 5. i 6. grupu 1.956.49 dinara, za 7. i 8. grupu 1.789.09 dinara. Pored ovih nagrada predsjednicima i članovima agrarnih sudova pripada mjesečni terenski dodatak od 400 dinara od 8. do zaključno 6. grupe i 600 dinara za 5. i više grupe. Kako ministarstvo pravde ne može da stavi na raspoloženje potreban broj aktivnih sudaca za predsjednike i članove agrarnih sudova, ministarstvo pravde ovim putem stavlja do znanja svim sucima u mirovini i umirovljenim činovnicima sa svršenim pravnim fakultetom, koji žele da budu postavljeni na ova mjesta, da se odmah sa molbom i potrebnim dokumentima obrate ministarstvu pravde, agrarno-pravnom odsjeku za južne krajeve. (Iz ministarstva poljoprivrede).

MERHUM MEHMED FAIK EF. ĆERIMOVIĆ.

U Prištini na 2 .novembra 1935. god. preselio se na ahiret, ugledni i spremni alim merhum Mehmed Faik ef. Ćerimović, šerijatski sudija u Prištini.

Merhum je bio mlad u svojoj trideset i četvrtoj godini života. Uživao je veliki ugled u gradu Prištini i okolici. Poznat kao dobar vaiz, muderis, vjeroučitelj i alim amil bin-ilmihi. Koliko ga žali Priština sa okolicom, vidi se najbolje, što mu je dženaza bila odlično posjećena bez razlike na vjeroispovijest, koji su ga do groba sve na rukama odnijeli. Žale ga udova sa troje male ženske djece. Nek mu Allah dade dženet i zadovoljstvo, a ožalošćenoj porodici sabri džemil.

Sulejman Ibrahim, šer. sudija.

UNAPREĐENJA SUDIJA.

Ovih dana je postavljen za predsjednika Okružnog suda u Sarajevu g. Asim Ugljen, a sudija sreskog suda u Bijeljini g. Mehmed ef. Fidahić, premješten je za sudiju Apelacionog suda u Sarajevu. — Čestitamo!

OTPUST TROJICE UČITELJA.

Odlukom g. ministra prosvjete otpušteni su iz službe Alija M. Krajišnik, učitelj u Dugom Polju, srez gradačački; Smail A. Biščević, učitelj u Crnom Lugu srez Bos. Grahovski i Sejfulah D. Ahmetović, učitelj u Čitluku, srez Bos. Novskog.

UNAPRIJEĐEN.

Riješenjem Bana Drinske banovine, unaprijeđen je Mustafa Voljevica, upravno kancelarijski činovnik Uprave policije u Sarajevu iz X. u IX. položajnu grupu.

RIJEŠENJE SKRIŽALJKE.

Skrižaljku u 8. broju lista nije niko pravilno riješio, te prema tome nije niko ni dobio nagradu za istu. Pomenuta skrižaljka glasi:

Vodoravno: 1. Mesdžidi Kuba (e). Enbar-Na — Širaz. 3. Dirhem — Amulet. 4. I to — Ibadet — Are. 5. Noj — Kalivo — Šoi. 6. Er — Sito — Sipo — V. Z. Troma (i) — Ko — Loptu. 8. Urade — RV. — Svrab. 9. N. N. — Riza — Utio — Li. 10. Nat — Jablan — Fel (Lef, e=a). 11. Eta — Ambera — Iul (Lui). 12. Bunara — Potrka. 13. Ikeli — Ak — Vrtih. — 14. Julijski alpi.

Uspravno: 1. Medinetun Nebij. 2. Enitor — R. R. — Notuku. 3. Skroj — Soar (Soir) — Tunel. 4. Dah — Ikindija — Ali. 5. Žrebati — Ezamerij 6. In — Mal — Okra — B. B. A. — Ar. 7. Da — Adi — Sovu — Lep — K. K. 8. Išmevil — Storovi. 9. Kiu — Topovina — Tra. 10. Urlaš — Opra — Firtl. 11. Baerov — Ta — Leukip. 12. Esteizubillahi (zas).

Egipat primjenjuje sankcije

Osiguranje glavne nilske brane

Ministar predsjednik Nesim paša dao je na sjednici ministarskog savjeta izvještaj izloživši razloge zbog kojih je Egipat pristupio sankcijama. Nesim paša je između ostalog rekao, da poštovanje obaveza Egipta prema Društvu naroda ne znači nikako nepoštovanje obaveza koje on ima prema Italiji. Privremeno se moraju staviti izvan snage samo one odredbe talijansko egipatskog trgovinskog ugovora, koje su u opreci sa sankcijama.

Havasov dopisni ured javlja: Egipatska vlada u sporazumu sa britanskim vojnih vlastima rješila je, da što bolje osigura od svih eventualnosti glavnu nilsku branu. Pored same brane postavit će se nekoliko protuavionskih baterija.

PAKT TURSKE, IRANA, IRAKA I AFGANISTANA.

»Deutsche diplomatisch-politische Korespondenz« piše povodom zaključenja pakta o prijateljstvu i nenapadanju između Turske, Irana, Iraka i Afganistana. U sklapanju ovog pakta jasno se vidi namjera država potpisnica, da u buduće što jače izraze zajednicu interesa sve regionalno povezane grupe članova Društva naroda. Osim toga se očevidno očekuje od pakta, da će pružiti povoljniju platformu za osiguranje sadašnjeg stanja na ovom dijelu svijeta.

Preveo s francuskog: Ahmed Prohić:

„Na kongresu evropskih muslimana"

(Nastavak.)

Tri Afrikanca iz Sjeverne Afrike, koji žive u Francuskoj i to gg. Messali Hadž Imache Amar i Muhamed Beddek, uzeli su riječ i govorili na francuskom jeziku i iznijeli bijedno stanje njihovih sunarodnjaka koi borave u Francuskoj, osobito u oblasti pariškoj, gdje ih živi blizu 60.000. Arapska vjerska obuka, odgoj djece, mješoviti brakovi, pariška džamija i t. d., sva ova pitanja su raspravljena od govornika na jedan objektivan i impresionističan način. Ovu priliku uhvatio je Mahmud Salem bej El-Arafati, začetnik ovoga kongresa, te skrenuo opću pažnju na povoljniji postupak Španije i Italije prema muslimanima.

Husejn Hilmi ef., peštanski muftija, je na njemačkom jeziku iznio poučan historijski izvještaj o pojavi Islama u Mađarskoj, gdje su Turci kroz dugo vremena vladali.

Kongres je održao u nedjelju ujutro svoju osmu sjednicu i odlučio je da izrazi putem štampe zahvalnost jugoslovenskoj vladi, koja pokazuje prema muslimanima punu pravednost i postupa s njima kao i sa ostalim građanima. Odlučeno je da se predloži stalnoj kancelariji sveopćeg islamskog kongresa u Jerusalem, da zavede u dnevni red buduće sesije kongresa, pretresanje pitanja sunija i šiija, da bi se postigla sloga između ova dva smjera za najveću korist Islama.

Jednoglasno su usvojene zahvale na adresu velikog muftije palestinskog Hadži Emin efendi El-Husejni i gg. Halid Sheldrake (Engleska) i Eugena Juuga (Francuska), za velike usluge koje su učinili i još uvijek čine za Islam.

Kako je to bio prvi dan pedesetčetvrte godine britanske okupacije Egipta, glavni sekretar kongresa, auktor ovih redaka, potsjetio je skupštinu na ovaj događaj.

Ihsan bej El-Džabri, član sirsko-palestinske delegacije, govorio je zatim o palestinskom pitanju. Nehtjevši se doticati politike, koja je kako smo to rekli isključena iz kongresa, govorio je o cionističkoj akciji, koja sprovodi emigraciju čitave Palestine i kupuje zemlju, da postigne cilj za kojim teži: stvaranje židovske države. Kongres je zaključio da pošalje obavijest Društvu Naroda, britanskoj vladi, stalnoj kancelariji islamskog kongresa u Jerusalemu i raznim državama muslimanskim, da privuku pažnju ovih na ozbiljnost ove situacije i na nepravdu učinjenu arapskoj Palestini i muslimanima.

Deveta i zadnja sjednica kongresa održana je u nedelju popodne 15. septembra. I u toku ove sjednice odlučeno je u principu, da se osnuje stalna islamska kancelarija u Ženevi. S druge strane određen je definitivno stalni odbor, izabran je savjet delegata, u kojem će biti prestavljene većina delegacija na kongresu, i menovan je aklamacijom Mahmud Salem bej El-Arafati, počasnim članom stalnog odbora.

Po završetku ovih administrativnih formalnosti, predsjednik je dao riječ gospođi Lauri Vaglieri, talijanskoj orijentaliskinji, dobro poznatoj, koja je govorila o temi: Šta misli Evropa o Islamu? Govorila je arapski te je iznijela važne činjenice kulturnog, socijalnog i književnog stanja današnjeg arapskog Orijenta. Ona smatra da treba dodati nekoliko riječi, koje se odnose na reforme ostvarene po Italiji u islamskim zemljama. Na ovoj posljednjoj tački, Emir Šekib Arslan je izjavio, da muslimani mogu povoljno primiti ove vijesti. I kako se radi o jednom nepolitičkom pitanju, pročitao je sam pismo, koje je primio od Tripolitanaca u inostranstvu ,koji priznaju, da je jedan velik korak učinjen na putu uređenja, ali da još jedno teško pitanje ostaje da se riješi. Oko konfiskovanih zemalja u toku vojnih mjera, a koje nisu dosada povraćene njihovim zakonitim vlasnicima. Emir je zaželio, završujući, da se vrate brzo sve ove zemlje njihovim istinskim gospodarima i da konačno donesu odluku, koja će zadovoljiti muslimane.

Poljski muftija govorio je još o vjerskom stanju muslimana njegove zemlje, govoreći naročito o štetnim posljedicama mješovitog braka. Napomenuo je sa zahvalnošću velikodušan dar, koji je poklonio njegovim istovjernicima, Njeg. Veličanstvo egipatski kralj Fuad I.

To je ukratko točan izvještaj o radu kongresa, o kojem je cijela švicarska štampa govorila sa simpatijom.

Stalan odbor i vijeće delegata kongresa evropskih muslimana je sastavljan ovako:

Predsjednik: Emir Šekib Arslan (Sirija), član sirsko-palestinske delegacije; podpredsjednik Ihsan El-Džabri bey (Sirija), član iste delegacije; blagajnik: Abdel Baki El-Omari bej (Egipat), advokat; sekretar: Ali El-Dajati (Egipat), direktor »Istočne tribune«; pomoćni sekretar: Dr. Zeki Ali (Egipat), ljekar; izvršujući član: Sejd Zia-Eddine El-Tabatabai (Iran), nekadašnji prvi ministar; počasni član: Mahmud Salem bej El-Arafati (Egipat), nekadašnji sudija mješovitog suda u Kairu.

Što se tiče vijeća delegata, sastavljeno je kako slijedi: Gg. Derviš Korkut (Jugoslavija), Dr. Jakub Szynkiewicz (Poljska), Husejn Hilmi efendija (Mađarska), sir Hubert Omer Stewart Rankin (Škotska), Bernard Barbiellini Amidei (Italija), Mehdi Kan Kasim Zade (Austrija), Muhamed Ali van Beeten (Holandija), H. v. gosp. Ali Muhiddin (Švicarska), Messali Hadž (Francuska), Ikbel Ali Šah (Engleska).

(Nastavit će se.)

LISTAK

Mustafa S. Busuladžić:

Islam i Abesinija

(Svršetak.)

Za Ashamu vele, da je bio dobar i pravedan vladar. Svi biografi hvale njegove vrline:

Ashama se računa u tabi'ine (generacije ljudi iza Muhameda a. s.) jer je vidio ashabe (drugove Alejhiselamove) i s njima razgovarao. Nije nikada vidio Resulullaha. Ibnu Mende i neki drugi ubrajaju ga među ashabe. Umro je u mjesecu redžebu 9 g. po H. (630. po I.), a taj isti dan Muhamed a. s. je rekao svojim drugovima: Danas je umro u Abesiniji jedan dobar čovjek, sakupite se i klanjajte mu dženazu!« Iza toga je Muhamed a. s. sa ashabima u Medini klanjao Ashami dženazu.

Dvije godine iza Ashamine smrti 632. god. umro je u Medini Božiji Poslanik Muhamed a. s., a Ebu Bekr je postao halifa svih muslimana. Veze islamskog svijeta sa Abesinijom nijesu prekinute. Usluge kršćanske Abesinije drugovima Muhamedovim a. s. ostale su u svježoj uspomeni kod muslimana u svim poznijim vremenima do dana današnjega. Trajno su se podržavale trgovačke i političke veze između Abesinije i islamskog svijeta, a naročito to sa Egiptom gdje su vladali Fatinovići (909.—1171.) i Ejubovići (1171.—1250.).

Seoba muslimana u Abesiniju bila je od presudnog značaja za širenje Islama u toj apsolutno kršćanskoj zemlji. Njegovo učenje nedostiživo po svojoj savršenosti strjelovitom brzinom se širi, nakon što su prvi muslimani, neustrašivom borbom prokrčili put širenju njegovog svijetla. Historijska je istina da ima crnih stranica u prošlosti abesinskih muslimana, koji su bili izlagani progonima političke, a naročito vjerske prirode. Pored svega toga zahvaljujući prosvijetljenim islamskim umovima koji su vođeni kur'anskim riječima: Ud'u ila sebili rabike bil hikmeti vel-mevizatil-haseneti ve džadilhum billeti hije ahsen (Pozivaj na stazu tvoga Boga mudrošću i lijepim savjetom i raspravljaj s njima kako najbolje može biti) raširi se Islam te danas u Abesiniji živi preko četiri milijona muslimana, a Islam zbog svoje savršenosti svakim danom osvaja srca brojnih urođenika i mnogi dijelovi afričkog kontinenta prilaze u krilo Islama. Važno je istaknuti da u Abesiniji živi oko dva milijona bezbožaca koji nepostano prelaze u Islam. Radi velikog porasta islamskog stanovništa zabrinuti su politički krugovi etiopske carevine a toj činjenici posvećuje pažnju i svjetska štampa, a naročito evropska. Ova u posljednje vrijeme mnogo piše o prilikama abesinskih muslimana i predskazuje, kada se izravni broj kršćanskog i islamskog stanovništva u bliskoj budućnosti, da će se na političkoj pozornici Etiopije odigrati velike promjene. Tada će uskrsnuti pitanje ko će uzeti upravu države u svoje ruke: muslimani ili kršćani.

Analizirajući nutarnje stanje i previranja kao i porast islamskog stanovništva možemo istaknuti značajnu činjenicu, *da će Islam u budućnosti Abesinije igrati vrlo važnu ulogu i da će veći dio Abesinije primiti pravi muslimanski karakter.*

U Africi se odigravaju strahoviti događaji, koji bacaju ružnu sjenu na civilizovani Zapad. U vijeku kada se na sve strane govori o slobodi kao najosnovnijem principu istinske demokracije, kada apostoli mira savremene Europe razvijaju misli o istinskoj saradnji svih naroda, dotle se na hiljade muslimana u prvim redovima bori i na jednoj i na drugoj strani vodeći međusobno bratoubilački rat.

U ovim sudbonosnim danima po Abesiniju stav je islamskog svijeta jasan, koji želi da ta slobodna Afrička država sačuva punu svoju slobodu, jer će muslimani u svojoj slobodnoj državi Abesiniji svakako imati više slobode i bolje zajamčena svoja ljudska prava, nego li pod vlašću jednog evropskog naroda. — Zato muslimani sa naročitim interesom prate tok tih ratnih događaja u Abesiniji i žele puno uspjeha i sreće abesinskom narodu u obranu njegove narodne slobode i nezavisne abesinske države. Abesinija je u prvim danima Islama pružila muslimanima dragocjenu pomoć i pružila gostoprimstvo muslimanima, koji su morali napustiti svoju rođenu grudu. Ovim je Abesinija još prije trinaest i po vjekova dokazala svoju kulturnu zrelost, kojom se ni danas ne mogu pohvaliti takozvani kulturni narod. Mogo bi joj možda donijeti tehnički preporod, da tim otme prirodna bogatstva toga naroda i stvori bijedu i sirotinju. među tim narodom. Muslimani vjeruju da će pravda pobijediti i da će Abesinija znati očuvati svoju slobodu kao i prije četrdeset godina.

Udijeli siroti

Udijeli siroti,
Sretneš li ju kada,
Od tebe Bog to traži,
U tvojoj dobroti
Bićeš Bogu tada
I bliži i draži.
Kako samo jadna
Od zore do mraka.
I prosi i moli;
Tužna je i gladna
Jad ju snašla svaka
Olakšaj joj boli.
I kraj nje ne prođi
Hladna srca sine
Ljepo ni od tebe;
Već joj milo dođi
U susret sa čime
Radi samog sebe
Siroti udijeli!
Na svakom koraku
Kad uza se imaš;
„Kroz svoj život cijeli,
Za ovu sadaku
Sve od Boga primaš

Sarajevo. R. b. Maldini.

Događaji među muslimanima u Dubrovniku

Ne žaleći truda ni troškova g. Salih ef. Omanović došao je iz Dubrovnika samo radi toga, da potraži našega saradnika i da ga zamoli, da slučaj sa njihovim imamom-matičarom iznesemo u našem listu.

U Dubrovniku — starome gradu gospara danas živi preko 500 muslimana. Oni su došli iz Bosne i Hercegovine i možda ostavili svoje mile i drage samo da zarade u »tuđem svijetu« koru tuđeg tvrdog hljeba. Došli su »trbuhom za kruhom«, da sebi i svojima pribave, na pošten način, svakidanji hljeb, a ne iz neke obijesti i provodnje, da borave i odmaraju se na obalama divnoga Jadrana.

Pored gg. Salke Nazečića prof., Saf veta Burine prof., Saliha Omanovića trgovca i još nekih činovnika, zanatlija i bakala ostali su mahom obalski i lučki radnici. Ovi posljednji žive u vrlo teškim prilikama. Standard njihova života je u glavnom vrlo nizak — dnevno 3—8 dinara. Ali i pored toga, iako žive u gradu gdje nikada muslimana nije bilo, oni su ostali i dalje dobri i pobožni muslimani. Mještani su h rado primili i ne čine im nikakve smetnje. U svakoj prilici izlaze im rado u susret. A zašto i ne bi? Zahvaljujući gg. prof. Nazečiću, Burini i Salihu Omanoviću uredno obavljaju sve vjerske svečanosti i dužnosti pravih muslimana. Gore pomenuta dva vrijedna i istaknuta intelektualca često održavaju poučna predavanja i tako im pokazuju pravi put. Svojim dobrim vezama i uz pomoć g. Huseina Tolića pristava, koji je nedavno premješten u Dubrovnik, mnogima besposlenim muslimanima nađu zaposlenja.

To naročito se opazilo, kako je došao g. Tolić.

Kazao sam da su dobri muslimani, a mogu reći da se i međusobno pomažu i paze i tako imponiraju mještanima i pokazuju lijep primjer za ugled. Dok nije uspostavljen imamat oni su svi dobrovoljno doprinosili za imama, najamninu za džamiju — iznajmili su privatni stan i preudesili ga za džamiju sa mihrabom i ostalim — i druge svoje zajedničke potrebe oko 15.000 dinara. Ukazala se potreba uspostave imamata. Održane su nekolike konferencije, poslate deputacije mjerodavnim faktorima i želja im se ostvarila Na 15. jula 1933. godine uspostavljen je imamat. Za imama matičara došao im je Derviš Korkut. Rado su ga dočekli i on je bio s njima zadovoljan. A da li su oni snjima zadovoljn, vidjećemo! Izdržavali su ga iz svojih sredstava, pozivali na ručke i večere. Bilo mu je,a i sada, ko bubregu u loju. Od njega su zahtjevali samo da obavlja vjerske obrede uredno i ništa više. Spomenuti intelektualci sa g. Muhamedom Hadžiosmanovićem, koji je tada živio u Dubrovniku i sa g. Omanovićem osnivaju pokopno društvo »Rahmet«, a malo kasnije i privredno-kulturno i socijalno društvo »Preporod«.

U iznajmljenoj džamiji g. Korkut je klanjao samo džumu, a uz Ramazan i teraviju, iako su oni tražili i htjeli, da klanjaju i ostale vaktove namaza. On im je po pričanju g. Omanovića rekao: »Moja je kuća udaljena 5 minuta od džamije, pa ja ne mogu da dolazim na svaki vakat. Eto vam kuća, a eto džamije, pa klanjajte — ja ne moram s vama klanjati«.

Oni su se tužili na rad g. Korkuta. Slali su tužbe na muftijski ured u Mostaru (na 17 tabaka napisanu), ali uzalud. Tužba je otišla ad acta. Tužili su se i starijim vjerskim vlastima, ali i to je ostao glas vapijućeg u pustinji. Trpili su ga i dalje, ali sada je to prešlo granice.

— Na 21. novembra o. g. — kako kaže g. Omanović — zamolili smo imama, da klanjamo u zajednici s njime ostale vaktove, bar za vrijeme Ramazana. Rekli smo mu, eto se približuje Ramazan potrebno je, da nam učite i mukabele i hatme za naše umrle. On nam je na sve to odgovorio: »Šta znači to učiti mukabelu? Ja to ne znam. Nađite drugog, da vam to uči, ja neću«. Šta možemo sada? — nastavio je g. Omanović. — Došao sam evo, da vas zamolim, da o ovome našem slučaju u »Islamskom Glasu« pišete. Mi ga nemožemo više trpiti. Naša djeca ostaju bez vjerskog odgoja, a računamo da imamo eto imama. Zašto nam ne izađu u susret ne spreme drugoga imama, koji bolje zna, šta mu je dužnost. Neka nam odgovore nadležne vjerske vlasti ko je dao fetvu našem imamu, da ne klanja i ne uči što treba. Molim vas pomozite nam da nađemo nekoga hafiza, da nam bar on uči za vrijeme ovoga Ramazana. Sve nek ide na naš trošak. To je Bogu plakati, što mi trpimo, — završio je g. Omanović sa suzama u očima.

Šta sam mogao drugo, već da mu izađem u susret. Pomoću prijatelja g. Hafiza Saliha Puzića našao sam mu čovjeka, koji će da im uči i klanja za vrijeme Ramazana. To je mladi pitomac Gazi Husrevbegove medrese u Sarajevu g. Fazlagić, koji je došao u Mostar svojima na ramazanske ferije. I g. Fazlagić je već otišao. Lijepo su ga dočekali.

Iznosimo ovaj nemio slučaj među muslimanima u Dubrovniku i skrećemo pažnju nadležnim, da izvide cijelu stvar. žalosno je da i ovakovih imama postoji u našoj sredini. Izgleda, da g. Korkut ima jaku protekciju, pa zato ga i drže u Dubrovniku, gdje mu je bez sumnje dobro i predobro. Lako je uživati a ne odgovarati svojim dužnostima

To je više nego sramota. Ovoliko za sada.

Muhamed Ajkić.

Naše najveće zlo

Naše najveće zlo, koje je staro koliko i čovječanstvo to je prostitucija.

Imamo u glavnom dvije vrste prostitucije. Prvu, koja potiče iz ekonomske bijede i drugu, iz polne izopačenosti — perverzija.

Ovaj prvi ekonomski razlog, smetnja je svih naprednih i kulturnih društvenih potreba i on disharmonizira sve odnose i životne potrebe ljudstva, te smeta njihovom realizovanju i stvara još jedno socijalno zlo u formi prostitucije, čija je najglavnija odlika ta što prostitucija ove vrste nema svog izbora u individualnoj volji i ličnoj želji za njeno obavljanje, kakav je slučaj sa prostitucijom druge vrste, o kojoj ćemo u nekoliko poteza da progovorimo kasnije.

Prostitucija, koja se stvara i širi samo radi toga, što se ekonomski slabo stoji, drugim riječima, što je izvjestan broj ženskih lica sirotinja pritisla, koja se obično ni svojim plasiranim radom neda suzbiti ili ublažiti — takva prostitucija je pitanje na koje se imamo najviše pozabaviti, pitanje koje zadire u najelementarnije osnove društva i novih generacija.

Suzbiti prostituciju ne znači zabraniti prostituciju. Treba je liječti na drugi način, ma da zabrana i stroge mjere imaju malo pozitivnih rezultata. U potpunosti suzbiti prostituciju obe vrste je nemoguće. Prostituciju, koja je stvorena neimaštinom i sirotinjom suzbija se u onoliko u koliko se popravi stanje i otkloni neimaština t. j. otkloni briga za »ruhom i kruhom« kod individua, ili njihovih porodica. Druga vrsta prostitucije ne može se nikako suzbiti, ma da postoje i metode liječenja.

Na pitanje šta nam donosi prostitucija ili kakve posljedice od nje imamo, pa da je nazivamo našim najvećim zlom, dovoljno je da napomenemo samo ove štete: šteta po narodno zdravlje, jer ona je izvor svih vrsta veneričnih bolesti, drugo je degeneracija društvenih članova u dva vida: 1. pojava degenerika još kod novorođenih, i 2. smatranje robovima ili mrtvom stvari onih ženskih lica, koje su na silu upućene na prostituciju.

Venerična bolest nije opasna samo u polnom opštenju sa nezdravom osobom, već i pri najmanjem dodiru sa njom ili dodiru kakvog predmeta inficiranog od nje. Što je najubitačnije, posljedice ne ostaju samo kod oboljelih. One se nastavljaju i u njihovom potomstvu se nasljeđuju.

Pored materijalne bijede zbog koje se posrće ima još jedno zlo, koje kompletira srljanje u prostituciju. To je alkohol. Mnogobrojne su žrtve, koje su zbog alkohola tako nisko pale. Bezbroj je onih sitnih i bogatih koji su se u nektaru Bahusove loze zaboravljali i rušili nevinost i zdravlje, da bi sutradan činili veću listu javne i tajne prostitucije. Prostituciju od prisiljanja i prostituciju od bijesa.

U nizu ostalih uzroka prostitucije i moda zauzima vidno mjesto u širenju ovog razvrata. Ona ima dvije svoje zasluge: 1. što današnja moda razgolićuje one dijelove tijela, koje ni pod kojim higijenskim uslovima i zdravstvenim propisima nebi trebalo razgoliti i 2. što siromašni svijet u želji da se nosi po modi, kao i bogati, pristupa poslu »na lak način« ili kako to prostitutke govore »tuku žicu i vozaju se«.

Plesovi na kojima se okuplja nastrana omladina, fabrike su prostitucije i mnoge zalutale ovčice ubrzo nađu utočišta u »maison de tolerance« (tajnoj kući) ili rješavaju svoju sudbinu rastvorom kamene sode ili skakanjem u rijeku.

Kancelarije i radionice u kojima je ženski svijet upućen na zaradu također su mjesta, gdje se prostitucija rađa, jer bezskupuloznost šefova ili poslodavaca ide dotle, da je podavanje u najviše slučajeva »conditio sine .ua non« — glavni uslov za dobijanje službe.

Pohotljivost i zloupotreba svoga položaja kod muškaraca su danas prešle svaku mjeru.

Znamo da više ne postoje javne kuće ni u jednom mjestu u našoj zemlji, ali danas ima bezbroj privatnih stanova, gdje se vrši prostitucija. — Mnogi kućevlasnici izdaju svoje stanove prostitutkama, gdje ona obavlja svoj zanat ,iako to kućevlasnik vidi i zna.

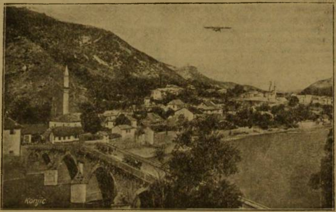
Potrebno je pored zabrane javnih kuća učiniti nužne mjere za sve i prema svakome, da se ovo zlo donekle spriječi, i ne dozvoliti, da naše sestre koje će biti danas sutra majke, plaćaju službu i namještenje svojom nevinošću, a kada ih se šef ili poslodavac nasiti, otpušta ih i baca na ulicu. Znamo da se prostitucija ne može iskorjeniti, ali se može umanjiti. Potreban je samo viši nadzor od strane vlasti i u tome će se donekle uspjeti.

Hamika Ajkić.

Kratak pregled Konjica

Istaknuću ovdje ukratko glavne crte prošlosti, običaje i razno iz Konjica.

Konjic leži u jednoj divnoj dolini, opkoljen sa brdima, koji su obrasli s desne strane crnogoricom, a s lijeve strane niskom hrastovom šumom i vinovom lozom. Kroz samu sredinu grada protječe rijeka Neretva, koja vijugavim svojim koritom dijeli grad u dva dijela, i to: novi i stari. Novi dio grada zvao se je za turske vladavine Beligračak, a od zgrada su bili samo konak (sud) i jedan han (prenoćište) 2 džamije koje i danas postoje. Jedna se zove Repovačka, jer su je gradili Repovčani i Djevojačka, koju su sagradili činovnici sudski za vrijeme turske vladavne a dokazuje se, da su je i djevojke sagradile svojim novcem, samo ona danas služi kao bravarska radiona.

Danas je taj novi dio grada zvani Varoš izgrađen lijepim kućama, gdje se nalazi mnogo muslimanskih radnji. Stari dio grada zvao se čaršija, a i danas se tako zove. On ima četiri džamije koje se zovu Tekijska džamija Mehmed paše, Prknajska, Čaršinska Junuz čauš i Vardačka džamija. Tekijska džamija se tako zove, što je prije uza samu džamiju bila sagrađena derviška tekija. Ranije su postojale i tri banje, kojih danas više nema, medresa, koju danas polazi blizu 50 softa te dva mekteba i to jedan muški i jedan ženski. Osim toga nalazi se u Čaršiji u haremu Junuz Čauš džamije i turbe (grob) Dervišage Čengća, koj je bio brat Smailage Čengića, pa na putu od Mostara do Konjica umro je i tako je pokopan u Konjicu godine 1874. Također nalazi se i kameni most, koji spaja stari i novi dio grada, a kojeg je sagradio neki paša godine 1674. (1093. po H.) prolazeći sa vojskom.

Vakuf posjeduje lijep imetak, ali ne udovoljava svojim potrebama, jer od pet džamija može se reći, da su dvije u dobrom stanju, a ostale tri u lošem. Uz desnu obalu Neretve vodi željeznička pruga od Sarajeva do Dubrovnika. U konjičkom srezu je i poznato Boračko jezero sa svojim prirodnim ljepotama, koje i mnogi stranci posjećuju a udaljeno je od Konjica 16 kilometara (4 sata pjesačenja). Nedaleko od Konjica nalazi se i brdo Zlatar, gdje se nalaze tragovi nekadašnjeg rudokopa, a tvrdi se, da su Turci tu kopali zlatnu rudaču, a po tom je tako prozvano.

Nedaleko od Konjica oko 5 km nalazi se voda Ljuta, koja je desna pritoka Neretve, te je neki upotrebljavaju za liječenje rana, radi nekih mineralnih sastojina.

Klima je u Konjicu umjereno sredozemna, te se radi toga narod može baviti većinom zemljoradnjom, a bavi se i voćarstvom i vinogradarstvom. Od zanata je čuven drvorezbarski, koji jedino postoji u našem gradu u cijeloj državi,te ima po prilici oko desetak radnji. Kao svugdje tako i u nas poslije oslobođenja počelo se sa otvaranjem raznih zanata i trgovina.

Voće se mnogo izvozi a najviše grožđe, jabuke i orasi, te ostalo u manjoj količini. U Kulturnom pogledu Konjic nije dao mnogo od sebe naučnih ljudi, kao druga mjesta, nego samo mali i neznatan broj, među kojima treba spomenuti Šukriju Alagića, Hamdiju Mulića i rah. Sejfulah ef. Prohića. Običaji su slični kao u Bosni, govor čist hercegovački. Narodni su praznici u Konjicu: Nervozi Sultan, prvi dan proljeća; Jurjev (Đurđev dan) i Alиđun (Ilin dan) 2. augusta.

Narod nije odan poslu, najvoli ljenčariti i sjediti po kafanama, te prepričavati razne doživljaje komentarisati — manje mjesto a više kafana nema ga na daleko kao Konjica, oko 26 kafana — a ima i poslovica koja kaže: »Izgorile konjičke svijeće hesabeći sarajevsko blago« — to će reći, da su uvijek bili radoznali, ali ne svi, jer u svakom žitu ima kukolja.

Od velike je važnosti što Konjic obiluje mnogim prirodnim ljepotama i bogatstvom. Naročito je njegova nutarnjost bogata raznim rudama, koje se nigdje još ne iskorištavaju osim u blizini nekoliko kamenoloma.

Od društvenih muslimanskih ustanova postoje jedino u gradu Gajretovo povjereništvo (prije mjesni odbor) »Jugoslavenski klub« i pokopno društvo »Dobrotvor«.

Refik Hadžimehanoić.

KROZ ŠEHER-SARAJEVO:

VAKTIJA

Ramazan 1354. (1935.)

Broj dana	Dan	December	Sunce izlaz s	Sunce izlaz m	Podne s	Podne m	Ićindija s	Ićindija m	Sunce zalazi s	Sunce zalazi m	Jacija s	Jacija m	Imsak s	Imsak m
9	Pet.	6	7	8	11	51	2	4	4	17	6	00	5	14
10	Sub.	7		9		52		4		17		0		15
11	Nedj.	8		10		52		4		17		0		16
12	Pon.	9		11		53		4		17		0		17
13	Utor.	10		12		53		4		17		0		18
14	Srij.	11		13		54		5		17		1		19
15	Čet.	12		14		54		5		17		1		19

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Kundurdžiluk ul. br. 22. I.
Čekovni račun Poštanske štedionice Sarajevo br. 1600.
Broj 10., godina I., dne 6. decembra 1935.

PRESELENJE
uprave i uredništva našega lista u nove prostorije.

Uredništvo i uprava našega lista se preselila od 1. decembra o. g. u nove prostorije na Obali Vojvode Stepe broj 7. I. kat.

ZABRANJENA JE PRODAJA KNJIGA I UDŽBENIKA PO ŠKOLAMA.

U vezi sa učestalim slučajevima prodaje knjiga i udžbenika po školama od strane pojedinih lica, a u smislu pretstavke Saveza trgovačkih udruženja, Ministarstvo trgovine i industrije umolilo je Ministarstvo prosvjete, da i ono, preko školskih uprava, skrene pažnju nastavnicima, da navodni način prodaje knjiga i udžbenika nije u skladu sa odredbama Zakona o radnjama.

Kao što se vidi, izgleda da će, najzad, po trgovce važno pitanje prodaje knjiga i udžbenika po školama, biti riješeno.

KONFERENCIJA PRIVREDNIKA U MERHAMETU.

Kako smo u prošlom broju izvijestili naši sarajevski privrednici su donijeli odluku da prigodom ovog Ramazana što izdašnije pomognu naš Merhamet. Prema tome zaključku delegacija naših privrednika održala je sa Merhametovim uprav. odborom širu konferenciju na kojoj se raspravljalo o načinima kako da se što obilnije Merhamet pomogne. Izrađen je program po kome će se ta akcija povesti pa je zaključeno da Merhamet uputi pisma svima stranim i mjesnim trgovačkim firmama sa kojima naši privrednici stoje u poslovnim vezama. Ova će pisma biti preporučena od strane samih privrednika, koji će naročito apelovati na svoje poslovne prijatelje da svojim prilogom pomognu akciju Merhameta.

PREMJEŠTAJ.

Riješenjem Ministra pravde, premješten je g. Ibrahim ef. Hadžišehović šer. sud. pripravnik iz Novog Pazara u Gnjilane.

Istim riješenjem premješten je g. Hasanović Osman, šer. sud. pripravnik iz Gnjilana u Novi Pazar, oba po potrebi službe.

SAJAM KRZNA U LJUBLJANI

bit će 27. januara 1936. godine u prostorijama Ljubljanskog velesajma. Lovačko-prodajna organizacija »Divlja koža«, koja priređuje ovaj sajam odnosno akciju, ima direktne veze s inostranim kupcima, koji plaćaju za robu svjetske cijene. Zato preporučujemo svim lovcima, neka svoj ovogodišnji lovački plijen pošalju u prodaju samo svojoj prodajnoj organizaciji. Svakako moraju kože biti dobro i pravilno pripremljene. Nemojte ih sušiti na peći, već na zraku! Kožu treba dobro očistiti i napeti. Dobro pripremljena koža vrijedi gotovo još jedan put toliko nego slabo pripremljena istog kvaliteta. Kože treba poslati na naslov: »Divlja koža«, Ljubljana, Velesajam.

DEŽURNE APOTEKE.

U nedjelju imaju dežurstvo apoteke:
Finci, Aleksandrova ul.
Levi, Baščaršija.

Zar — znak čestitosti i čistoće ili maska prostitucije

Ovi redovi nisu nikakva novost, a nažalost ni u njima izražena tražnja nije prva, pa se ona već nekoliko puta, istina bez uspjeha, ponavlja u našoj muslimanskoj štampi. Ovaj puta bit ćemo kraći no obično, ali energično tražeći — ako se već jednom socijalnom zlu ne može i u današnjici nema radikalnih sredstava da stane na put, da se to zlo i sramota onemogući provoditi pod maskom onoga, šta je za našu ženu vjekovima bilo simbol morala i čestitosti.

Riječ je o prostituciji, sramnoj trgovini ljudskim tijelima. koja je među nšim muslimanskim elementom uzela jedan strašan zamah, i koja uz ostale nedaće i nesreće tišti naš elemenat. Mi ovdje nećemo ulaziti u problem prostitucije; nećemo raspraljati o njenim uzrocima i posljedicama; nećemo iznositi bijedu našeg sitnog čovjeka i njegove žene koje današnjica goni u ralje prostitucije; nećemo ovaj puta iznositi prljave primjere sitih i bijesnih pojedinaca naše muslimanske toliko puta »bolje«, »aristokratske« ili »industrijske« sredine, koja se je životinjski zasitila tijela mnoge sirotice i onda je gurnula u propast s nekoliko tuđom krvlju umazanih banknota; nećemo da ironiziramo na račun naših javnih ustanova, kojima je u programima uslovljen boljitak našeg elementa, — nego ovdje tražimo, i to jednom za uvijek, da se ono, što je našim majkama bilo i ostaje znak moralne čistoće, svuče s onih, koje nisu dostojne da ga nose.

Mi žalimo te bijednice, mi znamo, da su one u glavnom žrtve grube današnjice, ali ne možemo da dozvolimo da se prlja i gazi čistoća naše žene. Najposlije, kada je prostitucija zakonito dijete današnjice (o kome mati malo brige vodi), one je se ne trebaju stiditi, neka joj se ukažu u svoj svojoj drastičnosti, samo neka je ne kriju i gone pod zarom i valom, jer ovdje se nesmije zaboraviti, da jedan veliki broj prostitutki koje nisu regrutovane iz muslimanskih redova, bez straha, i sa sigurnošću nosi zarove, znajući, da su tako mnogo sigurnije. Kolika ironija: Zar, kao simbol morala, — i zar kao maska prostitucije!

Na kraju, radi konkretnosti, treba proći kroz mnoge naše kavane, gdje se za razliku od negdašnjih ramazanskih noći provede današnje ramazanske noći, i uvjeriti se o istinitosti gornjih redova.

U štimungu slabokrvne i jeftine muzike, osakaćenih sevdalinki i gustih oblaka dima, glavnu publiku sačinjavaju žene u zarovima. I ne treba čovjek da dugo promatra te žene, pa da se uvjeri i ugleda svu strahotu najbesramnije prostitucije, u kojoj majka često podvodi svoju vlastitu kćer, i uvidi, da se pod zarom, kao najsigurnijom maskom, krije mnoga prostitutka, bez razlike muslimanka ili inovjerka.

Mi ovdje apelujemo i energično tražimo od onih, koji su zato pozvani, da ako se već ništa stvarnoga protiv prostitucije ne može poduzeti, da se zar, kao simbol morala i čestitosti prave muslimanske žene, svuče s onih, koje nisu dostojne da ga nose, i da se jednom za uvijek onemogući da zar bude maska što sigurnijem tjeranju bluda, čak i u onim Svijetlim noćima.

Rek.

PROŠIRENJE UPRAVE ZADRUGE »MISIR«.

Na sjednici uprave Privredne zadruge »Misir« koja je održana 3. o. mj. kooptirani su u Upravni odbor gg. Ibrahim Šahinagić, pretsjednik trgovačkog udruženja i član upravnog odbora trgovačko-industrijske komore, Bećir Đonlagić trgovac i poslanički kandidat iz Tešnja i Hafiz Muhamed Pandža.

Ovim izborom je sada kompletirana uprava zadruge »Misir«, koja je po bivšem režimu dugo sprečavana u radu. Pretsjedniku zadruge g. Šemsuddinu Sarajliću je tek nedavno javljeno sa Uprave policije, da se predstavnicima zadruge mogu sada izdati putnice za bližnji Istok.

Do sada su u Upravnom odboru zadruge »Misir« bila slijedeća gg. Sarajlić Šemsuddin, predsjednik, Mešinović Ahmed trgovac iz Sarajeva, Arslanagić Asim trgovac iz Sarajeva, Aganović H, Ali ef. Eskidžić Muharemaga trgovac iz Sarajeva, Šišić Mehmed pilanar iz Vareša, Ferizbegović Omer trgovac iz Teslića, Raščić Hifzo načelnik iz Čajniča, Begović Arif trgovac iz Trebinja. Nadzorni odbor: Kučukalić Mehaga posjednik, Halilbegović Ibrahim iz Gračanice, Abdagić Muharem iz Foče, Mešinović Midhat iz Sarajeva, Šestić Asim iz Zenice.

IZ DRUŠTVA »MERHAMET«.

Kao što smo već pisali, naše društvo »Merhamet« u svrhu kontrole i suzbijanja prosjačenja po gradu, izdalo je svoje »Sadaka« kupone po 25 para, 50 para i po 1 dinar, koji se mogu odkupiti od društva i sirotinji dijeliti mjesto gotovine. Prosjak koji dobije ovaj kupon mora otići u društvo i unovčiti ga. U društvu se uzmu svakom prosjaku njegove generalije, pa će se o svima takovim prosjacima provesti izvidi o njegovom imovnom stanju i vladanju. Za kojeg se ustanovi da je zaista nuždan prositi, daće mu se vidna oznaka i samo takovim prosjacima trebaće u buduće davati sadaku.

Da je ova akcija korisna i plemenita o tome netreba pisati samo je do našeg svijeta stalo, da ova akcija uspije i dođe do željenog cilja. Stoga je potrebno da svako ko daje »Sadaku« da istu daje sa Merhametovim sadaka kuponima, jer će se jedino na taj način kontrolisati i suzbiti nepotrebno prosjačenje.

Prostorije društva »Merhamet« Aleksandrova ul. br. 12. biće preko cijelog dana Ramazana otvorene i stoje članovima i prijateljima društva na raspolaganje.

»SMJERNICE NOVOG POKRETA«
(Izjava na članak g. B. Gluhbegovića).

U jednom broju »Islamskog Glasa« izašao je članak pod gornjim naslovom u kome je pisac htio da prikaže smjernice Muslimansko kulturno-prosvjetnog pokreta sa svog ličnog gledišta. Pošto sam članak po svom načinu izlaganja daje utisak kao da stvarno predstavlja budući rad društva, to smo prisiljeni radi javnosti izjaviti slijedeće:

Članak g. Gluhbegovića je njegovo lično naziranje na naš ekonomski progres i kao takav nema nikakve veze sa pokretom. Neupuštajući se u to da li je to naziranje ispravno uprava smatra za potrebno da se ogradi od samog članka kao »smjernica novog pokreta« jer isti nije ovlašten od uprave da te smjernice izlaže. Članak sam — kao članak — može biti i ispravan, ali pošto je to potpuno lično gledište, to je skučen i nejasan u pogledu svrhe pokreta te stvara bojazan da bi se ta svrha kod neupućenih krivo tumačila. Zato jer je pokret tek u svom početku, njegova stvarna ideologija koja leži na bazi bratske saradnje u islamskom duhu biti će izložena tek onda kada bude definitivno odobren rad pokreta od strane vlasti.

Za odbor:
Sead Arifhodžić.
Salem K. Hadžihasanović.

RAMAZANSKA PREDAVANJA.

U subotu dne 7. decembra na večer iza teravije održaće u prostorijama muslimanskog kulturnog i humanog društva »Bratstva« na Vratniku predavanje prof. g. Muhamed Kantardžić. Tema predavanja je: Naše socijalne dužnosti.

U nedjelju dne 8. o. mj. na večer iza teravije održaće predavanje u prostorijama Muslimanskog ekonomskog i zanatskog društva »Hurijet« g. Abduzajimović Enver, absolvent srednje tehnike. Tema predavanja je: Šta koči naš napredak.

NEKA SE ISPRAVI!

U prošlom broju našega lista kod preloma uvodnika od Mevlana Džemaluddina Čauševića »Kur'an i Ramazan «potkrala se krupnija greška, pa molimo naše čitaoce da to isprave. Naime na prvoj strani u zadnjem retku četvrtog stupca iza riječi »sve ljude da samo«, prebačen je čitav pasus koji iza toga slijedi na drugu stranu koji počinje u dvadesetom retku prvog stupca odozdo sa riječima »onako kako treba da Boga obožavaju«. Molimo, da se uvaži!

NOVE KNJIGE I ČASOPISI.

»Hrvatska revija«. Izašao je iz štampe 12. broj ove ugledne književne revije, koja je kroz osam godina svog izlaska stekla ugledno mjesto u našoj književnosti. U ovom broju su zastupani sa svojim radovima Dr. Franjo Fancev, Ljubomir Maraković, Vladislav Kušan, Vladimir Jurčić, Dr. Branimir Ivkić, Mirko Deanović, T. Mortiotije i Stjepko Trontl. U feljtonu su zastupljeni Dr. Josip Boguer, B. Livadić i Dr. Branimir Ivakić. Cijena za pretplatu je godišnje 200 Din., a za članove Matice Hrvatske i đake 180 D.

»Hikmet«, mjesečna vjesko-teološka revija. Izašao je 6. broj ove vjerske revije, koja je sa ovim brojem pretvorena u glasnik tuzlanskog udruženja ilmijje. Veći dio ovoga broja je posvećen radu »Mirkata«, a ujedno je i donešena predstavka »Mirkata« Ministru saobraćaja g. Dr. Spahi, u kojoj se traži da se ne ukidaju muftijstva, kako je u uvodnom nivou zakonskom projektu I. V. Z. predviđeno. Donešen je i memorandum iz Mostara, koji je također upućen gosp. Dr. Spahi, po pitanju dokidanja muftijstava.

KNJIGA O KORUPCIJAMA.

Ko šteti narodne i državne interese, pod ovim naslovom je ovih dana izašla iz štampe knjiga, koju je napisao i izdao g. A. M. Šahinagić.

Želja je i namjera sa izlaženjem ove knjige, da se šira javnost i narod upozna sa korumptivnim radom i nedozvoljenim spekulacijama bečko-peštanskih i zagrebačkih Judeo-masona u najvećim vrhovima državnih trg. ustanova a naročito na ogromnu štetu najvećih državnih trgovačkih preduzeća »Prizada« i »Šipada«.

U predgovoru knjige pisac iznosi ilustracije strašnih teškoća koje su mu činjene od strane pljačkaša i ujedno ističe činjenice i primjere nevjerovatnih protuzakonitosti za onemogućivanje odkrivanja korupcije i drakonskih primjena tada činjenih prema njemu.

Uglavnom sadržaj knjige može svakom da posluži kao javan dokaz, da su kod nas Judeo-masoni uspjeli pomoću internacionalnog velekapitala i putem tajnih kanala internacionalnih agenata da pruže svoje pljačkaške niti do svih izvora državnih dobara i da postanu u svim pitanjima i poslovima glavni maheri.

Istina, dok ovo pišemo, saznajemo da je povodom islaženja pomenute knjige određena anketa, sastavljena isključivo od držav. činovnika, kojoj je dužnost da ispita sve nepravilne radnje u »Prizadu«. Ali, mi se bojimo da od svega toga neće biti ništa kao ni sa starom anketom 1931. g. u »Šipadu«, kako to tvrdi pisac knjige u predgovoru.

Knjiga se može dobiti kod izdavača: Višnjićeva 16, Beograd, po cijeni od Din. 12.—.

JADRANSKI KOLEDAR ZA 1936. GOD.
Koledar jugoslovenskih emigranata iz Julijske Krajine.

Ovaj koledar kojega izdaju već drugu godinu emigranti iz Julijske Krajine, izašao je u nakladi konzorcija lista »Istra« u Zagrebu. To je zapravo almanah Hrvata i Slovenaca iz Italije u kojemu su sarađivali mnogi poznati pisci domaći i strani.

U njemu nalazimo slijedeća imena: Dr. Ivan M. Čok, pretsjednik Saveza emigranata piše uvodnu riječ; pjesnici Mate Balota, Drago Gervais, Rikard Katalinić-Joretov, Ante Dukić, Srečko Kosovel, Vera Karaševčeva, Mate Dvorničić i t. d., dali su nekoliko odličnih pjesama do sada nigdje neobjavljenih. Političke članke i rasprave napisali su Charles Loiseau iz Pariza, Lujo Vojnović, Niko Bartulović, Ivo Grahor i predsjednik Dodekanaške omladine iz Atona g. Nontas Aroadis. Kulturno istorijske rasprave su dali Mirko Breyer, Josip Vuga iz Čeških Budjevica, Dr. Fran Ilešić, Dr. Lavro Čermelj, R. Medin Dremovčev, Nikola Žic, Just Pertot, Jakov Vivoda i još nekoji, a beletristikom i raznim člancima su koledar obogatili Viktor Car-Emin, Ivan Pregelj, Bogomil Magajna, Ernest Radetić, Ante Rojnić, Hijacint Ketris, Miho Krvavac, Pero Trepov, Joško Žiberna i t. d.

Jedan dio kalendara je popunila omladina iz Istre, Trsta i Gorice, počevši od učenika osnovnih škola do studenata univerziteta.

Naslovnu stranu je lijepo izradio akad. slikar Bohutinski, a u kalendaru je velik broj slika i karta Istre po narodnosti sa statistikom. Ima 224 stranice, a stoji 10.— Din. (deset dinara). Naručuje se kod: Uprave lista »Istra« — Zagreb — Masarykova 28a/II ili u Ljubljani kod poduprave »Istre«, Erjavčeva cesta 4a. Može se dobiti i kod svih emigrantskih društava, kao i u knjižarama. Kalendar su uredili Tone Peruško i Joško Žiberna.

Od 6. januara 1929. do 5. maja 1935.

(Nastavak.)

Sa svojim manifestom od 6. januara 1929. Kralj je preuzeo državno kormilo u svoje ruke i otvorio jedan novi režim.

Taj režim prema izričitom tekstu samog manifesta kao i kasnijim kraljevskim izjavama trebao je da bude privremen i da traje samo dotle, dok ne izmiri zavađeni narod i stvori atmosferu uzajamnog povjerenja. Iza toga trebao je opet da nastupi normalni ustavni poredak. Ukidanjem vidovdanskog ustava i odlaganjem parlamentarizma, morala su biti organičena i ustavna prava građana i povučeni politički zakoni, koji su ta prava dopuštala. Ali to nije bilo tako strašno. Sloboda djelovanja na konstruktivnom polju rada ostala je dozvoljena. Dva glavna ustavna faktora narod i Kralj postojala su i dalje. Uklonjen je samo onaj posrednik koji ih je rastavljao. Kraljev 6. januarski manifest po svojoj suštini, davao je utjehe i plemensko političkim aspiracijama svih dijelova našeg naroda i kulturno-personalnim potrebama svakog pojedinca, i doprinio stišavanju duhova u zemlji.

Ukidanjem parlamentarizma i obrazovanjem vanparlamentarne vlade, za svoje saradnike Kralj nije mogao uzeti same vojnike. Umješati vojsku u politiku predstavlja jedan opasan eksperimenat. Među civilima pak nije bilo skoro ni jednog neutralnog čovjeka od neke političke reputacije, a da nije bio partijski obilježen. Dakle nije se imalo drugog izlaza nego sastaviti vladu iz onih elemenata, koji pored povjerenja krune uživaju i neko povjerenje naroda. Političari koji su aktivno podupirali režim iza 28. juna, ti su sami sebe disvalikikovali za vladu građanskog primirja i uzajamnog narodnog povjerenja. U takvoj situaciji nije se mogla pronaći bolja solucija od one koja je nađena u prvoj vladi generala g. Petra Živkovića. Predstavnici radikalskog centruma Srškić, Maksimović i Uzunović, koji su prvi ustali protiv režima iza 28. juna, bili su kao naručeni za novu situaciju iza 6. januara. Po njima kombinovana vlada bila je sastavljena iz najumjerenijih elemenata Srba, Hrvata i Slovenaca. Ali ni ovi nisu znali da djeluju pomirljivo u duhu Kraljevog manifesta. Raspisivanjem novih izbora nastaju greške, koje se nižu sve krupnije za krupnijom. Među pristašama bivših stranaka počelo je utrkivanje koji će bolje da se dodvore novoj vladi. Svi oni koji u svojim matičnim partijama nisu mogli da izađu na površinu kao i one sebične ambicije. koje su i ranije bile na površini pa nisu mogle da se pomire sa svojom ulogom u pozadini, svi ovi prevrnuli su sa svojom ranijom vjerom i pojurili da pomognu novi režim koji ih je bez rezerve primao k sebi. Ovo šareno društvo starih grešnika i novih vjerolomnika moralo je tražiti neko opravdanje i ispriku za svoj postupak. To su našli u integralnom nacionalnom jugoslavenstvu i osnovali Jugoslavensku nacionalnu stranku. Jugoslovenstvo ovih mnogo se razlikuje od onog kojeg su zamišljali i ispovijedali njegovi apostoli Štrosmajer i Gaj. Ovi junci, kako ih svijet zove, od jugoslavenstva napravili su čitavu zbrku nepročišćenih pojmova. Dovedeni u položaj da svoje vjerolomstvo opravdaju, oni su morali da nešto petljaju i u toj petljaniji sada su se toliko uživili, da su i sami počeli vjerovati u svoju laž. U svoju glavu su oni utuvili jedan vizionski san, jednu fiksnu ideju koja graniči sa ludilom. Oni nemogu ni imati smisla za slobodni i pravni poredak. Njihov je ideal nasilna i policijska država.

Jugoslavenstvo je više državno politički nego nacionalno etički pojam. Pod tim pojmom mi shvaćamo samo državljanstvo ali ne i narodnost. To može da bude neki sinonim lojalnosti prema državi a tu se nemože identifikovati sa rodoljubljem i domoljubljem. To još ne znači negaciju i definitivnu asimilaciju srpstva i hrvatstva. Tek kroz taj i takav pojam jugoslavenstva moglo bi da postane i nacionalna svijest. Naš prostodušni narod nije nikad mogao razumiti te spetljane i zamršene ideologije nacionalnih jugoslavena. Naročito on nije mogao da shvati smisao po njima raspisivanih izbora u kojima njegova slobodna volja nije dolazila do izražaja i u kojima je on imao samo da potvrdi i prizna po vladi postavljene svoje zastupnike. To sigurno nije išlo u glavu ni samim takvim zastupnicima. To su shvaćale jedino njihove vlade. Takvim izborima i vještački insceniranim manifestacionim zborovima one su htjele da dokažu kako uživaju narodno povjerenje kojim bi učvrstili svoj položaj. Budala smatra cijeli svijet budalama, a samo sebe pametnim. Narod to nije mogao da podnosi. Njegova svijest počela je da se buni i da izražava svoje negodovanje putem šapata.

Iza marseljskog zločina, kad je nestalo Velikog Kralja, za čiji su se auktoritet zaklanjali, oboren je g. Uzunović i na njegovo mjesto propeo se g. Jeftić. Sa tom promjenom mislilo se je da je učinjen kraj igri ovih bizarnih nacionalista. Ali smo se brzo razočarali. Vlada g. Jeftića upala je u još krajniji ekstrem i otvoreno zaplovila fašističkim vodama da naš državni brod povede iz bure u buru, iz avanture u avanturu u pravcu, koji nema izgleda da bi mogli dospjeti u jedno tiho pristanište. Kada joj nijesu upalile intrige da osujeti istup udružene opozicije u izborima, i da ostane sama gospodar situacije. ona je zagazila u svirepi teror kakav nije zapamćen i bacila rukavicu na pošteni obraz naroda. Pored čitavog državnog aparata, kojim se je samovoljno poslužila, za svoje korteše najmila je i takve moralne propalice, koji su sa svojom pojavom izazivali opće gnušanje i prezir. Ovakvi mogli su samo da svrate pozornost na onu stranu sa koje prijeti opasnost njihovim gospodarima, a nikoga da ubjede i pridobiju za njih.

Čitavu udruženu opoziciju, na čijoj su strani bile simpatije ogromne većine naroda, vlada je oglasila pitomcima Janke Puste i stavila ih van zakona. Na taj način u ime nacionalizma počeli su da profanišu nacionalne svetinje oni koji su najviše pozvani da ih štede, pa time sami su posjekli granu na koju s use naslanjali.

*

Mi razumijemo one koji se razilaze na ocjeni dane situacije i zauzimaju neki posebni taktični stav. Razumijemo i one koji svoje načelno mišljenje na osnovu stečenog iskustva korigiraju u jednoj nijansi i prelaze u drugu srodnu političku partiju. Ali nemožemo shvatiti one koji padaju iz jedne krajnosti u drugu, koji skaču sa jednog pola na drugi. Takve dvije krajnosti predstavlja demokratija i fašizam.

Sistem vladavine nije nikakva bogomdana prirodna tvorevina, koja bi bila neovisna od ljudske volje. Svi su ti sistemi djela ljudske vještine koji se usavršavaju ako i narod postaje savršeniji. Nikakav sistem nije toliko kriv, koliko ljudi, koji ga primjenjuju. Nije zlo ležalo u parlamentarizmu nego u vladajućoj većini naših parlamentaraca, koji su sa svojim izbornim trikovima izvještačili i izopačili parlamenat. Izmišljotina je da svaki narod ima onakvu vladu kakvu sam zaslužuje. Narod je u socijalnom životu još uvijek jedan nedužan objekat kojeg prekreću dobri ili zli subjektivni duhovi iz njegove sredine. To je tijesto, koje dopušta da ga mješaju svačije ruke i pretvaraju ga u lijepe ili ružne oblike. Razlika između najslobodnijeg parlamentarizma i najsamovoljnijeg autoritativnog režima je samo ta, što dobrota vlastodržaca u potonjem ovisi od slučaja, a u prednjem slučaju od povremenih, slobodnih izbora sa izravnim i tajnim glasanjem koji dopuštaju da se dobri pronađu a zli odstrane. Pa i takva razlika dovoljna je za preimućstvo parlamentarnog nad autoritativnim sistemom vladavine.

Parola naših fašista: protiv parlamentarizma, a za staleški parlamenat i vanparlamentarnu vladu — je nerazumljiva. Kakve to sve profesije gospoda fašisti podrazumjevaju pod »staležima«. Ni pripadnici jednog te istog staleža u pitanjima društvenih odnosa među narodom ne misle jednako, a kamoli da bi tako mogli misliti pojedinci sviju staleža skupa. U fašizmu čovjek mora vjerovati svome vođi kao u religiji Bogu. Tu se nesmije misliti i kolebati. Seljaci i radnici su najbrojniji i najstvarniji privredni staleži svagdje, a njima se ne daje odgovarajuća proporcija u narodnom predstavništvu korporativnih fašističkih država. Tamo su ovi najviše podređeni deklasiranim elementima koji služe izrabljivačima radnika i seljaka.

Što se tiče vlade i ja sam za vladu stručnjaka vanparlamenta ali odgovornih pred parlamentom, nasuprot fašističke vlade koja nije ovisna od naroda i parlamentarne vlade, koja izigrava kontrolnu vlast narodnog predstavništva. Vlada stručnjaka kakvu ja zamišljam radila bi sa višim poznavanjem povjerene joj dužnosti i sa punije izraženim autoritetom bez nasilja u narodu i majorizacije u narodnoj skupštini.

Sloboda zbora i dogovora najsvetije je pravo svakog čovjeka kao društvenog bića a to se ne da ni zamisliti bez slobodno rođene i slobodno izražene misli. Sve kulturne tekovine, sve što podiže ugled i dostojanstvo ljudi nad drugim životinjama, sve to dugujemo slobodnoj misli. To pravo na slobodu zbora i dogovora skučeno je. ta slobodna misao prigušena je u svima fašističkim državama.

E. Bulbulović.

Mi smo đaci, veseljaci

Studen sniježak zemlji prši,
Golo granje svuda strši,
Kruta zima veće vlada,
Saonice na red sada.

A mi đaci veseljaci,
Svak nek snježnu loptu baci,
I saone dovucimo,
Pa ih niz brijeg otisnimo.

Ej veselja i radosti,
U koga su jake kosti,
Kad ovako letimice,
Spustimo se nizbrdice.

I do mrklog mraka tako,
Udri, vozi, podjednako,
Onda opet pjevajući,
Svako ravno svojoj kući.

Pročitati zadaćice,
Učiti iz računice,
Po čitanci našoj zaći,
Sutra se u školi naći.

Da ne reknu učitelji,
A i naši roditelji,
Cjeli dan vam Bože dragi
Samo igra na pameti.

Već da jesmo dobri đaci,
Makar da smo veseljaci,
Bila zima, bilo ljeto,
Kroz godinu cijelu eto.

Sarajevo. R. b. Maldini.

Tko brzo daje — dvaput daje

Prinosnicima za Merhamet.

Jedna slatka riječ — zna se,
Stradalome godi više,
Neg svilenim rupcem kad se
Suza mu sa oka briše.

Jedan topli kucaj srca
Više vrijedi nevoljniku,
Neg varnica sto kad frca
Pa se trnu u dekiku.

Iskazana jedna ljubav
Svtakom stvoru grudi širi,
Neg ikakav cvijet ubav
Koji cvjeta. a ne miri

Zato nastoj da što prije
Pomogneš dok bjeda traje,
Jer tko činit to umije
Dvostruko on brate daje.

Sarajevo. R. b. Maldini.

Putovanje

kulturno-prosvjetnog radnika gosp. Hadži Ali eff. Aganovića po Krajini.

Glavni odbor Narodne Uzdanice u Sarajevu izaslao je svoga delegata i odbornika g. H. Ali ef. Aganovića, da proputuje Krajinu i da tom prilikom održi razna predavanja po džamijama i čitaonicama, a u drugom redu da poradi na osnivanju povjereništava Narodne Uzdanice.

G. H. Ali ef. doputovao je 8. XI. 1935. u Vrnograč, da uzme učešća na otvaranju nove velike džamije u Vrnograču.

Ovoj svečanosti prisustvovali su: zastupnik vođe muslimana g. dra Mehmed ef. Spahe, g. Nuraga Pozderac, narodni poslanik iz Cazina, zastupnik ministra dra Behmena g. Huseinaga Ćumavić narodni poslanik iz Zvornika, zastupnik beogradskog Reisa i sarajevskog ulema-medžlisa muftija g. Nurkić, te ban vrbaske banovine g. Bogoljub Kujundžić.,

G. Aganović bio je u društvu delegata dra Spahe i dra Behmena te kad se je pomolio sa predstvanicima našeg vođe ka Vrnograču ogromna masa muslimanskog elementa oduševljeno je počela klicati vođi muslimana g. dru Spahi i g. dru Behmenu.

Kad je Hadži ef. prispio u Podzvizd muslimani ovoga kraja sakupljeni pod vodstvom svojih starešina i bajraktara sa zelenim barjacima zaustavili su automobil i tom prilikom pristupio je omladinac Š. Buljubašić i pozdravio zastupnike dra Spahe i H. Ali ef, sa vrlo biranim riječima našto je ogromna masa svijeta spontano pozravila vođu bos.-herc. muslimana sa poklikom »živio«.

Na ovoj veličanstvenoj manifestaciji islamskog bratstva bilo je oko 15 hiljada muslimana i veliki broj njihovih komšija prav. vjere.

H. Ali ef. održao je u Vrnograču dva predavanja pošto se je sporazumio sa muftijom da on održi vaz pred džamijom, a muftija u džamiji, nu međutim mufti ef. i kadija Kamarić nijesu bili voljni da otpočnu svečanost dok g. ban ne stigne u Vrnograč, pa je svečanost iza podne otpočela.

Pošto je narod htio ići na trku, to je vaz Hadžijin bio kratak i narod ga je umolio, da održi još nekoliko predavanja našto je H. Ali ef. morao ostati i sutradan u Vrnograču gdje je održao još dva predavanja sa temom »Islam u teoriji i praksi«.

Gosp. Aganović održao je predavanje još u ovim mjestima sreza cazinskoga i to: Podzvizdu, Vel. Kladuši, Maloj Kladuši, Pećigradu, Čoraličima, Tržcu te u gradu Cazinu dva predavanja, jedan u velikoj cazinskoj džamiji na pazarni dan gdje je prisutno oko 3000 muslimana, a drugi u muslimanskoj čitaonici.

Dana 17. XI. ostavio je H. Ali ef. Cazin i otputovao u Bihać, te su ga na bihaćkoj stanici dočekali gg. Osman ef. Redžić, Hasan ef. Saračević, Mehmed ef. Hadžić i drugi koji su znali za njegov dolazak u Bihać.

Iza jacije istog dana Hadžija je u ovdašnjoj džamiji Fethijji održao predavanje — »Islam u teoriji i praksi«.

Na predavanju su bili osim duhovne i svjetovna inteligencija pa su se zapazili i gg. Redžep ef. Hajrović, Sadik ef. Hafizović sudije Osman ef. Redžić školski nadzornik u penziji, Šaban ef. Hodžić profesor, Hasan ef. Saračević gradski bilježnik i drugi te đaci ovdašnje medrese.

Predavaoc je tumačio Islam u teoriji i Islam u praksi, pa je povukao paralelu između prvih sljedbenika Uzvišenog Dini — Mubina i današnjih i došao do zaključka da mi muslimani nijesmo pravi muslimani, pošto se striktno ne držimo islamskih propisa, kao prvi muslimani, koji su bili jaki, kulturni i napredni, te držeći se propisa Uzvišenog Islama za ne punih 70 godina osvojili su pola svijeta, šireći svuda kao pojedinci kulturu, a kad je današnja kulturna Evropa bila u tmini i neznaju prvi muslimani bili su lučonoše kulture i napretka današnjoj Evropi i ti su Evropljani poprimili sve dobre ustanove i islamske pa su postali jaki, napredni i kulturni, a mi muslimani ne držeći se islamskih propisa došli smo u ovaj težak hal, jer kakogod Nijemac i Francuz može biti

napredan i kulturan tako možemo i mi, ako se budemo u prvom redu striktno držali uzvišenog Dini—Mubina.

Predavaoc nadalje vrlo detaljno sa jakim argumentima dokazuje prisutnim na koji način trebamo da idemo t. j. kojeg pravca trebamo da se držimo pa onda da će nam biti sreća i blaženstvo i na ovom i na onom svijetu, te ističe požrtvovnost prvih halifa Ebu Bekira, Hazreti Omera, Hazreti Alije te veli, da Hazreti Omera čitavi svijet bez razlike vjere smatra »velikim«, jer da je činio dobra za čitavi svijet a ne samo za muslimane.

Predavanje g. Aganovića silno se dojmilo prisutnih pa su ga umolili da na 18. XI. u ponedjeljak iza podne u istoj džamiji održi vaz obzirom da je toga dana pazar i imaju prilike braća težaci doći u džamiju i čuti vaz. Predavaoc se odazvao i održao predavanje o istoj temi.

Istoga dana iza jacije u ovdašnjoj muslimanskoj čitaonici sakupili su se muslimani da vide ovog čuvenog mladog alima, pa su ga opet umolili da im održi predavanje jer da su bili uslijed pazarnog dana spriječeni da dođu u džamiju. G. Aganović je održao predavanje i ujedno protumačio u kratkim potezima dosadanji rad glavnog odbora Narodne Uzdanice i tom prilikom naglasio da Narodna Uzdanica nije društvo kako srpsko tako niti hrvatsko, nego čisto muslimansko kulturno društvo, kojeg je dužnost da odgaja svoje pitomce, da budu pravi i čestiti muslimani, a kad budu taki muslimani biće dobri državljani, a nakon svojih studija da im prepušta da se u pogledu nacionalizma opredijele kuda hoće. Ističe kao primjer da je N. N. srednjoškolac u internatu Narodne Uzdanice širio među svojim drugovima hrvatstvo, radi čega je Uprava bila prisiljena držeći se gornjeg načela istoga đaka isključiti iz internata.

Predavaoc apelira na prisutne, da se u ovakovo društvo upišu za članove jer time da koriste sebi i islamskoj zajednici.

Gosp. Aganović radeći za Uzdanicu nigdje gdje je o njoj govorio nije kritikovao niti napadao kulturno muslimansko društvo Gajret, te je zahvalan Gajretovim radnicima u Bihaću, koji su došli u džamiju da saslušaju njegov vaz kao i predavanje u čitaonici.

Rezultat rada u Cazinu u pogledu Narodne Uzdanice jest ovaj:

G. Aganović osnovao je u cazinskom srezu ova povjereništva:

U Vrnograču, Velikoj Kladuši, Cazinu i Maloj Kladuši, a u Bihaću se je zahvalio dosadašnji povjerenik g. Murat Ibrahimpašić, kojem nije uspjelo proširiti ideju Narodne Uzdanice, niti obrazovati odbor, pa se je te dužnosti primio gradski načelnik g. Muharem Galić sin uglednog vođe ovdašnjih muslimana g. Suljage Galića.

Pošto je novi povjerenik vrlo obljubljena ličnost a uz to još i agilan narodni radnik to ima nade da će Uzdanica u Bihaću napredovti bolje nego do sada.

Dana 19. XI. 1935. u 14 sati otputovao je naš uvaženi alim g. Aganović u društvu sa imamom g. Fazlićem, koji ga je pratio po cijeloj Krajini u Bos. Krupu i dalje prema programu.

Tražimo od nadležnih vjerskih vlasti da nam ovakove sposobne i savremene ljude šalju u našu sredinu makar dvaput u godini, da našem islamskom elementu kažu sve ono što mu treba, a što mu ne treba a to bi se moglo ostvariti na taj način da se svake godine u budžet islamske vjerske zajednice votira primjerna svota za putovanja ovakovih Sejjar-Vaiza kao što je naš dragi H. Ali ef.

Završavajući ovaj dopis, molim Sve višnjeg Allaha, da puni niz godina poživi našeg H. Ali ef. na ponos i diku cijelog našeg Ehli-Islama.

Bihać. Posmatrač H.

Halifa Hazreti Ebu-Bekir

(Nastavak.)

Može se sa apsolutnom tačnošću tvrditi, da nije bilo one nepokolebive odlučnosti hazreti Ebu-Bekirove, koga je Bog pomogao i učvrstio u njegovim odlukama, historija Islama bi bila pošla posve drugim pravcem, nego se je razvijala. Ova čvrstina i nepokolebljivost hazreti Ebu-Bekirova se ispoljila onda kad je općenito među muslimanima zavladala potištenost i malaksalost i kada su najodlučniji i najhrabriji bili izgubili svaku prisebnost.

Ranije smo ukratko naveli kako se izvršio izbor prvog halife u dvorištu Benu-Saide prema izlaganju poznatog učenjaka El-hudrije, ali kako je ovo jedan od najvažnijih događaja u društvenom i državnom životu muslimana iznijećemo u širim potezima ovaj čitav događaj i izložiti njegove posljedice, koje su nastale u političkom životu muslimanske države.

Pošto se Božji Poslanik preselio u vječnost svijet je bio svjestan toga, da im je potrebno da sebi postave vođe. Tada je Abas-bin-Abdul-muttlib sreo Aliju i rekao mu: Pruži ruku da ti izrazim vjernost pa neka se kaže, da je stric Božjeg Poslanika priznao stričevića Božjeg Poslanika za vođu i izrazio mu vjernost. Zavjeriće ti se tvoja porodica, pa kad to bude onda to više neće niko moći poreći. Alija je odgovorio: Ko to traži, da se ova dužnost povjeri drugima osim nas? Abbas je sreo Ebu-Bekira i rekao mu: Je li ti šta Božji Poslanik oporučio. Ebu Bekir je odgovorio: Ne. Zatim je sreo Omera i pitao ga isto kao i Ebu Bekira, ali i Omer mu je isto odgovorio.

Dakle ovim je pozitivno utvrđeno da Božji Poslanik pitanje nasljedstva nije ostavio sebi da Ga On riješi, jer zato nije bilo potrebe, pošto je zajednica bila zrela za te poslove. On u tom pogledu nije ostavio nikakve oporuke, nego je pustio slobodnom izboru naroda, da između sebe izaberu koga nađu najdostojnijeg za svoga vođu. Da je On odredio sebi nasljednika, to bi postao zakon i narod bi izgubio svako svoje pravo na upravljanje državom i svojim društvenim životom. To bi bilo i danas najjače oružje u rukama apsolutista i raznih autoritativaca, koji bi na taj način pobijali i onemogućivali sve pristaše demokracije i slobode.

Riječi hazreti Alije njegovom stricu Abbasu: »Ko to traži da se ova dužnost povjeri drugima osim nas«, ne mogu se shvatiti. To bi bilo sputavanje narodne slobode, a tu slobodu nije ograničio ni Kur'an ni hadis. A to su osnovni zakoni Islama.

U Kur'anu se nigdje izričito ne govori o hilafetu.

U sunnetu nemamo ništa što bi upućivalo da hilafet treba da ostane u porodici Božjeg Poslanika, pa prema tome hazreti Alija nije imao pravo da kaže: »Ko to traži, da se ova dužnost preda drugima osim nas?«.

Istina u sunnetu se nalazi jedan hadis, koji se broji među valjane hadise, a u kome se govori da hilafet treba da ostane u plemenu Kurejš, a to je pleme iz koga je i Božji Poslanik. Ako je ovaj hadis valjan, onda ga treba bezuvjetno vjerovati, ali ga u tom slučaju treba smatrati nekim tajnovitim nagovještavanjem, a ne da se halife moraju naročito uzimati iz toga plemena. Ili se može tumačiti tako da su Kurejševići najdostojniji da zauzimaju hilafetski položaj i čuvaju ga dok su najjači muslimanski elemenat.

(Nastavit će se.)

Za naše žene

HAZRETI AIŠA.

(Nastavak.)

ROĐENJE HAZRETI AIŠINO.

Prvi muž Ummi-Rumane je Abdullah-el-Ezdi. Poslije njegove smrti ona se preudala za Ebu-Bekira i rodila mu dvoje djece. Jedno je Abdurrahman, a drugo Aiša. Sve istorije prešućuju godine njenog rođenja.

Pisac velikog historijskog djela »Tabekat« Ibni Saad tu godinu njenog rođenja postavlja od prilike i veli da je rođeno početkom četvrte godine Hazreti Muhammed alejhisselamova poslanstva i da je desete godine po poslanstvu vjenčana. Ali ovo ne može nikako biti tačno. Ako je ona rođena četvrte godine po poslanstvu, a desete godine vjenčana to znači da joj je moglo biti jedva šest do sedam godina. Neka se pretpostavi da je ona u šestoj godini života vjenčana, tri godine prije hidžreta, a u mjesecu ševvalu prve godine po hdžretu na je došla u kuću Božjeg Poslaenika, jedanaeste godine po hidžretu u mjesecu rebiulevvelu je ostala kao osamnaestgodišnja udovica, To bi značilo da je rođena u julu mjesecu 614 godine po Isa alejhisselamu.

Prema tome, da bi se mogli bolje shvatiti historijski događaji koji su u spomenutom djelu nanizani treba istaknuti da je Hazreti Muhammedovo poslanstvo u Mekki trajalo trinaest godina a u Medini deset godina i da je hazreti Aiša rođena četvrte godine po poslanstvu.

Hazreti Ebu-Bekirova je kuća prva u kojoj je svjetlo Islama zasjalo. Radi toga hazreti Aiša za čitavoga svoga života i u djetinjstvu nije nikada čula na svoje uši kakvu pogansku ili nevjerničku riječ.

Hazreti Aišu je dojila Vailova žena koji je bio poznat po svom nadimku Ebul-fukajs. Vailov brat Eflah je bio njezin stric po mlijeku. Eflah je posjećivao hazreti Aišu a to mu je bio dozvolio i Božji Poslanik. Aišin brat po mlijeku je također češće posjećivao hazreti Aišu.

Ovdje završava izlaganje pisca spomenutog djela o godinama hazreti Aišinim. U drugom dijelu velikog djeda »Asri seadet« u kome se opisuje život i rad Božijeg Poslanika, opširno se govori o historijskim podacima iz života hazreti Aiše u kome je izneseno posve drugo mišljenje od ovoga, što ga iznosi Ibni-Sad, pa ćemo to ovdje iznijeti.

Pisac ovoga djela ističe da je u svima historijskim izvorima prešućena godina njenog rođenja i to je jedna istina. Kad je hazreti Aiša rođena, tada nije bilo matičnih ureda, koji bi nam to mogli tačno zabilježiti. Konačno su se bavili samo u toliko da utvrde godine rođenja znamenitijih ljudi, pa tako je i sa rođenjem hazreti Aišinim. Pisac se zadovoljio sa ovim historijskim izlaganjima, te prema tome bi ostalo kako je to rečeno da je ona vjenčana šeste godine svoga života, da je prešla u dom Božjeg Poslanika kad joj se navršilo devet godina i da je četvrte godine poslanstva rođena.

Mislimo zasnivajući to na izvjesnim temeljima da o ovim historijskim podacima o rođenju i udaji hazreti Aiše treba i potrebno je da se to podvrgne ispitivanju. Mi ne sumnjamo da je to potrebno učiniti, što više uvjereni smo da ćemo tako doći do nekih novih činjenica. Do sada se trudilo da se provjere i utvrde vijesti koje su u svijetu kolale, ali ovoj činjenici koju ćemo istaknuti nije posvećena nikakva pažnja. Pored svega toga što ovoj činjenici nije posvećena nikakva pažnja ipak ima mogućnosti, da se pomoću nje ta stvar pobliže ispita i utvrdi.

Prvi dokaz naš po kome će se moći utvrditi da je hazreti Aiša rođena prije nego što je istaknuto jest jedan hadis, koga iznosi sama hazreti Aiša.

(Nastavit će se.)

Slučaj Rasima Filipovića

Povodom njegove najnovije aktovke »Prikaza«, koja je nagrađena na zajedničkom natječaju Matice hrvatskih kazališnih dobrovoljaca i zagrebačke Radio stanice.

U masi naših mlađih i najmlađih »ljudi od pera«, kojih hvala Bogu, nije malo, treba sa pohvalom zabilježiti jedan osamljen slučaj.

Rasim Filipović nije nam nepoznat; surađuje u gotovo svima našim boljim časopisima, gdje je stekao pažnju i pohvalu čitalačke publike. U prvo vrijeme zapažen je kao pisac ovećeg broja novela i niza književnih prikaza, a poslije se, u glavnom, zadržao na pisanju kazališnih komada iz našeg muslimanskog života. Poslije »Zelenog demona« eto nedavno je izašla iz štampe i njegova najnovija aktovka »Prikaza«. On važi kao plodan kazališni pisac, i stoji potpuno sam i usamljen u našoj novijoj literaturi. Njegovi kazališni komadi, iako su iz našeg suvremenog života, ipak nas zagrijavaju, raznježuju i donose prijatno i rijetko razonođenje, a njemu daju ime jednog od naših najboljih mlađih kazališnih pisaca.

»Prikaza« samo dopunjuje njegovo stvaranje i potvrđuje njegov talenat. Tu je prikazano otimanje voljene djevojke, što se često dešava u našem svakidašnjem životu. Alijaga Zvirkić posjednik daje svoju kćer Hajriju, preko njezine volje, svome šuri Zulfi. Zulfo je star, a mlada djevojka Hajrija voli svoga ašika mladog momka Omera Smajića, koji je najbolji jaran njezina brata Salke. Pomoću Salke dolazi Omer, da otme Hajriju. Zovu je, da izađe. Njihovo kretanje i dozivanje u bašči čuo je Alijaga. Otvara prozor i iz puške puca u pomrčinu. Nije nikoga pogodio. Oni bježe i sakrivaju se. Hajrija je u svojoj sobi. Na sijelu kod Alijage nalazi se i njegov šura Zulfo. Ovaj mu preporučuje, da je odmah vodi, što i učini. Dolaze svatovi i vode Hajriju, Zulfinoj kući. Njezin ašik Omer, brat joj Salko i ostali jarani sakrivaju se u harem, pokraj kojega će svatovi proći. Na baškluke postavljaju suhe tikve vodenjače i prave prikazu — strašilo. Svatovi se približuju. Oni sakriveni u haremu puštaju čudne i neartikularne glasove. Nastaje strašna zvizga, prasak, grmljavina, a na bašlucima se nalaze dvije glomazne užarene lubanje sa isukanim plamenim jezicima i razjapljenim čeljustima.

U tikve su stavili svijeće i napravili šupljinu kao oči i usta. Među svatovima nastaje zaprepaštenje. Bježe natrag. Svak se o sebi brine. Ostavljaju mladu. Omer i ostali iskaču iz harema i otimlju Hajriju. Bježe njegovoj kući. Poslije Alijaga i Zulfini svatovi vide, da je prevara — Prikaza — ali sve je već kasno.

*

Filipović je i u ovoj aktovki iznio množinu zanimljivih misli, sprovođenih kroz djelo sa svježinom i sugestivnošću, sa primjernom stilskom, okretnošću. Aktovka Filipovićeva se znatno izdiže iznad mnogih djela naše kazališne literature i izdvaja se iz mnoštva vašarskih i površnih komada, pisanih »na uveseljenje publike«.

Čitajući ovu aktovku dobije se ovaj utisak:

Filipović je zbilja jedna umjetnička priroda, daroviti kazališni pisac, dobar umjetnik u slikanju ljudi, našeg života i bosanskih kasaba. U njemu se kao u pravom umjetniku ljudi, palanački život i priroda dobili jednog izvanrednog i savršenog slikara, čiji plastični i reljefni potezi mnogo kazuju o njima.

Dovoljno je samo navesti ovu ocjenu na »Prikazu«, koju je dala porota istaknutih hrvatskih pisaca i kazališnih stručnjaka, pa da ova tehnički dobro opremljena aktovka kao zasebna knjižica bude dobro primljena, rado čitana i prikazivana na našim pozornicama:

»Vrlo interesantna aktovka iz bosanskoga narodnog života. Scene su lijepo komponirane i osobito podesne za scensku izvedbu, dok folkloristički umeci narodnih doskočica i pjesme podaju čitavoj glumi osobitu živahnost. Dramska radnja lijepo razvijena i obrađena, tipovi sigurno i jasno karakterizirani...«

Svakako bi bilo poželjno vidjeti ovu aktovku na pozornici. Našim piscima a naročito mlađim talentiranim piscima, treba dati prilike da na pozornici uvide svoje nedostatke, prošire i upotpune scensko osjećanje i znanje. Bez te mogućnosti, uvijek će se više ostajati na »teoriji«, a vazda tužiti na nedostatak naše dramske literature.

Filipovićevu aktovku preporučujemo, te njenom autoru kao i samoj aktovki treba posvetiti ozbiljnu pažnju.

Muhamed Ajkić.

Trgovački stalez i industrijske prodavaone

»Trgovački Vjesnik« u broju 47. od 16. novembra donosi članak pod gornjim naslovom u kojem se između ostalog donosi i ovo:

»Obzirom na neke žalosne i nama neshvatljive pojave, koje se baš ne mogu nazvati časnima, u borbi protiv Bate, dužni smo da otvoreno kažemo o toj borbi i svoj sud.

Otvoreno naglašujemo jednu stvar: Borba koja se vodi samo protiv Bate, a ne i protiv ostalih sličnih velikih poduzeća, — iz iste branše, i logično prema tomu borba samo protiv Batinih industrijskih prodavaonica, a ne i protiv svih ostalih, bez obzira na vrst i struku posla, čini nam se nekako čudnom i problematičnom, da se drugačije ne izrazimo. Izgleda nam, da tu borbu uistinu ne vode oni, u čije se ime u javnosti ta borba vodi, već da je tu, jer je sva paljba jedino i skljjučivo skoncentrisana samo na Batu, po srijedi prljava konkurencija i konkurenčni industrijski kapital. Dakle ne radi se o borbi nezaposlenih postolara i postolarskih pomoćnika, a još manje trgovaca protiv Bate, koji im tobože otimlje kruh svakidašnji, već je to konkurenčna borba kapitala angažiranog u obućarskoj industriji, koji se bori za što veći dobitak i za što obilnije dividende, a Bata im, kako izgleda u tome pravcu mnogo smeta.

Naš list kao glasilo trgovačkog staleža. vodit će i nadalje borbu za opravdane interese i za dobro trgovačkog staleža i pojedinih trgovaca, no on osuđuje i mora osuditi takvu čudnu, bolje rečeno nečasnu borbu, koja se vodi novcem krupnog kapitala protiv kapitala, sa istim ciljem i svrhom kao što ga imade poduzeće protiv koga se ta borba vodi.

Treba zabilježiti još jedan kuriozitet: Zašto stanoviti dio obućar. radnika, a tek pojedini obućarski obrtnici vode tu tobože ogorčenu i nekako čudnu borbu samo protiv Bate, dok im sva ostala obućarska industrija i njezine industrijske prodavaonice ništa ne smetaju, a međutim krojački radnici i obrtnici ne vode uopće nikakve borbe protiv »Tivara« i sličnih poduzeća? Tako čak i »Radničke Novine« ne pišu protiv tih preduzeća, iz čega slijedi, da vrag nije tako crn, kako izgleda i kakvim ga se želi prikazati.

Iz svega toga se jasno može zaključiti, da borbu protiv »Bate« ne vode radnici ni obrtnici, ni trgovci, već netko treći u njihovo ime, a za svoj račun. (Tko je pak to, o tom ćemo govoriti drugom zgodom). Dakle iza ove borbe i naduvanja čini nam se, da stoje konkurenčni interesi velikog i krupnog kapitala u domeni obućarske i uopće kožarske industrije, a trgovački stalež sa tom i takovom borbom ne će i ne želi imati ničega zajedničkog.

Neki anonimni i nepozvani odbor za borbu protiv »Bate« čini se ima glavni cilj taj, da Bata sjaši, a oni za koje taj odbor tu kampanju vodi, da uzjaše, jer smo vidili da se od strane tog anonimnog odbora vodi akcija samo protiv Bate, a ostavljaju se po strani sva ona poduzeća koja posluju i rade isto i sve ono što i Bata! Gdje je tu logičnosti? Ako se vodi borba protiv industrijskih prodavaona objektivno i pravedno, onda nije u pitanju Bata kao jedinica, već sva industrija i sve industrijske prodavaone, bez razlike na struku, dakle općenita borba protiv industrijskih prodavaonica, a neindividualna, što drugim riječima znači, zabraniti jedne da se prošire druge, a to je nemoralno i nečasno«.

Ur. Ovaj izvod iz članka donosimo radi toga, što se iz njega može vidjeti da je »Bata« u punom uvjerenju da srednji stalež ne vodi borbu protiv njezinog rada, već krupni kapital a u čijim se rukama taj krupni kapital nalazi, može se samo od sebe naslutiti.

MERHUM HADŽI HUSNIJA PAŠALIĆ.

U petak 22. novembra, preminuo je u Bos. Krupi ugledni starac H. Husnija Pašalić, u 75. godini života. Sahranjen je u subotu 23. novembra, uz mnogobrojno učestvovanje građana.

Rahmetli H. Husnijaga se istakao u politici, te je dugo godina bio vođa bivše J. M. O. i njen vjeran pristaša i saradnik. Zauzimao je položaj općinskog načelnika, na koji je položaj bio izabran prilikom općinskih izbora prije 6-to januarskog režima.

Iza sebe je ostavio mnogo djece i dvoje siročadi -unuka. Molimo Allaha dž. š. da njegovoj duši podijeli ljepote dženetsko, a njegovoj djeci pruži utjehu. X.

SMRT MLADOG UMJETNIKA.

Iz velikog jata zvijezda koje je dala sarajevska Šer. gimnazija, ugasnula je jedna, koja je, bez sumnje, najviše sijala.

Na dan 18. novembra, dok se sunce rađa, ispustio je svoju plemenitu dušu i za uvijek nas ostavio u velikoj tuzi, poslije teške bolesti, u 23. god. života, kada je najvolio da živi, u cvijetu mladosti, bivši đak Šer. gimnazije, student prava i umjetnik **Hajrija Kamarić.**

Tužna vijest o gubitku naše nade i ponosa još rano u jutru, prenesena je munjevitom brzinom i ostavila bolan utisak i na one, koji ga dovoljno ne poznavaše, a da i ne govorimo o onima, koji su potpuno svijesni teškog gubitka. Bio je dika i ponos ne samo svoje čestite porodice, svojih drugova i svoga rodnog mjesta Gračanice, već se njime mogu da diče, pored škola, kroz koje je prošao kao odličan đak, i kulturno-prosvjetna društva, čiji je bio član-osnivač i neumoran radenik.

Od osnutka do danas, Narodna Biblioteka u Gračanici, najviše duguje za svoj uspjeh i napredak, rahm. Hajriji, svome članu-osnivaču. Osnivao je tamburaške zborove u ovom društvu i učio omladince notalnom sviranju. Osnovao je i pjevački hor Nar. Bibl. sa kojim je imao odličnog uspjeha na više priredaba. Komponovao je više pjesama.

Kada je Nar. Biblioteka postavljala stalnu pozornicu, on je sobom izradio sve kulise i tom prilikom smo, pored ranije poznatog muzičkog talenta, otkrili i njegov lijep slikarski dar, čime nas je zadivio. Svirao je violinu odlično, a vrlo dobro se snalazio i na mnogim drugim instrumentima. Bio je odličan notalista kako u sviranju tako i u pjevanju. Od svih instrumenata najviše je volio violinu i kao pravi virtuoz stekao je velike simpatije kod svakoga, ko je makar jednom čuo zvuk njegove violine. Sa udivljenjem su ga slušali prošle godine u Brčkom i još nekim mjestima Posavskim, gdje je bio na turneji i svugdje sa velikim oduševljenjem priman. Kad god se znalo, da će rahm. Hajrija svirati na nekoj priredbi, uvijek se ulaznice razgrabe i ne sumnja se u odličan uspeh. Visoko je cijenjen glas njegov i njegove violine, dok je njom gospodario njegov veliki talenat i dok su po njenim žicama preletali nevjerovatnom brzinom njegovi tanani prstići.

Njegov prerani odlazak, ne znači samo za njegovu ucviljenu porodicu nenadoknadiv gubitak, već i za sve njegove mnogobrojne prijatelje od kojih je mnogo voljen. Žale ga i muslimani i nemuslimani. Volio ga je i cijenio svako, pa ga i žali svako, jer je to s pravom zaslužio. Neka ga Svemogući pomiluje i nagradi!

Rahmetullahi alejhi rahmeten vasiah.

Osman Mehinović.

NATJEČAJ ZA UPRAŽNJENA MJESTA PRI GR. POGLAVARSTVU U SKOPLJU.

U službenom dijelu lista »Vardar« koji izlazi u Skoplju, raspisalo je skopsko gr. poglavarstvo natječaj za popunjenje upražnjenih mjesta i to: jednog referenta Izvršnomasovnog otsjeka, sa mjesečnom platom od Din. 1560.—; jednog pisara vojnog odsjeka sa mjes. platom od Din. 1365.—; jednog pisara taksenog sa platom od Din. 1267.—; i jednog registratora arhive uz platu od Din. 1267.—.

Prijave sa potrebnim dokumentima primaće se zaključno do 25. decembra ov. god.

Kandidati koji se budu javili za popunu ovih mjesta, pored opštih uslova iz § 3. Zak. o činovnicima, traži se:

a) sa referenta Izvršno masenog otsjeka: da je svršio pravni fakultet, ili ako ovo nije, onda da ima svršenu srednju ili njoj ravnu stručnu školu i najmanje dvije godine upravno-policijske ili opštinske službe ili tri godine službe kao advokatski pisar;

b) za pisara taksenog i vojnog otsjeka i registratora arhive: da su svršili srednju ili njoj ravnu stručnu školu. Prvenstvo imaju kandidati sa praksom.

Nestalo 77 putnika. Prilikom brodoloma turskog parobroda »Inebule« nestalo je i poginulo 77 putnika. Od putnika koji su spašeni mnogo ih je upućeno u bolnicu na liječenje.

Turska vlada namjerava uvesti monopol na svakovrsni ugljen.

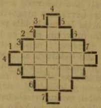
Rusko-Turski ugovor o prijateljstvu produljen je na daljnih 10 godina.

40.000 radio aparata nabaviće Turska vlada, koji će se porazdijeliti u manjim varošima i selima po školama. Aparati će biti podijeljeni besplatno, jer se pomoću radio aparata želi širiti prosvjeta u narodu.

U Samsunu Turska Rep., osnovaće se institut za ispitivanje duhana, po uzoru na postojeći institut u Mal-tepen blizu Istanbula, koji će se znatno i proširiti. Svrha mu je da radi na poboljšanju kvaliteta duhana.

POPRAVAK DŽAMIJE U VELIKOJ.

Povodom inšpiciranja pretsjednika v. m. povjerenstva g. Hafiz Salih ef. Đozića iz Dervente, konstatovano je sa većinom naše ehalije, da je vrlo nužno preuzeti temeljit popravak naše Fethijje džamije, koja vuče svoju historiju iz doba Sultan Fatihova, kad je susjedni nam Plehan bio znamenitiji nego li danas. Strateški položaj našega mjesta Velike je bio značajan u doba Fatih Mehmeda, kada je bio najžešći okršaj sa odašnjim narodom pri prelazu na Islam. Dobro je poznato da je tom prilikom u ovdašnjim krajevima Lišnja, B. Kobaš i Velika prvi primili Islam, pa je baš naše današnje zabačeno i od svakoga zaboravljeno mjestance bilo rasadnica plemstva i begovata ovdašnjih krajeva, kao što je i samostan Plehan dobio mnoge privilegije za očuvanje svoga individualiteta. Imajući mi ovo sve na umu sporazumili smo se sa našim Hafim ef., te na njegovu inicijativu osnovali smo akcioni odbor za popravak ove historičke džamije sa slijedećim osobama: H. Salih ef. Đozić, Alijaga Porobić, Hamza Muharemović, Ibrahimaga Porobić i mutevelija Salihaga Kasumović. Kada su ovi sve pripremili onda se osnovao građevni odbor u koji su ušla slijedeća gospoda: Ibrahimaga Porobić, Salihaga Kasumović, Atifaga Šahbegović, Aganović, Šefko Mlivić, Derviš Alijagić, Hamza Kadić, Salih Porobić i Hamza Hamzić. Ovaj građevni odbor shvativši svoju zadaću najozbiljnije, — skoro su sve vanjske radnje priveli kraju, pa će po svoj prilici biti otvorenje i proklanjavanje naše Fethijje u maju slijedeće godine, gdje ćemo se imati prilike svi sa svih strana sastati i na zajedničkom ibadetu naći. Muhbir.

Konsonant
Apetit (mjesto f=h)
Bolest
Grad u Persiji
Naša sveta knjiga
Besvjesno stanje
Konsonant

Jednako je okomito i vodoravno pod br. 4.

Šta se dobiva od šeć. repe
Grad u Grčkoj
Lična zamjenica
Slovo latince
Tutnjava
Konj
Životinja
Muslimansko žensko ime
Grad

Od I—II rijeka u Mesopotamiji

Tko riječi ovu skrižaljku, dobiva jedan par muških čarapa, koje je darovala firma Edhem Šabanović, trgovac, Predimaret ul. broj 8.

OBJAVA.

Ovim putem objavljujem cij. putnicima do znanja, da sam ponovno otvorio i renovirao lokal za kafanu i prenoćište u Kralja Petra ul. 58.

Cijene umjerene, posluga tačna. Molim za što veći posjet.

Salih Bunić, Sarajevo.

RIJETKA PRILIKA!

Narodne pjesme Muslimana iz Bosne i Hercegovine

(I. i II. knjiga.)

Sabrao Kosta Herman.

Ovo je jedina i najpotpunija zbirka muslimanskih junačkih nar. pjesama izdanih do danas. U tim pjesmama opisana je na svoj način historija muslimana ovih krajeva. U njima se iznose borbe naših predaka za vjeru i domovinu. Baš zato svaka **muslimanska kuća**, treba da ima ovu lijepu zbirku pjesama i da ih čuva kao amanet mladim naraštajima.

Moja je namjera da te knjige dopru u najšire slojeve naroda, te zato sam odlučio da im snizim cijenu za 50 posto. Odsada će se dakle te knjige prodavati **broširana za 50 dinara (prije 100 dinara), povezana u platno za 70 dinara, prije 120 dinara).**

U interesu je **Vašem kao i Vašega potomstva**, da u svojoj kući možete svakome namjerniku, prijatelju i rođaku pokazati najljepše naše narodne pjesme **na kojima nam zavidi čitav svijet.** Upamtite da je knjiga, a naročito knjiga ove vrste naš najbolji prijatelj.

Knjiga se naručuje kod g. **Alije Kurtovića**, Sarajevo, Kralja Petra ul. broj 29.

Vlasnik i urednik: Hafiz Muhamed Pandža. — Plativo i utuživo u Sarajevu. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i drug: Stjepan Vrček.

POJEDINI BROJ 1.50 DINARA

POSTARINA PLAĆENA U GOTOVU

Islamski Glas

المؤمن للمؤمن كالبنيان يشد بعضه بعضا

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata: Godišnja . . . . Din 72·— Polugodišnja . . Din 36·— Tromjesečna . Din 18·—

Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 71.

Izlazi svakog petka

God. I. | Pretplate za inostranstvo Godišnje Din 120·— | 13. decembra 1935. Sarajevo 16. ramazana 1354. | Rukopisi se primaju do utorka o podne | Br. 11.

Naš cilj

Čovjek u životu traži da njegova djela urode nekim uspjehom i da od svog rada pobire plodove. Ali da to čovjek mogne postignuti treba da bude svjestan cilja komu mora da služi i svoga zadatka koji mu je Svemogući Allah u životu postavio. Čovjek da postigne taj uspjeh mora da slijedi izvjesni pravac, koji će ga dovesti do tog uspjeha i ispunjenja njegovog zadatka. Svemogući Allah nam u Kur'anu (Poglavlje En'am; 160—165) kaže:

»Ko je učinio dobro, čeka ga deseterostruka nagrada. Ko je učinio zlo i grijeh biće prema grijehu i kažnjen i nikome se niti najmanje neće nasilja učiniti. — Reci: Moj me je Gospodar uputio na pravi put.To je prava i istinska vjera Ibrahimova, koji je obožavao jednog Boga i nije bio idolopoklonik. — Reci: Moja molitva, moja pokora (moje žrtve, moje hodočšće) moj život i moja smrt sve to pripada Bogu Stvoritelju svjetova.— On nema druga. Naređeno mi je to. Ja sam prvi musliman. — Reci: Zar ću ja osim Allaha tražiti drugog Boga, a On je Gospodar svega što postoji. Kogod što zaradi to je njegovo. Niko neće tuđeg tovara i tereta nositi. Vi ćete se zatim Bogu povratiti. On će vas obavjestiti o onome u čemu se vi niste slagali. — On je onaj koji vas je učinio gospodarima na zemlji i po položaju jedne iznad drugih uzdignuo da vas tako iskuša u onome što vam je dao. Bez sumnje tvoj Gospodar brzo kažnjava. On oprašta i milostiv je«.

sslam, taj veliki Božiji Pravac, uči nas da u prvom redu činimo dobra djela i kaže da će ta dobra djela biti nagrađena deseterostrukom nagradom. Čovjek se mora starati za svoje dobro i mora se klonuti opačina i nevaljalština. Svaki koji učini kakvo zlo djelo pretrpiće i odgovarajuću kaznu. Kako vidimo, Kuran nas upućuje da činimo dobra djela, a najmanja nagrada za učinjeno dobro je desetorostuka, dok se kaže, u nekim hadisima, da će ta nagrada biti i sedamstotin puta veća od učinjenog dobra djela i kaže im da će ta dobra djela za sobom donijeti i nagradu. Ali kako je On milostiv za hrđava djela On kažnjava samo onako i onoliko kolika je težina hrđavog i nevaljalog djela.

Da bismo mogli činiti dobra djela i klonuti se nevaljalih djela Bog nam je postavio Svoj veliki Pravac koga moramo slijediti. Zato kaže Svom velikom Poslaniku: Reci, moj me je Gospodar uputio na pravi put. Bog nije ostavio čovjeka bez uputa, poslao mu je Poslanika, i knjigu koja će ga voditi stazom istine i spasa, i pokazivati mu pravac kojim se dolazi do spasenja. Svemogući Allah je od prvih početaka čovjeku postavio pravac koga on treba slijediti i od koga ne smije odstupati. Zato nam se kaže, da je Islam vjera koju je Ibrahim a. s. ispovijedao i učio ljude kako će vjerovati. Ibrahim a. s. učio je one osnovne principe vjere, koji upućuju čovjeka da se u svemu obraća na Boga i da slijedi odredbe i zapovjedi Njegove.

Čovjek je došao na svijet sa jednim visokim zadatkom da u sebi razvije sve one savršene vrline pomoću kojih će čovjek postignuti onaj cilj koji mu je Allah u zemaljskom životu postavio. Čovjek mora nastojati da tome svome cilju i zadatku udovolji. Čovjek je došao na svijet da gospodari svim dobrima zemaljskim. Bog kaže da ga je učinio gospodarom zemlje i da mu je prema darovanim sposobnostima odredio i položaj u ljudskoj zajednici da bi se tako mogle pokazati prave sposobnosti ljudi pa prema radu da budu i nagrađeni ili kažnjeni. Bog kaže da on one koji se ogriješe o Njegove zakone strogo i brzo kažnjava, ali oni koji budu činili dobra djela osjetiće blagodati Njegove velike i nedostižive milosti, pa će im i slučajni grijesi ako ih budu učinili biti oprošteni.

Dakle, zadatak Muslimana u životu je velik i odgovoran. Vršeći taj zadatak čovjek čini dobro samom sebi, omogućuje sebi da dođe do sreće i blagostanja. Sve odredbe i svi propisi koje nam Islam postavlja služe samo jednom visokom cilju, a taj je da se čovjek uzdigne do one istinske visine na kojoj mora, po odredbi i volji Božijoj — gospodar zemlje ostati. Sve te odredbe služe jedino čovjeku, i sve što nam Allah naređuje, ne naređuje nam to radi Sebe što bi to Njemu trebalo, nego samo radi nas. Kolike li veličine u ovim odredbama Božijim kojima On hoće iz Svoje velike milosti da nas uzdigne do jedne velike i zamjerne visine, i da nas usreći i spasi i u zemaljskom i u zagrobnom životu. Musliman mora biti svjestan te veličine Islama, mora sve svoje snage upotrijebiti u pravcu, da postigne sve ono što od njega Islam traži, a to je potpunu sreću i blagostanje i vječno spasenje.

Da to sve postignemo moramo se zdušno obratiti Svemogućem Allahu i radeći onako kako to On naređuje i zapovijeda, postignuti Njegovo zadovoljstvo. On nas je podario sa svima sposobnostima i poučio nas da je svaki pojedinac odgovoran za svoja djela. Rekao je u Kuranu da je čovjek gospodar zemlje, a to samo zato što je obdaren svim snagama sa kojima on to gospodstvo može vršiti. Musliman mora biti svjestan da će njegova djela donijeti mu dobro ili zlo, da će prema svojim djelima biti nagrađen ili kažnjen. Kuran kaže, da neće biti niko odgovoran za tuđe stvari, prema tome, nitko ne može otkupiti grijeha jednog čovjeka. Čovjek svojim radom otkupljuje svoje grijehe i zaslužuje nagradu, njegov rad osigurava mu sreću zemaljsku i blaženstvo vječnosti.

Musliman mora biti svjestan veličine svoje vjere koju slijedi, mora biti ponosan na to da mu je Milost Božija podarila sve što mu je potrebno da osigura i obezbijedi svoju sreću, i da se tako uzdigne do one visine, koju mu Kuran stavi u zadatak. Musliman mora biti svjestan da ga njegov rad može samo usrećiti ili unesrećiti, i zato treba nastojati da sve svoje umne i tjelesne snage uputi onim pravcem kako ga to vječno savremena i sveopšta vjera Islam uči. Trebamo shvatiti ovaj svoj visoki cilj i težiti da dođemo do njega, ispunjavajući najsavjesnije sve dužnosti koje nam vjera postavi.

Jedna anomalija

Materijalno stanje naših vjerskih službenika, a naročito imama je više nego očajno. Pa to bi se još nekako moglo shvatiti kod onih imama, koji vrše tu časnu dužnost po džamijama, koji imaju slabe prihode, ali to je za svaku osudu kod džamija koje imaju svoje bogate prihode iz kojih se može imam pristojno honorisati. Jedan eklatantan primjer je imam i hatib Gazi Husrev begove džamije, koji je još ujedno poznat i kao najbolji hatib i najbolji naš haria. Gazi Husrevbegov je vakuf u mogućnosti da pristojno honoriše svoga hatiba i imama, jer faktički je žalosno da je taj hatib plaćen sa par stotina dinara za vršenje te časne dužnosti. Može li to podmiriti potrebe jednog čovjeka sa brojnom porodicom. Osim toga to je naša najveća džamija, pa hatib i imam mora dolično predstavljati taj položaj. Prema tome zar se tome imamu mogu praviti neke zamjerke kad mu se ne da ni mogućnosti da apstrahirajući sve drugo posveti se jedinoj toj svojoj dužnosti. Istina mjerodavni će odgovoriti da se tu postupa po vaktijji i da se plaća određuje prema vaktijji, ali onda su dužni dati odgovor, da li se oni svugdje pridržavaju propisa vaktijje, kad mi jasno vidimo, da su ti propisi vaktijje potpuno prekršeni, jer prema vaktijji se prihodi ne troše. Priznati se mora da ti prihodi, koji pripadaju džamiji idu u korisne prosvjetne svrhe za koje je dužna da doprinosi čitava zajednica, a ne samo vakuf velikog vakifa Gazi Husrevbega. Ugledajmo se u primjer sugrađana drugih vjera, koji svoje vjerske službenike na istaknutim mjestima pristojno honorišu i odaju im dužno priznanje.

Naši odgovorni vjersko-vakufski faktori neće da s tim mnogo glavu razbijaju. Znamo za jedan slučaj kada je jedan imam za bijednom plaćom od 70—80 dinara, molio jednog visokog vjerskog funkcionera da mu se »plata« povisi, da je dobio odgovor: »Pa mi možemo za 50 dinara naći imama«. Zar ne, faktički dobro shvaćena dužnost, kako treba pomagati slabe. Dakle plaća jednog imama može biti mjesečno par desetaka dinara i za to nikoga briga ne muči, ali treba za sjednicu od 2—3 sata platiti honorar po 80 dinara i t. d., i ako su ti koji su te honorare primali, morali po svojoj službenoj dužnosti na te sjednice dolaziti. Pravednost i obzir prema ovim službenicima koji vrše jedan težak i obvezatan posao, traži i zahtjeva da se njihovo stanje popravi, jer sa malo volje za to se može naći i mogućnosti.

Čitava naša vakufska ustanova ima jedan i jedini cilj, da vjerski život što bolje promiče i da onima, koji vrše te dužnosti omogući da savjesno izvršavaju povjerene dužnosti. Predpostavimo materijalni položaj te većine naših vjerskih službenika na kojima zapravo i počiva čitav taj vjerski život, pa ćemo doći do poraznih rezultata. Uzmimo samo jedno polje rada na kome djeluju ti naši siromašni, ali potrebni vjerski službenici. Pogledajmo u budžet naše centr. vakufske uprave, pa ćemo vidjeti jednu anomaliju, koja nas mora prestraviti. Svi vjeroučitelji na području Ulema-medžlisa u Sarajevu ne dobivaju ni pola milijuna dinara za svoj ogromni trud poučavajući desetine hiljada naše dječice u osnovne elemente vjere. I tih vjeroučitelja, tih požrtvovnih i marljivih pčelica ima na stotine i njihov se rad ima honorisati iz te faktički neznatne sume. Dakle za honorare svih vjeroučitelja nema ni pola milijona dinara.

Naglasili smo da je upravo prekorno stanje naših sitnih vjerskih službenika. Ne velimo da bi ono moglo biti ružičasto, ali bi ipak moglo biti mnogo bolje, kad bi se vakufskim dobrima upravljalo na malo racionalniji način. Ako pogledamo kako se gospodari vakufskim dobrima, moramo doći do zaključka da u upravljanju sa tim dobrima ima vrlo malo stručnosti. Personal se u vakufskim institucijama u zadnjih nekoliko godina u velikom broju uvećao, režija troši veliki dio vakufskih sredstava, što uopće ne odgovara principima racionalnog ekonomisanja, birokratizam se zacario i velik dio prihoda vakufskih, koji bi normalnim i racionalnim poslovanjem morao biti priveden u čisto vjersko-kulturne potrebe, ide i troši se u personalne izdatke vakufskih upravnih vlasti. Treba samo baciti pogled na budžet naše centralne vakufske uprave pa ćemo vidjeti da tu nema normalnog gazdovanja, pa makar se i reklo da je to nadzorna vlast za čitavuBosnu i Hercegovinu. Ili pogledajmo rad u Vakufskom povjerenstvu u Sarajevu. Tamo se broj osoblja srazmjerno povećao. Ali vakufski prihodi, ako se nisu umanjili, sigurno se nisu mnogo uvećali. Prigovoriće se: pa dokinuti su mutevelije i taj personal plaća se iz onog dijela prihoda, koji je po vakfijama pripadao mutevelijama, ali i to ne odgovara stanju stvari.

Pustimo sad te birokratski uređene urede naše vakufske uprave. Oni su faktično bolna rana. To je zbilja jedna anomalija da jedan srednji činovnik vakufske uprave bude plaćen bolje nego možda nekoliko imama ili muallima. Mora se priznati da jedna valjana sila mora biti i pristojno plaćena, ali ona svojim radom mora donositi, i odgovarajući ekvivalenat. Rad jednog muallima ili imama nije ništa bezvrijedniji od rada jednog vakufskog činovnika, šta više, on je sa stanovišta sa kojeg vakuf djeluje i mnogo važniji, zato i ovaj zaslužuje da bude materijalno obezbijeđen.

Ne može se podcjenjivati rad tih vakufskih činovnika, jer mora se priznati da među njima ima i spremnih sila. Uspjeh rada kancelarije zavisi od upravnih organa pod čijim se nadzorom čitav taj rad i odvija. Ako su upravni činovnici i nadzorni organi umjesni, ako imaju vještine da organizuju rad i da dadu direktivu onda se bezuslovno poslovi moraju povoljno razvijati i mora se pokazati uspjeh. Ali ako razmotrimo rad tih upravnih organa moramo doći do negativnih zaključaka, jer vidimo da baš ti organi radi svoje nestručnosti — pa i ako su imali možda dobru volju — slabo poslužili interesima vakufa, pa što više ti su interesi i teško povrijeđeni.

Glavni upravni organ koji u glavnom daje inicijativu u čitavom vakufskom poslovanju ili upravni odbor vakufskog vijeća ili tačnije njegov

predsjednik koji je u tom odboru svemoćan i koji za čitav rad upravnog odbora i snosi najveću odgovornost. Ako u glavnim crtama razmotrimo čisto financijalnu stranu toga Upravnog odbora doći ćemo do poraznih rezultata. Da se zaustavimo na dva vrlo značajna primjera i ako ih ima još mnogo koji bi teško mogli izdržati kritiku. Naime radi se o gradnji hotela u Banjoj Luci i o zamrzlim milijonima kod Praštedione. U ova dva slučaja je vakuf izgubio grdne i nenadoknadive pare. Hotel je u Banjoj Luci izgrađen za sumu od deset milijona dinara. Taj bi akt bilo i za pohvaliti kada bi taj uloženi novac donosio odgovarajući prihod. Ali u tom i jest tragika što je najvećim dijelom u havu bačen vakufski novac. Podignuta je velika i reprezentativna zgrada koja nosi samo 2 posto godišnje prihoda i ako je vakuf imao mogućnosti da taj novac uloži u rentabilnije građevine i da mu donosi čistih deset posto godišnje. Ali kod toga je manjkalo stručnog poznavanja samog predmeta. Upravni odbor, odnosno njegov predsjednik je to predložio vakufskom vijeću i to je trebalo primiti.Trebalo je podignuti reprezentativnu palaču, kao da je vakuf ustanova, koja će se tim baviti, a ne kako će što korisnije iskoristiti svoja sredstva za opće vjersko prosvjetne i humanitarne svrhe. I tim i takvim poslom je vakuf oštećen za grdne milijone. Na uloženi kapital od deset milijuna dinara je vakuf mogao sa apsolutnom sigurnošću imati godišnji prihod po odbitku poreza milijon dinara, mjesto današnjih dvjesta hiljada jer je imao zgodno gradilište gdje bi se taj prihod apsolutno mogao postignuti. I sada predpostavimo kolika je to šteta u čisto moralnom pogledu. Radi ovakog ekonomisanja vjerski službenici se moraju slabo ili nikako plaćati, a da se ulaganjem ovih milijona racionalno postupalo, pa sa onih preostalih osam stotina hiljada dinara mogle se skoro dobrim dijelom podmiriti vjerske nastave u našoj Krajini. Time je moglo da bude plaćeno dosta dobro najmanje što pedeset mualima, koji bi prosječno godišnje mogli poučavati 7—8 hiljada naše djećice u glavnim osnovima vjere. A ovako? Ko će za taj propust snositi odgovornost i pred Bogom i pred Islamskom zajednicom. Naša će djeca čamiti u neznanju i neće znati ni najglavnijih stvari naše vjere. Sad pretpostavimo koliko je tu štete za budućnost? Ako računamo samo prihod za dvadeset godina koliki bi morao biti da je tih deset miliona racionalno utrošeno, dolazimo do cifre od šestnaest miliona ili izraženo u broju poučene djece koliko ih je moglo primiti popréčnu i osnovnu vjersku pouku — ništa manje nego stopedeset hiljada budućih članova naše zajednice. Teška odgovornost pred historijom .

Drugi je slučaj, kako smo spomenuli, sa zaleđenim vakufskim milionima u Praštedioni. Kriv je birokratizam upravnog odbora koji je propustio priliku da taj novac pravovremeno povuče iz Praštedione i uloži u jedan siguran državni novčani zavod. Stanje našeg privatnog bankarstva je bilo dobro poznato u ono doba kada je izašao zakon o zaštiti banaka. Malo upućenijem čovjeku koji je dolazio u doticaj sa privredom bilo je jasno da će se Praštediona radi svoga angažmana u industriji i teških prilika na novčanom tržištu morati poslužiti zakonskom zaštitom. To je sigurno znao i upravni odbor, ali zašto je propustio i nije za vremena povukao te milione, to će on znati.. Praktičnu ekonomu je jasno koliko je i s tim vakuf oštećen. Mi se nećemo upuštati u detalje, jer bi nas to previše daleko odvelo.

Dakle kako se vidi iz ova dva slučaja vakuf je izgubio radi neracionalnog ekonomisanja ne stotine hiljada, nego milijone godišnjeg prihoda. Razumljivo je, da se onda hoće štediti na jadnim muallimima, imamima, vjeroučiteljima i t. d. Trebalo je, kad je bilo moguće racionalnim investiranjem vakufskih kapitala omogućiti povećanje vakufskih prihoda i tako zadovoljiti naše vjerske potrebe bar u nekoliko, ako to nije bilo moguće potpuno učiniti.

Ovo je jedan težak propust, koji ne bi smio ostati bez odgovornosti. Zato bi naročito u budućem zakonodavstvu IVZ. trebalo što jače istaknuti odgovornost svih čimbenika koji posluju sa vakufskim dobrom kao i pozvati na odgovornost sve one koji su svojim radom oštetili vakufsku imovinu.

Društveni život muslimana u Bos. Šamcu

Društveni život među muslimanima Bosanskog Šamca mnogo je zaostao. Zadnjih par godina ne djeluje u mjestu ni jedno muslimansko društvo iako u samome mjestu ima oko 70 posto muslimana. Odmah poslije rata bila je osnovana muslimanska čitaonica, mjesni odbor Gajreta i dobrotvorno društvo Merhamet, ali je blagotvorno djelovanje pomenutih društava sasvim prestalo uslijed pomanjkanja solidnih funkcionera. Međutim kod sugrađana pravoslavne i katoličke vjere u ovom pogledu mnogo bolje stoji.

Inicijativom nekih savjesnih građana prije dva dana cirkularno je sazvano građanstvo za reorganizaciju potpornog društva »Merhamet«, pa je odziv bio iznad svakog očekivanja. I ovom se je prilikom najbolje uvidjelo da narod hoće da potpomaže ovakove ustanove, samo je potrebno, da nađe dobre vođe. Rad u ovakvim društvima svodi se najčešće na pojedince na kojima obično stoji sve, te

Sultan Abdul Azizova džamija

ako su oni izdržljiviji u svome radu društvo će i napredovati, u protivnom društvo razumljiva stvar, pada. Sazivači su to okupljenom narodu naročito naglasili s tom svrhom da bi se u odbor izabrali oni ljudi, koji će zaista da rade. Tako su četiri glavne funkcije date gg. Hafizu S. Vajzoviću, Muharembegu Mahmutbegoviću, Hakiji Raljeviću i Mustafi Alibegoviću.

U društvo se je upisalo odmah preko 100 građana, te je odmah sakupljeno oko 1000 dinara, te od toga podijeljeno u naturi najpotrebnijoj sirotinji. Da bi društvo došlo do materijalnih sredstava na ramazanski Bajram priredit će se zabava.

Pitanje održavanja vazova u džamiji.

U našoj javnosti mnogo se tretira pitanje pomanjkanja sposobnog i iskusnog kadera ilmije. To je jedno bolno pitanje o kojemu bi trebali nadležni da povedu malo više računa. Ilmija je najpozvanija, da prilikom mubarek dana svome Džematu drži korisne vazove, na popularan način. Da ih upućuje u mnoge blagotvorne stvari vjerskoga i svjetovnog karaktera. Na žalost kod nas se to; osim časnih iznimaka — uopće ne provodi kako treba.

U našem mjestu je za ovih 12 minulih dana Ramazana održao samo jedan vaz onaj čija je dužnost, da vazi svaki dan, ali i to što je na tom vazu govorio odgovara onomě, što obično hodža priča djeci u mektebu. Često znade da naidje kakav »duboko učen« ali te mu se poslije namaza ustupi čurs, da bi nam govorio o kojekakvim mistifikacijama te da mu se poslije vaza baci na sergiju koja para.

Bos. Šamac ima vrlo lijepu i uzorno uređenu džamiju, kao malo koje naše mjesto, te je upravo uživanje u njoj klanjati i slušati vazove, ali se svi pitamo zašto naš imam ne dozvoljava svome mladom mujezinu, koji je svršio medresu, da vazi kad već on to neće da čini. Mujezin je ambiciozan i relativno dosta dobar predavač, te je sa svoja dva predavanja, kojima imam nije prisustvovao, naišao na odobravanje kod ehalije. Napominjemo, da nam ovim nije namjera, da ulazimo u njihove lične odnose, nego smo htjeli s punim pravom, da potsjetimo svoje vjerske predstavnike, da djeluju onako kako će biti najbolje i najkorisnije za islamsku zajednicu.

Hakija Raljević.

PODLISTAK:

Kur'an

(Nastavak.)

Da su ovaj preporod u arapskom narodu izveli i taj raštrkani narod doveli na ovaj veliki položaj Arapi iz velikog arapskog plemena Gassan, koji su stanovali u Siriji i bili pod bizantinskom vlasti, ili Arapi Hire koji su boravili u susjedstvu Perzije i bili vezali perzijski ili Arapi Jemena koji su imali svoju uređenu državu kroz hiljadu i više godina i koji su poznavali državni život, rekli bismo da to nije nikakva naročita pojava. Ali je čudo kad to izvode Arapi iz Hidžaza koji uopće nisu imali ni pojma o nekom državnom i društvenom životu. Oni to naprečac i munjevitom brzinom izvode i traže od kulturnih naroda da se podvrgnu njihovoj vlasti i da poprime njihove običaje, njihov moralni i društveni život. Interesantno je da su Arapi, koji su boravili u susjedstvu Bizantinaca i Perzijanca i bili pod njihovom vlasti te poprimili mnoge njihove kulturne tekovine i običaje, borili se protiv svoje braće iz Hidžaza te javno i tajno surađivali sa njihovim neprijateljima, da ometu i onemoguće njihovo pozivanje i u zametku unište njihovu državu koja se počela podizati.

Ovaj nagli i brzi napredak je jedan od najinteresantnijih događaja svjetske historije, ali se u to mora istaknuti da je taj veliki pokret počivao na socijalnim principima kao i svaka društvena građevina ove vrste. Ovaj veliki pokret ne bismo ga brojili velikim da se on odigrao i razvio kroz nekoliko pokoljenja, nego ga čini velikim baš ta činjenica, što se on naglo i velikom brzinom razvio u kraćem periodu nego što ga jedna generacija proživljuje. Taj događaj je čitav svijet zaprepastio, pa mu se još i danas divimo.

Nije potrebno da u ovom dijelu obrazlažemo te socijalne principe koji su potpuno zadovoljavali potrebe narodne, nego ćemo ovdje istaknuti principe i zasade, koje je Kur'an donio i objavio svima narodima koji su bili suvremenici tadanjih Arapa. Slijedeći ove principe izgradilo se društvo koje se osnivalo na temeljima pravde, bratstva, jednakosti i slobode, kako do tada nije bilo poznato među kulturnim narodima. To su oni principi koje smo dužni da jednim dijelom iznesemo da nam posluže kao dokaz da je Kuran Božja Objava, a ne po ljudima pisana i izmudrena knjiga.

To se može izložiti u nekoliko dijelova.

Među ove spadaju i principi na kojima je izgrađena zgrada islamskoga društva. Poznato je da čovjek može da živi samo u društvu. U ovoj potrebi za društvenim životom čovjeka nasleduju i neke životinje kao majmuni, gazele i druge. Prilike zahtijevaju da se svaka društvena jedinka ljudi razvija na plemenskoj bazi. Ono nastaje iz prirodne pojave bez da je vođeno nekim višim kulturnim potrebama.

Kasnije su se iz ovih raznih plemena razvili narodi kroz dugi period vremena. Razvitak pojedinih naroda uvjetovan je mnogim činjenicama i okolnostima. Narodi su nastali da bi tako veći skup ljudi zajedničkih i srodnih interesa mogli lakše odbraniti svoje interese i stvarajući što čvršće veze produbiti što jače svijest zajedničke suradnje kao neminovne potrebe svoga samoodržanja. Ovi činioci i ove okolnosti nalaze svoj izvor u onim niskim prirodnim potrebama koji su izolovane od nekih viših ciljeva kao što je pravednosti ili pozivanje za usavršavanje raznih moralnih i intelektualnih vrlina. Može se reći: Pa kakav je zadatak bio ranijih vjera? Odgovorićemo. — Prve su vjere dolazile ili raznim plemenima i omogućile su im podizanje i napredak, ili su došle narodima koji su od ranije postojali, pa su ih povele da u izvjesnom pravcu napreduju. Ali prije Islama nije nijedna vjera objavljena pa da bi se pod njenim uticajem izgrađivali novi i veliki narodi.

Kuran je došao i počeo je da izgrađuje nov narod iz mnogobrojnih arapskih plemena, ali na principima, koji su imuni od prirodnih zemaljskih potreba. Arapi nisu pozivani da se okupe i da stvore jednu državu da bi osvojili zemlje, upokoravali narode, obogaćujući se uzimanjem njihovih dobara i provodeći život u slavi uživanjem tih naroda. To ne.

Kuran ih je pozivao da stvore i izgrade jedan narod koji će pravdu održavati, nepravdu uništavati, visoko podizati moral i moralne vrline te uzdizati i uzvisivati Božju riječ. Kad bi neko došao Božjem Poslaniku da mu izrazi vjernost i da primi Islam, to nebi od njega bilo primljeno dok se nebi obvezao, da će istinski vjerovati da je Allah istinski Gospodar, a Muhammed Njegov rob i poslanik, da će dušu svoju i svoj imetak žrtvovati na putu jačanja i utvrđivanja Božje Riječi na zemlji. Dalje da će sve žrtve doprinijeti, a da ga za to čeka nagrada u vječnosti. U Kuranu stoji: **Bog kupuje duše pravovjernih tako da će ih rajom nagraditi.**

Ovaj princip se provlači kroz sve poznate društvene norme među ljudima i nalazimo ga među svima narodima od početka njihova izgrađivanja pa sve do danas.

Kuran nije plemena pozivao da se ujedine za nekakav zemaljski cilj i svrhu. On je pozivao ljude bez razlike, kome plemenu, rodu i rasi pripadali da se ujedine zato, da uzdignu i uzvise Riječ Božju na svijetu. To je bio temelj na kome je Kuran provađao jedinstvo ljudi. Nije uspjeh Kurana u podizanju naroda manje interesantan od ovog velikog principa koga je on u svijetu proturio i učvrstio nastojeći oko podizanja Božje riječi i njenog uzvisivanja. Ukratko rečeno ovo upućuje da je taj pokret Božja volja i da je On to sve uredio i uspostavio da izvede jedan poredak u svijetu koji je On htio. Kad nebi tako bilo kako bi se moglo shvatiti da se jedan čovjek podigne iz pustinje i počne pozivati svijet, među jednim divljim narodom, koji je bio poznat radi svoje ljubavi i naklonosti prema zemaljskim dobrima i koji je bio navikao na pljačku i otimanje. I to da ga poziva da se žrtvuje za nešto što nema veze sa koristima zemaljskog života, nego za uspostavljanje nečeg višeg za čim on nije osjećao potrebe niti mogao naslućivati da bi to služenje tim višim nezemaljskim ciljevima moglo osigurati i zemaljsku sreću.

(Nastavit će se.)

Ugovor između Hidžasa i Iraka

KORAK BLIŽE PANARAPSKOJ UNIJI.

Dok je Evropa zabrinuta mnogim pitanjima, dotle se na Bliskom istoku odigrao silan politički događaj, čije će posljedice sigurno biti važne za daljnji razvitak odnosa između arapskih zemalja. Između kralja Hedžasa Ibni Suuda i mladog kralja Iraka Gazia sklopljen je saveznički ugovor veoma širokog opsega. Potpisnici se obvezuju na vojničku pomoć, ukidaju se putnice za izmjenično posjećivanje i putovanje, izjednačuje se školska nastava, uvodi zajednički novac i određuje se zajedničko predstavništvo u inozemstvu. Može se dakle reći, da je gotovo provedeno ujedinjenje između Hidžasa i Iraka s time, da obje arapske dinastije zadrže svoje vladarske prerogative na dosadašnjem području. Ovaj događaj pozdravljen je zanosno od arapskih nacionalista diljem svijeta, a pogotovo u Siriji, Palestini i Egiptu. Po njihovom mišljenju to je važan korak na putu Panarapske unije.

Potpis ugovora je nesumnjivo pobjeda panarapske misli. Vladar Hedžasa Ibni Suud i dinastija kojoj pripada kralj Iraka Hašimije. bili su još do nedavno krvni neprijatelji. Ibn Suud potjerao je iz Meke i Medine djeda iračkog kralja, bivšeg emira Huseina, čija je obitelj stoljećima bila vazalni gospodar islamskih svetih mjesta. Otac sadašnjeg iračkog kralja i njegov stric, emir Transjordanije Abdulah bili su postavili sebi kao životnu zadaću, da osvete svog oca i uspostave vlast svoje obitelji u Meki i Medini. Mladi kralj Iraka Gazi napustio je tu politiku i sklopio je ugovor sa danas najmoćnijim arapskim vladarom. Potpisom ovog ugovora pojačava se očito položaj Iraka i Hedžasa prema trećim silama. Hedžas je i sada posve neovisan u svojoj politici. Drugačije je naprotiv s Irakom, koji ima poseban ugovor s Velikom Britanijom, koji joj garantira razne vojničke i gospodarske povlastice. Jesu li ugovorom između Iraka i Hedžasa povrijeđeni britanski interesi, to nije još poznato. No jasno je, da u Londonu nijesu oduševljeni ovim ugovorom, koji omogućuje Iraku slobodnije političko nastupanje. Ugovor između ove dvije arapske zemlje utjecat će neizbježivo i na držanje arapskih nacionalista u Transjordaniji, Palestini i Siriji. Uslijed toga bit će otešćan mandatni položaj britanskih odnosno francuskih vlasti. U Iraku postoji jaki protužidovski pokret. Arapski nacionalisti vjeruju, da britanska diplomacija podržava Židove u Palestini, da spriječi ujedinjenje arapskih zemalja i oslabi snagu arapskog naroda. Na Bliskom istoku se svakako odigravaju ili pripremaju važni događaji, u kojima će arapski elemenat odigrati veliku ulogu i već se može nazrijeti vrijeme, kad će se postaviti sa svom snagom, koju predstavlja po svom broju, na dnevni red pitanje Panarapske unije.

OVOGODIŠNJA POSJETA HADŽIJA.

Zbog povoljnih ekonomskih prilika naročito u Indiji i otočju indijskog Arhipelaga Javi i Sumatri, očekuje se ove godine velika posjeta hadžija u Meki. Prema Ummul-kuratu do početka Ramazana u Meku je stiglo oko 4500 hadžija i to najvećim dijelom iz Jave. Najavljeni su veći transporti hadžija, koji će tokom ramazana stignuti.

EGIPATSKA VLADA PLIJENI TALIJANSKE POŠILJKE UGLJA I NAFTE.

Javljaju iz Kaira 7. decembra: Egipatska vlada uzaptila je u portsaidskoj luci i sueskoj luci brodove, koji su nosili 18.000 tona uglja i 57.000 tona nafte za talijansku vojsku i mornaricu u istočnoj Africi.

PERZIJA SE UŽURBANO NAORUŽAVA.

Javljaju iz Šahpura da su se početkom ovoga mjeseca usidrila dva velika parobroda natovarena ratnim materijalom za perzijsku vojsku. Naročito je istovaren veliki broj oklopljenih automobila i tankova. Perzija se u zadnje doba užurbano naoružava.

NOVI NEREDI U EGIPTU.

Londonski listovi od 7. decembra javljaju, da je dio govora ministra inostranih poslova sir Sameul Hoarea, koji se odnosi na Egipat, na egipatsku javnost učinio vrlo neugodan dojam. Naročito su ovim dijelom sir Hoareovog govora nezadovoljni omladinci i univerzitetski studenti, koji ne kriju svoga nezadovoljstva.

Javljaju iz Kaira 7. XII.: Sinoć je oko hiljadu omladinaca priredilo po ulicama burne demonstracije protiv Velike Britanije zahtijevajući opći bojkot engleske robe. U sukobu sa policijom omladinci su upotrebili kamenice i štapove. Demonstranti su porazbijali ulične kandelabre, staklene prozore autobusa i izloge velikih radnja. U sukobima ranjeno je 7 policajaca.

Vjerovanje u Božje poslanike

Islam odbija svaku drugu moć pored Boga. U Islamu ne postoji nikakve božanske prilike (kao što su sveci itd.). Pa da je Islam idolopoklonstvo?! Ali musliman vjeruje u svakog Božjeg poslanika koji je poslan od nadzemaljskog Bića — Boga, kao glasonoša Istine, koji donosi Božju nauku čovječanstvu. Dakle, u Islamu čitav svijet ima da vjeruje samo u jednoga Boga. Jasno je da musliman mora vjerovati u sve Božje poslanike, jer su oni svi od Boga poslani. Zato Islam odbacuje predašnje shvatanje Jevreja o »izabranom Božjem narodu«, koji proliše mnogu krv iz nekog nadutog egoizma, nemajući na to pravo.

A kako stoji stvar sa hrišćanstvom u ovom pitanju? Musliman vjeruje u Isusa (Isa-a) kao jednog od Božjeg poslanika, samo ga ne smatraju nikakvim božanstvom, pošto je i on na zemlji rođen! Ni na kakav način Islam ne dozvoljava obožavanje Muhameda. Islam samovoljan?! Židovi se odrekoše Isusa, oni ga uvrijediše i razpeše na krst kao lažnog proroka. Muhamed je tvrdio da je i Isus Božji poslanik. Ima li, onda, hrišćanin ma kakove osnove i razloga da napada Islam?

TEOLOGIJA I ISLAM.

Islamska nauka je tako jasna, tako shvatljiva, tako prosta, da je svaki razumije. Islamska nauka je tako logična, da joj nije potreban nikakav naročiti komentar da bi se razumjela. Prosti i neobrazovani čovjek je može shvatiti i razumjeti kao i obrazovan. Islam nije dogmatička vjera nego čista — bez zapleta — monoteizam, vjera za svakoga, vjera za prost narod. Pa Islam stran i nepristupačan?! Da li zato što je jasan i razumljiv. On ne poznaje Gordijev čvor u teologiji. I on onemogućava povratak negdašnjih zabluda. (I to je najvažnije) on propisuje ljudstvu međusobno pomaganje.

NEPOZNAVANJE ISLAMA.

Zašto stoji Evropa prema Islamu tako neprijateljski? Zašto se je tvrdilo da je Islam prema hrišćanstvu neprijateljski raspoložen? Pa sigurno zato što ga nije poznavala niti ga i danas dobro poznaje. Zašto su se o njemu i njegovom propovjedniku Muhamedu o. s. pričale mnoge pa i najveće netačnosti? Pa svakako zato što skoro niko nije znao arapski jezik preko kojega bi ga upoznao. Neznanje i fanatička mržnja su unijeli u Islam nezasluženo neprijateljstvo (koje on nikada ni ničim nije zaslužio) i koje on ne samo ne zaslužuje nego na osnovu toga može i da dokaže koliko ga Evropa malo poznaje. I to tješi muslimane.

TOLERANCIJA, ZABRANA ALKOHOLA I DOBROČINSTVO.

Znate li, da je Muhamed a. s. bio stavio na raspoloženje džamiju jednoj hrišćanskoj deputaciji za bogosluženje (pošto hrišćani nisu imali gdje da se mole Bogu)? Znate li da on nije nikada odobrio, da se upotrebi ma kakva sila u vršenju vjerskih obreda drugih vjera t. j. hrišćanstva i Jevrejstva. Vi to svakako ne znate, jer da znate ne biste rekli: Islam je netolerantan!

Znate li, da je Islam zabranio alkohol i da je odavno ukazao na veliku štetnost ove stvari za tijelo i duh i osudio je, da ta stvar ponižava i omalovažava (i upropašćuje) duševnu sposobnost čovjeka. Ali što je čovjek više upotrebljava, više mu se povećava žudnja za njom i razvija životinjsko svojstvo kod njega. A danas, u kulturnoj Evropi? Mladež se goni da izbjegava alkohol, ali se slabo uspijeva.

Islam se gnuša samoubistva, kao malodušnosti i nenormalnosti. Islam propovijeda ljubav prema roditeljima i zapovijeda dobročinstva (prema svakom — naročito nemoćnom). Musliman je dobročinitelj i dobročinitelj mora biti. On slijedi zapovijed: »pomoći, pomoći, pomoći!« Odavno je to dalo muslimanskom siromašnom svijetu pomoć, koja je od bogataša kupljena i siromasima davata. A i sada se kupe naročiti prilozi. Pa Islam nedruštven? Islam nesavremen!

ISLAM RATNIČKI?

Islam ratnički? Ratnički zato što se je branio protiv neprijateljske nadmoćnosti i napada. Zato što je bio izložen navalama i što se je smjelo odupirao. Ali snažni duh, hrabrost, i jedinstvo je muslimane čeličilo i oružalo te su ne samo odolijevali nego i pobjeđivali svog ugnjetača — neprijatelja. A braniti su se morali, da ne bi bili uništeni. Ali Islam nije osvojio svijet mačem nego svojim prisvajalačkim duhom. Zar Islam ratnički? Nikada!

Statistička konstatacija je smjela dati najbolji odgovor.

Tri najveće bitke su se dogodile u vremenu Pejgamberovom u drugoj, trećoj i petoj godini po hidžri. Prva se je desila 220 milja od Meke a 30 milja od Medine udaljenom mjestu zvanom Bedr. Druga se je odigrala na 247 milja udaljenom mjestu od Meke a tri milje od Medine zvanom: Uhud. Najzad treća je bila kod same Medine.

Iz gornjih brojeva se jasno vidi, bez okolišanja, da su Mekanci bili uvijek napadači i vojštili na Medinu.

U prvom boju bilo je 1000 neprijatelja a samo 313 muslimana sa Božjim poslanikom. Poslije junačke defanzive, zadobila je ova mala četa bitku u borbi protiv tri puta nadmoćnijeg neprijatelja. U drugoj borbi je bilo 3000 neprijatelja — napadača na Božjeg poslanika i muslimane. Ovoga puta se je skupilo svega 700 muslimana. Neprijatelj je bio više nego četiri puta nadmoćniji. S obje strane je bilo gubitaka. Borba se je svršila slavnim povratkom muslimana. Najzad u trećoj bitci se je popeo broj neprijatelja na 24000. Muhamed je skupio ovoga reda samo 1000 ljudi. Nadmoć neprijatelja je bila, dakle, 24 puta veća. Junaštvo, snažni duh, okretnost i požrtvovnost a naročito snažna i duboka vjera u jedinoga Boga i ubjeđenje je održalo ovu malu četu u ovim bitkama. Ova najzadnja bitka se je neodlučno završila.

Ali riječ »mač Islama« nije nastala iz ratničkog ponašanja i vladanja muslimana nego je ona nepravedno podmetnuta muslimanima. Naprotiv, ti koji su kazali da se je Islam širio mačem, bili su uvijek upereni mačem protiv Islama.

GETE, NAPOLEON I ISLAM.

Vjerujete li, da je Gete bio veliki pjesnik? Vjerujete li da je on dao čovječanstvu vječito nezaboravljeno djelo? Vjerujete li u to što je on u svome djelu propovijedao? Da, jer inače ne biste ga vi slavili kao najvećeg njemačkog pjesnika. Znate li da je Gete rekao: »Islamskoj nauci nema ravne i ništa joj ne manjka i mi nismo daleko od nje sa svim našim sistemima i niko se nikada neće udaljiti! Vi to ne znate, jer inače bi ste bili uzdržljiviji u širenju raznih vijesti o njemu. (Time samo pokazujete da nimalo ne poznajete Islam).

Znate li, da je Napoleon kazao: »Nauk i temelj Kur'ana je jedino i pravo sredstvo, koje je u mogućnosti da ostvari sreću čovječanstva!« I šta više njegova je namjera bila da cijelu svoju vojsku preobrati u Islam, a da sam sebe proglasi halifom Istoka mjesto imperatora. Ali udes je htio drugojače. Ondašnje francuske političke prilike su ga ponovo vratile u Evropu, ali ipak to nije promijenilo njegovo mnijenje i mišljenje prema Islamu.

Zatim da je engleski biskup Clayton rekao: »Najveća tragika svjetske istorije leži u tome što Krist nije bio Muhamed?

Znate li da su Carlyle ili Gibon bili revnosni prijatelji Islama, a da je Bernhard Shaw to još i danas. Zar se ne pripisuje sve to njima? Da li ste još uvijek puni predrasuda o Islamu?

Iz njemačkog lista »Moslimische Revue«:

Vehbija Muratović
uč. VIII. razr. Velike medr. Skoplje.

Dajte zekjat „Merhametu"

Djelokrug i blagotvorni rad našeg »Merhameta« svakome je poznat, i o tome je u našoj javnosti bilo dosta govora. Povjerenje, koje je »Merhamet« kao rijetko koje društvo stekao kod našeg svijeta nesebičnim radom »Merhametovih« saradnika vidi se iz toga, što se »Merhametu« povjeravaju znatniji vasijati i što ovo društvo svakim danom napreduje.

»Merhamet« pored svoje redovne dužnosti potpomaganja naše sirotinje, u koju svrhu svakog mjeseca izdaje oko Din. 10.000.— na potpore — vodi brigu o sirotinjskoj djeci i ono svake godine pred Ramazanski bajram iz prihoda povjerenih mu vasijeta i iz svojih prihoda potpuno zaodjene preko 400 sirom. mektebske i školske djece. I ove godine »Merhamet« će zaodjeti znatan broj te djece, pa su već date na izradu cipele i muška odijela. Ženska odijela će i ove godine sašiti vrijedne hanume ženskog odbora »Merhameta«, što moramo sa naročitom zahvalnošću istaknuti. Osim toga »Merhamet« namjerava pred nastupajući bajram podijeliti našoj sirotinji što više tople odjeće i obuće. U tu svrhu je već poduzeta šira akcija, potpomognuta od naših privrednika za sakupljanje, priloga od raznih firmi izvan našeg grada, o čemu je bilo govora u našem listu, pa se je nadati, da će ova akcija uroditi lijepim plodom. Naši privrednici znati će cijeniti svoje poslovne veze, koje se budu odazvali ovoj akciji.

»Merhamet« sa svojom uzornom organizacijom znade najbolje koja je sirotinja najpotrebnija pomoći, pa je dužnost svakog brata Muslimana i Muslimanke, da pomaže naše društvo, redovnim plaćanjem članarine, davanjem raznih priloga i povjeravanjem vasijeta, davanjem »Sadaka« u »Merhametovim sadaka kuponima« radi kontrole prosjaka, i t. d. **Naročito sada uz ove mubarek dane dužnost je svakog brata i sestre, da svoj zekjat, koji su ga dužni davati, povjere »Merhametu«**, pa će na taj način najbolje izvršiti Božji farz, jer će njihov zekjat zaista doći u prave ruke i biti pravedno razdijeljen na svu potrebnu sirotinju.

Apelujemo na braću i sestre, da svoj zekjat što prije predadu »Merhametu« kako bi Uprava društva mogla učiniti pravovremenu podjelu i kako bi se isti mogao na vrijeme podijeliti, da i ova naša sirotinja osjeti da ima nekoga ko i o njoj vodi računa, te da i ona uz ove mubarek dane osjeti bar neko zadovoljstvo.

NOVA UPRAVA ŽELJEZARE.

Po odluci ministra šuma i rudnika, održana je 30. novembra ov. god. vanredna glavna skupština dioničara Industrije gvožđa d. d. Zenica. Na skupštini je izabrana nova uprava u koju su ušli za predsjednika upravnog odbora Ing. Stjepan Bosak, načelnik Minist. šuma i rudnika, a za članove U. O. gg.: Dr. Dušan Davidović, Svetislav Baketić, Hamid Kurbegović, Miloš Ljeskovac, Vitomir Lombardić, Vaso Vasiljević, Avdaga Harmandić, Hasanbeg Alibegović i Mihajlo Pavlović.

Nadzorni odbor gg.: Vojislav Popović, Ljubomir Antić, Redžep Sulejmanović i Franjo Gramer.

Enver Pozderović, dipl. fil.

Povodom članka „Šakom u svijest i savjest"

U »Islamskom Glasu« od 29. novembra 1935. na 2. strani donešen je pod gornjim naslovom članak učitelja H. Đikića u kome se iz nerazumijevanja i lakomislene površnosti napada na naučni autoritet profesora beogradskog univerziteta g. Nikole M. Popovića. U neopravdanom revoltu g. Đikić veli za prof. Popovića da je »naučni laik«, »neznalica«, »površan čovjek na svome vlastitom terenu«, da je »obični mudrijaš«, da je »nenaučan i nazadan«, da »ne poštuje Islam kao religiju«, da je »hrišćanski moral Nikole M. Popovića na vrlo niskom stepenu«, da je »sazreo za primjenu psihonalstičke metode liječenja«.

Za ljubav istine — od koje je daleko pomenuti napis sa nečuvenim napadajima na jednog od jugoslavenskih najzaslužnijih mislilaca, prevodioca Kantove »Kritike čistog uma«, pobornika psihoanalističnog učenja kod nas — kao i zbog ugleda »Islamskog Glasa« kao kulturno-prosvjetnog lista b.-h. muslimana, molim da se u narednom broju odštampa ovo:

Ko je god pročitao napadaj učitelja Đikića i razumio misao prof. Popovića, taj je mogao u čudu konstatovati da gosp Đikić (iako za sebe naglašava da se bavi čak i izučavanjem psiholoških nauke) nije razumio misao prof. Popovića, jer tvrđenje da muslimani nemaju moralne svijesti nije uopšte sadržano u djelu »Predavanja iz psihoanalize« od g. Nikole M. Popovića,, pa ga nije trebalo ni pobijati, niti zbog toga dizati paklenu larmu od koje zaglušuju uši svakome ko je u stanju da logično misli.

Evo toga pasusa iz g. Popovićeva djela, koji je »zaprepastio« i »revoltirao« našeg učitelja:

»Najvažnija činjenica koja govori za tačnost ove teze (t. j. da duševno zdravlje čovjeka zavisi u prvom redu od uzajamnog odnosa naših nagonskih i moralnih snaga) jeste ta, što psihogenih oboljenja nema niti ih može biti ondje gdje nema moralne svijesti, ili gdje **usljed naročitih prilika ne mogu da nastanu sukobi između nagona i morala.** Iz tih razloga ciriški psihopatolog Paol Mag tvrdi da nervoza nastaje samo u oblasti hrišćanske kulture, a da je **u oblasti mohamedanizma**, hinduizma i animizma **nepoznata«.**

Analizirajući sadržaj i smisao ovoga pasusa svaki razborit čovjek može uvidjeti da se u njemu tvrdi:

1. Duševno zdravlje čovjeka zavisi u prvom redu od uzajamnog odnosa naših nagonskih snaga koje su urođene i moralnih snaga koje su vaspitanjem razvijene.
2. Psihogenih oboljenja (neuroza: nevrastenija, neuroza straha. neuroza neodoljivosti i hipohondrija — i psiho-neuroza: histerija i obsesija) nema gdje nema moralne svijesti.
3. **Psihogenih oboljenja nema gdje usljed naročitih prilika ne mogu da nastanu sukobi između nagona i morala.**
4. Ciriški psihopatalog **Paul Mag** smatra da **neuroza nastaje samo u oblasti hrišćanske kulture, a da je** (usljed naročitih prilika zbog kojih ovdje nema sukoba između nagona i morala) **u oblasti mohamedanizma nepoznata.**

Sa psihoanalitičkog gledišta prva tri tvrđenja su nesumnjiva, a četvrto tvrđenje je takve prirode da iziskuje kritičnije posmatranje. Uostalom to prećutno priznaje i sam prof. Popović kad na sebe neće da uzme odgovornost za tvrđenje da u muslimanskom svijetu nema neuroza, već se poziva na Paula Maga. Niti Paul Mag niti prof. Popović prema tome ne odriču muslmanima moralnu svijest, jer nitko muslimane ne može proglasiti »amoralnim« ko ima iole razumijevanja za psihologiju čovjeka uopšte. Istina Paul Mag (koga citira prof. Popović- a s kime se on u ovome vjerovatno ne slaže) tvrdi da kod muslimana nema neuroza i to ne zbog njihove »amoralnosti«, već zbog naročitih prilika uslijed kojih u muslimanskom svijetu ne mogu da nastane sukobi između nagonskih želja i moralne svijesti.

Poslije ovoga kratkog objašnjenja red bi bio da revoltirani učitelj Đikić, umjesto uvreda, javno izrazi svoju duboku zahvalnost uvaženom naučniku prof. Popoviću, što je baš citirao mišljenje Paula Maga, po kome kod muslimana nema neuroze zbog »naročitih prilika«, uslijed kojih kod njih ne može da nastane kolizija nagona i morala.

Ako biste me zapitali, koje su te »naročite prilike«, onda bih vam ja — ako je uopšte istina da kod muslimana nema neuroza — mogao na osnovu psihoanalitičkih rezultata odgovoriti da se te naročite prilike sastoje u ispravnom vaspitanju, jer se kod muslimana poklanja izuzetna pažnja pravilnom i skladnom razvoju nagonskih (na pr. polnih) i moralnih snaga (stida, gađenja, estetičkih i etičkih izbora).

I ako postoje značajni pokušaji da se na osnovu psihoanalitičkih ispitivanja izaobrazi jedan novi pedagoški sistem, ipak — na žalost! — to još u cijelosti nije uspjelo. Ali, što je značajno, psihoanaliza nam je pokazala da su dosadanji pedagoški sistemi često promašavali cilj, jer nisu zasnovani na poznavanju djetinje duše pa je vaspitanje vrlo često štetilo umjesto da koristi. Kao primjer neka nam posluži ovaj primjer:

Neki student medicine je obolio od obsesije, pri čemu je sebe optuživao za najordinarnija djela, kao da je ubio svoju rodicu, da je deflorisao svoju rođenu sestru, da je zapalio jednu kuću itd. Isprva je on potpuno svjestan neosnovanosti ovih sumnjičenja samoga sebe, ali je u daljem toku bolesti njegova svijest o poročnosti toliko ojačala da se je njegova samokritika izgubila, uslijed čega je ozbiljno počeo vjerovati da je on zaista počinio sam sva ta zlodjela.

Ovaj slučaj je izliječen i objašnjen na ovaj način: Student je čitao neke knjige o onaniji, pa je stekao uvjerenje da je ta navika, ružna i nezdrava i da ubija kod mladića koji to čini sve moralne osobine karaktera. Pošto on sam bijaše podlegao tome poroku, to se u njegovoj duši izrodi sukob nagonskih želja i moralnih snaga, pa odatle i živčano oboljenje.

Ovo oboljenje je nastalo uslijed pogrešnog vaspitanja (obavještenja). On nije obolio što je onanisao, već zato, što mu je knjiga sugerirala preveliki strah od onanije.

Zato je psihoanaliza postavila četiri načela kojih se vaspitač mora pridržavati, ako hoće da ima uspjeha i to:

1. djeci ne smijemo lagati,
2. djecu ne smijemo zastrašivati,
3. djecu ne smijemo maziti,
4. djecu ne smijemo omalovažavati.

Uzor poštenja jednog muslimana

Prije 10 stoljeća rekao je jedan veliki islamski učenjak: »I u najcrnjim danima Islam će davati najjače svijetlo«.

Ovo je i nedavno dokazao slijedeći slučaj.

Godine 1916. kada se je bio cio svijet zapalio, kada su ljudi ostavljali svoja imanja, ognjišta i djecu i otišli u rat neznajući ni sami zašto, tada je i Kosta Borenović težak iz Budimlića Japre — štono kažu — svoju kuću mrtvačkim kocem zatvorio a svoju jedinicu Mariju od 2 godine ostavio kod njezina ujaka u Sanskom Mostu. Uoči polaska usred crne noći predao je svoju ušteđevinu uglednom trgovcu i posjedniku Begi Mujiću u Starom Majdanu u krpi zavezana 143 velika dukata zamolivši ga, da ih sačuva i preda njegovoj kućeri kad se uda, ako se on živ ne vrati kući. Ako bi za vrijeme rata i Begino imanje propalo onda Bego njime ni njegovoj kćeri ne duguje ništa. Tako su zaključili na rastanku.

Rat se je svršio. Begino je imanje rapidno napredovalo. Kosta Borenović nije se više ni vratio a skorih se dana navršilo 19 godina kako je u rat otišao. Njegova jedinica je do udaje dorasla i udala se za g. Vojislava Inđića šveštenika u Sanskom Mostu. Naravno kao i druge djevojke bez oca i majke.

Na dan vjenčanja, kada su kod parohijskog ureda u Sanskom Mostu, bračni par sa svjedocima potpisivali bračni zapisnik pokucao je na vrata Bego Mujić sa svežnjem i dukatima u ruci. Nakon pozdrava saopšti mladoj posljednju želju njezinoga oca i predade joj dukate. Svima su oči stale, kad viđaše, da mlada koja ne pamti ni oca ni majke — uzor poštenja jednoga muslimana — dobiva miraz od 143 velika dukata što u dinarima predstavlja veliku svotu novaca za koje niko nije znao. I ako je taj dan za bračni par u životu najsvečanji kao prvi dan proljeća mladosti, ipak su im kao i ostalim prisutnim suze padale kao kiša.

Kad su se zahvalili Begi na tolikoj dobroti i poštenju on im je odgovorio, da on ne zaslužuje tu hvalu nego uzvišeni Islam, koji ga je poučio o uzor poštenju i da se osjeća vrlo radosnim što je uspio izvršti taj amanet.

Ne treba nas čuditi, da je Begina imovina za vrijeme rata rapidno napredovala a još i danas napreduje jer čestiti Bego svakog ramazana redovito izračunava svoj imetak i dijeli zekat, a svojom obilnom sadakom pomaže okolnu sirotinju bez razlike vjere. Mi se možemo da dičimo i ponosimo sa ovakim muslimanima, koji treba da služe svima kao primjer.

Ovaj slučaj daje nam lijepu pouku da ispravan musliman uživa ugled i neograničeno povjerenje. i kod pripadnika drugih vjera. Čestiti Bego svojim poštenim i uzornim radom, doživio je u starim danima 70.-toj godini života, veliku Božju blagodat: Dobar imetak i četiri sina kao četiri krila.

Čestiti Bego sokole sivi
Naša zajednica Boga moli
Da te dugo godina poživi
Za primjer u djelima hajirli.

Bihać 5. XII. 1935.

Mumin Bajrić, imam.

SRESKO VAKUFSKO MEARIFSKO POVJERENSTVO U TREBINJU O DUBROVAČKOM IMAMU G. KORKUTU.

Džematski imam u Dubrovniku g. Derviš ef. Korkut potječe od ugledne travničke familije Korkuta, koja je našem narodu dala nekoliko učenih i opće zapaženih vjerskih i javnih radnika. U taj red časnih članova ove familije bez sumnje spada i dubrovački imam g. Derviš. Po svojoj naobrazbi spada među najprve džematske imame Kraljevine Jugoslavije. Pored muderriske kvalifikacije idžazetnamme posjeduje i diplomu priznatog teološkog fakulteta Džamiul-Ezhera u Kairu. Vrlo dobro vlada sa četiri strana jezika (arapski, turski, francuski i ruski). Saradnik je »Glasnika vrhovnog vjerskog starješinstva IVZ«. i drugih časopisa. Svojim društvenim ophođenjem i svojom pojavom odaje čovjeka lijepo vaspitanog i islamski odgojenog. U službi je do sada bio marljiv, pouzdan i uredan. Kao takovog ga poznaje ovo Povjerenstvo, a gornji podaci temelje se na zvaničnim ispravama sa kojima ovo povjerenstvo kao pretpostavljena vlast istoga raspolaže.

Da li su i u koliko su tačni navodi pomenutoga članka Vašega dopisnika o vršenju svih onih dužnosti džematskog imama koje bi g. Korkut imao vršiti, Povjerenstvo će po službenoj dužnasti provjeriti i ispitati i tome se opširnije izjasniti, ali zasad kategorički tvrdi, da g. Korkut ni kod nižih ni kod viših vjerskih vlasti ne uživa nikakvu protekciju niti ima kakvih naročitih beneficija.

Žalimo da su u Vašem cij. listu otštampate i ove rečenice Vašeg dopisnika: »Žalosno je da i ovakovih imama postoji u našoj sredini«, i »To je više nego sramota«. Ovo povjerenstvo kao kompetentna kontrolna vlast Imamata u Dubrovniku iz dosadašnjih opažanja može sasvim objektivno da dadne ovu ocjenu g. Korkutu: ovakav imam može da posluži samo na čast ne samo svojih džematlija, nego i čitave vjerske zajednice koju predstavlja u svom mjestu.

Zahvaljujemo Vam se g. uredniče na ustupljenom prostoru.

Trebinje dne 9. decembra 1935.

Predsjednik: Škaljić.

Uspjeh đaka Behram-begove medrese u Tuzli

Orašje, u Ramazanu.

Kao što svake godine, tako i ove pred Ramazani Šerif raspustil su se đaci tuzlanske Behrambegove medrese da mubarek dane provedu kod svojih kuća.

Iz našeg mjesta pohađaju pomenutu medresu đaci: Džafić Sulejman i Drljača Ibrahim, koji su po svom dolasku rado se primili da uče Mukabelu u džamiji, te mnogi građani poslije ikjindije namaza rado slušaju ove đake, koji ugodnim i prijatnim glasom uče Kurani Azimušan.

Kako je uz Ramazan džamija odlično posjećena a naročito za vrijeme »Teravih namaza«, koja je dupkom puna pomenuti đaci, jedan jedne večeri a drugi druge večeri prelaze u mihrab i kao nizami klanjaju teravih namaz.

Budući da im je to prvi put, da stupaju u mihrab oni su obavili dužnost s odličnim uspjehom. Što je najinteresantnije, da su ti đaci u svojim mladim godinama otvorili klanjanje u svojstvu imama sa velikom sigurnošću.

Po svršenom klanjanju imam matičar Gorak Ibrahim ef iskazao je kratkim a dirljivim govorom veliko zadovoljstvo, da je u svojih 20 i nekoliko godina doživio, da njegovi bivši đaci u mektebu i osn. školi danas mogu ovako nešto učiniti, što je svakom natjeralo suze na oči.

Zatim poziva roditelje da vode brigu o svojoj djeci — najvećemu blagu — i da im se posveti najveća pažnja, jer da smo htjeli mogli smo i ranije ovako nešto doživjeti kao što smo večeras doživjeli.

Zasluga ovako lijepom uspjehu đaka ide svakako njenim muderrisima, koji koliko se vidi daju učenicima savremeno znanje i razvijaju u njima sposobnost, koje zahtijeva savremena škola.

Na tome im se trudu u ime građana najbolje zahvaljujem kao i našem Ibrahimu ef. Goroku koji je im je dao dobar temelj, a mladim imamima želim da i dalje ustraju na svom putu, da ga hajirli i bez prepreka završe te da danas sutra budu na diku i ponos svojim roditeljima a narodu i otadžbini od velike koristi.

Dulović Sulejman
brico.

GOSPODARSKE ODLUKE VLADE.

Ministarsko vijeće pod predsjedništvom g.dr. Milana Stojadinovića predsjednika Kr. vlade ,održalo je sjednicu dne 7. nov., od 17—19 sati ,na kojoj su rješavana tekuća resorna pitanja. Riješeno je između ostaloga.

1. Da na svečanom otkriću spomen svjetionika Blagopokojnom Viteškom Kralju Aleksandru I. Ujedinitelju u Splitu Kr. vladu zastupa ministar g. Komnenović.
2. Da se donese uredba na prijedlog ministra pravde i ministra trgovine i industrije, odnosno prekida zastarjelosti zemljoradničkih mjenica.
3. Da se donese uredba na prijedlog ministarstva trgovine i industrije, da se karteli i slične ustanove stave pod državnu kontrolu.
4, Da se donese uredba na prijedlog ministra finansija o povlasticama hotelskoj industriji u cilju potpomaganja turizma, i
5. Da ministar pošta, telegrafa i telefona poduzme potrebne mjere za moderniziranje i usavršavanje telefonskog saobraćaja u zemlji.

IZRAČUNAVANJE RENTABILITETA.

Ministarstvo finansija uputilo je svim finansijskim ravnateljstvima i poreznim upravama raspis, u kome na osnovu predstavke udruženja bankovnih i osiguravajućih poduzeća daje nove objavljenje.

Ur. — Rado donosimo ovaj ispravak sreskog vakufskog povjerenstva u Trebinju i žalimo ,ako smo učinili kakvu nepravdu g. Korkutu. Iznijeli smo samo, što nam je naš dopisnik javio i molimo povjerenstvo, da ono sa svoje strane ispita navedene prigovore, koji su u odnosnom dopisu izneseni. Razumije se, da u tome mora biti obaviještena i naša javnost u interesu prestiža i ugleda vjerskog funkcionera, čiji je rad odnosnim dopisom podvrgnut oštroj kritici.

KROZ ŠEHER-SARAJEVO:

VAKTIJA
Ramazan 1354. (1935)

Broj dana	Dan	December	Sunce izlaz s	m	Podne s	m	Ićindija s	m	Sunce zalazi s	m	Jacija s	m	Imsak s	m
16	Pet.	13	7	15	11	55	2	5	4	17	6	1	5	20
17	Sub.	14		16		55		5		18		2		20
18	Nedj.	15		17		55		6		18		2		21
19	Pon.	16		18		55		6		18		2		21
20	Utor.	17		19		56		6		18		2		22
21	Srij.	18		19		56		6		19		3		22
22	Čet.	19		20		57		7		19		3		23

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7. I.
Čekovni račun Poštanske štedionice Sarajevo br. 1600. .
Broj 11., godina I., dne 13. decembra 1935.

MUSLIMANSKI RADNICI-CE I RAMAZAN.

Kod mnogih preduzeća gdje su muslimanski radnici-ce zaposleni ne dozvoljava im se da napuštaju posao za vrijeme iftara. Bilo bi poželjno a i humano od svih tih poslodavaca da prigodom Ramazana omoguće svojim radnicima i namještencima da za vrijeme iftara budu oslobođeni rada.

PREDAVANJE UZ DISKUSIJU

U nedjelju 15 ovog mjeseca u 11 sati prije podne održaće g. Miljenko Vidović u Narodnom pozorištu javno predavanje uz slobodnu diskusiju o temi: »NA PRAGU NOVOGA SVIJETA«. Ulaznica na predavanje je dobrovoljni prilog.

Iz „Mersameta"

NOVI VASIJET »MERHAMETA«.

Derviše hanuma Svrzo, rođ. Dženetić, cijeneći plemeniti i blagotvorni rad našega »Merhameta« oporučno je ovih dana poklonila društvu »Merhamet« jednu svoju kuću vrijednu oko Din. 150.000.—, naredivši, da se nakon njezine smrti od prihoda te kuće vrše izvjesni mešrutati a višak prihoda da se troši na redovite potrebe društva.

Uprava društva »Merhamet« u ime mnogobrojne sirotinje plemenitoj dobrotvorki najtoplije zahvaljuje sa željom, da joj Bog dž. š. podijeli dug i sretan život i da se i drugi u ovaj plemeniti gest ugledaju.

NOVI DOBROTVOR »MERHAMETA«.

Gosp. Dr. Mahmud Mehmedbašić, potpredsjednik glavnog odbora »Gajreta« uvidjevši potrebu i blagotvorni rad društva »Merhameta«,- uplatio je društvu 500 dinara i time je postao dobrotvor »Merhameta«.

Uprava »Merhameta« ovim se zahvaljuje gosp. Dru Mehmedbašiću na njegovoj pažnji i plemenitom djelu sa željom, da Bog dž. š. njemu i njegovoj cijenjenom familiji podijeli dug i sretan život i da se i drugi na ovaj plemeniti čin ugledaju.

PREDAVANJE »MERHAMETOVOG« PODODBORA NA VRATNIKU.

»Merhametov« kvartovski pododbor će na Vratniku u svojim prostorijama (zajedničke prostorije sa Streljačkom družinom) u subotu 14. decembra iza teravije namaza održati predavanje sa sijelom na koji se sva braća pozivaju. Predavanje će održati g. Hafiz Muhamed Pandža. Tema: »Merhamet« i samopomoć.

MEVLUD ŽENSKOG ODBORA »MERHAMETA«.

Ovogodišnji mevlud ženskog odbora »Merhameta« proučiće se u nedjelju dne 15. o. mj. iza teravije namaza u prostorijama novosagrađenog Gazi Husrevbegova mekteba u Sagrđijama ulici (ćošak Ćemerline). Tom će se prilikom proučiti i tevhid za umrle dobrotvore i dobrotvorke »Merhameta«.

Poznato je, da sve priredbe vrijednog ženskog odbora »Merhameta« uvijek vrlo dobro uspijevaju, a naročito vrlo dobro uspije njihov godišnji mevlud i tkogod je imao prilike da tome prisustvuje, svak je odnio vrlo dobar utisak i neće nikada propustiti da ovu lijepu svečanost ne posjeti.

Ženski odbor »Merhameta« ovim poziva sve članice i prijateljice društva, da izvole prisustvovati učenju mevluda, koji će se proučiti 15. decembra iza teravije namaza u novosagrađenom Gazi Husrevbegovom mektebu, Sagrđije (ćošak Ćemerline ulice). Tko nije dobio posebnoga poziva, neka ovo smatra pozivom.

Da li dijete može biti imam?

Prvu večer ramazana klanjao sam jaciju i teraviju u džamiji u Huseinkapetanovoj ulici (Širokači) i ne malo sam se iznenadio kad sam vidio ko je imam. Imam je jedan petnaestgodišnji dječak, koji ni po dobu ni po sposobnosti nije sposoban da bude imam, jer krivo uči i pogriješio je na dva tri mjesta. Uz to što je najglavnije nema povjerenja đemata a meni koliko je poznato imam može biti samo onaj koji uživa povjerenje đemata. O tome da nema povjerenja đematlija, uvjerio sam se po izlasku iz đamije, jer sam vidio da đematlije u čudu jedan drugoga pitaju: »Ko nam postavi dijete za imama?« Drugu večer sam došao da vidim jeli isti imam i uvjerio sam se da jest, ali ni polovicu đemata nije bilo u džamiji. Upitao sam jednog đematliju ko je taj dječak i ko ga je postavio za imama, a on mi reče, da je to sin jednog hadžije iz komšiluka, i da ga je on postavio ne pitajući đemata. A valjda da mu sin izgleda pametniji zamotao mu je bijelu ahmediju.

Poštovani gosp. ured. molim Vas da preko Vašeg cijenjenog lista apelujete na nadležne da povedu o tome računa.

Zahvaljujem na ustupljenom prostoru uz mahsuz selam

P. H.

Ur. Iznosimo ovu bilješku, koju nam je dostavio na uvrštenje jedan ugledni đematlija iz spomenute mahale bez ikakva komentara. Dužnost je mjerodavnih da to ispitaju.

Iz „Hurijeta"

Kao svake godine uz Ramazan tako i ove godine u društvu »Hurijet« održavaju se poučna predavanja iz svih grana znanosti. Dosada su održali predavanja i to:

1) g. Muhamed ef Pandža: »Jačanje privrednih redova«; 2) g. Ljubunčić Hasan: »O zadrugarstvu«; 3) g. Besim Korkut: »Pojava Islama, njegovo širenje i ostvarenje prvih Islamskih država; 4) g. Ing. Mehmedalija Jalovčić: »O poljo privredi«.

Pored ovih najavili su predavanje gg: 1) g. Hamid Dizdar: »Umjetnost B. H. muslimana«; 2) Dr. Šaćir Sikirić: »O toleranciji Islama«; 3) Muhamed ef Tufo: »O zajedničkom pomaganju«; 4) Dr. Simeun Grüner: »Higijena«; 5) H. Mehmed ef Handžić: »Nauka i vjera«; 6) Enver ef Muftić: »Crtice iz Indije«; 7) Šefkija Bubić: »O zadrugarstvu«; 8) Osman ef Sokolović: »Trgovina i zanatstvo«; 9) Bekir Omersoftić: »Glavni elementi za privredni razvitak«; 10) Dr. Salih Tatarević: »O individualnoj i socijalnoj njezi zuba kod djece«.

Sva održana predavanja su pažljivo saslušana a poslije predavanja prisutni su uzeli učešća u diskusiji.

2.

U četvrtak na večer 5. ov. mj. proučen je u društvenim prostorijama mevlud, koji je priredio ženski odbor »Hurijeta«. Prostorije su bile dupke pune. Prije predavanja prisutne je pozdravila pretsjednica Hajrija h. Biserović. Mevlud je učio Hafiz Bahrija Mulabdić.

Iza mevluda održala je predavanje o Hurijetu Zekija h. Omersoftić. Na mevludu se je upisao veliki broj članica.

3.

Odbor društva Hurijet namjerava organizovati zanatsko-trgovački tečaj. Svrha je tečaju, da zanatlije i trgovci steknu savremenu teorijsko praktično naobrazbu. Tečaj bi se sastojao iz dva dijela: pripremnog i produžnog, a oba bi trajala po 6 nedelja. U tečajevima bi se predavalo: srpsko-hrvatski jezik, račun i nauka o trgovini sa poslovnim zakonodavstvom.

Uredno pohađanje u tečaju, disciplinu i sl. propisaće odbor »Hurijeta« posebnim pravilnikom.

Posjetioci tečaja moraju biti pismeni. Čim se najavi dovoljan broj članova odmah će pristupiti održavanju ovih tečajeva.

Iscrpnije informacije mogu se dobiti u društvenoj kancelariji svaki dan od 10—15 časova kod društvenog poslovođe.

Odbor.

G. Abduzaimović Enver o temi „Šta koči naš napredak"

U nedjelju dne 8. o. mj. u 8 sati na večer održao je u prostorijama uglednog društva »Hurijet« predavanje g. Enver Abduzamović o temi »Šta koči naš napredak.«

Predavač u svom predavanju iznosi najvidnije zapreke našega napretka podvlačeći kao jednu od najglavnijih, nedostatak socijalnih osjećaja i međusobnog povjerenja kod nas muslimana. Povjerenje treba u naš život povratiti i treba da se međusobno pomažemo. Ne samo da treba potpomagati one uboge i potrebne, nego mi trebamo svi zajednički pružiti pomoć onima koji su jedini u ovo teško vrijeme izvor naše ekonomske snage, a to su naši trgovci i zanatlije.

Ekonomsko stanje svake zajednice je uslov razvoja njenog, a ekonomski nazadak je propast duha, propast vjerskih načela. Preživljavajući današnju ekonomsku krizu prisiljeni smo da čitamo lekciju koju nam ovo vrijeme pruža, te da iz nje stvaramo ispravne temelje na kojima će biti postavljen naš socijalno-ekonomski život u budućnosti a o kojima će zavisiti kako materijalni tako i duhovni produktivitet naše islamske zajednice.

Sve religije napredovaše, dignuše se i opet ostadoše pri svojim svetim knjigama i svaki je svojim zadovoljan, a međutim kod nas se uvriježilo pogrešno mišljenje, da ne možemo krenuti napred ako ne zaobiđemo vjerske obaveze dok nas same vjerske dužnosti upućuju na najaktivniji rad na svakom polju. Jedini put ka našem boljem napretku jeste: požrtvovani rad, međusobno bratstvo potpomaganje, čvrsto povjerenje i živo organizovanje na bazi trezvenih ideja. To nam nalaže naš uzvišeni Islam. I jedini naš spasioc je puna predanost najsavremenijoj vjeri Islamu i puna vjera u kolektivni rad na kome Islam bazira čitav socijalni život.

Mladi predavač završavajući predavanje veli: Kada budemo mogli konstatovati da smo organizovana i bogata sredina, da se je naš duhovni i materijalni produktivitet uzdigao na visoki stepen, da ni najjači ekonomski udarci ne mogu razbiti kompaktnost naše zajednice, onda možemo reći da smo uklonili kočnice našega napretka.

Prostorije su bile dupkom pune, te se je moglo zapaziti veliki broj kako naših uglednih obrtnika tako i naših intelektualaca. Predavanje je veoma pažljivo saslušano i na koncu burno pozdravljeno od svih prisutnih.

Ispred »Hurijeta« predavaču se zahvalio g. Misirlić.

Pošaljite pretplatu!

UPOZORENJE POREZNIM OBVEZNICIMA.

Porezno odjeljenje ministarstva financija naredilo je svim poreznim vlastima, da općim javnim pozivom upozore porezne obveznike tečevine, posebnog poreznog dodatka poreza na poslovni promet, poreza na neženje i poreza na luksus, da podnesu porezne prijave za 1936. godinu tokom mjeseca januara.

OSIGURANJE TRGOVACA.

Trgovinsko-industrijska komora u Zagrebu primila je ovih dana stručni elaborat o pitanju osiguranja trgovaca iz pera g. Radovana Matijašića, direktora Središnjeg ureda za osiguranje radnika. Ova rasprava prikazuje cijelo pitanje osiguranje trgovaca sa svih gledišta, o kojima bi naši trgovci morali da dadu odgovor. Komora će štampati ovu raspravu, te ju izdati u formi jedne publikacije i staviti ju na raspolaganje svim komorama i interesiranim trgovačkim organizacijama u zemlji.

Starom Sarajevu na rastanku

Podno pustog starca Trebevića,
Uz Miljacku rjeku desno, ljevo,
Kao jato bijelih golubića,
Podiglo se šeher Sarajevo,

Okruženo divnim brežuljcima,
Gdje su kuće marnih muslimana.
Načičkane demir pendžerima,
Okićene rodnim lozicama.

A u srjedi s tisuću dućana
Kao alem divna je Čaršija,
I u njojzi jabuka zlaćana,
Gazi Husrev-begova džamija.

I medresa, sahat kula vita
I bezistan, dvori kiraethane,
I još dalje tvrđa ponosita.
Okle vidik puca na sve strane.

I sve dalje ponosne munare,
Gdje mujezin sabah zoru javlja,
Muslimane zove mlade, stare,
Hora prat se, jer klanjati valja.

Zato stranci toliki dolaze
Da se tebi Sarajevo dive,
Po čaršiji svuda obilaze,
Penju ti se na gudure sive.

Na sve strane snimaju te, rišu,
I kupuju raritete tvoje,
I o tebi mnoge knjige pišu
Dično, slavno, Sarajevo moje!

I Francuzi, Englezi i Njemci,
Talijani i Madžari boli,
Norvežani, Česi i Slovenci,
Svako tebe, Sarajevo voli!

Al na žalost gube ti se čari,
Novo vrijeme sa zemlje ih briše,
Za starine malo tko još mari,
Drukčim dahom danaske se diše.

Ruše tvoje jablanove vite,
Groblja, kuće, vrtove i gaje,
Da poravne staze kamenite,
Zaborave na stare predaje.

Skidaju ti demirli pendžere,
Gdje se nekoč tajno uzdisalo,
Novo ruho po tebi se stere
Bistre česme nestaju pomalo.

Kidaju ti lomače[1]) sa zida,
Da ima više zagušljiva dima,
I prašine do jutarnjeg vida[2])
Od autinog smrdljivog benzina.

Gdje se nekoč teferič je đavo,
Sad se kuće trokatnice koče,
Uz njih tramvaj leti kao đavo
Željeznica, fićuka, sopoće.

Iskrčiše i cvjetne šljivike
Gdje se ljeti divno plandovalo
Uz poj defa, zvuka harmonike
Hitro kolo složno poigralo.

Al prošli su tvoji čari davno
Ja te ljubim ipak srca žarom,
Ma ti nisi više ovo slavno
Moje milo Sarajevo staro.

A kad umrem neka grob mi resi
To mirisno šarno cvjeće tvoje,
Nek se po njem biser rosa krjesi,
Nek ga grije ovo sunce tvoje.

Spjevao
Rudolf barun Maldini.

1) vinova loza.
2) dana.

Peti maj

Peti maj 1935. pokazao je da viša polovica naše braće nije se dala ni zavesti ni zastrašiti, te da se fašizam našem narodu ne može ni silom nametnuti. Da su ti izbori ispali onako kako je to željela vlada koja ih je provodila, sigurno je da bi se naš državni brod nasukao i da bi se s nama kao brodolomcima moglo desiti ono što je najgore, da se spašavamo onako kako koji znamo kao i svaki utopljenik koji se za slamku hvata ne birajući onog koji ga spasava. Izbori su na smrt osudili politiku Jeftićeve vlade koja bi i inače počinila samoubijstvo.

Vlada doktora Stojadinovića došla je u zadnji čas da preuzme kormilo državnog broda i da ga privede u luku mira i pristanište tišine. Ona ima da popusti ventilje na onoj strani gdje bi moglo doći do eksplozije, a na drugoj da liječi one koji su obolili od morske bolesti stuge i nesvjestice. Prema tome zadaća je ove vlade osobito važna i časna.

Ustavni spor u našoj državi vodi se u glavnom između najjačih naših plemena Srba i Hrvata čije se interesne sfere najviše križaju. Sa tim sporom Slovenci i Bosanci nisu suviše vezani.

Slovenija je na periferiji naše države. Slovenci su kompaktni u svojoj pokrajini i nisu izmješani sa drugim vjerama i plemenima. Pored toga oni govore jednim dialektom kojeg teško razumiju drugi dijelovi našeg naroda. Sve to omogućilo je Slovencima da stvarno ostanu samostalni u svojoj užoj domovini labavo vezani za kruti centralizam koji im opet pogoduje da se plasiraju i u drugim krajevima prostrane Jugoslavije. Zbog toga Slovenija je i mogla da postane težište jugoslavenskog nacionalizma i glavna kula naših Pogorelaca.

Što se tiče Bosne i bosanaca, boju i ton njihovoj politici daju muslimani, kao najahtohtoniji elemenat toga kraja, koji je u sebi sačuvao najčistije rasne osobine južnih Slavena.

Turci su bili najtolerantniji osvajači prema drugim vjerama i narodama. Njihova osvajačka politika težila je više, da pomoću državnog prostranstva proširi Islam u osvoje nim krajevima, nego da osigura trajno političko gospodstvo nad njima. Oni koji su prelazili na islamsku vjeru dobivali su viša prava od rođenih Turaka od čega je i došla poslovica poturica gori od Turčina. U mjesto Turaka da su Nijemci bili ti koji su osvojili Balkan, sudbina našega naroda bila bi mnogo crnija, a lice evropske karte posve drukčije. Što se to nije dogodilo treba zahvaliti Turcima i njihovim najpouzdanijim ratnicima prema zapadu, Bošnjacima muslimanske vjere a najčistije slavenske rase. Muslimani Bošnjaci bili su ti koji su sa svojom krvlju spasili Balkan od germanizacije pa time najviše zadužili upravo one južne Slavene koji tvore našu državu Jugoslaviju.

U doba najbujnijeg procvata velikog turskog carstva, i rasna snaga bosanskih muslimana došla je do naj punijeg izražaja. Najvećeg turskog državnika velikog vezira Mehmed pašu Sokolovića koji je obnovio i srpsku patrijaršiju, dali su muslimani-Bošnjaci. Za velike zasluge koje su oni učinili svojim osvajačima. Turci su im se odužili na taj način što su ih ostavili povlaštenim staležima i vladajućim elementom u njihovoj domovini Bosni i Hercegovini. Bošnjaci muslimani direktni su potomci Bosanske vlastele bogumilske vjere, koja je i ranije vladala u ovim krajevima, pa su naslijeđenu vlast i gospodstvo svojih pradjedova sačuvali i pod silnim turskim carstvom, primivši Islam kao zvaničnu vjeru tekratske turske države. Prema muslimanima Bosne i Hercegovine Turci su se ponašali više kao protektori nego kao okupatori. Povlačenjem Turaka iz ovih krajeva, počela je da se gasi i zvijezda bosanskih muslimana. Sticajem objektivnih okolnosti i subjektivnih uslova iz novih vremena, njihova politička vlast prešla je na Srbe pod kojima je i njihovo gospodstvo počelo da se gubi. Premda je Austrija radi svojih izvjesnih računa pokazivala dosta takta i obzira prema nama muslimanima kao legitimnim gospodarima Hercegovine mi nikad nismo zaboravili ono, što smo zbog nje pretrpjeli, pa smo imali najviše razloga da pozdravimo njenu propast, u nadi da će i za nas osvanuti bolji dani. U najnovije doba pod demokratskim režimom naše mlade države iščeznuo je i zadnji ostatak feudalnih dobara nas muslimana u korist naše braće sa sela. Na taj neminovni tok sudbine mi se ne žalimo i ako smo oštećeni mnogo. I pored toga mi spadamo u red najlojalnijih državljana prema ovoj državi. U ustavnom sporu Srba i Hrvata, naši su zahtjevi najskromniji. Mi sebe i ne smatramo njihovim partnerima. Svi naši zahtjevi kreću se u okviru naše uže domovine Bosne i Hercegovine. Iz tog regonalnog okvira oni ne izlaze ni ondje gdje bi imali puno zakonito pravo, a kamoli da bi prešli na onaj osjetljivi teren na kojem bi mogli povrijediti prestiž Srbijanaca kojima pripada najviše zasluga u aktu našeg političkog ujedinjenja. Od svega što mi muslimani Bosne i Hercegovine tražimo na prvo mjesto dolazi priznanje onih historijskih zasluga naših koje su koristile mnogo da se izvjesna plemena sada ujedinjenih južnih Slavena ne otuđe od svoje narodnosti što bi moglo osujetiti sve njihove nacionalne ideale, te uvažavanje naše slavne prošlosti u našoj užoj domovini na pose.

Kako se vidi mi tražimo samo ono najosnovnije pravo koje pripada svima državljanima pa čak i nacionalnim manjinama u svima pravnim državama.

Naša uža domovina dovoljno je bogata da bi pod ravnopravnim uslovima mogla obezbijediti sve domaće sinove svoje. Da bi ta ravnopravnost našla svoju primjenu i u praksi, potrebno je decentralizirati državne vlasti i zavesti sistem najširih samouprava ne samo lokalnih nego i pokrajinskih što je u interesima i same vlade. U tom pogledu mi bi se zadovoljili i sa onim što smo u zadnje doba uživali i pod tuđom državom. U centralnoj državnoj upravi nama je dovoljno imati samo jednog predstavnika koji bi budno pazio da se ne bi proturilo nešto što bi moglo dovesti u pitanje našu ravnopravnost u nekoj oblasti našeg života. Samo taj predstavnik morao bi biti čovjek u kojeg mi imamo povjerenje kao sada.

U pitanju vjere i njene organizacije pak naša sloboda ne bi trebala da trpi nikakvog ograničenja niti ičijeg uplitanja sa strane što će svakako sa novim zakonom IVZ. biti potpuno osigurano.

U kratko nama muslimanima treba dati sve ono što je potrebno da i mi osjetimo ono prijatno i blagorodno zadovoljstvo slobodnog domaćina na slobodnom domu. Time bi bili likvidirani svi naši sporovi i uklonjeni svi preponi koji smetaju našem stapanju u jednu nacionalnu cjelinu prožeta jednakim patriotizmom.

Sve to što treba da se dade nama muslimanima, ne smije se tretirati kao neka velikodušna milostinja koja uzdiže onog koji daje a ponizuje onog koji prima. Na sve to mi imamo puno pravo i kao ljudi i kao lojalni državljani, i kao rođeni sinovi ove grude natopljene krvlju i stvorene od mesa i kostiju naših izginulih pradjedova koji su i bili njeni pravi gospodari.

Što se tiče prepornih odnosa između Srba i Hrvata, mi muslimani bili bi najsretniji kada bi se oni sredili jedanput za uvjek na obostrano zadovoljstvo, pa i pod cijenu udovoljavanja svima opravdanim zahtjevima Hrvata u njihovim legitimnim granicama. Ni u kojem slučaju mi ne bi pristali da se naša uža domovina Bosna i Hercegovina cijepa kao predmet za podkusurivanje prepornih računa između Srba i Hrvata.

Bosna i Hercegovina u svima svojim historijskim granicama treba da bude kao jedna cjelina okupljena oko svoga duhovnog i kulturnog središta Sarajeva a privržena svojoj prestolnici Beogradu kao mjesec našeg planetarnog sistema.

Unutarnje pitanje naše države ako bi se riješilo na ovaj način, siguran sam da bi simpatije muslimana prešle na stranu Srba.

Da upotpunimo svoju misao.

Za očuvanje teritorijalne cjeline naše države za konačno ostvarenje jugoslavenskog nacionalnog jedanstva našeg naroda pored postojećeg političkog, za napredak i blagostanje sviju nas, potrebno je riješiti sve naše sporove, i pitanje naše države definitivno skinuti sa dnevnog reda u navedenom smislu.

Dosadašnja politika kako unitarista tako i jugoslavenskih nacionalnih utopista a da i ne govorimo o pokušaju omraženih fašista — zamoriti, savladati i na kapitulaciju prisiliti svoga protivnika — pokazalo se je ne samo loša nego i štetna. To bi nas prije razjedinilo nego ujedinilo. Na 5. maja 1935. mi smo bili dalje jedni od drugih, nego prije 17 godina na 1. decembra 1918. Ta stvarnost neka nam otvori oči. Ta gorka iskustva neka posluže kao korisne pouke svima.

Experientia est optimo rerum magistra.

Politička mudrost zahtjeva, da na osnovu tih iskustvom potkrepljenih pouka pristupimo prečišćavanju naših odnosa brzo i odlučno. Dosta je bilo eksperimentisanja sa utopijama. Trebamo se pomiriti sa istinom, pa bila nam ona prijatna ili odvratna. Inicijativa u tome pravcu bolje je da dođe iz Beograda nego iz Zagreba. Jugoslavenska Radikalna zajednica i njena vlada u ovom času najpozvanija je i najpodesnija za to.

E. Bulbulović.

POSLJEDICE ZABRANE IZVOZA MEKINJA.

Javili smo prije mjesec dana, da su privredne ustanove na području Vojvodine tražile od ministarstva poljoprivrede povlačenje odnosno preinačenje odredbe o zabrani izvoza mekinja i rezanaca šećerne repe. Pošto ovome traženju nije udovoljeno novosadska Trg. Komora je provela anketu i od svih većih mlinskih poduzeća dobila obavještenje, da je u mekinjama nastupila tolika hiperprodukcija, da je ugroženo poslovanje mlinova. Pošto u Vojvodini ima 60% cjelokupne mlinske industrije, bilo bi u slučaju ponovnog odobrenja izvoza dovoljna količina za domaću potrebu u svim glavnim svinjogojstvenim pokrajinama t. j. u Bačkoj, Banatu i Srbiji. Uz ovakove prilike kroje se cijene ne samo mekinjama, već i brašnu, a radi zabrane izvoza šteti i naša trgovinska bilanca.

HAJVAN U MUSLIMANSKOM GROBLJU NA BUDAKOVIĆIMA.

Redovno svakog dana od kako se je pokosila trava u groblju na Budakovićima pase od 5—20 komada stoke koja uništava nasade.

Hajvan je nekog Sulje Ćorovića, koji se bavi prodajom mesa, a groblje mu je za tu svrhu izdao Ibrahim Uzunović zakupnik groblja. Ovo je više puta uzalud prijavljivano. Vakufsko-mearifsko povjerenstvo bi trebalo zabraniti ovim putem uništavanje nasada.

Susjedi ovoga groblja očekuju od Vakufsko-mearifskog povjerenstva, hitno riješenje o zabrani.

IZJAVA.

Na članak u »Islamskom Glasu« od 6. o. mj., broj 10, u kome se govori o mom putovanju po Krajini osjećam potrebu, da izjavim, da iz konvikta »Narodne Uzdanice« nije bio ni jedan pitomac isključen zbog nacionalnog opredjeljenja, i meni je žao, što je neko iz mojih predavanja donio onaj krivi zaključak.

U Sarajevu 11. XII. 1935.

H. Ali ef. Aganović, s. r.

OBJAVA.

Ovim putem objavljujem cij. putnicima do znanja, da sam ponovno otvorio i renovirao lokal za kafanu i prenoćište u Kralja Petra ul. 58.

Cijene umjerene, posluga tačna. Molim za što veći posjet.

Salih Bunić, Sarajevo.

Uzroci iseljavanja muslimana iz Sandžaka

Tužna je istorija muslimana u Sandžaku. Njih je snalazila nesreća iz nesreće. Tuđin je bio za sve nas podjednako svirep, i to baš je trebalo da bude najjači potsrek zbliženju jednokrvne braće. Mnogi su nagomilani gnjev prema neprijatelju izlili na svoga, mjesto da se u slobodi zajednički uzmu pod ruku. To je bilo za vrijeme sveopšteg meteža, te radi toga nije to baš za veliku osudu. Ali je za osudu što se i danas to događa jer nije rijedak slučaj prisvojanja imanja na nedozvoljen način. Kod nas, u beranskoj okolini, nije bilo velikih posjednika, tek se toliko imalo kako se mogla zarađivati kora hljeba na pošten način, ali i to dosta oskudno. I to je uskraćeno. Od pojedinih neodgovornih rastrljivaca nije ostao na miru ni siromah ni bogalj. Takvi pojedinci uživaju kad prkose selu, srećni su kad mogu što više da ograniče slobodu sela. Jedan je od takvih Golub iz sela Zagrađa. Svojevoljno je poorao (razorao) ispašu sela Donje Vrbice, pa mu je i to bilo malo, te se spustio u selo i prisvojio imanje Kalema Hadrovića, jednog siromaha kojemu je još trebalo dati, a ne oduzeti. Kalem se poskitao od nemila do nedraga, postao je vječiti najamnik za koru hljeba, pa kad bi i toga bilo uvijek. Drugi ga za sevap odjevaju, a naš Goluban, ćurak preko ramena, pa ko mu šta sme i reći. Ipak bilo je i parničenja, ali bez uspjeha: »Šta će zemlja »hadalju«. Pošto ne može čisto da govori, po mišljenju takvih, kako može on imati svojinu! Da hoće da prodru u dušu takvog, uvjerili bi se da je ona osjetljiva i kod mutavca (mucavca). Kako je žalosno kad Golub trese Kalemovu baštu, a on izdaleka čezne, gleda i plače mucajući tužne riječi. Preko cijelog ljeta nesmije ni da se dotakne svog vlastitog ploda. Jedna bašta može da rodi oko petnaest tovara šljiva, ali njemu nema od toga ni okusiti. Ima još i težih slučajeva, ali pustimo ih kraju.

Želio sam da konačim kod Murata Višnjića u selu Crnišu. Primičem se njegovom stanu. Pojaviše se dvije tri bijedne kolibe. Samo po čistoći okolo jedne moglo se naslutiti da je to njegovo sklonište. Zovnem. Izađe čovjek. Pitamo se. Ja zaželim konak. On se iznenadi i nekako nehotice pokaza rukom govoreći: »Tu ja živim, bolje nemam«. »Baš takve i posjećujem«, rekoh mu ja. Sinu mu radost u licu, zasjaše mu se oči, kao da sam mu mogao nešto biti od pomoći. Na ulazu u stan sagnem se duboko, pa opet strahujem da me ne dokuči gornji prag od vrata. Tavanica mi tare pleća, ostalo što da pričam.

»Fala ti što si došao! No se hoćeš vala napatiti. Tek đe mi vijek, dako i ti preturiš ovu noć, pa tako kako je«. Poslije dužeg razgovora poče mi pričati: »Da mi je znati da nam je ovo od starijih, barem se ne bih mučio ni nadao. A ovako, sve što sam s mojim sinovima zaradio, sve sam utrošio ne bih li barem što god dobio od imanja. Kazivali su mi da je došlo rešenje, a predsednik sve pod koleno. Sad sam se istrugao, porodica sve pretegla, ne znam ni gdje mi je glava«. Upitam ga kako mu je oduzeto imanje. On uzdahnu i nastavi da priča: »Zamerio se kmet jednome ovde od njegovih, pa da ga ne bi ovaj tužio sudu, on nešto s predsednikom šuš, šuš, te jednoga dana dovedoše onoga s njegovom porodicom, a mene vikaše: »Preko vrata!« O, kako to po Bogu ljudi! Oni ti mi viknuše sprdajući se. »Ako ti se kriva, a ti apelira!« Zemlja mi nije bila podijeljena s bratom, pa eto, kažu, da je sva bila moga brata. Tako sam ja ostao golija šaka, ovdje na ovo malo jurtine s ovo moje pizgora«.

Malo je njih koji smiju pričati o takvim stvarima, pogotovu ako ih neko pita.

Za mnoga mjesta rekli biste: »Tu nije nikad muslimanska noga kročila«, a tu su bili najnapredniji muslimani ovih krajeva, koji su i državi i drugim valjali. Sada su baš ta mjesta postala strašilo za sve ostale. Jedno od takvih mjesta je Zješnica. Tu su živjeli Čolovići. Oni su pod pritiskom neodgovornih elemenata morali to dati poštozašto, samo da iznesu glavu i dali se u svijet. Nekoliko godina žive u Delimeđama. To su mesto kupili, ili bolje rečeno oteli nekoliko Kuča i poslije se zagrozili osobito najbližim selima Tucanju i Godočelju.

Jedan od tih ubio je i neprežaljenog rahmetli Galjana Kršića. Taj isti Zarija Kuč, komu je Galjan spasio život, privio mu rane, držao ga sakrivena od neprijatelja, koji ga je mogao uhvatiti onako opasno ranjena, poslije toga izbavio ga vječite robije, ubio je svoga dobrotvora. Dobrota Galjanova ubila je njega.

Dopisnik »Politike« bio je nepravičan prema mrtvom Galjanu. On je naveo neistinit razlog zbog kojeg je Zarija ubio Galjana. On je izjavio u »Politici« od 6. V. 1934. godine da je Zarija ubio Galjana radi toga što je Galjan Zarijinu ženu dao jednome »Turčinu«, koji ju je odveo u Tursku, dok je Zarija bio u zatvoru. A žena Zarijina se kako narod kaže slaznula sa svojim slugom i pobjegla s njim u hajduke (komite), te Galjan nije imao nikakve veze s njome i s njenom nepromišljenošću, no je bio osjetljiv na svaki nezgodan događaj, osobito ako bi se ticalo njegove opštine. Takva uskogrudnost od strane jednog dopisnika veoma začuđuje.

Zarijin brat, Miloš Kuč, zarekao se da će osvetiti svoga brata, koji mu je nesrećno svršio u zasjedi. Pođe li za rukom i ovome Kuču da nam ugasi još jedinu svjetiljku u tom kraju, Ševkiju Kršića, sadanjeg pretsednika, onda ne bi imalo nikakve sile da spriječi iseljavanje. Previše strepim da će se njegova namjera ispuniti, jer je ljetos porušen Galjanov spomenik, koji je Šefkija podigao.

U Lješnići su po izgrevu sunca poginuli dva Hadrovića, kiradžije. To mjesto je na putu za Bijelo Polje, te su siromasi tjerali šticu za Bijelo Polje. Sutradan po pogibiji izlio je duševni bol stari roditelj (Zohto Hadrović) nad raskomadanim sinom: »Sine, nijesi mi poginuo na rđavštinu. Nijesi nikom ni vodu natrunio. Pošao si da što zaradiš, da bi izdržao tvog starog oca. Šta će tvoj nekadri otac bez tebe?«

Tuđe se musliman mora da pretevdili (preruši) kad hoće da prođe, pa makar to bilo usred dana. U blizini toga sela je Jaštak (klisura). Tu mnoge puste kape ostaju a nemoćnim se kosti prelamaju. Tu se pojavljaju zlikovci iz plemena Šćekića sa sela Babina. Oni su danju napali Desta Agovića, jednog nesretnika, koji je nosio na leđima jednu korpu trešanja, kako bi mogao popraviti srpove za žetvu. Tukli su ga drvljem i kamenjem. Smatrajući da su ga usmrtili, otišli su. Oni su ga dobro poznavali, što on nije mogao svaki put da ostavi svoj rad, pa da radi njima. Omašili su se. Šćekići su javno napali: Šefta Huremovića, Spaha Kožara i Meljka Hadrovića. To je bilo na pazarni dan izjutra u Grocu. U taj mah je naišao Idriz Šabotić u koga je bila državna puška. On se poznavao s njima. Lijepo ih je zamolio da ne ometaju ljude na putu ni krive ni dužne. Oni su iskoristili poznanstvo. Poveli su pomirljiv razgovor s njim. On je imao povjerenja u njih i nije se nadao da će oni na njega izliti neopravdan gnjev. Oni su iznenada najedamput navalili na njega, dali mu pušku, ispalili jedan metak, da bi kod suda bili nevini. Pošto su ga raspljeskali, pušku su mu bacili na put. Idriz je otišao onako krvav u Beranski srez.

U Petničkoj opštini poginuli su u 1914. godini tri narodne vođe, tri najuglednija čovjeka, a za neznatnije se i ne vodi računa. Koliko ih samo za vrijeme izvjesnih dana, na putu od Berana vraćajući se kući, dođe izranjavljena tijela iscijepkanog mesa na glavi od ploča iz busija — to srce razdire.

Zađete li po selima, naći ćete udešenih sobnih vrata i sa po dva drvena mandala pored kjučanice. Upitate li ih zašto to, dobijete odgovor: »Koliko smo puta nekog noću otjerali s vrata trakarajući s kutijom od duhana po sjekiri, da bi mislio napadač da je to puška«. Pokušate li da im govorite o boljim danima, oni glavom odmahnu.

U čitavom tom kraju ni danas se nema čustih pojmova o vjeri i narodnosti. To sam primjetio i kod školovanih ljudi, učitelja osnovnih škola i drugih činovnika, već i da ne govorim o neškolovanim. Često se i danas čuje kršćanin, Crnogorac, kako se diči i hvali kad ožalosti »Turčina«, svog brata po krvi i jeziku. Nije li ovo sramota za prosvjećene ljude? Učitelji osnovnih škola ne odgovaraju svom pozivu. Nema nijednog da je održao ma kakvo predavanje. Za njih je ta okolina mrtva, preziru je. Nije čudo što djeca zbog takvih učitelja hlade od škole. Vjeroučitelja uopšte nema. Prut je za djecu sva sposobnost tih učitelja. Naročito se u tomu ističe Milan Perović, učitelj u Trpezima već deset godina. On je tu surovost prema djeci prenio i na ljude. U čitavom tom selu nema lica koje ga voli, a niti učo koga voli. Ako njega ko voli, voli ga od straha. Ma koliko se on pravio i ma koliko izgledao opasan, on nije bio štetan za tu okolinu, ali otkako se tu okućio, otkako je kupio imanje, on je presudan za tu okolinu, za taj čitav kraj. Njemu je malo to zemlje! On želi da preuzme cijelo selo. Što njegove prijetnje ne čine, to čine njegove svinje hrnjkajući svuda. Po muslimanskim vrtovima zabavija se krmača sa svojim prasićima, a kad podrastu, onda produže u seosko groblje i rovikaju ga do volje. Zlo gledati seljaku, još gore zamoliti učitelja, i jedini mu je izlaz preko bijela svijeta. Zbog toga je Halem Skenderović, prvi komšija učiteljev, ljetos iselio, smatrajući da će bar igdje naći ljude koji će ga makar saslušati dok govori. A šta će ostali? Ako ko učitelju rekne nešto što mu ne godi, tome dijete ne svrši osnovnu školu, makar dotle i s odličnim uspjehom prolazilo. To je slučaj s djevojkom Halema Hodžića. Učitelj u Dahćoj Rijeci bio je čovječniji. On je kupio imanje, ali pošto se pokajao Kostića na iseljenje, učitelj je primio njega kao čifčiju na onom istom imanju, jer ko se pokaje pošto je prodao imanje, mora duplirati da bi ga povratio. Zato je naš Džanko Škrijelj sada čifčija.

Stariji ćutke prelaze preko toga. Pretpostavljeni zastupaju neki naročiti zakon samo njima poznat. Izgleda da im godi iseljavanje muslimanskog dijela našega naroda i to potstiču svakojakim dosjetkama i postupcima. Agrar u Peći prošle je godine izjavio da će svima, koji žele da isele, dati za imanja koliko ko hoće, samo da bi se naselili neki doseljenici iz Albanije. Sve je bilo pohrlilo nadajući se da je došao kraj njihovim strepnjama i da je došao kraj njihovoj nevolji zbog siromaštine i vjerovali su da će se osloboditi nepravde koju neodgovorni ljudi čine. No hvala Bogu, našao se neko da povuče izjavu, pošto su se izvjesni okoristili kao popisnici potištenih. Taj je svijet sad kao obezglavljen. Za njega se ne misli da je uopšte osjetljiv. Navodim samo jedan jezovit slučaj koji se dogodio u selu Crnišu. Crnišani su više godina kako su mogli, zidali mekteb. Željeli su da im služi i mjesto džamije. Dovršili su ga 1933. g. Toga dana su seljani zadovoljno gledali svoj dugotrajni trud. Toga dana je bilo veliko zadovoljstvo. Mrak je te iste noći porušio njihovo zadovoljstvo. Čim se smrklo, još za vrijeme večere, osvijetlio je mekteb cijelo selo. Niko nije smio ni da iziđe plašeći se da nije to namama na gore posljedice. Oni su primetili krivca, uvjerili se da je baš taj i tužili ga sudu. Kad je bio dan presude, bila je puna sudnica svjedoka i na strani Crnišana bilo je i pravoslavnih.

Zbog neopreznosti pozvanih iselio je skoro Ramo Šabotić iz sela Tucanja, koji je prilično živio i spadao je u imućnije. On mi je pričao da su Miloš i Milisav iz sela Babina došli sa svojim suplemenicima i načinili samovlasno vodenicu na Saitovom i Ramovom vodeničištu. Poveli su parnicu. Advokat je formalnosti radi došao da razgleda to mjesto na komu su Išekići podigli novu vodenicu, a stari jaz samo iščistili. Očigledno je bilo da se tu prije nalazila vodenica. Advokat primjećujući to, pitao je Rama koliko bi on morao izgubiti nadnica, kao da se jedino radi o kanalu a ne o cijelom kompleksu Ramove zemlje. Ramo je odgovorio da nije to stvar samo o vodenici, no je u pitanju njegova jedina zemlja pod vodom i da on ne želi da prodaje nadnicom svoje najbolje zemljište. Miloš i Milisav poletjeli su na njega sipajući strašne riječi i da će mu oni platiti na drugi način i dali se u potjeru za njim. Ramo je umakao.

Ja nijesam imao utješnu riječ za njega, poslije ovakog kazivanja. Svjedoka je dosta za svaku njegovu riječ. No nije samo to slučaj s njim, nego je cijelo selo u velikoj opasnosti od takvih napadača, koji pokušavaju da vrata razbiju. Kmet je toga sela zamolio narodnoga poslanika g. Zariju Joksimovića da se što više zauzme za njih i da njegovoj kmetiji da bar dvije puške kako bi mogli noću da stražare i da čuvaju poštene ljude od napadača koji su strah i trepet, a kako su vrata drvena lako mogu ispunjavati svoje zle namjere ti noćni dželati. Gospodin Zarija je poznat i kao prijatelj Galjanov, pa makar za njegovu ljubav nadamo se od njega vedrijim danima. On se počeo ozbiljno zauzimati za ove zanemarene. Često obilazi te krajeve i sluša od svakog narodne nevolje. Ako se ne priteče s mjesta u pomoć, poslije će biti kasno. A sad kojeg bilo da upitate reći će vam: »Bolje je gubiti se odavle i tražiti slobodu, makar se krepalo od gladi, no ovako živjeti«.

Oni se čude što država troši na prosvjećivanje muslimanske djece i za pojedine ustanove kao što je Velika medresa u Skoplju. Jeste za njih je to velika zagonetka, jer smatraju da ponašanja tih tamo činovnika potiču po naredbi sve starijih i starijih. Svojim blagim postupanjem i čovječnim držanjem počeo ih je uskoro razuvjeravati od te krive misli sudija Prvostepenoga suda u Beranama, gospodin Jelić. Počeli su ga nazivati njihovom majkom kao što su pravoslavni nazivali Mustafa pašu beogradskog. Ovaki su od koristi narodu, a pogotovu državi i njenom napretku. Stoga, ako se što prije ne priteče u pomoć tim pokolebanim, koji sada jedino nalaze utjehe u razgovoru kako će skoro natovariti svoju crkavicu, da se rano s proljeća, dok se gora ne zaodjene listom, otisnu nekud makar na putu i crkli s cijelom svojom porodicom. Pod dosadanjim okolnostima nemoguće je njima više tamo ostati. Ako im se sada ublaži nevolja, mi ćemo omladinci, kad stupimo u život, poći novim putem. Taj novi put nam je označio Onaj, koji je i život položio za dobro svoga naroda. Njegova veličina sastoji se osobito u tomu što je živio u intimnosti sa svojim narodom. On je putovao po najzabačenijim mjestima svoje države. Njegovo pronicljivo Oko uvidjelo je potrebe svoga naroda. On je bdio nad nama smišljajući kako da nam najbolje pomogne, i pomogao je. Osnovao je Veliku medresu specijalno za muslimane ovih krajeva i vezao ju za svoje besmrtno ime da i ona živi vječitim životom. On je učinio što niko nije prije Njega, prvo je djelom dokazao da nam je pravi prijatelj, pa je to poslije potvrdio znamenitim riječima: »Javite muslimanima da od mene nemaju većeg prijatelja!« Ove su riječi odjeknule i van granica naše domovine. Ovim je riječima pridobio i muslimane okolnih država. Oni su se zaradovali što mi imamo takvog vladara, a kolika je naša radost koji smo pod njegovim okriljem! Osobito je naše veliko zadovoljstvo koji uživamo Njegova blagodat. On nam je pomoću svete kuće otvorio oči da radimo u duhu Njegovih ideja, da radimo na slozi i jedinstvu. Zato smo pozvani i zaduženi i to nam svima leži na srcu, zato nas srce boli i kao da se od njega svaki put otkine po jedno parčence kadgod koji prođe kroz Skoplje za Tursku.

Dobročinitelji našega naroda, ako volite svoj narod i osjećate topline u vašim srcima pomozite Sandžakliji, koji je najčišća grana našeg velikog jugoslavenskog stabla, pomozite mu da ostane na svojoj rođenoj grudi, jer je nacionalna šteta da gubimo naše ljude i da nam odlaze u neznanu tuđinu. Nastojte onemogućiti one elemente koji mute bratsku slogu i štete državnim interesima.

Hadrović Mahmud,
učenik VIII. razreda Velike medrese
Skoplje.

Halifa Hazreti Ebu-Bekir

(Nastavak.)

Da je Božji Poslanik htio da hilafet ostane među nevjernicima sigurno bi to bio rekao i Eusarijama, jer su oni bili jedna cjelina od koje se moglo očekivati da će i oni usvojiti pravo na hilafet. Eusarije su se uztezali da izraze vjernost i odanost hazreti Ebu-Bekiru i sukob se bio toliko zaoštrio, da je skoro moglo doći do rata.

Među uzrocima koji nas navode da ovaj kodis promatramo nekim tajnim nagovještavanjem da neke mjere jesu i riječi Božjeg Poslanika, koji je rekao: Najbolje je pokoljenje ovo Moje pokoljenje, zatim koji iza njega slijedi, a onda koji iza ovoga

LISTAK

Slikarstvo Omera Mujadžića

Mjesto, koje danas zauzima Omer Mujadžić među našim slikarima mlađe generacije, spada svakako među najuglednije, što on obzirom na kvalitetu svojih slikarskih radova potpuno i zaslužuje. Svuda se u njima pokazalo, da je on slikar jakog i snažnog talenta i ima čak i posebnu poziciju. Njegovo ime je već sada poznato širom naše domovine i na strani. Glas koji on uživa, nije stekao kakvim slučajem, niti se ikada služio bučnom reklamom, marljivo je radio i razvijao svoje slikarske sposobnosti. Što je stekao lijepa priznanja, u domovini i u inostranstvu, to je samo njegova lična zasluga; njegovi slikarski radovi čestoput su bili predmetom divljenja, najpozvanijih faktora. Slučaj slikara Mujadžića je vrlo zanimljiv i poučann. Zanimljiv je zbog njegova života i zbog velike nadarenosti. Vrlo je poučan zbog načina kako se je taj veliki talenat razvio, zbog iznenađenja koja je svojim radovima izazvao kod svih poznavaoca umjetnosti.

Rođen je kao potomak stare kadijske porodice 1903. godine u Bosanskoj Gradiški. Poslije osnovne škole učio je gimnaziju u Derventi, Banjoj Luci i Sarajevu, ali je ne dovrši. U svojoj 16 godini ode u Zagreb i upiše se na Umjetničku akademiju koju svrši sa velikim uspjehom u propisanom vreme, iako se mnogo propatio i u svemu oskudijevao, jer mu roditelji uslijed rata nisu mogli pomoći. Odmah po završetku akademije ode u Pariz, gdje je ostao do 1924. godine. U to vrijeme u Parizu kao i u cijelom kulturnom svijetu bio je kubistički pokret u zamahu. U duhu tog tumačenja novog shvaćanja Mujadžić se najviše zagrijao za princip forme kako ga je kubizam postavio. Da se može »opipati« predmete, treba im naglasiti treću dimenziju, treba ih modelirati. I zaista su sadašnji Mujadžićevi radovi rađeni u duhu toga tumačenja :njegove figure imaju redovno vrlo krupni crtež koji može da primi i ponese široke pune forme; bokovi, ramena, prsni koš, sve je to rađeno u širokom potezu, modelovano i postavljeno kao pokretne mase. Prvi njegovi radovi, koje je radio u Parizu su pod jakim dojmom Picassove umjetnosti i drugih kubista. Španjolac Picasso je osnivač škole kubizma. Kasnije će tražiti izmirenje izvjesnih principa kubizma sa drugim shvaćanjima. U posljednje vrijeme traži nov izraz, te unosi harmoniju koja kao posebni zvuk u svoja platna. Potrebno je međutim naglasiti da se nikad nije odrekao forme. Posjećivao je u Parizu i školu »Beaux arts« (Parisku akademiju umjetnosti) a poslije je polazio privatne tečajeve za slikanje. Zavolio je radove El Greca, Pintoretta, Renoira i van Gogha.

Iz Pariza se je vratio 1926. i odmah je počeo da radi seriju krasnih portreta i 1927. izlaže na izbožbi proljetnog salon. Ovi izloženi radovi donijeli su mu glas, jer su osvojili svakoga posjetioca. Nakon ove izložbe dobije namještenje u Aerheološkom muzeju u Zagrebu, gdje ostane do 1931. godine. Zauzimanjem njegovih poštovaoca i prijatelja bude postavljen za profesora na Umjetničkoj akademiji u Zagrebu na kojoj je i on učio. To mu je bilo najveće priznanje za njegov talenat. I danas živi u Zagrebu. Do sada je izlagao u Zagrebu, Beogradu, Sarajevu i u reprezentativnim izložbama jugoslavenske umjetnosti u Barceloni, Londonu, Filadelfiji, Sarbrikenu, Parizu i dr. Na velikoj skupnoj izložbi zagrebačkih umjetnika prošle godine njegova mala slika — motiv: Oranje, bila je najuspjelija na toj izložbi. Neki njegovi radovi čuvaju se u Modernoj galeriji u Zagrebu i Galeriji Princa Pavla u Beogradu.

Za njegove slikarske radove g. Dr. Josip Draganić u svojoj nedavno izašloj knjizi: »Prikazi o umjetnosti« (govoreći o Mujadžiću) kaže: »Kao i Muradbegović u svojim kazivanjima, i ovaj slikar ima neku čistotu u posmatranju vanjskog svijeta, jednostavnost i iskrenost, profinjeno, filtrirano osjećanje za stvari koje prikazuje.... Svojim bojama ne govori glasno, elementarnim organom (kao neki drugi slikari), nego šapće tiho i blago, kako se govori kad se nekoga tješi ili tetoši. Njegove boje donose uvijek jedan unutarnji duhovni sklad, ne izazivaju velikih potresa, ali blaže i uljuljaju u umjetnikova raspoloženja«.

Vrijedna su spomena i njegovi radovi: Kolporter, Mati i dijete, Vezilja, Boksači, Pralje i Motiv iz Baške. Svojim radovima osvojio je sve poznavaoce umjetnosti, a naročito se kritika o njima laskavo izrazila.

Mi — muslimani — možemo biti ponositi, što smo našoj zemlji dali ovoga rođenog i talentiranog slikara.

Muhamed Ajkić.

slijedi i t. d. Islam je sveopće vjera, koju je Bog poslao da sve ljude okupi. Ona nam ne nameće ništa da vjerujemo što zdravo osjećanje ne može primiti i prihvatiti. Bog prezire i ne dopušta nikakovih rasnih i narodnih privilegija. Naređuje nam se, da je dužnost slušati glas naroda i uvažavati njegovo mišljenje, te se njemu obraćati. U tom pravcu Božiji Poslanik kaže: Što muslimani budu vidili da je dobro i lijepo, pa to je dobro. Kako se može onda shvatiti, da vjera sa ovako visokim principima može ograničiti hilafetsku vlast u jednoj porodici ili plemenu, kad vrijeme u raznim pravcima djeluje i može da izbraše svaki trag jednome plemenu ili porodici kao što nam to historija pokazuje. Je li moguće, da položaj hilafeta danas zauzima neko od Kurejševića, kad znademo u kakvim lošim kulturnim prilikama danas žive ostatci Kurejševića, koji su daleko od nauke i svega, što život pokreće.

Kuran izričito ističe da narodi podliježu promjenama i da narod koji se danas uzdigne sutra će početi padati, pa i Kurejševići ne mogu biti nikakav izuzetak između ostalih naroda. Može li se onda shvatiti da jedna sveopća vjera, koja je objavljena da poveže sve narode i sve rase ljudske i učiniti hilafet ovisnim o principima koji ni u kom slučaju ne mogu održati svoje stalnosti kao što je to slučaj vezanja hilafeta za Kurejševiće.

Ponavljamo što smo ranije rekli ako je ovaj hadis valjan onda spada u neka tajna nagovještavanja, inače se obzirom na kuranska izlaganja po ovom pitanju drukčije ne može shvatiti.

Izbor zamjenika Božjeg Poslanika pao je kao dužnost na sve muslimane da sebi izaberu vođu između sebe koga budu htjeli.

Pošto se Božji Poslanik preselio u vječnost iskupili su se Ensarije kod Saad bin Ubadeta, koji je bio njihov poglavica i rekli su mu da je Božji Poslanik preselio u vječnost. Saad je rekao svome sinu Kajsu da ne može radi bolesti slušati što svijet govori nego da im on njegove riječi dostavlja i prevodi.

Saad je govorio, i njegov sin je to iskupljenom narodu izlagao. Nakon što je zahvalio Bogu između ostaloga je rekao:

O družino ensarska! Vi imate prednosti u vjeri i zasluga za Islam kao nijedno drugo arapsko pleme. Božji Poslanik je ostao među Svojim suplemenicima (Kurejševićima) oko desetak godina pozivajući ih javno da obožavaju Sveopćeg Dobročinitelja i da odbace obožavanje kipova, ali ih je vrlo mali broj vjerovao i primio Islam. Boga mi oni nisu mogli da spriječe Božjeg Poslanika niti da upoznaju Njegovu vjeru, a ni sebe da odbrane, jer je Bog htio da vas nagradi i nadari vrlinama, da vas obdari blagodatima i da vas uputi da vjerujete u Njega i Njegovo Poslanstvo. Bog je vas odredio da branite Njega i Njegove drugove, da osnažite vjeru i da se borite protiv Njegovih neprijatelja. Vi lte bili Njegove najvatreniji pristaše i najopasniji protivnici Njegovih neprijatelja sve dok nije potpuno pobijedila Božija Riječ. Vi ste pomogli da se učvrsti snaga Božijeg Poslanika i vi ste sa vašim sabljama približiti Arape Njemu. Bog Ga je rastavio od zemaljskog života a On je s vama zadovoljan i radostan. Uzmite hilafet u svoje ruke i vežite ga uza se, jer vi na to imate najviše prava i najdostojniji ste da taj položaj zauzmete.

(Nastavit će se.)

Za naše žene

HAZRETI AIŠA.

(Nastavak.)

U šestom svesku Bukarije u poglavlju »Pisanje Kurana«, Jusuf-bin-Mahik kaže: Bio sam kod majke pravovjernih hazreti Aiše. Tada joj dođe i pristupi neki čovjek iz Iraka i reče: »Majko pravovjernih hoćete li mi pokazati vas Mushaf?« Hazreti Aiša ga upita: »A zašto?« »Htio bih da Kuran poredam kako treba, jer se uči neporedan«.

Hazreti Aiša je tom prilikom dala neke podatke o redu kako su objave stizale i o nekim naročitim stvarima, koje je ona još kao dijete igrajući se zapamtila. Iza toga je izvadila svoj Mushaf i ovom Irakliji pokazala red ajeta po kome su trebali da se uče.

Onaj ajet o kome je hazreti Ajiša naročito govorila i koga je još u djetinjstvu igrajući se zapamtila spadao je u poglavlje »Kamer« (54. poglavlje.). Ovo je poglavlje objavljeno u Meki. Kad je ono objavljeno hazreti Ajiša je bila već toliko odrasla, da se igrala sa djecom i da ga je mogla zapamtiti, pa prema tome možemo i pobliže odrediti njezino doba ako uvažimo činjenicu da možemo otprilike odrediti i vrijeme kad je ovo poglavlje objavljeno.

U djelu »Asri Seadet« (stranica 1009) gdje se govori o vremenu kad je ovo poglavlje objavljeno kaže se da je objavljeno u prvim godinama poslanstva u Meki. U trećem dijelu istog djela se ovo kaže: Hazreti Muhammed je kurejškim nevjernicima pokazivao znakove i dokaze koji su trebali da ih povedu na pravi put i ovi su se znakovi završili sa jednim velikim čudom, naime nijesu se na znak Božijeg poslanika raspolovio. Konačno nesreće koje su snašle ranije narode sručila su se i na ove nevjernike. Među Kurejševićima koji su bili sposobni da prime Islam i slijede tu pravu vjeru, oni su je i primili, a konačno odličnici i velikaši Kurejševiće su potpuno oslabili. Time se obistinilo sve ono što je Božji Poslanik nagovijestio da će mekanske pogane stignuti kazna.

Prema autentičnim dokazima ovo je poglavlje moralo biti svakako objavljeno prije bojkota muslimana, koga su mekanski pogani provodili. Prema samom tvrđenju hazreti Aiše ona je tada zapamtila čitav sadržaj toga poglavlja i naučila ga napamet. Ako se uzme kao tačna tvrdnja da je rođena treće godine po poslanstvu hazreti Muhammedovom, kako to neki istoričari tvrde, onda bi bilo nemoguće da dijete od tri ili četiri godine savršeno zapamti sadržaj i tekst jednog kuranskog ajeta koji je objavljeno svakako prije navršetka osme godine poslanstva. Hazreti Aiša je tada morala bezuvjetno imati osam do deset godina, pa da bi to mogla onako tačno zapamtiti. Ovo mišljenje potvrđuje i još jedna vrlo značajna činjenica. Naime u djelu »El-ikmalu fi esmair-ridžali« se ističe, da je sestra hazreti Aišina Esma živila stotinu godina i da je umrla 73 godine po hidžretu. Esma je bila starija za deset godina od Aiše. Dakle hazreti Aiša je mogla imati 17 godina u ono doba, te pošto je prve godine iza hidžreta prešla u dom Božijeg Poslanika, dolazimo do jedne utvrđene činjenice, da je hazreti Aiši moglo biti sedamnaest godina ili osamnaest, a nikako deset ili jedanaest godina, kako se to neautentično tvrdi.

(Nastavit će se.)

Ja sam muslim

Ja sam muslim hvala Bogu
Radujem se i veselim,
Što s' ponosom reći mogu,
Da nada sve Islam volim.

Ko još muslim ne bi bio
Kad je Islam vjera taka:
I siromah i bogataš
U njem oba su jednaka.

Ponosam sam i veseo
Što me u njem majka rodi
Al' najviše ljubim Islam
Što nas pravim putem vodi.

Sve bi za njeg svoje dao:
Dušu, blago, svoje grudi,
Jer u njemu samo vidim
Sreću i spas sviju ljudi.

Mostar, 5.-XII. 1935. Alija Ahmić.

Za našu djecu

Majmuni i krijesnica

Priča se kako su neki majmuni prebivali na nekom brdu, pa su jedne hladne noći kad je vijala strašna vijavica i padala velika kiša, tražili vatre, ali je nisu mogli naći. Ugledali krijesnicu (svijetnjaka) kako leti i u lijetu se sjaji kao žiška žeravice. Pomisle da je to vatra. Nakupe mnogo drva i nabacaju ih na nju, pa počnu puhati htijući tako raspiriti vatru, pa da se onda ugriju. U blizini na jednom drvetu je stajala jedna ptica, pa čas je gledala u krijesnicu, a čas u majmune. Kad je vidila šta rade, počne ih zvati i kaže im: »Ne mučite se, jer to što vidite nije vatra. Pošto joj je to odulјilo, odluči da im pristupi i da im to zabrani. Tada pokraj nje prođe neki čovjek pa pošto je vidio što ona hoće da uradi rekne joj: »Ne ispravljaj, što se ne može ispraviti. Drvo, koji se ne može presjeći, nemoj o njeg sablje probati; a drvo koje se ne može savijati nemoj od njega luka za strelicu praviti, pa ne muči se u luda. Ali ga ptica ne htjede poslušati, nego pristu majmunima da im dokaže da krijesnica nije vatra. Ali je tada jedan majmun prihvati, udari s njom o zemlju i ona pogine.

Pouka: Trebamo slušati savjete drugih pametnijih i iskusnijih ljudi, koji su u životu mnogo štošta doživjeli i iskusili. Ako sami pođemo da radimo nešto, a ne znamo kako ćemo taj posao svršiti i šta nas može o nepoznatom poslu stignuti, onda ćemo doživiti mnogo neugodnosti, koje će nam štetu nanijeti. Možemo doživjeti i nesreću, kao i ona luda ptica, koja nije htjela da primi savjet onog čovjeka, što joj je savjetovao, da ne čini ono što se ne može učiniti.

VIJESTI IZ MOSTARA:

Merhum Arifaga Bakija.

U četvrtak dne 5. decembra na večer oko 9 sati iznenada je preminuo poznati mostarski trgovac Arifaga Bakija. Njegova smrt kosnula je pored njegove mnogobrojne porodice od 13-ero djece i sve njegove prijatelje i poznanike. Koliko je bio poštovan i voljen najbolje se vidjelo na njegovoj dženazi, gdje su ga otpratili do vječne kuće mnogi Mostarci bez razlike na vjeru. I baš kada je svojoj mnogobrojnoj porodici bio najpotrebniji, zadesila ga je nagla smrt od kapi.

Ožalošćenoj porodici naše iskreno saučešće a rahmetliji: Rahmetllahi alejhi, rahmeten vasiah.

Primjer za pohvalu.

Prije dužeg vremena došao je u Mostar za vojnog imama Jadranske divizijske oblasti g. Muharem ef. Hasanbegović. Svojim radom i očinskim djelovanjem među vojnicima stekao je priznanje i poštovanje kod svojih pretpostavljenih i kod svojih potčinjenih vojnika. Osim toga u samome gradu stekao je odličnih prijatelja i mnogo poznanika. U svakome društvu rado je viđan, primljen i dočekivan.

Kao svake godine, tako i ove na njegovo zauzimanje i inicijativu gospodin Komandant Jadranske Div. oblasti izdao je naredbu, da se među muslimanima vojnicima koji se nalaze na teritoriju ove divizije održavaju tačno islamski propisi pod nadzorom samih starješina. Tako isto i ovoga ramazana svi muslimani vojnici idu u džamiju i održavaju post. Zbog toga je izdan i posebni raspored rada i jela za vojnike muslimane. Ovo je, možda, jedinstven primjer kod vojnih imama pa ovaj slučaj i vrijedni rad g. Hasanbegovića ističemo kao primjer za ugled.

M. H. A.

VIJESTI IZ KONJICA:

Otvaranje građanske škole.

Inicijativom nekoliko svijesnih građana pokrenuta je akcija da se otvori građanska škola u Konjicu pošto srez broji oko 40.000 stanovnika a svi nisu u stanju da se školuju u gradovima. Sakupljeno je 500 potpisa i odlučeno da se predstavka preda Nj. Kr. V. Namjesniku Pavlu.

Delegacija sastavljena od gg. Muhameda Hadžića, Branka Brbovića, Vladimira Pokrajčića i Junuza Vajzovića krenula je iz Konjica 24. XI. u Beograd te su predstavku predali Nj. V. Knezu Pavlu i posjetili gosp. minitra prosvjete Stošovića, koji je obećao, da će im se iduće školske godine otvoriti prvi razred građanske škole.

Inna lillahi.

Na 23. XI. preminula je u 72. godini života Šaćira Begtašević udova iza rahm. Salihbega. Rahmetlija je tetka našeg sugrađanina g. Lutfe Muftića.

Rahmetullahi alejha.

Akcija za pohvalu.

Dva omladinca Enver i Enes Hadžizukić pokrenuli su akciju za sakupljanje priloga za podizanje kuće Fate Srčanina udove iza Osmana iz Polja, koja je u vrlo siromašnom i bijednom stanju. Treba istaknuti da naša omladina mnogo radi na podizanju muslimanskog elementa.

Skrižaljka

			Pčelin proizvod
			Sat
			Sprava za mjerenje vremena
			Umno bolesten
			Suprotno od nema
			Tišina
			Rijeka u Aziji
			Životinja
			Veza

II

Od I—II pripadnici vjere Islama

Šehović Samija
IIIb razr. gimnazije

KRIŽALJKU u prošlom broju našega lista riješio je pravilno g. Junuz Šagolj uč. III. razr. šer. gimn. i time dobio nagradu od tt. Šabanović Edhem.

Tko riješi ovu skrižaljku, za nagradu će dobiti naš list kroz dva mjeseca.

DEŽURNE APOTEKE

U nedjelju imaju dežurstvo apoteke:

Grospić, kod Katedrale i

Drače Alija, Novo Sarajevo.

Vlasnik i urednik: Hafiz Muhamed Pandža. — Plativo i utuživo u Sarajevu. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i drug: Stjepan Vrček.

POJEDINI BROJ 1.50 DINARA. POSTARINA PLAĆENA U GOTOVU

Islamski Glas

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata: Godišnja . . . . Din 72·— Polugodišnja . . Din 36·— Tromjesečna . . Din 18·—

Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 73.

Izlazi svakog petka

God. I. | Pretplata za inostranstvo Godišnje Din 120·— | 20. decembra 1935. Sarajevo 23. ramazana 1354. | Rukopisi se primaju do utorka o podne | Br. 12.

Pobjeda jedinstva

Svemogući Stvoritelj vasione nas upućuje u savršenstvo Svoga Bića. Upućuju nas na onu najprirodniju pojavu koju uvijek svojim zdravim umom može dokučiti. Kaže nam da vjerovanje u Njegovo jedinstvo treba da u nama razvije prvo pouzdanje i sigurnu volju u naš uspjeh i u našu sreću, jer vjerujući Njega i slijedeći njegove odredbe i zapovijedi dolazimo do svoga pravog cilja. U početku poglavlja Araf (7 poglavlje, ajeti 1—9) nam se kaže:

»Elif, lâm, mim, sad. Ovo je knjiga koja je tebi objavljena da s njom opominješ (koji su skrenuli s pravog puta) *i poučavaš pravovjerne. Za to u tvojim grudima radi nje ne osjećaj nikakve tjeskobe. — Slijedite što vam je od vašeg Gospodara objavljeno. Ne slijedite osim Njega drugih prijatelja* (koji hoće da vas zavedu). *Kako se vi malo poučavate. — Koliko smo Mi uništili gradova, pa ih je Naša užasna kazna stigla noću kad su spavali ili kad bi se danju u podnevnom snu odmarali. — Kad bi ih stigla Naša kazna oni bi svoju molitvu i pokoru izricali sa riječima: »Mi smo zaista bili nasilni i griješni ljudi«. — Mi ćemo bez sumnje pitati poslanike, koje smo mi slali, a svakako ćemo pozvati na odgovornost i one kojima su poslanici slati. — Sigurno ćemo im Mi svima poznavajući to sve reći i obavijestiti ih. Nama nije ništa nepoznato. — Toga dana* (sve što bude urađeno) *biće najpravednije izmjereno. Čije tezulje pretegnu ti će biti spašeni. — Čije tezulje budu lahko mjerile to su onda oni koji su se ogriješili o Naše znakove i dokaze, pa su radi toga sebi štetu nanijeli. — Mi smo vas na zemlji smjestili i postavili vam načine i sredstva za život. Kako ste vi malo zahvalni.*

U početku ovoga poglavlja, u prvom ajetu se kaže da je Svemogući Allah objavio Svoju vječno savremenu knjigu Hazreti Muhammedu da njom griješne ljude opominje i poziva da se okrenu od puta poroka i opačina. Dalje se kaže, da savršenim uputama Vječne Knjige poučava pravovjerne kako će slijedeći upute njene steći vječnu sreću i blaženstvo. Svemogući Allah kaže svom Poslaniku da On radi toga ne klone, da se pouzdava i da vjeruje u potpunu pobjedu. Kaže Mu da ga radi toga ne spopada tjeskoba i nemir, što nevjernici neće odmah da pristupe, što se nevaljalci neće da poprave, jer konačno će pobijediti Istina i Svjetlo Božije. Ovo je pouka i nama šljedbenicima Hazreti Muhammedovim, da nikad ne klonemo u onom velikom radu za pobjedu dobra i Istine, da nas časomični neuspjesi ne zbunjuju i ne ubijaju naše nade. Istrajan rad dovesti će bezuslovno do uspjeha kao što je doveo i našeg Velikog Učitelja.

U svom radu i nastojanjima musliman mora vječno ići onim putem, koji će mu osigurati uspjeh. Taj put mu je pokazan u Kuranu, zato Svemogući Allah naređuje da se slijede odredbe i zapovijedi kuranske i da čovjek nikada ne dopusti da njegovim osjećajima zavladaju varava obećanja lažnih prijatelja kojima je cilj da čovjeka bace u ponor i provaliju. Bog nam naređuje da razmišljamo o svemu jer razmišljajući poznajemo Istinu. Malo je onih koji razmišljaju, zato mi muslimani vođeni uzvišenim Kuranom trebamo se odlikovati tom vrlinom i ne smijemo dozvoliti da se ubrojimo u red nepromišljenika i maloumnika.

Svi koji su se podavali osjećajima strasti svoje, koji su slušali lažne i varljive prijatelje a nijesu htjeli da otvoreno istini pogledaju u oči morali su nastradati i propasti. Ta kazna na razne načine griješne i nepromišljene ljude stiže i ona ih bezuvjetno mora stignuti, a da izbjegnemo to teško i neizbježivo zlo moramo sva svoja nastojanja i sav svoj rad usredotočiti onako kako nas uči naša uzvišena vjera pa da dođemo do sreće i spasenja. Poslije učinjenih djela kajanje ne koristi i ne smijemo dozvoliti da doživimo taj teški čas pa da uskliknemo kao i drugi griješni narodi koji su govorili kad ih je zlo stizalo »mi smo zaista bili nasilni i griješni ljudi«. Mekanski mušrici opirali su se divljački i bez razmišljanja istini koju je učio Božiji Poslanik, vjerovali su da njihove snage nikad neće nestati, ali su se u svome maloumlju gorko razočarali. Istina je pobijedila. Meka koja je bila njihova najtvrđa kula pala je i njihova se je vlast potpuno srušila. Ono njihovo mekansko siroče, koje su oni sa žaljenjem susretali, ispovijedajući vječnu Božiju Istinu porušilo je te nekadanje silnike koji nijesu vjerovali da im može ikakva sila nauditi. Ali za 20 godina Njegova neumornog rada o Njegovu odlučnost se razbila sva ta nada i ohola hulja, nestalo je i otišla je u nepovrat. Ovo je pouka nama, šljedbenicima Hazreti Muhamedovim, da slijedimo Njegov primjer ustrajnosti i izdržljivosti i da ćemo sigurno u tom znaku pobijediti.

Griješni i maloumni ljudi se zavaravaju. Varavo blještavilo ovoga svijeta ih zavodi i neće da istini pogledaju u oči. Bog nam kaže da je slao svoje Poslanike ljudima da ih pouče ali da je to ostalo bez uspjeha. Ljudi nijesu htjeli da vide moći Božije i da spoznaju jedinstvo Božije, pa nadahnuti veličinom Njegovom da krenu stazom istine i spasenja. Ti griješni i maloumni ljudi će na sudnjem danu nastojati da poreknu svoja nevaljala djela, ali će im ona biti predočena, poslanici će Božiji posvjedočiti da su izvršili svoju dužnost, ali da oni kojima su oni bili poslati nijesu ih htjeli da slijede. Svemogući Allah kaže da Njemu ništa nije nepoznato, i da se pred Njim ništa nemože sakriti. Iz ovoga treba da povučemo pouku da sva naša djela treba da budu čista i otvorena da budemo svjesni odgovornosti koja nas čeka u zagrobnom životu.

Musliman mora nastojati da sva njegova nastojanja budu prožeta iskrenošću i ljubavlju prema Bogu, da on radeći dobra djela bude svjestan toga da će mu nagrada bezuvjetno biti velika i dobra. Svemogući Allah nam kaže, da će biti spašeni oni čija tezulja bude prevagnula dobrima djelima, ali oni, kod kojih ta djela budu malena ili ih nikako ne bude, doživiće tešku kaznu radi toga što su nerazumno griješili i što nijesu radeći razmišljali.

Da bismo mogli u zemaljskom životu slijediti onim putem koji će nas dovesti do sreće, svemogući Allah nam je dao i osigurao sva sredstva da dođemo do toga uspjeha. On nas je nastanio i smjestio na ovoj planeti svojoj i uredio je tako kako ćemo u njoj moći razviti sve svoje sposobnosti i postignuti najveću sreću i najveći uspjeh. On nam je, kako Kuran kaže, dao sva sredstva da bismo mogli da kao ljudi živjeti i kao ljudi se usavršiti. Musliman mora biti zahvalan na svima ovim dobrima svoga Velikog Stvoritelja koja ga upućuju na puteve koji vode do uspjeha i spasa. Musliman mora vjerovati Njega jedinoga kao izvor svega dobra i služeći Njemu u svom radu biti ustrajan i izdržljiv, jer će mu to donijeti sigurno i potpuno zadovoljstvo. Slijedimo putove koje nam naš Stvoritelj u Svojoj vječnoj Knjizi izloži, ne klonimo duhom i u najtežim časovima pa će nam pobjeda biti osigurana.

Neizdržljivo stanje muslimanskog življa Južnih krajeva

Pod gornjim naslovom beogradski tjednik »Narod« u svom 19. broju od 10. decembra o. g. donio je jedan iscrpan članak u kome je prikazao život našeg muslimanskog elementa u južnim krajevima. Radi njegove aktuelnosti prenosimo ga u cijelosti.

»Muslimani srpskog porekla i Muslimani albanskog porekla u Južnoj Srbiji i ako elemenat inače miran, radin i lojalan, nalaze se takoreći većim dijelom bez obezbjeđene egzistencije i za današnjicu, sa ili bez minimuma za život. Oni, kojima su još preostala sredstva, sele se, bilo u Tursku Republiku, bilo u Kraljevinu Albaniju, naravno opravdano razočarani i sa hrđavim utiscima. Ostali se zlopate. Preživljuju dane kako znaju i umiju. Za njih obično nema ni uposlenja. O njima niko ne vodi računa.

Agrarne vlasti u Južnoj Srbiji sprovodeći ciljeve agrarnih propisa, najvećim dijelom, krive su za ovo i ovakvo stanje u kome se ovaj živalj nalazi i u kome stenje, nemoćan da se iz istog izvuče. Tendencija agrarnog zakonodavstva bila je naročito ta, da se izvrši naseljavanje — miješanje rase i da se siromašan živalj snabdije sa minimumom zemlje za ishranu. U tu svrhu, dijeljena je u ovim krajevima i davana zemlja naseljenicima iz svih krajeva naše otadžbine. Intencija nadlešnih vrhovnih upravnih vlasti — kolonizacija južnih krajeva — je dobronamjerna i razumljiva. Ali sprovođenje ove tendencije od strane nižih — izvršnih agrarnih vlasti je prosto neshvatljivo i nerazumljivo pa i ispod kritike.

Najgore se je postupalo sa selima oko Prizrena i Suve Reke. Tamo je oduzeto cijelo imanje svima Muslimanima zemljoradnicima i ako nikad nije postojao ni najmanji broj čifčijskih odnošaja, i ako su ovi ljudi vlasnici malih imanja i jedino žive od zemljoradnje, od čega su živeli i njihovi stari. Ovako postupajući, dakle, agrane vlasti nisu poštovale ni ono osnovno pravo, da zemlja pripada onome koji je obrađuje. Ne samo da nisu to pravo poštovale, nego griješeći se o njega nisu vodile računa ni o tome, šta će ovi zemljoradnici — jedino vični ovim poslovima — moći drugo raditi, te sebe i svoje zadruge ishraniti. Da li će pasti na teret države, opštine ili društva, da ovi o njima vode računa, ili će se, previjajući se od gladi, povlačiti po zemlji kao lješine, na štetu i sramotu društva i zajednice u kojoj su.

Pa što su se svojevremeno ogriješile agrarne vlasti pri diobi zemlje za naseljavanje još da se čovjek tome toliko i ne začudi, koliko radu docnije ustrojenih agrarnih sudova, koji su donosili odluke o oduzimanju nepokretnih imanja od Muslimana, za svrhe agrarne reforme. Ovi sudovi donosili su te svoje odluke bez obzira na sve ranije odluke viših upravnih i administrativnih foruma, koje su mjestimično ranije u pojedinim slučajevima donete i sankcionisane u posljednjoj instanciji. Oni su prenebrežući ove starije i pravomoćne odluke, donijete na osnovi pismenih dokaza apsolutno odbacivali pa donosili svoje nove odluke o oduzimanju zemlje. Te i takve svoje odluke zasnivali su najčešće na dokazu dvojice svjedoka, koji su se mogli dobaviti i koji su i bili na vrlo lak i prost način i dobavljani, uz neko obećanje naknade za taj njihov »trud« i tu njihovu »svijest«.

Ovakvih slučajeva ima toliko da se na ovom mjestu ne bi mogli svi ni pobrojati. Samo jedna pravedna, nepristrasna anketa mogla bi sve ove nepravde pronaći i ilustrovati. Tada bi se vidjelo na kako i koliko besprimeran način je postupano u ovim i sličnim slučajevima. Tada bi se vidjelo i pravi uzrok ovom i ovakvom postupku. Tada bi se možda prozrelo i u pozadine ovih akata: da li su ista posljedica i suviše labavog i nesnosnog djelovanja, odnosno krajnje manjkavosti, ili namera sa kakvim ciljem. Svejedno o uzroku, rezultat ankete bio bi u svakom slučaju poražavajući. Tada bi se vidjelo, ono što je mnogima nepoznato i nevjerovatno: da je oduzimana zemlja od onih Muslimana, od kojih je nije trebalo niti smjelo oduzimati, a davana onima koji i nisu naseljenici, pa čak koji nisu ni zemljoradnici niti od zemljoradnje žive.

Sve ove gore iznete žalosne činjenice dovele su, velim, ovaj mirni i čestiti elemenat do prosjačkog štapa. Dovele su ga u položaj ozlojeđenih, od koga zajednica može imati samo štete.

Ovo i ovakvo bolesno i nepravedno stanje međutim, moglo bi se popraviti, ako bi bilo samo malo dobre volje. A popravljanjem ovoga stanja ispravila bi se jedna kardinalna greška, greška koja ima svojih posljedica. Pored toga ovim popravljanjem ispravila bi se jedna očigledna nepravda učinjena ovom elementu i on bi se, vraćen u raniji položaj, uverio u pravdu vlasti, u pravdu države, pa bi u buduće bio svojoj državi lojalniji i od veće koristi no do sada.

A ovo bi trebalo ispraviti i to što prije i bez obzira na to, što se vapaj ovih grešnika nije ni čuo i što se njihova svijest nije pobunila. Na taj način dalo bi se dokaza da država vodi računa o svim svojim sinovima, bez razlike na vjersko, plemensko i regionalno obilježje.

Svaki drugi postupak ili ostavljanje svoga stanja ovakvog kakvo je

dovelo bi do neželjenih posljedica — pokolebala bi se vjera u pravdu i pravičnost. Odnosno, posljedica već ima: trebalo bi obići sve ove krajeve, obići sav ovaj svijet pa vidjeti svu bijedu i težinu svakog postupka.

Voj. Pajević.

Šakom u svijest i savjest

Odgovorom diplomiranog filozofa g. Envera Pozderovića na moj članak štampan pod gornjim naslovom u »Islamskom glasu« od 29. novembra 1935. godine, pokazala se je potreba, da ja taj svoj članak, odnosno tvrđenje u njemu, potanje objasnim, pa molim g. urednika da ovo objašnjenje otštampa u slijedećem broju lista.

Radi lakšeg pregleda potrebno je da ponovno citiram odnosni pasus iz g. Popovićevog djela »Predavanja iz psihoanalize«:

»Najvažnija činjenica koja govori za tačnost ove teze jeste ta, što psihogenih obolenja nema niti ih može biti ondje, gdje nema moralne svijesti, ili gdje uslijed naročitih prilika ne mogu da nastanu sukobi između nagona i morala. Iz tih razloga ciriški psihopatolog Paul Mag tvrdi da neuroza postoji samo u oblasti hrišćanske kulture, a da je u oblasti mohamedanizma, hinduizma i animizma nepoznata«.

A sada da ovaj pasus analiziramo, samo ne onako kako psihoanaliza inače uči, nego da analiziramo ove tri rečenice koje ga sačinjavaju:

1. Psihogenih obolenja nema niti ih može biti ondje gdje nema moralne svijesti.
2. Psihogenih obolenja nema gdje uslijed naročitih prilika ne mogu da nastanu sukobi između nagona i morala.
3. *Iz ovih razloga* ciriški psihopatalog Paul Mag tvrdi da neuroza postoji samo u oblasti hrišćanske kulture, a da je u oblasti mohamedanizma, hinduizma i animizma nepoznata.

Jasno je da je ova posljednja rečenica stavljena kao nadopuna onih prvih dviju i cijelo je pitanje u tome, na koju se od prvih dviju naslanja ova treća rečenica: da li na onu prvu, po kojoj se tvrdi da psihogenih obolenja nema ondje gdje nema moralne svijesti, ili na onu drugu, koja tvrdi, da psihogena oboljenja ne mogu nastati ondje gdje uslijed naročitih prilika ne može da nastane sukob između nagona i morala.

Promotrićemo obadva slučaja:

1 Ako uzmemo da je vjerovatniji prvi slučaj, onda kao logički zaključak izlazi misao koju sam ranije istakao, t. j. psihogenih obolenja kod muslimana nema zato, što kod njih nema moralne svijesti, jer psihogena obolenja mogu nastati samo ondje, gdje postoji moralna svijest, s kojom nagonske snage mogu da dođu u sukob. Ovome, mislim, dalji komentar nije potreban.

2. Ako pretpostavimo kao vjerovatniji drugi slučaj, t. j. da psihogenih obolenja kod muslimana nema, jer kod njih uslijed naročitih prilika ne mogu da nastanu sukobi između nagona i morala, tada, doduše, zaključak ispada nešto drugačiji, ali ni on nam neće pretstaviti g. Popovića kao čovjeka, koji je svojim lijepim mišljenjem počastio islam i muslimane, kako bi to želio g. Pozderović.

Ako kod muslimana uslijed naročitih prilika ne mogu da nastanu sukobi između nagona i morala, koje su onda to prilike? Da li se to zaista u ovome pasusu mislilo — kako to tvrdi g. Pozderović — da se te naročite prilike sastoje u tome što se kod muslimana u psihoanalitičkom smislu ispravno shvatilo vaspitanje, pa se njime uspostavlja ravnoteža između nagonskih i moralnih snaga uslijed čega ne mogu nastati ni psihogena obolenja. Ovo mišljenje najkavalirskije prepuštam g. Pozderoviću); ili se sa ovim pasusom, a u vezi sa tvrdnjom Paula Maga mislilo reći, da je islamski moral inferiorniji u poređenju sa hrišćanskim, koji da je, naprotiv, uzvišeniji, odnosno suptilniji. Moje je uvjerenje da je ovo posljednje slučaj, jer me iskustvo poučava da je tako i jer ne mogu nikako vjerovati, iz razloga koji ću kasnije istaknuti, da bi Paul Mag mogao da se za račun islama baci blatom na hrišćanstvo, a on se je neosporno na nj i bacio blatom čim tvrdi, da ono može kod svojih sljedbenika, ako ga se vjerno pridržavaju, izazvati duševna obolenja. To bi u najmanju ruku bio znak tvrdnje, da je hrišćanstvo nazadna religija koja degeneriše svoje sljedbenike, jer psihogena obolenja i nisu ništa drugo do vrsta degeneracije u antogenetskom smislu. Da li se g. Popović sa Magom ne slaže to ne znam, ali me u to ne može ubijediti tvrđenje po vjerovatnosti g. Pozderović. Kaže se da je ovih pasusom g. Popović islam baš odlikovao. Tačno je da ga je odlikovao, ali to je odlikovanje samo u kliničnom pogledu, t. j. što tvrdi da kod muslimana nema duševnih obolenja. Međutim s tim se odlikovanjem ne možemo mnogo ponositi, jer svak već iz svakodnevnog iskustva znade, da ima i Muslimana, koji su oboljevali od neurastenija, fobija, histerija, hipohondrija, dakle od raznih psihogenih bolesti. Tvrdnja Paula Maga je dakle netačna i profesor g. Popović trebao je da je najprije ispita pa onda u svoje djelo unese, ili da je barem sa malo kritike poprati, da bi se izbjegle ovakve sumnje, na kakve sam ja došao. On toga nije učinio, a što on misli o tome to ja ne znam niti mogu znati, jer nisam bio njegov đak. Ako g. Pozderović pozitivno znade da g. Popović misao Paula Maga uistinu tumači onako kako to u svom odgovoru g. Pozderović pretstavlja, onda neka to dokaže i ja ću mu biti zahvalan pa čak ako hoće i na ovom mjestu zamoliti g. Popovića za oproštaj radi svoga pisanja u prvom članku, za koje se ja uostalom ne osjećam krivim, jer mi nije bila namjera da ikoga vrijeđam, a najmanje g. Popovića kojega kao naučnika cijenim, što se vidi i po tome da njegova djela nabavljam i čitam. Samo napominjem da ne mogu pokloniti vjere nikakvim »prećutnim slaganjima«, niti tvrđenjima po »vjerovatnosti« i po »zdravom razumu«, jer se mnoga misao može na više načina da protumači, pa da ipak zdrav razum bude zadovoljan.

Dalje po čemu sumnjam da je i sam Paul Mag bio i blizu pameti da tako pohvali islam? Po riječima g. Popovića, Paul Mag je u ovom pogledu nas Muslimane svrstao u istu kategoriju sa sljedbenicima animizma, dakle sa ljudima koji ispovijedaju skoro najprimitivniju religiju i koji su sljedstvo i po svojim moralnim i po svojim kulturnim osobinama ljudi niže vrste. Dakle, da je bila po srijedi neka hvala, dobili bi smo dostojnije društvo nego što nam ga je Paul Mag poklonio. Već zbog ovoga Paul Mag je bio daleko da islam odlikuje kao najnapredniju religiju, nego baš naprotiv. Osim toga mišljenje Magovo nije usamljeno, nego je izraz skoro opšteg evropskog mišljenja koje se je formiralo pod uticajem zna se kakve propagande. Karakteristično je naime, da Paul Mag uz islam i animizam spominje i hinduizam. Poznato je međutim svakom obrazovanom čovjeku da ovo religija od svojih sljedbenika zahtjeva samoodricanje od svih nagonskih zadovoljavanja u mnogo većoj mjeri nego što to čini hrišćanstvo, dakle hinduizam prednjači baš u onome što najprije može izazvati sukobe nagona i morala. Logički bi zaključak iz ovoga bio da ni sam Paul Mag, makar bio ne znam kako čuveni psihijatar, nije dovoljno obaviješten o učenju religija koje je spomenuo izuzev hrišćanstva, pa me i to uvjerava u opravdanost moje pretpostavke. Izuzetak bi bio može biti ako je Paul Mag pristaša dijalektičkog materijalizma, ali bi u tom slučaju zauzeo jednak stav prema svima religijama.

Iz izloženoga vidi se da postoje dva slučaja po kojima se mogu razumjeti riječi Paula Maga i g. Nikole Popovića. Ja sam se opredijelio za prvi slučaj: t. j. za tvrdnju da kod Muslimana nema psihogenih obolenja zato, jer im manjka moralna svijest, a g. Pozderović je usvojio onaj drugi slučaj, t. j. da kod muslimana nema psihogenih obolenja, jer ih onemogućuje njihovo savršeno vaspitanje djece.

Prepuštam svakome da se u ova dva mišljenja opredijeli za koje hoće, a ja ću da objasnim zašto sam se ja opredijelio za onaj prvi slučaj. Prije toga samo želim napomenuti da bi g. Pozderoviću bio zahvalan također i radi toga da bi došao na neki način do djela Paula Maga u kojemu je on iznio ovu svoju misao, pa mi iz toga djela bilo ovim bilo kojim drugim putem saopštio misli koje su ovoj prethodile kao i one koje su iza ove slijedile pa bi se na taj način najbolje riješilo ovo pitanje. To je g. Pozderoviću svakako kao učeniku g. Popovića mnogo lakše nego meni kao seoskom učitelju.

U ovom konkretnom slučaju dakle dva su razloga zašto sam se ja ovako opredijelio pored onoga što sam rekao o Paulu Magu. Od ta dva razloga jedan je više objektivne, a drugi više subjektivne prirode. Objektivni razlog je u tom, što g. Popović, kako se u samom citiranom pasusu vidi, najprije postavlja naprijed pod 1 i 2 navedene tvrdnje, pa onda onu treću dopunsku rečenicu, kojom saopštava mišljenje Paula Maga, počinje sa riječima: »Iz tih razloga ciriški psihopatolog . . .« i t. d. Iz kojih razloga? Da li iz prvog ili iz drugog, ili može biti iz obadva? Da je iz obadva razloga nemoguće je i pretpostaviti, a da je g. Popović mislio na onaj drugi razlog, onda bi, u koliko ja poznam jezik, trebao reći: »Iz ovoga posljednjeg razloga ciriški psihopatolog . . .« i t. d. Da je on ovako rekao, meni ni na um ne bi palo da se revoltiram odnosno da što povodom toga pišem. Ovako mi po sadašnjem stanju stvari niko ne može dokazati da nisam u pravu.

Subjektivni razlozi su ovi: Slušao sam od ponekih intelektualaca, razumije se hrišćana, koji imaju u džepu istu takvu ili malo drugačiju diplomu, kakvu i g. Pozderović, gdje mi vele, da me ne mogu smatrati čovjekom sve dotle, dok sam musliman, a šta čovjeka i čini čovjekom ako ne moral? Drugi su sa isto tako visokoučenom firmom pored svoga imena pisali, da je moral muslimana ispod svake kritike i da se o njemu uopšte ne može diskutovati. Dalje: Dostojevski tvrdi da je Muhamed epileptičar (»Idiot«), Karlaj tvrdi da je Kur'an nesređena knjiga sa bez veze nabacanim mislima (»Heroji«), Šopenhauer tvrdi da je Islam najgora religija (ovo citiram po riječima Houston Steward Chamberlain-a u djelu »Die Grundlagen des XIX Jahrhunderts«) pa i još nekih, čijih djela nažalost sada nemam pri ruci, pa ih ne smijem ni da imenujem. Svi ovi razlozi a naročito oni prvi, daju mi pravo da tvrdim ono što sam ustvrdio i pri čemu i sada ostajem.

Ovoliko za sada kao odgovor g. Pozderoviću, a što se tiče njegovog, sudeći po tonu pisanja, prevashodnog čuđenja da i jedan prosječni seoski učitelj smije javno reći da se bavi proučavanjem psihologije, o tome neću s njim da se objašnjavam, jer za takvih objašnjenja ovaj list nije, ali ga ipak moram samo da potsjetim na one lijepe stihove iz narodne pjesme:

»Stani malo od Doboja Mujo
I mi konja za trke imamo«.

Hasan Đikić, učitelj.

PODLISTAK:

Kur'an

Ovaj veliki princip, da se služi uzdizanju, veličanju i širenju Božje Riječi, jednom riječju da se služi dobru čitavoga čovječanstva i da se ono uzdigne do svog visokog duhovnog savršenstva, po prirodi svojoj dolazi u koliziju sa svim plemenskim, narodnim i jezičnim obzirima i naklonostima. Kuran je porušio sve te udešene vrednote koje su ljudi stvarali da bi zadovoljili svoje prohtjeve, koji nisu u skladu sa prirodnim razvitkom čovjeka kao savršene društvene jedinke. Kuran je proglasio načelo, da Arap ništa više ne vrijedi od nearapa, niti bijelac od crnca. Jedni od drugih se razlikuju samo po bogobojaznosti i dobrim djelima, jer su svi sinovi Ademovi a Adema je Bog stvorio od zemljine materije. Svemogući Allah kaže:

»O ljudi! Mi smo vas stvorili od Adema i Havve (od muška i ženska). Stvorili smo vas kao narode i plemena, da se međusobno upoznajete. Najplemenitiji je između vas koji je naj bogobojazniji i koji svoje dužnosti najsavjesnije izvršava. Zaista Bog sve zna i On je u sve upućen«.

Sa ovom objavom Arapi nisu imali nikakva prava na svoju vlast radi svoje domovinske i jezične veze ili radi svog narodnog osjećanja i narodne nadmoćnosti. Ovo je jedna pojava kojoj u društvenom životu čovječanstva ne nalazimo slična primjera. Rasna i nacionalna pripadnost je uvijek imala veliki utjecaj na osjećaj naroda. Bilo je čudo od jednog naroda ili plemena kad ne bi dozvolio da se neprijatelj ubija ili opljačka iz prostog razloga samo što je bio stranac.

Na ova dva velika principa, koja smo istakli izgradilo se islamsko društvo i na ovim principima se održalo kroz dugo vremena.

Može li se predpostaviti da bi ovakav poziv mogao poteći i nastati u srcima ljudi, koji su svoju plemensku i rasnu pripadnost smatrali nekom svetinjom i sebe brojili među najplemenitije narode. Može li se predpostaviti, da bi jedan naš savremeni propovjednik i apostol obdaren sa velikom govorničkom vještinom uzmogao izgraditi iz raznih naroda jednu cjelinu sa ciljem da se ta cjelina posveti samo podizanju Božje Riječi bez ikakvih zemaljskih prohtjeva koje bilo vrste. Zar nije ovaj kuranski uspjeh bilo ono što je on postigao u izgradnji islamske zajednice i društva na ova dva principa dokaz da je to samo duh Božjeg djela kako to sami Bog u Kuranu kaže: **»Mi smo ti objavili duh od moći i djela Našega. Ti nijesi znao ni šta je knjiga, a nit šta je vjerovanje. Mi smo ti je učinili svjetlom i po njoj upućujemo na pravi put koga Mi hoćemo«.**

Među principe koje je Kuran uspostavio i time nadmašio sve ostale slične odnose jesu i pravila kojima se uređuju odnosi među muslimanima i ostalim narodima. Kuran je izričito naglasio da se Arap pred nearapom razlikuje samo po bogobojaznosti i dobrim djelima. Sa ovim principom je porušio utopiju koja je bila naročito došla do izražaja kod kulturnih naroda toga doba, a ova i danas u takozvanom kulturnom svijetu dominira. Porušio je utopiju rasne i nacionalne superiornosti pojedinih naroda, koji hoće da sebe smatraju nekim odabranim narodom, da su stvoreni za to da vladaju svijetom i da druge narode podrgavaju svojoj vlasti ne radi nekog visokog cilja ili neke plemenite namjere, nego samo da ih pod vrgnu svojoj vlasti da im služe njihovim materijalnim interesima. Kad je jedan narod napao neki drugi narod nastojao je da mu počini što više zla, a kad ga je pobijedio onda mu je zarobljavao žene, uništavao usjeve, uzimao u ropstvo muškarce, palio gradove, uništavao svaki trag kako su to primjerice Rimljani radili sa mnogim zemljama i narodima.

Jest, Kuran je proglasio prve muslimane najboljim narodom, ali kod toga treba upozoriti na dvije činjenice i to: Prvo: Kuran nije rekao »vi ste Arapi najbolji narod« nego kaže: **»Vi (muslimani) ste najbolji narod koji je izveden i izgrađen.«** Ove se riječi upućuju svima muslimanima, a muslimani su bili izmješani i pripadali su Arapima, Perzijancima, crncima itd. Kuran je potpuno odijelio nacionalnu pripadnost jednoj velikoj cjelini koja se sastojala iz raznih elemenata. Drugo: Kuran je proglasio da su muslimani najbolji narod, ali je učinio ovisnim o jednom velikom zadatku koji su oni imali izvršiti, za to kaže: **»Vi ste najbolji narod, koji je od ljudi izgrađen,naređivaćete da se rade dobra i dozvoljena djela, zabranjivaćete poroke i vjerovaćete u Boga«.**

(Nastaviće se.)

IZ ISLAMSKOG SVIJETA:

Razgraničenje između Suudije i Jemena

Mekanski »Ummul kura« u svome zadnjem broju donosi slijedeći službeni izvještaj:

Na osnovu člana 4. Taifske konvencije o razgraničenju između kraljevina Suudije i Jemena i zadnje alineje toga člana određuje se da obje vlade postave svoje komisije koje će provesti razgraničenje između dviju susjed nih zemalja. Neposrednim pregovorima koji su vođeni između kralja Abdul Aziza i imami Jahjeta postignut je potpuni sporazum, te je imenovana zajednička komisija koja će izvršiti to razgraničenje. Jedan dio te komisije raditi će na području Tihame, a drugi u gorskom području. Komisija koja će provoditi razgraničenje u Tihami sastala se u Džizamu i krenula na teren da izvrši razgraničenje kako to propisuje član 4. spomenute konvencije. Komisija koja će izvršiti razgraničenje u gorskim predjelima sastaće se u Zihanu. Ove komisije rade u najprijateljskijem duhu da konačno urede to pogranično pitanje, koje je bilo kamen smutnje ji spoticaja. Sa ovim će biti konačno riješeno i zadnje pitanje koje je ostalo neriješeno iza zadnjega sukoba.

Kraljevine Suudija i Jemen kao dvije najveće i najjače arapske države na Arapskom poluotoku su konačno riješila sva sporna pitanja radi kojih je došlo i do sukoba. Stvorena je jedna jaka i pomirljiva atmosfera i čvrsti prijateljski odnosi, koji će općoj arapskoj stvari biti od nedogledne koristi. U upućenim krugovima se sa punom sigurnošću tvrdi da će u najskorije vrijeme doći do tješnjeg savezničkog odnošaja između ovih dviju zemalja i da će i Jemen pristupiti savezničkoj suradnji Suudije i Iraka i tako prema općim željama svih mjerodavnih faktora današnjeg panarapskog političkog pokreta od ovih najjačih arapskih država stvoriti veliku arapsku konfederaciju na poluostrvu, kao uvod u stvaranje velikog panarapskog carstva.

Uspostava egipatskog ustava iz 1923. godine.

Njemački dopisni ured javlja 13. XII je potpisao kralj Fuad ukaz o vraćanju na snagu ustava iz 1923. godine. Kako se saznaje, britanski visoki komesar primio je pristanak svoje vlade i o tome odmah obavijestio predsjednika vlade. Isto se tako saznaje, da je visoki komesar poslije opširnih razgovora s najuglednijim engleskim ličnostima u Egiptu, brzojavno predložio vraćanje ustava. U Kairu vlada mir.

Reuter javlja iz Kaira: Šefovi svih političkih stranaka zahtjevaju u zajedničkom pismu, koje će biti predano visokom komesaru Velike Britanije, da Velika Britanija stavi na snagu englesko-egipatski ugovor iz godine 1930.

Reuter javlja: U vezi s uspostavljanjem ustava od 1923. godine postavlja se pitanje velikih dijelova talijanskih oblasti u Libiji, koje su naročito spomenute u ugovoru od 1930. godine, na osnovu kojega su britanske trupe povučene iz Kaira u oblast Sueskog kanala.

Nakon uspostave egipatskog ustava imalo bi doći do pregovora sa Engleskom

Uspostava ustava od 1923. godine izazvala je u cijelom Egiptu izvanrednu radost jer općenito se očekuje da će uskoro doći do pregovora sa Engleskom za sklapanje jednog prijateljskog i savezničkog ugovora. Već u krugovima nacionalističke opozicije naglašuje se, da nacionalistička stranka neće imati ništa protiv toga da ugovor sa Engleskom stupi na snagu tek pošto bude završena sadašnja međunarodna kriza, ako bude Velika Britanija pokazala dobru volju za sporazum. Ipak u egipatskim političkim krugovima ne vlada u tome pravcu nikakav optimizam, jer engleski vrhovni komesar doduše nije se usprotivio uspostavi ustava u Egiptu, ali ga nije ni odobrio niti se ne vidi da bi ga Engleska prijateljski prihvatila.

Nakon promjene vlade u Egiptu

Odnos prema Vel. Britaniji. — Nacrt ugovora iz 1923.

Predstavnici egipatskih stranaka obavjestili su britanskog visokog komesara u Egiptu da su spremni pristati na nacrt britansko-egipatskog ugovora iz 1930. O tom nacrtu pregovarali su 1930. u Londonu tadašnji britanski državni tajnik za vanjske poslove Henderson i vođa egipatskih nacionalista Nahas paša. No do sporazuma nije došlo, jer Henderson nije prihvatio zahtjeve Nahas paše o zajedničkoj vlasti u Sudanu. Povodom ove predstavke predstavnika egipatskih stranaka britanskom visokom komesaru u Kairu »Times« piše ovo: »Puštajući po strani činjenicu, da taj ugovor nije bio nikada potpisan radi nesporazuma u Sudanu, njegove su vojničke odredbe očito neprimjenjive u sadašnjoj situaciji u istočnom dijelu Sredozemnog mora. Navedeni događaji su dali podstreka kritici, da bi prebacivanje britanskih četa iz Egipta u zonu sueškog kanala — kako predviđaju vojničke odredbe spomenutog ugovora — ostavilo nezaštićenom zapadnu granicu Egipta. Zato se može očekivati, da egipatski politički prvaci, koji su se složili u pogledu nacrta ugovora iz 1930., napokon shvaćaju, da bi uporan zahtjev, da se provede svaka odredba toga ugovora, onemogućio njegovu primjenu. Ne može se uz to očekivati, da će britanska vlada povesti tako važne pregovore, dok je još zaokupljena teškom međunarodnom krizom, ili pod pritiskom studentskih nemira u Kairu. No ima sigurno mjera, koje se mogu oprezno odmah poduzeti, da se zadovolje razumni zahtjevi Egipćana. Tako bi na primjer britansko-egipatski obrambeni vojnički ugovor pojačao suradnju britanske i egipatske vojske. Postoji također mogućnost, da se Velika Britanija odreče režima kapitulacija u zamjenu za sporazum o najvećem povlašćenju. No nova situacija u tom pogledu ne bi stupila na snagu, dok se i druge države ne odreknu režima kapitulacija. Akcija bi na ovoj liniji sigurno olakšala situaciju, ma kakova bila sudbina sadašnjeg eksperimenta s koalicijom egipatskih stranaka. Ako taj eksperimenat uspije, te egipatsko javno mišljenje prisili Vefd (nacionalističku stranku) da se odrekne pokušaja monopolisanja britansko-egipatskih pregovora tada bi problem britansko-egipatskih pregovora bio u velike pojednostavljen. Jedan je uvjet neophodno potreban za uspjeh pregovora za prijateljsko i trajno uređenje pitanja, koja se postavljaju između Velike Britanije i Egipta, naime, da vođa egipatske delegacije bude imao potporu i kralja i parlamenta i većine egipatskih izbornika...«

Kako se vidi u Londonu nijesu u sadašnjem času voljni potpisati ugovor iz 1930. godine, barem ne njegove vojničke odredbe. Uz to traže, da egipatska delegacija bude predstavnik svih političkih faktora u Egiptu. Jasno je, da britanskoj politici nije u prilog, da je osnovana koalicija egipatskih stranaka, uz koju je, u osnovnim pitanjima i kralj Fuad. Britanci su dosada i temeljili u glavnom svoju politiku na neslozi egipatskih stranaka te spora između krune i stranaka. Pred ostvarenom koalicijom britanska politika morala bi popustiti u pogledu uspostave ustava iz 1923. Kako će dalje razvijati prilike u Egiptu, ovisit će u mnogome od toga, da li će se održati ta koalicija.

Zajednički blok egipatskih stranaka.

Nesim paša, predsjednik vlade, predao je kralju Fuadu ostavku kabineta. Time je nastao nov položaj u Egiptu. Nesim paša je došao na vlast u Egiptu tek pošto je sebi osigurao potporu Nahas paše, vođe egipatskih nacionalista. Zadaća je vlade Nesim paše trebala biti normaliziranje političkog života u Egiptu. U tu je svrhu trebala upostaviti ustav iz 1923. godine, koji je kralj Fuad ukinuo. Činilo se, da će Nesim paša uspjeti u svojoj misiji. Izbio je međutim talijansko-abesinski sukob i došlo do spora između Rima i Londona. To se je odrazilo na političkim prilikama u Egiptu, jer su Egipćani smatrali da je nastala nova situacija. Na to su slijedili poznati nemiri, koji nijesu još prestali. Nahas paša je zatražio od Nesim paše da preda ostavku. Predsjednik egipatske vlade je neko vrijeme okljevao, vjerojatno zato, jer je mislio da će Englezi ipak učiniti znatne koncesije Egiptu.

Posljednji nemiri, u kojima je bilo opet mrtvih, ponukali su Nesim pašu, da zatraži od britanskog visokog komesara u Kairu, sir Miles Lampsona, da Velika Britanija pristane na uspostavu ustava iz 1923. godine. Nesim paša nije mogao ni tražiti uspostavu ovoga ustava, kad su danas za njega ne samo sve egipatske stranke, nego i sam kralj Fuad, koji ga je ukinuo. Vjerojatno da je na držanje Nesim paše utjecala i odluka nacionalista, da se osnuje opći narodni blok za zaštitu egipatskih interesa. U tu svrhu su predstavnici nacionalista došli u dodir sa vođom liberalne stranke Mahmud pašom, sa šefom nacionalističkih disidenata Aly pašom Samsijem, te sa Sidky pašom, bivšim predsjednikom vlade, koji je 1930. proveo u život novi, autoritativni ustav. Čini se, da je postignut načelan sporazum. Samo nekoliko dana prije nego je postignut ovaj sporazum, studenti nacionalisti napali su i oštetili kuću vođe liberala Mahmud paše, jer su smatrali da ne zastupa dovoljno odlučno stanovište prema Englezima. Da je unatoč toga mogao nekoliko dana kasnije biti postignut sporazum svjedoči o općem raspoloženju koje danas vlada u Egiptu. Londonska štampa, koja prati sa velikim interesom događaje u Egiptu, ne krije zabrinutost britanskih odgovornih faktora zbog napete situacije. Navodi se potreba suradnje između Britanaca i Egipćana radi zaštite zajedničkih interesa u sjevero-istočnoj Africi. Iz njenog pisanja nije jasno, da li su u Londonu spremni prihvatiti zahtjev Egipćana za uspostavom ustava iz 1923. godine. Vjerojatno je, da bi britanski mjerodavni faktori pristali na to, kad bi time bilo konačno riješeno pitanje britansko-egipatskih odnosa. Ustav od 1923. godine bio je međutim već jednom na snazi, a britansko-egipatski odnosi nijesu bili uređeni. Nacionalisti, koji su tada bili na vlasti u Egiptu, tražili su od Londona takovo uređenje britansko-egipatskih odnosa, da ga nije mogla prihvatiti ni tadašnja laburistička vlada, te su daljnji pregovori bili prekinuti. Ako bi se uspostavio ustav iz 1923. godine nacionalisti bi došli opet na vlast, te bi oni u pogledu odnosa između Egipta i Engleske tražili barem ono, što su bili već iznijeli. Nacionalistički zahtjevi među ostalim obuhvaćaju i pitanje condominiuma u Sudanu, u kojem je London nepopustljiv.

Situacija u Egiptu

Situacija u Egiptu još se nije razbistrila. Nacionalni front sada otvoreno zahtijeva osnivanje samostalne egipatske vojske i da Egipat bude začlanjen u Društvu Naroda. Vođa opozicije Nahas paša održao je žestok govor, u kom je rekao da Egipat traži potpunu slobodu i nezavisnost.

Industrijska poduzeća u Turskoj

U nizu svojih akcija radi ostvarenja progresa na svima područjima ljudske djelatnosti, Turska naročitu pažnju posvećuje industrijalizaciji zemlje, u cilju što većeg emancipovanja od uvoza stranih industriskih proizvoda.

U tom pravcu, Turska je postigla do sada lijepe rezultate. Ali, naravno, ona se nalazi tek na početku svoje industrijalizacije, o kojoj, kao i o progresu zemlje uopšte, vodi osobitu brigu tvorac nove Turske, Kemal Ataturk.

Samo u toku prošlog mjeseca, u Turskoj je uspostavljeno pet znatnijih industrijskih preduzeća. Inauguraciju je izvršio pretsjednik vlade g. Ismet Ineni, u pratnji ministra privrede, g. V. Džemala Bajana. Inaugurisane su fabrike: vunenog prediva, papira, vještačke svile, stakla i polukoksa.

Fabrika vunenih prediva »Merinos« podiže se u Brusi, sa 24.000 vretena. Godišnje će trošiti tri miliona kilograma vune i proizvodiće 1,100.000 kgr. vunenog prediva. Time će prestati potreba, da turske fabrike vunenih tkanina uvoze vuneno predivo, osim vrlo finih vrsta.

Kako Turska ima za sada samo 14.000 ovaca merino, koje daju najfiniju vunu, znatno će se povećati njihov broj. Osim toga, pomoću ukrštavanja sa orgovarajućim turskim ovcama, dobiće se oko 750.000 križanaca, koji će davati polufinu vunu. Tako će fabrika dobijati u zemlji svu potrebnu sirovinu.

Fabrika umjetne svile u Gemliku biti će gotova u toku iduće jeseni i proizvodiće oko 300.000 kilograma godišnje, koliko je potrebno da se pokrije cjelokupna turska potrošnja.

Fabrika papira u Izmiru producirače godišnje 15.000 tona hartije i kartona, pa će se uvoz ovih proizvoda smanjiti na polovinu.

Turska obiluje odličnom sirovinom za fabrikaciju stakla, pa se njena sirovina izvozi, dok opet Turska mora da uvozi znatne količine gotovog proizvoda. Međutim, fabrika stakla u Istanbulu proizvodiće 4000—4500 tona stakla i flaša godišnje, što će doprinijeti povoljnijem trgovinskom bilansu.

Turska izvozi godišnje preko jedan milion tona uglja, jer njena industrija nije još u stanju da apsorbuje svu domaću produkciju, a još manje njen kapacitet. Stoga, fabrika polukosa u Zonguldaku, koja će proizvoditi dnevno 150—155 tona polukoksa, pored odgovarajućih količina benzina i katrana, znači veliki korak unapred. Time će biti takođe omogućena hemijska industrija boja, parfema, izvjesnih lijekova itd.

Uspjesi panarapskog pokreta

U arapskom svijetu se u zadnje doba osjećaju simptomi jednog novog i preporođenog nacionalnog života. Arapski narod koji je nakon gubitka svoje političke dominacije u islamskom svijetu pred nekoliko stoljeća izgubio svoju nacionalnu državnu samostalnost i pocjepkao se u mnogobrojne malene državice ili potpao pod tuđinsku vlast, počeo je osjećati potrebu svoga jedinstva i povratka svoje nekadanje slavne historijske prošlosti, snage i državne samostalnosti. Arapi su u današnjici pocjepkani na mnogo malih državica il su pod kolonijalnim gospodstvom velikih evropskih kolonijalnih vlasti. Ali iza Svjetskog rata kao da je nastupio period preporoda. Arapske poglavice i vođe koji su po tuđinu zavađani i koji se nijesu mogli gledati uvidjeli su svu opasnost takvoga rada. Arapski nacionalizam i panarapizam u zadnje doba uhvatio je jakog i živog korjena na svima područjima gdje obitava veliki arapski narod. Taj probuđeni nacionalni duh, koji se osjeća na arapskom poluotoku tako se isto osjeća u Iraku, Siriji, Palestini, Egiptu, Tripolisu, Tunisu, Alžiru i Maroku. Taj nacionalizam brekti i svakim danom se stvaraju legije novih boraca koji neustrašivo vode arapski narod do potpune nacionalne slobode. To nam najbolje ilustriraju zadnji politički događaji u Egiptu, gdje je čitav egipatski narod zdušno ustao da izvojuje svoju potpunu slobodu. Takova nastojanja vidimo i u Siriji, koja je pod impresijom svoga neumrlog vođe Ibrahim beya Hananu u jednom spontanom pokretu, koji će danas sutra buknuti. Palestina se herojski bori da održi svoju nacionalnu samostalnost i svoj nacionalni arapski prestiž. Ali svakako je najveći uspjeh koji naročito karakteriše značaj panarapizma ugovor koji je zadnjih dana sklopljen između Suudije i Iraka. Ovaj ugovor je nešto više nego običan saveznički ugovor, on stvara potpuno intimne odnose između ovih dviju najvećih arapskih država na poluotoku i veže ih u jednu čvrstu cjelinu. Karakteristično je da je taj ugovor sklopljen između dviju dinastija koje su do jučer najneprijateljskije bile raspoložene jedna prema drugoj. Prema zadnjim izvještajima ovaj će se ugovor protegnuti i na Jemen te će tako biti stvorena jedna jaka konfederacija arapskih država koja će omogućiti da se ideje panarapizma u dogledno vrijeme ostvare. Ovaj ugovor Iraka i Suudije naišao je na oduševljen prijem kod svih Arapa, i postigao je jedan naročiti uspjeh što će se razne razmirice u ostalim dijelovima arapskog naroda glatko urediti.

„Zašto se omladina udaljila od Islama?"

glasi naslov članka u broju 88. »Isl. Glasa« od Ibnu Sinana, koji je napisan kao odgovor na moj članak »Naprednoj islamskoj omladini«. Poštovani Ibnu Sinan nastoji, da glavni uzrok udaljivanja omladine od Islama, svede na neslaganje starih i mladih. Na riječi Ibnu Sinana «nemam namjere nikoga da napadam, a još manje da vrijeđam« velim, da ovom prilikom ne želim ikoga da branim. Članak gubi od svoje vrijednosti što je više ličan, a tek manje ima načelan karakter. On veli, da je u mome članku omladina prikazana u najcrnjim bojama i da uopće nijesu spomenuti razlozi zašto je ona pala u tako nepovoljan položaj. Tvrdnja je zaista smjela. Ne osporavajući njegove navode mislim, da sam i ja naveo nekoliko stvarnih uzroka zbog kojih se naša omladina udaljila od Islama. Nije tačno da je uopće islamska omladina u mome članku prikazana u najcrnjim bojama.

Islamsku omladinu u kojoj gori srce plamenom Islama, omladinu koja svoju uzvišenu vjeru Islam smatra konačnim ciljem, u svome članku sam pozdravio i uvijek ću je pozdraviti, za razliku od onih koji uslijed pomanjkanja spoznaje o Islamu i moralno etičkih vrlina okreću leđa svojoj vjeri i islamskoj zajednici.

Dakle mi imamo i takovih junaka među muslimanskom omladinom koji ne smatraju Islam svojim najvećim ciljem i svetinjom i prijete sa istupom iz njega. Poštovani I. Sinan u svom članku iznio nam je primjer kako neka naša omladina okreće leđa od svoje vjere. Žalosno je, zar ne? Pogotovu onda, kad smo načisto da bi se leđa okrenula samo da nije stida od profesora.

Ne ulazeći u komentar ove izjave možemo se samo tješiti što su to iznimke koje nijesu došle do istinskih spoznaja, da je Islam njihova najveća svetinja za koju bi trebalo i svoj život žrtvovati ne radi profesora i ljudi uopće, nego radi Boga, ostati sljedbenikom Islama.

Hvala Bogu mi imamo muslimanske omladine koja neće lahko podleći i postati žrtva ateizma ili da bi radi nekih sitnica okrenula leđa Islamu. Kada bi se naša islamska omladina ugledala u gornji primjer mi bi se ugušili u moru kršćanstva. Muslimanima i islamskoj zajednici bili bi odbrojeni dani. Ibnu Sinanu je mislim vrlo dobro poznata historija Islama. Ona nas uči, da su muslimani Islam smatrali svojom najvećom svetinjom i svojim najvećim idealom. Sva zemna i materijalna dobra nijesu ih mogli zavarati, da se bore za Islam i postanu žrtve u borbi za ideale svoje vjere i islamske zajednice. I samo tako svojim veličanstvenim djelima mogli su postati lučonoše kulturnog čovječanstva i biti apsolutni gospodari nekoliko stoljeća.

Na koncu moramo istaknuti da je I. Sinan svu krivnju za udaljivanje omladine od Islama pripisao našoj ilmiji. To je međutim apsolutno netačno kada se sigurno znade da su i naši mlađi ljudi na koje misli I. Sinan u članku, doprinijeli ovakvom stanju naše omladine. Naša sveta je dužnost da našim mlađim pokoljenjima i islamskoj omladini u opće razvijemo smisao za neograničenu ljubav prema svojoj vjeri i da im utkamo nedostiživa načela Islama, da u prvom redu budu dobri muslimani.

Lisanuddin.

„Narodna Uzdanica" u Tuzli

Inicijativom vrijednog povjerenika Narodne Uzdanice Adila A. Čokića, profesora gimnazije bila je konstituirajuća skupština muslimanskog kulturnog društva Narodne Uzdanice u kući Muhamedage Kunosića na 8. decembra 1935. u 8 časova na večer:

Povjerenik Abdurahman A. Čokić, profesor kao pretsjednik skupštine, otvorio je u 8 sati navečer i konstatuje: da je prisustvovalo ogroman broj članova — upisanih. Pozdravlja prisutno članstvo što su se u ovako lijepom broju odazvali, izaslanika vlasti u osobi g. Esada Hasića, a za ustupljene prostorije zahvaljuje se kako ispred sebe tako i ispred članstva Mahmutagi Kunosiću trgovcu. Potom predlaže za verifikatore dra Bahriju Kadrića advokata i Alibega Morankića, trgovca a za zapisničara Fehima Bešlagića, što skupština jednoglasno usvaja.

Prije prelaza na dnevni red t. j. izbora upravnog i nadzornog odbora Adil A. Čokić profesor, apeluje na sve skupštinare i moli ih da izaberu u odbor lica koja će raditi pa u tom smislu iznio je u kratkom prikazu historiju islama u vrijeme Abasovića konstatujući pri tom što je mogla da učini sloga muslimana u ono doba, gdje je cvjetalo, gdje su u Španiju išli na univerzitete i nemuslimani iz ostalih krajeva svijeta te ujedno prikazujući i sadašnje stanje islama, da budemo složni i da kulturna i humana društva pomažemo i akoprem je teško ekonomsko stanje najviše pogodilo nas muslimane. Biti složni znači ići naprijed, Ne smijemo biti u podvojenosti kada se radi za opće naše dobro. Trebamo svi svim silama upregnuti kako oni bogati tako i oni siromašni u sve čvršće lance zajednice se povezati. U to ime braćo otvaram ovu skupštinu i predlažem izbor upravnog i nadzornog odbora i to upravni od 11 lica i 5 zamjenika te 3 člana nadzornog odbora, što skupština usvaja i predlaže u kandidacioni odbor slijedeću gg. Abdulah M. Osmanović, priv. činovnik, Mahmutaga Kunosić trgovac, H. Hasanaga Pašić veletrgovac i ing. Nurija Pašić.

Na predlog kandidacionog odbora izabrani su upravni i nadzorni odbor.

Poslije ovoga izbora Adil A. Čokić se zahvaljuje skupštini koju zaključuje u 10 časova na večer sa napomenom, da će se konstituisati odbor na prvoj sjednici.

Tako je konstituisanje izvršeno na 11. decembra o. g. kako slijedi: Pretsjednik Adil A. Čokić, I. potpredsjednik Mahmutaga Kunosić, II. potpredsjednik Husejn Dubravi-Gjogo, I. tajnik Fehim Bešlagić, II. tajnik Husejn Zonić, blagajnici Abdulah M. Osmanović i Mujaga H. Efendić, odbornici: Salih ef. Sivčević, Osman Mahmutbegović, ing. Nurija Pašić i Muharem Horozić.

Po predlogu Mahmutage Kunosića odbor je usvojio da svaki trgovac član Narodne Uzdanice kada kupuje robu od nekoga trgovca izvan ovoga mjesta da ovaj dadne prilog za Narodnu Uzdanicu tako isto kada ovdašnji trgovac izvan sjedišta Tuzle prodaje robu, tražiće dobrovoljne priloge od ovih.

Ujedno je pao predlog da se održi zabava.

Tuzla 16. XII. 1935. Građanin.

Merhum Mahmutbeg Hrasnica

Na 15. decembra, u nedjelju između akšama i jacije utrnuo je jedan život, koji trebaše islamskoj zajednici i narodu uopće, jer bješe trajno koristan. Pustio je svoju plemenitu dušu da ode u bolji svijet, a ostavio samo djela ljudska na ovome svijetu — čestiti Mahmudbeg Hrasnica veliki župan u penziji.

Član staroga plemstva, koje vodi lozu iz doba bosanskoga kraljevstva, nije tražio neku supremaciju, nego obratno: služio je za uzor skromnosti, dobrote i čovjekoljublja.

Od 1900 godine, počeo je službom kod suda kao auskultant u Travniku. Kao sudija služio je u Fojnici i opetovno u Visokom, gdje ga se sjećaju po dobru. Nakon toga opet se našao u Travniku, gdje je 1922. pošao u penziju i otvorio advokatsku kancelariju. I danas se priča, kako bi njegova mušterija, mjesto da plati troškove, dobio još hašluk za put, a spis završen kao — plaćen

Kao advokat izabran je na listi J. M. O. za visočkog poslanika. U vladi g. Davidovića postao je velikim županom u Bihaću, a ubrzo poslije pada ove vlade i on penzionisan i nastanio se u Travniku, koji mu bješe toliko drag.

Rijedak je primjer čovjeka, kakav bijaše naš Mahmutbeg, rijedak, jer je on doživio šestdeset i četvrtu godinu i sklapajući svoje oči za uvijek mogao se zakleti da nije kroz svoj život nikom svijesno na žao učinio.

Sa svojom vjernom družicom odgojio je dvojicu sinova i tri kćerke. Dženaza, od nepregledne povorke, mjerilo je rahmetlijinih simpatija u narodu.

U zadnjim časovima i pri dženazi bila su prisutna njegova braća gg. Abdduselambeg načelnik ministarstva u penziji i Dr. Halidbeg senator i ministar u penziji sa sinom ing. Fahrudinbegom.

Neka je Božji rahmet plemenitoj duši čestitog Mahmudbega, a porodici neka dragi Bog dadne što više sabura. S.

NEUMJESTAN PREDLOG JEDNOG SR. V. M. POVJERENSTVA.

Početkom ove šk. godine dodijeljen sam na službu u jedno malo veće aresko mjesto. Kako sam došao u novu sredinu, zanimalo me je mnogo čega, a ponajviše islamska obrazovanost. Odmah sam vidio da je potrebno u tom smislu malo više raditi, pa sam tražio načina odakle da pođem.

Dotični grad ima svoju građansku i večernju školu, ali ni na jednoj nema vjeroučitelja islamske vjeronauke — iako tu ima oko trideset odraslih učenika muslimana.

Po odobrenju ministarstva pravde da mogu u vankancelarijskom vremenu predavati vjeronauku na pomenutim školama, zamolio sam putem sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva nadležne vjerske vlasti da budem postavljen honorarnim vjeroučiteljem istih škola. Kad je povjerenstvo pribavilo predlog škola da je potrebno ovo postavljanje, iznijeo je molbu na svoju redovnu sjednicu, u kojoj su se gospoda članovi saglasili da se ova molba ne može predložiti nadležnim vlastima iz slijedećih razloga:

1. što je molitelj dobro situiran, 2. što oni imaju svojih i sposobnijih ljudi i 3. što do sad na ovim školama nije postavljen vjeroučitelj, pa se za to ni danas ne osjeća potreba.

Po završetku svega tog, slučajno sam premješten iz dotičnog mjesta, pa sam morao odustati od svoje »neumjesne« molbe, a vjeronauka je sigurno produžila svoje ranije spavanje.

Ovo je zaista rijedak slučaj da jedno sr. v. m. povjerenstvo daje ovako neumjesne predloge, kad mi znademo da kroz povjerenstva prolaze naši važni poslovi.

Gospoda članovi kad su našli da sam kao svršeni Nuvablija nesposoban za vjeroučitelja, zašto kroz dugi niz godina sa takvom pronicavošću nisu našli za potrebno, da postave bar jednog tog »svog sposobnog« čovjeka vjeroučiteljem ovih škola, nego su dozvolili da lijep broj učenika ne ponesu iz škole ni osnovnih pojmova o uzvišenom Islamu. Kad znamo za ovakve slučajeve, nemamo prava da na svakom koraku napadamo našu omladinu, čijim smo neumjesnim kretanjima više puta sami krivi.

Ovoliko samo za hator istine, a inače mi nije drago iznositi naše sramote.

X.

BORAVAK GLASOVITOG EGIPATSKOG KARIJE U TREBINJU.

U Trebinju je boravio glasoviti karija iz Egipta Muhamed Besjuni El-Hadžadž. On putuje po Herceg-Bosni i u svima mjestima nailazi na oduševljen i srdačan prijem. Muslimani našega grada prema odličnom gostu su iskazali sve svoje bratske islamske simpatije i osjećaje. Za vrijeme svoga boravka Muhamed Besjuni je bio gost kod Hadži Husage Šahavice, Ahmedage Cvijetića, Ademage Ćerimagića i Arifage Begovića. Pomenuta braća učinila su sve moguće da u svojim kućama što bolje dočekaju brata iz Egipta. Muhamed Besjuni svojim divnim učenjem i savršenim poznavanjem Kurana izazvao je udivljenje kod svih slušaoca. Za vrijeme njegova učenja u Osman pašinoj džamiji svijet je grnuo u džamiju kao nigda prije i sa strahopoštovanjem slušali divno učenje Kurana koje oplemenjuje dušu i srce čovjekovo. Na 3. XII. iza teravije namaza Besjuni je učio mevlud na arapskom jeziku. Učenje mevluda, koje je trajalo 2 i po sata zadivilo je prisutne. Učenje mevluda pomoću mikrofona prenosilo se u Carevu džamiju gdje su klanjale ženske. U petak iza džume namaza pred ogromnim brojem džematlija u Osmanpašinoj džamiji Muhamed Besjuni je održao jedno vjersko predavanje na arapskom jeziku, koje je na naš jezik prevodio đak Gazine medrese Mustafa Busuladžić. Poslije predavanja na arapskom jeziku govorio je Busuladžić o Islamu i zahvalio se g. Muhameđu Besjuni na njegovu predavanju i posjeti. Noseći najbolje utiske iz naše sredine Besjuni je napustio Trebinje i otputovao za Mostar.

N. F.

SMRT ĐAKOVIČKOG MUFTIJE.

U Đakovici, 30. prošlog mjeseca, trećeg dana Ramazana u 7 sati po podne preselio se na ahiret Hafiz Ibrahim ef. Palaska, muftija u penziji, koji svoju plemenitu dušu ispusti u svojoj 61. godini života, ostavivši za sobom desetoro djece među kojima jednog činovnika i jednog studenta prava.

Merhum se u svome životu istakao nevjerovatnim pamćenjem te je u svojoj devetoj godini postao hafizi kur'an, gdje je kao dijete za nepunih 6 sati bez prekida i grešaka izučio napamet cijeli Kur'an pred stručnom komisijom.

Po završetku medrese, u istoj je predavao teološke nauke, ali ubrzo bi postavljen za sekretara šeriatskog suda u Đakovici 1910. godine. Poslije dvije godine unapređen je za muftiju na kojoj je službi ostao sve do 1930. godine kada je penzionisan.

Za vrijeme svog službovanja bio je marljiv i revnosan, što kao dokaz služe njegova odlikovanja: zlatan Danilov Krst, kraljevine Crne Gore i Jugoslavenska Kruna današnje Kraljevine. Merhum je poslije penzionisanja držao vazi-nasihat po raznim džamijama.

Da je bio voljen od naroda, za dokaz nam služi njegova dženaza kakvu Đakovica nije do sada doživjela, jer je sprovodu prisustvovalo oko 2000 građana svih staleža i vjeroispovijesti. Merhum je važio kao odličan teolog i poznavalac šeriatskog prava u ovim krajevima. Čovjek od karaktera, čovjek na koga niko nije mogao uticati, uvijek je rado svakome u susret izašao, te je postao popularan i bio zadovoljan od svakoga ne samo u Đakovici nego i van nje.

Njegovom smrću ne samo da je njegova porodica izgubila odličnog oca, već je i Đakovica lišena najboljeg čovjeka i vjerskog poglavice.

Rahmetul-lahi alejhi rahmeten vasijetan.

VIJESTI IZ KONJICA:

Šejh M. Bisjuni u Konjicu.

Na dan 13. XII. popodnevnim vozom došao je iz Hercegovine u naš grad gosp. šejh Muhamed Besjuni jedan ugledni kurra iz Kaira. Iza ikindije učio je mukabelu, a uveče je klanjao Teravih namaz. Iza klanjanja proučio je Mevludi šerif na arapskom jeziku u Junuz Čauš džamiji, koja je bila dupkom puna pa i sami harem džamije. Među uglednijim građanima su zapaženi S. Čampara sreski načelnik Ali ef. Kadić nar. posl., Dr. I. Popovac sr. ljekar i mnogi drugi.

Poslije toga posjetio je prostorije »Jug. Kluba«, gdje je održao vazi nasihat n arapskom jeziku koji je prevodio Sulejman ef. Sokolović i Mehmed Ali ef. Hadžić. G. Bisjuni stakao je, da se Islam više poštuje kod nas nego u Kairu. Kao gost bio je kod Muhameda Hadžića. Sutradan nastavio je put za Rogaticu. Refik.

Spomenik Blaženopočivšeg Kralja Aleksandra I.

Mjesni odbor za podizanje spomenika Blaženopočivšeg Kralja Aleksandra I. Ujedinitelja postavio je popravlje na sredini kamenog mosta, koji je sagradio Ahmed paša Sokolović god. 1675. Poprsje je izrađeno od mjedi a radio ga je vajar Meštrović. Postavljanje je izvršeno 1. decembra a svečano otkrivanje bilo 17. decembra na rođendan Kralja Aleksandra.

Šta je sa godišnjom skupštinom pokopnog društva »Dobrotvora«?

Godišnja skupština pokopnog društva »Dobrotvor« bila je zakazana za 24. novembra. Pošto su odbornici bili otsutni iz Konjica to se nije održala. Iako je proteklo opet skoro 15 dana skupština se ne obdržava i ne saziva. Bilo bi u interesu svih nas da se ista sazove što prije. *Refik.*

SAZIV BANSKOG VIJEĆA VRBASKE BANOVINE.

Za 21. o. mj. sazvao je ban vrbaske banovine bansko vijeće, na kojem će se pretresati budžet za 1936.—37. godinu i razna druga pitanja.

KROZ ŠEHER - SARAJEVO:

VAKTIJA
Ramazan 1354. (1935.)

Broj dana	Dan	December	Sunce izlaz s	Sunce izlaz m	Podne s	Podne m	Ićindija s	Ićindija m	Sunce zalazi s	Sunce zalazi m	Jacija s	Jacija m	Imsak s	Imsak m
23	Pet.	20	7	2							6	3	5	23
24	Sub.	21		21		58		8		20		4		24
25	Nedj.	22		22		58		8		20		4		25
26	Pon.	23		22		59		9		21		5		25
27	Utor.	24		23		59		10		21		5		26
28	Srij.	25		23	12	00		11		22		6		26
29	Čet.	26		24		0		11		22		6		27

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7. I.
Čekovni račun Poštanske štedionice Sarajevo br. 1600.
Broj 12., godina I., dne. 20. decembra 1935.

NAŠI MERHUMI.

Na 9. o. mj. preselio je na ahiret Asim Softić, a na 14. decembra Hašeme han. Halović.
Rahmetullah alejhim.

PENZIONISANJE ŠERIATSKIH SUDIJA.

Ukazom Kr. Namjesnika penzionisani su: Muhamed Mušić, šeriatski sudija sreskog suda u Ljubuškom i Osman Mehmedbašić, šeriatski sudija sreskog suda u Tuzli.

PREMJEŠTAJ ŠERIATSKIH SUDIJA.

Ukazom Kr. Namjesnika premješteni su: Alija Beganović šeriatski sudija sreskog suda iz Priboja sreskom šeriatskom sudu u Cazin, i Ćamil Kamarić, šeriatski sudija sreskog suda iz Cazina za sreskog šeriatskog sudiju u Zagreb.

PREMJEŠTEN.

Riješenjem bana Drinske banovine premješten je Mehmedalija Safet Kapetanović, upravno kancelarijski činovnik od sreskog načelstvau Guči, sreskom načelstvu u Brčko.

POSTAVLJEN.

Riješenjem bana Drinske banovine postavljen je Ibrahim Mušanović za upravno kancelarijskog činovnika X. pol. grupe sreskom načelstvu u Čajniču, bivši zvaničnik istoga načelstva.

PREMJEŠTEN.

Riješenjem ministra finansija premješten je Mehmed Kahvedžić poreznik poreske Uprave u Travniku poreskoj upravi u Žepče.

MOLBE, TUŽBE

i ostali podnesci po zakonu o beglučkim zemljama su oprošteni od takse.

Tužbe koje su podnešene Upravnim sudovima a koja se odnose na beglučke zemlje oproštene su od svake takse kao i svi podnesci koje se podnose bilo kojim vlastima. Ovo tumačenje je izdano iz kancelarije Odjeljenja ministra finansija pod brojem 72929—III od 5. novembra 1935. godine.

KNJIŽEVNA OBJAVA.

U pomanjkanju lijepe knjige za našu islamsku mladež, ovih sam dana štampao knjigu Iz života Muhamed a. s. »Uzgojne crtice«.

Knjiga je obrađena na taj način, da je prva svoje vrste u nas, u kojoj je prikazan život i rad našega Devletlije a. s. u živim primjerima (momentima iz života), koji će samo vrlo uzgojno utjecati na čitaoce. Naša će mladež kao i odrasli uopće u njoj naći sebi najljepši uzor.

Naročito je knjiga zgodna kao lijep bajramski dar.

Cijena je knjizi 5.— dinara. — Knjiga je ukrašena lijepim slikama iz islamskog svijeta.

Narudžbe prima: Islamska dionička štamparija, Knjižara H. Ahmeda Kujundžića, Bravadžiluk br. 6 i ja, Prijepoljčeva ul. br. 8 u Sarajevu. Hamdija Mulić, učitelj.

Akcija naših privrednika za „Merhamet"

Kao što je to i u prošlim brojevima našega lista bilo govora, Merhamet je pokrenuo jednu akciju potpomognutu od naših privrednika za sakupljanje priloga od raznih firmi kako u Sarajevu tako i izvan Sarajeva. U tu svrhu Merhamet je uputio apel preporučen od mnogih naših privrednika na poznate firme, poslovne veze naših privrednika da i one doprinesu svoj obol za našu sirotinju a naročito za siromašnu djecu. Ova akcija već sada pokazuju lijepih rezultata. Kako smo izvješteni iz Merhameta društvu već nekoliko dana stižu znatni prilozi od firmi izvan Sarajeva kako u gotovu, tako i u naravi. Ovih dana naši vrijedni privrednici u zajednici sa predstavnicima Merhameta iz Upravnoga odbora obići će firme i u Sarajevu za sakupljanje priloga za Merhamet, pa će i sa ove strane društvu doći lijepih prihoda.

Naši privrednici znaće cijeniti svoje poslovne veze. koje su se odazvale ovoj akciji, pa ćemo u jednom od idućih brojeva iznijeti imena firmi koje su svoje priloge poslali Merhametu.

Pododbor društva Merhamet za VII kvart proučiće mevlud u subotu dne 21. decembra iza teravije namaza na Brdu u džamiji, te se pozivaju svi prijatelji društva Merhamet da ovaj mevlud u što većem broju posjete. — Odbor.

MEVLUD I SKUPŠTINA ŽENSKOG ODBORA »MERHAMETA«

U nedjelju 16. o. mj. u novom Gazi Husrevbegovom mektebu proučen je godišnji mevlud ženskog odbora društva Merhamet. Posjeta na ovom mevludu bila je rekordna. Dvije velike sale i nuzprostorije bile su dupkom pune. Mevlud su učili probrani hafizi na čelu sa g. hatibom Sabrihafizovićem te je učenje popraćeno sa velikom pažnjom i na prisutne je ostavilo duboki utisak.

Poslije proučenog mevluda, predsjednica ženskog odbora Fatima h. Hadžikadić otvorila je godišnju skupštinu šenskog odbora. Tajnica gđica Dževahira Kadrić pročitala je opširan i iscrpan tajnički izvještaj iz koga se vidi da je ženski odbor i ove godine razvio živu i uspješnu akciju u radu za »Merhamet«. Blagajnički izvještaj je podnijela blagajnica Halida h. Bakarević, pa nam je ugodna dužnost istaknuti, da je ovaj odbor ove godine polučio čistog prihoda preko 26.000.— dinara, što od članarine a što od raznih priredbi. Članarine su skoro 100 posto naplaćene.

Oba izvještaja primljena su sa velikim odobravanjem.

Iza toga prešlo se je na izbor novoga odbora, o kojem ćemo u slijedećem broju javiti.

PREMJEŠTENI.

U ime Nj. V. Kralja Kr. Namjesnici premjestili su: Dr. Ibrahima Ibrahimpašića, pristava sreskog suda u Doboju za sudiju VII. pol. grupe sreskom sudu u Sanski Most.

Istim ukazom premješten je Islam Lukačević pristav VIII pol. gr. sreskom sudu u Maglaju, za sudiju VII. grupe sreskom sudu u Prnjavor.

DEŽURNE APOTEKE.

U nedjelju 20. o. mj. imaju dežurstvo ove apoteke:
Kalember i Pleyel.

BRČKO

RAMAZANSKA POMOĆ MJESNOJ SIROTINJI.

Kulturno i potporno društvo »Islahijet« sjetilo se je i ove godine prilikom Ramazani-Šerifa ovdašnje muslimanske sirotinje.

Podijeljena je pomoć u naturi (u živežnim namirnincama, kao brašno, pirinač, meso i t. d.)) na 50 najsiromašnjih familija.

Isto društvo namjerava i prilikom Bajrama ukazati pomoć u živežnim namirnicama siromašnim familijama — što je za svaku pohvalu.

Osim pomoći u živežnim namirnicama društvo »Islahijet« će pomoći mjesnoj sirotinji i u odjeći. Trgovina Mehage Kučukalića iz Sarajeva darovala je veću količinu raznih vrsti odjeće, da se podijeli preko društva ovdašnjoj sirotinji — na čemu Odbor iskazuje navedenoj trgovini i ovim putem svoju zahvalnost.

RAMAZANSKA PREDAVANJA.

Kao svake tako i ove godine Uprava kulturnog i potpornog društva »Islahijet« u Brčkom organizirala je veći broj ramazanskih predavanja, koja se održavaju u društvenoj sali.

Dosad su održala predavanja slijedeća gospoda sa ovim temama:

Dr. Abdulah Bukvica: »Da li je Islam nemoderan?«

Dr. Seid Buljina: »Zajednica«.

Hafiz Husein Hasanefendić- »Muslimani u prošlosti i sadašnjosti«.

Hafiz Salih Suljić: »Propisi Islama«.

Još su zakazali predavanja gg.:

Arif Dervišević: »Uloga omladine u stvaranju i izgradnji zajednice.

Ing. Šerif Bubić: »Istok na pragu evropske civilizacije«.

Dr. Seid Buljina: »Iz naše prošlosti«.

Ing. Šerif Babić: »Glavne smjernice za proizvodnju voća kod nas«.

Ova predavanja su vrlo dobro posjećena.

POSTAVLJEN.

Ministar pravde postavio je Asima Omerbašića, zemljišno knjižnog pripravnika sreskog suda u Bos. Šamcu za voditelja zemljišne knjige X. položajne grupe. Čestitamo.

Pododbor muslimanskog dobrotvornog društva »Merhamet« na Gorici priređuje u subotu 21. decembra svoje drugo ramazansko sijelo u kafani kod Derviša. Pozivaju se članovi i prijatelji »Merhameta« da prisustvuju ovom sijelu.

POSLJEDICE SANKCIJA.

U svim našim gospodarskim, a osobito u izvozničkim krugovima teško se osjećaju posljedice sankcija protiv Italije. Najteže je pogođena drvarska industrija i trgovina. Velik dio poduzeća obustavio je svako poslovanje i počeo otpuštati radnike. Izgledi za preorijentaciju na druga tržišta su u današnjim prilikama minimalni, o čemu svjedoče i pesimističke vijesti iz Pariza i Londona. Osobito se bosanska industrija drveta nalazi u velikim poteškoćama, jer je izvoz potpuno zapeo, a nova tržišta još nisu ni izdaleka osigurana. I u krugovima poljodjelaca se osjećaju posljedice sankcija, jer je obustavljen izvoz blaga, pa su cijene na domaćim tržištima počele naglo padati.

Za naše žene

HAZRETI AIŠA.

(Nastavak.)

Njezino djetinjstvo.

Sposobnost i značaj velikih ljudi se ukazuje još u djetinjstvu. U svakoj njihovoj kretnji se vidi neko naročito stanje. Kod ovakove djece na vanjštini njihovoj vidite neke naročite tragove innteligencije koja odaje da će to biti dijete velike budućnosti. Hazreti Aiša je još u svom djetinjstvu pokazivala da je čeka velika i sjajna budućnost, na njezinom licu se to čitalo i vidjelo. Hazreti Ajiša je u djetinjstvu volila igru. Vrijeme je provodila u igri i u svojoj kući je iskupljala djevojčice sa kojima se zabavljala. Ali u toj njezinoj igri se pokazivalo njezino veliko vaspitanje i odgoj, ona je kao dijete bila prožeta velikom ljubavlju prema vjeri i svemu što je dobro i lijepo. Taj odgoj je primala od svoga oca prvog i najvećeg druga Božjeg Poslanika.

Božji Poslanik je često Hazreti Aišu zaticao u igri. Aiša čim bi ugledala Božijeg Poslanika odmah bi sa ostalom djecom pobjegla. Ali Božji Poslanik je volio gledati, kako se djeca igraju, pa bi ih pozvao da izađu i da se nastave igrati. Aiša se kao dijete najrađe igrala takozvanog suravinjaka »sakrivača« i još nekih drugih dječijih igara. Ebu,Davud u svom djelu »Sunen« u poglavlju »O uzgoju« ovo opširno prikazuje.

Jednoga dana Božji Poslanik je došao kad se ona sa svojim drugaricama igrala igre zvane »mravinjak«. Među igračima je bio postavljen i jedan konj sa krilima. Hazreti Muhammed zapita Aišu: »Zar konj može imati krila?« našto mu ona smjesta odgovori: »Zašto nemože imati. Zar nisu Sulejmanovi konji bili krilati.« Alejhisselam je bio zadovoljan sa ovim odgovorom i nasmiješio se. Ovaj odgovor pokazuje njenu bistrinu, veliku snagu pamćenja kao i brzu dosjetljivost.

(Nastavit će se.)

Iz našeg političkog života

Veliki govor ministra Gjure Jankovića.

U Mladenovcu održao je zbor JRZ na kojem je govorio ministar Janković, koji je istakao važnost demokracije, kao najboljeg sistema koji odgovara našem narodu. Demokracija je baza naše političke akcije, a prvi uslov za uspjeh demokracije je sloboda. Dalje govori o donošenju zakona o zborovima i štampi, dok su i sadašnji liberalno tumačeni. Govori o potrebi stvaranja partija, ali da to dolazi od naroda. Te paratije imaju da služe vječito interesima naroda i države. Potrebne su velike i jake političke partije radi važnih problema, koji imaju da se riješe. Radi toga je i stvorena JRZ. Ova stranke želi da ima takmaca, želi da vidi udruženu opoziciju koju pretstavljaju ovdje poštovani g. Ljubo Davidović, g. Jovan Jovanović i g. Ljubo Jovanović, a u zapadnom dijelu naše otadžbine g. dr. Maček.

Udružena opozicija stvorena je za vrijeme prošlih izbora sa jednim ciljem da se bori protiv nenarodnog režima. Stvorena je kao tehnička politička grupa koja nema trajan politički karakter. I danas kada je taj nenarodni režim srušen, kada je došla vlada koja hoće da učvrsti jedan narodni i demokratski režim, onda ja ne vidim razloga zašto da cijepamo naše nacionalne snage. Jer borci, za demokraciju imaju da budu u jednom taboru, a borci protiv demokracije u drugom taboru. Ali braćo, možda ima nešto drugo što nas dijeli? Ako je to što nas dijeli pitanje državnog uređenja, onda je dužnost nas političkih ljudi da ovako iziđemo otvoreno pred vas i da kažemo kako gledamo na uređenje države.

Naše gledište je jasno u pogledu u programu qugoslavenske radikalne zajednice. Naše je gledište da se državnog uređenja. Mi smo ga istakli žavni i narodni život ima urediti tako kako će najbolje odgovarati interesima narodnim, a to je urediti lokalne samouprave i na njih prenijeti svu onu vlast koja je narodu najpotrebnija, a ono što čini suštinu državnog života, što čini snagu, jačinu naše države, to ima da bude usredsređeno u jednim rukama. To je naše gledište.

Ako se udružena opozicija sa tim našim gledištem ne slaže, onda ima to jasno narodu da kaže. Naš zadatak braćo nije da narod razjedinnjujemo. Bez obzira, ko kakvoj političkoj grupi pripada, mi smo dužni da svi upotrijebimo svoje snage na dobro naroda i države (Uzvici Tako je!) Mi nećemo da zavađamo narod. To nije zadaća naše politike. Jugoslavija je naša zajednička kuća. Jedan od naših zadataka baš i jeste taj da se pozove cio narod da i Srbi, i Hrvati, i Slovenci koji čine veliko stablo jugoslavenskog naroda dođu i zajednički uređuju našu zajedničku narodnu kuću a ta naša zajednička kuća jeste naša velaki lijepa jugoslavenska otadžbina (Uzvici: Živio Janković!) Mi hoćema da svi građani budu pred zakonom jednaki, hoćemo da uvedemo punu ravnopravnost, hoćemo da smo svi zajedno na zajedničkoj našoj njivi, da je zajedno oremo, da je zajednički posijemo, jer samo tako ćemo usjeve zasijati na vrijeme.

Na kraju se osvrće na ekonomske probleme i kaže da su prilike teške i da nam ove godine ni privrda nije bila sklona. Ali pored svega toga nađeni su krediti za ishranu pasivnih krajeva. Provodi se štednja, smanjeni su neposredni porezi, čini se sve da prilike postanu snošljivije i bolje.

Skrižaljku u prošlom broju našega lista pravilno je riješio Sarić Midhad, uč. I. razr. Trgovačke škole i kao nagradu kroz dva mjeseca dobiva besplatno »Islamski Glas«.

Sa riječi na djelo

sa površine u suštinu.

Snijeg je pao, zima je nastupila, mnogi su radovi obustavljeni. Na pomolu je bijeda sa punim užasom svojim. Pored tolikih iznemoglih staraca, nejake siročadi i siromašnih majki, i čitave kolone nezaposlenih radnika krstare ulicama i vape za zimsku pomoć. Tko će ublažiti muke tih oronulih staraca, tko će utješiti toliku nezbrinutu djecu, tko će obrisati suze tolikim očajnim majkama, tko će opskrbiti tolike besposlene radnike, tko će priteći u pomoć tim širokim masama bijednih i nevoljnih?... Filozofska mudrovanja, novinarsko rezonovanje, mladenačko idealisanje, pjesnička maštanja tu ne pomažu. Naklapanja i jalova obećanja političara još manje. Na momenat sve to treba da prestane. Svi ovi sa punim duhom svojim neka se unesu u ovu nevolju, koja sviju tišti, u ovu bijedu koja sve pustoši i neka tome potraže hitnog lijeka i stvarne pomoći. Znam, da to nije prijatno. Nad groznim prizorima koji se tada stvaraju zebu srca, ledi se krv, zastaje dah, koče se pogledi naši.

Socijalna skrb naše gradske općine u vidu javnih kuhinja, sitnih prigodnih potpora, besplatnog liječenja i sahranjivanja zavičajne gradske sirotinje, dijelenja drva i loženja Grdićuša kao je neznatna da se gubi kao kap vode na usijanom saču. Pomoć Javne Berze rada nezaposlenim radnicima stiče se teško i traje svega 6 nedjelja.

U današnje vrijeme kada su radničke nadnice tako mizerne, takvu pomoć nije dovoljna ni za živiti ni za umrijeti.

Humana akcija pojedinih privatnih društava ograničena je u glavnom na odjevanje i obuvanje siromašne školske djece.

Ostaje nam dakle jedino privatna inicijativa koju treba proširiti svuda na svaku kuću i svakog pojedinca, koji nešto privređuje, ako se misli suzbiti bjeda koja zauzima sve šire razmjere, i sačuvati narod od društvenog rasula, koji mu prijeti.

*

Promatrajući slikovite prizore ramazana misao mi pada na sam Islam. Na prvom mjestu sjetih se na skladan niz i visoku socijalnu svrhu onih poredanih pet osnovnih dužnosti koje moraju najstrožije vršiti svi muslimani. 1) da poste; 2) u znak poštovanja da se pred Bogom klanjaju; 3) da jedanput u životu, oni kojima je to moguće, posjete ono zborno mjesto svih muslimana odakle je ponikao Islam; 4) da svake godine čiste svoj imetak isplaćujući sirotinji dužne kamate u obliku zećata i fitre na ono što su od nje zakinuli ranije, jer ljudi se obogaćuju na dopušten način, a ono što je dopušteno ne mora biti i pošteno; 5) da očituju i javno ispovijedaju svoju vjeru u jednog jedinog Boga i Muhameda kao Njegovog roba t. j. kao i svakog drugog čovjeka koji u svome privatnom životu može da greši zbog čega ni Muhamedu ne pripada svetost i prikosnovenost — a tek po tome da vjeruje Muhamedu kao Božijem Poslaniku, koji u svojoj zvaničnoj misiji ne smije da greši.

Moja misao najviše se zadržava na svoj potonjoj poslovnoj dužnosti muslimana.

Po svojoj prirodi ovo spada u dogme ali je uvršteno u poslovne dužnosti po tome što se mora javno ispovjedati što dakle ne dolazi u obzir kod drugih dogmi. Po Islamu razlika Muhameda kao takvog od drugih Božijih poslanika monoteističkih vjera samo je u tome što ga je zapala čast da među njima bude najposlednji i kao takav da objavi najsavršeniju Božiju vjeru kojom se mogu poslužiti sva kasnija pokoljenja čovječan. po cijelom svijetu. Kada je tako, kako je onda moglo doći do toga, da sljedbenici Islama pripisuju Muhamedu ono, što on sam sebi poriče i što mu i Bog osporava, te da biografiju njegova privatnog života, rada i govora proglase drugim mjerodavnim izvorom islamske vjere? Prema osnovnim principima Islama jamačno je da je to došlo od pretpostavke da je Muhamed a. s. najkompetentniji, da tumači božji zakonik Kuran. Tako bi i bilo, kada bi Muhamed a. s. bio i autor Kurana, ali tu je u opreci sa osnovnom islamskom dogmom koja tu poriće Muhamedu a. s. Ako je Kuran Božija knjiga kako to i vjeruju muslimani, onda bi morali priznati pravo svakom i današnjem mudrom i pametnom i učenom čovjeku da tumači Kuran, koji je objavljen Muhamedu kao nepismenom i neškolovanom čovjeku. Nepismenost i neškolovanost i jest najviše mudžize (čudo) Muhamedovo koje i Kuranu daje Božije porijeklo. Mišljenja sam da je za današnje stanje Islama i muslimana najviše skrivila ona ranija ulema, mudžtehidi čija je pogrešna nauka službeno usvojena. Ova je krivo shvatila značaj i ulogu Muhameda a. s., komplikovala jednostavnu i prirodnu muslimansku vjeru, i opteretila kasniji Muhamedov ummet sa suvišnim teretom zbog kojeg pada i propada.

Ni prve četiri dužnosti muslimana nisu prošle zavidnije od one potonje. I kod njih promašena je ona prava socijalna svrha, izigrana suština i ostavljena samo ona simbolična forma i vanjština. Mudra i svrsishodna islamska poslovanja pretvorena su u mehanička djelovanja u koje se ne unosi duša i srce, um i razum.

Ramazanskim postom prema zekatu i fitri koje iza njega slijede, muslimani su zaduženi za to da iskuse glad i nevolju bijednih, da se sjete i isplate svoj dug zekat da se smiluju i udjele im ono što sa postom uštede od sebe. A što mi uz ramazan sa svojim postom možemo uštediti i sirotinji podijeliti? Toga mubareč mjeseca naši se troškovi na lične izdatke podvostruče tako da mnogi izostavci pri sebi i onaj sirotinjski hak dužni zečat. Mi kao da se svojim ramazanskim postom dnevno gladujemo zato da bi dobili bolji apetit za one delikatesne specijalitete koje prigotovljamo za iftar. Naš je mjesec ramazan medom i maslom pomazan pa ga i djeca slave kao rijetku radost. Kada je ramazan takva radost, šta bi tek imao da znači bajram?

Jasno je dakle da je s takvim ramazanom promašena prava svrha posta kao i sa kurbanima čijom žrtvom postaju oni koji ih kolju više iz đusteriša nego radi sevapa i dijelimo najviše onima, koji i sami kolju pa i nama pošalju pa tako sirotinji zapadaju kosti i otpatci.

Kada je tako stalo sa ramazanskim, onda bi trebalo zavesti jedan drugi post pa makar taj bio građanski i laički, koji bi trebao nadoknaditi i postići ono, što je ramazanski izgubio i promašio. Mislim na onaj post kojeg je treći Rajh zaveo u čitavoj Njemačkoj i kojega strogo pridržavaju svi svijesni građani. Tamo svi poste, odnosno prehranjuju se jeftinom posnom hranom po jedan dan u sedmici u korist zimske pomoći bijednih i nezaposlenih kakvih ima na milione. Akciju i organizaciju za takav post nije teško sprovesti. Dovoljno bi bilo obrazovati odbore po mahalama, koji bi vodili brigu oko svih kuća, koje bi se pridružile ovoj akciji i zavele režim posta, te po njima uštеđenom hranom podmirivali u prvom redu sirotinju dotične mahale a eventualni višak stavljali na raspolaganje drugim pasivnim mahalama preko jednog općinskog odbora. Kako se vidi takva organizacija proširena po svim mahalama, držim da bi se sa samim uštеđenim mrsom preko zime mogla ishraniti cijelo siromašno i nezaposleno građanstvo. Toga posnog dana pored mrsne hrane trebalo bi se odreći duvana i alkohola čega se u našem gradu potroši na milione dinara mjesečno, pretvori u dim i mamurluk na štetu zdravlja svih građana. Uštedom, koja bi se postigla takvih posnih i trezvenih dana, moglo bi se obezbijediti gradska sirotinja ne samo preko zime nego i preko cijele godine. Općinama i humanim društvima tada ne bi preostalo drugo nego da se pobrinu za ogrijev, odjeću, obuću i školski pribor nezbrinute djece, koja će zamijeniti sadanju generaciju.

Materijalni i moralni efekat koji bi se postigao sa takvim posnim i trezvenim danima, bio bi ogroman i od neprocjenjive koristi za sviju, i one koji primaju i one koji daju. To bi povoljno utjecalo i na naš karakter. Ojačalo bi našu volju i energiju; budilo misao solidarnosti i uzajamne pomoći u zajednici; podučilo nas štednji, ponukalo mnoge da se posve odreknu duvana i alkohola; suzbijalo bi krađu, prostituciju i prosjačenje i mnoga druga društvena zla, koja se javljaju kao neminovna posljedica bijede i neimaštine i koja najviše sramote nas muslimane.

Šteta koja bi time bila nanešena državnom monopolu i birtašima tako je neznatna da i ne dolazi u obzir pokraj tolike koristi koju dobiva cijeli narod a preko njega i država. No i ta šteta mogla bi se otkloniti sa pojačanim izvozom tih artikala i povećanjem tečevine birtašima čiji obrt najbolje cvate.

Eto takvim mislima mene je nadahnuo ramazan pa ih iznosim pred čitaoce »Islamskog Glasa« a preko njih na našu širu javnost a naročito na pažnje vrijednog načelnika naše gradske općine koja je najpozvanija da ovu ideju prihvati i u djelo privede bez obzira na onog koji je iznosi. Neka to bude moja ramazanska poslanica i ako nije vrijedna koliko ona našeg vrhovnog vjerskog starješinstva.

Sarajevo, 15. ramazana 1935.

E. Bulbulović.

Ur. — Donosimo ovaj članak, koji je oštra i opravdana kritika našeg vjerskog života, koji smo mi u dobroj mjeri izobličili i ako se sa nekim izlaganjima potpuno i ne slažemo. Ideje iznešene u članku su zdrave i trebalo bi ih prihvatiti, jer su i ostvarive. Društvo i zajednica ne smije ni pred kakvim žrtvama zastati da ovoj teškoj bijedi, koja nas pritište danas, učini konačno kraj.

Ramazan u Avtovcu

Agilni i marljivi imam-matičar u Avtovcu Abdullah ef. Kurspahić prigodom ovoga ramazani-šerifa održaje u džamiji vazove, koji su vrlo dobro posjećeni. Ponedeljkom i četvrtkom drži vazove za žene a petkom i nedeljom za muškarce. Predavanja su lijepa i poučna te ostavljaju najbolji utisak na slušaoce. Muslimani iz Avtovca su zahvalni svome marljivom i valjanom imamu koji živom riječi budi islamsku svijest i razvija ljubav prema vjeri kao najvećem dobru čovjekovom, koje mu donosi sreću i spas. Imam u svojim vazovima upućuje u sve stvari koje su od koristi i potrebe nama muslimanima, pa sa svojim vazu-nasihatima svakog slušaoca oduševljava. Muslimani iz Avtovca su zahvalni svom imamu koji im u svakoj prilici pomaže i poučava ih kako će što bolje kao muslimani ispuniti svoje islamske dužnosti.

Predlog trgovačkog zakona

Primljen u odboru u načelu.

Odbor za proučavanje predloga trgovačkog zakonika, pod predsjedništvom g. dr. Branka Nikolića, održao je 13. o. mj. prije podne sjednicu, na kojoj je uzeo u načelan pretres ovaj zakonski predlog. Sjednici su pored ministra pravde g. dr. Miškulina, prisustvovali i g. g. vladin povjerenik dr. Milan Škerl profesor Univerziteta u Ljubljani i dr. Bošković, načelnik Ministarstva trgovine i industrije.

Ministar g. dr. Miškulin u svome ekspozeu podvukao je dva momenta u vezi s ovim predlogom zakona. Naglasio je da je ovo jedan stručan zakon, čije donošenje iziskuju potrebe privrednog života, i da ovo nije politički zakon, pa se nada da će u radu učestvovati svi članovi.

Poslije riječi g. dr. Miškulina govorili su gg. Đorđe Marković i dr. Dragan Kraljević, pa je zakonski predlog u načelu izglasan sa 13 protiv 5 glasova.

IZJAVA IMAMA IZ BOS. ŠAMCA

Na dopis gospodina Hakije Raljevića u broju 11. uvaženog »Islamskog Glasa« izjavljujem, da gospodin dopisnik nema nikakva razumijevanja u stvarima o kojima je pisao, i da je iznio hotimično ili ne i krupne neistine.

Nije istina da sam ikada uskratio dozvolu muallimu gosp. Suljiću da održi vaz kadgod me je zato upitao. Temu mojih vazova nije pozvan gosp. dopisnik da određuje, jer kao dvadeset i sedam godišnji imam u istome mjestu svakako ću bolje znati što je mojim džematlijama više potrebno nego gospodin dopisnik koji je pred godinu dana došao u Šamac. Da je i gospodin dopisnik slušao moj dotični vaz, znao bi ko je odredio Ramazanski post, a ne bi na nekidanjoj skupštini javno ustvrdio da je P e j g a m b e r uspostavio ramazanski post. Kada bi mjesto neumjesne kritike slušao, što ja na svojim vazovima preporučam, ne bi činio preko Ramazana danomice i onih grijeha, kojih se uz ramazanske mubarek dane svako prolazi.

Također je neistina da sam održao za 12 dana samo jedan vaz, nego sam održao više njih. Ženskinju održavam stalno dvaputa nedeljno, a muškinju triput nedeljno.

Tačno je da stanovite sebičnjake smeta dobar odnos između mene i muallima, ali zahvaljujući razboru i iskustvu svome obadvojica ćemo izdržati slična zabadanja, da na opću korist naše dobre odnose sačuvamo, ma koliko sa strane lični elementi ubacivali smutnje.

B. Šamac, 16. XII. 1935.

H. Jusufović Muharem, imam.

ZAKON O KOLONIZACIJI BOSNE I HERCEGOVINE.

Jedno goruće pitanje Bosne i Hercegovine pokrenuto je sa mrtve točke. Pitanje zakona o kolonizaciji Bosne i Hercegovine jedno je od najglavnijih pitanja koje duboko zadire u narodni život. Ovih dana je ministar šuma i rudnika riješio da se odmah obrazuje komisija za izradu zakonskog predloga o unutarnjoj kolonizaciji Bosne i Hercegovine. Komisiju će sačinjavati predstvnici ministarstva pravde, financija, poljoprivrede i ruda. Komisije će predsjedati načelnik odjeljenja za šumarstvo Dr. Ž. Miletić.

Po pitanju ovoga zakona ministra poljoprivrede su posjetili gg. ministri Dr. Spaho i Dr. Behmen. Pošto su g. Dr. Spahi poznate potrebe naročito našeg muslimanskog seljaka i našeg proleterizovanog bivšeg zemljovlasnika potpuno smo uvjereni da će ovaj zakon u najboljoj mjeri zadovoljiti naše potrebe, a kao garancija nam za to služi ličnost g. Dr. Spahe. Ovim pitanjem ćemo se opširnije jednom prilikom pozabaviti i naše poštovane čitaoce izvijestiti.

UPIS U TRGOVAČKI REGISTAR.

U trgovački registar Okr. suda u Travniku upisane su tvrtke: Osman H. Šestić, trgovac mješovite robe sa sjedištem u Zenici. — H. Salko Opanović, trgovac mješovitom robom sa sjedištem u Zenici, i Salih O. Uzunović, trgovac, mješovitom robom sa sjedištem u Zenici.

NOVE UREDBE O RAZDUŽENJU SELJAKA.

Odbor, koji je radio u Beogradu pod predsjedništvom bivšeg ministra Marka Kožulja u pitanju razduženja seljaka, raspravljao je o donošenju nove uredbe o razduženju. Ovaj odbor je radio nekoliko dana, pa će donijeti definitivan tekst uredbe. Poslije toga će uredba biti predana klubu poslanika skupštinske većine i klubu JRZ, koji će je uzeti u razmatranje i onda podnijeti predsjedniku vlade. Ovaj projekat bi zatim imao biti još jedamput raspravljen u vladi.

SKUPŠTINA SAVEZA NOVČANIH I OSIGURAVAJUĆIH DRUŠTAVA.

U Zagrebu je održana glavna godišnja skupština Saveza novčanih i osiguravajućih društava kraljevine Jugoslavije. Predsjednik dr. Pliverić u svom govoru osvrnuo se na aktuelna pitanja našega novčarstva i bankara ističući, kako su prošle godine donešene uredbe o zaštiti seljaka te zaštiti novčanih zavoda i njihovih vjerovnika. A te uredbe su napredak prema prije donesenim uredbama.

Poslije toga primljeni su izvještaji i odboru je podijeljen apsolutorij za prošlu godinu. Konačno je primljen proračun za slijedeću godinu. Pošto su smrću dvoje članova ravnateljstva ostala ispražnjena dva mjesta, izabrani su u ravnateljstvo Dr. S. Tubić direktor Srpske banke i Fran Hrčić, direktor Samoborske štedionice.

Halifa Hazreti Ebu-Bekir

(Nastavak.)

Na ove riječi Saadove prisutni Ensarije jednoglasno odgovoriše:

Ako je tvoje mišljenje točno i ako su tvoje riječi ispravne, onda je dovoljno da ti prema svojoj uviđavnosti zauzmeš taj položaj. Ti odgovaraš tome položaju i sa zadovoljstvom ćeš voditi poslove pravovjernih.

Možemo sa sigurnošću utvrditi, da je Saad-bin-Ubadetu bio poznat onaj hadis u kome se kaže da hilafet pripada Kurejševićima, da on ne bi imao smjelosti da izgovori onaj svoj poznati govor. To nam dokazuje i činjenica što su njegovi suplemenici potpuno povlađivali i odobravali njegov govor, jer o tom hadisu nisu ništa znali. Da je Božji Poslanik rekao te riječi i da je s tim namjeravao da hilafet ostane u rukama Kurejševića, sigurno bi te riječi rekao Ensarijama, jer se s njima nije mogao niko takmičiti o hilafet osim Kurejševića. Čuli smo što su Ensarije rekli o tome pitanju, pa onda neće biti nikakva čuda ako istaknemo svoju sumnju o istinitosti onoga hadisa, koga su Kurejševići iznijeli.

Pošto su Ebu Bekir i Omer saznali za sastanak Ensarija, koji je održavan u dvorištu Benu,Saida u cilju da se izabere halifa, pohitili su do njih i našli ih kako sjede i razgovaraju. Kad su tamo došli, nazvali su selam pa je Ebu-Bekir uzeo riječ i rekao: »Svemogući Bog je poslao Muhameda alejhisselatu vesselamu da upućuje na pravi put i da objavi pravu vjeru. On je pozivao u Islam i Bog je naša srca i naše misli uputio da prihvatimo ono čemu nas je Njegov Poslanik pozivao. Mi muhadžiri smo prvi primili Islam, a zatim su nas ostali ljudi slijedili. Mi spadamo u suplemenike Božjega Poslanika i mi smo prema tome najodličnijeg roda među Arapima. Ni jedno arapsko pleme se ne može s tim isticati i ponositi osim Kurejševića u čijoj sredini je rođen Božji Poslanik. Vi ste Ensarije Božjem Poslaniku dali sklonište i pomogli ste Ga. Vi ste naši pomagači u vjeri i pomagači Božjeg Poslanika. Vi ste naša braća po Božijoj knjizi i naši drugovi po Božjoj vjeri, i u svemu onome u čemu nas vjera veže. Mi nismo htjeli nikada da osjetimo neko dobro, a da i vi s nama u tom dobru ne saučestvujete. Vi ste nama najmiliji ljudi i koji su prema nama pokazali najviše požrtvovnosti. Vi ste ljudi koji imate najviše prava da budete zadovoljni sa sudbinom, koju vam je Bog odredio i da se potpuno Njemu predate i da sve prihvatite što stigne vas i vašu braću muhadžire. Nemojte zaviditi svojoj braći Muhadžirima. Vi ste ih pazili i predpostavljali preda se kad ste i vi u potrebi i nuždi bili i Bogami, vi stalno vašu braću Muhadžire pazite i predpostavljate ih. Velika je vaša dužnost, a i odgovornost da vi ne pravite razdora. Daleko je to, da bi vi zavidili vašoj braći na dobru, koje im je Bog dao. Ja vas pozivam da izaberete ili Ebu-Ubejdeta ili Omera. Obojicu vam preporučujem i obojica su dostojni toga zvanja«. (Iz knjige »Kitabul-imameti ves-sijaseti«.)

Vidimo iz ovog govora Ebu-Bekirova da on u tom svom govoru nigdje ne spominje hadisa po kome bi hilafet pripadao Kurejševićima, ma da je to za ono moglo biti najbolje sredstvo Kurejševićima da se njim posluže. Ova činjenica nas dovodi do mišljenja da potpuno sumnjamo u istinitost odnosnog hadisa. Osim toga djelo iz kojega prenosimo ovaj značajni govor Ebu-Bekirov je jedno od najstarijih i najpouzdanijih djela u kojima se raspravlja pitanje islamskog hilafeta.

Na to su Ensarije odgovorile Ebu-Bekiru: »Bogami mi vam ne zamjeravamo na dobru, koje vam je Bog dao. Mi smo za ono što si nam ti predložio. Hvala Bogu, niko nam nije miliji od vas, a ni sretniji. Mi želimo da tako stanje među nama i dalje ostane. Samo želimo i upozorujemo da ovaj posao ne pripadne nekome ko nije od nas ili vas i da nas neko u tome ne pretekne i ne nadvlada. Postavite danas jednog čovjeka od nas a jednog od vas, pa da im izrazimo vjernost i da budemo zadovoljni. Ako onaj koga između nas Ensarija izaberemo umre, pa onda ćemo mjesto njega drugoga izabrati, a isto tako kad umre od Muhadžira koga budemo izabrali iza njegove smrti ćemo izabrati drugog Muhadžira. Ovo neka traje sve dok ovoga naroda ima i to je najzgodnije i najpouzdanije da se tako postupa među šljedbenicima Božjeg Poslanika Muhammed alejhisselama i da jedan drugoga nasleđujemo i t. d.

(Nastavit će se.)

Za našu djecu

Slonovi i zečica

Priča se kako je u nekoj zemlji, gdje su boravili slonovi kroz više godina vladala suša. Radi toga je nastala glad, nestalo je vode i presušili su svi izvori, osušilo se bilje i drveće. Slonove pogodi velika i nepodnosiva žeđ, pa se potuže svome kralju. Kralj pošalje svoje poslanike na sve strane da potraže vode. Jedan od njegovih poslanika se vrati i izvijesti kralja o svom putu pa mu rekne: Našao sam na tom i tom mjestu vrelo, koje nazivaju »mjesečevim izvorom« i u njemu ima mnogo vode. — Kralj slonova se sa svojim drugovima zaputi do toga vrela da pije vodu zajedno sa svojim slonovima. Ovo se vrelo nalazilo u zemlji koja je pripadala zečevima. Slonovi su gazili po zečijoj zemlji, koji su se sklonuli na drveće, ali ih je opet mnogo od slonova poginulo i nastradalo. Zečevi se iskupe i odu do svoga kralja da mu se potuže pa mu reknu: Ti znaš, kakva nas je nesreća od slonova pogodila. Kralj odgovori: Neka svako dođe i iznese svoje mišljenje. Među zečevima dođe i jedna zečica, kojoj je bilo ime Firuz. Kralj ju je pozvao jer je bila vrlo pametna i uljudna. Ona rekne: Ako želi kralj neka me pošalje kao svog poslanika slonovima i neka samnom pošalje svoga pouzdanika koji će vidjeti i čuti šta ću ja govoriti, pa neka o tome kralja izvijesti. Kralj joj odgovori: Ja se potpuno u tebe pozudajem i zadovoljan sam sa svime što ti rekneš. Idi slonovima i reci im šta hoćeš. Znaš da izaslanik sa svojim mislima, pameću i vrlinama iznosi i vrline onoga ko ga šalje. Dužna si da budeš blaga i suzdržljiva, jer poslanik kada blago i umiljato govori umekša srca, a kada je osor onda on učini srca okrutnim. Zečica se zatim jedne noći, kad je mjesečina sjala zaputi i stigne do slonova. Nije joj bilo drago da im se približi, jer se je bojala, da će ju nogama pogaziti i ubiti je. Ona se ispne na jedno brdo i počne zvati kralja slonova i reče mu: Poslao me je mjesec tebi, a poslanika netreba koriti ni grditi pa makar i bio malo grub u svom govoru.

Kralj slonova je zapita: Kakvo je poslanstvo? Ona mu na to odgovori: Reći ću ti ko poznaje svoju snagu nad slabima pa se onda počne s tom snagom takmičiti i nositi sa jakim ta snaga će mu biti bez koristi. Ti znaš tvoju veliku snagu nad ostalim životinjama pa te je ta snaga malo zavela. Radi toga si se ti zaputio do vrela koje nosi mjesečevo ime, došao si do njeg i zamutio ga. Poslao me je mjesec da te upozorim da takvo zlo više ne činiš a ako tako šta učiniš oslijepićeš i sebe ćeš uništiti. Ako ne vjeruješ u ovo moje poslanstvo pođi samnom odmah do vrela. Kralja slonova začude ove riječi zečice pa se zaputi sa poslanikom Firuzom do ovoga vrela. Kad pogleda u vrelo ugleda u njemu mjesec. Poslanik Firuz mu rekne: Zagrabi sa surlom vode pa njom operi svoje lice i pokloni se mjesecu. Slon zarine svoju surlu u vodu, a voda se uzburka i njemu se učini kao da se je mjesec uzdrhtao i uzljutio, pa rekne: Što ovo mjesec drhće. Vidiš li, kako se uzljutio što sam uturio svoju surlu u vodu . Zečica mu na to odgovori: Da. Slon se i po drugi put pokloni mjesecu i pokaje se što je učinio te se zavjetuje da neće više nikada ni on ni njegovi slonovi pristupiti ni doći na ovo vrelo:

Pouka: Ovo nam priča dokazuje, kako treba kad se ne može silom suzbiti nečija tuđa sila, nastojati na lijep način suzbiti silu i poslužiti se pametnim sredstvima, pa tuđu silu i zulum sa sebe skinuti.

„ISLAMSKI GLAS“ je jedini muslimanski sedmični list u našoj državi, koji trebaju svi muslimani čitati i pomagati.

Zima

Nema više onog cvijeća,
Što je ljetos cvalo,
Po drveću golom svuda,
Sitno inje palo.

Ni kukaca nema više,
Ni pčelica malih,
Niti žaba, netopira,
U sanak se dali.

Svud po doli i po gori,
Snježak prši, pada,
Studen vjetar huji, brije,
Hladna zima vlada.

Mali Zane

Zane bio dječak mali,
Igro se je sve u šali,
Žigicama, škaricama,
Nožićima, viljuškama.

Čestoput mu rekla mati,
Ne čini tog sinko zlati,
Možeš mi se opržiti,
Il ubosti, iskrviti.

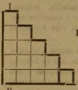
Al ne sluša mali Zane,
Pali reže na sve strane,
Dokle mu se nije bila
Odječica zapalila.

Stade vriska malog Zane,
U nevolju tešku pane,
I da nisu došli ljudi
Stradao bi Zane ludi.

R. b. Maldini.

Skrižaljka

I

Vokal
Povratna zamjenica
Mast od govečeta
Kuran
Naš Svevišnji Gospodar

II

Od I—II naša vjera

Abduzaimović S.

I

Ostrvo u Velikom Okeanu
Pritoka Save
Hrani!
Čulo vida
Poznata dunavska riba
Pojava na Vulkanu
Žensko ime
Pojava na rijeci
Veznik
Strana svijeta
Muslimansko muško ime

II

I—II Država na balkanskom Poluostrvu.

Abduzaimović S.

Tko bude pravilno riješio ovu skrižaljku dobit će za nagradu knjigu »Pouka o Islamu«, od prof. Hafiz Muhamed Pandže.

LISTAK

Mustafa Bašić:

Život teče...

(crtice iz svagdanjeg života.)

Mezarluci niču. Novi i svježi. Nekima se već davno ni za trag ne zna. Bez ikakva su znaka. Kod drugih se podižu veliki i dostojanstveni spomenici. Dok se je na jednim nišanima i jazija izlizala, drugi visoko strše, sa urezanim zlatnim slovima, u pjesmama i pričama zlatnih natpisa. Tako je među mrtvima. Slično ovom, u živućoj grobnici ljudi, — promiču, pužu, novi kandidati groblja i onog svijeta. Oni, u skupim odorama, sudaraju se sa drugim ispala tura, ispalih laktova. Za njima nastupaju bogalji, starci, plaču — aman hljeba! Dolaze drugi, novi, slijepci i iznemogli. Odmjereno, lagano stupaju sa štakama u ruci. Njihovi vodići, prilijepili se uza njih. Pijanice, propalice, teturaju, posrću . . . Iza njih alkohol bazdi i zaudara zrakom. Mehane se pune, a bogomolje prazne... Bezakonita djeca osviću na ulicama i svršavaju u đubrištu. Razliježe se kikot, smijeh sitih, a na drugoj strani plač i jauk... Tamo u ćoškovima čuće zaogrnuti u vrećama radnici, čekaju... Šta čekaju oni bijednici tamo? — Dinar... Hljeba... Udišu prašinu metlara, koji čiste đubre. Čas hvataju ugorke »Vardara« »Zeta« i drugih cigara, čas otpatke voća itd. Glođu čikove svih usta. A kad sunce grane? Isparavaju se na suncu davno premrzli. Ispred njih automobili zvrče... Kola škripe.. Po mršavim kljusinama bič pada. Psuju kočijaši. Poslije, na periferiji grada sve kljusine krepaju, bez gospodara, ničiji. Do njih gladan pas vije. Strvine mačke, psa, pred stračarama zaudaraju, smrde. Tuberkulozni pljuckaju... Opasni bacili iz jednih pluća sele u druga, bolja, zdravija. Sve traži nova utočišta. Gomile gladnih u prljavim kavanama protestuju, galame, puni srdžbe. Siti se najviše smiju povučeni u se, rade, špekulišu. Pred očima gladnih spaljiva se hrana a radi održanja cijena. Zatrpava se duhan pred nosom onih što obilaze gradom, što kupe čikove. Stari pločni oronuli krovovi se ruše a novi dižu. Na njima su svilene zavjese, za kojima teče bezbrižan život. Degeneriše se svijet. Cirkuzi se pune, idiotima, fenomenima. Cirkusmajstori se dreče:

»Čovek tri oka! Bez nos! Tri noge! Drugi «abnormalitet« pola riba pola čovek! Neviđeno čudo! Pet dinara gledat!«

Na drugom kraju abnormalni glas javlja.

»Čovjek star 50 godina, visok 65 cm. Ala narodu, što je majka Bosna dala! Samo dinar, ulazit!«

Šta je? Skotovi, idiota vuku u žaku, zarađuju s njim.

Bosonoga, polu odrasla djeca, skitnice buduće na drvenim konjima jašu, — cirkus bijesni, okreće.

Noć... U jednom kraju burna, pijana... Noćne lutalice pune razvrata i nemorala, lutaju, odmiču i gube se u parkovima. Životinje u ljudskim spodobama sposobne za najveće zločine gnjusno vezane u sindžirima gube se u apsanama vlažnih zidina. Na drugom kraju, tišina, kao u mezaru. U mraku kućerka tišinu prolama plač gladne djece:

»Hljeba majko!«

U sokacima nahereni fenjeri jedva žmirkaju. U glavnim ulicama našao bi iglu od svijetla »bogen«-lampa.

U gostionama violina vrišti. Urnebes pijanih gostiju okućenih domaćina i otaca nejake dječice, para ti uho. Ogrezli u najvišem demonu čovječanstva, — alkoholu, — uz najodurniju psovku, napuštaju lokale, pijanice: bakali ,mesari, trgovci itd. itd. Kolosjek života iskočio je već davno iz životnih tračnica. Sudar za sudarom se svaki čas obnavlja. Za sobom povlači bijedu, glad, sirotište itd. Život teče, juri bezglavo. Život pun pakosti, zlobe, sebičnosti bez osjećaja uzajamnog pomaganja naprotiv: Dok obijesni bogataš baca ostatak hrane, dotle njegov bolesni komšija u memli sobi od gladi umire.

Tako je to, dok smrt ne zapovijedi strogo: »Stoj!«

Tada ponovno grobovi niču, a za jednog umrlog dolaze njih živih 3—4 u minuti, u sekundi, nesretnika, srećnika, koji će da potisnu starije nesposobnije. Poslije: samoubijstvo, lizol, otrov.

Najkasnije rat, kuga, glad, osjetiće potrebu da i oni svoje učine. Tako dan za danom odmiče, pune se grobovi. Jedni se zaboravljaju, za drugima suze teku. Smrt, jedina pravda ovoga svijeta rješava sve probleme i zapletaje.

Eto tako, jednim dijelom, život teče . . .

PRIVREDA:

O rezu voćaka (kresanje*)

Piše Dipl. agr. Mehmedalija Fazlagić. upravnik Banov. voć. rasadnika u Goraždu.

»Tko okopava voćke,
moli ih da rode;
Tko ih đubri,
taj ih zaklinje.
Tko ih obrezuje,
taj ih prisiljava.

Kolimel.

Ko hoće da prirodi zapovijeda, ne smije joj praviti nasilje. Naprotiv, mora joj biti od pomoći. čovjek osigurava razvoj korisnih domaćih životinja, brine se za njihovu staju, za njihovu prehranu. To isto vrijedi i za biljke, koje, uzgajajući, okopaje, đubri i zalijeva, a osobito za one, koje dugo žive, za voćna stabla. Kod ovih često se osim toga još odstranjuje jedan važna dio njihove krošnje (krune), a u cilu, da se stablo uzdrži u dobrom vegetativnom stanju i da nas zadovolji svojim rodom. Ovo kresanje živog tijela voćnog stabla, ta operacija protiv prirode, bila bi smrtonosna kod životinja. Razlika je razumljiva iz toga, što između organizacije životinja i organizacije biljaka, postoji duboka razlika.

Životinje višeg stupnja pri rođenju već dobijaju svoje glavne ustroje, koji se razvijaju do duboke njihove starosti. Odstrani li im se koji važan organ, trpi cijeli organizam. Bilinski dijelovi naprotiv pri klijanju nisu kompletni, ali s vremenom novim rastom formiraju svoje tijelo; voćke se svake godine razvijaju sve više i više, te konačno izgrade jedinicu sposobnu za donošenje roda.

Primjećujemo nestajanje izvjesnih često i važnih dijelova krošnje ne samo kod starih stabala, nego i kod mladih, potpuno zdravih i bujnih. Te grane i grančice zaobišla je mezgra, ne dobiju više hrane, te tako se osuše i uginu.

Tim ne znači, da je život stabla u pitanju. Ako je stablo bujnog rasta, zlo se brzo ukloni, ali drugačije je kod oslabljenih i loše odnjegovanih stabala. Tu se uzalud troši mezgra na suviše oslabljene grane, koje su osuđene od propasti, a ne koncentruje se na zdrava mjesta u svrhu daljeg razvoja.

Eto, radi čega čovjek mora da dade prirodi svoju ruku pomoćnicu, pa da krošnju proredi, da odreže sve suvišno, kao i ono što je osuđeno, da se osuši. Time se pomaže mezgri, da se koncentriše na zdrave dijelove, a osigurava napredak stabla za cijelo vrijeme njegova života.

Svojim rodom voćno stablo osiguraje potomstvo svoje vrste, ali se također time samo oslabljuje. Mnoštvo nekih plodnih organa gine iza svake rodne godine, dok opet plodni organi postavljeni na povoljnijim mjestima daju čitave serije ploda i stablo čine rodnim za čitavo vrijeme njegova života. Odstrane li se ovi već zaostali i oslabljeni plodni organi, pomogne se zdravim partijama i osigura im se potreban razvoj.

(Nastaviće se.)

---

*) U službenim novinama drinske banovine, »Narodnom Jedinstvu« od broja 98. počeo je izlaziti niz stručnih članaka o rezu ili kresanju voća iz pera poznatog poljoprivrednog stručnjaka dipl. agr. gosp. Mehmedalije Fazlagića. Kako je ovo vrlo poučno i potrebno štivo za narod, pa pošto se velik broj naših čitalaca nalazi na području čitave države gdje obitavaju muslimani, prenosimo ove radove koji će biti od koristi našim voćarima.

ODREĐIVANJE JEDINICA RADA I VISINE OTKUPNINE LIČNOG RADA ZA OPRAVKU NEDRŽAVNIH PUTEVA NARODNOM SNAGOM U 1936. GODINI.

Rješenjem Gospodina Bana V br. 21.584 1935. određeno je na osnovu § 44 Zakona o nedržavnim putevima, da broj radnih jedinica na opravci nedržavnih puteva narodnom snagom na području Drinske banovine za 1936. godinu bude (3) tri jedinice za banovinske, a (3) tri jedinice za opštinske puteve, kao i da prosječna visina nadnice običnog radnika, prema kojoj se ima u istoj godini vršiti obračun za naplatu otkupnine ličnog rada bude (10 deset dinara, što se ovim daje na znanje svima državnim, samoupravnim i vojnim vlastima, ustanovama i osoblju.

Kraljevska banska uprava Drinske banovine, V broj 21.584/35, 14. novembra 1935. godine u Sarajevu.

UREDBA O MALOPRODAJI I DRVARENJU IZ DRŽAVNIH ŠUMA.

§ 1.

Ovlašćuje se ministar šuma i rudnika, da izuzetno od propisa § 50 Zakona o šumama i čl. 82. Zakona o državnom računovodstvu može odobriti u onim krajevima gdje to dozvoljavaju šumsko gospodarski obziri i prava trećih lica, da se jedan dio godišnjih etata proda putem maloprodaje bez licitacije po taksi propisanoj cjenovnikom šumskih proizvoda i to prvenstveno:

a) ležeća šuma, suva i zaražena stabla kao i proredni materijal.

b) drvo dobiveno od seče stabla duž državne granice, cesta, željeznica i telegrafskih linija u slučaju prosjecanja svijetlih pruga.

§ 2.

Radnicima, zaposlenim na čišćenju i sitnim proredima mladih sastojina, može se kao naknadu za izvršeni rad dati dobiven materijal bez naplate takse ili uz naplatu primerne takse prema kakvoći i vrijednosti materijala.

§ 3.

Na ovaj način kupljeno drvo može kupac prodavati tek pošto ga preradi i iz šume izveze.

§ 4.

U toku jedne godine može se prodati jednom licu najviše dvadeset kubnih metara drveta.

§ 5.

Upustvo za izvršenje ove Uredbe propisaće ministar šuma i rudnika.

§ 6.

Ova Uredba stupa u život i dobija obaveznu snagu danom obnarodovanja u Službenim Novinama. (Službene Novine br. 271-LXVII, od 22. novembra 1935.)

SJEDNICA CENTRALNOG PREDSTAVNIŠTVA TRGOVACA.

U polovici mjeseca januara održati će se u Splitu sjednica centranog predstavništva trgovačkih udruženja u državi. Na ovoj sjednici, kojoj će prisustvovati predstavnici trgovaca iz cijele države završiti će se svi pripremni radovi za kongres trgovaca koji će se održati u mjesecu svibnju iduće godine u Zagrebu. Za vrijeme zasjedanja centralnog predstavništva trgovačkog udruženja pročitati će se referati koji će biti podnešeni na kongresu. Za vrijeme zasjedanja centralnog predsjedništva trgovačkog udruženja u Splitu osnovat će se i Savez udruženja za primorsku banovinu.

KONFERENCIJA GOSPODARSKIH KOMORA.

26. i 27. oktobra su sve gospodarske komore u zemlji osim obrtničkih, održale konferenciju u Beogradu, koja se je bavila raspravom zakonskih nacrta o privrednim komorama i uvodnog zakona za novi trgovački zakon. Prihvaćena je rezolucija, kojom privredne komore iznose načelno gledište, da novi zakon o privrednim zadrugama ima da svede povlastice zadrugarstva na pravilnu mjeru. Treba prije svega uzakoniti načelo, da zadruge same po sebi nijesu ništa drugo, nego izvjestan oblik udruživanja sa tečevinskom svrhom, te prema tome spadaju u trgovačko pravo. Samo izvjesnim zadrugama, koje ispunjavaju točno propisane uslove, mogu se odobriti izvjesne porezne i druge olakšice. Ovamo spadaju zadruge poljodjelaca s izvjesnim svrhama i zdravstvene zadruge. Ne može se dozvoliti da se povlastice daju napose potrošačkim zadrugama, jer za to nema nikakvog opravdanja, a ovakve zadruge nastupaju u trgovačkom poslovanju kao svaki drugi trgovac. Prema tome iznijele su privredne komore konkretne predloge za izmjenu predloženog predloga zakona o privrednim zadrugama.

U pogledu nacrta uvodnog zakona za I. i II. dio novog trgovačkog zakonika, koji pored ostalog predviđa novelaciju drugog dijela zakona o radnjama (propisi o pomoćnom osoblju), zauzele su komore načelno gledište, da nije zgodno, da se ovakova djelomična novelacija provede u ovom uvodnom zakonu. Komore su već prošle godine izradile opširan memorandum o novelaciji cijelog zakona o radnjama, pa bi trebalo provest novelaciju posebnim zakonom. U koliko se pak pridrže odredbe iz uvodnog zakona za novi trgovački zakonik, predložile su komore izvjesne izmjene i dopune. Zagrebačkoj trgovinsko-industrijskoj komori povjereno je, da u tom predmetu izradi elaborat u ime svih spomenutih komora.

ZABRANA IZVOZA KRME.

Ministarsko vijeće donijelo je odluku, da se u interesu osiguranja prehrane stoke u državi privremeno zabrani svaki izvoz krme i to: zobi, ječma, livadskog sijena, djeteline i lucerne, sijena, grahorice slame, mekinja, sušenih repnih rezanaca i klica. Mekinje i pljeva od riže nemaju značenje krme, te se zabrana izvoza krme na njih ne odnosi. Izuzetno od ove zabrane dozvolit će se tvornicama šećera da mogu izvesti sušenih repnih rezanaca najviše do 50 posto od ukupne proizvodnje. Ovim je stavljena izvan snage odluka ministarskog vijeća o zabrani izvoza krme od 17. rujna 1935.

KONVERZIJA SELJAČKIH DUGOVA I BANKE.

Pitanje razduženja seljaka još uvijek se proučava u specijalnom odboru poslanika vladine većine. Konačno stanovište odbor još nije donio, ali se iz toka debate vidi, da ogromna većina prihvaća stanovište novčanih zavoda da se konačno rješenje pitanja konverzije seljačkih dugova može postići najbolje izdanjem državnih novčanica.

Ovo stanovište novčanih zavoda izazvalo je u javnosti pažnju. U vezi s time, obzirom na držanje predsjednika beogradskog udruženja banaka dra. Markovića, u zadnjem broju beogradskog »Privrednog pregleda« izašao je vrlo oštar napadaj na dra Markovića, koji jedini od službenih funkcionera organizacija novčanih zavoda zastupa protivno mišljenje i smatra, da bi izdanje državnih novčanica u svrhu konverzije seljačkih dugova značilo inflaciju i nanijelo privredi samo štete. U vezi s time treba registrirati i držanje dalmatinskih novčanih zavoda.

Splitski »Jadranski dnevnik« u broju 300. prenio je ove informacije od 26. novembra i u vezi s time javlja, da je udruženje novčanih zavoda u Splitu održalo dva sastanka, na kojima su sudjelovali i predstavnici neorganiziranih novčanih zavoda u Dalmaciji. Na ovim sastancima u cjelosti je prihvaćeno stanovište novčanih zavoda u cijeloj državi, da se konverzija seljačkih dugova može najbolje provesti izdanjem državnih novčanica.

U bankovnim krugovima izaziva čuđenje krzmanje beogradskog udruženja novčanih zavoda, koje je, provelo među svojim članovima na teritoriju Srbije i Crne Gore pismenu anketu o tome pitanju, ali, premda je anketa dovršena 25. novembra, do sada nije o rezultatu obavijestilo ostale organizacije novčanih zavoda.

Koliko smo informirani između pojedinih organizacija novčanih zavoda postoji stalan kontakt, pa u koliko skorih dana ne bude uslijedilo obavještenje beogradskog udruženja o rezultatu ankete, dati će koja druga organizacija novčanih zavoda inicijativu za saziv nove zemaljske konferencije predstavnika organizacija novčanih zavoda. Na ovoj konferenciji novčani zavodi bi konačno redigirali svoje stanovište i o tome u formi predstavke obavijestili mjerodavne faktore.

RAČUNANJE TRAJANJA MEĐUGRADSKIH TELEFONSKIH RAZGOVORA.

Na žolbu trgovin. ind. komore u Zagrebu, ministar pošte i telegrafa je donio rješenje da se međugradski razgovori sa strankama počnu računati od časa kad je spoj izvršen. Direkcija pošte i telegrafa je žaliocu dostavila ovo rješenje prema kome zaračunavanje razgovora počinje od časa kada su stranke spojene telefonskom vezom. U protivnom slučaju pošt. telegrafski organi će snositi odgovornost.

Vlasnik i urednik: Hafız Muhamed Pandža. — Plativo i utuživo u Sarajevu. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i drug: Stjepan Vrček.

POJEDINI BROJ 2.— DINARA. **Bajramski broj** POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVU

Islamski Glas

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata: Godišnja . . . Din 72·— Polugodišnja . . Din 36·— Tromjesečna . . Din 18·—

Uredništvo i uprava: Vojvode Štepe Obala 7/I.

Izlazi svakog petka

God. I.

Pretplate za inostranstvo Godišnje Din 120·—

27. decembra 1935. Sarajevo 1. ševvala 1354.

Rukopisi se primaju do utorka o podne

Br. 13.

بايرام شريف مبارك اولسون

Džemaluddin Čaušević:

Bajram

Bajram je svaki dan u kome se sakuplja svijet da slavi i spominje važne događaje svoje zajednice. Mi muslimani imamo dva bajrama i to ramazanski i kurbanski bajram, koje zovemo arapski »Idul-fitri« i »Iduladha«. Osim toga imamo bajram na dan rođenja Božijeg odabranika Muhammeda, koji dolazi svake godine uoči dvanaeste noći rebiulevvela i kojeg zovemo Mevlud. Isto tako imamo bajram na dan preselenja Božijeg odabranika Muhammeda iz Mekke u Medinu, kojega se sjećamo kao dana ojačanja Islamske zajednice, na početku svake nove godine prvog muharrema. Ovo su naši znameniti dani u našoj Islamskoj zajednici, koji nas u godini četiri puta potsjećaju na vrlo važne događaje. Na bajram klanjamo naročite namaze i zahvaljujemo Svevišnjem Stvoritelju. Bajram znači i veselje koje Islamska zajednica osjeća u tim danima. Ramazanski bajram dolazi iza posta i Islamska zajednica se tada veseli, što je jednu veliku dužnost izvršila posteći dane ramazana, što je u tim danima učeći i slušajući Kuran ojačala i učvrstila svoje vjersko znanje. Muslimani i muslimanke slušajući tumačenje Božije objave stiču potpuno uvjerenje da je Božiji odabranik Muhammed po Bogu određen kao posljedni Božiji poslanik sa zadaćom, da očisti po Bogu postavljeni Pravac — Božiju vjeru, od svega onoga što su joj ljudi dodavali. Nadalje stiču jasno osvjedočenje da je Islam jedini Božiji put s kojim su išli svi Božiji odabranici od Adema pa do Muhammeda. Božiji nalog: »Reci: mi stalno vjerujemo u Allaha i u ono što je poslano nama, kao i u ono što je poslano Ibrahimu, Ismailu, Ishaku, Jakubu i njegovim potomcima, i u ono što je od Allaha dato Musau i Isau i drugim pejgamberima, mi ne pravimo razlike među njima i mi smo samo Bogu odani«. — :Ko bude tražio vjeru osim Islama ta mu se vjera ne prima i on će osjetiti da je na velikom gubitku« (3:81,82.), jasno pokazuje da je vjera Islam vjera svih Božijih pejgambera i zato mi muslimani vjerujemo u Božije poslanike i ne pravimo među njima nikakove razlike.

Mi čvrsto vjerujemo da su svi pejgamberi Božiji odabranici i da su svi poučavali i pozivali ljude da samo jednom Bogu služe. Ni jedan Božiji odabranik nije pozivao ljude da se njemu kao Bogu, ili Božijem sinu klanjaju. i čvrsto vjerujemo i u sve Božije objave, mi vjerujemo u pravi Tevrat i pravi Indžil, isto kao što vjerujemo i u Kuran, ali mi ne možemo vjerovati u ono, što su ljudi dodavali i pisali u različitim evanđeljima.

Prema tome mi smo na pravom putu. Mi dobro znamo, da sve što se rađa i porađa, to mora da i umre, a mi vjerujemo da je Allah vječito živ, vječito stalan, da Njega ne zauzima ni drijem ni spavanje da Njemu pripada sva vlast i u nebu i u zemlji,, da On čuva i uzdržava sve svjetove i da je On apsolutni Gospodar u čije se poslove ne može miješati niko. On je u svojoj objavi opisao sebe, da je On jedan i da je neograničeni Gospodar svega, da se nije rodio i da nije rodio (dakle nema oca, majke a ni sina), i da Njemu ne može biti sličan niko. Allah je kome se sve stvoreno klanja, drugog nikog osim Njega nema da mu se treba klanjati i robovati, On je koji najbolje zna i viđeno i neviđeno, On je sveopći dobročinioc, on je najmilostiviji. Allah je onaj, s kime se ne može uporediti niko, On je vladar, On je Kuddusun — nadasve čist i svet, On daje mir i spas, On vidi i čuva sve, On je jedini moćan, On je u svojoj veličini i moći besprimjeran, On je čist od svega onoga što Mu nevjernici zamišljaju. On je Allah koji stvara, koji stvorenom oblik daje, Njemu pripadaju najljepša imena, sve što je u nebesima i zemlji klanja se Bogu i služi i slavi samo Boga i On je najmoćniji i najmudriji«. Ovo su načela kojih se mi muslimani držimo. Mi vjerujemo Boga čista od svih mahana, koje svi smrtnici imaju. Mi znamo da svetost i čistoća pripada samo Bogu i Njegovim objavama, te Džibril-eminu, koji je po Božijoj volji te objave stavljao na srce i jezik Božijim odabranicima. Zato mi ne priznajemo svetost ni jednom čovjeku, pa makar bio i vrlo dobar. Oni koji robuju svome trbuhu (a takovi smo svi) ne mogu imati nikakve svetosti. Kuddusun je ime Božije i Njemu pripada svetost i potpuna čistoća. Svi ljudi koji robuju svojim trbusima dužni su da robuju Svevišnjem Allahu i da samo Njemu služe, jer ljudi ne mogu biti ni bogovi ni Božija djeca. Hazreti Allah u Kuranu pozivajući sve ljude da vjeruju Boga onako kako su Ga vjerovali i svi Božiji odabranici, naročito poziva pristaše prijašnjih objava, pa veli: »O šljedbenici knjige, doista došao vam je Moj Poslanik, koji vam otvoreno pokazuje mnoge odredbe koje ste vi sakrili i digli iz knjige, i koji opet mnoge stvari ne izlaže, nego prelazi preko njih — došlo vam je od Boga veliko svjetlo i vrlo jasna Knjiga — tim svjetlom tom jasnom knjigom Allah izvodi na put mira i spasa i izbavlja iz tmina bezvjerstva i meće u svjetlo vjere, te napućuje na pravi put svakog onoga, koji svojedobno slijedi i traži Božije zadovoljstvo«. Ovi nam ajeti dokazuju da je Božiji odabranik Muhammed zaista poslat cijelom čovječanstvu i da je njegova zadaća da očisti Božiju vjeru od svega što su joj ljudi dodali i da tu Božju vjeru prema uputama milostivoga Allaha usavršenu dostavi cijelom svijetu. To je hazreti Pejgamber kroz dvadeset i tri godine sa velikom ljubavlju i izvršio. Ostavio nam je Božiju knjigu onako, kako ju je u razmacima primao na srce i jezik, napisatu, pobilježenu i upamćenu tako, da joj ne fali i ne manjka ni jedno slovo.

Bajram, dani veselja nam daju povoda da razmišljamo o svojim djelima, da razmišljamo i o svojoj vjerskoj zajednici. Razmišljajući o tome možemo doći do vrlo strašnih spoznaja u oba pravca. Prilike i neprilike, koje su se zbile iza svjetskoga rata, natjerale su mnogu našu braću da idu trbuhom za kruhom po Srbiji, po Hrvatskoj, po Dalmaciji i drugim mjestima, gdje nema ni imama, ni džamije, ni vjeroučitelja. Ta naša braća ostaju tamo po nekoliko godina. Okolica u kojoj žive daje povoda da neki mijenjaju i svoja imena, a to su vrlo žalosne pojave koje nas zabrinjavaju. Tako nas zabrinjava i naša školska mladež. Ima dosta škola, gdje nema vjeroučitelja za muslimansku djecu. Prijatelji iz Vardarske banovine pišu mi vrlo neugodnih stvari.

U više škola nema islamskoga vjeroučitelja i našu djecu vjeroučitelji pravoslavne vjere zadržavaju na predavanju pravoslavne vjeronauke. Kada ispituju pravoslavnu djecu, ispituju i muslimansku. I kada koje muslimansko dijete povoljno odgovori, pohvale ga i pripravljaju da još bolje nauči njihovu vjeronauku«. Kada sam ovo pročitao bilo mi je vrlo neugodno.

Ako škole budu služile crkvenim ciljevima, ako se u njima našoj mladeži bude trovao mozak, onda je to vrlo opasno. Za našu muslimansku skolsku mladež sve je opasno što se ne slaže sa našim vjerovanjem. Meni je vrlo nemilo da o našim školama i školskim udžbenicima pišem i opisujem sve ono što nas muslimane vrijeđa. Toga je izloženo puno i ja se nadam da će pozvani faktori stvar urediti. Ne može se nikako slagati sa ugledom naše države da se muslimani vrijeđaju u njihovim vjerskim načelima i da im se nameće ono, što po propisu Islama ne mogu i ne moraju raditi.

Braćo muslimani! Složno i snažno držimo se propisa Božije vjere pa se onda ne bojmo nikakovih nasrtaja.

Čestitam Bajram svima muslimanima i muslimankama i molim Boga, da u zdravlju i veselju provedemo puno bajrama.

Ciljevi

jedinstvene ilmijske organizacije

Kako je našoj javnosti poznato samena sakupila se da raspravi jedno važno pitanje našeg kulturnoga života. Naime pitanje školskih udžbenika je jedno od gorućih pitanja za pravilno obrazovanje i vaspitanje naše omladine. Na tom sastanku je sarajevska ilmija donijela i poznatu rezoluciju i uputila je u pravo vrijeme na nadležno mjesto, pred sam početak rada ankete za izradu zakona islamske vjerske zajednice. Taj korak je imao, zahvaljujući razumijevanju mjerodavnih faktora, i uspjeha. Na tome sastanku povela se riječ i o organizovanju cjelokupne ilmije u jedinstvenu ilmijansku organizaciju, koja će kao glavni zadatak imati širenje vjerske prosvjete, i uopšte podizanje kulturnog i privrednog života nas muslimana. Našoj je javnosti poznato, da u našoj Kraljevini postoji više raznih ilmijanskih udruženja koja su manje više vodila glavnu brigu o svojim posebnim staleškim interesima, jer im nije dostojalo ni vremena a ni mogućnosti da se bace na onaj viši zadatak vjerskog kulturnog i privrednog podizanja naše muslimanske braće. Na sastanku je izabran i akcioni odbor komu je stavljeno u dužnost da povede tu akciju zajedničkog organizovanja cjelokupne ilmije sa područja čitave Kraljevine, i da se ilmija svim svojim snagama i punim autoritetom svoga staleža posveti sistematskoj organizaciji rada na svim ovim poljima narodnog života.

Ilmija je po svome pozivu i položaju koga uživa u širokim narodnim slojevima pozvana da zajedničkim radom i nastupom izvede veliko djelo vjerskog i kulturnog preporoda nas muslimana. U današnjim teškim vremenima pojedinačan rad ne donosi potpunog uspjeha. Isto tako i pojedinačne organizacije ne mogu cjelini donijeti one koristi, kao što to može donijeti jedna velika i jaka organizacija, sa velikim autoritetom. Dužnost ilmije u našoj zemlji je od naročite važnosti za opstanak i razvitak naše zajednice. Njezin rad je ogledalo snage čitave naše zajednice. Zato ilmija naročito mora svoje snage zbiti i ujediniti slijedeći onaj veliki kuranski poziv: »Vel tekun minkum ummetun jedune ilelhajri ve jemurune bil marufi ne jenhevne anilmunkeri.« Iz ove kuranske zapovijedi jasno izbija zadatak ilmije, koji mora biti sav upućen u pravcu vjersko-kulturnog, moralnog i privrednog podizanja naše zajednice. Da se taj visoki zadatak postigne, treba upotrebljavati sva moguća sredstva koja će konačno dovesti do uspjeha. U ovom radu se ne može samo oslonuti na službeni aparat vjerske zajednice koji u glavnom treba da vrši čisto administrativnu stranu vjerskog života muslimanske zajednice. Da se podigne vjerski i kulturni život treba spontanog rada svih onih, koji su pozvani da taj posao vrše. Taj osjećaj, da se treba tome pozivu u što većoj mjeri posvetiti treba da proistiće iz vlastite inicijative i pobuda svakog pojedinog člana ilmijanskog staleža. Svaki pojedini član ilmije, treba da u sebi osjeti onu blagotvornu slast, koju pruža rad oko unapređenja svoga povjerenog stada. U radu svakog člana ilmije kao misao vodilja mora da ga vode velike riječi Božijeg Poslanika »Kullukum rain ve kullukum mesulum an reij jetihi«.

Dakle kako vidimo iz ovoga hadisi šerifa kao pastiri svoga stada ulema mora pregnuti jednom velikom i jakom radu, jer svaki pojedinac ima svoje povjereno stado, koje on naročito mora odgajati, čuvati i paziti. Iz imperativa navedenog ajeta, kao i ovih riječi velikog Božijeg Poslanika jasno se rasabire dužnost i zadatak

ilmije kao i cilj komu ona mora služiti. Naš muslimanski elemenat je u mnogom pravcu zaostao. Njega treba upućivati i voditi ga, treba mu pokazivati puteve kojim će on poći i doći do svog preporoda. Naglasili smo, da u ovom današnjem halu rad pojedinaca ne znači mnogo, a isto tako ne znači mnogo i rad pojedinačnih staleških organizacija naše ilmije. Ovom velikom radu na kulturnom pridizanju treba da prestoji jedan veliki snažan autoritet ,jedna velika i snažna organizacija, koja će čitav taj posao, proučivši sve naše potrebe i prilike voditi jednim određenim i utvrđenim pravcem, koji će dovesti do potpunog uspjeha i zadovoljavanja naših potreba. Ilmija i danas uživa neograničeno povjerenje u našim širokim muslimanskim slojevima. Muslimanske mase s punim povjerenjem gledaju u rad ilmije, i od njih očekuju svaku akciju u kojem bilo pravcu kao i inicijativu za rad. Islam je sa svojim uzvišenim propisima uredio ne samo zagrobni život nego se u punoj mjeri bavi i zemaljskim životom i poučava svoje sljedbenike, kako će doći do sreće i u zemaljskom i u zagrobnom životu. Dakle rad ilmije nemože se ograničiti samo da svoje stado poučava onim propisima, koji ga uče kako će izvršavati propise ibadeta, nego ga upućuje i na to kako će i svoj zemaljski život osigurati, jer dok ne osigura svoj zemaljski život, nemože biti podpun i pravi musliman i nemože izvršavati jedan veliki dio dužnosti koje mu se naređuju, a koje su vezane uz zemaljska dobra. Iz ovog što smo naprijed izložili vidimo da rad ilmije mora biti mnogostran, da ona mora poučavati sljedbenike Islama u svemu što će mu osigurati sreću i napredak. Da se to postigne u punoj mjeri potrebno je, u narodu razviti što širu i što življu akciju. Kao sredstvo zato treba da posluže hutbe, vazovi, razna stručna i poučna literatura koja je pristupačna širokim narodnim slojevima, a onda stalan dodir sa svojim povjerenim stadom. To je velik posao i zadatak koji treba da izvodi čitava ilmija preko jednog svog foruma, komu je ona dala svoje puno povjerenje, i koje će znati znalački da pristupi tome poslu, i da taj rad organizuje. Ova jedinstvena organizacija kojoj je zadatak prosvjećivanje muslimanskog elementa i jačanja autoriteta ilmije kao i zaštite njezinih prava, morala bi imati svoje organizacije u svim mjestima gdje muslimani obitavaju. Sve te organizacije trebale bi raditi po uputama svoga stručnog vodstva, koje će davati direktive i koje će ispitivati prilike Muslimana u svim krajevima i u svim područjima njihovog života. Takav forum će moći sa uspjehom da izvršava svoj zadatak ako bude imao svoje ćelije na čitavom području svoga djelovanja, koje će izvršavati sve one zaključke koji budu doneseni punom saglasnošću cjelokupne ilmije. Dakle zadatak te jedinstvene ilmijanske organizacije bi bio da se sva ilmija bez razlike na položaj i na dužnosti koje vrši, organizuje i okupi u jednoj jakoj organizaciji koja bi sa punim uspjehom mogla vršiti svoju veliku vjersko-kulturnu misiju. Osim toga, ova organizacija bi, poduprta svim jedinkama ilmijanskog staleža, na ovakav način trebala da podigne u što većoj mjeri ugled i autoritet ilmije koji ona uživa u širokim narodnim slojevima, i da ta organizacija sa svojim velikim autoritetom mogne uzeti u zaštitu svakog člana svoga kao i pojedine ogranke svoga staleža u svojoj jedinstvenoj organizaciji, čija bi i materijalna prava mogla biti u potpunoj mjeri zaštićena. Cilj ovoj velikoj i jedinstvenoj organizaciji bi bio kako smo naglasili, u prvom redu kulturno-vjersko-moralno, i ekonomsko podizanje nas muslimana, a onda podizanje autoriteta čitavog ilmijanskog staleža, ostavljajući svakoj grani ilmije da se ona unutar te svoje velike organizacije posebno brine o svojim posebnim interesima, da bude potpomognuta od svoje matične organizacije, da postigne i osigura i svoje posebne interese. Glavni cilj ove jedinstvene ilmijanske organizacije u glavnom je istaknut. Ona će nastojati u prvom redu da zadovolji onaj visoki poziv i dužnost koja joj se Kuranom i sunetom naređuje. Zato, ova jedinstvena organizacija i neće težiti za tim da postojeće izvjesne organizacije, u koliko su one potrebne da čuvaju i štite svoje posebne interese anulira, nego će nastojati šta više, da autoritetom jedne velike organizacije i njihove interese što više promiče, čuvajući ona svoj glavni zadatak vjersko-kulturnog podizanja nas muslimana, Kako smo to naglasili, i kako je već poznato našoj javnosti Akcioni odbor je pred Ramazan uputio apel čitavoj ilmiji da pristupi organizovanju jedinstvene ilmijanske organizacije sa glavnim i temeljnim zadatkom, da muslimane podiže u vjersko-moralnom i kulturno privrednom pravcu. Uz ovaj apel su upućena i pisma, postojećim ilmijanskim organizacijama u kojima su umoljeni da po ovom pitanju povedu raspravu i donesu zaključke. Kako smo upućeni ova pojedina udruženja će iza Ramazanskog Bajrama sazvati svoje upravne odbore, koji će po ovom pitanju donijeti svoj zaključak. Preko Ramazani šerifa to nije bilo moguće učiniti, pošto se veći dio funkcionera ovih društava ne nalazi u sjedištima samih društava. Kako je ovo pitanje od velike važnosti i jedno od gorućih pitanja našeg napretka Akcioni odbor za organizovanje jedinstvene ilmijanske organizacije upućuje ovom prilikom ponovno apel čitavoj ilmiji i pojedinim bratskim udruženjima moleći ih, da po ovom pitanju što prije donesu svoje zaključke i da ovo pitanje rasprave, kako bi se moglo pristupiti konačnom radu oko ove organizacije. U glavnom smo istaknuli šta bi bili glavni ciljevi ove organizacije. To bi bio rad u duhu navedenog ajeti kerima i hadisi šerifa, koji moraju biti ideja vodilja svakog muslimana, a naročito svakog člana ilmijanskog staleža. Ova jedinstvena organizacija treba da vodi muslimane u vjersko-kulturnom i privrednom životu, da ih upoznaje sa uzvišenim načelima Islama pomoću najzgodnijih sredstava za podizanje i osvješćivanje kao hutbi, vazova, raznih poučnih brošura i svoga lista, koji bi bio regulator čitavog našeg vjerskog života, te davao upute i inicijativu u svakom pogledu. Istaknuto je, da u okviru ove velike organizacije mogu da se zadrže i druge podorganizacije u koliko bi se ukazala potreba za njihovo opstojanje. Upućujući ovaj apel ilmiji sa ovim obrazloženjima molimo ih da ovo pitanje smatraju kao hitno, te da se konačno pristupi organizovanju ove jedinstvene ilmijanske organizacije.

Tufo Muhamed,
prof. šeriatske sud. škole.
Mujagić Muhamed,
vrh. šer. sudija.

ODLIKOVANJA.

U ime Nj. V. Kralja Kr. Namjesnici odlikovali su:

Hamdiju Buturovića, starješinu sreskog suda u Ljubuškom, ordenom Jugoslavenske krune 4 reda.

Ibrahima Ljutovića, starješinu sreskog suda u Bileću, ordenom Jugoslavenske krune 4 reda.

Avdiju Glavovića, državnog tužioca u Mostaru, ordenom Jugoslavenske krune 4. reda.

Smaila Delića, starješinu sreskog suda u Cazinu, ordenom Jugoslavenske krune 4 reda.

PREMJEŠTEN.

Ukazom Kr. Namjesnika premješten je Muhamed Pašić, sreski šeriatski sudija iz Bara, sreskom sudu u Čajniče.

Križaljku u broju 12. našega lista pravilno je riješio Brčkalija Kemal, učenik I. razreda gimnazije, te je kao nagradu dobio knjigu »Kratka nauka islamske vjere«, od prof. Hafiz Muhameda Pandže.

Ako pomažete svoj jedini sedmični muslimanski list činite uslugu svojoj zajednici i omogućujete da se ovaj list što bolje razvije i tako učini još većih usluga vjerskom, kulturnom i privrednom podizanju nas muslimana.

Štampa i muslimani

Kadgod se počne pisati o muslimanima u našoj Kraljevini i ulozi muslimanske štampe kod nas, sa bolom u duši, moram konstatirati i doći do takvog zaključka, koji je porazan za sve nas muslimane u našoj Kraljevini. Žalosna je činjenica da mi nemamo naše dobro razvijene štampe.

Ova me činjenica nagoni da kažem, da smo u tom pravcu nesvjesni i da smo daleko od progresa, koji vodi napretku Islama u našim krajevima. Ova žalosna konstatacija će vrijediti sve dotle, dok se mi ne lupimo jednom šakom u glavu, pa odlučno ne reknemo »**ovako više ne ide, našu štampu moramo čitati i pomagati je, nema nam ni kulturnog ni prosvjetnog napredka bez štampe**«.

Poznavati vrijednost štampe u današnjici je od naročite važnosti za naš progres, kada vidimo da na sve strane niču razni dnevnici, tjednici i mjesečne revije. Mi vidimo da između tih novih listova ne niče niti jedan muslimanski list. To su činjenice koje porazno djeluju na nas muslimane, jer mi u Bosni i Hercegovini predstavljamo jaku i veliku zajednicu.

Jest brojčano smo jaki, ali na našu veliku žalost naša štampa i naša knjiga je vrlo slabo zastupana u kulturnom životu Bosne i Hercegovine.

Žalosno je da imamo jedai list koji izlazi samo jedan put u sedmici, pa i taj je sa takovom tiražom, da je zaista sramota i govoriti o tome u koliko se on primjeraka štampa, kad u našoj državi ima miljjun i 800.000 muslimanskog stanovništva.

Mojim 5-godišnjim radom na tome polju stekao sam uvjerenje, da je ovakovom stanju naše štampe u velikoj mjeri kriva i naša duhovna i svjetovna inteligencija, pa i ti takozvani naprednjaci, koji na sva usta trube o tome, kako je potrebno podizati i prosvjećivati našu zajednicu, ali nigdje u tom pravcu naročito o razvijanju naše štampe i knjige da iznesu konkretnije predloge i da raznim predavanjima to popularišu među našim širokim narodnim slojevima.

Najveći dio odgovornosti za slab uspjeh kako naše štampe tako i naše knjige, svakako pada na naše naprednije elemente, koji su dužni svome narodu pomoći, kulturno ga podizati i davati duševne hrane, kao i uputiti ga na puteve, kojima će on to moći postignuti.

Naš muslimanski svijet je veoma poslušan, pa uputstva ovakove vrste, kao i držanje predavanja o ulozi, moći i značaju štampe i knjige, doprinijelo bi velik obol napretku naše štampe, koja bi bezuvjetno blagotvorno djelovala na narodni život.

Ali na žalost mora se konstatovati da u ovom pravcu do sada nije ništa učinjeno i da tu nema inicijative od onih krugova, koji su dužni da živom rječju rade na razvijanju naše knjige i naše štampe.

Ovo je dokaz, sa kojim se može shvatiti, da ni naši prosvjećeniji krugovi ne shvaćaju veliku ulogu štampe u kulturnom razvitku naroda, pa kako se to onda može od širokih masa očekivati.

Asim Šabanović.

PODLISTAK:

Kur'an

(Nastavak.)

To je onaj uzvišeni zadatak koga su prvi muslimani vršili i po kome su proglašeni najboljim narodom samo za to što su ljudima naređivali da rade dobra djela, što su ih sprječavali da čine poroke i opačine i što su vjerovali svesrdno u Boga, što ih je priječilo od zabluda i suzdržavalo ih od nasilja. Kuran nije govorio o nekoj prednosti Arapa pred nearapom, nego je naglasio da prednost imaju samo oni ljudi, koji ispunjavaju ove napred navedene zapovijedi, kojima se naređuje prosvjećivanje i upućivanje ljudi na dobro. Ti koji vrše te velike i visoke dužnosti mogu pripadati kome bilo narodu i oni će samo vršeći svoje visoke čovječanske dužnosti steći taj položaj superiornosti.

Sa ovim principom otpali su svi ostali principi i temelji na kojima su se zasnivali odnosi između muslimana i ostalih naroda. Kada bi po prirodnom razvitku stvari došli u položaj, da osvoje neki kraj ili zavladaju nekim narodom onda bi ih pozvali da prihvate od one tri stvari jednu prije nego bi došli do sukoba ili borbe. U prvom redu bi im ponudili da prime Islam, pa ako bi primili Islam onda bi se u svim pravima potpuno izjednačili, te među njima nije postojala nikakva razlika. Ovo je stvar koja je za ono doba više nego čudna. To se događalo u doba kad ni najvećim misliocima nije moglo ići u glavu, da bi u svemu mogao biti jednak pobjeditelj i pobjeđeni. Među tadanjim savremenim narodima je vladalo mišljenje da se pobjeđeni i pobjeditelj ne mogu nikako izravnati u pravima i ta se razlika na svakom koraku opažala. Pobjeditelj nikada nije htio svome poraženom neprijatelju dati ista prava, pa čak nije dopuštao niti da se makar jedan član pobjeđenog naroda postavi u neko zakonodavno tijelo, da bi mogao makar i prividno zastupati interese svoga naroda. Kuran je i pobjeđenom dao ista prava koja uživa i pobjeditelj i učinio ih jednom cjelinom ne dopuštajući da budu krnjena prava ljudi, pa makar oni bili i poraženi. Kad ne bi neki narod htio da primi Islam, pozvali bi ga da plaća danak i to u neznatnoj mjeri i u mnogo manjoj količini nego što bi plaćli poreze i namete svojoj vlastitoj državi. Ostavili bi netaknute zemlje, gradove, vjeru, običaje, hramove i sve drugo. Niko ih nije smio pometati i dirati. Muslimani su im štitili i branili živote i imetke isto onako kao što su i sebe branili.

U ono doba ovakav postupak je mnogo interesantniji od onog prvog, pa i u današnjici on predstavlja jednu naročitu pojavu. Muslimani su nastojali da potpuno očuvaju individualitet i slobodu naroda koji im se je pokorio, dok i danas vidimo nastojanja osvajalačkih naroda, da se pobijeđeni narodi što jače potisnu, pa se prema njima ne pokazuje kakva susretljivost i svejedno je da li će se taj poraženi narod održati ili će propasti. Šta više udešava se postupak da bi toga poraženog naroda što prije nestalo i da bi iščezao, pa da mjesto njega pobjeditelji zauzmu njegove zemlje i krajeve. Pobjeditelji se nisu zadovoljavali s tim da uz neznatni danak štite i čuvaju prava pobijeđenih naroda. Vjerski fanatizam ih je gonio da ruše i uništavaju hramove i bogomolje poraženih i pobijeđenih naroda i da ubijaju svećenike i vjerske starješine. Ovakav interesantan postupak koji teži za uništavanjem poraženih naroda vidimo da se događa i u današnja novoga vijeka gdje se savremeni kolonijalni imperijalizam ne može da zadovolji da mu podjarmljeni narodi plaćaju određene poreze da bi im zato bila zaštićena njihova prava, nego se nastoji da podjarmljeni narodi potpuno nestanu i izumru, kao što je to slučaj u Americi. Tamo vidimo primjera gdje su čitavi narodi izumrli pod pritiskom savremenog kolonijalnog imperijalizma.

Ako bi jedan narod odbio i plaćanje danka, onda bi mu tek bio naviješten rat. A kakvi su bili ratni uslovi kod muslimana? Ti ratni uslovi su se zasnivali na najpravednijim principima, koji u tom pogledu nadmašuju i današnje ratne propise a da i ne govorimo o ratnim propisima onoga doba. Kuran izričito ističe da je ratovanje među narodima jedna socijalna potreba kojom ljudi u izvjesnim časovima uređuju svoje sporove pa zato kaže: **»Da nije Bog dao ljudima da se međusobno bore, zemlja bi se pokvarila«,** ali odmah zatim ističe i naređuje muslimanima da budu pravedni kad ratuju pa kaže: **»Neka vas nipošto ne navede mržnja neprijatelja koji hoće da vam zaprijeti pristup Kabi da nasilje počinite. Pomozite se u dobrim djelima i pobožnosti, a nemojte se pomagati u grijehu i međusobnom neprijateljstvu«.**

Kuran naređuje da u ratu ne smije biti neprijateljstva koje prouzrokuje nepotrebno ubijanje i mrcvarenje. Zabranjuje ubijanje staraca i djece pa kaže: **»Ne činite nasilja! Zaista Bog ne voli one, koji nasilja čine«.**

Što se tiče zarobljenika, Kuran naređuje da im se dobro čini, da se na njih ne čini pritisak i da se liječe ako budu ranjeni.

(Nastaviće se.)

Politika i privreda

Uloga dra Mehmeda Spahe u politici kao vođe Bosne i stav njegovih pristaša

Politika je danas riječ, koja je poznata i u najzabitnijem selu, ali istodobno i riječ o kojoj je malo ko razmišljao, šta ista zapravo znači. Već dugo vremena pratim razvoj naše unutarnje političke situacije, međusobne borbe stranaka i ličnosti, pa sam došao do zaključka, da se politika kod nas t. j. u Bosni i u riječi i u radu političkih ljudi suprotno shvaća od n. pr. shvatanja te riječi i političke borbe u Srbiji, Sloveniji i Hrvatskoj.

Vrlo je poučno malo pogledati na rad političkih ljudi u predratnoj Srbiji. Odmah ću na početku naglasiti, da je i kod srbijanskih političara bilo sa realnoga gledišta dosta pasivnosti. Ali političari u Srbiji, pa i najveći procenat njihovih pristaša shvatili su politiku i političku borbu sasvim drugačije, nego li što smo je mi u Bosni do sada shvaćali. Glavna briga gotovo svakoga političara u Srbiji bila je upućena u pravcu podizanja područja koje je zastupao kao narodni poslanik na polju privrednog napretka toga teritorija, a s time u vezi i privrednoga osposobljavanja svoga pristaše za izdašnu borbu u svakom pravcu. Nije danas nikakova tajna, da je velika većina srbijanskih političara bilo direktno ili indirektno zainteresovana u raznim privrednim tekovnim poduzećima. Njihovo političko djelovanje i politička borba Srbijanaca uopće ima vidnih rezultata; jer mnogi srbijanski političari, kada su dolazili u položaj da budu i u opoziciji, bili su u mogućnosti, da mnogim svojim pristašama preko svojih prijatelja u raznim privrednim ustanovama omoguće potrebnu zaradu, jer su u svom političkom djelovanju, kada su bili na vlasti praktično shvatili svoju političku dužnost i u političkom djelovanju dali prvenstvo privredi i privrednom podizanju, dok su rad i intervencije oko sitnih i ličnih interesa prepuštali stalno u nadležnost i kompetenciju svojih partijskih organa. Ne trebamo ovdje isticati zasluge srbijanskih političara kod raznih državnih poslova, koji su se obično izvodili u krajevima, gdje je bilo i njihovo političko djelovanje, a pored svega treba naročito uprijeti prstom u današnju industriju na teritoriju predratne Srbije, koja će, ako se bude još kratko vrijeme ovako lijepo razvijala, zauzeti dominantan položaj u našoj državi. Ilustracije radi ovdje ću istaknuti jedan svoj razgovor, o samo jednom industrijskom mjestu u Srbiji, t. j. Leskovcu, sa predsjednikom Saveza trgovačkih udruženja g. Vojinom Varoščićem iz Skoplja, koji mi tada reče:

da je financijska snaga Ljeskovčana danas jača, nego li snaga svih privrednika u krajevima Bosne i Hercegovine.

A gdje je sada druga industrija, koja se nalazi u ostalim mjestima Paraćinu, Kruševcu, Kragujevcu, Nišu, Beogradu itd.

Eto, kako se praktično shvaća politika i političko djelovanje u Srbiji, a za nas nije ni malo manje od interesa i djelovanje političara u Sloveniji.

Čitavo djelovanje svih slovenačkih političara moglo bi se sasvim slobodno obilježiti, umjesto kao političko djelovanje, zapravo kao plansko privredno djelovanje za podizanje Slovenije kao kraja, te osposobljavanje svakog sela, svakoga pojedinog čovjeka za borbu za politička prava sa uporištem, koje je osigurano privrednim prosperitetom. Govoriti o današnjem privrednom stanju u krajevima Slovenije, mislim da je nemoguće, jer stojim na stanovištu, da ni živom ni pisanom riječi to se ne da opisati, nego treba tamo otići i to samo živim okom vidjeti. A ja sa svoga gledišta obilježavam privrednu situaciju u Sloveniji tako, da kažem, uvjerenja sam da u Sloveniji nema niko nezaposlen, jer je sve uposleno, pa bilo u domaćim ili stranim preduzećima.

Ištao sam po redu. Najprije sam spomenuo političko djelovanje u Srbiji, pa na drugo sam mjesto stavio Sloveniju, dok bi zapravo radi praktičnog shvaćanja političkog rada i prave političke koristi, trebalo na prvu mjesto staviti slovenske, pa tek onda srbijanske političare. Na treće mjesto stavljam djelovanje hrvatskih političara. Iz ovoga moga stava može se odmah razabrati, da ja sve to promatram isključivo kao privrednik i sa privrednoga gledišta, jer sam čvrstoga uvjerenja, da dnevna politika treba da bude zasnovana na privrednom prosperitetu. Krajevi Hrvatske u privrednom pogledu su na dosta zavidnoj visini, ali odmah naglašavam, da to nije nikakova zasluga ni bivših ni sadašnjih hrvatskih političara, jer se, kako se može vidjeti glavno djelovanje hrvatskih političara svodi na nazne parade i proslave (proslava rođendana dra Vlatka Mačeka, 100-godišnjica hrvatske himne, isticanje hrvatskoga trikolora i sl.), čime se opajaju hrvatske široke mase, dok stranci i strani kapitali u hrvatskim krajevima triumfiraju i polako ali sigurno uzimaju cjelokupnu privredu u Hrvatskoj u svoje ruke.

Konačno, zadnje mjesto — nažalost — u političkom djelovanju kao i koristi koja iz ovog političkoga rada nastaje do sada, imade Herceg-Bosna. Razne su okolnosti zašto je Bosna bila uvijek na zadnjem mjestu, ali svakako priznati se mora, da mnogo krivice za to snosi način političke borbe u ovim krajevima. Ono sve što je bilo ne treba nabrajati, jer smo mi svega toga i te kako svjesni, ali danas treba tomu obratiti naročitu pažnju, kada u sadanjoj kr. vladi kao pretstavnik politike ovih krajeva sjedi g. dr. Mehmed Spaho, jak i uplivan kao nikada prije. On je uspio da se afirmiše ne više samo kao vođa jedne političke partije, nego je danas on općenito smatran kao politički vođa Herceg-Bosne.

I mi kada smo danas u dosta povoljnoj situaciji, kada su se zbrisale mnoge političke i partijske opreke, imademo sreću, da u osobi g. dra M. Spahe vidimo nesamo političara, nego i jakog privrednog stručnjaka. I sada, kada je položaj takav da se omogući g. dru Mehmedu Spahi ono pravo političko djelovanje, kakovo jamačno on sebi odavna želi, da sa svoga visokog položaja i sa svojim velikim autoritetom pomogne nam općenito svima, mi opet padamo u velike greške, koje se uopće mogu činiti i obraćamo se njemu za najneznatnije stvari,

da on kao politički vođa, kao jedan od najistaknutijih članova u današnjoj našoj vladi, namješta podvornike u raznim državnim nadleštvima ili pak sitne činovnike, pa da čini slične beznačajne usluge, tražimo od njega hitno premještanje činovnika, mijenjanje općinskih uprava itd.

Upitajmo se svi, zar to nijesu neoprostive greške svakoga pojedinoga ili pak i cijelih grupa, koji to od njega, često puta i imperativno, traže. Ja ne kažem nipošto da i ovomu ne treba posvetiti pažnju, ali naglašavam da ovo ne smije nikako dolaziti na prvo mjesto i velim, da mnoge stvari koje se često od g. dra Spahe traže, nijesu nikako njegova dužnost, jer takove poslove nikada i ni u jednoj stranci ne rade vođe, nego obično narodni poslanici i uplivnije mjesne političke ličnosti. Međutim mnogi traže sve i uvijek samo i direktno od g. dra Mehmeda Spahe. I naravno, mjesto da se on posveti onomu što mu je želja, što mu je pravi poziv, on se mora baviti spomenutim sitnicama, koje su od koristi samo za pojedince, dok su — ako se pravo uzme — beznačajne za općenitost. Nijesmo možda ni svjesni koliko mu otimamo dragocjenog vremena za te neznatne stvari, u kojem bi vremenu on mogao da pravi velike i krupne poteze *od opće koristi.*

Povucimo malu paralelu između onoga što od njega tražimo, da on čini i u velikoj mjeri to svršava, te onoga opet što bi on zapravo trebao da čini, a na to tek kadkada može da dospije.

Je li važnije na pr. namjestiti, recimo 1000 podvornika ili pak uspjeh njegove intervencije, da se dozvoli sadnja duhana srezovima fočanskom, čajničkom, srebreničkom, vlaseničkom itd. Uspjehom ove intervencije narod će se ovih srezova pomoći toliko, da će to donijeti više koristi, nego li kada bi sva podvornička mjesta u Bosni i Hercegovini zaposjeo.

Traženje najhitnije da se premjesti koji činovnik, ili traženje kakovog novog činovničkog mjesta, raznih promaknuća i sl. dali je na pr. važnije od osiguranja kredita za gradnju pruge Ustiprača—Foča, za gradnju Unske pruge, gdje će se pored ostaloga na hiljade našega neuposlenoga svijeta zaposliti. A koliko će tek od izgradnje ovih pruga imati opće koristi cijela privreda ovih krajeva, koja će poslije biti u stanju da osposobljena i jaka mnogom čovjeku pruži rada i hljeba.

Neće biti suvišna i napomena, ako kažem, da i oni koji polaze sa partijskog gledišta moradu biti na čistu, da svako namještenje u državnu i općinsku službu znači prepuštanje dojučerašnjega svoga pristaše sjutrašnjem režimu.

Je li važnije na pr. da vodi brigu i troši vrijeme baš g. dr. Mehmed Spaho oko promjene ove ili one općinske uprave (kada će se kod svake općinske uprave jednako morati namet plaćati) ili je važnije, da se on brine da u upravu željezare u Zenici dođe iz naših krajeva osam ljudi, gdje su do sada bivali jedva po dva do četiri. A koliko bi on mogao da koristi, kada bi mu se dalo vremena, da slično učini kod izmjena uprava Narodne, Hipotekarne, Privilegovane agrarne banke, Poštanske štedionice, uprave fondova i velikoga niza drugih državnih privrednih ustanova, kojih je veliki broj od oslobođenja do danas bio pošteđen od ijednoga člana uprave ili nadzornoga odbora od ljudi iz ovih krajeva.

Da me konačno ne bi ko krivo razumio, pa neka mi se dozvoli kazati, da i ja znam što je zulum jednog nadutog državnog činovnika, znam šta znači i povjerenje naroda u jednu općinsku upravu, znam šta znači i nevolja pojedinaca, kada traže službe, ali opet kažem,

da griješimo, ako ovo stavljamo na prvo mjesto, a ne ono što naš vođa sam od sebe čini i radi (sadnja duhana u srezovima, gdje je to bilo zabranjeno, gradnja željezničkih pruga, uprave državnih privrednih preduzeća, uspostava islamske akademije u Sarajevu ,donošenje zakona o I. V. Z., zakona u kolonizaciji u krajevima Bosne i Hercegovine, a toga ima još koliko se god hoće. Radi ilustracije ću nabrojiti: proučavanje plana izgradnje širokotračne pruge Doboj—Banjaluka, osnivanje filijala Priv. agrarne banke u našim krajevima, osiguranje jednostavnih kredita putem Narodne banke, Poštanske štedionice itd. koje do sada nažalost, naš svijet nikako ne može da iskorištava, osnivanje filijale Prizada, koja bi mnogo mogla pomoći našem izvozu itd.

Prepuštam svakomu na razmišljanje, da li da se i dalje griješi i naša cijela politička borba uputi u pravcu sitnih koncesija za pojedince i samo radi tih sitnih koncesija preko 150 hiljada pristaša g. dra Mehmeda Spahe pored još toliko drugih istomišljenika, koje on danas iz Bosne pretstavlja u JRZ, stoji stalno mobilizovano za te sitne koncesije ili

da se naša politička borba, ako hođemo da se njome svi koristimo uputi u pravcu općeg privrednog pridizanja, a to znači, skrajnji je čas, da se političko djelovanje i sa naše strane realno shvati, pa da naša politička organizacija služi za naše privredno jačanje.

Ahmed Mešinović.

Islamske temeljne dužnosti

Motto: Islamsko vjerovanje sastoji se od pet stvari i to: 1) Vjerovati da je Bog jedan, a Muhamed a. s. njegov poslanik, 2) Obavljati pet vakata namaza, 3) Davati zekat, 4) Postiti mjesec ramazan, 5) Ko može treba hadž da obavi.

Ovaj se hadis nalazi u Buhariji, a prenosi ga Abdullah ibni Omer od Muhamed a. s.

Iz ovoga se hadisa razumije to, da jedan čovjek koji hoće da bude član najjače i najsigurnije vjere — Islama, mora obavljati ovo gore spomenutih pet koristonosnih dužnosti. Ove dužnosti nijesu došle da čovjeka opterete, nego su došle za njegovu dobrobit, kako na ovom prolaznom tako i na budućem vječnom svijetu. Sve štogod nam je uzvišeni Islam naredio, može se obavljati bez ikakve poteškoće i u tome nam ima velika korist, a štogod je zabranio, tu je velika šteta. Bog dž. š. u Kuranu kaže: Bog neće opteretiti nikoga više nego što može podnijeti.

Spomenuto je, da je prva od ovo pet dužnosti, vjerovati da je Bog jedan, a Muhamed a. s. njegov poslanik. Da Bog uistinu ima svjedoče nam predmeti i pojave oko nas, a da je jedan svjedoči nam sami poređaj predmeta koje vidimo oko sebe. Da ima više Bogova nebi bilo ovakoga poređaja, niti bi teklo sve u redu, kao što to vidimo. Na primjer, mi vidimo zvijezde koje idu svaka po svojoj putanji i nikada među njihovim kretnjama ne nastane poremećaj, niti kakav sudar. Može li taj poredak sam po sebi opstojati? Ne, nikako, jer mora biti neko ko će ga držati i sa njime upravljati, a to je Bog dž. š.. Na hiljade i hiljade predmeta oko nas svjedoči nam, da Bog ima.

Sada ću navesti jednu priču našeg imama Azama. Živio neki čovjek u vrijeme Imama Azama, koji je nešto vrlo malo naučio i zamislio se filozofom, ali nikako nije vjerovao da Bog ima. Rekao je tadanjem halifi, ko mi od tvojih učenjaka dokaže da Bog ima, ja ću i priznati, u obratnom slučaju neću.

Halifa znajući sposobnost Imami Azama, pozove ga da mu odmah dođe. Imam se je odmah uputio na put, da bi na vrijeme halifi došao. Trebao je doći u podne, a kako je imao preći preko vode zadržao se je i došao u ikindiju. Halifa očekujući ga, počeo je da se ljuti. Došavši ikindijski vakat, Imami Azam dođe među njih. Odmah im se stane ispričavati zašto je zakasnio i kaže: Ja sam morao preći preko Tigrisa i kada sam došao na obalu nije bilo lađe da odmah pređem. Čekajući na obali, kada se pomoli niz vodu nekoliko dasaka i balvana i kada su preda me došli sastave se te tako lađa postade i ja u nju sjednem, te pređem na drugu stranu. Onaj mudri »filozof« mu reče: Gdje će se lađa bez majstora napraviti? Imam mu odgovori: Ja kako će po tvom mišljenju ovaj svijet sam od sebe postati i ovako uredan biti?

Da je Muhamed a. s. uistinu njegov poslanik imamo više dokaza, od kojih je najglavniji taj, što mu je objavljena najuzvišenija Božija knjiga — Kuran. Da je uistinu od Boga dokazuje nam to, što joj niko ni najmanjoj suri, pa ni samom ajetu ne može slično donijeti Tadašnji najbolji arapski govornici i jezičari htjeli su da imitiraju Kuran, al nijesu mogli jer ih je On sa svojim nedokučivim stilom nemoćnima učinio. Još od dokaza njegovog poslanstva su: mudžize, njegovo uzorno vladanje, brzina širenja Islama, tumačenje prošlih i budućih događaja i t. d.

Na drugom mjestu dolazi pet vakata namaza klanjati. Namaz je naređen muslimanima jedanaeste godine po poslanstvu i to baš onda kada je Muhamed alejhisselamov miradž bio. Prvi puta mu je bilo naređeno da se klanja pedeset namaza dnevno, ali na njegovu molbu su skraćeni samo na pet. Ali treba znati da ovo pet namaza kada se valjano obave vrijede kao i onih pedeset, koji su prvi puta bili naređeni. Sami miradž je jedan od dokaza, da je Alejhisselam uistinu Božiji poslanik.

Čovjek obavljajući namaz pokazuje najvišu poniznost prema Bogu dž. š. i

sebe smatra sasma ništetnim prema Božijoj moći. Kuda treba veća poniznost nego kada čovjek u namazu na sedždu pane. Najuzvišeniji dio svoga tijela — lice, meće na ono mjesto, gdje mu noge stoje, namaz je također koristan i sa higijenske strane, a naročito uz ramazan. Naročito sa higijenske strane je dobar abdest, koji čovjek mora uzeti prije nego što počne klanjati namaz. Svaki pravi musliman najmanje pet puta dnevno mora oprati one dijelove tijela, koji su najizloženiji nečistoći. Islam, još prije trinaest i po vijekova, kako se je za svakudobrobit čovječju pobrinuo, tako se je pobrinuo i za zdravlje. Islam, kao najuzvišenija vjera i vjera razuma ne smatra ibadetom, ako jedan čovjek što manje (ili nikako) vode na svoje tijelo upotrijebi, nego naređuje, da se nijedan vjerski obred nemože obaviti prije, nego što se čovjek neće očistiti. Sada predpostavimo, da li se i u kojem slučaju može reći za jednog čovjeka, koji valjano obvalja sve islamske naredbe, da je nečist?

Na trećem je mjestu spomenut zekat, (sadaka). Propisat je muslimanima druge godine po hidžretu. Vjera Islam naređuje da bogataši imaju potpomagati siromahe. Oni koji imaju, ali neće da ih potpomažu čeka velika kazna, što se jasno vidi iz ovoga ajeta« Oni koji gomilaju (na kamaru meću) zlato i srebro, a ne dijele ga na Božijem putu, ti (Muhamede) njih obavijesti da će biti kažnjeni sa džehenemom. Bez sumnje je bolji onaj, koji daje, nego onaj kome se daje. Siromah se ni u kojem slučaju ne smije odbiti, nego, koliko se može treba ga potpomoći. Treba znat i to, da Islam koliko god naređuje bogatašima da dijele, toliko isto siromasima naređuje, da ne smiju iskati (prositi) osim u velikoj nuždi.

Davanjem zekata musliman se na prvom mjestu odužuje Bogu dž. š. a na drugom mjestu ublažuje slabo materijalno stanje svoga brata muslimana, Muslimani da se drže ove koristonosne islamske naredbe, te bogatiji da potpomažu siromašnije, ne bi sigurno pali u ovako slabo materijalno stanje. Naš narod kaže, nema mu nafake, kada tko u imetku strada. Tačno, gdje će imati, kada on od one nafake, koju mu je Bog dao ,neda, da se iko koristi osim njega. A ne zna, da onaj vrlo mali dio, kojeg on daje, čisti i čuva sav njegov imetak, od raznih nesreća i nepogoda. Čovjek koji dadne zekat, te ono imetka što mu ostane izgleda isto kao kada čovjek vidi zapušten voćnjak, a drugi dođe pa ga očisti i obreže. Tako i imetak ostane čist i lijep, kada se zekat dadne. Zekat je stavljen u dužnost bogatim musimanima i time zagarantovana bezbijednost muslimanskih siromaha.

Dalje se spominje post. Bog dž. š. u Kuranu paže: »O musimani, propisat vam je post, kao što je bio propisat i onima prije vas«. U šabanu druge godine po hidžretu je došla naredba da se posti mjesec ramazan, te da se pri koncu posta daje sadaki fitr (vitre). Propisana je zato pri koncu ramazana, te bi se i siromasi što bolje mogli uz bajram — to muslimansko veselje, provesti. Još prije, nego što je post naređen Muhamed a. s. je imao običaj postiti 10 dan muharema (jevmi ašura). Kada je došlo naređenje da posti mjesec ramazan, onda je rekao: »Ko hoće neka ga posti (10 dan muharema), a ko hoće može da mrsi«. Čovjek kada posti treba da ostavi pored jela i pića i gibet (ogovaranje), ružne riječi, odnošaj sa ženama i laž.

Ebu Hurejre kaže da je Alejhiselamu rekao: »Ko ne ostavi laž i posti sa tom laži, neka zna da Bogu dž. š. nije od potrebe da on ostavi samo jelo i piće«. Jelo i piće je samo po sebi dozvoljeno jer bez njega čovjek ne može biti, a gibet i laž su zabranjeni, te prema tome ako bi se postilo samo od jela i pića, a od drugoga ne, onda mu od takvog posta koristi nema. Ukratko o ovome bi se moglo reći, da takav čovjek ostavlja halale (jelo i piće), a vrši harame (gibet i laž).

Čovjek posteći kada ogladni, sjeti se i one jadne sirotinje, koja nema šta da večera ili ruča. Osjetivši glad i videći kako je biti gladan, sjeti se i jadne sirotinje. te ga želja povuče da je potpomogne.

Kolikogod je Islam propisao i naredio post, za korist čovjeka na ovom i budućem svijetu, toliko ga isto naređuje i propisuju liječnici, glede čovjekova zdravlja. Mnogi drže, da šteta koja čovjeku dođe, dolazi uslijed posta. Istina je da šteta može da nastane i kod onih koji poste, ali samo onda, ako čovjek nema umjerenosti u jelu i piću prilikom mršenja (iftara). Post je kod mnogo slučajeva jedini lijek, kao na primjer kod onih koji imaju preveliku težinu, koja nastane uslijed previšeg jela, te kod povišenja sopstvenog pritiska. Arterije (žile koje idu od srca prema tijelu) prouzrokuju u čovjeku neki pritisak, koji ga veoma muči. I u ovakom slučaju je najbolji i može se reći jedini lijek, naš post. Post se propisuje i za one, koji imadu nerazmjernu težinu to jest visina centrimetara preko metra ne odgovara njegovoj težini.

Treba razumjeti i to, da je post propisat samo za zdrave, a nikako za bolesne ljude. Jer je Islam takova vjera koja ide za dobrobiti, a nikako na štetu ljudsku.

Na zadnjem mjestu je spomenut hadž. Bogati muslimani pored toga, što su obvezani da daju zekat, obvezani su još i time, da odu, ako ne više, a ono bar jednom u vijeku na hadž. Najglavnija svrha hadža jest, međusobno upoznavanje muslimana i zdogovaranje o svojim zajedničkim poslovima.

Ovim bi bio u najkraćim potezima obrađen ovaj spomenuti hadis, u kome je sadržano cijelo islamsko vjerovanje i o kome su napisana cijela djela. Bože zadrži nas na ovom putu, koji je najispravniji, a naša srca napuni sa ljubavlju prema Islamu i udijeli nam od Tvoje ogromne dobrote ono, što će nam koristiti na ovom i budućem svijetu. Hvala Bogu, kada nas je učinio članovima najjače zajednice — Islama.

S. Bradarić.

MUSLIMANI I JUGOSLAVENSKA RADIKALNA ZAJEDNICA.

Pod gornjim naslovom donosi jednu bilješku skopski list »Vardar« i piše:

»Celokupna sarajevska štampa u raznim napisima poslednje nedelje konstatuje da je organizacija Jugoslavenske Radikalne Zajednice u celoj Bosni i Hercegovini već izvršena. Svi muslimani iz grupe g. Spahe već su prišli ovoj političkoj formaciji, odnsono njenim lokalnim organizacijama. I muslimani i pravoslavni sarađuju u ovim organizacijama najlojalnije«.

SIJELO »NARODNE UZDANICE« U STOCU.

Na 15. o. mj. priredio je mjesni Odbor Musl. kult. društva »Narodna Uzdanica« — ramazansko sijelo u svim prostorijama kafane »Korzo«, koje je iznad svakog očekivanja dobro spjelo.

U dupke punim prostorijama kafane »Korzo« sijelo je otvorio sa pozdravnim govorom pretsjednik mjesnog odbora g. Muhamed Bukić, pozdravivši sve prisutnne i zahvaljujući im se na posjeti. Zatim sa žaljenjem konstatuje otsutnost većine činovnika-muslimana, koji neposjećuju priredbe »Narodne Uzdanice. Nadalje govornik izlaže u širim linijama rad mjesnog odbora »Narodne Uzdanice u Stocu. Poslije ovoga održao je predavanje o »Narodnoj Uzdanici« g. Mustafa Šarić, maturant, u kojem je iznio historijat osnutka i rada »Narodne Uzdanice« na kulturno-prosvjetnom polju Bosansko-Hercegovačkih muslimana. Zatim je održao predavanje o Kongresu Evropskih muslimana u Ženevi, g. Mustafa Buzaljko, student prava, iznoseći značaj i cilj kongresa, koji je održan u mjesecu septembru t. g., a na kom je uzela učešća i delegacija Jugoslavenskih muslimana. — Oba gornja predavanja pobudila su među prisutnim velike interesovanje i saslušana sa velikom pažnjom i na kraju burnim aplauzom bila nagrađena.

Poslije ovog poučnog dijela programa, slijedio je zabavni dio, — solo pjevanje sevdalinki, otpjevane po našem simpatičnom i omiljenom tenoru g. S. Hajdaroviću, a zatim nevezana zabava, koja je u najboljem raspoloženju do u kasno noć potrajala.

Isti mjesni Odbor priređuje na 19. o. mj. »Mevlud« od Dr. S. Bašagića sa prigodnim predavanjima za ženske, — koji će se održati u mektebu iza teravi-namaza. I za ovu priredbu, među muslimanskim ženskim svijetom vlada veliki interes.

Stočanin.

KROZ ŠEHER - SARAJEVO:

VAKTIJA
Ševval 1354. (1935.)

Broj dana	Dan	December	Sunce izlaz s	m	Podne s	m	Ićindija s	m	Sunce zalazi s	m	Jacija s	m	Imsak s	m
1	Pet.	27	7	24	12	1	2	12	4	23	6	7	5	27
2	Sub.	28		25		1		13		23		7		28
3	Nedj.	29		25		2		13		24		8		28
4	Pon.	30		25		2		14		25		9		28
5	Utor.	31		25		3		14		26		10		28
6	Srij.	1		24		3		14		26		10		28
7	Čet.	2		24		4		14		27		11		28

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7. I.
Čekovni račun Poštanske Štedionice Sarajevo br. 1600.
Broj 13., godina I., dne 27. decembra 1935.

Našim poštovanim čitaocima!

Sa ovim brojem završavaju se tri mjeseca izlaska našega lista. Kroz ovo vrijeme smo nastojali uz velike moralne i materijalne žrtve da zadovoljimo onaj cilj' kome je imao »Islamski Glas« služiti. Moramo priznati da nijesmo naišli na ono razumijevanje, koje smo očekivali. Ali to nas neće ni malo u našem radu pomesti, mi ćemo i dalje nastaviti sa punim samoprijegorom da započeto djelo izgrađujemo i usavršavamo. Uvjereni smo da ćemo ipak naići na razumijevanje naše braće Muslimana, koja će nas u našem radu pomoći i tako nam omogućiti da potpuno izvršimo onaj zadatak komu je list namijenjen. Sa prvim januarom 1936. godine, naš list ulazi u drugo tromjesečje pa ovom prilikom apelujemo na svu braću muslimane, a naročito na naše poštovane čitaoce, da u svome krugu živo porade na širenju »Isalmskoga. Glasa«. Svi smo svjesni, da nam je ovakav jedan list nasušna potreba bez koje ne možemo biti. Ulaskom našeg lista u drugo tromjesečje, molimo sve naše čitaoce i pretplatnike, da nam podmire pretplatu za list i da uz to nađu još kojeg pretplatnika, te tako osiguraju »Islamskog Glasu« nesmetan izlazak. »Islamskom Glasu« nije potrebna nikakva druga materijalna pomoć, nego samo to, da pretplatnici na vrijeme podmire pretplatu. A to nije nikakva žrtva niti veliki izdatak. Tu žrtvu može svaki naš čovjek podnijeti, i mjesečno žrtvovati 6.— dinara za svoj jedini islamski list, koji nastoji da sva naša pitanja koja interesuju našu zajednicu raspravi na doličan i dostojan način, da o svim našim potrebama iznosi mišljenja svih onih, koje interesuje napredak naše islamske zajednice. Naši čitaoci su osvjedočeni da je »Islamski Glas« kroz ova tri mjeseca dolično izvršio svoj zadatak, a da je bilo veće pomoći naših pretplatnika i da su redovitije pretplate uplaćivane sigurno je da bi i »Islamski Glas« mnogo više učinio.

U ovaj svečani bajramski broj priložili smo naše čekovne uplatnice pa molimo sve naše pretplatnike, koji nam nisu podmirili pretplate, da nam to odmah učine, a osim toga da nam i za slijedeće tromjesečje pretplatu podmire, jer na takav način omogućuje tome svome jedinom listu da redovito izlazi i da zadovolji svom postavljenom cilju. Nećemo mnogo govoriti o toj potrebi, da taj naš list izlazi jer je to svakome jasno, nego ćemo ovaj put apelovati na hamijet naših čitaoca, da učine tu malu neznatnu žrtvu i tako pomognu tu našu kulturnu potrebu.

Uz mahsuz selam — UPRAVA.

SARAJEVO ĆE DOBITI NOVU RADIO STANICU.

Potpisom nove uredbe o radiofoniji između Ministarstva pošte i Radio Beograd a. d. podignut će se u Beogradu radio stanica u jačini od 100 kilovata. Beogradska radiostnaica će biti premještena u Sarajevo.

Idul-fitri

Blagoslovljeni dani Ramazani šerifa prođoše. Preko 400 miliona muslimanske braće okrijepljene u postu i duhom preporođene dočekuje velike dane Idul-fitra da ih proslave i da se u tim danima u radosti svojoj u čvrste redove stisnu i zbiju. Ovi veliki dani treba da u nama pobude svijest i osjećaj da podnoseći žrtve i gledajući uspjeh tih žrtava osjetimo radost u dušama svojim da smo se odazvali pozivu svemogućeg Stvoritelja vasione i da smo svoje dužnosti izvršili. Ovi radosni dani treba ali da nas još jače učvrste u našem budućemu radu, treba da nam ovi dani uliju puno nade u budućim žrtvama dočekati još bolje i sretnije dane. I zato, dosadašnje žrtve i samoprijegor treba da se i dalje nastave u pojačanoj mjeri. Dužnost je naša da te naše žrtve u budućnosti povećamo, da se još više klonimo grijeha, poroka i opačina. Ramazan je prekalio naše duhove i oni treba da i nadalje ostanu još jače prekaljeni. Nesmijemo dozvoliti da ponovno zapadnemo u stare poroke i grijehe da nas napusti čvrstina naše volje, nego treba još jačim samoprijegorom i još jačom voljom prionuti uz onaj rad koji smo ramazanskim žrtvama činili.

Sjetimo se onih velikih dana Idulfitra prije 1353. godine, kad je malena muslimanska zajednica od jedva nekoliko stotina članova izvojevala onu sjajnu pobjedu na Bedru da tako osigurana obezbijedi napredak velikoj zajednici, koja se nakon 13 vijekova razvila u gorostasnu zajednicu od preko 400 miliona duša. Ona malena zajednica na Bedru sa svojom sjajnom pobjedom, koja je porazila mnogostruko jačeg neprijatelja imala je zahvaliti svoju pobjedu samo veličini svoga duha koji nije poznavao nikakovih smetnja i koji se samo u borbi jačao i čeličio. Njihova velika svijest i njihova velika ljubav prema odredbama i zapovijedima vjere učinila je od njih najveće sretnike. Pa ako i mi budemo slijedili stazama njihovim, ako se budemo umi jeli savladati i suzdržati, ako budemo u našim žrtvama ustrajni i nepokolebljivi onda će i nas bezuvjetno ta sreća stignuti. Uspjeh neće izostati. Zato ne zaboravimo da je naš cilj i naš zadatak u borbi ustrajati i uzdržati, duhom ne klonuti pa ćemo onda uvijek moći ove velike dane sa punom radošću dočekivati, koji će nam donijeti obilnog ploda. Neka nam ovi dani uliju puno nade u našu sreću i naš uspjeh i neka našu volju što jače očeliče da u borbi mognemo izdržati i sa borbom do uspjeha dolaziti.

U to ime čestitamo svoj braći muslimanima ove velike bajramske dane i kličemo:

»Barekellahu Idel-fitri!«

VISOKO ODLIKOVANJE MINISTRA g. Dr. M. SPAHE.

Francuski poslanik na našem dvoru grof Dampjer posjetio je ministra saobraćaja g. dr. Mehmeda Spahu i tom prilikom predao mu orden Legije Časti drugog reda (Gran ofisie), kojim ga je odlikovao predsjednik Francuske republike g. Lebren.

OBAVJEŠTENJE ZA ISELJAVANJE U TURSKU.

Turska republika preko svoga poslanstva u Beogradu molila je Ministarstvo inostranih poslova Kraljevine Jugoslavije da se ne izdaju iseljenički pasoši iz Južne Srbije, da bi se na taj način spriječilo naglo iseljavanje. Ministarstvo je ovu molbu poslanika uvažilo i izdalo u ovom pogledu potrebna naređenja banskim upravama.

Što se tiče primanja iseljenika u Tursku, konzulat će to objaviti na vrijeme, te se prema tome preporučuje zainteresovanim da se prije te objave ne obraćaju uzalud ovom Konzulatu i ne napuštaju svoje ognjište.

Ovo se objavljuje iz Konzulata Turske republike u Skoplju.

POSTAVLJENA.

Riješenjem bana Drinske banovine postavljena je za stručnu učiteljicu Džemka Pehlivanović kod Banovinske ženske zanatske škole u Sarajevu.

NOVO IZABRANI ŽENSKI ODBOR DRUŠTVA »MERHAMET« U SARAJEVU.

Predsjednica gđa Ajiša h. Mašić.
Potpredsjednica: Fatima h. Tanović.
I. tajnica gđica Dževahira Kadrić.
II. tajnica gđica Fahrija Svrzo.
I. blagajnica gđa Hakida h. Bakarević.
II. blagajnica: gđica Almasa Zildžić.
Kućenadzornica: gđa Zulejha h. Ćurčić.
Odbornice bez funkcije:
Gđa Munira h. Muftić, gđa Hatidža h. Ademović, gđa Almasa h. Spaho, gđa Mubera h. Saridžić, gđa Asifa h. Ćurčić, gđa Ata h. Foćo, gđa Refija h. Nezić, gđa Ešrefa h. Hasibović, gđa Samija h. Ćomara, gđa Fehma h. Hadžibegić, gđa Nafija h. Semiz, gđa Fatima h. Abadžić, gđa Zekija h. Kobić, gđica Džemka Pehlivanović, gđica Zumreta Defterdarević, gđica Almasa Bašagić, gđica Selma Dizdar.
Nadzorni odbor:
Gđa Dr. Ševala Zildžić, gđa Habiba h. Spaho, te I. i II. blagajnik Upravnog odbora.

ODLIKOVANJA.

U ime Nj. V. Kralja Kr. Namjesnici odlikovali su:

Fehima Kurbegovića, predsjednika okružnog suda u Travniku sa ordenom Belog Orla 4 reda.

Mustafu Vehabovića starješinu Sr. suda u Travniku, ordenom Jugoslavenske krune 4. reda.

Hašima Jahića, starješinu sreskog suda u Bosanskoj Dubici, ordenom Jugoslavenske krune 4. reda.

Saliha Berbića, starješinu sreskog suda u Gračanici, ordenom Jugoslavenske krune 4. reda.

Hamdiju Tahmiščiju, starješinu sreskog suda u Visokom, ordenom Jugoslavenske krune 4. reda.

Mustafu Pašića, starješinu sreskog suda u Mostaru, ordenom Jugoslavenske krune 4 reda.

BAJRAMSKE POSJETE.

Uslijed bolesti u kuću nećemo moći primati.

Mehmed Kučukalić.
Asim Muharemagić.

Odgovor iz Dubrovnika

na članak »Događaji među muslimanima u Dubrovniku«.

Iako je previše bljutavo i gnjusno odgovarati na blezgarije i klevete u članku, ipak, da ne padne javnost u zabludu molimo g. urednika za malo prostora.

Salih eff. Omanić ovdje ne postoji.

Zacijelo se radi o sitnom voćaru Salki Omaniću Mehinu koji je od prije nekoliko godina doselio iz sela Opličića srez Stolac ovamo u Dubrovnik, da zaradi koru nasušnog kruha sebi i familiji. G. Salko Omanić sam je od sebe što se rekne čojle adam terbije olmas, tako, da živa mira nejma, ako nije s kim u svađi ili kakvoj prepirki. Ovu svoju zlu naviku nije smio prenijeti ni na koga drugoga, jer zna što ga čeka, osim na našeg uglednog alima i imama matičara g. Derviš eff. Korkuta.

Za sve njegove navode protiv rečenog Imama koji su izašli u »Islamskom Glasu« od 6. decembra 1935., potpuno su lažni i netačni, te ove njegove ispade mi kao članovi džematskog medžlisa javno osuđujemo i unaprijed se ograđujemo na buduće eventualne ispade od strane Omanića i njemu sličnih.

Mi se osjećamo sretnim, što imademo ovdje u Dubrovniku ovakog alima sa potpunim kvalifikacijama kao što je g. Korkut.

Njegovim dolaskom, ovdje među nama muslimanima prilike su se mnogo izmijenile, kao što je uspostava džamije, koja je do dana koštala preko 17.000.— din., t. j. njezin inventar i uzdržavanje, ali svakako ovo nije pridonio Omanić i slični njemu, nego pada najviša zasluga g. Korkutu, džamijskom odboru, a naročito cijelom džematu. Možemo javno reći, od kako je osnovana džamija, najviše njezin protivnik Salko Omanić (imađu još tri do četiri ali neka sada ostane među našim džematom pitamo se zašto? zato, jer g. Korkut neda raditi svakom na svoju ruku kako ko hoće kao što je to radio g. Omanić u godini 1929. te radi toga navodimo jedan mali slučaj koje nam je poslalo Muslimansko pogrebno društvo Rahmet iz Gruža (Dubrovnik 2) a koji glasi:

Izvadak

iz arhive Muslimanskog pogrebnog društva »Rahmet« u Dubrovniku u pogledu rada i dobročinitelja za društvo Rahmet i Islamsku zajednicu od strane g. Saliha Omanića iz Dubrovnika, u knjigi o sakupljanju dobrovoljnih priloga, a koji glasi:

Ova knjiga sadrži 150 listova sa 300 stranica, koju smo povjerili u ruke našem povjereniku i tajniku gosp. Risti Tamindžiću Markovu, te gosp. Salku Omaniću Mehinu koje ujedno opunomoćujemo, da sa istom mogu u ime naše i za nas sakupljati i primati Dobrovoljne priloge po našoj zemlji Jugoslaviji.

Pošto će se ovi dobrovoljni prilozi upotrijebiti jedino i isključivo, u svrhu podizanja ovdje u Dubrovniku i to, džamije, mekteba i harema (groblja), te radi toga apelujemo na sve naše dobre prijatelje s molbom, da nas što obilnije pomognu, kako bi na taj način uzmogli do željenog svoga cilja doći.

U Dubrovniku, 28. novembra 1929.

Pečat:

Muslimansko pogrebno društvo »Rahmet« u Gružu.
(i ćirilicom)

Tajnik: **R. Tamindžić**, v. r.
Predsjednik: **Ramo Babaić**, v. r.

Članovi:
Mehaković Salko, v. r.
Salko Kafedžić, v. r.
Mehmed Pašić, v. r.
Hajrudin Danović, v. r.

Revizori:
Ajdin Ćerimović, v. r.; **Salko Omanić**, v. r.

Darovatelji pojedinačno ostalo ispušteno.
U pojedinim mjestima sakupljeno:

Cetinje	Din.	455.—
Podgorica	„	2353.—
Vir Pazar	„	350.—
Stari Bar	„	894.—
Kotor	„	24.—
Herceg Novi	„	284.—
Foča	„	870.—
Plevlje	„	990.—
Prijepolje	„	592.—
Sjenice	„	717.—
Novi Pazar	„	465.—
Derventa	„	563.—
Doboj	„	165.—
Visoko	„	829.50
Ukupno	Din.	9551.50
od dr. Čauševića	Din.	100.—
Svega ukupno	Din.	100.—
iz kotora poslato	Din.	2152.50
Ostatak	Din.	7499.—
Prenos	Din.	7499.—
20% Omaniću	Din.	1930.30
	Din.	5568.70
20% Tamindžiću	Din.	1930.30
Ostaje	Din.	3638.40

Na temelju zaključka glavne skupštine održane dana 26. oktobra 1930. a provedeno sve u zapisniku, oproštena je gornja suma na račun potroška za putne i druge troškove na putu za sakupljanje dobrovoljnih priloga i drugog društvenog rada po R. Tamindžiću i Salki Omaniću Din. 3.638.40.

Za točan prepis i izvadak jamče u Dubrovniku, dne 10. decembra 1935.

Predsjednik: **Alija Krvavac**, v. r.
Podpredsjednik: **Alija Avdić**, v. r.
Blagajnik: **Mustafa Sadović**, v. r.

Napomena. Kako se iz gornjeg vidi, Saldo uredu knjige štimuju a novaca nema, te tako naše Društvo zahvaljujući g. Omaniću i R. Tamindžiću ostade bez: džamije, mektreba, harema (groblja), a što je najgore i bez novaca.

Koliko se vidi iz izvadka Mus. Pok. dr. Rahmeta, da je Omaniču neugodno što nije u džamijskom odboru ili u džematskom medžlisu, te mu sigurno zazubice rastu, ali toga neće g. Korkut ni cjelokupni džemat, jer g. Korkutu nije dovoljno formalno štimovanje knjiga i slaganje salda a još manje voli opraščati drugom tuđu imovinu.

G. Salko Omanić napao je u džamiji g. Korkuta dne 13. XII. t. g. uvečer iza teravije namaza, kada je džematu kazivao vazi nasihat, tako pogrdnim riječima, da u malo što nije bio linčovan od džemata, ali neka se zahvali g. Korkutu i njegovu autoritetu, pa je jeftino prošao, ali su džematlije kao i džematski medžlis podnijeli prijavu nadležnoj vlasti, da ona rekne svoju.

G. uredniče, na ustupljenom prostoru najljepša hvala te primite izraz našeg dubokog poštovanja.

U Dubrovniku, dne 15. XII. 1935.

Iz Kancelarije Džematskog medžlisa u Dubrovniku br. 422/34.-35.

Za točnost otpravka jamči:

Mehmed Momić, v. r.

ZABAVA »NARODNE UZDANICE« U BREZI.

Mjesni odbor »Narodne Uzdanice« u Brezi (srez Visoko) priređuje bajramsku zabavu »Narodne Uzdanice« u subotu 28. decembra o. g. u prostorijama Radničkog doma u 8½ sati uvečere. Zabavu otvara Hamdo Hadžić, pitomac konvikta »Narodne Uzdanice« deklamacijom himne »Narodne Uzdanice« i pjesmom »Na bajram« od merh. Safetbega Bašagića. Na zabavi će učestvovati tamburaški zbor i diletantska sekcija »Narodne Uzdanice« iz Sarajeva sviranjem narodnih i umjetničkih pjesama odnosno odigravanjem pozorišnog komada »Sevdah od Abdurahmana Nametka. Poslije programa zabava po volji uz pjesme harmonikaša iz Sarajeva. Odbor se pobrinuo za obilan slatki i slani bife, kafanu, restauraciju i t. d.

Ulaznina dobrovoljan prilog.

UNAPRIJEĐEN.

Riješenjem bana drinske banovine unapriјеđen je **Sadik Filipović** podnadzornik policijskih agenata iz položajne grupe III. klase u IX. položajnu grupu II. klase. — Čestitamo.

PREMJEŠTEN.

Ministar pravde premjestio je **Huseina Džaferovića**, arhivarskog činovnika IX. grupe sreskog suda iz Gračanice, u sreski sud u Doboj.

VJENČANJE.

Na 20. o. mj. vjenčali su se: g. Salko Hadžiomerović sa simpatičnom gđicom Sabikom Jusić. Mladencima iskreno čestitamo želeći mnogo sreće u novom životu.

Pretplatite „ISLAMSKI GLAS“

Književnost

KALENDAR »NARODNE UZDANICE«.

»Narodna Uzdanica« je prije tri godine dana zavela jednu zaista vrlo pohvalnu akciju u svom kulturnom radu te time dokazala da istinski teži da našem muslimanskom elementu pomogne u njegovom kulturnom pridizanju. Kod nas se osjeća veliki nedostatak popularne knjige za narod, koja bi bila rado primljena od širokih narodnih slojeva. »Narodna Uzdanica« sa izdavanjem svojih godišnjih kalendara ispunila je donekle ovu prazninu i sa ovim izdanjima muslimanskim domovima dala zgodnu i pristupačnu lektiru, koja će mnogo pomoći kulturnom podizanju naših širokih slojeva. Naročito se kod ovoga mora istaknuti da se pazi velikom pomnjom na izbor štiva, koje će poučno djelovati i ostati kao trajna vrijednost među našim elementom. Za god. 1936. »Narodna Uzdanica« je izdala svoj kalendar (hidžretska god. 1354.-55.), koji svojom vrijednošću predstavlja jedno lijepo djelo naše savremene bibliografije. Ovo je četvrta godina kako »Narodna Uzdanica« izdaje svoje kalendare i narodnoj prosvjeti čini znatnu uslugu. U ovogodišnjem kalendaru uz kalendarski dio nalaze se mnogobrojni članci i rasprave, koji zaslužuju svoju naročitu pažnju. Među ostalim ističemo članak Mevlana Džemaludina Čauševića pod naslovom »Džamija«, koji je na njemu svojstven način u lijepom i popularnom stilu iznio historijat razvitka džamije, njenu svrhu kao i općenito izložio islamsko učenje o društvenom životu, nadalje islamsko vjerovanje te izložio suštinu Islama u uporedbi sa ostalim vjerama. Od g. Hadži Mehmeda Handžića, nalazi se jedan lijep i scrpan članak o Muslimanima na Siciliji, o njihovom kulturnom životu i djelovanju te nekadanjoj velikoj političkoj snazi i moći Muslimana, koji su na ovom otoku živili i radili. Zgodna je i šala iz našeg života od popularnog Sule koji se u našoj književnosti ističe sa pisanjem zgodnih i lijepih crtica iz našeg društvenog života. G. Čokić A. Adil u podužem članku je opisao život Sejid Muhamed Senusije, njegov rad i osnivanje tarika (pravca) Senusija koji među afričkim muslimanima slove kao neumorni prosvjetni radnici koji su islamskoj prosvjeti u Africi učinili ogromnih usloga. Murat Šuvalić je zastupan sa jednom crticom pod naslovom »Na Jagodnjaku«, u kome crta život našeg krajišnika. Vrlo je poučna i za narod zgodna rasprava od ing. Magmuta Baljića »Ovčarstvo — najjača grana naše stočarske privrede«. Ovdje ima lijepih i praktičnih pouka za našega seljaka. Omer Sefić je napisao kraću crticu pod naslovom »Na prekretnici« u kojoj se crtaju poroci u našoj porodici i njihove zle posljedice. G. Alija Nametak je napisao iscrpnu raspravu o Gaševićevom bosanskom Mevludu, koji je do sada doživio 9 izdanja u nakladi g. H. Mehmed Džemaludin ef. Čaušević. Husein Muratbegović je napisao kraću crticu iz našega života, a Mehmed Hadžijahić je opširno prikazao razlike između pjesama naše prve muslimanske pjesnikinje Umihane Čujdine i narodne poezije. Mgr. phar. Hilmija Balić, napisao je kraći članak o njegovanju zubi. Mustafa Busuladžić se opširno osvrnuo na život i književni rad pjesnika naših krajeva Muhameda Rušdije. Osman Asaf Sokolović je iznio dvije naše pjesme koje su pisane arebicom. Od Antuna Šimčika nalazimo članak pod naslovom »Tri junaka cifre«. Poznati naš historik Hamdija Kreševljaković je napisao opširnu istorijsku raspravu o Kulen Vakufu. Od Edhema Mulabdića nalazimo jednu zgodnu crticu pod naslovom »Teška sudbina«. Ismet Žunić je napisao zgodnu crticu iz života naših posavljaka. Osim toga nalazi se još kratkih zgodnih crtica poučnog sadržaja kao i veći broj pjesama od naših mladih pjesnika. Kalendar je ilustrovan sa većim brojem slika te su donešeni portreti naših uglednijih ljudi kao i razne slike koje nam prikazuju rad i djelovanje »Narodne Uzdanice«. Uz slike su donešeni i opisi pojedinih istaknutijih ličnosti. Na kraju je donešen i zapisnik glavne godišnje skupštine »Narodne Uzdanice«, koja je održana 21. jula 1935. godiie.

Kalendar je štampan u Islamskoj dioničarskoj štampariji te je oprema ukusna i zadovoljavajuća. Cijena kalendaru je vrlo niska obzirom na obilno gradivo koje je u kalendaru sadržano t. j. 10.— dinara, pa ga prema tome svaka naša kuća može nabaviti, a napominjemo da nebi smjelo biti ni jedne naše kuće, bez ovako lijepe i poučne knjige. Istaknuli smo, da je sa ovim svojim godišnjim izdanjima »Narodna Uzdanica« ispunila jednu veliku prazninu u našem kulturnom životu, i time dokazala da joj je stalo do toga da naše široke muslimanske slojeve lijepom knjigom prosvjetno podiže. Ovom prilikom ističemo da bi bilo vrlo simpatično kad bi »Narodna Uzdanica« ovaj svoj rad još više proširila i kao naša opšta kulturna ustanova posvetila još više pažnje kulturnom podizanju širokih slojeva. Bilo bi podesno kad bi »Narodna Uzdanica« prigodom Bajrama pripremala naročita popularna i jeftina izdanja za narod, koja bi trebala da zađu u svaki kutak gdje naš elemenat prebiva, da ga tako kulturno podiže i osvješćava. Time bi se mnogo učinilo. U širokim narodnim slojevima bi se probudila svijest i smisao za kulturni rad, a narodu bi se pružila lijepa i zgodna pouka koja bi mu dobro došla u svakidašnjem životu.

—

ČASOPISI I PUBLIKACIJE.

»Dom i škola«, mjesečnik za propagandu zajednice doma i škole. Izašao je peti broj ove mjesečne revije koji izlazi pet godina u Zagrebu. Kao prilog časopisa »Dom i škola«, štampa se i »Dječije kolo«. Ovaj broj je posvećen kršćanskom prazniku Božiću, te donosi veći broj crtica hrišćanske zadržine. List uređuje g. Josip Butoroc.

»Hrvatska Revija«. Ova dobro uređivana književna revija je navršila osam godina svog neprekidnog izlaska. Izašao je iz štampe 1. broj devete godine sa slijedećim sadržajem: Branimir Sivodić, »Previranje u književnosti. — Zvonko Milković, Pjesme, Vjekoslav Majer: »Snježno voće grada«. — Ivo Lendić: »Pismo danas pred Božić«. — Dr. Naum Čilev: »Poslijeratna bugarska književnost. — Blago Ivanišević, Pjesme. — Ante Dean: »Radost jeseni«. — Marko Fotez: »»Mnogo teatra u mnogo gradova«. — Ivo Kozarčanin. Vjekosiav Majer. — Dr. Franjo Bučar: Harambašićevo đačko doba. — Osim toga je bogat feljton, a revija je ukrašena i sa nekoliko lijepih slika. Godišnja pretplata Din. 200.—, za članove Matice Hrvatske 180.— Din.

»Prosvjeta«, list za narodno prosvjećivanje, organ društva »Prosvjete«. Izašao je broj za decembar 1935. god.

—

Fe lev Lebnetes Sa'diji

Pa da nije Sa'dijine kćeri
Nebi nikad ovdje bilo stana
Gdje se širi ugodnost arara)*
S ugodnošću renda smiješana

Nit bi rani miomiris Nedžda
Dražio mi osjećaje fine;
Miomiris kojeg nozdrvama
Osjećamo s velike daljine

Preveo: *Muhamed Seid Mašić.*

*) Arar i rend su vrlo mirisne biljke koje rastu u Nedždu.

Jesi li podmirio pretplatu?

LISTAK

Ženski stihovi

(Slučaj sa našom mladom pjesnikinjom Đemilom Hanumicom Zekić.)

I prije rata mi smo imali nekoliko dobrih pjesnikinja. Poslije rata pojavile su se nekolike (Razija Handžić, Kajdafa Efićina i dr.), ali su ubrzo zaćutale. Kada je prestao djevojački život, nestalo je i njihove pjesme. Pred stvarnošću bračnog života pjesma je zamuknula.

Imam pred sobom jednu malu (još neštampanu) zbirku intimnih pjesama naše saradnice Đemile Hanumice Zekić. Mlada, pored toga još poletna i obilježena međuobičnim smrtnim ljudima kratkim, ali u toliko bolnijim, sudbinskim imenom: pjesnikinja, Đemila kada piše (u ovom dobu vratolomije), zna šta piše i šta pušta u javnost. Kao liričar zauzima u našoj najmlađoj, ali punoj poleta književnosti, lijepo i zavidno mjesto pored tolikih svojih sadrugarica i sadrugova — mlađih književnika i pjesnika uopšte. I bez sumnje, može se slobodno i bez ikakve pretjeranosti reći da je ona sa svojim lijepim pjesmama o Islamu i socijalnoj bijedi privukla na se pažnju i postala je jedna od najomiljenijih i najradije čitanih najmlađih u našoj književnosti. Naročito njene pjesme razasute po našim časopisima i listovima, vole da čitaju naše ženske i stariji muškarci, dok mlađi kažu joj, da je nesavremena, jer pjeva najviše o uzvišenom Islamu. Ali nisu ni mladi svi jednaci. Ima i među njima njenih simpatizera-čitalaca. —

Pored svega toga ona nije još požurila, da štampa svoju zbirku, kao mnogi drugi. — To neće još učiniti, iako je to korisno: tako se vidi šta pisac te zbirke vrijedi, ukaže mu se na nedostatke, i iz toga će slijediti neka korist. Ona je meni poslala svoju zbirku, na ocjenu. Ne mislim da sebe stavim u red iskusnih kritičara, ali smatram da se na jedan ovakav početnički rad može primiti početnička kritika. Iskusni kritičari bi učinili isto i meni što i njoj, kad bi se o njezinim pjesmama i talentu zainteresovali, jer bi tada i ja vidio da li sam i ja na pravom putu. Đemiline pjesme, koje nagovještavaju jednu talentiranu početnicu u književnosti, zaslužuju pažnju ne samo mladih nego i starih iskusnih kritičara i čitalaca. Treba početnicu upozoriti na greške i uputiti je na pravi put.

Ona se javlja pored našeg lista i u drugim listovima: »Novom Beharu«, »Gajretu«, a kalendar »Narodne Uzdanice« za 1936. g. donosi jednu njezinu dobru pjesmu. Sve ove pjesme daju dobar utisak svojom iskrenošću, proživljenošću, neizvještačenim stavom. Kad pročita čovjek ove njezine pjesme njemu prođe kroz dušu nešto blago, svijetlo, veselo, milo, lijepo... on osjeti saosjećanje, zatreperi duša: pouzdan znak da je Đemila iskrena i talenat. Čovjek postane bolji, mekši, uzvišeniji s ovim pjesmama. A jedan veliki francuski mislilac (Larošfuko — ako se ne varam) rekao je da ako djelo koje čitamo probudi u nama plemenita osjećanja, ne trebamo tražiti boljeg dokaza za talenat i vrijednost pisca. Istina, to »podrhtavanje duše« je još slabo, to uzbuđenje još neveliko, ali ono postoji: Zekićeva se može, mislim s pravom, nadati u razvitak svog talenta.

Naročito što cijenim ovdje to je: **i s k r e n o s t.** Zašto? — Zato što je danas puno neiskrenosti, poze, namještanja, krokodilovih suza i lažnih jeremida, da ovo prijatno dirne. Jak mora biti onaj koji danas hoće da bude iskren. Njezina poezija nije laž, već je rijetko iskrena, nenametnuta, nježna, osjećajna, a njena ljepota se baš i sastoji u prirodnosti i skromnosti, u rijetkoj nježnosti i osjetljivosti i u tome što nema namjernog isticanja. To ne znači da poezija Đemilina nema mana. Ima ih, samo što se one gube, i one lijepe ih tako poklope, da o njima samo i vodimo računa. Skromna je. Voli jednostavnost u svemu. Ne polaže mnogo na svoju toaletu i uljepšavanje. Siromašna je, ali joj je srce puno poezije. Uzmimo na pr. ove stihove koje nam to kažu:

Ja sam sirota, nemam nigdje ništa,
Ja ne znam za slasti, ni za zabavišta.
Nemam od kadife, ni od svile ruha.
Život mi drži komad suha kruha.

Sirota sam nigdje ništa nemam;
Samo srce puno poezije....
Vjerno srce — muslimansko srce,
Koje čisto i pošteno bije!

Ona pjeva o suncu, o livadama, o radosti, i razumije se o draganu:

Njegov sanjivi pogled
U meni ljubav stvori,
Pa zato srce moje
Za njim luduje, gori.

Ili ova tako iskrena:

Ja ne mogu ići na visoke škole
I učiti teška računska pravila
Umarati mozak i lomiti tijelo
Kad to meni brani poezija vila.

Il' je bolje sjedit na stolici tvrdoj
I zuriti u lice mrkog nastavnika,
Il' je bolje ležat na mekanoj travi
I opjevat čari svoga ljubavnika?!

Zašto pjeva o Islamu kaže u jednoj pjesmi:

Da opjevam Islam sjajni
Ja sam zato baš rođena,
Jer je ljubav za tu vjeru
U srcu mi usađena.

Ili:

Bože Ti si moćan, mudar veličanstven!
Za to treba svaki musliman da znade,
Da opstoji Allah jedan i jedinstven
I da Njemu niko ravan ne imade!

Pjeva i o socijalnoj bijedi i nepravdi: Boli je patnja drugoga više nego svoja:

Pred gospodskim dvorom vidjeh
(Jednog mutnog zimskog dana),
Malog bijednog sirotana
Uprljana, poderana,
Gdje drhtavim glasom moli:
»Kruha! Kruha!« Ja zaplakah
Ganuše me njeg've boli!

Mislim da ne pretjerujem ako o poslatim pjesmama na kraju izjavim: Odavno nisam imao ovako rijetko uživanje kao večeras, dok čitam ove stihove ovog dalekog (pa ipak tako bliskog) brata — pardon sestre — u bolu... A žao mi je što vrijeme i prostor ne dopuštaju da, interpretirajući ih, i drugima to uživanje pružim. No, što ne mogu sada, učiniću to drugi put, ili kad zbirka izađe iz štampe. Znači: s osobnim zadovoljstvom još jednom govoriću o ovoj talentiranoj pjesnikinji.

Muhamed Ajkić

Idul-fitr **BAJRAMSKI PRILOG** 1354

Mehmed-Ali Čerimović:
šeriatski sudija u m.

Razlika između šerijata i kanuna

Primjena šeriatskog prava za muslimane naših krajeva zagarantovana je međunarodnim ugovorima i našim zemaljskim ustavom. Samo je ta primjena organičena na ono šerijatsko pravo, koje reguliše bračne, porodične, nasljedne i vakufske odnose članova Islamske vjerske zajednice.

Neće biti stoga izlišno, ako progovorimo riječ dvije o tome pravu, po kojem se danas upravlja skoro jedna devetina stanovništva naše prostrane Kraljevine. Pogotovo neće biti izlišno onda, kada se uzme u obzir, da se pokatkada čuju napadi — s kakvom pozadinom, momentano nas ne interesuje — sa izvjesnih strana na šerijatsko pravo.

Ovo nekoliko redaka pokušaće iz tih razloga, da izlože šta je šerijat, a šta kanun, kako bi se, onda, i razlika između njih što bolje uočila.

Po svom osnovnom značenju šerijat znači pravi put.

Međutim u terminologiji fukahe, šerijat označava jedan jedinstveni pravni sistem, kojim se regulišu međusobni odnosi članova islamske zajednice i to na taj način, kako je Svevišnji preko Svog Posljednjeg Poslanika Muhammeda a. s. u Kuranu ili inače objavio.

Principi ovoga pravnog sistema razvrstani su — prema predmetima koje obrađuju (ibadat ili amelijjat) — u razna pravila, propise i odredbe (hukumove).

Taj pravni sistem zove se šerijatski zakon i po ovome su zakonu dužni da se upravljaju kako pojedinci, tako i cijela islamska zajednica.

Kanun u riječniku ima značenje: propis, pravilo.

U pravnoj terminologiji znači zakon kojeg su izdali kompetentni faktori (ulul-emr), a koji se odnose na upravne, političke, vojničke, kaznene i druge zakone, u koliko je to šerijat prepustio u emru, kao »ehlil-hal vel akdu«, da ih mže izdati pod uslovom ili pretpostavkom, da propisi tih zakona ne dolaze u koliziju sa propisima šerijatskog prava.

Sada, pošto znamo što je šerijat, a što kanun, možemo reći i razliku koja između njih postoji.

Razlika je u slijedećem :

Pravila, propisi i odredbe šerijata, moraju bazirati na jednom od četiri glavna šerijatska izvora (edille) t. j. ili na Kuranu, ili na Sunnetu, ili na Idžmau, ili na Kijasu, dok propisi i odredbe kanuna izdaje ulil-emr prema raznim vremenima i po svom nahođenju (po svom idžtihadu).

Odredbe šerijata ne mogu se mijenjati ni u kojeme vremenu, sve dok ne nastupi neka neotkloniiva smetnja, kada bi se uslijed dva zla moralo pristupiti tome, da se bira manje, dok odredbe kanuna mogu se anulirati, a mogu se i izmijeniti ili nadopuniti sa drugim odredbama iz prostog razloga što se misli, da će drugi propisi biti bolji.

Da navedemo kao primjer, da ni iz kakva razloga, niti iz ičijeg interesa nije dozvoljeno ulil-emru da povisi odnosno da umanji nasljedni dio ma kojeg nasljednika, jer su nasljedni dijelovi određeni Božjom odredbom. Međutim, dozvoljeno mu je, da na pr. povisi odnosno da snizi plate službenika, jer je to oderdba kanuna, koju ulil-emr može uvijek promijeniti, kada to nađe **za shodno.**

Po šerijatu nije dozvoljeno nikome da od halala može praviti haram, niti da od harama može praviti halal, t. j. da se ono, što je po šerijatu dozvoljeno, ne može zabraniti, niti se može ono, što je po šerijatu zabranjeno dozvoliti.

Nitko ne može u dinu od ibadata ništa umanjiti, niti išta povisiti.

Nije teško dokazati, da se odredbe šerijata ne mogu mijenjati ni u kojem vremenu, kao i to, da je primjena šerijatskog prava obavezna za sve muslimane u svakom mjestu i u svakom vremenu. Dovoljno će biti, ako za to navedemo samo slijedeća dva ajeta Kurani-kerima:

»Ve enzelna ilejkez-zikre li-tubejjine lin-nasi ma nuzzile ilejhim« — »Mi smo Tebi (Muhammede) poslali Kuran, da Ti ljudima objaviš i da im razjasniš, šta im je (u Kuranu) zapovijeđeno, a šta opet zabranjeno«. (En,nahl).

»Ve ma kjane li-mu'minin ve la muminetin iza kadal-lahu ve resululu emren en jekjune lehumul-hijeretu min emrihim ve men ja'sil-lahe ve resulehu fekad dalle dalalen be'iden«. — »Ako su Bog i Njegov Poslanik nešto odredili i riješiti, onda nije više dozvoljeno, niti se pristoji vjerniku ni vjernici, da po svom nahođenju izaberu neko drugo riješenje. Ko god ne posluša Boga i Njegova poslanika u velikoj je zabludi«. (El-ahzab).

Po šerijatu je svak pred pravdom i pred zakonom jednak i svako ima pravo na slobodu da iz vrela pravde pije i da se napaja.

Bez svake je sumnje, da su šerijatske odredbe, koje su Kuranom i Sunnetom dokazane pravedne i istinite. Kuran kaže:

»Ve iza kakemtum bejnen-nasi en tahkumu bil-adli«. — »Kad sudite o sporu koji je nastao među strankama sudite pravo«.

Ako postoji neka snaga ili moć, koja cijelom čovječanstvu pravdu čuva, koja je jamstvo sreći ljudske zajednice, koja prava kako pojedinca tako i cijele zajednice brani, koja ne da da nasilje i zulum pokažu svoje lice, koja onima, koji se usude da pojedincu ili zajednici povrijede prava, kaznu određuje, to je ta snaga ili moć koja se zove šerijat i kanun.

Ibni-Haldun definiše šerijat i kanun na slijedeći način:

»Zakoni koji su od pametnih ljudi, kao od učenih državnih dostojanstvenika, napisani i sankcionisani, zovu se Kavanini sijasijei-aklijje, a zakoni koji su po Božjem Poslaniku, na Njegove jeziku od Boga objavljeni i u Kuranu napisani, zovu se kavanini sijasijei-dinijje.

Onom dijelu fikha koji, kada se izluče propisi i odredbe ibadeta, sadržava propise i odredbe sa kojima se regulišu odnosi članova islamske zajednice kaže se kanuni, šer'i ili šerijatski zakon.

Objavljene Božje odredbe koje se odnose na hukumove dina, kao što su ibadetski hukumovi ili u znaku ibadeta — na pr. brak (nićah) i razvod braka (talak) — obavezne su i ne podnose nikakva ograničenja.

Međutim onih Božjih odredaba ili hukumova koji se tiču društvenih odnosa — na pr. u kaznenom (ukubat) i građanskom (muamelat) pravu — nije mnogo objavljeno. Ovakvih ajeta i hadisa, koji se odnose na regulisanje društvenih odnosa, ima svega oko 650.

Ovako mali broj ovih pravnih propisa nije mogao predvidjeti sve društvene odnose.

Time su postavljeni samo pošti principi prava, a u pogledu detalja u pojedinim pravnim ustanovama, kao i u nepredvišenim ustanovama, ostavljeno je nadležnim farumima (ulil-emru) da po svom nahođenju (idžtihadu) prema vremenu i socijalnim odnosima islamske zajednice regulišu te odnose.

—

Ela Ja Saba Nedždin

Povjetarče milog Nedžda,
Kad si iz njeg zatitrao?
Susret mi je tvoj čeznuće
Na čeznuće povećao

Kad bi kumra zapjevala
Ranim jutrom, u tišini,
A na grani stabla renda
Koji divan miris čini

Plakao bih ko što plače
Malo čedo — ma da nikad
Ne bjeh plako — i učinio
Što ni kumra ne učini

Ljudi misle: kad je ašik
Blizu drâgê da oboli,
A daljina da ga l'ječi
Od čeznuća i od bôli

Uzimo sam svaki lijek,
Al' izl'ječit nisam mogo
Pa blizina njenog doma
Od daljine l' bolja mnogo

No ne vr'jedi ni blizina
Njene kuće kada bude
Bez sevdaha ono srce
Kojem misli tvoje žude!

—

Gospodaru svega

Nooća sjajna kao ogledalo
U kome se Božja moć ogleda,
Zefir duva — zvjezde drhću blago,
Mjesec zemlju zaljubljeno gleda...

Kroz zlaćani svemir nešto struji...
Nešto milo, slično harfe zvuku...
Cvijeće miri, a ja zanešena
Sklapam oči, zvjezdice me vuku.

I blažena smjerno dižem ruke
Srce moje Stvoritelja moli,
— Veliki Bože štiti me i brani,
Ne dopusti da me stisnu boli.

Teške, crne ovosvjetske boli,
Što pritištu mnoga srca mlada,
Stvoritelju, Ti mi čuvar budi,
Ne dopusti da me strast savlada.

Već nek razum uvijek gospodari
Nad željama mojim i ćuvstvima,
U dubini mojoj neka uvijek
Ljubavi prema Tebi ima.

Svjetlo vječno najčistije vjere
Neka me kroz ovaj život vodi,
Islam, Islam. izvor sreće dobra,
Stvoritelju, najbolje mi godi! —
Džemila-Hanumica-Zekić.

Piše: H...ć:

Kur'an kao glavni osnov islamske kulture i napretka

(Prerađeno za predavanje u džamiji.)

»Esteizu billah: V'atesimu bihablillahi džemian vela tefereku, vezkuru nimetellahi alejkum iz kuntum adaen feellefe bejne kulubikum feasbahtum binimetihi ihvanen.

Kur'ani-kerim.

Kuran kao najsavršeniji temeljni zakon svih muslimana na zemlji kako po svojim opštim, tako i po svojim specijalnim propisima sadrži u sebi jedno more uputstava u raznim granama ljudskog života vodeći pri tome strogo računa naročito o kulturno-pro svjetnom, socijalnom i ekonomskom životu i napretku muslimana. Nema nijednog slova, a još manje riječi ili rečenice u Kuranu, a da oni nemaju svoga naročitoga značenja i da oni ne služe ma u kom bilo pogledu gornjoj svrsi.

Tako i u citiranom ajetu svmogući Bog doslovce veli ovo: »O vi muslimani, prihvatite svi za Božije uže i nemojte se cijepati i jedni od drugih odvajati. Stalno spominjite one Božije blagodati, kojima vas je obdario, sjetite se napokon kada ste bili iz ranije međusobno pocijepani i neprijateljski jedan prema drugom bili raspoloženi, pa vas je Svemogući Bog zbližio i vi ste preko noći postali braća po vjeri!« Ovo je, kako napred rekosmo, doslovce prevod gore citiranog ajeta. A sada pak da vidimo, šta ovaj ajet znači u svojoj pravoj suštini i našto upućuje muslimane.

U prvoj rečenici ovoga ajeta vidi se jasno, kako Svemogući Bog imperativno naređuje muslimanima, da budu svi čvrsto vezani uz Kuran i da se strogo drže svega onoga, što je Kuran naredio. Ovom rečenicom Svemogući Bog indirektno naređuje muslimanima, da budu složni, da žive u bratskoj slozi i ljubavi, da u srcima svojim budu vezani jednom svima zajedničkom idejom vodiljom, a ta ideja vodilja je sami Kuran I u koliko bude ta ideja vodilja jaka i čvrsto uvriježena u srcima muslimana, u toliko će ona biti jača i otvorenija prema svakom neprijateljskom udaru, koji bi išao zatim, da tu jaku sponu rastrga. Za bolju afirmaciju te idejne nezavisnosti i sloge Svemogući Bog nadalje naređuje muslimanima, da ni jedan jedini momenat u životu ne smije biti uzrokom nesloge i pocijepkanosti muslimana, da bi se oni odvajali jedni od drugih.

Dakle u ovoj prvoj rečenici citiranoga ajeta Svemogući Bog naređuje muslimanima, da gaje međusobnu slogu i ljubav, kao i osjećaj za zajedničkim i društvenim životom, pod kojim se razumijeva i zajednički rad, jer bez zajedničkog rada nema ni zajedničkog života, te napokon da se svi skupa smatraju braćom po vjeri i ogrankom jednog tijela Islama. Čim jedan od tih organa bude ili fizički ili s materijalne strane slab, tada instinktivno osjeća cijelo tijelo taj nedostatak. Ako hoćemo, da tijelo dobro funkcioniše, onda treba svakom njegovom organu dati života, odnosno mora mu se pružiti minimum onoga, što mu je potrebno, da se može staviti u pogon. Jednom riječi svi muslimani dužni su da se smatraju tim jednim tijelom i da se staraju za svakoga svoga brata muslimana, te ako je koji potreban kakove pomoći, da mu nastoje svi skupa priteći u pomoć saosjećajući zajedno sa njime onu bol koja ga tišti. Jer bez pravoga saosjećaja boli, nema niti može biti govora o pomoći o kojoj Svemogući Bog u citiranom ajetu govori, a dok ove pomoći nema, tu onda nema ni pravoga islamskog osjećaja, a što je još naj-

glavnije pri tome svemu nema kulturnog napretka.

Pomoć može biti dvojaka, moralna i materijalna. Moralna pomoć sastoji se poglavito u dobrim i korisnim savjetima, zdogovorima i predavanjima. Ovi savjeti zdogovori, odnosno predavanja mogu biti od kud i kamo veće koristi za nekoga nego li ma kakova materijalna pomoć, da bi mu bila pružena. Istina ovi savjeti, zdogovori ili predavanja ne moraju biti samo i čisto vjerskog karaktera. Oni trebaju bezuvjetno da budu tako udešeni, da pogađaju više današnje prilike, u kojima živimo, i da zasijecaju u svaku granu ljudskoga života.

Naročito se kod toga mora obraćati pažnja na pitanje prosvjećivanja muslimana, koji zaista u tom pogledu mnogo zaostaju iza svojih sugrađana drugih vjera. Bez prave i temeljite prosvjete nema ni pravoga shvaćanja ni vjerskih pitanja ni vjerskih dužnosti. Ovo je usko vezano jedno sa drugim i oboje su uslov za kulturni napredak muslimana. Da je ovo sušta istina, najbolje dokazuje i jedna velika i stvarno izreka Božijega Poslanika Muhameda a. s. v. koja glasi: »Nauka je neophodna dužnost za svakoga muslimana i muslimanku«. Prema tome se vidi, da je s gledišta Islama nauka bila obligatna i za muslimana i za muslimanku još prije četrnaest stoljeća. I da su se muslimani držali propisa Islama, danas ne bi nažalost bilo preko 75 posto neškolovanih i neobrazovanih, a isto tako opet preko 65 posto uopšte nepismenih među nama. I samo ovu činjenicu treba uzeti u obzir, pak se može jasno vidjeti, zašto su muslimani zaostali i u vjerskom i u prosvjetnom pogledu, te zašto sasvim površno shvaćaju svoje vjerske i prosvjetne dužnosti i ne vrše ih onako, kako bi trebalo, kako s gledišta Islama, tako i sa gledišta drugih zakona. Nije onda čudo, da su muslimani i u drugim granama ljudskog života jedan od najzaostalijih naroda, a naročito u materijalnom pogledu. I dokle god se ne bude riješilo prethodno pitanje prosvjete među muslimanima i to u pravom smislu riječi prema zahtjevima današnjega vremena, dotle nema govora o ma kakovom njihovom napretku. Kod ovoga pitanja moramo napomenuti i to, da ima mnogo muslimana, a naročito onih starijih, kojima ne miriše nikako škola i koji šta više dobacuju odnosno pripisuju u grijeh školi ono, što ona zaista ne zaslužuje već po samom svome pozivu i svrsi, tvrdeći naime, da škola samo producira takovu omladinu, koja ni u kojem pogledu ne odgovara duhu Islama i islamskih propisa, a još manje da bi odgovarala svome pozivu za kojim se trudi i zašto se školuje. Na ovakovo njihovo dobacivanje mi odgovaramo, da i u koliko se dogodi koji takav slučaj, što je rijetko, to opet nije škola kriva, niti se to može školi pripisati u grijeh, nego u grijeh roditeljima, koji nijesu svome djetetu dali pravi odgoj kod kuće. Shvaćanje tih i takovih ljudi je zaista neosnovano i ono je proizvoljno i temelji se na onom osobitom njihovom neraspoloženju, koje gaje prema školi uopšte. Naprotiv ovim ljudima mi velimo, da ono što isti pripisuju u grijeh školi odnosno školskoj omladini, ne dolazi zapravo od te omladine, niti to škola u njima razvija, nego baš od one neškolovane omladine, koja nema ni najosnovnijih pojmova o sadašnjici i radi toga ta omladina neorijentisana prema duhu vremena, kojem je izložena kao i svaki drugi čovjek, pada istoj u ruke i tako propada. O tome se može svakodnevno svaki čovjek uvjeriti, naročito u ovo vrijeme najteže krize.

Pored pitanja prosvjete bi trebalo u predavanjima posvetiti pažnju i na druga pitanja iz oblasti poljoprivrede i ekonomije. Nepobitna je činjenica, da je naša država agrikulturna i da joj je poljoprivreda jedan od najaktuelnijih pitanja kako za sam opstanak tako i za napredak i budući razvitak njenoga stanovišta.

Ako sada uzmemo općenito promatrati stanje naše poljoprivrede, način obrade zemlje i racionalizaciju svih poljoprivrednih proizvoda, vidjećemo, da sugrađani drugih vjera ipak kud i kamo bolje i intenzivnije rade o zemlji i iskorišćuju njenu plodnost, nego li muslimani. Razlog je najviše u tome što muslimani u svemu pa i u tome zaostaju iza građana drugih vjera. Zato nije ni čudo, da su sugrađani drugih vjera bolje stojeći ne samo u kulturno-prosvjetnom, nego li i u materijalnom pogledu.

Osim toga bi u predavanjima trebalo tretirati često i pitanje osobne i kućne higijene. Svakome je jasno, da je higijena danas jedno od najvažnijih pitanja za kulturni napredak jednog naroda. Kućna a tako isto i osobna higijena je i sa vjerskog gledišta obligatna za muslimane. Čistoća tijela i odijela kao i kuće je uslov za pravilno vršenje vjerskih dužnosti. Svaki musliman prije stupanja u namaz-molitvu, mora očistiti svoje tijelo, odijelo kao i ono mjesto, gdje misli obavljati vjersku molitvu, jer u protivnom slučaju namaz-molitva mu neće vrijediti. Iz toga se vidi, da Islam sam po sebi uvjetuje čistoću u svakom pogledu i tu čistoću traži od svojih pripadnika.

Napokon u predavanjima treba naročito svratiti pažnju na kojekakove razne kulturne stvari, te na ime razne poroke i opačine, koje su vrlo česta pojava među muslimanskom omladinom, a koja se ne bi smjela događati niti sa gledišta Islama a niti sa gledišta današnjeg društvenog poretka. Sve te pojave zlo djeluju ne samo na omladinu nego i na cijelu okolinu i one u klici i u cvijetu najbolje mladosti nište omladinu, što se može uvjeriti svatko iz dnevnih statističkih podataka o bolesti i smrti, a da i ne govorimo o materijalnim posljedicama, koje zadešavaju tu omladinu, koja često puta ostaje radi toga bez krova i krovišta.

Što se pak tiče materijalne pomoći, to se ova sastoji ili u davanju novčane pomoći ili u davanju neke pomoći u naturi. I ova materijalna pomoć može biti od osobite koristi tek onda, ako se ona zna iskoristiti i rentabilno upotrebiti u one svrhe, u koje je namijenjena već po svojoj kakvoći i veličini. I dok ove pomoći dolaze do pravoga izražaja pitanja zvanja i vještine kao i kod moralne pomoći.

Ako sada uzmemo sve navedeno u razmišljanje i bolje promotrimo sve ono što smo rekli u prvoj rečenici citiranoga ajeta, to ćemo odmah moći uočiti u toj rečenici jedan od najvažnijih momenata a to je socijalni momenat, o kojem današnji dvadeseti vijek vodi čitavu borbu za njegovo ostvarenje i primjenu u svim granama društvenoga života, a o kojem pitanju je Kuran prije četrnaest stoljeća vodio računa.

A sada, da vidimo pravi značaj i suštinu druge rečenice diktiranoga ajeta. U Oovoj drugoj rečenici Svemogući Bog isto tako imperativno naređuje muslimanima, da ne zaboravijaju nikada i ni na kojem slučaju svih blagodati, kojima ih je obdario, i putem kojih blagodati ih je zbližio tako, da su svi preko noći postali braća po vjeri. Te blagodati su sami Kuran i vjera Islam koja se na njemu temelji, pomoću koje ih je izbavio iz pređašnjega poganskoga života, iz tmine i neznanja u pravo svjetlo istine i pravde i preko kojih ih je skupio sve pod jednu zastavu,, da nad njima se vija dok je svijeta i vijeka u slavu i veličinu vjere Islama.

I dok u prvoj rečenici citiranoga ajeta izbija pored ostalih ponajviše socijalni momenat, dotle u drugoj rečenici istoga ajeta se pokazuje opet jedan drugi momenat, a taj je moralno-psihički momenat, koji podržava pravi i iskreni osjećaj te pravu i čvrstu vezu u dušama sviju muslimana praveći paralelu između pređašnjeg stanja, u kojem su se nalazili muslimani do pojave Islama i stanja, koje je nastupilo nakon pojave Islama, a koje se proteže sve do današnjih dana.

OBJAVA.

Ovim putem objavljujem cij. putnicima do znanja, da sam ponovno otvorio i renovirao lokal za kafanu i prenoćište u Kralja Petra ul. 58.

Cijene umjerene. posluga tačna. Molim za što veći posjet.

Salih Bunić, Sarajevo.

Šemsudin Sarajlić:

Dvije-tri pjesme iz hapsa

Kada sam i ja iza majskih izbora dospio u mjesecu junu u policajni zatvor, kombinovao sam tamo — ne imajući pametnijeg posla — kroz 19 dana »pjesme« i druge radnje. Izišavši iz hapsa napisao sam po sjećanju dnevnik o svom odlasku, boravku i povratku iz hapsa i nakupio do sada 50—60 radnja u stihu i prozi. Od ovih su do sada štampane u »Novom Beharu« radnje: »Kiseljak—Fojnica« i »Dvoje djece u Pragu«, a danas za bajramski broj »Islamskog Glasa« dajem prikladnih par pjesama i jednu radnju kako slijedi:

MUJEZINU.

Izađi brate, na munaru vitu,
I uči ezan tanko, polagano;
Izađi brate, i vjerom si dužan
Molitvu glasit i kasno i rano.

Ja sam sad sužanj, u ćeliji samac,
Zabravljen teško, prozor vrh duvara,
Kroza nj se vidi samo komad neba,
Topola vita i bjela munara.

Jedini čovjek, kojeg moje oko
Vidjeti može, mujezine ti si,
Zato izađi brate na munaru
I uči ezan u nebesne visi.

Jer ti, dok učiš i podižeš ljude
S dućana, s posla do džamijskih vrata,
Jedno te srce iz tamnice sluša,
Jedno te oko gleda kao brata.

I rosi suze u nijemom bolu,
(Jer nije ljudsko krivit se ko stoka),
Što nevin mora da ispašta hire
Družine svoje, bezdušnih svjedoka.

MEVLUD.

Što na jedanput topovi se glase?!
Mevlud je sutra. Skočih sa ležaja.
Gledam vrh zida kroz rešetke — pro-
[zor,
Ićindija je, već ezan opaja....

Gle, a ja bijah u hapsu i na to
Zaboravio, da tu noć se slavi
Sveto rođenje našeg Poslanika
I »Mevlud« uče hafizi, imami.

A narod, masa džamije zatulji,
Pobožno sluša, uči salavate,
Dok nebo rajskim osipa se sjajem
I zrak i srce u milju se zlate.

A kad noć blaga obavi brežuljke
S munara svjetla trepere, ko luči;
Meni se čini da hafiza čujem
Ustajuć kako on »dogdi« prouči.

I meni suza otkide se s oka,
Na noge skočih, usne mi se miču,
I gori duša, kao svjetlost živa,
Pred oči davni događaji niču....

Vijesnik Islama, vjesnik vjere prave,
Dolazi svijetu i istinu kaže;
Mase ga slave, slijede i priznaju,
Od Njeg šefaat za grijehe traže.

Pa i ja samac slavim Ga i hvalim,
Nadam se bar da anđeli me čuju;
Pa kad i ne bi, dosta što Bog znade,
Da usne moje Resula Mu štuju.

Usne i razum i srce i duša
Zanosom gori, za Njim se opaja,
Dok pucnji topa prolamaju zrakom,
A k zemlji slaze mirisi iz raja.

GOLUB I BABA.

Golub je jedan na prozor mi došo
U rano jutro i gukati zače;
Je li me htio probuditi od sna
Ili što drugo grguti mu znače?!...

Željezni krevet i slamnjaču žutu
Napustih brzo, u rešetke gledam,
Al golub k meni ne prolazi bliže,
Samo mi guče: nek nešto izgledam.

Sve mislim radost blizu mi je neka,
I sjedim, pitam: šta će to da dođe;
Al zalud srce nemirno izgleda,
Ničega novog — a već podne prođe.

Sad će tek ručak, ko i druge dane;
Već čujem klepet suđa i koraka;
U bravu ključ se meće i otvara,
Ni gledat neću u stražara jaka.

Golub mi opet na prozor doletje.
A stražar veli: Došo vam je neko!
Pogledah — kćerka! Cakli joj se lice;
A golub guče: »Nisam li ti reko?!«...

Bebica moja. Prigrlih je vruće,
Izljubih lišca, oči svoga zlata;
A ona priča, dok golub grguče
I dok ključ opet ne pričvrsti vrata.

Golube gdje si?!... Al' on viš ne sli-
[ječe.
Zalud ga svako jutro ja dozivam;
I želim k meni da radost navrati,
Nje više nema — ja tek o njoj sni-
[vam.

Šemsudin Sarajlić:

„Ne dam Gazina vakufa za 400 miliona“

Efendić Ahmed, zdravstveni inspektor u penziji, lomio je mnogo kopłje u svojim mlađim godinama oko vakufa. Srce ga je vuklo, da ova ogromna imovina muslimana u Bosni oživi, da se upravljanje s njom reformiše i iz toga da se više svi koriste i napreduju.

Njemu je od prije rata bila poznata izjava nadbiskupa Stadlera, da bi se on stidio primiti subvenciju od vlade, kada bi imao bosanske vakufe pod rukom. I s ove strane, o kojoj su drugi muslimani malo brige vodili, Ahmed je žudio za reformama u vakufu i to korjenitim, efikasnim, koje bi morale djelovati.

Mnogi drugi gledali su u vakufu svrhu svojih težnja: sve je u redu ako vakuf imade svoje (narodnu) upravu i ako narod njegovim imetkom raspolaže, a da ko drugi sa strane u to svoje šake ne unosi. Pa kako, onako kako se je s tim upravljalo i od prije — kroz 400 godina.

Ahmed je međutim bio od onih rijetkih ljudi, koji su u vakufu gledali samo s r e d s t v o za izvođenje kulturnih i prosvjetnih zadataka. Pa što god bi to sredstvo bilo jače, da je sve lakše pitanje kulturnog i prosvjetnog rada u narodu. I nije poznavao kompromisa u borbi sa onim, koji za vakuf kao takav nijesu brižljivo radili.

U narodnom jeziku rečeno, razlika je bila u ovom:

Prvi, kojima je bio ideal narodna uprava u vakufu, u praksi su se zadovoljavali sa tim, da im vjerski službenici u džamiji klanjaju i podučavaju djecu u vjeri u mektebu. Dalje, da imaju muderise i vaize po varošima, da u vakufskih objekata krov ne prokisuje i da se ne ruše, da su groblja zagrađena i — ne znaju što bi više.

Dok narodni širi slojevi ovako, njihovi predstavnici u upravi — prvaci, koljenovići — samo su odlučivali: ovo bi trebalo da bude ovako, ono onako. Direkcija na to u sjednici sa činovnicima: ovo da bude ovako, ono onako. Činovnici na to u rješavanju povjerenstvima po Bosni i Hercegovini: ovo da se učini ovako, ono onako. Povjerenstva pak mutevelijama: naređujemo ovo ovako, ono onako. Na primjer: neka zakupci redovno uplaćuju zakupe za zemljišta, neka se plaćaju kirije za kuće i dućane, neka se ubire vjerski prirez, neka mutevelije (upravitelji pojedinih vakufa) imaju za se najviše 10 posto od prihoda vakufa — i t. d.

Međutim, šta se u obrnutom pravcu događa? — Kako ljudi iz vakufske uprave politiziraju i trebaju glasove masa na izborima, to se pojedinci iz mase ne progone, ako jednom na vrijeme, a poslije nikako ne plate zakupa, prireza, kirije. Mutevelija šuti, jer se o narodu radi. Povjerenstvo šuti, ako koji mutevelija »malo« zamrsi račune, jer je uplivan čovjek, koji treba na izborima. Direkcija šuti ako povjerenstvo hramlje, jer tu su najugledniji ljudi, na koje se ne može lako udariti. A vijeće šuti, ako sve to ne ide kako treba, jer je to autonomija, koja se rušiti ne smije. I tako dalje.

Razlika pak za druge, rijetke, u koje je spadao i Ahmed Efendić, bila je u tome, što je i on osjećao svim srcem i bio za autonomiju vakufa, ali na način, da izborna većina ne dobije sve za se, nego neka i manjina po svojoj snazi, proporcijom dođe do izražaja, pa koliko može. Neka se u najmanju ruku čuje kritika druge struje i vodi kontrola nad ispravnim vođenjem poslova većine. Jer većina, ako je čistih šaka, te se kontrole ne boji. nego joj još dobro dođe, da ocijeni, je li korisno radilo. Tim bi se imalo da drži u šahu svo vrdanje i vršljanje po vakufskim poslovima, koji su svojina i zadnjega muslimana u zajednici, a ne samo većine, koja se na razne načine može da sklepa u izborima.

Osim toga, Ahmed je želio reforme.

— Feforme, ljudi! — govorio je plameno i tražio, neka se uoči, kako je i Austrija, došavši u Bosnu, odmah sve zabacila, što je postojalo 400 godina kao dobro zavedena uprava po Turcima.

Ahmed nije znao, kakova je ta starinska uprava bila, jer se je mnogo kasnije iza okupacije rodio. Ali po onom, što je vidio da nova administracija daje i čuo od uvaženih ljudi da bazira na najnovijim tekovinama svega svijeta, vjerovao je, da to sve vrijedi proučavati i iskoristiti. I proučavao je što je mogao više i došao je do osvjedočenja, da bi tako trebalo i vakufske poslove reformisati, jer bi ovi morali mnogo veće rezultate da daju i više da koriste.

Nešto, kao što je vučenje kola, auta i vagona. Konji vuku teret cestom po starinskom običaju, pa kad stignu na konak. A mimo njih istom projuri auto s prikolicom sa više tereta. I dok kola nijesu ni do drugog kilometra stigli, auto već nestane preko brda. Ili usporednom prugom naniđe željeznica i brzo ode dalje. Lokomotiva vuče dosta vagona, a što god je veća i što joj više »hrane« dadne, sve više i brže vuče. A kola — ostadoše na cesti.

U ovom evo, nijesu htjeli Ahmeda da razumiju. Uz to su neki, koji su vodili politiku iz vakufa, nazirali u Ahmedovom programu lični udarac za se i svoje samovladanje, pa su mu bacali klipove pod noge, vrstali ga u protivnike autonomije vakufa, intrigirali proti njemu i rušili ga.

Imali su lično i zašto. Jer on prije svega tražio je, da se na vakuf postavi direktor ekonom, prvoklasni stručnjak, koji bi sa vakufskom imovinom upravljao kako treba. A tu je već kosa udarila o kamen. On je onda podvlačio, da taj čovjek ne bi morao baš biti upravnim direktorom, mogao bi biti i uz onoga, samo neka ima najšire vlasti u racionalnom radu sa vakufskim dobrima i u organizovanju toga rada. Opet je udarila kosa o kamen.

On je onda zagrmio: kako nema dovoljno prihoda u vakufu za podmirenje svih naših vjersko-prosvjetnih pitanja i da bi ih trebalo stvarati. Sa vrhova vakufa počeli su mu se izrugivati i počeli su polemisati s njim: da on fantazira. Jer, ako se na pr. jedan vakufski dućan izdaje za 100 pod kiriju, neka on, ako može, izda po 200 i tako unaprijedi prihode dvostruko. A ako ne može, imade da šuti.

Ahmed je tada izašao s prijedlogom u javnosti, neka se vakufska imovina prečisti i ekonomiše. Sve ono što čisto nosi ispod 6 posto, imalo bi se zamijeniti sa drugom imovinom, koja više nosi; redovni prihodi imali bi se tačno ubirati, da polovica na njima ne propada; pri mutevelijama ne bi smjelo propasti ništa od vakufske imovine; sva imovina morala bi virkulirati kroz svoju jedinstvenu kasu, kroz koju banku ili štedionicu. Ovaj vakufski novčani zavod radio bi sa vakufskim suviščima u gotovini, a to su milioni, sad na drugoj strani; vršio bi sve naplate i isplate u stvarima vakufa između zakupnika i drugih koji uplaćuju i onih, kojima se nešto na doznake imade isplatiti, i imao bi u pohrani pokrića zakupaca i dužnika te mutevelija za sigurno uplatu i sigurno upravljanje u vakufskoj imovini.

Kao garancija za rad toga zavoda bila bi vakufska imovina djelomično: bilo zemljište, šume i zgrade t. j. ono, što se je steklo i što postoji preko zavještaja. U ostalom, ako bi tu garantovala i temeljna imovina, ne smeta, jer uprava sa njom i sada raspolaže i može da je očuva ili upropasti isto onako, kako bi se to moglo desiti i preko novčanoga zavoda, gdje također sjedi ista uprava. Radi se dakle samo o načinu; a opasnost za upropašćenje je na obje strane: u prvom slučaju radi nerada, a u drugom prigodom rada. U prvom slučaju je po Ahmedovom sudu opasnost bila veća.

To je bila uzbuna. Na Ahmeda je osulo i drvlje i kamenje, da traži nemoguće stvari. Mafija iza kulisa prikazivala ga je u najcrnjim bojama, da je podmukli neprijatelj vjere, vakufa i naroda. Traženo je, da se iz društva uklanja i da nikada ne smije biti biran u vakufska tijela. Progonjan je na svakom koraku, da mu se šteti gdje god prije može.

On je samo vikao: da im Bog pamet prosvijetli! Čim prije— tim bolje! Jer narod nezna o čemu se radi. A on neće pojedince nikoga da optužuje. Nije od te vrste ljudi, da lično nastupa.

Uz pojedince iz vakufa, koji su se okomili na Ahmeda, njemu su podvaljivali i drugi novčani zavodi i krugovi mogućnika oko njih, koji su u ovim novim idejama novih ljudi nazirali veliku opasnost konkurencije u privrednom radu za buduće. Kao po jednoj komandi govorili su i ovi krugovi proti Ahmedovim nazorima i tukli ga s jedne i s druge strane u tome.

Ahmed se je tako našao u unakrsnoj vatri sa sviju strana. Sve je bilo proti njemu, sve ga je rušilo i omražavalo u narodu. A on je svijesno stajao sa svojom akcijom i govorio: Ja sam svoje rekao i svoju dušu iskupio. Vakufski novčani zavod kada bi samo sa vakufom radio — jer negdje treba investirati, negdje kreditirati, — osiguran mu je opstanak i uspjeh. Ako vakuf neće takvoga rada sa svojim zavodom, moraće u raznim prilikama htjeti skuplje sa tuđim. Mašina osvaja: prolazi; pa, loži je barem. A sa starom kljusinom — osta se na cesti. Makar da je cesta tu, imovina je tu, ali kljusad slabo vuče, zastarjelo upravljanje ne miče se s mjesta.

Opet su ga napadali, žestoko progonili. A on je i dalje šutio. Vezao je na dušu odgovornost onima, kojih se to kao upravljače direktno tiče. I čekao, da sjeme novih misli počne nicati na javu. Nekada će morati i ploda dati.

To je bilo tačno. Prije nego se i mislilo, došli su neki zastupnici iz Hercegovine i počeli isto tražiti službeno, u sjednicama. Njima se, jer su to bili vodeći ljudi, nije htio nitko suprotstaviti i pitanje osnutka Vakufske štedionice postavljeno je brzo na dnevni red. Osnovan je poseban odbor iz zastupstva, da pitanje sredi, pravila izradi i iznese na prihvat u slijedeće zasijedanje, poslije 7—8 mjeseci.

Jedan veći novčani zavod, koji je na vakufski novac dosta računao, poveo je računa o ovome predlogu u zastupstvu i uspjelo mu je, da u odbor za štedionicu bude izabrano nekoliko ljudi, koji su bili njihove mušterije. A onda je u svoju upravu uzeo glavnog pokretača te akcije iz zastupstva. I osnova je kod sređenja pitanja u odboru odbačena. A na slijedećem zasijedanju je taj ad hok odbor izvijestio, kako je kod detaljnog pretresa uočeno, da ta stvar nije za vakuf. I akcija je propala.

Jedan drugi novčani zavod, koji je sve vidio šta se radi, poveo je sada kontra akciju i kod izmijenjenih prilika u upravi vakufa, angažovao je vakuf na drugu stranu u jedan njemu bliži novčani zavod, želeći, da taj postane šutke vakufskim iz kojega bi se ovaj prvi, kao do sada vodeći, povukao sa uloge vodstva, nego bi u zdravim prilikama tek pomogao po potrebi. I uspio je.

Ali je sada na tu akciju, za koju malo ko zna, ko je vodi, osuo se plotun progona na novim izborima i poslije njih u izmijenjenom zastupstvu tako, da je vakuf taj svoj zavod, u kojemu je već imao majoritet, sam natjerao u propast. Nečuveno do tada ni u — Americi. I time je uporpašćeno i više njegovih miliona.

Amedovi drugovi istomišljenici, kojih je sada sve više bivalo, bunili su se proti takove strmoglave politike u vakufu, ali su suzbijeni, da su oni tome krivi, što su uopšte ta pitanja pokretali. I još su ih napadali za to.

Ovi su onda digli ruke od svega i kazali: Ni na položajima, ni odgovorni. Drugi kako su to — od naroda pomognuti izveli — neka im i bude tako.

I godine su prošle. Duge i mršave godine.

Međutim su osnovane Gradska štedionica i Napretkova zadruga u Sarajevu.

Prvoj je dala gradska općina kao temeljni ulog svoja poduzeća: elektranu, tramvaj, vodovod i plinaru u inventarskoj vrijednosti od 40 miliona dinara. I držala je suviške svoga budžetskoga poslovanja i svojih fondova u svojoj štedionici.

Drugu je osnovalo samo par agilnih ljudi jednom manjom pozajmicom na vlastiti lični riziko i razvijali su u njoj poslove najprije sa tri činovnika, pa sa deset, pa sa trideset i t. d.

I makar da su kroz više godina razni partijski režimi u gradsku štedionicu natrpali toliko činovništva, da je jedva imalo gdje stati i makar da su svi službenici tamo dobili bolje plaće nego li i oni u gradskoj općini, opet je taj zavod — jakim investicijama dobro fundiran — općini počeo davati na milione doprinosa za budžet i pozajmljivati joj na desetke miliona. Uz to je štedionica podigla svoju palaču od desetak miliona i u doba novčane stege po bankama, kada su i njoj ustegnuti svi krediti i još joj se povrh toga dugovalo, ona nije zastala s radom, pokazala se je jakom, uočeno je, da se s njom mora računati.

A Napretkova zadruga, čiji su se ulozi penjali od 5 na 10 pa na 50 miliona dinara i t. d. osnovala je podružnicu u Zagrebu, za vrijeme stege u bankama podiže velebnu palaču bez duga u Sarajevu i razvija poslove tako, da imade izgleda, kako će danas sutra da postane vrlo jakim, vodećim novčanim zavodom u državi. A svojim doprinosima pomagala je »Napredak« i školovanje na stotine i hiljade učenika i šegrta.

Ove dvije pojave kao da su prenule muslimane iz Bosne u pitanju vakufa i njegove štedionice. Počeli su se Ahmeda sjećati. Ali Ahmed nije više bio osamljen tek sa nekoliko istomišljenika, nego su sada bile tu čitave skupine, čitav jedan pokret, koji je sve življe tretirao ekonomsko sređenje u vakufu.

Jedni su govorili, da treba u vakuf uzeti direktora ekonoma, pa u kojoj bilo formi i poštogod bilo i to prvoklasnog stručnjaka, pa makar ga tražili d Belgije. Drugi su vikali da vakuf mora oživjeti svoja ogromna imanja i otud pomagati našu prosvjetu i vjerske potrebe. Morao bi ovo, morao bi ono — a za sve treba novaca. Za to je najglavnije novce namaći, najprije štedionicu osnovati, a onda će uprava i narod preko vakufa lako politizirati. Ovako pak s praznom torbom — ni kud majci, ni kud u djevere.

Ko zna, da iz ovoga pokreta ne bi štogod i urodilo, da se nijesu prilike u vakufu izmijenile. Po novom Ustavu i novom zakonodavstvu došla je u vakufskoj upravi do glavne riječi više vjerska uprava i drugi ljudi uopće nego li su oni, koji su do sada upravljali. Sistem se je promijenio.

Novi upravljači upoznavali su se marljivo sa stanjem i potrebama vakufa,ali nijesu mnogo poznavali drugih prilika, naročito u pitanju ekonomisanja. Zato su tu sporo donosili kakove važnije odluke. Za njihove prilike posve razumljivo.

Kako su neki od ovih novih upravljača bili s Ahmedom dobro poznati i s njim odavno prijateljevali, razgovarali su sada ponekad sa njim i o vakufskim pitanjima. Dolazili su naravno i na pitanje Vakufske štedionice. Kako bi se dotirala, kako financirala, šta bi mogla da znači...

Ahmed i njegovi istomišljenici upirali su prstom u Gradsku štedionicu i Napretkovu zadrugu. Tako bi i ova, Vakufska štedionica. Neka počne sa malo, ne treba je posebno dotirati. Svi samostalni vakufi i mutevelije kao i centrala neka okrenu svoje novce kroz štedionicu, neka ga ne drže kod sebe, eto njoj gotovine dovoljno. Na podlozi pak garancije vakufa za njeno poslovanje, dobiće ona koliko hoće novaca za rad na raspolaganje, ako ne u zemlji, a ono iz inostranstva, jer za sve to jamči realna imovina.

Koliko ovakva garancija od općine pomaže i vrijedi Gradskoj štedionici? Svega joj je predala u upravu imetka za 40 miliona dinara, koji sada vrijedi sigurno 100 milijona najmanje. Ovako bi mogao i vakuf dati 40 mi-

liona svojoj štedionici. Svi vakufi u Bosni i Hercegovini toliko su jaki, da bi ovoliki iznos mogli odrediti — opet sebi za svoj novčani zavod.

— Šta 40 miliona? — podiže se jedan novi upravljač i uprije prstom u Begovu džamiju.

On je naime zadnjih godina sudjelovao u poslovanju radnog odbora i poznavao je dobro prilike i sadanje stanje vakufa.

— Ja ne dam samog Gazina vakufa ne za 40, nego ni za 400 miliona! — reče, a drugi svi zašutješe.

Ova konstatacija bila je koliko radosna, toliko i tugaljiva. Koliko poziv za rad, toliko više šteta što se ne radi, što se dangubi. I prijatelji su se zgledali. Šutjeli su dugo, dok Ahmed ne reče:

— Pa za Boga, šta nam je, jesu li nam vrane mozak popile? Mi se pustimo, neka nas voda nosi kuda hoće, a ni prstom da maknemo, da se spašavamo. I dotle smo dotjerali, da nam je postao ideal u zadnje doba osnivati pogrebna i pokopna društva. I tim se dičimo. Kao da nam je sva briga, kako ćemo pomrijeti i čim prije pokopati se. Pustimo te »ideale« ljudi Božji, niko neće ostati nepokopan. Pa i društvo, makar, ali šutke. Nego se javno dičimo pothvatima za rad, za život sami, kao da vakufa i nemamo. A kad je on još tu, pa još ovako bogat, na noge se, da se i njim koristimo!

Živjeti, živjeti moramo!

A prema tome sve i udešavati...

Kur'an a. š.

Šta je Kur'an? Sveta knjiga znanja,
Što sadrži samo mudre riječi,
Koju posla Allah Svemogući
Među ljude da bezvjerstvo spriječi.

On je izli u vjerničko srce
Najvećega Poslanika Svoga,
Muhameda — Genija, Umnika,
Zaštitnika roda islamskoga.

Kur'an sjajni sadrži sve ono
Što čovjeka vječnoj sreći vodi,
Nek' ga uči biće koje želi
Da stazama džennetskijem hodi...

U ekstazi moja duša pliva...
Kada sluša učenje Kur'ana
Rastapa se... a u srcu mladom
Ponestaje bolova i rana.

Neki plamen, neko čuvstvo žarko.
U srcu mi širi se... i gori...
I ja kličem: »Ah sretna sam, sretna,
Kad me Allah u Islamu stvori!«

Džemila-hanumica-Zekić.

Mom vrijednom učitelju vjere

Gosp. H. Ali ef. Aganoviću.

Učenjače slavni ponos si islamski;
Tvoja je duša plemenita, meka,
Tvoje su riječi duboke i jasne,
Na drugom Te svijetu Božja milost [čeka.

Na Tvom časnom čelu razgovjetno [piše
— Ovaj je čovjek pravi musliman,
Njegovo srce Islama je puno,
On Božansko Svjetlo širi noć i dan...

Kako počeh slušat predavanja Tvoja
Dušu mi obuze neki sveti plam,
Ja bolje, upoznah povjest vjere svoje
I s većom ljubavlju prigrlih Islam.

Nek Te Allah dragi čuva i brani,
Jer muslime vodiš u sreću i spas;
Tvoje lijepo ime neumrlo nikad,
Svuda se širio Tvoj islamski glas.

Zahvalna ću Tebi ja zauvijek biti
Ti pokaza meni do dženneta put,
Svake riječi Tvoje sjećaću se živo,
S poštovanjem ljubit ruku Ti i skut!

Džemila-hanumica-Zekić.

Prijatelji našeg vjerskog i kulturnog napretka širite „ISLAMSKI GLAS“ među našom braćom Pomažite našu štampu, jer tako pomažete da se širi prosvjeta među muslimanima

IZ STAROGA SARAJEVA.

Zadnji šorvan

Negdje neke godine iza Bajramskog klanjanja, bijaše nas dosta na groblju da proučimo »Fatihu« za Božji sevab i time se sjetimo milih i dragih kojih više nema među nama. Poslije posjete kabura, idući kući, pridruži mi se u putu prijatelj Omer.

— E, vala što mi je nešto tesir — poče Omer da priča. Eno, veli, gledam onoga našega doktora Enesa, kako sa dubokim osjećajem pohađa kabur svoje majke. Jesi li vidio, što joj je postavio divne nišane? Baš je u svemu hairli....

— Jesam, Omere,... lijepo je ono... A i njega je eto rahmetli majka čestito odgojila Zato ga svi znamo i svi ga volimo a najviše ga voli naša sirotinja. Ja mislim da se ti sjećaš njegova rahmetli oca. On je bio činovnik još i turskog vremena. Lijepo je živio. Imao je jednu kćer i eno je već odavno majka a doktor Enes je mlađi. Oboje su ostali nejaki iza oca. Majka je udala i sestru mu a Enesa je školovala. Da ti nešto pričam, ali ovo onako samo za ugled (ibret). Eno onaj Enes učio je visoke škole u N. Da se tamo u skupom mjestu čestito živi i mirno uči, valjalo je potrošiti lijepih novaca. Enesova je majka odkidala što se veli od zalogaja pa je njega izdržavala. Negdje taman pred njegov diplomski ispit, kad će postati doktor, čuo sam od jednog ahbaba evo ovo: Dođe mi, veli, jedno jutro u kuću majka mu pa me zamoli da joj »razbijem« šorvan (veliki dukat). Ona je sve šorvane i sav svoj dževahir potrošila školujući Enesa. E, znaš, što me je silno dirnulo, kada mi reče: *»Evo ovo je zadnji šorvan«.* Pa Boga mi njoj to valjade. On postade doktor. Majku je pazio kao oči u glavi. I eno je i danas mrtvu ne zaboravlja. A imala je eto i za koga trošiti.

HIKMET.

U Alefendinoj kući, u šabića sokaku u svoje vrijeme najviše se sijelilo. Tu se skupljala gotovo sama naša stara ilmija. Poslije dnevnog posla, valja da se čovjek malo odmori i rahatleniše.

Efendija je volio društvo a i društvo njega. On je bio udovac, pa nije smetalo da se njemu dolazi u svako doba. Čovjek lijepe ćudi, sušta dobrota a Bog mu dao dobru idaru. Bio je muderis.

Tako jedne noći skupilo se u njega društvo pa se razgovarali ljudi o najčudnijoj novosti toga dana. Više našega Sarajeva pojavio se na nebeskome svodu mjesec, većom polovicom potamnjen a samo malo osvijetljen koliko ona rogata kifla. Svijet je to gledao kao čudo. Neki su promatrali mjesec kroz pomućeno staklo. Tako se najbolje vidio.

— E, baš je ono, efendum, jedno čudo — započe Ešref efendija.

— Kako nije, efendum, eno rekoše u kiraethani da su novine unaprijed donijele da će se pojaviti pomrčina mjeseca u 3 sata i 45 dekika.

— E, baš je to jedan hikmet, rekoše većina njih u jedanput.

I sada nastade o tome razgovor. Istom će na to Murad efendija novi naš kadija: »Jest, efendum, mi vazda svakome čudu nadijemo ime »hikmet« i, koliko ja znam, ostaje za nas sve samo gola riječ »hikmet«. Za nas je samo »hikmet« i ono neku večer, što u Alefendije pucaše kesteni u peći ko male puške, jer ih je čitave ubacio na vatru. Za nas je samo »hikmet« i ono što priča Hadži Riza efendija, kako mu se začepilo korito od česme i on svašta pokušavao, pa nije mogao ništa učiniti. Javio upravi vodovoda a oni poslali neko šegrće. Dijete omotalo krpom klin pa njime zabušilo ozgo rupu i ukucalo čekićem. Kada je klin malo poslije izvadio iz gornje rupe, na donjoj rupi kanala probila je voda. Eto, efendum, i to je jasno. Pritisak vazduha potisnuo je vodu i ona je na donji kraj morala da izduši. Ono jest sve je hikmet i svaka je prirodna pojava mudro stvorena — ko Božje davanje — a nije li Bog dž. š. nama zapovjedio da mi te pojave istražujemo i proučavamo? Tako je postala nauka. A potpuna nauka nama je farz. Dakle *ne smijemo ostati pri tome a da i svojim razumom ne dokučimo sve što se događa u prirodi.* Nećemo zar i mi ostati na onoj deredži na kojoj su bili otprije sto godina, kada je znanost, živa nauka, bila gotovo zamrla među našom ilmijom. Kada se sva nauka učila samo iz Kitaba (knjiga). Danas su druga nova vremena. Svaki dan nešto novo donosi. Ne smijemo ni mi ostati gluhi i slijepi. Ovaj Murad efendijin govor imao je uspjeha. Danas tu živu nauku uče njihovi sinovi i unuci.

Hamdija Mulić.

Džemila Hanumica Zekić:

Pijanica

— Novela. —

Kao listovi od behara plovili su bijeli oblačići, gonjeni vjetrom, po sivom rasplakanom nebu. Iz njih bi pogjekada kanula po koja sitna kapljica jesenje kiše.

Noć crna kao misao čovjeka patnika obavila je svojim plaštem svu prirodu.

Bilo je gluho doba noći. Negdje daleko u polju čuo se vrisak jejine, koji se je razljegao kroz nijemu tišinu i uljevao u dušu nešto strašno i kobno.

Blatnjavim putem išao je neki čovjek kao avet. Mahao je glomaznim rukama na sve strane i puštao krikove, krikove lavovske. Lice mu je bilo svo zažareno od razigranog alkohola, a oči krvave i podbuhle. Noge su mu zapadale za kamenje i on je posrtao, padao, dizao se krvav i blatnjav. To se ponavljalo sve dok nije došao do jedne male kućice. Došavši lupio je nogom u vrata i probio ih. Zatim je vrišteći kao razjareni tigar uletio u sobu.

To je bila prosta sirotanska sobica. U njoj od namještaja i pokućstva nije bilo skoro ništa do jedna poderana ponjava koja je pokrivala truhli pod, skoro pretvoren u zemlju, zatim od dasaka napravljeni krevet na kom je ležalo i spavalo slatkim snom troje blijede siročadi i žena mršava kô grana suhe šljive, više slična mumiji, nego živom čovjeku. Na čađavom zidu visio je stari časovnik, koji je svojim blagim kucnjem oživljavao monotoniju ove bijedne sobice. U desnom uglu stajala je isharana starinska peć, u kojoj se opažala slaba svjetlost skoro sagorjelih drva. Kraj nje je bilo još nekoliko posuđa i ništa više. To je sve što je u sebi krila kolibica gladi i patnje.

Čovjek, zvijer uletio je u sobu, prisletio krevetu i zaurlao: »Nevaljalico, gade diži se smrvit ću te, ispadaj, ispadaj napolje, više te ne trpim. Zatim je zgrabio tek probuđenu iza sna uplašenu ženu za mršave žute ruke i počeo je udarati po cijelom tijelu. Zatim je zgrabio tek probuđenu iza sna kose i istjerao na ulicu punu mraka i straha.

Dječica koja su sve to gledala udarila su u grčevit plač i počela vikati: »Majko, mila majko, ne idi u mrak, ne ostavljaj nas, namą je hladno bez tvoga daha; majko, majko, povrati se!«

Otac bezdušnik nije se osvrtao na vapaj izmučene i gladne dječice već je legao na sred sobe i brzo zaspao snom divljeg pijanice.

Jadna žena drhtala je na ulici od zime i vjetra, izložena svim nepogodama i opasnostima. Ležala je na hladnom kamenu i jecala, gorko jecala, proklinjući svoju tešku sudbinu.

Uzeli su se iz velike i žarke ljubavi. Ona se još i sada dobro sjeća onih njegovih riječi, što joj ih je govorio dok je bila jedra, rumena i zdrava djevojka: »Fato, moje srebro i zlato, ja te ljubim, ljubim, ljubim bezgranično; pođi za me bićeš sretna, sve ću ti nabaviti što zaželiš, samo budi moja, moja. Ako nećeš poći za me, ja ću ubiti i tebe i sebe. Ti moraš, moraš biti moja!«

Ona zanešena njegovom ljepotom, naivna do skrajnosti, povjerovala je u njegove lažne izlive, nije jadnica mogla ni slutiti da je to sve gola prevara.

I uzeli su se. Ona je pobjegla krijući od roditelja. Živjeli su srećno sve dok je ona bila punačka i zdrava. Kroz to vrijeme stekli su troje krasne dječice: sinčića i dvije kćeri. Ali kad je žena počela stariti i poboljevati, on se je sasvim preokrenuo. Počeo je posjećivati krčme, kafane i druga lijegla prostitucije. Dolazio je svaku noć kući u gluho doba i tukao bijednu ženu.

Ona ga je ljubila vjerno i iskreno kako samo dobra i odana domaćica može ljubiti, od dana kako su se uzeli pa sve do časa ove večeri kad ju je istjerao ,skoro nagu u mrak. Ali ga je te noći prezrela. Razmišljala je dugo i došla do zaključka da ga više ne može ljubiti ako se ne prođe ovog kletog, pustolovnog života. Počelo je svitati. Iz crnih oblaka, koji su prekrili cijeli grad i njegovu okolinu pljuštila je velika kiša. Gromovi su pucali, munje sijevale, magla je prekrila sve.

Na obali mutne rijeke sjedio je neko blijed i strašan, kao utvara, s razbarušenom kosom i krvavim rukama. To je bila žena-patnica, koja je gledala pogledom luđaka u bijesnu rijeku, kako valja drvlje i kamenje udarajući strahovito o obalu. Gleda, gleda sirotica i misli kako će skočiti u zagrljaj valovima, da je odnesu daleko, daleko i izbace negdje u nepoznatom mjestu — kad se već bude raspadala. Bijaše poletjela da skoči, ali stade, jer kao da joj neko šapnu na uho: »Ženo patnico, odustani od te grozne namjere. Veliki Allah smilovaće se na te, ne skači, ne skači, imaj na umu da si biće stvoreno u svetom uzvišenom Islamu, sveopćoj Vjeri Svjetla i Istine«.

I žena patnica ostavi razbješnjelu rijeku i vrati se opet u svoju kolibicu. Pijanica je hrkao da se je orilo po cijeloj sobi. Dječica su također spavala i u snu se smješila bezazleno zanosnim smješkom meleća. žena, sva pokisla lagano je ušla u sobicu, nadvila se se nad glavice svoje blijede dječice i počela ih ljubiti, ljubiti poljubcima u kojima je izljevala svu

svoju materinsku ljubav. Kad je već svanuo dan probudio se iz mirnog sna pijanica, mlitavog tijela, bez i trunka energije.

Žena, na koju je sinoć izlio sav svoj gnjev, priredila mu je sve: vodu za umivanje, peškir i nekoliko komada suhe kukuruze, soli i glavicu luka. On je prvo pogledao u djecu, koja su jaukala od gladi, pa onda u ženu i brzo se pokajao što ju je onako sinoć istukao. U ljutom tigru probudio se otac, muž, domaćin. Pritrčao joj je brzo, privinuo je na grudi i ljubeći njene obraze kao dva uvela đula plakao, plakao, plačem pokajnika jedva izgovarajući: »F-a-t-o d-u-š-o d-r-a-g-a ž-e-n-o o-p-r-o-s-t-i«.

I ona se ganula. Istrgla se brzo iz njegova naručja i poljubila ga s puno poštovanja u ruku i oprostila mu.

I od toga dana nastala je ponovo sreća i harmonija u njihovu domu. On se prošao alkohola. Donosio je svega u kuću. Djeca su bila zadovoljna, a i žena na čiju se je strpljivost i patnju smilovao Veliki Tvorac svijetova.

Narodna sevdalinka i njeni tipovi

Mladi muslimanski književnik, g. Sait Orahovac, prije nekoliko godina je na Narodnom Univerzitetu održao predavanje o temi: »Naša narodna sevdalinka i njeni tipovi«, iz kojeg, radi toga što pomenuto predavanje tretira umjetnost muslimanskog elementa — za naše čitaoce publikujemo ovaj odlomak.

Ur.

Svaka od bosanskih sevdalinki nosi i sadrži u sebi po jednu bolnu ili veselu istoriju događaja zbivenih na pozornici narodnog života. Razumije se onog i onakvog života u koliko je taj život bio izražaj sentimentalnih težnji. Odišući čistom lirikom i erotikom, one, mislim na bosanske sevdalinke, kao da su kreirane iz intelekta i osjećaja jednog jedinog autora, koji se striktno pridržava unaprijed determiniranog nastojanja: da ni u kom slučaju ne prekorači okvir sevdaha i da u taj svoj omiljeni rejon ne umiješa ni riječi neke druge pripovijedi, ako ta pripovijed nebi bila u najtješnjoj vezi sa sevdalinskim izgaranjem. To je njena glavna karakteristika.

Međutim, sevdalinke koje su postale i koje se pjevaju kod crnogorskih muslimana, protivno od bosansko-hercegovačkih, pored note o sevdahu, sadrže i znatan dio pouke. Upravo, one zauzimaju piedestal didaktičko-sevdalinske naravi. Pokušaću da tu osnovnu razliku izložim s time, što ću na osnovu toga, kao realnu ilustraciju, citirati neke stihove iz crnogorskih, a zatim i bosansko-hercegovačkih sevdalinki.

Kao tipičan primjer crnogorske sevdalinke, koja u svojoj suštini sadrži i poučno-prekoran karakter — neosporno je ova:

> Adžamijo, kukala te majka,
> Kad se ženi, što se ne oženi,
> Tvoj se babo triput oženio
> I sve triput lijepom djevojkom,
> A ti jednom i to udovicom,
> Udovica tuđa suđenica
> Prvo te je jutro prekorila
> Tugujući za prvim sevdahom:
>
> »Lele meni, prvo zlato moje,
> Lijepo l' mi kod tebe bijaše,
> Voljom lezi, a voljom ustani,
> Buđaše me ružicom rumenom
> Zagrljajem i poljupcem vrućim.«

Ime: Adžamija, o komu je riječ u ovoj pjesmi, znači: »došljo«, vjetropirast i nepromišljen čovjek koji se, uz obilan izbor djevojaka, oženio udovicom, a:

> Udovica tuđa suđenica
> Prvo ga je jutro prekorila
> Tugujući za prvim sevdahom.

Veli gornja strofa, čija je namjera da omalovaži i prekori svoga glavnoga junaka, jer je on (Adžamija) učinio neoprostiv grijeh oženivši se udovicom. Udovica je, u patrijarhalnom životu i običajima crnogorskih muslimana, smatrana kao biće nedostojno jedne djevojke. Njenu kondidaciju za ponovan brak treba onemogućiti, jer treba imati obzira prema djevojkama koje očekuju i priželjkuju udadbu. Iz ove pjesme se jasno očituje jedna veća i humanitarnija misija, nego li što je sevdah, i njen tvorac je nosioc i borac za jedno socijalnije požrtvovanje nego li sevdalija erotičar, kao što u ovom slučaju tu ulogu vrši tvorac bosansko-hercegovačke sevdalinke. U tome nejednakom shvatanju života i leži bitna diferencija između prve i druge narodne lirike — odnosno između crnogorske i bosansko-hercegovačke.

U početku svoga članka istakao sam da bosansko-hercegovačka sevdalinka, pretežnim dijelom, nema nikakve primjese ili suvišnosti koje su van domašaja ljubavnih i senzualnih priželjkivanja i težnji. One su Kineski zid a da bi se mogla uvući neka druga misija u njih. One ne trpe u svojoj kući nikoga ko nije član njihove porodice, a ovaj se mora odlikovati strastvenim poletom, idealizmom, humorom i ukusom. Prefinjenim ukusom. Mora da bude vatreni pobornik na braniku svojih prohtjeva i mora biti neograničeni optimista i fanatik u neminovnu pobjedu svojih ideala. Sa takve tačke gledišta i sa takvim shvatanjem treba govoriti o njima, o sevdalinkama Bosne. Radi toga neka mi bude dozvoljeno, u koliko mi tu mogućnost pružaju granice mog razumijevanja, da uđem u njihov dom, u njihovu suštinu, u njihov svijet, u njihovu riznicu i da pružim ruku nekomu od njihovih junaka, da Vam ga prestavim, protumačim i prikažem. Na periferiji smo njihova ognjišta i već se rukujem sa jednom zlatnom i krasnom djevojkom sa izvanredno poetičnim imenom: Begajeta. To nam je tip idealistkinje, koju pitaju:

> »Begajeta, tako ti rahmeta
> Koga voliš: Muju il' Ahmeta?«

a ona odgovara:

> »Volim Muju u tankoj košulji,
> Neg Ahmeta u suhome zlatu.
> U Muje su oči sokolove.
> U Ahmeta, kao u janjeta«.

Kod Begajete je razvijeno jako osjećanje estetike. Ona radi estetike bagateliše Ahmeda i njegovo zlato, a voli Muju i drag joj je on bez obzira na njegovo siromaštvo.

Ta sloboda volje i to požrtvovanje, radi svoga ideala, nije ukorijenjeno samo kod naše Begajete. Naprotiv, u Bosni je pretežan dio djevojaka gotovo istih vrlina kao i naša simpatizerka. Djevojka Begajetinog tipa, izabere li momka, ona mu je dušom i srcem u cijelosti podatna, a voli ga platonskom i neizmjernom ljubavlju, koja je gluha za postojeće prepone i koja je indiferentna u odnosu eventualnih intriga društva. Ushićenje takve ljubavi dovodi do bolovanja, do ludila. Nije li u ovoj pjesmici, u punoj dozi, iznešen taj slučaj, kad hanumica, udaljena od svog izabranika, istome poručuje na ovakov način:

> Mošćanice vodo plemenita
> Usput ti je, pozdravi mi dragog,
> Nek ne pije Save vode hladne
> Već nek pije moje oči plave.
> Nek ne kosi trave pokraj Save
> Već nek kosi moje kose s glave
> Neka dođe, nek me se ne prođe,
> Jer ovako izludjeću mlada
> Od čekanja i od tugovanja.

U posljednjim stihovima izražena je čežnja i sentimentalnost do najvećeg nivoa zaljubljenosti. Da bi dala oduška svome unutarnjem izgaranju njoj nije bila potrebna nikakva korespondencija, nikakvo mrtvo i nepomično slovo. Ona je tražila, i našla, kao najpodesnije sredstvo, riječne valove, koji će brže dojuriti do obitavališta njenoga sevdaha, pa ga pozdraviti, potsjetiti na nju i opomenuti na najskoriji njegov dolazak, a ona ga čeka strasno i požudno, goji svoje pletenice za njegovu kosidbu, a otsjev svojih zjenica brižljivo njeguje, da sa njima pruži raskošnu plijen njemu, caru njenih snova i njene mladosti.

Analogno s tim, takav je i bosanske mladić; fanatik u svojoj ljubavi, on zna, da radi iste zaboravi i na svoje roditelje i to kad mu se roditelji nalaze u najkritičnijem momentu, čak i na samoj postelji smrti. Njemu je teži gubitak, ako ruka sudbine njegovu dragu privede drugome, nego li gubitak rođene majke. O tome će posvjedočiti stihovi u slijedećem navodu:

> Mjesečina, mjesec u oblaku,
> Bećar Hamza stoji na sokaku,
> U ruci mu dvije dunje žute,
> A na srcu dvije rane ljute.
> Prva rana odlazi mu draga,
> Druga rana umire mu majka.
> Teža rana što se udaje draga,
> Nego l' rana što umire majka.

A, opet, drugi omladinac tuguje i cvili bujicom i silinom osjećaja jedne Begajete:

> Đe si, draga, željna željo moja
> Željnom sam te željom zaželio,
> Pa mi željno srce ispucalo
> Baš ko zemlja ljeti od sunašca.
> Bog će dati i kiša će pasti.
> Zemlja će se zemljom sastaviti,
> Al ja s tobom nikad dovijeka.

U oblasti sevdalinke su vrlo zanimljivi oni momenti, kad se nadmudruju, ili uzajamno prkose, suprotni polovi. Takav primjer imamo u ovoj pjesmi:

> Glasno pjeva lijepa djevojka,
> Glasno pjeva, daleko se čuje,
> Čak se čuje do Mostara grada,
> Gdje je sluša Memija terzija
> On ju sluša, pa joj poručuje:
> Slatko pjevaš materino zlato,
> U mome se dvoru pošetala
> I spavala na šiltetu mome.
> A ona mu na to odgovara:
> »Nisi srećan, Božji nesrećniče,
> Ovo gomdže da ti u dvor dođe«.

Ali ako je Memija terzija doživio izvjesnu nesreću, da mu »gondže u dvore ne dođe« ipak je jedan od njegovih drugova — mislim drugova po fiziološkoj konstrukciji, imao sreću da pridobije očitu prevlast nad ženskim polom, jer ga jedno umilno čeljade, čeljade iz suprotnog tabora, iz tabora gondži neobično voli i pod tim uticajem i radi vjernosti prema njemu dolazi do konflikta između nje i jednog od onih koji bi željeli da joj se nametnu:

> U Mostaru čudan mekteb kažu,
> U njem uči tristo djevojaka.
> Hodža im je Omer efendija
> A kalfa im lijepa Umihana.
> Progovara Omer efendija:
> Čuješ, kalfo, šta kitabi kažu,
> Jedni kažu: hodža, ti s' oženi.
> Drugi kažu: nemoj iz daleka.
> Treći vele: kalfom iz mekteba.
> Kad to čula divna Umihana
> Baci kalfa tri nova kitaba,
> Pa uteče na mejtefska vrata
> Da se ne bi zamjerila dragom.

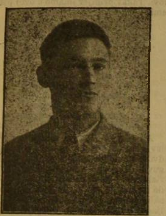
Umihana je od riječi i njena riječ je čvrsta kao dubrovačka brava. Dok joj lukavi Omer efendija, posredno, preko kitaba govori o svojoj želji, da je uzme za ženu, ona ga povodom toga gesta demonstrativno napušta da se iz takvih odnosa ne bi izrodila kakva komplikacija između nje i njenog jarana, koji se nalazi van učione.

Sve ove činjenice: vjernost ili nevjernost. prkos ili tugovanje — sačinjavaju jedan čudan literarni svijet, *svijet sa raznim stemljenjima*, kreacijama i varijacijama, konfuzijama i sanjarenjem, pa je čovjeku u takovoj okolnosti nemoguće da sistematski prestavi pojedine grane manifestacije duha, koje bi kao cjelina sačinjavale jednu nedjeljivu kompoziciju, skladnu i tečnu, bez disharmonije i bez kontradikcije. Na vrhu te smetnje stoji žena. Ona je čudna i varljiva kao proljećni oblaci Vi je u našim sevdalinkama vidite čas treperastu kao raskošnu sunčanu grumen, čas kao buru čas anđeoski čednu, čas ciničnu, zajedljivu, nevjernu i pakosnu, čas elastičnu, a čas tužnu radi nesreće u ljubavi, čas podatnu, a čas, ako joj se odgovara na ljubav ili ako je ljubljena, zloupotrebljava istu i pravi nedozvoljene šale na račun muškarca. Takva je naša sevdalinka i u koliko bi išli zatim, da je što više ispitujemo i analiziramo u toliko bi sve više nailazili na sve dublji i bogatiji rudnik raznovrsnih motiva.

Sait Orahovac.

Kasim Gujić.

Pogibija Alipaše Rizvanbegovića

Kasim Grujić

Alipaša Rizvanbegović je najmarkantnija ličnost i najveći hercegovački državnik u 19. vijeku. Najzamršeniji događaj iz Alipašina života je njegova pogibija. O toj pogibiji nemamo sačuvanih dokumenata, a ukoliko imade takovih savremenih vijesti, one su vrlo oskudne.

Ali za historijsku ocjenu nekog događaja, nije dovoljno samo ispitati arhivalnu građu već je vrlo važno razmotriti i terenske spomenike i iskaze svjedoka očevidaca tih događaja. Radi toga se smrt Alipašina ne može pravilno i istinski prikazati bez iskaza njegovog sina Hafizpaše, pred čijim očima je ubijen Alipaša Rizvanbegović. O tom događaju — smrti Alipašinoj — često puta je pripovijedao Hafizpaša sakupljenom svijetu na Buni. Tih starih ljudi imade i danas živih, kojima je Hafizpaša u 1878. godini ocrtavao smrt Alipašinu. Radi toga u ovom članku uz dosada poznate zgode priopćit ćemo i iskaze Hafizpašine, koji se odnose na smrt Alipašinu — oni do danas nisu nigdje objelodanjeni — da bi taj historijski događaj što bolje prikazali i ocijenili.

Ondašnjim turskim vlastodršcima u Carigradu mnogo brige zadavala je muslimanska begovska aristokracija u Bosni i Hercegovini. Posljednjih godina (1830.—1850.) učestali su ustanci u Bosni i Hercegovini protiv carskih reforama. Da tome već jedamput stane u kraj, odluči ondašnji sultan Abdul Medžid silom pokoriti muslimansku begovsku aristokraciju i krvavo provesti reforme u Bosni i Hercegovini. Taj posao povjeri poturčenom Ličaninu Omerpaši Latasu. Latas bude imenovan vrhovnim zapovjednikom sve vojne sile u Bosni i Hercegovini (seraskerom). Sa sobom iz Carigrada Omerpaša je poveo 11 bataljona pješadije, poljsku bateriju od 30 topova, sa nešto konjanika.

U drugoj polovini mjeseca jula g. 1850. — (23. i 24.) dođe Omerpaša sa nizamcima u Sarajevo. 15. augusta 1850. (6. ševala 1266.) na Musali (u Sarajevu) pročita Omerpaša ferman, kojim mu se naređuje da provede u Bosni i Hercegovini »Tenzinvati hajrije«.

Čim se doznalo za Omerpašin polazak na Bosnu i Hercegovinu, odmah Alipaša Rizvanbegović pošalje ispred sebe pred Omerpašu vladiku Josifa i Hafizpašu. Ali Omerpaša je želio Alipašu. Vladika i Hafizpaša povrate se u Mostar, a Alipaša ode iz Hercegovine za Sarajevo 4. augusta 1850. godine.

Omerpaša Latas pustio je sve paše, ajane i uglednike a samo je zadržao u Sarajevu Alipašu Rizvanbegovića. Alipaša je uživao velik ugled ne samo u svojoj Hercegovini već i u Bosni. Ustaše su se najviše uzdale u Alipašu i njegovu veliku moć, pa je radi toga po svoj prilici, Omerpaša i smatrao Alipašu najvećim (potajnim) protivnikom provađanja carskih reforma. Ali polovinom mjeseca augusta (17. VIII. 1850.) Omerpaša s vojskom otišao je u Krajinu, a prvih dana po Omerpašinom odlasku bosanski vezir Hafizpaša na svoju ličnu odgovornost pusti Alipašu Rizvanbegovića. Tako Alipaša stiže u Mostar 19. septembra 1850. godine. Čim je došao u Mostar Alipaša je odmah izvršio sve pripreme za dva tabora nizama. Na to podigne bunu (ustaše) u Mostaru i okolini, kojima se na čelo stavi Alipašin prvi doglavnik kavazbaša Ibro.

Kad je Omerpaša čuo za pobunu hercegovačkih ustaša, on u Hercegovinu pošalje 1000 nizama na čelu sa Skenderbegom, poturčenim poljskim grofom Ilinskim. Nizamci su se sukobili sa hercegovačkim ustašama u konjičkom srezu kod Vrapče. U tom okršaju uzmakli su nizamci u Konjic. Uvidio je Skenderbeg, da će s hercegovačkim ustašama teško izaći na kraj, jer su ustaše bili mnogobrojniji. Vođa ustaša kavazbaša Ibrahim, veliki pouzdanik Alipašin skupljao je nove ustaše i pokušao je nagovoriti i Alipašu da skupi ustaše protiv nizama. Po pašinom planinštauk Ivanu Mandariću kavazbaša Ibrahim poručio je Alipaši: »što Alipaša ne kupi vojsku, ako vojska protiv nizamaca ne skupi i ne podigne — slabo će proći«. Među hercegovačkim ustašama bili su Hasan Hadžiosmanagić, Husein Kajtaz, Ibrahim Puzić i mnogi drugi ugledníci.

Skenderbeg je uvidio da sa hercegovačkim ustašama ne može boj biti otvoreno, pa je smislio plan kako će iznenada na ustaše udariti i raspršiti ih. I ta mu se prilika pruži. Sa svojim nizamcima dana 24. januara godine 1851. udari Skenderbeg u zoru iznenada na hercegovačke ustaše na Borcima i sasvim ih rasprši. Ovom pobjedonosnom bitkom je bio otvoren put Skenderbega i nizamima u Mostar, u koji uniđe 29. januara 1851. godine.

U Konjicu Skenderbeg je ostavio vrlo hrđavu uspomenu. Kao pobjednik on se smatrao jedinim gospodarom čitavog ovog kraja. Zbog toga od Konjičana zatraži da mu privedu u harem dvije najljepše djevojke. Jedna od tih djevojaka pobjegne a druga Prohićka silom je otišla u harem Ilinskog (Skenderbega).

Kad je Alipaša saznao da jaki odredi nizamaca idu na Hercegovinu na hercegovačke ustaše, on se povuče iz Mostara na Bunu a iz Bune u svoj tvrdi grad Stolac, kojega je prije na nekoliko godina dobro utvrdio. Sve svoje dragocjenosti i sve stvari od vrijednosti otjerao je sa Bune u Stolac. Austrijsko vojno zapovjedništvo u Zadru 24. januara 1851. znade da se Alipaša zatvorio u grad Stolac. To isto znadu i crnogorski izvori. A narodna tradicija na Buni na dugačko i široko znade pripovijedati o Alipašnom odlasku s Bune u Stolac.

Izgleda da se Alipaša sklonio u Stolac ispred nizamaca, jer je bio siguran da na njega vreba Omerpaša kao i njegov pomoćnik Skenderbeg. Skenderbegu je bilo naređeno da strogo pazi na Alipašu i da ga prvom zgodom liši slobode. Iz Mostara poruči je Skenderbeg Alipaši da dođe u Mostar i da kao upravnik Hercegovine primi grad. Sada je Alipaša bio u velikom škripcu, teško ići, a još teže ne ići u Mostar. Radi toga pozove k sebi ugledne Stočane (Šariće, Mehmedbašiće i dr.) da se s njime posavjetuju hoće li ići u Mostar ili neće. Ti stolački prvaci su samo slegli ramenima i nisu mu mogli ništa reći što bi se svidalo Alipaši. Zato Alipaša pozove k sebi sa Bivoljeg Brda nedaleko Bune starca Imšira Donku, koji je nadaleko u ovim krajevima slovio zbog svoje mudrosti. Alipaša je upitao starca: »Đono, evo me Skender zove u Mostar, a šta ti mišliš o tome?« Ovaj je Alipaši odgovorio: »Ja bih ti rekao da ne ideš u Mostar, već da ideš caru u Stambol, on ti je i dao vezirstvo, pa neka ti ga on i oduzme«. Podcjenjujući starčev razumni savjet Alipaša je odgovorio: »Bolan, Đonko, mislio sam da si pametniji«. Starac se nije ni najmanje naljutio na ove pašine riječi, pa je na rastanku dao Alipaši upravo proročanski savjet: »Još ću ti jednu pašo reći: ako odeš u Stambol mogla bi ti ostati na ramenu glava, a ako li odeš u Mostar, teško ćeš se iz njega kutarisati«.

Alipaša nije poslušao starca, njemu se je valjda učinio predalek put u Carigrad, pa zato se odluči za kraći put, on ostavi tvrdi grad Stolac i ode na Bunu a sa Bune 23. februara 1851. godine stiže u Mostar. U glavnom gradu Hercegovine Mostaru pucali su topovi u čast Alipašinog dolaska. Ali to veselje ne potraja dugo: već 5. februara Skenderbeg liši slobode Alipašu i stavi pod jaku stražu Alipašu i sina mu Hafizpašu. Tako se dvodnevno veselje u Mostaru treći dan pretvori u veliku tragediju i žalost, o kojoj Alipaša valjda nikada nije ni sanjao. Na 9. februara 1851. godine dođe u Mostar Omerpaša Latas sa vojskom. U čast njegovog dolaska ispaljeno je u Mostaru 42 topa. Znao je da je Alipaša imao dosta blaga, pa odmah pohita da opljačka Alipašine dvore na Buni i u Stocu, ali kasno je stigao, jer je Alipašino blago prije njega razgrabio Skenderbeg, te 21. februara 1851. godine potjera Omerpaša iz Mostara svezanog Alipašu — postavio ga je na gubavu mazgu, — a Hafizpaša je išao pješke pred Alipašom. Omerpaša je naumio tako Alipašu voditi kroz čitavu Bosnu da vide Bosanci u koga su se pouzdavali. Toga dana u Mostaru je puklo 20 topova. Preostali Alipašini sinovi i Alipašine žene potjerane su u progonstvo. Alipaša nije imao 4 ili 6 žena, kako se to kod nas pogrešno do sada mislilo i pisalo, već samo tri i to: Mulahanumu, Nura hanumu i Mislidžihan., što se utvrđuje Alipašinim zavještajnim oporukama (vakufnamama). Omerpaša sa svezanim Alipašom stigao je u Dobrinje blizu Banje Luke. Alipaši je dodijala ta sramota i poniženje, pa poruči Omerpaši: »Recite Omeru, majku mu kaursku, što me pati ovako. Da sam ja njega uhvatio, ja bi njemu glavu odsjekao ili bi ga pustio na slobodu«.

Te uvrede nije mogao Omerpaša pretrpjeti, kako je to isticao kasnije na Buni Alipašin sin Hafizpaša 1878. godine. Omerpaša kao i Skenderbeg bojali su se Alipašinih veza na Porti — veliko interesovanje sultana Abdul Medžida za Alipašu, — bojali su se da ih ne bi Alipaša optužio radi njihovih nedjela, koje su činili u Bosni i Hercegovini, pa su se radi toga potajno dogovorili kako će što prije i sa što manje odgovornosti, poslati Alipašu sa ovoga na onaj drugi svijet. I Omerpaša potajno naredi jednom stražaru — nekom ciganinu — koji oko ponoći iz puške ubije na spavanju Alipašu 30. marta 1851. godine. Odmah se pronio glas — te glasove je širio Omerpaša — da je slučajno puška opalila pa je takav izvještaj poslao i u Carigrad.

O smrti Alipašinoj pričao je Alipašin sin Hafizpaša na Buni 1878. godine doslovno ovo: »Povede nas — Alipašu i Hafizpašu — Omerpaša u surgun, dođosmo u Dobrinje i tu zanoćismo, kad je bilo oko ponoći puška puče, ja se podigoh, ali me mozak moga oca poprska po licu i jorganu, jer je zrno od puške raskomadalo na četvero glavu moga oca, dođe i Omerpaša i upita me znadem li ko ubi Alipašu. Ja sam mu odgovorio da ne znam. Serasker ne bi ubio moga oca da ga nije moj otac vrijeđao, a bojao ga se i nije ga smio dovesti u Stambol«.«

Iza smrti Alipašine, kad je njegov sin Hafizpaša bio u audijenciji kod sultana Abdul Medžida u Carigradu, sultan mu je rekao: »Što ti ne htjede otac preda me doći, mogla mu je glava ostati na ramenu«. I po tome se jasno vidi da je jedini krivac Alipašine smrti bio Omerpaša, koga se za smrt Alipašinu nije moglo uzeti na odgovornost, jer je imao neograničeno ovlaštenje u Bosni i Hercegovini, a ničim se nije moglo dokazati da je Alipaša ubijen po Omerpašinu naređenju.

Alipaša Rizvanbegović kao veliki dostojanstvenik zakopan je u mezarluku Ferhadpašine džamije u Banjoj Luci. Glavni natpis na njegovu mezaru u našem prevodu glasi: »On je živući i vječiti. Alipaša uzvišenog čina (karaktera) Rizvanbegović po zahtjevu i zapovijedi presvetog Boga u ovoj zemlji čistoj i mirisnoj našao usnuće u pokroviteljstvu onoga, koji ljude obdariva svojim blagodatima. Pomilovao Allah onoga ko ga posjeti i ko mu prouči fatihu. Tarih je njegove smrti godina 1267.«

Tako je tragično završio svoj život najveći hercegovački državnik 19. vijeka, 67-godišnji Alipaša Rizvanbegović, nakon osamnaestgodišnjeg plodonosnog vladanja Hercegovinom.

Poslije dvadeset godina

»Dušo, nado, srećo, sve moje! Oh, da znaš kako sam sretan u Tvojoj blizini, kako mi duša pliva u milju i radosti, kako mi nešto toplo i ugodno struji kroz čitavo tijelo kada sam kraj Tebe! Hajrija, moja draga Hajrija! Za Te živim, Ti si moja sva budućnost, živim za te, u Tebi vidim ružičaste dane koji me čekaju — tako sam joj govorio prije dvadeset godina kada je stupala kraj mene kroz Čadordžinu ulicu ispred Vakufskog Sirotišta. Ona je tada bila pod bijelim šalom. One rese padale su do tala, a ona svojom djetinjom ručicom držala je dva kraja šala pod bradom. Vidim je i danas! Okrugla, punačka lica plavih očiju, usana rumenih, nasmijanih a zubi kao niz bisera. Ono djetinje lice, one ručice i usne drhtale su dok sam joj šaptao i pričao osjećaje svoga srca! — Tako smo prošli kraj Sinanove Tekije, kadinu mahalu, Medreseta i izbili na Mejdan. Putem sam je stalno nudio sa bonbonama, pružao fini fišečić, a ona drhtavom rukom uzmi po jedan komad i krijući stavila bi ga na jezik. Kada smo bili kraj kafane na Mejdanu, skrenuli smo u neku sporednu ulicu i na vrata njene daljnje rođakinje stali i dalje govorili. Ona je stala iza kanata, virila samo na me i rijetko koju progovorila. Proljeće je rano. Snijeg se je naglo topio, strehokapi su padale, a ponegdje bi sa velikim šumom masa snijega sa kuće skrhala se na zemlju. Kada bi zaukujisala ikindija, ona, Hajrija bi sva zadrhtala i žurno bi rekla: »Idem ja klanjati ićindiju« i odmah bi odletila preko dvorišta, a mene bi ostavila sama. Čekao sam je dok klanja, a kada bi se povratila, bila je još ljepša, veselija, rumenija, a još bi joj one divne usne izgovarale salavat. Smijala se je i bila je lijepa kao san.

»Ja nikada nijesam namaza propustila! — rekla je onim svojim djetinjim glasom i zarumenila se. »Uči petka i uči ponedeljka učim babi jasin! Kada ne bi jacije klanjala, čini mi se ne bih svu noć zaspala«. — Tako mi je ona govorila, a ja sam ju slušao, topio se i bio presretan.

I volio sam je, mnogo sam je volio —!

Tako smo se sastajali u Kadinoj mahali, na Medresetima, na Hridu, Čadordžinoj ulici i to s a m o i j e d i n o petkom stajali smo po 2—3 sata i a š i k o v a l i.

Jednoga dana buknuo je rat, Svjetski rat! Evakuacija Sarajeva! Mi đaci poslati smo kućama, a stanovništvo Sarajeva evakuisano na sve strane. Došao je čas da se i ja sa Hajrijom rastanem. I rastali smo se plačući. Dao sam joj đačku fotografiju, a ona meni svileni izvezeni rubčić sa monogramima.

Rekla mi je neku adresu da joj pišem na Podlugove, jer će tamo sa svojima odseliti. Sjećam se da je to bio neki seoski trgovac na koga ću pisati, a on će pisma Hajriji predavati.

I rastali smo se...

Dani su prolazili, pisma su moja išla u Podlugove, nikada se nijesu vraćala, a nikada nijesam dobio odgovora! Moja pisma puna čežnje, puna bola i tuge, uzdaha i suza išla su spočetka svaki dan, kasnije su bivala sve rijeđa, dok jednoga dana nijesam više niti pisao. Nijesam više mogao, a kojiputa sam već svoju Hajriju i ukopao. Pa javila bi se da je živa makar na jedno od onih nebrojenih pisama!

Dani su prolazili, nedelje, mjeseci, godine... prošlo je i d v a d e s e t godina.

Jednoga dana u mjesecu augustu unišao sam u Doboju u vagon drugog razreda. U jednom kupeu vidim samu jednu korpulentnu i povisoku damu evropski odjevenu. Plavih očiju. Lice dugoljasto, ispod očiju nabrano a po čelu »plisirano«. Kada sam tu ženu bolju pogledao, dobio sam dojam da će to biti žena nekog krčmara ili trgovca mesa. Bila je namrgođena. Po kupeu se je čuo puder, na sjedalu zagrebačke »Novosti« tašna, rubčić, limun, češljevi, mali pernati jastučić. Kada sam unišao u kupej nazvao sam joj Boga, a ona me je pogledala preko ramena, smrknuta i nastavila da gleda kroz prozor u svijet koji je vrvio po stanici u Doboju. Sio sam kraj drugog prozora i počeo gledati na prozor. Nakon kratkog vremena voz je krenuo, a da više nije nitko nama u kupej došao. Kondukter je prošao. Ona, ta dama je i dalje naslonjena na prozor promatrala okolicu, gledala je Bosnu, Usoru, Trbuk Ševarlije i negdje pred Maglajem sjela je na svoje mjesto. Opet sam je pogledao. Pokajah se što sam ostao u tome kupeu, jer sam opet vidio damu da je namrgođena, ma učinilo mi se je da me upravo mrzi. Pomislih opet da nije žena bolesna ili živčano slaba. Kada je i Maglaj prošao — osudim se da je baš namrgodim.

»Milostiva putuje u Sarajevo?«

»Da!« odgovori mi nekako prezreno i ljutito. Opet se pokajah što je nagovorih. I nakon ovakvog odgovora — ušutim. Tako smo dugo šutjeli i na jednom se učini da će sada ona ta moja suputnica govoriti jer se je očajno dosađivala. Zijevnula je dvatriputa i upitala me:

»Ti si trgovac!«

»Nijesam trgovac!«

»Odakle ste?«

»Iz Tuzle!«

»Iz grada Tuzle?«

»Da«.

»Ja imadem tamo familije, Zija efendija mi je tetak!

»—?«

»I ja sam Muslimanka!« Pogledah je bolje. Glas me njezin zaprepasti. Nešto me prostruji. U srce me ubode. Poče me nešto daviti, gušiti, nestaje mi zraka, znoj me polijeva.

»Jeste li vi gospođo Sarajka« — teškom mukom je upitam.

»Da!«

»Udata, imate li djece?«

»Nemam djece, ne trebaju mi! Ja se počinjem lagano smirivati. Nije to ona, ne!! Prevario sam se!

»Živite li u Sarajevu gospođo«, opet je upitam, jer sam htio da saznam tko je.

»Ne! Ja i moj tata, — znate ja tako zovem svoga Sulu — živimo sada na terenu, a kada on bude gotov vraćamo se opet u naše Šeher Sarajevo«.

Opet šutnja. Voz juri. Moja suputnica nakon kratkog vremena opet počinje da zijeva.

»Jeste li vi neki činovnik? Oženjeni ste?« — opet me upita iznenada.

»Jesam gospođo neki činovnik, jesam i oženjen i imam gospođo troje djece!« — odgovorim joj naglašujući broj djece.

»Joj, ta djeca! To je znate balast! Ja to nikako ne trpim. Joj!

»Znate gospođo, Bog je mudrac, pa netko ima djece a netko bi i želio da ima — ali eto nema. Djeca se moraju odgajati, roditelji moraju mnogo žrtvovati za svoju djecu, a naročito danas a da ih odgoje u islamskom duhu!«

»Islamskom duhu! Molim vas, vjera je nuzgredna stvar privatna stvar čovjeka! Šta se mene tiče, koje ste vi vjere? Ja gledam u vama čovjeka, jeste li »obražen i inteligentan, jeste li gospodin a nosio ti fes ili šešir! Ja i moj tata smijemo se našem slugi Rami što šalje svoje dijete u mejtef i umara se sa onim turskim slovima. Jadno i bijedno dijete, bolje bi bilo da ga pusti neka se igra i na svježem zraku skaće a kada naraste neka ga dade na neki korisni zanat«.

»Dozvolite da vas upitam da li ste i vi išli u mejtef?«

»Na žalost, jesam!«

»Zašto velite gospođo, »nažalost«? upitam je a opet me najednom nešto probolo!

»Znate, to mi danas ništa ne treba! Ja sam gospođa, sretna sam sa svojim tatom, učim lijepo francuski«.

»Gospođo, da li vi znate za Ramazan, Bajram, Mevlud i druge te naše mubareć dane?«

»Ah, to nije ništa moderno! Danas je moderno radio, modni žurnali, narodni vezovi i tako dalje!

Ušutjela je, a ja sam je promatrao i sve me je nešto bolo i peklo. Da li je ova žena Hajrija? Ovako shvaćanje života kao što shvaća ova žena i to iznenađuje. Izgledala mi kao da ju je društvo moderniziralo ali je ostavilo na pola puta.

Odlučim se i upitam je: »Da li vi milostiva postite i klanjate?

»Ne! Zar da ja svoj stomak patim i mučim? Da gladujem! A ta molitva mi izgleda smiješno!« — Na jednom se gospođa strahovito zakašlja. Suze je obliše, zrak hvata ubrzano, odskaće sa sjedala, hvata se sad za stomak sada opet za prsa sada objema rukama za glavu, na jednom počinje čupati kosu, kroz suze čujem«: »Oj tata, umreh ti tata«. Skoči sa svoga sjedala, opet se naglo spusti, drži se za prozor. Na prvi mah nijesam znao kako da joj pomognem, ali kako sam imao vode pružim joj svježe vode čašu, ona prihvati i iskapi do dna i odmah se poče umirivati. Bila je blijeda i sva znojna. Vidim da joj je i kroz tanku bluzu probio znoj.

»Imala sam tamo flašu vina ali se nisam sjetila«, reče na jednom ispreki dano i sve u bojazni da se opet ne zakašlje.

U Zenici je izašla i vidio sam da je nešto jela i pila u restauraciji a kada smo opet pošli — bila je svježa napudrana i namirisana i izgledala mi je mnogo mlađa i ljepša.

Sada sam bio uvjeren da je Hajrija.

»Šta si ti gospodine? »najednom me je upitala suputnica a pri tome pripaljivala »Vardar«.

Gospođo ja sam Musliman, i imam ženu plemenitu, dobru »turkinju« u nas se i sada kaže »turkinja« imam dva sina u gimnaziji, kćerkicu opet u školi. Redovito klanjamo, postimo, i vječito Kuran učimo!«

»Ma ne pitam to, ja želim znati jeste li vi neki činovnik ili putnik.

»Mislim gospođo da je sporedno kako ja djeci kruh zarađim i kakav položaj u društvu zauzimam, nego Vas molim gospođo da mi dozvolite da Vam nešto sasvim kratko ispričam:

»Prije dvadeset godina u Sarajevu u Čagordžinoj ulici volio sam jednu Muslimanku koja se je zvala...«, gospođa je naglo preblijedila, okrenula se meni a sa očima uprla mi u jedno mjesto i jedva čekala ime.

»Zvala se je, zvala se je Hajrija...« — rekao sam tako tiho, da je gospođa naglo se trznula, uhvatila za čašu i ispila je punu, zatim je sjela na svoje mjesto i gledala me, dugo me gledala.

»Samo petkom smo se sastajali i to na Mejdanu, na vratima. Hajrija je bila plemenita i dobra »turkinja«, klanjala je i učila.«

»Molim Te nastavi«.

»Nemam šta više gospođo, ona je za vrijeme rata otselila u Podlugove, dala mi svoju adresu, pisao sam joj, a nikada odgovora nijesam dobio, nikada ju više nijesam viđio i nikada za nju nijesam čuo.«

Gospođa je mirno sjedila, duboko je dihala i u jednu tačku se zagledala, čekajući da ja nastavim.

»Ona, Hajrija htjela je biti moja, ali je sudbina bila jača...«

Ušutio sam. Gospođa je nepomično i dalje u jedno mjesto gledala, a kotači voza su jednolično otkucavali. Bio sam uvjeren da je to Hajrija.

»Ah«, — najednom je rekla i počela od srca plakati. Suze pokajničke tekle su niz ono gojazno lice, a ja sam to promatrao. Prijale su i godile te suze.

»Gospođo, neka Vam bude od mene kao prijatelja preporuka, da se okanite t a k v o g ž i v o t a, počnite klanjati, postiti, pokrite se, tim putem povedite i Vašega gospodina supruga, kunem Vam se gospođo, da ćete biti sretni. Kunem Vam se, a možda i Vi to znate... jeli tako?«

Ona je prestala plakati, pogledala me duboko u oči i rekla: »Hvala ti dragi prijatelju, mnogo ti hvala... Omere. Primam tvoj savjet. Duboko sam pala, ali mi vjeruj, da sam trpila, mnogo trpila na početku moga braka, dok se nijesam naučila na ovaj meni mrski i odvratni život. Još večeras ću se pokajati, još večeras ću da zamolim dragog Alaha da mi oprosti moje grijehe, a ja, samo ja Omere znam, koliko sam pretrpila, koliko sam suza prolila, koliko sam noći probdjela, misleći i prateći u duhu....

Njene riječi probudile su me, drhtao sam. Usne su mi bile blijede, a kada smo izašli iz voza i kada smo bili za stanicom, stisnula mi je ruku oborenih očiju, nježno i s puno pojeteta rekla mi je: »Hvala ti, nesuđeni prijatelju, druže, ja ću tvoj savjet primiti kao amanet, strogo ću ga se držati, jer ću u njemu vidjeti dane koji su prošli prije 20 godina u njima ću vidjeti svoju sreću ...pružila mi ruku oborenih očiju i rekla Alah amanet....«

Alah amanet Hajrija!

K l a d a n j. Ebu Nijaz.

Jakom i dobrom štampom se najbolje budi duh zajednice. U dobroj štampi se odrazuje kulturni duh i snaga zajednice.

Prvoj pjesnikinji muslimanki

Umihani Čujdinoj.

Pjesnikinjo od Bosne pitome,
Oh, kako bih, kako sretna bila,
Kad bih došla hladnom grobu tvome,
Te ga sa ljubavlju zagrlila.

I jecala bolno, tužno dugo...
Jer mi srce ne razumije niko,
Ti bi mogla, ah, ti mrtva drugo,
Pjesnikinjo, slavne Bosne diko!

Nijedna me djeva shvatit nezna,
Već sa mržnjom prijeko me gleda
U svake je srce puno leda...

Ti bi samo utješit me znala,
Jer i sama ljubila si žarko
Svoga Muju, svoje sunce jarko!

Umrla si kô djevica vjerna,
Zato nema nijednoga znaka,
Po kom bi se pjesnikinjo smjerna
Mogla poznat tvoja hladna raka.

Da ja znadem gdje ti leži tijelo
Tu bih razno cvijeće posadila,
Ponajviše crveno i bijelo
I često bih kraj groba ti bdila.

Moje mlado srce tebe traži,
Tebe djevo, što davno zatvori
Zlatne oči, jer ga sevdah mori...

Te bi samo ja bih rekla draži,
Što u sebi krije momče drago,
Koje mi je zlato, srebro, blago!!

Moja želja

Pjevat ode Bogu bez prestanka
I Islamu želi moja duša;
Nove pjesme stvarat svakog danka
Moram, premda svako ih ne sluša.

Neko veli sa smrknutim licem:
»Pjesme nisu, djevo, savremene!«
Ja s' ne ljutim već zanosno kličem:
— Od jedne su muslimanke žene,

Koja ne zna za flirt i zabave,
Koja živi skromno, povučeno,
Koja ljubi poljane ubave
I u njima momče bezazleno!«

Širi se širi...

Širi se širi nauko Islama,
Rasipaj svjetlo širom bjela svjeta...
Svjetlo božansko što zanosi duše
Tamo gdje vječno cvijeće cvjeta...

Širi se širi, jer nema mrava
Koji će Tvoje svjetlo utrnut,
Svjetlo božansko, nauko prava
Pred Tvojom moću, svak će protrnut.

Širi se širi i vodi vjerne
Užitku vječnom gdje ljubav vlada,
U Eden krasni, Ti vodi smjerne
U kome neće nestati slada.

Širi se širi i ne daj tmini
Da pomoli svoje nakazne oči,
Gdje ima mraka, čarobno sini
Za svjetlom Tvojim umni će poći...

Širi se širi, nauko sveta,
Niko Te nikad ne može strt,
Jer puštat dušu, braneći Islam
Muslimanu je najslađa smrt!!

Džemila-Hanumica-Zekić.

Rešad Kadić:

A život se je samo šalio!

... Hrarr... hrr... plju! Hujjj!... Aman baš nikad, nikad nit smrti nit selameta. Ma ne valja ti ovaj život po lule duhana. Hajde, hajde Begane muko dunjalučka, rintaj, tegli dok ne crkneš! Be da hoću, da hoću odmah kamo sreće... Aha... aha... ahaa!, hrače i trogljavo kašlje Began, jedan od gradskih čistača, »cestara« kako ih zovu, grebući koštunjavom, kao pandža zgrčenom šakom po suhim dlakavim prsima. — »Kad svak živ spava, odmara se, hajde ti skači, meti, kupi svijetle i mačije poganluke što su ti ih noćas ostavili; smeći hrakotine i bljuvotine, hajde ahmače Begane! Allahu dragi što me stvori da se patim i živ crkavam na ovom deverli dunjaluku, pa još s ovim crvima i materom im? Niokle, niokle da se pragali, sve gore uh... uhh! Dina mi, evo ih taman ko mačad oko okoćene mačke ne budi primjenjeno«, šapće on tiho, gledajući kako se je Mejra skvrčila u ćošku, a četvero joj se djece zavuklo među kao džigerica isplavljele dimije, pa ponekad klepnu jezicima »tatj«, taman kao da daje.

»Kako li će biti, šta li će biti, to sami Allah zna«, nastavlja on dalje drobiti, obmotavajući od znoja okorjelim obojkom bosu nogu i turajući je u staru vojničku cokulu, čiji je odvaljen đon poput žabljih hralja zimno. »Nejma ti goreg belaja od života oj'a, to ti je insansko, sirotinjsko prokletstvo. Njima nije, jok vjere mi, baš im je pravo. Krepaj, krepaj vala ko pašče, crkni od gladi, niko, niko, niko neće ni repom mahnuti! Plju! smrdljivi dunjaluče!«, jednako nabraja Began, i iz drvene okrugle kutije lomi komad gnjecave zbijene pogače, što će je danas, kada se sunce rodi i klizne niz krovove kuća, a on svoj rajon pomete, u međeni kus proždrijeti. »Ne znam, ne znam tako mi Boga, kako i do hljeba s ovom sadakom dođem? Ovo ti je dragom Bogu plakat pa eto. Devet stotina!, devet stotina!... devet ih gromova šinulo, amin!«

Kune Began, a žena hrče, djeca klepeću jezicima i gladna jedu u snu, sunce putuje, a sobica davi sa svojim niskim tavanom i memli zidovima, iz kojih kao ćoravo oko viri muhama upljuvan i od čađi potamnio prozorčić. »Mačad, vjere mi mačad i okoćena mačka, hu-hh!«, još jedanput teško i duboko odhuknu Began u stisnut kiseo smrad sobe, pa iza vrata spodbi dugačku metlu za njeno žutkasto, kao od slonove kosti Beganovim rukama uglađeno držalo, i vrata za njim izderano zakričaše.

»Vallahi mi dođe pa bi svom životu kidiso! A kako i ne bi ako draga Boga znaš, u ovoj svojoj muci? Kamo, kamo pusta sreća da se ni okotio nisam!«, šapće on prolazeći kroz okruglu smrdljivu avliju s crnom, od spirina i puknutog kanala zagađenom kaldrmom. »Evo ga pasiji sin neće ni kanala da popravi, već začepljen smrdi i dan i noć, a zna gad svakog mjeseca stotinu i po za sobu. Pa ne ubi?! Ubi bolan ćaću svog, kad ti i onako gladnu krv pije!«, kipti Began i gleda u razlitu nečist, što se biba središnom avlije. Dvadeset soba, Bog zna koliko stanara: prosjaka, kočijaša, prostitutki, zbilo se u tu staru bosansku kućetinu s memli ćerpići zidovima, ispunivši je: gnojem, hipermanganom, đubretom, nečisti i smradom, kao pravu jazbinu sirotinje.

»Hu-hh!«, još jedanput snažno odhuknu Began kad izađe iz kapije, pa prebacivši metlu preko ramena, zagega niz pustu ukočenu ulicu...

Uvijek isto. Mrtvilo, nigdje nikog, samo tih vjetar i providan mrak. Izgleda Beganu da je u toj jutarnjoj samoći sve pomrlo, i drago mu, drago, ovako mu je najlakše. Najvoli kad nikog očima ne vidi. Učini mu se, da onda i njegove brige utonu u tu tišinu, u kojoj se rasplinu i polako ih nestane... I tada čisto s nekim olakšanjem u duši uspinje se prema svome rajonu gledajući pred sebe, i ne obazirući se na sanjive mačke što visoko podižu i krive kičmu, ni na zalutale pse, što njuškaju oko zidova i izdižući se naslanjaju nogu na njih. Sve spava sve je pomrlo: ulice, kuće, ljudi, sunce, brige, Mejra, djeca,... samo ga vjetar miluje tiho pjevajući....

»Ha... ti šarov mater, ćaći da si ponio pasiji sine!«, trgnu se Began najedanput, ugledavši pred sobom ljigavu izbljuvanu kašu na sred ulice. »Pa ti crkaji, crkaji od gladi, a neko bolan bljuje, bljuje od sitina i pića!.... Nejma, bolan pravde na ovom smrdljivom svijetu nestalo ga, u džombu propo i on, i sve da Bog da! Haj sirotinjo sinjo kukavice, ni Bog ni ljudi te ne gledaju! Kamo, kamo sreće da kamen mjesto mene rodiše!«, kune on i razmahuje metlom, dok ga neka mačka začuđeno gleda, a Beganu se čini, da mu se i ona smije.

»Ama krmska šćeri, prokleti mahluku, zar još i ti da mi se rugaš i ostavljaš svoj poganluk da ti ga ja saberem!«, bjesni on bacajući metlu za mačkom koja nestaje na prvoj banderi, i u čudu ga odozgo i dalje gleda.

...»Jesil, jesil se majku li ti otovario?... Mogo si i pojest!«, počinje on nad ovom šarenom masom, što ju je neki noćašnji prolaznik ostavio, i čini mu se crknuti će od čemera i mržnje.

»Devet stotina!, devet stotina!, za ovu muku i patnju, pa ti živi i hrani još pet glava? A uščinuše, uščinuše za malo im bilo i od toga još devet banki. Allahu dragi, vidiš li ti šta se od nas radi?«, preklinje Began, kada mu je na um pao još od lani taj u platizavedeni odbitak. »Sjednica donijela, načelnik potpiso vele. Lahko njima, lahko!... Vamo ga, vamo načelničkog guzlonju, pa mu Beganovu metlu u ruku, a Mejru, četiri crva, svijetske i mahlukske poganluke i bljuvotine, crknute mačke i balage, pišake i smetlja za vrat, a devet stotina, kako, nije ni devet,... osam i nekoliko!, u šaku, pa da ga onda vidim! Jah-h, Beganu i Beganovu drugu uščini, njegov mjesec pretvori u svoju nadnicu, pusta ti ostala! A ko, tako ti svega ruku na srce pa reci: ko je preči i od koga je fajda veća, jal' od mene, jal' od njega?«

Četvero, četvero je u mene ako Boga gospodine, pa ja, žena, kirija,... hajde ti sa osam stotina na ovoj skupoći u gradu živi! Šta će ti djeca veli, hralje mu se ukočile, natrag izvratile! Bezbeli, ne znam ja gospodskih marifetluka, ne trujem ja djecu u trbuhu materinu, ne znam ja zabava i uživanja, već suh hljeb i moja Mejra, to mi je sve... im šarov mater!«

Grdi Began ne prestajući, i čini mu se da mu je onda lakše, da mu teret spada sa srca. Čini mu se da bi crkao ako sve ne odčepi i izlije, pa makar i pustoj ulici. A i kome bi drugome? I kune Began, kune, a vjetar ga miluje, ulica ozbiljno šuti i sluša, metla grebe i pjeva: »sr... sr...«, a sunce putuje...

»Ama trebalo bi njima, trebalo bi njima, ama eh, da mi je Bog dao ko što nije, ma ja bi... uh!.... Tu najednom kao groman ošinut zanijemi Began, i to baš kad se je bio ponovno razbjesnio, dok mu metla kao otkinuta crna ruka, osta u zraku. Onako, kako se je bio zanio u stranu zajedno s njom, tako i ostade, a oči mu se prikovaše na crn, kao balega razlijpljeni buđelar koji je ležao na dva koraka pred njim. I za deseti dio sekunde, kako to već može učiniti u tom pravcu tako aktivan sirotinjski mozak, ispred Begana prodefilova Mejra u novom novcatom zaru debela i rumena, četvero djece krvlju nadajeno, veselo i sito, a soba, dvije, tri... namještene, sećije čohom prevučene, podovi šarenim ćilimima prekriveni, i najzad on sam, u novim čohali čakširama odmoren i zadovoljan, a tamo, neđe daleko od njegovih šaka, ova mrska metlurina. I Began to sve u mislima viđe, proživi, a buđelar, dok ga je on skamenjen gledao a žmarci ga probadali mileći iz petnih žila do u sam mozak i rastapajući ga od milina, poćeo je i onako jedar i kao bubreg nabit, da se diže i raste pred očima njegovim... Najedanput jasni i tvrdi koraci, i Beganova metla, kao ljuta golema stonoga baci se na buđelar i osta grčevito ga pritišćući.

»O, đela činovnik, pišeš li, pišeš? Piši... pi,ši...«, kao i svakog jutra, pa tako i jutros javi se Meho, pekarski kalfa i jedan od prvih prolaznika, koji prolazeći ne može a da ne pecne Begana, metlu mu »perom«, a njega »činovnikom« nazvavši.

»Ejvala brate Mehaga!«, dočeka Began mjesto tako uobičajenog: »Oš psino od sluge!«,, i pričeka još nekoliko časaka dok Meho ne zamače u čudu se na neobičan odgovor okrećući, pa se onda obazre na sve strane te munjevito prige i zdrpi buđelar, koji za čas meko utonu u njegovim mrkim runjavim njedrima. I uz jedno »uhh-h!«, kao da mu je težak teret spao sa srca oćutivši nove korake, snažno razmahnu metlom, koja zapjeva svoje »sr.. sr...«

»Pun je Dina mi, pun ko šip, samo da ga je đe smjestit«, šapće on i strašljivo se ogleda: Sve mu se čini netko će mu za vrat skočiti i zapomagati: »Ovamo tuđe pare lopove stari!« A buđelar pritegao kao tuč, žeže kao živa vatra, i Began sve življe razmahuje metlom da što prije svrši ovu ulicu, pa da se odmori, sebi dođe i vidi koliko li je ako Boga!

Sunce se je već davno rodilo, a svijet uskomešao žureći na sve strane, dok Began izgara od nekog tihog straha, dragosti i nestrpljenja, i čini mu se pomahnitati će, neće moći izdržati.

»Koliko, koliko li je?... Uh, a ako bude sve u krupnu kako ću?... A ako se dozna?!, i tu ga nešto snažno, vruće žignu, kao oštar nož zabi mu se u sam mozak, i Began viđe sebe u sindžire okovane, a Mejru i djecu plačne i gladne. I za čas požele da ne bude baš mnogo, i u krupnu, a onda mu se drugi, ogorčeni i života željan stari Began nasmija i zajedljivo prošapta: »Hajde ahmače, ko zna?... Polahko, pomalo, a onda lijepo jednoga dana klisni s Mejrom i djecom odbaci metljinu, pa malo kućice, kravicu i zemljice,... zar ti nije bilo dosta muke đogate keblešasti?«

Ohrabri se Began, pa prebacivši metlu uspravi se i pipnu za prsa, a buđelar se izbečio tvrd i debao rekao bi prsnuti će. »Ama da nije ko vidio?«, sjeti se opet, pa ga nanovo presječe. »Ko će vidit?, hajde budalo ne mahnitaj!... Pa i nije, već brate koliko li je?«, i tu ga vrela maslanica teško zaškaklji u nozdrvama, a lice mu se veselo raskreveljі. »Nek mu ćaća njegov sad mete, a jok Beganaga!«

»Ama đi bi čojk vidio, da on nije ne daj Bože?..., ali dalje ne doreče, ne dade mu vruć žig koji vrisnu kroz svo tijelo, dok mu noge kao prutovi zadrhtaše. »Jok budalo, vidiš da puca od jedrine, pun je on, pun, sad ćeš i ti dušom dahnuti. Ma ko će bolan Begane kao dragi Bog? Vidi on, vidi! Heee,... i kamen bi se nad tobom i dječicom tvojom rasplakao dok malo suha hljeba tuećete, a tuđi bureci sokakom mirišu. Eh Beganaga, sad ćeš i ti da se židneš!«, i tu se opet zaredaše Mejra i djeca: Sve sito, obučeno, rumeno, i dođe mu da kisne od veselja, odbaci metlu i njima potrči... »U pamet Beganaga! Za čas čojk more vrat slomit. Polajnak i u pamet! Hajd sad u hansku avliju, pa prigledaj i smisli kako ćeš. Tu nit će te ko vidit, ni pomest«, šapnu mu razbor na uhu, i Began okrenu niz ulicu do hanskog dvorišta punog balega i sijena, smrada i znoja, pa se zavuče za niska herava vratašca koja su zatvarala jedan ćošak, gdje je on krupniji alat ostavljao, i navali mandal za sobom....

Igraju noge, igra srce i crijeva u Beganu, a prsti, kao sami crvi, uz sleđen dah i prikovane oči, kopaju po crnom kožnatom strašilu i čekaju. Lete, kao bijele hitre ptice lete i oko Begana padaju čisti i ispisani papiri, a pregrada jedna po jedna nemarno zijeva... »Đi, đi ih je strpo ne bilo ga?«, mučno stenje oznojen i malaksao Began, dok mu hiljade čekića mahnito udaraju po kao olovo otežaloj glavi... A kada i zadnja pregrada zinu crna i prazna, a pošljednji papir kao ranjena ptica pade pred Beganove noge i surca sve nade, sve patnjama i bijedom stvorene najlejpše Beganove snove, smrče mu se pred očima, zatetura kao pijan i pljunuvši teko smože jedno čemerno: »Proklet svijete, ne bilo te, u džambu propo i ti i sve! Amin!

—

Sait Orahovac:

Pjevam . . .

Pjevam našem dobu, kruhu i slobodi,
Vrtlogu života, ljudima u njemu.
Ja nisam romantik, da vidim u svemu
Samo čar i sanju i nektar u vodi,
U pržini alem, dragulj, diademu,
Ne, ja pjevam stvarnost koja Borbu [plodi!

Pjesništvo je moje žena koja nosi
Baklju u levici, bič u ruci desnoj,
Krči pute nove, u nakani svjesnoj,
Da ono što jutro Sutrašnje donosi,
Objavi dvorani suludoj i plesnoj:
»Eto Novog jutra: rosi, rosi, rosi!

Sait Orahovac.

Jutro u predgrađu

Pokisla jutros vrana kriknu
na krovu pod sivim nebom,
i neko dugo, pospano viknu —
— ulica zamirisa hljebom.

Zorom pekare izbacuju
hljebove okrugle, vruće,
stotinu njih ih priželjkuju:
gladno se rascvjeta čeznuće.

Dosadno kiša kucka o stakla
i resko kriči vrana,
nečija mršava ruka se makla,
jer zatištala je rana.

Za hljebom posegla kô za mjesecom
oblaci, nebeska runa,
i zaorilo se usnulom ulicom:
»Somuna, vrućih somuna!«

Šukrija Pandžo.

VELIKA ZABAVA »NARODNE UZDANICE«.

Velika godišnja zabava »Narodne uzdanice« u Sarajevu održaće se u subotu 11. januara 1936. godine kao i obično u svim prostorijama Narodnog pozorištn Kralja Petra II. u Sarajevu. Odavna se već čine pripreme za ovu zabavu, koja svake godine postiže rekordne uspjehe. O programu ove velike zabave »Narodne Uzdanice« može se već sad toliko reći, da će u njemu učestvovati pjevčaki zborovi »Narodne Uzdanice« i Hrv. pjevačko društvo »Trebević« uz to »Napretkova« filharmonija i tamburaški zbor »Narodne Uzdanice« kao i jedan solo-pjevač. U programu se pripremaju prave atrakcije, glazbene umjetnosti, a istupiće se na zabavi s komponovanim najomiljenijim narodnim melodijama, koje se kod nas čuju u svakoj svečanosti, ali rijetko vjerno reproducirane. Program se kao obično završava jednom aktovkom iz našeg narodnog života. Iza oficijelnog programa biće zabave »po volji« u obilju, svega što posjetioce može da zabavi. Ma da ova zabava nije dosad reklamirana, ipak se za nju zna već iz privatnih razgovora, i sad se već pokazuje veliki interes. Lože se već sad rezerviraju u kancelariji »Narodne Uzdanice« (Tabaci 9.) za sad od 14—16, a iza Ramazana od 9—12 i od 15—18.

Halid Sadi:

Šehiti

(Istinit događaj iz krvave bosanske prošlosti).

Mirisna ljetna noć spuštaše tiho svoje crne zavjese nad obzorjem vedroga dana. Zadnji krvavi sunčevi zraci posljednji put se opraštahu sa zelenim livadama i poljima ubavog seoceta, koje leži među ponositim planinama naše junačke Krajine. Kao da je poprskan vrućom kraiškom krvlju cijeli zapad gori u čarobnom svijetlu i pruža veličanstvenu sliku, kakvu može samo priroda da dadne. Ruševine staroga grada, koje leže na visokom brijegu iznad sela, ponosito strše u azurne visine, kupaju se u zadnjim sunčevim zracima, i pričaju o minulim krvavim danima. Odnekud, sigurno iz gustih i plodnih voćnjaka, dopirahu posljednji akordi pjesme, koja izlažaše iz usta staroga pjevača:

»...Ovakva je krvava Krajina;
S krvi ručak, a s krvi večera,
Svak krvave žvaće zalogaje,
Nikad bijela danka za odmora.«

a zatim je nestade negdje u plavim daljinama.

Na samom kraju sela pred trošnom i gotovo razvaljenom kućicom stajao je mlad momak, naslonjen na ispletenu ogradu, koja se pružala kraj puta. Gledao je u veličanstvenu sliku krvavoga zapada i u zalazeće sunce ,koje se jedva naziralo iza sniježnih kontura udaljenih planina. Stajao je tako nepomično i razmišljao. Na njegovom lijepom muškom licu ocrtavala se tuga. Snažni mišići njegove gigantske figure čudnovato su podrhtavali. To drhtanje moglo se jasno razabrati i kroz bijelu ketenovu košulju, koja je stajala kao skovana i jasno ocrtavala krasne obiike njegovog tijela.

Najedanput se vrata trošne kućice lagano otvoriše i na njima se pokaza ponosna figura mlade kraiške.

— Mehmede, uzviknu djevojka drhćućim glasom.

Momak se trže. Taj glas ga prenu iz misli i on se okrenu.

— Selma, odkada te čekam, reče on prijekorno gledajući u stasitu djevojku.

Djevojka pogleda u njega svojim krupnim crnim očima i lagano se osmjehnu.

— Čekam te, nastavi Mehmed, da ti ispričam novost, koju malo prije saznadoh. Sutra novi sultan sjeda na taht. Cijela carevina sutra proslavlja dolazak novoga gospodara. Kažu da se u Krupoj slegao nebrojeni nizam, i da će sutra tamo biti neviđeno veselje. Neki od naših još večeras odlaze. Zvali su i mene, ali ja se ne mogoh odlučiti da pođem. Nešto me zadržava da ne idem... Neka zla slutnja me mori. Izgleda da će se desiti neka nesreća, jer jutros sam vidio na starom hrastu, pokraj naše kuće, jato crnih vrana...

Ovo se dešavalo onih burnih dana godine 1876., kad su se nad starom Turskom imperijom počeli da navlače crni obaci krvavoga rata, i kad je na njeno uzdrmano prijestolje sjedao drugi nasljednik sultana Abdul-Aziza, Abdul Hamid. U to vrijeme Turska je bila bure baruta, koji je svaki čas mogao da eksplodira i da njegov miris dopre do zidina ponositoga Istambula. Sa Srbijom i Crnom Gorom bila je na ratnoj nozi. Te dvije državice sa uspjehom su ratovale protiv Osmanovog carstva, jer ih je izdašno pomagala Rusija, koja se i sama spremala da iduće (1877.) godine navijesti rat Turskoj. U Bosni i Hercegovini je vrilo. Hercegovački ustanak nije se mogao ugušiti, nego se čak još više raširio i prešao u Bosnu. Po cijeloj Bosni i Hercegovini ustanici su pljačkali i ubijali nevine stanovnike, napadali iz busija na redovnu vojsku, i palili manja muslimanska mjesta. Iznenadni upadi Crnogoraca strašno i nemilosrdno opustošiše Hercegovinu. Svaki dan ustanička vatra uzimala je sve veći mah, jer ju je sa uspjehom širio i raznosio austrijski vjetar. Austro-Ugarska je htjela da iskoristi ovaj ustanak. Nadala se da će pomoću njega doći do svoga davno željenog cilja, okupacije Bosne.

Mehmed je prozreo ovo teško stanje u kome se nalazila ponosita i slavna Herceg-Bosna. Uzalud je Selma pokušavala da otkloni njegove crne misli. Mehmedovo bistro i dalekovidno oko opazilo je crne oblake, koji strijelovitom brzinom jure sa sjevera, da prekriju plavo bosansko nebo, i on se bojao za sudbinu svoje domovine.

*

U to vrijeme dok je Mehmed boravio kod Selme, sakupili su se kod njegovog oca Muharem-hodže najviđeniji seljaci. Muharem-hodža je bio najbogatiji i najugledniji posjednik u selu, i kada god bi se desio važniji događaj seljaci bi se kupili kod njega, da im on kaže svoju riječ. Pa tako i sada su se sakupili da porazgovore, o tada za njih, najvećem događaju, o ustoličenju novoga cara. Tu se pričalo uz crnu »donaljevušu« o svemu i svačemu, ali najviše o dolasku novoga sultana. Starac Ale, koji na svojim pogrbljenim leđima nosi teret od 90 godina, pričao im je kako se ustoličavaju turski sultani, jer on je bio jedan od onih rijetkih sretnika, koji je u svojoj mladosti boravio u starodrevnom Istambulu, i koji je vidio kako sultan Mahmud[1]) pripasuje na Sultani-Ejjuba sablju svojih slavnih prethodnika.

Upravo kada je Ale bio u najvatrenijem pripovijedanju, dotrča kao bez duše Šerif Ramin i javi, da je čuo od nekih seljanki-kmetica, da se Vlasi[2]) spremaju da sutra navale na selo. Ta vijest prekinu odmah tok razgovora. Hrabri Kraišnici, koji se ničega ne mogu uplašiti, počeše sastavljati plan za odbranu. Odlučiše, čim saznadnu da Vlasi idu, da sveukupno stanovništvo sela presele u veliku zidanu kuću Muharem-hodžine braće, jer su tako htjeli da spasu nevine žene i djecu od oštrih vlaških mačeva. Osim toga, u cijelom selu bilo je tek nekoliko starinskih pušaka, sa kojima se oni nisu mogli da odupru moderno oružanim Vlasima, te im je ova kuća pružala odlično utvrđenje.

*

Iza podne 31. kolovoza 1876. god., kada je cijela Turska u najvećem jeku slavila stupanje na prijesto novoga sultana, selom se pronese glas da Vlasi idu. Za čas odbrambeni plan bi izvršen. Za nekoliko trenutaka svo se selo preseli u naznačenu zidanu kuću. Ko god je imao ma kakvo oružje, sad ga je donio da njime brani krvlju natopljenu grudu svojih djedova. Za kratko vrijeme okupiše se svi sposobni borci i počeše da zauzimaju položaje na prozorima kuće.

Upravo kada su svi borci zauzeli svoja mjesta, i kada su se već jasno nazirale vlaške čete, koje su sa tri strane opkoljavale selo, po kući se pronese glas, da Muharem-hodža i sin mu Mehmed nisu došli, nego da su ostali da brane svoju kuću, koja je bila prilično udaljena, među gustim voćnjacima. Ali o tome se nije imalo kad razmišljati, jer strahovita vika i pucnjava Vlaha, koji su prodirali u selo, svrati pažnju boraca na sebe.

Za nekoliko časova Vlasi dopriješe do kuće i otvoriše na nju paklenu paljbu iz modernih austrijskih pušaka. Sakupljeni seljaci, zaštićeni debelim kućnim zidovima, odgovoriše iz svojih »kubura« i »kapaklija«. Dejstvo njihovog starinskog oružja prorijedi prednje redove Vlaha, koji ponovno otvoriše bezuspješnu paljbu. U toj borbi nitko nije mislio što se dešava kod Muharem-hodžine kuće. Nitko nije čuo strašnu pucnjavu, koja je dopirala iz gustog voćnjaka.

Muharem-hodžina kuća bila je također opkoljena. On i sin mu Mehmed nisu se mogli rastaviti od staroga doma i pustiti da ga Vlasi opljačkaju i spale. Njihove puške sipale su vruće olovo na Vlahe, prorjeđivali njihove redove, ali to nije smetalo razbješnjaloj rulji da još silnije navaljuje. Poslije duge borbe sa vriskom i pucnjavom rulja navali na avlijska vrata i poče ih razbijati. Tada se Muharem-hodža lati zadnjega sretstva koje mu još preostajaše da se spase. Kada je vidio da će vrata uskoro pasti pod bijesnim udarcima, on zapali svoj stari dom, i zajedno sa sinom pobježe iz kuće, i sakri se za hambareve[3]), koji se nalažahu na kraju prostranog dvorišta.

Kada bijesni plamen zahvati staru drvenu kuću, rulja pomamno zavriska i jurnu još jače na vrata. Sa treskom i škripom velika hrastova vrata svališe se na zemlju. Vlasi zavriskaše i jurnuše u dvorište, ali iza hambareva na njih se sasu olovo i prva dvojica padoše. Dočekani tom iznenadnom vatrom, oni ustruknuše, da zatim opet navale, ali i tada bijahu odbijeni. Muharem-hodža i Mehmed sipali su smrtonosnu vatru iza hambareva. Uzalud su Vlasi nastojali da ih istjeraju iz njihovog skloništa. Svi njihovi juriši ostali su bezuspješni, jer ih je vrelo olovo nemilosrdno zobalo.

Najedanput Vlasi prestadoše jurišati. Povukoše se nekoliko časaka, a zatim se povratiše sa zapaljenim granjem i pobacaše ga na hambareve, koji, na njihovo veliko veselje planuše, i iz njih vatre poče lizati crvenim plamenovima u nebo. Vlasi jurnuše, ali ih opet odbiše smrtonosna zrna hrabrih boraca. Otac i sin neprestano su pucali, ne obazirući se na vatru, koja se sve više približavala njihovom skloništu.

U divljoj krici i vici, koja se prolamala na sve strane, čuo se krupni glas Muharem-hodžin:

— Mehmede, ne izviruj toliko, pogodiće te sine...

A divlja rulja je sve bjesnije napadala.

Najedanput zadimljenim i usijanim vazduhom prolomi se strahovita eksplozija, u kojoj se jedva mogao razabrati jedan glas:

— Mehmede! . . .

*

Strašna eksplozija prolijegala se cijelim selom kao tutanj bijesnih gromova iz nebeske imperije. Nitko nije znao odakle je došla. Samo jedan glas odnekuda je uzviknuo:

— To je vojska iz Krupe!

Ove riječi djelovaše na Vlahe, i oni u paničnom strahu, ostavljajući svoje mrtve, počeše bježati bez reda na sve strane. Za nekoliko trenutaka ni jednog Vlaha nije bilo više u selu. Samo mrtvaci, koji su nepomično ležali na zemlji, pričali su o divljoj borbi, koja se malo prije odigrala.

Iz kuće, koja je služila za zaklonište cijeloga sela, izađoše hrabri branioci, pocrnjeli od barutnog praha i dima. Sa spremnim puškama uputiše se Muharem-hodžinoj kući.

Polahko je promicala kolona pocrnjelih Kraišnika kroz gusti voćnjak. Ali koliko iznenađenje ih dočeka kad stigoše do mjesta gdje je nekada bio Muharem-hodžin ponositi dom. Mjesto bijele kuće sada se pružalo crno zgarište, oko kog su bila poredana nepomična tjelesa poubijanih Vlaha. Mirnim korakom pređoše na zgarište, koje se još pušilo. Na sredini prostranog dvorišta stajalo je izrešetano tijelo jednog čovjeka, koji je još u ruci držao grčevito handžar. Njegovo potamnjelo mladenačko lice jezivo se smiješilo. Iz rana na prsima tekla mu je gusta krv, koju je žedna zemlja upijala u sebe.

— To je Mehmed, viknu netko.

Na te riječi niko ne obrati pažnju, jer je među hambarevima nađen novi, Muharem-hodžin izobličeni liješ.

— Muharem-hodža! uzviknu stari Ale i potrča prema iznakaženom tijelu.

— Obadvojica su poginula, plakao je starac, dok su ostali stajali nepomični i nijemi.

Tek sada saznadoše kako je nastala ona strašna eksplozija, koja je spasia selo od propasti. Muharem-hodžin barut je planuo i eksplodirao, izmrcarivši grozno njegovo tijelo.

Mrtva tjelesa oca i sina ležala su nepomično na pepelu njihovog doma. Sve je bilo mirno, samo je stari Ale prigušeno jecao. Najedanput on se okrenu sakupljenim seljacima i, prekinuvši svečanu tišinu, reče:

— Ova dva šehita spasili su selo... Odajte braćo, posljednju počast mrtvome ocu i sinu, koji žrtvovaše svoje živote za spas svoje časti, svoga ponosa i svoga doma...

Pocrnjeli Krajišnici stajali su nepomično pokraj mrtvih tijela oca i sina. Plakali su prekaljeni borci, dok je negdje u daljini graktao gavran...

1) Sultan Mahmud 30. turski vladar (1808.—1838.).

2) Vlasi, tako Kraišnici nazivaju nemuslimane. U ono vrijeme tako se nazivahu ustaše, koji su se odmetali od Turske vlasti, pod uplivom Austro-Ugarske, te tako napadali i pljačkali po manjim muslimanskim selima.

3) Hambarevi su se tada gradili od drveta sa zidanim temeljima.

Pjesma iz mahale

Koračam tiho. Pod nogama snijeg škripi.
Cereka se vjetar kao kakva luda...
Gdje pogledom stignem, vidim samo svuda
pustoš i oblake iz kojih snijeg sipi...

Mahala je pusta... i sve tužno ćuti.
Ne čuje se pjesma djevojačka, vedra:
»Sagradiću šajku od suhoga kedra!...«,
jer danas su snijegom svi zasuti puti...

Tek s prozora lijepa Amina se smije
na čardaku, koji ljepotu joj krije,
a gdje joj mladost tiho sazrijeva

i gdje ko grlica u tom lugu pjeva:
»Sretna li sam mlada, kraj đerđefa sama,
jer on mi čuva ponos moj od srama!...«

Salih S. Alić.

Vlasnik i urednik: Hafiz Muhamed Pandža. — Plativo i utužívo u Sarajevu. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i drug: Stjepan Vrček.

POJEDINI BROJ 1.50 DINARA.

POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVU

Islamski Glas

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata: Godišnja . . . . Din 72·— / Polugodišnja . . Din 36·— / Tromjesečna . . Din 18·—

Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7/I

Izlazi svakog petka

God. I.

Pretplata za inostranstvo Godišnje Din 120·—

3. januara 1936. Sarajevo 8. ševvala 1354.

Rukopisi se primaju do utorka o podne

Br. 14.

Uspomena na vojnu na Bedru

Najveći dan u istoriji Islama kojim je obilježeno novo doba u razvitku islamske vjere i razvitku čitavog čovječanstva je sedamnaesti dan Ramazana druge godine po Hidžretu. Toga dana prije 1353 godine Islam je velikom snagom kročio naprijed. Taj veliki dan ne samo u istoriji Islama, nego i u istoriji čitavog čovječanstva slovi kao dan kada su postavljeni temelji jednom velikom kulturnom razdoblju. Vrijednost toga dana nam najbolje pokazuje i ova slijedeća zgodica. Kada se Božiji Poslanik spremao da konačno osvoji Meku i očisti je od pogana jedan od boraca na Bedru imenom Hatib ibni-ebi-Beltea uputio je po nekoj ženi pismo mekanskim poganima u kojima ih izvještava o pohodu Božijeg poslanika na Meku. Za ovo se pismo odmah saznalo i to je bila velika izdaja. Drugovi Božijeg poslanika su tražili da se Hatiba najstrožije kazni, ali Božiji Poslanik je to odbio rekavši da je Hatib bio među borcima na Bedru. Po ovome vidimo kako je velika zasluga onih boraca koji su sudjelovali u vojni na Bedru. Ovaj značajni dan muslimani su uvijek smatrali kao najveći dan u istoriji Islama. Ovaj dan se je i ove godine svečano proslavio u islamskom svijetu i čitav islamski svijet je sa zanosom se prenio u ono veliko doba kad su se veliki borci sa najvećom voljom žrtvovali za pobjedu vječne istine.

Poznato je da je Božiji poslanik nakon trinaestgodišnjeg boravka u Mekki morao se iseliti iz poganske sredine koja ga je na najnečovječniji način zlostavljala. On je sa svojim vjernim i malobrojnim drugovima napustio svoju rodnu grudu i iselio se u Medinu gdje je bio stekao veći broj svojih pristaša. Oni su mu pružili potpunu zaštitu i malena islam. zajednica mogla se je u Medini slobodno razvijati, ali božansko svjetlo trebalo je da se proširi diljem čitavog svijeta da blagoslov i sreća čitav svijet obuhvati. Zato je Božiji Poslanik, pošto mušrici nijesu htjeli da čuju Njegove pouke i savjete i pošto su ga izbjegavali nastojao da ih i drugim sredstvima privede u krilo islamske vjere. Mekanski mušrici imali su svu vlast u svojim rukama, oni su gospodovali Mekkom pa su radi toga imali i naročitog utjecaja na ostale Arape. Snaga muslimana u Medini je bila malena pa su radi toga Arapi muslimane potcjenjivali i omalovažavali. Arapi su se naučili da se pokoravaju onome koji je jak i bogat, pa im neznatna muslimanska zajednica nije ulijevala nikakva strahopoštovanja, niti su oni u njojzi vidjeli kakve snage. Zato je Božiji Poslanik odlučio da odbrani muslimansku zajednicu, da stupi u otvorenu borbu sa mekanskim mušricima tim zakletim neprijateljima Islama. Mekanski mušrici su imali vlast u svojim rukama a sva trgovina srednje Arabije imala je svoje središte u Mekki. Bogatstvo i vlast mekkanske mušrike je jako zanijela i oni nijesu htjeli nikakvog sporazuma sa muslimanima. Mekkanske karavane su išle iz Mekke pokraj Medine u Siriju i Damask. Te karavane su bile izvor snage mekkanskih mušrika, i te karavane su donosile slavu i bogatstvo mušrićima. Bogatstvo je kod mušrika povečavalo grijeh i obijest i oni su nastojali da svojom krutom vlašću sve u svojim rukama drže. Gnječili su nemoćne i slabije, uništavali sve one koji su se suprostavili njima i sve dublje i dublje tonuli u opačine i grijeh. Poziv velikog Božijeg Poslanika je bio, uništiti nasilje i silu, silnike i nevaljalce onemogućiti. Božiji Poslanik je nastojao da među ljude unese mir i spokojstvo, sreću i blagostanje, znanost i prosvjećenost. Taj visoki poziv po Božijoj odredbi On je morao izvršiti i morao je onemogućiti sve one koji su smetali da ljudstvo dođe do svoje sreće i svoga spasenja. Najjače sredstvo da se to postigne bilo je da se onemogući mekkanskim mušrićima karavanski put koji je vodio pokraj Medine. Trebalo je onemogućiti mušricima da gomilajući bogatstvo, siju razdor među ljudima i čine nezapamćena nasilja, ali da se to izvede trebalo je snage i izdržljivosti. Neprijatelj je bio bogat i jak, a muslimanskih boraca koji su bili slabo opremljeni i oboružani bijaše samo u ovoj borbi na Bedru 313 ljudi. Trebalo se je uhvatiti u koštac sa obijesnim neprijateljem, ali to nije ništa smetalo ove velike borce da stupe u borbu i da skrše nosioce nasilja, tmine i opačina. Muslimani, i muhadžiri i ensarije, okupe se oko svoga Velikog Vođe i sa puno povjerenja predadu mu se da ih vodi do pobjede. Značajne su riječi koje je tada Božijem Poslaniku rekao Mikdad bin Amr: Božiji Posaniče idi tamo kuda ti je Bog pokazao da ideš, mi smo čvrsto uza te. Boga mi, mi ne ćemo reći kako su rekli sinovi Israelovi Musatu: »Idi ti i tvoj Gospodar pa se borite a mi ćemo ovdje sjediti«, nego mi kažemo idi ti i tvoj Gospodar pa se borite i mi ćemo se s vama do kraja boriti«. Ovo nam pokazuje koliko je čvrste volje i sloge bilo među muslimanima. Svjesni su bili da je neprijatelj velik i jak, i da su oni slabo oboružani. Ali bili su uvjereni, da je duhovna snaga mnogo jača od tjelesne snage, da je čvrsta volja snažnija i od najoštrijeg oružja. I u toj čvrstoj volji i muhadžiri i ensarije pošli su u borbu i na Bedru su se sukobili sa trostruko jačim neprijateljem koji je po svojoj oružanoj snazi bio i deset puta jači od slabo naoružanih muslimana. Ali pouzdavajući se u snagu svoje volje koja je bila prožeta velikim kuranskim duhom oni su izvojejevali sjajnu pobjedu. Veliki neprijatelj je bio poražen, njegova snaga je bila ubijena i njegov je ugled radi toga poraza počeo padati. Neznatna muslimanska zajednica počela je od toga dana da uživa veliki ugled među Arapima i svi oni koji su do jučer sa prezirom gledali ovu malenu zajednicu danas su se počeli diviti njezinoj velikoj snazi i čvrstini. Od tog velikog istorijskog dana nastao je veliki preokret. Tim danom je obilježen početak novog razdoblja u životu islamske zajednice. Sa pobjedom na Bedru otvoreni su putevi pobjede velike Božije Istine. Na Bedru se toga dana srušila opaka tiranija i nasilje da počne ustupati mjesto dobru, blagostanju i sreći čovječanstva. Rastrgani su teški lanci kojima je čovječanstvo bilo okovano. Ropstvo i tiranija, grijeh i opačina su ustupili mjesto onim velikim vrednotama koje čovječanstvo vode spasu i sreći. Borcima sa Bedra islamski svijet i čitavo čovječanstvo duguju najveću zahvalnost što su otvorili i pokazali ljudima nove puteve u borbi za cjelokupnu sreću čovječanstva. Ovi div heroji i junaci, ovi čelik karakteri koji su, i ako brojem maleni, umjeli čvrsto zbiti svoje redove pokazali su nam kolika je snaga duha čovječijeg, a kako je neznatna i sitna vanjska moć, koja je časovita i neznatna. Ovaj veliki i znameniti događaj teško je prikazati u jednom novinskom članku. Da se istakne veličina njegovog značaja treba napisati velike študije u kojima bi se prikazao značaj tog velikog i istorijskog dana. Ovdje ćemo samo istaknuti ono najosnovnije, a to je da je ovaj veliki dan postavio kamen temeljac budućoj veličini veličanstvene islamske zgrade. Taj dan je stvorio novu epohu u razvitku čovječanstva sa kojom se Islam i te kako može ponositi. Taj veliki dan je pokazao da malene i neznatne zajednice ali čvrste voljom i jake duhom mogu poraziti i pobijediti i najvećeg protivnika. Borci sa Bedra su nam pokazali da borba za pobjedu čovječanskih prava, borba za pobjedu pravde i istine, svjetla i nauke mora pobijediti nasilje, nepravdu, opačine i grijehe pa makar neznam kako jaki bili oni koji te poroke čine. Ovaj veliki dan treba da u naše duše unosi mir i spokojstvo. Ovaj veliki dan treba da u nama razvija one velike duhovne vrednote koje nam Islam donosi. Ovi veliki borci sa Bedra treba da nam služe kao uzori kako se treba žrtvovati i kako se ne smije ni pred čim prezati kad se radi o tome da pobijedi dobro i istina. Ovaj veliki dan treba sve naše jedinice da oduhovi, da ih preporodi i u borbi učini što izdržljivijim. Muslimani u borcima sa Bedra trebaju da vide svoje velike uzore, treba da se duhom prenesu u one prilike u kojima su oni živjeli. Treba da shvate da je samo čvrsta borba velikih boraca sa Bedra donijela njima veliko svjetlo Íslama, da su ti borci sa svojim žrtvama i samoprijegorom udarili temelje velikoj muslimanskoj zajednici koja nakon 1350 godina broji 420 miliona članova. Muslimani moraju da shvate svoj zadatak kao što su ga shvatili i borci sa Bedra pa da sa onim prijegorom i sa onakim žrtvama prihvate borbu i izvojuju pobjedu božanskom svijetlu koje nam je preko Muhamed a. s. u Kur'anu objavljeno. To je najuzvišeniji zadatak, to je i najčasniji zadatak, jer se tako služi dobru čitavog čovječanstva, unosi se mir, i zadovoljstvo među čovječanstvo. U krutoj današnjici materijalizma muslimani zbijajući redove trebaju očeličiti i osnažiti duhove svoje i uzdignuti se iznad ovoga krutog materijalizma koji ubija svaki polet duše ljudske i uništava osjećaje čovječije.

Da obnovima naš život, da unesemo ponovno duh sreće i blagostanja u našu zajednicu trebamo slijediti svoga Velikog Učitelja Hazreti Muhameda. Njegove riječi i Njegova djela neka nam budu putokaz. Slijedimo ga onako kako su ga slijedili Njegovi vjerni drugovi koji su tako osigurali sreću sebi i čitavoj budućoj islamskoj zajednici. Samo ćemo tako osigurati svoj uspjeh. Svaki musliman treba da bude ispunjen duhom onih riječi Sad bin Muaza koje je rekao Božijem poslaniku pred sam početak vojne na Bedru: »Mi te vjerujemo, mi znamo da istinu govoriš, mi očitujemo da je sve istina što si nam ti donio. Zato ti se mi obvezujemo da ćemo te slušati i da ćemo ti se pokoravati. Možda se ti Božiji Poslaniče bojiš da ćete Tvoji ensarije pomagati samo na svome pragu, ali ja ti kažem u ime svih ensarija i u ime njihovo ti odgovaram: idi kuda hoćeš, veži konopac kako hoćeš i prekidaj ga kako ti hoćeš, sklapaj mir s kim hoćeš i napadaj koga hoćeš, uzmi naš imetak koliko ti hoćeš, i nama je draže ono što nam ti uzmeš nego ono što nam ostaviš. Zapovijedaj nam kako hoćeš, mi ćemo te slijepo slijediti. Što hoćeš to i učini, mi smo uvijek samo uza te. Tako mi onoga koji ti Istinu objavi, kad bi ovo bilo more pa ti u njega zaronio i mi bismo svi s tobom. Niko od nas nebi zaostao. Nije nam gorko da se sa neprijateljem sukobima, mi smo strpljivi u borbi i mi smo pravi borci. To ćeš vidjeti, i bićeš zadovoljan s nama. Mi smo ti s desna i lijeva i pred tobom i iza tebe«.

Ovo je obaveza koju je dao vođa ensarija Božijem Poslaniku prije početka vojne na Bedru. Ovu su obavezu svi najčvršće održali i zato su pobijedili. Satrli su tiraniju, grijeh i opačinu i omogućili da pobijedi Božansko svjetlo i da se preporodi čovječanstvo.

Islamski svijet je kako rekosmo i ove godine svečano proslavio uspomenu na ovaj veliki dan. I mi muslimani u našim krajevima i ako kasno, treba da se sjetimo veličine događaja koji su se zbili toga dana i da u buduće ovaj veliki dan što svečanije proslavimo i tako ulijemo nove snage u naše učmale duhove.

Uspomena na ovaj veliki dan treba da budi osjećaje naše, treba da nas podiže, a naročito da podiže duhove naših mlađih generacija koje treba da se u borbi za dobro svoje zajednice ugledaju u velike uzore nedostiživih boraca sa Bedra.

Ovaj značajni dan u istoriji islama neka našim mladim generacijama služi kao putokaz kako se treba svim snagama boriti za duhovni preporod pojedinca i zajednice, jer će se istom tako osigurati opšte blagostanje islamske zajednice.

Ženski odbor društva „Merhamet"

Pretsjednica gđa Ajiše h. Rašidagić, potpredsjednica gđa Fatima h. Tanović, I. tajnica gđica Dževahira Kadrić, II. tajnica gđica Fahrija Svrzo, I. blagajnica gđa Halide h. Bakarević, II. blagajnika gđica Almasa Zildžić, kućenadzornica gđa Zulejha h. Čurčić. Odbornice bez funkcije: Gđe Esme h. Spaho, Munire h. Muftić, Fatma h. Omanović, Samije h. Čomara, Kadrije h. Bahtijarević, Nafije h. Semiz, Hatidža h. Ademović, Fatima h. Abadžić, Ata h. Fočo, Ešref h. Hasibović, Refije h. Nezić, Asife h. Čurčić, Senije h. Kreso, Fehme h. Hadžibegić, Mubera h. Saridžić, gđice: Dženka Pehlivanović, Zumreta Teftedarija, Almasa Bašagić i Selma Dizdar.

Nadzorni odbor: Habibe h. Spaho, Dr. Ševala Zildžić, te prvi i drugi blagajnik Upravnog odbora.

Za monopolisanje školskih knjiga

U Beogradu je ovih dana održana anketa o pitanju monopola i unifikacije školskih knjiga. Tu su bili zastupljeni kako novine javiše, knjižari, štampari, štamp. radnici, knjigovesci, te učitelji i profesori. Svi su govorili protiv monopolisanja školskih knjiga. Deputacija je išla kod članova vlade da vlada povuče svoju odluku o monopolisanju. Oni to opravdavaju ovim: 1. što monopol poskupljuje škol. knjige, 2. što se u monopolu knjiga ne usavršaje. Na osnovu tih razloga traže da Kraljevska vlada povuče i svoj natječaj od 4. II. 1935.

Pošto je ovo pitanje opšte, ne samo pitanje knjižara, štampara, knjigoveza i sastavljača knjiga, nego u prvom redu cijeloga naroda, to se tiče posebno i nas muslimana. U ime naše škol. mladeži i njihovih roditelja koji milijune troše na ove udžbenike, moramo i mi da kažemo ovom prilikom svoje napomene.

Mi smo do sada teško osjetili što znači nemonopolisanje škol. knjiga. Teško smo osjetili šta znači slobodno slanje knjiga nama koje su knjige sastavljali učitelji i profesori, za svoje *homogene prilike*, ne misleći i ne poznavajući nas muslimane kao jedan punopravan dio našega naroda u Jugoslaviji, hoće li tim knjigama povrijediti naše vjerske osjećaje ili ne.

Jeste, mnogi su ti udžbenici u slobodnoj režiji štampani bez potpunog pedagoškog reda, u hitnji, čak neki i u dvadesetom izdanju i više, čitanke naročito sa neprobranim etičko-estetskim štivom, u teškoj stilizaciji, nejednakim pravopisom, sa masom lokalizama i drugih pogrešaka, koje ne bi smjele imati škol. knjige.

Svaka knjiga mora biti na svojoj visini. Naročito škol. knjige moraju biti *kulturne* u potpunom smislu te riječi da nemaju nikakve zamjerke. Nije opravdano za djecu pisati tek nešto, samo neka se štampa. Školske knjige treba da budu uzgojne, tolerantne i ispravne u poštedivanju osjećaja svega naroda. U njima štivo mora biti probrano, zanimljivo i lako napisano da ga učenici čitaju sa nasladom, kako bi im to uzgojno i pomoćno sredstvo u nastavi pomoglo.

Kod sastavljanja škol. knjiga treba naročito imati na umu *psihološku stranu* toga štiva, da ni jedna knjiga ne izazove nesklad u dječjoj duši ili revolt kod nastavnika zbog čisto pedagoških (stručnih) razloga.

Sastavljači knjiga moraju poznavati sav naš narod, njegove osjećaje, običaje i sav njegov život bez razlike gdje živi, pa da njegovo poznavanje bude objektivno i istinito. U čitanke treba da uđu članci i iz islamskog života i običaja od muslimana pisaca. Naročito bi bilo umjesno uvrstiti i po koju narodnu pjesmu o našim junacima muslimanima. Ovake će knjige eto tek onda biti na svojoj *kulturnoj visini*, kada budu zadovoljavale svim pedagoškim zahtjevima, didaktičkim i uzgojnim i pravedno pisane za sve Jugoslavene bez razlike na pleme i vjeru.

Kraljevska vlada raspisala je natječaj. Javiće se ponajbolji pisci, sastavljači udžbenika. Izbor će biti obilan i moći će se izabrati iz najboljega gradiva što je najbolje za mladež. Te će knjige, u državnom izdanju biti i najbolja garancija, da će biti pristupačne svima dijelovima našega naroda, djeci mile i korisne. U izbornoj anketi će se naime najbolje moći provjeriti sadržavaju li te knjige i tako štivo koje nije podesno ma zbog kakva bilo razloga kao i to, da li to štivo nije u skladu sa vjerskim osjećajima priznatih vjeroispovijesti.

Ovake će knjige biti kulturne i mile svemu našemu narodu, a i samim nastavnicima neće zadavati neprilike od prigovora od strane roditelja, naročito u heterogenim prilikama. Knjige, kao udžbenici u državnom izdanju isto mogu biti po najumjerenijoj cijeni. Ne će ovdje monopol ići za dobitkom nego za napretkom, jer udžbenik nije luksuz nego *narodna kulturna potreba*. A što se tiče prigovora, da se monopolisane knjige ne mogu usavršavati ovdje napominjemo samo to, da tih knjiga treba na stotine hiljada, godinama će se moći izdavati u popravljenom izdanju gdje će svi nastavnici moći izjaviti svoje eventualne napomene kao i drugi stručnjaci, što kod pojedinaca sastavljača ne će se moći tako u svemu činiti.

Osim gornjih razloga važno je napomenuti, da *unifikacija* škol. knjiga ima i tu dobru stranu, što će knjige biti jedinstvene, sa istim izborom štiva a tako se najpravednije vodi potpunom duhovnom ujedinjenju našega naroda.

H. M.

Nadgrobni spomenik

U Mostaru je umro godine 1912. rahmetli Osman Đikić. Ne ulazeći u ocjenu njegova književnog i društvenog rada, hoću ovdje kao Mostarac da progovorim nekoliko riječi o njegovu nadgrobnom spomeniku, koji se podiže nasuprot najljepše džamije u Mostaru, Karađozbegove. Po smrti Osman Đikić je pokopan u haremu na Carini, a od nazad dvije godine podiže se spomenuti spomenik nasuprot Karađozbegove džamije u haremu, da bi se na njima podigla ona inkarnacija neukusa. Kad i ne bismo ništa imali proti prenošenja rahmetli Osmanovih kostiju iz jednog groblja u drugo, ne možemo se pomiriti s tim, da onaj mauzolej ostane nasuprot Karađozbegove džamije. Nije mi poznat arhitekt koji je pravio nacrt za ovaj spomenik, ali da mu nije poznato građevinstvo iz turskog perioda u Mostaru to svak vidi ko ima oči, ako pogleda džamije i turbe iz turskoga perioda, pa ih uporedi s turbom (mauzolejom) koji se podiže za Osmana. Turbe ranije podignute u Mostaru su obično otkrite. Na kamenim stupovima se podiže početak kupole (kube) krugljastog ili eliptičkog oblika, dok su kupole na džamijama pravilni kuglini otsječci, olovom pokriveni. Kube na turbama su po narodnom vjerovanju nezavršene, otkrivene da bi kiša mogla (božji rahmet) direktno padati na grob.

Đikićev je spomenik također kupola koju drže četiri stupa, ali, o čuda od arhitekture! kupola je od cigle (opeke) i nekog nemogućeg indijskog ili mezopotamskog oblika, kakvih uopće nema u našim krajevima, a pogotovu u Mostaru. Ko je vidio da se u gradu, gdje su sve zgrade zidane od kamena, naročito javne zgrade turskoga perioda, gdje su čak većinom i krovovi od kamena, zida mauzolej od cigle i to kupola kao, ne budi primijenjeno, u Revdai-mutahhere.

Mostar je nekad bio privlačno turističko mjesto i to ne samo radi staroga mosta, nego i radi drugih starina i arhitektonskih spomenika turskoga perioda, koji je svaki dan manje. Nekus i nerazumijevanje bez ičije kontrole nagrđuju stare spomenike ili ih sasvim ruše. Sad, kad đe, i ako po nesreći ostane, ona rugoba nasuprot Karađozbegove džamije, biće kao šaka na oko. Svaki kulturan stranac, koji dođe u Mostar predbaciće nam, što smo dozvolili podizanje onakvog neukusnog mauzoleja prema ukusnoj džamiji.

Riječ imaju: gradsko načelstvo, Vakufsko-mearifsko povjerenstvo, društvo za očuvanje starina i društvo za podizanje spomenika Osmanu Đikiću u Mostaru.

Tendenciozno pisanje „Balkana" o Islamu

U beogradskom listu »Balkan« od 21. decembra 1935., piše na prvoj strani g. Dr. Milorad Nedeljković:

»Hteli smo da pokažemo, da definitivna vrednost jedne političke ideologije zavisi od metoda i taktike kojima se ona privodi u život: i da nikako ne može biti indiferentno kojim se načinom ona ostvaruje. Naprotiv, vrlo često biće taktika odlučujući momenat da li ćemo jednu ideologiju prihvatiti ili ne. *Primer »taktike« dve velike svetske religije može nam ovo najbolje ilustrovati. Muhamedanstvo se širilo ognjem i mačem, osvajanjem teritorija, pokoravanjem stanovništva i nasilnim namctanjem »vere Prorokove«. Hrišćanstvo — ono prvo i pravo hrišćanstvo — širilo se misionarstvom, tihim osvajanjem duša i njihovim preobraćenjem u religiju svečovečanske ljubavi, u veru radi koje se čvrsto i u najveća mučenja i stradanja. Mi smo Srbi kroz celu našu istoriju optirali za ovu veroispovest blage duševnosti i čovečnosti, žrtvujući se, prema potrebi, nepoštedno »za krst časni i slobodu zlatnu.«*

Pisac ovog članka servirao je neupućenoj javnosti jednu laž i oklevetao Islam, najveću svetinju znatnog postotka stanovnika ove države, lativši se očevidnih neistina. Zna li taj člankopisac da Islam ispovijeda načelo: »U Islamu nema sile«? A je li čitao šta pišu glasovite orijentaliste kao na primjer u Njemačkoj Prof. Bercek, u Engleskoj Dr. Arnold, u Americi Dr. Sidderd, o islamskoj toleranciji. Svi ovi, nakon pomnog istraživanja, dolaze do zaključka da Islam nije imao potrebe upotrijebiti mač.

Da su muslimani radi širenja vjere pograbili mač, mogli bi protjerati muslimane iz Španije, u kojoj ipak danas nema ni jednog muslimana. Kršćani i jevreji nisu imali štete u Egiptu, Tripolisu, Maroku, Mezopotamiji, Palestini i Siriji, gdje su muslimani gospodarili i bili vrlo moćni. Kao i sa kršćanima, odnosno jevrejima, isto je tako i sa pristalicama Zaratustrine vjere u Perziji što važi i za nemuslimane u Afganistanu i Indiji. U svim tim zemljama vladali su muslimani, a da su se latili mača i time širili svoju vjeru, ne bi se u ovim zemljama danas nalazio ni jedan nemusliman. Da je u spomenutim zemljama pod prijetnjom mača prihvaćen Islam, odmah bi Vječnu Istinu napustili stanovnici, čim bi prestao nad njima visiti mač muslimana osvajača. Egipćani su, na primjer, mnogo puta mijenjali svoju vjeru, ali odkako su primili Islam, neprekidno ga drže.

A pitamo tog saradnika beogradskog »Balkana« odkud islam u Rusiji, na otočju Javi, Borneu, Filipinima, u Istočnoj, Zapadnoj i Centralnoj Africi, pa čak u Kini, gdje nikad nije sezala muslimanska vlast. I najzad odkud u zadnje vrijeme tolike pristaše Islama u Americi, Engleskoj, Njemačkoj?

Na tvrdnju o kršćanstvu ne možemo se iz stanovitih razloga osvrnuti, ali ćemo podsjetiti na kršćansku Španiju i Madžarsku, te hrišćansku Rusiju. S tim u vezi citirat ćemo iz Evanđelja po Mateju, cap. VI., stav 34: »Ne mislite da sam došao na zemlju da uspostavim mir, nego sablju, jer sam došao da dignem sina protiv oca, kćer protiv majke, snahu protiv svekrve.«

»Balkan« nas naziva Muhamedancima, što se toliko ne čudimo kad i u sarajevskim novinama tako čitamo, ali ipak moramo konstatovati da ima listova sa starom kulturnom tradicijom, kao na pr. »Obzor« koji ne dopuštaju da se spuste na nizak kulturni nivo i da pišu o pojedinim stvarima o kojima nemaju ni pojma. Dužnost je štampe da kulturno djeluje, da opreke izglađuje, ali na žalost kod nas je izvjesna štampa mnogo puta i previše tendenciozna, jer ipak ne može se vjerovati da bi izvjesni napisi u kojima se govori uopće o poznatim stvarima mogli biti pisani iz pukog neznanja.

Omladinac.

Prijatelji našeg vjerskog i kulturnog napretka širite „ISLAMSKI GLAS" među našom braćom Pomažite našu štampu, jer tako pomažete da se širi prosvjeta među muslimanima

PODLISTAK:

Kur'an

(Nastavak.)

Za ove principe pravednosti i humanosti u ratu stari svijet nije znao, a ni novi svijet ih nije onako uredio kako bi to zadovoljilo istinske prijatelje ljudskoga roda.

Neprijatelji Kurana kažu da je Kuran donio ratne propise i da propagira rat, a to su tendenciozna podvaljivanja. Vidjeli smo, da Kuran govoreći o ratu i iznoseći propise kako se mora čovječanski u ratu postupati ističe, da je to uslov napretka koji nastaje kao posljedica takmičenja. Kuran kaže: »Da nije Bog dao da se ljudi međusobno bore zemlja bi propala«. Ovo je jedna apsolutna istina koju ne može niko pobiti i njenu točnost nam jasno utvrđuje nauka o razvitku ljudskog društva. Kuran ističe, da su rat i borba potrebe ljudskog društva, ali odmah kako smo vidjeli postavlja takova pravila kakvih do tada nije svijet poznavao. Ta pravila bi mogla i savremenim narodima poslužiti kao savršen primjer. I ako Kuran govori o ratu kao socijalnoj nuždi i ističe da je borba uvjet napretka i civilizacije u izvjesnim momentima, ipak preporučuje da se čuva mir. Ne dopušta da se zatvore putevi mirnom rješavanju sporova. Naređuje da muslimani prvi bace oružje i napuste ratovanje ako neprijatelj baci oružje i pristane da se na pravedan način riješi spor i da se uspostave prijateljske veze među narodima. Svemogući Allah kaže: »Ako oni budu naklonjeni da mir sklope, pa i vi budite naklonjeni njima i u Boga se pouzdavajte«.

Među principima, koje je Islam uspostavio, jesu principi demokratije, koje nisu poznavali stari narodi, ili i ako su ih poznavali, to je bilo u nedovoljnoj mjeri. Kuran naređuje Božjem Poslaniku da se savjetuje i zdogovara sa svojim sljedbenicima i druga govima pa kaže: »Savjetuj se s njima u poslovima« i »Neka oni svoje poslove u međusobnom zdogovoru i savjetovanju izvršavaju«. Ako prvi muslimani nisu uspjeli da održe ovaj princip demokracije i da ga u potpunosti provedu, ispričava ih činjenica što nauka među njima nije bila razvijena do one mjere kako to Kuran nalaže, ali Kuran otvoreno naglašava da vlast mora biti uređena na demokratskim principima.

Među principima, koje je Kuran uspostavio i utvrdio spada i princip apsolutne pravde koju treba da svi podjednako uživaju bili jaki ili slabi. Ovaj princip jednake pravde za sve ljude dotada nije bio poznat, a tek u najnovije vrijeme ljudi osjećaju da je to neminovna potreba za čovječanstvo i njegov razvitak. Bog kaže: »Za ista vam Bog naređuje da vaše poslove dajete ljudima koji su sposobni i dostojni, a kada ljudima sudite da pravedno sudite«. Prošli narodi nijesu jednako sudili jakima i slabima, i to je stanje potrajalo sve do devetnaestog stoljeća. Kuran je izričito naredio da se pravda mora svima jednako vršiti. Ne smije biti razlike među Arapom i nearapom, među bijelcima i crncima.

Među principima koje je Kuran uspostavio spada i jednakost. Ovo je posljedica pravednosti koju Kuran strogo naređuje i do najveće mjere uzdiže. Ko bi mogao pretpostaviti da će jedan narod jednako postupati pred sudom pravde sa crnim robom i njegovim gospodarom i da će gospodar biti ubijen radi toga što je počinio zločin nad svojim robom. Gdje su ti zakoni, koji su ovako pravedno postupali. Vidimo sve do početka devetnaestog stoljeća da takovih zakona na Zaadu nije bilo i da se nije jednako postupalo sa crncima kao sa bijelcima. Pa i danas vidimo da takozvani kulturni narodi ne mogu da se pomire sa činjenicom da crnac može biti ravan bijelcu i da crncu treba dati ista prava kao i bijelcu.

Kuran je u primjenjivanju pravde izjednačio i muslamane i nemuslimane. Utvrdio je ako musliman napadne kršćanina, židova ili nekog drugog pa ga otšteti, ozlijedi ili ubije, treba da bude odgovarajućom kaznom kažnjen. Ove su kazne strogo primjenjivane u državama gdje su muslimani vladali i imali odlučujući riječ. Pa zar ovaj postupak ne zadivljuje i zar to nije dobar dokaz da je Kuran objava od samog Gospodara Pravde.

(Nastaviće se.)

Petroleumski rat u Albaniji

Engleski i američki kapitali u borbi sa italijanskim uticajem.

Veliki turski dnevni list »Džumhuriet«, od 18 decembra, pod gornjim naslovom i podnaslovom donosi slijedeći izvještaj:

»Posljednjih dana albanski delegat pri Društvu naroda primio je pretstavnike velikih engleskih i američkih trustova i u razgovoru sa njima dao im je slijedeću izjavu:

»Postavlja se pitanje, da li će Italija moći da nabavi potreban petroleum iz Albanije u slučaju da bude stavljena zabrana na uvoz petroleuma u Italiju. Stvarno, petroleumski izvori u Albaniji su mnogo važniji nego što se u početku to i pretpostavljalo. Proizvodnje petroleuma iz ovih izvora može da iznenadi cijelu Evropu. Bušenja se vrše na velikom lijelu albanske teritorije. Već su postavljene velike sprovodne cijevi od Devoli-a do Drača«.

Italija je u skoroj prošlosti radila na tome da okupira ovu malu planinsku zemlju. Prije nekoliko mjeseci italijanska flota je vršila demonstracije pred Dračem i pored albanskih obala isto onako, kao što sada engleska flota obilazi italijanske obale. Međutim Italija sada polaže isključivo nadu u Ahmeda Zogu-a i u Albaniju, dakle u albanske izvore petroleuma...

Ove su izvore prije 4 godine eksploatisali engleski kapitalisti, iz engleskog petrolejskog društva »Britiš-Petrol«, ali smatrajući da su troškovi oko eksploatacije veliki, ovo je društvo prenijelo koancesiju na italijanske kapitaliste. Jednim slučajem utvrđeno je da će ovi izvori početi uskoro da izbacuju iz zemlje velike mlazove petroleuma i da će kapitalisti početi da pribiraju plodove uloženog kapitala. Sada je jedini sopstvenik koncesije za albanski petroleum italijansko društvo »Akciende Đenerale de Italiano de petrolio«. Ovo je društvo ponudilo albanskoj vladi kredit od 60 milijona franaka, ako ona pomogne da se ubrza rad oko eksploatacije petroleuma.

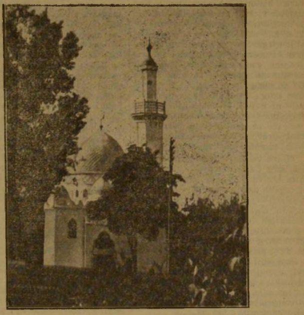
U posljednje vrijeme viđaju se u Tirani važne ličnosti, ljudi Rokfelera, sopstvenika Standard Ojla. Kralj Zogu ima svakog dana neke misteriozne sastanke sa ovim pretstavnicima kralja američkog petroleuma. Kada vrši razgovore sa njima, kod njega ulaze delegati ser Hanri Deterdinga, direktora Šel-Ojla. Amerikanci se staraju da ubjede kralja Zoga u potrebu da se odmah preduzmu u velikom stilu radovi oko eksploatacije petroleuma, koga ima, po tvrđenju eksperata u velikim količinama. Englezi se opet trude da uvjere kralja o protivnome. Borba oko petroleuma je sada oštrija nego ikad. Sudbina svijeta, vjerovatno, zavisi od toga, da li će se petroleum u Devoliu dati Italiji ili ne. Nepopustljivost Musolinija posljednjih dana, može da bude donekle u vezi i sa izvorima petroleuma u Albaniji. Bavljenje Amerikanaca i Engleza u Tirani dovoljan je dokaz o važnosti koja se danas pridaje albanskom petroleumu«.

Iz života muslimana u Litvaniji

Kaunas, 1935., XII. 19.

U glavnom gradu Litvanije Kaunasu podignuta je jedna nova džamija. Ova je džamija sagrađena iz drvenog materijala, koji je prikupljan 1930.-1932. god. Iako njena unutrašnjost još nije dogotovljena, biti će ipak dovršena kroz kratko vrijeme.

Svakoga prvog petka u mjesecu obavljaće se džuma-namaz u kojem će moći sudjelovati i strani muslimani koji prolaze kroz Kaunas. Na groblju kod džamije ima mnogo muslimana ne samo iz Litve, nego i sa Juga t. j. Balkana i Turske. Džamija i groblje nisu tako daleko od željezničke stanice u Kaunasu (oko pola km.).

Veličanstven pogled na novo sagrađenu džamiju u Kovnu.

Sama džamija se nalazi na muslimanskom groblju (haremu) u Kaunasu na ulici Tartarenstrasse Nr. 416 ili litvanski Toforin gatse No. 416.

Troškovi oko građenja iznose oko 7000 dolara. Cijeli iznos za njenu izgradnju u glavnom je sakupljen od milodara, koje su dali litvanski muslimani. Podizanje ove džamije u Kaunasu, kao glavnom gradu Litvanije dosta je značajno. Zgrada džamije nije baš toliko velika, ali zato čini vrlo jak utisak, jer reprezentira Islam u jednom gradu, koji je u glavnom napučen kršćanskim pučanstvom.

Muslimani Litvanije prestavljaju jedan kulturni elemenat, ali nisu toliko brojno jaki i nisu toliko poznati u Jugoslaviji.

Pisac ovog dopisa mogao bi Vam o njima dati iscrpne istorijske podatke.

Sa srdačnim pozdravom i čestitkom bajramskih blagdana gospodinu redaktoru i svim čitaocima »Islamskog Glasa«. *Ali Chattzki.*

Kaunas, Totorin g. No. 4., Lituanie.

Ur. Ovaj dopis iz Kaunasa nam je kasno stigao za bajramski broj »Islamskog Glasa«, pa ga naknadno donosimo.

U EGIPATSKIM DEMONSTRACIJAMA SU SUDJELOVALE I ŽENE.

Decembarske demonstracije su pokazale veliku političku svijest čitavog egipatskog naroda. U ovim demonstracijama su sa velikim oduševljenjem sudjelovale i žene a naročito ženska školska omladina. Oduševljenje kod egipatskih žena je vanredno veliko i to dokazuje da se više sloboda egipatskog naroda ne može ničim sputavati. Žene su u demonstracijama bile vrlo aktivne a naročito udruženje ujedinjenih žena koje je uputilo jednu oštru predstavku bivšem ministru predsjedniku Teufik Nesim paši, u kome najenergičnije traži da se Egiptu povrate političke slobode i da se utjecaj Engleza odstrani.

U demonstracijama je bilo ranjeno i nekoliko učenica među kojima i učenica Kjamila Mahmud Zeki. Ona je bila ranjena u lubanju te je morala pod najtežim okolnostima povrći se operaciji. U bolnici su je posjetili izvjestitelji kahirskih novina među ovima i izvjestitelj »El Džihada« komu je ranjena učenica na njegov upit izjavila, da je bila ranjena u času kada je sa svojim drugaricama demonstrirala i da je iznenada bila pogođena metkom iz policijske puške. Izjavila je da je sretna, što je na ovom putu pogođena boreći se za slobodu svoje domovine. Rekla je dopisniku da su sve njene drugarice spremne da za slobodu Egipta i živote žrtvuju i da u tom pravcu neće ni egipatske žene izostati iza svoje braće muškaraca.

IZUČAVANJE ARAPSKOG JEZIKA NA MANČESTERSKOM UNIVERZITETU.

Rektorat mančesterskog univerziteta donio je zaključak da se na univrzitetu podigne katedra za izučavanje arapskog jezika. Zatraženo je od egipatske vlade da pošalje jednoga profesora koji će predavati arapski jezik na tom univerzitetu. Egipatsko ministarstvo prosvjete odredilo je šefa početne nastave u ministarstvu prosvjete Muhamed Mehdiju kao profesora za arapski jezik koji je tu duž nost i nastupio.

PRIJATELJSKE VEZE IZMEĐU ABESINIJE, HIDŽASA I JEMENA.

Saveznički ugovor između Abesinije i Hidžasa zadnjih dana je potpisan te su se abesinski izaslanici koji su ove pregovore vodili preko Džide povratili u Hudejdu. Isti ovi izaslanici uputili su se i u Sannu da i sa jemenskom vladom povedu pregovore o sklapanju jednog prijateljskog i savezničkog ugovora koji je kako novine javljaju već i potpisan. Ovi politički ugovori su od naročite važnosti ne samo za Abesiniju nego i za muslimanske države Jemen i Suudiju.

POLITIČKA SOLIDARNOST EGIPATSKIH POLITIČKIH STRANAKA.

Kako je poznato ukazom kralja Fuada od 13. decembra Egiptu je povraćen ustav iz 1923. godine. Da je postignut ovako značajan i velik politički uspjeh egipatskog naroda za političku i narodnu slobodu Egipta, im ase zahvaliti zajedničkom istupu svih političkih stranaka u Egiptu. Ovo je jedinstven slučaj u političkom životu Egipta da su se sve političke stranke našle na jednoj liniji i da su sa nevjrovatnom lakoćom savladali sve idejne opreke koje su nastajale u političkom životu pojedinih političkih partija. Jednodušnost egipatskog naroda koja je poznatom snagom izbila nakon Hoarove izjave prisilila je sve političke partije da zajednički istupe u ovom velikom djelu koje je narod poduzeo da sebi izvojšti svoja politička prava i svoju narodnu slobodu. Vođe glavnih političkih partija Mustafa Nahas paša i Smail Sidki paša i Muhamed Mahmut paša sa ostalim uglednim političarima naši su se u zajedničkom kolu da zajedničkim snagama egipatskom narodu izvojuju njegovu potpunu slobodu. — Jednodušnom zahtjevu čitavog egipatskog naroda moralo se bezuvjetno zadovoljiti a taj veliki narodni pokret urodio je i velikim plodom koji je donio slogu svih političkih partija. Ova zajednička saradnja egipatskih partija poslije povratka ustava iz 1923. godine još je jače učvršćena i politički život se odvija u pravcu razvijanja što većeg političkog intenziteta svih slojeva egipatskog naroda. Prema sadanjim prilikama i srdačnosti koja vlada među svim političkim partijama sigurno je da će sve partije zajednički istupati na slijedećim parlamentarnim izborima, koji će se bezuvjetno morati u najskorije vrijede održati.

Čitava politička aktivnost svih stranaka svedena je na borbu da do tih izbora što prije dođe. Iz egipatskih novina se vidi da se ta akcija vrlo živo vodi pa je vjerovatno, ako do raspisa novih izbora ne dođe u najskorijoj budućnosti, mogu se opet ponoviti demonstracije iz prvih dana decembra i to još u većoj mjeri.

„ISLAMSKI GLAS" je naš jedini sedmični list, koji je najzgodnije štivo za našu muslimansku porodicu. Nijedna naša porodica ne bi smjela biti bez ovog našeg lista.

KRVAVI SUKOBI IZMEĐU HINDUSA I MUSLIMANA U KALKUTI

Javljaju iz Kalkute: Ovdje je došlo do teških uličnih sukoba između Hindusa i muslimana. Koliko je poznato, dvije osobe su poginule, a broj ranjenih je veoma velik. I pored svih nastojanja vlastida nije uspjelo da spriječe ove sukobe. Mulimani slave Ramazanski bajram i izašli su u velikom brju na ulicu. Hindusi su istovremeno htjeli da slave 50-godišnjicu panindijskog pokreta, te je među njima zbog toga došlo do sukoba.

SAKUPLJANJE PRSILOGA ZA POPRAVAK DŽAMIJE U ADIS ABEBI

Džamija u glavnom gradu Abesinije nalazila se u zadnje doba u trošnom stanju pa je za popravak ove džamije ustanovljen naročiti odbor za sakupljanje priloga. U ovu svrhu egipatski princ Omer Tosun darovao je 100 zlatnih egipatskih funti koje su brzojavno doznačene spomnutom odboru za popravak džamije.

ZAHTJEVI PALESTINSKIH ARAPA.

Vodstvo palestinske arapske narodne stranke održalo je zadnjih dana svoj plenarni sastanak na kome su donešeni razni zaključci Posebna delegacija sastavljena od članova vodstva stranke podnijela je visokom komesaru predstavku, u kojoj su izloženi zahtjevi Arapa. U predstavci se traži da se zabrani daljnje useljavanje Židova u Palestinu, da se onemogući Židovima kupovanje zemljišta i da se u Palestini uspostavi narodna vlada.

Visoki komesar je ovoj delegaciji izjavio da će se još tokom ove zime u Palestini uspostaviti zakonodavno tijelo koje će biti sastavljeno iz naroda.

OVOGOD. POSJETA HADŽIJA.

Ovogodišnji izgledi hadždža su vrlo dobri. Prema pisanju mekkanskoga »Umul-Kurata« svaki dan pristižu nove grupe hadžija te je do 17. Ramazana stiglo u Mekku oko 6 hiljada hadžija. Najavljeni su još veliki transporti te kako izgleda ovogodišnji hadž će biti jedan od najposjećenijih kroz ovo nekoliko godina.

HADŽIJE IZ SIRIJE PUTUJU AUTOMOBILIMA U MEKKU.

Ove godine su oni hodočasnici koji žele posjetiti Mekku odlučili da putuju automobilima preko Palestine u Medinu a Odatle u Mekku.

APEL GRADSKOJ OPŠTINI.

Naša gradska opština svake godine predviđa u svom školskom budžetu znatnije svote za panahiju i kupovanje bonbona prigodom proslave Sv. Save po raznim školama. Kako je Sv. Sava crkveni praznik naše braće sugrađana pravoslavne vjere i kako se taj novac određuje za crkvene svečanosti, to apelujemo na gradsku opštinu da odgovarajuće iznose predvidi i za muslimansku školsku djecu. Skoro polovica stanovništva Sarajeva su muslimanske vjere, pa bi trebalo svakako odrediti odgovarajuće iznose kako bi se mogli našoj školskoj omladini podijeliti darovi u bonbonima i šerbetu prigodom učenja mevluda, koje bi svakako trebalo obligatno za našu školsku mladež uvesti.

Mehmed H. Džemaluddin Čaušević*)

Uz 65. godišnjicu života.

Umirovljeni reis-ul-ulema Mehmed Hadži Džemaluddin ef. Čaušević navršio je ovih dana 65. godišnjicu života. Pisati o životu i djelovanju ovoga bez sumnje najvećeg i najzaslužnijeg muslimanskog prvaka znači isto, što i govoriti o jednoj cijeloj epohi u kulturnoj historiji braće muslimana. Kao najveći vjerski predstavnik Čaušević je navijestio i oživotvorio kulturni pokret, kao nitko drugi ni prije, ni poslije njega. Svojim energičnim nastupom i muževnim držanjem u svim prigodama, kad se je radilo o napretku muslimana, stekao je Čaušević svojedobno mnogo neprijatelja i u najbližem krugu vjernika. To ga međutim nije ni najmanje bunilo, jer je bio svijestan svoga rada i duboko uvjeren, da će tek kasnija pokoljenja znati pravilno ocijeniti važnost, veličinu i zamašaj njegovih akcija.

Čitava velika hrpa požutjelih pisama, koje Čaušević čuva u svom kućnom arhivu kao najljepšu uspomenu iz mladih dana, najljepše nam dokazuje koliku je borbu morao voditi ovaj ugledni dostojanstvenik sa svojom najbližom okolicom pri provađanju vjersko-prosvjetnih reforma. Dok su ga u mnogim pismima već onda napredniji prijatelji nazivali preporoditeljem muslimana, dotle su ga konzervativni pojedinci grubo napadali. Ali ni laskave pohvale prijatelja nijesu ga uznosile, isto tako što ga i oštre osude protivnika nijesu skretale sa određenog cilja i pravca.

Hadži Mehmed Džemaluddin ef. Čaušević rođen je 28. prosinca 1870. (1285. po Hidžretu) u selu Arapuši kraj Bosanske Krupe. Otac mu Ali efendija bio je poznat u cijeloj Krajini pod populaurnim imenom Ali hodža. U početnim elementarnim naukama učio ga je sam otac, te ga kasnije poslao u bihaćku medresu, gdje je učio kod poznatog muderrisa i muftije rahm. H. Ahmed-Sabita Ribića. Godine 1887. kao 16-godišnji mladić otišao je Džemaluddin u Stambul, gdje je punih 17 godina pohađao srednje i visoke škole u ondašnjem glavnom gradu turske carevine. Već u srednjoj školi Čaušević je slušao predavanja najpoznatijih turskih učenjaka onog vremena. Svršivši medresu upisao se je na teološki fakultet Darul Funun, a zatim je po preporuci svoga učitelja Manastirlije prešao u Mektebi-Nuvvab, gdje je položio prijamni ispit i stupio u carigradski pravni fakultet (Mektebi Hukuk.) Nakon četiri godine Čaušević je apsolvirao pravni fakultet položivši zadnje stroge ispite sa odličnim uspjehom.

Upravo kad je polagao posljednje ispite dobio je vijest, da mu je umro otac u domovini. Po preporuci nekih prijatelja vratio se je u domovinu godine 1903., te je odlučio da ostane u Bosni, iako je imao najljepše izglede u turskoj imperiji. Iste godine dobio je mjesto učitelja arapskog jezika u sarajevskoj velikoj gimnaziji. Kao gimnazijski učitelj služio je samo dvije godine, te je početkom god. 1905. imenovan članom Ulema Medžlisa, a četiri godine kasnije postavljen je za redovitog profesora šerijatske sudačke škole. Na tom zavodu služio je Čaušević tri godine te je u julu 1912. zbog sukoba sa austrijskim vlastima svojevoljno predao ostavku na državnoj službi. Godine 1913. izabran je Džemaluddin za predsjednika Džemijjetul-ilmije. Iste godine zahvalio se na službi tadašnji reis-ul-ulema Šarac, a hodžinska kurija predloži za vjerskog poglavicu bosansko-hercegovačkih muslimana tri kandidata: Čauševića, Hadži-efendića i Midžića. Međutim austrijske vlasti ne potvrde ove izbore, jer bi po pravilu morale potvrditi prvog nepoćudnog kandidata Čauševića. Izbori su poništeni sa motivacijom, da se među kandidatima nalazi i jedan 65-godišnji umirovljenik. Na slijedećoj hodžinskoj kuriji, kojoj je predsjedavao sam Džemaluddin Čaušević, birači ga opet istaknu na prvo mjesto, uz dva druga kandidata: Pozića i Muftića. Protiv ove jedinstvene i spontane volje muslimanskih vjerskih predstavnika ni austrijske vlasti nijesu mogle više stvarati zapreke, te je konačno njegov izbor potvrđen. Početkom godine 1914. ustoličen je na položaju reis-ul-uleme za Bosnu i Hercegovinu, a god. 1929. postavljen je za reis-ul-ulemu svih muslimana Jugoslavije. Visoku dužnost reis-ul-uleme obnašao je Džemaluddin Čaušević neprekidno do godine 1930.

Velikim su oduševljenjem pozdravili naši muslimani njegovo imenovanje na položaj reis-ul-uleme.

Kad se je Džemaluddin Čaušević nakon svršenih nauka povratio iz Carigrada u svoju užu domovinu, odmah je počeo proučavati kulturno-prosvjetne prilike, te čvrsto odluči, da će se sav posvetiti u službu narodu.

Uvjerio se je naime, da se pismenost među muslimanima može uspješno proširiti samo pomoću arapskog pisma prilagođenog zahtjevima i potrebama hrvatskog jezika. Njegovim nagovorom nabavila je Islamska tiskara u Sarajevu arapska slova. Čaušević je sam nadodao neke znakove arapskom alfabetu, da se mogu lako čitati hrvatski tekstovi, i to slova: u, i, e, nj, lj, c, ć, i dr. Ova posebna slova izradio mu je prijatelj Agof ef. Zeronjan u Plovdivu (Filipolu). Čaušević je svoju kombiniranu abecedu nazvao arabica, dok su je njegovi protivnici, koji su sa skepsom i ironijom pratili njegov podhvat, podrugljivo nazivali matufovača. (Slova Čauševićeve arabice još uvijek se nalaze u Islamskoj tiskari, a knjige tiskane ovom abecedom i dan danas se mnogo traže.)

Pomoću svoje arebice Čaušević je odmah počeo izdavati vjersko-školske udžbenike, kao i popularne pobožne knjige za narod, djelomično u prijevodu, a djelomično originalna djela. Njegovom zaslugom dobili su bosansko-hercegovački muslimani prve religiozne knjige na hrvatskom jeziku. Među mnogobrojnim djelima, koje je izdao u vlastitoj nakladi, ovdje navodimo tek najglavnije: »Bergivija«, pobožna knjiga za učenike početnih škola (mekteba), prevedena sa turskog jezika, zatim njegova originalna djela na hrvatskom jeziku »Kratka povijest Islama«, »Ritmičko pravilo za čitanje kur'ana« i druge. Po njegovom vlastitom priznanju izdao je preko 500.000 primjeraka raznih pobožnih knjiga, što je svakako dovoljno, da nas uvjeri kolika je uloga ovog uvaženog dostojanstvenika u kulturno-prosvjetnom životu bosansko-hercegovačkih muslimana.

Arabica je poslužila kao prelaz od strogo arapskih pismena na hrvatski alfabet, sa kojim su se prve muslimanske vjerske knjige desetak godina kasnije počele tiskati, opet Čauševićevom inicijativom.

Velike su zasluge reis-ul-uleme Čauševića za razvitak muslimanskog novinstva. Svoj prvi publicistički rad započeo je kao urednik vjerskog dijela u časopisu »Behar«, dok su ovaj list izdavali i uređivali Fehim Spaho i Osman Hadžić. Kasnije je sam Čaušević pokrenuo, izdavao i uređivao vjerski mjesečnik »Tarik«, pa »Muallim«, te konačno tjednik »Misbah«, koji je uređivao još kao reis-ul-ulema sa Sakib ef. Korkutom. U ovom listu izveo je Čaušević prelaz sa arapskih pismena na hrvatski alfabet.

U društvenom životu bosansko-hercegovačkih muslimana također su velike zasluge reis-ul-uleme Čauševića, pa ga susrećemo među osnivačima kulturnog društva »Gajret«, a kasnije među utemeljiteljima dobrotvornog društva »Narodna Uzdanica« čiji je rad uvijek pratio sa neprikrivenim simpatijama.

Mnogo puta su Čauševića nagovarali prijatelji i poštivaći, da stupi u političku arenu. A i protivnici njegovih nazora nudili su mu najsigurnije kotareve u Bosni i Hercegovini, vjerujući, da bi im Čauševićev autoritet mnogo pomogao. On je međutim svaki put odbio laskave ponude, te ostao dosljedan sebi i svojim idealima.

Istakli smo na početku, da je zbog svojih značajnih reformističkih akcija, i u kulturnom i u socijalnom životu muslimana (a osobito kad je u vrijeme svjetskog rata jednim snažnim potezom prekinuo vjekovnu tradiciju povlačenja muslimanskih žena iz javnog života) doživio naš čestiti jubilarac velike neugodnosti. Puni značaj njegovih djela vidi se tek danas, kad svi naši muslimani duboko poštuju i cijene njegova djela. I mi ovim skromnim prikazom odajemo punu priznanje čestitom jubilarcu o njegovom jubileju, iako smo uvjereni, da to njemu ne će mnogo goditi. On će nam na prvom susretu, kao čovjek koji nije radio zbog slave, nego zbog same stvari, malo prigovoriti i ponoviti mudar savjet svoga učitelja Manastirlije, što nam ga je istakao već nekoliko puta: »Tko želi iskreno raditi za narod, taj treba da se unaprijed odreče svih ljudskih pohvala!« Mi međutim vjerujemo, da nam je dužnost iznijeti u kratkim potezima zasluge njegovog rada, jer ako itko smije ponosom pogledati svoje životno djelo, to svakako može reis-ul-ulema Čaušević.

Rudimir Rotter-Progonski.

*) I ako je »Islamski Glas« prigodom šesdesetpetgodišnjice života i rada Mevlana Džemaluddina Čauševića u svom bajramskom broju htio naročito posvetiti poseban prilog o kulturnom radu ovog našeg velikog alima, ipak je od toga na izričitu želju gosp. Čauševića morao odustati, koji u svojoj čednosti ne dopušta da se njegov veliki vjersko-kulturni rad javno ističe. Ovaj prikaz prenosimo iz »Obzora« od 31. decembra 1935. god.

Jedan suvišan gest

Božični broj »Jugoslavenskog Glasa« kojeg uređuje g. Alija S. Konjhodžić u Zagrebu, konstatuje pod naslovom »Dr. Maček i zagrebački muslimani«, da je g. Maček izdao letke u kojima čestita muslimanima nastupajuće blagdane.

Jedino je vrhovni poglavica muslimana u našoj zemlji pozvan da nama muslimanima uputi poslanicu kao sljedbenicima Islama u kojoj s nekoliko ajeta iz Kurana (a. š.) upozoruje nas na etičku i socijalnu stranu Islama.

Međutim, eto, po tvrđenju »Jugoslavenskog Glasa« i g. Maček je izdao letke i razaslao ih muslimanima u Zagrebu i drugim mjestima. Taj suvišni gest (čiji je cilj poznat) revoltirao je u većoj mjeri zagrebačke muslimane. Nije bilo potrebno da to g. Maček učini prigodom bajramskih blagdana. Muslimani znaju kakva je namjera i šta se htjelo sa ovim letcima. To nije neka pobuda iz vjerske tolerancije i bliskosti po nacionalnim osjećajima g. Mačeka i muslimana. To je samo jedan politički potez i u tu svrhu se nisu smjeli upotrijebiti veliki muslimanski blagdani kao neko agitaciono sredstvo. G. Maček je htio pridobiti za sebe muslimane, da ih odvrati od pravog i istinskog vođe muslimana, kome muslimani daju svoje neograničeno povjerenje kao političkom vođi. Muslimani znaju koje g. dr. Spaho i da ih on vodi samo njihovom napretku i sreći kao prokušani politički vođa muslimana, koji je to svojim radom najbolje pokazao.

Ovim nepotrebnim gestom nije ništa učinjeno. Muslimani će i dalje sačuvati svoje čvrste redove služeći interesima države i naroda. Muslimani su svoju političku svijest pokazali prigodom petomajskih izbora a oni će to znati i u **buduće pokazati.**

Napis u »Jugoslavenskom Glasu« završava sa riječima: »... Spremni smo i svoje živote položiti za očuvanje amaneta Onoga, koji je bio najbolji i najveći zaštitnik muslimana i zagovornik naših političkih i verskih sloboda, pa kličemo:

Slava Kralju Mučeniku!
Živela velika Jugoslavija!«

M. H. Ajkić.

RAMAZANSKI BAJRAM U ZAGREBU.

U zagrebačkoj džamiji u Tomašićevoj ulici izvršeno je 28. XII. u 8 sati u jutro klanjanje Bajram namaza. G. Muftiću, zagrebačkom muftiji čestitali su Bajram mnogobrojni ugledni građani.

USPJEH ZABAVE »NARODNE UZDANICE« U TUZLI«.

I ako je mjesni odbor muslimanskog kulturnog društva »Narodne Uzdanice« skoro uspostavljen, ipak je u razmaku kratkog vremena od 14 dana, priredio jednu svoju prvu veliku bajramsku zabavu dne 28. decembra 1935. u sali Hrvatskog doma, koja dosada uopće nije održavana od kako postoji »Narodna Uzdanica«.

Sadašnji mjesni odbor po svom sastavu daje garancije da će »Narodna Uzdanica« imati vidnog uspjeha u našoj sredini u budućnosti. Dokaz ovoga jeste priredba ove prve zabave, za koju se imade dati cijelom odboru zaslužno priznanje, a posebno njenom pretsjedniku A. Adil ef. Čokiću, profesoru.

Program zabave je bio slijedeći: Aktovka u 1 činu pod naslovom: »Konferencija u Starom Mostu« skoro napisana od našega uvaženog književnika g. Husejin ef. Đoge-Dubravića, profesora, »Lala kod fotografa«, te pjevanje narodnih pjesama (sevdalinki) uz saz.

I ako odbor uslijed kratkoće vremena nije mogao organizovati kao ni pripremiti u detalje da bi zabava ispala što bolje, ipak je bilo interesovanje građanstva za ovu našu zabavu neobično veliko. Zabava je bila veoma dobro posjećena i to većinom od naše mladeži.

Pored ovoga našu zabavu posjetiše i uveličaše svojim prisustvom slijedeća gg.: Atif ef. Husedžinović, kao član glavnog odbora Narodne Uzdanice; sreski načelnik Radomir Čađević, Aleksandar Precca i ostali uglednici.

Na početku zabave A. Adil ef. Čokić kao pretsjednik mjesnog odbora pozdravio je prisutne sa toplim riječima što su se u ovako lijepom broju odazvali moleći ih, da u koliko bude kakvih zamjerki, da to ovaj put izvinu, obzirom na kratkoću vremena o samoj izvedbi ove zabave. Pored toga istakao je važnost ovoga društva i njegove smjernice nagovještavajući, da je ovo društvo veoma mlado i da mu je svrha podizati kulturno našu mladež — uzdanicu našu. Konac njegova predavanja bio je nagrađen aplauzom od strane publike,

Sve tačke zabave izvedene su neobično lijepo, a naročito prvi komad: »Konferencija u Starom Mostu« sa diletantima kao početnicima, kojima se mora također odati priznanje, da su u ovako kratkom vremenu mogli izvesti ovaj komad. »Lalu kod fotografa« izveli su profesionalni glumci na opšte zadovoljstvo publike.

Što se pak tiče sevdalinki, otpjevao ih je nekoliko Rešad Bešlagić, koji je publiku zadivio sa svojom interpretacijom i intonacijom svoga glasa, te je ostavio veoma dubok utisak kod publike, radi čega je često prekidan sa aplauzima od strane publike. Vidilo se na publici očito zadovoljstvo.

Poslije programa razvila se je šaljiva pošta, bacanje korijondola, zmija, te igranja narodnih kola do kasno u noć. Muzika je bila besprijekorna.

Da je zabava ovako dobro ispala ima se zahvaliti Mahmutagi Kunosiću, trgovcu na ustupljenim prostorijama za vježbanje i pripremanje komada, Husejn ef. Đogi-Dubroviću, profesoru, što je dao svoj novi komad, kao i što se je sam lično zauzeo da komad što bolje uspije pa mu je ovom prilikom i sama se publika najtoplije zahvalila. Pored toga se također imade zahvaliti Rešadu Bešlagiću, koji nije žalio truda. Aleksandru Precci, što je ispred Hrvatskog doma ustupio društvu za zabavu besplatno prostorije, svim onim licima, koji se sa svojim trudom zauzeše da zabava ispane što bolja. Naročito se zahvaljuje svim onim licima koji sa darovanjem bifea kao i dobrovoljnih priloga uveličaše prihod ove zabave. Napokon se naročito odbor zahvaljuje na dobrovoljnim prilozima društvima, preduzećima te onima koji su pridonijeli za dekorisanje bine.

Uspjeh ove zabave bio je moralna manifestacija za ovo naše mlado društvo, i nama je u ovom času preči moralni nego li materijalni uspjeh u početku rada ovoga društva.

Tuzla, 31. decembra 1935.

Građanin.

KROZ ŠEHER - SARAJEVO:

VAKTIJA
Ševval 1354. ‹1936›

Broj dana	Dan	Januar	Sunce izlaz s	Sunce izlaz m	Podne s	Podne m	Ićindija s	Ićindija m	Sunce zalazi s	Sunce zalazi m	Jacija s	Jacija m	Imsak s	Imsak m
8	Pet.	3	7	24	12	4	2	15	4	28	6	11	5	28
9	Sub.	4		24		4		16		29		12		28
10	Nedj.	5		24		5		17		30		13		29
11	Pon.	6		24		5		18		31		14		29
12	Utor.	7		24		6		19		33		15		29
13	Srij.	8		24		6		21		33		16		29
14	Čet.	9		25		7		22		35		17		30

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7. I.
Čekovni račun Poštanske štedionice Sarajevo br. 1600.
Broj 14., godina I., dne 3. januara 1936.

Upozorenje našim pretplatnicima

U prošli bajramaski broj „Islamskog Glasa“ smo ubacili čekovne uplatnice, pa molimo sve naše poštovane čitaoce da nam pošalju pretplatu, jer će mo inače biti prisiljeni da obustavimo slanje lista svima koji nam pretplatu ne podmire. U koliko neko nije dobio našeg čeka, molimo da nam pošalje pretplatu općom poštanskom uputnicom, koja se može kod svakog poštanskog ureda kupiti uz cijenu od 25 para na čekovni račun broj 1600

DEŽURNE APOTEKE.

U nedjelju imaju u gradu dežurstvo slijedeće apoteke: Rončević, Vojvode Stepe Obala, Besarović, Aleksandrova ulica.

IZJAVA GLAVNOG ODBORA »NARODNE UZDANICE«.

Br. 1343. 31. decembra.

I pored toga, što je član Glavnog odbora g. H. Ali ef. Aganović u svom demantiju izjavio, da nijedan pitomac nije isključen iz konvikta »Narodne Uzdanice« jedan dio članova »Narodne Uzdanice« nije zadovoljan ovim demantijem, pa stoga Glavni odbor osjeća potrebu i ovim izjavljuje da faktično ni jedan pitomac nije isključen iz konvikta »Narodne Uzdanice« zbog svog nacionalnog djelovanja.

Predsjednik: *Mulabdić*, s. r.

OSNOVANO UDRUŽENJE INDUSTRIJALACA U SARAJEVU.

Na 22. decembra pr. god. osnovano je Udruženje industrijalaca sa sjedištem u Sarajevu.

U ovo udruženje od muslimana je u upravu Udruženja birano: Asimaga H. Šabanović posjednik kao potpredsjednik, Ing. Seid Husedžinović direktor fabrike ćilima, Ing. Mustafa Slipičević, direktor elektrane, oba iz Sarajeva. — Kao zamjenici uprave izabrani su: Muhamed Nanić, Asim Čohadžić, Ismetaga Merhemić i Mustajbeg Batotić. — U nadzorni odbor izabran je Vejsil Hadžialić.

POŠTANSKE MARKE ZA ZIMSKU POMOĆ.

Ministarstvo pošta, telegrafa i telefona odobrilo je da se puste u promet naročite poštanske marke za zimsku pomoć za siromašne u vrijednosti od 1.50 i 3.50 dinara s viškom od 1 din. za marke od 1.— i 1.50 din. za marke od 3.50 Din., koji će biti odštampani na markama sa više 1 i više 1.50. Ove marke će biti u prometu od 25. XII. do 31. III. 1936. godine zaključno.

Proslava remazanskog bajrama u Sarajevu

Ovogodišnji ramazanski Bajram u Sarajevu je proslavljen na dosta veličanstven način i ako se nalazimo u danima teške ekonomske krize. Naša humana i dobrotvorna društva kao i pojedinci plemenitog srca obradovali su našu siromašnu djećicu sa odijelima te su sirotinji podijeljeni od raznih ustanova i pojedinaca razni darovi u narvvi i novcu. Razumije se da sva sirotinja preko Bajrama nije mogla biti u dovoljnoj mjeri opskrbljena ali vjerujemo da će se u buduće ta javna humanitarnost u još većoj mjeri razviti i da će svi kojima je potrebna pomoć tu pomoć i dobiti. Prigodom Bajrama održano je više priredaba a naročito treba istaknuti zabavu kulturnog i humanitarnog društva »Bratstva«. Ovo društvo je drugi i treći dan Bajrama održalo svoju veliku zabavu koja je u materijalnom povgledu vrlo dobro uspjela te će iz prihoda tih zabava društvo moći pružiti i lijepu pomoć sirotinji vratničkog kvarta a naročito siromašnoj školskoj omladini.

Imami-matičari i nova organizacija

IMAMI MATIČARI I AKCIJA OKO ORGANIZOVANJA JEDINSTVENE ILMIJANSKE ORGANIZACIJE.

30. decembra 1935. održao je upravni odbor udruženja imama matičara svoju plenarnu sjednicu na kojoj je uz tekuće stvari raspravljeno i pitanje oko organizovanja jedinstvene ilmijanske organizacije. Upravni odbor je ovo pitanje na svojoj sjednici raspravio te je donio i konkretne prijedloge koje će uputiti akcionom odboru u Sarajevu. Određeni su i posebni delegati koji će sa akcionim odborom povesti pregovore. Prema raspoloženju koje vlada u krugovima imama matičara ova će akcija ako Bog da potpuno uspjeti.

Na 12. januara će i upravni odbor šerijatskih sudija održati svoju plenarnu sjednicu, koja će se također pozabaviti ovim pitanjem. Kako smo informirani i šerijatski sudije zastupaju isto gledište koje se u glavnim potezima podudara sa apelom koga je akcioni odbor sarajevske ilmije u bajramskom broju »Islamskog Glasa« objavio.

Uvjereni smo da će ova akcija naići na puno razumijevanje i u krugovima ostale ilmije te da će se konačno ostvariti ova potrebna organizacija naše ilmije koja je ujedno i velika kulturna potreba svih nas muslimana.

Merhum Hadži Muhamed ef. Smajić

sudija Okružnog suda u penziji.

Vijest o smrti merhum H. Muhamed eff. Smajića duboko je kosnula u srca njegovih kolega u Bihaću kao i poštovaoca, a specijalno muslimanske sirotinje, koja ga je s pravom nazivala »sirotinjska majka«.

Merhum H. Muhamed eff. rođen je godine 1881. u Miljanovcima srez Tešanj, a potomak je ugledne obitelji razhmetli Osmanage Smajića.

Početne nauke svršio je u Tešnju, a zatim godine 1902. stupio je u Šerijatsku sudačku školu u Sarajevu, koju je apsolvirao 26./VI. 1907. Iza toga se upisao na pravni fakultet u Zagrebu, te je isti diplomirao 5./VII. 1912.

Po svršetku pravnih studija dana 9./XII. 1912., postavljen je sudijskim prisluškom pri Okružnom sudu u Banja-Luci, odakle je premješten u Trebinje, a zatim u Derventu, ponovno u Banja-Luku, a iz Banja-Luke u Cazin, te iz Cazina ponovno u Derventu odakle je 24./VII. 1922. postavljen za starješinu Sreskog suda u Doboju.

U Doboju je merhum proveo punih 8 godina, vršeći revno i savjesno povjerenu mu dužnost, te se je pokazao kao odličan poznavaoc prava, a specijalno ga je u životu resila njegova pravda, jer je bio u svakom pogledu pravičan, pa zbog toga gdjegod je služio, stekao je mnogo prijatelja i poštovaoca. Mjerodavni faktori cjeneći njegov rad dali su mu vidnog priznanja, jer je u godini 1922. bio odlikovan Ordenom Svetog Save V. stepena.

Merhum je u godini 1930. po potrebi službe iz Doboja premješten za Okružnog sudiju u Bihać, na kojem je položaju ostao sve do 1. augusta 1934., kada je bio penzionisan.

Merhum je bio poznat kao uzor musliman, jer se je striktno držao islamskih propisa i na svakom koraku među braćom muslimanima širio islamsko bratstvo i slogu muslimana. Uvijek kad mu se pružila dobra prilika, isticao je da muslimani moraju biti jedan uz drugog, osjećati jedan za drugog, pomagati jedan drugog, izvršavati Božije zapovijedi, a čuvati se on onog što je Bog zabranio, pa kao takvima da se je nadati sreći i blaženstvu i na ovom i na onom svijetu.

Merhumova je želja bila da obavi lično dužni Hadž, te mu se je ta želja ispunila, jer je prošle godine lično izvršio tu veliku islamsku dužnost, te čil i zdrav povratio se svojoj obitelji, ali nažalost kleta boljetica od koje je dugi niz godina patio, bacila ga je prošlih dana na postelju, tako, da se je po savjetu ljekara morao podvrgnuti u Tuzli operaciji, usljed koje je podlegao i u oči petka ovog mubarek ramazani šerifa 12. XII. 1935. zaklopio je oči za sva vremena i preselio se iz ovog prolaznog u vječni svijet.

Merhum je bio kulturno prosvjetni radnik a specijalno je radio za našu sirotinju i njegovom inicijativom obnovljena je u Bihaću »Zaštita«, društvo kojem je svrha potpomaganje muslimanske sirotinje, te je za sve vrijeme službovanja u Bihaću bio i pretsjednik toga društva.

Merhum je bio agilni radnik Gajretov, te ga je potpomagao a također je bio dugogodišnji potpretsjednik, a zatim predsjednik »Muslimanske kiraethane« u Bihaću.

Iza merhuma ostaje udova Ajiša hanuma Smajić, te troje sitne djece, ali merhum je svoju obitelj obezbjedio ostavivši im lijep imetak.

Molimo Svevišnjeg Allaha da merhumu podijeli dženetska naselja, a ucviljenoj porodici sabri džemil.

Rahmetullahi alejhi.

Bihać, dne 19. decembra 1935.

Redžep Hajrović,
sudija okružnog suda.

POŽRTVOVNI RAD VOJNOG I DŽEMATSKOG IMAMA U LJUBLJANI.

Ljubljana 1. dan Bajrama.

Mi muslimani koji živimo i radimo u Sloveniji, a većinom u Ljubljani, ne znamo na kakav bi se način zahvalili i odužili našem vrijednom i agilnom imamu g. Ahmetaševiću, koji služi na ponos i diku našoj Islamskoj zajednici u svakom pogledu. On nam je vjerski vođa i vaspitač, on nas štiti svuda i na svakom mjestu. Ako je u pitanju neka naša stvar kod banovine, opštine, policije i t. d., on odmah ide i zauzima se da bi se ta stvar riješila u našu korist. Osim navedenog u svakoj prilici on vazda stupa u našu blizinu (ne ženirajući se što su neki od naših ljudi poderani i zamazani) te sa svojim blagim i vazda nasmijanim licem pita nas kako ste braćo, imate li posla i možete li štogod da zaslužite. Osim toga neće nikada propustiti priliku, a da nas neopomene na propise uzvišenog Islama, zatim nas savjetuje kako trebamo da živimo, kako moramo jedan drugog voliti, pomagati i tako dalje. Danas nam je održao prije Bajram namaza jedno takovo toplo i ubjedljivo predavanje o današnjim prilikama i potrebama pa smo slušajući to predavanje mnogi plakali. Mi muslimani koliko nas ima u Ljubljani svi smo trajno zahvali g. Ahmetaševiću na njegovom nesebičnom radu za nas muslimane, koje on čini nama ovdašnjim muslimanima u svakoj prilici. Mi koji se borimo ovdje za koricu kruha i koji smo udaljeni od svojih milih i dragih, on (imam) nam to sve nadomješta. On nam otare suju u našim najtežim trenutcima našeg života i utješi nas sa svojim toplim riječima i bratskim savjetom. On nije samo za nas muslimane takav nego je prema svikom čovjeku takav ne gledajući na vjeru. U Ljubljani među građanima on je jako obljubljen i nema skoro jednog čovjeka u Ljublani, koji ga nebi poznavao. S kojim god sam Slovencem razgovarao koji pozna g. imama, svaki mi je rekao, vaš je efendija jako prijatan čovjek, s njime se možete ponositi. Istina je. Njegovo je ponašanje, vladanje i ophođenje sa ljudima može mnogome da služi za primjer. G Ahmetašević gdjegod dođe sije ljubav među ljudima bez razlike vjere. Svuda i na svakom mjestu širi slogu, upućuje kako Jugoslaveni trebaju da ljube svoje domovinu, neograničeno trebaju da vjerni i odani Kralju i Otadžbini. Svagdanja njegova omiljena rečenica čuje se: »Jugoslaveni moraju jedan drugog voliti ne gledajući koji kojoj vjeri pripada, moraju u svemu složni biti, jer je u tome naš spas«.

Našemu dragom imamu g. Ahmetaševiću mi muslimani grada Ljubljane želimo na prvom redu neka Bog dade da nam bude zdrav i veseo i da nam puno godina još živi za dobro i sreću naše Islamske vjerske zajednice! — Živio!

Kasim Gluić, trgovac.

PREMJEŠTENJA.

Riješenjem ministra prosvjete premješteni je Abduselam J. Tabaković učitelj iz Višegrada na radu kod Banske uprave u Sarajevu, u Plevlje.

Riješenjem ministra prosvjete premješten je Agan S. Makarević, učitelj iz Dobrunske Rijeke u Međeđu sreza rogatičkog.

Riješenjem ministra prosvjete premjestio je Mehmeda A. Huskića, učitelja iz Goražde u Turiju srez tuzlanski.

UPIS U TRGOVAČKI REGISTAR.

U trgovački registar Okružnog suda u Tuzli upisata je nova firma Hakija H. Prcić, trgovina bakalske struke sa sjedištem u gradu Tuzli.

U trgovački registar Okružnog suda u Tuzli upisata je firma Vasfija Kušljugić, trgovina sitničarskom robom sa sjedištem u Gornjoj Tuzli.

NAČIN PLAĆANJA ROBE UVEZENE IZ ITALIJE.

Ministar finansija donio je slijedeće rješenje:

1. Da su uvoznici talijanske robe, kao i robe koja nije talijanskog porekla ali je povjerilac iz Italije, dužni da uplate svoje dugovanje na zbirni račun kod Narodne banke na slijedeći način:

a) 30% dugovanja najdalje u roku od 15 dana, računajući od dana obnarodovanja ovog rješenja;

b) ostatak najdalje u roku od 2 mjeseca od dana obnarodovanja ovog rješenja.

2. Da se prilikom eventualnog nenadnog uređenja platnog prometa sa Italijom, uvoznici koji duguju za robu uvezenu prije 18. novembra 1935. godine, neće moći koristiti odredbama eventualnog novog sporazuma, već svoje obaveze moraju regulisati na način predviđen ovim rješenjem;

3. Da se sa zbirnog računa na koji se knjiže iznosi uplaćeni na račun izvoznika, vrše isplate i dalje, hronološkim redom, ali za sada samo za iznose do 300.000 talijanskih lira.

Iz Bankovnog i valutnog odjeljenja Ministarstva finansija, br. 14.108-VIII. od 11. decembra 1935. godine.

Napomena. — Rješenje je obnarodovano u broju 289 »Službenih novina« od 12. decembra 1935. god.

Ilmija i inteligencija

Pod ovim naslovom o ovoj temi mnogo se je pisalo u muslimanskoj štampi. Oni koji su ulazili u tu diskusiju, obično su tapkali na površini izbjegavajući da se upute u srž i dubinu toga pitanja. Iz takve rasprave nije se moglo ni doći do jednog meritornog riješenja ovog problema.

Ja ne spadam u ilmiju, ali sam dovoljno upućen u osnovne principe islamske vjere. Nisam niti kakav titularni intelektualac, čije zvanje pribavlja vrijednost njegovom mišljenju pa makar ono bilo i površno. Ali ja spadam među one, koji imaju ispitivačkog duha pa se nisu ograničili na same školske udžbenike, nego kritički proučavaju i svojom glavom misle, a takvi su rijetki i kod ilmije i kod inteligencije. Na osnovu toga kao i svojih dosadanjih publikacija, smatram da sam stekao legitimaciju da se pozabavim i ovim pitanjem. Nadam se da će me i »Islamski Glas«, kao jedino glasilo svih muslimana ustupiti prostora, premda ovo pišem za užu publiku. Na eventualnu primjedbu, da nije svačije — kroz selo zapjevati, kako mi je to jednom zgodom prigovorio jedan ugledni politički protivnik a inače dobar prijatelj, odgovaram, da se u kolo hvata onaj, koji se u noge u z d a.

Pod ilmijom obično se podrazumijeva svaki onaj, koji je omotan čalmom oko glave, ili koji vrši neko vjersko zvanje. Među ovim ima i takvih, čijeg se društva stide i njihove kolege, pa mnogi odbacuju ilmijsku uniformu i navlače građansko odijelo da se ne bi zamjerili. Ako bi iz ilmije isključili one koji ne čine čast vjeri i brukaju svoj stalež, kao i one intelektualce koji nemaju druge inteligencije osim školske svjedožbe, tada bi uprostili pitanje tako, da bi ostala samo duhovna elita vjerskog i laičkog smjera čijim odnosima i mislim da se pozabavim.

U kompleksu raznolikih objektivnih i subjektivnih faktora koji izvana i iznutra utiču na kulturni razvitak jednog naroda, njegova duhovna elita zauzima jedno od najvažnijih mjesta. Nitko od ove duhovne elite ne poriče historijsku vrijednost vjere kao i velikih zasluga, koje je ona stekla u kulturnom preporodu čovječansttva. Spor je samo o aktuelnoj vrijednosti odnosno o visini cijene, koju treba sada pripisati vjeri s obzirom na mjesto, vrijeme i prostor, te o području i djelokrugu koje pripada inteligenciji vjerskog i lajičkog smjera, ili prosto rečeno — ulemi i inteligenciji.

*

U staro doba dok je znanost bila u povojima odnjegovana je u bogomoljama i bogomolje su tada bile jedini hramovi nauke i rasadnici kuture, a sveštenici lučonoše prosvjete. Sva naučna zvanja i zanimanja spadala su u monopol sveštenika. Pismenost je bila rijetka i pisaći pribor skup, pa se tim luksuzom i rukom pisanim knjigama nisu mogli ni koristiti drugi, osim sveštenika, koji su imali vremena i srestava za to. Bogoslovci su tada bili i prirodoslovci, ljekari, matematičari, pravnici, historičari i političari, sve u isto doba, pa je svjetovna i državna vlast tada bila u rukama teokratije. Obogaćena novim iskustvima čovječanstva, kada se je znanost razvila u tolikoj mjeri, da nije mogla biti obuhvaćena uskim staleškim okvirom sveštenika, te primjenom kasnijih izuma hartije i tipografije, kada je nauka postala pristupačnija i širim slojevima naroda, pa počela naglo da napreduje, nastupilo je razvrstavanje učenih ljudi po strukama i njihovo punije usavršavanje u istim. Širnčm eksperimentalna znanost izmjenila je dotadanje shvatanje o svijetu i životu, i ugrozila metafizička naklapanja i teološku mistiku. Otpočela je borba između konkretne prirodoslovne i apstraktne bogoslovne nauke. Ugroženi u svojim najjačim pozicijama u društvu i državi, crkva i sveštenici objavili su strahoviti teror odozgo i otvorili režim inkvizicija protiv poletne i napredne laičke inteligencije. Mnogi slobodni mislioci oglašavani su kao odmetnici i heretici i zaglavili na lomačama svemoćne teokratije. Ali ni pred tim strahotama ovi junaci slobodne misli nisu izgubili prisutnost duha i srčanost, niti su ustuknuli nazad. Potpomagana svježim snagama mlađih generacija, koje stalno pridolaze, svjetovna inteligencija sve je više napredovala i crkvu potiskivala natrag osvajajući njene ranije pozicije. Sveštenstvo je najzad kapituliralo i zatražilo milost. Mir je sklopljen pod uslovom da sveštenicima pripadne samo crkva a svjetovnoj inteligenciji ostali svijet. Slobodoumna laička inteligencija suvereno je zagospodarila svijetom i osigurala triumf slobodnoj misli, kojoj dugujemo cijelu savremenu kulturu i civilizaciju svoju. U tim novim pozicijama svojim i svjetovnjaci i crkvenjaci osjetili su veću sigurnost i slobodnije se razvijali i usavršavali u svojim strukama. Kler se je pomirio sa svojom sudbinom, pa sebe i vjeru počeo udešavati prema savremenoj stvarnosti. Prignječeni točkom historije, sveštenici su se pretvorili u beskičmenjake sposobne da se prilagode svakom režimu. Crkva se je pokorila državi, pa je i sama počela sarađivati sa laičkom inteigencijom na napretku i prosperitetu svoje zemlje. Takvom obrtu situacije u korist slobodoumne i lajičke inteligencije i takvoj kolaboraciji crkve i države, Evropa i Zapad ima da zahvale svoju spremaciju nad ostalim svijetom. Radi toga kršćanstvo se smatra kao sinonim evropske kulture a crkveni misionari kao pioniri evropske imperijalističke invazije.

*

Tako je bilo i tako stoji u zapadnom kršćanskom svijetu. U istočnom muslimanskom svijetu pak u tom pogledu situacija je i danas skoro onakva, kakva je bila u Evropi prije toliko stoljeća, koliko je razlika među njihovim kalendarima. U pretežnom dijelu islamskog svijeta apsolutna vlast još uvijek pripada ilmiji, koja je mnogo zaostala iza kršćanskog klera. Izuzev kemalističke Turske, u svim drugim muslimanskim državama i danas vlada režim teokratije i šeriatskog pravnog poretka. Tamo se još uvjek drži da je narod radi vjere a ne vjera radi naroda, i prema tome se postupa sa ljudima. Ni u onim muslimanskim zemljama u kojima gospodare Evropejci, nije ništa bolje. I tamo vodeća uloga u javnom društvenom životu pripada ilmiji. Tako stoji i kod nas muslimana Bosne i Hercegovine, koji pripadamo rasi Indo-evropskih naroda i koji stojimo u neposrednom dodiru i saobraćaju sa zapadom. Mi imamo priličan broj laički obrazovane inteligencije i ako još uvijeg u nedovoljnoj mjeri. Poratni naraštaj naše školovane muslimanske omladine kao da proživljuje neku moralnu krizu i paralizu, koja koči njezin polet i drži je udaljenom od središta narodnog života. U osustvu duha i idealizma ona se je previše odala tjelesnoj kulturi, potajnim užitcima i trenutnim zabavama kakvih ima suviše. Starija generacija pak muslimanske inteligencije raštrkana je po raznim krajevima i nadleštvima tako, da među njom nema nikakve organske veze i društvenog života. Ona je i suviše zaokupljena sitnim i sebičnim brigama svojim tako da rijetko i pomišlja na crne perspektive budućnosti koje prijete našoj zajednici pa i njihovom potomstvu. Mnogi su svjesni kritičnog stanja kojeg proživljavaju muslimani, ali obično rezonuju da su nemoćni, da im pomognu pa ih prepuštaju fantomu sudbine. Ima ih i takvih, koji još uvijek pate pod nasleđenim teretom atavizma. Među našim intelektualcima, koji su savremeno obrazovani rijetki su oni, koji su etički i socijalno vaspitani, pa čini mi se da je u tome sva tragika naša. Zbog toga oni su se ili otuđili od sredine iz koje su ponikli, ili su se iz demagoških motiva spustili na nivo mase koja je pod moralnim tutorstvom većeg dijela naše nesavremene ilmije, predrasudama daleko od stvarnosti i istine. Najbolji elemenat naše savremeno obrazovane inteligencije izgleda da je onaj, koji je ilmijanskog porijekla.

Mračnih i reakcionarnih sila koje sputavaju napredak i usporavaju kulturni razvitak muslimana, ima na pretek. Najsudbonosnija subjektivna sila koja najviše utiče na život muslimana jeste ilmija, koja im je najbliža. Među savremenom laički obrazovanom muslimanskom inteligencijom i muslimanskim masama, postoji dubok jaz i razmak od nekoliko stoljeća, tako da jedni drugima ruke pružiti ne mogu, kako to zgodno veli moj uvaženi publicistički kolega Dževad Sulejmanpašić u svojoj Socijalnoj tragiki, polemišući sa Hikmetom. Ilmija bi trebala da bude ta, koja će jaz između mase i inteligencije muslimanske premostiti i približiti ih. Među tim mnogi pripadnici naše ilmije čine sve da do toga zbliženja ne dođe. Odnosi između naše ilmije i inteligencije nisu sređeni. Prije svega oni se razilaze na samom pojmu o vjeri. Oni koji su proučavali historiju vjere uopće, prateći sve njene faze razvitka od poganskog fetišizma do najčistijeg monoteizma, morali su doći do neminovnog zaključka da je vjera radi ljudi, da je ona i postala za to da posluži njihovom društvenom životu i kulturnom napretku. Oni koji tako shvate značaj i ulogu vjere, ti moraju postati indolentni prema njenim realnim formalnostima i simbolistiki namenjenoj masi. O nekoj intimnoj saradnji između ilmije i inteligencije nemože biti ni govora sve dotle dok ilmija svoj pojam o vjeri ne pročisti u smislu da je vjera radi ljudi, i ne uvaži izvjesnu indolenciju kod inteligencije kao nužnu pojavu takog shvatanja. Među našim sugrađanima drugih vjera odnos među vjerskom i laičkom inteligencijom posve je drukčiji. Kod njih se ne zamjerava laičkoj inteligenciji ako redovito ne posjećuje crkvu i ako mrsi za vrijeme posta. To su privatni poslovi pojedinaca koji se ne pretresaju u čaršiji i za koje nije nadležan da sudi drugi osim Boga. Naša ilmija još uvijek smatra muslimane radi Islama, a ne Islam radi muslimana. Vjeronaučni izvori Islama proglašeni su sveznanjem koje je sposobno da zadovolji i moralne i materijalne potrebe muslimana. Današnja zamršena i pomučena islamska vjera kakva je do nas doprla, misli da može preporoditi svako savremeno ljudsko društvo isto onako kako je preporodila poludivlji arapski narod onda kada je bila prosta i jednostavna.

Pored ovih osnovnih pojmova na kojima se razilaze naša ilmija i inteligencija, među njima je preporno i pitanje odgoja muslimanskog podmlatka, ali o tome ću pisati drugom prilikom. Zbog svega toga kompromis i sporazum između ilmije i inteligencije onakve kakva je danas, kao između dva ravnopravna partnera apsolutno je isključen. To su dva suprotna svijeta, dva oprečna mentaliteta. Što se tiče saradnje ta je moguća samo među pravom ulemom i inteligencijom i to na užoj platformi sitnih i sporednih pitanja uz strogu podjelu rada i kompetencije. Ovdje sam spomenuo ulemu koja je vrlo rijetka među ilmijom. Samo absolventi više sudačke škole i oni koji imaju iste ili više kvalifikacije mogu doći u obzir kao ulema. Jer za razumijevanje kur'ana kao jedinog pravog izvora islamske vjere, pored temeljitog poznavanja arapskog jezika mora čovjek biti upučen i u egzaktne savremene nauke što je izuzetno rijedak slučaj među pripadnicima ilmije. Preduslov za saradnju između uleme i inteligencije na moralno-etičkom, kulturno-prosvjetnom i socijalno-privrednom pridizanju islamske zajednice koja sve niže pada i dublje propada u odnosu prema drugima, jeste prestanak njihovog međusobnog optuživanja za današnje bijedno stanje muslimana. Od toga optuživanja ne zameće se nikakvo dobro, a stvara se mnogo zala. To unosi zlobu u njihove odnose a zabunu u muslimanske mase. U svakom slučaju viša odgovornost pada na ulemu koja je starija i narodu bliža od inteligencije. Drugi preduvjet za plodniju i blagotvorniju saradnju uleme i inteligencije jeste njihovo strukovno organizovanje, disciplinovanje i podvrgavanje jednom pa makar i vještački stvorenom autoritetu ako ga inače nema. Smisla za takvo organizovanje, disciplinovanje i sistematsko javno djelovanje u opšte, kod nas nema dovoljno; kod inteligencije još manje nego kod uleme. Prije dvije godine, u sporazumu sa našim uvaženim javnim radnikom tadanjim predsjednikom činovničke nabavljačke zadruge gosp. Šemsudinom Sarajličem ja sam pokušavao osnovati jedan kub javnih i privatnih činovnika koji bi po svojim pravilima odgovarao zakonu o udruženjima a u praksi to bi bilo neko društvo činovnika muslimana koji u glavnom i sačinjavaju našu duhovnu elitu. Taj klub ispočetka nebi imao druge svrhe osim te da posluži upoznavanju društvene svijesti među činovnicima islamske vjeroispovijesti. Ali to i jest ono iz čega se rađaju ideali, smisao za organizaciju, disciplinu i autoritet; te potreba sistematskog blagotvornog djelovanja za opće dobro, u prvom redu uže konfesionalne a preko nje i šire nacionalne zajednice. U cilju osnivanja takog kluba obišao sam sva nadleštva, angažovao po jednog kolegu iz svakog, dao im prethodne instrukcije, isposlovao dozvolu nadležne vlasti i razdijelio štampana pisma.

Na prvi uži sastanak zakazan u Merhametovim prostorijama od 20 pozvanih i saglasnih kolega, koji bi imali samo da se dogovore i sazovu širu konstitucionalnu skupštinu, došli su g. Sarajlić kao privremeni predsjednik, ja kao privremeni tajnik i g. Tahmiščija kao službeni izaslanik vlasti. Naravno pokušaj je propao i akcija odložena. Isto razočaranje doživio sam i u »Reformi«, organizaciji naprednih muslimana skupa sa svojim idealističkim kolegom Sulejmanpašićem Dževadom, koji se nije mogao aklimatizirati sa svojom rođenom sredinom i zamijenio je sa Zagrebom.

O potrebi organizacije naše uleme biće dovoljno i još uvijek aktuelno ako citiram nekoliko stavova iz svoje studije o hilafetu koju sam štampao prije 10 godina. Zastupajući gledište da institucija hilafeta nije uvjetovana islamom nego konfuznim i haotičnim prilikama u koje je dospio današnji islam, zagovarao sam potrebu ponovnog uspostavljanja hilafeta ali u jednom posve novom obliku koji se bitno razlikuje od ranijeg, te između ostalog tu sam rekao i ovo:

Ono što je papa i Vatikan za katoličku vjeru, to isto treba da postane Halifa i Hilafet za islamsku.

Halifa treba da ima svoje pomoćne organe: jedan stalan koncilij, sastavljen iz najpriznatijih kapaciteta islamske vjeronauke, koji će biti delegirani iz pojedinih islamskih zemalja, i jednu strogo disciplinovanu univerzalnu organizaciju sveštenika, koja će biti centralistički uređena i Hilafetu podređena.

Izvođenje takog projekta, otešćava činjenica, što Islam ne favorizira klera kao samostalne društvene formacije, i što nepriznaje ničije neprikosnovenosti neizuzimajući ni samog Božjeg Poslanika a kamoli njegovog zamjenike Halife. Ta negacija u osnovnom načelu i ako je dobra, u praksi je pokazala loših rezultata.

Kler sam po sebi nije nikakvo zlo.. U svome početku i zametku, to je bila jedna korisna ustanova. Kler ima dosta zasluga, kojima duguje čovječanstvo. Savremena kultura i nauka, dok je bila u povoju, njegovana je klerom. Osnovu historije, geografije, astronomije, medicine, filozofije i jurisprudencije mi smo baštinili od sveštenika. Njihove ćelije negda su bile laboratori znanosti, a manastiri sanitetske stanice, sirotišta, menze i prenoćišta, u kojima su nalazili skloništa bolesnici, putnici, sirotinja i beskućnici. O takom kleru i njihovoj humanoj organizaciji i Kur'an se izražava pohvalno pa veli: »Ve džealna fi kulub-il-lezine ittebeuhu refeten ve rahme«. U četvrtom stoljeću iza Krista, kler počima da se metamorfozira. On se pretvara u mantijaštvo, a manastiri u samostane lenčina i danguba, koji žive parazitskim i sterilnim životom. Takog klera Kur'an proglašava za osudu.

»Ve rubbanijjete ibtedeuha... Fe ma reavha haka riajetiha... Fe atejne-el-lezine amenu minhum edžrehum ve kesirun minhum fasikun« i isključuje ga.

I islam ima svoje klerikalne redove (tarikate). Svoje manastire (tekije). Među ovima osobito mjesto zauzimaju Sofije. Taj red prestavljao je jednu posebnu školu, jednu akademiju, koja ima svoje specijalnu filozofsku doktrinu (Tesavuf). Po njihovoj nauci, može se zaključiti, da su oni zasnivali nešto, što bi u Islamu nadomjestilo savremenu organizaciju katoličkog klera.

Oni su postavili i nazive pojedinih organa kao: Kutub, Oavs, Evtad, Ebdal. Ali nažalost sve je to ostalo misterijom, koja nije dobila praktične primjene. Zaista je šteta što mi nismo dobili Kutuba, koji bi imao autoritet pape, Gavse koji bi uživali respekt kardinala, Ebdale, koji bi obnašali dužnost nuncija.

U pustinjama i među primitivnim stanovnicima Afrike, tarikati i njihove tekije i danas stoje na zavidnoj visini. To su akademije za učenjake, škole za djecu, sudovi za sporove, oporavilišta za bolesnike, gostione za putnike, klubovi za politike. Sunusije i Mehdije zadaju mnogo brige kolonijalnim tiranima Evrope. U drugim krajevima islamskoga svijeta oni su se pretvorili u legla reakcije i jazbine korupcije.

Mi Muslimani, pored mnogih zala, koje smo naslijedili od svojih predaka, baštinili smo i mnoga dobra. Ali te vrijedne tekovine mi nismo znali da iskoristimo. Sve to mi smo upropastili i bankrotirali tako da nam nitko ne žirira kredita. Mi smo imali dosta bogatu filozofiju, ali je nismo znali sistematizirati i učiniti bar kao grčku, da bi mogla postati predmetom redovite nastave.

Tu brigu mi smo prepustili protivnicima Islama, a ostali prepirući se oko Istibrata i Istindžata.

Kršćanska nauka nije se bavila pravnim pitanjima. Svoje pravne konstitucije, crkva je pozajmia od Rimljana i skupa sa vjerom nametnula ih Evropi da postanu osnovom savremene kulture.

Islam pak skupa za vjerskim sadrži i pravnih odredaba. Pravnici Islama, sve pravne pojmove obradili su do utančine i kodificirali ih tako, da bi sa malom preradom mogli poslužiti kao izvrsno socijalno zakonodavstvo.

Eto, radi toga potreban je jedan sveislamski kongres, koji bi učinio kraj vjerskoj anarhiji muslimana, postavljanjem jedne vrhovne duhovne vlasti sa svim potrebnim organima, koja će moći i umjeti da uspostavi red u Islamu i da nas spasi od nekih neznalica, koji rukovode njime, izdajući se za samozvane našljednike božijih poslanika. (El ulemau veresetul enbija)...

Ovo što vrijedi za hilafat i kler u širem vrijedi i za našu ilmiju u užem smislu. Danas je ukinut onaj hilafat koji nije ništa ni

vrijedio i pitanje je hoće li ikad biti uspostavljen drugi, koji bi bio vrijedniji. Mjesto halife i hilafeta kod nas postoji reis-ulema i vrhovno vjersko starješinstvo. Kao prvu i najhitniju mjeru trebalo bi proglasiti Kur'an jedinim izvorom Islama, obstrahirajući i učinivši fakultativnim sve ostale sporedne u koliko stoje u saglasnosti sa Kur'anom kao što su Hadis, Idžma i Kijas, te se za sva pitanja vjerske prirode obraćati iznavno na Kur'an. Time bi se otvorila vrata idžihada i oslobodila naša ulema iz mračne tamnice robovanja nezgodnog položaja mukalida, gdje je bila zatočena i degredirana samovoljom i nezakonitom odlukom samozvanih mudžtehida. Druga najhitnija mjera bila bi ta, da se smjesta izda dobar prevod Kur'ana na našem jeziku, te da se iz naše vjeronaučne nastave isključe arapska slova i zamjene latinskim uz dodatak nekih koja bi odgovarala onim arapskim glasovima kakvih u našem jeziku neima.

Eto to su moje glavne misli u pitanju ilmije i inteligencije. Te misli ja iznosim pred objektivnu javnost našu sa molbom da se pažljivo pročitaju i krivo ne shvate. U opravdanom revoltu duše svoje, u pojačanju osjetljivosti srca svoga koje uvijek prati hladnu misao moju koja zbog toga izgleda buntovna, ako sam na adresu jedne i druge strane upotrebio težak izraz i uputio oštar prekor neka mi se ne zamjeri. Ja ne optužujem nikog. Ja sam samo konstatovao neke mane koje opažam kod onih među koje i sam spadam. Za te mane mi nismo krivi sami. Svi mi ispaštamo grijehe atavizma i krivog odgoja o kojem ću pisati drugom prilikom. Ističući te mane teško da ćemo moći ispraviti sami sebe, ali možemo ih otkloniti od budućih pokoljenja naših, a i to je dobitak. Proces evolucije i usavršavanja zbiva se na taj način što se ispravlja ono što se je pokazalo da nevalja. Ja znam da mi svi nismo jednaki, da u redovima ilmije i inteligencije ima časnih iznimaka i utješljivih pojava. Ali opšta je bilansa pasivna. Ističući tu pasivnu stranu želim dati potstreka da poradimo na ispunjavanju one aktivne. Mišljenja sam da će mo se najlakše i najbrže sporazumiti ako se ne budemo ulagivali jedni drugim, i ako budemo otvoreno i iskreno razgovarali. Licemjerstvo i hipokrizija je najveća smetnja dobrim i prijateljskim odnosima među ljudima.

Sarajevo, 25. ramazana 1354.

E. Bulbulović.

Ur. — Dajući mjesta ovome članku ističemo da imade izvjesnih stvari u kojima se načelno ne slažemo, ali kako je ovo općenito jedna dobra stvar koju ne smije ni jedna strana loše shvatiti, dajemo joj mesta u želji da se ovo pitanje uputi pravim putem.

Ako pomažete svoj jedini sedmični muslimanski list činite uslugu svojoj zajednici i omogućujete da se ovaj list što bolje razvije i tako učini još većih usluga vjerskom, kulturnom i privrednom podizanju nas muslimana.

Jesi li podmirio pretplatu?

Halifa Hazreti Ebu-Bekir

(Nastavak.)

Zatim se digne Ebu-Bekir, pa pošto zahvali Bogu, rekne:

»Zaista je Bog poslao Muhammeda alejhisselama kao Svog poslanika ljudima i da upućuje svoj narod na pravi put, da obožavaju Boga i da Njega samog slave. Njegov se narod prije njegova dolaska klanjao mnogim bogovima i idolima, misleći da će idoli zaštititi i da mu mogu mnogo koristiti. To su bili lijepo isklesani kameni kipovi i glatko istesani komadi drveta. Sjetite se kuranskih riječi koje kažu: »Vi ste obožavali mjesto Allaha paklensko gorivo« i »Oni su mjesto Allaha obožavali stvari koje im nijesu mogle koristiti a ni štete nanijeti« i »Mi ih obožavamo i klanjamo se (kipovima) samo da bi se Bogu približili«. Arapima je bilo teško da napuste vjeru svojih otaca, pa je Bog odlikovao prve muhadžire i oni su priznali Božjeg Poslanika i vjerovali su ga. Podnosili su sve nevolje od svog naroda i trpili su. Njihovi suplemenici su ih ponižavali i u laž ugonili. Čitav se svijet bio protiv njih digao. Ali oni nijesu ustuknuli, niti su se prestrašili i ako ih je vrlo malo bilo, snosili su sve nevolje koje im je udruženi neprijatelj nanosio. Oni su prvi na zemlji počeli obožavati jedinog Boga. Prvi su vjerovali u Boga i u Njegova poslanika. Muhadžiri su prvi pomagači Božjeg Poslanika, oni pripadaju njegovom rodu i plemenu i oni imaju najviše prava da poslije njega uzmu vlast u svoje ruke. Muhadžirima se mogu suprotstaviti samo nasilnici.

A vi, zbore ensarijski, ko može poreći vašu vrijednost i velike usluge, koje ste učinili Islamu. Bog je od vas zadovoljan i učinio vas je pomagačima Svoje vjere i Svoga Poslanika koji je vama doselio. Iza prvih muhadžira nema niko viših zasluga za Islam niti zaslužuje viši položaj od vas ensarija. Naša je vlast, a vi ste naši doglavnici i savjetnici, bez vašeg savjeta nećemo ništa učiniti, niti ćemo bez vas ikakav posao izvršiti«.

Iz ovoga govora Ebu-Bekirova vidi se da on hoće da istakne naročitu vrijednost muhadžira, koji su prvi vjerovali u Božjeg Poslanika i odazvali mu se. Ovo je jedna činjenica kojoj se mora odati najveće poštovanje, ali iz toga se ne može stvoriti zaključak da to daje potpuno pravo na hilafet i da je to uvjet najveće podobnosti za zauzimanje toga položaja, jer je bilo i ranije naroda i plemena koja su se isticala svojom dobrotom a među njima nije bila onih koji bi bili podobni da preuzmu vlast u svoje ruke. Osim toga pitanje hilafeta i vlasti spada u prava čitavog naroda a ne izvjesnih grupa. Narod koga hoće postavlja na taj položaj, jer će on sam iskusiti plodove svoga izbora, pa bili oni dobri ili hrđavi. Kuran izričito kaže da se ove stvari moraju uređivati međusobnim savjetovanjem i zdogovovorom, pa prema tome pitanje izbora halife treba prepustiti narodu, da on sebi bira svoje zastupnike koji će izabrati halifu prema običajima i zakonima koje je sebi sam narod postavio.

Točna je činjenica da izvjesne dinastije u nekoliko pokoljena mogu dati velike ljude sa velikim vladalačkim sposobnostima, ali nakon izvjesnog vremena po zakonima razvitka nastupa stadij degeneracije i više se ne može naći genijalnih ljudi upravljača, koji bi nanijeli savršeno i sa puno snage voditi državne i narodne poslove. Prema tome je posve jasno da se hilafet kao opće narodna ustanova ne može ograničiti na izvjesne grupe i porodice.

(Nastavit će se.)

Pogana jezičina

(Crtica.)

Upao mi je odmah u oči. Odudarao je od ostalih nečim prkosnim i buntovnim, što mu se žarilo u očima. I ruke duge i mršave sa pocjepanim rukama mahale su na sve strane kao da prijete.

Pazarni je dan u kasabi, pa je ranom zorom pred našom općinom sakupljena gomila ljudi zajedno sa stokom, natovarenim konjima, sepetima, vrećama i kantama. Čekaju svi strpljivo, da izvade stočne pasoše i uplate propisnu taksu. Odmiče vrijeme, a njima se žuri, da što prije stignu na pazar i da očekuju mušterije. Žagore i buncaju u njedra. Nije im pravo, što općinski bilježnik još spava i ne pokazuje volju da bi ustao. Šta više, poručuju im, da će on ustati, kad njemu bude volja, a ne kad oni hoće.

Svima im se nešto teško uspinje uz gušu, škaklji ih ta nepravedna bezobzirnost, ali ćute. Tek prošapću po koju glasniju:

— Što ga ovo nema? Zakasnićemo, pa kad se trgovci podmire, onda ti čekaj do sudnjega dana.

Ali Sejfo Sefer ne ćuti. Sve više klimata svojim uznemirenim rukama, glas mu se piskutljiv cijepa i privlači pažnju. Kroz iskrpljene pelengaće mu proviruju pomodrele bedre od jesenske hladnoće ranog jutra. Vidi se na njemu, da je sa svim svojim dokusurio, osim one mršave junice, što je grčevito drži za priuzu. Njegove riječi pune nekog jetkog prigovora, izazivaju kod prisutnih bojažljiv smijeh i neku pritajenu radost.

— Čekaj ti sirotinjo, dok se gospodin bilježnik ispava, pa da ti onda dade pasoš da prodaš i da platiš tog istog efendiju, što se gore izvalio u svome gospodluku. Vala ga Sejfo više neće tražiti, već ako ne počnem prodavati djecu. Mogu zar za ovu šarulju da uzmem ličinu da se objesim. Više i nemam ništa!

— Sad će on, sad, što si se razvikao, — prigovaraju mu neki.

— Sadi ti, koliko hoćeš! On će, kaže, doći kad bude njemu volja. A ti Halile poruči svome vijećniku Hasanagi nek Resim efendij ćati povisi na dvije hiljade ajluka, pošto mu je kaže malo, jer ima velikog posla. Tako je, brate, kazo kad su rezali budžet... Već kad se braniš...

Posmatrao sam ga u tom njegovom gnjevu. Čudno je to i kobno, kad se i u onog našeg mirnog seljaka useli prkosni bunt. To znači, da je već došlo do granice, to znači, nema više straha, nema zaziranja od vlasti i snage, nema obazrivosti, jer bijeda je svojim pohlepnim prstima razderala sve one stege pokornosti, te je nestalo usbenčavanja i pokuljao i uzvitlao se bijes i revolt.

Mislio sam ipak, da će se Sejfo umiriti, jer vidim da je i Rasim efendija ustao i prošao kroz gomilu sa dostojanstvom, otvorio vrata kancelarije i počeo pojedince da zove i izdaje pasoše. Razumljivo, držao se svoga reda, prijatelje naprijed, pa zatim ostale, neznatnije. Nijesam poznavao imovinsko stanje pojedinaca, ali sam primijetio da idu naprijed oni s boljim gunjima i šalvarama, a poslije oni otrcaniji. Nesvjesno sam svrstao u glavi taj red i vidio buntovnog Sejfa kako klimata rukama posljednji u redu.

Osjetio je to i on i zato je ljutito uzmahnuo i nakostrešen počeo opet da viče i da galami.

— Da je sreća, po što nije, mi bi već davno bili u kasabi. A ovako, ko zna hoće li ova moja šarulja doći na red? Zatim on šeretski potapša jednog pred sobom.

— Hajde, hajde, Juso! Tebe je, brate, red, jer ja mislim nije za džaba ona poluoka rakije, što našem efendiji odnese jučer, a? I tu Sejfo namignu okom na njega, a drugim na vrata na kojima je upravo stajao bilježnik i slušao ove uvredljive riječi.

— Šta ti, Sejfo, brbljaš, koješta, a?

— Ne brbljam ja, no govorim, Rasim efendija! Pri ovom odgovoru, njegova se šija otegnu, a pesnice čvrsto stisnuše.

— Ja ću tebi već prikratiti jezik, jesi li čuo?

— Nemoj ga kratiti, no mi ga potpuno iščupaj. Bar ću manje jesti! Smijeh prigušen nasta, a Rasim efendija pocrvenje i zaprijeti mu:

— Imaću ja tebe u vidu, neka znaš!

— Da hoćeš, ja! Nećeš meni se čini ni u vidu, ni u pameti. Da ste me imali u vidu, ne bi ja dovde doćero da posljednje june prodajem, a u kući mi četvoro gladne i gole djece!...

I Sejfo Sefer tog dana bi posljednji zabilježen u registar stočnih pasoša.

* * *

Poslije nisam imao prilike da ga vidim i zaboravio sam na njega. Ta mi se je prilika pružila tek poslije nekoliko mjeseci...

Snijeg je već bio omazao planinske zaravni i prignječio šumu, da je ona postala čudno tiha. Kitina se duboko pogela pod bijelim teretom, pa čovjek kad ide prtinom, niz utrtu šumsku stazu, mora da se pogne. zanijemljen pred veličanstvenom ljepotom tih hodnika. Dolje je ispod šume selo. Dim se dostojanstveno diže iz šćućurenih i pritajenih kuća, priljepljenih za zemlju kao pečurke.

Išao sam putem, a jedri snijeg je škripao pod obućom. Mislio sam o svemu i svačemu, pa i o toj širokoj, beskrajnoj bjelini, koja treperi i donosi radost bogatoj djeci, a bezobrazno se zavlači svojom hladnoćom ispod otpalih zakrpa golotrbušne dječice. U tim mislima već sam se spuštao niz seoski ugnječeni drum.

Lavež pasa me trgnuo. Neko je daleko više sela vabio i hakao, a glas mu je s onu stranu gromoglasno odjekivao. I zvono na stoci zvučno je zaklepetalo. Pred prvom kućom, malom potleušicom, sjekao je drva Sejfo. Pozdravio sam ga. Ponudio mi je, da se svratim i ogrijem. Bilo je prilično hladno.

— Hodi, efendija, svrati malo, da otpočineš! Imam vatre, ako ništa drugo. Samo pazi i sagni se, jer su mi vrata nekako i previše visoka.

Ušao sam. Na ognjištu je buktala vatra. Oko vatre jedno do drugog, s nogama u lugu, u samoj košuljici, skupilo se sve četvoro djece. Najstarijem moglo je biti sedam do osam godina.

Lica su im, prema vatri izgledala nekako pepeljaste boje, a trbušćići naduti, otekli, a velikim, plavim i nabreklim venama. Oči sjajne, djetinjski lijepe i tople.

Kada sam ušao jače su se skupila i bojažljivo privukla noge.

Sjeo sam na tronožak prema ognjištu i nadnio ruke nad vatru.

— Skupite se skotovi, što ste se tu iskeketili? Zar vas nije sramota? Da mi ih hoće država kupiti prodo bi ih sve s komada na komad po banku! Pri tom najmlađa djevojčica sa strahom zažmuri očima, strpa ruke u usta i stade da ih gloda.

— Eto, efendija, četvoro ih je za jedan komad hljeba! — ko uzgred otpoče Sejfo. Majka im, čini mi se ko za inad meni, umrije proljetos, od suhe, a ja ostadoh da tavorim i da ih dižem na noge. Gojim ih znaš, sa suhim ljebom, da bi se razrasli. Šta ćeš? Ne mogu ih ko prve mačiće pobacati u rijeku... Moram da im nekako nedam da pokrepaju.

Najgore mi je za odjevanje. Eto, svako ima po jednu košuljicu, pa kad hoću da ih operem, skinem il i oni onako ko žabice čuče goli oko ognjišta. Zagrnem ih ponjavom, da mi ne ozebu. I tako čekaju, dok im se dronjci ne osuše.

— A kako to općina ne vodi brigu? Zbilja, sjetih se da ga upitam, ti meni se čini nijesi nekako dobro stao kod njih?

— E, šta ćeš, imam ti ja nekako preveliku i poganu jezičinu. Ne mogu kad vidim neku nepravdu, da otrpim, pa da me ubiješ. Lupnem ja koješta, pa po svom vratu. Pa nikad kod njih smiren. Eto, najzad jednu godinu predo sam bio molbu na ono ledinice pod selom. Ko, velim, siromah sam, daće mi. Nikome to ne smeta. Ja bih ono nekako iskrčio, prekopao, ubacio nešto sjemena, pa šta Bog da i godina. Ali ne lezi đavole, predo na to isto molbu i Šaćir Mujković. Bogme, imućniji od mene. Više zemlje, nešto i hajvana. Uredio čovjek, pa on i dobio. Mene odbili. Kažu nijesam im ima dvije godine platio prirez. I nijesam, jer čime da platim. Dolazili da me plijene, ali džaba. Nekako u svojoj mržnji čisto mi krivo bilo, što nijesu imali šta da dignu. A ja sam se ko za inad. iako teška srca, goropadno nasmijao, otvorio vrata i koliko mi grlo može zavikao i zaurlao: »Eto plijenite!« A ova moja prazna pušara zaorila se, i ovo četvoro siročadi zavrištalo i zaplakalo od straha.

I opet mi neki dan šejtan ne dade mira, već upitah glavara, kad je pošao na nalog, hoće li to na kravljaču? Idem, kaže, u općinu. Pa to ti je kravljača, velim mu ja, jer tu i muzu, kako znaju. I evo mi za to pozivke.

Sejfo je vadi iz njedara. Pozivka radi saslušanja zbog klevete i uvrede.

— Ja, ja, uvrijedio ja njih i oni će me sigurno zatvoriti. A što se ja nemam kome da žalim kad me svak vrijeđa, i oni i život i sav svijet. Ili se, efendija, meni se čini sirotinja i ne može uvrijedti, a?

Ostavo sam ga bez odgovora, jer sam vidio kako su mu se dvije bistre suze objesile niz trepavice.

Spremao sam se da idem.

— Žao mi je eto, efendija, što ne imadoh kahve da popijemo, lijepo me je stid.

— Nije to ni potrebno, odgovorio sam mu, samo tek nešto da reknem.

* * *

Žao je i meni, pomislio sam, što je ova pričica istinita, a i stid me je, što je to tako.

Šukrija Pandžo.

Vlasnik i urednik: Hafiz Muhamed Pandža. — Plativo i utuživo u Sarajevu. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i drug: Stjepan Vrček.

POJEDINI BROJ 1.50 DINARA. POSTARINA PLAĆENA U GOTOVU

Islamski Glas

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata: Godišnja . . . . Din 72·— Polugodišnja . . Din 36·— Tromjesečna . Din 18·—

Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7/I

Izlazi svakog petka

God. II. | Pretplate za inostranstvo Godišnje Din 120·— | 10. januara 1936. | Sarajevo | 15. ševvala | Rukopisi se primaju do utorka o podne | Br. 15.

Putevi, koji vode spasu i uspjehu

Borba je uvjet razvitka i opstanka. Samo se borbom postizavaju uspjesi. Ta borba mora biti ustrajna i uzdržljiva. Kuran nas u tom pravcu poučaje i daje nam upute. I da nije bilo borbe nebi došlo ni do pobjede Islama. Naš Veliki Učitelj Hazreti Muhammed nam je najbolji primjer borbena i izdržljiva duha, koji ni pred najvećim zaprekama ni pred najvećim otporom protivnika nije pokolebao. I taj Njegov primjer su slijedili i Njegovi veliki drugovi, jer su u Njemu gledali najvećeg i najsavršenijeg svog Uzora. Zato njegove drugove nijesu mogla pokolebati u vjeri ni najveća zlostavljanja njihovih smrtnih neprijatelja i oni su zajedno sa Božjim Poslanikom i ako ih je na broj bilo malo izdržali i najveće napadaje i zlostavljanja, ali nisu htjeli popustiti, niti su duhom klonuli. U prvim počecima pojave Islama, sljedbenika Velikog Božijeg Pravca bilo je samo nekoliko ljudi. Pa kad pogledamo sa kakvom su se obijesnom i velikom silom borili, onda se moramo snazi, volji i izdržljivosti ovih velikana diviti,, onda je naša vjera još tvrđa i čvršća i onda vidimo da su takova djela mogli samo činiti ljudi, koje je uputila Providnost Božja i neposredan dodir sa najvećim čovjekom svih vremena i sa najvećim borcem, koji je svojim životom i svojim radom sve zadivljavao.

U prvim godinama pojave Islama pridolazili su rijetki sljedbenici u krilo sveopće vjere Islama. Ali oni rijetki, koji su stupali u društvo Božjeg Poslanika bili su veliki duhom, snažni voljom, u borbi izdržljivi a u svom uvjerenju nepokolebljivi. I ako ih je bilo jedva nekoliko desetina, ipak ih nije ni najmanje smetala njihova brojčana slabost. Oni su vođeni Velikim Uzorom godinama trpili nevjerovatna nasilja, ali su bili čvrsto uvjereni u pobjedu Istine, u pobjedu vjere, koja svojim učenjem ljudima potpuno osigurava sreću i napredak u svim pravcima; sreću u zemaljskom životu i blaženstvo u vječnosti. Samo ta duboka vjera u konačnu pobjedu držala je na okupu tu malenu, ali hrabru i izdržljivu zajednicu, koja je bila duboko uvjerena da njene žrtve moraju konačno uroditi dobrim plodovima i da će se ljudi konačno osvijestiti i spoznati svoju tešku zabludu, koja ih u nesreću baca. Oni se nisu borili za svoju ličnu korist, njima je pred očima stajalo dobro čitavog čovječanstva, njih su pokretale kuranske riječi i djela i riječi velikog Božijeg Poslanika. Poučeni Kuranom i zaneseni herojskom borbenošću Hazreti Muhammedovom nisu žalili nikakvih žrtava, sve su im te žrtve bile lake i drage, jer su bili svijesni da će njihov rad koristiti čitavom čovječanstvu, da će se čovječanstvo spasiti, ako oni budu postavili što čvršće temelje sveopćoj vjeri Islamu. Oni nisu tražili zemaljske nagrade, njima je bio glavni cilj postignuti zadovoljstvo Božje, udovoljiti zapovijedima i odredbama Njegovim, Ali odužujući se Bogu i izvršavajući Njegove zapovijedi ne postiže se samo blaženstvo vječnosti, Mudrost Božja je te zapovijedi tako savršeno udesila da onaj, koji ih izvršava dolazi do sigurne sreće i u svom zemaljskom životu. Zato mi vidimo da su prvi muslimani, koji su slijedili Božjeg Poslanika i točno izvršavali zapovjedi Božje, da su izgradili i zemaljsko blagostanje i islamsku zajednicu podigli na visok stepen u svakom pravcu. Muslimani su slijedeći Kuran dovinuli se do duhovnog savršenstva koje donosi sreću u zagrobnom životu i zemaljskog blagostanja, koje ljudima obezbjeđuje sretan i miran život u zemaljskom životu.

Ali do te velike pobjede malena muslimanska zajednica u prvim danima svoga razvitka mogla je samo doći radi toga što je najsavjesnije ispunajavala svoje dužnosti i što se je pokoravala kuranskim zapovjedima. Oni su pobijedili u znaku strpljenja, otpora protiv nosioca zla i opačina, uzdržljivosti, stalnosti, pobožnosti, neustrašivosti i dobrih djela. Oni su savršeno shvatili smisao ovih nekoliko kuranskih ajeta:

»O vjernici! trpite, podnosite, izdržite borbu sa neprijateljem, bojte se Boga i savjesno izvršivajte svoje dužnosti, da bi se tako spasili«. — »O vjernici! kada se sukobite i stupite u borbu sa neprijateljem budite postojani i uzdržljivi, spominjite mnogo Allaha da bi ste bili spašeni«. — »O vjernici! klanjajte se, ničice padajte i obožavajte vašeg Gospodara! Radite dobra djela da biste bili spašeni«.

Prvi muslimani su se strogo pridržavali ovih zapovijedi koje su istaknte u ovim navednim kuranskim ajetima. U znaku ovih ajeta oni su svoju pobjedu osigurali, njihov je uspjeh bio potpun. I sigurno svi koji strogo slijede ove kuranske zapovijedi moraju pobijediti i slijedeći ove zapovijedi neće ih nikad u životu stignuti neuspjeh niti će se razočarati. Kao muslimani dužni smo i moramo se brinuti o svom boljitku i o svom napretku, a da to postignemo moramo prihvatiti borbu i biti čvrsto uvjereni u svoj uspjeh i u svoju pobjedu. Kuran nam daje upute kako ćemo se boriti, kako ćemo raditi i kako ćemo osigurati uspjeh. Strpljenje, podnošenje, izdržljivost i otpornost uz savjesno izvršavanje svih Božjih zapovijedi donosi sreću i spas. Ustrajnost u borbi sa svima, koji se suprotstavljaju dobru i općoj sreći ljudskoj i vječno sjećanje na Boga i Njegovu Milost donosi sreću i spasenje. Skrušeno i ponizno klanjanje Bogu i obožavanje samo Boga jedinoga, izvršavanje dobrih djela koja donose koristi svakom čovjeku osigurava svakom pojedincu i čitavoj zajednici potpunu sreću i svakoga vodi spasenju.

Brate muslime!

Budi svijestan svoje velike zadaće, koju ti Bog u životu postavi. Slijedi Njegove zapovijedi i upute koje nam pruži u navedenim kuranskim ajetima i budi siguran da ćeš u borbi pobijediti ako do kraja ustraješ i izdržiš.

Nedostatak solidarnosti među našim privrednicima

Poslovna solidarnost je jedan od najglavnijih uslova privrednoga razvitka. To je od velike važnosti za privredni svijet koji teži da postigne uspjehe i da u svome radu uspije. Vidimo da u onoj sredini gdje vlada puna solidarnost stvaraju se zamjerni uspjesi i tu se odrazuje u svakom pravcu veliki napredak. Ako pogledamo na privredni razvitak nas muslimana u B. i H. vidjećemo jedan veliki nedostatak te solidarnosti koja koči napredak našem privrednom svijetu kako pojedincu tako i cjelini. Trgovački stalež po našim gradovima je vrlo brojan i muslimani su brojčano u toj grani privrednog života dobro zastupljeni. Ali ako posmatramo uspjehe našeg trgovačkog svijeta onda ćemo vidjeti da su oni minimalni, pa može se bez pretjeranosti reći i skoro mizerni. Uzrok je tom i takom stanju našeg muslimanskog trgovačkog svijeta nedostatak solidarnosti i međusobnih čvrstih poslovnih veza, koje bi naš trgovački svijet što jače vezale jedne uz druge i tako im omogučavali veći uspjeh.

Muslimanski elemenat je po gradovima Bosne i Hercegovine najbrojnije naseljenje pa kako je do pred kratko vrijeme najveći dio trgovačkog života strujao kroz naš muslimanski trgovački svijet, postaje interesantna činjenica da je taj trgovački rad i aktivnost među našim trgovcima u mjesto napredovanja u velikoj mjeri nazadovala. Tome imade mnogo razloga, ali jedan od najglavnijih koji je naš trgovački svijet doveo u ovako prekaran privredni položaj jest slaba povezanost interesa naših trgovaca i kako smo naglasili nedostatak solidarnosti. Mora se priznati da našem trgovačkom svijetu ne manjka sposobnosti i volje za radom, ali mu manjka organizacionog duha koji bi naš trgovački stalež povezao u jednu čvrstu cjelinu, koja bi se vezala međusobnim interesima i tako jačala ekonomsku snagu nas muslimana u ovim krajevima.

Privredni prosperitet i privredna snaga su temelji na kojima se zasniva blagostanje naroda. Bez tog privrednog prosperiteta narod ne može obezbijediti sve svoje životne potrebe i radi toga nastupaju mnoge nevolje i nedaće. Naš gradski muslimanski svijet je najvećim dijelom teško osiromašio i dužnost bi privrede i našeg privrednog svijeta bila da što intenzivnije poradi na podizanju privredne snage, da se tako doskoči nevolji naše mnogobrojne sirotinje. Ako pogledamo strukturu našega trgovačkog staleža i način kako on radi, doći ćemo do jedne žalosne konstatacije da su baš naši privrednici u velikoj mjeri krivi za teške ekonomske prilike našeg gradskog muslimanskog življa. Da budemo jasniji iznijećemo nekoliko konkretnih primjera. Poći ćemo od Sarajeva, kao duhovnog, kulturnog i ekonomskog centra muslimana Bosne i Hercegovine. Prema statistici u Sarajevu se nalazi 1489 trgovačkih radnji, a od toga 634 muslimanske. Ovaj broj srazmjerno broju muslimanskog stanovništva u Sarajevu nije ni malen i odgovara srazmjerno skoro postotku muslimanskog stanovništva. Ali sad pogledajmo malo trgovačke radnje naših muslimanskih trgovaca. Vidimo da ih ima velik i lijep broj, ali odmah možemo ustanoviti jednu činjenicu da su to sve od reda mali i sitni trgovci. Među svima tim stotinama muslimanskih trgovačkih radnji nalazimo jedva jednu veletrgovinu manufakturnom robom, dok ni jedne veletrgovine kolonijal. robom nećemo naći. Sad se moramo pitati za uzrok zašto je to stanje tako upravo porazno i ponižavajuće. Tih šesto i nekoliko malih trgovačkih radnja logično bi bilo da se međusobno pomažu i da stoje u što čvršćoj poslovnoj vezi. Ali nažalost ta poslovna veza je skoro nikakva. Naglasili smo da nema nijedne muslimanske veletrgovine sa kolonijalnom robom, a ipak je u Sarajevu preko 200 bakalskih i špecerajskih radnja koje vode muslimani trgovci. I ti muslimani trgovci najvećim dijelom posluju sa muslimanskom potrošačkom publikom, pa sad se moramo pitati gdje oni svoje potrebe podmiruju, i zašto se među njima nije moglo podignuti desetak veletrgovina kolonijalnom robom. Tome je uzrok taj nedostatak solidarnosti i neshvaćanje položaja u kome se oni nalaze. Isti je slučaj i sa drugim branšama. O kakvoj industrijalnoj aktivnosti među našim trgovcima može se vrlo malo ili skoro nikako govoriti. Trgovina ne bi smjela vršiti samo ulogu posrednika, nego u ovim našim prilikama ona bi morala da se baci i na produktivno polje. Naši muslimani trgovci, morali bi se bezuvjetno ugledati u svoje sugrađane Židove, koji su iz trgovačke djelatnosti prešli u produktivnu industriju. Trgovina naročito kod nas morala bi da se bazira na čvrstim temeljima solidarnosti i što jače povezanosti svih članova našeg trgovačkog staleža. Zato se mora pristupiti aktivnom radu i našu trgovinu oživiti i dati joj jačeg poleta i zamaha. Naš trgovački stalež mora biti svjestan svoje velike uloge u društvenom životu muslimanske zajednice. Svaka kulturna, vjerska i prosvjetna akcija i danas nalazi najjačega uporišta među privrednicima, svaka humana akcija je opet u najviše slučajeva pomognuta od naših privrednika, ali nije dovoljno samo pomagati nemoćne, jer će se na takav način sredstva iscrpiti, nego treba pristupiti konstruktivnom i stvaralačkom radu i od onih koji su danas potrebni pomoći izgraditi solidne i marljive radne jedinice. To je svakako bolji i ispravniji put.

Kod probuđene solidarnosti naših privrednika naš bi ekonomski problem brzim korakom pošao naprijed. Potrebna je samo solidarnost našeg trgovačkog svijeta, svijest o potrebi zajedničkog pomaganja, što jače međusobno upoznavanje i izgrađivanje međusobnog povjerenja. To su sve stvari koje su lako izvedive, samo je potrebno malo volje i malo razumijevanja. Na takav način bi naš privredni život oživio, naša trgovina ne bi imala ulogu posrednika, nego bi onda mogla preći na onu bolju i korisniju stranu podižući produktivna preduzeća u kojima bi se uposlivala naša sirotinja i tako se uklanjala bijeda iz našeg siromašnog društva. Ovo su stvari o kojima trebaju naročito da razmisle privrednici, a i mi svi, jer o tome ovisi naša bo-

lja i sretnija budućnost. Ekonomsko jačanje našega naroda uslovljava njegovo vjersko, društveno, moralno i kulturno podizanje. Dakle naša privreda u istinu ima velik zadatak koga bi morala bezuvjetno izvršiti i naši su privrednici jedan jak stup na kome mi možemo osigurati našu budućnost. Solidarnost našega privrednog svijeta naišla bi na puno razumijevanje naših širokih masa, koje bi taj akt bezuvjetno sa radošću pozdravile. Među našim privrednicima mora nestati lične tjesnogrudnosti i mora se što jače razviti svijest zajedništva i zajedničke saradnje. Naši privrednici moraju što prije pristupiti kolektivnoj suradnji u privrednom životu i nastojati da u svojim redovima što jače razvijaju svijest zadrugarstva, koje danas jedino uslovljava siguran i brz uspjeh.

Ipak u zadnje doba opaža se među našim privrednicima u Sarajevu jedna pohvalna akcija, koja će uroditi svakako dobrim plodovima. Kako smo naglasili do sada je ta solidarnost bila vrlo slabo razvijena, ali u zadnje doba jedan veći krug naših jačih privrednika podržava tješnje međusobne veze održavajući sedmično kućna sijela u kojima se naši privrednici međusobno upoznavaju i izmjenjuju svoje misli. Tako se do jučer potpuno nepoznati ljudi sprijateljuju i stupaju u tješne prijateljske veze. Ovo je svakako jedan hvale vrijedan korak, jer je bezuvjetno potrebno ako se želi proizvesti preporod u našem privrednom životu, potrebno je u prvom redu da se ljudi međusobno upoznaju, pa da istom onda pristupe radu. Bilo bi poželjno kad bi u svim našim mjestima naši privrednici po primjeru na sarajevske privrednike odnosno trgovce stupili u što tješnje međusobne veze upoznavjući se međusobno i sklapajući prijateljske veze, kako bi se kasnije mogle upotpuniti i sa poslovnim vezama. Na takav način bi se razvila solidarnost među našim privrednicima, a to je glavni uvjet da se pođe sa mrtve tačke i privredni kotač što bržim tempom pokrene naprijed. Ta solidarnost među našim trgovačkim svijetom trebala bi da se razvije kroz čitavu našu zemlju i da se naš privredni život što bolje upoznaje i tako se stvore međusobne poslovne veze, koje bi bile od nedoglene važnosti za uspjeh i napredak ne samo našeg privrednog svijeta nego čitave naše zajednice.

Nabacili smo ovo nekoliko misli u cilju i želji da naši privrednici shvate svoj položaj i situaciju u kojoj se nalaze pa da pristupe konstruktivnom radu izgrađujući solidarnst u svojim redovima i uspostavljajući što čvršće međusobne mjere. Mi ćemo se na ovo pitanje češće osvrnuti, a bilo bi nam drago kad bi naši privrednici kojima su stupci »Islamskog Glasa« otvoreni, ova pitanja od zgode do zgode raspravljati, jer bi to bilo svakako od opšte koristi.

Jedna izjava ministra dra Spahe

Nakon konferencije izvršnog odbora JRZ od 3. januara, dr. Stojadinović, dr. Korošec i dr. Spaho razgovarali su neko vrijeme sa novinarima. Na pitanje novinara zašto je održana konferencija upravo u pisarni JRZ, dr. Spaho je odgovorio:

»Kada raspravljamo o državnim poslovima, onda se sastajemo u predsjedništvu vlade, a kad raspravljamo o stranačkim poslovima, onda u pisarni JRZ«. Dalje je rekao, da će se u buduće sastajati u pisarni JRZ kad god bude potrebno. Zatim su novinari pitali dra Spahu, što im može reći o letku, koji su izdali neki članovi Glavnog odbora bivše jugoslavenske muslimanse organizacije, a koji ne odobravaju sadašnje držanje i sadašnju politiku dra Spahe. Dr. Spaho je na to odgovorio ovo:

»Prvo, u tom letku nema ni jednog potpisa člana glavnog odbora. Sve te potpise sakupljao je čovjek, koji je bio uvijek izvan naše organizacije i radio protiv nje. Već izlaze i izjave onih, čiji su potpisi tiskani na letku, u kojima izjavljuju da nisu potpisali nikakav letak. Karakteristično je da se ova akcija vodi već oko četiri mjeseca i da su sakupljači potpisa za čitavo vrijeme u cijeloj Bosni i Hercegovini uspjeli sakupiti niti 30 potpisa«.

U razgovoru sa novinarima izjavili su dr. Stojadinović i dr. Spaho, da organiziranje JRZ ide vrlo dobro i da su potpuno zadovoljni.

PENZIONERI NE MOGU UOPĆE BITI ZAPOSLENI KOD DRŽAVE I DRŽAVNIH PREDUZEĆA.

Tumačeći odredbu § 7. Zakona o Budžetskim dvanaestinama za 1935./36. godinu, koja ima koliko fiskalni toliko i socijalni karakter, Ministar finansija doneo je slijedeću odluku:

1. državni i samoupravni lični penzioneri ne mogu uopće biti zaposleni kod države i državnih preduzeća bez obzira, da li im se nagrada isplaćuje na teret budžetskih kredita, ili na teret fondova, zaklada, vanbudžetskih sredstava i prihoda kao i bez obzira da li se odriču prava primanja penzije za koje bi bili na radu u službi države;

2. počev od 1. januara 1936. godine prestaje važiti objašnjenje ministra finansija broj 15274 od 7. aprila 1933. godine i riješenje broj 53 240 od 5. decembra 1932. godine.

ODLIKOVANI MEDALJAMA CRVENOG KRSTA.

Glavni odbor Crvenog Krsta, za dobrovoljni rad i širenje ideje Crvenog Krsta, odlikovao je zlatnom medaljom **Dr. Abdulaha Prohića**, liječnika iz Gračanice, dok je **Muharemu Midžiću**, upravitelju škole u Kozarcu izražena pismena zahvala.

PREMJEŠTENA.

Riješenjem Ministra prosvjete premještena je **Sadeta M. Misirlić**, učiteljica iz Osova srez Rogatica na radu Prosvjet. odjeljenja Kralj. banske ukrave u Sarajevu, dodijeljena na rad »Gajretu« u Sarajevu, u Čifluk srez Visoko.

Loznički muslimani grade džamiju

I ako je Loznica u predratnoj Srbiji naseljena sa priličnim brojem muslimana, ovi nijesu imali nikakvih svojih vjerskih institucija, te se prema tome nijesu mogli niti razvijati na vjersko-prosvjetnom polju i u vjerskom uzgoju su posve zaostali. Većina njih nije upućena niti u najnužnije vjerske odredbe dok ih ima dosta veliki broj, koji su silom prilika učili vjeronauk pravoslavne vjere.

Vjeronaučna nastava na osnovnoj školi nije za muslimane u opšte postojala.

Uspostavljanjem Imamata i dolaskom vrijednog i agilnog imama matičara gosp. Muhamed eff. Mujakića, poznatog sa njegovog prosvjetnog rada u Osijeku, stvar se je mnogo izmjenila, jer u kratko vrijeme zaslugom ovog vrijednog kulturnog i prosvjetnog radnika osnovan je u Loznici Džematski medžlis, koji je dosta aktivan, osnovano je pokopno društvo, uvedena je u škole vjeronaučna nastava za muslimansku djecu, te napokon iskorjenjeni su mnogi protuislamski običaji, — a najveća mu je zasluga, što je pokrenuo akciju za podizanje džamije, te se je u tu svrhu obratio svim džematskim medžlisima, vakufskim povjerenstvima, imamatima džemata i svim našim javnim i kulturnim radnicima sa apelom da tu njegovu zaista islamsku akciju sa sakupljanjem priloga pomognu, te se do sada odazvao priličan broj zamoljenih i svoj prilog pridonio.

Ovaj, zaista islamski gest ovog inače agilnog i vrijenog prosvjetnog radnika nesmije ostati nezapažen, nego treba da posluži kao primjer islamske svijesti, — a mi svi dužni smo i trebamo potpomoći ovu dobru akciju sa svojim makar i najskromnijim prilogom.

Sve priloge treba slati ili izravno odboru za gradnju džamije u Loznici, ili pak najbližem Imamatu, ili vakusko-mearifskom povjerenstvu.

Asim Buljugić.

Rad na narodnom prosvjećivanju

Selo Orašac u srezu Bos. Petrovačkom je u svakom pogledu zaostalo selo. Nastanjeno je isključivo islamskim stanovništvom. Selo je podijeljeno na 5 džemata (muhtarija) iz čega se može zaključiti, da je Orašac od najjačih sela u Petrovačkom srezu, pa ipak do prije tri godine nije imalo škole ni mekteba, da se mladež posvjećuje. Otud je mnogobrojna nepismenost i neprosvijećenost.

Prije tri godine ovo je selo dobilo osnovnu školu, od koje se strašilo i zaziralo, gledalo se u školsku zgradu kao u zgradu iz koje se zla porađaju, pa se od nje bježalo, a učitelj ili učiteljica gledati su s velikim nepovjerenjem.

U 4. godini školskoga rada škola ovog sela dobi za učitelja i upravitelja svoga domaćeg sina Kozličića Husejina, koji je preko 15 godina prosvjećivao narod u najzabačenijim selima Vrbaske banovine. Ovaj vrijedni učitelj osjetivši se među svojim seljanima u svom rodnom selu, dao se punom snagom i voljom na koristonosan prosvjetni rad kako u školi tako i van škole.

Njegovom inicijativom narod ovog sela provodio je ramazanske večeri u školskoj učionici u mjesto u zagušljivim kafanskim prostorijama. Na večer bi se iza teravih namaza držala naizmjenično vjerska i naučna predavanja. Pored ovog vrijednog učitelja pokazao je punu volju za narodno prosvjećivanje i Abas ef. imam matičar.

Premda su ove večeri bile hladne, kišovite i vjetrovite, ipak je u svakoj zakazanoj večeri bila školska sala dupke puna zainteresovanih slušalaca kako starih tako i mladih.

Tek je sad narod uvidio, da je škola u selu prosvjetna luča i da iz nje potječe sve ono što je dobro i korisno!

Danas stanovnici ovog sela gledaju svoju školu s najvećim poštovanjem, a učitelja i vjeroučitelja s najvećim povjerenjem!

Kako izgleda, sadanji će učitelj učiniti mnogobrojna korisna djela u ovom selu, da bi mu se samo odužio za života onoliko, koliko je to moguće kao rodnom kraju i svome narodu!

Narod ovog sela mnogo je zahvalan svima onima faktorima, koji u ovo selo na dužnost uputiše učitelja Kozličića, jer je ovaj i potreban u ovom selu!

Orašac, dne 26. XII. 1935.

Seljanin: Hilmija.

OPŠTINE NE MOGU NAPLAĆIVATI KULUK ZA PROTEKLE GODINE.

Jedna važna presuda Upravnog suda u Dubrovniku.

Beogradske trgovačke novine u broju 51. od 15. decembra 1935. g. donose ovaj napis:

Jedna opština u Južnoj Dalmaciji donijela je odluku da se neuplaćena kulučarina iz prošlih godina ima prikupiti. Protiv te odluke uložen je priziv kod nadležnog sreskog načelstva. Sresko načelstvo je priziv odbilo i potvrdilo odluku pomenutog opštinskog odbora. Zainteresovani žalilac, kome je opština htjela, sada putem ekzekucije da naplati kuluk za protekle godine, podnio je tužbu Upravnom sudu u Dubrovniku.

Ovih dana pala je presuda Upravnog suda u Dubrovniku, mojom je tužiocu dato za pravo. Opština je dakle, u svome traženju naplate otkupnine ličnog rada za protekle godine odbijena.

Upravni sud stao je na stanovište da ako samoupravna tijela, banovine i opštine [illegible] neku godinu ne traže od obveznika otkupninu ličnoga rada ili propuste pozvati ga da odradi, onda to potraživanje zastarjeva i u narednoj godini nema opština više prava da tu kulučarinu naplaćuje. Upravni sud je svoju presudu donio na temelju §§ 41 i 71 Zakona o samoupravnim putevima. Iz teksta spomenutog Zakona izlazi da se u svakoj pojedinoj godini imaju izvršiti predviđeni radovi, pa prema tome za svaku godinu se od obveznika ima tražiti bilo rad bilo otkupnina. Zakon nigdje ne dozvoljava da se od obveznika može u jednoj godini tražiti rad ili otkupnina za više godina unatrag.

PODLISTAK:

Kur'an

(Nastavak.)

Među principima, koje je Kuran uspostavio spadaju i prava žene, koje joj je Kuran dao, da tako i ženi osigura njezinu potpunu sreću.

U prvom redu Kuran ističe načelo, da su muž i žena dva ravnopravna druga odnosno dva savršena člana i da se bez njihove zajedničke saradnje ne može pravilno živo- [illegible] tvojati. Svemogući Bog u Kuranu kaže: »Od Njegovih znakova je što vam je između vas stvorio družice da s njima boravite, i među vas je usadio ljubav i samilost«. Zatim Kuran ističe da se prava žene moraju u najvećoj mjeri čuvati i poštovati pa kaže: »Nastanite ih ondje, gdje i vi budete stanovali«. — »Nemojte ih zlostavljati, pa da ih uznemirite. — »Postupajte lijepo s njima«. — Pojedini kuranski ajeti i rečenice muškarca i ženu izjednačuju u svim pravima i dužnostima, u zapovijedima i zabranama, u dobrim poslovima i nagradi koja se njima postizava i time dokazuje da su muškarac i žena ravnopravni članovi u društvenom životu, da su jedinke, koja je svaka za se jedan zaseban stup na kome se drži velika zgrada društvenog života. Kuran naglašava da svakoj toj jedinici treba zasebno posvetiti naročitu pažnju. Na primjer u Kuranu se kaže: »Ko bude radio dobro djelo, pa bio muškarac ili žensko« i »pravovjerni i pravovjerna« i nebrojeno drugih primjera, koji nam govore o jednakosti muškarca i žene.

Gdje je tu ono poniženje sa kojim je žena susretana u ono doba kad je Kuran proglasio slobodu muškarca i žene podjednako. Vidimo da je Evropa sve do osamnaestog stoljeća ženu smatrala kao niže biće, koje nije ravno muškarcu. Zar nije Evropa iznijela tvrdnju i donijela sud da žena nema duše i da neće naslijediti vječnog života niti blaženstva u vječnom životu.

Kako je istaknuto Kuran je ženi dao sva prava da može sklopiti brak sa muškarcem i staviti uvjet da se ne može muž na nju ženiti. Žena može sklapajući bračni ugovor sebi pridržati pravo da se raspusti kad ona hoće i slične stvari koje se mogu uděšavati međusobnim sporazumom bračnih drugova.

Kuran je također uspostavio načelo da žena može upravljati svojim imetkom i da može sa njim po svojoj volji raspolagati. Ovako neograničeno pravo evropski zakoni nijesu ženi dali. Po tim zakonima sa imetkom ženinim upravlja muž i ona ga nema pravo prodati, a može ga založiti samo uz muževo odobrenje. Iz ovoga se vidi koliko su evropski zakoni sputali slobodu žene ne dopuštajući joj ravnopravan položaj.

Islam ne zabranjuje ženi da vrši dužnost muftije i da muslimanima izdaje pravne savjete i rješidbe u svim pitanjima života. Također joj dozvoljava da vrši i dužnost kadije i da sudi u svim sporovima uz uvjet da se toliko naučno spremi i obrazuje, da bi te navedene dužnosti mogla vršiti.

Zar ovi kuranski propisi koji ženi daju sva prava kao i muškarcu ponizuju ženu i zar se oni mogu porediti sa onim starim zakonima, koji su ženu smatrali običnim predmetom i bićem koje nema duše. Ako pogledamo u savremeno zakonodavstvo vidjećemo da i ovo uskraćuje ženi pravo da vrši dužnost pravnog savjetnika ili sudije.

***

Ovo što smo do sada rekli, to je samo jedan dio socijalnih principa i temelja društvenoga života, koji su bili u svjetu poznati, ali im do danas nije poznata njihova savršena vrijednost. Ali čisto vjerska naučavanja, koja je Kuran donio, to su stvari kojima se nije dovoljno samo diviti obzirom na vrijeme kada su ta naučavanja na svijet došla, jer tadanji svijet po svom naučnom napretku nije bio toliko uznapredovao da bi svojim naučnim saznanjem mogao doći do tih velikih spoznaja o Bogu i o vjeri uopće.

(Nastaviće se.)

Prilike u Egiptu

Suradnja Nahas paše i Sidky paše.

Politička situacija u Egiptu još uvijek je u očekivanju dalnjeg razvoja britansko-egipatskih odnosa. Egipatski političari očekuju odgovor visokog komesara na memorandum, koji mu je predao Nahas paša kao predstavnik udruženih egipatskih stranaka. Uspostava ustava iz 1923. godine je samo prvi korak u pravcu zadovoljenja egipatskih narodnih zahtjeva. Egipćani traže, da se konačno uredi odnos između Velike Britanije i Egipta, i to na bazi predloga Nahas paše od 1930. godine. Ti su predlozi sadržavali dvije glavne točke: povlačenje britanskih četa iz Egipta u zonu sueškog kanala i stvarni britansko-egipatski kondominij u Sudanu. Henderson, tadašnji britanski državni tajnik u Foreign Officeu, odbio je priznanje kondominija, te su se zato bili pregovori razbili.

Sada u Egiptu postoji opći narodni blok. Nema ni jedne stranke, koja bi bila voljna surađivati s Velikom Britanijom, ako London ne usvoji egipatske zahtjeve. Kralj Fuad je danas na strani naroda. Obzirom na to položaj je Velike Britanije vrlo težak, osobito radi spora sa Italijom. U egipatskoj i britanskoj štampi podaje se osobita važnost uskoj suradnji dvaju bivših žestokih političkih protivnika Nahas paše i Sidky paše. Kad je kralj Fuad uveo autoritativni režim u Egiptu, imenovao je za predsjednika vlade Sidky pašu, koji je željeznom rukom pritisnuo protivnike novog stanja, a osobito Vefd, čiji je predsjednik Nahas paša. No vrijeme je pokazlao Sidky paši, da je njegova politika bila pogrešna i on se svrstao u redove opozicionalaca. Egipatska javnost je veoma zadovoljna radi ove suradnje, jer još prije kratkog vremena nitko nije vjerovao, da bi Nahas paša i Sidky paša mogli postati intimni suradnici u borbi za ostvarenje egipatskih narodnih zahtjeva.

Sadašnja situacija očekivanja u Egiptu ne će potrajati dugo. Vođe egipatskih stranaka očekuju, da će London preko visokog komesara javiti za najkraće vrijeme da li pristaje na njihove zahtjeve. Od odgovora Londona ovisit će daljni razvitak britansko-egipatskih odnosa. Prevladava mišljenje, da će u Londonu nastojati izbjeći zaoštrenje spora s Egiptom, pa da će izaći u širokoj mjeri u susret egipatskim zahtjevima. No postoji također jaka sumnja, da bi London pristao na stvaran kondominij u Sudanu.

TALIJANI BOMBARDIRAJU EGIPATSKE BOLNICE CRVENOG POLUMJESECA.

Talijanski su avioni bombardirali kod Dagabura egipatske ambulante crvenog polumjeseca. Ovo je u čitavoj egipatskoj javnosti izazvalo najveći revolt te su prema izvještajima egipatskih novina održane velike protutalijanske demonsracije u skoro svima mjestima Misira. Listovi donose na stranicama senzacionalne prikaze o bombardovanju egipatske misije Crvenog polumjeseca. Jedan je članak potpisao i princ Ismail, koji kaže da je bombardovanje izvršeno namjerno i da zato nema nikakve isprike: prvo zato što se bolnica nalazi prilično udaljeno od abesinskih položaja i drugo zato što su bili istaknuti znaci Crvenog polumjeseca. Princ tvrdi da su avioni bacili sedam bombi pa su se onda spustili nisko i otvorili paljbu iz strojnih pušaka.

U posljednjem času uspjelo nam je — piše princ — da uz pomoć liječnika internacionalnog Crvenog krsta prenesemo 30 teško ranjenih, koji su ležali pod šatorom Crvenom polumjeseca u obližnje grmlje gdje smo se sklonili. Bolnica je potpuno razorena.

PRELAZ NE-TURAKA NA ISLAM.

Javljaju iz Stambola: U posljednje vrijeme zabilježen je veliki broj prelaza na islam Jermena, Grka i Jevreja. Pored ovih na islam prelaze mnogobrojni kršćani, naročito Englezi i Nijemci, koji žive u Turskoj.

Oko zakonodavnog savjeta u Palestini

Vrhovni komesar Arthur Wauchope primio je 21. decembra arapske vođe, a 22. decembra jevrejske vođe, da im predloži predloge o stvaranju Zakonodavnog savjeta (Legislative Council) u Palestini. Vrhovni komesar je izjavio delegacijama, da je vlada mišljenja, kako je mogla da kontroliše funkcionisanje gradskih samouprava, da je dozrelo vrijeme za uvođenje zakonodavnog savjeta. Zato vlada predlaže nacrt za ostvarenje ovakvog savjeta koje će se sastojati od 28 članova, od njih sedam Jevreja, pet zastupnika vlade, tri kršćanska Arapina, jedanaest muslimana i dva zastupnika privrede. Od ovih jedan Jevrej.

Pretsjednika Zakonodavnog savjeta imenovala bi Palestinska vlada, a vjerovatno će biti engleski činovnik iz Londona. Od jevrejskih članova 3 bi bili izabrani a 4 imenovani. Od 11 muslimana bili bi 3 imenovani i 8 izabrani. Jedan od 8 izabranih muslimana bi bio Beduin. Saznaju se još ove pojedinosti: svaka osoba koja je navršila 25 godinu života i dvije godine boravi u Palestini ima pravo glasa za Zakonodavni savjet. I jevrejske žene imaju pravo glasa. Današnja razdioba mjesta u Savjetu osniva se na brojčanom odnosu različitih čestí pučanstva prema ukupnom broju pučanstva. Ustanovljen razmjer mjesta u Zakonodavnom savjetu neće se mijenjati tokom narednih 5 godina. Članom Zakonodavnog savjeta može da postane palestinski državljanin koji je navršio 30 godinu života. Članovi savjeta izabiru se na 5 godina, i imaće godišnju plaću od 200—300 funti. Vrhovni komesar je ovlašten da imenuje zastupnike za one česti koje odbiju učestvovanje u Zakonodavnom savjetu. Zakonodavni savjet zasjedaće 3 mjeseca u godini ili dva puta godišnje kroz 6 sedmica. Kvorum daće 8 izabranih članova. Ako se glasovi raspolove odlučuje glas najstarijeg člana Savjeta. Zakonodavni savjet nije nadležan za sva politička pitanja već samo za pitanja budžeta i zakonodavstva. Pitanje radničke šedule ne spada u kompetenciju Savjeta, ali izabrani članovi Savjeta imadu pravo da stavljaju pitanja i da prihvaćaju rezolucije.

Jevreji odbijaju vladin predlog o legislative concilu.

Jevrejska delegacija sastavljena od zastupnika Jewish Ageny, Agudas Jisraela, Vaad leumija i sefardskih Jevreja odbila je vladin prijedlog.

Arapi još nisu zauzeli konačni stav.

Zastupnici Arapa izjavili su da još ne mogu da zauzmu konačni stav prema vladini predlozima. Svoj odgovor će saopćiti 10. januara, nakon što će se ovim pitanjem pozabaviti konferencija arapskih partija koja je sazvana baš zbog pretresanja pitanja Zakonodavnog savjeta.

Zabuna u jevrejskom i arapskom taboru.

Od povratka Vrhovnog komesara u Palestinu kružile su različite vijesti o sastavu i uvođenju Zakonodavnog savjeta. Prijem arapskih i jevrejskih prvaka kod Vrhovnog komesara presjekao je konačno svo šuškanje oko ovoga pitanja. Prema prvim vijestima iz Palestine može da se ustanovi zabuna u jevrejskom i arapskom taboru. Jevrejske instancije imadu doduše, na osnovu zaključaka cionističkog kongresa, određenu, negativnu maršrutu u ovome pitanju, ali za cijelo je mnogima jasno da ovim negativnim stavom ovo teško pitanje nije riješeno i da iz njega izvire čitav niz političkih problema koji ne mogu da se naprosto riješe unaprijed ukočenom formulom. Izgleda, Arapi su se u ovom pitanju složili.

BUGARI I NJIHOVI MUSLIMANI.

»Vardar« u svom broju od 2. I. ov. god. donosi:

Jedrenski list »Buč« javlja iz Bugarske:

»Dvadeset osmog oktobra u sedam časova uveče, u selu Jalimar, sreza eskidžumajskog — šumen- nepoznati Bugari bacili su bombu u dvorište kuće u kojoj stanuje Mehmed Hadži-Ali Osmanov sa braćom. Bomba je eksplodirala. Žrtava nije bilo, ali je ova aksplozija kod Turaka izazvala veliko uzbuđenje. Porodica Mehmedova preko cijele noći nije spavala. Mehmed je najbogatiji seljak u ovom kraju. Bacajući bombu u njegovu kuću Bugari su htjeli da ga zaplaše i da ga natjeraju da se iseli iz Bugarske. Jer oni znaju da će za njim poći i svi ostali Turci, i da će poslije toga Bugari prigrabiti njihova imanja besplatno. Bugari bacaju svinjsko meso po česmama iz kojih turska sela uzimaju vodu i napadaju Turke za vrijeme rada na poljskim imanjima, i to sve sa namjerom da ih otjeraju iz Bugarske«.

Svečano otvorenje prve džamije u Japanu

Kako piše list »Milli Bajrak«, u mjesecu oktobru prošle godine izvršeno je svečano otvorenje prve džamije u Kobi (Japan), sa najvišom pompom i vjerskim svečanostima.

Pored sljedbenika Islama u Kobi, Tokiju i drugim mjestima Japana ovoj je rijetkoj ceremoniji prisustvovalo oko 700 japanskih visokih dostojanstvenika i uglednih zvaničnika i inih ličnosti, koji su bili pozvani na ovu velebnu svečanost, te ogroman broj Japanaca, prijatelja Islama a bili su prisutni i politički predstavnici svih muslimanskih država.

Ovom je prilikom izdata i jedna brošura od 48 stranica na engleskom, turskom i japanskom jeziku, o gradnji ove džamije, širenju Islama i broju muslimana u Japanu, a također su i sve istaknutije japanske novine donijele opširne članke o ovoj džamiji o stanju i broju sljedbenika Islama u Japanu.

VELIKI USPJEH JEDNE TURKINJE IZ TURKESTANA.

Prošle godine u mjesecu decembru, na filozofskom fakultetu berlinskog Univerziteta, položila je doktorski ispit iz fizike , zoologije, botanike i filozofije Saide-hanuma Šir- Ahmedova, supruga sina čuvenog islamskog učenjaka i publiciste Ajaz Ishaki-Beya. Saide-hanima je ujedno i prva muslimanka iz Turkistana, koja je svršila berlinski univerzitet. Mi joj sa naše strane najiskrenije čestitamo ovaj njezin veliki uspjeh i želimo joj svaku sreću i napredak u životu.

EGIPATSKI NACIONALISTI POZDRAVLJAJU PAD G. HORA.

Agencija »Stefani« javlja: Egipatski nacionalisti su sa oduševljenjem primili pad Samjuela Hora i naimenovanje g. Antoni-a Idna za ministra spoljnih djela Velike Britanije. Svi nacionalistički listovi ističu, da će se dolaskom g. Inda na položaj ministra spoljnih poslova, prije pristupiti rješavanju egipatskog pitanja i uspostavljanju Egipta za potpuno suverenu državu.

DEMONSTRACIJA ARAPA.

U Haifi je održan veliki demonstrativni zbor Arapa, na kojem je tražena pravedna proporcija arapskih predstavnika u zakonodavnom savjetu prema broju jevrejskih pretstavnika.

OD KUD IM IMETAK?

Turska provjerava porijeklo imetka carinskih činovnika.

Turska vlada naredila je, da se provjeri porijeklo imetka carinskih činovnika. Oni činovnici, čiji današnji imetak nadmašuje njihov nekadanji imetak, biće pozvani da dokažu porijeklo svog imetka.

NOVI KREDITI ZA TURSKU AVIJACIJU.

Turski parlamenat je izglasao zakon o kreditu od 21,500.000 turskih lira za nabavku i izradu aviona, kao i zakon o prirezu od 2% za račun turske acijacije.

ISPRAVI!

U prošlom broju lista u članku g. Bulbulovića »Ilmija i inteligencija«, potkralo se je nekoliko grešaka, koje bi mogle promijeniti smisao rečenica te ih iznosimo: u prvom stupcu mjesto zamjeriti treba da stoji zamjeniti, u drugom stupcu mjesto potajnim treba da glasi putanjim, mjesto fantoma fatum, onda u istome stupcu mjesto realnim formalnostima treba da stoji ritualnim formalnostima. Molimo da se uvaži.

DEŽURNE APOTEKE.

U nedjelju imaju dežurstvo sljedeće apoteke: Vranić Kr. Petra ulica i Stočević Prest. Petra ulica.

NOVE KNJIGE ČASOPISI I PUBLIKACIJE.

Hamdija Mulić: »Iz života Muhamed alejhiselama — uzgojne crtice, Sarajevo 1935. Islamska Dionička štamparija. Cijena D. 5.

Hamdija Mulić je jedan od garde onih naših starih i iskusnih nastavnika, koji su krčili puteve pismenosti i knjizi među našim narodom. Naš Hamdija je rođen god. 1882. u Konjicu iz druge generacije muslimanskih učitelja u Bosni. Hamdija je još prije 30 i više godina stupio na našu književnu pozornicu, dajući našoj omladini zgodno i poučno štivo. On je svugdje ostao nastavnik i dobar učitelj, nastojeći da u svakom pravcu uzgojno djeluje. Predaleko bi nas odvelo, jer nam to ne dopušta prostor lista, kad bi smo o našem valjanom i čestitom Hamdiji rekli sve ono što bi trebali o njemu da kažemo. On je od prvih dana stupanja u javni život kao učitelj pisao po svim našim muslimanskim knjigama i revijama. Osim toga izdao je veći broj raznih zbirki knjiga koje su trajne vrijednosti. Ali Hamdija kao dobar pedagog nakon svoga skoro 35-godišnje službovanja kad se sprema da pođe u zasluženi mir, izdao je za našu muslimansku omladinu i za našu porodicu jedno divno djelce za koje mu moramo biti zahvalni, da je našu književnost obogatio sa ovako lijepom knjigom. Njegovo najnovije djelo iz života Muhamed a. s., najbolja je lektira za našu mladež i za našu porodicu. U ovoj zgodnoj i lijepoj knjizi Hamdija je po svojim pedagoškim principima na vrlo popularan način prikazao čitav život i rad našeg velikoga Poslanika Hazreti Muhameda a. s. Ova je knjiga jedna novost u našoj literaturi koja zaslužuje svako priznanje, pa je najtoplije svakome preporučujemo i nebi smjelo biti ni jednog muslimanskog doma bez ove lijepe i zgodne knjige, koja svakome i u najtežim časovima može dati najveću duhovnu okrepu. Knjiga je ilustrirana sa lijepim slikama, pa tako postaje zanimljivija a laki stil svakoga privlači.

Leksikon »Minerva«.

»Minerva« nakladna knjižara u Zagrebu izdala je leksikon »Minerva«, praktični priručnik za modernog čovjeka. Ovaj leksikon je uz ostale mnogobrojne saradnike uredio glavni redaktor Dr. Gustav Šamšalović, redovni profesor Više pedagoške škole i docent zagregačkog univerziteta. Kad smo uzeli ovaj leksikon u ruke, mislili smo da ćemo naći priručnik strogo znanstvene vrijednosti komu se s te strane ne bi smjelo ništa prigovoriti. Ali na prvi mah opazili smo da to mišljenje nije tačno. Oprema leksikona na zamjernoj je visini, pa se s te strane nema šta prigovoriti. Ali nam je na strani 590-toj upala u oči jedna stvar koja dokazuje da se tu radilo sa dosta površnosti. Naime, na toj stranici donešen je tekst poglavlja Fatihe iz Kurana i to, izvrnuto, što je svakako velika pogreška kojoj se mora zamjeriti. Osim toga na strani 591. se Huhamed a. s. naziva prorokom, što je jedna velika blasfemija, a osim toga imade i drugih netačnosti. Morali smo se začuditi kad smo pročitali da je spoljašnji znak muslimanstva obrezivanje muškaraca, a kolika je opet glupost rečena u neosnovanoj tvrdnji da je Muhamed izgradio vjeru u duhe, da je samo muškarčeva duša besmrtna pa onda neosnovana tvrdnja da Islam zastupa fatalizam i nekakav kismet. Vidi se da su to sve glupa srednjevjekovna naklapanja od kojih se eto ni moderni naučenjak ne može da emancipuje i neće da se potrudi da iz autentičnih izvora upozna suštinu Islama.

Koliko je opet neozbiljna tvrdnja da je Muhamed uspostavio kao glavnu dužnost rat protiv nevjernika. Na ovo nemamo ništa reći, nego samo da bi ovi i ovakvi učenjaci malo više posvetili pažnje onom što rade, pa se sigurno nebi ovako brukali. Mislimo da je skrajnje vrijeme, kad se već hoće o Islamu pisati, da se bar u tom pogledu obrati na ljude, koji tu stvar poznaju i da se ovako paušalno islam ne vrijeđa. Nevjerojatno je za jednog učenjaka da i on može biti prožet duhovnom netrpeljivosti, ali nas to potpuno utvrđuje u našem mišljenju, jer se u leksikonu kaže da muslimana nema više nego 240 milijona i ako njihov broj danas iznaša skoro dva puta toliko. Djela koja se pišu za naučne svrhe i koja pretenzuju da ih se smatra ozbiljnim i u istinu znanstvenim, treba da posvete više pažnje i da budu na dostojnoj naučnoj visini. Primjetili smo također još jednu neznatnu ali karakterističnu grešku. Kod opisa Sarajeva donešena je fotografija Baščaršije i baščaršijske džamije a tamo se kaže da je to Baščaršija sa Begovom džamijom. O drugim stvarima ne želimo da govorimo.

Bajramske svečanosti u provinciji

Bajrami-šerif u Tešnju

Nikada do sada grad Tešanj nije ovako na veličanstven način proslavio velike blagdane Bajrami-šerifa, kao ove godine. Uoči samog Bajrama u ikindiju, začuli su se pucnji prangija sa stare tvrđave, znak da sutra osviće Bajram. Svijet trči sav veseo pripremajući se kako bi ove mubarek dane na najsvečaniji način proslavio.

U ranu zoru sa vitih minareta čuju se milozvučni salavati i ezani-muhamedije, a muslimani razdragana srca i vesela lica, obučeni u nova ruha žure da klanjaju Bajram Namaz.

Sedam džamija, koliko ih ima u Tešnju, dupke su pune, a imami u svojim džamijama upućuju pravovjerne da su osvanuli mubarek dani, dani mira i pomirenja, da svi budemo u bratskoj slozi i ljubavi. Opet sa stare tvrđave odjekuju prangije, — svijet izlazi iz džamija, opraštajući se i želeći jedan drugome sretan bajram sa uzvikom »Bajram šerif mubarek olun!« Za kratko vrijeme svijet se razilazi i posjećuje svoju rodbinu i komšije. Kako prvi, tako i treći dan, svi su bili živahni, a naročito kada zađeš divnim Tešanjskim ulicama. srećeš grupe omladine kako se veseli i tako cijela varoš dobija veselu sliku.

Kako grad Tešanj broji 85 posto muslimanskog življa, to je ovaj bajram proslavljen uz najveću radost i veselje i na najveličanstveniji način u najvećem miru i raspoloženju.

I sada mnogi stranci posjećuju Tešanj i slave skupa razne islamske praznike. Dok je Tešanj bio sresko mjesto, imao je još višu svoju vrijednost u svakom pogledu, koji je bio najstariji srez u Herceg-Bosni. Gubitkom sreza najviše su opazili na poslu zanatlije i trgovci, a pogotovo siromašni svijet. Žalosno je sada proći Tešanjskim ulicama. koje su sve puste kao da nema žive duše u njima, a pogotovu 50 posto je već dosada praznih stanova, a i sami građani ga napuštaju, seleći se u druga mjesta, da bi ishranili sebe i svoju porodicu.

Tešnju treba povratiti srez, jer će bez sumnje taj grad, nekada najčuvenije mjesto u Bosni, posve zamrijeti, a to je narodna i državna šteta.

Enver M. Grbešić.

Bajramska „Merhametova" zabava u Livnu

Za vrijeme ramazanskih praznika u Livnu su se fuzionisala dva muslimanska kulturno-prosvjetna društva »Sloga« i »Merhamet« na način, da su sa izvjesnom nadopunom u glavnome primljena Merhametova pravila i ime, jer je ovo društvo pokazalo veliku agilnost, a i pravila su mu bila na široj osnovici u potpomaganju mjesne sirotinje.

Svake godine Merhamet priređuje svoju veliku bajramsku zabavu, ali do sada u posljednje vrijeme bez razlike niti jedna zabava u Livnu nije imala veći uspjeh. Zabava je održana u dvorani hrv. kulturnog društva Dinare, a posjeta je bila ogromna, tako, da se je polovica posjetioca morala radi prenatrpanosti dvorane povratiti.

Birani program izveden je u cijelosti izvrsno. Zabavu je otvorila Habibe hanuma Balić, izvođenjem na glasoviru komad »Selam alejkjum« od Haberlea, a zatim je odsvirala ariju valsa iz Gunnoovog Fausta. Savršenom tehničkom reprodukcijom ovih komada pobrala je buran aplauz. Merhametov veliki pjevački muški zbor izveo je »Jesen stiže« te X. kolo od Joksimovića pod ravnanjem horovođe g. Ibrahima Insanića, veoma složno na zahtjev ponavljajući pjesme.

Na scenskom repertoaru bili su »Zeleni demon« od R. Filipovića, te »Jutarnji razgovor« od Đoge. Ove lijepe aktovke, poučne i šaljive iz našega života, izvodili su mladi i talentirani članovi Merhameta s pravom glumačkom nadarenošću, kod čega su se svi do jednog istaknuli. Radi duljih i težih uloga posebno spominjemo gđice Izetu Brkić i Seniju Gagić, a od muških diletanata gg. Derviša Žišku, Fehimovića i Piragića.

Zabava je poslije izvedbe programatskih komada začinjena velikom revijom tombolskih radova naših domaćica, veoma ukusnih i nježno protkanih vezova i ostalih predmeta.

Čujemo da je materijalni uspjeh bio na zavidnoj visini.

Livno, dne 31. XII. 1935.

S. Mulić.

Bajram u Hercegnovome

Uoči samog Bajrama, odmah iza jacije-namaza proučena je Hatma, koju su učili naši vrijedni hafizi gg. Ahmed ef. Muslibegović, imam te Hafiz Abdulah Muhasilović, vojni imam komande Boke, uz veliki broj džemata.

Na sam Bajram ujutro rano, došao je veliki broj muslimana-vojnika, koji su dopremljeni vojnim lađama sa svih strana Boke Kotorske.

Odmah poslije sabah-namaza odpočelo je vazu-nasihat, koji je držao vojni imam g. Muhasilović. Kako se do sada u ovim krajevima slabo kad čuo ovakav vaz, to je ogromni džemat pomno slušao vaz gosp. Muhasilovića i svima je ostalo u srcima urezano njegovo tumačenje, a naročito vojnicima, koji su od velikog veselja plakali, jer vojnici-muslimani dolaskom gosp. Muhasilovića, su naročito zadovoljni.

Mi građani muslimani džemata Boko-Kotorskog, sretni smo da smo dobili ovakovog jednog vjerskog predstavnika, jer se vidi iz njegova dosadašnjeg kratkotrajnog rada, da se drugi, da što bolje udovolji svojoj povjerenoj dužnosti i cijeloj našoj zajednici.

Da bude što značajnije proslavljen Bajram, vojni imam g. Muhasilović molio je komandu da vojnici idući u džamiju budu praćeni muzikom, što je kod vojnika naročito podiglo raspoloženje.

Poslije Bajram-namaza pred džamijom je vojna muzika svirala i zabavljala vojnike do pred podne.

Neka i u buduće dragi Allah dadne još boljeg poleta našem Muhasiloviću, i da njegovu drugovi pođu ovakovim lijepim islamskim putem.

SJEDNICA ODBORA ZA GRADNJU DŽAMIJE U HERCEGNOVOM

Treći dan Bajrama, 19. XII. 1935. u 2 sata poslije podne u džamiji je zakazana odborska sjednica. Na ovu sjednicu je bio pozvan i predsjednik džematskog medžlisa g. Muslibegović, te vojni imam gosp. Muhasilović.

Na sjednici je na prvom mjestu pročitan akt g. Ministra saobraćaja, u kome se saopštava, da je gospodin Ministar, na molbu ovog odbora odobrio jednu besplatnu voznu kartu za jednog člana ovog odbora za sakupljanje dobrovoljnih priloga po cijeloj našoj državi s tim, da se imenuje jedno lice i dostavi Ministarstvu da bi se izdala odobrena karta. Stoga je na sjednici jednoglasno imenovan g. Abdulah Muhasilović, vojni imam i zamoljen da se primi te teške dužnosti. Gosp. Muhasilović se je odmah primio i tako je zaključeno da pođe na taj sretni i hairli put sa 1. januarom 1936. Kako se vidi gosp. Muhasilović je odlučio da nam pomogne da dovršimo našu odavno željenu džamiju u Hercegnovome, koja će biti dika cijeloj našoj zajednici.

Nadalje je zaključeno da pri polasku gosp. Muhasilovića na sabirnu akciju, odbor na vrijeme javi preko naše štampe i zamoli svu našu braću širom naše velike otadžbine, da ga pomognu na njegovu hairli putu, da bi se ako Bog da ova naša započeta i potrebna akcija završila sa velikim uspjehom.

Stoga se i ovom prilikom gosp. Muhasiloviću najljepše zahvaljujemo sa željom, da ga dragi Allah nagradi za njegovu požrtvovnost prema islamskoj zajednici.

Šaćir Kusturica.

MJESNI ODBOR »NARODNE UZDANICE« U VRNOGRAČU, CAZIN.

Na 25. decembra 1935. g. održana je konstituirajuća skupština »Narodne Uzdanice« u Vrnograču pod predsjedništvom Hazima Šabanovića, uč. VIII. razreda Gazi Husrevbegove medrese koji je ovdje boravio preko Ramazana u svojstvu vaiza. Izabran je slijedeći odbor: ' Predsjednik Meho Gračić, potpredsjednik Hašim Sarajlić, tajnik Sulejman Mušić, blagajnik Hasib Balić i odbornik Smail ef. Buljubašić.

Proslava lejlei-miradža u Bos. Šamcu

Od postanja našeg mjesta nije svečanije proslavljena kod nas 27. noć Ramazana — Leilei-Miradž, kao što je ove godine.

Inicijativom agilnog odbora društva »Merhamet« priređen je tu noć u ovdašnjoj džamiji vrlo uspjeo muški i ženski Mevlud od Dr. S. Bašagića, koji su recitovali uz ilahije učenice i učenici osnovne škole, učenice Zanatske škole i djeca Sibjan-Mekteba.

Džamija je bila dupkom puna muškinja i ženskinja.

Poslije Teravije-namaza održao je predsjednik društva g. Salih ef. Vajzović prigodan dirljiv govor o ovoj Mubarek noći, te o cilju i svrhi društva »Merhamet«, moleći prisutne da se ovom prilikom sjete sirotih i nemoćnih, te da svojim prilozima omoguće društvu, da im u ovim danima olakša bijedu bar koliko je moguće.

Zatim su učenici i učenice izrecitovali Mevlud, popraćen ilahijama, koji je mnogim prisutnim izazvao suze, pošto su se naročito učenice tako rekuć takmičile, koja će bolje izvesti svoj dio Mevluda.

Naročito se za lijepu izvedbu Mevluda imade zahvaliti agilnom muallimu g. Salih ef. Suljiću, članu odbora »Merhameta«, koji je za kratko vrijeme, ne žaleći truda, uspio da spremi djecu za ovu priredbu.

Od dobrovoljnih priloga, koji su pali na ovom Mevludu, društvo »Merhamet« pomoglo je oko 20 najsiromašnijih porodica.

Mi se ovim putem najtoplije zahvaljujemo agilnom odboru, kao i svima onima, koji su pomogli ovu priredbu i dali od sebe prilog u humane svrhe društva.

MEVLUD »NARODNE UZDANICE« U DŽIVARU KOD TREBINJA.

Povjerenik »Narodne Uzdanice« Dživar (srez Trebinje) g. Ahmetaga Hadžović uz saradnju svojih prijatelja, priredio je dva mevluda za »Narodnu Uzdanicu«, na kojima je polučen dobar moralni i materijalni uspjeh. Prvi je mevlud proučen na 20. XII. 1935. iza džum'e namaza u dživarskoj džamiji. Mevlud je učio g. Husein ef. Zubčević, imam matičar. Prije učenja mevluda u prisutnosti velikog broja džematlija u džamiji je održao vaz o »Dužnostima muslimana prema islamskoj zajednici« Mustafa Busuladžić. Drugi mevlud je proučen za ženske na 12. XII. 1935. iza teravije namaza u mektebu Dživaru, uz ogromno učešće muslimanskog ženskog svijeta iz čitave okolice. Poslije proučenog mevluda, održao je jedno vrlo uspjelo predavanje Mustafa Busuladžić, koji je u jednosatnom govoru izložio najosnovnije muslimanske dužnosti.

Na ova dva mevluda za »Narodnu Uzdanicu« palo je preko 400.— Din. dobrovoljnih priloga.

N. F.

ZABAVA POKOPNE SEKCIJE DOBROTVORNOG DRUŠTVA »SLOGE« U ČAPLJINI.

Na drugi dan Bajrama (28. XII. 1935.), pokopna sekcija Dobrotvornog društva »Sloge« priredila je svoju prvu zabavu u svim prostorijama Sokolskog društva, koja je uspjela iznad svakog očekivanja.

Pozdravnu riječ i kratak prikaz sekcijina rada u sadašnjosti i u budućnosti, je u lijepom i biranom govoru iznio ovadašnji imam i predsjednik sekcije g. Esad ef. Zejnilagić, koji je u našu sredinu došao prije mjesec dana.

Na koncu je odigran komad »Frdekteri« od Dr. Hamida Šahinovića, kojeg su izveli članovi Dobrotvornog društva »Sloge« na potpuno zadovoljstvo prisutnih. Zasluga za to ide predsjedniku sekcije g. Esad ef. Zejnilagiću, imamu i g. Salem ef. Metiljeviću, režiseru komada, koji je za nepunih 6 dana svojim neumornim radom uspio da diletante izvježba i spremi na potpuno zadovoljstvo publike.

M. B.

BAJRAMSKA ZABAVA U KOZARCU

u korist prehrane siromašne školske djece.

Opštinski Odbor društva Crvenog krsta, priredio je na drugi dan Bajrama zabavnu večer u prostorijama Narodne osnovne škole.

Sala je bila dupkom puna, a društveni sekretar gosp. Fehim Sitnica, posjednik i predsjednik Voćarsko-zemljoradničke zadruge, zahvalio se je svima prisutnima u ime odbora, koji uzeše učešća na ovoj zabavi. U svom pozdravnom govoru između ostalog je rekao:

»Svima je nama još u živoj uspomeni nerodna i gladna godina 1932./33. Međutim 1935./36. godina tim je gora, što još nemila pedesetodnevna žega spržila u našem kraju glavnu našu hranu, kukuruz i grah a proljetni mrazevi su isto tako i voće. Stoga razloga moramo da na nekoliko mjeseci odbacimo sva naša pitanja, a pitanje ishrane i zimske pomoći bijednim, nevoljnim, siromašnim i nezaposlenim, moramo da istaknemo na prvo mjesto kao našu najosnovniju građansku i narodnu dužnost.

Odbor je današnjim danom počeo sa svojom akcijom, i to u prvom redu sa prehranom siromašne djece. Nastaviće se sa daljnim radom oko pomoći i ostalim nevoljnim, kojih u ovoj godini imade kod nas veoma mnogo.

Na svršetku svog govora sekretar g. Sitnica zahvalio se najsrdačnije prisutnima na saradnji.

Poslije pozdrava, članovi seoske čete, pod vodstvom agilnog školskog starješine g. Muharem ef. Midžića i mladog učitelja g. Branka Janjića, izveli su komad »Bekri Kara Mujo« u 3 čina, na veliko zadovoljstvo prisutnih.

Prihod od ove zabave bio je oko 500 din. Kuhinja će odmah otpočeti davanje besplatnih toplih ručkova sa sirom. Siromašna školska djeca i njihovi roditelji, kojih u ovom kraju ima prilično, obradovana su povedenom akcijom, jer će, zahvaljujući ljudima plemenita srca, doći do toplog obroka hrane.

RAMAZANSKA AKTIVNOST »NARODNE UZDANICE« U GORAŽDU.

»Narodna Uzdanica« uzima sve više maha u Podrinju. Poslije zapaženog Jesenjeg teferiča održanog u Goraždu, goraški odbor »N. U.« u posljednje vrijeme je zabilježio još nekoliko značajnih uspjeha. Uz Ramazani-šerif je angažovao svoje najbolje predavače, te su održali besplatna i odlično posjećena predavanja za narod.

U nizu predavanja prvo je održao g. Zufer ef. Bešlić, imam matičar: »O udruživanju muslimana (itihad)«, pokazavši na popularan način da nam Islam nalaže da se udružujemo u jednu bratsku zajednicu i potpomažemo u svakom pogledu, kako bismo odoljeli svakidanjim nezgodama koje obasipaju one, koji nemaju razvijen socijalni smisao.

Naročito je brojno posjećeno i uspjelo zbog svoje aktuelnosti i načina obrađivanja, predavanje, koje je održao g. Enver Pozderović: »Islam i nauka o alkoholizmu« — u kome je sažeto i ubjedljivo izneseno gledište Islama o alkoholizmu kao »ključu svih zala«, kao i gledište savremene nauke uopšte o tome društvenom zlu i pokazano da i medicinar i psiholog i psihijatar i biolog i pedagog i evgeničar i sociolog i nacionalni ekonom i pravnik-kriminalista usvajaju gledište Islama o štetnosti alkohola dižući svoj glas protiv toga strašnog neprijatelja ljudi.

Veliko interesovanje među seljacima je izazvalo vrlo poučno i korisno predavanje poznatog poljoprivrednog stručnjaka g. Mehmedalije Fazlagića, koji je govorio: »O voćarstvu«. U svome izlaganju naglasio je potrebu i načine što uspješnijeg podizanja voćarstva u ovome »Bogom danom kraju«, pokazavši gdje da se voće sadi, koje sorte, kako da se gaji sadnica i njeguje rodno deblo okopavanjem, čišćenjem, obrezivanjem i t. d. Naročito je naglasio potrebu prekalemljavanja neproduktivnih i netrgovačkih sorti voća u tražene i rentabilne sorte.

Na želju Mjesnog odbora »N. U.« u Čajniču, kao i zbog što tješnjih veza članova »N. U.« u ovome kraju, jedna grupa prijatelja »N. U.« iz Goražda je otišla 28. veče Ramazana u Čajniče, gdje su u prepunoj sali Muslimanske čitaonice održali predavanja gg. Pozderović i Fazlagić.

Drugi dan Bajrama je održana dosada najuspjelija zabava »Narodne Uzdanice« u Goraždu, koja je bila savršeno posjećena, pa je postigla vrhunac kako u moralnom tako i u materijalnom pogledu. Našu zabavu je posjetio i narodni poslanik za ove krajeve g. Ismetbeg Gavran-Kapetanović.

POSTAVLJEN ZA PODNAZORNIKA POLIC. STRAŽE.

Riješenjem Ministra unutrašnjih poslova, postavljen je Ibrahim Avdić, za podnazornika polic. straže I. klase IX. grupe iz Sarajeva, policijskoj Upravi grada Zagreba.

*

Riješenjem Bana Drinske banovine premješten je Mehmedalija Safet Kapetanović, upravno kancelarijski činovnik, od sreskog načelstva u Brčkom, sreskom načelstvu u Guču.

POSTAVLJENI ZA DISCIPLINSKE SUDIJE.

Ukazom Kr. Namjesnika, postavljen je za člana disciplinskog suda kod Apelacije, Muhamed ef. Mujagić, vrhovni šer. sudija, a u zamjenike je došao Hasan ef. Beširević, Vrhovni šer. sudija, oba iz Sarajeva.

KROZ ŠEHER - SARAJEVO:

VAKTIJA

Ševval 1354. (1936)

Broj dana	Dan	Januar	Sunce izlaz s	Sunce izlaz m	Podne s	Podne m	Ićindija s	Ićindija m	Sunce zalazi s	Sunce zalazi m	Jacija s	Jacija m	Imsak s	Imsak m
15	Pet.	10	7	25	12	7	2	23	4	36	6	18	5	30
16	Sub.	11		24		8		25		38		19		30
17	Nedj.	12		24		8		26		39		20		30
18	Pon.	13		23		8		27		40		21		30
19	Utor.	14		23		9		28		41		22		29
20	Srij.	15		22		9		29		42		23		29
21	Čet.	16		22		10		30		44		25		29

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7. I.
Čekovni račun Poštanske štedionice Sarajevo br. 1600.
Broj 15., godina I., dne 10. januara 1936.

U PAŽNJU NAŠIM ČITAOCIMA.

I u ovom broju smo morali radi preobilnog gradiva izostaviti rubriku »Za naše žene« pa molimo da se uvaži.

APEL NA LJUDE DOBROG SRCA.

Na dan 24. XII. 1935. odronio se veliki kamen od 40 m^3 od Visa Hotomalj nedaleko 3—400 m. od sela Hotomalja, te je naletio na kuću Elkaza Ramića i svu je srušio. Jadni Elkaz imao je u kući troje djece i to Begana od 18 god., Osmana od 15 god., te kćer Bazu od 6 god. Stijena ih je sve zdrobila, sa zemljom izmiješala i iskomadala ih Starac je ostao sa još 3 nejake djece bez kuće i djece, koja su ga prehranjivala.

Apeluje se na sva dobra i plemenita srca da svojim darom pomognu bijednog Elkaza, koji nesretnim slučajem izgubi kuću i djecu koja su ga prehranjivala i tako ostade nemoćan sa svoje još troje nejake djece bez krova i bez kruha.

U Jezeru, 31. XII. 1935.

Hasić Smail, Jezero.

IZ UDRUŽENJA ZEMLJOPOSJEDNIKA ZA KRALJEVINU JUGOSLAVIJU U SARAJEVU.

Ovih je dana udruženje poslalo svojim pododborima u B. i H. prepis prestavke nar. poslanika gg. Ismetbega Gavran Kapetanovića i drugih, koju su predali g. Ministru predsjedniku, g. Ministru poljoprivrede i g. Ministru finansija radi požurenja likvidacije i isplate agrara u B. i H. te unašanja potrebnih kredita u budžet za 1936./37. god.

Stoga se pozivaju svi bivši zemljovlasnici u B. i H. u koliko se još nijesu organizirali, da odmah pristupe organizaciji, jer kao organizovani prije će doći do svojih zakonom priznatih prava.

Određeni delegati za odlakaz u Beograd, treba da budu u Beogradu na 15. ov. mj. u 8 sati ujutro, gdje će se sastati sa ostalim delegatima iz B. i H. u hotel Petrogradu.

MERHUMA HABIBA-HANUMA SAKIĆ.

U utorak 7. ov. mj. preselila se u vječnost supruga uglednog sarajevskog građanina Nezirage Sakića rahmetli Habiba hanuma. To je bila uzorna domaćica i supruga, rijedak primjer u današnjici, koji treba da posluži kao uzor bračne sloge i ljubavi. Ožalošćenom Neziragi želimo da mu Svemogući podijeli sabri-džemil, a dobru i plemenitu merhumu neka dragi Allah nagradi džennetskim ljepotama.

Rahmetullahi alejha rahmeten vasiah!

BAJRAMSKI DAROVI SIROMAŠNOJ DJECI.

U mektebu »Skender Ahmet Čelebi«, za svjetle Bajramske dane, obukli su 66 siromašnih učenica i utrli im sirotinjsku suzu, ovi dobri muslimani čestite duše i plemenita srca:

Nanić Avdaga, 26 učenica i uz to 50 m. šifona za vez.

Krečo Hadži Uzeiraga i sin 19 učenica.

Muzaferija Ifrahimaga, 21 učenicu.

Zatim društvo »Merhamet« 20 učenica.

Velikodušnost i islamska ljubav svih gore spomenutih ljudi, a također i društva »Merhamet« za svaku je pohvalu i trebalo bi da se i drugi bogati muslimani ugledaju u ove dobre muslimane i da pomognu i razvesele mnogo bijedno siroče.

Dž. H. Zekić.

Uspjeh akcije naših privrednika za sakupljanje priloga „Merhametu"

Kako je poznato naši sarajevski privrednici su prigodom Ramazani-šerifa poveli akciju, da kod svojih poslovnih prijatelja nemuslimana u Sarajevu i na strani porade, da oni daruju dobrovoljne priloge za »Merhamet«. Ovo je po prvi put da su naši privrednici apelovali na svoje poslovne prijatelje da svojim prilozima pomognu »Merhamet« i ova je akcija donijela »Merhametu« prihod od preko deset hiljada dinara. Mora se sa zahvalnošću istaknuti da su se vanjske firme koje stoje u poslovnim vezama sa našim privrednicima odazvale u priličnoj mjeri apelu naših privrednika i preko »Merhameta« svojim prilozima pomogli našu sirotinju, za što im izrazujemo toplu zahvalnost. Ali ističemo da smo se razočarali sa našim sugrađanima privrednicima, koji stoje u poslovnim vezama sa našim privrednicima i trgovcima, a naročito sa našim sugrađanima židovima, čije su najbolje mušterije baš trgovci muslimani. I ako naši trgovci kod tih veletrgovina ostavljaju svaki mjesec mnoge milijone i daju im ogromne mjesečne zarade, ipak nisu našli za zgodno da se odazovu pozivu svojih poslovnih prijatelja, koji su od njih tražili samo odgovarajući prilog za muslimansku sirotinju. Taj apel naših privrednika je naišao nažalost na slab odziv i ako su oni s punim pravom računali, da će se iz poslovnih obzira prema njima, a onda i prema Merhametu više pažnje pokazati. Čitava ta akcija u Sarajevu među sarajevskim veletrgovcima nije donijela ni hiljadu dinara i upravo nam je neugodno da iznosimo imena darovatelja kao i iznose darovanih suma. To je svakako mala pažnja ili bolje rečeno i nikakva pažnja prema svojim poslovnim prijateljima. Ve lilakili jekfil-išareh.

Organizovanje bivših zemljovlasnika u Bosni i Hercegovini

Prije godinu dana bivši zemljovlasnici uvidivši da bez temeljite, a na zakonu osnovane svoje staleške organizacije neće brzo doći do svojih zakonom priznatih prava, pokrenuli su pitanje svojeg organizovanja i kroz nepunu godinu, u tome su radu postigli zamjerne uspjehe, naročito zato što su mnogi dospjeli u teške životne neprilike, a bili su tangirani agrarnom reformom.

Te teške životne neprilike još su ih jače nagnale i zbile da se organizuju i da kroz svoju organizaciju, svoja zakonom priznata prava traže da se realizuju, naročito što je nešto usljed agrar. afere a nešto iz nepoznatih razloga bio obustavljen rad na likvidaciji agrara, te su se samo provodile dosada revizije i super-revizije i t. d.

Pošto se sada može konstatovati da se u zadnje dane pristupilo intenzivnom radu oko konačne likvidacije agrara u B. i H., pamakar i na zakonima koji su ranije doneseni, samo da se to pitanje jednoć privede makar djelomično kraju. Bivši zemljovlasnik će nastaviti životom svojih pređa u svojoj pradjedovini i on će kroz svoju organizaciju povesti punu brigu o svojoj zajednici i svojem staležu i uvijek pripravan biti na sve eventualnosti da kao sin svoje grude vodi punu brigu, da se njegov stalež ne pauperizira, odnosno da ga sada spase u koliko je počeo tonuti usljed načina dosadanjeg vođenja agrarne reforme.

Spomenuh da je do sada organizovanje bivših zemljovlasnika u tome postiglo zamjerne uspjehe. Jest, samo se nesmije bivši zemljovlasnik pustiti kakvim iluzijama i klonuti u daljem radu na svome organizovanju, mora ustrajati, jer ovo je do sada samo početak rada. Ako se ovako intenzivno nastavi s Božjom pomoću za kratko vrijeme, ako Bog da bivši zemljovlasnici doći će na onaj stepen života kako su i njegovi djedovi živjeli.

Njihova ih djeca pozivaju da njihovo životno obezbjeđenje u njihovoj djedovini a na svojoj vlastitoj grudi osiguraju, da se ne bi taj čestiti i plemeniti stalež rasuo. Tim bi bio učinjen jedan neoprostivi grijeh pred historijom i svojim potomstvom.

Arapin kaže, ne kloni i kad gubiš.

Sarajevo. **Edhem Šahinagić.**

Velika zabava „Narodne Uzdanice" u Sarajevu

Kako je već javljeno Musl. kulturno društvo »Narodna Uzdanica« u Sarajevu priređuje svoju uobičajenu veliku elitnu zabavu na 11. ovoga mjeseca u subotu večer u svim prostorijama Narodnog Pozorišta.

Kako je ovo prva priredba velikog stila nakon veće pauze, razumljiv je onaj veliki interes u građanstvu grada Sarajeva za ovu priredbu. Ovaj interes međutim nije ograničen na mjesto, već je naročito veliko interesovanje u publici u Mostaru, Travniku, Rogatici, Visokom, Zenici i t. d., odakle danomice stižu upiti za informacije. Ovo je znak, da će ovogodišnja zabava biti posjećena naročito sa strane, t. j. izvan Sarajeva, čemu doprinosi i to, da se mogu iskoristiti weekend karte.

Prema ogromnim pripremama, koje su u toku, ni ovogodišnja zabava neće ništa izostati za prošlim, koje su bile najposjećenije priredbe one sezone.

Program je sav u duhu narodnog života i pun narodne umjetnosti: pjesme, sevdalinke, muzike i zevka iz narodnog života.

Kao prvu tačku otpjevaće društveni Zbor Himnu »Narodne Uzdanice« komponovanu po g. Ivanu Demetru, poznatom i uvaženom našem kompozitoru, a inače društvenom zborovođi.

Iza himne društveni Zbor će otpjevati nekoliko naših bosanskih melodija, uglazbljenih također po g. Demetru, te jednu pjesmu od Zajca »Curičica Mala«. U slijedećoj točci će društveni diletanti prikazati jednu sliku iz života nas muslimana: muško sijelo uz svirku harmonika i pjevanje čisto narodnih sevdalinki. U slici će pjevati g. Hasan Bašić, koji je poznat kao odličan interpretator naše narodne pjesme. To će biti sigurno jedna od najzgodnijih stvari ovog programa, najbliža osjećaju i duši našeg naroda, jer je uzeta baš iz svakidašnjeg narodnog života. »Na obali Bosne« je ciklus narodnih motiva, kombinovanih i komponovanih po g. Demetru, a izvodiće ih orkestar vojne muzike pod dirigovanjem g. Kugera.

Naročito je potrebno istaći, da je i ovaj put bratsko Hrvatsko pjev. društvo »Trebević« pokazalo svoju prijateljsku naklonost »Narodnoj Uzdanici«, jer će učestvovati u programu zabave, čime će se umjetnički niveau zabave podići na mnogo veći stepen. »Trebević« će otpjevati Novak-Demetrovu »Tvoj biser krasni« i Demetrovu kompoziciju »Moj Stobore«. U posljednjoj tačci nastupa kao solista g. Trboglav, jedan od najboljih domaćih bariton-glasova.

Drugi dio zabave ispuniće prikaz šaljive aktovke od Huseina Đoge: »Mujaga Batal«. Diletanti su svi članovi umjetničke sekcije »Narodne Uzdanice«. Ova šala izazvaće buru smjeha kod publike.

Poslije komada nastaje nevezana zabava uz pjesmu, muziku i ples.

Glavni Odbor će se pobrinuti da ovaj dio zabave bude na puno zadovoljstvo publike, koja će imati prilike, da ovu zabavu začini dobrim zalogajem,

Ulaznice za zabavu nisu visoke, te je omogućeno da i najširi slojevi učestvuju u ovom narodnom veselju. Cijene se kreću od 15—50 Din., (stajanje 10.— Din.), a dobiju se u radnji g. Hamdije Kopčića, a na dan zabave na blagajni Pozorišta.

Lože se mogu rezervirati kod Glavnog odbora u društvenim prostorijama, Tabaci ul. 9, telefon 736, a cijena loža je 400 Din. Fotelji su rezervisani za prestavnike korporacija.

Dok je još vrijeme pobrinite se za ulaznicu, jer na dan zabave može biti prekasno.

Merhametovo priznanje

prvoj pretsjednici ženskog odbora u Sarajevu.

Muslimansko dobrotvorno društvo Merhamet u Sarajevu u svojoj dvadesetoj godini opstanka i djelovanja osnovalo je 1933. godine žensku sekciju Merhameta sa ženskim odborom, kojemu je bila prva pretsjednica Fatime hanuma Hadžikadić, a koja je ostala na toj teškoj dužnosti pune tri godine. Za ove tri godine pod pretsjedništvom pomenute hanume ženski odbor Merhameta naročito je razvio svoj rad u smjeru organizovanja ženske sekcije i upisivanja članica kao i prikupljanje materijalnih sredstava putem raznih društvenih priredaba — čajanke, teferiči, mevludi — a sve za plemenitu svrhu Merhameta: pomaganje siromašnih i neopskrbljenih članova islamske zajednice.

U ovom svom radu i nastojanju ženski odbor sa svojom pretsjednicom Fatime han. Hadžikadić postigao je dobar uspjeh upisavši nekoliko stotina članica, koje plaćaju uredno članarinu te prikupljajući sredstva u svakom pogledu za Merhamet, tako da je u tri godine sabrano u novcu oko 80.000 dinara za pomaganje muslimanske sirotinje preko našeg Merhameta.

U znak priznanja na ovakom uspješnom i požrtvovnom radu kroz tri godine za svrhe Merhameta Upravni odbor uputio je prvoj pretsjednici ženskog odbora prilikom njenog dragovoljnog otstupanja sa pretsjedništva, dne 17. decembra 1935. godine a pod brojem 605—35. jedno pismo, koje zaslužuje da se objavi a koje glasi:

P. n. gđa Fatime han. Hadžikadić, Sarajevo. — Cijeneći Vaš plemeniti rad za naše društvo kao dugogodišnje pretsjednice ženskog odbora smatramo svojom ugodnom dužnosti, da Vam u ime cjelokupnog Upravnog odbora izrazimo i ovaj put našu duboku zahvalnost na Vašem dosadašnjem ustrajnom i nesebičnom radu sa željom, da Bog dž. š. ovaj Vaš rad u sevab upiše i da Vam dade dug i sretan život na opće dobro naše zajednice. Uz mahsus selam: Za odbor: pretsjednik Žiga, tajnik H. Begić.

KULTURNA AKCIJA MUSLIMANSKE TREZVENE OMLADINE.

Dok na jednoj strani vidimo grupe i grupe omladinaca, gdje se okupljaju oko čaša alkohola i zadovoljavaju se pjesmom i svirkom noćnih lokala, dotle na drugoj strani vidimo utješljivi prizor, gdje se grupa omladinaca trezveno organizuje i sprema za tešku zadaću, koja je čeka sutra u narodu.

Pri muslimanskom društvu »Trezvenost« postoji omladinska sekcija, koja je nedavno obnovila svoj rad i već u početcima pokazala velike uspjehe u svom korisnom radu. Važno je istaknuti njihovu kulturnu akciju održavanja predavanja. Do sada je održano niz predavanja iz područja koja obuhvataju sva naša socijalna pitanja. Na ovim predavanjima i ako su predavači iz redova omladinaca, iznešeni su zreli i sa puno dokumentacija pogledi na današnji naš socijalni, kulturni i ekonomski život.

Najsrdačnije pozdravljamo kulturnu akciju naše trezvene omladine i želimo da nepokolebivo nastave svoje rad pod okriljem trezvenih ideja, jer jedini put našem boljitku je stvaranje podmlatka, koji će znati da trezveno posluži svome narodu.

ac.

REDOVITA SKUPŠTINA »MERHAMETA«

Redovita godišnja skupština Muslimanskog Dobrotvornog Društva »Merhamet« u Sarajevu, održat će se u nedjelju dne 19. januara o. g. u 9 sati prije podne u društvenim prostorijama (Aleksandrova ul 12.) sa ovim dnevnim redom:

1. Otvorenje skupštine.
2. Izvještaj tajnika.
3. Izvještaj blagajnika.
4. Izvještaj Nadzornog Odbora.
5. Podjela apsolutorija Upravnom i Nadzornom Odboru.
6. Ispravak društvenih pravila.
7. Biranje Upravnog i Nadzornog odbora.
8. Odobrenje proračuna za 1936. godinu.
9. Predlozi i eventualije.

Mole se članovi, da ovoj skupštini u što većem broju prisustvuju. Posebni pozivi neće se slati i neka se ovo smatra pozivom.

Odbor.

Politika konfesionalnog ključa

Austrija je tretirala Bosnu i Hercegovinu kao koloniju, a njeno stanovništvo kao kolonijalno roblje za eksploataciju. Svaki austrijski škutur i kuferaš protežiran je po okupatorskim vlastima tako da je imao više prava od najuglednijeg domaćina našeg. Od Austrije kao tuđina i okupatora koji je silom osvojio našu domovinu pobjedivši nas na bojnom polju, nije se mogao ni očekivati neki bolji postupak naročito prema nama muslimanima kao autohtonom i vladajućem elementu Bosne, koji joj se je oružjem suprotstavio, pa smo se lahko pomirili sa sudbinom podvlaštenih pred povlaštenim okupatorom kao sa zasluženom kaznom. Prema domaćem stanovništvu Švabo je pak primjenjivao režim konfesionalnog ključa. Tokom vremena sa tim režimom mi smo se obikli kao sa nekim prirodnim i prirođenim stanjem tako da smo zaboravili da postoji neki drugi poredak.

Za vrijeme svjetskog rata mnogi naši sinovi pribjegli su Rusima ili Talijanima da time oslabe Austriju i pomognu našu nacionalnu uzdanicu Srbiju, da ne bi doživila sudbinu našu. Među ovim pribjeglicama, u koje spadam i ja, bilo ih je i takvih, koji su se približili srbijanskoj vojsci na savezničkim frontama kao dobrovoljci. Sa aktivnom ili pasivnom rezistencijom svojom i mi muslimani dosta smo doprinijeli slomu Austrije, premda je na njenoj strani bio i turski sultan kao vjerski poglavar svih muslimana , koji je sa svojom objavom svetog rata zadužio i nas da je štitimo. Porazu Austrije i slomu njenog carstva iskreno smo se obradovali i mi muslimani Bosne i Hercegovine. Bratsku srbijansku vojsku smatrali smo svojim spasiteljem i dočekali je sa soli i hljebom, dok smo se prema austrijskoj oduprli ognjem i mačem Kada bujica ratne psihoze svom elemenarnom snagom zahvati ljude i narode, tada pojedinci prestaju biti gospodari svoje volje i ravnatelji svoje svijesti, pa prema tome ni njihove zasluge ne zasluzuju trajne povlastice. No ta okolnost nije uočena ni po njoj stvorena situacija pravilno shvaćena.

Pretpostavilo se je da smo mi svi jedna homogena cjelina, jedna etički prekaljena i duhovno jedinstvena nacija kojom treba upravljati iz jednog savjeta, i ta pretpostavka služila je kao osnovica i polazna točka za sve smjernice naše politike. Rečeno je da pri podjeli izvjesnih prava i povlastica treba dati prednost sposobnijim i zaslužnijim bez obzira na njihovu vjersku i plemensku pripadnost,, pa je odbačena politika plemenskog i konfesionalnog ključa kao tuđa i nesavremena.

Centralistički i patrijarhalni način vladavine mogao bi naći neko opravdanje kada bi gornja pretpostavka o nacionalnom jedinstvu bila točna. To se je pri tome zaboravilo da je naš narod podijeljen na tri različite vjere i tri zasebna plemena. Svaka od tih vjera među svojim pripadnicima ima duboko uvriježene i drugoj vjeri suprotne tradicije, koje su tako prirasle srcu, da nema toga kirurškog instrumenta, koji bi ih mogao amputirati a da ne osakati narod.

Pustimo svaku tu vjeru neka slobodno teku svaka svojim koritom kada i tako služe istoj svrsi i kada će najzad same da se sliju i iscèznu u širokom oceanu interkonfesionalnoga bratstva. Pustimo ta plemena neka se svako razvija u svome prirodnom pravcu kada i tako teže da svoje grane isprepletu u veliku zajednicu jugoslavenskog kozmosa. Svojim vještačkim mjerama i nasilnim sredstvima mi samo otešćavamo taj neminovni proces historije U tom procesu prema prilikama kako se sada razvijaju u svijetu ,naše duhovno i nacionalno jedinstvo sve kada bi se i postiglo, proći će kao jedna kratka etapa i nezapažena epizoda u plodnom intervalu, u kojem će da se preobraze i ljudi i narodi...

Da skratimo ovu zanosnu ekstazu: Držeći u vidu sve visoke konture svijetne budućnosti, spustimo se opet na nisku stvarnost tužne sadašnjosti. Pošlo se je dakle sa jedne krive pretpostavke kao polazne točke, pa se i došlo do negativnog rezultata.

Primjenom agrarne reforme i ukidanjem ranijeg uzusa konfesionalnog ključa, muslimani su se i u svojoj užoj domovini Bosni i Hercegovini osjetili nesigurni i ugroženi pa su se instinktivno zbili jedni uz druge. Obrazovali su svoju posebnu, na konfesionalnoj bazi zasnovanu partiju Jugoslavensku Muslim. Organizaciju J. M. O. kao legalni predstavnik muslimana dala je svoj pristanak na predloženi joj i pred gotov čin stavljenu agrarnu reformu, žrtvovala vjekovna dobra muslimana i saglasila se sa vidovdanskim ustavom pod jednim jedinim uslovom da se očuva administrativnim i kulturnim jedinstvom Bosne i Hercegovine u njihovim historijskim granicama koje i omogućuju praktičnu primjenu konfesionalnog ključa. Ukidanjem vidovdanskog ustava dovedena je u pitanje ta jedina tekovina muslimana. To je bio jedan od glavnih razloga zbog čega legitimni predstavnici muslimana nisu imali povjerenje u nosioce autoritativnog i ličnog režima, što su i dokazali na 5. maja.

No ni tada nije zamuknuo vapaj muslimana za izgubljenim konfesionalnim ključem kao jedinom garancijom ravnopravnosti u personalnoj politici. Kada to nisu mogli da kažu preko svojih legitimnih predstavnika progovorili su na usta i nametnutih zastupnika. Bivši gradski vijećnik Ahmedaga Novalija kao vjerni drug rah. Mustajbega Halilbašića, koji je bio dobar komunalista, bio je najgrlatiji zagovornik konfesionalnog ključa. Oni, koji su se zalagali za prioritet sposobnih i školovanih, to nisu činili iz čistih pobuda koliko iz prikrivenih sebičnih računa. Da se je iskreno mislilo na sposobnost pri namještanju u javnu službu, naša bi administracija bila mnogo bolja, a broj javnih namještenika i penzionera kao i njihova beriva, bar za polovicu manja. Ono što je u teoriji zagovarano, u praksi je rijetko primjenjivano. Ono što je idealno kada bi bilo isto što i stvarno, u svijetu ne bi ni bilo ideala. Realizam i idealizam je sličan javi i snu. Čovjek živi u oba slučaja, ali u prvom stvara i uživa, a u drugom sanja i fantazira. Praksa je pokazala da je idealizam onih političara koji ustaju protiv konfesionalnog ključa u stvari mamac za avčine.

I najjači idealista teško se bori sa raznim iskušenjima koja navaljuju sa svih strana. Nema toga čovjeka koji bi se mogao oteti efektima koji nadiru izvana i po njima stvorenim subjektivnim utiscima simpatije i antipatije, ljubavi i mržnje, koji naviru iznutra. Stomak potiskuje savjest a sebičnost ravnopravnost. Takvi su svi pa i naši socijalisti, koji se najviše ističu za najgorljivije pristaše jednakosti i socijalne pravde. Ja koji sam s njima surađivao to sam zapamtio iz iskustva. **Borbom čovjek osvaja prava svoja.** Taj aksiom vrijedi i u individualnom i socijalnom životu ljudi.

Mi znamo, da su muslimani zaostali iza drugih. Da manje od drugih imaju umno prosvijеštenih, stručno izobraženih i socijalno politički odgojenih to jest sposobnih i spretnih ljudi, koji se u životu bolje snalaze od drugih. Ali za slične manipulativne i tehničko administrativne šablonske poslove nije potrebna ni bogzna kakva umna sposobnost niti manuelna vještina. Pa ni tamo muslimani ne mogu da se plasiraju i zauzmu mjesta koja ih po pravdi pripadaju zbog proteziranih, koji nijesu ništa spretniji od njih. Ja poznajem i takve nacionalne braće koji su zamjerali ranijim komesarima općine grada Sarajeva u kojoj ima preko 40% muslimana za to što su dopustili da prevlada fes među tramvajcima ili vatrogascima.

J. M. O. ušla je u vladu Dr. M. Stojadinovića kao nezavisna politička formacija. Sigurno je, da to ona nije učinila da posluži za neke dekorativne svrhe kao ukras drugima, nego da pomogne muslimanima, koji su je opunomoćili , da ih zastupa i njihove interese štiti.

J. M. O. sporazumila se je sa glavnim predstavnicima Srba i Slovenaca i dobrovoljno se ujedinila s njima u J. R. Z.

Jedan od glavnih preduslova JMO za sporazum koji se zove JRZ mora da je bio taj, da se zavede konfesionalni ključ bar u onim lokalnim samoupravama koje i po izbornom pravu pripadaju muslimanima. To se vidi i po personalnoj politici sadanjeg gradskog poglavarstva u sarajevskoj općini i njenim privrednim preduzećima.

Mene čude one zlobne i pakosne duše iz naše muslimanske sredine koje zamjeravaju sadanjoj općinskoj upravi samo zbog toga, što daje prednost onima, koji su nastradali radi svoje privrženosti JMO. i njihovim rođacima iako to isto čine i sve druge partije na svijetu. Jamačno je da ove sitne zavisne duše ne vide dalje od svoga nosa i ne znaju za ono što se dešava izvan njihove uske sredine. Za me je glavno da oni koji dolaze do nekog zavidnijeg položaja budu dorasli istom po svojim kvalifikacijama, a sporedno je to što privredna gradska preduzeća njihovu službu plaćaju više nego što ona inače vrijedi. Tu praksu zaveli su drugi. Svaki čovjek, koji se domogne nekog uticajnijeg mjesta u društvenom životu ljudi, sklon je po svojoj prirodi da taj položaj iskoristi u sebične svrhe pomagajući svoj rad i svoje partijske prijatelje. Protiv toga ja bih se bunio samo u tome slučaju ako bi ta pomoć teretila siromašno građanstvo i išlo na uštrb inače bijednih nadnica nezbrinutog manuelnog radništva privrednih gradskih preduzeća što kod komunalne politike nije isključena mogućnost.

Sa cijelom prošlošću i javnim djelovanjem svojim ja sam dokumentovao, da sam najmanje tjesnogrudan i konfesionalan, pa ipak mi je prijatnije kad na nekom istaknutijem položaju vidim muslimana pogotovu ako mi je poznat i ako je i on prema meni prijateljski naklonjen. Pred svojim čovjek je slobodniji i komotniji. Svaka ovca svoje stado traži... Svaka ptica svome jatu leti...

Konfesionalni ključ je utjelovljena ravnopravnost koju svak vidi i osjeća se domaćinom na svome ognjištu. Da bi ta utjelovljena ravnopravnost ostala stalna i to prijatno čuvstvo slobodnog domaćina na slobodnom domu trajno a ne samo časovito i od slučajnog partijsko političkog aranžmana ovisno, trebalo bi uzakoniti običajno pravo konfesionalnog ključa naročito u našoj užoj domovini Bosni i Hercegovini, u kojoj su najjače zastupane i izmješane sve tri priznate vjere i oba glavna plemena našega naroda. Takav pravni poredak moguć je samo u slobodnim samoupravnim tijelima koje mogu zadovoljiti sitne lokalne potrebe i personalne interese pojedinaca. Današnje općinske i banovinske samouprave koje imaju za cilj da rasterete državni budžet a opterete narod, ne odgovaraju ovoj svrsi.

To bi zadovoljilo sve dijelove naše zemlje, sve vjere i sva plemena našega naroda, a to zadovoljstvo je najsigurniji temelj države i najjača garancija njenog opstanka. U trajnom zadovoljstvu i prijateljskoj slozi narod se i duhovno lakše stapa i brže izgrađuje nacionalno jedinstvo svoje. Sigurnost naše države i nacionalno jedinstvo državljana, to su ideali, kojima težimo svi. Mi se razilazimo samo u taktičnim i metodičkim sredstvima, kojima se dolazi do tih ideala naših. Gledište koje mi zastupamo zasnovano je na stvarnim i realnim činjenicama, pa će nas najlakše i najbrže dovesti do onog cilja, kojeg žele i protivnici naši, unitaristi, jugoslavenski nacionalisti i nacionalsocijalisti autoritativnog i demokratskog parlamentarnog smjera. Mi smo skloni da vjerujemo i pravednost, uviđavnost i mudrost današnje vlade, pa se nadamo da će i ona u unutarnjoj politici svojoj jasno, smjelo i odlučno krenuti pravcem, kojeg preporučujemo, kao najobjektivniji tumači javnog mnijenja muslimana širom Herceg-Bosne.

E. Bulbulović.

Svjetao primjer

Početkom Ramazani šerifa povedena je akcija od strane džematskog medžlisa u Žepi (Rogatica) da se pomogne ovdašnjoj siromašnoj mektebskoj i školskoj djeci. Ova akcija našla je na razumijevanje kod uglednih trgovaca gg. Šaćirage Tabakovića i Hasibage Žige te još nekolicine rodoljuba, koji su između sebe sakupili 26 m basme, 9 šamija, 14 m štofa i 14 fesova, što je 27. Ramazana razdijeljeno mektebskoj i školskoj djeci tako, da je 25 najsiromašnije djece dobilo najnužnije odijelo.

Smatram za dužnost ovim putem ispred siromašnih učenika-ca, najtoplije se zahvaliti plemenitim darovateljima sa željom da ih Svevišnji dugo godina poživi na ugled drugima.

Muhamed Konaković, muallim.

PRIVREDA:

O rezu voćaka (kresanje)

Piše: Dipl. agr. Mehmedalija Fazlagić, upravnik Banov. voć. rasadnika u Goraždu.

(Nastavak.)

Voćno stablo pretstavlja čitavu seriju stalnog razgranjanja; ista treba niz dugih go godina, dok izvrši svoju zadaću. Osovine grane dobijaju svoje ogranke, koje su u prvoj godini najjače i najdulje te se razviju u drvo i lišće. U prvim godinama mladosti orijentacija je na proizvodnju drveta — na formiranje jake krošnje. Taj period zavisan je od vrste i sorte voća, podloge zemljišta, položaja i dr. Po izgradnji drvenih osovina voćno deblo prelazi i na drugo polje rada: osiguranje rodnosti.

Voćar, poznavajući život i potrebe voćke, mora da formira izvjesne njene dijelove i osigura punu rodnost sabla. Tečajem godina mora valjanim rezom, da pomogne stablu izgraditi propisnu krošnju, koja je u stanju, bez da sebe iscrpi, da donosi primjeran rod. Posao voćara vrlo je složen; potrebno je, primjeniti način života svake vrste i sorte sa operacijama koja se dugogodišnjim promatranjem, raznim pokusima, te stečenim iskustvom preporučuju.

Što više zalazimo prema sjeveru, nalazimo sve manje i manje divlje rastućih voćnih stabala, koje donose tako krupan i ukusan plod, da ga ljudi mogu jesti.

U toplim krajevima imade voćaka posvuda, a plod im je krupan i osobito sočan. Niko ih ne njeguje, a sav trud što čovjek uloži jest taj, da ispruži ruku i plod uzabere. U našim hladnijim ili umjerenim krajevima, obično u šumskim predjelima, nalaze se divlje jabuke, kruške, trešnje, magrive i dr. U svoje vrijeme a još i danas takva mlađa debla bila su tražena, vađena i na stalna mjesta u blizini prebivališta presađivana i podvrgavana njezi i odgoju. Tako kultivirane voćke, davale su istina još uvijek sitan plod, opet nešto ljepši od onih iz šume, te je u kućanstvu nalazio na upotrebu. Često puta onako slučajno i među takvim divljim stablida sitnog ploda, naišlo se na pojedine, koji su se isticali krupnoćom i ukusom ploda. Takova stabla bila su rijetka, ali mnogo tražena i cijenjena. Ostarivši uginuše i nestade tako mnogo starih surogata. Tek kad se otkri umjetnost kalemljenja voćaka, nastupa nova era napredka u voćarstvu. Zahvaljujući toj operaciji, transformira se divlje stablo i bi dovedeno u stanje, da nosi plod zadovoljavajuće kakvoće. Broj raznih sorata uveća se, neke dobiše ime po svom obliku, boji, kvalitetu; neke po pokrajini ili mestu odakle potiču i po njihovu odgojitelju, te ih se razvrsta u razne familije sorata: Dekanke, Maslenke, Rebrače, Renete i dr.

Kalemljenjem otkri se još i to: presađivanjem voćaka kao i samim kalemljenjem vršimo dvije operacije, čime se stablo oslobljuje. Mezgra je omeđena u svome toku pa prema tome, ne može da priđe svima djelovima stabla. Krošnja se ne izgradi kako valja, te prema tome dolazi i trajnost stabla u pitanje. Visoke stablašice dobre su za sorte trgovačkog značaja ili uz voćnu preradu, dok finije stolne sorte ne mocu da dobiju perfektan plod (odlikujući se svojom krupnoćom i ukusom) bez zakona, reduciranja izvjesnih dijelova samog stabla, te stalnog obrezivanja.

Iskustvom poznalo se, kako treba taj rez sprovoditi, pa su voćna stabla podijeljena u tri grupe:

1) Visoke stablašce slobodnog rasta: orah i kesten. Njima osim održanja prvog smjera, nije rez ni potreban.

(Nastavit će se.)

Halifa Hazreti Ebu-Bekir

(Nastavak.)

Izložili smo govore kako Ensarija, tako i Muhadžira iz kojih se razabire, da su od njih jedna grupa ili obadvije dostojnije da preuzmu hilafet umjesto ostalih muslimana. Znamo da Kuran u prvom redu ističe jednakost i bratstvo i da to pretpostavlja pred sve zakone kojima je cilj da urede svjetske odnose ljudi. Dakle bratstvo i jednakost svih ljudi su glavni oslonci na kojima se mora zasnivati društveni poredak. Prema tome ako bi se pretpostavila prednost jedne grupe muslimana pred drugom, to bi bezuvjetno dovelo do apsolutizma u onim granama društvenog života, koje moraju da služe općim interesima.

Kad bi to bilo točno da neke grupe naroda ili neke porodice imaju prednost pred ostalima i da njima pripada pravo vlasti, to onda ne bi bio ni demokratski, a ni parlamentarni režim, niti bi se poštovali zakoni koji zajamčuju slobodu pojedinaca i slobodu njihove misli.

Naprotiv stanje je posve drugačije, šta više sam Kuran izričito naglašava a to nam predočuju i život i djela Božijeg Poslanika, da su svi muslimani samo braća i da je i onaj mali musliman kod Boga velik, da svaki pojedinac ima pravo savjetovanja i sudjelovanja u općim narodnim poslovima. Nadalje od svakog se muslimana traži da širi i naređuje da se radi dobro i da sprečava nevaljalštine i poroke.

Nećemo mnogo duljiti iznoseći ove stvari, ali ćemo istaknuti, da istorijske događaje treba kritički posmatrati, da se ne bi zadržala ona tajnovitost, kojom su događaji iz prvih dana bili zastirani iz razloga naročitog poštovanja prema prvim sljedbenicima Islama. Stari a i novi historičari se ustežu pokazujući neku naročitu obazrivost prema događajima koji su se u prvo doba istorije Islama događali. Oni se ustručavaju da iznesu svoje mišljenje o onim strašnim revolucionarnim pokretima, koje su vodili prvi muslimani i zato su ih obavili nekom naročitom koprenom tajanstvenosti. Istorija toga doba je do nas doprla kako rekosmo obavijena nekom tajnovitošću nastojeći da ublaži pojedine događaje. Tako je većina muslimana smatrala da čovjek griješi ako kritikuje kojeg ashaba ili ako izražava suprotno mišljenje od toga ashaba. To je mišljenje prešlo u samo bunilo i mnogi su smatrali da je to neko dobro djelo ako te događaje gledaju kroz koprenu da im se ne ukaže čitava stvarnost tih događaja. Oni su u tim događajima sve stvari vidjeli da su dobre i svaki posao smatrali da je savršen.

U istinu ashabi su bili ljudi kao i mi i ako su od nas bili bogobojazniji i jačeg vjerovanja, volili su nada sve istiu a onda su bili blizi svjetlu Hazreti Muhammedovu, koje ih je direktno obasjavalo svojim blagotvornim zrakama. Ali ne može zato niko reći da su oni bili nepogrešivi i da su sva njihova djela dobra. Osim toga mi točno i pouzdano znamo, da su se oni međusobno borili, grdili se i tukli i jedni druge ubijali. Bilo je vremena, kad su oni stajali u najneprijateljskijim odnošajima jedni prema drugima. Osvrnimo se samo na boj na Siffinu, koji se vodio između hazreti Alije i Muavije, gdje je bilo poklano stotinu hiljada muslimana, a isto ih je tako mnogo poklano i na vojni Džemel u borbam između Alije te Tulejhe i Ajiše. Nadalje osvrnimo se i na nehruvansku revoluciju između hazreti Alije i njegovih protivnika, koji su se bili protiv njega digli.

Ovo su sve događaji u kojima su se muslimani borili jedni protiv drugih sa mačem u ruci kojim su glave odsijecali i srca probadali. Kad bismo prešli preko svega toga potpuno slobodno i zabacili da ispitujemo uzroke tih događaja i zadovoljili se s tim da stvari kritički ne posmatramo zapali bi u jednu veliku pogrešku. Ispitujući te događaje ne smijemo pasti pod uticaj nekog straha kao da uopće ne smijemo tih događaja ni ispitivati. Tada bi izgledali kao oni koji sami sebe zavaraju, da stvari prikažu ljepše nego su u istinu, a Bog ne upućuje one koji stvari potpuno točno ne posmatraju i točno ih ne iznose, jer iz tih događaja prošlosti treba da se crpi pouka.

Oslanjajući se na ovo što smo naprijed izložili mi sve te stvari moramo izlagati sa najvećom bogobojaznošću i istinskom ljubavi prema Islamu potpuno se držeći kuranskog učenja. Ispitujući ove događaje iz prvih dana historije Islama potrebna je sloboda i samostalnost u proučavanju da bi tako mogli shvatiti tajnu događaja koji su nam prethodili i tako upoznati uzroke i kasnijim događajima koji su slijedili. Samo Bog vodi i upućuje na pravi put.

Ovaj uvod je napravljen da ne bi čitaoc posumnjao u ova naša izlaganja koja se osnivaju na apsolutno točnim i provjerenim historijskim podacima, koji su izloženi na način, koji nije uobičajen kod ranijih historičara.

(Nastavit će se.)

Narodne umotvorine muslimana na Kavkazu

Mjesečna revija kavkaskih muslimana »Šimali Hafkasija« (Sjeverni Kavkaz), koju uređuju uvaženi turski publicista Barasbi Baytugan, u svome 18. broju, između ostalog korisnog i poučnog gradiva, donosi i nekoliko narodnih turskih basni, od kojih prenosimo za naše mlade čitatelje kao zgodno i poučno štivo.

I. Zmija.

(Nogajska priča.)

Bio jedan dobri čovjek, koji nikad nikome nije zla učinio. Jednoga dan pred večer išao je na konju u susjedno selo. Naišao je na jednu vatru, u kojoj je jedna zmija piskala. Kada zmija ugleda ovoga čovjeka obrati mu se i zamoli ga:

— Oj ti milosrdni čovječe, spasi me iz ove vatre.

Čovjek zapita:

— Kako da te spasim?

— Ti me uhvati za glavu, a ja ću se mojim repom prebaciti na tvog konja. Tako su i učinili. Nakon što se je spasila iz vatre zmija reče:

— Metni me u tvoju torbu zaveži i dalje nosi. Čovjek je tako i učinio i nakon što je zmiju na daleko odnio odriješio je torbu i ispustio je.

Tada se zmija okrenu čovjeku i reče:

— Sad ću te ujesti.

Čovjek je u čudu zapita:

— Zašto da me ujedeš kad sam ti dobro učinio? Ti me nećeš ujesti.

Ali zmija ni da čuje o dobroti, koju joj je čovjek učinio, nego se je spremala da ga ujede. Videći ovo čovjek joj predloži:

— Kad je tako, idimo dalje i kogod nam od troje izađe u susret neka nam presudi. Ako svi reknu da me trebaš ujesti, ti me onda ujedi.

Zmija je pristala na ovaj predlog i oni su nastavili put. Prvo što su sreli bilo je jedno drvo. Čovjek i zmija rastumače stvar i upitaju ga za mišljenje.

Drvo reče zmiji:

— Bez sumnje, čovjek je tebi dobro učinio, ali ljudi nas sijeku i uništavaju. Za to tražim da ga ujedeš.

Čovjek i zmija nastave put i naiđu na jednu kravu. Nakon što su joj razjasnili u čemu je stvar i zatražili njeznu presudu, krava se okrenu zmiji i rekne:

— Dok sam ja bila mlada i obilno davala mlijeka, dotle me je čovjek obilno hranio i lijepo gledao. Ali pošto sam sada ostarila hoće da me radi mesa zakolju. Za to i ti njega možeš ujesti.

Čovjek i zmija pođu dalje putem i izdaleka opaze jednu lisicu kako bježi.

Čovjek gromkim glasom poviče:

— Stoj lijo!

Ali lisica ne htjede stati nego odgovori:

— Ti hoćeš, da mi kožu sadereš! Ali kako ju je čovjek lijepim riječima uvjerio, lisica zastade i reče:

— Dobro, ja ću vam se približiti, ali dajte mi poštenu riječ, da niti čovjek a niti ti zmijo, nećete u mene dirati.

Čovjek i zmija dadnu riječ i kada im se je lisica približila ispričali su joj cijeli događaj i zatražili, da im ona presudi.

Lisica se okrenu zmiji i reče:

— Ja nikako ne mogu da shvatim, kako da jedna tako velika zmija mogne stati u ovako jednu malu torbu? Pokaži to na moje oči, da se uvjerim.

Zmija se uvuče u torbu, ali glavu ostavi na polju. Lisica joj reče:

— Ali gle! Tvoja glava ne može da uniđe. Da to dokaže, zmija uvuče i glavu u torbu a lisica se obrati čovjeku i reče:

— Vrlo dobro, vidjeli smo, da i zmijina glava uđe, ali sada joj je nemoguće usta zatvoriti?

Na to je čovjek brzo zavezao i otvor torbe, a lisica mu tada reče:

— Ti si jedan glup čovjek! Zar se uopće od zmije možeš dobru nadati i kako joj možeš išta povjerovati?

— Eto, ona je opet u torbi, uzmi je i baci u onu vatru i pusti neka izgori.

Pošto je ovo izgovorila, lisica odmah pobježe. A čovjek se povrati onoj vatri i ubaci u nju onu zmijurinu, te tako izbjegne nesreći i spasi glavu.

Pouka: Bog je čovjeka obdario mnogim darovima i zato mu svi zavide. Čovjek ima mnogo neprijatelja i treba da ih se čuva, jer i oni kojima on čini dobro, gledaju da mu zlo učine. Zato mu je Bog dao razum, pa čovjek treba da o svemu misli što radi i da razmisli kakvim će posljedicama njegov rad uroditi.

II. Sulejman - Han.

Bio jedan čovjek koji se zvao Sulejman Han. On je znao jezike svih ljudi, svih životinja i svih ptica.

Sulejman je imao četiri žene. Jednoga dana od ovih se jedna teško razboli. Šta sve bolesnik može pretrpiti.

Tako se dogodilo i sa Sulejman Hanovom ženom. Ona je od svoga muža zatražila, da joj sagradi jednu novu kuću. Ali ova kuća mora biti sa zidana isključivo od ptičjih kostiju.

Sulejman pristane da udovolji želji svoje bolesne žene i da od ptičjih kostiju napravi jednu kuću. Sazove sve ptice na svijetu i za taj posao uputi svoje ljude na sve četiri strane svijeta. Sve su se ptice iskupile; jedino je izostala sova. Sulejman han ponovno je poslao svoga naročito izaslanika po sovu, ali ova opet ne dođe. To se ponovilo do tri puta i tako je sova doletjela nakon četvrtog poziva. Sulejman u čudu i srdžbi zapita sovu:

— Tri sam te puta pozivao, zašto nisi došla?

Sova je Sulejman Hanu ovako odgovorila:

— U sva tri puta kada si me pozivao, ovako sam razmišljala o tri razne stvari.

Sulejman zapita:

— Šta si razmišljala?

— Prvi put sam razmišljala da li na svijetu ima više vode ili zemlje?

Sulejman Han je u čudu pogleda i zapita:

— Pa dobro, do kakvog si zaključka došla?

— Zaključila sam da na svijetu ima mnogo više vode od zemlje?

— A zašto?

— Zato, jer kad u zemlji zakopamo ispod nje proteče vda. Prema tomu ima više vode nego zemlje.

Sulejman Han zapita:

— šta si drugi put razmišljala?

— Drugi put sam razmišljala da li na svijetu ima više mrtvih ili živih?

PROF. MUHAMED KANTARDŽIĆ

„O takvimu“

Prije kratkog vremena izašla je iz štampe u nakladi Starješinstva IVZ kratka uputa pod naslovom »O takvimu«, čiji je autor g. prof. Muhamed Kantardžić, sekretar Ulema medžlisa.

Odavna se je osjećala potreba da se sa naučnog gledišta obradi i prikaže naš muslimanski kalendar (takvim). Međutim izlaskom iz štampe ove kratke, ali prve rasprave obrađene na temelju astronomsko-matematičkih principa udovoljeno je donekle ovoj potrebi.

Već je krajnje vrijeme da se pitanje našeg takvima riješi i da postanu mjerodavni oni zaključci,, koji se temelje na znanstvenim principima, a koje će donijeti za to mjerodavni faktori. Zar bi se smjelo više dogoditi da usprkos službene obavijesti mjerodavnih faktora pojedinci određuju prema svojoj uviđavnosti početak posta, početak bajrama itd.

O potrebi uređenja našeg kalendara vođena je diskusija u redovima naše muslimanske štampe između onih koji su željli da se to pitanje dokonča. Blagodareći g. prof. Kantardžiću tek danas vidimo objelodanjene prve retke, koji nam faktično daju jasan prikaz našega takvima.

Prikaz prof. M. Kantardžića je jedan vrlo lijep dokumenat iznešen u javnosti, a obrađen je sa puno poznavanja astronomije i matematike, a na temelju dužeg proučavanja samoga predmeta.

Pisac svoj prikaz dijeli na 17 poglavlja radi boljeg pregleda i to:

1. Osnovi mjerenja vremena. 2. Jednadžba vremena. 3. Lokalno i sonalno vrijeme. 4. Sedmica kao jedinica vremena. 5. Mjesec kao jedinica vremena. 6. Godina kao jedinica vremena. 7. Stari i novi kalendar. 8. Muslimanska godina. 9. Muslimanski mjeseci. 10. Muslimanska sedmica i dani. 11. Alaturka i alafranka sat. 12. Evkati hamsa: sabah, podne, ićindija akšam i jacija, 13. Bajrami. 14. Imsak. 15. Primjena takvima u drugim mjestima. 16. Kibla. 17. Nešto o rubtahti.

Ova rasprava gosp. prof. Kantardžića o takvimu kao jedina svoje vrsti, koja je dosada u našoj štampi objavljena, zaslužuje svako priznanje, te može vrlo dobro poslužiti kod konačnog uređivanja ovog važnog pitanja

Abduzaimović Enver.

Narodni kalendar Hrvatskog Lista

Prije neki mjesec i po dana izišao je iz štampe Narodni kalendar Hrvatskog Lista. O njem, kod nas, rijetko ko zna, premda od početka svoga izlažena iznosi članke o muslimanima i od muslimana.

U zadnjem broju pored muslimanskog kalendara donosi od Male Matkova lirsku novelu Mujezin, Hazima Šabanovića Ibrahim-pašu Požeškog i »Zmaj od Bosne« i Hrvati-graničari.

Male Matkovu Mujezin je vrlo lijepa novela puna lirizma, pisana o nama s puno poznavanja. Pisana je kao da ju je musliman pisao.

Mladi književni trudbenik Hazim Šabanović iznosi nam u svojoj studiji, život velikog vezira Ibrahim-paše Požeškog, za kojeg se do sad nije znalo da je naše gore list. Kako je ovo vrlo važan rad, iznosim kratak sadržaj:

Prema »Službenom izvješću velikih vezira«, Ibrahim-paša je rođen u Požegi. Kao dječak uhvaćen je u nekoj vojnoj ekspediciji i odveden u roblje. Poklonjen od nekog emira careviću Sulejmanu zajedno je s njim uzgajan. Kad je Sulejman došao na prijestolje, Ibrahim-paša je rapidno napredovao u službi, dok na zagovor Piri-paše, tadanjeg velikog vezira ne posta i veliki vezir. Uz veliko vezirstvo dobio je razne beneficije. Vršio je razne misije, osvojio je Petrovaradin, sudjelovao je na Mohaču, opsijedao je Beč i Kisek. Vodio je ekspediciju na Perziju, osvojio je Tebriz i Bagdad. I nakon svih uspjeha nagrada mu je bila, kao i mnogim našim ljudima, smaknuće«.

Članak je pisan lijepim stilom, a djela kojima se je Šabanović služio pokazuju nam da ima naučnih pretenzija. Inače Šabanović se bavi već nekoliko godina našom historijom i u tom, kako vidimo, ima uspjeha. Čuo sam da će njegova jedna študija iz područja naše historije uskoro izaći u »Obzoru«.

U članku »Zmaj od Bosne« i Hrvati-graničari iznosi nam V. K. iz životopisa Gradašćevića dva pisma, koja je objavio Dr. Antun Vrgač u Nastavnom vjesniku (knj. XLIII. sv. 6.). U prvom pismu pisao je Husejn beg Gradašćević, dok je još bio kapetan od Gradačca, zapovjedništvu brodske regimente u Vinkovcima zbog zabranjenog prijevoza cigle iz Slav. Šamca u Gradačac. Drugo je pismo odgovor zapovjedništva brodske regimente.

Pored toga iznešene su dvije fotografije starog arapskog pisma i to: carsku turu i lati kufi.

Kalendar je inače bogat raznovrsnim štivom i potreban je svakom.

S:k.

— Pa šta si utvrdila?

— Svakako, da je više mrtvih. Pošto svaki mora najzad umrijeti, prema tomu je mnogo više mrtvih nego živih.

— Vrlo dobro, a sada mi reci, što si treći puta razmišljala?

— Treći put sam razmišljala, da li u svijetu ima više ženskih ili muških.

Sulejman-Han se trže i vrlo iznenadi.

— Pa kako si to riješila?

Sova odgovori:

— O tom sam mnogo mislila i najzad sam došla do ovog zaključka: na ovom svijetu nije manji broj pametnih ljudi od broja glupih žena, koje oni slušaju. I pošto ove ne ubrajam u muškarce nego u žene, to je mnogo više žena nego ljudi.

Zato, što je poslušavši riječi svoje budalaste žene, htio sagraditi kuću od ptičjih kostiju, Sulejman-Han se zastidje i sve sakupljene ptice pusti na slobodu; a sa ovima zajedno odleti i sova.

Tako je dovitljiva sova spasila živote svih ptica, koje je Sulejman Han htio uništiti.

Preveo: S. **Bakamović.**

IZ KONJICA:

VELIKO INTERESOVANJE ZA SKUPŠTINU JUGOSL. KLUBA.

Odbor Jugosl. Kluba zakazao je glavnu godišnju skupštinu na dan 13. o. mj. u nedjelju. Među građanstvom vlada veliko interesovanje za ovu skupštinu a naročito među omladinom. Vrijedno je napomenuti da je pomenuti odbor u ovoj godini pokazao zavidan uspjeh. Nadati se je da će budući odbor ako Bog da i nadalje raditi i voditi omladinu pravim putem.

INNA LILLAHI.

Ovdje je preminuo u 64. god. života Ahmet Alagić, zv. majstor. Razhmetli Ahmet bio je vrlo pobožan musliman. Da mu dragi Alah podijeli u firdevsi alla dženetu mjesta. Allah rahmetile.

Refik.

PRILOZI ZA DOGRADNJU DŽAMIJE U REČICAMA.

U toku 1935. godine u selu Rečice kod Domanovića, srez Stolac, Primorske banovine zauzimanjem istaknutijih muslimana i vrijednog imama g. Hasan ef. Alibašića sagrađena je, ali još nedograđena džamija, koja i ako je bez minareta, svojom ljepotom i masivnošću nije izostala iza džamija u mnogim većim mjestima.

Alija Krpo iz Rečice koji se u svakom pogledu isticao u radu oko gradje ove džamije 18, i 19. decembra pr. g. prilikom otkupa duhana u Čapljini sakupio je od predavača duhana i predao odboru za gradnju ove džamije 1200 dinara, kojom je prilikom osobito zapažen obilan doprinos pripadnika drugih konfesija.

Mi plemenitim darovateljima bez razlike vjere od srca zahvaljujemo i pozivamo svu braću muslimane da se ugledaju u muslimane sela Rečice, gdje je god u pitanju gradnja objekta koji će služiti na ponos i korist Islama, u kojima na žalost osobito u selima vlada oskudica. — E. Č.

POSTAVLJENI ZA STALNE SUDIJSKE TUMAČE.

Riješenjem Predsjedništva Apelacionog suda u Sarajevu, postavljeni su za stalne sudijske tumače pri Okružnom sudu u Sarajevu:

Za turski jezik Dr. Husein Mašić, sudija sreskog suda, i Ali Riza Mudezirović, arhivar muzeja.

Za albanski jezik Huseina Lakomicu, privatnog činovnika.

Za Okružni sud u Mostaru. Za arapski i turski jezik H. Ahmet ef. Karabega, muderisa.

Za okružni sud u Travniku: za turski Fehima Kurbegovića, predsjednika Okr. suda u Travniku.

Za sreski sud u Trebinju: za turski jezik Sabita Rosulbegovića, posjednika iz Trebinja.

Za sreski sud u Ljubinju: za turski jezik Omer ef. Durića, imama matičara iz Ljubinje.

Mustafa A. Bašić:

Ne povratilo se...

(Bajram u ratu-.

Soča pomiješana s krvlju žuborila je lagano... Proljetno je doba. Brežuljci mjestimično izrovani su ozelenili. Po koji cvijetak opržen ognjem baruta oborio je glavu majci zemlji, punoj grobova... Znali smo, da je Ramazan pri kraju i da nastupaju Bajramski dani. Dobio sam razglednicu mog dragog mjesta. Najbolje se vidila »Careva« džamija, u kojoj sam zadnji put 1914. g. klanjao džumu. Kratak sadržaj ove razglednice: »Bajram mubarek olsun!« me posjetio na sjutrašnji veliki dan. Okupiše me mnoge uspomene na moj kraj i Bajram ašikovanja... Sve slike od dana kad sam tek prohodao, pa sve do nagarene, crne nausnice. Sjetih se, svih milih i dragih događaja i onog dana, kad krupna suza kanu na minder, a mršave majčine ruke oviše oko mog vrata. A sad Bajram!? Mjesto onih »blinder« topova« sa tvrdog grada, danas odjeknuše ubojita tanad teških italijanskih merzera.

Ramazan u ratu pod onim teškim ratnim okolnostima bilo je teško postiti. Ipak jedan broj najboljih vjernika isposnika Islamske vjere, pod najtežim ratnim nedaćama je postio. Kao najbolji među njima, kao najpobožniji, bio je moj podređeni momak Rešo. Svi smo ga cijenili.

Prvi dan Bajrama u rovu osvanuo je tmuran, maglovit i krvav. Željno očekivani bolji Bajramski ručak začinio se krvlju našeg dobrog kuhara Sabljića. U času kad je miješao čorbu granata je eksplodirala tačno u kazanu. Kuhar Sabljić komadom bakrenog kota bio je presječen i ležao u dva dijela u lokvi krvi.

Sunce je bilo nasred neba... Mjesto dobrog ručka sahranili smo našeg kuhara Sabljića. Ova dženaza je bila jedna žalosna povorka mladih ljudi, pred čeljustima smrti, gladnih, umazanih, — na Bajram! Ja sam drhtao od nazebe i gladi. Skinuo sam moje bakandže (koje nijesam za tri mjeseca skidao). Uzeo sam abdest... Rešo nam je bio imam. Osjetili smo neku blaženost poslije tog. Gladovanje se prividno stišalo. Tišina u rovu je bila danas jača, nego igda. Mnogo njih zurili su tupo u koji vojnički predmet. U toj tačci prepoznavali su svoje najmilije, daleko, daleko...

Rešo je sjedio sa hajmalijom u ruci, koju je brižno čuvao, noseći je stalno pod pazuhom. Učio je ajete iz Kur'ana. Nije ni sanjao naš dragi Rešo, da ga danas čeka najteža i najopasnija dužnost u životu. Rešo je pred zalazak sunca prvi dan Bajrama dobio nalog, da izvrši jedan herojski podvig, kojeg vjerojatno nije zabilježila historija ratne kronike. Naime: Rešo je morao pa makar to bilo pod cijenu svog života, u 12 sati noću prikopčati, odnosno spojiti našu onda, telefonsku žicu sa talijanskom. Na ovaj način bi austrijska vojna komanda na ovom »Feldpostu« bila obavještena o svim komandujućim naređenjima Talijana. Zaista teška dužnost!

Rešo je ovo naređenje primio u prvi čas hladno. Slegnuo je ramenima. Jedno vrijeme ćutao sav modar u licu, odmah zatim poblijedio kao krpa. Brzo svoju hajmaliju metnuo u kesu i objesio je o vrat. Promucao, više za se:

»Elhućmu lillah!«

Pogledao nas je svih redom, a mi njega. Sa nekom prividnom borbom u duši zagledao je veliki smotak (kolo) telegrafske žice. Uzeo ga je na rame. Od nekog uzbuđenja pod teretom teškog smotka koljena su mu klecala. Mi smo ga sa nekim sažaljenjem promatrali. On je to primijetio i prikupivši cijelu snagu đipio, rekavši samo:

»Allahu-amanet!« i nestalo ga u mrkloj noći.

Mi smo svi ostali kao ukopani, misleći, svi jedno: »Ej pusti Rešo!«

Lagani lahor vjetrića je puhao i pomalo njihao granje drveća i pravio na zemlji razne figure slične čovječjim.

U taj čas šuljao se neko nama. Pogurena spodoba u ljudskom liku primicala je... — »Stoj!« zaorili su glasovi na moju komandu. Spodoba je stala... »Ko si?!« — Spodoba je šutila, ni makac... Primakli smo se njoj... Poznali smo Rešu, koji je drhtao šapćući isprekidano:

»Ja sam Re-šo-o...«

»Što si se vratio?« bio je naš zajednički odgovor.

»Sjetio sam se, žene, djece, svega. Nešto, kao da mi šanu: Rešo, vrati se, podaj »takulin« ahbabima, nek ti ga pošalju kući... Poginućeš... Evo »takulina«, pun je, pa ako...« — Kod ovih riječi Reše ponovno nesta u mraku, prema »Mrtvačkoj glavi«, brežuljku, koga mi tako prozvasmo.

U najvišoj napetosti očekivali smo povratak našeg druga Reše. Noć, puna strave je odmicala, a Reše nije bilo. Po kad-kad puščano zrno fijuknulo je i zabilo se negdje u vlažno tlo fronta. Pred nama je poljana sva zarasla u travu i bodljikavu žicu od nekoliko godina. Ovom poljanom kroz tamnu noć puzio je na koljenima Rešo sa smotkom teške žice, provlačeći se kroz trnovite i bodljikave klance, prema italijanskim rovovima. Tik uz njih na malim kratkim štapićima, bila je telefonska žica. Rešo je sretno dopuzao iskrvavljenih ruku i golih gnjata. Naišao je na jednog italijanskog vojnika koji je stražario kao »feldwache«. Spavao je tvrdo...

Rešo je po naređenju izvršio junačko djelo. Brzo je puzio sad otraške, odvijajući kolo žice, dok pred samu zoru nije stigao sav iscrpljen na svoje staro mjesto. Njegov sretni povratak značio je za nas mnogo i mnogo...

Kad se dobro razdanilo, oficir je spojio žicu sa kasetom. Sva telefonska naređenja italijanske vojske su se čula na »Rešin telefon«, kako smo ga mi prozvali. Na svaki napad artilerijski ili drugi sa strane Talijana bili smo prije vremena pripravni i obavješteni.

U znak velike zahvalnosti, odlike, za junačko djelo našeg Reše, cio Bataljon vojske je isti dan, drugi dan Bajrama prodefilovao pored Reše, koji je ukočeno stajao smješkajući se...

Dok smo mi uz komadić oporna kruha »komisa«, sa žitkom i rijetkom čorbom, sa jednim kolik orah komadićem mesa, slavili drugi dan Bajrama, začuo se trostruki glas snažna čovjeka: »Alarm!... Alarm!«

Nastala je opća bježanija. Kuda?... U kaverne... Talijani će u 5 sati praviti »Tromell-feuer« artilerijski... Oklen znate...? Rešin telefon javlja... Zbilja, dok smo se mi sve do jednog zbili kao sardele u vlažne jazbine — kaverne, najbolja naša skloništa u ratu pred topom, zasula je granata kao kiša... Kaverna se tresla... Letila su stabla sa žilama u havu. Mi smo zadovoljno izvirivali, gledajući kako hiljade i hiljade eksplozija baruta ode u nevar. Rešo je kraj mene pomalo pjevušio, zavirujući zlatnu medalju na prsima, kao Bajramski prilog za junačko djelo, jer u protivnom slučaju crna bi zemlja primila u svoju utrobu stotine mladahnih života. Dakle, »Rešin telefon« je mnogo spasao od očite smrti. Topovski pucanj je smalaksao. Kad je sunce bilo zakrvavilo pri svom zalazu, kao kakovi gušteri izvukli smo se iz svojih skloništa, u stare porušene »štelunge«.

Jedna grupa mladića, koja je kod jednog kamenog mosta rijeke Soče stražarila, da isprati Bajram, pod jednim zapećkom na samoj cesti naložili su vatru, kao klačinu. Na uređenim verigama kuhalo se meso i krompir, — bogat ručak! Njih 18 na okupu, dok su iskre frcale, a gusti dim sukljao kao iz kakva vulkana, pomalo su pjevušili još i danas meni najdražu pjesmu: »Bajram ide...«

Sa visokog brda Golubara talijanski merger je odapeo. Uz strašan urlik i galamu poput fijakerskih kola u zraku, topovsko tane nad glavama mladića u mekanom tlu zapeška je utonulo, ne imajući momentalno nikakvog dejstva.

Dok su mladići ležali na tvrdoj kaldrmi ceste, ne misleći na nikakovu dalju opasnost, strašno »đumle« je pomalo glizilo nad njihovim glavama.

Ta-a-a-a!! začuo se strašan tresak. Jauci su odjeknuli do neba. Komadi mesa, ruke i noge odvojene od tijela, kako kakove pećke, vitlale su zrakom i padale u rijeku Soču. Crijeva ljudska, razasuta po cesti, kao kakav konopac zaplićala su se u masi mesa deformisanih ljudskih tjelesa. »Osam mrtvih i pet teško ranjenih«, glasio je izvještaj.

Soča je pomalo krvava žuborila. Nastupala je noć puna strave. Novi humak sa osam ljudi pridružio se starim. Živi ljudi, budući lješevi su hrkali, kao kljusine. Bajram krvavi Bajram je prošao... Godina, dvije, za njim uzmiče i rat na jednoj strani, da se evo danas pojavi u državi cara-careva Hajile Selasija. Milijoni ratnika, bogalja, invalida i fukare. To je sve prouzrokovala strašna avet rata. I dok barut po Evropi smrdi oni šapću:

»Ne povratilo se...«

Primjeran rad

Derventa, 23. XII. 1935.

Muslimansko društvo »Merhum« u Derventi i ako je osnovano istom u mjesecu aprilu ov. god., pokazuje svojim radom veoma plodne uspjehe u svim granama rada koji pravila predviđaju, te se još danas može smatrati kao najaktivnije muslimansko društvo u ovome srezu, jer je okupilo oko sebe sve što je zdravo i što islamski misli i radi bez obzira na društveni položaj. Za kratko vrijeme će pred radom ovoga društva sva druga društva u zapećku ostati.

Za ovo kratko vrijeme svoga djelovanja društvo »Merhum« je imalo 6 slučajeva smrti svojih članova odnosno članova njihove porodice i pristojno ih je sahranilo. Osim toga društvo je ljetos osunetilo 46 siromašne djece. Svako je dijete tom prilikom dobilo i društveni dar po jedne gaćice i kolača.

O ovome Ramazani šerifu, a da bi ovaj mubarekj mjesec što veličanstvenije proveli, društvo »Merhum« je priredilo u Derventi dne 12. XII. o. god. samo za ženske, a dne 13. XII. 1935. samo za muške, vrlo uspjeli Mevludi-šerif od rahm. Dr. Safvetbega Bašagića.

Moralni i materijalni uspjeh ovoga mevluda za obje večeri, može se reći, da je bio izvan svakog očekivanja. Čist prihod ovoga mevluda upotrebljen je za potporu siromasima, a naročito staricama i nemoćnima, kojima je društvo kupilo drva i brašna, a nekima izdalo potporu u gotovom novcu.

Ovo društvo nastavlja punom parom svoj blagotvorni rad i sada nastavlja akciju za odijevanje školske i mektebske djece.

Sa radošću konstatujemo, da je prilikom ovoga Mevludi-šerifa naročito upalo u oči lijepa pojava zbliženja i zajedničkog rada naše ilmije i omladine t. j. Ilmije i inteligencije.

Oko priredbe i izvedbe ovoga Mevludi-šerifa uzela su učešća slijedeća gospoda: Tarabar Muhamed Zahirudin ef. imam, H. Agić Hafiz Mehmed ef. imam, Hadži Smajil ef. imam matičar, Hafiz Ibrahim ef. Muftić mualim, Delić Mehmed ef. mujezin, Sefić Ahmet ef. šef željezničke stanice, Halilović Mustafa ef. šeriatski sudija, Ramić Mehmed ef. zakladni činovnik, Hafiz Salih ef. Đozić šeriatski sudija, Junuz ef. Hadžiahmetović, željez. činovnik, Husedžinović Alija, gradski bilježnik, Šakić Hazim, obućar, Vejsil Kulukčija, željeznički činovnik, Hadžihasanović Eminbeg, posjednik, Kondžić Smajil, poljopriv. činovnik, Karabegović Asim, brico, Karabegović Zijah, obućar, Alibegović Rizahbeg, bankovni činovnik, Sefić Šefik, pol. činovnik, Zeničanin Mujo, đak, Agić Rizah, student, Kapetanović Adembeg, posjednik, Ćatović Sulejman, trgovac, Kapičić Idriz, trgovac, H. Efendić Mahmutaga, trgovac, Porobić Muratbeg, posjednik, Alagić Nedžmudin, Mulabegović Mahmut i Đonlagić Rifat, studenti.

Sva ova gospoda učestvovala su u skupnom učenju mevludi-šerifa te donošenju tekbira i salavata.

Od ženskinja pomogoše ovu priredbu gospođe Sefić i H. Ahmetović te gđica Mubera Halilović, kćerka šeriatskog sudije.

Od srca im najljepše hvala svima na ovako lijepome i hajirli radu i priznanje ovim javnim putem.

Mevlud je bio posjećen vrlo dobro te su od uglednih ličnosti na istome zapažena i gg. Asimbeg Alibegović, senator, Dr. Muhamedbeg Kulenović, advokat iz Dervente te g. Sefić Ahmet ef. bankovni direktor iz Sarajeva, koji je tom prilikom nadario društvo sa prilogom od Din. 100.—, na čemu mu najljepša hvala.

Isto ovo društvo je dne 22. XII. 1935. na zamolbu bratskog društva »Samopomoć« u Bos. Brodu priredilo isto tako dva mevluda i to jedan za muške i jedan samo za ženske, te su i ovi mevludi uspjeli izvan svakog očekivanja i u svakom pogledu.

Daj Bože da se i druga muslimanska društva ugledaju u ovaj primjeran rad ovoga zaista hvale vrijedna našega mladoga društva »Merhum« u Derventi.

NAŠ POVJERENIK U KONJICU.

Sa 1. januarom ov. god. Uprava lista imenovala je Refika Hadžimehanovića, sekretara Jugosl. Kluba u Konjicu za svog povjerenika i dopisnika, te molimo gg. pretplatnike iz Konjica da svoju pretplatu uplaćuju ili kod našeg povjerenika ili izravno na upravu lista ček. br. 1600.

Uprava.

Vlasnik i urednik: Hafiz Muhamed Pandža. — Plativo i utuživo u Sarajevu. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i drug: Stjepan Vrček.

POJEDINI BROJ 1.5 POSTARINA PLAĆENA U GOTOVU

Islamski Glas

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

المؤمن للمؤمن كالبنيان يشد بعضه بعضا

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata: Godišnja . . . . Din 72— Polugodišnja . . Din 36— Tromjesečna . Din 18—

Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7/I

Izlazi svakog petka

God. II. Pretplata za inostranstvo Godišnje Din 120—

17. januara 1936. Sarajevo 22. ševvala 1354.

Rukopisi se primaju do utorka o podne

Br. 16.

Alkohol - smrtni neprijatelj čovjekov

Islam je svojim sljedbenicima najstrožije zabranio upotrebu alkohola, toga najvećeg dušmanina čovjekova. Naša uzvišena vjera je odredila čovjeku u životu visok poziv, postavila ga gospodarom ove planete i naredila mu da strogo čuva svoje ljudsko dostojanstvo i svoju umnu i tjelesnu snagu, da bi mogao svoj visoki poziv ispuniti. Čovjek se u životu mora klonuti svega, što bi ga moglo poniziti i što bi moglo prouzročiti slabljenje njegovih kako umnih tako i tjelesnih snaga. Alkohol svojim djelovanjem je najveća zapreka, koja mu smeta da potpuno zadovolji svome ljudskom pozivu, to je najstrašniji neprijatelj čovjekov. Zato Svemogući Allah nam u Kuranu kaže:

»O vjernici! Zaista je piće, kockanje, klanje žrtava (poganskih) na žrtvenicima i gatanje sa streljicama nečisto djelo satanino. Klonite se toga da bi ste bili spašeni. — Sotona želi da sa pićem i kockanjem ubaci među vas neprijateljstvo i mržnju i odvrati vas da se sjećate na Boga i da klanjate. Pa zar se vi nećete toga proći!«

Po zapovijedi, koja nam se tako otvoreno naređuje, ovom velikom kuranskom zapovjedi muslimani bi se morali najstrožije čuvati ovog svoga opasnog dušmanina. Ali nažalost mi vidimo da je stanje obratno. Onima, kojima se to najstrožije zabranjuje, kojima se naređuje da do najviše mjere čuvaju i poštuju svoje ljudsko dostojanstvo, oni su najviše ogrezli u tom teškom zlu. Upravo je bolna pojava gledati naš svijet kako je ogrezao u to strašno zlo. Alkohol i kockanje su dnevna pojava našeg života. Ljudi su se s tim srasli i kao da se ne mogu od toga rastati. Ali to je prosta laž i umišljanje koje nema nikakvog oslonca. Ako pogledamo te naše ljude koji su se na svoju nesreću odali tome poroku, vidjećemo da se oni za vrijeme mubarek ramazanskih dana prolaze toga zla, ali čim su ti dani prošli oni odmah počinju po svojoj staroj navici, da piju. Čudna je to stvar. Može se čitav Ramazan bez toga biti i ramazanski dani blagotvorno djeluju na njih, ali čim su ti dani prošli nestaje njihovog blagotvornog utjecaja. To je znak slabe volje koja nije nikako u skladu sa uzvišenim islamskim učenjem, niti je u skladu sa životom i radom istinskog muslimana. To je najveće društveno zlo, koje s glave tuče našu zajednicu, potomstvo ubija i u njemu uništava sve produktivne snage i sposobnosti. Upravo je neprocjenjiva šteta kako moralna tako i materijalna, koju alkohol našoj zajednici nanosi. Svake godine ne nekoliko miliona, nego nekoliko desetina miliona proždere taj strašni demon, taj naš najveći dušmanin. Naši ljudi ubijaju zdravlje, ubijaju i svoju dušu, ubijaju svoj ponos i svoje ljudsko dostojanstvo, i to još sa skupim parama plaćaju. Zar ima većeg nerazumijevanja od toga! Zar može biti većeg dokaza da mi neshvaćamo sadržinu i suštinu svoje uzvišene vjere! Velik dio našega svijeta pije i kocka se, uništava svoje egzistenciju i egzistenciju svoje porodice. Krši Božiju zapovijed i sam sebe baca u strašan ponor i provaliju, Svemogući Allah kaže da je piće i kockanje najgnjusnije djelo satanino. Strogo naređuje šljedbenicima Islama da se klonu toga gnjusnog i nevaljalog djela. Kaže da će biti sretni onda ako se toga prođu i okane. I to je zaista jedna velika i neoboriva istina.

Muslimani za to gnjusno i nevaljalo djelo potroše desetine miliona teškom mukom zarađenih para. A kad bi samo petinu toga novca potrošili na svoje vjersko, kulturno i ekonomsko podizanje za kratko vrijeme bi se preporodili i naša zajednica bi bila jaka, bogata i poštovana. Mi bismo postali pravi muslimani, ponosni na svoju vjeru i na svoju zajednicu. Ali šta vidimo da se događa. Mjesto blagostanja u zajednici, mjesto sreće i zadovoljstva, mjesto ljubavi i samosvijesti vidimo teške posljedice, koje taj strašni dušmanin u našu zajednicu unosi. Svemogući Allah kaže da satana sa svojim gnjusnim djelom među nas unosi neprijateljstvo i mržnju, i odvraća nas da se sjećamo na Boga koji nam sve daje i koji nas poučava kako treba da živimo i da postanemo savršeni ljudi. Odvraća nas da se u molitvama obratimo samo Njemu i tako svoj čovječanski ponos i svoje čovječansko dostojanstvo potpuno sačuvamo. Bog nam kaže da se toga bezuvjetno moramo klonuti i da je to najveće zlo, koje nas vodi u potpunu nesreću i propast.

Ovo veliko narodno zlo koje bije našu zajednicu treba svim sredstvima i najenergičnije pobijati. Dužnost je svih nas da svakog našeg brata pomognemo da se on okani ovog teškog zla. Trezvenost kao najveću zapovijed Islama treba propagirati svugdje i na svakom mjestu. Naročito naša ilmija koja je pozvana da naš svijet poučava svemu onomu što će ga dovesti do sreće, treba da stupi u najoštriju borbu i svima sredstvima nastoji pobijati ovo veliko zlo koje se među nama udomaćilo. Našu omladinu treba okupljati u trezvenim udruženjima i iščupati je iz smrdljivih mehana i sumnjivih zabavišta. Omladina je naša snaga, u njojzi leži budućnost Islama i nju naročito treba oteti prokletom utjecaju alkohola. Zato u svim našim mjestima treba osnivati trezvena udruženja koja će našu omladinu odvikavati od te zle navike, narodu povratiti njegov najdragocjeniji kapital i zajednici osigurati njezinu budućnost. Zato prionimo svi poslu, spasavajmo se ovog svog teškog dušmanina, pokažimo da smo pravi i istinski muslimani, da poštujemo i čuvamo vjeru, da je volimo i da smo prožeti ljubavlju prema svom velikom Stvoritelju i Islamu.

POVLASTICA NA ŽELJEZNICAMA ZA MUALLIME.

Na molbu Udruženja muallima u Tuzli g. Ministar saobraćaja je odobrio 50 posto povlastice na državnim željeznicama i parobrodima muallimima mektebi-ibtidaija u našoj Kraljevini. Pozivaju se svi muallimi da ukoliko koji reflektira na ovu povlaštenu vožnju da pošalje udruženju muallima u Tuzlu svoju noviju fotografiju. Osim toga treba poslati taksu od 5 dinara i 10 dinara u gotovu za ispostavljanje legitimacije.

Iz kancelarije Udruženja muallima.

Jačanje i podizanje privrede

Mi smo muslimani u privrednom razvitku mnogo zaostali iza naše braće sugrađana drugih vjera. Nedostaje nam u privrednom radu zdrave inicijative, nema dovoljne zajedničke saradnje naših privrednih krugova i čitava privredna djelatnost je najvećim dijelom individualnog karaktera. Kao velika smetnja razvitku naših privrednika je nedostatak kreditnih ustanova, koje bi omogućavale intenzivniji razvitak našoj privredi. Dakle glavne kočnice slabom razvoju naše privrede je nedostatak kolektivne saradnje i vlastitog kredita. U koliko je u ovom pravcu u prošlosti i činjeno, to je radi toga, što to nije bilo vođeno sa punim poznavanjem stvari, doživilo potpuni slom. Glavna odlika naših starih privrednika je bila međusobno povjerenje i međusobno pomaganje. Kreditno je poslovanje bilo postavljeno na jednoj savršeno moralnoj i islamskoj bazi i materijalno jači, koji su raspolagali gotovinom tražili su one, kojima će svojim beskamatnim pozajmicama pomoći. To se je sve radilo u punom povjerenju i vladalo je nevjerojatno pouzdanje u sigurnost poslova kako vjerovnika tako i dužnika, jer su i jedni i drugi bili ispunjeni željom da to povjerenje održe do krajne granice. Osim toga među našim starim privrednicima je postojao i sistem zajedničkog rada ili takozvani širket, te se na takav način mogao mobilisati i veći kapital za poslove koji su trebali veće kapitale. Dakle kako vidimo, naša privreda u prošlosti je imala sve uslove za napredovanje, jer je bila postavljena na čvrstim moralnim principima. Vladao je princip punog povjerenja i zajedničkog pomaganja i to je kod svih smatrano kao apsolutna potreba privrednog rada. Kapitalom jači su smatrali da je to njihova dužnost ako imaju raspoloživih sredstava, da ih daju onima kojima su potrebna ta sredstva, jer tako pomažu privredni napredak, a time i sebe jačaju. Njima nisu trebale kamate na kapital, jer su oni mnogo više dobivali tim što su svoj kapital bezkamatno ulažući u privredu nju jačali, privredni stalež učinili aktivnim i sposobnim, a time i sebi pomagali. Dakle privredni život naših starih koji su bili vrlo dobri privrednici, zasnivao se na načelima visokog privrednog morala, koji nas zadivljuje. Taj rad naših privrednika u prošlosti traži dulji i iscrpniji studij, da bi mogli temeljito proučiti metode njihovog uspješnog rada.

Dakle kako vidimo privreda među našim muslimanskim elementom u prošlosti je bila zasnivana na savršenim moralnim temeljima, gdje je u prvom redu dolazio u obzir razvitak čitave privrede a istom kasnije interesi pojedinaca. Ovakav način privrednog rada i privredne djelatnosti savršeno je funkcionisao sve do okupacije Bosne i Hercegovine, ali po okupaciji Bosne po Austriji, prilike su se počele mijenjati, dok velikim svjetskim ratom nijesu dobile potpuno drugi oblik. U prvim godinama ovog stoljeća među našim privrednicima bila se je pojavila akcija, da se naš privredni rad postavi na t. zv. savremeniju bazu. Pristupilo se je tome radu bez da su se temeljito ispitale prilike i okolnosti pod kojima bi taj savremeni privredni rad mogao kod nas djelovati. Malo po malo su zabacivane one stare prokušane metode rada, uzajmnog povjerenja, međusobne pomoći i prešlo se na sistem evropskog privrednog djelovanja, koji je našim privrednicima bio potpuno nov. Nestajanjem povjerenja bezuvjetno se pokazala potreba, da se pristupi njenoj obnovi u drugom pravcu, ali kako smo naglasili, to pitanje nije bilo temeljito ispitano. Počele su nicati nove kreditne ustanove, male i velike banke, koje su pokazivale i nekih vanjskih rezultata. Nedostatak je bio što i naši privrednici nijesu bili upućeni potpuno u moderan način privrednog života, da bi tako mogli te novostvorene kreditne ustanove onako iskoristiti, kako bi to bilo od interesa za samu privredu. Naš privredni svijet ostao je pri starom načinu privrednog rada i vrlo malo se je nalazilo pojedinaca, koji su krenuli novim putevima privrednog života. Posljedice toga rada su svima nama potpuno jasne i to je našu privredu dovelo u čor-sokak. Naši privrednici se nijesu spremali da odgoje savremeni privredni podmladak, koji bi našu privredu poveo progresu i oživio je. Radi toga je došlo do ovih teških prilika. Privrednici nijesu bili upućeni u načine modernog privređivanja niti vođenju privrednih kreditnih ustanova, pa su radi toga nedovoljnog nadzora od strane samih naših privrednika kao cjeline sve te kreditne ustanove svršile sa neuspjehom. Desetine miliona narodnih ušteđevina je propalo i nestalo je onoga što se je stoljećima štedilo. Oni koji su vodili te ustanove, nijesu ih postavili na solidnu privrednu bazu i radi toga pred historijom nose odgovornost, a naš privredni dvijet je odgovoran u toliko što nije više posvećivao pažnje radu tih privrednih kreditnih ustanova.

Danas imamo situaciju u privrednom životu vrlo tešku. Nestalo je onog patrijarhalnog povjerenja i međusobnog pomaganja, propale su od reda sve naše kreditne ustanove i tako se naš privrednik našao u očajnom stanju. Danas su privrednici upućeni svaki sam na sebe. Sve je učmalo i bez inicijative. Svak gleda neku pomoć sa strane, a niko neće da vidi da se naša privreda može obnoviti samo onda, ako naši privrednici stvore uzajamno povjerenje i jedni drugima se približe. Ekonomska snaga naših privrednika je danas slaba, radi ovih teških prilika je skoro i nemoguće povesti kakvu širu akciju. Ali to ne smije biti smetnja radu. Život mora kročiti naprijed i naši privrednici se moraju otrijezniti. Uvjet tome preporodu našeg privrednog svijeta je pristupanje zajedničkoj saradnji, međusobno upoznavanje i stvaranje užih krugova privrednika, koji međusobno stoje u intimnijim vezama da u izvjesnim privrednim pothvatima zajednički istupe. Ovako uži krugovi privrednika sa svojim udruženim kapitalima mogli bi mnogo pomoći našem privrednom progresu i ubrzati uspjehe. Osim toga među samim privrednicima mora se razviti smisao zadrugarske saradnje, da svi zajednički stvore jednu jaku kreditnu ustanovu u kojoj će biti svi domaćini, o kojoj će se svi starati i

koju će svi zajedničkim silama voditi.

Važno pitanje je za privredni uspjeh i jačanje naše privredne snage, odgajanje solidnog privrednog podmlatka. Tu smo do danas pokazali vrlo malo razumijevanja i to je jedna velika smetnja, koja će se u budućnosti osjetiti. Tome radu treba energično i planski pristupiti. Muslimansko zanatlijsko udruženje »Hurijet« u Sarajevu dugo vremena vrši uspješnu i pohvalnu akciju, odgajajući specijalno zanatlijski podmladak. Ali ovo društvo uz pomoć naših privrednika svih grana trebalo bi taj rad razviti u još većoj mjeri. Bezuvjetno bi bilo potrebna da »Hurijet« stupi u zajedničku saradnju sa »Hrvatskim Radišom« i »Privrednikom« i tako omogući izobrazbu naše privredne omladine i u jačim privrednim centrima naše Kraljevine u kojima »Hurijet« nije u mogućnosti da djeluje onako, kako bi to trebalo. Solidno odgojen privredni podmladak je najbolja garancija privrednim uspjesima budućnosti i to je pitanje o kome treba ozbiljno povesti računa. Čitavu našu privrednu radinost treba što jače povećati i naše privrednike što čvršće međusobno povezati. Privredno i ekonomski jak narod može zadovoljiti svim svojim potrebama i samo može tako osigurati i obezbijediti svoju egzistenciju.

Ovdje smo ukratko istakli sve nedaće koje tište naš privredni život, pa ćemo u buduće ova pitanja i detaljnije obraditi, a molimo naše privrednike da nam u ovom pravcu budu pri ruci, jer će nam njihova pomoć biti dragocjena, a osim toga i od opšte koristi za zajednicu.

Derviši

(Povodom dvaju napisa beogradske »Narodne Odbrane«.)

U »Islamskom Svijetu« od 8. III. 1935. broj 132. pod naslovom »Zašto šuti Ulema medžlis u Sarajevu?«, napisao sam članak i u istom među ostalim upozorio na netolerantno pisanje nekih novina i časopisa o dervišima i tarikatima. Tada sam citirao i podvrgao kritici i neumjesno pisanje časopisa »Narodna Odbrana« od 17 II. 1935. broj 7.

Držeći se one poznate: »Kada i protivnik istinu rekne, ona mu se mora priznati«, to ovaj put moram sa zahvalnošću konstatirati zadnje pisanje »Narodne Odbrane« o dervišima u svom 52. broju od 29. XII. 1935. g. i ako u prvom dijelu tog napisa, kako mi izgleda iz nepoznavanja stvari na laički se način opisuje derviški obred, mukabela, dočim gdje se govori o dervišima i derviškom pravcu članak napisan je vrlo sabrano i dobro osim nekih iznimaka.

Člankopisac g. S. Stefanović, između ostalog kaže:

»Videti derviše — oh, to je egzotično!

»U stvari: prosvetnu ulogu koju su manastiri odigrali u kršćanskom svetu, odgovara ulozi tekija kod muslimanskog sveta. Tekija je propovedaonica jednog visokog čovečanskog morala. U tekiji možete naći iskristalisane misli. Filozofske izreke. Čak filozofske sisteme. Naš orientalista g. Gliša Elezović, koji je odličan poznavalac derviških redova veli: »Tekije su nekada bile kuće za vaspitanje, to je dom prosvete«.

»Svi su derviši bili dužni da se staraju da očiste dušu svoju i srce. Pri tom svaki red derviša ima još radi svoga duševnog usavršavanja da krasi sebe: uzdržavanjem, lišavanjem sebe svih tjelesnih zadovoljstava izdvajanjem od sveta i nada sve to, još izvršavanjem dobrovoljnog mučenja postom, putovanjem i stranstvovanjem.

»Derviši su ljudi koji sebe uzdižu duhovno. Uzdižući sebe, uzdižu čoveka. Moral derviša je na visokom stupnju. Sama pomisao na zločin jeste prestup. Licemer i farizej ne može da stupi u derviški red. Derviš — to je velika vera. Asketska volja. Čista duša i srce. Derviš postaje samo čovek koji žudi za znanjem i traži istinu«.

»Sen seni bak, sen seni
Gjerek isen sen sana
Sen seni bilmejindže
bulamazsin sen seni
(Ti sebe gledaj ti sebe
ako si istina ti sebi
Dok ne poznaš sebe
nemožeš naći sebe«.)

Prevod g. G. Elezovića.

»Kada derviš upozna sebe i ugleda sebe, kada se delom i stvarnošću uzdigne do filozofa, on proučava ljude. Putuje. Mudruje.

»Tekija — obitavalište derviša izvor je mudrosti. Mjesto gdje se stvara istinski čovek.

Zato:

»Dervišu šta će oružje?
U rukama mu derviško oružje
na glavi mu ćulah!
Gdje zanoći tu osvane —
Hu! sam kao rob božji idem!«

***

»Srce je ogledalo Allahovo,
Nemoj kidati ničije srce
Ono je poprište Božje ljubavi
Nemoj kidati ničije srce.

»Ne formom već direktnim dodirom upoznavati stvari. Diskusija, dialog, putovanja, dodir sa ljudima — to je metod kojim se derviši duhovno uzdižu do filozofa.

»Govori se i piše, kako derviši žive raskalašeno i mnogo piju. Istina je da u svakom žitu ima kukolja. Istina je da derviši piju. Ali onaj derviš, koji se u piću sroza do nečoveka biva anatemisan.

»Derviši su smerni.

»Derviši su ljudi filozofi — koji su dobrovoljno primili siromaštvo.

»Resulullah je rekao: Siromaštvo je moj ponos.

»Derviški pesnik Junus Emre veli: — Ovo moje srce na ovom svetu nađe diku u uboštvu...

»Zato: Hak gjetire, vele derviši — Daće Bog.

»U običajnom životu derviši kao i obični ljudi puše i misle o hlebu svakidanjem. Odlaze u kafanu, ako samo imaju da plate kafu. Razgovaraju sa drugim ljudima o dnevnim brigama i o hlebu nasušnom. Razgovaraju pametno. Razborito. Misaono. Objašnjavaju na svoj način sve društvene pojave. Okolina ih sluša i divi se njihovom mudrovanju, kao što se divi njihovom verskom obredu i izdržljivosti njihovih tela«.

Nadalje g. člankopisac pri kraju svoga napisa, hoće da nam u živoj slici prikaže skromnost derviša te uzima kao primer nekog derviša Daut Saliha, koga je susreo prije početka mukabele u Rifaijskoj tekiji u Skoplju. Taj derviš mu je rekao, da on od Allaha dž. š. traži samo jednu anteriju, jednu zlatnu liru, jedan hleb, te da dobro proda tovar drva, kojeg je sa sela doveo. Pa ipak da ovaj derviš prilikom zikra, posve zaboravlja i na ove svoje najskromnije želje.

Člankopasica kaže:

»Gospodaru, moli Daut, daj mi Gospodaru, jednu anteriju, jednu liru leba i učini Gospodaru da dobro prodam tovar drva.

»Tovar drva 10 dinara. — Uh, bre Daute, pare su to!

» dok Daut moli, dok derviši pevaju i dozivaju Allaha jedan derviš se već pola časa kao čigra okreće:

»— Hu, hu, hu! Daut pada u verski zanos i zaboravljajući na sebe na drva, viče Hu!

»Hu, hu, hu! Sve glasnije, sve gromkije.

»Hu, hu, hu! Ovo moje srce na ovom svetu nađe diku u uboštvu...

— Hu, hu, hu!«

***

Povodom gornjem napisa kao kuriozitet napominjem javašluk i nehajnost naših viših vjerskih vlasti. Ni do danas nije donešena Uredba o tarikatima na teritoriju Ulema medžlisa u Sarajevu, unatoč toga što je proteklo preko pet godina od kako je stupio na snagu Ustav IVZ. Kr. Jugoslavije prema kojem se je morala spomenuta uredba donijeti. Ova je Uredba donešena za pripadnike tarikata na teritoriji Ulema medžlisa u Skoplju još prije dvije godine, a kod nas je eto još nema. Adžeba!!!

Fa'tebiru!

Ibni Adem.

POSTAVLJEN.

Riješenjem Ministra šuma i rudnika, postavljen je Bego A. Čelik, za potšumara IX. gr. kod Direkcije drž. rudar. preduzeća u Sarajevu.

Gradnja mekteba-ibtidaije u Ko.orskom

Početkom jeseni naši valjani i pobožni Kotorani odlučili su se na izgradnju jednog kulturnog hrama više, a to je mektebi ibtidaijja.

I ako je to najjači naš džemat ovoga sreza, koji je dobio Imamat, ipak time nije likvidiran spor oko donjega i gornjega džemata. Da bi se to jednom povoljno svršilo, gornji džemat je odlučio se na ovaj veliki pothvat kako bi ova izgradnja mekteba bila među njima kao vidljiv spomen mira, sloge i ljubavi. Hvale vrijedni imam Omer ef. Taletović, koji je skoro ovamo došao, na mnoge prigovore v. m. povjerenstva iz Dervente, ozbiljno se latio posla, te je na prvom sastanku izabrao Građevni odbor sa slijedećim ličnostima: Taletović Omer ef., predsjednik; Mula Ramo Halilović, potpredsjednik; Mujaga Jazavac, blagajnik; Muharemaga Pujagić, tajnik; a odbornici: Sulejman Omerčević, Alaga Mrkonjić, Hasan Vošanović i Selmo Mrkaljević, svi iz G. džemata Kotorsko. Zdušno su se latili prihvaćenog posla gornje džematlije, te su oko 15.000.— Din. međusobno sakupili, te proširili svoj rad i od donjodžematlija sakupili oko 10.000.— Din. što u gotovu, a što u naravi. Mekteb je američkom brzinom sagrađen, te je već u jednoj sobi i nastava otpočela. Divno je to bilo vidjeti kako svijesne džematlije oduševljeno ovome hairli poslu pristupaju i podižu zgradu na dva sprata potpuno sposoban za mektebi-ibtidaiju.

Koliko je ovaj džemat za vjeru oduševljen dovoljno je samo ovo istaknuti. Prilikom ramazani šerifa u džematu Kotorskom klanjala se teravija na 22 mjesta osim dviju džamija, pa su oni u 1928. god. izgradili divnu džamiju u čijoj se blizini danas nalazi i ovaj veliki mekteb, te kako su ove džematlije poučavane svojim vjerskim starješinama, da je potrebito podizati prvo mektebe, pa onda džamije, tako su se oni nakon 8 godina uvjerili i odlučili na ovaj kulturni hram, gdje se uče i odgajaju naša dječica i spremaju za pobožne džematlije. Naučivši se u mektebu svemu što je dobro da se radi, a zlo što je da se ne smije raditi, naša dječica to će do kraja svoga života u sebi držati. Upoznavši važnost mekteba zaključili su u džematskom medžlisu zatražiti od kompetentnih vlasti da se ovaj mekteb proglasi mektebi-ibtidaijom i postavi mu upraviteljem zaslužni imam i mualim Omer ef. Taletović.

Pozdravljajući ovu požrtvovnost i svijest naših Kotorana želimo im da ovaj vjerski hram bude rasadnica svakoga dobra i da posluži svojoj određenoj svrsi te da se i drugi u ovaj njihov plemeniti gest ugledaju, a pokretačima i glavnim podupiračima kao Omer ef., Mujagi Jazovcu i Mula Rami Haliloviću, neka je svaka hvala, čast i priznanje.

ODLIKOVAN.

Ukazom Kr. Namjesnika, odlikovan je g. Asim ef. Ugljen, predsjednik Okružnog suda u Sarajevu, ordenom Sv. Save III. reda.

PODLISTAK:

Kur'an

(Nastavak.)

Istaknuli smo da je Kur'an donio savršene principe o vjerovanju. Kao primjer ističemo da je Kur'an utvrdio načelo da je Bog u Svom biću savršen i nedostiživ razumom, te Njegovu bitnost razum nije u stanju shvatiti i dostignuti. Kao vrhunac u saznanju Božjeg bića je, steći spoznaju da je umom nemoguće spoznati Biće Božje. U Kur'anu se kaže: »*Ništa Njemu nije slično*«. — »*On zna šta je pred njima, šta je iza njih, a oni Ga (ljudi) ne mogu spoznati*«. — »*Pogledi Ga ne mogu dostignuti i zamjeriti*«. — »*On je prvi i pošljednji, On je i na vani i u nutrašnjosti*«. — Jasno je da je ovo vrhunac onoga dokle je mogla filozofija doprijeti. Filozofija je svojim učenjem mogla utvrditi da Bog postoji, ali da razum nije u stanju shvatiti suštinu Njegovog Bića, niti predstaviti Njegov oblik. Veliki materijalistički filozofi kažu, da se Bog spoznaje po Njegovu bivstvovanju koje se očituje svugdje po djelatnosti Njegovih zakona i Njegovih snaga koje svudje djeluju.

Ljudska mašta u razdobljima umnog razvitka čovjekovog predstavljala je sebi Boga u raznim oblicima. Narodi su na razne načine Boga opisivali i prikazivali Ga. Ali Kur'an je tim maštanjima učinio konačno kraj, on je sva ta maštanja pobio i doviknuo svima koji su sebi bez osnova predočavali biće Božje i opisivali ga: stojte! Ovo je mjesto gdje se ljudska vlast ne može održati i gdje ljudi ne mogu stvarati nikakvih zaključaka i mišljenja. Do ove spoznaje o Bogu kako to muslimani vjeruju, konačno je došla i filozofija dvadesetog vijeka, koja je to shvaćanje o Bogu i prihvatila.

Među principe koje je Kur'an u islamskom vjerovanju uspostavio, a koji su bili ranije ljudima nepoznati spada i zabacivanje posredništva između ljudi i njihovog stvoritelja. Kod svih naroda i svih vjera bili su naročiti vođe, koji su ljudima presude izricali u pitanjima vjere i ljude uzimali na odgovornost i kažnjavali ih. U njihovim rukama su se nalazile vjerske knjige, oni su jedini imali pravo da ih tumače i objašnjavaju. Tome njihovom tumačenju se nije mogao niko oprijeti, niti ih ispravljati. Ti vođe ili svećenici su bili neprikosnoveni čuvari vjere, najveći vlastodršci koji su vladali ljudima, njihovu pamet i razbor podvrgavali svojim prohtjevima i željama. Kad je Kur'an objavljen ljudi su robovali prohtjevima nametnute svećeničke kaste, koja je u želji da zadrži u svojim rukama vlast nad ljudima podvrgla svojoj vlasti sve duhovne manifestacije ljudi i vjeru učinila sredstvom za održanje te svoje vlasti. Kur'an je razbio tu famu i čovjeka oslobodio duhovnog tutorstva svećeničke kaste. Kur'an se obratio izravno razumu ljudskom i to glasno i otvoreno, nagovještavajući slobodu duha i ističući u pitanju vjere gospodstvo i vlast razuma. U Kur'anu se kaže: »*Kada te upitaju Moji robovi o meni* (reci im) *Ja sam blizu. Odazivam se molitvi svakoga koji Mi se moli, kad Mi se bude molio*«. — »*Svako će biti pitan za ono što je radio. — Čovjek će dobiti samo onoliko, koliko se trudi i nastoji, a njegovo nastojanje će se vidjeti. Zatim će odgovarajućom nagradom biti nagrađen. — Oni govore: mi smo se pokoravali našim vođama i našim odličnicima, pa su nas oni s puta zaveli. Naš Bože, podaj im dvostruku kaznu i teško ih prokuni*«.

Sa ovim jasnim navodima, Kuran je utvrdio da u vjeri nema ni povlaštenog ni podvlaštenog, nema ni onih koji će se slijediti, niti onih koji će slijediti. Kur'an utvrđuje princip da ni sam Božji Poslanik nije onaj koji će upravljati i vladati ljudima. U Kur'anu se kaže: »*Ti nijesi njihov vlastodržac. — Ti nijesi nikakav silnik nad njima. — Ti nijesi njihov nadstojnik.*«

Pristaše raznih vjera su vjerovali da im mogu pomoći oni, koje su oni slijepo slijedili i zato su se oni obraćali na njih da im oni pomognu i udovolje njihovim molbama i željama. Kur'an je to vjerovanje pobio i istakao da im ne mogu ništa pomoći oni, koje oni slijede pa kaže kako oni govore ne razmišljajući: »*Mi smo našli naše očeve da ovako vjeruju i mi se upućujemo njihovim tragovima*«. — »*Gle! njihovi očevi nijesu ništa razumijevali, niti su se upućivali na pravi put*«. Kur'an ističe da će se oni, koji slijepo slijede, odricati se na Sudnjem danu svojih vođa, želeći se spasiti pa kaže: »I kada se budu odricali vođe svojih sljedbenika...«

Nadalje Kur'an ističe da će svako pokoljenje i svaki narod biti odgovoran za se i da mu neće ništa koristiti, a ni pomoći oni, koji su ga vodili. »*To je narod koji je izčezao i njega čeka što je zaslužio, a vas čeka što ste vi zaslužili. Vi nećete biti odgovorni za ono što su oni radili*«.

(Nastaviće se.)

O novom Iranu

Za iscrpan i savršen prikaz savremenog Irana i današnjeg njegovog razvoja i progresa trebalo bi napisati opširnu studiju sa vrlo dugim nastavcima, ali kako nam forma i opseg lista to ne dozvoljavaju, ovdje za sad za naše čitatelje donosimo sa ruskog neke podatke o ovoj temi, koja je iznesena u emigrantskom tatarskom organu »Šimali Kavkazija«, koji izlazi u Parizu i uređuje se u Varšavi, i to u kratko i u nekoliko redaka.

Pisati danas o životu savremenog Irana, znači pisati o njegovom veličanstvenom i rapidnom preporodu u pogledu njegova kulturno-socijalnog razvoja i napretka, koji se je realizovao pod mudrom vladom kralja kraljeva Riza Hana Pehlevije.

Posjetimo li današnji Iran, na prvom mjestu upasti će nam u oči rapidna evropeizacija njegovih starodrevnih gradova i sela. Ta europeizacija, u ostalom napreduje gigantskim koracima, tako da su gradovi i sela od nazad pet godina posve izmijenili njihov prijašnji oblik: tamo gdje su do nedavna stajale trule daščare i glinene kućice, danas se uzdižu masivne i veličanstvene zgrade, pravljene dijelom u modernom zapadnom, a dijelom u staroperzijskom graditeljskom stilu, kao državna nadleštva, muzeji, pozorišta, škole, banke, razni instituti itd. itd. Skoro sve ove zgrade izrađene su od armiranog betona, a njihovi fundamenti iz tesanog mramora sa njihovim šarolikim vanjskim izgledom i njihovim nutarnjim komforom mogu se takmičiti sa najljepšim palatama velikih centara Zapada.

Velebna prijestolnica Taheran sa svojim monumentalnim zdanjima dala je primjer i svim drugim gradovima i varošima i selima prostrane Perzije. Gradovi su ispresijecani i spojeni vrlo širokim i pravilnim asfaltiranim ulicama sa prostranim trotoarima, obrubljenim krasnim i egzotičnim drvećem. Po tim gradovima jure u velikoj žurbi mnogobrojni, autobusi i kamjoni najmodernijih tipova, te električni tramvaji uvijek prepuni narodom iz raznih slojeva. Svagdje se opaža velika žurba i tradicionalna nesavladiva volja naroda za radom i probitkom ji svaki strani posjetioc, kada se nađe u ulicama Taherana i drugih gradova, prosto se zamišlja, kao da se nalazi u jednom modernom industrijskom gradu Evrope, a ne u jednom gradu drevnog Istoka.

S ogromnim zamahom i ustrajnošću vrši se rekonstrukcija perzijskih pokrajina u svim područjima savremenog života. Uvođenjem latinice mjesto arapskih pismena, perzijska se književnost preporađa u smislu zapadnih metoda, a uslijed toga i školstvo se razvija i napreduje brzim koracima. Najbogatiji krajevi Irana u rudama, nafti i zemaljskim vegetabilnim proizvodima spojeni su najvišom željeznom prugom, takozvanom transiranskom željeznicom, koja veže Kaspijsko more na sjeveru sa Fariskim zaljevom, na jugu. Na pruzi ove željeznice između Taherana, Isfihana i drugih gradova, kuda ona prolazi, uzdižu se mnogobrojne fabrike sa pogonom uglja, nafte i elektriciteta, a od ovih su najvažnije tvornice za rafiniranje nafte u Germanšahu.

Putnika najviše začaravaju krasni predjeli Mazenderana,, gdje priroda, više nego igdje na svijetu, pruža ljudskom oku draži šarolike i bujne azijske vegetacije. Tu pored raznovrsnih miomirisnih biljaka i drveća rastu sve vrste južnog voća a mnogobrojni vinogradi sa prvoklasnim vrstama grožđa prostiru se u nedogled s obje strane ove željezničke pruge. U proljeće, kada počnu cvjetati glasovite perzijske ruže, iz kojih se u moderno uređenim tvornicama pravi ružino ulje, putnik se u divnom i opojnom mirisu, ovog najkrasnijeg cvijeća, osjeća kao da je u rajskim vrtovima.

Moderna i savremena reorganizacija zemlje provedena je u svim područjima, koja zasijecaju u javni život jednog kulturnog naroda, kao u graditeljskoj i kiparsko-slikarskoj umjetnosti, ı sudstvu, financijama, školstvu itd. itd., a naročito je posvećena velika pažnja javnoj nastavi. Školstvo se mnogo izmijenilo i prilagodilo modernim metodama obuke i moralno fizičkog odgoja iranskog podmlatka, te perzijske škole u pogledu naučnih metoda i nastavnih programa ni malo ne zaostaju za prosvjetnim zavodima Evrope i Amerike. Prema zvaničnim podacima ministarstva prosvjete u školskoj godini 1932.—33. u Iranu je bilo 1178 osnovnih škola sa 140.311 učenika i 155 gimnazija sa 13.120 učenika. Broj nastavnika u tim školama iznosio je 6670 osoba. A danas se je taj broj škola, a recipročno i učenika i nastavnika podvostručio. Mudri i energični vladar Riza Šah, svoje je ime u historiji obesmrtio podizanjem i jednog najmodernijeg univerziteta sa svima fakultetima i nuzgrednim institutima, šta više u gradu Keredži postoji i visoki agronomski institut sa najnovijim uređajima. Preko 1000 perzijskih studenata država školuje na evropskim univerzitetima kao u Londonu, Parizu, Berlinu itd. Ovi svi izučavaju razne grane znanosti i nakon dovršenih studija i stečene prakse povraćaju se u domovinu, da svojom spremom doprinose obrazovaju iranskog školskog podmlatka.

Pored obuke i moralno religioznog vaspitanja, uprave škola posvećuju naročitu pažnju i fizičkom odgoju školske mladeži, te u tu svrhu svaka škola ima svoje moderno uređene prostrane sale za tjelovježbu, a država mnogo nastoji oko razvoja sporta i među svima slojevima naroda: u svim većim gradovima napravljeni su ogromni stadioni i sport među iranskim pučanstvom napreduje gigantskim koracima. Obuka je obligatna i za muške i za ženske, ali je nastava za oba spola odvojena.

Emancipacija žene u Iranu provodi se polako i oprezno, te na velikim bulvarima susrećemo ženske u šetnji jedino u društvu njihovih najbližih rođaka i roditelja.

I tako nakon latinizacije alfabeta i purifikacije perzijskog jezika od stranih elemenata, Iran hrli velikom progresu. Ova važna reforma pisma i jezika povjerena je naročitim komisijama, sastavljenim od najboljih stručnjaka, koji su ovo zamašno djelo izvršili na zadovoljstvo države i naroda.

To je u najkraćim i vrlo mršavim potezima opis današnjega Irana — Irana, pod mudrom vladavinom šaha Riza Hana Pehlevije.

S ruskog preveo: S. Bakamović.

Blok muslimanskih država

Javljaju iz Carigrada: Prema vijestima iz Ankare održao je državni predsjednik Kemal Ataturk konferenciju sa afganskim ministrom vanjskih poslova, koji sada boravi u Turskoj. Tom prilikom su raspravljene pojedinosti jednog velikog plana o stvaranju tursko-iransko-iračko-afganistanskog bloka. Svrha ovog bloka bila bi jedinstvena saradnja ovih država u Ligi Naroda obzirom na sadanji internacionalni položaj.

Borbeni odredi egipatskih nacionalista

Javljaju iz Kaira: Pod predsjedanjem glavnog tajnika nacionalističke stranke Muharema Aleide održana je sinoć skupština, na kojoj su sudjelovale studentske delegacije sa svih egipatskih visokih škola, a na kojima je zaključeno, da se osnuje jedna omladinska organizacija Vefd stranke na vojničkoj podlozi. Svaki član ove organizacije koga će biti proširena na cijeli egipatski narod, moraт će položiti zakletvu, da će služiti Egiptu i u tu svrhu sudjelovati kod vojničkih vježbi. Članovi ovih organizacija nositi će modre košulje, sive hlače i crveni fes. Značka svih organizacija bit će stari egipatski simbol ruke sa ključem i mottom: Poslušnost i borba. Pozdrav ove organizacije je polaganje desne ruke na srce. Ova omladinska organizacija egipatskih visokoškolaca smatra se kao početak nove egipatske nacionalne vojske.

Uspjeh turkestanskih umjetnika

Organ za obranu prava i političku i nacionalnu samostalnost Turkestana »Jaš Turkestan«, u svome 72. broju piše:

Prenoseći iz evropskih novina mi smo u 70. broju našega lista javili o velikom uspjehu jedne grupe muslimanskih umjetnika iz Turkistana, koji su sudjelovali u međunarodnoj utakmici za pučke plesove svih naroda, koja je svečanost održana u Londonu pod pokroviteljstvom engleske kraljice. Kako sad donose taškendski listovi, zadnjeg dana ove međunarodne utakmice, prilikom svečanog banketa, ovoj grupi turkistanskih umjetnika predata je jedna medalja za njihov uspjeh sa velikim ceremonijama. Osim toga, kako piše list »Kizil Uzbekistan«, ove su turkestanske umjetnike londonski svijet i štampa vrlo srdačno dočekali i pozdravili, te su listovi o njima i njihovom uspjehu donijeli opširna izvješća sa najlaskavijim pohvalama. Osobito je cijenjena i isticana velika vještina Usta Alim-Ate, koji je svirajući na jednoj običnoj i prostoj šargiji izvodio na istoj svemoguće pučke arije svih naroda, kao i one znamenitih evropskih kompozitora.

Publika mu je oduševljeno pljeskala i kao specijalnu nagradu i priznanje za njegovu umjetnost predala mu je jednu počasnu diplomu.

Otkriće arhive Kušbega u Buhari

Iz Taškenda se javlja, da je od strane glavnog arhivara buharanskog Emira otkriven znameniti arhiv Kušbega. U tom historičkom arhivu naročito su važni oni dokumenti, koji od polovine XIX. vijeka pa sve do god. 1910. sadržaju rijetke podatke o vladavini Emira Abd-ul-Ehad-Hana. U tome arhivu osobito je značajna korespondencija, koja se je vodila između Emira i ruskih vlasti.

Donoseći ovu vijest »Jaš Turkestan«, primjećuje, da sjećanje na ovo razdoblje, kada su Rusi počeli potkopavati temelje samostalnosti buharanskog Emirata mora revoltirati svakog poštenog Turkestanca, jer od tad su nad njihovom domovinom počeli kružiti crni oblaci ruske tiranije i doveli ovu zemlju do današnjeg očajnog stanja.

Emigranti iz Turkestana u Egiptu

»Jaš Tukistan« donosi: Naš kolega Sultan bin Bahtijar Bey, u jednome svom pismu koje nam je uputio iz Misira opisujući svoje impresije o turkestanskim muhadžirima u Misiru između ostalog veli:

Za moga boravka u Misiru nailazio sam skoro u svim mjestima na naše emigrante, koji su se ovamo sklonuli, bježeći ispod nesnosnog sovjetskog zuluma, jedino da spasu svoje živote. Većina ih je bila u dezolatnom stanju iz bez ikakve opskrbe, ali zahvaljujući revnosti i islamskom hamijjetu našeg sunarodnjaka Kamil-Džan Hašima i egipćanima Šejh Hašim efendije ovi su se bijednici svi opskrbili i uposlili, što nas je neopisivo obradovalo. Zato se smatram zadužením, da ovim časnim ličnostima Kamil-Džan Hašinu i Šejh Junus efendiji izrazim moje najviše priznanje i zahvale što su ove jadnike spasili njihove bijede i omogućili im, da daleko od njihove mile, ali tužne domovine među islamskom braćom u Egiptu nađu poštene zarade«. Saib.

Odlazak iz Tetova

G. A. MORANJKA, ŠER. SUDIJE I PREDSJEDNIKA VAKUFSKO-MEARIFSKOG POVJERENSTVA.

6. januara 1936. god. napustio je naše mjesto g. Moranjak, šerijatski sudija, da nastupi dužnost kod Sreskog šerijatskog Suda pri Sreskom Sudu u Gnjilanu, kuda je Ukazom premješten po potrebi službe.

Glas o njegovu premještaju tako je naša srca potresao, da nije bilo nijednog muslimana, a da nije pustio svoje suze i postao neograničeno ožalošćen, jer je g. Moranjak za svoga trogodišnjeg revnog i aktivnog službovanja bio do skrajnosti ljubitelj nas muslimana i inspirator svih korisnih akcija među nama i posvećivao punu pažnju u svim pravcima oko naše dobrobiti.

Njegov odnos prema svakome bez razlike na vjeroispovijest, odisao je sa iskrenom ljubavlju i željom, da svakom u granicama mogućnosti bude na usluzi i koristi, pa je tako osvojio pune simpatije i puno povjerenje građanstva a ponasobe seoske ehalije, koje ga neće moći nikada zaboraviti.

Njegov dolazak u naš srez koji je napučen sa 53.000 muslimanskog stanovništva odmah se je osjetio, jer je g. Moranjak odmah pokazao svoju volju za sve što je kulturno i prosvjetno i u tome pogledu nastojao je što više među nama istu promicati, jer se je vidjelo da je veliki ljubitelj prosvjete i kao takav dalekovidan i naprednog duha te veliki propagator ljubavi među muslimanima i sugrađanima.

G. Moranjak mudro i malo govori, no ali mjesto toga puno i puno radi, a kao poznavalac šeriatskog naslednog i vakufskog prava i u vezi istih i drugih zakona, bio je do skrajnosti striktan i pravedan pri vršenju povjerene mu šeriatske sudske dužnosti, tako da je čak i one u čiju korist ne bi bile stvari okončane zadovoljavao, jer su znali da su na bazi pravde svršene.

Njegov je rad i van suda kao vjerskog predstavnika na svakom koraku bio plodonosan, tako da njegov nijedan sastanak bilo pojedinačno sa građaninom ili zemljoradnikom ili bilo u društvu, nije bio a da nije bio u cijelosti protkan sa savjetima za dobrobit muslimana.

Njegov odlazak iz naše sredine mi svi muslimani ovoga sreza bezgranično žalimo, jer smo njegovim odlaskom izgubili jednog nenadoknadivog šer. sudiju i vjerskog prestavnika, koji se je cijelom dušom nesebice brinuo za sviju nas i otvoreno kažemo, da je među nama stekao neopisanu ljubav i nimalo nećemo pogriješiti ako kažemo, da je g. Moranjak jedna rijetka ličnost između cijelokupnih šerijatskih sudija i vjerskih prestavnika, jer njegovo ponašanje, poslovanje, obazrivost, rijetka sposobnost u svakom pravcu odjeknula je u našim južnim krajevima, i da su nam do sada slate ovakve šerijatske sudije, muslimani bi južnih krajeva daleko bili prosvjećeniji i napredniji.

Da je sve ovo što je izloženo o g. Moranjaku, šeriatskom sudiji tačno, svjedoči i prestavka muslimana ovoga sreza dostavljena Gospodinu Ministru Pravde, kojom su molili da obustavi njegov premještaj, a koju u cijelosti i ovdje iznosimo:

»Gospodinu Ministru Pravde — Beograd.

Vašim riješenjem premješten je g. Moranjak Abdurahman, šeriatski sudija iz Tetova u Gnjilanu, što smo mi muslimani iz Tetova i cijeloga sreza primili sa velikom žalošću, jer je g. Moranjak cijenjen u ovome kraju kao vrlo vrijedan, pošten, aktivan i predusretljiv prema svakome.

S toga Vas najučtivije moleći da obustavite gornji premještaj, mi potpisani u ime svih muslimana ovoga kraja ostajemo Vam odani i unaprijed zahvaljujemo«. — Slijede potpisi.

Ovoj prestavci do danas nije udovoljeno, ali se muslimani čvrsto nadaju da će im se želji udovoljiti.

Pored toga koliko je bio cijenjen g. Moranjak u ovome kraju, svjedoči veličanstven ispraćaj g. Moranjka od mnoštva najuglednijih građana iz Tetova i cijeloga sreza.

Tetovo, 8. januara 1936.

Nazif Izetović, privatni činovnik.

AUKCIJA KRZNA U LJUBLJANI biti će 27. januara na velesajmu. Što veće će biti mnoštvo valjane robe, to bolji uspjeh može aukcija da poluči. Tkogod raspolaže sa zdravim kožama od divljači, neka ih što prije pošalje na naslov »Divlja koža« Ljubljana. Velesajam.

Hazreti Mevlana Dželaluddini Rumi

Prevod posvećen Mevlana H. Mehmedu Džemaluddin ef., pripadniku tarikata Hazreti Mevlanatovog, kao skromni dar, povodom Njegovog navršetka 65. godina ovozemnog života od

Ib. Ad.

Istiniti imam

(Dragulji iz veličanstvene Mesnevije.)

Hazreti Bestaminog vremena,
reče nekom kjafiru musliman:

»Slušaj, ako prihvatiš ti iman,
na oba svijeta bišeć Hakku ti odan
i saznaćeš Vječitu sreću za vremena vječna«.

O muslimane! Kjafir mu na to reče:
»Što mi kažeš o imanu, to li je,
onaj iman hazreti Bestamije?
Čije imansko svjetlo još veće je,
od borbe »Ljubljenih«! Reci, da li je!«

»U stanju nijesam da budem ja,
na stupnju Bestamine vjere i imana
I ako sam u vjerskim poslima ja,
džahil i neimam kakva znanja,
al znam, naspram njegova imana
da sam neizmjerno odan ja.

»Baš ja njegovu vjeru držim svojom,
koja opija, blaženošću krasnom,
i zaista, sjaj imana mu,
rasvijetlio je vasionu svu.

»Ako šehadet kjelimu ne vičem ja
glasno i ne trubim okolo mumin sam,
al unutrinom, kao što iman Bestamin
Zasigurno čvrstu vjeru ja imam.

»Ako je onakva vjera vaša,
kakvom je ti znaš i ispovijedaš,
ja za takvu vjeru neimam baš
ni želje ni kakva osjećaja — haša.

»Kad bi vidio jedan, što je žedan imana,
hal i slabost Vašeg din-imana
dosadnim bi mu taj iman bio
i napustio bi ga bez amana.

»Ah jer onaj, koji imanu naginje
Kod vas će spasiti samo trnje,
imansku sliku i jedino ime,
Ali svrhu imana i muminluka
tu od muminskog lijepog ahlaka,

»Bilo bi, da ste mumin Vama reći
opasnu pustinju spasom nazvati.
Jer u vašem tijelu po nesreći,
ime samo je od imana. Reci,
Zar se smije istinu ne reći!

»Ljudi koji imanu teže, znajte
imanskog značenja kod vas ne vide.
prelaz im u iman ogavnim postade.
Kjafiri, kad na vaš iman bace poglede

»Kad ču kći jednog neznabošca,
ružan glas nekog muezina
(prilikom učenja podnevskog ezana),
želju za iman napusti bez dalnjega.

»Kao Bestamiji, jedinstvenim lavovima,
neka je blaženstvo i aferin!
koji u putu Božanskog aška
dokazaše i ispoljiše muškost svoju.

»Bijaše obim dina Bestaminog,
jedinstvenog stupnja savršenog.
Da kad bi jedna kaplja kanula
iz Njegovog »Mora imanskog«,
na površinu okeana svjetskog,
u tren oka bi usahuno od
»žara Ljubavnog«.

Preveo: Ibni Adem.

Napomena: Ovo je izvadak iz jedne priče u Mesneviji od velikog muslimanskog filozofa i mističara Mevlana Dželaluddini Rumije, u kojoj se govori o vještini pravog imana. Kako je čitava Mesnevija koja sadrži preko 47 hiljada stihova isprepletena sličnim alegoričkim pričama, to se i u ovoj alegoriji o istinitosti imana govori o površnosti imana, koji ne prodire u dubine srca, nego ostaje samo na površini. Kao uzor savršenog imana ističe se veliki učenjak i mistik Ebu-Jezid Bistamija, koji je na razne načine od neuke mase bio proganjan i zlostavljan, koja je bila huškana od nazovi učenjaka, koji su vjeru upotrebljavali kao sredstvo za zadovoljavanje svojih materijalnih prohtjeva.

Selo se budi

Današnji život seljaka je na niskom stepenu. Nema više zajedničkog potpomaganja. Svak živi osamljen. Mladež je svijet za sebe. Poštivanje starijih je izumrlo. Mladež se svake večeri okuplja po kafanama. Tamo uz igru karata i zveku čaša provode beskorisno dragocjeno vrijeme. Lijepo je primjetio jedne večeri u našoj seoskoj kafani stari Muharemaga: »Ljudi! Hajmo odavle. Ovdje nama nema više mjesta. Stjesniše nas ova djeca«.

Prošla su ona vremena kada djeca nisu znala za kafane i lokale. Prošli su dani kada je čardak bio škola. Na njemu su starci održavali sijela i zdogovore. Sastanak bi bio unaprijed zakazan riječima: Ljudi! večeras ćemo u mom čardaku sijeliti. Svi ćemo u moj čardak iza jacije. — Tamo bi obično uzeo riječ najstariji i najiskusniji, a ostali su ga pomno slušali. Djeca bi nepomično sjedila uz očeve i gutala svaku starčevu riječ. Tada smo živili lijepim životom i svi su naši poslovi bili napredni.

U mom mjestu postoji »Narodna čitaonica« još od 1916. god. Nažalost u njoj se slabo viđa mladež. Pitam jednog mladića zašto nije član čitaonice, a on mi nabusito odgovori: »Tamo nema karti, nema šaljive zabave kao u kafani. Čitaonica je za starce«. Brate — kažem mu ja — budi član čitaonice, tamo ćeš čuti lijepih savjeta, uputa za život, tamo imaš lijepih knjiga i poučnog štiva. I dugo sam ga nagovarao i razlagao mu važnost čitaonice, ali uzalud. Kamo sreće da svako naše selo ima čitaonice ili kakvo bilo društvo, gdje bi se naša seoska mladež sakupljala.

Cvijet naše mladeži propada u mračnim zakutcima krčmi i kafana.

Hvala Bogu nije svuda ovako. Na intervenciju nekih dalekovidnih muževa u Palanci, selu od kojih 5—600 stanovnika, osnovan je pododbor brčanskog potpornog društva »Islahijjet«. Osnovan je prije godinu dana. To društvo sada broji 115 članova. Taj broj stalno raste. Uz to društvo osnovana je pomoćna knjižnica. Društvo je smješteno u prostorijama vrijednog trgovca Edhemage Abadžića, glavnog inicijatora za osnivanje spomenutog društva, besplatno. Uskoro će se praviti vlastiti društveni dom. Društvo »Islahijjet« je okupilo svu palansku mladež oko sebe. Sada se radi oko snivanja fonda za izdržavanje sirotinje.

Odmah po osnutku su priredili uspjeli teferič, na kom su izveli jednu komediju od poznatog književnika H. Đoge. Rad palanskog »Islahijjeta« zaslužuje svaku hvalu. Naročito treba istaknuti bezprijekoran rad Dr. A. Bukvice, Ibrahimage Abadžića, Edhemage Abadžića, Alije M. Halilovića i drugih, koji su mnogo doprinijeli svojim neumornim radom društvu. Ovakova vrsta društva nam je potrebna kao komad hljeba. Kako bi bilo lijepo kad bi svako oveće mjesto imalo ovakovo društvo. Jednom sam prilikom sjedio u palanskom »Islahijjetu«. Srce mi se razveseli od radosti kada Hadžija Atić primjeti: »Baš je lijep maksad našeg društva, kamo sreća da je osnovano prije 50 godina«.

Probudimo društvenu svijest kod našeg seljaka, priučimo ga da u svojoj sredini društvenost širi i njeguje te time bratsku ljubav razvija.

Enver M.

Džemila hanumica Zekić:
Istinita priča za djecu

Radost siročeta

— Mamo, draga mamo, sutra sviće Bajram, sva djeca iz naše mahale ponovila su se. Neko odijelo, neko cipele — svako po nešto, a ja baš ništa — reče suznih očiju Mujo majci, obvijajući joj tanke ručice oko vrata. Ja zlatna mamice, moram za vrijeme cijelog Ramazana sjediti kod kuće, ne mogu ovako poderan na ulicu, smijaće mi se drugovi. A nisam ti, majko, nešto pričao, vidi kako sam zaboravan. Sad se istom sjetih. Danas moram u ikindiju u mekteb. Prije nekoliko dana naš dobri učitelj popisao je sve siromašne đake, među njima i mene, na komad hartije. Zatim nas je vodio nekom čovjeku, koji nas je mjerio ovuda, gledaj mamice. — Mujo je pokazivao na prsa i leđa. Možda ću majko i ja dobiti haljine. Oh, kako bih bio sretan u novim haljinama, kroz koje mi se neće smrzavati tijelo — govorio je drhtavim glasom, skačući od uzbuđenja malo siroče. — Sada j podne majko, ja idem u džamiju pa odmah iz džamije u mekteb. Ako dobijem haljine, biću mnogo sretan, mamice.

— Da Bog da, drago moje dijete, reče majka, sijeda ne po godinama, već po bremenu života. — Dragi Bog smiluje se uvijek na siročad.

— Allahemane, majko, — reče Mujo izlazeći iz sobe.

— Allahemanet sinko, — odgovori mu majka. I Mujo ode.

Veo noći polagano se diže. Zora rujna kao lice stidne djevice, ljubi siva brda svojim toplim opojnim cjelovima. »Allahu ekber, Allahu ekber!« čuje se sa svih strana. Mujo još spava, a na usnicama mu pliva radostan smiješah. Njegova majka već je davno ustala. Sada kad je čula glas mujezinov koji poziva pravovjerne na namaz, prilazi polagano svome dragom djetetu i budi ga blagim glasom majke:

— Mujo, milo čedo moje, srećo, i zlato majčino, ustani. Bajram sviće...

Mujo se budi, protire oči, i skačući veselo na noge pita:

— Majko, gdje su mi haljine?

— Evo ih sine, odgovori sretna mu majka. — Hodi da te umijem i obučem pa idi u džamiju, zahvali Bogu i moli ga da podari zdravlje i dug život dobrim ljudima, koji obukoše tebe a i drugu siročad.

Topovi pucaju s Bijele tabije. Svršio se Bajram-namaz. Ljudi izlaze iz džamije. Gledaj, eno i mali Mujo veseo i zadovoljan u novim halijnama izlazi iz džamije i ide kući kao mali gospodičić, nekako ponosno, misleći da niko nema boljih haljina.

Naša riječ drugima

Kad bi »Islamski Glas« uspostavio rubriku »Nekultura« ili »Uvreda« sigurno bi u njoj imao pozamašan materijal objaviti. Mi muslimani, naša religija i naše svetinje stalno smo na udaru od drugih. Ako ko hoće oprati jezik, opere ga o muslimane. A mi se stalno branimo i nikad se obraniti. I kad bi htjeli napadati nemamo vremena. Ali to je daleko od nas.

Beogradska »Politika« od 11. januara donosi nekakav ispravak od nekog Kosana L. Brđanskog. Taj gospodin u svom famoznom napisu među ostalim donosi i ove uvredljive riječi: da će prije »**Muhamed prići brijegu nego brijeg Muhamedu**«.

U muslimanskoj štampi oštro je napadnuta dopisna škola »Perfekt«, kad je u svom oglasu donijela gornju izreku, ali i pored toga evo opet se ponavlja. G. Brđanski mogao je naći nešto drugo za poruku gg. Laziću i Stajiću a ne jednom nekulturnom podvalom vrijeđati nas muslimane.

Nas neka ostavi na miru.

Sik.

OSJEČKI POSLODAVCI NISU OSLOBODILI MUSLIMANE RADNIKE ZA VRIJEME BAJRAM NAMAZA.

Kako saznajemo veći dio poslodavaca u Osijeku kod kojih su zaposleni muslimani kao radnici, nisu ih za vrijeme bajramskih praznika oslobodili od rada, pa čak ni za vrijeme bajram namaza. Međutim za vrijeme r. kt. božićnih praznika oslobodili su ih 2 dana jer ni koslodavci nisu radili. Ova neuviđavnost dala je povoda osječkom Džematskom medžlisu, da na svojoj sjednici držanoj 29. pr. mj. konstituira žalbeni postupak i uputi predstavku Ulema medžlisu u Sarajevu, radi preduzimanja potrebnih mjera.

Budući da Osijek radi dosta sa muslimanima iz Bosne i Hercegovine, kao i iz drugih mjesta od čega naravno ima znatnu korist, to je nerazumljiva ova pojava od strane osječkih poslodavaca. Stoga se ovim skreće pažnja muslmanima, trgovcima i drugim poslovnim interesentima, da imaju u vidu ovaj postupak osječkih poslodavaca.

Jesi li podmirio pretplatu?

KO POMAŽE BIJEDNE JAČA SVOJU ZAJEDNICU.

Banjalučke »Vrbaske Novine« u broju 898. od 14. ov. mj. donose jednu bilješku o bijedi jedne muslimanske porodice s apelom na ljude dobra i plemenita srca, da dobrovoljnim prilozima pomognu tu bijednu porodicu.

S obzirom na to, da se radi o jednoj muslimanskoj bijednoj porodici, kojoj je potrebna hitna pomoć, prenosimo u cijelosti tu bilješku s molbom i sa naše strane na imućne ljude, da novčanim prilozima pomognu tu bijednu porodicu.

Bilješka glasi:

»BANJOLUČANI, IMATE LI SRCA...?

U ulici Zmaja od Bosne, preko Vrbasa, u jednoj kućici koja liči više na kokošinjac nego na kuću, živi u velikoj bijedi porodica Sulejmana Jusufovića, nezaposlenog i oboljelog radnika, oca šestero nejake i bolesne djece. Glad i bolest snašla ih je sve podjednako, a da bi nesreća bila još veća, juče im je od upale pluća umrla majka. Petero bolesne i gladne djece ostalo je bez igdje ičega, a šesto, koje je još sisalo majku, nalazi se u najbjednijem stanju. Otac, bolestan, nije kadar da zaradi, sve i kad bi bilo posla. Zato, Banjalučani, imajte srca pa pomozite ovu nesrećnu porodicu. Pomozite koliko možete, jer im je pomoć sada najpotrebnija. Redakcija Vrbaskih novina primaće priloge za ovu bjednu porodicu bilo u novcu ili naturi. Svaki prilog koji stigne odmah će im biti upućen preko našeg saradnika.«

U koliko bi ko želio pomoći tu bijednu porodicu, može to učiniti i preko redakcije našeg lista, i priloge kod nas položiti, što će biti putem lista objavljeno.

AGILAN RAD MLADOG STUDENTA.

Pošto je bilo upražnjeno mjesto imama u Varešu, to je Ulema medžlis do postavljenja stalnog imama odredio i izaslao agilnog studenta šerijatske sudačke škole u Sarajevu gospodina Ćamil ef. Avdića Jusufova da vrši dužnost imama i muallima preko Ramazana.

Ne možemo, a da i ovim putem ne istaknemo njegov agilan i požrtvovan rad na povjerenim mu dužnostima, kao i na raznim akcijama koje je među nama poveo.

Gospodin Avdić je za vrijeme kratkog boravka u našoj sredini stekao nepodijeljene simpatije svih mještana, te će ga islamski elemenat ovoga kraja sačuvati u najljepšem sjećanju.

Građanin.

RAHM. HAZIM TALIĆ.

U 42. godini života umro je Hazim Talić, rudarski savjetnik, koji je bio na službi pri direkciji rudnika »Lauš« u Banjoj Luci. Rahmetli Hazim Talić bio je vrlo obljubljen među radništvom i među činovnicima direkcije, zato su ga neobično cijenili. Bio je dobar, uvijek raspoložen i spreman da pomogne svakome ko je u nevolji i kome je pomoć potrebna. Koliko su ga voljeli, najbolje svjedoči njegova dženaza, na kojoj su uzeli učešća svi radnici i činovnici. Dok je dženaza prolazila pored rudnika, sirena sa elektrane rudnika, dugim trubljenjem, odala je posljednju počast ovom revnosnom činovniku.

Rahmetli Talić ukopan je u haremu kod Arnaudije džamije. Iza sebe je ostavio ženu i dvoje djece.

REDOVITA SKUPŠTINA »MERHAMETA«.

Redovita godišnja skupština Muslimanskog Dobrotvornog društva »Merhamet« u Sarajevu održaće se u nedjelju dne 19. januara o. g. u 9 sati prije podne u društvenim prostorijama, Aleksandrova ulica br. 12. sa ovim dnevnim redom:

1. **Otvaranje skupštine,**
2. **izvještaj tajnika,**
3. **izvještaj blagajnika,**
4. **izvještaj Nadzornog odbora,**
5. **podjela apsolutorija Upravnom i Nadzornom odboru,**
6. **ispravak društvenih pravila,**
7. **biranje Upravnog i Nadzornog odbora,**
8. **odobrenje proračuna za 1936. godinu,**
9. **prijedlozi i eventualije.**

Mole se članovi, da ovoj skupštini u što većem broju prisustvuju. Posebni pozivi neće se slati i neka se ovo smatra pozivom.

Odbor.

KROZ ŠEHER - SARAJEVO:

VAKTIJA

Ševval 1354. (1936)

Broj dana	Dan	Januar	Sunce izlaz s	m	Podne s	m	Ikindija s	m	Sunce zalazi s	m	Jacija s	m	Imsak s	m
22	Pet.	17	7	21	12	10	2	31	4	46	6	26	5	28
23	Sub.	18		20		10		32		46		27		28
24	Nedj.	19		19		10		33		47		28		27
25	Pon.	20		18		11		34		48		29		27
26	Utor.	21		17		11		35		49		30		26
27	Srij.	22		17		11		35		51		31		26
28	Čet.	23		16		12		36		52		32		25

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7. I.
Čekovni račun Poštanske štedionice Sarajevo br. 1600.
Br. 16., godina I., dne 17. januara 1936.

NAŠI MERHUMI.

Na 11. o. mj. preselili su na ahiret: Habiba han. Mulahusejnović, Sadike han. Šehić, majka poznatog štampara Omera Šehića i Ibrahimaga Fišeković.

Porodicama rahmetlija, neka dragi Allah podijeli sabri džemil a rahmetlijama firdevši ala dženet.

Rahmetullahi alejhim.

DEŽURNE APOTEKE.

U nedjelju 19. o. mj. imaju dežurstvo ove apoteke:
Finci, Aleksandrova ulica i
Levi, Baščaršija.

DAR KNJIŽARE KOPČIĆA NARODNOJ MEDRESI U SARAJEVU.

Naš poznati privrednik i knjižar Hamdi ef. Kopčić, darovao je prigodom smrti svoje rah. majke učenicima Merhemića medrese 100 velikih pisanki, 100 kom. olovaka, 200 pera i 1 duzinu bočica tinte. Uprava Medrese se najljepše zahvaljuje plemenitom darovatelju, želeći mu od Svemogućeg Boga da mu ovaj dar u sevab upiše i da mu da velike uspjehe u njegovom radu. Dao Bog da se i drugi a njega ugledaju.

Upravitelj Medrese,
Tajib Saračević.

Ur. Ova velika pažnja našeg vrijednog i valjanog Hamdije Kopčića zaslužuje svaku hvalu i priznanje. G. Kopčić svakom prilikom pokazuje interesovanje i ljubav za naše muslimanske stvari, pa je i ovim darom pokazao koliko mu na srcu leži naša vjerska prosvjeta. Ističemo ovo kao primjer, želeći da se i drugi povedu ovim lijepim primjerom dobrog Hamdi ef. a onda apelujemo i na našu publiku da svoje potrebe podmiruju kod ovog našeg čestitog privrednika.

PLENARNA SJEDNICA SARAJEVSKE TRGOVAČKO INDUSTRIJSKE KOMORE.

U nedjelju, 12. o. mj., održana je plenarna sjednica trgovačko industrijske komore u Sarajevu. Na ovoj plenarnoj sjednici su pročitani razni referati i izvještaji predsjedništva komore, te su donešeni i razni zaključci. Na dan prije u raznim odborima su izravnani razni referati i data konačna redakcija pragmatici, po kojoj se uređuju odnosi i beriva komorskih činovnika. Ovoj plenarnoj sjednici su prisustvovali svi muslimani-vijećnici, te su svi uzeli učešća u raspravama koje su vođene i davali su u glavnom inicijativu radu plenarne sjednice.

PRILOG »ISLAMSKOM GLASU«.

G. Husein ef. Librić iz Vareša, cijeneći napore koje Uprava lista ulaže, da bi održala i omogućila pravilno izlaženje lista, priložio je fondu »Islamskog Glasa«, iznos od Din. 40.—, na čemu se Uprava ovim putem najtoplije zahvaljuje.
Uprava.

PREDAVANJE U »TREZEVNOSTI«.

O temi »Inteligencija i mudrost«, održaće predavanje g. Sait Orahovac, u subotu, 18. o. mj. u 2½ s. poslije podne u prostorijama Trezvene mladeži (Sime Milutinovića ul. 8).
S.

Rad na organizovanju ilmije

Kako je poznato našoj javnosti, akcioni odbor sarajevske ilmije poveo je akciju oko organizovanja čitave ilmije u jedinstvenu ilmijansku organizaciju. U tom cilju je akcioni odbor izdao dva proglasa na ilmiju, te su u bajramskom oglasu koji je izišao u »Islamskom Glasu«, iznešene i glavne smjernice, po kojima bi se ta organizacija imala sprovesti. Ova akcija je naišla na puno razumijevanje cjelokupne ilmije, te su se do danas odazvala ovome apelu sva ilmijanska udruženja na teritoriju Bosne i Hercegovine, a kako čujemo i druga udruženja će pristupiti toj organizaciji. Izvršni upravni odbor udruženja imama matičara održao je svoju plenarnu sjednicu 30. XII. 1935., te je delegirao izaslanike koji će sudjelovati pri izradi pravila. Udruženje šerijatskih sudija 12. januara je održalo plenarnu sjednicu, te je donijelo zaključak da delegati upravnog odbora na zajedničkom sastanku sa akcionim odborom sarajevske ilmije pretrese ovo pitanje. Isti dan je održan zajednički sastanak, komu su prisustvovali i članovi udruženja muallima te su sva pitanja oko organizacije pretresena i doneseni zaključci kao i upute kako i na koji način će se ova organizacija sprovesti. Određeni su i od strane ovih udruženja delegati, koji će prisustvovati izradi novih pravila. Zaključeno je da se hitno pristupi izradi pravila kako bi se sve tehničke predradnje što prije završile i po mogućnosti na Kurban-Bajram održala i konstituirajuća skupština.

Uredba o smanjenju pripomoći udovicama imama-matičara

Ovih dana odobrena je od strane ministra pravde Uredba prema kojoj se može izvršiti smanjenje pripomoći prema poznatoj pragmatici, udovicama imama matičara. Uredba predviđa veliko smanjenje pripomoći udovicama tako da će ih ovo smanjenje mnogo teže pogoditi, nego ih je pogodilo smanjenje pripomoći u 1932. g. Dakle, najprije je izvršeno smanjenje prinadležnosti imama matičara i činovnika i službenika Vakufske direkcije, a sada je eto došao red i na siromašne udovice, čiji su muževi u svoje vrijeme učinili mnogo dobra našoj zajednici. U tom svom radu za zajednicu nisu nikad gledali da se lično okoriste, čemu služi kao dokaz to, što su njihove familije skoro u svim slučajevima bez ikakova imetka. I eto tako siromašne, ostarjele, upućene jedino na tu pripomoć, koju im je svojevremeno država dodijelila i koju i danas od države primaju putem Vakufske direkcije, sada im oduzimaju naši odlučujući vjerski funkcionari koji ne znaju što je bijeda i neimaština. Smanjuju im ovu njihovu pomoć u tolikoj mjeri (prema odredbama uredbe) da se treba u čudu pitati pa ima li iko na ovom svijetu, koji će ove naše funkcionere upozoriti na ovu grešku i nepravdu, koja se čini ovoj bijednoj sirotinji.

Mjesto da smanje ili zapravo da ukinu sebi honorare koje uživaju pored svojih plata od sjednica upravnog odbora Vak. mear. vijeća, za koje primaju od svake sjednice po 75 dinara i u koje se svake godine utroši okruglo 40.000 dinara a koje ukinuće ne bi gospodu članove Ulema medžlisa i uopšte članove upravnog odbora nikako materijalno pogodilo jer svi imaju dosta, oni udaraju po jadnoj i nezbrinutoj sirotinji.

I dok oni tako rade sa onima koji su najslabije plaćeni i uopšte materijalno najbijednije situirani, dotle oni neće od sebe niti najmanju žrtvu da doprinesu ublaženju budžeta vakufske direkcije. Smanjiše prinadležnostima svima imamima matičarima i službenicima vakufske direkcije, a svoje lijepe plate pored drugih honorara koje primaju sa budžeta vakufske direkcije neće da taknu.

Oni i danas primaju iste prinadležnosti koje su primali kad su prešli sa državnog budžeta na vakufski i ako je u tom međuvremenu do danas plata reducirana svim državnim službenicima 4, slovom četiri puta. Pa neka nam ovim putem kažu g. članovi vakufskog odbora koji su gradili tu pragmatiku, je li time zadovoljena socijalna pravda.

Radite gospodo kako ste počeli ali budite uvjereni da ovaj vaš zadnji potez kojim ste udarili na siromašne i nemoćne udove nikako nije u duhu islamskih propisa, jer im oduzimate mogućnost da zadnje dane svog i onako tegobnog života provedu u miru i spokojstvu. Suza njihova je teška i nemojte misliti da Vam se ona neće osvetiti pa makar to bilo i na Vašem, štono reknu, devetom koljenu.

VANREDNO USPJELA ZABAVA »NARODNE UZDANICE« U SARAJEVU.

Naše kulturno i prosvjetno društvo »Narodna Uzdanica« u Sarajevu održala je svoju veliku godišnju zabavu u subotu dne 11. o. mj. u svima prostorijama Narodnog pozorišta. Zabava je bila vanredno posjećena te su sve prostorije Narodnog pozorišta bile ispunjene do zadnjeg mjesta. Veliki broj posjetilaca se morao i povratiti. Zabavni dio programa ove velike narodne priredbe uspio je na opće zadovoljstvo čitave publike. Nakon svršenog programatskog dijela zabave, nastalo je narodno veselje.

Ova vanredno uspjela zabava je najbolji dokaz kolike simpatije Narodna Uzdanica uživa u širokim narodnim slojevima. To je bila jedna velika narodna kulturna manifestacija koja je spontano došla iz širokih slojeva. Ova priredba je dokazala da naši široki narodni slojevi shvaćaju veliki zadatak i kulturnu misiju u pridizanju našega naroda, koju vrši Narodna Uzdanica. To je dokazala i rekordna posjeta. Simpatije koje je Narodna Uzdanica stekla u našem elementu su dobra zaloga za budući uspješan rad ove naše kulturne narodne ustanove. Moralni uspjeh ovogodišnje zabave je zadovoljavajući i to je najbolja nagrada neumornim radnicima i trudbenicima koji svojim radom doprinose veliki obol kulturnom podizanju naroda.

Vjerujemo da će ovo dati novog podstreka radnicima Narodne Uzdanice, da svoj rad u narodu pojačaju, a narod će im platiti to svojim odzivom, koji je u svako doba spreman pomoći svoje iskrene kulturne radnike. Taj kulturni rad treba proširiti i do naše najzabitnije potleušice, a uspjeh sigurno neće izostati. Intenzivan rad glavnog odbora Narodne Uzdanice u Sarajevu treba da posluži kao dobar primjer svima jedinicama u provinciji.

ZAHVALA UPRAVE I. ŽENSKE MEKTEBI-IBTIDAIJJE.

Uprava I. ženske mektebi-ibtidaijje u Halilbašića ulici u Sarajevu najtoplije se zahvaljuje darovateljima, koji se sjetiše siromašnih učenica ovog mekteba, te pred sami Bajrami-šerif zaodješe siromašne učenice ili u tu svrhu priložiše darove i to: Muslimansko društvo »Merhamet« 10 učenica, trgovci Šabić Muhamedaga 8 učenica, Vranić Islamaga i sin Šerif ef. 6 učenica, Šabanović Hadži Abdullah aga 5 učenica i Lumanović Bećir ef. 5 učenica; te je tako 34-vero djece obradovano i zaklonjeno od zime i golotinje.

Ova djela neka budu kao primjer i posluži za ugled drugima.

Upravitelj: H. Hfz. Asim Sirćo.

NAMJEŠTENJE.

Trgovački pomoćnik traži namještenje u većoj trgovini ili slično. Posjeduje dobru svjedodžbu i garanciju. Nastup odmah. Adresa u upravi lista.

SKUPŠTINA M. D. TREZVENOSTI.

Obaviješteni smo iz kancelarije Muslimanskog društva »Trezvenost« da će se ovogodišnja glavna skupština društva održati na dan 28. januara t. g. u 7½ sati na večer. Među trezvenjačkim krugovima vlada živo interesovanje za ovu skupštinu.
S.

Tko šteti vakufu

DALI ONI KOJI DRŽE I PLAĆAJU ZAKUPLJENE PROSTORIJE ILI ONI KOJI IZDAJU VAKUFSKA DOBRA.

Još jedan slučaj više dokazuje nam da više Vakufu štete oni koji iznajmljuju Vakufska dobra, nego oni koji bilo kojim slučajem ostanu dužni i ne plate dužne najamnine za najmljene prostorije.

Da bi smo potkrijepili ove naše navode, ističemo ovdje jedan slučaj, koji se je dogodio uz ramazan.

Naime jedan obrtnik koji drži u najam jedan poznati han u Sarajevu, već od 1927. godine, bio je po sadanjim Vakufskim upravljačima deložiran radi navodno neplaćene dužne najamnine, koja je tek iznosila oko 20% vrijednosti čitavog namještaja, koji se nalazio u hanu, a koji je opet pored jednoga solventnog jamca bio dao u zalog i čitav namještaj za osiguranje kirije.

Pa i ta dužna najamnina ne bi postojala da nije zakupac toga hana odgađao da plati dužnu zakupninu radi toga, što je njegovo vlasništvo čitava električna instalacija u hanu kao i sobni telefoni što je sam instalirao prilikom uzimanja toga hana u zakup.

Ali i pored svega toga vakufska uprava našla je za shodno da ga tuži i deložira. bez obzira da li je Vakuf bio osiguran za svoje potraživanje, koje je tek jedva iznosilo sumu od 4 hiljade din., a koji je iznos opet bio apsolutno osiguran, jer taj isti zakupac ima još pokretnosti osim toga namještaja, koji eto kod njih ne vrijede za pokriće te, neznatne sume od četiri hiljade dinara, jer 6 hiljada dinara predstavlja polovinu vrijednosti električnog postrojenja i telefona u tome hanu, koliko je zakupac i tražio da mu Vakuf prizna.

Ali po srijedi nije bila najamnina za deložiranje, već netrpeljivost zbog toga, što je taj obrtnih zadužio naš islamski svijet nesebičnim i požrtvovnim radom oko izdavanja jednog muslimanskog lista. To je samo zato što je isti kroz taj list nebrojeno puta tražio da se promijeni sistem u vakufskoj upravi, pošto ne zadovoljava vakufske potrebe.

Poznato nam je da je sadanje Vakufsko Vijeće na svom zadnjem zasijedanju donijelo riješenje, da se objekti mogu izdati i licima koja nemaju jamca, ali to ovlaštenje i riješenje se ne uvažava kod lica koja su u mogućnosti da plate zakupninu, već se po tom riješenju objekti daju onima, koji su do jučer kao namještenici bili u istog obrtnika, i to još šta više bez garancije i žiranta.

Baš tu se vidi, u kojem grmu zec leži. — Sad nastaje pitanje ko nanosi štete interesima Vakufa, da li oni koji drže najmljene prostorije pod dobrim garancijama ili oni organi vakufski, koji isti objekat daju u zakup bez ikakve garancije i čak šta više i uz cijenu koju je nudio raniji najamnik. Ovome ne treba komentara.

TREBA IMATI VIŠE OBZIRA.

Nama je veoma neprijatno kad smo prisiljeni da skoro u svakom broju našega lista moramo opominjati naše poštovane pretplatnike da udovolje svojoj dužnosti i pošalju pretplatu za list. Ali to moramo činiti sve dotle, dok god naši čitaoci sa malo više obzira ne počnu voditi računa o tome, da se list izdržaje samo od pretplate, pa ako se pretplata na vrijeme ne pošalje, dolazi u pitanje izlaženje našega lista.

Stoga molimo svakoga koji nije za ovaj prvi kvartal podmirio pretplatu, neka nam je odmah pošalje putem čeka broj 1600, jer će mu se u protivnom slučaju obustaviti dalnje slanje lista. Uz mahsus zelam

Uprava.

POSTAVLJENI.

Ukazom Kr. Namjesnika, postavljeni su: Mehmed Sudžuka, sudski pristav, sres. suda u Bos. Petrovcu, za sudiju srez. suda u Fojnicu. — Islama Lukačevića, sres. sudiju iz Prnjavora, sreskom sudu u Bihać.

Da se sporazumimo

In lem jekun leke aduvvun fela hajre fike vela.
Menzileten eskatu min menziletin menla aduvve lehu.
Ibni Hazm.
(Ko nema protivnika taj i ne znači ništa).

U zadnjim brojevima »Islamskog Glasa« objavio sam dva članka o suštini i vanjštini poslovnih vjerskih dužnosti muslimana te o odnosima ilmije i inteligencije. Kada sam pisao te članke bio sam svijestan težine svih pitanja kojih sam se tu dodirnuo. Sve što sam rekao najpre sam dobro ispekao. I ako ne spadam u ilmiju, proučio sam više vjerskih čitaba nego mnogi naši alimi. Za to sam i naglasio da se u kolo hvata onaj, koji se u noge uzda i predupredio čitaoce, da to ne pišem za širu javnost. Međutim, te članke pročitali su i neki koji nisu s potpunim razumijevanjem čitali te članke, nego su ih više jednostrano shvatili, čija svijest nije mogla da ih prekuha, pa je nastupila bura reakcije u čaši vode, zabuna i pometnja. Među ovima bilo je i takvih, koji bi po svome pozivu trebali da spadaju u uži krug duhovne elite, pa radi njih želim i da dam ovo objašnjenje.

Prije svega, potrebno je napomenuti da je »Islamski Glas« stalno naglašavao da nije glasilo ni jednog staleža ni partije, isticao da je nezavisan organ svih muslimana, odnosno i ilmije i inteligencije. Prema tome »Islamski Glas« nije se smio ni oglušiti na glas, koji dolazi iz inteligencije, kao što se nikad nije oglušio ni na tako česte glasove, koji dolaze iz redova ilmije, niti je njegov urednik, koji je preuzeo na se delikatnu ulogu da bude spona među našom duhovnom elitom vjerskog i laičkog smjera, mogao odbiti moje članke, tim prije, što sam ja sa svojim ozbiljnim publicističkim radovima koji su tako rado čitani, zadužio »Islamski Glas« više nego i jedan od naših intelektualaca. Inače »Islamski Glas« prestao bi da važi kao glasilo svih muslimana, a njegov urednik postao bi eksponent samo jednog staleža.

Toliko za »Islamski Glas« i njegovog vrijednog urednika, a sada da objasnim svoj stav što sam zapravo sa tim člancima htjeo da kažem i želio da time postignem?

*

»Trebalo bi postaviti Boga sve kada nebi ni postojao«, veli najveći konfesionalni filozof svih vremena Emanuel Kant. Bog je potreban napaćenom rodu ljudskom i poletnoj duši čovječjoj i kao zadnje utočište utjehe i nade i kao najviši ideal moći i savršenstva. Zbog toga od svoga postanka, ljudi su tražili Boga. Fetišizam (neznaboštvo) i antropomorfizam (mnogoboštvo) bile su samo kratke etape u beskonačnoj historiji ljudskoj u kojima Bog nije stekao stalnost i zavičajnost. Pravi Bog u punoj veličini svojoj pokazao se je i prikazao čovječanstvu preko najodličnijih muževa njegovih — pejgambera. Adem, Musa, Isa i Muhamed najznamenitiji su poslanici Božiji i najzaslužniji sinovi ljudski. Najsavršeniji shvaćanje Boga i najbolju definiciju njegovu dao je Islam. On nas je preko svoga vjesnika i zadnjeg Božijeg poslanika Muhameda naučio da je Bog apsolutno jedan, jedinstven, neovisan od prostora, mjesta, vremena i svakog materijalnog oblika. Islam je postavio izravnu duhovnu vezu između Boga i čovjeka, ukinuvši svakog posrednika. Bog u kojeg vjeruju muslimani, oduzeo je svetost i neprikosnovenost od svih pojedinaca ne izuzimajući ni Svoga miljenika Muhameda i prenio svoje zemaljsko carstvo na cijelo čovječanstvo. *(Huvellezi džealekum halaifel-erdi,* zadnja rečenica poglavlja »En'am).

U svojoj objavi Kur-anu Bog uvijek apeluje na zdrav razum čovječiji, i stalno nas upućuje na razmišljanje, a nikog ne sili na slijepo oponašanje. Vjerskim islamskim odredbama zaduženi su samo slobodni, pametni i punoljetni ljudi.

Ali bujna mašta ljudska, osobito jugoistočna izraelćanska, splela je čitave bajke oko svih Božijih poslanika i dičnih sinova čovječanstva Musata, Isata i Muhameda, tako da su se njihovi sljedbenici više zaljubili u njiha, nego u samog Boga. Sada mi imamo takvu situaciju da Božije poslanike žarko ljubimo, a od Boga se samo bojimo i iz straha ga poštujemo. A kada je u pitanju ljubljeno biće, funkcija mozga — mišljenje prestaje, a djelovanje srca — osjećanje nastaje. Ljudi i njihovi sveštenici sada se više nerviraju i bune protivu onih, koji se dotaknu ličnosti i privatnog života Božijih poslanika, nego protih onih koji hule Boga.

Takav slučaj desio se je i sa napadnutim člancima mojim.

U tim člancima koji veličaju Boga, uzdižu Islam na dostojniju visinu sa onog stupnja na kojeg su ga spustili moji protivnici i njihovi branioci i štite Božijeg poslanika od onog što je blizu (širka); ja sam podvrgao analizi islamske šartove i konstatovao da su ta mudra i visokoj socijalnoj svrsi namijenjena naša poslovanja pretvorena u mehanička djelovanja u koja se ne unosi duša i srce pa time dokazao da su promašila pravu svrhu svoju. Zbog toga sam pored vjerskog posta koji se mora najstrožije održavati i koji se mora saglasiti pravom cilju, predložio i jedan drugi laički ali savjesni i trezvenjački post, kojeg bi se držali svi građani u korist akcije za zimsku pomoć bijednoj i nezbrinutoj braći našoj. Nadalje sam ustvrdio da je Muhamed (a. s.) po samom tekstuelnom značenju osnovne islamske parole kelimei šehadeta na prvom redu Božiji rob, a tek po tome Božiji poslanik, te prema tome pored službenog poslaničkog života u kome nije grešio, živio je privatnim ljudskim životom u kojem može i da pogriješi, pa u Kur'anu vidimo da i prekore dobiva od Svemogućeg Gospodara, n. pr.: Abese ve tevella... Potrudio sam se da potražim uslove pod kojima bi ulema i inteligencija mogla sarađivati i platformu na kojoj bi se mogli sporazumiti, jer od te kolaboracije i sporazuma ovisi napredak muslimana. *Ispitujući te uslove kazao sam da* bi trebalo izdati dobar prevod Kurana i izravno se obraćati na njeg, kako bi se izbavili iz niskog položaja mukalida oni, koji bi mogli da postignu čast mudžtehida i time se odazvati kuranskoj zapovijedi: »Ve kul rabbi zidni ilmen; te da se ostali izvori Islama proglase fakultativnim. Da bi ubrzali izučavanje islamske vjeronauke pa time mogli dati solidniji vjerski odgoj našoj uzdanici omladini, preporučio sam zamjenu arapskih slova sa odgovarajućim latinskim; jer blagodareći tomu u Turskoj je duplirana tiraža Kur-ana.

Sumnjam da bi se mogao naći ikakav pametan musliman, koji bi nešto stvarno imao prigovoriti tome. Ako ima nek istupi muški i bez ustezanja. Sa ubjedljivim dokazima povezanim gvozdenom logikom a ne sa sofističkom mistikom: rekla kazala. Načelnim, akademskim i otmenim raspravama u tome pravcu otvoreni su stupci »Islamskog Glasa«, sigurno rađe vjerskoj, nego laičkoj inteligenciji. *Hatu burhanekum in kuntum sadikin.*

Jedino o čemu bi se moglo diskutovati na akademski način jeste taktika i pitanje oportuniteta, t. j. dali je naša sredina zrela da bi se smjelo javno raspravljati o tim osjetljivim problemima našim. Mnogi drže da bi ta pitanja trebalo prepustiti vremenu da ih ono svojim prirodnim procesom evolucije postepeno riješava i naša bolesna mjesta liječi. Pri tome ukazuju na mnoge vremenom postignute stepene i napredne pojave u našem životu.

Usuli dždid se je u našim mektebima posve udomaćio, vjerska nastava i udžbenici dosta usavršili, čak se i latinica pri tome počela primjenjivati, laičko školovanje omladine kod svih naših slojeva postalo popularno, sloboda i emancipacija muslimanke uzela je jakog maha, čak i ni vlaški šešir nije tako zazoran kao ranije, a da i ne spominjemo gologlavce, koji ništa manji grešnici nisu od tantulaša, kao i moda, koja je zahvatila i same velike hodže i njihove domove. Ljudi se od navika odriču sporo, ali od pojmova i shvatanja tako brzo da ni sami ne primjećuju toga. Dakle vrijeme riješava sve, pa će ono elementarnom snagom gurati i unapređiti i muslimane. Ali sada da prevrnemo list i da pogledamo na drugu stranu. Sve to što je do sada riješilo vrijeme, nije ispalo u prilog vjere. Današnji naraštaj muslimana u vjerskom pogledu mnogo je slabiji od ranijeg. Civilizacija koja se prepušta vremenu, može se pretvoriti i u cicilizaciju, a kultura u nevolju, ako se ranije ne preduzmu mjere predostrožnosti. Muslimani su danas mnogo naprednji, nego prije par decenija. Ali mi vidimo da su te vremenu prepuštene reforme donijele i loših rezultata. *Oni koji su čekali na sporu evoluciju i odbijali reformaciju doživili su revoluciju, a revolucija najpre razara pa tek onda stvara.* Rusija i Turska najbolji su primjeri za to. Mladost je snaga revolucije a starost reakcije. Kada je mladost pobjedila starost u Rusiji, pojavio se je antireligiozni pokret i među muslimanskom omladinom, koja ruši i džamije i progoni ulemu za to, što ih je držala u vjerskoj stegi. Štedeći bolesni prst mogli bi kasnije izgubiti zdravu nogu, a možda i glavu.

Oportunitet je individualne prirode kao i ukus. Ono što nije oportuno za jednog može da bude za drugog. Ako je samo po srijedi oportunitet koji nas dijeli, tada bi trebalo prešutiti moje članke, a ne napadati i harangirati masu protiv moje osobe u džamiji, koja nije namijenjena polemici. Sa te strane koja me napada, ja bih trebao da zaslužim zahvalnost za to, što sam pokazao toliku kulturnu hrabrost, da u jednoj uskogrudnoj sredini kakova je naša, iznesem u javnost ono što nas najviše tišti i boli.

U svojoj mladosti od svoga rahmetli dobrog oca, šeriatskog sudije, mile majke, kćeri muderiske, koja je i danas možda najpobožnija žena u Sarajevu, u medresi kod svoga tetka uvaženog muderisa rahmetli Pandže, pa kasnije po školama u Turskoj, ja sam dobio tako solidan islamski odgoj, kakvog bi mogli poželjeti i mnogi protivnici moji. U svojoj dvadesetoj godini života bio sam istog mišljenja kao i oni. Kasnije kada sam svoje vjersko i laičko znanje upotpunio sa privatnom studijom i neposrednim proučavanjem samog života, te prodro u samu suštinu vjere u opće, izmjenio sam svoje mišljenje. Da su i moji protivnici proučili onoliko koliko sam ja, siguran sam da bi svoje mišljenje saobrazili mome, pa i sam pojam o Islamu.

*

U svojoj početnoj fazi u kojoj je bio objavljen po Muhamedu a. s. i prikazan u Kur-anu sa demokratskom ideologijom svojom, Islam je bio najliberalniji revolucionarni pokret svoga vremena. Omladina i sirotinja bila je prva koja je prigrlila Islam. Radi toga je Hazreti Omer i mogao kazati da su suvišne sve knjige izuzev Kurana, radi čega mu se i pripisuje u grijeh požar Aleksandrijske biblioteke, što je historijska laž. Hazreti Omer je bio mudar i pravedan halifa, pa je sigurno pri tome, kad bi to moglo biti istina, mogao misliti samo na vjerske knjige, kojima su bile krcate tadanje biblioteke, kao i današnje muslimanske. Oduševljeni Islamom divlji Arapi su za kratko vrijeme postali prvaci kulture i sa punim pravom smatrali su sebe jedinim pravovjernim narodom. Ali ispitivački duh čovječji nije se mogao zadovoljiti ni sa onim što je naučio od Islama. U tajne predjele života i svijeta on je prodirao i dalje i dolazio do novih saznanja i vječnih istina. Kršćanski zapad bio je prvi, koji se je izmirio sa tim saznanjima i istinama, dok su se muslimani odrekli liberalizma u svojoj vjeri i ostali uporni pri starom. Iza toga nacionalni zapad počeo je naglo napredovati i mlitavi konfesionalni istok potiskivati nazad. Danas je islamski istok iza kršćanskog zapada zaostao za nekoliko stoljeća. Osnivač pozitivizma August Kant, zapaža tri faze razvitka u ljudskom životu čovječijem pri objašnjavanju predmeta: teološku (mističnu), metafizičku (apstraktnu) i pozitivističku (eksperimentalnu). Muslimani nisu još preživi ni prvi stadij. Za Muhamed pejgamberovog razvitka i vladavine njegovih savremenika (hulefai rašidina) muslimani nisu poznavali ni mezheba ni tarikata, ni evlija ni turbeta. Prelazeći preko tolikih vjekova, zemalja i naroda pridružili su se i mnogi pritoci sa strana, koji su pomutili čistu i bistru islamsku vjeru. Danas niti smo mi tako prosti i primitivni kao što su bili prvi muslimani, niti je sadašnji Islam tako čist i svjež, da bi nas mogao preporoditi isto onako, kako je preporodio poludivlji arapski narod. Današnji muslimani obrasli su u divlji korov tako, da se na njima i ne primjećuje ono što je dobro i vrijedno. Inače da je današnji Islam onako čist, vrijedan i jednostavan kakav je bio spočetka, muslimana bi bilo najviše na svijetu. Govoreći o Isa pejgamberu, na usta svoga Zaratustre, Niče je rekao: da je taj čovjek (Isa) imao toliko srčanosti, da bi se sam odrekao svoje nauke, kada bi doživio iskustva naša. Govoreći o Muhamed pejgamberu i ja velim: kada bi se taj nedostiživi čovjek povratio i vidio nas muslimane tako zaostale iza sljedbenika njegovih predčasnika drugih pejgambera, sigurno bi se ustručavao da nas prizna umetom svojim.

*

U odnosu prema brzom napretku drugih, muslimani sve više zaostaju, padaju i propadaju. Padanjem muslimana, propada i Islam. Ako propada Islam, treba ga olakšati i lišiti svakog balasta, da bi se spasilo ono što je glavno. Nužda mijenja sve zakone, pa i one kojima se pripisuje svetost. Nesmije se dulje oklijevati. Pri nastupu teškog i sudbonosnog momenta otpada pitanje oportuniteta kao i obziri prema sredini. Krajnje je vrijeme da se postigne neki sporazum, uspostavi planska i sistematska saradnja među duhovnom muslimanskom elitom oba smjera i krila, ulemom i inteligencijom. U prisustvu takvog sporazuma i saradnje postaće bezrazložan svaki strah i pesimizam za budućnost Islama i muslimana. Odlučno, smjelo i oduševljeno krenućemo naprijed. Ne samo korakom, nego i skokom...

E. Bulbulović.

Svečano otvorenje Mekteba u Novom Pazaru

Džematski medžlis novopazarske džamije »Altun-alem« da bi udovoljio svojoj dužnosti i zahtjevu svojih džematlija, prije izvjesnog vremena pokrenuo je akciju da u svom području sagradi jedan sibjan-mekteb. Kad su među građanstvom sakupljeni dobrovoljni prilozi, koji se većinom sastoje od kurbanskih kožica i kad je podijeljena pomoć od Vakufske direkcije u iznosu od 4000 dinara, odmah se energično pristupilo radu projektovanog mekteba. Pomenuti džematski medžlis uspio je, da za kratko vrijeme među svojim — dosta siromašnim — džematlijama sagradi jedan od najljepših mekteba u Novom Pazaru. Mekteb je napravljen od tvrdog materijala, a sastoji se od dvije učione i jedne zbornice.

Otvorenje novog mekteba zvani »Svojbor« izvršeno je 5. januara o. g. u prisustvu mektebske djece i mnogobrojnih građana, među kojima su zapaženi gg. M. Sukić, muftija; I. Pidžanović, šeriat. sudija; Branko Sarafimović, izaslanik polic. vlasti, veliki broj ovdašnjih imama i drugi. Svečanost je otpočela u 9 sati prije podne po utvrđenom programu i to: 1) Jedan mektebski učenik izučio je prvu stranicu »Suretel-fetha«; 2) pretsjednik džem. medžlisa g. Hfz. Ramiz Paljevac, održao je pozdravnu riječ, gdje je pored ostalog napomenuo da je nama jugoslavenskim muslimanima zagarantovana sloboda ispovijedanja uzvišene vjere Islama od strane naše dične narodne dinastije Karađorđevića; 3) g. Riđanović održao je predavanje o potrebi i značaju mektebâ, osvrnuvši se na temeljne islamske dužnosti, na moral, kao i sve drugo što je potrebno za čovjeka da mogne biti pravi sljedbenik vječno savremenog Islama i vrijedan građanin svoje mile otadžbine; 4) recitovanje jedne pjesmice i 5) učenje mevluda i pojedinih kasida na turskom jeziku. Nakon proučenog ašereta, svečanost je završena dovom, a po tom je nastavljen razgovor među prisutnim, da se ugledaju na siromašne, ali vrijedne džematlike »Iltum-alema«, pa da i oni u buduće ovako lijepe ideje ostvaruju.

Hasanović.

Halifa Hazreti Ebu-Bekir

(Nastavak.)

Da se ponovno povratimo na pred met o kome govorimo. Čim je Ebu-Bekir završio svoj poznati govor digao se Habbab-bin-Munzir, jedan ugledni Eusarija i rekao je: »O zbore ensarijski! Zadržite vlast u svojim rukama. Svijet se nalazi pod vašom zaštitom i niko se neće vama suprotstaviti, a svako će prihvatiti vaše mišljenje. Vi ste ugledni i bogati, mnogobrojni, jaki i odvažni. Svijet će gledati što vi radite i neće vam se protiviti, da bi vaše mišljenje osporio i vaše odluke odbio. Vi ste stanovnici Ebva'a, vama se je iselio Božiji Poslanik, vi spadate među najprve preteče Islama kao i oni (Muhadžiri). Vi ste davali skloništa i vi ste vjerovali prije nego su vam oni i došli. Oni su javno Boga obožavali i klanjali Mu se samo na vašem tlu. Namaz se je zajednički klanjao samo u vašim džamijama. Arapi su vašim sabljama dovedeni u ovu zajednicu. U ovoj stvari vi imate najviše zasluga. Ako nas oni (Muhadžiri) neće, onda jedan vladar od nas, a jedan od njih«.

Na to je ustao Omer i rekao: »To je nemoguće, dvije sablje ne mogu stati u jedne korice. Arapi neće biti zadovoljni ni stim da im vi vladate, a da njihov poslanik bude od drugih osim vas. Među Arapima treba da uzmu vlast oni, od kojih je i Poslanik došao i da od njih budu oni koji će upravljati i vladati. To je za nas najjači dokaz protiv svih onih, koji nam se od Arapa suprostave. Ko će nam osporiti Muhammedovu vlast i Njegovo nasljedstvo«.

Vidimo da Omer radijallahu anhu kaže: »Bogami Arapi neće zadovoljni biti, do im vi vladate, a da njihov poslanik bude pripadao drugima«. Ove riječi mirišu na plemensko odvajanje i plemensku nadmoćnost. Hazreti Omer kaže da je taj halifa i vladar od drugih, to jest od Ensarija i ako su Ensarije, Muhadžiri i svi ostali stanovnici arapskog poluotoka Arapi o čemu nema spora. Onda je interesantno kako je moglo doći do toga da se jednom Ensarije kaže da je naš poslanik od drugih osim vas, a znamo da je Bog u Kur'anu poništio sve razlike i prednosti koje su se uživale radi pripadnosti nekom odličnijem plemenu ili narodu. Bog nije samo odstranio tu razliku među arapskim plemenima, nego šta više zbrisana je razlika između naroda i rasa kojima muslimani pripadaju. Svemogući Bog kaže: »O ljudi! (a ne: o Arapi). Mi smo vas stvorili od Adema i Have (kao muško i žensko). Izgradili smo od vas narode i plemena da se tako međusobno upoznajete. Od vas je najplemenitiji koji je najbogobojazniji i koji savršeno izvršava svoje dužnosti«, a ne kaže da je najplemenitiji kod Boga ko pripada plemenu Kurejš.

Zatim se digao Habbab-bin-Muuzir i rekao: »O zbore ensarijski! Uzmite vlast u svoje ruke a ne slušajte riječi ovoga i njegovih drugova. Uzmite vaš dio u ovoj stvari koji vam pripada. Ako vam uskraćuju ono što vi tražite pa prognajte ih sa svog tla i oni će onda i sebi i vama izabrati za glavara onoga koga vi hoćete. Boga mi ste vi dostojniji da ovu stvar uzmete u svoje ruke. Pristupili su da rješavaju ovo pitanje oni koje smo mi svojim sabljama priveli u naše krilo. Bogami ću svakome sabljom stući nos, ko se usprotivi«.

Na ove riječi je Omer odgovorio: »Pošto mi je Habbab odgovorio, meni nema mjesta da s njim raspravljam, jer je još za života Božjeg Poslanika među nama postajala neka prepirka, pa mi je Božji Poslanik zabranio da se s njim prepirem. Zakleo sam se da mu neću nikada reći ružne riječi«.

Na to je ustao Ebu-Ubejde-bin-Džerrah i rekao je: »O zbore Ensarijski, vi ste prvi pomogli i dali ste sklonište, pa nemojte biti prvi koji će mijenjati i razdirati«.

Iza toga je ustao Ensarija Kajs-bin Sa'ad, jedan od vođa plemena Hazredž i rekao je: »O zbore ensarijski! Pazite, mi smo stekli zasluga u borbi sa poganima i mi smo od onih koji su prvi primili vjeru, ali s time smo samo tražili Božje zadovoljstvo i zadovoljstvo vašeg poslanika, te smo tim pokazali našu plemenitost. Nije potrebno da s tim zamaramo svijet, a niti smo mi od toga tražili nekakovu zemaljsku korist. Bog će nas za to nagraditi. Onda Božji Poslanik je iz plemena Kurješ i Njegovi suplemenici imaju više prava da ga naslijede. Bogami ja ne želim da im se suprotstavim u ovoj stvari. Bojte se Boga, nemojte im se protiviti niti im praviti smetnja«.

Dakle kako vidimo ovaj zadnji govornik je poprimio stanovište Kurejšija i poprimio mišljenje da je hilafet našljedan. O tome je, kako je poznato i ranije govoreno.

(Nastaviće se.)

Za naše žene

HAZRETI AJIŠINA UDAJA.

Prva žena našeg pejgambera je bila Hazreti Hatidža. Kad je našem pejgamberu bilo dvadeset i pet godina, oženio se sa Hatidžom i s njom je živio dvadesetipet godina. Hazreti Hatidža je umrla u mjesecu Ramazanu desete godine pejgamberovog poslanstva. Tada je našem pejgamberu bilo pedeset godina. Hazreti Hatidža je umrla u šezdesetipetoj godini života.

Hazreti Hatidža je bila savršena drugarica našega pejgambera i da se pokaže veličina toga bračnog života, dovoljno je samo znati, da je onda, kada je naš pejgamber bio jedini musliman da je Hazreti Hatidža bila prva muslimanka i drugi musliman. Hazreti Hatidža je uvijek i na svakom mjestu, u najtežim časovima kad su neprijatelji muslimana htjeli da ugase zapaljeno svjetlo Islama, oduprla se svakom nasilju, podnosila je najveće uvrede i uvijek ostala nerazdruživa družica našeg pejgambera i uvijek ga je sa najvećom ljubavlju pomagala i volila, kad su se svi protiv njega bili digli. Radi toga je Božji Poslanik bio jako ožalošćen kad je Hazreti Hatidža umrla, jer je izgubio najvjernijeg druga koji je s njim zajednički dijelio i radost i žalost. Ova osamljenost iza smrti Hazreti Hatidže je još u većoj mjeri pogoršala život Božijeg Poslanika. Prijatelji i požrtvovni drugovi Božijeg Poslanika znajući kako radi toga On mnogo trpi, nastojali su da ga izvuku iz ove usamljenosti.

Havla-binti-Hakim, žena druga Božjeg Poslanika Osman-bin-Mezuna, koji je umro 2 godine po hidžretu obrati se jednoga dana Božijem Poslaniku i rekne mu: »Božji Poslaniče, ponovno se ženi!« Božji Poslanik je upita s kime, a ona mu odgovori, da ima udovica, a i djevojaka, pa koju on hoće, tu hoće i oni. Pejgamber je upita koje su te, a ona mu odgovori, da od udovica imađe Sevda kći Zemina, a od djevojaka Ebu-Bekirova kći Ajiša. Pejgamber odgovori: »Eto ako hoćeš Ajišu«.

Havla izađe od Pejgambera i ode Ebu-Bekiru kući i s njim se porazgovori. Kod Arapa bijaše običaj da prijatelji koji su se dobro volili i držali se kao braća, da se međusobno ne žene i da takim prijateljima ne daju svojih kćeri. Ebu-Bekir to istakne Havli i zapita je, bili to bilo mguće i dozvoljeno. Havla ove riječi Ebu-Bekirove priopći Pejgamberu, na što joj On rekne: »Ebu-Bekir je moj brat po vjeri. Dozvoljeno je vjenčati kćeri braće po vjeri«. Ebu-Bekir se sa ovim složio.

Ali Hazreti Ajiša je bila prije obećana Džubejr-bin-Mutimu. Radi toga je trebalo to obećanje poništiti. Ebu-Bekir upita Džubejra, a ovaj se na to obrati svojoj ženi. Džubejrova porodica je tada pripadala poganima. Džubejrova žena na to odgovori: »Ako ova djevojka uniđe u moju kuću, moj će sin izaći iz vjere, a ja neću da tako bude«, i tako to obećanje bude poništeno.

Ibni-Saad govoreći o vjenčanju Ajišinu iznosi dva slučaja. Po jednom je Pejgamber Hazreti Ajiši kao meher dao jednu kuću, koja je tada vrijedila pedeset dirhema. Ali ako malo pobliže ispitamo vidjećemo, da ne odgovara istini, jer u to doba i najmanja kuća je morala skuplja biti. Prema Ibni-Ishaku Ajišin je meher bio 400 dirhema. Ibni-Saad na jednom drugome mjestu kaže da je njezin meher iznosio 500 dirhema.

Imami Muslim u svojoj zbirci hadisa govoreći o hazreti Ajiši kaže da je meher svake Pejgamberove žene iznosio 500 dirhema, a imam Ahmed u svom »Musnedu« kaže da je hazreti Ajišin meher bio 500 dirhema.

Postoje razna mišljenja o datumu hazreti Ajišina vjenčanja. Učenjak Bedruddin-Ajni u svom komentaru na Buhariju kaže, da se to dogodilo druge godine po hidžretu, opet prema jednoj drugoj vijesti to se dogodilo tri godine prije hidžreta, a po nekima na godinu i po prije hidžreta. Opet neke druge vijesti kažu da se je Pejgamber vjenčao sa Ajišom tri godine iza smrti Hatidžine. Neki pisci životopisa Pjegamberova kažu, da se On vjenčao sa Ajišom iste godine kad je umrla Hatidža.

Ako se utvrdi datum smrti Hazreti Hatidže, onda će biti moguće odrediti i datum Ajišinog vjenčanja. Po nekim vijestima je hazreti Hatidža umrla pet godina prije hidžreta, po nekima na četiri, a po nekima na pet godina. U ovim nejednakim vijestima je svakako mjerodavno šta sama hazreti Ajiša kaže. Buharija i imami Ahmed donose dvije različite vijesti od Ajiše. Po jednoj vijesti ona se udala treće godine po smrti Hatidižnoj, a po drugoj iste godine kad je umrla Hazreti Hatidža.

Prema utvrđenom sudu većine učenjaka Hatidža je umrla desete godine po poslanstvu to jest tri godine prije hidžreta u mjesecu Ramazanu. Vjenčanje Božjeg Poslanika sa Ajišom se zbilo iste godine mjesec dana po smrti Hatidžinoj u mjesecu ševvalu ili 620. godine po Isau u mjesecu maju. Hazreti Ajiša je vjenčana u onoj godini kad je umrla Hazreti Hatidža, ali bračne veze su uspostavljene tek kasnije tri godine.

LISTAK

Džemila hanumica Zekić:

Nevjernik

(Crtica iz mahalskog života.)

Na visokom prozoru, naslonjena rukama na demire sjedila je djevojka blijeda i zamišljena. Kao kapljice bistre rose na proljetnim ljubičicama, caklile su se suze u njenim plavim očima. Izraz njenog lijepog lica odavao je patnju i bol. Šta je natjeralo ovu djevojku da u gluho doba noći sjedi na porzoru? Ko zna?

Napolju je noć pjevala svoju monotonu pjesmu. Nebo je bilo prekriveno oblacima, za koje se je sakrio mjesec i nekoliko zvijezdica, iz daljine dopirali su zvučni akordi pjesme, koji su ulijevali radost u dušu bijedne djevojke:

Otkako sam sevdah svezo,
Nikad rahat nisam bio,
Dertli sam ti i odviše,
Pa od derta, aman, sve bih pio...

Zvuci pjesme počeli su je zanositi i opijati. Suze su iščezle, a u lice je počela navirati krv. Na usnama se je pojavio slatki smiješah. Ona se još jače privila uz demire blago šapćući:

— To je on, on, poznajem ga po glasu, Enver moj, ljubav moja...

Pjesma se još čula:

Ništa slađe nisam pio,
Od šerbeta najslađega,
Što ga daju usta tvoja,
Čuj Selimo, dušo moja!

I najzad pjesma zamuče. Zavlada opet mir. Djevojka se rastuži i poče da jeca... Teške misli zaokupiše je. Možda on ode drugoj. Slutnja joj se obistinila.

Malim puteljkom, što vodi u drugu mahalu, išao je Enver s prijateljima drugoj pod prozor. Pod noge je strpao ljubav Seliminu i zakletve, koje joj je dao. A kako i ne bi. kad je ona siromašna, a majka mu je našla Zulejhu, begovsku kćerku, koja nije lijepa kao Selima, ali je zato bogatija. Večeras je pošao da je zaruči. I prsten je ponio. Jedan prijatelj potsjeća ga na Selimu i pita, zašto ju je ostavio.

Zato, odgovara hladno mladić, bezdušnik, — što nema blaga, zlata i srebra, a to stvara blagostanje i mir u životu.

— Varaš se, varaš, odgovara mu prijatelj. — To je puka laž. Ljubav, samo ljubav, stvara život, dragi moj. Pravo je rekao jedan perzijski pjesnik:

Što na ovom svijetu živi? —
S golubicom golub bijeli,
Jer je samo ljubav život,
Samo ljubav sreću dijeli.

Ali Enver okrenu govor na drugo i brzo stigoše pod prozor Zulejhe. Jecaji violina probudiše je i ona se javi, rastiruči bijelim rukavom pospane oči, na pozoru.

— Jesi li spremna, reče joj Enver i ne pozdravivši je uobičajenim pozdravom,. Ja sam doveo prijatelje i donio zaruku. Sad odmah moraš ići samnom.

— Spremna sam, odgovori brzo sva sretna i blažena djevojka. Otrči brzo k majci, jer nikog više nije imala do nju, zagrli je, poljubi, zamoli da je blagoslovi i izađe na ulicu. Enver joj stavi prsten na bijeli prstić desne ruke i pođoše, ne govoreći ništa.

Prolazeći kraj kuće Selimine, Enver baci pogled na prozor i spazi nju, djevojku, koju je ljubio velikom ljubavlju i kojoj se je kleo, da će je uzeti. U srcu mu se probudi opet stara ljubav i čista i žarka, prema djevojci, koju je izabrao sam na molbu svoga srca a nisu mu je drugi preporučili. Mnoge, slatke uspomene, za koje je mislio, da su već mrtve, oživješe opet. On pade u zanos, kad se sjeti one čarobne ramazanske večeri, kad ju je vidio prvi put, lijepu, nježnu, bezazlenu. Pa onda se sjeti druge večeri, kad je prvi put progovorio s njom i najzad one Bajramske večeri, kad joj je otkrio svoj sevdah, osjećaje mladenačkog srca. Tepao joj, uzdisao i plakao slatkim suzama prve ljubavi. Nešto ga je bocnulo u srcu, kad se je sjetio, da joj se te večeri zakleo na vječitu vjernost. Zlatne zvijezde i blijedi mjesec bili su svjedoci toga. Gledajući sada u njezine duboke, baršunaste, tamno plave oči, koje su s visokog prozora, odsjevale kroz mrak čarobnom svjetlošću u njezine crne kose, tamnije od ponoći, u njezine rumene usnice, napola otvorene, on se izgubio. Zaboravio je na sve, na mladu, na prijatelje. Zanešen uspomenama i njenim likom, koji mu je igrao pred očima, on kriknu kao ranjeni jelen:

— Selmo, ljubavi moja, ljubljena i slatka, šta uradih, oprosti mi, draga moja oprosti...

Ali su ga prijatelji brzo umirili i odveli dalje. Zulejhu su utješili s riječima:

— On će to sve zaboraviti u zagrljaju tvome.

Lijepa Selma se je iznenadila i sa strahom gledala dolje, u mrak, ne znajući šta se događa. Srce joj se uznemirilo, jer joj se činilo, da poznaje onaj glas, sličan je glasu crnookoga Envera, njezinog dragana, koji ima nježno lice, zamamne nausnice i vitak stas i koga ona ljubi svom snagom svoga života.

Kad su Enver, Zulejha i malobroji svatovi izgubili u daljinu, Selma je duboko u pluća udahnula svježega vazduha, zagledala se u plavetno nebo zatvorila prozor i legla u postelju. Brzo je zaspala, sanjajući svoga Envera kako joj se smiješi... tepa,,, a njeno srce tone, tone... u nekoj slatkoj milini. Tek u jutro je doznala od jedne kone, da joj se dragi oženio. Uzeo je njezinu drugaricu. Ona pod pritiskom tih riječi nije se mogla uzdržati, pala je na pod, uhvatila se za srce i zaplakala ,tužno zaplakala, za izgubljenom srećom. Taj događaj ubio ju je. Nigdje nije izlazila iz kuće, bilo ju je

PENZIONERI NE MOGU BITI PRIMLJENI U DRŽAVNU SLUŽBU.

U prošlom broju našega lista donijeli smo jednu noticu u kojoj se kaže da je ministarstvo financija donijelo riješenje po kom se ne mogu uopće penzioneri zaposliti kod države ni državnih preduzeća. Ovo je riješenje stupilo na snagu 1. januara. 1936.

Povodom donošenja ove notice sjetili smo se da bi trebalo i u našoj Vakufskoj direkciji sve penzionere koji su zaposleni u vakufskoj službi otpustiti i na njihova mjesta postaviti mlađe nezbrinute sile i tako dati mjesta onima koji imaju odgovarajuće kvalifikacije. Nije pravo da se obezbijeđeni zaposluju po drugi put, dok drugi bez zaposlenja stradavaju.

PREMJEŠTENI.

U ime Nj. Vel. Kralja, Kraljevski Namjesnici premjestili su: Ahmed ef. Mulalića, šer. sudiju iz Brčkog u Teslić, a Zuhdi ef. Gavranovića iz Teslića u Brčko, obojicu po potrebi službe.

PREKO 7000 DINARA PRILOGA NAŠEM »MERHAMETU«.

Na prvi dan Ramazanskog Bajrama kao i svake godine u avliji Begove džamije kupljeni su dobrovoljni prilozi za »Merhamet«.

I ako je privredna kriza uhvatila sve naše slojeve, ipak se je sakupilo priloga preko 7000 dinara.

Ovom prilikom ćemo iznijeti jednu činjenicu, koja je porazna za imućniji svijet, jer se je opazilo, da priloge u većini slučajeva daje srednji stalež, dočim bogatiji i imućniji se ogluše i bez imalo osjećaja prolaze pokraj stola za sakupljanje priloga ne spustivši u kasetu ama ni jednog dinara. Ovo je svakako interesantna pojava.

IZ KONJICA:

GODIŠNJA SKUPŠTINA »JUGOSLAVENSKOG KLUBA« U KONJICU.

Dne 12. januara u prostorijama Jug. Kluba, održana je glavna godišnja skupština u 10 sati prije podne.

Predsjednik društva Ali ef. Salihkadić otvorio je skupštinu i zahvalio se prisutnim članovima društva. Pritom je naročito istakao svijest omladine, koja se redovito okuplja u društvu i tako se čuva zlih posljedica današnjeg razvratnog života. Iza toga je dao riječ sekretaru R. Hadžimehanoviću, koji je podnio tajnički izvještaj. Zatim su iznijeli svoje izvještaje blagajnik J. Pirkić, knjižničar Ali ef. Dizdarević i ekonom A. Nikšić. Svi su izvještaji primljeni i izražena zahvalnost bivšem odboru na radu i podijeljena mu je razrješnica.

Jednoglasno je izabran novi odbor u koji su ušli: Smailbeg Kosovac, predsjednik; Jusuf ef. Hadžić, potpredsjednik; Ibrahim Hadžizukić, sekretar; Jusufaga Pirkić i Fehim Zukić, blagajnici; Refik Hadžimehanović, knjižničar; Asimaga Nikšić, ekonom; odbornici bez funkcije: Mustajbeg Hadži Husejnović, Nazif Begtašević i Mehmed Hadžialić. U nadzorni odbor ušli su: Avdaga Begović i Vejsil Sokolović, a u revizioni odbor: Branko Brbović i Ismail Mulić.

Društvo je u 1935. god. postiglo lijep uspjeh i u moralnom i u materijalnom pogledu.

Želimo mnogo sreće novom odboru te da postigne bolju uspjeh u svom budućem radu.

Refik.

IZ NAŠE KRAJINE:

ZAPOSTAVLJANJE SIROMAŠNE TALEBE.

U nas u Krajini oduvijek je bio običaj, da se uz Ramazan raspodjeli medresanska taleba po džematima na praksu, da ono što su u medresi učili primjenjuju, da dođu u kontakt sa ehalijom, upoznaju narodnu psihu i narodne običaje, te upoznaju dobre i zle strane našeg svijeta.

Naša ehalija uvijek je znala cijeniti učene ljude kao i one koji su na putu za naukom (talebom), znala je teške financijske prilike oko izdržavanja učenika po naučnim zavodima, pa ih je za to izdašno pomagala, a još i danas pomaže. Osobito medresansku talebu, gajeći nadu u njima, da će se oni danas sutra najbolje odužiti svojoj okolini. Zato obično uz Ramazan, talebi koja im se dodijeli daju sadakai-fitre i zećat. Količina tih priloga ovisi prema veličini džemata i imućstvenim prilikama džematlija.

Uprave medresa bile su u toj raspodjeli nadležne i obično su slali siromašne talibe u bolje džemate i to je bilo najpravilnije, jer su imali sve podatke o talebi: o imućstvenim prilikama njihovih roditelja, o vladanju, marljivosti i uspjehu talebe. Zadnjih godina Sreska vakuf. povjerenstva u područnim džematima preuzeli su tu raspodjelu u svoje ruke i već se je opazila nepravilnost, a osobito zadnjeg Ramazana. Naravno da su siromašni talibi morali biti zapostavljeni. Talibi — sinovi najimućnijih ljudi u srezu dobili su najbolje džemate i sa dobivenim ramazanskim prilozima mogu se čitavu godinu u medresi izdržavati i ako bi njihovi roditelji prema imućstvenim prilikama po propisima Islama dužni bili pored svoga sina — taliba još jednog siromašnog taliba uzdržavati. Siromašni talibi koji su bez roditelja ili bez imetka ili su dobili siromašne džemate za ramazanski prilog, nisu mogli ni gumene cipele kupiti ili nisu nikakva džemata ni dobili. Iz toga se vidi, da se malodušni protekcionizam i grubi materijalizam sebičnih ljudi ne zajažljiva apetita uvukao u tu našu plemenitu i humanu stvar naše ehalije da je unište ili da te sirotinjske kapljice prihoda navrate u svoja materijalistička vrela, kako bi u obilju plivali, a sirotinja neka strada, netreba ni da živi. Zato pitam imame i ehaliju, da li će u buduće dozvoliti, da se njihovom sadakom soli more ili da ista dolazi ondje, gdje je propisima Islama određena. Nadam se da će gg. imami putem svojih organizacija tražiti, da podjela talebe uz Ramazan pređe isključivo u nadležnost uprave medrese i imamskih organizacija, jer sam uvjeren da se tada ne bi siromašna taleba zapostavljala.

Krajišnik.

JEDNA SOCIJALNA MANA POD SARUKOM...

Nekoji pojedinci pod sarucima, koji su godinama patili služeći kao sitni seoski imami nezaštićeni i bez ikakve budućnosti, a ovisni o milosti i nemilosti neprosvjećenog seljaka, prolazili su kroz mnoge peripetije u životu i doživljavali mnogo neprilika. Sreća ih je poslužila i došli na viši položaj do kojeg slučaja ne dođoše možda zaslužniji, osiguraše svoju budućnost i njihova čitava jednogodišnja plata pretvori se u jednomjesečnu.

Danas kad bi trebali taj položaj cijeniti i odužiti se svome pozivu vidimo ih kako po više sati provode u kafanama, a ljeti i pred kafanama u kakvu besposlenu a nekad i nepristojnu društvu uz karte, domine ili koji drugi hazard. Ako im se prigovori za tu njima nepristojnu zabavu obično odgovore da je to mubak i da to čine razonode radi. Naša zaslijepljena mladež a ponekad i stariji znaju na hazardu jedini kaput pa i koju vrijedniju stvar založiti i kad ih odvraćamo od te zaslijepljenosti jednostavno se brane pozivajući se na tu »mubah ulemu«. Zar ta ulema nije imala prilike vidjeti i čuti koliko je kuća taj nesretni hazard razrušio, koliko je familijarnih nesreća prouzrokovao i koliko je ljudi na robiju spremio. Kad toga ništa ne bi bilo, zar se ne sjećaju uzvišenog hadisa: »Najveća je šteta za čovjeka provoditi vrijeme u besposlici«.

Zar može ta naša »mubah ulema« u današnjem vremenu biti besposlena i bezbrižno gledati kako na sve strane padamo, kako naše mahale pokazuju tužnu sliku, koliko svaki dan susrećemo prosjaka, koliki broj viđimo nepismenih, kako naši težaci slabo obrađuju zemlju i t. d., i t. d. Smije li ta »mubah ulema« biti besposlena, smijuli davati potstreka drugima na hazard? O tom treba da povedu računa nadležne vjerske vlasti.

Posmatrač.

IZMJENA POŠTANSKE TARIFE.

Prema specijalnim sporazumima o pošti i telekomunikacijama zaključenim između država Male Antante i Balkanskog sporazuma, poštanske takse za ojedine vrste pošiljaka mijenjaju se počev od 1. januara 1936. godine prema slijedećem:

1. Za Čehoslovačku:

1. Obična pisma do 20 gr. težine 3. Din., za ostale jedinice težina takse ostaju nepromjenjene.

2. Za vrijednosna pisma i kutije taksa po vrijednosti: za svakih 300 franaka zlatnih ili dio ove vrijednosti po 4.50 Din.

3. Knjige, brošure ili note u koliko odgovaraju uslovima propisanim odredbama člana 34. tač. 3. međunarodne poštanske konvencije zaključene u Kairu; za svakih 50 gr. ili dio ove težine po 0.25 Din.

4. Taksa za pakete smanjuje se za 25 zlatnih santima ili za 3.50 Din. za svaku stopu težine od naših terminalnih taksa.

stid, postala je i zamišljenom. Osjećala se poniženom ostavljenom.

Enver je ispočetka živio u zadovoljstvu sa Zulejhom, ali ju je poslije zamrzio. Počeo ju je tući, jer je nije volio. Privuklo ga je samo njezino blago. I jednog dana došlo je do razvoda. On je otišao kadiji, kazao mu da se ne slažu i pustio je. Ona se vratila majci, osramoćena, noseći u utrobi još jedan život. Enver, gonjen čežnjom, počeo je opet oblijetati oko Selme, ali je ona bila mudra i prezrela ga je.

Selma se udala za čestitog i dobrog mladića i zavolila ga. U braku je živjela srećno okićena slatkom dječicom kao ruža sitnim pupoljcima.

Zulejha je misleći stalno o Enveru, poludila. Trčala je po ulica raspuštene kose. Svijet se zgražao i čudio se šta bi od onako lijepe djevojke. Kuću je mrzila, noću je spavala po ulicama. I jednoga dana porodila se. Dijete je ostalo a nju su otpremili u zavod za umobolne.

Enver je plakao, gorko plakao, jer je on bio uzrok svemu tome, a u ušima su mu zvonile istinite riječi perzijskog pjesnika:

»... Jer je ljubav samo život,
Samo ljubav sreću dijeli...«

GODIŠNJA SKUPŠTINA ZANATLIJA SREZA PRNJAVORSKOG.

Na 4. ov. mj. održana je skupština zanatlija sreza prnjavorskog, koja je bila slabo posjećena.

Nakon primanja izvještaja o prošlogodišnjem radu Udruženja, podnio je izvještaj nadzornog odbora Mustafa Odobašić, brijač, u kojem je apelovao da se življe radi, pa se je onda prešlo na izbor nove Uprave Udruženja. Za predsjednika ponovno je biran raniji predsjednik Muhamed Pirkić.

Ing. Omanović Salih — Sarajevo:

Zimski pejsaži

Mirno počiva priroda u bijelom ruhu. Debele i ledene naslage snijega sručile su se u doline, na vrhovima planina, po prevojima i na izloženim mjestima, gdje zavejava snažna i ledena bura. Sva se priroda odmara u monotonom zimskom snu i rekao bi da je vječno zaspala.

Na predvečernjem zapadu rumeni se nebo, iz njega izbija studen mraz i led; nad tim se crvenilom opružili crni i mrki oblaci kao da se hoće izliti u snijeg, mećavu i led. Pod tim istim nebom strše vrhovi naše Treskavice, Romanije, Bjelašnice i Jahorine i preko njihovih vrhova stalno struji ledena bura i hladna magla. U pustoj zgradi za metereološka opažanja na Bjelašnici sjedi pazitelj i osmatrač promjene vremenskih prilika i ništa ga ne zabrinjuje: niti neugodna samoća, niti brujanje i ciktanje bure, pa ni urlikanje krvožednih vukova na podnožju Bjelašnice u četinjastoj šumi. Nitko od planinara i smjelih skijaša ne pomalja se, da posjeti ovog osamljenika na ovakom vremenu, čiji život naliči na preživljavanje kaluđera i nekih drugih bogougodnika.

Ispod visokog snijega na bijeloj Jahorini strši ponosno odoljevajući svakoj nepogodi planinarska kuća. Kroz dimnjak se lagano diže zgusnuti dim u pravcu neba, a naokolo lete veseli skijaši, gube u snježnoj magli i opet se vraćaju u tople prostorije ove osamljene kuće. To je još jedino, što prekida samoću i jednolikost ovog zimskog kraja.

Na podnožju ponosne Jahorine pružaju se divlji i pusti šumoviti krajevi hajdučke Romanije i pitome Ravne planine. Tu mirno strše vite jele, skromne omore i stoljetne bukve, zarasle u mahovinu, pune duplji, iz kojih su proljetos izletjele vesele ševe, vragoljaste sjenice i divlje žune i djetlići... Pod debelim plaštem leda i snijega savijaju se grane vite omore i jele, lome se i sprječavaju svaki prilaz u ovaj kraj, u kojem je zamro svaki život. Ovo se drveće odmara, da bi se na proljeće probudilo sa nabujanom snagom i punim životom. Ne čuje se više glas šumskih ptica pjevačica, niti muklo i iznenadno udaranje žune kljunom u trulu koru, tražeći ličinki i jaja šumskih štetočina — potkornjaka. Ne osjećate ni onog šumskog vonja, koji liči na trulež panjeva, klada i izumiranje korova i divljeg šiblja.

Na visokim alpinskim pašnja cima: Morinama, Kupresu, Soninama, Vran planini i ponosnom Maklenu zamro je svaki život, pa kako je sada ugodno sjećanje na bujni život ovih krajeva u ljetno doba?! U rano proljeće iscvjeta tu na stotine raznih biljki i poljskog cvijeća i stvara šaroliki prirodni sag, po kojem se razliježe vesela pjesma čobanica uz tananu preslicu i uz pratnju budnog ovčarskog psa. Taj je život zamro i željno očekuje, da se opet probudi.

Na ovim pustim pašnjacima pod debelim plaštem snijega miruje »Svatovsko groblje« i »djevojačko groblje«, gdje je u mećavi i vihru našla smrt mlada sa svatovima ili je tu zalutala mlada i zdrava čobanica u kasnu jesen. Tu su Vam i grobovi neiskusnih prolaznika i putnika zaboravljeni od svakog i bez ičije njege. Na tom im je mjestu magla, mećava bura i studen pripremila vječiti počinak.

Niz strme stijene dugodoline i uvale rijeke Prače i Drine, vise debele i po 2 metra duge ledenice, stvorene naglom promjenom temperature i pojačanom studeni zamagljene rijeke Prače i Drine. Ove su ledenice raznog oblika nanizane na stijene kao zubci na djevojačkom češlju. Prača i Drina nehajno teču, puše u ledenoj magli pa jedva primjećujete okolicu i goli stijenje, po kojem strši po koji osamljeni bor.

Pri brežuljku na jednoj strmini pomaljaju se male seljačke kuće sa bijelim krovovima, okružene torovima punim ovcama i veselim janjcima. Naokolo su ponizani plastovi sijena i slame. Po gdjekoji je stog načet, pa po njima lepršaju plašljivo gladni vrapci tražeći pokoje zrnce pšenice u otresenoj slami.

U ravnici podnu tih kućica zdrava ženskadija razbija debeli led u potoku, udara palicom i pere svoje djevojačko rublje ili grabi vodu iz stubla (vrela) na podnožju brijega.

Podne je i sunce, nisko plovi nebom i rasiplje blage zrake kroz gustu maglu u ovoj dolini. Daleko pod nebom izmiče jato ždralova i divljih gusaka leteći prema jugu u tople krajeve i nagovještavajući još dugu i tešku zimu i studen. Pogdjekoja od ovih jadnih putnika pada na snježnu ravnicu pokraj potoka izmorena dugim putem i premorena gladu, da ovdje potraži hrane ili nađe svoju smrt.

Take i slične slike stvara nam vječna priroda svake godine pružajući nam ugodnu zabavu i toplu razonodu u monotonom zimskom dobu.

Vlasnik i urednik: Hafiz Muhamed Pandža. — Plativo i utuživo u Sarajevu. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i drug: Stjepan Vrček.

POJEDINI BROJ 1.50 DINARA. TAKSA PLAĆENA U GOTOVU.

Islamski Glas

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata: Godišnja . . . . Din 72·— Polugodišnja . . Din 36·— Tromjesečna . . Din 18·—

Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7/I.

Izlazi svakog petka

God. II. | Pretplata za inostranstvo Godišnje Din 120·— | 24. januara 1936. Sarajevo 1. zulkade 1354 | Rukopisi se primaju do utorka o podne | Br. 17.

Kako ćemo uspjeti i pobijediti

Pravi musliman u svakom svom radu obratiće se svom Velikom Gospodaru Allahu slijedeći Njegove zapovijedi, odredbe i pouke. To je jedini put koji vodi pravom uspjehu i koji osigurava da čovjek zadovolji svekolike svoje potrebe. Idući tim putem čovjek se uzdiže do pune svoje moralne i čovječanske visine, postaje savršen čovjek, a to mora biti svačiji cilj. Musliman mora uvijek pred očima i u mislima svojim imati veliko i nedostiživo djelo svoga Gospodara, koje će ga ispunjati strahopoštovajnem i ljubavlju prema svome Stvoritelju i Gospodaru, koji je obilje svoje milosti prosuo na čovjeka. I sjećajući se Njega i Njegove moći ispravno će shvatiti svoj zadatak, jer će onda uvijek slijediti Njegove zapovijedi, koje je on postavio i odredio za vječnu sreću čovjekovu. U skrušenoj molitvi Bogu i vršenju zapovijedi Njegovih, musliman će u svom zemaljskom životu izgrađujući svugdje savršen životni oblik i unoseći mir i spokojstvo među ljude, približiti se Bogu a dobra djela će mu donijeti sigurnu i pravu sreću. Svaki musliman treba da je uvijek duboko prožet ovim Božjim riječima:

»*Zaista je vaš Gospodar Allah, koji je stvorio nebesa i zemlju za šest vremenskih razdoblja i koji sa Arša (Svoga prijestolja) svakom stvari upravlja. On pokriva svjetlo danje koje se vječno izmjenjuje sa tamnim pokrivačem noći. Sunce, mjesec i zvijezde sve se pokorava vlasti i moći Njegovoj. Dobro znaj, On stvara i On zapovijeda. Kako je uzvišen Allah, Gospodar svjetova. — Molite vašeg Gospodara i klanjajte Mu se ponizno i u osami. Zaista On ne voli one koji prekoračuju granice onog što je dopušteno. — Ne činite smutnje po zemlji, pošto na njoj zavlada red i urednost. Molite Mu se iz straha, poštovanja i želje* (prema Milosti Njegovoj). *Božja Milost je blizu onih, koji dobra djela čine.*«

Iz ovih Božanskih riječi spoznajemo, da u prvom redu sve svoje misli moramo obratiti Bogu, koji nam kaže da je stvorio nebesa i zemlju, da je dao dan i noć koji se vječno izmjenjuju. Iz tih velikih znakova Njegovih treba da crpimo pouku, da spoznajući Njegova velika djela dublje zađemo u suštinu života i da je ispitujemo. To će nas dovesti do onog cilja, za kojim mora svaki musliman težiti, a to je spoznavajući velika djela Božija, spoznaćemo i veličinu Njegovog Bića. Tim saznanjem u nama se budi osjećaj velike ljubavi prema svome velikom Stvoritelju, kojim nam darova neizmjerne blagodati, da ih iskorištavamo za opće svoje dobro. Ta ljubav prema Bogu pokreće sve snage čovjekove, postavlja ih na pravo mjesto, da onda tako budu mogle savršeno djelovati i koristiti. Ljubav prema Bogu mora biti vrhovni cilj muslimanov, koji će ga voditi od uspjeha do uspjeha, jer samo ta ljubav prema Bogu u stanju je razviti najveće sposobnosti i snage čovječije. Tada se dolazi do saznanja da je Bog onaj koji stvara i koji zapovijeda. Tom spoznajom dolazimo do poznavanja savršenstva Božijeg Bića.

Ko ljubi Boga, ko osjeća strahopoštovanjem prema Njemu taj će se skrušeno u molitvi predati Bogu, s ljubavlju će molitve obavljati i to će mu biti najveća i najslađa dužnost Spoznavajući veličinu i ljepotu Božjih zakona i odredaba, musliman spoznaje i svrhu svoga života, koju mu je Bog namijenio. Čovjek kao savršeno Božije biće na zemlji, osjetiće u toj svojoj neodoljivoj ljubavi prema Bogu, koliko mu je Bog učinio dobrote objavljujući mu svoju vjeru Islam, koja mu služi kao vječno savremeni putokaz u svim životnim prilikama. Musliman da bi mogao skrušeno stati pred lice svog Velikog Gospodara treba da izvrši mnoge i mnoge zapovijedi i odredbe koje ga do najveće mjere usrećuju, i daju mu najveće zadovoljstvo kad u skrušenoj molitvi stane pred Veličanstvo Svemogućega Allaha. Zato musliman ne smije nikada propustiti tu najveću dužnost da se uvijek iskreno i predano moli Allahu jer u izvršenju te dužnosti on zadovoljava ne samo potrebama svoje duše, nego zadovoljava i potrebama svoga tijela, koje mu kao plašt čuva dušu u zemaljskom životu. I onaj koji stalno vrši tu dužnost i klanja se svome Stvoritelju, on divno usklađuje odnose duše i tijela i osjeća zadovoljstvo sa svojim životom i sreću u svome životu. Ta uzvišena manifestacija vjere prema Bogu i ljubav prema sebi od čovjeka izgrađuje vječno sretno biće, koje će shvaćajući zadatak svog života biti zahvalno svome Stvoritelju i u toj zahvalnosti osjetiti najveće zadovoljstvo.

Molitva- namaz ne okrepljuje samo dušu nego okrepljuje i tijelo i tako uveličava snagu i duše i tijela. Taj čin osposobljava čovjeka za izdržljivu i ustrajnu borbu u životu, a ta borba je laka i mila, jer nalazi uporišta u ljubavi prema Bogu, a ta je ljubav najjači pokretač i ona neda čovjeku klonuti i malaksati. Ko se ogluši o ovu dužnost on čini veliki grijeh ne prema Bogu koliko prema sebi, jer ta je dužnost potreba njegovog života sa kojom unapređuje svoje životne snage.

Olako shvatanje ove dužnosti znači neshvaćanje svoga životnog cilja i zadatka, a to čovjek ne smije dopustiti radi toga što zanemarivanjem te dužnosti sam sebe skida sa onog visokog položaja koji mu Bog u životu odredi. Takav čovjek ne može za sebe kazati da je on umno pokročio naprijed kada ne shvaća smisao ovako velike dužnosti i kad su o nju oglušuje. Razborit čovjek će u svakom slučaju nastojati da ispuni taj svoj zadatak, jer će time dokazati da je savršeno umno biće i da je prožet ljubavi prema Bogu i prema sebi.

Ljubav prema Bogu, izvršavanje dužnosti prema Njemu i obraćanje Njemu u skrušenim molitvama je put koji vodi do pobjede i uspjeha. Ali taj put treba čvrsto držati i slijediti, ne smije se napuštati. Zato trebamo slijediti ove kuranske zapovijedi koje kažu, da ne unosimo nemir i smutnju po zemlji, čineći grijehe i odajući se opačinama, nego da održimo red i da pravednost, dobrota i ljubav ostanu kao najveći znakovi naše dobre volje. Bog nam naređuje da Mu se klanjamo iz strahopoštovanja i da stalno nastojimo da Njegova milost bude nda nama bdila. On nam kaže, da je njegova milost blizu svima onima koji dobra djela čine. Zato nastojmo uvijek dobra djela činiti kako bismo Njegovu milost stekli i kako bi ta milost vazda uz nas bila. Vršeći odredbe Božije i čuvajući se opačina tu ćemo milost Božiju zadržati, a time ćemo u životu doći do uspjeha i do pobjede.

Muslimani u Poljskoj

Do nazad par dana u našem gradu je boravio muftija poljskih muslimana g. Dr. Jakob Sinkijević. Došao je u Sarajevo da u internat Gazi Husrevbegove medrese smjesti dvojicu pitomaca iz svoje zemlje i da u sarajevskoj državnoj štampariji, koja raspolaže sa arapskim slovima, štampa neke udžbenike za islamsku vjeronaučnu nastavu u državnim školama Poljske. Dr. Jakub Sinkijević je jedna markantna ličnost i jedan od najsavremenijih alima u islamskom svijetu. Gimnaziju i tehnički fakultet svršio je u Petrogradu. Za vrijeme svjetskog rata bio je oficir u ruskoj vojsci. Iza rata nastavio je svoje študije u Berlinu i položio doktorat iz islamskih nauka. Govori turski, ruski, poljski, njemački i francuski.

Jedan član naše redakcije posjetio ga je u hotel Centrali. G. muftija bio je vrlo ljubezan prema našem saradniku i dao mu slijedeće informacije o stanju muslimana u Poljskoj.

Muslimani u Poljskoj su jedna neznatna narodna manjina, koja ne broji više od 12.000 duša. Nastanjeni su u pograničnim krajevima Poljske i Litvanije. Porijeklom pripadaju tursko-tatarskoj rasi. Svoju neposrednu nacionalnu lozu vode od nekog odreda Džingizove zlatne orde, koji je poslat da pomogne Poljacima i ostao u Poljskoj. Poglavito se zanimaju zemljoradnjom, prerađivanjem kože i javnim intelektualnim zvanjima. Spekulativnim trgovačkim poslovima nikada se nisu bavili. U moralnom pogledu su ostali čisti i pošteni. Nemaju bogataša, ali ni fakinaže i prosjaka. Islamska vjerska zajednica u Poljskoj sastoji se iz 19 džemata sa 17 džamija i 4 mesdžida. Na čelu svakog džemata nalazi se po jedan imam i mujezin. Imami se pored svoje dužnosti u džamijama bave i vjenčanjima, vode matične knjige i vrše dužnost vjeroučitelja u državnim osnovnim školama, koje traju 7 godina. Pošto džamije nemaju svojih bogatih vakufa, imama plaća država i ako ne ubire posebnog vjerskog prireza. Vrhovni vjerski starješina svih muslimana u Poljskoj je muftija sa sjedištem u gradu Vilni u kojem ima svega par stotina muslimana, većinom činovnika. Muftija svoju dužnost obavlja u sporazumu sa jednim kolegijem ,koji se sastoji iz dvojice imama i dvojice građana koji zasjedaju po potrebi. Muftija je podređen ministarstvu prosvjete kao i starješine drugih vjera. Srazmjerno svome broju muslimani Poljske imaju dosta svoje inteligencije zaposlene mahom u državnoj službi. Neki su od ovih postigli dosta visoke položaje. Pored tolikih sudija u raznim mjestima i državni nadodvjetnik u Varšavi i jedan dekan univerziteta su također muslimani. Imaju i nekoliko liječnika, među kojima i dvije muslimanke. U samom gradu Vilne 4 advokata su muslimanske vjere. U oficirskom kadru ima muslimana koji su dotjerali do pukovničkog čina.

Poljaci kao kulturan i prosvijetljen narod i u privatnom ophođenju i u službenoj politici vrlo su tolerantni prema muslimanima i obazrivi prema njihovim vjerskim osjećajima.

Javna štampa poljskih muslimana sastoji se iz dva časopisa, od kojih jedan izlazi svakog mjeseca, a jedan tromjesečno, te jednog kalendara, koji izlazi svake godine, sve u poljskom jeziku, kojim se i u privatnom životu služe muslimani.

Nakon ovog izlaganja Dr. Sinkijevića, naš saradnik okrenuo je razgovor na drugu stranu, te je upitao, zašto on svoje udžbenike koje štampa u Sarajevu, nebi štampao u Moskvi, koja mu je mnogo bliža i u kojoj se pored bogatih islamskih zadužbina nalazi i jedna muslimanska štamparija u kojoj je i naš saradnik u svoje vrijeme štampao svoj list na turskom jeziku »Jeni Dunja«.

Pred ovim pitanjem na licu g. muftije pojavila se jedna tužna grimasa ironije. Odgovorio je sa jednim sarkastičnim tonom. — Vi gospodine kao da ne znate šta se je sve dogodilo u Rusiji iza vas. Zadužbine i štamparije o kojima vi govorite ne postoje više nigdje. Ne samo u Moskvi, nego ni u Kazanu, Ufi, Orebnurgu, Taškandu i drugim muslimanskim centrima Sovjetske Rusije. Bezbožna rulja muslimanskih balavaca zanešena antireligioznom propagandom i razjarena reakcionarnim djelovanjem svoje nesavremene i konzervativne uleme, koja ih je držala u mnogim zabludama u ime vjere, sve je to razorila pa je čak demolirala i mnoge džamije i protjerala hodže. Još godine 1922. muslimani Rusije na svome kongresu u Bakuju donijeli su zaključak da isključe arebicu i zavedu latinicu u svome pismu. Mi u Rusiji nismo mogli dobiti ni dovoljan broj Kur-ana, pa smo ih morali dobaviti iz Japana, gdje su ih štampali emigranti ruskih muslimana, pošto mi u Poljskoj arebicu koju rabe Turci i Egipćani ne možemo glatko da čitamo.

Nakon toga naš saradnik upitao je g. Dr. Sinkijevića šta misli inače o budućnosti muslimana na cijelom svijetu, na što je ovaj odgovorio:

— U tom pogledu ja sam optimista. Iza svjetskog rata muslimani su počeli da gledaju drugim očima na svijet i život i mnogi su se opametili. Boljševička revolucija u Rusiji i kemalistička u Turskoj pored svih grozota svojih, ima i elemenata koja bi mogla da posluže kao memento svima. Mnogi muslimani emigranti iz Rusije i Turske osnovali su svoje kolonije po mnogim krajevima svijeta i počeli da šire Islam u pravom svijetlu njegovom.

S time je bio završen razgovor našeg saradnika sa ovim uvaženim gostom, koji je već otputovao u svoju domovinu.

„ISLAMSKI GLAS" je jedini muslimanski sedmični list u našoj državi, koji trebaju svi muslimani čitati i pomagati.

Praznovjerje naših muslimana na jugu

Dokle će se vrijeđati Islam i muslimani u Jugoslaviji, gdje je vjerska sloboda ustavom zagarantovana.

U beogradskom »Vremenu« od 14. januara o. g. izašao je pod gornjem naslovom od nekog Nikole Janovića dopis iz Ohrida, a u vezi pomračenja mjeseca, koje se desilo prošlih dana. U tom svom dopisu Nikola Janević na vrlo nepristojan način vrijeđa Islam i naše muslimane, te ne možemo to propustiti a da ovom prilikom taj slučaj ne zabilježimo i pokažemo svakom sa kakvim se pogrdama i ažima služe oni koji vređaju Islam i muslimane, pa taj dopis u cijelosti donosimo:

»Na osnovu pomračenja meseca ohridski muslimani predviđaju smrt »velikog gospodara vernih«. — Nekada su muslimani iz pištolja pucali na mesec za vreme pomračenja.

Ohrid, 13. januara. Četiri i po hiljade ohridskih muslimana bilo je već kod svojih kuća, kada je sa glavne tekije odjeknuo glas hodže i objavio vernicima, da Islamu i muslimanima preti velika opasnost: mesec se zamračio! Mnogi su tada napustili večeru, a hodže pohitale najbližem minaretu, da zapevaju dovu Alahu. Zauzeli su mesta na vitkim minaretima i glasom punim zanosa neprestano ponavljali:

— Alahakbar, Alahakbar, da il Alah, la il Alah!

Pevali su i molili se u pomrčini s ispruženim dlanovima, sa dignutim glavama prema strani na kojoj se do skora video zakrvavljeni i potamneo mesec. Na nesreću na tom mestu isprečio se crn oblak, koji je zameo mesecu svaki trag. Nešto zbog pomračenja a nešto zbog tamnog oblaka pomrčina je postajala sve veća. Sa minareta i prozora muslimanskih kuća neprstano se čula molitva, koja je sve jezivije odjekivala tesnim ulicama u ustoj pomrčini.

Dugo je trebalo moliti Alaha, dok se oblak nije sklonio ispred meseca: Za sve vreme, dok je mesec bio iza oblaka, verovalo se da je neka nevidljiva sila progutala mesec. Ta sila bila bi neprijatelj meseca i njegovih štićenika muslimana. U velikom uzbuđenju i strahu upravljali su svoje usrdne molitve, da ih spase opasnosti — a oni će svoje grehe okajati.

Kad je nestalo oblaka, vidjelo se da je mesec iako još u polutami, ipak tu. To je bilo najvažnije. Onda je do malopre jeziva dova odjeknula nekako pobjednički, ushićeno i sa novim prilivom zanosa. Uvidelo se da je Alah milostiv.

Ali opet je došao nov oblak — novo uzbuđenje zahvatilo je hodže na minaretima . Ponovila se dugo molitva dok se najzad nisu oblaci razredili i otkrili ceo mesec.

Ovaj prizor bio je samo mali deo onoga, što su ohridski muslimani radili prilikom pomračenja meseca pre oslobođenja ovih krajeva. Tada su čitali dove sa većim entuzijazmom. Mislimo se da je pomračenje predznak propasti carstva, skore smrti padišaha ili nekog velikog gubitka , koji će zadesiti Muhamedovo stado. Zbog toga je protivu sile koja napada mesec upotrebljavano i oružje. Desetinama hiljada pušaka ispaljeno je u oblake, stotinama pištoljskih cevi sipalo je olovo prema zamračenom mesecu. Sa svih prozora pomaljale su se glave sa unezverenim očima od straha i puškom u drhtavim rukama, a kroz drhtaj isprekidano se ponavljala molitva:

— Bog je veliki, samo je on Bog. On je jedini Bog.

Uvek kad bi se desilo pomračenje, molitve ohridskih muslimana pomagale su, jer su oni najsmernije sluge Alahove. Oni se drže učenja najmudrije i najsvetije knjige Korana, skrivaju svoje žene i slušaju u svemu svoje hodže.

Poslednje pomračenje bilo je tako totalno, da taj događaj ne može ostati bez teških posljedica. Zbog toga stariji muslimani, fanatici nepogrešivog islamstva bojažljivo pogađaju, kakvu će im nesreću doneti ovaj predznak. Pošto je pomračenje bilo dugotrajno i jako, samim tim navodi na misao da će ove godine otići Alahu na odgovornost neka velika muslimanska glava.

— Sigurno će jedan gospodar vernih otići na odgovornost Alahu — tvrde oni.

To je ubeđenje ohridskih hodža i derviša. Takvo je njihovo tumačenje mesečevog pomračenja.

Da li će se ono ispuniti? Da li će zbilja neka velika muslimanska glava otići na odgovornost Alahu? Ili je ovo samo obično praznoverje naših muslimana. **Nikola Janević.**

* * *

Nama nije čudo zašto nas i danas, kada nam je vjerska sloboda sa najvišeg mjesta ustavom zagarantovana bezrazložno vrijeđaju pojedina inovjerska piskarala, nego se čudimo jednom uglednom listu, kao što je beogradsko »Vreme«, zašto ono u svoje stupce uvrštava ovakove bljezgarije, jer ono najbolje zna, koliko koristi ima od svoje muslimanske čitalačke publike.

Mi u tom čudu pitamo se: zašto cenzura ne zabrani i »Vremenu« i svim drugim listovima u Jugoslaviji vrijeđanje slama i nas jugoslavenskih muslimana, jer mi sa punim pravom tražimo tu zabranu.

Ne kažem da nema fanatizma međ nekim muslimanima, ali fanatizma u Islamu nema i o fanatizmu Islama Nikola Janević nema pravo ni riječi kazati, jer sam siguran da on i njemu slični nemaju ni pojma o Islamu te prema tome sve što oni pišu o Islamu to je bez sumnje uvreda.

Ako pak ima istine u članku Nikole Janevića da su muslimani na jugu toliko zaostali u vjerskom vaspitanju, ja onda pitam Janevića i beogradsko »Vreme«, koliko je kršćansko misionerstvo polučilo uspjeha među južnosrbijanskim muslimanima i koliko su pridobili ovčica iz »Muhamedovog stada« (tako Janević naziva muslimane).

Čudi me, da već jednom ne prestanu uvrede na Islam i muslimane od strane raznih nemuslimanskih pisaca. Nisam nikada u našoj islamskoj štampi vidio da se povukla i najmanja pogrdna riječ o kršćanstvu i kršćanima, a s protivne strane uvrede ne prestaju. Mi to sve trpimo i nastojimo na lijep način riješiti se tih kleveta, bez da koga napadamo i vrijeđamo, a kršćani, pogotovu oni sa kojima zajedno živimo, iskoriste i najobičnije stvari u vrijeđanje Islama. Mi nikom ne naturamo svoje i nikog ne silimo da prihvati Islam, a o savršenstvu Islama nije nam potrebno govoriti, jer je ono očito a najbolji su dokazi da veliki svjetski učenjaci i orijentaliste napuštaju kršćanstvo i prelaze u Islam. Mislim da je ovo najveći dokaz jer govorim o ljudima koji Islam prihvaćaju, ne pod utjecajem misionerstva i nekog straha, nego iz naučnog uvjerenja.

Ovom prilikom ću napomenuti Nikoli Janeviću i drugima da se klonu svih napada na Islam i muslimane, te da pokažu više kulture, kad se vole razmetati kulturom i nekom tolerancijom, koje kod tih ljudi apsolutno nikako i nema. Ti ljudi bi trebali konačno povesti računa o tome da smo mi nacionalna braća, i da radi toga moraju imati više obzira.

Mi muslimani pazimo se da ne vrijeđamo nikoga jer nas Islam uči da je vjera stvar ličnog uvjerenja i da se svačije uvjerenje mora poštovati, i zato i od druge strane tražimo da se poštuje ono što mora kulturan čovjek poštivati. Ali na žalost moramo često konstatirati da tu nema nikakve kulture.

Ovoliko za sada.

Muhamed R. Kerken.

Na mlađima svijet ostaje

Slatki vapaji dopiru iz dubine naroda i zovu tebe omladino da stupiš u službu i da izneseš rezultat tvog mladog života provedenog u društvu knjige, rasadnice znanosti.

Ovi vapaji dopiru nama svima u uši, a mi pokunjeni mladići spremamo se u zagonetni lavrint da kušamo blijedu sreću i mutno razočaranje. Opkoljuje nas kultura 20- vijeka u kojem nam se pruža prilika da vidimo svakovrsne slike, koje se odigravaju na svjetskoj pozornici iza zastora ukrašeni sa najljepšim i najdragocjenijim draguljima. Narod udaljen od svega ne shvata poteškoće na koje nailaziš i neprestano te zove: »Dođi, samo dođi!«

Tvoja sveta dužnost je da dadeš odziv na usklike, koji se razlježu i odbijaju tamo daleko od stijene obrasle zelenim busenjem. I dok se ovi glasovi gube u spletkama današnjice dotle vidimo grupe i grupe iz naših redova gdje uveličavajući manifestacije »savremenog« doba iz dana u dan propadaju podvrgavajući se raznim zlim navikama koje prijete nestanku naše produktivne omladine. Zar promukli glasovi, koji se stapaju u gusti oblak nemaju uticaja na omladinu i zar nas oni ne upozoruju na veliku i neotresivu dužnost. Sve to čujemo, gledamo razne prizore oko nas, ali to ne smeta da punimo stolice svih rasadnika zala i iz dana u dan naše najljepše i najjače snage tonu u potocima alkohola, tonu u dubini zala, koji krše najosnovnije principe trezvenog života i koji se kose sa našim islamskim osjećajima.

Skrajnje je vrijeme da postane omladina nosioc zdravih ideja sa kojima će stupiti u narod puna ponosa i oduševljenja. Nemam namjere da bacam ljagu na omladinu, jer i sam joj pripadam, ali slobodan sam da istaknem, da između naše omladine i širih narodnih slojeva nedostaje čvrsti kontakt, kako bi omladina narodom pomognuta plasirala široko polje znanja u narodu. Između omladine i sela treba da se razvija što širi saobraćaj. Divni li su dani odmora provedeni u selu i odskaču sa oduševljenjem od onih provedenih na dugim noćnim sijelima, plesovima i raznim razonodama poškropljenim sa demonom alkohola.

Sa ponosom konstatujem da u našoj zajednici danas imade priličan broj intelektualaca iz redova svih područja znanosti, te nesmetano možemo naš život okrenuti putevima, koji će nas odvesti boljoj budućnosti.

Vama najmlađim, koji još nikad niste kušali alkohol, koji niste otrovani neka vam bude mila nada u vašu nepokvarenost i sloboda od te strasti. Ako okusite tu strast biće Vam mnogo teže svladati je. Vjerujete da će alkohol Vašu zabavu pomutiti. Vašim godinama prirođena je istinska i iskrena zabava, a zle navike će vašu nevinu i istinsku zabavu učiniti pijanu, bezumnu i opaku. Opojna pića slabe u vašoj životnoj dobi najnužniju snagu razuma. Vi ste čije kretnje i rad prate članovi naše zajednice sa najvećim interesovanjem i svaki vaš uspjeh i plemeniti rad daje joj snage. Puteve kuda se kreće neka osvjetljuje svjetlo uzvišenog Islama i onda je zagarantovan napredak naše zajednice.

Završiću sa riječima:

»Omladino, na djelo, unarod!«

Enver Abduzaimović.

PODLISTAK:

Kur'an

(Nastavak.)

Kuran je u svojim temeljnim zasadama ustalio načelo, kojim su potpuno neosnovana mišljenja i tvrdnje starih naroda, da će se milost Božja na njih izliti kad oni to zamole ili da će grijesi biti oprošteni kada oni to zažele. Kuran je pobio to krivo mišljenje da ljudi mogu jedni drugima praštati grijehe, da mogu izazvati milost Božju za svoja griješna djela. Dakle odriješenje grijeha po ljudima Kuran je zabacio i istakao da je to najveća zabluda. Ljudi ne mogu opraštati grijeha niti mogu zazivati milost Božju, koja bi njihovim posredovanjem trebala na ljude pasti. Svemogući Allah kaže: **Obećane nagrade neće biti podijeljene po vašim željama a ni po priželjkivanjima sljedbenika knjige (kršćana i židovi). Ko bude radio griješna i hrđava djela, po njima će biti i kažnjen.** Božji Poslanik kaže svojoj kćeri Fatimi: Radi, Fatimo, jer ja ti kod Boga ne mogu ništa pomoći. Prema tome svaki čovjek mora raditi dobra djela, ako želi da dođe do sreće i da se spasi. Vidimo da Božji Poslanik i Svojoj kćeri kaže da radi dobra djela i vrši dužnosti svoje, jer će samo po svojim dobrim djelima steći sreću i blaženstvo, a ako to ne bude radila, da joj On neće moći pomoći. Naravno da je onda isključena mogućnost da drugi ljudi jedni drugima mogu u tom pogledu koristiti, da mogu zazvati milost Božju na one koji griješe i da ih mogu odriješiti od njihovih grijeha.

Među principima, koje je Kuran uspostavio, a koji ranije nijesu bili poznati, niti su o njima ljudi razmišljali, jest princip po kome je svaki vjernik dužan, da opravda i dokaže istinitost svoga vjerovanja. Kuran izričito kaže da nema koristi od toga što će se slijepo slijediti i pokoravati pa veli: **»Ko se moli nekom drugom osim Bogu, a za to nema dokaza, onda će njegov Gospodar s njim obračunati« — «Reci (Mrhammede-: donesite vaše dokaze, ako istinu govorite!«** Jedan dio učenjaka ovog islamskog stada kaže da vjera onih koji slijepo slijede nije primljena. U svemu se čovjek može obratiti razumu, to treba da bude sudija čovjekov. Kuran mnogo spominje razum i pamet kao i to da se treba razumu obratiti da donese presude pa kaže: **»Imate li vi razbora i pameti« — »Zar vi ne razmišljate« — »Zar vi nećete da razborom dolazite do saznanja«.**

Usporedimo ovo kuransko učenje koje nas upućuje da je naša sreća ovisna od našeg rada, da o svemu trebamo steći potpuno saznanje i da se u pitanjima vjere trebamo obraćati i sudu razuma. Sa prilikama, koje su u svijetu vladale prije pojave Islama, vidjećemo jedan ogroman preporod i napredak koji u svakom pravcu čovjeku osigurava uspjeh i sreću zemaljsku, a blaženstvo vječnosti. Prije Islama su se ljudi slijepo pokoravali svećenstvu (a taj slučaj i danas skoro nepromijenjen vidimo kod drugih religija), oni su slijedili njihove prohtjeve i želje koje su potpuno u opreci sa razumom i koje zdrav razbor nije u stanju prihvatiti.

Kuran je utvrdio načela, da je cilj vjere koristiti ljudima a ne da ih muči, da im pomaže i da ih uzdiže, a ne da ih ponizuje i podređuje. Tako shvatanje vjere prije Kurana nije bilo poznato ljudima. Svemogući Bog kaže: **»Allah vam želi lakoću, a ne želi vam učiniti nikakvih teškoća« — »Bog ne želi da vam sa vjerom čini poteškoću, nego hoće da vas očisti i usavrši i da Svoje blagodati prema vama upotpuni«.**

Među temeljne zasade, koje je Kuran donio, a koje nijesu bile ljudima prije njegove objave poznate spada i pobijanje želja i nada, koje su vjernici činili ovisnim o zagovoru zagovornika na Sudnjem danu. Kuran kaže, da se čovjek može samo oslanjati na svoja djela i da će po svojim djelima biti nagrađivan ili kažnjavan. To su isprazne želje da bi nekome mogao koristiti nečiji zagovor, ako on sam nije zaslužio da bude nagrađen. Svemogući Allah kaže: **»Tada neće niko nikome moći koristiti« — »Svako će za sebe odgovarati« — »Pa neće im koristiti zagovor zaštitnika i zagovornika« — »Koliko je meleka (anđela) na nebesima čiji zagovor neće ništa koristiti«.**

U svom velikom učenju Kuran ljudima kaže da je ono znanje, što je dato njima i njihovim pređima vrlo malo i neznatno. Svemogući kaže: **»Mi smo vam vrlo malo znanja dali«.** Ljudi su vjerovali, da su njihovi prethodnici sve znali, i da se njihovim vjerskim ljudima i svećenicima nije ništa sakrilo ni na nebu ni na zemlji. Oni su zato zastali pri tom malom znanju i pred sobom zatvorili vrata Božje milosti. Tako su stotinama godina čamili ne dižući i ne bacajući svojih pogleda dalje, niti su se obazirali na mudrovanje pojedinaca. Radi toga su propadali i uništavali one, koji su ih slijedili. Kuran je izričito naglasio zakon evolucije i naučnog razvijanja i podizanja i to proglasio normom kojoj se mora podvrgavati svaki pojedinac. Svemogući kaže: »Reci: Bože umnoži mi znanje. Zato su muslimani širom otvarali vrata nauci i njegovali sve vrste nauke koje su im od koristi za vječni i zemaljski život. Tako su muslimani sakupili znanost i iz kultura i civilizacija staroga svijeta stvorili jednu veliku kulturu i civilizaciju koja je do tada bila nešto neviđeno.

(Nastavit će se.)

Važni događaji na bliskom Istoku

Ugovor između četiri islamske države

Između Turske, Perzije, Iraka i Afganistana sklopljeni pakt o prijateljstvu i nenapadanju ima važno značenje i mogao bi vremenom izmjeniti duboko odnos sila na Bliskom Istoku i u jugozapadnoj Aziji. Najviše se zalagala za potpis ovoga pakta Turska. Njenoj je diplomaciji uspjelo nakon dugih napora izgladiti protivštine koje su postojale između Perzije i Afganistana, te Perzije i Iraka. Irak je međutim povukao svoju žalbu protiv Perzije, koju je bio podnio Ligi naroda. Turska je diplomacija smatrala, da je petrolejom bogato područje Mosula trebalo pripasti Turskoj. No Velika Britanija dugogodišnji mandator u Iraku, nije o tome htjela ni čuti i Turska je morala konačno popustiti. Potpisom ovoga pakta pojačao se položaj potpisnica prema drugim državama, konkretno i prema Velikoj Britaniji, koja ima veoma velike interese u Afganistanu, Perziji i Iraku. Prije nego se odrekla mandata nad Irakom, britanska diplomacija osigurala je s Irakom veoma povoljan ugovor za Veliku Britaniju. Vrijeme će pokazati, hoće li potpis pakta o nenapadanju u četvero otešćati britansko-iračke odnose.

Težnja je potpisnika pakta svakako da se što više oslobode vanjskog utjecaja, direktnog ili indirektnog. Jedino se kod Turske ne radi o ovom pitanju, jer je Kemal Ataturk već uspio osloboditi svoju zemlju stranog političkog utjecaja. Turska će međutim ovim paktom pojačati svoj položaj i vjerojatno je, da će opet porasti njen ugled u islamskom svijetu, koji je nakon rata i uslijed reforme Kemal Ataturka uveliko opao. Po nekim vijestima ovom paktu u četvero pristupit će i kraljevina Vehabita čiji se izaslanik sada nalazi u Bagdadu, vijest nije još potvrđena. No ako se obistini, ostvariti će se blok islamskih država na Bliskom Istoku, koji bi nesumnjivo igrao veoma važnu ulogu, te bi utjecao na opći razvitak događaja u tom dijelu svijeta.

Pakt u četvoro je novi dokaz slabljenja utjecaja zapadne Evrope na islamske države te daljnjeg emancipiranja islamskog svijeta od političkog skrbništva evropskih velesila. Velika Britanija i Francuska kao mandatne sile na Bliskom Istoku osjetit će prve jačanje novih islamskih država. Premda je turska republika sasvim laička država nema sumnje, da će u sporovima između islamskih vjernika i drugih vjeroispovijesti na Bliskom Istoku biti na strani prvih. Takovo držanje morat će zauzeti i zbog svojih arapskih saveznika. Zato će pakt u četvoro, osobito ako mu naknadno pristupi i kraljevina Vahabita, Nedž, biti protiv osnivanja židovske države u Palestini, kao što će i utjecaji na prilike u Siriji, u kojoj arapski nacionalisti vode ogorčenu i odlučnu borbu protiv mandatne sile Francuske. Opravdano je i mišljenje, da će pakt u četvoro utjecati i na prilike u Egiptu, te s vremenom, ako se konsolidira i na događaje u svim islamskim zemljama sjeverne Afrike. Svakako se islamski svijet trgao iz svoga stoljetnog mrtvila i njegov se broj i njegove težnje sve više osjećaju na pozornici svjetske politike.

Previranje u Egiptu

Stranačke suprotnosti. — Izgradnja Aleksandrijske luke

U Egiptu postoji još uvijek stranački blok, no već se/opažaju razlike između pojedinih stranaka. Egipćani su složni da od Engleske isposluju što više prava za Egipat, te traže, da London prihvati predlog sporazuma iz 1930., koji su bili izradili Nahas paša, predsjednik Vefda i drugovi. Englezi međutim nastoje odugovlačiti. Oni računaju, da vrijeme radi za Engleske interese, jer Egipćani ne će dugo ostati na okupu, već će prevladati stranački pogledi i interesi, kao što je do sada uvijek bilo. I već se opaža u egipatskoj štampi, da pojedine stranke, koje kandidiraju kao nasljednika sadašnjeg predsjednika vlade Nesim paše ili Mahmud pašu, vođu liberala, ili Sidky pašu, vođu konzervativne stranke. Ove stranke su za koalicijonu vladu, no ako Vafd ne će na to pristati, onda traže za sebe mandat za nove izbore. Organi liberalne i konzervativne stranke napadaju sadašnjeg predsjednika vlade, jer da preprema teren za Nahas pašu. Novi povod za napadaje dala je odluka britanske vlade, da sudjeluje u troškovima sa egipatskom vladom kod produljenja željezničke pruge Aleksandria-Foka te kod proširenja i produbljenja aleksandrijske luke, kako bi mogla primiti i najveće ratne jedinice i sigurno ih zaštititi od nepogoda. Štampa optužuje Nesim pašu, da je time izdao interese Egipta, jer da će Englezi, kad jednom budu izvršene te radnje, pridržati potpuno za svoju uporabu i željeznicu i luku, kao što su učinili sa sinajskom željeznicom, koja je građena za vrijeme svjetskog rata te sa željeznicom za Sudan. Englezi su šta više iskoristili gradnju sinajske željeznice, da Sinaj preobraze u gotovo britansku provinciju, sa kojom upravlja britanski guverner.

U ovim napadajima ne sudjeluje štampa Vefda, jer neće da se zamjeri Nesim paši. Tako su danas postali najborbeniji propagatori egipatskih nacionalnih interesa liberali i konzervativci, koji su godinama bili ustuk Vafda i sa kojima je surađivala britanska vlada u Egiptu. Vladi su veoma neugodni ovi napadaji, jer je danas egipatska javnost osjetljiva u pitanju nacionalnog ugleda i interesa Egipta. Tvrdi se, da će egipatska vlada predložiti britanskom visokom komesaru, da Egipat sam snosi troškove za spomenute radnje. Time bi Egipat dobio pravo, da ili iskorišćuje po svojoj slobodnoj volji, odnosno da svojevoljno ustupa na uporabu Englezima. U međuvremenu je vlada zabranila javni nastup vefdističke uniformirane omladine. To je jamačno izvršeno po želji britanskog visokog komesara, jer su omladinci prilikom javnih nastupa klicali protiv Engleske. Momentano je, čini se, u Egiptu položaj takav, da će uspjeh biti na onoj strani, koja dulje izdrži. Egipćani moraju dakle očuvati opći narodni blok.

PRIPRAVLJA SE SAVEZ MUSLIMANSKIH DRŽAVA.

Prema vijestima Reuterovog dopisnog ureda iz Ankare saznaje se, da vanjski ministri Turske, Iraka, Irana i Afganistana nasmjeravaju osnovati blok zapadnoazijskih država. Po svoj prilici će u naskorijoj budućnosti biti održan sastanak sviju ministara da potpišu prije kratkog vremena u Ženevi parafirani nenavalni pakt.

TURSKO-AFGANISTANSKI SAVEZ.

Poslije nedavne posjete afganistanskog ministra vanjskih poslova u Ankari, izdano je službeno saopćenje u kome se između ostalog kaže: »Razgovori državnika završeni su konstatacijom, da obje države pristaju čvrsto uz politiku mira. Bili su saglasni u tome, da u izvođenju te politike i Turska i Afganistan održavaju najbolje odnose sa svima zemljama, osobito sa susjednim zemljama. U interesu tih država, njeni državnici radit će na daljnjem učvršćenju međusobnih odnosa«.

UHVAĆEN ATENTATOR NA KEMAL PAŠU.

Njemački dopisni ured javlja: Vođa razbojnika, koji su pripremali atentat na predsjednika turske republike Kemala Ataturka uhvaćen je u Alepu. S obzirom na zločinačke motive njegovog rada odlučeno je, da se on izda. Jedan francuski ratni brod predao je vođu bande u Messini turskim vlastima.

Društvene prilike muslimana na Dalekom Istoku

Sedmični list »Medenijjet«, organ bugarskih muslimana, koji izlazi u Sofiji na turskom jeziku, donosi u 75 broju od svoga dopisnika iz Japana slijedeće podatke o muslimanima Dalekog Itsoka:

»Na Dalekom Istoku i to u Kini, Mandžuriji, Koreji i Japanu ima 50 miliona muslimana; od ovih četrdeset miliona živi u Kini, tri miliona u Man-ću-Ku-u, sedam miliona u samostalnoj sjevernoj Kini, te nekoliko stotina domaćih i emigranata muslimana u Koreji i Japanu.

Vrhovno vodstvo japanskih muslimana nalazi se u Tokiu. Oni imaju vrlo uzornu organizaciju i mnogo kulturno prosvjetnih društava koja neumorno rade na širenju i podizanju Islama u Japanu. Njihovi mektebi, škole i vjersko-nacionalne ustanove, uživaju veliki ugled kod naroda i pripremaju teren za što bolju potporu i naklonost japanske vlade. Tako isto je i položaj muslimana u Mandžuriji u svakom pogledu vrlo dobar i savršen. Danas u mandžurskoj vojsci ima mnogo komandanata, generala i visokih oficira muslimana, a postoje i specijalni muslimanski vojni odredi. I u Kini isto je stanje. Treba istaknuti da je kako kineska tako i mandžurska država potpuno zadovoljna sa svojim muslimanskim vojnicima i komandantima. To je pak posve prirodno, jer svi muslimanski komandanti i časnici, znajući, da prema uzvišenim propisima Islama daleko od svih materijalnih probitaka moraju braniti svoju domovinu, podržaju moral svojih vojnika i prema tomu služe otadžbini. Ukratko, Islam na Dalekom Istoku čeka vrlo sjajna budućnost.«

Etički kongres egipatske omladine

Nedavno je u Egiptu održan etički kongres egipatske omladine. Etički pokret egipatske omladine uhvatio je dubokog korjena među tamošnjom omladinom, koja se u tom pravcu budi i svojom razgranatom organizacijo radi u narodu na podizanju islamskog etično-moralnog duha i postizava lijepe i zamjerne uspjehe. Na ovom etičkom kongresu egipatske omladine održao je značajan govor predsjednik kongresa i poznati muslimanski borac Mehmed Ali-Alube-paša, koga prenosimo da i našu omladinu upoznamo sa ciljevima ovog pokreta. Mehmed-Alube-paša je u svom govoru rekao:

Gospodo i sinovi moji!

Najumjesnije je da ovom prilikom pozdravim one, koji su dali inicijativu za ovaj kongres kao i slušaoce i one, koji su se odazvali ovome pozivu, jer je to poziv ka ćudoređu koje je nosioc snage koja daje duši puno dostojanstvo i ne da joj da padne u iskušenje.

Ćudoređe je jedini temelj na kome je moguće izgraditi kako pojedinca, tako i narode. Drugog temelja nema. Koji se narod ćudorednim osebinama ukrasi, one mu jamče slavu i gospodstvo, vječnost i napredak. Samo ako narod na ćudoređu podigne svoju državu, njegova će se riječ usvojiti a njegova se zastava nikad ne će saviti.

Samo ćudoređe čini dušu naklonom ljepoti, a srce radošću puni i samo ono nad život navlači oblake sreće.

Da, ova plemenita zajednica, zajednica kongresne omladine, ona je danas jak front u borbi za podizanje temelja moralu, ona popravlja ono što prijeti da sruši njegovu zgradu; ona je onaj pobjednički odred i osvajačka avangarda. Ako se danas njeni članovi mogu na prste pobrojati po svojim imenima — premda po svojim snagama i svojom muškošću su neizbrojivi — tako se dešavalo otkad svijet postoji.

Svaka korisna akcija ima u početku malobrojne pristalice, a tek poslije su sve mnogobrojniji uz pomoć Božiju i njegovu brižljivost koja ih bodri i otvara vrata svakog uspjeha.

Ja predviđam ovome kongresu pobjedu kojoj se nije nadalo i da će imati uspjeh koji se nije očekivao, jer je ovo poziv korisnoj akciji kojoj se glasno poziva, na njoj radi i koja je u rukama omladine, koja je u narodu kao kičma u tijelu bez koje se tijelo ne može držati. Omladina je u narodu kao žila provodnica u tijelu koja svaki dio tijela kvasi novim životom i daje mu postreka za opstojanje i rastenje. Omladina je snaga ove zemlje, njena snaga i oslonac u teškim časovima. Omladini je istinu rekao gospodin Mustafa Sadih Rafija: »Omladina je u narodu ključ, koji sa zemlje katance skida«.

Ova je omladina prema onome čemu je pozvana kao mala i suha hurmina sjemenka koja se iz tako malene razvije u veliku i bujnu lisnatu biljku, slatkog ploda i debelog hlada. Nema sumnje da je jačanje ćudoređa prvi posao kojem se dužan predati svaki Egipćanin. Moje je mišljenje da će se ova mala zajednica pretvoriti u veliku zajednicu, čiju će misao prihvatiti cjelokupna omladina. To predviđam, jer je moje čvrsto uvjerenje da svaki dobar posao u istinu nosi u svom krilu elemente svoga opstanka i napredovanja. Čemu smo danas više potrebni nego ovoj novoj podjeli pod okriljem mira i etičko-moralnih strujanja. Omladina je ona neracija u Egiptu, kojoj je najpotrebnije da se naoruža sa svim lijepim osebinama, jer na njihovim jakim plećima stoji slava domovine. Omladina je pomoć i sredstvo da narod postigne ono za čim žudi. Omladina neće moći da se baci pobjedonosno na bojište života, a da iznese teške terete, osim ako bude do zubi naoružana ćudoređem. Da budu borci za istinu i da je naglase ondje gdje treba, da se uzdigne nad sitnicama života i da teže ka pobjedi, da žrtvuje iz velikodušnosti za domovinu dvije najdragocjenije stvari: život i imetak. Kad god domovina bude pozvala cvijet svojih sinova da u svoju zgradu uzida nove stijene.

I prije smo govorili da je omladina dužna da crpe pouku iz najboljeg primjera koji joj se u životu pokaže. Danas velim i mnogi sa mnom, da su omladinci dužni da budu najbolji primjer i da odmah počnu sa poslom, jer njima pripada i sadašnjost i budućnost, pa će se na njih ugledati podjednako i mlađi i stariji.

Cilj koga omladina ima da sebi stavi, treba da obuhvati kako društvenu stranu života, tako i ćudoređe. Tome treba da prethodi razgraničenje dužnosti, koje je omladinac dužan vršiti, kako prema sebi tako i prema svome sunarodnjaku, pa i prema neprijatelju ma koji razlog bio neprijateljstvu. Treba da ih vrši i prema svojoj vjeri i domovini. Vjeri koja je prva domovina, i domovini naročitoj iz općenite vjere.

Sa određivanjem dužnosti ide određivanje prava, i ja ne znam dva starija suprotna pojma nego što su pojmovi prava i dužnosti. Nasuprot svakog prava postoji dužnost.

Mi hoćemo da ćudoređe bude kod mladića bitni elemenat u njegovom životu. Sve od njega da proizlazi i k njemu da se vraća. Jer kad Misirac bude spoznao plemenitost svoju i svoga naroda, osjetiće da je to amanet na njegovom vratu kojeg ne smije zanemariti.

Mi ne živimo samo za sebe, naš život nije tajan. Njega vide tajne oči i čuju prikrivene uši. Nas narodi mrze i osluškuju tražeći naše loše strane da nam odatle udarac zadadnu.

Kako li je prikladno da svaki Misirac bude kao vojnik graničar koji ozbiljno čuva svoje mjesto. Kako li je prikladno, da Misirac zna da on nije moćan ako je njegov narod slab; da on ne može biti bogat ako je narod siromašan.

Hoćemo da Misirac bude snažan u sebi i po sebi, svojom ličnosti, ponosan sa svojom narodnošću i da uvidi da će po njemu ljudi suditi o njegovu narodu. Hoćemo da omladinac bude oprezan da ne bi posrnuo i da zna da ćudoređe bolesti, kad uhvate maha nije moguće iščupati. Poznavao sam mnoge mladiće, koji su u svoje mlađe doba bili uzor i na ponos svome narodu, ali su poslije popustili pa niti su muslimani niti su ikome na korist.

Gospodo! široko je polje govora, naša prošlost i sadašnjost puna je jasnih primjera. Na govornici ovog kongresa trebaju se izmjenjivati govornici, koji će se obazrijeti na svaki kut ćudorednog dvorca, da bi ga što bolje sagradili i temelje mu utvrdili.

Gradite odmladinci! Dovršavajte gradnju, popravljajte ona mjesta u ćudoređu slabih duša, koje njihova slabost ubija.

Napokon nadam se da će idući kongres biti posjećeniji i da će pod njegovu zastavu stupiti svaki Misirac, koji voli svoj narod i svoju domovinu. Nadam se da će iz ovoga kongresa izaći organizovane skupine koje će razmišljati i promatrati, truditi se i raditi. Došlo je vrijeme da budemo u ovo vrijeme kao i drugi ljudi.

SVADBA U KRALJEVSKOJ PALAČI U TIRANI.

Javljaju iz Tirane 13. januara: Jučer je održana svadba sestre kralja Zogu, princeze Zenje sa turskim princom Abidom. Svadba je održana u kraljevskoj palači u prisutnosti kralja, kraljevskog doma i velikog broja gostiju. Nakon svadbe je kneževski par uz klicanje pučanstva otišao u Drač. Cio grad je za ovih svečanosti bio pod zastavama.

DELEGATI ZA SAKUPLJANJE PRILOGA ZA GRADNJU DŽAMIJE U VARŠAVI.

Najnoviji broj lista kavkaških gorštaka »Šimali Kavkasije« piše:

Kako piše glavni organ tatarskih muslimana u Poljskoj »Žucie Tatarskie«, odbor za gradnju džamije u Varšavi, ustanovio je još dva delegatska mjesta za sakupljanje dobrovoljnih priloga u inozemstvu i to jedna u Parizu, a druga u Kairu, Za pariškog delegata postavljen je član centralnog komiteta za nezavisnost Kavkaza Mehmed Girey-Sunš, a za delegate odbora u Kairu određeni su Ali Voronović i Mustafa Aleksandrović.

Nova akcija nikšićkih muslimana

Kako je nazad godinu dana došao u Nikšić za imama matičara gosp. Derviš ef. Gjogjić-Bibić, islamski život među nama muslimanima je živnuo, iako je ovo jedna od najmanjih muslimanskih zajednica u Kraljevini. Nikšić je od davnina pripadao Hercegovini odnosno Turskoj carevini, ali su ga Crnogorci 1876. prisilili dugim opsijedanjem na predaju i tada je došao u sklop Crne Gore. Muslimani su se bili listom iselili po raznim mjestima Turskoga carstva, a mnogi su se naselili u Sarajevu, Mostaru, Kolašinu, Podgorici i mjestima Novopazarskog sandžaka.

Kako je knez Nikola bio tolerantan spram ostalih muslimana u svojoj državi, to su se i neki Nikšićani opet vratili u Nikšić, ali ih nije bio onako impozantan broj kao ranije, jer ih je početkom XIX. vijeka bilo 600 domova u gradu. Budući da se nijesu mogli mnogi snaći u novom položaju, sporadično su iseljavali, tako da nas je skoro bilo nestalo početkom ovoga vijeka. Sa onima, koji su se iselili iz Podgorice u vrijeme svjetskoga rata i iza njega ima danas u Nikšiću 50 islamskih domova, a njihovo društveno stanje je različito. Ima nas desetak, koji smo dobri trgovci, dok se ostali izdržavaju dnevnom zaradom. Vjersko stanje u Nikšiću je bilo ranije na velikoj visini, kad je u njemu bilo učenih ljudi, kakav je bio na primjer Hafiz Salih Gašević, koji je prepjevao s turskoga jezika Sulejman Čelebijin »Mevlud« i kad su u njemu bile četiri džamije. Danas međutim ima samo jedna džamija, a i ta je u trošnom stanju. Novi imam matičar g. Gjogjić Bibić dao se odmah na rad i prije nego je našao zgodan stan za se, tražio je lijepu zgradu za mekteb, da bi zapuštenu islamsku djecu učio osnovnim principima Islama. Odmah je sazvao mještane muslimane i poveo s njima akciju za gradnju mekteba i popravak džamije, koja prokišnjava. Obratio se mnogim muslimanima u Bosni i Hercegovini te Crnoj Gori da bi svojim novčanim prilozima pomogli nikšićke muslimane u ovom hajirli poslu, a obratio se i muslimanskim predstavnicima u kraljevskoj vladi. Gosp. Dr. Šefkija Behmen ministar bez portfelja, poslao je Džematskom medžlisu u Nikšiću 3000 dinara za ovaj hajirli posao.

Molimo svu braću muslimane naše domovine, da dobrovoljnim prilozima pomognu nikšićke muslimane u izgradnji mekteba i popravku džamije, da bi ova dva svjetionika Islama u ovim krajevima urodila dobrim uspjehom. Novac treba slati Džematskom medžlisu u Nikšiću (Zetska banovina). Š.

*

ZAHVALA NIKŠIĆKIH MUSLIMANA.

U ime ovdašnje islamske ehalije, kao predsjednik Džematskog medžlisa u Nikšiću najtoplije se zahvaljujem Gosp. Dr. Šefkiji Behmenu, ministru, koji je poslao ovom Džematskom medžlisu 3 hiljade dinara za gradnju mekteba i popravak džamije, u Nikšiću, pokazujući ga kao uzor drugim muslimanima.

Nikšić, 18. januara 1936.

Derviš Gjogjić-Bibić,
imam matičar.

Hazreti mevlana Dželaluddini Rumi

Neka se ispravi!

U prošlom broju našeg lista u napisu Hazreti Mevlana Dželaluddini Rumi u pjesmi »Istiniti iman«, potkrale su se dvije štamparske greške, koje su donekle izmijenile sam sadržaj ove alegorične pjesme. Te pogreške su se potkrale kod slijedećih distihona, pa ih ponovo donosimo i molimo poštovane čitaoce da to uvaže:

»Ah jer onaj, koji imanu naginje,
Kod vas će spaziti samo trnje,
imansku sliku i jedino ime.
Ali svrhu imana i muminluka
te od mu'minskog lijepog ahlaka,
Znaj, kod vas nejma ni traga.
»Bilo bi, da ste mumin Vama reći
opasnu pustinju spasom nazvati.
Jer u vašem tijelu po nesreći,
ime, samo je od imana. Reci,
Zar se smije istinu ne reći!
»Ljudi koji imanu teže, znajte,
imanskog *značenja* kod vas ne vide.
Kjafiri, kad na vaš iman bace poglede
prelaz im u iman, ogavnim postade.

Jedno saopćenje talijanskog konzula

Nekoliko listova donijelo je vijest da bi talijanska vlada činila poteškoća za tranzit robe koja dolazi iz inostranstva i upućena je inostranstvu kroz talijanski teritorij i kroz talijanske luke.

Ta je vijest potpuno neosnovana; naprotiv je poznato da se nijedan predlog usvojen u Ženevi ne odnosi na tranzit robe kroz Italiju.

Također je neistina da je Italija zabranila ulaz u Kraljevinu turistima (putnicima) koji pripadaju sankcijonističkim Državama ili da tim putnicima čini poteškoća.

Strani turisti, kojoj god naciji pripadali, mogu slobodno i mirno ulaziti i boraviti u Italiji ako posjeduju redovitu putnu ispravu; svi stranci, bez ikakve razlike, uživaju onaj ljubazni postupak pun obzira, koji je prirođen u gostoljubivim tradicijama Italije i Italijana.

Sarajevo, 16. januara 1936./XIV°

Marcello Zuccolin,
Generalni Konzul Kraljevine Italije.

Zabava „Narodne Uzdanice“ u Gor. Tuzli

Treći dan Bajrama održana je zabava N. U. u Gor. Tuzli. Od osnutka (negdje u septembru) do danas uspjelo je N. U. okupiti sve redove našeg građanstva u svoje kolo, a najviše zaslugom uglednog građanina g. Galiba Žunića. Koliko je N. U. omiljela među nama najbolje se vidjelo na prvoj njenoj priredbi. Sala osnovne škole bila je krcata posjetiocima iz G. Tuzle i okoline.

Priredba je počela predavanjem Ismeta Žunića, đaka Gazi Husrevbegove medrese o »Postanku i radu N. U.«, u kom nam predavanju Ismet iznese historiju mučne borbe prije i poslijeratne omladine i prikaza nam osnutak N. U. Zatim je Akif Šehić deklamovao Norodnoj Uzdanici od Rodoljuba. Komadi »Mujaga Batal« i »Mozak grada«, odigrani su na opće zadovoljstvo prisutnih.

Za vrijeme pauze je svirao mjesni tamburaški zbor.

Naročite zasluge za uspjeh ove priredbe idu Ismetu Žuniću, koji je bio duša cijeloga nastojanja, g. Galibu Žuniću, pretsjedniku i Harisagi H. Mehmedoviću, potpredsjedniku. S. Karić.

Novi mekteb u Jasenu kod Trebinja

Prije dva mjeseca dovršena je mektebska zgrada u Jasenu kod Trebinja. Uopće u ovom selu do danas nije postojao mekteb — iako je to selo sa dvadeset islamskih domova, a udaljeno od najbližeg mekteba kojih osam km. — nego su djeca učila po kućama, a najviše u kući samog muallima B. ef. Begovića, bez ikakve naknade. Akcija je potaknuta prije godinu i po dana od samih mješćana, koji su do sada imali mnogo neprilika bez mektebskih prostorija. Naročito se ima zahvaliti na agilnosti g. B. Begoviću, koji je ne žaleći truda ni žrtava upravo najviše pridonio, da se podigne ova dostojna zgrada. Ne smijemo propustiti, a da se ne zahvalimo braći g. Arifu i Z. Begoviću kao i Mustafi i Nazifu Begoviću te Sulejmanu i Zulfi Bijediću i još mnogima, koji dadoše lijepih priloga.

Mekteb je otvoren početkom Ramazani-šerifa u kojem se klanjao teravih-namaz svaku noć, (jer u selu nema džamije) — a na 8. decembra vrijedni seljani priredili su i Mevlud, koji je odlično bio posjećen. Na Mevlud je bio pozvan i đak Gazi Husrevbegove medrese Ejub Kabil iz Trebinja, koji je s našim imamom B. ef. Begovićem učio Mevlud, Poslije svršenog Mevluda održao nam je mladi Ejub ef. jedno vrlo lijepo predavanje o temi »Škola i nauka«, koje je na prisutne učinilo veliki dojam. Predavanje je slušano sa velikim razumijevanjem. Nakon predavanja se predavač upustio sa slušaocima u razgovor, koji je i na taj način prisutnim dao nekoliko lijepih savjeta. Pozdravljajući rad i svijest naših vrijednih Jasenjana, želimo im da im ova zadužbina bude rasadnik i poticalo svakog dobra i da posluži svojoj određenoj svrsi, te da se i druga braća u ovaj plemeniti čin ugledaju.

Jasenjanin.

Svečani ispraćaj tetovskog kadije

KAKO ZAHVALNI NAROD ISPRAĆUJE SVOJE POŽRTVOVNE RADNIKE.

U prošlom broju smo donijeli dopis iz Tetova u kome je izneseno kako su muslimani Tetova na svečan i srdačan način ispratili svog vrijednog i valjanog šerijatskog sudiju g. A. Moranjka. Sada donosimo ovu fotografiju koja prikazuje ispraćaj g. Moranjka pred džamijom u Tetovu (G. Moranjak sjedi u sredini x). Ovo je dokaz sa kolikom ljubavlju naš svijet susreće svoje požrtvovne vjerskokulturne radnike.

Isplata šuma i šikara u Bosni i Hercegovini

U agrarnom odjeljenju vrbaske banske uprave počeo je intenzivan rad na dovršavanju agrarnih predmeta, koji se odnose na isplatu šuma i šikara bivšim zemljoposjednicima u Bosni i Hercegovini. Posao oko likvidacije ovih agrarnih predmeta počeo je još prije dvije godine i u glavnom je završen osim nekih sitnijih administrativnih poslova. Prema obavještenju, koje smo dobili, isplata će ići po jednom turnusu, koji predviđa najprije isplatu manjih svota do 50.000 dinara, da se kasnije pređe na isplaćivanje većih potraživanja. Time se želi pomoći najsiromašnijim bivšim zemljoposjednicima, koji su ostali bez ikakva imetka i sada su uprli oči u naplatu svojih bivših šuma i šikara, jer imade slučajeva, da cijele obitelji bivših zemljoposrednika prosto gladuju i provode najteže dane u bijedi i nevolji. Uslijed ovog teškog stanja mnogi bivši zemljoposjednici prodavali su svoja potraživanja za šume i šikare raznim tipovima i zelenašima uz bagatelne cijene. Tako su na pr. prodavali potraživanja, koja iznose oko 20 hiljada dinara za 2000 do 3000 din. gotovog novca. Da bi se onemogućilo ovo lihvarstvo, otići će ovih dana u Beograd posebna deputacija bivših zemljoposjednika, koja će tražiti od mjerodavnih da putem jedne uredbe onemoguće isplatu ovim zelenašima, kojima su bivši zemljoposjednici u nuždi cedirali uz bagatelu svoje tražbine, nego da se isplati pravim vlasnicima. Odšteta za šume i šikare isplaćivat će se u šest postotnim beglučkim obveznicama.

TRAGIČNA SMRT JEDNOG OMLADINCA

Nesretnim slučajem je u srijedu 15. o. mj. na pruzi između Žepča i Maglaja ispao iz voza i smrtno nastradao čestiti i vrli omladinac iz Maglaja Salim Ibrahimefendić. Neka merhumu Svemogući podijeli firdevsi ala džennet a porodici merhumovoj sabri-džemil. Rahmetullahi alejhi!

SVEČANO OTVORENJE ŽELJEZNIČKE PRUGE VELES—PRILEP.

Svečanom otvorenju prisustvovao je ministar saobraćaja g. Dr. Spaho.

Na 19. o. mj. obavljeno je svečano otvorenje novo sagrađene pruge Veles—Prilep. Ovoj svečanosti je prisustvovao i ministar saobraćaj g. Dr. Spaho.

Ova pruga je od osobitog privrednog interesa za jedan veliki i privredno bogati kraj vardarske banovine. Osim toga ova je pruga značajna i u turističkom pravcu.

DEPUTACIJA ČAJNIČKIH GRAĐANA KOD MINISTRA PROSVJETE.

Ovih dana je narod. poslanik Ismet beg Gavran-Kapetanović predveo deputaciju iz sreza Čajničkog. Deputaciju su sačinjavali Dedib. Batotić banski vijećnik, Hifzibeg Raščić gradonačelnik, Dedo Šabanović trgovac i Davidović, svi iz Čajniča. Deputacija je ispred čajničana posjetila ministra prosvjete i tražila da se u Čajniču otvori jedna srednja škola.

G. ministar prosvjete je deputaciju primio i najspremnije obećao delegatima da će im se molba uzeti u postupak i da će nastojati da im se zahtjev riješi povoljno.

PRIPREME ZA ZABAVU »NARODNE UZDANICE« U BANJALUCI.

Na 14. o. mj, održana je u društvenim prostorijama »Narodne Uzdanice« sjednica mjesnog odbora te je pored ostaloga donijet zaključak, da se na 7. marta o. g. održi društvena zabava u zabavnim prostorijama hotela »Palac«. U tu svrhu je izabran priređivački odbor, kojemu je stavljeno u dužnost da što bolje poradi oko pripreme za zabava kako bi što bolje i uspješnije protekla.

UNAPRIJEĐEN.

Odlukom Bana Vrbaske banovine, unapređen je Seid Kršlak, upr. kanc. činovnik Kr. Banske Uprave u Banjoj Luci iz X. u IX. položajnu grupu.

KROZ ŠEHER - SARAJEVO:

VAKTIJA
Zulkade 1354. (1936)

Broj dana	Dan	Januar	Sunce izlaz s	Sunce izlaz m	Podne s	Podne m	Ićindija s	Ićindija m	Sunce zalazi s	Sunce zalazi m	Jacija s	Jacija m	Imsak s	Imsak m
1	**Pet.**	24	7	16	12	12	2	37	4	53	6	33	5	25
2	Sub.	25		15		12		38		54		34		24
3	Nedj.	26		15		12		39		55		35		23
4	Pon.	27		14		13		40		56		36		23
5	Utor.	28		13		13		41		58		37		22
6	Srij.	29		12		13		42		59		37		22
7	Čet.	30		11		13		43	5	1		38		20

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7. I.
Čekovni račun Poštanske štedionice Sarajevo broj 1600.
Broj 17., godina I., dne 24. januara 1936.

DEŽURNE APOTEKE.

Dežurne su apoteke u nedjelju: Grospić, kod Katedrale i Drače u Novom Sarajevu.

ZABAVA »MERHAMETOVA« PODODBORA ZA IV. KVART.

»Merhametov« pododbor za IV. kvart priređuje svoju zabavu dne 1. februara ove godine u prostorijama III. nar. osnovne škole Saburina ulica. Početak je zabave u 8.30 na večer.

Program zabave je vrlo obilan i probran. Pored dva kraća komada: »Mozak grada« i »Telal viče«, deklamacije i koncertnih tačaka, nastupaju posebno i poznate sarajevske sazlije sa sazom i našom sevdalinkom.

Poslije zabave na redu su razne atrakcije sa korijandolima, šaljivom poštom i tombolom. Obilan slani i slatki bife stajaće na raspoloženju cj. posjetiocima. Odbor se pobrinuo da ova priredba bude na dostojnoj visini i da opravda povjerenje koje društvo uživa. Za što mnogobrojniji posjet moli — Odbor.

KALENDAR »NARODNE UZDANICE«.

Sva naklada kalendara »Narodne Uzdanice« za god. 1936. rasprodana je, pa se prema tome ne može udovoljiti ni jednoj narudžbi koja bi sada stigla. Moguće da'ima kod naših povjerenika ili mjesnih odbora ili inače kod drugih preprodavača koji komad neprodat, pa stoga molimo sve ove naše prijatelje da nam odmah povrate, ako imaju koji komad neprodat, a da za prodane novac pošalju. — Iz kancelarije »Narodne Uzdanice«.

Jedna neugodna pojava

Kečedži Sinan džamija u Bakarevića ulici lanjske godine je popravljena, ali taj popravak nije bio tako temeljit (premda se je lijepa svota za isti utrošila) jer nakon 10—15 dana vjetar je bacio pleh sa munare i tako je sad izložena nevremenu, pa će se desiti da baš ta istorijska džamija, koja je od Begove samo za nekih 10 god. mlađa propadne prije vremena zbog nečije nemarnosti.

Za vrijeme Ramazana kad je padala malo jača kiša, u vrijeme teravije namaza, kroz šiše je na nekoliko mjesta navalila voda da se je teškom mukom klanjalo a o ćilimima koji su se napunili vodom, neću ni da govorim.

Znači da je krov slab i ako se ne pristupi temeljitom popravku odmah, onda će na proljeće trebati i zidove popravljati, pa će biti veći trošak.

Ovo se je sve moglo i ranije popraviti da su više pažnje posvećivali građevni nadzorni organi Vakufske direkcije, kojima je izgleda glavni cilj primiti platu, a krivica leži i na samim pretpostavljenim, koji im ju daju, a da ih bar u godini dana jednoč ne kontrolišu.

Kad ova džamija ne bi ni imala svog samostalnog vakufa, trebalo bi je već jednoč temeljito popraviti, obzirom na njezinu istorijsku važnost.

Jedan očevidac.

Veliko interesovanje oko organizacije naše ilmije

Kako smo u prošlom broju izvjestili rad oko jedinstvene ilmijanske organizacije naišao je na najbolji prijem kod čitave naše ilmije. Pojedina stručna ilmijanska udruženja pristupila su u zajednici sa akcionim odborom sarajevske ilmije izradi društvenih pravila koja će biti u najkraćem vremenu dovršena. Interes za ovu organizaciju u velikoj se mjeri pokazuje u svim krugovima naše ilmije, te akcionom odboru u Sarajevu stiže velik broj upita od strane pojedinaca kao i zahvalnica na pokrenutoj akciji. Svi sa najvećim oduševljenjem pozdravljaju ovu lijepu i pohvalnu akciju i žele joj najveći uspjeh, obećavajući svoju punu saradnju. Osim od pojedinaca stižu i zajedničke peticije ilmije iz raznih srezova pa u ovom broju donosimo ovaku jednu peticiju trebinjske ilmije, koja je upućena akcionom odboru u Sarajevu. Mora se sa zadovoljstvom konstatovati da naša ilmija osjeća veliki nedostatak, koji joj priječi da svoje ogromne konstruktivne snage sa potpunim uspjehom upotrijebi za dobro i napredak muslimana, pa u tom cilju zdušno radi na tome da osnuje svoju veliku organizaciju kako bi svoj visoki zadatak mogla potpuno na opće dobro muslimana izvesti. Ovaj podnesak trebinjske ilmije glasi:

Akcionom Odboru sarajevske ilmije Sarajevo.

Odazivajući se Vašem apelu, koji ste uputili preko »Islamskog Glasa« svoj našoj ilmiji, mi dolje potpisani sa teritorije sreza trebinjskog toplo pozdravljamo Vašu plemenitu, važnu i ozbiljnu akciju. Inicijatori akcije za organizovanje ilmije Kraljevine Jugoslavije za nas su dobra garancija, da će akcija ubrzo uspjeti i mi sa radošću ovim izvještavamo Akcioni odbor, da pristupamo pokretu za naše zajedničko organijovanje u jednu organizaciju i pripravni smo sa svoje strane učiniti sve što je potrebno za ostvarenje organizacije.

Naročito želimo da istaknemo to, da se u potpunosti slažemo sa shvaćanjem Akcionog odbora, da Sarajevo treba da bude centar našeg duhovnog života i da samo Sarajevo ima sve uslove, da u njemu bude sjedište uprave buduće naše organizacije. Nadamo se da će to uvidjeti i ilmija, koja se bila organizovala u »Mirkatu«, te da će pristupiti ovom pokretu.

Primite bratski selam:

U trebinju, 31. decembra 1935.

Seriatski sudija: **Škaljić Abdulah**; Šeriatski sudija u miru: **Kulenović Muharem**; **Hf. M. Buturović**, džematski imam džemata grada Trebinja; **Mušanović H. Zahid**, džematski imam džemata Lastva; **Zubčević Husejin**, džematski imam džemata Čičevo; **Čoloman Mehmed**, vjeroučitelj osn. škola i hon. nast. vjeronauke gimnazije u Trebinju; **Hafiz Hasan Babović**, mualim mektebi ibtidaije i poslovođa Vakuf. povjer. u Trebinju; **Muhamed Nurkić**, imam i mualim, Pridvorci; **Hafiz Ibrahim Resulović**, imam i mualim Gornji Turani (Brda); **Kaknjo Kasim**, imam i mualim u župi; **Duraković Sulejman**, imam i mualim Grančarevo; **Begović Bego**, mualim u Jasenu.

Uspješan i blagotvoran rad „Merhameta“ u prošloj godini

Naš »Merhamet« je u prošloj godini pokazao zamjerne uspjehe. To se pokazalo na glavnoj godišnjoj skupštini, koja je održana u nedjelju 19. o. mj. Požrtvovnost našeg muslimanskog svijeta pokazala je da ispravno shvaća visoki humani zadatak ovog dobrotvornog društva. I ako je privredna kriza u velikoj mjeri pogodila naš privredni svijet, ipak se on u punoj mjeri odazvao svojoj dužnosti i pokazao svoje pravo islamsko požrtvovanje. Iz tajničkog i blagajničkog izvještaja se vidilo da su sve stavke koje su budžetom predviđene u punoj mjeri realizovane pa se pokazao i znatan suficit u prihodima društva, te je više ubrano sredstava za ostvarenje ciljeva društva, nego što je to predviđeno. Prihodi su se kretali ovako. Od članarina je ubrato 79.149.50, dobrovoljni prilozi su donijeli 62.227 Din., subvencije 7.000 Din., od zekata je društvo dobilo 42.298 Din., razne priredbe su donijele 24.034.75 Din., a kirije i kamate 23.857.45 Din. I u ovoj godini je društvo dobilo zamašne legate u gotovu, efektima i nekretninama u iznosu od 198.081 Din. Ukupan prihod društva ove godine je iznosio 436.638.70 Din. Društvo je utrošilo za svoje svrhe sumu od 233 hiljade 131.10 Din. Ukupna imovina društva krajem prošle godine iznašala je 1,086.853.01 Din.

Kako se vidi iz ovog kratkog prikaza društvo je zadnjih godina počelo zahvaljujući svijesti našega dobrog i čestitog svijeta dobro da napreduje, pa se je nadati da će ovo društvo ako Bog da u budućnosti postizavati i bolje uspjehe, te zadovoljiti svom visokom cilju oko zbirnjavanja naše bijedne sirotinje.

Mora se istaknuti naročito priznanje Upravnom odboru društva, koje je u prošloj godini uložio veliki trud i napor da ovo društvo i u ovoj teškoj godini postigne što bolje uspjehe. Naročito treba istaknuti požrtvovni rad njegovog valjanog predsjednika g. Salihage Žige, te Salemage Đine i Ahmet ef. Krese, koji su zbilja uložili zamjeran trud da društvo održe na svojoj visini.

Na ovogodišnjoj glavnoj skupštini je pored ostalog raspravljeno i o nekim izmjenama pravila koje je skupština usvojila. Među važnijim promjenama je da u buduće predsjednika bira glavna skupština. U novi Upravni odbor izabranu su slijedeća gospoda: Salihaga I. Žiga, Salemaga Đino, Ibrahimaga Zlatar, H. Mehmed Handžić, Ahmed Kreso, Asim Hadžibegić, Fehim Handžić, Hazim Tulić, Mehaga Čomara, Hamdija Rašidagić, Dr. Muhamed Ruždić, Hfz. Omer Mušić, Edhem Čejvanija, Asimaga Nanić i Muhamed Ablaković. Nadzorni odbor gg.: Edhemaga Bičakčić, Muhamed ef. Dizdar, Ibrahim Kirilić i Dr. Jusuf Tanović.

Iz udruženja zemljoposjednika

Isplata odštete za šume, šikare, pašnjake i zaostale rente te 4 posto zadržanih obveznica od 4 posto obveznica za kmetovska selišta.

Agrarna delegacija iz Bosne i Hercegovine bila je 16. i 17. januara u Beogradu. Ovu je delegaciju predvodio g. Ismetbeg Gavran Kapetanović predsjednik Glavnog odbora udruženja zemljoposjednika i narodni poslanik. Delegaciji su se pridružili gg. nraodni poslanici Osman ef. Muratbašić, Lazar Crljić i senator g. dr. Halibeg Hrasnica.

Narodni poslanik g Ismetbeg Gavran Kapetanović predveo je delegaciju kod g. dr. Milana Stojadinovića ministra predsjednika, g. dr. Mehmed ef. Spale ministra saobraćaja, g. Dušana Letice ministra finansija, g. Svetozara Stankovića ministra poljoprivrede te g. dr. Branka Kaluđerčića ministra pošta i telegrafa i predstavio je, te u kratkim potezima upoznao gg. ministre sa njihovim željama, a ujedno predao svakome napose memorandum Udruženja zemljoposjednika Kraljevine Jugoslavije, koji su gg. delegati donijeli.

G. ministri primili su delegaciju vanredno ljubazno saslušavši njihove želje i potrebe i obećali opravdanim zahtjevima zemljoposjednika iz Bosne i Hercegovine izaći u susret.

Predsjednik Udruženja i narodni poslanik g. I. G. Kapetanović kao član finansijskog odbora podnio je po ovome predmetu finansijskom odboru potrebne amandmane, koji će biti unešeni u budžet za g. 1936-37. da se izvrši isplata begluških zemalja koje su još neisplaćene, šuma, šikara i pašnjaka, zaostale rente te da se isplate zadržane 4 posto neisplaćene u 4 posto obveznicama za kmetovska selišta.

Ovom prilikom skreće se pažnja bivšim zemljovlasnicima u Bosni i Hercegovini da je glavni odbor Udruženja pribavio popis svih bivših zemljovlasnika grada Sarajeva, koji su pravovremeno podnijeli zemljišnoknjižne izvadtke sa prijavom na nadležna mjesta radi naplate odštete za kmetovske šume šikare i pašnjake, koju će im država platiti, a na kojima se radi i pripravlja likvidacija odštete za naplatu, koja će početi sa donašanjem budžeta za godinu 1936.—37.

Stoga se pozivaju bivši zemljovlasnici grada Sarajeva, da se navrate u kancelariju Udruženja zemljoposjednika u Sarajevu, Vojvode Stepe Obala broj 7, I. koja radi svaki dan od 4—6 sati poslije podne i zatraže uvid u spiskove te se tako uvjere jesu li njihove pravovremeno podnešene prijave uzete u postupak.

Glavni odbor će pravovremeno obavijestiti sve pododbore o daljem radu što treba poduzeti da bivši zemljovlasnici ne budu prikraćeni u svojoj odšteti, koja im je zakonom davno priznata odnosno da zakonom propisanu odštetu u cijelosti dobije na svoje ruke tako, da je ne bi prepustio u ruke špekulanata i lihvara, pa uslijed toga da ostane sve po starom.

Dosadašnji način vođenja likvidacije i isplate odštete po svršenim agrarnim predmetima u Bosni i Hercegovinu ne mogu ovom prilikom niukom slučaju priznati da je bio dobar i objektivan o čemu ćemo govoriti kada dođe vrijeme zato.

Skreće se pažnja svima bivšim zemljovlasnicima u Bosni i Hercegovi na predstavku g. Ismetbega Gavran Kapetanovića, predsjednika glavnoga odbora Udruženja zemljoposjednika za Kraljevinu Jugoslaviju i narodnog poslnaika od 30. novembra 1935. koju je uputio nadležnim ministrima radi isplate agrara u Bosni i Hercegovin budžetom 1936—37. godine. Ovu će predstavku »Islamski Glas« u cijelosti donijeti u slijedećim brojevima. — Edhem Šahinagić, tajnik Udruženja zemljoposjednika. Sarajevo.

Imamima i muezinima se ne isplaćuje redovno plata

Prošli mjesec se desilo mnogim siromašnim imamima i muezinima, da im nije bila isplaćena i ona mala plata na koju su oni upućeni i koja im služi kao jedino vrelo za izdržavanje. To bi se još nekako moglo razumjeti da je to slučaj sa džamijama koje imaju siromašne vakufe, ali to se događa i s imamima i muezinima i onih džamija, čiji su prihodi takovi, da bi faktički mogli ti imami biti podmireni sa svojom platom. To je slučaj sa baščaršijskom džamijom i džamijom u Jedilerima. Interesantno je, da se ne može na vrijeme ovim siromašnim ljudima isplatiti ta neznatna crkavica, nego ih se pušta da se izvrgavaju raznim nevoljama i ako najsavjesnije izvršavaju svoje dužnosti, i ako postoji mogućnost kod dobrog gazdovanja sa vakufskim prihodima da oni budu na vrijeme izmireni. Vakufski prihodi su u prvom redu određeni da služe prvenstveno vjerskim ciljevima i da budu podmireni oni, koji te službe vrše, a onda istom drugo dolazi u obzir. Ali ovdje je obratno. Prvo se podmiruju oni čije su dužnosti sporedne a istom onda dolaze u obzir oni sa glavnim dužnostima. Bezuvjetno bi ovome trebalo učiniti red i ove siromašne ljude bez potrebe ne izvrgavati neprilikama.

»Medenijjet«, organ bugarskih muslimana u svoja dva zadnja broja i na vidljivom mjestu prenosi napise iz »Islamskog Glasa« o muslimanima Litvanije i o zabrani, koju je turska vlada izdala o iseljavanju jugoslavenskih podanika turske narodnosti.

POSTAVLJEN.

Riješenjem ministra unutrašnjih djela postavljen je Muhamed Mulalić za pisara pripravnika sreza žepačkog.

Da se objasnimo

Vjera u opštem smislu prije svega je odnos između Boga i čovjeka. Strah i neizvjesnost su roditelji vjere. Prema tome pojam vjere je individualne prirode. Individualna svijest jeste oblast koja pripada vjeri.

Islam je proširio svoj djelog i van ovog prirodnog područja, koje pripada vjeri, te pored odnosa između Boga i čovjeka bavi se odnosom među ljudima, pa daje direktive i opšte smjernice u socijalnom životu ljudi u društvu i zajednici.

Vijesnik Islama Muhamed (a. s.) pored svoje zvanične misije Božijeg poslanika upućenog čitavom čovječanstvu, bavio se je i specijalnim narodnim i privatnim ličnim poslovima. Radio je na nacionalnom ujedinjenju Arapa i osnivanju nezavisne arapske države. Pošto u to doba nacionalna svijest nije bila dovoljno razvijena a društvena organizacija i državna vlast usavršena i jaka kao danas, Islam je imao da posluži i za duhovno jedinstvo Arapa, i za konstitucionalnu i zakonodavnu vlast arapske države, u kojoj je vrhovna ekzekutivna vlast pripadala Bogu. Treba razlikovati Muhameda a. s. kao Božijeg poslanika upućenog čitavom čovječanstvu, te kao političara i državnika Arapa. Specijalni narodni i privatni lični poslovi Muhamed pejgamberovi, ne mogu važiti podjednako za sve ljude i narode u svim zemljama i vremenima, ali mogu da posluže kao pravac po kome bi ljudi iz toga mogli crpiti potpunu pouku. Mišljenja sam da je najkobnije po muslimane bilo to, što nisu znali da razluče Muhameda a. s. kao Božijeg poslanika od arapskog političara, i što su specijalne i privatne poslove njegove identifikovali sa općim i zvaničnim. Ovo mišljenje bazirano je i na historijskim činjenicama, koje su poznate svima.

Sada nakon ovih opštih i jasnih napomena koje bi trebale da budu mjerodavne za svakoga, pokušaću da potkrijepim svoju tezu i sa argumentima iz same vjeronaučne oblasti.

U oskudici vlastite terminologije (izraza) na našem jeziku, ovdje ću se morati poslužiti arapsko-turskom.

Za potvrdu i dokaz u pogledu vjerskih odredaba, kojima nas zadužuje Islam, postoje četiri izvora: Kur-an, Sunnet (predanja koja se oslanjaju na Muhameda a. s.); Idžma (saglasnost učenjaka jedne epohe u nekom pitanju) i Kijaš (analogija). Potonja dva služe kao izvori samo u tom slučajb, ako nema jasnog dokaza u prva dva. Pravni islamski dokazi mogu biti kategorični (kat-i) i problematični (zanni). Te dokaze mogli bi podijeliti na četvero:

1. One čije je i postojanje (subut) i značenje (dalalet) sigurno i jasno.
2. One čije je postojanje sigurno, ali značenje sumnjivo odnosno nejasno ili dvosmisleno.
3. One čije je postojanje sumnjivo ali značenje jasno.
4. One čije je i postojanje i značenje sumnjivo i nejasno.

Primjera o kategoričkim dokazima u Kur-anu ima mnogo, dočim u verbalnim tradicijama (sunneti kavliji) ti su dokazi problematični. Velika ulema je saglasna da ne postoji takovih Hadisa, koji bi mogli poslužiti kao kategoričan dokaz u presudama. Prema tome na osnovu Hadisa niko se ne smije anatemisati čufurom. Idžma i Kijas ne mogu nikad poslužiti kao kategoričan dokaz. Iz Islama bi mogao izaći samo onaj, koji bi hotimično negirao samo one šeriatske odredbe, koje su utvrđene sa kategoričkim dokazom. Dakle i to ovisi od namjere dotičnog, a ne od samovolje drugog.

Postojanje kuranskih propisa je sigurno, ali njihovo značenje može da bude nejasno i višesmisleno.

Cjelokupne islamske odredbe razvrstane su u četiri kategorije:

1. Vjerovanje (Itikadat).
2. Molitva (Ibadat).
3. Moral i ponašanje (Ahlak i Adab).
4. Poslovanja (Muamelat).

Vjerovanja su osnova Islama (Usuli din) pa zbog toga moraju biti zasnovana samo na kategoričkim dokazima iz Kur-ana.

Molitve moraju imati oslonca na Kura-nu ili sunnetu. Privatne osobe nisu nadležne da mjenjaju opće molitve ili propisuju nove.

Čišćenje duše i srca, čuvati se od vjerskih zabrana, te ne činiti štete sebi i drugima spada u moral. U ovom kategorisanju islamskih odredaba u mjesto sankcija (Ukubata), ja sam uvrstio moral, pošto je to širi pojam koji može obuhvatiti i. sankcije a ove ne mogu moral. Islamski moral vrlo je visok i stvaran. Čistoća, čednost, čvrstoća i postojanost volje, iskrenost i hrabrost, rodoljublje i domoljublje, skromnost, opreznost i darežljivost, glavna su karakterna svojstva koja trebaju da rese svakog pravog muslimana. Svaki musliman treda raditi i privređivati smišljeno, intenzivno i strpljivo, kao da će vječito živiti, a skroman i darežljiv biti kao da će sutra umrijeti. Neobuzdanost prema surovim strastima oholost, gordost, luksuz i rasipnost, najstrožije su zabranjeni po Islamu.

Poslovanja (Muamelat) obuhvaćaju sve međusobne odnose ljudi prema pojedincima i zajednici. Osnovno je pravilo pri tome otklanjanje štete i pribavljanje koristi i obazrivost (riajet) i red (maslahat). — La darare ve la dirare.

Društvo počiva na pravdi a pravda na zakonima. Prema Ibni Heldunu, zakoni su umna politika, a Fikh i Šeriat vjerska.

Islamski pravnici (fakihi) iz Kurana i Sunneta izvadili su oko 600 temeljnih pravila i na osnovu tih obradili šeriatsko pravo. U okviru tih pravila šeriatsko pravo može se uvijek modificirati i revidirati prema prilikama mjesta i vremena. U svim poslovnim stvarima, izuzev onih koji nisu strogo utvrđeni Kur-anom i sigurnim Sunetom, zakonodavna vlast pripada narodu, odnosno njegovim zastupnicima koji imaju potrebnih vjerskih i laičkih kvalifikacija za to.

Vjerske dokaze treba tumačiti tako, kako bi bili dovedeni u sklad sa stvarnim eksperimentalnim dokazima bez obzira na tumačenje ranijih mudžtehida, koji nisu doživili iskustva i saznanja naša. Mi danas imamo utvrđenih saznanja do kojih smo došli putem pozitivnih znanstvenih eksperimenata kao što je na pr. oblik zemlje. Pokraj tih ne smije se pribjegavati neosnovanim pretpostavkama i kojekakvim derviškim i sofističkim smicalicama pri tumačenju izvjesnih citata Kur-ana i Hadisa.

Dopuštenost (mubah) je osnova kod svih stvari. Pri posluživanju i iskorištavanju tih stvari nije potrebno tražiti naročitu dozvolu vjere, ako već ne postoji izričita zabrana, kao što je u pitanju alkohola. U mjestima u kojima muslimani nemaju zakonodavne i ekzekutivne vlasti, ima zala koje se moraju dopustiti i muslimanima na osnovu pravila (Ezzaruratu tubih ul mahzurat). Uživanje nekih stvari, kao na primjer duhana, kafe, glazbe, pozorišta, vajarstva i svakog za dušu i tijelo potrebnog uzgojnog sredstva, dopušteno je i muslimanima ako se ne prećera u velikoj mjeri, da bi čovjek zanemario svoje zdravlje i dužnosti za sreću i blagostanje porodice i društvene zajednice.

(Bekare 27, Maide 6—7, Araf 30, En'am 146).

Način odijevanja i forma pisanja također spadaju u red stvari, koje su načelno dopuštene i po samoj islamskoj vjeri. Vjeronauka nije ni modni žurnal ni gramatika. Jači su momenti koji govore u prilog savremene nošnje i pisma, nego oni koji govore protiv. Sve te stvari kao i tehnička pomoćna sredstva vremenom mijenjaju oblik i prilagođuju se volji i potrebi ljudi. Staro arapsko pismo i pravopis ne mogu se ni prispodobiti današnjem. Pa i danas postoje razni oblici arapskih pismenih slova i ispomagala. Sve je to prolaznog običajnog i profanog zemaljskog porijekla, koje ništa nema zajedničkog sa vječitim Bogom i univerzalnom islamskom vjerom.

E. Bulbulović.

Ing. Omanović Salih, Sarajevo:

Izlučenje mera i baltalika u Bosni i Hercegovini

Žiteljstvo Bosne i Hercegovine, koje se bavi isključivo ratarstvom, imalo je iz najstarijih vremena pravo služnosti na državnom zemljuštu sa povlačenjem drveta i korišćenjem paše. Ovo uobičajeno pravo sastojalo se je u tome, da bi dotični zemljoradnik za svoju gospodarstvenu nuždu dobivao potrebno drvo za podizanje i popravak gospodarstvenih zgrada, za izradu gospodarstvenog oruđa (plugova, brana, vila, grablja i t. d.) i za ogrijev.

»Baltalik« dolazi od turske riječi »balta«, t. j. šjekira, dakle u prenesenom smislu šuma, a riječ »mera« znači ispaša bila to opštinska ispaša, kojom se na izvjesnom državnom zemljištu služila neka opština u svome ataru, ili bili veći kompleksi golog državnog zemljišta, obično udaljenog od ljudskih naseobina iz kojih su poslije nastali t. zv. visoki alpinski pašnjaci (planine), stavljeni za vrijeme austro-ugarske uprave pod izvjesne norme iskorišćavanja.

Još u stara vremena bilo je ovo pravo protegnuto na svakoga zemljoradnika, da može po miloj volji tim se pravima služiti, bilo u kojoj šumi i u kojoj paši. Za otomanske vladavine nije se tome stavljalo nikakvih zaprijeka. Zakoni o pašama (merama) iz god. 1858. bili su samo mali početak, da se tobože pod izvjesnu zakonsku normu stavi iskorišćavanje državne paše, pa tu već vidimo razlikovanje pravih opštinskih paša i visokih t. j. alpinskih paša. Ove su se obično nalazile u visokim regijama Hercegovine, nekim dijelovima istočne, srednje i zapadne Bosne, gdje se porodio od starih vremena pravni pojam iskorišćavanja paše po planinštarima, i to samo za vrijeme ljetne sezone. Ta je sezona prema klimatskim i metereološkim prilikama trajala samo tri do četiri mjeseca, a nakon toga bi se ova vrst paše prepustila na isključivo iskorišćavanje po susjednim opštinama, u koliko ove nisu previše udaljene od dotičnih paša.

Prema porastu pučanstva i stoke u pojedinim susjednim opštinama, obujam ovakovih državnih pašnjaka često se mijenjao, a može se reći nije nikada ni bio stalan. Po spomenutom otomanskom zakonu svo državno zemljište, koje se nalazilo u jednoj opštini moglo se od dotične iskorištavati sve do onih daljina, do kojih se je čuo ljudski glas. Dakle vrlo neizvjestan pojam, dok je ostalo zemljište bilo tako rekuć bez gospodara.

Otomanska uprava pod vladavinom Omer paše izdala je godine 1869. šumski zakon, kojim se htjelo samo u pojedinostima staviti red u šumi i donekle provesti policajne mjere. Ovaj je zakon uredio pitanje vlasništva šume. Po njemu su šume bile državne, vakufske (crkvene), općinske i privatne, a ovo je stanje tim zakonom bilo i zatečeno. Po tome zakonu imaju se državne šume ograničiti i u prirodi označiti. Za iskorišćenje mera i baltalika osobito je važan § 5. ovog zakona, koji govori, da su seljaci ovlašteni, da iz državne šume dobivaju potrebno drvo za gradnju i popravak svojih zgrada i staja kao i drvo za izradu domaće drvene industrije. Zemljoradnici su dobivali i drvo za ogrijev, kao i za ograde. Nadalje ovaj zakon govori o besplatnoj paši na državnom zemljištu istoga sreza, dok je za dotjerivanje stoke iz tuđih srezova bilo obavezno plaćanje izvjesne takse.

Otomanska je uprava zakonom iz 1858. godine prvi put gledala da obuzda samovolju i prekomjerno iskorišćavanje državnih šuma i paša po žiteljstvu dotičnih krajeva. Ovaj zakon je služio za temelj bivšem austro-ugarskom iz god. 1913. koji je važio sve do donošenja našeg današnjeg zakona o šumama.

U sadašnjem našem zakonu u §-u 184. predviđeno je da će se novo uređenje državnih šuma opterećenih služnostima (dakle pitanje mera i baltalika u Bosni i Hercegovini) propisati specijalnim zakonom. Stoga ću ovdje ponešto se zabaviti i sa ovim veoma aktuelnim i interesantnim pitanjem, koje je potpuno sazrelo, da se skine sa dnevnoga reda jednim specijalnim zakonom. Bez donošenja takvog specijalnog zakona za Bosnu i Hercegovinu bilo bi iluzorno svako kažnjavanje za šumski kvar u drž. šumama B. i H., koje su gotovo sve opterećene servitutima.

Bivša austro-ugarska uprava je prilike šumarstva (šuma i pašnjaka) donekle regulisala. Ona je ograničila sevitutna prava na popis i doznaku drveta prema izvjesnoj potrebi i u smislu izvjesnih regula, označila je i komplekse državnih šuma, u kojima bi se imalo pravo služnosti; a posebno je označila i one državne šume, koje bi služile samo za eksploataciju po državi. Ta mjera bivše a.-u. uprave nije bila dostatna, jer je manjkala svijest pučanstva o potrebi da se čuva šuma.

Najviše se gledalo da pojedina opština ima pravo servituta samo u svojim granicama, ali to se pravo radi umnožavanja stanovništva i stoke moralo proširiti, te su stara ograničavanja državnih šuma i paša uzeta kao temelj kod izlučenja mera i baltalika bila iluzorna.

Mjere bivše a.-u. uprave bile su ove:

1) uvođenje odmjerivanja i doznačivanja potrebnog građevnog i ogrijevnog drveta servitutnim ovlaštenicima u državnim šumama.

2) ograničenje paše na državna zemljišta, koja nisu bila potrebna susjednim općinama za vlastito iskorišćavanje, te tako stvaranje uobičajenih visokih alpinskih pašnjaka.

3) da žitelji izvjesnih općina i srezova nemaju prava servituta u izvjesnim šumskim kompleksima.

4) zabrana paše kozama u nekim šumskim predjelima.

5) uspostava zabranjenih (zagajenih) šuma.

6) ograničenje servituta samo na izvjesno drvo, od čega se isključuju plemenite vrsti drveća.

7) ograničenje držanje koza, udaranjem velikog poreza na iste (1 K. po komadu), koji bi se porez imao upotrebiti za pošumljavanje golih površina i zakržljalih šikara.

Bivša austro-ugarska uprava pokušala je već godine 1913., da skine sa dnevnog reda pitanje mera i baltalika i već je napravila bila projekat ali su nastupile ratne neprilike, te je ovaj pothvat sasma zaspao.

Ova objašnjenja (razmatranja) imaju u glavnom dva cilja:

1) da se razdijelilo državno zemljište (šuma i paša) između pojedinih općina, t. j. da se zna šta će se u pogledu šume i paše ostaviti pojedinim općinama na uživanje, a šta će se od toga državnog zemljišta ostaviti kao isključivo pravo države.

2) po posebnim komisijama trebalo bi na licu mjesta ustanoviti faktičnu potrebnu masu drveta za pojedinca i za cijele općine kao i nužne prostore paše, te odrediti godišnji etat drveta i paše. Tako bi se zemljište gruntovno knjižilo kao služnost dotične općine i stavilo bi se pod opšte šumske policajne propise. Na ovaj bi se način dakle svi drugi kompleksi drž. zemljišta oslobodili od prave služnosti nasebina i općina. Šumski kompleksi izlučeni od pojedinih općina ostali bi na isključivo pravo države, određeni eventualno za eksploataciju, odnosno za kolonizaciju siromašnog žiteljstva.

Da bi se ove mjere mogle provesti bezuvjetno bi bilo potrebno, da i državne šume i one koje će se dati općinama na isključivo uživanje stavi u smilu novog zakona o šumama pod izvjesne norme (gospodarstveni planovi), a tako isto i paše bilo one općinske ili državne.

Da bi se ustanovilo koji će se šumski kompleksi prema prednjem izlučiti za općine bezuvjetno je potrebno da se naredi privredni plan i utvrdi godišnji doprinos šume (etat), koji će prema lokalnim prilikama i obzirom na intenzitet iskorišćavanja (visoke, srednje i niske šume) te šikare (biti veoma različit. Pri tome se mora imati u vidu, da su prilike krša Hercegovine i nekih dijelova Bosne veoma različite. Mi naime znamo, da krško žiteljstvo s obzirom na same terenske prilike u mnogom pogledu zavisi od prihoda stočarstva, dok se dijelovi srednje i sjeverne Bosne bave najviše ratarstvom, pa bi se obzirom na ovo morao imati u vidu momenat stočarstva i momenat poljoprivrede (obrađivanja tla).

(Nastavit će se.)

IZBORI U EGIPTU.

Najbolje izglede za pobjedu na izborima ima nacionalistička stranka »Vefd«.

Kako se saznaje, početkom mjeseca marta imali bi se održati izbori za egipatski parlamenat.

Prema raspoloženju koje vlada u Egiptu smatra se sigurnim da će pobijediti vefdisti na čelu sa Nahas pašom.

Halifa Hazreti Ebu-Bekir

(Nastavak.)

Pošto su prethodni govornici završili svoju riječ digao se Ebu-Bekir radijallahu anhu, pa je u prvom redu izrekao hvalu Bogu i zablagodario Mu, a onda ih je iza toga pozvao da sačuvaju cjelinu, a sprečavao ih da se dijele. Rekao im je: ja vam preporučujem ovu dvojicu ljudi Ebu-Ubejdetul-Džerraha ili Omera.

Na to je Omer rekao: Bože sačuvaj da se tako što desi dok si ti među nama. Ti si najdostojniji da zauzmeš taj položaj, a onda si ti i najstariji drug Božjeg Poslanika i s njim si se družio od početka objave, a i ranije. Osim toga ti si najbogatiji, najodličniji muhadžir i Njegov drug u selenju, Ti si ga zastupao u vršenju imamske dužnosti, toga najvećeg temelja vjere. Pa ko bi mogao da se preda te proturi i da mjesto tebe ovaj položaj zauzme. Pruži ruku da ti izrazim vjernost i da te priznam. Pretekao ih je Saad-el-Ensarija i zavjerio mu se. Na to je povikao Habbab-bin-Munzir o kome je bilo ranije govoreno: O Kajsu, što te je vodilo i prisililo da to činiš? Zavidio si zar svome stričeviću na vlasti?!

Habbab je sa ovim mislio na Saad-bin-Ubadeta koga su Ensarije bile izabrale za halifu, prije nego je Ebu-Bekir s njima stupio u raspravu.

Kajs mu na to odgovori: Ne, Bogami, nego mi se ne sviđa da se ljudi svađaju oko onoga što je njihovo pravo.

Kad su pripadnici plemena Evs vidjeli, što je uradio Kajs, koji je bio jedan od vođa plemena Hazredž i šta su po tom pitanju iznosili Muhadžiri, a da je pleme Hazredž tražilo da se za halifu postavi njihov starješina Saad-bin-Ubade rekoše između sebe, a među njima je tada bio i Usejd-bin-Hudajr: »Kad bi vi jedamput sebi postavili Sada za vođu, tad bi oni uvijek imali prednost pred vama niti bi vam ikad dali da dođete do kakve vlasti. Dignite se i izrazite vjernost Ebu-Bekiru i priznajte ga. Oni su se digli i izrazili mu vjernost. Habbab je pošao do svoje sablje i uzeo je. Oni su skočili na njega i uzeli mu sablju. Na to je on počeo da ih svojim odijelom udara po licu da bi ih odvratio od izražavanja vjernosti i priznanja, pa im je rekao: Učinili ste to zbore ensarijski! Pazite, Bogami ja kao da sa vašim sinovima stojim na vratima njihovih sinova, tražimo i prosimo od njih, a oni nas neće ni da vodom napoje.

Ebu-Bekir mu je odgovorio »Zar se Habbabu od nas bojiš?, a ovaj mu odgovori: Ne bojim se ja od tebe, nego od onih koji će iza tebe doći. Ebu Bekir mu na to odgovori:

»Ako je to tako, onda prepuštamo stvar tebi i tvojim drugovima. Mi vam se nećemo pokoriti«.

Habbab je na to odgovorio: Polako, Ebu-Bekire, kad odem ja i ti, doći će nam iza tebe neko ko će nam svima nasilja činiti.

Tada rekne Saad-bin-Ubade koga su bili Ensarije izabrali za halifu: Kad bi ja samo mogao da se dignem vi biste čuli moj glas svugdje, a taj bi istjerao i tebe i tvoje drugove. Ja bih te pripojio narodu gdje bi ti bio samo onaj koji slijedi a ne onaj koji se slijedi, te bih te ostavio bez časti«. Svijet je nahrlio da izrazi vjernost Ebu-Bekiru i u toj stisci umalo nisu Saada pregazili. Saad je povikao: ubiste me. Na to je neko iz gomile povikao: Ubijte ga. Bog ga ubio. Saad je tada rekao: Nosite me odavle, na šta su ga odnijeli u kuću, gdje je ostao nekoliko dana. Iza toga je Ebu-Bekir poručio po njega da dođe i da ga prizna za halifu, pošto su ga svi priznali pa i njegovi suplemenici. On je na to odgovorio: Bogami to neću dok ne izbacim sve svoje streljice i dok ne polomim moja koplja o vas te dok vas sve sabljama ne pomlatim. Boriću se s vama sa mojom porodicom i sa mojim pristašama. Kad bi se i ljudi i duhovi iskupili ne bih vas priznao.

Kad je to bilo saopćeno Ebu-Bekiru, Omer mu rekne: Ne pusti ga dok te ne prizna.

Na to im je rekao Kajs-bin,Sad: On to neće učiniti dok ga ne ubijete, a ne možete ga ubiti, dok s njim ne ubijete i njegovo dijete, njegovu porodicu i njegove rođake. Ove opet nećete pobiti, dok ne pobijedi čitavo pleme Hazredž, a pleme Hazredž ne možete opet pobiti, što nećete pobiti i pleme Evs. Zato nemojte sebi posao otežavati i ne činite smutnje. Vi ste uzeli vlast, pustite ga na miru i to vam neće biti od štete.

Saad nije s njima klanjao, niti se s njima sastajao. A da je makar nekog našao ko bi pristao da se s njim bori on bi pristao i borio se. Tako je stanje potrajalo sve do smrti Ebu-Bekirove, a kad je vlast prešla na Omer-ibn-Hattaba, on se tada iselio u Siriju i nije nijednog bio priznao.

Saad u većem dijelu svoga postupka nije imao pravo jer je stvar u početku bila upućena na sporazumno zdogovarajne gdje nije bilo sile ni nagonjenja. Obje su stranke iznosile svoje dokaze dok nije jedna stranka priznala i pokorila se pred dokazima druge stranke. Sa kojim je pravom Saad svojatao sebi to prvao da sputa slobodu svoga naroda i da im zabranjuje da oni izraze tu vjernost kad su već podlegli dokazima druge stranke. Nadalje na kojem šeriatskom propisu je on osnivao svoje riječi: Bogami, kad bi se oko vas iskupili i ljudi i duhovi ja vas ne bih priznao. Kako je ovo mogao reći kad Bog kaže: A neka svoje poslove uređuju među sobom zdogovaranjem. Kako može taj međusobni zdogovor biti ispravan i valjan ako se među svijetom nađe ljudi koji su slični Saadu, koji traži da se samo pokorava njihovom mišljenju pa se ne zadovoljavaju ni s tim, nego bi stupili u borbu sa onim, koji ne će da misli kao oni i iskazivali otvoreno neprijateljstvo.

(Nastaviće se.)

Za naše žene

Hazreti Ajiša

Selenje i prvi bračni dani.

Pošto se hazreti Ajiša vjenčala sa Božijim Poslanikom, ostala je tri godine u kući svoga oca. Od toga dvije godine i tri mjeseca u Meki, a sedam ili osam mjeseci u Medini.

Muslimani su u dva navrata selili. Prvo je selenje bilo u Abesiniju. I hazreti Ebu-Bekir, koji je bio vrlo ugledna ličnost i naročito poštovan, ne mogući podnositi nasilja mekanskih pogana premišljaše da se i on iseli. Bijaše otišao do mjesta Berkul-gimad, koje je bilo dosta udaljeno od Meke. Ebu-Bekir na putu se namjeri na starješinu plemena Kare, Ibnud-Dagneta, koji ga zapita kuda ide. Ebu Bekir mu odgovori: Kurejševići mi u mome rodnom mjestu gdje sam i odrastao čine mnogo neprilika, zato sam pošao da potražim jedno mjesto, gdje ću se moći u tišini i miru pomoliti Allahu. Ibnud-Dagne ne htjede dopustiti da se okrnji ugled Ebu-Bekira pa zato mu obeća, da će ga on uzeti pod svoju zaštitu. Ebu-Bekira doprati natrag do Meke i rekne Kurejševićima: Zar ćete iz svoga grada protjerati čovjeka, koji je učinio toliko dobra sirotinji i koje je svakog pomagao, kad mu je pomoći zatrebalo. Kurejski vođe mu odgovore: »Ebu-Bekir može ovdje boraviti, ako neće samo na glas Kurana učiti, jer njegov glas djeluje na pamet i srca naših mladića i naših djevojaka. Ebu-Bekir prihvati ovaj uvjet i kod kuće napravi džamiju gdje je opet počeo visokim glasom Kuran učiti. Ebu-Bekir koji bijaše jako osjećajan čovjek i nježan, učeći Kuran plakao je. Njegov divni glas i njegova poniznost i skrušenost bijahu tako velike da bi i zvijezde s neba privukle naročito njegova velika ljubav prema Kuranu. Kurejšije se potuže Ibnud-Dagnetu, koji rekne da će povući svoje pokroviteljstvo nad njim. Ebu-Bekir mu odgovori: »Ne treba mi tvoja zaštita, meni je dovoljna Božija zaštita. — Pretpostavlja se da je Ebu-Bekir tada htio iseliti i sa svojom porodicom, dakle i sa hazreti Ajišom.

Drugo seljenje je bilo u Medinu. Tada se više nisu mogla podnositi zlostavljanja i izazivanja pogana. Božjem Poslaniku je bilo naređeno da se iseli. On je svaki dan išao Ebu-Bekirovoj kući i s njim se razgovarao. Toga dana mimo običaja došao je Ebu-Bekiru pokriven jednim ogrtačem. Kod Ebu-Bekira su se nalazile njegove kćeri Esma i Ajiša. Upravo je bilo podne. Božji Poslanik je rekao Ebu Bekiru da ima s njim nešto potajno razgovarati, pa da bi bili negdje na osamljenom mjestu. Ebu-Bekir mu odgovori: »Izvolite, ovdje nema nikoga stranog«. Božji Poslanik mu je govorio o hidžretu. Hazreti Ajiša i Esma su počele spremati sve što je bilo za put potrebno. Dva su se druga uputila prema Medini. Obojica su bili prisiljeni zbog nasilja pogana svoju djecu i porodicu ostaviti i četrnaeste godine poslanstva dvanaesti dan mjeseca rebiul-evvela stigli su u Medinu.

Pošto je Božji Poslanik stigao u Medinu, pošalje dvojicu svojih ljudi Zejd-bin-Harisa i Ebu-Rafia, a Ebu-Bekir također jednoga čovjeka, da im dovedu porodice. Ebu-Bekirov sin Abdullah uzme svoju majku i dvije sestre i s njima se zaputi u Medinu. Tako putujući deva, na kojoj je jahala hazreti Ajiša rastavi se od karavane i počne svom silom bježati da je izgledalo da će hazreti Ajišu sa sebe zbaciti. Njezina se majka zabrine i poboja se da joj šta ne bude te počne plakati. Ali Ajišina se deva brzo umiri i pridruži se karavani.

Kad je ova karavana stigla u Medinu Božji Poslanik bijaše zabavljen podizanjem soba oko svoje džamije. Hazreti Muhammedova žena Sevda-binti-Zema, te Njegove kćeri Fatima i Ummi-Kulsum nastanile su se u tim sobama.

Hazreti Ajiša je u Medini sa svojom porodicom sedam ili osam mjeseci boravila u mahali bratstva Haris iz plemena Hazredž. Tada je većina Muhadžira oboljela, jer nisu mogli da podnesu klimu i vodu u Medini. Među oboljelim je bio i Ebu-Bekir, te ga je hazreti Ajiša njegovala.

Hazreti Ajiša je otišla Božjem Poslaniku i izvijestila ga o bolesti svoga oca. Božiji Poslanik mu je učinio dovu da bi ozdravio. Iza toga se i ona razbolila. Ebu-Bekir je radi njene bolesti bio jako dirnut. Njena je bolest bila teška tako da su joj i kose potpuno otpale. Pošto je ozdravila Ebu-Bekir je otišao Božjem Poslaniku da ga upita zašto ne vodi svome domu hazreti Ajišu. Božji Poslanik mu odgovori da je u nemogućnosti da joj dadne meher. Hazreti Ebu-Bekir mu na to predloži da mu on pozajmi, što Alejhisselam i prihvati te joj tako pošalje meher, koji se mora dati, pošto je to ženino pravo.

Pošto je Božji Poslanik poslao hazreti Ajiši meher, ensarijske žene su otišle kući Ebu-Bekirevoj da dovedu nevjestu. Ummi Ruman je spremila svoju kćerku i dovela je ensarijskim ženama. Iza toga je i Božji Poslanik došao.

Prva bračna noć hazreti Ajišina je bila u mjesecu ševvalu u prvoj hidžretskoj godini.

Iz ovih objašnjenja vidimo da je hazreti Azišino i vjenčanje i svadba bilo vrlo jednostavno provedeno. Ova jednostavnost se priliči muslimanima.

(Nastaviće se.)

LISTAK

Mustafa A. Bašić:

„Sve je kriva prokleta rakija!"

Niska mala mračna kućica. Nekoliko stolova prljavih. Pod je blatnjav, pun čikova. Stolovi su puni stakla. Odrpana lica blijeda, usukana, su gosti ove niske mračne kućice. Nekoliko snažnih mladića blokirali su gazdu, vlasnika. Svaki je grčevito u ruci držao čokalj. U ćošku je violina vriskala. U gustom dimu su se jedva raspoznavali kao zift crni ljudi. Cijela sala je ječala.

Čuo se smijeh sladak, vriska. Prigušeno naricanje. Psovka grđa za grđom je slijedila.

— Sviraj ima u mene para!...

— Daj politre ljute Ovamo dvolitar! Mezetluk brzo... Ne brbljaj! Ko brblja! Lopove! Lopov te je okotio! Mir tamo! Je li plaćeno? Još tri čokalja. Nije istina! Marš napolje! — najčešće su riječi ove kuće.

Svaki čas bilo je nesnosnije. Jake pesnice su lupale o stolove. Tresnula je čaša o pod. Za njom je poletio litar pun vina. Zrak je bio zakužen i sparan. Staklo je frcalo ispod kundura.

Jedan se stol prevrnuo a stolica je opalila u lampu.

— Fajerunt!...

Nož je vitlao u zraku. Desetine pesnica izručilo se na nesretnike. Na ulazu na vratima zakrčili ljudi pijani.

— Pusti, zboden sam! — previjajući se u mukama i držeći se rukom za trbuh vikao je otac od šestoro nejake dječice.

Krv je sukljala. Petrolej i alkohol i krv pomiješana po prljavom podu je tekla. Cigani s violinama se šćućurili u ćošku.

— Joj mene! — čuo se piskav glas ženske posluge.

— Policija! — odjeknulo je u pomrčini pred ovom kućom.

Kratak debeo čovjek, gazda držao je snažno jednog čovjeka četrdesetih godina. Jedan jak udarac i tajac.

Kroz noć je odlijegala pjesma poput dernjave.

Ovo sve, zove se mehana, birtija.

U mahalama su se otvarali prozori. Od velike dreke uspavana mahala bila je budna. Od ćoška do ćoška teturao je čovjek. Čas padao, čas se dizao, umazan od blata. Savijen u klupko zastao je pred jednim vratima i pao na pragu, okrvaviši ga. Krv iz nosa curila je i obojila kaldrmu avlijskih vrata.

— Mejro! Mejro! — psujući najpogrdnije riječi, drečio se sarhoš Ale. Na vratima se pokazala jedna ženska prilika. Prihvatila ispod ruke svoga muža i vukla ga avlijom, plačući.

U čardaku se slabo svijetlo pokazalo. Zrakom je zavitlao sahan sa večerom i tresnuo u tuđoj avliji.

Mahala je tvrdo usnula. Usnuo je i Ale u lokvi bljuvotine, koja je zaudarala.

Troje nejake djece je teško disalo. Nad njima i nad pijanim ocem bdila je sva uplakana žena. U njenim očnim dupljama gubile su se plave zjenice, koje su bile uprte na pijana muža. I nehotice lagano mu prešla rukom preko čela, koje je bilo vrelo kao sač. On se blahnuo iza sna:

— Baci nož! Nijesam ja ubojica! — Brzo sinuo, pa opet se podvukao pod guber.

Djeca su blanula. Nastao je trostruki plač. Samo što su se smirila, počela je strahovita lupa na vratima:

— Je li Ale kod kuće? pitao je strogo policajac.

— Što će ti, moj gospodine? upitala je plašljivo Mejra.

— On je zbo čovjeka, Odmah u zatvor!

Dvojica snažnih ljudi podigoše Alu. Sputiše ga u lance i ispod ruke s njim zamakoše niz sokak.

Strašan lelek prolamao se kroz mahalu. Mahala se prenula. Kad je razdanilo varošica je prošaptala:

— Ale Mejrin zbo Hasana tri puta u trbuh... Gdje? U mehani kod Sime. Allah selamet. Stari klimali glavom govoreći tiho:

— Piće, zlo insansko...

Čaršija se jatila gledajući za Alom gdje ga vezana vode sudu.

Hasan je isti dan umro.

— Šta je bilo Alija? pitao ga je sudac.

— Ne znam. Sve je kriva prokleta rakija... Ja sam Hasana volio ko brata, ali rakija, pa eto ti... završio je Alija.

— Tri godine zatvora! glasila je presuda.

Sindžir je odjeknuo, a teška vrata tamnice škrinula. Ključ u bravi škljocnu a teški uzdah se izgubi u memli i mračnoj hapsani.

Ale je jecao prigušeno, a kod kuće je jauk parao srca cijelog mahalskog komšiluka.

***

— Daj litar ljute! — ista rabota se nastavila u Sime u mehani, da se završi u kaznioni, u ludnici ili u bolnici, u zemlji, na teret čovječanstva...

Časopisi i publikacije

»Poljoprivredni Glasnik«. Izašao je iz štampe »Poljoprivredni Glasnik« broj 24 od 25. decembra 1935. sa slijedećim sadržajem: Članci: Prof. Dr. A. Tavčar: Prof. ing. Dr. Sava Ulmansky. — Dr. V. Pavlić, Berlin: Rezultati prve godine nemačke poljoprivredne bitke oko proizvodnje. — Ing. M. Balić, upravnik Ban. Stočne stanice, Livno: Primorska oca. — Dr. Marko Mohaček, poljopr. inspektor kod Poljopr. ogledne i kontrolne stanice u Zagrebu: Problemi naše srednje poljoprivredne nastave. — Inž. E. V. Šulce, direktor »Uljarnice« a. d. za gajenje uljanih biljaka: Soja i njena kultura (svršetak). — Prof. Dr. M. Gračanin: Prof. ing. Josef Kopecky. — Bilješke: Rad na poljopr. i opštem prosvjećivanju našeg seljaka. — Povećanje prinosa lucerke gnojene kalijem i forsornom kiselinom. — Džakovi kao rasadnici žitnog žiška. — Kako da suzbijamo pirevinu (zubaču)? — Stajsko gnojivo u svježem i raspadnutom stanju. — Otečeno vino. — Tuberkuloza goveda savladana. — Šta je potrebno dnevno čovjeku za ishranu? — Potsjednik za zaštitu ptica u zimu. — Stroj za sađenje krompira. — Iz istorije krompira. — Poljoprivredne škole u Rusiji. — Koje je podesno vrijeme za oprasivanje? — Lucerka. — Rezultati agrarne reforme u Mađarskoj. — Čehoslovački pčelari po zanimanju. — Sajam krzna u Ljubljani. — Književnost: »Agronomski Glasnik« o ekskurziji jugoslovenskih agronoma kroz Bugarsku. — Stočne zaraze, od Dra Koste Kondića, sa predgovorom Dra M. Jovanovića-Batuta. — Spoljna trgovina, izvještaj Zavoda za unapređenje spoljne trgovine u Beogradu za 1934. — Svinjska kuga u Jugoslaviji, od Dra Šime Debelića. — Štetočine i bolesti biljaka i njihovo suzbijanje, od A. V. Burk'a. — Poljoprivredne publikacije književnog i štamp. a. d. — Athenaeum-a u Budimpešti. — Uticaj gnojenja na sastav biljnog pokrivača livada i pašnjaka, od K. Pleca.

»Poljoprivredni Glasnik« izlazi dvaput mjesečno. Pretplata za društva, opštine, škole i čitaonice za cijelu godinu 160.— dinara, za ostale 130.— dinara. — Uredništvo Novi Sad, Sremska ulica broj 6.

Muhamed Hadžijahić:

Sarajevske džamije u narodnoj predaji

Separatni otisak iz »Zbornika za narodni život i običaje Južnih Slavena« knj. XXX. (2), Zagreb, 1936. god.

Ime Muhameda Hadžijahića, gimnazijalca iz Sarajeva, nije nepoznato u književnom polju, bolje reći u naučnim krugovima. On je vrstan mladi spisatelj, najvrsniji među mladim suradnicima »Novoga Behara«, koji se poodavno javlja po našim časopisima sa prilozima iz domaće povjesti, a naročito folklora tako, da je danas stekao glas najboljeg muslimanskog folkloriste. Kad je prošle godine u nakladi muslimanske knjižare A. Kujundžića izišla Hadžijahićeva zbirka junačkih pjesama o Đerzelez Aliji, o njoj se je naša štampa izrazila najpovoljnije te je bila zapažena i izvan granica naše domovine.

Nedavno je izišao Hadžijahićev separatni otisak iz »Novoga Behara«: »Građa za povijest narodne poezije muslimana iz Bosne u XVI., XVII. i XVIII. stoljeću«. To je odličan prilog našoj povijesti književnosti, napisan sa puno poznavanja stvari.

Pred nama je i treći Hadžijahićev separat: »Sarajevske džamije u narodnoj predaji«. Ovaj rad zaslužuje naročitu pažnju, jer u tom pogledu kod nas nije ništa urađeno. Narodno predanje o sarajevskim džamijama bilježili su Sejfulah Kemura, Nametak, Zovko, Traljić i dr. Hadžijahić je u svom radu sabrao narodna predanja o sedamnaest sarajevskih džamija i njihovih dobrotvora. To su vrlo interesantne stvari, koje je Hadžijahić u posljednje vrijeme oteo zaboravu. On bilježi i jednu novu pjesmu u kojoj se spominje Begova džamija i konstatuje, da od sarajevskih džamija narodna pjesma zna samo za Carevu i Begovu. Hadžijahićev je rad prvi veći doprinos na tom polju i zaslužuje veću pažnju i priznanje.

Tdž.

RAD VIJEĆA TROVINSKO-INDUSTRIJSKE KOMORE U BANJALUCI.

Vijeće trgovinsko-industrijske komore u Banjaluci je 13. januara završilo svoj rad. Na plenarnim sjednicama vijeća su raspravljena razna pitanja koja su od interesa za razvitak ove mlade komore, koja je za kratko vrijeme pokazala zamjeran uspjeh. Na završnoj plenarnoj sjednici je uzeo riječ i naš poznati privrednik Ademaga Mešić, koji je član vijeća komore, te je rekao da je stari vijećnik komore-matice u Sarajevu pratio razvitak naše mlade komore i da mora priznati da je postigla takav ugled i značaj — i među svojim pripadnicima, i kod mjerodavnih vlasti i među ostalim privrednim komorama, kakav on od nje za tako kratko vrijeme nije mogao očekivati, što je svakako zasluga pretsjednika komore g. dra Zurunića, koji je imao srca, ljubavi i volje, da neumorno radi na izgrađivanju naše mlade komore. Pošto predstoje komorski izbori i sadašnje vijeće stoji na završetku svoga rada, on smatra, da će pogoditi želju vijeća i predlaže, da se zapisnički izrazi zahvalnost i priznanje pretsjedniku g. dru Zuriniću i ostalim članovima pretsjedništva, kao i činovništvu komore.

Vijeće je pozdravilo riječi vijećnika g. Mešića i odobrilo njegov prijedlog.

UKINUĆE SE POLAGANJE DEPOZITA ZA TELEFONSKE RAZGOVORE.

Ministar pošta i telegrafa g. Kaluđerčić koji je bio na inspekcionom putovanju po dalmaciji u Splitu je između ostaloga rekao: »Da bi omogućili jaču upotrebu telefonskih razgovora u međugradskom razgovoru, odlučio sam da se već položeni depoziti obračunaju a da se novi više ne polažu. Tako uopće neće biti više depozita a sa svakog telefona će se moći izvršivati međugradski razgovori. To će biti jedna probna mjera, koja će vjerovatno imati uspjeha, kao što je to slučaj i u drugim državama.

AUKCIJA KOŽA

od divljači u Ljubljani bit će u ponedjeljak, 27. ovog mjeseca, na što skrećemo pažnju svima, koji svoje robe još nisu odaslali. Krzno treba što prije poslati lovačko-prodajnoj organizaciji »Divlja koža«, Ljubljana — Velesajam.

LJUBLJANSKI VELESAJAM

imat će u ovoj godini dvije glavne priredbe. U proljeće bit će od 30. maja do 11. juna XVI. međunarodni velesajam, kojemu će biti priključene specijalne izložbe: pokućstvo, automobili, tekstil, modni artikli sa modnom revijom te gostioničarska i hoteljerska izložba. U jesen održat će se velesajam pod nazivom »Ljubljana u jeseni« od 29. augusta do 9. septembra. Ovoj će priredbi davati značaj prije svega velika svedržavna izložba drva »Upotrebljujmo naše drvo« te lovačka izložba. Savezno s ovim izložbama biti će priređen i zvjerinjak, odnosno životinjski vrt sa svim vrstama divljači, koja živi u našim šumama.

Na jesenjem velesajmu bit će zastupana i poljoprivreda te u vezi s time priređena izložba govedi te banovinska izložba malih životinja odgojitelja Dravske banovine.

Naravski, da će biti na jesenjem velesajmu zastupani također industrija, zanat i trgovina, naročito sa sezonskim artiklima.

NOVI PROPISI O MLINOVIMA.

Ministar trgovine i industrije donio je Uredbu, da se mlinovi na motorni pogon, koji rade samo sa kamenjem bez upotrebe uređaj za čišćenje prosijavanje i tipiziranje brašna, odnosno koji samo vrše prekupljavanje žitarica, izuzimaju iz mlinarskog zanata po Zakonu o radnjama. Prema tome takve se radnje mogu obavljati bez stručne spreme.

Isto tako ministar trgovine i industrije propisao je Uredbu, da se mlnovi na parni i motorni pogon do 20 konjskih sila izuzimaju iz spiska § 170 Zakona o radnjama.

PREMJEŠTEN.

Odlukom Min. prosvjete, premješten je Tahir Š. Misirlić, učitelj iz Šljivnog srez Banjaluka u Vrbanjce srez Kotor-Varoš.

UNAPRIJEĐEN.

Ministar prosvjete unapredio je Imamović H. Ramiza, učitelja iz Kladnja sreza kladanjskog, u IX. položajnu grupu.

U prošlom broju našega lista, molili smo naše poštovane čitaoce da nam pošalju pretplatu za list, pa i ovaj put molimo, da nam se pošalje na naš ček br. 1600.

POSTAVLJEN.

Riješenjem Min. prosvjete, postavljen je Abdurahman Nametak, dipl. student filozofije, za suplenta gimnazije u Bihaću.

Skrižaljka

I.

				zbir
				uzvik
				vrsta odijela
				Musl. m. ime
				Pritoka Dunava
				Močvara
				Musl. ž. ime
				Krupa
				smeđ (franc.)
				Musl. m. ime
				Dio ruke
				Musl. ž. ime
				zelen (njem.)
				visija u Aziji
				vrsta staklarije

II.

Od I. do II. naš veliki pjesnik i knježivnik

Tko bude prvi pravilno riješio ovu skrižaljku dobit će za nagradu 1 knjigu »Mevlud«.

Tamburija Hidajeta, III b.

Narodne umotvorine muslimana na Kavkazu

(Vidi br. 15. »Islamskog Glasa«.)

Djevojka pametnija od kadije.

Bio jedan siromah. Jednoga dana trebao je poći na put da obavi jedan posao. Uzjaše na svoju jedinu kobilu i krene na put. Nakon što je dugo vremena putovao, zateče ga noć. Bio je umoran i on i kobila i premišljao se gdje da prespava.

Kraj puta na jednom širokom prostoru ugleda gdje stoje jedna kola. Približi im se i nazove selam. Razumi da je to jedan trgovac na putu zadocnio i tu ostao, da prenoći. Šta su imali to su zajedno pojeli i legli da spavaju. Oko pola noći kobila se ovoga siromaha oždrijebila.

I malo je ždrebe od studeni pobjeglo ispod kobile i uvuklo se pod kola, da spava. Kada je svanula zora, čovjek ugleda, da mu se kobila podigla, obradova se i probudivši trgovca reče mu:

— Vidi, šta je moja kobila oždrebila

Trgovac se malo zagleda i reče:

— Ti misliš da je ovo ždrebe tvoja kobila oždrebila?

— Pa da šta?

— Bogom se kunem, da su ovo ždrebe moja kola porodila.

Počeli su se prepirati, ali trgovac neće ništa ni da čuje, nego predloži:

— Ako ne vjeruješ idimo pred kadiju i on će ti kazati, da ja imam pravo.

Otišli su kadiji i nakon što ih je ovaj saslušao, pogladi svoju bradu i reče:

— Teško je dokazati, koji od vas dvojice ima pravo. Zato vam predlažem da ovo izvršite: Idite i donesite mi po jednu najmasniju, najljepšu i najbržu stvar na svijetu. Koji od vas ove stvari donese pravo je njegovo.

Bijedni siromah se udalji vrlo tužan i zamišljen. Kako i gdje da nađe stvari koje kadija traži. Došao je kući i sjedio neraspoložen i zamišljen. Kćerka mu donese večeru i zapita ga:

— Oče, zašto si tako zamišljen? Šta ti se je dogodilo? Moguće, da ti i ja mogu pomoći!

Čovjek je ispričao, šta mu se je na glavu sručilo. Kćer ga je saslušala i nakon što se je malo promislila reče:

— Oče, ja sam to iznašla.

I nauči ga što treba, da kadiji rekne.

Idućega dana trgovac i siromah se nađoše pred kadijom. Siromah je bio praznih ruku, a trgovac je doveo jednu debelu ovcu, jednu vrlo lijepu djevojku i jednog vrsnog ata.

Ovca je blejala, lijepa se djevojka kadiji smješkala, a konj je zemlju kopkao želeći trčati.

Kadija je sjedio i zadovoljno gledao u trgovca. Najzad se obrati na siromaha i oštrim ga glasom zapita:

— Što si ti donio?

Siromah odgovori:

— Nisam ništa donio. Kako da ti donesem jesen, koja je sa njenim plodovima najmasnija. Kako da ti donesem rascvjetani behar, koji je najljepša stvar? I kako da ti donesem najbržu stvar, kada je misao najbrža od svega na svijetu.

Kadija na to mahne glavom i počne gladiti bradu. Siromah mu je vrlo mudro odgovorio. I kadija je uvidio da će ga smatrati ludom, ako siromahu ne dadne pravo. Najzad reče:

— Odgovor ti je na mjestu i vrlo dobar i ispravan, ali ne priliči da je od tebe potekao. Reci mi, ko ti je ovo kazao?

Siromah je bio dobričina i isprića kadiji, da mu je sve kćer kazala.

Nakon što je ovo čuo, kadija se ohrabri i brzo dodadne:

— Oho!... Ti se nijesi držao mojeg naređenja, nego si se koristio pomoću drugoga. Za to ne možeš dobiti ždrebeta ako još jedan uslov ne izvršiš. Ako je tvoja kćerka toliko pametna, neka meni dođe, ali i sa jednom stvari i bez ičega. Jesi li razumio? I sa jednom stvari i bez išta. I reci joj neka dođe ni putem niti pokraj puta, ali mora svakako doći. Ajde idi i ovo kćeri reci, ako znadne doći ždrebe je tvoje.

Kadija je izgledao vrlo zadovoljan sa svojim uspjehom i smiješio se. Trgovac je isto tako otišao zadovoljan.

Siromah se je vratio kući još zamišljeniji. Donoseći mu jelo kćerka ga zapita:

— Zašto si opet tako zamišljen, oče?

Siromah joj razjasni šta sve kadija hoće. Kćerka se malo zamisli pa reče:

— Dobro, probati ću.

I zamoli oca, da joj uhvati jednog vrabca.

Slijedećega jutra krene na put. Nakon što je išla deset koračaja putem izašla je izvan puta i tako išla deset koraka i opet vraćajući se na put i izlazeći nastavljala putovanje. Tako je došla i do kadijine kuće.

Kada je unišla u kadijinu odaju za primanje, otvori ruke, a vrabac prhne i odleti.

Kadija dođe i upita je:

— Kako si došla?

Djevojka mu isprića, kako je došla.

— Dobro, a što si mi donijela?

— Bila sam ti donijela vrapca, ali mi pobježe iz ruku.

Kadija nestrpljivo i u srdžbi zapita:

— Ko te je naučio ovoj tvojoj pameti? Možda su ti dali jesti nekog naročitog jela?

Djevojka sa osmjehom odgovori kadiji:

— Kod naše kuće ima jedno mjesto gdje se lug sasiplje, tamo naši ukućani lug izbacuju.

— Pa?

— Mene je otac othranio ribama, koje je u tom lugu lovio.

Kadija se sada razljuti i reče:

— Ko može vjerovati, da u lugu može biti ribe?

Djevojka sa pobjedonosnim smiješkom odgovori:

— Zašto da se to ne može vjerovati? Nisi li i ti povjerovao, da se kola mogu oždrebiti?

Djevojka pobjedonosno uzme ždrebe i ode, a kadija ostane pokunjen i osramoćen.

S turskog preveo:

S. Bakamović.

Vlasnik i urednik: Hafiz Muhamed Pandža. — Plativo i utuživo u Sarajevu. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i drug: Stjepan Vrček.

POJEDINI BROJ 1.50 DINARA.

TAKSA PLAĆENA U GOTOVU.

Islamski Glas

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata: Godišnja . . . Din 72·— Polugodišnja . . Din 36·— Tromjesečna . . Din 18·—

Uredništvo i uprava: Vojvode Štepe Obala 7/I.

Izlazi svakog petka
Plativo i utuživo u Sarajevu

God. II.

Pretplata za inostranstvo Godišnje Din 120·—

31. januara 1936. Sarajevo 8. zulkade 1354

Rukopisi se primaju do utorka o podne

Br. 18.

Sijmo dobro sjeme

da nam i plod dobar bude

Svemogući Allah kaže: *Allah je Onaj koji šalje vjetrove kao vijest radosnicu pred svoju milost (kišu). Pa kad se izviju kišni oblaci Mi ih potjeramo kraju obamrlom i iz njih spustimo vodu, pa s njom proizvedemo sve plodove. Eto tako Mi obamrle stvari oživljujemo da bi vi iz toga pouku crpili. — Čiste i lijepe zemlje daju voljom Božjom svoje* (blagoslovene) *plodove, a krtožljive su zemlje sa slabim i malim rodom. Mi ponavljamo Naše dokaze i znakove ljudima koji su zahvalni* (Poglavlje Araf 56—57).

Kuran nas živim i zornim primjerima iz prirode poučava, da treba iz tih prirodnih zakona da crpimo pouku i da svoj život podešavamo u svakom slučaju onako kako će nam biti od koristi. Zato Svemogući Allah kaže, da su nam Njegovi veliki zakoni koje je On u prirodi uspostavio, naši najbolji učitelji. Od sljedbenika Islama se traži da svoj život i svoj rad podese i urede onako kako dobar plod neće izostati. I zato pouke kuranske upućujući nas na te vidne primjere, hoće da u nama razviju pravi smisao života kao i upoznavanje njegove svrhe. Musliman mora dobro sjeme sijati da dobar plod ubere. Zato nam Svemogući Allah i kaže u ovim ajetima, koje smo na početku stavili, da On šalje blagoslovenu kišu da oplodi jemlju i ljudima koristi donese. Ali ta Božija milost nije samo odražena u materijalnom životu. Kako kiša oploduje plodno tlo tako isto i Njegova uzvišena kuranska objava podiže duše, čisti ih i usrećava ih. Duša ljudska, čista i prekaljena, ako želi da bude sretna i spašena mora da prihvati velike i blagoslovene pouke Kurana kako bi svoju sreću učinila trajnom i vječnom. Duša bez pouke, bez nadahnuća, bez blagoslova Božijega zamre i zakržlja, ali je Božija objava i upute Njegove podignu, okrijepe i osnaže. Milost Božija je vječna, vječno se brine o svojim stvorenjima, i u Svojoj nedostiživosj milosti nikad svoja stvorenja ne napušta. Zato kad god je ljudstvo zabludilo, kadgod su ljudske duše obamrle i u sebi nijesu osjećale veličine svog duhovnog života, milost Božja ih je Svojim blagoslovom iz mrtvila podizala i oživljavala. Oblaci svemilosti Božije nadvijali su se nad takove zamrle duše, da ih ožive, da ih oplode i da ih podignu iz mrtvila te pouče o velikoj dužnosti čovjekovoj koju im Gospodar svjetova namijeni na zemlji. Blagoslovljenom objavom koju je upućivao Svojim odabranicima Svemogući Allah je ljude poučavao da ne napuste taj Njegov najveći dar, upućivao ih je da dušu njeguju, da u nju usade sjeme dobra i ljubavi prema Bogu pa da tako preporođene i oživljene mognu doći do svog konačnog cilja: sreće zemaljske i blaženstva vječnosti.

Svemogući Allah kaže, da će dobre i prekaljene duše lako primiti Njegove upute, da će u njihovim srcima usađena klica svih dobrota bujno se razviti i donijeti koristi ne samo duši nego i tijelu, jer uz njegovanje duše musliman mora njegovati i tjelesni život i sve ono što mu je potrebno da taj život održi. Zato nam dragi Allah i predočuje puteve, koji će nas dovesti do sreće u obliku materijalnom, pa nam kaže da i materijalni život treba njegovati i razvijati jer da se istom tako može doći do konačnog i vrhovnog cilja: do savršenog duševnog blaženstva. Ovim kuranskim ajetima kaže se sljedbenicima Velikog Božijeg Pravca da trebaju svoj rad i svoja nastojanja uputiti i u pravcu duhovnog i u pravcu tjelesnog razvijanja i napredovanja. Kako nam lijepo i divno kaže i predstavlja On Svoju blagoslovenu kišu kao vijest radosnicu koju šalje obamrlim krajevima zemlje da se kasnije iz nje razviju divni i korisni plodovi. A kako je to tek divno rečeno u prenešenom značenju da Svemogući Allah zabludjelom čovječanstvu šalje svoju veliku objavu da zamrle duše podigne, da ih spremi za dobra i plemenita djela, da tako sijući dobro sjeme u duši svojoj, donesu velike plodove koji će im biti od koristi ne samo u vječnosti nego i u zemaljskom životu. Objava Božija hoće da srca prekali, da ih očisti i da ih osposobi da se sjeme dobra mogne posijati na plodnu tlu, da iz tog sjemena i dobar plod poraste. Čovjek mora iz svog srca sav krtoz očistiti kao što će valjan težak sa svoje jnive taj krtoz očistiti i osposobiti je da bude plodnija i da mu više roda donese. Očišćeno srce lako prima objavu Božiju, ono je slijedi i pokorava joj se. I ta objava oplodi srce čovjekovo kao što i blagoslovljena kiša oplodi dobro pooranu i obrađenu njivu težakovu. Dakle, musliman mora nastojati da se drži ovih uzvišenih Božanskih odredaba, da ih slijedi jer tako čini dobro sebi. Sijući dobro sjeme, dobiva dobar plod. Dobro sjeme usađeno u dušu ljudsku i u srce njegovo donosi potpunu sreću i zadovoljstvo čovjeku. Musliman mora biti prijatelj sebi i svoj dobrotvor, a to će biti samo onda, ako Božije odredbe i zapovijedi budu vrhovni cilj čitavog njegovoga života.

Kitab i Sun-net

Temelj naše vjere koju nam je saopćio Muhammed Resulullah, jest veliki Kuran a. š.

Božiji Poslanik protumačio nam je uzvišeni Kur-an sa svojim riječima i svojim djelom tako, da se ovo dvoje potpuno poklapa i slaže, pa prema tome je i Kuran i Sunnet glavni temelj vjere iz kojeg se crpe šeriatske presude. Kuran i Sunnet je, kao nokat i meso ili kao duša i tijelo. Jedno se bez drugoga ni zamisliti ne može i to radi ovih razloga:

1. Što je Kuran kao glavni zakon vjere vrlo kratak, a na mnogim mjestima i nejasan. Kad bi se mi na sami Kuran obratili da iz njega razumimo pojedine islamske ustanove, ne bi mogli u tome uspjeti ako se ne bi obratili na Sunnet. Da stvar bude jasnija navodim ovaj primjer: U Kuranu stoji: »Ekimussalate ve atuz zekate«. »Izvršujte u redu salat i dajite zekat«. Sama riječ »salat« po svome etimološkom značenju jest, nekoga za nešto moliti, a tako isto znači i nešto u vatri skaliti. Riječ »zekat« znači, nešto očistiti, oprati i t. d. Ovako stoji u arapskim riječima. Ako bi mi uzeli gornje značenje onda mjesto što klanjamo trebali bi da sebe okalimo ili da dovu činimo, a mjesto što od robe zekat dajemo, trebali bi da ju na Miljacki peremo.

Ako bi tako radili mi bi posve zabludili i ne bismo stvar pravilno shvatili. U Kuranu ne stoji ni to, koliko koji namaz ima rekata, a precizno nije određen ni njihov broj, pa ni samo vrijeme. Tako isto nije Kuran odredio, koji će se postotak od robe davati. To su nejasne stvari i riječi i one imaju dva značenja: etimološko i šeriatsko to jest pravno značenje. Ovo značenje kazat će nam onaj samo, koji je u to upućen od Božje strane, a to je Božiji Poslanik. Zato je i rekao Božiji Poslanik: »Sallu kema reejtumuni usalli« t. j. klanjajte kao što mene vidite da ja klanjam«.

Dakle, on nam je sa svojim poslom potpuno protumačio Kuransku rečenicu »Ekimussalate«. Tako isto on nam je protumačio i rečenicu: »Atuz zekate«, sa svojom mubarek izrekom, koja glasi: »Hatu ruba ušri emvalikum« t. j. »dajte 40 ti dio od vašeg kapitala.« Ovako je i sa svim drugim islamskim ustanovama, koje su sa Kuranom propisane, kao što je post, hadž, kisas itd.

Jedna posebna nauka koja se zove »Usuli-fikh« ili Šeriatsko pravo, govori o kuranskim izrazima glede njihovog užeg i šireg značenja (hassun ve ammun) glede njihove jasnoće i nejasnoće (zuhurun ve hafaun), glede njihove upotrebe (hakikatun ve medžazun) i t. d. Poznavati ovo i još puno toga preduslov je za tumačenje Kurana. Sami drugovi kao bistri i prirodno nadareni i kao veliki klasici, puno su se puta prevarili u tumačenje Kurana, pa ih je na to Božji Poslanik upozorio i ispravio. Isto tako, oni su se sami na njeg obraćali da im on protumači neke kuranske rečenice, koje oni sami nisu mogli riješiti. Kao primjer navodimo ovaj slučaj: Kad je objavljeno ono aje koje glasi: »Jedite i pijte, dok se ne ukaže zorin bijeli konac od crnog« Adija sin Hatemov uzeo je sa sobom dva konca: bijeli i crni pa je jeo sve dotle dok je počeo lučiti crni od bijelog. Kasnije je taj slučaj ispričao samome Rsulullahu, našto ga je on upozorio da je stvar krivo razumio i da se tu ne radi o bijelom i crnom koncu nego o pravoj i laživoj zori. To je reći, da se stvar uzeti u prenesenom smislu, a ne u pravom.

Dakle Adija bin Hatem kao dobar klasik nije stvar pravilno razumio, nego je bio ispravljen od strane Resulullahove.

2. Na mnogo mjesta u Kuranu Allah nam veli: »Etiullale ve etiurresule« to jest budite pokorni i poslušni Allahu i Njegovu Resulu«. Može li se na drugi način zamisliti ta pokornost ako se striktno ne držimo Kurana i Sunneta? Na jednom mjestu Kuran kaže: »Ne, takomi tvoga gospodara, oni neće pravo vjerovati dokle god tebe ne učine svojim sudijom i dok ne budu zadovoljni sa Tvojom presudom u stvarima, za koje se prepiru«. Danas Alejhisselam nije živ pa da bi ga mi mogli napraviti sudijom svojim, ali je živ njegov Sunnet, pa smo se dužni mi na njega obratiti i sa njegovom presudom se zadovoljiti u raznim prijeporima.

Ovako nam isto govore i njegovi mnogobrojni i vjerodostojni hadisi-šerifi, koje je uvrstio u svome »Sahihu« Imami Buharija, Imami Muslim u »Sunenima«: Tirmizija, Nesеija, Ebu Davud, Bejhekija i drugi. Na primjer: »Men regibe an sun-neti felejse minni« — »Ko ne trpi moga sunneta, taj nije moj.«. »La juminu ehadukum hata ekune ehabe ilejhi min validejhi ve velediihi vennasi edžmeine« — »od vas nijedan ne može biti pravi mumin dok mu ja ne budem draži od njegovog roditelja i njegove djece i cijelog svijeta«.

»Hajrul-hadisi kitabullahi ve hajrul-hedji hedju Muhamedin, ve šerrul umuri muhdesatuha, ve kullu muhdesetin bid-atun ve kullu bid-atin dalaletun« — »najbolji je govor Božji Kitab a najbolja uputa Muhamedova, a najgore stvari su vjerske novotarije; svaka je vjerska novotarija bid-at a svaki je bid-at delalet (blud)«.

»La ulfijene ehadekum muttekien ala eriketihi jetihi emri mimma emertu bihi ve nehejtu anhu fe jekulu: la edri ma vedžednahu fi kitabillahi ttebanahu« — »Da se ne bi od vas jedan naslonio na svoju postelju i da ne bi rekao, kad mu se saopći moja zapovijed ili zabrana: »Neću za to da znam; što se nalazi u kitabu to će i slijediti«.

Iz navedenih hadisi-šerifa razumimo, da je Alejhisselam još prije 13 stoljeća znao, da će biti takvih ljudi koji će nastojati da sunnet zabace.

Koliko ima stvari koje nam nisu zapovjeđene, a ni zabranjene sa Kuranom, nego sa sunnetom. Kao primjer navodimo: obrezivanje djece, upotreba misvaka, ezan, ikamet, namaski sunnet, džemaat itd. Tako isto Sunnetom je zabranjeno meso pitomog magarca, privremeno ženjenje, muta, astrologija, gatanje, čvaranje i sujevjerje itd.

Nama je po Kuranu zabranjeno samo svinjsko meso (lahmul hinziri), a mi znamo da ne smijemo upotrebljavati kako meso tako ni mast, a kako kožu, dlaku pa ni kost. Kako smo došli do ovoga zaključka, ako nema još koji šerijatski dokaz osim Kurana.

3. Od kako su počeli Kuran tumačiti veliki islamski kapaciteti, pa sve do današnjega vremena, svaki se prilikom tumačenja služi hadisima. Njihovi komentari nakrcani su izrekama Alejhisselamovim. One im služe za što pravilnije tumačenje samoga Kurana. Najstariji tefsir koji je štampan jest od slavnog Ibni Džerira, a najmlađi jest tefsir od Muhamed Abduhu i njegova učenika Muhamed Rešid Rizata i Tantavije. Otvorimo sve ove tefsire pa i one druge mnogobrojne, koji su između njihovih datuma napisani, pa da vidimo i da se uvjerimo o istinitosti gornje tvrdnje. Dakle, nema ni jednog komentatora od najstarijeg pa do najmlađeg — najnovijeg i najmodernijeg, a da smatra suvišnim poslom baviti se hadiskom naukom. Tumačeći Kuran, oni su postavili ovo pravilo: Kuran se tumači na prvom redu sa samim Kuranom, jer ono što je na jednom mjestu rečeno nejasno ili kratko, na drugom je mjestu razjašnjeno i razloženo. U slučaju da ovako tumačenje ne uspije, onda se ide i traži da li je o tome štogod rekao

Božji Poslanik, jer je on u tome pogledu najkompetentniji. Na trećem mjestu treba tražiti mišljenje Njegovih drugova, jer su oni njemu najbliži i najbistriji, a isto tako nije isključeno da su oni o tom štogod i čuli od Njega.

Ako ni to ne uspije, onda dođe slobodno tumačenje i nahođenje koje treba da bude u granicama šeriata i po pravilima arapskog jezika, a osim toga, traži se, i stručno poznavanje drugih nauka kako vjerskih tako i svjetskih, da tumačenje ne bi ispalo naivno i smiješno, kao što je i bivalo kod onih koji nijesu imali potrebne spreme.

Iz ovog izlaganja vidimo da je Sunnet igrao veliku ulogu u tumačenju Kurana a. š.

4. Ko želi biti mudžtehid od njega se traži stručno poznavanje Kitaba kao i Sunneta, a u najmanju ruku stručno poznavanje onih ajeta i hadisa, koji govore o presudama (ahkam): Tako vele islamski naučenjaci, pa prema tome tko bi i poznavao Kitab bez Sun-neta, ne spada među medžtehide nego mukalide.

5. Veliki islamski učenjaci vele da imaju četiri vrste revelacije (vahja). Od te četiri vrste jedna ze Kuran, druga je Božiji ilham (nadahnuća), treća je Džibrilov išaret (upozorenje) i četvrta Alejhisselamov idžtihad.

Prema ovoj podjeli mnoge Alejhisselamove izreke osim Kurana spadaju u vahj, premda one ne spadaju u citirani vahj (vahji metluv).

Dakle, kako duša ne može djelovati bez tijela i tijelo živiti bez duše tako je i Kitab bez Sunneta manjkav i nepotpun.

Ebu **Muslim.**

TROJICA MUSLIMANA KANDIDATA

za vijećnike Zanatske komore za grad i srez Banjaluku.

Glavni birački odbor Zanatske komore u Banjaluci pod br. 312 od 24. januara o. g. objavio je potvrđenu kandidatsku listu za izbore vijećnika Zanatske komore u Banjoj Luci, za izborni okrug, grad Banjaluke i srez Banjalučki.

U toj su listi od 16 vijećnika kandidata samo 4 muslimana, a isto tako i u njihovim zamjenicima se nalaze jedino 2 muslimana.

Kada se zna da u gradu Banjaluci pa i njegovu srezu ima veliki broj muslimana zanatlija, onda je interesantno da su predložena samo četvorica muslimana zanatlija za vijećnike, a dvojica za zamjenike.

Sa ovim predloženim brojem kandidata nisu muslimani dovoljno zastupljeni prema svojoj brojčanoj snazi, pa bi bezuvjetno o tome muslimani zanatlije morali povesti više računa.

Jedan odgovor iz naroda g. E. Bulbuloviću

U 16. broju »Islamskog Glasa« g. Bulbulović u svom članku se poziva na svoga rahmetli oca i na svoju majku. Niko ne može poreći njihovu čestitost i kamo sreće da smo svi onaki, ali eto kako vidite njihov sin kritikuje ono što su njegov otac i mati i njima slični radili. Eto vidite vi niste zadovoljni sa onim što su naši stari radili,, nego se pravite pametnijim od sve predašnje uleme, jer po vašem pisanju oni su krivi da je Islam nečist i zamršen. Njima nije bilo ni na kraj pameti da bi tražili da se Islam uređuje na papinski i nuncijski način. Oni su se služili onim uzvišenim propisima islamskim kakvi su bili i kakvi ostaju dok je svijeta i vijeka. Njima se ne može ništa oduzeti niti dodati, a eto vi bi htjeli da ga danas isparčetamo, kao što je indžil, pa da ga uredimo onako kako to godi nama i našim ćejfovima da možemo raditi sve što i drugi nemuslimani rade da nas hoda kao i kršćanski svećenik ispovijedi i grijehe oprosti. Onda bi valjda po vašem mišljenju bio Islam razmršen i inteligencija bi se približila ulemi, a ovako svako 24 sata pet puta uzimat abdest i klanjati, to je fantazija, jer smo mi napredni i emancipovani ljudi. Zar nismo kod očiju slijepi kad vidimo da odosmo u provaliju iz koje se nećemo lako izvući i ako današnji pametnjakovići sve sile ulažu da nađu načina da se iz haosa izvučemo. Sve je bez uspjeh i sve ide na gore. Svaki dan je kriza i neimaština veća, prosjaci, nepovjerenje, prostitucija, krađe, otimačina, ubistvo, samoubistvo, laž i gibet. A da li je toga bilo kad su ljudi onako radili kao vaš rahmetli otac. Sigurno toga nije bilo, i ako je bilo, bilo je vrlo malo i skoro nikako. A danas hoćemo to zlo i sebi naturiti i to se danas najviše događa kod nazovi muslimana i muslimanki. Ako Islam dopušta da se takmičimo, ne dopušta nam to u svemu. Na primjer Islam dopušta da se muslimani moderno naoružaju kao i njihovi neprijatelji, da bi se mogli oduprijeti neprijatelju. Nadalje Islam naređuje da se iskorištavaju zemaljska bogatstva, da se razvija trgovina i industrija, ali ne dozvoljava alkohola, svinjetine, hazardnih igara i slično. Mi se znamo mnogo hvalisati da smo proučili mnogo čitaba, ali ih naopako izvršavamo. Na primjer uzeću samo ajeti-kerim: Esteizu billahi — La jukelliful-lahu nefšen illa vusaha. Bog dž. š. nije nikoga opteretio da radi ono što ne može, a to mnogi od nas krivo tumače, pa hoćemo da to prikažemo kao da je namaz neki teret, a i abdest, pa se onda služe ovim ajetom. A to nije teret kad se hoće i kad je čovjek bogobojazan. Ali na žalost današnji naraštaj ako samo ode dalje od 4 razreda osnovne škole većina ih ne vjeruje ni da ima Boga niti što drugo. Mi opet mislimo ako nam djeca ne budu doktori, profesori i ministri, onda će pomrijeti od gladi. Dragi moj Edhemaga zar nije tako?

Što mi kažete da sam prešutio na ono što ste pisali, bolje bi bilo da ste vi prešutili. Vi ste rekli ako ima neko da nešto prigovori vašem pisanju, da su redci »Islamskog Glasa« otvoreni pa se opet ljutite kada se nekome vaše pisanje i izlaganje ne svidja. Vi još kažete da se mora naći neki način da se dođe u dodir sa inteligencijom i da se lijeka traži. Moje je mišljenje ovo. Doklegod se ne dade odlučujućim faktorima mogućnosti da se posluže policijskim aparatom da suzbijaju nemoral i razne opačine i pokvarenost među narodom sa strogim mjerama, neće se popraviti društveni život i moral utvrditi. To bi bilo od koristi ne samo za nas, nego i za državu, jer bez dobrih vjernika nema ni dobrih državljana. Uvjeran sam da bi tada sve krenulo na bolje. Za sada ovoliko a ako bude potrebno nastavićemo i dalje.

Jamak Avdo, Rogatica.

Ur. — Donosimo ovaj odgovor iz naroda da se vidi, kako i naš običan čovjek misli o ovim stvarima. U ovom odgovoru ima lijepih i zdravih misli, koje su odraz narodnog mišljenja. O ovom je bezuvjetno potrebno voditi računa, jer se vidi da narod u duši svojoj teži za napretkom, da ga on traži i da ga prihvaća. Sve se dobre stvari mogu ukalemiti na narodnu dušu, samo treba imati načina i ustrajnosti. Javni radnici moraju naročito voditi računa o narodnoj duši i svoj rad udesiti tako, da bude shvatljiv širokim narodnim slojevima i da njihov postupak bude tako udešen da od sebe ne odbijaju one međe kojima treba da djeluju i da ih pridižu. Istićemo da izvjesne stvari o kojima se u napisu govori nisu ni tačno shvaćene ali ipak je utješljivo da i naša čitalačka publika iz širokih narodnih slojeva prate ove stvari koji su u vezi sa vjerskim i kulturnim napretkom nas muslimana. Ovu zdravu pojavu pozdravljamo, a tim više, što ona dolazi iz narodne duše.

O prijateljstvu

Danas je prijateljstvo tako rijetka pojava među ljudima, da nas to navodi da se ozbiljno zamislimo: Zašto to?

Istina, ova vrlina je i u prošlosti bila nekako ređa nego ostale ljudske vrline. Ali danas ona je naročito rijetka, št oen bi trebalo da bude, jer sadašnji svijet živi u naprednom vijeku, koji je tako vidno izražen slobodom, civilizacijom i modernom naukom, ali eto i ta savremena civilizacija i u tom pravcu nije ništa dobrog učinila nego je naprotiv tu vrlinu još jače potisnula.

U doba kad je zabluda prinudna za istinu, kad su obožavane mrtve stvari — prijateljstvo je naglo i da bude ređe među ljudima ali danas ono ne bi trebalo da bude tako rijetka stvar jer društvene pogodbe su danas veličanstvenije, koje intenzivno pokreću čovječanstvo i više pogoduju razvijanju savršenih čovječanskih vrlina. Naukom i stečenim iskustvom kroz toliko vijekova danas je duh čovječji onaj suri orao, što uzlijeće na najvišu visinu, koji se uzdiže nad svim onim, što je dolje sićušno i jadno.

Ljudske vrline treba da se uistinu ogledaju u socijalnom životu. Jer u vrlinama se ogleda dužnost i poznaje poziv koji nam je dat. Ali na žalost život, rad i djela, kao da izumiru i sve što je bolje i uzvišenije propada.

Zar ovom zlu koje nas truje i ponižava nema lijeka? Ima, treba raditi sa velikim znanjem i živom voljom na uništenju zla, i zlaće nestati ili će ga bar manje biti.

Baš danas u svijetu ima dosta kukolja kojeg posija demon u srcima ljudi, pa ga valja što prije i brže trijebiti i spaliti da pšenica ne propadne.

Kao što je poznato iskrenoga i pravoga prijateljstva nema bez iskrenosti i samoodržanja. Poznati samog sebe, imati dostojanstva, živiti i činiti plemenita djela. Tek s tim vrlinama može biti iskren prijatelj onome, koga voli i poštuje. A da se opet ko na ovaj način samo zavoli, mora također i sam biti ukrašen spomenutim vrlinama.

Vrlinu prijateljstva nemože da ima onaj koji sam sebe ne voli i ne poštuje i koji nema onih duhovnih vrlina, koje nas tako visoko uzdižu nad svakom životinjom.

Prijateljstvo je još i izraz poštenja, jer samo pošten čovjek može zavoliti također samo poštena čovjeka iz čega i izlazi ona uzajamnost u iskrenoj ljubavi i poštovanju.

Nepošten čovjek ne može nikoga iskreno da voli, jer sam sebe ne voli i nema ličnoga ponosa i dostojanstva. A onaj intimni odnošaj, što biva između nepoštenih ljudi, jeste druželjublje, koje nastaje iz naklonosti izvjesnih ljudi prema zlim djelima i navikama i što se sve javlja kao obilježje pokvarena karaktera i volje.

Ovi ljudi nemaju ni pojma o ljubavi za ono što je lijepo, plemenito i istinito, dobro i uzvišeno, oni su cilj sami sebi, oni ljude smatraju kao sredstvo za postignuće svojih sebičnih ciljeva a načela istine potkopavaju i ruše — odriču se vaskolike ljudske vrline.

Vrlina prijateljstva, kao i svih ostalih vrlina bila je u islamskom društvu i među muslimanima uvijek savršeno njegovano, pa zar danas da je ta divna vrlina tako rijetka kada već imamo toliko povoljnih podesnih i divnih pogodaba za svoj napredak?

U prva vremena su muslimani zaista bili sljubljeni i vezani prijateljstvom u uzvišenom duhovnom smislu, oni su bili svi prava duhovna braća u uzajamnim svojim odnošajima i

---

PODLISTAK:

Kur'an

(Nastavak)

Naročitog podstreka u kulturnom podizanju i razvijanju Kur'an daje sa svojim izričitim naglašavanjem da je Bog ljudskoj vlasti podvrgao prirodu i njene snage. Sve te prirodne darove mora čovjek iskoristiti da utvrdi svoju vlast i svoje gospodstvo na zemlji. Svemogući Bog kaže: *»I podvrgao je vašoj vlasti sve što je na nebu i na zemlji«.* Radi toga su muslimani u prvo doba posvećivali veliku pažnju ispitivanju značenja i sadržaja riječi »hilafeta« ili zemaljskog gospodstva. Za to su i nastojali da savladaju prirodu i u tom su pravcu kroz izvjesno vrijeme postigli u prirodnim znanostima zamjernih uspjeha i otkrili mnoge stvari, koje nisu ranije bile poznate.

Među kur'anske principe spada i izričito kur'ansko učenje koje kaže da postizavanje vječne sreće u zagrobnom životu nimalo ne smeta da se postigne tjelesna sreća u zemaljskom životu. Ako civilizacija i razvijeni materijalni napredak teže za tim da koriste čovječanstvu, da olakšaju nabavljanje životnih potreba i da pokažu ljepotu svega što postoji, onda spadaju u vjerske norme i propise. Svemogući Bog kaže: *»I reklo se bogobojaznim; šta vam je vaš Gospodar dao. Oni rekoše: dobro. One koji čine dobra djela na ovom svijetu čeka dobro, a kuća vječnosti je dobra. Divno je prebivalište bogobojaznih«.* Nadalje: *Reci: ko je zabranio Božje ukrase koje je On stvorio za svoje robove i sve one lijepe i dozvoljene stvari.«* Pa onda: *»Ne zaboravi tvog zemaljskog dijela«.*

Gdje je ovako što bilo kod starih prošlih naroda koji su vjerovali da je cilj vjere unižavanje duše, trapljenje tijela i ubijanje duhova, nepokretnost, slabost i poniženje sve do smrti.

Nadalje je Kur'an sa svojim zasadama porušio sve one mržnje, koje su među ljudima nastajale radi vjerske nejednakosti i raznolikosti. To je postavljeno na savršenim duhovnim principima. Ustanovio je da među ljudima mora postojati raznolikost koja dolazi kao posljedica zakona na kojima se zasniva opstanak svega što postoji, nalazi se i živi. Osim toga suparništvo među narodima je potreba ljudske prirode, koji je uvjet napretka, jer pokreće ljude da ulažu maksimum svojih snaga i da se takmiče. Svemogući Allah kaže: *»Da je Bog htio stvorio bi ljude kao jedan narod. Oni su neprestano u međusobnoj borbi. . .«*

Pošto je to Kur'an utvrdio kod muslimana, odstranio je i digao je od njega onu vjersku mržnju koju je pripadnik jedne vjere gojio protiv svoga suparinika i pripadnika neke druge vjere. To je stvar koju Bog hoće da tako bude. Samo iz neznanja se može protiv toga neko dignuti. Odmah iza toga Kur'an utvrđuje princip da pripadnost drugoj vjeri ne smije muslimane navesti da čine nepravdu i da radi toga ne čine dobro i pripadnicima drugih vjera. Svemogući Bog kaže: *»Bog vam ne zabranjuje i ne sprječava vas da činite dobro djelo i onima koji se s vama ne bore zbog vjere i koji vas ne progone sa svojih domova. Bog voli pravedne«.*

Muslimani su slijedeći ove kur'anske pouke služili kao primjer čineći dobro svojim protivnicima i jednako s njima postupajući u svim zemaljskim poslovima.

Mnogi ističu da je ovolika popustljivost koju Kur'an preporučuje, da se podržaje prema pripadnicima drugih vjera na uštrb širenja istine i da je smetnja da ovi protivnici priđu u krilo Islama i prihvate njegovo svjetlo. Ali Kur'an stavlja u dužnost muslimanima i naređuje im da nevjeruju pozivanju lijepim sredstvima i da ih lijepim općenjem i druženjem privedu u krilo vjere, pa zato Svemogući Allah kaže: *»Pozivaj na pravac i put tvoga Gospodara sa mudrošću i lijepom poukom. Raspravljaj s njima na način koji je najbolji i najpristupačniji. Bog zna onoga koji je skrenuo s Njegova puta i pravca, a On zna i one koji su se uputili pravim putem«.* Zatim oštro prekorava one koji su nametljivi pozivajući na Njegov put, pa prekoravajući zbog ove nastrljivosti kaže: *»Da je tvoj Gospodar htio svi bi vjerovali koji su na zemlji. Zar ćeš ti prisiliti ljude da budu pravi vjernici?«* Pa onda: ***Nema prisiljavanja u vjerovanju. Istina i zabluda su jasno istaknute.***

(Nastaviće se)

Desetgodišnjica zasijedanja na prijesto

kralja Hidžasa Abdul-Aziza.

Devetog januara se navršila desetgodišnjica stupanja na hidžaski prijesto sultana Abdul Aziza. Ovo je jedan od najznačajnijih datuma u poratnoj povijesti arapskoga naroda.

Toga dana je kralj Nedžda učinio jedan veliki akt kojim je konačnom ujedinjenju Arapa dao jedan jači zamah i svojoj Kraljevini Nedžd prisajedinio i Hedžas te stvorio na poluotoku jaku i moćnu arapskou i samostalnu državu.

Ovaj veliki arapski vladar koga nazivaju s pravom arapskim Napoleonom, time je učinio jedan veliki korak u istoriji arapskog naroda i izgradio je jaku državu, koju je organizovao kako politički tako i vojnički u najboljem redu. Navršavajući desetgodišnjicu stupanja na Hidžaski prijesto kralj Abdul Aziz navršio je i 36 godina stupanja na prijesto kraljevine Nedžda, kojom su pokrajinom njegovi pretci stotinama godina vladali. Prije 36 godina je Abdul Aziz iz pomorske luke Kuvjeta praćen sa 40 ljudi svoje pratnje zaputio se put Nedžda da zauzme oteti prijesto i izvojšti svoja prava. Tada mladi ali borbeni Abdul Aziz nesalomljivom je energijom uspio da izgradi kroz 36 godina svoga vladanja jaku i moćnu državu u centru Arabije. Ali je njegova zasluga još veća ako se uvaži da je on zapravo u arapski narod unio novi duh slobode i arapskog nacionalnog jedinstva koga on postepeno ali sigurno provađa. Sultan Abdul Aziz je ne samo dobar vojnik i državnik nego i vanredni diplomata koji je uspio da i najveće nesuglasice među arapskim vladarima izgladi pa šta više, kako je poznato, u zadnje doba je sklopio i savez sa iračkim kraljem i ako su te dvije dinastije do jučer bili krvni neprijatelji. Ova proslava je u čitavom arapskom svijetu na naj svečaniji način proslavljena te je kralj Abdul Aziz sa svih strana dobio mnogobrojne čestitke kako iz svoje države tako i iz ostalih krajeva arapskoga svijeta.

Krupni događaji u Egiptu

CIJELA EGIPATSKA VOJSKA U STROGOJ PRIPREMI.

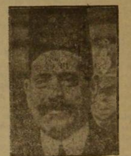
Kralj Fuad

Po naredbi egipatske vlade sva je egipatska vojska stavljena u stanje velike pripreme, kako bi egipatska vlada imala na raspolaganju oružanu silu u slučaju nemira. Ova je mjera poduzeta za to, što se saznalo, da su šefovi egipatske opozicije odlučili preuzeti vlast pod svaku cijenu.

Kralj Fuad pozvao je u audijenciju šefa opozicije Nahas pašu i pozvao ga da uđe u veliku koalicionu vladu. Nahas paša je tu ponudu odbio i zatražio da nacionalisti sastave svoju vladu, kako bi u današnjim teškim prilikama preuzela na sebe cijelu odgovornost.

Napetost u Egiptu popušta

Nahas-paša mandator za sastav vlade

Kairo, 27. januara. Nahas-paša, koji je ipak preuzeo mandat za sastav vlade, sastaviti će koalicioni kabinet koji će odmah početi pregovore s engleskom vladom o pitanju novog englesko-egipatskog sporazuma.

Nemiri u Siriji

Uhapšeno preko 750 lica

Njemački dopisni ured javlja: Tokom nereda u Siriji poginula su u Damasku tri studenta a ranjen je veliki broj demonstranata i 40 redara. Studenti su prisilili vlasnike trgovina u kršćanskoj i židovskoj četvrti da zatvore dućane. U Homsu došlo je pred vladinom palačom do krvavih sukoba. Ranjeno je 20 osoba a tri su poginule. U Damasku i Alepu uhapšeno je dosada 750 demonstranata. Vlasti su u oba grada objavile opsadno stanje. Francuski visoki komesar De Martel stigao je u Damask. Prilikom primanja štampe saopćio je novinarima novu podjelu Sirije u osam oblasti. Sirijski ministar finansija i ministar prosvjete predali su ostavke. Vjeruje se da će predati ostavku i ostali ministri sa predsjednikom države.

Pripreme za izbore u Egiptu

Gledište »mladih Egipćana.«

Službeno je javljeno, da su za 10. marta o. g. raspisani parlamentarni izbori u Egiptu. Time je učinjen nov korak u pravcu normaliziranja političkih prilika u Egiptu. Nove izbore tražile su sve egipatske stranke. Izbori će se provesti po zakonu o općem i tajnom pravu glasa, koji je bio ukinut, kad je u Egiptu uveden autoritativni režim, te treba da bude izražaj nepatvorene narodne volje. Novi egipatski parlamenat rješavat će o veoma važnim problemima, među koje spada u prvom redu pitanje odnosa sa Velikom Britanijom. Ova čitava činjenica objašnjava da egipatske stranke nastoje izbjeći nepotrebnoj međusobnoj izbornoj borbi, kako bi cijeli narod kompaktno preko svojih predstavnika sudjelovao kod pregovora s britanskim vlastima. Međustranački blok u Egiptu izabrao je poseban odbor, koji će proučiti pitanje podjele mandata među pojedine stranke, prema njihovoj brojčanoj snazi. Prihvaćeno je načelo, da se istaknutim članovima svih stranaka osigura izbor. To je žrtva Vafda, koji predstavlja veliku većinu izbornika, no koji treba suradnju jakih političkih ličnosti, koje se nalaze izvan njegovih redova. Ako međustranački odbor svrši uspješno svoju zadaću ,imat će Egipat po prvi put u svojoj parlamentarnoj povijesti jedinstven parlamenat u pogledu narodnih težnja.

U međuvremenu su u Londonu dva predstavnika egipatskog društva mladih Egipćana Ahmet Husein i Fethi Redwan pred biranom političkom publikom održali predavanje, u kojem su iznijeli egipatsko gledište o odnosima sa Velikom Britanijom. Ahmed Husein je rekao, da Egipćani drže, da je boravak britanske mornarice u egipatskim vodam određen jedino radi odbrane interesa Velike Britanije. Iz tih razloga po njihovu mišljenju koncentrirana je britanska vojska i u Egiptu. Velika Britanija odbija zahtjev Egipćana da mogu povećati broj svoje vojske, koja je organizirana samo sa 10.000 momaka. Egipćani međutim drže, da je njihovo pravo, da se sami brinu za obranu svoje zemlje. Egipatski nacionalni zahtjevi sadrže 6 točaka: slobodna suradnja između Egipta i Velike Britanije te častan savez između ove dvije zemlje, potpis ugovora na bazi predloga od 1930., priznanje potpune nezavisnosti i suverenosti Egipta s pravom, da stupi u Ligu naroda, ukidanje kapitulacija i mješovitih sudova, ukidanje evropskog odjeljenja redarstva u Kairu, pravo Egpita da pojača svoju vojsku te priznanje egipatskih prava u Sudanu.

Predavanju je predsjedao bivši parlamentarni vođa laburista Lansbury, koji je naveo, da vjeruje, da engleski narod nije nipošto imperialistički raspoložen. Laburisti stoje na stanovištu, da će na koncu ne samo Egipat, već i Indija morati odlučiti slobodnom voljom, da li će ostati članovi britanske zajednice naroda, kao što su dominioni. No on savjetuje Egipćanima, da ne dižu revoluciju i da se kane nereda, jer se samo sporazumno mogu riješiti međusobni odnosi.

SMRT VELIKOG NAUČENJAKA.

Oko 5. januara umro je Taftazanija, čovjek poznat cijelom islamskom svijetu sa svojim vazovima. — Proveo je zadnje vrijeme radeći za opće dobro i u tom ga je poslu i sama smrt zatekla. Bio je šejh jednog sufiskog tarikata. Pored opće naobrazbe o misticizmu i iz ovoga područja je mnogo i napisao.

Bio je jedan od najistaknutijih radnika između uleme. Bio je u glavnom odboru Udruženja mladih muslimana. Možda će o njemu biti i op širnije govora. — Rahmetullahi alejhi. Sik.

INDUSTRIJSKI ZAJAM TURSKOJ.

Londonski listovi donose vijesti, da je britanska vlada izjavila, da je voljna dati Turskoj industrijski zajam u visini od pet do deset milijuna funti. Iz ovoga bi se zajma kako listovi javljaju, finasirale neke turske narudžbe u Engleskoj a u prvom redu izgradnja brodova za tursku trgovačku mornaricu.

PRIDOLAZAK HADŽIJA U MEKKU

»Ummul-Kura« javlja, da je na 10. o. mj. sa parobrodom »Taludi« doputovalo 56 hadžija iz Suvejša, a 61 hadžija iz Suakina. Tako je 10. januara broj ovogodišnjih hadžija, koji su doputovali morem povisio se na 6649 što je znak, da će ovogodišnji hadž biti vrlo dobro posjećen, obzirom da glavni dio hadžija pristiže istom zadnjih dvadeset dana pred hadžiluk bajram.

požrtvovanju: jedan za sve i svi za jednoga!

Zato baš i kazah da nekako onaj pravi i bolji život izumire, a evo sve što danas vidimo i što nazivamo »napretkom« — glibi se u običan nagonski trud za materijalnim blagostanjem i tjelesnim zadovoljstvom.

Zbog toga je eto prijateljstvo danas tako rijetko!

H. M. Ajkić.

ALI MAHIR PAŠA SASTAVLJA EGIPATSKU VLADU.

Reuterov ured javlja, da će šef kraljevske kancelarije Ali Mahir paša nastaviti konsultiranja sa vođama stranaka. Egipatski studentski savez izdao je proglas studentima kojim ih pozivlje da sačuvaju hladnokrvnost i da ne izazivaju sukoba u zemlji.

Politički položaj se iznenada izvanredno zaoštrio i to zbog toga, jer je Nahas paša u ime nacionalističke stranke odlučio odbiti da preuzme sastav koalicione vlade, dok se kralj Fuad ustručava da povjeri provedbu novih izbora jednoj potpuno neutralnoj vladi.

Prema tome se očekuje, da će se skorih dana uspostaviti jedinstveni blok stranak. U tom slučaju će kralj Fuad povjeriti sastav nove vlade jednom svom pouzdaniku, koji će odgoditi izbore na neizvjesno vrijeme. Na taj način će u Egiptu opet zavladati t. zv. dvorski režim i nastupit će stanje kao u početku krize. Naravno u tom slučaju može se računati sa novim teškim nemirima u zemlji.

KARAKTERISTIČNA I POHVALNA POJAVA U BUGARSKOJ.

Organ bugarskih muslimana »Medenijjet« u svome broju od 16. I. o. g. donosi, da je u Bugarskoj zatvaranje mehana u zadnje vrijeme zbog trezveničkog pokreta među bugarskim narodom uzelo velikog maha. Ovaj pokret pomaže i država udaranjem velikih trošarinskih taksa na produkciju i prodaju alkoholnih pića.

Tako se svakim danom sve to više umanjuje broj potrošača alkohola u ovoj zemlji i od nedavno su bugarski krčmari morali zatvarati još 1650 mehana.

Jesi li podmirio pretplatu?

Nedaće monopolisane trgovine u Sovjetskoj Uniji

Moskva. — U posljednje vrijeme opaža se da je sve teže i teže nabaviti najpotrebnije stvari za život. Jasno se vidi čitava dezorganizacija monopolisane trgovine koju su uveli boljševici. Žena jednog moskovskog inžinjera tražila je ovih dana razne stvari za pokućstvo, po svima državnim trgovinama, ali nije mogla ništa da nađe. Tražila je neki lonac većeg obima, ali su joj u dućanima nudili samo poklopce, pošto su lonci poslati u Sibir, ali bez poklopaca, koji, po shvatanju komunističke vlasti, nisu onima u Sibiru ni potrebni.

U drugom jednom dućanu našla je opet neke električne sprave za grijanje, ali su sve bile podešene na drugu struju, a ne za moskovsku.

Tražeći kapute za djecu, našla je u jednoj radnji na 550 kaputića, ali nije mogla da kupi nijedan, pošto su bili svi, rđavo izrađeni, pa je radnja morala da ih vrati. Rukavi su bili razne dužine, leđa su bila od parčeta štofa koji je bio skrojen za veći kaput i tome slično. Pošto nisu mogli da joj dadu nikakav kaputić ponudili su joj odijelo na otplatu, ali pod uslovom da položi od 25% od cijene koštanja, a ostalo da plati u ratama s tim da odijelo dobije pošto uplati sve rate.

Jakom i dobrom štampom se najbolje budi duh zajednice. U dobroj štampi se odrazuje kulturni duh i sn ga zajednice.

Predstavka za isplatu agrara

narodnog poslanika Gavran-Kapetanovića Ismetbega i drugova na pretsjednika Ministarskog savjeta i Ministra spoljnih poslova Gospodina Dr. Milana Stojadinovića, Ministra finansija Gospodina Dušana Leticu i Ministra Poljoprivrede Gospodina Svetozara Stankovića.

GOSPODINE MINISTRE!

Sprovađanje agrarne reforme na teritoriji bivše Bosne i Hercegovine izvršeno je u glavnom u dvije etape: razriješenje kmetskih odnosa i riješavanje beglučkih sporova.

I. U prvu etapu sprovađanja agrarne reforme spada razriješenje kmetskih odnosa u Bosni i Hercegovini. Ovo razriješenje uslijedilo je prethodnim odredbama od 25. februara 1919. godine, kojim danom su dokinuti i razriješeni svi kmetski odnosi na teritoriju bivše Bosne i Hercegovine.

Kmet odnosno kmetska porodica postala je vlasnikom bivšeg kmetskog selišta, dok je bivši vlasnik tog istog selišta u naknadu trebao da dobije izvjesnu oštetu.

Ošteta za kmetska selišta trebala je načelno, da se plati zemljovlasnicima odmah u času razriješenja kmetskih odnosa, što međutim nije uslijedilo istodobno. Tako se momenat razriješenja kmetskih odnosa i gubitak tih zemalja za bivšeg vlasnika nije vremenski poklapao sa naknadom oštete za te zemlje.

Osjećajući težinu ovakog nesrazmjera država je preuzela na sebe obavezu, da bivšim vlasnicima kmetskih selišta isplaćuje godišnju rentu za vremenski razmak od dana razriješenja kmetskih odnosa do časa isplate oštete.

Ova renta iznosila je na jednu godinu 4% od cjelokupne svote koja je bila predviđena kao oštete bivšim vlasnicima kmetskih selišta za sva kmetska selišta. Kako je pak ova ukupna svota predviđena sa 255,000.000.— dinara, to je 4% od ove svote odnosno jednogodišnja renta iznosila svotu od 10,200.000.— dinara.

Uzme li se u obzir da su kmetski odnosi razriješeni kako sam gore citirao sa 25. februarom 1919. god., a isplata oštete za kmetske zemlje uslijedila je tek 1922. god., to je prema tome država bila dužna da plati na ime rente za tri godine svotu od 30 milijona dinara.

Ovoj obavezi država je djelomično udovoljila i isplatila je bivšim vlasnicima kmetskih selišta na račun rente dobar dio citirane svote, ali do danas je ostala dužna svotu od po prilici 12,453.590.— dinara.

S obzirom da je isplata iz naslova rente imala uslijediti još u toku vremenskog razmaka od god. 1919. do 1922. god. to je jasno da je bivši vlasnik kmetskih selišta prilično dugo čekao na isplatu ove rente, pa je skrajnje vrijeme da mu se ta renta i isplati.

Stoga molimo da se odmah i u najkraćem vremenu doznači nadležnim vlastima svota od 12,453.590.— din. koja je potrebna da podmiri potraživanje bivših vlasnika kmetovskih selišta iz naslova rente.

II. Posebno mjesto u sprovađanju agrarne reforme, a u ovoj etapi njezina razvoja zauzimaju razriješenje kmetskih odnosa na šumama, šikarama i pašnjacima. Zemlje sa ovakovom kulturom, a koje su bile sastavni dio kmetskih selišta prenešene su zajedno sa ostalim vrstama zemlje u vlasništvo bivših kmetova odnosno kmetskih porodica, a da vlasnik do oštete nije došao.

Ovo se je dogodilo na taj način, što je ošteta za kmetska selišta predviđena na bazi katastralne vrijednosti zemljišta, pa kako šume, šikare i pašnjaci ovake katastralne vrijednosti nijesu imale to se ošteta za njih nije mogla ni obračunati i tako su ogromni kompleksi zemalja ovoga tipa izgubljeni bili bez naknade štete.

Pitanje oštete za kmetske šume, šikare i pašnjake, regulisano je tek kasnije Zakonom o izmjenama i dopunama zakona, koji se odnose na agrarnu reformu u Bosni i Hercegovini od 12 augusta 1933. god. Prema § 4. ovoga zakona, predviđeno je da se bivšim vlasnicima kmetovskih selišta za sve šume, šikare i pašnjake, koji su bili sastavni dio kmetskih selišta, plati ošteta u visini od 70.— dinara po 1 dunumu. U istom propisu predviđeno je pak, da cjelokupna svota iz ovog naslova ne smije premašiti visinu od 50,000.000.— dinara.

Kako je količina ovakvih zemalja veoma velika i uz cijenu od 70.— din. po 1 dunumu iznosi daleko više nego što je u citiranom propisu određeno, to je bezuvjetno potrebno, da se izvrši izmjena § 4. Zakona od 12. augusta 1933. godine.

Ova izmjena imala bi uslijediti na taj način, što bi se u § 4. citiranog zakona brisala rečenica koja glasi: »a do ukupnog iznosa od 50,000.000.— dinara« a mjesto ove rečenice da se stavi slijedeća: »bez obzira na konačnu svotu cjelokupne oštete«.

Ovaj zahtjev o izmjeni citiranog zakonskog propisa bezuvjetno je opravdan i upravo human s razloga, što su bivši vlasnici kmetskih selišta sprovađanju agrarne reforme sa svoje strane veoma mnogo doprinijeli.

Nakon ove izmjene zakona od 12. augusta 1933. god. potrebno je da se poduzmu sve potrebne mjere, da se u slijedećem budžetu za godinu 1936.-37. predvidi izdanje 6% obveznica u iznosu od po prilici dinara 200 milijona, koje bi imalo da posluže za isplatu oštete za kmetske šume, šikare i pašnjake. Ovo je potrebno tim prije da se učini, jer već citirani zakon predviđa da se kuponi obveznica t. j. prvi kupon ima datirati sa 1. aprilom 1934. god.

(Svršit će se.)

ISPLATA KUPONA BR. 14. RATNE ŠTETE.

Najveća dnevna isplata može biti za deset kupona jednom licu.

Počevši od 1. februara vršit će se kod Poštanske štedionice i njenih podružnica Zagreb, Ljubljana, Sarajevo i Skoplje i sve pošte u zemlji, isplatu kupona broj 14. obveznica 2 i po posto ratne štete. Pošte će isplaćivati dnevno najviše 10 kupona jednom licu, a preko toga broja isplaćivati će Poštanska štedionica ili ma koja njena podružnica. Da bi se izbjeglo suvišno čekanje publike na blagajni Poštanske štedionice i njenih podružnica oko naplate kupona broj 14, 2 i po posto ratne štete istovremeno olakšao i ubrzao rad upućuju se svi vlasnici preko 200 komada kupona, da iste pošalju preko pošte vrijednosnim pismom Pošt. štedionici ili najbližoj njenoj podružnici. Poštanska štedionica i njezine podružnice će ove kupone po redu, kako budu stizali, pregledati i protuvrijednost doznačiti preko pošte na adresu pošiljaoca odnosno odobriti njegovom čekovnom ili štednom računu. Kupone treba predati sa spiskom serija i brojeva, koji potpisuje podnosilac kupona sa točno označenom adresom.

Merhum Ibrahim ef. Handžić

šeriatski sudija u Brčkom.

Na 8. o. mj. preselio je na ahiret Handžić Ibrahim efendija, šeriatski sudija u Brčkom. Njegovom smrću izgubili smo odličnog šeriatskog sudiju, agilnog intelektualca i društvenog radnika i uzornog muslimana i karaktera. Prestalo je da kuca jedno veliko muslimansko srce. Prestao je da djeluje među nama agilan intelektualni radnik i čelik značaj.

Rahmetli Ibrahim efendija rodio se je u Gori (srez visočki) 1874 godine. Šeriatsku sudačku školu svršio je g. 1901. Mjesec dana po završenom šeriatskom ispitu postavljen je za praktikanta kod šeriatskog suda u Prijedoru. Na 20. augusta o. g. napunio bi 35 godina službe za penziju, pa je prema tome spadao kolu najstarijih aktivnih šeriatskih sudija.

Tokom dugogodišnjeg službovanja služio je u Fojnici, Sarajevu, Prozoru, Bijeljini i Brčkom. U svim mjestima gdje je služio ostavio je svojim službenim i drugim radom najljepše uspomene. U svim tim mjestima pridonio je svoj znatan udio na unapređenju muslimana i muslimanskih ustanova: osnivanjem čitaonica, kulturno-prosvjetnih društava i akcija, podizanjem i unapređenjem mekteba, medresa i vakufa. Izgradnja velebne nove zgrade fojničke medrese, koja spada među naše najbolje prosvjetne građevine je u glavnom plod njegovog rada i rahmetli Hifzefendije Muftića. Sedmicama i mjesecima je on po selima u narodu sakupljao priloge: krajcar po krajcar, krunu po krunu, dok se ova medresa nije podigla (koja sada na žalost ne radi).

Najdulje je služio u Brčkom. Od g. 1914. sa kratkim prekidom, bio je sve do svoje smrti u Brčkom. Koliko je bio obljubljen kod svega svijeta bez razlike, vidjelo se i po brojnoj dženazi, u kojoj uzeše učešća ne samo građani bez razlike vjere, nego i stanovnici iz obližnjih mjesta kao iz Orašja, Čelića, Brezova Polja, Palanke, Brke itd.

Rahmetli Ibrahim efendija se naročito iznad ostalog odlikovao uzornim karakterom. Bio je tako iskren slobodan i pošten karakter, kakav se danas teško nalazi. Zbog toga je uživao nepodijeljene simpatije svega čestitog i poštenog svijeta, koji ga je poznavao.

Iza sebe ostavlja ucviljenu supruгu, dvije kćeri i sina Hifziju, činovnika u gradskoj općini.

Neka Svemogući podijeli rahmetliji firdevsi-ala džennet, a familiji utjehu i sabri-džemil.

Među nama ostaće u trajnoj i najljepšoj uspomeni, jer nas je svojim rodoljubivim i islamskim životom i radom mnogo zadužio.

Dr. S. B.

Vrlo živa skupština M. D. „Trezvenost"

Sastav novih snaga. — Stvaranje trezvenog pomlatka. — Podizanje doma trezvenosti.

U četvrtak dne 23. o. mj. u 8 sati na veče održana je glavna godišnja skupština Musl. društva »Trezvenost« u Sarajevu. Skupštini su prisustvovali mnogobrojni članovi društva, zatim delegati omladinskih društava. Izaslanik vlasti bio je g. Zildžić.

Skupštinu otvara pretsjednik dr. Mehmedagić, koji pozdravlja prisutne i prve misli upućuje Kraljevskome Domu, te predlaže depešu Kabinetskoj kancelariji Nj. V. Kralja Petra II. Prisutni burno kliču. Mladom Kralju.

Prelazeći na dnevni red pretsjednik pozivlje tajnika da podnese izvještaj. Izvještaj podnešen od tajnika iscrpno pokazuje rad u miunloj godini i sve poteškoće na koje je društvo nailazilo. Zatim su podnešeni izvještaji blagajnika i nadzornog odbora te skupština daje razrešnicu dosadanjoj upravi.

Prije prelaza na izbor nove uprave nastaje živa diskusija te se u istoj skreće pažnja na što bolji sastav trezvenih snaga u odboru kako bi u dolićoj društvenoj godini što bolje uro dila uspjesima antialkoholna borba u mjestu i u provinciji. U diskusiji učestvuju: Dr. Turković Kasim, Dr. Tatarević Salih, Dr. Musakadić i drugi. Od strane Abduzaimović Envera podnešena je rezolucija na kraju tajničkog izvještaja koja se stavlja novom odboru na izvršenje:

Rezolucija glasi:

1. Da novoizabrana uprava što više ojača rad društva u antialkoholnoj borbi kako u Sarajevu tako i na teritoriju Bosne i Hercegovine.

2. Da vodstvo posveti što veću pažnju odgoju trezvene omladine, te u tu svrhu pruži što jaču saradnju sa postojećim omladinskim udruženjima.

3. Da se oživi akcija za gradnju doma Trezvenosti od kojeg omladina očekuje izvor trezvene misli, koji će služiti kao reprezentacija antialkoholnoga pokreta.

4. Da se ovogodišnja proslava tre zvenosti izvede na što svečaniji način.

Kandidacioni odbor podnosi skupštini listu novoga odbora koja se prima aklamacijom. U odbor su ušli slijedeća gg.:

Predsjednik Dr. Ruždić Muhamed, potpredsjednik Dr. Musakadić Asim, glavni tajnik Abduzaimović Enver, I. tajnik Bukvić Fadil, II. tajnik Hasanefendić Hasan, blagajnik Zildžić Mustafa, knjižničar Glibić Ahmed, arhivar Jamaković Mustafa, kućenad zornik Mišić Šefkija. Referenti za propagandu prof. Kantardžić Mehmed, za štampu Trebinjac Ibrahim, za omladinsku sekciju Abduzaimović Enver. Odbornici bez funkcije: Dr. Tatarević Salih, Dr. Mehmedagić Ali Osman, Denišlić Sulejman. Zamjenici Berberović Ešref, Dr. Polić Ahmed, Zulfikarpašić Hamdibeg. Hrapović Ramiz, H. Osmanović Abdulah.

Nadzorni odbor Nanić Salihaga, Mujagić Muhamed ef. i Denišlić Hamdija.

Napominjemo, da ovo muslimansko društvo pokazuje mnogo aktivnosti, te je potrebno da mu ukažemo svoju saradnju, jer ciljevi trezvenog pokreta su ciljevi stvaranja trezvenih narodnih snaga. S.

IZ MERHAMETA.

Novi odbor Merhameta, koji je izabran na redovitoj skupštini održanoj 19. januara 1936. konstituisao se je na sjednici od 23. I. o. g. ovako:

Predsjednik g. Salih I. Žiga, pot predsjednik g. H. Mehmed ef. Handžić, I. tajnik g. Asim Hadžibegić, II. tajnik g. Hazim Tulić, I. blagajnik g. Salemaga Džino, II. blagajnik i knjigovođa g. Ahmed Kreso, kućenad zornik g. Edhemaga Čejvanija, zamjenik kućenadzornika g. Muhamedaga Ablaković.

Odbornici bez funkcije gg: Hfz. Omer ef. Mušić, Ibrahimaga Zlatar, Dr. Muhamed ef. Ruždić, Handžić Fehim ef., Hamdi ef. Rašidagić, Asim ef. Nanić, Muhamedbeg Ljubović.

Zamjenici gg: Muhamed ef. Fočak, Ismetaga Nikšić, Ćamilaga Čadro, Neziraga Krečo, Mustafa ef. Fazlić, Šefki ef. Biogradlić, Džemal ef. Spaho.

U prošlom broju je pogrešno javljeno, da je u upravni odbor izabrat i g. M. Čomara, pa molimo da se to ispravi.

NOVI UPRAVITELJ ŠKOLE U ROGATICI.

Ukazom Kr. Namjesnika, premješten je **Husein M. Čamo**, učitelj na radu kod Prosvjetnog odjeljenja Kralj. banske uprave u Sarajevu, za upravitelja škole u Rogatici, stim da vrši i dužnost školskog nadzornika za srez Rogaticu i Čajniče.

NOVI PRAVILNIK O POVLAŠTENOJ VOŽNJI.

Pri generalnoj direkciji državnih željeznica osnovan je posebni odbor, kome je povjereno da izradi nacrt novog pravilnika o povlaštenoj vožnji na državnim željeznicama. Prema odluci ministra saobraćaja novi bi pravilnik o povlaštenoj vožnji trebao stupiti na snagu 1. aprila o. g.

GIMNAZIJSKI TEČAJEVI

dnevni i večernji

odobreni od Ministarstva prosvjete sa odabranim nastavnicima u Vidovićevoj školi i sa šestnaestogodišnjim iskustvom jesu najsigurnije jamstvo uspjeha. Hiljade učenika svojim svjedodžbama i višim položajima potvrđuju uspješnost i solidnost tečajeva dnevnih i večernjih (a isto tako i do pisnih) Vidovićevih škola. Naročito dnevni tečajevi (poslijepodevni) jesu radi popravka ocjena veoma prikladni za redovite učenike koji su na semestru propali iz pojedinih predmeta, kao i za one, koji su na semestru isključeni iz škole zbog slabih ocjena. Adresa: Vidovićeva škola, Kralja Aleksandra ulica broj 58 (Salomova palača).

KROZ ŠEHER - SARAJEVO:

VAKTIJA

Zulkade 1354. (1936)

Broj dana	Dan	Februar	Sunce izlazi s	Sunce izlazi m	Podne s	Podne m	Ićindija s	Ićindija m	Sunce zalazi s	Sunce zalazi m	Jacija s	Jacija m	Imsak s	Imsak m
8	Pet.	31	7	10	12	13	2	45	5	1	6	41	5	19
9	Sub.	1		10		14		46		4		42		19
10	Nedj.	2		8		14		47		5		43		18
11	Pon.	3		6		14		48		6		44		17
12	Utor.	4		5		14		49		8		45		16
13	Srij.	5		4		14		51		9		47		15
14	Čet.	6		2		14		52		11		48		13

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7. I.
Čekovni račun Poštanske štedionice Sarajevo broj 1600.
Broj 18., godina II., dne 31. januara 1936.

DEŽURNE APOTEKE.

U nedelju 2. februara imaju dežurstvo slijedeće apoteke: Kalember, Marijin dvor i Pleyel, Stromajerova ulica.

NAŠIM SURADNICIMA.

Molimo sve naše saradnike da nam svoje priloge za svečani Bajramski broj dostave najkasnije do 22. februara.

NAŠIM POŠTOVANIM PRETPLATNICIMA.

U Bajramski broj našega lista smo ubacili čekove da nam se uplati dužna pretplata i pošalje za prvo tromjesečje 1936. godine.

Kako se do danas velik broj poštovanih pretplatnika nije odazvao svojoj dužnosti i nije nam poslao pretlate, molimo ih ovaj put da nam najkasnije do 15. februara pošalju pretplatu za prvo tromjesečje ove godine. U koliko ne bude pretplata podmirena bićemo prisiljeni obustaviti daljnje slanje lista. Ako neko nema čekovne uputnice ili je zagubio to može učiniti i općom poštanskom uputnicom koja se može kupiti kod svakog poštanskog ureda uz cijenu od 50 para i novac poslati na čekovni račun »Islamskog Glasa« broj 1600.

SKUPŠTINA

muslimanskog kulturnog i humanog društva »Bratstvo«.

U nedjelju 9. februara o. g. u 9 sati prije podne održaće glavnu godišnju skupštinu Muslimansko društvo »Bratstvo« na Vratniku.

Na dnevnom redu skupštine je: 1. otvorenje skupštine, 2. izvještaj tajnika, 3. izvještaj blagajnika, 4. izvještaj nadzornog odbora, 5. razješnica staroj upravi, 6. biranje nove uprave društva i 8. eventualije.

Pravo pristupa na skupštinu imadu samo oni članovi, koji su potpuno uplatili članarinu. U koliko koji član želi da učestvuje u raspravama na skupštini treba da uplati članarinu najkasnije do 5. februara, to jest na 4 dana prije skupštine.

PONOVNO IZLAŽENJE GLASILA BIVŠE JMO.

»Obzor« javlja: U Sarajevu će ponovno početi izlaziti »Pravda« glasilo bivše JMO, koju je uređivao Dr. Mahmud Behmen. Sada će to biti organ JRZ pa će izlaziti jednom na tjedan u uredništvu dra Behmena. Od državnog odvjetništva zatražena je dozvola za izlaženje toga lista.

RIJEŠENJE SKRIŽALJKE.

Skrižaljku u proslom broju našeg lista prvi je pravilno riješio Asim Hamamdžić, pa kao nagradu za riješenu skrižaljku će dobiti »Mevlud« od dr. Safvetbega Bašagića. Knjigu može dobiti u administraciji našega lista.

STAVLJEN POD SKRBNIŠTVO.

U »Službenim Novinama« Drinske banovine od 22. ov. mj. objavljen je akt sarajevskog sreskog šeriatskog suda, da je **Abdija Altuka**, iz Sarajeva, radi rasipnosti stavljen pod skrbništvo.

Muslimani zanatlije i izbori za Zanatsku Komoru

DRUGOVIMA NA RAZMIŠLJANJE.

Ima neko vrijeme, da se u zanatskim krugovima osjeća veoma živo kretanje u vezi sa pretstojećim izborima za Zanatsku Komoru. Upada u oči međutim, da u tomu kretanju muslimani zanatlije skoro nikako ne učestvuju, upravo kao da ih se cijela ta stvar nikako ne tiče. Tomu mogu biti samo dva uzroka: staleška nesvjesnost ili skrajnji nehaj za staleške interese. Bilo jedno ili drugo, svakako je greška, koja će nam se osjetljivo osvetiti, ako još za vremena ne izvršimo svoju stalešku dužnost naprama samima sebi. To je upravo razlog koji me ponukao, da preko ovoga našega lista uputim drugovima ovaj javni prigovor, ne bi li se bar u zadnji čas prenuli i poveli jednu smišljenu akciju, da i mi muslimani zanatlije budemo bezuvjetno dolično naprama našem broju zastupljeni u ovoj našoj najvećoj staleškoj ustanovi. I ne samo formalno zastupljeni, nego da u svoje ime tu pošaljemo svoje drugove, koji će znati i umjeti najbolje zastupati naše staleške interese.

Pored štete za stvarne naše interesa ovakovim neinteresovanjem dajemo opravdanje onima, koji hoće da kažu, da muslimani zanatlije nemaju staleške svijesti, a to znači, da smo kao privrednici izvan svakoga računa. A taj prigovor je upravo sramotan. Dužni smo i moramo svojim držanjem i svaku pomisao na to da demantujemo, dužni smo da stupimo aktivno u pripreme za živo učestvovanje u ovim prvim izborima za našu komoru, jer upravo s njima počima prava historija našega mladog zanatstva.

Ovo što ja prigovaram nije ni u kojem slučaju mnogo. To je tek najmanje što smo dužni naprama samima sebi da činimo. Bar djelomično da se ugledamo u naše drugove drugih religija i pogledamo, koliko oni živo rade za svoje staleške interese i koliku staleški svijest time dokazuju. To je stvaran uzrok, da su oni uvijek u vodstvu naših raznih organizacija i brojčano u većini, dok smo u dotičnoj profesiji mi muslimani opet brojčano nadmoćniji. Ali naši su stari dobro rekli: »Koga nema na dijelu, nema mu ni dijela!«.

Upućujući ove retke svojim staleškim drugovima primjećujem još jedno: ne radi se o tomu samo, da se ma kako počne agitovati za izbore, nego li cilj te agitacije treba da bude, kako bismo mi istupili sa jednom jedinstvenom listom, sa udruženim snagama, da u Zanatsku Komoru dođu naši ljudi, koji će cjelokupno zanatstvo najbolje zastupati i njegove interese najodlučnije štititi.

Birajmo najvaljanije i najsvjesnije između nas, koji su neovisni javno i staleški, jer ćemo jedino u takovim našim predstavnicima u Zanatskoj Komori imati sigurne zaštitnike naših interesa.

Hamdija Đukić.

Rad na organizovanju naše ilmije

Kako smo u prošlom broju našeg lista izvjestili rad na organizovanju naše ilmijje brzo napreduje. Pravila će biti još tokom ove sedmice izrađena i upućena pojedinim stručnim organizacijama da ih prouče i stave svoje primjedbe. U ovom broju donosimo od brojnih prispjelih podnesaka, koji su stigli Akcionom odboru u Sarajevu u kojima se pozdravlja ovaj hajirli pokret, podnesak zeničke ilmije je u kome se pozdravlja rad Akcionog odbora. Kako saznajemo i udruženje ilmijje »Mirkat« u Tuzli održaće 9. februara ove godine plenarnu odborsku sjednicu ovog udruženja na kome će biti raspravljeno i pitanje organizacije ilmijje Kraljevine Jugoslavije.

Apel zeničke ilmijje Akcionom odboru:

Akcionom odboru sarajevske ilmije

Sarajevo.

Odazivajući se Vašem apelu, koji ste uputili preko »Islamskog Glasa« svoj našoj ilmijji, mi dolje potpisani sa teritorija sreza zeničkog toplo pozdravljamo Vašu plemenitu, važnu i ozbiljnu akciju. Inicijatori akcije za organizovanje ilmijje Kraljevine Jugoslavije za nas su dobra garancija, da će akcija ubrzo uspjeti i mi sa radošću ovim izvještavamo Akcioni odbor, da pristupamo pokretu za naše zajedničko organizovanje u jednu organizaciju i pripravni smo sa svoje strane učiniti sve što je potrebno za ostvarenje organizacije.

Naročito želimo da istaknemo to, da se u potpunosti slažemo sa shvaćanjem Akcionog odbora, da Sarajevo treba da bude centar našeg duhovnog života i da samo Sarajevo ima sve uslove, da u njemu bude sjedište uprave buduće naše organizacije. Nadamo se da će to uvidjeti i ilmijja, koja je bila organizovana u M i r k a t u, te da će pristupiti ovom pokretu.

Primite bratski selam:

U Zenici, dne 22. januara 1936. god.

Kundalić M. Muhamed, šeriatski sudijski pripravnik; **šehagić Izet**, mualim i vjeroučitelj; **čerim S. M. Omer**, džematski imam u Gradišću; **Imamović A. Rašid**, džematski imam u Putovićima: **Imamović Hilmija**, džematski imam u Brnjiću; **Crnkić Husejin**, džem. imam u Bobinu; **Babahmetović Mustafa**, imam, mualim i vjeroučitelj; **Alispahić Salih**, imam, mualim i vjeroučitelj; **Kaknjo Ahmed**, mualim; **Osman Spahić**, džematski imam u Doglodima; **Sulejman Imamović**, džematski imam u Vranduku; **Asim Tarabar**, džem. imam i muderis u Zenici.

Nepravilno provođenje štednje

Upravnog odbora vakufsko-mearifskog vijeća u Sarajevu.

U predzadnjem broju »Islamskog Glasa« izašao je jedan članak o smanjenju pripomoći udovama imama matičara, a sada iznosimo još jednu sliku kako i na koji način Upravni odbor vakufsko-mearifskog vijeća provodi štednju na ličnim rashodima vakufskim.

Jedan student, bliski rođak pretsjednika Upravnog odbora Ulema medžlisa dobio je rešenjem Upravnog odbora svojevremeno beskamatni zajam na račun Gazi Husrevbegova vakufa od 100.000 dinara. Ovaj zajam dobio je radi nastavka svojih započetih studija s tim, da ga počne otplaćivati kada završi svoje studije a od plate, kada dobije službu. Šta je s time upravni odbor učinio? Pored toga što je taj novac pozajmljen protiv propisa vakifovih u vrijeme najveće krize, a ne vjerujemo, da će se taj zajam ikada vratiti, jer nema nikakovih garancija — prisiljena je tim postupkom Upravnog odbora, odnosno njegovog pretsjednika, Uprava Gazi Husrevbegova vakufa, da toga svog dužnika bezuvjetno primi u službu.

Isti ovaj rođak pretsjednika Upravnog odbora i Ulema medžlisa pošto je u zadnje vrijeme pauzirao od študija dobio je riješenjem Upravnoga odbora mjesto ekonoma Gazi Husrevbegova vakufa uz mjesečni honorar od 1000 dinara. Potom je dobio riješenjem Ulema medžlisa mjesto za vjeroučitelja jedne srednje škole uz honorar od oko 700 dinara. Ukupno ovaj studetn, koji još nije ni iz klupe izišao primao je eto mjesečno oko 1700 dinara i još jedan tain za ekonomat Gazi Husrevbegova vakufa, koji iznaša mjesečno 120 dinara.

Sada je dobio jednogodišnji dopust za završenje svojih studija pa kako izgleda da će ga u ovoj dužnosti zastupati opet jedan iz bliže rodbine njihove, a to je brat sadanjeg direktora vakufske direkcije koji je penzionisani oficir. Na ovaj način razumije se da i sama služba trpi jer dolaze ljudi koji će brzo otići i tek kad se upute u svoj posao onda treba da idu. Ali tako mora da bude kad su preči interesi lični nego službe.

Sada da čujete i saznate kako se sa drugim službenicima vakufa postupa: U vakufskoj direkciji ima 3 službenika koji vrše posao, svaki napose, apsolutno potrebnog službenika te kada istih ne bi bilo, morali bi uzeti druge sile. Ta tri službenika primaju mjesečno od 250—300 dinara. Sadanji knjigovođa vakufa Gazi Husrevbegova, koji je svršio trgovačku akademiju i rezervni je oficir, prima za svoj rad svega 500 dinara. A šta radi: Radi ne samo posao knjigovođe toga najvećeg vakufa nego još i ekonoma Gazina vakufa te protokol i ekspedit i još koješta. A sam vakif Gazi Husrevbeg odredio je za ekonoma Gazina vakufa uz koju je službu on još neke dužnosti odredio, godišnju platu od 21 dirhem i 5 taina. Dirhem iznaša oko 783 dinara. On nemože dobiti tain ni jednog od ovih pet, a rođak pretsjednika Ulema medžlisa i Upravnog odbora može dobiti tain, iako ova služba uopšte i nije ni predviđena vakufnamom. Ovim ne mislim reći da nije potreban ekonom Gazinoj medresi, ali hoću da napomenem da se sa svakim službenikom jednako postupa i dadu im ona prava, koja im pripadaju umjesto što se danas daju drugima one beneficije koje im uopšte i ne pripadaju.

Pa zar je to humanost i islamski osjećaj za bijedne? Dok se nekom daje više dužnosti i uzima na rad penzionisani službenici uz priličan honorar, dotle se oni niži službenici, koji su baš i slabog materijalnog stanja plaćaju ispod minimuma potrebnog za egzistenciju.

Časopisi i publikacije

»Novi Behar«. U januaru je izišao petobroj »Novog Behara«, ove naše lijepo uređivane zabavne i poučne revije. Broj je obilat lijepim i korisnim štivom koje je od naročitog interesa za našu čitalačku publiku. Ovaj petobroj donosi slijedeće članke i publikacije: Husein Đogo: Pomažimo islamsku štampu; Hadži Mehmed Handžić: O knjizi (jedno predavanje); Alija Nametak: O popularnom pisanju; Hamdi Trebinjac: Ne daj Bože gore (crtica); Ibnul Ajn: Miradž; Hamdija Muiić: Ko je kriv za loš odgoj naše mladeži; šemsudin Sarajlić: Kruha (pripovijest); Hasan Nametak: Ispraćaj hadžija u Mostaru; Sulejman Suljagić: Zanimivosti iz planinskih krajeva oko Sarajeva; Dr. Salih Tatarević: Uloga Islama u povjesti zubne medicine; Sule: Mali prst (crtica); Lirika: U ovoj rubrici je donešeno više lijepih pjesmica, Maksim Svara: Panarapska nastojanja; Mustafa Busuladžić: Islamska kultura; Male priče i dosjetke od Antuna šimčika; Narodne umotvorine. Od Nikole Buconjića je nastavak eposa na narodnu »Gazi Husrevbege«, a od Fehima Spahe prevod romana s turskog »S usana na srce«. I ovom broju je priložen dječji prilog.

U uvodnoj riječi »Novi Behar« je uputio apel svojim pretplatnicima da ga pomognu urednim plaćanjem pretplate. Zaista se mora požaliti da ova naša odlično uređivana revija mora da zapinje radi toga, što pretplatnici uredno ne udovoljavaju svojoj dužnosti. Zato nemamo šta ni prigovoriti redakciji ovoga lista radi neredovitog njegovog izdavanja, jer faktički doprinosi velike žrtve oko njegovog uzdržavanja. Uvjerenja smo da ni jedna naša porodica nebi smjela ostati bez ovakog lista, a kad bi mu posvetili više pažnje i on bi sigurno više zadovoljio i bio bi u mogućnosti da daje i ljepše gradivo i da redovito izlazi.

Hamdija Kreševljaković: Kulen Vakuf. — Naš poznati historičar Hamdija Kreševljaković napisao je u ovogodišnjem kalendaru »Narodne Uzdanice« jednu iscrpnu historijsku studiju o Kulen Vakufu,u kojoj je prikazao razvitak ovog historijskog mjestanca u našoj Krajini. Sada je ova rasprava izdata u posebnom separatu u vrlo lijepom papiru, te se može dobiti kod pisca u Sarajevu uz cijenu od Din. 10.—. Knjigu toplo preporučujemo.

Muhamed Ajkić: Mostarski Stari Most. — Mladi i agilni saradnik našeg lista g. Muhamed Ajkić izdao je u svojoj nakladi historijsku raspravicu sa 13 strana malog formata u kojoj je prikazao postanak starog Mostarskog mosta. Ova je radnja u glavnom rađena po jednoj raspravi Alije Nametka. Autor je iznio nekoliko mišljenja povjesnika o ovom turskom mostu koji je dovršen 1566. god. Ovaj se most u propagandnom turističkom materijalu naziva rimskim. Ova se knjižica može vrlo dobro poslužiti u propagandističke svrhe. Toplo preporučujemo.

Da dokažemo

U predprošlim brojevima »Islamskog Glasa« bavio sam se pitanjem vjere uopšte i Islamom i njegovim osnovnim odredbama i rešidbama te razmatranjem istih napose. Ovaj put pokušaću da upozorim na glavne momente i primjedbe koje treba imati u vidu kada je riječ o pojedinim izvorima Islama.

KUR-AN.

1. Kur-an je zbirka svih osnovnih i načelnih Božjih odredaba i uputstava potrebnih u vjerskom i društvenom životu ljudi, objavljenih po Božijem Poslaniku Muhamedu (a. s.). To je glavni izvor islamske vjere. Tekst Kur-ana podijeljen je na 114 poglavlja (sureta) koja sadrže oko 6000 citata (ajeta). Prema računu nekih potonjih znamenitih alima od svih ovih citata tek njih oko 180 odnose se na dnevnu praktičnu uporabu, a svi ostali koji se tiču savršenih znanstvenih pouka, nedostiživih moralnih krepostí i ćudorednih savjeta zanemareni su po današnjim muslimanima.

2. Da bi se mogli upoznati sa sadržajem Kur-ana i saznati njegovu suštinu, potrebno je: a) Temeljito poznavati arapski jezik sa njegovom gramatikom, sintaksom, stilistikom i praktičnom logikom. b) Biti upućen u predislamsku historiju, etnografiju i običaje Arapa, pošto bez toga nebi se mogla razumiti prava smisao mnogih ajeta kao na pr.: (Eemintum men fissemai en jahsife bikum-ul erda) i (Ve huve rabbuš-šira). c) Imati pojma o geografiji, kozmografiji higijeni i drugim prirodnim naukama, pošto se Kur-an većinom poziva na prirodne pojave i zakone koji njima ravnaju i najjasnije dokazuju postojanje Boga. d) Poznavati politiku i sociologiju te najzad biti nadaren jednim jakim intuitivnim duhom i kritičkim umom.

Kako se vidi iz ovoga mi danas u islamskom svijetu nemamo nekoga koji bi bio dorastao svemu tomu. Radi toga dobar prevod i komentar Kur-ana mogla bi dati samo jedna akademija naročito obrazovana u tu svrhu. No do toga, dobro će doći i napori pojedinaca.

3) Kur-an je vječna vjeronaučna knjiga. I ako Kur-an govori o mnogim stvarima to ne znači da je Svemogući Bog u njemu izložio svo svoje nedostiživo sveznanje kako bi to htjeli da prikažu neki iz svoje pretjerane revnosti i pobožnosti. Svemogući je samo Bog, a Kur,an je samo jedan neznatan dio Njegovog znanja koje je shvatljivo i prihvatljivo po onima kojima je namjenjen i koji može savršeno zadovoljiti samo moralne potrebe njihove. Nije uputno pripisivati Kur-anu i ono što ne spada u njegov djelokrug (Ma ferratna fii kitabi min šejin) i (Ve nezzelna alejk el kitabe tibjanen li kulli šej-in — Nahl 91.), ne smijemo shvatiti tako kao da je Kur-an enciklopedija. Isto tako ne smije se shvatiti Kur-an ni u previše ograničenom smislu. Jedan primitivan Arap iz ajeta (Ve ma halekna lekum min mislihi ma jerkebun), ne može razumiti drugo prevozno sredstvo osim svoje deve. Ko više zna taj bolje i šire shvaća Kur-an. (Hel jestevi lezine jalemune). Današnja savremena znanost mnogo je viša pa i drukčia od predašne. To se podrazumijeva i iz 19. ajeta u poglavlju Zumr. Kur-an u svome nuzredu podiže zavjese i sa nekih u ono doba tajanstvenih predjela i nagovještava istine koje su se pojavile mnogo kasnije. Time nas on samo podražuje da te zavjese posve skinemo i otkrijemo ono što se za njima skriva, te da osvajamo i zavladamo prirodom, pa tako preuzmemo zemaljsko carstvo koje nam je Bog namjenio.

4. Kur-an je opća objava upućena čitavom rodu ljudskom. On se podjednako odnosi na sve ljude, a ne na same muslimane. Svaki čovjek koji ima dovoljno znanje i sposobnosti, može izvrsno i bez ičijeg posredovanja proučavati Kur-an i po svojoj volji koristiti se njime. U Islamu nema osveštenih lica (klera). Islam nije nikakva tajna a niti privilegija svojstvena naročitim, odabranim ili uniformisanim pojedincima. Ve iza seeleke ibadi anni fe inni karibun.

5. Značaj pojedinih ajeta iz Kur-ana najboljećemo shvatiti ako ih budemo proučavali bukvalno. Natezanje (tevil) dopušteno je samo onda kada je po srijedi neophodna nužda. Od otvorenih učenjaka kao što je Ibni Ravendija ograditi se je lako. Ali od zatvorenih kao što su Sofije sačuvati vjeru, nije prosta stvar tako. Kur-an nije igračka ni mezheba (pravnih škola) ni tarikata (filozofskih doktrina) ni ehli kelama (cjepidlaka) ni derviških sekti. Njihova mudrost i tajanstvenost može smutiti i bistrog čovjeka. Skolastika nije isto što i savremena filozofija i eksperimentalna pozitivna znanost. Kada bi se muslimani pouzdavali i vjerovali u se i svoje kljuse, kako ih to Kur-an uči, koliko u derviške virodove, ćeramete, kismete nebi nikad zapali u ovo žalosno i očajno stanje koje proživljuju od nazad toliko stoljeća. Ovakovi su uzurpirali Božije pravo da propisuju molitve ljudima i obrukali Islam sa fatalizmom kojeg Muhamed Abduhu pobija sa preko 70 ajeta. Svrha ovakve bogumrske rabote bila je bezdušno iskorištavanje prostodušnog naroda muslimanskog, kako bi mogliživiti na njegov račun, a njega uputiti da skrštenih ruku čeka na njihove blagoslove. No po dervišima i njihovim mudrolijama, nego po Kur-anu treba da se ravnaju muslimani.

6. Treba imati na umu da Kur-an nije objavljen jednovremeno u današnjoj kompietiziranoj cjelini svojoj. Muhamed (a. s.) svoju zvaničnu dužnost Božijeg poslanika preuzeo je tek u 40. godini života. Do tada on je provodio slobodno vrijeme svoje u samoći i razmišljanju proučavajući prirodu Božiju i sređujući utiske dobivene iz neposrednog dodira sa svijetom. Objava Kur-ana uslijedila je postupno u odlomcima prema prigodnim okolnostima i trajala je 23 godine. Ove odlomke bilježili su i brižno čuvali pa i na izust ih recitovali učenici i sekretari Muhamed pejgamberovi u vjernom originalu njihovom. Ti odlomci kasnije su sakupljeni i sabrani u današnjoj zbirci za vremena prvog halife hazreti Ebu Bekira i umnožena po trećem halifi hazreti Osmanu. Ajeta Kur-ana nisu klasificirana i poredana u strogo odgovarajućem kontinuitetu nego su ukusno izmiješana da nebi postala suhoparna, ali ta mješavina i daje naročitu stilističku draž Kur-anu protkivajući ga stalno sa umjesnim primjerima da se osnovna svrha nebi izgubila iz vida. Muhamed (a. s.) i njegovi sposobni učenici i savremenici najbolje su poznavali uzročnu vezu i odnose među pojedinim odlomcima Kur-ana, pa su ga mogli i tumačiti u njegovom glavnom i svrsishodnom smjeru. No ta njihova tumačenja nisu kodificirana blagovremeno, nego su skoro čitava dva stoljeća prenašana sa naraštaja na naraštaj u vidu usmenih predanja i tradicija. Poznato Ibni Abasovo tumačenje Kur-ana nije njegovo vlastito autentično djelo, nego skup raznih predanja kao i Musnedi Ebu Hanife, čiji dokazi na kojima se temelje ne moraju biti posve sigurni i apsolutno u svoj svojoj cjelini vjerodostojni.

7. Uvjerenje da sva naša vjerska poslovanja i dužnosti imaju za svoju svrhu isključivo našu sobstvenu korist. Ni mi ni naša djela nisu ni od kakve potrebe za samog Boga. Sve što činimo za se činimo.

8. Bog je milostiv. Uvijek od nas zahtjeva samo ono što je nama samim korisno. Bezkorisnim i besmislenim štetnim molitvama Bog ne zadužuje nikoga.

9. Molitve moraju biti u skladu sa samom prirodom živog čovjeka.

10. Tjelesne molitve trebaju služiti kao sredstvo za čišćenje srca i buđenje društvene svijesti.

Ova potonja četiri momenta koja trebamo držati u vidu, u svome djelu (Kultura i Islam) ističe Ferid Veddžija kao temeljne uvjete svake prirodne vjere. Kao dokaz da Islam potpuno odgovara ovim temeljnim uvjetima prirodne vjere u Kur-anu ima više ajeta među kojima za prvi slučaj on navodi 6. citat iz poglavlja Ankebut, koji znači: Svaki čovjek koji troši svoju snagu i bori se, to čini isključivo za svoju korist. Bogu zaista nije ništa ni nužno ni potrebno. Za drugi temeljni uvjet navodi ajet iz Bakare: Bog želi da vam olakša a ne oteža, kao i 6. ajet iz Maide (Bog vam ne želi da oteža, nego hoće da vas očisti i upotpuni svoje blagosti prema vama...). Za treći slučaj navodi ajet iz Bekare (Bog vas ne opterećuje sa onim što nemožete podnijeti. Za četvrti temeljni uvjet citira kao dokaz ovaj ajet: Molitva sprečava od nevaljalština i poroka... Ankebut). Ovo je doslovni prevod citiranih ajeta a ima mnogo i hadisa koji to još bolje objašnjavaju.

TESFIR.

Kada se je poodmaklo od Muhamed pejgambera i sretnog stoljeća iza Njega, te kada je teokratska islamska država toliko narasla, a društveni odnosi u njoj toliko nabujali, da se više nisu mogli regulisati samim Kur-anom i njegovim komentarima u obliku predavanja, koja su često puta mogla da budu i proizvoljna, javila se je potreba kodificiranog šeriatskog prava i pisanog tefsira a po tom Idžma-a i Kijasa. Tesfir je interpretacija t. j. pravilnog tumačenja Kur-ana na osnovu predavanja Sunneta, a tevil je rabulistika t. j. krivo i proizvoljno tumačenje. Koncem drugog i početkom trećeg stoljeća iza Pejgambera, pojaviše se neki interpretatori (mufesiri) bez potrebnih kvalifikacija i napisaše djela, koja nisu potpuno pouzdana i vjerodostojna. Slijedeći mufesiri opet osloniše se na ove predšasnike i ispuniše svoje knjige sa samovoljnim pretpostavkama, i predrasudama i zabludama. Ovi pretvoriše tefsir u igru riječi i srestvo za međusobno pobijanje i demantiranje. Pojaviše se razni sistemi, doktrine i šeriatske pravne škole (mezhebi). Pravac ovih postade glavna svrha, a Kur-an sporedno sredstvo. U tome naročito se ističu metafizičari (ehli kelam), koji su pod svaku cijenu nastojali da nategnu Kur-an na svoje teorije, zasnovane na grčkoj filozofiji Aristotela.

U tumačenje Kur-ana umiješaše se i neki učenjaci izraelćana sa svojim legendama i bajkama. Prema Ibni Haldunovoj historiji, neko pleme Arapa zvano Hamir, bilo je židovske vjere. Kasnije je ovo pleme prešlo na Islam i nastanilo se oko Medine, pa je mnoge svoje legende unijelo među Arape, koji su kao primitivan i prostodušan narod naročito uživali u slušanju bajki. Navodno i Imam Malik pripada ovom plemenu. A pošto se po nekom Hadisu Izraelčani smatraju vjerodostojnim, to su i njihove bajke uzete kao vjerovatne. Tako su preko ovog plemena i njihovih učenjaka kao na pr. Kabul-Ahbara, Abdullah bin Selama i drugih, neke izraeličanske priče o stvaranju svijeta, postajanju zemlje i života, ušle u islamske vjeronaučne knjige. Za Ebu Hurejeta, koji se ističe kao najrevnosniji preposnik Hadisa, tvrde da je izvrsno poznavao Bibliju.

Da bi zabuna i anarhija postala još veća, gore pomenutim mufesirima pridružiše se i mnoge sektaške (tarikatske) veličine sa svojom tajnom organizacijom i tajanstvenim šiframa i parolama koji su se pojavili u četvrtom stoljeću po hidžretu. Takav je i Ebu Abdurahmanov (Hakaikut-tefsir).

Kako se vidi kompromitovanje Islama od samih muslimana počelo je vrlo rano u prošlim stoljećima njegove historije, a da i ne govorimo o kasnijim vremenima, koja su ostavila dosta traga na Islamu i narodima, koji su prelazeći na Islam unosili u njeg nekih starih pa i poganskih običaja, koje nemaju nikakve veze sa Kur-anom. Na taj način tefsir je pretvoren u tevil, interpretacija u rabulistiku. Ja ne tvrdim da se je to činilo zlonamjerno. Među ovim muferisima bilo je dobronamjernih ljudi, ali ja spadam u one koji cijene ideje po njihovim praktičnim rezultatima. U njihovim tefsirama ima mnogo dobrih stvari, ali su kod nas u uporabi loše. Radi pomanjkanja prostora ja ovdje pišem općenito i navodim samo drastičnije primjere iz historije, izostavljajući imena pojedinih mufesira i njihovih tefsira. Sreća je što je osnovna konstitucija Islama — Kur-an ostao u svome prvobitnom originalu očuvan od svih promjena. Blagodareći tome sada imamo i novih savremenih tefsira kao što su: »Tefsirul Kur-anih hakim, Safvetul irfan fi tefsiril Kur-an, Esraul Kur-an, Tefsiruldževahiri i slične. Prvi od ovih djelo je Muhamed Abduhuta (umro 1323. po hižri) i njegovog učenika Rešid Ridata, čiji je prevod na našem jeziku počeo izdavati vrijedni Šukrija Alagić. I pored zatvorene kapije idžtihada a na užas mukalida, pojavili su se i novi mudžtehidi kao Ferid Veddžija, Abdulaziz Čaviš, Manastirlija, Musa Džarullah, Rizaudin bin Fehrudin i još mnogi drugi, čijim se djelima odnosno svojim bilješkama i opaskama iz njihovih djela i ja najviše služim.

Ima ljudi koji iz neznanja i nehotice griješe. To su mahom dobre i bezazlene duše. Ima ih koji svijesno neistinu govore. To su zlobne i bolesne prirode. Ima i takovih kojima neistina postane navika, pa i sami počnu vjerovati u nju kao u istinu. Takovi su najopasniji. Ja imam običaj da idem ravno svome cilju, te iskreno i otvoreno govorim i pišem. Možda to mnogima ne godi, možda se neki osjete i povređenim u svojim intimnim osjećajima. No kako god bilo, sigurno je da otvoreni protivnici od kojih se je lako čuvati, za muslimanski prostodušni svijet nisu opasni, koliko oni podmukli i maskirani, koji mu laskaju i podilaze.

E. Bulbulović.

„ISLAMSKI GLAS" je naš jedini sedmični list, koji je najzgodnije štivo za našu muslimansku porodicu. Ni jedna naša porodica ne bi smjela biti bez ovog našeg lista.

Sibjan-mekteb u Draževicama

Selo Draževići izdržava Sibjan-mekteb od nazad dvjesto godina i ovaj mekteb nije prestajao raditi i u najtežim časovima kad su svi drugi mektebi bili zatvoreni. Dobri muslimani iz sela Draževića sa svojim agilnim pretsjednikom dugopaljanske opštine g. Sulejmanom Kamberovićem uz Božju pomoć i pod zaštitom uzvišenog vladarskog doma nisu taj mekteb nikada zatvarali, nego su sve sile uložili da ga uzdrže.

Prilikom prošlih petomajskih izbora su neke ličnosti iz Sjenice koje su blizu Vakufskog povjerenstva obijedile su muallima ovog mekteba g. Asima I. Mujakovića kod Ulema medžlisa u Skoplju, koji je bez ikakvih prethodnih izviđaja razriješio dužnosti ovog muslimana, pa i ako je to razrješenje uslijedilo još prije šest mjeseci, muallim ni do danas nije dobio razrješnice. Ovo je tim čudnije, što je ovaj muallim uvijek odlično ocjenjivan od pretpostavljenih vjerskih vlasti.

Naš muallim i ako čitavih deset mjeseci održava obuku sa preko stotinu učenika-ca nije dobio određene nagrade za svoj rad, dok su svi muallimi, pa i oni koji rade i po dva mjeseca tu nagradu dobili iz kase I. V. Z.

Čudi nas koje je islamsko srce moglo ovo učiniti i ovako na nepravedan način maknuti jednog čestitog i vrijednog vjerskog službenika. Apelujemo na gospodina reis-ul-ulemu da po ovom pitanju zatraži izvještaj i da ispravi nepravdu koja nam je učinjena. Zar se smije iz ličnih razloga vršiti osveta na čestitim vjerskim službenicima. U vjeru se ne smije miješati politika i mi smo dužni da pomažemo našeg muallima i da tražimo njegovo pravo, koje je i naše pravo.

Mi preko »Islamskog Glasa upućujemo ovaj apel na Vrh. vjersko starješinstvo i tražimo da se učinjena nepravda ispravi. Osuđujemo rad izvjesnih lica koja ometaju pravilno održavanje vjerske obuke i dopuštaju da njihovim radom ostaje stotine djece bez osnovne vjerske obuke. Mjesto da oni pomažu da se Islam učvršćuje među našim dječicom, eto oni to na štetu muslimana i uzvišenog Islama ovako čine.

Mi smo naš mekteb održavali i čuvali i mi ćemo ga i ubuduće čuvati. Zato ne možemo dozvoliti da nam taj mekteb radi svojih političkih računa pojedinci ruše i da nam našeg muallima koji je tolike žrtve učinio učeći našu djecu bacaju iz svoga ličnoga ćeifa.

Seljani sela Draževića, opština Dugopaljanska, srez sjenički, Zetska banovina.

UPIS U TRGOVAČKI REGISTAR.

U trgovački regista okružnog suda u Tuzli, upisata je nova tvrtka **Halil Udvinčić**, trgovina mješovite robe, sa sjedištem u Jelovče-selu, općina Zeljinska, srez Gračanica.

POSTAVLJEN.

Odlukom Bana Vrbaske banovine, postavljen je **Edhem Kapetanović**, pomoćni knjigovođa IX. grupe, za knjigovođu VIII. grupe.

OSNUTAK TVORNICE DRVENE VUNE U KARLOVCU.

U Karlovcu osnovana je pred kratko vrijeme najmodernije uređena tvornica drvene vune. Vuna se izrađuje od lipovine i smrekovine potpuno bijela, čista, bez mirisa i prašine, osobito podesna za otpremu živežnih namirnica. Osnutak ove tvornice važan je za eksport živežne robe, jer otprema u sijenu i slami nije higijenska ni savremena.

NOVI OPĆINSKI BUDŽET BANJALUKE.

Na ovogodišnjem zasijedanju banjalučkog općinskog vijeća usvojen je novi budžet za 1936./37. god., koji iznosi 9,023.950.— din.

U novom budžetu, općinski prirez kao i u prošlogodišnjem iznosi 30% od neposrednog državnog poreza.

Općinska behija po novom budžetu je 2%, dok je u prošlogodišnjem iznosila 4%, te je sniženje za 50%.

Halifa Hazreti Ebu-Bekir

(Nastavak.)

Bog je propisao i zapovijedio ljudima međusobna savjetovanja i zajedničko rješavanje pitanja po kojima će oni udesiti svoj društveni život samo zato, što pojedinac radi svoje slabosti i neznanja nije u stanju da sve stvari samostalno potpuno shvati i spozna njihovu stvarnost. Kada se ljudi sastanu i zajednički rasprave sve stvari, ukažu se razni načini po kojima je moguće izvjesne stvari riješiti. Kada se većina odluči nakon raspravljanja i pretresanja da se izvjesno pitanje riješi na jedan način, onda je to dokaz da to riješenje odgovara potrebama većine i manjina treba da to prihvati i da se tome pokori i da ne dopusti da dođe do nesuglasica u zajedničkom životu. Ovo je apsolutno društvena nužda koja zahtijeva i traži da se pokorava društvenim zakonima. Izvjesne grupe ili stranke mogu da se ne slažu sa raznim odredbama, zakonima i slično koje ljudi donose da urede svoje životne potrebe, oni mogu i da traže njihovu izmjenu, ali se bezuvjetno mora pokoravati izvjesnim propisima i odredbama, koje važe.

Kad je Sa'ad vidio da je ogromna većina naroda, upravo čitav narod za Ebu-Bekira da bude halifa, on se rastavio od zajednice ne htijući priznati ni vlasti ni njenih zakona. Ovaj njegov postupak kao i propust vlasti, koja ga nije mogla prisiliti na poštivanje zakona, mnoge je ashabe obodrio da se ustegnu da izraze vjernost halifama i da ih svijet napušta za vrijeme kad su razne smutnje uzimale jačeg maha i kad su narodne snage trebale da budu što čvršće zbijene i okupljene, da čuvaju opšte interese zajednice.

Čuli smo riječi Kajs-bin-Sadove da Sa'ad-bin-Ubode neće izraziti vjernosti dok ne bude ubijen, a da neće biti ubijen dok snjim ne budu pobijeni njegov sin, porodica i rod, a ti opet da neće biti pobijeni dok ne budu pobijeni pripadnici plemena Hazredž, a ovima se opet to ne može dogoditi dok s njima ne budu pobijeni i svi pripadnici plemena Evs. Ovo su bile neuputne riječi i što više pokazuju plemensku tjesnogrudnost i nepoštivanje vlasti koja mora da drži poredak u društvenoj zajednici. S kojim pravom sinovi i rodbina mogu da uzmu u obranu svoga oca ili rođaka i da se sa oružjem dignu protiv vlasti koja hoće da prisili njihova oca ili rođaka na poštivanje zakona i priznanje državne vlasti, kojoj je dužnost da se brine i stara o opštim moralnim potrebama. Sa kojim pravom se mogu dizati malobrojni pojedinci na vlast, koja je uspostavljena voljom i zadovoljstvom čitavog naroda. Pa kad takova vlast ne zaslužuje da bude poštovana, pa koja bi to vlast iza nje mogla da zasluži, kad su sve kasnije bile zasnovane na samovolji i apsolutizmu.

Dalje s kojim pravom su se mogli buniti pripadnici plemena Hazredž i Evs sa sinovima Sadovim kad su i oni izabrali Ebu-Bekira i dali mu tu vlast nad sobom. Da li su to učinili iz plemenske uzajamnosti. Ako je to učinjeno iz plemenske solidarnosti, onda je tim još za veću osudu postupak Sa'adov, koji je tim mogao da izazove u prvim časovima stvaranja državne vlasti teške posljedice po čitav državni organizam.

Kajs-bin-Sad je ostao usamljen i nije kasnije davao jačeg otpora. Ali ipak je Ebu-Bekir trebao nastojati da ga privoli da prizna njegov izbor odnosno da prizna postojeći demokratski poredak. Tu se je pokazala slabost vlasti, koja iz navedenih razloga nije bila u stanju da ga prisili ili da je prizna ili da joj odrekne poslušnost, pa da iz toga povuče posljedice. U svakom slučaju nije se moglo trpiti da bude takovih koji ne poštivaju vlast i državne zakone i da se protiv njih bore nedozvoljenim sredstvima.

(Nastaviće se)

Za naše žene

Hazreti Ajiša

(Nastavak)

Hazreti Ajišina udaja, koja je na ovako jednostavan način izvedena pokazala je da su isprazne i glupe sve one ženidbene ceremonije koje su kod Arapa činjene. Božji poslanik je time pokazao da se ti hrđavi ženidbeni običaji koji su vršeni sa velikim luksuzom moraju istrijebiti. Osim toga ženidba Božjeg Poslanika sa hazreti Ajišom trebala je pokazati srdačnost ovako sklopljenih prijateljskih veza, koji su trebale poslužiti kao primjer drugim ljudima, kako se te veze među obim stranama moraju što jače podržavati.

Arapi se u mjesecu ševvalu nisu ženili, jer je taj mjesec od davnina kod njih smatran kao nesretan, dok je hazreti Ajišina i svadba i vjenčanje obavljeno u ovom mjesecu. Hazreti Ajiša je poticala udavače da se u ovom mjesecu udavaju, jer da se i ona u tom mjesecu vjenčala i da joj je to donijelo najveću sreću. Ova njezina udaja je istrijebila među Arapima ono glupo praznovjerje, da se u ševvalu ne valja ženiti ni udavati.

Po starom arapskom običaju su pred mladom nošene upaljene baklje, a mladoženja je svoju mladu dočekao u kakvoj nosiljci. Kod hazreti Ajišinog vjenčanja je ovaj običaj potpuno zabačen.

NJEZIN ODGOJ I VASPITANJE.

Među Arapima kako nisu muškarci znali čitati i pisati tako isto to ni žene nisu znale. Muškarci su živjeli u najcrnjoj sredini neznanja i neukosti, pa prema tome se ne može ni govoriti o nekom prosvjećivanju i odgoju žena. Kad se Islam pojavio među Kurejševićima nije bilo ni sedamdeset ljudi koji su znali čitati i pisati. Među ovima je bila samo jedna žena koja je znala da čita i piše i to neka Šifa-binti-Abdullah. Sa pojavom Islama se počela razvijati i posmenost. Božji Poslanik je oslobođenje pismenih pogana, koji su bili zarobljeni na vojni na Bedru učinio ovisnim o jednom prosvjetnom činu i aktu. Proglasio je, da će svaki pismeni zarobljenik biti oslobođen, ako nauči vještini pisanja desetoricu muslimana. Sa ovim se pismenost počela naglo širiti.

Među drugovima Božjeg Poslanika koji su se žrtvovali za nauku i nastojali da stalno druževi se s Njim što više nauče, poučavali su u čitanju i pisanju. To su oni njegovi drugovi, koji su poznati pod imenom »ashabisuffe«.

Među prečistim družicama i ženama Božjeg Poslanika znale su čitati i pisati hazreti Hafsa i hazreti Ummi Selema. Hazreti Hafsa je po nalogu Božjeg Poslanika naučila se pisanju i čitanju od Šifae, koju smo ranije spomenuli. Među arapskim ženama je bilo i takvih koje su znale čitati i pisati.

Jedan od razloga da je Božji Poslanik bio oženjen sa više žena, pa konačno i sa jednom mladom i poletnom ženom kao što je hazreti Ajiša, jest u tome što se žene nisu mogle u onolikoj mjeri koristiti od druženja sa Božjim Poslanikom kao muškarci. Zato da bi i žene mogle shvatiti pravu suštinu vjere, On je nastojao da dolaze u dodir sa Njegovim bračnim družicama i da tako budu potpuno poučene. Prečiste družice Božijeg Poslanika imale su veliki utjecaj na ženski svijet i taj blagotvorni utjecaj je bio od presudne važnosti u vjerskom životu i napredovanju.

Sve družice Božjeg Poslanika osim hazreti Ajiše bile su starije žene i od reda neopskrbljene i nezbrinute udovice. Hazreti Ajiša kao najmlađa najviše se je u naučnom pogledu okoristila od Božjeg Poslanika, a osim toga je i najbrže shvaćala i primala. Njenim dolaskom u dom Božjeg Poslanika na obzorju se pojavilo novo životno svjetlo. Ono, što je ona naučila od Božijeg Poslanika, to je kasnije za ženski svijet kao ravnu polovicu ljudskoga roda bilo od presudne važnosti i buktinja, koja je tome dijelu ljudskoga roda osvjetljavala puteve. (Nastaviće se.)

JEDAN LIJEP PRIMJER DOBRA RADA.

Prije 2 mjeseca je osnovan u Bos. Dubici pododbor muslimanskog kulturnog društva »Narodne Uzdanice«, i kroz to kratko vrijeme taj odbor je počeo da radi najbržim tempom, koji se može zamisliti.

Taj rad se vidi u tome, što je pomenuti odbor za to kratko vrijeme priredio 2 mevluda i 2 zabave, a sada se bavi mišlju, da osnuje i čitaonicu, iako je to ovdje vrlo škakljivo pošto do sada u ovom gradu čitaonice nije nikada bilo.

Iako je ovdje svijet jako konzervativan, pa se teško mire sa novotarijama, ipak je bio odličan uspjeh mevluda, kojeg je pomenuti odbor priredio. Recitovan je mevlud Dr. Safvet-bega Bašagića, koji je odlično uspjeo. Izvježban je bio i hor, koji je recitovao mevludske ilahije. Uspjeh pomenutog mevluda treba da se pripiše ovdašnjem pretsjedniku gosp. Ceriću Miralemu, svršenom đaku Šerijatske gimnazije, a sadašnjem studentu prava.

U prošlu nedjelju 19. januara 1936., ovaj pododbor je priredio i zabavu, koja je bila odlično posjećena. Pretsjednik gosp. Cerić Miralem je održao odličan govor o osnutku i ciljevima »Narodne Uzdanice«, pa je sa pozornice bio ispraćen burnim aplauzom. Osim ostalih tačaka programa diletanti istog društva su izveli na zadovoljstvo publike komediju »Sumnjivo lice« od Branislava Nušića.

Ovo je jedan od lijepih primjera dobra rada, jer je ovo društvo pokrenuto među omladinom, koja je ambiciozna u svom radu.

Bos. Dubica, 23. I. 1936.

Šerić Muharem.

NABAVKA 70 KOMADA ČEBADI.

Uprava niže poljoprivredne škole u Butmiru, održaće na dan 25. februara ov. god. u 11 sati prije podne prvu ofertalnu licitaciju za nabavku: 70 komada ćebadi vojničkog tipa sa trobojkom i utkanim monogramom »P. š.« ćirilicom.

Uslovi se mogu vidjeti u kancelariji škole u Butmiru.

POSTAVLJENI.

Ministar prosvjete postavio je Aliju S. Ahmića, svršenog učenika Gazi Husrevbegove medrese, za privremenog vjeroučitelja Narodne osnovne škole u Zenici.

Saliha S. Šestića, svršenog učenika Gazi Husrevbegove medrese, za privremenog vjeroučitelja Narodne osn. škole u Sarajevu.

LISTAK

Hadžimehanović Refik — Konjic:

Da sam znao ranije...

Allah će oprostiti, prošapta tiho Agan, starac u šezdesetoj godini u mračnoj sobi, sjedeći na šiltetu kraj odžaka. Brada mu je bijela kao vuna, a u ruci drži tespih i lagano zrno po zrno premeće. Tiho uči Subhanallah Allah... Allah... Oronuo je ,nemoćan za svaki tjelesni posao i rad. Imetak, koji mu je ostao iza oca u naslijeđe popio je i potrošio u mladim godinama, kad je bećarovao, kad je duge noći provodio u veselju i zabavi, a dane u spavnju i ljenčarenju.

Tada je bio »ugledan i pribran«, i svak mu je vikao: lepe! Merhaba Aganaga! Kako je? — padali su upiti. On bi veselo razvukavši usta odgovorio sa ponosom: Ejvala, dobro Allahu šućur, nikad bolje u gora doba! — I tu bi se malo osmjehnuo.

U užitku mladosti dani su prolazili kao avet, kao mutna voda, a godina se nizala jedna za drugom. Mladost je zamijenila starost, bogatstvo siromaštvo, zdravlje bolest i tako sve redom, dolazilo gore iza goreg.

Njive i kuće su se ispisivale i prelazile drugome u vlasništvo, a Agan je postajao svaki dan lakši od briga i novaca, i sad kad bi najvolio da živi, sada ispašta svoje grijehe i želi svega, pa čak i hljeba.

Ponos se njegov više ne diže, sada nema više one susretljivosti kao prije. Laskavi prijatelji mu više ne viču merhaba kao prije, prolaze kraj njega i gledaju ga podrugljivo.

Osjeća tugu i bol u srcu ali sad je sve kasno. Sjeti se svoga uživanja i gorko proplače, suze ga guše. Kroz plač ponekad tiho progovori: »Sudbino moja huda! Da sam znao bar ranije, da sam poslušao kad su mi govorili, ali sad je kasno — Allah — Allah!«

Srpanjska jutarnja svježina. Sunce se pomaljaše i svojim zrakama probijaše u sobu kroz mutna prozorska stakla. On, Agan toga jutra izašao je u čaršiju da nešto potraži i da propusti kroz grlo malo sira i hljeba. Time zadovoljava sve svoje potrebe.

Došao je do prvog dućana, svog poznanika Alije. Stupi u dućan i poviče: Merhaba Alija, kako si? — Alija mu povisokim glasom i sa srca odgovori: Merhaba, dobro Allahu šućur. — Odmah mu ponudi drvenu klupicu da sjedne. Agan se spusti i uzdahnu. Alija mu donese vruć somun, jer je znao da je gladan. Agan ga radosno prihvati koštunjavim rukama i poče da halapljivo zalogaje mota i jede. Pošto je pojeo zahvali se Aliji i moleći Allaha da ga nagradi polako izađe.

Išao je lagano teturajući, koštunjave ruke su mu drhtale, a staračke noge klecale. Bilo ga je žalosno pogledati. Požalio bi ga svaki, ko je znao njega i njegov život. Išao je tiho i pobožno je molitvu šaputao.

Ušao je u kuću i stropoštao se na šilte. Bolest poče da ga pati. Samoća, bijeda, ali više je sve kasno. Ležao je do jeseni. Neko bi ga obišao i donio mu štogod a on bi zahvaljivao i dugo ga gledao.

Jednoga jesenskog dana smrt dokrajči njegov bijedni život.

Na samoj samrti Alija mu donese parče pečena mesa i hljeba, da se okrijepi.

Agan ga pogleda i zaplače. Suze mu poteku niz lice i tiho po zadnji put prošapće:

— Da će Allah, da sam znao ranije...

Glava mu padne na jastuk, a pogled očinji mu ostane prikovan na Aliji.

I tako se utrnu jedan patnički život, komu obijest mladosti spremi mnogobrojna razočaranja...

Ing. Omanović Salih, Sarajevo:

Izlučenje mera i baltilika u Bosni i Hercegovini

(Svršetak.)

Svi ovi izlučeni šumski kompleksi morali bi se staviti pod policajno šumsko-gospodarstvene mjere (norme), koje propisuje novi zakon o šumama, kao na pr. u pogledu iskorišćavanja, čuvanja i odgoja podmlatka. Kod ovog nije važno da se istakne činjenica, da su državne šume u blizini ljudskih naseobina radi neprekidnog iskorišćavanja sjekirom i stokom najviše propale i u većini slučajeva postale zakržljale šikare, koje bi se u izvjesnom i vrlo kratkom vremenu mogle vrlo lako prirodno podmladiti; osobito zakržljale hrastove, bukove i grabove šikare. Takovi kompleksi morali bi se sukcesivno i u izvjesnim turnusima stavljati pod zabranu, pa kad bi se jedan dio podgojio imao bi da se otvori a pod zabranu da se stavi drugi.

To bi bio jedini korisni način izlučenja šuma, jer bi se tako narod naučio na racionalno i intenzivno gospodarenje, a odučio od pustopašnog i ekstenzivnog dosadašnjeg gospodarenja.

Napominjem da bi se izvjesnom zakonskom odredbom trebalo bezuvjetno zabraniti upotreba drvenog materijala, a naročito mladog hrasta za ograđivanje zemljišta. Poljoprivredne referente trebalo bi obvezati, da narod u tome smislu podučavaju i da ga za slučaj neophodne potrebe ograđivanja upute na podizanje živica. Za ograđivanje zemljišta, dosada se putem servitutnog prava trošila ogromna masa drvenog materijala, a naročito mladog hrasta. To bi trebalo apsolutno isključiti iz prava služnosti. Što se tiče dobivanja same drvene građe, a ta bi se trebala svesti na minimum, pa gdjegod se može na mjesto drveta upotrebiti kamen, ciglu ili opeku da se tako i učini. Jedino bi trebalo da se ostavi upotreba drveta za popravak već postojećih zgrada. I samo gospodarstveno oruđe (ljes) moglo bi se sukcesivno upotrebljavati iz željeza kao i racijonalne sprave za obrađivanje zemlje, u čemu bi narod trebao da bude po poljoprivrednim referentima poučen.

Ovo bi bile mjere od zamašne vrijednosti, da se mogne osigurati podmladak, čim bi veći kompleksi sadašnjih državnih šuma bili lakše izlučeni ispod dosadanjeg neracijonalnog vršenja prava služnosti po zemljoradnicima, a od toga bi i opštine i država imala ogromne koristi.

U većem dijelu Bosne ove će se mjere lakše provoditi, jer se tu u većini srezova nadomak općina nalaze još očuvane državne šume, koje bi se trebale staviti pod privredni plan, a negdje pod zabrane i prirodno, odnosno umjetno pošumljavanje. Ovo je pitanje, kako rekoh, za bosanske krajeve lakše to više, što su stanovnici krša Hrcegovine i nekih srezova Bosne u većini slučajeva vezani jedino na koristi od produkata stočarstva. U ovim će krajevima biti nužno izlučivanje mnogih šikara za općinsku pašu.

Izlučenje mera osobito za krško stanovništvo ići će puno brže, jer su prilike mnogo nepovoljnije nego pri izlučivanju baltalika. Važno je ovdje pitanje, da li se provađa izlučenje mera u šumovitim krajevima Bosne ili u krškam krajevima Hercegovine i nekih srezova Bosne (Duvno, Livno, Glamoč, Foča i t. d.).

Da bi se ovo pitanje u principu riješilo, moramo ponajprije biti na čistu, da se od ovih mjera izluče t. zv. visoki alpinski pašnjaci (planine) srezova: Nevesinje, Foča, Gacko, Konjic, Sarajevo, Travnik, Prozor, Glamoč, Livno i Tomislavgrad, te da se ovi u smislu § 89. zak. o šumama ne proširuju. Gdje postoje sporovi između susjednih općina ovih pašnjaka, a to je u većini slučajeva, trebalo bi ove riješiti po posebnim lokalnim komisijama, imajući principijelno u vidu, da su ti sporovi nastali usljed privredne nužde, te bi se imale riješiti po mogućnosti u korist susjednih općina. Za ovo govore u glavnom ove činjenice.

Kako smo već rekli, otomanska uprava u glavnom nije vodila nikakva računa o iskorišćavanju suvata (pašnjaka) te je tek bivša austro-ugarska uprava, prema zatečenim prilikama i zuzetnim iskorišćavanjima iste ograničila, predajući ih na ljetna iskorištavanja t. zv. planinštarima iz tuđih susjednih ili drugih srezova radi njihovog stečenog prava služnosti. Tu je austro-ugarska uprava određivala za svakog planinštara-kolibara izvjestan broj marve, koji smije pästi na tim planinama. To stanje kako je austrougarska uprava već prije 40 godina u mnogim planinama odredila nije bilo oportuno za susjedne općine, jer su ove povećanjem žiteljstva morale mnoge državne parcele radi socijalne nužde pretvarati u poljoprivredna tla. Povećanjem žiteljstva povećavao se je i broj marve, a pošto je u dotičnoj općini razmjerno prema većem broju marve bivalo sve manje državnog zemljišta potrebnog za pašu, to su ove općine morale radi očuvanja svoje eksistencije prelaziti granice visokih alpinskih pašnjaka, čime su nastajali dugotrajni i teški sporovi.

Da sporove visokihalpinskih pašnjaka treba likvidirati u korist susjednih općina, govori i ta činjenica, što su visoki alpinski pašnjaci zauzimali ogromne prostore državnog zemljišta od više hiljada hektara, gdje se paša samo ekstezivnim načinom iskorišćavala. Kada se ovo iskorišćavanje stavi pod izvjesni privredni plan, nastaće intenzivno iskorišćavanje, pa će i sa istim brojem marve planinštari moći za vrijeme ljetne sezone da izdrže lakše i bolje svoj broj marve. Ukoliko je potrebno da se uspostavi privredni plan iskorišćavanja za t. zv. planine isto je to potrebno i za t. zv. općinske paše, koje će se izlučiti za iskorišćavanje opštinara, i kad će se moći mnoge parcele državnog zemljišta podjeljivati putem kolonizacije siromašnim općinarima. Na ovaj će se način prinos na travi najmanje podvostručiti, čime će se pridonijeti kako smo naprijed spomenuli, da će se na istome kompleksu moći dva puta više marve držati, nego što je dosada usljed ekstenzivnog iskorišćavanja državne paše bilo. Mi ćemo dakle u ovome kao i kod šumarstva uvesti intenzivno iskorišćavanje paše.

Da ovo polučimo, razdijelićemo paše na kategorije, što će nam biti mjerilo kako da koju pašu obzirom na njenu privredu prema prednjem uredimo.

Za tu svrhu uvešćemo 4 razreda paše.

I. razred:

Srednje paše za goveda. To su ravne i ne sasvim strmo ležeće površine sa zatvorenim pokrivalom zemlje, u kojem se nalazi dosta korova. Iznos hrane po jednom hektaru, reducirano u sijenu, iznosi 2.6 do 2.8 kvintala, sa kojom se hranom može prehraniti 1.4 do 1.5 komada goveda, težinom od 350 do 400 kg., ili 10.1 do 10.9 kom. ovaca.

II. razred:

Slaba paša za goveda. To su suhe paše u ravnicama i na brežuljcima sa malo boljim pokrivalom zemlje nego kod trećeg razreda. Iznos hrane reducirano u sijeno po jednom hektaru iznosi 1.6 do 2.4 met. centa, a za jedno normalno goveče od 300 do 400 kg., te se može kroz 200 dana prehraniti 0.8 do 1.3 kom. goveda ili 6.2 do 9.3 komada ovaca.

III. razred:

Mršave paše za ovce. Ovdje je sastav tla kameniti krš, pijesak i šljunak sa boljim pokrivalom, dakle strme strane te iznos hrane reduciran u sijeno iznosi po jednom hektaru 0.8 do 1.2 met. cent. sa kojom se hranom mogu prehraniti 3.5 do 5 kom. ovaca.

IV. razred:

Najslabije paše za ovce. To su predjeli kao pod 3) sa vrlo rijetkim pokrivalom, dakle strme strane i suhi obronci. Iznos hrane po jednom hektaru iznosi 0.3 do 0.6 met cent., iz čeka se mogu prehraniti 1.5 do 2.2 komada ovaca sa težinom od 30 do 35 kg. a kroz 200 dana.

Prema tome ćemo imati tri vrste paša i to paše visoravni, paše brežuljaka i paše nizina, koje ćemo prema gornjem lako moći svrstati u jednu od gore spomenutih kategorija, pa ćemo na broj stoke u dotičnoj općini, a poznavajući površinu svega državnog zemljišta, određenog za pašu odrediti kapacitet paše i prostorno je razdijeliti obzirom na iskorišćavanje. Kod slabijih paša unećemo odjeljke veće, a kod boljih manje, da mognemo eventualno višak na državnom zemljištu upotrebiti u druge (kolonizacione) svrhe.

Kako vidimo, uspostavom privrednog plana za pašnjake općinske i visoke polučuje se dvoje: Intenzivno iskorišćavanje i dobivanje zemljišta za kolonizacione objekte siromašnog žiteljstva.

Radi uređenja paša općinskih (planina) biće nužno progovoriti o slijedećim mjerama i faktorima, koji će utjecati na sam intezitet paše obzirom na kraj i sastav tla kao i klimatske, ortografske, hidrografske i druge prilike.

Izračunavanje doprinosa na hrani na izvjesnoj plohi paše obzirom na jedinicu, broj sitne odnosno krupne stoke, može se samo praktičnim načinom za pojedine paše ustanoviti, koje ćemo načine niže opisati.

Da se tome pristupi moramo uzeti u obzir slijedeće razloge i upoznati se sa karakterom pojedinih paša.

Za razliku od livada na pašama nastaje jaka reprodukcija trave usljed neprestanog pogrizavanja po marvi, pa za to je trava na pašama puno gušća nego na livadama. Prema tome paše daju kud i kamo viši prihod na travi nego livade. Reprodukcija trave na paši ovisi dakle najviše od samog načina paše kao i od gajenja paše, o kojim će momentima zavisiti i prihod iste. Iskorišćavanje paše mora onda uslijediti, kada je životna energija trave sasma probuđena i kada biljke hranu izkorijenja u punoj mjeri primaju. Ovaj se princip pri iskorišćavanju mora imati u vidu, jer se je na tome mnogo štetilo, pošto su najprije najbliži krajevi paša iskorišćavani, pa onda tek sve udaljeniji i udaljeniji, na kojima je trava već prezrela i odrvenila bez sokova i bez kakve važnosti za prehranu. Dakle pravo iskorišćavanje paše i nepostoji, nego samo lutanje marve, bez ikakva plana tako da se veći dio trave pregazi i uništi usljed čega može nastati oskudica na travi, odnosno prehrani.

Kod izlučenja mera i baltalika moramo ovo zlo iskorišćavanja paše imati u vidu, te isto sa najvećim srestvima pobijati. Da se to postigne, moraćemo paše koje bilo vrsti razdijeliti kako smo rekli na »sječine« (odjeljke) radi sukcesivnog iskorišćavanja, te kad se jedan odjeljak iskoristi, da se pređe na drugi.

Izračunavanje potrebne hrane.

Za izračunavanje potrebne hrane uzima se trava reducirana na sijeno tako, da jedno normalno goveče treba dnevno 9 kg., a za normalnu ovcu 1.12 kg. sijena. Jedno normalno goveče uzelo bi se kao 8 komada ovaca ili troje junadi ispod jedne godine, ili dvoje junadi iznad jedne godine dana.

Potpuna hrana za jednu vrst stoke jednaka je produktu iz dnevnog potroška hrane i dana, za koje vrijeme marva probavi na paši, a koje je vrijeme prema metereološkim i klimatskim prilikama između 120 do 200 dana. na pr. 200 dana × 9 kg. (dnevni potrošak) jednako je 1.800 kg. za jedno goveče, a za jednu ovcu 230 dana × 1.12 kg. jednako je 257 kg. sijena.

Ako je na pr. za jednu pašu od jednog hektara nađeno 1400 kg. godišnjeg doprinosa u sijenu, to je za prehranu jednog govečeta potrebno prema gornjem: 1800 : 1400 = 1.28 ha, a za jednu ovcu: 157 : 1400 daje = 0.16 ha ili 1.6 dunuma ove paše potrebne za godinu dana.

Eto tako bi bili u stanju lako izračunati potrebu hrane na paši po pojedinim kategorijama.

Ovo obračunavanje u glavnom ovisi od trajanja paše, koja je o mnogim momentima ovisna, pa će se za svaki pojedini kraj morati uzeti posebni broj dana trajanja godišnje paše, koji će obzirom na razne prilike u Bosni i Hercegovini biti veoma različiti.

Napominjem, da što se tiče izlučenja paša u sjevernim krajevima Bosne, da će ovo izlučenje malo zasijecati u stvarna pitanja, jer zapravo imade vrlo mali broj paša, na koje bi se ovo uređenje odnosilo, pa će se ovo pitanje ticati najviše krajeva Hercegovine, srednje, istočne i zapadne Bosne.

Pri završetku ove radnje napominjem, da sa namjerom nijesam nigdje pomenuo držanje i prehranu koza, jer sam njih isključio uopšte iz držanja na državnom zemljištu, što i novi zakon o šumama predviđa sa mnogim svojim odredbama, pa bi kod izlučenja mera i baltalika u Bosni i Hercegovini ,a naročito u ovoj posljednjom, trebalo ovu vrst stoke sasma dokinuti ili da je zemljoradnik zamijeni sa drugom kojom vrstom, na pr. ovcom.

Vlasnik i urednik: Hafiz Muhamed Pandža. — Odgovorni urednik: Asim Šabanović, direktor. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i dr.: Stjepan Vrček.

POJEDINI BROJ 1.50 DINARA. TAKSA PLAĆENA U GOTOVU.

Islamski Glas

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata: Godišnja . . . Din 72·— Polugodišnja . . Din 36·— Tromjesečna . . Din 18·—

Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7/I.

Izlazi svakog petka. Plativo i utuživo u Sarajevu

God. II. | Pretplata za inostranstvo Godišnje Din 120·— | 7. februara 1936. Sarajevo 15. zulkade 1354. | Rukopisi se primaju do utorka o podne | Br. 19.

Džemaluddin Čaušević:

Jedno potrebno objašnjenje

Čitajući »Jugoslavenski list« od 19. I. 1936. god., pročitah na 9. strani toga lista naslov »Slika Muhammeda alejhisselama na oltaru«. Tu se priča o samostanu Poljud sa crkvicom u kojoj se nalazi sa ostalim slikama i slika Muhammedova. Navodi se kako naslikani Muhammed drži u ruci jedan papir na kojem je napisano: »Nikoga nema koji potječe od Adama, a da ga satana nije držao u vlasti, osim Marije i njezina sina. Muhamed I. II. kn. V. Kur-an.« Pisac gornjeg članka g. Marko Perojević dalje veli: »Iako nećemo ispitivati tačnost prevoda i sadržaja ove rečenice iz Kur-ana moramo ipak istaknuti da je slikar stavio i Muhammeda među svete i učene ljude kršćanstva, koji su vjerovali i dokazivali bezgrešno Marijino začeće. Muhammed je to svoje vjerovanje zapisao u Kur-an«.

U ovom članku imaju dvije krupne greške, koje potječu iz neupućenosti i krivo stečenog znanja. Tu se miješaju pojmovi o onom što dragi Bog u Svojoj objavi Kur-anu kaže sa onim, što je Božiji odabranik Muhammed rekao. Kur-an je drugo, a hadis — riječi po pejgamberu izrečene, su sasvim drugo. Kako nijesu jednaki oči i zubi u čovječijoj glavi, tako ne može biti jednako ono što je od Boga i ono što je od hazreti Muammeda. Božiji odabranik Muhammed je za svog života dao napisati sve ono što je dobivao od Boga. To je radio kroz 13 godina svoga poslanstva u Mekki, to je radio kroz 10 godina svoga poslanstva u Medini. Svi su odlomci, svi su ajeti i sva poglavlja, sve sure — i one koje su objavljene u Mekki, kao i one koje su objavljene u Medini — poredani i poredane onako kako je Bog naredio. Sav je Kur-an dakle za života pejgamberova bio napisan na tablicama, pločicama i koži, kao i na drugim za to podesnim likovima. Prvi muslimani su pamtili i napamet učili Kur-an, dosta ih je bilo koji su ga svega znali napamet, a velika većina ih je bila koji su polovinu ili više Kur-ana učili napamet. Pošto se samo Kur-an uči u namazu, to su svi muslimani morali znati bar nekoliko poglavlja napamet. Kur-an je razdijeljen na 114 poglavlja i svako poglavlje može se računati kao zasebna knjiga. Kur-an na najljepši način opisuje Božije pejgambere. Tu nema o Lutu, Sulejmanu i drugim odabranicima nikakovih banalnih priča. Bog svoje odabranike spominje u mnogim poglavljima, jer se njihov opis dovodi u vezu sa drugim Božijim odredbama i tako se pruža jasna pouka ljudima. I u ovom pogledu Kur-an ne sliči ljudskim djelima. U Kur-anu nije mogao niko, pa ni sam Božiji odabranik Muhammed umećati svojih riječi. X. 15.: »Kad se njima (ljudima iz Mekke) čitaju naše riječi, koje pokazuju jasne dokaze, oni koji se ne nadaju da će se na koncu nama vratiti vele: donesi ti drugi Kur-an osim ovoga, ili promijeni ga. Reci: ja nemam te moći da ga ja mijenjam, ja samo slijedim ono što mi Bog na srce i jezik stavlja i to saopćavam, ja se bojim kazne onog velikog dana, ako bi se ja Bogu nepokoran pokazao.« X. 16.: »Reci, da je Bog htjeo ja ne bih ni čitao Njegove objave Kur-ana, niti bih ga vama tumačio. Ta ja sam prije objave Kur-ana veliki niz godina živio među vama, pa zar vi to nećete da razumite.« Ove nam Božije riječi jasno pokazuju da je zbirka Božijih objava Kur-an očuvan i sačuvan i da se Božije obećanje i u tom pogledu potpuno ispunilo. Božiji Poslanik Muhammed je imao vruću želju da mu se sve Božije odredbe što prije stave na srce i jezik, kako bi zalutale mogao upozoriti na posljedice njihovih zlih djela, i pružiti potrebne upute onima koji vjeruju. Zato kad bi mu Ruhul-Kudus, veliki melek Džibril, stavljao na srce i jezik Božiju potpunu objavu, on bi pohitio da svaku riječ izgovara. Bog mu radi toga daje nalog u 75-tom poglavlju, koji u prijevodu glasi LXXV. 16: »Da objavu što brže primiš (Muhammede) ne miči svoga jezika.« LXXV. 17: »Sakupljanje Božije objave Kurana nama pripada, nama pripada i njegovo potpuno čitanje.« LXXV. 18: »Kada mi tebi Kur-an čitamo, ti slijedi to čitanje.« LXXV. 19: »Zatim njegovo razjašnjenje također nama pripada.« Iz ovoga se vidi da je Kur-an po Božijoj volji raspoređen još za života Božijeg odabranika Muhammeda onako, kako ga mi danas imamo. Eto ovaj ovakav Kur-an je najveći svjedok da ni jedan Božiji odabranik nije nikad bio pod vlašću satane, jer se to ne može u sklad dovesti sa čašću i pozivom Božijih pejgambera. Ovaj nam Kur-an jasno dokazuje bezgriješno Merjemino začeće i ovako vjeruju svi muslimani. Pa ako bi trebalo sve te muslimane slika i na oltar metati, utrošili bi se u to svi oni fondovi na zemlji, koji su određeni za propagiranje nazora pojedinih vjerskih misija.

Hazreti Muhammed za svog života nije dao da se bilježe one njegove riječi, koje je on od sebe u različitim prilikama izgovarao. To on nije htjeo radi toga, da se ne bi i nehotice pomješalo u Božiju objavu, koju je on pomno i tačno dao pisati. Ali kada je došao i zadnji ajet — odlomak Božije objave, koji glasi u prijevodu: »Danas sam usavršio vašu vjeru i upotpunio blagodati prema vama i zadovoljan sam time, da vam vjera bude Islam.« Zbirka Božijih objava Kur-an bio je sa ovim ajetom potpun i hazreti Muhammed po Božijoj volji odredio je da se ovaj ajet napiše u V. poglavlju kao 4. ajet po redu. A zatim se naskoro i razbolio. Kad je pejgamber preselio na ahiret prvi muslimani su se dali na velik posao. Prvo im je na srcu bilo da sav Kur-an koji je na raznim komadima bio napisan sastave u jednu cjelinu. Već u prvom mjesecu iza smrti hazreti pejgambera vidimo prvog halifu hazreti Ebu Bekira kako pomno radi sa odličnim drugovima pejgamberovim. I tako je Kur-an pod strogim nadzorom svih onih, koji su ga znali napamet, kao i pod nadzorom onih, koji su ga pisali za hazreti pejgambera života, sabran u jednu cjelinu i predan na čuvanje hazreti Hafsi. Kašnje treći halifa hazreti Osman iz ovoga Kur-ana prepisao i napisao više primjeraka i razaslao ih u razne pokrajine. Istom sada vidimo veliki pokret među muslimanima u drugom pravcu. Počeli su bilježiti sve što su čuli od pejgambera, počeli su prikupljati sve što se odnosilo na život i rad Božijeg odabranika Muhammeda. Tako su to pomno pisali i popisali sve što se odnosi na pejgambera, da mi danas znamo šta je bilo prije Njegova rođenja, šta je bilo za vrijeme Njegova rođenja i napokon šta se dogodilo za vrijeme Njegova života i to do najsitnijeg događaja. Tako je pobilježeno sve ono, što je pejgamber radio, sve ono što je odobrio da se radi pred njim, kao sve važnije njegove riječi, koje je izgovorio u raznim zgodama i poukama. To se sve troje zove »sunnetu resulillah« — običaji pejgamberovi. Kad se hoće da se ovo troje napose pokaže, onda se rekne za ono što je pejgamber radio: »sunnetun fi'lijjetun«, a za ono što je odobrio da se pred njim radi: »sunnetun takririjjetun«, dok za ono što je on od sebe izgovorio rekne se: »sunnetun kavlijjetun« ili »hadisuresuli«. Dakle hadis je onaj pejgamberov govor, kojeg On od sebe izgovori i s kojim nešto tumači iz Božije objave, ili daje pouku u nejasnim stvarima. Muslimani su u istraživanju ove vrste naučavanja pejgamberovih toliko napredovali, da su već u II. i III. stoljeću pisane mnogobrojne i velike zbirke, koje sadržavaju u sebi najdragovjenije bisere iz područja ovog učenja Božijeg odobranika Muhammeda. Prema obrazloženom pogrešno je pisati: »Muhammed to svoje vjerovanje zapisao je u Kur-an«, jer Muhammed niti je mogao što dodati u Kur-an, niti je mogao što izvaditi iz Njega. Kur-an je zbirka Božijih objava i on je djelo Boga — Gospodara svjetova, i u njem ne može biti ljudskih umotvorina. Druga greška je pokazivati ono što je Muhammed od sebe rekao i to krivo tumačiti i tvrditi da je iz Kur-ana. Ono što je pejgamber rekao glasi: »Svako novorođenče kada se rađa dotakne ga satana i zbog toga dodira dijete zaplače, osim Mejreme i njena sina«. Ja sam ovaj hadis donio kod 36. odlomka iz III. poglavlja. Sada dolazi prijegled onih ajeta, koje sam uzeo iz raznih poglavlja Kur-ana, a koje se odnose na Merjemu i njezina sina. Arapske brojke označuju odlomke — ajete, dok rimski brojevi pokazuju redni broj poglavlja.

II. 87: »Mi smo Musau knjigu dali, a poslije njega mnogobrojne poslanike uputili, i dali smo Isau sinu Merjeminu vrlo jasne i sjajno ubjedljivo dokaze, učvrstili smo ga Svetim duhom (Džibrili eminom), pa zar ćete vi (o Izraelćani), kada vam god koji Božiji odabranik donese ono što vama nije po volji, oholo se uzdizati i okretati svoje glave, i za to zar ćete neke odabranike lažljivim proglašavati, a neke i ubijati.« (Tumač: Ruhul-kudus — Sveti duh, to je Božiji melek Džibrili-emin, koji je Božije objave stavljao na srce i jezik Božijim odabranicima. Velika je izmišljotina ovog Božijeg meleka proglašavati kao treće lice u trojstvu. Božija je objava najveća snaga i najveći oslonac sviju Božijih odabranika). II. 253: »To su Božiji poslanici od kojih smo neke u časti podigli nad nekima, Bog je od njih s nekim govorio, a neke je na različite stepene u časti podigao. Merjeminu sinu Isau dali smo vrlo jasne dokaze i ojačali ga sa Svetim duhom (Džibrili-eminom). Da je Bog htjeo ne bi se oni (ljudi) među se tukli nakon dolaska Božijih poslanika, i nakon što su im došli jasni i otvoreni dokazi, ali oni su pali u velike razmirice, pa od njih ima koji vjerovaše, a ima ih koji ne vjerovaše. Da je Bog htjeo ne bi se oni među se tukli, ali Bog radi ono što On hoće.« (Tumač: Bog je davao upustva svim svojim odabranicima i to sa svojim objavama prema njihovom zadatku. Pa oni koji su bili određeni za jedan manji krug, ili za jednu posebnu naciju imali su i uputstva prema tim ciljevima, dok oni koji su određeni za cijelo čovječanstvo imali su potpune objave i opsežnije pouke).

III. 33: »Bog je Adema, Nuha i Ibrahimovo i Imranovo potomstvo odabrao između cijelog svijeta njihova vremena.« III. 34: »To je potomstvo jedno od drugog proizašlo, Bog sve čuje, sve zna.« III. 35: »Kada reče žena Imranova: Bože doista ja samo Tebi zavjetujem ovo dijete što mi u utrobi, primi ovaj moj zavjet. Ti si onaj koji čuje i zna.« III. 36: »Kad je rodila žensko dijete reče: Gospodaru rodila sam žensko dijete, a Bog je najbolje znao šta je rodila, nije žensko kao muško, ja joj dajem ime Merjem i predajem je Tebi da je čuvaš i nju i njezin porod od prokletog šejtana.« (Tumač: Izgleda da je Bog želji Hanninoj dao mjesta i učuvao Merjemu i njezina sina od svih spletaka. Ovdje se spominje jedan hadis, kojeg je izrekao Božiji odabranik Muhammed, a koji glasi: »Svako novorođenče kada se rađa, dotakne ga šejtan, i zbog toga dodira dijete zaplače, osim Merjeme i njenog sina«). III. 37: »Bog ju je lijepo primio, te lijepo njegovao i obrazovao, i stavio je pod nadzor Zekerijau. Kad bi god Zekerija došao u njezin odjel da je pregleda, našao bi kod nje hrane i kad bi je upitao: »odakle ti ova hrana«, ona bi odgovorila: »ovo je od Boga; jer doista Bog neograničeno daje hrane kome hoće.« III. 38: »Na tom mjestu zamoli Zekerija svoga gospodara i reče: pokloni mi od svoje strane koristan porod, doista Ti si onaj koji čuje moju molbu.« III. 39: »Anđeli ga zovnuše, a on je tada klanjao u hramu, doista Bog će te obradovati sa sinom Jahjaom, koji će potvrđivati riječ Božiju, koji će biti glavar svoga naroda i koji će biti suzdržljiv prema ljudskim strastima, te koji će biti dobar Božiji odabranik!« III. 40: »Zekerija reče: kako će u mene biti sin, kad sam ja prekomjerno star, a i žena mi je nerotkinja? Bog reče: tako je to, Bog radi što hoće.« III. 41: »Zekerija reče: Gospodaru, postavi mi jedan znak, a On reče: znak ti je da ne govoriš s ljudima tri dana, nego išaretom (pokazivanjem), mnogo spominji Boga, slavi Ga i izjutra i u veče.« III. 42: »Sjeti se onoga vremena, kada meleki rekoše: o Merjemo, doista Allah je tebe odabrao, i očistio i uzdigao te, da budeš najčasnija žena svoga vremena.« III. 43: »O Merjemo, Bogu se pokoravaj, padaj na zemlju i pregibaj se sa onima, koji skrušeno mole Boga.« III. 44: »To su tebi (Muhammede) nepoznate vije-

sti, koje ti stavljamo na srce i jezik, a ti nisi bio kod njih, kad su oni bacali pera i raspravljali o tome, koji će od njih odgajati i štititi Merjemu, niti si bio onda, kada su se oni prepirali u tome.« III. 45: »Meleki rekoše: o Merjemo, doista Bog će te obradovati sa svojom riječju, čije će ime biti Mesih sin Merjemin, i koji će biti ugledan i u ovozemnom i u vječitom životu, i koji će biti među Bogu bližnjim i po Bogu odabranim.« III. 46: »Govoriće s ljudima i u bešici i kao odrastao, i on je od najboljih ljudi.« III. 47: »Merjema reče: Bože, odakle da bude u mene dijete, kada me ni jedan čovjek nije dotakao? Bog reče: tako je, Bog stvara šta hoće i kada nešto zaključi, On reče budi, i to odmah bude.« (Tumač: Izgleda da Merjem u ovo vrijeme nije bila udata. Evanđelja pričaju, da je Merjema bila udata za Jusufa i da je imala još tri sina i jednu kćer. Bog nije potreban ni riječi ni glasu kao mi. To se nama pretstavlja onako kako bi smo bolje razumili, inače On ne treba izgovarati ni b u d i, jer sve po Njegovoj volji biva i samo Njegova volja odlučuje). III. 48: »Bog će ga poučiti knjigu i mudrost i uputiti u odredbe Tevrata i Indžila.« III. 49: »I poslao ga je Izraelčanima kao svoga odabranika, koji je njima naglasio: doista ja sam vama došao sa velikim zakonom od vašeg Gospodara. Ja ću vama od blata načiniti nešto kao pticu i kad puhnem u nju postaće ptica sa Božijom voljom, izliječiću od majke rođenog slijepca, kao i najstrašnijeg gubavca i oživjeću mrtve sa Božijom voljom i dozvolom, obavješćivaću vas o onom što jedete i šta u svojim kućama sakupljate. Doista u tome ima za vas veliki Božiji znak, ako vi uopće vjerujete.« (Tumač: Ovaj odlomak pokazuje snagu i moć Božijih odabranika na tri načina, prvo: Božiji odabranik nalazi ljude na posve niskom stepenu kao da su postali blato, pa ih sa Božijom objavom nadahne i oni čiste duše i savjesti polete u moralne visine kao ptice. Drugo: Božiji odabranik nalazi duševno bolesne ljude, pa ih sa Božijom objavom izliječi. Treće: Božiji odarabnik nalazi ljude, koji su posve duševno mrtvi, pa ih sa Božijom objavom oživljava. Bog ima stalno utvrđene zakone i pravila, koja se ne mijenjaju, ali On kad hoće može da pokaže i bez uzroka ono, što mi zovemo posljedica). III. 50: »Potvrđujući Tevrat, koji je prije mene došao, ja vam dolazim i zato, da vam dozvolim neke stvari, koje su bile vama zabranjene i dolazim vama sa znakom vašeg gospodara, pa bojte se Boga i pokoravajte se meni.« III. 51: »Doista Allah je Gospodar i moj i vaš, pa služite i pokoravajte se samo Njemu i ovo je pravi put.« III. 52: »Kada Isa osjeti da oni ne vjeruju reče: ko će biti moji pomagači na putu Božijem? Havarije rekoše: mi ćemo pomagati Božiju vjeru, mi vjerujemo Boga i Ti budi svjedok, da smo mi Bogu odani, pravi muslimani.« III. 53: »Naš Gospodaru, mi vjerovasmo u ono što si poslao i mi slijedimo Tvoga poslanika, pa Ti nas upiši među one, koji svjedoče Tvoje jedinstvo i Tvoju moć.« (Tumač: Vele da je Isa alejhisselam nakon što je osjetio Jevrejsko neraspoloženje pošao iz Kudusi,šerifa na drugu stranu i naišao na ribare, koji love ribe, pa im je rekao: »Dođite sa mnom da lovimo ljude.« Kad su razumili ko je, pristali su, i vjerovali u Njegovo poslanstvo). III. 54: »Nevjerni Jevreji pravili su spletke da ubiju Isaa, ali Bog je te njihove spletke otklonio, jer Bog najbolje zna svačije spletke i On je najmoćniji da otkloni svako zlo.« III. 55: »I kad Bog reče: o Isa, doista ću te usmrtiti i tvoju dušu k sebi uzdignuti, i očistiću tebe od nevjernika, a postaviću one koji tebe budu slijedili nad onim koji ne vjeruju, sve do Sudnjeg dana. A zatim meni je vaš povratak i ja ću suditi među vama u svim onim pitanjima, u kojima ste se razilazili.« III. 56: »Pa one koji nisu vjerovali kazniću žestokom kaznom u oba života i njima ne može niko pomoći.« III. 57: »A onim koji vjeruju i dobra djela rade, ja ću potpunu dati nagradu. Allah nasilnika ne voli.« III. 58: »Ti svi događaji koje tebi stavljamo na srce i jezik jesu veliki znakovi i mudre upute Moje objave.« III. 59: »Doista kod Boga Isaovo stanje je kao i Ademovo stanje. Bog je Adema od zemlje stvorio i rekao mu: budi, i on je postao.« (Tumač: Adem bez oca i majke, a Isa bez oca od majke Merjeme, a oba su od zemlje stvorena).

IV. 155: »Da njihova, jevrejska srca zatvorimo prema dobru uzrok jest) njihovo nevjerstvo, i njihove riječi, s kojim su izrekli veliku potvoru protivu Merjeme.« (Tumač: Jehudije su potvarali Merjemu da je nevaljalica i da je imala odnošaja sa nekakvim Jevrejom, koji se zvao Panther.) IV. 156: »Kao i to što su govorili da su ubili Isa-a sina Merjemina Božijeg poslanika. Oni ga nisu ubili, niti su ga objesili, nego se to njima pričinilo. A doista i svi oni koji se u tom pitanju razilaze u velikoj su sumnji, nemaju nikakvog jasnog znanja, oni samo svojim mislima robuju. A uistinu nisu ga ubili nego je Bog njega sebi digao. Bog je moćan i mudar.« IV. 170: »O slijedbenici knjige, nemojte pretjerivati u vašoj vjeri i ne govorite o Bogu, nego samo istinu. Mesih-Isa sin Merjemin je samo Božiji poslanik, i Njegova riječ i duša od Njega upućena Merjemi. Pa vjerujte Boga i Njegove poslanike, a ne govorite tri su. Sustegnite se od toga za vas je bolje. Bog, kome se sve klanja jest samo jedan. On je čist od toga da bi u Njega bilo dijete. Njemu pripada sve što je u nebesima i u zemlji, i dosta je da sam On svjedoči svoje jedinstvo.« (Tumač: Ovdje se Isa prikazuje kao Božija riječ i od Boga poslata duša. Sa ovim se pobijaju tvrdnje Jevreja da je Isa plod, koji je nastao bludom i da je od satane. S druge strane popravlja se mišljenje pristaša krive nauke i naglašuje se da je Isa sin Merjemin samo Božiji poslanik, a ne Bog ili Božiji sin, i pozivaju se te pristaše da se otresu trojstva, koje je poganskog porijekla, kao i križ.) IV. 171: »Nikad se Mesih nije sustezao od toga, da bude rob Božiji, niti su se od toga sustezali najpribraniji anđeli. Ko se god bude sustezao od robovanja i klanjanja Bogu, i u tom pravcu sebe veličao, Bog će ih vrlo skoro sakupiti i povući sebi.«

V. 19: »Doista veliku nevjeru čine i istinu pokrivaju oni, koji kažu da je Mesih sin Merjemin, Bog. Reci: Tko bi mogao spriječiti Boga od toga, da uništi i Mesiha sina Merjemina i njegovu majku i sve što je na zemlji? Samo Bogu pripada vlast i u nebesima i na zemlji i u cijelom prostoru među njima. On stvara šta hoće i Bog sve može,« V. 49: »Mi smo njihovim tragom (prijašnjih poslanika) uputili Isaa-a sina Merjemina da potvrdi ono što ima od Tevrata pred sobom, i dali smo mu Indžil, u kojem je sadržan Božiji Pravac i Svijetlo i koji potvrđuje onaj Tevrat prije sebe, i u kojem se opisuje pravi put i daju najljepši savjeti bogobojaznim ljudima.« (Tumač: Kuran priznaje pravi Tevrat i pravi Indžil, pa i muslimani u to vjeruju. Ali mi ne možemo vjerovati u evanđelja, koja obiluju sa umotvorinama ljudi.) V. 75: »Veliku nevjeru čine i istinu kriju oni koji kažu da je Mesih sin Merjemin, Bog, a Mesih je rekao: o Izraelčani, klanjajte se Bogu, koji je i moj i vaš gospodar, jer doista ko god Bogu druga postavlja, Bog će ga kazniti time što raja vidjeti neće, a u paklu će prebivati. Za nasilnike nema pomagača.« V. 76: »Veliku nevjeru čine i istinu gaze oni, koji govore: Bog je jedan u tri. A nema Boga kome se treba klanjati osim samo Allah. Ako se oni ne sustegnu od ovakovog govora, obuhvatiće sve one koji ne vjeruju bolna kazna.« V. 77: »Pa zar oni neće se obratiti Bogu i zamoliti oproštenje Njegovo. Bog je samo koji prašta i On je najmilostiviji.« V. 78: »Mesih sin Merjemin nije ništa drugo nego Božji poslanik, kao i oni poslanici, koji su prije njega dolazili, a njegova je majka iskrena i pobožna žena. Njih obadvoje jeli su hranu kao i ostali ljudi. Pogledaj, kako mi naše znakove njima vrlo jasno pokazujemo, zatim pogledaj kako oni okreću lica i neće da priznaju istine.« V. 113: »Kada Bog reče: o Isa sine Merjemin, sjeti se Moje blagodati prema tebi i tvojoj majci, kada sam tebe ojačao i učvrstio sa Čistim duhom (Džibrilom) pa si mogao govoriti ljudima i u bešici, i kao odrastao čovjek, i kada sam te poučio knjigu mudrost i Tevrat i Indžil, i kada si gradio od blata oblik ptice, i kada si zapuhnuo u taj oblik postala bi ptica sa Mojom dozvolom, i kada si liječio od majke rođenog slijepca, i najstrašnijeg gubavca sa Mojom dozvolom, pa na koncu kada si mrtve oživljavao sa Mojom dozvolom. I kada sam ja zapriječio nevjernike izraelčane da ti ne nanesu zlo, onda kada si ti njima donio jasne dokaze od Moje strane, i kada oni koji nisu vjerovali rekoše: ovo nije ništa drugo nego jasna čarolija.« V. 114: »I kada smo mi uputili Havarije da vjeruju u Mene i Moga poslanika pa rekoše: vjerovasmo, i upiši nas da smo doista Bogu odani«. V. 115: »Sjeti se kada Havarije rekoše: o Isa sine Merjemin je li u stanju tvoj Gospodra poslati nama sofru hrane iz visine? A Isa reče: Bojte se Boga ako vi u Njega vjerujete«. V. 116: »Rekoše: mi želimo da sa te sofre jedemo, i da nam se srca smire i da znamo da je sve istina što si nam kazivao, pa da budemo svjedoci svega toga.« V. 117: »Isa sin Merjemin reče: Bože, naš veliki Gospodaru, spusti nam sofru s visine, koja će biti veselje i onima prije nas i onima poslije nas, i da to bude znak Tvoje moći, nahrani nas, jer Ti si najbolji koji hrani.« V. 118: »Bog reče: Ja ću je spustiti na vas, ali ko bude od vas nevjerovao poslije toga, ja ću ga kazniti kaznom, kojom neću kazniti nikog između cijelog svijeta«. (Tumač: Ovo V. poglavlje zove se »Maidetun-sofra« baš po ovoj riječi, koja se spominje u gornjim odlomcima. Glagol »made« znači: drmati, micati, darovati. »Maidetun«-sofra na kojoj ima hrane. Ova sofra može biti i nama poznatom hranom, a može biti da se ovdje traži duševna hrana, znanje o spoznaji Boga i Njegove moći.) V. 119: »I kada je Bog rekao: o Isa sine Merjemin, jesili ti rekao ljudima da osim Boga obožavaju tebe i tvoju majku? Isa je odgovorio: ne, ja samo Tebe Bože vjerujem čista od svake mahane, ne dolikuje meni da ja govorim ono što nije istina. Ako sam ja to rekao Ti to sigurno znaš. Ti znaš šta ja i pomislim, a ja ne znam Tvoje tajne. Ti si samo koji poznaješ sve tajne«. V. 120: »Ja njima nisam rekao ništa osim ono, što si Ti meni naredio, a to je da se samo Bogu i mom i njihovom Gospodaru pokoravaju i da Njemu služe. Ja sam nad njima svjedok bio dok sam među njima živio, a kad si mi Ti dušu uzeo, Ti si nadzirao njihove poslove i Ti si Onaj koji svaku stvar vidi.« V. 121: »Ako ih kazniš pa oni su Tvoji robovi, a ako im oprostiš pa Ti si moćan i mudar«. (Tumač: Ovdje se jasno vidi da je Isa alejhisselam umro kao i ostali Božiji poslanici prirodnom smrću. Osim toga u ovim se ajetima jasno govori da su pristaše evanđelja obožavali Merjemu i kazivali da je ona božija majka. Neki kritičari pokazujući da u trojstvo ne spada Merjema kao treće lice, ističu da je Kur-an krivo opisao trojstvo. A Kur-an opisujući trojstvo i ne spominje Merjemu. U trojstvu se spominje otac sin i sveti duh, a i to se ne slaže sa čistim vjerovanjem u jednoga Boga. Da su kršćani obožavanje Merjeme uveli u tom nema sumnje. Rimska crkva uvela je između ostalog i ovu dogmu: »Merjema je božija majka, ona je druga Havva, pomoću nje smo blagoslov i život stekli, ona je zagovornik milosrđa i ona je naša zaštitnica, njezin kip je vrlo koristan«. U Arabiji mnogi su se klanjali Merjemi kao nekom božanskom biću. Od 431 god. uvedeno je Merjemu slikati i prikazivati sa djetetom u krilu, što se smatra velika pobožnost. Car Justinijan zakonom je proglasio da je Merjema zaštitnik njegove imperije. U Aja-Sofiji veliki žrtvenik njezinom imenu je privezao. Imperator Heraklije na svoju zastavu je stavio sliku Merjeminu. Na ratištima iščekivali su nadahnuća od Merjeme. Juhanna iz Damaska govoreći o Merjemi veli, da je ona vladarica i da pomoću svoga sina vlada nad cijelim svijetom. Petar Donian pošto utvrđuje da je Merjema najvažnije biće među svima stvorenjima, veli da je ona postala božanstvena i da su sve snage i u zemlji i u nebu prešle u njezine ruke, ali ipak da ona nije zaboravila ljudski rod. Ovo nam sve dokazuje istinitost Božijih riječi, koje su izložene u gornjim odlomcima.)

XIX. 1: »Ovo je spomen milosti tvoga Gospodara prema njegovom robu Zekerijau.« XIX. 2: »Kada Zekerija polahko i tajno zamoli svoga Gospodara.« XIX. 3: »Reče: Gospodaru, moje su kosti oronule i oslabile, kosa na glavi pobjelila, a do sad nisam bio nesretan u mojim molbama, koje sam Tebi Gospodaru upućivao, sve si mi udovoljavao«. XIX. 4. 5: »Ja se bojim svoje rodbine, koja će iza mene doći na moje mjesto, a i žena mi je nerotkinja, pa pokloni mi jednog sina koji će naslijediti meen, a i one iz Jakubove loze, i učini ga Gospodaru od onih, koji će u Tvom zadovoljstvu biti«. XIX. 6: »O Zekerija, mi ćemo te obradovati sa jednim sinom, kome će ime biti Jahja, i kome nismo postavili imenjaka prije njega«. XIX. 7: »Zekerija reče: o veliki Gospodaru, kako će u mene biti sin kada mi je žena nerotkinja, a ja već prekomjerno ostario?« XIX. 8: »Bog reče: to će tako biti, tvoj Gospodar ti kaže, da je to njemu veoma lahko. Ja sam te stvorio, a prije te nije bilo nikako«. XIX. 9: »Zekerija reče: Gospodaru, podaj mi znak. Bog reče: znak ti je da tri ravne noći ne govoriš s ljudima«. XIX. 10: »Zekerija izađe iz mjesta gdje se je molio Bogu i svome narodu naredi, da se mole Bogu izjutra i po ahšamu i da svoga Gospodara slave«, XIX. 11: »O Jahja, snažno prihvati knjigu! Mi smo mu dali znanja i mudrost još kao djećaku«. XIX. 12: »Njemu smo dali mehkoću srca, čistoću od grijeha, i on se je očuvao od svake greške«. XIX. 13: »Bio je poslušan ocu i materi, a nije bio okrutan i nepokoran njima«. XIX. 14: »Neka je na njega spas i mir onaj dan kada se rodio i kada će umrijeti i kada će se ponovno u život vratiti«. (Tumač: Bog nas upućuje u Kuranu na sve ono iz čega ćemo crpiti pouku. Govoreći o Jahja alejhisselamu On nam ne pokazuje njegovo rođenje i život, nego ga odmah pokazuje u takvom položaju iz kojeg ćema moći da uzmemo pouku). XIX. 15: »Spomeni u knjizi Merjemu, kada se Merjema udalji od svoje rodbine i skloni se na jedno mjesto prema istoku«. XIX. 16: »Da se sakrije od njih potegla je jedan zastor i mi smo poslali njojzi Našeg duha, koji joj se je potpuno kao čovjek prikazao.» XIX. 17: »Merjema reče: doista ja se utječem sveopćem i milostivom Bogu od tebe, ako si ti čovjek, koji se čuva od ružnih poslova.« XIX. 18: »Duh reče: ja sam samo poslanik tvoga Gospodara da ti poklonim jednog čestitog sina«. XIX. 19: »Merjema reče: kako će biti u mene sin, kad me nije dotakla ljudska ruka, i kada ja nisam nevaljalica?« XIX. 20: »Duh reče: to je tako, tvoj Gospodar veli: to je meni lahko i da ga učinim znakom naše moći i da bude velika milost od nas za ljude, to je već zaključeno i svršeno«. XIX. 21: »Merjema je postala noseća sa Isaom i skloni se s njim na jedno udaljeno mjesto.« XIX. 22: »Porođajni bolovi prisiliše je, da se nasloni na jedno saho stablo od palme i reče: oh, kamo sreće da sam prije ovoga umrla i da sam otišla u potpuni zaborav ljudi«. (Tumač: Ima jedan hadis koji kaže da je Merjema nosila dijete i rađala kao i ostale žene.) XIX. 23: »Ispod nje je jedan glas zovnu: nemoj se žalostiti, tvoj Bog je dao pog tvojim nogama voda teče.« XIX. 24: »I potegni palmino stablo sebi, pa će padati svježe hurme«. XIX. 25, 26: Jedi i pij, neka su ti oči vesele, a ako koga od ljudi vidiš reci: ja sam se zavjetovala Bogu postiti, pa ne mogu danas ni sa jednim čovjekom govoriti«. XIX. 27: »Merjema je na koncu došla među svijet noseći dijete, ljudi rekoše: o Merjemo ti si došla sa vrlo čudnovatom stvari«. XIX. 28: »O sestro Haronova nije tvoj otac bio loš čovjek, a nije ti ni mati bila nevaljalica«. (Tumač: Merjema je bila iz porodice učenjaka, pa zato se može nazvati sestrom Haruna, iako je Harun mnogo prije nje živio i umro.) XIX. 29: »Merjema pokaza na dijete, a oni

rekoše: kako da govorimo sa djetetom, koje je bilo u bešici?« (Tumač: Biva hoće da reknu, da je Isa za njih još dijete s kojim oni ne mogu govoriti.) XIX. 30: »Isa reče: ja sam doista božji rob, Bog mi je dao knjigu i učinio me svojim poslanikom.« XIX. 31: »Učinio me je koristonosnim i blagoslovenim gdje god budem ,naredio mi je da Mu se klanjam i molbu upravljam i da dijelim milostinju dok sam god živ.« XIX. 32: »Prema majci me je učinio poslušnim, a nije me učinio nasilnikom i nesretnikom«. XIX. 33: »Pa je mir i spas na me i onaj dan kada sam se rodio, kao i onaj dan, kada ću umrijeti, kao i onaj dan kada ću nakon smrti ponovno oživjeti«. XIX. 34: »To je Isa sin Merjemin i ovo je prava istina u onom o čem se oni prepiru«. (Tumač: Ovo XIX. poglavlje, koje se zove »Merjem« objavljeno je u Mekki početkom pete godine po poslanstvu Muhammed pejgamberovu. Tada su muslimani bili pod velikim zulumom i nasiljem u Mekki, pa je pejgamber naredio, da oni koji su najviše trpili od nasilja mekkanskih nevjernika, sele u Habeš. Pošlo je 10 ljudi i 5 žena, kojima je bio vođa Džafer sin Ebu Talibov. Ovo je bilo prvo selenje u Abesiniju i mekkanski nevjernici, da to spriječe, pošalju Amra sina Asova i Abdullaha sina Umejjetova da ih povrate. Oni su mislili ako ove prve iseljenike povrate da više nijedan musliman neće imati kuda seliti. Sa takovom namjerom gornja dvojica došli su kod Negusa, Neđašije i zatražili da im se predaju iseljenici. Lagali su protivu muslimana i gledali da ih okaljaju što više, Ali Neđašija izjavi da im ne može predati iseljnika dok ih ne sasluša. Kad je pozvao Džafera sina Ebu Talibova sa drugima, upitao je: u čemu se sastoji temelj njihove vjere. Na to je Džafer odgovorio ovako: »Veliki care! Mi smo bili u tmini neznanja, klanjali smo se idolima, jeli smo krepane životinje i nečiste stvari, vršili smo svakakva zla,. nismo pazili na rodbinske veze, gadno smo postupali sa susjedima, jači je od nas nejačeg davio i to je trajalo sve dotle, dok nam Bog ne posla Svoga odabranika između nas. Znamo Mu korjen i lozu, poznajemo Njegovu iskrenost i vjernost, poznajemo Njegovu potpunu čistoću. Eto On nas je pozvao da vjerujemo u jednog Boga. On nam je naredio da Bogu ni na kakav način druga ne dodajemo, i da odbacimo sve ono čemu smo se prije klanjali. Stavio nam je u dužnost da samo istinu govorimo, da povjerene stvari u redu povraćamo vlasnicima, da rodbinu pazimo, da prema susjedima najljepše postupamo, da se suzdržajemo od svega što Bog zabranjuje i da ne proljevamo krv. Naročito nam je zabranio sve ružne riječi i gadne poslove, laž i potvoru, i da jedemo sirotinjski imetak. Osim toga uputio nas je da klanjamo namaz, da postimo ramazan, da dijelimo milostinju i da idemo na hadž. Mi smo sve to vjerovali, te iskreno i odano prema tome se ravnamo«. Sad je Neđašija zatražio od Džafera da mu što prouči od one objave, koju pejgamber dobiva od Boga. Džafer je na to proučio ove gornje ajete. Pošto je Neđašija poznavao dobro arabski jezik, a Džafer je bio vrlo vješt u pravilnom izgovaranju Božijih ajeta, to je njegovo glasno učenje tako dirljivo bilo da je i Negus sa svojom okolicom suznim očima pomno pratio Kur'an. Kad je Džafer svršio Neđašija je rekao: »Tako mi Boga, ovo potječe iz istog izvora iz kojeg je primao objavu i Isa alejhisselam«. Muslimana nije predao mušrićkim poslanicima, nego ih je uzeo pod svoju zaštitu. Ovaj je događaj veoma znamenit u islamskoj istoriji).

XXIII. 51: »Merjemina sina i njegovu majku postavili smo kao veliki znak naše moći i smjestili smo ih na jednu uzvisinu, koja je plodna i u kojoj ima tekuća voda.« (Tumač: Velika je Božija moć i ona se jasno vidi u bezgriješnom Merjeminu začeću. Merjema je rodila Isa alejhisselama samo sa Božijom voljom i odredbom i tu se vidi neograničena moć svevišnjeg Gospodara svjetova. Uzvisina koja se ovdje spominje možda je neko mjesto u Egiptu).

LXVI. 12: »(Spomeni) i Merjemu kćerku Imranovu, koja je očuvala svoju čistoću i svoju nevinost, mi smo je obdarili sa dušom koju smo stvorili, Merjema je potvrdila istinitost riječi svoga Gospodara, vjerovala je u sve Božije objave i pokoravala se Bogu.« (Tumač: Bog dragi pokazujući sve ružne i lijepe primjere i uzore, spominje kako je Nuhova i Lutova žena iznevjerila i izdala svoga muža, i kako ih nije moglo spasiti to, što su bile supruge Božijih odabranika. Zatim spominje Firavnovu ženu, koja se časno odrekla bezvjerstva, koje joj je naturao njen muž, i koja je tako postala časna žena, a onda u ovom ajetu pretstavlja nam najbolji uzor u časnoj Merjemi, i pruža nam najjasniju pouku potrebnu za dobro vladanje).

Novi petgodišnji plan u Turskoj

Kako javljaju turske novine, prvi petgodišnji plan za obnovu turske republike dao je odlične rezultate na polju školstva, poljoprivrede i industrije te priveden je u djelo sa velikim uspjehom i narodnim oduševljenjem. Po naredbi Kemala Ataturka nedavno je u ministarstvu narodne privrede sazvana velika komisija od 5 stručnjaka kojoj je stavljeno u dužnost, da izradi drugi petgodišnji plan za daljnu industrijalizaciju i elektrifikaciju zemlje. Nakon dugog i stručnog izlaganja ministra narodne privrede Dželala Bayasa, komisija je otpočela svoj rad.

Ministar je rekao da su rezultati polučeni sa prvim petgodišnjim programom, stvaran dokaz da će turski narod znati i htjeti, da sa istom požrtvovnošću i oduševljenjem privede u djelo i ovaj drugi petgodišnji industrijski program.

Geslo je ovog novog petgodišnjeg plana, da se od sad sve sirovine Turske imaju prerađivati jedino u državi.

Utrošeni kapital za fabriek iz prvog plana, koje već rade iznaša 9 milijona turskih lira. Kapital za podizanje novih fabrika iznosi 1 i po milijona turskih lira. Osim toga u okviru je prvog program osnivanje i fabrika za talenje i preradu gvožđa, fabrika za kemijske proizvode, fabrika za tekstilnu industriju u Malatiji, te fabrika cementa, konoplje, celuloze i porculana, a biće podignuta i fabrika za proizvodnju ribljeg ulja. Postojeće pako fabrike papira, antracita i stakla biće proširene. Ove nabrojene fabrike sačinjavaju posljednji dio prvog petgodišnjeg plana. Kapital koji će se utrošiti za njihovo podizanje iznosi 36 milijona turskih lira. Osobito je u novom planu predviđeno, da se posveti naročita pažnja rudarstvu i elektrifikaciji zemlje, te izgradnji novih željezničkih pruga.

Islam u Japanu

Organ njemačkih muslimana tromjesečna smotra »Moslemische Revue«, koju u Berlinu izdaje uvaženi profesor Dr. Abdullah Mevlana Sadr-ud-Din, u svom najnovijem broju, između ostalog korisnog štiva, donosi i ovaj napis iz pera Karla Arif Becekara:

U zadnjim godinama često smo čitali u egipatskim, arapskim, indijskim i malajskim novinama o značajnom širenju Islama u Japanu. Za moga boravka u ovoj zemlji imao sam prilike, da se pobliže upoznam o stanju i broju naše muslimnske braće u Japanu. Ovdje ću u najkraćim potezima prikazati prve početke useljavanja muslimana u Japan i razvoj Islama do najnovijih vremena.

Oko godine 1886. t. j. prije 50 godina, prvi su se muslimanski trgovci iz Indije počeli naseljavati u velika trgovačka centra Japana. Premda je tada njihov broj bio vrlo malen, oni su se odlučili, da osnuju jedno muslimansko udruženje i počeli su -- i ako sporo i slabim sredstvima — da rade na širenju Islama u Japanu. Ovo se je stanje podržavalo sve do godine 1921. kada su tursko-tatarski emigranti iz Rusije počeli dolaziti u Japan, poglavito u grad Kobe. Najprije su dolazili samo muškarci, ostavljajući svoje žene i djecu u Rusiji ili Mandžuriji. Tokom vremena ovi su tursko-tatarski useljenici osjetili potrebu, da se združe sa svojom braćom indijskim trgovcima, najprvo radi zajedničkog obavljanja islamskog bogosluzja, a drugo radi jačanja islamske vjerske zajednice. Na prvom redu za imama je postavljen brat Abdurrahman Badrud Din Kerim, poji je počeo savjesno obavljati svoju dužnost, a indijski alim Sejjid Abdeen, uspio je da provede organizaciju ove islamske skupine, koja se je sastojala od indijskih i tursko-tatarskih muslimana.

To je bilo godine 1341. po hidžretu ili 1923. po kršćanskom kalendrau. Od tada se je broj muslimana u Kobi svedilj povečavao tako, da se je osjetila velika potreba za što bolje kulturno ujedinjenje i zbliženje japanskih muslimana, te se je počelo ozbiljno tretiri pitanje gradnje jedne džamije i otvorenja jedne muslimanske škole.

Imam Abdurrahman Badrud Din Kerim je za riješenje ovog važnog problema našao jednog odličnog pomagača u osobi Mevlevi Muhamed Šakira iz Indije i za kratko vrijeme uspjelo im je najprije da sakupe nešto dobrovoljnih priloga, a onda da temeljito organizuju sve muslimane koji u Japanu žive u jedno jako udruženje sa sjedištem u Kobi.

Sjajni datum za sve japanske muslimane počinje 27. maja 1923.,B slimane počinje danom 27. maja 1923., kada su indijska i turska tatarska muslimanska braća svečano obavili namaz Ramazanskog Bajrama. Ova svečanost klanjnja Bajram namaza u pomanjkanju džamije obavljena je u Indijskom Klubu, čiji su članovi većinom Indijci nemuslimani. Tom je prilikom zaključeno, da se idući Bajram namaz klanja u kući jednog indijskog brata, po imenu Sejjid N. F. Alije.

Ovaj je nedostatak našoj muslimanskoj braći u Japanu pokazao hitnu potrebu gradnje jedne džamije, u kojoj će oni u miru i spokojstvu moći skrušeno obavljati svoje svagdanje molitve. Problem izgradnje ovog svetoga hrama imao se je definitivno riješiti prilikom ramazanskog Bajrama godine 1927., a to je i postignuto za vrijeme ovih svetih dana. Tada su Imam Kerim i Mevlevi Muhammed Šakir ozbiljno počeli raditi na propagandi za sakupljanje dobrovoljnih priloga za gradnju jedne džamije i vodstvo ove akcije povjerili su jednom vrijednom indijskom bratu po imenu Abdul Kerim Bochi-u, poslovođi trgovačke firme »Ahmed Ibrahim i Brat«, koji se je rado primio ponuđenog mu vodstva. Tako se je ovaj valjani islamski patriota svim silama zauzeo oko ostvarenja ovog korisnog pothvata i pomoću propagandističkih letaka i neumorne agitacije uspjelo mu je da od većine muslimanske braće u Japanu dobije izdašne novčane doprinose i kroz 8 godina sakupi svotu od 75.000 jena. I tako se je godine 1934. mogao svečano postaviti temeljni kamen prve džamije u Japanu u gradu Kobi. Sada pripadnici Islama mogu sa ponosom ići u ovaj sveti hram i mirno vršiti svoje vjerske obrede. U ovoj su se akciji isticali i sedam-osam muslimana Japanaca, koji zauzimlju važne položaje u upravi zemlje.

Još preostaje ostvarenje drugoga dijela ovog problema, a to je osnivanje jedne škole za muslimanski podmladak; na čemu se sada uveliko radi. Kada i ova škola bude otvorena, tada će se otvoriti i slobodna vrata širenju Islama u riječi i pismu, diljem cijeloga Japana.

Sada se osjećamo dužnim, da svoj našoj braći muslimanima u Japanu u ime islamske vjerske zajednice u Berlinu, izrazimo nše najsrdačnije želje i najtoplije bratske pozdrave. Eesselamu Alejkum!

S njemačkog preveo:

S. Bakamović.

Nova vlada u Egiptu

Pregovori s Engleskom počinju 15. II.

Predsjednik nove neutralne vlade Ali Mahir paša bio je do sada šef političke kancelarije kralja Fuada. U ovoj vladi sudjeljuju političke ličnosti Egipta, koji uživju opće povjerenje svih političkih stranaka i grupa. U političkim se krugovima drži, da je ovo riješenje krize zadovoljilo i engleske predstavnike u Egiptu, koji su tražili, da bude sastavljena vlada, koja uživa povjerenje svih političkih stranka. Nova vlada već je utvrdila datum parlamentarnih izbora, koji će se održati dne 2. maja. Ali Mahir paša izjavio je novinarima, da je glavni cilj njegove vlade što brže provesti pregovore s engleskim predstavnicima radi definitivnog reguliranja englesko-egipatskih odnosa na zadovoljstvo obih strana i spremiti sve za slobodne i objektivne parlamentarne izbore.

Englesko-egipatski pregovori koji imaju započeti dne 15. februara u Kairu, imaju riješiti niz pitanja i to zaštita puteva koji vode iz Engleske u ostale dijelove Britanskog svjetskoga imperija, zatim obrana Egipta od jedne treće sile, zaštita inozemnih interesa uključivo manjina, te pitanje Sudana.

Britansko-egipatski odnosi

KARATKER NOVE VLADE

Međustranačka delegacija za pregovore s Londonom. — Memorandum Ligi Naroda.

Osnutkom neutralne vlade Ali Mahir paše riješena je vladina kriza u Egiptu. No to je tek prvi korak u pravcu sporazuma s Velikom Britanijom, koji neće biti lako ostvariti. Nahas paša vođa Vefda, otklonio je povjereni mu mandat za sastav koalicione vlade zato, jer je smatrao, da bi takav kabinet bio na štetu stranke, čiji je pretsjednik, osobito sa obzirom na činjenicu, da je nova vlada trebala provesti izbore. Druge egipatske stranke, koje su trebale sudjelovati u koalicionoj vladi, tražile su da im se prije izbora osigura stanoviti broj mandata, a to Nahas paš nije htio, uvjeren, da će Vefd dobiti na ovim izborima veliku većinu. Ali Mahir paša provesti će nove izbore, koji su raspisani za 2. marta. Istodobno sa sastavom nove vlade obrazovana je međustranačka delegacija, koja će povesti pregovore s predstavnicima britanske vlade za uređenje britansko-egipatskih odnosa. Šef je delegacije Nahas paša. U delegaciji su zastupljene najjače političke i stranačke ličnosti. Sastav ovakove delegacije pokazuje svu ozbiljnost, koju egipatski političari i krugovi poklanjaju pregovorima sa Londonom. Ovi pregovori se ne smatraju kao stranačka, već kao opće narodna stvar. Zato je i sam Nahas paša tražio, da u delegaciji budu zastupane sve egipatske stranke, koje stoje iznad njihovih osobnih i stranačkih razlika.

Prognoze o uspjehu ili neuspjehu pregovora bilo bi prerano dati. No sigurno je, da su pregovori možda posljednji pokušaj, da se sporazumno riješi delikatno pitanje odnosa između Velike Britanije i Egipta. U današnjoj situaciji u Evropi i na Bliskom Istoku od velikog je interesa za Veliku Britaniju, da ima pouzdanog saveznika i suradnika u Egiptu. Zato će britanski državnici poći veoma daleko u prihvaćnju zahtjeva Egipćana. I čini se, da će se moći relativno lako postići sporazum o svim spornim pitanjima, osim o Sudanu. Poteškoću će donekle predstaviti pitanje budućeg stacioniranja britanskih četa u Egiptu. Egipćani bi htjeli, da njihov broj bude što manji i da logoruju jedino u zoni Sueškog kanala. No to pitanje ne će čini se, biti zapreka za sporazum. Drugačije je sa Sudanom. London ne pušta ovu zemlju iz svoje vlasti, jer, držeći je, može uvijek u krajnjem slučaju lako nametnuti svoju volju Egiptu. A London smatra, da se mora na ovaj način ili na onaj način osigurati, da Egipat neće nikada biti ni ne-

utralan, a kamo li u protivnom taboru u slučaju sudara na Sredozemnom moru.

S egipatske strane želi se sporazum radi mnogih razloga. Shvaća se, da bi Egipat prepušten samom sebi, mogao postati plijen država, koja bi dominacija bila kud i kamo teža i opasnija za egipatske interese, nego je britanska. Egipćani se, osim krajnjeg nacionalističkog krila, predstavljenog od t. zv. Mladih Egipćana, zadovoljavju sa stvarnim condominiumom u Sudanu. No Britanci su do sada odbijali ovaj zahtjev. Za nekoliko tjedana najkasnije moći će se ustanoviti, da li će se postići britansko egnleski sporazum. Društvo mladih Egipćana predalo je tajništvu Lige Naroda memorandum — dakako samo propagandne vrijednosti, — u kojem traži potpuni suverenitet Egipta i njegovo primanje u Ligino članstvo, te optužuju Veliku Britaniju da gazi prava egipatskoga naroda.

POŠTANSKE TARIFE

Za Rumunjsku, Grčku i Tursku:

1. Obična pisma do 20 gr. težine 3 Din. za svakih daljih 20 grama ili dio ove težine po 1.50 Din.
2. Dopisnice 1.50 Din.
3. Poslovni papiri za svakih 50 gr. ili dio ove težine 0.25 Din. najmanja taksa 1.75 D.
4. Knjige, brošure ili note u koliko ispunjavaju uslove predviđene u članu 34. tač. 3. Međunarodne poštanske konvencije za ključene u Kairu; za svakih 50 gr. ili dio ove težine 0.25 Din.
5. Za preporučeno rukovanje 3 Din.
6. Povratnica po naknadnom zahtjevu 4.50 dinara.
7. Za vrijednosna pisma i kutije taksa po vrijednosti za svakih 300 franaka u zlatu ili dio ove vrijednosti 4.50 Din.
8. Taksa za pakete smanjuje se po 25 santima zlatnih ili 3.50 Din. za svaku stopu težine od naših terminalnih taksa.

RBr. 93.406-35. — Iz Ministarstva pošta, telegrafa i telefona, 12. decembra 1935. god.,

Predstavka za isplatu agrara

narodnog poslanika Gavran-Kapetanovića Ismetbega i drugova na pretsjednika Ministarskog savjeta i Ministra spoljnih poslova Gospodina Dr. Milana Stojadinovića, Ministra finansija Gospodina Dušana Leticu i Ministra Poljoprivrede Gospodina Svetozara Stankovića.

II.

GOSPODINE MINISTRE!

Druga etapa sprovađanja agrarne reforme na teritoriju bivše Bosne i Hercegovine obuhvaća riješenje agrarnih sporova na t. zv. beglučkim zemljama t. j. zemljama, koje nisu opterećene kmetskim odnošajem. Ove zemlje su potpuno privatno-pravnog karaktera ali su pod izvjesnim uslovima privedene svrhama agrarne reforme u Bosni i Hercegovini na temelju beglučke Uredbe od 12. maja 1921. odnosno beglučkog zakona od 3. decembra 1928. godine.

U smislu propisa posljednjeg zakona oštete na sve beglučke zemlje, koje budu dosuđene potraživačima plaća država.

Na prvom mjestu moramo odmah naglasiti, da je dobar dio sporova na bazi beglučke uredbe, odnosno beglučkog zakona već riješen, likvidiran i ošteta bivšem vlasniku isplaćena.

Ipak, i ako je od početka riješavanja ovakovih agrarnih sporova t. j. od godine 1921. do danas prošlo već 15 godina, a zemljovlasnik je riješen svoga prava, a da nije dobio naknade za to, to i danas ovo pitanje postoji kao aktuelno i čeka svoje konačno riješenje. Naime još i danas kod svih srezova na teritoriji bivše Bosne i Hercegovine postoji izvjestan broj agrarnih sporova koji nisu riješeni bilo da su još u toku raspravljanja, bilo pak da se nalaze kod nadležnih Kr. Banskih uprava u stanju konačne likvidacije, ali za koje još nije doznačena ošteta bivšim vlasnicima.

U ovom pravcu potrebno je da se poduzmu dvije stvari: na prvom mjestu treba izdati potrebno naređenje od strane Ministarstva poljoprivrede, da se svi neriješeni sporovi likvidiraju u najkraćem roku i doznače nadležnim banskim upravama na konačnu likvidaciju. Na drugom mjestu pak potrebno je da se namaknu odgovarajuća sretstva za isplatu oštete za ove neisplaćene slučajeve.

Kako je pak već iscrpljena količina 6% beglučkih obveznica koje su do sada oštampane u svrhu isplata za beglučke zemlje to je bezuvjetno potrebno da se oštampa slijedeća IV. serija 6% beglučkih obveznica u visini po prilici 150,000.000.— dinara, kako bi se mogli da okončaju i oni agrarni sporovi, koji do danas nijesu likvidirani.

I ovo je apsolutno opravdano, jer dok je potraživaoc u posjedu zemljišnog objekta i s njega uživa plodove, dotle bivši vlasnik beglučkog objekta već 15 godina jedino kao tabularni vlasnik a bez ikakove koristi od zemljišta čeka na isplatu ošteta za dotičnu zemlju.

Članom 19. Uredbe o finansijskoj likvidaciji agrarnih odnosa u Bosni i Hercegovini od 20. V. 1921. godine, predviđeno je da će se likvidirane sume bivših vlasnika kmetovskih selišta procentualno sniziti, ako se sumom od 257,000.000.— dinara ne mogu likvidirati svi kmetski odnosi.

U tome pogledu agrarne vlasti su već kod isplate provele jednu uštedu na račun bivših kmetovskih selišta, jer su 4% od pojedine sume svakom vlasniku oduzete. Na taj način je vlasnicima kmetovskih selišta zadržana svota od 10,280,000.— din., koliko ukupno iznosi 4% od cjelokupne oštete, predviđene za otkup kmetovskih selišta u iznosu od 275,000.000.— din.

Prema ovom bi trebalo u slijedećem budžetu predviditi štampanje 12 milijona 4% agrarnih obligacija za ustegnutih 4% od odštete za kmetovska selišta.

Od god. 1921. t. j. od vremena kad su beglučke zemlje podvedene svrhama agrarne reforme, uredbom o beglučkim zemljama, vlasnici zemalja ne dobivaju nikakvi prihod sa zemalja, koje su pod udarom agrarne reforme, dok obrađivač zemljišta bez smetnje uživa dotično zemljište kao isključivi vlasnik. Uprkos ovakog faktičkog stanja, državne vlasti stalno ubiru javne daće — državni porez, općinski prirez, banski kuluk, i općinski kuluk — od gruntovnog vlasnika zemlje, što nikako ne odgovara socijalnoj pravdi.

Radi toga molimo, da se donese jedna uredba, kojom će se narediti svim poreskim vlastima u Bosni i Hercegovini da po službenoj dužnosti vrše naplatu svih javnih daća od onoga, koji drži spornu zemlju u posjedu i uživanju, bez obzira na ishod agrarnog spora, glede te zemlje.

U postupku kod Upravnih sudova u agrarnim sporovima koji se vode na bazi propisa, koji su socijalno donešeni u svrhu sprovađanja agrarne reforme, potrebno je naglasiti i to da se donese riješenje nadležnog Ministra, kojim će se svratiti pažnja svim Kr. banskim upravama pod koje spadaju riješavanja agrarnih sporova u smislu citiranih propisa, da oni ne mogu primjenjivati u riješavanju agrarnih sporova drugi postupak osim onaj, koji je predviđen specijalno za agrarne sporove. Naime, dogodio se je slučaj, da su pravomoćna riješenja agrarnih vlasti pravomoćna na temelju Upravnog postupka, koji se ne može primijenjivati u postupku kod agrarnih sporova s razloga, što je za riješavanje agrarnih sporova predviđen specijalni postupak i kao leks specialis isključuje primjenu drugog upravnog postupka kao leks generalis.

Prema informacijama, koje smo dobili kod Kr. banske uprave Zetske banovine na Cetinju, postoji jedan veliki broj (možda oko 500) slučajeva, da je ova Banovina odbila prijave vlasnika kmetovskih šuma, šikara i pašnjaka, koje su podnešene u roku koje je predvidio Pravilnik od 22. novembra 1933. god.) Službene novine br. 278 — 80 od nada 29. novembra 1933. god.), jer da su dotične prijave uslijedile prekasno. Naime u Zakonu od 12. augusta 1933. god. predviđeno je, da se prijave imaju podnijeti u roku od 6 mjeseci, neoznačujući od kada taj rok teče od dana stupanja na snagu ovog Pravilnika, t. j. od dana 28. novembra 1933 god. Prema tome se rok predviđen u Zakonu i rok predviđen u Pravilniku u cijelosti ne poklapa, pa je uslijed toga došlo riješenje Kr. banske uprave u Cetinju, da su prijave, koje su donešene u roku, koji Pravilnik predviđa, a nakon isteka roka, koji Zakon predviđa, prekasno podnešene.

Potrebno je s toga, da se ova nesuglasica ispravi, pa u tu svrhu molimo ,da se izda riješenje Kr. banskoj upravi na Cetinju, prema kome će se trebati smatrati pravovremeno podnešene prijave, ako je ista uslijedila u roku, koji predviđa citirani Pravilnik.

Obzirom, da se tu radi o riješavanju šuma, šikara i pašnjaka, koje su sastavni dio kmetovskih selišta, čija je likvidacija uslijedila po službenoj dužnosti, to bi bilo pravedno i ispravno, da se likvidacija ošteta za šume, šikare i pašnjake, koji su sastavni dijelovi likvidiranih kmetovskih odnosa, riješeni također po službenoj dužnosti, bez obzira na uslijeđelu prijavu.

Radi toga bi bilo potrebno, da se i u tom pravcu donesu izmjene Zakona od 12. augusta 1933. god.

Iako se radi o jednom opterećenju državnog budžeta, uprkos toga molimo, da se gornjim zahtjevima udovolji, jer su u pitanju egzistencije hiljade i hiljade porodica bivših zemljovlasnika, koji čekaju na naknadu štete, da održe svoj život.

Beograd, 30. novembra 1935. god.

Narodni poslanici:
Gavran Kapetanović, s. r.
Antić, s. r. Pozderac, s. r.

Kako se odgajaju naša djeca

Govoriti i pisati o vaspitanju djece kod nas je danas veća potreba, nego li za vrijeme najsušnijih godina govoriti i pisati o prehrani pasivnih krajeva. I koliko god je ta potreba velika, kod nas se, nažalost, vrlo malo o tome piše.

Pored tolikog broja mualima po našim mektebima i medresama, učitelja i profesora muslimana po osnovnim školama i gimnazijama, te naše visoke uleme, vrlo je rijedak broj onih, koji pišu o ovoj, za nas najprećoj stvari. Jedini koji se malo više ističe u tom pravcu je naš uvaženi učitelj g. Hamdija Mulić, ali koliko mi izgleda roditelji i njega vrlo malo zapažaju.

Da bih dokazao javnosti koliko malo se vodi računa o odgoju djece i kako se ona uopšte odgajaju, prikazaću jedan događaj kod nas u Rudom. Ovo neka posluži kao primjer nehajnosti roditelja muslimana oko odgoja svoje djece.

Nazad nekoliko dana sakupilo se nekoliko šegrta i kalfi (svi mlađi od 14 godina) na štali jednog ovdašnjeg uglednog građanina i tamo, uz cigarete i duhan počeli »muhabet«. Prolaznici su mogli čuti najpogrnije psovke od tih derana, a nikom, nažalost, nije palo na pamet da pozove policiju da ih rasturi, ili da pak njihove roditelje na to upozori. I domalo djeca našla i karte za igranje. Puca karta a iz njihovih usta izlijeću najgore psovke. Na jedan put galama i vrisak. Jedan od njih udario je svog druga, a ovaj potegao nož i udario ga u lijevu ruku. Oštrica noža zarila se u splet vena niže podlanice i sreća da je nož otišao malo na koso.

Kada se jedan policajac »usudio«, upozoriti jednog roditelja ove raspuštene dječurlije, ovaj ga je čak i napao, jer da nema niko prava voditi računa o njegovom djetetu, nego samo on — njegov otac.

O jadni oče, jadni roditelju! Je li to način kojim odgajaš svoga sina, budućeg aktivnog člana tvoje zajednice.

Vi roditelji, izgleda da vrlo malo pazite i nikako na više kretnje, svakodnevni razgovor u kući, na ulici i mnoga druga vaša djela, koja utiču na odgoj vaše djece. Vi sami dajete mogućnosti da se odgajaju onako, kako će to biti kasnije od štete i njima, a i roditeljima.

Mnogi roditelji nisu svjesni svojih djela i nesvjesno postaju najveći dušmani svoje djece, i ako bi trebali da im budu najveći prijatelji.

Mnogi roditelji pred svojom djecom igraju, psuju, govore o ubistvima, čitaju kriminalne vijesti u bulvarskim listovima, koji zlo djeluju na odgoj djece i kriminalne romane. Tu »lektiru« više puta sami daju svojoj djeci.

Ima roditelja koji dozvoljavaju djeci da sami izaberu šta će čitati, a vjerujem, kada bi oni malo više poveli računa kakove loše posljedice ta literatura ostavlja u duši djeteta, sigurno bi sve uzroke pokvarenosti svoje djece pripisali sami sebi i nebi dopuštali da im djeca zbog njihova nehaja stradaju i truju svoje mlade duše.

Mnogi pak, koji današnju omladinu kritikuju, a ništa ne rade da je podignu, svaljuju sve na Boga, govoreći: »To je Božija volja da mi dijete bude takovo a ja sam u svoje vrijeme bio drukčiji«. A ne znate, vajni roditelji, da nije volja Svemogućeg da vaša djeca budu razbojnici, ubice, bludnici i da propadaju i stradaju. Jer da je to Njegova volja onda sigurno ne bi nam poslao uzvišenu vjeru Islam, vjeru savršenog morala i spasa.

Roditelji, Vi ste oni koji vlastitom rukom sadite klice duševne kuge u dječije duše i ubijate čovjeka u čovjeku. Vi vašu djecu radi vašeg nehaja bacate u žvalje nemoralu, i ostalim društvenim porocima. Roditelji! Vi, više nego iko drugi, trujete dušu svoje djece i ubijate u njima osjećaje čovječnosti, svojom nepažnjom i nehajem. I vjerujte dok god ne pođete drugim putevima, ne prionete sa drugim načinom da odgajate svoju djecu, neće u našem društvu nestati razvrata, bluda i ubistava; neće biti sreće i napretka.

I vi, pored sve svoje krivice, opet osuđujete samo današnju omladinu, a ne osjećate veličinu svojih grijeha. Ja mislim da bi mnogo bolje bilo, da u mjesto onog kafanskog »rekla-kazala« i »ovaj ima ono a onaj ono«, povedete malo više računa o odgoju svoje djece. Da od njih izgrađujete ljude koji će biti od koristi i vama i zajednici, a ne ološ koji sramoti i Vas i zajednicu. Roditeljski dom treba da bude najbolja škola naše omladine, i da omladina u roditeljskom domu duboko usadi u svoja mlađana srca sve moralne vrline, koje Islam na savršen način poučava i zapovijeda da se tih pouka držimo i čuvamo.

Muhamed R. Kerken.

Prerana smrt rahmetli Sultanije Gerić-Kalenderac

Bos. Novi, 3. I. 1936.

U dvadesetoj godini života a nakon kratke ali teške bolesti na 28. januara o. g. u 11 sati noći ispustila je svoju plemenitu dušu Merhum Sultanija Cerić-Kalenderac, kći Mehmedbegova.

Dženaza je obavljena uz veliko učešće građana bez razlike vjeroispovijesti a naročito se je istakla omladina, koja je bila duboko potrešena ovom preranom smrću.

U nedjelju 2. II., sakupile su se njene vršnjakinje (njih preko trideset) te su joj proučile Hatmu u kući njenih roditelja a istu večer je obavljena dova u džamiji.

Merhum Sultanija ljubka, prijazna a pokraj svega skromna djevojka, bila je dobra drugarica i prijateljica, koja nije bila u stanju nikom misliti nikakvo zlo, ali je prerana smrt odvoji od njenih roditelja, prijateljica, prijatelja, koji su ostali da oplakuju njenu ranu smrt.

Neka Svevišnji podijeli merhumi Dženetske blagodati a ucviljenim utjehu.

M. Ibr.

Jesi li podmirio pretplatu?

KROZ ŠEHER - SARAJEVO:

VAKTIJA
Zulkade 1354. (1936)

Broj dana	Dan	Februar	Sunce izlazi s	Sunce izlazi m	Podne s	Podne m	Ićindija s	Ićindija m	Sunce zalazi s	Sunce zalazi m	Jacija s	Jacija m	Imsak s	Imsak m
15	Pet.	7	7	1	12	14	2	53	5	13	6	49	5	12
16	Sub.	8		00		14		54		14		51		11
17	Nedj.	9	6	58		14		55		15		53		9
18	Pon.	10		56		14		56		17		54		8
19	Utor.	11		54		14		57		18		55		6
20	Srij.	12		52		14		58		19		56		5
21	Čet.	13		50		14		59		20		57		4

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7. I.
Čekovni račun Poštanske štedionice Sarajevo broj 1600.
Broj 19., godina II., dne 7. februara 1936.

DEŽURNE APOTEKE:
Kurent, Aleksandrova ul.
Dunđerović, iza Katedrale.

NAŠIM POŠTOVANIM ČITAOCIMA.

U ovom broju smo morali radi članka Mevlana Džemaluddina izostaviti redovite nastavke, koji izlaze u našem listu, pa molimo da se to uvaži. Također je u ovom broju izostao i članak g. Bulbulovića kao nadopuna njegovih radova, pošto se morao podvrći operaciji oka, koja je vrlo dobro uspjela.

MERHUM ŠUKRIJA ALAGIĆ.

Na 1. februar preminuo je u Derventi naš poznati kulturni radnik merhum Šukrija Alagić, na čiji ćemo se rad, život i djelovanje u slijedećem broju opširnije svrnuti. Rahmetullahi alejhi rahmeten vasiah!

NOVI POVJERENICI NAŠEG LISTA.

Uprava našega lista postavila je za povjerenika Mustafu A. Bašića, novinara iz Stoca, za Stolac i okolicu. Mole se gospoda pretplatnici da kod gosp. Bašića uplaćuju pretplatu za naš list.

Isto tako postavljen je za našeg povjerenika Mustafa Bostandžić, trgovac iz Čapljine, za Čapljinu i okolicu. Također se mole sva gg. pretplatnici iz Čapljine da kod našeg povjerenika redovito uplaćuju pretplatu za naš list.

MEVLUDI ŠERIF U BARDAKČISKOJ DŽAMIJI.

Odbor za gradnju mekteba i popravak džamije Pačadži H. Nesuh u Bardakčijama, proučio je Mevludi-šerif na 2. februara o. g. iza jacije namaza. Ovaj mevlud je uveličalo svojom posjetom 600 osoba mahaljana i prijatelja iz čaršije. Za ovu svečanost je naročito bila dekorisana džamija a harem do džamijskih vrata iluminiran električnim sijalicama.

Mevludi šerif iz blagonaklonosti proučiše naša braća i hafizi gg.: Sabrihafizović, Kulenović, Čučak, Varešanović Cico i Hamdi ef. Sirćo, kojima se odbor ovim putem najtoplije zahvaljuje.

Također se zahvaljujemo svoj braći i prijiteljima, da nam ovo dade poleta da nastavimo sa intenzivnijim radom, da se putem mekteba dade svjetla svoj periferijskoj ehaliji .

Do danas je odbor primio priloga za vrijeme učenja mevludi šerifa 2764.75 dinara, a cjelokupna imovina odbora za jedan mjesec dana dosegla je vrijedno 4033.85 dinara. Još jedanput hvala svima onima, koji nas ma čime pomogoše.

Odbor.

NAŠ MOSTARSKI POJERENIK SE ZAHVALIO NA POVJERENIŠTVU.

Radi preopterećenosti sa svojim privatnim poslovima, naš mostarski povjerenik g. Muhamed Ajkić, zahvalio se na povjereništvu našeg lista od 1. januara ov. god. Mole se sva gg. pretplatnici našeg lista u Mostaru, Trebinju, Ljubuškom i Nevesinju, da ubuduće pretplatu za naš list šalju direktno putem čekovnih uplatnica na administraciju lista, dok se ne postave novi povjerenici za gornja mjesta.

Uprava.

ZAVRŠETAK PRVOG POLUGODIŠTA NA SREDNJIM ŠKOLAMA.

Krajem januara je završeno prvo polugodište na našim srednjim školama. Uspjeh u nauci je upravo porazan i nevjerojatno je da su po gimnazijama pale skoro dvije trećine učenika osim šerijatske gimnazije, u kojoj je u prvom polugodištu od 331 učenika palo njih 119, dakle više od jedne trećine.

Jedan od glavnih uzroka slabog uspjeha je nehaj učenika i slaba briga roditelja oko svoje djece. Od škole se ne može sve tražiti da đaku dade, zato i roditelji trebaju posvetiti što veću pažnju školskom radu svoje djece i da strogo paze na njihov rad kod kuće. Naročito se skreće pažnja muslimanima roditeljima iz Sarajeva, da nastoje posvetiti što više pažnje svojoj djeci, jer baš ta djeca iz Sarajeva, kojima je škola na pragu i gdje su roditelji u mogućnosti da svaki čas ustanove uspjeh i napredak svoga djeteta, pokazuju skoro najslabije rezultate u nauci i ako bi moralo biti obratno.

IZ M. D. TREZVENOSTI.

I kancelarije društva Trezvenosti dobili smo slijedeću obavijest:

Društvena kancelarija je otvorena svaki dan od 12 sati do 8 na večer. Sve informacije mogu se dobiti od glavnog tajnika od 12 i čeavrt do 1 i četvrt sata, a u drugo vrijeme od dežurnog člana.

Društvena posudna biblioteka, koja raspolaže sa dosta velikim brojem djela, kako od naših tako i od stranih poznatih pisaca, otvorena je u ovim danima: ponedjeljak od 6—8 sati, srijeda od 5—7 (za ženske) i petak od 5—7 sati.

U petak poslije podne u 2 i po sata održaće predavanje u omladinskoj sekciji g. Besim Korkut, profesor šer. sud. škole.

MUSLIMANSKO POKOPNO DRUŠTVO »JEDILER« U SARAJEVU«

POZIV

na XV. redovnu glavnu godišnju skupštinu, koja će se održati u nedjelju, 16. februara 1936. u 8 sati prije podne u prostorijama Muslimanskog zanatlijskog udruženja »Hurijet« na Bentbaši.

Dnevni red:

1. Pozdrav pretsjednika.
2. Izvještaj tajnika.
3. Izvještaj blagajnika.
4. Izvještaj Nadzornog odbora.
5. Razrješnica.
6. Izbor novog Upravnog i Nadzornog odbora.
7. Eventualije.

Napominje se da će svi članovi koji nisu zaostali sa plaćanjem članarine više od tri mjeseca dobiti i pismeni poziv za skupštinu, koji će im služiti kao legitimacija pri ulazu.

ODBOR.

NARODNO LIJEČENJE.

Narodni lijekovi protiv raznih bolesti, sakupio po Bosni i Hercegovini Rudolf b. Maldini, Sarajevo.

— Naboj od obuće na tabanima, na peti, ili naboj hodajući bos ili što se neko na nešto ubode pa ono se zatvori, liječi se ovako: Uzmi cvijeta ili lišća od zovike (bazge) (Sambucus nigra L) ščaolike (Rumex aquaticus L), sljeza (Althea officinalis) i trave od crnca (Rumex Acetosa L). To sve zajedno sastavi, iskrižaj, ulij vode, prispi brašna kukuruzna ili raževa, malo masla i smole. Razvari, napravi tijesto, pa onako vruće privij na naboj. Tako zavijaj jutrom i večerom, dok naboj sazori, a onda iglom probodi, nek iziđe gnoj, a onda ranu oblaži melemom.

*

— Iskrižaj rodakve (Raphanus sativa L) pa zakuhaj sirćetom i ječmenim brašnom, ispeci na peći, pak privijaj na naboj.

*

— Utucaj štavljeva korjena (Rumex Acetosa L) uzme se brašna i starog sala, te se smiješa i metne u list od velikog čička (Lappa major Gaert). Zapreće se u vruć pepeo. Kad se speče zavija se tim peta.

*

— Ko ima naboj, nađe na smetištu u đubretu mrmka, pa ga zgazi bolesnom petom, da naboj prođe.

*

— Ko pane, sdronca se, satare ili izubija, sadre se kožica od zeca (Lepus timidus) i polije se žestokom rakijom, posve stučenim tamjanom, i obavije se dobro udarena strana tijela.

PRIVREDA:

O rezu voćaka (kresanje)

Piše: Dipl. agr. Mehmedalija Fazlagić, upravnik Banov. voć. rasadnika u Goraždu.

(Nastavak.)

2) Visoke stablašice u voćnjaku (voće trgovačkog značaja i za preradu) potrebuju nekoliko obrezivanja u mladosti, a kasnije samo prorеđivanje krošnje.

3) Stabla finog stolnog voća. Tu se količina žrtvuje, a posvećujemo svu pažnju kakvoći, krupnoći i sočnosti ploda. Bez stalno provađanog i ozbiljnog reza, bez reduciranja drveta samog staba i bez zaklona, te uz obilno đubrenje stajskim i mineralnim đubretom i pomnim uništavanjem biljnih bolesti i štetočina, nema ni govora o kakvoj većoj kvalitativnoj proizvodnji finog stolnog voća. Eto, Bijela Zimska Rebrača u jednoj maloj bašti od 25 ara Sitenu (Švajcarska) na 2.000 horizontalnih kordona, dala je 1827. god. 10.000 kg. ploda najbolje kvalitete. I danas u Parizu plaća se za jedan komad od tih jabuka po 5 fr. franaka.

Koja razlika između naših divijih šumskih krušaka i proizvoda plemenitih stabala, koja su obrezivana! Šumska divljaka ima veličinu oraha, dok na pr. u 1846. god. u Turu je dobivena i kruška od sorte Lijepa Anževinka, koja je bila teška 2 kg. i 250 gr.

Što je stablo bujnije, to mezgra zaobilazi više unutrašnjih grana. To je slučaj i pri mršavosti zemljišta, opće slaboj konstrukciji, prerodnosti poranjenju i dr. Razumnim rezom, odstranjivanjem unutrašnjih i mezgrom napuštenih grana, prirodi se pomogne i potpunoma se osigura razvoj ostalih dijelova.

Kad su grane došle do svoga razvoja, počmu sa nasađivanjem rodnih organa: ili na kraju mladica ili na njihovim lateralnim dijelovima, već prema vrsti. Kod stabala voljno rastućih. rodni organi garnirani uz duž grana imaju ograničenu trajnost, te iz toga proizlazi, da te grane po izvjesnom broju godina i ogole. Oko 6-te godine naše voćke, odnosno njihove grane gube svoje rodne proizvađače, koji dadoše 2—3 roda. Često puta nam je u interesu, da proizvođače učinimo stalnim, a to je moguće: kod špalirnih voćaka na zgodnim podlogama a pri razumnom rezu po cijeloj dužini granice.

Naše lokalne sorte voća, koje nisu podvržene rezu jedne godine rode, dok opet jednu ili dvije godine počivaju ili samo djelimično rode. To je uslijed iscrpljenja stabla, u glavnom i radi organizacije cvjetnih pupova.

Jedna vrsta voća više raširena k sjeveru i nalazeći se i na višoj apsolutnoj visini, treba i više vremena za razvoj njenih cvjetnih pupova. Vrste košpičavog voća, koje se manje sade na sjeverne strane i vole više umjereno tople predjele kao što su: breskva, kajsija, badem i maslina, trebaju dvije vegetacije za formiranje cvjetnih pupova. Naše domaće sorte jabuka i krušaka, šljiva i trešanja, trebaju tri vegetacije, dok im se cvjetni pupovi formiraju. Prema tome voćna stabla toplih krajeva cvjetaju općenito na okrajcima prošlogodišnjih mladica. Voćna stabla iz umjerenog pojasa cvjetaju na dvogodišnjim mladicama. Naše domaće vrste imaju cvjetove na kratkim izbojima uzduž trogodišnjih mladica. Trajnost i formiranje tih cvjetnih pupova zavisno je još i od sorte, pa na pr. neke vrste šljiva cvjetaju i u drugoj godini, to dolazi od toga, da vuku porijeklo iz toplijih krajeva.

Rez djeluje do izvjesne tačke, da stablo svake godine rodi a istodobno da ostavljene rodne proizvađače jača. Stalna svakogodišnja proizvodnja, moguća je samo kod sorti stolnog voća, gdje nam se radi o krupnoći i kvalitetu roda, dok rez kod trgovačkog voća ili voća za preradu nije potreban. Razuman rez oslonjen na iskustvu, dozvoljuje nam, da pod našim klimatskim okolnostima imadnemo usavršenu proizvodnju raznog domaćeg i unešenog voća. Pametno i temeljito na Zakonima vegetacije ako taj rez provodi praktični voćar, on reguliše i proizvodnju voća. Dobiva ono najljepše te produžuje život i plodovitost stabla.

Poznavanje stabla i njegovih dijelova.

Voćno stablo predstavlja središnju osovinu manje ili više u vis produženu, garniranu sporednim i završnim granama, kod kojih je karakteristično, da se unutrašnje grane potpuno s vremenom izgube i tako ogole. Ta osovina konči na jednoj strani sa glavnim korjenom, koji imade sa strana opet sporedno korjenje. Na drugoj strani ta okomica ima sporedne grane koje su što bliže samom vrhu sve kraće. To daje stablu formu piramide ili kugle.

Na glavnim i sekundarnim granama izbijaju nove mladice, lišće i cvijeće.

Voćni grm je nizak, predstavlja isto jednu centralnu osovinu ali ona se brzo zaustavlja i već se pri samoj zemlji dijeli, postaje jaka krošnjica (lijeska i tunja).

Voćno šivlje ne formira trajno tijelo. Sastoji se iz snopca grana izašlih iz korjena ili iz panja, koje imaju ograničenu trajnost. Najprvo su formirani iz jakih i uspravnih mladica koji se razgranaju i kasnije rode. Iscrpljene grane i grančice suše se, ginu a iz korjenja ili iz panja izbijaju opet nove (ribiz i ogrozd).

Nekoje šiblje je puzavo, traži potporu, kao na pr. malina.

Pratimo botaničke rasprave o pojedinim dijelovima biljaka, o njihovu načinu života, te o kompliciranoj klasifikaciji pojedinih dijelova. Sav taj način i materijal rasprave, nema baš direktan interes po voćara, koji svu pažnju posvećuje na razne izvjesne osebine o kojima opet botaničar ne vodi računa. Svaka grančica u razvojnom stadiju, za njega je mladica ali voćar nezadovoljaje se još s tim. On raspozna još i osobine: dužinu, konstrukciju, koja daje izgled naboran ili gladak, dispoziciju za drvo ili za rod i dr.

Ako na kraju vegetacije promatramo izboje, koji se javiše, lako raspoznamo, da jedan od njih izrađuje dalje krošnju stabla, to je mlada provodnica. Osim te mladice, koju kad odrveni zovemo grančicom, imamo još tri vrste izboja: stapčice, stabke i plodne šibe. One su tu, da se na njima nasade cvjetni pupovi. Tako je još klasificirao stari stručnjak opat Šabol. Točna klasifikacija raznih dijelova voćke, osobito je potrebna voćaru, koji svojom rukom i znanjem ravna razvoj drveta i plodovitost. Razni naučenjaci bili su komplicirali klasifikaciju pojedinih dijelova drveta, pa je na pr. jedan od njih razlikovao 8 pupova i 12 plodnih grančica; nastala je cijela oštra rasprava i zbrka, koja nema ništa zajedničkog sa praktičnim rezom.

Voćar hoće, da ima svoj metod rada jednostavan i lako razumljiv pa prema tome, za njega je potpuno dovoljna gornja klasifikacija.

Pup je malo čunjasto tjelešce zaštićeno šupinama; imade klicu buduće vegetacije, a nalazi se na osnovi lista. Sve izbije iz lista koji daje 4 vrste izboja.

Jedan je za drvo, t. j. mladica, kad odrveni, zovemo je grančicom.

Tri su za plod: stapčica, stapka i plodna šiba. Na njima su nasađeni opet cvjetni pupovi.

Ako okce neda izboj za drvo, onda cvjetni pup ostaje jalov ili ugine prije nego se razvije; na vrhu mladice nalazi se završni pup a sa strane pobočni ili sporedni pupovi. Na osnovi nalaze se pupovi plosnati, teško se razviju te im se radi toga dalo ime i spavajući pupovi. Kod košpičavog voća pupovi, koji nisu razvijeni na vrijeme, oni uginu. Kod zubčastog voća ti spavajući pupovi, jalovi su i po više godina, slučajem se mogu opet razviti.

Više puta poranjenjem, pomlađivanjem ili iscrpljenjem voćke na stranim granama izbiju mladice iz pupova, kojima kažemo adventivni.

Pup ima obično dvije suočice, koje mu stoje po strani. Dužnost im je, da nadoknade pup ako se slučajno ošteti. Mladice takvih suočica obično su slabije od glavnoga pupa. Kod košpičavog voća mjesto suokca, je cvijetni pup.

Uzduž mladice pupovi su međusobno jednako udaljeni, prostor između njih zovemo internodijem (međučlankom). — Pupovi su postavljeni u liniji spirale te šesti pup točno dođe u pravoj okomici sa prvim pupom, što je važno pri formiranju špalirnoga voća. Mladica je najjači izboj koji je izašao iz pupa a stavljeno joj je u dužnost, da formira tijelo voćke. Ona je glatka, općenito više uspravnija od plodnih grana; srednje dužine 70 cm. često puta mnogo i duže. Na sebi ima drvene pupove za razvoj i ostalih dijelova: grana i deblo razvijaju se godinama. Obrezana mladica razvije na svom okrajku dvije-tri grančice nešto jače. Te dvije okrajnje grane jednako su jake, račvaste su i tako prave matične grane. Treća kao i eventualno još i druge mladice su slabije i manje izdržljivije. Samo rezom formirano stablo jake je konstrukcije.

(Nastavit će se).

Jakom i dobrom štampom se najbolje budi duh zajednice. U dobroj štampi se odrazuje kulturni duh i snaga zajednice.

Odgovor na članke g. Bulbulovića*)

U svojim člancima »Da se sporazumimo« i »Da se objasnimo« g. Bulbulović tretira neka »bolna pitanja »našeg« Islama«. Ovde kažem našeg, jer g. Bulbulović stalno naglašava kako je Ulema svojim tumačenjem zasjenila Islam, pretstavljajući ga vjernicima drugačije i kočeći time napredak Muslimana.

Dolazi pitanje odnosa Uleme i Inteligencije. Žalosnu činjenicu toga odnosa pisac pomenutih članaka iznosi ispravno, ali tražeći »kakvu platformu« na kojoj da se taj odnos popravi, on griješi.

Poznato nam je da se je od unazad nekoliko decenija uveliko izmijenio položaj Muslimana neprekidnom historijskom procesu razvoja, muslimani su naročito pogođeni. Ovakav slučaj i ovakovo naše stanje uslovljeno je ekonomskim momentom, koji mnogo štošta uslovljava među ljudima. Dakle našem današnjem stanju nije uzrok ni Islam onakav kakvog nam prestavljaju razni Mudžtehidi, koji nisu »iskusili« današnje stanje. Islam je uvijek prikazivan kao posljednja Božja opomena ljudima, kao opomena da ljudi u svome interesu ne zaborave na Boga kao svoga stvoritelja. U svojoj milosti dao im je upute kako će najbolje provesti privremeni život, a da ne izgube Njegovu milost ni na onome svijetu. Ako vjerujemo Boga onda moramo da izvršavamo Njegove naredbe i time skučimo svoju volju. Da li mi to radimo? — Ne! Ali tražimo način po svojoj volji kako bi zadobili Božju milost, a baš time nećemo da izvršavamo Njegove naredbe. Bog kao naš Stvoritelj najbolje nas pozna, pa ako ga vjerujemo, moramo vjerovati da nas samo on može usrećiti. Islam mi nismo stvorili sami iz »straha i neizvjesnosti«, nego je Islam nama dat od onoga, koji ne zaključuje samo iz prošlosti, nego zna i kuda mi idemo u budućnosti.

Bog je dosta pustio nama na volju, ali je mnogo i zabranio. Time Islam ne priječi nikome da se kulturno u pravom smislu razvija. Tome ništa ne smeta ako muslimanski intelektualac izvršava sve islamske propise i ako se kroz njih osjeća članom zajednice, a ne da on to osjeća u toliko, što je se stidi. Ako je ta zajednica u kulturno lošem položaju, onda se treba založiti da se to stanje popravi, a ne težiti samo za bogatim karijerama živeći parazitski na svojoj zajednici, ne štedeći ni ono što je uslovljava — vjeru. Naša mlada inteligencija prima lažnu kulturu. Ona je od evropske civilizacije, za koju se iz mode bori, primila ono što je najgore — sebičnost. Sa inteligencijom takovih odlika nije toliko prešno tražiti suradnju, jer to nije u interesu svestranog napretka naše zajednice.

Pisac g. Bulbulović navodi kako je u Turskoj blagodareći nekim reformama udvostručena tiraža Kur'ana i Turska u skokovima ide ka »svojoj sreći«, jer je pošla stopama evropske civilizacije. Pisac zaboravlja da je i pored tolike tiraže Kur'ana dopušteno sve ono što Bog zabranjuje (alkohol, svinjsko meso, učestvovanje Muslimanke u javnom životu) na štetu normalnog razvijanja porodičnog života. A ja ovdje odlučno tvrdim da takova civilizacija ide u ćorsokak, to dokumentuje historija. Ko može reći i to potkrepiti da je ona civilizacija, za koju se traži da se borimo, moralna, to jest korisna našoj vjerskoj zajednici. Ne daj Bože ne odvraćam ja time Muslimane od kulture, i to od prave i istinske kulture, nego kažem da je, ako hoćemo da nam koristi, usvojimo i njegujemo u duhu Islama, **kontrolišući je šeriatskim propisima koji za nas moraju ostati nepromjenljivi.** Jer na pr. evropska civilizacija traži emancipaciju žene i njenu ravnopravnost sa muškarcem, na štetu njenog prirodnog položaja i prirodnih prava kao majke i protiv šeriatskih propisa. »Civilizacija« nije obraćala pažnju na to kada je uvlačila ženu u vrtlog privrednog života i time je izložila bezdušnoj eksploataciji. Ova šeriatska odredba kao i sve druge nije »fakultativna« nego obligatna i zasnovana na Kur'anu kojeg se pisac ne odriče, te se možemo na njega osloniti. 31. i 60. ajet Suretun-nura nepobitni su dokazi, a osobito ovaj posljednji, kome nije potreban naročiti tefsir, jer nije »višesmislen«.

Dok se god kao preduslov kulture bude smatrao »šešir« i dok »savremeni« i »kulturni« čovjek ne izvršava što Bog naređuje, ljudima nema sreće, ako vjerujemo Boga, a on to garantuje. Pa onda sve što vrijeme svojom elementarnom snagom unapređuje ne samo da ne ide u prilog vjere, nego šta više ne ide ni u prilog na taj način unapređenih Muslimana, jer vjera nije sama sebi svrha. Nije revolucionarna ruska omladina rušila džamije i progonila Ulemu zato, što ju je držala u stezi, nego što je na nju vješto nahuškana kao tobože svoga eksploatatora.

Članci g. Bulbulovića imaju mnogo nedostataka i u njegovoj stručnosti kao »alima«. Ja ću pokušati da ukažem na te nedostatke i bilo bi mi milo ako bi se sporazumjeli.

1. Nije potrebno razlikovati Muhameda a. s. kao Božjeg poslanika i arapskog političara. Ovo je od strane g. Bulbulovića i suviše smjelo ubacivanje u masu nepotkrijepljenih činjenica, jer Bog kaže: Vema jentiku anil heva in huve illa vahjun juha. (Ništa On (a. s.) nije govorio pod uticajem svojih strasti). Nije Muhamed a. s. stvarao arapsko carstvo, nego je radeći po Kur'anu (innemelmumine ihve) stvarao Islamsku državu, inače ne bi ostao dosljedan sebi kao Božji poslanik. On je istina bio Arap, sin arapskog naroda, ali nije budio nacionalnu svijest Arapa, nego je držeći se Kur'ana stvarao islamsku svijest i Islamsku državu, jer smo više braća po vjeri nego po krvi.

2. G. Bulbulović je podjelio izvore Islama na četvero: Kur'an, hadis, idžmai ummet i kijas. Podjela je jasna i istinita, ali u definisanju on ubacuje možda i svjesnu neistinu, kad kaže da samo odredbe iz Kurana mogu biti kategorične (bez prigovora), međutim to važi i za sva tri prva izvora. Sve što oni određuju moramo vjerovati i djelom potvrditi (i ilmen i amelen) dok je jedino kijas amelen (samo djelom).

3. U svome demagoškom izlaganju šta je mubah, g. Bulbulović se oslanja na jednu običnu rečenicu (ezzaruratu tubih ul mahzurat). Međutim treba razjasniti na koji način Bog dozvoljava zabranjenu stvar, jer On to nije ostavio nerazjašnjeno, nego je rekao: Fe menid-ture gajre bagin vela adin fela isme alejhi (bekare) to jest ako ne činim svojim prekršajem nimalo štete općim islamskim interesima i u slučaju naročito velike potrebe, onda može da to učini.

4. U konstatovanju našeg današnjeg stanja g. Bulbulović favorizira izmjenu azbuke u našim vjerskim knjigama i Kur'anu. Iako to djelomično nije zabranjeno nije ni preporučljivo, ne iz mističnih razloga, nego baš iz tehničkih, jer se arapski jezik u mnogome razlikuje od našeg jezika a ima čak 10 glasova kojih nema u drugim jezicima, a služi se samo sa 28 slova. Međutim izmjena azbuke u Kur'anu je zabranjena, jer u učenju istoga moramo biti oprezni: Ve rettil el Kur'ane tertila (Kur'an). Jasno je da se tumačenja mogu pisati kojom god azbukom i jezikom.

Mislim da je ovom prilikom dosta a sada nastojmo da nas Bog udostoji onim što nam zajamčuje.

Bos. Gradiška, januara 1936.

»Abdulah«.

*) Ovaj članak donosimo iz krugova naše ilmijje iz provincije i rado mu dajemo mjesta, želeći da kao objektivno muslimansko kulturno glasilo doprinesemo pravi obol u raščišćavanju i pravilnom shvatanju važnih pitanja našeg vjerskog života. — Ur.

IZ KONJICA:

KULTURNI RAD.

Novi odbor »Jug. Kluba« uputio je pismenu molbu svim intelektualcima muslimanima, moleći ih da održe koje predavanje u društvu. Među prvima se odazvao g. Mehmedali ef. Hadžić i održao vrlo poučno predavanje u prostorijama »Jug. Kluba« na dan 17. januara ov. god.

Također je i gosp. Rustem eff. Hrustempašić, muderis, održao predavanje na dan 30. januara u Klubu.

Oba su predavanja uspjela i sala je bila dupke puna. Među slušaocima se naročito opazilo mnogo omladinaca, koji su željni lijepih predavanja. Gg. predavači su istakli da će se uvijek rado odazvati kada budu pozvani.

Neka je velika hvala gg. Hadžiću i Hrustempašiću na njihovom nesebičnom radu. Da ih dragi Allah mnogo poživi.

KONFERENCIJA MUALLIMA.

Na dan 30. januara održata je konferencija u Konjicu svih imama i mualima teritorija konjičkog sreza. Kao delegat jednoglasno je izabran g. Rustem eff. Hrustempašić, muderis, koji će ih zastupati u Sarajevu.

Drug.

Intelektualci govore...

Jedan prirodni zakon izbija na vidjelo. Zakon uzajamnog dejstva. Čovjek mijenja prirodu, a ona preinačena njega. Ideologija njegova prelama se kroz najbližu stvarnost, kroz međusobni odnos ljudi i odnos ovih i prirode. Produktivni odnosi i ekonomska struktura društva povlače izvjesne ideološke forme, i te forme egzistiraju materijalno kao izraz dijela društva. Ono kroz njih gleda da održi go život i da ga dosljedno i uljepša. Reklo bi se zavijene su u tkaninu sa interesnom osnovom; prožimaju običaje, moral, pravo naziranja na svijet, uzimaju u pomoć nauku, vjeru ili praznovjerje, već šta mogu da progutaju i šta ima zgodnije, bolje konvenira, da bi osvojile teren.

Ideologija je uvjetovana ekonomski, pa ili je nužno, spontano samonikla ili je u interesu falsifikovana i na tapet izašla. Ova posljednja kao neosnovana kratka je vijeka. Spontanost ideološka projecira se iz stvarnosti, odrazuje iz prilika. Materijalno bivstvovanje prolazi preko nerava, čula, kroz mozgove ljudi, prekuhava se kako bi intimnije rekli; vrši se jedan kemijsko fiziološki proces oslobođava se da kaže nauka.

U govoru, u pisanju poznajemo čovjeka. U tolikoj mjeri u koliko je istinu rekao. Pa ipak ga poznajemo i kad laže. Lice, pokreti, zanos za pojedine stvari odaju ga. Iz glasa djevojke, što radi sebe pjeva, iz podrhtavanja i vibracija muskula grla izliva se žal, čežnja, erotsko. Sujeti govore o autorima, pa i tema g. Orahovca sa patetičnom dikcijom odaje najintimnijeg Saita. O inteligentima, papirnatim, visokofrekventnim gospodičićima po rođenju, govorio nam je. Simptom: predavač nam daje sebe. Zar ne?! Boli ga to što društvo priznaje diplome, a ne njihove nosioce, prevozna srestva. Orahovac evoluira, izgrađuje se uči. Sam. Svjestan je da mu neće dati diplome, nadolazi mu revolt, optužuje. Istina sa komadićem ličnosti. Okolnosti pod kojima se odmotava njegov život izabrali su mu ovu aktuelnu priču kao blisku, poznatu, omogućili su mu da je zajedljivo ilustruje. Istinu je rekao, bila je malo gorka, nesvatljiva, pa je mnogi nisu primili, a aplaudirali su.

Žurio je s izlaganjem, bombardovao s citatima Senekinim, Bebelovim, Černiševskog, karikirao je, s pravom, nosioce diploma, ali je više teoretisao. Trebalo je dati našu bližu muslimansku stvarnost. Govori o modernizaciji, reformi škole bolje rečeno o sterilnosti njezinoj. Zagrijan, sa njegovim specifičnim dinamizmom juri kao orient-expres, bez straha da se ne nasuče. Među omladinom dojam kao da školu negira; ona izlaganja shvaća u izrescima.

Pohvalno je od Orahovca što operiše naše rane, koliko toliko, što se usuđuje da podigne glas. Kod nas je to rijedak slučaj. Naši se prepiru po listovima, cjepkajući po privatnom životu, vole da se prignu, da se ne zamjere, a oni koji ništa ne vole: ćute. Separatizam, naduvenost, ćutnja koja se još u većini identifikuje s neznanjem. Takvi intelekti žive u omami jednog običajnog morala i konvencionalnosti, pišu, unose »dužne« obzire, navlače fesove da bi dobili ugled, miraz, položaj; nosioci su jedne bezidejne ideologije koja farba istinu za novac, ostaje gluha za signale sadašnjice. Jedni su svjesni, drugi ne, jer oni ne znaju šta čine. To je »sudbinska« sila uslovljena stacionarnošću i fatalizmom iz nedavne prošlosti. Skinimo te crne cvikere: imamo i izgrađenih ljudi. Imamo, ali malo. I ako koji od tih krene contra navikama osvještanog, ograde ga sankcijama.

Diskusija po predavanju bila je aparlamentarna. Tome sam, priznajem, i ja dosta doprineo. Dokazali smo koje mogao da primijeti konstatacije predavačeve. Jedni su veličali školu, drugi tražili male ispravke u stilu profesorskog koncila, jedni ovo, drugi ono, treći ni ovo ni ono: ništa. Intelektualac je progovorio: jednakosti ne može biti; oduvijek i zauvijek postoje i postojaće bolesni i zdravi, bogati i sirotinja. Bog je tako naredio, kaže. Interesuje me: kako stoji s njim u toj naredbi, gdje je on svrstan. Taj je još na putu historiografije, produktivan je, hvale ga a nekolicina ga opominje da ne poziva Boga u pomoć kada nešto nezna.

Nemamo čistilište. Imamo ovozemaljski pakao, džehenem. Reakcija urađa akcijom. Sve kreće, sve teče, mijenja se, evoluira. Sve što postoji u isti mah i ne postoji. Zato sam očekivao da se neko pojavi kao ekskurzista kroz ovu našu raštimovanu kulturnu baru. Da poprati sentimentalnu, anemičnu i sladunjavu kritiku g. Ajkića o lirici, lijepoj lirici o bijedi, što odiše proživljenošću i što nagoni dušu da nam zatreperi kao membrana pred mikrofonom. Da ponovno dovede u život psihoanalitička izlaganja g. Đikića i superiornu kritiku kritike abs. filozof. Pozderovića, koji se javlja jer su nedonoščad ferudizma takli u prijesto g. Nikole Popovića. Da prišapne, — izvinite za šalu — jednom abesinskom objelodanitelju, koji, — za vrijeme ofanzive fašističkih trupa i prodiranja »civilizacije« na istok, stanuje u Sarajevu i u međuvremenu sipa olovne argumente na zoološki vrt. I Kur'an nam govori ovu suštu istinu: ne govori o stvarima dok ih ne upoznaš; analogno tome ne tvrdi da ti je kafa slatka dok je ne probaš i ne ljuljaj se o Đurđevu na ljuljašci dok ne ispitaš njezinu nosivost. Zato i ne diraj, jer nije gentelmenski, u istine egzatnih nauka, one su dokazane, i danas su već stara stvar, kao i zakon gravitacije. I Darwin je bio teolog, ali put oko svijeta promijenio mu je naziranje o njemu.

Još bi se moglo govoriti. I trebalo bi. Pustiću i druge. Ljudi su zajedljivi. Reći će mi: nisam demokrata.

Džemil Krvavac.

Pjesma cvate...

Svake noći po pet, po šest,
Ja čuvstvenih strofa, stvorim,
Tako moje srce hoće;
Pa se opet ne umorim.

Pjevah, pjevam . . . i pjevaću
Dok života moga traje,
Snagom pjesme otvaram
Put što vodi u Saraje. . .

Ne mora ih čitat' svako,
Poeziju svak ne voli;
Mnogi shvatit' i ne može
Djevičanske tople bôli!!

Džemila-Hanumica-Zekić.

Moja tvrdnja

Svi su oni još u gustoj tami,
Koji Islam vječni napadaju
I ko žrtve zablude, neznanja,
Postepeno u ponor padaju. . .

Od svih vjera na svijetu
Najljepši je Islam sjajni,
Napadati vjeru spasa,
Bezobrazluk jeste skrajni.

Kad uvrede slušam, čitam. . .
Od srdžbe mi srce igra,
Uz obraze plamen liže. . .
Ja pobjesnim poput tigra. . .

Jer je Islam ponajveći
Ideal života mog,
Ja Božansko Svjetlo ljubim
Svim žarom srca svog.

Sve ću svoje žrtvovati
Pa čak i život sam;
Šta je blago? Šta je život?
Kad se boriš za Islam??

Islam sjajni, vjera sveta,
Biće kroza sva vremena,
Vodić sreći i kulturi
Svjetla, snažna, savremena!!

Džemila-Hanumica-Zekić.

ZAHVALNICA.

Bos. Novi, 3. II. 1936.

Povodom smrti moje kćerke rahmetli Sultanije, građanstvo grada Bos. Novog, bez razlike vjere, ukazalo je meni i mojoj porodici svoju veliku pažnju, što je u velikom broju uzelo učešća u ispraćaju rahmetlije do njezine vječne kuće.

Mnogi prijatelji sa strane izrazili su meni i porodici svoja pismena saučešća i utjehe. Sreski ljekar Dr. S. Savić iz Bos. Novog i Dr. Četković iz Dvora ukazali su za vrijeme bolovanja mojoj rahmetli kćerki veliku pažnju u svako doba.

Naročito nam je ukazao pažnju Upravnik ovdašnje pošte g. Pečuća, koji je dženazi rahmetlije sa svojom cijelom porodicom i poštanskim osobljem prisustvovao.

Drugarice rahmetli Sultanije proučile su joj za dušu Hatmu, te smatram za dužnost da se svima onima, koji su nam nebrojene usluge u najtežim časovima života učinili, ovim putem od srca zahvalimo.

Obitelj:
Mehmedbega Cerića-Kalenderca, p. t. zv.

Za naše žene

O UZGOJU DJETETA.

Dijete kad se rodi, maleno je i slabo. Ono bi klonulo da mu drugi ne pruže pomoć. Zato je uzgajanje djece velika vještina i umjetnost. Žena, koja odgaja dijete, treba osobito voditi brigu da je ono snabdjeveno čistim zrakom. Treba paziti, da dijete uvijek diše na nos, jer zrak koji udišemo kroz nos zagrije se i onako zagrijan ide u pluća, a zrak koji udišemo na usta dolazi hladan i nezagrijan u pluća i od toga mogu nastati razna oboljenja pogdjekada vrlo teška, da dijete bude izloženo i samoj smrti. Dječja pluća su osjetljiva i zato dijete treba privikavati da diše na nos, a ne na usta.

Sobu, gdje dijete spava treba više puta na dan prozračiti tako, da se otvore i prozori i vrata. Za vrijeme zračenja ono se svakako ukloni u drugu sobu, jer bi propuh hrđavo utjecao na dijete. Dijete ne treba previše čuvati u zatvorenoj sobi. Ljeti se već odmah, čim prođe 15 ili 16 dana od rođenja može iznositi na zrak po jedan sat ili dva, a ako je jesen ili zima ne smije se odmah iznijeti. Treba ga postepeno na hladnoću privikavati. Prvo ga treba malo držati kraj otvorenog prozora, a poslije pošto se je priviklo na studen, pogjekada iznijeti napolje. Djetetu ne škodi zima, samo vjetar i prašina.

I na hranu djeteta treba mnogo paziti. Majčino mlijeko najbolja je i najzdravija hrana. Djeca, koja se hrane umjetnim mlijekom, pravi su kontrast prema djeci, koja se hrane majčinim mlijekom i mnogo su slabija. Svak majka treba da pazi, da s hranom ne pretjeruje, jer stomak dječiji je malen i ne može primiti mnogo hrane.

Mnoge žene, očima sam vidjela, ne drže mnogo do toga, već čim dijete zaplače, odmah mu pružaju hranu. To nije dobro. Plač djeteta nije znak gladi. Može biti više drugih razloga. Dijete može biti žedno, mokro itd. Dijete istom rođeno treba hraniti od tri do tri sata. Dijete ne valja iza sna buditi kad mu se hoće da pruži hrana. Takav postupak utiče rđavo na živce i psihu djeteta. Ne treba djetetu pružati teške masne hrane. To njegov stomak teško probavlja. Tek poslije pola godine treba mu pogdjekada dodati i druge hrane osim majčinoga mlijeka, ali lako probavljive. Koja majka tako radi to jest pravilno njeguje dijete, može se ponositi zdravljem i svježinom njegovom.

Z.

Da li će ovo zlo već jednom naći makar svoju granicu?

Poštovani čitaoci »Islamskog Glasa« sigurno su pročitali u broju od 17. januara ove godine noticu »Jedna socijalna mana pod sarukom«, u kojoj pisac iznosi kako loše vaspitno djeluje na okolicu što se ponegdje vidi da čak i neke saruklije javno igraju karata, odnosno zabavljaju se onim što mahom služi kao sredstvo za onaj veliki porok — kockanje. Pročitali su i onaj lijepi uvodni članak »Alkohol — smrtni neprijatelj čovjekov« — i sigurno su se složili s onim što je izneseno u spomenutoj notici a iz onog što je rečeno u pomenutom članku o alkoholu ostali potpuno uvjereni i ubijeđeni u ono što je u članku istaknuto. Kad sam ja te obadvije stvari pročitao, sjetio sam se nečega što sam vidio u svom mjestu i odmah poslije mubarek ramazana i Bajrami-šerifa, a čega ranije nisam vidao, pa me to ponukalo da ovako javno postavim gornje pitanje, i da o stvari reknem nekoliko riječi.

U mom mjestu odavno se pije pusta rakija. Jedan čovjek, sada već starac, pričao mi je jednom, kako je on momkovao sa svojim drugovima, te kako bi se pri pojedinim svojim pothvatima »nakitili«.

Jest, bilo je toga ,ali to je bilo sasvim drukčije. Onda je bilo više obraza i stida i to nije dalo ni onim delijama, koji bi se nekad »nakitili«, da se takvi pokazuju pred drugovima. Njihovi putovi bili su skrivein, da ih ne bi vidio — odnosno njihovu sramotu i grijeh — a možda bi naročito pazili da se ne bi susreli sa nekim poštovanim starcem. Ovo što sam rekao za one koji su znali da se »nakite«, važi i za one koji su to radili samo iz maloga ćeifa.

I dosad je bilo neke granice u tome. Mnogi koji su išli skoro svaku noć na akšamluk i koji su bili stalni gosti izvjesnih mjesnih birtija gledali su da se zavuku u neku drugu sobu, na neko zaklonjeno mjesto, da bi tako manje upadali u oči sa svojim porokom.

Danas kao da više nema nikakvih granica tome poroku, a s time, eto, potpuno pade ako ništa drugo, onaj raniji stid i obraz naročite vrste, za koji držimo da je bio i da je sada potreban.

Evo šta se desilo. Oni koji su izvjesnoga dana iza Bajrama, nekako iza akšama, išli u čaršiju a naročito oni, koji su svrćali u izvjesni dućan vidjeli su kako je u tome dućanu zasjelo izvjesno birano društvo za »pultom« na kome je bilo sve što je potrbno za pravi akšamluk: deci i findžani, rakija i meze. Kako rekoh sjedilo je birano društvo: nedavni prvi građanin našega mjesta, nedavni kandidat..., jedno uvaženo i ozbiljno službeno lice, simpatični trgovac (vlasnik radnje) i jedan bećar. Kako vidite, sve ljudi koji osim jednoga, po svome položaju i zvanju treba da nam služe za ugled i primjer. Kako vidite, također su našli i mjesto gdje ih može svatko vidjeti i ugledati se na njih: sedmogodišnjeg djeteta koga je majka poslala da joj nešto uzme, pa do nekog starca od 88 ljeta. Dućan je mjesto u koje razne potrebe upućuju svakoga.

Ali dragi čitatelji, priznati ćete, da je to bolan i žalostan primjer, za one, koji bi trebali da se ugledaju u one, koje bi trebalo da oponašaju, da ih uzimaju sebi za primjer. Naučili bi se pijenju alkohola, koje zlo i onako nemilo truje i zatire naš svijet. Moji sugrađani će se dugo sjećati jednoga nedavnog potresnoga ubistva u pijanstvu, a koje se je desilo na oči, u udaljenosti od 2—3 koraka, pred obojicom današnjih prvih građana (pretstavnikom građana i upravne vlasti.)

Da li će ovaj primjer na pomenute djelovati tako da oni uznastoje da koliko-toliko suzbiju ovo zlo, nije mi poznato. Idemo da vidimo! Ali mi odmah možemo istaknuti da sumnjamo u to. Čini nam se da je to rakijanje i pijenje u duhu današnjih zakona i odredaba, jer kako bi inače, na primjer jedan zanačija koji po svome zanatu apsolutno ne bi smio piti — jer u tom slučaju svojim zadahom odbija mušteriju — mogao ispeći 788 kg rakije?!

Sa ovo nekoliko riječi imali smo namjeru da ovako javno ustanemo protiv onoga uvođenja u običaj da se rakija pije po dućanima gdje iz sasvim drugih razloga zalaze i naša djeca i sestre i majke i očevi. A onima, kojima je stalo do toga, ako već ne uviđaju štetnost alkohola ili nemaju snage da ga prezru i odbace, — široko im na drugim mjestima. To je prvotno najviše radi toga što ta zaraza ugledanjem lako prelazi na druge.

Niko nek se ne nađe uvrijeđen ničim ovim što sam ovdje rekao! Ako izgleda da u onom nabrajanju ličnosti na onom akšamluku nisam bio dovoljno diskretan, sjetite se da ni mjesto nije bilo nimlao diskretno, bio je to dućan, a mi ustajemo baš protiv toga.

Rogatičanin.

Iz Čapljine

ČOVJEK, ŽENA I PETERO NEJAKE DJECE OSTALI BEZ IGDJE IŠTA.

Na 26. januara o. g. izbio je požar u kući Abida Kadića u Počitelju, koju je do temelja uništio, tako da od pokućstva nije se moglo ništa spasiti, te je isti ostao bez igdje išta sa svojom ženom i petero nejake djece. Mole se braća muslimani da ovu bijednu familiju pomognu koliko ko može i da priloge pošalju na adresu Imamatu džemata Počitelj — Čapljina.

NEUREĐAJ MUSLIMANSKIH HAREMA (GROBLJA) U TASOVČIĆIMA KOD ČAPLJINE.

Na periferiji grada Čapljine u Tasovčićima nalazi se strašno zapušteno muslimansko groblje, te na samome mjestu gdje se dženaza obavlja, teško je klanjati od velikog neuređaja, jer se toliko puta dešavalo kad se mejt donese, dženaza mu se ne može da obavi dok se krmad (svinje) ne otjeraju stoga mjesta, a mejt za vrijeme klanjanja dženaze spusti se na jedan suhozid koji se nalazi u ruševnom stanju.

Vakufom u Tasovčićima upravljalo je par ljudi, koji za čitavo vrijeme nisu ništa učinili, pa je pao jedan predlog da Tasovčići, Struge i Dretelj potpanu pod Čapljinski medžlis. Taj se predlog i ostvario prije jednu godinu dana, ali nažalost do danas nije ništa učinjeno, premda u haremima ima toliko prestarih suhih drva (brijestova), da se od istih mogu haremi da urede i da još i novaca preostane.

Pred džematske izbore Čapljinski se je medžlis bio moralno obavezao da će na prvom mjestu ovo urediti t. j. Tasovačke hareme, ali do danas nije ništa učinjeno, pa bi trebalo već jedan put da se pomenuti haremi urede.

VJENČANJE.

Na 29. januara o. g. vjenčali su se Salko Merdan iz Počitelja sa simpatičnom gđicom Safijom Delić, isto iz Počitelja. Bilo sretno.

M. B.

OLAKŠICE ZA OTPLATU STARIH PORESKIH DUGOVA NEĆE SE PRODULJIVATI.

Odjeljenje poreza Ministarstva finansija naredilo je poreskim upravama da odmah na uobičajen način po selima i općinama skrenu pažnju poreskim obveznicima da se odredbama o vanrednom otpisu srazmjernog dijela za naplatu još nedospjelog poreskog duga krajem 1932. godine mogu koristiti samo do kraja mjeseca februara ove godine, koga dana ova uredba prestaje važiti. Istovremeno poreske uprave skrenut će pažnju poreskim obveznicima na koristi koje im ta uredba pruža i pozvat će ih da se njome što obilnije koriste, pošto se rok važenja ove uredbe neće ni u kom slučaju produžiti. Po isteku mjeseca februara, t. j. po isteku važenja same uredbe o ovim olakšicama, pristupit će se najstrožijoj naplati starih dugova iz 1932. godine koji do kraja februara ostanu nenaplaćeni.

Hazreti Šejh Sa'di:

Sultanu! Ulemi podaj zlato, a pobožnjaku ništa!

(Ružice iz Šejh Sadinog Đulistana)
(alegorija)

Šejh Muslihud'din Širazi, poznat pod pseudonimom Šejh Sa'di je jedan od najvećih perzijskih pjesnika i najznamenitijih sofija (pobožnjaka), najveći perzijski mudrac. Rodio se u gradu Širazu (Perzija) 589. godine po hidžretu a preselio je 691. g. Prema tome, živio je ravnih 102. godine.

Zadnjih trideset godina svoga života, proveo je u skrušenoj pobožnosti, osamljen od svijeta. Napisao je i spjevao mnogo djela o tesavvufu (misticizmu) i dubokoj mudrosti, od kojih su najznamenitija, spjevovi »Đulistan« i »Bostan«, koji su skoro na sve svjetske jezike prevedeni i prokomentarisani. Pošto sva njegova djela vrve alegorijama, to pri čitanju njegovih stvari treba da čovjek duboko i trezveno misli.

Jedan od šamskih pobožnjaka, živio je nekoliko godina povučeno u jednoj šumi, zaokupljen samo ibadetom. Hranio se isključivo lišćem. Tamošnji Sultan, u namjeri da posjeti ovoga pobožnjaka, pođe u šumu, gdje je ovaj prebivao. Pošto ga susrete, između ostalog mu reče:

— Kako bi bilo, da vam pripremim u gradu jedan od mojih saraja, u kojem biste živjeli. U rahatluku, postići ćete još veću prisutnost duha (huzuri kalb) pri ibadetu, a i ostali će se svijet okoristiti vašim uzvišenim duhom (enfasi kudsijom) i slijediće vaše dobre poslove.

— Nipošto to nemogu da prihvatim! — odgovori pobožnjak.

Kad sultan i njegovi dvorjanici čuše ovakav njegov odgovor, ovi zadnji navališe na pobožnjaka sa molbama, te mu rekoše:

— Iz poštovanja prema sultanu i njegovim riječima, pravo bi bilo a i dobro, da makar na nekoliko dana, dođete u grad. Da vidite položaj i mjesto vašeg eventualnog novog obitavališta. Ako vam slučajno, bude škodio sastanak i razgovor sa tuđincima, vi ste uvjek u takvom položaju, da birate po vašoj želji.

Priča se, da je pobožnjak ipak popustio i pošao u grad.

Crvena ruža njegova bješe,
K'o jagodice djevica divnih
A njegov zumbul bješe,
K'o solufi ljubljenih
Taj zumbul i ruža
od proljetne hladnoće straha,
bjehu k'o dojenčad, koja
nijesu nikad okusila mlijeka.

Sultan u susret pobožnjaku, odmah posla, jednu svoju lijepu robinju.

K'o parče mjeseca, melećske čehre,
ukrasa pauna, što varaka ljude.
Pošto nju Zahid, pobožnjak vidje
u njegovom srcu strpljenja nestade.

Poslije robinje, sultan posla i jednog svog roba, neviđene ljepote, prefinjene i pretjerano uljudne ćudi, u susret pobožnjaku.

Radi žeđi, uništi se svijet oko roba.
I ako je ovako, momak je sakija.
On, pokaže čašu ljudima
ali im se iz nje, napiti neda.
Oči nemogahu, nagledat se njega,
K'o što se žeđ utažiti neda,
bolesniku koga je uhvatila vrućica.

*

Pobožnjak se smjesti u carski saraj. Započe ukusna i fina jela jesti i u raskošna se odijela oblačiti. Poče osjećati slast jela i voća te uživati u lijepim mirisima. Neprimjetno se poče zagledavati u lice lijepih ropkinja. Lijepo su rekli pametni ljudi: *Solufi ljubljenih, su okovi za pamet i zamka za pametnu pticu.*

Zbog tebe žrtvovah, na ljubavnom putu.
Sve što je vrijedno, pa i srce i vjeru!

»Uistinu, ja sam ta pametna ptica. Ti si danas zamka. Napokon, sve ukupno tvoje carsko uživanje doći će kraj« — govorio je tajni glas pobožnjaka sam sebi, ali on to ne ču.

U koga uputiteljstva i znanja ima,
dervišluka djelujućeg dara govora,
a koga još uz to veže, niski dunja,
ostaće u medu, kao jedna muha.

Jednog dana zaželi sultan, da vidi svoga gosta — pobožnjaka i pođe u njegove odaje. Ugodno se iznenadi, kad vidje, da se je fizionomija pobožnjaka izmijenila, jer je bio pocrvenio, pobijelio i odebljao. Ovakvog, ugleda ga sultan, kako leži naslonjen na jastuke od dibe i kadife, a dva mladića, vilinske ljepote i čari stajahu mu više glave razhlađujući ga lepezema od paunovog perja. Sultan izrazi svoje silno zadovoljstvo, kad ugleda pobožnjaka u ovakvom rahatluku i ugodnom halu. Izrazi zadovoljstva su se čuli sa svih strana. Sultan na kraju svoga govora reče:

— Ja, na ovom svijetu, dvije vrste ljudi smatram prijateljima, i to: jedni su: ulema, a drugi suleha (dobri pobožni ljudi).

— O care! — reče jedan od prisutnih pametnih i iskusnih vezira. — Uvjet prijateljstva je taj, da obim vrstama ljudi, učiniš dobro.

— Na koji način? — upita sultan.

— Sultanu — odgovori vezir. — Ulemi podaj zlato, zato, da mogu više u nauci napredovati, a pobožnima ne daj ništa, da bi ostali pobožni!

Sa Allahom ko imade sakrivene tajne,
i »duhovno uzvišeno stanje«.
Pobožan je, dok ne jede:
vakufske i džerr'ske zalogaje.

Preveo: *Ibni Adem.*

Op. — Kao što je poznato, vrlo je teško pojedine riječi istočne poezije i filozofije, a osobito mistike prevesti na naš jezik. Pa ipak, mršavost prevoda i nezgodnost pojedinih izraza, neka se meni u grijeh pripiše.

Prevodioc.

Ing. Omanović Salih, šum. savjetnik Sarajevo:

Bujičarstvo i pošumljavanje u okolici Sarajeva

Prije nego pređem na razmatranje bujičnih radova i radova na pošumljavanju u okolici Sarajeva smatram za potrebno, da se u nekoliko osvrnem na teoretski dio, kako bi poštovani čitaoci imali što jasniju sliku o ovim radovima, koji su od eminentne važnosti po grad Sarajevo i njegovo turističko i privredno značenje.

Uređenje bujica (bujičnjaka, urvina i divljih potoka) je čisto šumarska nauka, ali izvođenje ovih radova zasijeca u tehničku i privrednu nauku, pa iziskuje poznavanje hidrotehnike, geologije, nauke o plodnostima zemljišta i gradnjama u vodi.

Voda ima štetno djelovanje u raznim slučajevima i okolnostima, pa je poznata izreka: »Vatra i voda dobre su sluge, ali zli gospodari«. Pored koristi od vode u raznim oblicima, ona čini i ogromne štete ljudstvu, komunikacijonim objektima i poljoprivredi. Kiša zbija zemljište, spira i isplače plodnu zemlju sa brijegova i strmih strana. U brdima voda divljih potoka potkopava padinu brijega, zbog čega se zemljište oburvava i skliže, pa često se surva čitav brijeg i nanos vode zatrpava u dolinama kuće, komunikacijone objekte i poljoprivredna tla tako, da često dolazi u varošima i selima, koja leže u dnu takih potoka, do katastrofalnih poplava.

Pod bujicom dakle razumijevamo kraće i strme vodotoke, koji poslije kiše, proloma oblaka ili u proljeće kad se topi snijeg snažno nabujaju u dubokom koritu i bujica nosi materijal taložeći ga u nižim i plodnim položajima i čini stalnu štetu zemljištu. Ako tako duboki potok ima i nagli pad, onda voda dobiva sve veću brzinu, pa od jaruge potoka nastaje povremeno vrlo opasna bujica, koja neprestano dubi dno potoka, potkopava obale, nosi kamenje, pijesak i šljunak sa veoma štetnim djelovanjem. U takom se koritu voda valja kao talas sa neizmjerno velikom snagom, da se najposlije u dolini ili ravnici razlije i potopi najplodnija poljoprivredna zemljišta. Poplava sa štetnim posljedicama traje po nekoliko dana, dočim samo nabujavanje bujičnjaka tek nekoliko časova.

Koji su potoci bujični, a koji su mirni i bezštetni neda se na oko i lako ocijeniti, jer se često dešava, da mirni potok ili rijeka uticajem erozije i korozije s vremenom postane opasna bujica. Tu opasnost treba uvijek očekivati, jer bujice i poplave javljaju se gotovo svake godine. Tako su nastale poplave od našeg mirnog potoka Bistrika u god. 1926., 1928. i 1934. i nikad se ne može utvrditi, da takih poplava neće i u buduće biti, ako se ne poduzmu sva nužna tehnička sredstva za smirenje ovakih bujičnjaka.

Dejstvo jedne bujice možemo ovako razumjeti. Brzi i nagli nadolazak vode, prouzrokuje ogromne nanose kamenja, pijeska, zemlje i šljunka, koji je materijal u stalnom pokretu, pa tako čini jači pritisak na donji tok vode, usljed čega nastaje obaranje, urvanje i rušenje obala i zagušivanje korita potoka. Pri tome se čuje tutanj i buka potoka i pokazuju se znaci skore i strašne katastrofe za okolicu u dnu sliva ovake bujice.

Prema tome dejstvu razlikujemo: prave bujice (urvine) i divlje potoke, koji štete u manjoj mjeri, a bujičarstvo ima zadaću, da nam pokaže način, kako ćemo otkloniti štetno dejstvo tih potoka (urvina) i kako ćemo osigurati od tih šteta komunikacijone objekte (ceste, drumove, mostove, željeznice i t. d.) i omogućiti, da se vodena snaga iskoristi, a ne da štetno djeluje.

Bujice postoje tamo, gdje se šuma na strmim obroncima sasiječe, a za njezin se podmladak nitko nije pobrinuo. Sa ovakog zemljišta voda i oborine u raznim oblicima postepeno otplavljuju sav humus i kulturno tlo na podnožja brda i u doline, a ostaju na takim stranama gole pećine, kamenje, sterilne pećine i krš. Na tlu koje je šumom obraslo voda lagano teče i upija se, kondenzirajući kroz lišće, mahovinu i sušanj, korjenje i žile i tako se voda lagano skuplja u obliku podzemnih potoka i rijeka te izlazi na podnožju brda kao bezopasna vrela i potoci. Ovako su dakle zemljišta neka vrsta regulatora između oborina i oticanja vode u rijeke i potoke; često zapažamo, da u golim predjelima neprestano izčezavaju vrela i potoci, koji su do prije nekoliko godina ovake krajeve natapali i pružali ugodnr sliku prirode, a sada na tim mjestima vlada pustoš i golet bez gotovo ikakve vegetacije.

Zadaća je bujičarstva, da spriječi djelovanje erozije i korozije naročito od naših divljih potoka kao što je: Bistrik, Sedrenik, Mošćanica i Čolin potok. Treba dakle spriječiti štetno djelovanje vode u dnu korita ublažujući pad vode, kao i djelovanje vode u obalama, podižući uzdužne i pobočne zidove. Izgradnja pregrada iz lomljenog kamena ili sa cementnim mortom i podizanje uzdužnih i podbočnih zidova, pored drugih naprava kao: potslaplja, kuneta, pletera, fašina i t. d. bila bi u glavnom riješena tehnička zadaća u uređenju svih bujičnjaka. Mi moramo pad vode uravnotežiti i ublažiti, t. j. na donjem kraju potoka dno tako podignuti, da pad potoka ne bude veći od 5 do 10%, čime će sasma nestati štetnog djelovanja vode. Početak tehničkih radova otpočinje u gornjem toku bujice i svodi se preko srednjeg toka u donje krajeve izjednačujući neprestano pad potoka. Pored tih naprava eroziju umanjujemo potpločavanjem dna korita (flasteri i kunete). U tu svrhu služi kao materijal kamen, drvo i beton. Erozija je vječita pojava, što nam svjedoče osamljene stjenovite piramide na planinskim visovima i klisurama. U aluvijalnom i diluvijalnom dobu bila je erozija aktivnija nego danas, što nam svjedoči nastajanje mnogih pješčanih ravnica i polja na našem kršu. Erozija je aktivnija, ako je veća snaga vode i ako je zemljište bez dovoljnog pokrivala (vegetacije).

Pored gradnja u samom koritu bujičnjaka često smo prinuždeni pristupiti smirenju popuzina, t. j. onog zemljišta, koje se nalazi na neprovodnoj tvrdoj glinastoj podlozi. Sve se oborine ustavljaju na takoj nastoj podlozi i podzemno teku u smjeru nagiba brijega podronjavajući neprestano prouzrokujući puzanje ovog terena (ručterena). Na ovakim mjestima potrebno nam je provesti drenažu; iskopati kanale u koje će se voda slijevati i dalje bezštetno oticati. Na ovakom zemljištu potrebno je zasaditi vrbe, topole (kanadsku topolu) i johe, koje drveće u većoj količini upija vodu i svojim korjenjem donekle veže samo zemljište i spriječava odronjavanje i puzanje.

Samim tehničkim radnjama provedenim u koritu bujičnjaka nijesu izvršeni svi poslovi i osigurane sve mjere, koje će bujicu učiniti bezštetnom. Pri tome treba voditi strogo računa i o pošumljavanju ovakog zemljišta, naročito strmih i golih strana, da se tako uspostavi nova vegetacija. Tlo sa razgranjenim žilama i korjenjem učvršćuje se i zadržava zemljište od otiskivanja, odronjavanja i otplavljivanja. Na taj se način postepeno stvara humus, koji štiti tlo od metereoloških upliva. Na tom je zemljištu potrebno ponajprije zabraniti svaku pašu, pošto je to najbolji preduslov, da se zemlja što prije pokrije zelenilom (travom i raznim šibljem). Većina naših bujica nastaju na vapnencu ili dolomitu, trias ili kredne formacije, a trias je za vegetaciju veoma prikladan, jer se između pukotina kamenja zadržaje crvena glina »terra rossa« koja se lako pod utjecajem atmosferilija rastvara, čija su fizička i kemijska svojstva od velike važnosti za razvoj vegetacije na ovakom mršavom i golom zemljištu. Na ovakom zemljištu treba uzgajati ono drveće, koje se je sa praktične strane pokazalo kao najprikladnije, pa biljke treba odgojiti u vlastitim rasadnicima. Za prilike okolice Sarajeva upotrebiće se: crni bor i ariš, a od listača: jasen, američki jasen i bagren, a na vlažnom tlu: sve vrsti vrba i topola (kanadska topola) i joha. Za obale gdje ima manje vlage upotrebiće se rakita »Salix caprea«.

(Nastavit će se.)

Ispravak g. N. Janevića

Gospodine uredniče,

U broju 17. Vašeg cijenjenog lista od 24. januara izašla je jedna kritika na jedan moj dopis u beogradskom »Vremenu«. Odgovor potiče od izvjesnog Muhameda R. Kerkena i iz njega se vidi da je taj Kerken napisao taj odgovor sa očitom namjerom da bezrazložno vrijeđa nekrive ili da da oduška svojoj bjesnoći. Zato Vas najučtivije molim da na osnovu Zakona o štampi a u interesu istine (koja treba da bude prva odlika novinarstva) i moga opravdanja pred čitaocima Vašega lista od jednog takvog napada, izvolite uvrstiti u naredni broj »Islamskog Glasa« slijedeće retke:

Jedina pametnu stvar u članku Muhameda Kerkena jeste ta što je uz svoju kritiku priključio i moj dopis u cijelosti. Mislio je valjda da će na taj način zapanjiti čitaoce »Islamskog Glasa« kad im iznese »sve pogrde« iz moga dopisa upućene Islamu i muslimanima. Prevario se taj Muhamed Kerken ljuto. Iz njega će staloženi čitaoci moći ocijeniti da li u njemu uopšte ima pogrda upućenih makar kome kao i to čije su riječi »bljezgarije««: moje ili njegove.

U mome članku protivu koga se Muhamed Kerken toliko razvikao sve su riječi od prve do posljednje istinite. O tome da sam ja svojim člankom uvredio Islam i muslimane može govoriti samo onaj kome nije poznat kulturni nivo muslimana na Jugu, a naročito ohridskih muslimana. Jer jedan savjestan dopisnik nipošto ne može biti kriv zato, što je izvjestan dio stanovite njegove varoši u nekom pogledu zaostao. Jedan savjestan dopisnik neće takođe propustiti priliku da referiše svojoj redakciji o jednoj značajnoj pojavi iz njegove varoši, makar ona objelodanjivala slabe strane njegovih sugrađana. Zato preporučujem Muhamedu Kerkenu, tako silovitom i bezobzirnom, da tu svoju silovitost i bezobzirnost upotrijebi u radu na iskorjenjivanju praznovjerja kod njegove sabraće na Jugu a ne da se na takav način baca blatom na jednog nedužnog dopisnika pa preko njega i na list »Vreme«.

Toliko moj Kerkene, a u buduće pamet u glavu!

Nadajući se g. uredniče da ćete izaći u susret mojoj opravdanoj molbi primite uvjerenje o mom odličnom poštovanju

Ohrid, 29. I. 1935.

Nikola Janević,
dop. »Vremena«.

SVEČANI PRENOS ŠEHITA.

Goražde, 31. januar.

Kako novoprojektovana pruga prelazi preko »Šehitluka« na imanju džematskog imama Zufer ef. Bešlića i time potpuno oštećuje dva stara groba, stoga je Džematski medžlis u sporazumu sa odborom za gradnju pruge u Goraždu — odredio da se izvrši prenos kostiju šehitskih na 31. januara 1935. u petak iza džuma namaza u glavno groblje.

Iza džuma-namaza pohrlili su džematlije u velikom broju na »Šehitluke«, koja potječu iz vremena S. Fatiha, da i ovaj put odaju zasluženo poštovanje zemnim ostancima pravih »mudžahida« koji sa bezbroj drugova Bog zna odakle dođoše i neustrašivo žrtvovaše svoje živote; noseći svijetlu i neugasivu luču Dini Islama u ovim krajevima.

Tom prilikom je imam Zufer ef. Bešlić na »Šehitlucima« u svom toplom govoru istakao njihov značaj, zasluge i požrtvovnost, čijom zaslugom i nas danas obasjavaju blagotvorne zrake islamske i time nas kao svoju novu braću zadužiše vječnom zahvalnošću.

Pored mnogih džematlija iz mjesta i okolice i njihovih imama i muallima, svečanom prenosu prisustvovaše muška djeca iz škole i odraslija iz mekteba, sa svojim vrijednim vjeroučiteljem Halil ef. Huremovićem i time svi zajednički u vidu spontane svečanosti odadoše priznanje časnim šehitskim kostima i sjetiše ih se sa prigodnim učenjem.

Prije nekoliko dana, također zbog pruge izvršeno je prekopavanje nekih grobova na seoskom groblju u Kazagićima džemata goraškog u prisustvu imam i nekih džematlija.

Mir kostima njihovim i rahmet im duši!

Učesnik: F. Š.

RAMAZAN U CETINJU.

Inicijativom g. Hajdaragića Ahmeta, poslovođe tvornice Tivar, bila je povedena živa akcija pred Ramazani Šerif među muslimanima grada Cetinja, da bi se taj mjesec što više proveo u pobožnosti, te da se omogući klanjanje teravih-namaza preko čitavog ramazana u džematu, a poslije teravije da se ovdašnji muslimani u skupu porazgovore i promehabete.

Svake noći je posjeta bila velika, kako odraslih tako i djece. Poslije namaza, svaki prisutni bio je počašćen kafom i limunadom. Tako su ove godine kao nikad prije muslimani grada Cetinja proslavili mjesec Ramazan. Dužnost imama je vršio g. Krnić A, Fetah, rodom iz Podgorice, koji je zaposlen kod tv. J, Lisičić. On je svojim lijepim glasom i učenjem Kurani a. š. zadivio prisutne.

27. noć Ramazana, na Lejlei-miradž — priređen je Mevlud od Dr. S. Bašagića, koji su učili Krnić Fetah, Bešlić Jakup i Krnić Muhamed. Tako je ova noć najsvečanije na Cetinju proslavljena.

One noći sve prisutne je počastio halvom i slatkim ovdašnji ugledni i poštovani trgovac g. Jahić Meho.

Da bi bila što svečanije proslavljena ova sveta noć poslije učenja mevluda učiti su Kurani a. š. Krnić Fetah i Bešlić Jakup trg., te su svojim melodičnim i lijepim glasom mnogim prisutnima natjerali suze na oči.

Uoči samoga Bajrama, odmah iza jacije namaza proučena je hatma, koju je učio vrijedni g. Krnić Fetah kao imam.

Neka i u buduće dragi Allah dadne još boljeg poleta našem g. Hajdaragiću i da ostali pođu ovim lijepim islamskim putem a Krniću Fetahu, koji nije žalio svoga truda na ovakom lijepom islamskom putu neka Bog podijeli dug i sretan život.

Cetinje, januara 1936. godine.

M. K.

Ur. — Ovaj dopis, iako nam je kasno stigao ipak ga rado donosimo kao vrijedan prilog vjerske svijesti naše malobrojne vjerske zajednice na Cetinju, koja je prožeta dubokim islamskim osjećanjem.

VELIKO POŠTOVANJE PREMA KUR'ANI A. Š. U CAZINU.

Na 26. januara o. g. u lijepo dekorisanoj džamiji džemata Krakača, srez cazinski, iza podne namaza proučena je hatmadova i mevlud. Džamija je bila dupkom ispunjena kako muškim tako ženskim svijetom. Hatmi su prisustvovali i imami iz okolnih džemata. Nakon svršene dove povorka je krenula na ručak uglednom težaku Ibrahimu Salkiću. Putem su djeca učila ilahije milozvučnim glasićima, a odrasli suznim očima pratili iz dna duše sa: Amin. Na pojedinim mjestima kuda je povorka prolazila u grupama sa suznim očima čekali su žene i djeca, koji su bili zapriječeni doći u džamiju. Ručkom je počašćeno oko 80-tero djece i preko 30 ljudi. Dan ove svečanosti za ovaj džemat je od naročite važnosti i dugo će se spominjati, jer je punih 15 godina da u ovom džematu nije dosad nijedno dijete hatmu učinilo. Ovu je manjkavost zapazio vrijedni i agilni imam Ali ef. Salkić i za nepune dvije godine uspio da se izvede ta davno zaboravljena islamska svečanost.

M.

Skrižaljka

I

				Pritoka Drave.
				Organ na glavi.
				Toljaga.
				Muslim. muško ime.
				Muslim. sveta kuća.
				Glas.
				Godišnje doba.
				Muslimansko vjerovanje.
				Muslimanski sveti grad.
				Što mnogi neće da si kvare.
				Dragulj.
				Odijelo starih rimljana.
				Stablo koje ima jak miris.
				Pisar.

II

Od I—II dobije se ime jednog čuvenog našeg pjesnika muslimana.

Ćerimović Hilmo, I.d. gimn.

Tko pravilno riješi ovu skrižaljku dobit će za nagradu naš list kroz 2 mjeseca.

Vlasnik i urednik: Hafiz Muhamed Pandža. — Odgovorni urednik: Asim Šabanović, direktor. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i dr.: Stjepan Vrček.

POJEDINI BROJ 1.50 DINARA. TAKSA PLAĆENA U GOTOVU.

Islamski Glas

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata: Godišnja . . . Din 72 · Polugodišnja . . Din 36 · Tromjesečna . Din 18

Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7/I.

Izlazi svakog petka
Plativo i utuživo u Sarajevu

God. II. · Pretplata za inostranstvo Godišnje Din 120 · 14. februara 1936. · Sarajevo · 22. zulkade 1354. · Rukopisi se primaju do utorka o podne · Br. 20.

Zijareti Ŝa'ri Se'ádet

U dvanaestom broju Glasnika IVZ. izašao je jedan članak pod gornjim naslovom iz pera g. H. M. Handžića. Do sada se nijesmo mogli osvrnuti na ovaj članak radi drugog gradiva, pa to činimo sada i ako malo pokasno. U pomenutom članku gosp. Handžić se oborio na poznati i uobičajni zijaret, koji se obavlja u Sarajevu 27. noć Ramazana u Gazi Husrevbegovoj džamiji. G. Handžić ukratko prikazuje istorijat kako je došlo do ovog zijareta, a onda raznim argumentima prema pisanju pojedine uleme obara se na tu pojavu kao nepotreban bid'at. Uzevši sa čisto vjerske strane, ovome bi se bid'atu faktično imalo šta prigovoriti, naročito kad se uvaži suština onog uzvišenog kuranskog učenja, koje nam je Muhammed a. s. kao Veliki Božiji Poslanik donio. I ako je to jedan bidat u njemu ipak nema kakove velike opasnosti, da se protiv njega mora javno i putem štampe ustati, obzirom na sredinu u kojoj mi muslimani živimo. Tačno je, da bi ovaj bid'at trebalo bezuvjetno osuditi u jednoj homogenoj muslimanskoj sredini, ali u izvjesnim momentima pod utjecajem raznih okolnosti poneka stvar pa bila i kao bid'at mogla bi ne samo da šteti nego da ima i svojih lijepih koristi. Da budemo stvarni. Nama je poznata svima činjenica da velik broj naše muslimanske braće iz krajnjeg džehaleta nesvjesno vrši takova djela koja su u potpunoj opreci sa učenjem i vjerovanjem Islama. Možemo često puta vidjeti da musliman ili muslimanka ide u nemuslimansku bogomolju i moli se raznim svecima da im pomognu u njihovim raznim željama. To nijesu rijetki slučajevi. Takovi nas slučajevi bodu u oči u samom Sarajevu, u središtu muslimanskog vjerskog života, gdje imademo velik broj uleme i vjerskih ljudi koji bi trebali da se dignu protiv toga zla. Treba otići na pr. u crkvu Sv. Ante, pa ćete tamo naći i sresti po koju muslimanku koja pred nekim kipom kršćanskog sveca klanja namaz i moli mu se za nekakvu milost. Imali smo jedan upravo nevjerojatan slučaj džehaleta i vjerskih zabluda našeg svijeta, kad su čitave mase našeg ženskog svijeta išle da posjećuju nekakav grob neke »časne sestrice«, koja je pokopana na groblju kod samostana Betanije. I mi smo te slučajeve gledali, mi ih i danas gledamo, ali rijetko kad da o tome povedemo računa.

U nekoliko navrata se o ovome pisalo u našim listovima naročito u »Islamskom Svijetu«, dok ga je uređivao pisac ovih redaka, ali je sve ostalo pri samoj konstataciji. Mjerodavni vjerski krugovi o tome nijesu vodili računa.

Protiv ovih teških i užasnih zabluda, trebalo bi bezuvjetno najoštrije se dignuti i osuditi ih. G. Handžić o tome neće da nam ništa rekne, i ako ne možemo vjerovati da te stvari nijesu i njemu poznate, a ipak se diže protiv jednog običaja koji ima apsolutne islamske težnje i osuđuje ga. Nećemo poreći da to nije bid'at, šta više on ne služi onako i u onolikoj mjeri nedostiživoj veličini islamskog vjerovanja i učenja, nego ako ga gledamo kroz čistu nauku Islama, moramo, razumije se, stvoriti zaključak da je neoportun u jednoj apsolutno muslimanskoj sredini, koja nije izložena nikakvim stranim utjecajima i koja ne dolazi u iskušenje da bi mogla podleći takvim utjecajima. Napokon ovaj zijaret i ne može imati onakovo značenje kako mu želi dati g. Handžić, jer u istinu svima onima, koji dolaze na taj zijaret, namjera je čista i oni dolaze ne samo da se poklone nekakvoj dlaci ili zastoru, nego da u svojim srcima ojačaju i ožive uspomenu na Velikog Božijeg Poslanika hazreti Muhammed a. s. Makar kod tih posjetioca i bio džehalet velik, ali ona iskrena namjera opravdava što njihovo djelo, a dužnost je uleme da tu pobudu u masama što jače razvije i da je kao izvrstan vjerski kapital u što većoj mjeri odnjeguje. To je naročito potrebno u današnjici obzirom na sredinu u kojoj mi muslimani živimo, gdje trebamo upotrebljavati razna sredstva kako bi vjerski duh u masama što jače podigli i razvili i ljubav prema vjeri i njenim propisima, u što većoj mjeri produbili.

G. Handžić u svom članku kaže, da su bili čisto politički razlozi radi kojih je turski sultan kao halifa u Sarajevo uputio jednu dlaku navodno Božijeg poslanika kao i jedan komad zastora s »revdai-mutahere«. Ali u isti mah ističe da je taj zijaret ponovno oživljen za vrijeme Austrije u doba, kad je povedena borba za vjersko prosvjetnu autonomiju muslimana Bosne i Hercegovine. Pa vidite g. Handžiću kako je to dalo jakog podstreka muslimanima da u jednom vjerskom pokretu sa ovim zijaretom omoguće što jače podizanje duha širokih narodnih slojeva. Kažete da je tada taj zijaret služio kao neka demonstracija protiv austrijske vlade. E pa kad je to služilo kao demonstracija protiv austrijske vlade u onim prilikama, danas ovaj bid'at, koji može biti i »hasene« treba da posluži kao manifestacija islamske svijesti širokih muslimanskih slojeva, da te mulimanske slojeve što jače podiže, budi i u njima razvija duboko islamske osjećaje, koji će biti u stanju da se odhrva svima nemuslimanskim utjecajima koji bi mogli loše da djeluju na potpuno i zdravo, islamsko osjećanje širokih muslimanskih slojeva. Kuran a. š. nam kaže »Lekad kane lekum fi ressulillahi esvetun kasenetun«. Dakle, veliki i nedostiživi uzor čovječanstva hazreti Muhammed a. s. treba da posluži kao najbolji primjer muslimanima. A kako ćemo to moći postići da našim muslimanskim širokim slojevima prikažemo nedostiživu veličinu toga najvećeg čovjeka svih vremena, toga najvećeg borca, prosvjetitelja i dobročinitelja čitavog čovječanstva. Ako pogledamo kako je ta duhovna narodna njiva kod nas zaprložena, vidjećemo da tu treba ogromnog i velikog napora da se ta narodna njiva očisti i uredi i da joj se dadne sve ono, što joj je potrebno, pa da bi mogao na njoj nov život prostrujati i razviti se. Pogledajmo samo koliki džehalet u našim muslimanskim redovima vlada. Treba iznalaziti razne načine i puteve da se to zlo otstrani i da se muslimani upoznaju sa uzvišenim učenjem Islama, kao i sa životom i radom Božijeg Poslanika, čijim stopama svi muslimani trebaju ići, jer je On taj »usvei-hasene«, u koga se muslimani moraju ugledati. U gruboj današnjici kad se naš muslimanski elemenat bori sa teškim potrebama života teško ga je okupljati u manje skupove i na takav način mu davati pouke. Zato iz čisto praktičnih razloga i te kako su potrebne izvjesne vjerske manifestacije većih razmjera koje bi vrlo dobro došle buđenju muslimanskih duhova i podizanju njihove muslimanske svijesti. Zato je vrlo nezgodno ustajati protiv jedne dobro namjerne i dobro namjerno zavedene muslimanske manifestacije, od koje ne može biti nikakve štete nego samo koristi, a ne dizati se protiv teških zabluda, u koje je mnogi naš brat i naša sestra zapao. Ovaj zijaret, kao manifestaciju islamske svijesti, u kojoj će se ne ljubiti navodna dlaka Božijeg Poslanika ili komad plašta sa »revdai mutahere«, nego upućivati široke muslimanske slojeve u život i rad hazreti Muhammeda a. s. ne bi smjelo da ostane samo u Sarajevu, nego da se proširi i u sva mjesta gdje borave muslimani. Velika noć Leilei-kadra u kojoj snagu vjere osjeti i okrutnulo srce najzgodniji je momenat, kada treba i zadnjeg muslimana i muslimanku, iskupljajući ih u džamijama, upoznavati ih sa djelima i životom Velikog Učitelja čovječanstva. To bi bila dužnost naročito uleme da u zadnji čas osjeti položaj nas muslimana u kom se mi nalazimo, pa da na jedan organizovan način pristupi ovome radu oko pridizanja muslimanskih duhova i upućivanja muslimanskih masa na nedostiživa djela Velikog Učitelja čovječanstva. Trebamo crpiti pouku iz onoga što se oko nas radi i zbiva i boriti se sličnim sredstvima da očuvamo čistoću islamskog vjerovanja i čistu vjeru u dušama sljedbenika Islama. Ne smije se zatvarati oči pred onim što se oko nas događa, nego treba svojski prionuti organizaciji na ovome polju i na takav način makar i sa nekim bid'atom omogućiti jačanje islamske svijesti i islamskog duha. U borbi treba upotrebljavati sredstva koja će donijeti uspjeh i ići zatim da se posluži vrhovnom cilju, a taj je cilj snaženje vjere. Zato, ako jedna manifestacija može donijeti koristi onda je ne treba iz osnova osuđivati. Jer trebamo biti na čistu da sve one koji dolaze da posjete taj zijaret, ne vodi ta dlaka da pođu na tu posjetu, nego svakako jedan viši cilj, a to je doći tu večer i oživiti uspomenu i sjećanje na Alejhisselama. Sam pisac dotičnoga članka kaže da su i drugovi Božijeg Poslanika radi berićeta čuvali kod sebe razne stvari i predmete Božijeg Poslanika, pa kad su uzimali radi berićeta izvjesne stvari, koje su pripadale Božijem Poslaniku, nisu ih uzimali radi tih stvari, nego samo zato da uspomena na Božijeg Poslanika u njihovom sjećanju bude što jača i osjećajnija.

Prema uzoru na drugove Božijeg Poslanika zar ne mogu i zar ne smiju da i muslimani u ovim krajevima to sjećanje na Alejhisselama i u sebi što jače odnjeguju. Ulema bezuvjetno mora nastojati kao nosioc Islama u ovim krajevima da iznalazi puteve i načine kako će se vjerski osjećaji što jače produbljivati. Mi stojimo pred jednom činjenicom da su naše mase pristupačne raznim manifestacijama vjerskog karaktera i da ih takove manifestacije oduševljavaju. Kad je stvar takova i kad se preko toga može postignuti izvjesnih uspjeha, onda je bezuvjetno potrebno održavanje takovih manifestacija, u kojima bi se izlagao pravi i istinski duh Islama. Noć Lejlei-kadra, Mevlidi-nebiji kao i drugi značajni dani trebali bi da posluže kao sredstvo da se organizuje duhovna snaga islamskih sljedbenika i da takovi dani dobiju naročito svečani karakter u vjersko-manifestacionom obliku, gdje bi se jačala vjerska svijest i islamski duh naše zajednice. a da se to izvede potrebno je velikog i intenzivnog rada pa da onda u ovakovim manifestacijama koje može bit mogu biti i bid'at, u njima razvijemo veliku islamsku propagandu čistog i savršenog islamskog vjerovanja. To sigurno neće biti od štete, nego naprotiv, zgodan put i način, da se postigne onaj glavni cilj. Gosp. Handžić kaže, da se manemo kojekakvih besposlica. Tačno je. Besposlica se treba manuti, ali u borbi koju mi vodimo u našoj zajednici za jačanje vjerskih osjećaja i ljubavi prema vjerskim dužnostima treba uzimati, i birati nove metode koje će osigurati uspjeh i napredak zajednici. Gosp. Handžić kaže da ovakovi bid'ati pretegnu i da idu na uštrb drugih vjerskih dužnosti.. To se vjerojatno može desiti da jedan naš dobri i čestiti seljak propusti klanjati jedan namaski vakat, ali ja sam uvjeren, da ga on i naklanja. Napokon to je i manji grijeh što ga on počini od onoga, kad jedan uvaženi alim koji tomu još želi da bude i jedan veliki vjerski autoritet u džamiji pred mihrabom za vrijeme zikra iza namaza smije se i izaziva razumljivo ogorčenje prisutnih džematlija. Ulema svojim radom i svojim djelovanjem mora da prednjači, mora svagdje da dokaže da joj je u prvom redu glavni zadatak služiti interesima vjere i interesima islamske zajednice i da u tome radu ne žali nikakvih žrtava. Ali to ne mogu dokazati oni koji kad im se ipak dadne nekakav primjeran honorar za vršenje koje vjerske dužnosti kažu, da im je to malo, nego da treba da im se to udvostruči. Dakle, ulema u prvom redu treba da prednjači djelima pa će onda istom riječi imati svoje značenje i moći će da se usade u duše i srca vjernika.

Islamskoj zajednici za njezin opstanak u ovim krajevima potrebni su ljudi koji su puni samoprijegora i požrtvovanja. Islamska zajednica se može podignuti i uzdržati samo nesebičnim radom ilmije, koja treba da mu u svakom pravcu prednjači. Mora se sa zadovoljstvom priznati da ona ilmija, koju nazivaju »sitnom« u istinu zadovoljava svome zadatku a ona bi tom zaadtku i još u većoj mjeri udovoljavala kad bi dobivala podstreka i inspiracija od onih većih i jačih koji imaju i viših sposobnosti. Nažalost, među onima koji bi bili u stanju da dadu inicijativu i da taj veliki rad povedu na jednoj sistematski provedenoj organizaciji, nalazimo ih vrlo malo koji su aktivni u onolikoj mjeri koliko bi to mogli i morali biti.

U radu za Boga i vjeru treba biti neumoran i neustrašiv. U toj borbi treba dati sve svoje snage i te snage do najveće mjere staviti u službu Islama i islamske zajednice. Zato treba razviti najveću aktivnost i birati mnogobrojna sredstva, da se postigne uspjeh. Nezgodno je udarati protiv izvjesnih stvari koje bi mogle donijeti i lijepog ploda kad bi se one upravile u pravcu koji bi bio poželjan. To je tim nezgodnije ako takova akcija do-

lazi s one strane, koja bi morala iznalaziti razne načine da se u borbi dođe do uspjeha i da se pobijedi. Zato je velika, teška, a i časna dužnost na ilmiji, kao nosiocu Islama u ovim krajevima, zato ilmija i mora biti naročito obazriva u svom radu i u svom djelovanju. Ovo iznosimo radi toga da istaknemo da ipak ne može biti onakove štete od navedenog zijareta kako to gosp. Handžić navodi, a vjerujemo da će se i on saglasiti sa ovim mišljenjem ako potanje i pobliže ispita sve okolnosti sa kojima se mi moramo boriti, da očuvamo među našim širokim slojevima ljubav prema vjeri Islamu. Tu ćemo ljubav kod našeg elementa razviti, ako mu usadimo ljubav prema Bogu i Njegovom Poslaniku kao najvećem uzoru, čijim će se djelima muslimani oduhovljavati i Njegovim stopama ići. Zato, svaku zgodu i svaku priliku treba iskoristiti kad se mase mogu zatalasati pa ih upoznati sa radom i djelima Božijeg Poslanika i tako u njima razviti ljubav da i oni slijede veliki primjer Njegov. Tu nam treba organizacijskog duha, u tom pravcu nam treba pribiranja svih naših snaga pa onda neće izostati uspjeh. Možda će neko prigovoriti da je to neizvedivo i nemoguće, ali i u tom neka nam posluži za primjer Alejhisselam, kako je on od ništa uz pomoć Božiju izgradio svoje savršeno djelo i nas zadužio sa vječnom zahvalnošću. Treba pregnuti radu, treba umjeti žrtvovati pa ćemo i mi doći do uspjeha i na takav ćemo se način najbolje odužiti Bogu i svojoj vjeri, a grijeh će biti neznatan za taj navodni bid'at prema onom velikom sevapu, koji ćemo postignuti budeći i uzdižući islamske duhove.

Da završimo. Ustrajnosti, strpljenja i požrtvovnosti treba nam u našem radu, i konačno će naš rad biti krunisan dobrim uspjehom.

Smisao „Idžtihada" u Islamu

Poznati i autoritativni islamski učenjak gosp. Ferid Vedždija u svojoj Enciklopediji Islama pod riječju »idžtihad« između ostalog veli: »Izvori islamskog prava sadrže načelne principe, iz kojih se prema socijalnim zahtjevima i imperativu vremena, crpe pravne norme za pojedine slučajeve. Prema tome je nužno bilo, da se u svakom stoljeću nađu ljudi, koji će tu dužnost — izvađanje pravnih normi iz načelnih principa — svjesno vršiti. I faktički u prva tri stoljeća Islama tako je i bilo. Veliki islamski pravnici, mudžtehidi, trudili su se, da za svaki slučaj, bilo u privatnom bilo u javnom životu, nađu i uzakone odgovarajuću pravnu normu. Razumije se uvijek u skladu sa općim principima. Ali kada se među muslimanima pojavi letargija i socijalni nehaj, te kada postadoše nesposobni da shvate uzvišenu nauku Islama, na veliku nesreću, da bi pokrili taj svoj neoprostivi grijeh počiniše još teži zločin prema Islamu i jednoglasno rekoše, da su vrata idžtihada zatvorena, naime, da idžtihad više prestaje važiti, a da na njegovo mjesto stupa puko imitiranje.

Nas ovdje interesuju dvije stvari istaknute u gornjim riječima: važnost idžtihada sa pravnog i socijalnog gledišta i značenje »taklida« oponašanja, pa ćemo radi toga pokušati, da u tom smislu pomenutim riječima damo jedan mali komentar.

U kairskoj reviji »Savtul Islam« govoreći o pokretu vjerske obnove kod muslimana uopšte, a specijalno kod nas Jugoslavena, naglasio sam, da je idžtihad u Islamu sličan zakonu progresa i evolucije u nauci i da među njima postoji priorna veza, jer je i jednom i drugom cilj usavršavanje. No ipak postoji jedna mala razlika, a ta je što teorija evolucije po Darvinu i drugim osim Rusoa gleda usavršavanje u udaljivanju od prvobitnog oblika dok je kod idžtihada obratno; sve što se je bliže vrelu time je sve bolje. To je što se tiče razlike među njima, a što se pak sličnosti tiče, to je još jasnija. A priori znamo, da je sve podvrgnuto stalnoj promjeni: »Sunce sjeda i skoro će sjesti, Na ovom svijetu stalna, samo mijena jest«, kako to zgodno veli pjesnik. Iz tih stalnih promjena konzekventno sljeduju i stalne promjene odnosa. A šta opet iz toga proizlazi nije teško zaključiti, slijedi, naime, promjena propisa koji regulišu te odnošaje. Osim toga nejednake ekonomske, običajne pa i klimatske prilike diktiraju i nejednake pravne propise.

Imami Malikova »Nova« i »Stara« pravna škola su nam najveći dokaz za tu tvrdnju. Prilike, pod kojima je kao pravnik — mudžtehid djelovao u Iraku nisu bile identične prilikama u Egiptu. I baš ta diferencija je i stvorila »El-mezhebul-džedid« — novi mezheb u pravnom djelovanju Imami Malika. Isti sud bez i najmanje izmjene, možemo primjeniti i na sva četiri postojeća mezheba. Zar sredina u kojoj je rođen i odrastao Imami Ebu Hanife, a koja je dobro bila upoznata sa Aristotelovom logikom i Platonovom filozofijom, a prilično daleko od vrela tradicije, nije imperativno zahtijevala od njega, da bude više racionalista nego li pristalica tradicije, a kod Malika i Hanbela obratno.

Dakle promjena vremena a to je period od sto godina zahtijeva i promjenu normi, pa bilo totalno ili parcijalno (Svemogući šalje na početku svakog stoljeća ljude, koji će obnoviti Islam — hadis). Isto tako razlika u okolnostima ili promjena istih, pa makar se to zbilo u jednom vremenu i jednom mjestu, traži i promjenu većinom djelomičnu, pravnog poretka. Historija svjetskog prava je puna promjena za navedene tvrdnje. Pa i mi sami to doživljujemo i gledamo, kako razni narodi udešavaju svoje zakonodavstvo i pravni poredak onako, kako to odgovara prirodi i mentalitetu naroda.

Ukratko pravni poredak jednog naroda je najvjernija slika njegove moralne, socijalne i kulturne snage, a razumije se, da slika djedova i pradjedova nemože prestavljati sliku sinova i unuka.

Islam, čiji su principi u potpunoj harmoniji i skladu sa zakonima prirode i zakonima ljudskog razvića, dopustio je svojim sljedbenicima, da se slobodno razvijaju i napreduju, ali u granicama načela koja taj razvoj i napredak samo ubrzavaju. Ustanova idžtihada u Islamu je najveća garancija islamske obnove. On daje pravo islamskoj zajednici, da se u granicama čistog razuma slobodno razvija. Ne samo da joj daje pravo, nego je i sili, jer je idžtihad, kako ćemo kasnije vidjeti, dužnost koja se mora vršiti.

Daleko bi nas odvelo kada bi smo htjeli da iznesemo i jedan dio onog što idžtihadu daje naročitu važnost. Dosta će biti da navedemo mišljenje nekolicine islamskih učenjaka, jer ćemo na taj način najbolje razumjeti položaj idžtihada u Islamu.

Muhamed Ešševkani, veliki islamski kapacitet iz prve polovice trinaestog vijeka po h. u svom djelu »Iršadul fuhul« na strani 249. veli: »Veliki broj učenjaka zastupa mišljenje, da je taklid apsolutno zabranjen. Imami Malikovo učenje kao i učenje većeg dijela islamskih pravnika (džumhura) stoji na stanovištu imperativne dužnosti idžtihada, a stroge zabrane taklida«. Ibni Hazen isto tako poznata učenjačka ličnost iz petog stoljeća tvrdi, da je zabrana taklida jednoglasnom odlukom — idžmaom — svih istaknutih pravnika, utvrđena.

A na drugom mjestu prenosi nam riječi Imami Malika, u kojim veli: »Ja sam čovjek; nekad pogriješim, a nekad opet pogodim istinu. Uzmite od mene ono što se slaže sa Kuranom i Hadisom, a ostalo bacite«. Osim toga je Ešševkani posvetio naročitu pažnju pitanju taklida i idžtihada u svoja dva djela »Edebutaleb« i »El kavlul mufidu fi hukmittaklid«, gdje je sa jakom argumentacijom dokazao, da su sva četiri imama strogo zabranili, da ih iko slijepo slijedi. Vrijedno je čuti i mišljenje Sujutije u ovom pitanju. Mislim, da će slijedeća rečenica iz njegova djela »Erredu ala men achlede fil erdi« biti za to dovoljna: »Taklid je potpuno identičan sa neznanjem. O vi, koji ste odabrali neznanje bojeći se da ne padnete u isto«.

Da konačno skratimo navodeći samo imena onih, koji su mišljenja da je idžtihad farz, a to su: Imami Ša, fija, Ebul Hasan, El Maverdija, El Bekri, Kadi Husejn, Imamul Haremejin, Ebu Hamid El Gazali, Šehristani, Ibnu Salah, Rafi i Nevevi.

Interesantno je, da su muslimani i ovu ustanovu kao i druge potpuno zanemarili i zamijenili je sa njenim kontrastom. Ne dozvoljava nam prostor, a naveli bi mnogo primjera, gdje su veliki islamski učenjaci nastojeći, da izvrše tu vjersku dužnost, bili proganjani i mučeni. Do čega je sve to dovelo i kakvim je posljedicama urodilo, svima nam je danas jasno. Jedna po jedna islamska država istiskuje i zadnje ostatke šerijatskog prava, a uvodi građansko pravo.

Istina je, a što će svakoga muslimana obradovati, da se u današnje vrijeme osjeća jak pokret s težnjom, da ispravi tu vjekovnu grešku. Već se u Misiru radi jakim zamahom na ujedinjenju mezheba. To je ujedno i prvi korak reforme šeriatskog prava.

Husejn.

Prezimena u Mostaru

U zagrebačkom »Obzoru« se g. Alija Nametak osvrnuo na djelo g. Dr. Ćorovića: »Mostar i njegova srpsko-pravoslavna opština«, u kome je autor htio osporiti nacionalnu pripadnost pojedinih mostarskih porodica našem narodnom stablu, uzimajući kao podlogu za tu svoju tvrdnju njihova prezimena. Gosp. Nametak u svom napisu to pobija i ističe da se u mnogo većoj mjeri nalazi tih nenarodnih imena kod drugih konfesija. Gosp. Nametak u tom napisu kaže:

»U djelu »Mostar i njegova srpska pravoslavna opština«, što ga je napisao dr. Vladimir Ćorović povodom stogodišnjice sagrađenja stare srpske crkve u Mostaru a izdala ga »Srpska pravoslavna opština mostarska« u Beogradu 1933., među ostalim piše: »Kod muslimanskog stanovništva upada u oči dosta velik broj čisto turskih prezimena u porodicama, u kojima se inače danas govori srpski i koje izgledaju da su naše (Džudže, Efice, Kajtazi, Ćumurije, Temimi, Ćevre, Kaukčije, Taslamani, Ćišići i dr.).«

Ne samo da izgledaju da su naše, nego u stvari i jesu. Te porodice imaju po 5—6 generacija pred sobom, sve pod turskim prezimenima, koje su neizmjerno voljele svoj t o p r a k, svoje ognjište, koje su junački branile granice svoje domovine od nasrtljivih osvajača i koje su ljubomorno čuvale svoj ikavski govor hrvatskog jezika, pa su tako vazda bile i ostale naše. Svakako je značajno, da hrvatski muslimani u Mostaru upotrebljavaju u svom svagdašnjem govoru manje turcizma nego u nekim drugim krajevima na Balkanu. Pa i u prezimenima mostarskih muslimana prevlađavaju u mnogo većoj mjeri ona hrvatskog korjena, sve kad bi u ona turskoga porijekla stavili i prezimena izvedena od ličnih imena, kao na pr. Omeragić, Hadžiomerović, Hasanagić i dr.

Kao primjer stranih prezimena donosim ovdje ova prezimena, koja postoje u Mostaru, a koja su nepoznata među muslimanima: Ajvaz, Anđepol, Balorda, Barbarez, Basta, Beslema-Tunguz, Botur, Erbez, Galanos, Labalo, Lambeta, Lojpur, Maltez, Mandrapa, Mavrak (Mavrakis), Misita, Pažun, Peš, Peško, Pikula, Škavo, Škobo, Škono, Šola, Šolaja, Šparavalo, Tuta, Vlahbegović, a možda ima i još koje, kojega ne mogu, jer ne živim u Mostaru, da se sjetim.

Na drugom mjestu donosim prezimena turskog (i arapskog i perzijskog) porijekla: Akšam, Bajat, Bajraktarević, Balaban, Bašić, Begović, Bejat, Biberdžić, Bokić, Čereković, Ćabak, Dunđerović, Dursun, Đugumović, Dželet, Hadžić, Janjalija, Kadijević, Karan, Karišik, Kašiković, Kolak, Kujundžić, Kurteš, Kurtović, Miskin, Mutap, Nalbanta, Neimarević, Pamučina, Samardžić, Semiz, Seratlić, Sikimić, Spahić, Šahin, Šain, Šešeljević, Šešlija, Šiniković, Taušan i Terzić.

Da završim prezimenom autora »Mostara i njegove srpske pravoslavne opštine«. I ono je turskoga porijekla. Ć o r (od turskoga k'ör) znači s l i j e p, a kod nas se riječi ć ô r ili ć o r a v i s l i j e p u značenju u toliko razlikuju, što prva označuje čovjeka, koji ne vidi na jedno oko, a druga potpunog slijepca.

Alija Nametak.«

PODLISTAK:

Kur'an

(Nastavak.)

Među ostalim zasadama koje je Kur'an donio a koje nisu bile poznate pristašama starih vjera, je upućivanje i poticanje na razmišljanje i proučavanje vasione kao i proučavanje svih Božjih bića, koja su stvorena. Nadalje upoznavanje tajna koje priroda u sebi krije kao i njenih savršenih ljepota. Svemogući kaže: *»Reci! Promatrajte sve što je na nebu i na zemlji«.* — *»Koliko je dokaza na nebu i na zemlji, prolaze pokraj njih, a od njih se okreću!«* — *»Zašto oni ne hode po zemlji? Imaju srca da njima shvate i osjete, a i uši da njima čuju. Oči im nisu slijepe, ali su im srca u grudima otvrdnula i postala bez osjećaja«.*

Kur'an naređuje da se ispituje život i prilike naroda, da se prouče i upoznaju uzroci njihovog napredovanja i propadanja. Dalje da se ispitaju svi uzroci koji su doveli do pada i koji su ih skrenuli sa staze napretka. Ova promatranja i proučavanja moraju do dovedu konačno do sociološke nauke, koju Islam naročito favorizira. Svemogući: *»Reci: Hodite po zemlji i pogledajte kako su završili svi koji su se ogriješili o Naše odredbe i zakone«.* — *Reci (Muhammede): Hodite po zemlji i promatrajte i proučavajte kako su završili oni, koji su prije vas bili«.*

Kur'an je ustanovio načela da se narodi razvijaju i napreduju kao i pojedinci, a isto tako padaju i izumiru. Svemogući kaže: *»Svaki narod ima svoje određeno vrijeme* (razvijanja i propadanja). *Kada dođe vrijeme njegovog pada ne može ga niko ni osporiti a ni ubrzati«.* Zatim ističe da narodi propadaju i iščezavaju po svojim zaslugama, radi toga što se u njima uvriježilo duh nasilja i razne potajne smutnje. Svemogući kaže: *»To su krajevi koje smo uništili pošto su oni nasilje počinili. Mi smo postavili rok njihovoj propasti«.* — *»Koliko smo krajeva uništili, jer se u njima nasilje uvriježilo, a onda smo iza njih doveli druge narode«.* — *»Zašto oni ne hode po zemlji pa da vide kako su završili* (narodi) *koji su prije njih bili. Bili su jači i snažniji od njih, zemlju su nastavali i uređivali je bolje od njih. Došli su im njihovi poslanici sa jasnim i otvorenim dokazima. Bog im nije nasilja učinio, nego su oni sami sebi nasilje učinili«.*

Zatim Kur'an utvrđuje da je opstanak naroda ovisan o nauci i radu i da samo sposobniji mogu ići naprijed i osigurati svoj opstanak i svoju budućnost. Svemogući kaže: *»Mi smo zapisali i odredili u knjizi da zemlju nasljeđuju dobri robovi«.*

Među ostalim Kur'an kaže da se sve u prirodi kreće po određenim i utvrđenim zakonima. Ništa u prirodi nema što ne bi bilo podvrgnuto ustaljenim zakonima prirodnog razvitka. U tome pravcu ima mnogo kur'anskih citata. Među ostalim Svemogući kaže: *»On je sve stvorio i svemu je dao utvrđen pravac«.* — *Nećeš naći u Božjim zakonima promjene, niti ćeš u Božjim zakonima naći ikakvog preokreta.*

Kur'an u svojim zasadama upućuje ljude da traže i njeguju nauku i da ne podliježu raznim bajkama i ne prihvaćaju ništa što nema naučnog oslonca. Svemogući kaže: *Reci, Bože umnoži mi znanje«.* — *Reci promatrajte sve što je na nebu i na zemlji«.* — *Razmišljaju o stvaranju nebesa i zemlje* (i vele) *Naš Bože nisi ovo stvorio neispravno«.*

Zatim Kur'an utvrđuje da je potpuno sreća vezana uz nauku pa kaže: *Zar su jednaci koji znaju i koji ne znaju?* — *Zar je slijepac ravan onomu koji vidi.*

(Nastaviće se.)

Britansko-egipatski pregovori

Najvažnije je vojničko pitanje

Veliki engleski list »Daily Telegraph« piše, da engleska vlada neće prenaglo pritsupiti pregovorima sa Egiptom. Tek kada budu rastumačena sva gledišta engleska vlada namjerava započeti pregovore o veoma kompliciranim pitanjima vojne sigurnosti, pošto je mišljenje, da bi u slučaju nedovoljne pripreme pregovori za cijelo ostali bez rezultata.

Engleski vojni stručnjaci još proučavaju potrebe obrane Egipta za održanje unutarnjeg reda kao i potrebe za obranu najvažnijih engleskih puteva u Indiji.

Reuterov dopisni ured javlja, da će egipatska vlada ovih dana dati svoj odgovor na noticu ministra vanjskih poslova Velike Britanije Edena. Egipatska vlada izjavljuje u svom odgovoru, da je spremna pregovarati o cjelokupnom egipatskom problemu.

Ovaj odgovor je odobren od nacionalne fronte. U britanskoj delegaciji za pregovore bit će visoki komesar za Egipat, viši oficiri engleskih četa u Egiptu i nekoliko visokih funkcionara ministarstva vanjskh poslova.

—

Vanjska politika Afganistana

Britanski i ruski interesi u centralnoj Aziji

Radi svog geografskog položaja Afganistan igra veliku ulogu u centralnoj Aziji. Iz Afganistana polaze putevi u Indiju, kojima su silazili osvajači tokom stoljeća. Na svojoj sjevernoj granici Afganistan graniči sa sovjetskom Rusijom. Pojmljivo je dakle, da su se na afganistanskom zemljištu križali britanski i ruski interesi i da je ta zemlja bila već čitavo stoljeće poprište borbe između diplomata i utjecaja Velike Britanije i Rusije. Britanci i Rusi htjeli su imati odlučni upliv u Kabulu, pa su London i Moskva intrigirali i dizali bune uvijek, kada im vladar Afganistana nije bio po volji. Takvi su bili motivi i bune, koja je otjerala iz zemlje i kralja Amanulaha. On je po mišljenju Londona bio previše vezan uz Moskvu, a uz to je htio reformirati Afganistan i učiniti ga jakom vojničkom državom. Ni jedno ni drugo nije išlo u prilog britanskoj politici u centralnoj Aziji i u Indiji, i Amanulah je morao otići.

Novi vladar bio je potpuno po volji Londona, a tako i njegov sin, današnji vladar. Od bijega Amanulaha ohladnili su odnosi između Kabula i Moskve, a britanski je uticaj u Afganistanu svemoćan. Afganistan nema nikakvog ugovora sa sovjetskom Rusijom,, pa ni trgovačkog. Sada se međutim javlja, da će polovicom ovoga mjeseca posjetiti Moskvu afganski ministar vanjskih poslova, te bi to trebalo biti početak boljih odnosa između Moskve i Kabula. Ova je promjena sigurno posljedica poboljšanja britansko-sovjetskih odnosa. London drži, da se u sadašnjim prilikama nema bojati, da će Rusi pokušati nametnuti svoj utjecaj u Afganistanu i odatle ugrožavati Indiju. Sovjetska Rusija je previše zaokupljena brigama radi njemačkih i japanskih planova, a da bi mogla voditi ekspanzionističku politiku u Afganistanu te tako doći u sukob sa Velikom Britanijom.

Ako dođe do sporazuma između afganskih i ruskih državnika, bit će mnogo lakše naći bazu za riješenje drugih spornih pitanja, koja postoje između sovjetske Rusije i Velike Britanije u Aziji. Tu je u prvom redu pitanje ruskog utjecaja u kineskom Turkestanu, koji se vrši na štetu britanskog prestiža i britanskih interesa, kao naravno i kineskih. Sporazum između Moskve i Londona o centralnoj Aziji bio bi snažan udarac japanskim planovima i ambicijama u tom dijelu svijeta. Japan je uostalom već počeo iskorišćavati britansko-ruski spor radi Afganistana te japanska vojnička misija organizira afgansku vojsku. Put afganskog ministra vanjskih poslova u Moskvu nije bez veze i sa nedavno sklopljenim» azijskim Locarnom« između Turske, Irana, Iraka i Afganistana.

—

Najveći islamski filozof Ibni-Sina

(980.—1037.)

Napisao preko stotinu djela iz svih područja znanosti.

Prilikom pronalaska jednog primjerka »El-Kanuna«, znamenitog djela najvećeg islamskog filozofa i genija Ibni- Sina-a, mjesečna revija turkistanskih nacionalista »Jaš Turkistan«, donosi iz pera tursko-tatarskog pisca Isen Dursuna, o ovom islamskom velikanu slijedeći članak:

Kako javljaju sovjetske novine, nedvano je u Centralnoj Biblioteci u Buhari među nekoliko vrlo rijetkih i znanstvenih i historičkih knjiga nađen i jedan primjerak Ibni-Sina-ova čuvenog djela »El-Kanuna«, koji je star preko 900 godina i prema tomu je jedan od najstarijih i prvih primjeraka toga znamenitog djela.

Ovom prilikom, iako će možda nekome biti nepočudno, dužnost nam je istaknuti, da je Ibni-Sina jedna najsvijetlija islamsko-turska ličnost, kojoj nema premca u narodnoj historiji Turana. Ova naša tvrdnja proizlazi iz našeg prirodnog prava, što smo kao sunarodnjaci ovog velikog čovjeka, dužni zabilježiti njegove ogromne usluge, koje je učinio Islamu i ljudskoj civilizaciji. Mi ovdje ipak ne namjeravamo iznositi i potanko nabrajati sve te usluge, koje je ovaj genij učinio općoj znanosti, jer tako nešto niti je u našoj kompetenciji niti je u skladu sa programom našeg lista, koji je isključivo nacionalističko-politički organ i bori se za prava podjarmljenih Turkistanaca. Najglavnije što ovdje želimo zabilježiti jest velika važnost njegovih umnih tvorevina, kojima se je obogatila naša nacionalno-kulturna historija, a te su tvorevine njegovo ime među svim narodima svijeta obesmrtile. Zato nam je sveta dužnost da uvijek i svagdje sa velikim poštovanjem spominjemo i ističemo zasluge ovog veleuma našeg naroda, jer ćemo sa tim pokazati, da prije svega znamo cijeniti kulturnu važnost naše nacionalne historije i dokazati, da smo zahvalni potomci naših velikih predа.

Husejn Ebu Ali Ibni-Sina, sin Abdullahov, rodio se god. 980. (po Is.) u jednoj varošici blizu Buhare za vrijeme vlade Emira Mansur-Oglu-Nuha iz dinastije Samanija, kao dijete jednog visokog državnog činovnika. Svu svoju naobrazbu stekao je u svojem užem zavičaju u Buhari. Njegov otac koji je živio u vrlo dobrim životnim prilikama, dao ga je odgajati i školovati kod najsposobnijih učenjaka i mislioca toga vremena. U svom jednom životopisu između ostaloga veli, da se je bio toliko osposobio u arapskom jeziku, da je još u svjoj dvanaestoj godini mogao da proučaje arapska znanstvena djela.

Do malo iza toga i kroz kratko vrijeme bio je vrlo dobro upućen u sve struke suvremene znanosti kao u teologiju, filozofiju, prirodne znanosti, matematiku, retoriku, metafiziku itd. a istovremeno je naučavao i medicinu od jednog znamenitog medicinara po imenu Isa bin Jahja-a.

Kada je Ibni Sina bio u svojoj 16. godini života, Emir Nuh Ibni Mensur se teško razboli. Mladi ga medicinar Ibni Sina poče liječiti i pođe mu za rukom, da ga kroz kratko vremena potpuno izliječi. Ovaj je događaj ime i slavu mladog učenjaka na daleko pronio. A taj mu veliki uspjeh otvori i vrata carskih saraja, u čijoj glavnoj i bogatoj knjižnici slobodno mogaše proučavati mnoga rijetka djela i njima se koristiti. Do nekoliko vremena, kada se je mladi Ibni Sina tim rijetkim djelima dosta okoristio i svoju na daleko čuvenu znanost još više proširio, upao je u zamku dvorskih intriga i bio obijeđen kod samog sultana. Baš u toku tih spletaka izbi i požar u dvorskoj biblioteci, a to su njegovi proivtnici odmah iskoristili i objedili ga da je on podmetnuo vatru. I dok su tako te intrige uzdrmale njegov položaj na dvoru, umro mu je i otac, pa je on uvidio, da za nj više nema mogućnosti opstanka u Buhari, te zaključi da je za vazda ostavi. Pošto je duže vremena proboravio u Harzemu, Horasanu, Dagistanu i drugim pokrajinama sklonuo se je kod vladoca Džurdžana, Emir Šems-ud-Devlet Hana. Tu se je počeo baviti politikom i primivši ponuđenu državnu službu dotjerao je tako daleko da je postao vezirom ovoga vladara. Ali iza nekih političkih trzavica, koje su dovele i do pobune vojske u ovoj zemlji, veliki je filozof denunciran, osuđen na robiju i bačen u tamnicu. Najveći dio svojih znamenitih djela napisao je za vrijeme svoga tamnovanja. Kada se je najzad spasio tamnice otišao je u Isfihan i dobio mjesto kod Emira Ala-ud-Devleta. Kasnije bude premješten u Hamadan, gdje se razboli i umre godine 1037. u svojoj pedesetsedmoj godini života.

Neki pisci tvrde, da je za vrijeme svojih putovanja po Aziji išao i preko granica ovoga kontinenta i šta više, da je pohodio i Italiju, te na tim putovanjima po Evropi dobio i ime »Avicenna«, toliko znamenito kod evropskih naroda. Ali samo ovo ime ne može biti valjan dokumenat za njegovo putovanje na Zapad, jer za ovo ne postoje nikakvi drugi jači dokazi. Prema tomu Ibni-Sina je sav svoj život proveo u svojoj široj domovini Turkistanu i nigdje se iz njegovih granica nije udalečivao, te je i svoju naobrazbu u svojoj domovini stekao i sva svoja djela tu napisao. Dakle, kao što je Ibni-Sina pravi sin Turkistana, tako su i njegova djela zakonita svojina turskog naroda.

Iz dosadanjeg našeg izlaganja može se vidjeti, da je Ibni-Sina bio jedan rijetki genij, kojemu se može naći vrlo malo premaca u historiji čovječanstva. I ne samo, da su njegova genijalna djela vrijedila za onaj vijek u kojem je živio, nego ona ostaju kao putokaz svjetskoj znanosti svih vijekova. Najveći dokaz toj genijalnosti su preko stotinu njegovih raznih djela velikog formata, koja je napisao u svom burnom životu, nemajući nikad mira, budući mu je taj život prolazio u putovanjima, bjegstvu, zatvorima, političkim progonstvima itd. Najvažnija su njegova djela »Kanun« (Zakonik), »Šifa« (Zdravlje) i »Neđat« (Spas).

»Kanun« govori isključivo o medicini i sastoji se od 5 velikih svezaka. Nakon što je dovršio ovo svoje ogromno i najvažnije djelo na Istoku je dobio počasni nadimak »Eš-šejhur-reisu Ibni Sina«, a u Evropi: »Avicenna — Le prince des Medecins«, — što znači: Avicenna vladar medicinara.

U »Kanunu« Ibni Sina govori o teoretičkoj i praktičkoj medicini. Preveden je na razne jezike, a latinski prijevod ovog njegovog besmrtnog djela doživio je 29. izdanje. U XVIII. stoljeću »Kanun« je priznat kao jedina najkorisnija knjiga po ljudstvo i kao svojina svih kulturnih naroda.

IBNI SINA, rodio se 980. godine kod Buhare.

»Šifa« je Ibni Sina-ovo djelo o filozofiji, a ima 18 svezaka, i ono je prevedeno na razne jezike Istoka, a skoro i na sve jezike Zapada. »Neđat« je u neku ruku kao kratki izvadak »Šifa«. Oba se ova djela u mnogim filozofskim pitanjima razilaze od pravila starogrčke filozofije i mogu se smatrati temeljima raznih sistema savremene filozofije.

Dok je Ibni-Sina, ovaj veliki islamski mudrac i genij iz X. i XI. stoljeća sa svojim besmrtnim djelima u sjajnoj epohi islamske civilizacije učinio neprocjenjive usluge Islamu i cijelom ljudstvu, dotle je žalosno, da se danas njegova svijetla ličnost od strane nas mnogih Turaka dostojno ne uvažava. A budući je on rođeni Turkistanac, baš bi ga mi na prvom redu, kao sina ove zemlje trebali dostojno cijeniti i svugdje i svakom prilikom njime se dičiti i ponositi. Mi danas vidimo, da su svi oni veleumi i mislioci čja su djela prevedena na mnoge jezike, smatrani kao svojina naroda kojem pripadaju, pa zašto smo mi toliko malodušni da ne znamo dostojno cijeniti ovog zaslužnog sina našega naroda. Istina, reći će se, da je Ibni Sina svoja velika djela napisao ne na materinskom turskom, nego na arapskom jeziku. A ne vidimo li danas, da je ogroman broj učenjačkih djela za doba »humanizma« na Zapadu pisan latinskim jezikom, pa niko od sunarodnjaka tih autora nije ni pomislio, da ih zato osuđuje i kritizira. I ovo se je pisanje na latinskom sve do nedavna praktikovalo, a na Istoku su se kod svih islamskih naroda, sve do početka XX. vijeka, važnija naučna djela pisala na arapskom ili perzijskom jeziku. Da li, danas u Evropi postoji i jedan narod, koji ne bi smatrao svojinom sva ona znanstvena djela, njihovih učenjaka, pisana na latinskom jeziku i da li bi te učenjake za to osuđivao?

Prema tomu je i Ibna Sina naš zaslužni sin, a njegova djela naša narodna svojina, naše pravo i naša kulturna tekovina. Zaista je velika naša indolencija, koja je u zadnje vrijeme počela poprimati opasan oblik, u pogledu dostojnog neuvaženja naših velikana i njihovih usluga, koje su učinili Islamu i općoj civilizaciji. Ta svaka stranica naše povijesti govori o velikim humanim djelima turskih vladaoca, državnika i učenjaka, te njiho-

vom neumornom nastojanju oko promicanja znanosti i umjetnosti, a tomu su najbolji svjedok monumentalne historijske građevine, kao džamije učilišta, muzeji, biblioteke, zvjezdarnice, humane zaklade itd., itd., te milioni svezaka iz svih područja znanosti, koja su kroz vijekove turski mislioci napisali i iza sebe ostavili.

Skrajnje je vrijeme, da se prenemo i da spašavamo našu nacionalno-kulturnu historiju, a to ćemo postići putem štampe ističući sistematski ličnosti i djela svih tih naših velikih preda. Ibni Sinanova velika i genijalna djela kulturne su tvorevine Turkistana i svojina velike turske nacije, te služe na diku i ponos kako Turcima, tako i svim islamskim narodima. Od neprocjenjive je dakle vrijednosti i vrlo značajno otkriće jednog najstarijeg primjerka Ibni Sinaovog najznamenitijeg djela u njegovom rodnom mjestu Buhari, tom kulturnom centru Islama i velike turske nacije.

S turskog preveo:

S. Bakamović.

Britanski agenti u Jemenu?

U izvještajima iz Džibutija talijanski listovi javljaju, da putnici i trgovci koji stižu iz Arabije u Džibuti pripovijedaju kako se sada na cijelom arapskom poluotoku, a naročito u Jemenu pojavljuju mnogobrojni agenti britanskog Intelligence Servicea, koji tobože kao trgovci provode žestoku agitaciju protiv Italije. Tako u Jemenu, gdje su simpatije za Italiju dosta velike, agenti Intelligence Service-a, pozivaju tamošnje stanovnike da se organizuju i spreme za borbu ističući potrebu da Jemen pruži vojničku pomoć Abesiniji, jer da će inače, kada Italija pokori Abesiniju ista sudbina stići i Jemen.

Demonstracije protiv okupatora

NEMIRI U SIRIJI.

Iz Sirije se javlja o ponovnim teškim nemirima. U Hani je došlo do ozbiljnih sukoba, nakon što je u Bajrutu moralo nastupiti redarstvo i vojska, da onemoguće pljačkanje javnih zgrada. Demonstranti su nakon protestne skupštine protiv francuskih vlasti razbili brojne prozore. Kod sukoba sa redarstvom ubijeno je sedam osoba. Do sada je u Homsu redarstvo pojačano vojskom, koja je gospodar situacije.

Previranja među sitnim intelektualcima

Ogroman je utjecaj što ga milieu, sredina u kojoj se individua nalazi, vrši na nju. Milieu s obzirom na vrijeme može biti istorijski i savremeni. U istorijskom možemo živjeti samo idejno, a na savremeni milieu mi vršimo utjecaj direkano, ili pak on na nas. U istorijski milieu dolazimo preko literature. Mi na pr. preko literature možemo idejno da se prenesemo u doba francuske revolucije, da saosjećamo sve nevolje i životnu bijedu, moralno i materijalno rasulo kod ruskog seljaka pred boljševičku revoluciju. Konačno preko literature upoznajemo intelektualnu evoluciju od najstarijih istorijskih vremena do danas.

Produkti literature su u glavnom pozitivni i negativni prema utjecaju kojega vrše na strukturu čovječanstva. Zadatak filozofije je da riješi zagonetku života, da uljepša i usavrši. Otkud, kako, zašto, kuda, kamo, gdje, kada, sve su to pitanja na koja filozofija treba da odgovori. Nakon toga pitam, može li se smatrati pozitivnom ona filozofija, koja prezire život, traži odricanje i završava samoubijstvom. Zagonetku života ona riješava tako, da ga se treba odreći, treba ga uništiti!!! To je samo jedna ovakva, negativna struja, a ima ih bezbroj još destruktivnijih. Pa mislite li da ovakva filozofija ne dominira mnogim srcima, ne smijem reći dušama jer eto kažu da je nema?! To su »signali sadašnjice« kako kaže apsolvent tehničke škole g. Krvavac. Onima koji su gluhi za »signale sadašnjice »proriču propast, neznanje, naivnost, dremež, inferiornost u svemu. To su oni, koji »navlače fesove da bi dobili ugled, miraz, položaj; nosioci su jedne bezidejne ideologije koja farba istinu za novac...« Ja bih u produženju smio nastaviti njegovu misao: ...to su teiste, teolozi, islamofili za razliku od njihovih antipoda. Njihovi antipodi priznaju jedan svijet, materijalni, a oni dva materijalni i duhovni. Prvih ima najviše među zanačijama, inžinjerima, drvarima, mašinistima, jer oni uvijek govore o materiji, život im je skopčan s njom, čitaju najviše djela Darwina, Mayera, Häckla, Fischera i t. d.

Oni su gluhi za signale duše (Der Mensch ist, was isst). Ne mogu da se odvoje od ovoga najnižeg stupnja života, života na zemlji.

Mišad grize ali po tlih ymiže
Sam sur orô pod nebo se diže.

Svaka ideja želi da postane univerzalnom. Njeni pristaše, propagatori, misioneri šire ju. Ideja materijalizma, prekrivena crvenim plaštem po malo riga i bljuje na hiljade bakcila koji nalaze tlo među omladinom, sitnom, malom ,nejakom, sa neiskristalizovanim pogledima na život, sa malo borbene snage, sa malo uviđavnosti i kritičkog duha.

Jedni kažu ne valja sistem današnjih srednjih škola. Jedan, koji možda nije ni zavirio u srednju školu, pravi ovaku komparaciju: »Đak kad svrši srednju školu isto je kao pas koji prepliva vodu, strese se na drugoj strani i eto ga za čas suh kao što je i bio. »Pa to su Vam eto oni, koji hoće da imaju najviše utjecaja među našom omladinom. Omladina opet ne da korovu da se po njenim poljima širi, nego čupa, guli, spaljuje sve što nije dobro, što je za lomače.

Bilo je to pred Ramazan. Sarajevski studenti muslimani zakazali u prostorijama »Hurijeta« skupštinu. Kad tamo... Predsjedavajući drži govor: »Naše muslimanke treba da skinu koprenu sa lica, ne treba zar, feredža, dimije i t. d. Treba sa vjekovnim tradicijama raskrstiti«. Smiješno, zar ne!? Dok drugi na koje se mi hoćemo da ugledamo ljubomorno čuvaju svoje tradicije, svoju narodnu, nacionalnu nošnju, svoje običaje i karakteristike, naši to obaraju. Ne, pa to su smjela momčad, širokih horizonata, dalekih pogleda u budućnost, visokih čela, neošišani ježevi, jer im kosa strši u vis kao iglice četinjača! Ta se udruženja smjelo protežu na teritorij cijele Kraljevine, a nakon mjesec dva, kao da nije ništa ni bilo. Malo je to. Oni bi htjeli da cijela vasiona oko njih cirkulira. Njihove se ideje moraju primiti nolens, volens.

Lijepo je to sve. Nek se radi. Kotač, što se više tare tim se brže približuje propasti svojoj, čovjek pak što se više tare o rad tim više ide savršenstvu.

»Čaša meda ište čašu žuči
Smiješane najlakše se piju«.

Osjeća se da nešto omladini manjka. Manjka joj organizacija širokih razmjera rada, gdje će biti svak zaposlen prema svojoj struci i sposobnosti. Nicaće još mnoga udruženja dok i to ne uskrsne. Rano je možda, jer duhovi nijesu smireni, svaki omladinac sačinjava svijet za se, svijet pun misterija, u kome se nešto vari, ključa, prekuhava, dok se konačno ne smiri. Žalosno je što se mnogi zbog različitih nazora gledaju preko oka. U hladu Islama ima za sviju nas prostora.

Ćamil Avdić Jusufov.

Zašto se omladina udaljila od Islama

Poznato je poštovanim čitaocima »Islamskog Glasa« da je pod gornjim naslovom izašao moj članak u 8. broju ovog lista, te da je na njega dao odgovor u jednom od slijedećih brojeva gosp. Lisanudin. Da ne bi poštovani čitaoci smatrali moj prvi članak kao plod momentalnog nastupa neraspoloženja prema našim islamskim vjerskim službenicima, molim uredništvo »I. G.« da dâ mjesta ovoj nadopuni mome prvom članku.

Istina je da kritika vrijedi u onoliko u koliko je načelna. No zar je moje kritiziranje rada naših vjerskih službenika, odnosno »saruklija« kako sam ih nazvao, bilo lično? Ne! Možda je to gosp. Lisanudinu tako izgledalo radi onih primjera koje sam naveo. Ja sam naveo pojedine primjere samo zato da bih stvar konkretizirao. I sad sam, a i u buduće ću ostati istog mišljenja kakvo sam dao u mom prvom članku, razumije se u koliko stvar o kojoj sam govorio, ostane ovakva kakva je danas. Naime da glavni uzrok što se omladina udaljila od Islama leži baš upravo na Ilmiji koja ni do danas nije htjela ili možda nije mogla shvatiti, usljed izvjesnih razloga važnost odgoja omladine i one snage, koja u njoj leži. Mi znamo iz istorije, a i u današnjici ima puno primjera za to, da se omladini uvijek posvećivalo najviše vremena, kako bi se što bolje i pravilnije odgojila. Naša Ilmija ovo nije htjela ovako shvatiti, nego je omladinu prepustila samoj sebi da se vaspitava i izgrađuje. Ona omladina, našavši se u moru pojmova, mišljenja i pokreta, logično nije mogla da se pravo orijentiše, a pogotovu da udesi svoje stanovište prema Islamu. Neka ni najmanje ova posljednja rečenica ne začudi gospodu »Saruklije«, jer mi znamo u kolikoj je mjeri raširena misionarna literatura, a pogotovu znamo stanovište dijalektičko-materijalističkih filozofa, koji u osnovi negiraju egzistenciju Boga s tim, da je sve uslovljeno materijalom, a da duh kao takav ne postoji. Naravno kada se omladina domogne ovakve literature, pogotovu ako prethodno nema jasno izgrađenog pojma i uvjerenja o egzistenciji Boga po uzvišenim načelima Islama, ona će za Islam biti vrlo brzo izgubljena. Postavlja se pitanje, ko je dužan da vjerski vaspita omladinu i da joj ulije u krv ona sveta načela Islama? Naravski ne mi, laici, nego svakako alimi, koji su sav svoj život posvetili Bogu i njegovoj nauci, Po mom mišljenju je najveća naša tragedija baš u tom što je naša ulema posvetila vrlo malo pažnje odgoju omladine, ne dolazeći s njom u dodir i ako je to baš najveća dužnost uleme koja tome pitanju mora da posveti najveću pažnju, jer tim radom odužuje se Bogu i to je za nju najveći ibadet, veći od ličnog ibadeta, kome oni, izgleda, više pažnje posvećuju. Hajrun-nasi men jeufaun nase.

Gospodin Lisanudin u svojoj kritici između ostalog kaže: »Naša sveta je dužnost da našim mlađim pokoljenima i islamskoj omladini uopće razvijemo smisao za neograničenu ljubav prema svojoj vjeri i da im utkamo nedostiživa načela Islama, da u prvom redu budu dobri mislimani«. Neznam koga misli gosp. Lisanudin pod ono »naša je dužnost«? Izgleda mi da i on spada u redove onih kojih se moj članak ticao, po onoj narodnoj: »Koga svrbi, onaj se i češe«. Potpuno se slažem sa citiranom rečenicom gosp. L., ali ga ujedno pitam radi li naša Ilmija u duhu gornjeg citata? Ja mirne duše mogu da kažem ne! Zar se u omladini razvija ljubav prema uzvišenoj vjeri Islamu, prezirući je, odricajući joj pripadnost Islamu, izolirajući je iz onih akcija, gdje ona ima najviše pravo da sarađuje i na koncu gledajući u njoj jednu degenerisanu generaciju, koja može da bude samo rob svojih mladenačkih strasti, a nikako jedan zdravi, konstruktivni i produktivni naraštaj.

Dragi moj Lisanudine! U Vas su (mislim na Saruklije) uvijek bile riječi sretstva borbe, no nama omladini nisu više potrebne lijepe riječi. Mi hoćemo djela, međusobno razumijevanje i pravdu, koja će biti lijek našem zlu i nesreći. U omladini leži neizmjerna snaga, jaka energija i volja za rad, a to se mora iskoristiti. Omladina hoće da se i njezina riječ čuje, jer i ona duboko preživljava, možda, dublje nego ma koji saruklija, teško doba, koje nastaje. Omladina je prisno vezana za narod i hoće da mu pomogne, jer vidi da je zapao u težak položaj. Mi, omladinci, ne priznajemo romantičarski fanatizam, nego čisti i uzvišeni Islam, pred kojim smo svi jednaki. Mi hoćemo da se skinu tamne koprene i da zasja pravo i istinsko svjetlo islamsko, koje će nas vezati u nerazdruživu bratsku zajednicu. Mi hoćemo da gledamo stvarnosti u oči.

Ne prosvjećuje se narod, dragi moj Lisanudine, pušeći nargilu i prazneći kafeno suđe, nego trudom i radom na terenu. Ugodno je dembelučiti ali je još ugodnije zaći u selo i prosvjećivati svoju zaostalu braću, razumije se za onoga, koji osjeća zadovoljstvo u radu. No za rad trebaju žuljevite ruke i »mali trbusi«. Omladina je ambiciozna, a ambicija stvara. Razumije se ne ona trula i sebična, nego zdrava i plodonosna.

Možda ćeš mi dragi L. predbaciti: »Pa kad ste takvi vi omladinci, kamo vas na djelu?« Anatemisali ste nas Vi, — saruklije. Vi ste nam presjekli puteve u selo, jer ste nas prozvali otpadnicima islamskim, iako smo mi isto tako dobri muslimani kao i Vi. Naravno ima iznimaka. Naše je selo duboko religiozno i mi znamo da mu samo kroz bogomolju, džamiju možemo pristupiti. No, mi nećemo da mu pristupamo s velikim turbanom oko glave i tespihom u ruci, pričajući mu o nekim fantastičnim pričama i zasljepljivati ga još više i onako zaslijepljena. Mi mu hoćemo da pristupimo s pravom istinom i spremnih mišića za rad. Mi mu hoćemo da otvorimo oči, jer on je još i danas slijep, hoćemo da i on zna ono što mi znamo, jer ćemo samo na taj način izvršiti svoju patriotsku dužnost. Mi ćemo reći istinu i ondje gdje je dosada nismo imali priliku čuti. Mi hoćemo da naši vjerski faktori ne izbjegavaju naše društvo, da nas u svakoj prilici posjećuju i savjetuju, kako ćemo udesiti svoje ponašanje prema sebi, Bogu i narodu. Naravno, ako su oni dorasli za to (ne mislim na godine starosti). Mi hoćemo da nas odgoje u duhu Islama kako bi mogli samo Islamu da služimo. Mi nemožemo da se sâmi orijentišemo, jer je doba u kojem živimo sasma mutno i nejasno. Ovo su naši zahtjevi od Ilmije koji za nju moraju biti sveti. Svega ovog dosad nije bilo, a niti će biti sve dotle, dokle lični interesi pojedinaca vladaju nad interesima cjeline.

Kaže nam gosp. L. »da mi ne smatramo Islam svojom najvišom svetinjom!?« O kako se gorko varaš, moj dragi L.!

Smatramo i te kako, samo hoćemo da nam se pokaže put na kojem ćemo se boriti za uzvišena načela islamska. Hoćemo najprije da upoznamo Islam s njegove svijetle strane i tek onda da stupimo na posao. Tragedija je što mnogi naši nazovi Alimi smatraju Islam samo u zikjru, zapostavljajući njegovu radnu, praktičnu i naučnu stranu. U zavode, gdje se vaspitaje naša omladina slabo zalaze naši »visokoučeni«. To nas jako i duboko žalosti, jer pored svjetske, mi želimo i vjersku naobrazbu. Interesujemo se za naša vjersko-prosvjetna pitanja, ali nas niko neće da čuje. To nas još dublje potresa kad vidimo kako druge vjere svoju omladinu poštuju i vaspitavaju. Mi znamo dobro stanje naših nižih vjerskih službenika. Naši su prosvjetni pioniri na selu mizerno plaćeni i to je tim tragičnije kad znamo da se obični činovničić u Vakufskoj Direkciji ili u kakvoj drugoj vjerskoj ustanovi plaća sa sumom od 1000 do 2000 dinara, iako se rad naših Mualima i pomenutih činovnika ne može ni približno porediti niti kvalitativno niti kantitativno. Uostalom o ovoj anomaliji bili su punjeni stupci »Islamskog Glasa«.

Ja bih s ovim završio, apelujući na naše vjerske funkcionere, da malo više povedu računa o omladini. Ako ništa, a ono bar kad se naš glas pojavi u javnosti da nas ne kritiziraju na ovakav način, kao što je g. L. to učinio.

Sarajevo, 4. II. 1936.

Ibnu-Sinan.

NAŠ POVJERENIK U ZENICI.

U želji da što bolje posluži širenju i razvijanju našeg lista u Zenici i njenoj okolini, primio se je povjereničke dužnosti Abdulah Kajsarlić, pekar.

Mole se sva gospoda pretplatnici iz Zenice i okolice, da dužnu pretplatu polože kod g. Kajsarlića.

KROZ ŠEHER - SARAJEVO:

VAKTIJA
Zulkade 1354. (1936)

Broj dana	Dan	Februar	Sunce izlazi s	Sunce izlazi m	Podne s	Podne m	Ikindija s	Ikindija m	Sunce zalazi s	Sunce zalazi m	Jacija s	Jacija m	Imsak s	Imsak m
22	Pet.	14	6	48	12	14	3	01	5	22	6	58	5	3
23	Sub.	15		46		14		2		23		59		2
24	Nedj.	16		45		14		3		25	7	00		00
25	Pon.	17		43		14		4		26		1		59
26	Utor.	18		42		14		5		27		1		58
27	Srij.	19		41		14		6		30		2		56
28	Čet.	20		40		14		7		30		3		55

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7. I.
Čekovni račun Poštanske štedionice Sarajevo broj 1600.
Broj 20., godina II., dne 14. februara 1936.

RIJEŠIO SKRIŽALJKU.

Skrižaljku iznešenu u prošlom broju našega lista riješio je pravilno Hajrudin Hadžagić iz Sarajeva, koji za nagradu dobiva besplatno naš list kroz dva mjeseca.

DEŽURNE APOTEKE.

U nedjelju imaju dežurstvo u gradu slijedeće apoteke:
Rončević, Vojvode Stepe Obala kod Careve ćuprije i
Besarović, Aleksandrova ulica.

IZ HURRIJETA.

Izvještavaju se članovi društva »Hurrijet« da će uprava društva na godišnjoj skupštini koju će održati u subotu 15. II. 1936. predložiti skupštini pored već objavljenog dnevnog reda i nadopunu društvenih pravila.

Odbor.

SKUPŠTINA »BRATSTVA«.

Muslimansko kulturno i humano društvo »Bratstvo« na Vratniku održalo je svoju glavnu godišnju skupštinu na dan 9. februara 1936. u 9 s. prije podne u društvenim prostorijama. Odziv članova na skupštini bio je odličan. Predsjednik g. Osman Durić otvara skupštinu i pozdravlja prisutne i poziva skupštinare da kliknu Nj. Vel. Kralju Petru II. i domu Karađorđevića. Izvještaji tajnika i blagajnika primljeni su u cijelosti. Iz izvještaja tajnika se vidi da je društvo priredilo u prošloj godini nekoliko teferića i sijela, kao i svoju godišnju zabavu u III. Nar. osn. školi koja je vanredno uspjela, te je na taj način društvo polučilo moralni i materijalni uspjeh. Treba napomenuti da je društvo u minuloj godini poraslo za stotinu novih članova.

Iz izvještaja blagajnika se vidi da je društveni prihod u prošloj godini iznosio 11.047.50 dinara a rashod 7.407 dinara. Čist je prihod bio 3.640 dinara. Skupština je blagajniku gosp. Hamdiji Spahiću odala naročito priznanje za njegov ispravan rad.

Pošto je skupština dala razrješnicu staroj upravi prešlo se na biranje nove uprave u koju su ušla slijedeća gospoda: predsjednik Osman Durić, pod predsjednik Hamdibeg Sijerčić, tajnik I. Mustafa Sušić, a drugi Ismet Mešanović, blagajnik prvi Hamdija Spahić, drugi Mustafa Arnautović. Knjižničar Avdo Hadžibejdić, kućenadzornik Ahmed Abadžić. Odbornici bez funkcije: Hamidaga Dizdar, Selim Njuhović, Omeraga Omeragić. Zamjenici: Ibrahim Biber, Sadik Divović i Hamdo Buljubašić. Nadzorni odbor: Mahmutaga Numić kao predsjednik i Koldžo Ismet i Ejub Bajić kao članovi odbora. Mirovni sud Kamberaga Azemović, Halimaga Sofić i Sulejman Bujak.

Novoizabranoj upravi skupština je stavila u zadatak da što bolje poradi u ovoj tekućoj godini kako bi društvo postiglo još veći moralni i materijalni uspjeh.

Skupština je protekla u najboljem redu i zaključena u 12 sati.

Šta nam je danas najpotrebnije?

Čovječanstvo je od svoga postanka uvijek težilo, kad bi se pojavilo kakvo zlo, koje mu podrovava njegove temelje bilo u moralnom bilo u materijalnom pogledu, da se tome zlu odupre svim sredstvima s kojima raspolaže. Borba pojedinaca nije nikada značila skoro ništa. O tome ima na hiljade primjera u historiji čovječanstva. Zato su ljudi, da bi njihova borba bila uspješna, i da bi lakše i brže pobijedili ono zlo protiv koga se bore, udruživali se u skupine i osnivali društva.

Alkoholizam je jedno takvo zlo, koje najozbiljnije prijeti cijelom čovječanstvu. Nebrojene su ljudske nesreće, čiji uzrok valja posredno ili neposredno tražiti jedino u alkoholizmu.

Ne trebamo u dokazivanju istinitosti gornje tvrdnje ići tako daleko, dovoljno je samo to ,da pogledamo sami na sebe. Mi jugoslavenski muslimani stajali smo jedno vrijeme najbolje i u moralnom i u materijalnom pogledu. Stajali smo tako sve dotle, dok među nas nisu bačena razna zla, među kojima se kao glavno i kao najopasnije ističe baš alkoholizam. Otada pa sve do danas mi stalno nazadujemo i propadamo u svakom pogledu. Danas stojimo najgore, danas smo, na našu veliku sramotu, baš mi zastupljeni u svim opačinama, a najviše u pjančevanju. I to mi, muslimani, čija je vjera tako uzvišena, i koja je već prije toliko stoljeća to zlo najstrožije zabranila!

To naše zlo, koje nam prijeti potpunom propašću, uvidjeli su naši učeni ljudi, iskreni prijatelji našega napretka. Oni su, očito zabrinuti, ali ipak bez očajanja u poboljšanje, uvidjeli da se protiv alkoohlizmu i svih drugih poroka kod nas mora povesti ozbiljna i odlučna borba. Borba u kojoj moraju biti zastupljeni svi prijatelji napretka nas muslimana, počev od običnog radnika pa do najvišeg dostojanstvenika. Tako su ti naši prijatelji bili uvjereni kad su prije nekoliko godina osnovali u Sarajevu muslimansko društvo »Trezvenost«, oko kojeg se u početku bijaše okupio priličan broj muslimana gotovo iz svih slojeva. Ali mnogi od tih, koji su baš najpozvaniji da svim svojim silama šire ideju trezvenosti među najširim narodnim slojevima, brzo klonuše i ustupiše tu borbu protiv alkoholizma nekolicini naših prijatelja. Mnogi opet, i ne stupiše nikako u ovo društvo, jer se pravdaše tim, da su oni od sebe kao muslimani trezveni, te im kao takvim nije potrebno stupati u ovakvo društvo. Ova motivacija koliko je naivna, toliko je i pogrešna. Jer, vara se svaki onaj, koji kaže da mu nije potrebno stupati u trezvenjačke redove samo zato, što je on od sebe trezven. To je vrlo opasna zabluda, koja odmah upada u oči. Na te i takve motivacije možemo odgovoriti jasno i kratko:

Obzirom na naše teško stanje u koje smo zapali, poglavito radi alkohola, dužnost nam je svima kao muslimanima da se što više okupljamo u trezvenjačke redove i to radi toga, da bi mogli uspješno voditi borbu protiv ovoga zla, da bi mogli spasiti one, koji su na putu propasti, da bi mogli, što je najglavnije, našu omladinu izvaditi iz kaljuže propasti.

A to sve moći ćemo postići tek onda, kad nas bude dosta na okupu, kad budemo prestavljali jednu toliku skupinu o čijoj riječi i zahtjevima mora povesti računa svak, pa i same vlasti. Želimo, dakle, da nas na broju bude toliko, da nam se našim zahtjevima mora izaći u susret. Jer, vlast mora voditi računa o tome, kad recimo 20.000 trezvenjaka traže da se ograniči prodaja alkoholnih pića u jednom mjestu ili u cijeloj zemlji.

To je, eto, jedini način na koji možemo voditi borbu protiv alkoholizma, a potom i protiv drugih poroka kod našega elementa.

Da bi se ta borba mogla voditi na spomenuti način, dužnost nam je svima, a naročito našim učenim ljudima bilo u vjerskom ili laičkom pravcu, da i sami stupe u trezvenjačke redove, a potom da povedu u svojoj okolici najozbiljniju akciju na širenju trezvenosti. Jer ovakva akcija je nama danas prijeko potrebna, potrebnija možda od ma koje druge. To nam je i naša vjerska dužnost, koju ni u kojem slučaju ne smijemo mimoići, ako nam leži na srcu naše održanje i napredak kako u moralnom tako i u materijalnom pogledu.

Braćo! Spasavajmo još ono što se može spasiti, jer svako zatezanje može imati kobnih posljedica.

Ulemo, inteligencijo i svi vi drugi, koji želite dobro ovom narodu, koji ste pravi muslimani, stupite čim prije u redove trezvenjaka i ojačajte njihove redove. Širite ideju trezvenosti, jer vas to i Svevišnji Bog zadužuje.

Mensur.

Dokle ćemo ovako?

U jednom od prošlih brojeva »Islamskog Glasa« izašao je članak od g. Šabanovića u kojem pisac toga članka iznosi kako je vrlo slabo razumijevanje našega svijeta za našu štampu, te kako je slabo pomaže, skoro ništa ne radi na njenom širenju i razvijanju.

Čitajući taj članak, čovjek dolazi do porazne i bolne činjenice za nas muslimane diljem naše Kraljevine, jer navodi u iznesenom članku su posve tačni. Kažem tačni zato, što i u našem mjestu ima priličan broj muslimana, ali čitaoca naše muslimanske štampe je malo radi toga, jer mi je poznato, prema informacijama koje sam dobio u Upravi lista »Islamskog Glasa«, da se je jedva 6 pretplatilo na taj list u našem mjestu, dok samih imućnih ljudi kao i vidnih intelektualaca ima u našem mjestu ni manje ni više već 47. — Ovdje nije potrebno da se ističe, dali postoji svijest ili ne. To govore cifre koje gore navedoh. Sada nastaje pitanje. Pa ko se je onda pretplatio na list? I na to pitanja je lako odgovoriti. Od svih 6 pretplatnika jedan je trgovac, jedan poslužitelj i 4 zanatlije, a posjednika, veleposjednika, činovnika, pa i ostalih profesija nema, ko da nam onda zanijeće tačnost navoda iz članka g. Šabanovića. Jest tako je, napredniaci svakom zgodom ističu da je potrebna prosvjeta, da su oni prosvijećeni, a kad pogledate na razvoj naše štampe, koja je mjerilo kulturnog razvitka jednog naroda, onda dolazimo do žalosnih konstatacija, da su i ti prosvjećeni daleko od prosvjete, a da vrlo malo shvaćaju koliko je za nas potreba naše muslimanske štampe.

Eto činjenica koje govore da smo vrlo malo ili nikako napredni, pa ni savremeni, kako se to obično voli isticati među naprednijim krugovima

Ovo je prigovor i apel ne samo upravljen inteligenciji, već i ostaloj braći muslimanima bez razlike na zanimanje diljem naše Kraljevine, jer je nama svima potrebna naša muslimanska štampa ako ni radi čega drugog a ono radi toga, što je muslimanska štampa protkana duhom Islama, pa je kao takova od potrebe svakome da je čita i kod kuće, a dobro dolazi i kao poučno štivo za našu porodicu, u kojoj njeguje muslimanske osjećaje i kreposti.

Ovo par redaka napisah u namjeri da bi se poklonilo više pažnje našoj miloj muslimanskoj štampi, pa da se ona digne na dostojan stepen, koji bi odgovarao nama muslimanima, jer u našoj Kraljevini ima blizu 2 miliju-na muslimana.

Ja ću se još kojom prilikom osvrnuti o svijesti nas muslimana prema našoj muslimanskoj štampi, jer ne bi htio da duljim i zamaram poštovane čitaoce.

Prijatelj.

Gradsko poglavarstvo Sarajevo

Broj 1494/36. Sarajevo, den 7. februara 1936.

POSJEDNICIMA PASA U GRADU SARAJEVU

Pozivaju se vlasnici pasa da uplate kod blagajne ovog poglavarstva taksu na svoje pse starije od tri mjeseca za godinu 1936. najkasnije do konca februara o. g., a koji su dužni bili platiti još u mjesecu januaru o. g.

Za svako luksuzno pseto plaća se godišnja taksa od Din. 100.— a za lovačko i pseto na lancu, koje služi za čuvanje kuće iznosi taksa Din. 25.—. Gradska blagajna smatraće samo one pse čuvarima, za koje vlasnici doprinesu potvrdu od bašmuktarske pisarne, da su im psi na lancu potrebni za čuvanje.

Uz taksu se plaća i pasja markica koja stoji Din. 4.—. Vlasnici luksuznih pasa plaćaju na gradskoj blagajni pored redovite općinske takse i banovinsku taksu od Din. 100.—.

Ko se ovome pozivu ne odazove na vrijeme platiće osim redovite takse još i trostruki iznos iste kao globu ili će se u slučaju neutjerivosti kazniti zatvorom.

Potpredsjednik gradske opštine:
LJESKOVAC, v. r.

PUTOVANJE PREDSTAVNIKA ZADRUGE »MISIR«.

Kako je poznato našoj javnosti u prošloj godini je od strane naših privrednika osnovana zadruga »Misir«, sa ciljem, da uspostavi što tješnje poslovne veze između naše države a naročito naših privrednika te Egipta i Bliskog Itsoka. Predstavnici ove zadruge su bili smeteni od bivšeg jevtićevog režima, te im je pravljena smetnja sa izdavanjem putnica. Konačno je taj plan ostvaren te 15. o. mj. putuju predstavnici te zadruge u navedene zemlje da ispitaju tržisne prilike u tim zemljama kao i mogućnost privrednih veza i poslovanja naše privrede sa ovim zemljama. Ispred zadruge putuju gg. Šemsuddin Sarajlić, Midhad Mešinović i Sulejman Nanić.

Također se je primio dužnosti povjerenika našeg lista poznati prijatelj i propagator naše štampe g. **Hafiz Osman ef. Ćejvan**, imam matičar iz Prnjavora za grad Prnjavor i okolicu.

— Balege (skotine) volovske (Bos taurus), konjske (Equus cubalus) magareće (Equus azinus) u jakom sirćetu svari gusto na uboj nekoliko jutara i večeri, legni i ozdravićeš.

Malo odgovora „Hikmetu"

U 7. broju »Hikmeta«, gospoda oko »Hikmeta« i »Mirkata«, dva Čokića i Suljaga Salihagić trude se, da opravdaju potrebe opstanka Muftijstva i ko hoće, da sugeriraju nekom, da je to nužna potreba muslimana te nekako uzbudljivo odgovaraju gospodinu Dr. Behmenu veleći, da bi to ukidanje Muftija pogodilo u živac islamski narod, da bi elektriziralo i uzbudilo duhove te pogodilo osjećaje muslimana.

Muslimanski narod Kraljevine Jugoslavije borio se je za svoju potpunu vjersku autonomiju i na prošlim izborima za džematske medžlise abstinirao je, jer je uvidio da je dosadanji zakon Islamske Vjerske Zajednice davao položaj pojedincima, jer je tom zajednicom upravljalo nekoliko virilista (neosporno je da je od pojedinih tih virilista bilo i koristi). U toj navodnoj tekovini nije narod bio izborom pitan, kako za imama tako i za reisa.

Predstavnici bivše JMO a i sadanji vođe muslimanskog naroda sporazumili su se sa Kraljeskom Vladom u Beogradu, da se dosadašnji zakon IVZ revidira i donese novi nacrt zakona, kojim bi se dala muslimanskom narodu potpuna vjerska autonomija i u tu svrhu su predstavnici i ministarski delegati izradili nacrt zakona, koji je predat Kraljevskoj Vladi, a u kojem je predviđeno da muslimanski narod upravlja svojom vjerskom autonomijom.

Na tu vijest se je cijeli islamski narod oduševljeno obradovao i 99 posto muslimana toplo pozdravilo ukidanje muftijstava.

Gospoda navedeni pisci u »Hikmetu« brane muftijstva i zagovaraju njihov dalji opstanak kao institucije potrebne za IVZ. Potrebe treba podijeliti na dvoje: Nešto potrebno, a drugo još potrebnije. Zar mi danas i govoriti možemo o takvom luksusu i rasipanju da izdamo godišnje na sama muftijstva oko dva milijuna dinara, dok svi mualimi mektebi iptidaija Bosne i Hercegovine koštaju godišnje jedan milijon i četiristo hiljada dinara. Na stotine mualima služe za 3—4 stotine dinara mjesečno i rade od jutra do mraka, a proći češ i po nekoliko sela gdje nema nikakvog mekteba ni mualima.

Izgleda, da su muftije bile neka vrst inspektora vjersko-prosvjetnih, barem im je to bilo u kompetenciji, a kome je još poznato, da je muftija gdje došao da inspicira mekteb? I ako dođe u koje mjesto kakvom ahbabu za zijafet, to je sve ali u mekteb kada je nastava ne ide. Što se tiče nekakvog tradicionalnog običaja i s te strane muftije su sada nepotrebne.

Nije mi namjera kao kritiku iznijeti, već gornje navode dokumentovati, da prostorije današnjeg tuzlanskog muftije čisto su upotrebljene za potrebe lista »Hikmet« i društva »Mirkata«.

Sumnjam u iskrenost pisanja nekakvih Mulalića (koji je i neki letak poslao te se po muftijstvu dolazećim mualimima čita) te ispred društva »Mirkata« predsjednika i tajnika dva Čokića, da je u skladu, interesa sadanjeg nacrta zakona IVZ po kojem se traži potpuna vjerska autonomija muslimana Kraljevine Jugoslavije, a očevidno iz pisanja pomenutih člankopisaca u »Hikmetu«, da bi oni bili radi, da se i dalje pojedincima osigura egzistencija i da se isti pojedinci popnu na položaje, pa da upravljaju Islamskom Vjerskom Zajednicom. Za to su angažovali i svoj »Mirkat« koji ima 45 članova a s kojim se članstvom toliko vole razmetati pomenuta gospoda.

Uvjeren sam kao član Islamske Vjerske Zajednice i predsjednik organizacije jednog najmnogobrojnijeg vjerskog staleža, da će se muslimanskom narodu potpuna vjerska autonomija dati.

Gospodine uredniče primite izraz dubokog poštovanja te Vam se na Vašoj susretljivosti unaprijed zahvaljujem.

Najučtivije molim bratski »Islamski Glas«, da u slijedećem broju ovu noticu danese.

H. I. Hadžić,
predsjednik udruženja muallima.

Inađol bez imama!

Inađol se nalazi u srezu prnjavorskom, opština Srbac i prije 40 godina je u Inađolu sagrađena divna džamija sa kamenom munarom, kakovih je džamija malo i u Kasabama, ali nažalost u ovoj džamiji nema imama i ne klanja se ima 5—6 godina. Razlog je što su džematlije u veoma siromašnom stanju pa nijesu u mogućnosti, da sebi nađu imama i da ga plaćaju, premda ovaj džemat broji preko 50 muslimanskih domova sa preko 300 žitelja. Ali što je najgore u ovom džematu ima preko četrdeset djece koja ne uče nigdje vjeronauka, nego su prepuštena sudbini i za koju godinu ova su djeca za islam izgubljena, jer ih sada ima od 15 godina pa neznaju ni Bismillahi, a kamoli šta više.

Roditelji ove djece pitaju se šta će biti sa njihovom djecom i počeli su da se bave mišlju da se kuda rasele, samo da bi spasili svoju djecu od očite propasti. Istina u Srpcu postoji osnovna škola, koja pohađa 8-mero muslimanske djece, i koja uče nešto o vjeronauci, a sva ostala djeca su prepuštena ulici, jer njihovi siromašni roditelji su opterećeni poslom, da bi mogli zasluživati svakdanju koru hljeba.

U prošloj godini džematlijeInađola podnijeli su molbu na Ulema medžlis, da dozvoli da se sjedište imama matičara iz Brujovice prenese u Inađol i naveli su sve razloge, pa i taj da su Brujavičani mnogo bolje stali u materijalnom pogledu i da su u stanju da sebi nađu imama i da ga sami plaćaju. Bili smo saznali da je Ulema medžlis nešto o tome radio i valjda i odobrio premještaj imamata u Inađoj. Mi džematlije smo se bili tome neizmjerno obeselili, ali to naše veselje bi u kratko, jer imamat i dalje osta u Brujavici, a mi i dalje ostasmo bez imama, i naša djeca ostaše bez muallima i vjerskog odgoja.

Džematski medžlis u Brujavici uviđavši potrebu za imama i muallima u Inađolu u mjesecu septembru prošle godine, podnio je jedan podnesak Vakufskoj Direkciji putem sreskog vakuf. povjerenstva u Prnjavoru da se pruži hitna pripomoć u novcu za džematlije u Inađolu, da bi sa ovom pripomoći mogli i oni sebi naći hodžu, da im djeca i ove godine ne ostanu bez vjeronauka, ali kako čujemo Vakufska Direkcija nije džematskom medžlisu ni odgovorila na njihov podnesak.

Konačno su se džematlije opet sastali i napravili ponovno molbu na Ulema medžlis i tu su molbu putem opštine u Srpcu poslali još u novembru mjesecu, ali ni na ovu molbu nema nikakova riješenja, i mi smo potpuno izgubili nadu i vjeru, da se itko brine za ovo zapušteno selo. Ja kao i mnogi drugi opet se bojimo da naši nadležni vjerski organi ne zakasne sa svojom rešidbom, jer za koju godinu još ako ovako stanje potraje, vjerujem da će biti kasno pa da nam i muftiju pošalju.

Ovime javno apelujemo na naše vjerske starješine da se pobrinu za ovo siromašno selo, pa da riješe njihovu opravdanu molbu i to čim prije dok još nije kasno.

Srbac, dne 8. februara 1936.

Memišević Sulejman, krojač.

Nedograđena džamija u selu Založje Čavkići

Danas se mnogo piše o selu i seljaku, o njegovoj duševnoj zaostalosti kako u vjerskom, tako i u kulturno prosvjetnom i materijalnom pogledu.

Ali šta ima koristi selo i seljak od toga pisanja, ako nema u selu pravog razumijevanja, pravih prijatelja i vođa, koji će sarađivati na moralnom, etičkom i kulturnom pridizanju našega sela?... Ništa... Kod tolikih fraza, lijepih i kićenih izraza na papiru ili na zborovima, kada treba dobiti narodno povjerenje, kuglice ili glasove, onda je drag seljak, jer bez njega nema mjesta u narodnoj skupštini ili na kojem drugom političkom položaju kod naših hukmeta.

Znamo, kolika je zaostalost u našem narodu, a osobito u islamskom dijelu našega naroda ove naše Kraljevine. Šta li ga sve tišti? Znamo i to, da je naš svijet dobroćudan; voli i želi čuti pravu istinu. Pa ipak je samo istina ona, koja nas vodi pravdi i poštenju. Ali na žalost ne smijemo ili ne možemo uvijek reći sve što mislimo, da je bolje i šta bi trebalo uraditi za boljitak naroda. Za to ljudi od karaktera i morala su u svom životu mnogo štošta i pretrpili ili još trpe, pa ipak **bez truna egoizma podnose žrtve za svoj kulturno-prosvjetni rad, za svoju sredinu u kojoj žive.**

Znamo iz iskustva, da uvijek dobro prolaze oni, koji umiju svoje misli i osjećaje prikriti za vela lijepih riječi i fraza... Moralni prijatelji sela i svog naroda imaju plemeniti cilj pred očima. Oni su ljudi od karaktera. Oni žele primijeniti i ostvariti sve, što je dobro na dobro svoje sredine, svoje okoline, zavičaja općine i otadžbine. To ne mogu da čine oni, kojima je **profit iznad morala.** Njima je cilj pljačka, jer ne mare za časno i pošteno ime. Gaze čovječanske osjećaje sve dotle, dok mogu, dok ih ne stigne kazna. Ili dok im se ne rekne: stoj, dosta je! Kriv si! Šta ćeš sad? Znaš li, kuda si pošao? Preni se čovječe Božiji i otrijezni se! Vrati se na pravi put, koji te vodi spasu i sreći tvojoj...

S njima sarađivati na narodnom boljitku — teško je. Pravo kaže naš narod: Ko s đavolom tikve sadi, sve mu se o glavu razbiju...

Naš veleučeni alim Hadži Džemaluddin ef. Čaušević bio je u ljetu 1926. godine kod džamije i hodžinske kuće u selu Založje Čavkići. Vidio je drvenu džamiju, u kojoj je džumu namaz klanjao, i staru hodžinsku kuću. Iza džume namaza održao je u džamiji vazu nasihat. Izružio je prisutne džematlije, što sebi ne naprave lijepu zidanu džamiju. Rahmetli hadži Ibrahimu Čavkiću, tadanjem muhtaru i najbolje stojećem čovjeku u džematu reče: Ti i tvoje džematlije ste u stanju ozidati i džamiju i mekteb. Vi ste prilično dobro stojeći težaci, pa napravite kako to dolikuje uzvišenoj islamskoj vjeri.

Za što se danas po našim islamskim selima i gradovim govori lijepo o Hadži Džemaluddin ef. Čauševiću, reis ulemi u miru? Zato, što je on zalazio u naša islamska sela i gradove, i zalazio u naš narod i vidio, što manjka selu ili gradu. Gledao je, kakva je džamija, kakva je hodžinska kuća i mekteb. Treba li je popraviti ili nanovo podignuti. Ima li u selu osnovna škola? Idu li djeca u mekteb i u školu?... Bodrio bi prvake u svakom selu, da porade za boljitak svoga sela, da je to njihovo ogledalo: lijepa džamija, hodžinska kuća, a naročito mekteb, gdje im djeca uče. Zastidio bi ih i dao bi im moralnu injekciju za njihovo ozdravljenje u vjerskom, u kulturno-prosvjetnom i materijalnom pogledu, u radu za napredak svoj i svoga pokoljenja, svoje budućnosti...

Iza toga dana govorilo se u džematu o H. Džemaluddin ef. i njegovu govoru. I sporazume se, da naprave novu džamiju. Između sebe razrežu namet po imetku, koliko koji ima dati novaca. Podijele džematlije u pet razreda, od kojih ima platiti: I. razred po 500.—, II. razred (klasa) po 300.—, III. razred po 200.—, IV. razred po 150.—, a V. razred (klasa) po 100.— dinara. **Sa tim razrezom bile su džematlije tada zadovoljne**, te su dragovoljno davali novac postavljenom blagajniku Hasi Čehiću, članu građevnog odbora. U to vrijeme služio je u tome selu kao **džematski imam Ali ef. Dizdarević, svršeni đak bivše okružne medrese u Sarajevu.** On je tačno bilježio svaki blagajnički primitak i izdatak, pošto je blagajnik nepismen. Još je građevni odbor razredio, koliko koji od džematlija ima nakopati i dotjerati za gradnju džamije kamena i pijeska. Dobavljali su i drvenu japiju: grede, rogove, letve i direke za munaru. Odlučiše na proljeće u maju ili junu 1927. godine onu drvenu razvaliti i započeti na njezinom mjestu zidati novu džamiju. Poslali su u svijet dvojicu: Hasu Čehića i Hasu Dizdarevića (hodžina oca) noseći u ruci novi alem, da se prohodaju i sakupe dobrovoljnih priloga za gradnju džamije, jer im ne dostiže njihov razrez ni na polovicu. Te godine Sresko vakuf. mearifsko povjerenstvo u Bihaću zaključi da se **raskopa i razvali Pašina džamija u Bihaću**, te njezinu mimberu i mihrab dadoše rahmetli Ibrahimu Čavkiću, da otjera u kolima za svoju džamiju. On to i izvrši i preveze.

Spomenute godine ozidaše džamiju i pokriše crijepom. Napraviše i drvenu munaru. Postaviše prozore i vrata, i popodiše je, ali je nijesu malterom nabacali ni okrečili, već tako osta sve do jeseni 1934. godine, kada je Suljeman Čavkić za pola svoje livade u Podastrani pogodio sa zidarom Hasibom Muminovićem, majstorom iz sela Spahići, **da je iznutra malterom nabaci i** okreči. Da tada ni oko prozora nije bilo ulijepljeno, već je sa sviju strana puhao hladan vjetar kroz džamiju u zimsko doba sedam punih godina. I danas nije izvana još nabacata malterom, niti je iznutra dograđena kako treba nakon skoro devet godina dana. Tome je uzrok nesloga u džematu, koju je posijao jedan džematlija. Za to građevni odbor nije mogao pokupiti onaj dug razrezanog novca u svome džematu, da time započeti posao dovrši, da dogradi džamiju. Tužakalo se, rasprave se vodile, i tako se vozilo na godine, premda je Sresko vakuf. mearif. povjerenstvo u Bihaću nastojalo, **da se džematlije izmire i slože, da dograde svoju džamiju.** Kod pomenutog pomenutog povjerenstva pregledani su računi za gradnju te džamije i tačno se ustanovilo, koliko još ima novaca pri blagajniku građevnog odbora, koliko pri mutevelliji Aganu Čavkiću (Ibrinu), a koliko je ostalo neuplaćena razreza pri džematlijama, koji su bili pristaše agitatora za džematsku neslogu.

Eto zbog čega osta ne dograđena džamija u selu Založje Čavkići, srez Bihać. **Ipak se u njoj klanja, pa kakva je da je.**

Fejzullah Čavkić, učitelj u miru.

VIJESTI IZ MOSTARA:

PRIPREME ZA ZABAVU NARODNE UZDANICE.

Oko pripreme za veliku Bajramsku zabavu Narodne Uzdanice u Mostaru radi prošireni odbor, koji je podijeljen za razne zadaće. Glavnu zadaću ima pretsjednik Narodne Uzdanice, kojega se u radu može opravdano pohvaliti, jer svojim neumornim radom i nastojanjem ne žali ni truda ni vremena. U ostalom i drugi članovi današnje uprave predano služe i rade za Narodnu Uzdanicu, te je za sigurno i uspjeh bajramske zabave siguran. Naročito je za istaknuti, da ove godine vrlo aktivno djeluje i ženski odbor, koji će više nego i jedne godine doprinijeti uspjehu ove zabave. Ženskom odboru je pretsjednica gđa Munira Selimić, supruga direktora Gajretove banke.

OKO SKUPŠTINE MERHUMA U MOSTARU.

Muslimansko pokopno društvo »Merhum«, koje je osnovano u aprilu mjesecu 1935. godine, održaće 23. februara o. g. svoju II. redovnu godišnju skupštinu, koja će se održati u Čevjanbegovu mektebu.

Dnevni red skupštine će biti: Otvaranje skupštine, izvještaj sekretara, izvještaj blagajnika, izvještaj kontrolnog odbora, čitanje i primanje pravilnika, razrješnica starom odboru, biranje novih odbora i eventualije.

Ovom prilikom dužnost nam je istaknuti, da je ovo mlado društvo u kratkom vremenu od deset mjeseci postiglo jedan zavidan uspjeh. Mlado društvo kao najpotrebnija socijalna ustavnova primljeno je među muslimanima najsimpatičnije, jer se radom pokazalo, da je jedina i isključiva svrha Merhuma, da našoj gradskoj sirotinji omogući pokopno osiguranje. Članarina od 3, 5 i 7 dinara mjesečno, najbolji je uvjet svakom muslimanu u Mostaru da se u ovo korisno društvo začlani. Kako rekosmo, iskrene i plemenite namjere današnje uprave Merhuma potpuno je razumjela naša čaršija, jer se broj članova u društvu popeo blizu 500. Moralni i materijalni uspjeh Merhuma u ovo 10 mjeseci bio je odličan, jer danas ovu instituciju muslimani u Mostaru smatraju najsređenijim centrom društva, gdje je poštenje nada sve izdignuto. Nas raduje da sa Merhumom možemo da se bez pretjerivanja pohvalimo, pa mu s naše strane u novoj društvenoj godini želimo još bolji i plodniji uspjeh.

GAJRETOVA ZABAVA.

»Gajret« muslimansko kulturno društvo u Mostaru također na Bajram priređuje svoju veliku zabavu, a istodobno će se obaviti i proslava rahm. Osmana Đikića. I ova svečanost o Bajramu biće rijetka senzacija za Mostar, jer se očekuje velika posjeta iz svih krajeva naše države.

JEDNA PORUKA »HIKMETU« U TUZLI.

U »Hikmetu« broj 7, od 6. zulkade o. g. štampan je jedan članak pod naslovom »Oko ukidanja muftijstva« u kojem se kritikuje pisanje izvjestitelja »Jug. Lista« Omera H. Sefića iz Mostara.

Ne ulazeći u tu raspravu, pobuđen sam, obzirom, što se u članku krivo interpretira dopisnik »Jug. Lista« Omer H. Sefić u vezi sa člancima protiv ukidanja mekteba, da iznesem slijedeće:

Omer H. Sefić, dopisnik »Jug. Lista« nije pisao te članke protiv ukidanja mekteba, jer su to bili moji članci, koji su me skoro doveli i do suda. Dakle smatram za potrebno da radi javnosti van Mostara i radi Hikmeta u Tuzli to konstatujem, jer ne mogu dozvoliti, da se to stanovište protiv ukidanja mekteba pripiše jednom Omeru H. Sefiću, koji je za ovakova pitanja i stvari uvijek bio po strani.

Omer S. Sefić, novinar.

Halifa Hazreti Ebu-Bekir

(Nastavak.)

Pošto su Ensarije priznale Ebu-Bekira za halifu i izrazili mu vjernost i odanost, on se zaputio u džamiju i tu je našao okupljene Omejeviće oko Osmana, a članove bratstva Zuhre oko Abdurrahman-bin-Anfa. Tada im je Omer rekao Zašto ste se to iskupili u posebne grupe, dignite se i priznajte Ebu-Bekira i izrazite mu vjernost. Ja sam ga priznao a priznale su ga i Ensarije. Na to je ustao Osman sa svojim društvom i izrazili su vjernost Ebu-Bekiru i priznali ga halifom. Za njim se digao Abdurrahman -bin-Anf sa svojim ljudima i to isto učinio. Alija i Abbas su sa svojim rođacima iz bratstva Benu-Hašim potegli se u svoje domove a sa njima je bio je Zubejr-ibnu-Avvam.

Omer je otišao njima sa jednim o-većim društvom za kojem su bili Usejd-ibnu-Hudajr i Seleme-ibnu-Ešjem. Rekao im je: Idite i izrazite vjernost Ebu-Bekiru. Oni su to uskratili a Zubejr ibnu-Avvam je sa sabljom pred njih izišao. Omer je rekao: Eto toga čovjeka na vas, uhvatite ga. Na to je na njega navalio Seleme-bin-Ešjem, uzeo mu sablju iz ruku i prebio je o zid. Oni su ga poveli i on je priznao Ebu-Bekira i izrazio mu vjernost, a onda su pošli i Hašimovići, pa su i oni izrazili svoju vjernost. Zatim su poveli Aliju da izrazi vjernost Ebu Bekiru, a on je na to rekao: Ja sam Božji rob i brat Njegova Poslanika. Na to su mu rekli: Izrazi vjernost Ebu-Bekiru, a on je na to odgovorio: Ja imam više prava na to od vas i ja vas neću priznati. Priličnije je da vi mene priznate i da mi izrazite vjernost. Prisvojili ste to od Ensarija, a onda se zaklonili za srodstvo s Božjim Poslanikom. To ste uzurpirali od nas njegovih rođaka. Zar niste tvrdili Ensarijama da ste vi dostojniji toga položaja od njih, pošto je Muhammed a. s. od vas, pa su vam dali vodstvo, a vi ste njima predali doglavništvo. Ja sada istupam sa istim dokazima i zahtjevima prema vama kao što ste i vi istupili prema Ensarijama. Mi smo bliži Božjem poslaniku i živu i mrtvu, pa budite pravedni prema nama ako ste pravi vjernici, inače činite svjesno nasilje. Na to im je Omer rekao:

»Neću te se proći dok i ti ne izraziš vjernost«. Na to mu je Alija odgovorio: Pomaži ti njega danas da ti iza sebe ostavi vlast. Zatim je nastavio: »Omere, ne mogu primiti tvojih riječi niti ću mu izraziti vjernost. Tada je Ebu-Bekir rekao: Ako nećeš izraziti vjernost i iskazati odanost, pa ja te neću siliti.

Ebu-Ubejde-ibnu-Džirah je tada rekao Aliji: O rođače, ti si mlad a ovo su stari i iskusni ljudi tvoga naroda, tj nemaš ni njihova znanja ni iskustva u poslovima, a ja vidim da je Ebu-Bekir i najjači i najdostojniji da zauzme ovaj položaj. Predaj Ebu-Bekiru tu dužnost, jer ako ti poživiš ti ćeš taj položaj kasnije i zauzeti pošto si ga ti i dostojan po svojim vrlinama, po vjeri, znanju, razumijevanju radu i t. d.

Tada je Alija rekao:

»Boga se bojte Muhadžiri. Ne oduzimajte vlasti Muhammedove među Arapima iz Njegove kuće. Bogami mi muhadžiri imamo na to najviše prava, jer pripadamo Njegovom domu Mi smo dostojniji toga posla među svima od vas, jer među nama su oni koji uče Božju knjigu, koji su upućeni u Božju vjeru, koji poznaju tradiciju Božjeg Poslanika. Osim toga bi zdušnije pristupili radu oko zaštićavanja podanika i sprečavali ih od zlih i nevaljalih djela i konačno bi među njima podjednako pravdu krojili. Bogami takovi se nalaze samo među nama, ne podajite se strastima i ne skrećite sa Bogjeg puta, jer ćete se tako udaljiti od istine!«

Pošto je Alija svršio ovaj svoj govor rekao je između Ensarija Bešir-bin-Saad ove riječi: »Da su, Alija, Ensarije ove riječi od tebe čuli prije nego su priznali Ebu-Bekira, sigurno ti se nebi suprostavili...«

Aliji nije preostalo ništa drugo, nego da svoju ženu, kćerku Božijega Poslanika posadi na devu i da s njom obilazi po mjestima gdje su se iskupljali Ensarije da traže od njih pomoći. Ensarije su joj odgovarali: »Kćerko Božijeg Poslanika, mi smo iskazali vjernost ovom čovjeku, a da je nama tvoj muž ranije došao, prije nego smo priznali Ebu-Bekira, ne bismo ga odbili«. Tada je Alija odgovorio: »Zar ću ja ostaviti Božjeg Poslanika u Njegovu Domu ne sahranjena i izaći da se sa svijetom prepirem o Njegovu vlast»« Hazreti Fatima je rekla »Ebul-Hasan (Alija) je radio, što je morao da radi, a oni su njemu učinili sa čim Bog nije zadovoljan i što nije od njih tražio.

(Nastaviće se)

Za naše žene

Hazreti Ajiša

(Nastavak)

Hazreti Ebu-Bekir se između svih Kurejšija odlikovao kao najbolji rodoslovac. A osim toga je bio poznat kao veliki prijatelj pjesništva. Kurejški pjesnici bi njemu čitali svoje pjesme. Kad bi tek od njega dobili priznanje i pohvalu, istom bi ih onda i drugima čitali. Ebu-Bekir je ispravljao pjesme pjesnika i davao im upute. Hazreti Ajiša je od svog oca naučila arapsko rodoslovlje i od svoga oca je naslijedila ljubav prema toj nauci, koja je kod Arapa bila naročito cijenjena.

Ebu-Bekir je posvećivao veliku pažnju odgoju svoje djece. Primjerice jednom prilikom je njegov sin Abdurrahman objedujući zajedno sa gostima počeo naglo i brzo da jede. Otac ga je radi toga prekorio. Hazreti Ajiša i poslije svoje udaje pazila je na svaki kret svoga oca i čuvala se da svojim postupkom ne bude od njega upozorena. Kad je trebalo Ebu-Bekir je svoju kćerku i ukorio, pa šta više jedamput ju je ukorio i pred samim našim pejgamberom, te ju je Pejgamber uzeo u obranu.

Hazreti Ajiša se u očevoj kući učila rodoslovlju i bavila se pjesništvom, ali njeno pravo odgajanje i učenje počinje pošto se udala za Božjeg Poslanika. Tada se je počela učiti čitanju i pisanju, te je tako počela Kuran učiti. Neki kažu, da nije znala pisati ali ima vjerodostojnih dokaza po kojima je naučila pisati svoje ropče Zekvana i da mu je pisala Kuran.

Čitanje i pisanje su najbolji pomagači čovjekovi da se u nauci i znanju što bolje razvije. Hazreti Ajiša je bila jedinstven primjer savršene čovječnosti visokog morala, savršeno upoznata sa svjerskim temeljima, te je u društvu sa Božjim Poslanikom dostigla jedan savršen stepen naobrazbe. Naučila je bila i liječništvo od tadanjih liječnika koji su posjećivali Božjeg Poslanika. Kad je Božji Poslanik legao na samrtničku postelju Hazreti Ajiša ga je liječila prema uputama koje je ona primila od tadanjih liječnika i spravljala lijekove.

Hazreti Ajiša je svo vjersko znanje naučila od samog Božjeg Poslanika. Bila je u domu Božjeg Poslanika, Velikog Učitelja šeriata i vjere. Hazreti Ajiša je i danju i noću bila s Njim u dodiru i uzela velik dio od njegovog učenja i uputa. Božji Poslanik je preko dana naučavao u džamiji, gdje je imao svoje naročito mjesto, a ovo je bilo odmah uz sobu Hazreti Ajišinu.

Njegove pouke i predavanja je ona slušala iz svoje sobe i tako prisustvovala svim Njegovim poukama, savjetima, govorima i predavanjima. Ako ne bi nešto dobro čula iz svoje sobe, pitala bi Božjeg Poslanika, a On bi joj to onda razjasnio.

(Nastaviće se)

Novi povjerenici našega lista

Uprava našega lista postavila je za svoga povjerenika i dopisnika Hifziju Jerkovića, namještenika Zemaljske banke, za grad Brčko i okolicu.

Umoljavaju se gospoda pretplatnici iz Brčkog i okolice, da dužnu i redovnu pretplatu uplaćuju kod g. Jerkovića.

Također je postavljen za našeg povjerenika Fejzulah ef. Čavkić, učitelj u penziji za Bosansku Krupu i okolicu, te se i u ovom mjestu mole naši poštovani pretplatnici da pretplatu za list polažu kod g. Čavkića.

Džemila hanumica Zekić:

Ljubav Mejrina

(Crtica.)

Mjesec, kao zlatno čeznutljivo oko zaljubljenog genija, bio je tek izašao na čistinu sjajnog neba, prosipajući mliječne valove po zlaćanom svemiru...

Noć puna uzdaha, čežnje i sevdaha spustila se na romantičnu mahalu, punu krasnih djevojaka, koje s uzdrhtalim srcima čekaju svoje ašike. Ništa se ne čuje do mlaki dah zefira i šaputanje iza mušebeka.

Noći, vedre noći, kada sve pliva u žarkom svjetlu, kada vasiona pjeva pjesmu ljubavi ulijevaju u djevojačke duše nešto slatko, toplo, opojno... One zaboravljaju na spavanje, na slatki san, osjećaju se svježe i bistre.

I lijepa Mejra, mezimica Alibegova, izašla je u bašću i sjela na klupu. Grane rumene majske ruže grlile su je po oblim bijelim ramenima, a miris svih vrsta cvjetova dražio ju je uzdizao, zanosio u ljubavne sanje...

Ona je mislila o svojoj žarkoj ljubavi — o lijepome Muji, koga je vidjela jednoga petka, kada se spuštao prvi suton pred vratima velike džamije. On ju je pomilovao svojim blagim pogledom i ona je opazila nešto kao slatku tajnu u njegovim svjetlim vranim očima i zavolila ga vrućom ljubavlju, ljubavlju bezazlenog djevojčeta, koje tek ulazi u prvi sevdah.

I prošao je već mjesec dana kako se razgovaraju pogledima, pogledima, koji prodiru u dušu, u srce i cijelo biće, pogledima, pod čijim se plamom polagano oboljeva... umire...

Večeras je Mejri sve ružičasto, nebo, zvijezde, mjesec, cijeli svijet — Mujo će joj doći, željeni junak, i izjaviti joj svoju ljubav.

Ona ga čeka, čeka — sva uplašena i uzdrhtala da je ko od ukućana ne bi opazio.

On joj je danas po služavki Hajriji poslao pismo, u kome joj javlja, da ga čeka odmah iza jacije u vrtu.

Već su davno ljudi izišli iz džamije, a Muje nema. Mejra ga čeka, a suze, vrele suze, suze koje probuđuje prva ljubav teku iz njenih crnih očiju i kvase klupu, travu, cvijeće...

Potok obasjan mjesečinom žubori, nedaleko od klupe na kojoj sjedi Mejra. U grmlju što ga okružava miče se nešto, ali Mejra to ne primjećuje, ona je uprla oči u Vasionu kao da traži zvijezdu sreće.

Mujo ju je zanešen gledao, kako sjedi u zelenilu i cvijeću okružena blijedom svjetlošću nijeme ponoći. Osvajaju ga njezine crne kose, koje je spustila niz bijeli, kao od mramora isklesani vrat, njezine crne oči kao u preplašene gazele, u kojima se prelijeva svjetlost sunca.

Osvaja ga cijelo njezino biće. On joj prilazi nećujno u neposrednu blizini i javi se:

— Mejro, Mejro, vilo moja, ne plaši se, ja sam, ja sam tvoj Mujo!

Uplašena njegovim nenadanim dolaskom ona je ustala sa klupe i htjela da pobjegne; ali nije mogla, ljubav je bila jača od straha. Stala je na sredinu bašće kao slatka Venera. On joj je pritrčao raširenim rukama.

Srca dvaju zaljubljenih sretnih bića kucala su u jednom ritmu, a dvije duše spojene u jednu dizale su se u nedogledne sfere.

Mjesec je presjao a na obzorju se pojavila zora — zora veličanstvena i grimizna. Priroda se tiho budila iz mirisnog sna. S vitke i bijele munare čuo se jasni glas mujezinov, koji je odzvanjao kroz tišinu i punio duše vjernika svetim plamom, plamom vječite vjere.

Mejra i Mujo čuvši ezan probudili su se iz ljubavnog sna. Otišli su do potoka bistrog i čistog, uzeli abdest i klanjajući se Svevišnjem Allahu zamolili ga blaženi da ih vjenča i spoji čvrstom vezom ljubavi i sreće.

Zatim su sjeli u mali ćunić, koji ih je nosio praćen blagim povjetarcem i himnom ptičica u dom novog realnijeg i mnogo ljepšeg života.

Iz arapske lirike

Nekoliko stihova Medžnuna iz pl. Benu Amir.)*

I. VE KJUNTU EZUNNU...

Mislio sam da će nestat
I planina što se Radva zove,
A da nikad neće prestat
Ljubav Lejle Benu Amirove!

II. BI RABBIKJE HEL DAMEMTE...

Gospoda ti, jesil Lejlu
Prije sna privino
Il cjelivo njena usta,
Njeno lice fino?

Jesu li ti zasjali se
Prami Njene kose
Kao jânja što se zasja
Ispod biser-rose?
(Lejlinom mužu Verdu Ibni Muhammedu).

III. KJEENNEL KALBE...

Kô da srce moje bješe
One noći — one zgode
Kad se reče: sutra jutrom
(Ili noćas) Lejlu vode.

Ptica katâ, kojoj zamka
Za trenutak noge splete;
Ptica tegli, dok joj krilo
Objelešeno po tlu mete!

IV. KJEENNE FUÂDÎ...

Kô da moje srce leži u pandžama neke ptice
Kad mi Lejla spomene se, pritisak mu žestok čine;
Kô da klanci zemlje jesu prsten — halka oko mene,
Koja neće da poveća ni duljine, ni širine!

*) Džemil je bio iz plemena Uzre odnosno iz velikog plemena Kudâa, za koje kažu neki rodoslovci da potječe od brata Nizar Ibni Meadda. Umro je iz ljubavi i čežnje za Busejnom.

V. BILLAHI JÂ...

Kažite mi gorske srne — tako vam Allaha
Il je moja Lejla od vas, ili je od ljudi?
Ako j' od vas, nije čudo što se mene plaši;
Ako nije, već od ljudi, što je vaše čudi?

NEKOLIKO DŽEMILOVIH STIHOVA.

I. IRHAMÎNÎ...

Smiluj mi se, jer sam dosta
Do sada se napatio!
Ah, Busejna, dosta mi je
Ovog bôla jedan dio.

Ah Busejna, radi Tebe
Cijelo me društvo kori
Nemojte me korit; meni
Od sevdaha srce gori!

Svijet mnije da je lako
Za moj lijek... Svijet mnije,
Al Busejna, osim Tebe
Niko meni lijek nije!

II. LEJTE ŠI'RI...

Rad bih znati il je ljutnja,
Il je prezir nâ me pao,
Il se dušman nakon mene
Do Busejne privukao?

III. ELA LEJTENI A'MA, ESAMMU...

Ti naređuj, ja ću rado
Poslušat Ti riječ svaku!
Mog mi Boga, Ti od svakog
Krasnija si u mom oku!

Kamo sreća da sam slijep,
Kamo sreća da sam nijem,
Pa Busejna da me vodi
I da svaku r'ječ joj čujem!

Preveo Muhamed Seid Mašić.

Ing. Omanović Salih, Sarajevo:

Bujičarstvo i pošumljavanje u okolici Sarajeva

(Svršetak.)

Iz osmatranja smo se osvjedočili, da stabljike trava i bilja čine prepone za brzo oticanje vode, pa voda između njih serpentinira, gubi sve više na brzini i padu. Istu funkciju vrši mahovina, stelja i lišće, pa je baš radi tih razloga pošumljivanje bujičnih područja od vrlo velike važnosti. Sve se ove funkcije gube kod strmih i ogoljelih površina. Pošumljivanje treba provesti i u samom koritu sadnjom (ubadanjem) reznika vrbe, topole. I na takim mjestima voda serpentinira kroz žile i korjenje i lagano otječe u maticu (potok). Spomenuli smo da šiblje ima gust sklop i da je vrlo pogodno, da se golo zemljište na strmim stranama što prije zazeleni. Tu dolazi u obzir šiblje: divlja ruža, kupina, trn, šimšir, jergovan i druge rasline.

Pitanje uređenja bujica okolice Sarajeva datira sa najnovijim vremenom, a naročito poslije uspostave banovina, u čiju je kompetenciju temeljem zakona o šumama potpao taj posao kao i pošumljivanje bujičnih područja.

Za grad Sarajevo prestavljali su potoci: Sedrenik, Bistrik, Čolin potok i Mošćanica dosta opasna područja, pa se je danas, što se tiče potoka Sedrenika i Bistrika toj opasnosti već izbjeglo, jer su oba ova potoka u prošloj i ovoj godini već potpuno regulisana, o čemu će poslije biti govora. Preostaje, da se što prije reguliše veoma opasna bujica »Čolin potok« i rijeka »Mošćanica«. Čolin potok prestavlja naročito u gornjem toku veoma opasnu bujicu, jer uslijed strmog pada nosi sa sobom sav materijal, na koji naiđe na putu. Taj materijal sruči u gradske kanale predjela Alifakovca i prouzrokuje poplavu u ovome kraju. Rijeku Mošćanicu trebaće regulisati u najgornjem toku i to potoke: »Suhi potok« i »Duboki potok«, inače je ova rijeka koja utječe kod Darive u Miljacku bezopasna i nalazi se izvan atara grada Sarajeva.

Potok Sedrenik je desna pritoka rijeke Miljacke na nadmorskoj visini od 900 m. Korito mu je dugo oko 2 km i jako iskrivudano naročito u gornjem toku. Područje perimetra (sliva) je pjeskovito, ilovasto i krečnjak. Gornji je tok slab u erozivnom pogledu, a i korozija radi samog sastava terena (ručteren) čini vrlo loša dejstva. Dno se korita i obala spire i odnaša se u srednji tok, gdje gomila kamenje, pijesak i šljunak. Ta masa prijeti gradu Sarajevu naročito za vrijeme proloma oblaka, pa se sav taj materijal sruči u ulice i začepi gradske kanale, čime prouzroči poplavu. To se je desilo i god. 1933. Bujica je do lanjske godine radila dubeći dno i odronjavajući obale. Te se je godine pristupilo temeljnoj regulaciji naročito opasnog gornjeg toka ove bujice. Prije dvije godine osiguran je najgornji dio sliva od odronavanja sadnjom reznika vrbe i topole, te postavljanjem pletera po stranama obala korita.

Da bi se zaustavio krupni materijal, sprečavalo novo nanašanje takvog materijala, učvrstila klizavost terena i spriječilo novo puzanje (urvanje) izgrađeno je lanjske godine 6 pregrada iz lomljenog kamena, te pragova i oko 20 pletera I. i II. reda, a ove su jeseni uspostavljene još dvije kamene pregrade. Na perimetru te bujice nalazio se je opasni »ručteren« (urvina), koji je lanjskog proljeća počeo naglo puzati i prijetila je opasnost, da se ovo zemljište za vrijeme veće kiše ili proloma oblaka sruči u korito potoka i prouzroči katastrofalnu poplavu u ulicama grada Sarajeva. Puzavi je teren zauzimao površinu od 2.50 ha, koji je ograđen bodljikavom žicom i stupcima, a zemljište prokopano odvodnim jarcima i zasađeno reznicima vrbe i kanadske topole. Voda se je cijedila u te poprečne odvodne jarke i izbjegnuta je svaka opasnost daljnjeg odronavanja i puzanja. Podizanjem pregrada u koritu ove bujice smanjila se je brzina i pad je postao blaži, čime se je spriječilo erozivno korozivno djelovanje ove bujice.

Efikasnost ovih tehničkih radova i šumsko-uzgojnih mjera pokazala se je kao dobra, pa se ubuduće ne može očekivati nikakvo štetno djelovanje ove bujice. Ostalo je još da se osiguraju obale u srednjem toku na privatnom zemljištu i da ovdašnja Gradska općina u najdonjem dijelu bujice na t. zv. Ramića banji podigne 5 do 6 pregrada, što bi predstavljalo trošak od 50.000 Din.

Svi ovi radovi, koje je poduzimala Kr. banska uprava preko stručnih činovnika otsjeka za šumarstvo stajali su oko 80.000 dinara i podmireni su iz kredita po fondu za pošumljivanje, koji je kredit doznačilo Min. šuma i rudnika.

Važnija je bujica Bistrik, koja je prošlih godina činila veće štete. Ovo je zapazila i Gradska općina, pa je još prije rata regulisala nazdonji tok ovog potoka na periferiji grada ne vodeći računa o djelovanju bujice u opasnom srednjem toku. Dok još nijesu bile pošumljene gole i strme strane sa obje strane srednjeg toka ove bujice (Draguljac, Zveka i Crvene stijene) kroz koju je uvalu tekao ovaj divlji potok, potok Bistrik je nanašao veliku štetu gradu Sarajevu. Te elementarne nepogode dešavale su se gotovo svake godine, a naročito su ostale zapažene godine: 1926., 1928. i 1934., pa je to natjeralo odgovorne faktore, da provedu regulaciju i ovog dijela potoka Bistrika.

Ova bujica nastaje u predjelu Ravne kod I. šum. kuće sa razoranjenim potocima, ali pošto je taj predjeo šumovit ne pokazuje se njezino štetno djelovanje. Podloga je ovog bujičnjaka brahijalni krečnjak, sa malom količinom pijeska. Naslage su kamenja gotovo vertikalne, te stalno zatrpavaju, sužavaju i štete obale i dno korita. Voda je sa golih strana dobivala jaču snagu i nosila sa sobom sve, stvarajući i redovne poplave sa veoma štetnim djelovanjem u cijelom kvartu Bistriku.

Dod. 1929. otpočela je Kr. banska uprava sa pošumljivanjem ovog bujičijaka. Zagradila je neke površine i zabranila pašu, da bi se tako vezao teren, a već slijedeće god. 1930. otpočelo se je sa pošumljivanjem nekih površina (Bogiševac), Pošumljivanje se je vršilo crnim borom, arišom i omorom, pa se danas opaža vidan uspjeh i vide se odrasle biljke do 1 m. visine, kako strše iz trave i korova, koji ne da da se tlo odronjava. Tako su već pošumljene sve površine bujičnjaka Bistrika kao: Bogiševac, Bostorić, Ledenica, Zveka, Crvene stijene i Curinje njive. Pošumljivanje ovog kraja bez obzira na bujičarstvo imaće veliku važnost za turijam i ljepote okolice Sarajeva, jer će za 5 do 6 godina zelenilo ovih pošumljenih površina pružati jedinstvenu sliku okolice Sarajeva i poslužiti poboljšanju klimatskih i higijenskih prilika Sarajeva. To će još više privući interes Sarajlija i stranaca za prirodne ljepote ponosnog Trebevića (1629 m. nadmorske visine), gdje na vrhu ponosno stražari dom Kralja Aleksandra a u Ravnama Dom Kralja Petra, u čijoj okolici preko cijelog ljeta odzvanja cikut i pjesma vesele mladeži, čuje se glas zurne i harmonike i pucanj iz pušaka. Za pošumljivanje ove okolice utrošeno je mnogo novca i truda, pa je to vršeno pomoću Kr. banske uprave, Gradske općine, Direkcije šuma u Sarajevu i pomoću »Dječijeg dana pošumljivanja«.

Pošto je završena akcija na pošumljavanju i osigurano vezivanje ovog strmog bujičnog područja, onda se je stvorila misao kod Kr. banske uprave u Sarajevu u god. 1935., da se u ovome bujičnjaku izgrade pregrade iz lomljenog kamena u suho ili sa cementnim mortom sa fugiranjem. Te su godine izgrađene 32 pregrade sa ukupnom kubaturom od 1600 m3 zida. Da bi se u najgornjem dijelu potoka u Ravnama uhvatila voda iz prostranih potoka, sagrađen je uz to i kanal u dužini od 25 m. sa širinom od 3 m., koji se je svodio u betoniranu pećinu, da sva voda dalje podzemno oteče u rijeku Miljacku tamo negdje kod Darive, ili Kozije ćuprije. Na najopasnijem mjestu u srednjem toku izgrađene su tri pregrade u jednu kao fasada, da se na tom mjestu naglo umanji pad korita. Zadnja je pregrada izgrađena u ciklopskom zidu (tesani kameni sa fugiranjem) te je na jednoj strani isklesan na vrhu državni gub, a na drugoj godina regulisanja bujice potoka Bistrika. Ta se pregrada, koja je visoka oko 4 metra vidi sa Pricipovog mosta Vojvode Stepe obale. Svi ovi radovi izvršeni su po kreditu iz fonda za javne radove za god. 1934./35. i stajali su oko 220.000 dinara. Radovima su rukovodili inžinjeri šum. otsjeka Kr. banske uprave.

NARODNI LIJEKOVI.

— Kad se čovjek ubije, a ne okrvavi, onda se uhvati ili ubije kreštalica (šojka Garulus glaudarius), rasiječe pa posoli i onako svježe krvavo privije na uboj.

*

Privija se koža od zeca (Lepus timidus) ili od ovce (ovis aires) onako svježa, zguljena na poveći uboj i drži nekoliko dana.

*

— Sa sirćetom ugrijan gorovez (Usnea barbata L) preporučuju kao oblogu na uboje.

O rezu voćaka (kresanje)

Piše: Dipl. agr. Mehmedalija Fazlagić, upravnik Banov. voć. rasadnika u Goraždu.

(Nastavak.)

Stablo u svojoj mladosti raste bujno, istjeruje množinu mladica, ali kad postigne svoj kompletni razvoj, okrajci grana nakićeni su samo plodnim granama. To vidimo tako često kod naših starijih visoko-stablašica jabuka i krušaka. Drukče je kod stabala koje su godišnje podržena rezu, tu mladice svake godine na okrajku nešto ponarastu. Kad obrezivano stablo ne daje više nikakvih mladica, znači, da je posve iscrpljeno, dok kod neobrezivanih visoko-stablašica, to je znak odmorenja i prikupljanja hrane i snage za slijedeću rodnu godinu.

Stablo daje godišnje i više mladica nego je to od potrebe za daljnju izgradnju pa razlikujemo: potrebne i nepotrebnene mladice. Nepotrebne (suvišne) mladice izrežemo, skratimo i transformiramo u plodne grančice.

Izboje, koji iziđoše iz starog drveta, zovemo vodenjacima. Izlazi tamo gdje je njezgra zaustavljena u svojoj ophodnji, uslijed poranjenja a često uslijed iscrpljenja samog stabla. Bujnosti je vanredne ali loše građe i nezreo, teško se daje na pladovitost. Vodenjaci se rijetko gdje iskoriste osim u slučaju da nam gdje nadomjeste prazninu u krošnji visokostablašica. Ne treba ih trpiti, oni naprave poremećaj u kruženju njezgre k svima dijelovima tabla. Na lisnatim mladicama za vrijeme razvoja, često se neki pupovi razviju u sporedne mladice, što se događa rijetko kod nekih krušaka, bresaka i drugo.

Kod šljiva a i jabuka iz korijena naraste izdanak. Isti otima hranu matičnom deblu, pa ga treba odstraniti. Ako se dade, treba ga izvaditi, presaditi na određeno mjesto i iz njega odgojiti valjanu sadnicu.

Plodne grane: Plodna šiba. To je tanka i nježna mladica, dugačka preko 10 cm. Kod košpičavog voća uzduž su nasađeni plodni pupovi, a na vrhu je drveni pup. Kod jabučastog voća, kratki ustroji nosioci su ploda.

Stapka. Duga 7—8 cm. Krute, čvrste kore. Kod košpičavog voća ima ih rijetko. One su svojstvene jabučastom voću. Pri osnovi imadu više cvijetnih pupova, a ovšni pup im je najrayvijeniji.

Stapčice: To su dva do tri cm. duge grančice ,koje se lako krše. Nalaze se kod jabučastog voća i ovako se formiraju: Prve godine postaje list, u čijem je pazušku pupoljak; druge godine nastaje jedna kratka grančica, koja nosi pršljen lišća. U trećoj godini ta se grančica produlji, a u četvrtoj godini na njoj je cvijetni pup već izgrađen. Fruktifikacija može da bude često i u drugoj godini kod jabuka i košpičavog voća. Kod košpičavog voća na kratkim spapčicima sjedi mnogo cvjetnih pupova ovijenih oko ovršnog drvenog pupa, te čine kiticu.

C v j e t n i p u p. Plodne grane garnirane su cvjetnim pupovima, koji opet sadržavaju ograne oplodnje. Rekli smo naprijed, da je potrebno dvije do tri godine, da se cvijetni pupovi kod jabučastog voća razviju. Pup pošpičavog voća ocvate u drugoj vegetaciji na lanjsko-godišnjem drvetu, često i na preklanjakom. Loza cvate na jedno-godišnjem drvetu. Na stablima košpičavog voća pup je ovršan, t. j. nalazi se na okrajku ustroja. Kod zabučastog voća pupovi su garnirani uzduž drveta lanjske godine. Cvjetni pup formira se na stablima koja su izgradila svoje tijelo i dospjela na rod.

Sve što usporuje kruženje mezgre i podupire zveranje drveta, prouzrokuje i cvatnju.

Jak cvjetni pup, složen, osobito onaj koji cvate godinu iza nerodnog ljeta, dakle kad se stablo već odmorilo, cvjetaće sigurno i donijeće kruple plodove. Suviše cvjetova čini, da bude oplodnja nesigurna, neredovita i bez velike vrijednosti. Rezom se odstrani taj suvišak cvjetnih pupova, čime oplodnja postaje sigurnija i potpunija.

Svaka vrsta voća u svojoj vegetaciji pokazuje svoje osobine, koje treba upoznati. To se opaža i kod varijeta iste vrste voća. Kod krušaka obično plodna grančica završena je drvenim pupom, dok kod sorte Dekankinje završuje se cvijetnim pupom.

Usporedimo li grupu stabala košpičavog voća sa grupom jabučastog voća, uvidićemo veliku razliku. Cvjetni pup kod jabučastog vića sastoji se iz pupova, koji ne mogavši dobiti dovoljno mezgre da bi se razvili u drvo, predstavljaju mali štrljak obrastao lišćem, koji se kasnije završi cvjetnim štitom. Razvije se istom u trećoj vegetaciji, tek pod jesen. Do toga doba, ako dobije dovoljno mezgre, pup u formiranju može da razvije i jednu drvenu mladicu na svom okrajku. Ali kad je pup već usavršen, može da pusti drvenu mladicu samo pored izboja cvjetnih pupova. Kod košničavog voća drveni pup pri postanku razliku se od cvjetnog, oni se međusobno niti ne transformiraju.

Jabučaste voćke su krupnije, lakše nam ih je ravnati, a u slučaju potrebe i reparirati, dok su košpičave voćke rasta brzog a rode što brže i mnogo.

Mora se voditi računa također i o izvjesnim individualnim modifikacijama između varijeta iste vrste. Kod nekih varijeta krušaka, cvjetni su pupovi na stapčicama, kod nekih na stapkama ili plodnim šibama. Jedne su nježne ili bujne, građa položenih ili uzdignutih, ploda ranog ili kasnog.

Kružne mezgre.

Savršena vegetacija zavisi od dobre raspodjele mezgre u svima djelovima stablu pa je nužno pogledati na uslove koji na to kruženje utiču. Svaka vrsta da prekine sa zimskom stagnacijom i da počme svojom vegetacijom, treba s proljeća poveću temperaturu na pr. ribizli 3° C., a loza 11° C. Ako se poslije nekoliko dana lijepog vremena koji je pokrenuo mezgru, temperatura opet snizi, kruženje se ometa i cvat nam je u pitanju. Zdravo stablo u dobroj i plodnoj zemlji u proljeće dobiva dovoljno mezgre pomoću koje se izgrađuju mladice i lišće potrebne za prehranu svih dijelova voćke. To je proljetna mezgra. Uslijed suše, jakog sunca i kvalitete zemljišta, to kruženje biva na neko vrijeme zaustavljeno, dok koncem jula ili augusta ne nastupi opet ljetno kruženje mezgre. Iz ovršnog pupa na vršcima proljetnjeg rasta produži se mladica. Uslijed nepovoljnog i hladnog vremena te mladice često ne dozru, te uslijed mraza nastradaju.

Sok rastopljenih hranjivih soli yrpi voćka iz zemlje svojim korjenjem, ili bolje, korjenovim dlačicama.

Prestankom kruženja mezgre posljedica je, da lisnate grane zaustave svoj rad, završe ga jednim dobro izgrađenim ćućom t. zv. terminalnim (završnim). — Kada mezgra iznova počme kretati, ovaj se pup razvije u mladicu.

Zaustavljanjem kretanja mezgre prouzrokuje se zrevanje mladog drveta, te prema tome i voća.

U kišovitom ljetu rast se ne zaustavi sve dok prvi mraz ne nastupi. U toj godini ne dospije ni drvo ni plod da uspješno i potpuno zrije. Plod mnogih kasnih varijeta i ne zrijeva na stablu, to se događa u voćnim spremištima.

(Nastaviće se.)

USPJEH GAJRETOVE ZABAVE.

U subotu, dne 8. o. mj., održana je uobičajena godišnja zabava društva »Gajret« u prostorijama Narodnog Pozorišta Kralja Petra II. Za ovu zabavu vladalo je veliko interesovanje među građanima Sarajeva.

Zabavu su posjetili najugledniji građani i predstavnici svih društava. Bolesnog bana zastupao je g. Rašić, nadalje komandant armije general Krstić, general Miloradović, general Mudrić, mitropolit Petar, nadrabin dr. Urban i dr. Levi, član Ulema-medžlisa g. Semiz, potpredsjednik općine g. Ljeskovac, predsjednik »Prosvjete« Dr. Besarović, predsjednik »Gajreta« Dr. Hasanbegović, g. Dr. Mijo Andrić kao izaslanik »Napretka«, g. Atif Husedžinović ispred »Narodne Uzdanice i drugi.

Program zabave bio je obilan, te je izveden na zadovoljstvo posjetioca. Pod dirigovanjem g. Ungera, izvela je vojna muzika uvertiru iz »Libuše«, pa je zatim gdica Bahrija Nuri Hadžić otpjevala jednu ariju iz opere »Saloma«, dok ostale dvije točke programa nije mogla izvesti.

Buran aplauz pobrali su gg. Dr. Ibro Brkić, ljekar iz Jajca i Vejsil Hadžibegić, koji su otpjevali nekoliko naših sevdalinki i time cijeloj dvorani dali jedan ugodan i prijatan štimung raspoloženja i familijarnosti. Zatim su članovi Narodnog Pozorišta izveli s uspjehom tri scene iz pozorišnih komada »Abdulah paša« od Bašagića, »Zulumćar« od Ćovića i »Hadži Lojo« od Nušića. Naročiti je interes vladao za nastup nekoliko poznatih sarajevskih sazlija, koji su također otsvirali nekoliko naših sevdalinki.

Čitav program zabave prenosio je radio Beograd i time je pružena mogućnost da u ovoj velikoj Gajretovoj manifestaciji mogu sudjelovati i svi ostali Gajretovi prijatelji.

Vlasnik i urednik: Hafiz Muhamed Pandža. — Odgovorni urednik: Asim Šabanović, direktor. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i dr.: Stjepan Vrček.

POJEDINI BROJ 1.50 DINARA. TAKSA PLAĆENA U GOTOVU.

Islamski Glas

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata: Godišnja . . . Din 72·— Polugodišnja . . Din 36·— Tromjesečna . . Din 18·—

Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7/I.

Izlazi svakog petka. Plativo i utuživo u Sarajevu

God. II. | Pretplata za inostranstvo Godišnje Din 120·— | 21. februara 1936. Sarajevo 29. zulkade 1354. | Rukopisi se primaju do utorka o podne | Br. 21.

Idžma i kijas

Prošli puta smo spomenuli, da je glavni temelj islamskog šeriata, koji je nama saopćen preko Muhamed a. s. v. s, Kur-an i sunet. Sunet je Muhamed alejhiselamov govor, Njegov rad i Njegovo odobrenje nekog tuđeg čina, koga je On vidio ili za koga je čuo. On, kao Božiji poslanik i kao zakonodavac (Šarii-Azam), ne bi mogao odobriti onaj čin koji se ne slaže sa šeriatskim propisima. Među Kitabom i sunetom vlada potpuna harmonija i oni jedan drugog osnažuju, pa su oni glavni temelji vjere, sa kojima se utvrđuju šeriatske presude i na koje se obraćaju mudžtehidi prilikom idžtihada i istinbata.*)

Pošto su šeriatske presude, sa kojima nas je Alah zadužio pune mudrosti i pošto se na mnogim mjestima navode uzroci, radi kojih je došlo naređenje ili zabrana, a tako isto pošto se u tim uzrocima nalazi za nas neka korist i neki maslahat, razvio se iz Kitaba i suneta treći dokaz, koji se zove kijas (analogija). Dakle, kijas je riješenje jednoga pitanja koje se ne nalazi u Kitabu i sunetu, prispodobom na ono pitanje, koje se tamo nalazi i to radi potpune sličnosti i zajedničkog uzroka, koji se nalaze na ta obadva mjesta. Kada Zakonodavac naredi ili zabrani jedan čin i kaže uzrok radi kojega je taj čin naređen ili zabranjen, ili do toga uzroka dođe mudžtehid sa svojim idžtihadom, onda se može pripojiti i ono što nije izričito zabranjeno, onomu što je izričito zabranjeno i to zbog toga zajedničkog uzroka, koji ih veže i koji je razlog za tu presudu.

Kao temelj i dokaz za razne presude jest i idžma-i-umet. To je saglasno riješenje jednog šeriatsko-pravnog pitanja od strane jedne mudžtehidske generacije. Valjanost ovog dokaza osniva se na onom hadisi-šerifu, koji glasi: »La tedžtemi-u suneti aladalaleti« — »Moji sljedbenici se neće složiti na jednu krivu stvar«.

Idžmai-umet stvara svoje zaključke na temelju Kitaba suneta i kijasa.

Prema gornjem izlaganju, imadu 4 dokaza (delila) i to: Kitab, Sunet, Kijas i idžmai-umet.

Ako o tome malo dublje promislimo, doći ćemo do zaključka, da su, uglavnom, samo dva i to Kitab i Sunet. Što se tiče kijasa i idžma-a, oni su ogranci Kitaba i Suneta, jer im je glavni oslonac Kitab i Sunet.

Među Kitab i Sunet spadaju i još mnogi drugi, kao što su: adet (običaj), te-amulikadim (prijašnje poslovanje), kur'a (kocka), prošli seriati, umumi-belva (opća nužda) i t. d. Bilo je naučenjaka, koji su osporavali valjanost idžma-a i kijasa i to prvog zbog tehničke nemogućnosti, a drugog zato, što su oni tvrdili, da u Kur-anu ima sve ono što nama treba, pa prema tome nije nam potreban kijas. Među ove spada i pročelnik zahiriskog pravca Davud i neke šiije. Ovo njihovo mišljenje nije se moglo popularisati niti naći ogroman broj pristaša, pa je tako i propalo, i još samo živi u knjigama kao istorijska činjenica. I ši-ijski pravac lokalne je naravi, pa se je održao samo u njihovim mjestima. Dakle, idžmai-umet i kijasi-fukahá imadu svoj oslonac u Kur-anu i sunetu. Kitab kaže: »Fatabiru«, t. j. uzmite pouku iz svakog događaja. Što se tiče suneta, vidjećemo kasnije, kako je i sami Božiji poslanik u raznim prilikama pravio kijas, kao što se veli da ga je preporučio svome drugu Muazu, kad ga je spremio u Jemen.

Šeriat je postavljen radi robovskog maslahata (koristi) i na ovom i na oonom svijetu. Šeriat štiti šest stvari, i to: vjeru, pamet, obraz, potomstvo, tijelo i imetak. Zato je po šeriatu zabranjena konvertacija (ridet), piće, svinjetina, potvora, prostitucija, samoubistvo i hazardna igra, jer ove stvari škode gornjim, i to neke pojedinim a neke svima, kao na pr. piće, koje je opće zlo i majka svih nevaljaština. To je jedan fakat do kojega mi dolazimo proučavajući šeriatske ustanove i predrasude. To ćemo uočiti iz ovih primjera: 1) Aje, koje govori o Bož. poslanicima glasi: »Rusulen mubeširine ve munzirine li ella jekune linasi hudžetun baderrusuli«. — »Spremio sam svijetu razne poslanike, koji su ih razveselili i prestrašili, da se svijet ne bi mogao iza toga izvinjavati i ispričavati«.

2) Aje, koje govori o Muhamed alejhiselamovu poslanstvu glasi: »Ve ma erselnuake illa rahmeten lil alemine«. — »Samo smo Te spremili iz milosti prema svijetu«.

3) Aje, koje govori o stvaranju ljudi i veli: »Li nebluvekum ejjukum ahsenu amelen«. — »Da Vas prokušam, koji će od vas bolja djela raditi«.

4) U abdetskom ajetu Alah veli: »Ma juridulahu lijedž-ale alejkum min haredžin ve lakin juridu li jutahirekum«. — »Alah ne želi učiniti Vama poteškoću u vjeri, nego želi očistiti Vas i ispuniti svoju blagodat na Vama«.

5) Namasko aje glasi: »Innesalate tenha anil-fahšai vel munkeri«. — »Zaista namaz sprečava čovjeka od bezobraznih i ružnih stvari«.

6) Aje, namijenjeno postu veli: »Kutibe alejkumussijamu kema kutibe alellezine min kablikum leallekum tettekune«. — »Propisan Vam je post, kao što je bio propisan i onim prije Vas, ne bi li se čuvali«.

7) Hadžsko aje glasi: »Liješhedu menafia lehum«. — »Neka vide od hadža korist!«

8) Džihadsko aje glasi: »Ve katilu fi sebililahi lezine jukatilunekum«. — »Borite se sa onima, koji se sa Vama bore!«

9) Kisasko aje veli: »Ve lekum ful kisasi hajatun«. — »Vama je u kisasu život«.

10) Rasipničko aje glasi: »Ve la tu-tussufehae emvalekum«. — »Ne dajite imetak rasipnicima, nad kojim imate pravo nadziranja. U svim gore navedenim ajetima izričito se navada uzrok zapovijedi i zabrane, radi kojeg je ta zapovijed ili zabrana zavedena i propisana. Tako je i Bož. poslanik na mnogo mjesta naveo razloge zapovijedi i zabrana i uzroke raznih presuda. Kao primjer navodimo ove slučajeve: 1) Jednom prilikom ponuđen je Muhamed a. s. da vjenča za se kćer svog amidže Hazme. On je na tu ponudu odgovorio: »Ona meni nije halal, jer je Hamza meni brat po mlijeku, pa prema tome i ona mi je bratična po mlijeku«. 2) U jednom hadisu Alejhiselam kaže: »Alah i Njegov poslanik zabranjuju vam jedenje magarećeg mesa, jer je ono prljavo«. 3) Kad su ga jednom prilikom pitali, može li se trampiti suha hurma sa sirom, On je upitao: »Gubi li hurma u mjeri kad se osuši? Kad su Mu rekli da gubi, On je tada rekao: »Kad je tako onda ne može, jer je onda na jednoj strani više nego na drugoj«. 4) Jednom prilikom govoreći o turšiji od hurme, rekao je: »Temretun tajjibetun ve maun tahurun«. — »Hurma je čista i njena voda može očistiti«. 5) U jednom hadisi-šerifu je prispodobio ljubljenje uz Ramazan sa madmadom (uzimanjem vode u usta) i rekao: »Kako god ne škodi uz Ramazan madmada, tako isto ne škodi ni ljubljenje. 6) Jedan put Mu dođe jedna osoba i reče: »Moj otac primio je [illegible] dužan je da ode na hadž. On je toliko [illegible] slab, da mu nije moguće otići na hadž, pa bili ja mogao ispred njega otići na hadži i taj njegov dug odužiti? Alejhiselam mu reče: »Kad bi tvoj otac bio nekom nešto dužan, pa ti za njega taj dug platio bi li taj dug sa njega spao?« »Naravno«, odgovori ovaj. Alejhiselam mu reče dalje: »Tako je i sa Božijim dugom i sa hadžom tvoga oca«. 7) U jednom hadisi šerifu rekao je :»La jakdi-lkadi ve huve gadbanu«. — »Sudija neće suditi kad je ljut«. Tako isto mi možemo reći: »Sudija neće suditi kad je tužan, gladan, pospan i uopće kad je duševno neraspoložen«. U šeriatskoj terminologiji o ovome se veli: »ilhaku nasiri linnasiri«, pripojiti priliku uz priliku, ili »reddunnasiri alennasiri«, vratiti priliku na priliku. Kad su Ga jednom pitali, da li je mačka pogana, on je odgovorio: »Inneha lejset bi nedžesetin, inneha minettavvafine«. Ona nije pogana, ona po kući hoda, t. j. teško se od nje sačuvati a da ne naloče. Kako možemo uočiti iz navedenih primjera, kijasom idžtihadom i idžmaom su riješena mnoga pitanja, koja nije riješio Kitab ni sunet. Kao primjer navodimo izbor prvog halife, koji je izabran idžmai-umetom, a njegovo uporište jest Kitab, sunet, pa i sam kijas, jer je on pohvaljen u Kitabu i u sunetu, a sami Bož. poslanik za vrijeme svoje bolesti postavio ga je Svojim zastupnikom u vršenju imamata. Drugovi su analogno prispodobili mali imamet (imameti-sugra) velikom (imameti-kubra).

Kijasom se dokazuje, da je naš šeriat savremen i da se pomoću njega mogu rešavati sva pitanja, koja se pojave. Naš uzvišeni šeriat ima u sebi takva pravila, koja su vječito savremena i primjenljiva, kao što je na pr. »La darere ve la dirare«. Ne smije se nikom šteta činiti niti šteta štetom vraćati, t. j. po sebi pravdu krojiti. »La junkeru tegajjurul-alkami bi tegajuril-ezmani«. — Promjenom vremena mogu se mijenjati i presude. »El-jakinu la jezulu biššeki«. — Ono što je pozitivno, ne može otići (prestati) sa onim što je sumnjivo, t. j. kada se sukobe, pozitivno je jače. »Edavarul-hassu jutehamelu li defi-idararil-ami«. — Lokalno zlo može se snositi da se otkloni opće zlo, i t. d. i t. d.

Kijas i idžtihad su vrlo važne stvari, a biti mudžtehid znači zauzeti jedno najvažnije zvanje i položaj, koga čovjek može zauzeti. Mudžtehid biti znači misliti sa svojom glavom i zastupati sam svoje uvjerenje, a mukalid biti znači drugoga imitirati, tuđe misliti, plagirati, tuđim perjem letiti. Nasilnici vladari nisu trpili mudžtehida, nego su ih mrzili i progonili i to samo zato, što su ih se bojali i što su im mudžtehidi skresavali u brk ono što im se nije sviđalo. Oni su se držali onog hadisi-šerifa, koji glasi: »Efdalul-džihadi kelimetu-hakkin inde sultanin džairin«. — Najbolji je džihad istinita riječ izgovorena vladaru-nasilniku. Mukalidi nisu tako činili. Oni su se držali one iranske, koja glasi: »her či sultan bipesended hunnerest«. — Što god se sultanu sviđa, to je umjetnost. Kolika je razlika između ove dvije rečenice tolika je razlika između mudžtehida i mukalida. Možda će se mnogom čitaocu pojaviti apetit za idžtihadom kada bude pročitao ove moje neznatne retke. Ne mogu ni za se sigurati da nisam od njih. Ne smijemo zaboraviti na ono što smo malo prije kazali: da je idžtihad jedan vrlo visok i častan položaj, a do visokog položaja teško se je dovinuti. Tu treba mnogo truda i napora, kao što je i sam idžtihad po svome etimološkom značenju trud i napor. Za sve poslove traži se sposobnost i dokumenti. Liječnici mrze i progone nadriliječnike. Imaju pravo, kad se i za druge mnogo neznatnije obrte traže dokumenti i kvalifikacije. Izgleda, da je vjera najslabije zaštićena i da preživljuje najopasniju krizu. Svako se petlja u vjerske stvari i one se rješavaju i ondje gdje im nije mjesto kao i od strane onih, koji su u tom pogledu pravi laici. Tako prije nije bilo. Naša stara i mnogo poštovana ulema bila je u tom pogledu vrlo oprezna i rado su prepuštali drugima, da ih u tom poslu zamijene. Ni svi drugovi Resululahovi nisu se osjećali sposobni za to. Između njih, čiji je broj preko sto hiljada, broj onih koji su se bavili idžtihadom, jedva dostiže 130 osoba. Dakle, jedna promila. I oni su svrstani u tri kategorije i to: 1) Oni, koji su se puno bavili idžtihadom. To su: Omer bin Hatab r. a., Ali bin Ebi Talib r. a., Abdulah bin Mes-ud r. a., Aiša r. a., Zejd bin Sabit r. a., Abdulah bin Abas r. a. i Abdulah bin Omer r. a. 2) Oni, koji su se bavili idžtihadom, ali nisu tako znameniti kao prvi. Za njih bi se moglo reći da su srednji. To su Bbu Bekr, Enes, Ebu Seid, Ebu Hurejre, Osman bin Afan, Umi Seleme, Abdulah bin Amr bin As, Abdulah bin Zubejr, Ebu Musa-el-Eš-ari, Sad bin Ebi Vekas, Selman, Džabir bin Abdulah, Muaz bin Džebel, Talha, Zubejr, Abdurahman bin Avf, Muaavije i t. d. 3) Oni, koji su se vrlo malo bavili idžtihadom. Među njih spadaju ovi: Ebudezda, Ebu Seleme, Ebu Ubejde, Seid bin Zejd, Hasan, Husejn, Ubejd bin Kab, Ebu Zer, Hafsa Safija, Umi-Habiba Esma binti Ebi-Bekr, Husejfe bin Jeman, Amar bin Jasir i t. d.

Ovaj raspored daje Ibni-Kajim u djelu »Alamulmuarekki-iu«. Između svih najpoznatiji su i najjači u tom pogledu Abdulah bin Abas i Halifa Omer.

Njihove presude važile su islamskim sudijama kao glavno vrelo na koje su se obraćali u raznim prilikama. Poznata su i pisma Omerova Šurejhu i Ebu Musa-el-Eš-ariji, u kojima ih upućuje kako će se ponašati prilikom suđenja. Omer je bio vrlo bistar i liberalan čovjek. On je tražio u svakom poslu svrhu i korist toga posla. On nije pazio na vanjsku formu jednog čina, nego je išao dalje i prodirao u nutrinu toga čina. Nije se zadovoljio sa korom, nego je tražio jezgru. Naš hanefiski pravac na mnogo mjesta poklapa se sa njegovim mišljenjem, kao što se poklapa sa mišljenjem Abdulah bin Mes-urovim.

Drugom prilikom govorićemo o idžtihadu i o raznim mišljenjima koja su izrečena u prilog i kontra njegova otvaranja.

Ebu Muslim.

*) Sa tim zajedno mi ne smijemo zaboraviti da je između Kur-ana i suneta velika razlika u mnogim stvarima, a na prvom mjestu što je Kur-an Božije djelo, a sunet čovjekovo djelo, pa je među njima tolika diferencija kolika je među Bogom dž. š. i među čovjekom.

PENZIONERI I ZAPOSLENJE KOD DRŽAVE.

Objašnjenje, što ga je izdało ministarstvo financija da državni i samoupravni penzioneri ne mogu biti zaposleni kod države i državnih poduzeća bez obzira iz kojih se sredstava plaćaju, ne odnose se na one penzionere, koji su pod naročitim propisima postavljeni kao članovi upravnog i nadzornog odbora u državnim poduzećima, jer u ovom slučaju nije riječ o zaposlenju već o jednoj naročitoj funkciji, koja nema značaj službenog odnosa prema državi. S ovim saopćenjem saglasila se i glavna kontrola.

RIJETKO ČUDO PRIRODE.

Zlatni bor na Zlatiboru.

U službenom listu »Narodno Jedinstvo« od 15. o. mj. izašao je članak našeg saradnika g. ing. Salih ef. Omanovića, šumskog savjetnika Kr. Banske uprave. U ovom članku se opisuje nalaz rijetkog čuda prirode: g. Omanović sam pronašao. Taj »Zlatni bor« predstavlja uistinu rijetko čudo prirode.

Pitanje plaćanja poreza za uzurpirana zemljišta

Predstavka nar. poslanika Gavran-Kapetanovića

Pošto se dešava da poreske vlasti naplaćuju porez na uzurpirana zemljišta od vlasnika a ne od onih koji uzurpirana zemljišta uživaju, narodni poslanik g. Ismetbeg Gavrankapetanović podnio je po ovom pitanju na gospodina Ministra finansija slijedeću pretstavku:

Gospodine ministre.

Od godine 1919., kada je započeto sprovađanje agrarne reforme u Bosni i Hercegovini vlasnici zemalja, koje su pale pod udar agrarne reforme, nisu dobivali nikakva prihoda sa tih zemalja. S druge strane pak držaoci tih zemalja bez ikakve smetnje uživali su plodove a da kroz to vrijeme nisu snosili nikakvih tereta za dotične zemlje.

Zemljovlasnici kao tabularni vlasnik nije dobivao nikakve naknade za te zemlje, a uz prkos toga morao je da snosi sve državne, banovinske i općinske daće.

Naredbom ministarstva finansija od 11 aprila 1922 godine br. 13.864 G. D. N. P. naređeno je poreskim vlastima da vrše naplate poreza od lica, koja drže i uživaju dotične zemlje, koje su predmetom agrarne reforme, ali poreske uprave ovo naređenje nisu u cijelosti rešpektovale. Jedno takvo naređenje pretstavci prilažem.

Uslijed takvoga stanja zemljovlasnici su došli u potpunu nemogućnost plaćanja državnih dažbina i država ima danas veliko potraživanje iz tog naslova spram zemljovlasnika.

Ispravno je i opravdano, da terete snose oni, koji i zemlju uživaju, pa radi toga Vas ovim molim, Gospodine Ministre, da izdate strogo naređenje svim poreskim upravama na teritoriju bivše Bosne i Hercegovine da sva potraživanja iz naslova poreza i daća kako državnih, tako i banovinskih i općin. naplaćuju u buduće od uživaoca zemljišta, a ujedno dosadašnja potraživanja iz istih naslova otpišu sa vlasnika zemlje i naplate od uživaoca.

Molim vas, Gospodine Ministre, da me o učinjenom pismeno obavijestite.

Izvolite primiti, Gospodine Ministre uvjerenje o mom odličnom štovanju.

Lakše gospodo književnici!

— Osvrt na polemiku: Orahovac—Dizdar. —

U pojmu: književnik treba da bude oličena elita duha, duševna aristokracija, nešto uzvišeno, veliko, plemenito, nešto što nije obično svakodnevno, nešto što svojom darovitošću otskaće od ostalih društvenih jedinki. Dakle ukratko: pod pojmom pjesnik podrazumijeva se čovjek poluanđeo, nosilac kulture, stvaralac plemenitosti, ljubavi, požrtvovanja ,mudrosti i tako dalje. Kod sviju naroda pjesnici su obožavani i slavljeni. Na njihovim djelima su se napajale i izgrađivale ljudske generacije, narodni vodiči, karakteri, muževi i mučenici. Bez književnosti i umjetnosti nema kulture, a bez kulture nema života. Narodi koji nemaju svojih književnika, narodi su mračnjaci i mrtvi za kulturnu historiju svijeta. Pjesnici su narodni pedagozi i pioneri kulturnog progresa. U tomu leži njihova primarnost i vrijednost u ljudskom društvu.

Muslimani su prije rata imali nekoliko dobrih pjesnika i prozaista. Među pjesnicima su se isticali Bašagić, Ćatić, Đikić i Avdo Karabegović. Ti ljudi su pripadali raznim političkim i književnim pravcima, ali su se međusobno poštovali, cijenili i pazili. Ima dirljivih momenata u historiji jugoslavenske književnosti, momenata koji ukazuju na neobičnu pažnju pjesnika prema pjesniku. Dopisivali su se i posvećivali pjesme jedan drugom, nazivali se braćom i dragim sadrugom«, bez pomisli na međusobna podvaljivanja i borbu oko prvijenstva. Takvi su bili predratni. Poratni se osnovno razlikuju od prvih. Njihov je odnos nepodnošljiv. Intrige, rivalstva, intrige...

U novije vrijeme Jugoslavenski muslimani imaju isto tako nekoliko darovitih pjesnika između kojih se prvenstveno izdvajaju Dizdar i Orahovac. Orahovac je produktivniji ,eruptivniji, sa agresivnošću južnjačkog temperamenta, a Dizdar: staloženiji, sa više korekcije i umjetničke vještine u stvaranju svoje lirike. Međutim, njegovom pjesništvu fali humanitarna i objektivna nota lirike Saita Orahovca. Orahovcu tehnička finesa Hamida Dizdara. Obojica su od mjerodavne kritike priznati kao talentovani pjesnici.

Ali šta biva?

Oni se strašno međusobno mrze. Ta mržnja prelazi u neobičnost. Prošle godine su preko bivšeg »Islamskog Svijeta« vodili međusobnu borbu i utrkivali se da jedan drugoga što više ponize i ocrne. Ako je taj metod borbe: rezultat rivalskog utrkivanja — onda je to za osudu i prezir. Znači da u privatnom životu nisu uspjeli da se oslobode navika najobičnijih ljudi. Književnik treba da se oslobodi takvih manira i da bude ravnodušan za svoju ličnost. Rekli su jedan o drugom ono što su željili, imali i htjeli kazati. Rezon je bio da se posvete poslu. Ali uzalud. Opet stara pjesma. Ovih dana je u »Kulturnom kuriru« objavljen jedan članak o Dizdaru.

U tom se prikazu kaže da Dizdar, koji je najavio novu zbirku pjesama, želi da usreći publiku svojim otrcanim i nesavremenim klišeima. Upoređuje se sa jednim malovrijednim srbijanskim piscem koji je živio u prošlom stoljeću i poručuje se publici sa jeftino duhovitim stihovima:

Strepi publiko naša, strepi i kuku tebi,
Jer Dizdar, stolački pjesnik, muzu je pri-
(vio k sebi.
Iako sirota dama sva se od bola slama,
Mora mu stihove dati — inače: pući će
(drama.
S pjesnikom takvoga ranga, koji se s Mu-
(zom danga
Blago ga, blago ga nama!

Neposredno, iza pojave ove bilješke, »Jugoslavenska Pošta« je donijela jednu noticu u kojoj javlja da je pisac gornje nepotpisane negativne ocjene o Dizdaru: Sait Orahovac. A. g. Orahovac na to odgovara sa jednom izjavom da on nema nikakve veze niti sa »Kulturnim kurirom«, niti sa tom famoznom bilješkom.

Ko će se u svemu ovome snaći. Ako je uistinu tu bilješku napisao neko drugi, a ne Sait Orahovac — prema tome Hamid Dizdar čini jednu radnju koja nije ni najmanje za pohvalu s time, što se pomenuta bilješka želi imputirati nekome, koji je nije napisao i da se sa takvim načinom borbe želi poći za tim, da se naškodi svome književnom kolegi i protivniku. Ali, ako je ovo što smo gore naveli napisao Sait Orahovac, onda bi g. Orahovac trebao da osudi samoga sebe, jer je njemu vrlo dobro poznato da vrijednosti Hamida Dizdara nijesu onakove kakove ih želi iz ličnih interesa lansirati našoj javnosti.

Mutna je i zagušljiva je atmosfera među muslimanskim književnicima, žalosna je ta pojava i te lične, sitne i međusobne zadjevice, koje ne donose ničega korisnog već štetnog po zavađene strane. Nametak napada Dizdara, a Dizdar Nametka i radi toga dolazi do sudskog procesa. Dizdar napada Orahovca, a Orahovac njega. Podmeću i podvaljuju jedan drugome kao krvnik krvniku. Alija Nametak piše tendencioznu i površno neozbiljnu bilejšku o »Stihovima raba Saita«, a Sait Orahovac u ovdašnjem »Jugoslavenskom Listu« sa Nametkom polemizira na jedan ćolugrandomanski način. Tako stoje stvari. Mislim da je krajnje vrijeme, da ova književna gospoda uvide — kako te borbe nemaju nikakvog smisla. Badava će Sait Orahovac obarati Dizdara i obratno: badava će Hamid Dizdar obarati Saita Orahovca kao i Nametak njih, a oni Nametka. Zle riječi neke zainteresovane strane nijesu u stanju da umanje vrijednost jednoga književnika. Književnika samo može da umrtvi njegovo hrđavo djelo ili da ga podigne njegovo valjano i dobro djelo. A za dobro-, uspjelo ili neuspjelo postoji objektivna i nepristrasna kritika. Neka tu stvar urazume sva trojica naših književnika.

Jedan prijatelj umjetnosti.

PREMJEŠTENA.

Odlukom Min. prosvjete premještena je Derviša A. Kapetanović učiteljica iz Kozarca u Bos. Kostajnicu.

POSTAVLJEN.

Odlukom Ministra prosvjete postavljen je Ismet H. Kapidžić za činovnika pripravnika učitelja na osnovnoj školi u Rizvanoviće srez prijedorski.

Merhum Šukrija Alagić

Derventa, 7. II. 1936.

»Kjullu nefsin zaikatul mevt«.

Kako smo već javili ovih dana je ispustio svoju plemenitu dušu naš kulturni i prosvjetni radnik Šukri ef. Alagić direktor gimnazije u miru. To je bio neumoran muslimanski kulturni radnik, koji je duboko zaorao

prosvjetnu narodnu njivu, pa je stoga potrebito da se i mi osvrnemo na njegov život i prošlost, koji je bio od velike koristi za naš islamski svijet, jer je svojim kratkim životom i neumorim radom pokazao odlične rezultate svoga djelovanja, te se može ubrojiti među naše najzaslužnije prosvjetne radnike. Rahmetli Šukrija se rodio u maju 1881. u Tuzli kao činovničko dijete. Ruždiju i veliku gimnaziju je do VI. razreda svršio u Sarajevu, a ostale razrede gimnazije je dovršio u Mostaru. Filozofski fakultet je svršio u Beču. Studirao je orijentalne jezike i slavistiku tako da je mogao profesor. ispit napraviti 1908. godine jer je 1905. g. postavljen suplentom velike gimnazije u Sarajevu, a 1916. je godine premješten u Mostar i nakon toga od 1917—1920. služio je u Derventi na muškoj učiteljskoj školi i nižoj gimnaziji. Godine 1927. biva postavljen direktorom gimazije u Tuzli gdje je vršio i dužnost prosvjetnog inspektora za tuzlansku županiju, te je tu ostao do konca 1931. Kolikogod se je istakao kao dobar nastavnik i psiholog kroz taj niz godina odgajajući omladinu, pokazao se odličnim radnikom i u drugim pravcima javnog djelovanja i društvenog rada. Danas ima svojih đaka u svim zvanjima i mjestima. Kao stručnjak i književnik neumorno je radio u svemu, a naročito na školskim udžbenicima arapskog jezika, pa je jedan izdao g. 1913. a dva su ostala u rukopisu kod bivše bos.-ehrc. vlade neštampana, štoga je i skrenulo s toga puta pa se je latio prevoda te odmah nakon toga je izdao školski priručnik za arapski jezik »Nuhlin« ili »Izbor iz Alejhisselamova života« sa odgovarajućim riječnikom od Ibni-Hišama i »Izbor iz tisuću i jedne noći« s riječnikom. U isto vrijeme je preveo riječnik o »Fifedailil hajvanati«. Marljivo je radio na prevodu Kurana sa tumačem po sporazumu i odobrenju njegova dobrog prijatelja reis-ul,uleme Džemaluddin ef. Čauševića, pa je na tome polju najviše usluge učinio svome islamskom narodu, jer je od 1931. godine do danas izdao oko šest knjiga kao i posebnu knjigu »Tefsiri amme džuz«. Sarađivao je skoro u svim našim listovima a naročito u predratnom Beharu, Novom Beharu, predratnom listu Gajret, te Kalendaru Gajret i Narodne Uzdanice i napokon u Moslimische Revue u Berlinu. Na političkom polju manje je djelovao, jer kao činovnik klonuo se toga mravinjaka kada je g. 1920. bio suspendovan zbog političkog govora kojega je kao ondašnji tajnik JMO u Derventi održao. U godini 1906. djelovao je kao tajnik ondašnjeg društva Gajret i sarađivao sa poznatim kulturnim radnikom Edhem ef. Mulabdićem. Tom prilikom je živo radio na izdavanju popularne Gajretove Salname. Poslije rata rahmetli Šukri ef. je aktivnije počeo politički djelovati a bavio se je i vakufskim poslovima pa je u 1926. g. bio izabran u ovdašnje vakufsko-mearifsko povjerenstvo, odakle je otišao u vakufski sabor, koji ga je izabrao na prvoj sjednici za pretsjednika. Da se vidi njegov popularitet kakao je bio u Derventi napominjem da je bio najaktivniji radnik svih kulturno-prosvjetnih i humanih društava, pa je biran i za predsjednika Gradske Čitaonice.

Svoje vrlo poučne i popularne članke pisao je i štampao u političkim listovima kao Bošnjaku, Svijesti, Muslimanskoj Slogi, Ogledalu, Pravdi, Islamskom Svijetu i t. d., a naročito u Glasniku Islamsve vjerske Zajednice u Beogradu. Pisao je o Prosvjećivanju muslimanke, Alkohol i kuran, Izobražene žene, Arapi u Španiji, Islam i moderna kultura, Astronomija i kuran, Odnos živih prema mrtvima, Pokrivanje žena po Islamu, Poslušnost djece prema roditeljima itd.

Svi su ovi članci pisani u svrhu da se principi islama kao i pojedini propisi prikažu u pravome svjetlu, pa da se po mogućnost uklone kriva shvatanja o Islamu. Naročito se je istakao u prevodu Kurana sa tumačem. Tu je prvi naš Šukri ef. počeo sa radom usprkos pasivnog držanja Vrhov. vjerskog starješinstva, Ulema medžlisa i Vakufske direkcije od kojih nije dobio ni moralne ni materijalne pomoći. Rahm. Šukrija se laća ovako zamašnog djela pa i naš konzervativni elemenat ovaj njegov rad od srca pozdravlja. Kao dobar musliman a i kao dobar čovjek koji je potpuno živio u duhu i skladu sa propisima Islama ostavio je ovozemni život i preselio u bolji i vječni život. Naš pjesnik veli: »Sve je, , sve je, da mrijeti nije«. Svaki čovjek mora se sa svime rastaviti pa i malom i džanom, samo mu ostaju dobra djela sačuvana i uspomena na ta djela.

Koliko je naš rahmetlija bio poštovan najbolji je dokaz njegova mnogobrojna dženaza, na kojoj su uzeli učešća svi građani bez razlike na vjeru, sve kancelarije i nadleštva kao i sve škole sa đacima. Ovakova se impozantna dženaza u Derventi ne pamti. Neka mu je laka zemljica koju je ljubio nada sve. Rahmetullahi alejhi, rahmeten vasiah. X.

UKIDANJE I. I II. KLASE PO DRŽAVNIM BOLNICAMA.

Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja odlukom od 1. februara 1936. god., S. broj 2.282, riješio je, da se počev od 1. aprila 1936. god. u svim državnim bolnicama, izuzev bolnica za duševne i nervne bolesti, ukine I. i II. bolesnička klasa, tako da za liječenje bolesnika bude samo jedna — III. klasa.

Ovim se stavlja van snage ranije riješenje ovog Ministarstva »o dopuni čl. 12. Pravilnika o organizaciji, unutrašnjem radu i održavanju službe u državnim bolnicama S. br. 10.652 od 16. maja 1932. g.« donijeto pod S. br. 15.371 od 8. X. 1932. god., u koliko nisu u pitanju državne bolnice za duševne bolesti.

UPIS U TRGOVAČKI REGISTAR.

U trgovački regista Okr. suda u Banjoj Luci, upisata je firma: **Mustafa Softić**, trgovina špecerajske i galanterijske robe sa sjedištem u Banjoj Luci.

Islam u Japanu

32.000 Japanaca prešlo na Islam

Velike svečanosti prigodom otvorenja džamije u Tokiju.

Egipatski ugledni dnevnik »Es Sijase« koji izlazi u Kairu u broju od 4. februara prenosi jedan napis iz tokijskoga lista »Azia« o širenju islama u Japanu. U članku se kaže:

»Ugledna tokijska revija »Azia« u svom zadnjem broju piše da je pitanje samo nekoliko godina pa da čitav Japan postane islamiziran. Ova revija ističe, da se Islam velikom brzinom širi u Japanu, te da je u zadnje tri godine dana 32.000 Japanaca primilo Islam a prelazi su svakim danom sve brojniji i veći.

U Tokiju je podignuta džamija »Babulha« te je krajem januara na svečan način otvorena u prisutnosti ogromnog broja Japanaca kako muslimana tako i nemuslimana.

Džamija se sastoji od tri sprata a munara je ukrašena divnim rezbarijama. Isto tako unutrašnjost džamije je ukrašena arapskim rezbarijama i divnim istočnim bojama. Na čelu ove velike svečanosti je stajao Meja Abdul Aziz koji je prigodom otvaranja džamije rekao slijedeće riječi: »Veseli me da predsjedam ovoj velikoj svečanosti u prestonici velikog japanskog carstva. Čvrsto sam uvjeren da će Babullah naći mnogi Japanci koji žele da stupe u njega i da će se svi oko njega okupiti.

Nakon što je govornik istakao veliku zaslugu japanskih vlasti prema Islamu i njihovu susretljivost objasnio je prisutnicima temelje islamskog učenja kao i glavne islamske zasade. Među ostalim je rekao: »čitav svijet je zaključio da je Islam najsavršenija vjera. Zato treba da se širi u svima krajevima svijeta a naročito u Japanu, koji treba da nađe svoje pomagače koji će učvrstiti njegovo svjetsko gospodstvo. Zatim je Hatib naglasio divljenje i ljubav Arapa kao i muslimana prema japanskom narodu i rekao je, da će Japan ići putevima koji će podignuti veliko azijsko carstvo a da će ga Islam u ovom pravcu potpomagati.

Na ovo »Es Sijase« dodaje: Ovaj u istinu veliki događaj raduje nas i sa zadovoljstvom ga iznosimo te želimo da bude sredstvo novoj i velikoj budućoj sreći čovječanstva. Vjerska veza je najčvršća veza među narodima a Islam je vjera koja će najbolje povezati sve istočne narode. Uvjereni smo kada Japan prigrli Islam da će Istok prokrčiti brzim koracima svome jedinstvu i svojoj velikoj i nenadmašivoj snazi.

Želili bi da muslimanska ulema posveti ovom pitanju naročitu pažnju i da svojim nastojanjima ojača širenje Islama u Japanu te uspostavi veze među japanskim muslimanima i muslimana ostaloga svijeta o naročito Egipta.

Hrđav rad sa Gajretovim domom u Rožaju

Mnogo se piše o velikoj prosvjetnoj zaostalosti sandžačkih muslimana. Primjeri koji se navode užasni su ali daleko bolji od ovoga što ću ga ja iznijeti.

Skoro cijelo Rožaje naseljeno je muslimanima, a isto tako i njegova okolina. Rožajska opština ima oko 10.000 žitelja od kojih 85% muslimana. Od oslobođenja pa na ovamo svršili su srednju školu svega dva muslimana. Sibjan mekteb je otvoren tek prošle godine. Nemam namjere da pišem o zaostalosti ali i ovo nekoliko primjera su dokaz strašnog prosvjetnog stanja.

Hoću samo da iznesem šta se radi sa glavnom prosvjetnom ustanovom, sa Gajretovim domom, koji bi trebao da bude stub i rasadnik prosvjete kao i po drugim mjestima.

Još 1930. god. Mjesni odbor Gajreta pokupio je dobrovoljne priloge i pristupilo se građenju doma. Zgrada je pokrivena crijepom (jedini slučaj u Rožaju) i dok su se svi muslimani unaprijed radovali lijepoj zgradi, građenje je odjednom prekinuto i do danas stoji nedovršena.

Međutim našao se jedan »dobrodušan« gospodin da pomogne jadnom, namučenom narodu, da ga »liši« od nedovršene zgrade, kao nekada »Zemaljska vlada« bosanskog seljaka Davida Štrbca jedne jedine krave. Ta »pomoć« sastojala se u tome što su građani trebali predati dom u svojinu opštine, zašto bi im ona smanjila budžet, pošto sada ne bi plaćala kiriju za svoje prostorije. A najbolja kuća u našem kraju može se dobiti pod kiriju za 200—250 Din. mjesečno te bi zaista narodu bilo mnogo »olakšano« sa jednom ovakom sumom.

Ali, jednoga dana opštinski pandur (bilo je to prošle jeseni) na veliko čuđenje građana pokupi prolaznike sa ulice i povede ih u općinu. Čude se veseli ljudi šta će to biti: da nije rat ili da nije kuluk opštinski. Tek narodni općinski oci iznesoše prisutnima sve »koristi« koje će imati ako pristanu da predadnu dom opštini. Pravoslavnim seljacima polaskalo ovo i oni granuše da pristaju. Mi ih svakako ne možemo za to osuđivati, jer oni nemaju pojma šta znači Gajret i njegovi plemeniti ciljevi kod nas. Drugi su kolebajući se i tamo i ovamo ćutali. Gospodin Žujo Dacić, čovjek koji je obilatno pomagao građenje doma, moralno i materijalno bio je tu jedini koji se usprotivio općinskom traženju. Najenergičnije je osudio ovakav rad pojedinaca iz općine, napomenuvši da je narod odvajao od usta i davao za dom. I mi se pridružujemo gospodinu Daciću i osuđujemo ovakav rad pojedinaca iz općinske uprave, jer većini odbornika ovo nije bilo ni poznato, nego izgleda jedino onome koji ga je iznio pred narod. Ako se baš htjelo konferisati sa narodom i tražiti njegovo mišljenje u pogledu doma, onda je trebalo pozvati one koji razumiju stvari, koji su se za to založili, one koji su svojim prilozima podigli dom a koji su znali da sve to čine u najboljoj namjeri da kulturno podignu narod. Dakle samo njihovo mišljenje bilo bi mjerodavno, a nikako mišljenje kojekakvih nepozvanih. Koliko znam traženo je i nekoliko potpisa, ali gdje su otišli, šta je bilo sa njima, ko je potpisao nije mi poznato.

Dakle sasvim je jasno da ovako pitanje nije trebalo ni pokretati, ali kad je već pokrenuto ne smije se dopustiti da stvar propadne na nedozvoljen način.

Mi ne možemo vjerovati da je pokretač ovog pitanja ubijeđen da koristi ovim narodu, a ako je zaista tako, onda toga bijednika jako žalimo. Kakva je korist oduzeti narodu jedinu prosvjetnu ustanovu. Nas baš boli to što sve ovo dolazi od čovjeka koji bi trebao da nam pomogne, a nikako da odmogne. Branite se time da narod ne može dovršiti dom, a da mu ovakav ništa ne koristi. Ako, mi više volimo vrapca u ruci, nego goluba na krovu. Volimo ga gledati i ovakoga nego ga za navijek izgubiti, a živimo u stalnoj nadi da ćemo otkud dobiti izvjesnu pomoć i dovršiti dom. A ako baš želite da nam pomognete imate za to drugog načina i puta.

Na početku sam naveo nekoliko primjera prosvjetne zaostalosti našeg kraja, a ako još i ovaj dom izgubimo, propašće i svaka nada da se ovo užasno stanje popravi.

Na kraju da napomenem da je ovo jedini dom sa kulturnim ciljem u cijeloj okolini, i ako on propadne, dalji kulturni rad Gajreta u ovim krajevima bio bi još unaprijed osuđen na propast.

Nokić Abdulah.

Veze između Iraka i Jemena

Jemenska vlada posvećuje naročitu pažnju uređenju svoje vojske te svoje vojničke škole uređuje na potpuno modernim principima kako bi se izvježbao kadar dobrih oficira i podoficira. Pošto je Irak u ovom pravcu dovoljno napredovao i u organizaciji svoje vojske pokazao dobrih uspjeha jemenska vlada je umolila vladu Iraka da joj pošalje nekoliko vojnih stručnjaka. Ovoj molbi Jemena je udovoljeno te je poslato 15 vojnih instruktora koji će kao učitelji raditi u vojničkim školama.

PORESKA UVJERENJA KOD PUTOVANJA U INOSTRANSTVO.

Ministar finansija na osnovu pretstavke Putnika, društva za saobraćaj putnika i turista odobrio je da se od onih lica koja u ovoj godini do 15 okotobra 1936 žele putovati u inostranstvo zbog lečenja, odmora ili uopće zbog ličnog zadovoljstva, dakle od turista ne zahtijeva kod vađenja putnica uvjerenje o plaćenom porezu.

POSTAVLJEN.

Odlukom bana Vrbaske banovine, postavljen je Mehmed Redžić zvaničnik dnevničar za zvaničnika III. grupe kod sreskog načelstva u Bihaću.

PREMJEŠTENA.

Ministar prosvjete premjestio je Seniju Al. Midžić učiteljicu domaćičske škole iz Orašja u Slatinu srez Trnovski.

Kroz novine

Dubrovački list »Tribuna« br. 46, od 15. ov. mj. donosi jednu bilješku koja glasi:

»Na dan 27. januara sve škole po naredbi Ministarstva Pravde slave narodnog prosvjetitelja Savu Nemanjića. Određen je i način kako se proslava ima izvršiti u krugu đaka svih vjeroispovijesti, prepuštajući da đaci pravoslavne vjere zasebno slave još Savu Nemanjića i kao pravoslavnog sveca. Nema sumnje da su ovi školski propisi nadahnuti načelom vjerske tolerancije i da s njima mora biti zadovoljan svaki čovjek — iskreni patriota — koji poštuje tuđe a svojim se diči. Na dubrovačkoj Gimnaziji je proslava već u prvim svojim pripremama poprimila karakter naturivanja, a na dan slave protekla je u demonstraciji pojedinaca koji su i pored jasnih školskih propisâ htjeli da pjevaju ono što đacima drugih vjeroispovjesti mora biti nepristupačno. Žalimo ove bijednike, jer značajna prosvjetiteljska uloga Save Nemanjića ne može pjevanjem vjerske himne ništa dobiti, a ipak smo se nadali da je barem kod djece razvijena, ako i u neznatnoj mjeri, svijest o vjerskoj toleranciji.«

Kazim Gazi:

Glasovi oružja u mraku

(Kavkaski doživljaj)

Upoznao sam ga jednog proljetnog jutra, kada je sunce svojim raznobojnim zrakama obasjalo zelena podnožja kavkaskog gorja. Uputio nam se je jašući na jednom zekastom konju. I kad je sjahivao sa konja vidjelo se da je junačina. Prišao nam je odmjerenim koracima jednoga gorštaka. — Drug mi ga predstavi rekavši: »Demirpolat«. Odavao je tip pravog Kavkažanina sa krupnim crnim očima ispod bijele šubare, sa slatkim osmjehom za vrijeme razgovora i sa njegovim širokim plećima i tankovijastim strukom. I pri razgovoru se je držao kraljevski. Naše su želje bile istovjetne, a naša srca kucala su istim osjećajem i istom uzrujanošću.

Nakon što smo se dosta nagovorili bacimo se sva trojica na konje. Prevalili smo u jedan hip doline visokog kavkaskog gorja, po čijim vrhovima kruže talasi vrlo bliske slobode... Putovali smo u selo Lilge, a u putu susretosmo mnoge konjanike. Ovi putnici na bijesnim atovima sa njihovim gordim držanjem odavahu, da su pojedinci jednoga naroda, koji je dostojan slobode i nezavisnosti... Putniče, nemoj čeznuti... Ti ćeš brzo, vrlo brzo dobiti tvoju slobodu. Oni koji bez ikakva prava unose svoje prljave ruke u našu nedužnu domovinu vidjeti će jednoga dana, da su im te ruke osjećene. Ne zaboravi da će svi oni stranci, koji s tobom žele podijeliti komad kruha što si ga ti u krvi i u znoju zaradio, brzo vidjeti da im se u grla mjesto kruha sipa otrov.

Ti koji si od nazad stotina godina u tvome zavičaju u slobodi i blagostanju živio, ne zaboravi, da su tvoji pradjedovi sa šačicom ratnika odbijali neprijatelje i čuvali slobodu svoje domovine. Ne zaboravi, da su i oni jašući na bijesnim atovima na ovim istim drumovima i brdima sa oružjem u ruci branili ovu grudu, a zveket njihova oružja čuo se na daleko i odjekivao je širom ovih dolina. I ti pripadaš istom narodu. Tvoje ruke koje se bore za pravdu neće moći stegnuti teški lanci Rusije. Tvoja prsa, puna nepokolebive vjere nisu u stanju probiti smrtonosne kugle crvene vojske. Ti si potomak jednoga toliko moćnog naroda, koji od postanska svijeta ni pred kim nije sageo glavu.

Znaš li, da je tvoj brat Turk još jučer sa 14 miliona neprijatelja i u oskudici ratovao i borio se protiv cijelog svijeta. Zar Dardaneli i Anafarte nisu bili pretijesni turskom sinu, koji je iz unutrašnjosti Anadola i u opancima tamo došao? A zar ne znaš da je Sakarija svoju okolinu poplavila krvlju neprijatelja, kojega si ti pobijedio?

*

Išli smo dalje svojim putem. Dan je bio poodmakao; od svanuća smo prošli tri brdska sela.

Konji su bili umorni i teško disali.

Put nas uvede u šumu i sada u velikom mraku prepustismo konjima, da sami određuju pravac hoda. Tišinu noći katkada prekida tužno zavijanje vukova. Moj novi prijatelj približi mi se i tihim glasom reče:

— Jesi li čuo?

Ja pak ništa nisam čuo, ali se nisam ni iznenadio. On se još više približi i reče da zaustavimo konje. Sva trojica smo sjahali. Naše mauzerke smo skinuli s ramena i držali u pripravnosti. Ja i moj drug, koji nismo znali o čemu se radi, očekivali smo sa velikom nestrpljivošću, šta će nam dalje reći. Demirpolat nam objasni, da je čuo jedan prigušeni glas i iza toga vidio jedno svjetlo, koje se je odmah utrnulo. Sva trojica smo okrenuli glave prema mjestu, koje nam je označio. Očekivali smo, da se isti događaj ponovi. Razgledao sam teren oko nas. Drugog zaklona nije bilo osim panjeva posječenih drva. A morali smo pomišljati, da možemo biti i iznenada napadnuti... Konji nam sa malim prekidom počeše hrzati.

Glasovi su se već jasno razabirali. Sa istog mjesta čuli smo jedan tužan krik. Tada nam je bilo moguće ustanoviti odakle glas dolazi i od koga potječe. To je bio Zipa, najstariji i najpribraniji čovjek u selu. Moguće, da su ga dočekali, kad se povraćao u svoje selo »Lilge«. Njega su dakle zlostavljali. Ali zašto? Jer Zipa niti ima novaca niti posjeda.

Jedino što smo znali, jeste to da je bio veliki ljubitelj slobode.

*

Konje smo prepustili drugu i nakon što smo okolinu dobro razmotrili produžili smo put kroz šumu teturajući i posrćući. Gdjekada bi zastali i oslušk ivali. Premišljao sam zašto ovoga starca muče. Ah ti se boljševici ne razlikuju od običnih razbojnika...

Glasovi počeše dolaziti iz još veće blizine, i mi smo već mogli i govor razumjeti. Nekoliko je osoba sa iskrivljenim sjeverokavkaskim narječjem starcu govorilo:

— Ili moraš obuzdati kavkasku omladinu da se prođe pobuna protiv države ili ćemo te ubiti. Starac ne odavaše od sebe nikakva glasa. On se je dakle svakako bio odlučio na smrt. Njegov je život bio u opasnosti. I mi se više nismo bojali smrti. Čučnuli smo na istom mjestu gdje smo i bili. Za zaštitu uzesmo jedan truli panj i povikasmo:

— Držite se!

Iz mraka se začu pucnjava oružja. Pucamo i mi i oni. Između mnogih jauka razabrao sam dva tužna uzvika... Već su glasovi oružja prestali, a topot nogu i uzvici sve se više čuli. Pri svitanju zore uspravim se i pogledam. Druga više ne bijaše kod mene. Zrak je vonjao po krvi. Oko mene je bilo mnogo mrtvih. Eto i moj drug je na desno od mrtvog tijela starog »lava« ležao mrtav. Njih je obojicu lišio života zločesti puščani metak. Bijela brada starčeva bijaše krvlju obojena... ležao je mrtav.

Osjetih da se misli slobode sada još više talasa u zraku.

S turskog preveo:

S. Bakamović.

Mojim sestrama muslimankama na razmišljanje

Voditi trgovinu u današnje doba a naročito u trgovini zadovoljiti modne hirove mnogih žena je vrlo teško. To je teško našim muslimanima trgovcima kad naročito njihove sestre muslimanke prolaze pokraj njihovih radnja i idu tuđem čovjeku, tuđe krvi i tuđe narodnosti.

Upalo mi je to već odavno u oči, da većina naših hanuma i to većinom onih iz boljih kuća, hrli nemuslimanima trgovcima da kupuju robu. To nije lijepo drage sestre jer time slabimo našu zajednicu i sebi odmažemo kad nećemo da podižemo i pomažemo svoju braću muslimanske trgovce i privrednike. Tko potpomaže islamsku sirotinju dajući zekjat i bajramske darove. Da li muslimani trgovci i privrednici ili drugi? Tko daje priloge za naša humana i kulturna društva, da li muslimani trgovci ili drugi? Ko daje najviše novaca za pokop siromaha, koji umiru u bijedi. Odgovor je kratak i jasan: Naša čaršija, naši trgovci i privrednici muslimani.

Kad upitaš koju našu hanumu, za što ne kupuje robu kod muslimana, ona kaže da neće ili se izgovara da su cijene visoke ili zato, što je kvaliteta slabija. A to nije istina. Naprotiv, slabija je kod onih koji daju robu jeftino — dok podereš jedno odijelo od materijala koje si skuplje platio, za isto vrijeme podereš dva i tri od materijala za koji si dao manje novaca.

To sam se i ja sama uvjerila.

Mi muslimani grada Sarajeva imamo hvala Bogu trgovaca i zanatlija, čije su radnje snabdjevene skoro svakom vrstom robe. Ko prođe kroz naše lijepe i žive Sarače može se uvjeriti. Pa čemu onda ići drugima. Bolje je, ja mislim, kod brata muslimana i skuplje platiti drage moje hanume, jer treba da znadete potpomažući trgovca muslimana, potpomažete i islamsku zajednicu i time pomažete da se izgrade dobri i solidni građani. Da nije naše čaršije bilo bi mnogo više sirotinje nego što je ima sada. Čim se neko nađe u nevolji, odmah ljudi zađu po čaršiji i kupe priloge. Trgovce nemuslimane ne zaboli srce kad im se kaže da neka muslimanska porodica umire od zime i gladi, dočim to brata muslimana gane i on dade koliko može.

Treba da znadete da muslimanu trgovcu uzvišeni Kuran nalaže da bude pravedan, da ne vara.

Kuran kaže:

1. Teško onima koji varaju na mjeri ili terezijama.
2. Koji kupujući zahtijevaju punu mjeru.
3. A varaju druge kada sami mjere!
4. Ne znaju li da će jednoga dana biti oživljeni.

Pravi muslimani, koji vode trgovinu drže se ovih svetih Božijih riječi i pravedni su. Ako neki vara ne gledajući na gore spomenute riječi nije dostojan da se zove musliman. .

Slušala sam više puta, kako se naše žene tuže, da su ih prevarili kupujući robu. Mnoge ne uvide odmah da su prevarene, nego to istom kasnije osjete, pa opet neće da se dozovu pameti nego idu tuđinu.

Zato drage muslimanke potpomažite trgovce muslimane. Ne dozvolite da njihova roba propada i da su im radnje puste. Ne gledajte na veličinu i ljepotu radnje (mnogi i na to gledaju) misleći ako je radnja malena i roba ne valja. Imajte na umu, da su vam oni braća da vas veže uzvišeni Islam i da njih boli kad vide da vi njima kao svojoj braći ne svraćate pažnje.

Pišući ovo nije mi namjera da vas vrijeđam niti da vas na silu gonim da kupujete robu kod trgovaca muslimana. S ovim malim člankom želim samo da u vašim srcima probudim islamska osjećanja.

Na kraju vam kažem još jedanput: Potpomažući trgovce muslimane doprinosite koristi islamskoj zajednici, koja treba da stoji na čvrstim temeljima i daje ponos svih muslimana i muslimanki.

Džemila hanumica Zekić.

Produžen rok zastarjelosti 6% beglučkih obveznica stavljenih pod zabranu

Obveznice koje su bile stavljene pod zabranu važiće zaključno do 29. jan. 1937. god.

Ministarski savjet usvojio je riješenje ministra finansija br. 40.620-VI. od 24. oktobra 1935. godine, prema kome se:

Rok zastarjelosti za kupon broj 1 onog dijela 6% beglučkih obveznica koji je bio pod zabranom od 30. januara 1934. do 29. augusta 1935., produžava za vrijeme jednako trajanju ove zabrane.

Znači da se rok zastarjelosti za kupon broj 1 produžuje od 1. jula 1935. za 1 godinu, šest mjeseci i dvadeset devet dana, t. j. zaključno do 29. januara 1937. godine.

Od ovoga se izuzimaju kuponi onog dijela 6% beglučkih obveznica za koje je, u smislu riješenja Pov. br. 22-VI od 29. augusta 1935., ostala i dalje u važnosti zabrana br. 2.730-VI od 30. januara 1934.

Prema tome produžen je rok zastarjelosti po kuponima broj 1 samo sa 6% beglučkih obveznica koje nose slijedeće serije i brojeve:

po 500.— nominalnih dinara:

Serija	Broj:
14065	18—19
14065	23—29
14065	38—42
14066	3—15
14066	17—30
14066	35—38
14066	49—50
14068	11—22
14069	25—50
14070—14220	1—50
14222	40—50
14223—14228	1—50
14229	1—32

po 2.500.— nominalnih dinara:

Serija:	Broj:
15951	16—50
15952—16032	1—50
16033	1—20
16035	26—50
16036—16049	1—50
16050	1—30
16051—16113	1—50
16114	1—35
16273	16—50
16274—16289	1—50
16290	1—25
16306	46—50
16307—16510	1—50
16514	41—50
16515—16521	1—50
16522	1—35
17368	6—50
17369—17379	1—50
17380	1—5
17381	16—50
17382	1—50
17383	1—20
17491	36—50
17492—17593	1—50
17594	1—30
17596	21—50
17597	1—50
17598	1—15
17598	26—50
17599—17600	1—50
17651—17653	1—50
17654	1—30
17674	31—50
17675	1—25

te će imaoci kupona broj 1 sa ovih obveznica moći iste podnijeti za naplatu kod svih poreskih uprava u zemlji sve do 29. januara 1937. godine.

Poreske uprave obavezne su da kupon br. 1 sa 6% beglučkih obveznica pod gornjim serijama i brojevima isplaćuju podnosiocima do 29. januara 1937. zaključno, poslije koga dana ovaj kupon zastarjeva te se ne može više isplaćivati.

Broj 40.620-VI-35. — Iz Odjeljenja državnih dugova i državnog kredita, 6. februara 1936. godine.

UPIS U TRGOVAČKI REGISTAR.

U trgovački registar Okr. suda u Sarajevu upisana je društvena tvrtka firme: **Ahmed i Avdo Jamakosmonović**, bakalska radnja, sa sjedištem u Sarajevu.

OBRAZOVANJE ODBORA ZA OTVARANJE ISLAMSKOG DOMA U NOVOM PAZARU.

Još u prvom broju »Islamskog Glasa« (str. 8.) donijet je opširan članak o značaju i važnosti podizanja Islamskog doma u Novom Pazaru kao centru sandžačkih muslimana. Kako ovaj dom, na čijoj se prednjoj strani blista natpis »Islamske Ustanove«, nije mogao biti dovršen u jesen 1935. god., to je otvorenje istog odgođeno za ovu 1936. godinu. Na ovoj lijepoj i ovake vrste jedinstvenoj zgradi našeg Juga, skoro su već završeni glavni radovi, pa se pristupilo energičnom radu da se otvorenje ovoga domo izvede na vrlo svečan način. U tu svrhu održana je konferencija svih džematskih medžlisa grada N. Pazara, na dan 19. I. 1936., i na toj konferenciji izabran je širi odbor od 45 uglednih građana ovdašnjih muslimana.

Ovaj širi odbor sastao se je dana 16. II. 1936. u prostorijama ovd. Sreskog vakuf. mearif. povjerenstva i između sebe izabrao uži radni odbor od 18 lica, u koji su izabrana slijedeća gospoda: za pretsjednika Hfz. Ibrahim ef. Riđanović, šeriat. sudija; za potpredsjednika Murat ef. Sukić, muftija; za sekretare Osman ef. Redžepefendić, tajnik Muftijstva i Osman ef. Hasanović, šeriat. sud. pripravnik, a za članove: Ahmed ef. Doca, bank. činovnik; Junuz Gusinjac, obućar; Hfz. Ramiz ef. Paljevac, imam-matičar; Hfz. Abdulah ef. Kačapor, imam-matičar; Omer ef. Halilović, opštinski delovođa; Sulejmanbeg Rasovac, rentijer; Murat ef. Ljajić, trgovac; Abdulahaga Zejnilagić, trgovac; Nazim Kavrajić sadžija; Halil Kamešničanin, opštinski kmet; Osman Čilerdžić, krojač; Džemail Prušević, krojač; Osman Džanefendić, opštinski kmet i Omeraga Brunčević, kafedžija.

Na svečano otvorenje ovog doma biće pozvane sve ustanove, društva i braća muslimani naše prostrane Kraljevine. O toku daljnjeg rada ovog odbora kao i o danu otvorenja doma javnost će se obavještavati putem »Islamskog Glasa«.

Novi Pazar, 16. februara 1936.

H.

SKUPŠTINA MUSLIMANSKOG POKOPNOG DRUŠTVA »RAHMET« U PRNJAVORU.

Ovo društvo održalo je svoju III. redovnu glavnu godišnju skupštinu dana 7. februara 1936. u prostorijama mjesne mektebi-ibtidaije sa propisanim dnevnim redom, koji predviđaju društvena pravila ovoga društva.

Od upisanih 102 člana kao kućedomaćina sa pravom glasa na skupštini pristupilo je u svemu 52 člana tako da se ova skupština sa nadpolovičnom većinom prisutnih članova mogla u zakazano vrijeme u 1 sat po podne nastaviti svoj rad.

Po tome društveni predsjednik g. Drević Mehmed konstatujući da je dovoljan broj prisutnih članova na okupu otvara skupštinu i zahvaljuje se prisutnima na odzivu, a zatim po proučenim fatihama i poklonu za duše umrlih članova, poziva pojedine funkcionere, da dadu svoje izvještaje o stanju društva.

Iz podnešenih izvještaja, koji su pomno i sa interesovanjem saslušana vidjelo se je da društvo napreduje, jer raspolaže sa gotovinom od 8,862 dinara krajem godine 1935. i sa raspoloživim materijalom za jednu godinu dana unaprijed kao šifonom, izrezanim i uređenim daskama (naslonima), te tabutima za četiri veličine mrtvaca kao i drugog materijala. Pokop umrlih vrši odbor ovoga društva u svojoj režiji.

Zatim po izvještaju predsjednika nadzornog odbora g. Čejvana Hfz. Osmana koji izjavljuje da je rad u društvu po nadzornom odboru strogo nadziran, blagajne i knjige često pregledavane, kao i u sastavu bilansa, da je uzimao učešća predlaže, da skupština odobri rad odbora, što se usvaja i podjeljuje razrešnica dosadanjem odboru.

Kod naredne tačke dnevnoga reda »izbor novoga odbovra« na želju i na predlog mnogih iz skupštine a u znak priznanja za dosadašnji uspješni rad, jednoglasno se i dalje ostavlja i bira stara uprava sa nadzornim odborom buz dopunu upražnjenih mjesta u nadzornom odboru sa dva nova člana tako, da ovaj odbor sačinjavaju gg. i to: Upravni odbor: Dervić Mehmed predsjednik, Korić Arif potpredsjednik, Softić Muhamed tajnik, Pandža Mujaga blagajnik, Ruščuklić Ibrahim ekonom te članovi bez funkcije Softić Sulejman, Bakalbašić Adem, Čejvan Hasan i Maroš Ago. Nadzorni odbor: Čejvan Hfz. Osman, džematski imam, Kozarčanin Mehmed ef., voditelj zemlj. knj., Imamović Derviš trgovac.

Konačno kod naredne tačke dnevnoga reda »eventualije«, skupština je upoznata sa zaključkom upravnog odbora od 19. januara o. g., kojim zaključkom je u smislu društvenih pravila bio isključen 31 član koji su bili u velikom zaostatku sa članarinom u ukupnom iznosu od D. 3.000.—, što skupština prima na znanje i zaključuje da se ovi isključeni članovi mogu ponovno u društvo upisati uvjetno kada svoju dužnu članarinu u cijelosti podmire. Zaključena je izmjena i nadopuna nekih tačaka u društvenim pravilima. Po tome je predsjednik g. Dervić zaključio skupštinu u 2 i po sata poslije podne. **Učesnik.**

JEDNA ŽALOSNA POJAVA.

Već nekoliko očevidaca pričaju mi da jednu našu mladu još nedoraslu muslimanku viđaju u društvu kavalira inovjeraca nemuslimana. To je svakako jedna vrlo žalosna pojava. Zašto ona i još možda mnoge druge to čine ima više razloga a ja ću se sada pozabaviti jednim koji je najveći i najvažniji. Ne želim da se obaram na sve muškarce (čast iznimkama), ali ih većina jest, koji izbjegavaju muslimanke. Zašto? Zato što su muslimanke, kako oni kažu nesavremene, glupe, što ne posjećuju čajanke u toaletama krojenim po pariskom uzoru i ne dolaze u tijesnu vezu s njima, jer nijednu inteligentnu i vjerski odgojenu muslimanku, dalje od ruke ne vodi nikakav dodir s muškarcem.

Svaka ženska čim stupi u doba djevojaštva čezne za draganom, za sevdahom. To je prirodan osjećaj, koji može biti jači i slabiji. Ona želi da voli i da bude voljena, te kad dragana ne može naći među pripadnicima svoje vjere, šta joj drugo preostaje nego da uzvraća ljubav onima, kojima je vruća želja uloviti u svoje mreže muslimanku i time se hvaliti i ponositi. To je žalosno i sramotno.

Da naši stari ustanu iz grobova i da vide što se radi, srce bi im puklo. Da vide kako njihovi sinovi, unuci, izbjegavaju svoje sestre muslimanke i traže druge samo zato što su muslimanke osim malog broja iznimaka, čestite, što ne daju poljubaca ni zagrljaja, što znaju da čuvaju najveće blago: svjetao obraz djevojački. Zato muslimanke ne valjaju, zato ih izbjegavaju. **Makbula.**

IZJAVA.

Budući da su mi počeli pristizati upiti iz provincije od mojih prijatelja, dali ima kakva veza između novo pokrenutog lista »Muslimanska Svijest« sa bivšim listom »Islamski Svijet« čija je redakcija i Uprava svojevremeno bila u hanu Kolobari, to ovim putem izjavljujem, da bivši »Islamski Svijet« sa novo pokrenutim listom »Muslimanska Svijest«, nema nikakove veze, što molim da se primi na znanje.

U Sarajevu, 19. februara 1936.

Izdavač, vlasnik i odgovorni urednik bivšeg »Islamskog Svijeta«

Asim Šabanović.

IZ KONJICA:

G. Mehmed Ali ef. Hadžić, održao je vrlo poučno predavanje »O Islamu« u četvrtak 6. o. mj.

G. Lutfibeg Muftić, održao je 10. ov. mj. predavanje »O historiji društvenih igara«, a g. Ismail Mulić je održao predavanje »O moralu«. U subotu 15. o. mj. Za sva tri predavanja bilo je veliko interesovanje među članovima i prijateljima Jug. Kluba. Sala je bila uvijek dupke puna slušalaca.

G. Salembeg Repovac, upravitelj pošte obećao je da će darovati svoju kućnu biblioteku u kojoj se nalazi vrlo lijep broj poučno-zabavnih knjiga, biblioteci »Jug. kluba«.

Gg. predavačima i darovatelju najljepša hvala ispred odbora »Jug. kluba«.

Refik.

KROZ ŠEHER - SARAJEVO:

VAKTIJA

Zulhidždže 1354. (1936.)

Broj dana	Dan	Februar	Sunce izlazi s	Sunce izlazi m	Podne s	Podne m	Ićindija s	Ićindija m	Sunce zalazi s	Sunce zalazi m	Jacija s	Jacija m	Imsak s	Imsak m
29	Pet.	21	6	39	12	14	3	8	5	31	7	3	5	52
30	Sub.	22		38		14		9		33		5		51
1	Nedj.	23		37		14		10		34		7		50
2	Pon.	24		36		14		11		36		9		48
3	Utor.	25		34		13		12		37		11		46
4	Srij.	26		33		13		13		38		13		45
5	Čet.	27		32		13		14		39		15		44

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7. I.
Čekovni račun Poštanske štedionice Sarajevo broj 1600.
Broj 21., godina II., dne 21. februara 1936.

SLIJEDEĆI SVEČANI BROJ »ISLAMSKOG GLASA« IZLAZI NA KURBAN BAJRAM.

DEŽURNE APOTEKE.

U nedjelju imaju dežurstvo slijedeće apoteke:

Vranić, Kralja Petra ulica i Stočević, Prestol. Petra ulica.

NOVI MUSLIMANSKI LIST.

Kako saznajemo sa 1. martom o. g. početi će izlaziti novi politički list pod uredništvom g. Munira Šahinovića.

List će se štampati u »Novoj Tiskari« Vrček i dr., a izlaziće jedamput u sedmici.

PUTOVANJE DELEGATA ZADRUGE »MISIR«.

U zadnjem broju našega lista javili smo da delegati zadruge »Misir« putuju u Egipat i Levant radi uspostavljanja privrednih veza između naših privrednika i privrednih krugova Misira i bliskog Istoka. Pogrešno je javljeno da kao delegat putuje i g. Sulejman Nanić. Gosp. Nanić kao i gosp. šerif Vranić putuju istina sa delegatima »Msiira« ali ne kao delegati Zadruge nego svojim privatnim poslovima.

IZLOŽBA POPULARNOG ČASOPISA »OŠIŠANI JEŽ« U SARAJEVU.

Sarajevski novinari odlučili su, da uskoro prirede izložbu »Ošišanog ježa« u našem gradu. Kao što je poznato u Beogradu je pobudila ogromno interesovanje. U ovoj izložbi doći će do izražaja i samo Sarajevo. Sarajevska sekcija N. U. čini potrebne pripreme u tom pravcu.

UDRUŽENJE MUALIMA
za Bosnu i Hrceegovinu sa sjedištem u Tuzli.

Poziv na izvanrednu skupštinu Udruženja mualima, koja će se održati na 7. marta o. g. na treći dan Bajrama, u subotu u 8 sati u Morića hanu u Sarajevu. Sve mualime u vašem srezu izvijestite i nastojte što više iz svakoga sreza da prisustvuje skupštini, jer se radi o najvažnijim životnim pitanjima naše egzistencije. Uzmite punomoć od ostalih kolega.

Dnevni je red skupštine:

1. Izvještaj o dosadanjem radu društva. — 2. Izmjena pravila društva da se sjedište društva prenese u Sarajevo. — 3. Da li ćemo pristupiti organizaciji Džemijeti ilmije, hoćemo li se utopiti u istu ili ćemo biti kao savez iste. — 4. Novi zakon Islamske vjerske zajednice i mualimi. — 5. Biranje novog odbora. — 6. Eventualije.

NOVI UTEMELJITELJ »MERHAMETA«.

Povodom smrti pok. Isaka Baruha, njegov brat gosp. Albert Baruh položio je društvu »Merhamet« svotu od 500 dinara kao dobrovoljni prilog za harnu uspomenu pokojnika na čemu mu Uprava društva i ovom prilikom zahvaljuje.

Nasljednici pok. Isaka Baruha položili su istom društvu svotu od 1000 dinara i time pokojnog Isaka Baruha upisali za utemeljitelja društva Merhamet na čemu im Odbor društva najtoplije zahvaljuje.

Rad na vjerskoj i kulturnoj organizaciji naše ilmije

U našem listu bilo je u više navrata govora o radu oko organizovanja ilmije i prikupljanja svih njenih konstruktivnih snaga na vjerskom i kulturnom podizanju muslimana. U mjesecu oktobru prošle godine na inicijativu g. H. Ali ef. Aganovića sazvana je jedna šira konferencija sarajevske ilmije da raspravi pitanje školskih udžbenika i da u tom pravcu poduzme potrebne korake da se ovo pitanje konačno, u interesu same škole, riješi na zadovoljstvo svih konfesija. Na ovom sastanku je pokrenuto i pitanje osnivanja jedinstvene ilmijanske organizacije, te je izabran i akcioni odbor kojem je stavljeno u dužnost da u prvom redu poradi i da dođe u dodir i sa ostalom našom ilmijom. Upućen je apel čitavoj ilmiji i pojedinim stručnim organizacijama naše ilmije da pomognu akcioni odbor u ovom radu. Ova je akcija naišla na puno razumijevanje, te je upravni odbor imama matičara na svojoj sjednici od 30. XII. 1935. odredio i svoje delegate koji će sudjelovati pri izradi pravila. Udruženje šerijatskih sudija također je donijelo zaključak da u ovoj akciji sudjeluje, te je na 11. januara o. g. održana zajednička konferencija članova akcionog odbora sarajevske ilmije, upravnog odbora šerijatskih sudija i izaslanika muslimanskih udruženja.

Na ovoj zajedničkoj konferenciji određeni su delegati ovih udruženja koji će sudjelovati kao članovi odbora za izradu pravila. Ovaj odbor su sačinjavali članovi akcionog odbora sarajevske ilmije gg. Muhamed ef. Tufo prof. šer. sud. škole,Muhamed ef. Mujagić vrh. šer. sudija, Munib ef. Ćerić upravitelj ženske medrese, Hfz. Mustafa ef. Kovač mualim, Hfz. Muhamed ef. Pandža, Mustafa ef. Varešanović muderis i vjeroučitelj, Muhamed ef. Fočak vjeroučitelj, Fehim ef. Handžić sekretar vrh. šer. suda i Ragib ef. Mulić mualim. Kao delegati šer. sudija u ovaj su odbor ušla gg. Muhamed ef. Mujagić i Fehim ef. Handžić a kao delegati udruženja imama matičara unišli su gg. Hfz. Hasan ef. Odžakčić predsjednik udruženja imama matičara, Ali ef. Ljubunčić i Sulejman ef. Bulbul imami matičari iz Sarajeva, Hamid ef. Herenda imam matičar iz Visokog i Hfz. Salih ef. Puzić pomoćnik džematskog imama iz Mostara. Udruženje mualima je delegiralo kao svoga člana g. Ragib ef. Mulića.

Pošto je odbor za izradu pravila svršio svoj rad odlučeno je da se u nedjelju 23. o. mj. održi plenarna sjednica svih članova ovog odbora kako bi se konačno usvojila redakcija ovih pravila. Nadalje je zaključeno da se za četvrti dan Kurban Bajrama sazove sjednica svih upravnih odbora stručnih ilmijanskih organizacija, kako bi se moglo konačno pristupiti radu na organizaciji i predaji pravila nadležnim političkim vlastima na odobrenje.

Nadamo se, da će ovaj hajirli posao u najkraćem vremenu biti priveden kraju i da će naša požrtvovna ilmija sa svojim nesebičnim radom unijeti nov život u naš vjerski i kult. život radeći na širenju istinske i prave prosvjete među našim narodom te razvijajući i jačajući vjerske i moralne osjećaje svoje braće muslimana.

POSTAVLJENI ZA POČASNE SUDIJE.

Riješnjem Ministra pravde postavljeni su između ostalih za počasne sudije kod Okružnog suda u Sarajevu:

Mehaga Kućukalić i **Asim Arslanagić**, trgovci; **Vejsil Hadžialić**, pilanar; **Jusuf Pašić**, gostioničar i **Rasim Arifović**, tvorničar svi iz Sarajeva.

Kod Okružnog suda u Banjaluci: Ibrahima Maglajlića iz Banjaluke.

Kod Okružnog suda u Travniku: Abdulaha Varenikovića, trgovca iz Travnika.

Kod Okružnog suda u Tuzli: Hašana Sijerčića, trgovca iz Tuzle.

Kod Okružnog suda u Mostaru: Muhameda Hajrovića, trgovca iz Mostara.

Ispravak vakufske direkcije u Sarajevu

U Vašem listu broj 18. od 31. januara 1936. god. odštampan je na strani 5. u drugom i trećem stupcu članak pod napisom: »Nepravilno provođenje štednje Upravnog odbora vakufsko-mearifskog vijeća u Sarajevu«.

Budući su u tom članku navedene neistinite činjenice koje mogu nauditi našem družtvenom ugledu i našoj časti, molimo Vas u smislu čl. 26 i 27 zakona o štampi, da u prvom narednom broju Vašega lista pod istim naslovom bez ikavih dodataka ili umetaka odštampate slijedeći ispravak:

Nije istina da je zajam, koji je jedan student dobio od Gazi Husrevbegova vakufa radi nastavka svojih studija podijeljen protiv propisa vakifovih u vrijeme najveće krize, da za taj zajam nema nikakovih garancija i vjerojatno neće se nikada vratiti. Isto tako nije istina, da je Uprava Gazi Husrevbegova vakufa tim postupkom Upravnog odbora odnosno njegovog pretsjednika, prisiljena, da toga svog dužnika bezuvjetno primi u službu kao ekonoma uz mjesečni honorar od 1000 dinara.

U augustu 1924. godine (dakle prije skoro 12 godina) predao je Asim Muftić sin umrlog muderisa Kuršumli medrese Vakufsko-mearifskom saborskom odboru molbu da mu se radi nastavka studija na fakultetu za orijental, jezike podijeli stipendija iz sredstava Gazi Husrevbegova vakufa. Pošto je njegov otac kroz dulje vrijeme služio kao muderis kod toga naslova i u tom svojstvu imao velike zasluge a poslije njegove smrti porodica nije imala penzije i nije bila obezbjeđena da bi ga mogla na sutdijama u inozemstvu izdržavati, zaključio je Vakufsko-mearifski saborski odbor, na predlog Uprave Gazi Husrevbegova vakufa i Vakufsko-mearifskog povjerenstva u Sarajevu na sjednici od 26. oktobra 19924. (prije 11 i po godina, da se moliocu podijeli zajam (a ne stipendij), pod uvjetom da taj zajam upotrebi jedino za svoje dalje školovanje i da ga vrati u mjesečnim obrocima kada svrši nauke i dobije namještenje. On je potpisao revers dne 12. novembra 1924. sa dva dobra jamca, a Uprava Gazi Husrevbegova vakufa isplaćivala mu je taj zajam u obrocima za vrijeme studija od oktobra 1924. do konca jula 1929. Ujedno se je Asim Muftić u ovom reversu obavezao, da će odmah nakon svršetka studija stupiti u službu Gazi Husrevbgova vakufa kao nastavnik u Kuršumliji medresi, te kao takav djelovati tako dugo, dok Upravi Gazi Huhrevbegova vakufa ne povrati čitav zajam.

Sada pošto je namješten kod Uprave Gazi Husrevbgova vakufa počeo je da vraća zajam u mjesečnim obrocima.

U vrijeme kada mu je zajam podijeljen t. j. u oktobru 1924. sadanji pretsjednik Upravnog odbora, koji je s njime u rodu, nije bio niti član Ulema medžlisa niti pretsjednik Vakufsko-mearifskog saborskog odbora. Pretsjednik toga odbora bijaše tada vakufski direktor.

I ostali navodi napred navedenoga članka nijesu istiniti. Naročito nije istina, da Upravni odbor ne postupa sa svakim službenikom jednako i ne daje im ona prava, koja im pripadaju.

Što se tiče prava i dužnosti pojedinih vakufskih službenika postoji prag matika, koja je odobrena po Vakufsko mearifskom vijeću i ministarstvu pravde, a po kojoj postupaju sve ustanove i svi organi Islamske vjerske zajednice.

Za Upravni odbor Vakufsko-mearifskog vijeća: Vakufski direktor:

Repovac.

*

Na gornji ispravak, kojim se ništa ne ispravlja odgovaramo:

Na prvom mjestu konstatujemo, da Vakufska direkcija nije odgovorila na cijeli naš članak:

1. Navodi u našem članku da se služba daje penzionerima pa i studentima sa većim honorarom nego što ga imaju neki službenici, koji su već zaposleni u vakufskoj službi i vrše tu dužnost nekoliko godina i ako je na štetu samo službe (jer se ne uzima jedan stalni službenik).

2. Da se tain Gazi Husrevbegova vakufa daje onima, koji na to nemaju pravo, a ne daju onima koji imaju pravo na tain.

3. Glede honorisanja drugih mladih službenika, za koje smo naveli, da primaju po 250—300 dinara, a knjigovođa Gazi Husrevbegova vakufa 500 dinara.

Na ovo nam Vakufska direkcija nije uopće odgovorila, pa stoga ovdje konstatujemo da je prema tome tačan naš izvještaj, jer ga je Vakufska direkcija prećutno odobrila.

A sada da se osvrnemo na ispravak Vakufske direkcije kojim se pokušava ublažiti slučaj davanja zajma Muftiću Asim efendiji:

Tačno je to, da je Muftić dobio zajam od Gazi Husrevbegova vakufa još 1924. godine, ali je tačno i to da je i tada bio njegov amidža kao sarajevski muftija virilni član vakufsko-mearifskog saborskog odbora po čijoj je preporuci zajam i podjeljen.

Kao što je i vakufska direkcija priznala njemu je zajam u iznosu od D. 100.000.— isplaćen do 1929. godine u mjesečnim obrocima. A 1930. godine Upravni odbor mu je odobrio opet jedan manji zajam. Međutim g. Muftić je tek 1931. god. položio prijemni ispit za upis na fakultet u Berlinu. Znači tek poslije sedam godina od dobijanja prvog zajma. Eto koliko se je vodilo računa o njegovom studiranju. Poznato je da svaka ustanova koja daje stipendiju uvijek se obavještava o uspjehu u nauci đaka. Istina ovo nije stipendija nego zajam, ali taj zajam davati u obliku štipendije, a ne voditi računa o naukovanju đaka, smiješno je i pomisliti. Pa i pored toga mu Upravni odbor daje jedan manji zajam u 1930. godini, kada je predsjednikom Upravnog odbora g. S. Muftić, a dao bi mu ga i 1933. g. da je gosp. Muftić pristao da plati 6 posto kamata.

Osim toga navodi u ispravku vakufske direkcije da porodica umrlog muderisa Mehmed ef. Muftića nije imala nikakove penzije poslije smrti njegove nisu također tačni, jer vakufska direkcija poslije odobrenja zajma u 1924. godini riješila je: Kako molitelj tako ni ostali nasljednici rahmetli Mehmed ef. Muftića ovim (t. j. zajmom, op. ur.) ne gube pravo na beriva koja su dosada primali od Gazi Husrevbegova vakufa. Osim toga namješten je jedan sin umrlog muderiza Hilmi ef. u Gazi Husrevbegovoj medresi gdje se i danas nalazi, pa po tevdžihi-džihat nizamnami ovaj je kao stariji sin imao pravo na džihet svoga rahmetli oca. Prema tome davanje pozajmice za školovanje mladeg sina u cilju da ga se namjesti u medresi moglo je doći samo iz velikog »iltimasa«.

Onda, ako se može dati zajam jednom licu zašto se ne može to dozvoliti i drugom. Zašto se recimo novac vakufa Gazi Husrevbegova ne bi dao na čuvanje nekom zavodu sigurnom, odakle bi vakuf crpio mnogo veću korist? Nećemo spominjati zamrzla 4 milijuna dinara vakufske direkcije u Prvoj Hrvatskoj štedionici za koje je kriv Upravni odbor, odnosno njegov predsjednik.

Poznato nam je, da su se neki službenici obraćali molbom, na Upravni odbor za podjelu zajma radi bolesti u porodici i slično, ali su odbijeni.

U stvari navoda Vakufske direkcije da se sa svima službenicima postupa prema odobrenoj pragmatici izjavljujemo:

Ona tri službenika vakufske direkcije o kojima je bilo riječi u našem listu, nisu uopšte ni razvrstani po pragmatici, kao što nisu i još neki drugi. Službenici sreskog povjerenstva kao ni Gazi Husrevbegova vakufa nijesu uopšte uzeti u obzir za razvrstavanje sada. Šta više oduzeto im je pravo na besplatno liječenje kod Okružnog ureda za osiguranje radnika, jer je Vakufska direkcija prestala sa plaćanjem prinosa, a članstvo u okružnom uredu za osiguranje radnika je obavezno i za sve privatne službenike u koliko nisu na drugim mjestima učlanjeni za davanje besplatne ljekarske pomoći.

Pa ni sa ovim službenicima koji su već razvrstani nije postupljeno pra-

vilno. Dok je Upravni odbor na osnovu § 30 nekim službenicima dao dodatak od 50—100 posto u iznosu mjesečnih prinadležnosti koji su ledični, ili oženjeni sa jedno ili dvoje djece ili pak bolje materijalno stojeći, dotle je nekim slabije materijalno stojećim koji još imaju i više djece dao od 10—15 posto.

Časopisi i publikacije

NOVO GODIŠTE »HRVATSKE SMOTRE«.

Izašao je iz štampe br. 1. »Hrvatske Smotre« za siječanj 1936. u novoj opremi s vrlo bogatim sadržajem.

U uvodniku su jasno označena načela i program »Hrvatske Smotre«, koja stoji na hrvatskom nacionalnom principu i zastupa stanovište seljačke socijalne orijentacije. Prigodom 40-godišnjice smrti dra Antuna Starčevića napisao je odulji članak prof. K. Šegvić, u kojem je izneseno ono najbitnije, što se mora znati o ocu hrvatstva tako, da će odlično poslužiti svima onima, koji će priređivati proslave dra Ante Starčevića. Dr. Avelin Čepulić napisao je svoj posljednji članak o ideologiji hrvatskog seljačkog pokreta sa hrvatskog nacionalnog stanovišta, suzbijajući neke nastrane težnje, usvojio je potpuno njegove glavne principe. Branko Krmpotić donosi iscrpan članak o hrvatskoj himni, a Vilko Rieger piše o nekim zadacima hrvatskog nacionalizma. Uz to nalazi se u ovom broju prvi dio velikog eseja slavnog ruskog filozofa Nikolaja Berđajeva o sudbini kulture, koji je vrlo značajan i zanimiv.

U književnom prilogu nalaze se radovi Side Košutić, Hrvoja Bora, Vinka Nikolića, Ive Beračića i Rajka Valerijeva.

Listak je kao obično vrlo iscrpan, te se u njem nalaze književni prikazi o djelima Dr. M. Ivšića (Diljem sela), prof. Filipa Lukasa (»Engleska«), Zl. Grgoševića (»Selo i umjetnost«), Dr. N. Peršića »Božićnice« i t. d.

U rubrici Hrvatsko kazalište nalaze se kritike o posljednjim dramskim premijerama. Na Tajget su ovaj put došle »Novosti« i marksistički »Naš Kalendar«, te profesori filozofskog fakulteta u Beogradu. U listku se nalazi osim toga članćić o demokraciji i o uzrocima talijansko-abesinskog spora.

»Hrvatska Smotra« izlazi jedanput mjesečno. Godišnja pretplata Din. 100.—, polugodišnje Din. 50.—, a pojedini broj 10.— Din. Dobiva se u knjižarama Kugli, Vasić i Brusina. Naručuje se kod Uprave »Hrvatske Smotre«, Zagreb, Žerjavićeva ul. 13.

—

»Hrvatska Revija«, Zagreb. Izašao je iz štampe drugi broj ove ugledne naše revije koja već devetu godinu izlazi, i u našem kulturnom životu vrši svoju veliku prosvjetiteljsku misiju. Ovaj broj je posvećen uspomeni velikog hrvatskog književnika Ksavera Šandora Đalskog (Ljuba Babić) koji je prošle godine u mjesecu januaru zaklopio svoje tugoljubive oči. Đalski je u ovom broju prikazan u svim pravcima svoga rada i djelovanja te se iz toga može u najboljoj mjeri upoznati velika kulturna ličnost pokojnog Đalskog. Kao i obično u feljtonu su iznešene pojedine stvari iz našeg umjeničkom i kazališnog života, kao i razni prikazi.

»Poljoprivredni Glasnik«, Novi Sad. Ova ugledna poljoprivredna revija koja već 16. godinu izlazi u Novom Sadu, u svom februarskom broju kao i obično donosi mnoge korisne članke i natpise iz poljoprivrede. Ovaj broj donosi slijedeće članke: O pčelarstvu u Jugoslaviji, Riječnik o peradarstvu g. dr. Hirtza, Pregled govedarstva u Čehoslovačkoj, Nova kombinovana sijačica. U bilješkama se iznose lijepe i mnoge pouke iz poljoprivrede, koje su od naročitog interesa za našeg seljaka. Ovaj ugledni poljoprivredni list najtoplije preporučujemo našem seljačkom svijetu, jer će u njemu naći dobre i praktične pouke.

»Deca i roditelji«, mjesečni časopis za njegu, ishranu i vaspitanje djece. Beograd. Ovaj časopis izlazi već treću godinu u Beogradu pod uredništvom dječijih ljekara dr. Milivoja Sarvana i dr. Žike Markovića. U februarskom broju donosi slijedeće članke: Nekoliko osnovnih upustava o njezi kose od Dr. Šime Čajkovca; Osjećanja djece od Živojina S. Đorđevića; Roditelji i ljekari od Dr. Marija Vajs-Gajića, O teškoćama pri ishrani odojčeta pri materinim grudima od Dr. Milivoja Savana.

Jesi li podmirio pretplatu?

Da utvrdimo

U razmatranju Islama uopće, a njegovih izvora napose, mi ćemo ići i dalje pravcem kojeg smo zauzeli s početka ne obazirući se ni lijevo ni desno. Na kritiku i prigovore sa strane, odgovoriću kasnije. Napominjem da su sva vjerska pitanja o kojima raspravljam ja, davno tretirana u mnogim djelovima islamskog svijeta s istim slobodumnim duhom, i to sa strane takvih vjeronaučnih kapaciteta kojima nije dorastao ni jedan od naših koji se ljute na me i na Islamski Glas koji takve moje rasprave iznosi. Krajnje je vrijeme da se i naša javnost privikne tome.

SUNNET.

Kur'an je izvor islamske vjere, a Sunnet islamske vjeronauke. Vjera je u svojoj osnovi prosta i jednostavna, ali kada je protkana sa naukom prestaje da bude potpuno takva. Bog je autor Kur'ana, a Njegov Poslanik Muhamed a. s. Sunneta. Kur'anom je objavljena vječna božanska istina koja je postajala, postoji i postojaće uvijek neovisno od svega, a Sunnet je nauka o toj istini koje je učitelj Muhamed a. s. Sunnet je pomagalo pri tumačenju Kur'ana. Kur'anom je utvrđen temelj svakog pojedinog islamskog vjerskog čina, a Sunnetom samo njihovog načina. Razlika između Kur'ana i Sunneta je ista tolika kolika između čina i načina, a razlika među ovima pak opet je upravo kolika između svrhe i sretstva. Ta razlika dovoljna je da utvrdi naše stanovište, da je važnost Sunneta ipak sporedna u odnosu prema onoj koja pripada Kur'anu. Prema tome Kur'an i Sunnet ne smiju se tretirati kao potpuno istovjetni i ravnopravni izvori Islama. Kur'an je općenit i vječan, čija vrijednost važi za sva mjesta i vremena, dočim Sunnet u svojoj cjelini nije takav. U protivnom slučaju to bi značilo identificirati Kur'an i Sunnet, te personificirati i dentizirati njihove autore u jednom te istom biću, a to je u protuslovlju sa osnovnim načelom Islama. Ako se misli ovjekovječiti Islam, neophodno je potrebno razlučiti kjitab (Kur'an) od Sunneta i utvrditi šta pripada Bogu a šta Njegovom poslaniku.

Sunnet je neka vrsta običajenog šeriatskog prava koje tegli porijeklo od Muhamed pejgambera. U Sunnet su uvrštena sva djela Božijeg Poslanika i zvanična i nezvanična; svi njegovi poslovi i javni i privatni prije i poslije vahja (revelacije); sve izreke njegove i prigodne i općenite u vezanom govoru i nevezanom razgovoru, pa čak i ono što su radili i pejgamberovi drugovi, ali što je on prešutio i odobrio. Muhamed a. s. je bio nepismen, pa zbog toga nije ostavio ništa pismeno iza sebe, pa čak ni pisane oporuke. Navodno opominjao je svoje učenike i drugove da ne pribilježavaju njegove izreke da se nebi zamijenili sa Božijom objavom Kur'anom, koji je pod strogom kontrolom tačno i doslovno pisan po Njegovim sekretarima, i time unijeli zabunu u sveopću vjeru Islam. Sve te riječi i djela pejgamberova prepričavana su od usta do usta po Njegovim drugovima i prenašana sa generacija na generacije u vidu sjećanja uspomena i predanja. Tek u drugom stoljeću iza pejgambera to se je počelo sakupljati, dostavljati i sabirati po onima koji nisu ni zapamtili Muhameda a. s.

Sve to skupa tvori Sunnet koji je proglašen izvorom islamske vjeronauke. Istina neki muhadisi postupali su vrlo rigorozno i strogo provjeravali ono što im je dostavljeno pri sabiranju tih predanja (Sunneta), ali bilo ih je i takvih koji su olahko uzimali sve što su čuli i doznali i unosili u svoje zbirke kao Sunnete. Čini mi se da ti suneti i hadisi nisu ni do danas savršeno sistematizirani i klasificirani onako kako bi trebalo.

Kada je riječ o Sunnetu treba se držati ovih pravila koje usvajaju svi savremeni alimi.

1. Svi Sunneti se dijele poglavito na dvije grupe: poslovne (sunneti filijje) i verbalne (sunneti kavlije) odnosno hadise. Poslovni sunneti su dvojaki: redoviti (muekjede) i povremeni (gajri muekjede). Redoviti su oni poslovni sunneti koje je pejgamber stalno obavljao. Oni se odnose poglavito na molitve (ibadat). Mišljenja sam da bi ovakve sunete trebalo smatrati obligatnim (farz) i ne dopuštati da se izostavljaju. Redoviti poslovni sunneti su najsigurniji jer su zvanični i javni pa su im svjedoci svi pejgamberovi drugovi. Najpravilnija je podjela Sunneta na zvanične (tebligi) i nezvanične (gajri tebligi). sabrani i provjereni po najpriznatijim kritičarima.

I Muhamed a. s. je čovjek. Svako Njegovo usmeno i poslovno djelo, ne može se uzeti za šeriatski dokaz i sunnet. U jednom hadisu u (Muslimu) to i on sam priznaje i veli: »Kada vam nešto nalažem u ime vjere i uzmite, a kada to činim u ime sebe znajte da sam i ja čovjek. Ibni Haldun u prvom svesku a na 240. strani svoje historije ističe, da one hadise koji se odnose na lijekove i medecinu, ne smijemo smatrati vjeronaučne prirode. Prema tome i one hadise koji se odnose na fizičke i prirodne pojave, trebamo shvatiti narodnom legendom. Samo oni hadisi i sunneti koji i po značenju i po odnosu pripadaju vjeri, dolaze u obzir, kao vjeronaučni dokazi i izvori. U ajetu (Ve ma jentiku anil heva in huve illa vahjun juha) namjera nije opća nego posebna vjerska.

2. Sve one hadise i sunnete koji su u opreci sa kategoričkim dokazima iz Kur'ana, jasnom i stvarnom istinom te faktičnim historijskim činjenicama treba odbaciti smjesta. Da sunce po zalazu ide pod arš (Buharija), da ga tegle anđeli u zlatnim kolima po nebesima; razmak između jednog i drugog kraja zemlje; stajanje zemlje na volu koji će biti zaklan i pojeden na kijametu, a vola na ribi; priča o kafkaskim planinama; o izvorima rijeka Nila i Elfurata; o Mehdiji, Hzru, Iljasu; Jedžudžu, Medzudžu, Dabetul erdu, nuzuli Isatu, katovima zemlje i životinjama koje žive na njima, o rađanju sunca sa zapada, o velikim nagradama i kaznama za neznatne sitne zasluge i prestupke, i sve slične hadise treba zabaciti kao pretpostavljene i neosnovane pa makar bili i spomenuti u (kjutubi sitti).

Isto tako treba postupiti i sa onim sunnetima koji paušalno osuđuju svaku novotariju (bidat) i kojima je cilj čuvanje štetnih narodnih običaja. Kada se pozitivno zna da se mnoge bolesti prenose u jelu, bolje je skupa ne jesti iz jedne zdjele i upotrebljavati viljušku pa makar se i reklo: surul mumini šifaun. Oponašati se smije ono što je god dobro kod svakog naroda pa i siperi šems (šešir) ako je po srijedi neki viši uzrok pa se radi zaštite očiju nosi (kao što je slučaj kod mene, koji imam operisane oči. Mislim da je to jači razlog od onog vrh. šer. sudije g. Prohe koji dopušta šešir i radi muzenja krave), pa makar se i pripisivalo pejgamberu da je kazao »Men tešebbehe bi kavmim fe huve nin hum.

3. Treba imati na umu da su i pejgamberovi savremenici Arapi vjerovali da je On u Božijoj milosti, da je u uskom i neposrednom odnosu sa Bogom, pa su ga obletali sa svih strana i upućivali na njeg razna pitanja i tražili objašnjenja za sve moguće stvari, kao što bi i mi činili da smo u to doba živili. I ako se je Muhamed a. s. branio da on nije prorok, da nije nepogrešiv i da ne može znati sve i svaku tajnu Božiju, kako to i Bog na više mjesta u Kur'anu spominje, ipak je često puta morao davati neke odgovore i na prečac samo da se otarasi ovakvih napasnika kako bi to činio i svaki drugi čovjek na Njegovom mjestu. Ovu važnu historijsku i psihološku činjenicu mislim da ne može osporiti niko.

4. Svi sabrani sunneti baziraju se na nekom reputacionom skupnom (mutevatir) znanstvenom pojedinačnom (mešhur) ili osamljenom (vahid) glasu (haberu). Poslovnih sunneta zasnovanih na skupnim glasovima naročito u molitvama i ponašanju (adabu) ima mnogo, ali u verbalnih sunneta (hadisa) takvih ipak je manje, pa i tu postoji spor među ulemom. U drugim vjerama samo je smisao glasova (tevaturi manevi) skupno prenašana. Bukvalni prenosi (tevaturi lafzi) svojstveni su muslimanima a i tima osim Kur'ana istovjetnijeg primjera mislim da nema. U sunnetima samo smisao može da bude istovjetna ali ne i riječi.

5. Prenosnici (ravije) koji su dostavljali sunnete i hadise kao tradicije pejgamberove, moraju biti pravedni i vjerodostojni, a njihovi dokazi odakle su crpili tu vijest sigurni i pouzdani. Među tim pravednost i vjerodostojnost su više individualni relativni pojmovi. Ne postoji neka opće priznata mjera kojom bi se to dalo izmjeriti. Ima i smutljivaca koji se na razne dovitljive načine znaju pretvoriti u pravedne i vjerodostojne ljude. Ni shvatanja kod svih ljudi nisu jednaka. I ta su subjektivne prirode. Nema skoro ni jednog glasnika pejgamberovih sunneta u čiju bi pravednost i objektivnost podjednako vjerovali svi. Čovjek i nehotice može promijeniti samo jedno slovo u jednoj rečenici pa da izmjeni čitavu smisao njenu osobito u arapskom jeziku. Jedan od najrevnosnijih glasnika hadisa bio je Ebu Hurejre. U njega su sumnjali i sami njegovi neki drugovi i sa nepovjerenjem prigovarali mu, da se je svega tri godine družio sa pejgamberom pa ipak da je toliko prenio hadisa da ih čovjek za toliko vreme nebi mogao ni prepisati. Sahibul Megazija za neke je bio kao svetac a za neke kao najviši lažac. Ima ih koji pobijaju i Sad bin Vekkasa i Hambelovog šeha Amir bin Saliha. Na priznatog šiju Šerik bin Abdulaha pozivaju se Buharija i Muslim kojima također zamjeravaju što su primali hadise i nekih havaridžija, a odbijali neke koji su vjerodostojniji od ovih.

6. Prva vijest o pejgamberovim sunnetima pripada njegovim drugovima (ashabima). Ashabima se smatraju oni koji su se družili sa pejgamberom i umrli kao muslimani. Na dan svoje smrti pejgamber je imao oko 120.000 ashaba. Ali sve ove uvrstiti u red ashaba nije uputno. Seid bin Musejjeb tu čast pripisuje onim koji su se bar godinu dana družili redovito sa pejgamberom i uzeli učešća u jednom od njegovih ratnih pohoda. Najznamenitije biografsko djelo o ashabima je (El isabe bi temjizis sahabe) napisano u 9. stoljeću. Tu je zabilježeno svega 8000 ashabskih imena.

—

U dogmatici (usuli dinu) treba se držati poglavito Kur'ana. Toga mišljenja je i Gazalija. Jedžudži Medžudži i slične stvari spadaju u proroštva koja se ne moraju vjerovati usprkos sigurnih hadisa koji o tome postoje. Muslimane vrijeđa svako ko Muhameda a. s. nazove prorokom. Međutim mnoga ulema te je stvari unijela u dogmatičke udžbenike muslimanske. Nije uputno ni ograničavati Božija svojstva (zatijju i subutijju) jer je i to neko materijaliziranje Boga. Isto tako nije pedagoški sputavati dječije mozgove sa (kalu bela) time i neshvatljivim mudžizama pejgamberskim, utjelovljenim strašilima u grobu, anđeoima koji nas uhode da bi nas mogli optužiti pred Bogom. Božija milost ne smije se uskratiti ni najvećim grešnicima i nasilnicima ako se blagovremeno pokaju i svoja nedjela okaju, a kamoli djeci i sirotinji koja nije kriva za svoju ludost i zablude. Za socijalna zla, uslovljena društvenim uređajem ne mogu se osuđivati pojedinci ako nisu u stanju da ih sami otklone i kazati: (Kjadel fakru en jekjune kjufra). Iz ljubavi prema Bogu a ne iz straha prema paklu i strasti prema rajskim užitcima, treba činiti dobra djela i odricati se grijeha. Ulema je kriva što je sevabe i đunahe pripisala samo ukubetu (nagradama i kaznama na drugom svijetu) a ne i akjibetu (posljedicama na ovom svijetu) pa time spriječila Islam da postane socijalnom vjerom i moralnom konstitucijom. Krajnje je vrijeme da se sunneti provjere i revidiraju u duhu Kur'ana a ne u odnosu prema ličnoj vrijednosti njihovih glasnika i prenosnika. U prilog ove potrebe postoji i jedan hadis kojeg ističu neki veći alimi hanefijskog mezheba, ali ga muhadisi odbijaju kao neosnovan za to što nije unešen u vjerodostojne zbirke.

Grijeh je da se sputava slobodno kretanje muslimana, da im se prigušuje božansko svjetlo uma pa time usporava njihov brzi i ekonomski napredak i bujni kulturni razvitak, sa kojekakvim hadisima kao vjerskim dokazima koji se pripisuju pejgamberu našem. Da, i ja vjerujem da je Muhamed a. s. bio sahibivahij i ako to pitanje za me nije toliko važno koliko veliko nedostižive djelo Njegovo koje je svakome jasno. Ali i prije i poslije vahija on je bio i ostao čovjek koji je mogao da pogriješi i ako kao (masum) nije odgovoran za to kao čovjek On nije mogao znati sva savremena iskustva i potrebe naše. Jedini Bog to je mogao dokučiti (la jalemul gajbe ill ell-allah).

Starija je ulema mahom konzervativna. Ona i svoje mlađe staleške kolege smatra zelenim i sebi nedoraslim, a kamoli da ne bi takvim držala i mene i osporavala mi pravo da raspravljam o vjeri kada nemam ni (Idžazeta) niti sam se posvetio njihovom zvanju. Na toj strani uleme ima ih dosta koje i ja volim pa i poštujem kao dobronamjerne i ako se budu ljutili na me. Ali tu sentimentalnost ja ušutkam u sebi kada su u pitanju oni koji tek dolaze da žive i prelazim sa rahmetom preko onih koji su preživili svoje. I ako sebe ne smatram alimom osjećam se muslimanom pa mi je na srcu budućnost Islama i dobro muslimana kao i u najvećih alima.

E. Bulbulović.

Dom i Škola

»Dom i škola« (dječje kolo), mjesečnik za propagandu zajednice doma i škole. Ovaj mjesečnik izlazi petu godinu u Zagrebu sa ciljem da posluži jačanju zajednice između doma i škole. Časopis izdaje i uređuje Josip Bukovac, gradski školski nadzornik u Zagrebu.

Halifa Hazreti Ebu-Bekir

(Nastavak.)

Pošto je konačno Ebu-Bekir preuzeo hilafetsku vlast ispeo se na minberu. U prvom redu je zahvalio Bogu i zablagodario pa onda nastavio svoj govor u kome je rekao:

O ljudi! Svemogući, darežljivi, sveznajući, blagi i mudri Bog poslao je i objavio po Muhammedu Istinu. Vi ste, narode arapski, kako znate bili u zabludi. On je u vaša srca ljubav unio i ujedinio vas je. Bog vas je s njim pomogao i učvrstio. Dao vam je vašu veliku vjeru i dao vam u naslijeđe njegovo uzorno vladanje, koje će vam uvijek poslužiti kao putokaz. Dužnost vam je da se uzorno vladate i da se pokoravate. Bog vam je dao da postavite i izaberete sebi halifu da vaše snage ujedini i da vašu riječ uzdigne. Pomozite me u dobru. Neću podignuti ruke, a ni riječi dignuti protiv onoga što je dozvoljeno. Preuzeo sam velik i težak posao za koji nemam ni snage a ni moći. Volio bih da mjesto mene vidim na tom položaju čovjeka što jačeg i odlučnijeg. Pokoravajte mi se dokle se ja pokoravam Bogu i Njegovu Poslaniku. Ako ja budem njima nepokoran, niste više ni vi dužni, da se meni pokoravate. Zatim je zaplakao, pa je opet nastavio:

Znajte, o ljudi ja nijesam došao na ovaj položaj zato što bi možda bio najbolji između vas i volio bih da me neko na tom položaju zastupi. Ja sam kao i svaki od vas. Kad vidite, da sam ispravan i da idem pravim putem slijedite me, ako se udaljim od pravog puta ispravite me. Znajte da i kod mene ima satana koji me ponekad napastuje. Kada se razljutim, onda me se klonite. Poslije toga je sašao sa govornice.

Proučavajući dublje ovaj govor, a to je prvi govor, što ga je održao prvi muslimanski vladar iza Božjeg Poslanika, vidjećemo oblik i način vladavine kakav su imali drugovi Božjega Poslanika.

Ko podrobnije bude proučavao ovaj govor vidjeće da halifa priznaje postojanje jednog zakona po kome se ima država upravljati, a to je Božja knjiga jer kaže: Pokoravajte mi se, dok se ja pokoravam Bogu, a ako ja budem Njemu nepokoran, onda ni vi meni ne trebate biti poslušni. Čitaoc će opaziti da se iz toga ne vidi da treba da postoji neko vijeće koje će biti postavljeno da bdije da li se taj zakon primjenjuje u upravljanju sa državnim poslovima.

Možemo opravdano reći, da je Ebu-Bekir bio najbolja garancija da će taj zakon ibiti najstrožije primjenjivan i bez nekog nadzornog vijeća ili nadzorne vlasti. Ali ko bi mogao vjerovati da to tako stanje može dugo vremena iza njega potrajati.

Ebu-Bekir kaže: Pokoravajte mi se dok se ja Bogu pokoravam, pa ako mu se iznevjerim onda niste dužni da mi se pokoravate. Sa ovim je on priznao narodu pravo nadzora nad državnom upravom u najširem smislu riječi. To spada u naročite prednosti i savremenih demokratskih vladavina. U demokratskim režimima je volja naroda iznad svake druge volje. Ali Ebu-Bekir nije uspostavio neko zastupničko vijeće, koje bi narod zastupalo u vršenju nadzorne vlasti, jer nije ni predstavljao mogućnost da bi se kontrolna vlast naroda mogla vršiti na ovaj i ovakav način.

Kažemo, da Ebu-Bekir nije uspostavio jedno narodno predstavništvo, a bilo bi ispravnije kad bismo rekli da narod nije to zastupništvo sebi izabrao, jer je on Ebu-Bekiru predao svoju vlast, koja je bila u njegovoj ruci da je on izvršava i da čuva i nadzire narodne poslove. Prema tome Ebu-Bekir nije ništa narodu osporio, niti njegova suverena prava povrijedio, on je dobio vlast od naroda koji je trajni izvor vlasti i taj ga je narod na toj vlasti i utvrdio.

Ovo zanemarivanje od strane ashaba da uspostave neko narodno zastupništvo, koje će nadzirati upravnu vlast, kako to zahtijeva i naš osnovni zakonik, Kuran, urodilo je hrđavim posljedicama za vrijeme trećeg halife kad je Mervan-ibnu-Hakem potpuno uzeo na svoju ruku halifu Osmana, radijallahu anhu: Mervan je svojim lukavstvom obmanuo halifu i svijetu naturio vlast Omejevića, a imetak muslimana trošio u posve druge svrhe, koje nisu služile pravim interesima muslimana. Ovo je dovelo do zaoštrenja odnosa tako, da je došlo i do revolucije, čija je žrtva bio i sam halifa Osman kako će se to kasnije vidjeti. Da su bili muslimani njemu uz bok postavili svoje zastupničko vijeće koje će nadzirati državnu vlast, zašto su u vjeri mogli naći najvećega oslonca, sigurno bi se bili očuvali opasnog i hrđavog uticaja Mervanovog na halifu. Osim toga ne bi došlo ni do one revolucije, koja je širom otvorila vrata kasnijim revolucionarnim pokretima, koji su muslimanima strašnoga jada i nevolja nanijeli.

(Svršit će se.)

Za naše žene

Hazreti Ajiša

(Nastavak)

Božji Poslanik je posvećivao naročitu važnost prosvjećivanju i običavanju žena pa je u sedmici jedan dan odredio za njih. Hazreti Ajiša je svaki dan pažljivo pratila i slušala izlaganja i poučavanja Božjeg Poslanika. Za svako pitanje bi tražila objašnjenje od Njega. Nastojala bi, da svako pitanje potanko upozna i ispita.

Jednog dana su žene rekle Božjem Poslaniku: Božji Poslaniče mi ne možemo da od muškaraca čujemo Tvoje riječi. Odredi jedan dan i za nas. — On im je odredio jedan dan kada su se one iskupljale, te ih je poučavao i naređivao im pojedine vjerske stvari da ih izvršavaju.

Jednom prilikom je Hazreti Ajiša čula od Božjeg Poslanika ove riječi: »Ko bude pozvan na odgovornost biće i kažnjen? Na to mu je rekla: Božji Poslaniče Bog kaže: Eto tako će se lako obračun svidati. Božji Poslanik joj je odgovorio: »To što ti kažeš, to su djela ljudska, koja će biti brzo odmjerena, ali s kime se bude u tančine obračun sviđao, taj će propasti«.

Jednoga dana je Hazreti Ajiša rekla Božijem Poslaniku: »Božji Poslaniče! Bog će na sudnjem danu rastaviti nebo od zemlje i sva će bića doći pred veličanstvo Božje, pa kad ne budu nebo i zemlja vezani, gdje će se tada ljudi nalaziti. Božji poslanik joj je odgovorio: Bit će na siratu (ćupriji).

Jednog dana je Božiji Poslanik za vrijeme poučavanja i vaza rekao, da će ljudi na Sudnjem danu stajati potpuno goli. Hazreti Ajiša je upitala: Božji Poslaniče, hoće li tada među muškarcima i ženama biti kakav zastor da se ne bi vidjeli. Božji Poslanik je odgovorio: To će biti tako strašan dan, da nitko za nikoga neće znati. — Jednom je Hazreti Ajiša upitala Božijeg Poslanika: »Božiji Poslaniče, hoće li se na sudnjem danu prijatelj prijatelja sjetiti? On joj je na to odgovorio: Na tri mjesta se neće niko nikoga sjećati: kad se budu mjerila ljudska djela, pa to mjerenje bilo lako ili teško, dalje kad se bude knjiga stavljala u desnu ili lijevu ruku i kasnije kad bude iz pakla sa istegnutim dugim vratom i sa ljutinom jedno strašno stvorenje vikalo: meni su tri vrste ljudi date. Meni dolaze koji su Bogu druga pripisivali, koji nisu vjerovali u sudnji dan i koji su bili nasilni i prkošljvi.

Jednoga dana ovako zapita Božijeg Poslanika: Pogani i nevjernici koji su dobra djela radili hoće li za ta svoja djela biti nagrađeni? U Mekki je živio neki musrić imenom Abdullah-bin- Džedan, koji je bio dobra i plemenita srca. Ovaj Ibnu-Džedan je prije pojave Islama uložio mnogo truda da izmiri Kurejševiće i spriječi prolijevanje krvi među njima. U zboru zavađenih kurejševićkih odličnika koji je mirio nalazio se uz Ibnu-Džedana i Hazreti Muhammed. Jednom prilikom Ajiša zapita Božjeg Poslanika: Božji Poslaniče, Ibnu Džedan je prije Islama ljudima činio dobra djela, pomogao je siromahe. Hoće li mu ova dobra djela biti od koristi? Božji Poslanik je odgovorio: Ne, Ajiša, ovaj čovjek se nije ni jedan dan pomolio Bogu i rekao: Bože oprosti mi moje grijehe na sudnjem danu.

Boriti se u Božjem putu je jedna od islamskih dužnosti. U svim ostalim dužnostima su izjednačeni i muškarci i žene. Jednoga dana je pitala Božjeg Poslanika o tome a On joj je odgovorio: Za žene je hadž što i borba na Božjem putu.

Kod vjenčanja je uslov da obje stranke izraze svoje zadovoljstvo, ali djevojke ne moraju i riječima svoj pristanak izgovarati. Hazreti Ajiša rekne Božjem Poslaniku: Vi kažete da je za vjenčanje potreban i pristanak žene, ali su žene u toj prilici stidljive i šute. Božji Poslanik je na to odgovorio, da je šutnja priznanje.

Savjet našim majkama

O UZGOJU DJETETA.

Prava majka pored dobrog tjelesnog uzgoja nastojaće da dijete što bolje umno i duševno razvije. Dijete je po prirodi sklono da prima od starijih i zlo i dobro. Pa ako je žena koja ga uzgaja (pa bila to majka djeteta ili neka druga) pokvarena duša s rđavim odgojem i dijete će postati isto tako. Zato razumni ljudi paze kome povjeravaju svoju djecu. U većini slučajeva djecu prepuštaju na odgoj sluškinjama i čude se poslije ako djeca ostanu umno i duševno nerazvijena.

Dijete čim počne govoriti i raspitivati se o stvarima, koje ga okružuju treba da promatra azurno nebo, zelene livade, cvijetna polja, ono će nastojati da dozna otkuda sve to — ko je to stvorio i tako lijepo sve udesio. Majka treba da mu sve razjasni, kako bi dijete moglo doznati da ima Bog. Zatim treba da u njegovo mlado srce ulijeva uzvišene principe Islama. Na taj će se način u djetetu pored estetskih osjećanja probuditi i čuvstvo bojazni. Ono će se bojati Boga i ustručavati se da čini nevaljala djela. Razjasniti djetetu da ima Bog, kao apsolutni gospodar svega i probuditi u njegovu srcu ljubav za Islam prva je dužnost svake majke muslimanke. Ako čovjek u mladim godinama sazna da ima Bog i ako mu se u dušu usadi ljubav za Islam nikada neće stradati u životu. Božja ruka čuvaće ga da ne bi posrnuo i survao se u provaliju svjetskih opačina — a svjetlo Islama otvaraće mu jasne puteve, koji vode sreći i napretku. Takav čovjek ma ne znam gdje da živi ostaće dobar musliman, vjerovati će u Boga i prionuti za Islam.

Od takvoga djeteta postaće čovjek, pravi čovjek, koji će biti uzor za islamsku zajednicu.

I na razvijanje dječije mašte treba

Halid Sadi:

Pregažen

I.

Crna nagomilana brda travanjskih oblaka lagano se skupljala nad gradom. Svakog časa očekivala se kiša, travanjska sumorna kiša, koja stvara neki čudnovati osjećaj u čovjeku. U daljini se čula rika i tutanj, bijesne grmljavine, koja se približavaše sve više, da nad gradom prospe svoje zlatne naelektrizovane strijele. Kroz crni tvornički dim i rijetku proljetnu maglu izvirivaše slika sumornoga grada, kao slika iznemoglog starca, koji svaki čas očekuje posljednji udarac sudbine — smrt. Lupa i udarci, pomiješani sa nekim nerazumnim životinjskim glasovima prožetu sa zadimljenim vazduhom. Kolone crnih radnika žure na posao. Već je otkucalo sedam sati... Kiša je počela da prokapa. Još malo pa će se pljusak sruči nad gradom.

Daleko od gradskog centra, na krajnjoj periferiji, gdje vlada bolest, glad i neimaština, stoji pred vratima svoje kuće, bolje reći ćumeza, hamal Ibriš. Njegovo blijedo i ispijeno lice pokazuje bolest i glad. Zakrvavljene mu oči upale su duboko u duplje, i otuda, kao iz kakvog ponora, svijetle nekim nerazumljivim, divljim sjajem. Gleda Ibriš u crne oblake iz kojih je kiša već počela da prokapa, dok mu se ruke grčevito stežu, koljena klecaju, a pred očima mu se munjevitom brzinom odmotava film današnjice, film bijede, bolesti, gladi i neimaštine. Već tri dana njegova usta nisu okusila ni komadića crnog pšeničnog hljeba. Petero njegove siročadi plaču i skapavaju od gladi, dok on, njihov otac, sve to mora da gleda i da podnosi.

— Babo, ja sam gâdan... tepa mališan.

Tužni, davno poznati refren Ibrišovoga života, eto opet se ponovi. Babo, ja sam gâdan«, te riječi vječito zuje u njegovim ušima, muče ga i uništavaju. On se okrenu prema kućnim vratima, na kojim je stajao njegov najmlađi sin, dječiji kostur.

— Donijeće tebi babo hljeba, poče Ibriš tepati malome, unoseći ga u kuću.

— Babo, jesi li donio hljeba, mi više ne možemo trpiti? u jedan glas povikaše ostala djeca, kada on stupi sa sinom u sobu.

Kao da je munjom pogođen Ibriš zastade na vratima. Stajao je tako nekoliko trenutaka, a onda promuca:

— Sad ću ja vama donijeti hljeba, dosta, dosta hljeba, samo vi budite mirni.

Tek što je dovršio tu rečenicu, kad pljusnu kiša, munja sijevnu i sa bijesnom rikom sruči se nad gradom.

— Babo! zavriskaće djeca i pribiše se još više jedno uz drugo.

— Ništa se ne bojte, to Bog opominje ljude, umirivaše ih Ibriš.

Kiša je neprestano lila. Već prve kapi počele su da prodiru kroz truhli krov u Ibrišovu sobu. Djeca još glasnije zaplakaše.

— Djeco, umirite se, ja idem donijeti hljeba, uzviknu najednaput Ibriš i okrenu se ka izlazu.

— Babo, ne idi po kiši, zavrištaše siročad, ali on ih nije čuo.

Napolju su se crni oblaci bijesno sudarali, munje su sijevale ,svuda je tutnjalo, dok je griješni grad drhtao...

II.

Cijelo sumorno jutro Ibriš je proveo lutajući po gradu. Po največem pljusku on je tumarao po opustjelim ulicama bez cilja, ni sam nije znao kuda je išao. On nije osjećao ni kiše, ni studeni, ni grmljavine. Tralje njegovog odijela bijahu natopljene vodom, tijelo mu pomodrilo od studeni, ali on to nije opažao, on je mislio na gladnu djecu; tražio je hljeba.

Naposljetku i kiša je prestala. Tek tada Ibriš osjeti da je mokar kao čep. Trebao se negdje osušiti. Ali gdje? Nitko neće pustiti prljavom hamalu da suši svoje tralje kod njegove peći. U interesu higijene to se ne smije dozvoliti, pa makar se Ibriš morao sušiti i na oštrom travanjskom vjetru.

Crni oblaci počeše se razilaziti. Sunčev kotur već se kroz njih jasno nazirao. Kao da je preporođen grad odjedanput oživio. Život zapjeva opet svoju svakidanju monotonu pjesmu, pjesmu borbe za opstanak.

Ibriš je neprestano tumarao gradom. Glad ga je mučila. Pomisao na gladnu djecu dovodila ga je do ludila. Ali morao je trpiti. Vrijeme i život diktirali su mu tako i on je bio nemoćan.

Podne se približavalo. Na sahat-kuli otkucavalo je dvanaest, Ibrišev prazni želudac zareža još jače, kao da je i on htjeo da rekne: »Babo, ja sam gladan«. Ibriš htjede da ridne od bola pun mržnje na opaki svijet, ali se suzdrža, jer mu do ušiju doprije:

— Halo, nosač...

On se brzo obazre dok mu srce jače zakuca. Pred nekom ogromnom kućom stajao je lijepo uglađen gospodin, pored kog se nalazio jedan ogroman sanduk. Ibriševe oči zablistaše od veselja. Eto, poslije trodnevnog gladovanja moći će opet kupiti hljeba. Oh, koliko će se djeca obradovati, mislio je on, približavajući se gospodinu.

— Nosi ovaj sanduk na stanicu i tamo me čekaj, naredi gospodin i ne gledajući više u hamala uđe u kuću.

S teškom mukom podiže Ibriš sanduk na leđa i pođe. Išao je naprežući posljednju snagu, koja mu je preostala iza trodnevnog gladovanja. Koljena su mu klecala, smalaksavao je, ali pomisao da će djeca imati hljeba, ohrabrila bi ga, i on je išao dalje. Prolazeći pored mrkih glomaznih kuća. Ibrišu se činilo da se one podmuklo rugaju njemu, pogrbljenom hamalu, koji nosi na sebi ogromni teret vremena i — sanduk.

Gmizao je Ibriš sa svojim teretom i eto već se približio ćupriji. Još samo nju treba preći, pa onda lijevo, zatim desno i eto ga na stanici. Lice mu se osmjehivalo, pri pomisli, da je blizu cilja i da će uskoro u njegovim rukama stajati hljeb, davno željeni hljeb.

Na sredini ćuprije stajala su ogromna špediterska kola. Desio im se kvar pa su ih morali odmah opraviti. Ibriš je već stupio na ćupriju. Približavao se kolima, ne obazirući se na paklenu dreku razljučenih kočijaša koje su oni sipali na sve strane. Najedanput sa suprotne strane mosta iskrsnu nepropisnom brzinom jureći automobil, koji se ustremi na Ibriša. Ibriš, videći zahukta-

mnogo paziti. Majka treba da mu uz kolijevku pjeva lijepe uspavanke, priča lake i razumljive priče (ne smije mu pričati o utvarama, prikazama i o drugim neistinama) jer dijete će slušajući to postati kukavno i strašljivo. A strašljivac i kukavac nigdje nije pristao. Dijete najvoli pjesmu, ono se oduševljava njenim zvucima.

Odgojiti dijete s lijepom dušom i plemenitim osjećajima, treba da je najveća briga majke. Ljepota duše je vječna.

Džemila hanumica Zekić.

Sa skupštine društva „Hurijet"

15. februara o. g. na večer održana je glavna godišnja skupština društva »Hurijet«.

Skupštinu je otvorio pretsjednik udruženja g. Džulizarević Edhemaga i prije prelaza na dnevni red predlaže skupštini tekst depeše upućene Dvorskoj kancelariji Njegovog Veličanstva Kralja Petra II. koju sekretar g. Omersoftić čita. Depeša glasi:

»Dvorskoj kancelariji Nj. V. Kralja Petra II. — Beograd.

Članovi muslimanskog društva »Hurijet« u Sarajevu, prožeti osjećajima odanosti prema uzvišenom Kraljevskom Domu sa svoje glavne godišnje skupštine toplo pozdravljaju Njegovo Veličanstvo Uralja Petra II.

Da živi Nj. V. Kralj Petar II.!«

Pošto je pretsjednik u kratkim potezima izložio glavne smjernice i rezultate rada u toku ove godine dao je riječ sekretaru koji skupštini podnosi izvještaj upravnog odbora.

Sekretar je u izvještaju napravio uvodnu riječ, a zatim je cio izvještaj podijelio u 12 otsjeka. Izvještaj je vrlo iscrpan i obuhvatio je cjelokupni rad u prošloj godini te na koncu u izvještaju apeluje se na skupštinu, da se svi mladi privrednici organizuju u Hurijetovu omladinsku sekciju a isto tako da se upišu u štedovni fond, koji će se pretvoriti u kreditnu zadrugu a zatim se mole prisutni, da poklanjaju društvenoj knjižnici što veći broj knjiga. Na koncu se apeluje na trgovce i zanatlije, da preko Hurijeta traže naučnike, te da ih prime u svoje domove.

Naročito je posvećena pažnja Sekciji Hurijetove privredne omladine, koja ima zadatak da okupi svu privrednu omladinu oko sebe, a naročito one koji su bili Hurijetovi štićenici pa da jedan drugoga u svakom pogledu pomažu.

Ženski odbor koji je u toku ove godine organizovan prikupio je lijepi broj naših gospođa i gospođica koje su svesrdno pomagale sve akcije glavnog odbora.

U izvještaju se ističe, da su društvene financijske prilike zadovoljavajuće ali da bi mogle biti mnogo bolje, kad bi se začlanili svi oni, na koje odbor računa.

Poslije izvještaja sekretara skupštini je podnio izvještaj blagajnik g. Misirlić, koji je sa odobravanjem od prisutnih članova primljen.

Nakon izvještaja nadzornog odbora skupština je dala razrješnicu starom odboru, a onda se prešlo na četvrtu tačku dnevnoga reda o izmjeni i nadopuni društvenh pravila. Uprava je predložila svoj predlog novih pravila, koji je skupština nakon kraće diskusije u cijelosti prihvatila.

Kada ova nova pravila budu potvrđena od nadležnih vlasti, Hurijet će stupiti u red naših velikih društava. Nova pravila predviđaju proširenje društvenoga rada u svima pravcima, i time će postati za naše muslimane ono što je »Privrednik« i »Radiša« za našu braću drugih vjera.

Po odobrenju novih pravila uprava će pristupiti organizaciji društvenoga rada na bazi novog programa, posvetiće naročitu pažnju osnivanju mjesnih odbora i povjereništava u provinciji i organizovanju naše privredne omladine u jednu jaku i moćnu organizaciju.

Pošto je skupština po predlogu nadzornog odbora dala razrešnicu staroj upravi, izabrana je nova uprava u koju su ušli gg.: Džulizarević Edhemaga, Misirlić Mahmut, Nikšić Šefkija, Krivošić Mustafa, Omersoftić Bekir Čejvanija Edhemaga, Šahinagić Selim, Čatić Selam, Skender Zarif, Keketović Osman, Krečo Neziraga, Spaho Džemal.

Zamjenici gg.: Alajbegović Alibeg, Tufo Ahmed, Hadžihalilović Hamdija, Gvozden Edhem.

Nadzorni odbor gg.: Bičakčić Edhemaga, Sokolović Osman ef., Babić Hilmija i Ibrulj Mustafa.

Tokom skupštine u diskusiji učestvovao je veliki broj govornika. Skupština je izrazila naročito zahvalnost našoj štampi napose »Islamskom Glasu«, »Jugoslovenskoj pošti« i »Jugoslavenskom Listu« koji su budno i objektivno pratili rad Hrijetov.

POSTAVLJENI.

Ukazom Kr. Namjesnika, postavljen je **Fevzija Pihura**, sudskog pristava, za sudiju Sreskog suda u Srebrenici iz 8. u 7. položajnu grupu.

Ismet ef. Ajanović, penzionisani šer. sudija iz Čajniča, postavljen je za šer. sudiju 8. pol. grupe u Zenicu.

Islam Lukačević, sres. sudija 7. pol. grupe iz Bihaća, premješten je sreskom sudu u Prnjavor.

VIJESTI IZ MOSTARA:

PROSLAVA RAHM. OSMANA ĐIKIĆA U MOSTARU.

Kod svih naroda svijeta, velikim ljudima odavata je čast. Veliki ljudi još za svoga života dobivali su puna priznanja. Ali imamo slučajeva gdje se rad pokojeg velikog čovjeka zna i zaboraviti. Taj slučaj međutim nije sa našim rahm. Osmanom Đikićem. Našem rahm. Osmanu priredio je muslimanski Mostar i 12.—14. juna 1927. godine proslavu petnajestgodišnjice njegove smrti. I ta proslava, znamo, jer nam je još u uspomeni, uspjela je izvan svakog očekivanja.

Tamo u carinskom haremu danas leži tijelo Osmana Đikića, koji je umro kao iskren prijatelj i brat muslimanske zajednice, naravno još k tomu sklon da se bori i za nacionalnu misao i probitak muslimana još pod Austro-Ugarskom monarhijom.

Pa premda kod nas nije običaj da se kosti prenose, poštovaoci rahm. Osmana, a naročito Gajret u Mostaru od dugo vremena zasnovali su, da rahm. Osmanu podignu dostojan spomenik i uz to provedu i proslavu.

Agilni priređivački odbor na čelu sa g. Smajlagom Ćemalovićem već je u najaktivnijem poslu za izvođenje ove rijetke svečanosti u Mostaru.

Prema utvrđenom programu ta će se proslava održati na Kurban Bajram u petak 6. marta ove godine. Taj dan u 10 sati prije podne obaviće se prenos kostiju iz carinskog u Karađozbegov harem. Tom prilikom proučiće će mostarski muftija g. Hfz. Omer eff. Džabić dovu za dušu rahm. Osmana. Poslije vjerskog obreda pretsjednik proslavnog odbora g. Smajlaga Ćemalović će otvoriti pozdravnim govorom svih delegata i otkrićem spomenika proslavu. Poslije njega govoriće prestavnik Osmanovih drugova mostarske opštine, pretsjednik Društva Osman Đikić iz Beograda đeneral g. Josip Josipović. Zatim pretsjednik glavnog odbora iz Sarajeva i prestavnik mjesnog odbora iz Mostara.

Poslije podne u Karađozbegovoj džamiji proučiće đaci šerijatske gimnazije iz Sarajeva đuze. A navečer održaće se u Hrvoju akademija koju će ispuniti u glavnom pitomci Beogradskog društva Osman Đikić. Tako će čitav program biti posvećen rahm. Osmanu. Program zabave se sastoji iz horskog pjevanja hora Osman Đikić iz Beograda i solo pjevanja gg. Dr. Brkića i Hadžibegića. Pjevanje u duetu izvesti će gđice Šamić i Karahasanović stud. filozofije beogradskog univerziteta. Na zabavi svira glazba Musl. društva »Zajednica« iz Zenice.

Za proslavu vlada veliki interes ne samo u Hercegovini nego i u čitavoj kraljevini, pa su već do danas mnogi delegati iz svih krajeva države najavili svoj dolazak.

MERHUM JUSUFAGA FAZLIBEGOVIĆ.

U Mostaru je u dubokoj starosti preminuo H. Jusufaga Fazlibegović umr. H. Husage član ugledne hanedanske obitelji. Đenaza mu je obavljena uz učešće velikog svijeta. a zakopan je u zahumskom haremu. — Rahmetulahi alejhi rahmeten vasia!

SKUPŠTINA ITTIHADA U MOSTARU.

Muslimansko društvo Ittihad, jedno od najstarijih ustanova u Mostaru održalo je u nedjelju 16. o. mj. svoju glavnu skupštinu. Skupštinu je otvorio zaslužni pretsjednik g. Dr. Muhamed Riđanović lijepim govorom, a zatim su sekretar, blagajnik, knjižničar, arhivar i revizori podnijeli svoje izvještaje, koje je skupština primila i odobrila. Sekretar g. Omeragić u svom izvještaju naglašava da je Ittihad obukao 55 djece, siromašnih šegrta. Društvo je osunetilo 211 djece, priredilo akademiju u svijetlu spomen rahm. Safvetbegu Bašagiću, kojom je prilikom održao lijepo predavanje profesor g. Salih Baljić. Diletantska, tamburaška sekcija istakla se najviše u radu za Ittihad, a naročito diletantska sekcija pod vodstvom starog društvenog radnika g. Mustafe O. Čišića. — Ittihad je održao čitavu seriju predavanja na svojim sijelima, koja se održavaju svake sedmice. Moramo istaknuti, da je Ittihad uzimao u svom radu učešća u mnogim priredbama drugih kulturnih i humanih ustanova. Isto tako naročito smo dužni istaknuti rad g. Huseina Kajtaza, koji Ittihadu predano služi dugi niz godina. G. Kajtaz je danas u Mostaru najbolji diletant-komičar. Priredba »Abdulah paše« u Dubrovniku stvorila je senzaciju kod tamošnje publike, te je i javnost dala Ittihadu veliko priznanje. Tako je unazad mjesec dana osnovan i pjevački hor, koji se u veliko sprema. Društvena omladina daje najbolju garanciju, da će i hor u skoro da nastupi javno i da bude na dostojnoj visini.

Na skupštini je izabran odbor u koji su unišla gg. Dr. Riđanović, M. Omeragić, A. Vilogorac, S. Pala, H. Šiširak, S. Maslo, J. Brajlović, Š. Puzić, M. Balić, M. Eminagić i T. Kosović.

Pri završetku skupštine izražena je želja da se u dogledno vrijeme održi proslava 30 godišnjice Ittihada.

STARANJE GRADSKE OPĆINE ZA SIROTINJU.

Gradska Općina, dolaskom novoga vijeća na čelu sa poznatim javnim radnikom i prijateljem sirotinje g. Husagom Čišićem naročito vodi računa o zbrinjavanju gradske sirotinje. Osnovana kuhinja prvi je korak da se nevoljni utješe. G. Čišić kao pretstavnik općine naročito vodi računa da podijeli potpore potrebnoj sirotinji. Tako je i za novi budžet koji će u skoro biti predložen za socijalnu skrb predviđena dostojna suma za gradsku sirotinju. Moramo priznati da ovakav rad dańašnje uprave u općini zaslužuje puno priznanje. Napominjemo, a po obavještenju samoga pretsjednika g. Čišića da je načelnik općeg odjeljenja banske uprave u Splitu g. Dr. Marin Ivić obećao gradskoj sirotinji 1 vagon pšenice, pa se i ova pomoć očekuje naskoro.

Drugom prilikom osvrnućemo se opširno na cjelokupni rad kao i na budžet za 1936. godinu naše općine sa autentičnim podacima.

Omer S. Sefić.

Iz Dervente

IRTIHALI DARI DEKA,

Nedavno je preminuo naprasno ugledni građanin Salihaga H. Abdić, brat vrlo vrijednih i pobožnih muslimana i trgovaca Numanage i Ibrahimage H. Abdića iz Dervente. Njegova smrt je iznenadila svakoga u Derventi, a na žalost je za njime velika, jer je bio vrlo darežljiv, pa je davao desnicom da ne vidi ljevica, a svojim poslovnim vezama još više je sirotinju potpomagao. Nije nikako čudo što ga toliko naroda bez razlike vjere žali i po dobru spominje. Njegova dženaza je jasan dokaz njegove popularnosti. Osim toga ovo je vidljiv znak populariteta same familije H. Abdića. Rahmetli Salihaga ostavlja iza sebe suprugu, četvero malodobne djece i braću Ibrahimagu I Numanagu, te sestre poudate za Ramadan ef. Fetahagićem i Mustafe ef. Tiričem.

Ožalošćenoj familiji neka Svemogući udijeli sabri-džemil a rahmetliji neka podijeli dženetske ljepote. **X.**

MERHUM HRUSTENBEG ĐONLAGIĆ.

Pred kratko vrijeme umro je ovdje stari tip naše aristokracije Hrustenbeg Đonlagić, posjednik iz Dervente. Rahmetli Hrustanbeg je skromno živio, pa je vrlo skromno i umro. On je bio vrlo popularan i rado viđen u svakom društvu, a rođak je naših veletržaca gg. Alibegovića i šura rahmetli Šukri ef. Alagića. Kako je bila njihova smrt u blizu, tako su u 3 dana izašle dvije velike dženaze iz jedne kuće i familije. Porodice Alibegovića, Đonlagića i Jusufbegovića pretrpile su veliku žalost i gubitak. Neka im je rahmet njihovim plemenitim dušama, a familijama sabur i selamet.

VJENČANJE U DERVENTI.

Ovih dana se je oženio i vjenčao naš odlični građanin g. Hasanbeg Đonlagić umrl. Hrustanbega sa dražesnom gospođicom Fakizom Jusufbegović umrl. Hamdibega iz Dervente.

JEDAN LIJEP PRIMJER ZA UGLED U ČAPLJINI.

Gosp. Šaćir ef. Mesihović, član ulema medžlisa iz Sarajeva i gosp. Salih ef. Udovičić, šeriatski sudija iz Mostara, poslali su na Imamat džemata u Počitelj po 100 Din., kao pomoć familiji Abida Kadića iz Počitelja, koja je ostala bez igdje išta radi požara, koji mu je kuću sravnio do temelja, nemogavši ništa spasiti od svoje siromašne imovine.

Ovaj lijepi primjer gg. darovatelja stavljamo drugima na srce, da se u nj ugledaju, a darovateljima ispred navedenog Kadića i imama-matičara Bećir ef. Kapića, te mještana grada Počitelja najljepša hvala. Da im dragi Allah dž. š. s dobrim vrati.

M. B.

---

lu neman pred sobom, htjede da se ukloni. Ali bijaše kasno. Jedan potmuo udarac, očajni vrisak, lupa, jaukanje, izmješano sa hukom motora, i Ibriš je ležao na blatnjavom mostu — pregažen. Preko nogu mu je prešao automobil i formalno ih skršio, pretvorio u bezobličnu masu od krvi i mesa.

Krvavi točkovi luksuznog automobila još se nekoliko puta okrenuše, huka motora prestade i automobil stade. Šofer iskoči i otvori druga vratanca, na kojima se pojavi medvjeda figura jednog crvenog, podbuhlog debeljka.

— No, šta se desilo? upita debeljko, gledajući svojim podmuklim očima u šofera.

— Pregazili smo jednog nosača ekselencijo, odgovori šofer.

Debeljko nešto ružno progunđa u svoj gojazni trbuh, pogleda ljutito na prestrašenog šofera, i uputi se ka mjestu nesreće.

Dok se to dešavalo nesrećni Ibriš je ležao u lokvi vlastite krvi i blata, sa smrskanim nogama i razbijenom glavom. Sakupljena svjetina radoznalo je promatrala unesrećenog čovjeka, kako se pati, grči i jauče. Policajci su jedva održavali red. Svjetina je htjela da prodre, da se iz bliza naslađuje tuđim mukama.

Ibriš je lagano ječao. Oči su mu sada izgledale još krvavije, dok mu je na usta navirala pjena. Ležao je bez pomoći, jer bolnički auto još nije stigao. Policajci su tiho šaputali:

— Auto njegove ekselencije ga je pregazio...

— Kukavac, možda će biti još kažnjen, ako ozdravi...

U tome času kroz svjetinu se progura debeljko. Ne odgovarajući na pozdrave stražara on zgražajući se pogleda na Ibriša, a zatim im se obrati:

— Je li živ?

Odgovor je glasio pozitivno.

Debeljko pogleda još jedanput u Ibriša, a onda pođe natrag.

— Vaša ekselencijo, usudi se da progovori jedan stražar, da li biste nam mogli ustupiti vaš auto, da ovog nesretnika prenesemo što prije u bolnicu?

Kao da ga je neko udario po podbuhlom licu, debeljko se ljutito okrenu prema stražaru i dreknu:

— Čekajte na bolnički auto. Moja kola nisu za prenos neopreznih i prljavih odrpanaca. Ja žurim na ručak. Jesi li razumio?

Nesrećni stražar stajao je nepomičan kao kip. Pomisao da bi zbog ovoga mogao izgubiti službu ledila mu se krv u žilama. Debeljko ga još jedanput oštro pogleda, pa zatim udaljujući se dodade:

— Neka mi se o ovome dostavi iza podne referat u kancelariju.

Stražari pozdraviše, a Ibriš u tome času grčevito i bolno jeknu, jer tamo, na krajnjoj periferiji, gdje vlada bolest, glad i neimaština očekivala su gladna djeca hljeba...

Sutradan su novine donijele u tri retka vijest da je nesretni Ibriš zbog zatrovanja i gubitka krvi preminuo. Bolnička kola, zbog defekta nisu mogla odmah stići, a auto, koji je Ibriša pregazio, nije ga mogao prenijeti, jer je njegova ekselencija žurila na ručak.

Vlasnik i urednik: Hafiz Muhamed Pandža. — Odgovorni urednik: Asim Šabanović, direktor. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i dr.: Stjepan Vrček.

POJEDINI BROJ [illegible]NARA.

Bajramski broj

TAKSA PLAĆENA U GOTOVU.

Islamski Glas

المؤمن للمؤمن كالبنيان يشد بعضه بعضا

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata	Godisnja . . . . Din 72·— Polugodišnja . . Din 36·— Tromjesečna . . Din 18·—	Uredništvo i uprava: Vojvode Štepe Obala 7/I.	Izlazi svakog petka Plativo i utužívo u Sarajevu
God. II.	Pretplata za inostranstvo Godišnje Din 120·—	4. marta 1936. Sarajevo 10. Zulhidždže 1354.	Rukopisi se primaju do utorka o podne — Br. 22.

بيرام شريف مبارك اولسون

Džemaluddin Čaušević:

Zilhidždže

— Hadždž i Kurban —

Zilhidždže, Muharrem, Redžeb i Zilka'de zovu se »ešhuri hurum« to jest mjeseci u kojima su se Arapi i prije Islama čuvali da ne bi kakova ubojstva izvodili. Ova su četiri mjeseca i prije Islama štovali, a poslije objave Islama postala su također znamenita, jer se u svakom događa nešto što muslimane zanima. Tako deseti dan zilhidždžeta mjeseca izvršava se jedna po Islamu propisana dužnost, koja se zove Hadždž. Hadždž znači naumiti posjetiti poznata blagoslovena mjesta na propisani način. Hadždž je objavljen kao farz na muslimane devete godine po hidžretu. Posjeta blagoslovenih mjesta sastoji se u obilaženju Ka'be, u hodanju između Safa'a i Merve i u stajanju na Arefatu. Uz to je dužan musliman da posjeti »Revdai mutahheru« grob Božijeg odabranika Muhammeda u Medini i da tamo izgovori: »Essalatu vesselamu alejke ja Resulellah = neka je blagoslov i mir Tebi o Božiji Poslaniče!«. Tako je dužnost posjetiti sva ona znamenita mjesta iz Islamske povijesti kao Sevr, Nur, Ebukubejs u Mekki, a u Medini mesdžidi Kuba, mesdžidi Hamza pod Uhudom. Sve te dužnosti izvršiti — razumije se — da nije lahko. Zato je hadždžom zadužen samo onaj koji je pametan i odrastao i koji je zdrav i zgodan toliko, da može otići i vratiti se, a da se za to vrijeme ne napati ni on ni njegova djeca. Osim toga treba da je i put slobodan.

Hadždž je dakle takova dužnost, koja se izvršava i tijelom i imetkom. Zato je ovaj muslimanski znak veoma značajan. Ljudi, koji izvrše ovu dužnost pohvaljeni su i u Božijoj objavi kao i u Pejgamberovu hadisu. Takove ljude čeka Božija nagrada, dočim ljudi koji su u stanju tu dužnost izvršiti, ali ne htjednu je izvršiti, njih opet čeka užasna kazna. Hadždž sadržaje u sebi veliku pouku. On sliči malo i na sudnji dan. Sa sviju strana svijeta dođu ljudi da posjete ona mubarek mjesta i iskupe se na velikom prostoru na brdu Arefatu. Svi su ti ljudi nejednake ćudi, nejednaka načina života i nejednakog bogatstva. Jedni dolaze na brzim konjima, jedni na devama, jedni u tahterevanima, a jedni opet krvavi nogu od pijeska. Svi ti ljudi budu na okupu deveti dan zilhidždže mjeseca na velikom prostoru Arefata. Kad se oko ikindije najavi vrijeme stajanja na Arefatu, povrvi iz čadora golo, bosonogo i gologlavo i stane kao ukopano, umotano jedino u ihram, u onoliko nesašivenog platna koliko čovjeku treba poslije smrti. Domalo hatib počne učiti hutbu u kojoj obrazlaže najvažnije ustanove Islama, vjere mira i spasa za cijelo ljudstvo. Dok hatib izgovara ova objašnjenja na arapskom jeziku na više mjesta najavi se sakupljenom narodu pomoću zastava, da se odazovu Božijoj zapovijedi koju izlaže hatib, na što svaki put zagrmi iz mnogo hiljada grla: »lebbejke allahumme lehbejke«, što znači: »evo se odazivljemo svakoj Tvojoj zapovijedi o naš Stvoritelju!« Glasovi iz tri stotine i više hiljada grla salijevaju se u jedan glas, a ovaj izčezava pod oblakom. Tada obuzme svakog pojedinca strahopoštovanje pomiješano sa velikim veseljem i svak se zadubi u duboke misli. Pada na um sudnji dan, onaj dan kada će se stati pred Svemoćnog Allaha i odgovarati za sva djela izvršena u ovozemnom životu. Hadždž i stajanje na Arefatu je vrlo podesna prilika da se razmišlja o svemu onome što se uči i čuje o zagrobnom životu i da se tako dođe do one pouke »mislite, da ste svi mrtvi prije nego što umrete«. Osim toga hadždž je najbolja prilika za vjersko ujedinjenje sviju muslimana i za širenje Islamske uzvišene nauke. Sa sviju krajeva svijeta sastaju se ljudi u Mekki i svaki pojedinac ima načina da izvijesti braću iz drugih krajeva o stanju svoje vjerske zajednice. Može da dade savjeta, ili da primi savjeta od drugih naprednijih zajednica. Tu se može raspravljati o najprečim stvarima, tu se mogu korisne pouke sakupljati, a sve se to može preko jednovjerske braće po cijelom svijetu raznositi. Take hadžije ne nose svojoj zajednici samo zemzema, hurmi i mirodija, nego nose punu glavu korisna znanja, kojim će nastojati kako bi i svoju zajednicu okrenuli da pođe stazom koja je vodi do sreće i blagostanja.

Hadždž će u ovom pogledu od neprocjenjive koristi biti istom onda, kada se u Hidžazu osnuju razni učevni zavodi, kada se preurede i dotjeraju kako današnje prilike i okolnosti iziskuju, te kada se tamo veliko Islamsko sveučilište uspostavi. Žaliti je, što se to do danas nije moglo dobiti i što ondašnji stanovnici nijesu se mogli podići na takav stepen naobrazbe da budu uzor cijelom čovječanstvu kako to sama ta mjesta traže.

Današnji prosvjećeni svijet uočio je potrebu udruženja i okupljanja, te se u tu svrhu osnivaju društva pod raznim imenima. Dok je to sve uzvišeni Islam sa samom objavom uredio. Tako propisuje za svaki dan pet omanjih sastanaka, pet vaktova namaza, zatim oveći sastanak jedan put u sedmici džuma namaz, a onda još veći sastanak dva puta u godini dva bajrama i na pošljedku najveći sastanak hadždž. Svrha od sviju ovih sastanaka jest pobožnost, ali i sporazum o zajedničkom radu. S toga bi trebalo da se prilikom hadždža dolazi do sporazuma oko ujedinjenja sviju muslimana na zemlji i da se valjane pouke pružaju, koje bi se imale prilikom onih drugih sastanaka protumačiti i u život privoditi. Jest to bi sve trebalo, ali prije svega trebalo bi odstraniti sve hrđave navike, koje vjera zabranjuje, kao zavidnost, osobnu mržnju, oholost i sebičnost. Sve te zle navike potječu zbog neznanja. Dakle treba najpre otkloniti neznanje i okititi se sa znanjem. Bez znanja i vještine ne pomaže i ne može koristiti za obranu ni najbolje oružje. Treba najprije znati, pa onda raditi. Trebamo znati koje su nam opće potrebe pa kad se to bude znalo onda će mjesto nesloge, bratstvo, a mjesto mržnje ljubav zavladati. Istom u međusobnoj slozi i ljubavi naći ćemo spas na oba svijeta. Jer ćemo tada poći onim pravcem, koji nam je označio Svevišnji Allah u svojoj objavi Kur'anu iz kojeg nas je najuzvišeniji uzor cijelom čovječanstvu Hazreti Muhammed poučavao.

Zilhidždže mjesec znamenit je još i zbog toga što se u njemu kolju kurbani, Kurban znači približenje Božijoj milosti prolijevanjem krvi određenih životinja, čije je meso dozvoljeno jesti. Kurban klati jest jedan od starih islamskih propisa, koji nam je još od Hazreti Ibrahim alejhisselama ostao. Hazreti Ibrahim se spominje u Kur'anu u više poglavlja. On je otac sviju Božijih pejgambera koji su poslije njega dolazili. On je sin Azerov ili Tarehov, a rodio se je u okolici Babila gdje je postojao Keldanski ili Kaldejski narod. Taj je narod skrenuo s pravog puta, među njima obožavalo se kumirstvo i zvijezde, a bili su odani i drugim nevaljalim djelima. Hazreti Ibrahim alejhisselam po Božijoj odredbi nastojao je, da ih odvrati od onog od čega nemaju nikakve koristi i da ih uputi u pravu vjeru, ali Kaldejci sa svojim kraljem Numrudom zaključiše da Hazreti Ibrahima sprže na vatri i da se tako osvete Božijem odabraniku Ibrahimu zbog toga, što on nije priznavao ono čemu su se oni klanjali. I zbilja priredili su veliku vatru u koju su bacili Hazreti Ibrahima, govoreći »neka mu pomogne taj njegov Allah kome se on klanja i kome je i nas pozivao«. Dragi Bog je Ibrahima spasio oduzevši vatri snagu prženja. I tako je Ibrahim alejhisselam sa svojim pristašama i vjernicima izselio u Šam i tamo se nastanio. Ibrahim je bio oženjen sa Sarom, ali nije imao s njom djece. Uslijed toga Sara mu je poklonila svoju robinju Hadžeru u nadi da bar s njom zaima djece, jer je za se mislila da je nerotkinja. Kad je Hadžera zatrudnila od Hazreti Ibrahima, Sara reče: »vodi je kuda znaš, da je ne gledam«. Hazreti Ibrahim uzme Hadžeru i povede je iz Šama, pa kad je došao na ono mjesto gdje je sada Mekka ,ostavi je tamo sa potrebnom hranom. Malo iza toga Hadžera rodi muško dijete kome nadješe ime Ismail. Iz okolice svijet se poče naseljivati u Mekku, a i Hazreti Ibrahim je dolazio u posjetu Hadžeri i svom sinu. Iza rođenja Ismailova do nekoliko vremena rodi i Sara muško dijete kojega nazvaše Ishak. Kada je Ismail odrastao Hazreti Ibrahim usnije jedan san. Počeo je razmišljati o tom snu i onda se sjeti da je rekao: »kad bi mi Bog dao sina ne bi ga žalio žrtvovati u ime Boga«, san mu se je do tri puta opetovao i on odluči da svoga ljubljenoga Ismaila žrtvuje, i kao kurban zakolje. I baš kad je htio da svoje dijete zakolje, tada je po Božijoj zapovijedi Božiji veliki melek Džibril pokazao ovna i naredio Hazreti Ibrahimu, da ga zakolje mjesto svog milog Ismaila. Ibrahim alejhisselam sa svojim sinom Ismailom po Božijoj zapovijedi sagradio je Ka'bu u Mekki i to na onom mjestu gdje se i danas nalazi. Po smrti Hazreti Ibrahima alejhisselama pejgambersku dužnost vršio je Hazreti Ismail u Mekki i okolici, dok je drugi sin Hazreti Ibrahimov Ishak tu dužnost vršio u Šamu, koji se je zvao Ken'an. Od Ishak alejhisselama potječe Jakub i Jusuf i svi pejgamberi do Isa alejhisselama, a od Ismail alejhisselama potječu arabi musta'rebe i Božiji odabranik Muhammed alejhisselam. Današnji Tevrat priča, da je Abraham htjeo žrtvovati Isaka i u tom pravcu ima svoje nazore. Pošto je Ismail prvi sin Hazreti Ibrahimov, to je njegov zavjet i odnosio se na Ismaila kako je to gore izloženo.

Kurban (žrtva) je prastari običaj. To su imali i poganski narodi. Oni su ne samo životinje, nego i svoju vlastitu djecu žrtvovali svojim idolima i životinjama koje su obožavali. U Islamu kurban ima sasvim drugo značenje. On sliči zekatu s tom razlikom što u zekatu onaj količnik od hiljadu dinara treba, da postoji cijelu godinu u rukama vlasnika, pa da je istom onda dužan podijeliti dva i po posto od te sume, dok je kurban zaklati dužan svaki musliman i muslimanka ako ima preko kućne potrebe hiljadu dinara u gotovom ili u kakovim stvarima, te i onda je dužan, ako bi kroz tri dana počevši od desetog zilhidždžeta toliku imovinu stekao. Dakle kod kurbana ne treba količnik (nisab) da stoji godinu dana. Za kurban se može uzeti sitna i krupna stoka, koja je zdrava i potpunih udova, jednom riječi, kojoj se sa zdravstvenog gledišta ne može prigovoriti. Kurbansko meso dijeli se u troje. Jednu trećinu može vlasnik ostaviti za svoju uporabu, dok jednu trećinu treba da daruje prijateljima, a jednu trećinu mora podijeliti siromasima, da im omogući da i oni uz bajram prožive što bolje i ugodnije. Dakle i klanje kurbana sadržava u sebi one zgode, pomoću kojih se muslimani zbližuju i bratime sa članovima ljudske zajednice. To je vrlo pohvalno da

i onaj koji dršće vadeći novac iz kese i za čiju imovinsku snagu ne zna niko, ipak u ovom mjesecu i uz bajram bude drukčiji, jer kad zakolje kurban, pošalje i prijatelju a podijeli i sirotinji. Pohvaljeni su oni koji sav kurban podijele, a pokuđeni su oni, koji sav kurban zadržavaju za sebe. Prema tome i kurban i zekat ima korisnu svrhu, da očisti čovjeka od škrtosti, koja mu kalja dušu, a da se okiti sa darežljivošću, koja je kruna dobrih djela. Bog dragi u svojoj objavi u Kur'anu i to u 107 i 108 poglavlju posve jasno kaže: »Zar ne vidiš i ne poznaješ one, koji niječu Božiju vjeru i sudnji dan? To su oni koji tjeraju i odbijaju sirotane bez oca i majke, to su oni, koji neće da nahrane nemoćnu i neobskrbljenu sirotinju, to su oni koji neće ni da potječu druge da to čine. Teška kazna čeka one koji misle da klanjaju namaz, da obavljaju molitvu, a to su oni koji srž i dušu svojih namaza ne shvaćaju (jer je duša svake Božije odredbe, da svaki pojedinac bude koristan član svoje ljudske zajednice), teška kazna čeka one koji sa svojim molitvama ugađaju svijetu, a ne daje nikakova dara, nikakove milostinje bijednicima svoje ljudske zajednice, nego još i druge od toga sprečavaju«. »Muhammede! Mi smo Tebi dali najveće blago i najveće dobro (od kojeg će imati korist cijelo čovječanstvo, jer objava koju je Bog stavio na srce i jezik Muhammedu, vodi sreći i blaženstvu sve ljude), pa budi zahvalan tvome Gospodaru i samo se Njemu moli i u ime Njegovo kurban kolji. Sigurno svaki onaj koji tebe mrzi, izgubio je vezu sa svakim dobrim djelima i on je otsječen od svake lijepe i dobre uspomene«. Iz ovoga se jasno vidi da svi oni koji neće da potpomažu sirotane i sirotinju, sa svojim takovim sustezanjem pokazuju, da srž i dušu svoje vjere odbacuju i da time niječu sve pa i sudnji dan. Jer onaj koji vjeruje u Boga kao izvora svakog dobra, te koji vjeruje da će se na koncu povratiti Bogu, taj ne smije i ne može, a da ne izvršava i ono što je srž i duša Božije vjere, a to je: »dobro željeti svakom i dobro činiti svakom čovjeku«.

Kurban koljući treba čista srca i čiste duše biti i ovako misleći Boga moliti: Bože! Ja sam toliko grijeha počinio da bi trebao sebe kazniti sa najtežom kaznom. Pošto si Ti, Bože, zabranio da čovjek sam sebe ubija, to ja evo ovu životinju u mjesto sebe kurban činim i molim Te da mi oprostiš moje grijehe i da me sačuvaš od svake kazne«.

Braća muslimani, a i sestre muslimanke, neka ovaj mali dar, kojeg sam opisivao na turskom i našem jeziku još prije trideset godina, prime i pročitaju. Ja im svima od srca želim da ovaj bajram, i još mnogo bajrama provedu u zdravlju, veselju i u ugodnom raspoloženju. Naravno da to isto želim i za sebe.

Vejsil Šerbić:

Rad i štednja

Rad je opća pojava svekolike prirode.

Nebeska tijela stalno se kreću i ovo kretanje zbiva se u svrhu podržavanja svega što postoji. A kad neko kretanje ima određeni cilj, ono spada u pojam rada.

Rada dakle ima u čitavome svemiru.

Nebesko sunce stalno odašilje na zemlju svoju energiju, toplinu i svjetlost. To je dakle sunčev rad, i od toga rada zavisi život na zemlji.

Kod čovjeka neprekidno radi srce, krv, pluća, organi za probavu, stanice tijela i mozak.

Ovaj rad jeste ono što podržava naš život.

Onoga časa, kada prestaje rad u nama, prestaje i život, to jednako vrijedi za svako živo biće, za životinju jednako kao i za biljku. Kada izgovorimo riječ život, izgovorili smo ujedno riječ rad. Pojam nerada je istovjetan sa pojmom smrti. Ali na skali života ima punije, jače i vrednije biće, a također i manje jako i manje vrijedno. Kod onog jačeg bića jači je rad i od tog pojačnog rada izvire i jača snaga bića.

U historiji smo vidjeli, kako se jedni narodi dižu, a drugi padaju. Dok su narodi cijenili rad i u radu nalazili smisao i svrhu života, dotle su i napredovali, cvjetali i rasli. Kasnije, obogaćeni, podvaši se ispraznim užicima, izgubiše volju za rad, te za to i propadoše.

Kada se govori o radu u ljudskom društvu, onda se ne misli samo na rad ruku, nego ujedno i na duševni rad i sve što taj duševni rad proizvodi. Tamo gdje su uporedo tekla ta dva rada- fizički i duševni, bilo je blagostanja i napretka.

Nesreća je za čovjeka, kad se podvoje fizički i umni rad. I jedan i drugi moraju harmnoizirati.

Vidimo, ko radi taj i uradi, ali nije dovoljno da se radom samo stiče. Ima ih mnogo koji puno rade i mnogo zarađuju, ali svojom rasipnošću sve uništavaju.

Rad bez štednje dakle malo vrijedi.

Malo ljudi znade stvoriti ravnotežu između rada i štednje. Štednja može značiti i biti socijalno vrlo štetna, ako čovjek koji štedi ne vodi računa o drugom čovjeku, onaj koji gomila samo za sebe, a pri tome ne osjeća potrebu da i druge pomogne, taj je proklet, jer gomilajući za sebe oduzima mogućnost drugima da žive i zarađuju.

Štednja je uz rad krijepost samo dotle, dok čovjek štedeći misli ujedno i na dobro drugih ljudi.

Baramska čestitka čapljinskih muslimana
Hadži Džemaluddin ef. Čauševiću, reis-ul-ulemi u penziji

Zahvalni Čapljinci ovim putem čestitaju Kurban-Bajram svom zasluženom Hadži Džemaludin ef. Čauševiću Reis-ul-ulemi u p., da ga Bog dž. š. još dugo godina poživi na diku i ponos naše zajednice.

Uz Mahsus selam:

Salem Metiljević, Nezir Malohodžić, Hasan Prohić, Mehmed H. F. Fazlagić, Muhamed Ljutović, Mahmut Kapetanović, Smail Bostandžić, Memišaga Fazlagić, Omer Šehović, Husein Šehović, Avdaga Kapetanović, Salih Kazazić, Ibrahim Bostandžić, Mehmed Zulić, Ahmed Kapetanović, Mustafa Bostandžić, Ćiber Fazlija, Zuhrić Ešref, Alaga Begić, Derviš Fazlagić, Ismet Muminagić, Ahmet Muratagić, Šukrija Merdžo, Rasim Destanović, Buljugić Sulejman, Velija Kudra, Smail Boća, Abdulah Ibrulj, Muhamed Koso, Hasan Šahinagić, Derviš Graho, Hadžiomerović Alija, Husaga Fazlagić, Abdulah Muminagić, Alija Halilagić, Husein Begić, Salihaga Šišić, Alaga Fazlagić, Hasan Šelo, Ibrahim Metiljević, Hasan Kapetanović, Mustafa O. Kudra, Ibrahim Begić.

RAD »ISLAHIJJETA« U BRČKOM.

Kulturno i potporno društvo »Islahijjet« u Brčkom, priredilo je u svojim prostorijama na dan 22. II. 1936. god. akademiju o književnom radu rahmetli dr. Safvetbega Bašagića, kojoj je prisustvovao veliki broj članova i ostalih građana.

Akademiju je otvorio pretsjednik društva g. dr. Abdulah Bukvica, predavši sa svima prisutnima rahmet duši dr. S. Bašagića.

Zatim je g. dr. Seid Buljina u kratkim potezima upoznao prisutne o životu, radu i zaslugama neumrlog našeg kulturnog i prosvjetnog radnika. Između ostalog naglasio je, da je povedena akcija za podizanje spomenika rahm. dr. S. Bašagiću, te je tom prilikom u tu svrhu sakupljen izvjestan dobrovoljni prilog.

Potom su gđica R. H. Alijagić i g. P. H. Mehmedović recitovali po jednu pjesmu iz zbirke »Trofanda «od rahm. dr. S. Bašagića, koje su na prisutne, shvativši značaj rada rahmetlije, ostavile dubok utisak.

Hivzija Jerković.

Iz Livna:

LIJEP GEST MUSLIMANA NA SELU.

U gradu pronose se vijesti, da su muslimani sela Gubera i Podhuma našega sreza osnovali društvo »Merhamet«, sa ciljem potpomaganja i pokopavanja sirotinje na selu, koja će početi od Hadži Bajrama funkcionisati. I ako u samom mjestu postoji takovo društvo sa istim ciljem još od 1928. godine, ipak se vidi, da su osjetili potrebu na zbrinjavanju svoje sirotinje, to ovaj pothvat prate svi muslimani građani sa najvećom simpatijom želeći im, da u svom radu ustraju na ugled i ostaloj braći na selima i drugih srezova.

PRIPREME ZA BAJRAMSKU ZABAVU.

Mjesno Muslimansko dobrotvorno i prosvjetno društvo »Merhamet« priređuje svoju godišnju Bajramsku zabavu, dne 5. marta o. g. za koju vlada veliko interesovanje među građanstvom. Ova priredba je nadmašila sve pređašnje priredbe, radi biranog programa naročito koncertnih tačaka, koje se do danas u našem mjestu nijesu izvodile. Partiture novih pjesama dobivene su od Muslim. kult. prosvjet. društva »Narodne Uzdanice« iz Sarajeva na zamolbu neumornog radnika gosp. Ibrahima Insanića, horovođe našeg društva. Izgledi su, da će društvo i ako u ovim prilikama na ovoj priredbi polučiti vrlo dobar moralni i materijalni uspjeh.

A. M.

TREZVENJAČKE MANIFESTACIJE 3 MAJA U SARAJEVU

Kako smo obaviješteni u trezvenjačkim krugovima se vode žive pripreme za trezvenjačke manifestacije koje će se održati 3. maja o. g. u Sarajevu.

Taj dan priređuje trezvena omladina sa svih sarajevskih škola svečanu akademiju u Narodnom pozorištu. Isti dan M. D. Trezvenost će vršiti sabirnu akciju po gradu uz prodaju otkupnih značaka. Također Trezvenost priređuje poslije podne svoj teferič na Hridu.

Kako naročito u zadnje vrijeme sarajevski trezvenjaci pokazuju mnogo aktivnosti, to se očekuju ove trezvenajčke priredbe sa velikim interesovanjem.

PODLISTAK:

Ejub Kabil:

Muziji kod Arapa

Da bi se oživila i sačuvala arapska obrazovanost, podignuti su po arapskim zemljama muzeji. Muzeji su uspostavljeni da služe općoj kulturi i naobrazbi.

Kulturni su nraodi uzeli muzeje kao sredstvo za širenje prosvjete među široke narodne slojeve, dok su vladaoci prijašnjih vremena pohranjivlai starine samo da se s njima ponose.

Najstarije takove institucije bile su u staroj Kaldeji, zatim u Efesu, Delfima, Ateni i učilištima Plotomejevića u Aleksandriji.

Arapi i muzeji.

Arapi su u tom pogledu imali dosta smisla. Za Arape su muzeji jedna velika kulturna tekovina u koje su stavljali i pohranjivali historijske i kulturne tekovine. Arpai su počeli da uspostavljaju muzeje u doba Abasovića. Zna se sigurno da se u riznicama Abasovića nalazilo mnogo ostavština njihovih prethodnika Omejevića, koje su čuvali u svojim dvorcima. Fatimovići su u tome pravcu kročili još dalje, pa su odredili naročite zgrade za muzeje. Ove su muzeje nazivali imenom riznica (hazina) kao riznica oružja, tkanina, dragulja i t. d. Nijesu to bogzna kako važni odjeli kao što bi se na prvi pogled mislilo.

Ovi muzeji sadrže razne historijske predmete Muhamedovih a. s. drugova — ashaba — halifa i emira. Imamo na primjer mnoge kristalne čaše iz doba Harun er Rešida (169—192) na kojima se nalazi i njegovo ime. Također se nalazi Harun er Rešidova soba u Tusu (Perzija), koja je bila prestrta crnom svilom u kojoj je on i umro. Također se nalazila jedna zlatna hasura za koju se misli da je Buran, kći Hasan ibn Sehla a žena Memunova, Abasijskog vladara, izložila da se gleda kad se je udala. Takav je običaj i kod nas danas, da mlada izsloži svoje ruho da se gleda. Hasura je bila teška nekih 18 kilograma. Još se također nalazi jedna ploča za šah i tavlu, izlivena iz zlata i srebra.

U riznici za tkanine nalazi se jedan plavi komad od svile, protkan zlatom sa svim kombinacijama boja — jedno pravo umjetničko djelo. 353 godine naredio je Muizz-lidinillah da se taj komad svile izradi; na tom komadu su bili izrađeni zemaljski pojasevi, gorski lanci, mora, rijeke, gradovi, glavni putevi — upravo jedna geografska karta. Na njoj je bila slika Mekke i Medine. Kod svakog grada, rijeke i planine itd, bilo je izvezeno ime — Muizzovo zlatom ili srebrom. Na krjau te tkanine bilo je napisano ovo: »Naredio je, da se ova tkanina izradi Muizz lidinillah iz ljubavi prema svetim mjestima i da populiše Alejhisselamov zavičaj 353 g., a potrošio je na nju 2200 zlatnih dinara«.

Tu se nalazi i soba jednog Ermena prestrta crnom svilom, koja je bila protkana zlatom a napravljena je halifi Mutevekkilu alallahu, prava je umjetnina kojoj nema ravne u ljepoti i vrijednosti. Ovaj je Ermen također poslao Mutevekkilu jedan ćilim u kom je bilo utkano hiljadu zlatnih dinara, ali ga on nije htio kupiti.

U muzeju za oružje nalazi se pancir Muizz lidinillaha, sablje Huseina (sina had. Alijina) i Džafera es Sadika i štit Hamzin (stric Muhameda a. s.) Uz ove u jednom drugom odjelu nalazi se i krnetą (laut-um) Abasijskog halife Kaim biemrillaha. Upravo je nemoguće sve opisati i iznijeti. Naročito su se čuvali oni predmeti koji je narod bio pronašao. Ovo je sve uništeno za anarhije u doba Fatimovića i ni traga tomu svemu nije ostalo iza propasti ove dinastije.

S tim zajedno, što ovi muzeji nisu bili pristupačni nikome, osim službenih lica, narod se je s njima vrlo malo koristio. Muzeji, koji služe općoj naobrazbi naroda rezultat su novije obrazovanosti. S muzejima se najprije počelo u Italiji u XV. stoljeću, najstarijoj zemlji, koja je bila u dodira su arapskom civilizacijom. Za njom su se povele i druge evropske države.

Ovdje nas interesiraju specijalno oni muzeji, u kojim se čuvala arapska arheologija ili što je s njom u vezi.

Najvažniji arapski odnosno islamski arheološki muzeji su u Kairu i Carigradu, ali je prvi važniji, te ćemo ga ovdje opisati.

Arheološki muzej u Kairu.

Prvi je počeo da se bavi mišlju oko uspostave arapskog arheološkog muzeja Kidiv Ismail paša (1863—1879). On je naredio da se taj muzej napravi 1869 godine, a te iste godine je naredio da se podigne čuvena Hidivska knjižnica. Hidiv Ismail paša za taj rad opunomoćio je Fraus pašu i naredio mu da nađe zgodno mjesto za taj muzej, ali to Fraus paši ne pođe za rukom. Radi toga je rad oko ove institucije bio napušten sve do dolaska Tevfik paše, koji je također izdao nalog da se ta institucija ima podići i za taj posao bi opet opunomoćen gorenavedeni Faus paša.

To je bilo krajem 1881 godine. Frauspaša je istraživao arapske starine iz starih porušenih gradova i ostavljao ih je na jedno mjesto. Kada se ti nalazi umnožili i kad se je napravila Hidivska knjižnica 1903, bi određen donji sprat knjižnice za namještanje ovih nađenih objekata. Da bi se u što većoj mjeri došlo do znatnijih arheoloških objekata, organiziran je posebni odbor od najboljih arapskih patriota, u koji je unišlo i nekoliko Francuza, a imao je i lijep broj počasnih članova u inostranstvu.

Sibjan mekteb u selu Draževićima

Pod gornjim naslovom u 18. broju na strani 6. stupac 4. cijenjenog »Islamskog Glasa«, izašao je članak, čiji su potpisnici »Seljaci sela Draževića opštine dugopoljanske, sreza sjeničkog«.

U istom članku se, između ostalog, kaže:

»Prilikom prošlih petomajskih izbora su neke ličnosti iz Sjenice, koje su blizu vavakufskog povjerenstva, obijedile muallima ovog mekteba g. Asima I. Mujakovića kod Ulema medžlisa u Skoplju, koji je bez ikakvih prethodnih izviđaja razriješio dužnosti ovog muallima, pa i ako je to razrješenje uslijedilo još prije šest mjeseci, mualim ni do danas nije dobio razrješnice«.

Koliko u pomenutom članku ima tačnosti ili netačnosti nije mi poznato, ali kako su šeriatske sudije po postojećim zak. propisima I. V. Z. virilni predsjednici vakufskih povjerenstava, i kako se u istom članku pominje i vakufsko povjerenstvo u Sjenici, a u Sjenici sam ja jedini šeriatski sudija, to radi obavještenja javnosti izjavljujem da ja nisam još primio dužnost od predsjednika vakufskog povjerenstva u Sjenici, jer zato nisam još dobio dekret od nadležnih.

U Sjenici, 14. februara 1936.

Uredništvu zahvalan
Asif S. Mujaković,
šeriat. sudija u Sjenici.

VIJESTI IZ MOSTARA:

USPJELA SKUPTINA »MERHUMA.

U dupke punim prostorijama Čejvanbegova mekteba održana je 23. februara o. g. II. redovna godišnja skupština gornjeg društva na kojoj su položeni računi za rad od 7 mjeseci. Skupštinu je otvorio pretsjednik g. Ibro Čelebić lijepim govorom, naglasivši, da je članstvo u posljednje vrijeme toliko uznapredovalo da je uprava time iznenađena. Nakon njega podnio je izvještaj tajnik g. Mustafa ef. Balić, šerijatski sudija. G. Balić u svom izvještaju naglašava da je Upravni odbor nastojao da radi najsavjesnije i na zadovoljstvo članova. Ističe zahvalnost g. Ahmed ef. Kasumoviću, profesoru gimnazije u Sarajevu, koji je društvu poklonio jednu obligaciju nom. vrijednosti 1000 dinara. Isto tako zahvaljuje se i gg. Hfz. Ali ef. Grčiću i Hfz Salih ef. Puziću, koji su besplatno proučili hatmu umrlim članovima.

Naročito je istakao uviđavnost mostarskog Vakufa, koji je Merhumu dozvolio da od vremena do vremena održaje svoje sjednice u Čejvanbegovom mektebu, što je odbor i prihvatio, ali s tim da se ove sjednice održavaju u vrijeme kada nema nastave u mektebu, kako zato nastava nebi trpila. Skupština je ovaj gest našeg Vakufa pozdravila i izrazila veliku zahvalnost. Zatim g. Balić konstatuje da još jedan veliki broj muslimana u gradu nije začlanjen ni u jedno od ova dva društva, pa moli skupštinare da na tom porade, kako bi se svak organizovao i time iz naše sredine isključili oni, za nas svih sramotni slučajevi kupljačine po gradu za sahranu kojeg nevoljnog muslimana. Blagajnik g. Hfz. Salih ef. Puzić iznosi stanje blagajne, te konstatuje da društvo broji preko 400 članova i da je imalo za 7 mjeseci dobre prihode tako, da danas Merhum raspolaže sa gotovinom preko 15.000 dinara nakon svih troškova. Rashodi društva su vrlo mali, jer je odbor vodio računa o svakom dinaru, te su rashodi izdavati samo za ukope i inkasantu. Svi rashodi iznose 3.209 dinara. Ovaj materijalni uspjeh društva u ovako kratkom vremenu iznenadio je skupštinu, koja je rad odbora pozdravila. Taj uspjeh pobudio je neke prijatelje, koji su došli na skupštinu da se odmah začlane u Merhum. Kako je rad odbora bio ispravan, marljiv i racionalan, skupština je aklamacijom jednoglasno dala razrješnicu odboru i ponovno kategorički tražila da stara uprava produlji sa radom. Tako su u upravu ponovno došli gg. Ibrahim Čelebić, Haki ef. Kajtaz, Hfz. Salih ef. Puzić, Mustafa ef. Balić, Halilaga Blagajac, Memišaga Brajlović i Avdaga Skikić. U kontrolni odbor gg. Dr. Riđanović, Asim Sefić i Abdulah Rebac. Skupština je u punom redu raspuštena i završena.

OKO JEDNOG SPORA NA SUDU.

Svojevremeno ustanovio je revizor muslimanskog pokopnog društva »Rahmet« g. Tahir Kosović, sudski činovnik neke neispravnosti, koje je izvršio poslovođa toga društva Omer H. Sefić, dopisnik »Jugosl. Lista« iz Mostara. Povodom toga poduzeti su koraci i uprava »Rahmeta« odredila je kao revizore gg. Dr. Balića, Mustafu O. Čišića i Tahira Kosovića da ustanove pravo stanje stvari. Taj revizioni odbor pregledao je poslovanje i po tom donio pismeni zapisnik.

Poslije toga g. Kosović je na nekom mjestu rekao za Omera H. Sefića da je »lopov i da je lopov svaki onaj ko ga brani«, pa je zbog toga stvar došla pred sreski sud na suđenje. Na zadnjem pretresu g. Kosović je molio sud da podnese dokaz istine da je Omer H. Sefić lopov, pa je sud to usvojio s tim da se sudu pribave dokazi, saslušaju svjedoci kako bi se stvar raščistila. G. Kosović kao okrivljenik naveo je u zapisnik pred sudom mnoge stvari i djela, koja pripisuje Omeru H. Sefiću. Po ovoj stvari uskoro će se pred sudijom g. Jovićem održati pretres i donijeti presuda.

PODJELA KURBANA.

Vakufsko Povjerenstvo kao i svake godine podijeliće i ovoga Bajrama gradskoj sirotinji kurbansko meso. Meso će se sirotinji dijeliti na prvi dan Kurban Bajrama, a podjela će se izvršiti pred Čejvanbegovom džamijom.

SKUPŠTINA »IHVANA«.

Muslimansko dobrotvorno društvo »Ihvan« održalo je također 23. februara svoju skupštinu, na kojoj su se raspravila pitanja, koja interesuju društvo u odnosu prema sirotinji grada Mostara. Na skupštini je bilo ličnih ispada, preko kojih je skupština prešla, pa je izabran aktivan i vrijedan odbor na čelu sa pretsjednikom g. Šakir ef. Konjhodžićem, sudijom sreskog suda. U sve sekcijske odbore izabrano je oko 40 uglednih građana, koji su najbolja garancija za uspjeh ovog novog humanitarnog islamskog društva.

JEDNA KONSTATACIJA.

U mom izvještaju u prošlom broju pod naslovom: »Oko proslave Osmana Đikića«, naveo sam, da će prilikom prenosa kostiju rahm. Osmana Đikića proučiti mostarski muftija g. Hfz. Omer ef. Džabić dovu za dušu rahm. Osmana.

Kako sam o učestvovanju g. Džabića krivo informisan (ovu sam informaciju dobio od jednog člana proslavnog odbora) to ovijem ispravljam da gosp. Džabić o kakvom učešću i programu oko prenosa kostiju rahm. Osmana nema ni pojma.

O. S. Sefić.

Odlazak iz Livna na proslavu u Mostar

Kako su iz svih mjesta širom Bosne i Hercegovine najavljene mnogobrojne posjete za učestvovanje u velikoj svečanosti prigodom otkrića spomenika književnika rahmetli Osmana Đikića, to je i u našem mjestu poveo akciju za pohod na navedene svečanosti, agilni radnik i dugogodišnji predsjednik mjesnog pododbora »Gajret« gosp. Hasan ef. Čefo i naišao na lijep odaziv građana, koje će on lično predvoditi.

Gradnja Tekijskog zida u Konjicu

Kada će se početi za gradnjom tekjiskog zida? Zid koji se nalazi ispod Tekijske (Mehmed-čauš) džamije je u vrlo ruševnom stanju, jer ga je potkopala Neretva. Bilo bi vrlo potrebno da se čim prije počne sa gradnjom kako nebi jednog dana Neretva nadošla i našoj lijepoj Tekijskoj džamiji, koja krasi naš Konjic naškodila.

Zadaća ovog odbora bila je da nadzire pronađene arheološke objekte kod pojedinih vakufskih uprava, a pogotovu da se brine o organizaciji i što boljem uređaju gorespomenutog muzeja, koji je sadržavao pojedine objekte, koji su bili razasuti po mnogim džamijama, raznim vjerskim učilištima i da pazi na one objekte, koje je vakufska uprava prodala.

Ovo udruženje primilo je bezbroj poklona od kojih je posljednji Jusuf Kemalpaše, a sadržaje 179 objekata u vrijednosti od 14.700 funti.

Za kratko vrijeme ovaj je muzej brojio četiri hiljade arheoloških predmeta, koji su bili sakupljeni iz raznih provincija, a bili su stari stoljećma. Tu je bilo od kamena isklesanih predmeta, od drveta, stakla itd, izrađenih po arapskom ukusu, koje bi trebalo precizno proučiti. Uz ove objekte nalaze se pisani podaci, a najviše ih je iz vremena Fatimovića, Ejubovića, Mameluka i Osmanlija.

U Carigradu je podigao 860 godine po H. Mehmed Fatih veoma znameniti muzej, kojega je popravio sultan Murad III. On se sastoji od dva dijela u kojima su sadržani dragocjeni arheološki podaci i nalazi, među kojima se pored ostalog nalazi kameni relijef Hajrudin paše Barbarose najvećeg turskog admirala, zatim prijestolje sultana Selima III. prestrto s jednim skupocjenim sagom. Još sjajnije od ovoga prijestolja jest prijestolje sultana Mehmeda Fatiha, koji se u ovome muzeju nalazi.

U ovome muzeju nalazi se vrlo mnogo astronomskih stvari i instrumenata kao usturlab i jedan globus od bakra na kome je vrlo dobro izrađena zemlja, za koji se veli da je iz doba Seldžuka. Zatim ima jedna zlatna uzenđija i slika sultana Selima III., koja je po svoj prilici prva istinita fotografija sultana iz doba Osmanovića, jer oni prije Selima III., nisu dozvoljavali da se portretiraju. Dalje se nalazi jedna svjetiljka od billura na kojoj su urezani neki nama nepoznati stihovi iz vremena sultana Mahmuda II., a ima i nešto objekata, koji pripadaju arapskoj umjetnosti.

Pored ovih muzeja podignuto ih je u novije vrijeme nekoliko u Alžiru i Tunisu, da sakupljaju objekte, koji pripadaju predislamskoj eri od kojih su najznamenitiji:

1. Narodni muzej u Alžiru — uspostavljen godine 1897 — u kojemu ima vrlo mnogo skupocjenih objekata.

2. Veliki muzej u Tunisu koji također posjeduje vrlo mnogo predislamskih i islamskih starina.

Ovo su najznamenitiji muzeji, koji su podignuti u arapskom i islamskom svijetu do 1914 godine, a poslije toga vremena sigurno se je na tome polju mnogo više učinilo, naročito poslije rata, gdje je taj rad malo teže pratiti.

Misir svakko prednjači svemu i najkulturnija je islamska zemlja, pa se tamo i na naučnom polju radi više nego u drugim državama.

Salem K. Hadžihasanović:

Oni to zovu, znati živjeti

Tri mumije s podijuma bezizrazno se smiješe na njih.

U zraku visi gust oblak dima i zato su mumije zamamne. A možda je ta zamamnost i radi tog što su osjećanja u njihovim mozgovima postala tupa i vodnjikava nesposobna ma za i kakov napor misli. Želje njihove u tom momentu nisu produkt njihovog razuma. One su nevidljivi odraz njihovih očiju zalipljenih za podijum. U njima se gubi svaki smisao za rasuđivanje. Krčma, stolovi, ispijeni alkohol popušene cigarete i svi oni sastavni su dio pojedinaca i svaki od njih ima osjećaj potpune superiornosti. I želje su u svih iste: lebde oko njih nad čašama i gmize po podijumu. Zaboravljaju jučerašnjicu, a sutrašnjica i ne postoji. Svaki momenat je i svrha i cilj. Sve drugo gubi se u potpunoj ravnodušnosti. Pred njima je samo jedan pozitivni život i jedna pozitivna radost: bezirazni smijeh mumija, pjesma čiji smisao gubi se u dimu i njihov vlastiti zanos u padanju na dno. Oni u vrisku sopstvene životinje u sebi vide reagiranje na svoje boli i manifestaciju svoje volje. Razbijaju čaše da potenciraju tu volju. Grle konobara jer ga se u istom momentu i boju. A ovi vječno tumaraju po podijumu, zavlače se u dekoltovane grudi mumija. One to neosjećaju, ali se smiješe. Smiješe se besvjesno, jer to je navika profesije. Za njih je samo jedna stvar važna, onaje svježa u misli ma kako one bile pijane. Ta stvar je okrugli zidni sat koji će im u izvjesno vrijeme dozvoliti da postanu ljudi. Sve dotle one su igračka za razonodu drugih i zato su nesvjesne svega što se događa s njima i oko njih. Jedan pokret glave gosta pomiče ih s podijuma prema stolu. On u tom vidi djelomično ispunjenje svojih želja i radi tog osjeća neskrivenu nadmoć nad ostalim.

Ona se smiješi, značajno stište mu ruku, a oči joj blješte razbludno i njegove želje kulminiraju. I dok jednom rukom neprimjetno broji zaostatak novca u džepu, on velikodušno zove konobara.

Mumija ima obojenu kosu, nakarminisane usne, svilenu haljinu. Ona je otmena i nepije rakiju! Traži liker. Kao iskra u njemu blijesne pomisao na cijenu, ali u istom momentu i nestaje. Razbludne oči ga miluju pogledom i toplo tijelo naslanja se na njega. Ona mu šapće ono što je malopre šaptala njegovu susjedu, ali potpuno nesvjesno, jer za njenu svijest je samo jedna stvar nužna. Sat koji će joj dozvoliti da postane čovjek. Sve dotle njoj je svejedno šta se događa i šta govori.

Njezino tijelo koje ga peče svojom uznojenom toplotom uslovljeno je količinom likera. Njega brzo nestaje iz čašice. Ona s lakim osmjehom vraća se na podijum ili odlazi za drugi sto. U njemu ponovo iskrsne osmjeh on sve zaboravlja. Ona ne vidi ni proklinjanja ni opraštanja. Pred njom visi gust sloj isparenog alkohola i sagorenog duvana. Vidi samo maglovite siluete radi kojih ona postaje stvar i igračka i zato njena mržnja ispunja svaki kutić krčme.

Podijum se komeša. Lagano zacvili violina, vrisne harmonika i zatutnja đez. Def u ruci mumije nadvisuje sve pa i ljudske glasove. Pjesma se otegne široko i mučno se probija kroz debele naslage dima. U njihovim očima krvlju prelivenim zablješti sjaj njihovih vizija. Čudan nejasan bol dalek odnekud iz prošlosti steže ruku na čaši. Oni ga osjećaju snažno u svom zagrijanom mozgu iako neznaju odakle dolazi. Znaju samo da se javlja odnekud iz dubine srca, javlja se s pjesmom za nečim davno minulim nečim što možda nikada nije ni postojalo. To se zove dert. I radi tog derta alkohol ispred njih nestaje u utrobi. Treba da ga ugasi, ali ga on još više raspaljuje i sve više blješteći se odrazuje u njihovim pogledima.

Bit života je dert, čaša, vrisak i razbludni omamljiv pokret mumije. Sve ostalo gubi smisao. Krvavi ispljuvak ravnodušno se tare nogom, a bol u grudima zalijeva se alkoholom kao kakvim lijekom.

Def hoda okolo u ruci mumije i na njeg padaju dinari. Svijesti je još toliko da žale i za tim dinarom. Neko i neda: »nemam«! Ona ga prezirno pogleda i ide dalje. On ne vidi tog prezrenja, ali vidi njen mrki pogled i radi tog bjesni. Lupa čašu. Sitnica: deset dinara.

Drugi uslužno daje ali za uzvrat hvata je za bedra.

Onaj drugi sve to gleda i osjeća u tome uvredu samog sebe. To je dovoljno da druga čaša doleti za susjedni stol. A ta čaša je dovoljna da onaj drugi postane životinja i s urlikom sruši stol i sve na njemu.

Gužva! Alkohol i nikotin caruju.

Oblaci dima komešaju se ustalasano. Temperatura naglo raste i u jednom momentu dostiže kulminaciju u bljesku noža. Glazba naglo podiže ton pokušavajući da nadvisi njihove životinjske urlike i ljudske psovke. Vrlo često ta je glazba i posmrtni marš kakvog bijednika.

Najednom prasak stolice, urlik čovjeka, tupi udarac o pod, a onda naglo se sve utiša. Iz očiju pobjednika viri strah.

Misao. Smrt, sud, lanci robija.

Sve leti kao bljesak. Sve oči prikovane za čovjeka na podu. U istom momentu on se diže. Oči prelivene krvlju.

Još brže leti druga misao: nije mrtav.

Ponovo postaje životinja, ponovo zaboravlja i sud i lance i robiju. Paralelno s tom mišlju ustremljen pokret i luđačka psovka. Stolica se zavitla u zraku, ali u istom momentu užasan udarac s leđa obara i njeg na zemlju.

Konobari i sudije su i izvršitelji.

Nečije glomaze ruke hvataju ga kao vreču i bacaju na ulicu....

— — — — — — — — — — — —

Svježe prazničko jutro zateklo ga je blijeda, krvava i prljava prislonjena kraj jarka uz tarabu jedne periferijske uličice.

IZ KONJICA:

VJENČANJE.

Prije par dana vjenčali su se na ovdašnjem sreskom šerijatskom sudu g. Sulejman Džumhur, rezbar sa simpatičnom gdicom Hatidžom Komad. — Bilo sretno i hairli!

PRIPREME ZA BAJRAMSKU ZABAVU.

Odbor »Jug. Kluba« zaključio je da na Kurban Bajram 4. marta održi svoju veliku godišnju zabavu na kojoj će se prikazati između ostalog i šaljivi komad »Mujaga Batal«, od g. Husejna Đoge. Osim obilnog programa bit će naročito velika tombola ručnih radova naših vrijednih muslimanskih djevojaka. Kao režiser komada i domaćin zabave je g. Luftibeg Mujkić, apotekar.

Drug.

GLAVNI ODBOR MUSLIMANSKOG KULTURNOG DRUŠTVA »NARODNA UZDANICA«.

Broj 153/36. Sarajevo, 30. januara 1936.

Svima mjesnim odborima i povjerenicima!

Svima nam je još u živoj uspomeni ličnost nedavno umrlog našeg velikana Dra Safvetbega Bašagića. Ovo sjećanje na Merhum Safvetbega toliko je jako, da će živiti u nama, savremenicima pjesnikovim, do konca našeg života. Međutim djela Safvetbegova su od tolikog značaja za cjelokupni život nas Muslimana u Bosni i Hercegovini, da ona zaslužuju kud i kamo veću pažnju i poštovanje.

Kakogod je rad Sefvetbegov bio raznovrstan po struci, toliko je on bio plodonosan u tolikj mjeri, da su uspjesi toga rada već sami sobom osigurali slavu ovom velikanu za daleku budućnost.

Njegova djela su najbolji spomenik ovom velikom sinu Herceg-Bosne. Ovaj spomenik je »aere perennius« — trajniji od mjedi — jer je Safvetbeg jednako zaslužan kao kulturni radnik, slavljen i voljen kao pjesnik i priznat kao naučenjak. Razumljivo je da je kao takav bio pozvan još za života da bude vođa i prosvjetitelj svoga naroda. Ovu veliku ulogu treba da zadržimo rahm. Safvetbegu i nakon njegove smrti, jer je svojim nesebičnim radom za svoj narod i svoju grudu on to i zaslužio. Neka kao najsvjetliji primjer i učitelj služi svim našim poznijim generacijama.

Svi ovi uspjesi zadužuju nas upravo, da odamo vidna izraza naše harnosti upo[s]meni ovog našeg velikana.

Međutim »Narodna Uzdanica« s osjeća pozvanom da to učini i iz posebnih razloga:

Safvetbeg je kroz cijeli svoj život bio nosioc i ispovjedač one ideologije iz koje je ponikla »Narodna Uzdanica«. Pored rahm. Hamzalije Ajanvića on se može smatrati ideologom našeg društva. Uvijek je iskazivao svoje simpatije Narodnoj Uzdanici. To je on pokazao i u posljednjim danima svoga plodonosnog života. Neposredno pred svoju smrt dozvolio je i ovlastio Safvetbeg, da literarno društvo pitomaca u konviktu »Narodne Uzdanice« u Sarajevu nosi ime »Mirza Safvet« — književni pseudonim pjesnikov.

Svi ovi momenit zadužuju naše društvo, da oda vidna znaka uspomeni na rahm. Safvetbega. Da bi se tom osjećaju dao vidan odraz Glavni Odbor je htio da u času smrti podigne rahmetliji nadgrobni spomenik na njegovu mezaru.

Ovo su međutim učinila djeca Merhumova uz saradnju i pomoć nekolicine najbližih pjesnikovih saradnika i prijatelja. Oni su digli jedan lijep i ako skroman spomenik nad mezarom rahmetlje uz Begovu džamiju u Sarajevu, gdje je pjesnik i pokopan. Naše društvo nije smatralo, da je rad na odavanju priznanja Safvetbegovoj uspomeni tim završen. Ovo je trajno osjećalo potrebu da se narodno priznanje i poštivanje Safvetbegove ličnosti izrazi u jačoj mjeri. Pri tom se imalo naročito u vidu, da to priznanje bude odraz raspoloženja širokih slojeva našeg naroda, dakle onih, za koje je rahm. Safvetbeg radio i djelovao cijeli svoj život. Želja našeg društva našla je odraza u dva pravca. Naša akademska omladina, koja je najpozvanija da učestvuje u svim plemenitim akcijama i drugima prednjači, povela je akciju odmah iza smrti Safvetbegove, da se podigne spomenik Safvetbegu u Zagrebu. U tu svrhu je kreiran i jedan uži odbor kod Mjesnog Odbora »Narodne Uzdanice« u Zagrebu. Paralelno s tim sazrijevala je misao o podizanju spomenika i kod kulturnog društva »Hrvatska žena« u Zagrebu.

Kako je Zagreb sa velikim interesom pratio rad za života Safvetbegova, to je on jednako zdušno pozdravio i ovu ideju podizanja spomenika Safvetbegu u Zagrebu.

Uvršćujući Zagreb Safvetbega među najviše sinove svoje, čini i nama tim čast, da jednom članu naše sredine podiže vidan znak općeg narodnog priznanja uz ostale velikane Bulića, Preradovića i t. d. Da bi se ova misao mogla pretvoriti u djelo, potrebna je jedna značajna svota novaca. Akciju za sabiraje materijlnih sredstva uzela je u svoje ruke »Hrvatska žena«. Ta činjenica je najbolja garancija, da će ova akcija i uroditi dobrim plodom i mi ćemo, ako Bog da, u najskorijoj budućnosti biti očevidci jednog velikog i monumentalnog spomenika najvećem sinu naših krajeva.

Suvišno je i govoriti, da je Bosna i Hercegovina kao kolijevka Safvetbegova prvenstveno pozvana, da sa svoje strane doprinese svoj obol, kako bi se ovjekovječila uspomena na našega Mirzu.

U tu svrhu ovaj odbor preporučujući ovu akciju svima članovima i prijateljima »Narodne Uzdanice« apeluje na sve prijatelje naše i našeg umrlog pjesnika, da ovu akciju zdušno pomognu. Da bi efekat bio što jači, odbor preporučuje, da se u svim mjestima održe sijela ili akademije u počast uspomeni na Safvetbega i tom prilikom skopi što više priloga za spomenik Safvetbegov.

Skupljanje priloga treba izvršiti na sabirne arke, koji se u prilogu ovoga cirkulara šalju. Ove sabirne arke, kao i novac treba dostaviti Glavnom Odboru »Narodne Uzdanice« najkasnije do 10. marta 1936. Kod slanja novca treba na novčćanoj uputnici (ili na čeku broj 1378) označiti» Za spomenik Safvetbegu Baŭagiću«.

Sa željom da ovaj apel naiđe na bratski prijem širom svih slojeva našega naroda šaljemo bratski selam

Tajnik: Dr. Hifzija Gavran-Kapetanović, v. r.

Predsjednik: Edhem Mulabdić, v. r.

KROZ ŠEHER - SARAJEVO:

VAKTIJA
Zulhidždže 1354. (1936.)

Broj dana	Dan	Mart	Sunce izlazi		Podne		Ićindija		Sunce zalazi		Jacija		Imsak	
			s	m	s	m	s	m	s	m	s	m	s	m
11	Srij.	4	6	21	12	12	3	19	5	48	7	23	4	35
12	Čet.	5		19		12		20		49		24		33
13	Pet.	6		18		12		21		51		25		32
14	Sub.	7		16		11		22		52		27		30
15	Nedj.	8		14		11		23		53		28		28
16	Pon.	9		13		11		24		55		30		26
17	Utor.	10		11		11		25		56		31		24

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7. I.
Čekovni račun Poštanske štedionice Sarajevo broj 1600.
Broj 22., godina II., dne 4. marta 1936.

BAJRAMI ŠERIF MUBAREK OLSUN

Uredništvo i Uprava »Islamskog Glasa« žele svojim poštovanim čitaocima kao i oglasivačima da nastupajuće dane Kurban Bajrama provedu u najboljem miru i zadovoljstvu sa željom da buduće bajramske dane u većem zadovoljstvu dočekaju.

NOVI PLAN GRADA SARAJEVA.

Sarajevska knjižara J. Studnička, izdala je u vlastitoj nakladi precizno izrađen plan grad Sarajeva. Tehnička izrada plana je vrlo lijepa a klišej je izradila Sarjevsk cinkografija Holjac. Štampan je u štampariji Bosanske Pošte.

KURBANI ZA MERHAMET«.

Već nekoliko godina naše vrijedno društvo »Merhamet« uvelo je korisnu praksu da o Kurban bajramu apeluje na naš svijet da mu se poklone kurbani, koje ono u svojim prostorijama po svim propisima Islama eda ućini, meso konzervira i postepeno sirotinji dijeli.

Da je ova akcija korisna i plemenita nije potrebno isticati, kada se ima u vidu kome je prvenstveno dužnost davati kurbansko meso, a da će na ovaj način to meso dobiti oni najpotrebniji i to kroz dulje vremena netreba govoriti.

Od kako je ovu praksu »Merhamet« uveo, svake godine se povećava broj poklonjenih kurbana i time »Merhamet« a preko njega ona najpotrebnija sirotinja vidi lijepe koristi.

I ove godine je »Merhamet« apelovao na svoje članove i prijatelje da mu o nastupajućem Bajramu poklone svoje kurbane pa i mi ovim sa naše strane našim pošt. čitaocima ovu plemenitu akciju preporučujemo.

POKLONITE KURBANSKE KOŽICE »MERHAMETU«.

Skoro od kako je osnovano naše potporno društvo »Merhamet« svake godine se za ovo društvo sakupljaju kurbanske kožice, od čega ovo naše agilno društvo ima lijepe koristi a to će reći ona naša najpotrebnija sirotinja.

Povodom nastupajućeg Kurban Bajrama povjerenici ovog društva kroz cijelo vrijeme Bajrama sakupljaće po gradu kurbanske kožice za »Merhamet«, pa i mi sa naše strane preporučujemo i molimo, da se kurbanske kožice poklone »Merhametu«, jer će time pomoći ovo naše društvo u zbrinjavanju najpotrebnije sirotinje. Svakome je poznato, da kurbanske kožice treba dati sirotinji, a dajući ih »Merhametu« daju se pravoj sirotinji za koju »Merhamet« znade da je najpotrebnije.

Svaki povjerenik, koji će sakupljati kožice imaće od društva izdati legitimaciju i za svaku poklonjenu kožicu dužan je dati po jedan blok sa muhurom društva.

Drugi opet povjerenici društva sakupljaće i tanka crijeva za »Merhamet« pa se mole prijatelji, da ta crijeva sačuvaju i poklone »Merhametu«, jer od toga društvo ima lijepog prihoda.

Za svaka poklonjena crijeva dužan je sakupljač dati jedan blok sa muhurom društva.

Rad na organizaciji naše ilmije

Kako smo u prošlom broju izvijestili odbor za izradu pravila vjerske i kulturne organizacije naše ilmije završio je rad sa izradom pravila, te će se peti dan Kurban Bajrama (u nedelju 9. III.) održati zajednička plenarna sjednica Upravnih odbora svih stručnih ilmijansih organizacija. Ovaj će se sastanak održati u prostorijama društva »Mrheamet« u Aleksandrovoj ulici.

Četvrti dan Bajrama održaće svoje sjednice Upravni odbor i udruženje šer. sudaca i imama matičara koji će donijeti svoje zaključke po pitanju organizacije velikog ilmijanskog udruženja. Isti dan će i udruženje mualima održati svoju glavnu skupštinu te će također donijeti svoje zaključke u pitanju ove velike ilmijanske organizacije.

Pristup organizaciji ilmije

BANJALUČKA ILMIJJA POZDRAVLJA AKCIJU OKO OSNIVANJA ILMIJJANSKE ORGNIZACIJE.

Akcionom odboru za Ilmijjansko udruženje.

Ilmija grada i sreza Banja-Luke hita, da se zajedno i složno pridruži Vašoj plemenitoj i slamskoj akciji za organizovanje naše ilmije.

Braćo! Pridružujemo se Vama, Vašem pokretu i skoroj našoj organizaciji i želimo da učestvujemo u tom i mi, jer smo spremni za ovakvu nasušnu potrebu iznad svih potreba da žrtvujemo sa svoje strane sve što možemo.

Hoćemo da se nađemo brat uz brata, rame uz rame, da se zajednički pobrinemo za se, zaštitimo svoje interese i poboljšamo naše mizerno stanje.

I mi se tvrdo nadamo, da ćemo samo na ovaj način naći lijeka našem današnjem teškom stanju.

Razumije se, da se slažemo s tim, da samo Sarajevo može da bude centar našeg duhovnog, kulturno-prosvjetnog života i mislimo da će to uskoro uvidjeti i ilmija okupljena oko »Mirkata« u Tuzli.

Ovom prilikom Vam se osobito zahvaljujemo, kad ste inicijatori ovog časnog djela.

Banja-Luka, dne 4. II. 1936.

Primite, braćo, bratski mahsus selam:

H. Hafiz Hamid Muftić, imam i mualim; **Hafiz Mustafa Gazić**, imam i mualim; **Hamdija Softić**, mualim; **Hafiz Izet Muftić**, imam i mualim; **Hfz. Emin Sarajlić**, imam; **Hfz. Idriz Skopljak**, muderis i imam; **Hfz. Muhamed Piragić**, imam i vjeroučitelj; **Hafiz Alija Bakalbačić**, imam i Sibijan mualim; **Gušić Hafiz Selim**, imam i mualim; **Mustafa Alihodžić**, imam; **Hafiz Idris Kadunić**, imam; **Hafiz Ragib Tetarić**, muezin i pisar vakufskog povjerenstva; **Salim Devedžić**, mualim; **Hfz. Mahmut Osmanović**, imam i mualim; **Čerinić Hfz. Nazif**, imam i mualim.

Kontrola nad prosjacima

Kao što je javnosti poznato naše potporno društvo »Merhamet« prije nekoliko mjeseci pustilo je u promet naročite sadaka kupone. Ove kupone, koji su davani prosijacima mjesto gotovone, iskupljivani su u kancelariji društva i tom prilikom o svakom prosjaku su uzeti potrebni podaci. Kako je kroz ovo par mjeseci može se reći svaki prosjak prošao kroz kancelariju društva, to su ti podaci u društvu sređeni i po naročitim delegatima društva i preko njegovih pododbora ispitano stanje svih onih, koji su te kupone podnosili na unovčenje društvu.

Kako smo informisani, ti izvidi se privode kraju, pa će kroz kratko vrijeme društvo izdati svim onim, za koje je ustanovljeno, da su nužni prošnji, a društvo im ne može dati minimum egzistencije, posebne vidne oznake i pismene legitimacije za prošnju. Te legitimacije pored društvene oznake, nosiće broj pod kojim je kod društva zaveden i njegov lični opis.

Kada budu te legitimacije izdate, o čemu će javnost biti obaviještena, dužnost je svakog prijatelja, da sadaku daje samo takovim prosijacima, a druge odbija ili da ih upućuje na »Merhamet«.

Na ovaj način, bude li dovoljno razumijevanja kod našeg svijeta, ukloniće se ona mnogobrojna nepotrebna prošnja po gradu. Društvo »Merhamet« pokazalo je dosta volje i smisla za ovu stvar, a sada je na građanstvu, da ovu akciju pomogne.

Vjerska autonomija je povraćena.

Deset godina teške i očajne borbe su muslimani proveli sa Švabom da dođu do svoje vjerske autonomije. Ta vjerska autonomija je sticajem političkih prilika bila skučena, ali zahvaljujući svijesti odpornosti našeg muslimanskog elementa i mudroj politici našeg političkog vođe kao i uviđavnosti današnje Kraljevske Vlade, ova vjerska autonomija je potpuno vraćena muslimanima, te su i muslimani u ovom pogledu kao ravnopravni građani svoje slobodne zemlje. sa svojom braćom drugih vjera. Ovo je početak nove ere razvijanja vjerskog života nas muslimana, gdje se najširim muslimanskim slojevima pruža mogućnost da svi povedu brigu o opštem dobru svoje zajednice. O novoj uredbi ćemo se opširnije pozabaviti u slijedećim brojevima. Ovo je zaslužan dar muslimanskom elementu naše države prigodom ovog Kurban Bajrama kao posljedica njihove vjerske, političke i nacionalne svijesti.

Jedan smiješan naš običaj

Kod nas se uobičajilo stavljati uz imena pojedinih ličnosti i neku titulu »efendija«, koja je apsolutno nepotrebna. U starije vrijeme, dok su bile više opreke među društvenim klasama, nekako obligatno donosilo se uz ime i oznaka klasnoga porijekla: beg ili aga, a ko nije bio ni jedno ni drugo, ako je malo zavirio u školu, vezao mu se naslov *efendija*. Ta je riječ grčkoga porijekla (afendos), a znači gospodin. Možda nije ni smiješno ni nepotrebno stavljati je nakon nečijega imena, ali ako već stoji pred imenom riječ *gospodin* (na pr. na adresi), onda je suvišna. Tako na pr. u popisu posjetilaca kakve zabave često ćemo vidjeti g. Mehmed X., g. Mehmed ef. Y. i t. d. U ovakvom slučaju gospodin i efendija stoje u istom odnosu kao i riječi: mokra voda. Kad se već pravi kratica od riječi efendija, dovoljno je napisati *ef.*, a ne *eff.* (ovo potonje je ostalo kao miraz iza Švaba). Mi sami, budući da tu riječ prečesto upotrebljavamo, i ne osjećamo kako je to smiješno, osobito kad govorimo ili pišemo o nekom književniku. Napisati na pr. Edhem ef. Mulabdić jednako je kao g. Jean Jacques Rousseau ili g. Johann Wolfgang von Goethe ili g. William Shakespeare i drugo.

Ta ista pogreška u pisanju dolazi kad spominjemo naše žene. Tada istom nastane jedno hanumanje, da se čovjeku mozak zavrti. Tako na primjer, kad se navode imena odbornica kakva ženskoga društva (a u njima obično ima odbornica koliko i članica), onda se uz ime svake žene stavlja hanuma, pa iziđe otprilike ovako: U odbor su unišle gospođe: Fatime hanuma A., Abide hanuma B., Aiše hanuma C., Razije hanuma D. i tako još pedesetak imena.

Što je nepotrebno neka otpada!

IZ »HURIJETA«.

Ove godine kao i prošle društvo »Hurijet« će sakupljati kurbanske kožice.

Umoljavaju se članovi i prijatelji koji su voljni pokloniti kožice da to prijave društvenoj kancelariji.

*

Odbor društva »Hurijet« organizovao je ove godine zanatsko-trgovački tečaj u kojem će steći potrebnu teorijsku i praktičnu naobrazbu samostalni trgovci i zanatlije, kao i njihovi pomoćnici.

Nastava tečaja počet će 15. marta ov. g. Pozivaju se svi oni, koji žele biti članovi ovog tečaja da se prijave u društvenoj kancelariji.

Upis se vrši svakim danom osim nedjelje od 8—10 i od 14—17 sati najdalje do 10. marta 1936.

Halifa Hazreti Ebu-Bekir

(Svršetak.)

Kuran je svojim imperativnim naređenjem, da muslimani svoje poslove sporazumno uređuju (Poglavlje »Šura« 38 ajet) postavio temelje demokratskom državnom uređenju zahtijevajući od muslimana da se toj zapovijedi pokoravaju kao i zapovijedi namaza i zekata. Riječi Hazreti Ebu-Bekirove: »ako se udaljim i skrenem ispravite me« ne pokazuju da je taj princip potpuno proveden, jer prema značenju uzvišenih Božjih riječi »ve emreihum šura bejnehum« jedan posao koji zasijeca u interese zajednice može se izvršiti istom nakod izvršenog zgodovora i savjetovanja muslimana na jedan način gdje će biti izražena volja većine. Riječi halifine nam kažu da on želi da ga oni isprave kad čovjek skrene s puta a to skretanje može se dogoditi samo nakon što se jedan posao izvrši po svom samostalnom mišljenju i bude priveden u djelo.

Muslimani su izabrali halifu Ebu-Bekira i prepustili mu čitavu vlast da neograničeno vlada. Ako je osjetio potrebu da se s njima posavjetuje i da traži mišljenje i drugih, to bi učinio. Držao bi se savjeta i uputa, ali to je opet bilo ostavljeno njemu na volju i da to čini kad on hoće. Tako su isto radili i halife Omer i Alija. Sa ovim su se ashabi odrekli svoga njavećeg prava, kog su imali u upravljanju sa svojom državom. Bog im je zapovijedio, da se savjetuju u svojim poslovima, a narod i država ne mogu biti demokratski, dok se ne bude taj princip savjetovanja potpuno poštivao. Ako se taj princip savjetovanja ne bude poštivao, to jest ako bude ostavljeno na slobodnu volju vladaoca da on konzultuje narod, pa da to kasnije usvoji ili ne usvoji, onda ne može biti govora o demokraciji u duhu navedenog kuranskoga ajeta.

Iz naprijed izloženog vidimo da su se ashabi radijallahu auhum odrekli svojih najosnovnijih prava. Izabrali su između sebe jednoga čovjeka. Zatim su prepustili da samovlasno i neograničeno vlada i ako su mu tu vlast dali izborom.

Da su izabirajući halifu dali mu u dužnost da ima poštovati njihovo mišljenje i odluke, ne bi bilo došlo do onih sporova koji su s vremenom nastali, jer bi vlast bila podijeljena i nadzirana. Uzrok koji je ashabe naveo da zadrže ovaj oblik vladavine, jest što oni u tom obliku vladavine nisu osjetili stega apsolutističke vlasti, kao što su to osjećali narodi podjarmljeni apsolutističkoj vlasti vladara i vladajućih klika. Za to su i ostavili taj oblik vladavine koji je u historiji jedinstvena pojava i vrlo interesantna u svojoj konstrukciji.

Radi njenog interesnatnog sustava ovu vlast ne možemo nazvati apsolutističkom, jer na čelu apsolutističke vlasti stoji čovjek za koga je vrhovni zakon državni njegova volja. Arapska država je imala jedan temeljni zakon na kome se zasnivala, a to je Kuran, radi toga se ta vlast i ne može nazvati apsolutističkom. Ne može se nazvati ni demokratskom, jer u demokratskom sistemu postoje po dva izborna vijeća ili samo jedno — parlamenti i senati. — Arapska islamska vlast nije bila orgnaizovana na ovom sistemu. To nije bio ni republikanski režim, jer u republikanskom državnom sistemu se glavar države bira na izvjesno vrijeme, dok je halifa biran doživotno.

Ukratko vlada ashaba (rdaijallahu auhum) je bila jedinstvena državna forma, to nije apsolutizam ni demokratizam, nije bila ni monarhistička a ni republikanska država forma. Uzrok je tomu što je Svemogući Allah Svojim vječnim zakonima odredio da se ljudi razvijaju i da napreduju, te da svoj društveni i državni život udešavaju prema svojim sposobnostima. U tome pravcu nisu postavljene nikakve norme, kako se to ima urediti, samo je propisano da se ima poštovati princip savjetovanja kao vrhovni zakon u društvenom uređenju čovječanstva. Poštivajući taj vrhovni princip narodima je ostavljeno na volju, da oni sebi određuju državni oblik kakav odgovara njihovim potrebama i prilikama, pa taj može biti i monarhistički i republikanski.

Ebu-Bekir radijallahu auhu je umro u mjesecu džumadel-ula, trinaeste godine po hidžretu u šesdeset i trećoj godini svoga nadasve plodnog života.

Narodne umotvorine

DIVOJAČKO CVIĆE.

Tri divojke cviće posijale
Brdom smilje, dolom karanfile.
Navadi se momče neženjeno
Pa počupa cviće divojačko.
Al' divojke mrežu ispletoše:
Uhvatiše momče neženjeno.
Jedna veli: da ga sažežemo!
Druga veli: da ga potiramo!
Treća veli: da ga obisimo!
Al' govori momče neženjeno:
— Nisam zlato da me sažežete,
Nit' sam hrsus da me otirate,
Već sam junak da me obisite
O zlo drvo divojačko grlo.

Napisala: Nina hanumica Kulenović iz Bos. Krupe.

SVOJA USTA MEDENA.

— Kosovčice lahkokrila dušice!
A tako ti tvoje bile nožice!
Ti ne gazi sitnu kišu rosulju
Ukaljaćeš svoju bilu košulju.
— Ne staraj se za košulju čovječe
Opraću je na izvoru doveče.
— Na izvoru bistra voda hlađana,
Možeš dušo da ozebeš mlađana!
Ocvilićeš svoju majku staricu,
Hodi dušo pod moju kabanicu!
Kupiću ti pet košulja svilenih
Perišana i sukana vunenih,
I još više trubu platna predena
Samo daj mi svoja usta medena!
— Da mi kupiš pet košulja svilenih,
Perišana i sukana vunenih,
Kad bi mogo i sunašce kupiti,
Opet mene ne bi mogo ljubiti.

Od Hadžire hanumice Bišćević.
Zabilježio: Fejzullah Čavkić.

LJUTO ME JE GLAVA ZABOLILA.

Hasanaga nujan konja voda
Ispred dvora seke Sultanije.
Gledala ga seka Sultanija,
Gledala ga pa mu govorila:
— Šta je tebi ago Hasanago?
Odgovara ago Hasanago:
— Prođi me se seko Sultanijo!
Ubio sam u Bosni vojnika,
Pogodio u majke jedinka,
Išću moju glavu za njegovu.
Progovara seka Sultanija:
— Ne budali ago Hasanago!
U mene su do četiri sina,
Mogu tvoju glavu zaminuti.
Pa okrenu kuli uz mostove,
Gdje joj leže do četiri sina.
Tri puta ih jadna otkrivala,
A u sebi jadna razmišljala:
Kojega će jadna pregoriti.
— Ustan Muho najstariji sine,
Tebe dajo u svatove zove.
Progovara Muho u odaji:
— Prođi me se moja stara majko!
Ljuto me je glava zabolila,
Na srcu mi: da ću umrijeti.
Progovara ostarila majka:
— Ustan Muho drago dite moje!
Sveži glavu bjelim burundžukom,
A srdašce mavim mukademom,
Pa ti hajde daji u svatove,
Da ti daji hator ne ostane.
Usta Muho konda ne ležaše.
Sveza glavu bjelim burundžukom,
A srdašce mavim mukademom.
Pa on siđe konju u podrumu,
Da on spremi doru kod jasala.
S njega skida devet bukagija,
Na njeg meće devet dilbagija,
Da mu svati konja ne ureču.
On odriši doru od jasala,
Izvede ga u svoju avliju
I uzjaha a majka ga gleda,
Jošte sada pa više nikada.
Isprati ga do avlijskih vrata,
Pa je za njim vrata zatvorila
Tugujući i suze roneći.
Ode Muho do dajina dvora,
Kad u dvoru nigdje svata nema
Već u dvoru tri dželata stoje.
Prvi dželat Muhi govorio:
— Rabbum Allah ja dobra junaka,
Kako ga je pregorila majka?
Drugi dželat Muhi govorio:
— Rabbum Allah pametna junaka,
Kako ga je pregorila majka?
Treći dželat Muhi govorio:
— Rabbum Allah s obrazna junaka,
Kako ga je pregorila majka?
I ja ću ga lakše pregoriti:
Sablja sinu a poleti glava,
Na leteći glava govorila:
— Bog ubio svaku staru majku,
Koja voli bratu nego sinu!

Zabilježio: F. Čavkić.

(Ovu sam pjesmu čuo od Mehe Sivića, mlinara u Bos. Krupi.)

NA PAŽNJU.

U ovom svečanom Bajramskom broju na strani 11. donosimo oglas fabrike »Merima« Kruševac i molimo poštovane čitaoce da ga pomno pročitaju, jer je u istom oglašen sapun prvoklasne kvalitete, o čemu smo se i sami osvjedočiti, stoga ga i preporučujemo.

Izjava

Gospodinu

Asimu A. šabanoviću,
odgovornom uredniku lista »Islamski Glasa«

Sarajevo.

Poštovani gospodine!

Sa današnjim danom Vam ustupam autorsko pravo na sva moja djela koja su izašla u javnosti, te Vas molim da ovu moju izjavu izvolite publikovati u Vašem cij. listu i to u narednom broju, kako bi se pojedinci i sva udruženja ili druge ustanove mogle obraćati samo Vama kao autoru za dozvolu prikazivanja svih mojih do danas izašlih dramskih djela.

I ovom prilikom primite moje izraze poštovanja- uz m. selam

Dr. H. šahinović.

U Sarajevu, 24. februara 1936.

Zapisi u kamenu

O novoj zbirci pjesama H. Dizdara.

Hamid Dizdar, koji se već afirmisao svojim »Arabeskama« i zauzeo vidno mjesto u našoj savremenoj lirici, pojavio se ovih dana, u izdanju Grupe sarajevskih književnika, novom zbirkom stihova, (35 pjesama), pod naslovom »Zapisi u kamenu«. To je, može se reći, jedna antologija njegove poezije. Baveći se već podugo poezijom, on je autor bezbroj stihova. Ali prije no što se pređe na ocjenu ove njegove zbirke pjesama, potrebno je istaknuti, da je Dizdar, iako mlad, priznato i ugledno književno ime u našoj sredini. Uz Kikića (bez sumnje najizrazitijeg muslimanskog književnika), Humu, Muradbegovića i još neke mlađe talente, on danas slovi kao dobar pretstavnik muslimana u savremenoj jugoslavenskoj književnosti. I ne samo kao pjesnik, nego i kao pripovjedač, čije su priče štampane u ponekim našim boljim časopisima i revijama, on je, uglavnom, pokazao dobre rezultate. Njegova veća pripovjetka, »Kasaba šapće«, koja je i zasebno tiskana, može se slobodno svrstati u red naših boljih novela, koje su napisane poslije rata.

Dizdar je — ma da ne definitivno, ali svakako duže vrijeme, — likvidirao sa poezijom, i on će, u buduće, po svoj prilici da sav svoj književni rad posveti prozi.

Vrlo je zanimljiva ova zbirka Dizdarevih stihova, kroz koju se opaža umjetničko harmoniziranje materijala i emocije; istina, ta se harmonija ne opaža u svim njegovim stihovima, ali se vidi jaka volja i ambicija, da se sprovede ta harmonija. Dizdar je pjesnik od talenta, koji se očituje u jednoj svečanoj i rijetko diskretnoj patetici. On nam jasno kaže šta hoće, osjećamo unutarnju borbu i unutarnji život njegov, ali konstatiramo disharmoniju u nekim njegovim pjesmama kao cjelini: ili je prevagnuo bilo jedan bilo drugi faktor. No svakako i pri ovim omaškama treba istaknuti ozbiljno shvaćanje poezije, pa i ako su neke pjesme neuspjele, ipak se vidi pozitivan i ozboljan napor, kojeg bi Dizdar — ukoliko se bude i dalje zadržavao na poeziji — kultiviranjem talenta i izraza, doveo do uspjeha. U nekim pjesmama ima odlično uspjelih slika, (na pr. »Dve pesme o snegu koji je danas pao«, »Majčino pismo i sećanje na rodni kraj«, »Tri skitnice na bregu«, »Pesma o starom kaputu« i još neke), dostojne su svake dobre antologije. Ni jedna riječ nije suvišna. Dinamika se tiho propliće s materijalom u divnu harmoniju i daju skupa vanredan izraz — formu. Takvih uspjelih mjesta ima više, i zbog toga je trebalo ovu zbirku izdati.

»Ova jesen došla kao melem,
ko melem na zagrejana tela umorna:
u grčevitim ushitima mnoge noći smo proveli;
mi — skitnice, siromasi, putnici bez doma...
i oni — lica nepoznata, bogata, iz salona i automobila — po morskim banjama i sunčanim obalama...

(Orah u dvorištu)

Ili:

Stari se jablan nasmejao iza sna:
vrhom olistale kape taknuo se neba.
Hlada, seljače, na njivi požuteloj,
seljače, brate, oče i majko, hlada mi daj!
U ogradi komšijinom kajsije su uzrele.
I žega trepti. Gori mozak. Spavaju pčele.

(Leto)

Ima neznatnih detalja koji su karakteristični u svojoj suptilnosti za čitavu zbirku. Pjesnik baca refleks, refleks svojih osjećanja o rodnom kraju, o ljudima i o dragim stvarima (na pr. »Tuga za rodnim krajem«). Ali baš u tim pjesmama ima dosta negativnih momenata i mana, koje s formalne i estetske strane nisu malene, ali ima tu mjestimice i neke čudne neposrednosti i virtuozno danih opisa, kao na pr.:

Skrivena i sad misao u meni,
misao o njištanju pomamnih ždrebaca po livadama,
o cvilenju kola pod kojima stenju kljusine znojne.
Livade travne! Njive preorane! na mladost neka me sete!
Neka mi miris svežeg duvana donese
ocvale modre njive hercegovačke
zasađene smokvama i stabljikama duvanskim,
po brdima, po brdima, kamenom kršom,
bedom obraslim!

Miriše voće. Starica majka pomuzla krave mršave.
Sad sedi u jednom kutu pločom pokrivene pojate,
a to je, u selu misle, bogata aginska kuća!
Po krovu nabacane daske, krive i prave,
zidovi spleteni od pruća...

(Tuga za rodnom kućom)

Dakle, sve u svemu: Dizdareve pjesme su vlo plastične i originalne; sve su to pjesme lične, autobiografske, netražene, nenamještene, a opet tako lijepe. One su pune grozničave borbe, patnja, a ipak daleko su od svake bolećive sentimentalnosti.

»Zapisi u kamenu« su, bez sumnje, veliki dobitak za našu savremenu liriku.

Rasim Filipović.

P. S. — Knjiga, koju je uredio radni odbor Grupe sarajevskih književnika, je veoma ukusno opremljena. Naslovnu stranu izradio je mladi akademski slikar g. Branko šotra. Cijena knjizi je 10.— Din., a naručuje se, ili izravno od autora (Red. »Jug. Pošte«), ili u Zadružnoj knjižari »Pogled«, Aleksandrova 55.

Obućarima,

predajemo u javnost pismo koje je uputio gosp. Ing. Richard Neumann, zet gosp. Hertmanna vlasnika firme Josip Hertman i sin d. d. u Zagrebu, gospodinu Milivoju A. Saviću u Beogradu, Milorada Draškovića ul. 4, kožarskom trgovcu i predsjedniku takozvanog i samozvanog Akcionog odbora protivu „Bate“:

JOSIP HERTMANN I SIN D.D.
ZA TRGOVINU KOŽOM
ZAGREB

CLEARING PROMET KOD
POŠT. ŠTED. ZAGREB 33580

JELAČIĆEV TRG 25
TELEFON Bʳ 4420
TELEGRAFSKA ADRESA
HERTMANSIN, ZAGREB

POŠTANSKI PRETINAC 89 ZAGREB I

Zagreb, 5 juna 1935.

ING. RIHARD NAJMAN
ZAGREB
Jelačićev trg 12.

Gosp.

Milivoje A. Savić,

Beograd.

Kao blagajnik Centralnog komite-a Akcionih odbora za zaštitu nacionalne kožarsko-obućarske proizvodnje doznačio sam Vam danas na Vaš čekovni račun kod Poštanske štedionice

Dinara 6.000.-- /šesthiljada/,

koji iznos izvolite upotrebiti za Akcioni odbor Beograd.

S poštovanjem

Evo autentičnog dokaza da se za novac kožarske industrije i kožarskih trgovaca organizuju protestni zborovi protivu „Bate“. Sve se to radi u cilju da se održe visoke cijene kože i obućarskog pribora, pa prema tome i obuće.

Bata

Vlasnik i urednik: Hafiz Muhamed Pandža. — Odgovorni urednik: Asim Šabanović, direktor. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i dr.: Stjepan Vrček.

Idul-adha | **BAJRAMSKI PRILOG** | 1354.

Na velike dane Kurban-bajrama

Pred nepunih trinaest i po vjekova desete godine po Hidžretu, Veliki Božiji Poslanik obavio je uz ove velike dane svoj zadnji oproštajni hadž u Meki — hadž-džetulvedâ'. Taj hadž bio je veliko djelo Velikog Učitelja čovječanstva i najvećeg čovjeka, okrunjeno dotada nečuvenim i neviđenim uspjehom. Dvadeset i tri godine su prošle do tog velikog dana otkada je On počeo u Meki, ogrezloj u opačini, neznanju i idolotriji da propovijeda i uči istine velikog Božjeg pravca, koga Svemogući Gospodar vasione nazva Islam. Od svog poslanstva je Resulullah u svom rodnom gradu proveo trinaest godina, neumorno radeći i podnoseći najveće žrtve za sreću i spas čitavog čovječanstva. Mekanski mušrići su bjesnili i huškali razularenu dječurliju i ološ sa ulice da zlostavljaju Božjeg Poslanika i Njegove drugove, poduzimali su sve moguće mjere da osujete ovo veliko djelo. Ali On se nije dao smesti. I ako je za čitavo vrijeme nečuvenih pregaranja i žrtava u Meki broj Njegovih pristaša iznašao jedva nekoliko desetina, ipak On nije klonuo. On je vjerovao da će žrtve, podnesene za sreću čovječanstva uroditi obilnim plodom, jer je to neumitni zakon Gospodara vasione, da pobjeđuje onaj, koji neustrašivo stupa stazama istine i napretka. I kad su zlostavljanja obezumljenih mekanskih mušrića prevršila svaku mjeru, On sa svojim drugovima napušta Meku, to leglo pokvarenosti, zlobe i zaostalosti, da se nakon osam godina u nju povrati kao slavom ovjenčani pobjednik, koji je žrtvama Svojim pobijedio ohole i u zlu ogrezle mekanske mušriće, te bezumne pionire nevaljalstva, zaostalosti i pokvarenosti.

Dolaskom u Medinu, sjeme koje je Božiji poslanik prije trinaest godina počeo sijati u Meki, počelo je davati obilnog roda. Ali i u Medini je do konačne pobjede trebalo izdržati tešku i mučnu borbu sa mnogo žrtava, ali sa više sigurnosti u uspjeh. Svjetlo Istine je prodiralo i u najzabitnije kuteve Arapskog poluotoka, i desete godine po Hidžretu čitav ovaj kraj svijeta bio je obasjan svjetlom Istine, Islam se duboko uvriježio u srca svih stanovnika poluotoka. Izvršilo se veliko čudo istorije i »Siroče mekansko« za dvadeset i tri godine Svoje neustrašive borbe i junačkih žrtava postalo je pobjednikom. Ali tu mu pobjedu nije pribavila nikakva carska vlast niti velike dobro oboružane i opremljene armije. On se borio sigurnijim i jačim oružjem, koje konačno mora trajnu pobjedu izvojevati. Borio se snagom Svoga Velikog duha, da pobijedi razum slijepo oponašanje, da nauka i pismenost potisnu neznanje i siromaštvo duha, da milosrđe zavlada srcima ljudskim i da se ljubav u njih ulije, da bratstvo zavlada među ljudima, a obitelj postane izvor društvene sređenosti i blagostanja zajednice.

Desete godine po Hidžretu Alejhiselam se uputio iz Medine u Meku da izvrši svoj zadnji i oprosni hadž. Ovom velikom hodočašću prisustvovalo je preko stotinu dvadeset hiljada muslimana, prekaljenih pobornika za pobjedu dobra nad zlim, svjetla nad tminom. I Resulul-lah, koji je prije dvadeset i tri godine na tlu mekanskom počeo ljudima tumačiti vječne Istine velikog Božjeg pravca Islama i nailazio na najveći otpor- mogao je u dvadeset trećoj godini svoga poslanstva vidjeti velike uspjehe Svoga rada i Svojih nadčovječanskih žrtava. Na Arefatskom brdu se prelilo čitavo nepregledno more ljudstva, koje se tu sa svih strana Arabije iskupilo, dovedeno tu ne silom, nego iz ljubavi da manifestuje veliku ideju: služiti razumom, naukom i radom, umno i tjelesno Gospodaru svjetova i cijelom čovječanstvu, da dođe do svoje potpune ovozemne i prekogrobne sreće i spasenja.

Pred ovo veliko mnoštvo hrabrih pobornika Istine i Svjetla, koje mu je djetinjski odano i poslušno, istupa sa blagim smiješkom Veliki Učitelj, da ih po zadnji put na ovako velikom skupu pouči i izloži im temeljne istine vjere, koju će oni kasnije širom svijeta pronijeti. U ovom Svom značajnom govoru na oprosnom hadžu Alejhiselam je rekao:

»O ljudi, poslušajte riječi moje, jer ne znam, možda se više nikada nakon ove godine nećemo sresti na ovom mjestu! Ljudi, zabranjeno vam je da međusobno krv prolijevate i da tuđi imetak i gotovinu jedete. Isto tako vam je zabranjeno da narušavate svetinju ovog dana i ovog mjeseca mira i spokojstva. Zaista ćete se sresti sa vašim Gospodarem i On će vas pitati za vaša djela, a ja sam vam, eto, sve objasnio. Ko ima kod sebe kakav amanet na čuvanju, neka ga preda i povrati njegovom vlasniku, a sve lihvarske kamate su izgubljene i oproštene. Pripada vam samo glavnica vašeg imetka. Ne činite nasilja i ne dopustite da vam se nasilje učini!

O ljudi, sotona je u očajanju i izgubio je nadu da će ikad više na ovom tlu biti obožavan, ali se može desiti da mu se budu pokoravali gdje na drugom mjestu, pa on se zadovoljava sa nevaljalim djelima vašim. Čuvajte ga se, jer nasrće na vjeru vašu! Ljudi, odgađanje svetih mjeseci, da bi tako mogli besprekidno da prolijevate vašu bratsku krv, je teško nevjerstvo. Sa ovim sputa istine skreću nevjernici, koji u neko doba godine neke stvari čine dopuštenim, dok ih u drugo doba zabranjuju, da bi tako izjednačili ovo doba hadža u kojem Bog zabranjuje neka djela, pa tako sebi dopuštaju ono što Bog zabranjuje, a zabranjuju ono što im Bog dopušta, a vrijeme se okreće i teče isto onako kako je teklo kad je Bog stvarao nebo i zemlju.

O ljudi, vi prema vašim ženama imadete dužnosti, koje morate najsavjesnije ispunjavati, a i one isto tako imaju prema vama dužnosti, koje moraju najsavjesnije ispunjavati. Žene su dužne da čuvaju čistoću vaše bračne postelje i da ničim ne povrijede, što bi kod vas moglo izazvati negodovanje, a dužne su da ništa ne čine što bi moglo dovesti do grijeha i sramote. Ako vam se iznevjere i ne budu živile kreposnim životom, kaznite ih, a ako se prođu nevaljalstva, hranite ih i odijevajte i brinite se za potrebe njihove. Sa ženama lijepo postupajte, jer su one vaše pomoćnice i vi ih uzimate kao dar Božji. Ljudi, shvatite ove moje riječi i budite razumni. Ja sam vam sve objasnio i ostavio sam vam ono čega se imate strogo držati. Ostavio sam vam ono što vam je najjasnije, a to su Božja knjiga i djela Njegova Poslanika. Ljudi, čujte ove moje riječi i shvatite ih. Znajte da je svaki musliman brat muslimanu i da su svi muslimani braća. Čovjeku je dopušteno da od svog brata uzme samo ono što mu bude od srca i drage volje davao. Ne činite sebi nasilja. O Bože, jesam li saopštio i objavio Svoju dužnost? Bože, budi mi svjedok da sam izvršio povjerenu Mi zadaću«!

Ovo je bio zadnji govor i poslanica sa oprosnog hadža, upućena sljedbenicima Islama svih budućih pokoljenja i budućih vjekova. I ta poslanica je upućena na velike dane Kurban- bajrama, kada bajramske žrtve — kurbani treba, da nam pretstave značaj našeg islamskog žrtvovanja. Kako ovi kurbani trebaju da u velike bajramske dane donesu među sve članove zajednice, pa i najsiromašnije zadovoljstvo i veselje, gdje će tjelesno okrijepljeni i duševno se okrijepiti, tako isto treba da i naše žrtve kroz godinu budu tolike da donesu općem dobru zajednice pune koristi, pa da se u ovim danima zajednica, a s njom i svaki pojedinac — osjete sretnim i zadovoljnim, da osjete radost ovih velikih dana.

Razmotrimo čemu nas uči naš Veliki Učitelj i povucimo pouku iz toga. Musliman mora štititi život i imetak bližnjeg svoga kao i svoj vlastiti. Mora u zajednici stvoriti puno povjerenje i kloniti se iskorišćavanja ljudi. Zato se kajišarske kamate i dobit smatraju kao najveći zločin, jer ubijaju privredni razvitak. Na jednoj strani se smatra sirotinja i proletarijat, a na drugoj teško bogatstvo. Nastaju teške društvene trzavice i nestaje bratske ljubavi među ljudima. Musliman je dužan da izdrži tešku borbu sa sotonom, da ne podlegne iskušenju njegovu, da obuzda strast i pohotu svoju. Taj sotona se mnogo puta javlja u raznim oblicima, pa po koji put i u obliku kakvog prividnog prijatelja. Musliman u radu mora biti neumoran, jer kotači napretka ne smiju ni za jedan čas zastati. Sve neuspjehe u životu i radu ima pripisati samo sebi, a prazni izgovor da je njegovu neuspjehu kriv neko drugi, ili za svoje neuspjehe okrivljavati vrijeme, to je najveća ludost. Alejhilesam nas uči da je žena temelj porodice i društva i da nju kao majku i odgojiteljicu trebamo naročito paziti i njena prava štititi i čuvati, ali i žena se mora spremiti za taj svoj visoki poziv; moraju je resiti krjeposne vrline i kao majku i kao pomoćnicu svoga druga. Žena je veliki amanet Božji, koji treba pomno paziti. Društvo je oslonac, i potpora svakog pojedinca, zato nam Alejhiselam ovako jako naglašava potrebu bratstva i saradnje, koja će sva biti upućena u pravcu međusobnog pomaganja.

U ovim velikim danima Kurban-bajrama razmislimo što nam je dužnost kao muslimanima činiti. Povratimo se u istoriju i pogledajmo kada je muslimanska zajednica napredovala i pod kojim uvjetima, a kada je propadala i zašto. Vidjećemo da se je napredovalo samo onda kada su se strogo izvršavale odredbe i propisi velikog Božjeg pravca. Djedovi naši kao dobri sljedbenici Islama izgradili su na ovoj grudi, koju su iznad svega ljubili, jednu lijepu kulturu i civilizaciju, s kojom se možemo ponositi i uživati plodove svoga rada. Ali mi potomci smo zaostali iza njih. Zaboravili smo na odredbe i propise Islama i pustili smo da nas kotač vremena pregazi i da zaostanemo iza drugih. Propušteno treba nadoknaditi. U ovim danima žrtava treba da se nadahnemo onim velikim idejama napretka i da doprinesemo svi skupa one žrtve, koje je doprinosio i činio Veliki Učitelj naš. Trebamo biti neumorni, trebamo zaboraviti na lične trzavice, trebamo ruku pod ruku bratski poći u susret ljepšoj i sretnijoj budućnosti. To od nas traži naša vjera, to od nas traži i nacija i naša lijepa domovina, to traži slavna uspomena naših velikih otaca. Stisnimo brat bratu desnicu, padnimo jedan drugom u bratski zagrljaj i srdačno uskliknimo: Idi-adha mubarek olsun — neka su sretni veliki dani žrtava, neka nam posluže kao putokaz u bolje dane i za izgradnju sretnijeg i jačeg potomstva.

Bosni na rastanku

**Oprosti Bosno, što ti pre ne gudih
pjesmu o tvojoj raskošnoj ljepoti,
dobro je ipak kada ne poludih
u tvojoj magli pod brdima plavim
i ne crknuh negdje kraj truloga plota.**

**Eto, tu u selu romantika vlada:
kukuruzi zriju, modre se šljivici,
vrijeme je žetve i napornog rada
od žurbe i pjesme odjekuju strane,
a na žito kao negda desetari
dolijeću vrane.**

**Kuće drvenare, snuždene i stare
kraj puta bez reda razbacane tako,
Tu i tamo kace, gdje haljine pare.
Ostavljeni čabar čeka novu sreću.
Rozge graha strše. Garov bi se mako
ispod hambarova. A kakoši slijeću
pod bačenu svježu otrgnutu granu —
— čeprkaju hranu.**

**Na ognjištu vrije »haranija« puna,
tu uz vatru sjedi Mušan iz Kostura,
a kuća je puna dima od »tutuna«.
Čekaju dok provre kukuruzna pura,
da razdrobi svojoj ogladnjeloj djeci,
što su ko plašila oko njega sjela.
Romantična slika, druže, jel' de reci!**

**Oko jedne sobe iskopan je jarak,
i u njemu, eno, nasuta je voda,
čemu i to misliš kao kakav zamak —
— to je stjenicama spriječena sloboda,
da u noći ne sišu krv umornih ljudi.
Praktično zar ne ti druže, prosudi!?**

**Na raskršću kafana i dućančić neki,
pred njim sjedi Smajo iz Lastva i priča:
da po pozivci bio je u gradu,
što je sjeko drvo platio je taksu
i dva puna dana odležo u hladu.
Eto i Suljage iz Gornjega sela
nosi malo žita u torbi na vratu,
da proda, da šta će, kad nema hajvana
i ište: za to mi daj malo duhana!**

**Niz drum konj se ljulja, jaše Huso s Brega
krvav je i blijed jedva uzdu drži:
»Đe je đandarija?« — ko da zalelega
ta ništa zbog kruške, nije imo sreće
rođak ga je nožem udrio u pleće.**

**Noć. Urliče neko i pjeva bez daha
kraj kazana puna, što pomamno vrije
vadi se kubura iz kožna sillaha
i pucnjava ječi od dola do dola,
mučenica teška u damare bije.
To je Aljo s Podi prodo zadnjeg vola
pa sad kraj kazana mezeti i pije.**

**Onda zbogom, Bosno, s očima u plaču,
rakijavim, mutnim, što ti čežnju liju —
gavranovi strništem plaše me i gaču
i čudnu sumnju u srce mi siju.
Pa zbogom ostaj, ne zamjeri meni
što iz sve tvoje zvane romantike
u mojoj duši kao uspomene
ostaše ove zaprljane slike.**

Šukrija Pandžo.

U spomenar

*U kasnu jesen kada cvijeće vene
i svelo lišće s lipa zrakom kruži,
u mom pustom vrtu slična poznoj ruži
procvala si mala jedne noći snene...*

*...I ja ne znam zašto - al' od tada mira
moje srce nema... - ja mračni asketa
što od ženskog oka bježa k'o od hira
ljubim prah i stope amorovih peta...*

*— Da! pre nisam znao čar što ljubav [nudi
smrtnim — čar što srca ushićeno diže
vanzemaljskom snagom k nebesima [bliže!...*

*Ah, čarobni mali izvore nemira,
tvoje vrane oči baš su pune hira
i — prve za kojim moje srce ludi!...*

Mustafa H. Grabčanović.

Narodna nošnja

Narodna nošnja svakog naroda pa i pojedinog kraja smatrana je svetinjom toga naroda, odnosno kraja. Tvorevina je to naroda, koja je došla kao izraz potreba, prilika i estetskih osjećaja u vezi sa moralnim nazorima sredine, gdje se ta narodna nošnja pojavila i udomaćila. Raznolikost prilika i potreba pojedinih naroda i krajeva te nazori u moralnim pravilima dali su toliko raznovrsnih narodnih nošnji i za muški i za ženski pol ljudskog roda. Prilike u prošlosti su bile dosta teške za češći saobraćaj naroda, pa su se pojedini običaji teško prenosili u druge krajeve. Otud je i narodna nošnja pojedinih naroda i krajeva prešla u tradiciju i stalno se njegovala, usavršavala i čuvala kao dio narodne kulture, što se i danas to smatra.

Mijenjanjem nazora na život mijenja se i kultura, kako duhovna tako i materijalna. Vjera je davala i daje pravac životu. Otud je svaka vjera utjecala na mijenjanje nazora, a tim, i na način života. Mijenjanjem vjere mijenjala se kultura. Zar se i danas ne proučava poganska, pa kršćanska, pa islamska kultura? Zar se ne bije ljuti boj u naučnom svijetu o opravdanosti, valjanosti i rezultatu utjecaja na čovječanstvo tih i ostalih kultura?

Među te kulturne tekovine našeg naroda spada i naša narodna nošnja. I ta nošnja je plod vjerskih nazora našega naroda. Ona je davno prestala biti samo kao zaklon tijela i obrana od nevremena i ostalog. Odijevanje je odraz našeg osjećaja uljudnosti, ogledalo imovinskog stanja, smisla naše praktičnosti i osjećaja ljepote. Osjećaj uljudnosti i smisao za ljepotu dopunila nam je naša uzvišena vjera, od čega je došla i praktičnost kao u ostalim životnim potrebama, tako i za našu nošnju.

Primajući Islam naši su stari pradjedovi i njihovi nasljednici prilagodili i svoje odijevanje naučavanju Islama. Neka je odijevanje pristojno, za svako društvo pristupačno, neka je takovo, da ne otežava nosiocu vršenje dnevnih dužnosti kao čovjeku i kao muslimanu, a neka nije raskošno i upadljivo da bude povod umišljenosti i oholosti! To su bila pravila za odijevanje muslimana i muslimanki.

Naš je narod svoju nošnju u tom pogledu pravio i nosio. Naša nošnja nije nešto specijalno naše. To je tvorevina svega našeg naroda. Ma kud prolazili po svim krajevima, gdje naš narod živi, naći ćete zajedeničkih crta u narodnim nošnjama. Mi muslimani smo, po nazorima i učenjima naše vjere Islama, sačinili svoju narodnu nošnju, koja se razlikuje donekle, od narodne nošnje nemuslimana. To je zbog strogog pridržavanja islamskih propisa, koji naređuju, da muslimani, za svoje dobro, izbjegavaju sve, pa i najmanju sitnicu, koja bi u čovjeku mogla izazvati životinjske osjećaje i prohtjeve, koji bi mogli čovjeka dovesti u iskušenje u rđavim mislima i u nedozvoljenim djelima. Intiman život čovjeka pripada samo domu, ženi — drugarici, i nigdje više. Na svim oastalim mjestima i u svim djelovanjima čovjek treba biti ozbiljan, dostojanstven, trezven i priseban, kao što i dolikuje čovjeku najsavršenijem Božjem stvorenju. Tako Islam naučava, takove nas Bog dž. š. prima sebi za dobre i poslušne svoje robove, koji će uživati u blagostanju na oba svijeta.

Zato je naša narodna nošnja udovoljila tim zahtjevima. Muškarca je i pretpostavljala na prvi pogled onakvog kakav i treba da bude kao što je našu ženu pretstavljala kao pravu majku, domaćicu i družicu u životu. I danas nam je ugodno promatrati čovjeka, odjevena u narodnoj nošnji, koja na žalost postaje rijetkost.

Jedna od glavnih dobrih osobina te narodne nošnje je to, što je naša narodna nošnja pravljena od tkanina, koje se kod nas, među nama, izrađivale i što su bile trajne. Tim je narod mnogo uštedivao oko odijevanja, a taj izdatak je ostajao opet među nama. Time je potpomagana domaća radinost kako u stočarstvu i u sličnim granama, tako i u našem zanatstvu.

Sve je ovo bilo u skladu sa uzvišenim propisima Islama: samo odijelo, nošnja je prestavljala pristojnost, ozbiljnost, dostojanstvo, štedljivost i radinost. U ta »zlatna vremena« nije se znalo za mnoge poroke i zla koja se danas događaju.

Od prije tridesetak godina se počela napuštati narodna nošnja. I to je išlo sve dalje i gore, dok je evo došlo dotle, da se pravom može smatrati za jedan od glavnih uzroka naše i moralne i materjalne propasti to napuštanje narodne nošnje, a majmunisanje za običajima nemuslimanske, pa ako hoćete pravo, i nekršćanske Evrope.

Pojam inteligencije i civilizacije kod nas je izopačen. Mnogi zamišljaju, da evropsko odijelo, »ancug« prestavlja »efendiju«, gospodina, a kostim i mantla da predstavlja »hanumu«, gospođicu i gospođu!

Prenoseći sa ulice tu nošnju u svoje kuće, prenešene su i druge stvari i navike, koje idu uz to »inteligentno« odijelo. Jedno drugo traži i zove, pa se došlo dotle da nema ni jedan od stotine, a da se ne tuži: »ne može se na kraj«. Tako se vajkaju ozbiljne efendije i age, a da i ne govorimo o onim, koji su i inače oskudni i nevoljni.

Zbilja se i ne može na kraj. Ni žena ne uzima u obzir značenje riječi »nema se odakle«, a ni muž odnosno otac nije pravovremeno uočio sve ozbiljnosti i posljedice »evropeiziranja« i »moderniziranja« svega i svoje porodice.

Ove pojave se odrazile najprije po našim gradovima i gradićima, a sad se eto to zlo prenijelo i u naša sela. Mnoge krize brakova i krize porodičnog života posljedice su unošenja te »mode« u naše domove i onog našeg majmunisanja. Valja napomenuti, da je ovakav način života jedan razlog zahtjeva savremene inteligencije, da se naša žena emancipuje u evropskom smislu. A tome je pravo značenje, neka žena privređuje i udjeluje u javnom životu, pa nek pridonosi u taj i takav život. Kad zna tražiti modu, neka znade sebi i zaraditi taj trošak. I tako je od idealističkog shvatanja došlo do materijalističkih potreba. To najbolje znaju nekadašnji zagrijani pobornici »ženskih prava« mimo islamske propise.

Ove pojave su postale ozbiljne opomene. O našoj narodnoj nošnji bi trebalo povesti brigu, dok se još može postići uspjeha u popravljanju pogreška.

I kod katolika i kod pravoslavnih se u tom ozbiljno vodi briga. Kod njih je sasvim drukčije. Dok je kod nas »inteligencija« propagator mode i zabacivanja naše narodne nošnje, dotle kod Srba pravoslavnih ta inteligencija prednjači u čuvanju te tradicije, a Hrvati katolici su već davno uvidjeli svu štetnost toga »moderniziranja« naroda, pa su poduzeli sistematski rad na suzbijanju tog zla. Tako »Obzor« od 6. III. 1935. donosi dopis iz Osijeka, u kojem stoji: »Prije nekoliko godina bile su vrlo česte vijesti, da se u našim krajevima gubi narodna nošnja, jer da internacionalni duh sve dublje zadire i u selo, koje je do tada bilo podložno od raznih najezda iz inozemstva«. Dakle to moderniziranje je preplavilo gradove pa »zadire i u selo«. Pisac navodi kao razlog tome posljedicu teških gospodarskih prilika. Jeftina industrijska (fabrička) roba sve je jače potiskivala narodnu nošnju«. Pisac podvlači ljubav naroda za svojom narodnom nošnjom, jer »su se s njom teška srca rastajali, ali su morali«.

Te činjenice pritiskuju i naš svijet. Samo se mora priznati, da je ljubav kod našeg svijeta za narodnu nošnju dosta popustila a bez da su morali. Bar to vrijedi za malograđane od preratnih godina. Tome se nije ni čuditi. Nije bio niko od javnih radnika i prave inteligencije, da se na to obazirao, pa da je povedena akcija o suzbijanju uvlačenja tih nepotrebnih i štetnih novotarija. Došao je rat sa svim svojim lošim posljedicama, pa je došlo baš ono, što i »Obzor« navodi: »posljedice teških gospodarskih prilika«.

Ali hrvatska inteligencija uočila je teške posljedice koje bi otud mogle nastati. Nije se nikako smjelo dopustiti, da propadne ono, što nam je bila dika i ponos«. Prosvjetna i potporna društva su u prvim redovima i »sudjeluju na svim priredbama narodnog karaktera. — Publika kako na selu tako i u gradu shvaća i pomaže ovakav rad«, jako je »s očuvanjem narodne nošnje stvar mnogo teža«. Rezultat je takvog rada ipak, da se nesumnjivo može ustanoviti, da je zaustavljeno prvo jako i opasno prodiranje iz inozemstva. U gradovima su narodna društva odlučila forsirati što je više moguće priredbe i zabave, na kojima se dolazi u narodnim nošnjama«.

Eto na taj način rade hrvatska društva i vjerovati je, da će uspjeti. »Obzor« vidi, »da mnogi građani kupuju lijepe seljačke rukotvorine, koje osim umjetničke vrijednosti pretstavljaju i praktičnu upotrebu«.

A kako naša društva rade? Po priredbama naših društava i raznih udruženja dalo bi se zaključiti, iako to nije, kao da su to kakove modne revije ,modne izložbe u evropejskom smislu! Dok neka druga srpska, hrvatska i uopće jugoslavenska društva priređuju t. zv. slavenske večeri sa prisustvovanjem u narodnoj nošnji, naša društva i naša inteligencija hoće da priređuje svoje zabave a la Paris! Posle zabave se može u listovima čitati koje bio ljepše, luksuznije i modernije odjeven!

Ta vidimo svaki dan, kako na pr. Ličani, Crnogorci, Šumadinci, Zagorci i drugi nose svoju narodnu nošnju s kraja na kraj države. A mnogi činovnik u drugom kraju donese svoju narodnu nošnju, pa je od zgode do zgode obuče, a tim je prikaže onome kraju, u kojem vrši svoju dužnost. Ali to je ona prava narodna inteligencija, koja se ne stidi svojeg porekla i koja se, sa pravom, ponosi i diči sa običajima svojeg naroda i svoga kraja. Zašto i mi ne bi tako postupali?

Naša narodna nošnja ima sva preimućstva pred evropskom nošnjom, pa i pred nošnjom ostalih krajeva. Iznijeli smo razloge, koji diktuju, da se ovo pitanje uzme za ozbiljno i kao tradicija i kao neophodna potreba štednje u našem odijevanju. Vraćajući se i njegujući našu narodnu nošnju u domaćem životu oživjećemo domaću svoju privredu i domaću radinost. Daćemo pravu vrijednost našim proizvodima, pa neće biti na milosti tuđeg i stranog kapitala, koji nam opet našu istu robu prodaje pod skupu cijenu. Uposlićemo svoju okolinu, da živi od reda i rada i tim se opet spasiti tuđeg utjecaja, koji štetno djeluje. Pvratićemo onaj dostojanstveni izgled, koji daje ta narodna nošnja. Spasićemo se mnogih sitnica, bez kojih se može biti, a koje se danas skupo plaćaju, kao potrebe uz evropsko odijevanje. Povratićemo onaj stari kanaat, koji su nam stari održavali.

Odjevajući se u svoju narodnu nošnju, pored svega iznesenog ,imaćemo više islamskih svojstava, što nam je svima glavni cilj života, a to znači: bićemo bolji muslimani i bolje muslimanke.

Ove misli iznosimo pred sav naš narod, a naročito pred našu i duhovnu i svjetovne inteligenciju, koja živi među svojim narodom, želeći da ove misli ne ostane u zaboravu, nego da se pređe na rad u opštem interesu sviju nas. Samo će inteligencija osjetiti u svojim budžetima sve koristi narodne nošnje u svojoj kući. Za naš ženski svijet bi mogle u ovom pogledu naše učiteljice mnogo učiniti!

Muntazir.

IZ ARAPSKE LIRIKE:

Urve' Ibni Hizam Ibni Muhasir:)*

TEHAMMELTU MIN AFRAE...

Svašta od Afre snosih,
Ali više snosit ne mogu
Ko što ne mogu brda
Imati ruku i nogu.

Pa Bože, od Tebe molim
Pomoći protiv kôba,
Što ga zbog mile Afre
Snosim u zadnje doba.

Kô da u mojim plućima
Ptica »katâ« se krije,
Pa mlati krilom — toliko
Srce mi žestoko bije.

Kajs Ibni Zuvejh:)*

VE INNI LE EHVENNEVME...

Želim spavat, makar za to
Vakat ne bio,
Jer se nadam da bih u snu
Tebe sretio.

San mi kaže da Te gledam,
Gledam, moje milje;
Ah, pa kamo pusta sreća
Da su snovi zbilje!

*) Iz plemena Kjinane. Umro je iz ljubavi za Lubnom.

Nekoliko stihova Medžnuna Amirije:)*

VI. EHALILEJJE LA VALLAHI...

Prijatelji, ja ne mogu
Preokrenut neželjene
Božje sudbe glede Lejle,
Niti sudbe glede mene.

Sa njom me je samo kuš'o,
Dočim nju je drugom dao.
Kamo sreća da me s nečim
Osim Lejle prokušao!

Nakon druge, rano moja!
Brojim noći: jednu noćcu
Dočim prije v'jek vjekovah,
Al ih nikad ja ne brojah.

Kada klanjam okrećem se
Prema strani kuće njene,
Svojim licem makar bio
Koji klanjač iza mene.

Od imena ljubim svako
Što je njenom identično,
Ili blisko, ili barem
U čem bilo njemu slično.

EMURRU ALEDDIJARI...

Evo idem pokraj kuće
Kuće Lejle Amirove
Cjelivam je vrelom usnom
Nju i njene duvarove.

Moje srce nije ljubav
Prema kući zagrijala,
Nego ljubav prema onoj,
Što je u njoj stanovala.

VII. EBEL KALBU ILLA...

Moje srce ništa neće
Osim ljubav Lejlê Amirije;
Sv'jet je zove majkom Amra
Premda nikom ona majka nije.

Kadagod je dirnem, rukam
Od veselja hoće mi da klikne,
A na njenoj površini
Gotov lišće zeleno da nikne!

VIII. BEKJA FEREHAN LILEJLA...

Od veselja zaplakala za Lejlom
Kad već jednom konačno je vidje
Zaljubljenik, kojino ljepotu
Izvan Lejle ne opaža nigdje.

On bi našo sreću i gospodstvo
Kakvo mnogom postići se neda
Kad bi Lejla gledala ga okom,
Kakvim okom i on Lejlu gleda!

Zaljubljenik od veselja pusti
Vruću suzu kada Lejlu vidje;
Zaljubljenik, kojino ljepotu
Izvan Lejle ne opaža nigdje.

Preveo: Muhamed Seid Mašić.

---

*) Iz plemena Uzre. Umro je iz ljubavi za Afrom.

*) U potomstvu Amir Ibni Sa'saata bilo je više pjesnika Medžnuna, od kojih je svaki imao svoju Lejlu. Od njih je najčuveniji Kajs Ibni Malevveh (ili Kajs Ibni Muaz), a to je pjesnik gornjih stihova. Za Lejlom je najprije poludio, zatim podivljao i konačno umro.

Hazreti Mevlana Dželaluddini-Rumi

(Kaddesallahu sirrehulaziz).

»Svemogući Allah će slati ovome ummetu, na svakih stotinu godina onoga, koji će mu obnoviti vjeru«.

Muhammed Resulullah.

Jedinka, između vajvrijednijih od um'meta, bio je Hazreti Mevlana Dželaluddin Muhammed Rumijul Belhi, poznat pod imenom Hazreti Mevlana. On je pir (začetnik) filozofsko-muzikalnog derviškog tarikata Mevlevija. U učenim krugovima Istoka i Zapada njega je najviše popularisao njegov veličanstven spjev Mesnevija, koju je pod Božanskim nadahnućem (ilhamom) spjevao.

Hazreti Mevlana je rođen 6. rebi-ul-evela 604. po hidžri u gradu Havarizi mu (pokrajina Belh) od oca Hazreti Beahud'din Veleda, poznatog pod imenom Sultan-ul-ulema. H. Mevlana je u vječnost preselio, 5. džemaz-ul-evvela 672. g. u Konji, gdje mu se i danas nalazi turbe.

Dok je još bio kao dječak, s njime su se zbivale vrlo čudne stvari i još onda su učeni ljudi zaključili da će Hazreti Mevlana biti veliki čovjek i genij. Priča se, da su se još onda, pred očima Dženabi Dželaluddina pojavljivale razne spiritualne slike i ahiretski oblici raznih bića, kao mnogobrojna melaiketa i duše odabranih ljudi, ispod visokih kubeta. Među spisima njegovog oca, nađena je i ovakva jedna bilješka: Moj sin Dželaluddin, kad mu je bilo šest godina, igrao se jednog petka na krovu naše kuće sa drugom djecom. Igrajući se tako rekoše mu djeca, hajde da poskočimo na krov ove susjedne kuće. Na to im Hazreti Mevlana reče:

— To je mačiji i pseći posao, nego ako ste junaci, ako u vašim srcima ima nečeg ljudskog deder da poletimo na nebesa. I čim ovo izusti, nestade ga između djece. Djeca, uslijed njegovog nestanka skameniše se od čuda i u strahu počeše vriščati dozivajući Hazreti Mevlanata. Malo iza ovog događaja, upadno izmijenjenog lica i zasjatih očiju, stvori se ponovo H. Mevlana među njima. Zaprepašćena djeca, drhtavim i uzbuđenim glasićima ga priupitaše za njegov nestanak, na što im on odgovori:

— Kad sam maločas s vama razgovarao, dođoše neki ljudi u zelenim odijelima i odvedoše me sobom. Provodaše me po cijeloj vasioni i vrlo mi čudne svjetove pokazaše. Kad sam bio u tim sferama, čuh da me vi dovikivate, te me oni brzo povratiše.

Istorijski je dokazano, da je Hazreti Mevlana u tim godinama, jeo u tri četiri dana po jedanput. Kad mu je bilo 7 godina, proputovao je sa svojim ocem mnoga mjesta po Istoku, kao Bagdad, Erzindžan, Šam, Halep itd.

Jednom prilikom, susretne Hazreti Šejh-ul-Ekber Muhjuddini Arebija u Šamu na ulici Hazreti Mevlanata, kome je bilo istom 6 godina, kako slijedi stopu u stopu, nekog tadanjeg poznatog naučenjaka, i okrenuv se za njima te reče:

— Adžeba, začudne stvari! Jedan beskrajni okean, ide iza jedne kapljice! Fesubhanellah.

Kad je Sultan-ul-ulema godine 611. po hidžri protjeran iz Bagdada po Sultan Muhammed Havarezim šahu na huškanje tadanje ortodokske uleme, pod vodstvom šahovog hodže Fahrudidini Razije, koji ga nije mogla trpjeti, jer je Hazreti Sultan-ul-ulema sa Ilmi-ledunom otkrivao njihovo neznanje, Hazreti Mevlanatu tada bijaše 7 godina. Na silne zamolbe Sultan Alaeddini Selčukije, preseli se Sultan-ul-ulema, zajedno sa svojom porodicom u Konju, nakon što je proputovao razne islamske krajeve, šireći među muslimanima Ilmullah.

Hazreti Mevlana je napredovao kao rijetko ko u naukama, poučavan od svoga oca. Kad mu je bilo 18 godina, oženi ga otac sa Đevher hanumom, kćerkom Havadže Šerefuddini-Semerkandije, od kojeg braka rodi se Sultan Veled bin Mevlana, godine 623. po hidžri.

U petak 19. rebiul-uvela 628. god. plemenita duša Sultan-ul-ulemata uzdignu se u visoke Božanske sfere Kaddesallahu sirrehu.

Nakon smrti oca mu, Hazreti Mevlana nastavi u medresi svoga oca, sa predavanjima ilmi zahira i uvijek je imao preko šestotina slušalaca. Idući iz medrese kući, zaokruživala ga je tadanja ulema, koristeći se Njegovim dubokim vjerskim i umnim razlaganjima.

U svojim četrdesetim godinama života, osjeti veliku ljubav za tesavvuf (misticizam) te se pridvori tadanjem Arifi-billahu Hazreti sejjid Burhaneddin Muhakkikiji, od koga je preko deset godina slušao Božansku sakrivenu nauku *Ilmi-ledun.* Kada Hazreti Burhanuddin napusti Konju, kroz kratko vrijeme emri-Ilahijom, pojavi se u Konji Allahov junak Hazreti Šemsi Tibrizija i kad ču, kako Hazreti Mevlana ne trpi garibe u poderanim odijelima, to se ovaj — Hazreti Šems — obuče u izderane haljine i pođe u susret Hazreti Mevlanatu, koga susrete jašući na konju, a zaokruženog ulemom. Njihov taj sastanak i razgovor, je velikog duhovnog porijekla i nije mjesto, da se o tome po novinstvu piše. Inšallah imam namjeru, da o Hazreti Mevlanatu izdam posebnu knjigu i tom zgodom opisaću taj njihov sastanak, kako ga opisuju muteber kjitabi.

»Hič česi ez piš hod čizi nešüd
Hič aheni hančeri tizi nešüd
Hič Mevlana nešüd mulaji Rum
Ta müridi Šemsi Tibrizi nešüd.«

(Niti ijedan čovjek sam po sebi, nešto ne bi
Niti ijedno gvožđe, samo po sebi, oštri mač ne bi.
Na koncu, niti Dženabi Mevlana, dok Hazreti Šemsi Tibriziji murid ne bi,
Allahov miljenik i Mullaji-Rum ne bi.

Pošto su se sastali onaj *Koji ljubi* i *koji je ljubljen,* t. j. Hazreti Šemsuddin Tibrizija i Hazreti Mevlana, započe svijet da ogovara njihovo ponašanje. Kroz kratko vrijeme, napusti H. Mevlana i predavanja na medresi i inače. Tada se još više umnožiše protivnici njihovi. Oni isti, koji su H. Mevlanata u zvijezde okivali najedanput stvoriše se njegovim krvnim neprijateljima, a on im ovako pjeva:

»Ej ašikan, ej ašikan, pejmanera ćum derde em.
Zan mej ći der pejmaneha, ender nećundžed horde em.
Mestem Zi hamri min ledun, zev muhtesibra gamzećun.
mer muhtesibra u tura hem, ćašini averde bem.«

(O koji Božanskom gorljivom ljubavlju ljubite! ja sam izgubio posude (čaše, flaše, frtaljčiće) od vina, koje u tim sudima nemože stati niti se u to sude može sabrati. Ja sam pjan od onog Vječitog Vina (ledunskog vina) i idi namigni i kaži onome muhtesibu (osoba koja prati tuđe stvari i špionira). Doista, kaži tome muhtesibu da sam ja svoje izvršio i okusio se toga vina uzprkos tebi i toga muhtesiba.)

Kada Hazreti Tibrizija, otkri i upozna Hazreti Mevlanata, sa sakrivenim Božanskim uzvišenim tajnama (sirrullahom) od neopisivog aška poče tamo amo sa Hazreti Šemsom po pustinjama lutati i tako konačno napusti svoju kuću. Kada bi Hazreti Mevlanu obuzimao delirij aška, nemogaše ostati na jednom mjestu, već bi se tamo amo bacao. Hazreti Šems, vezivao bi ga, kad bi ga takvog ugledao, sa užetom uz kakav kolac ili drvo, da bi ga tako učuvao od eventualne kakve nesreće. Ovako povezan, Hazreti Mevlana bi trčao oko kolca, isto kao što konji na guvnu trče. Uz svirku naja i kuduma, *delirij aška* stigao bi mu do vrhunca, te se je do iznemoglosti oko sebe okretao.

Mevlevijska derviška mukabela »Sema«, vuče svoj korijen od ovih tajanstvenih i vrlo garib događaja.

Hazreti Mevlana Dželaluddin Rumi imao je osim Sultan Veleda još jednog sina Alaeddina. On je bio vrlo naprasit i oduran čovjek. Mrzio je iz dna duše derviše. Ovaj Alaeddin, koji je nekoliko godina izbivao iz Konje državnim poslovima, saznavši o promjenama koje su nastupile kod njegovog oca, odmah dotrča u Konju i na huškanje ortodoksne uleme, jedne noći, u zajednici sa nekoliko zlikovaca, zakla Hazreti Šemsuddini Tibriziju, rahmetullahu-teala.

Ovaj gnjusni događaj ,imade na Hazreti Mevlanata tragične i bolne posljedice. Započe bezcilno lutati po pustinjama tugujući za svojim muršidom Hazreti Šemsom, vičući: Šems, Šems, Šems! Kad Alaeddin umrije, otac mu Hazreti Mevlana, nehtjede ići na dženazu već reče: »Lejse minni« (nije od mene).

•

Kako sam u početku naveo, ugled Hazreti Mevlana Dželaluddini Rumije je najviše podigla među učenim svijetom, njegova veličanstvena »Mesnevija« koja sadrži preko četrdeset i sedam hiljada stihova, te divan »Manevija« koji obuhvaća skoro preko trideset hiljada stihova.

Obje knjige, govore nam o Božanskoj ljubavi (Ašku) u vidu priča i anegdota u stihovima, koji su napisani sa takvim stilom, da i najveći kritičari nemogu otvoriti usta. Srž cijele »Mesnevije« može se donekle razumjeti iz slijedeće alegorične priče:

»Jedna djevojka izvanredne ljepote i čari, stanuje u jednoj kući. Jedan mladić, koji je čuo za njenu ljepotu, polazi njenim vratima te na ista kuca. Na kucanj, iz kuće se oču glas lijepe djevojke:

— Ko to kuca?!

— Ja, ja sam, odgovori tužno mladić.

— Kad si ti »Ja«, a pošto se i ja smatram »Ja«, to u ovoj kući, nema mjesta za dvojicu.

Jadni mladić, tužan i čemeran odlazi i dugo vremena po šumama leta ko bez glave. Moli se Allahu dž. š. i hrani se samo korijenjem i lišćem. Ovako je trajalo nekoliko godina. Mladić, pošto je silno iznemogao i oronuo od posta i ibadeta, pođe ponovo vratima svoje ljubljene i iznova dršćućom rukom pokuca na njenim vratima: tak, tak, tak.

— Ko je? — ču se glas ljepotice.

— Ti... ti... ti si! — izusti dršćućim glasom mladić od silna uzbuđenja zaboravivši samog sebe.

— E, kad si »ti« Ja — onda uniđi, jer, samo za j e d n o g, u ovoj kući imade mjesta.

•

Svi se Ulemai-izami jednoglasno slažu u tome, da se priče iz Mesnevi-i šerifa ne mogu uspoređivati sa nikakvim pričama prolaznog svijeta, već su iste tumač skrivene hazne Kur'ani Kjerima. Interesatno je to, da se i najžešći protivnici od Ulemai-resuma (ortodoksna ulema) izjašnjuju pohvalno o Mesneviji i tvrde da se izlaganja u njoj, ne protive Šeriatu.

Islamski naučenjak, poznavalac obaju pravaca (tesavvufa i ilmi zahira) Mevlana Šemsuddini Džami, zvani Mevlana Džami, u jednom svom spjevu, govoreći o Hazreti Mevlanatu i njegovoj Mesneviji veli:

»Ani feriduni džihani ma'veni,
Pes buved burhan zateš Mesnevi
Men či dojem der vasfi an ali dženab
Nist pejgamber veli dared kjitab.«

(On je vladar svega onoga, što se razumije iz riječi i dosta ti je, kao dokaz njegovog visokog stepena da pročitaš i razumiš njegovu Mesneviju. Ja nijesam u stanju da opišem njegovu uzvišenu osobu! Znam da nije pejgamber, ali ima svoju knjigu (kjitab.)

Šejhi-mubarek Hadži Hafiz Husni ef. Numanagić, travnički muftija, kad je jednom upitan o Mesneviji, rekao je i ovo:

— Ne postoji veličanstvenije i ljepše knjige što su je ljudi napisali od Mesnevi-i šerifa.

Mesnevi-i šerif, preveden je, i prokomentarisan po nekoliko puta na sve veće jezike. Po cijelom islamskom svijetu a u centrima Evrope po raznim naučnim klubovima naučavala se i naučava Mesnevija. I kod nas u Bosni a osobito u Sarajevu na nekoliko mjesta ista se je tumačila. Zadnji njeni tumači bio je Šejhimubarek H. Husni efendija, koji je istu u visočkoj tekiji do svoga preselenja kazivao te danas živući mladi — starac H. Mehmed Džemaluddin efendija koji je spriječen bolešću prestao sa njenim tumačenjem.

I ako u Sarajevu ima još ljudi koji bi mogli koliko toliko Mesneviju kazivati, ako ništa drugo, a ono bar samo tekst prevoditi, oni to ipak ne čine, pa se nadam, da će ih možda ovaj članak ponukati, da se maknu. Velika je grehota, što je kod nas ta lijepa Božanstvena književnost utrnula.

Hejhat!

Ibni Adem.

*) Literatura: Đulzari Hakikat od A. Rahimije, Mesnevi-i šerif od Ankarevije i Kamus-ul-alam od Šemsuddin Smailbeja.

Ceremonija opasivanja sablje kod turskih vladaoca

(ili krunisanje turskih sultana)

ISTANBUL ZA VRIJEME FEREDŽE I REŠETKI.

Turci su poklanjali vrlo veliku važnost ceremonijama. Svadbe, pogrebi mrtvaca, održavanje sultanova divana — sve se je obavljalo sa velikom pompom i svečanostima. Šta više ove su se ceremonije po naročitom programu do u tančine vršile i na zijafetima (banketima) državnika i imućnih ljudi.

Za obavljanje sultanovog divana postojale su naročite knjige u koje su se morale upisivati sve potankosti ove velike svečanosti. Kada se je koji strani poklisar primao u audijenciju kod sultana i kada bi se tom prilikom u njegovu počast davao dvorski zijafet, morali su naročiti činovnici ceremonijala biti prisutni i u naročitu knjigu upisivati najprije ko je taj poklisar, na kojoj je strani sultana i velikog vezira sjedio, kako je prošao zijafet, šta se je sve govorilo i nakon dovršenja kakvi su krzneni ogrtači (ćurkovi) — od vidre, kune, zebre i dr. — darivani vezirima i janjičarskim agama, u tu je knjigu upisivan ne samo dan, nego i sat tih pojedinosti zijafeta. Također su i činovnici ceremonijala, nakon zijafeta dobivali od poklisara počasna odijela. Šta više kada je jednom prilikom za vladavine sultana Ahmeda III. priređen jedan dvorski zijafet, činovnik ceremonijala nije ništa dobio na dar. On je opisao vjerno tok zijafeta, ali je ispod toga opisa dodao:

»Na drugim zijafetima bio je običaj, da se mojoj malenkosti, koji sam dodjeljivan poklisarima, dariva čoha i humaš za odijelo, ali ovaj mi nije ništa dao. Izgleda, da je on na to zaboravio. Zato se zadovoljavam, da ovaj njegov bezobrazni postupak na lijepo protumačim«.

U to doba knjige su ceremonijala bile vrlo važne. Šta više i čuveni hronograf i povjesničar Čelebi zade Asim, opise svih dvorskih zijafeta uzeo je ih knjiga za ceremonije, a napisao je i posebna djela o ceremonijama. Ali za čudo ni u jednoj njegovoj knjizi nigdje nema spomena o ceremoniji opasivanja sablje turskih vladara.

Svi su turski sultani nakon zasijedanja na prijestolje uz velike i naročite svečanosti pripasavali sablje. Ali za sultane, koji su stolovali u Istanbulu, ove su svečanosti vršene u turbi Sultan Ejjuba.

Carigradski kvart Ejjub bio je negda vrlo važan, pošto je bio centar sreza zvanog Haslar, te je u njemu sjedio i kadija. Ljetnikovci sultana i njihovih vezira bili su na morskim obalama Ejjuba. Prijeko t. j. s druge strane Zlatnog Roga bašče i livade oko Kara-Agara, bila su najljepša i najvažnija izletišta.

I u Ejjubu je bilo vrlo krasnih izletišta kao Agaeski, Harb-mejdani, Kalamiš, Čan-kuju, Idris-košk, Krk Serai i Bülbüldere.

Osim toga najviši ljudi i državnici XVI. vijeka pokopani su na Ejjubu, kao Ebus-Suud efendi, Beduiz-Zeman, Ali bin Hizir, Vankuli Mehmed efendi, autor Tađut-Tevariha, Sadruddin ef., osvojitelj Cipra Mustafa paša, Mustafa fin Dželal Tevkii, Duztaban Mehmed paša, Karačelebi zade Mehmed Hisamuddin, Ferhad paša, Pertev paša, Džafer paša i Sokolović Mehmed paša.

Šta više i čuvena robinja sultana Ibrahima, po imenu »Šekerpaze«, dala je za života sebi napraviti turbe na Ejjubu. Ali kako je ona kašnje prognana u Ibrim, nije joj bilo suđeno, da se ukopa u to turbe.

Ejjub je dakle mjesto i za zabavu i za pobožnost. Da se je tu vršila ceremonija opasivanja sablje, potječe od tuda, što su Turci iz pieteta gajili veliko poštovanje prema Hazreti Ebu Ejjub-ul-Ensariji. Prijeporno je pitanje, da li je Ebu Ejjub uopće tu ukopan. Za vrijeme bizantijske vladavine, tu se je nalazilo neko kršćansko svetište. Ali Turci vjerujući evlijanskim riječima Akšemsudina, odredili su to mjesto i za ceremoniju opasivanja sablje.

Onog dana, kojim bi se imala vršiti ta velika i rijetka svečanost, sultan bi došao u Topkapu-Saraje i zauzeo mjesto pod velikom kubbom. Sa druge strane bi se vršile pripreme oko postrojenja vojske. I kad bi se caru javilo da je to dovršeno, on bi ispod kupule došao do na srednja vrata pred kojim je svijet očekivao carev dolazak. Čim bi se javilo, da je sultan uzjahao konja, svi bi dostojanstvenici pojahali svoje konje i zauzeli ona mjesta, da ga pozdrave gdje se pozdrav vrši za vrijeme bajrama. Šejh-ul-Islam i Kapetan paša (admiral) stajali su na lijevoj strani, da izvrše pozdrav. Čim bi car izišao na srednja vrata, čauši bi mu glasno počeli klicati; kad bi to klicanje prestalo car bi rukom odvratio pozdrav sagnuvši se malko zemlji, a čauši bi onda još višim glasom ponovili klicanje. Iza toga bi pred carem poljubili zemlju, brzo uzjahali konje i nakon što bi napravili pravilnu povorku, došli bi u avliju Sultan Fatihove džamije. U slučaju da bi car izdao zapovijed, da će posjetiti Fatihovu turbu, oni bi tu sačekali njegov dolazak.

Kada bi se car pojavio, sjahali bi sa konja i zemlju poljubili. I kroz to vrijeme bi čauši pravili urnebesne aplauze, koji bi trajali sve dok on ne bi sjahao s konja. Nakon posjete turbe cijela bi svita opet uzjahala na konje a klicanje i aplauzi ponovno bi odjekivali na sve strane. Iza dolaska na Ejjub, car bi u avliji džamije pred »binek-pašom« sjahao s konja, a veziri bi ga postrojeni između dvojih vrata dočekali, pred njim zemlju poljubili i u velikoj buri aplauza ispred njega prolazili. Klicanja su počimala čim car sjaše s konja.

Sadri-azam bi stajao caru sa desne strane uzeo ga ispod ruke i s njim došao do turbeta; Šejh-ul-Islam bi stajao do Sadri azama. Nakon svršetka ceremonije opasivanja sablje započeo bi povratak.

Tada bi opet Sadri-azam uzeo cara ispod ruke, doveo ga do »binek-paše« i nakon što bi uzjahali konje, išao bi pred njim. Ako je bilo predviđeno, da se ide do pristaništa »Bostan«, onda bi Sadri-Azam pratio cara do tamo pješice. I opet kada bi car sjahivao s konja klicanja bi se ponovila a Sadri-azam uzeo cara pod ruku i doveo ga u njegov carski čamac. Pri carevu ulazu u čamac, klicanja bi se ponovila i razlijegala obalama Ejjuba.

S turskog: **S. Bakamović.**

Med je ne samo dobra, zdrava i slatka hrana

već je i lijek za rane, kraste, opekline i čireve na čovječijem tijelu

Motto: Zdravlje je najveće blago.

Prigodom gradnje mekteba u selu Založje Čavkići u septembru prošle godine, postavljate su na četvrt 24×24 cm. otesane bukove grede na određena mjesta. Tom prilikom nisam ni ja mogao odurati, a da ne pomognem braći džematlijama oko toga teškog fizičkog posla, oko prenašanja greda. Koliko sam bio oduševljen u tome teškom poslu i bratskoj slozi oko zidanja greda, 5.50 i 9.50 m. dugačkih, na visoki zid, na čitave bukve načetvrt otesane, čini mi se, da sam i ja bio snažan kô i svaki radnik. Majstorbaša Salko Skalić zapovijeda: hoop rub!... hoop rub!... a mi svi u šali zajednički isto vičemo i po taktu gredu uzimamo, mičemo, dižemo, donosimo ili je uzvlačimo konopcima gore na zid. Mene malo greda dohvati po kažiprstu desne ruke, po jagodici, sadre mi 2.5 cm. kože s mesom, poli krv. Svima je prisutnima bilo žao, što me dohvati; svi su se protivili što i ja u tom poslu sudjelujem, rekoše mi da više ne nosim s njima teških greda. U tome pošaljem jednog mladića kući adže Muje Skalića, da mi pošalje pola fildžana meda. Mladić mi donese pun fildžan meda. Umažem ranu medom i zavijem čistim rupcem. I nastavimo opet dalje unašati grede, dok ih nismo sve unijeli i poredali. Tu sam prisutnim džematlijama kazao: da je med najbolji lijek za rane, kraste, opekline i čireve. Ranu sam svaki dan 2 puta medom mazao i previjao, i ničim više samo 10 dana. Zavoj mi je smetao pisati, a inače nije me rana boljela, nije žigala, mogao sam noću rahat spavati, a u danu raditi.

Čitajući naše Jugoslavenske pčelarske listove i jedan njemački (Bienervater), a onda i razna djela iz pčelarske struke, sve mi to dade povoda, da i u ovome našem »Islamskom Glasu« iznesem ukratko, što i koliko vrijedi med ne samo kao hrana, već i kao lijek.

Glasoviti njemački liječnik Dr. Zaiss (čitaj: Cajs) između ostalog veli o medu u svojoj raspravi:*)

— Za vrijeme rata, kad su se u mnogobrojnim prilikama (koje se, nadam se, neće više tako skoro pružiti), mogla ispitati razna sredstva za liječenje rana, obična i fantastična, i steći velika iskustva, med, koliko ja znam, nigdje nije upotrebljavan kao sredstvo za liječenje rana. Uostalom, i ako je istina, da sâm čist med ne spada u narodnu medicinu, sigurno je, da melem za rane od meda spada tamo. Med je stalno miješan naročito sa masnim tijelima i brašnom.

Od prije dvadeset i pet godina ja pažljivo studiram sve, što je u vezi sa pčelarstvom. Poslije rata i povratka u civilni život, pade mi jednog dana na pamet ideja, da je u starom poznatom melemu od meda, med onaj sastojak, koji je zaista aktivan. Zašto ga onda sputavati u dejstvu, dodajući mu razne dodatke, koji mogu samo da ograniče njegovo djelovanje. Poslije toga počeo sam pažljivo da upotrebljavam čist med za liječenje rana. Poslije izvjesnog vremena prestao sam sa premazivanjem rana jodnom tinkturom, jer to nije izrazito pomagalo procesu izliječenja, koji je nastao pod uticajem meda.

Pošto liječenje rana medom ostavlja daleko za sobom sve ostale načine, moje povjerenje u njega raste svakim danom. Malo pomalo počeo sam liječiti sve kontuzovane i jako zaprljane rane isključivo medom. Ja stavljam med na ranu i u njene šupljine, a zatim zavoj. Do potpunog očišćenja povrede, koje nastaje spontano, ne treba vršiti nikakvu eksciziju kože, ili povređenih dijelova mišića, 24 časa docnije sva nečistoća zalijepi se za zavoj, a samu ranu, koja je čista i glatka, moguće je sasvim lahko razgledati do najmanjih detalja.

Rane, liječene medom, mogu biti zašivene i sa izvjesnim zadocnjenjem kao i svježe rane. Ako je moguće mijenjati zavoj svaka 24 časa, najbolje je liječiti povrede medom do potpunog ozdravljenja, koje ne izostaje.

Poslije aplikacije meda, pacijent osjeća u polovini slučajeva otprilike, lako peckanje, koje uskoro nestaje potpuno, da bi bilo zamijenjeno utiskom svježine i umirenja.

Ja sam po ovoj metodi liječio hiljade slučajeva otprilike lako peckanje, koje uskoro nestaje potpuno, da bi bilo zamijenjeno utiskom svježine i umirenja.

Ja sam po ovoj metodi liječio hiljade slučajeva različite težine, a bez ikakve nezgode. Nadalje kaže g. dr. Cajs: — I sada sve rane liječim samo medom. Sterilni zavoj zamijenio sam zavojem sa medom, koji se može upotrijebiti u svima slučajevima. Med nosim u jednom malom sudu, u koji zamačem gazu, kad se ukaže potreba. Med, koji upotrebljavam, ne podvrgavam nikakvom prethodnom specijalnom prepariranju; to je običan vrcani med. Nepromijenjeni prirodan med je supstanca praktično aseptična«. Dovoljno je izmijeniti zavoj sa medom svaka 24 časa, pa biti siguran, da je izbjegnuta svaka komplikacija. Od ovog pravila čine izuzetak jedino slučajevi, gdje se pravi zavoj sa medom zbog lahke sekrecije osuši na rani pod uticajem vazduha, i rana izgleda kao prevučena slojem laka.

Već deset godina koristim svaku priliku, da upoznam ljekare i zubare sa ovim jedinstvenim sredstvom. Pokušaji, učinjeni naročito u pogledu liječenja veoma zagađenih rana, samo su potvrdili moje povjerenje u med kao lijek.

U ovo nekoliko primjera upotrebljen je samo med.

1. Slučaj:

Jedan drvar, koji je drva sjeko i cijepao, posjekao se po ruci pri radu u šumi. Pojedini dijelovi rane su inficirani. Rana je obložena medom; poslije pola sata formira se jedna glatka površina rane. Liječenje je završeno.

2 Slučaj:

Jedna biciklistkinja pala je na krivini. Dobila je povrede na rukama, nogama i licu. Rane, koje su zamrljane drumskom prašinom, dobile su samo dublje zavoj sa medom. Ogrebotine dosta široke kao i povrede na nosu, obrazima i čelu samo su premazane medom; suvišak meda je pokupljen jednim tamponom. Pola časa docnije ranjenica se mogla udaljiti, a da ne privlači odviše pažnju prolaznika na sebe. Sutradan su sve ogrebotine bile pokrivene krastom; svraba nije bilo. Dva dana docnije druge su rane velikim dijelom izliječene.

3. Slučaj:

Jedan mladi seljak, praveći sudžuke, stavio je prst u mehaničku sataru. Posljednji članak prsta, čija je kost slomljena, držao se samo na parčetu kože. Najprije je povezana arterija. Cijeli prst je stavljen u med, a zatim zašiven. 10—12 dana docnije članak je zarastao za prst. Istina: unutrašnje gnojenje zahtijevalo je nekoliko dubokih incizija, ali je prst sačuvan.

4. Slučaj:

Čovjek od 70 godina je presjekao udarcem sjekire poslednji članak kažiprsta po sredini. Narodni ljekar je načinio privremeni zavoj i vezao koncem falanks, da bi zaustavio krvarenje. Podvezana je i arterija. Pacijent je trebao da ide na kliniku na operaciju. Pošto je starac to odbio, a rana je bivala sve veća, patrljak je namješten pomoću konca i zavijen sa medom. Koža je počela da pokriva ranu, a uskoro je počeo rasti i nokat. Pokreti, koje je pacijent uskoro mogao da vrši, istina uz krvarenje, pokazivali su, da je prst povratio svoju pokretljivost.

Za liječenje jakih opekotina med se pokazao kao bolje sredstvo od svih drugih. Jer pri upotrebi običnih sredstava rane, odnosno opekotine imaju običaj da zagnoje.

Kad imamo neku povredu ili infekciju u usnoj šupljini (u ustima), treba dati pacijentu, da drži u ustima komad kristalnog meda, t. j. meda, koji je postao čvrst prirodnim procesom kristalizovanja.

U slučaju šivenja jezika med liječi i osvježava, a u isto vrijeme i spriječava infekciju.

Med je također izvrsno sredstvo za liječenje čireva u ušnom kanalu kao i u nosu, a indiciran je isto tako i kod otitisa, on donosi pacijentu utisak olakšanja.

5. Slučaj:

U razmaku od nekoliko mjeseci isti taj pacijent imao je dva čira potkožnjaka na leđima u veličini pesnice, koji su prijetili da probiju u pluća. Prvi je izrezao hirurg pod lokalnom anestezijom. Regeneracija izvađenog tkiva trajala je duže. Ožiljak je odgovarao po obliku težoj povredi od parčeta bombe... Drugi čir je liječen jedino medom. Čepovi izgnojenog tkiva izvlačili su se jedan za drugim; tako nastale šupljine i kanali ispunjavali su se svaki put medom. Liječenje je brzo napredovalo i ostao je samo jedan primijetan ožiljak.

Med, ovo neuporedivo sredstvo za liječenje rana, koje omogućava konzerviranje tkiva, u svakom slučaju ne može prepisati ljekar. Jer pravi pčelinji med ne možete dobiti po apotekama. Da bi med bio upotrebljiv u medicini, treba da apotekari prodaju med, i to pravi med. To mora biti čist, prirodan med, garantovano nefalsifikovan i koji nije bio zagrijavan iznad temperature krvi — dakle kao što ga dobivamo iz košnice.

Med treba držati na suhom i hladnom mjestu u hermetički zatvorenom sudu. Pod ovim uslovima on se može čuvati godinama, desetinama, stotinama, pa čak, kao što to dokazuju objekti nađeni po grobovima, i hiljadama godina. Ako je ostavljen na vazduhu, med upija vodu. Ali čim količina vode dostigne 20—21%, naročiti fermenti postaju aktivni i med počinje vreti t. j. kvari se.

Pri potrebi meda za dezinfekciju i liječenje rana ne može biti ni kolebanja ni ustezanja, jedini uslov je staviti svakog dana nov zavoj s medom na vlažnu površinu rane. Zavoj sa medom vrši odličnu službu već i za to, što potpuno zatvara pristup vazduhu.

Svoju raspravu »Vrijednost meda«, koja je rezime njegovog dugogodišnjeg iskustva, ovako završava gosp. dr. med. Zaiss: zahvaljujući raznim osobinama med je određen, da zamijeni mnoge uobičajene lijekove. Efikasnost meda je veća s jedne strane od borne masti, a s druge od čaja od kamilice.

*) »Pčelar« organ Srpskog pčelarskog društva u Beogradu i Srpske pčelarske zadruge u Rumi broj 6, od 1935., strana 179. do 180., te broj 7. od 1935. na 208.—210. str.

Naš narod kaže: med je hranjiv i ljekovit toliko, koliko i sladak. Znameniti ljekari i učenjaci, a i naše iskustvo kaže: med je hrana, koju želudac najlakše probavlja, te koja najbrže prelazi u krv, da hrani naše tijelo. Med ulazi u krv neposredno ne ostavljajući taloga. Svaka kašika meda je hrana i lijek; pospješuje probavu, oživljuje slabo tijelo, jača krv i umiruje živce; djeluje na mozak, srce, bubrege, stomak — na sav tjelesni sastav. Čovjeku, osobito u doba razvitka, potrebna je veća količina šećera; otuda dolazi naročito kod djece želja za slatkišima. Med prednjači svim vrstama šećera ;lakše ga želudac probavlja. Dužnost je sviju: uleme i inteligencije kao prijatelja našeg naroda, da iskoristimo taj dar Božiji, te da medom kao hranom podižemo i jačamo tijelo i duh od najranije mladosti, čineći ga time otpornim protiv zaraznih bolesti. Za vrijeme zaraznih bolesti med je raskužujuće sredstvo, ako ga redovno češće uzimamo u manjim količinama. Nije lahko našem narodu na selu, naročito brđaninu, kad zavije bura i mećava, doći do ljekara. Zato mora pribjegavati domaćim sredstvima, naročito onakvim sa medom. Med je i onda dobro sredstvo, koje u težim bolestima održava bolesnika do dolaska ljekara. Neocjenjivo je, jer ugrijava i čisti iz krvi nečiste sokove, vlaži osušena tkiva, te ublažuje povećanu tjelesnu toplinu.

Želudac podnaša med i onda, kad već nikakvu drugu hranu ne može da podnese — kažu iskusni ljekari.

I teška jela su lakše probavljiva, ako se poslije njih jede nešto meda, kao što je to uvedeno u nekim državama.

Slabi, malokrvni, te mladi ljudi i djeca, naročito ona, koja stanuju u mračnim i vlažnim stanovima, trebala bi svakodnevno uzimati 2—3 kašike meda i pojesti. Ima primjera, da su u najvećem stepenu malaksalosti mladići i djevojke potpuno ozdravili, uživajući med i dovoljno čista vazduha.

Bilo bi manje razvijenih bolesti grla, pluća i raznih zapalenja, kad bi se redovno uzimao med i jeo.

Narodna poslovica kaže: Zdravlje je najveće bogatstvo na svijetu. Ko hoće to bogatstvo, neka ga čuva.

Fejzullah Čavkić.

Bos. Krupa.

Mustafa A. Bašić:

Dioba

(Crtice iz našeg familijarnog života.)

U jedan dan se rodiše. U jedan se oženiše. Meho i Sule braća, blizanci vrijedili su kao uzor poštenja u cijeloj kasabi, a u čaršiji kao dobri trgovci. Skupa živjeli, radili... Jedne ćudi, njihova sličnost kao što su blizanci poklapala se u svemu drugome. Jednako odijelo nosili, u jednoj kafani sjedili itd.

Primicala im se četrdeseta.. Ibadet Bogu činili. Posjedovali sve osobine, koje može Bog čovjeku dati. U kući im mati Hanša. Grumen zemlje, eto, samo da je više insana. Zarekli se, da se ženiti neće dok im je živa mati. šta vele: oženit se? Ta da nam žene majci hator ćštete. Majka, ko majka, ona je sve to drugačije obratno shvaćala. Dugo je mislila na ženidbu svojih sinova. Okucala mnoge djevojke, dok nije najkasnije kao najzgodnije našla dvije sestre,, radi što bolje i čvršće sloge u kući. Jedne večeri stara Hanša odlučno reče:

— Djeco moja, sinovi moji... Meni su davno noge nad jamom... Kome radite? Kome štedite?... Šta čekate, što se ne ženite?

Meho i Sule se sagledaše...

— Šta šutite? Šta će biti jesenas, neka bude večeras,..

— Majko... Još nije iz vakta izašlo, reče Meho.

— Ne daj Bože, namjeniti se na baksuza, pa ode kuća u »nevar«, stidljivo će Sule.

— Nebojte se vi djeco. Ja sam vam našla dvije sestre. Eno u Zaimage Pembe i Hate, daj dva oka da ih se nagledaju. Dvije sestre ko dvije zagorkinje vile, dva upisa insanska. Pa ako ćete i kuću. Stara je to kuća i poštena. Pa ako ćete i soj, tu je... — u zlatne zvijezde okivala stara Hanša.

— Znamo, znamo majko, ali...

— Ja vam eto rekoh i ja druge neću, pa ako begenišete, recite mi i to odmah...

Poslije nekoliko međusobnih pogleda i duljeg oklijevanja, obojica braće u jedan glas tiho prošaptaše:

— Hoćemo — majko — —

U prvi četvrtak bez ikakve buke obaviše se dva vjenčanja: dva brata uzeše dvije sestre. U kući je sve veselo, nasmijano. Stara Hanša se rastapala od rahatluka. Današnji dan je smatrala najvećim danom u životu.

— Eto, sad mi je sve tećmil. Sad ne žalim umrijeti.

Od velike dragosti posadila je svoje dvije nevjeste kraj sebe. Milovala ih je, tepala im kao djeci i od neke dragosti zaplakala. Mlade nevjeste postidno gledale preda se, ljubile joj staračke ruke.

Medeni mjeseci prolazili... Početverio se itibar staroj Hanši. Ali jednoga dana, počelo je nešto podgrizati kućni rahatluk Hanšin. Mir u njezinoj staračkoj duši najednoč je poremećen. Kad bi bila sama plakala je često. Njezine bore na licu bile su dublje.

Jedne večeri bijaše svezala glavu jemenijom. Kad su bila sva kućna čeljad za sinijom pri večeri, stara Hanša kao nejako dijete briznula u plač i skočila na šiltu na svoje svagdanje mjesto.

Cijelu kućnu čeljad, kao da ih bič ošinu. Svi skočiše na noge upitavši:

— Šta ti je draga majko?

— Nije ništa, brišući rukavom anterije suze, tiho će Hanša.

— Ima tebi nešto, draga mamo, reče Meho.

— Kaži, Dina ti...

— Pa eto, kad ste me zakleli, reći ću vam... Vi se oženiste, da se bog do, oženili niste!

— Majko, majko!... zacviliše sinovi Meho i Sule, a njima se pridružiše dvije mlade žene, panuvši po nogama staroj Hanši.

— Kazuj brzo!... strogo će Sule.

— Kako dovedoste ove dvije tuđice ovdje, teret mi neki pade na dušu... Ove dvije kučke, njima ne rečeno, oteše mi moje sinove iz mog srca. Pa još me pod noge potrapaše edebsuznice jedne! Haram ih bilo!

Nasta opći plač u kući.

— Ko je kriv na srijedu s njim! razdera se Meho.

Dvije mlade žene zacviliše. Grcajući u suzama su ponavljale:

— Ja vala nijesam kriva...

— Ni ja beli...

— Pred kadiju, ko je kriv!

— Baci sine... Nije niko kriv... Nemojte se bručit pred svijetom... umirivaše ih mati.

— Pa šta ti je krivo? Jesi li gladna? Ali te je golotinja osvojila, pitao Sule.

— Nije vala ni u tom sve, — odlazeći u svoju sobu prilupnuvši jako s čardaškim vratima reče stara Hanša.

Poslije male stanke, strogo zapovijede obojica braće:

— U sobu, kučke jedne! Ovo je vaš »fit«!...

U jednoj, drugoj i trećoj sobi čulo se prigušeno jecanje.

Sofra je toga dana ostala ne dotaknuta.

Prva vatra u kući braće Masića se udunu. Ona se upravo pritaji, da se poslije pojavi jačim zamahom da svojim strašnim bračnim plamenom sagori najstariju kuću u kasabi.

Blijeda lica dvije nevjeste dvorile su staru Hamšu. Udvarale joj više nego igda. Cijelu kućnu upravu prepustili svojoj novoj majci. Bez njezina znanja nije se ni ručak osolio. A ona po svom ukusu krojila im haljine a sve to u interesu boljeg reda u kući, koja se sa jednim laganim potresom poljulja.

Jednoga petka Meho je pozvao majku, da ode s njim u magazu, da izabere sebi i nevjestam po »kat« haljina. U dućanu je Meho snimao trubu po trubu basme, dok je Hanša zavikala:

— Ha, ovo meni staroj odgovara... Ovu svilu Pembi tvojoj Meho, a ovu crvenu basmu Sulinoj Hati...

Dok je ona ovo govorila Sule je je griskao zubima donju usnicu, očito ljut...

Poslije večere povukao se svak u svoju sobu sa novim darovima na počinak. Otpočeo je u Sulinoj sobi muhabet u dvoje. Na dušeku u leglu svih dobrih i ružnih misli Hata, Sulina žena prozbori, upali luč koji će da proizvede novu najstrašniju i najfatalniju vatru.

— Ja! Biva meni basmurinu ko najcrnjoj ciganki, a Pembi svilu... Vala beli pošteno! A tvoje, ko i njegovo, u dućanu, u kući...

— Lezi!...

— Dijeli se! Ja ovo trpiti ne mogu! Ja idem babi otkle sam i došla. Ja da budem tuđa sluškinja! zakuka u oba oka Sulinica.

Sule je jeknuo, kao obodenik i sinuo sa dušeka na sećiju. Mumljao je nešto za sebe. Cigaretu za cigaretom pušio. Otpuhivao do zore, dok je Hata tvrdo spavala. Kad je svanulo, žena mu je nervozno dodala kahvu. Sule uzimajući findžan u ruku reče:

— I ti veliš, da se podijelimo? Biva sve je onako? A?

— Jest Dina mi! Hiljadu puta gore.. Jadan! Vidim ja kome se nosi puder i bakam krijući. Neću ništa da zborim pa eto ti... Znaće Meho gdje je bio. A ti crni jado, dopustio mu da radi šta hoće i...

— Prestani! U redu! Od danas smo druga kuća, srdito reče Sule.

— Tako... Bićemo mnogo rahatniji sami. Neće mi stara tući saransak nad glavom svake minute , požurila Hata.

— Ne zbori!

Čuo se sabah. Sule je niz basmake kašljucao. Ovaj put nije majci svratio u čardak, da je po običaju poljubi u ruku.

Meho se zabrinuo što Sule nema u dućanu, a već sunce blizu na sred neba. Taman je to mislio, kad Sule bahnu bez selama u dućan. Malo prošuće, razgleda po dućanu i reče:

— Burazere! Ja ću se odijeliti...

— Sule! Šta kažeš? Jesi li lud? u čudu će Meho.

— Lud nijesam... Meni moje, tebi tvoje i kvit!

— Dobro... Kad druge ne može biti u redu... reče Meho.

*

Isti dan tanka perda dijelila je Mehu od Sule u dućanu. Jedan u jednoj, drugi u drugoj polovici dućana. Obojica su mrko i nervozno sjedili.

Kapital se prepolovio. Mušterije ostale iste. Kupci volili i jednog i drugog podjednako. Da se ne zamjere ni jednom ni drugom odoše u sasvim treću radnju, gdje ih novi trgovac objeručke dočeka, uvjeravajući ih o svojoj solidnosti, iznoseći greške braće Masića. Dok su majstori kuću preziđivali, stara Hanša je glasno plakala. Dugo se borila i odlučivala: s kim da ostane, da provede zadnje dane svoga života.

Odlučila se, da ostane s Mehom.

Otpočeo je novi život u kući i u radnjama. Meho sposobniji radio je bolje. U Sule rafovi linjali. Mržnja prema Mehi rasla. Svaki susret sa rođenim bratom bio je Suli mrži. Zavirio u otrov ljudski, alkohol. U njemu tražio utjehe. On mu je omogućio, da njegov materijalni pad pođe jačim tempom. Zadnje ostatke dućanske robe je zapio. Kod kuće je žena klela. Bračni život je bio svaki dan nesnosniji i svršio se bjegstvom žene ocu.

Kao najviši bogalj hodao je gradom gledajući preda se. Svijet se okrećao za njim, govoreći:

— Alahselamet!

Najkasnije je završio u Mehe, svoga brata, u dućanu kao njegov sluga. Pao mu pred noge, rekavši:

— Ah, te puste žene!...

Džemila Hanumica Zekić:

Munevera

(Iz prošlosti.)

Vitka kao kiparis, nježna kao majski cvjetak, lijepa kao vedra noć, bila je Munevera. Pod plamom njenih očiju mnogi su padali začarani, omađijani.

Bila je kćerka vrlo siromašnih roditelja Kao djevojčica od četiri godine izgubila je oca. Majka joj je otada bila zaposlena kao radnica u nekoj tvornici ,te je tako dijete bilo prepušteno na odgoj ulici. Od ranog jutra pa do kasno navečer Munevera bi se igrala s djecom, primajući od njih sve ružne navike. Već tada se je na njoj moglo opaziti, da će biti izvanredna ljepotica.

I rasla je prepuštena samo ulici. Niko se za nju nije brinuo. Majka joj se udala i svu pažnju umjesto na dijete skrenula na muža.

Očuhu se Munevera nije dopadala. S prezirom ju je gledao, kadgod bi se pojavila pred njim. Jednom prilikom rekao je ženi da je ukloni gdje bilo iz doma, što je ona i učinila. Namjestila ju je kao služavku kod nekog age. Čim je ugojeni gospodin ugledao lijepo djevojče, počeo je kao halapljiva zvijer, koja je jedva dočekala da se baci na žrtvu, škripiti zubima.

Ona kao mlada, neiskusna, bezazlena, nije ni pomišljala, kakav plan kuje njen gospodar. Rezultat grozne zamisli čovjeka zvijeri bio je taj — da je mlada djevojka ostala do groba unesrećena. Kad je vidio šta je od sirote učinio istjerao ju je iz službe.

Od toga dana otvorili su se novi putevi ovoj mladoj djevojci, putevi koji vode prostituciji. Pošto je bila vrlo lijepa imala je mnogo uspjeha. Počeli su je sa svih strana oblijetati muškarci, nijedan da je usreći, već svaki za kratko vrijeme — za novce. Njenu majku kad je zato doznala zabolilo je u duši i ona ju, da je otkloni od opasnosti, udala za nekog udovca. Ali ona naučena na raskalašeni život, nije mogla da se svikne na lijepo porodično milje. I jednoga dana pobjegla je od muža i opet nastavila započeti život, ne sluteći jadnica, kakve će joj to posljedice donijeti. Prodajući tijelo za novac provodila se što koji dan sve više i više. Obučena u skupocjenu svilu sa zlatnim prstenjem na rukama, ona je bila kao lutka u rukama muškaraca. Svi su je željeli, ali samo za kratko, da udovolje svojim životinjskim nagonima. S ciganima sviračima zalazila je u sve noćne lokale, pjevajući i izlažući tijelo. Um, taj najveći Božji dar bio je kod nje prekriven crnim velom. Ona je samo težila za novim slastima, za novim uživanjima.

Ali, najposlije je došao kraj svemu tome. Njezino mlađahno tijelo nije moglo da izdrži prekomjerna uživanja i ona je klonula.

Jedne večeri, žutu kao vosak, odveli su u bolnicu ovu nesretnu ženu, u čijem se srcu nikada nije probudila ljubav za dom, za muža, za porodicu. Ona nije bila dostojna da se nazove suprugom, majkom, bila je samo predmet, koga je svako, za novac mogao imati u rukama. I jednog lijepog predvečerja u najtežim mukama ova bijednica umrla je i pala u zaborav.

Ona nije bila majka, zato je niko nije imao oplakivati...

JA LJUBIM ISTINU.

Ima jošte ljudi, kojima se sviđa
Sa izvora čistog prava poezija;
Ima jošte ljudi što za Islam ginu,
Njih zanijela nije nova pjevanija!

U bujici zâla dvadesetog vjeka,
U kome se rađa bezbroj ateista),*
Blago onom koga Božja ruka čuva
I kom svjetli staze Islam vjera čista.

Koji mi govore: »Mani se djevojko
Ne uzdiži Islam i ne slavi Boga,
Ne uči Kur'ana«. Ja od takvih bježim,
Oni ne shvaćanju velikog cilja moga...

Bog je nedokučiv za razume ljudske,
On je sve stvorio prirodu i ljude,
I zakone po kojim se sve pokreće,
Koga ne vjeruje spada među lude.

Islam je vjera koja sadržava
Sva dobra načela i vrline lijepe,
Vjera savremena, koji je ne shvaća
Premda ima oči spada među slijepe.

Kur'an je knjiga prepuna mudrosti,
Krivog su mišljenja oni koji kažu
Da nije od Boga, ja od takvih bježim
Daleko . . . daleko . . . jer sa srca lažu.

Od takvih stvorenja, sačuvaj me Bože,
Jer me žele zavest sa puta Istine,
Takve ja ne želim ni u snu vidjeti,
Ja slijedim Svjetlo, a bježim od
tmine!!

Džemila-Hanumica-Zekić.

*) Ateiste — bezvjerci.

Ing. S. Omanović:

Iz prvih dana pojave širenja Islama u Bosni

Najprva pojava Islama datira još iz godine 1384. — dakle gotovo prije 100 god. od vremena osvojenja Bosne i pada bosanskog Kraljevstva. Te je godine provalio u Bosnu prvi put Timurtaš-paša, a za vrijeme vladavine Tvrtka Kotromanića, 3 godine kasnije (1387.) udara na Bosnu Lala Šahin i Jildžit paša, te je oplijeniše i porobiše. Po svršetku kosovske bitke 1398. god. bio je Turcima otvoren put u Bosnu, pa su iza smrti kralja Tvrtka god. 1391. provalili u Bosnu pod Ornus begom i hametom je oplijenili. Jidžit paša je te godine provalio u Podrinje.

U to je doba bila u najvećem cvatu i snazi patarenska (bogumilska vjera — vjera narodna, koja zabacuje: krst, krštenje, crkvene ceremonije i pompu, sakramenat braka i služi se narodnim jezikom najviše pod vedrim nebom. To širenje narodne vjere nijesu mogli mirno gledati ugarski kraljevi i rimski papa, pa kralj Sigismund ugarski navali na kralja Tvrtka Tvrtkovića sa odlučnom nakanom da za vazda istrijebi patarene sa bosanskog tla. To se stanje ne popravi i nastaje pravi građanski rat između bosanskih velikaša, a vjerska mržnja prevrši svaku mjeru, kada bogumili odluče žrtvovali i samostalnost i vjeru, samo da se osvete ugarskim kraljevima i papi, koji je u ovome metežu igrao vidnu ulogu zaštićavajući bosanske katolike u toj borbi pomoću ugarskih kraljeva. U tome se Hrvoje Vukčić i Sandalj Hranić obraćaju Turskoj za pomoć, pa Turci pod Ishakbegom Kotromanićem, prvim bosancem u ulozi o krojenju sudbine naše Bosne — potuku zajedno sa spomenutom dvojicom bosanskih prvaka ugarsku vojsku 1418. i Turci tada osnovaše u Foči svoju resisdenciju (prvu na području Bosne). Iza toga osvojiše 1336. Višegrad i Sokol, pa te godine prenese Ishag beg svoju stolicu u Vrhbosnu — današnje Sarajevo. Iza toga biše osvojen Zvornik i Srebrenica.

Još ni tada nije prestala vjerska borba, pa kralj Toma Ostojić obeća papi i ugarskim kraljevima, da će iz svoje zemlje istrijebiti patarenstvo. Ovo je kralj Stjepan Toma Ostojić proveo revno i bez ikakve milosti, tako, da se je na hiljade patarenskih porodica moralo raseliti u susjedne pokrajine (Hercegovinu, Sandžak i Bugarsku). U Hercegovinu je tom prilikom pod okrilje Hercega Stjepana iselilo oko 40.00 uglednih patarenskih porodica. O ovoj nam seobi svjedoče i mnogobrojni patarenski spomenici na grobljima, koji su svuda po nizinama i vrhovima brijega posijani po kršnim krajevima: Nevesinja, Gacka i Stoca. Što se od Patarena nije moglo iseliti, pribjeglo je u guste šume Bosne, pa se i danas na mnogim mjestima naših šuma prašumskog karaktera nalaze groblja ovih jadnih proganjanih patarena.

Stjepan Tomašević uvidje, da je proganjanjem patarena počinio kardinalnu pogrešku, jer su mnogi krajevi seobom patarena ostali pusti, pa prestane proganjati Patarene, te ih pozivati — naročito one iz Hercegovine — da se vrate na svoje domove. Ali jaz i ogorčenje i mržnja, koja je nastala između Patarena i katolika nije se mogla lako zaboraviti ni ukloniti. Poslije smrti Stjepana Tome, nastavi opet proganjanje patarena po njegovom sinu Stjepanu Tomaševiću, posljednjem kralju bosanskom.

U tome vremenu poslije pada Carigrada god. 1453., pope se na stolicu namjesnika Bosne Hrvat Mahmut paša, sin naših krajeva, koji je bio prijatelj bogumila i ispovjedanja njihove vjere, pa je to proganjanje po Stjepanu Tomaševiću moralo donekle jenjati, da se zauvijek zapečati padom Bosne kod Jajca 1463. god. Te godine osvoji sultan Mehmed Fatih i ostale tada male države kralja Stjepana Tomaševića, jer su bosanski velikaši prigrlili bili gotovo svu vlast u svoje ruke. Bosna je bila neka vrsta velikaške republike, a kralj je bio samo lutka u toj vrevi građanskih zadjevica.

Padom Bosne kraljevina izgubi svaku samostalnost, a svi bogumilski plemići kivni na kralja i njegove pomagače pohrle hrpimice, da prime Islam i da se kod Jajca poklone sultanu i njegovom paši Mahmutu, koji je kralju Stjepanu Tomaševiću obećao kod predaje, da mu se neće ništa dogoditi. Na Islam prelaze najmoćniji i najbrojniji velikaši, pa se priča, da je za jedan dan prešlo na Islam oko 30.000 patarena.

Tom prilikom je sultan prema svome običaju ponudio bosanskim velikašima (vojvodama, hercezima i knezovima) da pređu na Islam, ako žele sačuvati sve povlastice i dobra, koja su dosada uživali. To su patarenski prvaci jedva dočekali, jer su bili ozlojeđeni na vječitu borbu sa rimskom propagandom i kivni u mržnji na ugarske kraljeve. Prelazom na Islam Patarenski su prvaci isposlovali, da im je slobodno upravljati zemljom i ubirati državne daće prema dosadašnjem običaju, a na poziv sultana odazvati se sa što brojnijim svojim ljudima u borbu. To im je bilo tim lakše, što su Patareni imali u to doba već svojih zagovaratelja i vlastitih sinova na velikim položajima turskog carstva (Hrvat Mahmut paša, vezir Derviš paša, beglerbeg Sulejman paša i Mehmed paša).

Prelazom Patarena na Islam nastale su dakle promjene vjere, gospodstva i naslova. Sultan potvrdi tim bivšim patarenima sve povlastice, a mjesto dosadašnjih naziva: ban, knez, vojvoda, herceg dolazi naziv beg, a za slobodno građanstvo bez plemićkih osebina naziv spahije. Pored toga su svakom bila otvorena vrata za naobrazbu i da se domogne prema talentu i naobrazbi najvećih vojničkih i civilnih položaja u turskom carstvu, kako ćemo kasnije vidjeti.

Već godine 1474. izbijaju na visoke položaje i časti u turskoj imperiji sinovi ove zemlje, a za nepunih 100 godina bilo je na častima u turskoj imperiji sinova ove zemlje: 10 velikih vezira, 5 zamjenika velikih vezira i bezbroj beglerbega i begova. Ovi su naši sinovi upravljali sa raznim sandžacima i vilajetima prostrane turske carevine, da joj osvjetla najveći ponos i pospješi najveću slavu Mehmed paša Sokolović — visoki, o čijoj ćemo porodici posebno progovoriti.

Neće biti zgorega, ako neke važne ličnosti naših krajeva u ulozi vladavine turske spomenem. To bi bili: Sofi Alipaša, koji potječe iz Podrinja i bio je namjesnik u Egiptu, Malkoč beg Dugalić iz Duga kod Prozora, koji je bio bosanski namjesnik 1553. god. i koji je prenio vezirsku stolicu iz Sarajeva u Travnik, a Ishakbeg Kotromanić iz Foče u Sarajevo 1436. god. Na mjesto Malkoč bega dolazi sin naše zemlje Kara Osman Han sin vezira Kara Mustafa paše Jurjevića, našeg zemljaka i kćeri Sultana Sulejmana velikog, imenom Sahi habane. Ovaj je paša pokopan 1554. god. u Kopčićima kod Bugojna. Kara Mustafa paša Sokolović, koji je sagradio lijepu džamiju u Rudom. 1580. god. koja i danas postoji. Semiz Ali paša Račić, koji je kao veliki vezir vladao od god. 1560.—1564. Ibrahim paša Novošeherlija, koji je oko 1600. godine bio u tri maha kao veliki vezir. Ferhat paša Sokolović iz god. 1588., koji je prenio stolicu velikih vezira iz Travnika u Banjaluku i tu sagradio džamiju Ferhadiju, koja i danas postoji. Osvojio je današnju Krajinu (srez Cazin i Bihać sa utvrdama u: Cazinu, Bužimu, Ostrošcu, Peći i Vel. Kladuši) koji se je kraj još eto do god. 1577. održao. Gazi Hasan paša Tiro-Hercegovac 1602. god. Ahmet paša Hercegović rođen 1467. god. bio je sin Stjepana Vukčića znamenitog velikaša hercegovačkog.

Najbrojnija porodica Sokolovića, koja je nekoliko stoljeća drmala i upravljala turskom carevinom, vrlo je ugledna i proširena. Jedna je porodica potjecala iz Rudog (višegradskog sreza), a druga mnogobrojnija loza iz sela Sokolovića u Rudom iz kojeg potječe i Lala Mehmedpaša Sokolović veliki vezir od god. 1604.—1607., koji je, kako je poznato sagradio i veliki most na Drini god. 1575. Iz porodice od Rudog potječe: Deli Husref paša i Lala Kara Mustafa paša Sokolović. Pored Mehmed paše Sokolovića (Visokog), potječe iz Sokolovića još: vezir Muštafa paša Sokolović, koji je pogubljen 1574. god. Pomenuti Ferhat paša Sokolović, vel. vezir Derviš paša Sokolović, koji je umro 1607. god., beglerbeg jemenski Murat paša, koji je poginuo u Jemenu 1569. god. i beglerbeg budimski Mustafa paša Sokolović, umro 1605. god. Gazi Hasan paša Sokolović bio je vezir 1598. god. a Ibrahim paša Sokolović bio je namjesnik bosanski 1609. god. Ova su potonja dvojica sinovi glasovitog Mehmed paše Sokolovića — visokog. Husref paša Sokolović, veliki vezir i pjesnik, bio je unuk junaka Deli Husref paše Sokolovića.

Od god. 1544.—1627. napreduje Bosna sa turskom carevinom i tada se osjeća cvjetanje i jačina bosanskog plemstva, pa su se pored pomenutih porodica na bosanskom vezirluku izmijenile i druge porodice (Bajramagići, Opukovići, Olovčići i Pračićići). Od toga doba počinje nazadovati uprava u Bosni i počeše se javljati razmirice između bosanskog plemstva. Begovi su imali svu vlast u svojim rukama, pa se nijesu puno brinuli za naredbe iz Carigrada, tako da već god. 1628. pošalje Carigrad u Bosnu Abaza Mehmed pašu, zakletog neprijatelja bosanskog plemstva i janjičara. Od toga su se doba mijenjale paše na bosanskom vezirluku svake godine, dapače i po tri puta u godini, te nije nikakvo čudo ako navedemo, da se za vrijeme od god. 1627. do 1878. izmijenilo na bosanskom vezirluku oko 1800 namjesnika. Padom ugarskih gradova i poslije bitke na Zenti bi zapečaćena turska vlast u Ugarskoj, te take prilike još više uzohole bosansko plemstvo, koje je sačinjavalo dosta velik broj familija, koje su morale napustiti ugarsko tlo i koje su tamo izgubile svo svoje nepokretno imanje.

Sultan Mahmut II. ne mogavši više trpiti sile i neposluha bosanskih janjičara, odluči jednom za vazda, da ih istrijebi i dokine njihove odžake, te uvede stalnu vojsku (nizam) po primjeru evropskih zemalja. Provađanje ove reforme kao i drugih udari na veliki otpor kod ponosnih bosanskih begova. Pored toga je Turska bila zaokupljena i ustancima u Srbiji i borbama u Rusiji, pa tu slabost Turske mogli su bosanski jenjičari iskoristiti za svoje koristi. Najveću ulogu u prkosu prema sultanovim reformama igrao je Husein kapetan Gradaščević, zmaj od Bosne, koji je ali imao malo privrženika u bosanskom plemstvu i razmirice bosanskog plemstva pojaviše se još u većem svjetlu. Kao primjer dosta je navesti, da se sa odlukama Husein kapetana nijesu slagali Alipaša Rizvanbegović i Smailaga Čengić i ako u duši nijesu odobravali sultanove reforme.

Turska je, da pokori nezadovoljnike i provede reforme, često slala što krvoločnije i odlučnije paše, a kao najmarkantniji primjer toga provađanja reformi, bio je krvoločni Dželal paša i Omer paša Latas, koji je skršio i samog Alipašu Rizvanbegovića.

Pod konac 19.-tog stoljeća pojaviše se i ustanci bosanske raje, koja nije mogla trpiti svoju podređenost, a ne imajući ni od koga zaštite. Tako 1875. godine pukne glasovita »Nevesinjska puška« i diže se ustanak u Krajini i Hercegovini, da konačno i oni pridonesu svoj obol za oslobođenje Bosne i Hercegovine od turskog gospodstva. Slabost Turske vladavine i neprestani ustanci i razmirice među bosanskim plemstvom, dovedoše do berlinskog kongresa 1878. god. koje godine bi povjerena uprava Bosne i Hercegovine Austro-ugarskoj monarhiji, u čijem smo ropstvu proživili sve do oslobođenja i ujedinjenja.

„Omladino, Uzdanico"!...

U posledn je vrijeme sa raznih se strana često puta čuje i čita, prigovara i prebacuje — dobronamjerno ili čak i zlonamjerno — kako je omladina pošla stranputicom, jer da je ona danas bez vjerskog odgoja, bez morala, bez ideala, bez igrađenih pogleda na svijet, jer je nastrojena sa zlim navikama, mnogim socijalnim zabludama, ateizmom, jer nejma duhovne veze sa braćom muslimanima, zaslijepljena je civilizacijom truloga zapada, daje prednost drugoj samo ne Islamskoj ideologiji itd., itd.

I dok ovi i slični njima daju potpuno negativan sud o današnjoj omladini ne gledajući ili bolje reći slijepo gledajući na prošlost, na političke i ekonomske prilike, ne uzimajući u obzir djela svojih prethodnika, ni lični rad, pa da bi mogli u tome imati jasnije poglede, preciznija mišljenja i bolju komparaciju, dotle drugi uzimajući svakako u obzir navedene činjenice a pri tome znači teškoće koje koče svaki napredak pa i kulturno-prosvjetni, odaju potpuno priznanje današnjoj omladini i imaju vjeru u nju, jer se ona u ovim danima teške ekonomske krize mora postarati u prvom redu da osigura sebi minimum egzistencije, a onda da se bori protiv svih zala i nezgoda i da se u vrtlogu života sukobljava sa zabludama i sujevjerjem starih i pokvarenošću nevaljalih. Željna prosvjete i napretka ona hrabro krči sebi put potpunoj slobodi koja uz prosvjetu može mnogo da učini u razvoju jedne sredine i naroda. Svi je oni zato, koji misle kao prvi, s ponosom zovu i kliču joj »Omladino, uzdanico naša, diko naša«. Uvjereni su, znaju i dobro shvaćaju da se od omladine očekuje i traži bolji život, jer će ona konačno voditi tešku ulogu narodnog vođe, jer će jedanput pasti na nju dužnost da naše prilike konsoliduje, da narod povede boljoj budućnosti, jer će najzad od nje zavisiti opstanak našega naroda kao kulturno-vjerske zajednice.

Ne uzimajući u zaštitu i u obzir gledište ni jedni ni drugih pređimo na stvarnost.

Bosansko-hercegovačko stanovništvo se do svetskoga rata, živeći u feudalnom poretku, gdje je prevlađivao patrijarhalni način života u kome je fanatizam taj veliki neprijatelj prosvjete i napretka našao svoj dubok korjen, nije moglo lako osloboditi svojih predrasuda. »Saruklije« su — kako naziva naše vjerske službenike u svome članku objavljenom u »Islamskom Glasu« g. Ibni Sinan — tome zlu dosta krive, jer su u svojim vazovima oštro napadali svaki pokret za emancipaciju muslimana. Tačno je da su anatemisali omladinu, prosvjetne radnike i sve one koji su živjeli i radili u duhu vremena, što je slučaj i sa našom braćom iz južnih krajeva, gdje su pojedince — »vođići« — anatemisali i isključili iz Islama Kemala Ataturka, pretsjednika Turske republike. Uspjeha su imali samo uslijed kulturne zaostalosti i jedne karakteristične crte našega naroda da više vjeruje u uspjeh pojedinca i onoga koji je češće s njim u dodiru nego u uspjeh jednoga prosvjetnog radnika i kulturno-prosvjetnog društva.

I vazda zato što napredna omladina nije pošla tragom svojih prethodnika, jer se s tim nije mogla i neće pomiriti, što je pravilno i tačno shvatila svoju dužnost, što je izašla iz fanatizma, tame i neznanja postala je nemoralna, bez ideala i bez izgrađenih pogleda na svijet!

Poslije svjetskog rata prilike su se dosta izmijenile u pogledu i jednih i drugih. Agrarna reforma mjenjajući imovne odnose onih na koje se to posredno ili neposredno odnosilo izmijenila je društvenu strukturu i način života. Sa svojim dalekosežnim posledicama sprovedena reforma imala je značaj za sav socijalni, ekonomsko-privredni i prosvjetni život Bosanaca i Hercegovaca.

Narod je odista osiromašio. Tražio je u bezizlaznim situacijama mnoge izlaze, pokušavao na sve moguće načine da se bar orijentiše. Mnogi su otišli u Tursku, naročito oni iz Sandžaka, Crne Gore i južne Srbije, neki su se naglo trgli —snašli se, ali nažalost ne svi...

Stariji, vjerni tradiciji, lijeni i nemarni, imajući apatiju prema svemu nisu se mogli potpuno osloboditi starog, naviknutog patrijarhalnog načina života. Bilo je zaista krajno vrijeme da se i oni oslobode svoga skeptičkog, fatalističkog i fanatičkog promatranja događaja koji su se zbivali i zbivaju još i sada oko njih. Nisu ni smjeli ni trebali dopustiti da im sudbina kroji brudućnost i da u svome običnom protivniku, kakvom omladinskom pokretu i tome slično gledaju najgoreg neprijatelja nas sviju i naše vjere. Te njihove činjenice koje sam naveo, potpuno su evidentne u našem životu. One su našem narodu, naročito mlađima i omladini donijeli više štete i zla, nego ma koja druga činjenica, nego ma koje drugo zlo. Pa ipak ti i takvi koji se nisu mnogo odužili svome narodu, mnogo misle, možda i suviše, o omladini — daju negativan sud o njoj kao da je omladina u svemu njima kriva.

Drugi međutim, mladi, uvidili su da se mora nešto raditi. Uvidjeli su šta sve od njih nove prilike, novo doba i suvremena civilizacija traže. Počeli su uviđati potrebu škole i modernog vaspitanja za život i borbu. Škola je njihovu djecu izmjenila, dala im određeniji pravac, razbila perdu pred očima koju su do tad imali, stvorila od njih napredne omladince, zbog čega je i nastala borba između njih i mladih i njihovih prethodnika starih koja još i danas traje.

Gledajući udare novog vremena, iznemogli i nenaučeni na rad, stariji, koji u omladini ne vide, znake napretka, debatiranja nisu trpili, u mnogo slučajeva to i danas ne trpe. U njihovim očima, i u očima onih koji tako osjećaju i misle, mi smo omladinci, ponavljam, pošli stranputicom jer šteta što ne mislimo i ne radimo onako kako oni misle i osjećaju.

To mi, omladinci ne gledamo ravnodušno. Razumijemo sve to, sposobni smo da damo svoja mišljenja i sud o načinima kako sve to da se izbjegne. Tražimo savjeta, sporazumijevanja, mladi smo, snažni, ambiciozni, možemo i dati i stvoriti. Svega toga, nažalost nema. Krivi smo i mi omladinci, koji imamo više puta i usijane mozgove, ali krivi ste i vi, naši dragi prethodnici, što dokazuju one konkretne činjenice koje sam baš samo zato naveo.

Zato omladinu treba razumjeti, davati joj potstreka, dolaziti u dodir s njom, a ne donositi sud o omladini i to javno na osnovu svojih uvjerenja i pretpostavki suviše pristrasno. U obzir treba uzeti prilike, duh vremena i mnogo što šta, pa to onda objektivno razmatrati.

Mogu samo reći kao omladinac ovo:

— Dragi naši prethodnici, imajte vjere u svoje nasljednike. Omladina u nekoliko greši, ali ona je složna i ne dijeli ni vjerske ni nacionalne osjećaje. Kao omladinci možemo svakog uvjeriti, a naročito onoga koji o nama daje negativan sud, da zaista idemo pravim putem, poštujući uz to i principe Islama. Mi ne zaboravljamo da nas je odgojila naša Islamska zajednica, znamo dobro da smo dužni i vjeri i otadžbini i narodu, da od nas očekuju naš narod i Islam pomoć, odanost i korisnost jer će na nama svijet ostati. Trudimo se, da kao napredni omladinci štitimo interese svoje rodne sredine, da bi naš glas bio saslušan i uvažen. Svjesni smo uz to da moramo ostati sinovi svojih oceva, samo prilagođeni duhu vremena i prilikama, pa zato u omladini svojim nasljednicima, slobodno gledajte bolju budućnost.

S. A. Riđanović.

KRALJICA BUDI S KRUNISANOM GLAVOM

K nama si došla iz zemlje daleke,
S očima punim sunca i vedrine,
S osmijehom trešnje vrh usne ti meke,
Žarke i ljupke i slatke i fine.

I mi se sresmo. Mi se zavoljesmo.
Dani su tekli poput slatkih snova.
Pijan od sreće ja ne znah dal' besmo
Iz carstva zemlje il carstva stihova.

I bješe ljeto. Ilidža u cvjetu
Bijelom i žutom, crvenom i plavom
I puno svjeta. A ti u tom svjetu,
Kraljica draži s krunisanom glavom.

Ruku si glatku, ruku Mona-Lize,
Spustila meko vrh kose mi guste
I tako išli ka reci — gde klize —
Gledati vale: te ždralove puste.

I za čas, kao djeca, razdragani
Našli se hitro u bisernom buku,
Talasi modri, konjci osedlani,
Titrali s nama od ruku do ruku.

No tad ja bijah silno ljubomoran
Na kristal rečni, na slapove svježe,
Zašto te ljube. Pa ko ribar oran
U svoje sam te ulovio mreže.

I tako, tu sam ribu dragocjenu,
Vješto i s mamcem preveo ka žalu —
Pod miškom mladom, čvrsto [zagrljenu,
Da bi je oteo algi i koralu.

Kad noć je pala, sjeli smo na klupu
I ti si, kao kanarinka s grane,
Pjevala neke pjesme inostrane,
Ja neku našu balkansku i glupu.

O, časi dragi. Lastavice mala
Prenula što si ka dalekom jugu,
Vrati se s nova. Meni, tvome drugu,
Ne bi li sreću za uzdarje dala.

Jer biće ljeto. Ilidža u cvetu
Belom i žutom, crvenom i plavom
I puno sveta. A ti u tom svetu
Kraljica budi s krunisanom glavom.

Sait Orahovac.

Muhamed R. Kerken:

Naš narodni humor

O našem narodnom humoru i umotvorinama vrlo se malo vodi računa.

To naše narodno blago propada i izumire, zajedno sa našim starim ljudima. U nekim našim časopisima počeli su da objavljuju narodne umotvorine u stihovima, a g. Hermann je u svoje vrijeme naše narodne junačke pjesme sabrao i štampao u posebnim knjigama. Vrijednost ovog narodnog blaga izgleda da su kod nas više stranci procijenili nego li naši ljudi, jer u našim krajevima se često mogu vidjeti Nijemci, gdje među našim svijetom sabiru to narodno blago.

Jedna posebna vrsta tog narodnog blaga, anegdote, kod nas su mnogo raširene i u našem se narodu prepričavaju sa najvećim zadovoljstvom. Ta vrsta narodnog blaga kod nas je najmanje iskorišćena i ispitana. Bistri humor narodni i filozofija mogu razveseliti i razvedriti čovjeka i u najtežim časovima života. Sabiranjem ove vrste umotvorina kod nas se vrlo malo ko bavi. Sarajevski dnevnik »Jugoslavenski List« prije dvije godine otvorio je posebnu rubriku »Anegdote iz Bosne i Hercegovine« obećavši tom prilikom, da će kad završi prikupljanje ovih anegdota izdati ih u posebnoj zbirci i tako spasiti od propasti ovo naše narodno dobro. Šteta je da ta zbirka još nije izdata.

Kao saradnik te rubrike u »Jug. Listu« iznijeću za čitaoce ovog lista nekoliko anegdota koje sam u svoje vrijeme iznio i u »Jug. Listu«.

Šta rade Ruđani.

Višegrađani od svog postanka vikali su na Rudo i Ruđane. Nisu se nikada mogli, a ni danas se ne mogu toliko jedni sa drugima. Višegrađani i Ruđani gdje bi se god sreli, uvijek bi se peckali. Kratko rečeno nisu se mogli. Jednom prije rata neki Ruđanin ode u Višegrad sudskim poslom. Odmah ga jedan Višegradac, čim je ruđanin ušao u kafanu, zapita:

— Šta rade budalasti Ruđani?

Ruđanin se brzo snađe i dobaci:

— Broje koliko u Višegradu ima pametnih, pa nabrojiše da Vas ima jedna trećina tako kao ti, a dvije trećine još budalastijih od tebe.

Čorbadžije.

Kad je veliki turski vezir Mehmed paša Sokolović sagradio na Drini u Višegradu most, napravio je u Višegradu imaret. U imaretu dobivala se dobra hrana. Ubrzo Višegradci, pa i oni bogatiji, navadiše se na imaretsku čorbu koja se dijelila džabe (besplatno). U Višegradu nije više niko kuhao kod svoje kuće. Svi su se navikli na imaretsku čorbu te su se svi Višegradci hranili džabe. Pričaju da cijeli Budimski dohodak nije mogao odgovarati potrošnji Višegradskog imareta i zato ih prozovu — čorbadžijama.

To ime i danas nose i nosiće ga dok je svijeta i vijeka.

Prvi put na sudu.

Za vrijeme Austrije tužila jedna muslimanka iz okoline Sarajeva, svoga komšiju kako joj je jedne srijede ubio vola koji je bio svezan za njegov plot. Kad je došlo vrijeme suđenju prozovu i nju i sudac je upita zašto tuži optuženog. Kako joj je bilo prvi put da dođe u sud to se mnogo zbunila pa će u zabuni sudiji:

— Gospodin junac krepo mi sudac uči plota za četvrtak vezan.

Lako ćete ih poznati.

Za vrijeme turske vlade, trgovci iz Novog Pazara kupovali su robu u Sarajevu. Kako nije bilo u ono doba željeznice to su morali tjerati robu na konjima putem koji je vodio preko Rudog, Višegrada, Romanije do Sarajeva. U ono vrijeme razne razbojničke bande krstarile su Romanijom i pljačkali bogate trgovce koji su tuda prolazili. Kada su jednog dana trgovci prolazili preko Romanije sačekala ih je jedna četa razbojnika, većinom novljaka, pa kako nisu znali kako će poznati bogate trgovce obrate se svom starješini:

— Kako mi da poznamo te bogate trgovce. Dali po odijelu ili po čemu drugom?

Našto harambaša odgovori:

— Lako ćete ih poznati. Ako govore o ženama i akšamlucima to su Višegradci; njih slobodno pustite. Ako govore o konjima to su sigurno Rogatičani i njih pustite. A koji govore o trgovini te držite. To ili su Sarajlije ili Novo Pazarci.

Gut.

Za vrijeme Austrije neki Švaba u Brčkom zagubio kabanicu, pa kako je nije mogao naći, pozove telala i plati mu telaliju da oglasi po gradu da je on izgubio kabanicu, te će onoga ko mu je preda pristojno nagraditi. Telal krene niz čaršiju vičući:

— »Čuj čojo i počuj, Švabo izgubio kabanicu. Ko je nađe neka je turi u boju, pa neka je nosi ko svoju!«

Švabo, koji očito nije znao naš jezik išao je za telalom vičući: Gut, gut.

Grof Tisa.

Jednom prilikom vozio se inkognito u vagonu I. klase grof Tisa, pa kako nije pušio, svakome ko bi u taj vagon ušao bilo je zabranjeno pušenje. Slučajno u vagonu se vozio još jedan putnik koji nesmetano zapali cigaretu. Kad je kondukter, koji nije poznavao grofa Tisu, unišao u vagon, nije smio opomenuti pušača, jer se bojao da to nije sam Tisa. Tisa pozove konduktera i naredi mu da opomene pušača da ovo nisu kola za pušenje, što kondukter i učini. Saslušavši konduktera pušač odmah baci cigaretu, ali čim kondukter izađe, on ponovo zapali drugu. Grof Tisa opet pozove konduktera koji učtivo priđe pušaču i opomenu ga:

— Gospodine, ovdje je zabranjeno pušenje! Pređite u druga pušačka kola.

Pušač ponovo baci cigaretu, ali čim kondukter izađe on opet zapali. Grofu Tisi to pređe u dosadu priđe nepoznatom gospodinu i pruži mu svoju vizit kartu na kojoj je stajalo Tisino ime i titula. Pušač se izvine grofu, strpa vizit kartu u notes i baci cigaretu. Kad grof sjede on ponovo zapali cigaretu. U tom uniđe kondukter i opet opomenu pušača našto mu ovaj izvadi vizit-kartu na kojoj je stajalo: Grofa Tise ime i titula. Kondukter se izvine pušaču i pođe, ali ga Tisa zovne i naredi mu da odmah izbaci pušača, našto mu kondukter reče:

— Ja bogami njemu ne smijem ništa. On je grof Tisa, najveća svinja što ju je Mađarska dala.

Kroz tri dana nedužni kondukter bio je otpušten iz službe i optužen za uvredu grofa.

Nije čovjek.

Za vrijeme Austrije u jedno mjesto došao novi kotarski predstojnik. Mještani mu priredili sjajan doček na stanici. Držali govore i hvalisali novog predstojnika. Stari Ibraga, koji nije bio vičan ovim slavama, upita svoga komšiju Tala:

— Jeli Tale, kakav nam to čovjek dolazi?

— Nije čovjek nego prestojnik — odgovori Tale.

Mustajbegova hvala.

U staro doba u Foči življaše neki Mustajbeg, koji bijaše veliki hvalisavac. Kad bi pošao u kafanu, uvijek bi namazao brkove lojem, pa bi se onda hvalio kako je dobro ručao.

Jednog dana dođe Mustajbeg u kafanu i po svom starom običaju, počne trljati svoje masne brkove, hvaleći se jednom svom ahbabu:

— Eh, ahbabu, što ti danas mastan burek obrka. Ama ha, pravi burek. Sve maslo kipi.

U tom uleće Mustajbegov sin Ibro u kafanu i viknu:

— Babo, babo, izjela mačka svijeću što mažeš brkove kad u kafanu pođeš.

Egzecir.

Vejžbala Austrijska konjica u nekom polju blizu Sarajeva. Kad su se vratili s »egzicira« kapetan naredi:

— Sjašite s konja!

Ali na čudo veća polovica ostade na konjima. Kapetan sav ljutit, drekne na one što su još jahali:

— No što vi ne sjašete?

— Pa vi ste naredili da sjašu s konja a mi smo na kobilama — odgovore oni.

Za dva magarca.

Za vrijeme Austrije pođe neki predstojnik sa sinom u lov. Kako je bio spremio mnogo stvari to nisu mogli sami iznijeti na planinu, nego pozovu starog Ibru da im on ponese. Ibro je klapao za predstojnikom i sinom mu, stenjući pod teškim tovarom. Kad predstojnik čuje kako Ibro stenje, okrene se pa će mu:

— No Ipro, to tepe prefiše teško. Ti nosiš za edan magarac.

— Ne gospodin »poglaviti« Vallahi za jednog, već za dvojicu — odgovori Ibro i produži dalje stenjući.

Glava glavi.

U jednom selu u kotaru višegradskom (Dobrunu) pošli seljaci da love zečeve. Idući šumom naiđu na mazgu, koju do tada nikad nisu vidjeli. Seljaci su se u čudu pitali što li to može biti, dok jednom neko ne reče da je to zečija majka. Došavši do ovog zaključka oni ubiju mazgu i ispeku je na ražnju. Pozovu i kadiju da i on jede mesa od zečije majke, ali kako kadija nije mogao doći, to oni riješe da mu pošalju glavušu. Zaputi se jedan seljak sa glavušom od mazge u peškiru i evo ga pred kadiju. Kadija ga upita što je došao, a ovaj mu reče:

— Dragi efendija, ubili smo zečiju majku, pa smo ti poslali glavu da je izjedeš. Znaš glava uvijek ide glavi.

Kad sandžaklija putuje u svijet

Zaboraviti nikada neću taj Sandžak krvavi
što caruje u zabludama,
što nad njim bolan se krik prolama.

Tamo su moji dedovi ginuli
raspojasano živeli
pijani u svatovskim dolamama
pesmu i čežnju kroz svet proneli.

Bodu me ko strele ta sećanja na rat.
(O tada niko nije bio nikom brat!)
tad klali su nas ko brave i krave
bez strepnje, bola i strave
išli su raspevani niz drum
u novom svečanom odelu
ko svati i drevni junaci.

Boli me ta čežnja žalovita
za reku, za zemlju
za dan u belom prozirnom svitanju,
putujemo kao čergaši od sela do grada
puni nam džepovi ispisanih pasoša, srca jada,
a život nam pretežak u skitanju.

Kad leto prospe zlato niz strane
i odsevi se sruče niz reku
žalujem za livadama i debelim otkosima
za rodom
za plodom
za vodom
za devojkom,
što mi je ruho svatovsko suzama pokapala.

Jutros sam zalio korita suzama
poslednji put sam pomilovao nekađanja [pojila
zavriskala je majka krikom što prolama
i mlekom što me je dojila
molila me da poljubim zemlju i travu.

Putujemo, tamo je Anadolija....
zemlja puta i daleka
bolna me misao i strepnja tamo čeka
da umrem željan
za rekom
za rodom
za plodom
za zemljom što me je krikom do neba
da ostanem zvala.

Ilijas Dobardžić.

DŽAMIJSKE RUŠEVINE

Tamo daleko, otkud rujna zora
Svakog jutra svoju pjesmicu zapoje,
Iz onih krvavih i mučnijeh dana
Jedne svete kuće ruševine stoje.

To su ruševine od džamije naše,
Koja u prahu i pepelu leži.
Nekad se je u njoj Božji Govor vio,
A sad od nje svako živo biće bježi.

U svjetskome ratu srušiše je ljudi
I ubiše u njoj staroga imama,
Porušiše njene zidove prebjele,
Te munara vita sada strši sama.

Strši munara i turobno gleda
U daljine plave i vremena nova,
Dokle na njenoj srušenoj šerefi
Savija gnijezdo neka divlja sova.

A kad noćca blaga obzorjem zaplovi,
I prekrije tamom ruševine hrama,
Tad se iz džamije tajni glasi dižu
U slavu Boga, u slavu Islama.

Ti se glasi viju, kako ljudi vele,
Iz blizine starog imamovog groba.
Dok zidine sure nepomične stoje,
Snivaju o slavi davnog, srećnog doba..

Halid Sadi.

Bajram mubarek olsun žele Vam:

Muslimanska knjižara
H. AHMED KUJUNDŽIĆ
Sarajevo, Bravadžiluk br. 6.

RIFAT BIN ŠABAN
slastičar
Sarajevo

ESAD PEKUŠA
modni muški krojač
Sarajevo, Kundurdžiluk 20.

»VENUS«
parfumerija

VEJSIL PLOSKIĆ
Sarajevo, Kazandžiluk

ĆAMIL TUCAKOVIĆ
aščinica
Sarajevo, Trgovke ulica 21.

IBRAHIM MUSAKADIĆ
sahačija
Sarajevo, Kočićeva ulica

»ŠADRVAN
kafana i restoracija
Sarajevo

Gazi Isabegova Banja
vlasnici
PAŠIĆ I SERDAROVIĆ

NEDŽIB ŠAĆIRAGIĆ
obućar
Sarajevo, Kralja Petra ul.

MUSTAFA DŽINIĆ
trgovina galanterije
Sarajevo, Veliki Ćurčiluk 28.

»ZLATKA«
specijalna trgovina krznom i kožnatom robom, Sarajevo.

Slastičarna
»KORZO«
Kr. Petra ulica 19.

HASAN HASANBEGOVIĆ
trgovina konfekcije
Prestolonaslj. Petra ulica 64.

LUDVIG MARTON
Staklana

D. M. C. SUMBUL MONTILJO
trgovina manufakturne robe
Sarajevo

BIFE
kod
DREHSLERA

MIRKO KONSTANTINOVIĆ
mesar
Grad tržnica 31 — Vojv. Putn. 32.

Slastičarna
»SABO«
Sarajevo

D. M. KOČOVIĆ
i sinovi
Sarajevo

MORIC GAON
&
TOLENTINO

»NOVI BAZAR«
skladište cipela
Sarajevo

»GUMIJA«
Sarajevo

Vlada
TEOKAREVIĆ
Sarajevo

ELIAS A. KAJON I F. BÖHM
Sarajevo, Kr. Petra ul.

Hadži Uzeir Krećo i sin
trgovina kolonijalnom robom
Telefon 253. Sarajevo Telefon 253.

»ORIJENT«
BRAĆA ARIFOVIĆ
trgovina bonbona, čokolade, keksa i t. d.
Telefon 758 Aleksandrova ulica
Sarajevo

HASIBOVIĆ I JAHJAEFENDIĆ
Trgovina kolonijalne robe i zemaljskih proizvoda
Sarajevo, Podkovači 10.

H. MUSTAFA DELIĆ I SIN
Trgovina konfekcije
Sarajevo, Abadžiluk 26.

Mjenjačnica i zalagaonica
MILUTINOVIĆ I RUŽIĆ
Sarajevo, Gazi Husrevbegova 20.
Brzojavna adresa: »Sarafi«
Telefon broj 312.

HINKO KRANJEC
Specijalna trgovina pisaćih mašina
Sarajevo, Aleksandrova ulica

Zastupstvo papira
BOŽIDAR PETKOVIĆ
Sarajevo
Aleksandrova ulica

»NELKA«
Tvornica tjestenine
Ulica 6. Novembra br. 50
Sarajevo, Telefon 1014

Apoteka kod »Orla«
IVO VRANIĆ
Sarajevo

BOSANSKO AGENTURNO TRGOVAČKO DRUŠTVO
Telefon 168. Brzojavi: Trgoagent
Agentura zemaljskih proizvoda
Sarajevo

Centralna drogerija
BRAĆA ŠAHINAGIĆ
Foto odio: razvija, kopira i povećava
Sarajevo, Prestol. Petra ulica

Knjižara
SIMON KATAN
Sarajevo
Kr. Aleksandrova ulica

A. M. AST I SINOVI
Sarajevo

ASIM ARSLANAGIĆ
Trgovina kolonijalne robe i zemaljskih proizvoda
Sarajevo, Telefon 886.

ŠABETAJ D. PAPO
Sarajevo

Fabrika pletene robe
LEON I. KABILJO
Sarajevo, Gajev trg 4.

FEHIM RAŠIDAGIĆ
trgovina pomodne robe
Sarajevo, Aleksandrova ulica

VALTER TAUSCH
fotografski atelje
Sarajevo

Restauracija
»TONI«
preko puta Zemaljske banke
Sarajevo

»GEULA«
Zadruga za štednju i veresiju
Sarajevo

ARON ALBAHARI
veletrgovina galanterije
Aleksandrvoa ul. 24.
Sarajevo

»JADRAN«
D. D.
Sarajevo

MORIC S. M. KABILJO I DRUG
tvorničko stovarište koža i postolarskog pribora
Veliki Čurčiluk 10.
Sarajevo

Radio radnja
M. MARKIČEVIĆ
Filips-radio Sarajevo

ISMET NIKŠIĆ
Trgovina građevnog materijala i zastupstvo »Bohn« crijepa
Sarajevo, telefon 136. Bendbaša 4.

V. KOMARICA
zubna ordinacija
Sarajevo, Careva obala 10.

M. KUJUNDŽIĆ
Trgovina manufakt. i kratke robe
Sarajevo, Prestol. Petra ul. 5.

Đ. AŠKOVIĆ
Trgovina tašni i kofera
Sarajevo, Kralja Petra ul.

JAKUB IMAMOVIĆ (Berberović)
trgovina mješovite robe
Sarajevo, Gazi Isabegova 11.

ABDULAH NEZIRHODŽIĆ
pomodna manufakturna radnja
Sarajevo, Gazi Husrevbegova

Kafana »Volga«
M. MUZUR
Sarajevo.

KRAMO IBRAHIM
Sarajevska aščinica
Gazi Husrevbegova 17.

Kafana kod
»ISMETA«
Sarajevo, Kulovića ulica

Kafana »Lira«
Omer HADŽIOMEROVIĆ
Sarajevo, Kralja Petra ulica

FOTO »KORZO«
atelje
Sarajevo, Kralja Petra 15.

Gradska restauracija
JURE CARATAN
Sarajevo

BIFE PRIJAKOVIĆ
Zrinjskog ulica
Sarajevo

RISTO ŠVABO »VAKAT«
ćošak Aleksandrove i Predimaret
Sarajevo

DANIEL I ZADIK DANON
sarafi
Sarajevo, Gazi Husrefbegova 6.

MENAHEM D. SALOM
saraf i mjenjač
Sarajevo

ELIŠA A. MUSAFIJA
trgovina manufakturnom robom
Sarajevo, Bazardžani 16.

SIMON KATAN
Knjižara i veletrgovina papirom
Sarajevo, Telefon 459.

JAHIEL J. FINCI
trgovina zemaljskih proizvoda
Sarajevo

J. & J. NAJER
Sarajevo

»ZORA«
tvornica bonbona
Sarajevo

MUSTAFA KVOČO
obućarski krojač
Sarajevo, Kr. Marije 17.

IBRAHIMAGA PAŠALIĆ
specerajska radnja
Kralja Petra 26.

Levi
»ZLATNI ZUB«
trgovina jeftinoće

S. i M. KOVAČINA
podrum mostarskog vina
Sarajevo

»VENUS«
parfumerija

BRAĆA ALKALAJ
kožara
Sarajevo

Naša poratna književnost i nekolike njezine fizionomije

Čitajući kritiku na našu poslijeratnu knjigu naići će te još uvijek na totalitetna drugarska priznanja puna druželjubivosti, obzira i takta, i ne uzimajući u obzir one slobodnokonkurentske napade, vidjećete da nema ni jednog progona s književne arene, jer su svi talenti, jedni od najboljih, jer obećavaju mnogo i sl. Svako ko se pojavi, zna unaprijed da mu je zagarantovan uspjeh, zna da i za njega ima jedna lijepa i utješljiva riječ, kao i za ostale. Redakcije naših dnevnika, tjednika i mjesečnika imale su svoje posebno kolorisane interese, pa ih danas svojataju. Servirale su štivo sa malo smisla za napredak sposobnoj publici, i čuvajući se da materijalno ne skrahiraju, povinule se tradicijama, nekadašnjim danima, žvakali ih, a morajući da nešto pišu: unijeli su jednu raskvašenu sentimentalnu notu u narod, gladili su gole trbuhe mase i pretendovale na status quo. Zato je ta naša »moguća« kritika, mjesto da bude regulativ razvoja umjetnosti, njezin pomagač, da bude komponenta našeg kulturnog razvoja poslije rata, koji nas je kao i sve ostale svestrano rastrojio, mjesto da nas pravilno orijentiše i poveže, — izgubila svaki smisao. Na razvoj knjige i nehotice je postavila tačku i dala joj defektnu ulogu, da se vrti u krugu iživljene feudalne epohe, epohe u dekadenstvu, u orgijanju s rakijom i ženom, da nam servira tu epohu sopstvenog propadanja, naše truleži, ne dajući nam instrukcije i viziju za bolji napredno konstruisan život. Ljudi sa perima dobivši takvu autonomiju i imunitet, otišli su svaki na svoju stranu, da opet svi zajedno dadnu jedno te isto: erotiku, sentimenat i žal za prošlošću.

U očitoj suprotnosti sa našom stvarnosti imali smo tako književnost pravih dekadentskih nesvjestica, koja nam je liječila rane otmenom dosadom Iša Mrahorovih, mezetluka, šargija i čaša, i na grub gunj naše stvarnosti navlačila uštirkane paučine svojih fikcija. Nisu opazili da taj njihov čovjek rezigniran tone, uljuljkujući se u san, drugi da pati savijajući kičmu nad oranicom i komadom. Nisu ih znali izvući iz tih rušenja života. Pa ih ni danas ne izvlače.

Do sada su bili svi dobri. Niko nije htio da bude drugi. Pa je nedostojala rang lista naših književnih vrednota, a nisu je mogli dati, jer im je manjkao jedan objektivan i stručan kriterij. Uloga umjetnosti shvaćena je krivo i kao takva donijela nam deficit, uljuljkavala mjesto da bude poluga napretka. Toga radi uzeo sam ovo kao najaktuelnije, da iznesem jedno, da ne kažem novo naziranje na našu književnu stvarnost. Nemam namjere da ja napravim tu rang listu, još manje da dam neku superiornu lekciju, nego osjećam da je potrebno o tome jednom povesti računa, početi i rasčistiti, povući direktivu za naš razvoj preko umjetnosti, unijeti više svijetla u pojave naše knjige. I ta dosadašnja rezignacija nije pala s neba. Tome smo mi sami krivi, kao nosioci svoje sudbine, pa da i sada tu istu krivnju testamentarno ne naslijedimo, ili ne produžimo, potreban je korak iz ovoga začaranog kruga.

Na nama su se slomila kola, to znamo. Mi smo poslijeratni prelaz osjetili najjače, i svejedno to se u našoj knjizi kao odrazu prilika nije protokolisalo, šta više ona je svojim »lijepim« i »egzotičnim« prekrila tu stvarnost. A društveni karakter umjetnosti učinio je da ta nazovimo umjetnost prerašte okvire u koje su je sputali, i da dâ nešto specifično naše i gorko. Mlađi što se javljaju obilježeni su tom stvarnošću teškom i mučaljivom, kroz koju se osjeća jedan društveno pozitivan dah i koji se treba da emancipuje od čuda i fatalnosti, što nam je književnost odgojila. Na tu pojavu skrećem naročitu pažnju.

Vjerujem: doživiću ne odgovor nego napad, jer je to danas zamjena kritičkog duha; ali to ne smeta. Založiću se za jednu novu vezu, novu orijentaciju naše književnosti i nas preko te iste književnosti, za obrazovanje našeg novog literarnog naraštaja. Da mi ne bi rekli, kako govorim od ćibuka, daću kriterij, shvatanje umjetnosti, odnosno književnosti, jedno naziranje na nju.

Ako ste za to radoznali, primijetiće te da svaka epoha ima jasno naglašenu tendencu za održanjem postojećeg i reakciju na to postojeće, i da se ona manifestuje kao fizionomija kulturnog stremljenja klasa svuda, ponajviše u umjetnosti, gdje je forma naličje tih pretenzija. Svako doba ima svoje teoretičare umjetničke, pravne i ostale. Homerova klasična Ilijada daje nam lice vremena u kojem se javila, skolastika i gotika karakterišu epohu misticizma, kada je duhu priznavat prioritet nad tijelom. Poniranje u mit i težnja k nebu izražena je u arhitekturi: vertikalno upereni prozori i svodovi, mrak i tajanstvenost unutrašnjosti hramova sugerisala je dvonožcu osjećaj ništavila samog sebe: on se pod uticajem svojih vlastitih djela gubio u ništa, činio se sam sebi bezvrijednim, jer je epoha tako nalagala. Renesansa, kao ekspanzija trgovačkog kapitalizma i reakcija na feudalno uređenja dala je svoj umjetnički žig, (Grof Castiglione: »Il Cortegio«), pseudoklasicizam za Luja XIV., kada se u isticanju duha i tijela inkarniralna moć i veličina monarha, pa romantizam koji je trebao dati jedan elan i zanos mladom industrijskom kapitalizmu za revoluciju francusku, naturalizam sličan mehaničkom materijalizmu, realizam kao sinteza svega toga i najposlije novi savremeniji konstruktivizam. Tako se kroz sva vremena provlači umjetnost sa određenom svrhom, tendencijom, da bi se moglo reći, uzimajući u obzir i pradruštvenu umjetnost, svrha je stara isto toliko kao i ona.

Prvu primitivnu umjetnost okarakterisali su kao embrionalan čovječji govor, koji je onda ako ga nazovemo umjetnošću, bio direktno individualno koristan, bio sreatvo u rukama čovjeka, srestvo za samoodržanje. Kasnije, razvojem društva, usavršavanjem govora ta umjetnost prelazi iz oblasti praktično individualne korisnosti u oblast apstrakcije onoga, što je u praktičnom životu od opšte društvene koristi, dakle iz realnosti u simbol.

A simbol je bio realan samo kao forma, koja se forsirala baš kao izraz te idealizacije realnosti, mijenjala se, diferencirala, multiplicirala, prožimala sa sadržajem i potiskivala ga; to je vječito prisustvo forme i »lijepog« u umjetničkom djelu učinilo je da se zaboravi da forma kao takva nije sadržina umjetnosti, nego samo u koliko je simbol nečeg što nužno pretpostavlja formu već zato što je simbol. »Lijepo« kao idealizicaja stvarnosti postalo je vremenom predmet umjetnosti, njezina eminentna oznaka, kako je i danas shvaća — larpurlartizam. Pa se tako umjetnička, društvena tematika zamijenila kosmičkom i umjetnost se digla iznad prljave svakidašnjice, izgubila mjesto kritičara i reformatora društvenih odnosa, protivrečnosti, zbivanja. Teoretičari njezini u trenutcima »inspiracije« živjeli su i danas žive u nekim nadzemaljskim regionima, gdje vlada vječita ljepota i blagostanje a nas obične smrtnike usred prljave stvarnosti usrećuju time, što nam serviraju svoju umjetnost, koja potiče na plemenito.

Zašto u nas nedostaje taj omjer vrijednosti djela, tih kod kojih je uzeto »lijepo« kao srž i predmet umjetnosti, zašto nije pokušano da se napravi red tih vrijednosti? Zato što kvalitet osjećanja koje simbolizira umjetničko djelo po sebi izdvojeno od svoje funkcije kao umjetnosti, ne može se objektivno odrediti, jer ne postoji nikakvo standardno osjećanje kao objektivno mjerilo toga kvaliteta. Ne postoji ni takva vrsta osjećanja. I prema tome ne može se odrediti koja osjećanja imaju pravo na naziv umjetničkih, a koja ne. Ko će da bude sudija između umjetnika i kritičara, ako je kritika negativna, a autor je uvjeren da je djelo savršeno. Tu nam više ne pomaže subjektivistička koncepcija B. Crocea (Estetika) i ostalih ideologa larpurlartizma.

Da bi jedno djelo ocijenili moramo prije svega biti na čisto: je li to uopšte umjetničko djelo i onda: i koliko to djelo vrijedi. U prvom slučaju, vdjećemo, presudan je karakter, a u drugom kvalitet djela. Karakter se očituje u društvenom značenju umjetničkom, a kvalitet u intenzitetu toga značenja, dejstva.

Šta je to umjetničko djelo, nameće nam se pitanje? Definišimo: produkt čovjeka koji je u stanju da u određenom vremenu i pod određenim uslovima uzme na sebe formu simbola specifičnih društvenih potreba ljudi (V. V.) Rekli smo: koji istupa kao simbol, kao apstraktan izraz naših potreba. Kako to? ... Može li se »David« Michelangelov u izlogu kakve frizerske radnje nazvati umjetničkim djelom? Ne može: jer je karakter toga djela neumjetnički, u koliko on ima jedan lokalno-individualan cilj, a ne opšti, društveni, i jer on ima tendencu reklamisanja sopstvenikovog salona, tendencu povećanja klijentele i zgrtanja para u džep. A taj Michelangelov »David« za svoje vrijeme bio je izraz epohe, izraz kulturnog stremljenja, umjetničko djelo. Mogu li se priča o Tivar odijelima ili report o fabrikama Michelin guma, ma kako stilski dotjerane, smatrati umjetničkim djelima? ... Ne, jer su i one vulgarno utilitaristički upregnute u kola korisnosti pojedinca. Dakle, umjetničko djelo posmatrano neovisno od njegove društvene funkcije nema ničeg umjetničkog. Društvena namjena, a ne individualna bitna je za karakter djela. Kod nas se umjetničkom djelu, nažalost, još i danas pripisuje neko mistično naličje, fetiš onog božanski »lijepog«, a sve zato što ljudi nisu svjesni da taj produkt čovjeka, to djelo nije umjetničko ako nije društveno utilitarno, ako nije izraz društvenih potreba.

Kvalitet djela, on je uslovljen funkcijom. Ispoljava se u umjetničkom t. j. društvenom dejstvu, odnosno intenzitetu toga dejstva na ljude u smislu određene ideologije. To dejstvo može da bude: posredno (posrestvom forme) i neposredno, direktno. U prvom se skriva društveno njezino značenje, a djeluje sa jednom formalnom neumjetničkom stranom. Druga sve podređuje društvenom, umjetničkom dejstvu. U prvom se gubi traženo dejstvo isticanjem forme, u drugom slučaju pojačava se apstrahovanjem iste. Tako da nam u te dvije »apsolutne« i »tendenciozne« umjetnosti kao kriterij ostaje samo formalni kvalitet, koja opet određuje istorija umjetničkih formi, a čiji razvoj održava sublimisanje psihološkog efekta djela t. j. forme same.

Dakle, preko svega prešavši, u koliko je moguće, u koliko prostor dozvoljava, rezimiraću: kriterij je društveni značaj umjetnosti i intenzitet toga umjetničkog dejstva. Zato da bi to postigla umjetnost pa prema tome i književnost, treba da izvire iz svakidašnjice naše, da se zalaže za ideje koje joj nameće stvarnost, da sadržava život danas i put za drugi bolji. U njoj treba da mali čovjek nađe sebe, svoje boli, patnje i istine, dane svoje i svoj vijek, jer tako će tek ona da postane njegovom. Umjetnik treba da bude svjestan stvaranja svoga, da shvati dužnost i svoj društveni zadatak.

Naša književnost poratna dala je malo. Sva se skučila da zadovolji čistinsku publiku ogreznu u dertu. Svi su bili na isti kalup. Neki su se otrgli, nezadovoljni tim vječnim motivima sevdaha i uzdisanja i za kratko vrijeme dali jak u obzire neokovan ton. Drugi se i sada vrte u krugu.

Da ne bi kvario s mukom stečene reputacije daću ih abecedski:

Alijagić Abd. i Muhamed Konjičanin: imaju izvjesnu dozu specifično-osebujnog u izlaganju, ali malo aktivnosti i slobode u posmatranju.

Burina Safet: ucrpio je čudna nastrojenja i harmonizirao svoj život sa mistikom. U posljednje vrijeme piše u »Jug. Pošti« o vilama i trubadurstvu Dubrovnika.

Čengić Husnija: dosta dobar, samo nam se ne javlja.

Dizdar Hamid: ... nešto, neko, čudno, kažu da Hamid nosi u sebi jednu neodređenost, kompromisnost. Kasaba mu šapće, iza leđa. Portretira nam njezine tipove: Huse, Johane, Salih ef. koji se pehlivanski snalaze i u crnožutim mondurama i pod oslobođenom trobojkom po opštinama, srezovima, maltarnicama, svugdje... Reže hirurški, ali na mjestima: glasovi ga prenose svojim čeznutljivim titrajem daleko iznad svijeta i ljudi u nepoznate, tajanstveno. Mi znamo da je to nepoznato u rodu sa onim iz prijašnjih radova u Gajretu, ali bi željili da on to tajanstveno i nepoznato jednom otkrije, kako ga više ne bi mučilo.

Prijašnje su mu stvari pune dinamizma, iako malo neodređene. U »Duhanu« pojavio se sa konkretnijom stvarnošću, ekonomskom pozadinom Hercegovine, koja već odavna traži svoga teoretičara. Tu, u prvom poglavnju progovorio je snažno, optužujući, i zato vjerujemo da nije rekao posljednju. Za njega se bojimo da se ne izgubi u redakcijskoj stvarnosti, redigujući javno naše mnijenje.

Dobardžić Ilijas: notom jedne osobene sumornosti može da našu bolećivu publiku rasplače. Pjesme su mu uzdah nad ovom propašću.

Filipović Rasim: dramski elemenat crpi iz skuhanih života, centrifugalan, bježi od sebe, od unutrašnjeg dijaloga. Opisivati ljude samo prema njihovim postupcima, umjesto da se otkriju uzroci iz kojih su nastali, zabluda je Rasimova. »Zelenom demonu« nedostaje geneza našeg alkoholičarstva.

Humo Hamza: rječit lirik čistunske publike s erotskom ekspresivnošću. Sve za lijepo. Za njega je ženska podatnost i zagolicana misao kao uštinut jogunluk svrha i razvrha svemu. Kada njegov Cakan na Mazoljicama zasvira u krnatu, ljudi zaborave na zle misli, nešto blago kao dobrota uvuče im se u duše, pa toplo mili po njima i razmekšava ih do suza. U njega se vječito uživa, drhturi, raspinje, bez obzira ima li hljeba ili ne. Njegova nadčulna ekspresija je električno pražnjenje vijekovima sublimirane i potiskivane seksualnosti, koja se pretvorila u bunilo, u zadovoljenje do besvijesti, u grcanje do podavanja. Taj je sevdah nužna bolest jedne epohe na kome se kako sam rekao naša književnosti odgojila. Humo je bio prestavnik te škole dematerijalizovane erotike, i njegov se uticaj osjeća kod mnogih. Slabi su izgledi da da nešto novo.

Kadić Rešad: surov i impresivan. Bez trunke sentimenta, bez misticizma. Nikada nije mirisao farizejstvo t. zv. apsolutne ljepote. Stvari su mu kvalitativno dobre, ali kratke i fragmetarne. Rado bi ga vidjeli na jednom opsežnom seciranju naše sredine, da nam mjesto sevdaha ilustruje grč, da razotkrije i razreže po najosjetljivijim kanalima materijalistički fundirane pozadine.

Kikić Hasan: najizrazitiji i najsnažniji naš literarni profil sa ekspresionističkim dinamizmom i sirovošću, koju ni Humo nije mogao da zaulari. Pored prijašnjih kraćih stvari, dao nam je prošle godine beletristički ratni ciklus »Provincija u pozadini«, u kojem je na jedan živ i snažan način iznio život nesrećne one generacije, odgojene na voćnim otpatcima iz đubrišta, pa im je i posvetio: drugovima svojim, što i danas tucaju šoder i nose čadorbezne gaće sa svitnjacima.

Prije mesec dana izašla mu je iz štampe i druga: knjiga o capinaškim sjenama Vidičana, Goldbergovih radnika »Ho-ruk«. To je zov rada i borbeni poklič seljačkih proleterizovanih masa bosanskih Zavidovića, u čiju psihu Kikić duboko ponire. Život njegovih Vidičana ima eliptičan oblik, dug sedam dana, od nedjelje do nedjelje, i u tom se životu: spava, jede, začinje i pobacuje, odrasta, oboljeva, kržlja, sanja, ... eliptična putanja vječito rotira, smjenjuju se očevi i djeca, djeca bej djetinjstva, dječaci bez dječaštva preko okoraka na vagonete i balvane.

U zahuktalom zanosu veže nam Kikić sudbine ljudi: Džozefine Beker, Goldberga eksploatatora egzotične Bosne, Vidičana i debelih Marta, nevjenčanih žena njegovih radnika. I sve su te sudbe strogo determinisane kalkulacionom listom gospodina direktora Steinera, i jer Omer Merdanović ima predrasuda: stvari teku kako i teku.

Ovi Kikićevi radovi su bez sumnje dragocjen i prvi čist, rafiniran prilog našoj knjizi.

Drugom prilikom o njemu opširnije.

Muradbegović Ahmed: publika za koju on piše nije ni suviše glupa ni previše pametna. Interesantno je to uzdizanje naših literarnih reprenzenata. Raznorodan je, i dosta pošten u stvaranju. Godine dvadeset četvrte usplamtio: ... ja sam to, ja Ahmed Muradbegović, i do danas prešao jedan polusinusoidni put, da nas za Bajram smiren, usreći posljednjom umotvorinom, nevjerovatno razmlaćenom.

Muradbegović Husejin: sočan pripovjedač, od onih u kojima je izražen obračun sa sentimentom. Fatalističke niti nisu još posve prekinute, odatle ideološka nepreciznost: »dunjaluče, ti si velika kazna od Boga data«. Malo slobode treba mu. Šteta je da on, i ti svi kao on, odlože pero. Radi njih je potrebna literarna orijentacija.

Nametak Alija: prestavlja se kao novelist statičar temama sa prelaza iz feudalne epohe i austrougrovanja, i da naslutiti kako mu se štimung tog sitnog i bezbrižnog životarenja dopada. Dobar slikar sa stilom i okom, ali ne i kritičar, analitik. Lica mu pate od godinama gomilane strasti, djevojke dršću sklupčane u dušecima, padaju u grijeh baš kao i kod Hume, s tom razlikom što je to ovdje radi hljeba i porodice: »na burzi ženstva najbolje notiraju muslimanke«.

Pa ipak i pored sve te istinske dramatizacije stvarnosti »Bajram žrtava« njegovih nije izrazit. Nosi pečat dualizma. Ne može da se udubi u misterioznost čovjekovog bivstvovanja, zato dojam kao da nije sve rekao. Nevidljive niti koje se igraju s nama nigdje se ne naziru, prolaze inkognito, pod firmom nevidljivog, nečeg moćnog. Nametak je u dilemi: »Dole na zemlji živi ovaj narod kao i u istoj godini kada je prvi puta obukao košulju, a ne diže glave nada se, niti gleda oko sebe kako kraj njega prolaze Dodge, a on mora disati tu prašinu i hraniti se kukuruznom kašom«.

Junaci su mu nešto stari. I suviše je nepovjerljiv prema zapadu. Teme su mu vječito propadanje bez razloga. Zato ne vjerujemo da će se oteti nevidljivom.

Orahovac Sait: intiman, sirov i iskren do u krajnost. Njegove zbirke stepeni su u njegovom razvoju. U »Motivima iz Bosne«

mladost mu je u cvjetanju, zanešen je lirsko erotskim iz narodne pjesme. U »Usponima« nestaje sevdisanja i ševalâ. Počinje da gleda. I sam kaže: ovo mi je likvidacija sa sentimentalno lirskim, a moj ideološki stav manifestuje se u Usponima. Sait se uspinje, nekada, nesvjesno, nedosljedan svom ideološkom stavu, bez razloga proklinjući mašinu, nekada opet lirski odahne čežnjom.

Karakteristično je da Sait piše samo pjesme. Zašto ne pokuša sa prozom. Tu bi se prije ideološki precizirao.

Pandžo šukrija: je iz Humine škole. Stil mu je prirodan odraz njegova čisto jezičnog kraja. Za saradnje u Gajretu dao je pseudosubjektivan otisak, jer taj nije bio u skladu sa njegovim životnim okolnostima. Da mu se za vremena svratila pažnja na aktuelno, danas bi on bio dalje. Možda je bolje što je sam nadošao na to.

šehović Nazif i Salih Alić: traže izraz, **šehić Ahmed** čudi se što su mu palančani žuti, plače za minulim danima. **Mustafa Grabčanović** napravio je autozaplet.

Šuvalić Murat: moralno etičkih shvatanja Vidovića sa razvodnjenim, anemičnim pridjevima Dučića ili Milice Janković. Stvari su mu sitne, framentarne i slabo izabrane.

Završujući, još jednom napominjem da je potrebno prebaciti našu literarnu skretnicu, emancipovati pojedince da ne budu trgovački agenti egzotične naše dekadence, i dati stvarnost ma kakva ona bila; jer je to opet radi te iste stvarnosti. Ne učinimo li ostaćemo i dalje neki hotentoti u očima kulturnog svijeta. Svi će o nama nositi jedno pseudomišljenje i biti radoznali da zavire u taj muslimanski harem, zvjerinjak ili cirkus »Gleiche«.

Džemil Krvavac.

Narodni lijekovi

— Osušen i u prašak stucan korjen od čemerike bijele (Veratrum album L) uzet s polja preporučuje se za uboje.

*

— Lišće i sok od divizine (Verbasum Thapsus L) meću se s polja na uboje.

*

— U rakiji raskiseljenim duhanom oblažu se uboji.

*

— Lišće od gaveza (Symplutum oficinale L) privija se na rane od uboja.

*

Stuče se sjekirom glava od zeca i privije na naboj.

Rešad Kadić:

Velika noć malog čovjeka

Pisati o životu Memiša, upravo Memišage Čukundruka, znači istovremeno pisati o stotinama života mnogih Memiša, Saliha, Adema, Junuza i svih drugih sitnih ljudića našega šehera. Po duši su to dobri, a po životu i borbi sitni čovječuljci. Život prema njima nije bio tako obazriv i široke ruke kao na primjer prema starom Alibegu i drugim, kojim nekoliko mahalskih kuća i čaršijskih dućana što ih posjeduju, daju mogućnost da prođu čaršijom i gradom visoko uzdignute glave i s ponosno prezrivim pogledom prema dinamičnoj i ludoj huci današnjice, na koju se mogu prezrivo nasmijati i s nekom gorkom zajedljivošću tiho prošaputati: »Kud ste poletjeli vrat slomili, polahko, lijepi džehennam vam ne gine!« — Ne može to Memišaga Čukundruk i njegova sitna i po životu mnogobrojna braća. Koprca se on, promeće, devera i životari nekako, da svake noći s duboko preko glave natučenim jorganom mašta o »dobrom starom vaktu«, kada nije bilo ovako kao danas, kada je bilo sve onako lijepo, tiho, i »s kolajlukom«. Jer treba znati, nije to bilo ni tako davno, da je Memišaga Čukundruk i bolje i ljepše živio. S koliko bi vam on tuge i čežnje znao o tome pričati, i možda bi se pred vama kao dijete zagrcao da ga nije stid.

Njegov dućančić bio je u samom srcu čaršije gdje je duduše i danas, ali kolika razlika nekad i danas! Ehh!... Otvarao ga je ranim jutrom. S nekom milinom u duši silazio je Memišaga niz strme, svježinom jutra okupane mahale ;uvraćao se do Fejzine kafane da tu popije mrku (jer on je bio bez igdje ikog i bećar kao i danas), a onda dizao ćefenak; polako kitio opanke i nanule po pobijenim klincima; pozdravljao se s komšijama, pa se onda kao crv bacao na posao. Rezao Memišaga mješinu; podšivao priglavke; krpio opanke; po tri klinca iz dana u dan udarao sa svake strane u nanule, i na podne naručivao od Avdage »škembe-čorbu«, »male kolačiće«, a petkom i slatko. Mali su i jednolični bili njegovi prohtjevi i potrebe, kao što je i on bio. A noću, odmah iza akšama kad bi spustio ćefenak, Memišaga bi se uputio pravo u Mašinu birtiju. To mu se nije moglo u grijeh upisati. Daleko od toga da je on bio alkoholik. Ni govora. Njegovo se je znalo: frtalj i jedna deca, i ni za živu glavu više! Sjedne on u ćošak, presamiti nogu preko noge, dva-tri puta šmrkne, prevuče rukom preko lica, javi se ponekom poznaniku, a onda kao već godinama iz noći u noć: »Gazda Mošo, frtalj, i mrvićak sira!« A kada gazda Mošo donese frtalj i spusti ga pred njega s onim obligatnim: »Bujrum Memišaga!«, on potegne crnu drvenu duhansku kutiju, smota podebelu cigaru i duboko zadimi. Pošto potegne par dimova polako naspe malu čašicu, istrusi je do dna, nabode na čačkalicu komadić sira, zamezeti, i tada se duboko zamisli. Velim duboko zamisli, iako se Memišaga u stvari uopće ne zamisli. Prisjeti se za čas onoga seljaka što je ostavio opanke da mu ih pođoni; sjeti se rahmetli Mehage, dojučerašnjeg ahbaba što onako za čas bez bolovanja glavom plati; pomisli na avlijsku kaldrmu što se je pred vratima udolivši iskvarila, i sve to Memišaga ogromnom brzinom mijenja u mislima i ni na čemu se dublje ne zadržava, da istovremeno počinje tonuti u onu slatku bezbrižnost i prazninu, koja samo na prvi pogled sliči na neku zamišljenost. I sve je to tiho i beznačajno kao i kretnje, i običaji, i sve što se vječno iz dana u dan ponavlja. I baš ta jednostavnost, svakidašnjost, ili bolje učmalost, bilo je ono što je pribavljalo Memišagi onaj dragi životni mir i sreću, za kojom je on danas toliko čeznuo. Mali čovjek imao je svoj mali životni krug, u čijem je miru i skučenosti bio sretan. Od gazde Moše Memišaga bi kretao kući i kad je bilo hladnije ložio furunicu, raspremao se i liježe. Eto, to je bilo ono najznačajnije u životu Memišage Čukundruka, i kada bi silili i njega i mene da vam nešto značajnije izmesemo, zbilja nebi mogli.

A onda je došla današnjica. Počela je bezobzirno nadirati i načela tihi Memišagin život, da iz dana u dan sve luđe i bjesomučnije nadirući ispuni crnim strahom najzabačeniji i najintimniji kut njegove duše, i kada mu je došlo da od strave zadreči, bilo je kasno. Nestade onoga mira, nestade životne tišine, i sve se okrenu, prevrnu, a zašto?... Mahale su bile iste kao i prije, čaršija na starom mjestu, Memišagine opanke isto su onako obješene o njegovom ćepenku, on i dan danas ukucava po tri klinca u stranu nanule, a ipak sve je naopako! Memišagine misli o današnjici i životu u njoj dotle su dopirale, ali dalje nije mogao. Zašto je sve ovako? taj ključ tajne Memišaga nije mogao naći, tu se je zastavljao, i obarao svu krivnju na ćafirluk i prokletstvo koje ga je kao kazna stiglo. I odbio se najprije od Moše pa ni da proviri, a onda htjeo da i duhan baci ali nije mogao, pa poče otkidati od usta, samo da se nekako prometne.

*

Jedne bijele zimske noći sletio je Memišaga kao mamren u čaršiju. Koliko godina, ni on sam ne zna, nije on bio tako kasno izvan kuće. Prošla, davno su prošla ona vremena, kada se je on pokasno s akšamluka kući vraćao. Vrištalo je te noći nešto crno i stravično u duši Memišaginoj. Danas je bio najmučniji dan u životu njegovu. Koliko je dana i neprospavanih noći Memišaga odlučivao o onome što je danas u djelo priveo, to on zna. A to bi ovako: Čitave dvije hiljade poreza mu se nabraše, a on ni prebijene pare. Dolazilo mu je da sam sebi kidiše, pa se izbezumljen i prestrašen kao crv grčio noću pod jorganom. Okle, okle ako draga Boga znaš — šaputao Memišaga iz noći u noć. A jednoga dana izbili mu u dućan, pa pošto ništa ne nađoše do nekoliko naluna, opanaka, kalufa i nešto mješine, po kući popisaše. Sve što god je bilo u dvije sobice nakrivljene Memišagine kuće. A Memišaga Čukundruk odhukuje, pravda se pred samim sobom, i šapatom proklinje sam u sebi, i nekad, kad je u sobi onako sam, usudi se pa na glas prokune: »Nosi, nosi zamalo ti bilo, oguli mi kožu s leđa, krvi mi se napi, ubi me bolan, ubi, na!«....

I deveti dan iza popisa Memišaga Čukundruk je odlučio. Iza akšama doveo je Avdagu telala, uveo ga u kuću, i prodao mu serdžadu, ćilim, dva savatli đuguma, nekoliko tepsija

i svoje bajramske haljine. A onda mu došlo da zavrišti kada je Avdaga otišao, ostavivši mu dvadeset i jednu stotinu na dlanu. Htjeo najprije da za njim potrči, da vrati sve ono što mu je dušu punilo, što mu je bilo i najdraže i najbolje. Učinilo mu se da mu je Avdaga srce iščupao, učinilo mu se da je učinio izdajstvo prema onim đugumima što su mu od starine ostali, ili prema onoj serdžadi na kojoj mu je još rahmetli mati klanjala. Istom vidio, svom dušom osjetivši koliko su mu te stvari bile bliske i drage. A onda se pred njim isprijećili oni hladni uniformisani ljudi sa spisima u rukama, bez srca, bez duše, bez osjećaja za njegov mir, đugume, materinu serdžadu, njega i sve njegovo, pa se preplašeno povukao u mrak sobe i zadrhtao kao prut. I tada mu nešto teško leglo na srce, kao golem kamen svalio mu se na dušu, počelo da ga guši, i Memišaga se prepao samoga sebe, na vrat na nos zavrnuo vrata, i odahnuo kada se je našao na ulici. A onda mu za čas iskrsla misao: Uvratiti se te noći, poslije toliko godina do Moše, pa makar za čas zaboraviti ono što ga mori, i Memišaga se otiskao niz mahale...

*

Memišaga Čukundruk sjedio je šćućuren na svom starom negdašnjem mjestu. Gazda Mošo kada ga je ugledao da ulazi lecnuo se, a onda brzo dodao: »Oh đela, đela dragi moj Memišaga!«, i bez ijedne riječi više, kao da je Memišaga sinoć zadnji puta ovđe bio, čak i ne čekajući da poruči, donio mu frtalj i meze. Znao je on bolešljivo,osjećajnu dušu svojih mušterija. A Memišaga je dalje šćućuren i kao postiđen sjedio, široko uvlačio poznati topli miris birtije, dok mu se je i samom počelo činiti da je juče zadnji puta ovđe bio. Pa sve je bilo isto. Polako je ispio frtalj, a onda naručio decu. Onda ispio i nju. I smirio se. Nečujan sladak drhat prostrujao mu iz petnih žila, razlio se u mozgu, i Memišaga naručio još frtalj. Pa onda opet frtalj. I otkravio se, ispružio, počeo pogledom milovati po birtiji, osjećajući neku čudnu veselost, snagu, bezbrižnost. A sve je bilo veselo: stolovi, stolice, gosti, čaše, Mošo, dobri rumeni gazda Mošo. I Memišaga viknuo još frtalj. »Hajde gazda Mošo još frtalj, neće se hijadu godina živjet' ko jan'ni insan, ko srča!« Poslije što i kako je bilo, Memišaga Čukundruk se tačno ne sjeća. Zna da je u jednom času, kad mu je snaga, smionost i prkos prema današnjici prekipio, zviznuo praznim frtaljom o Mošin zidni sat na kom su mjesto kazala stajali nož i viljuška, i sat je još jednom resko otkucao »tat« i ukočio se. Zatim je neđe slušao muziku, vozio se u fijakeru, opet slušao muziku i opet se vozio, pio rakiju, čašćavao nekakve pjevačice i opet pio. Onda mu se u mozak urezao nekakav pupak, go, nepokriven pupak, pa trbuh i slabine koje su se uvijale, i nekakva topla istočnjačka melodija. I plakao je Memišaga Čukundruk od nekakva ganuća, udarao se u prsa i vikao: »Ovo je Memišaga Čukundruk, što hoćete?!« A ljudi su ga služili, svak se je okolo njega veselo smijao, bio radostan, a smijao se i on, i plaćao. A pupak i trbuh su se i dalje uvijali, dok je Memišaga s časa na čas vikao: »Miješajjj!...« Onda su mu za stolom zapjevali: »Sarhoš Alja drume zatvaraše«... i tada je Memišaga osjetio beskrajnu snagu, pa kao odgovor prevrnuo dugački stol pred sobom i dok je staklo cikalo, a neko ga teglio za čakširski tur, on je još jednom snažno, što ga je grlo nosilo viknuo: »Memišaga Čukundruk je ovoooo!«... Kako je život bio lijep...

*

Zora je istom mliječila, kada se je Memišaga uz škripavu smrznutu mahalu penjao kući. Sve je bilo tiho, bijelo, pusto, ukočeno, samo je Memišaga razdrljenih prsa, silan i neustrašiv s časa na čas udarajući se u prsa i podvikujući: »Memišaga Čukundruk je ovo, šta hoćete, hajde ko ima petje?«, kretao ulicom. A blizu samih kućnih vrata ispala je pred Memišagu žutu promrzlo psetance, koje mu se cvileći i mašući kratkim repićem, počelo umiljujući približavati. Memišaga ga je za čas u čudu gledao, a onda pružio ruke, podigao ga, osjetio lagan topao drhtaj u rukama, ugledao vlagu i čudan bol u pasijim očima, i uz riječi: »Hodi ti bolan svom Memišagi šćene drago!« prigrlio ga na prsa i zamakao u avliju....

A zora, krvava zora je pucala, poslije Velike Memišagine noći, rađajući mrk dan....

Abduzaimović A. Enver:

Nama o nama

Okrenimo se i pogledajmo istini u oči: moramo konstatovati, ako u sebi imamo čovječnosti, da trulež današnjeg vijeka prelazi sve ostale. Kao da su se svi prošli vjekovi zavjetovali i dali svoj kal nama, da ga mi čistimo, da ga se mi otresemo.

Zaista, zauzeta drugim problemima u dugoj periodi međusobne borbe, Evropa nije stigla da digne glavu i da se otrese od smrtnih neprijatelja čovječanstva, da ih parališe, da ih smete u njihovim namjerama. Ali srećom privatna inicijativa, u granicama zakonodavstva pojedinih evropskih država, stvorila je stotine društava, sa hiljadama i hiljadam članova, koja samostalno ili udruženo sarađuju na raznim pitanjima zabluda čovječanstva ali sa jednom istom devizom: živjeti sretno i zadovoljno.

Pokrete, koji razbijaju učvršćene zablude, pokrete, koji traže nove ljude oslobođene pokora, štetnih strasti, predrasuda; zatim ljude čvrsta uma, zdrave, duhovno snažne, koji će upotrebiti sve svoje sposobnosti za opću korist, trebamo danas. Oni treba da se stave u službu masi u kojoj caruju razni poroci i nevolje.

Pogledajmo naša sela, koja su potonula u mraku neznanja. Alkohol, razna druga zla sa svojim posljedicama njih haraju. U selo se nerado zalazi, tek samo onda kada treba kupiti ili oteti narodno povjerenje. O njegovoj bijedi i neprosvijećenosti manje se vodi računa.

O našim manjim mjestima neću ni govoriti. Ona se sa svojim moralom i dostojanstvom ne razlikuju mnogo od sela. Desio sam se nedavno na jednoj priredbi u provinciji. Zabava. Publika raznovrsna, ugledni građani, nastavnici, činovnici itd. Program se završio. Nastala zabava, Ali na žalost za jedan sat nije se mogao, od ove »časne« gospode niti jedan primjetiti trijezan. Svi su se zalili demonom alkoholom. Sad je tek nastala prava zabava. Pijani glasovi su se čuli gdje urliču. Primjetio sam nekoliko mlađih gdje s bolom gledaju sliku misleći, da im se to samo pričinja.

Takove slike pa i još gore, danas se prikazuju omladini, koja se nalazi u neprilici neznajući kuda da krene. Pošto je čovječija duša više naklonjena zlu, naravno pod uticajem svega toga omladina se često gubi u tami i podvrgava se raznim zlim porocima. Treba joj ukazati bolje puteve, koji će je odvesti sreći. Ali putevi su mračni i kroz njih se teško ide, a teško će se ići sve dotle dok sasvim ne iščeznu najveći neprijatelji čovječanstva: alkoholizam i prostitucija, uz ove još se vežu mnoga ostala zla, koja iz dana u dan meću sve veću zapreku našem kulturnom i ekonomskom napretku.

Srećni će dani osvanuti za omladinu onda kada se stupci naše štampe budu punili sočnim napisima u kojima će omladina nalaziti lijepe podloge za svoje moralno usavršavanje. Nažalost danas vidimo da se stpuci današnje štampe pune raznim napisima kriminalnog karaktera, naravno, to ne ide u prilog stvaranja dobrog podmlatka, koji će povesti narod boljoj budućnosti.

Omladina je jaka, ona čini najveće narodno blago i ona vodi računa o svima pojavama, koje se dešavaju u haosu današnjice.

Omladina je čista, nepokvarena, puna plemenitosti i njoj treba ukazati samo staze, koje će je odvesti napredku. Stariji, pokažite nam primjerom bolje puteve!

Jakom i dobrom štampom se najbolje budi duh zajednice. U dobroj štampi se odrazuje kulturni duh i snaga zajednice.

POJEDINI BROJ 1.50 DIN.

TAKSA PLAĆENA U GOTOVU.

Islamski Glas

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata: Godišnja . . . Din 72·— Polugodišnja . . Din 36·— Tromjesečna . . Din 18·—

Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7/I.

Izlazi svakog petka
Plativo i utuživo u Sarajevu

God. II. | Pretplata za inostranstvo Godišnje Din 120·— | 20. marta 1936. Sarajevo 27. Zulhidždže 1354. | Rukopisi se primaju do utorka o podne | Br. 23.

Ilmija ide novim putevima

Duhovna stremljenja jednoga naroda vođena su od ljudi koji sva svoja nastojanja žrtvuju za podizanje duhovnih vrednota čovječanstva. Duhovni život čovjekov je od naročitog utjecaja na razvitak čovječanstva i u koliko je duhovni život razvijeniji u toliko i ljudi lakše dolaze do svojih ciljeva. Snaga duhovnog života pokreće sve elemente, daje im smjer i pravac i nastoji da ljude uputi do podpunog zadovoljenja njihovih životnih ciljeva. Ta velika snaga duhovnog života u koliko jače dolazi do izražaja u životu jednoga naroda, taj narod postaje izrazitiji, njegov je karakter čvršći, a životna snaga jača. Za podizanje duhovnog života u jednom narodu moraju postojati i naročiti vodići koji će duhovnom životu davati smjer i upućivati ga pravom stazom.

Nosioc je duhovnog života kod nas ilmija. Kuran je u svojim uzvišenim zapovjedima naredio svojim šljedbenicima da se jedan dio njih posveti velikom pozivu upućivanja ljudi na dobra djela, na podizanje duhovnog života, a također naredio je istim ljudima da zabranjuju i sprečavaju sve ono što je od štete po razvitak čovjeka, kako pojedinca tako i zajednice. Dužnost ilmije proističe iz jasnog slova Kurana, te joj se naređuje da u vršenju svoje dužnosti bude što izdržljivija i da svome visokom pozivu posveti što veću pažnju. Kroz čitavu istoriju Islama islamska ulema je časno vršila taj veliki zadatak. Naporima islamske uleme Islam je proširen i zahvaljujući tim naporima on se i dalje širi i razvija. Istina, mora se priznati da je i među ulemom bilo izvjesnih pojedinaca, koji svoj rad nisu podpuno uskladili sa uzvišenim duhom kuranskog učenja. Ali pobornici islamske nauke i islamske vjere među ulemom, učinili su svoj veliki dio i svojim patriotskim samoprijegornim i radom učvršćivali temelje uzvišene vjere Islama.

U našim krajevima kroz stotine godina ulema je revnosno vršila svoj zadatak poučavajući sljedbenike Islama uzvišenim islamskim učenjima, učvršćivala je kod muslimana vjeru, podizala duhovni vjerski život te snažila i čeličila duše muslimana i bodrila ih da čuvaju najveći dar Božiji, najveće dobro koje nam Bog posla i veliki amanet koji nam djedovi ostaviše. Ovaj teški i časni zadatak ilmija je vršila zdušno i nesebično imajući pred očima jedan jedini cilj: služiti Bogu, služiti vjeri i svojoj braći muslimanima. Tu je ulema postizavala uspjehe. Zasluga je njezina da je svjetlo Islama u ovim krajevima se održalo i da će se i dalje još jačim sjajem svjetleći održati i očuvati. Muslimanski elemenat je velika i samoprijegorna nastojanja ilmije uvijek znao dostojno honorisati odajući priznanje ilmiji kao najkonstruktivnijem faktoru našeg društvenog života. Radi toga nesebičnog rada autoritet ilmije je među muslimanima vrlo velik i jak i radi toga ilmija uživa i veliko poštovanje među muslimanima.

Ovaj veliki autoritet što ga naša ilmija uživa u muslimanskom svijetu u teškoj i mutnoj današnjici treba što jače iskoristiti za opšte dobro naše zajednice. U današnjim vremenima se uspjesi postizavaju samo čvrstim zajedničkim radom i čvrstom organizacijom. Ilmija je uvidila sve nedaće koje snalaze nas muslimane u svim pravcima društvenog života i djelovanja i uvaživši te okolnosti samoprijegorno i požrtvovno se predala jednom velikom radu, koji mora da pomogne podizanju i jačanju naše muslimanske zajednice. Naša je ilmija svjesna uzvišenih kuranskih zapovjedi: »Vel tekun, min kum ummetun jedunne illel — hajri ve jemurune bil — marufi ve janhevne anil — munkeri«. Slijedeći ove velike uzvišene zapovijedi osjeća dužnost da posvetivši sva svoja nastojanja vjerskom i kulturnom podizanju muslimana upotrijebi ona i onakova sredstva, koja će donijeti većeg i obilnijeg ploda. Kako smo naglasili u današnjici se veći podhvati u podizanju širokih narodnih slojeva mogu izvršiti samo velikom i jakom organizacijom. Da se naš muslimanski elemenat podigne, da mu se povrati snaga duhovnog života, da se probudi u njemu vjera i da se vjerski osjećaji i vjerska učenja što jače razviju, potreban je jedan širok i zamašan pokret koji će sve jedinice okupiti u tome radu za dobro i napredak islamske zajednice. Vjera islam je najjači pokretač svakog društvenog života i svih životnih akcija. Vjera probuđuje duh u čovjeku, vjera podiže i osvježava snage i vjera daje pravu sadržinu života. Vjera ispunja snagom dušu čovjekovu i duša bez vjere osjeća tešku prazninu koja je tišti i ubija. Da se zatalasaju učmale snage jedne zajednice treba joj u dušu uliti vjeru, treba joj probuditi duh i osnažiti je uzvišenim kuranskim učenjem: »La taknetu min rahmetil-lahi« da osjeti u sebi snagu volje i da se vječno pouzdava u vječnu milost Svemogućeg Alaha. Ulema osjećajući nedostatak jednog jakog i velikog duhovnog pokreta koji će sve narodne snage zatalasati, došla je na ideju da je ona prva kuranskim imperativom pozvana da sve jedinke svoje okupi u čvrstu i jaku organizaciju, koja će povesti veliki pokret duhovnog preporoda. Po onoj: »dobar pastir jer što kaže inom, i sam svojim potvrđuje činom«, ulema je svjesna da ona prva mora primjerom služiti kako se okupljaju snage zajednice i kako se zajedničkim snagama kotač životnog napretka pokreće.

Da zadovolji toj velikoj potrebi nas muslimana ilmija je od nazad nekoliko mjeseci počela da ozbiljno pretresa ovo veliko pitanje i da ga privede kraju. U našem listu je bilo u više navrata govora o ovoj hvalevrijednoj akciji naše ilmije koja je konačno krunisana uspjehom i koja će ako Bog da donijeti i lijepih plodova i dobre koristi islamskoj zajednici. Peti dan Kurban Bajrama održana je prva osnivačka skupština novo osnovanog »Ilmijanskog udruženja, »El-Hidaje«. Duga savjetovanja i raspravljanja važnih pitanja našeg vjersko-kulturnog i privrednog života kao i snaženje duhovnih snaga naših širokih muslimanskih slojeva konačno su našla svoje ostvarenje u osnivanju jedne vjersko-kulturne organizacije ilmije koja treba da se pretvori u jedan veliki narodni pokret. Iz svih krajeva naše države sabrali su se predstavnici naše ilmije da pridonesu obol ovom velikom djelu, da ostvare jednu davnu potrebu našeg muslimanskog vjerskog i kulturnog života. Bila je divna slika pogledati slogu i harmoniju koja je vladala među braćom iz raznih krajeva naše države gdje muslimani obitavaju. Među prisutnima je vladao neki tajanstveni duh savršenog duševnog stremljenja koje je težilo za tim da u velikoj slozi i harmoniji okupi svu islamsku zajednicu u jedno veliko, divno i nerazdruživo kolo. Pod impresijom uzvišenih kuranskih riječi: »va tesimu bi hablilahi« čitava je skupština odisala divnim duhom sloge i željom da se ta sloga što više produbi, da se srca bratska srastu i da u svojim osjećajima osjete silnu bratsku ljubav koja hoće i želi da slogu bratsku što jače cementira kako bi se mogla odhrvati i u najtežoj napasti i navali.

Onaj svečani duh koji je vladao tom skupštinom, ono silno povjerenje u veliku pomoć Svemogućeg Alaha, ono povjerenje u nedostiživu snagu kuranskog učenja, učinilo je utisak da se nalazi ne u sredini ljudi, negó u sredini bića koja su zaboravila svoje »ja« i to svoje »ja« pretvorili u jedno čvrsto i nepokolebivo »mi«. Duh sloge, duh povjerenja, duh nade vladao je među svima prisutnima i svi su prisutni bili duboko uvjereni da će pomoć i rahmet Boži ji ovo djelo krunisati uspjehom.

Vjerujemo da će se ove želje ako Bog da bezuvjetno i ispuniti, da će ilmija u ovoj svojoj organizaciji okupiti i zadnjeg brata muslimana i muslimanku da zajednički sarađuju, ispunjavajući svoju veliku islamsku dužnost sa devizom »sve za Boga, za vjeru, za snagu i napredak islamske zajednice«. Neće smjeti biti ni jednoga dobroželjitelja našeg narodnog napretka, koji neće pristupiti ovom pokretu, a uvjereni smo da će svako radosno pozdraviti ovu veliku akciju koja će ako Bog da velikim hajrom po naš islamski elemenat uroditi i time doprinijeti jačanju naše opšte narodne zgrade.

Pokret za obnovu idžtihada

Bez sumnje će svaki, koji detaljno prostudira pitanje taklida, doći do zaključka, da se on osniva na dvjema pretpostavkama, čiji je smisao negacija utvrđenih i apsolutnih istina.

Jedna od tih pretpostavki niječe poznati zakon, kojeg prirodne i socijalne znanosti smatraju svojim aksiomom, dok druga dolazi u sukob sa jednim od najglavnijih principa Islama.

Da budemo jasni. Poznato je, da taklid znači mirovanje, živjeti vječito u jednom stanju, stalno gledanje unazad i vraćanje prvim oblicima društvenog života primjenjujući njegove norme na savremeni život i dajući mu njegov oblik. Lako je razumjeti, da se to nemože ni u kojem slučaju dovesti u sklad sa onim što socijologija uči, da se život neprestano obnavlja u drugim oblicima. Istina geologija uči, da izumiru ne samo pojedinci već i vrste, ali usprkos toga životni proces se produžuje u sve složenijim i složenijim oblicima. Čim izvjesne vrste ili generacije izumru, pojavljuju se druge, sposobnije, da savlađuju sve smetnje, s kojima su se ranije vrste ili generacije uzalud borile. Trajanje života znači, da živa bića stalno prilagođuju okolinu svojim potrebama. Dakle život se stalno kreće naprijed, a ne nazad.

Pogreška, na kojoj počiva druga pretpostavka je isto tako jasna, samo što povlači za sobom mnogo teže posljedice. Naime zagovaranje opšteg taklida znači ni manje ni više, nego negiranje savremenosti uzvišenih načela Islama i njegove vječitosti. Pozitivno znamo, u što niko ne sumnja osim pristalica taklida, da se promjenom vremena mijenjaju i propisi zakona (»Bi tegujjurizzemani tete gajjerul ahkamu«). Slijedi: pravni poredak jednog perioda vremena, koji sadrži u sebi sve njegove odlike; kulturni, politički, ekonomski nivo društva, njegovo shvatanje života i poglede na isti, ne može biti vječit. On se mora mijenjati, dopunjavati i udešavati prema prilikama (Pod promjenom propisa mislim, ako je riječ o islamskim — one koje su mudžtehidi služeći se kijasom i idžmaom iz Kurana i Hadisa izvađali.

I prema tome ko bi god pripisivao vječitost onom što su mudžtehidi u jednom stoljeću prema svojim sposobnostima i zahtjevima prilika uzakonili, taj bi svjesno ili nesvjesno identifikovao glavne principe Islama sa onim što su šeriatski pravnici iz njih zaključili i time izričito tvrdio da je Kuran nepodesan za sva vremena. I misirska ulema je to isto učinila odbivši zahtjev Chediva Ismail Paše, da izradi kazneni i građanski zakonik u skladu sa načelima Islama, a gdje će biti zastupljene novije pravne teorije i koji će prema tome odgovarati prilikama u kojima žive egipatski narod.

Nepravedno bi bilo sada, znajući gornje prigovarati Chadivu, kada se je ostavljajući Božanski zakon, nad kojim nema zakona, vratio Evropi i zatražio od nje pomoć iako je znao, da ima posla sa neprijateljima.

*

Netiče nas se prva pretpostavka. Ona je stvar nauke i nju ima ko braniti osim nas. Sve što želimo ovdje reći tiče se druge osnove na kojoj bazira taklid.

Težina zločina nanešena Islamu taklidom kao i njegove strašne posljedice nije mogla ostati nezapažena. Veliki i slobodni umovi otrgnuvši se pandži te nemani, shvatiše, da tragedija muslimana i uzrok njihovoj katastrofi leži u njem, jer narod, koji hoće, da zaustavi proces prirode i života odbijajući sve što dolazi, a čuvajući ono što je kod njega, mora biti žrtva te borbe. Dva slobodna stvaralačka duha Eššejh Muhamed Abduhu i Essejid Džemaludin Afganija uvidjevši da između muslimana i pravog Islama ne postoji gotovo nikakva veza i da se iz dana u dan sve više otuđuju, a to sve što im je taklid pomutio pravo gledanja na Islam i stao

kao brana među njima, ustadoše u obranu zdravog i čistog islamskog učenja i navijestiše rat pristalicama slijepog povođenja, doviknuvši im: »Kamo, gdje su prijatelji taklida; dođite ovamo, da vidite te uzvišene upute Kurana, koje zahtijevaju od nas da stavimo razum kao mjerilo svemu i da on bude spona između nas i Islama. — Tražite od nas, da vas slijepo slijedimo, a anatemišite svakog, koji bi pokušao da se oslobodi vašeg jarma u cilju da se direktno spoji sa Kuranom i Hadisom. Mislite, da time čuvate vjeru, a znajte i čvrsto vjerujte da je na taj način rušite. I ako vas i dalje budemo ovako slijedili bojat se je, da jednog dana Islam ne ostane osamljen bez pristalica. Vratimo li se pak razumu moći ćemo povratiti Islamu ono što je izgubio« (Eššejh M. Abduhu, iz Tefsira 243, ajeta — sura 2.).

Potrebno je na ovom mjestu istaći, da ta dva smjela duha nisu vodili borbu protiv taklida u užem smislu, nego protiv taklida uopšte bilo u vjeri ili van nje. Snagom talenta i visinom svojih genija uspjeli su — ako ne da probiju oba fronta, a ono bar — da zadaju jak udarac i jednom i drugom. Svojim tefsirom, kojim je prekinuo ono tradicionalno tumačenje Kurana, gdje se je vodilo računa o svemu više nego li o onom radi čega je Kuran došao i gdje je riječ bila važnija nego ideja, Eššejh M. Abduhu je jasno pokazao, da je sve osim teksta Kurana i pravog Hadisa prolazne prirode i da se nesmije ničem što je ljudsko pripisati svetost. Reformom Azhera, čiji je cilj bio omogućiti muslimanima spoznaju čistog učenja Islama uklonivši šerhove, hašije i hamiše, udario je temelj islamskoj renesansi i zadao smrtonosni udarac zaštitnicima taklida. »Apsolutno je nemoguće govoriti o islamskoj obnovi dok se god u Azheru predaju ova djela. Islamski narodi su isto toliko daleko od pravog napretka koliko ih ta djela sa svojim mnogobrojnim komentarima udaljuju od pravog razumjevanja uzvišenih ideja Islama« — veli na jednom mjestu Eššejh M. Abduhu.

Također nastojanja Džemaludin Afganije u tome smislu nisu manje važna. Cilj njegovih panislamističkih ideja bio je ostvarenje onog uzvišenog islamskog načela »Innemel muminune ihvetun«.

Razne sekte i pravci u Islamu bilo pravnog ili čisto dogmatskog karaktera uspjeli su, da tokom vremena stvore od pristalica Islama bezbroj naroda među kojima je zavladalo potpuno neprijateljstvo. Ostvarenje pomenutog načela — po mišljenju Afganije — zahtijeva brisanje tih protivnosti, a vraćanje Kuranu. Brisanje pak tih protivnosti može se izvesti samo onda ako se oslobodimo taklida. Njegovo glasilo »Urvetul Vuska«, kojeg je izdavao u Parizu zajedno sa Abduhutom je najveći udarac zadan taklidu. To je upravo bomba bačena u njegove temelje, čija je detonacija odjeknula na sve strane svijeta, a čiji se glas sa svom svojom jačinom čuje i dan danas.

To je, dakle, prvi korak borbe za islamsku obnovu. Ona je bila dosta težka kao i sve druge borbe za istinu. Kulturna historija i nije drugo nego zbirka ratova između istine i njenih neprijatelja.

Iako mučeni i progonjeni ta dva pionira islamskog napretka uspjeli su u svom nastojanju. Teško je danas i među najkonzervativnijim elementima naći njima neprijatelja. Triumf pobjede njihovih ideja krunisan je dolaskom El-Menagi'je za rektora Azhera, koji kvalitetom talenta i zdravim razumijevanjem Islama, ne zaostaje iza svojih učitelja. U svom govoru održanom neposredno iza imenovanja jasno je istakao da će slijediti njihovim stopama rekavši ove znamenite riječi: »La jukallidu illa gabijjun ve džahilun« — Slijepo se povodi samo glup i neznalica.

Da bi to i djelom posvjedočio prije izvjesnog vremena po njegovoj naredbi i na njegov zahtjev obrazovan je jedan kolegijum, gdje su zastupljeni najbolji pravnici (po dva) iz sva četiri postojeća mezheba sa zadaćom da sva prispjela pitanja imaju rješavati u skladu sa glavnim principom vjere i to ovako:

1. Pitanja, gdje stranka traži mišljenje mezheba kojem pripada, rešavaće se u okviru dotičnog mezheba, i
2. Pitanja gdje nije uvjetovano mišljenje mezheba moraju se rješavati slobodno bez obzira na pravne škole.

Kolegijum je otpočeo sa radom i do danas riješio nekoliko važnijih pitanja. Baš ovih dana predmet njegovog raspravljanja bilo je pitanje doslovnog prevoda Kurana na strane jezike, koje je prispjelo iz Indije. Kako sam obaviješten riješeno je negativno i o tome će kolegijum izdati posebno djelo gdje će obrazložiti svoje stanovište.

Ostaje nam još da spomenemo jednu markantnu ličnost ovoga pokreta. Govoriti o pionirima njegovim, a ne spomenuti i ime našeg presvijetlog Džemaludin ef. Čauševića bio bi pravi zločin prema historiji. I on kao i drugi vidi spas muslimana jedino u vraćanju ka Kuranu. Evo što veli u tom smislu: »Ja odavno zastupam misao da za muslimane nema ništa bolje, nego da se vrate vrelu — Kuranu, a da se prođu sektaštva. Kad je din po Bogu postavljen pravac, kojeg su počačali svi Božji odabranici i kad je Muhamed Resulullah uvijek propovijedao slogu i bratstvo, čemu onda ta dioba po mezhebima koja samo slogu kvari«.

Na osnovu svega izloženog može se reći da je pokret za obnovu idžtihada stao na obadvije noge i da ne preostaje njegovim neprijateljima ništa drugo, nego da mu se priključe, jer će ih inače historija vrlo loše ocijeniti.

Sueški kanal, 5. III. (drugi dan Bajrama) 1936. **Husejin.**

Nova godina

Sreski šeriatski sud u Sarajevu javlja da je nova hidžretska godina 1355. u utorak 24. marta.

Ovom svečanom prilikom napomijemo da bi sve vjerske ustanove kao i muslimanski domovi trebali biti iskićeni vjerskim zastavama, i da se ne ponovi slučaj kao što je bio na Kurban-bajramu.

Zašto se omladina udaljila od Islama

G. Ibni Sinan je stavio i otvorio to pitanje. Izazvao je odgovor od g. Lisanuddina, na koji opet g. I. Sinan odgovara. Lijepo je to, što se iz redova baš te naše omladine otvorilo to pitanje. Samo bi još ljepše i pohvalnije bilo, da se to pitanje sa obe strane hladno posmatra i raspravlja *i da se istina prizna, kao što uzvišeni Islam to od nas traži.*

G. Ib. Sinan ostaje kod svojih tvrdnji, da su saruklije udaljile omladinu od Islama jer »ilmijja ni do danas nije htjela ili možda nije mogla shvatiti, usljed izvjesnih razloga važnost odgoja omladine i one snage, koja u njoj leži. Naša ilmijja ovo nije htjela ovako shvatiti, nego je omladinu prepustila samoj sebi«. Dalje on daje lekcije navodeći, da su saruklije presjekli puteve omladini u selo i prozvali je otpadnicima.

Kad se ove konstatacije uporede sa poznatim činjenicama iz prošlosti izlazi jasna protivurečnost navoda g. I. Sinana sa istinom! Ko se više brinuo za omladinu i podmladak od ilmijje? Ko je objašnjavao narodu potrebu savremenog obrazovanja muslimana? Saruklije ili feslije?! Ko je više prednjačio u borbi za islamsko prosvjećivanje i za muslimanska prava, kao takova? Saruklije ili feslije?! Otpor prema najezdi kršćanske i tuđe Austrije predvodila je ilmijja — saruklije! Borbu za islamska prava i poštivanje Islama otpočela je opet ilmijja! Ponavljam za islamsko prosvjećivanje i islamska prava! I u daljem toku života i razvijanju događaja opet ilmijja predvodi borbu, radi među narodom za taj narod! Radi onako kako zna i umije, ali uspijeva! I današnje tekovine i današnje ustanove, koje djeluju za muslimane, plod su rada iste ilmijje.

Ilmijja je radila i narodna ilmijja i danas radi držeći se strogo propisa Islama, čuvajući muslimane od kojekakovih natruha i modernih sistema!

I bivša i sadanja omladina ideališe i metaniše kojekakovim metodama, nama tuđim, sa čitankama u ruci, — a kad je ta omladina došla među narod pokazala se kao neki tuđi elemenat. I mi se slažemo, da djelima treba pokazati svoja nastojanja i svoj uspjeh! Novim nazorima na život, primljenim od nemuslimana, novim načinom života omladina je htjela i hoće, da utječe na muslimane.

Ta omladina bivša i sadanja razvi-će se i razvikuje se, da je u nje želja i cilj preporod muslimana u granicama savremenog liberalnog Islama, a vrši mnoga protuislamska i od Islama zabranjena djela (ne klanja, ne posti, bludne radnje bez ustručavanja vrši, opojna pića piju, a da o mekjruhima i ne govorimo!).

Na jednoj strani suhoparne riječi uperene muslimanima, a na drugoj strani ružna djela bez ikakova stida, otvoreno i javno! I sad ta i takova omladina i inteligencija hoće, da je muslimani slušaju i uvažavaju, dok ona ne vrši ono, što svaki pravi musliman treba da vrši!! Musliman poštuje muslimana, ali musliman ne poštuje i nije dužan poštovati munafika!

Ako je g. Ibni Sinan polagao ispit iz istorije, morao je znati još iz davne prošlosti, a iz najnovije koju je, vjerujem, i on preživjeo, da materijalna dobra ne održavaju ni narode ni države. Samo moralne kreposti su tvrdi temelj, na kojem počivaju sve zajednice! A da se te kreposti održavaju kod naroda, mora ilmijja (učeni ljudi) davati živi primjer, pa on bio u saruku ili u fesu, kako se to danas tretira!

Vjerujem, da će i g. Ibni Sinan i svi njegovi jednomišljenici priznati gornje istine iz sadanjeg svojeg znanja, a kad ta omladina dođe u narod, pokazaće se koliko dobra želi najprije sebi (prema vršenju islamske dužnosti) i narodu, za koji se još sada zalaže. A o spretnosti njihove i kao muslimana i kao nacionalista, zavisiće i njihov rad i djelovanje. Dotle će omladina dobro učiniti, ako se posveti nauci i proučavanju Islama u detalje, pa da iskreno poradi za svoj narod u duhu uzvišenog Islama. Tako će najbolje udovoljiti današnjim svojim dužnostima, kojim ju je zadužio milostivi Allah dž. š. Neka puste saruklije na miru, jer bi im se moglo vratiti, u toku njihova života, milo za drago.

Muntazir.

Ur. Donosimo ovaj inače malo oštar članak jednog vrijednog kulturnog radnika iz naše Krajine. U napisu ima dosta sušte istine i to ne treba da ljuti omladinu, nego ona neka svojski nastojati da svoje nedostatke i mane u koliko ih ima ispravi. To je njezina dužnost, a to će oni, budimo uvjereni sami, svakako i učiniti, jer ona to duguje svojoj zajednici.

PODLISTAK:

Kur'an

(Nastavak.)

Kuran ističe i utvrđuje da je sve ono što je u njemu objavljeno ljudima osnov sreće i blagostanja. To su principi sreće i zakoni blagostanja, koje mogu stvoriti i razumiti samo učeni i razumni ljudi. Kuran kaže:

»To su primjeri koje Mi iznosimo ljudima, a njih shvaćaju i razumijevaju samo učeni ljudi«. — **Dalje: »Zar ti ne vidiš da Bog iz oblaka spušta kišu i Mi s njom proizvodimo plodove raznih boja. Po brdima smo izveli puteve i staze sad bijele, a sad crvene boje u raznim oblicima, pa i tamno crne boje. Isto tako među ljudima i životinjama što po zemlji hode, a i među stokom imade raznih vrsta i raznih boja. Boga se boje samo oni koji su učeni i koji znaju«.**

Iz ovih principa, koje je Kuran uspostavio, a koji nisu bili poznati među prošlim narodima, vidimo da Kuran naročito ljude upozorava, da se čuvaju da ne zapadnu u zablude i da tim zabludama ne vjeruju. Nadalje da se klonu svega onoga što će ih odvesti stramputicom i odbace sve za što nemaju dokaza. Prekorava sve one koji pojedine stvari prihvaćaju bez ispitivanja i utvrđivanja njihove valjanosti i podobnosti. Kuran za ovakove kaže: »Većina njih slijedi samo nevjerovatna mišljenja. Mišljenja ne koriste ništa istini. Zaista Bog zna što oni rade.« Dalje Kuran utvrđuje da mnogi ljudi služe zabludama i da poginju glavu pred neistinama, pa od ovih se ne smije ništa uzeti bez tvrdog i jakog dokaza. Kuran kaže:

Ako se ti pokažeš većini onih što su na zemlji, oni će te zavesti sa Božjeg puta. Oni samo slijede svoje nesigurne misli. Oni samo lažu«.

Reci: Donesite dokaze vaše, ako istinu govorite. Nadalje se u Kuranu utvrđuje da će svaki biti odgovoran za ono čime je sebe opteretio, a ako za to nije imao jasna i tvrda dokaza. Svaki dio tijela će biti odgovoran ako bude bio učinio nešto što ne bi smio učiniti. U Kuranu se kaže: »Ne slijedi ono što ne znaš. Jer uši, oči i srce su će zato biti odgovorni«.

Ovo sve što smo do sad istakli o onim zasadama koje je Kuran uspostavio, to je kap vode iz velike bujice kuranskih osnovnih učenja, koje je Kuran čovječanstvu donio. To je veliko djelo savršenih kulturnih stvaranja, koje je Svemogući Bog uputio ljudstvu.

Sve ovo što je istraživački duh učenjaka sedamnaestog, osamnaestog i devetnaestog vijeka, proučavajući prirodu iznašao, i sve ono do čega je dopro raznim otkrićima, kao i svi oni zakoni koje su prirodne znanosti otkrile i tako dovele razum do većih i širih spoznaja, nadalje i sve tekovine velikog kulturnog napretka, na kojima je izgrađena ta materijalna kultura, a koje se odrazuje u velikim industrijskim pothvatima, fundirana je u kuranskim temeljnim zasadama, koji su objavljene u sedmom stoljeću po Isatu, u doba kad je čovječanstvo čamilo u okovima neznanja i lutalo po poljanama zabluda.

Ove riječi ne govorimo bez temelja, niti su ove tvrdnje lišene jasnih dokaza. Ovo sve potvrđuju kuranski citati, koje smo naveli. Do ove će spoznaje doći svaki čovjek koji ima srce i razuma. Ko hoće i želi da vidi do koje je mjere to Kuran iznio neka ga istinski uči, pa će pred tom veličinom ostati zadivljen. Hoće li poslije toga više i ko moći da kaže, da je to djelo jednog Arapa, koji je bio daleko od svake nauke i središta, gdje se mudrost njeguje i razvija, koji je bio neupućen u društvene propise i zakone, koji je živio u sredini jednog neukog i divljeg naroda među kojim nije bilo nebeske knjige, niti nekog postavljenog zakona. Hoće li neko moći tvrditi, da je tu knjigu koja je veličinom i savršenstvom svojih propisa nadmašila sve ono čime se nauka i učenjaci dvadesetog vijeka ponose, donio taj Arap od sebe i da ta knjiga nije Božanskog porijekla, koju je Svemogući Bog objavio preko Genija i Velikog Učitelja čovječanstva.

Zar ima kog jačeg dokaza od ovoga, koji smo istakli, a koji nam tako jasno dokazuje, da je Kuran Božja objava stavljena na srce i jezik Hazreti Muhammedu.

Nema sumnje Kuran je vječno čudo koji nam svjedoči istinitost poslanstva Hazreti Muhammed Alejhisselama i da je On jedan između onih koji su slati narodima da ih upute na pravi put i istinsku vjeru. Kuran nam dokazuje da je On bio najčasniji i najosnovniji između svih poslanika.

(Nastavit će se.)

Značaj Egipta za britansku imperiju

Posmatranje englesko-egipatskih rasprava o nezavisnosti Egipta.

U osječkoj »Jugoslovenskoj Zastavi« napisao je Dr. Ferdinand Watz jedan članak o značenju Egipta za Britansku Imperiju, koji radi njegove aktuelnosti prenosimo. U članku je ukratko prikazan historijski razvitak Egipta od vremena kako su se Francuzi i Englezi počeli natjecati za prevlast u Egiptu. Egipat danas predstavlja jedno od najvažnijih pitanja svjetske politike i on preživljuje svoje sudbonosne dane, koji će se uz probuđenu svijest Egipćana konačno svršiti u prilog Egipta, kao najkulturnijeg dijela velikog evropskog svijeta, koji se ubrzanim tempom budi i kroči svojoj nacionalnoj slobodi. Članak glasi:

Nelson i Bonaparte.

Najveći protivnik Engleske: Napoleon Bonaparte bio je onaj, koji je Engleskoj objasnio značaj Egipta. On je proglasio Egipat »najvažnijom državom svijeta«. Poznat je njegov genijalni pokušaj, da iz Egipta uništi englesku svjetsku moć. Ali, Englezi su raspolagali jednim čovjekom, koji je i suviše dobro pogađao Bonapartove namjere, koji je isto tako budnim okom gledao u dalju budućnost: taj čovjek bio je spoznaja i mač u jednoj osobi: Nelson. Mali, grbavi admiral otsjekao je ruku, koja se je pružila prema zemlji faraona.

Kada su se Nelson i Napoleon našli na megdanu, bivše carstvo faraona i Ptolomeja bila je beznadno propala turska pokrajina. Veliko polje ruševina prošlosti, carstvo smrti. Oba genija vidjela su, da je dolina Nila most ka svjetskoj dominaciji. Bez Nelsona danas bi francuski vojnik stajao na obali Port Saida.

Francuska nije zaboravila Egipat.

Iako Francuska nije mogla odmah da ispuni Bonapartove želje, ipak nije napustila svu nadu. Sto godina poslije Abukira skoro je između oba rivala došlo do novog rata: za Egipat.

U dvadesetim godinama prošlog stoljeća ustao je prokonzul Egipta protiv svog vladara, turskog sultana. Mehmed Ali bio je dvadeset godina predmet svjetskih političkih razgovora. Snažna, samosvjesna ličnost, tip onog azijatskog nadčovjeka, čije pojave stoje kao putokazi na tamnim putevima svjetske istorije. On je bio začetnik jednog jakog pokreta, u kom ga je snažno podupirao njegov sin Ibrahim. Njih dvojica ne samo da su skršili sultanovu moć u Egiptu, oni su osvojili Meku i Medinu, zauzeli Siriju. Ne jedanput, već dvaput. Oni su sa svojim bašibozucima prošli Sudan i opustošili sve, što im je bilo na putu. Mehmed Ali, međutim, nije poveo krvavu igru za Englesku. On je sve činio za sebe i Englezi, koji su njegov ustanak inače simpatično pozdravili, počeli su se bojati. Pokušali su da pobjedniku podmetnu nogu, da ga diplomatskim putem maknu iz Sirije. Buntovnik je bio prijatelj Francuza, te je kulturno pretvorio Egipat u filijalu Francuske. On je gradio kanale i stvorio mornaricu, podigao ogromne građevine i organizovao veliku vojsku za rat. Ko je sve to platio? Milijuni ljudi radili su bez nagrade, kao robovi. Mehmed Ali zaplijenio je svu zemlju, koju je izdao u zakup uz visoke cijene.

U bogatom Egiptu živili su najsiromašniji i najbjedniji stvorovi pod suncem. Mehmed Alijev nasljednik, Abbas, dao je sve fabrike zatvoriti i sve Ervopejce protjerati. Njegov nasljednik Said vjerovao je Evropljanima, koji su mu rekli, da je on genij. Kao nagradu dao im je koncesije i time povoda, da se obnovi igra za Egipat. Engleska još nije bila na redu i Francuzi su ostali u boljem položaju. Njima je Said dao koncesiju za gradnju Sueškog kanala. Engleska se, međutim, nadala, da će uskoro doći do državnog bankrota.

Perioda politike rasipavanja.

Ona je počela još za vladanja Ismaila, koji je bio isto tako nasilnik kao i njegov pretšastnik Mehmed Ali. Samosvjestan, sa umjetničkim razumijevanjem, sujetan i nezasitan u svojoj pohlepi za luksuzom i slavom. Od sultana je kupio naslov »Kediva« i još se danas mnogi sjećaju sa kojim i kakvim luksuzom je pod njegovom vladom godine 1869. proslavljeno otvorenje Sueškog kanala. Giuseppe Verdi dobio je bajoslovnu nagradu za operu »Aida«, koju je naročito za ovu zgodu komponovao. Ali godine 1875. on je morao prodati svoje zadnje akcije Sueskog kanala, a četiri godine kasnije sultan ga je smijenio; na traženje Engleske, koja je kupila njegove akcije. Glavno oruđe bilo je financijski slom Egipta. Proricanja Bonapartina ispunila su se. Ismailov nasljednik Tewfik, bio je slabić prema svojim predšasnicima, a Engleska je stalno vrebala.

Egipatski nacionalisti dobacivali su sami oružje Englezima. U Aleksandriji došlo je do ustanka, što je Englezima dalo povoda da bombarduju fortove; zaposjednu zemlju i izagnaju Arabi pašu, koji je tada bio ministar vojske. Egipatske žene obasipale su voz, kojim je on otišao, cvijećem i gorko su plakale.

Engleska na dohvatu.

U Egiptu se je gospodarilo još isto tako kao i za vrijeme faraona. Kandžija i prisilni rad bili su socijalna načela. Englezi su stali na Nil. Svake godine tjerano je hiljade ljudi na kanale za odvodnjavanje, da za malu platu i mnogo batina rukama vade mulj iz zatrpanih kanala. Bijedni felasi padali su od napora, gladi i batina. Sa ovakovim metodama Englezi su temeljito obračunali. Lord Kitchener, taj dobroćudni vojnik, brinuo se je za ove bijednike, kojima je prvi puta pružena liječnička pomoć kad je zavladala kuga ili koja druga epidemija.

Ustanak i opasnost rata.

Strašne socijalne prilike dovele su u Sudanu do ustanka Mahdia, koji je lord Kitchener krajem prošlog stoljeća ugušio. Za vrijeme ovog ustanka pokušala je Francuska da se učvrsti u Sudanu. Major Marchand zauzeo je Fašodu. Opasnost rata bila je neminovna, 1898. za volju mira Francuska je napustila Fašodu i engleska diplomacija vanrednom vještinom umjela je da umiri uvrijeđenu Francusku. Francuska je dobila slobodne ruke u Maroku te je Egipat prepustila Engleskoj. Egipatski nacionalistički pokret često je Englezima ogorčio život. Ali engleska kolonijalna vlast pokazala je veliku vještinu u kolonizatorskim pothvatima — koja je sopstvena engleskom narodu — te je na taj način predobila za sebe felahe.

Nacionalistički pokret opire se Englezima.

Kad je izbio rat, Engleska je samo iz bojazni od moralnih posljedica odustala od toga da Egipat jednostavno anektira. Kedive Hilmi paša, koji je naginjao centralnim vlastima i Turskoj, smijenjen je sa položaja i Egipat je pomoću opsadnog stanja upokoren. Egipat je postao operaciona baza za britanske orijentalne armije. G. 1919. došlo je do ustanka. Od onda postaje problem Egipta sve aktuelniji. Engleska ne može ovu zemlju da pusti iz ruku, a da ne zada sebi sama smrtni udarac. S druge strane Egipat traži svoju nacionalnu i političku samostalnost. Egipćani dobro znaju šta je za Englesku na kocki. Oni istovremeno znaju, da silom neće ništa postići. Ali, što oni neće da znaju jeste, da oni još nisu dovoljno zreli da sami vladaju svojom državom. To, naravno, ne umanjuje moralnu težinu zahtjeva za nacionalnom samostalnošću. Borba se vodi pomoću pasivnog otpora, štrajkovima i sporadičnim atentatima i nemirima.

Engleska eksperimentira.

Engleska je ukinula zaštitni mandat, koji je proklamovan na početku rata, ona je poslala svoje najvještije ljude u Kairo. Sve uzalud. U času kada jedna druga imperijalistička vlast stoji pred kapijama zemlje Faraona, Egipat je uzbuđen više nego ikada ranije. Biti žarište svjetske vlasti strašna je sudbina.

Niko nije u stanju da vidi, šta će budućnost donijeti. Ovdje se sukobljuju najoprečniji interesi i stvaraju jedan nerazmrsiv čvor.

Hoće li mač presjeći taj čvor?...

Japan i Islam

Pariški dnevnik »Temps«, svojevremeno je donio jedna članak pod gornjim naslovom iz pera Mauricea Pernota, u kome se pisac pozabavio o stanju Islama na Dalekom Istoku i Japanu, ističući da simpatije Japana prema muslimanima proizlaze iz političko-trgovačkih motiva i upozorava evropske političare na opasnost, koja bi mogla iz toga uslijediti po interese Zapada.

Prenoseći u cijelosti ovaj »Tempsov« članak, Emir Šekib Arslan Bey, u jednom broju svoje revije »La Nation Arabe« o ovom pitanju napisao je jedan napis koji ovdje donosimo.

Podatci, koje mi imamo o ovom pitanju, tretiranom od M. Mauricea Pernota, mogu se u kratko prikazati na slijedeći način:

Od nazad trideset do četrdeset godina nalazi se muslimana u Japanu, ali u malom broju. I tek se je prije petnaest godina osnovala jedno muslimansko društvo u Tokiu. Govori se, da je to društvo sagradilo nekoliko džamija u Kobi, Tokiu i Mandžuriji. Muslimani, članovi ovoga društva su Turci, Arapi, Indijci, Mandžurci itd.

Ima također i nekoliko muslimana Japanaca, koji su u malom broju, ali koji sačinjavaju čvrsti oslon Islama u Japanu; nekoji su od ovih novoobraćenika išli i na Meku radi obavljanja hadždža.

Što se tiče Mandžurije, nije ni malo začudno, da u njoj ima muslimana, budući ova zemlja graniči sa Kinom, u kojoj u sjevernim i južnim pokrajinama živi četrdeset do pedeset miliona muslimana. Prema zvaničnoj statistici Japana u Mandžuriji ima dva miliona muslimana mančurske narodnosti. Nije dakle nikakvo čudo, da se širom Mandžurije u Harbinu, Mukdenu i drugim mjestima podižu džamije, jer u svim krajevima ove prostrane zemlje žive muslimanske manjine.

Ovdje nam je istaknuti, da smo mi bili među prvima, koji smo upozorili muslimanski svijet da ne nasjeda tendencioznim glasinama evropejskih misionara o tobožnjem rapidnom širenju Islama u Japanu, kojima je bio cilj da razdraže japanski narod protiv Islama i muslimana. Naš članak koji je izišao o ovome u kairskom »Al Džihadu«, reproduciran je od mnogih novina. Neke arapske novine, koje su povjeravale ovim fantastiččnim glasinama, nakon našeg upozorenja i izjave predsjednika Muslimanskog udruženja u Tokiju, uvidjele su njihovu grešku shvativši ujedno, da od širenja ovakih izmišljotina može samo da prijeti opasnost islamskim interesima.

Ove su lažne glasine potekle otuda, što je Japan ukazao gostoprimstvo i dao utočišta mnogim muslimanima, koji su tu došli iz Rusije nakon boljševičke revolucije i osobito se pokazao naklonjen prema Islamu. Japan, nastojeći da razvije i proširi svoje trgovačke odnošaje u Aziji i Africi, poslao je izaslanstva u Afganistan, Perziju, Egipat, Siriju, Irak i u Arapski Poluotok; među članovima ovih izaslanstava bilo je naravno i Japanaca, koji su primili Islam.

Vjiest »Tempsa« o pozivu upućenom na adresu 1500 arapskih studenata, da se školuju u japanskim univerzitetima je također neistinita. Nije istinita pak ni tvrdnja, da je Ulema iz Damaska zaključila, da pošalje jedno izaslanstvo u Japan, u svrhu, »da osnuje čvrste veze istočnih naroda protiv ambicija Zapada«. A sve da je to i učinjeno ne bi bilo ništa čudnovato, kada se uzmu u obzir neprestana i nepodnošljiva tlačenja muslimanskih naroda od strane zapadnih kolonijalnih vlasti, koje gaje veliku i neprikrivenu mržnju prema Islamu.

Tvrdnja M. Pernota, da su kršćanski misionari dobili naređenje, da se sustežu od svake političke akcije u korist njihovih država, može donekle i pod nekim uvjetima biti i istinita. Ali je zato njihova vjerska akcija među narodima Istoka postala mnogo jača, što muslimane, ni malo ne uznemiruje, budući su oni uopće čvrsto privrženi svojoj religiji i odavno upoznali propagandu ovih misionara u njihovim zemljama.

Nakon što je M. Pernot citirao jedno pismo M. Abdul-Haj Kurbana, predsjednika Muslimanskog centralnog udruženja u Japanu, u kojem ovaj veli, da Japanci proučavajući Islam, kao i druge vjere, istovremeno nastoje ustanoviti trgovačke veze sa islamskim svijetom, izražuje se ovako: »Dokle se god ova nova nastojanja budu manifestovala u pobjedi japanskih žigica nad švedske žigice u Basri i Bagdadu, mi na to nemamo šta reći«.

Pitamo M. Pernota, šta bi imao reći na to, ako među Japancima i Muslimanima zbilja postoje važniji odnošaji od pitanja šibica? Mi bi želili čuti njegovo mišljenje u ovom pogledu, ne zato što pridajemo važnost njegovom ličnom mišljenju, nego zato, što ovo pitanje, isto kao i kod njega, zaokuplja mnoge mozgove u Evropi. Dakle Japanci i Muslimani su slobodni, da mogu imati razne veze i odnošaje. I ova se sloboda nemože lako ukinuti sa ambicijama zapadnih velesila.

Kada me je jedna osoba upitala šta mislim o konferisanju M. Edena sa boljševicima u Moskvi o Dalekom Istoku, ja sam odgovorio: »Posve je sigurno, da su se oni sporazumili, da nadziru muslimane Dalekog Istoka i da ih spriječe, da se ne probude, budući su oni u većini na sjeveru Indije i u ruskom i kineskom Turkestanu. Rusi i Englezi jedino se mogu u ovome složiti u Aziji i zato se poklanja velika pažnja, da s očuva tajna o ovom delikatnom pitanju.

Rusi caristi zaostali su mnogo za Rusima komunistima u zlostavljanju muslimana i mi smo o ovom predmetu u nekoliko navrata pisali. I sada kada je Rusija ponovno ušla u koncern velikih sila Zapada, ona će morati da radi naklonosti Francuske i Engleske pooštri svoju antimuslimansku politiku. Ali to će biti opet jedan razlog više, da i Japan proširi i učvrsti svoje odnošaje sa muslimanima, a posve je prirodno, da će to i učiniti.

S. Bakamović.

Društvo za širenje Islama u Poljskoj

Sedmični list bugarskih muslimana »Medenijet« u najnovijem broju donosi slijedeće:

Muslimanska revija »Lisan-ul-Hidaje, koja izlazi u Bagdadu, prenoseći iz šamskog lista »El-Džezire« piše:

»Prije nekoliko vremena poljski su muslimani osnovali jedno veliko vjersko udruženje pod imenom »Obrana Islama«, koje mu je glavni cilj širenje Islama na Istoku i Zapadu. Ovo je društvo na čelu sa njegovim uvaženim agilnim predsjednikom Sejjid Zafir ef. odmah nakon osnutka sa najvišom aktivnošću započelo svoj spasonosni rad i osnovalo podružnice na Dalekom Istoku, poglavito u Kini i Japanu, a također je počelo raditi na osnivanju svojih podružnica u Čehoslovačkoj, Njemačkoj i Austriji. U programu je društva da radi ne samo na širenju Islama na Istoku i Zapadu, nego, da svim silama radi na suzbijanju nemorala i razvratnog života, koji je uzeo maha među muslimanima cijeloga svijeta.

Vodstvo ovog društva poslalo je jedno opširno pismo upravi lista «El-Džezire« u Šamu, moleći ih, da i oni porade na osnivanju jednog sličnog udruženja.

Osim gore navedenog, društvo će pobijati sve eventualne napade na Islam i voditi korisne vjerske debate sa svim velikim učenjacima u islamskom svijetu«.

„ISLAMSKI GLAS“ je jedini muslimanski sedmični list u našoj državi, koji trebaju svi muslimani čitati i pomagati

Naibi su preuzeli svoje dužnosti

Pošto je uredba sa zakonskom snagom o I. V. Z. stupila na snagu, Ministar pravde imenovao je naibe kod Vrhovnog vjerskog starješinstva u Beogradu, te naiba za Ulema medžlis i Vakufsko vijeće u Sarajevu. Za naiba kod Vrhovnog vjerskog starješinstva postavljen je Salih Safet ef. Bašić, profesor šer. sud. škole u Sarajevu. G. Bašić je dužnost naiba preuzeo i počeo sa radom na likvidaciji dosadašnjeg Vrhovnog starješinstva u Beogradu. Prema Uredbi naib će voditi poslove Vrhovne vjerske vlasti sve do izbora novog Reis-ul-uleme. G. Bašić je poznati javni radnik koji se i prije rata u vjerskom životu nas muslimana istakao, te je biran za člana hodžinske kurije, a kako je čedan i skroman čovjek nije nikad dopustio da bude izabran kao član Ulema medžlisa, nego je radije djelovao kao neovisan kulturni radnik u našoj vjerskoj društvenoj sredini. Početkom rata došao je kao profesor na šer. sud. školu te je svojim naročito zgodnim i očinskim postupkom na svoje đake odgojno djelovao i njegovi su đaci o njemu ponijeli polazeći iz škole najbolje utiske i dojmove, sjećajući ga se uvijek kao svoga najvećeg dobrotvora i dobroželjitelja. Gosp. Bašić je istaknuti pobornik narodnih prava, a naročito se isticao u radu da muslimani dobiju i očuvaju svoju punu vjersku autonomiju. U tome radu je pokazivao mnogo iskrenosti i predanosti. Sarađivao je i na donošenju ove Uredbe, pa poznavajući ga kao velikog pobornika narodnih prava i pune vjerske autonomije muslimana, uvjereni smo da će njegov rad kao prvog naiba I. V. Z. uroditi dobrim plodom i da će se postaviti čvrsti temelji naše vjerske autonomije.

Fehim ef. Spaho kao naib preuzeo je dužnost u Ulema medžlisu i Vakufskoj Direkciji. Fehim ef. je naš poznati kulturni radnik i jedan od naših najstarijih radnika na tom polju. Skoro četiri decenija djeluje u javnom životu nas muslimana. Istakao se kao neumoran radnik u svim pravcima društvenog djelovanja. Po svršetku šer. sud. škole neko vrijeme je službovao kod šer. suda u Sarajevu, a kasnije je premješten bivšoj Zemaljskoj vladi te iza oslobođenja je neko vrijeme služio kao načelnik ministarstva, a iza toga je po uspostavi oblasnih skupština bio predsjednik oblasnog odbora u Sarajevu. U više navrata gosp. Spaho je dodijeljivan kao nastavnik arapskog jezika u gimnaziji. Kao dobar poznavaoc istočnih jezika mnogo je prevađao iz istočnih literatura na naš jezik te je i danas stalni saradnik »Novog Behara«. Fehim ef. Spaho kao poznat i vrstan činovnik, koji je naročito upućen u našu vakufsku administraciju i njeno ustrojstvo, te kao dobar organizator u ovom prelaznom dobu će mnogo koristiti svojom spremom kako Ulema Medžlisu, tako i Vakufu, a naročito smo uvjereni da će njegova sposobnost i poznavanje naših vjerskih i vakufskih prilika biti od velike i zamašne koristi pri izradi štatuta I. V. Z.

Po Uredbi uz naibe u Sarajevu i Skoplju postavlja se i naibsko vijeće od 6 lica, koje će ovih dana biti imenovano.

Naib u Skoplju kao i naibsko vijeće bit će u naskorije vrijeme uspostavljeni, pa će tako podpuno početi djelovati nova provizorna Uprava na teritoriju obaju Ulema medžlisa, da bi se mogla konačno sprovesti organizacija vjerske Uprave prema novoj uredbi sa zakonskom snagom o IVZ.

Kakva su djeca, koju ulica odgaja

U današnje doba roditelji vrlo malo pažnje posvećuju uzgajanju svoje djece. Čovjeku se koža naježi, smrači mu se pred očima kad prolazi kroz naše pokrajne ulice, jer naiđe na vrlo žalosne prizore. Djeca, od kojih će tokom vremena postati ljudi, kartaju se, psuju, zadirkuju u prolaznike, i t. d., a roditelji i ne vode računa o tome. Šta se njih tiče što će njihovi potomci biti bezvjerci, lopovi, pijanice, samoubice, oni ih samo tjeraju ispred očiju na prokletu ulicu. A šta će dijete dobiti na ulici? To pitanje i ne pada im napamet. Glavno je da dijete ne smeta po kući. Jadni roditelji, zar će vašem djetetu ulica usaditi u dušu ljubav prema Bogu, vjeri i ljudima. Da li će dijete steći dobar odgoj na ulici, koja je izvor nemorala i opačina, ili u domu uz lijepu knjigu i krilo majčino?

Da ovaj članak pišem, natjeralo me je ovo:

— Jednog dana išla sam polagano jednom našom ulicom. Kraj ograde malog, dosta zapuštenog groblja, a na kraju ove ulice, primjetila sam bezbroj djece, gdje se igraju. Kad sam im prišla bliže imala sam šta čuti. Psovka pada... pada iz njihovih usta. Psuju najveće naše svetinje: Boga dž. š., vjeru (i nekakvu majku božiju), što očito dokazuje da ta djeca nemaju pojma o Bogu i Islamu. Slušajući ih činilo mi se da propadam od stida u zemlju, što ta djeca nose muslimanska imena. Šta bi rekao neki nemusliman da je bio na mom mjestu?

Mnogo bi bilo bolje da roditelji ne puštaju djecu na ulicu, već da im nabave, koju lijepu vjersku knjigu, koja će ih oplemeniti i uzdignuti. Dijete je kao mali konjić, kome se puste uzde . . . ako pođe krivim putem, ne zaustavi ga lako.

Roditelji! Kućni je odgoj temelj za dalje izgrađivanje. Koje dijete nema dobrog kućnog odgoja nikada neće postati čovjek.

Džemila-Hanumica-Zekić.

Gest tolerancije pravoslavnih seljaka

Glamoč, 3. marta 1936.

Ko dolazi u češći dodir sa našim seoskim svijetom upoznati će mnoge dobre i loše crte njegovog karaktera. Ako se malo pozabavi s tim bit će mu jasno, da skoro sve te loše crte dolaze otuda, što su mu naturene od loših savjetnika: seoskih ćifta i gradskih nazovi intelektualaca.

Nu kraj svega lošeg utjecaja, kojeg ovakovi mračni individui vrše na dušu i karakter seoskog svijeta, seoski svijet je ipak sačuvao jednu crtu, bez koje se ne može s pravom nazvati civilizovanim čovjekom nitko, makar on svršio sve fakultete, i makar napisao i stvorio monumentalna djela. Ta crta jest vjerska snošljivost i tolerancija.

Za nepokvarenog kršćanskog seljaka musliman nije nečovjek i poganin, kako nažalost mnogi vajni intelektualci govore i pišu, za njega je i musliman ljudsko biće vrijedno poštovanja, kao i njegove vjerske svetinje.

Čovjek, kojem nije ovo poznato, začudit će se, kada na pr. kod kojeg imućnijeg domaćina u pravoslavnim ili katoličkim selima vidi u jednoj sobi postekiju i pribor za uzimanje abdesta i kad mu dotični domaćin kaže, da je to »turska soba«. On tu sobu drži samo za to, da može musliman kojeg slučajno nanese put, te moradne noćiti u dotičnom selu, može nesmetano »po svom zakonu moliti se Bogu«. Nema gotovo slučaja, da bi koji kršćanin u Bosni ili Hrecegovini, pa makar kakav bio, podmetnuo muslimanu svinjsko meso ili kakvo jelo pravljeno na svinjskoj masti, a kamo li, da bi ga na to navratio. Ako se koji musliman nađe, koji to hoće jesti, on će ga s prezirom odmjeriti od glave do pete. Ophođenje kršćanskih seljaka kod nas sa muslimanskim ženskinjem upravo je kavaljersko i više nego kavaljersko.

Kad sve ovo čovjek upozna, začudi se, ako se tu i tamo dogodi štogod, što nije u skladu sa ovom crtom.

Ali kada se ono i dogodi, sigurno i nije u skladu sa navedenom crtom, niti su takvi protuslovni ispadi nikli u duši seljaka, nego su, nikli u mračnim dušama individua, koji svoje položaje i eksistencije zidaju na neslozi ljudi; a to su u mnogo slučajeva upravo oni, koji bi po svom pozivu bili dužni da siju ljubav među ljudima bez razlike na vjeru i suzbijaju ovakve i slične ispade.

Jedan gest vjerske tolerancije, koji se je nedavno ovdje desio, dao mi je povoda, da ovo napišem.

U selu Kamenu, nedaleko od Glamoča, imaju 3—4 muslimanske kuće, a ostale su pravoslavne. Tu imade i stara džamija. Kako je malo muslimana a pogotovo zbog privredne krize, muslimani nijesu mogli tu džamiju uzdržavati, te se je munara srušila. Njihovi pravoslavni suseljani zdogovore se, da oni nešto iz vlastitih sredstava, a nešto sakupljanjem dobrovoljnih priloga podignu munaru i džamiju poprave. To nije ostalo na samom zdogovoru, nego su se ljudi odmah latili posla.

Seljanin Banjac Kojo (Kosta) primio se dužnosti, da te dobrovoljne priloge po gradu i selima pokupi, bez razlike, da su ta sela muslimanska ili nijesu. I ni 15 dana nije prošlo, osigurano je izvršenje naumljenog posla.

U tom međuvremenu doznao sam, da su ovi čestiti seljani videći kamenskog imama dok je tamo bio u teškim materijalnim prilikama, a znajući, da ga ovo nekoliko muslimanskih kuća ne mogu pomoći, udarili su na svakog imućnijeg domaćina namet za »hodžu«, pa su ti ljudi svesrdno 3 godine taj namet davali.

Živjeli čestiti Kamenjani! Svaka im čast i poštovanje na tim civilizovanim gestovima tolerancije! Neka ova manifestacija sloge među ljudima posluži mnogim našim »nosiocima obrazovanosti i civilizacije« za ugled, da bi se naučili kako se stvara ljudsko društvo, koje mora ići naprijed.

Sve ovo što je gore navedeno vrijedi i za muslimanskog seljaka, jer nijesu rijetki slučajevi, da su muslimani izdašno pomogli svoje suseljane kod podizanja crkve, zvonika i sličnih ustanova, a to sve s draga srca i bez ikakve prinude.

Samo gornji slučaj dovoljan je, da opravda moje tvrdnje, koje sam na početku ovoga dopisa istaknuo u pogledu snošljivosti i nepokvarenosti duše seoskog svijeta.

Kada je seljak ovako snošljiv unatoč lošem utjecaju pokvarenih elemenata, do koje bi se tek visine uzdigla ova plemenita crta, kada bi je pozvani uzgajali i krijepili!

Poziv na pretplatu

Od 1. januara 1936. godine počela je pretplata za prvo tromjesečje za »Islamski Glas«, koji izlazi svakoga petka.

Godišnja je pretplata:

Za Kralj. Jugoslaviju	D	72.—
polugodišnja	«	36.—
tromjesečna	«	18.—
za inostranstvo godišnje	«	120.—

Pretplata se prima najmanje za 3 mjeseca.

Čim isteće pretplata list se obustavlja.

Pretplata se šalje UNAPRED upravi »Islamskog Glasa« u Sarajevu Voj. Stepe Obala br. 7. I. sa tačnom adresam na koju treba slati list, te kod postojećih mjesnih povjerenika ili izravno na čekovni račun broj 1600.

List se ne šalje nikome, dok se pretplata unapred ne pošalje ili položi.

Umoljavaju se dosadašnji pretplatnici da čim prije obnove pretplatu.

UPRAVA »ISLAMSKOG GLASA«
Vojvode Stepe Obala broj 7. I.

VIJESTI IZ MOSTARA:

USPJELA ZABAVA »NAR. UZDANICE«.

Drugi dan Kurban Bajrama održana je u »Hrvoju« velika zabava »Narodne Uzdanice«, koju je posjetilo u velikom broju građanstvo, stranci i veliki broj drugih sugrađana. Program zabave je bio biran. Još odmah oko 8 sati u večer napunila se dvorana »Hrvoja« svijetom, da se je veliki dio morao povratiti, jer nije bilo mjesta. Ovo je zapravo jedna najuspjelija zabava, koju je doživio Mostar. Zbor »Narodne Uzdanice« izveo je na sveopće zadovoljstvo himnu od Demetra. Hrvatska Glazba je također izvela svoje tačke u programu umjetnički i savršeno. Sazlije su naše sevdalinke odsvirali prijatno i osjećajno. Pozorišni komad »Prikaza« od g. Rasima Filipovića, koji je prisustvovao zabavi, izveden je prilično. Pojedinačno su dalu odličnu glumu gg. Š. Muratović, H. Kajtaz, H. Kalajdžić i O. Čorda. Ženske uloge dobro su zadovoljile. Napominjemo da je režiser g. Muratović mnogo nastojao da od nekih diletanata izgradi žive, neusiljene i efektne tipove, ali to nije uspjelo, jer su uloge krivo raspoređene. Uostalom, to nije ni najmanje izgubilo od vrijednosti komada. Red u sali održavan je u punoj mjeri. Dekoracija sale savršena i čarobna. Publika u najvišem broju otmena, raspoložena i simpatična. Prema stranom svijetu aranžeri su pokazali svojstva gostoprimstva.

Bajramska zabava »Narodne Uzdanice«, omjerila je snagu i pokazala da današnji trudbenici za narod ne prezaju ni pred najvećim žrtvima, da se postigne željeni uspjeh kako moralni tako i materijalni.

OTKRIVANJE SPOMENIKA RAHM. OSMANU ĐIKIĆU.

U petak u 10 sati prije podne otkriven je u Mostaru pred Karađozbegovom džamijom, spomenik rahm. Osmanu Đikiću. Pred prisutnim izaslanicima raznih ustanova, prvi je nastupio g. Alija Sefić, imam matičar, koji je izvršio po programu vjerski obred. Poslije njega govorili su ostali mnogobrojni govornici, tako da su svi govori imali potpuno nacionalni i politički karakter. Govornici su na razne načine iznijeli sve zasluge rah. Osmana, njegov rad i djelovanje. Među govornicima bio je i g. Dr. Avdo Hasanbegović. Negdje oko 11 sati došao je na proslavu i episkop zahumsko-hercegovački g. Dr. Tihon sa nekoliko svećenika.

Isti dan uvečer održana je u »Hrvoju« zabava, na kojoj je bio specijalan red i naročiti program, protkan današnjicom. Drugi dan u Srpskom domu održano je predavanje sa diskusijom. Predavač je bio g. Dr. Mehmed Begović, profesor.

Kako na proslavi nije uzeo učešća mostarski muftija g. Hfz. Omer ef. Džabić, to je građanstvo njegovo otsustvo komentarisalo na razne načine. Zato sam smatrao potrebnim radi muslimana u Mostaru, da o tom provedem informaciju. Posjetio sam neke vjerske predstavnike i zamolio njihovo mišljenje o ovoj proslavi. Stvar stoji u slijedećem: Islam, naša uzvišena vjera je sveopća i specijalna. To je najviše slovo zakona. Proslava rahm. Osmana je 100 posto nacionalno-politička proslava i vjerski obredi ne mogu se vezati za nju. Plemeniti i zaslužni Osman Đikić kao brat musliman ima pravo na rahmet i na svaku dovu svoje braće po Islamu, ali se vjerski obredi ne mogu unositi u nacionalno-političke obrede i proslave. Naravno zbog toga i muftija g. Džabić nije uzeo učešća u vjerskom obredu. Po mišljenju ovih predstavnika proslavni odbor je trebao vjerski obred isključiti iz proslave, jer za mrtve duše zna način i red molitve. Dakle nastup g. Alije Sefića je privatna stvar i on nije prestavljao vjerskog faktora na proslavi.

Iznoseći gornje, nama je drago da pred muslimane možemo da iziđemo sa konkretnim činjenicama u ovome slučaju, tako da bi svijet bar u buduće znao da dijeli svjetovne stvari od vjerskih, a da to komentarišemo nije od tog ni vrijeme ni zgoda.

BAJRAM U MOSTARU.

Sveti dan Kurban Bajrama provedeni su među muslimanima na najsvečaniji način. Sve mostarske džamije bile su pune naroda. Gradska sirotinja također je pokazala radost, jer joj se udijelilo i pomoglo. Pred Čejvanbegovom džamijom podijeljen je kurban. Oko 350—400 obroka dato je sirotinji, koja se upravo otimala. Inače lijepo vrijeme dalo je svim kurbanskim danima još više života.

O. S. Sefić.

KROZ ŠEHER - SARAJEVO:

VAKTIJA

Zulhidždže 1354. (1936.)

Broj dana	Dan	Mart	Sunce izlazi s	Sunce izlazi m	Podne s	Podne m	Ićindija s	Ićindija m	Sunce zalazi s	Sunce zalazi m	Jacija s	Jacija m	Imsak s	Imsak m
27	Pet.	20	5	53	12	8	3	33	6	10	7	46	4	4
28	Sub.	21		51		7		33		11		47		2
29	Nedj.	22		50		7		34		12		48		0
1	Pon.	23		48		6		35		14		50	3	58
2	Utor.	24		46		5		36		15		51		56
3	Srij.	25		45		4		37		17		52		54
4	Čet.	26		43		3		38		18		54		52

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7. I.
Čekovni račun Poštanske štedionice Sarajevo broj 1600.
Broj 23., god. II., dne 20. marta 1936.

ČESTITKA NOVE GODINE.

Svim našim poštovanim čitateljima i prijateljima čestitamo od srca nastupajuću novu 1355. godinu, da je sprovedu u rahatluku.

Uredništvo i Uprava.

NAŠIM ČITATELJIMA.

Radi Bajrama i preopterećenosti urednika naš list u prošli petak nije izašao pa molimo poštovane čitaoce, da to uvaže.

Radi prenatrpanog gradiva u ovom broju nismo se mogli opširno osvrnuti na Uredbu sa zakonskom snagom o I. V. Z. kojom je povraćena podpuna vjerska autonomija što ćemo u slijedećim brojevima učiniti i ujedno donijeti tekst novog zakona.

DIPLOMIRAO.

Naš sugrađanin g. Sead Arifhodžić sin Sejfullah ef., višeg monopol. savjetnika diplomirao je ovih dana na Visokoj Ekonomsko-komercijalnoj školi u Zagrebu. Čestitamo!

POSTAVLJEN.

Ukazom Kr. Namjesnika postavljen je Rešad Tefterdarija sudski pripravnik za sudskog pristava 8. položajne grupe kod sreskog suda u Konjicu.

Rješenjem Bana drinske banovine postavljen je za činovničkog pripravnika X. grupe kod banovinske banje Ilidže Saliha Čavdara kontraktualni mašinovođa iste banje.

SNIŽENJE NAJAMNINA NA ŽELJEZNIČKA SKLADIŠTA.

Savez industrijalaca i trgovaca drvetom na Sušaku, predložio je da se najamnina za željeznička skladišta u sušačkom skladištu snizi od 15 na 10 dinara po kubnom metru, za vrijeme trajanja sankcija.

PROSLAVA I DOČEK NOVE GODINE U »BRASTVU«.

Kao prošle tako i ove godine uoči 1. muharema društvo će što svečanije proslavit doček i značenje nove po Hidžr. nastupajuće 1355 god., želeći i osjećajući se dužnim i ovom prilikom manifestovati islamsku svijest, a uzevši prednost primjer dati ostalim našim društvima, da što ovakve značajne priredbe praktikuju.

Kako spada prednje se ima održati 23. marta u ponedeljak na večer u prostorijama društva Vratnik Mejdan br. 26., stoga ovim slobodni smo zamoliti, da bi u Vašem cj. listu gornje objavili i ujedno pozvali sve prijatelje društva, da što većom posjetom pridbu uveličaju.

Uvjereni smo da ćete kao pravi prijatelj našeg kulturnog i prosvjetnog napretka akciji izaći u susret unapried se najljepše zahvaljujemo i bilježimo u mahsus selam — Odbor.

Izvještaj sa skupštine novoosnovanog društva »El-Hidaje«

Kako smo u bajramskom broju našega lista donijeli akcioni odbor za izradu pravila vjersko-kulturnog društva »El-Hidaje« organizacije ilmije kraljevine Jugoslavije zakazao je osnivačku skupštinu ovog društva za 8. marta 1936. god. Odziv na ovu skupštinu je bio brojan te su ovom sastanku prisustvovali predstavnici ilmije iz svih naših krajeva. Dan ranije je održana konferencija na kojoj su pročitana pravila te su na ovoj konferenciji u usvojena sa izvjesnim dopunama. Osmog marta je u 9 sati počela skupština kojoj su prisustvovali predstavnici svih naših postojećih strukovnih ilmijanskih organizacija a skupštini je dao naročito svečan karakter prisustvovanje i predstavnika ilmije sa našeg Juga. Ovo je prvi put da se ilmija Bosne i Hercegovine i našega Juga sastaju da zajednički izmijene misli i da počnu rad na jednom velikom narodnom poslu. Prisustvo braće s Juga unijelo je naročito zadovoljstvo. Uz predstavnike udruženja imama matičara sa područja ulema medžlisa u Skoplju prisustvovalo je i nekoliko predstavnika ilmije izvan krugova imama matičara. Skupštinu je iza 9 sati otvorio predsjednik akcionog odbora »El-Hidaje« g. Tufo Muhamed ef. i zahvalio se skupštinarima na mnogobrojnom odzivu i požrtvovnosti oko osnivanja društva »El-Hidaje« i njegovog velikog hajirli zadatka. Gosp. Tufo je ukratko referisao prisutnim kako je i na čiju je inicijativu došlo do ove akcije. Istaknuo je da se na inicijativu Ali ef. Aganovića u mjesecu oktobru prošle godine sakupila ilmija u prostorijama društva »Merhamet« u pitanju školskih udžbenika te da je na tom sastanku donešena rezolucija koja je upućena mjerodavnim faktorima pa naglašuje da je ta rezolucija došla u pravo vrijeme i da je poslužila pri izradi uredbe sa zakonskom snagom o I. V. Z. Predsjedavajući je naglasio da je u tim istim prostorijama društva »Merhamet« održan taj sastanak ilmije te da je tada izabran i naročiti akcioni odbor koji će pitanje jedne opšte ilmijanske organizacije pokrenuti i doći u dodir sa ostalim ilmijanskim organizacijama. Naglašuje da je taj zadatak izvršen i da je okrunjen uspjehom te da taj odbor osnivačkoj skupštini podnosi pravila na odobrenje.

Iza toga je predsjednik umolio g. Hfz. Vejsil ef. Muharemovića iz Prizrena da prouči jedno ašere te da se učenjem Kurana otvori ovaj manifestativni sastanak ilmije.

Poslije proučenog ašereta predsjednik je podijelio riječ Hfz. Muhamed Pandži da kao referent odbora referiše o dosadašnjem radu akcionog odbora. Uzimajući Pandža riječ predlaže da se s ovoga mjesta u znak harnosti i odanosti pošalje brzojavni pozdrav Nj. Veličanstvu Kralju Petru II. te je pročitao tekst brzojava što su prisutni na nogama stojeći saslušali i primili kličući »Živio Kralj«. U dalnjem svom govoru Pandža se opširno osvrnuo na donošenje nove uredbe I. V. Z. i predložio je da se g. predsjedniku vlade Dr. Milanu Stojadinoviću brzojavno zahvali što je povraćena vjerska autonomija muslimana, te je pročitao tekst brzojava što su prisutni primili sa poklikom »živio!« Dalje je Pandža istakao da je povraćanje vjerske autonomije muslimanima u glavnom zasluga g. Dr. Spahe pa je predložio da mu se za taj njegov patriotski rad zahvali te je pročitao tekst brzojava koji je skupština jednoglasno primila oduševljeno kličući »živio«. Dalje je Pandža u svom govoru naglasio da je ilmija onaj faktor koji je pozvan da bude uvijek na braniku Islama i njegovih interesa. Zato je potrebno da ulema organizuje jedan veliki narodni pokret u kome će se okupiti i sve snage muslimana, da bi podigli vjerski, kulturni i privredni progres islamske zajednice.

Naglašuje da treba da se ispravi što je do sada propušteno i da ilmija ima pred očima jedan jedini cilj: služiti Bogu, vjeri i islamskoj zajednici. Govoreći o omladini naglasio je da je ona naša nada i uzdanica i da će ilmija posvetiti svu svoju brigu i svoj rad da podigne omladinu tu uzdanicu narodnu. Omladina mora da se odgoji u visokim islamskim tradicijama i visokom islamskom duhu puna svježine i moralne snage, spremna na borbu da svojim mladim snagama posluži svojoj zajednici. Nadalje se u svom govoru zahvalio prisutnim na ovako velikom odzivu ilmije koja je pohrlila na ovaj sastanak da poradi na ovom velikom djelu i povede islamsku zajednicu boljoj i sretnijoj budućnosti. Po tom je Pandža ukratko izvijestio o radu akcionog odbora koji je održao 14 sjednica i izradio pravila društva. Iza ovog svog referata Pandža je zamolio prisutne skupštinare da pažljivo saslušaju pravila koja će čitati paragraf po paragraf te je umolio prisutne da budu stvarni i objektivni i da sačuvaju dostojanstva i manifestativni karakter ove skupštine. Kod čitanja pravila u diskusiji su sudjelovali Abdurahman Adil ef. Čokić, Karabeg Hadži Ahmed ef., Mehinagić Hfz. Ibrahim ef., Hfz. Ramiz ef. Paljevac, predsjednik udruženja imama matičara iz Novog Pazara, Hfz. Hasan ef. Odžakčić, Ali ef. Ćerimović, Hasan ef. Hadžić i još neka druga gospoda.

Prema pravilima svrha i zadatak je društva da udruženim snagama cjelokupne ilmije radi na unapređenju muslimana Kraljevine Jugoslavije kako u duhovnom tako i u materijalnom pogledu; da štiti ugled i podiže autoritet ilmijanskog staleža u narodu kako bi mogao dostojno predstavljati položaj koji mu pripada kao nosiocu islamske duhovne kulture; da naročitu brigu posvećuje vjerskom obrazovanju i odgoju muslimanske omladine i da je u vjerskom i kulturno-prosvjetnom pravcu podiže a uz to da podržava i jača islamsku svijest i budi islamske osjećaje kod širokih muslimanskih slojeva, te da u ovom svom vjersko-prosvjetnom i ekonomsko-privrednom radu osigura i saradnju muslimanske svjetovne inteligencije. Naročito da vodi brigu oko pobijanja nemorala među muslimanima te da se bori protiv upotrebe alkohola i kockanja, a navlastito protiv prostitucije. Nadalje da se brine da se vjerske dužnosti što podpunije izvršavaju i da im se pribavi podpuno poštovanje; da nastoji svojim radom u narodu da se postojeća imovina I. V. Z. umnožava i uvećava novim uvakufljenjima i zapisima te da nastoji da se upravljanje tom imovinom vodi na što racionalnijoj i korisnijoj bazi; da bdije, da se prihodi I. V. Z. pravično u skladu sa šerijatskim propisima raspodjeljuju na njene potrebe i službe; da nastoji osigurati dovoljan broj kvalifikovanih službenika za sve vjerske i vjersko-prosvjetne službe u I. V. Z.; da radi na tome da se pri popunjavanju službi u I. V. Z. pridržava princip sposobnosti (ehlijeta) u punom opsegu; da nastoji da se javno raspravljanje islamskih vjerskih pitanja vrši na način shodan i dostojan tih pitanja uz isključivo učešće lica s punim vjerskim kvalifikacijama i podpuno stručnom spremom; da podržava veze s ilmijom i islamskim vjerskim zajednicama ostalog islamskog svijeta u vjersko naučnim pitanjima; da članovi ilmije koji vrše slične dužnosti dolaze u što tješnji međusobni dodir te se tako zajednički sporazumijevaju kako će povjerene dužnosti moći što uspješnije izvršavati da bi što bolje unaprijedili vjerske interese islamske zajednice.

Da bi društvo moglo postići svoje ciljeve prema pravilima će se služiti slijedećim sredstvima: Izdavanjem društvenog lista i shodnih popularnih publikacija u kojima će se na popularan način iznositi i raspravljati islamska vjerska i znanstvena učenja i upućivati široke muslimanske mase o svemu što je svrha društva.

Održavanjem naročito udešenih jedinstvenih i korisnih i popularnih vazova koji bi omogućili što brže i efikasnije vjersko i moralno podizanje muslimana. Nadalje da se ovim vazovima i predavanjima muslimani podstiču na što jače privredno podizanje kako bi ekonomski ojačali i osnažili. Priređivanjem mevluda i raznih vjerskih svečanosti, uveličavanjem ovih vjerskih manifestacija sa naročitim ciljem da odgojno djeluju na široke muslimanske mase te da se prigodom ovih svečanosti održavaju i prigodna predavanja. Kao dane osobitih vjerskih svečanosti društvo smatra osim Ramazana i Bajrama još i prvi dan Bajrama, jevmi-ašura, mevlidin-nebij, mubarek večeri i 17-ti dan Ramazana.

Nadalje će društvo izašiljati kvalifikovane putujuće vaize koji će živom riječi i svojim dobrim ponašanjem propagirati društvenu ideologiju.

Da bi društvo postiglo svoje ciljeve osnivaće i održavati internate u kojima će se odgajati muslimanska omladina. Nadalje organizovanje muslimanske omladine u vjersko uzgojna muslimanska udruženja.

Redovni članovi društva mogu biti svi pripadnici ilmijanskog staleža a članom pomagačem može biti svaki musliman i muslimanka.

Pošto je društvo »El-Hidaje« vjersko-kulturna organizacija koja ima za cilj da muslimanski elemenat podiže u vjerskom, moralnom, kulturnom i privrednom pravcu to se ova organizacija da bi podpuno zadovoljila svoj visoki zadatak neće baviti pitanjima koja tangiraju specijalne lične interese ilmijanskog staleža. Zato ova organizacija stavlja sebi u zadatak da nastoji među ilmijom probuditi osjećaj staleškog organizovanja po strukama kako bi tako pojedine strukovne ilmijanske organizacije mogle lakše zaštiti svoje materijalne interese, neovisno od ove vjersko-kulturne organizacije.

Po pravilima su organi društva: glavni odbor, sreski odbori, povjereništva, povjerenici, glavna skupština, sreske skupštine, redovni godišnji sastanci povjereništava i nadzorni odbor. Po pravilima se predviđa kongres društva koji će se svake tri godine u raznim većim muslimanskim mjestima održavati. Isto tako i glavne godišnje skupštine društva održavaće se naizmjence u raznim većim muslimanskim mjestima. Po pravilima društvo može sticati pokretnu i nepokretnu imovinu. Društvo će imati i naročitu značku sa slikom Bejtullaha.

Pravila su društva uz manje izmjene i dopune prihvaćena od skupštinara te je skupština izrazila svoju naročitu zahvalnost odboru koji je pravila izradio.

Nakon svršene debate o pravilima prešlo se na izbor osnivačkog odbora u koji su unišli: Muhamed ef. Tufo, Muhamed ef. Mujagić, Munib ef. Cerić, Hfz. Mustafa ef. Mujezinović, Mustafa ef. Varešanović, Hfz. Muhamed Pandža, Muhamed ef. Fočak, Fehim ef. Handžić, Ragib ef. Mulić, Ali ef. Ljubunčić, Sulejman ef. Bulbul i Hadži Ali ef. Aganović svi iz Sarajeva. Iz Novog Pazara su ušli Hfz. Jusuf ef. Lakota, Hfz. Abdulah ef. Kačapor i Hfz. Ramiz ef. Paljevac; Hilmi Sulejman ef. iz Kačanika; Hfz. Vejsil ef. Muharemović iz Prizrena, Hfz. Asim ef. H. Murtezović iz Đakovice, Hfz. Hasan ef. Odžakčić iz Zavidovića, Hamid ef. Herenda iz Visokog i Džemal ef. Hulusić iz Zvornika.

Pri zaključku skupštine predsjednik se zahvalio prisutnim skupštinarima da su uložili toliko truda i da su na velike dane Kurban Bajrama ostavili svoje porodice i pohrlili da prisustvuju ovom hajirli poslu. Nakon toga su proučili po jedno ašere Hfz. Asim ef. H. Murtezić iz Đakovice i Hfz. Vejsil ef. Muharemović iz Prizrena. Spontani tok skupštine, dostojanstveno raspravljanje svih pitanja kao i konačno učenje Kurana učinilo je tako dubok utisak i dojam na skupštinare da su se mnogima orosile oči suzama. Nakon toga H. Ali ef. Aganović proučio je dovu koju su svi prisutni popratili sa »amin«!

Skupštinari su se razišli sa dubo-

kim ganućem u punom uvjerenju da će ako Bog da ovo djelo uroditi dobrim plodom, i sa zavjetom da će sve svoje snage uložiti da se ovo hajirli djelo što prije ostvari i organizacija počne djelovati u našem muslimanskom elementu.

ODGOVOR NA POZDRAVNI BRZOJAV SA SKUPŠTINE DRUŠTVA »EL-HIDAJE«.

Sa osnivačke skupštine društva »El Hidaje« upućen je pozdravni brzojav Njeg. Veličanstvu Kralju te je predsjednik osnivačkog odbora društva »El Hdiaje« g. Tufo Muhamed dobio slijedeći odgovor na taj pozdravni brzojav od kabinetske kancelarije Nj. Veličanstva Kralja:

Gospodine!

Po nalogu Nj. K. Visočanstva Kneza Namjesnika, čast mi je izjaviti zahvalnost na rodoljubivim željama kao i izrazima odanosti podnesenim Nj. V. Kralju i Kraljevskom Domu sa osnivačke skupštine vjerske kulturne organizacije »El Hidaje« u Sarajevu.

Ministar Dvora: Milan Antić.

—o—

SKUPŠTINA UDRUŽENJA MUALLIMA.

Udruženje muallima sa teritorija Ulema Medžlisa u Sarajevu održalo je svoju glavnu godišnju skupštinu četvrti dan Kurban Bajrama 7. marta o. g. Na skupštini se uz ostala staleška pitanja raspravljalo i pitanje izmjene i dopune društvenih pravila. Skupštinu je otvorio Hasan ef. Hadžić, mualim iz Lukavca, koji je u svom iscrpnom govoru iznio stanje i položaj muallima. Na početku svoga govora g. Hadžić je predložio da se pošalju pozdravni brzojavi Nj. Veličanstvu Kralju, Njegovom Visočanstvu Knezu Namjesniku a da se također izrazi zahvalnost predsjedniku ministarskog savjeta g. Dr. Milanu Stojadinoviću i ministru saobraćaja g. Dr. Spahi na povraćenoj vjerskoj autonomiji. Da bi uveličali skupštinu svojih drugova pozjetili su je korporativno imami matičari i to čitav Upravni odbor imama matičara iz Sarajeva i Novog Pazara. Ova pažnja je na prisutne skupštinare učinila dubok dojam. Na skupštini je izabran slijedeći Upravni odbor: Tulić h. Mustafa ef., Hegić Redžep ef., Gosić H. Ibrahim ef., Mulić Radih ef., Fočak Abdulah ef., Fazlić Hfz. Hasan ef., Fazlagić Ahmed ef., Damadžić Hfz. Sulejman ef., Cerić Mustafa ef., Pirić Ibrahim ef., Pašić Muhamed ef., Tabaković Hfz. Sulejman ef., Gogić Hfz. Ahmed ef. i Korajlić Haki ef. U nadzorni odboru su izabrani: Okić Hfz. Mustafa ef., Gogić Šefket ef. i Begović Salih ef.

Novoizabrani odbor se konstituisao te je za predsjednika izabran H. Mustafa ef. Tulić iz Sarajeva, za podpredsjednika Hegić Redžep ef. iz Bugojna, za tajnika Gosić Hfz. Ibrahim ef, a za blagajnika Mulić Ragib ef.

Iz glavne godišnje skupštine Udručenja muallima otposlan je pozdravni brzojav kabinetskoj kancelariji Njeg. Veličanstva Kralja. Na ovaj pozdravni brzojav je Udruženje od Ministra Dvora dobilo preko predsjednika Udruženja Mustafe ef. Tulića slijedeći odgovor:

Gospodine!

Po nalogu Njegovog Kraljevskog Visočanstva Kneza Namjesnika, čast mi je izjaviti zahvalnost na izrazima odanosti i vjernosti, podnešenim Njegovom Veličanstvu Kralju, Njegovom Kraljevskom Visočanstvu Knezu Namjesniku i Kraljevskom Domu sa godišnje glavne skupštine udruženja muallima u Sarajevu.

Ministar Dvora: Milan Antić.

Sa skupštine je otposlan i pozdravni brzojav i Ministru saobraćaja u kome se izrazila zahvalnost, da je povraćena vjerska autonomija muslimanima. Gospodin Ministar saobraćaja Dr. Mehmed Spaho zahvalio se na pozdravu preko predsjednika Udruženja, slijedećim pismom:

Dragi prijatelju!

Iskreno vam zahvaljujem na čestitci i željama povodom objavljivanja Uredbe o Islamskoj vjerskoj zajednici.

Primite mahsus selam

Ministar saobraćaja: Dr. M. Spaho.

HURIJETOV TEČAJ KNJIGOVODSTVA.

Kod velikog dijela naših privrednika bilo trgovaca ili zanatlija osjeća se veliko pomanjkanje stručne spreme i poznavanje onih najvažnijih predmeta od kojih zavisi dobar i uspješan rad jednog privrednika. Na žalost kod nas imamo vrlo malo ljudi u privrednom životu koji su prošli kroz škole pa školovani i dobro stručno spremljeni stupili u privredni život. To je jedan veliki nedostatak koji koči jači zamah i napredak naših privrednika i uopće naše privrede. Ovaj nedostatak bi bezuvjetno mlađi privrednici trebali da nadoknade i da se upoznaju i upute u najosnovnije stvari bez kojih jedan dobar privrednik ne može biti. Da bi zadovoljili ovoj nasušnoj potrebi naših privrednika naše agilno zanatlijsko udruženje »Hurijet« otvorilo je tečaj za knjigovodstvo u kome će se posjetioci ovoga tečaja moći upoznati sa praktičnim knjigovodstvom koje je bezuvjetno potrebno kako trgovcu tako i svakom obrtniku. U tečaju će predavati najbolji nastavnici koji su puni praktičnog iskustva i u dodiru sa privrednim svijetom, pa će tako sigurno i uspjeh biti podpun i zadovoljavajući. Svi naši mlađi trgovci i obrtnici morali bi se bezuvjetno upisati u ovaj tečaj i tako upodpuniti svoje privredno obrazovanje. Zato se treba obratiti kancelariji »Hurijeta« koji će svakom dati potrebna obavještenja.

IZNENADNA SMRT MEHMEDA KURTA.

U Banovinskoj bolnici u Prnjavoru u četvrtak 12. o. mj. u 2 sata po podne preselio je na ahiret Mehmed ef. Kurt. upravitelj škole u Lišnji kod Prnjavora..

Rahmetlija je došao u bolnicu na liječenje, ali nakon dvo-dnevnog ležanja bolest se je pogoršala i pri prenosu na pregled rentgenskim zrakama naglo mu je pozlilo i za nekoliko časaka je umro.

Dženaza mu je obavljena sutra dan uz veliko učešće građana Prnjavora i okolice. Dženazi su prisustvovali i njegovi učiteljski drugovi i drugarice, kao i predstavnici vlasti te Vatrogasna četa i djeca škole i mekjteba.

Tom prilikom je održao dirljiv govor učitelj Boka, pa je mnogim prisutnima natjerao suze na oči, sjećajući se njegovih dobrih djela, koja je činio svakome koga je poznavao. Istakao je da je rahmetlija bio jedna čestita duša sa visoko razvijenim moralom.

Neka mu dragi Allah podijeli firdevsi ala dženet. Rahmetullahi alejhi.

JAVNA ZAHVALA.

Ovim putem se najljepše zahvaljujemo svima učesnicima na dženazi našeg milog rahmetlije Mehmeda Kurta, učitelja u Lišnji-Prnjavor, kojega nam dragi Allah prerano istrže iz naše sredine.

Supruga: Munira Kurt,
punac: H. Abdi Šabanović,
šura: Asim Šabanović.

DRUGA APOTEKA U VISOKOM.

G. Ban svojim rešenjem dodijelio je koncesiju za otvaranje druge javne građanske apoteke u Visokom našem sugrađaniu g. Mr. ph. Mehmedu Zlataru, višegodišnjem apotekarskom saradniku u sarajevskim apotekama.

DVA MJERILA

Na prestavku najuglednijih muslimana opštine ključke, zasnovanu na jednom načelnom riješenju Ministarstva prosvjete, da će se na školama sa nadpolovičnom većinom polaznika islamske vjeroispovijesti postavljati prvenstveno musliman upravitelj, banska uprava u Banjoj Luci, svojom odlukom od 29. januara 1936. postavila je za upravitelja osnovne škole u Ključu g. Badića Sulejmana, jer je premještajem dosadanjeg upravitelja mjesto bilo nepopunjeno. G. Dimitrijević Miodrag, učitelj iste škole, koji je bez nekog naročitog riješenja privremeno bio preuzeo upravu škole, odbio je da preda upravu, i banska uprava svojim riješenjem od 3. februara ov. god. poništila je ovo prvo riješenje, odredivši, da upravu ima i nadalje voditi g. Dimitrijević Miodrag.

Jedan ružan običaj

U zadnje doba se uobičajio jedan vrlo ružan običaj kod nas, da se pri raznim priredbama koje priređuju pojedina naša društva, na te priredbe vode i nedorasla djeca. To je jedan vrlo nezgodan običaj koji se počeo uvlačiti među nas i štetan po odgoj same djece. Kad bi sve te priredbe i zabave bile priređivane u potpunom i savršenom odgojnom duhu koji bi mogao odgojno djelovati na našu djecu, pa i tada bi se imalo tome šta prigovoriti, jer je nezgodno svoju djecu ostavljati na takovim priredbama do kasno doba noći. Ali nažalost na mnogim tim priredbama i zabavama vidimo i takovih stvari koje mogu imati i štetne posljedice i po odrasle, pa razumije se da mogu vrlo štetno djelovati na djecu. Na priredbama i raznim zabavama se uobičajilo upotrebljavanje alkohola, mogu se vidi ljudi u pripitom stanju, a to sve loše utječe na odgoj djece. Mora se požaliti, a i osuditi, da mnogo puta te priredbe su od više štete nego koristi. Te priredbe su u najviše slučajeva promašile svoj cilj pa i ako po nekad postignu izvjesni materijalni uspjeh, moralni deficit je mnogo veći a i opasan po razvitak društvenog morala. Zato bi roditelji morali posvetiti više pažnje svojoj djeci i nedopuštati im da prisustvuju ovakovim priredbama. Bila je vrlo nezgodna slika prigodom bajramske zabave jednog društva, koja je održavana u prostorijama III. narod. osn. škole, vidjeti nedoraslu djecu koja na toj zabavi nijesu mogla ništa poučnog vijeti niti primiti što bi moglo odgojno djelovati na mlade dječije duše.

Zgoditci ratne štete

ZVANIČNA LISTA

dvadeset prvog vučenja zgoditaka 2½% državne rente za ratnu štetu nove emisije.

Na 21. vučenju zgoditaka lutrijske 2½% državne rente za ratnu štetu obavljenog 2. i 5. marta 1936., izvučene su za zgoditke slijedeće serije i brojevi:

Ser.	Br.	Zgodit.	Ser.	Br.	Zgodit.
5040	472	3.000	7042	9	3.000
5096	806	5.000	7068	237	3.000
5098	573	3.000	7149	3	5.000
5099	890	3.000	7173	162	3.000
5107	496	5.000	7250	195	3.000
5132	814	3.000	7250	972	5.000
5224	679	5.000	7273	881	3.000
5228	474	3.000	7290	386	50.000
5234	674	3.000	7305	722	3.000
5240	168	5.000	7312	37	3.000
5254	354	3.000	7335	474	3.000
5332	795	20.000	7373	578	3.000
5351	27	3.000	7402	330	3.000
5516	418	3.000	7408	786	3.000
5536	340	5.000	7409	228	5.000
5588	623	5.000	7420	605	3.000
5597	815	3.000	7441	874	3.000
5623	648	3.000	7474	139	3.000
5628	141	3.000	7475	590	3.000
5636	757	200.000	7541	974	5.000
5647	254	3.000	7564	663	5.000
5661	748	3.000	7588	654	20.000
5674	47	5.000	7593	464	5.000
5675	219	3.000	7596	229	3.000
5702	528	3.000	7659	974	3.000
5737	731	5.000	7678	907	5.000
5749	760	5.000	7707	572	3.000
5756	652	20.000	7747	869	3.000
5795	865	3.000	7822	475	3.000
5819	100	3.000	7825	946	3.000
5927	957	5.000	7829	163	3.000
5968	862	3.000	7835	282	3.000
5985	752	20.000	7840	354	20.000
6004	929	5.000	7846	101	3.000
6008	898	3.000	7847	659	20.000
6069	111	5.000	7870	92	20.000
6072	468	50.000	7895	79	50.000
6076	711	5.000	7928	707	5.000
6079	654	3.000	7949	556	3.000
6082	261	5.000	8006	877	3.000
6088	635	5.000	8017	219	5.000
6088	681	5.000	8136	342	5.000
6112	882	3.000	8137	458	3.000
6139	977	20.000	8204	966	5.000
6143	768	20.000	8307	346	5.000
6145	268	3.000	8308	683	3.000
6159	710	3.000	8310	913	5.000
6192	877	3.000	8335	465	3.000
6231	178	3.000	8340	181	100.000
6256	761	3.000	8344	411	5.000
6269	509	3.000	8432	672	50.000
6322	893	3.000	8447	84	3.000
6370	272	5.000	8466	457	5.000
6405	739	5.000	8484	769	3.000

Ser.	Br.	Zgodit.	Ser.	Br.	Zgodit.
6408	262	20.000	8505	678	3.000
6410	92	5.000	8517	617	5.000
6420	199	3.000	8524	721	3.000
6423	694	3.000	8528	1000	3.000
6437	837	3.000	8540	357	50.000
6439	110	5.000	8549	723	100.000
6457	139	3.000	8644	597	5.000
6597	298	3.000	8648	225	5.000
6608	250	5.000	8701	124	3.000
6645	729	3.000	8703	467	3.000
6650	585	3.000	8705	530	3.000
6655	300	5.000	8719	143	5.000
6666	742	20.000	8768	960	3.000
6683	948	3.000	8770	946	20.000
6697	464	20.000	8771	280	3.000
6699	857	3.000	8781	585	3.000
6755	521	20.000	8791	248	5.000
6769	189	3.000	8882	140	3.000
6807	664	3.000	8912	348	3.000
6821	356	20.000	8925	54	3.000
6826	936	3.000	8936	954	5.000
6835	695	3.000	9013	522	3.000
6872	934	3.000	9078	678	3.000
6883	886	5.000	9214	172	3.000
6902	566	5.000	9262	960	3.000
6911	417	5.000	9279	413	5.000
6941	563	3.000	9297	88	3.000
6942	738	3.000	9331	335	3.000
6944	642	3.000	9362	394	3.000
6978	428	3.000	9373	466	5.000
7011	706	3.000	9379	550	5.000
7032	940	3.000	9384	522	5.000
7035	393	3.000			

Isplatu zgoditaka po čl. 12. Pravilnika za isplatu kupona, amortizovanih obveznica i zgoditaka lutrijske 2½% državne rente za ratnu štetu, vrši samo Odjeljenje državnih dugova i državnog kredita.

Zgoditci ispod 100.000.— dinara prema čl. 13. pom. Pravilnika mogu se podnijeti na naplatu i preko Poreske uprave, a zgoditke iznad sume od Din. 100.000.— isplaćuje neposredno podnosiocu; jedino blagajna Odjeljenja državnih dugova i državnog kredita kojoj se imaju neposredno i podnijeti.

Ovi izvučeni zgoditci počinju se isplaćivati po isteku mjesec dana od dana izvlačenja t. j. od 2. aprila 1936. godine po odbitku 10% za Fond ratnih invalida.

Zgodicti zastarjevaju za godinu dana od dana vučenja i prema tome pravo naplate zgoditaka izvučenih na ovom 21. vučenju, zastarjeva na dan 2. marta 1937. godine.

Obveznica, koja je izvukla zgoditak, pa ovaj ne bude naplaćen u roku godinu dana, gubi pravo na naplatu toga zgoditka i isključuje se iz daljeg igranja na zgoditke, ali ne gubi svoju nominalnu vrijednost. Po takvoj se obveznici donosiocu isplaćuju redovito kuponi i takva obveznica uživa sve ostale privilegije po zakonu.

Iz Ministarstva finansija — Odjeljenja državnih dugova i državnog kredita, Beograd.

Potrebno je da ilmija sarađuje sa našom omladinom

Islam je savremena i najusavršenija Božija vjera koja svojim sljedbenicima pruža mogućnost za sreću i blagostanje i na ovom prolaznom i na onom vječnom svijetu. Sve odredbe Islama imaju svoju uzvišenu svrhu i u njima nema ničeg suvišnog niti neumjesnog, te je sve u skladu sa savremenom naukom i zdravim ljudskim razumom.

Po propisima Islama dužnost je muslimana da svoju djecu prosvjećuju, da ih spremaju da budu napredni i kulturni građani i kao takvi da budu korisni sebi, svome rodu, svojoj vjerskoj zajednici i ostalim sugrađanima. Ovim potonjim u tolerisanju i uzajamnoj ljubavi, kao ljudima velike i opšte ljudske zajednice.

Svaki musliman mora biti prosvjećen, napredan i kulturan i ne smije živjeti na teret drugog, a niti smije doći u kontakt za poslovanjem, koje bi išlo na štetu drugom ili zajednici kojoj pripada. Svaki musliman mora u granicama svoga prava i poziva privređivati i pridonositi zajednici kojoj pripada. Islam, kao vjera uzvišenog morala i kao jedna demokratska nauka, osnovan je na zdravoj podlozi i konsolidaciji uzvišenih vjersko duhovnih propisa, te baš ta njegova demokratska osobina i nalaže svakom muslimanu da se pobrine za svoje potomke, da ih u duhu savremenosti naoruža kultom znanja i prosvjete, da bi kao potomci Islamskih sljedbenika pružili vidne osobine savremene ljudske kulture, humanosti i milosrđa. Milosrđe je dapače u Islamu najmoćnija podloga da svaki musliman bude koristan svome rodu i svojoj zajednici.

Islam dominira svakom plemenitom dušom, te se je pobrinuo i za svoje nezaštićene, nevoljnike i ubogalje, kojima vremenske prilike, bilo zdravlje, bilo ostale nezgode ne pružaju dovoljnu garanciju za rad i privređivanje, te je propisao zekat i sadaka-i fitr na imućnije muslimane sa čime je Bog dž. š. htio da se obezbjedi život i idara nemoćnima, te da na taj način prestane potreba posjačenju. Da li oni koji vrše ovu svoju vjersku dužnost daju zekat i sadaka-i fitre onima koji su po Islamu namijenjeni? Ne! Zato Islam u ovom pogledu nije polučio svoj visoki cilj, te mi na svakom koraku sretamo naše prosjake.

Islam zabranjuje neznanje i lenčarenje, te je preporučio svojim pripadnicima da se posluže svima modernim i savremenim sredstima u cilju postizavanja idealnog života. Musliman je dužan raditi i Bogu se moliti, pa tek onda očekivati da mu posao bude uspješan i uzvišen. Bog u Kur'anu veli: Nema ljudima više nego koliko zaslužе. Bez škole, bez nauke i bez prave ocjene života nema napredna i srećna života. Islam naređuje svojim sljedbenicima da traže nauke, pa gdje bilo. Zato ljudi treba da istražuju i svestrano ispituju sva ona sredstva koja su im potrebna za bolju izgradnju života. Do pravog i savremenog života teško je doći, te je baš zato preporučeno muslimanima da se trude i istražuju u prirodi sve one dobrote koje će im korisno poslužiti. Dobro je rečeno: U prirodi je svaki kamen po jedna stranica historije svijeta.

Bog je stvorio u dubinama mora i pod slojevima zemlje nebrojeno i neprocjenjivo blago. U Kur'anu se veli da mi nemožemo prebrojati sve one blagodati koje je Bog stvorio za nas. Treba truda, treba rada, treba napora i ispitivanja dok čovjek dođe do tih blagodati, da bi se njima pomogao i mogao korisno poslužiti. Svi oni razni lijekovi koje mi kupujemo u apotekama, drogerijama i sličnim radnjama, sastavljeni su od proizvoda Božje prirode, koja je među nama i oko nas, samo je trebalo obilovati sa radnim snagama učenih i obrazovanih ljudi, kao: doktora, apotekara i drugih stručnjaka koji su te Božije blagodati pronašli, ispitali ih i preradili ih za ljudsku upotrebu onako kako će nam korisno poslužiti.

Bog je stvorio u dubinama zemlje razne rude i druge blagodati koje služe raznim potrebama ljudskog roda, ali Bog nikad nije stvorio ni jednu fabriku, ni jedan top, ni jednu pušku, pa čak ni jednu iglu u onom obliku kako će nam moći korisno poslužiti. Znači treba nam učenih i spremnih ljudi, treba nam inžinjera, tehničara, matematičara i drugih stručnjaka koji će svojim znanjem i naučnom istinom pronaći sva ta Božija bogatstva koja je Bog stvorio za ljude, izvaditi ih iz zemlje i preraditi ih onako kako će nam biti od koristi. Ako mi nemamo spremne i stručno sposobne ljude, sva će ta Božija bogatstva ostati neiskorišćena, a mi ćemo biti bijednici, te ćemo biti odgovorni i pred Bogom zašto nismo našim razumom koji nam je Bog dao, tražili znanja i nauke da bi mogli ploviti po bogatstvima i sabirati plod onoga što je stvorio za nas da obezbijedimo i osiguramo sebi blagostanje koje nam Islam obećaje.

Po propisima Islama nije dozvoljeno stajati skrštenih ruku i gledajući nebo iskati od Boga ono što se stiče trudom i poštenim radom. Bog nije naš sluga, a da mi sjedimo i ležimo, a da nam On daje ono što mi želimo. Bog daje onda kada čovjek razumno i pametno upotrijebi sva ona sredstva od kojih zavisi uspjeh jednog posla. Bog nikad nije dao da rodi jedna njiva kukuruzom, pšenicom ili drugim hranjivim žitom, dok je ljudi ne uzoru, zdravim i dobrim žitom na vrijeme na zasiju, a zatim je valjano i čestito ne obrade.

Po Islamu nije opravdano čekati mehdiju s neba da nam dođe i da nas izbavi iz bijede i nesreće u koju smo zapali. Ovo je pogrješno vjerovanje poprimljeno od Šiija. Mi toga Mehdiju moramo tražiti među nama, t. j. moramo školovati našu djecu i vaspitati ih u duhu Islama, pa ćemo na taj način brzo doći do tako dugo očekivanog Mehdije. Istina nama treba mnogo Mehdija, koji će nam svojim plodonosnim radom pokazati kako treba raditi i kojim putem treba ići da dođemo do onog blagostanja koje nam Islam pruža.

Prema izloženom jasno se vidi da Bog od nas traži da pored duhovno učenih ljudi koji će nam tumačiti propise vjere i služiti džamiji, moramo imati učene i stručno spremne ljude koji će se posvetiti plodovima na drugim poljima kulturnog rada, bez kojeg ne možemo opstajati, ni mi ni naša uzvišena vjera Islam. Znači koliko god nam je potrebna Ilmija koja nam daje duševnu utjehu i moralnu snagu u našem životu, toliko nam je potrebna spremna i visiko obrazovana omladina koja će nam sa svojim plodonosnim i blagoslovljenim radom osigurati opstanak i blagostanje bez čega ne možemo očekivati Božiju milost.

Po propisima Islama dužnost je naše Ilmije da probudi Islamsku svijest u dušama našeg muslimanskog svijeta, proučavajući ga u vjerskim dužnostima i upoznavajući ga sa propisima Islama. Nije dovoljno pričati stalno kako treba Bogu ibadet činiti, nego je potrebno upoznati naše muslimane i sa onim vjerskim propisima koji nam nalažu da radimo, da učimo i da budemo humani i milosrdni. Naši vjerski funkcioneri treba da idu stazom onom kojom su išli Božiji Poslanici, te da prosvjećuju narod i predoče mu svu onu blistavu stranu uzvišenog Islama. Treba baciti u zaborav sve one fantastične priče kojima nema mjesta u našoj jednostavnoj i prirodnoj vjeri Islamu, treba se manuti proricanja i nagađanja, treba odvojiti od vjere sve one štetne običaje i praznovjerja, jer to sve nema sa Islamom nikakve veze.

Naša Ilmija treba na prvom mjestu da posveti svu pažnju našim vjersko-prosvjetnim pitanjima, te da na prvom redu odgaja našu omladinu u duhu Islama, kako bi dobila jasan pojam o osnovnim propisima i glavnim načelima uzvišenog Islama. Omladina je naša nada, naša uzdanica i naša narodna snaga bez koje nemožemo dati našem narodu ono što mu je potrebno. Rekli smo da je Islam najsavršenija Božija vjera u kojoj nema ništa što bi bilo u suprotnosti sa istinama savremene nauke, dapače usavršavanjem savremene nauke istine Islama postaju sve jasnije i značajnije, pa je nerazumljivo zašto naša Ilmija izbjegava da sarađuje sa našom omladinom, odnosno zašto omladini ne dozvoli da sarađuje ondje gdje ona ima najviše pravo.

Nema razloga plašiti se da će Islam doći u pitanje ako naša Ilmija udružena sa našom omladinom krene na posao da probudi naš muslimanski svijet iz vjekovnog sna, da mu pomogne i da mu dade kreposti i poleta za rad koji će mu obezbijediti srećniji život i dovesti ga blagostanju koje mu Islam pruža. Naši vjerski faktori dužni su pružiti mogućnost da se naša omladina vaspitava u duhu Islama, da reformisanjem medresa i uopšte vjerskih zavoda uspostave usavršeno sposoban Hodžinski kader, a tada ćemo lako naći lijeka našem zlu i premostiti ćemo jaz koji postoji između današnje Ilmije i naše omladine. Mi ćemo tada našu omladinu koja neće više biti odmetnik Islama dovesti u džamiju gdje će slušati lijepe vazove i prikladna predavanja o vrlinama našeg uzvišenog Islama, o njegovoj pobožnoj, radnoj, praktičnoj i naučnoj strani, a tada ćemo tu našu omladinu odvesti i u naše selo, gdje će udružena sa našom Ilmijom liječiti dušu naroda i otvarati mu zaslijepljene oči.

U Kumanovu, 26. februara 1936.

Abdulah Čaušević, šer. sudija.

JEDNA ISLAMSKA MANIFESTACIJA.

Gračanica, 3. marta.

Danas poslije 3 sata, kada je mujezin sa vite munare Glavne Ahmedpašine Džamije okujisao ikindiju i kada je pucnjavom prangija oglašeno nastupanje Kurban bajrama, u dvorištu spomenute džamije sleglo se nekoliko stotina učenika i učenica ovdašnjih mekteba i škola, koji su došli da vidno izraze svoje islamske osjećaje u oči ovog mubarek dana.

Poslije klanjanja ikindije namaza djeca su svrstana u impozantnu povorku, koja je predvođena mualimima, krenula na centralno muslimansko groblje »Režiće«. Povorka prolazeći Vojvode Stepe obalom sa tihim tekbirima svraćala je na sebe pozornost građanstva, koje je bilo do srca ganuto, gledajući dječicu, koja veselo sa Kur-anom pod pazuhom idu na groblje, da svojim mrtvim prouče »Jasini-šefir« i poklone im kao svoju bajramsku hediju. Cijelo groblje bilo je prepravljeno dječicom koja su svojim zvonkim glasićem izgovarala Kuranska ajeta iz Jasini šerifa, da je bila jedna milina pogledati. Odrasli posjetioci groblja zastajkivali su i sa nekom naročitom radošću promatrali ovaj islamski čin i mnogima su potekle suze radosnice. Hatmu su proučili mualim Đ. Fazlić, M. Hafizkadić, Salih ef. Begović i omladinac apsolvent Šeriatske Sud. Škole Ahmet ef. Šiljić, koji je proučio i dovu, što je na djecu naročito djelovalo. Iza toga je Đ. Fazlić održao djeci poučan govor o svrsi ove posjete, kako bi im u mlade duše usadio osjećaj i volju, da ovako čine svakog mubarek dana, što su djeca radosna obećala činiti. Po tom su se razišli svojim kućama vesela srca, radujući se sutrašnjem mubarek danu.

Ova islamska manifestacija je prijatno odjeknula među muslimanima Gračanice, a zasluga za to ima se pripisati inicijatoru vrijednom alimu g. Đuleman ef. Fazliću, džematskom imamu, koji pored svoje matičarske dužnosti vrši i dužnost mualima i vjeroučitelja i mladićskim elanom i žarom trudi se, da svoje učenike u vjeronauci što bolje usavrši, što mu i polazi za rukom. Daj Bože, da nam još dugo godina poživi na diku i ponos nas muslimana i dobro muslimana i dobro Islama, te da se i drugi na ovaj primjer ugledaju.

Gračanlija.

Halid Sadi:

Šumi Una

(Fragment iz naše prošlosti.)

I.

Jednog lijepog srpanjskog predvečerja godine 182* Ibragina kahva u Kulen-Vakufu bila je puna. Najugledniji građani sjedili su na dugoj sećiji puštajući guste dimove iz čibuka, ispijali su crnu. Dok je guslar ushićeno pjevao o »junaštvu i dobrim konjima«, oni su gledali kroz otvorena vrata u veličanstveni požar, koji je gorio na zapadu, kao posljednji ostatak moći ogromnog užarenog kolosa — sunca. Ibraga je trčkarao oko odžaka, potpirivao vatru na njem, a ujedno naćuljenim ušima očekivao je dali će iko otpočeti razgovor, pa da se i on, po svome običaju, umješa u njega. Ali uzalud je čekao. Nitko se nije usuđivao da progovori ma i jednu riječ, i da prekine ovaj svečani mir, kome i stari guslar odaje poštovanje, te i on sada sa ostalim šuti i zamišljeno gleda sa ostalim tamo u beskrajne daljine. U taj čas na vratima se pojavi herkuleska figura jednog krasno razvijenog i prikladnog kraišnika, koji svojim pozdravom prekide svečani mir. Pošto se pozdravio sa prisutnim, došljak se mirno smjesti na jedan kraj sećije i nekoliko časaka razgledaše okolinu. Njegovim dolaskom svi prisutni oživješe i radoznalo upravljahu poglede u njega, kao da su svi htjeli da mu postave odjedamput stotine pitanja, koja su ih mučila. Naposljetku ugledni starac Bećiraga Handžić obrati se došljaku:

— Odakle to ti Mumine izbi?

— Evo upravo sad se vraćam sa Prkosa, odgovori došljak. Imao sam jednu molbu za Mehmedbega, ali on me je odbio.

— Zar si kod onog zulumćara bio, moj Mumine? nastavi opet Bećiraga. Kako si se usudio izaći na oči onoj krvopiji, kad znaš kako on nas, vakufljane mrzi i kako postupa s nama. Mogo si odmah znati da će te odbiti.

Mehmedbeg, o kome je ovdje riječ, bio je u ono vrijeme kapetan kapetanije Stare Ostrovice, kao nasljednik svoga oca kapetana Ahmeda, kog je Dželal-paša 1821. godine pogubio, a unuk poznatog Kulin-kapetana, koji je poginuo na Mišaru 13. kolovoza 1806. godine. Zbog nekih razmirica, koje je imao sa stanovnicima Kulen Vakufa, Mehmedbeg je zamrzio na njih i činilo im velika nasilja, te ga radi toga vakufljani i nisu mogli trpiti. Njegova tanka kula na visokim Prkosima ponosito je stajala, kao simbol kapetanske moći, sve do godine 1876. kada je divlja i zaslepljena rulja bosanskih ustaša pretvori u pepeo. Iz te kule Mehmedbeg je upravljao svojom kapetanijom, koja je stajala kao bedem između Bosne i Austrije, i čuvali Bosnu od požudnih austrijskih očiju.

Kada je Bećiraga izrekao zadnje riječi, Muminu udari krv u lice, i on pun gnjeva nastavi:

— Eto, otiđoh mu, nazvah mu selam, a on mi ništa ne odgovori, nego me samo mjeri svojim kurjačkim pogledom. Kada ga zamolih da mi pusti daiđića iz hapsa, kojeg je gotovo ni kriva ni dužna zatvorio, on na mene kao bijesno pseto zareža, a zatim naredi svojim poganim neferima, koji me kao krepanog psa izbaciše. Na sreću Mehmedbegovu nisam imao oružja kod sebe, te mu ne mogoh pokazati kako se vrijeđa ponos Mumina Kurtagića...

Rekavši to, Mumin diže u vis grčevito stegnutu pesnicu, pogleda po prisutnim, pa onda dodade:

— Ima još vremena. Osvetiće Mumin svoj ponos, kojeg još nikad niko nije bacio pod noge.... Upamtiće Mehmedbeg današnji dan!

— Aferim Mumine, zavikaše sa svih strana prisutni, ne čuvši zadnju rečenicu Muminovu.

— Dosta je nas Mehmedbeg puta ponizio, dodade muezzin Mahmut Čehić, i dosta je sirotinje na njega zaplakalo. Neka se čuva, teška je suza sirotinjska.

— Tako je, kliktali su prisutni, bijesni na kapetana.

— Smirite se braćo, viknu stari Bećiraga, može vas ko čuti, pa eto još većeg belaja...

— Neka čuje, prekide ga Mumin. Neka sazna čitav svijet kako je on mene danas uvrijedio, izbacio kao skota... pa zar da ja šutim? Zar da podnosim sve to?

Ponovno odobravanje poprati njegove riječi. U općem ushićenju nitko nije opazio kako se jedan čovječuljak u uglu kahve potmulo cereka:

— Lakše, lakše Mumine Kurtagiću. Podniećeš ti još dosta, jer ne bio ja Juso Osmanov, ili kako me još zoveš Krtica, ako ti tvoje namjere ne pokvarim... Naudiću ja tebi mnogo. Kajaćeš se Mumine, ali tad će biti kasno.

II.

Noć je. Još davno su sve četiri gradske kapije zatvorene. Blagi srpanjski povjetarac miluje sure bedeme usnuloga grada. Valovi srebrene Une tiho se odbijaju od tvrde bedeme. Puste gradske sokake, načičkane kućicama, obavio je veo crne noći.

Na istočnom dijelu grada, nekako u blizini Horića tabije, među gustim šljivikom stoji usamljena jedna kuća. Visoko drveće gotovo ju je sasvim zastrlo, te joj se vidi samo krov. Blijedi trak svjetlosti, koji dopire kroz granje, pokazuje da u kući ima još života, i da san nije još tu zavladao. I zaista, eno u prerodnijom šljiviku sjede dvije muške prilike. Slabi žišci tinjaju im u čibucima, dok oni nešto tiho, povjerljivo razgovaraju.

— Ja ću mu se sutra osvetiti, šaputala je jedna prilika. Znaće on kad je jednog Kurtagića ponizio....

— Mumine strpi se malo, progovori drugi glas. Pomisli na sebe i na svoju rodbinu, jer ako promašiš, znaš šta te čeka. Mehmedbeg ti nebi nikada to oprostio.

— Hasane, sve ti je uzalud, što me odvraćaš. Moja je namjera čvrsta. Ja ne bih bio potomak Kurtagića, kada se ne bih osvetio. Sutra, kada on sađe sa Prkosa u grad, ja ću ga dočekati niže velike ćuprije i....

— Mumine, a šta će biti sa tvojom ženom i djecom, ako te uhvate? prekide ga naglo Hasan.

— Neka ih Bog čuva, odsiječe hladno Mumin, i povuće prijatelja prema kućnim vratima, gdje obadvojica iščezoše. Za kratko vrijeme kuća utonu u duboki mrak.

Čim se posljednji trag svjetlosti ugasio u kući, iz Muminovog šljivika ispade jedan čovječuljak, koji se udalji brzim koracima i nestade ga u pomrčini.

IZ KONJICA:

PREDAVANJA.

G. Ismail Mulić, održao je predavanje o Musi Ćazimu Ćatiću, dne 20. II. u Jug. Klubu i pomenuo akciju za sakupljanje dobrovoljnih priloga za nabavku djela rahm. Muse Ćazima Ćatića, te sakupio lijepu svotu novaca.

G. Džemal Begtašević je također održao predavanje o rahm. Osmanu Đikiću, na dan 27. II. u Klubu.

BAJRAMSKA ZABAVA.

Jugosl. Musl. klub na prvi dan bajrama uveče, održao je svoju veliku godišnju zabavu. Kao prva točka programa bila je deklamacija »Otadžbina« od Nazifa Resulovića koju je deklamovala Hidajeta Muftić, učenica osnovne škole. Potom je otpjevao Fehim Hadžizukić »Što draga da ti kupim«, te je bio nagrađen aplauzom i na veliko navaljivanje publike morao je još jednu pjesmu otpjevati. Treća točka je »Rođenoj grudi« od Dr. Safvetbega Bašagića, koju je deklamovao Muhamed Pirkić. Četvrta točka solo pjevanje Jusuf Alagić.

Peta točka programa je šaljivi komad »Mujaga Batal« od Husejna Đoge, kojeg su izveli diletanti Jug. kluba sa puno zadovoljstva. Naročito je svoju ulogu odigrao Safvet Vajzović Mujagu Batala.

Poslije programa nastalo je narodno veselje. Također je bila bogata tombola ručnih radova naših vrijednih djevojaka.

Iako nije bilo mnogo posjetioca na zabavi, jer su mnogi otišli u Mostar, ipak je uspjeh dosta dobar. Na zabavi je svirao društveni tamburaški zbor.

PRIMJER ZA POHVALU.

Odbor Jug. Musl. kluba je pred bajram podijelio brašno u četrdeset musl. kuća i tim pokazao svoju humanu zamisao, te mnogim utro suzu.

GRADNJA DŽAMIJE.

Inicijativom nekih svijesnih mještana Seonice srez Konjički, pokrenuta je akcija za gradnju džamije. Iako u Seonici postoji još jedna džamija, ipak se oni s tim ne zadovoljavaju. Džamija će se podići u Gornjoj mahali, gdje je prije bila stara, koju će srušiti. Munara će biti od kamena. Dosada su sakupljeni mnogi dobrovoljni prilozi. Priloge prikuplja Jusuf ef. Uzunović iz Seonice. Bilo sretno i hairli.

Drug.

VJENĆANJE U MOSTARU.

Prije par dana vjenčao se je Zaim Beglerbegović pošt. činovnik iz Sarajeva, za simpatičnom gđicom Slipičević iz Mostara. Čestitamo!

BIVŠIM ZEMLJOVLASNICIMA NA RAZMIŠLJANJE.

Zemljovlasnici su nekad bili naš najbolje situirani stalež, koji je uvijek i u svakoj prilici znao se naći u pomoći našim općim društvenim potrebama. Taj stalež je pomagao sve naše društvene ustanove a u svečanim zgodama obilno se je sjećao onih kojima je trebalo pomoći. Bivši zemljovlasnici su bili regulator u našem ekonomskom životu i nijesu dali da nevolja u našoj sredini uzme maha. Pomogli su gdje god je trebalo pomoći. Ali sticajem prilika bivši zemljovlasnici, taj nekada naš najbolje stojeći stalež došao je u vrlo težak ekonomski položaj. Ko je nekada pomagao danas sam treba pomoći. Zato zemljovlasnici da bi popravili svoje teško ekonomsko stanje dužni su da razmisle o svojoj situaciji i porazgovore se šta im je dužnost učiniti. U današnjici se nikakav uspjeh ne može postignuti bez jakog zajedničkog organizovanog rada. Zato i bivši zemljovlasnici moraju da nastoje popraviti svoj teški hal a to će najbolje učiniti onda, ako se svi začlane u svojoj organizaciji, i zajedničkim radom zaštite svoje interese. Bivši zemljovlasnici trebaju da povedu računa i o svojim potomcima i da nastoje osigurati im egzistenciju, a to će sve moći učiniti kako rekosmo u svojoj jakoj organizaciji. Desetine hiljada bivših zemljovlasnika, to je snaga koja u jakoj svojoj organizaciji može najbolje zaštititi svoje interese.

—o—

MERHUM OSMAN EF. BURZIĆ.

Bos. Krupa, 20. II. 1936.

»Um za morem, a smrt za vratom«, veli narodna poslovica.

Od onog kobnog časa, od 18. augusta 1935., kad mu je umrla supruga Nafa, koju je veoma volio i s kojom je živio u braku 55 godina i imao 20-tero djece, počeo je merhum Osman ef. da pobolijeva. Tačno iza punih 6 mjeseci, kako mu plemenita i dobra supruga umrije, umrije i on i leže u crnu zemlju. Tražio je lijeka kod liječnika, ali što mora biti svakome, to je i njemu bilo. Umro je 16. februara 1936. u čekaonici željezničke stanice u Banjaluci. Isti dan pregledan je u Banovinskoj bolnici prije podne, ustanovljena je upala trbušne maramice i iznemoglost u tijelu, te su preporučili, da odmah ide kući na kućnu njegu i liječenje. U 16.36 sati preminuo je u naručju svog sina Najila. Otalen je prenesen u mrtvačnicu Ban. bolnice, a pokopan je 18. II. po podne. Klanjana mu je dženaza pred Ferhadijom džamijom iza ikindijskog namaza. Njegovoj dženazi prisustvovao je veliki broj muslimana, među kojima je bilo dosta činovnika i penzionera, njegovih prijatelja i znanaca.

Merhum je rođen 1867. u Kulen Vakufu; tu je svršio osnovnu školu, a u Sarajevu II. razr. gimnazije. Stupio je 1889. u službu kod opštine u Kulen Vakufu, a 10. januara 1908 god. imenovan je političkim kancelistom u kotarskom uredu u Bos. Krupi.

Bio je veliki prijatelj muslimanske prosvjete, te je lijep broj muslimanske djece iz Kulen Vakufa poslao u gimnaziju u Sarajevo, od kojih su danas mnogi u državnim službama i na zavidnim mjestima.

Ostavlja iza sebe troje djece u životu i to: sina Najila, kćer Fatmu udatu za Ali ef. Hercegovca, škol. upravitelja u Tesliću, te kćer Devletu, udatu za Aliju Handžića, trgovca u Kulen Vakufu.

Od strane njegovog roda, a naročito od sina Najila i sestrića Ahmeda Ćehića, izriče se najljepša zahvalnost svima, koji uveličaše njegovu dženazu.

Rahmetullahi alejhi rahmeten vasiah.

F. Čavkić.

Širite „Islamski Glas"!

USPJELA ZABAVA J. O. K. SLOBODE U BOS. NOVOM.

Na 7. marta o. g. održana je zabava Jug. oml. kluba Slobode u Bos. Novom, koja je u svakom pogledu uspjela.

Diletanska sekcija ovog naprednog društva odigrala je šalu »Frdekteri« od g. M. Šahinovića u kojoj su se naročito istakla gg. Hasan Krlićbegović, kao sluga; Šefik Biščević u ulozi gradskog načelnika i Halid Čaušević kao arnaut.

Kako je čist prihod ove zabave bio namijenjen društvenom Domu (sekcija) za izdržavanje siromašne djece — velika sala kina »Luksor« bila je prepuna.

Naročito je upalo u oči prisustvo velikog broja muslimana sa sela, što je za pohvaliti.

Muslimani malog i lijepog Bos. Novog i ovaj su put dokazali da zaista stoje na zamašnoj visini sa svojom sviješću, jer onakav odziv i onakva organizacija rijedak je primjer u drugim manjim mjestima.

Po svršenom programu, vlastiti tamb. zbor ovog društva zabavljao je učesnike sve do kasno u noći, koji su se razišli, noseći najljepše utiske o muslimanskoj omladini koja sačinjava ovo društvo.

Dž. Š.

GLAVNA SKUPŠTINA »HAJRATA« U PRIJEDORU.

Muslimansko pokopno društvo »Hajrat« u Prijedoru održalo je svoju redovnu godišnju skupštinu na 8. ov. mj.

Iz izvještaja pojedinih članova uprave, a naročito iz izvještaja društvenog blagajnika g. Hasana Karahodžića, vidilo se je, da društvo, iako je pred dvije godine osnovano, vrlo dobro je napredovalo tako, da danas broji 320 članova te je u toku godine imalo 13.873.— Din. prihoda.

Pošto su primljeni izvještaji, podijeljena je razrješnica staroj upravi i izabrana nova.

U novu upravu je za pretsjednika izabran g. Abdulah Karavdić, profesor na ovdašnjoj gimnaziji, a za tajnika g. Salih Rašidović, vjeroučitelj i imam matičar, dok su za ostale funkcije ponovno izabrani stari članovi uprave.

Prijedor, 9. III. 1936.

Dž. Šehović.

—o—

Javna zahvala

Na 8. o. mj. morao sam po naređenju državnih vlasti sa mojom familijom otputovati u Goražde radi cijepljenja. Kako nisam imao poznanika u ovom mjestu, a hoteli i prenoćišta su bili zauzeti zbog velikog pridolaska gostiju, to sam bio mnogo zabrinut, gdje ću se na ovoj zimi smjestiti sa mojom familijom.

Međutim mnogi su mi od Goraždana sa kojima sam se upoznao ponudili gostoprimstvo, a ja sam prihvatio ponudu, moga kolege gosp. Zufer ef. Bešlića, kod kojeg sam ostao tri dana i bio iznenađen njegovim usrdnim dočekom i velikim ikramom. Za to se osjećam dužnim, da se mojem kolegi g. Zufer ef. Bešliću najsrdačnije zahvalim, kao i mnogim Goraždanima, koji su me prijateljski susretali. Naročito se zahvaljujem gosp. Dr. Karamehmedoviću, banovinskom liječniku, na velikoj brizi i usluzi, koju je meni i mojoj familiji svesrdno ukazao.

Jeleč, 14. II. 1936. Kečović Abid.

KARAULA SREZ TRAVNIČKI.

Uspjela »Rahmetova« zabava u Karauli.

Muslimansko pokopno društvo »Rahmet« u Karauli priredilo je, u prostorijama narodne osnovne škole, vrlo uspjelu zabavu prvi dan Kurban bajrama. Zabava je otvorena lijepim pozdravnim govorom pretsjednika društva Mehmed ef. Tenića, imama matičara, a zatim su slijedile prigodne i patriotske deklamacije, koje su odlično izveli učenici-ce osnovne škole, a potom je prikazan pozorišni komad od Sule »prostite mi!« Komad su vrlo dobro izveli mjesni diletanti, a naročito su se istakli gđa Sara Montiljo, gđice Šefika Ćučak i g. Faik Bahtić, učitelj.

Između pojedinih dijelova programa je vanredno lijepo otpjevala nekoliko starih bosanskih sevdalinki gđica Đula Imamović iz Travnika.

Zabavu su posjetili pored muslimana i pravoslavni i katolici, pa je tako ova društvena priredba pored ostalog, imala karakter istinske sloge, ljubavi i bratstva među seljanima.

Zabavu je uveličao svojim posjetom i mnogo poštovani Dr. Sulejmanbeg Hafizadić u društvu sa bivšim podnačelnikom g. Hidajetom Arnautovićem i još sa nekoliko svojih prijatelja iz Travnika. Još su zabavu posjetili i delegati Muslimanskog pokopnog društva »Rahmet« u Travniku, te opštinski načelnik u Turbetu g. Stojan Banović i dr.

Poslije završetka komada na pozdrav društvenog sekretara g. Bahtića, održao je Dr. Hafizadić vrlo dirljiv govor o cilju društva »Rahmet« i uopće o međusobnom potpomaganju, na čemu mu društvo »Rahmet« najtoplije zahvaljuje, a tako isto smatra za dužnost, da izrazi toplu zahvalnost i delegatima travničkog društva »Rahmet« kao i pretsjedniku turbetske opštine g. Banoviću i svoj braći težacima i ostalim posjetiocima, koji uveličaše ovu »Rahmetovu« zabavu.

Priloge za bife i tombolu dali su mnogi društveni prijatelji, pa im se odbor društva i ovim putem najtoplije zahvaljuje.

Ova priredba na selu potpuno je uspjela izvan svakog očekivanja, kako moralno tako i materijalno, te je čist prihod zabave bio oko 2000 dinara. Ovakom sjajnom uspjehu najviše su pridonijeli agilni pretsjednik društva »Rahmet« Mehmed ef. Tenić, te sekretar g. Faik Bahtić, učitelj, blagajnik g. Muhamed Patković, učitelj, Jakov Montiljo, trgovac i Osmo Mehić-Nogić, brico, koji su uložili mnogo truda i žrtava, da ova priredba što bolje uspije, te zaslužuju svaku hvalu.

Karaula, 7. III. 1936.

Član »Rahmeta« P.

—o—

OKO JEDNOG SPORA NA SUDU.

Mostar, 11. marta.

Pod ovim naslovom izišla je u Bajramskom broju Vašeg cij. lista od 4. marta o. g. broj 22, a u »Vijestima iz Mostara« notica, u kojoj se na jedan vrlo nezgodan i nebontonski — da ne upotrijebim jači izraz — način htjelo mene, kao čovjeka i dugogodišnjeg dopisnika »Jugoslavenskog Lista«, prikazati u ružnom svijeltu. Sve, što bi Vaš dopisnik g. O. S. Sefić htio u spomenutoj notici da meni imputira, je potpuno neistinito, osim to, da sam ja protiv g. Tahira Kosovića, sudskog zvaničnika, podnio sreskom sudu u Mostaru tužbu radi klevete na moju štetu. Da je sve to gola neistina, što iznosi Vaš dopisnik, to je i njemu vrlo dobro poznato, ali to on čini tendenciozno, da bi bar donekle iskalio svoj gnjev protiv mene, što je na moju tužbu, a zbog istog djela, zbog kojega se i sada vodi krivični postupak protiv g. Kosovića, pravomoćno osuđen na 20 dana strogog zatvora, na novčanu kaznu i na snošenje svih troškova, i do je dosuđenu mu kaznu, nakon uzaludno upućene molbe za pomilovanje, u cijelosti odležao.

Da je više nego naivno ono, što u svom dopisu iznosi g. O. S. Sefić, da je sud dozvolio dokaz, da se preslušaju svjedoci, koji bi utvrdili, da sam ja navodno lopov, mislim, da ne treba ni isticati, jer je notorno, da se ne mogu dozvoljavati dokazi istine na ovakove činjenice, sve, kada bi to — Bože sačuvaj — i postojalo. — Njegov nebontonski način izražavanja neka mu služi na čast, a sud će ubrzo svojim pravorijekom izreći, ko je g. O. S. Sefić i njegov štićenik — u ovom slučaju okrivljeni — g. Tahir Kosović, a ko ja.

Omer H. Sefić,
dopisnik »Jug. Lista«.

—o—

Sutradan, u samu zoru, tek što se glavna kapija na velikoj ćupriji otvori, Juso Krtica napusti Kulen Vakuf i uputi se prema Prkosima. Izgleda da je bio veoma zadovoljan, jer su mu podmukle oči sijale od sreće, a usta se cinički cerekala.

III.

Zlatno srpanjsko sunce bijaše visoko otskočilo, kada se Kulen Vakufom pronese glas, da će kapetan Mehmedbeg toga dana saći sa Prkosa u grad. Među građanima nastade uznemirenost. Oni su znali da kapetanov dolazak ne sluti dobru. Na svim licima mogla se čitati zabrinutost, jer svak je opažao da se nalazi u predvečerju bure. »Nečija će zvijezda potamnjeti, dok Mehmedbeg tako naglo i bez potrebe silazi u grad«, šaputalo se u Ibraginoj kahvi. »Zašto nas već jednom ne ostavi na miru?«

— Da nas nije ko opanjkao? umiješa se u razgovor Ibraga, iza odžaka.

Nitko mu ne odgovori. U to pucanj topa oglasi da se kapetan približuje. Sve istrka napolje i uputi se ka glavnoj kapiji pokraj velike ćuprije. Svijet je sa svih strana vrvio, da čuje kapetanovu riječ, od koje su drhtali.

Glavna kapija bila je širom otvorena. Velika ćuprija vezala je grad sa drumom, na kom se dizao veliki talas prašine, iz kojeg se svaki čas očekivalo da ispadne kapetan i njegova pratnja. Una je tužno žuborila, dok je vrelo ljetno sunce peklo. Zatalasana prašina približavaše se sve više. Sada se već mogu razabrati i konji i konjanici. Tri su konjanika jahala naprijed, dok su ostali šli u prilično velikom razmaku za njima. Među svjetinom uzrujanost je rasla, što se konjanici približavahu više.

Eto već se prva trojica prikučiše ćupriji. Još malo pa će stupiti na nju. Ali najedamput oni stadoše i strijelovitom brzinom poskakaše sa konja, te sa spremnim oružjem ustrijemiše se na jednog džinovski razvijenog čovjeka, koji je do sada stajao mirno, naslonjen na stablo divljeg kestena. Nastade borba. Nadčovječnom snagom čovjek se branio od napadača, dok je svijetina na drugoj strani urlala od bijesa. »Kažem ja vama nekome će osvanuti crni dan«, vikao je jedan ađe. »Jadni čovjek što će ni kriv ni dužan platiti glavom».

— Eno, gotovo su ga savladali....

— Ono je Mumin Kurtagić, zar ga ne poznate? povika jedan mladić i potrča preko mosta. Straže ga povratiše.

U tom trenutku do mosta dojaha Mehmedbeg sa ostalom pratnjom.

— Šta zar ga niste još svezali, dreknu on, kad vidje da se njegovi ljudi još bore sa Munibom. Ja ću vam...

Ne dovrši. Pucanj odjeknu i zrno mu prohuja pored glave. Muminu je uspjelo da se za čas otme od napadača i da pokuša svoju namjeru.

— Promašio sam, jeknu Mumin, kad vidje da Mehmedbeg stoji nepovrijeđen na konju.

Razbješnjali neferi poskakaše sa konja, navališe na njeg i svezaše ga, poslije duge i nadčovječne borbe, jednog protiv desetorice....

Na drugoj strani svijetina je urlala, djeca su plakala, a Mehmedbeg je likovao.

*

Sutradan je na ćošku velike tabije stajala na kolac nabijena glava Mumina Kurtagića. Zakrvavljene mu oči gledale su prema Prkosima, dok mu je na iskrivljenim usnama titrala tajanstvena riječ kletve, koja je vapila za osvetom.

Vlasnik i urednik: Hafiz Muhamed Pandža. — Odgovorni urednik: Asim Šabanović, direktor. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i dr.: Stjepan Vrček.

POJEDINI BROJ 1.50 DIN. TAKSA PLAĆENA U GOTOVU.

Islamski Glas

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata: Godišnja . . . Din 72·— Polugodišnja . . Din 36·— Tromjesečna . . Din 18·—

Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7/I.

Izlazi svakog petka. Plativo i utuživo u Sarajevu

God. II. Pretplata za inostranstvo Godišnje Din 120·— 27. marta 1936. Sarajevo 4. Muharrema 1354. Rukopisi se primaju do utorka o podne Br. 24.

Na početku Nove Godine 1355.

Preko trinaest i po stoljeća je prohujalo od onih znamenitih i velikih dana u istoriji Islama kada je veliki učitelj čovječanstva Hazreti Muhammed a. s. napustio svoj rođeni grad Meku i preselio se u mirniju sredinu grada Jesriba (Medina), među svoje vjerne i požrtvovne drugove. Bijes poganske mekanske rulje prisilio je i najizdržljivijeg čovjeka svih vremena da napusti blagosloveno tlo gdje je Božiji poslanik Ibrahim postavio prve temelje po Bogu odabranom hramu, gdje se klanjalo i molilo samo jedinom Allahu. U Meki koja je bila ogrezla u poganstvu i svim ljudskim porocima i nevaljalštinama zapalio je iskru dobra i čovječnosti. Hazreti Muhamed a. s., da bi u zlu ogrezle nevaljalce izveo iz tmine i poveo ih na stazu svjetla i spasa. Pa šta više, usud Božiji mu je namijenio veliki zadatak da tu iskru svjetla i čovječnosti zapali među najzaostalijim narodom svijeta, da taj narod koji nije znao ni za ljubav ni za dobro prema drugom bude nosioc i lučonoša čitavom čovječanstvu, da se tako kao najveće čudo Božije utvrdi neoboriva Istina da je Islam vjera Božija i da njena veličina nalazi snagu samo u volji Božijoj.

Božiji Poslanik je selio iz Meke u Medinu sa malobrojnim svojim pripadnicima i došao je u sredinu gdje je našao također mali broj svojih pristaša i sljedbenika, ali je našao u njima heroje koji slijedeći Njegov život i djela njegova nijesu žalili nikakvih žrtava, za pobjedu velikih istina vječno savremene vjere Islama. Duh borbenosti vladao je svima koji su se nalazili u blizini velikog Božijeg poslanika ili su makar jedamput s njim došli u dodir. Svijetlo upaljeno u Meki i ako se za boravka Božijeg poslanika inje moglo da podpuno razpali u Njegovom rodnom gradu, ipak su iskre Njegove frcale na sve strane do tada tamnog arapskog poluotoka. Ali najveća je iskra bila zapaljena u gradu Jesribu ili Medini gdje je Islam našao čvrstog tla među dva slaba i zavađena plemena koja su u Medini boravila opkoljena židovskim plemenima. Pred 1355 godina na dan 12 Rebiul evvela stigao je Božiji Poslanik u svoj novi grad Medinu da jačom snagom i većim zamahom počne širiti i razvijati svoje veliko djelo koje je kroz 13 godina u Meki vršio propovijedajući istine sveopće vjere Islama. Srca Medinlija razdragano su dočekala najvećeg sina čovječanstva u svojoj sredini i blaženstvo je srcima njihovim provajavalo. Nije bilo sretnijeg časa za Medinu od toga momenta, kada je u septembarskim danima, kad sunce blagoslovenim zrakama obasjava Medinu i uvale njezine. Božiji poslanik se našao u sredini svojih drugova koji su prije njega iz Meke iselili i svojih novih drugova, koji su ujedinjeni u bratskoj ljubavi osjetili dolazak velikih i sretnih dana, koji će čovječanstvu donijeti veliki blagoslov i usrećiti ga. U toj donekle mirnoj sredini mogao je Božiji poslanik slobodnije da djeluje, nestalo je onih užasnih muka koje je on sa drugovima svojim podnosio od mekanske rulje. I u toj sredini gdje su mogli u slobodi da žive i razvijaju se, trebalo je sačuvati tu slobodu i širiti istine uzvišene vjere Islama. Sada je nastao veliki period borbe i rada na opštem dobru čitavog čovječanstva, počeo je rad na razvijanju i učvršćivanju velikih istina vjere koje su trebale da se duboko usade u srca čitavog čovječanstva i da se sjeme njihovo posije diljem čitavog svijeta. Borba je bila teška i u toj borbi su sve zapreke savladane jer su drugovi Božijeg Poslanika slijedeći Njegov veliki primjer izdržali u najvećoj borbi, da kasnije poberu te plodove svoje borbe, a di ih i mi nakon trienaest i po vijekova pobiremo.

Postignuti ove velike i zamjerne uspjehe mogla je samo svjesna zajednica, koja nije žalila nikakovih žrtava. Da bi unaprijedili i proširili učenje Islama, muslimani iz Meke ostavili su svoje domove, svoje rodake i svoj imetak, pa golim šakama iselili se u Medinu da tamo nađu slobode i uživajući taj najveći dar, da posluže vječnim istinama vjere i oduže se zapovjedima Božijim. Ostavili su svoj rodni grad i nije ih morila čežnja za njim, jer im je pred očima lebdio uzvišeni cilj, da treba služiti dobru i sreći čitavog čovječanstva, i nije ih mučilo neimanje i siromaštvo kad su došli u Medinu u tuđi kraj i među tuđe ljude, jer su našli vjernu i iskrenu braću, koja su isto tako bila spremna da sve žrtve doprinesu za dobro i napredak vjere Islama. I jedni i drugi su bili svjesni da samo zajedničkom slogom i ljubavlju mogu izvršiti veliko djelo i odužiti se zapovijedi Gospodara vasione. Zato vidimo, kad Božiji Poslanik poziva svoje drugove iz Meke — muhadžire — i svoje drugove iz Medine — ensarije — da se pobratime oni to vruće i toplo prihvaćaju i ensarije sa najvećim zadovoljstvom svojoj novoj braći daju polovicu svoga imetka, rađe im daju, nego svojoj rođenoj braći. Ta i tolika ljubav zabezeknula je svakoga i svi koji su to vidjeli osjetili su, da dolaze novi dani, da se ljudi preobražavaju i da nastupa nov život. Zaprepastili su se krvni neprijatelji muslimana u Medini, Židovi a i poganski Arapi pred tom činjenicom. Sve je osjećalo dolazak novih dana i novog vremena da će se u svijetu dogoditi do tada neviđena čuda. I ta su se čuda dogodila. Za deset godina svoga rada i djelovanja veliki Božiji Poslanik koji je imao jedva 300 drugova kad se iz Meke iselio u Medinu, na svom zadnjem oprosnom hadždžu vidio je pred sobom ogromno mnoštvo od 120.000 svojih vjernih drugova, koji je svaki za sebe bio veliki pionir i nosioc nove kulture i preporoda čovječanstva. U početku desete godine po Hidžretu sva se poganska Arabija poklonila pred veličanstvom nedostiživih islamskih učenja i postala njihovim pobornikom.

Stoljeća su prolazila, Islam se razvijao i napredovao i došao je do naših dana kad se ukazuju novi znaci njegove nedostižive veličine i snage. Učmalost koja je zadnjih stoljeća vladala Islamom počela je da se trga, a veliki genije Islama budi se da novim i jakim zamahom pokroči još jačom snagom u život i unese sreću i blagostanje u čovječanstvo. U ovim danima teškog previranja kad čovječanstvo luta stramputicama jedna po jedna ideja Islama hvata čvrste temelje i ukorjenjuje se u čovječanstvu i ako mnogi to ne osjećaju i neopažaju. Duh Islama to je duh vjerskog progresa i napredka koji nezna i ne dozvoljava da se ide natrag nego samo traži i zahtijeva da se mora ići naprijed. Mi muslimani u Jugoslaviji, kao najzapadniji dio jedne jače i kompaktnije muslimanske zajednice moramo u sebi osjetiti snagu i veličinu islamskog duha i njegovih velikih principa. Stupajući u novu 1935. godinu, treba da svi donesemo jedan veliki zavjet da ćemo služiti istinama Islama, da ćemo slijediti odredbe njegove i da ćemo se boriti da iz svoje sredine izbacimo sve one elemente, koji su strani Islamu i koji koče napredak i razvitak muslimanske zajednice. Nas neka vodi vruća i topla želja da slijedimo primjer prvih muslimana i velikih drugova Božijeg Poslanika, da onako kao i oni izgradimo među sobom onu čvrstu bratsku ljubav i da nas ne mogne ništa omesti u službi za dobro i napredak vjere i naše zajednice.

Budimo spremni sve žrtve doprinijeti onako kao što su ih doprinijeli i muhadžiri i ensarije pa budimo sigurni da uspjeh neće izostati. U znaku sloge i ljubavi, žrtava i samoprijegora neka bude naš rad ispunjen tokom ove nove godine pa ćemo uz pomoć Božju pobrati i sigurne uspjehe, koji će donijeti koristi i nama a našem potomstvu osigurati bolju i sretniju budućnost. U to ime neka nam je sretna i hajirli ova na novo nastupajuća godina i neka nam milost Božija usadi ljubav u srca naša da sva naša djela budu prožeta sa velikom ljubavlju prema Bogu, vjeri i dobru i sreći naše zajednice.

———o———

Problem reforme u Islamu

Usprkos tomu što Islam i teoretski i praktički zagovara obnovu, riječ »reforma« postala je među muslimanima obilježje raskolništva i znak istupanja protiv vjere. Hoće li se, da kaže, da je neko heretik i otpadnik od Islama veli mu se, da je »reformaš«. Pogotovu, ako bi se neko usudio da propovjeda ideje reforme, smatran bi bio, u najmanju ruku, neprijatljem muslimana i Islama.

Odakle takav smisao reformi? Držimo, da ne bi bilo ni potrebno o tome govoriti, jer krivo pojmanje Islama i obratno tumačenje njegovih uzvišenih načela je karakteristična odlika nas današnjih muslimana kao i velikog broja ranijih generacija. Ali pošto je negiranje reforme i obnove u Islamu u jasnoj opreci sa njegovim učenjem, to će biti dobro ako pokušamo bar ublažiti tu našu grešku i naći tomu jedan kompromis.

Ne znam kako i odakle udomilo se među muslimanima posve pogrešno mišljenje, da reforma u Islamu znači izmjena i dopuna njegovih principa, tražiti i zagovarati reformu znači po njihovu mišljenju isto što i zahtijevati, da se Islam ukloni sa pozornice života, jer da je isti proživio svoje vrijeme i više ne može biti regulator ljudskih odnosa. A je li tako? Odgovaram: i jest i nije. Jest, jer ono što mi danas radimo i ono nam čemu smo, nema ništa zajedničkog sa pravim Islamom, nego je napokon u pravoj i najjačoj oprečnosti sa njegovim učenjem. Zar propovijedanje nerada, letargije, učenje da je vjera i nauka dva nepomirljiva neprijatelja i da je neznanje temelj ibadeta, apstinencija od svakog javnog djelovanja, povlačenje sa svih polja ljudske djelatnosti, zar to možemo nazvati Islamom i zar to netreba izmjeniti.

Nije, jer čista nauka Islam i njegovo pravo učenje ne trpi promjene i ne podleži zakonu mijene. Što je savršeno to ostaje kao takvo uvijek, jer nema razloga njegovoj promjeni. Sve promjene bile u svjesnom ljudskom životu ili u prirodi nezavisno od nas, imaju samo jedan cilj, a taj je usavršavanje. Proces prirodne selekcije (selectio naturalis) nije ništa drugo nego stalne promjene u gornjem smislu.

Principi i učenje Islama, u čiju savršenost ne sumnja nijedan iole pametan čovjek, ne mogu, dakle, biti predmet izmjene i dopune, jer bi to demantiralo njihovu apsolutnu savršenost ili bi značilo svijesno i voljno vraćanje natrag, što opet dolazi u sukob sa svim zakonima socijalnog razvića.

Nameće nam se sada pitanje, pa šta je smisao reforme u Islamu?

Veliki islamski učenjah Eššejch Muhammed Abduhu raspravljajući o ovom problemu u svom poznatom djelu »Islam i kuršćanstvo« veli: »Cijela moja mukotrpna borba i težnje svih mojih nastojanja kretale su se oko dvije stvari: oslobođenje ljudske misli od okova taklida i pojmanje Islama u duhu prvog drugog i trećeg stoljeća. Iz toga slijedi smisao reforme čišćenja Islama od svega onoga što se je tokom vremena pod raznim utiscima uvuklo u nj i postalo njegovom sadržinom, a u stvari stoji u opreci s njegovom čistom naukom, i drugo samostalno i direktno proučavanje vjere. Smisao prvoj tački nam pomenuti učenjak određuje veleći: »Najsvetija dužnost svakog alima je stati u odbranu pravog Islama, a najenergičnije povesti borbu protiv bidata, koji su već dobili oblik dogme«. (Drugi dio biografije Šejch Muhammed Abduhu str. 641.).

I zbilja je Islam u velikoj potrebi čišćenju. Ljudi i pojedine frakcije, koji su Islam uzimali samo kao sredstvo za postignuće svojih ličnih ciljeva unijeli su u nj bezbroj čudnih stvari i htjeli, da od te Božanske mudrosti naprave »Hiljadu i jednu noć«. Derviški redovi a naročito onaj ekstremno-mistički pravac među njima sa svojim budističkim gledanjem na život i zagovarnjem nirvane, zamal što ljudsku misao ne upraviše stazom, koja ne harmonira sa naukom Islama. Zahvaljujući silnoj snazi njegovih uzvišenih načela, a ne njegovim sljedbenicima, svi ti negativni i razorno djelujući elementi ne mogoše od njega načiniti ono što su načinili od kršćanstva i drugih religija. No to ipak ne znači, da nisu u njegovu čistu nauku ubacili trunja, koje treba čistiti.

Čuveni islamski filozof Essejid Džemaludin Afganija upitan, šta je smisao njegovog reformističkog pokreta kad je Islam sa Božje strane za-

štićen od promjene, veli: »Cilj našeg vjerskog pokreta je prestaviti Islam onakv kakav jest, a izbaciti iz ljudskih umova njegovu krivu sliku. Trudimo se, da dokažemo, da »kada« i »kadar« ne znači ostaviti svako nastojanje za bolju budućnost i oko spašavanja iz ovog opasnog stanja. Isto tako hoćemo, da upozorimo muslimane, da njihovo tumačenje hadisa koji govore o pokvarenosti zadnjih vremena, sa potpunom apstinencijom i apsolutnim predanjem vremena, je posve pogrešno«.

Dakle reforma u Islamu znači vraćanje ka Islamu, a ne otstupanje od njegovih velikih ideja. Velika je i neoprostiva pogreška velikog dijela današnje islamske uleme što smatra idžtihad u današnje vrijeme udaljivanje od vjere, a ne približivanje istoj. To je velika pogreška i užasan grijeh a dolazi otud, što smo — Ah, Bože, oprosti nam! — već odavno potpuno zamijenili Božje riječi — Kuran i Pejgamberove izreke, Hadis sa riječima i izrekama običnih ljudi i na taj način — Neuzubillah — neshc učinili ta dva glavna vrela Islama. I idžtihad, koji traži od muslimana, da su u stalnoj i direktnoj vezi sa Kuranom i Hadisom znači kod onih, koji su se slijepo i objeručke prihvatili tuđeg mišljenja i to smatraju vjerom, otstupanje od vjere. I idžtihad baš znači to i time nas upućuje na dvije vrlo velike stvari, da principi Kurana sadrže vječite i apsolutne istine, koje su podesne za sva vremena i sve strane svijeta, kako to javno potvrdi kongres pravnika, održan u Lahaju 2. — 6. septembra 1932. godine tvrdeći, **da islamskom pravu ne manjka ništa pa da postane vrelom svjetskog prava,** i drugo, da je Svemogući svojom pravednošću obdario i nas i one poslije nas sa tom najvećom počašću, naime, da možemo direktno iz Kurana crpiti njegove velike ideje i propise.

Zar poslije svega toga nije jasno, da zagovaranje opšteg taklida ne znači što i tvrdnja, da je Kuran nesch učinjen, a da u mjesto njega stupila četiri formata mezheba i da smo mi današnji muslimani lišeni te najveće i najsvetije zadaće: idžtihada.

Dosta je zabluda, dosta je lutanja! Hoćemo da shvatimo Islam i da nas povede onamo gdje je vodio i one koji su ga razumjeti i postupali po njemu.

Husejin.

Dublji smisao islamskih obreda

Temelji na kojima počiva islamska religija su, osim tvrđenja Božjeg jedinstva: molitva, post, zakonski propisana milostinja (zekat) i hodočašće, svi obredi, koje ne treba posmatrati samo spolja (jer to bi bilo diviti se školjci, a ne opaziti da je puna dragocjenog bisera), ali koje treba gledati u njihovoj suštini, da bi se otkrila tajna kojom se prečišćava duša vjernika, uzdižući se Bogu. Tada čovjek vidi kako oni svi teže prema dvostrukom cilju: slavljenju Boga od strane njegovih robova i izražavanja njihove zahvalnosti za dobročinstva koja im On čini.

Pozvani mujezinovim riječima (ezanom) da izvrše prvu vjersku dužnost — molitvu, ljudi, čak i oni koji su previše obuzeti svjetskim poslovima, sjećaju se svoga Stvoritelja, počinjući obred slavljenjem Boga i završujući ga selamom, koji Mu oni upućuju, oni se osjećaju u Njegovoj prisutnosti, spuštajući čelo na zemlju, oni izražavaju osjećanje svoje apsolutne pokornosti Božjoj moći. Riječi i djela, u islamskoj molitvi imaju svako za sebe naročito značenje, koje međutim, nije tako duboko a da ga čovjek ne bi mogao razumjeti. Mi ne možemo ovdje o tome govoriti, reći ćemo samo da disciplinovani karakter raznih kretnji, koje prate izvjesne fraze, spriječava vjernika da se izgubi u stvarima materijalnog svijeta, ali mu ostavlja u isto doba potpunu slobodu da izrazi svoju pobožnost i zahvalnost prema Svemogućem, da dužnost okretanja lica prema Meki ima za cilj da se održi živa uspomena u islamskom svijetu na slavno mjesto, koje je prvo vidjelo svjetlost obnovljene vjere i da odredi jedno sveto mjesto oko koga se imaju skupljati i ujedinjavati uvijek religiozna osjećanja vjernika koji se bratime u obožavanju istoga Boga.

Visoka vrijednost molitve, kao sredstva moralnog vaspitanja i čišćenja srca je označena Kur'anom: »Čitaj ono što ti je objavljeno u Kur'anu i klanjaj (moli se Bogu), jer molitva udaljuje čovjeka od grijeha i rđavih djela. Zaista sjećanje na Boga je najveća dužnost, jer Bog zna ono što vi radite (Sura XXIX. 44).

Ali, pred Bogom nije glavno spoljašnje ispunjavanje vjere, nego istinska i iskrena pobožnost onoga, koji se moli. Ova misao je jasno izražena u Kur'anu: »Ni meso ni krv (vaših žrtava) neće dirnuti Boga, ali vaše poštovanje će Ga ganuti« (Sura XXII: 38). Mnogobrojni su hadisi koji potvrđuju ovu Božju misao:

»Jedna molitva u ovoj medinskoj džamiji vrijedi više od hiljadu drugih izvršenih na nekom drugom mjestu osim u kabi, jer molitva izvršena u ovom hramu vrijedi sto hiljada puta više od onih koje se izvrše u drugim džamijama. Ali još vrijednija od svih ovih je molitva koju čovjek vrši u svojoj kući, gdje ga niko ne vidi osim Boga, imajući pred sobom jedini cilj da se približi Bogu«.

Nije nužno da se musliman mora moliti u džamiji, jer ma koje mjesto na zemlji pod Božjim nebom mu je podjednako dobro, samo ako je čisto. I nisu potrebni ni sveštenici ni žrtve kao god ni ceremonije da se uzdigne uznemireno čovječje srce prema svome Stvoritelju.

Potreban je samo jedan uslov, da bi molitva bila valjana: čistoća tijela koja znači također čistoću duše, čistoća odijela i mjesta gdje se klanja.

Islam je prihvatio stari i dobri običaj pranja (uzimanja abdesta), čija su detaljna pravila, kao i ova pravila molitve, bila utvrđena Hazreti Muhamedovim sunnetom.

Džuma, koja se sastoji od hutbe i zajedničke molitve, ima i ona svoje prednosti zbližavajući Muslimane u istom obredu skrušenosti i pokornosti Bogu, ona ih navodi da osjete kako su svi braća, svi Njegovi stvorovi. Prinuđavajući ih pojedinačno da se urede u safove prilikom molitve, pred kojima je imam, ona ih prisiljava na disciplinu i pokornost i najzad džuma-namaz pomoću hutbe otvara im srca opominjući ih i potstičući ih na dobra djela.

Ustanovljenje posta koji se, kao što je poznato, sastoji u tome, da se ne pije, ne jede, ne puši i ne vrše seksualni odnosi danju, dogod traje Ramazan, koji je škola discipline, milosrđa i ljubavi prema bližnjem. Zaista, prisilivši vjernika da se ustegne od svih čulnih zadovoljstava, za vrijeme jedne ograničene periode, post ga uči da obuzda svoje strasti, natjeravši ga da osjeti glad i da shvati koliko je ona teška i ona izaziva u njemu saosjećanje prema nesrećnicima — siromasima. I pobuđujući ga time da bolje cijene imetak koji posjeduje, ona povećava njegovu zahvalnost prema Bogu.

Obaveza posta koja je propisana jakim i zdravim, otpada od slabih, bolesnih, patnika, onih koji se bore na Božjem putu i od žene prilikom raznih njenih slabosti, jer Sveviš̌nji ne želi da to teško dođe Njegovim vjernicima i od njih On ne traži pobožna djela preko njihove snage.

Sve religije, manje ili više, su priznale veliku moralnu i socijalnu važnost milostinje i preporučivale su ovaj opipljivi izraz ljubavi prema bližnjem kao sredstvo kojim se stiče Božja blagonaklonost, ali samo Islamu pripada slava što je učinio milostinju obaveznom, unijevši je u praktični propis te je tako ostvario i primijenio uređenje svih ranijih Božjih objava.

Svaki Musliman je zadužen po vjeri da potpomogne jednim dijelom svoga bogatstva siromahe, dužnike, koji nisu u stanju isplatiti svoj dug, putnike, strance na prolazu itd. Izvršavajući ovaj vjerski zadatak, on razvija u svom srcu osjećanje čovječnosti, čisti svoju dušu od škrtosti, stiče nadu u Božju nagradu.

Tajni ciljevi, koji se kriju u tome propisu za svakog Muslimana da pod izvjesnim uslovima ode na hadž u Meku, bar jedamput u svom životu, su takvi da ih čovječji duh ne može obuhvatiti, ali već oni, koji su shvatljiviji otkrivaju jednu savršenu mudrost. Svako će priznati prednost i korist koju donosi Islamu sastajanje na jednom mjestu Muslimana, koji

Abdul-mumin Isbahani:

Prva riječ*)

O vi, snažni i mogućni, pogledajte budnim okom siromahe i bijednike! O vi, koji gordo jašete na svojim konjima, budite milostivi prema slabim i potištenim pješacima! Vi, koji gomilate i čuvate pozajmljeni imetak, ne bacajte skut gordosti i ponosa na sirotinju i ne izazivajte je, jer njihova srca su bolja od vaših, a njihov cilj je časniji od vašeg, a to je zato, jer vas je obuzela jurnjava za čaršijom i zanela žudnja za gomilanjem kapitala. Ne udaljavajte se od osjećanja dužnosti da ukažete izdašnost i pomoć nemoćnom. Zanijela vas je ljubav prema gomilanju imetka a dužnost potpomaganja je potisnuta. O vi, koji revnosno radite da uljepšate sebi život na ovoj ruševini — ovom prolaznom svijetu i vi, žestoki potrošači pića, ne uređujte ovo pusto selo, — ovaj svijet i ne naseljavajte ovu prostranu pustaru! Ne uzimajte sebi ovaj prolazni svijet čaršijom i neka Vas on ne zavarava. Sjetite se da je sve prolazno osim vaših dobrih djela. Zaista je ova (prolazna) laž ništavna.

*) U arapskoj islamskoj književnosti razvio se u doba najvećeg bujanja i cvjetanja lijepe knjige od trećeg stoljeća po Hidžretu pa dalje visoki književni oblik sa savršenom stilskom ljepotom. Uz nedostižne forme rimovnog proznog stila razvila se i misao koja je uz svoju sadržajnu ljepotu dobila i ljepotu forme, da tako postane izražajnija i toplija. U tom pravcu književnosti je među Arapima bilo velikih majstora, čija su djela najveća duhovna naslada kao i mjerilo visokog kulturnog duha, koji se bio u toj emocioznoj kulturnoj sredini. razvio. Jedan od velikih majstora ovo literarnog pravca je i Abdul-mumin Isbahani, čiju mekamu o nauci sa uvodnom riječi prenosimo.

MEKAMA O NAUCI.

Priča Isa b. Hišam: »Putovao sam kroz neka zapadna mjesta, kad naiđoh na jednoga čovjeka koji govoraše drugom: »Kako si postigao to znanje?« Ovaj mu odgovori: »Tražio sam ga i našao sam ga poslije velikog truda. Znanje se ne lovi strijelama, niti ga sudbina čovjeku dodjeljuje. Ne vidi se u snu, niti se može uzdom zauzdati. Ne nasljeđuje se od predaka niti se može uzeti pod najam. Došao sam do njega uzimajući sebi za postelju tvrde grude zemlje, oslanjajući se na kamenje i tjerajući od sebe dosadu, izlažući se opasnosti i neumorno bdijući i ne spavajući. Mnogo sam putovao i mnogo sam posmatrao i stavljao u pokret svoje misli. Konstatovao sam da ono ne vrijedi, ako se ne zasadi. A može se zasaditi samo u duši. I ustanovio sam da je to lov koji ne pada čovjeku svaki dan, već u rijetkim slučajevima. I ne može se zadržati nigdje osim u srcu. Konstatovao sam da je to ptica, koja se ne može drugojače prevariti i uhvatiti osim (lovom) pomoću riječi.

Ja sam ga (znanje) nosio u duši i imao sam ga uvijek pred očima. Trošio sam svoj život tražeći ga i gomilajući ga u svoje srce.

Da bih ga našao, odabrao sam studiranje i tražio sam sebi odmora u posmatranju i provjerivanju dokle ne dođem do zaključka — traženog cilja. I pri svemu tome sam tražio pomoći samo od Boga. I čuo sam takvih riječi koje cijepaju sluh i dopiru do srca.«

Kuća mi je u Aleksandriji
Kad bi u njoj bilo moje stalno
boravište
Ne bi me noć zaticala u Sirijadan
u Iraku.

Sa arapskog
Vehbija Muratović,
uč. VIII. razr. Vel. medrese
Skoplje.

Pronađen je grob
prve bosanske pjesnikinje Sarajke Ummihane Čuvidine (1813.)

U trećem broju »Muslimanske Svijesti«, koju uređuje naš uvaženi književnik gosp. Munir Šahinović Ekremov izašao je jedan članak pod naslovom: »Akcija za podizanje nadgrobnog spomenika hrvatskoj pjesnikinji Ummihani Čuvidinoj u Sarajevu.

Za svaku je pohvalu, da hrvatski domoljubi muslimani i katolici žele, da se oduže našoj dragoj pjesnikinji kako ne bi pala u zaborav lijepim spomenicima.

Ummihanu Čuvidinu treba cijeniti, tim više, što je ona prva muslimanka iz Bosne, koja se bavila pjesništvom u staro doba, dok su Turci gospodarili našim krajevima, djevojka bez ikakvih škola s velikim pjesničkim darom.

Ummihanine su pjesme odraz njezine duše. One su čiste, sentimentalne, nenategnute. Kroz njih se provlači ne naglo, već polagano velika ljubav pjesnikinje prema ljubljenom zaručniku Muji Džamdži bajraktaru.

Najduža i najljepša Ummihanina pjesma jest »Sarajlije idu u vojsku protiv Srbije«. Tu ona prikazuje Ali pašu, koji kupi mlade junake iz Bosne, Hercegovine, Krajine na vojnu protiv srpskih ustaša. I mlade Sarajlije, među kojima je i ljubljeni zaručnik pjesnikinje, Džamdži bajraktar, odlaze u boj. Koliko se djevičanskog osjećaja prema ljubljenom draganu krije u ovim Ummihaninim stihovima gdje ona stavlja svoga Muju pred cijelu vojsku kao najboljeg i najjačeg junaka.

Najnapreda Džamdži bajraktare,
A za njime Pinjo bajraktare
A za njime Ahmed bajraktare
A za njime aga Memiš aga
A za njima mladi jeničari.

Ali paša je dugo vremena ratovao po Srbiji. Sarajke mu pišu pismo u kome ga mole da im povrati ljubljene junake:

— »Bogom babo, pašo Ali pašo,
Pusti nama sve naše ašike,
Jer ostasmo mlade neudate«. —

Ali paša im odgovara, da se iskupe na Ravne Bakije da uzmu abdest i zamole Boga, da on osvoji Beograd i Smederevo, što one i učine. Ali paša se vraća sa mladim Sarajlijama, ali bez Džamdži bajraktara. Pjesnikinja od velike žalosti za poginulim draganom ostaje do smrti neudata. Osim ove pjesme ima ih još mnogo, kojima je autor Ummihana Čuvidina, ali su se vremenom stopile u narodne pjesme.

Ko želi da bolje upozna Umihanu Čuvidinu, taj neka pročita u kalendaru »Islamskog Svijeta« 1933—34. članak od gosp. Munira Šahinovića »Ummihana Čuvidina«. Tu je vrlo lijepo prikazan život i rad Ummihanin a također i u kalendaru »Narodne Uzdanice« za g. 1936. članak od gosp. Muhameda Hadžijahića »Ummihana Čuvidina i narodne pjesme«. Pišući ovo nekoliko redaka, istim sam se služila.

Draga braćo i sestre!

Pomozite ovu lijepu akciju narodnih hrvatskih domoljuba: Njihova plemenita zamisao treba da se što prije ostvari.

Džemila hanumica Zekić.

dolaze iz svih dijelova svijeta: Arapi, Perzijanci, Afganistanci, Indijci, Malajci, Zapadnjaci, Sudanci i još drugi narodi stječu se u svetom hramu u jedinoj namjeri da dobiju oprost od svoga milostivog Boga i međusobno se upoznaju, stvaraju prijateljske i bratske veze.

Ne računajući da je bar jedanput u životu Muslimana ukinuta svaka razlika između bogataša i siromaha, između prosjaka i emira, jer dokle god traju sveti obredi svi nose isto odijelo, vrlo prosto bez ikakvih ukrasa, svi imaju kao lozinku riječi: »Allahu ekber!« (Bog je velik!). Svi obredi koje hadžija mora izvršivati, kao što je obilaženje oko Božje kuće — Kabe, okupljanje blizu brda Arefata, žrtve na Mini, bude u njegovoj duši uspomenu na velike pejgambere i velike oce iz prošlosti, koji su dolazili u ta ista mjesta, i ti obredi oživljavaju za njega djela Ibrahimova, njegovog sina Ismaila, žene mu Hadžere izazivajući u njemu želju da ih oponaša u pobožnosti i njihovoj pokornosti Božjoj volji.

Bog nije propisao čovjeku suviše teško izvršavanje vjere. On nije nametnuo nikome nepodnošljive i stroge propise jer:

»On vam želi lakoću a ne tegobu« (Sura II: 181).

»Bog nipošto neće da vam nametne nikakav težak teret nego On hoće da vas očisti i da vam dade svoju punu blagodat. Možda će mu biti na tome zahvalni (Sura V: 9).

»Bog nikoga ne opterećuje onime što nije u stanju učiniti (podnijeti) (Sura II: 286).

»Bog želi da vam olakša vašu dužnost, jer je čovjek stvoren kao slabo biće: (Sura IV: 32).

Ovi ajeti su potvrđeni Hazreti Muhamedovim riječima koji kaže između ostalog: »Ova vjera je lakoća«.

Sa francuskog iz »Apologije de l' Islam.

Vehbija Muratović,
učenik VIII. r. Vel. Medrese Skoplje.

bila obična prijetnja protiv velesila Zapada koje su ih nastojale uništiti.

S. Bakamović.

(Svršit će se.)

Emir Šekib Arslan:

Boljševizam je u opreci sa Islamom

Od mene je traženo, da napišem jedan članak o širenju boljševizma u arapskim zemljama i o mojem ličnom mišljenju o ovoj doktrini, što evo sada činim.

Boljševizam je po svojim temeljnim principima oprečan Islamu. Zato nije dozvoljen da se propagira u zemljama nastanjenim muslimanskim narodima. Boljševizam ne priznaje privatnog dobra a Islam priznaje svačije vlasništvo i daje pravo svakome, da uživa plodove svoga rada. Ali ima još nešto više. Boljševizam je po svojoj bitnosti bezbožan, jer ne vjeruje u Boga, a Islam vjeruje u Boga u najjačoj i najsavršenijoj formi. Istina u Islamu ima nekih načela, koja se podudaraju sa socijalizmom, kao obligatna dužnost za svakog pojedinca islamske zajednice, da isplaćuje 10% od svojih dobara i 2½% od svoga novca i nakita za račun siromaha, a to se zove »zekat«. Inače je svaki musliman vlasnik svoga rada i imanja. Kolektivni rad je u Islamu zakonit ako ga država zapovijeda i u slučaju nužde svi se javni radovi mogu vršiti, po zapovijedi Halife, ali da ta zapovijed bude legalna, treba pristanak duhovnih i svjetovnih vođa naroda. Jer kako je poznato Islam je u pogledu vladanja strogo ustavan. Uz to u Islamu postoji i ono što se u Evropi nazivlje »etatizam« Halifa može, sa odobravanjem vođa i učenih ljudi zajednice narediti da izvrši sve što je u korist naroda i što će očuvati siromašni stalež od bijede. Kada bi se »zekat« davao prema zapovjedima šerijata, nebi bilo siromaha, t. j. istinskih siromaha u islamskom svijetu. Ali ovo davanje zekata neiziskuje oduzimanje privatnog dobra ni ličnog rada, tako, da sa njima država raspolaže na svoj način. Za to smo mi rekli, da je komunizam oprečan Islamu.

Kada su komunisti preuzeli upravu Rusije, u izvjesnim momentima zavladalo je opće zadovoljstvo u islamskom svijetu, ne zato, da bi sami komunisti bili simpatični muslimanima, nego zato što je ovaj režim srušio imperijalističku vlast careva, kojima je glavni princip bio neprestano ratovanje na najokrutniji način protiv Islama uopće, a naročito protiv Otomanskog carstva. Posve je prirodno što su se Turska i svi muslimani uopće osjetili zadovoljnim, gledajući kako pada njihov najviši neprijatelj, da dadne mjesta jednom novom režimu, koji se je tada proglasio kao najliberalniji i najpravedniji na cijelom svijetu. Sovjeti u Moskvi su istodobno uz ukidanje privatnog dobra proklamovali i oslobođenje svih naroda, bez obzira na rasu i religiju.

Tako su Egipat, Sirija, Palestina, Irak, Tunizija, Maroko, Libija, Indija i sve druge muslimanske zemlje, imale biti oslobođene. To je boljševička Rusija u više navrata izjavila i sama dala primjer proglašujući slobodnim i samostalnim zemlje Kavkaza, Buhare i drugih turskih pokrajina koje je osvojila carističta Rusija. Zato su muslimani, unatoč što je komunizam u opreci sa Islamom, u boljševizmu vidjeli saveznički režim i tada su se Islam i boljševizam susretali kao pomoćnici jedan drugome u borbi protiv evropskog imperijalizma.

Ni ovo stanje ne potraja dugo, jer se Sovjeti najzad ne pokazaše viši imperijalisti i nacionalisti od njihovih prethodnika. Nakon što su proklamovali nezavisnost zemalja Kavkaza i država Turkestana, oni su ih ponovno anektirali pod izlikom, da ih neanektiraju bivšoj Rusiji, nego vladi proletarijata u Moskvi. Istina je pak, da su komunisti ostali žešćoki nacionalisti i da nikako nisu htjeli dati slobodu zemljama Azije koje je caristička Rusija osvojila, kao što su ji dali osvojenim zemljama u Evropi, kao Poljskoj, Litvi, Letoniji, Estoniji i Finskoj, jer su se ove zemlje same oslobodile ispod ruskog jarma.

Ukrajina, Krim, Georgija, Dagistan, Besarabija, Armenija, Kraljevina Buhara, Knjaževina Hiva i druge države Turkestana, ostaju i dalje podjarmljene i tlačene kao i za vrijeme carizma. Šta više za vrijeme carizma, osjećalo se ipak nešto mirnoće i lagodnosti, ali pod boljševičkom upravom ove su zemlje posve ruinirane i šta je još tragičnije njihova je uprava najokrutnija što se dade zamisliti. Boljševici su sa njihovim opetovanim proklamacijama, da će tobože muslimanske podjarmljene narode, kao Egipta, Maroka, Algerije i t. d. osloboditi i izvojevati njihovu samostalnost, prosto manevrirali, budući im je glavni cilj bio privući simpatije muslimanskih naroda, da ih laglje predobiju za komunizam i time povećaju broj komunista na svijetu. Crvena vlada se je osjećala slabom u svojoj osamljenosti i željela je da ove muslimanske zemlje, pretvori u komunističke države. Boljševici su imali još jedan cilj, a to je da primoraju zapadne velesile, osobito Englesku i Francusku, da prekinu sa bojkotom i borbom protiv sovjetske Rusije i da s njome žive u prijateljskim odnosima. I zaista su sa ovom prijetnjom, naime propagandom za oslobođenje podjarmljenih muslimanskih naroda, Sovjeti uspjeli, da obustave borbu zapadnih velesila, osobito Engleske i Francuske protiv njihova režima, tako da su ove velesile najzad morale priznati njihovu boljševičku vlast, a kašnje postepeno sa njima uspostaviti političke i ekonomske odnošaje, sklapati paktove prijateljstva pa i same vojne konvencije, kao što je to nedavno učinila Francuska. Ali treba znati da su velesile Zapada na sve ovo pristala uz uvjet kao *conditio sine qua non,* da Sovjeti posve prestanu sa propagandom komunizma, u ovim njima podređenim ili o njima ovisnim zemljama.

Po tome se dakle vidi, da Sovjeti nisu nimalo bili iskreni prema muslimanima i da je njihovo tobožnje oslobođenje muslimanskih zemalja

NOVI ISLAMSKI LIST NA ENGLESKOM JEZIKU.

Primili smo 1. i 2. broj za januar i februar novog islamskog mjesečnika »Genuine Islam«, glasila »Malajskog muslimanskog misionarskog udruženja«. List je pokrenuo pod pokroviteljstvom veleuvaženog indijskog učenjaka i islamskog mislioca Mevlana Muhammed Abdul-Alem Siddikije, Mr. Halil Anvari u Singapuru, a uređuje ga čuveni islamski publicista Sejjid Ibrahim bin Omer Alsagoff. I prvi i drugi broj ove zaista divno uređene revije, obiluje mnogim korisnim člancima, vjerskim raspravama i vijestima iz cijelog islamskog svijeta, a naročito su pažnje vrijedni članci o ceremoniji otvorenja prve džamije u Japanu u Kobi, te razgovor o Islamu između Mevlana A. Alem Siddikije i irskog književnika i učenjaka g. Bernarda Shaw-a. List ima i krasnih ilustracija među kojima se ističe veličanstvena zgrada novosagrađene džamije u Kobi u Japanu, te ceremonija otvorenja ove džamije prilikom obavljanja namaza ramazanskog Bajrama i dr.

Mi ćemo kasnije donositi u prijevodu po koji korisni napis iz ove nove muslimansek revije.

=*=

AKADEMIJA ZA PROUČAVANJE ISLAMA U AMERICI.

U gradu Bostonu u Americi svečano je otvorena visoka Akademija za proučavanje Islama i islamske literature. Ima i svoju bogatu biblioteku koja je snabdjevena mnogobrojnim sveskama islamske književnosti iz područja historije, teologije, etike, arapske literature itd. Uz to ima i sve glavnije savremene islamske publikacije kao i periodične listove i revije.

=*=

NAPREDAK ŠTAMPE U TURSKOJ

Kako javljaju turski listovi »Uprava statističkog zavoda za štampu i slike Turske Republike« nedavno je izdala jednu bibliografiju svih štampanih djela u prvom polugodištu 1935. Prema tomu je za to vrijeme od šest mjeseci u Turskoj štampano 828 djela koja su prema njihovom sadržaju porazdijeljena ovako:

Razna pitanja 18, filozofija 14, religije 7, sociologija 411, filologija 28, teorijske znanosti 7, praktične znanosti 161, lijepe umjetnosti 21, književnosti 146, povijest 21, periodične revije 200, dnevnici 118.

=*=

JEDNA VAŽNA ODLUKA AFGASKE VLADE.

Prema jednoj brzojavnoj vijesti iz Kabula, koju su donijele berlinske novine, afganska je vlada donijela zaključak da od sada u buduće afganske studente više ne šalje na nauke u Evropu, nego u Japan.

=*=

MODERNIZIRANJE MEKKE.

Zauzimanjem Talat Harb Paše, upravitelja Egipatske Banke osnovano je jedno poduzeće sa velikim kapitalom za uvođenje mnogih novih kulturnih tekovina u Mekki, kao električne rasvjete, vodovoda, kanalizacije i drugih modernih naprava.

Predviđena je i izgradnja širokih modernih puteva između Mekke, Medine i Džidde, koji će uveliko olakšati automobilski saobraćaj, te mnogo udobnih hotela na najistaknutijim placevima ovih gradova.

=*=

SVEČANOSTI U VOJNOJ AKADEMIJI U ANKARI.

Nedavno je u vojnoj visokoj Akademiji u Ankari obavljena ceremonija dijeljenja diploma ovogodišnjim apsolventima, kojih je bilo 52 na broju. Nakon polaganja zakletve general Ali Fuad održao je patriotski govor ovim mladim oficirima, upozorivši ih na njihov visoki poziv u vojsci i požrtvovni rad kojeg od njih očekuje domovina.

Iza toga su svi mladi časnici uz burne aklamacije učesnika ceremonije otišli da prime dužnosti kod svojih jedinica.

O rezu voćaka (kresanje)

Piše: Dipl. agr. Mehmedalija Fazlagić, upravnik Banov. voć. rasadnika u Goraždu.

(Nastavak.)

Sok crpljen korijenjem kruži prema jednoj grani odgovarajućom snagom i smjerom. Ako se neka donja grana nalazi na istoj strani jednog korjena i bude otpiljena, to mezgra prilazi drugoj grani te iste strane, ili će nastojati da zacijeli ranu, ili da se na toj istoj strani razvije nova grana. Mezgra koju korjenje stablu dodaje, ne može se prenositi na granu protivne strane. Odstranili se svo korjenje na jednoj strani voćke, sve će grane na toj strani uginuti ako voćka ne bude u stanju da izgradi novo korijenje; ako jedno stablo na jednoj strani nema nikakvih grana, na toj strani neće ni mezgra prilaziti. Kora na istoj strani bude osušena.

Razvoj korjenja prema tome zavisan je i o razvoju grana na krošnji, tako gdje se grane ne razvijaju, tamo nema ni formacije korijenja.

Mezgra prilazi svagdje gdje je nužno, a osobito je aktivna tamo, gdje su pupovi dobro razvijeni. Bolje razvijeni pupovi privlače sebi jače mezgru, te prema tome daju i jače mladice. Neka stabla na novo posađena često uginu, pošto su bila obrezana na loše razvijene pupove ili na staro drvo; spavajući te adventivni pupovi, nisu bili u stanju, da pokrenu što brže kruženje mezgre.

Ako za vrijeme kruženja mezgre kukac načepi ili pensiranjem uštinimo vrh mladice, mezgra se zaustavi, a poslije nekoliko dana razviju se dva najgornja sporedna pupoljka i potjeraju mladice. Tako se ravna rad jedne mladice. Ako je pensiranje u ljeto provađano na mladicama još mladim i nezrelin, taj izboj ostaje zelen i njegovo drvo istom će sazrijeti slijedeće godine. Pensiranje u nezgodan čas često prouzrokuje zastoj mezgre, iza koje uslijedi opet novo strujanje. Time zakasni završetak rasta te grane, a i zrelost voća. Ako se to pensiranje provede kasno i na dugo, u vrijeme kad je cirkulacija umanjena i kad se već i drvo bliži zrelosti, onda se tim izazove zastoj mezgre i podupire zrelost drveta i ploda i bez da se izazove novo kruženje mezgre i izbijanje maldica.

Zakon o kruženju mezgre.

Kruženje mezgre podliježe zakonu a zavisno je od uzroka, koji ubrzavaju ili ometaju kruženje i time djeluju na razvoj stabla.

§ 1) — Mezgra kruži prema granama potpomognuta svijetlom, toplinom i zrakom. Prema tome sunce i zrak su prava pravila za rad voćara.

§ 2) — Mezgra naginje penjanju. Zanemaruje spoljnje djelove. Rezom pobijamo — suzbijamo taj nezgodni nagon i osiguramo opstanak unutrašnjih i spoljnjih dijelova stabla.

§ 3) — Mezgra kruži većom snagom u okomite grane. Što je grana više naklonjena, to će i manje mezgre dobiti. Poznavajući ovo pravilo, voćar zna kad treba da poveća ili umanji kruženje mezgre, te prema tome da pojedine grane položi ili uspravi.

§ 4) — Za jednaku raspodjelu mezgre u granama, koje treba da budu iste debljine, treba da je stablo potpuno zdravo i pravilno izgrađeno.

§ 5) — Svaki dio stabla mora dobiti potrebnu množinu mezgre. Prema tome, grane u razvoju trebaju više mezgre od starih i rađajućih grana, a jedna mladica opet više mezgre od stapčice.

§ 6) — Što se mezgri u njenom kruženju više pomogne to će ona i više naginjati razvijanju bujnih drvenih mladica. Dovoljno je izdignuti jednu granu, pa da joj se vegetacija pojača.

§ 7) — Što je mezgra više zapriječena u svom kruženju, to se pupovi više spremaju na rodnost. — Umjerena djelatnost mezgre omogućuje cvijetnim pupovima, da se potpuno razviju. Razumije se, da ta zapreka kruženju mezgre, ne smije ići do iscrpljenja.

§ 8) — Ako se mezgra suviše naglo penje ka okrajcima grana i ne namjerivši se na kakav otpor, koji bi umjerio njenu cirkulaciju, te će grane biti loše građe, oplođavanje nepotpuno i kasno.

Uzduž grana izmjenični šaktovi, doživeni rezom svake godine, smanjuju momentalno kruženje mezgre; pletiva i pupoljci mogu se bolje formirati.

(Nastaviće se)

Značaj i važnost vaspitanja

Čovječanstvo se je dosta udaljilo od svoga postanka. Klupče života se stalno i neprestano odmotava. Maglovita prošlost i tamna pozadina još nama svima nije potpuno jasna. Iako nauka korača krupnim koracima unapred, ipak nije ni ona pružila čovjeku jasne pojmove o postanku, razvoju, civilizaciji i kulturi mnogih naroda. U prošlosti se nazire, jedino i jasno, samo borba prirodnog razvitka, čiji su tragovi imali blagotvornog utjecaja na razvoj našega života uzevši to u najopštijem značenju. Čovječanstvo je, međutim, uporedo vodilo borbu za život, za opstanak, tražeći podesnije načine, stvarajući i pronalazeći umješonst života. Pobjedom — boljim snalaženjem i podesnijim načinom života — čovjek je išao progresu, jer je pobjeda uslov progresa i obratno progres je uslov pobjede. U životu je uvijek pobjeđivao onaj, čije bi se duhovne moći pored nužno fizičkih, isticale iznad suparnikovih. Razum, osjećanje i volja, tri prirodna dara čovjekova favorizirala su ga. Ta svojstva u početku su bila samo kao sjeme, docnije su pod povoljnijim uslovima prokiljala. I čovjek je, dok to sjeme nije proklijalo išao progresu samo instinktivno. Kasnije služeći se iskustvom i svojim prirodnim darovima išao je već bržim tempom progresu, ipak još nesvjesno i primitivno. Ali taj nesvjesni uticaj ma koliko da je primitivan imao je karakter vaspitanja, jer je on imao bilo posredno, bilo neposredno djestva na pokoljenja. Kada su čovjeku duhovne moći izašle iz onog stupnja nesavremenosti, one kao glavno i jedino sredstvo čovjeka zadobivaju vodeću ulogu u životu na zemlji. Tako, eto, vaspitanje od nesvjesne radnje u službi progresa prelazi u svjesnu kao sredstvo pogresa i razvitka.

Zadržimo se na primjer malo više na kakvom istorijskom pokretu i na djelima proizašlim, uočićemo jasno da za svaki pokret da za sva čovjekova djela postoji postrekač koji ima i svjestan uticaj na potonje generacije. Taj glavni potstrekač, po mome skromnome mišljenju je vaspitanje. Da je zaista to točno vidi se iz ovog zaključka u obliku definicija: vaspitanje je poteklo iz progresa kao nagonske potrebe, a kultura i civilizacija su samo rezultat vjekovne vaspitne djelatnosti.

Zato vaspitanju, kao jednom nužnom činiocu, treba posvetiti mnogo i mnogo pažnje. U svakom se poslu treba, svakako, držati načela vaspitnosti, a djecu buduće omladince odgajati u duhu Islama i vremena.

Djeca usvajaju samo ono što su asimilirali ličnim radom. Više djelaju nego opažaju, a radom će više znati nego učenjem. Zato djeci, koja primaju i usvajaju samo ono što mogu konkretno vidjeti, saditi u njihove mlađane duše, sve negativne strane današnjega života — prepustivši ih ulici i kafani — znači stvarati od njih samo štetne i degenerisane članove društva. Savjeti, batina a pogotovo knjiga su više uzaludni. Ono što su oni, kao djeca, konkretno vidjeli teško je kasnije teorisanjem ispraviti. Podmladak treba da se podiže na osnovu spontane aktivnosti, kada njegove želje nisu još ispunjene.

Zašto je opšta skladnost nepristupačna čovjekovom shvatanju mnogima je i jasno. U te »mnoge« kojima je taj zaista čudan problem »potpuno« jasan spadaju ljudi koji su iz rane mladosti bili prepušteni ulici i kafani (razlozi su mnogi pa se u to i ne upuštam), te su im kartanje i pijančenje, kod mlađih još i krađa glavna zanimanja, a kriminalistika jedina duhovna razonoda. Od sredine, u kojoj žive ti nesrećnici, ne mogu ništa bolje ni čuti ni vidjeti. Prezreni od duštva (?), koje je obezbjeđeno životnim sredstvima, oni gube svoja prava, jer su im na neskrupulozan način pogažena. Vremenom i prilikama pokvareni i štetni po društvo, oni i slični njima — izolovani i zaslijepljeni — ne vide, ili vide, ali je kasno, u kakvoj se dijametralno suprotnoj situaciji nalaze. Valjda su ti nesrećnici krivi što su prokleti i od Boga i od ljudi, što se na njih nije sreća osmjehnula ?Valjda su oni želili da pođu tim i takvim putem?! Svakako i razumljivo da ne. Krivi su u prvom redu roditelji, koji nisu ispunili svoj obavezni zadatak, a zatim društvo — naša zajednica — koje nije blagovremeno pritekla u pomoć. Svi oni, sigurno neće poći tragom prvih, kojima su usađeni uzvišeni principi Islama, koji imaju roditeljskog odgoja — domaćeg vaspitanja i na koje je imala dejstva škola i formirano društvo. Ovi drugi, već čine jedno dobro i izvjestan kapital naše zajednice, koji će u svojoj daljoj produktivnosti dati sigurne vidne znake korisnosti.

Zato roditelji, na prvom mjestu treba da povedete najviše računa o tome kako ćete odgojiti vašu djecu jer na vama uglavnom leži sva težina i sva ogromna odgovornost za pravilan odgoj djeteta, pa će onda škola i formirano društvo kasnije učiniti svoje blagotvorno dejstvo. Kućno vaspitanje je samo jedan dio vaspitanja koje će ambiciozni mladi čovjek morati da stalno dopunjuje, ali ipak za sve naše prijatnosti i neprijatnosti u docnijim godinama života činimo odgovornim domaće vaspitanje.

Pošto čovjek mnogo brže i lakše podržava pojedine nekorektnosti roditelja ili nipošto starijih, nego li njihove dobre i bezprekorne navike, zato oni (roditelji i stariji) trebaju mirno, postepeno, svjesno i blagim postupcima sve loše navike savjetovanjima postepeno otklanjati, sve to konkretizirajući. Vaspitanjem uvijek težiti da dijete bude prirodno, t. j. da je njegovo ponašanje uvijek jednako, kako u kući u prisustvu svojih, tako i van nje u društvu nepoznatome. Štetno je ako se u djetetu razvija mržnja i antipatija prema nekima i podvlači razlika u ponašanju i mišljenju. Neiskrenost, zato, postaje navika, a sebičnost i želja, da se svuda i u svakoj prilici izvuče samo lična korist makar i na štetu svojih prijatelja, postane strast. Nesvjesni i površni roditelji ne uviđajući koliku grešku čine, zaboravljaju ili ne znaju da vaspitanje teži kulturi srca, a da je spoljašna uglađenost samo otsjaj unutrašnje kulture.

Dijete, koje je već postalo svjesno svojih postupaka, treba navikavati čistoći i urednosti. Postepenim učenjem na primjer u klanjanju, vi ga uzgred učite čistoći, ali je dužnost vaša da ga kontrolišete kako u kući tako i na ulici i u školi. Osjećaj ljubavi prema bližnjemu, prema prijateljima i prema nepoznatima treba što više razvijati. Školskoj djeci obraćati još više pažnje iz dva razloga. Prvo što dolaze u dodir sa manje vaspitanom djecom te mogu uticati posredno na njih i primati rđave navike od njih i drugo što mogu kao svjesnija primati svaku pouku. Odrasliju, omladinu, treba uvlačiti voljom u sva kulturno-prosvjetna društva i u mnoge organizacije, gdje mogu koristiti bližoj sredini, gdje se mogu učiti i navikavati konstruktivnom radu.

Sve ove male, ali vrlo važne stvari treba roditelji stalno da prate, i da ih ispravljaju jednim, za dijete zgodnim i prijatnim načinom. Zato, vi roditelji, ne izgubite iz vida ovo što je rekao jedan filozof:

»Najbolja je škola ona, koja može da zamijeni porodicu, a najbolja je porodica ona, koja u isto vrijeme može da bude škola.«

Vi ste roditelji, znači druga i bolja škola. Potrudite se zato da opravdate nade, koje u vas polaže zajednica, društvo i država. Ne zaboravite da od vas zavisi budućnost vaše djece, budućnost sviju nas. Vaspitajte djecu u intimnoj vezi sa životnom zajednicom, jer se, ponavljam, samo vjekovnom vaspitnom djelatnošću dolazi do kulture i civilizacije.

S. A. Riđanović.

NEKA SE ISPRAVI.

U čestitkama bajramskog broja našega lista pogrešno je odštampano ime Mehmed Šabić, pa treba da stoji Mehmed Šakić, mesar, gradska tržnica.

Također se je u istom broju potkrala greška kod telefonskog broja S. Saračevića, auto-taks poduzeća pa je odštampan broj 86—29, a treba da stoji broj telefona 36—29.

Molimo, da se ovo ispravi.

Zašto se omladina udaljila od Islama

Biti načelan, objektivan i dobronamjeran glavne su odlike ozbiljna kritičara. Ovo se ne može primijeniti na Ibnu Sinana, jer je ličan, pristran i tontenciozan.

Ličan je jer polazi sa ličnog stanovišta. Njegovi odgovori nijesu izraz načelne kritike. To je, mora se istaknuti i sam indirektno priznao. Nije teško naći uzrok nemoćnim navalama na našu vjersku inteligenciju, koju on naziva »saruklijama«.

Pristran je, jer je izvrnuo odnosno ignorirao apsolutno jasne činjenice iznešene u mojim člancima.

Tendenciozan je, jer uopće načelno ne raspravlja o omladini, nego u svojim odgovorima piše čitave stupce o ilmiji. Mora se priznati da se muči ulažući sve sile, da ilmiju oglasi kao glavnog vinovnika za odaljivanje omladine od Islama.

Sve ono što je g. Ibnu Sinan rekao u svojim odgovorima o ilmiji preživakano je i nebrojeno puta tretirano u našoj štampi kroz nekoliko minulih godina. I sama ta činjenica da nije ništa novo iznio i da se je u svojim odgovorima pokazao u pravom svijetlu (El-kelamu sifatul-mutekellimi) dovoljna je da nas uvjeri o njegovoj tendenciji.

Polemizirati s njim o ilmiji značilo bi zaskakivati se s jednog problema na drugi za tristo stepeni. Nije isključeno da će mu koji od saruklija ako nađe za vrijedno dati dostojan odgovor.

I. S. po mome pisanju naslućuje da i pisac ovih redaka spada u saruklije. Koliko se sjećam on me i lično vrlo dobro pozna pa i to neka posluži kao dokaz njegove ozbiljnosti. Da ću u buduće spadati u redove ilmije to znam. Smiješno bi bilo smatrati da u ilmiju spada svaki onaj, koji nosi bijelo oko glave, a još bi bilo smiješnije ubrajati u inteligenciju svakog onoga, koji skine fes stideći se svoje sredine. No ako mi bude suđeno da me u životu zapane to zvanje činiće mi osobitu čast i biću sretan i ponosan čovjek, koji će se predati u službu islamske zajednice i Islama za razliku od onih ljudi koji okreću leđa svojoj vjeri ili za razliku pak od onih ljudi (munafika), koji se samo praznim frazama razmeću o Islamu, a oni su u svome životu daleko od pravih muslimana.

U svojim člancima koje sam i namijenio samo naprednoj islamskoj omladini, pozdravio sam i uvijek ću pozdravljati samo onu omladinu, zadojenu visokim etičkim i moralnim načelima svoje vjere, kojoj je Islam najveći i vrhovni životni ideal.

U istim člancima sam taknuo u trošnu zgradu prema Islamu indiferentne omladine, kao i onih zanešenjaka, koji su gluhi za signale visokih spoznaja Vrhovne Istine (Summun bukmun, umjun fehum la ju'minune. Kur'an).

Nije isključeno da su moji članci nekome i napakostili, pa da ispolji svoj revolt. To je i jasno, jer jezik leti ondje gdje zub boli.

G. I. S. veli, da se ne prosvjećuje narod pušeći nargilu i prazneći kafeno suđe, a ja u produženju nastavljam ni s čašom u ruci, rušenjem islamskih tradicija kao ni sa širenjem protuislamskih ideologija.

Vara se g. Ibnu Sinan kada veli, da je ilmija presjekla puteve omladini na selo. Obrazovanoj muslimanskoj omladini u koje su sve životne manifestacije izraz živog Islama, omladini koja u životu primjenjuje propise svoje vjere, ne stidi se Islama i čuva svoja islamska obilježja, otvoreni su putevi na selo i u grad. Samo takva omladina na prosvjetnom terenu može razviti svoje djelovanje do najvećih razmjera unoseći islamsko svijetlo i razgoneći mrak. Ovo je potrebno naglasiti za razliku od onih pojedinaca među muslimanskom omladinom, kojima su prekinuti putevi na selo. To su oni izvjesni omladinci čija je savjest uznemirena povjetarcem koji duva iz ateističke literature, tipovi koji sa malo moralnih skrupula i u svom životu primjenjujući negativne strane europske kulture, truju čestitost islamskog doma i porodice, te oni, koji se ne pridržavaju vjerskih propisa preziru sve što je islamsko i pretvaraju se (munafici).

Ovakovi su tipovi anatemisali sami sebe. Nuzgred napominjem da Islam kao savršen i nedostiživ, ne pozna anateme uopće.

Ako I. S. misli da su muslimanskoj omladini prekinuti putevi na selo, u zabludi je. Ako to on generališe, zaista čini neoprostiv grijeh prema najvećem dijelu muslimanske omladine.

Mi živimo u doba kada oluja ateizma i materijalizma ruši plodove civilizacije. Materijalna kultura i ateizam dižu se u vis kao babilonski toranj savremene Europe, koja ne poznaje za kulturu srca i duše. Zgradi se ljuljaju temelji prijeteći jednog dana da ne postane ruševina i pobije graditelje. To ne vide neki slijepci. Na ovu opasnost treba upozoravati. Spas je jedino moguć u krilu Islama.

Muslimanskoj omladini kao životni kompas treba da bude islamski moral kao ugaoni kamen neke kulturne zgrade. Onda tek naobrazba.

Naša je zajednica bolesna. Treba tražiti hitna lijeka. Prelaz nekih muslimana i muslimanki na kršćanstvo, izaziva u nama jaka ganuća. Rušenje našeg porodičnog i patrijarhalnog islamskog života od strane nekih omladinaca treba zaustaviti. Sve nezdrave pojave u našem životu, koje su izazvali nesvijesni tipovi, treba ugušiti. Krila ateizmu treba salomiti. Ateistima i tipovima savršeno indiferentnim prema Islamu presječeni su putevi u redove prvih muslimana.

Na sve ovo moramo ozbiljno misliti ako želimo da ne dođe u pitanje opstanak budućih islamskih naraštaja.

Inteligencija i ilmija uopće intelektualci svi zajednički trebaju raditi na tome, da zapale vječni oganj Islama u srcima one omladine u koje se je on počeo postepeno da gasi.

Napredna muslimanska omladina zadojena svijetlim idejama islamskog morala, u svojim plemenitim osjećajima će uvijek saradivati zajednički sa našom ilmijom kao duhovnim nosiocem našeg života i raditi na liječenju rana zajednice.

G. Ibnu Sinana molim da me razumije, kao i to da nas poštedi svojih izvještaja o ilmiji. Ako bi u budućim napisima bio ličan i za predmet svoga pisanja uzimao pojedince iz redova ilmije, onda neka poštovani gospodin smatra ovaj moj odgovor — napisan samo radi cijenjenih čitala »I. G.« — kao moju završnu i posljednju riječ.

Lisanuddin.

IZ ČAPLJINE:

HATMA-DOVA RAHMETLI DR. MEHMEDALIJI METILJEVIĆU.

Na 14. II. o. g. iza džume- namaza proučena je hatma dova rahmetli Dr. Mehmed-Aliji Metiljeviću u ovdašnjoj mjesnoj džamiji koja je bila dupkom puna. Hatmu dovu proučio je mjesni imam g. Esad ef. Zenjilagić, koji je u kraćim potezima iznio merhumov rad za vrijeme njegova života, te iza toga održao je i jedan vazu-nasihat: »Ljubav prema uzvišenom Islamu«.

SVEČANA HATMA-DOVA ZA RAHMETLI ŠUKRIJU ALAGIĆA.

Na dan 16. II. o. g. iza podne namaza proučena je hatma-dova rahmetli Šukriji Alagiću. Namazu kao i dovi prisustvovao je veliki broj mještana, tako da je džamija bila dupkom puna.

Po svršenom namazu ovdašnji mjesni imam g. Esad ef. Zejnilagić održao je jedno kraće predavanje »O odnosu živih prema mrtvim« u tom svom predavanju je istakao da veliki broj našega svijeta prekoračuje granice uzvišenog Islama u pogledu mrtvih i posjećivanja kabura.

Nakon toga proučena je hatma-dova rahmetli Šukriji Alagiću direktoru gimnazije u miru a po svršetku dove imam ef., održao je jedno predavanje o neumrlom Šukriji Alagiću, istakavši merhumov rad za njegova života, a naročito je naglasio da je to čovjek koji je prvi od svjetovne i duhovne inteligencije poče prevoditi uzvišeni Kuran a. š. na naš jezik kao i to da to nije čovjek koji je nosio svoju diplomu u džepu, nego čovjek, koji je cio svoj život žrtvovao u službi svoje uzvišene vjere.

Mustafa Bostandžić.

Bol

Zaista, kako je opojna i slatka
Ta vještica tužna što Bol se zove;
Kako u meni novu dušu satka
I kako mi pruža vidike nove!

I davno bih, davno, ja ostao bez duše,
Sam bih na sebe podigao ruku;
Jer svi se moji ideali ruše,
A srcem mi sjenke tuge se vuku.

No, Bol me diže visoko, visoko
Iznad ovog svijeta i gluposti ljudi;
I bistro mi postaje suzano oko,
A od sjete tihe kidaju se grudi.

Ismet A. Tabaković, Sarajevo.

KROZ ŠEHER - SARAJEVO:

VAKTIJA

Muharrem 1355. (1936.)

Broj dana	Dan	Mart	Sunce izlazi s	Sunce izlazi m	Podne s	Podne m	Ićindija s	Ićindija m	Sunce zalazi s	Sunce zalazi m	Jacija s	Jacija m	Imsak s	Imsak m
4	Pet.	27	5	42	12	6	3	36	6	17	7	54	3	50
5	Sub.	28		40		5		37		18		55		48
6	Nedj.	29		39		5		37		19		56		46
7	Pon.	30		37		5		38		20		58		44
8	Utor.	31		35		4		38		21		59		42
9	Srij.	1		31		4		39		22	8	1		40
10	Čet.	2		28		4		39		23		2		38

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7. I.
Čekovni račun Poštanske štedionice Sarajevo broj 1600.
Broj 24., god. II., dne 27. marta 1936.

DEŽURNE APOTEKE

Ove nedjelje imaju dežurstvo slijedeće apoteke:

Rončević, Vojvode Stepe obala i
Besarović, Aleksandrova ulica.

=*=

IZVANREDNA GLAVNA SKUPŠTINA UDRUŽENJA ZEMLJOPOSJEDNIKA.

Radni odbor udruženja zemljoposjednika na zahtjev članstva udruženja zakazalo je izvanrednu glavnu skupštinu na dan 19. aprila 1936.

Detaljni program skupštine će biti naknadno u našem listu objavljen.

ZAHVALA MINISTRA PREDSJEDNIKA DRUŠTVU »EL-HIDAJE«.

Društvo »El Hidaje« sa svoje osnivačke skupštine uputilo je pozdravni brzojav gospodinu predsjedniku ministarskog savjeta i čestitku na sretnom spasenju, pa je dobilo slijedeći odgovor:

»Gospodin Tufo Muhamed, predsjednik verske kulturne organizacije muslimanskog sveštenstva »El Hidaje«, Sarajevo.

Gospodine predsedniče!

Po nalogu predsednika ministarskog saveta g. Dr. M. Stojadinovića, čast mi je zahvaliti Vam na izraženim mu simpatijama, povodom nemilih događaja koji su se 6. o. mj. odigrali u Narodnoj skupštini.

Izvolite primiti, Gospodine Predsedniče uverenje o mom osobitom poštovanju.

Šef kabineta.

HAFISKA DOVA U BEGOVOJ DŽAMIJI.

U utorak 24. marta proučena je u Begovoj džamiji iza ikindije namaza hafiska dova na jedan vrlo svečan način. Ova dova bila je tim svečanija, što je proučena upravo na novu godinu. Mladić Asim Pušina naučio je napamet Kuran a. š. pred H. H. Smail ef,. Fazlićem, koji je, inače, prema svojim sposobnostima dosada učinio velikih zasluga muslimanskom svijetu našeg grada, a to sve, da bi, koliko je u stanju pomagao Islamu i muslimanima u čisto vjerskom pogledu. Pa i ovaj mladić, koji bi inače obzirom na svoje stanje bio žrtva ulice, naučio je Kuran pred H. H. Smail ef. naizust, jer ne zna ni čitati ni pisati.

Begova džamija bila je puna svijeta, koji je bio očito dirnut ovom lijepom islamskom manifestacijom. Nekoliko naših hafiza i karija proučili su po ašere a onda je mladi hafiz učinio hatmu, iza čega je opet H. H. Akif ef. Handžić dovu proučio.

Ovoj svečanosti su prisustvovali između ostalih gg. Salih ef. Mutapčić, Muhamed ef. Dizdar, H. Ali ef. Aganović, H. Mujaga Merhemić i još mnogi drugi.

Daj Bože, da se ovakove i slične islamske svečanosti budu što više kod nas priređivale.

Bivši zemljoposjednici u B. i H. i pravo na život

Kroz četiri stoljeća vladavine Osmanlija pa i ranije u Bosni i Hercegovini naši su djedovi žrtvovali sve snage svoje i živote svoje, da bi potomcima svojim osigurali sretnu budućnost na svojoj rođenoj grudi.

U tom radu su nastojali da do najveće mjere bude sačuvan zakon socijalne pravde.

Koliko god su vodili borbu za osiguranje budućnosti za svoje potomke na svojoj grudi, toliko su se isto starali i brinuli kako s moralne tako i s materijalne strane o svojim sugrađanima drugih vjera.

To su činili iz osjećaja socijalne pravde i kao zemljovlasnički stalež bili su na zemjernoj visini koju su naslijedili od svojih pređa. Zastupali su uvijek pravdu i kod njih je vladalo mišljenje: **hoću da živim, zato ćeš i ti živjeti**.

Ovakim načinom društvenog života izdržali su i odhrvali se mnogim teškim udarcima i nepogodama, koje su ih tokom njihova života pratile te je njihova društvena zajednica sve podnosila, da sačuva i obezbijedi svoj zajednički život i da ne dozvoli svoje ekonomsko propadanje i proletarizovanje.

Da su mogli to sve u životu izdržati i odkloniti udarce na živote i imetak, nije trebalo mnogo mudrosti ni pametovanja. Radili su pravedno i pošteno sa dobrom voljom poštujući načelo jednakosti, odhrvali su se svim tim odarcima. Borili su se u uvjerenju, da će plodove njihovog rada uživati njihovi potomci, kojima su u naslijeđe ostavili ovu svoju grudu.

Takvim radom kroz život svoj i svoje društvene zajednice stekli su puno pravo na život i opstanak u svojoj domovini na svojoj djedovini. To im pravo pripada po svima Božjim i ljudskim zakonima i to je pravo tokom vremena prešlo i na njihove potomke.

Poslije našeg ujedinjenja u Bosni i Hercegovini odmah se je pristupilo rješavanju agrarnog pitanja u koliko je to pitanje postojalo. Tim se htjelo postići ono, što se je svojevremeno postiglo u drugim kulturnim državama, t. j. da zemlja pređe u vlasništvo **onoga tko je uistinu obrađuje a gruntovnom vlasniku da država plati za zemlju pravednu odštetu.**

Kroz prošlih 17 godina nakon ujedinjenja, donešeno je nekoliko zakona o likvidaciji agrarnog pitanja u Bosni i Hercegovini.

Prilikom donašanja tih zakona bivši zemljovlasnik bio je stekao uvjerenje, da će donešeni zakoni biti objektivni i pravedni i da neće njihovom staležu kao starosjediocima u njihovoj domovini, a na njihovoj zemlji u pitanje dovesti pravo na život.

Posljedice rješavanja agrarne reforme u Bosni i Hercegovini dovode u pitanje opstanak bivših zemljovlasnika (preko dvije stotine hiljada duša) na njihovoj grudi, od kojih je imao svatko koristi u njegovoj domovini.

Poziv na pretplatu

Od 1. aprila 1936. godine počima pretplata za drugo tromjesečje za »Islamski Glas«, koji izlazi svakoga petka.

Godišnja je pretplata:

Za Kralj. Jugoslaviju	D	72.—
polugodišnja	«	36.—
tromjesečna	«	18.—
za inostranstvo godišnje	«	120.—

Pretplata se prima najmanje za 3 mjeseca.

Čim isteče pretplata list se obustavlja.

Pretplata se šalje UNAPRED upravi »Islamskog Glasa« u Sarajevu Voj. Stepe Obala br. 7. I. sa tačnom adresam na koju treba slati list, te kod postojećih mjesnih povjerenika ili izravno na čekovni račun broj 1600.

List se ne šalje nikome, dok se pretplata unapred ne pošalje ili položi.

Umoljavaju se dosadašnji pretplatnici da čim prije obnove pretplatu.

UPRAVA »ISLAMSKOG GLASA«
Vojvode Stepe Obala broj 7. I.

Zašto se među nama širi prostitucija?

Sve nesreće u životu su uzrok sopstvenog neznanja. Neznati nije sramota, ali nehtjeti znati je najveća sramota.

Zašto je Bog stvorio ovaj svijet, dali kako kažu optimisti ili pesimisti ne zna se, ali vidi se da ovaj svijet opstoji po nekom utvrđenom zakonu. Prirodnom Zakonu koga je uspostavio Svemogući Stvoritelj svjetova.

Bog je čovjeka postavio da vlada prirodom i dao mu uputstva (Kitabe) da bi unaprijedio svoj život i održao svoj rod, dao mu je dva nagona, kojima mu se omogućava njegovo održanje, a to su: hranjenje i množenje.

Ta dva nagona i vode čovjeka, napredku ili nazadku, sreći ili nesreći, a um gospodari nad njima.

Koliko je jak nagon hranjenja t. j. glad, da um uništi, imamo bezbroj primjera; najgori poslovi, zločin pa i sami rat, je posljedica toga nagona. I nagon množenja t. j. polni nagon, ništa ne zaostaje, već u mnogim slučajevima zna biti i jači. (Većina psihičkih poremećenja nalaze uzroke u njemu).

Kakogod moramo da znamo kako da se hranimo, tako isto trebamo znati kako da se i množimo. Neznalice često se otruju hraneći, kao n. pr. pokvarenim jelom, biljem, alkoholnim pićima i t. d. Tako isto neznalice koje tjera nagon množenja često se otruju kao na pr. veneričnim bolestima, koje nastaju kao posljedice prostitucije, nerazumnog zadovoljavanja polnog nagona.

Da sada vidimo kako naš ženski podmladak živi.

Ide u kino, a filmovi puni ljubakanja i raskalašenosti, što izaziva seksualne prohtjeve. (Danas je cilj novac, a dali će film duševno razoriti to se ne pita).

Čita romane, i to one u kojima ima pikantnih i pustolovnih događaja. O tome — da bi čitale poučne stvari, jer danas sutra postaju majkom, i uzimaju na se najčasniju dužnost — o tom nema ni govora.

Pleše i vruće želi da bude moderna. Dolazi u zagrljaj nepristojan, koji se često vidi, a ritmi i sentimentalna glazba, pa i bez pića zamagle um i nastupaju opasni momenti.

Ima još; kao društveni razgovori, pornografske slike, hrana, piće i t. d. što mnogo doprinose prostituciji.

Mora se još da spomenem šetališta (Korza), teferiće, zabave i t. d. Šetališta kao i ostalo nastala su sa ciljem da se duševno odmori i osvježi, kasnije su nastala ljubavna upoznavanja, i danas postepeno počela su se preobražavati u ljubavna tržišta.

Vidimo po tržištima da se neka lica vrzaju da bi prodavaocu izmakli ili ukrali robu. Ta se lica toliko pretvaraju i utvaraju, da steknu povjerenje, koje kasnije skupo stane. Tako isto na današnjim šetalištima ima lijep broj sličnih lica koje se udvaraju i pretvaraju, da bi zadovoljili drugi nagon. A kada se doda da je današnja djevojka neupućena, jer joj je dovoljno reći: »Pa to je moderno, to se i u Parizu radi«, ona lako postaje žrtvom.

Šetališta, teferiči, zabave i dalje, nebi bili toliko štetni kad bi bila upućena omladina i pravilno odgojena. Ali pitam, ko će ih uputiti? Majka u svom vremenu živila je zatvorena i dosta ih je tek saznalo šta je ljubav istom nakon vjenčanja. Škola ne daje o tome poduke. I djevojku uči ulica lažnom i iskvarenom životu.

I ovo neznanje iskorišćavaju zavodnici, koji često znaju i opiti alkoholnim pićem, ako ne mogu dobit lažima i pretvaranjem.

Najveći uzrok da se razvija prostitucija je — bijeda. Djevojčica bez nadzora i bez sredstava pođe tim opasnim putem i uništi svoju budućnost i sreću.

Također mnogo se širi prostitucija kod fabričkih radnika, kao i kod služavki iz želje za dotjerivanje, a nekada i iz bijede.

A što je najopasnije, jest društvo. Truhla jabuka iskvari u korpi ostale, tako i pokvarena djevojka kvari svoje drugarice.

Ali svemu se može naći lijeka, pa i tome treba tražiti radikalnog lijeka.

Siromašnu žensku djecu treba smjestiti u sirotišta, koja treba podizati i izgrađivati. Na sjednicama nekih ženskih društava riješeno je, da po uzoru stranih ženskih društava neće više raspravljati o tuđim manama da bi valja tako prikrili svoje, nego o odgoju djece, jer hiljade kako muške tako i ženske propada na ulici.

Otac u borbi za opstanak radi cijeli dan za koru hljeba, da bi ih ishranio. Ali »majka« ostavlja djecu na ulici, jer kod N. hanume sastat će se neko sijelo da izvrgavaju ruglu X. Y., jer je rodila nezakonito dijete.

M. J.

IZVANREDNA SKUPŠTINA muslimanskog kulturnog i humanog društva »Bratstva«.

Nadzorni odbor muslimanskog kulturnog i humanog društva »Bratstvo« zakazao je izvanrednu skupštinu koja će se održati u nedjelju 29. III. u 9 sati prije podne u društvenim prostorijama sa ovim dnevnim redom:

1. Izvještaj nadzornog odbora o sazivu skupštine.
2. Izbor perovođe i dvojice verifikatora.
3. Izbor upravnog i nadzornog odbora.
4. Eventualije.

Pristup na skupštinu imaju svi članovi »Bratstva«. Članovi koji su sa zaostatkom sa članarinom mogu istu uplatiti na dan skupštine.

POSTAVLJANJA I PREMJEŠTAJ ŠERIATSKIH SUDIJA.

Ukazom Kralj. Namjesnika postavljen je Muharem Kulenović, penzionisani šer. sudija u Sanski Most za sreskog šerijatskog sudiju 5 grupe.

Sulejman Kulenović šerijatski sudija iz Sanskog Mosta premješten je sreskom šerijatskom sudu u Zenici.

OSNIVAČKA SKUPŠTINA NOVOG MUSLIMANSKOG UDRUŽENJA.

U nedjelju u 10 sati prije podne održaće se osnivačka skupština novog muslimanskog udruženja u prostorijama hotela Gazi na Baščaršiji. Cilj ovoga novoga društva jest podizanje muslimana sela i grada na svim poljima moralnog i materijalnog života. Za ovu skupštinu vlada među muslimanima veliko interesovanje, te se očekuje brojan posjet na skupštini.

Iz kola trezvene mladeži „Rad"

Veliki uspjeh bajramske zabave.

Dne 5. marta o. g. kolo trezvene mladeži »Rad« održalo je svoju bajramsku zabavu koja je u svakom pogledu uspjela. Posjeta je bila vrlo velika i raznolika, a naročito se zapazio velik broj omladine koja je ovom prilikom manifestovala uzvišene trezvenjačke ideale.

Zadaci školovane omladine.

Pod ovim naslovom je održao u petak dne 20. o. mj. predavanje brat Halid Buljina uč. VIII. raz. gimnazije u prostorijama društva Trezvenosti. Predavajne je bilo vrlo dobro posjećeno, a po svršetku se razvila živa diskusija u kojoj su učestvovali omladinci pokazujući mnogo interesovanja.

Osnivanje sekcije.

U kolu je nedavno osnovana muzička sekcija, koja već u prvim počecima pokazuje plodnog rada. U najkraće vrijeme pristupiće se osnivanju diletantske i turističke sekcije.

=*=

Da završimo

Do sad sam prikazao prva dva glavna izvora Islama: Kura-an i Sunnet, pa mislim da sam i dokazao ono što sam u tom pogledu tvrdio, a što su mi osporavali gospoda stručnjaci. Preostaje mi još da izložim i potonja dva i ako sporedna ipak vrlo važna izvora islamske vjeronauke — Idžma i Kijas. Time završavam prvu seriju onih pitanja koje sam nagovjestio kada sam otvorio diskusiju po njima. O idžtihadu fikhu (šeriatskom pravu) i drugim važnijim problemima, pisaću kasnije.

IDŽMA.

U idžma spadaju saglasni zaključci kvalifikovanih i kompetentnih predstavnika svih muslimanskih slojeva i korporacija (Ulel emra) u svima savremenim pitanjima koja ih tangiraju u duhu osnovne namjere Islama. Kako se vidi iz ove definicije koja treba da bude tačna, kompetencija je Idžmaa dalekosežna, jer njoj treba da pripada pravo (nesha) to jest isključenje onih odredaba Kur-ana i Sunneta koje se mogu zamjeniti sa drugima isto toliko snažnima, te pravo (ziajeti maslahata) t. j. odustajanja od primjene nekih šeriatskih sankcija i vjerskih obligacija radi opće koristi.

Potreba Idžmaa nije uslovljena samim Kur-anom, koliko mjesnim i vremenskim prilikama kojim se ne bavi Kur-an, radi čega je i uvršten u izvore Islama. Da Idžma može poslužiti kao izvor Islama, ima dokaza i u samom Kur-anu među kojim na prvo mjesto dolazi ovaj (Ja ejjuh ellezine amenu etiu-llahe ve etiu-rresule ve ulilemri minkum... (Nisa 59).

Pod (ulilemrom) treba razumiti sve javne radnike (ehli hal ve akd) koji služe općem dobru naroda i države, odnosno predstavnike svih društvenih klasa, korporacija i javnih ustanova koji imaju dovoljno kvalifikacija za to. Tumačenje uleme da u Ululemr spadaju samo absolutistički vladari i njihovi namjesnici i dvorska kamarila, koja se sastoji iz bogataša te hodža i derviša, proizvoljno je i tendenciozno.

Takvo tumačenje uleme upropastilo je muslimane. Da se zaključcima ulilemra moramo pokoravati koliko Bogu i pejgamberu jasno je po kategoričkom tonu spomenutog ajeta. Da u ulilemru dolaze u obzir predstavnici i javni radnici svih muslimanskih slojeva i korporacija svjedoči i riječ (minkjum). U prilog Idžmaa kao islamskog izvora govori i ajet (ve emruhum šura bejnehum) kao i ona 153. iz poglavlja Aliimrana. U istom smislu govore 58 i 85 ajeti iz poglavlja Nura.

Prema tome što sam dosada izložio Idžma odgovara donekle današnjim parlamentarnim rešidbama, a ne plebiscitarnim. Naravno je da takve rešidbe moraju odgovarati mjesnim, vremenskim, socijalnim, nacionalnim, političkim, gospodarskim i kulturnim prilikama onih kojima su namjenjene da bi mogle postati mjerodavne, a sveizvedene u duhu Kur-ana. Radi toga zaključci Idžmaa ne mogu podjednako važiti za sve narode muslimanske, niti ostati stalni i nepromenljivi za sva vremena. Stručnjaci usuli fikha nisu mogli da se slože u određivanju mjesta i kompetencije Idžmau, niti mu se može naći potpuno odgovarajuća slika i prilika u historiji Islama. Radi toga Imami Hambel ga ne priznaje i naziva lažcem onoga koji tvrdi idžtima. Idžma dolazi u obzir poglavito u poslovnoj kategoriji (muameletu) islamskih šeriatskih odredaba koja je najšira i najkomplikovanija.

Oni koji bi htjeli da žive slobodnim samostalnim i dostojnim životom ljudskim moraju se prilagoditi napretku vremena i prema njemu obnavljati i usavršavati se. Narodi koji o tome ne vode računa, moraju bankrotirati, propasti i postati robljem drugih. Historija je puna takovih primjera, a muslimanska najbolje svjedoči o tome.

Pošto se je islamski svijet proširio a njegove životne potrebe umnožile tako da se društveni odnosi i sporovi među ljudima nisu mogli brzo i pravilno odvijati sa samim Kur-anom, koji je postavio osnovne temelje društvenom životu i Sunnetom, pojavila se je potreba šeriatskog zakonodavnog rada (Fikha). Ima znakova po kojima se može naslutiti da su prvi šeriatski pravnici (fakihi) dosta pravilno shvatili svoj zadatak i radili sustavno u okviru jednog unapred postavljenog ustava. Oni nisu ni pomišljali na to, da bi zakoni postavljeni po njima ostali stalni i nepromenljivi za sve muslimanske zemlje i narode do samog kijametskog dana. Oni su bili svjesni toga da zakoni moraju služiti muslimanima i njihovim potrebama a ne muslimani zakonima, da nužda menja zakone. Oni su postavili i pravila koja odgovaraju tome (da vremena mijenjaju zakone) (da nužde otklanjaju zapreke) i druga slična.

U svome djelu (Milel ve nahl): šeriatske su zasade ograničene a poslovni odnosi i događaji među ljudima neograničeni; ograničeno ne može obuhvatiti neograničeno veli Šehristanija. Nemože se smatrati alimom onaj koji oponaša drugog, kaže Džuzija (Ako postoji šeriatski dokaz haram je oponašati drugog, tvrdi Muhjudin Arebija u svome Futuhatu). Sufjan Surija, Halidija, Đerir Taberija, Kazime i mnogi drugi alimi ehli sunneta bili su samostalni i nisu pripadali ni jednoj od poznatih pravnih šeriatskih škola (mezheba). Ove škole nisu osnovali oni kojima se one pripisuju, nego njihovi učenici. Imami Jusuf i Muhammed stanovište svoga učitelja imami Azama u mnogim pitanjima pronašli su nesavremenim i zauzeli drugo. Kada su oni tako radili nakon deset godina iza Imami Azama, zašto i mi to nebi mogli činiti nakon hiljadu godina? Imami Azam, zabranjuje da ga slijede oni koji ne poznaju njegovih dokaza i definiše šeriatsko pravo kao poznavanje sebe i onog što je za i protu sebe. Sama ova definicija dovoljno jasno dokazuje da šeriat mora biti u skladu sa prilikama mjesta i vremena koje se menjaju često i usavršavaju redovito.

Zakoni sastavljeni po Ebu Hanife i Hambelu u Bagdadu, nisu više savremeni ni za sam Bagdad, pa bi ih sigurno i sami autori napustiti kada bi se danans ponovno mogli povratiti u život.

No kasnija ulema nije pošla stopama svojih predčastnika. Predala se je komotnom i bezbrižnom životu mukalida, markiravši to sa pobožnošću (murailukom) i jeftinim junaštvom fanatizma i konzervatizma (hamijjeti džahilijje) alarmirajući masu protiv svakoga, koji pokuša da misli svojom glavom i da ih natkrili i zasjeni svojim znanjem. Posljedica toga bila je da je Islam shvaćen kao reakcionarna vjera koja koči napredak muslimana, nesposobna da se širi među kulturnim narodima i da se muslimani progone kao barbari i balije po njihovim misionarima. Čitave hrpe islamske naučne literature adaktirane su u arhiv zaboravi a ostavljeno ono što je lako i manje vrijedno. Da nije bilo savjesnih evropskih historičara i orientologa, po samim muslimanima i ulemi ostali bi nezapažene pa i propale mnoge kulturne zasluge i tekovine Islama. U takovoj situaciji muslimani su dovedeni pred alternativu: ili zanemariti Kur-an i zabaciti šeriat, ili rešidbe neodgovornih pojedinaca proglasiti mjerodavnim šeriatskim pravom i zvaničnom islamskom vjerom. Oba puta su opasna i štetna. Preostaje nam jedan jedini put, a taj je: **postavljanje Idžmaa na parlamentarnu osnovu i trajanje idžtihada** t. j. osnivanje jednog foruma u obliku parlamenta u kojem bi po kvalifikovanim predstavnicima (ulilemru) bili zastupani svi muslimanski staleži sa zakonodavnom pravnom snagom i jednim vrhovnim sankcionim faktorom čije bi rešidbe bile obavezne i mjerodavne za sviju. Da je takav forum i pokornost prema njemu saglasan sa samom Božjom odredbom vidi se iz gore citiranog ajeta iz Kur-ana.

Krajnje je vrijeme da se Islam proglasi javnim dobrom svih muslimana a ne samo jednog staleža i njegovih pojedinaca koji su samo sebi prisvojili pravo da govore pa i trabunjaju o vjeri i vršljaju po onome u što se dovoljno ne razumiju.

Ako takav parlamentarni sistem Idžmaa nije postojao u pejgamberovo doba to znači da mu tada nije bilo potrebe, jer život nije bio tako složen kao što je danas a dovoljna su bila uputstva samog Božjeg Poslanika.

No i pored toga dešavalo se je često da je pejgamber i ako je nosioc (vahja) ipak sazivao vijeća, savjetovao se i dogovarao sa svojim nižim drugovima i o javnim poslovima i važnim društvenim pitanjima. To isto činila su i prva četvorica njegovih zamjenika (hulefai rašidin). Muhammed a. s. je imao povjerenja i u kasnije ummete svoje pa im preporučio zbor i dogovor pretpostavljajući unaprijed da se oni ne mogu združiti u nepravdi. (La jedžtemiu ummeti aled dalale). U Kur-anu čitavo jedno poglavlje nosi naslov vjeće (Šura) i u njemu se imperativno nalaže muslimanima dužnost dogovaranja. Ali kasniji nosioci hilafeta, nasilnici iz dinastija Ensarija, Abasija i Osmanlija, zaveli su sistem absolutističke vladavine koja je potrajala sve do skoro i time potisnuli Kur-an i Sunnet. Njihova tiranija zasjenila je Boga na zemlji (zil-lullahi fil alem) i pomračila sunce Islama. Bacila je muslimane u naručje reakcije i ponor neznanja te ih lišila i ekonomske i političke slobode kao uslova sreće i blagostanja. Ilmija koja je najviše sa malim izuzecima služila vlastodršcima, proglasila je samovoljne muslimanske vladare i njihove doglavnike ulilemrom, savjetovala je poslušnost prema njima i tako postala najmoćnije oruđe reakcije i despotizma. Rijetki su bili oni alimi koji su bili bar toliko liberalni da bi pojam ulilemra protegli na mudžtehide t. j. pobornike šeriatskog prava. Mudžtehidi pak međusobno su se više klali i razilazili nego što su se pazili i slagali, tako da čovjek nije znao za kojeg da se opredijeli. Nastala je anarhija (tefrika) među muslimanima i pored Kitaba, Sunneta i Kible koji trebaju da ih spajaju. Odmah se je našlo i takovih koji su nužne nesuglasice u shvatanju, koje bi mogle poslužiti i kao rahmet za bistrenje pojmova, iskoristili za svoje mračne svrhe u cilju da još više prodube anarhiju i podvoje muslimane na nekih sedamdeset i toliko sekti, na osnovu sumnjivih hadisa a usprkos 98, 103 i 105 ajeta »Ali Umrana« (154 i 159 u Enamu i 229 u Bekaretu) i još mnogih drugih citata iz Kur-ana koji sektašštvo (mezhebe i tarikate) najoštrije pobijaju.

Tek u zadnje doba pojavio se je pokret u cilju suzbijanja sektaških zala i povraćanju na prvo doba Islama prije nego što je izvještačen i komplikovan.

U kulturnom svijetu i u pravnim državama, ni djela najvećih pravničkih kapaciteta ne postaju zakoni. U najboljem slučaju ona posluže kao osnova i projekat nekog zakona ili zakonski predlog koji se proučava u parlamentarnim odborima, zainteresiranim staleškim korporacijama i komorama, te sa dobivenim primjedbama i dopunama ovih podvrgavaju se svestranoj diskusiji u plenumu skupštine i senata narodnih zastupnika uz prisustvo odgovornog resornog ministra, koji daje praktično mišljenje stručnjaka i pozvanih egzekutivnih organa, pa kada dobiju sankciju svih ustavnih faktora štampaju se uz najstrožiju korekturu, obnaroduju i stupaju na snagu, predaju na uporabu sudovima koji djeluju pod kontrolom cijele javnosti i njene slobodne štampe. Pa i pored tolike strogoće ako se takvi zakoni pokažu manjkavi, oni se nadopunjuju ili zamjenjuju sa drugim uz istu proceduru. U islamskom svijetu pak šeriatski zakonodavni rad mnogo je prostiji i jednostavniji! Tu se šeriatske presude izriču na osnovu mišljenja kakvih bilo nepozvanih mudžteka i neodgovornih fakiha te njihovih anonimnih djela, na pr. Ibni Abidina, Mula Husreva, Tahtavija i njihovih knjiga kao Kudurija, Durera i sličnih. Ko su ti autori; ko ih je opunomočio da nam kroje zakone; kakvi su im izvori i ko im je dostavio podatke; pred kim su odgovorni; ko je izdao, štampao i rasturio njihova djela? Takva pitanja nas se ne tiču. Mi ipak presude i ovakvih sudova i sudija koji po takvim zakonima rade smatramo za svete i neprikosnovene, jer je u tome vječna svrha našeg života! (Ve lekjum fil kisasi hajatun)...

Šta da se radi?

Pretvoriti (Idžmai ummet) u parlamenat; učiniti ga izvorom šeriata, birajući ga temeljnim zasadama Kur-ana u svim poslovnim pitanjima; staviti ga pod kontrolu slobodne i objektivne javnosti — najpreča je dužnost savremenih muslimana i najveći interes Islama.

Oživotvoriti ovu ideju spada u najaktuelniju dužnost našeg vjerskog starješinstva. Muslimani Jugoslavije koji su na granici Evrope i Azije u tom pogledu treba da prednjače svima drugima.

KIJAS.

Kijas je isto što i pravna analogija t. j. podrazumijevanje istovjetnih presuda iz istovjetnih uzroka (ille).

U šeriatskom pravu kijas obuhvaća rešidbe fakiha i mudžtehida prispodobljene sa onim pitanjima, koja su riješena samim Kur-anom i Sunnetom.

U prilog kijasa kao šeriatskog dokaz postoji i jedan hadis po kojem i pejgamber dopušta postupanje po vlastitom nahođenju (bi reji) u pitanjima koja nisu jasno riješena po Bogu i pejgamberu (pejgamberova uputstva Meaz bin Džebelu).

Kijas je potreban i ako nije siguran i pouzdan. Kijas dolazi u obzir samo za one socijalne i šeriatske probleme, koji se mogu diskutovati kao preporni.

Sva kijasom riješena pitanja trebalo bi podnijeti na odobrenje i sankcionisanje Idžmai Ummetu (parlamentu). Rešidbe fakiha i mudžtehida važe samo za onaj period kada Idžmai ummet nije na okupu. Nije uputno izvršavati presude na osnovu kijasa prije nego što se dobije saglasnost najvećeg sudišta (kasacije). Svrha kijasa nije ta da umnoži dužnosti nego da proširi prava muslimana. Međutim dosadanja ulema u čiju je kompetenciju i monopol spadao kijas išla je samo za tim da putem (talila i istihsana) preoptereti muslimane a ne da ih rastereti i olakša im život.

Zasnivati dužnost (teklif) muslimana na samom haramu i sevabu, znači onesposobiti Islam za današnje vrijeme i onemogućiti mu da se širi i prodire dalje.

Dosta je bilo robovanja i slijepog pokoravanja muslimana nasilnicima i njihovim ortacima. Vrijeme je da potraže svoja prava i uzmu svoju slobodu od onih, koji im to uzurpiraju i uskraćuju. Na to nas ovlašćuje i Bog i Resul (Bekare 229) (Araf 90) Juridul-lahu bi kjumul jusre). (Men ahdese fi emrina kazu ma lejse minhu, fehuve reduhu. Sahihubuharija). Prestupak je tražiti dozvolu za ono, što Bog nije zabranio, Sahihi Muslim. — Nesposobna vjerska ulema sa svojim neznanjem i neuviđavnosti, prouzrokovala je svaku nesreću, kaže Ibni Hazim, koji je umro upravo prije 900 godina.

Na osnovu 153 ajeta iz poglavlja »Ali Umran«, koji je upućen naročito pejgamberu ili namijenjen svima nadam se da me neće prekoriti niko, radi dosada iznešenih misli koje nisu isključivo moje i koje ne smatram svojim idžtihadom, kao ni sebe mudžtehidom, ali ni mukalidom.

Kako za ispravno političko shvatanje nije potrebno biti profesionalnim političarom, tako isto i za ispravno shvatanje Islama nije potrebno biti profesionalnim mudžtehidom, ako čovjek poznaje suštinu vjere i osnovna načela Islama. Analogno tome čovjek ne mora biti ni stručnim vjeronaučnim alimom, da bi postao čestitim muslimanom. Stručnjak ne može biti potpuni učenjak ako ne poznaje i pomoćne srednjoškolske nauke. Idžazeti tu slabo koriste. — Zdrav razum i savremena nauka neka nam tumači Kur-an, veli Musa Džarullah.

Uz ovo, ko još poznaje i arapski jezik, može i sam shvatiti Kur-an i bez posredovanja Taberija, Zimahšerija, Razija, Bjezavija, Nišaburija, Hazina, Kašanija i t. d. umrlih 310, 538, 606, 691, 728 741 godine po hidžretu.

E. Bulbulović.

Naša muslimanska omladina se okuplja...

U današnjoj općoj materijalnoj depresiji, koja je nesumnjivo logična posljedice moralne depresije, mnogi čovjek nastrada kako moralno tako i materijalno. Treba imati veliku okretnost i vještinu, treba se moralno što je moguće više naoružati, pa da čovjek ostane čestit i pošten, da ne padne u veliki vrtlog nemorala i najodurnije pokvarenosti, koja svojstva iz dana u dan sve više dobivaju svojih žrtava. Živjeti u jednoj sredini u kojoj su zastupljene sve vrste pokvarenosti i pored svega toga ostati sačuvan i ničim neokaljan, znači biti pravi heroj, znači biti gospodar nad samim sobom i, napokon, znači da je klica morala duboko prodrla u dušu dotičnika tako, da je sposoban boriti se s najvećim iskušenjima u životu.

Borba u gornjem smislu teška je naročito za omladinu, koja često sasvim nesvjesno srlja u najdublju kaljužu propasti. O istinitosti ovoga imamo bezbroj primjera. A omladina je, kako svi znamo, ta, na kojoj svijet ostaje. Omladina ujedno svojim nastupom u svim životnim manifestacijama dokazuje količinu brige, koju su joj posvetili njeni uzgajatelji.

Mi muslimani ne možemo ni izdaleka biti zadovoljni s današnjim uzgojem svoje omladiie u mnogo čemu. A zašto? Zato što joj se nije, u njenom ranom buđenju i razvoju, posvetio onaj najnužniji dio pažnje, što su roditelji u mnogo slučajeva upravo zli dusi svoje djece, a da to i ne znaju.

Naša omladina, pravije rečeno naša djeca, počam od četvrte pa do svoje osamnaeste godine, u većini slučajeva, pripuštena je sama sebi: ona ima da odredi putokaz u svome životnom putu, ona ima da se sama odgaja. A to je ono što predstavlja najveću opasnost i kobnu zabludu ne samo po omladinu, nego i po cijelu zajednicu, kojoj ona pripada.

Srećom ima u ovom pogledu časnih iznimaka kako među roditeljima, tako i među omladinom. Među nama ima vrlo čestitih ljudi, koji su još odavno uvidjeli opasnost koja prijeti našoj omladini.

Oni su svjesni da ulica, skitnja, zalaženje u kojekakva sumnjiva društva, nose samo sramotu i propast, kako omladini tako i njihovim roditeljima, a da i ne govorimo o cijeloj vjerskoj zajednici. A opasnost po omladinu je tu; ona svaki dan stiče sve više svojih pristaša. Jer ta aždaha kojoj nije dovoljan ni najveći broj žrtava, javlja se našoj omladini u svim mogućim oblicima, ona nekad mami na alkohol, nekad na krađu, umorstvo, prostituciju i na sve moguće poroke.

I da bi naša muslimanska omladina u cvijetu svoje mladosti bila očuvana od kojekakvih nevaljalština, koje je okružuju, nekoliko naših vrijednih intelektualaca osnovali su još prije nekoliko godina muslimansko trezveno društvo »Rad«, čijim članom mogu biti samo omladinci.

Ovo društvo kroz minulih nekoliko godina svoga korisnog rada kako u širenju trezvenosti među našom omladinom, tako i u borbi protiv svih opačina, opravdalo je zbilja potrebu svoga opstanka. Ono je okupilo lijep broj muslimanske mladeži i uspjelo da joj u mlade duše ulije sve vrline krijeposti i čestitosti. Nećemo pretjerati kad reknemo da je naša muslimanska mladež okupljena u ovo društvo primjer čestitosti i valjanosti u svakom pogledu.

Ovdje moramo naglasiti još nešto. Ovo omladinsko društvo ima svoje prostorije u Sime Milutinovića ulici gdje se članovi sastaju svaki dan i gdje provode izvjesno vrijeme u lijepoj društvenoj zabavi, čitanju knjiga raspravljanju itd.

Osim toga vrijedni odbor ovog društva zakazuje svakog petka po jedno predavanje, koje bude dobro posjećeno.

Suvišno je naročito naglašavati vrijednost ovoga muslimanskog društva i svega onog što ono čini da bi oplemenilo dušu naše omladine, te uzdanice naše islamske zajednice. To je jasno svakome.

Ovdje ćemo jedino zaželiti našim omladincima da i dalje nastave i to još intenzivnije na svome opće korisnom poslu, kome se mora svaki diviti. Trebali bi svi naši roditelji da se zainteresiraju za ovo društvo, te da svoje sinove u isto upisuju, jer će na taj način biti sigurni da im neće otići u stramputicom, kojom je otišlo a i svaki dan ide veliki broj naše inače čestite omladine.

Svaki roditelj, koji je prijatelj sam svoj, svoga djeteta i svoje islamske zajednice; čijim srcem dominira uzvišena vjera Islam, treba da posveti maksimum brige svojoj djeci, da ih uzgoji u pravom islamskom duhu tako da je siguran kad ih pusti od sebe u život, da će njihovim mladim srcima vladati islamska klica, koju neće moći ništa zatrti.

Bilo bi vrlo pohvalno a i korisno, kad bi se i u našoj provinciji počelo raditi na udruživanju naše omladine, koja bi se na taj način zaštitila od mnogih opasnosti koje im na svakom koraku prijete.

Seid.

Uspjela skupština »Ihvana« u Mostaru

Na dan 23. februara ove godine održana je u Mostaru u Karađozbegovom mektebu I. redovna godišnja skupština gornjega društva, koja je posjećena izvan svakog očekivanja. Skupštinu je otvorio pretsjednik g. Šakir eff. Konjhodžić, sudija sreskog suda slijedećim govorom: Draga braćo! Bog dž. š. u Kuranu veli: U mnogim njihovim sastancima i razgovorima nema dobra. Izuzetak čine oni, koji preporučuju ugledanje siromaha, slabih, nemoćnih i jetima, koji rade na upućivanju na dobra djela, koji nastoje popraviti pokvarenost i koji siju slogu i ljubav među ljudima. Tko ovako čini iz želje, da se Bogu dž. š. umili, zaista će od Boga primiti prelijepu nagradu. Zato slijedeći ove uzvišene riječi, osnovali smo društvo »Ihvan« u želji da naši sastanci, naši razgovori i naša nastojanja budu upravljena prema ovim svetim riječima. Nastojaćemo, da budemo skupina, koja zove na dobro, koja naređuje dobra djela, a zabranjuje rđava, da bi smo postali blaženi i zaslužni prelijepe nagrade, koju nam Bog dž. š. obećaje. Zaista naš položaj i naše stanje donijelo je društvo »Ihvan« kao nužnu posljedicu, koja ima dvostruki cilj: socijalni i religiozni! Raspojasanost, moralno opadanje i tančanje u lijepim islamskim običajima je naša svakidanja pojava s jedne, dok s druge strane, pošto smo ekonomski slabi i nezaštićeni srljamo svaki čas u propast. — Takovo stanje u gradu Mostaru i dalo nam je povoda osnivanju »Ihvana«. — Nismo više mogli podnositi ovakovo stanje i morali smo se prenuti da se naš položaj vjerski i socijalni popravi. »Ihvan« je zaista pokret da se hitnom pomoći pomogne onima, koji tu pomoć trebaju, a takvih je kod nas i previše. To možemo postići samo velikim trudom i samoprijegorom. Kao ljudi i muslimani moramo vršiti obaveze prema svojoj zajednici i moramo pomoći svim onim potrebnim! Moramo biti svjesni, da su oni, koji troše svoja bogatstva na putu Božijem nalik na zrno, koje rodi sedam klasova od kojih svako daje po stotinu zrna. Muslimani moraju davati milostinju od najboljih stvari, koje su stekli. Ono što bi primili, trebaju i da daju!

Dakle kako rekoh, radi toga su muslimani dužni da pomognu »Ihvan«, koji će raditi u duhu Božijih naređenja i brinuti se da pomognu slabim i nemoćnim. Zadaća je Ihvana da organizuje pomoć slabim i nemoćnim. Prema propisima pravila »Ihvan« je udruženje, koje propovijeda i gaji najčišće učenje Islama, islamsku ljubav i bratstvo. Ali kako su to sve teški zadaci, zato je potrebno da svi pomognemo, pa da se postigne željeni uspjeh. Krajnji cilj »Ihvana« je vjerski pokret, da se radom i preporodom unaprijede muslimani.

Ovaj lijepi i iskreni govor sudije g. Konjhodžića, koji je inače poznat kao veliki islamski omladinac i ideolog, skupština je burno aklamovala.

Poslije toga izabrana su dva verifikatora: gg. Ibrahim eff. Slipičević i Salihaga Popovac, za perovođu bira se g. Ismet Terzimehić, sudija iz Mostara.

Zatim je Hadži Ahmed eff. Karabeg, a na osnovu pravila, proučio dovu, koju su svi prisutni popratili sa »Amin«. Pretsjednik g. Konjhodžić zatim obrazlaže pojedine tačke pravila. Zatim se prelazi na dnevni red, a to je izbor društvenih funkcionera. Na ovo g. Omer eff. Kalajdžić predlaže skupštini da se odbor izabere aklamacijom, što skupština jednoglasno prima.

Skupština burno pozdravlja i bira za pretsjednika g. Konjhodžića, sudiju, koji ustaje i zahvaljuje se, ali odmah nakon toga moli skupštinu da se izjasni dali ima iko u skupštini, ko se protivi njegovom izboru, jer, izjavljuje g. Konjhodžić, ako i jedan skupštinar ima protivnost, da se on ne može primiti. Na ovo skupština gromko kliče: prima se. — Potom se bira kandidacioni odbor i to gg. Husein eff. Deronja i Smail eff. Dadić.

Kandidacioni odbor predlaže slijedeće odbore: Nadzorni odbor: gg. Husagu Čišića, pretsjednika općine, Smajil eff. Dadića, sudiju, Muju Pašića, starješinu sreskog suda, Saliha Baljića i H. Abdulah eff. Balića. U upravni odbor: gg. Pretsjednik Šakif eff. Konjhodžić, sudija, H. Ahmed eff. Karabeg, Dr. Muhamed Ridjanović, Ibrahim eff. Ribica, Salih eff. Kajtaz, Omer eff. Kalajdžić i Ismet Terzimehić, sudija. U religiozno-prosvjetnu sekciju kao pročelnika g. Hamza eff. Puzića sa još 11 članova. U socijalno-privrednu: za pročelnika g. Dr. Hasan eff. Mahića, ljekara sa još 26 članova. Za sirotište, pročelnik g. Hamdija Elezović, profesor sa još 24 člana. Predlog kandidacionog odbora sa predloženim licima skupština jednoglasno prima.

Konačno skupštinari izjavljuju i predlažu da se govor pretsjednika g. Konjhodžića oštampa u muslimanskim listovima, a naročito u sarajevskom »Islamskom Glasu«.

Još predlaže g. Dr. Mahić da skupštinari ne zaborave na Ihvan prilikom Kurban Bajrama i da svoje kožice daruju društvu.

Pošto je iscrpljen dnevni red to pretsjedavajući g. Konjhodžić sa nekoliko lijepih i biranih riječi zatvara današnju skupštinu.

Napominjem da se poslije skupštine, u Ihvan počelo upisivati građanstvo, pozdravljajući ovu plemenitu islamsku ustanovu, koja će svojim radom zavrijediti svako poštovanje i priznanje. — Vijesti jednog sarajevskog lista u izvještaju sa skupštine ne odgovaraju stanju stvari, te javnost treba da ovakovo pisanje osudi tim više, kada se zna odakle ono dolazi. U ostalom nakon ove skupštine mostarski muslimani znaće da svakoga postave na ono mjesto, gdje spada, pa tako i razornike svih korisnih i plemenitih pokreta, kojih danas u Mostaru imade desetak, a sa kojima će se ubrzo već zauvijek obračunati!

U r. Ovaj izvještaj sa skupštine »Ihvana« donosimo radi njegove važnosti makar bilo malo i kasno, jer nam ranije to nije bilo moguće unijeti u list radi drugog gradiva, koje nam je ranije prispjelo.

O. S. S.

=*=

LISTAK

Mustafa A. Bašić:

„Halali mi Đulse!“

(Novela »Islamskog Glasa«)

— crtice iz naše žalosne sadašnjice. —

Roditelji im rano umriješe... Tuberkuloza u ranim godinama života, razrova im pluća i eno ih danas u »Askerskom haremu« jedno uz drugo bez mezarluka zarasli u kaćunima i drugim travkama, dok visoki bašluci drugih rahmetlija strše ograđeni gitarama. Njih dvoje živećih nasljednika ove bijedne familije, Đulsa i Rajif nejačat, kao dva neobskrbljena ptića ostaše u mračnoj, memli sobi, poput one špilje. Đulsa i Rajif podbulih očiju, mršava izgleda lica šaputahu nešto i u tom razgovoru, briznuli bi u plač, u jedan glas.

Kad i kad, kao uplašena zvijer pokazali bi se na kućnom pragu. Druga djeca posmatrala ih sa čuđenjem, davali im po koju koricu hljeba, a oni se brzo gubili u mračnoj sobi.

Općinske vlasti malog Rajifa uputiše u sirotište. Taj dan mala i nejaka Đulsa zacvili više, nego ikad. Njenog brata, rastaviše od nje. U gluho doba noći uz onaj savršeni mir u kući, čulo se često zapomaganje:

»Majko moja!... Babo moj!... Rajife... Jallah, meni...« Odmah zatim opet tišina. Kad bi se razdanilo Đulsa je kao i obično sjedila na pragu. Druga djeca bjesnila, a ona ih samo posmatrala. Sakrivala je golo tijelo dronjicama dimija. Potkuplja svoje mršave nožice ,a ruke zarinula duboko u njedra. Tako zgurena sjedila, a objest bogate varoške djece je uznemirivao. Po koji mališan, donio bi joj komadić kruha, a ona ga brzo trpala u njedra.

Dani su prolazili... Jednog kišnog proljetnog dana, Đulsa je mokra kao čep sjedila pod strehom avlijskih vrata. U taj čas kraj nje prošao je lijep uglađen starac. Njegova sijeda brada dosizala je skoro do pasa. Zastao je kao ukopan. Nešto sâm za sebe rekao. Naglo se trgnuo. Uzeo djevojčicu za njezinu hladnu ručicu i odveo kući. Nahranio je, presvukao i strogo naredio ženi:

»Šemso, pripazi ovo siroče! Grehota je...

Đulsa je za čas bila u novoj haljinici. Zagleda je sa svih strana. Smjehnula se malo, a zatim od neke radosti zacvililila.

Prolazili su dani, godina jedna, dvije, tri i tako redom... Đulsa u dobru Ahmetage Bulića poodrasla. Najedrala kao proljetni pupoljak. Služila u kući kao uzor momkinja. Svakog dana izjutra odlazila sa cekerom u ruci na pijacu. Kupovala namirnice. Odmjerenim hodom gledajući preda se podstidno žurila kući. Njene plave pletenice duge kose praćakale se ispod šarenog svilenog šala. Čaršija joj dobacivala koju »slanu« i »neslanu«, a ona se samo crvenila, sa nekim protestom u duši.

Objesni mladići naherenih fesova na obrcu i zažarenim licem od šljive, vriskali kao ždrijebci. Drugi kao na komandu dobacivali:

»Oštro! Oštro, žensko! Đulso, bili se ti udala bôna?« i t. d.

Ona je jurila kao vjeverica u šumi pred navalom lovačke paščadi, dok ne bi zamakla u svoje najbolje sklonište — u kuću Ahmetaginu. Ali i ovdje njezin mir duha, nije bio zaštićen. Noćne lutalice usijanih mozgova, raspaljena sevdaha, zaustavljali su se i pred kućom Ahmetaginom.

Hrapavi pijani glasovi i onaj akord šargije u ruci opojenih mladića, narušavao je mir mirne varošice, a najviše Ahmetagine kuće, a uza nju i Đulse, koja je u svom jataku strepila od nekog straha kao ptica u ruci.

Ahmetaga, njezin srkrbnik, danas je mjesto oca, počeo je pomalo strahovati za njezinu mladost i rijetku ljepotu. Zabranio joj daljni odlazak u varoš. Sakrio je pred mnogobrojnim strastvenim pogledima. Od tog dana, navala mladića u »sitne sate« bila je još jača. Đulsa je pred nekim strahom i ovim progonom često plakala, bojeći se onog najgoreg. Kud onda?

Zbilja, jednog dana najoštrije zime, sjever je zviždao zrakom, kao da najavljuje neku veliku neman, avet. Da bi još groznija slika ovog zimskog dana bila, zrak se zabijelio krupnim pahuljicama snijega, koje su se igrale u zraku, a kasnije se zaustavljale na starim pločnim krovovima. Tog studenog dana, uslijedila je stroga zapovijed Ahmetagine žene:

»Ahmetaga! Goni mi »đizliju« iz kuće. Naždérala se i napila, pa pohasila, krmača. Živiti ne mogu od onih lisaka čaršijskih«.

»Nijesam ja tome kriva hanuma... Oni sami za mnom pristaju. Ja se dina mi nikom nisam ni javila... Oni sami namiguju, pjevaju, sviraju, pa... pa, šta ću ja sirota?! Nemoj Allah ti dao...« molila je plačući Đulsa.

»Napolje! Kupi se iz kuće! Mrcino!« — čuo se glas Ahmetagin.

Vrata su se avlijska zatvorila, a za njima zamače laganim korakom sa boščom u ruci Đulsa. Nastade tajac u cijeloj kući...

U sami mrak lutala je Đulsa gradom, duboko zaogrnuta šalom preko lica. Bez cilja, neznajući ni ona sama kuda da uputi svoj hod. Zaustavila se u jednom uzanom sokaku. Na nebu se ukazalo par zvijezda, a sjever je pomalo linjao. U ovoj noći punoj trave, u noći punoj nesanice mračnoj kao u paklu bijelili su se samo vrhovi krovova kuća. Čuo se samo lagani žubor vodopada. Svaki i najmanji klepet i šum, parao joj je srce. Ona se grčila od straha i zime. Lagani lahor vjetrića pomilovao bi je po licu, a ona bi ga uvijala šalom. Ova paklena noć puna borbe, sa strane jednog nevinog i nedužnog bića, sa najodurnijim progonom, završila se ipak svjetlošću. Glas mujezina sa Careve džamije sa visokog munareta, oglasio je sabah. Klepet ibrika u avlijama i kašljucanje vjernika unio je malo više kuraži u dušu prognanice Đulse. Povukla se malo dublje u sokak i sakrila se za jednu ruševinu. Prvi traci sunca zasvjetlucali su

Našim poštovanim pretplatnicima!

Buduć da koncem ovoga mjeseca marta ističe uplata pretplate na naš list za prvi godišnji kvartal 1936. god., a sa 1. aprilom dospjeva za plaćanje pretplate drugog godišnjeg kvartala, to se mole sva gospoda pretplatnici da nam priloženim našim čekom u ovom broju pošalju 18.— Din. kao pretplatu za II. godišnji kvartal, kako bi im se list i u buduće redovno slao. — U koliko koji od gospode pretplatnika nebi poslao pretplatu najdalje do 10. aprila, list će mu biti obustavljen, pa molimo da se pretplata na vrijeme pošalje.

Uprava.

VIJESTI IZ MOSTARA:

FAKTA SA SUDA.

U našem listu broj 23 od 20. marta ove godine donešen je jedan ispravak dopisnika »Jugosl. Lista« iz Mostara Omera H. Sefića na naš dopis u Bajramskom broju pod naslovom »Oko jednog spora na sudu«.

Povodom ove ispravke, koju smo donijeli kao objektivno glasilo, dostavio nam je naš mostarski dopisnik g. Omer S. Sefić slijedeće:

Kod mene prema Omeru H. Sefiću ne postoji nikakav gnjev, nego postoji jedno opravdano stanovište, a to je da svoju sredinu obavještavam o svemu, što je interesira. Moj javni rad je poziv na oprez i zahtjev da se sredina sređuje, a ljudi u njoj svaki na odgovarajuće mjesto postavi. Tako radeći, ja sam se podobro izdigao iznad Omera H. Sefića, koji javnosti i sugrađanima stalno sugeriše neku mržnju s moje strane.

Šta je po srijedi, ja ću to ovom prilikom da iznesem. — Godina 1929. meni je dala povoda da se klonim g. Omera H. Seftića. To je bilo jednostavno. Upala je policija u moju kuću, premetnula, a mene sjutra dan uhapsila. Predat sam sudu po zakonu o zaštiti države.

Čitavih 90 dana, čameći u zatvoru, nisam znao kakvi su uzroci mome stradanju, dok nije došla glavna rasprava, na kojoj se kao izvor tužbe pojavio Omer H. Sefić, dopisnik »Jug. Lista« iz Mostara. Epilog toga suđena bio je taj, da sam ja riješen kao nevin i pušten na slobodu. Sefić je sa toga pretresa pobjegao. Ali, ja sam glavno zaboravio. Isti dan kada sam biti uhapšen, družio sam se i sjedio sa Omerom H. Sefićem, koji je do tada bio samnom drug, prijatelj, pa i rođak. Smijali smo se tog kobnog dana, raspravljajući o svemu i svačemu, ali on ipak nije bio ni toliko iskren da mi reče, da je protiv mene podnio prijavu drboravio. Isti dan kada sam bio uhapšen,

Eto dakle javnosti, koja susreće u štampi dva slična imena i prezimena, prilike da napravi razliku između Omera H. Sefića, dopisnika »Jug. Lista« i moje malenkosti.

To je moja završna riječ. O. S. Sefić.

SKUPŠTINA ZEMLJOPOSJEDNIKA U MOSTARU.

U Mostaru je prije par dana održana skupština zemljoposjednika iz Hercegovine, na kojoj se raspravljalo pitanje isplate šuma, šikara i pašnjaka.

Na skupštinu je pristupio veliki broj interesenata, pa je među ostalim konstatovano slijedeće:

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona, koji se odnosi na agrarnu reformu u Bosni i Hercegovini od 12. VIII. 1933. godine riješeno je, da se za objekte bivših kmetovskih selišta (šuma, šikara i pašnjaka) na kojima nije bila propisana zemljarina, pa radi toga nije bila plaćena ni odšteta za njih, imade isplatiti bivšim zemljovlasnicima ošteta u visini od 70 dinara po jednom dunumu sa 6% obveznicama, čija kamata teče od 1. aprila 1934. g. Nakon podnešenih prijava o odštetama nadležne banske uprave donosile su odluke na osnovu toga zakona, kojima su presuđivale, da se bivšim zemljovlasnicima nakon pravomoćnosti isplati odšteta u visini od Din. 70.— po dunumu. — Ove odluke postale su pravomoćne. Kako međutim, nije uslijedila isplata, koja je po § 6 pomenutog zakona imala uslijediti u roku od 6 mjeseci nakon pravomoćne odštetne odluke agrarnih vlasti, to su zemljovlasnici, kojima su ovi predmeti životno pitanje, izaslali u januaru ove godine delegaciju Kraljevskoj Vladi, kojoj su podnijeli prestavku s molbom, da se već jednom pređe na izvršenje zakona od 12. VIII. 1933. godine i da se teško ekonomsko stanje bivših zemljovlasnika bar donekle popravi.

Ova delegacija naišla je svojevremeno na odličan prijem i razumijevanja naših opravdanih zahtjeva kod Kr. Vlade, a naročito kod pretsj. g. Dr. Stojadinovića, g. Dr. Spahe i g. Dr. Stankovića, te Dr. Kaluđerčića, koji su delegaciji obećali da će pravednim zahtjevima izići u susret.

Povodom toga na ovoj drugoj skupštini je donešena jedna rezolucija, koja će biti upućena nadležnim faktorima.

Hitno je ova rezolucija upućena na više strana, pa se bivši zemljovlasnici potpuno nadaju pozitivnom riješenju, da će se njihovim zahtjevima izići u susret. *O. S. Sefić.*

ANTROPOLOŠKI MUZEJ U ISTANBULU.

I Istanbulu je nedavno osnovan »Antropološki Muzej«, koji će biti bogato snabdjeven na prvom redu antropološkim tipovima turske rase i njenih ogranaka iz uralo-altajskog plemena od najstarijih vremena.

IZ BRČKOG.

Kulturno i potporno društvo »Islahijjet« u Brčkom priredilo je u subotu dne 7. III. t. g. u svojim prostorijama veliku bajramsku zabavu sa pozorišnim komadom »Zulumćar« od S. Ćorovića. Komad su izveli društveni diletanti izvan svakog očekivanja. Glavnu ulogu — »zulumćar« — izveo je g. Hamid H. Mehmedović poznat u cijelom ovdašnjem kraju.

Nakon svršenog komada otpjevala je gđica Hiba Musić nekoliko sevdalinki uz pratnju harmonike g. Kasima Mujkića. Njene pjesme veoma su uzbudile posjetioce priznavši joj talenat u tom pogledu.

Zabava je bila dobro posjećena, jer su inače dobro poznate »Islahijjetove« priredbe. U nedelju 8. o. mj. priređena je zabava sa istim programom specijalno za dame. Uspjeh je bio u svakom pogledu pohvalan. H. J.

IZMIJENJEN PRAVILNIK O POVLASTENOJ VOŽNJI.

U Službenim novinama broj 4. od 15. o. mj. objavljen je izmijenjeni pravilnik ministarstva saobraćaja u povlasticama na željeznicama s tim da u buduće neće žene muslimanskih željezničkih službenika trebati imati fotografiju na legitimaciji, već samo otisak prsta a do toga fotografiju svoga muža.

Ova izmjena pravilnika je među muslimanima primljena sa velikim zadovoljstvom.

POSTAVLJEN.

Odlukom ministarstva prosvjete, postavljen je Safet A. Čaušević za činovnika pripravnika učitelja državne narodne osnovne škole u Miljkovac, srez Doboj.

Odlukom Bana vrbaske banovine unapređen je F e v z i j a O m e r a g i ć polic. stražar iz III. klase III. grupe u II. klasu II. grupe pri Upravi policije u Banjoj Luci.

Riješenjem bana drinske banovine premješten je Hakija Š e h i ć, banov. poljoprivredni činovnik iz Orašja n. S., za poljoprivrednog činovnika iste grupe pri banovinskom voćnom rasadniku u Krupanj.

Javna zahvala

Smatram za prijatnu dužnost da putem štampe izrazim svoju blagodarnost gospodi ljekarima očnog odelenja Državne bolnice u Sarajevu, radi sretno izvršene operacije na mojim očima, kao i njihovom pomoćnom osoblju radi korektnog postupanja sa svima pacijentima.

Naročito me je zadivio primar dr. Momčilo Vučičević sa svojom stručnom spremom i vrsnom vještinom, a njegova asistentkinja gđa Dr. Kosara Simić sa svojim strpljenjem oko ispitivanja svih mogućih sitnica i preduzimanja svih mjera predostrožnosti, tako da uz njihovu objektivnu suradnju uspjeh operacije može se računati unapred sigurnim, uz odgovarajuće subjektivno držanje pacijentovo. Sa svojim predanim i savjesnim radom oni su podigli ugled očnog odjelenja naše bolnice u cijeloj državi. Njima dugujem, što sam ponovno ugledao svjetlo sunca, koje se je gasilo i ovaj divni svijet boja i linija, koji je iščezavao u mojim očima.

Sarajevo, 16. marta 1936.

Edhem Bulbulović.

po zidinama, a malo-čas i po njenom nježnom neispavanom licu.

Ljudi su iz sokaka sa ćurkovima, umotani šalovima. žurili svojim radnjama. Po koji mlađi zaostao bi i upitao:

»Okle ti Đulse, bôna? Da te nije istjerao Ahmetaga? Hajde ti sa mnom, ja ću ti naći bolju službu« i t. d.

»Fala... Bog će i na me pogledati«, bio je najčešći odgovor.

Noć je primicala... Glad, zima, strah u nastupajuću noć i sve ovo skupa, prisililo je Đulsu, da pokuca na prva vrata, da potraži pomoći, da se spasi s ulice...

Ku... kuc..., vrata su se otvorila. Surovi i mraki ženski pogled sudario se je sa molećivim blagim pogledom, a zatim poslije kraće stanke, čuo se umiljati glas:

»Hanuma, ja sam sirota, bili ti mene unajmila?... Slušaću te, kao rob. Kuhaću ti, trati, prati, mesti, đubre vući, samo za zalogaj hljeba Bog ti dao svaku sreću!«

»Ulazi«, čuo se glas starije žene sa grivnom o vratu.

U kući Mehage Modrića razvaljanila se Đulsa... Dovela sve na svoje mjesto. Povrh svih poslova muzla je tri bivolice. Cio kućni posao pao je na nju. Mehaginu sinu Lebibu, jedinku u oca, peglala odijelo. U glavnom bila vrha i završa u kući Mehaginoj. Pomagala je Lebibu skinuti cipele pri dolasku kasno kući u pijanom stanju. Zatajiti njegov kasni dolazak i uzeti ga u zaštitu pred strogim ocem.

Još prvih dana pogled mladog Lebiba ostao je na lijepoj Đulsi. Ona je to primjetila. Počela je da ga izbjegaje sa susretom. Lebib je kao kakva grabljiva zvijer vrebao zgodan momenat, da obezčasti najvišeg roba u kući. Jednog dana, kada je cijela varoš bila odselila nadomak grada, na teferič mladi Lebib mahmuran, kao top spavao je sam u cijeloj kući, u kojoj je samo Đulsa pospremala odaje. U hamamu i cijeloj kući bila je tišina, kao u grobu. Ovu tišinu prekinuo je promukli glas Lebibov:

»Đulse!... Donesi kahvu!«

Za čas, na velikoj mangali u bakrenim finim ibricima, bila je kahva pred mladim Lebibom. Đulsa mu je dodavala fildžan, po fildžan i radi višeg itibara držala je ruku na srcu.

»Đulse... Ti si lijepa, mlada, zdrava kao drijen... Đulse. . Ja te, ovaj... ja te volim...«

Na ove riječi findžan pun slatke kahve, pao je iz ruke Đulsine i prolio se po serdžadi. Uzmakla je korak, dva... U taj momenat, snažna ruka je uhvatila oko pojasa, uz prigušeni uzdah:

»Ne boj se... Sami smo... ja ću te uzeti za ženu... Ti si moja... Srce moje...«

Drugi glas pun gnjeva i boli razlijegao se odajom:

»Pusti me!... Zvaću u pomoć... Jallah... Pusti... Sram te bilo!«

Poslije očajne borbe, izvršen je najgnjusniji zločin nad mladom djevojkom u kući Mehage Modrića.

Poslije kraće pauze i gorkog ridanja začuo se strogi glas:

»Ubiću Te, ako ikom kažeš!«

Vrata su se otvorila a niz basamake je oteturala u svoju sobu Đulsa. Sva shrvana utisnula je glavu u jastuk i tiho jecala. Klela do Boga...

Njezin najviši ideal: nevinost, na vrlo drzak i oduran način danas je oduzet, po najgorem razvratniku, zločincu, — Lebibu.

Kroz par mjeseci Đulsa se osjetila majkom. Krila se od svijeta. Svaki dan bila sve više blijeđa i tužnija.

Mahala šaputala: »Đulsa zanijela...« — »S kime?« »Ne zna se...« — »Đizlija, jedna!«, klele stare ženturine. Od usta, do usta, vlasti u uši. Sprovedena je liječniku i stavljena pod policijski nadzor. Ona je ćutala na svako pitanje, kao zalivena.

Riječi: Ubiću te, ako kažeš«, vrtile joj u mozgu.

Stid, sram, grehota, nezakonito dijete, sve ovo skupa natjeralo je sirotu Đulsu, da plod Lebibova nasilja zakopa u đubre i da odgovara za »zločin«.

Kasnije, jedna ženska spodoba uvijena u zaru, ukočeno je sjedila na optuženičkoj klupi, ne dajući nikakva odgovora.

»Pola godine zatvora!« — čula se osuda.

»Razumijem...« — prošaptala je Đulsa.

Poslije održane teške tamnice, još više poražena i moralno i materijalno bez ikakvih sredstava za život, našla se je na ulici Đulsa, ali još uvijek mlada, sa još vidnim znacima mladosti i ljepote.

Obijest imućnog i bezbrižnog nemoralnog svijeta izlio se kao bič po mršavoj kljusini na njezine mlađahne udove. Zaraza za zarazom uslijedila je zatim. Kod jedne racije uhvate je i opreme u njezino rodno mjesto. Sva shrvana pred očima cijelog rodnog mjesta, našla je skloništa u jednom mračnom pajzlu na kraju kasabe i obavljala je dužnost kuvarice. Izmoždena do kosti, radila je najteže poslove. Udisala je zrak pun alkohola, zakužen najopasnijim bakcilima. Birtija je zaudarala najogavnijim orgijama razvrata i pokvarenosti, u kojoj je uzeo učešća i njen napasnik Lebib.

Njezin pogled, pun mržnje i osvete sudarao se često sa Lebibom, koji je sa krvavim očima u nju buljio, mrmljajući nešto kao u bunilu. Ona ga je najpogrdnije psovala i bježala od njega kao od najvišeg zločinca, koji joj cio mlađahni život sagorje kao na najžešćoj lomači.

U ovom vrtlogu najpokvarenijeg života sa najtežim bolom zaraze u raspadanju najnježnijih dijelova tijela, završila je svoj život, Đulsa.

Kroz godinu dana Lebib kao notorna pijanica, izgubio je cijeli imetak, a uz to zapao i u ludilo. Na mezaru rahmetli Đulse plakao je i dozivao je po cijele dane, moleći je: »Halali mi Đulse!«

Završio je u najtežim mukama deliriuma.

Jesi li podmirio pretplatu?

Vlasnik i urednik: Hafiz Muhamed Pandža. — Odgovorni urednik: Asim Šabanović, direktor. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i dr.: Stjepan Vrček.

POJEDINI BROJ 1.50 DIN.

TAKSA PLAĆENA U GOTOVU.

Islamski Glas

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata: Godišnja . . . Din 72·— Polugodišnja . . Din 36·— Tromjesečna . . Din 18·—

Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7/I.

Izlazi svakog petka. Plativo i utužlivo u Sarajevu

God. II. | Pretplata za inostranstvo Godišnje Din 120·— | 3. aprila 1936. Sarajevo 11. Muharrema 1355. | Rukopisi se primaju do utorka o podne | Br. 25.

Prikupljanje naših privrednih snaga

Mi muslimani smo prije okupacije Bosne i Hercegovine po austrijskim vlastima imali vodeću ulogu u privrednom životu naše domovine. Kod nas je bio jedan dobro izgrađen kadar spremnih i dobrih privrednika u svim pravcima privrednog djelovanja, i privreda je zahvaljujući tom čestitom i valjanom kaderu privrednika napredovala i razvijala se na opšte dobro zemlje i zajednice. Po okupaciji u našem privrednom životu nema više onog elana i snage. Privredni život među nama i u koliko ga ne nestaje, ali postaje stacioniran i nepokretan. Rijedki su bili pojedinci koji su davali jačeg zamaha privrednoj aktivnosti, a u koliko je takovih bilo pokazivali su velikih i zamjernih rezultata. Ali općenite privredne aktivnosti nije bilo. Osim toga naš privredni svijet nije se mogao lako da privikne novim prilikama, koje su u njemu utukle duh i svaki polet. Oteta sloboda po švabi mnoge je zbunjavala i njihovu pažnju obraćala na drugu stranu, mjesto da ta pažnja bude upućena poslu i radu.

Veliki Svjetski rat je u tom pogledu napravio velik preokret. Naš privredni svijet je zatečen u jednom nezgodnom položaju, nespreman da uđe u borbu i da iz svog privrednog života crpi punu korist. Raniji grijesi su se počeli svetiti i nepoznavanje naših privrednika novih načina privredne djelatnosti nanijelo je našoj privredi veliku i ogromnu štetu. Naš privredni podmladak nijesmo spremali stručno da bi se tako spremljen mogao posvetiti svome zvanju. Bila je jedna teška zabluda da su u privredni život obično stupali oni, koji nisu mogli na drugim poljima da se plasiraju. Možemo bez pretjerivanja ustvrditi da ni u našoj privredi nemamo skoro nikako stručno spremljenih ljudi, a u koliko imamo dobrih privrednika, to nije pošljedica njihove stručne spreme nego naročitog prirodnog dara i privredne tradicije pojedinih članova naših privrednih porodica. U posljeratnom haosu, u doba velike konjukture i naši privrednici su u priličnoj mjeri uspijevali, ali su pobrali slabe plodove svoga rada. Uzrok je tome opća dezorganizacija naših privrednika, individualan i pojedinačan rad, a u mnogo slučajeva dolazilo je i dolazi nepovjerenje među našim privrednicima. Ovo je jedna bolna konstatacija, jer poznata je činjenica da je u prošlosti među našim privrednicima povjerenje bilo najznačajnija crta njihova. Poslije rata među našim privrednicima je nestalo uzajamne suradnje i oni su u svome radu bili bez kompasa. Ovaj nedostatak se jako osjeća i on vrlo loše utječe na razvitak naše privrede. Privrednici su svijesni toga abnormalnog stanja i uviđaju potrebu da se ovim putevima ne smije više ići i da ovakav rad vodi našu privredu podpunoj ruini. Zato vidimo i pothvate iz krugova naših privrednika, da se među privrednicima počne razvijati ideja solidarnosti i da se razvije i učvrsti međusobno povjerenje, koje treba da posluži kao osnovica jednoj jačoj i aktivnijoj djelatnosti naših privrednika. Ovaj rad treba da se što jače organizuje, da ta ideja prodre u sve krugove naših privrednika kako bi se mogla povesti jedna planska akcija za ojačanje i podizanje naše privrede kao preduslova za jačanje i snaženje naše zajednice.

Dosadanja bezbrižnost i nehaj u ovom pravcu kako vidimo, grdno nam se osvetila i propušteni su mnogi momenti koji su bili u stanju da našu privredu dovedu u bolji i sretniji položaj. Naša privreda može napredovati samo onda ako među našim privrednicima ideja solidarnosti i zajedničke saradnje uhvati što dubljeg korjena. Na takav način se može očekivati ozdravljenje i jačanje privrede i to je jedini put i način da dosadanje greške ispravimo i da postavimo čvršće temelje budućem radu. Privrednici mogu zaštititi svoje interese i unaprijediti ih samo zajedničkom suradnjom na svim područjima privrednog života. Naročito prvirednici moraju da povedu ozbiljnog računa o svojim privrednim ustanovama, preko kojih se mogu danas zaštićivati interesi pojedinih grupa i staleža. Naši privrednici moraju da posvete što veću pažnju radu i djelovanju svojih institucija kao zanatskih i trgovačkih komora i da tu ispolje svoju snagu i svoj konstruktivni duh te u žilavoj borbi dokažu svoju sposobnost u današnjoj privrednoj utakmici i privrednom djelovanju. U većem interesovanju i posvećivanju pažnje svojim staleškim organizacijama i institucijama naši privrednici će dokazati i svoje kvalitativne sposobnosti kao i svoju brojčanu snagu kojom su zastupljeni u privrednom životu. Naročito ta brojčana snaga mora da dođe do većeg i jačeg izražaja i da tako po svojoj brojčanoj snazi i jačini naši privrednici dođu i do pune zaštite svojih prava, jer će samo na taj način moći zaštiti svoje interese i podignuti svoj ugled.

U toku mjeseca aprila provode se izbori za Zanatsku Komoru i Trgovačku industrijsku Komoru. Pri ovim izborima naročito naši privrednici moraju da pokažu što jače interesovanje i da svi do zadnjeg pristupe izborima birajući one i onakove ljude, koji će htjeti i umjeti da zaštite interese i prava naših privrednika. Prema dosadanjem interesovanju uvjereni smo da će ovaj put privrednici pokazati podpuno razumijevanje za ove izbore i da će nastojati da svi do zadnjeg izvrše svoju stalešku dužnost i time dokažu svoju stalešku svijest.

Svakom našem privredniku treba da lebdi pred očima činjenica, da će samo zajedničkom suradnjom i međusobnim pomaganjem osigurati i obezbijediti sebi i svojoj zajednici ljepšu i sretniju budućnost. Ali pri ovom moramo istaknuti da ta briga oko unapređenja interesa naše privrede ne smije da bude časomična i da se samo u izvjesnim časovima pojavi, nego ta briga oko podizanja naše privrede mora biti konstantna i privrednici moraju u svakoj prilici pokazati najživlje interesovanje za unapređenje privrede. Zato je bezuvjetno potrebno da se među našim privrednicima podržavaju što življe veze i da se privrednici što češće sastaju u svojim užim krugovima i tako vode stalno brigu o potrebama privrede, iznalazeći načina i puteve kako i na koji način da se ona podigne i da se pomogne njezinom pridizanju. Naši privrednici moraju da se povežu u jednu jaku i čvrstu cjelinu, da budu svjesni da će samo zajedničkom saradnjom i međusobnim povjerenjem moći postignuti uspjeha, pa će istom onda, razvijajući međusobno povjerenje, udovoljiti svome pozivu i pružiti jamstvo za bolji i uspješniji razvitak svoj i svoje zajednice.

Pitanje muftija

Novom uredbom o I. V. Z. sa zakonskom snagom kojom je povraćena vjerska autonomija nas muslimana, dokinuta je ustanova muftija i muftijstava, koja je kod nas do sada, a naročito od stupanja na snagu zakona o I. V. Z. iz 1930. g. postala jedna čisto birokratska ustanova, kroz koju su nepotrebno prolazila razna akta vakufskih povjerenstava, da ih sprovede višoj vjerskoj ili vakufskoj vlasti i da ih poprati ili ne poprati sa svojim predlogom. Taj birokratski kancelarijski posao oduzeo je toj ustanovi svaku mogućnost da se posveti svojoj pravoj zadaći i njeno djelovanje je bilo ograničeno samim Ustavom.

O ovom pitanju je bilo govora i u našoj štampi. Bilo je nekih, koji su se zalagali za održanje i očuvanje ove ustnove, dok su drugi predlagali i dokazivali njenu nepotrebnost za nas i naše prilike u kojima mi živimo, ističući pri tome materijalne izdatke, koji se daju za izdržavanje tih ustanova i slabe koristi koje od njih I. V. Z. ima.

Po ovom pitanju je napisao i jedan odulji članak u Glasniku Vrhovnog Starješinstva I. V. Z. u broju 2.—3. od 1936. gosp. M. Handžić, koji je ovaj članak napisao prema inspiracijama izvjesnih krugova i prema svome ličnom mišljenju. Ističemo, da je članak pisan u prepotentnom tonu, izbacujući iz vida mnoge stvari i predpostavljajući to pitanje kao osnovno vjersko pitanje, na kome da se mora zasnivati čitavo vjersko uređenje.

Neosporna je činjenica da su muftije u vjerskom životu muslimana igrale vrlo važnu ulogu. Neosporno je, da muslimanima trebaju ljudi koji će rješavati vjerska pitanja i poučavati muslimane u tim pitanjima. Muslimani takovih ljudi moraju imati. Ali ti ljudi, koji su vršili tako veliku i časnu zadaću nijesu uvijek i svugdje nosili taj naslov muftije. Glavna zadaća i dužnost muftija je bila izdavanje vjerskih i šeriatsko-pravnih pitanja i muftije su bile u neku ruku i pravni savjetnici čija su riješenja imala i izvršnu snagu, jer su ih se izvjesni šeriatski organi — kadije — morali pridržavati. Dakle muftije nijesu bili nikakvi administrativni organi, nego organi koji su svojim moralnim autoritetom čuvali šeriatsko-pravni poredak i vjersko-moralni život muslimana. Ovakav položaj muftija je bio i kod nas prije okupacije Bosne i Hercegovine po Austriji.

Dolaskom austrije u naše krajeve izmijenjena je struktura naše vjerske uprave. Na čelu vjerske zajednice kao vrhovna vjerska vlast je postavljen Reis-ul-ulema sa svojim savjetom, članovima Ulema Medžlisa. Reis-ul-ulema je po svom zvaničnom djelovanju izdavao i fetve. Dakle on je uistinu bio muftija i ako nije nosio naziv muftije. Ovo je muslimanska zajednica prihvatila i ovo je dobilo i svoju sankciju u autonomnom štatutu. Na osnovu kuranskog principa »ve emruhum šura bejnehum« muslimani su taj naziv dali svome vrhovnom vjerskom glavaru, koji je uz ostale dužnosti imao i tu dužnost da izdaje i fetve i da u tom pravcu nadzire i rad muftija, koji su tada mogli da izdaju fetve. Uz Reis-ul-ulemu i Ulema Medžlis po okupaciji Bosne uspostavljeno je i šest muftijstava, ali je njihov djelokrug proširen i oni su postali administrativni i nadzorni vjerski organi svoga područja, a stajali su pod nadzorom Ulema Medžlisa. Po ustavu IVZ. muftije i muftijstva su postale birokratske kancelarijske ustanove, dok im konačno nije Ulema Medžlis potpuno oduzeo pravo izdavanja fetve i to pravo sebi pridržao. Dakle kako vidimo, muftije su kao takovi još mnogo ranije prije donošenja ove Uredbe izgubili svoj rezon, jer su njihove glavne agende prenešene na Ulema Medžlis. Vrlo je interesantno da su donekle dali inspiraciju za pisanje spomenutoga članka g. Handžića oni krugovi, koje su baš muftije u njihovim osnovnim dužnostima još mnogo ranije likvidirali. Od čitavog zvanja muftijskog ostalo je samo ime.

Gosp. Handžić kaže, da su halife bile uobičajile između uleme imenovati jednog ili više muftija da bi oni izdavali fetve, da se tako ne bi svako uplitao i izdavao fetve. Pa s pravom se moramo pitati a kakav je zadatak Reis-ul-uleme i članova Ulema Medžlisa? Ta zvanja može da zauzima samo ulema i pošto je to samo vjersko tijelo sa zadaćom da vodi brigu o vjerskom napretku muslimana, oni koji zauzimaju te položaje po svome pozivu vrše i dužnosti muftija. Istina možda je bilo simpatičnije da je mjesto Reis-ul-uleme uzet naziv velikog muftije, a mjesto članova Ulema Medžlisa muftije i mjesto Ulema Medžlisa muftijstvo, ali ovi nazivi su dobili i međunarodnu sankciju i mi se tih naziva nećemo i ne smijemo odreći. Oni su za nas isto tako vrijedni i valjani, pa i dragocjeniji od naziva muftije, jer potpuno to zvanje nadopunjuju. Što se tiče vudžubi-nasba ljudi, koji bi vršili dužnost iftaa, tome je vudžubu udovoljeno postavljanjem reis-ul-uleme i članova Ulema Medžlisa.

Mora se priznati da je na položajima muftija, bilo velikih i istaknutih narodnih boraca, koji su štitili narodne interese. Sigurno bi to onako veliki duhovi činili i kad ne bi zauzimali položaj muftije. Ali treba istaknuti, da je naročito od okupacije bilo i takvih muftija, koji nisu zadovoljavali svome visokom pozivu.

Izdavanje fetvi bez ikakve povredema i jednog formalnog vjerskog propisa može se prenijeti na Ulema-medžlis, kako je to još Ulema-medžlis nedavno učinio i to pravo prenio na se, a oduzeo ga muftijama. Drugo je pitanje reprezentacije i da li je to u današnjim teškim prilikama nasušna potreba I. V. Z. Kad je ukidano muftijstvo u Travniku i Bihaću i ako su to bila dva najstarija muftijstva, a naročito ono u Travniku, nije se niko našao da ustane u obranu tih muftijstava. Tada je njihovo ukidanje obrazlagano potrebom štednje, da bi se mogle druge potrebe I. V. Z. jače

promicati i unapređivati. A je li danas stanje u tom pravcu bolje i jesu li se financijske prilike I. V.Z. i ekonomsko stanje muslimana popravilo i poboljšalo. Sigurno je da odgovor ne može biti pozitivan. Ako ovo pitanje razmotrimo sa finansijske strane, dolazimo do jednog interesantnog zaključka, da se na području Ulema-medžlisa u Sarajevu troši znatno veća svota za održavanje muftijstva, nego za čitavu vjersku obuku po osnovnim školama. Onda nije nimalo čudo kada jedan šeriatski sudija ispitujući mladoženju imanske i islamske šartove, čuje porazne riječi, da je na pr. Muhammed alejhiselam — meazallah — Božji sin. A takih koji nemaju ni pojma o najosnovnijim vjerskim stvarima nema kod nas stotinama, nego se njihov broj penje i na desetine hiljada i to bez malo pretjerivanja. Pa sad stavimo ruku na srce i priznajmo sebi, da li su muslimanima potrebnija muftijstva kao reprezentativne ustanove, ili je potrebnije tu sumu od pola milijona i više upotrijebiti za unapređivanje osnovne vjerske nastave. Da li je preče da se jednoj desitini ili recimo stotini ljudi izda koja fetva, ili je preče da se nekoliko hiljada naše dječice, buduće naše uzdanice, pouči u najosnovnijim vjerskim stvarima. Kamo sreće da smo mi to pitanje na opće naše zadovoljstvo riješili i našu djecu naoružali potrebnim vjerskim znanjem, pa da onda mognemo voditi računa i o reprezentaciji. Ali danas moramo svu pažnju posvetiti pitanju opće vjerske obuke i čuvati stado na okupu, te omogućiti da u svakom našem selu budemo imali po jednog čuvara i učitelja vjere, jer ćemo samo na takav način osigurati budućnost Islamu.

Kaže se ako muftije nemaju šta raditi, da im treba naći posla. To bi bilo vrlo lijepo kad bi smo bili tako dobro situirani da možemo te ustanove da izdržavamo. Ali tu nadzornu vlast koju bi muftije vršili mogu zgodnim uređenjem džematski medžlisa i vakufskih povjerenstava vršiti i ova tijela i to sa punim uspjehom, a da to zajednicu ne stoji nikakovih materijalnih žrtava. Zaista je o ovom pitanju bolno raspravljati, ali se mora voditi računa o faktičnom stanju stvari.

Pri kraju se mora istaknuti da je vrlo nezgodno kad g. Handžić isporeduje ustanove muftijstva i šeriatskih sudova i iz toga izvlači jedan deplasiran zaključak. Muftije i šeriatske sudije po svojoj pravnoj zaštiti ne mogu se ispoređivati. Ustanove šeriatskih sudija kao i Reis-ul-Ulema priznate su međunarodnim ugovorima, a osim toga odnos i uređenje šeriatskih sudova su regulisani našim temeljnim državnim zakonom i naročitim zakonom o šeriatskim sudijama. To je g. Handžić morao imati u vidu, pa da ne pravi onako teške omaške.

Ovim smo htjeli da istaknemo pravo stanje stvari oko ovog pitanja, pa da raspravljajući to pitanje ove stvari postavimo na svoje mjesto.

Svečano otvorenje džamije u Maurovićima

Preko 4000 učesnika — Govor izaslanika sarajevskog naiba

U petak 27. marta na svečan način je otvorena novosagrađena džamija u selu Maurovićima kod Radovlja u srezu visočkom. Ranije je tu bila stara i trošna džamija koja više nije mogla da služi svojoj velikoj svrsi pa su požrtvovni seljani Maurovića i okolnih sela iz vlastitih sredstava podigli novu džamiju. Sakupili su 15.000 dinara u gotovu novcu a onda su besplatno dali čitav materijal i radnu snagu. Ovom svečanom otvorenju kao izaslanik sarajevskog Naiba prisustvovao je H. Ali ef. Aganović, koji je kao izaslanik naibov otvorio ovu džamiju i predao je na čuvanje mjesnom džematskom medžlisu. Prije otvorenja

Naibov izaslanik H. Ali ef. Aganović

džamije g. Aganovića je pozdravio predsjednik vakufskog povjerenstva u Visokom g. Azabagić.

Prije samog čina otvaranja džamije g. Aganović je održao jedan prigodan govor u kome je pohvalio požrtvovnost seljana i zahvalio im na toj velikoj islamskoj požrtvovnosti. Prije ezana učio je u džamiji Kuran a. š. Hfz. ef. Kenjević koji je ujedno klanjao i prvu džumu u novootvorenoj džamiji. Po svršenoj džumi namazu održao je vaz g. Aganović. Kako je bila prisutna velika masa svijeta, vaz je održan pred džamijom. U vazu je g. Aganović istakao ulogu džamije u zajedničkom životu muslimana. Naglasio je da je džamija ono mjesto odakle mora da se razvija i učvršćuje međusobna ljubav i podpomaganje kao i sloga i bratstvo među muslimanima. Naročito je istakao da podižući džamije kao simbole islamskog bratstva i ljubavi treba što jače razvijati islamsku svijest i islamske osjećaje. Lijepa izlaganja g. Aganovića su saslušana sa najvećim zadovoljstvom od mnoštva prisutnika. Iza vaza je govorio g. Kenjević o promjenama u I. V. Z.kao i o velikoj važnosti koje će te promjene imati na budući razvitak naše muslimanske zajednice. Ovoj velikoj i svečanoj vjerskoj manifestaciji prisustvovalo je 4—5 hiljada ljudi iz visočkog, zeničkog i fojničkog sreza. Poslije vaza nastalo je veliko narodno veselje koje je prošlo u najvećem miru i naročito svečanom raspoloženju kako to samo biva kod ovakovih velikih muslimanskih svečanosti. Kasno se svijet u najvećem raspoloženju razišao svojim kućama ponesavši najbolje utiske sa te velike svečanosti, koji su još jače učvrstili vezu među jednovjerskom braćom.

Doček i proslava Nove Godine 1355. u Brčkom

Na 23. o. mj. u 8 sati na večer je ovdašnje kulturno i potporno društvo »Islahijjet« održalo sijelo u svojim prostorijama u svrhu dočeka nastupajuće Nove Godine 1355, i da se tom prilikom manifestuje islamska svijest kao njen istorijski značaj. Mnogobrojna posjeta braće muslimana i sestri muslimanki učinila je taj velebni skup veličanstvenim.

Sijelo otvorio je predsjednik društva g. Dr. Abdulahbeg Bukvica, gradski fizik, koji je tom prigodom održao veoma dirljiv i lijep govor, naglasivši naročito potpunu savremenost Islama i važnost ovog dočeka godine te da je ovo prvi put u Brčkom da se muslimanski svijet brojno odazvao da zajedno i bratski dočeka ovu lijepu noć i da je proslavi na svrsishodan način. Primjećuje pak na očekivanje ranijih ovih mubarek dana koji su došli i prošli čisto neprimjetno, da je većina opazivši na munari upaljene kandilje tek doznala za nastupajući blagdan i povlači zaista jednu veliku paralelu.

Konstatuje, da unatoč svih pasivnih pojava i pogoršanja u svemu da je stupila jedna aktivna i pozitivna pojava, gdje se odrazuje buđenje islamske svijesti što je naročito važno istaknuti za dane sadašnjice.

Pun uvjerenja da je učmalosti i letargiji koja je sputala zadnjih stoljeća islamski svijet, došao kraj i da cik zore nagoveštava mu bolju budućnost. Zato naročito ispoljava način da je to jedino moguće polučiti asocijacijom nas muslimana putem kulturno prosvjetnih društava koja da potpomažemo i stupamo u njih kao što je naš lijepi — uzor — »Islahijjet«, kome da pritičemo i koristimo moralnom i materijalnom potporom.

Po završetku svog govora — predavanja — g. Dr. Bukvica je prisutnim izrazio čestitku i zaželio im nastupajuću sretnu novu godinu.

Oduševljeni učesnici su u jedan glas s aplauzima uzvratili čestitku svome mnogovoljenom i poštovanom predsjedniku sa »živio nam mnogo ljeta!«

Zatim je Hfz. Husein ef. Hasanefendić u svom govoru prikazao u vrlo izrazitim crtama značaj ovih mubarek blagdana, napomenuvši historijske primjere starih naroda prije Islama, dok još nisu poznavali kalendarskih godina i njihovo računanje vezali su prema važnijim događajima u životu na pr. godina rata, suše, opće bolesti, žalosti, gladi, veselja itd., te koji su znali svakom prilikom nastupa proslaviti na vrlo primjeran način.

Poslije navedenih, deklamovao je pjesmu »Da li smo takvi« g. Arif Dervišević, opštinski činovnik kojoj je sam autor, čijom sadržinom daje odgovor na kritiku ateizma protiv muslimanskih omladinaca, kojom je vrlo oduševio slušaoce. Pošto je završeno predavanje otpjevao je student muzike g. H. Kadragić nekoliko naših sevdalinki uz pratnju gitare g. Šefketa Kučukalića kojima je učinio dubok utisak na mladenačka srca i prisutne, pa mu je izraženo najdublje priznanje.

Iza toga nastupilo je opće veselje i razdraganost te se zabvljalo do kasno u noć.

Ovom prilikom zapaženo je naročito, koliko je poštovan i mnogo voljen predsjednik društva g. Dr. H. Bukvica koji je svojim intenzivnim radom za dobro i boljitak u našoj sredini pridonio i polučio vidnih uspjeha, koja će ga ovjekovječiti u srcima i uspomenama ne samo nas muslimana, nego i sveukupnog građanstva.

Hivzija Jerković.

IZ ZENICE.

U nedelju u jutro 29. prošlog mjeseca, preselila je na ahiret majka našega povjerenika Abdullaha Kajsarlića. Merhuma je isti dan pokopana uz veliko učešće građana Zenice.

Tim povodom umoljeni smo od našega povjerenika, da izrazimo zahvalu svima, koji učestvovaše na dženazi, a naročito se zahvaljuje gg. Rašidu Brajiću, Ahmedu Begagiću, Ibrahimu Arnautu i Mehmedu Begagiću, koji su se našli i pritekli u pomoć. Neka je svima hvala i od Boga plata.

Rahmetli majci našega povjerenika Uprava želi firdevsi ala dženet, a porodici sabri džemil.

Rahmetullahi alejha.

PODLISTAK:

Kur'an

(Nastavak.)

Načini učenja Kur'ana.

Muslimanima je poznato da se Kur'an može učiti na više raznih načina prema raznim narječjima arapskog jezika. Kur'an se može učiti na četrnaest raznih načina. Od tih je sedam načina, koji su rašireni u većoj mjeri i poznati među Arapima, tri su načina koja su pojedinci propovijedali, a postoje još i četiri načina na učenju, koja se smatraju kao iznimnim i neusvojeni načini, te se i ne upotrebljavaju. O ovim poznatim načinima učenja Kur'ana pozitivno se zna da su ih prenijeli sigurni i pouzdani ljudi u velikoj množini, te da je uopće nemoguće vjerovati, da bi oni nešto u svojim kazivanjima iskrivili. Ti sigurni i autentični načini učenja Kur'ana dospjeli su sa potpunom sigurnošću sve do naših dana. Načini učenja Kur'ana koji su do nas doprli po učenju i pripovijedanju izvjesnih pojedinaca osnivaju se na tim pojedinačnim kazivanjima i pripovijedanjima. Iznimni načini učenja su, koji nisu u skladu sa pravilima i principima na kojima se zasniva učenje ili čitanje Kur'ana. Za svaki od ovih raznih načina učenja postoje i naročiti propisi i pravila.

Veliki i poznati učenjak Nizamuddin-el-Hasan bin Muhamed-en-Nišaburi u svom poznatom tefsiru (komentaru Kur'ana); Garaibul-kurani ve regaibul-furkani o ovom pitanju u posebnoj raspravi kaže.

»Sedam načina po kojima se može učiti Kur'an utvrđeni su autentičnom tradicijom, koja se izgradila u sigurnu naučnu disciplinu. Čitaoc ne može apsolutno posumnjati u točnost tih načina čitanja Kur'ana, pošto se to sve temelji na čvrstim naučnim temeljima to ga dovodi do potpunog saznanja. Kažemo da su ova razna učenja Kur'ana prenašana s pokoljenja na pokoljenje u nepretrgnutom nizu, jer kad ne bi tako bilo onda neka učenja ne bi mogla imati svoju autentičnu tradiciju i ne bi ih mogli primiti kao točne i pouzdane. Na primjer riječi »melikin« i »malikin« koje imaju istovjetna značenja i slične, ne može se predpostaviti da obje nisu autentičnom tradicijom utvrđene. Ako se kaže da je jedna od ovih dviju riječi Kur'an, a druga da je poprimljena kao autentična tradicija, onda nemaju potpune jednakosti u autentičnoj tradiciji i tako tumačenje postaje nesigurno i netačno. Objave riječi su utvrđene tradicijom, pa nema jedne prednosti pred drugom, jer imaju svoju utvrđenu tradiciju. Skupnom tradicijom se utvrđuju stvari koje ne zasijecaju u osnovu, nego samo izvješne promjene koje osnovu ostavljaju nepromjenljivom, kao n. pr. teglenje vokala, prevoj, ublažavanje »hemzeta« i slično.

Svi su učenjaci saglasni da nije dopušteno učiti Kur'an sa načinima koji nisu priznati i usvojeni, pošto nema dokaza da bi tim načinom bilo dopušteno učiti, jer kad bi to spadalo u Kur'an onda bi bilo i utvrđeno skupnom tradicijom. Pošto nemamo takovog dokaza, onda je apsolutno zabranjeno po tim načinima učenje Kur'ana.

Božji Poslanik je rekao: »Ovaj Kur'an je objavljen na sedam raznih načina«. Učenjaci ovo tumače da je to sedam narječja, koja su bila poznata Kurejševićima i koja se ne razlikuju niti su oprečna, nego imaju jedinstvena i saglasna značenja. Po mišljenju ovih učenjaka nije dozvoljeno da se u Kur'anu nađe neka riječ ili koja pripada nekom narječju, a da je Kurejševići ne bi poznavali. Ovu svoju tvrdnju temelje na Božjim Riječima: »Mi smo poslanike slali samo sa jezikom njihova naroda da bi im protumačili i objasnili. Kurejševići su boravili oko Ćabe i sva arapska plemena su dolazila k njima radi hodočašća. Oni su slušali njihova narječja i izabrali su iz svakog narječja najljepše riječi. Tako su svoj jezik pročistili a uz to su poznavali i sva ostala narječja svojih sunarodnjaka. Kao potvrda da se pod ovih sedam načina misli na sedam narječja sa jednakim značenjem služe i riječi Ibni-Sirina, koji navodi slijedeće riječi velikog ashaba Ibni-Mes'uda: Učite Kur'an na sedam načina, a to je kao kad jedan od vas kaže: helumme, teali, akbil (sve ove riječi su sinonimi).

Neki misle da se pod ovih sedam načina misli na narječja sedam arapskih plemena i to: Kurejš, Kajs, Temim, Huzejl, Esed, Huza'a i Kinane, jer su ta plemena bila u susjedstvu plemena Kurejš.

Kaže se da je to sedam arapskih narječja sa raznim riječima, koje sve imaju slična značenja. To se potkrepljuje sa ovim riječima Božjeg Poslanika: Meni je olakšano da poučavam svako pleme u njegovom narječju.

(Nastaviće se.)

—o—

Istočni Turkestan

Ova velika i bogata pokrajina stekla je danas vrlo važan položaj u svjetskoj, a osobito Azijskoj politici. Ono što je za evropsku politiku Austrija, to je za azijsku politiku Istočni Turkestan. Države, koje se bore za svoj prestiž u Aziji, ljubomorno gledaju na ovu važnu pokrajinu. Zbog toga je Istočni Turkestan poglede sviju političara skrenuo na se, jer spoljni Mongolistan, koji služi kao ključ za prestiž svake imperijalističke države, nalazi se baš uz istočni Turkestan. Dalje, na jugu se nalazi nutarnji Mongolistan u kojeg velikom brzinom prodiru čete Japana. Na južnoj strani od ove pokrajine nalazi se velika kineska pokrajina, koju Kinezi zovu Kansu, a Turci Hansuju. Ova pokrajina ima četrdeset milijona žitelja, sve samih muslimana, koji su poznati kao izvrsni borci. Pošto i ova pokrajina granici sa istočnim Turkestanom, to se važnost ove zadnje pokrajine mnogo povećava. Tibet, koji je sa jednom pustarom rastavljen od istočnog Turkestana, jako je prividno kineski ipak je djelomično samostalan, a djelomično pod engleskim uplivom. Između Indije i istočnog Turkestana najvažnija vrata za Indiju nalaze se u visokim klancima Himalaja. U srednjoj Aziji vrlo važna država Afganistan sa jednim dijelom svoje zemlje, koja se pruža prema istoku, graniči sa Istočnim Turkestanom. Istočni Turkestan koji je veći od Francuske, a sa bogatstvom ubrajao se među prve pokrajine, graniči i sa sovjetskom Rusijom. On se zove još i Kineski Turkestan. Kinezi ovu pokrajinu svojataju već preko dvije hiljade godina, i borili su se dugo i mnogo za nju. Ali oni se nijesu mogli nikada udomiti u ovoj pokrajini. Prije sto i pedeset godina, jako su Kinezi poubijali preko milijon Turaka, ipak i danas osamdeset po sto stanovništva je Turskog porijekla. Jezik kojim govore je turski, čagatajskog dijalekta. Jedan dio stanovnika je Kalmok i mongolski, ali su im jezici blizki turskom. U istočnom Turkestanu ima još jedna vrsta ljudi, koji se nazivaju Dungeni. Oni govore kineski, muslimani su, i veliki su neprijatelji kineske uprave, jer odavno se bore u zajednici sa Turcima protiv Kineza.

Ustanak kitajskih Turaka.

Istočni Turkestan dvadeset stoljeća bori se za svoju samostalnost. Prema kineskim vladama vazda se je borio. U ovo zadnjih šest godina nastojao je da uspostavi svoju samostalnu državu. Kineski carevi ovu su pokrajinu kao samostalnu stavljali pod upravu jednog namjesnika. Kad je g. 1912. kineski car bio prognan, ovaj namjesnik je i dalje ostao. On nije priznao nove kineske vlade, nego se je proglasio samostalnim i to je trajalo do 1928. godine. Te godine po nekom nepoznatom atentatoru bio je ubijen. Na njegovo mjesto došao je Čin-Su-Žen, koji je bio pljačkaš i nije znao upravljati državom. Radi toga je bio omražen među svijetom i bio je uzrok velikih pobuna. On je, da bi spasio situaciju 1931. godine, proglasio istočni Turkestan samostalnim i tako navukao na sebe gnjev nankingske vlade, koja ga je uhapsila i radi toga, što je uzimao zajam od sovjetske vlade. Na upražnjeno mjesto došao je kineski general Seng.

Dungenski ustanak.

U ovoj buni pohrlili su Dungeni da pomognu altajskim Turcima i tako su osvojili sjeverni Turkestan i dospjeli do glavnog grada Urmičije gdje su i generala Senga opkolili. U isto vrijeme i kašgarski Turci ustali su protiv kineske uprave i tako su proglasili Istočni Turkestan samostalnom republikom. Prema tome Istočni Turkestan se digao i uništio je upliv kineskih vladavina. Ali glavni grad Urmičiju čuvalo je dvije hiljade Bjelorusa, koji su se nakon pada ruskog carizma sklonili u Istočni Turkestan.

Sovjetska Rusija pomaže generala Senga.

General Seng je bio u velikom škripcu, jer i u Kalkodi vrhovni komandant kineskih muslimana general Mapufingin poslao je svoga polubrata generala Mačuina, koji je predvodio Dungene i Turke, pa su sa sviju strana pojačali opsadu Urmičije. Kineski namjesnik Seng obrati se Sovjetskoj Rusiji, i uz velike žrtve isposlova zajam od 500.000 zlatnih rubalja, s kojim novcem nabavi avijone, pilote, i otrovne gazove, pa pomoću toga rastjera Dungene i Turke i tako se smjesti u sjevernom Turkestanu. General Seng je sastavio jedan Sovjet od raznih plemena i uspostavio jednu vrstu samostalne države ali je time nestalo narodne vlade.

Upliv Sovjetske Rusije.

Osim Jarkenda i Hotina u drugim krajevima vlada nova vlada. Nova vlada je uslijd gore spomenutog zajma pod uplivom Rusije. U svim upravnim uredima, u svim vojnim jedinicama nalaze se savjetnici postavljeni od Sovjetske Rusije. Rusija će u skoro vrijeme ovdje i željeznicu sagraditi. Za spajanje Turkestana sa Sibirijom od Turk Sibirske velike željeznice Rusija već gradi sporedne veze u tri pravca. Trgovina između Istočnog Turkestana i Rusije iz dana u dan napreduje. Sada je već promet skočio na preko trideset milijona zlatnih rubalja, dok je promet sa Indijom od preko deset milijona indijskih rupija spao na devet stotina hiljada.

Političke konkurencije u Istočnom Turkestanu.

Povećavanje političkog, vojničkog i ekonomskog upliva Sovjetske Rusije potaklo je na aktivnost Englesku i Japan. Japanci, da bi što brže stigli do istočnog Turkestana, u unutarnjem Mongolistanu veoma brzo napreduju. Engleska je u Urmičiju poslala svoga agenta, a osim toga uputila je tamo i svoga kašgarskog generalnog konzula. Prividno se kaže da je od ovih putešestvija svrha učvrstiti trgovačke veze sa Turkestanom, dok se uistinu sa ovim hoće da ustanovi upliv i djelatnost Sovjetske Rusije u Turkestan, da se prema tome uspostave nužne odluke.

Važnost istočnog Turkestana sa vojničkoga gledišta.

Da ne bi dala povoda japanskim prodiranjima u poslove istočnog Turkestana Sovjetska Rusija javno i zvanično se ne mijesa u njih. Ali ako bi Japanci i dalje prema Turkestanu napredovali, onda je sigunro, da će i Sovjetska Rusija javno izaći njima na mejdan. Veliki aerodrom, koji se već gradi u Urmičiji, onda gradnja novih cesta, te zasnivanje i građenje željeznice, pokazuje da će Istočni Turkestan postati vrlo važan vojnički centar, kako za obranu, tako i za napadaj. Prema tome Istočni Turkestan postaje vrlo važna tačka u svjetskoj politici.

»Džumhurijjet«.

SVEČANOST NOVE 1355. GOD. U CAZINU.

Ovogodišnju svečanost proslave naše nove godine 1355., izveo je ovdašnji mješoviti mekjteb, kao svoju već nekoliko godina uvedenu svečanost.

Na novu godinu mektjebska djeca prouče »Mevlud« u svečanoj Gradskoj džamiji bez miješanja drugih. Sama svečanost je najavljena uoči nove godine s topovskim hitcima na ikjindi namazu. Djeca su iza podne namaza proučila »Mevlud« uz tri deklamovane pjesme: »Treba znati« od M. F. Tarabara (M. Murić), »Islam« od Dž. h. Zekić, (Zuh. Taramanović) i od iste »Majčin Savjet« (Zuhra Seonić).

Narod je sudjelovao na Mevludu kao nikad do sada, jer je bila velika posjeta iz okolnih mjesta. Ovaj način proslave ostavlja veliki moralni utisak kako na narod tako i na djecu, koja se još od sad spremaju »za svoj« Mevlud.

Na svečanosti su bili i učenici ovdašnje osn. škole u punom broju.

Narod je vrlo dobro raspoložen za ove priredbe i ne taji svojeg zadovoljstva te izražava hvalu Mekjtebu, koji je ovo uobičajio onda, kad su bile skoro ugašene manifestacije vjerske prirode kod nas! Nadati se je, da će u budućim vjerskim svečanostima naši građani i sa svoje strane pokazati i dokazati da znaju poštovati svoje mubarekj dane.

Muh-ad.

Emir Šekib Arslan:

Boljševizam je u opreci sa Islamom

(Svršetak.)

Radi toga razloga muslimani su uvidjeli, da se nemaju ničem dobrom nadati od strane Sovjeta. Ali ovome političkom razlogu priključio se je i jedan drugi: socijalno-moralni razlog, koji je i mnogo zamašniji. Ruski boljševici su više puta obećali da neće dirati u muslimanske vjerske i socijalne institucije u Rusiji i, zaista, oni su kroz neko vrijeme svu njihovu silu upotrebili isključivo protiv pravoslavne crkve, koja je za njih predstavljala najvišu opasnost. Mi smo dokazali šefovima Sovjeta, da je izlišno nastojati uništiti muslimanske ustanove u Rusiji, jer Islam u ovoj državi ne ide za tim, da preuzme vodstvo i da on za Rusiju ne predstavlja nikakvu političku opasnost.

Sovjeti su dakle najprije izjavili da neće dirati u Islam, kao ni u druge religije. Ali u stvari oni su sistematski propagirali neznaboštvo u muslimanskim pokrajinama, zatvarali džamije i sprečavali obuku muslimanske vjeronauke, praktikujući prema Islamu istu politiku, koju su praktikovali prema Kršćanstvu, ali i sa mongo više cinizma.

Emir Šekib Arslan

Pritužbe muslimana Rusije, unatoč svim strogim mjerama Sovjeta, doprle su i do nas. Radi toga nije više preostao ni jedan razlog da se tolerira boljševizam i kada je prije skoro tri godine u Jerusalimu održan Pan-islamski Kongres, svraćena je pažnja skupštini na neprestana progonstva, koja se vrše u Rusiji protiv muslimanske vjere. Ovom prilikom i ja sam na Kongres poslao jedan rekvizit u ovom smislu.

Na to je Kongres donio zaključak, da protestira kod sovjetske vlade zbog njezina atentata na vjersku slobodu muslimana. Ovaj je protest upućen Društvu Naroda u Ženevi. Sva je arapska štampa na dugo i široko pisala o ovom pitanju. Vjerski poglavica muslimana u Egiptu, koji je istovremeno i rektor univerziteta Azhar, uputio je također jedan oštar protest protiv politike boljševika prema muslimanima, osuđujući principe komunizma i dokazujući njegovu oprečnost sa Islamom.

Radi toga je današnji režim Moskve u očima muslimana postao mnogo užasniji i gori od carističkog režima. Obećanja, koja su boljševici obilno upućivali muslimanskim narodima da će ih potpomagati, da se oslobode ispod jarma zapadnih velesila, nisu izvršena; izjave boljševika u ovom smislu bijahu obična zavaravanja. Muslimanski narodi su uvidjeli, da boljševici imaju za cilj jedino propagandu komunizma, pomoću koje će primorati Francusku i Englesku, da sa njima stupe u odnošaje.

Napori, koje su boljševici upotrebili da unište muslimansku vjeru u Rusiji isto tako kao i Kršćanstvo, proizveli su zaprepaštenje cijeloga svijeta. Ako smo mi spočetka do izvjesnih granica boljševike štedili, to nije za to da smo odobravali njihove principe, nego smo to činili u nadi, da će oni zasita ukazati pomoć podjarmljenim muslimanskim narodima Rusije, kao i drugih zapadnih velesila, koje su im oduzele sva sredstva lagodnog življenja.

Mi smo kroz neko izvjesno vrijeme bili pomirljivi prema boljševicima, u nadi da će oni pustiti na miru ruske muslimane, ali smo se u ovom pogledu samo razočarali.

Sovjeti su neprestano vodili njihovu sopstvenu komunističku politiku. Nakon što smo našim iskustvom od jedanaest godina prozreli i otkrili njihovu fatalnu namjeru, mi smo im najzad navijestili rat.

Mi smo se nadali, da možemo s njima sarađivati, pridržavajući se naših vlastitih principa, na području borbe protiv zapadnih ugnjetavača Islama, koji nisu htjeli nigda čuti vapaje podjarmljenih i čija se bjesnoća za zlostavljanjem muslimana mnogo povećala iza svjetskog rata. Dakle i ova se je iluzija, da se Islam pomoću boljševika bori protiv zapadnog imperijalizma, rasplinula. I od boljševizma su preostali samo njegovi principi, koji su u opreci sa našim i kojima je svrha uništenje ljudske zajednice.

Ubijeđenih boljševika nema u muslimanskim zemljama. Turska progoni ovaj pokret unatoč njezinim takozvanim dobrim odnošajima sa Rusijom. U Siriji također nema pravih boljševika; tu i tamo zapazilo se nekoliko individua, ali bez ikakve važnosti.

U Palestini, uzrujanost Arapa protiv židovskog useljavanja, kojeg je potpomagala Engleska, dala je donekle povoda širenju boljševizma, ali to je bilo prolaznog karaktera. U državama sjeverne Afrike, muslimanski je opći pokret donekle naginjao boljševizmu, čija svrha nije nikako bila komunizam, nego sloboda koje su muslimani potpuno lišeni pod vlašću vrlo liberalne Francuske!

Šta se tiče Maroka, u njemu muslimani, općenito uzevši, ne žele uništavati njihovu zajednicu da ratuju protiv zapadnih ugnjetavača. Oni vjeruju, da je za njih moguće, da zadobiju svoja prava bez da to čine preko boljševizma.

Dvoličnost Sovjeta u Moskvi, danas je već svugdje konstatovana. Oni su najzad uspjeli, da počam od nekoliko godina uspostave odnošaje sa Franceskom, obećavajući joj da neće vršiti nikakve propagande za oslobođenje naroda sjeverne Afrike. A danas je već sklopljen i vojni savez sa Francuskom.

S. Bakamović.

PREMJEŠTENA.

Riješenjem Bana Drinske banovine, premještena je Emina Hadži Hamzić, sestra nudilja dispanzera za tuberkulozu Higijenskog zavoda, u Zavod za zaštitu matera i djece u Sarajevu.

=*=

Pred novim vidicima

Dva su osnovna elementa koji odlučuju kako u individualnom tako i u socijalnom životu ljudi — rad i red.

Rad je plod tjelesne, a red umne snage čovječje. U tjelesnoj snazi i izvorima fizičke energije muslimani ne oskudijevaju. Toga imaju i na pretek. Umna snaga i izvori duhovne energije to je ono što im ne dostaje. U oskudici toga naše tjelesne snage ostaju pasivne, a u osustvu reda naš rad postaje neproduktivan pa nemože da podmiri potrebe naše. Ako pomnije budemo promatrali svoj lični i porodični život, način ishrane, stanovanja i poštovanja našeg, sve ćemo to pronaći u znaku haosa i nereda. Isto tako i naš društveni život razvija se u primitivno prirodnom samovoljnom i nedisciplinovanom anarhijskom znaku bez nekog unapred predviđenog i strogo utvrđenog plana i programa. U nedostatku umne snage smisao za red i organizovan rad kod nas nije mogao da se razvije. Zbog toga mi tumaramo u tmini i neizvjesnosti pa često puta doživljujemo teške potrese i očajna iznenađenja i razočaranja u kojima se teško snalazimo i dolazimo do svijesti i spoznaje.

Nezavisan duh, slobodna misao i nesputana umna snaga čovječja to je ono što je stvorilo savremenu prosvjećenost i civilizaciju, smisao za red i organizaciju a po tom sve velike kulturne tekovine i tehnička čuda kojima se divimo. Red i organizacija to je racionalizacija rada, podjela uloga, razvrstavanje i najpunije iskorištavanje svih raspoloživih snaga u društvu i zajednici. Bez organizovanog i zadružnog života, nema ni kulturnog ni privrednog napretka.

U znaku kaosa i nereda do sada se je razvijao i vjerski život muslimana pa i sam Islam koji svoju vlast proteže na sve grane i područja individualnog i socijalnog života ljudskog.

Vjera je bila prvi stupanj na kulturnom usponu čovječanstva. Vjerom su ljudi manifestovali svoju inteligenciju i supremaciju nad ostalim životinjama. Svećenici kod svih naroda bili su prve lučonoše prosvjete i sadioci kulture dok ih pri tome nisu zamijenili slobodni laički intelektualci. Široki slojevi muslimana još su uvijek pod duhovnim tutorstvom one nesavremene ilmije koja se nalazi u latentnoj borbi sa malobrojnom a usto raštrkanom i neorganizovanom naprednom inteligencijom muslimanskom.

Obrazovanjem džemata i njihovih imamata stvorene su potrebne ćelije i organi u vjerskom životu muslimana. Time je data najglavnija osnova našoj vjerskoj organizaciji.

Donošenjem nove uredbe o islamskoj vjerskoj zajednici dobivamo mogućnost da te ćelije i organe međusobno povežemo i jednom centru privežemo, da ih oživimo i u pokret stavimo, da našu vjersku organizaciju usavršimo i pretvorimo je u jedan živ i snažan organizam sposoban da radi i odgovara svima savremenim zadatcima svojim. Dosadanja vjerska organizacija muslimana bila je nesavremena, manjkava i slaba. Oni, koji su njome rukovodili bili su lišeni onog što je najglavnije — narodnog povjerenja i saradnje savremenih mlađih i konstruktivnih snaga muslimanskih. Vakufsko vijeće i njegov odbor nisu bili pod neposrednim pritiskom kontrole i odgovornosti pred narodom, pa nije moglo pravilno da vrši svoju funkciju srca- da dostavlja impulzivnu snagu drugim organima i da ih pokreće. Administracija svih ovih tjela bila je spora i ukočena, šablonizirana i birokratizirana.

Nova uredba nam dopušta da sve te nepodobštine za uvijek prestanu. Ova uredba bitno se razlikuje od dosadanjeg zakona a bolja je i od ranijeg autonomnog štatuta po tome što je savremenija i demokratičnija. Ona dopušta svima punoljetnim muslimanima da sudjeluju u sudbini svojih vjerskih poslova, a kvalifikovanim predstavnicima njihovih staleža kako iz ilmije tako i iz redova laičke inteligencije da uzmu učešća u izboru Reis ul Uleme i njegovih pomoćnih organa Ulema medžlisa, te da zajednički sarađuju na upravi vakufa i dobru muslimana. Najbolja strana ove uredbe je ta što je stavila na raspoloženje sve dosadanje funkcionere naše vjerske uprave. Štatutom koji se ima izraditi u okviru ove uredbe i u roku od 6 mjeseci, mogu se otkloniti i još mnogi nedostatci u našoj vjerskoj upravi i učiniti je likvidnijom i ekspeditivnijom.

No svi zakoni ma kakvi god bili, sami po sebi ne znače toliko koliko po osobama koji ih budu primjenjivali. Zato najsudbonosnija odgovornost leži na onim faktorima koji će rukovoditi našim vjerskim poslovima u ovom prelaznom razdoblju, likvidirati staro i uspostaviti novo stanje u vjerskoj organizaciji muslimana. Naročitu pažnju treba obratiti na izbor budućeg Reis ul Uleme i članova ulema medžlisa koji se i po novom zakonu biraju doživotno pa time prestaju biti ovisni od naroda i neposredne odgovornosti pred njime. Ti položaji ne smiju više služiti kao utočišta za one koji izbjegavaju odgovornost. Reis ul Ulema i članovi ulema medžlisa moraju biti ljudi, koji uživaju podjednako povjerenje, poštovanje i priznanje sviju muslimana bez razlike na njihovu partijsku i stalešku pripadnost. Oni trebaju da budu odvažni muževi. Ove primjedbe važe i za članove vakufskih sabora. I na druge položaje u našoj vjerskoj i vakufskoj upravi treba postaviti one čija je sposobnost prokušana i otstraniti sve one koji se mogu zamjeniti sa boljim silama. Na takva mjesta ne treba dovoditi one koji zauzimaju neke položaje u državnoj službi sa kojeg također mogu koristiti muslimanima. One koji su ranije postavljeni treba ih reaktivirati i povratiti na prijašnja mjesta. One koji se nalaze u drugim službama i na nekim sporednim položajima u kojima njihove organizatorske i stvaralačke snage propadaju, treba ih angažovati u službi vjerske zajednice muslimana.

Poznato je da mi muslimani ne raspolažemo sa dovoljnim brojem sposobnih, pozitivnih i konstruktivnih snaga. Za to mi takve raspoložive snage moramo iskoristiti u punoj mjeri, a da bi to mogli trebamo ih postaviti na zaslužna i odgovorna mjesta.

Mišljenja sam da ipak imamo toliko odgovarajućih snaga koliko imamo vodećih i odgovornih mjesta u našoj autonomnoj vjerskoj i vakufskoj upravi, na suprot onih koji su u tom pogledu skeptični.

Za mjerodavne faktore takvom pesimizmu nema mjesta ako te snage ne budu tražili samo u krugu uže partizanske okoline i bliže rodbine. Takva personalna politika i ako se može trpiti u sitnim i lokalnim poslovima, ne može se podnositi u krupnim i sudbonosnim momentima, kada je u pitanju budućnost Islama i muslimana u našoj zemlji.

Sarajevo je centar Islama i kulturnog života muslimana cijele Jugoslavije. U Sarajevu su najbogatije zadužbine, najreprezentativniji vjerski hramovi i najviše kulturne i vjerskoprosvjetne ustanove muslimana. U sarajevskoj islamskoj štampi ogleda se javno mnijenje svih muslimana, rad i mišljenje svih muslimanskih javnih i društvenih radnika.

To javno mnijenje ne smije se ignorisati i desavujisati, ti naši javni društveni radnici ne smiju se ni u kojem slučaju mimoići.

Nalazim za potrebno da ove sugestije iznesem naročito sada kada su novi Naibi preuzeli dužnost u svoje ruke, u namjeri da pokažem kolika odgovornost leži na njima i drugim odlučujućim faktorima, da bi se osujetile eventualne greške.

E. Bulbulović.

PONOVNA BANOVINSKA TAKSA NA OGLASE.

U novom budžetu drinske banovine, ponovno je uvedena taksa na oglase u novinama u visini 50% državne takse.

Ovom ponovnom uvađanju banovinske takse, je otežan i onako težak položaj štampe u našoj banovini.

Tako će se sada plaćati pored državne i banovinska taksa na oglase.

Pohvalna akcija muslimana u N. Pazaru

Osnivanje društva »Merhamet«

Još odavno se je zapažala potreba za poboljšanjem kulturno-prosvjetnih prilika među novopazarskim muslimanima. U ovome pravcu je rađeno kako se i koliko moglo, ali svi ovi podhvati donekle su smatrani pripremom jedne solidnije organizacije, kojoj su danas udareni čvrsti temelji. Počelo je raditi da se cjelokupni naši nedostatci svedu bar na minimum. Prva briga je da se neopskrbljenim članovima islamske zajednice pruži pomoć. I pored svesrdne pojedinačne pomoći nije zapažen bogzna kakav uspjeh. Vidjelo se da samo zajednička sarađivanja cilju vode. U bratskoj zajedničkoj saradnji, pojedinac i sa manjim obolom mnogo više znači.

Prožeti takvim idejama sastali su se ovdašnji muslimani na dan 1. septembra prošle godine, pa su između ostalog na toj zajedničkoj konferenciji pročitana i usvojena ranije projektovana pravila muslimanskog dobrotvornog društva »Merhamet«. Na ovoj konferenciji učestvovalo je preko stotinu građana iz N. Pazara. Kao izabrani pretsjednik ovog udruženja g. Hfz. Ibrahim ef. Riđanović istakao je važnost tadašnjeg sastanka.

Pravila novopazarskog »Merhameta« izrađena su po uzoru društva »Merhamet« u Sarajevu i »Šefkat« u Skoplju. Društvo stoji pod pokroviteljstvom Nj. preuzv. Reis-ul-uleme Kraljevine Jugoslavije, a svrha je: razvijati islamske vrline, ukinuti prosjačenje među muslimanima, kulturno i prosvjetno podizati islamsku omladinu i slično. Za ostvarenje društvenih ciljeva služiće ova sredstva: članarina, dobrovoljni prilozi, zekat, kurbanske kožice, vasijeti i prihodi od zabava i teferiča koji se imaju priređivati u granicama moralnih propisa Islama. Članom udruženja može biti svaki naš državljanin prijatelj sirotinje (§ 4.). Društvo, pored toga što će dijeliti potporu invalidima, jetimima, iznemoglim starcima i staricama i neopskrbljenim ženama, priticaće u pomoć siromašnim mladencima prilikom vjenčanja, te konačno na svoj društveni dan 1. Muharema svake godine osuneti će (obrezati) izvjestan broj muslimanske djece i po mogućnosti skrojiti im odijela kao i tolikom broju ženske djece. Društvo će imati i svoje kasice s natpisom »sadaka«.

Ova pravila u cijelosti su odobrena od nadležnog Ulema-medžlisa odnosno vidirana od Kr. banske uprave Zetske banovine. Po tom je održana prva skupština na dan 1. marta o. g. Skupštinu je otvorio Iljas ef. Nuhović, vjeroučitelj, koji je predložio da se izabere skupštinski odbor.

Za pretsjednika ovog odbora izabrat je g. I. Riđanović. Predloživši da se na osnovu društvenih pravila izabere Upravni odbor od 11 lica i 5 zamjenika, te nadzorni odbor od 4 člana, pretsjednik je tada upisane članove zamolio da se svojski zauzmu za napredak mladog društva »Merhamet«. Prisutni su se odmah sa svojim porodicama upisali za članove društva. Zbog velikog broja članova, ima porodica koje plaćaju oko 80.— Din. mjesečno članarine.

Po ovome je izbran upravni i nadzorni odbor, te je isti konstituisan ovako. Pretsjednik: g. H. I. Riđanović, potpretsjednik g. H. R. Paljevac, I. tajnik g. O. Redžepefendić, II. tajnik g. O. Hasanović, I. blagajnik g. I. Nuhović, II. blagajnik g. Š. Selimović, a članovi su gg. J. Gusinac, O. Džanefendić, M. Mustafić, N. Kavrajić, E. Ljaljić, O. Ćilerdžić, H. Imamović, Z. Abdurahmanović, O. Brunčević i A. Doca. Za pretsjednika nadzornog odbora izabran je g. M. Sukić, za perovođu g. O. Halilović, a za članove gg. F. Malajac i M. Ljaljić.

N. Pazar, marta 1936.

Hasanović.

VIJESTI IZ MOSTARA:

OSUĐEN DIREKTOR FABRIKE.

Na sreskom sudu pred sudijom g. Jovićem održan je u ponedeljak pretres protiv Dr. M. Stojanovića, direktora fabrike duhana, a na tužbu Mustafe Alajbegovića, namještenika. Po srijedi je uvreda i kleveta. Nakon dokaznog postupka sud je donio presudu, kojom se g. Dr. Stojanović za djelo uvrede kažnjava sa 200 dinara novčane kazne uslovno na 1 godinu. Na ovu presudu nisu se zadovoljili ni osuđeni ni tužilac, pa će stvar biti upućena okružnom sudu.

PROPADANJE ZEMLJE U DOMANOVIĆIMA.

Prema obavještenjima stanovnika sela Domanovići kod Stoca, tamo se pred par dana propuntala zemlja na mjestu zv. Surdupe«, a ispod zemlje se pojavila voda. — Taj pad zemlje desio se u duljini oko 1000 metara a širok je oko 200 metara. Ovaj slučaj pogodio je nekoliko familija toga kraja, jer se na ovoj zemlji sadio duhan i drugo povrće, a danas je to postala samo jedna opća opasnost. Kod ovoga slučaja su oštećeni: Hasan Šejtanić, Đorđe i Dušan Andrić i Đuro Nogolica, težaci iz općine Aladinići. Općina aladinička namjerava za postradale zatražiti pomoć od države.

SKUPŠTINA TRGOVAČKOG UDRUŽENJA.

U nedelju 29. o, mj. održana je u Mostaru u Srpskom Domu redovna godišnja skupština Trgovačkog udruženja za grad i srez Mostar, na kojoj je uzelo učešća brojno članstvo. Skupštinu je otvorio g. Hasan Ramić, pretsjednik, a nakon njega podnio je izvještaj sekretar g. Hasan Čerkić. Nakon podnešenih izvještaja prešlo se na biranje odbora, pa je u skupštini bilo burno. Pojavile su se dvije liste. Konačno je izvršen izbor, pa je lista na čelu sa g. Hasanom Ramićem pobijedila sa 19 glasova više. Ovaj izbor izvršen je na tri godine.

RAHMET U MOSTARU.

Muslimansko pokopno društvo Rahmet također je održalo svoju godišnju skupštinu, na kojoj su podnešeni referati o radu u prošloj godini. Na zahtjev članstva, a po predlogu odbora umanjena je nešto članarina, tako da sada klasira sa: 4, 6, 8 i 10 dinara. Inače uspjeh prema prošlogodišnjim znatno je podbacio. Odbor je također proširen sa nekoliko članova više. Skupštinu je vodio g. Alikalfić. Ponovno su opet izabrani isti članovi na čelu sa g. Mustafom Alikalfićem.

PUT PREDSJEDNIKA OPĆINE U BEOGRAD.

Pretsjednik općine g. Husaga Čišić otputovao je ovih dana najprije u Split, a zatim će u Beograd, gdje će nadležnim podnijeti na odobrenje gradski budžet primljen na sjednici vijeća prije mjesec dana. Sa gosp. Čišićem putuje i šef finansijskog odsjeka g. Dr. Komadina.

O. S. Sefić.

POVLASTICE PORODICAMA PENZIONERA NA ŽELJEZNICAMA.

Generalna direkcija državnih željeznica u Beogradu, izvjestila je društvo penzionera Vrbaske banovine, da je u novom pravilniku o besplatnoj i povlaštenoj vožnji na željeznicama, koji je sad u izradi, predviđeno za penzionere i članove njihovih porodica 24 povlaštena putovanja u toku jedne godine. Ovo je uslijedilo nakon molbe koju je Društvo penzionera, početkom prošlog mjeseca, uputilo Generalnoj direkciji.

=*=

SRESKO VAKUFSKO-MEARIFSKO POVJERENSTVO U SARAJEVU.

Broj: 1.361/36.

Sarajevo, dne 30. marta 1936.

O G L A S.

Sresko vakufsko-mearifsko povjerenstvo izdavaće u zakup trave u islamskim grobljima putem javne usmene licitacije, i to:

1. trave u grobljima s lijeve strane rijeke Miljacke u četvrtak, dne 9. aprila 1936. počam od 8—10 sati prije podne,

2. trave u grobljima s desne strane rijeke Miljacke u petak, dne 10. aprila 1936. godine, počam od 8—10 sati prije podne.

Uvjeti za izdavanje mogu se vidjeti u kancelariji Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva (Kralja Petra 2/II., soba broj 18).

Pretsjednik: u z.
Omerhodžić.

KROZ ŠEHER - SARAJEVO:

VAKTIJA

Muharrem 1355. (1936.)

Broj dana	Dan	April	Sunce izlazi s	Sunce izlazi m	Podne s	Podne m	Ićindija s	Ićindija m	Sunce zalazi s	Sunce zalazi m	Jacija s	Jacija m	Imsak s	Imsak m
11	Pet.	3	5	26	12	4	3	40	6	24	8	3	3	36
12	Sub.	4		25		3		40		26		5		33
13	Nedj.	5		23		3		41		27		7		31
14	Pon.	6		22		3		41		28		8		29
15	Utor.	7		20		2		42		29		10		26
16	Srij.	8		18		2		42		30		11		24
17	Čet.	9		17		2		43		32		13		22

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7. I.
Čekovni račun Poštanske štedionice Sarajevo broj 1600.
Broj 25., godina II., dne 3. aprila 1936.

DEŽURNE APOTEKE.

U nedjelju imaju dežurstvo slijedeće apoteke:

Rončević, Vojvode Stepe obala 2.
Besarović, Aleksandrova ulica.

ZA PLAĆANJE PRETPLATE.

U prošlom broju našeg lista ubacili smo čekove radi plaćanja tromjesečne pretplate za mjesec april, maj i juni. Da bi se ti čekovi priveli svrsi molimo gospodu pretplatnike da nam doznače pretplatu za II. kvartal. Pretplata treba da se pošalje Upravi lista najdalje do 10. o. mj.

UPRAVA.

=*=

ZARUČENI.

G. Salko Bunić, kafanar, zaručio se sa simpatičnom gđicom Nailom Dizdarević, kćerkom našeg uglednog sugrađanina g. Muhameda Dizdarevića. Čestitamo.

—o—

POSTAVLJANJA.

Odlukom Min. prosvjete, postavljen je **Asim Karić,** za činovnika-pripravnika X, grupe kod Državne štamparije u Sarajevu.

Alija M. Dvizac, svršeni učenik učiteljske škole, odlukom Min. prosvjete, postavljen je za učitelja u Baciću, srez Bos. Krupa.

Odlukom Bana Vrbaske banovine, postavljen je za pol. pisara kod Uprave policije u Banjoj Luci **Hasib Beganović,** do sada na službi u Peći-grad srez Cazin.

—o—

ZAHVALA G. DR. SPAHE DRUŠTVU »EL HIDAJE«.

Predsjednik društva »El Hidaje« g. Tufo Muhamed dobio je pismenu zahvalu na pozdravnu depešu koja mu je upućena sa osnivačke skupštine društva »El Hidaje« u znak priznanja za njegov uspješan rad oko povraćanja vjerske autonomije nas muslimana. Pismo glasi:

Dragi prijatelju!

Najtoplije Vam zahvaljujem na čestitci i lijepim željama koje ste mi u ime ilmije uputili povodom objavljivanja Uredbe o Islamskoj vjerskoj zajednici.

Primite mahsus selam

Ministar saobraćaja.

VANDALSKI POSTUPAK SA NAŠIM GROBLJEM.

Pisati o našim grobljima je najbolnija stvar. Kad pogleda čovjek tu neurednost sa našim grobljima zaboli ga na srcu i udari mu krv u obraze. Pa kad bi ostalo samo pri tome to bi se još nekako moglo i podnositi, ali to oskvrnavljanje grobalja ide u beskrajnost. Koliko je neobazrivosti pri tome neda se opisati. Jedan drastičan primjer. Više Miščine džamije (Kevkebi Hadži Ahmed) u Pločí ulici popravlja se jedna stara kuća i sav smet kao i zemlja iz te kuće baca se u groblje preko puta. Šta više razvaljena je i ograda pa izgleda kao da je to groblje kakvo javno smetlište. Apelujemo na vakufsku upravu da ovaj vandalizam spriječe i da se krivci najstrožije kazne. Interesantno je kako je Gradska opština mogla izdati dozvolu za repariranje vanjskog zida one kuće, od koga prijeti opasnost da se sruši i da neko od prolaznika nastrada.

Zašto se stidimo fesa

Jedna pojava, koju treba izbjegavati

Svaki narod koji ljubi svoju grudu, koji ima u sebi nacionalnog osjećanja i ponosa ljubi svoje narodne običaje. Narod koji cijeni i poštuje te svoje običaje zaslužuje pažnju i on tu pažnju i dobiva. Ta mu se pažnja iskazuje zato jer ko umije čuvati i poštovati svoje, taj umije da čuva i poštuje i tuđe. Konzervatizam u čuvanju narodnih običaja i tradicija, i to onih običaja koji daju naročito obilježje jednom narodu ili zajednici zaslužuje svaku pažnju i poštovanje. Taj konzervatizam je pozitivna crta u životu jednog naroda. Englezi su konzervativan narod, koji ljubomorno čuva svoje tradicije i radi toga ni jedan kulturan čovjek ne prigovara tome nacionalnom konzervatizmu Engleza nego šta više odaje mu i puno priznanje.

Mi muslimani u B. i H. koji imamo svjetlu svoju narodnu istoriju, koji sa ponosom možemo gledati na djela svojih predaka, koji su časno izvršili svoju nacionalnu dužnost i misiju kao da se stidimo veličine i slave svojih djedova.

Mi bez obzira bacamo sve ono što je naše narodno obilježje, što nam daje oznaku pripadnosti svojoj vjerskoj zajednici. U našoj sredini je zavladalo neki narodni defetizam koji hoće da uništi sve ono što je narodno i što zajednici daje njezino zajedničko obilježje. I to se sve čini pod nekim znakom »kulturnog« razvitka i napretka. Mnogi misle ako odbace ono, što je osobeno njegovo da tim postaje kulturniji i napredniji, da se riješava nekakvih teških spona, koje su ga sputavale i nijesu mu dale naprijed pokročiti. Zaista jedna teška uvreda od strane potomaka slavi i veličini djedova. Potomci se stide da vidno dadnu znaka da su članovi jedne zajednice koja je čitavu svoju istorijsku prošlost slavnim djelima ispunila. Mnogi misle da će emancipujući se od izvjesnih narodnih dobrih i plemenitih običaja uzdignuti se i tako doći do nekog zavidnijeg položaja. To je teška zabluda i vrijeđanje našeg nacionalnog ponosa koji je tako visok da se može da isporedi sa svima drugima.

Zdrav razum nije u stanju da shvati kakvim se razlozima pojedinci vode kad obacuju ono što je njihovo nacionalno obilježje kao muslimanske vjerske zajednice. Kod našeg takozvanog kulturnijeg svijeta uvriježilo se običaj da odbace to smatrajući ga nečim nižim i inferiornijim. Takovi ljudi nijesu svjesni svoje narodne prošlosti, nijesu svijesni svoga zadatka koji bi kao prosječni ljudi u svojoj zajednici morali vršiti. Znači da takovi pojedinci ne cijene niti umiju da cijene svoju slavnu prošlost, ne cijene svoju zajednicu kojoj pripadaju, pa prema tome i sami svoje vlastite vrijednosti podcjenjuju. A zar kulturan čovjek smije dozvoliti da podcijeni samoga sebe, da podcijeni svoju zajednicu i da tako javno prizna svoju nezrelost i svoju inferiornost. Ovo je uvreda koja se nanosi čitavoj zajednici i koja zaslužuje najveću osudu. Dužnost je svih naših takozvanih naprednih i kulturnih elemenata da svu svoju pažnju posvete svojoj zajednici, da se uz nju što čvršće vežu i da nastoje te veze što jače produbiti i ojačati. Ako se budu stidili svojih narodnih običaja, ljudi koji smatraju sebe da su dorasli da vode svoju zajednicu onda će budućnost takove zajednice biti žalosna i prekana. Naročito je dužnost naših kulturnijih elemenata da narodnoj tradiciji i narodnim obilježjima svoje zajednice posvete što veću pažnju, jer će samo na taj način iskazati da cijene i poštuju svoju zajednicu koja im je sve dala da poštuju slavnu prošlost svojih djedova i da poznaju svoju narodnu istoriju.

Naš je narodni običaj da se fez ni u kojoj prilici ne skida i taj naš narodni običaj bezuvjetno trebamo poštivati. Pitamo se, čemu treba podcjenjivati svoj narodni običaj koji je također kao posljedica jednog kulturnog života kao što je običaj skidanja šešira. To mora da zaboli svakog iskrenog rodoljuba kad vidi da se tako olako krše ti narodni običaji i kad se hoće pod stranim utjecajima da se zbrišu. Zar se tako krši ponos slavnih Bosanaca koji su kroz 500 god. zalijevali svaki grm ove grude toplom krvlju svojom i širili i razvijali jednu visoku kulturu punu čovječnosti i visokih narodnih ideala. Ko umije poštovati svoje taj umije poštivati i tuđe. Naši djedovi su vazda poštivali svoje svetinje i običaje, ali su zato bili najuzorniji primjer kako se umije poštovati i čuvati običaji i svetinje drugih. Čuvanje svojih običaja nije znak nikakve tjesnogrudnosti nego znak samosvijesti i narodne snage, a to su faktori koji su u stanju da unaprijede zajednicu i da joj dadnu jače snage i poleta da mogne podpunije i savjesnije izvršiti svoj zadatak. Mi muslimani na svojoj grudi nemamo se koga bojati niti pred kim zazirati ako čuvamo i poštujemo svoje običaje jer čuvajući svoje običaje uživaćemo i podpuno poštovanje svoje braće drugih vjera, koji u tome mogu vidjeti samo jednu konstruktivnu pojavu, koja ide u prilog našim opštim narodnim interesima.

Zanatlije, hoćete li ispuniti svoju dužnost?

U NEDJELJU 5. APRILA DOĐITE SVI NA IZBORE ZA ZANATSKU KOMORU.

Izbori za Zanatsku komoru održaće se u nedjelju 5. aprila o. god. Ovom prilikom trebamo mi svi zanatlije da dokažemo svoju stalešku svijest. Moramo svi znati kolika je važnost postojanja Zanatske komore, te najviše naše zanatske ustanove.

Ovim članom hoću da upozorim sve kolege svih zanatskih struka da imaju u vidu da će u nedelju dne 5. aprila pokazati svoju razvijenu stalešku svijest. Dolazeći taj dan na izbore dokazaće koliko im je stalo do ustanove čiji je zadatak da riješava sva pitanja o napredku i opstanku nas zanatlija.Mi zanatlije ćemo svoju svijest pokazati samo onda ako svi do zadnjeg dođemo na biralište i tako dademo i moralnu i materijalnu pomoć svojim kolegama u koje imamo svoje puno povjerenje. To su oni vrijedne i vrle zanatlije koji su sebi stavili u zadatak da zakonskim putem riješe naše socijalne nesređenosti i sve nedostatke koje tište nas zanatlije.

Grupa »Naprednih zanatlija« će na ovim izborima izaći sa svojom listom na kojoj su naši isprobani predstavnici, koji su uvijek znali da dostojno predstavljaju i zastupaju naše zanatlijske interese. To su oni dokazali i svojim dosadašnjim radom, braneći najpožrtvovnije naše zanatlijske interese i prava i zalažući se svim, da ta naša prava zaštite.

Ova grupa »Naprednih zanatlija« izlazi sa svojom listom na čelu sa nosiocem g. Edhemom Djulizarevićem. Ljudi na ovoj listi su za nas najveća i najbolja garancija, da će naši interesi radom ovih naših kolega biti najbolje čuvani i zastupani. Program grupe »Naprednih zanatlija« daje nam mogućnosti da upoznamo misiju i zadatak koji treba da što hitnije riješe ovi ljudi.. U programu se između ostalog ističe da će se u buduće povesti naročitog računa i o ovim pitanjima: o osiguranju zanatlija u starosti; o osiguranju zanatlija u bolesti; o razduženju zanatlija; o reviziji zakona o zanatlijama; o bespravnom radu; o doprinosu za osiguranje radnika. Iz ovih nekoliko gore navedenih pitanja može se ustanoviti kako je velik zadatak i velika odgovornost koju ovi naši ljudi staviše sebi u dužnost da nas svojim pregalačkim radom riješe naših nevolja, i skinu velike tegobe koje su nas pritisnule. Naše su teškoće velike i mi se pod njima savijamo sve do iznemoglosti pa zato trebamo sposobne i agilne ljude koji će taj veliki zadatak i izvršiti.

Sada zanatlije metnite ruku na srce i recite istinu. Zar ne bi bio najveći grijeh da ne iskoristimo ovu priliku koja nam se po prvi put u istoriji našeg mladog zanatstva ukazala, pa da ne izvršimo svoju dužnost i da ne podupremo ove naše požrtvovne borce koji staviše sebi u dužnost da izvrše težak zadatak, da liječe i izliječe naše rane, koje svaki dan sve više nagrizaju naše glavne životne organe. Svaki zanatlija koji ne pokaže svoju punu zanatlijsku svijest i propusti ovu priliku pa ne dođe na biralište i ne glasa za svoje drugove u koje mora imati puno povjerenje, treba da je svjestan da nezna o sebi voditi računa. Svaki takav ne samo da nanosi tim što ne dolaze na izbore sebi štetu, nego time počinja štetu čitavom svom staležu.

Ovo nekoliko redaka napisao sam, jer osjećam potrebu da iskažem ljubav prema svome zanatu od koga živim. Svaki kolega s kojim se sastajem ponosan je kad mu se kaže da je zanatlija, jer smo svi svijesni da nam zanat daje mogućnosti da na svakom mjestu vedra čela, i iskreno reknemo da smo zanatlije i da tako pošteno služimo sebi i čitavoj svojoj muslimanskoj zajednici, a dalje i čitavoj svojoj narodnoj zajednici.

Upućujem ove retke preko ovog našeg muslimanskog lista koji daje uvijek mjesta riječima koje idu u prilog dobru i napredku nas muslimana. Molim sve kolege i iz drugih mjesta na području naše Komore da i oni doprinesu svoj puni obol i da pristupe izborima i pošalju nam svoje predstavnike s kojima se može iskreno na dobro svih nas surađivati, jer samo iskren i konstruktivan rad može da donese dobre rezultate, a dobri rezultati neosporno je da su potrebni čitavom našem zanatskom staležu. Za to braćo na 5. aprila pristupite svi izborima i ne dozvolite da i jedan naš drug izostane i ne izvrši tu svoju veliku dužnost.

Hamdija Đukić.

PROSLAVA NOVE GODINE U »BRATSTVU«.

Ovo društvo je uoči 1. Muharema svečano proslavilo doček nove 1355. po Hdžr. god., kojom prigodom je na uvaženi alim g. H. Ali ef. Aganović održao vrlo uspjelo predavanje iz historije o značenju hidžretske godine u vezi događaja iz doba pojave uzvišenog Islama, koje su prisutni punom pažnjom saslušali i na završetku predavača burno aklamovali. Predavač je na kraju podvukao i izrazio zahvalnost društvu, koje važi kao centar i živo djeluje na humanom i kulturnom napretku muslimana na Vratniku. Sa ove proslave otposlata je brzojavna depeša i čestitka na novu godinu Ministru saobraćaja g. Dr. M. Spahi.

Priredbu društva posjetili su najugledniji građani, prijatelji te članovi društva u vrlo velikom broju tako, da su prostorije bile prepune i veliki dio se, jer nije bilo mjesta, morao povratiti.

Ujedno se ovim putem društvo najljepše zahvaljuje i odaje priznanje H. Ali ef. Aganoviću, koji se uvijek i na svaku korisnu akciju za dobro i napredak islamske zajednice najpripravnije odazvao, te i ovom prilikom s uspjelim predavanjem doprinio, da je ovom vjerskom manifestacijom postignut visoki moralni uspjeh.

FRANCUSKA OBALA.

Prilikom posjete Sarajevu opunomoćenog ministra Francuske u Beogradu, na svečanoj sjednici općinskog vijeća odlučeno je da se bivša ulica Careva obala nazove Francuska obala u znak počasti i požrtvovanja Francuskom narodu.

UKINUTI TAKSIRANI RAČUNI .

Novim Finansijskim zakonom ukinuto je od danas obavezno izdavanje taksiranih računa po tarifnim br. 34 za pazar preko 20 dinara. Račun se mora izdati samo na zahtjev mušterije i to taksirani prema skali za račune. Proizvađači zanatlije, industrijalci i veletrgovci moraju izdavati taksirane račune za robu prodanu trgovcima, zanatlijama ili industrijalcima.

=*=

U pažnju provinciji

U prošlom mjesecu Uprava našeg lista odaslala je svim poštovanim pretplatnicima u posebnim pismima ispunjene čekove sa opomenom da plate dužnu pretplatu do kraja prošlog mjeseca. Na istim čekovima mi smo označili na gornjoj strani čeka do kojeg mjeseca taj dug postoji Kako nam mnogi od gospode pretplatnika nije taj dug podmirio, to ih i ovaj put molimo da nam taj dug pošalju, u koliko žele biti i dalje pretplatnici lista.

UPRAVA.

UREDBA O OBIMU I RAZGRANIČENJU ELEKTRO-TEHNIČKIH RADNJA.

Na osnovu § 59. zakona o radnjama stupila je na snagu 21. prošlog mjeseca Uredba o obimu i razgraničenju elektrotehničkih radnja. Ova Uredba ima 16 članova.

Po ovoj Uredbi mogu elektrotehničke radnje obavljati ovlašteni elektrotehnički inžinjeri, elektrotehničari i elektroinstalateri, po njima postavljeni poslovođe, ali uz uslov da i oni imaju stručnu spremu za to zvanje.

—o—

Unapređenje šeriatskih sudija

U ime Njegovog Veličanstva Kralja, ukazom Kraljevskih Namjesnika, od 24. februara 1936. godine, unapređeni su: u IV. položajnu grupu prvog stepena: **Ibrulj Mustafa**, šerijatski sudija IV. položajne grupe drugog stepena Sreskog suda u Sarajevu; **Šehić Ahmet**, šerijatski sudija IV. položajne grupe drugog stepena Sreskog suda u Zvorniku; **Kapetanović Mehmed-Alija**, šerijatski sudija IV. položajne grupe drugog stepena Sreskog suda u Jajcu; **Čadordžić Ibrahim**, šerijatski sudija IV. položajne grupe drugog stepena Sreskog suda u Bos. Gradiški i **Buturović Derviš**, šerijatski sudija IV. položajne grupe drugog stepena Sreskog suda u Koijicu; u IV položajnu grupu drugog stepena; **Gojačić Ibrahim**, šerijatski sudija V. položajne grupe Sreskog suda u Kladnju; **Hadžić Hazim**, šerijatski sudija V. položajne grupe Sreskog suda u Bos. Petrovcu; **Serdarević Smail**, šerijatski sudija V položajne grupe Sreskog suda u Stocu; **Beganović Osman**, šerijatski sudija V. položajne grupe Sreskog suda u Banja Luci i **Numić Hilmija**, šerijatski sudija V. položajne grupe Sreskog suda u Kotor-Varoši; u V položajnu grupu: **Gavranović Abdulah**, šerijatski sudija VI. položajne grupe Sreskog suda u Gacku; u VII. položajnu grupu: **Omerhodžić Osman**, šerijatski sudija VIII. položajne grupe Sreskog suda u Sarajevu, i **Imširović Ibrahim**, šerijatski sudija VIII. položajne grupe Sreskog suda u Tuzli.

Jedna nepažnja

koja duboko vrijeđa nas muslimane

Prigodom posjete francuskog poslanika na našem Dvoru, g. grofa Dampjera Sarajevu, održan je u čast visokog gosta banket u zimskoj bašti hotel »Evrope«. Na ovom banketu prisustvovao je velik broj muslimana, pa ovom prilikom moramo istaknuti jednu naročita nepažnju od strane priređivača banketa prema vjerskim osjećajima muslimana. Svakome je poznato ko živi u našoj sredini da je muslimanima strogo zabranjeno upotrebljavati i jesti svinjsko meso, a muslimanu ponuditi to meso je jedna velika uvreda. Ne razumijemo, kako su pripređivači toga banketa mogli biti toliko nepažljivi pa i muslimanima gostima uz čaj servirali i krmetinu. Ne živimo valjda u nekoj sredini kojoj su apsolutno nepoznati ritualni propisi muslimana pa ovaj postupak zaslužuje najveću osudu, i vjerujemo da se neće nitko u buduće više usuditi da ovakvu javnu uvredu nanese muslimanima. To ne traže samo vjerski obziri muslimana nego i najobičniji propisi uljudjenosti zahtijevaju i traže da se svačija osjetljivost poštuje i čuva. To nije neznatna stvar pa da priređivači nijesu mogli o njoj povesti računa. nego činjenica koja je svakom poznata koji makar i kratko vrijeme živi i kreće se u našoj sredini.

Jesi li podmirio pretplatu?

Osnovano novo muslimansko udruženje »Ahlak«

za cijelu Kraljevinu sa sjedištem u Sarajevu

U nedjelju 29. pr. mjeseca održana je osnivačka skupština novog muslimanskog društva »Ahlak« u Sarajevu u prostorijama hotel »Gazi« na Baščaršiji.

Na ovoj osnivačkoj skupštini bio je prisutan veliki broj posjetioca.

Tačno u 10 sati otvorio je skupštinu predsjedavajući Enver ef. Muftić, koji se je toplo zahvalio prisutnim učesnicima na tako velikom odzivu. Potom se prešlo na čitanje pravila, koja su u cijelosti primljena sa malim izmjenama.

Nakon prihvata pravila po skupštinarima biran je kandidacioni odbor, za izbor Upravnog odbora toga društva. Nakon kratkog odmora, kandidacioni odbor je predložio listu Uprave, na čelu sa Enver ef. Muftićem, za potpredsjednika Hamdija ef. Kemura, za tajnika Mustafa ef. Kulović i Derviš Mufid ef. Kadić, za blagajnike Hasan ef. Užičanin i Hamdi ef. Delić, te za članove upravnog odbora Hamzaga Arifović, Ahmedaga Tufo, Muhamed ef. Sabrihafizović, Edhem ef. Kamenica, Husein ef. Jordamović i Ismail ef. Kulenović, a za njihove zamjenike: Muhamed ef. Karić, Ismetaga Nijemčević, Salih ef. Jordamović, Muharem ef. Ferizbegović, Džemal ef. Spaho, Bećir ef. Numanović i Derviš Mehmedaga Telalagić. U Nadzorni odbor su ušli Sead ef. Arifhodžić, Enver ef. Abduzaimović, Hazim ef. Okić, Hamdi ef. Poturović te Izet ef. Tahmiščija, koja je lista sa aklamacijom primljena. Potom je predsjedavajući zaključio skupštinu, zahvalivši se skupštinarima na njegovom izboru za predsjednika.

Sa skupštine su poslati telegrami Njeg. Vel. Kralju Petru II. te Kr. Namjesniku, Ministru Pretsjedniku, Dr. Spahi i Banu Lukiću, što je skupština prihvatila i popratila čitanje telegrama sa aplouzom i poklicima živili.

Treba nam više lične erudicije i uviđavnosti

— Moj odgovor gg. Lisanuddinu i Muntaziru. —

Za hator istine i pravde, gospodine uredniče, izvolite u cijenjenom »I. G.« otštampati ovaj moj napis koji nema nikakvu ličnu notu, nego samo iskrenu namjeru i želju, da se prestane sa zapostavljanjem i progonjanjem naše muslimanske omladine. Ide se u nekim slučajevima tako daleko, da se ne samo napada omladina, nego se mrcvari savjest i razum.

Kad čovjek nema šta stvarnog da kaže onda se baca u teoretisanja i uljuljkivanja u insinuacijama. Poziva se u pomoć sve ono što može da posluži kao sretstvo da se prosti svijet dovede u jednu strašnu zabludu ili pak da se dokaže ispravnost nečijeg djelovanja. To je grijeh ne samo prema savjesti nego i prema Islamu,

Bez obzira da le će neko biti »ličan, tendenciozan ili nepristojan«, mi tražimo samo istinu. Možda ono što za nekog izgleda lično, za drugog je opštečovječansko i obratno. U pitanju je ličnost onoga koji daje i onog koji prima.

Ja sam dao u prošlim brojevima »I. G.« nekoliko članaka pod naslovom: »Zašto se omladina udaljila od Islama?«. Povodom ovih napisa razvila se jedna jalova polemika, koja se dosad završila s tim da su pojedinci iz redova neke uleme, slijedeći primjere iz prošlosti, rekli ništa manje, nego da se današnja omladina ne može uračunati u iskrene pristalice vjere Islama, nego da se ista ima tretirati kao rob socijalističke literature. I to je gospodo rečeno na sva usta bez ikakvih izuzetaka. Nas omladince tješi samo to, što su to glasovi pojedinaca, a ne cjeline.

Moji prošli članci u samom naslovu prestavljali su problem. Ja sam očekivao da će se naći neko, ko će taj problem pravilno riješiti, na zadovoljstvo i jedne i druge strane — ilmije i inteligencije. No, šta se desilo? Ja sam uvidio da je problem nerješiv, prosto iz tog razloga, što je krivo postavljen. Naime on bi imao da glasi: »Zašto se omladina udaljila od ilmije?«, jer zaista onako udaljena od Islama kakvim ga predstavljaju neki pojedinci iz redova ilmije i ne postoji. Ono što oni kažu za današnju omadinu ne prestavlja ništa drugo nego klevetu i atak na najosjetljivije mjesto pojedinca — vjeru. (Ovdje ne mislim na Mustansira, koji je svakako u svom članku bio konkretniji iako je stvar okrenuo drugim tokom, a ne kojim sam ja uputio). Za poneku liniju prestavlja atak na Islam svaki onaj gest koji se ne slaže sa njihovim konzervativnim mišljenjem. Naša bi topla želja bila da nam se Kur'an a. š. prevede na naš jezik kako bi i mi mogli sebi crpsti znanje sa tog nepresušivog izvora istine, a da ne moramo »tražiti istinu u marksističkoj literaturi« kako nam to kaže g. Lis.

Nažalost čuje se iz redova neke ilmije, da je omladina otpala od vjere, ali mi ne idemo nikad tako daleko da kažemo za nekog da je vjerski otpadnik, jer to reći za onoga ko se otvoreno priznaje muslimanom je grijeh po vjeri. Mi želimo da istina izađe na površinu, i u tom pravcu moramo biti pomognuti i od ilmije. Tim neće biti nimalo umanjen prestiž ilmije, ako se i nama »laicima« dade mogućnosti da dođemo do prave spoznaje. Nažalost neka ilmija bi htjela stvoriti neke patentirane vjernike koji maju neki neprikosnoveni glas. Sve ono što dolazi do omladine ili ma koga ko ne pripada njihovom staležu, treba skršiti — anatemisati. Ja ne bih bio toliko neskroman pa tvrdio da je samo moje stanovište ispravno, a svak ko se sa mnom ne slaže da je na pogrešnom putu. Svak ima svoje individualno mišljenje koje treba ako ne uvažavati, a ono bar poštovati, jer to zahtijeva istinska demokratija i Islam, kao najveći zagovaratelj bratstva i jednakosti. Govoreći o opštim stvarima lično »ja« mora da bude otstranjeno, a ne da se desi kao meni, da onaj koga se tiču moji članci neće sa mnom da se na ulici pozdravi, nego zazire od mene kao od kakvog neprijatelja. Zar su to oni koji tvrde da su zadojeni duhom Islama i oni koji će raditi u narodu za narod. O nekoj apsolutnoj nepristranosti ne može biti ni govora, jer mi smo na prvom mjestu ljudi, po tom Sloveni, pa Balkanci i najzad Bosanci. Mi se ne prihvatamo nekih teorija i ne padamo pod njihovu sugestivnu moć, a da ipak naše djelovanje i duh tih teorija budu u dijamentralnoj opreci. Treba polaziti s racionalističkog gledišta. Treba se približiti istini. Oni koji su mi odgovarali na moje članke, iznosili su neke primjere, koji nemaju nikakve veze sa današnjicom. Nisam ja obarao vrijednost Džabića pokreta za naše kulturno-prosvjetno podizanje. Ali, vrijeme bježi, prilike se mijenjaju i mi se prema vremenu moramo ravnati. Zar ako je Džabić bio istinski domoljub i narodni dobroželitelj, mora to da bude i svaki onaj koji nosi saruk. Ja sam govorio o današnjoj nekoj ilmiji i trebao mi je primjer današnjice.

Znamo mi da su nepobitne činjenice Kur'anske, ali se zato pitamo koliko ima onih koji se vladaju striktno prema duhu Islama? Ne bih htio da upotrijebim onako drastičan izraz za neku Ilmiju kao što je Lis upotrijebio za omladinu — munafici — jer to je lična uvreda kojoj nije bilo mjesta u jednom priznatom muslimanskom tjedniku. Treba g. Lis. da zna da je s tim nanio jednu veliku i neoprostivu uvredu cjelokupnoj muslimanskoj intelektualnoj omladini. Ovo svakako ne ide u prilog stišavanja i sređivanja zategnutih odnosa između ilmije i inteligencije, nego naprotiv sve nas više udaljuje jedne od drugih, a to svakako nije ničija namjera.

Kaže g. Lis. na jednom mjestu u svom članku da raspravljati sa mnom o ilmiji značilo bi zaskakivati se s jednog problema na drugi za 360 stepeni. Ja mislim da je on s tim htio da kaže za 180 stepeni jer to je najveća udaljenost izražena u stepenima a sve što se ide dalje od 180 znači da se približujemo polaznoj tačci. Po njegovoj stilizaciji mi se nalazimo na istoj tačci, posmatranja samo nećemo da se razumijemo. Nećemo da se razumijemo zato što je u pitanju sujeta koja hoće da joj se prizna za pravo Ja u mojim člancima nisam imao namjeru da mi neko kaže: »ejvala imao si pravo.« Ne, nego samo da upozorim na ono što mi svi znamo, samo nećemo da o tom povedemo računa. Za mene je potpuno irelevantno, da li će jedan Lis. reći da sam imao pravo ili ne. Ja vodim računa o kvalitetu, a ne o kvantitetu onoga, što će mi neko reći. Samo ipak čovjeka koji hoće da je teoretičar i nepristran kritičar više ne očekuje, ako ništa drugo bar da bude pristojan i manje uvredljiv.

Kaže g. Lis. da je sve ono što sam ja rekao izžvakano i mnogo puta ponovoljeno. U tom i jest ona tragedija da pored toliko ponavljanja i upozoravanja još se uvijek pada u istu grešku. Ne će da se prizna istina pa to bilo ma po koju cijenu. Omladina je uvijek bila borbena i neustrašiva, a to će biti i u budućnosti. Ja kada sam počeo da pišem o ovoj stvari znao sam da ću doživiti prekore, ali to me je baš i osokolilo, jer se nikad ne plašim kritike. Na jednom mjestu u zadnjem Lis. odgovoru meni, pročitao sam da su njegovi članci upućeni naprednoj muslimanskoj omladini. No ja sam, ako se ne varam rekao da nama nisu potrebne riječi nego djela. Reklo nam se da skidamo fes zato što se stidimo Islama. Ja to ne bih tako smjelo tvrdio kao g. Lis. Onaj ko je fes snimio to je učinio prosto i stoga razloga što u njemu ne vidi nikakav vjerski akt.

Kad bude u pitanju tradicija onda ćemo drukčije govoriti.

Izgleda da nekog vrijeđa što ja neke naše vjerske pretstavnike nazivam saruklijama, a ne vjerskom inteligencijom. To činim samo zato što mnogi samo po saruku nose to zvanje. Danas obično onaj ko nosi saruk uživa glas visokoučenog, a svi su drugi munafici — kako nam rekoše. Moje je čvrsto uvjerenje, da je ilmija savjesno vršila svoju pastirsku dužnost, sigurno njeno stado ne bi u ovolikoj mjeri zalutalo. To jedno, a drugo: omladina, ako griješi, ona griješi nesvjesno, a neka ilmija pak svjesno, jer tvrdi da je savršeno upoznala islamsku nauku, ukoliko je to tačno. Ako se može govoriti o munaficima među intelektualnom omladinom može se također tih munafika naći i na drugoj strani. Nek prestanu djelovati vanjske okolnosti i lični interesi, pa ćemo onda viditi ko je pravi musliman.

Ja bih s ovim uglavnom završio, samo bih još uputio nekoliko riječi omladini:

»Omladino!

Kažu nam da smo munafici, da smo otpadnici islamski, da ne čuvamo tradicija, da smo indiferentni prema Islamu, da smo podlegli raznim uticajima i idejama i još mnogo koječega. Nije ovo prvi put da ovako nešto doživljavamo. Mi smo se na ovo naučili, jer mi smo nada i uzdanica samo onda, kad možemo da poslužimo kao oružje za lične interese pojedinaca, inače u drugim prilikama s nama se postupa kao sa destruktivnim i amoralnim tipovima. Ali, rekli su nam još nešto: da ne znamo za Boga. Neka im Bog oprosti za ovu veliku uvredu nanešenu nama i Islamu. Islam zabranjuje klevetu, a evo neke saruklije su i tome sredstvu pribjegle. No Bog je pravedan i svakog će prema zasluzi kazniti odnosno nagraditi.

Samo još nešto: Ako hoćemo da popravimo svoj položaj koji nije nimalo zavidan, treba nam kud i kamo više lične erudicije i poštenja. Inače ovo malo što imamo izgubićemo. Svake godine je sve manje pa nek nas ne začudi kad nema dnevno ništa. Njegujmo visoke duhovne kvalitete a privatne stvari ostavimo pojedincima. Duh Islama traži slogu i samoprijegor, požrtvovnost i ljubav i to neka omladinu vodi u njenoj borbi da sačuva svojoj islamskoj zajednici one nenadoknadive vrednote, koje samo Islam u veličini svojih socijalnih odredaba može dati.

S a r a j e v o, 29. III. 1936.

Ibun-Sinan.

UNAPREĐENI.

Ukazom Kr. Namjesnika, unapređeni su: **Hasib Muradbegović**, sudija Okr. suda u Banja Luci, iz IV. položajne grupe II. stepena u istu položajnu grupu I. stepena.

Firdusa Dr. Osmana, sudiju Okr. suda u Sarajevu iz V. položajne grupe, u IV. položajnu grupu II. stepena.

Za naše žene

Hazreti Ajiša

(Nastavak)

Islam posvećuje veliku pažnju susjedstvu i nalaže da se prava susjeda što više poštuju i čuvaju. Ovoj dužnosti čuvanja susjedskih veza i odnošaja treba da žene posvete naročitu pažnju. Ali ako neko ima dvojicu komšija, šta će onda raditi i kojemu treba veću pažnju da ukaže. O ovome je jednog dana Hazreti Ajiša upitala Božjeg Poslanika, a On joj je odgovorio da zaslužuje veću pažnju onaj čija su vrata bliža.

Jedamput je Hazreti Ajiši došao u posjetu njezin stric po mlijeko. Ona ga nije htjela primiti govoreći: Ja sam sisala mlijeko tvoje jetrve, pa kakvu bih ja mogla imati vezu sa đeverom svoje majke po mlijeku? Kad je Božji Poslanik došao, ona mu je to ispričala, a On joj je odgovorio da joj je to stric po mlijeku i da je trebala primiti njegovu posjetu.

Jednom prilikom je proučila kur'anski ajet koji u prevodu glasi: »Koji daju ono što im dođe, a srca im pri tome titraju, ti će se vratiti svome gospodaru«. Pošto je proučila ovaj ajet zamislila se, pa se obrati Božjem Poslaniku sa pitanjem: »Božji Poslaniče, da li se sa ovim misli na one koji učine kakvo nevaljalo djelo, ili blud počine, ili piju alkohol, pa radeći to Boga se poboje?« Božji Poslanik joj odgovori: »Ne kćeri Ebu-Bekirova, ne kćeri Sidikova, ovim se misli na one koji se boje Boga kad klanjaju, poste i milostinju dijele«.

Jednom prilikom je Božji Poslanik govorio ove riječi: »Ko bude želio da Boga susretne, Bog će mu dati da to postigne, a ko ne bude želio da susretne Boga, to mu neće Bog ni dati da postigne«. Na to Hazreti Ajiša zapita: »Božji Poslaniče, među nama nikoga ko bi sebi smrt želio?« »Božji Poslanik joj odgovori: »To nije put da se ovo postigne. Jedan pravi vjernik kad se spomene i sjeti milosti Božije i rajskog užitka koje On daje, pa pri tome osjeti želju i ljubav da sretne Svemogućeg Allaha, naići će na ljubav i milost Božiju; ali kad jedan nevjernik čuje za Božju srdžbu i kaznu, pa pritome osjeti neraspoloženje prema tome da se susretne s Bogom, Bog će ga napustiti i neće susresti milosti Božje«.

Hazreti Ajiša je Božjem Poslaniku stavljala ovaka i slična pitanja i pitala je za sve što joj je bilo nejasno. Kako je povećavala svoje znanje, svaki dan bi od Božijeg Poslanika primila i naučila po jednu pouku.

(Nastaviće se.)

ORGANIZACIJA MUSLIMANA SELA ŽITOMISLIĆA.

Na dan 1. II. 1936. god., muslimani sela Žitomislića, džemata Rasanskog u srezu Sjeničkom (Zetska banovina), organizovali su akciju za podizanje sibijan-mekteba u selu Žitomisliću i položili uz osiguranje radne snage i u novcu sumu od din. 5000.

U ovom selu živi preko 50 domova sve muslimanskih. Ovo selo do sada nije imalo sibijan mekteba, ni ti su djeca iz ovog sela učila što iz vjere. Muslimani su se iz ovog sela prenuli i u ovoj godini svi skupa pod vodstvom člana džemat. medžlisa g. Sulejmana Kamberovića u Rasnu, koji je i pretsjednik opštine u Dugoj Poljani, odlučili da od usta svojih i svoje djece otkinu i podignu ovaj mekteb. Tako će, ako Bog da, prvi put iduće godine muslimanski mališani iz sela Žitomislića u svom mektebu učiti velike riječi »lailahe illel-lahu« i poučiti se u zapoviježima svoje uzvišene vjere Islama.

Radujemo se postignutom uspjehu i da bi mogli dokončati ovaj svoj rad, molimo svu braću muslimane da nas pomognu u ovom radu i pošalju nam makar i najmanji prilog na adresu džematskom medžlisu u Rasnu.

Vrijedno je napomenuti našoj braći — vijećnicima Vakufa u Skoplju da imaju u vidu ovo mjesto, pa da votiraju jedan iznos za gradnju ovog mekteba, koji je od nasušne potrebe. Vjerujemo da će vakufsko vijeće imati u vidu okolnost da ovdje do sada nije bilo mekteba, pa da će poslati svoju pripomoć za ovu korisnu i humanu ustanovu.

Šerif O. Šačić, pretsjednik
džematskog medžlisa u Rasnu.

HATMA U SIBJAN MEKTEBU I PREDAVANJE ŠER. SUD. PRIPRAVNIKA U PREŠEVU.

Ovih dana svečano je održana hatma u novo-otvorenom mektebu, koju su uveličali sa svojom posjetom šer. sudija gosp. Mustafović Ejub i šer. sud. pripravnik Maslić Mehmed kao i veći broj najuglednijih građana. Pošto su djeca završila učenje, proučio je ašere Hf. Lutfija A. Ahmedović, koji je obratio veliku pažnju prisutnih sa svojim neobično lijepim meknmom, a poslije njega lično je dovu učio šer. sudija g. Mustafović Ejub.

Poslije lijepo obavljene hatmenske ceremonije čestitao je i zahvalio se je šer. sud. pripravnik g. Maslić Mehmed, našem marljivom i vrijednom muallimu g. Sulejmanu Aškiji na radu oko vaspitanja i obučavanja djece, a zatim je održao jedno lijepo predavanje, sa temom »Vaspitanje omladine u duhu Islama«. Predavanje je neobično uspjelo, koje je popraćeno suzama i odobravanjem od strane prisutnih građana. Gosp. Maslić Mehmed sa svojim lijepim i uzornim ponašanjem za kratko vrijeme pridobio je velike simpatije i naklonosti sviju građana.

Ovo je prvi kulturni i vjersko-prosvjetni radnik današnje naše omladine, koji je ušao u naš ilsamski elemenat da mu pomogne i da mu pokaže pravi put, put svijetla i istine. Sa svojim predavanjem g. Maslić je pogodio baš u naše slabine koje trebamo da liječimo i lijeka tražimo. Naročito je istakao na koji način treba da se vaspita današnja naša omladina koja će da pridonese samo koristi ehli islamu, a ni u kom slučaju štete.

Poslije predavanja gosp. Maslića, izdeklamovao je jedan mali učenik pjesmu »Gidže« na turskom jeziku od čuvenog islamskog učenjaka Mehmeda Akifa.

Preševo, 10. III. 1936.

Salih Mustafović,
Poslovođa Vak. Povjerenstva u Preševu.

Murat Šuvalić

Tek što je zagazio u četrdeseto proljeće svoga života, nesretna tuberkuloza ugasi život Murata Šuvalića. Koliki gubitak hrvatskom narodu! Mnogi naši talenti umrli su u cvijetu mladosti, odnosno u najboljoj muževnoj dobi.

Murat Šuvalić rođen je 10. veljače 1897. god. u Bos. Krupi. Pošto je tu završio osnovne nauke ide u Bihać gdje se upisuje u istom otvorenu gimnaziju kao njen prvi pitomac. Sudbina mu nije dala maturirati: bolest ga spriječila, a i školske vlasti nisu htjele trpiti buntovnog i po njih nepoćudnog elementa. Kao zakleti austrofob Murat je javno govorio protiv Beča i šurovao sa tadanjim »antidržavnim« organizacijama. Iza rata su mu nudili razna zvanja u ministarstvima, ali on je sve to odbio. Ostao je u svojoj sredini. Riječju i perom zalagao se za svoje Krajišnike, zato nije čudo da je njegova prerana smrt ražalostila svu Krajinu. Posve pravo g. Hamdija Kreševljaković nazvao je Murata modernim Ličkim Mustajbegom. »Moderni Lički Mustajbeg« bio je duhovni vođa svoje siromašne zapuštene Krajine. Ne smeta što se to nije nigdje službeno konstatiralo; naprotiv to dokazuje da je Murat dostojan potomak hodže Šuvalije, da nije htjeo potčiniti svoju savjest zlatnom teletu. »Ja ne tražim da me proglase junakom, da mi plate, da me nagrade tantijemom ili odlikuju kakvom medaljom, što sam se tukao protiv Austrije. Ta to bi mi bilo poniženje u današnje doba moralne otupljelosti. U vrijeme cinične laži i triumma pokvarenosti — kaže on na jednom mjestu.

Mi smo s Muratom izgubili i živu geografijsku i povjesnu enciklopediju. Golema kultura krila se u njegovim bolesnim grudima. I najmanje mjesto recimo u Indoneziji Murat je poznavao; znao o njemu nešto reći. Atlas je u glavi imao. I o najneznatnijim vladarčićima i historijskim događajima ma u kojem vijeku bio je upoznat.

Mnogobrojan je njegov književni rad. O tome govoriću u posebnom članku. Pored toga što je sarađivao u mnogim zagrebačkim listovima Murat je bio najrevnosniji saradnik »Novoga Behara«, »Hikmeta«, »Isl. svijeta« i drugih naših časopisa. Sarađivao je u Napretkovu kalendaru kao i u kalendaru »Narodne Uzdanice«.

Murat je imao cilj i među života: raditi na podizanju i nepatvorenoj prosvjeti svojih Krajišnika. Doživljavao je razočaranja, ali njegova utjeha bila je Bog i pošten rad.

Murat u našim srcima nikad neće umrijeti jer, — kako sam kaže — samo živi onaj, koji ima cilj života, duboko vjersko čuvstvo i ko može biti svečovjek!«

B. B. Jalski.

LISTAK

Naši književni juniori

Pisati o ovoj temi je dosta teško. Ne samo zbog toga što bi se nehotice moglo zamjeriti kakvom recimo nadobudnom »stihoklepcu«, nego što i moja malenkost donekle spada u to kolo. A teško se je sebi zamjeriti. Kritičar biti nije nemoguće, ali autokritičar....

Našu književnost dijele u prijeratnu i poslijeratnu. Neću dirati u tu podjelu iako se ona ne može točno označiti. Možda je Nazif Resulović spaja odnosno njegova lirika. Ali nemam volje govoriti o prijeratnoj pa ni o poslijeratnoj književnosti. Ograničit ću se na sebi najbliže (ne prostorno). Istina teško je otpočeti. Tko je prvi među juniorima!? H. Grabčanović, Orahovac ili neko treći? O tome neću razbijati glavu. Dakle na temelju slijedećeg rasporeda neka se ne zaključuje prednost odnosno zapostavljanje nekog nad nekim.

Mustafa H. Grabčanović se bavi isključivo lirikom. U mnogočem ide Ćazimovim stopama. Duša je njegova fotografska ploča bijeda i nevolja seljaštva pitome Semberije. Dobar dio njegove lirike krcat je djevojkama, čija ruka čami u seharama željno čekajuć da zakite hata kakvog dobrog junaka. H. Grabčanović iako je izvrstan i veoma plodan lirik nema svoje zbirke. Velika šteta i naša opća kulturna sramota.

H. Grabčanović je veoma povodljiv pjesnik. Vješt kopijator Ćazima, B. Radičevića pa i H. Dizdara. Naglašujem da se ovo proteže samo na neke pjesme. Njegova se povodljivost i u posljednje vrijeme jasno opaža. Naime on pjeva o Fordu i nekakvim Kongo-crncima. Čemu prenositi se u Ameriku odnosno u Afriku kod Semberije?!

Rasim Filipović se bavi pisanjem dramatske književnosti. U svojim radnjama kuša unijeti istinski život našega čovjeka osobito seljaka. Svoj najnoviji dramski rad »Iz ljubavi i života sela« predao je sarajevskom Narodnom pozorištu. Filipovićeve tri stvari, (»Spas u nevolji«, »Prikaza« i »Egzekucija«) nagradila je Matica hrvatskih kazališnih dobrovoljaca, a aktovku »Na sijelu« nagradila je zagrebačka radio stanica skupa sa M. hrv. kaz. dobr. čitaoc Filipovićevih stvari i nehotice dočara koju bolju Mulabdićevu stvar ili pak slabiju Muradbegovićevu dramu. Filipoviću da pridodam **Derviša Imamovića** pisca nekoliko aktovki. Imamović se je okušao i na lirici i pripovijesti. Zamuknuo je. Možda nije šteta!

Sait Orahovac je osobito produktivan Valjda kvantitativno naš najveći lirik. Orahovac je inače interesantan. On daje pjesme koje lirskom emocijom, reljefnom plastičnošću i savršenim razumijevanjem gruba životne istine oduševljavaju (»Usponi«), ali daje i pjesme koje priprostom dikcijom, bezobzirnim mentalitetom strasnog zolizma sa primjesom tek blijede literarnosti sliče staromodnoj trubadurskoj lirici, ili pak narodnoj umotvorini (»Motiv iz Bosne«, »Stihovi raba Saita« i dr.). Orahovčev je talent stalno u razvoju. Dokaz su i »Varnice« zbirka socijalne lirike koja ni do danas nije mogla biti tiskata.

Rešad Kadić u svojim novelama opisuje propast begovata. Povodi se za Alijom Nametkom, a i Kikića oponaša u izvjesnim stvarima. Ipak je dosta samostalan. Radovi mu miriču na zrelu intuicionu liriku.

Salih S. Alić je pretežno socijalni lirik. Ima nekoliko krasnih pjesama čiji su motivi uzeti iz sela. Urneci seljačkog života. Više je refleksivan, nego osjećajan. Umotvorina mu je ubjedljiva i krepka.

Husejn Muradbegović piše pripovijesti i pjesme. Gaji slikoviti i otmeni stil koji istina naginje frivolnosti, ali opet u granicama otmenosti. Voli sevdah i noćno ašikovanej. Pesimistički trnci podilaze njegovim pjesmama; u kojim caruju jesenske magle. Dobar je psiholog.

Husejn Šehić Ahmetov se bavi i historijom što se može zapaziti i na nekim njegovim pjesmama. I on uz H. Grabčanina, pjeva o junacima naše narodne pjesme; (tu novinu u našu liriku prvi je unio H Dizdar). Šehićeva je lirika intimna i osjećajna osobita ona socijalnog smjera; tu se najviše odrazuje njegov talenat.

Adem Kapetanović isključivo piše socijalne stvari. Kao da ne umije pisati duže pripovijesti. Inače vjerno i rijetkom virtuoznošću prikazuje krajeve odnosno ljude o kojima piše.

Ilijas Dobardžić se je pretstavio kao dobar lirik zbirkom »Niz dolove«, iako u njoj ima Krklečevih i Huminih elemenata. Melankolija, plačevnost i mrene pesimizma zastiru njegove stihove.

Šukrija Pandžo zaslužuje da bude čitan. Krklec u minijaturi; i pored toga što se još nije okušao na drami. Piše rijetko, ali obećaje mnogo.

Nijaz Resulović je pjesnik bolničkih idila. Odveć sentimentalan. Valjda što mu bolest caruje plućima. Iz njegovih pjesama izbija snažno i ubjedljivo životna istina. U svojoj najgrubljoj formi: Naš Prometej.

Nijazu Resuloviću može se priključiti **Nazif Šehović** koji se javlja veoma rijetko, ali lijepim i čustvenim pesmama.

Muhamed Konjičanin se ističe pričama s puno opisa. Tipove sijedih adža zna osobito prikazati. Pjeva o sevdahu i ustreptalom zanosu srodnih mladenačkih srdaca.

Vrijedno je spomenuti i dva izrazita krležoida, **Skendera Kulenovića i Mehmedaliju Dizdara.** Prvi je napisao veoma malo ali i iz toga se vidi da osjetno povlađava Krležin stil. I s priličnim uspjehom. Drugi je tek jednu pjesmu dospio tiskati. Neusiljen je lirik. Možda će nadmašiti brata Hamida. Tko zna?!

Safvet Burina je književnik koji bježi od književnosti. Ograničio se na novinske članke. Iz nekoliko novela i pjesama koje je napisao može se zaključiti da je veoma darovit. Općenito Burina je slab stilizator, zapleti njegovih novela više su nespretni nego logični, ali prisni sentimentalni lirizam te mane ublažava.

Džemila hanumica Zekić. Napokon evo i ženskog imena! Rijetkost! Pogotovo kod nas. Džemila spada među najaktivnije juniore. Napisala je bezbroj stvari koje se obzirom na formalnu stranu nazivaju pjesmama. Iz te goleme množine ističe se samo nekoliko dobrih pjesama, koje jamče za svoju auktoricu da ima pjesničkih osjećaja koje treba dotjerati, usavršiti i preudesiti. Pjeva o Islamu i o strasnoj ljubavi mlade djevojke patnice. Dala je nešto i u prozi. Proza joj bolje polazi za rukom.

Mustafa A. Bašić je veoma ombiciozan i poletan pisac. Povlađuje modernu književnost. Stvari su mu slabo motivizirane, jednolične i suhoparne, a i inače piše dosta nespretno.

Veliki miting muslimana u Mostaru

Veliko strpljenje, koje su muslimani u gradu Mostaru imali kroz čitavu godinu na postupke direktora fabrike duhana g. Dr. Stojanovića konačno je prije par dana došlo do javnog izražaja. U petak 27. marta održan je javni miting, kao prvi korak protesta muslimana u Mostaru.

Prije nego pređemo na izvještaj sa toga velikog zbora muslimana grada Mostara, potrebno je da donesemo u kratkim potezima glavne uzroke sazivanju istoga.

Nakon smrti direktora fabrike duhana rahm. Huse Kapetanovića, došao je u mostarsku fabriku g. Dr. Stojanović, monopolski činovnik, koji je do tada bio na službi u niškoj fabrici. Polagano, ali sistematski novivi direktor počinje pravo čišćenje u ustanovi. Kako u praksi, tako i riječju direktor g. Stojanović daje deklaraciju, koja postaje pažnja muslimanskog građanstva koje se počinje u veliko interesirati za stanje muslimana u mostarskoj fabrici. Za ilustraciju, da je ovaj gospodin, naročito uperio sve prema muslimanima govori slijedeća činjenica:

Pok. Dinki Zecu (aradskom mučeniku) snižuje direktor g. Stojanović plaću. Naravno sada pok. Zec se nato buni, ali ne pred g. Stojanovićem nego pred nekim građanima i ovi neznamo na koji način, uzmu pok. Zeca u zaštitu i traže od g. Stojanovića, da mu plaću ponovno odredi kao ranije. To g. Stojanović i čini. Poslije te »intervencije« građana pozivlje g. Stojanović pok. Zeca u svoju kancelariju i pita ga: Kako se ti bre zoveš? Dinko Zec, ovaj odgovara. Pa more, ja sam mislio da si ti bre musliman???!

Pretsjednik mostarske općine g. Husaga Čišić, koji je i u prošlosti pokazao svoje staranje za svoju braću i ove sve pojave u našoj fabrici budnim okom je pratio. A kada se toga toliko našlo, nije preostalo drugo, nego saziv javnog mitinga, na kojemu istina i poštena riječ muslimana treba da dođe do punog izražaja i zadovoljenja. Masa muslimana došla je na ovaj miting, na kojem su govorili g. Husaga Čišić, Dr. Muhamed Ridjanović, prof. Mustafa Alikalfić, prof. Vehbija Imamović, Dr. Safet Mujić, sudija g. Šakir Konjhodžić. Muslimanski, dostojanstveno saslušani su izvještaji navedenih govornika, te je u znaku neobičnog ogorčenja, koje je imalo kulminaciju osuđen rad direktora g. Stojanovića. Narod je zahtjevao da se odmah upute protestni brzojavi Namjesništvu i svim drugim nadležnim faktorima. Izrađena je rezolucija, oštre sadržine, koja je upućena, pa se u građanstvu ovim povodom očekuje hitan postupak.

Na ovom velikom mitingu prisustvovao je sreski načelnik g. Žderić, koji je najbolji svjedok opravdanosti ovog protesta i činjenica koje su imputirane g. Stojanoviću. O ishodu ove akcije muslimana grada Mostara obavjestićemo naše čitaoce. — O. S. S.

IRAN PREKINUO DIPLOMASKE VEZE SA USA.

Iranska vlada ukinula je svoj konzulat u Washingtonu i ostala diplomatska pretstavništva u USA. Ovo je učinjeno zbog uvredljivog pisanja američkih listova o šahu.

DOLAZAK UREDNIKA ČASOPISA »MOSLEMICHE REVUE«.

Dr. S. M. Abdulah, izdavač i urednik revije »Moslemische Revue« u Borlinu, uputio je pismo direktoru »Novog Behara«, g. Mešiću. Pozivajući se na duhovne veze koje postoje između uredništva »Novog Behara« i »Moslemische Revue« g, dr. Abdulah izražava želju da upozna svoju sabraću u vjeri u Bosni, pa izvještava g. direktora Mešića da će doputovati u Sarajevo u aprilu, kada ovdje namjerava da održi predavanje. G. direktor Mešić odgovorio je g. Dru Abdulahu da se raduje njegovom dolasku. Pojedinosti predavanja utvrdiće u Sarajevu.

Ako pomažete svoj jedini sedmični muslimanski list činite uslugu svojoj zajednici i omogućujete da se ovaj list što bolje razvije i tako učini još većih usluga vjerskom, kulturnom i privrednom podizanju nas muslimana.

VIJESTI IZ TRAVNIKA:

RAHM. HUSEJIN VEHABOVIĆ.

Sin uglednog i mnogopoštovanog sudije Mustafe ef. Vehabovića, starješine Sreskog suda u Travniku, Husejin Vehabović, geometar, je na 10. marta 1936. ispustio svoju mladu i plemenitu dušu. Rahmetli Husejin služio je svoj kadrovski rok u Mariboru, gdje ga je napala ali teška bolest oborila na postelju, a nemilosrdna smrt pokosila onda, kada mu je život bio najmiliji i kada je svojoj čestitoj porodici i čitavoj Islamskoj zajednici mogao poslužiti kao uzor odgoja, radinosti i svih ostalih pozitivnih krijeposti i čestitosti.

Neka je rahmetli Husejinu lahka zemlja, a od Allaha svaki rahmet i magfiret. Njegovoj ucviljenoj porodici želimo sabri džemil.

MUSLIM. DRUŠTVO »TREZVENOST DOŠLO JE SKORO DO LIKVIDACIJE.

Nazad 4—5 godina ovo društvo je bilo jedno od najaktivnijih u Travniku. Uspjeh njegovog rada bio je upravo zadivljujući, jer je plod toga rada bio na svakom koraku očigledan. Međutim, kako izgleda, ovo je društvo nehajom članova, a prema tome i samih odbornika došlo u takvo stanje, da mu prijeti potpuna likvidacija, ako se odmah ne poduzmu potrebni koraci to ne spriječi. Ona bojazan, koju su neki članovi uprave društva osjećali prije 5 godina u toku pregovora o fuziji sa Građanskim klubom, nije dakle bila bez osnova, jer kako vidimo baš od tada i počinje opadanje aktivnosti »Trezvenosti«, ona je postala potpuno pasivna.

Svijesni Travničani, dignite svoj glas da oživi društvo »Trezvenost«, ne dozvolite njegovu propast!

IZ KONJICA:

PROSLAVA 1. MUHAREMA.

Na vrlo svečan i dostojanstven način proslavljena je u Konjicu muslimanska Nova godina 1355. Već u ponedeljak poslije podne počeli su se vijati zeleni bajraci na Junuz čauš džamiji i vakufskim objektima, a u večer su gorili kandilji na džamiji i odavali svečani značaj svečanosti.

U utorak sve su musl. radnje osvanule iskićene zelenim bajracima. Kad je mujezin u podne sa munare oglasio ezan, nastala je zvrka čepenjaka i spuštanje roletna, tako da su sve muslimanske radnje bile do navečer zatvorene u znaku proslave 1. Muharema.

Iza podne bilo je određeno da se ide slaviti Nova godina u ljetnoj bašči na Tuščici, ali kako je kišovito vrijeme bilo, to se je moralo odustati i u prostorijama Jug. Musl. Kluba je proslavljena uz velike učešće članova Kluba.

ISPRAĆAJ.

Na dan 24. III. otputovao je iz Konjica Vejsil ef. Prohić, želj. stanici u Inđiju na novu dužnost. Odbor Jug. Musl. Kluba sa ostalim članovima priredio mu je svečani ispraćaj kao svome dugogodišnjem članu i neumornom radniku. Mi želimo Vejsilu da mu bude sretno i hairli na novoj dužnosti.

Refik.

Gledaj! Slušaj!

Gledaj mjesec, gledaj kako
Po nebu se kreće lako...
I prosipa na sve strane
Svjetlo božanstveno, mlako.

Gledaj sunce kako tone
Za mirisne gore one,
Ostavljajuć rujne trake;
Slušaj himnu Vasione.

Gledaj zoru gdje u miru
I u jasnome purpuru
Rudi na obzorju neba;
Slušaj bjesnog vjetra buru.

Sve čovječe ti promatraj
I moćnim nikog ne smatraj
Samo Boga Velikoga,
Koji stvori zemlju, raj.

Ne padaj u krilo tmini,
Samo Njemu sedždu čini,
I slušajuć Kur'an sveti
Za Božansku vjeru gini.

Bog je jedan, Bog je jedan
Kojino je samo vrijedan,
Da mu se čovjek klanja...
I slavi ga noć i dan!

Džemila-Hanumica-Zekić.

Pjesma vedroj noći

(U ekstazi).

Noći, noći, tiha noći,
Što si tako božanstvena,
Kad ljepote tvoje gledam
Najsretnija, tad sam žena?!

Jer u duši čujem nešto
Što me diže... nešto jako;
To je ono što ne može
Osjećati biće svako.

Dubok je ponor mračni,
Duboko je more sinje,
Al' je dublje, stoput dublje
Čuvstvo mlade pjesnikinje.

To je čuvstvo, snažno, puno
Miline, ljubavi čara,
Na temelju toga čuvstva
Pjesmica se slatka stvara...

Noći, noći, tiha noći,
Što si tako božanstvena,
Kad ljepote tvoje gledam
Najsretnija tad sam žena?!

Džemila-Hanumica-Zekić.

UNAPRIJEĐEN.

Ukazom Kraljevskih Namjesnika unaprijeđen je z Abdurahman Dizdarević sudija sreskog suda u Žepču u VI. položajnu grupu.

Mašić Muhamed Seid u punočem potsjeća na Mirzu Safveta. Njegove su pjesmice lišene prave lirike, ali obiluje lijepim metaforama. Pjeva Islamu i ljubavi. Kao i Džemila. Napokon on izvrsno prenosi mnoga biserna zrnca arapske lirike u našu poeziju.

Zlata Salčić. Evo drugog ženskog imena! Salčićka je pjesnikinja tankoćutnosti i lakih osjećajnih stihova. Javlja se rijetko. U srednjoškolskom almanahu (koji je izdat negdje neke godine), njena je pjesma jedino valjala.

Mesud Kulinović, Asim Dizdarević i Safvet Kahvedžić su sve doskora pisali. Prvi prozu i pjesmu, a potonja dvojica pjesmu. Izgleda da su zanavijek umuknuli.

Smailagić Hajrudin je za svoju izvrsnu pripovijest »Grob u Vrbasu« dobio na konkursu Glasnika trijezne mladeži prvu nagradu. Osim te priče, jedne pjesme i još nekih stvarčica nije ni publicirao ništa. Na njeg utječe Kikić. Osobito pogledom na onomatopeje. Inače ulijeva najbolje nade.

Hajrudin Bujukalić i Ćamil Avdić Jusufov dok su pisali bili su poklonici romantičarskih ideja. Prvi je pisao dosta, i u pjesmi i u prozi. Pretstavio se i jednom zbirkom. Drugi je skromniji. U lijepoj prirodi crpim nebrojene motive — govorio mi je.

Hišam Serdarević je pod Huminim utjecajem. Veoma je načitan. Možda i talentiran. Javlja se slabo, ali u rukopisu posjeduje neke lijepe stvari.

Esad S. Mekulović je južnosrbijanac. Napisao je tek dvije tri pjesme, ali izvrsne. Vidi se da je rođeni pjesnik.

Čaušević Halid (Hebid Sadi) i Hamid Trebinjac također su se istakli. Halid pjesmama u arnoldskom duhu i prozom protkanom ironijom, a Hamid prozom u kojoj obrađuje motive seoskih plemića.

Beširo Babić se poodavno javlja. Počeo je kraćim kozerijama. Onda pjesmom i pričom. Opisuje težak život svojih Posavljaka u rudokopima koji za bescijenje moraju robovati crnom dijamantu.

Pri kraju trebalo bi spomenuti Šerifa Buljubašića, Muhameda Hifziju, Envera Ekića i još neke.

Prigovorit će mi se zašto sam bio preopširan. Biće i prigovora da sam prekratak. Prigovoru i jednom i drugom ima mjesta. Ja sam neke stvari svjesno prešutio. U ovom člančiću nigdje se ne spominje Oruč Nazif, iako se je pretstavio i knjigom (»Pod krinkom sreće«) niti recimo M. Dželil Sadiković iako je jedno vrijeme njegova zbirka pjesama (»Sevdah i suze«) uzvitlala prašinu. Njiha i njima slične nisam spomenuo jer ih smatram neznatnim meteorima. Malo zasjali pa zanavijek ugasli. Nisam spomenuo ni dvojicu: Omera Zuhrića i Čamparu. Prvog, što ne pokazuje bogzna kakva interesa za književnost, niti je dao što naročito, a drugog radi nesavremenosti. Da smo u vremenu Šiška Menčetića i Đora Držića Čamparin »Divan« bi prikazao u posebnom članku.

Neka se ne uzima u obzir što je možda u nekim neznatnijim piscima posvećeno više redaka. Ta činjenica (ili ako hoćete nazovite je anomalijom) proizašla je iz nepoznavanja eventualnih zapostavljenih.

Naši književni juniori nisu malobrojni. Možda ne izostajemo za inovjernom braćom. Ta hipoteza može nas veseliti. Znači i mi ćemo uskoro stati na ravnu nogu s ostalim Jugoslavenima.

B. B. Jalski.

Nekoliko ljubica iz mog đulistana

I.

Ja ne pjevam onim, koje ne zanima
Drhtaj moje duše, ja pjevam ljudima,
Čiji razum shvaća mladost, ideale,
U čijim srcima osjećaja ima.

II.

Kad mi srce dušu mladu
Ispuni jad, bol, tuga,
Ja se sjetim poezije
Najvjernijeg svoga druga.

Čim se sjetim srce moje
Jakim ritmom kucat stane
Sklopim oči, sve iščezne
Duša u ekstazu pane...

III.

Ljubim momče crnooko,
Koje moja mašta stvara,
Što o njemu mnogo snivam
Često mene majka kara...

Munje su mu krasne oči,
Bijeli mjesec nježno lice,
Dve jagode sočne usne,
Crni ćumur nausnice.

IV.

Gdje se kriješ o junače
Mojih slatkih snova?
Pokaži se da mom žiću
Sine zora nova.

Il' se kriješ u kolibi,
Il' u krasnoj vili,
Gdje si da si ostvari se
Idealu mili?!

V.

Oh, kako sam kako sretna,
Jer on me je pogledao
Mili junak mojih snova
I pogledom ljubav dao.

Uzdahnuo je iz dna grudi
Oči k zemlji oborio,
I slatko se osmjehnuo,
Meni raj se otvorio...

Pogled sladak kô san sreće
Uzdah kao dah zefira...
Osmjeh kao traćak zore
Strune moga srca dira...

I ja pjevam ovu pjesmu
U zanosu iz dna duše,
Pjevam njemu rubin, kruni,
A vrele me suze guše...

VI.

Kada gledam Munirove nausnice crne,
Moja duša tad u vrelo poezije srne...
Zlato, srebro, sedef, biser i bezbroj almasa,
Ništa nije spram tog lijepog junačkog ukrasa.

Stas viteški, vedro čelo, bistre crne oči,
Đuli rujni, crven fesić što s' na glavi koči,
To zanosi srce moje i ja opojena
Osjećam se sva presretna, ali osvojena!!

Džemila-Hanumica-Zekić.

Vlasnik i urednik: Hafiz Muhamed Pandža. — Odgovorni urednik: Asim Šabanović, direktor. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i dr.: Stjepan Vrček.

POJEDINI BROJ 1.50 DIN.

TAKSA PLAĆENA U GOTOVU.

Islamski Glas

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata: Godišnja . . . . Din 72·— Polugodišnja . . Din 36·— Tromjesečna . . Din 18·—

Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7.

Izlazi svakog petka
Plativo i utuživo u Sarajevu

God. II.

Pretplate za inostranstvo Godišnje Din 120·—

10 aprila 1936. Sarajevo 18. Muharrema 1355.

Rukopisi se primaju do utorka o podne

Br. 26.

Šeriatsko pravo*)

Sve pojave ljudskog života možemo podijeliti na dvoje: vanjske i unutrašnje. Prema tome i zakoni odnosno odredbe koje normiraju ljudski život su također dvojake: pravne i moralne. Pravo normira samo vanjske manifestacije kod čovjeka, dok moral daje dužnosti čovjeku, koje ga čine odgovornim samo pred njegovom savejsti. Evropski pravnici ovako definiraju pravo: »Pravo je skup prisilnih pravila, kojima zajednica uređuje vanjske odnošaje svojih članova međusobno i prema zajednici. »Od svih nama poznatih prava, koja se kroz istoriju čovječanstva razviše, najviše je došlo do izražaja i primjene rimsko i šeriatsko pravo. Pošto nam je predmet šeriatsko pravo, potrebno je prije svega da ga definiramo. Za šeriatsko pravo postoji mnogo definicija, koje se u bitnosti ne razlikuju, a potječu od raznih vrsta učenjaka. Mi ćemo navesti najglavnije. Šeriatski pravnici dali su ovu definiciju: »Šeriatsko pravo sastoji se u poznavanju odredaba, koje normiraju vanjske pojave ljudskog života« (arapski: hifzulfuru i'). Učenjaci koji se bave istraživanjem dokaza za pojedine odredbe šer. prava (usulijjun) definiraju ga ovako: »Šer. pravo je poznavanje odredaba, koje normiraju vanjske manifestacije kod čovjeka, a crpu se iz svojih vrela.« Veliki mističari polazeći sa svoga stanovišta drže, da se šer. pravo sastoji u harmoniji, koja treba da vlada između ljudskih postupaka u životu i njegovog znanja. Osnivač hanefijske pravne škole Ebu Hanife dao je ovu definiciju: »Šer. pravo sastoji se u poznavanju šta ide u prilog, a šta protiv čovjeka i udešavanje života prema tome poznavanju«. Ibni Haldun u istom smislu kaže: »Šer. pravo sastoji se u poznavanju koje su Božije odredbe zapovijed, koje pak zabrana, u pogledu djela spolno dozrelog i pametnog čovjeka. Te odredbe odnose se i na ona ljudska djela, koja variraju između stroge zapovijedi i stroge zabrane«.

Kako se vidi u definiciji nema skoro nikakve razlike između zapadnoevropskih i istočno-islamskih pravnika. Ali postoji jedna bitna razlika u postanku ova dva prava. Dok se sva evropska prava baziraju uglavnom na starom rimskom pravu, koje je djelo ljudskih ruku, dotle je zakonodavac u šer. pravu sami Bog (dž. š.) i Njegov Poslanik. To se dakako može reći samo za one pravne norme, koje su sadržane u Kur'anu i hadisu, a koje se stručno nazivaju »šer'a«, za razliku od onih pravnih norma, koje su ostavljene halifi (zakonodavcu), da ih sam može uspostaviti u duhu vremena i prilika, ali ne smiju doći u koliziju sa prvim. Te se pravne norme nazivaju »kanun« (zakon).

Predmet šeriatskog prava su vanjske manifestacije spolno dozrelog i svjesnog, odnosno pametnog čovjeka.

Pravo je potrebno ljudskom društvu, jer kad ga ne bi bilo, vladala bi među ljudima sila, ova bi izazivala drugu silu i tako bi išlo do iskorijenjenja ljudskog društva. Prema tome je šer. pravu svrha obezbjeđenje sretnog i mirnog života na obadva svijeta.

Šer. pravo (šer'a) se crpi iz Kur'ana i njegovog tumača hadisa, analogije (kijas) i saglasnog riješenja islamskih pravnika jedne epohe (idžma). Ova posljednja dva argumenta osnivaju se na Kur'anu i hadisu i oni mogu biti izvori samo onda, ako o dotičnom pitanju nema ništa rečeno u prva dva vrela. Na kako šiije ne priznaju mnoge hadise, tim se šer. pravo dijeli na dvije velike grane:

1. Pravo, koje se pored Kur'ana zasniva i na hadisu, odnosno sunnetu zove se sunnetsko (tradicionalističko) i

2. Pravo, koje ne priznaje sunneta zove se bidatsko (reformističko). Tradicionalističko pravo dijeli se na hidžasko i iračko. Ove dvije vrste u mnogočemu se diferenciraju. Hidžasko pravo razvijalo se u kolijevci Islama. Njegov centar je Medina. U njoj se hadis sa velikom pomnjom čuvao i predavao generacijama. Medina se uopće računa kao domovina hadisa odnosno sunneta (darus sunneh), jer je u njoj Muhamed (a. s.) proveo deset godina kao poslanik Božiji. Prirodno je da se ovo (hidžasko) pravo i osniva najviše na hadisu. Prestavnici ove pravne škole nazivaju se tradicionalistima (ehlul hadis), a to su veliki učitelji Malik sin Enesov i Muhamed Šafija sin Idrisov, Malik je slavio u svoje doba kao najveći poznavalac hadisa. Njemu su dolazili učeni ljudi iz cijelog svijeta, da slušaju njegova predavanja. U svom slavnom djelu »Almuvetta« -u položio je on temelje svoga naučavanja, a ovo djelo zauzima prvo mjesto u nauci Islama uopće, bez razlike mezheba. Ono se ubraja uz »Buhariju« i »Muslima« među najdragocjenija hadiska djela.

Mesopotamija (Irak) je udaljena od Hidžaza i u njoj se nije mogao hadis ni razvijati onako, kao u Hidžasu. Radi toga su se pravnici ove škole najviše oslanjali na razum (rej = racio) i analogiju (kijas) pa su prozvani »racionalistima« (ehlur reji vel kijas). Prestavnik ove škole je Ebu Hanife Numan sin Sabitov. Oni su se manje oslanjali na hadis radi toga, jer su ashabi, koji se doseliše u Irak bili ratnici i vojnici, te nijesu mogli da se bave hadiskom naukom.

Međutim je Ebu Hanife bio ipak veliki muhadis, samo su njegovi uvjeti, koji se odnose na priopćivanje hadisa vrlo strogi i teški. On nije hotimično napuštao hadise, nego ih je kritički posmatrao i dovodio u vezu njihov sadržaj sa onim što je Muhamed (a. s.) radio. Ako je imao i najsigurniji hadis, on ga je odbacivao, ako je znao, da je pjegamber u svome životu nekada nešto uradio drukčije, nego što sadržaj hadisa veli. Da je Ebu Hanife bio mudžtehid u hadiskoj nauci najbolji je argumenat, što su njegove nazore usvojili muhadisi i njegov se mezheb među muhadissima raširio više nego i jedan drugi. Ebu Hanife je napisao hadisku zbirku »Musned« i ubraja se u hafize hadisa. (Hafiz je onaj čovjek, koji zna 100.000 hadisa na izust.) On je zahtijevao da ravije (prenosači) njegovog hadisa budu pravnici, a sam je rekao: »Kad bude hadis vjerodostojan i istinit, to je moj pravac«.

Pored svega toga moramo priznati, da Ebu Hanife nije muhadis onoga kalibra, kao što su prestavnici drugih pravnih škola, a to iz tri razloga:

1. Hadis se nije sastavljao u zbirke za života hazreti pejgamberova, iz razloga da se poslije ne bi identifikovao sa Kur'anom. Na polju hadiske nauke počelo se raditi tek u doba halife Amer ibni Abdul Aziza, dakle u početku drugog stoljeća po Hidžretu. Ebu Hanife je umro 150 g. po H., a svi veliki muhadisi živili su poslije njega. Prema tome, on nije znao za mnoge vjerodostojne hadise, za koje su oni znali.

2. Irak je daleko od Hidžaza, saobraćajne prilike nijesu dozvoljavale brzo miješanje ljudi, a između života stanovnika Iraka i stanovnika Hidžaza bila je ogromna razlika.

3. Iračka kultura je baštinjena od mnogobrojnih starih kulturnih naroda, kao Kaldejaca, Asiraca, Perzijanaca i Bizantinaca. Njihovi običaji i životne prilike, bitno su se razlikovale od onih u Hidžazu. Radi toga su pravnici u Iraku udešavali i pravne norme prema svome milieu-u, narodnim običajima i okolnostima.

U šeriatskom pravu razvile su se tokom vremena mnogobrojne škole, od kojih su četiri uspjele, da se očuvaju do dana današnjega. Te četiri škole jesu:

1. hanefijska, 2. šafijska, 3. malikijska i 4. hanbelijska.

One se tako zovu po imenima svojih osnivača. Imami Azam Ebu Hanife potječe iz jedne vrlo ugledne perzijske porodice, koja je stanovala u Iraku. Rodio se 80, a umro 150 god. po H. Imami Šafija se rodio 150, a umro 204 po H. Imami Malik se rodio 90 (94), a umro 179 po H. Imami Ahmed se rodio 164, a umro 241 po H.

Osim ove četiri škole razvila se u njih i zahiriska pravna škola, koja ne priznaje analogiju, kao šeriatsko pravni argumenat. Oni se uglavnom drže citata Kur'ana i hadisa, te idžma'a, a prestavnik je njihov Davud ibni Alija (umro 260 u Bagdadu u 88 godini života). Međutim ova pravna škola kao i haridžijska i šiijska, ili se zadržala samo izvjesno vrijeme u pokrajinama, gdje su oni vladali, ili je učenjaci nijesu priznali, te je danas sasvim nestalo. Šiijsko pravo bazira se na napadanju nekih pejgamberovih drugova i priznavanju svetosti njihovim imamima. Njihovi mudžtehidi mogu nešto zabraniti, što je inače dozvoljeno i obratno. Zahirijska pravna škola bila se jedno vrijeme počela širiti u Španiji, preko slavnoga muhadisa Muhamed ibni Hazma, koji se proglasio zahiriskim mudžtehidom, ali je brzo došao u sukob sa prestavnikom ove škole Davud ibni Alijom. Malo iza toga doživio je on totalni fijasko, jer ga je gro objektivnih islamskih učenjaka zamrzio i zabranili su rasturanje i prodavanje zahirijskih pravnih djela po zemlji. Taku je sudbinu doživilo zahirijsko pravo, a šiijsko se održalo samo u Perziji, gdje su šiije većinom i nastanjene. U Perziji je i danas šiijsko pravo službeno.

Četiri glavne pravne škole temelje svoje pravo na spomenuta četiri šeriatsko-pravna argumenta. Hanefije su dodali »istihsan« ,kao peti, argumenat, a Malikije »amelu ehlil Medine«. Ovo je običajno pravo, u koliko se ti običaji stanovnika Medine odno se na običaje, u kojima su se oni ugledali na hazreti pejgambera. Šeriatsko pravo uopće ne negira običaje, koji nijesu u opreci sa samom vjerom. U svome pravnom djelovanju Ahmed ibni Hanbel se držao ovih pet pravila:

1. Prije svega on se striktno držao citata Kur'ana i hadisa, ne obzirući se hoće li s kim doći u sukob.

2. On se držao decizija (fetva) ashaba, te, ako je našao jednu deciziju, koju je izdao neki pejgamberov drug, a nije naišao na suprotno riješenje drugih drugova, za njega je to zakon.

3. Ovdje dolaze različito riješene dicizije raznih ashaba. U tom slučaju on se držao one decizije, koja je najbliža Kur'anu i hadisu.

4. Na ovom mjestu dolaze hadisi sa nepotpunim senedom (mursel) i slabi, nepouzdani hadisi (daif). On je i ovakvim hadisima davao prednost pred analogijom.

5. Ako nema ni jedne od gorespomenute četiri stvari, tek onda dolazi samostalni idžtihad.

Hanefijska pravna škola raširena je na cijelom teritoriju bivše turske carevine, u Egiptu i Prednjoj Aziji, u Indiji i Iranskim državama, izvan Perzije, u Kini i Centralnoj Aziji, te u Južnoj Arabiji (Jemen). On je najraširenija pravna škola.

Šafijski pravac raširen je u Donjem Egiptu, Hidžazu i Jemenu, nešto u Indiji, u Harasanu i Turanu, te na Indijskom arhipelagu.

Malikijski pravac raširio se na Magribu (t. j. Sjeverna Afrika osim Egipta. Ovamo se ubrajala i Španija dok su u njoj vladali i bili muslimani) i u nekim dijelovima Hidžaza.

Hanbelija je bilo u okolici Bagdada i u Centralnoj Arabiji. Danas su skoncentrisani na visoravni Nedžad u Arabiji.

Najveće zasluge za raširenje hanefijskog pravca stekli su Ebu Hanifetovi učenici Muhamed i Jusuf. Ovaj posljednji bio je vrhovni kadija u Bagdadu. Uz to je hanefijski mezheb bio službeni mezheb i arapskih i turskih dvorova, te su se učenici Ebu Hanifetovi družili sa halifama, mnoga su djela napisali i vodili disputacije sa šafijskim pravnicima. Oni su u dijalektici bili pravi stručnjaci, da im nije bilo ravnih u svoje doba. Šafijski pravnici u tom pogledu dolaze odmah na drugom mjestu. Oni su se dosta uspješno natjecali sa hanefijama u izdavanju decizija i pisanju djela. Malikov mezheb se raširio među beduinskim Arapima Sjeverne Afrike, jer je njima i njihovim životnim prilikama najbolje odgovarao. Radi toga je ovaj mezheb ostao, kakav je

---

*) Početkom ove školske godine otvorena je u Sarajevu šeriatsko-pravna akademija u rangu fakulteta i time je država udovoljila jednoj velikoj potrebi našeg muslimanskog elementa. Dok se prije za naukom moralo ići u Egipat i druge daleke islamske zemlje, što nas muslimane nije moglo potpuno da zadovolji, sad nam se pruža prilika da se naoružamo svim potrebnim islamskim znanostima u našoj domovini, u našem šeher-Sarajevu koje postaje otvaranjem ove visoke škole, naučni centar jugoslovenskih muslimana. Donosimo predavanje o šer. pravu jednog studenta ove visoke škole, koje je čitao u svom godištu, gdje je bio prisutan i profesor za šer. pravo gosp. Muhamed Tufo.

bio u svom prvom stadiju ne pretrpivši nikakve reformacije, što nije slučaj kod ostalih pravnih škola. Hanbelijski se pravac slabo raširio radi toga, što je idžtihad u njemu jako zapostavljen.

Samo od sebe nameće se pitanje: Zašto su nastale ovoliko brojne pravne škole u Islamu, kad je Kur'an jedan, sačuvan u svoj svojoj originalnosti, a hadisi kojima se pravo služi tako pravovjerni, da nema mjesta nikakvoj sumnji, da li je do razmimoilaženja moralo doći i zašto?

Poznato je da se šeriatsko-pravni dokazi crpe iz Kur'ana i hadisa, a oni su na arapskom jeziku, koji, usput budi rečeno, spada po bogatstvu riječi i jezičnih konstrukcija među najbogatije i za život najsposobnije jezike. Mnoge riječi upotrebljene u Kur'anu i hadisu imaju po više različitih značenja. Sadržaj mnogih hadisa razlikuje se, pa je potrebno iznaći način, kako da se jedan hadis primi, a drugi odbije (fe tahtadžu ilet terdžihi). Posebno od toga nastajale su nove prilike u islamskoj državi, koje su izbacile na tapet mnoga nova šeriatsko-pravna pitanja, za koja se nije moglo naći riješenje u šeriatsko-pravnim vrelima, pa su se ta pitanja omjerala sa njima sličnim, postojećim pitanjima i davao im se analogan sud. Zahirije, kako je rečeno ne priznaju analogije, nego ovako rezonuju: »Onaj slučaj, o kome zakonodavac nije ništa rekao, nema nikakva suda ni odredbe«. Gro islamskih učenjaka odgovaraju na ovo njihovo zbilja smiješno rezonovanje, da ljudski um nužno zaključuje, da analogija mora opstojati, jer su događaji među ljudima beskonačni i njih ne može unaprijed predvidjeti nikakav zakon ni odredba. Naprotiv su citati Kur'ana i hadisa, kao i djela (efal) i odobravanje nečijih djela od strane Božijeg Poslanika (ikrarat) konačna. Prema tomu je nemoguće da naprama beskonačnim pojavama u ljudskom životu, stoji određen broj odredaba, norma, ta je analogija apsolutno nužna. Verbalni (kavlijje) hadisi i Kur'anski ajeti mogu se s ozbirom na značenja njihovih izraza podijeliti ovako: 1. Izraz općenitog ili specijalnog značenja, koji se ima i uzeti kao takav, 2. Izraz općenitog značenja, ali se s njim namjerava specijalno, 3. Izraz specijalnog značenja, kojim se namjerava općenito. (U ova tri slučaja nema prijepora među naučnicima) i 4. Da se u konkretnom slučaju afirmativnog suda ima razumiti negacija toga suda u drugim slučajevima ili pak obratno. (Ovaj je slučaj prijeporan). Kur'anske zapovijedi su izražene ili imperativom, ili izjavnim afirmitivnim rečenicama, a s njima se namjerava imperativ, kao što su zabrane izražene imperativom zabrane (nehj), ili izjavnim negativnim rečenicama, s kojima se misli imperativ zabrane.

Sad je nastao među pravnicima spor, da li se iz ovakvih rečeničnih konstrukcija ima razumiti stroga zapovijed (vudžub), ili da je nešto lijepo raditi, a bez pošljedica ako se izostavi (nedb). Isto su tako spor izazvali slučajevi različitog čitanja pojedinih Kur'anskih tekstova (ichtilaful irab), zatim dali se riječ ima uzeti u bukvalnom ili alegoričnom smislu, onda što su jedne te iste riječi upotrebljene na jednom mjestu bez ikakvih atributa, a na drugom mjestu sa atributima, te napokon kontradikcija između pojedinih riječi, kao što je ima u djelima i u odobravanjima. Iz svega ovoga se jasno vidi da je do razmimoilaženja moralo doći. S druge strane ovo nam otkriva neumorna nastojanja muslimanske učene elite, da dođe do istine. Sva ova elita mudžtehida kao i njihovi imitatori su na pravom putu, jer se sve ove pravne škole kreću na onom putu, kojim je Muhamed (a. s.) išao.

Najvrsnije pravnike bez sumnje ima Ebu Hanifetova škola, od kojih su najglasovitiji njegova dvojica učenika Muhamed i Jusuf, po tom Davud et Tai, Ali el Merginani, Ahmed el Kuduri, Burhan ed din ibni Sadruš Šeria, Ibrahim el Halebi, Maruf el Kerchi, Abul Hasim Nasrabazi itd. itd.

Pravo je jedna od najpotrebnijih grana ljudskog znanja, a i po vjeri je jako preporučljiva i u Kur'anu se hvali. Za to se ova grana nauke njegovala među islamskim narodima više možda nego i jedna druga. U sva četiri mezheba napisana je ogromna literatura, kojom se muslimani zaista mogu ponositi. Najpoznatija djela hanefijskog mezheba jesu djela imama Muhameda, koja se zovu jednim imenom »kutubu zahirir rivajeti« a to su: »Al džamius sagir«, »Essijerul kebir«, »Essijerus sagir«, »Almebsut« i »Ezzijadat«. To su dakako njegova najvažnija djela, a veli se, da je on o pravu napisao što manjih, što većih blizu hiljadu djela. Taj će broj svakako biti hiperboličan, ali pokazuje, da je imami Muhamed najvrsniji hanefijski pravnik. Sva je ova Muhamedova djela eksceptirao drugi jedan hanefijski pravnik, imenom Sadr eš Šehid u djelu »Al kafi«. U poznija vremena kreću se proučavanja oko ovih pisaca i njihovih djela: Ali el Merginani, koji je svoj kratki priručnik »Bidajetul mubtedi« proširio u veće djelo zvano »El hidaje«. Oko ovoga djela kretalo se proučavanje hanefijskog mezheba, što se da zaključiti iz mnogobrojnih mu komentara. Najčuveniji mu je komentar, što ga je u VII. vijeku izveo u knjizi »El vikaje« pisac Mahmud ibni Sadr eš Šeria. Još su znamenita djela hanefijskog mezheba: »El mebsut« od Serachsije, »Bedaiussanai« od Semerkandije, za tim »Tahir« i »Muštemil«. Po nalogu osmanlijskog sultana Sulejmana I., šejch Ibrahim el Halebi, koji je u Carigradu djelovao kao slavan vjerski naučnik sastavio je najznamenitija djela hanefijskog mezheba u jedno posebno djelo pod imenom »Multekul ebhar« (sjecište mora). Ovo se djelo u osmanlijskoj državi smatralo osnovnom i najomiljelijom knjigom o zakonu.

I imami Šafija je udario temelje fikhu u veoma važnim djelima. Znamenita mu je rasprava »Er risala« i velike djelo zvano »El umm«, koja obuhvata sva pitanja zakona. Njegovi su je učenici sistematski sredili. Za tim dolaze djela čuvenog filozofa mističara Gazalije, od kojih mu je u ovoj struci najznamenitije djelo »El besit«, pa onda »Muchtesar« od Muzenije, »Nedžiz« i komentar mu od Rafiijje, te »Muhezzeb« i »Er revda« od Nevevije. Najznamenitija djela malikiskog mezheba jesu: »Mudevene«, »Tehzib«, »Nazmud durr«, »Tahsil«, »Bejan«, »Telkin«, »Zechire« i t. d. te napokon najvažnija djela hanbelijskog mezheba jesu: »El umde«, »El muchtesar«, »En nihaje«, »El mukni'«, »El kafi« i »El mugni«. Po svim ovim djelima mogu se izdavati decizije u sva četiri mezheba.

Šeriatsko-pravna pitanja (el mesail) u hanefijskom mezhebu dijele se u tri kategodije, prema njihovoj jačini i sigurnosti. Prvu kategoriju sačinjavaju pitanja, koja su od osnivača mezheba do nas notorno doprla. Pod osnivačima misle se: Ebu Hanife, Muhamed i Jusuf, te Hasan ibni Zijad i imami Zufer. Ta pitanja sadržana su u djelima imami Muhameda, pa se radi toga zovu Muhamedovim pitanjima ili »Mesailu zahirir rivajeti«. U drugu kategoriju spadaju pitanja, koja se zovu »Mesailun nevadir«, a to su ona, koja do nas nijesu notorno doprla, a nalaze se u drugim Muhamedovim djelima osim šest spomenutih, ili u djelima drugih pisaca, primjerice u »Muharreru«, djelu Hasan ibni zijada, ili u djelima pod imenom »Hutubul emali«, od Ebu Jusufa. U treću kategoriju dolaze »Mesailun nevazil«, pitanja do kojih su došli poznjiji pravnici hanefijskog mezheba. Zapitani od naroda, pravnici su ih riješili po svom vlastitom idžtihadu. U svom izdžtihadu oni su došli do mnogih riješenja, koja su suprotna riješenjima osnivača Mezheba. Naravno, da je do toga moralo doći zbog nekih pojava i uzroka, koji nijesu bili poznati osnivačima, a kao što su i sami učenici Ebu Hanifetovi mnoga pitanja drugačije riješili, nego imam. Sam Ebu Hanife (r. a.) kao neobično pametan i dalekovidan čovjek, nije uzeo patenat na riješavanje pravnih pitanja, nego je rekao: »Kad Vam se pokaže kakav argumenat, vi po njem donesite riješenje«. Sigurna je zabluda držati da su mišljenja jednog običnog smrtnika neprikosnovena za sva vremena i sve generacije, što se na žalost pojavilo poslije u Islamskom svijetu, da se Ebu Hanife smatra nekim kultom. Pošljedice toga vide se danas.

Sam po sebi on spada među najveće i najzaslužnije muževe u Islamu i mi ga poštujemo i cijenimo kao neobično velikoga čovjeka. Sami Bog (dž. š.) zna, koliko je on blagoslova primio od muslimana, od svoje smrti pa do danas. Ali kad su njegovi sami učenici nastavili rad na polju pravnih nauka i stekli neumrle zasluge, mnoga pitanja riješili drukčije nego on, onda se može pripisati samo našoj indolenciji, nemoći i nesposobnosti, da smo zastali ondje, gdje je velikog imama zatekla smrt. Grijeh i odgovornost će se još više potencirati, kad se uzme u obzir vrijeme u kome živimo, iznalasci u drugim naukama, koji bez sumnje imaju utjecaja i na pravo, a od ovih velikih ljudi dijeli nas ni manje ni više nego dvanaest stoljeća.

Za ljude na koje se svijet obraća u pravnim stvarima (muftija) od osobitog je značaja poznavati djela, kao i red pravnika po kome treba izdavati fetve. Ako u jednom pitanju nema nikakvog spora među osnivačima mezheba, jasno je da se fetva po njemu može izdati. Postoji li izvjesni spor, mišljenje imami Azamovo, dolazi na prvo mjesto, za tim Muhamedovo, onda Jusufovo i na četvrtom mjestu dolazi mišljenje Zuferovo i Hasan ibni Zijada. U pravnim djelima pored mnogih pitanja stoji i naročita napomena, da li se fetva po njemu može izdati ili ne (ve alejhil fetva, ve bihi jufta, ve alejhil i'timadu itd.).

Ovo vrijedi i za kadije, kao i za muftije, jer su ta dva zvanja sama po sebi usko skopčana. Razlika je samo što kadija ima egzekutivnu vlast, da ono riješenje, koje muftija povodom nekog pitanja izda, provede u praksi. Pravnici su napravili i ovakvu podjelu pitanja, za koje se izdaju fetve:

U pitanjima obredoslovlja (ibadat) treba se svakako držati imami Azamova mišljenja, u nasljednom pravu Muhamedova, a u sudskom postupku, svjedočanstvima i sl. Jusufova mišljenja.

Materija šeriatskog prava sačinjava pet velikih grana, koje obuhvataju cijeli ljudski život i sve pojave u njemu:

1. Obredoslovlje (ibadat). Predmet ovoga dijela su uglavnom dužnosti muslimana prema Bogu (dž. š.).

2. Bračno pravo (munakehat), 3. Građansko pravo (muamelat), 4. Kazneno pravo (ukubat) i 5. Nasljedno pravo (feraid).

Kod šeriatsko-pravnih dokaza ima postojanje (subut) i značenje (dalalet). I jedno i drugo može biti kategoričko (kat'i) i problematično (zanni). Prema tome se dokazi mogu podijeliti na četvero:

1. Pravni dokaz, čije je i postojanje i značenje kategoričko, kao što su jasni Kur'anski ajeti i notorni, jasni hadisi. 2. Dokaz, čije je postojanje kategoričko, a značenje problematično, kao ajeti koji se mogu dvojako tumačiti i notorni, ali nejasni hadisi. 3. Dokaz problematičnog postojanja, a kategoričkog značenja, kao ahad hadisi jasnog značenja i 4. Dokaz problematičnog i postojanja i značenja, kao ahad hadisi nejasnog značenja. (Ahad su takovi hadisi, koje bar u jednom koljenu tradira jedan čovjek).

Kako se može zamisliti nikakva ljudska zajednica, a kamoli uređena država bez valjanih zakona, to su se među muslimanima nalazili uvijek dobri i vrsni pravnici. Temelje tomu udario je hazreti pejgamber, te je za svoga života izdavao fetve i rješavao sporove među ljudima, u džamijama. Kasnije su nastala posebna mjesta, gdje se sudilo i osude provodile u život. To su sudnice ili mehkeme. U prvo doba Islama nikakva grana nauke nije se pisala u knjige, nego se širila usmeno. Tako je bilo i sa šer. pravom. To nije bilo ni potrebno, dok je pejgamber bio živ, a poslije smrti ljudi su se obraćali na njegove drugove, koji su također izdavali fetve. Prema broju fetvi, koje su ashibi izdali oni se dijele na tri grupe.

U prvu grupu, koji su mnogo fetve izdavali, da bi se od fetvi svakog pojedinca moglo napisati jedno veliko djelo, spada sedam ashaba. (Omer, Alija, Abdulah ibni Mesud, hazreti Aiša, Zejd ibni Sabit, Abdulah ibni Abbas i Abdulah ibni Omer). U srednju (drugu) grupu, spada 13, auhaba, a od fetvi svakog pojedinca dalo bi se napisati jedno malo djelo. (Radi ograničenosti prostora imena ispuštena). Ostali ashabi su izdali po 2—3 fetve, tako da bi se od sume njihovih fetvi dalo napisati jedno djelce. Svi ostali ashabi bili su odlični, a njihovi drugovi presadili su to znanje i u druge zemlje. Iza ashaba dolaze tabini, koji su se također bavili pravom i izdavali decizije. U Medini su bili: Ibuil Musejjeb, Urve ibni Zubejr, Kasim ibni Muhamed itd., u Meki: Ata ibni ebi Rebah, Tavus ibni Kejsan itd., u Kofi: Alkame ibni Kajs En Dechai i dr., u Basri: Amr ibni Selemetel Džermi i dr., u Šamu: Ebu Idris Havlani i dr., u Egiptu: Jezid ibni Ebi Habib i razni drugi po drugim krajevima ogromne islamske države.

Danas imamo jednu ogromnu literaturu na ovom polju napisanu, ali sve od pravnika, koji su na stoljeća pred našim vremenom djelovali. U posljednje vrijeme uslijed opće dekadence u islamskom svijetu, nastao je zastoj u napretku šeriatskoga prava, tako da su ga neke države čisto muslimanske počele zamjenjivati sa suvremenim evropskim pravima. U najnovije doba, Egipat, bez sumnje najkulturnija islamska zemlja, ozbiljno radi na reformi šeriatskog prava, pa se nadati, da će ono u skoroj budućnosti zauzeti ono mjesto, koje mu i odgovara.

Ćamil Avdić Jusufov.

Mevlud „Narodne Uzdanice" u Vrnograču

Uoči muslimanske nove godine, malo mjestance Vrnograč, inače učmalo i tiho, izgledalo je neobično veselo i razdragano. Prozori svih kuća bili su osvijetljeni, a građani veseli i svečani. Noć je bila neobično tiha, a visoko na horizontu izvirivao je tanki srpasti mjesec. Sve je bilo mirisno i svečano. Sve je potsjećalo na one velike dane slave i uspjeha. Povjetarac je vijao zelenu zastavu na minaretu, a mujezin je svojim glasom probijao tišinu.

Još vrlo rano, odmah poslije akšamnamaza, počeo se svijet sakupljati džamiji, da sasluša mevlud i da evocira uspomenu na najvećeg genija čovječanstva, najmilijeg roba Božijeg, Velikog Muhammeda a. s. Muškarci su zauzeli mjesta u prizemlju a ženske na musanderi prostrane džamije. U dva sata po akšamu, a pošto se klanjala jacija namaz, u dupke punoj džamiji, gostima je održao vazu-nasihat gradski imam g. Smail ef. Buljubašić. On je istakao naročiti značaj nove godine, podvlačeći one patnje i muke, koje je Muhamed a. s. trpio od svojih protivnika. Pošto je završio govor, koji je trajao nešto oko pola časa, osvrnuo se i na »Narodnu Uzdanicu« ističući njeno blagotvorno djelovanje među muslimanima već dugo godina. Uputio je apel svima mještanima, koji se još do sada nijesu upisali u članstvo ovog našeg kulturnog i prosvjetnog društva, da to što prije učine, jer će se na taj način najdostojnije odužiti svojoj zajednici. Po tom je proučen Mevlud. Mevlud su učili alimi iz okolnih mjesta sa mališanima iz mekjtebi ibtidaije. Pošto se razdijelio šerbe i bonboni prisutne džematlije su u najvećoj pobožnosti napustili džamiju i uputili se u prostorije Narodne Uzdanice, gdje se je izvršio popis članova. Ovom prilikom Vrnogračani su pokazali svoju neobično visoku islamsku svijest i razumijevanje za rad ovih kulturnih ustanova, koje rade za dobrobit nas muslimana.

Noć je protekla u najboljem raspoloženju i pobožnosti. S.

Važan kongres muslimana u Poljskoj

Ovih dana je u Vilni održan veliki kongres poljskih muslimana prilikom 10-godišnjice imenovanja gosp. Jakub ef. Sinkijevića za muftiju. Na kongresu je govoreno o svim reformama, koje su do sada učinjene za napredak i kulturni razvoj poljskih muslimana, a donešen je zaključak, da se proširе i učvrste veze sa muslimanima svih zemalja. Tom prilikom je Jakub ef. Sinkijević ponovno izabran za muftiju Poljske. Iza toga je osnovano jedno muslimansko društvo, koje će imati za zadaću, da širi islamsku kulturu u Poljskoj i da radi na zbliženju i upoznavanju sa drugim islam. i istočnim narodima. Zaključeno je, da se izdaju i tri revije, kao organi ovog društva u kojima će se potanko tretirati sva islamska pitanja. Pri koncu donešen je zaključak, da se nekoliko muslimanskih študenata pošalje na visoku islamsku školu Džami-ul-Azher, da izučavaju arapski jezik i šerijatsko pravo, da nakon svršenih študija mognu koristit svojoj muslimanskoj zajednici.

Širitelj Islama u Pragu

Prag, 31. III. 1936.

Pod gornjim naslovom ovdašnji list »Češke Slovo« od 31 marta t. g. donosi noticu u kojoj veli, da ovih dana dolazi u Prag Dr. S. M. Abdulah, koji već duže vremena boravi u Berlinu. Njegovom zaslugom — piše pomenuti list — prešlo je u Njemačkoj nekoliko stotina Nijemaca na Islam, a osim toga podignuta je i džamija u Berlinu.

Povodom gornje notice obratio sam se na g. Dr. Briciusa, člana nadzornog odbora Muslimanske općine u Pragu, koji mi je izišao u susret i rekao slijedeće:

»Na 3. aprila zaista dolazi iz Berlina u Prag g. Dr. Seid Muhamed Abdulah, urednik berlinske »Moslemische Revue« sa ciljem, da u Pragu održi predavanje o muslimanskoj ženi, a zatim produži za Austriju i na Balkan, U Jugoslaviji će posjetiti Sarajevo i Skoplje. Na svom putovanju održat će više predavanja sa raznim temama.

Kako sam mogao saznati od strane ovdašnje muslimanske općine sprema se srdačan doček g. Dr. S. M. Abdulahu. M. M.

Boravak Dr. S. M. Abdulaha u Pragu

(Od našeg specijalnog dopisnika iz Praga.)

Prag, 3. aprila 1936.

Kako je već poznato čitaocima »Islamskog Glasa«, dolazak g. Dr. S. M. Abdulaha, urednika Moslemische Revue« iz Berlina u Prag bio je određen za četvrtak 2. aprila.

Doček na stanici.

U Masarikovoj ulici oko 15 sati došli su predstavnici muslimanske općine u Pragu, na čelu sa pretsjednikom g. Gafurom Langu iz Debra, sad u Pragu i g. direktora H. M. Abdulaha Briksiusom, članom nadzornog odbora spomenute općine.

U 15.57 stigao je g. dr. Abdulah, kojega je sa kratkim ali toplim govorom pozdravio g. Langu, a zatim je visoki gost odvezen u stan g. Briksiusa, gdje mu je priređena zakuska, jer će g. Dr. Abdulah — za vrijeme svoga boravka u Pragu biti gost Muslimanske vjerske općine.

Predavanje u sali kafane »Louvre«.

Istoga dana g. dr. Abdulah održao je predavanje u sali kafane »Louvre« sa temom »Položaj žene u Islamu«.

Prije početka predavanja, koje je počelo u 20 sati, g. G. Langu upoznao je prisutne sa temom predavanja i dao riječ g. Abdullahu, koji je na njemačkom jeziku održao spomenuto predavanje. Posjetioci predavanja bili su većinom odabranija publika iz naučnih krugova i javnog praškog života, dalje ljudi koji su imali interesa za razna pitanja Islama i svi su predavanje primili sa velikim interesovanjem i odobravanjem predavaču, koji je pokazao neobičnu spremu u svome pozivu.

Posjeta kod g. Dr. Abdulaha.

Danas oko 8.30 sati bio sam primljen od g. Dr. Abdulaha, u stanu g. Briksiusa koji mi je u nevezanom razgovoru izložio svrhu svoga putovanja. Moja je želja — veli g. Dr. Abdulah — da sve postojeće muslimanske vjerske zajednice u pojedinim centrima Evrope dođu u što tješnji dodir tako, da bi u zajednici mogle što uspješnije raditi na tom velikom i časnom putu — širenju Islama.

Napomenuti je, da je uistinu postojala potreba zajedničke saradnje, jer sve muslimanske vjerske općine nisu imale potrebnog kontakta, koji bi im osiguravao bolji uspjeh. Ima mnogo teških momenata u životu jednog misionarskog pothvata, treba mnogo energije mnogo razumijevanja i studiranja da bi se svi mogli koristiti iskustvima i spoznajama stečenim u ovom radu. Ja sad putujem, — veli dalje g. Dr. Abdulah — da se upoznam ža životom evropskih muslimana i na svome putu posvetiću naročitu pažnju Jugoslaviji, o kojoj sam mnogo slušao i ranije bio u izvjesnom kontaktu sa nekom gospodom iz Jugoslavije. Biće mi drago, ako mi uspije, da stečem što više poznanstava koji bi bili moji informatori i savjetnici.

Pri kraju razgovora veli g. Dr. Abdulah:

»Poručite braći muslimanima u Jugoslaviji da se veselim na njihovo poznanstvo i na momenat, kad im budem mogao isporučiti pozdrav mojih zemljaka — indijskih muslimana«.

Na 4. aprila drži g. Dr. Abdulah drugo svoje predavanje u Pragu sa temom: »Fatalizam i slobodna volja u Islamu«.

Na 5. aprila ujutro putuje u Beč, dalje u Zagreb, Beograd a u Sarajevu bi mogao biti oko 10 aprila. M. M.

Ismet A. Tabaković, Sarajevo:

Elegična sjeta

Zašto Bosna noćas tako tužno šumi
Reci dušo, reci drago dijete;
Zašto ovi tihi bosanski drumi
Jecaju u krilu elegične sjete?

Zašto zvjezde noćas nemirno se kreću,
Kao da žele dole k tužnoj zemlji saći;
Kao da slute na njo svoju tihu sreću
Koju ovdje ipak neće nikad naći!

Zašto noćas tužno tako jeca sova
I otpada lišće sa umornog granja;
Zašto tako boli šum zefira s krova
I krik umirućih snova i sjećanja?

Zašto moja duša već je sasvim sijeda,
A srce moje zašto tvrdo je ko kam;
Zašto mladost moja u svemu tugu gleda
I zašto sam, draga, ja ostao sam?

Amandmani narodnog poslanika Ismetbega Gavran-Kapetanovića

Za isplatu šuma, šikara i begluka

Prije stupanja na snagu ovogodišnjeg budžeta za 1936.-37. godinu narodni poslanik g. Ismetbeg Gavran-Kapetanović, podnio je niz amandmana Narodnoj skupštini sa obrazloženjima, da bi ih Narodna skupština, kao hitne usvojila. Neki su amandmani djelomično, a neki u cijelosti usvojeni, dok su neki zabačeni.

U želji, da naše poštovane čitaoce sa tim amandmanima upoznamo, zamolili smo narodnog poslanika g. Ismetbega Gavran-Kapetanovića, da nam o tome nešto reče za našu javnost, pošto ovo pitanje interesira veliki dio naših čitalaca.

Gosp. Gavran-Kapetanović najpripravnije se je odazvao našim željama i dao nam nekoliko svojih amandmana u prepisu, za koje je tražio, da ih Narodna skupština usvoji.

Pošto su ti amandmani od velikog interesa za bivši zemljoposjednički svijet, to ćemo ih nekoliko po redu, sa odobrenjem gosp. Gavran-Kapetanovića objelodaniti.

AMANDMAN

Finansijskom zakonu za budžetsku 1936./37. godinu narodnog poslanika Gvaran-Kapetanovića Ismetbega.

Iza §-a 35a dodaje se § 35b.

§-u 4. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona, koji se odnosi na agrarnu reformu Bosne i Hercegovine od 12. augusta 1933 god. nadodaje se:

»Ovlašćuje se Ministar finansija da u sporazumu sa Ministrom poljoprivrede oštampa jednu emisiju 6% agrarnih obveznica sa prvim kuponom od 1. aprila 1934. godine u visini od 155 milijona nominalne vrijednosti«.

Obrazloženje:

Prema konačnom ustanovljenju agrarnih vlasti utvrđeno je da je potrebna gornja suma za konačnu likvidaciju pomenutog predmeta.

Ovaj gore citirani amandman je primljen djelomično, te je po njem unešeno u ovogodišnji budžet za isplatu suma od 50 milijona dinara.

AMANDMAN

Finansijskom zakonu za budžetsku 1936./37. godinu narodnog poslanika Gvaran-Kapetanovića Ismetbega.

§-u 13, dodaje se tačka 15, koja glasi:

»Ovlašćuje se Ministar finansija da u zajednici sa Ministrom poljoprivrede izda četvrtu emisiju 6% agrarnih obveznica do visine od 218 milijona dinara nominalne vrijednosti u svrhu definitivnog okončanja svih nedovršenih i neisplaćenih beglučkih sporova, koji se razriješavaju u smislu propisa Zakona od 3. decembra 1928. godine, odnosno Zakona o izmjenama i dopunama Zakona, koji se odnose na agrarnu reformu u Bosni i Hercegovini od 12. augusta 1933. godine«.

Obrazloženje:

Od godine 1919. provodi se agrarna reforma u Bosni i Hercegovini. Bivšom begluckom uredbom od 12. maja 1921. godine privedene su svrhama agrarne reforme i zemlje, koje su bile predmet privatnopravnih odnosa, a poznate su pod nazivom »Beglučke zemlje«.

I ako je prošlo već 15 godina, kroz koje vrijeme je stalno provađana agrarna reforma na begluckim zemljama, ipak do danas ova reforma nije u cijelosti provedena i jedan dobar dio agrarnih sporova, koji su predmet begluckе zemlje nije do danas okončan. Ovi sporovi nalaze se bilo u stanju raspravljanja, bilo pak u stanju očekivanja isplate oštete za likvidirane sporove. Uslijed takovog stanja još uvijek postoji u Bosni i Hercegovini jedan provizorijum u agrarno pravnim odnosima, koji treba čim prije ukloniti u interesu normalnog ekonomskog razvoja našeg težaka, a i bivšeg zemljovlasnika.

Ovaj cilj polučiće se tim, ako se u budžetu za 1936./37. god. predvidi svota u visini od 218 milijona dinara 6% agrarnih obveznica normalne vrijednosti, čime će se likvidirati jedno pitanje koje je teško tretiralo našu privredu.

Ovaj podnešeni amandman je djelomično usvojen te je u ovogodišnji budžet unešena suma od 100 milijona dinara za isplatu begluka.

Odlomci iz Muallake

— Imrul Kajs ibni Hadžr el-Kindi —

Imru-ul-Kajs je najveći arapski pjesnik predislamske periode. Rodio se oko 500 g. po Isa a. s. Radi ružnog ponašanja otac Hadžr ibni Haris otjera ga od sebe. On se tada odmetnu u razbojnike, a kad je pleme ubilo oca, vrati se nazad. Kasnije je morao bježati u Carigrad, gdje je živio neko vrijeme pod zaštitom cara Justinijana. Otrovan je u Ankari 53 g. prije Hidžreta.

Najpoznatija mu je pjesma »Muallaka«, koja je ujedno i jedno od najljepši djela arapske poezije. U njoj pjesnik opjeva čudnovate ljubavne zgode sa svojom dragom Unejzom. Donosimo u prijevodu prva dva odlomka ove »kadise«.

U prvom odlomku pjesnik dolazi na mjesto, gdje mu je prebivala draga i tu plače od žalosti, a u drugom opjeva njenu ljepotu.

I.

»O, stanite moji druzi, da plačemo na spomenu drage moje,
»Gdje se nasip odronjava[1]) evo, jošte trazi stoje,
»Iako je vjetar bjesni sa sjevera duvo, s juga«.
Stade društvo, govoreć mi: »Nemoj da te bije tuga«.
A moj lijek je samo suza iz mog oka prolivena,
Tuga meni pomoć neće. Na'mpade mi ovog trena:
Huvejrise ljubav davna, Ummi Rebab, druge njene,
Kad izjutra u Me' selu probude se te dvije žene,
Svaka od njih na sve strane mirisni bi dah prolila,
Kao vjetar, koji nosi bajni miris karamfila.
Otkide se bistra suza, te poprska kajas, grudi:
»O, Fatimo, nemoj tako, milostiva malo budi,
»Ako želiš ubiti me, učiniti to barem lijepo,
»Moje srce, što narediš, učiniće ropski, slijepo.
»Tvoje oči gledale su sa dvi strijele usijane,
»Da pogode moga srca komadiće rasparčane«.

II.

Ah, tanka je ona stasa, bjela lica glatkih grudi.
Kao jaje divljeg noja na kom žuta boja rudi
Takova je njena koža, koju hrani voda čista
Sa izvora nemućenog. Iz crnog joj oka blista
Žarka ljubav gazelina, kad mladunčad svoju gleda.
Ona skriva lice svoje, nikome ga vidit ne da.
Na vratu joj gazelinom sjajni nakit gordo stoji,
A kose joj rese leđa, koje crni ugljen boji.
Njeni nježni prstići su, kojim ona kosu djeli,
Kao drvo misvakovo, i' ko oni crvi bijeli.
Osvjetljuje tamu obnoć, sklanja tminu sa vidika,
Ko svjetiljka u ćeliji pobožnoga svećenika.
Nestalo je već kod ljudi zabluda od ljubavi,
Ali moje srce neće od tebe da se rastavi.
Sve dušmane naše sreće odbacio sam ja od sebe,
Koji su me pomagali i korili radi tebe.

Preveo: Halid Sadi.

1) Ispušteno radi jednakosti slogova; između Dehula, Havmela, Tudiha i Mikrata.

=*=

Uz dvogodišnjicu Mirzine smrti

Moto:

Milione progutala j' tama
Crna tama mnogih tisuć lječa
Niko ih se više i ne sjeća
No pogdjekom uvijek gori svijeća
Il je svijeća il je ime svjetlo
Il su djela koja se ne gase.
Pa redove nedoglednog groblja
Svojom zrakom krase.

Zmaj.

Na 9. aprila navršilo se 2 godine dana, otkako je umro jedan od najviđenijih sinova islamskog dijela našega naroda: književnik dr. Safvetbeg Bašagić, Mirza Safvet. Namjera mi je, da tim povodom u ovom eseju oživim uspomenu na ovog zaslužnog muža i čovjeka.

I.

Bašagić i Zmaj.

Ono što je posljednjih decenija devetnaestog i prvih decenija dvadesetog vijeka u pravoslavnoj sredini značio Zmaj Jova, te njegov utjecaj na prilike i događaje, na obrazovanje omladine i stvaranje boljih uslova za život, tu istu ulogu, ako ne i u većem obimu, u novijoj historiji jugo-

slavenskih muslimana, izvršio je dr. Safvetbeg Bašagić, poznati pjesnik i javni radnik. Čini nam se da je nemoguće naći ne samo kod nas već i u drugih naroda dvojicu narodnih trudbenika čije su djelatnosti gotovo istovjetne i podjednako velike — kao što je slučaj uporedbom dvaju spomenutih pjesnika: jednoga kao izdanka pravoslavne, a drugog islamske sredine.

I Zmaj i Bašagić bili su visoko obrazovani. Raspolagali su znanjem stranih jezika i poznavanjem klasične i njima savremene književnosti, a uz spomenuti posao bavili su se i proučavanjem svih aktuelnih i vitalnih problema koji su usko vezani za narodni progres, te političke i ekonomske prilike njegove.

Ali mnogo mlađi od Zmaja i ambiciozniji od njega, Bašagić je svoju duhovnu fizionomiju pored rada na književnom i kulturnom polju, počeo da formira i u naučnoj grani literature: proučavanjem regionalne historije, u čemu je, po mišljenju naučnih kapaciteta, uspio. Ovo posljednje čini ga superiornijim od Zmaja, ali pjesnički elementi njihove lirike vidno se podudaraju i slični su kao što je sličan i njihov kulturni rad. Naročito ova sličnost dolazi do izražaja u onom dijelu njegove poezije — koji je prožet istočnjačkim žarom, notom i motivima poezije Hafiza i drugih iranskih pjesnika. Tu sličnost tumačimo Hafizovim utjecajem na Bašagića, a na Zmaja putem Heinea.

Međutim Zmaj Jova je imao bolju sreću od Mirze, jer je živio u sredini, koja je kulturno obrazovanija, s više borbenosti i s više shvatanja i ljubavi prema umjetniku. Suprotno tome: Mirzina sredina je bila i jeste ne samo trodglava i kapriciozna, već i vrlo destruktivna, tako da Bašagić nije bio inkarnacija muža i borca, on bi joj vrlo lako podlegao, slično mnogima, koji su se usudili da samosvijesno rade i misle. Ova borba sredine i pjesnika jasno se ocrtava u nekim strofama »Trofande«. Kroz te stihove dolazimo do snaznanja o Mirzinom odnosu prema sredini i obratno, te o njegovoj orijaškoj borbi za naprednije i bolje.

Dalekovidan i svjestan svoje uloge, Bašagić je radio vrlo aktivno, ne obzirući se na peripetije, kroz koje mora da se provlači, kao deva kroz iglene uši, samo da bi postigao željenu zamisao: povesti svoj narod napretku i prosvjeti! Gojiti i slijediti tu zamisao, znači primiti na sebe oreol mučeništva i to u ono doba kad se je naš elemenat svim silama borio protivu novih ideja, novog vremena i novih prilika, koje donose koraci vremena, a koje su historijski uslovljene, — dakle u doba, kad se je na svaku novotariju gledalo kao na na neku neumitnost, koja će poput Vandala uništiti nas muslimane. U takvoj psihozi i u takvoj atmosferi duhovnih trzavica, a uzevši u obzir mentalitet sredine, njenu osjetljivost i njene navike, nije bilo lako i jednostavno da se pojavi čovjek, koji će se tome suprotstaviti, žrtvovati se za sutrašnjicu i svojim koncepcijama objaviti rat jednoga protiv svih. Pa ipak Bašagić je bio taj koji je to učinio imajući u vidu da će, ako se ostane na mrtvoj tački, muslimanski elemenat stradati. Otuda Mirza zaslužuje, da se s punim pravom nazove narodnim mučenikom, jer uistinu, da sačinjava jednu časnu izuzetnost u oblasti javnoga rada.

U rapidnom razvijanju tehnike, novih izuma, novih smjernica i novog poretka, u toj preokretnici događaja i radikalnom kidanju sa »status quom«, a nagovještavanjem novih demokratskih oblika društva. Bašagić je osjetio opravdanu potrebu, da se i muslimani trebaju orijentirati i prilagoditi duhu novoga doba. Stoga je on, duboko nadahnut Zmajevom pjesmom: »Dižite škole, djeca vas mole«, poput Zmaja apelovao na roditelje:

»Djeca bez škola
Siročad gola.
Sjetite se naše budućnosti klete,
Sjetite se borbe koja sve nas čeka
Prvih decenija dvadesetog vijeka,
Zapamtite u njoj svaki svoje djete
Bez vašeg imanja, bez zanata, znanja.
Dajte u škole,
Djeca vas mole.

Jer vaša imanja ništa su bez znanja,
Sve vaše imanje srušiće neznanje
Med grobovim vašim kletva i ruga
Ori se vječno kao vječna tuga:
Koga da krivimo, što sramno živimo,
Što smo postanuli sluge svojih sluga
Vas očevo krivit, o očevi naši,
Koji moć prosvjete očima gledate
Ako svoju djecu u škole ne date«.

U bodrenju na posao pjesnik »Trofande« je ulagao maksimum svojih napora. Istih gledanja na svijet bio je i njegov stariji saputnik Zmaj Jova i u koliko sam pokušao da istaknem njihovu srodnost, držim da će i drugi dijeliti moje mišljenje, to jest, oni koji poznaju Zmajev život i rad.

II.

Bašagićeva »Trofanda«.

Govoreći o Bašagiću, u drugom dijelu ovog eseja, piscu ovih redaka je namjera da Mirzin književni lik prikaže samo preko njegove prve zbirke, a to je »Trofanda«, dočim »Izabrane pjesme« i »Misli i čuvstva« nisu uzete u kombinaciju iz razloga, što su ove posljednje određene za predmet posebnog članka.

»Trofanda« je štampana u Zagrebu u vlastitoj nakladi autora godine 1896. i ona, razumljivo ondašnjem književnom pravcu, nosi u sebi sve odlike romantike. »Trofanda« je pretežnim dijelom protkana istočnjačkim motivima, misaonošću i duhovitošću jednog Hafiza, Hajama, Sadija, Firdusija i drugih orijentalnih pjesnika svjetskog glasa, čije je radove naš pjesnik čitao u originalu i s time se, naravno, koristio u sticanju književne rutine i usavršavanju svoga talenta.

Kulturni ljudi devedesetih godina prošloga stoljeća isticali su u piscu »Trofande« intelektualno i kulturno buđenje muslimanskog elementa u ovim krajevima. Zbirka je primljena sa simpatijama, a njen autor postaje popularan i omiljen nesamo kod kritičara one epohe, već i u širim narodnim slojevima čitalačke publike, koju opija i zanosi pjenušava lirika ove knjige. Ljudi su željeli da se nauče čitati samo da bi mogli razjasniti začarana slova »Trofande« — i tako ova poezija postaje jedna vrsta melema rado traženog od svih onih, koji su se zanosili i maštali o carstvu idealizma i sanja. Bašagića uče na izust, kao što Crnogorci uče i vole Njegoša i njegovo djelo »Gorski vijenac«.

Do Mirzine pojave muslimani nijesu imali nijednog liričara na koga bi se moglo računati i čije bi tvorevine mogle da se uvrste u oblast belestristike od vrijednosti. Bilo je stihotvoraca, ali njihove umotvorine su bile didaktičke ili političko prigodne prirode. Pojavu ovoga autora istodobno se kod muslimana pojavljuje vidniji interes i ljubav za umjetničku knjigu. Mnogi nadobudni poletarci pokušavaju da svoje intelektualne i emocionalne tvorevine plasiraju na umjetničkom polju, ugledavajući se u Bašagića, koji svojom poezijom vrši očigledan utjecaj. Iz toga je proizašla jedna grupica mladih muslimanskih pionera na stvaranju knjige i njenom širenju. Među ove se, u novije doba, naročito ističu Avdo Karabegović, Osman Đikić i Musa Ćazim Ćatić. Ne može se demantovati, da na ove ljude Bašagić nije uticao kao njihov Nestor. Ali oni, osim Ćatića, ne uspjevaju da postignu očekivane rezultate. I dok Mirza Safvet sve više stvara i napreduje izgrađujući se, i dajući sve bolje i zrelije stvari, dotle se, predašnji — izuzevši Ćatića, — zadovoljavaju tapkanjem na mjestu i kopiranjem Vojislava Ilića i drugih verzifikatora patriotske i romantičke škole.

Bašagić je bio jedan od onih ljudi, koji žele svojom radoznalošću da sve vide, čuju, stvore, postignu. On je pjesnički poziv shvatio vrlo ozbiljno i nije urođenom talentu pridavao neke naročitosti, koliko izgrađivanjem toga talenta, a on se izgrađivao čitanjem i sticanjem književne rutine.

Cil je Pegaz za pohode
Kad se svako jutro jaše,
Kad se poji s izvor vode,
Kad se hrani s bujne paše.

III.

Pretežni dio Mirzine lirike svodi se na temu o ženi. Neosporno je i van svake diskusije da naš Mirza imade sentimentalno-erotičkih pjesama ne samo majstorski dobro uspjelih, već i takvih, koje su u stanju da idu uz bok najboljih jugoslavenskih pjesama toga žanra. Stil mu je tečan a izraz probran i bogat; raznovrstan je u motivima i savršen virtuoz forme. Protagonistkinja njegove lirike tip je kakvog samo može da izvaja narodna poezija, a mijedan pjesnik nije imao sreće u tom izboru kao kreator »Trofande«:

Tu sam bio i vidio
Sve ljubimce muza.
I Hafiza i Urfiju
I starca Firdusa.

Skupa sjede i besjede
O ljepoti djeva
Svaki svoju ašikliju
Slavi i opjeva.

Jedni vole usne male
Drugi oči vrane,
Treći lice i usnice
Parom prorezane.

Kad pred svima pjesnicima
Dođe red i na me,
Da opjevam tvoje čare
Što mi srce mame.

Ovako sam tvoje krase opisao živo:

Sveli stasa, tanka pasa
Kao vita jela,
Dva obraza, ko dva đula
Sred snijega bjela.

Kad sam djevo još opjevo
Tvoje sjajne prame,
Svaki reče: »Oh, tri puta,
Poljubi je za me«.

Kao i kod sviju pjesnika Mirzinog doba, osobito u mlađim njegovim danima, bila je i kod njega razvijena patriotska svijest, samo što ta svijest nije bila i obuhvaćala opće jugoslavensku misao, naprotiv: ona je bila lokalnije karaktera i u tom i takvom djelokrugu je Bašagić napisao veliki dio svojih pjesama. U tim pjesmama se ispoljava vitalnost i temperamentni patriotizam sina hercegovačkih krševa. Ta i takva poezija danas je izgubila svoju aktuelnost i na nju se možemo osvrnuti samo kao na dokumenat vremena. Osim toga je Bašagić u svojoj »Trofandi« opjevao i mnoge historijske objekte, tvrđave, ruševine, koje su odigrale ovu ili onu ulogu u narodnoj prošlosti. Njegova je poezija raznovrsna i emancipovana od monotonije. Tu imade interesantne građe i zanimljivih kontrasta: s jedne strane prikazuje nam se borbeni pjesnikov lik, a s druge strane, meka sentimentalna pjesnička bolećivost. Ima kritičara, koji mu zamjeraju tvrdeći, da nije postigao da izvaja fizionomiju potpunog umjetnika. Možda se u ovome sastoji izvjesni djelić istine, ali također je istina i to, da ti isti kritičari zaboravljaju uzeti u obzir jednu činjenicu, koja je faktički pošla na uštrb Mirze kao pjesnika, a to je Mirzin javni rad na kultiviranju svoje sabraće. Taj rad je bio nužniji, socijalniji i od veće koristi nego što je lijepa beletristika. Koliko je Bašagić cijenio obrazovanje to će nam najbolje posvjedočiti dolje citirana strofa:

Za mladosti vatrene i žive
Ko svoj razum znanjem ne ukrasi,
Zaplakaće na grobu prošlosti
Kad mu stanu beharati vlasi.

A te neprosvijećne mladosti bilo je u izobilju i nju je trebalo ukrasiti znanjem u čemu je trebalo uložiti mnogo truda i vremena iz čega dolazimo do zaključka, da taj rad nije mogao ići u korist potpunog pjesničkog uzavršavanja, već normalnije: do pjesničke dekadence.

Otuda se, a to je logično, te zamjerke imadu osporiti.

Bašagić je svoje sposobnosti unosio u sve grane narodnoga života. Borio se za narodni napredak, narodno prosvjećivanje i patriotizam prema domu. On u tu svrhu piše i propagira, stvorivši od sebe centralnu ličnost kulturnoga buđenja naših muslimana i nema važnije akcije u kojoj nije bio i pjesnik »Trofande« ili je pak za tu akciju potekla inicijativa od njega samoga. Logična je bila posljedica, da je Bašagić u ovakovoj situaciji bio izložen progonima reakcije od strane onih, koji nijesu imali dovoljno svijesti i pameti da bi nazreli konture njegovog korisnoga rada. Na njega su dizali galamu, ali im on nije ostao dužan:

E, to shvatit teško nije,
Svak se bije da dobije,
Samo Mirza mudra glava
Nevaljastu naprijed ne da.
Jer istinu pripovjeda
I kad bdije i kad spava.

On je bez kompromisa stajao na braniku narodnih interesa, neobzirući se na mafiju koja ga kleveta, slično onoj koja je optuživala i Omera Hajama:

Galamite što vam drago, Mirza vam
se ne poklanja,
Šta je šteta sinjem moru od žabijeg kreketanja.

A sad kratko da vam važem: u meni
su svaka prava,
Koja danas cio svijet zajednički uzdržava.

Barbarizma nestalo je, opskurizam
izčezava,
Ko graktanje crnih vrana sred poljana i dubrava.

Najzad je ovaj snažni hrast i moralni kolos doživio da se ostvare njegove ideje, koje su išle za tim, da narod bude prosvijećeniji i sposobniji za egzistenciju. Od svega toga on je imao samo moralnu satisfakciju. Materijalno je dosta oskudijevao, kao i mnogi veliki i zaslužni sinovi našega naroda. Naš je svijet nezahvalan prema umjetniku i javnom radniku, koji je za narod radio iii radi iz čistog idealizma i altruizma kao Dr. Bašagić, taj pionir nesebičnog muža. On nije trgovao s patriotizmom i za njega je zlatno tele bilo svedeno na vrijednost jedne ništice.

Sait Orahovac.

*

Ova Orahovčeva rasprava o rahmetli Bašagiću, bila je publikovana u jednom od prošlogodišnjih brojeva »Islamskog Svijeta«. Radi prigodne aktuelnosti ovoga rada, a u vezi sa dvogodišnjicom Mirzine smrti, mi ga sa dozvolom gosp. Orahovca objavljujemo u današnjem broju našega lista.

Uredništvo.

„ISLAMSKI GLAS" je jedini muslimanski sedmični list u našoj državi, koji trebaju svi muslimani čitati i pomagati.

KROZ ŠEHER - SARAJEVO:

VAKTIJA

Muharrem 1355. (1936.)

Broj dana	Dan	April	Sunce izlazi s	Sunce izlazi m	Podne s	Podne m	Ićindija s	Ićindija m	Sunce zalazi s	Sunce zalazi m	Jacija s	Jacija m	Imsak s	Imsak m
18	Pet.	10	5	15	12	1	3	43	6	33	8	14	3	20
19	Sub.	11		14		1		44		34		16		19
20	Nedj.	12		12		1		44		35		18		17
21	Pon.	13		10		0		45		36		20		15
22	Utor.	14		8		0		45		38		21		13
23	Srij.	15		7		0		46		39		23		11
24	Čet.	16		6		0		46		40		25		9

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7. I.
Čekovni račun Poštanske štedionice Sarajevo broj 1600.
Broj 26. Godina II., dne 10. aprila 1936.

DEŽURNE APOTEKE.

U nedjelju imadu dežurstvo slijedeće apoteke:
Finci, Aleksandrova ulica i
Levi, Baščaršija.

=*=

POSTAVLJENO JE NAIBSKO VIJEĆE U SARAJEVU.

Pri zaključku lista saznali smo, da je postavljeno sarajevsko naibsko vijeće.

U to vijeće ulaze gg. Muhamed ef. Dizdar, idrektor Gazi Husrevbegove medrese u Sarajevu, Muhamed ef. Tufo, profesor šerijatske sudačke škole u Sarajevu, Hidajet ef. Kulenović, sudija Okružnog suda u Tuzli, Dr. Hamid Hadžiefendić iz Gračanice, Osmanbeg Osmanbegović, veleposjednik iz Dervente i Omerbeg Rizvanbegović, veleposjednik iz Stoca.

—o—

PREDSTAVNICI ZADRUGE »MISIR« POVRATILI SU SE SA SVOGA PUTOVANJA.

Kako je poznato našoj javnosti, krajem mjeseca februara predstavnici zadruge »Misir« gg. Šemsudin Sarajlić i Midhat Mešinović u društvu sa gg. Šerifom Vranićem i Sulejmanom Nanićem, odputovali su u Egipat i bliži Istok, radi upoznavanja tamošnjih privrednih prilika i stvaranja privrednih veza naših privrednika sa tamošnjim privrednicima. Ovih dana su se povratili g. Šemsudin Sarajlić i Šerif Vranić, pa ćemo u slijedećem broju donijeti prikaz o tom putovanju od g. Šemsudina Sarajlića predsjednika zadruge »Misir«.

=*=

IZ UDRUŽENJA ZEMLJOPOSJEDNIKA ZA KRALJEVINU JUGOSLAVIJU.

Odbor udruženja zakazao je izvanrednu glavnu skupštinu na dan 19. aprila 1936. godine u 10 sati prije podne u prostorijama društva »Hurijet« Bendbaša ulica (bivša Kiraethana), sa ovim dnevnim redom:

1. Isplata šuma, šikara, pašnjaka i begluka, te produljenje roka za podnošenje prijava za tu isplatu.
2. Isplata još neisplaćene rente od kmetovskih selišta.
3. Revizija učinjene isplate za kmetovska selišta.
4. Isplata objekata na kmetovskim selištima vrsti mulk nesretnina.
5. Izbor novog odbora.
6. Eventualije.

Pozivaju se svi bivši zemljoposjednici iz Bosne i Hercegovine, koji su organizovani a nijesu dobili poziva, da ovo smatraju kao poziv, dočim oni iz provincije, koji se još nijesu organizovali, da se odmah organizuju i pristupe na skupštinu, jer će se na istoj donijeti važni i odlučni zaključci o daljem radu oko likvidacije agrarne reforme u Bosni i Hercegovini.

Sarajevo, 4. aprila 1936.

Odbor.

Privremeni organi vjerske samouprave na radu

Sastanak sarajevskog i skopskog naibskog vijeća očekuje se polovicom aprila pod predsjedanjem glavnog naiba iz Beograda

(Jedan razgovor sa sarajevskim naibom g. F. Spahom).

Odlukom zastupnika ministra pravde postavljen je naib i za Skoplje kao i naibska vijeća u Sarajevu i Skoplju. Time je privremena organizacija naše vjerske uprave u cijelosti uspostavljena, te će sada poslovi početi normalno da teku. Ovom prilikom je urednik našeg lista posjetio sarajevskog naiba g. Fehima Spahu i zamolio ga da mu u kraćim potezima iznese smjernice budućeg rada naibskog vijeća kao i način poslovanja u našim vjerskim institucijama. G. Spaho je u razgovoru izjavio da do sada nije bilo vijeća, nije moglo da dođe do izražaja neko djelovanje nove privremene uprave, ali da se nada da će taj rad u buduće poći jačim i življim tempom. Administrativna strana poslovanja u Ulema medžlisu, izjavio je g. Naib, da ga ne može u punoj mjeri da zadovolji pošto je posao velik, a nema sila koje bi taj posao mogle redovno obavljati. Zato je on mišljenja da bi bilo potrebno postaviti još koju honorarnu silu, kako bi se posao mogao normalno razvijati, inače u Ulema medžlisu postavljena je jedna baza sa koje će se u buduće posao voditi normalno i na potpuno zadovoljstvo odvijati, da ova ustanova zadovolji svim onim potrebama kojima treba da služi.

Što se tiče rada u Vakufskoj direkciji po izjavi g. Naiba tu od njegovog postavljenja nije došlo ni do kakve promjene u radu nego se posao odvijao po dosadašnjem načinu rada, ali kad naibsko vijeće počne sa svojim radom, onda će i tu doći do izvjesnih promjena, kako bi ova ustanova mogla da što korisnije posluži interesima Vakufa i islamske zajednice.

U daljem razgovoru g. Naib je izjavio da će glavna dužnost naibskog vijeća u početku biti donošenje budžeta I. V. Z. do konca godine 1936. Pošto se Naib sigurno nada će do kraja ove godine biti uspostavljena vjerska organizacija i sva vjerska i vakufska tijela kako ih predviđa Uredba sa zakonskom snagom o I. V. Z. G. Naib je izjavio da će se naročito živo raditi na tome da se Ustav donese prije određenih zakonskih rokova, da bi se što prije narodu dala mogućnosti da na vjerske i vakufske položaje dovede ljude svoga povjerenja i da vjerska samouprava počne normalno funkcionisati. Zato Naib misli da nije potrebno da ovaj provizorij donese čitav budžet nego samo dotle kad će moći biti uspostavljene zakonom predviđene vjerski i samoupravni organi.

Na pitanje kada će se početi na izradi štatuta, g. Naib je izjavio, da ćese u prvoj polovici mjeseca aprila sastati oba naibska vijeća u Beogradu pod predsjedništvom prvog Naiba da donesu budžet kojim će se obezbijediti materijalne potrebe prvog Naiba, a onda će se na tom sastanku uglaviti i glavne smjernice na kojima će se izgraditi štatut IVZ. Pri kraju je Naib izrazio svoju punu nadu da će rad naibskih vijeća teći što bržim tempom i da će se svakako uspostaviti organi vjerske samouprave mnogo ranije nego je to zakonom predviđeno.

Poznavajući agilnost, stručnu spremu kao i požrtvovnost Fehim ef. Spahe, uvjereni smo da će ovaj hairli posao ako Bog da napredovati na opće zadovoljstvo sviju nas i da će koristi toga rada po budućnost naše zajednice biti od naročite koristi. U tom uvjerenju nas podržaje i ličnost prvog Naiba kao i agilnog Naiba u Skoplju koji će sve svoje sposobnosti staviti u službu ovog velikog i visokog zadatka. Bilo s hajrom.

Probuđena staleška svijest naših zanatlija

U nedjelju, 5. aprila, održani su izbori za Zanatlijsku komoru. Ovom prilikom moramo sa zadovoljstvom istaknuti da su muslimani zanatlije u punoj mjeri pokazali svoju stalešku svijest kao i to da umiju i da hoće voditi brigu o svojim staleškim potrebama. Pored toga što su zanatlije muslimani pokazali svoju stalešku svijest, pokazali su da umiju i ispravno nacionalno misliti, pokazali su da su pravi sinovi svoje rodne grude, da tu grudu vole i ljube, da su se s njome srasli i da hoće da razvijaju ljubav i žive u punoj bratskoj slozi i ljubavi sa svojom staleškom braćom drugih vjera. Muslimani zanatlije u zajednici sa svojim svjesnim staleškim drugovima drugih vjera postavili su jednu zajedničku listu u kojoj su došli do izražaja bratski osjećaji kao i pravilno shvaćena misao da sve vjere trebaju po svojoj snazi biti zastupljene i da su muslimani najdraviji nacionalni elemenat ove zemlje koju su im djedovi namakli i koju će oni čuvati. Neukusno je bilo podmetanje da je ta lista »naprednih zanatlija« neka konfesionalna lista i da u njoj ne dolaze do izražaja nacionalni momenti. Takova tvrdnja vrijeđa intimne narodne osjećaje muslimana zanatlija kad se za izvjesnih strana hoće da kaže da su oni »anacionalan elemenat«. Na izborima za Zanatasku Komoru od 5. aprila muslimani zanatlije su dostojno pokazali da imaju staleški svijest, da je ta staleška svijest u njima probuđena, ali su dokazali da imaju i razvijenu nacionalnu svijest koja je mnogo dublja i izraženija nego bi to neki htjeli da predstave i prikažu. To najbolje svjedoči i sama lista naprednih zanatlija sa nosiocem g. Edhemom Đulizarevićem, gdje je faktički utvrđeno sve ono što smo naprijed izložili jer ako pogledamo na sastav same liste, vidjećemo da su bratski bila raspodjeljena sva mjesta na kandidatskoj listi između naših plemena i vjera. Moramo požaliti da ipak i zanatlije drugih vjera nijesu shvatili i potpuno kao nacionalnu tako i stalešku svoju dužnost i da je došlo do nepotrebnog cijepanja na ovim izborima za Zanatsku komoru, jer svakako će braća Srbi i Hrvati katoličke i pravoslavne vjere shvatiti da se bez muslimana zanatlija koji sačinjavaju preko 40% kadara naših zanatlija, ne mogu i ne smiju rješavati vitalna pitanja koja duboko zasijecaju u interese zanatlijskog staleža. Ističemo da su izborima pristupile skoro sve muslimanke koje se bave pojedinim obrtima.

Sa liste naprednih izabrana su slijedeća gg.: Edhemaga Đulizarević (zamjenik g. Ahmed Furda), Luka Brkić (Jovo Štark), August Tabori (Salih Haznadarević), Hasan Česović (David Pesah), Albert D. Kajon (Gustav Kriške), Abaz Mahić (David I. Levi »Binko), Marko Zdrinušić (Salih Bjelić).

Sa liste ujedinjenih izabrana su slijedeća gg.: Abraham Papo (zamjenik Mito Dozet), Ivan Čelant (Josip Neuman), Sveto Gavrilović (Branko Dozet), Ivan Lukić (David Z. Papo) i Milorad Stošić (Alojz Milavec). Lista naprednih je dobila 610 a lista ujedinjenih 469 glasova.

NOVI VIJEĆNICI TRG. INDUS. KOMORE.

25. aprila su se imali održati izbori za Trg. Industrijsku Komoru u Sarajevu, ali zahvaljujući visokoj staleškoj svijesti naših trgovaca kao i podpunom razumijevanju njihovih potreba i načina zaštićavanja njihovih staleških interesa, trgovci su se bez razlike na pleme i vjeru u svome vitalnom staleškom pitanju potpuno sporazumjeli, te je došlo do jedinstvene liste, tako da otpada potreba izbora, jer predloženi kandidati po zakonu se smatraju izabranim. Ovo je pohvalan gest naših trgovaca, koji treba da služi kao primjer solidarnosti, nacionalne svijesti i nacionalne sloge kao i međusobnog razumijevanja trgovaca i jednakog gledanja na njihove staleške interese. Prema jednoglasno predloženoj listi u trgovački odsjek Trgovačke komore od muslimana ulaze slijedeći vijećnici: Krečo H. Uzeir, Bičakčić Mahmut, Kurić Rasim svi iz Sarajeva, Ahmed H. Mehmedagić (Brčko), Mehmedalija Hadžić (Konjic), Hasan Sijerčić (Tuzla), Esad Oruč (Visoko), Asim Šestić (Zenica), Abdulah Vareniković (Travnik), Salih Pašić (Zvornik), Mujaga Pašalić (Srebrenica), Pašo Tufekčić (Višegrad), Mustafa Hadžiahmetović (Rogatica). Kao zamjenici su unišla slijedeća gg.: Kopčić Hamdija, Alibeg Dugalić, Edhem Fočo iz Sarajeva, Pašić H. Hasan (Tuzla), Mahmud Kunosić (Tuzla), Arnautović Bahtija (Zenica), Sudžuka Safet (Fojnica), Šehabić Idriz (Zvornik), Verlašević Jusuf (Bratunac) i Hakibeg Teskeredžić (Rogatica).

DJEVOJKA KOJA ŽIVI POVUČENO DA LI SPADA U PROŠLI VIJEK?

Danas, kada su mnogi skrenuli s puta Istine i besciljno lutaju od nemila do nedraga, danas kada su opačine i nemoral uveliko uzeli maha, danas kada naše djevojke, buduće majke posrću i padaju u kandže zavodnika u ovakim prilikama, teško je to sve promatrati i ostati ravnodušan. Kad se nekoj od njih — zato što se ne vlada moralno i kako se dostoji njenog poziva buduće majke — prigovori, ona se nađe uvrijeđena i plane:»Ta zaboga, sada je dvadeseti vijek kad se nebih nosila po modi, kad ne bih posjećivala kazališta i kina, visokoškolovani muškarci smatrali bi me glupom, neinteligentnom, nesavremenom. Za djevojku, koja je skrivena u domu niko ne zna, ne mari. Nju ubrajaju u djevojke iz prošlog vijeka. Današnji muškarci ne traže takve djevojke. Zašto? Zato što im nije cilj da usreće jednu djevojku. Oni traže samo lova i hrle kao muhe bez glave tamo gdje ga ima u obilju. Zašto bi se ženili i osnivali porodicu, kad mogu dobiti od neiskusnih i lakomislenih djevojaka, koje su hrđavo odgojene sve što zažele.

Po mome mišljenju svaka djevojka, koja živi povučeno, koja se ne nalazi svugdje, daleko odskače od onih, koje se svugdje viđaju. Takva djevojka ima više vremena da čita, da razmišlja. Ona je bolje da voli i kad stupi u bračni život, brzo se svikne na milje, koje pruža porodica. Ona je naučena na skromnost i nikada neće tražiti od muža da joj kupuje svilu, kadifu i drugo. Zadovoljiće se sa malim. A ona koja je za svoga djevovanja živjela slobodno, posjećujući čajanke, kazališta, kina, vjerujući lažnim frazama i zakletvama muškaraca zavodnika, neće nikada postati vjerna supruga, dobra majka. Ona će tražiti da joj muž donosi sve ono što moda zahtjeva, neće ga pitati da li može ili ne može to nabaviti. Ona je na to naučena i on mora. Tražiće od njega da je izvodi gdje god se makne. Muškarci koji se ožene takovim djevojkama naiđu na poteškoće i trnje u životu, a često se dogodi da po gdjegdje sena izneviern muža i ode s ljubavnikom. Djeca, koju takva majka odgaja ostaju kreteni, idijoti, jer im ona nije postavila pravila za život. Majka je prvi i najglavniji učitelj djeteta. Ona je po prirodi takova, da od onoga, koga uzgaja prima sve.

Djevojka, koja živi povučeno mnogo više zna o događajima koji se zbivaju u svijetu. Ona ne zna za zlobu, za pokvarenost, sačuvana je od zemaljskog blata. Takva djevojka kad ide ulicom obara oči preda se, ne uzvija tijelom, ne smije se kikotom, kako ne bi privlačila na sebe vatrene poglede grubih ženskara. Takva djevojka predmet je ismijavanja za one, koji žele da se istaknu, da se dopadnu sa svojim sjajnim toaletama i praznim glavama. A lude jedne i ne slute da je u očima pametnih ljudi mnogo veća i ljepša ona, koja je u svemu skromna i umjerena. Pariske toalete ne prave djevojku savremenom i modernom. Skromnost i stidljivost čine djevojku privlačivom i idealnom.

Makbula.

Kako se ocjenjuju mualimi?

1915. godine je u jednom sarajevskom listu jedan ovdašnji mualim, kasniji profesor, napisao javni protest na postupak onda njemu nadležnoga muftije, koji ga je inspicirao u mektebu. Tada je u tom javnom protestu opisan način ispiciranja muallima. Došao muftija u mekjteb sa tespihom u ruci, sjeo za sto i rekao muallimu da ispitiva djecu. Dok je muallim ispitivao djecu, muftija je prebirao tespih, žmireći zikirio, udubivši se u svoje misli. Muallim se bio posvetio ispitivanju djece i nije primjećivao, što muftija radi, vjerujući, da muftija budno prati ispitivanje. Kad se muallimu učinilo, da je i predugo ispitivao, a da muftija nije dao nikakovih primjedbi, — obazre se na muftiju i tada je vidio. da muftija žmiri i prebire tespih. Obratio se muftiji s pitanjem: je li dosta, i tada se muftija čisto prenuo iz svojih misli kao iza sna. Muallim je već shvatio, da muftija nije pratio ispitivanja, ali je muftija izjavio, da je dosta. Kad su se povukli u zbornicu, muftija je dao loš sud o uspjehu. Inače sve ostale rubrike u tiskanici je popunio muftija bez ikakova razgovora s muallimom. Poslije toga je saopštio muallimu, da od njega očekuje bolji uspjeh, jer sa dosadašnjim nije zadovoljan. Manjkavosti nije istakao. Tada je taj muallim javno stavio svoj opravdani zahtjev, kao opću potrebu, da mualime inspiciraju samo muallimi, koji su i teoretski i praktički spremni, jer da od na ovaj način obavljenih inspekcija nema nikakove koristi. Ovakove inspekcije da se obavljaju samo da se opravda naplata putnog troška. S druge strane se izazivaju marljivi i sposobni muallimi zbog nepravde, koja im se čini. Osim što su minimalno plaćeni još se i moralno ponižavaju sa ovakovim postupkom muftija.

To je eto bilo prije dvadeset godina.

Što se od tada radilo, kako se inspiciralo i kako se i sada inspicira to sve najbolje znaju muallimi odnosno nastavnici mekjteba. Ni sada se prilike nijesu popravile. Samo postavljanje t. zv. »drž. imama«, kasnije matičara, koji su se zatekli, te njihovo provođenje poznavaocima stanja dalje opravdanja za tvrdnju, da su se izbjegavali skosobniji i marljiviji, kao nepodesni, i tim našoj vjer. zajednici ostavljeno stanje, kojim ne može biti zadovoljan nijedan rodoljub. Čast iznimkama u vrlo rijetkim slučajevima i to najnovijeg datuma.

Ovo je stanje došlo zbog predloga »odozdo«, a ti su predlozi stavljani po ličnim simpatijama i drugim nečasnim pobudama. Općenito se tražilo poslušno roblje, a to se može rekrutovati samo iz redova nesposobnih i ograničenih i nesvjesnih svojeg poziva i dužnosti. Kao da se tražilo da ti vjerski službenici budu oruđe i sredstvo nekom, da može ilmijju upotrijebiti za druge ciljeve osim njenog poziva. A tako je i bilo. Zato smo bili svjedoci mnogih ispada od tako postavljenih, jer su oni znali samo toliko, da su u službi ne po svojim zaslugama, nego iz milosti predlagača. Toga i samo toga su bili svijesni.

Ako se koji našao, da zna cijeniti sebe i da je svjestan svoje vrijednosti, pa se na to i oslanjao uzdajući se u neku pravednost mjerodavnih, taj je ispio mnogu gorku čašu iskušenja. Zato ima dosta primjera.

Zato smo i počeli sa ovom inspekcijom, koju nekada provode i kadije kao zamjenici muftija.

Znamo jedan slučaj, gdje se ocjenjuju dva nastavnika. Oni rade po razredima. Ocjene se mijenjaju obratno po razredu. Muallimu drugog razreda se daje ocjena »dobro« iako padaju samo tri učenika od 62 i gdje dijete od 7 godina klanja namaz na ispitu pred komisijom građana i pred tim ocjenjivačem, kadijom, i to klanja u nastavku iza drugog djeteta. Ocjena se daje na ime prvog razreda. Drugom nastavniku se daje ocjena na taj razred sa »vrlo dobro« iako je on bio na prvom razredu, u kojem je palo 45 učenika od 92 — !!

Tu je ocjenu dao kadija, koji ni ne puši ni ne pije čak ni kafe i ocjene je saopštavao svim muallimima u srezu osim onome, čiju je ocjenu dao tako obratno. Šta bi tek bilo, da nije apstinent?

Ni u jednom mekjtebu, koliko mi znamo, ne ulazi se u suštinu nastave i u sve momente, koje odlučuju o rezultatu uspjeha. Glavni je cilj doći i proći te prema dočeku staviti ocjenu, u koliko nije otprije poznanstvo utvrđeno.

Stavismo ovo u javnost kao utjehu svima ispravnim muallimima, koji piju ovo šerbe ovakovog postupka, a kao upozorenje sadašnjim faktorima naše vjerske uprave, koja će postavljati nove temelje za naš prosperitet u vjerskoj prosvjeti. Inače imamo dosta primjera nepravednosti koje su učinjene, i mi ćemo ih iznijeti, ako se ukaže potreba. Samo ne bi željeli unositi pometnju u redove ilmijje, koja je objekat ovakove i ove djelatnosti.

Vrijeme je i odavno da se jednom ovo pitanje uredi u općem interesu svih nas muslimana.

Muntasir.

VIJESTI IZ MOSTARA:

»ITTIHAD« RAHM. DR. S. BAŠIGIĆU.

Muslimansko udruženje »Ittihad« povodom godišnjice smrti pjesnika, književnika i naučnog radnika, te autora »Ittihadove« himne Dr. Safetbega Bašagića, priređuje na 12. aprila o. g .Svečanu akademiju i hatma dovu.

Hatma dova će se učiti u Tabaćici džamiji poslije ikindije namaza, koju će učiti mostarska ilmija. — Istoga dana na večer u 8½ sati u »Hrvoju« prirediće se svečana akademija sa slijedećim programom: 1. O rahmetlijinom životu i radu govoriće g. Dr. Muhamed ef. Riđanović, 2. Čitanje i deklamacije, 3. Odlomak iz »Abdullah paše« i »Boja pod Ozijom«, izvode društveni diletanti.

Prihod je namjenjen za podizanje spomen ploče merh. Dr. S. Bašagiću.

JEDNA KONSTATACIJA.

U našem izvještaju u prošlom broju o propadanju zemlje u Domanovićima, dobili smo slijedeće obavještenje: Na mjestu zvanom »Surdup« na kojem su do sada bile jame, pojavila se voda, pa čitav taj komad izgleda kao jezero. Po srijedi nije pad zemlje, nego izviranje vode na tom mjestu.

RAD U INTERNATU »NAR. UZDANICE«.

Novootvoreni internat »Narodne Uzdanice« u Mostaru, dobio je ovih dana novog prefekta u osobi g. Husein ef. Metilja, profesora. Njegovim dolaskom u internatu su zavedene nove mjere i naročiti red kako bi pitomci u svakom pogledu postigli što bolji uspjeh. Metoda, kojom se vrši korepticija je odlična. Najnovijom odredbom u saglasnosti sa odborom u internat će se dobaviti naročiti instruktori, koji će obučavati slabije pitomce. U istoj odluci zabranjen je izlazak i odlazak pitomaca preko Uskrsnih ferija svojim kućama, nego to vrijeme pitomci moraju provesti na korisnijim poslovima.

O. S. Sefić.

IZ PROZORA.

Na 18. februara 1936. preminuo je Mehmed Karahodžić, opštinski činovnik. Smrt ga je otrgla u cvijetu mladosti u 22 godini života. Njegova se smrt bolno dojmila svih građana Prozora a naročito omladine. Rahmetlija je bio uzor radinog i poštenog mladića. Bio je član mnogih društava i radio je neumorno na dobrim i naprednim idejama.

Dragi Mehmede! Tvoje drugarstvo i tvoje sarađivanje sa nama ostaće dugo kao simbol rada i poštenja. Rahmetullahi alejhi, rahmeten vasiah!

Nuh.

ŽDREBNA KOBILA.

Sa ždrebnom kobilom mogu se raditi lakši radovi sve do oždrebljenja. Samo je pri tome potrebno obratiti uvećanu pažnju naročito u 4, 5 i 9 mjesecu ždrebnosti, koji su najkritičniji za pobačaj. Nije potrebno naročito ni napominjati, da je jako brza i dugačka vožnja u kasu, teški tereti, brza i nagla okretanja, nagla promjena u hranjenju naročito vodenim i pokvarenim hranivom, opasno po ždrebnu kobilu i da oni mogu lako upropastiti očekivani pomladak. — »Poljopriv. Glasnik«.

Dr. Drag. Kojić ministar pravde u vladi B. Jevtića

i bivši zemljoposjednici u Bosni i Hercegovini

»Jugoslavenski List«, broj 81. od 4. aprila 1936., prenosi iz Sarajevske »Pravde« u rubrici »Naš Politički život« slijedeće:

»U debati koja se vodila u Narodnoj skupštini povodom izmjena što ih je Senat proveo u financijskom zakonu, a o kojoj izvještavamo na drugom mjestu, uzeo je riječ ministar pravde u vladi Boška Jeftića g. Dr. Dragutin Kojić. On je dao deklaraciju u ime Jeftićevog poslaničkog kluba.

Između ostalog napao je vladu g. Dr. Stojadinovića što je u Financijskom zakonu predvidila svotu od 155 miliona dinara u 6% agrarnim obveznicama za otplatu begluških zemljišta odnosno šuma i šikara. Izjavio je da je to plaća begovima«.

Nećemo ovom prilikom zalaziti u polemiku sa g. Dr. Dragutinom Kojićem, pošto zaključujemo da nije vrijedno, a niti potrebno, što g. Dr. Dragutin Kojić nije država Jugoslavija, a bivši zemljovlasnici u B. i H. njih preko dvije stotine hiljada duša, ne traže nikakvih plaća a pogotovu džabaluka, što je poznato širom cijele naše države Jugoslavije, a što sigurno zna i g. Dr. D. Kojić.

Bivši zemljovlačnici u B. i H. u svojoj pradomovini a na svojoj zemlji, traže zakonska svoja prava, koja su stekli i namakli svojevremeno, a koja im nije dirala niti osporavala ni tuđinska sultanska Turska a tako i bivša Austro-ugarska, jer zato nijesu imali niti ima zakonske podloge.

Bosansko-hercegovački bivši zemljovlasnici, traže pravednu odštetu za svoje oduzete im zemlje koje su dospjele pod udar agrarne reforme, a što im je djelomično dosada donešenim zakonima država priznala i djelomično oštetu isplatila.

Stoga treba konačno da to definitivno znaju svi koji dijele mišljenje sa g. Dr. Kojićem, da je Jugoslavija pravna država, koja se temelji na zakonima i priznaje prava svojih građana.

Budući je za naše zemlje, koje su dospjele pod udar agrarne reforme, do sada data za njih ošteta, koja u najboljem slučaju iznosi toliko, koliko iznosi jednogodišnji prihod od iste zemlje, s toga bivši zemljovlasnici u B. i H. želili bi znati što bi u ovakim prilikama učinio g. Dr. Kojić, da se je slučajno zadesio članom bivšeg zemljovlasničkog staleža.

Po gore izloženom tumačenju g. Dr. Kojića bivši zemljovlasnički stalež u B. i H. kao da nema prava i kao da traži nešto, što nije u skladu sa državnim zakonom. Bivši zemljovlasnici kao lojalni građani svoje države, požrtvovno su snosili sve materijalne nedaće i nevolje, koje su ih snašle, pa zato imaju pravo tražiti da im država pritekne u pomoć i da im da ono što je njihovo građansko pravo.

Kada bi ostali staleži doprinijeli bar djelomično žrtve koliko su doprinijeli Bos. Herc. zemljovlasnici za svoju društvenu zajednicu, bez huke i t. d., vjerujte naša bi društvena zajednica ekonomski pa i politički mnogo bolje stajala i mnogo više prijatelja imala.

Ne čudi nas da smo do sada ovako bili skučeni u našim zakonskim pravima, jer kada to dojučerašnji ministar pravde tako o nama misli i govori, ja što nam je činio kada je bio kao aktivni ministar pravde.

Sarajevo. *Edhem Šahinagić.*

Savjeti Salahuddina

njegovu sinu Malik Azzahiru.

Čuveni islamski učenjak Emir Šekib Arslan Bey u jednom broju svoje revije »La Nation Arabe«, donosi i ovaj napis, koji radi njegove zanimljivosti donosimo ovdje u prevodu:

Poznato je, da je Salahuddin Ejjubi pobjeditelj Križara i glavni spasitelj muslimanskog Istoka, imao u svojoj sviti mnoge kroničare, koji su imali dužnost, da točno bilježe sve dnevne događaje u njegovoj državi. Jedna od najdragocjenijih tih kronika, sa njenom točnošću i savršenošću stila, bez sumnje je ona, koju je napisao Kadi Behauddin Ibni Šeddad, koji je umro godine 632. po Hidžretu. Imao sam priliku, da u mojim mladim godinama čitam ovu kroniku i bio sam frapiran vrlo velikim brojem viteških manira moćnog Sultana. I tada sam shvatio univerzalnost slave Salahuddina, koji je bio uzor viteštva.

Ovih dana sam prelistavao kroniku kadije Behauddin Ibni Šeddada sa namjerom da je prevedem na francuski i iznesem pred evropsku javnost, koja dobro poznaje ime Salahuddina i njegova herojska djela. Nastojaću, da od vremena do vremena u ovoj reviji prikažem neke zanimljivije njezine odlomke, a sada iznosim napis, koji stoji na 240 stranici ovoga rukopisa, a govori o putovanju Malik Azzahira u njegovu državu i savjetima koje je tom prilikom dobio od svoga oca Salahuddina.

Dana 29. Ramazana u ranu zoru, kralj Halepa, Malik Azzahir, neka mu pobjeda bude velika, oprostio se je sa svojim ocem i svrativši se u džamiju »Sachra« izvršio molitvu i krenuo na put. I ja sam ga donekle pratio. Rekao mi je, da je zaboravio nešto upitati oca i da se mora povratiti da ponovno vidi Sultana. Tada je jedna osoba poslana da rekne Sultanu, da je njegovom sinu potrebno da sa njim razgovara. Sultan mu je poručio da dođe i kada su se sastali ustao je sa svoga mjesta i svome sinu dao slijedeće savjete:

— Preporučujem ti da se bojiš Boga, jer je bogobojaznost početak svakog dobra. Zapovljedam ti da vršiš Božije propise, pomoću kojih ćeš naći spas. Čuvaj se od prolijevanja krvi i izbjegavaj da je prouzročiš i da zato snosiš odgovornost, jer krv ne spava. Preporučujem ti, da paziš na srca svojih podanika i da se ozbiljno brineš za njihove poslove, ti si moj i Božji opunomoćenik prema njima.

Savjetujem ti da ne vrijeđaš srca velikana i državnih dostojanstvenika. Ti si sve što imaš dobio pomažući ljude.

Ne mrzi nikoga, jer smrt ne pošteđuje nikoga. Pazi na tvoje odnošaje sa ljudima, jer do uspjeha možeš doći jedino sa njihovom privolom. Što se tiče tvojih dužnosti prema Bogu, Bog će ti oprostit grijehe, jer Bog je velikodušan«.

Ove je savjete slavni Salahuddin dao svome sinu, nakon jednog dugog razgovora, koji se je odnosio na državne poslove, a to je bilo nakon nastupa noći. Kralj Halepa je ostao kod svoga oca skoro do zore. Tada mu je dozvolio da može otputovati i ustavši sa sjedala poljubio ga je u čelo i pomilovao po glavi. Nakon rastanka kralj — sin se odmorio u ljetnikovcu perivoja, u kojem je imao običaj provoditi noći i Salahuddin. Kada je krenuo naput, ja sam ga pratio neko vrijeme i zaželio mu sretan put. On je otputovao sa čvrstim pouzdanjem u Boga.

S. Bakamović.

ŠVICARSKI VELESAJAM UZORAKA U BASELU.

Trgovinsko industrijska komora u Zagrebu javlja, da će se od 18—28. aprila o. g, održati švicarski velesajam uzoraka u Baselu. Posjetioci iz Jugoslavije uživaju velike pogodnosti kao 50% popusta na vizum, 50% na željeznicama kod povratka, u hotelima na sajmu itd. Sajamsku iskaznicu i sve pobliže informacije mogu interesenti dobiti kod svih putničkih ureda i ovdašnjeg švicarskog konzulata (Br. 3.208.).

Jesi li podmirio pretplatu?

Imenovanje naiba u Skoplju

ZA NAIBA PRI VAKUFSKO-MEARIFSKOJ DIREKCIJI U SKOPLJU, POSTAVLJEN JE G. F. H. HAMZIĆ.

Zastupnik Ministra pravde i Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja g. Dragiša Cvetković potpisao je dekret, kojim je g. *Fevzija Hadži Hamzić*, advokat iz Skoplja, naimenovan za naiba Vakufsko-mearifske direkcije u Skoplju.

G. Fevzija Hadži Hamzić rodom je iz Priboja. Pravni fakultet završio je u Beogradu i već duže vremena živi u Skoplju, gdje je svojim radom stekao uvaženje naročito među muslimanskim življem. On je jedan od onih naših muslimana, koji od svojih nacionalnih osjećaja nije pravio kapital. G. Hamzić je čovjek sa Juga, za koji je vezan i rođenjem i radom i porodičnim vezama. Oženjen iz beogradske porodice Kumbaradžija, koji su potomci Isa-bega, Kosačinog sinovca, on je stekao sve uslove da upozna sve slojeve muslimanskog življa u Južnoj Srbiji, gdje ima mnogo muslimana naše krvi, kao što ima mnogo muslimana naše krvi i našeg jezika, koji su do skora nazivani Turcima i Torbešima i kojima niko nije posvećivao ozbiljnu i sistematsku pažnju.

Zadatak naiba g. Fevzije Hadži Hamzića je da u Vakufsko-mearifskoj direkciji vodi poslove odlučno i pošteno u duhu islamskih vjerskih propisa i pozitivnih zakona koji vladaju u našoj zemlji, vodeći računa i o tome, da se i muslimanima naše krvi i našeg jezika ne uskrate sve dužne prosvjetne i moralne pažnje, koje oni zaslužuju. (»Vardar«)

Akcija za gradnju mekteba u selu Jasenici kod Čapljine

U srezu stolačkom u Hercegovini i to baš na periferiji sreza uz Dalmaciju opkoljeno sa svih strana selima sa kršćanskim stanovništvom, nalazi se selo Jasenica, čije je opet stanovništvo samo islamske vjere. Jasenica pripada opštini čapljinskoj, a udaljena je od iste oko 10 km. O kakvoj prosvjeti toga sela uopšte nemože biti govora, jer do danas ni jedno lice nema koje je svršilo ni osnovnu školu. Što se tiče Islamskog vjerovanja, veći postotak stanovništva zna samo svoje ime i ništa više. Uslijed ovako slabog stanja kako u vjerskom, tako i u svjetovnom pogledu narod je veoma osiromašio, jer se nije znao snalaziti u ovim teškim poratnim vremenima. Nije o istim vođeno računa od nadležnih vlasti, a još manje od naše Islamske zajednice baš kao da oni i nijesu pripadnici uzvišene vjere Islama.

I pored toga što su izolirani od svakoga, što su siromasi, što nemaju nikakve prosvjetne institucije, ipak među njima se nalazi priličan broj pismenih lica i pametnih ljudi. Tek od nazad tri godine po prvi put su njihova djeca počela ići u osnovnu školu u drugo selo Trebižat, koje je udaljeno samo nekoliko km., što to nije bio prije slučaj dok nije u istu školu došao učitelj g. Hamza Fehić.

Selo se nalazi na jednoj visoravni, ali ipak donekle zaštićeno od velikih vjetrova tako, da u istom može uspjevati svakojako voće, ali nažalost u cijelom selu nemožete naći najobičnijeg voća, na pr. smokve, murve duda) i t. d. Stanovništvo se bavi većinom stočarstvom i preko cijelog ljeta 75% stanovništva iseli u planinu u sjevernije predjele Hercegovine na ispašu i tek u kasnu jesen vraćaju se sa hajvanom i mrsom, u svoje jadne, nazovi kuće. U novije vrijeme počeo se je narod baviti pored stočarstva i kulturom zemlje pošto tu uspjeva odličan duhan.

Uočivši gornje slabo stanje u svakom pogledu sela Jasenice u kojem živu isključivo muslimani, inicijativom nekolicine čapljinskih omladinaca i to Salema Metiljevića, Ešrefa Zuhrića, Esad ef. Zejnilagića, Fazlije Ćibera, Avdage Šarca, Derviša Fazlagića i drugih, povela se akcija pošto-poto, da se u Jasenici podigne mekteb.

Sredinom mjeseca januara ove godine navedeni zakazali su sastanak seljana istog sela kod Jazvina Avde, jednog od najuglednijih domaćina u Jasenici, ali odaziv nije bio najbolji, te se je opet druge nedjelje također zakazao sastanak na koji su izašli čapljinski omladinci, gdje su zatekli veći skup domaćina. Na istom sastanku date su upute ljudima, na koji će se način početi sa gradnjom mekteba u njihovom selu i na koji će se način tome selu pomoći u svakom pogledu. Tada je odmah osnovan i odbor za gradnju mekteba, a Jazvin Ibro jedan vrijedni starina odmah je poklonio zemljište za gradnju mekteba premda je bilo na stotine dunuma erarne zemlje. Odmah je na licu mjesta održao poučno predavanje g. Esad Zejnilagić o podizanju džamija i mekteba i proučio dovu za dug život i zdravlje darovatelja Ibre. Prilikom učenja dove stari Ibro od veselja što je baš on darovao to zemljište drhtao je kao prut od uzbuđenja. Tada su svi prisutni upisali svoj prilog, ali ni iz daleka nemože se izgraditi jedna građevina od 13×8 sa prilozima Jaseničkih stanovnika, zato se ovim putem apelira na dobra srca braće Muslimana širom naše domovine, da pošalju ma i najmanji prilog Odboru za gradnju mekteba u Jasenici kod Čapljine, jer će time učiniti zaista jedno Bogu ugodno djelo. Pomažući jedno zaostalo muslimansko mjesto, potpomažemo time našu zajednicu. Stara je riječ »Zrno do zrna pogača, kamen do kamena palača«, pa kad više ljudi, kojim leži na srcu opšti napredak prilože mali obol za ovu svrhu, selo Jasenica dobiće jednu zgradu od 13×8 m., u kojoj će se izgraditi učiona (mekteb) sa 2 sobe za vjeroučitelja, ujedno gdje će biti sastajalište jaseničkih muslimana i rasadnik prosvjete. Nadalje vrijedno je spomenuti, ovom prilikom, da je Avdaga Šarac, trgovac iz Čapljine kupio rasadniku 150 komada svakovrsnog plemenitog voća, kojeg su također navedeni omladinci odnijeli u Jasenicu i zasađeno je po uputama, koje je dao na licu mjesta g. Murat Sefo, stručnjak iz Čapljine.

Svi oni, koji potpomogoše ili koji će potpomoći ovu hairli akciju, ostaće im trajno zahvalni jasenički muslimani.

Za odbor, sekretar:
Fazlija Ćiber.

BIHAĆ

Ovdašnje Udruženje ilmijje ovih dana održalo je svoju redovnu godišnju glavnu skupštinu. Na skupštini je raspravljano o nekim staleškim i drugim pitanjima koja zasijecaju u poziv ilmijje.

U novi odbor došla su ista lica sa manjom izmjenom u funkcijama, a za pretsjednika upravnog odbora opet je jednoglasno izabran Mumin ef. Bajrić.

Ova organizacija postojala je više godina ali na žalost samo na papiru. Prošle godine oživljena je i uprava je iste prešla u ruke mlađim ljudima i zapažen je vidan uspjeh. Vrijedno je spomenuti da do ovo Udruženje, oko kojeg su okupljeni bihaćka ilmijja otkidajući od svojih usta i poklonom prijatelja osnovalo je svoju knjižnicu koja je snabdjevena dobrim i poučnim knjigama kao i najnovijim izdanjima savremene belestristike. Nikad se nije u ovom srezu davala važnost u ovolikoj mjeri našoj islamskoj štampi, kako među ilmijom tako i među ehalijom, kao sada, što se ima pripisati u zaslugu ilmijji. Osobito je vrijedno spomenuti, da su inicijativom ovog udruženja mnogi vakufski objekti popravljeni i poljepšani zasadom žive ograde (živice) voćem i drvećem.

Naša ehalija i nadalje polaže nadu u rad pomenutog Udruženja, koje je jak faktor u narodu da će svojim zajedničkim i istovremenim radom otkloniti sve ono što je kočilo i ometalo naš islamski napredak i razvitak.

Bišćanin.

JEDNO UGLEDNO VJENČANJE.

U nedjelju 11. aprila vjenčaće se u Gračanici g. Salih Arnautović činovnik ložione Sarajevo sa gđicom Sadikom A. Prohić, kćerkom Hadži Avdage Prohića iz Gračanice. Bil hajr!

NAPREDAK I PROMICANJE ZNANOSTI U AFGANISTANU.

Afganska je vlada nedavno poslala veliki broj apsolvenata visokih škola na daljne študije u Japan, da se specijaliziraju u tekstilnoj industriji, agrikulturi i ekonomiji.

Zikirullah!

»... Velezikjrullahi ekjber ...«
Kur'ani Hakjim.

Allah dž. š. u Svom Vječitom Govoru Kur'ani Kjerimu, kojeg je stavio na srce i jezik Svome najmilijem odabraniku Muhammed Resulullahu kaže, kako su mu'mini braća, te kao takvi, da međusobna otvorena pitanja imaju riješiti, na osnovi Kjitaba.

Poznato je skoro svakome, da kroz ovo zadnjih nekoliko godina, kako su se pojavile među nama nove hodže, po štampi, sa ćursova, po sijelima, u kahvama, pa dapače i u zvaničnom glasilu Islamskog starješinstva, napadaju se na bezobzirni način oni ljudi, koji po raznim usulima, obavljaju Zikjrullah. Ovdje ću citirati nekoliko ajeta i hadisi šerifa, kjelami kjibara te konačno i fetvi, iz kojih će i svaki laik moći saznati, pravu istinu o vome. Vjerujem, da će biti ovo memento i za one koji u svom neznanju izlaze iz čovječanskih granicâ i neislamski napadaju svoju istvojernu braću, tvrdeći, da su im postupci prilikom obavljanja Zikj'ra protušeriatski, nazivajući ih dapače nevjernicima. Cilj mi je sa ovim, da se složimo na **Istini**, jer onaj, koji ne sagne šiju pred **Istinom**, postaje odbačen (merdud).

*

U Kur'ani a. š. imade šezdeset i četiri ajeta, a u priznatim Hadiskim Kjitabima nebrojeno hadisa o Zikjrullahu. Hudždžet-ul-Hak Imami Gazalija, u svom Kjitabu »Miškjat-ul-misbah-u«, između ostalog kaže, da ima islam velikana, koji iz Kur'ani a. š. vade sedamdeset ajeta, po kojima je najefdalniji Zikj'r: **La ilahe illallah.**

Allah dž. š. kaže: **»Ja ejjuhellezine amenu, uzkjurullahe zikjren Kjesiren«.** (O vi koji vjerujete! Mnogo Allaha spominjete.) **»Fezkjurullahe Kijamen ne Kunden ve ala džunubihim.«** (Zikj'r činite Allaha, stojeći, sjedeći i na stranama). **»Velezikjrullahi ekjber.«** (Zikjrullah je najveći). **»Ela inne bi Zikjrillahi tatmeinnul kulub«.** (Znajte, da se samo sa Zikjrullahom smirivaju srca i nalaze svoj mir.)

Iz gornjeg se nepobitno vidi, da je Zikj'rullah farzi-ajn mu'minima; da svaki mu'min mora puno i puno Allaha dž. š. Zikj'r činiti; da je svakom mu'minu dug, bilo stojeći, sjedeći i na stranama Allaha dž. š. Zik'jr činiti; da je Zikj'rullah najveći od svih ibadeta i da se samo sa Zikj'rullahom smirivaju ljudska srca i nalaze svoj vječiti blaženstveni mir.

Allah dž. š. svakom farzu, kojeg je zapovijedio da se radi, a što je zabranio da se radi, odredio je granice mogućnosti, njegovog izvršavanja. Oslobodio je, pri potrebi, od izvršavanja ili neizvršavanja nekih farzova. Kao namaza, kod žena, kada budu imale hajz; posta, kad je čovjek bolestan; uživanje krmetine i vina, kad prijeti smrt od gladi ili žeđi. Dočim, od izvršavanja Zikj'rullaha, pa bio bolestan, star, putnik, žena pod hajzom itd. ni u kom pogledu nije niko oprošćen, pa bilo neznam iz kakvih uzroka. Od mu'mina, nikad ne otpada emri-farz, da ne bi Zikj'r činio. Pošto Zikj'rullah nejma početka a niti svršetka to slijedi, da od njegova neizvršavanja, nije niko pošteđen, a najmanje oprošćen.

Da ne bi slučajno u namazu bilo Zikj'rullaha, on bi bio besciljan. Ako u namazu, klanjačevo srce podrhti od Zikj'rullaha, taj ga namaz čuva od gadnih i nečovječnih poslova i bude mu uzrok, da ne bude od prokletih, te da mu griješenje prestane.

U hadiskoj zbirci »Sahihi muslimu« stoji ovaj hadisi šerif: »Muhammed Mustafa s. v. kaže: »Čujte, što ću vam nešto reći a što je još uzvišenije od vaših najboljih poslova, još visočije od vaših najvisočijih deredža, još makbulnije od vašeg dijelenja zlata i srebra, te mnogo vrijednije od džihada i prolijevanja krvi sa dindušmanom, a to je: »Jedna skupina ljudi koja bude posjedala i Allaha dž. š. Zikj'r činila, tu skupinu ljudi zaokruže melaikjeta i obuzme je Allahov rahmet. Na njima i njihovim srcima, spušta se blaženstveni mir od Allaha dž. š. Ljude iz te skupine, spominje Dženabi Allah, svojim najbližnjim melaiketima. Zikj'rullah je najveći. Ne postoji nikakav grijeh, a da se ne bi sa Zikj'rullahom oprostio.«

U »Muslimu« stoji i ovaj hadis: »Kada budete prolazili pokraj svakog drveta i kamena, spomenite (Zikj'r činite) Allaha dž. š.

Za sada ovoliko o samom Zikj'rullahu, a sada da pređemo na dokaze, iz kojih crpe pravi pripadnici tarikata pravila za svoja Bogoslužja i rituale. Većinom derviši, prilikom obavljanja Zikj'rullaha, ljuljaju se na strane, bilo sjedeći ili stojeći; okreću se neki i oko sebe; raks čine (plešu) uz svirku naja, kuduma, zila, binbirhalke i drugih muzičkih instrumenata itd. Da je sve ovo po šeriatu dozvoljeno, vidjeće se iz doljnjega.

U poznatom Kjitabu »Avariful mearifu« od veleučenog alima Ebu Nedž'ibi Suhurverdije stoji ovaj hadisi šerif: »Dokazuje nam Ebu Zer'a Tahin (da on od svoga oca, koji je taj hadis prenio od slijedećeg niza predavača koji su navedeni a to su: Mensur, Mensur Ebud Fadlhafiz Mukaddesija, Ebu Mensuri Muhammed Abdul Melik Muzafferija, Ebu Alijjul Fadl bin Mensur bin Nasrul Kjagidi Semerkandija, Hejsem bin Kjelib, Ebu Bekir Ammar bin Ishak, Sejjd bin Amr, Šeab, Abdulaziz bin Sulejb, Enes bin Malikj, a ovaj potonji od Resuullah Muhammed Mustafe.)

»— Bijasmo jednom posjedali pokraj Muhammed Mustafe s. v. Iznenada stiže Hazreti Džibril te reče: »Ja resullullah, ubogari će um'meta tvoga, unići u džennet, prije na pola dana (petsto godina ovozemnih) nego li bogataši.« Hazreti Resulullah se jako obradova, kad ovo ču te upita:

»— Ima li ko među vama, da nam nešto zapjeva?

»— Ima, o resulullahu! — odgovore mu prisutni.

»— Deder, nek nam nešto zapjeva.

»Na to, ustade jedan Bedevija i zapjeva:

»— Kad lese'at hubbetul heva kebedi.
Fela tabibin leha vela rak.
Illa habibullezi šufiftu bihi,
Feindehu rukjeti ve tirjaki.

»(Ljubav mog ljubljenog, napravi na mome srcu rane i nema liječnika ni vračara, da može izliječiti moje izranjeno srce. Jedino onaj, u koga sam zaljubljen. U njegovim je rukama moj spas i jedini lijek.)

»Čim Bedevija dovrši pjevanje, Hazreti Resul se od razdraganosti zaljulja a s njime i svi prisutni ashabi te ustadoše na noge. Od neopisivog milja toliko se je Hazreti Resulullah zaljuljao, da mu spade rida (ogrtač) sa leđa. Poslije svi posjedaše, a u to izbi Muavija Ebu Sufjan i reče:

»— O Resulullahu! kakvu lijepu igru imate!

»— Meh, meh ja Muavije (šuti, šuti o Muavijo) — odgovori mu Resulullah — nije kjerim i pohvalno, da, kad se spominje ime dragoga, a da se čovjek ne izmijeni i od razdraganosti ne zaljulja!

»U to, jedan od ashaba ustade i donese Hazreti Resulu rida, ali ga on ne htje uzeti, već reče:

»— Sve što bude u veždu i sema'hu palo, to je sviju, zajednički imetak.

»Kad ovo ashabi čuše, ustadoše i na četiri stotine parčadi raskomadaše taj rida i svak uze po jedan komadić«.

Ovaj isti hadisi šerif prenosi i Hazreti Šejh Ešref Rumija u svom kjitabu »Muzekj,kjerun nufuzu« sa nekim još drugim ravijama i još nekim dodatcima.

Iz gornjeg se hadisa jasno i nepobitno vidi, da je džaiz (dozvoljeno) sa vezdom i tevadžudom semah činiti. Ovaj je hadis, jedan od najvećih, jer je fi'li Resul (djelo Resulullaha) a primljen je od svih ulemai-izama — samo ne od hodža — kao najvjerodostojniji. U vjerodostojnost istog, nema niti najmanje sumnje i jak je šeriatski dokaz za one, koji zik'r čine Allaha dž. š. u devranu, semau i t. d., a strašna opomena za one, koji protivno tvrde, jer im tajni glas Resululaha dovikuje: »Meh, mek!« Nek se hodže sjete hadisi šerifa, u kojem Muhammed Mustafa kaže: »Ko se ne bude u sema'u micao, taj nije od mene.«

Hudždeul Hak H. Imami Gazalija u »Ihjaul-Ulumu«, u poglavlju »Babi-sema« kaže: »Šejh Ebu Ali Hemedani veli: Jedanput sam pošao u Džidi i pođoh u jedan mesdžid. Sjedoh u jedan kut. U to dođe jedna skupina sov'fija i pošto se malo odmoriše, ustadoše, počeše sema činiti i skačući, počeše se po prsima tući. Kad ovo vidjeh, pomislih sam u sebi: kakva li je ovo neotesana i edepsuz skupina! Izgrdih ih i odoh. Te noći u snu vidjeh, da sjedim u istom mesdžidu i iznenada se pojavi Hazreti Resulullah, rasvijetlena mubarekj lica i sjede na onom istom mjestu, gdje su bile

Tko nije podmirio pretplatu, obustavljamo slanje lista!

one sovfije. U to dođe H. Ebu Bekiri Siddik, sa još mnogim ashabima i sjede Hazreti Ressulu s desne strane, a ovi drugi posjedaše u krugu (halka). Hazreti Resulullah, započe Zikj'r činiti što i ostali oshabi prihvatiše. Dok su bili u tom položaju nastupi kod njih zevk i ustadoše na sema. Vidjeh, kako iznenada Hazreti Resulullah udara po prsima Hazreti Imami Aliju.

»Kad ovo vidjeh, rekoh:

»— Do današnjeg dana, bio sam protivnik i munkjir, ovom sovfijskom poslovanju. Estagfirullah. Kajem se i povraćam se natrag.

»— Ja šejhi Hemedani! — reče Muhammed Mustafa, okrenuvši mu svoje mubarekj nurani lice — tako mi Onoga Allaha, ovo je okretanje hak.«

Nadalje u »Ihjahi Ulumu« stoji:

»Od velikaša, jedan kaže:

»Sanjah Hazreti Muhammeda s. v. (arifini kad kažu sanjah, to znači da zbilju vide) i rekoh mu:

»— Šta kažeš za sovfijski sema«.

— Ako se prilikom sema-a, bude i Kur'an učio, onda je džaiz — odgovori mu H. Muhammed s. v.

Ehli-vedžd su ljudi, koji su se utopili do bezumlja u Božansku ljubav. Mezhebski imam H. Ahmed bin Hambel prenosi jedan hadisi šerif od H. Imami Alije pa kaže: »ovaj hadis kojeg sam naveo dokazuje, da je džaiz raks (uz svirku muzičkih instrumenata plesati), ljudima tajjibetul-batina (osobama, koji su stigli svojom čistom unutrinjom, svome unutarnjem istinskom biću). Kada nekome dođe od Hakka ševk (razbuktalo miljenstvo) i bez vedžda je pravo i na mjestu raks da čini t. j. da u vjerskom zanosu pleše. Osobito se treba čuvati, da se ne psuju i ne ruže oni, koji se smatraju ehli-tevhid (mu'mini) i ehli-kible (ljudi koji se okreću kibli). Njih treba ostaviti na miru i još hajirnije je, ne dirati u njih. Njihovo stanje znaju oni, koji budu, kao oni. »Menlem jezuk lem ja'rif.« (Ko nije okusio, nezna).«

Jednom zgodom, upitan šejhimubarekj Hadži Hafiz Husni efendija u derviškom ljuljanju prilikom Zikj'ra, odgovorio je ovom alegoričnom crticom: Prolazio je Hazreti Resulullah jednoga dana sa ashabima kroz jednu ulicu, ugledaše jednog mladića — A'rabiju — pred vratima jedne kuće, kako se ljulja, zanosno pjevajući. Na upit ashaba, zašto se ovaj ljulja, Dženabi pejgamber im odgovori blago se osmjehnuvši:

— A, kako da se ne ljulja, kad pjeva svojoj ljubljenoj.

*

Imam i hafiz hadisa Ebul Fadl Muhammed bin Tahir bin Ali el Makdesi r. a. tvrdi, da je slušanje svirke (ako u čovjeka budi aškullah) dozvoljeno. Pobija hadisima mišljenje onih koji tvrde, da je svirka i sema haram. Sa mnogim hadisima dokazuje, da je dozvoljeno prilikom Zik'ra upotrebljavati defove i ovome slično, dapače tvrdi, da je sunnet slušanje defa.

Šejh Abdul Gaffar El'kusi (učenik velikih alima, kao Tahira Esselefi El Edžharije, od koga pripovijeda, kako je njemu — Edžhariji — kazivao pir Ebu Fadl Muhammed El Makdesi ovo: »Nema razlike između slušanja saza (evtara) i slavujevog glasa te pjevanja svakovrsnih ptica. Pošto je dozvoljeno, slušati pjevanje ptice Andeliba, i svako ptičije pjevanje i to niko nije zabranio, to je i slušanje evtara i ovome sličnih instrumenata, dozvoljeno«. Ovako stoji u kjitabu Suneni Šaraniji.

Ebu Hašim El Askalani El Esved, jednome od poznatih evlija, bilo je vrlo drago, slušati svirku i osjećao se ugodan. Napisao je naročito djelo, pobijajući one, koji tvrde, da je slušanje muzike zabranjeno .

Mnogi evlija-izami, napisali su kjitabe o muzici, pobijajući protivnike iste. Dapače ih je bilo, koji su bili i sami, pravi majstori u muzici kao što je Mevlana Dželaluddini Rumi, koji u svojoj veličanstvenoj Mesneviji prvu riječ posvećuje naju (jedna vrsta muzičkog instrumenta) te šejhi Etibba Hazreti Razija i drugi.

Ljudi koji zabranjuju muziku, spadaju neotstupno u slijedeće tri grupe ljudi: 1.) Ili ne poznaju hadisa (tradicije); 2. Ili niječu ono, što je selef (velika prošla ulema dozvolila; 3.) Ili su kamena srca pa nemaju osjećaja te za to i zabranjuju. Da se, njihovo zabranjivanje sima'a, opovrgne, dovoljan je kao dokaz, slijedeći hadisi-šerif, koji se nalazi u hadiskoj zbirci Buhariji, a pripovijedan od Hazreti Ajiše i drugih. H. Ajiša kaže: »Alejhiseslam i ja gledali smo u mesdžidu, kako nekoliko Abesinaca rak's (plesati uz svirku) čine. Među ovim bijahu od ashaba Alija, Džafer i Zejd bin Haris r, anhum.«

Ibni Hadžer El Hejleim, u svom Kjitabu »Fetava« veli, da je Hazreti Resulullah svojom šutnjom, odobrio raks.

Po šejh Izzeddin bin Abdusselamu koji se smatra od velike uleme, a tako i prema dokazivanju najznamenitijih arifina, dopušteno je prisustvovati medžlisi-zikru, gdje se sema čini.

Od prošlih velikaša tvrdi se, da je sema, nekoj skupini ljudi zasigurno farz, a nekoj sunnet a nekoj bid'at (novotarija). Farz je na havas, (ljude koji imaju duš. osjećaja); sunnet je na muhibbe (koji vole) a bidat je gafilima.

Veleučeni islam. alim Dželaluddini Sujutija, u svome kjitabu Fetava, govoreći o derviškim ritualima kaže: »Ako se tesavvufu (čovjeku dervišu) koji kada bude obavljao Zikj'r pridruži i ples (raks) ili slično, neće to biti od štete ,niti se to njima može poreći, jer to upućuje na užitke onih, koji prisustvuju tome činu.«

Prije nego budem citirao pojedine fetve, da završim riječ o muzici, sa umnim izlaganjem šejhimubarek H. Husni efendije, koji je jednom prilikom rekao: »Kad bi postojao uzvišeniji ibadet od zikj'ra i namaza, to bi bila muzika. Tako isto, kad bi postojao veći haram od laži i uživanja krmetine, to bi opet bila muzika. A evo kako: Ako nekog, slušanje muzike ponuka, da mu se aškullah poveća, tad je slušanje pravi ibadet. A ako nekog slušanje muzike ponuka, da mu se strast poveća, tada je slušanje muzike jedan od najvećih harama.« Kaddesallahu sirrehul aziz.

Postoje nebrojeno fetvi o zikj'rullahu i načinu njegovog obavljanja. Ovdje ću citirati samo nekoliko od njih, izdatih od dvojice javno-priznatih najvećih šeriatsko-pravnih kapaciteta (za cijelo vrijeme, dok su Turci držali Hilafet u svojim rukama.)

1.) Zembilli Alaeddini **Alijj-ul-Džemali,** poznat pod imenom Zembilli Ali efendija, koji je neprekidno kroz dvadeset i šest godina zauzimao Šejh-ul-Islamsku čast za vrijeme vladavine Sultan Bajazida drugog, Javuz Sultan Selima i Kanuni Sultan Sulejmana, a poslije, napustio tu najveću čast i pridvorio se Hazreti šejh Musluhuddini bin Vefa-u.

2.) **Bbus-Suud-ul-Amadi,** rođen 896. po hidžri, poznat pod imenom Muftijj-us-sekalejn, koji je kroz trideset godina obavljao šejh-ul-Islamsku čast za vrijeme Sultan Sulejmana i Selima.

Evo nekih njegovih fetvi:

Pitanje: Zejd ako rekne: mekjruh je, glasno zikj'r činiti, kjafir je svaki onaj, koji se bude u halkai-zikj'ru ljuljao i ko to učini da mu je odmah žena pušćana. Prema tome, da li postaju kjafirom oni ehli tesavvufi, koji se budu u zikj'ru ljuljali?

Odgovor: **Ne postaju kjafiri. Žene im se ne pušćaju. Tevbu treba da učine oni, koji reknu da su kjafir.**

Alijj-ulDžemali.

*

Pitanje: U nekim fetvama stoji, da je ehlu, halal. Ko su to ehl?

Odgovor: **Zikj'rski su ehl, muslimani.**

Alijj-ul-Džemali.

*

Pitanje: Pripadnici sovfija, zik'r čine na nogama i vrteći se oko sebe. Dakle, na osnovi šeriata, jeli to halal ili haram?

Odgovor: **Džaiz je i halal.**

Alijj-ul-Džemali.

*

Pitanje: Pripadnici sovfija ,ako budu Zikj'r činili glasno stojeći i vrteći se oko sebe, da li je to šeran džaiz?

Odgovor: **Džaiz je.**

Alijj-ul-Džemali.

*

Pitanje: Ako bi sovfijski pripadnici uzeli fetvu od Muftije svoga vremena, da je halal glasno halkai Zikj'r činiti, pa Zejd to zaniječe te rekne: »Ne vrijedi vaš tedarru. Površno je fetva izdata i nije odlučeno na osnovi Kjitaba. Mekjruh je u halkai-Zikj'ru, glasno Zikj'r činiti. Ko god se bude u Zikj'ru ljuljao i devran činio, taj je kjafir i treba mu ponoviti vjeru«. Te sa ovakim i ovome sličnim riječima ubaci među muslimane fit i smutnju. Dakle jeli halkai-zikj'r, po šeriatu ili mekjruh. Kako se odluka, izdaje protiv onoga koji ustvrdi da je mekjruh i onoga, koji rekne, da je onaj kjafir, koji se bude u Zikj'ru micao — ljuljao — i devran činio?

Odgovor: **Onome, koji rekne, da su kjafiri, njemu pripada kjufr i treba mu istigfar i tevba, a ako ne bude vjerovao, treba mu haddi-šer'i (šeriatska kazna) i njegovo se svjedočanstvo nikad neće primati. Njega je u tom slučaju obuzeo ogromni grijehi i treba mu tevba i istigfar da bi se u din povratio.**

Alijj-ul-Džemali.

*

Pitanje: Pripadnici tarikata, t. z. ehli tevhid koji po mesdžidima i raznim mjestima, devranom (okrećući se) zikj'rullah čine, da li je to halal?

Neka Allah dž. š. u sevap upiše, evo odgovora:

»El ilmu indallahi teala.«

»Dženabi Allahovo je znanje jedan beskrajni okean. Šeriat je obala toga okeana a mi smo obitavaoci njegove obale. Mešajihi-izam su ronioci tog beskrajnog okeana. Mi sa njima nejmamo rasprave.«

Elfakir Ebus-Suud.

*

Kad sam pročitao, gornji napis, jednome »derviščini'«, reče mi: »A bre brate, previše si dugo otišao! Da ti ja kažem, onako, jednu »glupku« fetvu. Kad bi naprimjer tako bilo, kako ulemai-resum i njegove pristaše tvrde, onda bi značilo i spominjanje Allaha dž. š., po muezinima sa munareta, mekjruh i haram. Isto tako, učenje mukabele i ašereta, po mesdžidima i mezarlucima, te, imamovo glasno učenje Kur'ani Kjerima prilikom jacijskog i sabahskog namaza, bilo bi mekjruh i haram. A da ne govorimo o raznim tegannijama i izvađanju glasova, te primanja »hedije« kojima za taj posao, Allah dž. š. dovikuje: **»Velateštern biajati semenen kalilen....«** A, bre, brate! Zikjrullah se brani učiti onima, koji to bez »hedije« rade, a onima, koji za »hediju« to čine, to je sevap. Znaš kako je! Ako se ne dadne »hedija« nije kabul!«

Braćo mu'mini! Fetve su ove dvojice Islamskih Velikana neprikosnovene, jer ih se pridržavaju svi šeriatski sudovi na svijetu a i naši. Kao sunce je jasno, da su ova dvojica, još bolje znali da crpe iz Kur'ani Kjerima i Hadisi-šerifa pojedine mes'ele. Pa i kad i naša neka ulema, koja hoće da raspravlja o ovim pitanjima, bude stigla na visinu navedenih velikih učenjaka, onda će joj se istom moći priznati pravo da autoritativno o ovim pitanjima raspravlja i daje svoje odluke, koje bi mogle biti prihvatljive.

»Lekad sah ha imani, bi kjulli kjelamihim, Femen ša'e fel' ju'min, ve men šae feljkjufr«. Ibni Adem.

Napomena: O ovoj će temi biti opširnijeg govora, u posebnoj knjizi.

*) Literatura: »Biležnica« o predavanjima šejh H. Hafiz Husni efendije, travničkog muftije, »Mir'at-ul-Mekasid« od Sejjid Mehmed Rif'ata, »Išhabus-Sakib alel munkjiri li kjulli džanib« od šejh Muharrem Mitrovicavije i »Medžmu'a«, vrijednog sarajevskog Muvekjita, rahmetli Ali ef. Fagina.

Urednik: Hafiz Muhamed Pandža. — Vlasnik i odgovorni urednik: Asim Šabanović, direktor. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i dr.: Stjepan Vrček.

POJEDINI BROJ 1.50 DIN.

TAKSA PLAĆENA U GOTOVU.

Islamski Glas

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata: Godisnja . . . . Din 72·— Polugodišnja . . Din 36·— Tromjesečna . . Din 18·—

Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7/I.

Izlazi svakog ponedeljka
Plativo i utuživo u Sarajevu

God. II. | Pretplata za inostranstvo Godišnje Din 120·— | 20. aprila 1936. Sarajevo 28. Muharrema 1355. | Rukopisi se primaju do četvrtka o podne | Br. 27.

U borbu protiv prostitucije

Pođimo svi na djelo

Prostitucija je najstrašnije društveno zlo, koje podgriza temelje ljudskoj zajednici, uništava sreću mnogom članu te zajednice i ubija ljudski ponos i dostojanstvo. U tom opasnom zlu ispoljavaju se niski životinjski prohtjevi, u tom opakom djelu čovjek se niže spušta i od same životinje. Sa tim ružnim djelom čovjek dopušta da ga strasti vode, a napušta razum, taj najveći dar Božji. Od čovjeka postaje ne životinja, nego zvijer, jer tim ružnim djelom udara na ono što je najsvetije istinskom čovjeku, udara na nevinost i oskvrnjuje čistoću žene, toga velikog emaneta Božjeg, kojoj Svemogući u životu odredi veliku zadaću i dužnost majke, koja mora po volji Božjoj biti, utjelovljenje ljubavi čovječanske. To opako zlo ruši sreću i mir mnogoj porodici, a istom kakvu nevolju donosi onoj jadnici koja je u svojim najboljim danima posrnula i prodala svoje tijelo bezdušnom pokvarenjaku, zvijeri u liku ljudskom. Kakvi samo crni dani puni stradanja i nevolje čekaju te bijednice kad u njih nestane mladenačkih čari, a kako su onda ogavne one protuhe što ih ljudima nazivaju, što prezirno odbacuju te svoje izmoždene i obesčašćene žrtve, koje su izgubile ljudski ponos i kojima je uništen svaki osjećaj dostojanstva. Užasna je to sudbina, gorka je to istina, da se anđeoski čista duša toliko pokvari, da u sebi više i ne osjeća čovječanskog poziva, da se u njoj uništi ponos i osjećaj časti, da zamre osjećaj ljubavi. Od bića komu je Svemogući Bog podario sve sposobnosti da je uzdigne do anđeoske dobrote, da postane pravi melek, postaje zvijer u liku ljudskom, pravi šejtan, na koga se mjesto blagoslova Božjeg izlijeva srdžba, gnjev i prokletstvo Njegovo.

Prostitucija je uz alkohol najveće zlo, koje bije ljudsku zajednicu. Osjećaj ponosa i dostojanstva u čovjeku se buni protiv toga zla, koje je najveća sramota i najveći grijeh čovjekov. Islam u svojim vječno savremenim zasadama čuvajući dostojanstvo čovjekovo, komu Svemogući Allah namijeni gospodstvo na zemlji, najstrožije zabranjuje ovo opako djelo, kojim se unizuje čast i dostojanstvo čovjekovo. Zabrana prostitucije i bluda spada u najstrožije zabrane, za što su u Kur'anu propisane najstrožije kazne. Savršeni islamski moral traži od čovjeka da svo svoje djelovanje podvrgne razumu, da strasti i pohote koje svojim djelovanjem mogu uniziti i uništiti čovjeka uzmaknu i ustupe mjesto hladnom razboru, kojim treba da čovjek rasuđuje i odbaci sve što mu vjera i razbor kažu, da je po njega štetno, a prihvati sve ono čemu ga vjera i razbor uče, da će mu to donijeti koristi, da će podignuti njegov ljudski ponos i oplemeniti dušu njegovu.

Kako je Islam zaveo najstrožije odredbe protiv prostitucije a onda uveo visoke moralne zasade u ljudsko društvo, prostitucija se pod tim teškim zabranama kao i snažnim moralnim zasadama među muslimanima nije mogla razvijati niti se u muslimanskoj sredini udomiti. Sa svojim visokim moralnim učenjem Islam je za kratko vrijeme to opako zlo istrijebio i iz naroda, koji je bio ogrezao u tom zlu i izbrisao mu svaki trag. Arapi prije Islama bili su poznati sa svog bludnog i razvratnog života, ali fascinirani i zaneseni uzvišenim kuranskim učenjem odbacili su tako reći preko noći to zlo i istrijebili ga iz svoje sredine. Od razuzdana pokvarena i bludna naroda izgradio se čisto krotak i uljuđen narod. To se sve zbilo pod uticajem nedostiživih moralnih zasada, koje su jedine u stanju da u čovjeka usade klice savršenih moralnih osjećanja. Muslimanski narodi sa svom strogošću su progonili ovo zlo i nisu dozvoljavali da se udomi u njihovoj sredini, jer su bili svijesni uzvišenih Božijih riječi: »Vela takrebuz-zina innehu kjane fahišeten ve esae sebila«. — »Ne činite bluda to je sramotno i ogavno djelo, ružan je i gadan to put.« Islam u svom vječnom savremenom učenju donio je tako savršeno društvene propise, koji zajamčuju potpuno nesmetan napredak i razvitak zajednici. Zato da bi društvo moglo nesmetano napredovati i razvijati se, da bi bila očuvana čast svakog člana društvene zajednice, zabranio je najstrožije prostituciju kao najglavniju i osnovniju smetnju razvitku društvenog morala i jačanju moralne svijesti svakog pojedinca.

Mi muslimani u našim krajevima bili smo do nedavna pošteđeni od ove strašne i užasne more, u našoj sredini je bila nepoznata ta opasna i otrovna biljka. Čuvati obraz, čuvati nevinost i poštenje kako muškarca tako i žene bila je najsvetija dužnost svakog muslimana. Svaki je musliman bio svijestan velike Božije zabrane, kojom se kao najveći grijeh i zločin osuđuje ogavno djelo bluda. Majke i očevi su budno pazili na svoju djecu, na taj od Boga im darovani veliki amanet, nastojali su da ga odgoje u čestitosti, u poštenju, da u njemu razviju osjećaj ljudskog ponosa i dostojanstva, da u njemu razviju osjećaj ljubavi i bratskog samoprijegora i požrtvovanja. Roditelji su vodili brigu kako će djecu očuvati svakog grijeha, i ta je briga bila općenita, svi su se brinuli za jednog a jedan za sve. Nastojali su da i oni najpokvareniji koji su bili naklonjeni zlu i opačinama poprave se i da nekrenu stranputicom, radi ove opće brige i poneki pojedinac koji je bio naklonjen zlu nije se usuđivao da to učini, on je pod pritiskom ove opće javne brige morao zatomiti svoju strast i tako se očuvati opasnih posljedica. Tako su naši očevi i djedovi radili i vodili su brigu o tome kako će sačuvati čast, dostojanstvo, ponos, poštenje i obraz svakog člana svoje zajednice, a onda očuvati i visoko podignuti čast čitave zajednice. I oni radeći tako učinili su veliko djelo, sačuvali su čistoću porodici i očuvali zajednicu od propadanja.

Tako radiše naši očevi i djedovi. Ali mi kao da smo zaboravili na uzvišene zapovijedi Svemogućeg Allaha, kao da smo gluhi i nečujemo njegovih zabrana. Vidimo šta su naši očevi radili, ali kao da smo oslijepili pa nećemo da vidimo u kakav smo kal došli i zapali. U našim dušama zavladala je učmalost, naša srca kao da ne osjećaju težinu moralnoga pada, u kojem mi iz dana u dan sve više padamo. Umjesto da sačuvamo onaj visoki moral kojeg su nam očevi i djedovi namaknuli, da ga što jače sačuvamo, mi vidimo iz dana u dan sve više i više da padamo u moralnu kaljužu, oglušujemo se o zapovijedi i zabrane Svemogućeg Allaha, zaboravljamo na amanet svojih djedova koji nam namiješe kao najveći svoj amanet moralnu čistoću, ponos i dostojanstvo savršena čovjeka. Rekli smo da je prostitucija skoro do pred rat među nama muslimanima bila skoro nepoznata. Ali ta opasna biljka iza rata se počela sve jače i jače učvršćivati u našem nekada moralno zdravom i jakom moraliom životu. Prije rata kad se je pojavio pojedinačni slučaj koje prostitutke kod muslimana, to je bila največa nevolja čitave zajednice koju je svaki pojedinac teško osjećao. To je izazvalo najveći prezir i ta, sa strane među nas usađena opasna biljka pod uticajem zapadne kulture nije se mogla razviti. Ali poslije rata kad su moralne vrednote izgubile svoju vrijednost, kad su mnoga naša braća demoralisana raznim utjecajima izgubila pravi islamski osjećaj, onda je to strašno zlo sve brže i brže hvatalo korijena u našoj zajednici. Kao jak razlog tome je došla i poratna bijeda, kao i poratni luksus i nezasitljivost, da se do tada najuzvišenije vrijednote koje su najviše cijenjene u društvu lako obaraju i gaze. Mi danas pred sobom imamo jedan veliki težak problem koji je največa sramota za nas muslimane i najveći atentat na uzvišeni Islam. Problem prostitucije je tako opasan da svojim opasnim djelovanjem okužuje čitavu zajednicu i svakim danom povlači u ponor nove žrtve. Nemože se više govoriti samo o desetinama onih koji su pošli tim zlim i opasnim putem, broj tih i takovih prelazi u stotine i stotine. Srce nam se mora grčiti pred ovom pojavom, nevjerujemo sami sebi da se je to zlo moglo među nama udomiti, ali kruta realnost nam govori sa stvarnim i ubjedljivim činjenicama, koje porazno djeluju. Porodica je bila ona izvorna ćelija u kojoj su se njegovale moralne vrednote, u kojoj su nevinost, čednost i poštenje čuvane kao največa svetinja. Danas dolazimo do poraznih rezultata da je baš ta izvorna ćelija postala klimava, da ona hramlje, i da roditelji ne vode više onako ozbiljna računa kao nekada, o odgoju svoje djece, toga največeg amaneta Božijeg. Roditelji u mnogo slučajeva puštaju svoju djecu uticaju ulice da ih ona odgaja, pa i drugim putevima koji nijesu u stanju da dijete odgoje u čisto Islamskom duhu, nego svojim razornim djelovanjem mogu da sunovrate u ponor i provaliju, iz koje se lako nemože da spasi. Žalosna je pojava i činjenica da mnoge majke i očevi više računa vode o raznim besposlicama i stvarima kojima će zadovoljiti hirovima svoje strasti nego o tome, kako će djeci dati potpun vjerski odgoj, kako će u njima učvrstiti moral i razviti smisao za čestiti, valjan i pošten život. Mnogi otac zaokupljen dnevnim brigama a noću lošim običajem pijančevanja i akšamlučenja, nema prilike da svoju djecu i po nekoliko dana vidi, a kamo li da vodi brigu o njihovom odgoju i upućivanju na pravi put, otimanju te svoje dječice lošem uticaju ulice i pokvarena društva. Zato prvenstveno roditelji moraju da povedu ozbiljno računa šta se u njihovoj kući i porodici dešava, da nastoje da pogreške isprave kako bi se makar donekle ovom opasnom zlu moglo stati na put. Ali i zajednica mora da povede najozbiljnije računa o ovom teškom problemu koji život zajednice otešćava i zajednicu baca u strašan moralni vrtlog i kaljužu. Zato prema onim velikim riječima našega poslanika Muhammeda a. s. »Kjulkjum rain ve kjulljukjum mes' ulun an reijjetihi« — dužni smo da svi povedemo računa i da se najozbiljnije pobrinemo kako ćemo ovom zlu stati u kraj.

Majke i očevi!

Vodite računa o svojoj djeci, mislite na njihovu budućnost, mislite na budućnost i razvitak zajednice, znajte da su vaša djeca veliki amanet koji vam je Bog darovao da ga čuvate i odgajate da u njemu razvijate savršene odlike Islamskog morala: ponos, dostojanstvo, skromnost, nevinost, čednost i t. d. Znajte da vi snosite najveću odgovornost za odgoj vaše djece, zato posvetite i najveću brigu njihovom životu, budno pazite šta rade i kud se kreću. Učinite tu žrtvu za svoju djecu, jer će vas radi toga stignuti dvostruka nagrada: duboka zahvalnost vaše djece koju ste usrećili i velika nagrada velikog Allaha. Ali ako ne izvršite vašu veliku dužnost, budite sigurni, da će zato biti velika kazna: stignuti će vas prokletstvo vaše unesrećene djece i strašna kazna u vječnom životu. Kidat će Vam se srce od boli što su radi vašega nehaja djeca vaša unesrećena i bačena u veliku propast. Neka vašim srcima zastruji roditeljska ljubav, i neka se ta ljubav izlije na ono što vam je najmilije, na djecu vašu.

Braćo i sestre!

Dužnost je svih nas da svim silama nastojimo odhrvati se ovom opakom zlu. Zato savjetujem i živom riječju a kad treba i prijekorom, nastojte da se ovo zlo iz naše sredine istrijebi. Upozorite svakog brata i sestru koji pođu ovim lošim putem na teške posljedice koje nastaju od toga ogavnog djela. Odstranite iz svoje sredine svakog onog na koga savjeti i prijekor nemože da djeluje i nastojte da onemogućite one koji blate obraz, čast i dostojanstvo naše zajednice. Kao muslimani i muslimanke budimo svjesni da će mo se moći održati samo onda, ako iz naše sredine istrijebimo onaj korov koji uništava našu zajednicu, a prostitucija je najopasniji i najstrašniji korov koji zajednici podgriza temelje i uništava je. Prenimo se i shvatimo svu težinu situacije u koju se zlo baca. Ovdje je potreban brz i intenzivan rad, da ovo zlo nebi i dalje kužilo naše zajednicu i drugu našu braću i sestre povlačilo u strašni ponor iz kojega se teško više spašava. To je naša primarna dužnost, o kojoj treba svi da povedemo računa i da zato svi ozbiljno se prihvatimo posla da ovu kugu iz naše sredine istrijebimo.

—

Zar smo dotle došli?

Neozbiljni napadi i podmetanja ilmiji

Ima nekoliko godina, kako se bezobzirno napada ilmija. Nekad razlogom, a najviše bez razloga. Što je najgore, ovi napadaji su tako česti i raznovrsni, da se dade zaključiti, da je to po nekom sistematskom planu. Ne postoji kod nas formalna organizacija za rad protiv ilmije, ali su napadaji tako udešeni, da bi se moglo zaključiti, da ta organizacija postoji. To vrijedi za vanjskog posmatrača naših prilika. A za nas, poznavaoce prilika, to ne postoji, a to je baš ono, što pogoršava situaciju.

I usmeno i javno, preko listova, ubacuje se među muslimane odvratnost i priprema se čak i mržnja muslimana protiv i prema ilmijji »Ne biraj nigdje hodžu«, krilatica je koja se ubacuje stalno među muslimane. »Za hodžu je samo džamija« a ne tiče se njega drugi, vanjski život. Čak da taj izbor ne treba ni džematski medžlis, koji je polazna tačka za naš rad na vjersko-prosvjetnom polju! A kad prilike idu sve gore i gore, apeluje se na »hodžu« i svaljuje se na njega sva odgovornost baš od onih, koji te krilatice ubacuju među muslimane. Na pr. jedna od najprečih dužnosti svih nas je antialkoholna propaganda! Početak je u »hodže«, kao zvaničnog tumača vjere. Ali »hodža« nije za odbor, i to bez njega treba da bude. A šta će biti, kad je većina u džematskom medžlisu onih, koji baš tu naviku imaju?! Ako »hodža« iz džamije, kao »njemu pripadajućeg mjesta«, uzme na nišan taj porok i pozove muslimane, da to zlo suzbiju, ima pred sobom njemu nadležne odbornike, koji mogu povesti akciju i uspjeti protiv takvog hodže!

Dalje: imamo saruklija, koji su silom prilika bez namještenja. Oni idu i po odobrenju, održavaju vazove po džamijama. U nekojih je, kao pravilo običaj u vazu napasti iste hodže, čijom dobrotom sjede na ćursu i čijim će zagovorom dobiti »putni trošak«! Ne napadaju se oni viši, nego ova sirotinja ,koja ostaje među narodom, kao što među narodom žive i djeluje!

Pa taj bezbroj javnih napadaja te od omladine, »željne rada« te od »javnih radnika« koji bi »usrećili« ovaj narod, da im hodže nijesu zakrčile sve puteve i načine!

Što je najpouzdanije u tim postupcima, naši listovi stoje otvorni iako svako pokretanje lista i njegov prosperitet ide baš preko tih istih »nesavremenih« hodža. I svaka druga akcija, koja je namijenjena bila muslimanima, uspjevala je preko hodža. A kad se ustalila, paljba je okrenuta na hodže i oni se proglašuju otpadnicima, izdajnicima i slično. To je zato, jer ipak hodže nastoje, da svaka akcija urodi plodom, korisnim po napredak Islama.

Sad dolazi pojava, koja se rđavo tumači i koja se baš hodžama osvećuje.

Ova razorna akcija tih raznih elemenata, kojim je cilj ubiti ugled ilmijji i narod otrgnuti od te ilmijje, t. j. uvesti ga u krug liberala u europskom savremenom značenju, ta akcija trpljena je od te iste ilmijje. Pa tu su i razna udruženja ilmijje, ali svako to udruženje šuti i dopušta, da se cio stalež napada, ponižava, i požrtvovni rad ilmijje bagatelište!

Ova razorna akcija imat će u dogledno vrijeme vidljivih posljedica za sav naš vjersko-prosvjetni život u negativnom pravcu. Ilmija je materijalno nezbrinuta, moralno i pravno nezaštićena, pa će se na koncu to stanje odraziti i u društvenom životu muslimana.

Svi prijatelji napretka muslimana su kod ilmijje uvijek nalazili na odgovarajuću potporu u saradnji, pa je opravdano nadati se, da će ovi retci naići na razumijevanje kod tih iskrenih propovjednika unapređenja muslimana. Nadležni forumi staleških organizacija treba da povedu računa o ovim pojavama i da ih suzbiju istim mjerama, kojim se pojavljuju. Islamski muslimanski listovi treba da ove razorne akcije sa svoje strane onemoguće u vlastitom i opštem interesu.

Svaki saruklija u općem interesu kao i u svome, treba da motri kretanje i propovijedanje takovih narodnih »prijatelja« i »prvaka«, koji hoće preko žuljeva hodžinskih da zaskoči na grbaču narodnu. Ko napada nosioce ideje, taj napada i samu ideju. To je pravilo priznato kod svakog, pa nek bude priznato i od nas.

(Ne smjedoh reći »svaki pripadnik ilmijje«, jer eto nije ni to u modi!).

Muntazir.

Omladina govori...

Današnjoj se omladini serviraju mnogobrojni problemi i pitanja da ih ona sama rješava i da na njih odgovara.

Razmišljanja i upoznavanja ovakovih pitanja važna su za savremena mlada čovjeka, naročito za to što su se uslovi života bitno promjenili i što se zahtjevi, koje današnji život stavlja na čovjeka, koji tek počinje da živi, znatno razlikuju od onih iz prošlih vremena. Život je postao toliko razgranat i razvijen da traži mnogo okretnosti, preciznog rada i sposobnosti od svakog pojedinca koji hoće da napreduje i nešto uradi na ovom svijetu. Tempo današnjeg života je brz. Čovjek se u njemu mnogo više troši nego prije, i radi toga je baš potrebna veća duševna izdržljivost nego nekada. Savremen mlad čovjek da bi stekao uslove za napredak i da bi se održao na površini, mora da vodi računa o svim faktorima, koji mu smetaju, da u pravoj mjeri razvije svoje sposobnosti i pokaže vrijednost koja u njemu leži. On treba da vodi računa o svim problemima koji mu se danas postavljaju i da punom parom neokrećući se ni desno niti lijevo, odlučno stupi na posao kroz živo organizovanu sredinu.

U ovo doba kada se odigrava gigantska borba između velikih zabluda, koje su nanijele čovječanstvu štetu i novih naučnih istina, koje hoće da upute život tokom zdravog razvitka, omladina treba da zna da joj je najveća dužnost da učestvuje u odbrani naprednih ideja, koje će je odvesti blagostanju. Današnja savremena omladina preživljavajući ovo zagonetno doba u njoj se bude interesi za mnogobrojne probleme, koje je stvorio razgranati život ljudske zajednice.

Čitaoci »I. G.« imali su priliku da nedavno prate polemiku između gg. Lisanudina i Ibn Sinana. Ovu polemiku je otvorio g. Lisaludin sa svojim napisom »Naprednoj islamskoj omladini«. Kako obojica ovih pisaca spadaju u redove omladine, onda se može sa zadovoljstvom konstatirati da uistinu omladina posvećuje najveću pažnju vremenu u kojem danas živi.

Lisaludin piše svoj napis iz čistih pobuda da bi skrenuo pažnju na neke nedostatke kod današnje omladine, ne radi toga da je napada, nego iz dobrih namjera da bi u njoj pobudio mržnju protiv svega onoga što stoji na putu stvaranja pravog islamskog podmlatka. On navodi da su uzroci nastranim i štetnim nazorima muslimanske omladine u slabom odgoju i pomanjkanju islamskih vrlina. Ali, ko daje temeljni odgoj omladini? Zar postoji roditelj koji nebi želio da njegova djeca budu uzori muslimanske zajednice? Zar postoji vjerski vaspitač koji nebi želio da naraštaji omladine stvore čvrste stupove velike islamske kuće? Većim dijelom je odmladina dobila dobar početni odgoj. Ali ona dolazi u školu u kojoj je bar prema današnjem sistemu rada nemoguje posvećivati najveću pažnju njenom daljnjem izgrađivanju. Naravno omladina je pripuštena većim dijelom sama sebi da se izgrađuje. Istina poneki zalutaju, ali su to maleni brojevi.

Dakle kako je sama sebi pripuštena ipak vidimo dobre rezultate stvaranja omladinskog muslimanskog naraštaja, koji iz dana u dan pruža sve veće intelektualne sposobnosti u službi kulturnog i ekonomskog napretka naše zajednice.

Na omladinu se ne smije vikati i predbacivati joj javno da odstupa od Islama. Čemu onda polemika zašto se je omladina udaljila od Islama? Ona se ne udaljuje od islama, nego jedino danas preživljavajući ove teške borbe nastoji da se što spretnije spremi i da se stavi u službu uzvišenim islamskim principima. Istina je što g. Lisaludin konstatuje da rad savremene omladine nije zasnovan na širokim osnovima. Baš u nedovoljnom organizovanju i nedovoljnom poznavanju naše muslimanske omladine leži pravi uzrok onih neznatnih brojeva zalutalih omladinaca. Danas samo vrijeme otkriva sve te činjenice i skrajnje je doba da bez ikakvih oklijevanja napredna intelektualna omladina krene skupa sa vjerskom inteligencijom i sa puno više elana nastavi zajedničku borbu izgrađujući sjajnu budućnost muslimanske zajednice.

Mi omladina ne želimo da vodimo polemiku o tome ko je kriv da smo nazadni i ako uzvišeni Islam traži napredak u svakom pravcu. Ako budemo tražili sve te uzroke otićemo daleko i na taj način će se stvarati još veće razvaline između vjerske i svjetske inteligencije. *Te su razvaline baš do sada bile najveći uzrok svakom pa i najmanjem odstupanju od islamskih principa.* Ne, mi to nećemo, nego hoćemo: *Konstruktivni rad svih snaga islamske zajednice upućenim ka dobru svih nas.*

Dosta je bilo vikanja i na saruklije i na one, koji skidaju fesove, nego sada treba da svi zajednički pokazujemo djela koja nose opću korist.

Neću se osvrtati mnogo na napis g. Ibni Suda, nego ću samo reći ovo: jedan napredan omladinac koji duboko nosi u srcu savremenu islamsku nauku, neće ni pomisliti, a kamoli odlučiti da radi pojedinih neumjesnih prigovora sa bilo čije strane okrene leđa Islamu. Omladina se nesmije pokazati slaba, pa ni onda kada vidi da je njena borba vezana sa mnogim žrtvama.

O tome da li su zatvoreni putevi omladini na selo ne treba ni govoriti. Naprednoj omladini koja želi da pruži svoju iskrenu saradnju prožetu dubokim islamskim osjećajima uvijek su otvoreni putevi na selo i uvjeren sam da će biti selo oduševljeno svakim njenim naprednim radom. Samo omladina treba biti taktična i nastojati da ni najmanje ne povredi one tradicionalne seoske običaje na kojima se zasniva socijalni život plemenitih i nevinih seljana. Baš u toj čistoj sredini pruža se najbolja prilika omladini da učini svoju svetu dužnost i da našu islamsku zajednicu konačno oboruža jakim naraštajem koji će biti uvijek spreman da položi najveće žrtve za uzvišene islamske ideale.

Putevi na sve strane su nam otvoreni. Naša zajednica, naše selo raširenih ruku očekuju nas. Na omladini je da izvrši svoju veliku zadaću koju joj ovo doba nalaže ali pri tom neka joj obasjava puteve svjetlo Islama, jer samo onda će nesmetano moći proći kroz mračne hodnike današnjice.

Enver A. Abduzaimović.

Pred donošenje vakufskog budgeta

Ovih zadnjih nekoliko godina preko naše štampe i inače, na sve neznatnije stvari pažnja se obraća, piše i govori, a o najvažnijem problemu životne egzistencije vjerskog uzgoja islamske mladeži, o mektebu i muallimima najmanje. Dosadanja uprava IVZ. je maćuhinski postupala sa muallimima, a s time i naprama nastavi vjeronauke u mektebima. Sve drugo je bilo preče od toga. Kad se pravi vakufski proračun najprije se osigurava plaća »ozgo« i to plaća i po vrhu tantijeme, a dolje dokle stigne, pa tako muallimima koji rade, ne doteče ni mrvice, a onima koji ne rade ima puno i previše. Ovo je zbilja jedna žalosna i sramotna činjenica, da muallimi, od kojih se traži, da rade od jutra do mraka nemaju ni hljeba i tako pored najbolje volje nemogu se predano posvetiti svome radu. Ta činjenica ne samo da škodi muslimanima, nego ide na štetu početne vjerske obuke, poraznо djeluje na vjerski uzgoj islamske mladeži i tako škodi svima muslimanima. Zar nije ponižavajuće i na sramotu svima koga god se tiče, da muallim mora udovoljavati uzvišenom svome pozivu, a zato je plaćen sa svega 300 dinara mjesečno. Može li se on za to pristojno obući i hraniti sebe i svoju familiju. Krivnjom bivših vakufskih upravljača dovedeni su muallimi u ovako bijedno stanje, a sa njima i vjerska nastava, jer u nemam vakufa je postalo sve preče od mekteba i muallima. Oni se izgovaraju, da su dobro platili 300 matičara, ali treba znati, da je u mektebima 95 posto nastava na samim muallimima, koji nisu matičari. Ima pojedinaca, koji misli, da može zadovoljiti ona dva sata sedmično vjeronauke u osnovnim školama i bez mekteba. To nije tačno, jer ako su djeca bez mekteba pošla u školu teško nauče i islamske šartove, pa mnogo puta ne znaju ni kelimejšehadeta.

Samo nekoliko gradskih muallima, koji su plaćeni iz prihoda samostalnih vakufa zadovoljni su, ali je to vrlo mali procenat. Pozvani su se do sada za muallime i mektebe slabo brinuli, a narod je na to stenjao i tu nepravdu trpio očekujući bolje dane, kada će narodna volja do svog izražaja doći. Narod daje vjerski prirez, koji je namijenjen za vjersku prosvjetu, a imaju i samostalni vakufi, koji su određeni za mektebe pa kad bi se to kao nekada centraliziralo i isključivo na mektebe trošilo, to bi zadovoljilo vjersku prosvjetu, a subvencija može ostale potrebe IVZ. podmiriti. Od našeg vjerskog prireza, koje je namijenjen u svoju svrhu se muško sirotište izdržaje, a kani se osnovati i žensko, te žen, ska medresa. Ova su sirotišta i ove medrese od velike potrebe nama, ali neka se one izdržavaju iz drugih sredstava. Sirotište je potrebno, da smjestimo sirote izvrgnute bijedi i ulici, koje mi to našim očima gledamo, i mi bi trebali svi da tome priteknemo u pomoć, da u tu svrhu osnujemo humana društva, koja će izdržavati ta sirotišta, a ne da to svaljujemo na vakufe, i na prirez koji je namijenjen u posve druge svrhe. I zar se ne bi moglo u Gazinu vakufu provesti bolja štednja pa da može taj vakuf i svoju medresu izdržavati.

Muallimi se uzdaju u Svemogućeg Allahai uprli su oči u sadanju vjersku upravu, koja uživa i povjerenje muslimanskog naroda da će poboljšati bijedno materijalno stanje muallima, a time će pomoći vjersku početnu obuku i tako doprinijeti najveću korist islamskom miletu.

10. aprila 1936. Lukavac.

H. H. muallim.

Ur. — Dajući mjesta ovome članku jednog vrijednog i valjanog muallima, vjerujemo da će se u buduće posvetiti veća pažnja ovom zapostavljenom staležu i početnoj vjerskoj nastavi, koja se nalazi u teškim i nepovoljnim prilikama.

TRAŽIMO AGILNE OSOBE.

U svim krajevima naše Kraljevine gdje obitavaju muslimani tražimo agilne osobe, koje će nam naći 5 novih pretplatnika za naš list. Tko nam nađe tih 5 novih pretplatnika, dobivaće naš list besplatno kroz 3 mjeseca. Od tih novih pretplatnika potrebno je ukupiti po 18.— dinara za tromjesečnu pretplatu i sve ukupno na naš ček broj 1600 poslati, a na poleđini čeka napisati imena i prezimena, zanimanje i pobližu adresu novih pretplatnika kao i svoje ime kao sakupljača.

Jesi li podmirio pretplatu?

Zablude o alkoholu

Alkohol se počeo upotrebljavati od prije mnogo vijekova. On je među mnoge narode ušao u tradiciju, koja najviše sprječava uspjeh trezvenjačkog pokreta. Alkoholu se pridaje velika važnost kod protivnika trezvenosti, ne samo neprosvjećenih masa već i kod inteligencije. Kada je alkohol u pitanju, onda se nerado kida s tradicijom, »jer su tako i stari radili«, a ako su u pitanju druge stvari osim alkohola,onda se to odbacuje kao nešto »što je izvršilo svoju ulogu«, nešto što pripada samo prošlosti i onda se govori o konzervativizmu. Prenošenjem ljubavi ka alkoholu na mlađe generacije prenosi se i tradicija. U društvu se sa simpatijom gledaju oni koji ne kidaju sa tom tradicijom, već joj ostaju vjerni.

U narod su se uvukle razne predrasude o neophodnosti alkoholnih pića. Vjeruje se u njegovo pozitivno dejstvo. Vjeruje se, naime, da alkohol koristi zdravlju, jača ga i daje snagu čovjeku, jača um, stvara krv, smanjuje patnje i bolove, liječi i t. d. Uglavnom alkoholu se pridaju sve dobre osobine i nijedna hrđava. U štetnost se njegovu vjeruje vrlo malo, naime da šteti samo u velikim količinama.

Ove i ovakve zablude želim da ovdje pobijem dokazima velikih naučenjaka na ovom polju.

*

Ako posmatramo alkohol sa ličnog gledišta onda ćemo utvrditi bez svake sumnje da alkohol uopšte nije potreban čovjeku da bi se razvio, već mu naprotiv ometa kako tjelesni tako i duhovni razvitak.

Vjerovanje da alkohol kao lijek koristi i u najtežim slučajevima je skroz pogrešno. Tako se alkohol upotrebljava kao »univerzalan lijek« od mnogih bolesti. Alkohol liječi u vrlo ograničenom broju slučajeva i u određenom momentu, koji može samo odrediti liječnik. Postoji mišljenje da alkohol uništava neke unutarnje bolesti kao što je tifus, ali o tome ne može biti ni govora, jer su se naučenjaci sasvim protiv toga izjasnili. I ako bi alkohol mogao koristiti kao uništavač nekih unutarnjih bolesti, to bi jedino, po mišljenju ljekara istraživača ‚koristio u visokoj koncentraciji, koju čovječiji organizam nije u stanju da podnese.

Alkohol se preporučuje tuberkuloznim, jer »popravlja krv«. Međutim ne samo da alkohol u tom slučaju nije u stanju da pomogne, već on ruši čovječiji organizam i time još više pomaže tuberkulozi. Među alkoholičarima se i nalazi pak najveći broj tuberkuloznih. Dokazano je da je tuberkuloza mnogo raširena kod gostioničara i kelnera. Smrtnost kod gostioničara iznoša 180, kod kelnera 220, prema onom što prosječno od svih ostalih profesija umire. Relativno veća smrtnost muških od tuberkuloze pripisuje se alkoholu. Za uspješniju borbu protiv tuberkuloze nadležni se faktori staraju da se narod ekonomski uzdigne, a međutim alkohol je baš taj, koji narodnu ekonomiju tako slabi, da vrlo malo sredstava ostaje za humane ciljeve, prvenstveno za tuberkulozu.

Eksperimentalna ispitivanja dokazuju, da je alkohol kao lijek vrlo sumnjiv. Njegova upotreba za lijek po bolnicama postupno se smanjuje dok će među prostom, neobavještenom masom, ostati vrlo dugo u upotrebi. U 276 glavnih engleskih bolnica upotreba alkohola po bolesniku bila je 1903. god. 6,8 uncija.*) Dvadeset godina kasnije 1923. god. ta je upotreba spala na 1,3 uncija po bolesniku. Za kasnijih 10 godina od 1923.—33. ta upotreba spada na 40 do 50%. Četiri najveće privatne londonske bolnice upotrebljavale su god. 1878. 26 uncija alkohola po bolesniku. Kroz 20 godina, 1908. god. 10 uncija i najzad opet poslije 20 godina 1928. na 1,5 uncija po bolesniku, a 1932. god. svega 3/8 uncije. Eto, pogledajte dobro ove cifre. One vam najbolje govore o tome kako se postepeno uviđalo pogubno dejstvo alkohola kao lijeka i kako ga postepeno nestaje i gubi se iz upotrebe za lijek. U alkoholu iako ima što koristi ono je vrlo mala, pa prema tome besmisleno ga je i neopravdano upotrebljavati pored lijekova od kojih može biti samo koristi a nikako štete.

Engleski kliničar dr. Rollenstan, lični liječnik engleskog kralja Đorđa V., nedavno je pisao o alkoholu kao lijeku i ovo rekao:

»Upotreba alkohola u bolesti uopšte nema naučnog opravdanja. A što se on još uvijek upotrebljava, ima se zahvaliti jedino moći stare tradicije i pogrješnom vjerovanju u djelovanje alkohola, kao sretstva za jačanje i oživljavanje«.

Naučno je dokazano da alkohol ne daje snagu, već je naprotiv smanjuje za 16%. Iz običnog života znamo, da jedan čovjek mnogo više potroši napora dok se popne na neko brdo kad je pijan, nego li kad je trijezan. Alkohol stvara samo lažno pojačanje energije i čovjek se osjeća jači i sposobniji. Mnogo ljudi ima, koji su teško pokretni na posao, kad ustanu tromi su i neraspoloženi, a upotrebom male količine alkohola osjećaju se veseliji, lakši i s većom energijom. Nalaze se u izvjesnom nadraženju, masu stvari ne vide, mozak ne prima sve podjednako i zbog toga se osjećaju lakši i čak imaju iluziju da svrše više posla.

Evo rezultata toga procesa po najnovijim opitima. Nakon upotrebe alkohola, odmah nastaje razdraženje živaca. To razdraženje traje pola sata, najviše sat i onda prestaje ako se opet ne upotrebi. Onda nastupa depresija. Drugi je rezultat: Izvjesna toplina, ali nažalost samo spoljašnja i prolazna ubrzo. Treći rezultat: malaksalost, klonulost, koja mnogo duže traje nego li razdraženje. Ta malaksalost i vrtoglavica traje 36 sahata. Stoga se uticaj alkohola prebacuje i na idući dan poslije upotrebe. U prvo vrijeme alkohol utiče na aktivnost i kada je za vrijeme ratova trebalo vojnike slati na juriš, došlo se do zaključka da vojnici nerado napuštaju rovove u trijeznom stanju i zato im je davan rum i konjak kao stimulanti, no takav juriš nije smio dugo trajati, jer bi opasno bilo da u toku juriša prestane stimulantno dejstvo — onda bi vojnici bili brži natrag, nego naprijed. To se pokazalo u Svjetskom ratu. Rad napitog čovjeka je i kvalitativno i kvantitativno slabiji.

Ljudi koji zimi putuju po studeni, računaju da će se zagrijati ako malko popiju te uza se nose alkoholno piće. U svrhu zagrijevanja alkohol je vrlo pogrješno shvaćen. Istina je da alkohol stvara toplotu, ali je istina i to, da pored te toplote stvara niz opasnosti i sporednih dejstava. Alkohol opija živce koji imaju zadatak da regulišu toplotu, t. j. da suvišnu odbacuje, a potrebnu zadržava. Pod uticajem alkohola krvne se žile šire i zato su pjanci zajapureni te izgledaju zdravi, a u stvari su kao trula jabuka. Ako pijan čovjek zaspi u snijegu, onda se kroz njegove raširene krvne žile kao kroz vrata izvjetrava naglo toplota, čovjek se ohladi i što nije rijetkost — smrzne se.

Dolaze sad u obzir alkoholna pića kao hrana. Jedan američki list pretprošle godine je pisao, da se hranljiva vrijednost čaše piva cijeni na tri jajeta kuvana, da je čaša likera hranljiva kao parče hljeba s puterom.

Francuski naučnik Chauveau kaže, da ako porciju šećera zamjenimo sa porcijom alkohola, posljedice će biti: 1. Vrijednost mišićnog rada opada, 2. hranjenje organizma prestaje, 3. tjelesna se energija troši u nesrazmjeri sa rezultatom: za manji rad se potroši mnogo više energije nego li se potrošilo bez alkohola. Jedan Englez uzevši u razmatranje pisanje američkog lista, koji spomenusmo, navodi da alkohol ne može biti hrana iz ovih razloga:

1. Zbog štetnog nadražujućeg dejstva na pojedine organe;
2. Zbog razornog dejstva na tkiva;
3. Zbog narkotičnog dejstva i
4. Zbog toga, što se alkohol ne može zadržati u tijelu i pretvoriti u rezervnu hranu. — Prema tome alkohol ne može se nikako ubrajati u hranu, već samo u ono što stvarno i jest — otrov.

Još su jedino u obzir donekle naučenjaci uzeli pivo. Liebig, Nijemac, dokazao je da je hranjivost čaše piva samo hranjivost jedne zemičke. Pivo, pored nešto vrlo malo hrane ima mnogo više alkohola, zbog čega se je kloniti takve hrane koja sadrži otrov a potom je neracionalna. Redovna upotreba piva dovodi do premaranja srca (pojačava se kucanje i povećava puls) i do stvaranja sala.

Sad je red reći o uticaju alkohola na intelektualni rad.

Ima mnogo slučajeva da su književnici pili, da bi se inspirisali. Kako su mnogi književnici, koji su pili alkohol bili slavni, to je zavladalo mišljenje, da se za njihovu slavu ima zahvaliti upotrebi alkohola. To je i naučnike zainteresovalo i oni su se bacili na posao i dokazali da to nije — tačno.

Prije smo istakli kao činjenicu da alkohol u prvo vrijeme povoljno utiče na aktivnost, a nikako na kvalitet i kvantitet rada. Prema tome književnici su mogli piti samo zato, da bi alkohol potstakao na rad, a ne zato da ih inspiriše.

Alkohol ima to svojstvo da u prvo vrijeme hrabri čovjeka i odriješi mu jezik tako, da se i u bojažljivih ljudi, kad se napiju, jezik razveže, raskliimata i oni si uobražavaju da nešto pametno govore.

Alkohol dakle u umjetničkom stvaranju nije mogao igrati ni sasvim jedan mali dio od onoga, što mu se pripisivalo.

Ima književnika, koji su alkohol potpuno odbacivali, drugi su pak pili i pisali pod njegovim uticajem, dok ima i trećih koji su pisali o vinu, a nikad ga nisu pili.

Da vidimo šta će nam veliki umovi — književnici o tome reći.

Schiller, koji je i sam pio, jednom je rekao: »Alkohol ništa novo ne pronalazi, već samo časka«. Goethe za slabije Schiller-ove radove veli, da se njihova slabost ima pripisati uticaju alkohola. »Veličina ma kakva bila, nema većeg neprijatelja od alkohola«, veli Valter Scot. — »Meni ne treba vino da se oduševljavam« (Jean Jacques Rouseau). Edison je jedamput zapitan: Zašto ne pije?, odgovorio je: »Želim da svoj mozak upotrebim na nešto bolje od alkohola«.

Iz ovih nekoliko navedenih primjera vidi se, da alkohol za stvaralački rad ne pridonosi skoro ništa, a naročito kad se zna da su mnogi pisci od onda, od kad su postali alkoholičari počeli opadati. Za primjer neka nam posluže Džek London i Edgar Po. Džek London je strastan pijanica. On sam sebe pita: »Pa šta bi bilo da ostavim alkohol, bi li ga mogao ostaviti? Kaže da naročito ne bi ništa bilo i da bi ga ostavio kad bi i drugi ostavili. Taj isti ogrezli pijanica kaže za alkohol: »Najbolje drugove alkohol odabira za sebe, vatrene duhove koji imaju i veličine i topline, i najplemenitije ljudske slabosti. Alkohol ugušuje njihovu vatru, potkopava njihovu energiju, a ako ih ne uništi i ne zaludi odmah, on ih učini prostim i izdaje ih, unakažava i čini da prvobitna dobrota i plemenitost njihove duše zakržljaju«.

Beranger je pjevao vinske pjesme, ali nikada nije pio vino. Pouzdano se zna, zapitan zašto ne pije, odgovorio je: »Dosta je što moje muze piju!« Duhovito je rekao jedan veliki naučnik: »Ako ima velikih umjetnika koji su pili alkohol i bili veliki, onda to nije blagodareći alkoholu, već njemu u prkos. To znači da bi oni još veći bili da nisu pili«.

Dokazano je da alkohol stvara iluzije, a jedno djelo u koliko je veće, utoliko ima manje iluzija. U koliko se alkohol više upotrebljava u svrhu pisanja nekog djela u toliko ono postaje slabije i takva djela su manje umjetničke vrijednosti.

Na kraju nešto o *umjerenosti.*

Među mnogima vlada mišljenje da alkohol može nauditi samo u velikim količinama a da umjerenost ne samo ne šteti, već čak i potpomaže zdravlju. Granica između umjerenosti i neumjerenosti je teška, pa možda i nemoguće je i postaviti, jer dok jedan popije čašu, on će reći da je to umjereno, drugi će popiti i dvije-tri i isto tako reći da je umjereno. Uostalom ni najveće pijanice nisu počele buretom već malo po malo. Dokazano je da i umjerenost mnogo šteti. Lijepo je rekao jedan francuski liječnik: »Ujed pčele beznačajna je stvar: mali otok i ništa više. Tako i čaša alkoholnog pića. Ali kad dođe čaša za čašom, onda stvar postaje ozbiljna kao što je ozbiljno kad čovjeka izujeda jato pčela«.

Za trezvenjake, dakle, ne može postojati umjerenjak i neumjerenjak, već samo i isključivo *alkoholičar.* Zato trezvenost boreći se protiv alkohola, propovijeda potpunu apstinenciju, gdje se granice umjerenosti ne znaju.

*

Ovakvih i sličnih zabluda o alkoholu ima još mnogo. One baš i jesu najveća zapreka širenju trezvenjačke ideje, koja se uvijek sukobljava s njima.

Alkohol ima vrlo mnogo štete, a vrlo malo koristi, »*ve ismuhuma ekberu min nef'ihima* (ali šteta od njega je mnogo veća od koristi).

Alkoholna pića imaju različita imena a samo jedno dejstvo: *ubijanje duše i tijela.* To je prava »gnjusoba« kako ga Kur'ani a. š. naziva, koja ubija i duh i tijelo.

Kasim Hadžić,
učenik VII. razreda Velike medrese Kr. Alakesnadra I. u Skoplju.

*) Uncija, apotekarska mjera od 30 gr.

Muslimani iz Ljubuškog
nisu priznali aneksiju Bosne i Hercegovine

Ljubuški, april 1936.

Kako Ljubuški leži na samoj granici Dalmacije i Hercegovine, to se u tursko vrijeme smatrao prigoničkim krajem između Turske carevine i Dalmacije. Česte, veoma krvave borbe između muslimana i kršćana stvorile su kod ovog svijeta veoma borben karakter.

Za vrijeme okupacije Bosne i Hercegovine, kad je austrijska 18. pješačka divizija početkom augusta 1878. g. prešla granicu Hercegovine došla je na udar Ljubuška tvrđava. U Ljubuškom je nastala pometnja. Ugledniji ljudi, koji su bili pretstavnici vlasti zagovarali su mirnu predaju. To su bili Muharem ef. Sadiković kadija, Bećirbeg Kapetanović kajmekam (sreski načelnik) i drugi ugledni Ljubušaci. Međutim porodice Nikšići i Korjenići su htjeli borbu, ali je ipak prevladala mirna struja. Austrijske su čete 2. augusta 1878. u 11 sati prije podne zauzele Ljubuški, a staru tvrđavu u 3 sata poslije podne. Turska posada od 160 arbanskih vojnika i 2 oficira otpremljena je preko Metkovića.

Ali aneksija Bosne i Hercegovine 1908 godine nije prošla mirno. Poznato je, da se u Beču nalazio egzekutivni odbor za vjersku i prosvjetnu autonomiju. Predsjednik je bio Alibeg Firdus, a izaslanik čitave zapadne Hercegovine Bećirbeg Kapetanović.

Mjesni odbor autonomnog pokreta u Ljubuškom sačinjavali su Jusuf ef. Tančica, predsjednik, Memišaga Mahić, Hasanaga Gujić, Mustafa ef. Mušić, Hasanaga Dizdarević i dr. Odbor se sastao i nakon duge diskusije riješio da se pošalje protestni brzojav u Beč protiv ankesije Bosne i Hercegovine. Osim toga protesta protiv aneksije u brzojavu se izjavili otvoreno nepriznavanje te aneksije. Brzojav su potpisali: Jusuf ef. Tančica, Hasanaga Gujić, Memišaga Mahić, Mustafa ef. Mušić, Saćiraga Dalipagić i Hasanaga Dizdarević. Od svih ovih je sada jedino živ Memišaga Mahić.

Svi potpisnici bili su odmah predvedeni kotarskom predstojniku i kažnjeni sa po 500 kruna globe. Ubilježeni su u crnu knjigu i smatrani antidržavnim elementima.

Kako se vidi Ljubušaci su pokazali veliku hrabrost i nacionalnu svijest, kad su smjeli tada silnoj Austrougarskoj monarhiji ne priznati aneksiju Bosne i Hercegovine.

Muhamed H. Sadiković.

Malo po Istoku

Moja opažanja sa puta

Na želju gospodina urednika, za »Islamski Glas« dajem slijedeće:

Na 20. februara o. g. otišli smo iz Sarajeva ja, Midhat Mešinović, Šerif Vranić i Sulejman Nanić i istu večer stigli u grad Skoplje. Sjutradan, kako je bio petak, našli smo se u džamiji, gdje sam ja u dvorištu pred džamijom opazio gospodina Tajiba Okića, profesora velike medrese u Skoplju sa đacima, pa sam mu se javio, a g. Okić je bio veoma zadovoljan što vidi nekoga iz svoga zavičaja i naručio mi, da mu u knjižarama u Egiptu potražim vijesti o novim izdanjima i uputim nove kataloge na razmatranje.

Kroz dva kasnija dana prošli smo Solun i Atenu, a 24. februara ukrcali smo se u Pireju na naš broj »Kraljica Marija« i na 26. februara osvanuli pred Aleksandrijom, U Aleksandriji smo posjetili jedno tursko društvo, koje radi sa Egiptom, gdje nas je upravitelj društva g. Firuz beg, koji je istodobno direktorom filijale velike Iš Banke u Aleksandriji, veoma srdačno primio i uputio dalje kroz Egipat. Iz Aleksandrije otišli smo 27. februara u 3 po podne brzim vozom za Kairo, kamo smo prispjeli u 6 sati u večer i otsjeli kod Ezbekije parka u hotelu »Vindsor«.

Istu večer oko 10 sati posjetili smo »El Azhar«, gdje smo potražili naše zemljake studente teologije na tom glasovitom sveučilištu. Od stjecišta tramvaja Atabetulhadra vozi do Azhara tramvaj brj 19. Sa drugih strana do toga tramvaja odnosno do Atabe, može se uzeti karta za prelaz u tramvaj broj 19 pod nazivom »Es'af« za Azhar. Ulazeći s ulice u dvorište Azhara dočekao nas je vratar i ponudio papuče, iz čega smo razumili, da tu treba cipele skinuti što smo i učinili i u papučama otišli kroz dvorište i džamiju, pa svrnuli u odjelenje studenata zvano »Revakul-Etrak«, gdje smo otsjeli kod jednog brata studenta iz Skoplja. U toj njegovoj sobi našli smo se i sa drugim našim zemljacima, a tu smo imali priliku da vidimo (i sa njim razgovaramo) bivšeg šejhul-Islama u Turskoj g. Mustafa Sabriju.

Kako je na 28. februara bio petak, otišli smo na džumu sa tramvajem broj 13 iz naše ulice Šaria Fuad Evvel preko Atabe u krasnu džamiju Mesdžidi Rufai. Unutrica džamije učinila je na nas vrlo dubok dojam a isto tako i hatib kao izvrstan govornik sa svojom hutbom sa minbere. Kao za prvi put nas se čudnovato dojmilo kad smo stali u safove klanjati, da jedni iz drugih mezheba klanjaju ovako a drugi onako; jedni drže ruke niza se dok smo ih mi vezali; nakon prvog tekjbira s kojim nas imam uvodi u namaz, nastaje jedno glasno donošenje tekjbira kod džemata, nakon svršetka Elhama zastaje imam pozadugo u učenju dok džemaat poluglasno i otegnuto viče »Amin«. Jedni od džemata kod polaženja na rukju dižu opet ruke gore do blizu glave itd., itd. Zanimljivo nam je bilo i to, kada se nakon dva rekjata farza iza džume sve počelo rasipati na svoje strane, gdje nije bilo ni dove ni zajedničkog završetka namaza. Jedan od studenata prikazao nas je hatibu, kad je iza namaza išao na čurs da kazuje vaz, jedva se proturajući između svjetine koja se je do njega gurala, da svako s njim bar nešto progovori.

Nakon džume namaza izlazeći iz džamije opazili smo pri dnu velike mušebke i iza njih bogate ćilime, mjesto, gdje povremeno dolazi u džamiju Kralj ili porodica iz Dvora. Izašavši iz džamije i prešavši samo preko puta unišli smo i razgledali staru džamiju sultan Hasana, a na ikjindiju smo posjetili džamiju u blizini Azhara Sejjidina Husejn, gdje je u sredini džamije vidljiv grob Hazreti Husejna, sina Hazreti Alijinog odnosno unuka Hazreti Pejgamberovog.

U Rufaiji džamiji klanjali smo još Bajram-namaz, gdje je za nas bilo zanimljivo donošenje više tekjbira, nego li tri puta na prvom rekjatu u početku, a tako isto donošenje više tekjbira i na drugom rekjatu ali ne pri kraju nego također na početku. Još je za nas bilo zanimljivo, kad se je odmah nakon bajram-namaza t. j. čim je predat selam naš susjed s desna nama obratio da se rukuje s nama, a mi smo zastali ne znajući šta je na stvari.

Ja sam u toj prilici htio odmah pružiti ruku svome susjedu ali sam se bojao jer ne znam, šta ću da mu odgovorim, ali sam ipak pružio ruku a on mi je nešto zaželio, iz čega sam samo razumio pri kraju riječi »Haremi-Šerif«. Poslije su mi naši studenti protumačili, da tako prvi drug iz safa s desna zaželi svome drugu na lijevo da bi do godine klanjao Bajram namaz u Haremi Šerifu t. j. da bi se na Mekji stanio i postao hadžija. Meni je žao da ja to isto nisam zaželio svome drugu na lijevo, jer nisam znao. Nakon svršene hutbe iza Bajram-namaza, sve je skočilo na noge i razišlo se, jer kod njih nije običaj, da uče iza toga Ajetul-kjursiju niti da dovu čine.

Još smo jedan put klanjali džumu u Kairu i to u džamiji na Ibrahim paši mejdanu, koja nema krova u glavnome kao ni džamija Sultan Hasanova. Pitali smo zašto, a jedan prijatelj se osmjehnuo s riječima: Čemu krov, kad u nas kiša rijetko pada; prošle je godine padala svega 10 minuta. — Za mene je zanimljivo bilo da sam u džamiji nekad čuo kamet gdje muezin izgovori na početku samo dva puta Allahu ekjber i po jedan put iza toga Eš-hedu en lailahe illellah i Ešhedu enne Muhammeden resulullah kao i sve ostalo t. j. po jedan put do kraja kameta. Bog zna šta bi naši ljudi rekli, da se je ovo gdje na drugom mjestu dogodilo.

Boraveći u Kairu posjetili smo veliku izložbu, koja se je u ovo vrijeme desila u Egiptu, onda smo posjetili piramide, grad, Novi Misir (Heliopolis) banje Heluan, muzeum, zoološki vrt itd. Općenito uzevši, život u Kairu vidi se da je u znaku previranja; a u dane kad smo mi boravili tamo bilo je puno zatišje, jer su opunomoćenici Egipta tada pregovarali sa Englezima.

Jednoga dana bili smo primljeni po pretsjedniku čuvenoga društva »Šubanul-muslimin. Pretsjednik je u Abesiniji a potpredsjednik sveučilišni profesor g. l.Nadžar, koji je vrlo uplivna ličnost u Egiptu, primio nas je u posebnom salonu vrlo ljubazno, gdje je sa nama ostao u razgovoru skoro čitav jedan sat. Iz njegova razgovora značajno je da spomenem, da je šubanul-muslimin, društvo svih muslimana u svijetu, a ne samo egipatsko niti za Egipat. Ovo društvo imade na Istoku sve do Indije i u svojoj okolici desno i lijevo svuda rasprostranjene veze, pa smo i mi bili upućeni dalje da bratski budemo svuda dočekani.

Na 9. marta krenuli smo autom iz Kaira do Sueskog kanala, jedan razmak do Port Saida od 237 kilometara, i iz El Kantare u večer otišli vozom u Palestinu, gdje smo sutradan u 9 sati došli u Kudusi-Šerif. U Kudusi-Šerif bili su isto došli pravnici iz Iraka pod vdostvom njihovog pretsjednika parlamenta. Oni su išli u Egipat, gdje su za našeg boravka bili studenti iz Iraka i posebna izaslanstva iz Palestine i Sirije. Nešto se je konferisalo. Mi smo uzeli auto da nas odveze svuda, kuda treba po zijaretima i od podne do mraka obišli smo grob Musa Pejgambera, Mrtvo more, Jordan, prelazili malo u Transjordaniju, Jerihod, posjetili grob Hazreti Merjeme i jednu skupocjenu crkvu., koja je prije desetak godina napravljena za jedan milijon funti t. j. 260 milijona dinara, u kojoj su 12 ukrašenih kubeta dale izraditi svaka za sebe pojedine države kao Engleska, Amerika, Francuska, Njemačka, Rusija, Italija itd. Sutradan do podne obišli smo Halilurrahman, gdje su grobovi Pejgambera: Ibrahima, Ishaka, Jusufa, Jakuba itd. a nakon toga Betlehem, gdje se je rodio Isa Pejgamber i Nebi-Davud, gdje su grobovi Pejgambera Davuda i Sulejmana. Podne smo klanjali u Mesdžidi-Aksa u Haremi Šerifu i posjetili džamiju Hazreti Omera, a iza toga zid naricanja za židove i grob Isa Pejgambera, a nekoliko dana iza toga u Šamu u džamiji Emevija grob Jahja pejgambera.

Dva dana kasnije otišli smo iz Kudusi,Šerifa autom u Jafu i Tel-Aviv, novi grad židova uz Jafu koji je potpuno moderno izgrađen, a od Jafe ga rastavlja samo željeznička pruga. Tel-Aviv i Jafa su dva različita grada: zapad i istok, dva različita svijeta: židovski i muslimanski, dva različita stanja: kapitalističko i duhovno; dva različita naziranja: prodiranje i odbrana; dva različita pojma: priliv novog pučanstva i opstanak domaćega. Prolazeći kroz Tel-Aviv upitali smo se da li arapski prvaci taj grad često prolaze i vide kako se iz vlastite inicijative razvija, a ako treba iz toga da se i koječemu pouči.

Iz Tel-Aviva nastavili smo dalje vožnju autom do Haife gdje smo noćili i sutradan (bio je petak) klanjali u velikoj — dupke punoj — čaršijskoj džamiji, koja je prije pet šest godina na novo sagrađena i to na dvije ulice t. j. na dvije fronte iznad dućana, koji nose lijep prihod džamiji. U jednom od tih dućana, gdje smo htjeli nešto novaca mijenjati, upoznali smo jednog dobrodušnoga brata, koji se je vrlo radovao da nas vidi i pričao nam kako oni u Palestini lijepo rade i žive. Napominjem da domaći Arapi ne idu tamo u vojsku, a niti za radnje ne plaća se nikakva tečevina. Međutim useljavanje u Palestinu posve je ograničeno.

Iz Jafe smo sve pokraj mora lijepom cestom prešli u Siriju i došli do večeri u Bejrut, grad više evropski nego istočni, u kojemu imade mnogo kršćanskog misionarstva, samostana, škola, radnji itd. Drugi dan smo otišli iz Bejruta u Šam, gdje smo našli i jednoga našeg zemljaka sačiju Muratbega Hanića iz Prijepolja. Ovaj zemljak se mnogo radovao da nas vidi, pozvao nas je i kući u posjetu gdje smo opazili fotografije gospode, koja su iz naših krajeva prije nekoliko godina išli na kongres sveislamski u Kudusi-Šerif, pa smo i mi priložili svoje fotografije u dom toga našega zemljaka koji se je mnogo veselio, što je imao priliku da se sa nama par dana razgovara. U Šamu je prije nas bila čaršija zatvorena 55 dana za vrijeme dok su upravne vlasti bile odvele njihove prve ljude u zatočeništvo. A kad su ih pustili kućama onda je čaršija otvorena, ali je ostala još uvijek posljedica, da se niko ne vozi u tramvaju niti pali plina ni električnog svijetla, koji je u rukama stranog kapitala, nego tramvaji prazni hodaju, a u večer privrednici ili ranije zatvaraju poslovnice ili pale lampe. Prvaci pušteni iz zatočeništva upravo su tih dana konferisali šta će na pregovorima u Parizu da traže od francuskih vlasti, gdje su bili pozvani. Ovako se je konferisalo i u Halepu što smo vidjeli par dana kasnije i mi smo dobili dojam videći međutim velik broj prolaznika iz Iraka u svim zemljama — da se u zemljama bližeg Istoka sad neprestano konferiše, svak nešto iščekuje, omladina demonstrira, ali se u narodnim potrebama svi solidarišu i izgleda — znaju šta hoće.

Arapi muslimani i kršćani u svemu se zajedno drže.

Prešavši početkom proljeća u Tursku zadržali smo se jedan dan u Adani, dva dana u Ankari, 3 dana u Izmiru i 3 dana u Carigradu. Nedavna bura u Carigradu prekinula je više munara velikih džamija od kojih jednu džamije Sultan Sulejmana, dvije Aja Sofije, jednu Sultan Ahmeda, dvije Jenji džamije kod ćuprije, raskinula staru ćupriju itd. U Izmiru koji je vrlo lijep i čist grad, opazio sam u džamiji u petak na 27. III. potpuno punu džamiju džemata, što ističem radi toga, jer se spominje, da Turci vjerskim pitanjima više malo pažnje posvećuju. U Adani smo razgovarali sa našim zemljacima Salih ef., Mehmed Alibegom i dr., koji su jaki privrednici u tim krajevima, a u Izmiru smo našli potomke našeg zemljaka H. Abdulaha Sulejmanovića iz Šamca, od kojih je stariji brat penzionisani pukovnik, a mlađi brat Sabrija svršeni pravnik u Carigradu i doktor komercijalne znanosti sa engleskog fakulteta u Londonu. On govori, osim turskoga, i naš jezik te perfektno još engleski, francuski, talijanski a po nešto i njemački. Najjači je uvoznik potaše iz evropskih fabrika i veoma jak izvoznik suhog grožđa, smokava, oraha i badema, od čega samog suhog grožđa izvozi godišnje do 700 hiljada sanduha koji teže po 15 kg. Imade svoje radionice sanduka i prečišćivanje suhoga grožđa koje pod njegovom markom »Sulejbrand« uvijek skuplje notira na Hamburškoj burzi od suhog grožđa iz drugih zemalja.

Ovoliko ukratko, jer se mi nijesmo još dobro odmorili, pošto smo kroz šest nedelja uvijek žurili dalje i dalje, zabavljeni nekad više nekad manje jačim poslovima od ustanova koje su nas na put otpremile.

O poslovnoj strani našega putovanja ja ne mogu ništa da kažem, jer je to predmetom našega referata ustanovama za koje smo putovali. Kažem samo: izgledi za poslovanje postoje.

U dvije riječi — kako me to neki poznanici pitaju — mogu da kažem; zemlje koje smo proputovali potpuno su različite od naše zemlje ali se u njima može mnogo vidjeti i nijesam čuo ni od koga ko ih je proputovao, da žali što se je do njih zaputio.

Mi smo se kroz sve zemlje do turske granice slobodno kretali u fesovima, samo — kako su naši fesovi od tamo uobičajenih kraći i tamniji — to nam mnogi nisu vjerovali da smo muslimani, pa smo se tu i tamo morali takvim pokazati, a naročito je Šerif bio u prilici da makar na 20 mjesta uči kjelimeišehadet kao dokaz svoga dobrog islamijeta. Od turske granice do Bugarske išli smo u francuskim kapama, jer nijesmo htjeli prema sadanjim prilikama u Turskoj, da sa fesovima budemo kome upadni.

Neki naši novi poznanici iz zemalja koje smo prošli i kojima smo pokazali iz mnoštva fotografija kako su naši krajevi — naročito Bosna i Hercegovina — lijepi, obećali su nam da će nas prvom zgodom posjetiti, a nije isključeno da se kojom prilikom ne formiraju i športska društva koja bi u našim mjestima i našim planinama provela po više vremena. Hoće li se to ostvariti ne znamo, ali mi možemo da reknemo da smo svuda na putu bili lijepo dočekani i nijesmo imali neugodnosti.

Ovoliko za »Islamski Glas«, a nije isključeno da na drugi način napišem još štogod sa našeg puta i u »Novom Beharu«, za koje me izvještaj urednik »Novog Behara« već urgira.

Šemsudin Sarajlić.

Dr. Seidi Muhammed Abdullah u Sarajevu

U prošlom broju našega lista osvrnuli smo se na putovanje dra Seidi Muhameda Abdulaha po svim krajevima svijeta, gdje žive muslimani.

Ovaj istaknuti islamski kulturni radnik odlučio je da posjeti i našu zemlju, te je dne 12. o. mj. posjetio i Sarajevo, gdje se je zadržao dva dana.

Dr. Seidi Muhamed Abdulah je jedan od poznatih muslimanskih prvaka, koji je rođeni Indijac, a živi u centru kulturne Njemačke. Dr. S. M. Abdulah je imam berlinske džamije, koju su nedavno podigli njemački muslimani od priloga sabranih u Indiji. Dr. Abdulah je urednik poznatog islamskog časopisa »Mouslimanische Revie« koji pomno prati život muslimana.

Putovanje Dr. S. M. Abdulaha ima svrhu da upozna život muslimana cijeloga svijeta, te njihov kulturni, prosvjetni i ekonomski napredak.

Dr. Abdulah se je za vrijeme svoga boravka u Sarajevu zainteresovao za sve islamske kulturne i prosvjetne ustanove i obišao sve znamenitosti grada. Posjetio je Reis-ul-ulemu u m. g. Čauševića, zatim naiba IVZ. g. Spahu Fehim ef., i zadržao se s njima u dužem nevezanom razgovoru, te direktora »Novog Behara« Abdurahmana Mešića, zatim uredništvo »Islamskog Glasa« i još druge.

Dr. S. M. Abdulah je napustio Sarajevo u ponedjeljak na veče, te mu je priređen srdačan ispraćaj u kojem su učestvovali istaknuti naši kulturni radnici. Pri polasku rekao je da nosi lijepe utiske iz Sarajeva. E. A.

KROZ ŠEHER - SARAJEVO:

VAKTIJA

Muharrem 1355. (1936.)

Broj dana	Dan	April	Sunce izlazi s	Sunce izlazi m	Podne s	Podne m	Ićindija s	Ićindija m	Sunce zalazi s	Sunce zalazi m	Jacija s	Jacija m	Imsak s	Imsak m
28	Pon.	20	4	59	11	59	3	48	6	44	8	29	3	1
29	Utor.	21		58		59		48		46		31	2	59
30	Srij.	22		56		58		49		47		32		56
1	Čet.	23		55		58		49		48		34		53
2	Pet.	24		53		58		49		49		35		50
3	Sub.	25		51		58		49		50		37		48
4	Nedj.	26		50		58		50		52		39		46

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7. I.
Čekovni račun Poštanske štedionice Sarajevo broj 1600.
Broj 27., godina II., dne 20. aprila 1936.

DEŽURNE APOTEKE.

Za vrijeme od 18. do 25. ov. mj. imaju noćno dežurstvo apoteke Grospić, kod katedrale i Dračić Alija, Novo Sarajevo.

»ISLAMSKI GLAS« ĆE IZLAZITI PONEDJELJKOM.

Uprava našega lista rukovođena nekim izmjenama u upravi, riješila je da u buduće naš list izdaje ponedeljkom u mjesto petka.
Molimo poštovane naše čitatelje i pretplatnike, da ovo uvaže.

—o—

OTPUŠTEN INKASANT NAŠEGA LISTA.

Dosadašnji naš inkasant i raznašač HAKIJA SMAJIĆ, otpušten je iz službe sa danom 16. o. mj.

Mole se sva gospoda pretplatnici iz grada Sarajeva, da ovo prime ka znanju, jer odpušteni inkasant Smajić nije više ovlašten sakupljati pretplatu ni oglase za naš list sa danom otpusta.

Istodobno saopćujemo gospodi pretplatnicima, da su dosadanje priznanice za plaćanje pretplate izmjenjene, te će novi inkasant uz legitimaciju potvrđenu od uprave lista, sa novim priznanicama sakupljati dužnu pretplatu.

=*=

TRAŽI SE AGILAN INKASANT.

Uprava našega lista traži agilnog inkasanta za grad Sarajevo za skupljanje pretplate i oglasa. Za namještenje inkasanta treba položiti kauciju od 1000 dinara.

—o—

POVRŠNA SHVAĆANJA PRETPLATNIKA.

Kako smo to još u prošlom broju najavili da ćemo list svima onim poštovanim pretplatnicima obustaviti, koji nam najdalje do 10. o. mj. ne budu izmirili dužne pretplate, a i onima koji ne budu obnovili pretplatu za II. godišnji kvartal (april, maj, juni) to je uprava bila prisiljena djelomično takovim neurednim pretplatnicima list obustaviti. Međutim su nam odmah stigle uregencije od pojedine gospode pretplatnika, da im nije trebalo list obustavljati, jer da su oni u stanju taj dug podmiriti kao i pretplatu za redoviti kvartal poslati. Ovo shvaćanje pojedine gospode pretplatnika je pogrešno radi toga, što uprava baš zavisi od tih pretplata, da bi mogla uredno list izdavati, a kad bude takvo shvaćanje kod hiljade pretplatnika, na koji način će onda uprava moći izdržavati i izdavati list. Zato je ovo shvatanje neke gospode pretplatnika pogrešno i molimo ih sve bez razlike, da nam pretplatu, kako dužnu tako i za ovaj 2. godišnji kvartal pošalju na naš ček broj 1600, kojega smo u list ubacili na početku ovoga mjeseca.

M. selam UPRAVA.

=*=

KONTROLA UVOZA ROBE IZ INOSTRANSTVA.

U Službenim Novinama objavljeno je riješenje Ministra financija o načinu kontrole plaćanja obaveza za uvoz robe iz inozemstva.

Bivšim zemljovlasnicima

Od našega ujedinjenja pa do sada, mi smo bivši zemljovlasnici prepustili da se o našoj sudbini, a na našoj starini brinu drugi, dočim mi sami o tome smo najmanju brigu vodili. Ne ćemo osporavati ni onima, koji su do sada o nama brigu vodili i brinuli se za naša životna zakonska prava, da nam se priznaju i da se za naše zemlje, koje su uzete pod udar agrarne reforme plati odšteta koja odgovara njenoj vrijednosti da bi nam tako bila osigurana egzistencija i budućnost u našoj pradomovini.

Dani i godine su prolazile, a mi smo uvijek bili na istom te smo tako iz dana u dan padali i padamo u jedno bezizlazno ekonomsko stanje, tako da smo došli dotle da nam je otešćan život na našoj grudi radi toga, što mi sami jedanput ne povedemo ozbiljno računa o svojim potrebama i zajedničkim silama se ne pobrinemo, da obezbijedimo sebe i svoje potomstvo.

Počnimo odsada tako pa ćemo brzo razumjeti i vidjeti, da smo mi do sada srljali sa našom djecom u ponor i u propast.

Radi ovoga navlačimo na sebe prokletstvo ne samo naših potomaka, nego i naših djedova, koji su se borili i brinuli i nijesu prezali ni pred najvećom opasnošću, nisu se bojali na najtežeg rada da nam namaknu i steknu naše zemlje, da nam ih ostave, kako ne bi mi njihovi nasljednici po Božijim i ljudskim zakonima dospjeli u teške životne prilike, koje moraju stignuti svakoga ko ne zna cijeniti to veliko dobro.

Za to probudimo se i otresimo se letargije u koju smo zapali očekujući, da se za naša stećena i zakonom priznata prava bore drugi. a pogotovu oni, koji ne trpe od te teške ekonomske bolesti, koje tare nas bosanskohercegovačke zemljovlasnike.

Sada nam kao najzadnje sredstvo preostaje, da i mi jednoć istinski u jednoj svojoj organizaciji poradimo da zaštitimo i očuvamo svoja osnovna građanska prava u svojoj državi. To može učinit samo naša jaka organizacija, kroz koju ćemo sa Božijom pomoći spasiti sebe i svoje potomke od proletariziranja i srljanja u kaljužu života iz koje se regrutuju elementi, koji su nesnošljivi za svaki ljudski poredak u društvenoj zajednici, što je u opreci sa Božijim i ljudskim zakonima.

Ovakvim radom ćemo otkloniti prokletstvo sa sebe i nećemo nositi odgovornosti pred historijom, jer ćemo organizovanim radom omogućiti sebi i svome potomstvu bolju i sretniju budućnost.

Stoga svi bivši zemljovlasnici u Bosni i Hercegovini bez razlike na veličinu Vašeg bivšeg posjeda, bez razlike na Vaše partijsko i političko opredjeljenje koji do sada nijeste organizovani, pristupite u svoju organizaciju, koja će jedino i istinski da vodi brigu o Vašim životnim pravima i opstanku na Vašoj zemlji i na Vašoj grudi.

Sarajevo. **Edhem Šahinagić.**

PREMJEŠTENI.

Ukazom Kr. Namjesnika premješten je Abdullah Buzaljko, sudija VII. pol. grupe iz Bos. Gradiške za starješinu suda u Ključu.

Azema Huremovića sudiju VII. pol. grupe Okr. suda u Tuzli za sreskog sudiju u Bijeljini.

Širite „Islamski Glas"!

Odgovor »Nar. Uzdanice« »Muslimanskoj Svijesti«

»Muslimanska Svijest«, koja izlazi u Sarajevu od mjeseca marta o. g. navaljuje od prvog svog broja na »Narodnu Uzdanicu«, a posve bez razloga. »Narodna Uzdanica« postoji tek svojih 13 godina, a imala je tih prošlih teških dana i suviše neprilika, pa je apsolutno nepotrebna i neumjesna svaka navala na nju pogotovo od strane javne štampe, koja je u prvom redu pozvana da posluži ovakim institucijama. Reći će se možda, da napadaji nijesu upereni na instituciju nego na ličnosti, koje je vode i reprezentuju. Ali pitanje je, je li i u tom slučaju oportuno baš radi same institucije napadati i osobe, koje su u instituciji i onako privremeno.

Ako su mjesni odbori ili glavni odbor ili možda pojedini članovi tih odbora po mišljenju »Muslimanske Svijesti« učinili kakvu nekorektnost, oni imaju nad sobom svoje nadležne skupštine, koje su ih birale i one su jedine kompetentne da ih pozivaju na odgovornost.

Druga je stvar, što su napadaji »Muslimanske Svijesti« na glavni ili mjesni odbor, a tako indirektno i na »Narodnu Uzdanicu« posve neosnovani. Nije glavni odbor onaj, koji »Narodnu Uzdanicu« uvlači u politiku, nego upravo sama »Muslimanska Svijest« hoće na silu da uvlači »Narodnu Uzdanicu« u politički vrtlog, kad je ovako bez potrebe izaziva i skreće sa njezine linije, koje se ona po svojim pravilima drži.

Zadnji njezin napadaj na predsjednika mjesnog odbora u Foči takodjer je neosnovan. Predsjednik mjesnog odbora u Foči g. Dr. Džemilbeg Gavran-Kapetanović nije isključio neke članove »Narodne Uzdanice« po svom ćeifu, nego su oni prestali biti članovi društva u smislu § 10 t. b) Pravila.

U pogledu prigovora što na Kurban Bajram nije priređena zabava »Narodne Uzdanice« u Foči, razlog je među ostalim i taj, što je mjesni odbor »Narodne Uzdanice« u Foči tokom ove društvene godine održao ništa manje nego šest priredaba (sijelo, mevlud, teferič, zabavu) i tim doprinio »Narodnoj Uzdanici« srazmjerno dosta prihoda.

Na temelju ovih činjenica konstatujemo samo to, da »Muslimanska Svijest« piše o »Narodnoj Uzdanici« na temelju netačnih podataka i za to Glavni odbor u buduće neće ni obraćati pažnje na ovako pisanje »Muslimanske Svijesti« sve dotle, dok ona ne promijeni način pisanja o »Narodnoj Uzdanici«.

Sarajevo 15. IV. 1936.

Iz kancelarije Glavnog odbora »Narodne Uzdanice«.

Merhemića medresu treba popraviti

Ljubav našega seoskog svijeta prema vjerskim naukama je vrlo velika i naš seoski svijet ne žali nikakvih žrtava, da mu dijete bude poučeno u vjerskim naukama. Radi toga i danas naš seoski svijet sa velikom ljubavlju i željom šalje svoju djecu u koliko to ima mogućnosti u medrese. U Sarajevu imamo samo jednu ovakvu medresu, gdje se mogu djeca sa sela poučavati u osnovnim vjerskim naukama i tako za kratko vrijeme steći potrebito znanje oko poznavanja najosnovnijih vjerskih stvari. Radi toga vidimo da je Merhemića medresa upravo prenatrpana talebom sa sela, koja je željna vjerske nauke. Ali sama zgrada medrese nalazi se u takovom stanju, da niukojem slučaju nemože udovoliti svojoj svrsi. Činjenica je da ta medresa mora opstojati i radi toga se mora hitno pristupiti i popravku ove medrese, da se preko ferija izvrši potrebna adaptacija, da nebi bilo zastoja u samoj nauci. Apelujemo na Naiba i naibsko vijeće, da ovoj medresi preko koje se do sada maćuhinski prelazilo, posveti punu pažnju i odobri potrebni kredit da bi se mogla adaptacija izvesti. Ovom prilikom skrećemo pažnju naibskom vijeću na strašno ruševno stanje Atmejdan medrese, koja je svojim vanjskim izgledom prava naša sramota, pa bi bezuvjetno bilo skrajnje vrijeme da se ta sramota ukloni i da se na onom zgodnom mjestu podigne neka zgodna zgrada, koja bi mogla koristiti islamskoj zajednici. Svojevremeno je bilo govoreno, da se na onom prostoru podigne zgrada za internat i učionicu šeriatske gimnazije, pa bi ovu ideju trebalo po mogućnosti privesti u djelo, jer bi se tako dobila jedna lijepa i reprezentativna zgrada, koja bi uz to bila i rentabilna. Time bi se zadovoljilo jednoj velikoj našoj kulturnoj potrebi, a novac koji bi se u tu svrhu utrošio, donosio bi sigurno vakufu odgovarajući prihod.

Roditelji, na oprez!

Ulica, taj najnegativniji faktor u vaspitanju omladine, počela je, na žalost, da vrši svoj kobni uticaj i na dobar dio naše ženske omladine, koja je, bar do sada, bila zaštićena od njega u roditeljskom domu i pod roditeljskim nadzorom. Danas međutim srećemo sve više t. zv. »emancipovane ženske omladine«, koja je pogrešno shvatila tu riječ »emancipacija«, dozvolila sebi i takve postupke kojih se svaki čovjek, koji ima imalo morala u sebi, mora da stidi. Naime, ima sve više naše ženske omladine, koja je u svojoj raspuštenosti bacila pod noge obraz i ponos i spustila se skoro na nivo uličnih djevojčura. Nije rijedak slučaj da čovjek, prolazeći noću ulicom, vidi našu zlatnu mladež kako ide »ispod ruke« pa čak da vidi i nešto gore.

Prije par dana bili smo nas nekoliko svjedoci jednog žalosnog slučaja: jedna mlada muslimanka, iz bolje porodice, nije se zadovoljila samo tim što je iza 9 sati u veče išla pod ruku sa svojim kavalirom, koji je, uzgred budi rečeno, i n o v j e r a c, nego se dotle zaboravila da se čak s njim ljubila.

Kakvi su to roditelji, koji su je pustili da se do to doba bez nadzora klatari ulicama?! Je li ona znala ko je i šta je on, na što on smjera, i šta će biti poslije od nje.

Nažalost imamo još mnogo sličnih primjera kao što su ovi: Jedna učenica, muslimanka, zabavlja se sa jednim učenikom Pravoslavne bogoslovije, s njim ide u šetnju itd. Kod nje bar nije zabluda po srijedi, ona zna ko je on, isto tako, kao što zna i jedna druga muslimanka koja se zaljubila u poslovođu filijale Braće Sulejmanović (u Husein Kapetana ul.) koji je jevrejin. I ona je otišla tako daleko da je tome jevrejinu dala svoju fotografiju sa posvetom: »Za uspomenu svom ljubljenom S...«.

I ovaj S. ide tako daleko, da i pored opomena nekih muslimana, dolazi toj djevojci da svira serenade pa čak i u sred bijela dana napušta radnju i dolazi joj pod prozor. (Ovom prilikom ne možemo, a da ne prigovorimo Braći Sulejmanović, što su pored toliko sposobnih naših mladih ljudi, sjede besposleni, zaposlili jednog jevrejina.)

Da ne bi više zauzimali prostor cij. lista iznoseći slične slučajeve naše sramote s najboljom namjerom poručujemo: Na oprez roditelji, kucnuo je dvanaesti čas, nedajte djecu ulici, sačuvajte bar ono što se da sačuvati, da nebi poslije kajući se i crnog obraza proklinjali svoje vlastito potomstvo.

Da zaključimo

Iz završene serije članaka o izvorima Islama, potrebno je da izvedemo i neke opšte zaključke, da bi još bolje upotpunili pitanja koja sam pokrenuo.

Svi mi vjerujemo i saglasni smo u tome, da Islam onakav kakav je sam po sebi i po svojoj suštini, nije smetnja napretku i razvitku muslimana, nego šta više i pomaže taj napredak i ako do toga zaključka dolazimo na razne načine.

Napredak i razvitak to je neumitni zakon prirodni (sunneti ilahijje) koji je jači od sviju nas.

Otvarajući diskusiju po tome pitanju ja nisam ni išao za tim da se utvrdi ono što sam unapred znao, da će se konstatovati. Ja idem za jednim drugim, mnogo važnijim i dalekosežnijim ciljem, a taj je, da se utvrdi, da li je savremeni napredak i razvitak zapreka Islamu? To je težište moje akcije, koje treba da se osvijetli; to je čvor svih pitanja koji treba da se definitivno riješe.

Mi vidimo da ljudi što više napreduju sve manje religiozni postaju, što se bolje usavršavaju u svome znanju i približuju sveznajućem idealu — Bogu, sve se više odalečuju od onog Boga i njegovog zakona, kojeg nam prikazaže i objaviše njegovi odabranici pejgamberi.

To je činjenica koju ne može ospo riti nitko. To smo opažali i prije uvijek i na svakom koraku. To vidimo i danas kada smo još uvijek daleko od toga, da bi mogli kazati da smo postigli vrhunac napretka i razvitka, kulture i civilizacije svoje. Ta pojava naročito je vidna kod savremene muslimanske inteligencije. To priznaju i njeni protivnici, koji je prikoravaju pokazujući pri tome kao primjer inteligenciju drugih vjera, koja ne bagateliše svoju vjeru i svoje suvjernike, kako se to dešava kod nas muslimana, koji smo na putu progresa mnogo zaostali iza drugih.

Kada je sada tako, šta bi tek imalo slijediti kasnije kada postignemo viši stupanj kulture i civilizacije koji je neminovan?

Što je dakle razlog tome? Kao sve na svijetu mora i to da ima neki uzrok.

Ja pitam svu našu ulemu a naročito one, koji se prave toliko važni i pametni a ćute kao zaljeveni nalazeći svoju mudrost jedino u tome, da sve te naše pojave gledaju sa neke izolovane visine, kojoj nije dorastao niko, ne spuštajući se na teren opšteg života kao da ih se i ne tiče ništa, što se zbiva sa Islamom i muslimanima.

Zna se, na koga ciljam i ako nikog lično ne apostofiram. Tu spadaju i oni koji su popularni u čaršiji, kao i oni koji su mimo njenu volju dolazili do visokih i odgovornih položaja za to da beru plaću za sitne dnevne poslove ne razbijajući glavu o budućnosti Islama i o krupnim brigama muslimana.

Pitam dakle sviju izreda, da li su ipak slobodno i samostalno i nezavisno od svih subjektivnih predrasuda razmišljali o uzrocima pomenutih pojava naših koje jasno vidimo i bolno osjećamo sa svim čulima svojim? Ako jeste progovorite i recite javno svoje mišljenje, ako za Boga znate pa nas laike spasite od briga i zabluda. Ja i ako nepozvan, ipak o tome razmišljam. Proučavajući povezani niz uzroka dolazim do samog početka Islama i prvog vijeka islamske historije, koja je do u tančine poznata u čemu treba i tražiti prauzrok, pa dolazim do slijedećih zaključaka:

1. Sama Božja objava Kuran shvaćena je pogrešno kao sveznanje koje može zadovoljiti pored vjerskih i sve ostale zemaljske potrebe ljudske, individualne i socijalne, materijalne i moralne, tjelesne i duhovne.

2. Ulozi Muhameda a. s. u objavi Islama dato je više značenje nego što ga po Kuranu pripada. Pored vjerodostojnosti (sidka) pouzdanosti (emaneta) čistoće i neodgovornosti (maasumijjeta) što se mora priznati svakom Božijem poslaniku i sahibi vahju, što se Muhamedu a. s. prpisuje i nepogrešivost nasuprot osnovne islamske parole (kelimei šehadcta) koja mu to osporava navodeći ga na prvom mjestu kao Božijeg roba (abduhu), koji ne može biti nepogrešiv kao čovjek u svojim ljudskim djelima, a tek po tome kao Božijeg poslanika (resulluhu), koji je u tom drugom svojstvu potpuno vjerodostojan, savršeno pouzdan i nedostiživo čist.

Radi toga Muhamed a. s. se smatra najkompetentnijim tumačem Božije objave a njegova biografija (sijeri nebevi) i privatna i javna i neslužbena i službena, sve njegove izreke i prigodne i opće u vezanom i nevezanom razgovoru; svi improvizirani odgovori na sva moguća zapitkivanja, koja su mu postavljena; sve što je uradio i rekao pa bilo to uslovljeno prilikama mjesta i vremena ili ne; pa čak i ono što su drugi radili a što je on prečutno odobravao; sve to što nije blagovremeno i bukvalno zabilježeno nego što je prepušteno drugima da prenose sa pokoljenja na pokoljenje kao predanja i uspomene u vidu usmenog prepričavanja, što je sakupljeno tek u drugom i trećem stoljeću iza Pejgambera, sve to skupa što se smatra sastavnim dijelom vjere i drugim glavnim izvorom Islama.

3. U tim raznovrsnim pa često puta i kontradiktornim predanjima kao glavnom izvoru Islama, svi kasniji mufesiri, mudžtehidi i fakihi našli su neko uporište za svoja suprotna stanovišta. Kao posljedica toga pojavilo se koliko mudžtehida toliko i mezheba, koliko fakiha toliko i šeriatskih pravnih sistema i sudskih kaznenih postupaka. Mimoilaženja u shvatanju (ihtilaf) koja bi mogla da posluže kao blagodat (rahmet) za bistrenje pojmova i postizavanje konačne istine, pretvoreno je u rascjep (tefriku) koji je postao glavno zlo u Islamu. To je došlo zbog toga, što u idžmau i kijasu nije primjenjen parlamentarni princip većine, a u idžtihadu metod akademske rasprave i uzajamnog poštovanja.

Solidan pravni poredak je temelj na kome se zasniva napredak svake društvene zajednice, a potpunog reda i jedinstva u šeriatskom pravu nema.

Da obrazložimo problem jasnije i konkretnije.

Iza pripadnika drugih jednobožačkih vjera hrišćana i židova muslimani su mnogo zaostali u kulturi i civilizaciji. To je fakat kojeg priznajemo svi.

S druge strane po onome što je suština vjere — po svojoj dogmatici (akaidu) i moralu Islam je najsavršenija vjera. Po tome Islam bi trebao da bude najraširenija vjera a muslimani najnapredniji narod svijeta.

Međutim stvarna situacija je sasvim obratna. Istina sada i muslimani napreduju progresivno i brojno, ali sporo. Oni, koji su se rodili kao muslimani rijetko napuštaju svoju vjeru a njihova inteligencija još rеđe. Pored toga mi vidimo i drugih i ako rijetkih ipak utješljivih pojava, da po neki osamljeni inteligentni evropejac ili japanac prigrli ideju Islama i prelazi u krilo vjerske zajednice muslimana.

No i pored toga opšti rezultati ostaju nepovoljni i daleko od toga da nas zadovolje. Kvantitativno rastemo, kvalitativno još gubimo i opadamo.

Nominalno ostajemo muslimani, ali stvarno se odmećemo od Islama i u stalnom je porastu broj takvih odmetnika, — purav u proporciji sa našim materijalnim napretkom. Zašto je to tako? Naši misaoni pisci koji ispituju tu pojavu obično odgovaraju i kažu: zato što se muslimani ne drže svoje vjere i što strožije ne primjenjuju propise islamske.

Ja pako polazim sa suprotnog stanovišta pa nalazim uzrok u tome, što se muslimani i previše strogo drže one forme koja je data Islamu a premalo njegove suštine i što ga primjenjuju pogrešno.

Muhamed a. s. je bio najaktivniji Božiji poslanik. On se nije zadovoljio samo sa pasivnim i akademskim pripovjeđanjem islamske nauke, nego se je pobrinuo i za njeno proširenje preko uvjetovne državne vlasti. Islam je namjenjen čitavom čovječanstvu na cijeloj kugli zemaljskoj, a Muhamed a. s. nije mogao dospjeti na sve strane. On je namjenio Arapima da budu nosioci islamske nauke a njihovoj državi da bude pobornica Islama. Svijet je teško udobrovoljiti milom pa je često puta potrebno upotrebiti i silu, jer cilj opravdava sredstvo. Da bi Arapi i arapska država mogli udovoljiti toj historijskoj ulozi svojoj, trebalo im je dati stalnije zakone i solidniju državnu konstituciju i društvenu organizaciju.

Za to je trebalo proširiti djelokrug Islama i na ona područja društvenog života koja ne spadaju u isključivu domenu vjere. **U staloženom pravnom poretku Islama leži i kulturni razvitak prvih muslimana, i klica njihove kasnije dekadence. Isto tako i tajnu napretka današnjeg kulturnog svijeta na zemlji teba tražiti u njihovoj društvenoj organizaciji i pravnom državnom poretku koji stalno usavršava, dok kod muslimana i ono što je osnovno ustavno i ono što je iz toga davno izvedeno i induktivno i deduktivno, ostalo je stalno i nepromijenjeno. Kulturno preimućstvo zapada nad istokom nije dakle ni rasne ni vjerske ni psihičke prirode nego poglavito pravnog karaktera.** Savremeni Japan i današnja Turska najbolji su primjeri za to.

U kulturnom svijetu legislativa, koja propisuje zakone, sudstvo koje ih primjenjuje i egzekutiva koja ih izvršuje strogo su razdijeljene, a njihove nadležnosti razgraničene, a kod muslimana sve je to pomiješano. U šeriatskom zakonodavstvu muslimana nisu ni poznati mnogi pravni termini kao na pr. sakcija, promulgacija, publikacija, solemnis editio legis itd.

Sve to skocentrisano je u jednom te istom krugu.

Mi gubimo vrijeme prepirući se o teimološkom značenju mnogosmislenih arapskih riječi i sitnom sterilnom nadmudrivanju: rekla, kazala. U sitnicama i formalnostima su izgubili i sebe a i zasjenili svjetlo velikog Islama.

Kako se vidi bolest muslimana nalazi se u njihovom pravnom poretku, a ne u nekom moralnom defektu Islama, kako to misle psihijatri u svojim psihoanalizama, po kojem je pitanju vođena diskusija i u »Islamskom Glasu« između vrijednih intelektualaca naših.

Glavna islamska dogma (akida) jasna je i jednostavna, a islamski moral je realan nasuprot kršćanskih dogma koje su komplikovane i kršćanskog morala, koji je fantastično idealan, ali neostvarljiv. Osnovna misao Islama sama po sebi je toliko vrijedna i snažna da bi trebalo da zavlada cijelim svijetom. No historija pokazuje, da Islam u koliko se je razvio i proširio, nije to postigao samo svojom vlastitom idejnom snagom, koliko državnom vlašću muslimana.

Razlog je u tome što Islam u svome drugom po mudžtehidima preborenom stanju zasjeca i u suverena prava ljudi i državljana. To je najviša zapreka širenja Islama. On nastoji da narodima u njihovoj službi i molitvi prema Bogu nametne samo arapski jezik i pismo kao da je haša i Bog arapskog porijekla) i mnoga arapska običajna i lokalnim prilikama diktovana im prava koja su dobila šeriatsku sakciju. Osim toga ovakav Islam sputava i ličnu slobodu i prirodno pravo ljudi. Stručnjaci islamske vjeronauke i šeriatski pravnici išli su samo za tim da prošire dužnosti i skuče prava muslimana. U tom pravcu otišli su tako daleko da su postavili naročite stroge propise i u tome kako se muslimani moraju okretati, jesti, piti, odjevati i obuvati, obhoditi i pozdravljati itd. Bez prethodne dozvole svojih dušobrižnika ne bi smjele preduzimati ništa. Ono što je najglavnije u Islamu vjerovanje (iman) to je samo propuntnica za onaj svijet. Po ulemi propisana forma to je osnovno, a suština Islama (ahlak) sporedno.

Naravno, da se protiv takvog sitničarstva buni svijest svakog pametnog i obrazovanog čovjeka, a kada se jedanput pobuni ona se ne buni samo protiv bogoslova, nego često puta i protiv samog Boga i vjere, u čije se ime to radi. pa eto ti onda bezbožnika i bezvjernika, pa i svađe među ulemom i inteligencijom.

Vjera je prije svega odnos između Boga i čovjeka. Svrha je vjere da ojača etičku prirodu čovjeka, da budi i njeguje sve karakterne kreposti i moralne vrline ljudske. Prva i druga kategorija islamskih odredaba dogmatika i molitve (itihadat i ibadat) kojih je osnova utvrđena Kuranom, regulišu odnos između Boga i čovjeka, pa i iza toga stoji socajalna pozadina koja ide u prilog ljudi. Tome načelu ne bi imali ništa ni da dodamo ni da oduzmemo.

Svrha vjere postizava se trećom kategorijom islamskih odredaba moralom i ponašanjem (ahlak i adab). Moralne zasade Islama su realne a propisi ponašanja ćudoredni.

Tjelesna i duševna čistoća i zdravlje, skromnost, darežljivost i požrtvovnost, zadružna uzajamnost i solidarnost, socijalna pravda u društvu, sloboda svijesti i mišljenja, jednakost među ljudima i bratstvo među narodima — to su ćudoredne vrline i velike moralne zasade Islama. Tome ne samo što ne bi imao šta prigovoriti, nego sam uprav oduševljen i ponosan što pripadam vjeri koja to ispovijeda.

Preostaje nam još jedino četvrta kategorija islamskih odredaba a to je (muamelat) pravni šeriatski propisi koji regulišu društvene i poslovne odnose među ljudima.

U tome i jest glavno težište prepornih pitanja.

Ja smatram, da je to suvereno i prirodno pravo naroda i države, ljudi i državljana i da to ne spada u nadležnost vjere. Međutim osnovni princip šeriatskog prava postavljeni su samim Kuranom odnosno Bogom, a sve ono pak što je postavljeno Kuranom (kaže se) mora ostati stalno a muslimanima ne preostaje drugo nego da se u granicama tih pravnih principa stjesne. Pošto je Muhamed a. s. zadnji Božiji poslanik a Kuran konačna objava Božija, kakvu bi svrhu imali ti šeriatski pravni principi, ako bi se smjeli mimoilaziti? (pita se.)

Da odgovorimo na sve to: U prvom periodu Islama šeriatski pravni principi imali su te još kakvu veliku i blagotvornu svrhu za kasniju namjeru Boga i Pejgambera, za pobjedu Islama.

Treba imati u vidu da Arabija gdje se je rodio i preživio Muhamed a. s., da Arapi među kojima je djelovao i objavio Božiju vjeru Islam, prije toga nisu poznavali nikakve autoritativne državne vlasti. Oni su živjeli patrijarhalnim plemenskim životom u međusobnoj bezobzirnoj borbi i istrebljivanju i nisu poznavali drugih pravnih propisa osim nasilja. Žena je tu bila posve obespravljena.

Prva vlast i javna ustanova koja se je pojavila među Arapima, bila je islamska bogoštovna općina. Ona je bila u isto doba i zakonodavna općina i izvršna i sudska vlast. Bog je bio vrhovni i zakonodavac i sudija, meleći njegovi organi, džehenem jedina kazniona, a Kuran jedini zakon i ustav. Prema tome ja sam uvjeren, da šeriatski pravni principi koji su našli mjesta u Kuranu, imaju karakter prelaznih naređenja, koji su važili naročito tada kada su Arapi prelazili iz primitivnog plemenskog u organizovani nacionalni život i pravni državni poredak.

Historijska vrijednost tih prelaznih naređenja za prvu epohu Islama i prvih muslimana osporiti se ne može, ali aktuelna može. Za primjer uzmimo samo poligamiju i laki razvod braka, što po šeriatskom zakonodavstvu važi još uvijek, premda je to udešeno za one prilike mjesta i vremena i tadanji mentalitet Arapa, koji ipak nisu mogli skočiti iz barbarstva u krajnju civilizaciju, kada čovjek može savladati i samog sebe, pa makar i oplemenjen Islamom. Po šeriatskom pravu muž i mimo volju svoje zakonite žene i sa više žena oženiti se može, a za najmanju sitnicu i izgovor razvjenčati se, dok žena toga prava nema pa makar bila i najplemenitija a muž najpodliji.

Pred šeriatskim sudom svjedočanstvo jednoga muškarca vrijedi koliko dviju žena. Zbog zlaupotrebe ovoga prava i danas mnogi muslimani upropašćuju muslimanke i odguraju ih u prostituciju.

*

Nisam ja prvi, koji osporava aktuelnu vrijednost šeriatskog prava u današnjem stacioniranom stanju. Tjelesne kazne za redarstvene i kriminalne prestupe (kad i kisas) jasno su

propisane i po Kuranu. Međutim to su danas napustili svi muslimanski narodi izuzev Vehabija, koji se toga još uvijek pomalo drže. S tom gotovom činjenicom izmirila se je i ulema, pa nikom i ne pada na um, da taj kazneni postupak reaktivira. Ukidanje kisasa sada opravdavaju i muftije i kadije pa kažu: za Pejgamberova vakta nije bilo policije koja će prestupke sprečavati, sudova koji će to isleđivati i presuđivati, apsana gdje će se kažnjenici smjestiti, gardijana koji će ih čuvati, a sada sve to ima. Isto tako mogu i ja reći: za Pejgamberova vakta nije se znalo ni za parlamenat koji će zakone krojiti, a sada se za to zna i takve ustanove u čitavom kulturnom svijetu postoje, pa i naročita profesija učenjaka, koja se samo pravnim pitanjima zanima.

Sada, pošto smo utvrdili diagnozu bolesti, da pokušamo potražiti najradikalniji lijek i najkraći put za liječenje i brzo ozdravljenje Islama i muslimana. Iskustvo je pokazalo da zapisi i strave, čvaranja i bajanja, dove i virdovi tu ništa ne pomažu. Sa zapada importirani serumi ili po ulemi patentirane injekcije, samo smrt odlažu. Organizacije, reorganizacije i površne reformacije također malo. Kao jedini spas javlja se operacija i ništa više.

Ako ne žrtvujemo slijepo crijevo ili upaljene krajnike, mogli bi izgubiti i glavu. po mome mišljenju jedini način da se izbjegne katastrofa jest ovo:

1. Da se pojam o Kuranu svede na pravu mjeru vjere i tako očuva i usavrši prava čistoća Islama, te da se strogo razluči opće od posebnog mjestom i vremenom uslovljenog. Da se Kuran smjesta prevede na naš jezik, kako bi se izravno mogli poslužiti njime bar u pitanjima imana i morala, a ne da ga rabimo samo radi sevaba i čuvamo kao historijsku relikviju, koja nas podsjeća na devletliju a. s.

2. Da se Sunnet u odnosu prema Kuranu smatra fakultativnim izvorom Islama, kako bi iz njega mogli odabrati ono, što je u neposrednoj vezi sa vjerom i saglasnosti sa islamskim duhom. Prenešeno (menkul) mora biti i pametno (makul), inače otpada.

3. Da se u društvenim i poslovnim odnosima među ljudima (muamelatu) primjeni parlamentarni sistem idžmaa i kijasa (onakav kakvog sam izložio ranije), da se takvom parlamentu dade isključivo pravo (nesha) i (riajeti maslahata) i da se pravne presude izriču samo na osnovu onih zakona koji su prošli kroz zakonodavnu skupštinu slobodno biranih narodnih zastupnika i predstavnika sviju staleža. Kratko rečeno da šeriat postane javnim pravom svih muslimana i muslimanki.

Pođimo stopama mladog i revolucionarnog naroda turskog, koji je zadivio cijeli svijet i stekao simpatije svih naprednih muslimana, s time što je rastrgao sve okove, oslobodio se svakog suvišnog balasta, što je smetalo napretku muslimana i procvatu Islama.

E. Bulbulović.

*

Ur. — »Islamski Glas« kao javno kulturno glasilo svih muslimana, nastoji da u kulturnom radu i izlaganju svih naših vjerski, kulturnih i društvenih pitanja zadrži objektivan stav dajući punu mogućnost svim javnim radnicima, kako ilmiji tako i inteligenciji, da iznesu svoje dobronamjerne i dragocjene poglede na čitav naš vjerski i društveni život. Potrebno je da dođe do što veće izmjene misli između ilmije i inteligencije, kao i protivnih shvaćanja, kako bi se konačno mogla naći neka platforma na kojoj bi i jedni i drugi mogli zajednički sarađivati i svojim radom doprinijeti napretku muslimana i muslimanske zajednice. Znamo, da je ovo serija članaka gosp. Bulbulovića kod izvjesnih krugova naše ilmije naišla i na osudu, šta više pojedinci su išli tako daleko da su isticali da je to pisanje protiv islamsko. Bilo je i prigovora da o tim pitanjima ne može i ne smije raspravljati jedan laik. Ima izvjesnih momenata u pisanju gosp. Bulbulovića sa kojima se ne možemo složiti, jer su izvjesne misli i predpostavke postavljene na nepotpunom poznavanju temeljnih principa — na kojima je zasnovano šeriatsko pravo. Ali je po opću muslimansku stvar mnogo bolje, da sva ta suprotna mišljenja izađu na javnost, da ilmija nastoji da taj kamen spoticanja ukloni i nejasne stvari objasni, tako da budu potpuno pristupačne i našoj inteligenciji, koja treba što jače, sa jakom i čvrstom argumentacijom privući i upoznati je sa pravim stanjem stvari. Mora se što jače vezati, a grijeh je dati i najmanjeg povoda da dođe i do mogućnosti, da se dobri odnosi kidaju. Kod raspravljanja svih ovih vitalnih pitanja treba šta više širokogrudnosti, a bez jakog razloga ne smije se niko osuđivati, a još manje smatrati odmetnikom onaj, koji ima dobru namjeru da posluži općem dobru muslimana. Pojedinac ne može i ne smije sebe postaviti na neki viši položaj.

U ovom članku također ima izvjesnih misli, sa kojima se ne možemo složiti, naročito one misli, koje se odnose na razvitak i misiju šeriatskog prava. O ovom ćemo kojom prilikom opširnije pisati i istaknuti neke činjenice, da bi korigirali mišljenje o misiji šeriatskog prava, koje je u ovom članku izneseno. Naročito bi poželjno bilo kad bi iz krugova naše ilmije došao jedan argumentirani odgovor, kojim se neka izvjesna nepravilna shvatanja ispravila i postavila na pravo mjesto. Na kraju ćemo završiti sa onim uzvišenim kuranskim riječima: »Ve džadiluhum billeti hije ahsenu«.

Privredna i turistička važnost željezničke pruge Sarajevo—Užice

Tko je imao prilike, da posmatra i da se nagleda krasota veličanstvene prirode duž želj. pruge Sarajevo—Višegrad, pa sve tamo do Užica, taj se nije mogao načuditi pregalaštvu, energiji znanju i vještini tehnike i ogromnom savršenstvu poznavanju i savladavanju svih teškoća. Pruga iz Sarajeva do Vardišta provedena je još prije rata (1907.) godine a drugi dio od Vardišta do Užica građena je od god. 1922. i predata saobraćaju u februaru 1925. god. pa je provedena kroz vrlo teški teren sa ogromnim stijenama pećinama brdima divljim potocima i rijekama, kroz veličanstvene i divlje predjele mnogih prašuma sa divljom zvjeradi, gdje dosada nije stupila ljudska noga.

Vožnja ovom prugom od Sarajeva do Užica traje svega 6 sati, pa za to kratko vrijeme dobije svaki putnik priliku da osmotri krasote prirode, da se načudi stvaranju divlje prirode, pa da najposlije klone od tolikih jakih impresija, punih romantike i krasnih panorama ovih krajeva, kroz koje vodi pruga sa nebrojenim tunelima, mostovima i drugim raznim prevojima.

Mnoga mjesta na ovoj pruzi karakterišu divlju prirodu kao: Banja Stijena, Renovica, Međeđa i divlji Šargan. Na toj se pruzi stječu pet planinskih potoka i rijeka, preko kojih je tehnika izgradila ovaj put (prugu) sa velikim naporima, te vještinom i znanjem savladala mnoge poteškoće. Tu se susrećete sa dubokom dolinom vijugaste i ponosne Miljacke, tom prugom dolazite u dolinu ziamenite Prače, nekad vrlo važnog trgovačkog mjesta za vrijeme turske vlade; prolazite kraj opasne i plave Drine, bučnog Lima, da se pod Šarganom susretnete sa Crnim Rzavom, koji vijugasto protječe kroz puste suvate i šumovite krajeve užičkog okruga. Raznim tehničkim napravama skrenula je tehnika na mnogo mjesta tok ovih potoka i rijeka, da bi se bez opasnosti mogla provesti željeznica i da se vožnja skrati bez ikakve opasnosti po redovni saobraćaj, materijalne štete i živote ljudske. Pruga se vijuga ispod izdanaka snježne Jahorine kod stanice Stambolčić, ostavivši stanicu Bistrik ispod ponosnog Trebevića, pa se ispod ogranka hajdučke Romanije zaustavlja kod stanica: Prače, Renovice, Banje Stijene i Mesića. Kraj vodenih i bijesnih korita navedenih rijeka vodi pruga do kraja bosanske granice, da se vijugastom prugom u obliku osmice popne do stanice Šargan—Vitasi, prolazeći prije toga kroz tunel od nekih 1000 metara. Sa Šargana vodi pruga nizstrmice preko Stanica: Kremne i Bioske i vijugajući kroz mnoge tunele kraj rijeke Dedinje silazi u ravnicu gdje se prostire bogato i lijepo mjesto Užice.

Od stanice Pale penje se pruga na uzvisinu kod stanice Stambolčića, gdje prolazi kroz dugi tunel. S jedne i druge strane opkolile su prugu guste omorove i jelove šume, koje markiraju visinu okolnih brda iznad 1000 m, a od mjesta Sjetline spušta se u dolinu rijeke Prače i njezinom dolinom slijedi sve do Ustiprače, jedne od najviše prometnih želj. stanica, jer se ovdje istovara i utovara roba iz srezova Čajniča i Foče. Tu se rijeka Prača slijeva u plavu Drinu, a pod stanice Međeđe ulijeva se u Drinu hladni i bijesni Lim, dolazeći iz krševitih gudura Sandžaka i Crne gore.

Kod Vardišta utječe u Drinu Uvac i Crni Rzav. Ovaj je dio pruge vrlo interesantan za ljubitelje prirode i njezinih krasota, naročito u ljetno doba, kada okolica ozeleni i oživi veličanstvena priroda.

Na ovoj pruzi do Užica prolazite kroz više od stotinu tunela, kraćih i duljih, koji se tuneli između želj. stanice Renovice i Mesića ređaju jedan za drugim. Kada se onuda vozite spopane vas neka trema i od silne buke lokomotive i vagona ne razabirete šumljenje mirne Prače, a zbog visokih i strmih stijena ne razabirete blage sunčeve zrake. U ljetno vas doba tu jedino razblažuje svježi i čisti zrak, pun svježe pare i sitnih kapljica vode, koje se na sunčevom svjetlu dižu iz korita rijeke Prače i Drine.

Ova pruga daje priliku turistima (planinarima, skijašima, lovcima, naučnicima i istraživačima prirodnih bogatstava), da uz jeftinu vožnju dođu do najudaljenijih krajeva, da se nažiju čistog i zdravog zraka, da se dive panorami divlje prirode, da se koriste njezinim bogatstvom (lovom i ribolovom) i da proučavaju i istražuju sve znamenitosti na polju: botanike, istorije i geologije, u koliko je toga još ostalo neistraženo. Pa koliko je interesantnih stvari i zgoda ostalo još neispitano i neotkriveno? Vožnjom iz Sarajeva preko Višegrada do Užica omogućen je direktan saobraćaj sa glavnim gradom naše države. Za putnike je putovanje do Beograda ovom prugom udobno, jeftino i interesantno a i brže nego onom preko Bos. Broda do Beograda. I prevoz materijala (robe i raznih produkata) je jeftiniji i lakši, jer nije potreban nikakav pretovar kao u Bos. Brodu, pošto je pruga sve od Sarajeva do Beograda uskotračna.

Na ovoj se pruzi skupljaju svi produkti za izvoz iz srezova: Foče, Čajniča, Višegrada i Rogatice. Tu dolazi na prvo mjesto izvoz u inostranstvo domaće drvene građe, naročito iz srezova Foče, Čajniča i Rogatice. U tim se srezovima nalaze velike šumske industrije: »Varda« u Višegradu i Foči, »Durmitor« u Ustiprači, Feltrinelli u Sjetlini i firma Hadži Šabanović u Koranu kod Pala. U Čajniču postoji oko deset malopilanara. Drvo se izvozi na želj. stanice: Pale, Koran, Sjetlinu, Rogaticu—Mesići, Ustipraču, Međeđu i Višegrad.

Ne manje je važna ova pruga za izvoz voća iz svih gore navedenih srezova kao: oraha i šljiva iz Foče i Višegrada, a jabuka, krušaka i šljiva iz Goražde, gdje od nazad više godina postoji drž. voćni rasadnik (sada pripada Kr. ban. upravi u Sarajevu). Voće se izvaža na sve strane svijeta, naročito u Austriju, Čehoslovačku i Njemačku. Iz sreza zlatiborskog, už. požečkog i čanaskog, izvaža se ovom prugom dosta voća (jabuka i šljiva) i građa, a ne manje je važan izvoz drvene građe, naročito borovine iz sreza zlatiborskog.

Spajanjem pruge od Vardišta do Užica u god. 1925. dobili su bolju prođu čuveni užički mesnati i mliječni produkti (suho meso, pršut, kajmak i masni sir).

Ing. Omanović.

Šejh Sadudini Rifai — preselio!

»Mumini ne umiru, već sele iz jednog u drugo obitavalište«.
Hadisi-šerif.

Sredinom prošlog mjeseca »sakrio« se ispred naših očiju i uzdigao se u visoke nadzemaljske sfere, veleučeni mutesarif, Šejh Sa'duddin efendija, starješina Rifaijske tekije u Skoplju, ostavivši nama, kao svoju svijetlu uspomenu: uzor pregalaštva, strpljivošti, radinosti i postojane dosljednosti Hazreti Resulullahovog pravog puta, te svoj zemaljski plašt kojeg označuje svježi humak zemlje u njegovoj tekiji u Skoplju, nakon što je proboravio nepunih šezdeset i pet godina na ovom prolaznom svijetu.

On je uistinu bio dostojan šehovskog naziva, jer je njegova učenost bila beskrajna. Za njega se mirne duše može reći, da je on bio od onih Arifima, koji, prvo, nad sobom primjenjuju svoje učenje, pa tek onda traže, da ih drugi slušaju i slijede.

Povodom njegovog preselenja na ahiret u skopskom »Vardaru« od 31. marta o. g. napisao je g. S. Stefanović, hvalevrijedan podugački članak, popraćen sa dvije fotografije, u kojem, poštovani člankopisac, između ostalog kaže:

»Uvek svež i čio dočekivao je šejh Saded-din efendija svoje goste. Prekrstivši noge, umeo je da ćuti i sluša, a kada je govorio, sipao je biser istočnjačke mudrosti.

»Pesnik je bio Saded-din i filozof i mnogo je voleo život, i bližnje svoje. I mudrac je bio Saded-din i lutalica duhom.

»Nikada se misao njegova ne zaustavi. U večitoj potrazi za mudrošću, bogatio je svoje znanje. I mnogo je čitao i pisao rasprave i pesme. Putovanje nije bilo razonoda, već dodir sa stvarnošću.

»Firdusia, Ibn Sauda i mnoge mudrace Istoka upoznao je čitajući ih u originalu. Samo je on mogao da čita stare muslimanske rukopise Juga. — Mnogo učen i mnogo mudar musliman beše Saded-din i mnoge je dane i noći provodio nad starim rukopisima, pijući mudrost sa nepresušivih izvora.

*

»I stranci, iz dalekih evropskih zemalja dolazili su filozofu Saded-dinu. A on je smješeći se govorio:

Ti sebe gledaj, ti sebe
Ako si istina ti sebi,
Dok ne poznaš sebe
Ne možeš naći ti sebe.

(Prevod g. Gliše Elezovića.)

»Takav beše Saded-din efendija, jer je mnogo voleo ljude.

*

»Sa kolena kolenu prenosilo se znanje šeiha u Saded-dinovoj porodici. I njegov otac, šejh Mehmed bio je čuven.

Dolazili su stranci i radoznali kod Saded-dina. A on je udovoljavao radoznalost, jer:

Srce je ogledalo Gospodnje,
Nemoj kidati ničije srce,
Ono je poprište božje ljubavi,
Nemoj kidati srce ničije.

(Prevod g. Gliše Elezovića.)

»I objašnjavao je Saded-din:

»Po Seidu Ahmedu Er-Rufai prozvan je red derviša Rufaije, čije je središte Basra a ja sam samo šejh skopske tekije.

*

»Pesnik beše Saded-din efendi, šejh tekije Rufaije u Skoplju. Pevao je pesme sa lirskom i filosofskom sadržinom.

»Derviš postaje samo čovek koji žudi za znanjem i traži istinu — čista duša i čistog srca. — Takav beše Saded-din.

»Kada derviš upozna sebe i ugleda sebe, kada se delom i stvarnošću uzdigne do filozofa, on poučava ljude. Putuju. Mudruje.

Dobro je znao Saded-din: »Srce je ogledalo čovjeka.

Derviši — to su ljudi bledi, neuhranjeni, anemična lica i oštrih prodirnih očiju: filozofi.

Derviši su ljudi, koji sebe uzdižu duhovno. Uzdižući sebe, uzdižu čoveka. Moral derviša je na visokom stupnju. Sama pomisao na zločin jeste prestup. Licemer i farizej ne može da stupi u derviški red.

»Derviš, — to je velika vera. Asketska volja.

»Ne formom, već direktnim dodirom upoznati stvari. Diskusija, dialog, putovanja, dodir sa ljudima — to je metod, kojim se derviši duhovno uzdižu do filozofa.

Znao je to Saded-din i zato: »Ti sebe gledaj, ti sebe«...

»Naš odlični orientalsita g. Gliša Elezović veli:

»Tekije su nekada bile kuće za vaspitanje; to je dom prosvete. Svi su derviši bili dužni, da očiste dušu svoju i srce. Pri tom, svaki red derviša ima još radi svoga duševnog usavršavanja da krasi sebe: uzržavanjem, lišavanjem sebe od svih telesnih zadovoljstava, izdvajanjem od sveta i nada sve to, izvršivanjem dobrovoljnog mučenja postom, putovanjem i strenstvovanjem.

»Tekija je propovednica jednog visokog čovečanskog morala. U tekiji možete naći iskristalisane misli filozofske izreke, čak filozofske sisteme.

»Sve ste to mogli naći kod Saded-dina.

»Saded-din je umro. Ostala je velika uspomena na njega. I reči.

»Derviši su smerni. Saded-din beše derviš.

»Derviši su ljudi — filozofi, koji su dobrovoljno primili siromaštvo.

»Saded-din beše ubogar.

»Resul je rekao: — Siromaštvo je moj ponos.

»Derviški pesnik Junus Imre: — Ovo moje srce na ovom svetu nađe diku, u uboštvu.

»Saded-din govoraše: — Ti sebe gledaj, ti sebe, ako si istina ti sebi, dok ne poznaš sebe — ne možeš naći ti sebe.

»Takva beše Saded-din efendija, šeih Rufaiske tekije.«

•

Prošle godine u januaru, dok je još šejh Saded-din efendija bio čio i zdrav tjelesno, skopski su ga književni krugovi cijeneći njegovu veleučenost, htjeli predložiti za člana Akademije nauka. Povodom toga, u skopskom su »Vardaru« stajali tada i ove retci, u kojima se govori o dervišima Rifaijskog tarikata:

»Šejh ovih derviša je učeni Saaded-din efendija, njihov šejh: stari gospodin sa likom Anatola Fransa, istočnjački filozof, koji daje dnevno po deset audijencija brodolomcima svih vjera. Kod njega, u njegovom velikom salonu, mogu se ponekad petkom vidjeti njemački baroni, francuski esteti, naši novinari »putopisci«, engleski turisti, fotoreporteri i globetroteri. Za svakoga on ima lijepu rije, cigaretu, ružu, čaj, poneku brošuricu, vizitkartu, sliku ili zapis.

Saad-ed-din je gran-senjer, koji se bavi poezijom i filozofijom. Sam piše stihove i sam ih komponira. Inspirisan, on nije materijalist. On živi da čini dobra djela a starost i slabost čine da umire skoro svakoga dana, nasmijan i blažen, jer vjeruje u Boga i u njegovu milost.

Odličan znalac arapskog jezika kao i turskog, a znajući i perzijski, Saad-ed-din efendija je obavezao našu nauku, pomažući mnoge naše historijske pisce da dešifriraju i prevedu mnoge i mnoge natpise, zapise, zaplete i rukopise, kao što je pomogao, da se dođe do adekvatnog prevoda mnogih fermana, odnosećih se na našu historiju. Blagodareći njemu, mnogi detalji naše srednjevjekovne i novije historije su već riješeni. To mu zaista daje za pravo da dostojno zasjedne u skopskom Naučnom Društvu ili u nekoj od naših Akademija«.

•

Napisah ovo nekoliko redaka u namjeri da bi život i rad šejh Saded-din efendije poslužio kao uzor, našim šejhovima i dervišima, ne bi li i oni pošli njegovim svijetlim stopama. Neka mi je dozvoljeno, kao derviškom prišipetlji, da uskliknem Hazreti šejh Saded-dinu: **Kadde-sallahu sirrehul azziz** (Neka Allah blagoslovi njegovu tajnu) a nama **Ve nefahna bi ulumihi Amin.** (Neka nas Allah dž. š. okoristi njegovim saznanjem. Amin!).

Ib. Ad.

VELIKA POMOĆ BANA VRBASKE BANOVINE JEDNOJ SIROTNOJ PORODICI.

Ban Vrbaske banovine g. Kujundžić kao veliki zaštitnik sirotinje i oskudnih, svojim obilnim prilogom pomogao je udovi Hati Filipović iz Ključa.

Ovaj akt g. bana primljen je kod građanstva sa osobitim simpatijama i zahvalnošću, jer je time pomognuta jedna siromašna i oskudna porodica i majka, koja je ostala bez svojeg sina jedinca upravo u času, kad je trebao da završi studije i otpočne izdržavati svoju majku. x.

=*=

Tuzla: Na 5. o. mj. zaručili su se g. Aljoš Avdić, špediterski pomoćnik sa simpatičnom gđicom Kadirom Kreso iz Tuzle. Čestitamo.

—o—

Drvar: Na dan 1. Muharema 1355. god. u kući našeg prijatelja g. Ahmeda i Hajrije Kulenović iz Drvara našao se sin prvenac, kojemu su nadjeli ime Muharrem. Bio im hairli i sretan.

Ismet A. Tabaković, Sarajevo:

Tragedija mladosti

Melanholija — bauk koji ubija iedalizam.

Život našega vremena toliko je užurban, bučan i nervozan, da je melanholija postala u svijetu prava epidemija, koja ne mimoilazi u posljednje vrijeme čak ni djecu. Naziv ove bolesti potječe iz medicine, a znači: snuždenost, sjetu i unilost. Melanholije ima više vrsta, na primjer: melanholija agitans (nemirna sjeta), melanholija furiens (pomamna sjeta), melanholija religiosa (pobožna sjeta) i t. d.

Ova bolest javlja se redovito kod ljudi sa slabim nervima, kod onih koji

su preopterećeni duhovnim radom, brigama ili su hereditarno melanholične prirode.

Ljudi takove vrste snažnom autosugestijom uspijevaju veoma brzo da u svojoj memoriji stvore pretstavu o bilo kojoj bolesti, koju u stvari nemaju, i ta ih fiksna ideja progoni tako dugo, dok se oni stvarno ne razbole od bolesti, čiju pretstavu nose već u sebi.

Karakteristično je da ta bolest zauzima sve više maha u masama savremene omladinske generacije tako, da u posljednje vrijeme samoubistva hipohondrične djece, a i odraslih nisu više nikakva senzacija, niti pretstavljaju za mjerodavne faktore problem o kojemu bi trebalo ozbiljno razmisliti.

Melanholija se javlja često puta kao nasljedna bolest, koju djeca svojim rođenjem donose na svijet, i ne mogu da je se oslobode kroz dugi niz godina, a ako još pored toga žive u teškim prilikama, redovito postaju malodušni i svršavaju samoubistvom.

Buran i neuredan život, bančenje i rasipanje energije uzalud, pogoduje svim živčanim obolenjima uopšte, a hipohondriji (sjeti, čamotinji i sumornosti) naročito.

Ova bolest najuspješnije se liječi kontra sugestijom, pa su u te svrhe u kulturnim zemljama osnovani naročiti instituti, gdje se liječe bolesnici sugestivnim putem i vodi strogi nadzor nad načinom života pacijenata koji moraju u svakom pogledu da vode miran i sređen život, bez avantura i ludovanja svake vrste.

Djecu, koja u sebi nose klice nervnih bolesti bilo koje vrste, treba odgajati trezveno, higijenski i savjesno: uklanjati ih iz nezdravih stanova ili prostorija gdje se puši, često ih izvoditi u prirodu i podučavati ih o smislu konstruktivnog života, jer jedino na taj način može se spriječiti velika tragedija savremene mladosti, koja svakog dana gubi pojam o sebi i životu.

Pod sugestijama mračne filozofije iz prošlog stoljeća (Schopenhauer. Spencer i tako dalje) omladina gubi spoznaju o pravoj vrijednosti i svrsi života, bez vjere i nade, bez upućenosti i ideala, pada kao žrtva svoje neiskusnosti, naivnosti i neosnovanog pesimizma, koji u većini slučajeva vodi ravno i neminovno u propast.

Preporučujemo s toga našoj omladini, da se kloni društva i literature, koja bi mogla da je krivo uputi o smislu života.

Melanholija izbjegava i daleko zaobilazi ljude konstruktivnog duha, ljude od ideala i ljude koji znadu što hoće i kuda idu. Ideale treba formirati, za njih treba živjeti, boriti se i mrijeti; to su nam u amanet ostavili naši najsvjetliji duhovi iz prošlih generacija — idimo njihovim stopama, jer samo na taj način mi ćemo uspjeti da dokažemo svijetu da život ipak nije tako velika besmislica kao što je to napisao Schopenhauer i ostali njegovi istomišljenici.

Sa uzdignutim čelom pođimo i napredujmo tragom naših starih velikana i svanut će nam zora vedrijih dana.

IZ KONJICA:

PREDAVANJA.

G. Anatol Zerovni održao je poučno predavanje u Jug. Musl. Klubu na dan 12. III., sa temom: »Moralno ponasanje omladine«.

Refik Hadžiahmetović je također 9. aprila u klubu održao predavanje prilikom dvogodišnjice smrti, o životu i radu velikog pjesnika i književnika merhum Dr. Safvetbega Bašagića (Mirze Safveta).

PRIPREME ZA LJETNU ZABAVU.

Jug. Musl. klub u Konjicu prirediti će prvu svoju ljetnu zabavu na dan 3. maja u ljetnoj bašči na Tušćici. Program je vrlo bogat sa raznim točkama, te će se davati i pozorišni komad »Omerbeg Ljubović« od Vl. Tmuše. Bit će i tombola ručnih radova. Čine se velike pripreme.

POPRAVAK STAROG KAMENOG MOSTA

Stari kameni most Kralja Aleksandra I., koji vodi preko Neretve, temeljito se popravlja. Kamene kule su temeljito popravljene, koje su bile oštećene prilikom poplave Neretve u novembru 1934. god. To je prvi popravak od kako je sagrađen godine 1675.

GRADNJA TEKIJSKOG ZIDA.

U »Islamskom Glasu« br. 22. od 4. marta pisano je da bi bilo vrlo pottrebno popraviti zid ispod Tekijske (Mehmed Čauš) džamije.

Kr. Banska uprava u Splitu je votirala kredit za popravak istog, te se je počelo sa dovlačenjem kamena. Rad je započeo i nasipi se udaraju da se odbije voda, pa će se tek onda sa gradnjom otpočeti. Ovo je velika korist za naš Konjic

Drug.

PREMJEŠTAJ ŠERIATSKOG SUDIJE IZ BERANA.

Berane, 17. marta 1936. Rijetko je koji kraj naše otadžbine bio toliko izložen ratnim nepogodama, koliko naš, pa su i ratne posljedice tim osjetljivije i surovije nego u drugim mjestima u našem kraju djelovale. Naročito za nas muslimane. Posvemašnja stagnacjia odrazivala se u svemu, a najizrazitije u vjersko prosvjetnom pogledu i sa zebnjom gledali smo u budućnost — šta će biti sa našim pokoljenjima. U takvim prilikama došao nam je prije dvije i po godine kao od Boga poslat novi kadija sudija Hafiz Rašid ef. Tvrtković, koji je rodom iz Višegrada, a koji je odmah kao svjestan vjerski prestavnik uočio sve nedostatke našeg kraja i dao se na posao.

Trebalo je dosta islamskog samopregoravanja, mnogo patriotskog truda i napora, mnogo nesavladive energije, da bi prilike u ovom kraju krenule na bolje. Hafiz Rašid ef. Tvrtković imao je sve ove osobine pa ih je nesebično u potpunosti upotrebio na narodnu korist i dobro bez razlike vjere. Stanje odmah krene na bolje i uspavana muslimanska svijest počinje se postepeno buditi. Za kratko vrijeme osnivaju se u svim selima našeg sreza »sibijan mektebi«, u svima školama postavljaju se vjeroučitelji i time nam zapušteni islamski elemenat dobiva vjeru i raspoloženje prema školi i prema otadžbini, te se tako posvećuje pažnja prema džamijama, moralu i islamskoj porodici, prosvjeti i bratskoj slozi.

Njegova je velika zasluga za ovaj kraj, rad na umirenju uzburkanih strasti, na širenju bratske sloge, kako među nama muslimanima, tako i prema braći pravoslavne vere, jer je do njegova dolaska antagonizam između pojedinih plemena bio dostigao vrhunac netrpeljivosti, da su iz te netrpeljivosti bili ne rijetki događaji: svađe, tuče i ubistva. On prvi iza rata (pa i prije) ustaje javno i odlučno zborom i tvorom propagira geslo: »Brat je mio koje vere bio«, i rezultati u tom pogledu očigledno su blagodarni, na čemu smo mu duboko zahvalni svi bez razlike vjere, jer tek sada dolazimo do prave spoznaje, do bratskog raspoloženja.

Njegova samopožrtvovnost za dobro ovoga kraja vrijedna je najveće pažnje ne samo sa naše strane, nego i od šire javnosti. Njegovim odlaskom iz našeg kraja osjećamo veliku prazninu i kao njegova djeca za roditeljem puni čežnje za njegov skori povratak među nama, ostajemo mu blagodarni i želimo da i u novom mjestu proširi svoj kulturni, prosvjetni i blagotvorni rad.

Za njegovu samopožrtvovnost na podizanju male i sitne djece osnivanjem sibjan mekteba za iste, da bi mogli znati šta je njegov zadatak za budući napredak, nikada neće biti izbrisan i naša sada maloljetna djeca nikada neće zaboraviti vaše besjede da oni u zanosu uče: »La illahe illalah hak Muhamedun resulullah«.

H. R.

ČUVAJTE SE NAPASTI MISIONERA.

Prije dva dana pojavile su se u Tuzli dvije mlađe ženske, po izgledu preobučene kaluđerice kvalifikovane misionarke, koje su isključivo hodale po muslimanskim kućama i prodavale razne biblijske knjižice i brošure, a nekim muslimanskim ženama i djeci dijelile i džabe.

Ove nezvane i neželjene »gošće« bile su toliko smjele i drske, da su bez ikakvog javljanja ili kucanja ulazile u muslimanske kuće i na gornje spratove. Na pitanje jedne muslimanke, šta će nam te knjižice, jedna je odgovorila, treba da oplemenite duše, jer vi ste u zabludi, i na pogrešnom putu! Stoga je danas u svima džamijama poslije džume javljeno svima muslimanima da se čuvaju takovih gostiju i knjižice spale, jer iste vrijeđaju islamske propise.

Jednoj je knjižici natpis: »Sveopći je rat blizu!« a već na prvim stranicama govori o Bogu Jehovi i trojstvu. Druge knjižice također propagiraju isto. Trebalo bi nadležna vlast skrenuti pažnju ovim »damama«, da ovo nije Kina ili Kongo, niti Azijska ili Afrička kolonija, gdje ovakove ptice mogu da se legu i pjevaju.

Bilo bi umjesnije, da se ovim brošurama ostave nas muslimane u miru.

»Jahjazade«.

Urednik: Hafiz Muhamed Pandža. — Vlasnik i odgovorni urednik: Asim Šabanović, direktor. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i dr.: Stjepan Vrček.

POJEDINI BROJ 1.50 DIN. TAKSA PLAĆENA U GOTOVU.

Islamski Glas

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata: Godišnja . . . Din 72·— Polugodišnja . . Din 36·— Tromjesečna . . Din 18·—

Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7/I.

Izlazi svakog ponedeljka. Plativo i utuživo u Sarajevu

God. II. Pretplata za inostranstvo Godišnje Din 120·—

27. aprila 1936. Sarajevo 5. Safera 1355.

Rukopisi se primaju do četvrtka o podne

Br. 28.

Uloga razuma u Islamu

„Radi kao da ćeš živjeti uvijek, Moli se Bogu, kao da ćeš umrijeti sutra“.

»U pravoj i čistoj nauci nema ništa što bi moglo proturječiti Islamu i rušiti njegove principe«.

Mustafa El-Meragi.

*

»Ako su sve vjere tačne, u što niko ne sumnja, i pozivaju spoznaje istine, onda mi muslimani pozitivno znamo, da naučno i logično ispitivanje nemože dovesti do rezultata, koji su u oprečnosti sa Islamom, jer istina ne proturječi istini, nego se popunjuju«.

Ibni Rušd.

*

Neoprostiva je pogreška smatrati Islam religijom u njenom običnom smislu. Vjera, koja smatra ovozemni život srestvom za postignuće vječitog prekogrobnog života ujedinivši dobro i jednog i drugog, nemože biti takvom. Propisi, koji nalažu, da se cilj (ahiret) može postići služeći se samo moralnim i poštenim sredstvima (živeći pošteno) ne mogu biti samo vjerskog karaktera u religijskom smislu. Već time što je Islam učinio sreću ahireta ovisnom o sreći ovog svijeta dovoljno je naglašeno, da on nije samo nauka o smrti, nego je isto toliko i nauka o životu.

Riječi Svemogućega: »Ne zaboravi svoga udjela na ovom svijetu«, kao i riječi Velikog Učitelja: »Radi kao da ćeš živjeti uvijek, moli se Bogu kao da će umrijeti sutra« i »Najbolji je onaj koji ne ostavlja ahiret zabavljen dunjalukom, a niti obratno, nego uzima i otud i odovud«, zato su nam najveći argumenti.

Iz toga jasno proizlazi, da Islam ne zapostavlja ništa, što može udobnosti ljudskog života služiti, a prava je anomalija misliti, da on ima neprijateljski stav prema nauci.

Zar vjera, koja je ljudski razum, spasivši ga inkvizicije, gdje je bio osuđen na smrt, digla nada sve i proglasila ga mjerilom svega, može biti neprijatelj nauke, toga ploda razuma. Zar Islam, čije je geslo »Inteligo ut credum« — ispitaj pa vjeruj, a ne »Credum ut inteligo« — vjeruj pa ispitaj — ali ako to ispitivanje dovede do protivnog čeka te lomača, nije najveći saveznik nauke, pa ako će te još tačnije on je sam nauka.

Nekoliko slijedećih načela Islama biće dovoljni da nam objasne položaj razuma u njemu, a ujedno i njegov stav prema nauci.

1. Dogma dogmi u svim nebeskim i zemaljskim religijama (koje nisu po Bogu poslate) je vjera u Boga. Islam kao najuzvišenija vjera ima i najsavršeniji pojam o Bogu. Spoznaja i vjerovanje u tu vječitu i apsolutnu inteligenciju sa svim njenim svojstvima po Islamu zasnivao se jedino na razumu. Islam kategorički zahtijeva od svojih pristalica, da Boga moraju samo razumom spoznati i doći do tačnog uvjerenja. »Islamski su učenjaci — veli M. Abduhu — složni u tome, da vjerovanje u Boga predhodi vjerovanje u poslanstvo, i da je nemoguće vjerovati pjegambera prije nego Boga. Iz toga slijedi, da se spoznaja Svemogućeg ne može uzeti iz »poslatih knjiga« jer je nelogično i upravo apsurdno vjerovati u nebeske knjige prije nego li vjeruješ u postojnost onog, koji ih je poslao«.

Nemoguće nam je ovdje citirati sva Kuranska ajeta koja potiču na razmišljanje o prirodi, njenim zakonima, njenom postanku itd. Tantavi Dževheri poznati islamski filozof i jedan od savremenih komentatora Kurana u svom djelu »Enniramu vel Islamu«, veli, da takovih ajeta ima 850.

2. Drugi princip na kom počiva Islam je zdravo i logično ispitivanje. To je jedino sredstvo čistog vjerovanja. Veli jedan dio »Ehli Suneta«: »Svaki je čovjek, koji tražeći istinu upotrijebio sve svoje umne sile spašen, pa i ako umre prije nego upozna istinu s uvjetom, da se ne bude zadovoljio sa sumnjom«.

3. U nauci o izvorima šerijatskoga prava kao i u dogmatici poznato je pravilo i primljeno od strane svih mezheba: »Ako dođe u sukob slovo Kurana ili hadisa sa razumom, postupiće se po zahtjevu razuma, a tekstu se mora dati smisao koji nije u oprečnosti sa zdravom logikom razuma«.

4. Islam zadužuje samo punoljetne. Iz toga se jasno vidi, da on opšti samo sa razumom. Uvaženi i priznati islamski autoritet Sejfudin Eb-ul-Hasan El Amedi u svom djelu: »Muntehessul fi ilmil usul« na strani 94, 1 dio, 29 poglavlje veli: »Islamski učenjaci svih frakcija potpuno su složni u tome, da su sve vjerske dužnosti vezane za razum i prema tome bude li neko lišen razuma postaje neuračunljiv i ne snosi nikakve vjerske odgovornosti«.

5. U »Islamskom Glasu« je bilo govora o idžtihadu i tamo je rečeno da je on jedna od imperativnih vjerskih dužnosti socijalnog karaktera. Ovdje nam je reći s obzirom na temu o kojoj pišemo samo to da je ustanova idžtihada u Islamu najjači argumenat, da je Islam sinonim razuma i nauke i da su nerazdvojni. Idžtihad nam — pravilno shvaćen — jasno svjedoči, da u Islamu postoji samo jedan autoritet, a to je autoritet čistog razuma. Poznato je pravilo kojeg su islamski učenjaci jednoglasno primili i koji spada među nužne vjersek dužnosti, te prema tome ko bi ga zanijekao ne bi bio više musliman, da je svaki mudžtehid dužan raditi i postupati o onom do čega ga dovede naučno ispitivanje. — »Jedžibu ala kulli mudžtehidi en jamele bi ma iddeahu ilejhi idžtihaduhu«. Božansko svjetlo, kojim je Svemogući odlikovao ljudski rod i učinio ga gospodarom svega postavivši ga svojim zamjenikom na zemlji, ne smije se utrnuti. Ono mora da sija i osvjetljuje puteve, koji vode spasu.

A sada da bacimo jedan letimičan pogled na historiju Islama, da vidimo ima li tamo dokaza za našu tvrdnju, kao i to da budemo na čistu sa praktičnom važnošću gornjih principa.

Prije svega nam je konstatovati, da je pokret, kojeg je izazvao Islam na svim poljima ljudske djelatnosti, kao i rezultati do kojih je došao ostao do danas jedinstven u historiji, a takav će bez sumnje ostati zauvijek.

Tamo u pustinji udaljenoj od svakug kulturnog utjecaja sa drugim narodima, gdje nije postojao nijedan preduslov za duhovni razvoj po današnjem materijalističkom učenju, koje smatra ekonomski momenat osnov ljudskog napretka, javlja se čovjek ummija, potpuno nepismen i za posve kratko vrijeme stvara čudesa. On se javlja pored pustinjskih poludivljih beduina kod kojih nije postojala mogućnost da preko noći stvara preporoditelje čitavog čovječanstva. Hazreti Omer, kojeg vapaji njegove kćeri, koju je htio živu zakopati pred samo poslanstvo Muhamedovo a. s., ne mogoše ni najmanje rastužiti, postaje poslije nekoliko dana čovjek koji zaboravlja sebe i svoje pa postaje ideal svih vrlina.

Tu svoju silnu konstruktivnu moć Islam pokazuje svagdje i van granica Arapskog poluotoka. I najjači tadanji narodi ne mogoše mu se suprotstaviti ili bolje rečeno ne htjedoše, jer ono što im je Islam nosio bilo je samo dobro za njih.

Ne prođe ni par godina, a već ljudski život dobiva posve drugi oblik, životni ideali se iz temelja izmijeniše; ljudski razum poslije vjekovnog trzaja u okovima postaje potpuno slobodan. Bagdad, Kordova, Kairo i drugi centri sa svojim čuvenim univerzitetima i visokim naučnim zavodima postaju najveći zaštitnici slobodne misli i žarišta nauke. I naučni pokret u Ervopi ponat u cijeloj kulturnoj historiji pod imenom humanizam i renesansa nije ništa drugo nego plod islamskog sveopšteg preporoda.

Prema tome principi, načela i ideje, koji su bil u stanju izvršiti preporod čovječanstva kakvog historija na svojim stranicama nije zabilježila, nemogu imati za cilj samo spremanje čovjeka za ono što je izvan domašaja zemaljskog života, niti mogu biti lišeni zakona čistog razuma.

Može nam se prigovoriti: a što je sa današnjim muslimanima? Vidimo ih svagdje u pozadini. Na taj prigovor odgovaram riječima Džemaluddin Afganije: »Ako mi sadanji muslimani hoćemo da dokažemo veličinu Islama, moralo priznati prije svega da mi nismo njegovi pravi pripadnici«.

Cairo, Šemmunnesim, 13. IV. 1936.

Husejn.

Politička situacija

Vlada i javno mnijenje

Svi južni Slaveni a naročito takozvani prečani, koji su živili pod tuđim okupatorskim jarmom, želili su svoje oslobođenje i ujedinjenje sa svojom braćom iz Srbije u jednoj novoj slobodnoj i nezavisnoj svojoj državi. Ali u aktu oslobođenja i svoga političkog ujedinjenja, zasluge svih Jugoslavena nisu mogle biti podjednake. Srbija je bila samostalna država, pa i njeni državljani Srbijanci bili su u boljem položaju od svoje braće iz preka. Srbijanci su bili u savezu sa onim državama koje su htjele da nas oslobode, a prečani su bili zarobljenici onih sila, koje su bile okupirale i Srbiju, pa htjele da i nju podjarme. Dakle zasluge pojedinaca u aktu našeg ujedinjenja, rezultiraju iz njihovog posebnog položaja u kojem su se slučajno tada nalazili. Rat je pokret masa u kojem pojedincima upravlja jedna divlja i elementarna snaga, pa su izuzetno rijetke one volje, koje se takoj snazi i ratnoj psihozi mogu da odupru. Oni koji su u ratu bili otvorenih očiju, imali su prilika da posmatraju psihološku pozadinu mnogih herojskih i patriotskih podviga. No kako bilo blagodareći oružju Srbijanaca, pasivnoj rezistenciji prečana i ratnoj sreći saveznika, osujećeni su paklni planovi naših neprijatelja, i spašeni smo svi.

Neposredno iza ujedinjenja mi smo se počeli prepirati u tome čija je zasluga viša u stvaranju naše nove države Jugoslavije. Srbijanci su to pripisival svome oružju. Hrvati i Slovenci svojoj otpornoj jugoslavenskoj svijesti i dobroj volji, a muslimani-Bošnjaci svojoj rasnoj snazi i svojoj historijskoj ulozi kojom su branili Balkan od germanizacije. Elem svi su bili zaslužni i svi su htjeli da ovjenčaju glavu aureolom slave i da se okite nekim trofejama. U tu svrhu oživili su mnoge ratne i historijske uspomene, koje bi trebale da budu u prošlosti zapečaćene. Pored organizacije Narodne Odbrane, Crvenog Križa i Jugoslavenskog Sokola, u kojima bi mogli da nađu mjesta svi, pojavila su se druga razna udruženja ratnika, četnika, dobrovoljaca i aradskih mučenika itd. pravih i krivih, odlikovanih i neodlikovanih. Na taj način mnogi plemeniti osjećaji koji bi trebali da budu u duši i srcu skriveni, iznešeni su na doboš i javnu dražbu i tako izloženi profanaciji. Po ugledu na svoje starije, ni mlađi nisu mogli mirovati i nezapaženi ostati. Stvorena su mnoga omladinska udruženja sa raznim patriotskim ciljevima, pa su se počeli baviti politikom i starateljskom skrbi za državu, i pozvani i nepozvani, i časni i nečasni, i umni i bezumni. Ovima su se pridružili razni politički diletanti, šarlatani i demagozi; mladi obrazovani zanešenjaci i stari učeni ali ukočeni akademici, koji situaciju posmatraju odozgo i nemaju nikakve veze sa stvarnim stanjem i praktičnim životom. Svi skupa stalno su zavodili narod i trovali njegovo javno mnijenje. U toj raboti išlo se je tako daleko, da se nije štedilo ništa, ni dom ni škola, i da su se zanemarivali mnogi konstruktivni radovi. Kod nas još uvijek ima ljudi koji nisu na čistu s time, da je naša Jugoslavija nova država, nego smatraju da je to produženje ili proširenje neke ranije države u kojoj i dalje trebaju da traju i na snazi ostanu stare otrcane metode, utopističke abstraktne teorije te stereotipne pseudo-akademske formule o državnom i narodnom jedinstvu. Vlastodršci koji su do sada upravljali zemljom, više su se brinuli o izbornoj geometriji, slučajnim partijskim aranžmanima i nadglasavanjem nego narodnim blagostanjem. Pošto ovake vlade nisu imale dovoljno oslonca u narodu i njegovom istinskom javnom mnijenju, tražile su podršku i uporišta u pomenutim udruženjima i vještačkim formacijama koja su im to i davala, ali im i svoju volju i svoje interese nametali, preko svojih eksponenata i nekih narodnih poslanika koji svoje mandate duguju više nji-

ma nego svojim vlastitim vrlinama sposobnosti, mudrosti i poštenju, te svome dobrom glasu u narodu. Naučeni jedan put da budu razmaženi, sada se oni teško odriču stečenih privilegija. U krilu takvih neodgovornih poratnih udruženja proklijala je klica korporativnog fašizma, izlegla se ideja autoritativnog režima i kod nas i svagdje, i u tome leži kriza demokratije i parlamentarizma.

*

Ustavom se propisuje organizacija, a zakonima funkcija države.

Naivno je i misliti da bi se naš politički život mogao normalizirati običnim administravnim mjerama i uredbama, te riječiti sva krupna preporna pitanja u okviru postojećeg uređenja. Sreća je da i danas nakon tolikog uzaludnog lutanja i opasnog eksperimentisanja, još niko ne misli da ruši državnu zgradu i dira u njene osnovne temelje. Sve što se momentano traži jeste: da se naša državna zgrada preuredi iznutra i prezida ondje, gdje treba, kako bi sva bratska plemena i sestre pokrajine mogle voditi posebno kućanstvo, a svi zajedno starati se za cjelinu države, braniti je od vanjskih neprijatelja i tako živiti u slozi i ljubavi.

Eto u svima tim do sada nabrojanim činjenicama leže i poteškoće i osnovni zadatci današnje vlade.

Vlada doktora Stojadinovića, Korošca i Spahe odnosno Radikalne Zajednice i ako još nije zadovoljila sve nade koje smo u nju polagali, i ako su mnogi izgubili strpljenje i prisebnost zbog toga što još nije ispunila sva narodu data obećanja, i ako su mnoga socijalna, privredna i financijska pitanja ostala netaknuta, ipak svi objektivni i dobronamjerni ljudi moraju priznati, da ona u našem političkom i državotvornom životu predstavlja jednu krupnu dobit i jedan veliki korak naprijed, u odnosu prema ranijem za uvijek minulom vremenu. Taj dobitak je prije svega u tome, što ljudi koji tvore ovu vladu razlikuju se mnogo od političara ranijih vlada sa svojim umjerenim taktom, sa svojom prisebnošću, uviđavnošću i uravnoteženošću. Oni ne zatvaraju oči pred stvarnošću niti guraju glavu u pijesak pred opasnošću, kao što su činili oni iz ranijih vlada. Najviša je zasluga ove vlade u tome što dovoljno toleriše slobodu štampe i dogovora kako bi time omogućila formiranje jednog jakog, zdravog i nepatvorenog javnog mnijenja u narodu koje će imati toliko snage, da politički život naše države skrene na pravi put. Dužnost je ove vlade u prvom redu ta, da izliječi ono bolesno stanje u narodu od kojeg najeviše trpi država; što ona i čini svima današnjim zakonima dopuštenim joj sredstvima. Oštricu tih zakona koje su ranije vlade donijele protiv naroda, današnja vlada okrenula je protiv njegovih neprijatelja, na koju se mogu obrezati i prijatelji, koji se pokažu neoprezni. Prije nego što se izliječe navedene bolesne strane u narodu, prije nego što se formira jedno zdravo javno mnijenje sposobno za rješavanje krupnih pitanja koja su na dnevnom redu, prije provođenja općinskih izbora po jednom demokratskom zakonu, ići u izbore novog zakonodavnog tijela, značilo bi slijepo ići u neizvjesnost. Samo i jedino s toga stanovišta, može se shvatiti oklijevanje današnje vlade u donošenju novih političkih zakona, i njena saradnja sa današnjim parlamentom i senatom koji su faktički nametnuti i državi i narodu i vladi.

Prije nego što završim ovaj kratki ali sažeti prikaz političke situacije, potrebno je da istaknem da ovo pišem samo po svojoj publicističkoj savjesti i informativnoj novinarskoj dužnosti, da bi tačno obavjestili čitaoce »Islamskog Glasa«, a nipošto po nekoj stranačkoj pripadnosti.

E. Bulbulović.

Imenovanje g. Fehim ef. Spahe za predsjednika Vrhovnog šer. suda

Ukazom Nj. V. Kralja a na predlog ministra pravde, imenovan je vrhovnim šeriatskim sudijom 3. grupe II. stepena g. Fehim ef. Spaho, sadanjeg naiba sarajevskog Ulema Medžlisa i Vekufske direkcije. Pošto je upražnjeno mjesto starješine Vrhovnog šeriatskog sudije to će položaj starješine sada preuzeti g. Fehim ef. Spaho.

Da li postupa

Grad. poglavarstvo u Osijeku pravilno po Zakonu o vjeroispovijednim odnosima od 1905.?

Kad se radi o prelazu nemuslimana na Islam, onda Gradsko poglavarstvo u Osijeku, uskraćuje uzimati stranke na zapisničko očitovanje i izdati formalnu »istupnicu«, a kad se radi o prelazu kojeg muslimana na kršćanstvo, onda se izlazi u sukret.

Povodom ovakovih nekoliko slučajeva, osječki imamat pod brojem 80, od 17. IV. 1936. godnie uputio je prestavku Kraljevskoj banskoj upravi u Zagrebu slijedeće sadržine:

»Po zakonu o vjeroispovjednim odnosima za bivšu Hrvatsku i Slavoniju od 17. I. 1936 g. § 14. i 15. i u komentaru Dr. Lanovića propisana je procedura o prelazu iz jedne u drugu vjeru.

Prema gorecitiranim paragrafima, dužnost je prvostepene političke vlasti, da prima očitovanja prelaznika i o tome izdaje zapisničku formalnu »istupnicu«, pošto svaki dušobrižnik uskraćuje istu izdati.

Za zakonu od 27. aprila 1916. g. § 7 Islam je priznat na području Hrvatske i Slavonije.

Po članu 11. Ustava Kraljevine Jugoslavije zajamčena je sloboda vjere i savjesti.

Po § 1. Ustava IVZ. Kraljevine Jugoslavije od 1930. g., obnarodovan u Službenim novinama broj 167—1930., Islam spada među priznate vjere u Kraljevini i ravnopravan je svima ostalim zakonom priznatim vjerama.

Uredba sa Zakonskom snagom IVZ § 20. t. l. od 5. mart a1936. Službene Novine broj 52-36. »ako bi se ma kojoj usvojenoj i priznatoj vjeroispovijesti dala veća prava, samim tim priznaju se prava i IVZ«.

Međutim i pored ovako jasnih odredaba i propisa Gradsko poglavarstvo u Osijeku, tumačeći na svoj način § 14. i 15. vjeroispovijednog Zakona uskraćuje primati na očitovanje stranke, koje prelaze iz druge vjere na Islam, jednostavno se oglašujući nenadležnim, što se vidi iz prepisanog priloga br. 15287 1936. Dok međutim kako se to vidi iz prepisa zapisnika od 8. aprila 1930. kad se radi o prelazu muslimana na koju kršćansku vjeru (Ramić Ibrahim) onda gradsko poglavarstvo u Osijeku prima očitovanje i izdaje zapisničku istupnicu, ma da u ovom specijalnom slučaju nije bilo apsolutno nadležno iz razloga, što je prelaznik, o kome je riječ u priloženom zapisniku bio stanovnik Vinkovaca i što nije propisno najavio istup iz Islama kod nadležnog dušobrižnika, već kod musl. bogoštovne općine, koja nije bila nikakav dušobrižnički ured, nego samo administrativna muslimanska ustanova.

Prema svemu goreizloženom ovaj Imamat smatra, da je Gradsko poglavarstvo u Osijeku dužno i obavezno primjenjivati vjroispovijedni Zakon analogijom, kao što to čine druga gradska poglavarstva i sreska načelstva u ovim krajevima. Ovo u toliko prije. što je spomenuti zakon izdat ranije t. j. 1906., kada Islam nije bio priznat u Hrvatskoj i Slavoniji, uslijed čega zakonodavac nije predvidio promjenu § 14. i 15. i o prelazu na Islam.

Ali član 11. stav 2. Ustava Kraljevine Jugoslavije nalaže, da je uživanje građanskih prava nezavisno od ispovijedanja vjere, što bi u konkretnom slučaju značilo, da se primjena vjeroispovj. Zakona proteže na sve priznate religije bez obzira na njegovu manjkavost.

S obzirom na izloženo, a budući, da se ovakvim nejednakim postupkom zapostavlja i potcjenjuje Islam (jer drugog zakonskog izlaza nema), te da ne bi zainteresovani posumnjali u ravnopravnost zakonom priznatih religija, to se umoljava Kraljevska banska uprava za cijenjeno objašnjenje.

V.D. imamat mat.
samostalnog Džemata
H. J.

Kako će se ovo pitanje, nadamo se, uskoro objasniti mi smo uvjereni, da će Kr. Banska uprava u Zagrebu pravilno donijeti potrebno riješenje, da neće imati potrebe tražiti na drugim mjestima objašnjenje. To pogotovu, što je pomenuti vjeroispovjedni zakon u kontradikciji sa najnovijim Jugoslavenskim zemaljskim propisima naročito u pogledu primjene na Islam. Tako isto dužni su i obavezni državni i samoupravni činovnici, da u ovom pitanju uz naplatu državne takse služe jednako svima građanima bez obzira na vjersku pripadnost, a ne da se ograničavaju na jednu vjeroispovijest i na zastarjelost kontradiktornih paragrafa.

Godišnja skupština

zagrebačke sekcije nov. udruženja

Zagrebačka sekcija Jugoslavenskog novinarskog udruženja održala je svoju redovnu godišnju skupštinu. Polije te skupštine izdat je slijedeći komunikej:

»U novinarskom Domu održana je danas redovna godišnja glavna skupština JNU, sekcije Zagreb. Predsjedavao je g. Slavko Jutriša, pretsjednik centralne uprave JNU.

Na skupštini su podneseni izvještaji kako o radu sekcijske i centralne uprave, tako i o mnogobrojnim staleškim i organizacionim problemima, koji čekaju hitno riješenje. Skupština je jednoglasno odobrila rad dosadašnje uprave i dala joj razrješnicu.

Osim toga primljen je niz rezolucija o svim pitanjima, koja su iznesena na skupštini, kao i o zloupotrebama sa novinarskim imenom i sa izdavanjem tako zvanih »posebnih izdanja« neredovnih listića.

Isto tako na skupštini je primljen predlog o osnivanju potpornog fonda zagrebačke sekcije JNU.

Na kraju je aklamacijom primljena lista nove uprave. Za pretsjednika je izabran g. dr. Branko Sokolić, za prvog potpretsjednika g. Slavko Jutriša, za drugog potpretsjednika g. Josip Pavišić.

Jesi li podmirio pretplatu?

PODLISTAK:

Mujezin Sevli džamije

Muharem Izmirlija, mujezin »Sevli džamije« u Mostaru je danas pravi ihtijar. Čitavih četrdeset godina, on se je s dana na dan penjao uz vitku munaru i pozivao muslimane na molitvu. Skoro pola vijeka njegov zvonki i prijatni glas rasprostire se dolinom grada.

Ovu »Sevli džamiju« sagradio je u staro doba jedan mostarski bogatun Sevli Hadži Hasan, pa joj je narod dao ime: »Sevli džamija.« Prostranost ove džamije i njezina gradnja pravo su remek djelo. Dovršena je u mjesecu Ramazanu, a radili su je čuveni turski neimari, koji su radili i staru ćupriju na jedno oko. Tog dana, bio je petak i u Mostaru je povodom otvorenja »Sevli džamije« bilo veliko slavlje. Mostarski alimi i naučenjaci održali su toga dana nekoliko predavanja iz raznih oblasti islamske nauke. Pri otvorenju uzeo je učešća i posebni sultanov izaslanik.

Nakon džume namaza, prenijelo se je slavlje i u vojsku, pa je toga petka vojnička glazba, sastavljena od anadolskih Turaka prokrstarila nekoliko puta gradom. U baščama uz srebrenastu Neretvu djevojke su provele taj ugodni dan u pjesmi, ašikovanju i pristojnoj zabavi.

Od prvog džemata, nakon što se je džamija sagradila, svaki dan je ona bila dupkom puna muslimana. Generacija za generacijom tu je dolazila i padala na sedždu Previšnjem Bagu, gospodaru Svijetova! Mujezini se mijenjali, dok nije došao red i na Muharema Izmirliju, jednog pobožnog i iskrenog čovjeka, koji se u Mostar doselio iz Smirne.

»Allahu ekber«, čuo se svake zore glas Muharema Izmirlije sa munare »Sevli džamije«! Zora, ta romantična zora u našem gradu odsijeva kao neko rađanje novoga svijeta, ugodno i privlačno... Pogled mujezinov u cik zore padao je sa udivljenjem na okolicu grada, koja bi na njegov zov oživila. Njegov ezan zanosio je nekom nerazumljivom snagom, koja je prodirala u sva srca...

I hrišćani u gradu, slušali su taj vječiti zov mujezinov, koji od iskona veliča i slavi Stvoritelja svijeta. I njihove uši skladno su primile taj čudni i zanosni glas mujezinov, ali im srca nisu skladna bila...

Sve tako iz godine u godinu, iz dana u dan. Uvijek jednako, harmonično i sikreno mujezin je zvao: »Bolje moliti, nego spavati... Allahu ekber!«

Svete i mudre Božije riječi, te vječita i prava istina dolazi nam polagano, ali sigurno. Srce, taj faktor, koji je najbliža veza sa duhom čovječijim počesto je sklono na slabost. Okolica, ljudi skloni porocima, slaba itikada opasni su nosioci svih zala i opačina. Ljudi, u kojim aje rođen životinjski instinkt nisu jaki da se u svakom dobu odhrvu utjecaju i krenu s pravog puta... Kod tih slučajeva, najviše se gubi vjera. Slobodna volja čovjekova? Tu baš stoji alternativa, kojim pravcem da čovjek krene? Dobrim ili zlim. — A kako čovjek i njegova volja nije tako odlučna, to je i uslijedila Božija odredba, kojim svojstvima se ne može da postigne. — Zato je i molitva Bogu najveći sredstvo za očuvanje čovjeka od hrđavih radnja.

Polagano, neprimjetno slabilo je vjerovanje. Zov mujezinoj nije dopirao u srca mnogih ljudi. Svaki dan »Sevli džamija«, taj Božiji hram bio je sve prazniji! Aršin i ovozemni poslovi, žene i strasti prevladale su voljom čovjeka, onom voljom, koja je najodgovornija na sudnjem danu. — Ali to Bog vidi... Dobar je. Iz decenija u decenij krnjio se Božanski zakon i doživjeli smo najnovija vremena. Muharem, taj pobožni i sromašni sluga Božji, kao i prije, uvijek jednako zove: »Allahu ekber!« — Njegov zov pada dolinom na neplodno tlo, a Bog Milostivi još uvijek dijeli rahmet i na zemlju i na ljude? Da li mi to vidimo?

Boli u duši Muharema mujezina ova pometenost njegove braće. Zove on, jasno i glasno, iz njegovih nekoliko riječi može se spoznati istina i pravi put. Ali? Mnogi ljudi, kanda nemaju vida i ako su im u glavi dva oka. Oba zdrava! I uši imaju, ali njima ne čuju. Pa to je Bog odavno rekao: To je Kuranska Istina! To je rečeno onda, kada nas među živima nije u opće bilo! Kako to? Ova istina važi za Muharema Izmirliju, a ne važi za hiljade drugih?

Pa kad je još u blizini »Sevli džamije« otvorena i jedna krčma, da se u njoj prodaje alkohol, taj sotonin proizvod, pohrliše u nju, a džamija opusti! Kada je ovo po prvi put mujezin Muharem vidio, kao izvan sebe pohrlio je kući i tamo se gorko i dugo isplakao... Njegovo vjerovanje postalo je tada još čvršće, potpunije. Vidao je svojim očima, kada bi stajao na munari, kako baš u taj čas ulaze ljudi u krčmu, u taj ovozemni džehennem. On se je u čudu pitao: Bože moj, pa zar ovi bijednici ne čuju poziva na molitvu? I na sve je još mislio...

Čuju, i još kako čuju, govorio je

Buđenje Palestine

Neredi i sukobi između Arapa i Jevreja u Jaffi i Tel-Avivu — Na granici Palestine pojavljuju se Beduini da nastupaju sa Arapima protiv Jevreja — Glavni komesar poslao vojničke odrede na granicu da onemogući ulaz Beduina u Palestinu — Iseljenici nisu mogli da se iskrcaju — Jevreji smiju otvarati zalihe municije — Očekuje se napad na Jerusalim — Neredi predskazani pred par mjeseci — »Vreme« o nemirima.

Kairo 22. aprila. Položaj u Palestini sve je ozbiljniji. U Tel-Avivu izgorjela je jučer cijela jedna četvrt nastanjena jevrejima. Naredbom vrhovnog komesara, koji je kao što je već javljeno od londonske vlade dobio neograničenu vlast hitno se koncentriraju čete oko Jerusalema, Haife i Tel-Aviva. Naročito se zamašne mjere poduzimaju oko Jerusalima, pošto su dobivene obavijesti da se sprema pokušaj napadaja na glavni grad Palestine. U tom napadaju bi sudjelovalo nekoliko hiljada ljudi.

Kairo, 22. aprila. Objavljeno opsadno stanje u Palestini znatno je uticalo na stišavanje razdraženih duhova. Nemiri i dalje traju, ali ne u onoj mjeri kao do sada. Pojedine općinske uprave objavile su apel na stanovništvo pozivajući ga na red i mir. Jučer poslije pokopa poginulih žrtava ponovno je došlo do sukoba, kojom je prilikom ranjeno desetak osoba.

Kairo, 22. aprila. Arapi su održali u Jaffi veliki zbor i odlučili da objave opći štrajk na neograničeno vrijeme. Vlak na pruzi Tel-Aviv Jerusalim napadnut je na otvorenoj pruzi.

Jerusalim, 21. aprila. Jučerašnji dan oosvanuo je pod opsadnim stanjem. Ulice Tel Aviva pune su vojnika i patrole krstare na sve strane. Na istaknutim mjestima postavljeni su mitraljezi. Odredi engleskih trupa krstare po rejonu, koji vodi iz Jaffe u Tel-Aviv radi održanja reda.

Dva parobroda, koja su jučer izjutra stigla u Jaffu sa jevrejskim naseljenicima nisu mogli da iskrcaju putnike, te su upućeni u Haiffu, odakle će naseljenici biti vozom transportovani u Tel-Aviv. Voz će ići pod oružanom pratnjom.

Jerusalim, 21. aprila. Visoki britanski komesar za Palestinu sir Artur Wanchope izdao je naređenje, kojim se jevrejskim poljoprivrednim kolonijama dozvoljava da otvore zapečaćene kutije sa municijom, koja se nalazi kod njih. U naređenju se preporučuje da se municija upotrebljava samo u najkritičnijim trenutcima.

Prema naređenju visokog komesara Jaffa je stavljena pod vojnu opsadu. Trupe su opkolile varoš i nije dozvoljeno ni jednom licu ni ulaz ni izlaz iz varoši. Situacija je veoma kritična.

Jučer su sahranjene žrtve nedjeljnih sukoba.

Kairo, 21. aprila. Položaj u Palestini sve je kritičniji.

U Tel-Avivu izgorio je jučer čitav jedan kvart, nastanjen Jevrejima.

Po nalogu vrhovnog komesara, koji je, kao što je već javljeno, dobio od vlade u Londonu neograničena ovlašćenja, hitno se koncentrišu trupe oko Jerusalima, Haife, Jaffe i Tel-Aviva.

Naročito su zamašne mjere poduzete oko Jerusalima, pošto su dobivena obavještenja da se sprema pokušaj prepada na glavni grad Palestine, u kome će učestvovati nekoliko hiljada ljudi.

Vrhovni komesar sazvao je na konferenciju vodeće ličnosti mandatske uprave.

London, 21. aprila. Javljaju iz Jerusalima: U cijeloj Palestini vlada mir, ne izuzimajući ni Jaffu.

Jedan palestinski arapski list predlaže, da se što prije uputi u London izaslanstvo pretstavnika svih palestinskih arapskih organizacija, da izloži neposredno britanskom ministru kolonija zahtjeve palestinskih Arapa.

List dodaje da u sadašnjoj međunarodnoj situaciji britanska vlada mora da usvoji arapske zahtjeve. U tom leži cijeli smisao nereda, koji su jevrejski javni radnici mjesecima proricali.

Jerusalim, 22. aprila. Jučer je došlo do ponovnih sukoba u Haifi. Vlasti su odmah uspostavile red. Arapi su na nekoliko mjesta u Tel Avivu pokušal izazvati nerede, ali su bili spriječeni.

Carigrad, 21. aprila. Listovi javljaju, da je ponovno nastupio pokret kod nacionalista u Siriji. Oni su veoma nezadovoljni time, što francuska vlada još nije odgovorila na njihove zahtjeve, već uputila pet novih bataljona sa artiljerijom u Siriju i Libiju Postoji bojazan da će izbiti novi sukobi.

*

Pod naslovom »Palestina u plamenu« donosi beogradsko »Vreme ovaj napis

»Krvavi incidenti, koji su izbili u Jerusalimu i Jaffi, mogu se smatrati samo ponavljanjem ranijih incidenata između Jevreja i Arapa, iako u mnogo ozbiljnijoj formi. Prije nekoliko godina dogodio se poznati sukob oko »Zida plača« u Jerusalimu, kji je čudnovatim sticajem sudbine vjerska svetinja Jevreja kao i Arapa. Iako je incident zbog ove vjerske dvostruke svetinje izgledao samo vjerskog karaktera, ipak se već tada u tom sukobu manifestovalo neslaganje između primitivnih i ratničkih Arapa i došljaka Jevreja oko toga, ko će imati glavnu riječ u toj zemlji i da li će Arapi sačuvati svoj dominirajući položaj.

Latentna kriza postojala je godinama. »Nesrećni narod«, koji želi da se vrati u svoju praotadžbinu, ili bar da vrati jedan mali dio svoje siromašne braće, naišao je i ovdje na velike prepreke. Uostalom, ni jedan mirniji narod ne bi mogao da gleda mirno kako dolaze stranci, koji sve više uzimlju njegovu zemlju, oslanjajući se na svoje veliko iskustvo i, iznad svega, na veliku materijalnu potporu svojih bogatih suplemenika iz cijelog svijeta.

Velika privredna kriza, koja je obuhvatila čitav svijet i naročito izvanredni postupak, koji je pao u dio Jevrejima u Njemačkoj, dali su u posljednje vrijeme pojačani podstrek useljavanju Jevreja. Posljednjih nekoliko mjeseci prikupljali su Jevreji cijeloga svijeta, a naročito Jevreji u Engleskoj i Americi, dobrovoljne priloge radi kolonizacije 50 hiljada Jevreja iz Njemačke u Palestini. Radi se na prikupljanju sume od 800 milijuna dinara za taj cilj.

Svojom radinošću uspjeli su Jevreji, da u toj zemlji stvore velika bogatstva, u prvom redu ogromnim plantažama pomorandža, koje su za kratko vrijeme postale poznate u cijelom svijetu. Pored toga i industrija se naglo razvija, blagodareći velikom iskustvu i kapitalu došljaka. Sve je to moralo da zabrine Arape.

Jerusalim, 22. aprila. Štrajk Arapa, koji je jučer započeo, širi se rapidno kroz cijelu Arabiju. U svim arapskim gradovima su zatvoreni svi dućani osim u Jerusalimu. U Nablusu su stupili u štrajk i sveučilištarci.

Kairo, 22. aprila. Prema noćašnjim vijestima iz Palestine, jučer je u palestinskim primorskim gradovima vladao mir dok su na večer izbili novi neredi.

Veće grupe Arapa iz obližnjih sela pokušale su u sumrak prodrijeti u Tel Aviv u poredgrađe Hatekvu, ali je policija odbila napadače.

U Haili su izbili novi neredi jer su Arapi navalili na one arapske trgovine čiji vlasnici nisu htjeli, da ih zatvore. Vrhovni komesar za Palestinu pozvao je arapske prvake i zamolio ih da utječu na mase, da se smire. Vojne su vlasti počele protjerivati preko granice veće grupe Beduina, koje su u zadnje vrijeme bile prodrle u Palestinu.

Sa Kavkaza

Čudo od kruške. — Vegetativna kruška, koja izraste ne iz cvijeta, nego iz lišća.

U sjevernom Kavkazu se je od najdavnijih vremena poklanjala naročita pažnja vinogradarstvu i voćarstvu. Osobito su na velikom glasu razne vrste šeftelija, šljiva i krušaka, koji se podgajaju u Gagistanu, te se to voće na tržištima zapadne Evrope plaća vrlo skupo kao najizvrsnije stolno voće. O velikom razvoju voćarstva i vinogradarstva na Kavkazu pisali su i znameniti evropski putopisci kao Spenser, Bell i dr.

Ali od svih vrsta voća, koje se tu podgajaju, najčudnovatija je jedna vrsta kruške, koja je otkrivena u voćnjacima i vinogradima šumovitog predjela Adige na obalama Crnog Mora. Ovo je takovana »vegetativna kruška«, koja je naročitom metodom odgajanja proizvedena. Nje zin plod, naime — što je zaista čudnovato — ne izrasta iz cvijeta nakon oplodnje, nego prosto i direktno iz lišća voćke.

Praktična vrijednost ove vegetativne kruške jest ta, što se ona po kakvoći i ukusu ne razlikuje ni najmanje od obične kruške, a što je najvažnije ne može joj prijetiti ni opasnost od vjertova i mrazova, koji u Sjevernom Kavkazu često puta nanose velike štete rascvalim voćkama.

Zaista je karakteristično, da unatoč velikim naporima stručnjaci voćarstva na Zapadu nisu mogli proizvesti jednu voćku, koja daje plod bez cvata. A eto, na suprot tomu, primitivni brđani na Kavkazu prije mnogo vremena su uspjeli, da proizvedu jednu takvu voćku.

Ruski list »Molot«, koji izlazi u Rostovu, iznoseći ovu vijest javlja, da se je započelo razmnožavanjem ove čerkeske kruške na sovjetskoj poljoprivrednoj stanici u Soči-u.

Dardanelsko pitanje

Francuska prima turski zahtjev.

Paris 23. aprila. Francuska vlada uputit će ovih dana turskoj vladi odgovor na njen zahtjev o remilitarizaciji dardanelskih tjesnaca. Odgovor će biti u načelu povoljan.

Francuska pristaje da počnu pregovori, da se zadovolje zahtjevi ankarskog kabineta.

Francuska vlada smatra, da je postupak turske vlade u skladu sa odredbama ugovora o miru i da zato Turska očekuje punu simpatiju Francuske. Očekuje se, da će pregovori teći brzo i da će biti povoljno završeni. Francuski odgovor bio je odgođen za nekoliko dana iz razloga što je Flandin htio prije toga da konzultira sve države potposnice Lausaneskog ugovora od 1923. godine, osobito države Istočne Evrope.

Sofija, 23. aprila. Havas javlja: Sinoćnji »Mir« komentira u uvodniku pitanje remilitarizacije dardanelskih tjesnaca. List veli, da će pitanje očigledno biti riješeno povoljno za Tursku. Na osnovu toga list raspravlja važnost toga rješenja sa gledišta Bugarske i naglašuje, da bugarska pristaništa na Crno momru zavise u prvom redu od režima na tjesnacima.

List se nada, da će vlada umjeti da izradi potpunu slobodu za bugarsku trgovinu.

Carigrad, 23. aprila. Rumunjski poslanik u Ankari. Filoti, odputovao je u Bukurešt. Njegov put u Bukurešt u vezi je, kako kažu listovi, sa posjetom glavnog tajnika turskog ministarstva vanjskih poslova u Bukureštu.

TEŠKA BOLEST KRALJA FUADA I

Prema vijestima iz Kaira, bolest kralja Fuada I. je veoma teška. Posljednji bilten izdat od njegovih 10 liječnika kaže, da je krvarenje prestalo, temperatura stacionirana, i da je noć sproveo potpuno mirno.

sam sa sobom Muharem Izmirlija! U zabludi su mnogi ljudi... Ne shvaćaju oni težinu svoga života i rada... jer, sotona ne miruje, on je u zlu najjači faktor i njegov uspjeh često je siguran. Vrlo je blizu čovjeku, kao i smrt — bliži od košulje. — A, kada se zapane u njegove kandže, tada se teško nalazi pravi put. Vrijeme prolazi, bliži se kraju, a niko o tom skoro ne misli? Međutim Muharem Izmirlija to sve vidi, ali je nemoćan... On pati u svojoj sredini ne radi sebe, nego radi drugih. Ta, za njega je svejedno njegovo življenje, on vječito misli na svoja djela i njegove težnje su, da, se što više Bogu umili? A umrijeti, to bi za njega bio najviš dar, on se toga ne plaši!

U novom vremenu i prostitucija je uzela maha, nu, ona se nevidi. Najmanje je Muharem mujezin vidi, koji gleda samo u negriješno... Tu strašnu pojavu on nije ni spoznao, pa je ostao u nadi, da se još sve dade popraviti. Muharem mujezin je ipak predosjećao o nemoralu. Sjene, koje su se kretale ispred njegovih očiju, parale su mu srce, jer to su sestre njegove krvi. On je pogdjekad vidio da tkivo na haljini žene nije gusto, da je prozirno i da se kroz nju naziru crte ženskih ukrasa! Čim bi opazio sram, oči je stisnuo i bježao kući. — Misli na ove pojave odgonio bi učenjem kuranskih ajeta.

Danas je star i nepomičan. Od kako je povučen iz svoje srednie, mnogo se čega promijenilo. — On to ne vidi, možda i ne osjeća. Sve kada bi i izlazio, slijep j,e njegove oči ugasnute su. Tek dobro i blaženo lice predstavlja ga u svoj dobroti. Od prijatelja, koji ga obilaze traže razjašnjenje o životu ljudi u čaršiji. Pita, mnogo puta za svoju »Sevli džamiju«, je li mu čista i očuvana, ibadeti li se u njoj... Ljudi mu potvrđuju glavom i govore da je sve dobro i da će ako Bog da biti dobro! On se na ovo smiješka blaženo, a na naboranom čelu previjaju mu se tanke žile. — Najviše bi mi — veli — bila želja, da se još jednom u životu ispenjem na munaru »Sevli džamije«; to, kad bi mogao, pa da odmah umrem...

Ali, siromah Muharem, nezna, da je njegova džamija već odavna opustjela, nema ona više ni mujezina ni imama. To je gotova ruševina. Nema ni džemata — — —

Sa drugih desetak džamija u Mostaru čuje se zov mujezina na molitvu, isti oni, kojim je Bilal, Resuli-Ekremov mujezin pozivao Medinlije na molitvu. Iste svečane, ugodne i zvonke riječi.

Još nije kasno! **Omer S. Sefić.**

Ismet A. Tabaković, Sarajevo:

Slutnja

Kad se vrbe na groblju svijaju i tuže
I jecaju, jer jesen monotonu slute;
Kad gavrani grakčući vazduhom kruže
I kad vesele i tužne pjesme šute —
ja slutim smrt!

Kad umiru ruže umorne i svele
I kad očaj u duši mojoj se njiše;
Kad pahulje snijega iskreno žele
Da mi čuju dušu kako bolno diše —
ja slutim smrt!

Kad madrigal veseo šumi u dolu
I ka dsreće svete prepun je gaj;
Kad pastirsek frule u sjetnome molu
Pjevaju da svemu biit će kraj —
ja slutim smrt!

I kad osjetim gorčinu zadnjega daha
U drugima svojim što lede se već;
Umrijeću tiho, bez smrtnoga straha,
A rodbini kraj sebe još tiho ću reć:
ja slutim smrt!

Slogom rastu male stvari

a nesloga sve pokvari!

Svakako su danas najvjerniji pratioci našeg muslimanskog svijeta: nužda i sirotinja, bijeda i siromaštvo. Koliko naš svijet trpi od ovih nevolja, teško je i približno ocijeniti, ali se s pouzdanjem može ustvrditi i to: da ove materijalne nevolje izazivaju i velika moralna poremećenja. Lijepe osobine i vrline, koje su dosada kitile i resile naš muslimanski svijet, sve više propadaju i sve ih više nestaje, a na njihovo mjesto proturaju se proroci i ružne osobine, kojih su se naši pretci stidili. Nestaje junaštva i viteštva, nestaje iskrenosti i otvorenosti, nestaje vjernosti, pravičnosti i osjećaja časti; ali zato sve više susrećemo među nama: kukavičluk i izdajstvo, puzavstvo i nepravdu. Od onih lijepih junaka i vitezova čije su vrline mogle da posluže kao primjer čitavom svijetu rađaju se potomci, čiji poroci često puta užasavaju.

Naš muslimanski svijet, kao da je izgubio svaku vjeru u svoju bolju budućnost, kao da je izgubio volju za život i svaki polet za svoj napredak i kao da se je predao sudbini očekujući diskretno u dubini duše svoje, da se neko čudo dogodi, pa da se i njemu nekako razvedri.

Kadgod mislima dublje zaronimo u ove nevolje, koje nas prate, uvijek nam se samo od sebe nameće jedno teško pitanje: »Ima li lijeka svemu ovome?« Pa ipak se na ovo pitanje može sa sigurnošću odgovoriti, da ima lijeka i još kako dobrog lijeka, samo ga treba tražiti u sebi, a neočekivati pomoći sa druge strane.

Zlo treba u korjenu uništavati, dakle, treba početi sa uklanjanjem i liječenjem materijalnih nevolja bijede i siromaštva iz kojih su nikla sva pomenuta zla. Na taj put upućuje nas i onaj Hadis: Siromaštvo je blizu kjufuru.

Kako gore rekosmo, lijeka treba početi tražiti u sebi, treba se pouzdati u se, pa prileći ozbiljno na posao, jer bez rada nema napretka, nema života. Ko ne radi već se samo nada izdiše prije smrti, veli jedna istočna poslovica. Ko ne radi neka se svakoj muci i nevolji nada. A kad u sebi probudimo volju za rad, mi ćemo biti već samim tim na pola puta, da dostignemo ono, što nam treba za život.

Istina je i to, da ćemo u našem radu naići i na takove smetnje i zapreke, koje nećemo nikako moći kao sami pojedinci uklanjati. Zato je neophodno potrebno da se prihvatimo iskreno onog velikog gesla: »Svi za jednog i jedan za sve«. To znači da treba, svoje sitne snage složiti i ujediniti, pa zajednički i složno nastupati ondje, gdje su snage pojedinaca slabe i nedovoljne, jer će nam sloga dati najveću snagu. Ali treba znati i to, ko traži pomoći od zajednice dužan je, da sam radi tako, da od njegova rada bude uvijek koristi i za zajenicu.

Na ovome principu samopomoći i međusobne pomoći zasnovan je jedan sistem međusobnih odnosa, koji se naziva zadrugarstvo, koje opet po svima stvarnim dosadašnjim rezultatima daje najviše jamstva za siguran ekonomski preporod i pravilan ekonomski razvoj.

Zato i želimo da na ovom mjestu iznesemo osnovna načela zadrugarstva, kako bi našim čitaocima bar donekle objasnili veliku potrebu zadružnog rada u našem muslimanskom svijetu, čije nevolje ne mogu i ne smiju da nas ostave ravnodušne.

Prvo načelo bilo bi to, da se združimo u zajednicu, pa da se sporazumijemo o zajedničkom složnom radu u duhu istaknutog načela: »Svi za jednog i jedan za sve«. Združivati se mogu u ove zadružne zajednice oni pojedinci jednakih ili različitih zvanja, koje tište iste nevolje i iste ekonomske poteškoće, pa im je potrebno, da se podignu privredno ili da sami sebi pomognu, a to pojedinačno ne mogu da postignu.

Ta sloga i to združivanje treba da dođe do izražaja i u materijalnom obliku. Svi moramo da ulažemo u zadrugu udjele i uloge na štednju, koji su obično neznatni i za pojedince mogući, ali koji će po onoj narodnoj: »Zrno do zna pogača, a kamen do kamena palača«, stvoriti takav kapital s kojim će zadruga moći da vrši one i onakove poslove, koji će nositi koristi čitavoj zajednici, a za koje sami pojedinačno nismo imali materijalne snage. Osim udjela i uloga na štednju, zadrugari preuzimaju na sebe i jamstvo za zadrugine obaveze i to: ili sa svojim imanjem, ili nekoliko puta više od one svote, koju su u djelima uložili u zadrugu. To je drugo zadružno načelo »samopomoći«.

U zadruzi nikada ne smiju interesi pojedinih zadrugara, niti grupa zadrugara ,biti preči od opštih interesa same zadruge, jer takav partizanski rad može, samo da uništi zadrugu, od čega je onda trpiti svi zadrugari.

Radi toga zadruga mora da naročito pazi na to, koga prima u zadrugu i ako u zadruzi treba da vlada načelo neograničenog broja zadrugara. Za zadrugare treba primati najčestiti je i najpoštenije ljude — karaktere, koji su kadri i za zajednicu žrtvu podnijeti. Već samo postojanje zadruge djelovaće vaspitno na svu okolicu, pa će to djelovati i na one moralno posrnule da i oni postanu bolji i sposobniji za prijem u zadrugu. Na taj način će se zadovoljiti još jednom zadružnom načelu, selekcije.

Pošto se u zadruzi pojedinci združuju radi vlastite koristi, to nikada ne može, niti smije doći do toga, da kapital zagospodari, da kapital postane glavnom svrhom, nego samo može da ostane sredstvo, a svrha je živ čovjek — zadrugar i njegovo ekonomsko unapređenje. Tako se zadovoljava još jednom zadružnom načelu uklanjanju eksploatacije, a poznato je, da u eksploatisanju i nepravilnoj raspodjeli dobara leže začetci najvećih zala društvene poremećenosti.

Još jedno jako sredstvo zadrugu čuva od velikog zla koje se zove eksploatisanje, a to je da se zadrugarima putem skupština i aktivnog i pasivnog prava glasa osigurava potpuna samouprava.

I ako u ovom kratkom izlaganju zadružnih načela nije bilo moguće zalaziti u detalje i objasniti sve prednosti i koristi što ih u sebi ima zadrugarstvo, ipak smatramo, da smo ovim iznošenjem osnovnih načela zadrugarstva pobudili kod izvjesnih čitaoca želju, da se pobliže upoznaju zadrugarstvom, a kod izvjesnih raspoloženje da i oni nešto napišu o zadrugarstvu kako bi se ovo sve upotpunilo i korisno djelovalo u pravcu širenja zadružnog pokreta u našem muslimanskom svijetu, koji će se jedino tim putem moći da uz prirodan i jednostavan način riješi bijede i siromaštva i da se domogne blagostanja i ekonomskog preporoda. Smatrajući širenje zadružnog pokreta u narodu najboljim radom za narod mi pozivamo sve iskrene prijatelje našeg muslimanskog svijeta na bratsku saradnju u ovom pravcu. Ta saradnja bi konkretno bila u tome, da se izvrši jedna dobra i smišljena propaganda zadružna, putem članaka i predavanja, zatim da se anketno prema potrebama pojedinih krajeva utvrdi kakove bi zadruge najbolje odgovarale tim krajevima i na koncu osnivanje i privođenje u samu stvarnost zadruga u pojedinim našim krajevima i mjestima.

AKIKA (KUMSTVO) U RASNU.

Na minuli Kurban Bajram dana 4. marta 1936. god. šerif O. Šačić, imam i matičar džemata Rasnog u srezu Sjeničkom, izvršio je »akiku« Ahmeda Fuada novorođenog sina Tahira H. Šemovića, pretsjednika opštine u Rasnu. Kako je pretsjednik opštine u Rasnu g. Šemović, plemić iz ugledne porodice, to je pri obavljanju ovog kumstva bio prisutan znatan broj džematlija.

Posmatrač.

Glavna godišnja skupština »Džemijetul-hajr« u Tuzli

Prirast za 130 članova. — Nova Uprava društva.

Tuzla, dne 23. II. 1936.

Danas je Muslimansko pokopno društvo »Džemijjet-ul-hair« održalo svoju redovnu godišnju glavnu skupštinu. Ovoj skupštini je prisustvovalo tri četvrtine članstva, što je rijetkost. Po držanju jednog društvenog člana, primjećivalo se, da će skupština biti burna. Radi malog zakašnjenja društvenog pretsjednika g. Dr. Alije Mehmedbašića — koji je imao bolest u familiji — skupštinu je otvorio prvi podpredsjednik g. Šukrija Čustović, nastavnik državne muške zanatske škole, kratkim pozdravnim govorom.

Prije prelaza na dnevni red, g. Čustović je zamolio prisutne, da se dovom sjete svojih umrlih drugova-članova, te je g. Fehim Salihbegović, učitelj osnovne škole u najdubljoj tišini proučio fatihu za duše umrlih članova.

Zatim se prešlo na dnevni red, pa je društveni tajnik g. Rasim Dubravić podnio opširan izvještaj o radu odbora, u kojem je izvjestio pored ostalog o zaključku odbora, da se skupštini predloži imenovanje počasnim članovima gg. Dr. Alija Mehmedbašić, Jusufaga Tinjić i Hašim Salković, kao i zaključak o podizanju spomen ploče bivšem pretsjedniku i osnivaču društvo rahmetli Dr. Mehmedaliji Metiljeviću,

Skupština je odavanjem pošte svome bivšem pretsjedniku rahmetli Dr. Mehmedaliji Metiljeviću, jednodušno primila izvještaj tajnika i odobrila gornje zaključke.

Poslije toga je društveni blagajnik hvalevrijedni g. Mustafa Gelja podnio blagajnički izvještaj. Husein Selesković, koji je već od ranije pokazivao znake neraspoloženja, stavio je izazivačkim tonom neke primjedbe na izvještaj. Potpredsjednik g. Čustović je obrazložio pojedine stavke, pa je skupština i taj izvještaj jednodušno primila, a u među vremenu se pojavio i društveni pretsjednik g. Dr. Alija Mehmedbašić, koga pozdravljaju skupštinari uz frenetičan aplauz i sa »Živio pretsjednik«.

Pretsjednik nadzornog odbora g. Rifat Omazić podnio je izvještaj nadzornog odbora, hvaleći u svakom pogledu rad upravnog odbora.

Prešlo se zatim na izmjenu društvenih pravila, jer je i to bilo na dnevnom redu. Predlog odbora je glasio, da se društvo naziva pored »Pokopno, još i podporno društvo«, a dosljedno toj promjeni ima se unijeti, da se društvo imade starati oko zbrinjavanja siromašnih porodica i njihove djece u opće, a prvenstveno porodica umrlih članova i njihove djece. Ponovno je g. Selesković uz viku, protestirao protiv izmjene pravila, pri čemu dolazi do međusobnih rječkanja, ali zahvaljujući autoritetu pretsjednika g. Dr. Alije Mehmedbašića i nakon što je podrobno obrazložio potrebu izmjene pravila u gornjem smislu, skupština je i ovaj predlog uprave jednoglasno usvojila.

Prešlo se zatim na izbor odbora, pa je jednoglasno uz buran aplauz za pretsjednika ponovo izabran g. Dr. Mehmedbašić, jer po pravilima skupština bira pretsjednika. Kod izbora članova upravnog odbora, ponovno se Husein Selesković istakao sa svojom galamom ,ističući momente ličnog neraspoloženja, što je na mnoge skupštinare ostavilo loš utisak, jer se očito vidilo, da je Selesković lično neraspoložen i to baš prema najagilnijim članovima. Nu zahvaljjući autoritetu g. pretsjednika, ponovno se je stišao g. Selesković, pa je ogromnom većinom izabrana nova uprava sa malom promjenom, u koju su ušli: I. potpretsjednik Šukrija Čustović, II. potpredsjednik Sinan ef. Jahić, članovi: Hašim Salković, Rasim Dubravić, Gelja Mustafa, Esad Kevčić, Fehim Salihbegović, Hasan Zonić, H. Efendić Mujaga i Šaban Imerović.

Nadzorni odbor: Husein Dubrović-Đogo, Džemal Telalbašić i Husein Selesković.

U eventualijama između ostalog, stavljeno je novoj upravi u dužnost da povede akciju, da u Tuzli osnuje »Međudruštveni odbor«, iz svih postojećih društava, koji bi po posebnim pravilima vodio akciju oko općih stvari i potreba.

U prošloj godini je društvo brojilo 860 članova, dok ove godine broji 990 članova. Prihodi su iznosili sa saldom iz prošlih godina 74.653. Din., od čega je na pokope i razne izdatke u ovoj godini utrošeno 42.213 Din., pa prema tome saldo za ovu godine je 32.440 Din., koja je svota prema zaključku upravnog odbora uložena u Poštansku štedionicu.

Potporni fond je iznosio 13.275 Din., od čega je razdijeljeno na pomoći članovima 3.444 Din., a ostatak od 9.831 Din. također uložen u poštansku štedionicu.

Kako se vidi društvo je u ovoj godini — kada se uzme u obzir opšta privredna depresija — zaista zavidno napredovalo u svakom pogledu, radi čega se uprava društva može ponositi. U radu oko proširenja društva su se naročito istakli gg. Jusufaga Tinjić, Mujaga Hadžiefendić i Gelja Mustafa.

I ovom prilikom je potrebno istaći naročitu agilnost, dalekovidnost i osjećaj rahmetli Dr. Mehmedalije Metiljevića, koji promatrajući stanje i prilike Muslimana u kojim se nalaze, prozrevši budućnost i osnovao ovo društvo, koje, kako se vidi, širi po njegovoj zamisli djelokrug svoga rada, i koje će zaista pod vodstvom današnjeg pretsjednika g. Dr. Alije Mehmedbašića sva društva i sve sposobne i zdrave snage okupiti na općem podizanju.

Stoga neka je hvala i vječna milost Svemogućeg rahmetli Dr. Mehmedaliji Metiljeviću, a današnjem pretsjedniku i članovima Upravnog i Nadzornog odbora kao i svim saradnicima želim svaku sreću u radu.

Kroz Sandžak

Šahovići, dne 16. aprila.

Godine 1924. u muslimanskom Šahinoviću ostale su dvije džamije od kojih jedna i danas svjedoči putnicima na putu kroz Sandžak, da je ta varošica nekada — prije 10 godina — bila nastanjena muslimanima. Ali danas ta džamija je puštena na milost i nemilost i od nje je napravljena konjušnica i žitarnica.

Nije mi ovdje cilj da ikog napadam zbog sudbine te džamije, nego hoću da iznesem jednu našu žalosnu pojavu, naš nehaj za sve, što je tekovina Islama. Naime: Kroz Šahoviće su prolazile i prolaze mnogi visoki funkcioneri Islamske Vjerske Zajednice, pa se ni kod jednog ne pojavi osjećaj niti dade inicijativu, da se ta džamija popravi ili iz temelja sruši, da bi na taj način jedno ruglo uklonila s puta koje sramoti Islam i muslimane. Ali nama ni najmanje nije želja, da se ta džamija sruši, jer ona mora da ostane i dalje kao vidan znak pokoljenjima, koja treba da se uče da se moraju čuvati svoje svetinje. Zato apelujemo na mjerodavne i vjerske vlasti, da o ovome povedu računa i da se džamija hitno popravi, te da povedu računa o sudbini džamije u Šahovićima. — M. L.

Pšenica proklasala

a prije tri nedjelje ječam procvjetao.

Na polju, poljoprivredne i ogledne stanice u Osijeku proklasala je pšenica, dok je ječam još prije tri nedjelje procvjetao.

Tim povodom dnevnik »Osječka Zastava donosi jedan osvrt na taj slučaj, pod naslovom: »Čudna igra prirode«.

Ovog proljeća se priroda zaista na do sada nezapamćen način poigrala. Na oglednom polju Poljoprivredne, ogledne i kontrolne stanice u Aninoj ulici proklasala je pšenica, dok je ječam još prije tri nedjelje procvjetao i već je davno ocvijetao. Poljoprivredna ogledna i kontrolna stanica vrši na svom oglednom polju selekciju pojedinih ranijih žitarica, ali ipak još nikada se nije desilo, i ni najstariji ne pamte, da je ikada pšenica proklasala 20. aprila, prema tome se ova čudna igra prirode imade svesti na osobitu blagu zimu, koja je doprinosila ovom nezapamćeno ranom razvitku. Poljoprivrednici, koje interesuje ova fenomenalna igra prirode, mogu se lično osvjedočiti i posjetiti polje u Aninoj ulici.

IZ NOVOG PAZARA.

Do danas nezapamćeni ispraćaj priredili su na dan 12. o. mj. muslimani sreza deževskog seriatskom sudiji g. H. I. Riđanoviću, koji je otišao na svoju novu dužnost u Sjenici. O ovoj rijetkoj svečanosti ćemo govoriti opširnije u idućem broju našega lista.

KROZ ŠEHER - SARAJEVO:

VAKTIJA

Safer 1355. (1936.)

Broj dana	Dan	April	Sunce izlazi s	Sunce izlazi m	Podne s	Podne m	Ićindija s	Ićindija m	Sunce zalazi s	Sunce zalazi m	Jacija s	Jacija m	Imsak s	Imsak m
5	Pon.	27	4	48	11	57	3	50	6	53	8	40	2	44
6	Utor.	28		47		57		50		54		42		42
7	Srij.	29		45		57		51		55		44		40
8	Čet.	30		43		57		51		56		46		37
9	Pet.	1		41		57		51		57		48		34
10	Sub.	2		40		57		51		58		49		82
11	Nedj.	3		39		57		51		59		50		31

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7. I.
Čekovni račun Poštanske štedionice Sarajevo broj 1600.
Broj 28., godina II., dne 27. aprila 1936.

DEŽURNE APOTEKE.

Za vrijeme od 25. aprila do 2. maja imaju noćno dežurstvo apoteke: Kalember Marijin dvor i Pleyel Strosmajerova ulica.

ODGOVORI UREDNIŠTVA I UPRAVE.

G. Hasanbašić. Ševak. — Vaš list nije obustavljen i šalje Vam se redovito, pa prema tome nije kod nas krivica.

G. Sarajlić. Zavidovići, Petrovići. — Mi Vam šaljemo redovno list, mora da Vam ga pošta tamošnja zadržaje. Urgirajte kod iste da Vam se list redovno dostavlja.

NEKA SE UVAŽI.

U prošlom broju našega lista izašao je članak pod naslovom »Roditelji na oprez«. I kako je tamo dotaknuto ime firme Braće H. Sulejmanović, zamoljeni smo od istih, da se to ne odnosi na Braću H. Sulejmanoviće već na firmu Hamdija H. Sulejmanović, što molimo da se uvaži.

ZAGRADJENO GROBLJE

Već nekoliko godina je zjapilo neograđeno groblje u Medresetima, koje je na sve drugo ličilo osim na muslimansko groblje. Time se nanosila sramota ne samo okolnom stanovništvu toga groblja već i cijelom islamskom elementu u gradu Sarajevu. I ako u neposrednoj blizini toga groblja stanuje jedan član bivšeg džematskog medžlisa ipak nije našao za vrijedno da poradi na mjerodavnim mjestima da se to groblje ogradi i uredi.

Ovih dana je ta žalosna slika uklonjena i čitavo groblje ograđeno sa letvama.

Razgovarao sam sa okolnim stanovništvom i tom prilikom mi izjaviše, da se putem javnosti zahvalim inicijatorima za popravak toga groblja koji su omogućili da se ova naša sramota ukloni.

POKRIVANJE DŽAMIJE U BARDAKČIJAMA.

Društvo Pačadži H. Nesuh u Bardakčijama dobilo je odobrenje od općine za opravak džamije Pačadži H. Nesuh u H. Lojinoj ulici. Radovi će početi u nedjelju 26. o. mj. prvenstveno sa izmjenom novoga krova.

Radovi se na ovoj staroj džamiji izvode sa dobrovoljnim prilozima dobrih ljudi mahaljana kao i mobom člana društva.

Nadzor nad radovima vodiće pored odbora društva i tehnička kancelarija Vakufske direkcije. M. N.

PRAVILNIK

o izdavanzu željezničkih restauracija, bifea, trafika i kioska.

U Službenim novinama objavljen je novi pravilnik ministarstva saobraćaja o izdavanju željezničkih restauracija, bifea, trafika i kioska. Ovaj pravilnik ima 25. članova a stupio je na snagu 22. o. mj.

Izvanredna skupština Udruženja zemljoposjednika

Za skupštinu je vladao veliki interes. — Donošenje rezolucije.

Na prijedlog većeg broja zemljoposjednika iz Sarajeva zakazana je izvanredna glavna skupština Udruženja zemljoposjednika, koja je održana 19. aprila ove godine. Za ovu skupštinu je vladao veliki interes među pojedincima. Skupština je održana u prostorijama društva »Hurijet«. Na skupštini je prisustvovalo preko 27 članova, a preko 200 članova je bilo zastupljeno po punomoćima. Skupštinu je otvorio predsjednik Udruženja gosp. Ismetbeg Gavrankapetanović, koji je pozdravio skupštinare, te je istakao da skupština može pravovaljano donositi zaključke pošto je prisutan dovoljan broj članova. Predložio je da se pošalju pozdravne depeše Njegovom Veličanstvu Kralju i Njeg. Vis, Knezu-namjesniku, što su skpuštinari prihvatili sa poklicima: Živili!

Nadalje je predsjednik opširno izvjestio prisutne skupštinare o dosadanjem radu odbora, kao i o svom radu kao narodni poslanik. Iznio je opširno čitav taj rad, te je izvijestio i o amandmanima koji je po pitanju konačne likvidacije agrarnog pitanja u Bosni i Hercegovini podnio Narodnoj skupštini, kao i o prijemu na koji su ovi opravdani zahtjevi zemljoposjednika naišli, Gosp. Gavrankapetanović u svom govoru kaže, da je sa svoje strane sve učinio što se moglo učiniti.

Zatim se javio za riječ gosp. Dr. Hifzija Gavrankapetanović koji se u poduljem govoru osvrnuo općenito na agrarno pitanje te je nakon svog obrazloženja stavio predlog:

da svi interesenti koji su molili riješenje od vlasti ulože žalbe.

Poslije su govorili gg. Munir Šahinović i Hasimbeg Badnjević, koji su se osvrnuli na način kako je kod nas rješavano agrarno pitanje i stavili su izvjesne prijedloge i sugestije skupštini da ih ona stavi u dužnost budućem odboru.

Delegat banjalučkih zemljoposjednika g. Ibrahim beg Džinić iznosi gledište zemljoposjednika svoga kraja po pitanju šuma i šikara. Predlaže da se sastavi jedna anketa, koja će ustanoviti pravu vrijednost šuma i šikara.

Nakon dulje diskusije je usvojeno da se donese jedna rezolucija, kojoj će služiti za podlogu mostarska i banjalučka rezolucija, u kojima se traži da se za šume i šikare po dunumu isplati 70 dinara, te da se isplate zaostali hakovi kao da se i kamate računaju za obveznice, kojima će se vršiti isplata šuma i šikara od 1. IV. 1934. god.

Po iscrpljenom dnevnom redu prešlo se na izbor upravnog i nadzornog odbora. U upravni odbor su ušla slijedeća gg.: Hadži Mujaga Merhemić, Hašim beg Badnjević, Edhem Šahinagić, Ibrahim Turnadžić, Muhamed H. Baščaušević, Mehmed beg Fidahić, Mehaga Čamara, H. Muhamed Pandža, Mujaga Bičakčić, Halidbeg Džinić, Sejfulah beg Begović, Nezir Mehmedović, Muhamed Bukić, Lazar Peško. Kao zamjenici: Salihbeg Serdarević, Ejub Ademović, Ahmed Kulenović, Abdulah Ruždić i Mustafa Kumašin. U nadzorni odbor su došla gg.: Ismetbeg Gavrankapetanović, Halid Kumašin, Vejsil S. Šahinagić. Zamjenici: Ismetaga Kapetanović i Vaso Mirović.

Ova izvanredna glavna skupština je znak probuđene svijesti zemljoposjednika, koji su počeli da ozbiljnije vode računa o sebi. Dosadašnji propusti u ovom pravcu, osvetili su se zemljoposjednicima, za to sada kada se radi o vrlo važnom pitanju po čitav zemljoposjednički stalež trebaju zemljoposjednici da se čvrsto organizuju u svoju organizaciju, jer će samo na takav način moći zaštiti svoje interese. Ne smije nijedan posjednik ostati izvan redova ove svoje organizacije, nego treba da je svojim prisustvom ojača i osnaži.

MOĆ LJEKOVITOSTI RADIO-AKTIVNE BANJE U FOJNICI.

U jučerašnjem »Jugoslavenskom Listu« objavljena je Javna Zahvala od g. Bekira Mukića iz Tuzle, koji je bolovao od reumatizma u rukama i nogama i na savjet liječnika g. Dr. Švarića iz Tuzle upućen bio na liječenje u radio-aktivnu banju u Fojnici vlasnika Osmana Memije, te se za nepun 21 dan potpuno izliječio od bolesti. Između ostaloga u zahvali kaže:

Sa zadovoljstvom konstatujem, da su svi bolesnici, koji su došli u fojničku radio-aktivnu banju da se liječe od reume, išijasa, upale zglobova i slično iz ove banje potpuno zdravi otišli kućama, što mi je prvih dana liječenja dalo nade, da ću i ja ozdraviti o čemu sam se i uvjerio.

Ovo par redaka dovoljno govori o ljekovitosti ove naše domaće banje, i nadamo se, da će svaki bolesnik, koji ima gornje bolesti poslužiti se ovom našom domaćom banjom, a ne kao do sada da se služe i bježe u dalja mjesta, koja im nikada ne mogu pružiti pravi domaći konfor kao što ga pruža banja Osmana Memije koja uspješno i za kratko vrijeme izliječi sve gornje navedene bolesti.

Tuzla, 14. aprila 1936. Bećir Mukić.

Predstavnici udruženja muallima

posjetili su naiba i naibsko vijeće.

U srijedu 22. o. mj. nakon održane sjednice u svome Udruženju, predstavnici Udruženja muallima sa svojim predsjednikom posjetili su g. Naiba Spahu gdje su zatekli i naibske vijećnike te ih ispred Udruženja pozdravili i tom prilikom zamolili kako g. Naiba tako i naibsko vijeće da se u sadanjem budžetu njihovo bijedno stanje razmotri, te da im se plate predvide u granicama da bi mogli pristojno živiti.

Zatim su zamolili da se prilikom donošenja ustava posveti pažnja pitanju mekteba i muallima.

Na sve ove izražene želje Udruženja muallima odgovorio je g. Naib da će biti uzete u obzir i da će se u granicama mogućnosti svim opravdanim željama izaći u susret.

Također je ovo udruženje u mjesecu martu o. g. donijelo svoju rezoluciju koja je predana mjerodavnim vjerskim vlastima sa slijedećim sadržajem:

Rezolucija.

1. Od strane nadležnih vjerskih vlasti se muallimi mekjtebi ibtidaija vode u evidenciji službenika. Muallimi mekjtebi ibtidaija po svojoj spremi i pozivu razlikuju se od sibjan muallima, te se muallimi reformiranih mekjteba ibtidaija ne mogu izravnati sa muallimima sibjan mekjteba. Zato se moli da se u buduće u evidenciji službenika odvojeno vode muallimi mekjtebi ibtidaija i sibjan mekjteba.

2. Da se uvede obligatno dvogodišnje pohađanje mekjtebi ibtidaija za mušku i žensku djecu, te da se djeca ne sile, da se upisuju u školu prije nazvršenih 8 godina života.

3. Da se postojeća pragmatika službenika IVZ protegne i na muallime mekjtebi ibtidaija i da se njihova mjesta sistematiziraju i da im se osigura minimum egzistencije.

4. Da se vjerski prirez isključivo troši u vjersko prosvjetne svrhe za koje je i namijenjen, a naročito za početne vjeronaučne svrhe mekjtebi ibtidaija.

TRAŽIM DRUŽICU ŽIVOTA.

U želji za osnivanjem doma tražim ovim putem družicu života, staru do 30 godina sa imetkom od 10 hiljada dinara. Može biti i udovica. Ponude slati na Ibrahima Pelendu, kafana Žitarica, Zenica.

PENZIONISANJE REIS-UL-ULEME MAGLAJLIĆA.

Ukazom Kraljevskih namjesnika na predlog ministra pravde, penzionisan je reil-ul-ulema g. Ibrahim Maglajlić. Istim Ukazom penzionisani su: g. Salih Svrzo, muftija iz Sarajeva, Omer Džabić muftija iz Mostara, Mustafa Nurkić muftija iz Banje Luke i Ajni Bajraktarević muftija iz Plevalja. Osim toga penzionisani su članovi Ulema medžlisa u Sarajevu: gg. Salem Muftić, Šefket Kurt i Šaćir Mesilović.

Dosadašnji muftija u Tuzli g. Hadži Ibrahim Čokić, koji je nedavno stavljen na raspoloženje Ukazom kraljevskih namjesnika, otpušten je iz službe.

»SNAGA« O ZBIRKAMA DIZDARA I ORAHOVCA.

Sarajevski časopis »Snaga«, kulturni organ Jugoslovenskih socijalista, donosi u svom najnovijem broju veoma povoljan sud o pjesništvu naših autora — Dizdara i Orahovca. »Autor, kaže »Snaga«, ove zbirke (Dizdarevi »Zapisi u Kamenu«) još je vrlo mlad čovjek, kome se ne može osporiti talenat. Poslije njegovih »Arabeski« i »Kasaba šapće« sa Dizdarem treba ozbiljno računati. »Zapisi u kamenu« potkrepljuju ovu činjenicu, da Dizdar zna i umije oduševiti čovjeka. Pjesnik je najbolje lirski sažet i harmonično raspoložen u prvom ciklusu svoje zbirke. Opšte se može kazati da je Dizdar odličan lirik svoje pokrajine, kojoj je u ovoj knjizi posvetio najljepša mjesta: »Ispovijest na kamenu« i »Jesen«. »Bosanski pejsaž«, sa svojom nerealnošću u mnogo kvari taj uspjeli ciklus.« Pored nekih zamjera na Dizdarevu zbirku, »Snaga« završava sa nadom da će Dizdar uskoro naći pravi put. »Tada će njegova pjesma biti snažnija i istinitija«.

»Pred nama je, veli »Snaga«, peta zbirka mladoga pjesnika Saista Orahovca. On ne sanjari o vilama na mjesečini, ne opjeva samoga sebe, već težak život radnih ljudi. Njegove čežnje i nade pokazuju ljude stvarnosti i tegobnog rada. »Usponi« su zbirka buntovnh pjesnika mladog čovjeka, koji je izrastao i izašao iz naroda koji pati. Zapjevao im je pjesmu »Kosmopolitsku«. Teško bi se kod nas našla zbirka tolike siline i dubine, koju ima Orahovac u »Usponima«. Mnogo spoljašnjih uslova uplivisalo je na pjesnika »Uspona«, da se je kod »Stihova raba Saita« više udubio u sebe i da je očuvao podrhtavajuće borbeno srce pred rezignacijom. Sait Orahovac i pored svih uticaja, kojima su danas izloženi slobodoumni pjesnici, dokazao je tom zbirkom, da je jedan od naših najjačih mladih pjesnika«.

SPREMA SE NOVA UREDBA

o odlaganju izvršnih naplata za zemljoradničke dugove.

U minstarstvu poljoprivrede sprema se nova Uredba o odlaganju izvršenja (egzekucije) za zemljoradničke dugove. Po toj novoj Uredbi svi dužnici, zaštićeni uredbom o zaštiti zemljoradnika od 30. septembra 1935. g. ukoliko su tu zaštitu izgubili iz razloga što nisu obnovili svoje mjenice i nisu regulisali svoje platne odnose, dobiće novu zaštitu s tim, da u roku od 90 dana, od dana stupanja na snagu Uredbe zamjene stare mjenice na način kako je to propisano čl. 3 stav 7 pomenute uredbe od 1935. g. Nova uredba dalje predviđa da se do 1. oktobra ove godine odlažu sve prinudne prodaje nepokretne imovine zaštićenih zemljoradnika, kao i za neplaćene kamate dugova. Isto tako obustaviće se i oduzimanje pokretnih stvari u cilju izvršenja i obezbjeđenja, kako bi se na taj način olakšalo stanje zemljoradnika.

Pozorište boluje

— I muslimani su nezadovoljni sa našim pozorištem«. —

I.

Naslov ovoga članka je tužan, ali istinit. Za pozorišnu publiku — onu koja je književno obrazovana — davno je jasno, da je naša plemenita Talija posljednjih par godina slična bolesniku koji tinja, izgara, kao nekada čuveni »bolesnik na Bosporu«. Da, boluje naša draga i ljubomorno voljena nevjesta — Pozornica. Ali ne iz razloga pomanjkanja materijalnih sredstava za održanje egzistencije, već iz činjenice, što se je i suviše išlo za sticajem tako zvanog »viška vrijednosti«. Da bi se postigao potpuni efekat, reko bi »poslovna bilanca« bila aktivna, a ne pasivna — uprava Pozorišta je u tom pravcu ulagala maksimum svojih napora i merkantilne sposobnosti. Gosp. Janušević, kao poduzetan trgovački duh, energičan i ambiciozan finansijer postigao je da svoju težnju kruniše sa uspjehom. To mu se ne može osporit i sa time gosp. Upravnik ima da se podiči. Ali nameće nam se nužno i opravdano pitanje, da li se uloga te visoke i neobično važne institucije sadrži u saniranju svojih trezora ili u širenju kulture, u prosvjećivanju i kultiviranju naše sredine?

Danas, kada se u dnevnoj štampi Sarajeva, Zagreba i Beograda vodi jedna grozničava kampanja protiv našeg Pozorišta u vezi sa nedavnim moralnim i umjetničkim krahom njegovim u Zagrebu — mislimo da je kucnuo čas da se imaju uzeti u obzir i naše sugestije. Ta se diskusija ne može smatrati potpunom, ako u njoj ne bi učestvovali i naši muslimani kao brojčano najjači dio građana ove varoši. Vođenjem našeg Pozorišta, njegovom sudbinom, reformom ili reorganizacijom tangirani smo isto tako i mi podjednakom mjerom kao i naši sugrađani. Dapače, zbog specifično intelektualne i ekonomske situacije u kojoj se nalazi muslimanski elemenat — mi smo, s obzirom na tu okolnost — štaviše, tangirani i jačom mjerom. To su razlozi, koji su u glavnom diktovali pojavu ovoga članka. Nas ne interesuju lični sukobi i mi im ne pridajemo nikakvu važnost. Ono što je u našim očima primarno i značajno, to je načelna polemika o tretiranju postavljenog problema u koliko je taj problem aktuelan po našu zajednicu. G. Janušević je kao intelektualac i čovjek neosporno i spreman i pošten. Ali kao upravnik pozorišta dokazano je da nije pokazao potrebnu okretnost. Možda je taj fakat prirodna posljedica teškoća sa kojima ima da se bori jedan pozorišni upravnik u jednoj nejednakoj sredini kao što je naša. Ali iskustvo nas uči da su upravnici pozorišta u sličnim položajima znali, da iz toga izvuku konsekvencije i da se povuku, ustupajući mjesto svoje drugim neisprobanim snagama, sa višom dozom garancije za uspješan i normalan rad Pozorišta. I ako je glas javnosti g. Januševića doveo pred svršen čin, on ipak, kako nam izgleda ne želi da se koristi skromnošću svojih prethodnika, nego se grčevito drži svoga položaja i temperamentno optužuje svoje kritičare. Rukovođeni napretkom pozorišne umjetnosti, mi smo naravno uz javnost i njenu objektivnu kontrolu nad radom Pozorišne uprave.

II.

Politika, sa kojom se je do danas pozorišna uprava služila u odnosu prema publici iz muslimanskih redova — bila je lišena razumijevanja želja i kulturnih potreba te publike. Iz godine u godinu, iz ramazana u ramazan prikazivani su za islamski elemenat na pozorišnoj bini komadi bez ikakve vrijednosti. Što je najgore i neoprostivo ti komadi se nisu uklanjali sa repertoara, da bi se zamijenili sa novim ,nego su prikazivani uvijek isti onako iživakani i otrcani, da je ta komedija išla na živce svima kojima je mozak na svome mjestu. U mjesto novih, suvremenih, poučnih i socijalnih komada kao što su »Topaz«, »Crkveni miš«, »Mister Dolar« i mnogi drugi — našoj pubilici je servirana Šadrvanska pjesma i topovska pucnjava, kao da živimo u prošlom stoljeću ili u feudalnom sistemu. U svemu tomu nije bilo ničega ni poučnog ni odgojnog ni duši hranjivog. Izgledi su da je pozorišna uprava prema muslimanima imala posebno mjerilo. Po njenom rezonovanju bilo je normalno i umjesno da se za muslimane ne trebaju vježbati nove drame, ne treba gubiti vrijeme, pribavljati inventar i dekoracije, jer za takve stvari se baca truda i novaca. Ne, u mjesto toga prikazaćemo neku radnju iz naše arhive. I te su arhivarske pouke skupo plaćene, a naš svijet je ponižavan kao gomila koja nije dorasla da za svoj sopstveni novac gleda što je lijepo, korisno i dobro. Gotovo je u posljednje vrijeme pozorišna uprava bila počela da tu politiku djelomično praktikuje i u režiranju redovnih prestava, prikazivanjem plitkih, nemogućih i preživljelih komada. Što je najtragičnije, ona je te nemoguće scenske razgovore znala da bučno reklamira i da im dijeli nagrade — slučaj sa »Bećarušom«. Takvim postupkom s jedne strane i reduciranjem vrsnih glumačkih snaga s druge strane — Uprava je naškodila umjetničkoj reputaciji pozorišta i na takav svoj rad navukla reagiranje javne riječi. Atmosfera je teška i zagušljiva. U ovakvom stanju stvari, danas — kad se rješava o tomu hoće li Pozorište u regres ili progres, držimo za shodno da su nam gornji razlozi pružili moralno pravo da se i mi zauzmemo za svoju stvar i sa svojim gledištem doprinesemo na taj aktuelni teren neke konkretnosti koje zasijecaju u naš kulturni život. I mi ovom prilikom i sa ovoga mjesta tražimo i zahtjevamo da se otsada pozorišni sistem prema nama radikalno preinači i prilagodi našim realnim potrebama. Da se u buduće imaju skinuti sa ramazanskog repertoara iživakani i staromodni komadi, a da se zamijene sa novim savremenim i boljim, da u tom pogledu prije ramazana ili drugih praznika pozorišna uprava ima da se konzultuje i savjetuje sa istaknutim i nezavisnim intelektualcima iz muslimanske sredine i da se u sporazumu sa njihovim intencijama ima pristupiti pozorišnom radu. U protivnom slučaju mi ćemo i usmeno i pismeno uvijek i vazda nastojati da svaku nekorisnu akciju suzbijemo i nećemo biti mirni sve dotle dok Pozorišna uprava ne urazumi da su i naše potrebe istovjtne potrebama i drugih naših sugrađana sa kojima ćemo se u svakom datom momentu boriti rame uz rame za ono, od čega zavisi narodni napredak. **S. Orahovac.**

Op. ur. — Slažući se sa stavom kojega je u objektivnoj kritici rada Uprave našeg pozorišta zauzela sarajevska štampa, napominjemo, da bi smo solidarno sa »Jugoslavenskim Listom« i »Snagom« i mi vratili recenzijske karte, ali nama nikada nije slana karta ni data, nego u obliku neke milosti,na naročitu zamolbu, bila bi nam dodijeljena po koja ulaznica.

Svečan i dirljiv ispraćaj

šeriatskog sudije iz Novog Pazara

Premještajem g. Hfz. Ibrahim ef. Riđanovića, šeriatskog sudije iz N. Pazara u Sjenicu, muslimani područnih srezova deževskog i štavičkog izgubili su jednog od svojih najboljih saradnika i prijatelja. Istom danas vide njegov neumorni rad od nepunih šest godina i sami priznaju da bez dobrih vođa nema solidne organizacije. Željni savjeta, napretka i rada, sandžački muslimani sa vrlo malim izuzetcima znadu cijeniti svoje vođe i dobroželitelje. Iako nenaviknuti islamskim manifestacijama, kad se i za to ukaže potreba, oni su odmah spremni. Kao primjer, koji je na dan 12. aprila o. g. zadivio cijeli Novi Pazar i okolinu, iznosimo svečan ispraćaj pomenutog šeriat. sudije, izveden na do sad nezapamćen način među ovdašnjim muslimanima.

Prije nego što pređemo na tok samog ispraćaja površno ćemo pogledati vjerskoprosvjetni rad ovog zaslužnog člana naše zajednice.

Godine 1930. gosp. Riđanović postavljen je šerijatskim sudijom u Novom Pazaru, gdje je primio dužnost i pretsjednika Sr. vakufsko-mearifskog povjerenstva. Odmah je počeo raditi na podizanju ovdašnjih vakufskih objekata. Za ovo kratkog vremena njegovog boravka, povjerenstvo je podiglo devet modernih dućana u centru grada i izhodilo velik broj tapija na svoja imanja. Njegovom inicijativom su podigli džematlije Altun Alema jedan vrlo lijep mekteb u Novom Pazaru. Napravljeni su mektebi i u selima: Ribariću, Dubovu, Žirču i Požegi. Podignuta je džamija u Ribariću, a popravljene su u Tutinu, Raduhovcu i Đerekaru. Kruna svih podignutih objekata jest veličanstven dom zvan »Islamske Ustanove«, kojeg je povjerenstvo pomoću zajma od Vakufske direkcije sazidalo na svome vlastitom zemljištu u centru grada, o čemu je već ranije pisao »I. G.«.

Dva najveća islamska groblja zv. »Hadžet« i »Veliko groblje« pristojno su ograđena bodljikavom žicom za vremena g. Riđanovića. Važno je napomenuti da groblje »Hadžet« u veličini od 15 ha ranije nije davalo nikakvih prihoda, ali nastojanjem g. Riđanovića ne samo da je očuvano od uzurpacija, nego je time i velika korist vakufu pridonijeta.

G. Riđanović kao pretsjednik pododbora »Gajreta« također je mnogo sarađivao. Za vrijeme njegovog rada ovdašnja Gajretova ćilimarska škola unaprijedila je svoj rad. Inicijativom g. Riđanovića je osnovano u Novom Pazaru Muslimansko dobrotvorno društvo »Merhamet«, koje se danas razvija primjernom brzinom.

Da bi se dostojno odužili svome zaslužnom i neprežaljenom Hfz. Ibrahim ef., na dan njegovog odlaska skoro svi novopazarski muslimani bez ikakve pripreme i potstreka počeli su se okupljati oko 12 sati kod »Islamskog doma«, odakle će u 2 sata po podne krenuti g. Riđanović na novu dužnost u Sjenicu. Zapažen je velik broj omladine, među kojima se istakao Gajretov tamburaški zbor. G. Riđanović oduševljen ovolikim brojem svojih vjernih saradnika i prijatelja, sa nekoliko toplih riječi kao prvi govornik sa balkona »Isl. ustanova« zahvalio se je prisutnim. Svima muslimanima podvukao je da ostanu u što ljepšim odnosima sa sugrađanima drugih konfesija. Zatim su se prisutni, jecajući i suznih očiju redom počeli opraštati sa g. Riđanovićem tužno izgovarajući: »Sretan ti put dragi hafiz Ibrahim ef.«!

Poslije ovoga dirljivog oproštaja, nekoliko punih autobusa najuglednijih građana pratili su auto svog nezaboravljenog šerijatskog sudije od kojeg su — uzgred budi rečeno — slušali mnogo vazu-nasihata.

U selu Požegi, udaljenom 10 km. od Novog Pazara, pred novosagrađenim mektebom sa najuglednijim džematlijama dočekao je g. Riđanovića i ostale pratioce pretsjednik džemat. medžlisa g. L. Čorović. Ispred svog džemata pretsjednik se je oprostio sa g. Riđanovićem, pa je između ostalog rekao i ovo: »... i zgrada u kojoj se nalazimo, plod je vašeg rada — dragi hfz. Ibrahim ef.«.

Poslije g. Čorovića govorio je g. Aćif ef. H. Ahmetović, trgovac i potpretsjednik Povjerenstva iz Novog Pazara. On je u glavnom rekao:

»Muslimani grada Novog Pazara i okoline znali su i umjeli cijeniti vas dragi pretsjedniče! Vaš kulturno prosvjetni rad krunisan je dobrom i služi za primjer svih muslimana. Vi ste radili za slogu nas muslimana i pravoslavnih. Da ste kod svih omiljen i poštovan, dokazuje današnji svečan ispraćaj u Novom Pazaru i doček ovdje u Požegi. Vi idete iz našeg zagrljaja u isti zagrljaj naše braće Sjeničana. Mi se sa bolom u duši rastajemo, međutim naši Sjeničani priređuju svečan doček. Iako se udaljujete od nas ,vaša djela ostaju za vječito sjećanje. Vrijedna omladina nastaviće rad po Vašim direktivama.«

Govornik dalje nabraja sve podignute zgrade, mektebe i džamije za vrijeme uprave g. Riđanovića u vakufu. Vjerojatno da je bilo ljudi, koji nisu odavno pa ni u težim momentima zaplakali, ali ovoga puta svak je morao glasno plakati, pa je ovaj zbor izgledao vrlo tužan.

U ovome dirljivom momentu poslije g. H. Ahmetovića, govorio je šeriatsko-sudijski pripravnik g. Osman Hasanović. U najkraćim potezima istaknuo je rad g. Riđanovića prije dolaska u Novi Pazar. Napomenuo je njegova zapažena predavanja još kao đaka Mektebi-nuvaba, njegov rad kao nastavnika vjeronauke na Učiteljskoj školi u Mostaru, kratki boravak u Gacku na supstituciji (1927.) i njegova energična preduzimanja u Čapljini. Naročito je podvukao nezapamćenu čapljinsku manifestaciju od 4. septembra 1932. (prilikom svečanog polaganja kamena temeljca mektebu i munari), na kojoj je u prisustvu ogromnog broja hercegovačkih muslimana rečeno i ovo: »Ovu okciju u svoje vrijeme poveo je šerijatski sudija u Čapljini za vrijeme svog službovanja g. Hfz. Ibrahim ef. Riđanović (viđi »Jug. List« od 7. IX. 1932.). »Kako vidite — nastavlja g. Hasanović — naš pretsjednik povjerenstva i šerijatski sudija nije se pokazao vrijednim samo u Novom Pazaru, nego je takav i ranije bio. Kao učesnici na ovome impozantnom ispraćaju svi se osjećamo tužnim zbog našeg rastanka sa g. Riđanovićem, ali obzirom što on odlazi u Sjenicu kao sastavni dio novopazarskog Sandžaka, gdje će vjerojatno sarađivati kao kod nas i naših prethodnika, nastojmo da se bar time utješimo! Za našu zajednicu je šteta da njezini vrijedni članovi — kakvih danas hvala Bogu imamo — ne dođu u više islamskih mjesta. Vjerujem da ćete i sami priznati da Novi Pazar ne bi imao sve ono što danas ima da g. Riđanović nije došao iz svog Mostara u ove krajeve. Sa ostalom gospodom saradnicima prešao je mnogo trnovitih klanaca dok je udario solidne temelje današnjoj zajednici ovdašnjih muslimana. Sjetite se naših vakufskih dobara i vjersko-prosvjetnog rada. Obzirom na njegov neumorni rad kao i kretanje u privatnom i službenom životu bez ikakvog pretjerivanja g. Riđanović spada u red najistaknutijih šerijatskih sudija. Pred konačni oproštaj sa njim dajemo mu riječ, da po njegovom odlasku nećemo i ne smijemo klonuti od zajedničkog rada i međusobne pažnje. To od nas zahtjeva i uzvišeni Kur'an (citira ajet i hadis š.).«

Na svršetku iznenađen ovakvim ispraćajem zahvalio se je pratiocima a naročito g. H. Ahmetoviću ispred sjeničkih muslimana g. Hfz. M. Abdagić, što oni Sjenicu smatraju nerazdvojenim dijelom Novog Pazara i što im šalju diku i ponos novopazarskih muslimana, kome je priređen svečan doček u Sjenici.

Teškim bolom u duši zagrlio se je i oprostio g. Riđanović sa svim prisutnim, a potom krenuo na novu dužnost u Sjenicu.

Novi Pazar, 16. aprila 1936. god.

Posmatrač.

NJEGA STAJSKE KOZE.

Stajskoj kozi najviše škodi vlaga. Zato je potrebno da bude stalno u čistom i suhom prostirkom. Ostavljati gnoj pod kozom, da joj bude toplije nije zdravo. Od takove stajski hranjene koze ne možemo dobiti mlijeko bez zadaha i hrđavog ukusa. Zato je čistoća pod kozom kao i njenog tijela neophodno potrebna. Kozu je potrebno svakodnevno timariti i očistiti da se ne bi njena dlaka slijepila od nečistoće. Dalje je važan uslov da ima uvijek dobra sijena ili dobro odgovarajuće piće. — »Poljoprivr. Glasnik«.

Iz života Sejjid Džemaluddin El-Afganije

Jedna rijetka epohalna ličnost, kojoj je teško naći premca.

Od druge polovice XIX. vijeka pa do na ovamo nemoguće je u islamskom svijetu naći jednu ličnost, koja je pored visokih moralnih vrlina bila oboružana dubokom erudicijom iz svih područja znanosti i svjetske politike, kao što je bio Šejh Sejjid Džemaluddin El-Afgani.

Zaista je on jedna rijetka epohalna ličnost kojoj je teško naći premca ne samo u islamskom svijetu, nego i cijelom ljudskom rodu, a njegovo je ime postalo toliko slavno, da je i na Istoku i na Zapadu vrlo malo pojedinaca, koji za njega nisu čuli. On je bio prvi i jedini, koji je prije pet decenija uložio sve sile, da probudi islamske narode Istoka.

Malo je čudno ali istinito, da se pored njegove tolike slave, nije mogla točno ustanoviti gdje i kada se je rodio i kojemu narodu pripada. Za njegova života prozivan je »Afgani«, a i sam je govorio da je Afganac, pa ipak je to bilo jedno prijeporno pitanje, o kojem se mnogo polemiziralo. Prema jednoj verziji rođen je u selu Esed-Abadu u provinciji Horosanu u Perziji god. 1254. po hidžretu, a prema drugoj došao je na svijet godine 1268. u Meragi u Turkestanu.

Oni koji tvrde, da potječe iz Esed-Abada vele, da je porijeklom i po narodnosti Iranac i da je prebjegao u Afganistan zbog tiranske uprave ondašnje perzijske vlade. Za toga Iranci prozivaju Džemaluddin Esad Abadi. Nu kako bilo, svakako je na veliku diku i ponos za ono mjesto i narod, u kojem se je rodio.

Njegov otac Sejjid Safdar, potomak je znamenitog »muhaddisa« Sejjid Ali El-Termizije, koji potječe od Imami Hasana, sina Hazreti Alije (k. v.); prema tomu je Džemaluddin pravi Sejjid. Godine 1279. otišao je u Indiju da obavi »Hadž«, gdje je ostao jednu godinu. Iza toga otišao je u Afganistan i za vrijeme vlade Emira Dost Muhammed-Hana sudjelovao je u nutarnjim građanskim ratovima. Kada je Šir Ali Han postao vladarom pobjegao je u Rusiju.

Godine 1287. otputuje ponovno u Indiju, ali Englezi zabrane indijskoj ulemi, da se sa njim sastaju i konferišu. Zato je nakon malog boravka napustio i Indiju i otputovao u Egipat, gdje također nije mogao dulje ostati. Radi toga što je odveć kritikovao zastarjeli sistem nastave u Džami-ul-Ezheru, misirska ga ulema nije trpjela, pa i ako su mu neki odličnici Egipta kao Selim-Paša i drugi ukazivali velike počasti, egipatska mu je vlada, valjda zato što je smetao Englezima i misirskoj ulemi, zabranila daljni boravak i jednog ga dana nenadano protjerala.

Najzad godine 1289., kada je došao u Istanbul, dočekan je sa velikim počastima od strane carigradske uleme; tadanji »sadriazam« (premijer) Ali Paša odao mu je najveću počast i nakon što se je upoznao sa mnogim vojskovođama i velikim državnicima Turske zadobio je odlično mjesto među istanbolskom ulemom. Svi glasoviti alimi carigradski, hitali su, da se njegovom dubokom učenošću što više okoriste. Njegova pojava u kuharanskom odijelu sa afganskom čalmom na glavi, ulijevala je kod svakoga veliko poštovanje prema njegovoj osobi. Na zamolbu Šejh-ul-islama Hasan Fehmi efendije održao je dva vaza u džamijama Sultan Ahmed i Aja Sofiji; iza toga je u drugim velikim džamijama Istanbula održavao vjerska predavanja pred hiljadama znatiželjnih slušalaca. Jednog dana, kad je bio u posjeti kod velikog vezira Ali paše, za vrijeme jedne rasprave reče, da je Holandija odlučila, da zaposjedne islamske otoke Sumatru i Javu. Ali paša mu je na to odgovorio: Da se u islamskom svijetu ne pojavljuje tako velikih učenjaka, kao što ste vi, svim bi islamskim državama bilo dosuđeno da dožive poniženje tuđinskog ropstva. Današnja je islamska ulema pala u veliku zabludu i nemarnost, a javno se mišljenje naroda guši u sredovječnom fanatizmu. Naši su vjerski prvaci napustili »džihad«, pa nije čudo što sljedbenici Islama hrle dekadenci i propasti. A samo pak Tursko Carstvo nije u stanju da brani cijeli islamski svijet.

Nakon ovoga razgovora, Sejjid Džemaluddin Afgani je postavljen za člana turske Akademije Znanosti.

S Bakamović

Oko podizanja narodne osnovne škole na Vratniku

Kako je poznato našoj javnosti naša gradska općina je odkupila veliko i davno napušteno groblje na Vratnik mejdanu radi podizanja zgrade narodne osnovne škole. Ova odluka gradske općine bila je srdačno pozdravljena od strane čitavog stanovništva vratničkog kvarta. Poslovi oko gradnje ove škole privedeni su potpuno kraju, te se početkom mjeseca maja ima pristupiti izgradnji ove potrebne škole za vratnički kvart. Ali nažalost našlo se nekoliko ljudi koji su digli nerazumnu hajku protiv podizanja ove škole, motivišući to vjerskim momentima. Ova akcija mora svakako da izazove sažaljenje da se kod nas i sada ljudi služe raznim sredstvima, pa šta više operišu i sa vjerom kad treba da se osujeti jedno dobro djelo koje je od opće koristi po narod. Izvjesni ljudi koji su najvećim dijelom bili zainteresirani pitanjem podizanja ove školske zgrade, — jer su reflektirali da pod skupe pare općini prodaju svoja zemljišta ili kuće, da bi se na njima podigla općinska zgrada, — proveli su tu akciju protiv podizanja ove škole na spomenutom groblju. To se motiviše tim, što po šeriatskim propisima nije dozvoljeno podizati zgrade na napuštenim grobljima. Među ovim nalazi se jedan, koji brani, da se na groblju podigne školska zgrada, ali sebi dopušta da uzurpira groblje i da na groblju u koje su se još do prije 30 godina pokopavali mrtvaci sije i upotrebljava za svoju ličnu korist. Dakle ovom čovjeku nije haram da on prekopava svježe grobove, groblje prisvaja i po njemu sije, ali eto po njegovu mišljenju haram je na napuštenom groblju podignuti jednu korisnu zgradu koja će biti od koristi čitavom ovom kraju a naročito našoj slaboj i nejakoj djeci. Pa da ironija bude veća, ovaj se junačina prijeti, da će silom ustati da brani i čuva groblje, ali nema kuraže da se digne protiv sebe i da zabrani ono sebi, što je uistinu zabranjeno. Naglašujemo da je ovo pitanje principijelno još ranije riješeno. Pozvane i odgovorne vjerske vlasti donijele su svoja riješenja po ovom pitanju, te su na osnovu toga podignute slične ustanove kao na primjer: Gazi Husrevbegov mekjteb i td. Čudnovato je, da se tada nije niko dizao kada je podizan Gazi Husrevbegov mekjteb na groblju i sve je mukom mučilo a sada kada se čini ista stvar ustaje se u obranu nečega zašto nema osnova, pa se prí tome hoće da odštete i najvitalniji interesi muslimana i njihovog napredka. Bezuvjetno bi potrebno bilo da u svim ovakovim akcijama vlada hladan razbor i da se riješavanje ovih pitanja prepusti ljudima koji razumiju stvar i poznaju šeriatske propise, a ne, da ovakove stvari poteku iz ličnih pobuda pojedinaca čiji su lični interesi bili povrijeđeni. Uvjereni smo da će nadležne vjerske vlasti kao i gradska općina koja je pravno postala vlasnik odnosnog zemljišta preko ovih neskromnih i štetnih željica nekolicine pojedinaca preći.

Jedna rijetka vjerska svečanost

Hanuma uglednog sarajevskog građanina g. Hamdibega Zulfikarpašića naučila je Kur'an napamet.

Rijedka je pojava kod nas da naše djevojke a još manje žene prionu za jedno veliko djelo, kao što je naučiti Kuran na pamet. Prije dugo vremena imali smo jednu hafizu koja je bila na pamet naučila Kuran, ali u mladim godinama života rastavila se od zemaljskog života. Sada imamo jedinstven slučaj u čitavoj našoj Bosni i Hercegovini da je jedna ugledna i čestita hanuma pored svojih supružanskih dužnosti imala toliko volje i snage da se posveti jednom velikom djelu učenju Kurana na pamet. U prošli četvrtak 23. aprila iza jacije namaza u kući Hamdibega Zulfikarpašića obavljena je rijetka svečanost i proučeno hafizka dova, te je tako ugledna i čestita supruga Hamdibega postala jedina hafiza u Sarajevu.

Ovom rijedkom i svečanom činu prisustvovali su mnogobrojni i ugledni građani Sarajeva, među kojima su bili Mevlana H. Džemaluddin Čaušević, gradonačelnik Edhemaga Bičakčić, Ajni ef. Bušatlić, Mehmedbeg Fidahić, Islamaga Vranić, Ahmed ef. Borić, Dr. Rizvanbegović, Ahmed Mešinović, Tajib ef. Saračević, Hatib Begove džamije Sabrihafizović, Ibrahim ef. Šahinagić, ugledni sarajevski trgovci braća Foče, čija je sestra nova hafiza te mnogi drugi odlični građani. Poslije proučene dove, proučen je i mevlud, te je ovo divna kućna vjerska manifestacija učinila najdublji utisak na sve prisutne. Ističemo, da je mevlana Džemaluddin nakon svoje 5 godišnje bolesti prvi put u Sarajevu viđen na jednom većem sastanku pa je to kod prisutnih izazvalo naročito zadovoljstvo.

Želimo uglednoj sestri Fatimi hanumi i čestitoj supruzi Hamdibegovoj da je Svemogući nagradi obiljem milosti svoje te da se i druge sestre ugledaju u ovaj nezin svijetli primjer.

VIJESTI IZ FOJNICE:

MERHUM FATIMA BORIĆ.

Na 14. ov. mj. pronijela se kroz grad Fojnicu tužna vijest, da je ugledna i plemenita gđa Fatime hanuma Borić žena našega dobrog i plemenitog imama-matičara Ibrahim ef. Borića preselila na ahiret.

Merhuma se nije nikada tužila, da je bolesna, pa i na sami 14. aprila pred smrt osjećala se najzdravije.

Taj dan je bio lijep i svjež, proljetni dan, a široki talasi sunčane svjetlosti, okupani u mirisu behara i raznog mirisnog cvijeća premješavaju se i osjeća se nov život u prirodi, a u dobrotvorke se plemeniti život ugasio.

Umrla je od srčane kapi.

I ako je ona sa ovog svijeta preselila, ipak je ostavila iza sebe svoja djela, koja se neće nikada zaboraviti i bit će u narodu sa poštovanjem spominjana.

Merhuda je bila velika dobrotvorka, veoma omiljena i nada sve skromna. Odlikovala se iskrenošću i milosrđem što se danas teško nalazi. Radi toga je uživala i nepodjeljive simpatije, kogod ju je poznavao a naročito među siromasima, jer ih je merhuma uvijek pomagala.

Dženaza je bila isti dan, na kojoj je bilo mnogo građana, a što se naročito primijetilo veliki broj stanovništva, koji su merhumu od kućnog praga do vječne kuće ispratili, što je svakako znak, da je merhuma uživala veliku popularnost.

Od strane njezinog roda izriče se najljepša zahvalnost svima koji uveličaše njenu dženazu. Naročito se izriče zahvalnost gg. Muhamed ef. Gači, šer. sudiji i sreskom načelniku.

Merhuma je iza sebe ostavila 1 kćerku, 2 sina koji su osjetili veliku žalost i gubitak. Neka Svemogući podijeli rahmetliji Firdevsi Ala Dženet, a porodici utjehu i sabur.

Ismet.

Časopisi i publikacije

Musa pejgamber a. s. — Ovih dana izašla je iz štampe popularan spjev od Abdul-Haka M. Mejlića pod naslovom »Musa pejgamber a. s.« Ovoj je knjizi kraći predgovor napisao Ismet Žunić. G. H. Mejlić je u ovoj knjizi prikazao život velikog Božijeg poslanika Muhameda a. s. u popularnom narodnom stihu. Ova će knjiga biti od naročite vrijednosti za našu porodicu a naročito za djecu koja će u ovoj knjizi naći lijepe pouke. Ovu knjižicu najtoplije preporučujemo. Cijena joj je 4.— dinara a štampana je u štampariji Omera Šehića, Sarajevo.

»Novi Behar«. — Izašao je iz štampe aprilski broj ove dobro uređivane muslimanske revije. Ovaj broj donosi lijepih i zgodnih poučnih stvari koje mogu vrlo korisno poslužiti kao štivo za našu porodicu. Preporučujemo ovu uglednu muslimansku reviju, koja zaslužuje da kao kućna lektira naše mjesta u svakom muslimanskom domu.

»Hrvatska Revija«. — Izašao je travanjski broj ove odlično uređivane mjesečne revije sa sadržajem: Ante Petravić: Antun Nemčić. — Luka Perković: Dvije pjesme. — Ivan Goran Kovačić: Sedam zvonara majke Marije. — Viktor Vida: Jutarnja kafana. — Ivan Dončević: Gog. — Radovan Žilić: Pjesme. — Ivo Kozarčanin: Na putu. — Dr. Božidar Šriola i Dr. Milovan Gavazzi: Muziološko istraživanje g. Dobronića. — Anton Nizeteo: Suvremeni francuski eseji. — Uz to je također bogat feljton te nekoliko lijepih slika i crteža. Za ljubitelje književnosti ovo je izvrsna lektira, pa stoga najtoplije preporučujemo. »Hrvatska Revija« izlazi pomoću Matice Hrvatske. Kao vlasnik, izdavač i urednik je Dr. Blaž Jurišić. Cijena za pretplatu je na godinu 200 dinara, a za članove Hrvatske Matice i đake 180.— dinara.

»Hrvatska Smotra«. — Nacionalni socijalni mjesečnik. Uređuje D. Žanki i V. Riegel. »Hrvatska Smotra« izlazi 4 godinu, a u broju od ožujka nalaze se slijedeći članci: J. G. O.: Malo ljudi u velikim danima. — Dr. Ante Radić: Narod i stranke. — Mihajlo Stečišin: Ukrajinski sveučilištarac u službi nacije. — Dr. Zvonimir Dugački: Ciljevi japanske ekspanzije. — Dr. Krsto Spalatin: Burget. — Vilko Riegel: Mogućnosti zadružne proizvodnje. — Nikolaj Berdjajev: Sudbina kulture. — Osim toga uz ovaj bogati sadržaj imade nekoliko pjesama, listak, u kome su prikazani razni književni radovi, te dvije crtice, u kojima se osvrće na javni život.

Deca i Roditelji. — U ovoj dječijoj reviji koja izlazi u Beogradu pod uredništvom Dr. Milivoja Sarvana i Dr. Mile Markovića, dječijih ljekara u aprilskom broju nalazimo slijedeće poučne članke o odgoju i vaspitanju djeteta. Dr. Dušan Borić: Djeca roditelja sa šećernom bolešću. — Živojin S. Đorđević: Pitanje karaktera. — Dr. Milivoj Sarvan: Tjelesno vježbanje za odojče i malo dijete. — Dr. Zoran Petričević: Zastrašivanje djece je hrđavo vaspitno sredstvo. — Nadalje se donosi nekoliko poučnih odgovora na pitanja pojedinih pretplatnika ove dječije revije. Preporučujemo.

»Ferijalac«. U aprilskom broju donosi slijedeće članke: Turizam u kulturnom i političkom razvoju narodu. — Grupna i karavanska putovanja. — Noć kod Peričnika. — Gledao sam i slušao putujući u Port Said. — Dve nedelje dana putovanja po Čehoslovačkoj. — Dalje donosi kraće prikaze iz planinarstva i turizma te službeni dio uprave ferijalnog saveza.

»Poljoprivredni Glasnik«. — Izašao je iz štampe »Poljoprivredni Glasnik, broj 7. od ove godine sa veoma bogatom i interesantnom sadržinom, koji tretira razna poljoprivredna pitanja, kao i ostalih interesantnih stvari. — »Poljoprivredni Glasnik« izlazi dvaput mjesečno. Pretplata za društva, opštine, škole i čitaonice za cijelu godinu je 160.— Din., za ostale 130.— Din. — Uredništvo: Novi Sad, Sremska ul. br. 6.

Kratke vijesti

Zenica. — Javna zahvala. Ovim putem se zahvaljujem g. predsjedniku i zapovjedniku dobrovoljne vatrogasne čete kao i cjelokupnoj upravi vatrogasne čete i mojim kolegama vatrogascima u Zenici, koji me darovaše novčanim prilozima iz vlastitih pobuda, pri mojem polasku u vojsku. Neka im je svima hvala, a od Boga plata.

Hazim Čadro. — Zenica.

Vranduk. — Na 8. o. mj. preselio je na ahiret Salih ef. Begić, muallim iz sela Puniraka, te mu je dženaza klanjata uz učešće svih mještana.

Isto tako obavljena je dženaza i Mehmedu Omerliću, radniku drž. željeznica iz sela Gladovića, koji se je preselio na ahiret 20. aprila.

Neka Svemogući rahmetlijama podijeli firdevsi ala dženet, a njihovim porodicama sabri džemil.

Kaja.

Prijatelji našeg vjerskog i kulturnog napretka širite „ISLAMSKI GLAS“ među našom braćom Pomažite našu štampu, jer tako pomažete da se širi prosvjeta među muslimanima

Merhum Muhammed ef. Džanhodžić

Dne 10. aprila o. g. preselio je sa ovoga na bolji svijet nakon kratke, ali teške bolesti Hfz. Muhammed ef. Džanhodžić, džematski imam u Mionici Dol., srez Gradačac.

Rahmetli naš hafiz rodio se u Tarevcima godine 1878.

Početnu nauku vjersku započeo je pred svojim djedom rahmetli Džanhodžom koji je mnogo poznat u ovim krajevima.

Ruždiju je svršio u Sarajevu pred svojim bratom Ibrahim ef. Džanhodžićem, sada penzionisanim sudijom. Po svršenoj Ruždiji produžio je nauke u Begovoj medresi u Sarajevu, odakle je i Dar-ul- mualimin pohađao i svršio ga.

Po svršenim naukama imenovan je imamom donje džamije u svom rodnom mjestu Tarevcima, gdje je ostao sve do 1914. godine. Tada bude imenovan stalnim pisarom pri sreskom šeriatskom sudu, te pisarom sreskog vakufsko mearifskog povjerenstva u Gradačcu i napokon 1928. godine bude imenovan imamom matičarom u Mionici Dol., gdje ga evo zateče i neumitna smrt.

Iza sebe ostavlja četvero djece od kojih su troje potpuno neopskrbljenih.

Rahmetli hafiz živio je posve skromno. Volio je svakoga i želio je da sa svakim bude u što ljepšim odnosima, pa je tako stekao simpatije svih onih, koji su ga poznavali.

U znak poštovanja našeg dobroga hafiza njegovi prijatelji sporazumili su se, da mu u petak 17. aprila o. g. prouče hatma dovu u Husein kapetanovoj džamiji u Gradačcu iza ikindije namaza.

Rahmetliji želimo Firdevsi ala, a familiji i neopskrbljenoj djeci sabri džemil.

Tarevljak.

IZ ČAPLJINE:

GLAVNA GODIŠNJA SKUPŠTINA MUSLIMANSKOG DOBROTVORNOG DRUŠTVA »SLOGE«.

Muslimansko Dobrotvorno društvo »Sloga« u Čapljini, održalo je 29. III. o. g. svoju glavnu godišnju skupštinu.

Ovo društvo koje postoji u Čapljini već dulje vrijeme pokazalo je da su Čapljinci trezveno i ozbiljno shvatili važnost ove kulturne ustanove. Osnivanjem tamburaškog zbora nazad par mjeseci ovo društvo pozdravili su svi mjesni muslimani, jer je ono oko sebe okupilo lijepu kitu omladine koja shvaća duh i potrebe današnjeg vremena. Zbog toga rad ovoga društva prate s interesom svim mjesni muslimani u Čapljini i u njemu gledaju kulturno-prosvjetnu ustanovu.

U 1 sat poslije podne skupštinu je otvorio predsjednik društvu gosp. Mehmed Zulić zahvalivši prisutnim na velikome odzivu. Poslije izvještaja tajnika i blagajnika, prešlo se na izbor nove uprave u koja su ušla gg. Salem Metiljević, Nezir Malohodžić, Ahmet Kapetanović, Mehmed Zulić, Fazlija Čiber, Esad ef. Zejnilagić, Muhamed Ljutović, Alija Hadžiomerović i Murat Sefo. Ovaj novi odbor, na čelu sa g. Salemom Metiljevićem, daje nam nadu i garanciju, da će društvo od sada još jače krenuti naprijed i požnjeti još bolje uspjehe nego do sada.

VJENČANJE.

U utorak 14. IV. o. g. vjenčao se je u Ljubuškom gospo. Muhamed Čerimagić iz Tasovčića sa gdicom Safurom Muminagić, isto iz Tasovčića. Bil hajir!

M. B.

RANA SMRT

đaka III razreda Trgovačke Akademije.

Banja Luka 14. marta.

Danas je na svečan ali tužan način, uz nezapamćeno veliko učešće građana sahranjen rahm. Rešad Jakupović, učenik III. razreda Trgovačke akademije. Rahm. Rešad je rođen 1915. god. u Plevlju. Ovdje je završio dva razreda akademije sa zavidnim uspjehom, nakon čega je nastavio svoj marljivi rad upisavši se i u III. razred.

Merhum Rešad je bolovao od zapaljenja mozga, radi čega je u ovdašnjoj bolnici ležao 16 dana na »promatranju« i tek pred samu smrt, kad je rahmetlija imao najžešće bolove, onda su liječnici diagnozu ustanovili.

Potrebno je napomenuti, da je merh. Rešad bio ne samo dobar đak, nego je uživao i velike simpatije, kako kod gg. nastavnika, tako i kod svojih kolega čitave akademije, koji ga neobično žale, što je dokaz njihov, kao i svih pitomaca Gajretova konvikta zadnji ispraćaj rahmetlije do njegove vječne kuće.

Dirljivo je napomenuti da su rahmetliju osim njegove rodbine, oplakivali većim dijelom i njegove kolegice i kolege bez razlike vjere, a pogotovo nakon oproštajnog i dirljivog govora rahmetlijinog brata nad njegovim mezarom.

Rahmetullahi alejhi, rahmeten vasiaten.

M. T.

VIJESTI IZ MOSTARA:

POPRAVAK ČEJVANBEGOVA MEKTEBA I DŽAMIJE.

Vakufsko povjerenstvo odlučilo je ovih dana da uredi fasadu Čejvanbegova mekteba na Tepi, pa se tim radovima već pristupilo i oni su pri kraju. Lijepim bojama mekteb je sada neobično ukrašen. Isto tako obojeno je i vanjsko lice džamije. Ovaj rad izveo je Vakuf po traženju Upravitelja mekteba g. Hfz. Salih ef. Puzića.

AKADEMIJA MERHUM DR. BAŠAGIĆU.

Muslimansko društvo »Ittihad« priredilo je prije nekoliko dana svečanu akademiju povodom dvogodišnjice smrti merhum Dr. Safvetbega Bašagića. Poslije ikindije namaza proučili su mostarski alimi hatma dovu, pa je Tabačica džamija bila dupkom puna muslimana.

Uvečer je u »Hrvoju« priređena svečana akademija, na kojoj je o radu i životu Dr. Bašagića govorio g. Dr. Riđanović. Zatim su čitana neka djela rahmetlijina i prikazana dva pozorišna komada »Abdullah paša« i »Boj pod Ozijom«. Prihod ove priredbe je namjenjen za spomen-ploču.

NOVE SMJERNICE GAJRETA U MOSTARU.

Muslimansko kulturno društvo Gajret, koje je poslije 6. januara uzelo ime srpsko, u posljednje vrijeme približava se u radu više nego ranije narodu. Danas je pretsjednik društva profesor g. Alikalfić, koji nastoji da društvene prilike u Mostaru prisajedini tako, da se društveni život muslimana toliko ujedini, da bi se kroz takav rad postigli što bolji uspjesi. Raniji politički kurs udaljio je muslimane od Gajreta, a to je govorilo na okolnost da se pravac mora da mijenja ako se pravac mora da mijenja ako se želi saradnja sa svijetom, koji od Gajreta ništa drugo ne traži nego kulturno i ekonomsko podizanje svijeta. Međutim dešavalo se da se je imenom Gajreta služilo od izvjesnih lica i političkim ciljevima, a to je sve išlo na štetu ove korisne institucije. Neznamo ni sada kako će svijet u Mostaru primiti taj novi pravac i približavanje vodića našeg Gajreta svijetu, ali vjerujemo u iskrene namjere g. Alikalfića, koji se inače aktivno bavi radom u još nekim društvima u Mostaru. Moramo kod toga pohvaliti i gest odbora Gajreta, koji je prilikom svečane akademije rahm. Bašaliću uputio cirkular svim svojim članovima i zamolio ih da posjete ovu svečanu akademiju. Nadati se je da će i ove nove pojave u našoj sredini u budućnosti imati nekog ploda.

POVUKAO OSTAVKU.

G. Ibraga Velić, koji je prije izvjesnog vremena podnio ostavku na časti vijećnika Gradske općine, ovih dana je povukao svoju ostavku. Zbog ove njegove ostavke ranije se pronijela vijest gradom da je g. Velić tu ostavku dao iz političkih razloga, međutim to nije tačno, jer je njegova ostavka uslijedila iz privatnih razloga.

NOVI ČLANOVI VAKUFSKOG POVJERENSTVA.

Odlukom Ulema Medžlisa, odnosno g. Naiba na području sarajevskog ulema-medžlisa, postavljeni su Vakufsko Povjerenstvo u Mostaru novi članovi i to: gg. Ibrahim ef. Ribica, industrijalac; Hadži Ibrahim ef. Voljevica, trgovac; Hasan ef. Nametak, penz. tajnik muftijstva; Ibraha Lakišić, posjednik i Salih ef. Efica, posjednik i banov. vijećnik. Razriješeni su dužnosti gg. Dr. Omer ef. Hadrović, Husein ef. Ševa, Muhamedaga Ćemalović, Smail ef. Džudža i Ali ef. Mujić. Od starih članova ostao je pretsjednik g. Salih ef. Udovičić i Mustajbeg Arpadžić. Novi članovi biće ovih dana uvedeni u povjerenstvo, pa će se na prvoj sjednici konstituisati.

PRIRAST ČLANOVA »MERHUMA«.

Muslimansko pokopno društvo »Merhum«, koje je osnovano prije 11 mjeseci sa svrhom da omogući gradskoj sirotinji što jeftinije pokopno osiguranje u svom radu uspjelo je izvan svakog očekivanja. Jeftina članarina (od 3, 5 i 7 dinara), te drugi uslovi razlivi su među građanstvom veliko interesovanje za novo društvo, pa je do sada prema tačnom izvještaju u »Merhum« pristupilo 532 člana, što danas predstavlja jednu jaku zajednicu o kojoj se u gradu pohvalno govori. Ovo mlado društvo stoji na socijalnim principima i pogodilo je pravo vrijeme u kojem je poniklo, jer je društvena obamrlost u gradu do tada bila za osudu. Vrijedno je spomenuti da je rad u novom društvu vrlo sređen, a što je najpohvalnije uprava društva vrši sve dužnosti besplatno, tako da »Merhum« nema nikakvih izdataka, a to mu je i glavna odlika da u dogledno vrijeme bude predstavljati jednu zdravu i bogatu instituciju, koja će muslimanima biti od opće koristi. Još mi je napomenuti da je svrha »Merhuma« da u dogledno vrijeme (jer već ima dostatan kapital) snizi članarinu još za nekoliko dinara i tako omogući svakom muslimanu jeftin pristup u članstvo.

O. S. Sefić.

Merhum Ibrahim ef. Topić

Vel. Kladuša, 21. aprila. — Jučer je ovdje sahranjen na vječnom putu jedan rijetki starina iz reda naše ilmije Ibrahim ef. Topić, imam u Grabarskoj. Merhum spada u našu staru gardu ilmije, koja je radila i živjela među narodom i s narodom. Kroz svojih 82 godine života, 55 godina je bio imam u raznim mjestima našeg sreza. Po našem običaju, koji je uveden iz potrebe, narod plaća u naravi svoje imame. Tako je merhum bio i ostao narodni imam s narodnom plaćom. Iako bez ikakovih potpora i nagrada u gotovom novcu, ipak je dični starina, svojim islamskim životom uspio, da stekne imovinu, koju je ostavio svojoj djeci, a koju mnogi s dobrim prihodima nijesu mogli steći. Uvijek originalni stari Bošnjak, merhum je bio vedre naravi, iskren drug, neustrašivi borac za narodna prava.

Sve ove odlike su privukle mnoge njegove poštovaoce iz okoline, čak iz Cazina, da su prisustvovali dženazi u dostojnom broju. S merhumom se je oprostio naš starina H. H. ef. Rizvić, imam Vel. Kladuški u ime kolega imama i džematlija s kratkim govorom, u kojem je iznio njegov život i rad.

Rahmetullahi alejhi, razmeten vasiah, ve eskene hullahu Džennetel meva!

Dž.

Konjske trke u Bos. Krupi

Dobrovoljna vatrogasna četa u Bos. Krupi priredila je na 12. aprila 1936. po podne dvije konjske trke na Adama u kruhu (okolo) i jednu pješačku. Na prvoj trci učestvovala su sva domaća grla, sviju rasa sa visinom preko 155 cm. i sa uvjerenjem o porijeklu grla, te sa opterećenjem: trogodci 50 kg., četverogodci 62 kg., a stariji sa 65 kg. Kobile 1½ kg. manje, engleska punokrvna rasa 10, a polukrvna 5 kg. više. Dužina staze je iznosila 2.200 metara u krugu. Uzimata je upisnina po grlu 120.— Din. Ukupna nagrada je iznosila 3.000.— Din., koja je razdijeljena: I. konju 1.500.—, II. 1000.— i III. 500.— Din.

Za ovu prvu prijavili su se i sudjelovali: Ibraga Hadžić, mesar iz Bos. Krupe, 1 konj zatvoreno doratast »Vezir«. 2. konj otvoreno doratast »Fenomen«. Dr. Muhamedbeg Kulenović, liječnik iz Bog. Gradiške. 3. alatasta kobila »Munja«.

Utekli su i nagradu dobili: I. »Munja«, II. »Fenomen« a III. »Vezir«.

Druga trka. Na ovoj trci učestvovali su domaća konjska grla bosansko brdskog tipa sa visinom ispod 155 cm. sa teretom: trogodci 52, četverogodci 62, stariji sa 64 kg. Dužina staze je iznosila 1.600 metara u krugu. Upisnina 70 Din. Nagrade: I. 1000, II. 500 i III. 300 Din. Ukupnv 1.800.— Din.

Doveli su na trku: 1. Hasan Alagić ,mesar iz Bos. Krupe, konja zatvoreni zekan »Putko«. 2. Pero Dimić, posjednik iz Prijedora, kobila »Zeka«. 3. Osme Sikirić, posjednik iz Hambarina (Prijedor), konj crni zekan »Soko«. 4. Behle Mršić, trgovac u Prijedoru, doratasta kobila »Desa«. 5. Hrustanbeg Beširević, poreznik iz Sanskog Mosta, kobila crna zeka »Cica«. 6. Smajil Burnić, trgovac iz Donjeg Kamengrada (Sanski Most), kobila »Zeka«. 7. Hamo Selimović, težak iz Čerklija (Bihać), kobila doratasta »Zorka«. 8. Agica Mujadžić, posjednik iz Slatine (Cazin) konj »Zekan«. 9. Maho Kamber, posjednik iz Sanskog Mosta, kobila »Zeka«. 10. Milan Jovanović, posjednik iz Bos. Krupe, konj »Dorat«.

Utekla i I. nagradu dobila »Cica« Hrustanbega Beširevića, II. Pere Dimića »Zeka«, a III. Agice Mujadžića »Zekan«.

Na pješačkoj trci trkalo je 10 momaka (trkača), između kojih je nagradu dobio: I. Muharem Kuzelj iz Sanskog Mosta, a II. Husejin Bajraktarović, težak iz Varoške Rijeke (srez Bos. Krupa).

Posjeta je bila odlična.

F. Č.

Ismet A. Tabaković, Sarajevo:

Počasna vizija

In memoriam Dru S. Bašagiću-Mirzi.

Uzvišeni dični sine
Naše slavne Domovine
Odvela me jutros Muza
Iz ovoga carstva suza
U daleke sfere svijeta
Gdje je lira razapeta,
Pa šapuće Muza meni
Sad o Tvojoj uspomeni:

»Da, Mirza je velik bio,
U sebi je boli krio,
Mnoge boli, čuvstva, jade
Što ih kleti dušman dade
Njeg'vom domu, njeg'vm rodu,
Vapi Mirza za Slobodu,
Ta sva patnja jednom prođe
I slava mu zlatna dođe,
A ritmovi još se čuju
I arije divne odjekuju
Sa Mirzine lire stare
I rane još krvare
Iz vijekova prošlih davnih«.

Preko polja naših ravnih
Bajna priča Muze nesta
I lira im pojat presta,
Pa ja sada u tišini
Šaljem glase ka visini:
Slava Tebi, Mirza dragi,
Slava Tebi, brate blagi,
Uspomenu svih vremena
Čuvat će Ti pokoljenja.

Urednik: Hafiz Muhamed Pandža. — Vlasnik i odgovorni urednik: Asim Šabanović, direktor. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i dr.: Stjepan Vrček.

POJEDINI BROJ 1.50 D

TAKSA PLAĆENA U GOTOVU.

Islamski Glas

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata: Godišnja . . . . Din 72·— Polugodišnja . . Din 36·— Tromjesečna . . Din 18·—

Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7/I.

Izlazi svakog ponedeljka
Plativo i utuživo u Sarajevu

God. II. | Pretplata za inostranstvo Godišnje Din 120·— | 4. maja 1936. Sarajevo 12. Safera 1355. | Rukopisi se primaju do četvrtka o podne | Br. 29.

Halid Šeldrek:

Muhamed, pionir općega progresa

i njegova pouka u XX. vijeku.

Kada pogledamo mnogo stoljeća unapred i mislimo kako se postepeno razvijala moderna obrazovanost, nužno dolazimo da zaključka da je prije 1300 godina nastupio moralni zastoj. Nalazimo gdje opadaju velike i ponosne civilizacije, carstva se međusobno razdiru, a vjera je postala stereotipna i njen se duh izgubio. Mjesto pravoga duha došao je formalizam koji je služio kao plašt ambiciji i razuzdanosti. Prije toga vremena pojavili su se veliki učitelji koji su pokušali da pročiste vjeru i odgoje čovječanstvo. Nažalost, njihovi su neposredni nasljednici zaboravili na unutrašnji smisao njihovih riječi i zadržali su samo formu. Svijet je došao do stadija kada je Poruka bila nužna da oživi vjeru, popravi grješke, disciplinuje čovječanstvo, izvede narode iz njihovih uskih plemenskih predrasuda, i da ih ujedini u službi čovječanstvu.

Arabija je izgledala zaboravljena zemlja. Ona je ležala izvan velikih carstava: perzijskog i rimskog, koja su se borila za supremaciju, te su Arapi mirno išli svojim putem nesprijeceni od okolnih država. Ta zemlja leži u sredini između Istoka i Zapada, te se tako nalazi na sjajnom geografskom položaju da upliva na jedan i na drugi. Arapi su bili trgovci i njihove su karavane putovale hiljadama milja kopnom, dok su brodovi po moru plovili sve do Kine. U ovom trgovačkom poslu oni su se osposobili da donesu svijetu novosti Istoka i Zapada, i imali su jednu zgradu koja je bila jedinstvena, te do koje su hadžije dolazili daleko iz cijelog svijeta. Narod je bio podijeljen na plemena i plemenske organizacije koje su se često međusobno borile, ali nisu se mogle nazivati nacijom u modernom smislu riječi.

Odjedared jedan trubač pozva »u redove!«, i Arapi su elektrizovani. Ratujuća plemena obustaviše svoje svađe i stopiše se u novu narodnost. Povik je jeknuo i odjeknuo kroz ravnice Azije stižući do Kantona u Kitaju i na zapadu preko Afrike do franačkih poljana. Nova Era se rodila — Nova Poruka je dana čovječanstvu, te kao žedni smrtnici živući u pustinji ljudi posrkaše lakomo novu vodu i postadoše novi ljudi.

Muhamed (komu mir budi) nije bio učitelj samo za Arape. Bilo je drugih učitelja prije njega, ali njihovo učenje bilo je obično ograničeno na njihovu rasu. Muhamed (komu mir budi) posjekao je u korjenu uski nacionalizam i rasnu predrasudu i rekao je: »Ja nisam izaslan nego kao blagoslov svjetovima«. Tu se rodio novi pojam, da je došao Učitelj čije riječi važe za cijelo čovječanstvo, i da će njegova naučanja sačinjavati trajni blagoslov za čovječanstvo kroz sva vremena.

Danas živimo u XX stoljeću, kako se često kaže, i moramo da brižno proučimo prilike koje su danas na anazi, i da ispitamo je li neko predvidio naše današnje teškoće i unapried se pobrinuo da ih savlada. Danas čujemo mnogo o radu i kapitalu, i o borbi za egzistenciju. Muhamed (kojemu mir budi) mogao bi jasno da razumije teškoću koja je u stanju da poljulja zemljom i da izazove revolucije. On je kazao izvjesne rečenice koje bi, kada bi ih ljudi slijedili, pomogle čovječanstvu u njegovim današnjim nelagodnostima i dale svijetu više sreće.

Najveće prokletstvo na svijetu danas jeste *kamatništvo*. Dogovoreni kamati na kapital izazvali su stanje u poslovima u kojim se čovječanstvo muči pod raznim taksacijama i davljenjem od novca. Novac je postao sredstvo razmjene u periodi poslije neposredne razmjene robe, te je postepeno novac postao sve i sva za neke pojedince koji su pozajmljivali novčane svote kao glavnicu i tražili visoku kamatnu stopu. Hiljade i hiljade upropaštene su guljenjem kamata, a tamnice su ispunjene i prepunjene dužnicima. Novac se postepeno nagomilao u rukama malog broja, koji se drži zahtjeva da živi raskošnim životom, dok siromasi skapavaju.

Muhamed (komu mir budi!) posjekao je u korjenu ovo zlo zabranivši kamatništvo. Kamogod da su muslimani došli oni su donijeli sa sobom duboko ukorjenjenu mržnju na kamatništvo, i da su samo drugi slijedili primjer muslimana u ovom obziru, svijetu bi bila zašteđena nečuvena bijeda. Imali smo veliki svjetski rat, te su milijoni potrošeni u izdatke za vojsku i naoružanje. Zajmovi su sklopljeni pod sve moguće uslove te danas svijet pati na dva načina: prvo, uslijed golemih poreza, koji su potrebni da se plate kamatnici, a drugo, uslijed trgovačke depresije koja je nastupila uslijed nestašice sredstva razmjene novca.

Jednomu drugomu zlu stao je na put Naš Veliki Poslanik (kojemu mir budi!) kada je rekao: »Monopol je u Islamu nezakonit«. Tu se nalazi izričita zapovijed da je zlo i grijeh »zakupljivati tržište«, služiti se vještačkom nestašicom bilo kojeg artikla u svrhu da se na silu prouzroči dizanje cijena. Nacije su ustanovile tarife u svrhu da zaštite svoje vlastite proizvode rada, ali to često znači da su se tvorničari složili i sastavili *»trust«* ili *»ring«* koji ih je osposobio da visoko dignu cijenu i tako zadrže za se monopole. Tako danas čovječanstvo pati i od toga, a riječi Muhameda (komu mir budi!) ističu put spasa iz naše gospodarstvene nedaće.

Dalje od toga on je došao. Postoji jedna obvezatna taksa za svakoga muslimana, *»zekat«*, koja, ako je uredno sabiru i administriraju, treba da ima kao posljedicu ukinuće siromaštva uopće. Već i zekat od samih bogataša bio bi znatna svota, dok bi prikupljan od svih muslimana nahranio siromaka i zaštitio ga od kamatnika, dok bi vjerskim i odgojnim zavodima dozvolio da otvore širom vrata čovječnosti bez brige za finansijska pitanja.

Sa svojom čudesnom pronizavošću on je imao dokaza radnikove nevolje on je rekao: »Dajte radeniku njegovu platu prije nego je njegov znoj suh«. U mnogim izrekama on je veličao rad, i mi možemo da po istini danas kažemo da je on bio prvi radnički vođa, kojega u tome smislu mogu da korisno slijede naši današnji poslovni ljudi.

Ropstvo je postajalo stoljećima, a niko još nije kazao ni riječ protiv te rđave prakse, dok on nije definitivno izjavio da je osloboditi roba zaslužno dobro djelo. »Hranite robove s hranom koju vi jedete, odijevajte ih odijelom koje vi nosite, i ne tražite da vrše ijedan zadatak povrh svojih sila« — tako glasi slobodan prijevod njegovih riječi. Robovi su bili ratni zarobljenici, koji su pali u ruke neprijatelju poslije borbe, a njihov udes u svakoj zemlji bio je stvarno bijedan. Muhamed (komu mir budi!) govorio je glasno za oslobođenje robova, te smo kasnije u islamskim zemljama imali dinastije koje su vukle porijeklo od robova. On je tu pokazao pravi put svijetu, ali je trebalo mnogo stoljeća da se u Evropi i Americi pojave ljudi koji su stali u prilog robovima. Nesvjesno ,ako hoćete, Zapad je slijedio Muhamedovo učenje, i danas je ropstvo ukinuto.

On je znao, nesumnjivo, da je ljudska priroda sklona da prenebregava zapovijedi dok se nešto ne učini da sprovede zakon za uvijek. On je, dosljedno, pridignuo stanje roba dozvoljavajući brak s robom. Danas mnogo slušamo o klasi i o kasti, a često se ljudi žene samo u svojem uskom krugu. Naš Veliki Poslanik (komu mir budi!) digao je roba do jednakosti s drugima, te je Islam oborio sve kastinske i klasne razlike.

On je posjekao u korjenu plemenski kao i porodični ponos pošto je rekao: »Prestanite da se hvastate svojim pređima, jer u istinu svi smo mi sinovi Ademovi«. On je praktički radio da pokaže da je Crnac jednak Arapinu, a Bilal, čiji je zvonki glas pozivao narod na molitvu, bio je crnac koji je danas posvuda poštovan od muslimana svih zemalja. Danas mi kušamo da udružimo nacije vještačkim sredstvima, poput »Društva Naroda«, dok je Muhamed (komu mir budi!) donio čovječanstvu učenje koje bi dokinulo uske narodne granice, razliku po boji ili klasi, potaknulo narode raznih rasa da međusobno miješaju krv ženidbama, te tako ujedinilo čovječanstvo kao jedan narod.

Čovječanstvo, a ne samo narodnost, bilo je leitmotiv njegova propovijedanja, i on je rekao: »Najbolji među vama je onaj od kojega je najviše dobra došlo čovječanstvu«. Tako se oglasila jedna nova nota, a to nije bilo mnogo ranije nego je učenje bilo primljeno od Afrikanaca, Azijata, a onda i Evropljana, te se osovila muslimanska nacija koja nalazi kuću na svakom dijelu globusa. Musliman ne može da mrzi nemuslimana, nego misli o njemu kao o čovjeku kojega treba pozvati da se priključi velikoj porodici Islama — toj čudesnoj svjetskoj bratovštini s milijonima članova. Sveti Kur'an zaštićuje one koji nisu muslimanske vjeroispovijesti ovim jasnim riječima: »U religiji ne smije biti prinude«. Islam zabranjuje nesnošljivost i proganjanje, i tako je Muhamed (kojemu mir budi!) navijestio na ovom svijetu novi pojam o religiji. Sveti Kur'an mora da danas bude blagoslovljen od milijona kršćana, jevreja itd., jer on kaže: »U istinu, da Bog nije odbio nasilje jednih ljudi drugima, crkve, hramovi, sinagoge i mošeje, u kojima se pominje ime božje, bile bi zapreke«. To jasno pokazuje da vjerske zgrade drugih vjera moraju da budu zaštićene od muslimana, kao da je njihovo vlastito dobro, protiv nasilja i razorenja. Musliman je, dakle, čuvar svih religija, i svih vjerskih zgrada.

Mnoge su rase smatrale da je porod kćeri sramota za njih, neke su ih zakapale žive, druge su s njima postupale grubo, sustežući se da ih i zovu po imenu. Naš Veliki Poslanik (komu mir budi!) bio je prvi pobornik ženskih prava. On je zabranio da se sa ženskom djecom surovo postupa i zaštitio je siročad. Ranije od njegova vremena sa ženom se postupalo prezirno, no Sveti Kur'an određuje jasno: »Vi imate prava na vaše žene, a vaše žene imaju prava na vas«. I kada se po zadnji put obraća narodu, on ga podsjeća na njegove dužnosti prama robovima i kaže: »Pazite da se žene očuvaju i pravima koja su im dana«. Islam je prije 1350 godina da oženi pravo na posjed svojine, dok je u mojoj zemlji Engleskoj istom g. 1881. prihvaćen zakon o vlasništvu udate žene *(The ravried Women's Property Act)* i tako je Engleska opet nešto uzela od Islama. Sveti Kur'an izlaže pažljivo zakon o nasljedstvu, po kojem muškarac i ženska imaju svojinu. Evropa jo kopirala stoljeća kasnije, no još i danas evropski zakon stoji ispod islamskoga u toliko što dopušta svakomu da razbaštini ženu, sinove i kćeri potpisujući oporuku koja prepušta njihov novac i posjed stranim licima. Islamski zakon naprotiv zaštićuje porodicu protiv pakosti ili hira jednoga pojedinca. Žena danas duguje mnogo Muhamedu (komu mir budi!) i zato mora da malo studira o Islamu koji je porijeklo emancipacije u naše dane.

U ljudskoj prirodi postoji prilična mjera snobizma, te ima ljudi koji gledaju s visoka na one koji se bave trgovinom. Naš Veliki Poslanik (komu mir budi!) bio je i sam trgovac, te je oplemenio ovaj poziv. I na ovom polju opet on može da služi kao primjer za savremenoga trgovca, jer je on vodio svoju trgovinu brižno i uspješno. Trgovac je životna potreba za zajednicu, koja bi patila i stigla do propasti bez njegova rada. Trgovina je dakle plemenita radinost, a oni koji se njom bave moraju da se sjete da oni idu stopama Zadnjeg i Najvećeg od Poslanika poslanih čovječanstvu.

Treba nam danas dobrog upravljanja u našem porodičnom životu, te i u tom opet nalazimo primjer u Muhamedu (komu mir budi!), jer je on bio muž (suprug), i znao za nježnu ljubav između muža i žene. On je bio otac, i volio je svu djecu, koja su ga, sa svoje strane, voljela. Napušten u mladim godinama bez oca i majke, on je duboko osjetio položaj siročeta, i njegove su izreke pune ljubavi za siročad i on postavlja pravila za njihovu dobrobit. Staranje za siročad vrlo je zaslužno djelo među muslimanima, a današnja dječica koja

se nalaze u zavodima duguju mnogo velikom učitelju iz Arabije.

Već sam nešto rekao o zakonima o nasljedstvu, ali treba da se sjetimo da je Muhamed (komu mir budi!) zasebno od propisa na stranicama Svetoga Kur'ana bio također zakonodavac kako za muslimane tako i za nemuslimane. U Medini on je imao da vlada ne samo nad muslimanima, nego i nad Jevrejima i poganima, te je donosio zakone za njih. On je bio također i sudija, i mnogi su slučajevi bili izneseni preda nj da donese presudu. Mi svi znamo, koliko su ga poštovali, to je išlo dotle da su kako Jevreji tako i pogani došli sa svojim raspravama preda nj da ih raspravi uvažavajući njegovo poštenje i zdravi sud. Sudije, magistratr i pravnici imaju odličan primjer u Muhamedu — sudiji i zakonodavcu Arabije.

On je oplemenio ručni rad, a oni koji se danas bave zidanjem i graditeljstvom moraju da se sjete da je on vlastitim rukama pomagao da se izgradi mošeja u Medini. On je bio također i neimar, i tako je stvorio novi tip zidanja u arhitekturi, koji nije uplivisao samo na muslimanske nego i druge zemlje.

Baš je u tu mošeju u Medini došlo izaslanstvo kršćana da ga pohodi. Oni su željeli da održe svoju kršćansku službu i upitali su ga da li im je slobodno. Muhamed (kojemu mir budi!) dokazao je u praksi svoja učenja o sveopćoj snošljivosti i bratstvu time što je pozvao kršćane da održe svoju službu u mošeji. Tako je vjerska mržnja i nesnošljivost bila zbrisana u jednom trenutku. Ne dajte nikada da se kaže da je Islam neprijatelj naroda bilo koje vjere.

Današnji svijet ,kao i u prošlosti, treba ravnatelja obzirom na jedno veliko prokletstvo, — porok pića. Prije nadolaska Muhameda (kojemu mir budi!) ljudi su pretjerano pili i raspaljeni vinom počinjali svaku vrstu zločinstava. Još i danas policijske uprave imaju pune ruke posla sa slučajevima pijanstva, i drugim prestupima ljudi koje je vino zavelo na zlo. Jedna velika država, S. D. U Americi ,kušala je da ukine ovo zlo putem zakonodavstva, ali je sa svim tim potpuno promašila, uprkos činjenice što je Država imala iza sebe zakon, te hiljade i hiljade policajaca i financijskih službenika. A što se dogodilo prije 1300 godina u Analiji? Muhamed (kojemu mir budi!) izdao je nalog kojim se zabranjuje upotreba pića koje ga truje, i na taj isti dan narod je razderao mijehove i polupao posude, a ulicama su tekle cijele rijeke tečnosti. Muhamed (komu mir budi!) bio je prvi i najveći reformator u duhu Trezvenosti kojega je ikada svijet vidio. On je izvršio u samom jednom trenutku ono što nemuslimanski svijet kuša da danas provede, dok u muslimanskim zemljama, i gdjegod prebivaju muslimani postoji Najveće Trijeznjačko Udruženje od kako ima svijeta, sastavljeno od milijona muslimana. I ovdje je opet Muhamed (kojemu mir budi!) donio sreću milijonima porodica i spasao je muslimane od degradacije koja prati neograničeno trošenje zatrovnoga pića. Ako Evropi i Americi ikada uspije da ukinu trgovinu s alkoholom, oni će opet da nešto pozajme od Islama i ostaće zato dužni Muhamedu (kojemu mir budi!). Islamski svijet očuvao se od ovoga velikoga društvenoga zla.

Jedno drugo veliko prokletstvo za ljudski rod jeste strast za igru, i kroz duga stoljeća ljudi su se kladili, za novac, zemlju, robove, te čak i svoje vlastite žene. Imućne porodice pale su u bijedu usljed ludosti svojih starijih, koji su dopustili strasti za igru da pređe preko svake skrupule. Na Berzi modernoga svijeta upuštaju se u takve pustolovne igre da se cijeli imeci dobijaju i gube kroz jedan dan, ko nije čuo o bezbrojnim slučajevima samoubojstva usljed gubitaka na stokovima i akcijama? Širom svijeta čitave su porodice dopale u žalost i bijedu usljed manipulacija s akcijama društava s ograničenim jamstvom. Ko nije čitao o igračnici u Mantecarlu i o imecima koji su tu propali za stolom? Oklade na konje trpe u cijelomu svijetu, te se narod sastaje na trkalištima ne zato da se divi životinjama nego zato da ulaže na oklade; a koji dobiju osjećaju se srećni. Vlade su pokušale da obuzdaju ovu strast za igrom uvodeći zakone putem parlamenta, te su na taj način priznale da je to jedno zlo. Ono svejedno postoji u mnogom opakom obliku, i zakonodavstvo je promašilo. Naš Veliki Poslanik (kojemu mir budi!) bio je Najveći Društveni Reformator na svijetu, te stoga smijemo da očekujemo da Islam ne će da muči o ovome zlu. Igranje je postojalo s raznovrsnim oblicima u Arabiji, a Arapi su bili strastveni igrači. Na zapovijed Muhameda (kojemu mir budi!), svejedno, svaki oblik igre prestao je odjedared, a muslimani danas hoće da se sazdrže od svake hazardne igre. To se pokazalo kao pravi blagoslov za milijone porodica, a svijet će jednoga dana tek da stigne do razine koju je i u ovom pogledu propisao Islam. Religija može da izvrši ono pri čemu zakonodavstvo mora da promaši u svojoj djelatnosti, jer kako može zakonodavstvo da bude zamjena za religiju? Religija je zbornik zakona izdan od Stvoritelja ,dok je zakonodavstvo u najboljem slučaju nesavršeni proizvod ljudskih mozgova. Islam dakle ima danas u svijetu veliku društvenu misiju da iskorjeni mnoga društvena i druga zla od zemalja u kojima ne vlada muslimanski zakon, od rasa koje opažaju da ove opasnosti za njihovo društveno ustrojstvo još nemaju vjerske upute da im pomogne prama njihovom stanju.

Danas mi imamo na zapadu »Društvo za zaštitu životinja« od ljudske svireposti, i to jasno pokazuje da su nužne neke mjere da čuvaju životnje od rđavoga postupka. Naprosto izaziva čuđenje misao da su u XX. vijeku takva društva nužna, i to dovodi na žalosna razmišljanja o »ohapovrnim« navodima. Islam jasno utvrđuje propise o postupanju prama životinjama, a Muhamed (kojemu budi mir!) rekao je: »Boj se Boga u ovim nijemim životinjama, i zajaši na životinju samo kada je sposobna«. Islam ide i dalje, te je napomenuto da ako jedan čovjek ne hrani svoje životinje ,sudija može da izda nalog da se zaplijene njegova dobra da bi se tako nabavila hrana. Izreke Muhameda (kojemu mir budi!) jesu pune naloga da se blago postupa sa životinjama. Ja ću da navedem samo jednu: — »Postoje nagrade za unapređenje svake životinje koja ima vlažne bubrege t. j. za svaku živuću životinju. Tako mi možemo jasno reći, da je Naš Veliki Poslanik (komu mir budi!) donosio zakone za živući svijet, i to cijela stoljeća ranije nego je Zapad uvidio da je nužno da se izrade neki propisi za njihovu zaštitu. Kako je čudesno pomisliti da je Islam tako potpuni zbornik regula za život u svim njegovim izgledima!

Ako nam je Islam dao pravilnik postupanja prama životinjama, možemo da sasvim prirodno očekujemo da on propisuje i lijepi zbornik za ponašanje s našim drugovima ljudima. Nemoguće je u ovom kratkom ogledu da se potpuno raspravi ovaj predmet, ali ja ću da se zadovoljim s vrlo malim brojem citata. Naš Veliki Poslanik (kojemu mir budi!) je rekao: »Ljubite li svojega Stvoritelja? ljubite Vaša drugarska bića prije svega. »Nije savršeni musliman ona osoba koja jede do svoje sitosti. a ostavlja gladna svojega susjeda«. »Niko nije istiniti vjernik koji ne želi za svojega brata ono što on želi za sebe sama«. »Koja su djela najizvrsnija? Zadovoljiti srce jednoga ljudskoga bića, nahraniti gladnoga, pomoći ražalošćenomu, oblakšati tugu rastuženom i ukloniti krivnju (nepravdu) od uvriježenoga«.

»Ko je Bogu najugodniji? Onaj od kojega najveće dobro dolazi njegovim stvorenjima.

Svijet se danas susreće s problemom jednoga drugoga velikoga Rata, a mi moramo da se sjetimo da Naš Veliki Poslanik (kojemu mir budi!), dok je njegovo poslanje bilo da utvrdi Mir na zemlji, sada ima da računa s bezbrojnim neprijateljima koji su htjeli da iskorjene Islam i koji donose nečuvenu bijedu muslimanima kao i nemuslimanima, Muhamed (kojemu mir budi!) u svrhu da njegov život može da posluži kao primjer onima koji su došli kasnije morao je da zauzme takav položaj i njegov život morao je da bude tako potpun da svaki može da bude u stanju da ga slijedi. On je bio prisiljen da brani stanovništvo Medine, muslimane i jevreje kao i pogane, protiv nesmiljenih neprijatelja i u isti mah protiv izdajica. On je dosljedno bio i vojskovođa, te je vodio vojske u bitku. Kolikogod ratovanje može da bude užasno, katkada je ono nužno da zaštiti slaboga protiv tlačitelja i da stane na put progonitelju. Naš Veliki Poslanik (kojemu mir budi!) izdao je takve propise odnosno ispravnoga vođenja rata da bi nacije danas dobro učinile da saobraze svoje vođenje ratova linijama koje je on povukao. Borba je bila ograničena isključivo na to da se stane na put tiranskom progonjenju i krvoždnosti. Žetvena polja ne smiju biti poharana, a stabla ne smiju biti posječena. Ne smije se zlostavljati starce ni žene ni djeca, niti se smije uplitati svećenike u njihovim crkvama ili ćelijama. A kada čovjek promisli na razdoblje od 1914. do 1918. i na cvjetna polja koja su se pretvorila u pocrnjelu zemlju, na stabla izgorjela i uvela za uvijek ,na crkve i kuće raznesene u paramparčad! Žene i djeca isto kao i ljudi padaju kao žrtve zračnih i drugih bombardmana, lađe koje donose hranu za većinom izgladnjeli narod potapaju se na dno mora, to dovoljno govori za brisanje ove užasne »obrazovanosti« koja je sposobna za takve strahote, i da bi pravični i čovječni zakonik Muhameda (kojemu mir budi!) trebao da bude usvojen mjesto nje od svih nacija na svijetu. Uistinu, čovjek može da se od srca složi s Georgeom Bernardom Shawom kada on kaže da »danas svijet osjeća potrebu za jednim diktatorom poput Muhameda«.

Mi smo u Evropi vidjeli dizanje i padanje kraljevina, trijumf i opadanje demokratije, i tendenciju da se prihvati diktatore. Kada se osvrnemo nazad k Muhamedu (kojemu mir budi!) mi nalazimo da bi baš i Mussolini i Hitler ovdje mogli da nađu primjer u njemu. On je stvorio jednu Naciju od plemena i plemenskih jedinica, on je osnovao jednu Imperiju koja se protezala širom svijeta, i on je bio jedino Prizivno Sudište. Njegova je riječ bila zakon, i svi su ga slušali bez pitanja. Od anarhije i kaosa on je načinio red i bratstvo i, kako to izjavljuje jedan zapadni pisac, »među svim Prorocima on je radio s najviše uspjeha«. Premda je bio neokrunjeni kralj i diktator, on je ipak uvijek ostao najjednostavniji čovjek. On je bio pristupačan svakomu, čak i najnižemu robu, i nikada nije odbio nikoga. On nije bio okružen naoružanom gardom nego je saobraćao slobodno s narodom iz dana u dan, ljubljen od svih. Neka ovi diktatori, koji se trude da ujedine svoj narod, da za nj stvore bolje životne prilike, nauče ponešto iz života i od metoda Muhameda (nad kojim neka mir bude).

Svijet se već duže vremena trudio da izradi mir, i održavao je konferenciju za konferencijom. On je stvorio Društvo Naroda, te podržava nade da se rat može ukloniti prijateljskim raspravljanjem. Izaslanici su pozvani iz mnogo zemalja, održavaju se dugi govori, ali, nažalost, danas se čini da će sve to svršiti ratnim stanjem. Ako pođemo natrag za trinaest stoljeća vidimo da je jedno Društvo Naroda bilo utemeljeno, a godišnje konferencije nacija održavale su se uvijek od tada. U islamu mi imamo svoj Godišnji Sastanak u Meki koji mi nazivamo *»Hadž«* ili *»Hodočašće«*. Od dana Muhameda (nad kojim neka bude mir) milijoni i milijoni ljudi svih naroda posjetili su Meku, ujedinili se u izvjesnim obredima, razgovarali skupa i živjeli u miru usprkos činjenice što su dolazili iz najudaljenijih zemalja svijeta. Tu ćete vi danas vidjeti Europejca bok uz bok s Kinezima, Malajcima, Crncima, Maurima, Indijancima, Perzijancima itd., dok svi sastavljaju jedan veliki porodični krug, a ujedinjeni su u jednoj velikoj narodnosti — onoj Muslimana. Ovdje je istinito Društvo Naroda koji svijet traži, a koje se na konkretan način pokazuje na Godišnjoj konferenciji Islama. Na ovoj konferenciji bogataš i siromah, gospodar i sluga odjenuti su jednako, a svjetske razlike u nošnji jesu odsutne, te nema ničega da pocijepa Jedinstvo Čovječanstva. Neka se drugi povedu za ovim primjerom savršenoga stapanja različitih rasa u jednu miroljubivu naciju, pa ćemo morati da otkrijemo da je rat stvar prošlosti osuđena na zaborav s drugim prestaricama barbarije.

Bratinstvo Islama pronalazi svaki dan svoj izraz u svakome dijelu svijeta. U središtu je Sveta Kaaba u Meki, a u svakoj mošeji, u kućama, na moru, na lađama, na zemlji obrađujući svoje žetve, bratovštine muslimana stoje rame uz rame u molitvi. Oni na Sjeveru gledaju Jug, oni na Zapadu gledaju Istok, oni na Jugu gledaju Sjever, a oni na Istoku gledaju Zapad. Okolo naokolo ove naše planete teku šireći za uvijek krugovi čovječanstva sabrani na molitvu u određene satove dana. Pomislite na trenutak na duhovni učinak ove molitve koja teče od milijona usta: ništa na svijetu ne može da njoj bude ravno, a krug se svakoga dana širi. General Smuts, južnoafrički državnik, izrazio je priznanje žurnom napredovanju Islama u Africi, pa čak je jedan ateistički list predskazao da će »za stotinu godina vjera čovječanstva biti Muhamedova vjera«. Mnogi žale činjenicu što su njihove religije izgubile svoju duhovnost, ali mi možemo da s povjerenjem tvrdimo da duhovna snaga koju je na ovaj svijet donio Muhamed (kojemu mir budi!) ostaje djelatna danas kao i u prošlosti, a Bratinstvo Islama stiče nove u svakoj zemlji pod svodom nebeskim. Radost je za svakoga muslimana što ima pravo da uđe u svaku mošeju ili da se priključi svakoj zajednici, bilo u Evropi, Australiji, Americi, Aziji ili Africi, i da izreče svoje molitve na jednom jeziku kojim se služi svaki privrženik Islama. Arapski jezik jeste »lingua franea« (ovdje: jezik za međunarodni saobraćaj) muslimanskoga svijeta, i on čini najčvršću vezu koja spaja zemlju sa zemljom. Jedan Bog i jedno čovječanstvo — to je lozinka Islama, jer je Islam religija čovječanstva.

Demokracija u svojem najpravijem smislu jeste značajna crta muslimanske molitve, kao što je i u svim pojedinostima muslimanskoga života. Bogataš i siromah, poslodavac i namještenik stoje uz bok u molitvi Stvoritelju bez ikakve razlike. Svi su ljudi jednaki pred očima Stvoritelja. Muslimanska Molitva također nije jedino duhovna hrana nego i tjelesna vježba, kada molimo, mi prolazimo kroz neke predmete, zauzimamo položaje, koji vježbaju svaki živac, mišicu i kost tijela, te tako molitva hoće da sačuva zdravo tijelo kao i um. Svaki je musliman dakle uživao blagoslov fizičke vježbe čitava stoljeća prije nego je moderna civilizacija pronašla korisnost toga. Prije molitve obavezno je da se izvrše pranja, te je tako čistoća bitna za pobožnost u Islamu. Muhamed (kojemu mir budi!) naložio je umivanje i kupanje jednomu narodu koji je smatrao da je prljavost emblem svetosti, i tako je požnjeo zahvalnost milijona ljudi kako na Istoku tako i na Zapadu, premda oni mogu i nesvjesni o porijeklu ovih zakona o higijeni. Pranje zubi je bilo naloženo od njega, i u tome kao i u mnogom drugom obziru svijet je slijedio njegova učenja.

Zasluga je odgoja što svijet napreduje, i danas mi nalazimo mnogo modernih pisaca koji izriču priznanje Muhamedu (kojemu mir budi!). On je prekinuo u korjenu uzkoću misli, nacionalnu konzervativnost, kada je kazao: »Idite da tražite spoznaju čak i u Kinu«. »Filozofija je izgubljena kamila vjernika, stanite na nju gdjegod je nađete«.

»Sticanje spoznaje obaveza je za

Smrt kralja Fuada

U času, kada je htio vidjeti potpuno slobodan svoj narod.

U ovim odsudnim časovimaa kda čitav Egipat vodi gigantsku borbu za svoju nacionalnu slobodu i punu državnu samostalnost nestaje narodnog kralja, koji je u najtežim časovima svojom mudrom politkom vodio Egipat njegovoj punoj slobodi. Kralj Fuad je umro, taj veliki ljubimac svoga naroda, kada je trebao da konačno vidi potpunu slobodu velikog Egipta, koji je pod njegovom vlašću koraknuo velikom brzinom napretku u svima pravcima. Egipat oplakuje svoga velikoga kralja, koji je svojim neumrlim djelima svoj narod zadužio. U jednom od slijedećih brojeva ćemo se osvrnuti opširnije na život i rad velikog merhuma.

svakog muslimana, muškog i ženskog«. Musliman je potražio spoznaju od svake zemlje, gdje je vladao, i u svim zemljama su bili osnovani koleži koji su naučali svaku vrstu znanja, tako ljekarstvo, filozofiju itd. U Španiji (koja je bila muslimanska zemlja za preko 700 godina) studenti iz cijele Evrope sjedili su bok uz bok bez razlike rase i religije i učili su se, od učenosti jednoga muslimanskoga profesora, a onda su se vraćali u svoje zemlje da nose baklju civilizacije. Ako danas Istok donosi znanje Zapadu, to nije tuđinsko znanje, to nije evropsko znanje, nego je to rezultat učenja muslimana Evropi, i mi možemo da ga iziskujemo kao islamsko, bez sumnje unapređeno i usavršeno po ishodu više stoljeća. Muhamed (kojemu mir budi!) nalažući svakom muslimanu da stiče znanje pripravio je put za moderna otkrića, i svijet će jednoga dana u potpunosti upoznati dug koji on duguje muslimanima prošlih stoljeća i proroku Islama, koji je omogućio taj napredak. Neki su tvrdili da religija stoji u sukobu sa znanošću, ali Islam naprotiv po izričitoj zapovijedi Našega Velikog Poslanika (komu mir budi!) jeste religija znanosti i znanja, jer su to dijelovi religije u njenom pravom smislu. Današnji Univerziteti jesu djeca Univerziteta osnovanih od muslimana, baš kao što i Profesor danas nosi odijelo koje su nosili muslimanski Profesori u staro vrijeme.

Ljudi XX. vijeka u svakoj zemlji, pozivam vas da zasjednete neko vrijeme da proučite život i značaj Čovjeka, koji se digao da donese čovječanstvu mnogostruke blagoslove što sam pokušao da vam ih predočim. Učenje Muhameda (kojemu mir budi!) ima danas isto toliko života u sebi kao i prije više od trinaest stoljeća. Stari problemi žive još uvijek s nama, a Islam vam pruža rješenje. Muhamed (kojemu mir budi!) došao je za mir, progres, i sreću čovječanstva, i on ima svoje Učenje koje moramo ponijeti danas, u XX. vijeku, u svaki dio ovoga našega svijeta, i jer, ako ga pravo shvatimo i radimo po njemu, ovo će Učenje donijeti svjetlost onima koji se nalaze u tami, nadu onima koji su počeli očajavati, sreću i mir onima koji su rastuženi i ožalošćeni. Neka se narodi ujedine u poštovanju učenja Islama, i mi možemo da na budućnost gledamo radosno. Kako se mi klanjamo Jedinomu Stvoritelju, dozvolite nam da pružimo jedan drugomu ruke da bismo isto tako izgradili Jedno Čovječanstvo. (*The Minaret*, Bombay, broj I, 1936).

=*=

Jedan odgovor, koji je otrovniji od otrovnih gasova

Društvo Naroda i Abesinija. — 13.000 Abesinaca poginulo od otrovnih gasova.

Dok se umekša srce bogataša siromah može umrijeti. Ovu poslovicu možemo danas primijeniti u odnošajima Abisinije i Društva Naroda.

Dok se umekša srce Društva Naroda, može Abesinije nestati. Kada je Italija uvidjela da otpor Abesinaca neće moći savladati ni brojem vojnika, ni oružjem, ni modernom taktikom, obratila se je na otrovne plinove. Otrovnih plinova ima raznih vrsti; ima ih koji uplakuju, guše, truju, prže i kroz odijela i maske prolaze. Kod Abisinaca, koji idu bosonogi i gologlavi naravno da nema ni protuplinskih odijela ni maska. One maske, koje abisinske žene prave na primitivan način od pamuka i zavoja, ostaju kao igračka naprama novoizna đenim otrovnim plinovima. Zato su bijedni Abisinci morali podleći pred ovim užasnim i nečovječnim oružjem, kojeg treba da se stidi evropska civilizacija. Do sada je poginulo 13.000 abisinskih vojnika od otrovnih plinova, a broj onesposobljenih i u narodu umrlih i ranjenih, samo je Bogu poznat. Pošto je jedina nada Abisinije Društvo Naroda, ona se je na njega obraćala kako za mir, tako i za otrovne plinove; ali odgovor se Društva sastojao samo u pravnim riječima i obećanjima. Sazivane su sjednice, formirani odbori, vođeni pregovori, debate i istrage, objelodanjivani rapori i uredbe i to se vršilo neprekidno dok se je najzad donio jedan zaključak, koji se je sastojao od jednog savjeta ili pravije jedne blage opomene ratujućim strankama, a taj famozni zaključak sastojao se od ove rečenice:

»Imadnite na umu, da trebate voditi rat saglasno međunarodnim ugovorima«.

Bez sumnje, da je bijedna Abisinija, koja je pomoć za svoj spas očekivala jedino od Društva naroda, ovaj odgovor našla mnogo otrovnijim i mnogo zagušljivijim od otrovnih plinova Italije.

»Džumhurijet«.

Italija i savez arapskih država

Vojni i diplomatski ugovor između Iraka i Hedžasa je od iračkog parlamenta odobren.

Od zadnjih dana učinjeni su važni koraci ,da se ostvari jedinstvo i politički i vojni savez između arapskih

Ibnu-Suud Kralj Hedžasa.

zemalja . Najprije je potpisan ugovor o savezu Iraka, koji je prije bio pod mandatom Engleske, a sada član Društva Naroda, i Ibni Suudove Države Hidžaza. Ovaj je ugovor u iračkom parlamentu jednoglasno odobren. Ugovor je vojnički i diplomatski. Prema tome, ako jedna od ove dvije savezne države budu napadnuta od jedne strane treće države, napadnutoj strani druga mora pružiti najjaču vojničku pomoć. U tome slučaju i diplomatski prestavnik jedne od ovih saveznika zastupati će na strani obje savezničke zemlje. Prilikom sklapanja ovoga ugovora utanačeno je da se dokine Emaret Trans-jordanija, koji se još nalazi pod mandatom Engleske i da se tako ukloni granica između Iraka i Hidžaza, te da podanici obaju država mognu bez ikakvih putnih isprava prelaziti iz jedne zemlje u drugu. O tome se je već počelo i pregovarati u Bagdatu. Ovome vojnom i političkom savezu, koji je sklopljen između dvije nezavisne arapske države, Iraka i Hidžaza, priključiće se i Jemen, treća arapska samostalna država. Jemen je već odaslao svoju delegaciju u Bagdad da o ovom vodi pregovore i konačno savez potpiše. Države Suudije i Jemena koje su prije dvije godine vodile krvave međusobne borbe, sada žele da zajednički i u bratskoj slozi brane njihove zemlje.

Nastojanje Italije ,da potpuno uništi Abisiniju, ovo afričko carstvo, koje je staro dvije hiljade godina, i koje ima tijesne historičke veze sa Hidžazom, a osobito sa Jemenom, te da se smjesti na Crvenom Moru, čije su istočne obale u posjedu ovih dvaju arapskih država, uvelike je zabrinulo i Imama Jemena i Sultana Ibni Suuda. Zato su vladaoci ovih arapskih država, nakon što su uvidjeli šta ih čeka iza osvojenja Abisinije po Italiji, pohitili s jedne strane da vrše vojne pripreme, a s druge, da sklapaju saveze i sa drugim arapskim nezavisnim državama. Osobito je Imama Jemena uplašila činjenica, što je Italija od njega tražila da joj privremeno ustupi luku Moha na Crvenom Moru, kako bi mogla tu liječiti i njegovati ranjenike, u mjesto da ih šalje u Rodos ili Italiju.

Jemen je već do sada na obale Crvenog Mora izbacila šesdeset hiljada vojnika i deponirao jedan milion galona benzina za kamione i ostale vojne prevozne mašine. Ako Italija potpuno osvoji Abesiniju, ona će biti prva između evropskih kolonijalnih država, koja će među svojim novim podanicima imati najviše Arapa-muslimana, pošto je viša polovina abisinskog stanovništva muslimanke vjeroispovijesti. Tako će Italija sa Eritrejom, Somalijom, Tripolisom i Bingarijom uz osvojenu Abisiniju, osnovati jedno veliko kolonijalno arapsko carstvo. Oni predjeli Abisinije koji su nastanjeni pravim Abisincima, mogli bi ostati ili potpuno ili polovično nezavisni. Grad Harar je sa svojim džamijama, medresama i umjetninama, jedan od prvih među arapskim gradovima. Ovaj je grad centar abisinskih muslimana. Ukratko- smještanje Italije na zapadnim obalama Crvenog Mora i njeno osnivanje jednog muslimanskog kolonijalnog carstva, od istočnih obala Crvenog Mora, pa do Irana nagnalo je sve arabske zemlje da stupe u savez i da se zajednički brane. Da ove vojne pripreme i savezi arapskih zemalja, nisu upereni protiv Italije, Engleska, koja je saveznik Iraka, ne bi ovome dozvolila, da sklapa vojne ugovore sa Suudijjom i Jemenom.

»Džumhurijet«.

U obećanoj zemlji

U Palestini se između Arapa i Jevreja krvi na potoke lije. Obećana je zemlja postala zemlja pokolja i ubijstava. Nedavno su se, isto tako odigrali krvavi događaji i u Siriji. Ove borbe i ubojstva, koja se nakon Sirije događaju u Palestini, dokazuju da naši prijatelji Francuzi i Englezi nemaju visoke spreme za upravu. Pobune u Siriji pokazuju, da tamošnji narod nije ni malo zadovoljan sa mandatom Francuske. A Francuska opet tako čvrsto drži mandat, da izgleda da ga nikako ne želi napustiti; naprotiv ona neprestano odašilje nove snage u Siriju. Čitajući novinske brzojave o krvavim događajima u Palestini, mi prosto uviđamo, da je ovim zemljama, mnogo bolje upravljala i labavo Otomansko Carstvo, nego li dana Francuzi i Englezi, Kada su ove pokrajine i otimačini pobjednika nakon svjetskog rata, htjele povjeriti mandatima Engleske i Francuske, uvijek se je isticalo, da Turci ovim zemljama nisu znali upravljati i da su vršili velika nasilja. Lloyd Georg je okivao u zvijezde maršala Allenleiya, što je spasao Palestinu ispod turskog »jarma«. Šta više u engleskim je knjigama palestinska vojna nazvana »Zadnjom Križarskom Vojnom«.

Spisatelji ovih za kršćanstvo svetih predjela, dobavivši tamo strane Jevjere, posijali su sjeme vječite borbe između Arapa i Jevreja. A Turci su u Jerusalimu bez ikakve buke, bili uspostavili jednu vrlo pravednu upravu. Kada su naši vojnici pod komandom Fahruddin Beya, junački branili Jerusalim protiv Engleza, stanovništvo je ovog grada na turske vojnike iza leđa pucalo! Dolazi nam, da se sadanjem tragičnom stanju ovih, koji su u svjetskom ratu te vještine činili od srca nasmijemo, ali to nam ne dozvoljava naše viteštvo i naša turska plemenitost.

»Džumhurijet«.

Talijansko-abesinski rat

Pakt Lige Naroda u opasnosti, izjavljuje Mac Donaldovo glasilo.

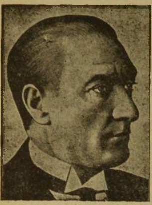
Londonski časopis »New-Letter«, organ t. zv. nacionalno- laburističke stranke, kojoj je vođa Ramsay Mac Donald, koji redovno piše uvodnike u tome glasilu, priopćio je u posljednjem broju članak o posljedicama talijansko-abesinskog rata. Općenito se misli, da je uvodnik pisao Mac Donald, pa je članak izazvao jak odjek u britanskoj javnosti. U članku se u glavnom veli ovo:

»Neće samo trpiti ugled Pakta Lige Naroda zbog Liginog neuspjeha u talijansko-abesinskom ratu. Bit će naprotiv jako oštećen i ugled Francuske i Velike Britanije. Mala Antanta bi u ovom slučaju više naginjala Berlinu nego Ženevi ili Parizu. A britanski utjecaj u zemljama duž Sredozemnog mora bi veoma oslabio. Ne smijemo preći ni preko gubitka reputacije, koju bi izgubili u dominionima i kolonijama. Neka nam dakle bude dozvoljeno priznati, da nam prijeti ozbiljno diplomatsko poniženje. Ne vrijedi tražiti, tko je za to kriv i okriviti Lavala ili Flandina. Ako ne uspijemo, mi nećemo uspjeti zato, jer je naš valastita odluka bila slabija nego volja Italije. Mussolini je imao odvažnosti baciti rukavicu svijetu, a svijet nema odvažnosti, da je dobaci Duceu. Ako se ima što kritizirati to je više metoda nego politika, koja je vođena. Britanska vlada je tokom cijele krize izbjegavala, da obavještava dovoljno javnost. Ova vrst opreza, koja koleba da objavi istine, koje su već potpuno poznate vanjskim vladama, nije državnička forma opreza. Britanska javnost nije bila u nijednoj fazi razvoja dovoljno obavještena o položaju u istočnom dijelu Sredozemnog mora ni o stvarnom uspjehu sankcija. Nije dana točka definicija onoga što smo mislili pod izrazom kolektivna sigurnost. Da li to zbilja znači, da će Velika Britanija uvijek izbjegavati primjenu sile, radi zaštite Pakta Lige Naroda, ako se sve sile, uključivši i Ekvador, ne izjave za takove mjere? Ili to znači, da će Velika Britanija bristupiti primjeni sile, ako joj se pridruže još barem dvije velevlasti? I baš radi neprestane neodređenosti britanskih upravljača danas je britanska javnost uznemirena i nejasna joj je situacija. Neka nam je dozvoljeno nadati se, da će prije 11. maja biti učinjen neki pokušaj, da se razjasne i točno ustanove ciljevi britanske politike. Ima nekih optimista, koji vjeruju, da će francuski izbori dati novu vladu, koja će u ime Francuske provesti skroz Liginu politiku. Nemojmo se zavaravati ovim iluzijama. Govor koji je održao Paul Boncour u Vijeću Lige Naroda daje nam poticaj, da vjerujemo da će bilo koji francuski političar u sadašnjim okolnostima zauzeti prema Italiji drugačije držanje, nego spremno i zbunjeno hvalisanje. Zato nije vjerojatno, da će Vijeće Lige 11. maja biti u stanju da promijeni sadašnju političku polovičnih mjera. No neka barem britanska delegacija ne kuša sakriti stvarnost poraza«.

Ugovor o prijateljstvu između Turske i Egipta

Uklonjene su zapreke, koje su onemogućivale ovaj ugovor. — Pregovori će kroz kratko vrijeme započeti u Ankari.

Kairo. — Da ojača vonjski položaj Egipta ministar predsjednik Ali Mahir Paša, počeo je slijediti jednu opsežnu pomirljivu politiku. Osnovao

Kjemal Ata-türk.

je poslanstva u Tokiu, Stokholmu i Oslau. Sa nekim je državama započeo pregovore o zaključenju ugovora prijateljstva.

Između tih ugovora za Mahir-pašu je najznačajniji ugovor o prijateljstvu između Turske i Egipta. Da ovaj ugovor nije već do sada potpisan, uzrokom je bila neka pitanja o podaništvu i pravni poslovi većinom privatne naravi. Ali nakon što je proučio dosije spisa o ovom ugovoru, Pahir-paša se je uvjerio, da će se lako odstraniti svi uzroci, koji su onemogućivali potpisivanje ovog ugovora. Ovdašnje novine saglasno javljaju da će pregovori skoro započeti u Ankari.

Ibni Suudova država Hidžaz do sada nije bila priznata od strane Egipta, jer egipatska vlada nije htjela da sa Hidžazom uspostavi političke odnošaje, radi toga, što su hidžaski činovnici prilikom Hadža, egipatskih hadžijama u Meki i Medini pravili neke poteškoće. Ali Mahir Paša jednim brzojavom je ponudio Kralju Suudu, da pošalje u Kairo jednoga zastupnika, što je hidžaski kralj najsusretljivije i učinio, poslavši u Kairo Fuad Hamza Beya, načelnika Ministarstva Vanjskih poslova Hidžaza.

I tako su pregovori o uspostavljanju političkih veza između Egipta i Hidžaza započeli na 25. o. mj.

»Džumhurijet«.

Konferencija Egipta i Engleske

Povodom uskrsnim praznika za neko su vrijeme bili prekinuti pregovori između Engleske i Egipta. U službenom saopćenju o prekidu ovim pregovora reklo se je:

»Konferisanja, koja su nastavljena na bazi iskrenosti i obostranog povjerenja, morala su biti prekinuta — isto kao i za vrijeme Kurban-Bajrama, prilikom nastupa uskrsnih praznika. Ista će se nastaviti u četvrtak 16. aprila«.

Ali nedvojbeno je, da je zategnutost dvaju gledišta u ovim pregovorima mnogo popustila. Međutim još je nemoguće odrediti u koliko su se ta gledišta približila i ako neki tvrde, da su se ta oprečna gledišta, mimo svaka očekivanja pomirila i da će se ti pregovori s uspjehom završiti. Javna mišljenja i Engleske i Egipta drži, da su naprama današnjem međunarodnom položaju interesi ovih obaju država istovjetni i nalaze se na istom putu, ističući ,da treba dati neku formu ovim dosadašnjim 50-godišnjim neprirodnim odnošajima. Prema jednoj verziji Egipćani su primili ponudu Engleza u pitanjema obezbjeđenja kopna, zraka i mora. Konferencija, koja se je sastala na 16. aprila, počela je proučavati primjenu ovih tačaka. Vidjećemo, hoće li se ta primjena podudarati sa nezavisnošću Egipta. Prema jednoj nepovjerenoj verziji, govori se da je i za ova iznađena jedna formula.

Ali se je u zadnje vrijeme počela opažati nezadovoljstva u egipatskoj štampi. Novine koje pripadaju Vafdu, ističu, da je protuzakonito što se ovi pregovori vode isključivo između Sir Lampsona i Nahas Paše i šta se delegati koji pripadaju drugim strankama ne pripuštaju sjednicama konferencije. Nahas Paša je, da miri javno mnijenje pozvao sve delegate za ovu konferenciju u Zaafaran-saraje i izložio im sva pregovaranja, koja je vodio sa Sir Lampsonom. Govori se, da će se o dosadašnjim konferisanjima izdati i jedan pomunikej, koji će objasniti mnoge tačke ovih pregovora.

Poziv

svim organizacijama »Hrvatskog Radiše«, župnim i općinskim uredima, seoskim starješinama (knezovima, muktarima), ravnateljstvima svih osnovnih, građanskih, srednjih i sličnih škola.

»Hrvatski Radiša« u cilju, da se za razne privredne grane iz redova naše mladeži oduševi što veći broj prvorazrednih, sposobnih, čestitih i energičnih mladića, izdao je i ove godine u velikoj nakladi d v a letaka:

»Sinko, kojim ćeš putem?« namijenjen dječacima, koji svršavaju osnovnu (pučku) školu u god. 1936. te

»Na raskrsnici života« upućen gimnazijalcima, realcima, apsolventima trgovačkih, poljoprivrednih i građanskih škola, kao uopće svima onima, koji bi se mogli odlučiti ,da uđu u praktična — privredna zvanja.

Potrebno je da taj letak u što većem broju dođe u ruke onima, kojima je namijenjen i mi se s toga obraćamo na gore spomenute, da nam o d m a h jave, koliko im primjeraka letaka treba.

Letaci se dostavljaju posvema besplatno, tako da oko njih nema nikakvog troška, već je potrebno samo malo dobre volje: podijeliti ih i pomoći našoj mladeži i cijelom narodu.

Središnja Uprava »Hrv. Radiše«, Zagreb, Lorkovićeva ul. 1.

Poziv na pretplatu

Od 1. aprila 1936. godine počela je pretplata za drugo tromjesečje za »Islamski Glas«, koji izlazi svakoga ponedjeljka.

Godišnja je pretplata:

Za Kralj. Jugoslaviju	D	72.—
polugodišnja	«	36.—
tromjesečna	«	18.—
za inostranstvo godišnje	«	120.—

Pretplata se prima najmanje za 3 mjeseca.

Čim isteče pretplata list se obustavlja.

Pretplata se šalje UNAPRED upravi »Islamskog Glasa« u Sarajevu Voj. Stepe Obala br. 7. I. sa tačnom adresam na koju treba slati list, te kod postojećih mjesnih povjerenika ili izravno na čekovni račun broj 1600.

List se ne šalje nikome, dok se pretplata unapred ne pošalje ili položi.

Umoljavaju se dosadašnji pretplatnici da čim prije obnove pretplatu.

UPRAVA »ISLAMSKOG GLASA«
Vojvode Stepe Obala broj 7. I.

Podupirite „Islamski Glas"!

Kapitalom sakupljenim po 1 groš

Svjesni Egipćani podižu fabrike

Jedinstven primjer fabrike fesova. — Stopama Egipta idu i Sirija i Palestina. — Nešto o našem putu po bližem Istoku.

Sa delegacijom zadruge »Misir« u zemlje bližega Istoka pošao sam i ja, ne tajeći, sa mnogo oduševljenja za ono, što sam očekivao da ću vidjeti i doživjeti na tome putu. Moj uzvišeni suputnik gosp. Š. Sarajlić iznio je u »Islamskom Glasu« svoje utiske sa toga puta, koje je kao dobar privredni teoretičar sa rijetko dobrom vještinom prikazao. Naši prijatelji širom domovine znadu, da to nije sve, pa ponukan njihovim nagovorima, evo i mene, da iznesem neke momente, koje sam kao praktičar zapazio na našem putu.

Dok su gg. Sarajlić i Mešinović proučavali mogućnost uspostave privrednih odnosa sa ovim zemljama, čijim se dobrim rezultatima nadamo, moj se rad kretao drugim smjerom. Napominjem odmah, da sam sa rezultatima moga rada zadovoljan. Istina, sa Egiptom ja nijesam pravio nikakvih poslova, jer Egipat ima svoju fabriku fesova, pa je visokom stopom zaštitnih carina onemogućen uvoz ovoga artikla sa strane.

Ono što Egipat čini, za posmatrača sa strane, izvan je ljudske moći, nešto divovskog. Vještina i uzoran rad na svom poljima, ni najmanje ne zaostaje za planskom organizacijom zemaljske privrede i podizanjem domaće industrije. Neću ovdje iznositi primjere, gdje su angažovani krupni domaći kapitali, kakovih Egipat ima u jakom broju. Istaknuću jedan veličanstven primjer gdje na stvaranju velikih pothvata sudjeluje upravo sitni, čak najsitniji čovjek.

Sjajna svijest zajednice, kojom je prožet i zadnji egipatski Fellah, nikla pod mudrim vodstvom svjesnih narodnih prvaka. Ovo je samo jedan od onih pozitivnih rezultata zajedničkog rada na kojemu sarađuje taj svjesni i udruženi Egipat: Egipat broji oko 15 milijona stanovnika. Muslimani su u ogromnoj većini. Fes je u Egiptu nacionalna i zvanična kapa, koju nosi građanstvo, činovništvo, vojska i policija. Radi toga je Egipat morao da uvozi iz Evrope 2—3 milijona komada fesova godišnje. Ta okolnost ponukala je nacionalističke egipatske prvake, pa su obrazovali posebnu organizaciju za podizanje domaće fabrike fesova, mjesto da se ogromni kapitali godišnje za ovaj fabrikat daju u ruke stranaca. Nije mi stalo da ističem, da su oni podigli fabriku fesova, nego želim da naročito podvučen n a č i n kako je podignuta ova velika fabrika. Odbor za podizanje ove fabrike štampao je veću količinu markica, sličnih poštanskim, čija je vrijednost 1 groš (naših 2.50 Din.) i ove prodavao građanima u korist narodnog fonda za podizanje fabrike. Ove su markice rasprodali većinom njihovi đaci i na taj način sabrali cio kapital, da su nesmetano podigli svoju veliku i modernu fabriku fesova, milijonskog kapaciteta, koja danas podmiruje cjelokupnu potrebu Egipta.

Kako je pored toga država velikim zaštitnim carinama onemogućila uvoz ove robe sa strane, to ova fabrika sa velikom zaradom plasira svoje produkte. Ovim kapitalom, čiji je početaj 1 groš, pomoću solidarnosti naroda i dobre uprave, moderni Egipat će u najskorije vrijeme imati još nekoliko čisto nacionalnih tekstilnih fabrika, i na taj način zemlju oslobodditi od ovisnosti strane industrije.

Divovska su djela, koja stvara svijest i solidarnost Egipćana, pa u isti čas, dok Egipat stoji na pragu njegove potpune državne samostalnosti, na solidnom temelju je zasnovana i njegova privredna samostalnost. Dok na jednoj strani Suezskog kanala Egipat izgrađuje svoju političku i privrednu samostalnost, na drugoj strani toga čuvenog i važnog kanala Palestina i Sirija polaze stazama svjesnoga Egipta. Narodna svijest i opća solidarnost u ovim zemljama zahvaća sve većeg razmjera, a brojni fabrički odžaci, koji se dižu nad Sami-šerifom, čiji su vlasnici sami muslimani, vjesnici su buđenja bližega Istoka.

Šerif Vranić.

Hatma u Vranduku

Dirljiv pogled na svečanost. — Veliki broj učesnika.

U subotu 25. pr. mj. proučena je hatma dova 19-torice učenika-ca sibjan mekjteba u Vranduku uz veliko učešće mještana Vranduka i Zenice. Računa se, da je bilo na ovoj svečanosti blizu 300 osoba među kojima je bio dobar dio muslimanskog ženskinja.

Divan je to bio pogled na ovu vjersku svečanost. Sva su djeca bila lijepo obučena, a naročito su se isticala ženska djeca, koja su bila jednako obučena u crvena odijela prekrivena sa čemberima i crvenim šamijama.

Naročito je bio dirljiv momenat, kad su djeca učila ilahije i kaside, što je kod prisutnih izazvalo suze na oči.

Nakon što je ova vjerska svečanost obavljena, počašćena su djeca i novcem darivana. Ovo častčenje i dijeljenje izvršio je sam dječiji muallim Sulejman ef. Imamović, kojem su roditelji djece zahvalni da su im djeca pod njegovom upravom toliko napredovala u vjerskoj nauci, da su sva djeca učila i svršila hatmu sa vrlo dobrim uspjehom.

Takodjer je još na prošli bajram proučena hatma dova 37 učenika ovog sibjan mekjteba. Ova svečanost do danas nije objavljena u štampi, jer iz mjesta Vranduka nije bilo dopisnika lista, te se to sada iznosi.

Ponovno ističemo da sva zasluga za dobar uspjeh u nauci pripada Sulejman ef. kojemu se mještani Vranduka najsrdačnije zahvaljuju na njegovu trudu i nastojanju za dobar uspjeh djece u vjerskoj nauci.

Kajs.

IZ KONJICA:

GRADNJA ELEKTRIČNE CENTRALE U KONJICU.

Ovih dana otpočeti su radovi za podizanje električne centrale u Konjicu. Na rijeci Ljutoj biće podignuta hidrocentrala odakle će se voditi električna struja za Konjic grad, udaljeno oko 5 km. tako da će Konjic ako Bog da dobiti električno svjetlo na jesen na kojemu se je odavno radilo. Izgradnju centrale je preuzeo g. Ing. Josip Grgić iz Zagreba u vlastitoj režiji i uzeo je koncesiju na 40 godina.

JEDNO VESELJE.

U našeg sugrađanina g. Ismaila Mulića, ovih dana našla mu se je kći Zulejha. Po starom običaju se u nas održavaju petkom sjelkinje, te je on sazvao muslimanske žene i djevojke. Pored mnogobrojnih naših hanuma i hanumica prisustvovalo je veselju Vatrogasna glazba i tamburaški zbor Jug. Musl. Kluba i uveličali svečanost. Veselje je trajalo od podne do kasno u večer. Ovakovo se veselje u nas odavno ne pamti.

Posjetioci odlazeći u večer sa veselja, otišli su noseći u sebi prijatan utisak i raspoloženje.

Mi želimo g. Ismailu da mu bude novo rođenče sretno i hairli.

Drug.

DA SE KONSTATUJE.

U Isl. Glasu br. 27 od 20. aprila izišao je dopis iz Konjica i u četvrtom retku odozgo izašlo je pogrešno ime Refik Hadžiahmetović što treba da stoji Refik Hadžimehanović, te molimo da se uvaži.

Ur.

NOVI ČLAN UPRAVNOG ODBORA AGRARNE BANKE U BEOGRADU.

Na zboru akcionara Agrarne privilegovane banke u Beogradu izabran je za člana upravog odbora g. Alija Odobašić, trgovac i posjednik iz Banjaluke.

KROZ ŠEHER - SARAJEVO:

VAKTIJA
Safer 1355. (1936.)

Broj dana	Dan	Maj	Sunce izlazi s	Sunce izlazi m	Podne s	Podne m	Ićindija s	Ićindija m	Sunce zalazi s	Sunce zalazi m	Jacija s	Jacija m	Imsak s	Imsak m
12	Pon.	4	4	38	11	56	3	52	7	00	8	51	2	29
13	Utor.	5		37		56		52		1		52		27
14	Srij.	6		35		56		52		2		54		25
15	Čet.	7		33		56		52		3		56		23
16	Pet.	8		32		56		52		4		58		21
17	Sub.	9		31		56		53		5	9	00		19
18	Nedj.	10		30		56		53		6		2		17

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7. I.
Čekovni račun Poštanske štedionice Sarajevo broj 1600.
Broj 29., godina II., dne 4. maja 1936.

DEŽURNE APOTEKE.

Za vrijeme od 2. do 9. o. mj. imaju noćno dežurstvo slijedeće apoteke:
Kurent,,
Dunđerović, na ćošku Vuka Karadžića ul.

=*=

ODGOVORI UREDNIŠTVA.

Građanin — Konjic. Vaš članak će izaći u slijedećem broju.

G. Riza Melić — Tetovo. List Vam se redovno šalje. Urgirajte na Vašoj pošti, zašto Vam se list ne uručuje.

G. O. S. S. — Mostar. Vaš članak radi preobilja materijala je izostao. U slijedećem broju će se štampat.

=*=

IZ UPRAVE LISTA.

Molimo gospodu pretplatnike, koji nam do danas ne poslaše dužnu pretplatu, kao i za nastali drugi godišnji kvartal, da to odmah učine.

=*=

SJEDNICA UŽEG ODBORA
Udruženja imama matičara u Sarajevu.

Uži odbor Udruženja održao je 29. o. mj. vanrednu sjednicu na kojoj je pored tekućih poslova donio i nekoliko važnih zaključaka:

1. u pogledu žalbi podnešenih na razvrstavanje po pragmatici.
2. po pitanju školskih honorara za one škole, koje su udaljene više od 4 kilometra od sjedišta vjeroučitelja.
3. donesen je zaključak da se pozovu svi oni koji su podnijeli podneske radi razvrstavanja da prepise istih upute samom Udruženju i t. d. time da ovu treću tačku imaju smatrati kao poziv i prepise poslati Udruženju.

—o—

XXV. SPEC. MEĐUNAR. SAJAM UZORAKA 2.—11. V. 1936.

XIII. salon automobila, turizam, ljeto, sport, »kevica«, stan, kućni vrt, poljoprivreda, perad, kunići. Uz unaprijed nabavljenu legitimaciju Zbora, na željeznicama besplatni povratak, na parobrodima više razred za cijenu nižega. Ova povlastica važi za dolazak u Zagreb od 27. IV. do 11. V. za povratak iz Zagreba od 2. do 16. V.

=*=

IRTIHALI DARI BEKA.

U cvijetu svoje mladosti u svojim najboljim godinama kad se najviše životu radovala nakon duge i teške bolesti preselila se na bolji svijet Bahrija hanuma supruga Asim ef. Muharemagića, zamjenika ravnatelja sarajevske podružnice Praštedione i kćerke uglednog trgovca g. Mehage Kučukalića. Na dženazi merhume je uzelo učešća mnogobrojno građanstvo. Neka Svemogući Allah plemeniti merhumi podijeli firdevsi ala džennet, a ožalošćenoj porodici sabridžemil.

U naše doba, bogatom luđaku kaže se pametan je, a siromašnom geniju lud je.

Loš karakter zove se gnjev i surov, a dobar mir i plemenitost.

Hoće li ostati dosadašnji tajnik Ulema-medžlisa?

Prema novoj Uredbi sa zakonskom snagom o Islamskoj vjerskoj zajednici svi bivši funkcioneri, vjerske samouprave su penzionisani. Tajnik Ulema Medžlisa pošto nije imao zakonom predviđene godine za sticanje prava na penziju, ukazom Kraljevskih Namjesnika je odpušten iz službe s tim, da ga vjerska samouprava može preuzeti kao svoga namještenika na teret sredstava centralne vakufske uprave. Ali izgleda kao da se g. Kantardžić želi i dalje zadržati na dužnosti u Ulema Medžlisu. Mi lično nemamo ništa protiv g. Kantardžića i priznajemo njegove odlične sposobnosti kao nastavnika, ali javnost muslimanska, a naročito ilmija, u čudu se pita: pa zašto taj izuzetan postupak sa g. Kantardžićem; zašto da se zadrži g. Kantardžić, kad je zapravo njegovom inicijativom birokratizirana ustanova Ulema Medžlisa, čime je ta ustanova izgubila onaj svoj naročiti ugled, koga je u narodu uživala. Mora se priznati, da je gosp. Kantardžić kancelariju vodio u redu, ako to nije glavna svrha. Pitanje je, kakve su posljedice njegova rada.

Dakle gosp. Kantardžiću kao lajiku nije mjesto u Ulema Medžlisu, a vjerujemo, da će to shvatiti i sam gosp. Kantardžić, koji kao vrstan nastavnik na drugoj strani u nastavničkoj struci može mnogo više usluge da učini. Znamo da ima izvjesnih ličnih prijatelja gosp. Kantardžić, koji po svojim vezama nastoji da sugerišu mjerodavnim faktorima kako je gosp. Kantardžić neophodno potreban na tom položaju, ali ti izvjesni zagovaratelji njegovi ako im je zbilja stalo do gosp. Kantardžića, pa neka se pobrinu na drugi način da mu pomognu, Među ilmijom ima sposobnih ljudi, koji mogu taj položaj zauzeti i koji će shvatiti svoju dužnost i tu ustanovu učiniti pristupačnom narodu, a kod ilmijje uliti puno povjerenje u rad Ulema Medžlisa. Ovdje se ne radi ni o kakvom ličnom neraspoloženju prema gosp. Kantardžiću, nego o jednom načelnom pitanju da u vjerskim ustanovama, kao što je Ulema Medžlis moraju da dolaze predstavnici ilmijje, koji su za to pozvani.

Ismet A. Tabaković, Sarajevo:

Aforizmi

Oprosti svaku uvredu i zaboravi zlo koje ti čovjek učini, jer ljudske mane su posljedice njihove duševne sljepoće.

Kao kritik u svemu budi objektivan i govori o ljudima i stvarima s temeljitim promišljanjem.

Ljudska hvala je slična ptici kukavici, koju često čuješ, ali rijetko vidiš.

Poštuj stakog čovjeka i misli da je čovjek biće ljubavi. Zato čini dobra djela, jer da budeš zao, šteta je.

Prijatelji su kao ptice lastavice, dok je toplo kod nas su, čim osjete zimu sele se.

Vjeruj čvrsto u sebe i svoj uspjeh, i ne zaboravi da se u čovjekovoj nutrini nalaze najveće stvaralačke moći; da moć uspjeha leži u izbjegavanju grešaka.

Teže je oprostiti, nego uvrijediti, zato ljudi više vrijeđaju, nego opraštaju.

Ne okreći se ni lijevo ni desno, nego idi nepokolebivo svojim putem i slijedi samo razum, jer razumom se uređuje život i dočekuje cijeli svijet.

Sretni su, trostruko sretni, budale, djeca i oni ljudi, koji nikada nisu upoznali život i bol u njegovom potpunom opsegu.

MEVLUD U VAKUFSKOM SIROTIŠTU.

Uprava vakufskog sirotišta običava svake godine proučiti mevlud, koji je u svojoj vakufnami odredio merhum Mustajbeg Dženetić. Ove godine je mehlud proučen u četvrtak 30. aprila iza akšama u prisustvu naibskog vijeća, velikog broja uglednih građana i pitomaca sirotišta. Mevlud je učen u džamiji sirotišta, a učili su Hafiz Esad ef. Sabrihafizović i Hafiz Mustafa ef. Kulenović. Pitomci su učili prigodne ilahije. Po svršenom mevludu je u kratkom i jezgrovitom govoru pitomac zavoda Zurić Mehmed zahvalio se predstavnicima vakufske uprave, koji posvećuju pažnju tome da mu omoguće da se tu bezbrižno odgaja i za život sprema 112 pitomaca. Govor ovog mališana je dirljivo djelovao na prisutne i mnogima su opažene suze radosnice gledajući ove mališane kako u savršenom redu i u najvećem miru sa punim poštovanjem prisustvuju ovom svečanom vjerskom činu.

I ovom prilikom moramo istaknuti svoje divljenje nad uzornim redom i čistoćom u zavodu, koja na svakog ostavlja najdublji utisak. Mora se pohvaliti i uzorno odgajanje djece i disciplina kao i čistoća kojoj su djeca priučena. Neumorni rad uprave sirotišta, a naročito njegovog čestitog i vrijednog upravitelja g. Vrebca zaslužuje svako priznanje i mi mu možemo samo poželiti da ga Svemogući Allah dugi niz godina poživi na sreću i dobro povjerene mu naše siročadi.

=*=

JEDNA POJAVA KOJU TREBA NAJOŠTRIJE OSUDITI.

U našoj sredini među takozvanim naprednijim elementima nije rijetka pojava indiferentizam prema vjerskim dužnostima i našim običajima. »Moderno doba« ljude udaljuje od vjere, jer za njih vjera i vjerski moral su »nesavremene stvari«, kod tih naduvenih i umišljenih glava, u kojih je mozak potamnio, a životinjski nagon se u svoj svojoj surovosti razvio, nema ni najosnovnijeg pojma o primarnim načelima najobičnije ljudske uljuđenosti. Uglađena vanjština ne čini čovjeka čovjekom. Zato se mora svaki iole razborit čovjek čudom čuditi, kad kod tih takozvanih »naprednih«, kod koji su prošli kroz školu, ali na žalost u njoj nisu ništa naučili, vidi takove stvari u društvenom ophođenju, koje nisu dostojne ni najzaostalijih divljaka. Može i taj takozvani »napredni« da se odaleči od vjere i da izgubi pamet, može da ne vrši vjerske dužnosti i da griješi o primarne osnove savršenog islamskog čovječanskog morala. To su lične stvari pojedinca, kog on može da vrši po svojoj slobodnoj volji. Ali za najveću je osudu, kad jedan nazovi intelektualac, koji sebe traži da ga se smatra prosvijećenim, javno na korzu u prisustvu svojih prijatelja i mase drugih šetača na najbestijalniji način huli i psuje Boga i još hoće da se naziva nekim muslimanom. Ovo je jedna žalosna pojava tim više, što se ova bogumrska psovka čuje iz usta čovjeka koji je prošao kroz škole, koji hoće da se smatra nekim intelektualcem i koji bi svojim životom i postupkom morao da odgojno djeluje na svoju sredinu i okolicu. Sa istom onda možemo očekivati od naše neškolovane omladine, kad vidi ovako zao primjer jednog intelektualca. Ovo pišemo sa bolom u srcu i bar ti »napredni« trebali bi da imaju toliko takta da budu pristojni, a društvo ima da to od njih traži.

=*=

NEPRISTOJNO VLADANJE ĐAKA PO KORZU.

U zadnje doba se opaža kako mnogi đaci srednjih škola svojim postupkom na ulici, a naročito na korzu čine nedolične ispade prema ženskom svijetu. Tako smo vidjeli jednog đaka višega razreda Šer. gim. kako upravo arogantno nastupa prema djevojkama, koje mirno prolaze, dobacujući razne riječi i smetajući na prolazu. Podapinje nogu i tako dovodi u nezgodan položaj mirne djevojke. Ovoj drskosti i nestašluku đaka treba stati na kraj, pa bi direkcija zavoda trebala povesti više računa o kretanju đaka i njihovu vladanju na ulici.

=*=

UPOZORENJE
džematskim imamima (matičarima), na području sarajevskog Ulema-Medžlisa.

Udruženje džematskih imama u Sarajevu upozoruje svoje članove, da će u buduće beriva džematskim imamima biti redovito i na vrijeme dostavljena u koliko budu platni spiskovi na vrijeme slati od strane vakufskih povjerenstava Vakufskoj direkciji u Sarajevu.

Dužnost je na samim džematskim imamima da kod svojih vakufskih povjerenstava forsiraju što bržu otpremu istih.

Odbor.

=*=

MUSTAFA EF. VAREŠANOVIĆ JE POSTAVLJEN ZA DŽEMATSKOG IMAMA U SARAJEVU.

Dosadašnji honorarni džematski imam u Sarajevu i predsjednik džematskog medžlisa g. Mahmut ef. Bahtijarević, državni penzioner razriješen je te dužnosti, a za džematskog imama je postavljen Mustafa ef. Varešanović, vjeroučitelj narodne osnovne škole i nastavnik ženske medrese. Za pomoćnika džematskog imama postavljen je Muhamed ef. Hadžijamaković, svršenik Gazi Husrevbegove medrese.

Čestitamo!

=*=

JEDAN SRDAČAN ISPRAĆAJ MEĐU OMLADINOM.

U četvrtak dne 30. g. mj. grupa sarajevske intelektualne omladine priredila je srdačan ispraćaj na glavnom kolodvoru mladom i agilnom g. Enveru Abduzajmoviću, apsolventu tehnike, koji je napustivši Sarajevo otišao u Trebinje, gdje je dobio namještenje.

G. Abduzajimović i ako mlad, aktivno učestvuje u socijalnom životu Sarajeva, te kao neumorni saradnih mnogih sarajevskih društava pokazuje znatne uspjehe u svom radu i za kratko vrijeme stekao je simpatije svojih suradnika. Još kao đak nalazio se je na čelu mjesne organizacije trezvene omladine a po završetku škole sarađuje kao sekretar u matici trezvenosti M. D. Trezvenosti. Odlaskom njegovim iz naše sredine gubimo agilnog društvenog saradnika koji u prvim počecima svoga socijalnog rada iznosi na dnevni red opće dobro naše zajednice.

Našem Enveru želimo da nesmetano nastavi svoj korisni rad, a vrijednim trebinjcima čestitamo da u njihovu sredinu dolazi ovaj nadobudni omladinac.

B. Č.

=*=

POSJETA SARAJEVSKIH PRIVREDNIKA SVOJIM DRUGOVIMA U ZENICI.

Naši sarajevski privrednici su, kako smo to već u našem listu pisali preko čitave zime održavali svoja drugarska sijela u svrhu što boljeg međusobnog upoznavanja. Ova sijela su imala svoje naročite koristi, jer su na taj način privrednici u svom intimnom krugu izmijenili misli, raspravljali o svojim staleškim potrebama, a što je od naročite važnosti, jedni druge su bolje upoznali. Na taj način nastavkom ovog rada izgradiće se među privrednicima uz međusobno upoznavanje i međusobno povjerenje, što je u današnjici od naročite važnosti za uspjeh naših privrednika i podizanje privrede. Da bi se to uzajamno upoznavanje proširilo i učvrstilo povjerenje u što širem krugu privrednika i osigurala uzajamna saradnja, naši sarajevski privrednici muslimani su zaključili da taj svoj rad nastave i u provinciji, te su u tom cilju posjetili svoje drugove i braću u Zenici. Sarajevski privrednici su srdačno dočekani od svojih drugova u Zenici te je u muslimanskom društvu »Zajednici« održan prijateljski sastanak na kome su govorili o potrebama naših privrednika i uopće o našoj privredi Hafiz Muhamed Pandža i Ahmed Mešinović. U slijedećem broju ćemo donijeti opšir naizvještaj o ovom sastanku.

Uredba

sa zakonskom snagom o izmjenama i dopunama Zakona o islamskoj vjerskoj zajednici Kraljevine Jugoslavije.

Donosimo uredba za naše čitatelje, da bi se upoznali sa njezinim sadržajem. Kasnije ćemo se osvrnuti na novo uređenje naše vjerske samouprave i iznijeti naše poglede na budući štatut, koji će se u najskorije vrijeme početi izrađivati.

§ 1.

(¹) Svi muslimani u Kraljevini Jugoslaviji sačinjavaju jednu samostalnu Islamsku vjersku zajednicu, kojoj je na čelu, kao vrhovni starješina Reis-ul-ulema.

(²) Islamska vjerska zajednica javno ispovjeda i uči svoju islamsku vjeru, javno vrši svoje islamske vjerske dužnosti i samostalno upravlja i uređuje svoje vjerske, vjersko-prosvjetne i vakufske poslove, po propisima šerijata, ovog Zakona i Ustava Kraljevine Jugoslavije.

(³) Sva pokretna i nepokretna dobra i sva groblja Islamske vjerske zajednice u Kraljevini Jugoslaviji, koja su u vlasništvu odnosnih vjerskih ustanova: vakufa, džematskih, sreskih i drugih zaklada i fondova, služe isključivo za vjerske, vjerskoprosvjetne i humane svrhe muslimana.

§ 2.

(¹) Organi islamske vjerske zajednice jesu:
1) džematski medžlis;
2) sresko vakufsko-mearifsko povjerenstvo;
3) Ulema-medžlis u Sarajevu i Ulema-medžlis u Skoplju;
4) Vakefsko-mearifski sabor u Sarajevu i vakufsko-mearifski sabor u Skoplju, sa svojim organima, saborskim odborima i vakufskim direkcijama;
5) Reis-ul-ulema u Sarajevu, sa svojim užim i širim Savjetom.

(²) Sastav ovih organa, kao i njegov djelokrug i nadležnost, propisaće se Ustavom Islamske vjersje zajednice.

§ 3.

(¹) Pravo biranje organa pod 1) 2) i 4) prednjeg paragraf-a ima svaki musliman državljanin Kraljevine Jugoslavije, koji je muškog roda, ima 21 godinu života i časna prava. Biranje se vrši jednakim, tajnim i neposrednim glasanjem.

(²) Sastav i način biranja prednjih organa propisaće se Ustavom Islamske vjerske zajednice.

(³) Članove ulema-medžlisa bira posebno izborno tijelo od 10 članova, koje bira Vakufsko-mearifski sabor odmah poslije konstituisanja.

(⁴) Ova izborna tijela sa oba područja biraju Reis-ul-ulemu u zajedničkoj sjednici.

(⁵) Ako je Reis-ul-ulema s područja jednog Ulema-medžlisa, njegov će sekretar biti sa drugog.

§ 3a.

(¹) Vakufsko-mearifski sabor ima pravo nadzora nad administrativnim djelovanjem Ulema-medžlisa. On ima pravo da iz svoje sredine odredi izaslanika, koji će pregledati rad Ulema-medžlisa, i o tome podnijeti izvještaj.

(²) Vakufsko-mearifski sabor bira iz svoje sredine četiri člana za disciplinsko vijeće, koje pod pretsjedanjem Reis-ul-ulema vrši disciplinsku vlast nad članovima Ulema-medžlisa.

§ 4.

(¹) Reis-ul-ulemu i članove Ulema-medžlisa postavlja Kralj Ukazom, na predlog Ministra pravde, stavljen u saglasnosti s Predsjednikom Ministarskog savjeta, a na osnovu izbora provedenih u smislu §-a 3. ovog Zakona i Ustava Islamske vjerske zajednice.

(²) Reis-ul-ulema dobija ovlašćenje (menšuru) za vršenje vjerskih poslova od naročito sazvanog Savjeta, koga biraju oba vakufskko-mearifska sabora.

(³) U slučaju da se ponovno uspostavi Islamski Hilafet, koji prizna Islamska vjerska zajednica i Kraljevska vlada, odnos između hilafeta i Islamske vjerske zajednice biće naknadno regulisan u sporazumu sa Kraljevskom vladom.

§ 5.

(¹) Islamska vjerska zajednica samostalno upravlja i slobodno raspolaže svojom imovinom, vakufima i fondovima u granicama ovog Zakona i Ustava Islamske vjerske zajednice, a pod vrhovnim nadzorom Države.

(²) Nadležne islamske vjerske i vakufsko-mearifske vlasti samostalno odlučuju o primanju vakufa (zadužbina), koji su namjenjeni vjerskim, vjersko-prosvjetdim i humanim ciljevima.

(³) Islamska vjerska zajednica, koja po postupku o svom računovodstvu preko svojih nadležnih vlasti vrši kontrolu svojih prihoda i rashoda, podleži, prema odredbi drugog stava čl. 2. Zakona o Glavnoj kontroli, vrhovnom nadzoru Glavne kontrole, utoliko, što je Glavna kontrola ovlašćena na utrošak prihoda, prema ukazanoj potrebi, da kontroliše pregledima, bilo na zahtjev Ministra pravde ili samih nadležnih vlasti Islamske vjerske zajednice.

(⁴) Imovina Islamske vjerske zajednice služi isključivo njenim vjerskim, vjersko-prosvjetnim i humanim ciljevima, i ne može se ni pod kojim vidom od nje oduzimati ni na druge ciljeve upotrebljavati.

(⁵) Eksploatacija imovine Islamske vjerske zajednice u opštem interesu dopuštena je samo na osnovu zakona uz naknadu pune vrijednosti.

(⁶) Vakufska imovina i sva druga dobra i ustanove Islamske vjerske zajednice ostaju njeno vlasništvo i onda, kada bi stanovništvo kome služe ta imovina i ta dobra i ustanove prešlo u neku drugu vjeru ili kada bi se iselilo.

§ 5a.

(¹) Autonomske vjerske i vakufsko-mearifske vlasti Islamske vjerske zajednice samostalno rješavaju i odlučuju o predmetima, koji spadaju u njihovu nadležnost.

(²) Sukobe nadležnosti između vjerskih vakufsko-mearifskih autonomnih vlasti s jedne i resornih ministara s druge strane, rješava Državni savjet, a sukobe između vakufsko-mearifskih organa nadležni šerijatski sudovi.

§ 5b.

(¹) Odredi vakufnama (zakladnih pisama) moraju se po propisima šerijata izvršivati. Kada nema vakufnama, postupaće se po postojećem običaju (teamuli kadim).

(²) Vakufnamama stečena prava na vjerske i vakufsko-mearifske službe moraju se po propisima šerijata poštivati.

§ 6.

Islamska vjerska zajednica i pojedine njene ustanove i organi predviđeni Ustavom Islamske vjerske zajednice, među koje spadaju i džematski medžlis i sreska povjerenstva, pravna su lica, sposobna da po propisima zakona stiču i drže kako pokretna tako i nepokretna dobra i vrše sva prava, koja im kao takvim pripadaju.

§ 7.

Ukinut je.

§ 8.

(¹) Za izvršenje nadležno izdatih, na zakonu osnovanih naređenja i punovažnih odluka svih islamskih, vjerskih i vakufsko-mearifskih autonomnih vlasti i organa, a na njihov zahtjev, sve državne i samoupravne vlasti obavezne su davati svoju administrativnu pomoć i saradnju.

(²) Islamski vjerski službenici u vršenju svoje zvanične i duhovne dužnosti uživaju zaštitu Države na isti način kao i državni činovnici. Državne su vlasti, po propisima postojećih zakona, dužne sprečavati vrijeđanje ličnosti i njihova vjersko-službeničkа svojstva, a tako isto se staraju da im osiguraju slobodno i nesmetano vršenje njihove službe.

§ 8a.

Stalna državna pomoć, koju će Islamska vjerska zajednica Kraljevine Jugoslavije primati stalno po državnom budžetu, isplaćivaće se po Uredbi o stalnoj državnoj pomoći Islamskoj vjerskoj zajednici Kraljevine Jugoslavije od 13. marta 1931. godine ,br. 28.519.

§ 9.

Ukinut je.

(Nastavit će se.)

Zanatlijama bos. Krajine

Već je deset godina, kako u ime zanatlija u službenim institucijama sjede ljudi, koji ili nijesu ni imali ili su izgubili potrebno povjerenje onih, u čije ime vrše ta zvanja. Kroz ovo deset godina se mnogo čega izmijenilo, kao i same prilike, u kojim živimo. Zanatlije Bos. Krajine dobile su posebnu svoju Zanatsku komoru u Banjaluci. Tim su dobili jednu svoju ustanovu, koja bi morala biti ono, za što je i namijenjena. Zanatstvo je privredna grana, u kojoj su muslimani od vajkada, primjerno zastupljeni. Jedan solidan elemenat je bio naše zanatlijstvo. To je pravi onaj srednji naš stalež, koji je kao regulator odnosa između grada i sela, odnosno gradske i seoske privrede. Jedino je nedostajalo, do skore prošlosti, našim zantlijama ona elastičnost prihvaćanja novih tehničkih pomagala za obavljanje zanata. Tu nam je naš konzervatizam i pogrešni fanatizam mnogo nanio štete, pa smo zaostali u vidljivoj formi iza drugih, naših sunarodnika. Naša dobrota, povezana s neprosvjećenosti, gurala nas je u kraj, u pozadinu, a drugi su išli naprijed i na položaje, odakle su mogli raditi više za svoju okolinu, iskorišćavajući u punoj mjeri uredbe, koje su se donosile.

To je opšte pravilo za sve nas.

U Bos. Krajini je to stanje nešto i gore. U posljednje vrijeme smo gledali, kako se u Bos. Krajini naše zanatlije potiskuju sve dalje i dalje od uticaja. Sve se to činilo pod izgovorom, da mi nemamo školovanih zanatlija, koji bi mogli vršiti izvjesne funkcije. Do sad su to naše zanatlije podnosile. Kao da se na tim položajima traži neka naročita sprema iz nekih nauka, koje zanatlije nijesu učile. Međutim znamo, da u svim javnim ustanovama, od počasnog znanja, traži se i **potrebno je samo poštenje, trpeljivost i svijest položaja**, koji se zauzima. Dalji tehnički rad u samoj ustanovi vode druga lica, činovnici te ustanove. I u tim ustnaovama treba da se vidi snaga ne samo u počasnim zvanjima nego i u samom činovništvu. Takav postupak daje i garanciju i dokaz za jednakost sviju, za pravedno zastupanje svih pripadnika staleža bez obzira na vjeroispovijest i na kraj, u kojem pipadnici staleža prebivaju. Prema mnogim žalbama naših zanatlija iz Bosanske Krajine doznajemo, da je mnogočega nedostajalo u zanatlijskoj komori u Banjoj Luci. Nećemo ulaziti u detalje dosadanjih postupaka i propusta, koji su dolazili i dolaze iz nama dobro poznatih okolnosti. I u drugim našim privrednim ustanovama i staleškim organizacijama se to događalo i događa. Od toga smo mi mnogo pretrpili i još trpimo. **Nije ni čudo, kad se rešavalo o nama bez nas.**

Već su izbori za banjalučku zanatsku komoru provedeni. Uskoro će se održati i sjednica izabranih članova vijećnika, koji će postaviti temelje za dalji svoj rad to jest postaviti osnove svoje politike, koju će ta komora voditi kroz svoj period. Po tim osnovama će i naše zanatlije moći vidjeti konture i izgled na svoju budućnost, koju će im pripremiti to novoizabrano komorsko vijeće.

Prema broju izabranih vijećnika muslimana vidi se, da će naši zanatlije biti brojčano zastupljeni prema svojoj brojčanoj snazi. Ali ovdje treba, da ti vijećnici pokažu i koliko su vrijedni i koliko su dostojni dobivenog povjerenja. Naši zanatlije Bos. Krajine su dosta izpaštali od namet vođa i raznih smicalica, kojom su ih bacali u kraj i prikraćivali u uživanju onih blagodati, koje pružaju privredne ustanove. Današnji vijećnici treba da postignu to, da naši zanatlije budu pravedno izjednačeni i u časništvu i u činovništvu komore u onom broju i u onoj snazi, koja je potrebna, da obezbijedi normalan i zadovoljavajući rad na zadovoljstvo onih, koji su ih birali i koji očekuju dobar i plodan rezultat od toga rada.

Naši vijećnici komore ne smiju sebi dopustiti, da bi nasjeli raznim spekulacijama i manifetlucima, koji bi se mogli provesti, a da se ponovi ista greška iz prošlosti. Kad udovoljavamo svojim dužnostima nemamo ista prava. **Ne dopustimo, da se opet rješava o nama, a bez nas!**

Uputismo ovo nekoliko riječi na adresu novoizabranih vijećnika Zanatske komore u Banjoj Luci, kao opštu želju i potrebu svih naših zanatlija Vrbaske banovine. S pravom se nadamo, da će naši zanatlije vijećnici opravdati ovo očekivanje te ćemo se radovati, ako mognemo iznijeti pred naše zanatlije uspjeh njihova nastojanja.

A. A.

Povodom skupštine

zemljoposjednika u Sarajevu

19. aprila o. g. održana je izvanredna glavna skupština Udruženja zemljoposjednika u Sarajevu. Koliko god je bila posjećena iz Sarajeva, isto toliko bila je posjećena i zastupljena članstvom iz provincije po svojim delegatima i punomoćjima, kojima je bio odbor opunomoćen, tako, da su prostorije društva »Hurijet« u kojima se skupština održavala bile dupkom pune.

Na skupštini je bivši zemljovlasnik rekao odlučno, *šta hoće i traži da mu se omogući život* na svojoj zemlji u svojoj domovini.

Koliko god to bivši zemljovlasnik traži radi sebe i svoje djece, toliko to traži, još da bi se odužio svojim porodicama za ono što su nam oni svojevremeno namakli i ostavili da nas svoje potomke za budućnost obezbijede da živimo kao ljudi i da nepadnemo nikomu na teret, odnosno da se nebi pod udarcima siromaštva i nemaštine rasuli i tako njihove grobove ostavili da ih vrijeme zbriše, da nam ne ostane ni taj amanet još jedine uspomene i sjećanja na njih i njihova dobra i plemenita djela, koja smo mi naslijedili iza njiha.

Prema tome i mi treba da zadužimo svoje potomke kao što su nas zadužili naši djedovi, da na svojoj grudi a u svojoj pradomovini udaraju temelje svojoj novoj i sretnoj budućnosti, nastavivši borbu svojih pređa. Treba da prouče i prelistaju historiju i uvjere se da su njihovi očevi kao bivši zemljovlasnički stalež u Bosni i Hercegovini živili i davali mogućnosti da i drugi živi, te zato potrebne žrtve doprinosili, kada je to trebalo za svoju zemlju i svoju društvenu zajednicu. Nijesu žalili za doprinešenim žrtvama, jer su bile od opće koristi po čitavu zajednicu.

Prilikom debate i diskutovanja koja se vodila na skupštini, svi govornici kako iz Sarajeva tako iz provincije rekli su jasno i otvoreno, da od sada bivši zemljovlasnici B. i H. svojim očima gledaju i svojom glavom misle. Nato ih je potaklo i prisililo današnje njihovo životno stanje u koje su zapali, za to što oni sami nijesu vodili brigu o svojem imetku. Radi toga kada oni sami na sebi to ispaštaju.

Na skupštini je donošena rezolucija i izabran drugi odbor. Sada treba čekati i uspjeh i rad novog odbora i na kakvi će prijem naići donešena rezolucija, koja će biti upućena na nadležna mjesta i nadležnoj gospodi državnicima.

Novi odbor je na se preuzeo tešku odgovornost, da bi se to pitanje povoljno riješilo i bivši zemljoposjednici sačuvali sve ono što se još može sačuvati. Ovim opravdanim željama Bos. Herc. zemljovlasničkog staleža kao sinovima i iskrenim prijateljima svoje države, treba izaći u susret. Bivši zemljovlasnici su do sada pokazali svoju ljubav prema svojoj državi i država treba, da im omogući da oni i dalje ekonomski obezbijeđeni mogu savjesno ispunjavati svoje građanske dužnosti.

Budimo objektivni i pravo rečeno, krivnja je u glavnom na samom bivšem B. H. zemljovlasniku za to, što se sam nije brinuo i svoja zakonska prava tražio, ne prepuštajući to drugima. Bolest od koje mi svi bivši zemljovlasnici usljed agrarne reforme u B. H. bolujemo, treba sami da joj lijeka tražimo uloživši u tom pogledu svoj vlastiti trud i energiju, koju nam je Bog dao.

Sada nastaje možda pitanje kako to da izvedemo, pošto to nijesmo odmah učinili nakon ujedinjenja našega.

Odgovor je na to jasan i odlučan, jedino kroz svoju stalešku organizaciju kojoj su fala Bogu temelji udareni pa i ovaj put još ako propustimo svoju sudbinu u ruke drugih da za nas rade, onda kakigod nam budu rezultati toga rada sami smo krivi i pošljedice toga našeg nehaja ćemo sami i snositi.

Imade izvjesne gg. koji su pogođeni agrarnom reformom kojima je za sada dobro (nekoliko ih), a i takih koji uopće nijesu tangirani agrarnim pitanjem pa prigovaraju, da se je udruženje diskusijom na skupštini nekuda politički okrenulo, radi što su neka gg. skupštinari prigodom debate diskutovali o našim životnim pitanjima (agrarnom pitanju) i rekli ono što ih boli i što im ne može rane da zacijeli. Sigurno iz neznanja ili hotimičnog neraspoloženja, imaju o Udruženju zemljovlasnika skroz pogrešno mišljenje i informacije, te im ovom prilikom preporučujemo, da je Udruženje potpuno politički neovisno i da je čisto staleško Udruženje koje zastupa samo socijalnu pravdu kod riješavnja agrarnog pitanja u B. i H. što mu u dužnost i pravila Udruženja propisuju stav II. § 2. istih. Prema tome Udruženje nije ni partijski opredijeljeno.

Sarajevo. *Edhem Šahinagić.*

O reorganizaciji osnovne vjersne nastave

U ovim odsudnim časovima, kada se popravlja, sređuje i reorganizuje unutarnji život nas muslimana, želio bih kao mualim iako skromnog iskustva, da iznesem svoje poglede o pitanju vjerske nastave u mektebima, a u interesu njenog unapređenja i normalizovanja.

O tom se je pisalo i govorilo, govori se i sada i treba da se govori. Jer, svi se slažemo u tom, da mi sami želimo, da od svoje djece izgradimo poštene, savjesne, pametne i inteligentne ljude, a to isto želi društvo i država kao šira zajednica. I ta gradnja zove se odgoj, čiji su graditelji roditelji i učitelji. Djetetu je prvenstveno potrebno dati, taj odgojni zanat, pa onda druge za život potrebne zanate. Neće li biti tako, onda će nam djecu odgajati policajci po zatvorima i stražari po kaznionicama, a od takovih nema koristi niko.

Kod nas muslimana za to postoji ovo osnovno pravilo: djeca najprije pohađaju mekteb, gdje dobivaju početno vjersko-moralno vaspitanje.

Uloga dakle mekteba je vrlo velika. Ali oni u današnjem svom ruhu ne zadovoljavaju i za to trebaju da se preurede. Ono, što najviše po selima postoji, a što se zove »mejtef«, gdje djeca čučeći na koljenima po 4 sata jadno i čemerno roneći suze pred »falakama« i degenekom jedva nauče iz hodžinih usta, koju dovu ili suru, ne bi smjelo više da postoji. Mjesto njih treba da dođu moderniji i higijenski uređenije zgrade za mektebe sa klupama, tablama i dr. Tu našu sramotu treba već jednom brisati i zato bi svakako trebalo osigurati sretstva. Treba imati na umu, da baš seljacima i njihovoj djeci trebaju uređeni mektebi sa sposobnim mualimima, jer tu što dobiju u vjersko-moralnom odgoju to im je sve i to nose kroz cio život. Većina seoske djece neće ili pravije ne mogu poći na daljne školovanje ili zanate, gdje bi se nastavilo sa odgojem, pa neka bar to imaju uredno i temeljito. Na koncu i oni su ti članovi Islamske zajednice, koji plaćaju vjerski prirez, a koji je najpotrebnije i najpravilnije utrošiti u ove svrhe.

Dalje, da bi mektebi bili uredni i dostojno ispunjavali namijenjenu zadaću, treba da padnu na teret centralne vakufske uprave. To je i logično ako se misli preurediti i srediti vjerska nastava, jer ovako je prepušteno svakom da se svak brine, a »gdje je više baba kilava su djeca«.

Upravama mekteba treba kao što je to i prije bilo dati pripadajući godišnji paušal, koji je i inače minimalan, i neka ga one troše u svoje najnužnije potrebe. A ovako je mekteb pripušten nikome ili na milost i nemilost pojedinaca.

Što se tiče pohađanja mekteba, moralo bi se uzakoniti da ono bude obvezatno za muslimansku djecu po mogućnosti od 7—9 godina života, pošto i za mekteb trebaju jača djeca a ne bi s tim okasnili u osnovnu školu.

Uostalom to je i prije bilo tako i samo bi s tim povratili u život ono što se u praksi pokazalo kao dosta dobro. Tako bi se uvele i stalne semestralne ocjene djece kao i svjedodžbe na koncu godine, što je jedan vrlo dobar pedagoški metod za bolji uspjeh pored ostale praktične svrhe. Bez obvezatnog pohađanja mekteba nema uspješna rada, i radi toga, što manjkaju sva prinudna sredstva. Mnogi roditelji labavo vode tu brigu oko polaska djece, kako ona idu i kud idu, pa ili su zabavljeni suviše poslom i svakodnevnom borbom za kruh, ili su baš nehajni.

Ali treba znati da većinu našeg svijeta prestavlja sirotinja, te da tu ne mogu pomoći obvezatni propisi o pohađanju, jer ne može dijete boso i golo dolaziti preko zime u mekteb, a da i ne govorimo o nabavci potrebnih učila. To je ono, što još uvijek i sada ometa uspješan rad u mektebu. Ali ima i tome lijeka. Zato bi kod svake mektebske uprave bilo nužno osnovati potporni fond za najsiromašnije učenike, u koji bi se kupili dobrovoljni prilozi naročito prilikom mektebskih svečanosti, kao hatme, mevludi i sl. a koje bi na što svečaniji način trebalo manifestovati.

Svakako bi za uspješno provođenje svega toga trebalo povratiti mektebske odbore, čiji bi članovi mogli biti određeni iz džematskih medžlisa.

To bi se sve moglo urediti posebnim propisima za mektebe.

A sad da se osvrnemo na one »graditelje« mladih i nježnih dječjih dana, nas mualime, vjeroučitelje.

Ko su oni, kakova je njihova uloga?

Rekosmo, da je uloga mekteba vrlo velika, a uloga onda mualima (vjeroučitelja) je pogotovu važna, jer oni su os, centar oko koga se sve kreće, oni su ti, koji će sve to u djelo sprovoditi, oni su ti, koji udovoljavaju prvom slovu uzvišenog Kur'ana, »ikre'« (uči) i oni su čuvari vašeg stada, kako glasi hadis: »Svi ste vi čobani i svi ste odgovorni za svoje stado«.

Dakle, njihova se uloga temelji na prvom slovu Kur ana i na živoj riječi Muhamed a. s. pa može li se o njima ne voditi računa i mogu li biti oni sporedni?! Ne, Oni su prvi i pravi službenici Islamske zajednice, njegovi pioniri i pioniri poštenih i čestitih građana u državi. Oni su po svojoj poštenoj službi misionari Islama i islamskog morala, kojeg kalame na mlade još ne razvijene duše djece naše.

Zar ovo nisu mogli znati bivši stvaraoci pragmatike? Ovi se službenici nikako nisu mogli izostaviti iz kruga tih propisa i kaogod što im je u životu dodijeljena prvenstvena uloga, tako im je trebalo dodijeliti i tamo. Ako ikome njima je mjesto tamo.

I oni isto tako trebaju da dođu svi na budžet centralnih vakufa da bi se sredilo i poboljšalo njihovo materijalno stanje, koje je vrlo bijedno i mizerno.

Oni da uz mualimsku dužnost ne vrše mnogi i imamsku ili ne tjeraju kakav zanat kao zemljoradnički i sl. bili bi osuđeni gladovati. Dakle, mualimska služba nije im glavna služba, a to znači krah za osnovnu vjersku nastavu. Kako je to najčasnije zanimanje, ono mora biti najvažnije i za to dostojno nagrađeno. Samo tako se njima može omogućiti svjestan, tačan i predan rad u njihovoj časnoj misiji i samo tako možemo imati sređenu osnovnu vjersku nastavu. Srestva imaju, ona se pronađu kad je tu volja i razumijevanje, jer oni su jači od svega drugog. Poželjno bi i idealno bilo kad bi mualimi bili samo i ništa drugo kao što su učitelji samo učitelji.

No to bi kod nas zasad bilo nemoguće i radi toga, što ih nemamo strogo stručne. Ali za kratko vrijeme ispuniće se i ta praznina. Gazi Husrevbegova medresa je u priličnoj mogućnosti da zadovolji ovoj potrebi. Jer, kad se traži stručna sprema za kalemljenje divljih biljki i liječenje i njegu stoke, zar nije potrebna još veća sprema za kalemljenje i njegu mladih dječjih duša.

Još ostaje da napomenemo, da je današnji nastavni plan dosta suhoparan. U njeg bi bilo nužno unijeti više ahlakskog i akaidskog gradiva kao zgodnog i raznovrsnog štiva za čitanje u višem razredu.

A kada to bude sve tako onda neka ih slobodno inspicira prosvjetni inspektor ali ne svakakav ,nego samo stručno kvalifikovan i istaknut sa svojim pedagoškim radom u toj struci.

Tako bi bilo sređeno to naše vitalno pitanje i služilo bi nam na diku i ponos.

Mi se nadamo, da za sve ovo znaju današnji ljudi na položaju vrhovne vakufsko-mearifske uprave i da će nastojati da liječe ove naše rane i zadovolje osnovnim potrebama muslimana.

Banja Luka.

Salih D., mualim.

Ur. — U osnovnoj vjerskoj nastavi danas vidimo jedan veliki nedostatak. Naša djeca iz osnovne škole ponesu vrlo malo ili skoro nimalo znanja iz vjere. Ovom pitanju nove vjerske samoupravne vlasti moraju da posvete veliku pažnju. Radi toga ovom članku jednog uglednog i čestitog muallima dajemo mjesta, pa ćemo se u buduće na ovo pitanje češće osvrnuti. Istina ovo nije tako jednostavan i prost problem, koji se može preko koljena prelomiti, ali o njemu treba prvenstveno povesti računa, pa radi toga i zajednica mora biti spremna na više materijalne žrtve, jer bez finansijskih sredstava se ovo pitanje ne može povoljno riješiti.

Iz Ljubuškog

O ZAPUŠTENOSTI HAREMA.

Naš harem pretstavlja pravu kulturnu sramotu za muslimane u Ljubuškom. Bez ograde i na otvorenom mjestu izložen je dječurliji i nevaspitanim elementima, koji ga onečišćavaju. Međutim evo šta nam je rekao sekretar Gradskog pogrebnog društva u Ljubuškom:

— Gradsko pogrebno društvo je tražilo 1929. god. od Vakufskog povjerenstva u Ljubuškom i Vakufske direkcije u Sarajevu, da se izvrši uređenje harema. U tu svrhu je vakufsko povjerenstvo oduzelo od muslimana pobiranje prihoda od trave sa harema i odredilo g. Muju Lalića, da on kao mutevelija, pobire travu i polaže račun povjerenstvu. Sa svih harema u Ljubuškom ima toliko prihoda od trave, da se dosad mogao harem sa najboljim zidom ograditi, pa čak i popadale nišane popraviti, kao i druge potrebne popravke izvršiti. Muslimani iz Ljubuškog traže, da se odmah pristupi pokravci harema.

NOVO POVJERENSTVO.

Članovi Vakufskog povjerenstva gg. Muhamed ef. Mušić, penz. šer. sudija; Ali ef. Orman, pretsjednik opštine i Salihaga Dizdarević iz Vitine, smijenjeni su, a na njihova mjesta postavljena su gg. Mustafa ef. Cerić, vjeroučitelj; Ibrahim Gujić, trgovac i Salih Nović, učitelj.. Od starih su ostali gg. Đulaga Lalić i Ibrišimaga Jakić, trgovci. Međutim nam je g. Đulaga Lalić izjavio, da iz naročitih razloga ne može učestvovati u radu novog vakufskog povjerenstva.

Sa-m.

VIJESTI IZ MOSTARA:

KONSTITUISANJE NOVOG VAKUFSKOG VIJEĆA.

U utorak 28. aprila sastali su se u prostorijama Vakufskog Povjerenstva novopostavljeni vijećnici u svrhu konstituisanja. Ovoj sjednici su prisustvovala gg. Ibrahim eff. Ribica, Hasan eff. Nametak, Salih eff. Efica, Ibrahim eff. Voljevica, Ibrahimaga Lakišić, a od starih gg. Salih eff. Udovičić i Mustajbeg Arpadžić. Nakon govora g. Udovičića, prešlo se na izbor pretsjednika i potpredsjednika. Sjednica je jednoglasno izabrala za pretsjednika g. Ibrahim eff. Ribicu, industrijalca, a za potpredsjednika g. Hasan eff. Nametka, tajnika muftijstva u penziji.

Novi pretsjednik g. Ibrahim eff. Ribica potječe od najuglednije mostarske porodice, te je u javnom životu muslimana uvijek igrao vidnu ulogu. Poznat kao prijatelj sirotinje i kao pravi dobrotvor, njegov izbor u gradu Mostaru primljen je sa općim simpatijama.

Njegov zamjenik g. Hasan eff. Nametak poznat je u životu kao rijedak narodni radnik sa odličnom spremom. Kao tajnik Muftijstva g. Nametak je u svom poslovanju poslužio za dobro muslimanske zajednice dugi niz godina. Tako je poznato, da je g. Nametak i javno prestavljen široj javnosti, jer je u prošlosti dao više odličnih radova, koji su g. Nametka ilustrovali i jakim na peru. Inače je kao obrazovan i plemenit čovjek u mostarskom društvu svugdje odlično primljen, te je i on jedna velika garancija, da će rad našeg Vakufa u buduće biti na opću korist čitave naše zajednice. — Ostali članovi povjerenstva poznati su kao sposobni i ugledni ljudi, te novom povjerenstvu u budućem radu želimo najbolji uspjeh.

ODLAZAK PRETSJEDNIKA G. ĆIŠIĆA U ZAGREB.

Nenadano je u Zagreb odputovao g. Husaga Ćišić, pretsjednik općine, jer mu se sin nalazi u životnoj opasnosti. Njegov sin je prije nekoliko vremena obolio na uhu, pa se je morao podvrši operaciji, poslije koje se njegovo stanje teško pogoršalo.

ODGOĐEN PRETRES G. TAHIRU KOSOVIĆU.

Zamoljeni smo od g. Tahira Kosovića iz Mostara, da povodom njegova spora sa Omerom H. Sefićem donesemo slijedeće:

U ponedeljak 27. aprila ove godine održan je po treći put na sreskom sudu u Mostaru javni usmeni pretres Tahiru Kosoviću, sudskom zvaničniku u penziji, a na tužbu Omera H. Sefića, dopisnika Jugoslavenskog Lista i poslovođe pokopnog društva Rahmet. — Predmet tužbe je kleveta.

Na ovom pretresu raspravljao se dokaz istine, pa je okrivljeni Kosović u sudski zapisnik izjavio slijedeće:

Kriv nijesam, a priznajem da sam za Omera H. Sefića rekao da je lopov, dok ostale inkriminacije nisam rekao. Izajvljujem da sam to Sefiću rekao pod sugestijom nepravilnosti, koje je izvršio u društvu Rahmet, te iz okolnosti, da je meni kao dugogodišnjem sudskom službeniku bilo poznato, da je Omer H. Sefić osuđen po okružnom sudu u Mostaru Is. br. 772 na dva mjeseca teške tamnice zbog zločina krađe, te osudom okružnog suda u Sarajevu Is. br. 175—19 na 6 mjeseci teške tamnice također zbog zločina krađe, u koju svrhu za prvu kaznu prilažem sudsko uvjerenje, a za drugu molim sud da dobavi navedeni spis. U svoju obranu nemam više ništa da kažem.

Poslije toga saslušano je 8 svjedoka. Advokat g. Dr. Nikolić tražio je da se donese presuda, a okrivljeni Kosović je stavio predlog, da se od društva Rahmet zatraži revizorski nalaz, u kojem su navedene sve radnje, koje je izvršio poslovođa Omer H. Sefić. Sud je uvažio predlog obrane, te je zaključio, da se taj revizorski nalaz dobavi od Rahmeta, nakon čega će se ovaj proces okončati. Pretres je vodio sudija g. Milan Butigan.

STRANCI U MOSTARU.

Već od nazad mjesec dana posjeta stranaca u našem gradu je obilna. Stranci iz raznih zemalja pri putovanju u Dalmaciju, zadržavaju se kod nas po nekoliko sati. — Svakodnevno se snimaju aparatima razne znamenitosti grada, dok neki umjetnici mjestimice slikaju. Pa i pored tih posjeta, naša čaršija nema baš kakove koristi, jer se propagandom još nije uspjelo, da se Mostar toliko reklamiše, da bi te posjete bile značajnije, kako bi time nosile i materijalnu korist našem gradu. Zato bi općina trebala da u tom pogledu sve učini da se to postigne, a to je moguće, jer je Mostar zaista jedno mjesto u kojem za strani svijet ima dovoljno interesantnosti.

O JEDNOM ZAPUŠTENOM TURBETU.

Preko puta Šarića džamije u Luka ulici nalazi se u malom haremu jedno krasno turbe pod kojim počiva jedan najznamenitiji Mostarac, veliki naučenjak i domoljub Mehmed efendija Ejubović zvani Šeh Juja. O ovome velikom Mostarcu napisana je čitava literatura, pa je njegov rad i život opširno opisao pored Dr. Bašagića i naš sugrađanin g. Ali eff. Nametak, profesor i književnik.

Kako rekoh, to je turbe podignuto odavna i ono je po svom obliku i izgledu prava umjetnost, obzirom na vrijeme u kojem je rađeno, ali na žalost ono se danas nalazi u zapuštenom stanju ,obraslo u trnje i korov. Zaboli svakoga u duši kada prođe ispred turbeta ovoga vrijednog našeg čovjeka i vidi toliku zapuštenost. Ja mislim, da se ta zapuštenost s naše strane ima smatrati našom nazadnjošću, da smo i toliko daleko otišli, da nismo pažljivi ni prema svojim velikim sinovima, kojim se ponose muslimani u čitavom svijetu. Malim trudom i troškom uspjelo bi se, da se turbe dovede u red i tako učini jedna pohvalna stvar i za Mostar, a i svakoga ko se navrati ovom divnom turbetu. Onako izloženo u jadnom stanju, to je prava sramota, pa mislim, da će novo Vakufsko Povjerenstvo o tome povesti računa, pa pored ovoga i sve druge važnije spomenike dovesti u red, na čemu će im građanstvo odati i priznanje i zahvalnost.

O. S. Sefić.

SMIJENJENO STARO I POSTAVLJANJE NOVOG VAKUFSKOG POVJERENSTVA U TEŠNJU.

Dosadašnji članovi vakufsko-mearifskog povjerenstva u Tešnju gg. H. Mehmedbeg Ajanović, Fuad Dervić, Aširaga Mujičić i Muharemaga Bukvić su smijenjeni, a na njihova su mjesta postavljeni gg. Bećirbeg Džonlagić, Haki ef. Korajlić, Uzeir Galijašević i Ahmed Hažić.

IZBOR PRESJEDNIŠTVA TRGOV. INDUSTRIJSKE KOMORE U SARAJEVU.

Pošto je na teritoriju Trgovačko-industrijske komore za izbor članova nove uprave bila predložena samo jedna lista, to prema statutu nije ni došlo do izbora, koji su bili raspisani za 25. aprila ove godine. Jedinstvena lista je oglašena izabranom. Mora se istaknuti kao vrlo pohvalna i značajna činjenica solidarnosti svih privrednika bez obzira na vjeru i pleme, koji su ispravno shvatili potrebe naše privrede. Isticemo da su muslimani trgovci ovom prilikom pokazali svoju pravu snagu te su prema svojoj brojčanoj snazi dostojno predstavljeni u ovoj svojoj najvišoj staleškoj ustanovi. Na dane 27. i 28. aprila o. g. novo izabrani članovi komore su održali svoju plenarnu sjednicu na kojoj je izabrano predsjedništvo. Od 50 članova komore, muslimana ima 18, koji su najbrojnije zastupljeni u trgovinskom odsjeku sa 13 članova od 23 koliko ova sekcija broji. Za predsjednika je izabran g. Dr. Dušan Jeftanović, a za prvog podpredsjednika g. Asimaga Hadžišabanović. Za podpredsjednika trgovinske sekcije je izabran g. Esad Oruč, trgovac iz Visokog, a za podpredsjednika ugostiteljske sekcije g. Asim Uzunović.

MUSLIMANI U ORAŠJU ZASLUŽUJU JAVNU ZAHVALNOST.

Od izlaska našega lista pa sve do danas ni u jednom mjestu u našoj Kraljevini nisu atko požrtvovni muslimani za našu muslimansku štampu koliko su to mještani našeg muslimanskom Orašja kod Bosanskog Šamca. Njihova velika svijest, koju pokazuju prema našoj muslimanskoj štampi ne može se prikriti i mi im evo putem javnosti izričemo veliku hvalu na njihovoj požrtvovnosti oko podizanja i potpomaganja naše muslimanske štampe.

Časopisi i publikacije

»NOVI BEHAR«. Dobili smo 20. broj »Novog Behara« koji je izaašo 15, aprila. Ova naša ugledna revija kao i obično donosi vrlo zgodno i lijepo gradivo za našu porodicu, pa je najtoplije preporučamo. U ovom broju se nalaze slijedeći radovi i publikacije: A. Adil Čokić: Muhjuddini Arebi; Alija Nametak: Jedna anonimna propaganda. Narodne umotvorine, Sule: Pet kila ujma. Male priče i dosjetke. Lirika. Rešad Nuri Güntekin: S usana na srce. Pregled i dječji prilog.

Jesi li podmirio pretplatu?

Urednik: Hafiz Muhamed Pandža. — Vlasnik i odgovorni urednik: Asim Šabanović, direktor. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i dr.: Stjepan Vrček.

POJEDINI BROJ 1.50 DIN. TAKSA PLAĆENA U GOTOVU.

Islamski Glas

ISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata: Godišnja . . . Din [illegible] Polugodišnja . . Din 36·— Tromjesečna . . Din 18·—

Uredništvo i uprava: Vojvode Štepe Obala 7/I.

Izlazi svakog ponedeljka
Plativo i utuživo u Sarajevu

God. II. Pretplata za inostranstvo Godišnje Din 120·—

11. maja 1936. Sarajevo 19. Safera 1355.

Rukopisi se primaju do četvrtka o podne

Br. 30.

Razvijanje privredne solidarnosti

Svi moramo biti vođeni k jednom cilju.

Govoreći o privrednim prilikama među našim privrednicima muslimanima istakli smo u više navrata, da je jedan od glavnih razloga slabom napredovanju i razvijanju naše privrede nedostatak solidarnosti među našim privrednicima. Ne dostaje potrebne svijesti da se uspjesi, a naročito u privrednom životu, mogu u teškim današnjim prilikama postizavati samo u zajedničkoj saradnji. Istina ima izvjesnih pojedinaca, koji svojom marljivošću i ustrajnošću postižu u privredi dobre i zavidne uspjehe, ali ti pojedinačni uspjesi nemaju nikakvog utjecaja na jačanje i podizanje općenite čitave naše privrede i naših privrednika kao staleža, od koga danas zajednica u svom progresu naročito mnogo traži i zahtjeva. Ako razmotrimo pobliže i ispitamo strukturu našeg društvenog života i njegove potrebe vidjećemo da se na privrednike stavljaju veliki zahtjevi u materijalnom pogledu, kad treba pomoći neki podhvat, koji je od općeg interesa za zajednicu a unapređenju vjerskih i kulturnih potreba i danas relativno najviše doprinose privrednici, koji su u tom pravcu najkonstruktivniji dio naše zajednice. Naši privrednici doprinose srazmjerno najveći dio vjerskog doprinosa, jer privreda, kod nas daje i najveći dio poreskih prihoda. Dakle iz naprijed izloženog vidimo koliko važnu misiju u našem i vjerskom i kulturnom životu vrše privrednici i kako su oni ta glavna os zajednice, na koju se veliki zahtjevi stavljaju.

Interesi razvijanja i napredovanja naše zajednice imperativno nalažu što jače razvijanje naše privrede te snaženje i jačanje naših privrednika. U tom pravcu svi treba da shvatimo svoje osnovne dužnosti i da nastojimo da ih do kraja izvršimo i sprovedemo. U tom moraju biti jednodušni i privrednici i svi drugi. Svi moramo biti vođeni jednim ciljem da ekonomski u interesu nacije i države podignemo svoju užu vjersku zajednicu, kako bi mogli da sa što više uspjeha pomažemo i koristimo općim državnim i nacionalnim interesima. To su naročito dužni naši privrednici, a i članovi naše zajednice, jer smo mi u ekonomskom pogledu najviše zaostali i nama treba baš i najviše napora, da bi u tom pogledu dostigli ostalu svoju braću. Ukratko treba što uža suradnja između našeg privrednika i potrošača, da bi tako dali što jači impuls našoj nacionalnoj privredi i našu privredu učinili neovisnom od stranih a-nacionalnih elemenata. Dakle u tome pravcu je i uloga potrošača vrlo značajna i od njegove razvijene svijesti ovisi uspjeh i napredak privrede, a s tim čitave zajednice i svih njenih mnogobrojnih potreba u raznim pravcima. Razumije se da to može da ide samo u prilog pojedincu, jer u privredno jakoj zajednici može se i pojedinac lakše da održi i osigura svoju budućnost. Ljubav prema zajednici, produbljena građanska svijest, pravilno shvaćene prilike današnjice traže od potrošača da i on o tom povede računa, da shvati istinu, ako pomaže svoju privredu, ako omogućuje svojim privrednicima jaču djelatnost, da on time čini jedno patriotsko djelo kao svjestan sin svoje grude i kao dobar građanin. Na taj način doprinosi općenitosti, jer kako smo naglasili preko privrede omogućuje da budu i obilnije pomognute sve naše društvene potrebe. Potrošač pomažući svoju privredu i svoje privrednike — trgovce i zanatlije, ne čini nikakve bitne žrtve, to ga ne stoji ništa osim samo toliko što treba kao savjestan član svoje zajednice da misli da mu je dužnost da pomaže svoje privrednike i da jača svoju privredu. Svijest potrošača čini čuda. Jedan konkretan primjer. Naša mala, ali napredna Slovenija ima zahvliti svoj uspjeh dobrim i njvećim dijelom svijesti potrošača. Slovenci su zahvaljujući svijesti svojih potrošača, koji su samo pomagali svoju domaću privredu uspjeli da podignu preko 250 tekstilnih industrija, koje zaposluju preko 30.000 radnika. Znači, preko privredne svijesti potrošača, napredni Slovenci su uspjeli da u produktivnoj grani privrede i to samo u tekstilnoj struci obezbijede i osiguraju slobodnu egzistenciju više nego jednoj stotini hiljada ljudi. Ovo treba da nam posluži kao primjer koji treba slijediti.

Ali kako je potrebno da potrošač razvije tu privrednu solidarnost, razumije se da je to još mnogo veća potreba samih privrednika, koji o tom moraju voditi mnogo više računa Taj nedostatak solidarnosti i doveo je našu privredu u ovako težak i bezizlazan položaj. Naša privreda i naši privrednici su postali ovisni o drugima. Nemamo jakih i samostalnih privrednika koji bi mogli da dadu više života i da privredu podignu. Kod nas na žalost i nema produktivne privrede u pravom smislu. Imamo brojčano veliki kadar trgovaca i trgovčića, te manjih i sitnijih obrtnika, ali naši privrednici su vrlo malo zastupani u industriji. I ako je trgovina osnov industrijskog razvitka i ako trgovina treba da sa razmjene dobara pređe i na produkciju, taj je princip kod nas nepoznat. Jedan od glavnih razloga je tomu stanju nedostatak te solidarnosti, koja nam se eto u svakom pravcu grdno osvećuje. Malo smo imail podhvatnih i agilnih ljudi, koji bi se pojedinačno smjeli upustiti na proizvodnju i tako omogučiti jači zamah privrednog života. S druge strane taj nedostatak solidarnosti čiju su potrebu naši privrednici vrlo malo osjećali onemogučio je stvaranje jačik poduzeća, koja bi se bacila na proizvodnju. A koliko je tu i bilo nekog rada, to je rađeno aljkavo i nije vođeno od samih privrednika, te je radi toga i doživila neuspjeh.

Naši privrednici se moraju trgnuti iz ove letargije. Moraju biti svjesni da pojedinačno mogu vrlo malo učiniti, za to moraju nastojati da razvijajući solidarnost i međusobno povjerenje našem privrednom životu dadu što veći zamah. Treba preći na rad i od sebe pružiti primjer, pa uspjeh neće izostati. Među našim privrednicima ima jakih i agilnih ljudi, koja moraju biti svjesni teškog stanja našeg privrednog života, da povedu naše privrednike i da zajednički prouče i ispitaju svoje potrebe, svoje slabosti, svoje snage i svoje sposobnosti, pa da ni čas ne oklijevaju, nego svom energijom pođu naprijed, da se naknadi što je propušteno. Ne smije biti malodušja, ne smije se oklijevati, nego se mora zajedničkim snagama u zajedničkom interesu učiniti sve i snage ujediniti upotrebljavajući sva sredstva kojima se u privredi dolazi do uspjeha. Drugom prilikom ćemo se opširnije pozabaviti ovim pitanjem i iznijeti neke sugestije, koje bi mogle biti od interesa za što tješnju suradnju naših privrednika.

Plemenitost i uzvišenost islamskog morala

Neki zapadnjački pisci osudili su islamski moral kao šteta po čovječiju dušu zbog toga, što je prožet pozornošću i pasivnim potčinjavanjem Bogu. Čovjek koji, vele oni, osjeća prema Bogu dž. š. svoju potčinjenost i slabost ne može se osjetiti tako uzvišenim vršeći dobra djela kao onaj, što se prema Bogu osjeća potpunim gospodarem svoje savjesti.

Na ovaj prigovor odgovaram riječima jednog učenjaka Evropljanina (Goldziher):

»Kao da savjest tako jaka kod muslimana, bivši podložna jednom nesavitljivom Božjem zakonu, kao da vjera bijahu smetnje koje su priječile približiti se Bogu dž. š. vjerovanjem, vrlinom, dobrim djelima i zaslužiti njegovo milosrđe. Kao da filozofsko-religijski šematizam mogaše izmijeniti svojim svojstvima nutarnju pobožnost onoga, koji se moli sa strahopoštovanjem i koji, svjestan svoje slabosti i nemoći uzdiže svoju dušu svemoćnom izboru snage i savršenstva«.

Islam ne samo da ne čini smetnje moralnom usavršavanju čovjeka, već je on sam orijentisan ka dobru ništa manje od drugih religija, čije je on vjesnike u isto vrijeme smatrao i svojim. U izvjesnim obzirima. Islam je još veći od drugih religija, jer on, vodeći računa o ljudskoj slabosti prije dospjeva do cilja, uzdiže ljude i približav ih Bogu dž. š.

Iste one vrline koje je hebrejstvo i kršćanstvo uzelo u obzir, kao najviši cilj ljudskog morala, isto su tako i u Islamu propisane: blagost, humanost u društvenim sporovima, pomirenje sa zlom, koje čovjeka zadesi i t. d. U Kuranu a. š. naići ćemo na svu silu ajeta, koji opominju vjernike da čine dobra djela. Nekoliko ćemo ih spomenuti:

»Bog će nagraditi one koji daju milostinju draga srca, a poslije se tim ne hvališu, niti sirotinji koju su pomogli prebacuju« (II., 262).

»Reci vjernicima: Jedna iskrena riječ i praštanje uvrede je mnogo više od davanja milostinje sa prigovorima i prebacivanjima« (II. 263).

»Biti pobožan i pravedan ne znači okrenuti lice prema istoku i zapadu. Pobožni su i pravični oni koji vjeruju u Boga i život poslije smrti, Božije poslanike, Božije objave; koji za ljubav Božiju pomažu svoje bližnje, siromahe, putnike i zarobljenike, koji se iskreno Bogu mole i tačno ispunjavaju svoje obaveze, koji su strpljivi na muci i u teškim prilikama: to su prave dužnosti vjernika.« (II. 177).

»Pomažite se u dobrim djelima i u pobožnosti, a ne pomažite se u činjenju grijeha i nepravde. Bojte se Boga. Zaista Bog žestoko kažnjava« (V. 3.).

Islam je jasno uzdigao djela milosrđa, koja proističu iz sažaljenja; on je najbrižnije zaštitio prosjaka, bijednika, skromnog čovjeka, ljude lišene milosti; ukratko on je od bratstva i milosrđa načinio dva kamena temeljca muslimanskog društva. Ako se uporede islamsko doba sa džahilijjetom (u kome, kako izgleda vladaše plutokracija, koja je nemilosrdno satirala sirotinju i gdje se nije vodilo računo ni o najosnovnijim dužnostima prema bližnjemu) tek će se onda vidjeti koliko je ogroman napredak učinio Islam!

Od mnogobrojnih ajeta koja naglašuju milosrđe,navešćemo samo dva:

»Bog ti naređuje da nikog drugog ne obožavaš osim njega i da budeš poslušan prema roditeljima; ako jedno od njih ili oboje u starosti spadnu na tvoje ruke nemoj nikad dozvoliti sebi da štogod učiniš iz čega bi se dalo zaključiti, da su ti dosadni. Ne reci nikad zbog njih ni »uf«. Govori s njima najplemenitije, pokaži svoju poniznost i reci: »Bože, smiluj mi se, kao što su me oni odgojili dok sam bio mladi« (XVII. 24—25).

»Pravedno sudi sporove između ljudi i neka te ne zavede strast, jer će te ona zakrenuti od Boga.« XXXVIII. 25).

Svatko može suditi o dubokom osjećanju čovječnosti, koje naglašuju ova ajeta.

»Bog vam naređuje da stvari date na čuvanje uručite onima kome pripadaju, a kada sudite, sudite pravedno« (IV. 61).

»Za zlo učini dobro« (XVII. 24—25.).

*

Mogli bismo da nastavimo tako uzvišene citate iz Kurana da ne bi htjeli istaći jednu doktrinu, najjače označeu u Islamu, od svih vjera — doktrina da je ovaj život sjetva za budući život, da dobro učinjeno na ovom svijetu donosi sreću na onom, a da bi čovjek zaslužio Božiju milost treba da bude čista srca i pošten u radu, da će svaki od Boga dobiti plod svoga truda:

»Onaj, koji ma i trunka dobra učini vidjeće ga, a opet onaj koji ma i trunku dobra? učini vidjeće ga (IC 7—8).

»Bog ne čini nasilja nikome ni kolik za trunku, a kad nagrađuje za dobra djela, dvostruko nagrađuje« (IV. 44.).

Naprotiv bezbožnicima i zločincima prijeti teškim kaznama. Strašni sud je ocrtan vatrenim bojama; prestupnici će se survati u džehennemsku provaliju a dobročinioce će Bog uzeti pod svoju zaštitu.

Ovdje je zgodno pobiti jedan drugi napad protivnika Islama a to da je pristašama Islama obećan jedan čulni raj, sa hurijama koje imaju oči kao gazele, rijekama mlijeka i meda, izvrsnim i probranim voćem, bujnom vegetacijom, najzad čitava skala najčulnijih uživanja i zadovoljstava. **Oni nisu razumjeli da sinovi pustinje ne mogu posjedovati duševnih radosti, već da im treba u nekoliko lakih riječi, realistično, gotovo opipljivo dati jedan opis raja kako bi to za njih bilo shvatljivo jer kad bi se opisale duševne radosti to bi za njih bilo nerazumljivo i nepojmljivo.**

Kleveta je, dakle, pridavati tim opisima jedan literarni smisao jer se pod tim opisom otkriva jedno dublje značenje.

Po Gazaliji to će se uživanje sastojati u blaženotvornim vizijama duše, koja će se nalaziti pred svemogućim, kada zastor koji odvaja čovjeka od Boga dž. š. bude uklonjen i kada se ukaže vasiona u svom svome sjaju. Oslanjajući se na jednu takvu koncepciju donosimo jedan hadis koji glasi:

»Bogu najmiliji biće oni koji vide sjaj Božanski i danju i noću i oni će se radovati mnogo višem blaženstvu nego su to zemaljska, tjelesna uživanja, koja su prema onosvjetskim kao kap vode prea oceanu«.

Sad nam se nameće pitanje po kakvom će mjerilu suditi Svevišnji? Možda po njihovom karakteru, utiscima koje ostane? Ne! Kuran a. š. izričito kaže da Bog gleda namjeru (nijjet), u kome su djela okončana i koje služi kao mjerilo vjerske vrijednosti, ako namjera nije udoučenja s milosrđem ni djelo ne vrijedi. Kult mora biti čist i iskren (XCVIII. 5). »Srce nam mora biti čisto« (XVI, 89) i treba znati šta je prava molitva (XXII. 23).

Licemjerstvo i oholost strogo su napadnuti sa strane Islama, smatrajući ih kao blažu formu politeizma.

Islam, kao i druge vjere, ima zasluga, što je dao riješenje jednom problemu, koji je zamarao ljudsku misao — pitanje **zašto se na ovom svijetu nalazi ljudi i naroda, koji su zločinci i bezbožnici i ipak se nadaju naklonosti sreće dok na drugoj strani imamo dobrih ljudi, koji su vrlo često puta pogođeni nesrećom?**

Bog dž. š., zar nam ne kaže tako; po koji put On nepravednima, nepokornima, često puta daje pokore koji pokadkada traju i do njihove smrti. **Ali će doći dan, kada će On nagrađivati i kažnjavati. Često puta Bog dž. š. u nesrećama hoće da nas iskuša da bi nas na kraju obilato nagradio ako mu se svojevoljno pokorimo i reknemo: »Mi smo Božji i Bogu se vraćamo«.**

U hadisu, koji je dopuna i razjašnjenje Kuranskih ajeta, nailazimo na ogroman broj moralnih definicija. (U originalu stoji i ovo: Šta mari ako mnogo hadisa ne potiče od Muhammed a. s. te je sporna njihova vjerodostojnost, u njima se ogleda duša islamske zajednice, tradicija je prenijela islamski osjećaj, običaje, stvaranje i težnje? Uostalom čitalac će sam procijeniti ljepotu ovih tradicijskih maksima.*)

»Onaj koji preuzme staranje oko jedne udovice ili siročeta ravan je onom koji pogine na Božijem putu i onome koji dan provodi u postu, a noć u molitvi«.

»Svaka stvar ima svoj ključ, rajski ključ je radost poniznih i siromašnih«.

»Niko nije pravi musliman dok ne zaželi svome bratu ono, što želi sebi«.

Najinteresantnije su riječi jednog starog razvratnika, koje mu je Božji Poslanik rekao, kad je taj prešao na Islam. On kaže:

»Božiji Poslanik mi je upravio sedam opomena:

1. Voli siromahe i budi iza njih.
2. Gledaj uvijek one ispod sebe a ne one iznad sebe;
3. Nikom ništa rđavo ne zaželi.
4. Budi pokoran svojim roditeljima pa makar te oni i namučili.
5. Govori uvijek istinu makar i gorka bila.
6. Nemoj klonuti na Božjem putu pa ma i podnio uvrede zbog toga.
7. Česot govori: »La havle ve la kuvvete illa billahil alijjil azim«.

U hadisu je također izložena dokrina (a to je jedna od najljepših u Islamu — riječ pisca), da Bog ne ograničava svoju milost samo na ljude već i na životinje, koje gleda sa simpatijom i nježnošću. Jednak mu je kako ljudski tako i životinjski život. Ako čovjek želi da ne navuče na se srdžbu Božju to on mora imati samilost prema svojim poninutnim saradnicima, ne ostaviti ih bez hrane i pića niti ih lišiti potrebnog im odmora.

*

Ali dok Islam pokazuje, pomoću Kurana i Hadisa, čovjeku put vrline on tako isto ne zaboravlja potrebe ljudske prirode, kao što nije ni zaboravio njegovu slabost kada mu je nametnuo vjerske dužnosti. Određujući čovjeku moralno savršenstvo, po kome ima da upravlja svoje težnje, on ne izlazi van granica strašnosti. On ne razmatra nerešiv ideal vrline, osim za nekoliko izabranika, već on izlaže zdrave principe života, koji se pokazuju u objašnjenju na jedan vrlo čudan način. Opisujući čestitost i isprav nost on se nikako ne udaljava od životnih zakona već se prilagođava ljud skoj prirodi, koju On poštuje i ne ruši pravedne težnje u dozvoljenim stvarima. Islam je daleko od stvaranja nekog razdvajanja vjerskog života od individualnog i ostalog svijeta već naprotiv on teži da ostvari jedno društvo u kome će čovjek istovremeno biti i član društva i dobar vjernik (rob Božji, u originalu).

Upotrebiti sve sile, koje je Svevišnji dao čovjeku po Islamu najbolji način, da se Bogu izrazi zahvalnost; iskoristiti dobre stvari koje je Bog dao na raspolaganje od svega ne samo da je dozvoljeno već je i naređeno, ako u tome nema čega, što može škoditi pojedinoj individui lično ili njenom bližnjem. U Kuranu a. š.: »Za one koji vjeruju i čine dobra djela za ono što jedu (?) kada se boje Boga i vjeruju ga i opet ga se boje i vjeruju ga i opet ga se boje i čine dobro. Zaista Bog voli dobročinitelje« (V. 5). »Reci, koje zabranio Božije blagodati koje je stvorio svojim robovima i stvari koje su čovjeku potrebne za njegovu opskrbu« (VII. 30).

»Nema klera u Islamu«, kaže jedan čuveni hadis. U stvari, ni asketizam sa beskorisnim umrtvljavanjem tijela, bezrazložna oskudica, neprekidan post, noći provedene u molitvi. Pa ni celibat Islam nije dozvolio, ali pošten i pravedan život, gdje se čovjek drži sredine, u uravnoteženosti opominjujući se s jedne Boga a s druge strane poštivati potrebe svog tijela, porodice i društva.

»Najbolji između vas, uči Božji Poslanik, nije onaj koji zapostavlja ovaj svijet radi onog koji niti onaj radi ovog, najbolji je onaj koji radi ovog ne zapostavla onaj niti radi onog ovaj«.

Jednom revnosnom mladiću reče ovo: »Tvoje tijelo ima pravo na tebe, tvoja žena i tvoj gost«. Jednome, koji ga je pitao za milostinju reče:

»Podaj trećinu, jer trećina je već mnogo, više vrijedi ostaviti potomke bogatim nasljednicima, nego ih nagnati da pruže ruku«.

Celibat je također bio predmet ohole kritike sa strane Islama. Muhammed a. s. oštro je prekorio jednog, koji bijaše priljubio takao način življenja: »Ti si odlučio da pripadneš sinovima Satane? Hoćeš da budeš hrišćanski kaluđer? Jasno im se bar prisajedini ili budi od naših! Onda moraš slijediti našem primjeru. Sunnet, dakle, propisuje bračni život«.

Ograničenja — rijetka i za sve jednaka — koja Islam propisuje svojim sljedbenicima u užitcima ovoga života pokazuje neizmjernu mudrost. Danas, kada se u mnogim zapadnim zemljama organizuje žestoka borba protiv alkoholizma i traži se granicama i zabranama smanjiti ili bar spriječiti njegovu upotrebu, **ima li koga da osudi Islam zbog toga što je zabranio dva zla(alkohol i hazardne igre), uzroke kako duhovne tako i materijalne štete. Ne. Da bogme da nema. Vrijeme postepeno dokazuje ono što je Islam prije toliko vijekova propisao.**

I štednja je po Islamu vrlina. Čak šta više, između zabrane alkohola i hazardnih igara, u Kuranu nailazimo i na zabranu sticanja imanja lihvarstvom. Zr ne osjećate kako se blješti Božja mudrost u spriječavanju sticanja imanja na nedozvoljen način?

Ljudi žude za jednom vjerom, koja treba da bude saobrazna sa njihovim interesima i zahtjevima i u skladu sa njihovim osjećajima, oni od nje traže bezbjednost i mirnoću, ali ne i za drugog već samo za se. Islam na ovake zahtjeve odgovara divno: On nije prosto c r e d o, već život za življenje, on uči da čovjeku treba da dobro misli, dobro radi, dobo govori; pa prema tome on lako nalazi put srca i put duha.

Kasim Hadžić,
učenik VII. razreda Velike medrese Kralja Aleksandra I. u Skoplju, preveo iz knjige »L'Apologie de L'Islamisme.«

*) Mi, muslimani, uzimamo kao ispravne samo one hadise, čija je vjerodostojnost dokazana, jer je hadis govor Božijeg Poslanika, pa prema tome sve što nije Njegov govor nije ni hadis. (Op. pr.)

Završetak rada naibskog vijeća

Nakon dugog intenzivnog i užurbanog rada naibsko vijeće je ovih dana završilo svoj rad, koji se naročito odnosio na rješavanje budžeta kamostalnih vakufa i centralne vakufske zaklade. Donesene i druge važnije odluke te se u gospodarenju sa vakufskom imovinom izgleda pošlo racionalnijim putem i sa jednim planskim radom. O tome ne može da dademo za sad nekog određenog suda, ali ćemo se na taj rad u budućе češće osvrnuti. Ovaj put moramo da podvučemo kao vrlo značajnu činjenicu da se ozbiljno povelo računa o unapređenju vakufske imovine i podizanju humanih i kulturnih ustanova. Među ostalim donesen je hvalevrijedan zaključak, da se u malom parku iz sredstava Hadim Ali pašina vakufa podigne moderna zgrada za mekteb u visini od 450.000 dinara, a u velikom parku zgrada ženskog sirotišta. Na ovaj način će se ovi vakuafski objekti privesti svojoj svrsi, koji su do sada bili potpuno beskoriasni z vakuf. Donesen je zaključak da se izrade i planovi, pa će tako već jedanput i ovo pitanje biti privedeno kraju. Volja i energija kojom nastupa nova uprava daje jamstvo da će ovo pitanje biti konačno povoljno riješeno. Pozdravljajući ovaj akt naibskog vijeća želimo da u tom pravcu do kraja istraje i opravda vode koje se u njega polažu.

KNJIŽEVNOST..

»Šerijatsko bražno pravo sa kratkim uvodom u izučavanju šerijatskog prava« od dr. Mehmeda Begovića, docenta Univerziteta u Beogradu. Izdanje knjižarskog preduzeća Geca Kon u Beogradu, g. 1036. str. IV + 148. Cijena 40.— Din.

(P r i k a z).

Šerijatsko pravo i ako je vladalo i primjenjivalo se preko pet vjekova na području istočnog dijela Balkanskog poluostrva i velikog dijela Kraljevine Jugoslavije ta materija prava do u najnovije doba nije bila napisana na našem jeziku.

U pitanjima tog prava u praksi se postupalo pomoću arapske i turske pravne literature, koju su poznavali samo školovana lica. Za obični naš svijet to pravo nije imalo pristupačnih knjiga na svom jeziku iz kojih bi mogao upoznati ga, pa se ono po tom cvijetu nije moglo ni kontrolisati. U izvršitelje tog prava (kadije) vladalo je dosta jako povjerenje, pa se nije javljao glas za njegovo prevedenje na domaći jezik. Čak se to do skora nije ni simpatisalo. Rasprave i sudska riješenja vodila su se na turskom jeziku, koji je bio uredovni jezik za sve državne vlasti i to je tako trajalo u ovim krajevima sve do okupacije Bosne i Hercegovine po Austro-ugarskoj monarhiji g. 1878., a u pogledu šerijatskih sudova i dalje.

Okupaciona vlast ostavila je na snazi ne samo porodično, nasljedno i izvjesni dio vakufskog prava muslimana, nego i jedan veliki dio građ. domaćeg prava. Nu pošto su te pravne materije pisane na arapskom i turskom jeziku, bile nepristupačne okupacionim vlastima one su prinuždene bile prevoditi ih, a kako je uredovni jezik bio njemački one su ih prevodile na taj jezik. Takoje austrijska vlada bila između ostalog prinuždena prevesti i informativnu zbirku šerijatskog porodičnog i nasljednog prava te je zbirku tog prava u g. 1883. izdala u Beču na njemačkom jeziku pod naslovom: »Eherecht, familien recht unc Echrecht der Mohamedaner nach dem hanefitischen Ritus«, radi što bližeg upoznavanja materije ovog prava po okupacionim vlastima, osobito po građ. sudstvu.

Šerijatski sudovi su međutim i dalje raspravljali i sudili u porodičnim, nasljednim i izvjesnim vakufskim pravnim stvarima muslimana po arapskim i turskim izvorima i uredovali na turskom jeziku i to sve do g. 1910. t. j. do bos. herc. Ustava. Stupanjem na snagu tog Ustava, kojim je uvedeno uredovanje kod svih vlasti na srpskohrvatskom jeziku, i šerijatski sudovi su od tada počeli uredovati na tom jeziku.

U tom međuvremenu, a u g. 1887. osnovana je u Sarajevu državna šerijatska sudačka škola sa pet godišnjih tečajeva i sa prikladnim nastavnim planom sa zadaćom da uglavnom odgaja i liferuje šerijatsko-sudski podmladak. I tek pojavom absolvenata ove škole počelo se je pisati o šerijat. pravu na našem jeziku. Prvi jači pokušaj na polju ovog prava učinjen je po meni izradom i izdanjem u g. 1926. »Porodičnog i nasljednog prava muslimana« i u g. 1927. izdanjem: »Šerijatsko-sudskog postupka«, kao stručnih knjiga.

Prije velikog rata narodni zastupnici muslimana u Bosni i Hercegovini pokrenuli su u bos. saboru pitanje reorganizacije šerijatske sudačke škole sa namjerom da se ono digne na visoki teološko-pravni zavod, ravan pravnom fakultetu na sveučilištima i da se osnuje šerijatska gimnazija u Sarajevu, koja bi za tu visoku školu liferovala študente. Za ta oba zavoda bio je tada izrađen i odgovarajući nastavni plan, ali pojavom velikog rata izvođenje ovog plana obustavljeno je i nastavljeno poslije rata, te je ubrzo iza rata osnovana šerijatska gimnazija, a za osnivanje dotične visoke škole pravljene su poteškoće sve do u najnovije vrijeme. Nastojanjem i zaslugom naših današnjih narodnih vođa, uspjelo se je sada postignuti i osnivanje, te nama neophodno potrebne, visoke škole. To osnivanje je sada u tečaju.

Prije toga naša država, uviđajući potrebu izučavanja šerijatskog prava na Univerzitetu, osnovala je u g. 1930. katedru za šerijatsko pravo u Beogradu i u pomanjkanju, po štatutima Univerziteta u Beogradu, odgovarajućeg lica za predavanje ovog prava, poslala je maturanta šerijatske gimnazije i svršenog pravnika beogradske univerze ,pisca gornje knjige g. Dr. Begovića u Alžir na študiranje šerijat. prava na tamošnjem šerijatsko-pravnom fakultetu, te ga po svršetku tog študiranja postavila docentom pravnog fakulteta beogradskog Univerziteta sa zadaćom da predaje to pravo svima študentima tog fakulteta. To je bio jedan napredan korak naše države u pravcu populariziranja i proučavanja šerijatskog prava, koje se već odavno podučava i proučava u cijeloj Evropi i Americi kao naučna disciplina. Pošto ova katedra, usljed njena kratkog roka i drugih razumljivih okolnosti nije u stanju nama dati potrebne dobro sposobne vjerske više funkcionere, moralo se je preći na osnivanje gore istaknute visoke teološko-pravne islamske škole, jer kako god učenje crkvenog prava na pravnom fakultetu nije dovoljno za vjerske funkcionere drugih vjera i služi samo kao informativna nauka pa zbog toga postoji i bogoslovski fakultet, tako isto nije dovoljna za nas pomenuta katedra šerijat. prava, nego nam treba još i rečena visoka škola. Sa osnivanjem dotične šerijatske katedre naime, udovoljeno je samo jednoj davnoj potrebi, da se na pravnom fakultetu uz crkveno pravo usporedo uči i šerijatsko pravo i da se tako postigne jedna ravnopravnost na polju izučavanja važnosti ovih prava.

Osnovana katedra šerijat. prava u najnovije vrijeme, mora se priznati, počela je donositi obilate plodove, pa je od tih plodova i gornje djelo g. Dr. Begovića. Ovo djelo je veliki dobitak za našu vrlo oskudnu šerijatsko- pravnu literaturu. Ta vrsta pravne literature na našem jeziku sa ovom knjigom se je znatno obogatila. Najveću pažnju ona privlači na sebe u tom, što je vrlo pregledno izrađena i što su pojedini glavni šerijat. propisi bračnog prava iznešeni u njoj razgovjetno i kritički sa odnosnim zgodno iznešenim pravdanjima tih propisa. Pored toga u njoj je navedeno i to koliko je šerijat. pravo evuliralo kod nas i u drugim islamskim zemljama, o čemu dosada kod nas nije pisano.

Sadržaj ove knjige je vrlo zgodno raspoređen i sistematski izrađen, pa će ona prema samoj namjeni g. pisca u jakoj mjeri poslužiti svima onim, koji se žele pobliže upoznati sa ovom pravnom materijom, a naročito je ona dobro došla slušaocima prav-

Ugovor arapskog bratstva i savezništva kraljevine Suudijje i Iraka

Utiru se putevi stvaranju velikog arapsko-muslimanskog carstva.

U zadnje doba u političkom životu velikog arapskog svijetu odigravaju se filmskom brzinom politički događaji, koji se prije kratkog vremena nisu mogli ni zamisliti, da će ovako brzim tempom poći naprijed. Probuđena arapska nacioanlna svijest sa islamskom požrtvovnošću utire puteve velikim događajima koji će uroditi bezuvjetno velikim pošljedicama. Bliži se čas kad će se ostvariti doskorašnji san velikih arapskih patriota i veliko i jedinstveno arapsko carstvo. Tome u prilog idu i rastrovane političke prilike u Evropi i takmičenje o vlast i održanje pojedinih velikih evropskih sila. Naročito Engleska u tome pogledu prednjači i da bi zaštitile svoje interese, došla je u položaj da mora da pomaže razvijanje i stvaranje velike i jedinstvene arapske države. Naročito je došlo do izražavaja nakon mučkog napadaja Italije na Abesiniju, radi čega su u velikoj mjeri ugroženi interesi engleskog imperija, koji ne smije dozvoliti da se razvija snaga Italije u Sredozemnom i Crvenom moru i da zaprijeti prevlasti gordog Albiona. Radi toga engleska diplmacija je bila prisiljena da što više utječe na stvaranje saveza između Suudijje i Iraka i da iz časomičnih svojih računa pomogne nastojanja i planove panarapskog pokreta. Do jučer krvno zavađeni arapski vladari stvaraju saveze i dvije najveće arapske države na poluotoku tvore čvrst savez, kojemu će u najskorije vrijeme pristupiti i imam Jemena Hamidudin, da tako postave čvrste temelje velikoj arapskoj uniji.

Da bi naše čitatelje obavijestili o dalekosežnosti toga ugovora donosimo u cijelosti ugovor, koji je 10. Muharema ove godine (2. aprila) potpisan u Bagdadu. Ugovor je obnarodovan u službenim novinama Iraka i Suudijje, pa ga prenosimo prema mekanskom »Ummul-Kuratu«, koji glasi:

Bismillahir-rahmanir-rahim.

Njegovo veličanstvo kralj arapskog kraljevstva Suudijje i

Njegovo veličanstvo kralj Iraka.

Na onsovu islamskih veza i narodnog jedinstva koje ih vežu, da bi sačuvali mir svojih zemalja; na osnovu očite potrebe koja traži da se međusobno pomažu i sporazumijevaju u poslovima koje zahtijeva napredak njihovih zemalja, zaključili su i sporazumili se da sklope bratski arapski ugovor i savrzništvo, pa su za tu svrhu odredili svoje opunomoćene izaslanike: Od strane njegovog veličanstva kralja Suudijje njegovu ekselenciju šejh Jusuf Ali Jasina, naročitog seketara njegovog veličanstva kralja. Od strane njegovog veličanstva kralja Iraka njegovu ekselenciju Nuri pašu Seida ministra vanjskih poslova kraljevine Iraka.

Nakon izmjene svojih punomoći izaslanici su se sporazumili u slijedećim punomoćima.

Prva točka.

(A) Obje visoke ugovarajuće stranke sklapaju uzajamno ugovor i obavezuju se, da se neće sporazumijevati niti ugovora sklapati sa kojom trećom državom ni u čemu što bi moglo štetno djelovati po interese druge visoke ugovarajuće strane, narušivi mir ili dovesti u opasnost njene interese.

(B) Obje visoke ugovarajuće strane će se savjetovati u svem ušto nađu za potrebno da bi se ispunili ciljevi i zadaci, koji se ovim ugovorom predviđaju.

Druga točka.

Obvezuju se obje visoke ugovarajuće stranke, da će sve nesporazume, koji se među jnima pojave rješavati prijateljskim sporazumom i da će se obratiti u slučaju rješavanja težih spornih pitanja na propise koji su predviđeni u protokolu koji se prilaže ovom ugovoru. Spor se ima u najkraćem roku izravnati.

Treća točka.

Ako se pojavi spor između visokih ugovornica i treće države pa zaprijeti ratna opasnost, visoke ugovornice će zajedničkim trudom nastojati da mirnim sredstvima izravnaju nastali spor saglasno međunarodnim ugovorima, i propisima međunarodnog prava, koji se u toj prilici budu mogli primijeniti.

Četvrta točka.

(A) U slučaju da navali na jednu od visokih ugovornica neka treća država usprkos svih nastojanja koja su istaknuta u predhodnoj točci, a isto tako i u slučaju nenadanog napadaja gdje nije bilo vremena da se primijene propisi treće točke ovog ugovora, obvezuju se obje visoke ugovornice da će se međusobno savjetovati u zajedničkim mjerama, koje u tome slučaju treba poduzeti da se spomenuti napadaj suzbije.

(B) Smatraju se kao djela kojima se vrši napad:

1. Objava rata.
2. Zauzimanje neke treće države područja koje pripada visokim ugovornicama oružanom silom, pa makar i bez objave rata.
3. Napadaj neke treće države sa kopnenim, pomorskim ili zračnim silama na području jedne od visokih ugovornica; ili njenih ratnih brodova i zrakoplova pa makar i bez objave rata.
4. Pomaganje ili pružanje pomoći napadaču u kojem bilo pravcu.

(Dž) Neće se smatrati kao djela, koja se kvalifikuju kao napad:

1. Podvrgnuti se pravnoj obrani u svim slučajevima koji su naprijed pobrojeni.
2. Postupak shodno točci šesnaestoj štatuta Društva naroda.
3. Postupci vršeni na osnovu zaključaka poteklih od Društva naroda ili plenuma društva naroda, ili primjena sedme alineje 15. točke štatuta Društva naroda s tim, da postupak u potonjem slučaju bude poveden protiv države, koja je izazvala napad.

(Nastavit će se.)

Abesinija pregažena

Abesinija je pregažena. Njen je otpor skršen, njen car je pobjegao iz zemlje u Palestinu. Mussolinijeva Italija slavi veliku krvavu pobjedu. Nestalo je posljednje slobodne crnačke države u Africi.

Obično biva u svijetu, da je uspjeh najveći argumenat, da se pred njim sve klanja. Tako i sada: prvi je i opći dojam — divljenje Mussoliniju, a prezir nad poraženim.

Da malo stanemo: rat u Abesiniji trajao je ravno sedam mjeseci (od 3. oktobra 1935. do 3. maja 1936.). Punih sedam mjeseci izdržali su Abesinci u neravnoj borbi. Sedam mjeseci borili su se, u početku, sa kopljima protiv čeličnih tankova, sa puškama protiv teških bombardera i aeroplana, koji su zasipali hiljadama bomba i nenaoružane vojnike, hotimice namjerice baš ondje, gdje je bio znak Crvenog Križa. Kada sve to nije donijelo uspjeha, došle su na red bombe sa otrovnim plinovima, koje su kosile, bez sablje i puške, redove boraca, kao i mirna sela i nezaštićene gradove. A ne smijemo zaboraviti, da je Italija odmah nastupila sa tako golemom vojskom, koja je i po broju bila jača od svake abesinske vojske. čelične mašine na zemlji, aeroplani u zraku sukljali su vatru, klali su: gazili nemoćne junake. Tek iza takvog pokolja dolazila je talijanska premoćna vojska. Da bude ruglo još veće, a tragedija strašnija, borili su se vazda u prvim redovima te jurišali na abesinske položaje da pokolju one, koji su slučajno preživjeli pakao s neba i na zemlji, sama njihova braća... Braća crnačka iz Eritreje, prije upokorene talijanske kolonije te odmetnici iz same Abesinije. Ako je bilo poginulih i ranjenih od abesinske puške na strani talijanskoj, onda su to opet bili — afrički crnici. Talijani su stradali većinom od klime...

Abesinski car izdržao je dakle sedam mjeseci, upirući svoje oči i sve svoje nade u Društvo Naroda. Ta Abesinija bila je član Društva Naroda, kojemu je i Italija član. Stupajući u tu instituciju svi su se članovi svečano obvezali, da neće međusobne sporove rješavati oružjem, nego sporazumom, da će se pokoriti odluci vrhovnog vijeća. I Društvo je Naroda osudilo Italiju, proglasila ju je napadačem i naredilo, da sve države njih 54 na broju, prekinu trgovačke i financijske veze s napadačem, da ga tako prisile da zatakne mač u korice. Ali sve to nije pomoglo. Mussolini se nije obazirao ni na svoje obveze, ni na zadanu riječ, ni na prijetnje Velike Britanije, nego se pouzdao samo u silu svoju. On, kao diktator, trebao je vojničke slave, ratnih pobjeda, jer je to uvjet opstanka svake diktature. Toj potrebi sve je žrtvovao »secovao« je, što se kaže sve na tu kartu. Zato je i bio jači naprama društvu, u kojem sjede mnoge države sa raznim svojim interesima i raznim obzirima, sa strahom, da afrički rat ne zapali i Evropu. Tako se je društvo mnogih obzira pokazalo slabijim naprama jednom bezobzirnom.

Ali neka se samo prerano ne vesele ovoj časovitoj pobjedi sile pristaše raznih fašizma. Svaka sila za vremena. Ovakav uspjeh jednoga naprama tolikima vazda je u prošlosti pomutio mozak takvog pojedinca. Nikad se nije znao zadovoljiti s jednim uspjehom — zagazio je dalje i to je takvima onda slomilo vrat. Veliki Napoleon najbolji je tome primjer. Za Italiju nakon sedamjesečnoga rata, koji je financijski iscrpio državu, sada tek nastaju teškoće. Proteći će još mnogo godina, siromašna Italija morati će uložiti u Abesiniju još mnogo daljnjih milijarda, dok će moći, da iz nje izvuče neke koristi. Zabavljena u Africi,, teško da će moći drže mnogi, igrati neku važniju ulogu u Evropi.

Jedan vrlo ozbiljan engleski časopis piše, da je glavni cilj Mussolinijev ipak — Balkan. Da je on i u Afriku pošao, da Velikoj Britaniji zaprijeti i da ju pogodi na osjetljivom mjestu (iz jezera Tana u Abesiniji teče potrebna voda za Egipat), da je vješto izigravao jednu državu protih druge u Evropi, kako bi konačno dobio slobodne ruke na Balkanu.

nog fakulteta i svim onim intelektualcima, koji neznaju arapskog i turskog jezika, a žele se upoznati sa ovom materijom prava.

Ova knjiga je raspoređena ovako:

Iza predgovora, u kojem je iznešen povod njene izrade, napisan je dosta iscrpan uvod o izučavanju šerijatskog prava, njegovoj primjeni kod nas, definiciju, glavnim izvorima šerijatskog prava, pravnim školama i o karakteristici šerijatskog prava. Na taj način je čitaocima olakšano upoznavanje ovog pravnog sistema.

Pisac je zatim prešao na izlaganje bračnog prava iznoseći najprije kako je bilo bračno običajno pravo kod Arapa prije Islama, o čemu dosada nije niko drugi kod nas pisao, a zatim navodeći u koliko je i na koji način je Islam reformisao to običajno arapsko pravo.

U drugoj glavi pisac govori o sklapanju braka, o materijalnim (šurut) i formalnim (erkan) uslovima njegove pravne valjanosti, nadovezujući na to propise o formi braka prema običajima i praksi islamskih naroda. Tu je glavu pisac završio sa pitanjem dokazivanja braka, zastupajući pri tom mišljenje, da bi trebalo pri dokazivanju braka i kod nas zavesti dokazivanje samo javnim ispravama, a ne i svjedocima. Naime on predlaže da se kod nas zavede postupak, da se uvažuju i priznaju kao punovažni samo oni brakovi, koji su sklopljeni pred šerijatskim sudovima ili njihovim ovlaštenicima, tvrdeći da je taj postupak uveden u Egiptu. Nu razlozi koje je on naveo za opravdanje navedenog svog prijedloga, nijesu toliko ubjedljivi, da bi dotični postupak trebalo zvesti kod nas. Obzirom na okolnosti i prilike, koje vladaju kod nas u ovom pitanju, mi držimo potrebnim, da i dalje kod nas ostane postojeći postupak dokaza kako sa javnim ispravama, tako u njihovom pomanjkanju, i sa svjedocima.

Treća glava ove knjige posvećena je posljedicama braka. U njoj su iscrpno izložena glavna zajednička i posebna prava i dužnosti bračnih drugova, te bračne posljedice pogledom na imovinske odnose bračnih parova (imovinski režim i imovinski sporovi), te o bračnim ugovorima lične i imovinske prirode. Ovu materiju šerijat. prava pisac je dosta opširno iznio i uspješno opravdao svoja dotična gledišta u toj materiji.

U zadnjoj četvrtoj glavi pisac govori o prestanku braka, te je u toj glavi iznio propise o prestanku ništavih brakova i posjedicu toga, te o prestanku punovažnih brakova prirodnim i pravnim putem, i o običnom otkazu braka i razvodu braka po sporazumu ili sudskim postupkom, te o poništenju braka i posljedicama tog postupka. I ova su pitanja obrađena vrlo kritički, pa je i ovđe navedena i sudska praksa, koja vlada kod nas i u drugim islamskim zemljama. Ovoj glavi su dodati i izvjesni uzroci zbog kojih bi po mišljenju g. pisca trebalo i kod nas priznati ženi pravo na razvod braka i u ovim slučajevima: 1) zbog nesnošljivosti života, 2) zbog poslje bračne impotencije, 3) zbog povrede vjernosti, 4) zbog osude na dugogodišnji zatvor, 5) zbog zlonamjernog otsustva i 6) zbog spolnih bolesti, jer da je ovo priznato uvedeno i u nekim drugim islamskim zemljama. Na ovo mi je primjetiti, da bi se kod nas mogli priznati od navedenih uzroka samo oni pod 4, 5 i 6.

Pisac je ovu svoju dosta opreznu radnju završio sa jednim zgodnim zaključkom u kojem je zbijeno naveo da se šerijatsko bračno pravo može svesti na izvjesnih u zaključku navedenih deset principa, radi stvaranja jednog jasnijeg pojma o islamskom braku, porodici i položaju bračnih drugova.

Ovo djelo o. Dr. Begovića napisano je as velikim trudom i pomnjom. Sadržaj ove knjige svukud je dokumentovan sa odnosnim pravnim nazorima i time je zajamčena ispravnost dotičnih pravnih izlaganja u toj radnji, pa s toga zaslužuje priznanje i preporuku.

Usljed postojeće oskudice na djelima ove pravne materije poželjno bi bilo da g. dr. Begović obradi po istom sistemu i druge dijelove šerijat. prava u koliko se ono kod nas primjenjuje.

Na kraju držimo, da je, obzirom na postojeće stanje rešpektiranja šerijat. prava, potrebno primjetiti slijedeće: Naime, od kako se kod nas radi na unifikaciji zakona nastalo je među nekim pravnicima teoretičarima pitanje o obvezatnosti šerijatskog prava kod nas, pri čemu se je pojavilo i takvih mišljenja[1], koja idu za tim da bi trebalo da ta obvezatnost prestane kod nas i u pogledu porodičnog, nasljednog i vakufskog šerijat. prava. Ti pravnici nastoje to svoje mišljenje opravdati sa dotičnim postupkom u turskoj republici, gdje se je odustalo od primjene šerijat. prava u opšte i gdje je mjesto šerijat. prava zaveden švajcarski građ. zakonik, ali je to opravdanje za nas jalov posao, jer izvjesna obtvezatnost rečenog prava kod nas zajamčena je međunarodnim ugovorom, zemaljskim temeljnim zakonom (ustavom) i drugim državnim zakonima, koji se tako lako ne mijenjaju. Osim toga, taknuti u tu toliku zajamčenost primjene šerijat. prava u dotičnim pitanjima, značilo bi do krajnosti uvrijediti najlojalniji dio građana naše države, jer muslimani Jugoslavije, ne biše mogli apsolutno to dopustiti ni pod kaku cijenu.

Dotični postupak turske za nas nemože biti primjerom u tim pravnim pitanjima, jer mi nipošto nećemo odstupiti od naših šerijatsko pravnih propisa porodičnog, nasljednog i vakufskog prava, koje je osnovano na našim vjerskim kodeksima Kur'anu i vjerskog tradiciji. Stoga će trebati, da i u naš novi građ zakonik bude unešeno ono što stoji u Ustavu: da u porodičnim i nasljednim stvarima muslimana raspravljaju i riješavaju državni šerijat. sudovi, naravno po šerijatskom pravu.

Hafiz Abdulah Bušatlić,
vrhovni šerijatski sudija u miru.

1) Vidjeti o tom članku g. Milana Batuša ,profesora prava na beogradskom Univerzitetu u Arhivu za pravne i društvene nauke iz g. 1933.

Ur. — Napominjemo da je u turskom građanskom zakonu ostavljena slobodna volja svakom pojedincu da mu se u porodično-pravnim pitanjima po vlastitoj želji može izricati presuda i po šerijatsko-pravnim propisima. Dakle turski građ. zakonik nije definitivno dokinuo propise šerijatskog prava u porodično-pravnim pitanjima, nego je to prepoustio slobodnoj volji svakog pojedinca.

Gradimo domove!

Dan za danom a godina za godinom prolazi, more se tinte prosipa pišući članke i rasprave, pare se daju za izlaženje raznih časopisa, listova i publikacija, a rezultat svega toga, bar kod nas muslimana, ravan je skoro nuli. Tapkamo na jednom mjestu, busamo se u grudi, iznosimo kroz štampu razne primjere našeg nazadka, prikazujemo našu budućnost u najcrnjoj formi, naš razvrat, srljanje u sigurnu propast naše mladeži i opštu dezinteresovanost za zajedničko dobro. Pune se stupci jalovom borbom između t. zv. ilmije i inteligencije, kao da su to dva posebna pojma, kao da muftija, muallim i imam ne mogoše biti inteligentan, nego samo onaj ko nosi mašnu i uštirkanu kragnu jer je to po laičkom shvatanju znak i mjerilo inteligencije. Previše se angažuju neizcrpive snage, u političkoj i samo u političkoj borbi i trvenju, stavljajući naše životne probleme u zadnji red. Svi ukazujemo na loše stanje našeg privrednog i porodičnog života, a niko ne reče dosta je, prevrnimo list. Vrijeme je da se ugledamo u naše razne sunarodnjake i da se od sad posvećujemo sistematski pitanjima koje će položaj bos. herc. muslimana u privrednom, prosvjetnom i vjerskom pogledu poboljšati.

Zar vas braćo ne boli, kad vidite pune birtije a prazne džamije, zar vas nije stid, što je 90 posto prosjaka muslimana, što na ulicama vidite najviše raspuštene muslimanske djece, zar vam nije žao onih hiljada besposlenih mladića što se povlače po kafanama, po korzu i drugim lokalima, zar Vam nije teško kad čitate statistiku prostitutki muslimanske vjere, zar ne vidite, da naše mlade djevojke rade najgrublje poslove, a primaju najmanju nagradu?! Opažate li ogromno odstojanje između našeg sitnog zanatlije — trgovca, seljaka i radnika i muslimanskih intelektualaca.

Čujete li vapaj naših listova i časopisa za pretplatom i pretplatnicima, opažate li životarenje naših hvalevrijednih Hurrijeta, Merhameta Uzdanice i Gjreta, te raznih provincijskih društava.

Nemamo smisla za društvenost, nemamo osjećaja za opšte dobro, osim jednog malog broja svoje braće. Uvukli smo se u se, i u svoje domove, u najuže porodične krugove. Kako u gradu pogotovo u selu. Selo smo prepustili samu sebi. Naš najveći grijeh, naša neoprostiva pogreška je da se selu ne daje nikakova važnost. Selo daje gradu nove snage, uzdiže grad i ljude u njemu na najviše položaje, a da zato ne dobiva ama baš ništa. Plodove seljačke uzdržljivosti rada, otpornosti bere grad. Veoma malo (ili nikako) tečajeva u selu se drži. Ne osnivaju se zadruge, voćarske, zdravstvene i dr. Domaćinski ili analfabetski tečajevi, sve je zamrlo. Kao da zato nema potrebe. Kad odosmo na selo, da vidimo kako nam braća žive, kako nam priređuju hranu koju od njih kupujemo i kako provode bajramske, mevludske i druge dane.

Sve je to krivica nas, koji nepoznajemo društveni život, koji mislimo, da ne može biti bolje nego ovako kako jest, koji ne idemo među bratske skupove da čujemo riječ onih kojima je na srcu boljitak sviju braće muslimana pa bio on građanin ili težak, činovnik, radnik il zanatlija. Previše bih izrabio gostoprimstvo vašeg cj. lista ako bi iznio ono sve što znam o zlu, koje nas bije. Želja mi je da se sve ovo stanje u koliko je moguće popravi, što prije. Znam da ni to nije lako, ali pustiti da dalje ovako ide, grijeh je. Jednom se mora početi pa što prije, to je bolje, jer svaki dan u neradu izgubljen je.

Mnogo godina proveo sam u raznim muslimanskim i hrvatskim društvma, poznat mi je njihov rad i njihovi nedostatci. Opazio sam da pravog društvenog vaspitanja ne može naša omladina dobiti u inovjerskim društvima, a da zato često puta ne dođe u nesklad sa svojim vjerskim osjećajima. To češće u omladinskim društvima nego u društvima starijih (na pr. lovačkom, šah i sl.) Našu djecu, našu mladež žensku i mušku, našeg seljaka, treba spremiti za život kroz domove.

Da se to postigne i da se svim gornjim nedaćama uspori napredovanje osnivajmo Domove u svakom gradu, u svakom selu, zbijmo se pod jedan krov, kad nas jedno boli, kad nam je i prošlost i budućnost jednaka.

Domovi će biti kuća sviju muslimana, u njih smiju doći svi oni kojima je duša i savjest čista bez obzira na stalež, političko uvjerenje i međusobnu mržnju. Dom je kuća u kojoj ćemo da kritikujemo naše stanje, a da to naši neprijatelji ne znaju, da se svađamo o opštem dobru, a da ne mora svak znati, da se savjetujemo i zdogovaramo. Življenje bez trvenja slično je živom kosturu ili stajaćoj vodi, obratno od življenja u borbi koja se odlikuje snježnom i bistroj vodi, koja stalno ide. Kroz dom kulturi, naobrazbi, kroz naobrazbu vjeri. To je jedini spas.

Ali kako ćemo doći do doma? On mnogo košta! Onaj ko nije vičan poslu, onaj ko se boji rada neka ne započinje, malodušni prepustite mjesta srčanim ljudima i sa Božjom pomoću počnimo.

Zatražiti pravila od najbližeg doma muslimanskog ako postoji (Visoko), kojeg hrvatskog ili srpskog (Hrvatski dom Tuzla) sazvati konferenciju najuglednijih građana, izabrati akcioni odbor i po pravilima početi sa radom. Novu ustanovu nazvati »Dom islamske kulture«. Izabrati pogodno zemljište po mogućnosti opštinsko ili vakufsko i zamoliti na poklon ili prodaju ako ima zgrada, još bolje, koja bi se dala prepraviti. Zamoliti nekog inžinjera muslimana da za mali honorar ili besplatno izradi plan. Obvezati sva muslimanska kulturna društva i prosvjetna, da daju neki postotak od svojih priredaba i priloga domu, dok se ne završi, a zato im osigurati sjedište u Domu za uvijek!

Jedno od najvažnijih pitanja je pitanje novca. Raznim priredbama, članarinom, vasijetima, štampanjem slika, cigla, pjesama, priređivanjem tombole, lutrije, predavanja u korist doma. Zgodnom nedosadnom sabirnom akcijom, kasicama, prodajom cvijeća po ulicama određenog dana itd. itd. mogu se pribaviti i najveći kapitali. Dom mora reprezentovati našu veličinu i našu moć, on mora biti veličanstven kao i svrha u kojoj služi. Naši bogataši, naši velikani, prijatelji i dobroželjitelji otvorit će svoje kese, jer će jednom vidjeti zašto su novac dali a njihova imena ostat će na zidovima doma ispisana zlatnim slovima, pokoljenjima na ugled.

Pri izradi plana voditi računa o mjesnim prilikama, naročitu pažnju posvetiti glavnoj sali u kojoj će se držati zabave, predavanja vjerska, kulturna i dr. Glavnu salu udesiti tako da danju služi zadječje zabavište, noću za gornje svrhe. Naročit ulaz za muslimansko ženskinje. Dovoljan broj soba, za starije, za sviranje, za nepušače itd. U mjestima, gdje nema mekteba dom može da služi i zato. Vjerujem da će mnogi prigovorit ovakovom rasporedu, ali ja stojim na tom stanovištu da je bolje da se mladež zabavlja u našim domovima pod našom kontrolom, da se mladež ženska i muška upoznaju pod našim krovom i kontrolom a ne na raznim inovjerskim priredbama, kafanama i birtijama. Da plešu i zabavljaju se među svojom braćom i rodbinom i rezultat toga biće manje zla ,manje razvrata i manje brakova između muslimana i inovjerki. Neće se tražiti razonode u smradljivom i zagušljivim lokalima i u hazardnim igrama i pijančevanju. U domovima će biti točenje alkohola strogo zabranjeno kao i puštanje članova u pijanom stanju u dom.

Izbjeći će se gulenje roditelja i krađe i td. jer će u domu biti sve najjeftinije a za siromašne i agilne članove i sve priredbe besplatne. Dom će stajati pod nadzorom najuviđenijih članova te će se njegovo djelovanje osjetit na ponašanju omladine pri priredbama, igrankama itd. Mi živimo u takovim prilikama, omladinu moramo privezati uza se, popustiti im, nedozvoliti da ih ulica i kafana vaspitaju. Ako hoćemo da spasimo naš porodični i vjerski život, od dva zla birajmo manje. Nedajmo da nemoral, razvrat i alkohol zavlada i da uhvati korijena jer sve što više oklijevamo moraćem otežu borbu voditi, sve što smo lijeniji, više će nam se svetiti.

Osnivajmo domove, ako želimo sebi i svojima dobro i bolju budućnost, ako želimo da lakše snosimo teret današnjega vremena i krize. Udruženi u domovima lakše ćemo odbijati navalu raznih misionara i njihovih knjiga, raznih novotarija koje prijete našim najmlađima. Budimo svijest kod ommladine, opremimo ih u borbi za život, neka dignu glave i ponose se vjerom kojoj pripadaju, neka se ne sakrivaju za tuđa imena,nošnju i običaje. Budimo svijest naših žena, majki i djevojaka, da nam odgajaju bolje podmladak nego što smo mi, koji će voliti zajednicu našu, više nego što je mi volimo. Poučimo industrijalce, trgovce, zanatlije da mu iskreno i dobro želi samo musliman, dokažimo težaku da i musliman može biti veoma dobar trgovac, zadužimo jedni druge svojim dobročinstvima, oslanjajmo se samo jedni na druge. Domovi će biti ogledalo naše kulture, našeg života i zajednička kuća familije koja se zove Islam.

Koliko radosti u mome srcu, ako čujem da je ovaj moj apel imao uspjeha, koliko će mi biti drago ako mi se javi koji novi brat koji osjeća kao ja, koji se želi da žrtvuje za opće dobro. Neka mu je Bog na pomoći na ovom i onom svijetu.

Rado, besplatno dajem sve informacije za domove, dolazim na svoj trošak, gdje god me pozovu.

Ne treba boljega sevapa nego pomoći svojoj zajednici.

Salih pašić, trgovac, Zvornik.

=*=

O najnovijim prilikama u Mostaru

Dolaskom novoga općinskog vijeća u gradsku općinu u Mostaru sa pretsjednikom g. Husagom Čišićem došlo je do neznatnih razmimoilaženja između vijećnika pravoslavnih i muslimana. Povod ovome mogao bi se prije tražiti donekle iz prošlosti, ali je predmet ovoga članka da ukratko ilustruje današnje prilike i događaje u Mostaru.

Uža saradnja u komunalnoj politici grada Mostara od 1918. godine do danas bila je uvijek u sklopu sa braćom pravoslavnima. Vjekovni život u jednoj zajednici i pod Turcima i pod Austrijancima tjerao je muslimane i pravoslavne u grupaciju i za što tiješnju saradnju. I ako po nazorima dva svijeta, dešavalo se, da su u prošlosti muslimani sa pravoslavnim znali voditi jedinstvenu borbu po izvjesnim pitanjima i ta harmonija je donosila koristi i jednim i drugim.

Tako je u mnogo peimjera bilo i sa komunalnom politikom. Ali od Oslobođenja na ovamo ta je harmonia pomućena, i moram iskreno reći da su saradnje u općini bazirale, koliko na neiskrenosti, toliko i na prevlasti. Zato se je naravno mnogo i trpilo. Zašto je to tako bivalo, nije nikakva tajna ,kada znamo, da su ta vijeća u našim općinama uvijek postavljana i ona bi se prije mogla označiti komesarijatima nego li narodnim.

Pa iako su, kako sam naveo, interesi muslimana sa pravoslavnim podjednaki, zasade iz prošlosti mnogo su ometale da se nije stvorilo pravo bratstvo i iskreni rad. Po gdjekad na površinu su dolazili ljudi »došle« — naseljenici, koje je izbacilo vrijeme i oni su u mnogoćem skrivili disharmoniji u svakom narodnom poslu. Začudo je između ostaloga ,da se kroz život od 1918. do sada stalno u sva narodna pitanja i sve narodne poslove unosio vjerski karakter. U nekim slučajevima direktno ,a nekad indirektno! Otuda je razumljivo, da je moralo dolaziti do antagonizma, koji je istina bio snošljiv. Ali zato se kod svijeta razvijalo negativno gledište na opće prilike, pa je zato naravno i dolazilo do raznih sukoba.

Lojalno priznajem, da kod pravoslavnih u Mostaru ima pozitivnih snaga i produktivnih elemenata s kojima se može na svakom polju sarađivati ,ali na žalost takovi ljudi još do danas nisu došli do izražaja. Poslije 6. januara dolazi u našu općinu vijeće s pretsjednikom Fejićem. I u ovom vijeću bilo je ljudi, koji su obećavali koristan rad za našu općinu, ali je isto tako bilo i ljudi, koji su poslove općine vodili budi Bog kamo, da je među građanstvom stvorena antipatija, da je i rad toga vijeća u cijelosti osuđen. Riješavanje nekih važnih pitanja po ovome vijeću, građanstvo je označilo nepravednim i protunarodnim ,da se kod svijeta rodila želja čim skorije smjene ovih vijećnika. Naročito muslimanski dio građanstva, koji je vrlo osjetljiv nije mogao razumjeti razne reforme ovoga vijeća. Naturanje kapa muslimanima službenicima, ta novotarija, koja ne pretstavlja bar u Mostaru ništa (jer to nije učinila ni sarajevska općina — kao velegrad) pobudila je svijet na nezadovoljstvo. To je donekle i opravdano, kada znamo i statistički je utvrđeno, da je Mostar čisto muslimansko mjesto u kojem fes žive 500 godina. I ako je to bilo neko uniformisanje, ono po svemu nije bilo na mjestu, jer je dužnost bila toga vijeća, da vodi računa o osjećajima svoje najbrojnije većine! Poslije toga općina prelazi na rušenje pojedinih starih znamenitosti kao na pr. rušenje »Kafe lust« na Maloj Tepi, jedne stare znamenitosti u gradu, a zatim riješava neka pitanja finansiske prirode,, i sve to skupa muslimanima u Mostaru dalo je povoda da sumnjaju u sistematsku akciju, kojom se ide, da se grad kao muslimanski centar izobliči i da ne pretstavlja romantično muslimansko mjesto! Poslije toga vijeća dolazi vijeće na čelu sa g. Dr. Riđanovićem, koje je radilo par mjeseci. U ovom vijeću nisu uzeli učešća pravoslavni. Bili su u opoziciji. I ovo vijeće narod nije pozdravio ,odnosno pozdravio ga prvih dana, jer je palo ono g, Fejića, ali se poslije i ono na svakom mjestu kritikovalo!

Međutim u najnovije doba dolazi novo vijeće na čelu sa g. Husagom Čišićem. U ovm vijeću nema Hrvata, a Srbi su unišli sa 5 svojih članova i potpredsjednikom g. Đorđom Labalom. Kako je g. Čišić na prošlim izborima bio kandidat g. Dr. Spahe, na listu g. Dr. Mačeka, naravno muslimanski svijet je pozdravio dolazak g. Čišića. — G. Čišić, koji je raniji rad vijeća pomno pratio, svojim dolaskom, odlučio je da komunalnu politiku povede novim zakonitim i sređenijim pravcem, kako bi se ona dovela u normalnu kolotečinu, jer je

KROZ ŠEHER - SARAJEVO:

VAKTIJA

Safer 1355. (1936.)

Broj dana	Dan	Maj	Sunce izlazi s	m	Podne s	m	Ićindija s	m	Sunce zalazi s	m	Jacija s	m	Imsak s	m
19	Pon.	11	4	29	11	56	3	54	7	7	9	3	2	15
20	Utor.	12		27		56		54		8		5		12
21	Srij.	13		26		56		55		9		7		10
22	Čet.	14		25		56		55		10		9		8
23	Pet.	15		24		56		56		11		11		6
24	Sub.	16		23		56		56		12		13		4
25	Nedj.	17		22		56		57		13		15		2

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Vojvode Stepe Obala 7. I.
Čekovni račun Poštanske štedionice Sarajevo broj 1600.
Broj 30. godina II., dne 11. maja 1936.

DEŽURNE APOTEKE.

Za vrijeme od 9. do 16. o. mj. imaju noćno dežurstvo slijedeće apoteke: Romčević kod Careve Ćuprije i Besarović, Aleksandrova ulica

—o—

ODGOVORI UREDNIŠTVA I UPRAVE.

G. Džebo Smail ef., Džinđići. — Vama se list redovito šalje. Tražite na pošti Goražde da Vam se list izdaje na vrijeme, možda je krivica do te pošte.

G. Bahtijarević, Zavidovići. — Vama je list bio obustavljen samo zato, jer smo Vaš list primili natrag sa poštanskom oznakom »neprima«. Pronađite i izvidite ko je to učinio.

G. Šeremt Ibrahim, Ključ. — Novac smo primili. Ako je stvar općenita, besplatno je.

G. M. Bostandžić. List je obustavljen SIMPLONU prema Vašem nalogu.

—o—

HISTORIJSKI OPIS GRADA MAGLAJA.

Posljednji broj zagrebačkog ilustrovanog tjednika »Svijet«, prikazuje starodrevni historijski grad Maglaj u slikama uz opis grada Maglaja iz pera uvaženog savajevskog stalnog dopisnika »Obzora« g. Rudimira Roter-Progonskog.

—o—

IMENOVANJA NOVIH DŽEMATSKIH IMAMA.

U zadnjem zasijedanju odbora naiba postavio je isti nove džematske imame: Ševket ef. Šabića svršenika Gazi Husrevbegove medrese za džematskog imama u Tuzli i Asim ef. Alibegovića, svršenika šerijatske sudačke škole za džematskog imama u Kiseljaku. Odobrio je da H. Hafiz Kenović vrši u Delijašu srez sarajevski, imamsko-mualimsku i vjeroučiteljsku dužnost.

=*=

SASTANAK TROJICE NAIBA.

Kako saznajemo sa pouzdane strane, sastanak trojice naiba imao bi se uskoro održati u Beogradu radi izrade novoga Ustava IVZ.

Nakon što će se održati ovaj sastanak, uslijediće saziv naibskih vijeća sa oba teritorija sarajevskog i skopskog Ulema Medžlisa, koji će se održati pod predsjedništvom glavnog naiba g. Bašića iz Beograda.

=*=

POČETAK RADA DRUŠTVA »EL-HIDAJE«.

Kako je poznato našoj javnosti peti dan Kurban-Bajrama održana je osnivačka skupština novo osnovanog vjersko-kulturnog društva »El-hidaje«, organizacija ilmijje Kraljevine Jugoslavije. Po održanoj osnivačkoj skupštini su upućena pravila društva nadležnim političkim vlastima na odobrenje. Po čl. 4. zakona o udruženjima nakon šest nedjelja ako nadležna politička vlast ne stavi nikakav prigovor na pravila i u tom vremenu ne budu pravila odobrena, može se pristupit organizaciji društvenog rada. Na osnovu ovog zakonskog propisa osnivački odbor je zaključio da počne sa potrebnim predradnjama oko sprovođenja organizacije ove jedinstvene ilmijjanske organizacije te je izabrao i povjerenike sa područja čitave kraljevine, gdje živi naš muslimanski svijet, kojima će ovih dana biti upućeni dekreti povjerenički i razna uputstva sa zamolbom da pristupe upisu redovnih članova i članova pomagača, te izaberu mjesne odbore, odnosno povjereništva, koji će nastaviti kasnije sa redovnim vođenjem poslova društvene organizacije. Kako među muslimanima a naročito među ilmijjom vlada veliki interes to smo uvjereni da će ova organizacija naše ilmije biti brzo sprovedena i početi sa svojim blagotvornim radom, koji se pravilima predviđa. Da bi upoznali naše poštovane čitaoce sa svrhom i zadacima ove opće vjersko-kulturne organizacije donijećemo pravila društva. Želimo ovoj tako potrebnoj ustanovi nama muslimanima dobar uspjeh i dao Bog da taj rad urodi sa dobrim i hajirli plodovima.

=*=

zaista dosta bilo samovolje i ličnog gazdinstva!

Međutim ovim njegovim radom još u prvom početku nisu se zadovoljili pravoslavni vijećnici, pa je zbog toga došlo do razmimoilaženja. Taj nesporazum u vijeću trajao je neko vrijeme dok nije došlo do ostavki. Pet članova pravoslavnih podnijela je ostavku bez potpredsjednika g. Labala s motivacijom, da se ne slažu sa radom g. Ćišića. Njihova ostavka je uvažena. Međutim poslije toga, prenosi se stvar i u javnost, i želi ovim događajima da dade neki jači i znatniji karakter. Pri predaji ove ostavke među pravoslavnim nisu bila jednaka mišljenja, ali je pobijedila solidarnost.

Vjerovatno, a o tome sam donekle i informisan, ovaj gest vijećnika u ostavkama nije bio prijatno primljen ni među pravoslavnim građanstvom, jer se ostavkama ne postizava prava svrha niti se polučuju željeni uspjesi.

Pravi razlog (jer nam drugi nisu poznati i vijećnici u ostavci nam ih ne iznose) leži u slijedećem:

Već odavna se povlači u općini pitanje puta ka Sabornoj crkvi. Vijeće Fejića riješavalo je ovo pitanje, ali ga nije privelo kraju. Dolaskom novoga vijeća uzeto je u pretres ovo pitanje. Pretsjednik općine g. Ćišić najpripravnije je bio spreman da pravoslavnim vijećnicima, odnosno građanstvu iziđe u susret, ali ono što se tražilo nije bilo moguće. Pravoslavni su zahtijevali proširenje te ulice u toliko, da bi to koštalo ogromnih novaca, dok bi se njihovim pro, jektom morala porušiti i Sahat Kula i jedna džamija. Vijeće, koje ima pregledinu bilansu finansijskog stanja općine, znalo je, da se taj projekat ne može izvesti, pa su pred tom činjenicom podnešene ostavke. Ovijem mislimo, da je dovoljna ilustracija, da se ovdje ne radi o nekim principijelnim i ličnim kočnicama prema željama braće pravoslavnih, nego se radi o čisto finansijskim nemogućnostima. Zatim, što se tiče politike jednih i drugih, mislimo da je o tom suvišno i govoriti, kada se radi o zajedničkoj J. R. Z, čiji su ciljevi i program dovoljno jasni i obznanjeni.

Povodom novinske akcije »Jugopošte« u Sarajevu, dao je g. H. Ćišić izjavu, koja je poznata i koju se može slobodno da komentariše.

Gornji članak donosim u želji da rasvijetlim prilike po toj stvari u Mostaru, s napomenom, da bi i braća pravoslavni trebali svoje želje učiniti skromnijim i prilagoditi ih prilikama, u kojim aživimo.

Mislim i za jedne i druge potrebna je zajednička saradnja, bratska ljubav s takovim radom u kojem ćemo svi biti ravnopravni, pa ćemo na taj način uspjeti da popravimo naš oronuli grad i svoje teške ekonomske prilike.

Mostar, koncem aprila.

O. S. Sefić, novinar.

=*=

Sarajevski privrednici u Zenici

U prošlom broju našega lista smo javili da su sarajevski privrednici, koji su preko zime održavali svoje intimne kućne sastanke u cilju razvijanja međusobnog upoznavanja i izgrađivanja međusobnog povjerenja i solidarnosti, u nedjelju 3. aprila posjetili su u istom cilju svoje drugove u Zenici, da tako prošire svoj krug i izmijene misli. Zenički privrednici su srdačno dočekali svoje drugove iz Sarajeva, te je po dolasku održan zajednički sastanak u prostorijama društva »Zajednice«. Ovom sastanku je prisustvovao veliki broj zeničkih privrednika te je velika društvena sala bila dupkom puna. Na sastanku je goste pozdravio ispred zeničkih privrednika g. Asim Šestić, koji je toplo pozdravio ovaj prvi korak koga privrednici čine u cilju što bližeg međusobnog povjerenja. Iza toga je podijelio riječ Hafiz Muhammedu Pandži koji je u svom govoru iznio teške posljedice privredne dezorganizacije i međusobno povjerenje, koje je iz nepoznavanja vladalo i vlada među našim privrednicima naročito poslije rata, kada je ta najznačajnija karakteristika svakog privrednog razvitka na žalost među našim privrednicima u dobroj mjeri opala kao posljedica ovog teškog doba u kome moralne vrednote padaju. Istakao je pokret i akciju sarajevskih privrednika, koji su počeli raditi da to međusobno povjerenje povrate kako bi se onda moglo pristupiti konstruktivnijem radu. Istakao je naročito potrebu buđenja vjerske svijesti i preko moralne snage, koju vjera čovjeku daje, stvaraju se intimniji odnosi, izgrađuje svijest solidarnosti i povjerenja. Naglasio je da se više ne smije ostati skrštenih ruku i da privrednici treba da raskrste sa ovim dektruktivnim stanjem, koje je štetno i za njih i za zajednicu. Nacionalni i državni interesi zahtijevaju obnovu naše privrede. Kao važan momenat istakao je međusobno upoznavanje i međusobno pomaganje, odgajanje samih privrednika u tom pravcu što bi opet moglo povoljno djelovati i na same široke narodne slojeve da se i među njima razvije smisao međusobnog pomaganja u privrednom i u drugim oblicima života. Rekao je da sarajevski privrednici po prvi put dolaze u većem skupu među svoje drugove u provinciji u cilju, da se međusobno što bliže upoznaju i da izgrade povjerenje. U tom pravcu im ne može niko zamjeriti, jer je to napokon i jedna prijeko nacionalna potreba koja proističe iz želje za narodnim blagostanjem. U svom daljem govoru je naglasio da ovu akciju treba proširiti na čitavu našu užu domovinu i na takav način ispitati sve naše potrebe, sve nedostatke, pa zajedničkim silama nastojati da se naše teško stanje, a naročito teško stanje naše privrede popravi, koja je temelj opstanka i napretka svake zajednice.

Iza Pandže je uzeo riječ poznati sarajevski trgovac Ahmed Mešinović, koji u početku kaže, da dolaze među svoje drugove kao privrednici da raspravljaju vitalne potrebe i razgovore se o svojim prilikama.

Sa lučom Islama treba da ilmijja ide u narod i da ga prosvjećuje, a privrednici sa programom privrednog podizanja moraju ići u narod i nastojati da ga ekonomski dignu. Gosp. Mešinović nastavlja i kaže: naš je program ići sa ilmijjom, jer ilmija i trgovac odnosno privrednik su najbliži narodu i najbolje znaju nevolje koje ga taru. Osim toga cilj je da se izglade međusobne trzavice i nesuglasice i da konačno spoznamo da se moramo sami na se naslanjati i svojim snagama se jačati i pomagati. Ističe kao nezdravu pojavu, što se kod nas do sada posvećivala veća pažnja svemu prije nego privredi i njezinom podizanju i da tomu treba više učiniti kraj. Treba sve učiniti da se privredno podignemo i da tako dođemo do općeg narodnog blagostanja. Rad na tom polju nije lak, ali moramo ustrajati i pobjeda će sigurno biti naša. Nadalje ističe da svak ne može činiti velika djela, ali zato možemo svi pomoći da se stvaraju i izgrađuju velika djela. Naročito podvlači da osiguramo blagostanje pojedinaca u nesređenoj i slaboj zajednici nije tako sigurno. Zato trebamo raditi za zajednicu, jer time radimo i za samog sebe. Ističe da u tom radu međusobnoga pomaganja ne može i ne smije niko da nam zamjeri. Mi imamo naših mnogih zajedničkih potreba, trebamo džamije, mektebe, razne druge humane, kulturne i privredne ustanove. Za ovo je sve potrebno materijalno pomoći i materijalna sredstva. Da se ta sredstva namakzu treba privredne snage i treba jakih privrednika, koji će te potrebe moći jače pomoći. Zato treba da odgajamo naš svijet na međusobno pomaganje. Osvnuo se i na politku te istakao da i u tom pravcu naši redovi ne smiju biti pocijepani, da naročito privrednici treba da nastoje da u tom pravou zbijaju narodne redove i da političke donose koristi narodu i narodnoj privredi. Ističe da političari treba da posvete više pažnje privrednim pitanjima i da nastoje da joj pruže punu pomoć. Nadalje veli da privrednik ne smije da trati vrijeme u jalovoj političkoj borbi, nego kada dođe vrijeme da glasa, da svoj glas slobodno dade onome u koga on ima puno povjerenje, čuvajući cjelinu, kojoj pripada i ne udaljujući se od nje. Navodi riječi jednog uglednog trgovca koji je pred petomajske izbore govorio svojim prijateljima u doba najvećeg izbornog terora: Glasaj sinko, izvrši svoju dužnost, pa opet odmah na posao, jer vam je samo u poslu spas. Napominje da partijske razmirice treba da budu daleko od privrede i privrednika, jer svađe ništa ne koriste. Treba raditi da se lične ambicije pojedinaca žrtvuju općem dobru. Dalje je još govorio o štetnom utjecaju potrošačkih zadruga na privredni život i još o nekim nedostatcima i nevoljama koje tište naše privrednike. Apeluje na prisutne da kao potomci svojih slavnih otaca, koji su kroz pet vijekova vodili privredu u ovim krajevima nastave tradiciju njihovu i prionu zajedničkom radu za dobro svoje zajednice.

Nakon gosp. Mešinovića govorio je g. Avdaga Harmandić o djelovanju potrošačke zadruge kod željezare, a onda su govorili o lokalnim privredni mprilikama voljeni i čestiti ženički omladinci i studenti gg. Midhat Serdarević i Fadil Imamović.

Čitava ova konferencija je potrajala u najboljem i intimnom raspoloženju, pa po svršetku konferencije je bio zajednički ručak. Posto je u džamiji klanjato podne pošli su gosti u pratnji gg. Enesa Mutapčića načelnika i Asima Šestića da pregledaju kaznionu. Poslije ikindije namaza nastavljeno je sa pregledavanjem željezare i velike električne centrale. Na ovom izletu je bilo oko trideset sarajevskih privrednika. Sa noćnim vozom srdačno ispraćeni od svojih drugova i prijatelja sarajevski privrednici su ostavili Zenicu ponesavši najbolje utiske sa tog svog pohoda, koji su prvi put učinili, a kojih će još biti.

Sa teorije na praksu

O prostituciji.

Islam je zabranio alkohol, ali danas se moraju osnivati naročita muslimanska trezvenjačka društva za borbu protiv alkoholizma u kojem su do vrata utonuli muslimani. Islam najstrožije progoni prostituciju, ali prostitucija je među muslimnima sada zauzela takve strahovite razmjere, da se je osjetila potreba formiranja i organiziranja specijalnog muslimanskog pokreta jedinstven svoje vrsti u cijeloj državi ,na sramotu muslimanima.

Suzbijati prostituciju putem industrijalizacije kućne proizvodnje i zaposlenja naših prostitutki u toj grani industrije kako to u svome privrednom planu zamišlja u tu svrhu osnovano društvo (Ahlak) po mome mišljenju je djetinjski neozbiljno. Po novinskim vijestima to je društvo napravilo i neku kalkulaciju po kojoj se računa da u Sarajevu ima oko 1000 ledičnih muškaraca kojima prilike dopuštaju da se žene, pa ipak ne čine to čime omogućuju da se širi prostitucija. Prema tome bilo bi najidealnije rešenje da svi bećari pokupe prostitutke na sarajevskim ulicama i da se požene s njima.

No gospodo! Takva sredstva nemogu poslužiti ni kod polovične a kamoli pune mjere za suzbijanje prostitucije. Industrijalizacija domaće privrede racionalizaciju rada, što redovito povlači za sobom posljedicu isključenja iz procesa proizvodnje mnogih radnih ruku, odnosno proletarizaciju naroda na jednoj a akoumulaciju kapitala na drugoj poslodavačkoj strani bez čega nikakova privreda danas nema prosperiteta. Iskustvo je pokazalo da su svi dosadašnji slični podhvati završili potpunim krahom. Sve kada bi to moglo i uspjeti, pitanje je odakle će potrebni početni kapital pribaviti?

Prostitucija je svojina gradskoga stanovništva, koje je izloženo lošim uplivima sa svih strana. U selu prostitucija među ženama a celibat među muškarcima rijetka je pojava i ako preljuba ima i tamo.

Sama priroda zemljoradnje sili seosko stanovništvo da se više pari. Ali i populacija seljaštva ima svoju granicu. Kada se ta granica pređe da raspoloživa oblast seoske zemlje ne može ishraniti cijelo stanovništvo svoje, nastaje pauperizacija i višak seljaštva seli u grad pa sa svojim niskim standardom života i jeftinom radnom snagom koja se nudi, počme konkurirati varoške radnike. Posljedica je toga opadanje nadnice. Radnici sa svojom niskom nadnicom teško prehranjuju i sami sebe, a kamo li da bi mogli izdržavati obitelj. Javlja se prostitucija u nižim slojevima za razliku od preljuba koja i inače postoji u svima a naročito nižim društvenim klasama. Da bi se suzbila prostitucija potrebno je zaustaviti pauperizaciju seoskog i proletarizaciju varoškog stanovništva, a to je nemoguće pri individualnoj i priznatoj kapitalističkoj privredi.

Dakle prostitucija je zakonito čedo kapitalizma koje se on ne može osloboditi sve i kada bi htio. Zbog toga i svaka privatna društvena akcija za suzbijanje prostitucije meni izgleda smiješna i naivna. Sve što se tu može učiniti jeste filantropska molba na zavodnike i očajni apel na roditelje, braću i muževe da pripaze na svoje kćerke, sestre i žene, odnosno da ograniče slobodu kretanja svih mladih žena i djevojaka a to je opet reakcija i atentat na ženina i tako skučena i nezaštićena prava. Jer ne puštati muslimanku na ulicu u današnjim prilikama znači uskratiti joj pravo na zanat, školu i zaradu pa čak i na udaju — pošto na ulici djevojka nalazi i zavodnika i muža — a to se opet svodi na isključenje čitavog ženskog spola iz procesa privrede što je ravno samoubijstvo za muslimane. Nesreći muslimana odnosno tragediji muslimanskog gradskog stanovništva najviše je pridonio fakat, što su bili lišeni one ženske ispomoći potrebne u borbi za opstanak.

Posljedice toga mi trpimo i danas. Bijeda je natjerala muslimanke da napuste svoje mirne idilične domove, da izađu na ulicu i potraže kruha i zarade u procesu kapitalističke proizvodnje. Ali kako su bile nevješte, krotke, naivne i nespretne, jer prije toga služili su samo kao automati za rađanje djece i vršenje internih kućnih poslova, to se one u tom novom labirintu života teško snalaze pa je i njihov udio u zaradi gore nego mizeran, a dešava se i to da se pokoja spotakne i padne. Čaršija je industrijalizirala i umjetne rukotvorine muslimanki, tako da je i taj artikal prezasitio tržište, pa ne može da nađe prođe i prodaje se u bescijenje.

Točak privrede je danas takve prirode da prignječi svakog koji mu se ne povine. Mnogi muslimani se bore, muče i stradaju a vrlo su rijedki oni koji su svijesni toga protiv koga se bore i od čega stradaju.

Čak i muslimanski pisci i javni radnici koji se bave krupnijim društvenim pitanjima mahom su plitki i ostaju na površini svojih problema. Ispitujući neku pojavu, oni se uhvate za prvi uzrok kojeg pronađu, obrade ga i misle da su riješiti pitanje.

U stvari pak oni su pronašli samo jednu uzročnu vezu koja nije ni uzrok ni prauzrok, pa ni ključ za rješenje pitanja. Za pronalaženje toga ključa i otkrvianje istine, potrebno je zaronuti umom u više dubine. Sa površnim ispitivanjem obično se još više komplikuje potonje i udaljuje od istine, a istina je uvijek prosta i jednostavna, dok su sve krupne konsecionalne laži konplikovane. Zbog toga mnogi i titularni učenjaci u svojim raspravama ne mogu da ostanu na visini svoje naučne reputacije nego zaostaju i podbacuju ispod toga.

Prostitucija nije kao alkoholizam. Alkohol je luksuz bez kojeg se može živjeti. Konzumiranje alkohola ovisno je od naše volje. Za to i alkoholizam može se suzbijati savjetima, nashiatima, slikovitim propagandističkim sredstvima i slično. Alkoholizam je uobičajeno a prostitucija elementarno socijalno zlo.

Prostituciju je izazvala nužda, koja zakone mijenja i glad koji ni očiju ni ušiju nema. Bez kruha i hrane živjeti se nemože niti se sa savjetima i slikama prazan stomak zasititi može. Prostitucija se suzbija zanatom, naukom i prosvjetom, odnosno kulturnim napretkom i ekonomskim blagostanjem cijelog naroda.

Gajret, Uzdanica, Hurijet i Merhamet, to su naša glavna društva, koja rade na tom kulturnom i ekonomskom podizanju muslimana a sva ostala su sporedna. Glavnu brigu treba posvetit ovakvim društvima, pomagati ih i osnažiti, da bi mogli odgovarati mnogobrojnim zadatcima svojim, a ne odmagati ih sa neki neozbiljnim akcijama i iluzornim fantazijama kojima još više ističemo našu sramotu i bruku.

Mi živimo u jednoj ipak dosta kulturnoj sredini u kojoj su se pojavile razne pogodnosti i razonode, za koje ranije nismo znali pa je u tom razmjeru porastao i naš standard života. Naše savremene potrebe dosta su se promijenile, a sredstva, kojima se udovoljava tim potrebama smanjila. U tome je izvor mnogih poratnih nevolja naših. Ako mislimo, da ostanemo u ovoj sredini i održimo se na nekoj moralnoj visini, moramo poboljšati naše ekonomsko stanje i dovesti ga u ravnotežu sa našim savremenim potrebama. Drugoga nam izlaza nema.

S time ne mislim kazati da ustanemo u fatalističkom stavu i skrštenih ruku protiv drugih društvenih zala, kao nezaposlenost i prostitucija.

Kako bi trebalo organizirati akciju zimske pomoći u korist nezaposlenih i zbrinjavanja bijednih i nevoljnih izložio sam u mome članku (Sa riječi na djelo) objavljenom u jednom od ramazanskih brojeva »Islamskog Glasa« Tu sam apelovao na gradsku općinu, da ona tu akciju uzme u svoje ruke, ali pošto to općina do danas nije učinila, rad je na Merhametu i na Trezvenosti da oni to prihvate i pozabave se svima u tom članku iznešenim idejama koje bi se uz dobru volju lako ostvariti dale, pa svakoj akciji u tome pravcu i ja svoje usluge stavljam na raspolaganje.

Nakon ove napomene prelazim na konkretno pitanje suzbijanja prostitucije među muslimankama.

Mnogi misle da je moda najviše kriva prostituciji žena. Mlade žene imaju prirođenu sklonost na sve ono što je moderno, a pošto ne mogu da udovolje hirima i prohtjevima mode, odaju se prostituciji da bi namakle onoga, što je moderno. Moda je kažu luksuz pa bi onda i prostitucija rezultirala iz ženske sklonosti za luksuzom. To bi značilo da prostitutkama cvatu ruže i da izvrsno prosperiraju sa svojim obrtom. Manije za modom u krajnjem slučaju može poslužiti kao podstrek za preljubu u višim društvenim krugovima a nipošto za prostituciju u nižim.

Preljub i prostitucija nije jedno te isto i ako prvo može izazvati drugo. Preljubom kao profesijom bave se otmjene dame iz polusvijeta, a prostitucijom proste djevojčure iz nižih slojeva. Moda je prije svega stvar dopadanja, dopadanje ukusa, a ukus je opet individualna prirode ovisan od ličnog kulturnog nivoja svake osobe. Svaka je žena po svojoj taštini sklona da se drugom, osobito muškom spolu više dopada nego sama sebi, dok je ta taština kod pravog muškarca obratna, jer on više nastoji da se sam sebi dopadne pa tek onda drugome.

No ta taština kod žena koliko god bila općenita ona ima neko poreklo etičko seksualnog i materinskog instinkta.

Svaka normalna žena sa svojom taštinom dopadanja teži da se bolje uda i čvršće priveže sebi onoga za kojeg se uda. Prirodni je poziv žene da bude dobra majka i odgojiteljica svoje djece, vrsna domaćica kuće, iskrena drugarica, prijateljica i pomoćnica svoga muža pa i zato treba imati dosta znanja i velike vještine. Svaka normalna žena voli imati i skromniji bračni život nego slobodni pa čak i raskošni vanbračni. Dakle kako se vidi uzrok prostituciji nije moda nego prije svega glad i nužda.

Lakše je rušiti nego praviti. Ako se misli nešto stvarati pri tome po jednom utvrđenom planu raditi, treba početi sa rušenjem onoga, što smeta izvođenju toga plana pa prvo tako očistiti teren. Tako je i sa prostitucijom. Ako se misli ograničiti sve zapreke braka jer brak je najsigurnija prepona protiv prostitucije. Treba dakle olakšati sklapanje i otežavati razvod braka. Kad je riječ o olakšanju sklapanja braka i rušenja zapreka koje pri tome smetaju, tu dolazi u obzir samo ukidanje onih štetnih običaja, koji roditelje obih bračnih strana više raskućavaju nego što može bračni par u skućavanju, odnosno izbjegavanje svakog suvišnog troška i rasipa. Pri tome ne mislim na ukidanje izvjesnih taksi i pristojbi. Naprotiv mišljenja sam, da bi imami i kadije pri izdavanju isprave i odvaljivanja bračnih dova morali rigoroznije da postupaju a ne da svoju službu olako shvataju. Brak treba olakšati samo ozbiljnim i dobronamjernim kandidatima a nipošto lakoumnim balavcima. Treba se dakle povratiti na onu akciju koju sam a sa svojim drugovima vodio iza rata pod imenom kana-ata i koja je u spomeni mnogih Sarajlija, koji su tu našu družinu ismjehivali i nazivali je Kokuzfereinom.

Što se tiče otešćavanja razvoda braka tu je stvar malo delikatnija jer zasjeca u šeriatsko pravo i šeriatsku sudačku praksu po kojem je žena u tom pravcu dosta obespravljena i nezaštićena, premda Pejgamber veli da je razvod braka Bogu najmrža stvar. No kako bilo, za otežavanje razvoda braka bezuslovno je potrebno učiniti nešto, da se ta pojava anemogući. I ako nemam pouzdanih statističkih podataka siguran sam da dobar postotak muslimanskih prostitutki otpada na puščenice, koje su mahom žrtve toga, što se u tom pogledu šeriatski propisi i previše liberalno primjenjuju. Puščenice su prezrene žene pa ako ne nađu neko časno zanimanje ne preostaje im ništa drugo, osim prostitucije.

Brak je i po Bogu osveštena ustanova ljudska svagdje osim možda kod Jamjama, koji žderu i svoju rođenu djecu. Bračne stege naročito su stroge kod kršćanstva, koje je više ženska nego muška vjera. Islam je dopustio poligamiju da bi onemogućio prostituciju a olakšao razvod braka, da bi mogao izbjeći samo bračni pakao. Muslimani su pokrili lice muslimanki, da bi spriječili preljubu. Ali prirodni razvoj društvenih prilika ne trpi ni vjerskih zapreka. Nova vremena koja su došla svojim prirodnim tokom nevezano od volje muslimana, ukinula su poligamiju i dovela prostituciju. Nužda je natjerala muslimanke da otkriju svoja lica, a nekoje za nevolju i nešto više, pa da se odreknu i najljepšeg ženskog ukrasa čednosti, nevinosti i stida. Pri današnjem društvenom poretku prostitucija se spriječiti ne može ali u izvjesnoj mjeri ograničiti može na način kojeg sam izložio. Današnja vremena diktuju muslimankama da smjesta pristupe reviziji bračnog i porodičnog šeriatskog prava. Tim putem najlakše i najbrže moglo bi se ograničiti prostitucija među muslimankama. Drugim putevima samo se zaobilazi cilj. Vazovi i nasihati djeluju samo na sitog, trijeznog i razboritog čovjeka.

E. Bulbulović.

=*=

Teško materijalno stanje naših imama

Iznosili smo nekoliko puta veoma teško i bijedno stanje imama i muallima na čitavom teritoiju sarajevskog Ulema medžlisa. Da bi potkrijepili naša izlaganja o njihovom bijednom stanju, koje treba čim prije popraviti, iznosimo samo jedan slučaj od mnogobrojnih u namjeri da i ovaj iznešeni slučaj posluži mjerodavnim vjerskim vlastima kao dokaz da treba čim prije njihovo bijedno materijalno stanje popraviti. Evo slučaja koji mnogo govori:

U Koraju 4. maja 1936. god.

Gospodine uredniče!

Već dugo vremena šaljete mi Vaš cijenjeni list za koji Vam dugujem pretplatu. Na tome Vam neobično zahvaljujem. Uzrok je da se do sada nisam odazvao taj je, što smo nas većina imama u teškom stanju, koji se borimo za komad suha hljeba, jer je narod iznemogao, a i osim toga izjavljuju da hodžarinu plaćaju u porezu.

Cijeneći Vaš list i crpeći iz njega velike koristi, umoljavam Vas, da mi isti ne obustavljate, a odgovarajući dug poslaću odmah dok za njega sumu imadnem preko najnužnije pomenute mi potrebe.

Uz mahsus selam Z...ć A.

Nadati se je, da će se njihovo bijedno materijalno stanje skoro barem u nekoliko popraviti, a za to su nam najbolja garancija naši novi upravljači vjerske autonomne uprave.

=*=

Otvorenje Sibjan-mekteba

u Čiflik Crnoj Rijeci

Zahvaljujući agilnom džematskom imamu u Čifluk Crnoj Rijeci Šaćir ef. Drece, seljaci ovog zapuštenog i siromašnog džemata u sarajevskom srezu podigli su sibjan mekteb, koji će biti svečano otvoren u srijedu 13. maja o. g. Svečanost će početi nakon podne namaza. Poslije namaza će se održati vazu nasihat, a iza toga će biti mekteb otvoren sa učenjem djece. Iza toga će biti narodno veselje sa konjskim i pješačkim trkama te bacanjem kamena.

=*=

ODOBREN RAD NOVOG MUSLIMANSKOG DRUŠTVA »AHLAK«.

Mi smo u jednom od ranijih brojeva donijeli tok skupštine novo-osnovanog društva »Ahlak«, kome je cilj širenje moralnih vrednota među muslimanima kao i ekonomsko pridizanje.

Ovih dana je Kr. Banska uprava podnešena pravila odobrila, te se tako ovo novo muslimansko društvo »Ahlak« moći početi sa redovitim radom.

Neka je hairli.

Promjena u sreskom vakufsko-mearifskom povjerenstvu u Konjicu

Primo-predaja agendi.

Nedavno su podnijeli ostavku na članstvu u ovdašnjem sr. vak. mear. povjerenstvu slijedeća gospoda: Derviš ef. Buturović, šeriatski sudija; Jusuf ef. Mutevelić, voditelj zemljišnih knjiga; Avdaga Prohić, trgovac; Hamzaga Hadžisukić, trgovac. — Ostavka je uvažena a na njihovo mjesto imenovana su slijedeća gg: Rustem ef. Rustempašić, muderis; Ragibaga Prohić, trgovac; Begtašević Eminbeg, Agić Omerbeg i Jusufaga Erzumlić, trgovci.

Danas je izvršena primopredaja u sres. vakuf. mear. povjerenstvu.

Ovom prilikom želimo da iznesemo rad i uspjehe povjerenstva koje je odstupilo, jedno da mu na taj način damo zasluženo javno priznanje, a drugo da na nove članove apelujemo neka nastave sa započetim radom još jače.

Od godine 1930. do danas u navedenom povjerenstvu izmijenili su se pored navedenih i to: Smailbeg Kosovac, trgovac; Dr. Ibrahim Gavranović, veterinar; Hamid ef. Džumhur, trgovac; Sulejman ef. Kemura, šeriatski pripravnik i Alija Hindić, težak iz Jablanice.

1. Povećan je prihod vakufa glasovite Tekijske (Mehmed čauš) džamije u Konjicu od 1000 na 6000 Din. godišnje.

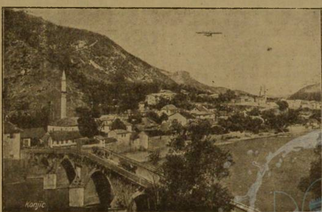
2. Podignuta je mrtvačnica (gusulhana) u Junuz čauš haremu u Konjicu, sabirnom akcijom i drugim radom. Stajala je preko 20.000 Din.

3. Zasađena su dva dosta velika kompleksa vakufskog zemljišta (Prohića groblje i jedan dio Musale) raznovrsnim voćem, zajmom i sabirnom akcijom što znači znatno povećanje vrijednosti i prihoda ovih zemljišta, dok je onaj dio Musale, gdje se klanjaju bajrami, zasađen ukrasnim drvećem što je također jedan lijep dobitak za Konjic.

4. Popravljena je glasovita Tekijska (Mehmed čauš) džamija čiji je popravak stajao preko 10.000 Din.

5. Osnovan je fond za održavanje i unapređivanje konjičke medrese; čiji ovogodišnji prihod iznosi preko 21.000 Din. i koju pohađa preko 60 učenika iz raznih mjesta Hercegovine).

6. Poduzimanjem akcije u pravi čas preko narodnih poslanika i drugih uplivnih ličnosti uspjelo im je da zainteresuju bansku upravu za već oronuli zaštitni zid od rijeke Neretve, koji od ove opasne rijeke štiti Tekijsku džamiju i dobar dio grada Konjica, tako te ga je ova počela praviti i popravljati upravo pred lanjsku katastrofalnu poplavu Neretve, inače gore navedene džamije i dobar dio Konjica bio bi tom prilikom po općem priznanju poništen ili barem znatno oštećen.

Pogled na muslimanski dio Konjica.

Od navedene godine, odnosno od časa od kad su ovi počeli upravljati našim vakufima izvršiti poslove I. V. Z. našega sreza, osjetio se je nov život: kretanje na bolje u vjerskim i vjersko-prosvjetnim stvarima.

Kušalo se na sve strane da se popravlja i pridiže, davate su mnoge korisne inicijative i pokretane razne akcije, kojima se išlo za poboljšanjem i preporodom. Mnoge akcije ostvarene su; neke su ostale nedovršene; ali su na dobru putu da se ostvare, dok su neke propale, jer nije bilo razumijevanja, niti kod naroda niti kod viših vlasti. Mi ćemo znatnije njihove akcije i uspjehe ovdje navesti.

Gore navedeno povjerenstvo samo je pokrenulo i izvelo:

II. Inicijativom, bodrenjem i podupiranjem navedenog povjerenstva izvedeno je u našem srezu i to:

1. Napravljena je džamija s mektebom u selu Čuhovićima sabirnom akcijom. Ovo je od velike važnosti kad se zna da su Čuhovići udaljeni od Konjica 20 kilometara u zabitnom planinskom kraju a u istoj udaljenosti nema mekteba, džamije niti škole.

2. Podignuta je veličanstvena munara u Jablanici bez ikakve pripomoći od strane vakufske direkcije. U istom mjestu započeo se praviti mekteb sa stanom i kancelarijom za imama, veoma lijepa građevina, opet o trošku i pomoći ehalije i naskoro će se dovršiti.

3. Započeto je napola dovršen mekteb sa stanom za mualima u selu Glavatičevu, također veoma lijepa građevina, pomoći i trošku ehalije. Ovo selo udaljeno je od Konjica 35 kilometara i u centru je musl. sela sa oko 300 musl. domova, gdje do sad nije bilo mekteba.

4. Pokrenuta je također akcija za gradnju mekteba, sa stanom i kancelarijom za imama u selu Goranima gdje je sjedište imamata, a gdje do sad nije bilo ove ustanove. I ova akcija ima dobar izgled i sigurno je da će se ovog ljeta još ostvariti.

5. Pokrenuta je i akcija za sakupljanje priloga za popravak džamije u selu Seonici i ova akcija je odlično uspjela jer je već ukupljeno oko 20.000 Din. itd.

Nije uspjela njihova akcija (iako je imala dobra izgleda za ostvarenje) podržavanja veoma potrebne mektebske zgrade ovdje u Konjicu i uspostavljanje musl. dječij. zabavišta. Ovo mu nije uspjelo, jer to nije konveniralo izvjesnim elementima pa su im omeli, jer nisu udarili na dobro razumijevanje ni kod viših vlasti.

Eto to su znatniji podhvati i uspjesi odstupajućeg povjerenstva. Manje uspjehe i radove ne iznosimo, jer bi zauzeli mnogo prostora.

Iz gore izloženog se vidi da je rad bivšeg povjerenstva bio vrlo velik i obilan. Uzme li se u obzir da ovaj rad i uspjeh pokazuje se u doba najveće ekonomske krize, on visoko odskače i prestavlja nam se u dvostrukoj vrijednosti.

Iznoseći sve ovo, mi se odstupajućem povjerenstvu ispred islamskog žiteljstva ovog sreza najtoplije zahvaljujemo a na novo povjerenstvo apeliramo da krene stopama bivšeg povjerenstva nastojeći da ga nadmaši u radu i uspjesima te dokaže da je dostojno povjerenja i naroda i predpostavljenih vlasti.

Još jednom neka je velika hvala bivšim članovima vak. mear. povjerenstva u Konjicu na čelu sa Derviš ef. Buturovićem, a novom povjerenstvu želimo da bude na pravom putu i koristiti islamskoj zajednici.

Bil hajr. Građanin.

MERHUM ING. OSMAN ČIŠIĆ.

Prije nekoliko dana umro je u Zagrebu, gdje je i sahranjen merhum Osman Čišić, inžinjer šumarstva pri direkciji šuma u Banjoj Luci.

Merhum Osman je sin uglednog mostarskog građanina i sadašnjega predsjednika općine g. Husage Čišića. Merhum Osman je ostavio ovu dolinu suza u naponu svoje mladenačke snage, kad je sa svojim sposobnostima i svojom jakom energijom mogao da mnogo koristi svojoj zajednici. To je bio miran, staložen i izgrađen čovjek, jak intelektualac, pun ambicije i želje da posluži svojoj zajednici i da joj svojim radom pomogne. Resile su ga sve vrline čestita čovjeka a naročito njegova prirođena skromnost. U društvu je bio naročito rado viđen i od svakoga poštovan, te je znao steći simpatije svih sa kojima je dolazio u dodir.

Dobroga rahmetliju neka Svemogući Bog nadari firdevsi ala džennetom, a njegovoj porodici sabri-džemil.

ODLIKOVANJE G. DRA SPAHE.

Nj. V. kralj Karol II. odlikovao je ordenom rumunjske krune I. stepena ministra saobraćaja g. Dra. Mehmeda Spahu i g. Naumovića generalnog direktora željeznica ordenom.

Jedan naš zaboravljeni pjesnik

Dne 12. rujna 1933. godine pred pragom 24. jeseni svoga života bauk tuberkuloze uništi život Mustafe Iskendera Bahtijarevića. Javnost o tome nije ni slovca zabilježila. »Islamski Glas« neka se prvi oduži ajeni pjesnikovoj. Njegov je udes veoma tragičan. Mustafa je jedan od mnogobrojnih pastoraka Sudbine. Rodio se u Tasliđži 1909. g. gdje mu roditelji iz Bosne prebjegoše, ne mogavši trpiti teror tadanje austr. ugar. monarhije. Inače vodi porijeklo iz Jajca. Kasnije njegova obitelj preseli u Varcar Vakuf. Naime njegov otac Hafiz Dervišbeg nije se htjeo zadržati u Tasliđži pošto su ga okupirale srpske trupe. Hfz. Dervišbeg bio je veoma obrazovan. Svršio nauke u Carigradu. Umro je 1932. G. Mustafa je po majci unuk Iskenderbega Kulenovića iz Bos. Petrovca koji je bio vrlo utjecajna ličnost. Osobito iza Džabićeva pokreta. Bio je delegiran i za Beč.

Nakon svršetka osnovne škole Mustafa dolazi u Sarajevo u šeriatsku gimnaziju. Iz trećeg razreda izlazi, i u Tuzli se upisuje u istom osnovanu zanatsku školu. Tu je propjevao. Još u drugom razredu. Svoje umotvorine povjerio je samo svome prijatelju Mustafi Džiniću, sada apsolventu filozofije. Ovaj ga uputi na Radovana Jovanovića tadanjeg gimnazijskog profesora i književnika. Jovanović je za neke njegove pjesme izrekao laskav sud. To ga ohrabljuje. I od tada njegove pjesme nisu rijetke u »Novom Beharu« pa i u »Gajretu«. (Bio je pitomac Gajretova konvikta.) U to vrijeme izdaje i svoju zbirku pjesama »Golgota«, potpomognut od tadanje tuzlanske oblasne skupštine. 1930. g. završava zanat. školu. U vojsci dobi jaku nahladu koja se kasnije izrodi u tuberkulozu. Dolazi kući na prazno ognjište. Slabo materijalno stanje ubrzava njegovu bolest. Pada na postelju. (Zadnje gostoprimstvo pruži mu sestra Belkisa i amidža Esadbeg — sadašnji muhtar Varcar Vakufa).

»Golgota« ima dva dijela: »Suze« i »Trnjem«. U Suzama otkriva nam svoju pateničku erotsku dušu. (Bio je nesretno zaljubljen u Blanku Altarac sada st. prava). Gaji akrostihove. Tu iz svakog stiha viri čovjek koji ljubi, a nije ljubljen. On izgara od ljubavi. Bosanski Romeo. Srce krvari. Slabi. Prestat će uskoro kucati. Gasne i pogled zbog pregoleme čežnje za njom. O njeno srce kamen hladni.

> Neka dakle bude, što ti srce htije:
> Evo život mila ,pun je žarkog plama!
>
> Možeš srećna biti kad me više nije.

»Trnjem« je mnogo obilniji dio. Ima i svečovječanskih ideja. Svijet se krvi. Okiva ih demon rata. Zaboravljaju na Boga. Na sve što je plemenito. Bijelac prezire crnca. Ne smatra ga čovjekom. Zvijerski postupa prema njemu: ubij crnog đavola! Crnac strepi od bijelog đavola... Pjesnik se moli Višnjem za njiha:

> O, vrelo sanja i dobrote silne!
> Rok Ti nice pada pred Tvojom moći
> i moli Te skromno, da dobrotom Tvojom
> Ademovo pleme otvori si oči.

Rodoljubive pjesme su dosta dobre. Dobronamjerne. Iskrene. Tople. Svoj narod nuka da se prosvjećuje. Da tmini i neznanju salomi krila. Iako je Gajretov pitomac ipak pjeva i Uzdanici. Na srcu mu leži napredak njegova roda: muslimanske sredine.

> Zanosti svjetlo neka Ti kaže,
> kojom ćeš stazom napretku poći
> ono je i prije islamskom rodu
> svijetlio stazu, kud treba proći.

»A mon père« (Ocu), »Majci« i »Pradjedu« su uzorci sinovljeve odanosti i nježnosti. Teško je čovjek biti. Osobito u današnjici. Otac ga opominje da ne robuje demonu. Suvišno. Pjesnik je personoficirano poštenje. Čovjek.

Nestaje dobroćudnih ihtijara. Kako nam se srcu doima pjesma o njihovim junaštvima! Krajina je krvava haljina, a pjesnikov pradjed tipični pretstavnik heroj-krajišnika. Žali za ranom smrti materinom. U zvijezde je okiva. Ponosi se što vuče lozu od Kulina bana.

> ... i da si anđeo na zemlji bila;
> boljega srca no što je vila
> (poseka našeg Kulina bana),
> čija je krvca i tebi dana.

Zanosi se historijom. Pjeva o našim kraljevima i plemićima. »Zrinski i Frankopan na stratištu« osobito je dirljiv. Pjesma sa 26 šestostihnih strofa. Tu je podrobnije (po E. Kumičiću) prikazana zla kob i surova smrt tih naših mučenika. Teoma sentimentalna i čustvena balada. Krcata potresnih momenata i heroizma slavnih mučenika. Zrinjski vezanih očiju svoje Katarine zadnji put kliče:

> Eno čuješ i na tornju da otkuca 9 sati;
> čas je došo, da zacvile domovina i
> [Hrvati!

Bahtijarević se je ogledao i na socijalnoj lirici. I ne bez uspjeha. Za obične smrtnike neznatne motive on odlično zapaža. Alkohol, ništitelj ljudskog roda. Kćeri ulice njegovo roblje. Njih svatko prezire. Pjesnik ne. Zna da nisu skrivile svoju sudbinu. Zna da nevine stradaju. Radnik! Gorak je njegov kruh. Bijedna obitelj. On ima svoje ičkije: ženu i alkohol.

> Tu će ono nedjeljnoga znoja dati
> aveti strašnog ,koja ih požudno vabi;
> tu će s gadnih žena, poljupce brati;
> tu će im otrovno piće zdravlje da rabi.

Poput Kranjčevića on nam razotkriva ništavilo svijeta. Izraziti pesimista. Ograničeni čovječji um ni izbliza ne može riješiti tajna Božjih.

Bahtijarević, iako je tako mlad umro nije neznatna pojava u našoj literaturi. Ima vrlo lijepih misli. Širokogrudnih ideja. Njegova lirika istina nije bogzna kako ubjedljiva ni snažna, ali je iskrena i topla. Na njega su utjecali M. Ćazim Ćatić, Mirza Safvet pa Kranjčević i Harambašić. Međutim taj utjecaj nije tako jak da bi mogao štetiti njegovoj osobenosti.

B. B. Jalski.

*) M. Džinić mi je i ustupio podatke o pjesniku.

PRAVILNIK ZA DŽEMATSKE IMAME.

Bivši Ulema Medžlis bio je izradio pravilnik o dužnostima imama-matičara, koji je sada po naibskom vijeću usvojen. Prema tome pravilniku dužnosti džematskog imama su slijedeće: 1) da vode matice, 2) da vode autonomnu statistiku, 3) da vrše hatibsku i vaisku dužnost po mogućnosti u glavnoj džamiji svoga džemata, 4) da predaju vjeronaučnu nastavu u školama i mektebima. Nastavničku dužnost dužni su da vrše u mjestima do 1000 muslimanskih domova maksimum 24 sata sedmično, u mjestima preko 1000 muslimanskih domova — Banja Luka, Bihać, Bos. Gradiška, Mostar, Rogatica, Visoko, Višegrad, Zenica, Bijeljina, Tuzla i Zvornik — po 20 sati maksimum nedjeljno. U Sarajevu su oslobođeni nastavničke dužnosti. U slučaju da su plaćeni od samostalnih vakufa odnosno sreskih povjerenstava neće im se plaća posebno isplaćivati, nego će se plaćati kod vakufske direkcije kao djelomično pokriće za plaću.

NOVI DOBROTVOR »NARODNE UZDANICE«.

Iz vasijeta merhum Ibrahim ef. Zafranije, profesora šerijatske sudačke škole doznačili su opunomoćnici ostavštine merhumove gg. Dr. Šaćir ef. Sikirić, direktor šerijatske sudačke škole i Muhamed ef. Pašić profesor šerijatske gimnazije u Sarajevu, »Narodnoj Uzdanici« 8000 dinara i dotični iznos položili Glavnom odboru »Narodne Uzdanice« u Sarajevu. Zahvaljujući glavni odbor gg. Sikiriću i Pašiću na ovoj pažnji prema »Narodnoj Uzdanici« upisuje merhum Ibrahim ef. Zafraniju u svoje velike dobrotvore uz želju, da mu Bog ovo dobro djelo u sevap upiše i nagradi ga firdevsi ala dženetom, amin.

DAJTE IM KRUHA.

Pod gornjim naslovom izašao je jedan članak u »Hrvatskoj Tribuni«, koja izlazi u Dubrovniku kao polumjesečnik. Ovaj članak u cijelosti prenosimo radi njegove važnosti, jer smatramo da se i kod nas u Sarajevu malo ili nikako nevodi računa o našim mnogobrojnim članovima koji čekaju zaposlenje, a nemaju od čega da žive, dok se u većini slučajeva zaposluju one osobe, koje su bar donekle zbrinute i obezbjeđene.

Članak glasi:

»Da li se u ovom gradu itko bavi pitanjem, od čega uopće žive oni koji su zbog pomanjkanja rada, izgubili mjesto ili ga nakon svršenih škola do danas nijesu uspjeli naći? Ne radi se o jednom ili dvojici, nego o desetcima naše mladosti, koja strada kraj sposobnosti, školskih kvalifikacija i volje za radom. Prošetajte ulicom i brzo ćete se uvjeriti da govorimo istinu.

Nije na nama da rješavamo u kardinalnim konturama krizu kao ekonomsku pojavu opće svjetskog značenja. Ali zato svi prema prilikama i vlastitim snagama možemo u našoj sredini doprinijeti sanaciji sadašnjeg ekonomskog stanja. Potrebno je samo više socijalne solidarnosti na štetu sebičnosti koja u pojedinim slučajevima uzimlje nevjerojatan zamah.

Govorimo ovo za one, koji se nalaze na položaju sa kojeg se rješavaju pitanja namještenja. Za sanaciju ekonomskih prilika društvo ima pravo i dužnost da od svakoga traži odricanje i žrtvu. Ne može se više i ne smije tolerirati, da se daje kod namještenja prednost karijeristima sa već stečene dvije ili tri plate, jer to je provokacija za našu jadnu omladinu, koja se bori za goli život i komad kruha. Revizija ovih odnosa u ljudskom društvu je diktat ne samo vremena i principa socijalne solidarnosti već i našeg morala na koji se u prvom redu pozivljemo. Dok omladina sa raspoloživim radnim snagama čeka da zaradi komad kruha, dotle ne može biti govora da društvo po četvrti ili peti put uhljebljuje situ i dobro situiranu gospodu.

Omladina skapava. Ko nosi u sebi toliko cinizma, neka pred ovom pojavom zatvori oči ili okrene glavu.

Toliko za danas.

GRADNJA MUSLIMANSKOG DOMA U TREBINJU.

Duboka svijest i socijalni osjećaji Trebinjana.

Malo je mjesta u našim krajevima, gdje su socijalni osjećaji među muslimanima tako razvijeni kao što je to u Trebinju. Sam geografski položaj ovoga mjesta kršne Hercegovine prisiljava svoje stanovnike na okretan rad prožet dubokim međusobnim pomaganjem. Sam uređaj i čistoća ove kasabe zadivljuje svakoga posjetioca upozoravajući ga na najljepše karakteristike stanovnika. Stanovnici Trebinja su većim dijelom muslimani u gradu.

Kada sam doznao da se pored toga što su većina građana muslimani, u Trebinju nalaze samo dvije džamije to me je iznenadilo u prvi mah. Međutim kada sam vidio dostojno održavanje ovih islamskih bogomolja onda sam promijenio svoje prvašnje mišljenje. Ove dvije džamije svojim izgledom uljepšajau ovu varoš i posjetioci se dive njihovom dostojnom izgledu.

Naročito je za istači to, da se u ovim džamijama nalazi kasica na kojoj je ispisano:

»Brate, daruj svoj prilog za napredak muslimana!«

U ovu kasicu vrijedne džematlije ulažu prema svojim mogućnostima svoj prilog. Ključ se nalazi kod imama i novac se vadi od vremena do vremena, kada se ukaže hitna potreba nekog člana muslimanske zajednice, Ako bi neko umro a nema sredstava za ukop, onda se nađe u ovoj kasi. Ako neko ostane bez krova nađe pomoć u ovoj kasi ili ako stranac slučajem naiđe, a zadesi se bez sredstava dadne mu se pomoć iz ove kasice. Na ovaj se način izbjegava hitnom trkaranju po gradu radi sakupljanja. Ovaj gest je neobično plemenit i neka posluži za primjer ostalim vjernicima islama.

Naročito me je zadivilo, kad mi je jedan od uglednih građana u nevezanom razgovoru rekao ovo:

Nedavno smo pokrenuli akciju za podizanje reprezentativnog doma muslimanske zajednice u Trebinju. Do sada smo već sakupili potrebni novac. Izgradnja bi prema proračunu iznašala oko 150.000 dinara. Taj novac smo sakupili između sebe. U ovaj bi se dom smjestile sve muslimanske institucije. Tako bi naša ženska stručna škola, naša društva imala dostojnu zgradu. Dom bi bio vlastništvo vakufa a služio bi u spomenute svrhe. Ovih dana se očekuje početak izgradnje.

Začu se ezan sa minare. Akšam. Moj prijatelj mi bratski steže ruku i reče: Idem u d amiju. Allah amanet!

E. A.

AKADEMIJA DRA BAŠAGIĆA U MOSTARU.

U broju 28. »Islamskog Glasa« od 27. aprila o. g. donio je dopisnik iz Mostara vijest o Akademiji Merhum Dra Bašagića, koja se je održala u »Hrvoju«. Akademija nije bila na žalost ni malo svečana, jer je bilo svega u ogromnoj »Hrvojevoj« dvorani 35 osoba. To nije niposto nepriznavanje rada rahmetli dra Safvetbega Bašagića od strane Mostaraca, nego nezadovoljstvo Mostaraca s ličnošću koja je vodila ovu akciju, jer bi ta ličnost, da je došao onaj svijet koji cijeni Bašagićev rad, s nepravom mislila da je svijet radi nje došao. Baš zato je ova akademija neuspjela. Da su bili drugi pokretači ove akcije i da su priredbu priredili navrh Veleži, Mostarci bi pohitjeli da odaju svoje poštovanje velikom našem rahmetliji.

Tamo se govori o nekoj spomenploči. Gdje da se ona postavi? Zar ima neki muslimanski Dom? Jesmo li ga kad uspjeli podići?

Mostar će znati da se dostojno oduži rahmetliji Safvetbegu Bašagiću, ali samo kad drugi ljudi, u koje Mostarci imaju povjerenja, povedu potrebnu akciju. **Mostarac.**

RAZRIJEŠEN DUŽNOSTI

Na osnovu disciplinske presude Muftijstva u Sarajevu, razriješen je dužnosti džematskog imama Hasan ef. Delizajmović iz Delijaša sreza sarajevskog.

Uredba

sa zakonskom snagom o izmjenama i dopunama Zakona o islamskoj vjerskoj zajednici Kraljevine Jugoslavije.

(Nastavak.)

§ 10.

Sve državne vlasti koje po svojoj nadležnosti pokrenu krivični postupak protiv kojeg islamskog vjerskog službenika, dužne su odmah da o tome izvjeste nadležni Ulema-medžlis, kao i o konačnoj odluci koju budu donijele po tom predmetu.

§ 11.

(1) Sva ona lica koja po nadležnom postavljenju vrše vjersku islamsku službu, nisu obavezna vršiti lično one javne poslove koji su protivni njihovom vjerskom pozivu i ugledu.

(2) Njihove prinadležnosti, koje primaju na osnovu svojih funkcija, izuzete su od pljenidbe u istoj mjeri kao i plate i ostale prinadležnosti državnih činovnika.

(3) Građani islamske vjere u Kraljevini Jugoslaviji, među koje valja ubrojiti i učenike svih škola, ne smiju se nagovarati ni prisiljavati bilo na koji način da učestvuju pri vjerskim obredima koje druge vjeroispovjesti. Da li neki obred ima obilježje nemuslimanske vjere, mjerodavno je mišljenje nadležne islamske vjerske vrasti. Na osnovu tog mišljenja donosi odluku Ministar prosvjete.

§ 11a.

Zastava Islamske vjerske zajednice je zelena sa bijelim polumjesecom i petokrakom zvijezgom u sredini.

§ 12.

Islamska vjerska zajednica podmiruje svoje potrebe:

1) prihodima svojih vjerskih i vakusko mearifskih dobara i fondova;

2) vjerskim taksama;

3) dobrovoljnim prilozima, darovima i vasijetima;

4) eventralnom pomoću samoupravnih tijela;

5) stalnom državnom pomoći iz § 8a;

6) vjerskim prirezima iz § 14.

§ 13.

(1) Za sve zvanične radnje vjerskih i vakufsko-mearifskih organa plaća se samo ona taksa koju propiše nadležno vjersko odnosno vakufsko-mearifsko tijelo ,posebnim pravilnikom od Ministra pravde u sporazumu sa Ministrom finansija. Ova taksa naplaćuje se u korist Islamske vjerske zajednice.

(2) Na podneske vjerskih i vakufsko-mearifskih vlasti za sve te zvanične radnje ne plaća se ni državna ni samoupravna taksa.

§ 13a.

(1) Javno sakupljanje priloga za vjerske, prosvjetne, humane i opšte korisne svrhe podloženo je opštem državnom zakonodavstvu.

(2) Za dosad uobičajeno javno sakupljanje priloga u gornje svrhe ograničeno samo na svoje sjedište i mjesto ne treba nijednom vakufsko-mearifskom džematu niti sreskom povjerenstvu odobrenje upravne vlasti.

(3) Za sakupljanje priloga po školama potrebno je odobrenje nadležne školske vlasti saobrazno postojećim školskim zakonima.

(Nastavit će se.)

NOVI POVJERENIK NAŠEGA LISTA U MOSTARU.

Uprav našega lista postavila je za povjerenika u gradu Mostaru g. Hafiz Saliha Puzića, vjeroučitelja.

Mole se sva gospoda pretplatnici, u Mostaru da kod istog uplate kako zaostalu tako i redovitu predplatu.

Gospoda pretplatnici, koji budu novac slali našim čekom, molimo ih da odreske od čeka sačuvaju i prilikom posjete našega povjerenika istome ih pokažu, radi saglasnosti knjiženja.

Uprava Gazi Husrevbeg Vakufa u Sarajevu

Broj 500/1936.

OGLAS

Uprava Gazi Husrevbeg Vakufa u Sarajevu treba za svoju šumsku upravu u Todinom hanu (srez Teslić, vrbaska banovina):

a) jednog šumskog upravitelja za samostalno upravljanje šumom sa kvalifikacijom po čl. 132. Zakona o šumama. Mjesečna plaća Din. 1500 (jednu hiljadu pet stotina dinara) i mjesečno tri prost. metra neputanog bukovog ogrijevnog drveta u šumi na panju;

b) šest čuvara šuma (lugara) sa kvalifikacijom po članu 135. Zakona o šumama. Mjesečna plaća Din. 800 (osim stotina dinara) stan u naravi ili Din. 150 (sto pedeset) u ime stanarine i mjesečno dva prost. metra deputatnog bukovog ogrijevnog drveta u šumi na panju.

Nastup službe pod a) i b) ima da uslijedi najkasnije 15. juna 1936. Na selidbeni trošak imenovano osoblje nema pravo.

Reflektanti se pozivaju, da svoje propisno taksirane molbe sa prepisima svojih dokumenata uz poziv na ovaj oglas dostave upravi Gazi Husrevbegova Vakufa u Sarajevu, Mudželiti broj 11, najkasnije do 30. maja 1936. do 12 sati u podne, jer kasnije dostavljene ponude neće se uzeti u obzir.

Sarajevo, dne 1. maja 1936.

Mutevelija: *Mutevelić*, v. r.

Urednik: Hafiz Muhamed Pandža. — Vlasnik i odgovorni urednik: Asim Šabanović, direktor. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i dr.: Stjepan Vrček.